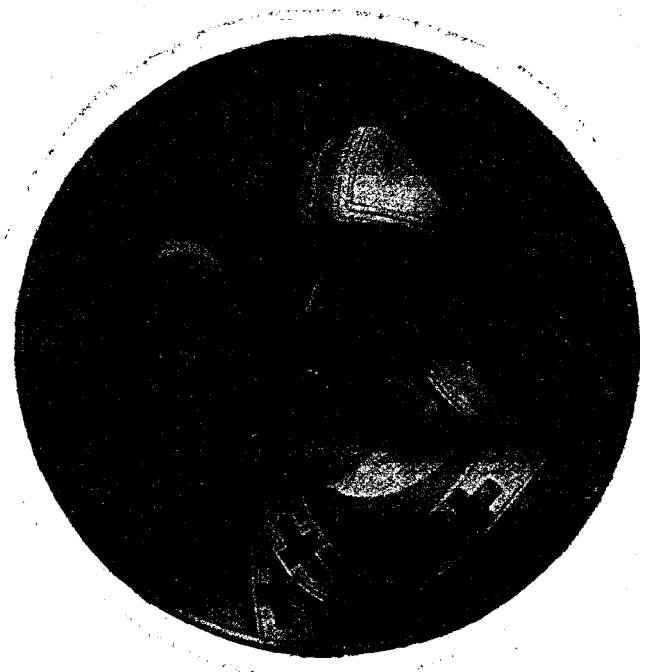
KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawany wot towarstwa ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje

Redaktor: **Mikławš Just**

Dźewjećapjećdźesaty lětnik

W Budyšinje
Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje
(mějićel: Towarstwo ss. Cyrilla a Methoda)
1921

Wobsah.

I. Nabožne rozpominanja a nastawki.

Strona

Budź khwaleny Jězus Khrystus . . . 1
Kročenjo za Khrystusom 7, 13, 20, 25, 31, 37, 51, 55, 61, 67, 73, 79, 91, 97, 103, 109, 115, 121, 125, 131, 137, 143, 157, 167, 171, 177, 183, 191, 199, 205, 213, 219, 225, 240
Wokolny list japoštołskoho admin. wobeju dioecesow praelata Jakuba Skale 19
Pastyŕski list japoštołskoho admin. wobeju dioecesow praelata Jakuba Skale 44
Wozjewjenjo japoštołskoho admin. Jakukuba Skale, nastupace Motu Poprio bamža Benedikta XV. 85
Pastyŕski list najdost. knjeza biskopa Mišnjanskeje dioecesy dr. theol. a phil. Christiana Schreibera 231
Kralowna najswjećišoho rózarija, proš za nas! 247
Knjez pak smili so nad służownikom . 253
Přikład za mnohich 259
Chananejska žona — David — po nimaj Ty 265
W Julusowym hospitalu 271
„Wzmi a čitaj!“ 277
Šalomon padźe na kolena 285
Nic, što sy, ale kajki sy 291
Njebudź bjez žadosće! 297
Nad Radhosće mlha. — W Israelu rańše zerja 303
Młodušski Meinolf 265
Swjata Brigida Kildarska, patronka Irskeje 271
Štyrjo krónowani matrarjo! 277
Zbóžny Herman Józef 285
Swjaty Kliment Maria Dwořak . . . 291
Wo zbóžnej Wilbirgiji 297
Wo swjatym Francu Xaveru 303
Swjaty Sturmius 309
Wo Melaniji młódšej 309
Krótke słowa najdostojnišoho knjeza biskopa dr. Christiana Schreibera . . 315
Přihotuj! 315
Wo swjatej Mechtildźe 315
Słyš jeje jusk a raduj so sobu! . . . 323

II. Politiske a socialne nastawki.

Fleissner dźěła 14
Přecy hišće hudančko 32, 39
Serbja Kulowskeje wosady 34
K hibanju přećiwo wěrje 41
Zhromadźizna zastupjerjow křesćanskeje ludoweje strony w Sakskej 63
Što budźe? 79
Němcowstwo w Rumunskej. Kak druhdźe činja! Kak pola nas? 208
[illegible]bjene cyrkwinske kubła 215
[illegible]er wjacy njeje 219
[illegible]wón hišće žiwy 226
[illegible]ańerjo 228, 251, 256, 274, 288, 295, 300, 307, 318, 325
Naš k[illegible]oiskop a sakske knježeŕstwo 273
Zakładne myslički 294
Sakski sejm a ministrowa zakaznja přećiwo našomu knjezej biskopej . . . 303

III. Powědančka a wopisowanja.

Njedźelska pječeń (Radlubin) Skónčenjo 2
Kak je so stało, zo su we Łužicy wšitke winicy zahinyłe. Legenda. (Radlubin) 8, 14, 20, 26, 32, 38, 46, 56, 62, 68, 74, 80
Potajnstwo na „Čerwjenej Rěcy“ (Radlubin) 86, 92, 98, 104
„Swjateje Marcyne hužki“ (Radlubin) 110 116, 122
Ducy do Krupki 133, 138, 172
Serbski procesijón w Krupcy . . 144, 166
„Čakata njewjesta“ (Radludin) . . 178, 184
Žjebani kwasarjo (Radlubin) 192, 200, 206, 214, 220, 226, 232, 241, 254
Žiwjenjoběh swjateje Ludmily, patronki

Strona

českeje zemje 248
Porsćik Jězusdźěćatka (P. R.) . . 260, 266
Za wusmužowaj horu 272, 278, 286, 292, 298, 304, 309, 316, 324

IV. Wšelake nastawki.

Što přinjese nam přichod? (P. R. D.) 4, 9
Serbski seminar w nuzy 16
Napoleon 16, 23, 28
Československa cyrkej 21
Póstny porjad 37
Łužica a měrowy kongres 41
Swjatočnosć w měsće Nitrje w Słowakskej 53
Rozpad zdźěłanosće a — Słowjanstwo 76
Wokřewjeny. I. D. Č. 77
Hajenjo strowoty 77
Różenčanski són 82, 87
Wo zemju 93, 100, 106, 111, 118, 123, 128, 133
Swjatočne poswjećenjo wójnskoho pomnika w Jaworje 100
Napoleon w Serbach 101
Hrózbne sćěhwki wójny 106
Serbska čitanka 113
Napoleon a katolska wěra 118
Do Hornjeje Łužicy a do Čech. (J. Šołta) 128
Serbski seminar w Prazy 134, 140, 145, 168, 174, 188, 195, 202, 210
Rězakowy němsko-serbski słownik . . 140
K 700 létnomu wobstaću Budyšskoho tachantstwa a k zasypostajenju Mišnjanskoho biskopstwa 151
Krótki přehlad cyrkwinskoho wuwića Budyšskoho tachantstwa 152
Załožne wopismo Budyšskoho tachantstwa 153
Swjatočnosće při swjedźenju 700 létnoho wobstaća Budyšskoho tachantstwa a dla zasypostajenja Mišnjanskoho biskopstwa 157
Wopyt Joho Excelency, najdostojnišoho knjeza nuncia Eugenia Pacelli w katolskich Serbach 160
Rěč najdost. knjeza praelata Kleina w tachantskej cyrkwi při wozjewjenju postajenja Mišnjanskoho biskopstwa . . 167
Wo dźěsćowu dušu. (Wyšši wučeŕ Symank) 172, 181
Hišće raz wo serbskej čitancy 173
Wupisanjo myta za literarne dźěła . . 174
Dr. theol. a phil. Christian Schreiber bu za Mišnjanskoho biskopa pomjenowany 180
Posledni kral 186
Wo našim nowym knjezu biskopje . . 194
Komunistiske słowa a skutki 195
Wobnowjenjo Mišnjanskoho biskopstwa 208
3. zjězd sakskich katolikow 210
Bamž Benedikt XV. a ruski hłód . . . 210
Nowy knjez biskop 221
Kak daloko tola skaženosć 222
Wozjewjace wopismo pomjenowanja dr. Schreibera na biskopa 225
Poswjećenjo našoho nowoho knjeza biskopa dr. theol. a phil. Křesćana Schreibera 234
Postrow k III. zjězdej katolikow Sakskeje 239
Inthronisacija najdostojnišoho knjeza biskopa dr. Křesćana Schreibera . . . 241
III. zjězd katolikow Sakskeje 249
Kak mrěja ruscy wučency 249
Złoty jubilej Kamjenskeje wosady . . 267
Amerikanscy katolikojo z dobrym příkładom za nas! 280
Z misijónow 306
Filosofska historija (J. N.) 274
Hodowny čas je zasy tu 311
Misijóny 312
K Božomu dźěsću 313
Z misijónow 319
Hody, swjedźeń lubosće — khude Jězusdźěćatko 325

V. Ze serbskoho žiwjenja a jenotliwych Serbow.

Bjarnat Krawc — 60 lět 41

Strona

Praelat Jakub Skala k joho 70. narodninam (J. L.) 44
Wólbna zhromadźizna tow. ss. Cyrilla a Methoda za Kulowsku wosadu . . . 49
Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje 80
Serbski koncert jutrownu póńdźelu we Drježdźanach 81
Serbja, mamy za was nowu knihu . . 101
Zhromadźizna staršiskich radow serbskeje katolskeje Łužicy 111
Knjez kapłan Walda † 138
Wulět serbskich towarstwow na Lubijsku horu 139
Dźiwadło na Kopšinjanskim hrodźišću . 145
Na Kopšinjanskim hrodźišću . . 155, 162
Pjećadwacećilětny měšniski jubilej admin. P. Romualda Domaški 174
Hłowna zhromadźizna tow. ss. Cyrilla a Methoda 17. 7. 21 w Sernjanach . . 179
Zjězd Domowiny we Wojerecach . . . 186
XLII. studentska skhadźowanka we Wojerecach 201
Njeboh Jan Arnošt Holan (Prof. Bryl) . 207
Dr. theol. Filip Rězak † 243
Domowina 245
Kwětki. Serbska čitanka za šule (Jurij Libš) 255, 263, 269
Na Budyšskim Tuchorju 311

VI. Hospodarstwo.

Hońtwa we wulkim rózku. D. . . . 10
Hońtwa we małym rózku 34
Zhromadźizna ratarskeho towarstwa we Pančicach 48
Serbska ludowa banka 69
Wo zemju 70
Hłowna zhromadźizna Raiffeisenskich towarstwow 311

VII. Basnje.

Franc Asiski. Wěnc pěsnjow k joho česći. 13. Swjata lubosć 7
14. Canticum fratris Solis . . 20
Praelat Jakub Skala — 70 lět 43
Serbskim křižerjam. † J. Ćišinski . . 73
Powitanski postrow katolskich Serbow japoštołskomu nuncijej za Němsku Eugeniej Paccelli. (Jan Cyž) 150
Wjesele budź witany, Jasny knježe dostojny (M. Nawka) 150
Wy štyrnaco Swjeći Pomocnicy . . . 165
Marijny kěrluš. (H. N.) 215
Have, pia anima! (Far. em. Urban) . 251
Swěrny pohonč († J. Ćišinski) . . . 317
Hody (J. Ćišinski) 323

VIII. Dopisy.

We Serbach serbske pomniki 11
Dopis. J. K. 35
Dopis 65
Dopisaj: Z Kamjenskoho hamtskoho wokrjesa 82
Dopis. Křižank, far. we Wotrowje . . 88
Wotmołwa na dopis k. far. Křižanka . 94
Serbskim žonam 119
Wotmołwa na dopis. (Wjesna žona) . 129
Dźěći na wsy 129
K pomnikam 134
Dopjs z Kulowa 187
Dopis 282

IX. Stajne rubriki.

Swětowy rozhlad. — Z Łužicy a ze Serbow.
Należnosće našoho towarstwa. — Wšelćizny.
Cyrkwinske powěsće.

XI. Wobrazy.

Nuncius Eugenius Pacelli 149
Tachant Jakub Skala 151
Praelat Mikławš Žur 152
Załožne wopismo Budyšsk. tachantstwa 153
Hłowny wołtař tachantskeje cyrkwje . 154
Dr. theol. a phil. Křesćan Schreiber, biskop Mišnjanski 239
Dr. theol. Filip Rězak † 243

Swjedźeńske łopjeno

k 75lětnemu jubilejej „Serbowki“

towarstwa studowacych Serbow Serbskeho seminara w Prazy

Swjedźeński prolog.

Spěw chcył Tebi spěwać, Serbowka,
spěw, kiž spěwa Twoju sławu
Pěseń chcył ja Twojej pyše pěsnić,
Kiž ma sławić Twoju serbskosć prawu,
Hymnu wěčnoh' dźaka Tebi zyńčeć,
Serbowka.

Serbowka, Ty maćeŕ naroda,
spominaš h'šće tamnych krawnych časow,
hdyž nas njepřećeljo krjudowachu,
hdyž nas w helskej złobje mjenowachu djasow,
hdyž při žiwym ćěle naše rowy zamjet'wachu?
Haj, to běchu časy mordarskeje złośće,
a to běchu narodej do kašća wulke hozdźe.
Tehdom Ty bě maćeŕ naroda.
Tehdom Ty bě maćeŕ Serbowstwa.

Tehdom serbskich maćerjow sy dźěći
Ty do swojoh' swěrnoh' klina brała,
a jim zasy khlěb sy běły k jědźi dała,
a k nim šeptała sy w lubej, swjatej rěči.
Tak sy maćeŕ Ty so Serbstwa stała!

W serbskich barbach z bantom pyšnym
sy Ty swoje dźěći tujała.
Na wutrobje swojim serbskodyšnym
a jich słabych škitała.
Lubosć k zemi serbskej syła
k čornej pjeršći našich polow,
k žołtom' pěskej našich holow,
k swjatom' hruzlej našich rolow,
lubosć k serbskosći sy syła.

Tak sy Serbstwo wuškitała w nuzy,
w bitwach, bojach, bědach,
hdyž su z pjasću do nas prali cuzy.

Serbowka, Ty žiwjole a žórło žiwjenja,
w kotrymž čista woda błyšćeše so Serbowstwa,
Twoja móc je swěrnych Serbow posylnjała
Na Serbow skutka, krutoh' rjekowstwa.

Z cuzym plenčiła so nihdy njejsy,
nihdy njejsy činiła z nim rjenje,
nihdy tuliła so njejsy njeserbska,
w Tebi mysl serbska khabłała njej' ženje.

Serbowka, Ty štomje złotych płodow,
Twoje kćenje njezahubi žadyn mróz,
Twoje kćenje njewozabi škódny lód,
swěrna serbskosć je najrjeńši Twojich płodow.

Serbowka, kaž pata swoje młodźata
z křidłom škita starosćiwa,
tak Ty škitała sy naše kurjata
před jědom a pazoru a přeradu.

Serbowka, tak škitała sy Serbowstwo a Sebje!
Škitaj dale swěrna Serbowstwo a Sebje!

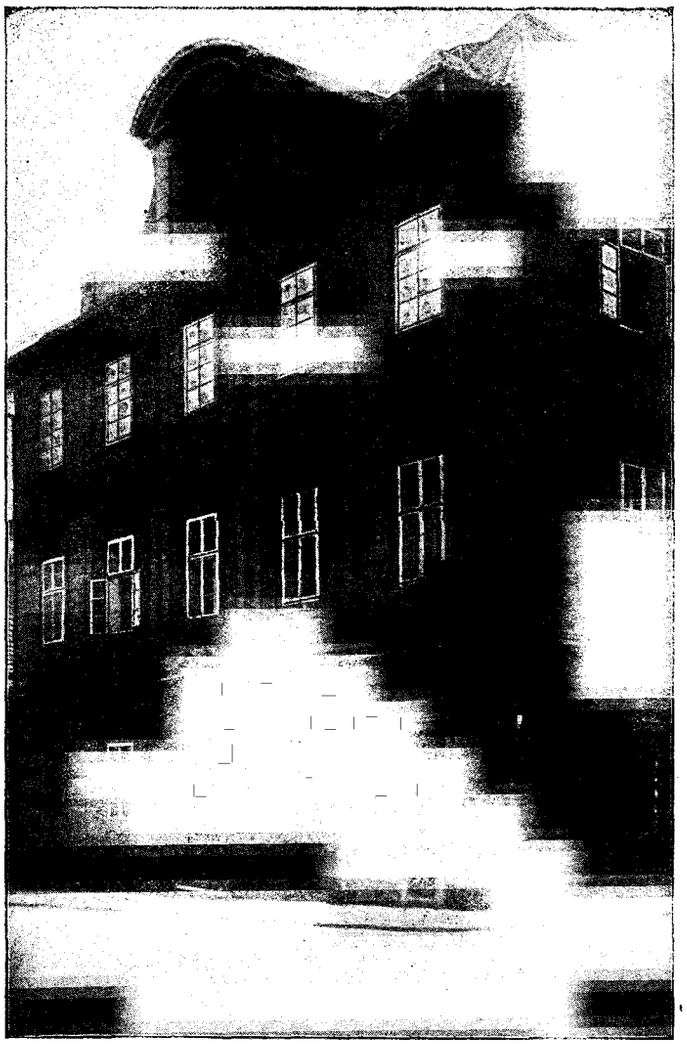
Škitaj nas, zo narod njezahinje,
Škitaj nas, zo Serbowstwo so njepominje!

Serbstwo njezapadnje,
doniž budźeš našoh' naroda Ty maćeŕ,
k Tebi serbske maćerje słać budźa dźěći,
za nje šeptajo a Serbstwo ćichi paćeŕ,
Serbstwo njezapadnje.

Serbowka, wzmi dźak dźens serbskoh' naroda!
Słyš pak próstwu horcu też do přichoda:
zymne duše čiń ty z wohnjom sapace,
słabe rjapy sylń na skutki horjace,
z kiprych dłónjow twoŕ ty pjasće železne,
wutroby jim skrućej, zo su dobytne,
Serbowka.

Józef Nowak, syn „Serbowki“.

Serbski seminar w Prazy.

Tutón wobraz předstaja nam Serbski seminar we Prazy, w kotrymž so nětk skoro 200 lět dołho naši młodźencojo, kiž chcedźa so duchownemu powołanju wěnować, wukubłuja.

Bu założeny wot bratrow Měrćina Norberta Šimana, narodźeneho 24. aug. 1637 we Zajdowje pola Ćemjeric, a jeho bratra Jurja Józefa Šimana, narodźeneho 1646 w Ćemjericach. Dotwarjeny bu lěta 1727 — potajkim budźe za šěsć lět — da-li Bóh wopomnjećo swojeho 200lětneho wobstaća swjećić. Dokładnišu historiju Serbskeho seminara namakamy w lětušim „Katolskim Posole“.

Swjedźeński spěw.*

1. Před zastarskimi časami :-:
   Lět pjeć a sydomdźesaći
2. Šesćo tam Serbja ćehnjechu :-:
   Do Prahi w čěskim kralestwu.
3. Na Małej stronje nam'kachu :-:
   Wulicu znatu Łužisku.
4. Tam stoji rjany luby dom :-:
   Po hospodu sej dźěchu k njom'.
5. Serb w cuzbje rěč sej zakhowa :-:
   Kiž jom' najdróžši pokład da.
6. A na skutk radu składujo :-:
   Ći šesćo serbscy pacholjo
7. Na radu wzachu **Hanku**** sej :-:
   We złotej Prazy słowjanskej.
8. A tón jim hnydom wuradźi :-:
   Do krutoh' zwjazka stupići.
9. Tak nasta naša „Serbowka“ :-:
   We čěskim kraju kubłana.
10. To su te mjena rjekowske :-:
    Ze złotym pismom pisane:
11. **Buk, Wjacsławk, Wornař, Wels** a **Cyž :-:**
    Jim **Haška** zawda ruku tež.
12. A kóžde nowe lětko je :-:
    Jim nowe stawy přiwjedźe.
13. Tam nastachu nam mužojo :-:
    Pomnjeća hódni wěčneho.
14. Štó njeby khwalił **Hórnika** :-:
    Tu krutu skału Serbowstwa!
15. Joh' sćěhowaše **Łusčanski** :-:
    A **Dučman**, Serb nam ryćerski.
16. Serbowstwa basnik najlěpši :-:
    To běše **Jakub Ćišinski.**
17. Hwězdy na njebju Łužiskim :-:
    Su **Rězak, Wingeŕ** z **Andrickim.**
18. Też **Skału, Libša** mjenujmy :-:
    Dźens jimaj dźak tu wuprajmy.
19. Muži je ličba njesměrna :-:
    Kiž wukubłała „Serbowka“.
20. Tuž sławu prajmy „Serbowcy“ :-:
    Kiž ćiše kčěje we Prazy.
21. Sławu też Serbstwu lubemu :-:
    A wšomu radnom' Słowjanstwu.
22. Njech rosće, kčěje, přiběra :-:
    A do wěčnosće wostawa!

* Spěwa so po melodiji: „Přijěł je z Mišna młody pan“, Towařšny spěwnik strona 195. ** Čěski wótčinc, dołholětny protektor „Serbowki“.

Stawizny „Serbowki“ w poslednich 25 lětach.

Z dawnych časow sem studowachu mnozy synojo serbskeho naroda we stowěžatej Prazy, zo bychu so tam na ważne powołanje mjez lubymi Serbami přihotowali. Lěta 1704 założištaj bratraj Šimanec z Ćemjeric „Serbski seminar w Prazy“, zo byštaj w nim někotrych serbskich młodźencow hospodować mohłoj. Přez to dyrbješe so lěpje njedostatkej (serbskich) katolskich duchownych wotpomhać. Bórzy wopokazowachu serbscy seminariśći swojimaj dobroćerjomaj swoju dźakownosć z tym, zo pódla druhich wěcow też swoju maćerščinu pilnje studowachu. Wědźachu dźě, zo maja być něhdy duchowni mjez Serbami. Tohodla čitachu pilnje serbsku bibliju, prědowanja a podobne wěcy. Po času so dźěławosć rozmnožeše, wosebje, hdyž sebi też duchowna wyšnosć wudospołnjenja w serbšćinje přeješe. Tak počachu so k porjadnym serbskim hodźinam skadźować. Bjez dwěla běchu tuči młodźency też hižo z woprědka čěski wukli, ale to stawaše so wšo z ćicha a nic drje tak jara narodnosće dla. Hdyž pak čěski narod cuze duchowne puta łamać poča, hdyž słowjanski duch dale mócnišo wocućeše, dha to zawěsće też za młodych Serbow bjez pohona być njemóžeše. Też serbski młodźenc poča bóle serbski myslić, serbski čuć. K tomu so někotři wučeni Češa z lubosću wo Pražskich Serbow starachu, jich pohonjowachu k dźěłu za jich serbski narod a jich też z radu a ze skutkom podpjerachu. Wosebje doby sebi w tutym nastupanju Józef Dobrovsky čestne mjeno. Wón serbskich seminaristow často wopytowaše a wuwučowaše. Po jeho smjerći přiwza Wjacsław Hanka protektorstwo Pražskich Serbow. Najwjetšu kedźbliwosć złoži wón při swojich wukładowanjach na słowjeso. Dale nawjedowaše wón swojich wučomcow we wuknjenju druhich słowjanskich rěčow a wukładowaše jim samo starosłowjanšćinu. L. 1845 počachu seminariśći serbske nastawki pisać a we swojich hodźinach je rozpowědać.

We skutku potajkim w Serbskim seminaru serbske wědomostne towarstwo hižo wobstoješe, kotrež lěta 1846 přiwza wosebite wustawki a mjeno

Serbowka.

Jeje prěnje sobustawy běchu: Jakub **Buk** ze Zejic, Mikł. **Cyž** z Budyšina, Mikławš **Wjacsławk** z Nowoslic, Michał **Haška** z Kulowa, Jakub **Wjels** z Hrubjelčic a Jakub **Wornař** z Dubrjeńka. Starši, Jakub Buk, wotewri prěnju zhromadźiznu **21. oktobra lěta 1846** ze zahorjacej basnju a rjanej rěču.

W tydźeńskich zhromadźiznach wuwučowaše dohladowaŕ Hanka sobustawy młodeho towarstwa dale wo serbskej rěčnicy. Potom so rěčnica nałožowaše při čitanju a porjedźenju nastawkow. Poslednje poł hodźiny čitachu so wšelake serbske knihi.

W kóždej zhromadźiznje dyrbješe jedyn sobustaw deklamować. Joho wustup bu potom rozsudźowany a tutón rozsud do „Dźenika“ zapisany. Towarstwo bě sebi mjenujcy knihu założiło, „Serbowka“ mjenowanu, kotraž z dweju dźělow wobstoji, z „Dźenika“ a „Kwětkow“. Do „Dźenika“ zapisuje starši wšo, štož je so w hodźinach stało, a druhe za towarstwo ważne wěcy. Do „Kwětkow“ přijimaju so khmańše wudźěłki sobustawow we wjazanej a njewjazanej rěči. Najwjacy wudźěłkow we „Kwětkach“, wosebje w prěnim času, je narodneho wopřijeća. Z cyła widźimy z činosće młodeho towarstwa, zo drje mějachu sobustawy sćěhowace powołanje před wočomaj a na nje so připrawjachu, zo pak so nimo toho też ze zahorjenitosću wo serbske należnosće starachu.

Mjez druhimi běše też wosebje duchowny Franc Doucha, kotryž so ze Serbami wutrobnje spřećeli. Často wopytowaše towarstwowe zhromadźizny a wosta wšěm sobustawam z wysokowažnym a lubowanym wučerjom a radźićelom hač do swojeje smjerće. Też pola druhich Słowjanow bu horliwosć młodych Pražskich Serbow bórzy znata, štož wšelake wopyty wobkruća. Tak khodźeše cyłe poł lěta ruski prof. Grigorowič do serbskich hodźinow. Dale wopytowachu „Serbowku“ češcy kk. Štulc, Purkyně a Kollár; pólski prof. Malinowski z Waršawy; samo ruski minister rozwučenja, Abraham Sergiewič Norow a druzy.

Prěnje lěta wobstaća „Serbowki“ běchu potajkim dobry, kruty zakładny kamjeń, na kotrymž móžeše so dale twarić. A zo je „Serbowka“ dale twariła a dźěłała, dopokazuje nam z tym, zo je serbskich młodźencow za sebjewědomnych, zdźěłanych, zahorjenych Serbow wukubłała, kaž našeho Hórnika, Łusčanskeho, Češlu a Rólu, dale jeneho Barta-Ćišinskeho, Andrickeho, Wingera, Rězaka a wjele druhich, kotřiž dźensa hišće na narodnym polu horliwje dźěłaja. Su to najwjetši naši wótčincy a budźerjo našich Serbow, basnicy a spisowaćeljo našeje serbskeje literatury.

Kóždy přećel „Serbowki“ wjeseli so, widźi-li w seminarskej serbskej knihowni na 70 zwjazkow rjenje zwjazanych „Serbowkow“, kiž swědča wo pilnym, horliwym dźěle. Wšelake wudźěłki w tutych knihach su wosebje wozjewjene w „Jubilejnych spisach Serbowki“, kotrež so k 50 lětnemu wobstaću „Serbowki“ wudachu. Štwórty zwjazk tutych spisow, kotryž bu hakle k 60 lětnemu wobstaću towarstwa wudaty, wopřija wosebje stawizny „Serbowki“ hač do 50 lětneho jubileja. Tohodla chcemy tu jenož podać stawizny „Serbowki“ poslednich 25 lět a z krótka pokazać, što a kak su Serbowćenjo dźěłali a so prócowali za byće a tyće našeho serbskeho ludu, našeje lubeje, serbskeje domizny a Łužicy.

Po Mikławšu Andrickim bě Jurij Hejduška dwě lěće (1895—1897) starši. Prěnje lěto dźěłaše so po starym, zwučenym wašnju dale w rěčnicy a stawiznach. Druhe lěto běše płódniše; nimale wšitcy dźěłachu pilnišo a wosebje też z wjetšej lubosću. Tak pisachu pilnje nastawki. Někotre dźěła su też we „Łužicy“ a „Posole“ woćišćane. Dale přednošowaše so rěčnica a stawizny. Wot jutrow wotměwachu so zasy porjadnje kóždu srjedu spěwarske hodźiny. Nimo toho běchu póndźelu a štwórtk připołdnju češke hodźiny, kotrež starši nawjedowaše, nimale wšitcy wopytowachu tute hodźiny. Też na zběrki so njezaby; za Maćičny Dom nazběra so na 25 šěsnakow, za jubilejny fonds 20 šěsnakow a 6 hriwnow. Tak je Serbowka swoje winowatosće dopjelniła a njeje je zakomdźiła a zanjechała.

Sćěhowace lěto (1897—1898) běše Jurij Delan starši. Też w tom lěće so pilnje dźěłaše, ale nadrobnych rozprawow nimamy. W lěće 1898 pak bu „Serbowka“ za čestneho sobustawa Maćicy Serbskeje pomjenowana.

Sćěhowace tři lěta (1898—1901) předsteješe „Serbowcy“ Pawoł Knježk jako starši. Prěnje lěto jeho staršistwa je so derje dźěłało w rěčnicy a we wudospołnjenju we prawopisu. **8. novembra 1898** k 70 lětnym narodninam prof. Měrćina Hattale přepoda „Serbowka“ swojemu wučerjej a jubilarej krasny wobraz z jeho podobiznu.

W lěče 1899—1900 dźěłachu Serbowčenjo dale we rěčnicy a też literatura so přednošowaše. Hdyž na cyłe lěto hladamy, móžemy z dobrym swědomjom prajić, zo su Serbowčenjo też tute lěto sławny přikład swojich prjedownikow swěrnje sćěhowali: Serbowčenjo wuhotowachu tohorunja hłownu skhadźowanku we Wóslinku, hdźež so protokolny wotpisk z wustawkami skadźowankow wot 25 lět do knihi zhotowjeny přepoda. To bě wjele a mnohe dźěło.

Třeće lěto Knježkoweho staršistwa su so wosebje ważne wěcy serbskeje rěčnicy wospjetowałe, potom rozhladowachu so młodźi studenći w serbskich stawiznach a druhe ważne, runje aktuelne wěcy sebi rozkładźechu. Też přednošowaše Jan Wjenka něšto z češkeje literatury. Dźěłało je so jara pilnje a z wulkej wutrajnosću. Dopisowało je so wosebje koncerta dla k kłownej skhadźowancy we Wóslinku.

Pod 4 lětnym staršistwom (1901—1905) Jana Wjenki njejsu drje so wulke pisomne płody našej knihowni zawostajiłe, ale duch sobustawow, kiž so lubuja mjez sobu w lusći k swojemu narodej, drje bě nuzniši. W běhu tutych 4 lět je so Libšowa składba, serbske stawizny a serbska literatura přebrała. Jara zajimawe přednoški měješe Mič wo pólskej literaturje. Při składnosći serbskeho wječora, kiž běše knjez prof. Adolf Černy w Narodnym Domje na Winohrodach zarjadował, wopytaštaj knjezaj kanonik Herman a prof. dr. Muka.

12. dec. 1901 zemrě dołholětny swěrny dohladowaŕ „Serbowki", knjez prof. Měrćin Hattala. Starši połoži při khowanju na Wyšehrodźe na row wěnc z wěnowanjom: „Velkému muži ve slovanskych vědomostech a nakloněnému přiteli „Serbowki", spolek lužickych studijicich v Praze." R. i. p.

Po smjerći prof. Hattale njeměješe a nima „Serbowka" wjacy žaneho wučerja. Redaktor Adolf Černy, nětčiši ministrowski radźićel, kotryž ważnosć towaŕstwa dospołnje znaješe, běše zwólniwy protektorstwo na so wzać, tola k tomu njedóńdźe wšelakich zadźěwkow dla.

1. měrca 1903 žarowaše „Serbowka" zasy. Jedyn z najpilnišich a najhorliwišich prjedawšich sobustawow, knjez faraŕ Michał Šewčik, bě w klóštrje Marijnym Dole, hdźež k wustrowjenju přebywaše, po dołhej bolosćiwej khorosći zemrěł. Starši spominaše na wulke zasłužby zemrěteho wo cyły serbski narod, wo serbske studentstwo, wo swjatu cyrkeŵ. Město wěnca dari „Serbowka" dar za Maćičny dom, myslo, zo tak cyle po woli swojeho swěrneho, zemrěteho přećela čini. R. i. p.

Kaž hišće dźensniši dźeń dyrbjachu też hižo tehdom Serbowčenjo wobžarujo rozpominać, kak ma so naša maćerna rěč w „Serbskim" seminaru wužiwać. Tehdyši starši piše takle: „Hižo dołho běše wulke rozhorjenje (!) přećiwo našim młódšim Serbowčanam, dokelž horjeka serbski (!) rěčachu. Tak drje to stajnje budźe. Němcow to žałostnje mjerza, zo so dźeržimy mjena „Serbskeho seminara". Woprawdźe wohidnje z časami na nas šćuwaja."

We swojim jubilejnym (60.) lěće (1905/06) wuzwolichu sebi Serbowčenjo Jana Cyža za swojeho staršeho. Jeho skutkowanje njewustupuje tak jara z originalnosću, za to pak dźěłaše so z wulkej pilnosću a wutrajnosću. Wšo, štož bě so w předkhadźacych lětach zanjerodźiło, dyrbješe so zasy do porjada stajić. A to je so też nanajlěpje dokonjało.

Tydźeńske hodźiny wotměwachu so kóždu njedźelu dopołdnja wot 8—½10 hodźin. Kóždu zhromadźiznu započachu z deklamaciju, na kotruž sćěhowaše přednošk. Po tutym přewzachu dźěł ze Zejlerowych krasnych „Počasow", dale stawizny, přednošowachu też wo „Znutřkownym kulturnym wuwiću Serbow", čitachu a porjedźachu nastawki. Na kóncu hodźiny wuradźowachu wo wšelakich towaŕstwowych należnosćach, přečitachu dóstate listy a jich wotmołwy.

Pódla wuknjenja je towaŕstwo też pilnje składowało a wulke wopory přinjesło. Tak bě móžno, za Maćičny Dom wotedać 50 hriwnow, za koncert a swjedźeński akt nałožić 50 hriwnow, IV. zwjazk jubilejnych spisow Serbowki zapłaćić 213 hriwnow a jubilejny fond 200 krónow nałožić za wudaće wosebiteje knihi na woswjećenje 75 lětneho wobstaća „Serbowki".

Też knihownja so z nowa zarjadowa, hdyž běše knjez senior Skala za nju wo nowe wjetše městnosće so postaraŕ, za čož jemu najhorcyši dźak słuša. Časopisy so wotebjerachu a to wšě Hornjo- a najważniše Delnjo-Łužiske. Też na serbski spěw so wot jutrow njezaby.

Zo by so jubilej 60 lětneho wobstaća „Serbowki" prawje hódnje a dostojnje woswjećił, měješe „Serbowka" najprjedy wotmyslene, almanach wudać. Dokelž pak so to wšelakich zadźěwkow dla wuwjesć njehodźeše, wobzamkny „Serbowka" jubilejnu hnihu „Serbowki" a Serbstwa docyła wudać, kiž dyrbjała zdobom pokazać, kajki wuznam ma „Serbowka" za serbski lud jako towaŕstwo a kajkich sćele jemu muži a wjednikow. Wobsah knihi dyrbješe być sćěhowacy:

I. Prolog.
II. Serbowka.
1. Historija „Serbskeho seminara". [1])
2. Historija „Serbowki". [2])
3. Rozwiće serbskeho studentstwa a „Serbowka". [3])
4. Serbowčenjo w literaturje a w zjawnym serbskim žiwjenju. [4]) (Žiwjenjospisy z wobrazami.)
5. Spomnjeńki bywšich sobustawow „Serbowki" [5])

III. Wudźěłki něhdyšich Serbowčanow. (Zwonka „Serbowki" spisane.)
1. Pěsnje.
2. Powědančka, nowele, humoreski atd.
3. Dramatiske wudźěłki.
4. Powučaca prosa:
a) historija
b) rěčespyt
c) historija literatury
d) narodopis
e) sociologija
f) hospodaŕstwo.

Nanajpozdźišo dyrbješe kniha kónc awgusta hotowa być, hdyž by zjězd wšitkich něhdyšich sobustawow „Serbowki" być dyrbjał, a na kotrymž by so kniha swjatočnje přepodała. Tola wšelakich zadźěwkow a wotradźenjow dla dyrbješe tehdom wuwjedźenje wotmysleneje myslički spadnyć, wšo pak so na 75 lětny jubilej wotstorči. Ale jako jubilejne dźěło dowuda so IV. zwjazk „Jubilejnych spisow Serbowki".

Njenadźicy přińdźe započatk lěta 1906 zrudna a struchła powěsć za „Serbowku" z lubeje Łužicy. Bě to tyšna, wěrje njepodobna, ale tola wěrna powěsć wo smjerći droheho našeho najdostojnišeho knjeza biskopa a tachanta dr. Jurja Łusćanskeho. Bolosć a žałosć přeńdźe kóždu serbsku wutrobu a žarowanski płašć wupřestrě so zdobom tak nadobo na hač dotal tak słónčne hona serbowske.

[1]) Hlej „Kat Posoł" lěta 1921 čisła: 23, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 33 a 34.
[2]) Hlej prěnje 50 lět w IV. zwjazku „Jubilejnych spisow Serbowki."
[3]) Je w rukopisnej „Serbowcy".
[4]) Hlej III. Slov. Přehled.
[5]) Hlej IV. zwjazk „Jubilejnych spisow Serbowki".

Tola nic jenož w Serbach samych, ale też do našeho ćicheho Serbskeho seminara — hdźež běše zemrěty dołhe lěta z prezesom — začahny žarowanje a zrudoba. Wosebje pak „Serbowka“ khila zrudna swoju hłowu a hórcy žaruje wo swojeho něhdušeho syna a pozdźišeho najlěpšeho přećela. Spi derje, lubowany wótče, horcy dźak budź Ći za wšu swěru a prócu wo nas a rjane měj poslednje božemje do wěčnosće! R. i. p.

Tola při wšitkej zrudobje a cyłym žarowanju njezaby so cyle na 60 lětny jubilej „Serbowki“. Dokelž běše 14. meje 1906 Łužisko-serbski wječor na Žofinje, při kotrymž je Serbowka nawjacy sobuskutkowała, a dokelž přijědźechu mnozy Serbja koncerta a ratarskeje wustajeńcy dla do Prahi, wobzamkny Serbowka, swój jubilej w Prazy 15. meje woswjećić. Po spěwje „Hišće Serbstwo njezhubjene ...“ powita starši hosći z wutrobnymi słowami. Na to přednjese so rjany prolog wot staršeho zbasnjeny. Potom sćěhowaše swjedźeńska rěč, w kotrejž Jakub Wjacsławk spominaše na dźěławosć a skutkowanje „Serbowki“ zwonka a znutřka towarstwa. Ze spěwom „Sławna słowjanšćina naša ...“ skónči so drje jednory, ale swjatočny swjedźeń 60 lětneho wobstaća „Serbowki“.

Nic pak jenož w Prazy, ale też w lubej domiznje, w serbskej Łužicy, woswjeći „Serbowka“ swój jubilej nanajrjeńšo. Njedźelu, 2. septembra 1906, běše na jara krasne wašnje swjatočne wotkryćo wopomjeńskeje tafle na narodnym statoku našeho njezapomniteho Michała Hórnika we Worklecach. Popołdnju podaštej so towarstwje „Serbowka“ a „Jednota“-Khrósćanska we swjatočnym čahu na swjedźenske městno, kotrež bě z pletwami, wěncami a khorhojemi nanajrjeńšo wudebjene. Mjeze spěwami a rěčemi bu z čorneho točeneho zornowca zhotowjena tafla wotkryta, na kotrejž je ze złotym pismom napisane: „Tu narodźi so 1. septembra 1833 kanonik a scholastik Michał Hórnik, najwjetši syn serbskeje Łužicy. Wěnuje dźakowna „Serbowka“ w Prazy.“ Tuta rjana a wjesoła swjatočnosć skónči so z koncertom a dźiwadłom w Khrósćicach.

Też wopytachu 22. II. 1906 někotři Serbowčenjo na přeprošenje „Slovanskeho klubu“ VII. słowjansku bjesadu k počesćowanju našeho sławneho ludoweho pěsnjerja Handrija Zejlerja wječor rumnosće „Domacnosće“, hdźež so swjatočny wječor wotmě. Cyła češka inteligenca wšěch politiskich stejnišćow so na nim wobdźěli. Też z Łužicy běštej přikhwatałoj lubaj hosćej: naš sławny Ćišinski a naš spisowaćel Andricki. Posledni měješe češku swjedźeńsku rěč wo Handriju Zejlerju. Krótko poda jeho žiwjenjoběh, wuwiwaše jeho skutkowanje jako basnik a budźeŕ narodneho wědomja mjez Serbami. Při mócnym přiklesku skónči rěčnik z přečitanjom basnje: „Rjana Łužica“.

Druhe lěto (1906/07) Cyžoweho staršistwa je so tohorunja jara pilnje dźěłało, štož nam na 900 stronska zwjazana „Serbowka“ dopokazuje. Starši přednošowaše stawizny serbskeje literatury wo wjacy hač 50 spisowaćelach katolskeje Hornjeje Łužicy. Rěčnicu je přewzał Mikławš Just, wułožujo wosebje dokładnje twórby a traće słowjesa. Wjacsławk je podawał stawizny města Budyšina. Nimo toho su často a wjele do nimale wšitkich serbskich časopisow pisali. Dale je kóždy wyšši gimnasiast přednjesł, rozpowědał a pisomnje předźěłał wjetšu baseń našeho Ćišinskeho, nižši gimnasiaśći pak su na samne wašnje wobdźěłali a přebrali H. Zejlerjowy cyklus „Serbski kwas“. Tak běchu so wšitcy pilnje prócowali wo wudospołnjenje we swojej maćerśćinje, zo bychu prawje a derje służić móhli swojemu serbskemu ludej, zo bychu dźěłali spomožnje w serbskej Łužicy. Staršeho wosebje Mikławš Just podpjeraše.

Też lěto 1907/08 běše hišće Jan Cyž starši. Je so też poměrnje pilnje a wjele dźěłało. Starši pokročowaše „Znutřkowne kulturne wuwiće Serbow“ a přednjese druhi dźěl serbskeje literatury pola evangelskich Serbow Hornjeje a Delnjeje Łužicy wosebiće. Podstarši Just přebra zasy rěčnicu a to wosebje deklinacije; J. Wjacsławk pokročowaše wo stawiznach Budyšina. Zwonka hodźiny přednošowaše Józef Jakubaš, kotryž bě wosebje pilny sobustaw, Rězakowy rychłopis. Tute lěto so też „Serbska knihownja“ zarjadowa, na čož bě Wjacsławk wjele dźěła a prócy nałožił a sebi tak dźak zasłužił.

1. měrca 1908 wobdźěli so wubjerk „Serbowki“ na přeprošenje a wozjewjenje měšćanskeje rady wo smjerći wulkeho čěskeho basnika a spisowaćela, Swjatopołka Čecha, na swjatočnym, wulkotnym pokhowanju. Čech bě rěčnik čěskeje wutroby, kiž je połěpšił a pozběhnył tysacy, skazył pak nikoho. Česć jeho wopomnjeću! Město wěnca na row wulkeho basnika zapósła so 10 hr. za „Serbski Dom“.

Cyžowy naslědnik běše Mikławš Just, kiž tute zastojnstwo połdra lěta 1908—1910) dołho swěrnje a swědomiće zastarowaše. Starši měješe rěčespytne přednoški wo słowotwórbje a dale wo wěstych partijach ze składby, historiske wo stawiznach Budyšina měješo Wjacsławk dale. „Kulturne wuwiće Serbow“ přednošeše J. Jakubaš. K wuwučowanju w prawopisu a stilisticy pisachu so pilnje nastawki za serbske časopisy. Běchu sebi mjenujcy nadawk stajili, po móžnosći naše serbske nowinarstwo podpjerać z dopisami a přede wšěm z nastawkami. Tak pisachu najwjacy do „Kat. Posoła“ dale też do „Łužicy“, „Raja“ a do „Musea“, organa češko-słowjanskich bohosłowcow, zapósłachu žiwjenjoběh Mikławša Andrickeho a Handrija Dučmana.

Při wšim tym namakachu też na prostwu knjeza prof. dr. Muki hišće časa k wotpisanju cyłeho Alberta-Möllerowho katechisma, zo by so tuta za serbsku literaturu tak ważna kniha, kotraž je jenož w jenym eksemplaru zdźerżana, znajmjeńša we wotpisku do serbskeho museja so zapołožić mohła.

Serbowka měješe też česć, wjelečesćeneho knjeza dr. med. Vinaŕa powitać, kotryž bě do hodźiny přikhwatał, zo by jónu Serbow a jich rěč spóznał a zeznał. Wot tutoho časa sem wopytuje hač do dźensnišeho dnja často Serbowku.

Tute lěto žarowaše „Serbowka“ wo dweju swojeju pilneju sobustawow a to prěnju hodźinu 1909 wo Mikławša Andrickeho, serbskeho ludoweho spisowaćela, a w aprylu wo Handrija Dučmana, njesprócneho dźěłaćerja na serbskim narodnym polu. Bóh chcył jimaj swěru, njewustawacu dźěławosć, hižo w Serbowcy a pozdźišo za cyły serbski lud a kraj mytować we wěčnosći. R. i. p.

Druhe lěto Justoweho staršistwa (1909/10) bě lěto pilneho skutkowanja a prócowanja. Tola druhi semester dyrbješe dotalny zasłužbny starši, M. Just, staršistwo khorosće dla złožić. Na jeho městno wuzwoli sej „Serbowka“ młodeho, ale pilneho gimnasiastu, Józefa Jakubaša, za staršeho. Tak dźěłaše so też potom po zwučenym wašnju pilnje dale. Wosebitu lubosćiwu přikhilnosć mějachu někotři knježa: k. senior J. Skala, k. farař Libš, k. kanonik J. Herman a k. Bryl, kiž dźě je Serbowcy mnohi zahorjacy, z dobrymi pokiwami wudebjeny lisćik z Moskwy připósłał.

Ze zrudnej powěsću přikhadźachu Serbowčenjo nazymu 1909 z Łužicy, z našeje lubeje domizny. Smjerć bě wotwołała wbohemu serbskemu ludej Ćišinskeho. Bě to serbski muž njewšědneho ducha: serbska wutroba połna sapaceje a wohnjoweje lubosće k swojej drohej wótčinje; muž, njewustawajcy so woprowacy ertnje a pisomnje za swój

serbski lud; muž, kotrehož skutkow sława so ženje njepominje, dóniž budźe wobstojeć človječa dostojnosć. Jeho wjacy njeje, zo by dale zdźeržał Serbow zbožo a wobstaćo, wjacy njeje Barta-Ćišinskeho. R. i. p.

A 14. apryla 1912 zemrě we Worklecach Jakub Wornař, farař a kanonik w Khrósćicach. Zasy žarowaše serbski lud při rowje swěrneho Serba, kiž je přede wšěm był muž swěrneje katolskeje powahi, sapacych idejalow a krutych zasadow, a kiž je sebi tež swój narod ważił. A „Serbowka" žarowaše hórcy. Bě hišće jenički z tych sławnych muži, kotřiž běchu naše towarstwo „Serbowku" założili. A runje přez to ma za nas tak wulku ważnosć: jeho skutkowanje w „Serbowcy" a na polu serbskeho pismowstwa je mjenje znate. Je radšo z ćicha dźěłał a wosebje zastojnske winowatosće z přikładnej kedźbliwosću dokonjał. R. i. p.

Tež druhe lěto (1910/11) pod nawjedowanjom J. Jakubaša je „Serbowka" pilnje a derje po zwučenym wašnju dale dźěłała, wo čimž swědča nam mnohe pisomne płody we „Kwětkach" zapisane. Nimo toho pak su Serbowčenjo jara pilnje, haj hobrscy pisali za serbski Rězakowy słownik. Husto přikhadźachu tež hosćo pak z Prahi, pak z Łužicy.

Třeće lěto (1911/12) Jakubašoweho staršistwa poćahowaše so dźěławosć wosebje na wudospołnjenje w maćeršćinje, pisomnje a ertnje. Starši přednošeše stawizny, Krječmar měwaše rěčespytne přednoški. Nimo toho pisaše so pilnje dale za Rězakowy serbski słownik. Beno Šołta nawjedowaše spěwarske hodźiny. Mjez druhimi wopytachu Serbowku kk. Muka, excelenca Holan a husćišo naš přećel dr. Vinař, kotrehož wutroba dźěn tak horco bije za serbski lud a kraj, wosebje za lubu „Serbowku".

W Prazy zarjadowa towarstwo rjanu wustajeńcu serbskeho pismowstwa w městnosćach Česk. Akad. Ligy. Při tom měješe naš luby přećel, knjez dr. Vinař, přednošk wo Serbach a starši rěčeše w češkej rěči wo serbskich ludowych wašnjach. Tola tež w Budyšinje wuhotowa so mały swjedźeń při přileżnosći 65lětneho wobstaća „Serbowki" w Serbskim Domje pod nawjedowanjom knjeza fararja Jurja Libša.

Ale tež horce a hórke hodźiny měješe Serbowka tute lěto přebědźić, štož nam starši w dosłowje takle napisa: „Bohu k česći a Serbam k spomoženju" smy wěsće dźěłali. Njejsmy hladali na wšu haru a šćuwacy hołk našich němskich sobukhowancow w seminaru, njejsmy so bojeli, swoju narodnosć zjawnje česćić, ale zmužiće smy spohladali na swoju serbsku khorhoj. Smy so zahorjeli při najwyššich myslach dobreho, wěrneho a rjaneho. Naše hesło bě: za Serbow skutk a prawo. Do prědka, do přichoda, dale! Smy po swojich mocach serbski rěčeć, čitać a pisać, serbski myslić, sudźić a spěwać wukli. Tež mjeńši a najmłódši su so nasrěbali dobreho ducha. Naša dźěławosć bě ćicha, smy tež na Němcow, w seminaru bydlacych, dźiwali. Mnoho słowow je so prajiło, mnoho skutkow je so stało, kotrež so nam njelubjachu — smy mjelčeli. Hdyž pak bu šćuwanje runjewon njepřistojne, smy so zběhnyli a so wobćežowali, hačrunjež mi nawjedowař Němcow samo před k. prezesom z pjasću hrożeše. Lubi, swěrni bratřa, khowajće sebi tutón serbski, ryzyserbski ideal — hwězdu njebjesku — a budźće potomnikam z přikładom cyłeho Serbowčana. Čas žiwjenja dyrbimy na straži stać a so nihdy njebojeć.

W lěće 1912/13 wuzwoli so zasy J. Jakubaš za staršeho. Dokelž bě „Serbowka" tute lěto drje hač dotal najwyššu ličbu sobustawow, mjenujcy 21, dócpěła, wobzamkny so, hodźiny dźělić do tajkich za wulkich a za małych. Pola wulkich přednošeše so z rěčnicy a stawiznow po zwučenym wašnju dale; pola małych bě hłowny nadawk, zo nawuknu derje serbski čitać a pisać. Za serbske jewišćo zhotowichu so mnohe dźiwadłowe hry, kotrež so hektografowachu. Tež wuda „Serbowka" znamki z naćiskom Serbskeho Domu w Budyšinje.

Dokelž dołholětny a zasłužbny starši, Józef Jakubaš, dokónčiwši studije w Prazy, Serbowku wopušći, wuzwolichu sebi Serbowčenjo na lěto 1913/14 Bena Šołtu za swojeho staršeho. Tohorunja běchu tež to lěto kaž sćěhowace lěta zasy hodźiny dźělene. Tola porjad běše powšitkownje kaž w předkhadźacym lěće. Přewzała je so wosebje rěčnica, kotruž Krječmar přednošeše, a serbske stawizny wot staršeho přednjesene. Jako hosćo wopytachu Serbowku knjez dr. Páta, k. dr. Vinař a k. kapłan M. Just. K česći a k dopomnjeću na sławneju Serbow, Michała Hórnika a Arnošta Smolerja, wuda „Serbowka" znamki z jeju podobiznomaj.

W horjacych, njeměrnych časach swětoweje wójny zhromadźi so drje w Prazy na lěta 1914/15 na 20 Serbow, ale hižo dyrbješe jedyn woteńć do wójska, kotrehož w běhu lěta štyrjo sćěhowachu. Tak běše tutych njeměrnych a njewěstych wobstojnosćow dla hakle móžno, prěnju hodźinu 22. oktobra 1914 wotměwać, při kotrejž so Beno Šołta zasy za staršeho wuzwoli. Bě to lěto njewěstosće a ćežkeho dźěła. Wšitkich přičinow a njeporjadnych wobstojnosćow dla bě „Serbowka" tež nuzowana hižo 16. apryla 1915 swoje dźěło skónčić.

Njedźiwajcy toho běše dźěło zarjadowane zasy kaž we předkhadźacym lěće, mjenujcy starši přednošeše pola wulkich stawizny serbskeho pismowstwa, pola małych přebrachu so bóle elementarne wěcy, wosebje rěčnica a prawopis. Tak bě to lěto tež lěto pilneho a sprócneho dźěła za serbski lud a kraj, štož nam dopokaza khětro wobšerna „Serbowka", hdźež su Serbowčenjo swoje pisomne wudźěłki zapisowali.

Prjedy hač so „Serbowka" znowa k porjadnemu dźěłu w Prazy zeńdźe, dóńdźe do Łužicy zrudna powěsć, zo je sebi surowa wójna hižo prěni wopor „Serbowki" žadała, Jeje wurjadny sobustaw, Michał Młóńk, padny 23. augusta 1915 pola Souchec w Francózskej na polu česće. R. i. p.

We spočatku šulskeho lěta (1915/16) zhromadźi so mjenje Serbow hač w minjenym lěće a na kóncu bě jenož 9 sobustawow. W ćežkim času přewza Józef Nowak wjednistwo „Serbowki" a je z lubosće k serbskemu narodej je 4 lěta (1915—1919) dołho swěrnje a swědomiće zastawał. W dźěle wobkhowa so stary, zwučeny porjad dale. Hdyž bratřa a přećeljo dopjelnichu swoju winowatosć za swój kraj a lud w polu, dokonjachu tež Serbowčenjo swěrnje swoju winowatosć za swój serbski lud a kraj w domiznje. Dźěłachu pilnje a woporniwje za lubowany serbski narod! Prócowachu so, zo by „Serbowka" zwostała kruty podłožk kruteho twara Serbowstwa! Žadyn wichor, žana njepřećelska móc njezamó a njedyrbi jón podryć, jemu zeškodźić. Sylne, njepowalne dyrbi Serbstwo stać a wostać, zawostać hač do najdalšich časow přichoda.

Hižo dwójcy za sobu bě hłowna skhadźowanka wupadnyła. „Serbowka" spózna za swoju winowatosć, zo so studenći zasy zeńdu. Zwjazki mějachu so znowa wobnowić, zwjazk studentstwa, zwjazk ludu. Tak wuhotowa „Serbowka" sama hłownu skhadźowanku w Khrósćicach.

Na skhadźowankach so tež dźiwadło hraje. Dźiwajo na wójnu, na krejpřeleće, na mrěće našich bratrow a přećelow w mužnym boju, na žarowanje tysacow, njebě nam dowolene,

ze směchom bolosć ćerpjacych hanić. Tohodla wustupi „Serbowka“ ze struchłohru: „Serbow kral“ (abo: Posledni kral), kotruž je naš basnik a starši zhotowił, zo by serbskemu ludej pokazała našu struchłu, krwawnu zańdźenosć a zbudźiła w nim prawe čuće, myslenje a wědomjo serbske, słowjanske. Lětsa so na hłownej skhadźowancy we Wojerecach tuta samsna, je jenož předźěłana hra, „Posledni kral“, tak derje a wulkotnje předstajała, zo dyrbješe so w Budyšinje atd. wospjewać. Tam w Khrósćicach pokaza „Serbowka“ swoju wulku dźěławosće we zjawnosći.

Tola też tute lěto žarowaše „Serbowka“ hórcy wo něhdušeju sobustawow. A to 19. měrca 1916 wo fararja Jana Nowaka a 10. meje 1916 wo kanonika Jakuba Hermana. Wobaj skutkowaštaj wulcy spomožnje jako měšnikaj swjateje cyrkwje a jako dušipastyrjej swojeje lubowaneje wosady. Wulku nahladnosć měješe wosebje njebo Herman po cyłym serbskim kraju a džaka a česće je wjele dóstawał jako serbski wótčinc a spěchowař a podpjerař serbskeje literatury. Tohodla žarowaše cyła Łužica a naša „Serbowka“ z hórkim bolom. Bóh njech mytuje jeju dźěło a prócu z wěčnym mytom! R. i. p.

Też sćěhowace lěta (1916—1919) pod staršistwom Józefa Nowaka prócowaše so a dźěłaše „Serbowka“ pilnje po zwučenym wašnju dale, hačrunjež přecy bóle ličba sobustawow woteběraše. Jedyn po druhim dyrbješe do wójska, dyrbješe čahnyć do pola a wojować na krwawnym bitwišću suroweje swětoweje wójny. Hačrunje pak starši z časami jako jenički sobustaw „Serbowki“ w Prazy přebywaše a so tohodla porjadne hodźiny wotměwać njehodźachu, je tola pilnje dźěłał za serbski lud a kraj jako Serbowčan. W tutym času je mjenujcy zbasnił mnohe basnje a spisał wulku činohru „Swobody njewjesta“, kotruž studenći na hłownej skhadźowancy 1919 w Budyšinje z wulkotnym wuspěchom wuwjedźechu.

Ze skónčenjom swětoweje wójny wróći so jenož mała črjódka zasy do Serbskeho seminara, do „Serbowki“. Spominamy pak bolostnje wosebje na našich sobubratrow a přećelow: Jakuba Cyža ze Stróžišća, kotryž padny 15. julija 1915 pola Novo-Georgiewsk-a w Pólskej; Jurja Ryćerju z Łusća, kotryž so w bitwje při rěcy Somme w Francózskej 1. augusta 1915 zhubi; a Jurja Šołtu ze Smječkec, kotryž 20. augusta 1916 w Francózskej na polu česće padny. Běchu to nadźijepołni serbscy młodźency zahorjeneje a sapaceje wutroby za swój lubowany serbski lud a kraj. R. i. p.

Tola z tym hišće njebě smjerć na krwawnych bitwišćach spokojena, žadaše wjacy, žadaše dalše wopory wot wboheho serbskeho ludu. W poslednim lětće bjezbóžneje swětoweje wójny dóńdźe zrudna powěsć do Łužicy, zo je w aprylu na krwawnym bitwišću w bitwje pola Armentières na polu česće padnył nam njezapomnity kapłan Jurij Deleńk. Što je zemrěty za nas Serbow był, to dopokazuje jeho wobžarujomnje tak krótkolětna dźěławosć za Serbow, wosebje hdyž hišće „Kat. Posoł“ jeho mjeno jako redaktora na čole nošeše. Je-li je štó njesebićnu a woporniwu lubosć k nam Serbam měł, dha zawěsće njebo Jurij Deleńk. Wón bě bjez dwěla talent, wobdarjeny a njewšědny človjek hižo jako student; duch pobožneje a njekhabłaceje wěry, sćerpneje poddatosće do Božeje wole; duch kruteje, přepokazaneje lubosće k swojemu narodej hač do smjerće; duch něžneje lubosće ke wšitkim. Bóh njech jeho njesměrnu a njesprócnu dźěławosć za luby serbski lud a jeho čistu lubosć k swojemu serbskemu narodej mytuje z wěčnym mytom w njebjesach! R. i. p.

Też „Serbowka“ je wójnske, struchłe časy přetrała, přebědźiła. Njekrwawny bě drje to bój, ale tohodla nic mjenje zmužity, dźěše dźěn wo jeje byće a njebyće, wobstaće a njewobstaće. Zmužiće je „Serbowka“ bědźiła a wojowała. Swěru je mała horstka Serbowčanow w Prazy dźěłała a wutrała, dóniž so njewróćichu jeje synojo z morjacych bitwow. Z krwawneho dźěła na bitwišćach zapřimny Serbowčan nětko zasy do měrneho, swój narod zakitaceho dźěła. Njewróćichu drje so wšitcy zasy, ale 11 běchu swojej duchownej maćeri swěrni zwostali. Tući wuzwolichu sebi na lěto (1919—20) Pawoła Grofu za swojeho staršeho. Po zwučenym wašnju přednošowaše so wo serbskich stawiznach, literaturje, zakładnych wěcach rěčnicy a zbytny čas wupjelni so z rozłožowanjom basni Ćišinskeho. Też běchu zasy hodźiny za wulkich a małych dźěłene, štož je hač do dźensnišeho dnja wostało.

Stysk jimaše so kóždeje wutroby, hdyž dóńdźe 29. I. 1920 do Prahi zrudna, struchła powěsć, zo je naš sobubratr a přećel Jan Wałda ze Serbskich Pazlic na zasakłu khorosć zemrěł. Ćim bóle bě žarowanje wo njeho, dokelž bě wubjernje pilny, swědomity a měrniwy. Bě drje hišće gimnasiast, ale bě zahorjeny za swój serbski lud, za serbsku Łužicu. By zawěsće pilny dźěłaćeŕ był k spomoženju cyłeho Serbowstwa, ale Bóh je jeho wotwołał. R. i. p.

Hdyž spominamy na to, štož je nas w prózdninach jimało, njemóžemy přeńć też zrudny podawk, zo zemrě 22. augusta 1920 nahle, wot Božeje ručki wosrjedź wukonjenja swojeje měšniskeje służby zajaty, kanonik a direktor tachantskeje šule Jakub Nowak. Hižo jako Serbowčan běše pilny sobustaw a też pozdźišo jeje wustojny nawjedowař. Też we swojim zastojnstwje wěnowaše swoje mocy serbskej wěcy; wo serbske nowinařstwo, wosebje „Posoł“, hdyž přede wšim politiske nastawki pisaše, je sebi wjele zasłužby dobył. Jeho wopomnjeće po cyłych Serbach zawěsće do dalokich časow žiwe wostanje. R. i. p.

Zasy běchu so zešli sobustawy towařstwa jako khowancy Serbskeho seminara we złotej Prazy, zo bychu tón króć k 75. razej wobnowili skutk, kiž bě so prěni raz stał pod horliwymi młodymi Serbami 21. oktobra 1846. Na sławne časy zhładuje naša „Serbowka“ wróćo, hdyž swjeći lětsa 75lětny jubilej swojeho wobstaća. Za tute sławne, jubilejne lěto (1920—21) wuzwoli so Józef Rjeda za staršeho. W hodźinach přebra so dokładnišo serbska literatura a z rěčnicy zynkosłow, tworbosłow a skónčnje něšto ze składby.

Dokelž měješe „Serbowka“ wotmyslene, k swojemu 75-lětnemu jubilejej wosebitu knižku wudać, wobzamkny so, hnydom na wobsah tuteje knižki při přednoškach dźiwać. Knižka dyrbješe wopřiječ:

I. Prolog.[1])
II. Serbowka.
1. Stawizny „Serbskeho seminara (z wobrazom).[2]
2. Stawizny „Serbowki“.[3]
3. Rozwiće serbskeho studentstwa a „Serbowka“.[4]
4. Statistika.[5]
5. Njekrologi.[6]

Tak su Serbowčenjo po móžnosći nadawk dopjelnili, kotryž staji so jim při 60lětnym jubileju. Srědkow dla wuhotowachmy 22. augusta 1920 w Hornim Wujězdźe swjedźeń a započachmy tak pjenjezy na wudaće knižki hromadźić. Tola njesměrneje drohoty dla njeje nam móžno, wotmyslenu knižku wudać, ale smy z pomocu towařstwa ss. Cyrilla a Methoda tute swjedźeńske łopjeno zmóžnili.

[1]) Hlej prěnju stronu. — [2]) Hlej „Kat. Posoł“ tutoho lěta, čisła 23, 24, 25, 28, 29, 31, 32, 33 a 34. — [3]) Hlej prěnje 50 lět w IV. zwjazku „Jubilejnych spisow Serbowki“. — [4]) Je w rukopisnej „Serbowcy“. — [5]) Tohorunja. — [6]) Su z krótka w tutym nastawku spomnjene.

Wobžarujemy, zo njemóžemy serbskemu ludej přepodać jubilejnu knihu, ale přepodawamy čitarjam tutu swjedźeńsku přiłohu „Kat. Posoła“ jako hodowny dar. Njech ju kóždy přiwozmje z přeswědčenjom, zo je „Serbowka“ přecy a stajnje pilnje dźěłała a so prócowała po swojich mocach za swój luby serbski lud za lubu, serbsku Łužicu ze swojim hesłom: Bohu k česći a Serbam k spomoženju!

Prjedy hač so dźělichmy wot našeje Pražskeje maćerje, zo bychmy khwatali do serbskeje domizny, překwapi nas zrudna powěsć z Łužicy, zo je po dołhej ćežkej khorosći 2. junija 1921 w najrjeńšich lětach zemrěł kapłan Jan Wałda. Krótki bě jeho měšniski puć. Přezahe je dyrbjał nas wopušćić a polo swojeho spomožneho skutkowanja w Knjezowej winicy kaž tež za swój serbski lud. Štož Bóh čini, je dobre. R. i. p.

Njenadźicy rozšěri so wěrje njepodobna powěsć nadobo po cyłej Łužicy, zo je kanonik a konsistorialny radźićel dr. theol. Filip Rězak njebo. Cyła serbska Łužica žarowaše wo jeneho swojich najlěpšich synow. Wón wudycha 17. sept. 1921 na zlemjenje wutroby swojeho ducha. Što je Rězak „Serbowcy“ a cyłemu serbskemu ludej był, njehodźi so z krótka wopisać. Hižo jako studowacy dźěłaše nimoměry pilnje ze serbskim pjerom. Wšudźom a přecy pak čuješe so Rězak tež jako swědomity duchowny a horliwy serbski wótčinc. Stajił je sebi ze swojim słownikom rjany pomnik, kotryž budźe dlěje stać hač kamjeń, dlěje trać hač mosaz a worcel! Bjez dwěla je Rězak wulki dźěł swojich mocow jeničcy na swoje wědomostne dźěła nałožował Bohu k česći a Serbam k spomoženju. R. i. p.

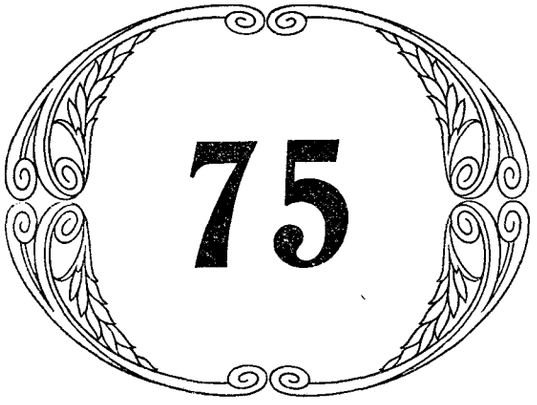
Radosć bě wulka, hdyž roznjese so naléto wšitkich Serbow zwjeselaca powěsć po cyłej Łužicy, zo je k 1. junijej 1921 za prezesa Serbskeho seminara w Prazy Serb, wjeledostojny knjez dr. theol. Józef Jakubaš, postajeny. Nazymu, hdyž swoje město we złotej Prazy nastupi, měješe tež „Serbowka“ wulke wjeselo a radosć, swojeho prezesa z lubymi, serbskimi słowami powitać. Bě dźěn jedyn z najhorliwišich a najpilnišich sobustawow „Serbowki“ poslednich lět. Tak mamy zasy dobreho wučerja a radźićela, — kotryž nam hižo tak mnohe lěta pobrachowaše —, zo by nas wučił našu lubu, serbsku, maćernu rěč, zo by nam radźił prawje a derje a nas zakitował před złym a njeprawdu.

Tuž dźakuje so „Serbowka“ wutrobnje swojemu knjezej prezesej, zo je přikhwatał do Serbskeho seminara, do „Serbowki“, a wšitke ćeže a wobćežnosće na so wzał z lubosće k swojemu serbskemu ludej. Horcy dźak za jeho słowa a wučby w našich hodźinach, kotrež skoro kóždy króć ze swojim wopytom počesća. Dźak budź jemu za wšitko, štožkuli je nam dobreho a lubeho wopokazał.

Dale dźakuje so „Serbowka“ nutrnje towarstwu ss. Cyrilla a Methoda, zo je nam zmóžniło, tute „Swjedźeńske łopjeno“ jako přiłohu „Kat. Posoła“ wudać. Dźak pak tež wšitkim dobroćerjam a přećelam našeho towarstwa, kotřiž su nas na kajkežkuli wašnjo přecy podpjerali. Wutrobny dźak wšitkim, kimž dźak słuša!

Njech Bóh tež dale „Serbowku“ zakituje a jeje zwjazki skrući, prócowanja a dźěła Serbowčanow žohnuje, zo by „Serbowka“ dale kčěła a dobre płody přinjesła hač do najdalšich časow! Wšitcy synojo, kotrychž serbska Łužica z dowěru do „Serbowki“ na wučbu scele, njech so wróća jako horliwi serbscy wótčincy do našeje lubeje domizny z hesłom „Serbowki“:

„Bohu k česći, Serbam k spomoženju!“

Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: towarstwo ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktoř: **M. Just.**

Dalokoréčak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1 hr., :-: sobustawy płaća 90 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 1. | **Budyšin, 1. januara 1921.** | **Lětnik 59.**

Wšitkim swěrnym přećelam a sobustawam našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda a z tym wotebjerarjam „Posoła“ přeje najwutrobnišo k nowomu lětu 1921

„Daj Bóh zbožo!“

W Budyšinje, 1. januara 1921.

Předsydstwo tow. ss. Cyrilla a Methoda, redakcija „Pósła“ a ćišćerńja towarstwa.

Budź khwaleny Jězus Khrystus.

Z tymle swjatym postrowom je Posoł swojich čitarjow postrowjał, hdyžkuli je z nowym lětnikom k nim do domu zastupił. A z nim přikhadźa tež lětsa zasy. Abo móhł rjeńšoho postrowa měć? Je druhich słowow, kotrež bychu w křesćanskich wutrobach wjeselši wothłós namakałe? Štóž wě, što je a k čomu je tu na zemi, tón sebi druhich njepřeje; přetož žiwje do wutroby a pomjatka je jomu zapisane słowo Swjatoho Pisma z japoštołskich skutkow 4, 12: A njeje w žanym druhim zbožnosć; přetož druhe mjeno njeje pod njebjom človjekam date, přez kotrež bychmy móhli zbóžni być.

Za křesćana je potajkim mjeno Jězus wšo: čop joho wěry, žórło joho nadźije, wohnišćo joho lubosće, a tak ma wšu swoju žadosć jenož za tym, kak by hódnje też tele mjeno khwalił.

Tola, štó móhł hódnje khwalić tele mjeno a toho, kiž je ma? Přetož njeje to mjeno Syna Božoho, potajkim Boha samoho? Tón pak nima sebje runjeća, přetož wón je, kaž je Mójzesej před horu Horeb sam prajił: „ja sym, kiž sym“, tón jenički, a wšo druhe, też najwosobniši človjek a najrjeńši jandźel, je jenož wotbłyšć joho rjanosće a wupłód joho wšohomocy a njewobmjezowanoho rozoma. Bóh sam potajkim zamóže jenož sebje hódnje khwalić a tak też swojoho Syna Jězusa. A tola, luby čitarjo, też ty dyrbiš jomu khwalbu dawać a to też z cyłeje wutroby chceš. A hlej, tu hižo maš te wašnjo, kak joho jeničcy a to we měrje, kaž je tebi stworjenomu byću date, khwalić móžeš a dyrbiš. Ty chceš. Ty potajkim maš žadosć za tym a też wolu. A njeje to dosć? Přetož njehlada Bóh na wolu človjeka a njeposudźuje wón joho po njej? A njeje dale wěrno, zo tón, kiž ma wolu, też namaka puć a srědki k swojomu wotykanomu kóncej? zo potajkim też wuslědźiš, jeli hižo njeweš, kak móhł Jězusa po mocach stworjenja najhódnišo khwalić? A při tymle, luby čitarjo, chce ći Posoł, kaž hižo też w minjenych lětach k pomocy być a tohodla ći přiwoła na započatku tohole lěta: Sćěhuj Jězusowy přikład a do wěčnosće budźeš joho khwalić. Tohodla je Posoł hižo loni w kóždym čisle ći přinošał přełožk tamnych rjanych knihi, kotrež so mjenuja „Kročenjo za Khrystusom“ a kotrež maja so we wosebitej knizy wudać. To je žadosć „Kat. Pósła“, zo by tule knihu bórzy cyłu swojim čitarjam podać móhł. Dokelž pak srědkow k tomu nima, dyrbi hladać, zo wudaćo tak jara hač so hodźi, ztuni a mysli sebi to přez to dócpěć, zo w kóždym čisle něšto přinoša, tu samu sadźbu za knihu wužiwa a z tym wosebite stajenjo pismikow za knihu zalutuje.

Spóznawši takle, kajki pódlanski zaměr redakcija při wozjewjenju wobstajnych wotrězkow z knihi „Kročenjo za Khrystusom“ ma, a wopominajcy, zo ma so tak khětře hač móžno dócpěć, budźa česćeni čitarjo też redakciju zamołwjeć, hdyž snadź by jim hdy přećo zeskhadźało, zo bychu k wotměnjenju tu a tam też zasy jene hinajše rozpominanjo čitać móhli. Zdobom pak dyrbi so prajić: štóž nutrnje žada za wěrnym nabožnym powučenjom a přinoški z „Kročenja za Khrystusom“ dokładnje sebi rozmysli a na so skutkować da, ma na nich za wokřewjenjo swojeje duše nadosć. Tón derje so rozwuči, kak móže a ma hódnje khwalić mjeno Jězusa, swojoho Boha a Zbóžnika. Tuž „wzmi a čitaj“, kak nimaš jenož z jazykom wuprajeć, ale też ze skutkom dokonjeć słowo: Budź khwaleny Jězus Khrystus do wěčnosće. Amen!

Swětowy rozhlad.

Hody, tónle swjedźeń měra a wujednanja bě nam Boża miłosć też w minjenym tydźenju wobradźiła, tola dospołny měr też hišće nětko na zemju přišoł njeje. Bjez dźiwa: skoro nihdźe njenamakaš politikarjow dobreje wole, muži, kotřiž bychu hladali, kak bychu wšě zwady a njeměry mjez jenotliwymi ludami wotstronili a nowym zadźěwali. Njedźiwajcy na to, zo Ruska znutřka přecy hišće so změrowała njeje a so zasy też na dalše zwonkowne wójny přihotuje. Po najnowišich powěsćach pokazuje wšo na to, zo chce wona zasy z baltiskimi, swojimi prjedawšimi poddanami so rozkorić, najskerje, zo by sebi tak puć k morju wurubała, snadź też, zo by zasy z Němskej zhromadne mjezy znajmjeńša we jenym rózku swojeje wulkeje nawječorneje mjezy dóstała. Jeje přeća dźěn du na to, z čerwjenej Němskej, wosebje z jeje „njewotwisnym komunistiskim“ dźělom so zjednoćić, zo by potom swój wotpohlad, knježerstwo proletariata po cyłym swěće, znajmjeńša we Europje zawjesć, dopjelnić móhła. Dźiwajo na tele jeje wotpohlady ma też Pólska přecy bóle brónić, a čini to, byrnjež by přez to přecy hłubšo do dołha lězła. Hdyž to też čini swoje dla, zo by mjenujcy sebi swoje statne byćo zwěsćiła, dha wopokazuje so z tym zdobom jako wulka dobroćerka wšěch nawječornych krajow, dokelž wotdźeržuje bólšewiski nawal. — Měra njeje też w najdalšim ranju; tam přihotuje so wójna mjez Japanskej a Koreu. Poslednja je połkupa, zwisowaca ze Sibiriju, a wukónčaca k Japanskej. Ju podćisnychu sebi prjedy samostatnu, Japanscy, prjedy hač mandžursku wójnu z Ruskej započachu. Nětko chce so Korea zasy wuswobodźić, poběhnje krej, a kónc budźe, zo tola mócna Japanska ju zdźerži. — Drje runje wójnu nima China, ale druhich njezbožow dosć. Su-li powěsće prawe, dha je tam w poslednim času něhdźe 16 milijónow ludźi zahinyło: najprjedy zakhadźeše tam hłód, nětko też natykowace khorosće. Smjerć a krej a rany, hdźež pohladaš. A tak też w Turkowskej. Tam bróni Kemel Pascha zo by kraj, kotryž po skónčenju balkanskeje a swětoweje wójny hišće Turkam zbywa, wosebje přećiwo Grekskej zakitował. Druhdy sebi prajiš, zo njeby woprawdźe škoda była, hdy by Turka swoje knježstwo zhubił a druhomu, cuzomu nadknježstwu, był podćisnjeny. Hrózba človjeka woběhuje, hdyž wopomina, što je Turka nad křesćanskimi Armenami w poslednjej wójnje zhrěšil, a zo krjudowanjo hač na krej by było jenož sprawne khostanjo za tych, kotřiž su tamne nječłowjeske skutki přećiwo Armenam skućili. Tola kaž tu na swěće bywa: ći najhórši maja so tola w prawym času z procha a njewinowaći móža potom čerpjeć.

Přeskočiwši w duchu Greksku, kotraž też nima měra dla entenćinoho měšenja do jeje znutŕkownych należnosćow — hač so ententa z prawom měša, njechamy tu rozsudźić — widźimy zasy krej běžeć na adriatiskim morju a joho narańšich brjóhach. We Valonje zwjezy so, nad přistawom so pozběhowaca hora a stohrny twarjenja, wokoło njeje stojace, ze wšěmi wobydlerjemi do morja; też něšto italskich namórnikow bu potrjechenych. Dalše krawne dźěło dokonja tam Italska, tónle raz nuzowana. Jeje sławny d'Annunzio, we swětowej wójnje lubušk ludu a wójska, znajmjeńša rozkazowacych worštow, je so stał rebela a njecha z Rěki, kotrež bu za samostatne město wuprajene; wón chce je Italskej přidobyć. Na napominanja italskoho generala a admirala so njeje podćisnył a nětko mataj taj zrudny nadawk, přećiwo d'Annunziej z brónjemi zakročić, a tak dóńdźe a je hižo dóšło k rozliwanju bratrowskeje krewje. Rěka je dospołnje wobklěhnjene, a italscy budźa so wosebje wo to prócować, zo město z hłodom k podaću wunuzuja, zo njeby njetrjebawši krej běžała. Zara je so Italskim hižo podała. A z tymle, štož tu rozprawichwy, njeje hišće dosć: hórše hač hdźe je nětkle w Iriskej. Tam lud so zběha přećiwo Jendźelskej, zo by so z mocu wuswobodźił wot lětstotkowdołhoho podtłóčowanja, hdyž měrne prócowanja we sejmach ničo pomhale njejsu. Jendźelski sejm je drje nětko, hdyž tak hrózbnje hižo krej běži, tak mjenowanu homerulu přiwzał, a kral je ju tele dny podpisał. Homorula je zakoń, kiž postaja, zo ma so irskomu ludej swoboda dać; jenož zjednoćena z Jendźelskej ma Iriska hišće wostać přez zhromadne wójsko, też chce Jendźelska w diplomatiskim nastupanju wostać wobknježeńka iriskoho ludu. Rozhorjenosć mjez iriskim ludom pak je hižo tak wulka a njedowěra k jendźelskej homeruli tak hłuboka, zo so lud nochce změrować a dale wojuje. Wón dóstawa při tym wulku pjenježnu podpjeru a drje też brónsku z Ameriki, hdźež nětko 15 milijónow Irow přebywa, kotřiž pak sami, pak jich prjedownicy su dla jendźelskoho krjudowanja ze swojeje domizny wućekli.

Tak knježi po cyłym swěće hubjenstwo, a hdyž so prašeš, z wotkel přikhadźa, dha skoro wšo je jenož wupłód człowjeskich njekhmanstwow, wuliwacych so z hordosće, nahrabnosće a zawisće, potajkim z njepočinkow, kotrež tohodla we swěće su doma, dokelž wěra do jenoho žiwoho Boha přecy bóle wotebjera we wutrobach tych, kotřiž maja tu móc, a z wotebjeracej wěru haša wězo też přeswědčenjo wo wěrnosći, zo jónu budźe kóždy zamołwjenjo dawać dyrbjeć wo swojich skutkach. A tak njebudźe na zemi měra, kiž je jandźel na Bethlehemskich honach pastyrjam wozjewił, dokelž njeje na swěće dobreje wole; wole k žiwjenju po Božich kaznjach a Jězusowej wučbje.

Mjez tym, zo tu wšudźom so wojuje, dźěła so druhdźe z wulkej zahorjenosću a woporniwosću na wutwarjenju nowych politiskich mócnarstwow na diplomatiske wašnjo. Jako hłowny dźěłaćeŕ na tymle polu ma so mjenować president Češkosłowakskeje republiki. Tón wězo so předewšim prócuje, zo by swój češkosłowakski stat kruće a zbožownje wutwaril. Jako jedyn z najhłownišich srědkow k tomu ma wosebje skručenjo też wšěch druhich słowjanskich ludow a zjednoćenjo wšěch tychle narodow do jeneje słowjanskeje jednoty, wězo pod wšelakimi knježerjemi. Tak nětkle wosebje prócuje so wo to, zo by předewšim bratrowskej narodaj Serbow a Bołharow zasy wujednał a lěpše poćahi mjez nimaj nawjazał. Mjez tym, zo při tym dorozemjenja a dobreje wole na bołharskej stronje namaka, — bołharski ministrowy předsyda Stambulinski přebywaše we tej wěcy tele dny w Prazy — dha tola so serbski lud, znajmjeńša joho nowinarstwo, dospołnje přećiwo někajkomu wujednanju wupraja a ma Masarykej za złe, zo so wo tajke należnosće stara. Nowiny měnja, zo je telko winow a tak wulkich, zo je wujednanjo serbskoho ludu z bołharskim njemóžne. Tola Masaryk drje so přez tajke měnjenjo zatrašić njeda a snadź pola serbskich wjednikow wjacy dorozemjenja nadeńdźe dyžli pola nowinarjow. Kóždy rozomny človjek tola dyrbi sebi prajić, zo by tajke wujednanjo serbskomu ludej samomu k wulkomu zbožu być móhło. Je mjenujcy nimale wěste, zo zajimy Južnosłowjanskeje a Italskeje husto napřećo sebi póńdźa, a potom by złě za Južnosłowjansku było, hdy snadź by Italska sebi bołharski lud za so dobyła a tak Južnosłowjanskej, to je wosebje serbskomu ludej, njepřećel za khribjetom nastał, kiž by wosebje strašny był, hdyž by hdy k někajkej brónskej rozkorje z Italskej dóšło. K tomu ma Serbiska so jara prócować, zo by sebi susodow dobrych zdźeržała, resp. dobyła, přetož we kraju samym njeje hišće přezjenosće a drje też tak khětře hišće njebudźe. Mjez serbskim a khorwatskim ludom su wosebje nabožne rozdźěle, kotrež budźa dospołne zjednoćenjo tejule dweju narodow hišće dołho hańć. Tole wosebje drje su też winy, čohodla maja tam nětkle husćišo nowe knježeŕstwo. Nětkle runje so zasy jene zestaja a to z radikalow, demokratow a mohamedanskeje strony. — Stambulinski je, poby wši w Parizu, Londonje a Prazy, hdźež je wosebje za wołóženjo Bołharskej napołoženych měrowych wujednanjow prosył, so do Pólskeje nastajił a chce też tam za swój lud přećelne zmyslenjo dobyć. — Dotal přihotowaše też prjedawši čornohórski kral Mikławš serbskomu knježeŕstwu wobćežnosće; nětko je też Francózska, kotraž přecy hišće někak za njoho dźěłaše, wuprajiła, zo samostatnosć tohole kralika a joho kraja wjacy njepřiznawa.

W Češkosłowakskej po poslednich komunistiskich njeměrach bu hač dotal něhdźe tysac komunistow zajatych a sudnistwu přepodatych. Sudniske wyšnosće budźa sebi wot češkosłowakskoho sejma žadać, zo by jim někotrych komunistiskich zapósłancow wudał, dokelž su při komunistiskim zběžku nasylnosće słužili.

Italsko-južnosłowjanske zrěčenjo je so z přistawkom wudospołniło, zo sebi Italska a Južnosłowjanska diplomatisku a politisku pomoc přećiwo zasopostajenju Habsburgskeje monarchije a přećiwo wšomu hibanju, na to so měrjacomu, slubitej.

Němska.

Němscy železnicarjo su wobkhodnomu ministerstwu wozjewili, zo hač do 12. januara wotmołwjenjo na swoje žadanja wočakuja. Jeli zo so do toho časa njedopjelnja, so generalny strajk připowědźi.

— **Hórniske zwjazki** w srjedźnoněmskich brunicowych jamach sebi wjetšu mzdu ža-

---

Radlubin:

Njedźelska pječeń.

(Skóńčenjo.)

„Ćile dwanaćo dobri mužojo su dźensa moji póstniscy hosćo, sym sebi jich přeprosył, zo bychu znajmjeńša na Knjezowym dnju, hdyž Bóh luby Knjez chce, zo by kóždomu człowjekej pokoj a ćicha radosć do wutroby zastupiła, starosće a prócy žiwjenja pozabywši so wokřewili a zawjeselili. Čohodla sym runje dwanaćoch sebi přeprosył, njebudźe drje so wam dźiwno zdać. A nětko budźa wam też waše dwěle, so ja nadźijam, dospołnje wujasnjene."

Měsćanosta wopraša so najbližšoho hosća: „Sće tu wy jeno dźensa?"

„Ně", wotmołwi hósć, „my smy hižo dlějši čas kóždu njedźelu zbožowni hosćo dobroho knjeza fararja."

Knjez farař pohlada hnydom z krutym wóčkom porokujo na tohole hosća, kaž by wótře poswarjeł: „Što tola powědaš?! Njejsym wam ja kruće přikazał, zo byšće wo tym ani słowa njepiknyli?"

Měsćanosta pak pohladawši z khwatkom po blidźe wobroći so ke knjezej fararjej a a rjekny: „Wy měniće, zo su tu dwanaćo hosćo, ja pak widźu tola třinaćoch."

„Ach, ně, ně, knjez měsćanosta, wy so myliće: dwanaćo su." A wón sam ličeše po rjadu swojich hosći: „Dwanaćo su, kaž prajach a kaž sym sebi jich přeprosył."

Hdyž pak měsćanosta tola zasy z hłowu wiješe, wołaše knjez kóždoho z čestnym mjenom a naliči zasy dwanaćoch.

„Knjez farař, přečo dha wy tohole třinatoho, kotryž tamle wjeršk blida sedźi, stajnje přeskakujeće? Njejsće sebi wy toho prosył? Wón drje je młódši, dyžli wšitcy druzy, tola po drasće a po wšej podobje dźěłaćeŕ, kaž woni; też joho rucy za to swědčitej. Lědma zastupiwši sym widźał, kak so z nimi wjesele zabawja, a wšitcy rjenje k njomu zhladuja. Tuž je widźeć, zo so znaja."

„Ja třinatoho hosća njewidźu, wy drje so tola myliće, knjez měsćanosta", měnješe knjez farař zadźiwany.

Też měsćanostowaj přećelaj wupraještaj, zo třinatoho hosća njewidźitaj, zo traš je to někajki sćin, kiž joho myli.

„Ach, něwšak, to njeje sćin: ja joho cyle derje a cyle jasnje widźu", wobkrućeše měsćanosta rozsudnje a wjetšeje wěstosće dla zetrě sebi woči a hladaše zasy napjaty za wjerškom blidu. „Wón ma njewšědne miłe, jasne, błyšćate wóčko z kotrymž nimo měry dobroćiwje na swojich towaršow hlada. A nětko — nětko" — měsćanosta wotwobroći swojej woči a tola dyrbješe so zasy z nimaj k njomu wróćić; nadobo počinaše blědnyć a joho hłós z bojosću třepotaše, hdyž pokračowaše: „nětko wobroća so ke mni a hlada — kruće, wótrje na mnje, kaž sprawny sudnik, kiž by mje chcył hnydom sudźić." A znowa wotkhili zatrašeny swojej woči, zo by jej hnydom zasy k njomu wróćił.

Měsćanostowoju přećelow počinaše přetoho třinatoho hosća, kotrohož měsćanosta přecy widźeše a wonaj nihdy njewidźeštaj, strach łójić. Wonaj należnje radźeštaj, zo bychu tych hosći radšo dlěje njemylili a wotešli. Też knjezej fararjej běše dźiwno, a wón wobroćeše so nimowólnje k durjam.

Měsćanosta pohlada hišće jónu po tym dołhim blidźe za tym třinatym a zatřepota hladajcy, potom rjekny: „Haj, haj, pójmy radšo dale! Wšak smy widźeli."

Ći knježa přewodźachu knjeza fararja do joho bydlanskeje jstwy. Tam pak so nětko měsćanosta jara přistojnje zamołwješe a knjezej fararjej křiwdu wotprošeše. Joho přećelaj sćěhowaštaj joho přikład. Měsćanosta dodawaše hišće, zo by swoju njeprawdu tola trochu zawodźeł: „To wšak běše po prawym jenož póstniski žortk, knjez farař. Tohodla ničo za złe!"

Knjez farař pak běše cyle měrny a miły, kaž hewak přecy a wotmołwješe: „Ach, boże-

daju. W Hali su wobzamkli, zo 18. januara generalny strajk připowědźa, jeli so do toho časa jich žadanja njedopjelnja.

— **Wotbrónjenjo wobydlefskich woborow před rozsudźenjom.** Konferenca zwjazkafskich pósłancow w Parizu je so pónd'źelu rano pod Cambonsowym předsydstwom zhromadźiła. Wona je so z němskimaj notomaj, 9. a 22. decembra wustajenymaj, zaběrała, w kotrymajž so němske knježefstwo zapowjeduje, wobydlefskej woborje w Bayerskej a Rańšej Pruskej wotbrónić.

Francózski general Nollet so prěnje dny januara na swoje městno w Barlinje wróći. W posedźenju zwjazkafskeje rady w Parizu je wón **bayersku wobydlefsku woboru strašne pódlanske knježefstwo** mjenował. Wón so boji, zo wona Němsku do wobćežnoho położenja dowjedźe. Hajniski radźićel Escherich hižo diktatorisku móc na wulki dźěl němskoho wójska wukonja, mjez tym zo Kahrowe ministerstwo jenož hišće po zdaću we Bayerskej knježi.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Bórka pola Budyšina. Němskonarodny sakski sejmowc dr. Maurenbrecher je redaktorstwo při „Deutsche Zeitung" přiwzał a tohodla swój mandat we sakskim sejmje złožił. Tohodla dóstanje nětko sćěhowacy kandidat na wólbnej lisćinje němskonarodneje strony sydło w sakskim sejmje a to tudomny kubleŕ Pič.

Z Radworja. (Jubilej.) Kaž hižo w kermušnej rozprawje naspomnichmy, natwarichu 1270, potajkim loni před 650 lětami, w Radworju prěnju křesćansku cyrkej. Dokelž pak wězo dźeń poswjećenja znaty njeje, wotmě wosada tutón jubilej swojoho połsedmastalětnoho wobstaća na dnju poslednich zhromadnych Božich službow w zańdźenym lěće, to je: třeći hodowny swjaty dźeń.

Swjatočnosć započa so z předowanjom, kotrež założenjo wosady a druhe ważne podawki z jeje stawiznow w běhu tutych 650 lět wopomni. Potom měješe knjez kanonik kapitularny kantor Žur, prjedy farař w Radworju, swjatočnu Božu mšu, a to z asistencu knjezow fararja Hejduški-Budyšskoho, bywšoho Radwořskoho kapłana, a nětčišoho exposita Dórnika. — Čŕjódka wosadneje młodosće běše trěbnych wěncow a pletwow k žadnomu swjedźenjej nawiła, tak zo běše cyrkej z wěncami popowěšana wosebje woltařniśćo cyłe do zeleneje pychi zaplećene.

Z Ralbic. Naše towarstwo młodźencow zarjadowa tu wječor druhoho swjatoho dnja hodowny swjedźeń. Wulki, bohaće wudebjeny Božo-dźěśćowy štom na stronje jewišća a zawodny 3hłósnje derje nawuknjeny spěw „O, kak wjesoły, o zbožowny čas hodowny" nas přewjedźe do hodownoho kuzła a w nim nas zdźerža prěni dźěl z hromaj: Rachlowcowe „Zbožowne hody" a M. K-owy „Wjesołe wobradźenjo". Mjez hromaj poskiči k. bohosłowc Beno Wjacsławk zajimawy přednošk wo hodach, rozpominajo stawizny swjedźenja w ludu a w ludach, žiwych nałožkach a wobrjadach hodownoho časa.

Druhi dźěl wobradźi nam nowu a dobru činohru „Njezbožowny Pětr", po němskim wot M. K. wobdźěłanu. Skónčnje widźachmy Wingerowe wjesołe a žortne „Človjek móže so mylić" — a tale hra so tak derje hraješe, kaž je to dopisowaŕ z ćežka hdy widźał a přebywa wjele we Serbach. Njedźiwajcy někotrych spěwow w hrach so wubjernje hraješe, haj někotři samo wulkotnje. Njecham mjenow mjenować, štóž je přitomny był, sam wě, zy su hrajerjo a hrajefki swoje najlěpše podali. Mjez hrami zarjadowa so loterija. Mnohi měješe zbožo, cyle rjany dar dobyć. Na kóncu so Božo-dźěśćowy stom po halžkach amerikanscy přesadźowaše. Z tym so pjenjez nahromadźi, zo njeby skoro wěrił. Běše widźeć, zo pjenjezy wjacy žadne njejsu, wosebje pola najmłódšich. Zawěśće bórzy słyšimy a čitamy, zo so nahladny dźěl dobytka za wšelake serbske należnosće nałoži. Za idealne kubła dźěłać a skutkować dyrbi być prěni nadawk wosebje młodych ludźi. Njebychmy-li chcyli tole wukubłać, njebychmy móhli potom wot staršeje generacije wjele wočakować.

Derje poradźeny wječor běše z dopokazom, zo zabawny wječor bjez reji so też hodźi a so też spodoba, byrnjež na 4 hodźiny traŕ.

Z Rakec. Tu je něchtó 27. decembra wječor ćěmnobrunoho walacha znowym lohkim kašćojtym wozom kradnył. Walach je 15 lět stary a 12000 hriwnow hódny. Wóz je šěry wobarbjeny, z nizkimi njebarbjenymi deskami a je 3000 hriwnow hódny.

Z Komorowa pola Rakec. W nocy wot štwórtka k pjatkej su so tu paduši do wšelakich burskich statokow nutŕdobywali a su wosuški, tykancy a pola jenoho bura wyše toho poł zarězanoho swinjeća kradnyli. Hač dotal so njeje poradźiło, paduchow zajeć.

Z Brěžkow. Tudomnomu gmejnskomu předstejićerjej su 4 husy a zwud. Nowakowej 1 husycu a 7 kur kradnyli, kotrež su zady bróžnje zarězali. Hosćencarjej Šołće su ručny wóz a konjacy grat kradnyli.

Z Wojerec. Dźěłaćefske ćahi mjez Łutowskimi dźěłaŕnjemi a Kulowom wot 1. januara wjacy njebudźa jězdźić, dokelž dźěłaŕnje přewulkich wudawkow dla wučinjenjo ze železniskej direkciju njejsu wobnowiłe. Dźěłaćerjo a zastojnicy su wobzamkli, dwaj automobilaj kupić, kotrajž mataj we Kulowje stać. Dźěłaćerjo, něhdźe 200, chcedźa kóždy po 300 hriwnach k tomu přinošeć. Zbytkne 80000 chce Łutowska dźěłaŕnja njesć.

Z Němcow. Tudomnomu khěžkarjej Debikej su w nocy mało trjebany hospodaŕski wóz, 4000 hriwnow hódny wotwjezli.

Z Kamjenca. Naše město je ryćefkubło we Nadróžnej Hrabowcy za milijon hriwnow kupiło.

Do Serbow. Za wšěch, kotřiž chcedźa 6. januara pak ze železnicu pak ze statnym autom (Budyšskim-Kamjenskim) sebi něhdźe dojěć, je ważne wopominać, zo tónle dźeń lětsa najskerje wjacy statny swjaty dźeń njebudźe, zo budźe jězdny porjad na nim potajkim kaž na wšěch druhich dźěławych dnjach. 17. dec. minjenoho lěta je mjenujcy sakski sejm z wuwzaćom knjeza Hessleina a hišće dweju druheju knjezow za zběhnjenjo „třoch kralow" a evangelskoho nalětnoho pokutnoho dnja hłosował. Tónle tak přiwzaty knježefstwowy namjet bu z tym zakoń a dóstanje płaćiwosće, hdyž budźe hamtscy wozjewjeny, To so dotal (29. dec.) hišće stało njeje, tola pak so zawěśće do „třoch kralow" hišće stanje.

---

dla, ani mysl na to! Wostanjemy přećeljo, kaž hdy prjedy. Ale nětko, moji knježa, dyrbju so ja zamołwjeć: nawoženja a njewjesta čakataj na wučbu, ja so njesměm dźěje komdźić. Wodajće!"

Wo třinatym hosću njezwěri sebi nichtó słowčka spomnić.

Dźakujcy so a strowicy wotsalichu so ći njeprošeni čestni hosćo, w durjach hišće jónu wospjetujcy: „A ničo za zło: su póstnicy!"

Knjez farař pak skoči tola hišće z lutej nuznotu tam k swojim přeprošenym lubowanym hosćom do jědźefnje. Lědma zastupiwši hladaše za tym třinatym hosćom, ale njewidźeše joho. Tuž wobroći so k druhim hosćom a prašeše so należnje ale cyle zćicha: „Widźiće dha wy joho?"

„Haj, knjez farař, my smy joho widźeli, smy joho wot spočatka widźeli."

„A nětk, joho wjacy njewidźiće?"

„Ně, wón je khwilu wotešoł. Ow, to běše jara dobry muž! Tajkoho človjeka z tak miłym, lubosćiwym wašnjom dyrbiš sebi po swěće pytać!"

„Ale prajće mi tola: Što je to był? Sće joho wy znali!"

„Ně, knjez farař, njejsmy joho znali, nichtó njejsmy joho znali. A tola běchmy z nim ze wšoho spočatka, kaž z najlěpšim přećelom. Myslachmy sebi, zo sće sebi joho wy přeprosyli: přečo dha bychmy so z nim cuzy činili! Wón běše tola tak dobry k nam, wšitkim bjez wuwzaća. Bórzy za nami je zastupił a z nami za blido so sydnył, z nami jědł a pił a žortował, kaž našoho runjeća. Wón težto běše we wšěm cyle naš runik, też po drasće a podobje; joho rucy swědčeštej wo ćežkim dźěle; jenož tójšto młódši běše, dyžli my."

A hdyž ći hosćo takle knjezej fararjej powědachu, zahorichu so jedyn přemoh druhoho za toho njeznatoho hosća.

„Ow, knjez farař, wy jeno dyrbjeli słyšeć joho dobre słowa, kotrež je k nam rěčał! — „Kaž złote zornjatka su nam do wutroby padałe!" — „Kaž wustrowjacy wolij a wonjaty, wokřewjacy balsam su so nam zdałe!" — „Ow, hdyž wón pře wšitke strachi nas pokoješe, kak nimo měry zbožowni so čujachmy!" — „Čas žiwjenja hišće njesmy tak zbožowni byli, kaž dźensa tule za blidom!" — Trochu strachoćiwje drje rěčachmy z nim, dokelž joho wóčko běše tak nadobnje sprawne, ale najebać to smy z dowěru a z radosću k njomu spohladowali." — „Hdyž do joho wóčka hladach, je so mi zdało, kaž bych do njebjes hladał." — ‚Njebojće so žanoho stracha!' tak je k nam rěčał drje znate słowa, ale kak mócnje nas jimachu, kak mile nas wokřewjachu! Wy maće dobroho Wótca w njebjesach. Wšitke waše włosy na hłowje je wón přeličił. Ani włóska njepadnje z njeje bjez joho wole. Njestarajće so tyšnje, što budźemy jutře jěść, što budźemy pić, z čim budźemy so woblekać, kaž byšće pohani byli! Waš Wótc so za was stara, też hdyž wy spiće a wotpočnjeće, kaž za wšitke ptački njebja. Wone njesyja a njeżnja a njehromadźa do bróžnow. A tola namaka kóždy swoje sytne zornjatko, swojoho wokřewjacoho hadźika. Hlejće, kak bjeze starosće wone lětaja prěki a po dołhu, wysoko a niłko, sem a tam, kak so wjesela a hwizdaja, kak so łója a šćěkaja a napřemoh spěwaja k česći Božej a k wašomu wjeselu! Wy sće tola wjele wjacy, dyžli wone. Waša duša dźěn je dych z Božoho horta! Tuž njestrachujće so, Bóh je wčora a dźensa a do wěčnosće waš wšohomócny a dobry Wótc. Lubujće jeno joho z cyłej wutrobu!" — „Mi je so zdało, kaž by Khrystus sam tele słowa k nam rěčał!" — „A hdyž je wotešoł, je nas tak lubje wšitkich strowił: „Pokoj budź z wami!"

Hišće wjele chcychu jomu ći hosćo wo nim powědać, tola knjez farař so hłuboko zamysli a njesłyšeše jich wjacy. Wjesoła hrózba jich wobja. Joho wobličo so z radosću wokrasni. Wšitka prjedawša tyšnosć běše zabyta. Dopomniwši pak so na swoju winowatosć rjekny k hosćom: „Wodajće, zo njemóžach prjedy k wam pohladać přińć! Mě-

Što přinjese nam přichod?

Někotryžkuli so při započatku z wulkej wćipnosću praša, kajke budźe tute lěto. Wón staja tohodla cyblowe šklički a chce z toho něšto wo podeńdźenjach nowoho lěta nazhonić. Wosebje někotra holčka chce rady wědźeć, hač budźe w nowym lěće w čěpcu khodźić, a spyta to hody na wšelake wašnjo wuskušować. Dźensa pak chce lud wjacy wědźeć, dokelž čuje, zo so něšto ważne přihotuje. Toho dla też pola nas mnozy knihi kupuja, w kotrychž su přichodne podawki wopisane. Zo je Bóh wšelakim človjekam hnadu a dar dał, zo přichod spóznaja, na tym so njehodźi dwělować. Tola pak je nuzne, zo my wopačne wěšćenja wot wěrnych rozdźělamy. Je dźensniši dźeń ludźi dosć a też hižom prjedy je tajkich było, kotřiž tajke wěcki spisachu; chcychu z tym dobru zasłužbu za swoju mošeń měć, wo wěrnosć jim činić njebě a njeje. Dyrbimy wšelake wěšćenja přirunać, a tak husto hižo spóznajemy, hač su prawe abo nic, dale dyrbimy sebi też wěšćefske wosoby wobhladać, hač su wěry hódne abo nic. Wěrnych profetow spóznajemy na tym, zo jich žadosć na to dźe, kralestwo Bože rozšěrjeć; swoje widźenja woni wuživaja, zo bychu dospołnišo spóznate słowo Bože prědowali a lubosć k Bohu a k bližomu spěchowali. Tak mjenowani jasni widźerjo (Hellseher) widźa swět jenož rozswětleny přez jasny błyšć ale nic w jasnym swětle a tohodla su jich wěšćenja z mnohimi njejasnosćemi a zmylkami směšane. We wěrnych wěšćenjach so skoro ženje lěta njemjenuja, hdy so što stanje; jenož lěto we kotrymž měješe wumožnik na swět přińć, je Bóh přez Daniela wozjewił. Tola ze wěšćenych podawkow, kotrež su so hižom stałe, móžemy čas zhudawać, hdy so přichodny stanje, ale zrědka hač na lěto a dźeń. —

Najbóle znate drje je wěšćenjo swjatoho biskopa Melachijaša, kotryž so l. 1094 w Ardinagh (abo kaž druzy tute město mjenuja: Armagh) narodźi. Wón wuńdźe z jara nahladneju a bohateju staršeju, bě we mnohich wumjełstwach a wědomosćach jara rozwučeny a dyrbješe do ryćerskoho powołanja zastupić. Tola dźěše k pustnikej lmarej a služeše tam hač do 25. lěta swojoho žiwjenja Bohu z posćenjom a modlenjom. Pozdźišo bu biskop w měsće Ardinagh, bě horliwy přećel swjatoho Bernarda a wumrě w joho rukomaj 2. novembra 1148. Nieskónčnje wjele dźiwow je tutón swjaty skutkował; najbóle znate pak je joho wěšćenjo wo bamžach hač do poslednjoho, kotryž budźe. Wón započnje z 165. bamžom po swj. Pětrje a mjenuje joho ex castro Tiberis; tón lěta 1143 jako Coelestin II. na bamžowski stoł přińdźe. Na wšitkich bamžach su so joho wěšćenja dopjelniłe. My mamy nětko bamža religio depopulata, to je wěra z ludu wupusćena. Ale bórzy přińdźe fides intrepida, to je: njebojazna wěra; tónle bamž pak budźe jenož štyri lěta knježić.

Dale mjenuje hišće sćěhowacych:
pastor angelicus — jandźelski pastyr,
pastor et nauta — pastyr a łódźnik,
flos florum — róža róži,
de medietate lunae — z połměsačka,
de labore solis — z dźěła słónca,
gloria olivae — krasnosć olivy,

a posledni, wo kotrymž wón praji: W poslednim přesćěhanju swjateje romskeje cyrkwje budźe sedźeć (na bamžowskim trónje) Pětr Romski, kotryž budźe wowcy pasć we mnohich ćerpjenjach. Tola hdyž su so tute pominyłe, mjenujcy ćerpjenja budźe sydomhórske město (Rom) zničene a hrózbny sudnik budźe sudźić swój lud." Rozomni na tym njedwěluja, zo nětkle knježi religio depopulata, dokelž knježefstwa nałožuja wšě możne srědki, zo bychu wěru zničiłe, ze šulow ju wustorkałe, a mnozy su, kotřiž hišće so křesćenjo mjenuja, we wěrje pak su woliwkli.

Tohodla dyrbi přińć wulke přewróćenjo. We wšelakich wěšćefskich knihach powołaja so mnozy na Hermana z Lehnin (Jeleń), kotryž bě duchowny cisterciskoho rjadu a wumrě w času wot 1270—1278 w klóštrje Lehnin abo Lehnyn Havli. Wón je podawki wopisował, kotrež so w pruskej pod pruskimi wjerchami stanu; a tute su so stałe hač do rynčka 93. W 93. rynčku wón praji: „Skónčnje budźe knježić, kiž splaha najposledniši budźe." Tón je doknježił. W 94. rynčku pak praji: „Israel (židźi) zwaža sebi dokonjeć njeskutk, kotryž změje so ze smjerću zapokućić." Wjednicy bolšewikow su židźi a bórzy zwaža sebi ći dokonjeć njeskutk, zo bychu wšitkich k swojim njekničomnosćam přinućili. Ale tutón budźe jenož ze krewju a smjerću zapokućeny. Hdyž je so to stało, tak Herman dale praji: „pastyr přewozmje stadło, Germania (Němska?) knježićerja."

Wo přikhadźe tutoho wulkoho wjercha so dźensa dosć piše. Zo smy my w času žiwi, w kotrymž maja so wulke přewróty stać, to nam praji też abt Werdin w 13. lětstotku; tón wobkruća, zo budźe wójna, kotraž budźe štyri lěta trać. To wozjewja też Theodor Fillip Olivarius, kotryž wukhadźeše ze Španskeje w 16. lětstotku. Wón studowaše w Alcala a Parizu, běše wulki wučomc (filosof) a znajeŕ grekskeje rěče, rozwučowaše Katu z Medici, francózsku kralownu w rjanych wědomosćach, přebywaše tři lěta pola wjercha Rakuskoho a biskopa w Lüttichu. Tón praji: „woni budźa wojować z wulkej česću sydom razow sydom měsacow. Kóždy może sebi wuličić, zo je poslednja wójna woprawdźe 49 połnych měsacow trała.

Jedyn z najwjetšich wěšćerjow je Batrom Holzhauser. Narodźi so na dnju swjatoho Bartromja w lěće 1631 w Laugna blizko Augsburga jako syn khudoho, ale sprawnoho šewca. Wón chcyše, zo by syn šewstwo nawuknył, ale tón čuješe, zo je k druhomu powołany; chcyše wědomosće wuknyć, běše pak bjez wšěch srědkow. Z nanowej dowolnosću poda so do Eichstädta, hdźež joho na gymnasiju wotpokazachu. Tuž dźěše do Neuburga, hdźež hač do lěta 1633 wuknješe. Zo by so zeživił, dyrbješe sebi cyrobu khěžku wot khěžki prosyć. Tak přińdźe do Ingolstadta, hdźež sčini l. 1636 pruhowanjo; běše nětko doktor filosofije. Jako spowědnika wuzwoli wón sebi wučenoho a pobožnoho P. Lypranda, po kotrohož radźe so sydom lět měješe; tak dołho mjenujcy w Ingolstadtu přebywaše. Jara dołho sebi swěrnje a kruće rozmysleše, kajke powołanjo ma sebi wuzwoiić. Wjele dnjow za sobu husto wón rozpominaše a modleše so nutrnje, zo by Bóh pomhał jomu k rozsudej. Skónčnje spózna, zo je k duchownstwu powołany. Wón wukonješe skutki křesćanskeje miłosće na wšě możne wašnjo a modleše so hižo jako bohosłowc wšědnje šěsć abo sydom hodźinow. Byrnjež hižo samo wot so dosć ćerpjeć měł krjudowaše so a wobkhowa tak dospołnu njewinowatosć. Tu njeje możno joho pozdźiše žiwjenjo wopisać. Wón měješe prěnju Božu mšu Swjatkowničku rano w šesćich a skutkowaše potom jara spomožnje jako spowědnik. Holzhauser bě jednory, pooniżny, swěrny, swědomity měšnik. Wón bě jara wučeny a měješe jasny rozom, tola z toho njemóžemy sebi joho wěšćenja wujasnić. Hdyž so něchtó joho něšto wo přichodźe wopraša, dha wón raznje a jasnje wotmołwi, a kóždy raz so to też sta. Wón zemrě rano w dźewjećich 20. meje 1658 w starobje 45 lět a bu we Bingen pódla křižownoho wołtarja pohrjebany. (Joho žiwjenjo je wopisane w knizy: Bartholomäus Holzhausers Lebensgeschichte und Geschichte aus dem Lateinischen von Lud. Clarus 2 Bände Mainz 1848.) Jako małomu hólčkej zjewi so jomu mać Boża z Jězusdźěćatkom, štož so pozdźišo hišće někotre razy sta. Wón napisa dźesać widźeni hač do kónca wulkoho rózka 1646. Hdyž měješe widźenja, dha so joho duch tak k Bohu pozběhny, zo wón wo zemskim ničo wjacy njewědźeše. Žadyn z joho spisow pak njeje sebi tajkeje nahladnosće dobył, kaž joho wukładowanjo potajnoho zjewjenja swjatoho Jana. Wo nim stoji pisane: „wšitcy druzy wukładowarjo su přećiwo njomu kaž dźěći pisali." Tele wukładowanjo dosaha hač do 16. stawa. Joho sobubratřa nuzowachu joho, zo by hač do kónca dźěło dokonjał. Wón pak rjekny: „duch je mje wopuščił, njemóžu wjacy, ale jónu přińdźe muž, kiž dźěło dokónči." K podłožkej swojich wukładowanjow wza słowa swjatoho Jana, kotryž praji: „widźach sydom złotych swěčnikow. Holzhauser praji: „sydom dnjow trjebaše Bóh k stworjenju swěta, do sydom časow dźěliny stary zakoń, sydom darow ducha swjatoho dawa Bóh w nowym zakonju, sydom časow změje też cyrkej. Pjaty čas započina so pola njoho, hdyž knježeše kejžor Karl V. a bamž Leo X., wokoło lěta 1520 a budźe trać hač do časa swjatoho bamža a mócnoho knježićerja. Tutón čas budźe za cyrkej čas zrudoby, poniženja a khudoby. W tutym času budźa surowe wójny, zběžki, hłód a mór, njeličomne klóštry budźa zezběhane. Samo katolscy křesćenjo budźa cyrkej přez dawki podćisćować. Na kóncu tutoho časa budźe přez wójny wšitko zničene, kralestwa budźa spowróćane, knježićerjo skóncowani poddanjo budźa potłóčowani, wšudźom nastanu swobodne staty. Hdyž je so to wšitko stało, Bóh wšohomócny přewobroći wšitko tak, zo sebi to nětkle žadyn rozom wumyslić njemóže. Mócny samoknježef, wot Boha pósłany, zniči dospołnje

---

jach horjeka też hosći, kaž sće widźeli. Wjeselu so, zo tu wšitcy sće. A też nětko dyrbju khwatać. Winowatosć za mnu woła. Wjeselće so a wužiwajće, kaž je komu za lubo! A pobrachuje-li wam što, zawołajće sebi kuchařku! Přińdźće wšitcy strowi zasy a wěsće!" A knjez farař přistupi ke kóždomu, dawaše jim ruku a rjekny kóždomu přećelne słowo. „Přińdźće wěsće strowi zasy!" Z tutym słowom hižo do duri stupiwši so wotsali, zo by nawožcnju a njewjestu rozwučił, kotrajž chcyštaj přichodnu wutoru kwas swjećić.

Što je tón třinaty, tón njeznaty hósć był?

Njeznata ruka, kiž wo tymle rjanym podawku powěda, je do cyrkwinych knihi zapisała: „Ja měnju, to je Khrystus sam był, kiž je přišoł, swojich zatupnikow tu na zemi wopytać, so z nimi pozabawić a jich potróštować, zdobom pak hordoho měšćanostu, kotryž jeno so na swoju móc zepjeraše, sprawnje sudźić a pokhostać."

Knjez farař Eberhard pola swj. Jakuba w Kölnje dócpě njewšědnje wysoku starobu. Widźany, česćeny a lubowany wot wšitkich, kotřiž joho póznachu, paseše swoje stadło swěrnje a wutrajnje hač do poslednjoho wokomika. Kaž běše sebi čas žiwjenja prosył, zańdźeli swojej woči w służbje Božej, hdyž chcyše runje wot wołtarja hić a dźěše na prawdu Božu. Joho wosadni pak prajachu na póstywječorach: „Njeje-li tón runu šćežku do njebjes šoł, što z nas sebi jeje potom namaka!"

wšitke swobodne staty, wšitko sebi podćisnje a knježstwo Turkow wotstroni (kaž wěšćeŕ pozdźišo praji: hač na małe knježstwo). Tutón pjaty čas, praji wón, wotpowěduje pjatomu dnju stworjenja swěta. Tehdom stwori Bóh ryby we wodźe a ptaki pod njebjom. Tute stworjenja maja najwjetšu swobodu. Tež w pjatym času budźa človjekowjo za najwjetšej swobodu so prócować, haj za tajkej, zo njebudźe nichtó wot druhoho wjacy wotwisny być zechceć. Tutón pjaty čas dźe ke kóncej, dokelž je so dopjelniło, zo človjekojo žadaja za swobodu, kajkejež maja ryby we wodźe a ptaki pod njebjom, haj zo samo kaž ptaki lětaja. (Přichodnje dale.)

Cyrkwinske powěsće.

Z Budyšina. W minjenym, z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadźe narodźiło: 117 dźěći a to 62 hólčatkow a 55 holčatkow; mjez nimi běštej dwě mortwonarodźenej. Křćenych bu w cyrkwjomaj we Budyšinje: 92 dźěći; w tudyšej khorowni a doma 10; we Wulkim Wjelkowje 2; w Biskopicach 4; w Huscy 2; w Zymicach 1; we Smilnej 1; w Póckowach 1; Hajnicach 1; w Radworju 1. Njemandźelskich bě 18. Z měšanych mandźelstwow pokhadźa 26 dźěći; a to 12, kotrež maja katolskoho nana; a 14, kotrež maja katolsku mać.

Wěrowanjow bě tu 58; mjez tutymi bě 11 zwonkownych sem připokazanych porow. Nimo toho buchu 4 tudyše pory zwonka wěrowane: a to 1 w Fugawje, 1 w Riezy, 1 we Šěrachowje, 1 w Drježdźanach. Měšanych mandźelstwow mjez tu wěrowanymi bě 25; a to 10 z katolskim nawoženju a 15 z katolskej njewjestu. Wyše toho bu tu připowědanych 11 porow.

Zemrěło je w lěće 1920: 78 wosobow, a to 43 mužskoho a 35 žónskoho splaha; wyše toho so dwě dźěšći mortwej narodźištej. Hač do dokonjanoho 1. lěta zemrě: 19 dźěći. Wot dokonj. 1. lěta hač do dokonj. 14. lěta: 4 dźěći. Wotrosćenych: 55. Na tudomnymaj kěrchowomaj bu pokhowanych: 58 wosobow; na kěrchowje Židowskoho wustawa: 2; we Huscy 1; na Tuchorju 1; w Biskopicach 1, w Bukecach 1; druzy zemrěći buchu pokhowani z dźěla na luterskich kěrchowach z dźěla zwonka wosady.

K swjatomu woprawjenju poby we tach. cyrkwi: 17805 wosobow; w farskej cyrkwi: 6010; w kapali tudyšoho asyla: 2108; w hrodownej kapali w Huscy: 1286; w khostanskim wustawje 415; w přepytowanskej kłódźe: 38; w Biskopicach: 220. Domawobstaranjow a domjacychwoprawjenjow bě 155. Wšěch woprawjeni potajkim: 27722.

Wunoški wšelakich zběrkow su:

	farsk. cyrkwi	tach. cyrkw.
Za afrikanske missijony	70.—	119.—
„ Lyonske missij. tow.	68.75	140.—
„ tow. s. Józefa w Aach.	69.50	65.—
„ tow. s. Bonifacija	127.70	205.—
„ orientalske cyrkwje	63.—	123.—
„ Swjatoho Wótca	226.77	172.—
„ twarj. cyrk. naš. dioecezy	200.46	1825.48
„ póstnu jałmožnu	341.45	1025.—
„ tow. s. kraja	16.60	45.—
„ kustodiju s. rowa	—	88.—
„ Vincenc. towařstwo	196.—	220.—
„ khudych města Budyš.	36.—	—
„ 40hodźinsku pobož.	126.—	—
„ mejsku pobožnosć	96.—	—
„ farsku cyrkej	397.82	—
Dary za potrěb. farsk. cyrk.	533.50	—
Za s. Antoniowy khlěb	599.31	—
Z móšničku	3126.90	—
Wot sobust. tow. s. Bonif.	289.46	452.45
Za Němsko-Rakusk. wopor	185,—	150.—
„ pěst. młodosće wopor	80.84	72.—
„ němsk. dźěšć. pomoc	78.60	81.—
„ wobst. rowow našich wojowarj. we wukraju	81.80	100.—
„ wupyš. farsk. cyrkwje z durin. khamorčkow	191.—	—

Z Baćonja. W minjenym, z Božej pomocu dokonjanym lěće narodźi so w našej wosadźe a dósta w Božim domje swj. křćeńcu 10 dźěći: 4 hólčatka a 6 holčatkow, mjez nimi 3 njemandźelske: dwě wosadnej (1 pólske) a jene z Khrósćanskeje wosady.

Zemrěło je jich 8 wosobow: 4 dźěći, 2 přez 30 lět, 1 přez 50 a 1 přez 60 lět.

Wěrowachu so 3 pory a připowědowani bě dźewjeć.

K swjatomu woprawjenju pobu pola nas 5100 wosobow (loni runje telko).

Doma wobstaranych a -woprawjenych bu 18 wosadnych.

Prěni króć k swj. woprawjenju přistupi młode jutry 5 dźěći.

Při cyrkwinskich woporach a składbach je so nawdało:

	hr. pj.
1. Do Budyšina woteda so z woporow a darow	2233.65
2. Za swěčki na wulki wołtař	574.50
3. Za elektriske wobswětlenjo	292.59
4. Za mejski wołtař	290.—
5. Na nowe tepjenjo	98.—
6. Na nowe zwony	500.—
7. Wobkhady róčne časy	750.60
8. Wobkhadaj za wotpłaćenjo cyrkwinoho dołha kermušku a kermušu	861.45
9. Za cyrkwine wino	150.—
10. Z móšnički	1300.—
11. Za wšelake zaměry a potrěbnosće	1317.39
Wšo hromadźe	8368.18

Bóh zapłać wšěm dobroćerjam Božoho domu z časnym a wěčnym mytom!

Radwoŕ.

Wěrowani: Pawoł Kóšć ze Zdźerje a Hańža Bartec z Wotrowa; Jan Cyž z Nowoho Łusća a Marija Marec z Boranec; Jan Khilan z Kamjenjeje a Madlena Wroblec z Boranec; Jan Žur z Noweje Wjeski a Madlena Lisnarjec z Khasowa; Michał Rěćka a Marija Měrćinkec, wobaj z Khelna; Jan Libša z Měrkowa a Hańža Hołbikec ze Zdźerje; Jurij Šejda z Jitka a Hana Hrjehorjec z Radworja; August Pojnter ze Sernjan a Madlena Wowćeŕkec (Šeŕerec) z Zdźerje; Mikławš Hrjehoŕk ze Stróžišća a Hańža Khěžkec z Khelna; Jurij Domaška z Radworja a Khata Wěrabic z Łupoje; Jakub Brankačk z Radworja a Lejna Měšerjec z Měrkowa; Jan Jurk z Bronja a Hańža Šmidkec z Radworja; Jurij Wěraba a Hańža Delanec wobaj z Boranec; Jakub Běmaŕ z Kamjenjeje a Hana Rěčcyna z Łupoje.

Zemrěći: Mikławš Grubert z Radworja, 68 lět; Hana Krawžina z Radworja, 72 lět; Khata Knoblochowa z Kamjeneje, 63 lět; Marija Kubicyna z Radworja, 34 lět; Hańža Šołćic z Boranec, 24 lět; Mikławš Žur z Boranec, 34 lět; Hana Bjaršowa z Khelna, 60 lět; Mikławš Pan z Miłkec, 45 lět; Marija Lešcyna z Khróšta, 45 lět; Augusta Rjeńcowa z Měrkowa, 44 lět; Jakub Roztok z Radworja, 56 lět; Hana Delanowa z Radworja, 68 l.; Terezija Winklefka z Radworja 74 l.

Wšelćizny.

Pórclinowe pjenjezy sakske knježeŕstwo bórzy wuda. Němskostatne pjenježne ministerstwo je so tomu dołho stajało, nětko pak najskerje so podwoliło, přetož ŕěka, zo we najbliššim času cyle wěšće pórclinowe pjenjezy wuńdu. Tónle nowy pjenjez je wulki zajim pola wšelakich, wosebje zběrcow pjenježnych družinow zbudźił, a kaž so pisa, su na ministerstwo a tež direkciju pjenjezaŕnje do Mišna njeličomne dopisy dóšłe, we kotrychž sebi dopisowarjo pórclinowe pjenjezy žadaja. Wosebje mnohe su tele skazanki z Ameriki; w nich samo drastu a wšelaku cyrobu jako wotrunanjo za nje lubja, zo bychu je tola dóstali.

Zo hrózbnje wjele němskoho zamoženja přez němske njezy do wukraja dźe, je kak dowidźeć z toho, zo n. př. w Aachenskim policajskim wokrjesu za 4 njedźele bu za 12 milijónow hriwnow přesuwarjam wotewzatych. Hdyž nětko pomysliš, zo je to jenož kusčičk dołhich nawječornych njezow, a zo tola wjele pašowanych wěcow stražnik njedosahnje, dha budźa hobrske te sumy, kotrež takle do wukraja du.

Bamž wo pjeć ranach človjestwa.

W hodownym konsistoriju je bamž wo pjećich ranach človjeskoho towařstwa ŕěčał: wo zaprěwanju autority, hidźe přećiwo bratram, chcyjatosći, dźěłanskim nochcyću a zabyću na njezachodne zaměry človjekow, Jeničke hojidło za tele rany je wróćenjo k swětłu evangelija, kotrež chce na to dopomnić, zo zo so wšitcy tu na zemi jako bratŕa čuja. Tak so prěnje tři rany zahoja. A kajki lěpši přikład pře štwórtu je, dyžli evangelij, kotryž nam Nazaretsku dźěłaŕnju widźeć dawa, zo bychmy prawo dźěła lubowali a wopřijeli. Potom by so też pjata rana zahojiła. Wróćenjo k evangelijej je potajkim nuzne, a bamž praji, zo chce ze wšěmi mocami sobu dźěłać pomhać.

K Božomu dźěsću

dariwši za

fond towařstwa ss. Cyrilla a Methoda

a so **wukupiwši** z tym wot wšěch **pisnych nowolětnych zbožopřećow** wupraja z tutym swoje **najwutrobniše**

„daj Bóh zbožo“ k nowomu lětu

wšěm přećelam a znatym:

po **50 hr.**: Madlena Rězakowa z Bělšec;
po **30 hr.**: Michał Rjenč z Čornec, N-a z Khróšćic;
po **20 hr.**: Pětr Rjebiš z Baćonja, Mikławš Žur sen. z Njebjelčic, kubleŕ Jurij Lebza w Słonej Boršći, dr. med. Mikł. Rachel w Pančicach, dr. med. Jan Pól z Khróšćic, N-y z Lejna, N-a z Nuknicy;
po **19 hr.**: Jan Cyž z Kašec;
po **15 hr.**: faraŕ Jan Šołta w Birkenbrücku, Jakub Ćemjera z Wotrowa;
po **10 hr.**: Jakub Rjebiš z Kanec, khudy faraŕ z . . ., dir. Michał Wjerab w Budyšinje, Jan Mark ze Zdźerje a Marija Čórlichec, Jan Kětan ze Słoneje Boršće, faraŕ Michał Mič z Njebjelčic, wyšši wučeŕ kantor Symank w Baćonju a referender Beno Symank, Jakub Šipšik w Budyšinje, faraŕ Jakub Nowak w Radworju, swójba Andrickec w Radworju, wučeŕ Jurij Słodeńk w Pančicach, dr. Beno Šołta kapłan w Lipsku;
po **8 hr. 80 pj.**: Hana Cyžec w Čachwicach pola Drježdźan;
po **5 hr.**: dr. J. Wjacsławk w Drježdźanach, Michał Hoka ze Židowa, faraŕ Jurij Křižank z Wotrowa, Mikławš Khilan ze Zdźerje, Jan Handrik ze Sulšec, Jakub Rjeda a Mikławš Měškank z Now. Łusća, Pawoł Bulank z Wotrowa, Madlena Cyžec a Jurij Cyž ze Žuric, Mikławš Krawčik z Now. Městačka;
po **2 hr.**: Madlena Kudźelowa z Wotrowa, Jan Hajna z Now. Dwora, N. N.;
po **1 hr. 50 pj.**: Marija Špitankowa z Budyšina.
po **1 hr.**: N. N. po **80 pj.**: N. N.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

z **Budyšina**: 1.—15. 26. 31.—34. 39. 60. praelat Jakub Skala, kantor Mikł. Žur, faraŕ Jurij Hejduška, kapł. Mikł. Just, dir. Michał Wjerab, cyrkw. wučeŕ Jurij Šołta, tach. wučeŕ Mikł. Rjeda, tach. wučeŕ Jan Bryl, tach. registr. Mikł. Holka, tach. zwónk Michał Just, serbski zwónk Mikł. Bjedrich, Marija Měnjowa, Jurij Bjedrich, Marija Wićazec, Handrij Lórenc, justicny rada Mich. Cyž, Kowalski, Jakub Lejder, Max Šäfrig, Michał Rjeda, Hańža Kětanec, Herman Piskor; 16. Lejna Hórnikowa z **Hornjeje Kiny**; 17. bohosłowc Jurij Hórnik w **Münsteru**; 18. 22. 38. ze **Słoneje Boršće**: Jurij Wencl; Jan Špon, Jan Kětan; 19. Marija Fórmanowa z **Lutowća**; 20. Jakub Delan z **Hornjoho Wunjowa**; 21. faraŕ Pawoł Šołta w **Lubiju**; 23. Mikł. Matka ze **Sernjan**; 24. Jan Młynk z **Ćemjerc**; 27. faraŕ Jurij Kral w **Dubinje**; 27. Jan Zynda z **Wotrowa**; 28. Jakub Cyž z **Kašec**; 29. Jakub Cyž ze **Žuric**; 30. 47. 48. z **Drježdźan**: dr. Wjacsławk, Michał Wićaz, Madlena Kubašowa; 35. Michał Hoka ze Židowa; 36. 37. 40. ze

Zdźerje: Marija Čórlichec, Jan Mark, Mikł. Khilan; 41.—43. z **Różanta**: adminir. P. Romuald Domaška, Michał Šołta, Mikławš Glawš. (Přichodnje dale.)

Dobrowólne dary stó. za towarstwo a za podroženjo Posła minjenoho lěta kšiće:

kk.: ze **Smjerdźaceje**: Pětr Kubaš a Michał Kurjo po 5 hr., Pawoł Matka 7 hr.; **Hańža** Rottowa ze **Sernjan** 5 hr.; z **Dobrošic**: Marija Čepicec 5 hr., M. Ščapanec 8 hr.; Jan Bräuer z **Nowoje Wjeski** 5 hr.; Jakub Bjedrich z **Łazka** 5 hr.; Hańža Horjenjowa 5 hr.; po 5 hr.: Mič, Šipšik a Mencl z **Dobrošic**; Hańža Hiccyna z **Hatow** 5 hr.; Mikławš Rychtař z **Třech Khžžow** 5 hr.; Mikławš Bělk z **Pěskec** 5 hr.; z **Różanta**: P. Romuald Domaška 6 hr., Jurij Glawš 10 hr., Jurij Nuk 12 hr. 50 pj., Jakub Wićaz 10 hr., Marija Hajnec 10 hr.; ze **Sernjan**: Michał Beńš 6 hr., po 5 hr.: Mikławš Beńš, Mikławš Čornak, Jakub Šołta, po 10 hr.: Jakub Nowak, Michał Jurjanc; Jakub Leider w **Budyšinje** 5 hr.; Pětr Serbin z **Nowosłic** 5 hr.; ze **Smjerdźaceje**: po 10 hr.: Michał Čornak, Mikławš Brusk, po 5 hr.: Jurij Matek, Hańža Wjeršowa, Michał Nuk.

Za nowotwar Wotrowskeje cyrkwje:

Jan Zynda z Wotrowa 50 hr. N-y z Nuknicy k Bož. dźěšću k česći Najswj. Wutroby Jězusoweje **1000** hr. Ze Žuric: Madlena Cyžec 50 hr., Jurij Cyž **200** hr. Z Noweje Wjeski: N-y z prostwu: Jězuso, budź joho khudej duši smilny! **100** hr. we wójnskej požčeńcy.

Zapłać Bóh wšém dobrećerjam!

Na kóncu lěta, w kotrymž je nam Boži woheń wulki dźěl časnoho kubła zničił, a też Bóh nam drohu mać wotwołał, wšitkim, kotřiž su nas ze wšěch našich serbskich wsow z tak bohatymi darami: z pjenjezami a na druhe wašnjo při nowotwarje podpjerali a nam w ćežkich dnjach z radu a ze skutkom k pomocy byli, horce wutrobne **„Zapłać Bóh tón Knjez!“** wuprajam.

W Konjecach, 29. XII. 20.

Pawoł Matka.

Domyswjećenjo w Radwořskej wosadźe:

I. tydźeń (7. 1.): Radwoř, 1. dźěl; II. tydźeń (9.—15. 1.): njedźelu: Zdźěr a Brěmjenjo; póńdźelu: Radwoř, 2. dźěl; wutoru: Radwoř, 3. dźěl; srjedu: Łupoj a Bronjo; štwórtk: Kamjenjej a Haje; pjatk: Měrkow, Lutowc a Boranecy; III. tydźeń (16.—22. 1.): *póńdźelu*: Khelno; srjedu: Hodlef, Miłkecy a Stróžišćo; štwórtk: Khasow a Łuh; potom fabrikske wsy. — Započatk w 1 hodź.

Konjace wlesanki.
wumyte
kruwjace wopuše
kupuje
za najwjetše płaćizny
šćětkař
Richard Roßner
w Budyšinje
při tach. cyrkwi čo. 8.

Wulku nadobu
za jědźe a kofej,
Skleńcy
za wino, krok a likery
ma na wubjerk a poruča
Rudolf Wilhelm
w Budyšinje
16 na serbskej hasy 16.
Překupstwo skleńcow, pórclina a špihelow.

Towarstwo katolskich młodźencow w Kulowje

wuhotuje 9. jan. wječor z dypkom 1/2 7 hodź. w „němskej khěži“

dźiwadłowy wječor.

Wšěch lubych Serbow z Kulowa a wokoliny wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

Jaseńčanska kat. Bjesada

změje **njedźelu 9. januara 1921** wječor w 5 hodź. w Handrikec žurli w Jaseńcy

47. założenski swjedźeń

na kotryž wšě sobustawy kaž też wšěch lubych Serbow a přećelow serbskeje zabawy wutrobnje přeprošuje

Předsydstwo.

NB. Sobustawy dyrbja při zastupje swoju kwitowansku kartku pokazać.

Wšěm swojim serbskim woteběrarjam přeje

k nowomu lětu wjele zboža a Božoho žohnowanja

firma H. Bejma w Pančicach,

wobkhód a dźěłarnja za milinu.

Serbske hospodařske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

Wšitkim sobustawam Serbskoho hospodařskoho towařstwa w Budyšinje a na wsach

wjele zboža k nowomu lětu!

Z dźakom spominamy na wšitkich, kotřiž su nas w zańdźenym lěće podpěrali a slubimy, też w nowym lěće 1921 wšitkim kupcam z dobrymi tworami posłužować. Jenož přistupće wšitcy Serbja!

Adresa: **Serbske hospodařske towarstwo Bautzen, Tuchmacherstr. 11/13.**

Dźěći Khrósćanskeje šule

wuhotuja

sobotu, Nowe lěto, a njedźelu 2. januara 1921

Hodowny swjedźeń

w Handrikec hosćeńcu w Jaseńcy

a přeprošuja na njón

wšěch lubych staršich a přećelow šule.

Započatk budźe kóždy raz popołdnju w 4 hodźinach.

Zastup za wotrosćenych 3 hr., za dźěći 1 hr.

— Dźěći maja jenož pod dohladom staršich přistup. —

Nowe došle:

Nowočasne tkaniny za rubišća, wołmjane a židźane šórcuchi.

Alphons Schauseil

w Budyšinje.

Fa. H. Böhme w Pančicach

Dalokoročak 64. poruča so k připrawjenju **Dalokoročak 64.**

elektriskeje swěcy a mocy kóždeje měry

a za wuporjedźenja.

Přecy na składze **swěcy a lampy**. — **Elektromotory** kóždeje mocy z koprowym naprawjenjom su hnydom abo borzy dóstać. —

Twarske a mašinske zamkařstwo.

Wjele zboža k nowomu lětu

wšitkim přećelam a znatym přeje

Rochec parny rězak w Sernjanach.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agentarach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1 hr., sobustawy płaća 90 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 2. | Budyšin, 8. januara 1921. | Lětnik 59.

Franciskus Asisiski.

Wěnc pěsnjow k joho česći.

13.

Swjata lubosć.

Běše, haj běše knježna rjana,
W samych bohatstwach wukubłana,
Klara Scifi, ze staroho domu,
Dawno so hižo kłonješe jomu.

Z ćežkej krónu włosow khodźi,
So jako młoda kralowna wodźi.
Hołduja jej młodźencojo,
Za pohladnjeńčkom knježny łójo.

Zańč pak Klara žanoho nima,
Jedyn jenož jej wutrobu jima,
Wosobniši, hač wšitcy ći młodźi,
Tón prošef khudy, kiž bosy kodźi.

Na swěće zbožo najkrasniše njeje
Židźany šat a dejmant a reje.
Wjetšeje zbóžnosće tón dźě dospiwa,
Kiž wšě zemske bohatstwa zacpiwa.

Być tak wjesoła, swobodna, swjata,
Kaž wón, wšitkim k pomocy data,
Žiwić so z nim we zbóžniskej khudobje
Wo to wšak žedźi we póćiwej wutrobje.

W cyrkwi Porciunkula so swěcy swěća,
Bratřa tam w modlitwach z Bohom rěča.
Klara zastupi. — Nad njej so złobja!
Před nim pak kleči! — Mu koleni wobja.

„Twoja chcu być a khuda ći służić,
Twojomu bratrowstwu chcu so združić.“
„„Njepłakaj, sotra, a njeboj so swara,
Witaj do nas, o sotra Klara!““

Z bratrowskej lubosću wón ju zběha,
Sam jeje dołhe włosy třiha,
Swoju tu cyrkew jej přewostaji,
Potom jej lubje Božemje praji.

Wo znutřkownym tróšta.

Njech druzy město tebje sej pytaja něšto druhe, štožkuli so jim zalubi, mi pak mjez tym so ničo njespodoba a spodobać njebudźe, dyžli ty, mój Božo, moja nadźija, wěčna zbóžnosć. Njewotmjelknu a njepřestanu prosyć, doniž so twoja hnada njewróći a ty mi znutřkownje njebudźeš rěčeć: „Hlej, tu sym, hlej, ja sym při tebi, dokelž sy mje wołał. Twoje sylzy a rozkatosć wutroby su mje přikhiliłe a k tebi přiwjedłe.

A prajach: Knježe, wołał sym so k tebi a sej žadał tebje wuživać, hotowy wšitko zacpěwać twojedla. Přetož ty sy mje najprjedy pozbudźił, zo bych tebje pytał. Tohodla budź khwaleny, Knježe, kiž sy tutu dobrotu wopokazał swojomu służownikej po mnohosći swojeje smilnosće. Što chce dale prajić twój służownik před tobu, hač zo so jara poniži před tobu, přecy wopominajo swoju njesprawnosć a njehodnosć? Přetoš mjeze wšěmi dźiwami na njebju a na zemi njeje ničo, štož by podobne było tebi. Twoje skutki su jara dobre, twoje wusudki prawe, a twoja předwidźiwosć wšitko nawjeduje. Khwalba a česć budź tohodla tebi, o mudrosć Wótcowa, tebje njech mój hort, moja duša a wšitko stworjene khwali a česći.

22. staw.

Wo wopominanju
wšelakorych dobrotow Božich.

„Wotewri, Knježe, moju wutrobu swojomu zakonjej a wuč mje khodźić po twojich kaznjach“ (2. Makk. 1, 4). Daj mi, zo bych póznał twoju wolu a zo bych z wulkej česćownosću a z pilnej kedźbnosću twoje dobroty powšitkownje a wosebiće wopominał, zo bych tebi za to móhł hódnje dźak dawać. Ale wěm a wuznawam, zo ani za najmjeńše njemóžu tebi přisłušny khwalbny dźak wotłožić. Ja sym přemały, hdyž dźiwam na wšitke dobroty, kotrež sy mi spožčił; a hdyž zhladuju na twoju nadobnosć, hinje mój duch před jeje wulkosću.

Wšitko, štož na duši a ćele mamy a štožkuli zwonkownje abo znutřkownje, jako přinarodźene abo přeznaturske wobsedźimy, su twoje dobroty a khwala tebje jako darniwoho, miłośćiwoho a dobroho daričela, wot kotrohož smy wšitko dobre dóstali. A hačrunje je jedyn wjacy, druhi mjenje dóstał, wšitko je tola twoje a bjez tebje nichtó ani najmjeńše měć njemóže. Tón, štóž je wjetše dary dóstał, njemóže so ze swojej zasłužbu khwalić ani nad druhich so wupinać ani mjeńšoho hanić; přetož wjetši a lěpši je tamón, kotryž sebi mjenje připisuje a kotryž je při dawanju dźaka poniži a pobožniši. A štóž ma sebje za njehódnišoho a štóž sebje za njedostojnišoho waži dyžli wšěch druhich, bywa přihodniši na to, zo by wjetše dary dóstawał.

Štóž pak je mjenje dóstał, njedyrbi so rudźić ani to ćežko njesć ani bohaćišomu zawidźeć, ale wjele bóle na tebje hladać a twoju dobroćiwosć nanajbóle khwalić, dokelž ty tak nadobnje, tak darmotnje a rady, njedźiwajo na wosoby swoje dary wobradźeš. Wšitko wukhadźa wot tebje, a tohodla maš ty we wšěm khwaleny być. Ty wěš, što je kóždomu wužitne, zo by so jomu dariło; a čohodla ma tón mjenje a tamón wjacy měć, to rozsudźić njeje naša, ale twoja wěc, dokelž ty zasłužby kóždoho wotměrješ.

Swětowy rozhlad.

„Wěš, što rěka, štryki dźěłać?“ Hdyž běch hišće mały, to njewědźach, a hdyž jónu nan domoj přińdźe a maćeri praji: „Ty, Madlena, Č . . . . ec hólcy dźensa štryki dźěłaja“, běch wšón zawistny na jich wustojnosć a chcych hnydom běžeć, sebi tajke jich dźěło wohladać, a by-li so hodźało, wot nich nawuknyć. Přetož, tak sebi myslach, štryki su přecy trěbne do hospodarstwa, a móžeš nanej něšto přiwarbować, ma tak so dosć dréć. Hdyž pak buch wjetši, mje žiwjenjo nawuči, što rěka: štryki dźěłać, a dźensa — nětkle je swět wo wjele mudriši dyžli hišće před něhdźe 30 lětami — hižo kóžde dźěćo wě, što tele słowo woznamjenja. Abo měniš, zo njewědźa? Wšak samo hižo je dźěłachu w Plawnje a Hernje a druhdźe, hdźež wjacy do šule njekhodźachu, zo bychu sebi zasy swoju katolsku šulu, resp. katolskich wučerjow, druhdźe pak też njewěriwu šulu a tajkich wučerjow wot wyšnosće wunuzowali. Te poslednje dóstachu bórzy swoju mzdu: njetrjebaja wjacy katechismus wuknyć: njetrjebachu tak dołho „dźěłać“. Hdyž nětkle sebi swět wobhladuješ, dha widźiš, zo skoro po cyłej zemi štryki dźěłaja: dźensa tu, jutře tam, dźensa ći, jutře druzy. Tola wjacy woprawdźitych štrykow tohodla też njeje, a tuńše też njebywaju, skerje dróžše a to runje toho štrykidźěłanja dla. Wšak je so w poslednim času přecy zasy pokazało, zo kóžde štrykidźěłanjo, — abo kaž to nětkle mjenuja, kóžde stawkowanjo — zasy powyšenjo mzdy a te zasy powyšenjo płaćiznow za wšědne potrěby sobu přinjese, zo milijardy zamóženja so přez to zhubichu, dokelž warba wupadny? A hdyž mějachu so też stawkowacym stawkowace dny zapłaćić, dha tola ći, kotřiž to dyrbjachu, za tym hladachu, hdźe sebi škodu narunaja, a zrazychu to na płaćizny swojich fabrikatow. Što pak te zasy kupuje? Ći, kotřiž te štryki dźěłaja! — Runje nětkle je strach, zo zasy wulke štrykidźěłanjo přińdźe. Železnicarjo, zastojnicy a dźěłaćerjo, chcedźa měć mzdu powyšenu a też hewak hišće wšelake žadanja dopjelnjene; tohodla su mjez sobu wo wotmyslenym stawkowanju wothłosowali a při tym je so wšudźom wjetšina za štrykidźěłanjo wuprajiła. Tak na př. w Barlinskim wokrjesu něhdźe 80 %, Wrótsławskim 90 %, we Sakskej — je dźiwno, zo tu njeje najwjacy — 75 %. Hač so stawkowanjo po cyłej Němskej też nětko woprawdźe přewjedźe, njeje hišće dowidźeć; přetož je tola možno, zo so wyšnosć njezboža a hubjenstwa naboji, kajkež by přez železnicarski stawk na cyły kraj přišło, a zo so žadarjam podwoli. Tak sebi nětkle namóc wunuzuje, štož chce měć, a dóstanje, hač je wěc sprawna abo nic, na tym njezaleži. Tak derje kaž w Němskej pak njedokonjeja wšudźom štryki dźěłać. Tak na př. běchu nětkle w **Južnosłowjanskej komunišći powšitkowny stawk** po cyłym kraju wozjewili; tola přewjesć jón njezamóžichu. Tam su ludźo hišće rozomni abo knježeństwo hišće wustojne. Te mjenujcy wozjewi, zo so hnydom wšě namołwjenja k stawkowanju budźa ćazać, a kóždy so na měsac do kłody wozmje, kotryž k štrykidźěłanju hortnje abo pisomnje napomina, wosebje kruće so zakroči přećiwo wjednikam a škarakam. Tam docyła nowe knježeństwo dospołnje raznje přećiwo komunistam zakročuje, a je widźeć, zo ma krutu wolu, wšě komunistiske hibanja ze wšěmi srědkami přewinyć. Wone widźi w komunistach najwjetši strach wšoho postupa a chce tohodla jich prócowanja dospołnje zničić. Tak je wone na př. w Belgradźe hižo wšě komuni-

stiske zjednoćenstwa rozpušćiło, kom. dźěłaćeński dom zawrěło a komunistiske nowiny zakazało. To ma so też wšudźom druhdźe po kraju stać.

Štryki dźěła też němske knježefstwo. Wone mjenujcy so staja přećiwo žadanju ententy, zo maja so krajne wobory też w Narańšej Pruskej a Bayerskej wotbrónić; wone njecha žadanja ententy wo dwójnym wothłosowanju we Šlezskej, po kotrymž měli najprjedy nětkle hišće tam přebywacy, potom hakle ći po Němskej bydlacy Šlezakojo wo dalšej přisłušnośći tejele dotal pruskeje provincy wothłosować. Njeje hišće dowidźeć, hač budźe jomu štrykidźěłanjo što pomhać. — **Štryki dźěłać chce też nowy sakski kultusowy minister:** to rěka, wón chce so tomu stajeć, štož duch němskostatneje wustawy jomu napołoža. Tam je prajene, zo ma nabožna wučba we wšěch ludowych šulaeh Němskeje wostać, a to so samo wě, zo so zakoń jenož potom dopjelni, hdyž so ta wudźěla po postajenjach wyšnosćow jenotliwych wěrywuznaćow. A hačrunjež je němskostatne sudnistwo hakle njedawno přećiwo *sakskomu knježeństwu rozsudźiło*, dha je tola Fleißner při **zhromadźiznje zastupjerjow sakskich evangelskich wučerjow** 3. januara w Drježdźanach prajił: zo budźe so prócować, zo by so cyrkwiny wliw we ludowych šulach hač do poslednjoho zbytka wotstronił. Prjedy hač pak so najwótriše srědki nałoža, dyrbja so wězo puće dorozemjenja spytać. — To potajkim njejsu najrjeńše štryki, kotrež chce tu Fleißner dźěłać; z nimi chce wuwjazać křesćanstwa dalše tyćo a byćo; tola móže přeswědčeny być, zo přećiwo tajkim štrykam budźa też křesćanscy starši, docyła wšitcy wěriwi, krute štryki dźěłać, zo mjenujcy budźa hladać, kak złym wotpohladam tohole njewěriwoho ministra a njewěriwoho wučerskoho zjednoćenstwa zadźěwaja.

Štryki dźěłać — ale po słowje — móhli a měli też nětkle we Rěcy, hdźež je so zběžkaŕ D'Annunzio italskomu knježeństwowomu wójsku podał. Italscy su tola z mocu a nic, kaž by so najprjedy wočakować dało, z wobléhnjenjom Réku dobyli. Při tym je wjele krewje běžało, a wšo to ma d'Annunzio, tónle prjedy tak sławjeny italski basnik, na swědomju. By-li sprawnosće było na zemi, bychu jomu nětkle prawje tołsty štryk wudźěłali a joho na njón powěsnyli. Hišće lěpje pak by było, hdy bychu jomu najprjedy přez znajmjeńša 25 dnjow pospochi 25 ze štrykom nazadk wotličili. Kelko žiwjenja, kelko sylzow a hubjenstwa ma tón na swědomju, zo na tak njekhmane wašnjo přećiwo swojomu, w tejle należnośći sprawnje postupowacomu knježeństwu štryki dźěłaše, po toho woli a přikazni so njemějo.

Štryki dźěłaja też diplomatojo, ale po swojim wašnju; tu by so lěpje prajiło: woni nitki přadu a to wot jenoho kraja k druhomu, wot jenoho ludu k druhomu, wot jenoho knježeństwa k druhomu. Tola tele nitki su tak zašmjatane, zo so skoro sami we nich popadnu, a město dobroho wuskoči złe. Jendźelska a Japanska stej so hromadźe zapřadłoj k zwjazkej; to bě do swětoweje wójny. Nětkle stej tak daloko, zo byšej so najradšo skusałoj a nitki čujetej nětko kaž štryki, kotrež *žadyn roztorhnyć njemóžetaj*, dokelž so jedyn druhoho boji. Jeju interesy so dawno wjacy njesnjesu we ranju, a Jendźelska hižo da słyšeć, zo chce swoje łódźe, kotrež su němske zničiłe a z tym Němsku, do ranšich morjow póslać. Tak by je hnydom k rucy měła. Tam mjenujcy Japanska strašnje bróni; je nětkle tak daloko, zo žno runje połojcu wšěch swojich wudawkow na wójnske a wójskowe należnosće nałoža. A *slepy by človjek był*, njeby-li widźał, zo chce Japanska tu móc zawěsće jónu, a snadź bórzy, wužić wosebje přećiwo Jendźelskej w Indiskej, trjeba też přećiwo Zjednoćenym statam Ameriki. Tola slepy znajmjeńša Jendźelčan ženje był njeje, snadź drje je to był přećiwo sprawnosći, zawěsće pak nic přećiwo swojomu wužitku a stracham, kotrež tomu nastawaju. Tak też wón so hotuje. — Takle so wšudźom štryki dźěłaja, a tak je też kaž widźimy, swět mjez ludźimi, — hdyž wuraz po němskim dorozemjenju wozmjemy — dosć zawěsće „woprawdźitych štrykow".

Takle potajkim a też hišće na druhe wašnja — wšě so tu njedasahacoho městna dla njedadźa naspomnić, — ludźo „dźěłaja štryki" tu na zemi. A kajka mzda z toho dźěła wuskoči? Tale: dźěłaja sebi na samych so štryki, a z nimi jich žiwjenjo šwika. Abo by było človjeka, kiž by chcył prěć, zo najwjacy wšoho njezboža a hubjenstwa tu na zemi nima we „štrykidźěłanju" swój spočatk a swoju winu? A to njebudźe hinak, doniž človjekojo njepřestanu „štryki dźěłać" też přećiwo Bohu, a so zasy k njomu njewobroća we dźěławosći, posłušnosći, sprawnym jednanju přećiwo bližšomu: jenotliwomu a cyłym ludam. Potom budźe lěpje, a wostanje jenož to, štož stej nam Adam a Jěwa zasłužiłoj, podźěławši hižo w paradizu štryki přećiwo Bohu.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Też we našim měsće wjacy před namocami wěsći njejsmy. Minjenu pónđelu wokoło 6 hodź. wječor dźěše mandźelska też mjez Serbami znatoho knjeza profesora Mariša po Albertowej drozy. W rucy měješe tošku, kajkež němske žony stajnje ze sobu noša a w kotrychž maja zwjetša też swoje móšnički. Nadobo přibliži so jej młody, něhdźe 17 *tět stary* pachoł a hrabny za tošku, zo by z njej wućeknył. Wotpohlad pak so jomu njeporadźi, žónska dźeržeše tošku kruće. Tuž poča so njekhmanik z njej torhać a storkać, zo by jej tola tošku wutorhnył. Při tym padny žónska, tošku pak njepušći. Na jeje wołanjo běchu mjez tym so ludźo nadpada dohladali a počinachu na pomoc khwatać. Tuž pachoł ćekny, njedócpěwši ničoho. Tónle podawk wuči, kak khedźbliwy dyrbiš nětkle być a byrnjež wosrjedź města było. —

Z Khróšćic. Kaž minjene lěto wuhotowa też lětsa naša wjesna šula 1. a 2. januara we Jaseńcy swojej hodownej předstajeni. Najprjedy hrajachu dźěći nowy kruch wot k. kapłana Bruska wobdźěłany „Palčikojo — kowarjo." Spěwy běchu tu prěnjotnje serbske wot serbskich mištrow. Na to sćěhowaše rejka wjetšich holcow ze spěwom „Što je ta *mócna* kra-

---

Radlubin:

Kak je so stało, zo su we Łužicy wšitke winicy zahinyłe.

Legenda wo swj. Pětru.

Wulcy khwala so wšelake krajiny, zo maja wulke winicy, w kotrychž winowe pjeńki rostu z kićemi a wokřewjacej bréčku, kotraž človječu wutrobu rozwjeseluje. Kak kordźi so Wuherska a měni, zo njeje wina, khiba wuherske, z kotrymž by hódź było sebi jazyk womačeć! Też Rhynska krajina mysli, zo jeje winej so njemóže žane druhe pornjo stupić, kotrež by luboznje rozradowało človjeka a zdobom też posylnjało. Serbske ludowe pěsnje pak wukhwaluja francózske wina zawěsće tohodla, zo su najsłódniše a najstrowše. Čohodla težto ludowe pěsnje njeznaja ani łužiskeje winoweje kapki, hdyž běchu tu tola něhdy też rjane winicy, kaž to wšelake mjena městnow „na winicy", „pod winicu" jasnje dosć dopokazuja, kotrež su so hač do dźensnišoho dnja wukhowałe? Njeje traš łužiske wino ani hódne było čestnoho mjena? A přečo su winicy po času zahinyłe, zo njeje ani winowoho pjeńka po nich zawostało? Dowolće, zo bych wam wo tym tule stawiznički prawje rjenje wupowědał!

Swjaty japoštoł Pětr je wot swojoho dobroho mištra kluče njebjeskoho kralestwa dóstał. To wě kóždy dobry křesćan. Wón je potajkim stražnik při njebjeskich wrotach a wjedźe do nich kluče. Wulkej klučaj staj joho znamjo; na nimaj spóznaje joho hižo dźěćo. Štóžkuli chce Božoho kralestwa widźeć, dyrbi so ze swj. Pětrom derje znać, haj spřećelić. Přećel dźě přećelej rady durje wotewri, haj nuzuje joho, zo by znajmjeńša na khwilu pola njoho zastupił.

Swj. Pětr wobhladuje jara starosćiwje a swěrnje swoje wysoke zastojnstwo. Je dźěn ze wšelakich podawiznow znate, zo wón njebjeske wrota hnydom njewotewri, hdyžkuli jeno štó zaklapa, ale wotewriwši najprjedy na stronje wuhladko, přepokazuje so přede wšěm, štó tu je a je-li hódny, zo by do zbožnych črjódow přiwzaty był. Wón praša so kóždoho z wuhladkom: „Štó sy? A kak rěkaš z mjenom? Hdźe je twoja domizna a hdźe su městna, na kotrychž sy najradšo za žiwe dny přebywał? Kajke běše twoje cyłe žiwjenjo? Pokaž swoju wutrobu, swój jazyk, swojej rucy, swojej nozy!" A swj. Pětr pruhuje, što je wutroba swój žiwy dźeń mysliła a žadała a su-li to lute złote abo znajmjeńša dobre zornjatka byle, kotrež je jazyk wusywał. Wón přehladuje też rucy, kajke su byłe wšitke jeje skutki a njejstej-li njesprawnje za cuzym kubłom łójiłoj a hrabałoj, a wuskušuje wobej nozy, běchu-li stajnje dobre a čestne puće, kotrež stej po swěće khodźiłoj.

Komuž potom swj. Pětr wuzke njebjeske durje wotewri, budźe na wěki zbožowny. Běda pak tomu, komuž na wšě časy wot njebjeskich wrotow puće pokaza!

Kak starosćiwje, haj kruće swj. Pětr swoje zastojnstwo wjedźe, hodźi so derje zeznać z podawizny Janušowskoho fararja.

Janušowski farař běše dobry, stary knjez, kotryž so swěru prócowaše swoje dowěrjene stadło pasć a kóždu njedźelu a kóždy zbožny swjaty dźeń wodźić na tučnu pastwu Knjezowu. Ale bohužel mnohe, jara mnohe wowcki čěkachu jomu, lědma bě swjate sćenjo přečitał, a njerodźachu z nim na pastwu hić. Čěkanjo bu přecy hórše: jena błudna wowcka wabješe druhu a tak wostawachu skoro jeno stari dźědojo a stare žonki při wobstarnym knjezu na njedźelskim prědowanju. Knjez farař *móžeše radźić a prosyć, napominać a* swarjeć, šwikać a hrozyć, wšitko běše kaž do wětřika. Wón težto jim často wukładowaše prajo: „Mój jazyk drje njemóže wam złote zornjatka wusywać, kaž staj to mojedla dokonjałoj swj. Chrysostomus (Złotohort) a Chrysologus (Złotosłowaŕ), haj čorna je ta skibka, kotruž wam mojej starej, słabej rucy łamatej, ale je to waš domjacy Boži khlěb, a Bóh luby Knjez móže jón přecy tak nadobnje žohnować, zo wy wšitcy z nim wulcy narosćeće a za Bože kralestwo dorosćeće. Na Božim žohnowanju dźěn wšitko zależi. Njećěkajće tohodla z Knjezowoho pastwišća do pusćiny: tam rosće jenož *hłucha* trawa, hórka pjanka a jědojte zelo, a w čornych lěsach łakaja dźiwje, torhate wjelki!" Tola

lowna?“ přewodźana, to rěka na tutón spěw złożena. We přestawcy poréča k. kapłan Cyž Khrósć. někotre słowčka staršim a pokaza jim, kak maja křesćanstwo a narodnosć hajić w tych małičkich wutrobach. Jako druha hra bu předstajena „Jank a Hanka“. Hru je zhotowiła knj. wučeŕka Kubašec. Hižo we wójnje bu 1 króć hrata, ale tón króć ze wšelakimi wudospołnjenjemi. Je widźeć, zo je k. wučeŕka tu zbožownu mysličku měła. Wjacy tajkich hrow nam brachuje. Wona je też najwjacy prócy na předstajenjo nałožowała, za čož so ji też tu wosebje dźakujemy. — Serbscy dyrbja naše dźěći hrać, to cyle hinak klinči, hač hdyž sej dźěći ze zynkami cuzeje rěče jazyki łamaja.

Z Ralbic. Po dlějšej přestawcy zeńdźe so zańdźenu njedźelu wječor po nyšporje zasy junu „Katolska Bjesada“. Wobdźělenjo při započatku nowoho lěta bě bohate, nadźijomnje změjemy přecy tajki wopyt! Městopředsyda k. kubleŕ Čornak wotewri zhromadźiznu z katolskim postrowom, dokelž předsyda, knjez farař khorosće dla přińć njemóžeše. Knjez pokładnik nam předpołoži 2 zličbowani z poslednjeju lět; buštej za prawej spóznatej a tak pokładnik wuswobodźeny. Na to měješe knjez kapłan Kětan přednošk wo nahladnym Serbu, komercienratu Mikławšu Trucu, rodźenym we Kukowje. Z prostoho wojnarja wuwi so wón ze swojej prócu, wutrajnosću a krutej dowěru na Boha na sobu najnahladnišoho wozytwarca w cyłej Němskej. Z pućowanskim kijom bě do swěta ćahnył a telko we swěće nazhonił a sebi nahromadźił, zo móžeše w Koburku po ćežkim bědźenju wulku tworniu za najwosobniše wozy założić. Cyłe swoje žiwjenjo je w rjanej knižcy „Vom Wanderstab zum Automobil“ wopisał. Přednošk wšitkich wulcy zajimaše, dokelž dźě słyšachu wo wuwiću muža, kotryž bě mnohim znaty a nam blizko stoji. Za zemrětoho khorojnika njeboh Jakuba Rachelu wuzwoli so jenohłósnje knjez Domaška a za joho zastupjerja knjez Michał Žur z Ralbic. Po přeću sobustawow z druhich wsow so postaji, zo budźe přichodna zhromadźizna 1. njedźeiu posta 13. februara, **hnydom** po nyšporje. Nadźijomnje Ralbičenjo na tutej njedźeli swačinu kusk pozdźišo doma skazaja, budźe jim potom za to ćim lěpje słodźeć.

Z Kulowa. Cuzy khadla přińdźe do klamow po cyłych Serbach daloko a šěroko jako fotografa znatoho Ferdinanda Welsa a žadaše sebi nowolětnu zbožopřejacu kartku. Hdyž chcyše jomu tón na 2 hriwnje pjenjez wudać, wuhrabny jomu khadla móšnju a tłochny z njej. W njej bě něhdźe 70 hr. pjenjez. — Hdyž 'žno dyrbješe so na kóžde wašnjo padušstwo stać, by sebi paduch tola bohatšoho wuhladać móhł.

Z Kulowa. Prěnju njedźelu nowoho lěta wuhotowachu naše dźěći pod nawjedowanjom knjeza kapłana Krala swój hodowny swjedźeń. Znamjo to nadźijepołne! Zo maja dźěći ze swojim wustupjenjom wabjacu móc, widźachmy na Jukubec přepjelnjenym hosćencu. Porjad wotewri so z 2 kěrlušomaj. Na to powita Leńka Nowotnikec z Brěžkow přitomnych z wosebje za tutón swjedźeń zestajenymi, derje přednjesenymi hrónčkami. Dwojohłósne spěwy: „Bim, bom“, „Stary nora“, „Kožany Matej“ so derje poradźichu. Swoju wudokonjenosć we spěwje pokazachu dźěći ze spěwomaj: „Ćicha nóc, swjata nam nóc“, a „Narodźił so Jězus Khrystus“, přewodźenymaj z huslemi a z cytaru, z dwojohłósnym spěwom a hodownej reju. Mjez spěwami poréča knjez kapłan Cyž-Khrósćanski. Njedźiwajcy daloki wobćežny puć a mnohe dźěła doma bě přikhwatał. W jadriwych słowach rozłoži zamołwitosć starších, swoje dźěći w nětčišim rozpušćenym času k dobrym křesćanam a swěrnym Serbam wukubłać. Potom njetrjeba nam zatrach być wo přichod křesćanstwa a Serbstwa. Zahorjene słowa namakachu pola wopytowarjow žiwy wothłós. Na tutym městnje njech je dostojnomu knjezej rěčnikej hišće jónu wutrobne „Zapłać Bóh“ wuprajens. 3 Sulšečanske holčki deklamowachu: „Wboha syrotka we swjatej nocy“. Wuspěch bě dobry; bychu-li pak bóle ze so šle, by wustup hišće přidobył. Prěni dźěl programa měješe powučacy raz. Při druhim dźěle so kóždomu wobličo rozswětli, wóčko rozjasni so nad žiwymaj hromaj: „Rumpodźich“, a „Jedyn dźeń w palčikowej kowarni“. Tu njebě ničo njenanućenoho, kóždy hraješe po swójsku zeživiwši so do swojeje róle. Posledni dypk bě khorhowjowa reja palčikow ze spěwom. Wona so tak zespodoba, zo sebi wopytowarjo wospjetowanjo přez přiklesk wužadachu. — Wulcy narodny skutk je so tu dokonjał. Dostojnomu knjezej kapłanej Kralej słuša njepřikrótšeny dźak za njesprócnu wurjadnu dźěławosć. Kóždoho woprawdźitoho Serba swjata winowatosć je, zo też ze skutkom swoju wěc podpjera: znajmjeńša z woteběranjom „Katolskoho Pósła“.

Wšěm, kotřiž su při wuhotowanju wječora k pomocy byli, wupraja so nutrne „Zapłać Bóh.“

Z Dubrjenka pola Kulowa. Do twarjenja tudomnoho kublerja Domanje běchu wječor paduši zalězli a wurubjachu khamory a komody. Při połnym dźěle jich přesłapichu. Paduši pak z woknami wuskakachu a ćeknychu.

Z Hraboweje. Tu su w nocy wot 2. do 3. januara brunoho walacha, 20—25000 hr. hódnoho kradnyli. Kóń je 1,70 m wysoki, 5—6 lět stary, rhynsko-belgiskeje rasy, derje picowany a krótko třihany. Wón ma wuzku łysu (plesu) a dwójne hriwy.

Što přinjese nam přichod.

Pokračowanjo.

Zo wulke khostanjo Boże na ludy přińdźe, to wopisuje zbóžna Kata Emmerich a Marija Steiner rodźena 1813 w Taisten w Tirolskej a wumrě 1862 w Romje. Wona wjedźeše swjate žiwjenjo, kaž je bamž Pius IX. to sam wjacy króć wobkručił. Wšitke jeje wěšćenja su so hač dotal dopjelniłe. Wona praji: Jónu widźach Zbóžnika z mječom w rucy a wón rjekny: „Z tutym mječom njebudu jenož Italsku, ale cyły swět khostać a to na wosebje žałostne wašnjo, dokelž chcu, zo bychu mužojo a žony, kotřiž to w małej ličbje přeživja, wěrnu a sprawnu wutrobu měli a dobri křesćenjo byli.“ Wona dale praji, zo jej Bóh daše widźeć nowy swět, ale jenož mało človjekow bě tam z prjedawšoho. —

Jan Wallich na kóncu 17. lětstotka praji: w Sakskej a Šlezskej budźe tak wulke mrěćo, podarmo takle wułožowaše: wowcki ćěkachu dale do pusćiny. Tuž zaréča jim knjez farař něhdy njedźelu do swjatoho sćenja, hdyž hišće tu też zamylene wowcki wšitke běchu: „Ja dyrbju wam tola dźensa přede wšěm hnydom do swjatoho sćenja hišće něšto jara ważne wupowědać: Što je so mi dźensa w nocy dźało? Dźiješe so mi, zo sym wumrěł. Widźach so nadobo w cyle njeznatych spodźiwnych wysokosćach: pod nohomaj mějach wulku njebjesku módrinu, nad hłowu krasnješe so mi njepřeměrne morjo złotoho błyšća: mojej smjertnej woči chcyštej z nim woslepić. Kaž pod sćinom jeno widźach před sobu wuzke wrota z wysokim prohom a z wuhladkom na stronje. Wrota a wuhladko běštej kruće zawrjenej. „Hdźe ja tola sym?“ prašach so tyšnje so rozhladujo. A wuhladach nad wrotami złote pismo ze sapatymi demantami wusadźane: „Bože kralestwo“. Hnydom dopomnich so a wědźach hdźe sym: wuzke su wrota, kiž do njebjeskoho kralestwa wjedu, a wysoki je jich proh, a mało človjekow jón překroča. „Što bych činił?“ pomyslich sebi strachoćiwje. A dopomnich so: „Swj. Pětr je mój patrón. Čas žiwjenja sym so joho lubosći należnje poručał: wón mje wěsće njewotpokaza.“ Tuž zakłapach přistojnje do njebjeskich wrotow. A swj. Pětr přińdźe a wotewriwši wuhladko na stronje wopraša so: „Što tu je? A što ma być?“ Ja pak přistupich a poprosych pokornje: „Ach, luby swj. Pětrje, budź tola tak dobry a wotewŕ mi njebjeske wrota, sym-li hódny!“ Swj. Pětr pak so poważnje dale praše: „Što dha sy, mój luby? A kak rěkaš z mjenom?“ — „Ja wšak sym Janušowski stary farař, a moje mjeno je Pětr Pokorny — budź tak dobry, luby swj. Pětrje, mój njebjeski patrónje!“ — „Potajkim farař sy a pastyŕ? A tola přikhadźeš samlutki?! Hdźe dha maš swoje stadło? Pastyŕ a stadło słušataj njedwělomnje hromadźe a njesmětaj so ženje dźělić. Tón, kiž swoje stadło njeswěrnje wopušći, njeje hódny čestnoho mjena pastyrja, ale je najaty, kotromuž njeje wěry.“ Tak wučeše mje swj. Pětr kóžde słowo jenož tak sadźejo. „Bjez stadła njemóžu tebje samoho do njebjeskoho kralestwa pušćić.“ Strachoćiwje jakotajo wotmołwjach jomu: „Ach, luby swj. Pětrje, ja wšak sym — to wšak je — moje wowcki — moje stadło mi z wjetšoho dźěła do pusćiny swěta ćěka, hdyž chcu je na Knjezowu pastwu wjesć. Ći, kiž swěrni při mni wostawaja, su najbóle wobstarni ludźo a trochu kipri na nohi, ale woni zawěsće hišće dóńdu.“ — „Tak? Tajkich spjećiwych boranow maš?“ rozhori so na to swj. Pětr, „kiž tebi njeposłušnje do pusćiny ćěkaja a tam za hłuchimi a jědojtymi zelami du? Nó, to jeno dźi zasy a wróć so hišće jónu a rjekń jim: ‚Tajkich spjećiwych boranow my w njebjesach njerodźimy! Ja žanomu boranej, kiž je radšo do pusćiny ćěkał, njebjeske wrota njewotewrju. Nětko pak maja hišće čas so nakazać. Ně, spjećiwomu boranej njewotewrju Božoho kralestwa!“ A swj. Pětr so naposledku tak rozhori, zo sebi z prawej nohu kruće přistupi a z pjasću sebi swědčeše. Toho so ja tak wustróžach, zo nahle wotućich. A wjeselach so jara, zo njejsym hlišće wumrěł — waše dla, dokelž nětko hišće maće čas so nakazać, hewak móhł swj. Pětr njebjeske wrota wam tola kruće zamknyć. — Tole chcych wam tola rady wupowědać. A nětko, lubi křesćenjo, słyšće swjate sćenjo, kotrež je postajene za dwanatu njedźelu po swjatkach!“ . . .

Wulka čŕjóda wosadnych drje bě ze wšoho spočatka, kaž na jehličkach, sedźała, po swjatym sćenju chcyše jeno poskočić a ćeknyć. Słyšawši pak knjeza fararjowy són, wostachu wšitcy na prědowanju; mnohim zalubi so hižo prěni króć na nim; druzy po času też dopóznachu, zo je to jeno njepěkne, njekřesćanske wašnjo, małeje poł hodźiny dla z njedźelskeje pastwy ćěkać, haj same njedušne nawučenjo, kotrež sebi jedyn wot druhoho wothlada. Haj, hdy bychu jeno wostawši što skomdźili a ćěkajcy što hódne dobyli! Wot nětka wostachu wšitcy posłušne wowcki a njećěkachu wjacy.

Lětstotki, haj, lěttysacy je swj. Pětr hižo swoje wysoke zastojnstwo starosćiwje, rozhladniwje a ze wšej swěru zastawał. Što by móhł přeličić tych čŕjódow ludźi, kotrymž je hižo wrota njebjeskoho kralestwa wotewrił! Što znaje jich mjena, kotrymž je bohužel so měł zapowěsć! Wo nich je sprawnišo mjelčeć.

zo budźa ćěła lědom dohrjebać móc. We wšitkich wěšćenjach so nam přizjewja, zo započatk tutoho wulkoho domapytanja Božoho přińdże přez Rusow a Turkow. Tak praji Jan Wallich: Rusojo budźa wjele krewje přeliwać. W Koblencu so powěda sćěhowace wěšćenjo: Běda, běda, hdźež Rhyn a Mosel so zjednoćatej; tam budźa Turkojo a Baškirojo bitwu bić, tak zo budże Rhyn 25 hodźin daloko čerwjeny. Před krótkim stoješe we Nowinach, zo Rusojo baškirske regimenty wobrónjeja a k nalětnjej wójnje přihotuja. Też jedyn kapucin w Düsseldorfu je před něhdźe sto lětami wěšćił prajo: Po čežkej wójnje nastanje wojowanjo mjez bohatymi a khudymi, wšitka wěra a swěra so pozhubi, nadutosć a hordosć, prózdnosć a nječistota, zawjedźenjo a čežke hrěchi stupja na jich městno. Tohodla budże Bóh swět khostać, dokelž nastanje wulka wójna a budże so wot ranja k połnocy přez wšitke kraje rozšěrjeć, dźiwje črjódy budźa napjelnjeć wšitke staty hač k Rhynej. Woni budźa z wjesołosću morić a palić, tak zo budźa žónske ze zadwělowanjom do rěkow skakać. Hdyž pak budże nuza najwjetša, pósćele Bóh pomocnika z połdnja a wšudźom budże zasy měr, pokoj, nabožnistwo a pócciwosć. Jenowóčny bur ze wsy Elsen, kiž bě znaty pod mjenom Elsiski hólc, praji: „Francojo njepřińdu jako njepřećeljo ale jako přećeljo a pomocnicy."

Jara znate su też wěšćenja bura Jaspera. Tón bě před sto lětami žiwy, a hdyž bě při swojich wowcach sam, dha rěčeše docyła wěsće wo přichodnych podeńdźenjach. Wón praji: Před ranjom mam ja strach. Wot tam nastanje wójna, wulkotna a tak khětře, zo praja wječor: měr, měr, tola njeje měra. Rano budźa hižom njepřećeljo stać před wrotami, a wšitcy budźa wołać: wójna, wójna. Wona njebudże wójna wěry dla. Wojacy su hižom wjacy króć na mjezach stali, ale měrniwje su so zasy domoj wrócili. Hłowne znamjo započatka tuteje wójny budże, hdyž budże powšitkowna liwkosć we wěrje, hdyž změja pócciwosć za njekhmanosć a njekhmanosć za póccíwosć, hdyž budźa pobožnych mjenować błaznow a njewěriwych rozswětlenych. Wojacy změja z wišnjowym kćenjom wupyšene nahłowniki.

Spielbähn (Spielbernhard), dokelž hraješe w swobodnym času rady na huslach, bě klóštyrski posoł a horliwy w modlenju a wumrě 94 lět stary w lěće 1783 w Kölnje, praji: Köln wohlada wulku bitwu, njepřećeljo ćěkaja hač k brěžycy, a tam budże poslednja bitwa. Tuta brěžyca dyrbi stać srjedźa Unna a Werl. —

Hdyž běch z tutymi zapiskami hotowy, dóstach knihu do rukow: „Přikhadźacy wulki knježićeŕ", kotraž podobnje wšitko to wopisuje kaž ja, dokelž so w najwažnišich wěcach na samsne kužoły powoła. Wěc, zo přińdże ćma, kotraž budże dwaj dnjej a tři nocy za sobu trać, sym też prjedy hižom słyšał, ale njewědźach, štó je to wěšćił. Jako wěšćeŕku tutoho přichodnoho podawka mjenuju Mariju Juliu Johannu, rodźenu 1850 w Blainu w Francózskej. Wot lěta 1873, hdyž wona dósta bluzny Khrystusowe na swojim ćěle, njeje ani mjeńšiny wjacy spała, ani ničo jědła, ani piła. Wot 7. wulkoho rózka 1883 leži wona přecy na khribjeće bjez toho, zo by leženjo přeměniła; napřećo sobućłowjekam je njesměrnje lubosćiwa. Štwórtoho nalětnika 1891 praješe wona: budże dwaj dnjej a tři nocy trajaca ćma. Swjećene wóskowe swěčki budźa jenož swěcu dawać, jena jenička budże na tři dny dosahać. Ale w domach njezbóžnych njebudźa so swjećić. W tutych tŕoch dnjach ćmy pokazaja so zli duchojo w najhrózbnišich postawach. Budże so błyskać a hrimać, a zemja budże žreć a to w času, hdyž so to hewak njestawa. (Najskerje w zymje.) Zemja budże kaž njesměrne pohrjebnišćo. Potom přińdże wulki hłód. Wšitko budże zničene a tři štwórće čłowjestwa zemrje. To so stanje nadobo a na cyłym swěće. Tobias Velten je prajił, zo so tutón přewrót stanje w třećim lěće po wulkej wójnje, tak dyrbjało tute lěto wosudne być a Maria z Mörl (žiwa 1812—1868) je prajiła, zo štwórty naslědnik bamža Pia IX. wuhlada dobyće cyrkwje; to by potajkim był přichodny bamž: njebojazna wěra.

Hdyž wulku ličbu wěšćenjow přirunamy, dha widźimy, zo ze wšěch wukhadźa přeswědčenjo, zo Bóh pósćele, hdyž su so ludy wot njoho wotwobroćiłe, wulke khostanja, kotrež so z wójnu a zběžkami započnu a z rańšich krajow wuńdu. Wulki dźěl čłowjestwa budże zničeny, wosebje njewěriwi a njesprawni, mócny wjerch z bamžom zawjedże we wšitkich statach zasy křesćanske žiwjenjo, a budże měr a pokoj, ale krótki čas, dokelž so bliži skónčenjo swěta.

Chcu hišće přispomnić, zo so też pola nas wšelake wěšćenja powědaja, ale dokelž njeje znate, wot koho wukhadźeja, dha so pruhować njehodźi, kak daloko su wěry hódne. Praji so, zo budże Łužica jedyn dźeń a nóc z kopytami pokryta. Różant a krajina dwě hodźinje wokoło njoho budźetej přelutowanej. Dale so praji, zo přińdże čas, hdyž budźa ludźo za twarhowu pomazku cyły dźeń zechceć dźěłać.

Nichtó drje njebudże na tym dwělować, zo Bóh swjatym a bohabojaznym wosobam druhdy dawa do přichoda pohladać. Te wosoby widźa přichod we wobrazach, a te potom čłowjekam sobudźěla. Čłowjeski rozom je wězo wukładuje. Zo so to abo tamne njedopjelni, njezaleži na widźenju, ale zo sebi je čłowjekojo wopačnje wukładuja; su snadź po słowje zrozemili, štož je wěšćeŕ we wobrazach a přirunanjach rěčał. To pak je ćežka wěc, wěšćenja wukładować. Wěste je jenož jene: smy wšitcy w Božej rucy. Hdyž smy po Božej woli žiwi, so swěrnje hrěcha zdalujemy a dobre wšudźom z lubosće k Bohu a bližšomu skutkujemy, potom njech přińdże, štož chce: njech smy žiwi abo njech ćerpimy abo wumrjemy, wšo budże k našomu spomoženju, dokelž najdobroćiwši a najmudriši a najlubosćiwši Wótc to postaja.

Napisał P. R. D.

K tutomu nastawkej chcu přispomnić: Wosoby, kotrymž so jenotliwe wěšćenja připisuja, su z dźěła swjate, z dźěła tola cyle česćomne; z tym pak njeje prajene, zo su jich wěšćenja hižo z tym njezmylne abo wěryhódne kaž sćenjo. Też swjeći móža so mylić. Njeje pak też cyle wučinjene, zo wěšćenja woprawdże wot tych wukhadźeja, kotrymž so připisuja. To na přikład płaći wo sławnym wěšćenju, w kotrymž so 141 přichodnych bamžow z krótkimi sadami wozjewja. Wěšćenjo so swjatomu Malachiasej, arcybiskopej w Armagh, připisuje. Swjaty Malachias wumrě 1148 w rukomaj swojoho přećela, swjatoho Bernarda. Sławne wěšćenjo pak hakle 1595 benediktin Arnold Wion wozjewi, kaž praji, po starym rukopisu. Spodźiwne też je, zo swjaty Bernard, kiž tola wo profetiskim daru swjatoho Malachiasa rěči, ani słowčka wo tymle wěšćenju njespomni.

Tu wosebje płaći: Čiń twoju winowatosć wšudźom a přecy — wšo dalše zawostaj Bohu, kiž ma twój přichod w mocy.

Přisp. Korrektora.

Swj. Pětr pak dźiwaše so něhdy sam při sebi, zo telko ludźi k njebjeskim wrotam přikhadźa z krajinow nad Šprjewju a klóštyrskej wodu. Přečasto, hdyž so prašeše: „Z wotkel přikhadźeš?" wotmołwjachu jomu: „Z krajiny nad Šprjewju. Zdolinow nad klóštyrskej wodu." A hdyž bě jich cyłe žiwjenjo přepruhował, móžeše mnohim, jara mnohim wuzke njebjeske wrota hnydom wotewrić. Mnohim wšak też to hnydom njemóžeše, ale dyrbješe jim po wšej sprawnosći puće do čisća pokazać: ale woni přińdu zasy z hódnej pokutu docyła wobnowjeni, a hdyž potom zakłapaja, jim swj. Pětr hnydom wjesele wotewri a hišće rjeknje: „Pójće, pójće! Čakam hižo na was." Čisć dźěn je přebytk zbóžneje nadźije.

Tak bě swj. Pětr hižo často při sebi na to spominał a so dźiwał a druhdy zaborbota sebi też hišće do swojich mysli: „To dźěn je zawěsće jara dobry lud, kiž tam nad Šprjewju a klóštyrskej wodu bydli, jara křesćanscy zmysleny lud. Ja bych sebi jón skoro najradšo šoł z blizka wobhladać, tón dobry lud, kak je žiwy, što dźěła a kak so prócuje, kak so wjeseli a rudźi: bjez zrudoby wšak też njebudźe." A hdyž sebi takle mysleše, dopominaše so pódla na te dawne časy, zo bě ze swojim dobrym mištrom hromadźe po swěće khodźił. Haj, tehdom bě swj. Pětr mnoho nazhonił a wšelako ludźi zeznał, kak su dobri, ale też bohužel často bohazabyćiwi a radšo za swětnym hłodźa, kaž by to jich same zbožo a wokřewjenjo było.

(Pokračowanjo.)

Hońtwa we wulkim rózku.

Zańdźene lěto 1920 je nadźiju našich hajnikow hišće mjenje spokojiło dyžli předkhadźace. We wójnskim a powójnskim času je zwěrina tak čežko poćerpiła, zo so přecy hišće njeje zasy rozmnožiła, haj samo dale je wotebjerała. Wudobytk hońtwow běše tuž z wjetša přecy njespokojacy a to samo w prjedawšich bohatych revěrach. Běše snadź tu abo tam mały postup w dobrych ležomnosćach, w powšitkownym hubjenym hońtwjeńskim a zwěrinskim wobstatku pak to ničo njepřeměni. Też w minjenym lěće wotnajeński pjenjez za hońtwu hrózbnje rosćeše: nic mjenje płaćizna za municiju a druhu hajnisku potrěbu. Zo tohodla też płaćizna za zwěrinu khětro zlězy, je bjez dźiwa. Niže 50 hr. ani zajećka njedóstanješ. Nowe lěto snadź wobradźi polěpšenjo w hońtwjeńskich wobstojnosćach. Njeje wšak derje, hdyž přez zwěrinu naše hona ćežko škoduja, ale mortwa naša Boža stwórba so ani ratarjam też njelubi.

W Sakskej maja jenož sorny, jich ćelata a kurwoty hajeński čas (Schonzeit); wša druha zwěrina smě so třeleć. W Pruskej dyrbja so wot 1. januara też sorniki a jich ćelata, šwincy a kwičele (Krammetsvögel) hajić a wot 16. jan. hižom zajacy. W někotrych pruskich krajinach so šwinc docyła wjac hajić njetrjeba, mjez tym, zo pak so w Sakskej wukaz přihotuje, po kotrymž so šwinc přez cyłe lěto ani třeleć ani łójić nima, dokelž je pola nas nimale wukorjenjeny a tola je też wužitne zwěrjo.

Też w Sakskej měł kóždy dobry hajńk nětkle we wulkim rózku sorniki a zajacy hajić, byrnjež so zawrjeny čas hakle z 1. febr. započał. Za rubježnej zwěrinu a dźiwimi nukami (karnykel) so z wuspěchom dale honi. Też dźiwje kački při wotewrjenej wodźe hišće často dobry popad dawaju. Powšitkownje pak so cyła hońtwa ke kóncej bliži, a přińdże-li hišće kruta zyma z wulkim sněhom dołho ležacym, pomha prawy hajńk swojej zwěrinje, wukładujo na wšelakich městnach w lěsu wšelakoru picu, přez čas wulkeje nuzy.

D.

Cyrkwinske powěsće.

Z Radworja. Z cyrkwinskich powěsćow minjenoho lěta njech su tele drobnosće zdźělene: narodźiło je so wosadnych dźěći 63, 31 mužskoho, 32 žónskoho splaha; mjez nimi žane njemandźelske wot tudomneje maćerje, 1 wot maćerje, kotraž z druheje serbskeje wosady sem přińdźe. Nimo toho bu tu we Radworju abo w Zdźěri 14 dźěći ze susodnych lutherskich wosadow křćenych.

Připowědanjow běše 37, wěrowanjow 28.

Wumrěło je 33 wosobow, 12 mužskoho, 21 žónskoho splaha; we starobje hač do 15 lět 14; wot 16—25 lět 1! wot 26—40 lět 2; wot 41—60 lět 4; wot 61—80 12 wosobow a přez 80 lět nichtó.

Swjatych woprawjenjow běše w Radworju 11100 a w Zdźěri 1012, hromadże 12112; khori buchu 103 domawobstarani.

Do bratrstwa smjertneje stysknosće zastupi 5, do różowcowoho bratrstwa 10 wosobow a do zjednoćeństwa swjateje swójby 7 swójbow. Cuži duchowni su tu 61 razow Božu mšu čitali.

Z Khróšćic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej farskej wosadźe narodźiło 149; mjez nimi 2 mortworodźenej, 15 njemandźelskich a to 11 wot serbskich 2 wot pólskeju a 1 wot němskošlezskeje maćerje, 78 hólčatkow a 71 holčatkow. — Připowědanjow bě 65 a wěrowanjow 43. — Zemrěło je we wosadźe 85 wosobow a to 39 mužskoho, 46 žónskoho plaha, 39 dźěći a 46 wotrosćenych; 5 wosobow bu zwonka wosady khowanych. Swjatych woprawjenjow je so w našej cykwi (w Klóštrje a we Worklecach nic sobuličene) wudźěliło 21200.

Wunošk cyrkwinskich zběrkow bě:

Afrikanske towarstwo	138.— hr.
Lyonske misijónske towarstwo	98.— hr.
Swjate Józefowe towarstwo	120.— hr.
Swjate Bonifacijowe towarstwo	182.— hr.
Wot sobustawow swj. Bonif. tow.	1755.— hr.
Towarstwo swjatoho kraja	95.— hr.
Kustodija Božoho rowa	100.— hr.
Póstna jałmožna	510.— hr.
Pětrowy pjenježk	264.— hr.
Orientalske cyrkwje	108.— hr.
Twarjomne cyrkwje naš. dioecesy	494.— hr.
Pomoc za dźěći (zběrka)	584.— hr.
Debjenjo rowow padnjenych	85.— hr.
Za nowe zwony	14125.— hr.
Za elektrisku swěcu w naš. cyrkwi	560.55 hr.
W móšnicy	4056.70 hr.
Za pohanske dźěći a dźěćatstwo Jězusowe	976.— hr.
Wšo hromadże:	24351.25 hr.

Zapłać Bóh wšěm dobroćerjam!

Z Ralbic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadźe 47 dźěćatkow narodźiło a to 18 hólčatkow a 29 holčatk, 2 běštej so mortwej narodźiłoj, jónu dwójnikaj, 5 wot njemandźelskich maćerjow. Wot tutych bu 44 dźěćatkow w Ralbicach, 1 w Kamjencu křćenych. Připowědani mějachmy 26 porow, wěrowanjow pak 18. Zemrěło je w našej wosadźe 31 wosobow, a to 19 mužskoho a 12 žónskoho splaha. Zemrěći běchu 9 w prěnim lěće swojoho žiwjenja. Hač do 6. lěta zemrě jene dźěćo. 2 dźěśći zemrěštej do 14. lěta; 2 wosobje běštej mjez 20 a 30 lět, 2 wosobje mjez 30 a 40 lět, 2 wosobje mjez 50 a 60 lět starej, 5 wosobow bě w starobje mjez 60—70 a 7 wosobow bě 70 lět překročiło. — K swjatomu woprawjenju poby w našej farskej cyrkwi 11940 wosobow, w jutrownym času 3005, mjez nimi 20 dźěći k prěnjomu swjatomu woprawjenju. W Róženčanskej cyrkwi poby 8800 k swjatomu woprawjenju, mjez nimi 20 dźěći k prěnjomu swj. woprawjenju. Domawobstaranjow bě 116. Wunošk wot wyšnosće připoručenych składowanjow je sćěhowacy:

Za Awstriskich	200 hr.
Za misijóny w Africy	97 hr.
Za Lyonske misijónske towarstwo	68 hr.
Za towarstwo swjatoho kraja	33 hr.
Za Kustodiju swjatoho rowa w Jer.	50 hr.
póstna jałmožna	605 hr.
Za tow. swj. Józefa w Aachenje	60 hr.
Za Bonifacijowe towarstwo	80 hr.
Za narańše cyrkwje	37 hr.
Za Pětrowy pjenježk	90 hr.
Za potrěbne dźěći	100 hr.
Za wójnske rowy	40 hr.
Za twarjenjo cyrkwjow w naš. diöc.	260 hr.
Sobustawy Bonifacijowoho towarstwa nawdachu	250 hr.
Za towarstwa Jězusowoho dźěćatstwa nahromadźi so	437 hr.

Bóh zapłać wšěm hromadże z bohatym žohnowanjom! Bóh daj narodźenym swoju hnadu, wotemrětym wěčny wotpočink, wěrowanym Bože žohnowanjo a nam wšěm jónu wěčnu zbóžnosć.

Z Wojerjec. W tudomnej katolskej cyrkwi bu křćenych 64 dźěći, 27 hólčkow a 37 holčatkow. Wot katolskich staršich bě 44, z měšanych mandźelstwow 12, njemandźelskich 8. Cyrkwinscy bu pokhowanych 31 wosobow a to 23 mužskoho a 8 žónskoho splaha, 17 wotrosćenych, 14 dźěći. Wěrowanych bu 21 porow a to 9 katolskich, 12 měšanych. Swjatych woprawjenjow bu wudźělenych 5222 a tp 4289 we Wojerjecach, 631 we Łutach, 134 w Erika, 113 w Werminghoff a 55 we Rulanach.

Dopis.

We Serbach serbske pomniki!

Zdobne wašnjo, swojim padnjenym rjekam widźomne znamjo lubosće a česćomnosće stajić, je też mjez Serbami doma. Serbja wopokazaja z tym swoju dźakomnosć napřećo domarodnym, kotřiž swoje žiwjenjo dachu za nas, zo móhli my w domiznje dale tyć a trać. Jim dźěn mamy so dźakować, zo njejsmy běbu a strachi wójny njeposrědnje začuwali, kaž wbozy ludźo na wječornych, rańšich a połdnišich bitwišćach. W cuzoréčnych krajach leža a tłaja jich kosće a dźakne rucy stajichu jim drjewjane, kamjentne abo worclowe pomniki. Štóž je raz widźał wulkotny kěrchow w Lens (w Francózskej), hdźež po tysacach towaršojo a njepřećeljo zhromadnje wotpočuja, abo jenotliwe křiže a kamjenje w cuzych krajinach, hdźež njećłowjeska wójna zakhadźeše a sebi njeličomne wopory žadaše, tomu wostanu hišće dołho w pomjatku tući němi swědkojo krawnych časow.

Kaž nimale wšitke europske ludy přećiwo sebi wojowachu, tak móžemy na tamnych bitwišćach pomniki we wšěch móžnych rěčach nadeńć. Cuzy wojacy na cuzej zemi njestarachu so wo to, hač budźa tamródni to też čitać móc a hač zrozemja, štož na pomnikach napisane je. To dźěn je to zajimawe, zo wone wo tym swědča, kajke ludy su tu wojowałe a kajcy rjekojo tu posledni wotpočink namakali.

Kak pak we Serbach? Tu su, kaž móžeš husto zasłyšeć, wšelacy we wulkim straše a w bojosći žiwi, zo by snadź němski susod čitać njemóhł, što na pomniku stoji. Tohodla žadaja sebi přećiwo woli druhich němske napisma. To je jara wopak. Njech tola wopomnju, zo zwjetša cuzy Němc žanoho jeničkoho z padnjenych wjesnjanow njeznaje. Što je potom wo to, hač je napismo w serbskej, němskej, we łaćonskej abo w druhej rěči? Ze wšoho druhoho na pomniku a wokoło njoho pak spóznawa, zo je to wójnski pomnik. Abo je snadź tola toho abo tamnoho znał, dha tola też joho mjeno spóznaje, byrnjež tam serbske stało. W Němskej mamy dosć pomnikow z prjedawšich wójnow abo z druhich přileżnosćow w cuzych rěčach, a nichtó so na tym njepostorči. Njeby nas tajka „dwórliwosć“ napřećo cuzym před nimi samymi ponižała? Rozomny cuzy by z toho jenož sudźił, zo su Serbja we wšelakich kónčinach serbskoho krajika swój narodny kharakter zhubili, a njeby zawěsće česćownosće před tajkim ludom měł; za joho cuzbarstwo by joho wobžarował a jenotliwcow dla jich přisłodźenja k cuzonarodnym jako bjezkharaktnych zacpěwał. Hladaj do prjedawšich časow! Su dha to na to dźiwali, zo kóždy, kiž traš nimo jenoho pomnika abo zjawnoho dopomnjeća dźe, to też zrozemi, što je tam pisane? Ně. Tak nadeńdźemy w Němcach a Serbach husto łaćonske napisma, a Němcy su też nětkle hišće pomniki w Francózskej, Pólskej, Serbiskej a Turkowskej a hišće druhdźe jenož w němskej rěči stajeli bjez starosće, hač móže to žadyn tamródny čitać. A tak je też prawje. A čohodla by tuž wopaki było, hdyž bychu Serbja we Serbach pomniki ze serbskimi napismami stajeli? Napominamy tohodla należnje wšěch, zo bychu sej wójnske pomniki, hdźežkuli so mjez Serbami stajeja, ze serbskimi napismami wuhotowali, hdyž serbskich padnjenych woznamjenjeja; mjena němskich padnjenych pak z němskimi.

Přisp. red. Z dopisa je widźeć, zo sebi tu abo tam wšelacy Serbja němske napisma za pomniki žadaja. Dokelž wěcownych winow k tomu njeje, haj, te runje za serbske napisma rěča, dha by so tajke žadanjo jenož z njenarodnoho začuwanja wujasnić móhło. To pak by było za nich swědčenjo, kotrež by jich też před kóždym narodnjezmyslenym Němcom wohańbowało. A chceće sebi a druhim tajku hańbu načinić?

K Božomu dźěsću

dariwši za

fond towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

a so **wukupiwši** z tym wot wšěch **pisnych nowolětnych zbožopřećow** wupraja z tutym swoje **najwutrobniše**

„daj Bóh zbožo“ k nowomu lětu

wšěm přećelam a znatym:

po **40 hr.**: Michał Ella ze Židowa;
po **20 hr.**: Mikławš Wels z Hněwsec, farař Jurij Rjeda w Hajnicach;
po **15 hr.**: Jurij Pětranc z Miłoćic;
po **10 hr.**: Marija Młyńkowa z Dalic, kapłan Mikławš Dórnik a Jakub Běrk z Radworja, swójba Rěčkec z Kamjenjej, Jan Dórnik z Njebjelčic, inspektor Jan Šołta w Mar. Dole, farař Jakub Šewčik w Kamjenicy, J. D. z klóštra Marijneje Hwězdy;
po **6 hr.**: prof. Jan Bryl w Budyšinje;
po **5 hr.**: Jurij Kubanja w Dalicach, Pětr Měrćink z Bělšec;
po **4 hr.**: Michał Rjenč z Radworja;
po **3 hr. 50 pj.**: Jan Franck z Khelna, Hańža Khěžkec z Wotrowa.

Za Posoł a zbožopřeća k nowomu lětu: farař Knježk w Nowym Leutersdorfje 50 hr., Hana Měnjowa z Čemjerc 20 hr., wulcykołbasowarjo w Kašecach 25 hr., Jan Běmar w Budyšinje 10 hr., konvent klóštra Marijnoho Doła 10 hr.

Z tutym skónčamy hodownu a nowolětnu zběrku. Wšitkim dawaćerjam wupraja so z tutym **najwutrobniši dźak** a „Zapłać **Bóh tón Knjez!**“

Wšelćizny.

Připomocy za dóstawarjow renty. Po němskostatnym zakonju dóstanu wšitcy dóstawarjo invalidneje (I), starobneje (A), khorobneje (K), wudowinskeje (W) a wudowinsko-khorobneje renty (WK), tak daloko hač woni 1. januara 1921 podla swojeje renty přiłohu wo 30 abo 15 hriwnow dóstawaju, wot tutoho dnja sem wurjadnu připomoc wo měsačnje 40 hriwnow; dóstawarjo syrotneje renty (O) přiłohu wo měsačnje 20 hriwnow nimo dotalnych dóstawankow. Kwitowanki maja so prawje wupjelnić, hewak so wotpokazaju. Rentudóstawarjo, kotřiž su dotal přikrótšenu přiłohu dóstali, wot 1. januara sem žaneje přiłohi wjacy njedóstawaju.

— 50 hriwnowske papjery wot 30. novembra 1918 maja so najpozdźišo hač do 31. januara 1921 na jenej wotnožcy němskostatneje banki wuměnić. Po 31. januaru so wone jenož hišće na hłownej pokładnicy němskostatneje banki w Barlinje wuměnjeja. Jedna so jenož wo 50-hriwnowske papjery, z datumom 30. novembra 1918. Na druhe papjerjane pjenjezy so to njepoćahuje.

— Warnowanjo. We wšelakich nowinach so posledni čas z wulkimi nawěštkami „Gohnsche Düngerkultur" poručeše, jako wulkotne přewróćace wunamakanjo za ratafstwo. Cyła wěc je njehańbite jebanstwo. Wiesbadenske statne rěčnistwo je hižo přećiwo tomu zakročiło. Štóž je na nawěštk 50 hr. zapósłał, tomu Gohn, něhduši krawski pomocnik, kotryž nětko firmu „Düngemittel-Industrie Wiesbaden Nerotal 14" wjedźeše, mału papjerku připósła, na kotrejž natwarjenjo juchoweje jamy poručeše. — Pruske ratafske ministerstwo też před Gohnowym jebanstwom warnuje.

Dweju minutow dla 100000 Krónow změja herbja tajnoho radźićela Moltke płaćić, abo też nic. Danska žada sebi mjenowanu sumu jako herbny dawk, kotryž bě so z 21. dec. 1910 w Danskej zawjedł. Sudnistwo nětko wobkruća, zo je t. r. Moltke po 12 hodź. we połnocy zemrěł, herbja pak, zo je wón 2 minuće do 12 hodź. potajkim hišće 20. dec. wudychał. Poradźi-li so herbam dopokazać: zo je smjerć něšto do 12 zastupiła, njebudźa trjebać płaćić, hewak pak přińdu wo 100000 danskich Krónow.

Za kóždy, při poslednich wólbach do sakskoho sejma wotedaty hłós chce sakske knježeństwo 15 pjenježkow jenotliwym stronam připłaćić. Tale myslička je nastała w němskostatnym sejmje, hdźež so wobzamkny, za kóždy hłós, kotryž bu 6. 6. t. l. při wólbach do němskostatnoho sejma wotedaty, kóždomu politiskomu hłosej 15 pjenježkow přidać. Je drje wěste, zo so tónle knježeństwowy namjet we sakskim sejmje přiwozmje. Po tym by křesćanska ludowa strona něhdźe 3400 hr. dóstać měła.

Z Mühldorfa w Hornjej Bajerskej 29. dec. m. l. pisaja, zo bě tam w blizkosći, dla njerozomnoho hromadźenja papjerjanych pjenjez jedyn ratař wo cyłe swoje w poslednich lětach nahromadźene zamoženjo přišoł. Dokelž jomu žona měra njeda, chcyše wón w poslednich dnjach swoje nalutowane pjenjezy, kotrež měješe doma ležo, 30000 hriwnow po 50-hriwnowskich kruchach pola banki zapołožić. Tola kak so wustróža, hdyž zhoni, zo su tute 50 hriwnaki wot 18. oktobra 1919 mjez tym swoju płaćiwosć zhubiłe.

Serbja, dźiwajće na nawěški w Pósle!

Za wotpalenu w Pazlicach.
Jakub Běrk z Radworja 10 hr.

Přistojna holcu za dźěło w hródźi a na polu za wysoku mzdu pyta žiwnosćer. So zamołwić w expediciji „Katolskoho Pósła" w Budyšinje před šulerskimi wrotami čo. 21.

Wšěm
swojim serbskim woteběrarjam
přeje
k nowomu lětu wjele zboža a Božoho žohnowanja
Piwarńja klóštra Marijineje Hwězdy.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarńjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Kedźbu! Kamjenske kat. towarstwo młodźencow wuhotuje jutře njedźelu 9. januara w **Njebjelčicach** swój **hodowny swjedźeń.** Spěw, dźiwadło, loterija a reje. Započatk 1/25 hodźin. Wšitcy přećeljo młodosće su lubje witani. **J. Brusk, kapł.**

Wojerske tow. za Konjecy a wokolinu
zmeje **njedźelu 9. januara** t. l. wot wječor 7 hodźin w **Ralbicach** swój
36. załoženski swjedźeń
po znatym wašnju a přeprošuje wšitkich z blizka a z daloka na njón.
Předsydstwo.

Towarstwo kat. młodźencow w Kulowje
wuhotuje 9. januara wječor z dypkom 6 hodźin w „němskej khěži"
dźiwadłowy wječor.
Wšěch lubych Serbow z Kulowa a wokoliny wutrobnje přeprošuje
předsydstwo.
Po dźiwadle reje.

Jaseńčanska kat. Bjesada
zmeje **njedźelu 9. januara 1921** wječor w 5 hodź. w Handrikec žurli w Jaseńcy
47. załoženski swjedźeń
na kotryž wšě sobustawy kaž też wšěch lubych Serbow a přećelow serbskeje zabawy wutrobnje přeprošuje
Předsydstwo.
NB. Sobustawy dyrbja při zastupje swoju kwitowansku kartku pokazać.

Fa. H. Böhme w Pančicach
Dalokoreč̌ak 64. poruča so k připrawjenju Dalokoreč̌ak 64.
elektriskeje swěcy a mocy kóždeje měry
a za wuporjedźenja.
Přecy na składźe **swěcy a lampy.** — **Elektromotory** kóždeje mocy z koprowym naprawjenjom su hnydom abo borzy dóstać. —
Twarske a mašinske zamkarstwo.

Wšě čišćerske dźěła
w kóždym wuwjedźenju wobstara derje a tunjo
Donnerhakec knihićišćerńja
w Budyšinje :-: Před šulerskimi wrotami 21

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje maćerje a wowki
Madleny zwud. Nawkoweje,
kotraž po krótšej khorosći ze swjatymi sakramentami doma wobstarana we starobje nimale 71 lět swětej dobru nóc da, wuprajamy wšitkim, kotřiž su na pósty wječoru za nju so modlili a dźensa jeje ćěło k poslednjomu wotpočinkej přewodźeli, najwutrobniši dźak: **Zapłać Bóh tón Knjez.** Jeje dušu poručamy też dale do pobožnych modlitwow wěriwych.

W Radworju a Haslowje,
na dnju pohrjeba, 7. jan. 1921.

Hłuboko zrudźenej swójbje
překupc Nawkec a Handrikec.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1 hr., :-: sobustawy płaća 90 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 3. | Budyšin, 15. januara 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Wo znutřkownym tróštu.

Tohodla, Knježe Božo, mam to za wulku dobrotu, zo nimam wjele, z čohož zwonkownje a po človjeskim wašnju khwalba a česć wukhadża. Hdyž potajkim něchtó khudobu a nizkosć swojeje wosoby wopomina, njedyrbi wón tohodla žaneje wobćežnosće abo zrudoby abo poražene sće začuwać, ale wjele bóle tróšt a wulku radosć; přetož ty, Božo, sy khudych a ponižnych a tych, kotrychž tutón swět zacpěwa, sej za dowěrnych a domjacych přećelow wuzwolił. Swědcy toho su twoji japoštołojo sami, kotrychž sy za wjerchow nad cyłej zemju postajił. A tola khodźachu, so njewobćežujcy, tak ponižni a jednori, bjeze wšeje złósće a lesće, zo so samo wjeselachu, hdyž hanjenja twojoho mjena dla ćerpjachu, a zo woni z wulkim požadanjom to wobjimachu, čohož so swět hrozy.

Ničo potajkim njedyrbi toho, štóž tebje lubuje a twoje dobroty spóznawa, tak jara wjeselić, kaž twoja wola, kiž so na nim dopjelnja a wobzamknjenjo twojeje wěčneje předwidźiwosće; z njeju dyrbi tak jara spokojom być a so tróštować, zo chce runje tak rady być najmjeńši, kaž by něchtó sej přał, zo by najwjetši był, a zo chce tak ćichi a spokojom być na poslednim kaž na prěnim městnje, a runje tak rady zacpěty a zastorčeny bjez mjena a khwalby, kaž najbóle česćeny a najbóle powyšeny we swěće. Přetož twoja wola a lubowanjo twojeje česće ma jomu wšitko přesahować a ma joho bóle tróštować a jomu so bóle spodobać dyžli wšitke dobroty, kotrež buchu jomu date abo kotrež jomu date budźa.

22. staw.

Wo štyrjoch wěcach,
z kotrymiž wulkoho pokoja nabywamy.

Syno, nětko budu tebje wučić puć pokoja a wěrneje swobody.

Čiń, Knježe, štož prajiš, dokelž to słyšeć je mi lubo.

Prócuj so, syno, wolu druhoho radšo činić dyžli swoju. Měj přecy radšo mjenje hač wjacy. Pytaj přecy nižše městno a budź rady wšěm poddaty. Přecy sej přej a wo to so modli, zo by so wola Boža na tebi dospołnje dopjelnjała. Hlej, tajki človjek dóńdźe do kraja pokoja a wotpočinka.

Knježe, tuta twoja krótka rěč wopřija we sebi wjele dospołnosće. Po słowach je krótka, ale je połna zmysła a bohata na płody. Přetož hdy bych ju móhł swěrnje wobkedźbować, njeby we mni móhło tak snadnje rozbudźenja nastawać. Hdyžkuli mjenujcy čuju, zo sym znjepokojeny a zo je mi ćežko, spóznaju, zo sym so zdalił wot tuteje wučby. Ale ty, kiž wšitko zamóžeš a přecy rady maš, zo duša pokročuje, přisporjej a powjetšuj swoju hnadu, zo bych móhł wuwjesć twoje słowo a docpěć swoju zbóžnosć.

Modlitwa přećiwo złym myslam.

„Božo, njezdaluj so wote mnje! Božo mój, kedźbuj na moju pomoc!“ (Ps. 70, 12.) Přetož we mni su postanyłe wšelake mysle a wulke strachi, kotrež tyša moju dušu. Kak dóńdu nimo nich njezranjeny? kak je přewinu?

„Ja“, Knjez praji, „před tobu póńdu a ponižu hordych zemje.“ (Isaias 45, 2.) Wotewru durje jastwa a wotkryju tebi potajnosće zakhowanych wěcow.

Čiń, Knježe, kaž prajiš, a njech ćěkaju před twojim wobličom wšitke złe mysle. To je moja jenička nadźija a mój jenički tróšt: k tebi ćěkać we wšej zrudobje, tebi so dowěrjeć: k tebi so wołać ze swojich nutrinow a twój tróšt sćerpnje wočakować.

Swětowy rozhlad.

„Na pjenjez khory leži tón skołwrótnjeny swět“, takle móhło so nětkle prajić z małym přeměnjenjom pěsnje, kotruž móžeše do wójny husto też po Serbach słyšeć. A tale khorosć je na smjerć ćežka. Pola jenych je suchoćina, pola druhich překormjenjo. Po prawym pak móhł prajić, zo je pjenjez skoro wšěm přinjesł suchoćinu: jenym su wulětałe wšě kroški, tak zo nimaja wjacy zeživjenja, druhim pak je zmorščił wutrobu a dušu, zo su nětko nakormjeni po móšni, moraliscy zesknyći kaž mumije: nimaja hižo wjacy nabožnoho zmyslenja, lubosće k bližšomu, dorozemjenja za winowatosć a přistojnosće a su khmani k wšěm njeskutkam. — Rěka, zo je mjez Serbami ličba tych, kotřiž też derje suwać a lichować rozemja, jara wulka a mjez cuzowěriwymi a cuzonarodnymi je dobre serbske katolske mjeno jara poćerpiło. Z tym wšak nima so prajić, zo su tamni njewinowaći a čisći kaž jehnjatka; ale jenož to, zo mjez druhim nakaženym ludom Serbja hižo njejsu to, štož jónu běchu, lěpši. Khmani k wšěm njeskutkam su ludźo. Mnohich druhich zawěsće znaješ, tola też mnohich druhich jónu hišće spóznaješ při poslednim abo powšitkownym sudźe Božim, hdźež so pokaza, kak su činili žanomu z Jězusowych bratrow. Zo njeby był Ty mjez tymi, kotřiž póńdźa tohodla do wěčnoho wohnja!

Na pjenjez khory leži swět, a tohodla kradnu: pjenjezy, konje, čeledź hospodarjam žita, pšeńcu, nadobu, kaž na př. njedawno też w Lejnu; tohodla morduja, samo dźěći swojich staršich, bratřa so mjez sobu. O, što móžeš to nětkle wšo w nowinach čitać, a tola so mnohe ani njepisa. Wšo pjenjez dla! Z małym so započnje, po jenych pospytowachu druzy, jim so radźi, činjachu dale, nawučichu druhich, samo młoduškich. Kaž bacilus so to žerje do ludu, a štóž ma hišće swědomja, tón po tym čerpi, dokelž nima skoro wjacy čistoho žórła k zeživjenju; přetož też te najwšědniše žórło, mjenujcy dźěło, počnje zaprahować. Wšak bu 15. dec. w Sakskej samej nimale 100000 tajkich naličenych, kotřiž dźěła nimaja, a njejsu wšitcy tajcy ze swojej winu; jim wupłaći so kóždy tydźeń dobrych 13 milijónow hriwnow podpjery a tola nimaja hišće dosć. Njejsće čitali, kak na Třoch Kralow po Drježdźanach ćahachu, po tysacach so do domu tłóčachu, hdźež sakski sejm wo tyću a byću sakskoho ludu wuradźowaše, a kak tam sebi žadachu powyšenjo jich wšědneje podpjery? Jich dla nasta tajki hołk w komorje, zo sebi předsyda wjacy živeje rady njewědźeše a posedźenjo do prjedawšeje prěnjeje komory zwoła. Dokelž pak jenož mało zapósłancow tam přińdźe, dyrbješe zasy wróćo, hdźež potom skónčnje jenotliwe strony, kóžda přez jenoho abo wjacy zapósłancow zastupjena, z wotpósłancami bjezdźělnych wuradźowachu a jich na dalše změrowachu. Minjenu wutoru bu nětko zasy wo bjezdźělnych wuradźowane.

Wo hubjenstwje bjezdźělnych, kotrež dźěn je po Němskej powšitkowne, wuradźuja też **pjenježni ministrojo jenotliwych krajow Němskeje w Bambergu;** ći so tam zeńdźechu, zo bychu wo wotpomhanju pjenježneje němskeje nuzy radu składowali. Što su wobzamkli, njeje hišće znate. Njech też je, štož je: wulke prašenjo tola wostanje, hač budźe we bližšich lětach docyła někajkeje pomocy. **Němska Awstriska 'žno chce bankerot** zjawnje wozjewić, dokelž swojich zastojnikow hižo płaćić njemóže. Ći hladaja sebi sami pola ententy pomoc, njestarajcy so wjacy wo swoje knježefstwo, dokelž k tomu wjacy dowěry nimaja, zo by te hišće pomhać móhło. Wšak je te hižo do Pariza a Londona wědźeć dało, zo wot 15. t. m. swój lud wjacy žiwić njemóže, dokelž w kraju njeje dosć cyroby, zo njeje pak ani kroška pjenjez, a tak knježefstwo ničo wjacy wot wukraja kupić njemóže. Po tychle powěsćach zda so njemóžne być, štož nowiny nětkle rozprawjeja, zo su mjenujcy za čas wójny w alpowych horach, wosebje wokoło Dachsteina a Tennow, podzemske a dohórne dźěry namakałe, w kotrychž pod wjele metrow hłubokim njetopyrskim hnojom tysacy a tysacy centnarow wšelakich kosći a zhnitych zwěrječich ćěłow leža, a zo te Awstriskej milijardy a milijardy pjenjez wunjesu. Rěka, zo hižo mały dźěl tohole hnoja telko přinjese, zo budźe Awstriska wšón swój wójnski dołh zapłaćić móc. Tak pječa ma jena jenička tajka dźěra pola Měrnic w Štyrskej telko fosforoweje kisaliny, zo smě so za nju znajmjeńša 225 milijónow Krónow wočakować, a tola je tale dźěra jena z najmjeńšich. Wšěch hromadźe je pječa přez tysac. Awstriski sejm je hižo wudał zakoń — a to čini powěsć někak wěryhódnu — zo wučerpanjo tychle hnójniščow jenož stat smě přewjesć. By-li tomu tak było, potom drje by so zasy jónu dopjelniło słowo něhdušoho sławnoho francózskoho ministra, zo Awstrisku, hdyž je hižo skoro dospołnje pohrjebana, stajnje zasy někajki dźiw wumóži. Po poslednich powěsćach chce ententa Awstriskej 50 milijónow frankow požčić. Hač so bankerot přez to wotwobroći? Wěste je, zo jónu rěkaše: něšto měsacow po Awstriskej póńdźe Němska

bankerot. Tola chcemy so nadźeć, zo mudri mužojo hišće někajki puć z tutoho hubjenstwa namakaja. Konferenca tychle pjenjeżnych ministrow wuradźuje też wo rozdźělenju dawkow, kotrež němskostatne knježefstwo zběra a ma potom jenotliwym krajam po jich potrěbnosćach rozdźěleć. Tola nic jenož wo rozdźělenju dóšłych dawkow tam rěča, ale hišće wjetše starosće maja wo zběhanju nowych. Němske knježefstwo je mjenujcy železnicarjam, wo kotrychž žadanjach posledni raz rozprawjachmy, někajke dopjelnjenjo jich žadanjow přilubiło. A tak změje so jim wob lěto 6 milijardow pjenjez wjacy dawać, tola njejsu hišće spokojeni. Tak też njeje strach, zo budźa ze swojimi železnicami štryki dźěłać a z tym cyły wobkhod w Němskej ćežko škodować a z tym cyłe hospodarstwo, hišće wotwobroćeny.

Wšo woła **za pjenjezami, też cyrkej,** evangelska a katolska. Njeje móžno, zo duchowni a cyrkwini zastojnicy móhli dale z tym pjenjezom so zežiwić, kotryž su dotal dóstawali. Wšak je — a njeje to jenički podobny pad — hižo jedyn evangelski duchowny jako dźěłaćer do podkopkow so přistajił; tak chce sebi něšto přizasłužić, zo by sebje a swoju swójhu zežiwić móhł. Tola ani tu mzdu, kotruž maja dóstawać, žno w Sakskej duchownym wjacy dawać nochcedźa, hačrunjež tola němskostatna wustawa statam winowatosć napołoža, so dale wo cyrkwinske potrěby starać, doniž dźělenjo cyrkwje wot stata přewjedźene njebudźe. Zo bychu hubjenstwu, do kotrohož 'žno je wjele duchownych přišło, abo hišće přińdźe, njebudźe-li pomocy, wotpomhali, běštej demokratiska a němska ludowa strona 6. januara we sakskim sejmje namjet stajiłoj, zo ma so evangelskim duchownym tajka mzda dawać, kajkuž druzy statni zastojnicy ze podobnymi studijemi a służobnymi lětami dóstawaju. K tomule namjetej přizamkny so też zapósłanc křesćanskeje ludoweje strony, knjez Heßlein. Jomu pak bě so też poradźiło, 11 druhich zapósłancow za so dobyć a z jich pomocu žadaše sebi potom, zo by knježefstwo tu samu podpjeru też katolskim duchownym přiwobroćiło, powołajo so na prjedy hižo naspomnjene postajenjo němskostatneje wustawy. Při rozmołwje wuprajichu so też wšelake druhe strony za Heßleinowy namjet. Kultusowy minister Fleißner — njewotwisny socialdemokrat — pak nochceše wo tym ničo wědźeć. Wón bě zwólniwy, evangelskej cyrkwi 7 milijónow hriwnow jako požčeńku na 3 %ske zadanjenjo přizwolić, měnješe pak, zo katolska cyrkej ani na tajku podpjeru prawa nima. Knjez Heßlein dopokaza, zo sebi to sprawnosć a přistojnosć žadatej, a prošeše sejm, zo by joho namjet kaž też tón evangelskich duchownych nastupowacy, přiwzał. Za to přiwoła so jomu ze wšelakich stron „sława", a namjet bu kaž też evangelski hospodarskomu wubjerkej k dalšomu wuradźenju a zarjadowanju připokazany.

Takle je wšudźom pjenjeżna nuza, byrnjež pjenjez z hromadami było. Dokelž pak su papjerjane a za nimi žanych hódnosćow k rukowanju njeje, nimaja płaćiwosće. Tak je stat, byrnjež přecy wjacy ćišćał, wopraudźe we nuzy. Haj, ćim wjacy jich ćišći, ćim wjetřa była woprawdźita statna nuza, tak zo je wěrne wuprajenjo jenoho muža, zo smy ćim khudši, ćim bohatši bywamy, runjež tak, kaž přecy bliže k přehraću wójny dźěchmy, ćim bóle dobywachmy. — Pjenjeżnu nuzu Němskeje pječa też **Francózska přecy lěpje spóznawa,** a rěka, zo nochce sebi hižo telko wójnskoho zarunanja žadać a nic tak khětře, kaž bě prjedy wotmyslene. Tu też ničo njepřeměni, zo je **Jendźelska wšě němske zamóženjo,** kotrež bě za čas wójny we swojim kraju ćazała, zasy swobodne dała, a to budźe ćim mjenje pomocy, hdyž też na to dyrbi Němska wšě jendźelske zamóženjo zasy wudać, kotrež je we samym času Jendźelčanam we Němskej wzała. A kaž w Němskej, tak je podobnje, jenož nie cyle tak złě, we wšěch druhich krajach Europy, kotrež běchu do wójny zaplećene: też w nich maja jeni wšo, najwjacy ludźi nima skoro ničo, a staty same hromady a doły dołha. Jenož **Amerika, Jendźelska, Japanska so w bohatstwje tepja.** Tola woni brónja, jedyn na druhoho, a tak też jich zamóženjo prawoho postajenja nima a drje też njenamaka. — Na pjenjez khory leži tón skołwrótnjeny swět. Hač hdy wotkhorje? Móhł by, hdy by lěkarstwo brał, kotrež je Boža mudrosć a lubosć jomu přihotowała, mjenujcy: „Dźěłaj a spěwaj!"

❖

Krótke powěsće.

Francózske knježefstwo dyrbješe wotstupić, dokelž jomu komora z 463 hłosami přećiwo 125 dowěru zapowě. Wosebje narodni so boja, zo móhł knježefstwowy předsyda Leygues při přichodnych jednanjach z Jendźelskej Němskeje dla přesłabje francózske stojnišćo zastupować.

— Francózske knježefstwo chce pječa dla swojich přeměnjenych poćahow ke **Grekskej** mjez Turkowskej a ententu zamknjeny měr přetworić a brjóh egejskoho morja mjez Bołharskej a Serbiju rozdźělić. Předewšim měła **Serbija** dóstać Soluń (Saloniki), kotryž by tak jako přisław swoju ważnosć zdźeržał, **Bołharska** pak Kawalla a Dedeagač. Tele přeměnjenjo by so wosebje Bołharskej popřało, kotraž je přez poslednje wójny z winu jeje němskoho Ferdinanda nadosć ćerpjeła, mjez tym zo je Grekska porno tomu, štož je dokonjała, přewjele zemje dóstała.

Zjednoćene staty Ameriki su ze zwjazka ententy wustupiłe a tohodla swojoho zastupjerja při tak mjenowanej konferency wotpósłancow wotwołali. Wone wusprawnjeju to z tym, zo njejsu so dotal hišće k Versaillskomu měrej přizamkłe a tohodla też nimaja prawa a wusprawnjenja, na zakładźe tohole měra při należnosćach zwjazka Němsku nastupacych sobuskutkować.

Bołharski nětčiši knježićef Boris je so z druhej dźowku rumunskoho krala slubił. Tónle podawk by, dowjedźe-li k žeńtwje, za Bołharsku wězo wulki wužitk měł, dokelž by tak zawěsće we wšelakich wěcach na rumunsku pomoc ličić směła.

Mjez **Grekskej** a **Turkowskej** so w Małej Asiji kruće wojuje; grekske wójsko jenož pomału postupuje.

Fleißner dźěła.

Fleißner je tón muž, kotromuž je nětkle starosć wo kulturne postupowanjo sakskoho ludu „dowěrjene". A kak so stara? Tak, kaž to rozemi, a zawěsće, to njeje wěriwym najpřećelnišo. Wón při tym so ani nochce wobmjezować dać wot postajenjow němskostatneje wustawy. Runje to pak je dźiwne wot ministra. Přetož njepraji kóždomu strowy rozom, zo, ma-li lud zakonje w česći měć,

Radlubin: Kak je so stało, zo su wołužicy wšitke winicy zahinyłe.

Legenda wo swj. Pětru.

(Pokračowanjo.)

A zamysliwši so něhdy spominaše swj. Pětr, kak staj něhdy z dobrym mištrom po dalšim puću hižo ze zažnoho ranja pola khudeje wudowy zastupiwši hłódnaj pokornje wo małe snědanćko prosyłoj. Khuda wudowa, dobra, kaž sama miłosć, je pak jimaj z wulkej lubosću lěpšoho njemějicy prošeńsku khlěbowu poliwku zwariła a z ćwačkom tuka trochu začiniła. Najhódnišej a najsłódnišej pak běštej pódla jeje dobre słowo a wutrobne přeco: „Mało z lubosću a Bóh žohnuj wamaj!" — „Bóh zapłać!" podźakowa so dobry mištr přećelnje, swj. Pětr pak, hłódny, kajkiž běše, hrabaše hižo za łžicu, tola dobry mištr pozběhnywši prawicu, wobaraše z porstom a rłekny: „Pětrje, přelič najprjedy tučne wóčka na tej poliwcy!" Tych małych wóčkow pak běše tajka mnohosć, zo móžeše swj. Pětr lědma někotrych małych doličić. To běše jomu ćežka pokuta, tak hłódny tajku khwilu sćerpnje ličić. Ale z wulkej prócu radźi so jomu tola doličić. Woběmaj potom poliwka jara zesłodźa. „Bóh dał, wamaj derje tyła!" přeješe na to zasy dobra wudowa, a Knjez ji wotmołwi: „Haj, Bóh dał a tebi zapłać tysac króć twoju lubosć!" a potom wobroći so k Pětrej: „Pětrje, nasadźej tej dobrej wudowje telko złotych na blido, kelkož měješe jeje dobra poliwka tučnych wóčkow! O, to běše swj. Pětr wjesoły, dokelž jomu bě ta poliwka nimo měry zesłodźała! A Pětr nasadźa połne blido złotych a hišće dyrbješe na rózku horšć přisypnyć, dokelž blido hižo njedosahaše; dźiwa dosć, zo so pod tej złotej ćežu kipre, kajkež běše, njezhibowaše.

Khuda wudowa pak stoješe wustróžana přihladujcy při polcach a stykowaše a łamaše rucy ze spodźiwanjom a z lutej radosću. „Ty słódka dobrota!" wurazy skónčnje, wjacy pak prajić njemóžeše. A wostajši wšoho wuskoči ze jstwy, dokelž radosć so ji ze wšej mocu do zjawnoho dobywaše, a běžeše we skoku swojej susodźinje wupowědać. Susodźina pak běše nahramna a skupa burowka a lědma bě zasłyšała, kak staj cuzbnikaj khudej wudowje prošeńsku poliwku mytowałoj, běše hnydom zawistna a mysleše: „Ja móžu jimaj tola dźesać króć lěpšu poliwku zwarić, a potom budźetaj mi wonaj zawěsće dźesać króć nadobnišo mytować, hdyž staj tak bohataj." A w skoku přiběža sobu ke khudej wudowje cuzbnikow prosyć: „Ach, pójtaj tola też k nam, wój dobraj cuzbnikaj, pójtaj!" A ja chcu wamaj poliwku zwarić, kajkejež hišće čas žiwjenja traš woptałoj njejstaj." A njepřesta prosyć, dóniž wonaj też k njej njeńdźeštaj. A burowka zwari jimaj poliwku a słódnješe ju z mjasowej jušku, z čerstwej młodej rjetwičku a pětršilku a z wutrobnym korjenjom a skónčnje ćisny do njeje wulki, wulki čwak tuka. Tuk pak so w horcej poliwcy rozeškrě, ale hnydom zasy do jeničkoho wulkoho woka zběža, kotrež hordźe zwjercha płowaše. A přinjesši na blido rjekny burowka: „A nětko jěztaj a najěztaj so do syteje wole a njehladajtaj kazanja! A trjeba-li, móžu wamaj hišće wjacy zwarić." Lěpšoho słowa jimaj prajić njewědźeše. Dobry mištr pak rjekny Pětrej: „Pětrje, přelič tučne wóčka na tej poliwcy!" Hdyž pak chcyše Pětr ličić, postróži so skoro z lutej radosću a zawoła: „O, Knježe, ta poliwka je tak nimo měry dobra, zo z jenym jeničkim wulkim błysćatym wóčkom přećelnje na naju hlada a naju wabi!" — Burowka pak, mjez tym zo wonaj jědźeštaj, hižo znazdala z kradźu łakaše, hdy budźetaj wonaj te złote na blido sadźeć počeć. Skónčnje poruči też dobry mištr swj. Pětrej: „Pětrje nasadźej tej hospozy telko złotych na blido, kelkož měješe jeje dobra poliwka wóčkow!" A swj. Pětr sadźi čerwjeny złoty na blido a potom so Knjez a japoštoł přećelnje dźakujcy wotsalištaj. Nahramna, zjebana burowska pak za nimaj so złobicy swarješe: „Wój zmoršćenaj skupakaj, wój

dha předewšim dyrbi to minister činić, potajkim muž, kiž je tola sobustaw najwyššoho statnoho zarjadowanja, kotrež ma so wo přewjedźenjo statnych wotpohladow a zakonjow starać? Na hinajše joho zmyslenjo pak pokazowaše hižo Fleißnerowa rěč, kotruž při programatiskim rozrěčowanju w sakskim sejmje při joho wotewrjenju měješe. Hižo tehdy bě z njeje słyšeć, zo wón při swojim prócowanju wo jednotnu šulu so nochce podwolić duchej, kiž z postajenjow němskostatneje wustawy rěči. Wón je tež hižo wudał wukaz, kotryž drje so njeznjese z postajenjemi němskostatneje wustawy. Po njej mjenujcy mějachu starši, kotřiž nochcedźa, zo bychu jich dźěći rozwučowanjo wo nabožinje dóstawali, to šuli wozjewić. Fleißner pak je nětko we „Staatszeitung“ tole wozjewił: „Wozjewjejcy swoje dźěći k wopytowanju ludoweje šule maja wukubłanjaprawni šulskomu nawjedowarjej wosebje naspomnić, hač maja dźěći wučbu wo nabožinje wopytować abo nic.“ — To pak je hakle započatk, hórše hišće přińdże. Tola tale wěc hišće dojednana njeje, ale z njej budże so hišće němskostatne knježefstwo zaběrać, dokelž ma wone winowatosć, na to kedźbować, zo so němskostatna wustawa tež woprawdźe přewjedźe. Wšelacy **we Sakskej njemóža dočakać,** zo by so dźělenjo cyrkwje wot stata skerje bórzy přewjedło. We sakskim sejmje tohodla namjetowachu, zo ma so sakske knježefstwo na němskostatne wobroćić a wot toho nanajspěšniše dokonjenjo přez wustawu přilubjene dźělenjo cyrkwje wot stata wunuzować. — Zo tele dźělenjo přińdże, je wěste, a chcemy so nadźeć, zo so derje a sprawnje přewjedźe.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Po postajenju kultusowoho ministra maja so přećiwo njedawnišim postajenjam tola tajcy, kotřiž chcedźa so na wučerstwo za ludowe šule přihotować, hišće do dotalneje 7. klasy přijimać, zo bychu po 7 lětach dowuknyli. — Po tym so přezrjadowanjo seminarow do srjedźnych šulow, na kotrychž by so na kóžde powołanjo přihotować móhł, hišće wotstorči. — Zamołwjenja k zastupej do wučerskoho seminara maja so hač do 15. februara stać. Wotedać maja so lěkarske wuswědčenjo, tež censury dotalneje šule a krótki wopis žiwjenja, wuswědčenja wo statnej přisłusnosći, wo narodźe, křćenju a jětrašćěpjenju.

Z Lejna pola Bukec. Zańdźeny tydźeń su nutřłamarjo w tudomnym hrodźe wjele drohotnych sleběrnych wěcow pokradnyli. Wěcy maja wopon swójbow ze Šalza a z Arnim. Dale su hišće wjele drohotneje drasty a šatow kradnyli, tež jedyn diadem z parlemi a brillantami a wšelake druhe wěcy. Na zasopřinjesenjo je 3000 hr. myta přilubjenych. Policija warnuje, wěcy kupić a prosy wo zdźělenja, nazhoni-li něchtó něšto.

Z Jasenicy. Swój 47. założeński swjedźeń wuhotowa „Jaseńčanska kat. Bjesada“ njedźelu 9. januara pola Handrikec. Hačrunjež wětr prawje mócnje wuješe, bě tola šwarna črjódka so zešła, zo by posłuchała na dobrych hračkow dźiwadła. Hraty bu najprjedy „Dźěd Jakub“, ludowa hra z lěta 1848 w 3 jednanjach wot M. Kokle. Hra dósta přez wójnu a revoluciju historiski raz. Dźiwać so dyrbimy, zo je tuta hra tak njeznata, kiž je tola sobu najwyššeje hódnoty mjez wšěmi kruchami, tak čiła a narodna. Dobre předstajenjo je hru tak rjec k žiwjenju a zeživjenju sčiniło. Jako druhi dźěl programa sćěhowaše „Pětrka jako rubježnik“, žort w 1 jednanju. Ju po němskim připrawi J. Bělk-Nowowjesčanski, kiž je tež hłownu rólu swojeje hry jako Pětrka najlěpje zastarał. Tutón kruch je rjany a so wuznamjenja, zo hač do kónca připosłucharjow nastajnosći puta. Wo to dźěn skónčnje móže so hišće človjek wadźić, hač ći 3 rubježnicy njeběchu snadź kusk jara žortniwi. Bjesada je tak znowa pruhu wotpołožiła, zo něšto móže. Nětkle pak by jónu tež zaso čas tu był, zo by so jónu na kusk wjetši předmjet a kusk ćežši nadawk zważiła, měnju na „Hrodźišćo“, „Gero“, „Revisor“ atd. Bóh dał, zo by tak daloko bórzy přišło!

Z Khrósćic. Naše spěw. tow. Jednota wotmě minjenu póńdźelu 10. januara swój spěwanski koncert při swojim założeńskim swjedźenju. Wopyt běše bohaty, koncert jara derje wuwjedźeny. Serbskej domiznje běchu wěnowane prěnje khory: „Serbow wótcny kraj“, „Domčk mój luby złoty“ a „Nóc ćicha hona wodźewa“, prěniši ze solom njesprócnoho dirigenty knjeza wyšš. wučerja kantora Hile. Šěść khorow, zwjazane přez recitaciju, wot knježny Glawšec z Pančic wustojnje přednjesenu, běchu wěnowane hodom a hodownomu Božomu dźěćatku. „Złota nadźija ty miła“, wot knjeza kantora Grofy z błyšćatym hłosom přednjesena nas pozběhny do rjeńšoho přichoda. „Won, won na hońtwu wjesołu“ wabješe ze zahorjenosću a zasy z nježnosću naš wustojny khor. „W jenej rucy Hanku, we druhej rucy khanku“ wuklinča derje radźeny wječor. Kamjenska kapała k tomu rjenje piskaše. Njech naš rjany serbski spěw prawje mócnje a husto zaklinči přez naše sale, přez naše hona.

Z Klóštra. Tudomne dźěłaćerske towarstwo běše minjenu njedźelu wuhotowało zabawny wječor swojim sobustawam a hosćom. Sala běše přepjelnjena. Po powitanju přez předsydu k. Bräuera porčča k. kapłan Cyž w zahorjacej rěči k zhromadźenym, kak dyrbimy kaznju Jězusowu — lubujće so — zasy wobkedźbować wšitcy, dyrbi-li zasy lěpje być tu na zemi. Na to sćěhowaše derje předstajana hra „Studentenstreiche“, po kotrejž knjez farař Křižank, duchowny wjednik towarstwa rozłoži wuznaco křesćanstwa a křesćanskich počinkow, zo bychmy w nowym lěće do prědka přišli. Žortna hra „Madame sucht einen neuen Diener“ pokaza nam wustojnosć k. Wincarja-Worklečanskoho jako służownika we wšelakich so přeměnjacych rólach. Po wuwučowanskej hodźinje z 3 rekrutami wustupi tónsamy hišće z koupletom „Ich bin zefrieden“, štož wjele směcha zbudźi. Škoda, zo bě wječor cyle němski. Snadź běše so tym serbskim sobustawam towarstwa, kotrychž je tola nanajwjacy, tež něšto w maćernej rěči poskićić móhło. Snadź přichodnje! Wšak tam mocow maće. Wjele zboža k tomu!

Z Ralbic. Přichodnu njedźelu 23. januar změje naše spěw. tow „Lilija“ swój prěni lětuši zabawny wječor. Prěni dźěl budże wěnowany wjesołomu spěwej, druhi dźěl pak přinjese žortnu hru „Hdyž Kocor kamor ćazaše“, dotal we Serbach nimale njeznatu. Hra bu před 8 lětami jenož dwójcy brata a je nětko w ćišću wušła, tak zo budże tež přistupna serbskim towarstwam. Štóž wjesołu,

---

njedušnaj jebakaj, wój slěpcaj slěpcowskaj! Takle špatnje moju dobru poliwku płaćitaj? A mojej susodźinje staj jeje prošefsku ze złotymi hromadami mytowałoj! Kajka je to prawda, wój zjebanaj njedočinkaj! Zo by waju tajki a hinaši! Wój jeno mi zasy přińdźtaj!“ A z pjasću swědčeše sebi za nimaj a roćeše so, zo jeju nihdy wjacy na poliwku njepřeprosy a byrnjež ji před wočomaj zawutliłoj! Na to ani njespominaše, zo je jeje dobra poliwka z čerwjenym złotym dospołnje zarunana; wjacy dźěn jimaj wona dała njebě.

Na wšitko tole spominaše nětko swj. Pětr a wótře wusmja so tej nahramnej burowcy: „Hahaha! ta je so hórcy zjebała! Ale strowo ji! Njedušna nahramnosć a zawisć njejstej lěpšoho hódnej.“ A čim žiwišo so dopominaše, ćim sylnišo rosćeše joho žadosć. „Haj, woprawdźe“, zabórbota, „ja bych nimo měry rady jónu zasy na swět dóšoł a so sam z wočomaj přepokazał, kajki to tam dobry lud nad Šprjewju bydli — ale — ale štó budże mjez tym njebjeske wrota wobhladować?!“ To težto běše joho wulka starosć a tohodla so ze swojej myslu dźeń a dlěje komdźeše. Na nju zabyć pak njemóžeše. Hdyžkuli žanomu wot sleběrneje Šprjewje njebjeske wrota wotewrješe, wotući joho žadosć z nowej mocu. „Haj, bych sebi tola nimo měry rady tón lud z blizka wobhladał!“

Něhdy hdyž bě so zasy ze swojej myslu hižo tójhdy nosył, rozsudźi so skónčnje takle: „Póńdu ze swojim dobrym mištrom porčćeć a sebi z nim poradźić, bjez joho wole tola njesměm njebjeskich wrotow wopuščić.“

Tuž dźěše hnydom hłubje do njebjeskoho kralestwa a zetka swojoho dobroho mištra w srjedźiznje njewinowatych dźěći. Někotre tłóčachu so k njomu, zo bychu sebi joho smilnu ruku dosahnyłe; někotre stojachu do koła a spěwachu jomu z njewuprajnje luboznym njebjeskim hłosom: „Hosana Synej Davidowomu! Hosana! Žohnowany budź, kiž přińdże w mjenje Knjeza!“ někotre kulachu sebi z blizka ze złotymi jabłučkami a juskachu z radosću napřemoh, hdyžkuli so jim poradźi jabłučko dosahnyć. Dobry mištr pak přihladowaše jim a měješe swoje wjesele nad jich njewinowatej radosću. Pytnywši pak swjatoho Pětra z nazdala rjekny: „Ach, hlejće wšak, tule dźe mój luby japoštoł swj. Pětr! Tón ma zawěsće něšto na wutrobje, wohladajmy wšak, što jomu starosć čini!“

Mjez tym bě swj. Pětr so přiblížił a postrowi pokornje: „Budź khwaleny Jězus Khrystus!“

„Do wěčnosće Amen!“ wotmołwi z wulkej horliwosću syła njewinowatych dźěći, kaž z jenym hłosom.

„Do wěčnosće budź khwaleny!“ wotmołwjachu pak też w dalokich hłubinach njebjeskoho kralestwa wšitke khory swjatych jandźelow. „Do wěčnosće budź khwaleny!“ přidrožachu so jim njesměrne črjódy zbožnych duchow a po cyłym Božim kralestwje dźěše to kaž sylny wokřewjacy hrimot a wothłosowaše so z tysacorych stronow: „Do wěčnosće budź khwaleny!“

Dobry mištr pak dźeše swj. Pětrej: „Nó, mój luby swj. Pětrje, što dha wjedźe tebje ke mni?“

„Ach, dobry mištrje,“ wotmołwi swj. Pětr, „ja wšak mam tajku mału prózdwičku.“

„Wuznaj ju khrobje, rjekń mi ju, luby swj. Pětrje; wšak wěš, zo ja přecy rady twoje prózdwy słyšu a móžno-li, też rady dopjelnjam. Što dha tebi wutrobu wobćežuje?“

„Ach, dobry mištrje ja wšak sym so přepokazał, zo mnozy, haj jara mnozy, kotrymž mózu njebjeske kralestwo hnydom hdyž zaklapaja, wotewrić, přikhadźeja z Łužicy wot sleběrneje Šprjewje abo klóštyrskeje wody. Často sym sebi hižo myslił: „To dyrbi tola jara dušny lud być, kiž tam we Łužicy bydli a bych sebi jón rady šoł z blizka wobhladać a zeznać.“

„Nó, mój luby swj. Pětrje, to je tola cyle mała prózdwa; tu ći rady dopjelnju. Dźi a wobhladaj sebi tón lud! Hdy dha chceš so na puć dać?“

Pokračowanjo.

serbsku zabawu lubuje, wopytaj tutón wječor pola nas.

Z Kulowa. Za Kulowsku wosadu je so cyrkwinski dawk zawjedł. Pódla toho je so wobzamkło, sydła w cyrkwi z nowa přenajeć a płaćizny za nje wo 100 % powyšić. Namrěte sydła dyrbja so z nowa wotnajeć. Dale je so płaćizna za rowy na pohrjebnišćach podwojiła.

— Po próstwje škleńčerjow we Wojerecach dźěłacych, budźe ćah kotryž rano w 5^{01} hodź. z Wojerec wotjědźe, wšědne dny kaž hač dotal dale jězdźić.

— Po swjedźenju dźěći 2. wulkoho róžka zarjadowa njedźelu na to towarstwo młodźencow swoje zymska zawjeselenjo. Dešćowe wjedro zabawje docyła njehaćeše. Wone drje někotrohožkuli wotdźerža, tola so po něčim šwarna ličba hosći w „Němskej khěži" zeńdźe. We zawodnych słowach rozestaji t. č. předsyda towarstwa, knjez Jurij Möler, powitawši přitomnych, zaměr wječora: Nimo pěstowanja serbskeje myslički, kaž so přez serbske dźiwadło stawa, je sej towarstwo nadawk stajiło, sebi khorhoj wobstarać, zo by so přichodnje při cyrkwinskich swjedźenjach runja druhim zjednoćeństwam korporativnje wobdźělić móhło. Na to podaštej so žortna hra: „We wudawarni Kukečanskich nowin" a wjeselohra: „Prěni wobjed". Hrajerjo swoju rěč derje wobknježachu a mócny přiklesk pokaza, zo maja připosłuchafstwo na swojej stronje. Třeća hra: „Wona přijědźe" možeše so na kóžde wašnjo z předkhadźacymaj runać; haj we njej dosćežechu poskićeńki swój wjeršk. Z napjatosću sćěhowachu přitomni čin, lesne prócowanjo nawoženjow wo ruku Hertki, doniž wšěch koza njelizny. — Přejemy, zo by towarstwo bórzy khorhoj dóstało. Pod so zmahowacej serbskej khorhoju, znamjenju jednoty, mocy a dobyća, njech sebi serbscy młodźency rucy k dobromu bojej zawdadźa za naše wobhrožene křesćanske a serbske prawa.

Ze Serbow. „Serbske Nowiny" rozprawjeja nětkle husto wo wšelakich zarjadowanjach Serbskich towarstwow mjez evangelskimi Serbami. Předewšim su to spěwne towarstwa, kotrež su hakle skoro wšě w poslednim času nastałe. To je zwjeselace znamjo. Přetož z toho je dowidźeć, kak tež tam, zwotkelž dotal njebě wjele wo serbskim žiwjenju słyšeć, narodna mysl do zjawnosće stupa. Zajimawe je, zo sebi lud sam tele towarstwa założuje a swojich wjednikow ze sebje samoho spłodźa a dóstawa. Je kruta nadźija, zo hižo nastate tež hišće druhe towarstwa wubudźa a wutworja, kotrež budźa w tamnych kónčinach narodnu mysl dźeržeć a pěstonić. Wosebje ważne pak je a cyle wosebiteje khwalby sebi zasłuži wotpohlad towarstwa „Sołobika" w Kubšicach, kotrež je sebi zdobom jako nadawk stajiło, swoje sobustawy a tež kóždoho zwonka towarsta stojacoho, hdyž jenož sebi to přeje, serbski čitać a pisać wučić. Nadźijomnje tale myslička budźe přikładna za druhe towarstwa we druhich kónčinach serbskoho krajika. Nawjedowar „Sołobika" je knjez Lorenc ze Šekec, hišće młoduški človjek.

Z Lubija. Ratarscy dźěłaćerjo tudomnoho wokrjesa žadaja dla podroženja mjasa powyšenjo mzdy wo 75—100 % a přikrótšenjo dźěłanskoho časa na wósom a dźewjeć hodźin. Woni žadaja dale na podłožku swobodnoho wobkhoda z mjasom lěpšu jědź, tež zapłaćenjo přezčasnoho dźěła. Młodźi dźěłaćerjo nimaja so po starobje ale po dokonjenju płaćić. Ratarscy dźěłaćerjo wuprajichu, zo pod wšěmi wobstojnosćemi na swojich žadankach wobstoja a zo budźa wšě srědki nałožeć, je přewjesć.

Z Werminghofa. Z 148 dźěći, kotrež do tudomneje šule khodźa, so jenož hišće 20 při nabožinskej wučbje wobdźěla. Njepřećeljo křesćanstwa sebi žadaju, zo dyrbi so nabožinska wučba cyle wuzamknyć a zo dyrbi so swětowa šula zawjesć. Kultusowy minister je přilubił, swětowu šulu připrawić. Dźěći, kotrež chcedźa dale nabožinsku wučbu wužiwać, so druhej šuli připokazaju.

Serbski seminar w nuzy.

Duchowne wyšnosće wobeju sakskeju dioecesow wozjewja slědowacu

należnu prósstwu.

Hišće w mjenje a poručnosći našoho nětko w Bohu wotpočowacoho najdostojnišoho knjeza biskopa wšitkich katolikow Sakskeje należnje prosymy, zo bychu naš jenički wustaw, kiž je k wukubłanju duchownych našeju sakskeju dioecesow postajeny, serbski seminar w Prazy ze swojej pomocu podpjerali.

W lěće 1696 dwaj pobožnaj serbskej bratraj serbski seminar swjatoho Pětra w Prazy na Małej Stronje założištaj, zo bychu w nim měšnicy kubłani byli, a z tym w jich domiznje, sakskej Hornjej Łužicy, kotolska wěra so zdźerżała a krućiła. Tehdom běchu jeno we Łužicy hišće katolske wosady. Po měrje w Poznanju w lěće 1806 tež w sakskich herbskich krajach katolikojo nabožnu swobodu dóstachu. Wot toho časa je z přićahowanjom ličba katolikow w japoštolskim vikariaće stajnje přibjerała; přec nowe wosady so założachu. Z toho přińdźe, zo serbski seminar nětk tež němskich hólcow a młodźencow z herbskich krajow přijimaše. W poslednich lětdźesatkach běše ličba němskich khowancow najbóle wjetša dyšli Serbow.

W tu khwilu je w seminaru 6 serbskich a 19 němskich khowancow; druzy swoje studije dokonjeja w Paderbornje, Münsteru a Wrótsławju. Za čas wójny běchu 30 alumnojo we wójsku, pjećo z nich su na polu česće padnyli.

Założeński kapital, kiž je najprjedy za Serbow a Hornjołužičanow postajeny, tachantstwo w Budyšinje zarjaduje. Dołhe lěta je tón kapital za hospodarjenjo w seminaru (abo zdźerženjo wustawa) dosahał, hačrunjež nimale wšitcy khowancy wulkeje khudoby jich staršich dla ničo na zeživjenjo njepłaćachu, haj wšelacy hišće podpjeru na kupjenjo drasty a knihi dóstawachu. Hdyž što pobrachowaše, je tachantstwo woporniwje zarunało.

Bohužel su hospodarske wobstojenja seminara we wójnje a bóle hišće w lětach po wójnje přec bóle škodowałe. Naše pjenjezy su płaćiwosć zhubiłe, wšitka cyroba je njesměrnje podrožena, 20 a 30 króć tak wjele płaći kaž prjedy, w Rakuskej założene pjenjezy žanu dań njenjesu atd. to su přičiny. Byrnje so dosć zlutniwje hospodariło, domjace zličbowanja tola bojazne njedostatki wupokazuja. W lońšim lěće samym dyrbješe so 34000 hr. dopłaćeć. Wšitke srědki, z kotrychž móžachu so njedostatki dotal zarunać, su wučerpane.

Na katolikow Sakskeje so tohodla duchowne wyšnosće wobeju dioecesow z należnej prósstwu wobroćeja, zo bychu hosdodarskej nuzy jeničkoho kubłanišća našoho duchownstwa za skutkownymi darami na pomoc přišli. Biskopja druhich dioecesow Němskeje su swojich wosadnych wo podpjeru za swojich bohosłowcow abo teologow prosyli a bohate dary dóstali. Njech tež naša prósstwa njewusłyšana njewostanje.

Za serbski seminar so na njedźelu 16. wulkoho róžka město měsačnoho wopora za twarjomne cyrkwje w kraju powšitkowny wopor postaja. Joho wunošk ma so w herbskich krajach na katolske duchownske konsistorium w Drježdźanach, we Łužicy na tachantske konsistorium w Budyšinje pósłać.

W Drježdźanach 23. nov.
a Budyšinje 9. dec. 1920.

Duchowne wyšnosće wobeju saksk. dieocesow
Praeses konsistoria kanonikus Hartmann
Tachantski senior praelat Skala.

Tuta należna prósstwa so wosebiće pódla składowanja w cyrkwjach wobroća na zamožitych katolikow, zo bychu z wjetšimi darami našomu seminarej pomhali. Što z nas budźe, hdyž duchowny dorostk zaprahnje? Mnozy su nětkle srědkow nabyli bóle, hač hdy prjedy, njech dha też za tule tak nuznu należnosć něšto wot nich wotedadźa a swojim knježim duchownym wosebite dary donjesu za naš

serbski seminar.

K tutej tak ważnej należnosći chcemy hišće přispomnić:

Serbski seminar staj bratraj Simon (Symanec) z Čemjeric założiłoj podawši k tomu cyłe swoje zamoženjo. Za to staj zawěsće swoje myto we wěčnosći dóstałoj. Też pozdźišo su Serbja nahladne założki přinošowali; tak wosebje kanonikus Šubert ze Zejic, kiž před 100 lětami z cyłym swojim zamoženjom naš seminar před zahubu wukhowa. Njech dha so też nětko dobroćerjo namakaja, kotřiž bychu seminarski fond ze założkami abo fundacijemi posylnili. Nichtó sej ničo njemóže do wěčnosće sobu wzać; štož pak je tuhdy za Boha abo bohuspodobny skutk wotedał, to budźe něhdy za njoho rěčeć před bóžskim sudnikom.

Napoleon.

Historiska hra „Napoleon" kotraž je přez ruku autora ze starych spisow a knihi so wutworiła na drama, chce do zjawnosće stupić a budźe so, kaž čitarja z nawěška widźa, 31. wulkoho róžka, 2. a 3. małoho róžka w Pančičanskim hosćencu předstajeć. Wězo njeje lohko, cyłe žiwjenjo tutoho muža, kiž bě z duchow jedyn z najwjetšich, do dramatiskich činkow zdrasćić. Při našich wobmjezowanych mocach a jewišćach dyrbi so na to dźiwać. Tohodla zaběra so hra jenož z časom na kupje Elba, joho wuhnanstwom, hač do bitwy pola Waterloo. 4. meje 1814 nastupi Napoleon brjóh tuteje kupy, blizko Italskeje ležaceje, kotruž bě sebi sam wuzwolił, hdyž móžeše mjez třomi (Elba, Korsika a Korfu) jako swoje swójstwo wolić. Tu wosta hač do 25. februara 1815. Z nim běchu so nimale 1000 starych, wupruhowach wojakow na kupu podali a stražowachu swojoho kejžora, kotryž bě jich wjedł wot jenoho dobyća k druhomu. Bórzy zezna so ze swojim nowym wobsedźeństwom. A wuzna raz žortnje sam, zo je khětro małe. Wón pak so bórzy tam zažiwi. Joho najbližši přećeljo, też joho mać a sotra, sćěhowachu a wopytachu joho tam.

Tam wobkedźbowaše kruće wšo, štož so po joho padźe w Francózskej a Widnje (hdźež běchu europske mócnarstwe so k wuradźowanju zešli) stawaše. Mjez tym bě so Ludwik XVIII. francózskoho tróna zmocował. Ale joho knježeństwo a přečinjenjo rozhori dźěl luda, kotryž z njemdrosću na přeměnjenjo politiskoho położenja zhladowaše a tohodla žedźeše zasy za „tigrom", kaž Napoleona jich njepřećelojo mjenowachu. A tak dźěłaše čas za njoho. W swojim nowym wobsedźeństwje čuješe so z wopřědka zbožowny, ale k njedźěławosći zasudźeny, njemóžeše měr a próznotu přenjesć, kiž bě zwučeny na dźěło. Byrnjež so jomu we wuhnanstwje derje šło, hdźež so jomu wša česć samostatnoho knježerja wopokazowaše a w dospołnej swobodźe móžeše žiwy być, dha tola

bě w nim po času dozrawiła mysl, tutu samotnu kupu wopušćić a znowa wotežki Francózskeje do rukow wzać. Joho dóńt bě jomu zasy přikhileny. W francózskej domiznje rosćeše njespokojnosć a we Widnje njepřezjenosć mjez mócnafstwami. To njewosta Napoleonej potajne. Samo joho najswěrniši přećeljo njewědźachu wo tutym předewzaću. Tola joho k tomu napominachu. Z 1200 mužemi, mjez nimi 700 starych Francózow a 200 Polakow, wopušći mjelčo Elba a 1. měrca 1815 wustupi w zaliwje St. Jouan na francózski kraj. Lědy wućekny na morju swojim njepřećelam, kotrychž přez swoju lesć tamny Jendźelski komissar, kiž měješe Napoleona wobstražować, zhoni w měsće Livorno, hdźež tu khwilu přebywaše, wo joho ćěkańcy. Přepozdźe dojědźe na Elba, ptak bě wulećał, a kommissar so nětko z Napoleonowej maćerju a sotru wadźeše, zo jomu wo tym ničo prajiłoj njeběštej. Wón drje so ruče zawróći a khwataše z wójnskej łodźu za ćěknjencami. Ale nazdala dyrbješe widźeć kak posledni na kraj wustupichu a kak so zakhowachu. Napoleon bě jim potajkim wupjerchnył. Tuta powěsć so bórzy po cyłej Europje roznjese. Wulki dźěl Francózow so wjeseleše a widźeše w tutym skutku započatk nowoho časa, a rozdwojeny kongres we Widnje so stróži kaž Herodes, hdyž wo nowonarodźenym kralu židow słyšeše.

Cyrkwinske powěsće.

Z Wotrowa. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće so w našej wosadźe narodźi: 22 dźěći; 12 hólcow, 10 holcow; mjez nimi 5 njemandźelskich; wšitke wot wukrajnych maćerjow; připowědaše so 16, wěrowaše so 10 porow; wumrěchu 9, mjez nimi 4 dźěći, 5 dorosćeni. Swj. woprawjenjo so w našej cyrkwi wudźěli 7260 króć; domawobstaranjow bě 60. K 1. razej k Božomu blidźe přistupi 14 dźěći.

Bóh chcył wšitkim, kotřiž w našej cyrkwi swoju wutrobu přez wěrnu pokutu wučisćichu, wodaćo hrěchow, wobstajnosć w dobrym, narodźenym dźěćatkam pak strowosć a hnadu, wotemrětym wěčny wotpočink popřeć!

Nahromadźili smy za nabožne, socialne a charitativne zaměry.

I. našeje wosady:

za nowotwar cyrkwje 12463 hr. 05 pj. w čistych pjenjezach, 500 we wójnskej požčeńcy, hromadźe:	12963,05
w kachćiku	80,—
za swěčki, wěčnu lampu atd.	1124,20
w mošnicy přez knjeza kěbětarja	1333,50
wopor za 3 lubjene dary Wotrowskeje gmejny	119,40
wot sobust. III. rjada swj. Franc.	112,45
za pomnik we wójnje padnjenych wosadnych wojakow	2372,—
za druhe zaměry	7362,—
	25467,60

II. dary, kotryž maja so duchownej wyšnosći wotedać:

za nowotwarjomne cyrkwje dioecesy	88,95
afrikanske missiony	169.50
Lyonske towafstwo	274,—
towafstwo swjatoho kraja	51,21
cyrkej Božoho rowa w Jeruzalemje	54,—
towafstwo swjatoho Józefa	81,55
swjate Bonifacijowe towafstwo	175,90
Pětrowy pjenježk za swj. Wótca	436,50
Orientalske cyrkwje	69,15
Jězusowe dźěćatstwo	163,70
Póstna jałmožna	200,81
Stipendije za Boże mšě	192,—
za potřebne dźěći	201,10
za rowy w cuzbje pohrjeb. wojakow	23,40
za wobydlerjow Wiena	57,60
	1236,61

III. Łužiske socialne zaměry:

Potřebnosće Posoła	363,50
Wólbny fond swj. Cyr. a Meth.	352,65
Wšelakich znjezbožownjenjach	557,—
	1273,15

IV. Dalše zaměry:

Skutk serafiskeje lubosće	116,60
Ingolstadtske towafstwo	44,—
Wukupjenjo pohanskich dźěći	368,—
Wšelake dary za misijóny	122,—
Pražske Bonfacijowe towafsrwo	59,—
	667,60

Wšo hromadźe:

pod	I:	25467 hr. 60 pj.
„	II:	2144 hr. 87 pj.
„	III:	1273 hr. 15 pj.
„	IV:	667 hr. 60 pj.
		29552 hr. 72 pj.

Za naš nowy Boži dom je so tež lětsa wjele dobroćerjow namakało, z kotrychž někotři z jara nadobnymi darami hižo 2. a 4. króć za nas so postarachu. Jim wšitkim so w mjenje Wotrowskeje wosady hišće jónu wutrobnje „Zapłać Bóh tón Knjez“ praji, tež tym, kotřiž druhich k woporam za našu cyrkej namołwjachu, abo na kwasach, primicach a druhich składnosćach jara bohate nahromadźichu. Dowolamy sebi prostwu přistajić, tež dale po mocach přez dary docpěću našoho wotpohlada nas napřećo wjesć, zo móhli, hdyž Wjednik časa a čłowječich wutrobow lěpše wobstojnosće wobradźi, přez nabožne, za potřebnosće tež druhich zahorjene zmyslenjo pělnjene pokładnicy wotewrić a žadanu cyrkej sebi natwarić. Drje njewěmy, hač nam zrudne časy, w kotrychž je so skoro wšě zrozymjenjo so z Božu kaznju pola mnohich zhubiło, pod tym abo druhim mjenom nahromadźene njewozmu. Tohodla njezmějemy hromadźić přestać. Štóž wopruje z dobrym wotpohladom, ma zasłužbu pola Boha, njech so poradźi abo nic. A hdyž póčnu brać, budźa tež tym brać, kotřiž sebi tohorunja njedawachu. Jich rucy wšudźom dosahnu. Wutroba za česć Božu a křesćansku lubosć njech so přez zadźewki złóstnych časow zadźeržeć njeda. Zo běchu katolscy Serbja we tajkim zmyslenja krući, za to budźe nowy Boži dom, dali Bóh, w někotrych lětach swědčić.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1920:

kk. 1403. Mikławš Žur z **Pěskec**; 1404. Hana Matcyna z **Rózanta**; 1405. Jurij Žur z **Kanec**; 1406. Madlena Kórjeńkowa w **Drježdźanach**; 1407.—1409. z **Radworja**: Mikławš Hicka, Jurij Hančik, Jakub Čornak; 1410. Jan Wićaz z **Boranec**; 1411. Jakub Šołta z **Hodlerja**; 1412. Jan Jenich z **Khelna**; 1413. Mikławš Hančik z **Bronja**; 1414. Jurij Błažik z **Łazka**; 1415. Jan Matka ze **Sunowa**. (Dalše dopłaćenja so jeno hišće w zličbowanskich knihach kwituja a so wjacy njewoćišća.)

Sobustawy na lěto 1921:

kk. 44. Pětr Serbin z **Nowoslic**; 45. Pawoł Weclich z **Noweje Smjerdźaceje**; 46. Mikławš Mencl z **Dobrošic**; 47. 48. z **Drježdźan**: Michał Wićaz, Madlena Kubašowa; 49. **Handrij Haša ze Zajdowa**; 50. farař Jurij Delan z **Baćonja**; 51.—53. z **Haslowa**: Hana Rjenčowa, Marija Zmijec, Michał Zopa; 54. Michał Rjenč z **Čornec**; 55. Jan Handrik ze **Sulšec**; 56.—59. z **Nowoho Łusća**: Mikł. Měškank, Jakub Rjeda, Jan Cyž, Pětr Cyž; 60. 61. 65. 75.—77. 86. 90.—92. 96. 97.—99. 100. 102.—105. 123. 124. 147.—150. z **Budyšina**: Herman Piskor, Marija Hermanowa, prof. Jan Bryl, Jurij Dyrlich, Michał Glawš, Hana Weclawec, Jurij Šenkař, **Jurij Lebza**, Jurij Šołta, Madlena Stankiewiczowa, **Marija Krawcowa**, Madlena Šěrakowa, Jakub Šipšik, Hana Libšec, **Jan Běmař** listynošef (½), **Jakub Čórlich**, Hana Čórlichowa, **Hańža Kubicowa**, Jurij Hicka, **Jakub Müller**, stud. assessor **dr. Waltař Jehne**, Jan Helgest, Madlena Kubašowa, Michał Młynk; 62. **Mikławš Wels z Hněwsec**; 63. **Michał Ella ze Židowa**; 64. **Marija Młyńkowa z Dalic**; 66. 67. 109.—117. z **Wotrowa**: Pawoł Bulank, Jakub Čemjera, farař Jurij Křižank, kantor Jan Rězak, Michał Kral (Linart), Michał Kral, Hańža Khěžkec, Jakub Nowak, Pětr Nowak, Hańža Weclichec, Jakub Robl; 68. 118.—120. z **Kašec**: Marija Šołćina, Hana Jóršowa, Marija Mětkec, Jurij Rjeda; 69. 121. 122. ze **Žuric**: Jurij Cyž, Michał Bjarš, Jakub Šwarca; 70. **Mikł.** Pječka z **Krjepjec**; 71. Jan Hajna z **Nowoho Dwora**; 72. Mikławš Krawčik z **Now. Městačka**; 73. 74. z **Kanec**: Jurij Žur, Jakub Šołta; 78. 79. z **Radworja**: farař Jakub Nowak, Jakub Brycka; 80. 81. z **Bronja**: Jan Wencl, Jakub Wěraba; 82. 83. z **Khelna**: Michał Bjarš, Jurij Franck; 84. Jurij Domaška z **Łupoje**; 85. Michał Rěčka z **Kamjenjeje**; 87.—89. z **Njebjelčic**: farař Michał Mič, Jurij Brycka, Jan Dórnik; 93. 108. ze **Židowa**: Jan **Barš**, Jan Rab; 94. farař Jan Šołta w **Birkenbrücku**; 95. Marija Pawlušec w **Lipsku**; 106. farař Jakub Šewčik w **Kamjenicy**; 107. konvent klóštra **Marijnoho Dołta**. (Přich. dale.)

Mjena sobustawow, kotřiž **wjacy hač 10 hr.** za Posoł zapłaća, budźa so z **tučnymi** pismikami čišćeć.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a dopłaćenjo Posoła hišće z lěta 1920

(dokelž buchu hišće na kóncu lěta wotedate):

Mikławš Krawčik z Nowoho Městačka 5 hr., kantor Jan Rězak z Wotrowa 10 hr., Michał Bjarš ze Žuric 5 hr.; z **Khróšćic**: po 5 hr.: Mikławš Bart, Michał Beńš, Madlena Češlina; Jurij Dórnik 10 hr., Marija Eiseltec 8 hr., wyšši wučeř kantor Hila 7 hr., po 5 hr. dale: farař kanonikus far. Hicka, kapł. Cyž, kapł. Nowak, Jakub Hojeř, Mikł. Kral, wučeřka Marja Kubašec; Handrij Lejman 8 hr. 50 pj., Michał Rjelka 10 hr., Micha Šołta (bur) 10 hr.; dale po 5 hr.: Jakub Mět, Serbosław, skótny lěkař Jurij Šołta, Jakub Wjacsławk, Jurij Wjenka, Marja Wingerowa, Marja Nowakec, Bosćan Zarjeńk; **Bóšicy**: Michał Rjek 7 hr., Marja Weidlichowa 5 hr.; **Stara Cyhelnica**: po 5 hr.: Michał Bräuer, Jan Werner-Pohonč, Jan Werner čo. 7; **Časecy**: po 5 hr.: Jurij Cyž, Michał Donat, Hańža Hajnowa, Jurij Khilan, Jurij Zarjeńk; Mikł. Špitank 10 hr.; **Hora**: Pětr Nowak 5 hr., Jan Rjeda 5 hr.; **Hórki**: Jakub Brusk 5 hr., Jakub Hejduška 10 hr., Mikł. Hejduška (Jurask) 5 hr., Marja Hejdušcyna (Nedo) 5 hr., Jurij Lěsnař 10 hr., Madlena Lubcyna 5 hr., Jurij Schneider 5 hr.; **Jasenca**: po 5 hr.: Michał Bulank, Madlena Čóšcyna, Jakub Čornak, Michał Hajnk, Mikł. Handrik; Michał Just 11 hr., dale po 5 hr.: Mikławš Kral, Pawoł Mikela, Jan Rynč; ryć. kubl. najeńk Hendrich Šaefer 10 hr., dale po 5 hr.: Michał Šołta, Mikł. Šołta, Marja Šołćina, Pětr Šwejda; Aug. Šwórak 25 hr., Jurij Wjesela 5 hr., Michał Wincař 5 hr., Pětr Paška 6 hr.; **Nowa Jasenca**: Michał Khěžka 5 hr.; **Kozarcy**: Mikławš Henčl 5 hr., Jakub Leider 8 hr.; dale po 5 hr.: Hańža Lipičowa, Jurij Matek, Mikławš Nowak; **Lejno**: Jurij Domaška 5 hr., August Eiselt 5 hr., Michał Eiselt 6 hr., Madlena Nowakowa 5 hr.; **Łuh**: Hańža Suchowa 5 hr.; **Łusć**: Jan Bjarš 6 hr., Michał Lawkus 5 hr., Michał Wićaz 5 hr.; **Nuknica**: Madlena Donatowa 10 hr., po 5 hr.: Mikł. Jawork, Hańža Kralowa, Jakub Lebza, Pětr Lešawa, Pětr Smoła, Jakub Wawrik; **Prawoćicy**: Brycka 13 hr. 40 pj., po 5 hr.: Jurij Hórbank, Jurij Wićaz, Mikławš Wałda; **Smječkecy**: Jurij Handrik; **Nowa Wjeska**: Jakub Bělk 5 hr., Jakub Herrmann 5 hr.; **Worklecy**: po 5 hr.: Jakub Bizolt, Jakub Čóška, Jan Grubert, Hana Jancyna, Pawoł Kocor, Mikławš Kósk, Pawoł Lebl, Mikławš Lebza, Jurij Lejman; ryćeŕkubleŕski najeńk Franc Rynč 8 hr., dale po 5 hr.: Mikławš Šejda, Jurij Schneider, Pětr Wjeńka; **Wučkecy**: Jurij Wels 10 hr.; **Wudwoŕ**: Jakub Čóška 10 hr., po 5 hr.: Mikł. Glawš, Madlena Klimanowa, Jurij Lejder, Marja Lipičowa; Jakub Nowak 10 hr., Pětr Šěrak 5 hr., Jan Šołta 5 hr., Michał Šuster 5 hr., Jurij Zarjenk 6 hr., Jakub Žurik 10 hr.; **Zejicy**: Michał Česla 9 hr., po 5 hr.: Jakub Domš, Hana Jakubašowa, Michał Krawc, Jakub Krawčik, Hana Wjeńkowa 6 hr.

Do Serbow. (Listafnja redakcije.) Žana redakcija njewoćišća dopisy, hdyž so jej mjeno dopisowarja njewozjewi. Ta wězo mjeno njepřeradźi, wědźeć pak je dyrbi. Podpismo traš: sobustaw „K. Pósła“ njedosaha

Kamjenske kat. kasino

wuhotuje **njedźelu 30. januara** we wulkej sali hosćenca „Stadt Dresden“ swój lětuši

póstniski swjedźeń,

wobstojacy z koncerta, dźiwadła a bala.

Započatk budże w 6 hodźinach.

Wšěch Serbow a přećelow našoho towarstwa najwutrobnišo přeprošuje

předsydstwo.

Reklamacije

přećiwo zamoženjowomu a přirostowomu dawkej wobdźěła

Steuer-Fach-Büro

Bücherrevisor Max Strympe

Bautzen .·. Rosenstraße 18 II

Rěči serbski.

Sym kóždu sobotu wosobinscy nadeńć.

Pohonč!

Ródnoho, strózboho ženjenoho muža, kiž so težna ratarstwo wustoji jako **pohonča** pyta

Parny rězak we Sernjanach

Post Rosenthal b. Kamenz.

Wulku nadobu za jědźe a kofej,

Sklenčy za wino, krok a likery

ma na wubjerk a poruča

Rudolf Wilhelm

w Budyšinje

16 na serbskej hasy 16.

Překupstwo šklenčow, pórclina a špihelow.

Jakowe a blusowe barchenty nětkle 10% tuńše.

Prošu wobhladajće sebi moje wukładne wokna a **płaćizny**

Aug. Paul Hilger

w Budyšinje,

Seminarska droha 2.

Hrodowska haptyka w Budyšinje.

Njekašlować!

Tele přećo móže so we zymje ći jenož dopjelnić, hdyž nastawacu smorkawu a kašel dospołnje zaćeri.

z Leidlers Bronchial-Tabletten.

„Jednota“

tow. kat. Serbow w Drježdźanach,

změje **wutoru 25. januara 1921** wječor 1/27 hodźin w sali Reichshallen na Palmowej drózy 13 swój

42. załoženski swjedźeń,

na kotryž so wšitcy Serbja jenož z tutym wutrobnje přeprošuja.

Předsydstwo.

Ralbičanska „Lilija“

zmeje **njedźelu 23. januara 1921** wječor wot 7 hodźinach w Ralbicach

zabawny wječor.

Wutrobnje přeprošuje

Spěw. tow. „Lilija“.

Šwarna spušćomna nazhonita **holca** za domjace dźěło do swójby bjez dźěći so při wysokej mzdze hnyd. pyta. Dalše zhonić w exped. Kat. Posoła.

Jednota

w Budyšinje

ma **njedźelu 16. januara** wječor w 8 hodźinach w kat. towaršni swoju

měsačnu zhromadźiznu.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

„Lipa Serbska“ w Pančicach

budże wulke historiske drama

NAPOLEON

hrać: **póndźelu 31. januara popołdnju w 3 hodź. za dźěći,**

wutoru 1. februara a srjedu 2. februara popołdnju w 5 hodźinach za dorosćenych

w Pančičanskim hosćencu.

— Na poslednimaj dnjomaj budźa rejo jenož za wopytowarjow dźiwadła. —

Wšitkich Serbow wutrobnje přeprošuje **předsydstwo.**

Čisty wunošk je za wudaćo a potuńšenjo serbskich šulskich knihi a druhe narodne wěcy.

Towarstwo młodźencow w Radworju

wuhotuje **23. januara** w Delanec žurli swój

zymski swjedźeń

na kotryž wšěch lubych Serbow z blizka a daloka přeprošuje.

Započatk 1/27 hodźin. **Předsydstwo.**

Bratraj Wornačaj

w Pančicach (Dalokorečak Elstra čo. 71) **w Lejnje** (Dalokorečak Uhyst čo. 62)

kładźetaj

elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.

Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž tež wšu nowočasnu **nadobu za wobswětlenjo** na składze.

Nowe došle:

Nowočasne tkaniny za rubišća, wołmjane a židźane šórcuchi.

Alphons Schauseil

w Budyšinje.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje dźowčički a wnučki

Marki Krawžic

z Kašec,

kotruž Bóh luby Knjez po swojej njewuslědźomnej swjatej woli 8 měsacow a 6 dnjow staru na dnju swj. třoch kralow k Sebi wza do Swojoho njebjeskoho raja, wuprajamy wšěm přewodźerjam, wosebje kmótej a kmótromaj, přećelam a wšěm, kotřiž su lubej zemrětej posledniu česć a lubosć z wěncami a na druhe wašnjo tak bohaće wopokazali, **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“**

W Kašecach, na dnju pohrjeba,
9. januara 1921.

Hłubokozrudźenej staršej a přiwuzni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agentarach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 15,20 hr., na pósće štwórćělnje 2,50 hr.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalekorčćak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1 hr., sobustawy płaća 90 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 4. | Budyšin, 22. januara 1921. | Lětnik 59.

Jakub Skala

domjacy praelat Joho Swjatosće bamža Benedikta XV.,
starosławnoho a swobodnoho kapitla swj. Pětra w Budyšinje
kanonikus Cap. senior,
exemptnoho biskopstwa Mišnjanskoho we Łužicy kaž tež japoštołskoho vikariata w Sakskej
tučasny administrator

wuproša wšitkim wěriwym pokoj a žohnowanjo wot Knjeza!

4. decembra minjenoho lěta wječor ½ 10 hodźin je naš horcolubowany wyšši pastyř, titularny biskop w Priene a tachant w Budyšinje, biskopski administrator we Łužicy a japoštołski vikar w Sakskej, dr. Franc Löbmann, ke Knjezej domoj šoł. We swojej poslednjej woli je wón postajił, zo so při joho khowanju nima pohrjebna rěč dźeržeć. My smy joho poslednje přeco česćiwje dopjelnili. Jako znamjo lubosće a dźakownosće chcemy jomu we sćěhowacym pobožne wopomnjeće poswjećić. Wosrjedź pilnoho dźěłanja a prócowanja, runje na 39. lětnym dnju swojoho prěnjoho měšniskoho wopora na strašne zahorjenjo wutroby skhoriwši, da biskop Löbmann po šěsćnjedźelskim khorołožu pastyřski kij, kotryž bě wón něhdy k wjeselu katolikow Sakskeje 25. měrca 1915 we wysokim domje we Wrótsławju dóstał, do rukow swojoho wumóžnika, wěčnoho wyššoho měšnika, wróćo. Jenož poměrnje krótki čas — kaž wšitcy joho předkhadnicy wot połstoléta sem — bě wón z biskopskej dostojnosću wuhotowany a tola je sebi wón ze swojej njesprócniwej pilnosću a wóhniwej dušepastyřskej horliwosću we wutrobach wěriwych njezakhodny pomnik stajił.

Znajo kaž žadyn druhi dušepastyřske wobstojnosće wot swj. Wótca jomu dowěrjenoho biskopskoho zarjadnistwa, započa wón ze swojim pastyřskim zastojnstwom w ćežko domapytanym času swětoweje wójny, kotrejež nahły kónc z joho nasylnym přewrotom dotalnoho statnoho porjada też nětko w Bohu wotpočowacomu wyššomu pastyrjej ćežku starosć a ćešnosć přinjese. Njewuprajomny tróšt běše jomu stajnje, zo po dnjach přewróta katolska cyrkej Sakskeje kaž z nowa woživjena rozkćěwaše. Zjězdy katolikow w Drježdźanach a Lipsku, mnohe ludowe misijony, nastawace nowe dušepastyřske městna polne młódnoho živjenja padachu kaž swětłe pruhi do joho živjenja, tak zo so z dalokosahacymi wotmyslenjemi za přichod nošeše a horco přeješe a prošeše, zo bychu tute dozrawiłe a so poradźiłe. Hižo bjez nadźije na wustrowjenjo a stajnoho spadowanja mocow sebi wědomy, praji wón spřećelenomu měšnikej: Pisajće do Roma; ja dźakuju so swj. Wótcej nanajwutrobnišo za mi spožčene japoštołske požohnowanjo a dospołny wotpusk a rozpisajće jomu nadrobnje, kak rad běch hišće katolsku cyrkej Sakskeje k połnomu kćěwej dowjedł."

Tutomu zaměrej služeše joho njesprócniwa woporniwosć, dźěławosć a njesebične prócowanjo. Stipendije za čitane Bože mšě, wulki dźěl swojich biskopskich dokhodow a skoro wšitke jomu wosobinscy přiwobroćene pjenježne dary naloži wón k tomu, zo by Bože služby a dušepastyřstwo w sakskich herbskich krajach pozběhnył. Wosobinski a stajny wobkhad z wěriwymi běše jomu wutrobna potrěbnosć. — W pjećich lětach swojoho biskopskoho skutkowanja je wón wšitke farske a dušepastyřske městna, někotre samo wjacy króć, wopytał. Zapis joho pontifikalnych dźěłow njepokazuje w ćopłym lětnym času ani jeničkeje njedźele abo swjatoho dnja, na kotrymž bě sebi wón měra popřał. Njebudźe tak lohko biskopa, kiž je we wokrjesu 17450 quadratkilometrow wopřijacym swoje wowcki tak derje znał, kaž naš zemrěty wyšši pastyř. Před wrotami swojoho wótcnoho města Šěradowa, hdźež chcyše pastoralne pućowanja lěta 1920 z firmowanjom skónčić, zapowě so joho něhdy tak wulke nadźije zbudźowaca móc. —

Biskop Löbmann běše swěrny, wotewrjeny kharakter, stajnje derjeměnjacy a póznawaše človjekow wótrje a wěsće. Cyle přewzaty wot nadobnych nadawkow swojoho biskopskoho zastojnstwa njeseše wón jako ćichi ćerpjef njedźiwajo na človjeski njedźak mjelčiwje ćežke brěmjo, kotrež njepóznawaja, kiž je njeznaja, kotrež wot błyšća wyššoměšniskeje drasty bywa tak swěrnje zakrywane. Tak dźěše wón domoj po Božej njewusłědźitej radźe jako 28. z administratorow Mišnjanskoho biskopstwa we Łužicy a jako 12. z japoštołskich vikarow Sakskeje, hdyž bě 5 lět 8 měsacow a 9 dnjow jako swěrny pastyř swojomu wěriwomu stadłu předstojał. Wulcy škodowachu wo njeboh biskopa Löbmanna we Romje; ćežko začuwamy też my joho zažnu smjerć, kotrychž je žarowacych jako wosyroćene stadło zawostajił. Na dušu zemrětoho biskopa we swojich paćerjach a při woporje Božeje mšě spominajcy, chcemy Božu předwidźiwosć prosyć, zo by nam bórzy nowoho pastyrja póslała, kotryž by nas nawjedował we pócćiwosći a mudrosći.

Za čas wuprózdnjenja biskopskoho zastojnstwa we Sakskej je swjaty stoł z dekretom propagandy wot 7. wulkoho rózka tohole lěta mjeztymne zarjadnistwo japoštołskoho vikariata herbskich krajow mi přepodał, hdyž běch hižo prjedy wot tachantskoho kapitla swj. Pětra w Budyšinje za administratora exemtnoho Mišnjanskoho biskopstwa we Łužicy wuzwoleny był.

Při nastupje tutoho nakhwilnoho zarjadnistwa prošu katolikow Sakskeje należnje, zo bychu we wojowanju wo naše najswjećiše kubła kruće stali a na Božu miłu pomoc so dowěrjejcy nadawki našeje swjateje cyrkwje ze žiwej horliwosću spěchowali. Njech duch swjaty też tamnych skrući a posylni, kotřiž we swojim wěriwym přeswědčenju khabłaja. Jim płaćeše modlitwa a wopor ćerpjenja mrějacoho biskopa.

Połnosć Božich hnadow wšitkim wuprošejo, kotřiž su dobreje wole, zwostawam žohnowanjo wam přejo

Waš tučasny duchowny předstojićef:

Jakub Skala
bamžowski domjacy praelat.

W Budyšinje
na tachantstwje
15. januara 1921.

Wobkedźbujo předpismo Caer. Episc. (L. II. Cap. 38, 27.) post [illegible] a za čas sedisvakancy kollekta: „Pro quacumque necessitate" na liturgiscy dowolenych dnjach so zapołožić.

Franciskus Asisiski.

Wěnc pěsnjow k joho česći.

14.

Canticum fratris Solis.

(Joho sławospěw wo Božim słóncu.)

Knježe mój Božo, tebi so dawa
Khwalba a česć a z wutrobu sława.
Štóž chcył će, Božo, dowukwalić,
Měł so wot tebje jenož zdalić.

Štož sy stworił, to z khwalbu debju.
Sława ći, słónco, na módrym njebju!
Z tebje, o sotra, nadobna, miła,
Žohnowanjo so do swěta liwa.
Twoja smilnosć nad dobrym, hrěšnym
Bože wobličo zjewi nam tyšnym.

Sława ći, Božo mój! Moje bratřistwo,
Hwězdy te lube, wobswětla knježeřstwo
Njeskónčne twoje, a w slěbornej łódźi
Swěrny bratr měsačk po nim so wodźi.

Sława ći, Božo mój! Šumiš we khójnach,
Hdyž mój bratr wětřik so khroboli we wójnach,
Kajka radosć, o sotry mróčele,
W hrimanju zasłyšić Bože kročele!

Sława ći, Božo mój! Žórła a rěki
Zemju ći poja wěki na wěki.
Sotřička woda we čistosći płowa,
Žohniwši wšitko, so ponižnje khowa.

Sława ći, Božo mój! Z wóhnjom ty slubiš,
W nim nam wěčne žiwjenjo lubiš,
Z jasnosću wulkej bratr woheń ći służi,
Lóhcy wón wšitko zeškrě a studźi.

Sława ći, Božo mój! Rózički kćěwa
Sotra a maćerka zemja. Hlaj měwa
Płody za wšitkich. A skónčnje, mój Božo,
Wšitkim nam pósćeła poslednje łožo.

Sława ći, Božo mój! Naša duša
Hori so z lubosću, tebi dźě słuša.
Ty jej pomhaš, křiwdźenja wodać,
Cyle do twojej' so wole podać.
Zbóžni, kiž stajnje za tobu hłódźa!
Tući po smjerći z krónami khodźa.

Sława ći, Božo mój! Tebje też khwali
Sotra smjerć, kotrejž wulcy a mali
Připadnu w poslednjej styskniwej khwili,
O, zo so njebychu do hrěchow zwili.

Zbóžni, kiž bjez hrěchow wumru a khudźi,
Wěčna zbóžnosć jim wyska a hudźi.
Sotřička smjerć, mi njebjesku drohu
Pokaž, mje přewodź k mojomu Bohu.

Kelko to Božeje lubosće znamjeń!
Bratřa a sotry, sławće je! Hamjeń!

Wo znutřkownym tróšu.

Modlitwa wo rozswětlenjo ducha.

Rozswětli mje, dobry Jězu, z jasnosću znutřkownoho swětła, a wučěř z přebytka mojeje wutroby wšitku ćmu. Wobaraj mnohim wotbłudźacym myslam a wothonjej spytowanja, kotrež so z mocu na mje dobywaju. Wojuj kruće za mnje a přewiń złe zwěriska, mjenujcy zawjedne požadosće, zo by był měr w twojej twjerdźiznje (ps. 121, 7) a zo by nadobnje zaklinčała twoja khwalba we swjatej lubiji, to rěka w čistym swědomju. Poručej wětram a wichoram; praj morju: změruj so, a połnócnomu wětrej: njeduj, a budźe wulka čišina.

„Pósćel swoje swětło a swoju prawdu“ (ps. 42, 3), zo byštej swěćiłej po zemi; přetož hoła a prózdna zemja sym, doniž mje ty njerozswětliš. Wulin hnadu wot horjeka; wokrjep moju wutrobu z njebjeskej rosu; podaj wody pobožnosće, zo by so wobličo zemje wobłožiło (włóžne sčiniło), zo by wona dobry a najlěpši płód přinjesła. Pozběhń mojoho ducha, kotrohož ćeža hrěchow sylóčuje, a k njebjeskim wěcam wšitke moje žedźenjo złožuj, zo by so jomu přećiwiło spominać na swětne wěcy, hdyž je zawoptał słódkosće nadzemskeje zbóžnosće.

Wzmi mje a wottorhń mje wot wšoho njewobstajnoho tróšta stworjenjow, přetož žana stworjena wěc njemóže mojoho žadanja dospołnje dozměrować a mje dotróštować. Ze sobu mje zwjazaj z njerozdźělnym zwjazkom lubosće, dokelž ty jenički dosahaš lubowacomu a bjez tebje wšitko ničo njeje.

Štyriadwacety staw.

Bjefmy so na kedźbu wćipnoho slědźenja wo žiwjenju druhoho.

Syno, njebudź wćipny a nječiń sej prózdnych starosćow. Što je tebi wo to abo wo druhe? Ty mje sćěhuj! Što mjenujcy tebje nastupa, hač je tamón tajki abo tajki, abo hač tutón tak abo tak čini abo rěči? Ty njetrjebaš zamołwjenja dawać za druhich, ale za sebje samoho budźeš zličbowanjo dawać. Čohodla so potajkim do toho tykaš? Hlej, ja znaju wšitkich a widźu wšitko, štož je pod słóncom; a wěm, kak so z kóždym ma, što sej mysli, što chce, a ke kotromu kóncej so joho wotmyslenjo złožuje. Mi ma so potajkim wšitko dowěrić; ty pak so dźerž w dobrym pokoju, a wostaj njeměrnoho, njech čini, štožkuli chce. To na njoho přińdźe, štožkuli sčini abo rjeknje, dokelž mje mylić njemóže.

Njestaraj so wo to, zo by ty měł sćin wulkoho mjena, a dowěrne přećelstwo mnohich a wosebitu lubosć człowjekow. Přetož tajke wěcy načinja rozpjeršenjow a wulkich zaćěmnjenjow we wutrobje. Rady bych tebi ze swojim słowom rěčał a tebi potajnosć zjewił, hdy by ty na mój přikhad wobhladnje kedźbował a mi durje wutroby wotewrił. Budź wobhladny a bywaj na straži a modli so a poniżej so we wšěm.

Swětowy rozhlad.

Němska.

Wothłosowanjo wo přichodnej statnej přisłušnosći Hornjeje Ślezskeje ma so nětko, kaž bu skónčnje kruće postajene, 13. měrca tohole lěta stać. Napjatosć w Němskej a Pólskej wězo přecy bóle přiběra, přetož wobej krajej žadatej ze wšej dušu za tymle bohatym krajom a dopokazujetej na wšě wašnjo, zo matej prawo na njón. Też so

---

Radlubin:

Kak je so stało, zo su we Łužicy wšitke winicy zahinyłe.

Legenda wo swj. Pětru.

(Pokračowanjo.)

„Po móžnosći bórzy, dobry mištrje,“ rjekny swj. Pětr. Ale mam wšak hišće wulku starosć: komu mjez tym njebjeske wrota a kluče dowěrju.

„Ach, to je tola bjezdźak starosć, mój luby swj. Pětrje, wšak maš w njebjesach dźewjeć khorow jandźelow.“

„O, jandźelki wšak su jara dušni,“ měnješe pak swj. Pětr, ale su też šibałki mjez nimi. Wóndanjo, hdyž běštaj dwaj misijonaraj, kotrajž běštaj dołhe lěta mjez pohanami Bože kralestwo prědowałoj, do njebjes přišłoj, chcychmy my japoštołojo jeju powitać a do swojich zbóžnych rjadow swjatočnje přiwzać a mějachmy tohodla wulku zhromadźiznu. Ja mjez tym dowěrich njebjeske kluče jandźelkej. A kajke je mi tón šibałstwo zworał! Mjez tym, zo njebjeske wrota stražowaše, přińdźe so duška do njebjes kłapać, kotrejž bě wón za žiwjenjo jandźel pěston był. To běše mać wulkeje křesćanskeje swójby, hewak wšak jara dušna a křesćanscy zmyslena, tola běše hišće z mnohimi swětnymi starosćemi wo swoje dźěći wša zaprózena, a do njebjes tola ničo nječiste zastupić njesmě. Duška pak prošeše a zdychowaše: „Ach, luby, luby jandźelo pěstonje, luby złoty jandźelko!“ a jandźel pěston da so ji naprosyć a wotewri wrota njebjeskoho kralestwa. A kajku mějach ja potom pře to starosć! Z njebjes ju zasy wustorkać, běše mi złě a dale do njebjes pušćić ju tola njemóžach a tamle při durjach by wona tola stajnje na puću była. Tuž přiwjedźech ju k tebi, dobry mištrje, a ty sy ze swojej njeskónčnej miłosću na nju pohladał, a hnydom je so wšitkón swětny proch z njeje sypnył, zo móžeše nětko w Božim kralestwje wostać. Ale ja njecham sebi z nowa tajkeje starosće na šiju zwalić. Ně, chcu radšo swjatoho Domaša prosyć, zo by mje tu khwilu zastupował. Swjaty Domaš je kruty a hnydom na lohke słowa njewěri, a byrnjež do lutoho złota zesadźane byłe; tón pruhuje, kaž być dyrbi, rucy a nohi a też wutrobu, prjedy hač koho do njebjes pušći. Jomu móžu bjez starosće njebjeske kluče dowěrić. Njej' wěrno, dobry mištrje, ty mi swjatoho Domaša na khwilu dowoliš?“

„Wězo, mój luby swj. Pětrje, wzmi sebi swjatoho Domaša, maš-li k njomu dowěru! Tuž khodź w Božim mjenje, a zboža na puć! Hdy dha chceš woteńć?“

„Jutře rano zahe. Jutře je na swěće swjedźeń Pětra a Pawoła a při tym budu ludźi jara dušnje wobkedźbować móc.“

Nazajtra běše na njebju wulke hrimotanjo; po sylnym dešćiku pak zeskhadźa Bože słónčko a zaswěćiwši ze swojimi złotymi pruhami do čornych mróčeli tworješe nimo měry rjanu wulku tučel, kotraž wot krótkoho wječora hač do dołhoho ranja dosahaše a tam so na wjeřšk łužiskich horow zepjeraše.

„Ta je mi runje prawa“, pomysli sej swj. Pětr a přepodawši kluče swj. Domašej wustupi z njebjes a kročeše po krasnej tučeli, kaž po mosće, z njebjeskich wyšinow na zemju. Z tučele stupi na wjeřšk hory a potom khwataše po lěsnych šćežkach do doła, zo njeby na dopołdniše Bože służby skomdźił; chcyše dźěn najradšo ludźi runje na kemšach wobkedźbować.

Hrimanjo bě so mjez tym wuharowało, čorne mróčele běchu so do dalokoho sewjernoho morja podnuriłe. Cyłe njebjo směješe so zasy jasne módre wot połdnja hač do połnocy, wot ranja hač k dalokomu wječoru, a Bože słónčko pozłoćeše wjeřški horow, kotrež so wot połdnja k ranju a k wječoru wokoło rjaneje Łužicy škitajcy lěhachu. Khwilku pozasta swj. Pětr, zo by sebi krajinu wobhladał; wón wšak ju nimale znaješe, dokelž běštaj něhdy z dobrym mištrom też po Serbach khodźiłoj. K ranju a k wječoru a k połnocy ležachu po kraju mjez žołmjatymi polami a pisanymi łukami njeličomne wsy rozbrójene wokoło Budyšina, kaž stadła wokoło swojoho pastyrja. Tu a tam khowachu so pod hórku abo tulachu so šibale pod zelenu winicu. Mjez horami, polami a łukami wiješe so slěborna Sprjewja, kaž slěborna wjaznica, kotraž zwjazuje módre hory z dalokimi Delanami. Po Sprjewi suwachu so tu a tam někotre čołmy (swj. Pětr měješe jara jasnej woči a widźeše jara daloko). „To su zawěsće rybařske čołmy,“ zabórbota sebi swj. Pětr a wón też jim derje rozemješe, zo sebi nócny čas a hrimotanjo starosćiwje k swojomu rjemjesłu wužiwachu, zo bychu k swjatomu dnjej rybu dosahnyli. Wulke wjeselo měješe

lohcy zrozemi, zo wobej ze swojeje strony wšě možne srědki nałožujetej, zo běštej wothłosowanjo na swój bok wobroćiłoj. Zo też Polacy něštožkuli pospytuja, štož prawje njeje, móže sebi kóždy človjek sam prajić, kiž někak živjenjo znaje, bjez toho, zo by hrózbnym powěsćam wěrił, kotrež cuze nowiny wo nich nětko roznošuja. Cyle wěsće maja pak so tele powěsće z wulkej njedowěru přijimać, přetož smy we wójnskim času wjacy hač nadosć přileżnosće měli, so přeswědčić, z kajkich winow a z kajkoho swědomja tajke powěsće nastawaju. Štóž dale też wopomina, kak buchu při serbskim hibanju we wšelakich nowinach njewěrnosće pak z lózestwom pak z hłuposću wo Serbach rozšěrjane, tón budże też nětko wědźeć, kak ma wšě te powěsće přijimać. Zabyć so njesmě, zo nowiny wobstojnosće přecy z jeneje strony wobswětleja a tak ženje wobraz po wěrnosći njepokazuja. Wěste je, zo po narodnosći je kraj pólski, a hdźež su Němcy, tam su po času začahnyli. Za lud budże, budże-li wosebje na hospodarske boki při wothłosowanju dźiwać chcyć, ćežko so rozsudźić: w Pólskej njeje nětkle rjenje a w Němskej też paradisa nimaš. Hdźe pak budża wobstojenja w přichodże jónu woprawdźe lěpše: štó to zamóže prajić? Tohodla drje budże lud skerje po swojim narodnym začuwanju rozsudźeć, a zo je te přez němske šule na pólskim boku też něhdźežkuli wotupjene, móžemy sebi myslić, hdyž na narodne zmyslenjo mjez Serbami hladamy, kotřiž też we swojim narodnym duchu šulow měli njejsmy.

Wojowanjo w Iriskej wo dospołnu swobodu bywa přecy hórše. Jendźelske knježeŕstwo chce drje wujednanjo ze sinnfeinerjemi — tak mjenuja so iriscy, kotřiž za swobodu wojuja — tola dyrbi iriski lud najprjedy brónje z rukow dać. Tón pak, połny njedowěry přećiwo knježeŕstwu a wšomu, štož jendźelske rěka, to nochce, dokelž so bóji, zo by knježeŕstwo potom jón zasy z mocu pod khwaklu nuzowało, ženje pak njeby po sprawnosći z nim jednało a swoje sluby dźeržało. Tohodla tam běži krej, a jendźelske wójsko wora hrózbne njeskutki. Awstraliski arcybiskop Clune, rodźeny Irak, přebywaše nětkle dlěji čas w Londonje, zo by mjez knježeŕstwom a iriskim ludom jednał a iriskomu ludej znajmjeńša prawa tak mjenowanych dominijow dobył, to je kraja, kiž drje do knježstwa, kotrež so mjenuje „Wulka Britania“, słuša, w kotrymž pak maja jenotliwe dźěle swoje samotne zarjadowanja. Arcybiskop mjenuje žadanja sinnfeinerjow poměrne a wobdźiwa jich zmužitosć, z kotrejž woni za swój kraj wustupuja, njebojcy so ani smjerće. Wěste je, zo by iriski lud hižo dawno swoju swobodu měł, njeby-li katolski był.

Portugalska woživja. Wojowanja wo cyrkej a wěru, kajkež my nětkle mamy a kotrež so hakle započnu, je Portugalska hižo w létach 1910 měła, hdyž tam krala zehnachu a republiku wuwołachu. Wot toho časa měješe wěriwy lud nimoměry wjele swojeje wěry dla ćerpjeć, a to njedźiwajcy to, zo skoro cyły lud ke katolskej cyrkwi přisłuša. Wobstajne přesćěhanjo je nětko skónčnje lud zbudźiło, a tón so zasy hiba za katolsku wěc. Biskopam so poradźi, mjez ludom, wosebje zdźěłanym, wustojnych muži za so dobyć. Z jich pomocu wutwori so w kraju politiska strona, mjenowaca so centrum. Přecy bóle zastupuja ludźo do tejele strony, biskopja we wosebitych listach za stronu dźěłaju a ke zastupej do njeje napominaja. Tak je nětko dobra nadźija mjez hišće wěriwym portugalskim ludom, zo so wobstojnosće za katolsku cyrkej w kraju bórzy zasy, cyle wěsće pak po času, polěpša. We wšelakim nastupanju 'žno so pokazuje, zo też knježeŕstwo z tejle stronu a jeje wliwom liči.

W **Češkosłowakskej** wuswojeja wulkoležomnosće a to na wotpłaćenjo. Štož lěs nastupa, připadnje tón wokrjesam a gmejnam, zwjetša pak statej samomu. Při tajkichle zarjadowanjach ma so wězo prašenjo wotmołwić, hač z nich też komu wužitka wuskoči. Su-li ličby prawe, kotrež „Čech“ wo lěsnym hospodarjenju přinoša, dha je tele socialisowanjo statej do škody. Po słowach ministra Práška njewunoša statny lěs Słowakskej ani pjenježka, w Bosni 50 halerjow po hektaru, mjez tym zo lěsy w privatnym wobsedźenstwu za hektar 20 Krónow a 54 halerjow wunošeja. Přez wuswojenjo privatnoho lěsa zhubi po tymle wobličenju češkosłowakski stat při 2300000 hektarach létnje 47 milijónow danje.

Zajimawe je, kajke płaćizny chce stat tym dać, kotrymž lěs wozmje: mjenujcy płaćizny létow 1913—1915. W tym času dawaše so za měru — pjaty dźěl hektara — 120 Krónow a za metr palnoho drjewa někajkich 8 Krónow. Živnosćeŕ, kiž chcyše sebi metr palnoho drjewa kupić, měješe potajkim za njón dać 4 kopy jeji, nětkle pak chce stat za 4 kopy jeji kupić: nic metr palnoho drjewa, ale cyły hektar lěsa.

Po tymle wobličenju narosće z wuswojenja lěsow jenož škoda a nic najmjeńši wužitk; ani statej, kiž změje létnje něhdźe 50 milijónow škody, ani dotalnomu wobsedźerjej, kiž dyrbi lěs tak tunjo wotstupić. Wužitk móhł statej z lěsow hakle wurosć, hdy by so jomu poradźiło, lěpje hospodarić hač dotal. Tola hač budże dźiwajo na nětčišu njeswědomitosć mjez ludźimi, kotřiž jenož swoje pytaja, te zbožo jomu też popřate?

Češkosłowakska cyrkej.

Našim čitarjam je hižo znate, zo je so we češkosłowakskej republicy tak mjenowana češkosłowakska cyrkej wutworiła, dokelž njechadźa mnozy ničo wjacy z Romom činić měć. Tale cyrkej wotmě 8. a 9. januara swój lětuši cyrkwiny „sejm“. Z rozprawy wo nim je zhonić něštožkuli zajimawoho wo tejle cyrkwi. Při sejmje wobdźělichu so wotpósłancy jendźelskeje reformneje, prawosławneje a serbiskeje cyrkwje; wšěch hromadže bě 376. Dale bě přitomnych 71 duchownych, rjana

---

swj. Pětr nad mnohimi cyrkwjemi, kotrež po Budyšinje a po wsach ze swojimi wysokimi wěžemi mjeze wšitkej časnosću swojich wobydleri stajnje k njebjesam pokazowachu.

Pódla, hdyž swj. Pětr někotre kročele doprědka na šěrše prózdne městno mjez lěsnymi štomami postupi, zaswěći Bože słónčko z wosebitej mocu też jomu na drastu a cyła joho drasta zazyboli so ze złotym błyšćom, zo běše wša joho postawa z pruhatym njebjeskim błyšćom wobdata. Joho drasta běše z najdrohotnišoho sněhběłoho bysusa (něhdušoho židowskoho płatu) a ze złotymi nitkami, nadobnje přetkana a z njeličomnymi sapatymi dejmantami posyta. Jeje złote knefle běchu z čerwjenymi pruhatymi rubinami wusadźane. „O jej!“ postróži so swj. Pětr, „tajkile tola njemóžu do ludźi stupić. Ludźo bychu hnydom spóznali, z wotkel přikhadźam, a cyłe moje wobkedźbowanjo by podarmo było. Ně, chcu z kradźu do ludźi stupić, tak najlěpje jich wašnja a nałožki zeznaju.“ A z krótka so rozsudźiwši zwobroća swoju zwjeršnu drastu, tak zo jednory spódk do zwjerha a błyšćaty zwjerh do spódka přińdże. „Takle, to budu so ludźom khudy pućowaŕ zdać, a nichtó mje kedźbu njezměje, ja pak budu jich ćim dospołnišo sebi wobhladać móc. Potom kročeše khwatajcy z hory. Zo by swój zaměr ćim lěpje dócpěł a pućowacy cuzbnik so zdał, wułama sebi ducy z jaworcowoho kefka sylny sukaty kij. Z nim dźěše potom ćim živišo do spěcha.

Do Budyšina sej swj. Pětr njewěrješe; měšćanscy ludźo njeběchu wšak jomu na myslach. Tohodla překroči wyše Budyšina Šprewju a kročeše potom mjez polami a łukami dale: jako pastyrjej wšak běše jomu radosć, stajnje so mjez zeleninu hibać. Nazdala hižo strowješe joho wulka wjes z farskej cyrkwju a wysokej wěžu; wokoło njeje ležachu bliže abo dale druhe wsy, kaž dźěći wokoło swojeje maćerje. We wěži farskeje cyrkwje wisaštaj dwaj wulkej zwonaj z mjenom Pětr a Pawoł. Pětr měješe łaćonske napismo: „Dum trahor, audite!“ (Hdyž so hibam, posłuchajće), Pawoł tohorunja: „Dum voco venite! (Hdyž wołam, pójće). Hdyž bě swj. Pětr bliže dokročił zazwoništaj zwonaj z hłubokim hłosom kaž mjeze sobu so rozmołwjejcy: „Petrum Paulum! Petrum Paulum! a zdobom też ludźi wołajcy: „Swěrne wowcki, pójće kemši!“ Swj. Pětr so nad tym nimo měry zwjeseli, zo zwonaj tak rjenje joho a swj. Pawołowe mjeno wołaštaj a jeju swjedźeń cyłej wosadźe přizjewještaj. Štó dha mjez smjertnymi človjekami so njeby w duchu radował, hdy by swoje čestne mjeno, kotrež ma sebi kóždy, kaž dobry pokład ważić, z mjedźanym zynčatym hłosom wołać zasłyšał, kaž by slěbro do slěbra biło. Bórzy zazwoništej też na druhej stronje zwonaj: na lěwicy khětro zdalena stoješe tohorunja wulka cyrkej pod zelenej winicu, a zwonaj we wěži wołaštaj: „Vinum bonum! Vinum bonum! (Dobre wino). Też to so swj. Pětrej lubješe a wón rjekny: „To so jara rjenje poska, hdyž same zwony: „Dobre wino! Dobre wino!“ k njebjesam wołaja, zwotkelž kóždy dobry dar přikhadźa.“ Nic mjenje spodobaše so jomu, zo zwony łaćonski rěča. Łaćon šćina dźěn běše ze spočatka narodna rěč křesćanskeje cyrkwje, a kóždy rozomny človjek ma tola swoju maćerščinu zańć, dokelž je to najrjeńši a najlubozniši dar, kotryž je wot swojeje maćerje hižo do kolebki a za cyłe dalše živjenjo dóstał. Hańba tomu, kotryž by swoju maćerščinu sebi njewažił abo so jeje hańbował: to je, kaž by so swojeje dobreje maćerje hańbował, hdyž počina ze starobu jeje lube wobličo wjadnyć a so morščić a jeje postawa z čežkimi letami so tulić.

Hnydom, hdyž zwony zazwonichu, widźeše swj. Pětr, kak pobožni ze wšěch stronow so mjelechu do Božeje swjatnicy, kaž na wječor pčołki z črjódami z mjedowych pastwow khwataja před ćemnej nocu do škitacoho kołča so khować.

Z radosću nad tymi pobožnymi syłami da so też swj. Pětr hišće bóle do spěcha, zo njeby kemši skomdźił.

W cyrkwinych durjach běše wulka ćišćeńca; wšitcy tłóčachu so do cyrkwje, zo bychu hišće dušne město sebi dobyli. Też swj. Pětr so sobu tłóčeše, dokelž běše jomu jara lubo: poslednje městno čestne městno, tak sudźeše pokornje. A tu při cyrkwinych durjach je dźěn też stojnišćo, pokutnych člonikow tohorunja dobre městno. Tule móžeše też najlóže wšitkich ludźi a jich wašnja wobkedźbować. Tuž zastupi do ławki a sydny so na poslednje městno. Cyrkej běše hižo nimale połna hač k wołtarjej; też khory běchu skoro cyle zasydane, a přecy hišće pobožni, mužojo a žony, přikhadźachu.

to ličba, hdyž pomysliš, zo by tam lěpje žadyn njeměł być, tola přecy hišće tróštne, hdyž rozważiš, zo je katolskich duchownych po cyłej republicy něhdźe 3000, a zo rěkaše, zo wotpady wot katolskoho duchownstwa su hrózbne. Sobustawow ma cyrkej po tam podatej rozprawje 150000, a je měnjenjo, zo by ličba wjetša była, hdy by, kaž bě najprjedy kruta nadźija, knježefstwo nowu narodnu cyrkej z pjenjezami podpjerało. Zajimawe je, zo so wulki dźěł nahladnych wobdźělnikow přećiwo dwěmaj ze założerjow češkosłowakskeje cyrkwje wupraji, mjenujcy přećiwo Farskomu a Zahrodnikej. Prěnjomu wosebje so porokowaše, zo je při wšěm swój wužitk hladał, a wobomaj, zo hladataj wosebje wuzke zjednoćenjo noweje cyrkwje ze serbiskej cyrkwju, kotraž je tola dospołnje bankerot, tak zo wot njeje ani za pjenježnu stronu, ani moralnje ničo wotčakować njeje. Docyła su wobstojnosće po podatych rozprawach za nowu cyrkej zrudne: njeje žanych pjenježnych założkow, žanych wosebitych přinoškow, ani žanych kužołow; też jeničke žórło, kotrež móhli měć, mjenujcy spisy, je Farski sej wzał, přiswojiwši sebi prawo wudawanja tychle spisow. Podobnje je z organisaciju, w kotrejž je dospołna mješeńca: duchowni a wěriwi činja, štož chcedźa, we přednoškach rěči so wšo jenož z narodnoho, ničo z nabožnoho stojnišća. To je też wina, zo 'žno je so zasy něšto duchownych, kotřiž běchu wot započatka sobustawy noweje cyrkwje, do katolskeje wróćiło, a mnozy druzy sebi też tu samu kročel rozmysleja, dokelž njewidźa za češku cyrkej přichoda. Dale poručča so wo počahach noweje cyrkwje k jendźelskoreformnej, češkobratrowskej a docyła k wšěm křesćanskim cyrkwjam, kotrež dźěłaja přećiwo romskokatolskej, a kak chce češka cyrkej je podpjerać w tejle jich podrywacej dźěławosći. Wuradźi so, zo ma so to stawać z wosebitym časopisom, tola zwotkel budźa so pjenjezy brać, wo tym so njeporuča. Wšak ma „Češki Zapas“, z kotrymž najprjedy za nowu cyrkej propagandu činjachu, hišće jonož 3000 wotebjerarjow město prjedawšich 15000. Tola też tón čišći so na dołh a nichtó njewě, štó zapłaći. Tohodla ma so, tak bu namjetowane, mjez sokolstwom — češkim turnarskim towarstwom — za tele zaměry hromadźić. Skónčnje bu hišće wuzwolene konsistorium, kotrež ma dalše należnosće cyrkwje rjadować; Farski a Zahradnik njebuštaj do njoho wuzwolenaj, byrnjež tola tak rjec założerjej noweje „cyrkwje“ byłoj. Tónle sejm też pojedna wo dogmatiskich a liturgiskich zarjadowanjach. Na zakładźe Nowoho Zakonja a po žadanjach nowoho časa ma so wučba češkosłowakskeje cyrkwje zestajeć. Dale postajichu so wobrjady Božeje mšě, kotrež maja hinajše być hač te při katolskej; duchowny je při tym jenož we klericy z małym płašćom, modlitwy su hinajše, swjate woprawjenjo po Božej mši, ju smě duchowny kóždy čas a w kóždej hodźinje, hdyž chce, swjećić a njetrjeba při tym nač wutroby być. — Duchowni smědźa so ženić.

Tole je nowa češkosłowakska cyrkej, kotruž tajcy założichu, kotrychž runje za přikładnych nimaja. Kaž je widźeć, njejsu wuhlady za jeje wuwićo runje dobre, a by za češki lud a joho republiku najlěpje było, hdy by so tale cyrkej skerje bórzy zasy pominyła. Też za joho zbožo wostanje to najlěpše, štož je Boža mudrosć a lubosć za čłowjestwo zarjadowała, mjenujcy katolsku cyrkej.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Financne wobstojnosće našoho města su po zdźělenjach měšćanskoho zarjadnistwa strowe, wězo ma so lutować. Dołh zamoženjo města njepřesaha, wobej sebi z něhdźe 40 milijónami hriwnow nimale wahu dźeržitej. Z dawkami ma so lětsa 7715900 hriwnow zwjesć.

Z Bělšec. Wjetše dźělby žita su na jenym wjetšim kuble pola Bělšec zebrali. Sobustawy dohladowacoho wubjerka běchu wobkedźbowałe, zo bě zapřah kubła w Budyšinje na jenym městnje dwaj centnarjej rožki wotkładł, kotrajž mějachu druhe wosoby wotewzać. Žito so zebra. Na to kubło přepytachu a nimo 40 centnarjow žita na łubi, 33 centnarjow rožki a 2 centnarjej pšeńcy na synowej łubi, we čeladnych komorach a pod wuhlom skhowane namakachu. Też tute žito so za komunalny zwjazk zebra.

Ze Swinarnje. Nimale po třoch lětach dóńdźe na centralne dowědźenstwo wo wójnskich padnjenych w Drježdźanach powěsć, zo je Pawoł Pjech, něhdyši vicefeldwebel w 178. regimenće, kiž měješe swoje sydliščo w Kamjencu, 14. julija 1918 w Francózskej we wójnje padnył. Přiwuzni so njewustawajcy prócowachu, něšto wěsćiše wo joho dóńće zhonić. Tola wšě srědki a puće běchu podarmo, doniž so jataj — wěstaj wojakaj Rost a Egert z Drježdźan — před krótkim z jendźelskoho zajeća domoj wróćištaj. Wonaj běštaj jeničkaj, kotrajž staj tamnu krawnu bitwu pola Marfaux přetrałoj a přeživiłoj. Cyła kompanija mašinskich třělbow, kotruž Pawoł Pjech nawjedowaše, bu z wuwzaćom tamneju zničena. Jendźelčenjo jeju zajachu. Wonaj běštaj swědkaj, kak je wón na čole swojeje kompanije přez kulku z mašinskich třělbow padnył a w cuzej zemi swój posledni wotpočink namakał. Njech je jomu cuza zemja lohka. R. i. p.

Z Pančic. Započatk dźiwadła „Napoleon“ je za 2. a 3. februar na 5 hodź. postajeny, zo móža hosćo, kotřiž z autom z Budyšskich stron přikhwataju, wječor w 1/29 hodź. so zasy z nim wróćić t. r. jeli chcedźa. Towarstwo nadźija so prawje bohatoho wopyta, dźiwajo też na dobru wěc. — Hlej nawěšk! W poslednim stoješe zmylnje, zo budźe hra 1. a 2. februara. Prawje je, 2. a 3., to je srjedu a štwórtk.

Z Khróšcic. Zańdźenu njedźelu swjećeše naše tudomne towarstwo knježnow swój 12. założeńsku swjedźeń. Bohaty wopyt pjelnješe Wjenkec salu. Hosći witaše předstojićerka towarstwa knježna wučerka Kubašec w wosebitej radosću mjez nimi najdostojnišoho knjeza administratara praelata Skalu a knjeza fararja Miča-Njebjelčanskoho. Prolog přednjese z wěstosću a nježnje knježna Leńka Češlic ze Zejic. Program wječora wjedźeše připosłuchari do njedawneje serbskeje zańdźenosće. Staru serbsku „Přazu“ předstaji nam spěwarski wotrjad našoho towarstwa: 30 knježnow z Kołwrotom a Kudźelu. „Šwórčo, bórčo, šćebotajo“ rěčachu te koleska. „Šwórčo, bórčo, šćebotajo“ zanjese dwuhłósny khór na přazy zhromadźenych holičow. Ze slěbrojasnym hłosom přednjesena zaklinča dwuhłósnje pěseń „Přadła je Marja kudźałku“. Wowka rěčeše k holičam ze Zelerjowymi słowami wo „přazy a žeńtwje“ a na „holčcynu skóržbu dawaše wšitkim „dobru radu“. Z cunim hłosom spěwaše trio wo swěrje hólcow „Rjane ličko, hładke słowa.“ K swěrje a dźěłu napomina wowka a k lubosće ródneje zemje a domizny. „Zerja so šerja“ juska holičow čisty hłós a wuklinča z narodnym spěwom „Naše Serbstwo z procha stawa“. — Kołwrót so zhubi, přaza je ke kóncej, živjenjo rěči. „Wowka“, hra ze živjenja, wulkotnje předstajena pokaza nam stary a nowy čas, stary solidny a zbožowny, nowy zwjeršny zwonkowny njespokojacy. Skónčnje tola zaso wšitcy so wróćeja na dobru podłohu minjenoho časa a witaja wowku, tu nazhonjenu, dźěławu, złoteje wutroby. Z wulkej wobwrótnosću a dospołnosću a lubosću su ju hrałe naše knježny a z wulkim wuspěchom zwjetša prěni raz na jewišću su z wulkej khwalbu wobstałe. Džak jim wšitkim a zarjadowarcy knježnje wučercy Kubašec. Knjez kapłan Cyž poručča ke kóncej w krótkich jadriwych słowach a napominaše našu młodosć nawjazować zaso na zańdźenosć, sebi važić dobre wašnja našich wótcow jich pokornosć, přezjednosć jich wěru a swěru a narodnosć. Njech dobry křesćanski serbski duch wožiwi přez našu młodosć a nam zawěsći zbožowniši přichod.

Z Kulowa. (Lětna rozprawa towarstwa „Bratrowstwa“.) Z minjenym lětom 1920 skónči naše towarstwo swój 23. lětnik. Hnydom z wopředka ma so naspomnić, zo su so aktivne sobustawy jara pilnje při zwučowanju wo narodnym a nabožnym spěwje wobdźěliłe. Runje tak bě też wobdźělenjo při spěwanju kěrlušow w cyrkwi. Předewšim bě zwjeselace kak w tym nastupanju też naše šulske dźěći so wuwučuja a sobudźěłaja. Tu słuša wosebity džak wysocydostojnomu knjezej kapłanej Kralej, kiž tele zwučowanja nawjeduje a dźěći za cyrkwinski, kaž docyła serbski spěw, zahorja. Šwarnje je, zo so w cyrkwi też zasy čisła kěrlušow, kotrež maja so při njedźelnych Božich służbach spěwać, wupowěsuje. Za wotemrěte sobustawy dachmy Božu mšu swjećić, při kotrejž so mnohe žive sobustawy wobdźělichu.

Štóž swětnu dźěławosć towarstwa nastupa, ma so rozprawić, zo wone 5 swjedźenjow zarjadowa. Prěni bě hodowny a wot našich dźěći wuhotowany. Bě wulkotnje wopytany; tak też 8. a 9. februar. Wosebje 8. bě so nimoměry wjele ludźi zešło. Tehdy předstaji so Nowakowa „Swobody njewjesta“. Nalětni swjedźeń, 25. apryla, wobstojacy też z dźiwadła, rejow a spěwa, bě k spokojnosći wopytany. Wulkotny bě zasy swjedźeń, kotryž nam kralowski hudźbny mištr Bernard Krawc ze swojimaj česćenymaj dźowčičkomaj Hanku a Ruthu a knjezom wučerjom Słodeńkom-Pančičanskim wuhotowa. Wosebje wjeseliło je

---

Wulka črjóda muži wosta při cyrkwinych durjach stojo, hačruniž by so tu a tam hišće tón a druhi do ławki sydnyć móhł. „To su pokutni cłónicy“, pomysli sebi swj. Pětr a pohlada z přećelnym wóčkom na nich. Wšitcy stojachu, kaž też cłónik, a stojicy bijachu so na wutrobu. Někotři drje, tak so swj. Pětrej zdaše, bijachu, haj dypachu so khětrje zwjeršnje na wutrobu, tola wón sebi jich smilnje zamołwješe: „Po zwonkownym samym njemóžeš čłowjeka sprawnje sudźić; hdyž jeno je wutroba dobra, potom z čłowjekom přecy hišće derje stoji.

Bórzy zaklinka kapalny zwónčk a piščele zapiskachu. Basy hrimotachu, kaž hdyž na njebju so swětłe błyski křižuja, a cyrkwine wokna ržschu z nimi sobu; posawny bubotachu, kaž by so do mjedźanych pawkow biło; principale juskachu, kaž čłowjek juska z najwjetšej radosću zahorjeny. Po khwili pak wotmjelkowachu tute sylne hłosy, a jandźelske, čłowjeske hłosy, miłe piščały, sołobikowe šije dóstawachu přewahu. Lud spěspěwaše: „Rěč ty knježe k wutrobje, ja chcu twoje słowo słyšeć!“ Też swj. Pětr spěwaše horliwje sobu, hdyž wsitcy tak rjenje pokornje so k Bohu wołachu, njemóžeše wón mjelčeć; wšak tola mjez nimi najlěpje wědźeše, zo jeno Bóh sam ma słowa wěčnoho živjenja. (Přichodnje dale.)

nas, zo su nas při našich zarjadowanjach tež wšelacy waženi hosćo ze susodneje Sakskeje a naš knjez měšćanosta wopytowali. Spěwało a hrało je so powšitkownje derje. Wosebity dźak słuša knjezej kantorej Welsej-Němčanskomu za wšu joho prócu, kotruž je při wuwučowanju spěwow towarstwu přinjesł. W zymskich měsacach smy so skoro kóždy tydźeń jónu skhadźowali a wuwučowali; zwjetša wobdźěli so 32 spěwarjow a 26 spěwarkow. Towarstwo wuléća sebi tež jónu do susodneje sakskeje Łužicy a to při składnosći 25. lětnoho jubileja Radwořskeje „Meje". Přednošował je nam wjacy króć knjez kapłan Kral, jónu knjez bohosłowc Grofa.

Dokhodow bě	3773,50 hr.
Wudawkow	3051,40 hr.
Wosta nam	722,10 hr.
Z lěta 1919 mamy	329,05 hr.
W knižkach	238,18 hr.
Cyle zamoženjo	1289,33 hr.

— Do našeje farskeje cyrkwje su so pónđźelu w nocy paduši dobyć spytali. Mjez tym zo dwaj ze začinymaj latarnjomaj swěćeštej, třeći spyta, ze žerdźu durje rozpačić. Kapłan Čopa so připadnje ze swojoho wobydlenja paduchow dohlada a na nich zawoła. Tući so na to do ćmoweje nocy zhubichu.

Z Marijinoho Doła. Minjeny tydźeń štwórtk wječor zemrě tu duchowna knježna Rafaela Glawšec. Wona narodźi so 17. januara 1848 we Worklecach, złoži swoje sluby 14. julija 1870. Přez 50 lět potajkim přebywaše we klóštrje. Minjenu póndźelu, na jeje 73. narodninach, buchu jeje ćělne powostanki na tudomnym pohrjebnišću k poslednjomu zemškomu wotpočinkej pokhowane. — Njech wotpočuje we měrje!

Napoleon.

(Pokrašowanjo.)

5. meje 1821 zemrě Napoleon na kupje St. Helena w atlantskim morju, k wječoru wot Afriki. Dźeń prjedy wichorješe a dešćowaše runje z tajkim wotmachom, kaž na dnju (zańdźenu wutoru), hdyž tute rjadki za Posoł pisach. Tehdom buchu na kupje wjele štomow powalenych, mjez nimi tež stara wjerba, pod kotrejež zelenjacymi hałzami Napoleon husto w čerstwym wječornym powětře sydaše a zhladowaše daloko a dale přez njeskónčne morjo, kotrež zadźěwaše jomu, so zasy zjednoćić z krajom, kotryž kaž sebje samo lubowaše — z Francózskej. Potajkim budźe lětsa w meji runje 100 lět, zo posmjertny dźeń Napoleona swjećimy. Tutón fakt je wosebje spisowaćela namołwił, k dopomnjeću na tutoho muža drama dopisać, kiž hižo dawno přihotowane leži, wobdźěłane po starych načiskach, spisach a knihach, k wobohaćenju serbskoho dźiwadła a k zabawje Serbow, w tajkim wobsahu hišće na žanym jewišću — ani na serbskim, ani na němskim — předstajene.

Hdyž bu Napoleonej wosud Francózskeje přez Wienski kongres znaty, bě tež joho wotmysł, kupu Elbu wopušćić a so zasy na čoło francózskoho wójska stupić, rozsudźeny. Joho puć z połdnja k połnocy runjaše so dobyćeńskomu ćahej. Z črjódami khwatachu stari wojacy a burja a joho přećeljo wróćo zasy k njomu, wopuščiwši mjehki powětr dwora Bourbonskoho. Z wustawu w rucy wróći so do Pariza, byrnjež hewak do njeje a parlamentow wjele njedźeržał. Bourbonojo ćeknychu a prjedawši wliw něhdušoho kejžora swjećeše triumfy, kaž sebi sam a joho přiwisk nadźał njebě. Tomu dopomachu pak njelěpi Bourbonojo, kotřiž wostajiwši wšoho do wšěch rózkow swěta rozćěkachu. Napoleonowy domojwrót zjednoći hižo so rozdwojacy kongres we Wienje, a tón pósła dwě wójscy pod Blücherom a Wellingtonom přećiwo Francózam. To sebi 200000 přećiwo 120000 napřećo stojachu. A tola zbi Napoleonowy ženij njepřećelsku přemóc pola Ligny. Dokelž podwjednicy joho wukazy we wšěm prawje njepřewjedźechu, — zdźěła tež přerada swoje dočini, — bu Napoleon pola Belle-Aleianx a Waterloo docyła poraženy a z tym wosud Francózskeje rozsudźeny. Tuta poražka zniči joho, kiž bě hewak zwučeny, dobywać. Padnywši do rukow Jendźelčanow namaka kónca na wotležanej kupje.

Na tamnych bitwišćach na belgiskich honach wojowachu tež Serbja a to jedyn prjedownik z Domanec-Symankec swójby we Smječkecach, z mjenom Jurij. Tomu je spisaćel trajacy pomnik w hrě stajił. Drama ma tež wšelakich žortnych momentow, štož runje wšo historiske być njetrjeba. To wožiwja hru, hdyž su hewak stawizny na sebi kožane.

Cyrkwinske powěsće.

Dohlad a rjadowanjo w **Japoštolskim vikariaće** sakskich herbskich krajow bu z dekretom propagsndy z 7. jan. 1921 najdostojnišomu knjezej praelatej Skali w Budyšinje na čas přepodate. Hač k wobsadźenju stej potajkim wobej jurisdikcije (dohladnej a rjadowanskej mocy) wjenej rucy zjednoćenej. Najdostojniši knjez praelat Skala je swoju tule načasnu móc tam hižo přewzał.

Tachantske konsistorium.

Za cyrkwinske sudnistwo našeje dioecesy w Budyšinje buštaj jako official (sudnistwowy předsyda) najdostojniši knjez kan. cap. cantor Mikławš Žur a jako promotor iustitiae (zastupjef cyrkwinoho prawa) knjez tachantski prědař Dr. Kurze pomjenowanaj.

W **Hamburgu** je so njedźiwajcy wšeje agitacije přećiwo nabožinje wulka wjetšina dźěći k nabožinskej wučbje wozjewiła.

— Swjaty wótc je dra. Antona Cyrilla **Stojana za arcybiskopa** Wołomowskeje dioecesy pomjenował. Stojan je po cyłej Morawje, haj cyłej češkosłowakskej republicy, jara česćeny a lubowany muž. Wón je znaty jako dobry duchowny, wustojny politikus a přećelny a dobroćiwy človjek, a stoji w 70. lěće žiwjenja. Też wšelacy Serbja, kotřiž su hdy Velehrad wopytali, joho znaja, a kóždy so zawěsće z wulkej zahorjenosću na tohole knjeza dopomni. — Přejemy nowomu arcybiskopej wjele zboža do joho nowoho zastojnstwa, do kotrohož je lubosć a dowěra morawskoho ludu joho pozběhnyła. —

Z Hajnic. W Hajničanskej wosadźe narodźi so 26 dźěćatkow, 15 hólčatkow 11 holčatkow, mjez nimi 2 mortworodźenej, 3 běchu njemandźelske. — Wěrowanjow bě 14, 5 w Hajnicach, 8 we Fugawje, 1 w Budyšinje, mjez nimi 9 měšanych mandźelstwow před wójnu hišće njesłyšana wěc. Zemrěło je 15 wosobow, 9 mužskich, 6 žónskich, mjez nimi 8 dorosćenych, 7 dźěći, jena wosoba bu drje po katolskim wašnju domawobstarana, po evangelskim wašnju pak w Budestecach pokhowana. Wustupiła je jena wosoba. Swjatych woprawjenjow bě 3200. K prěnjomu swjatomu woprawjenju poby 23 dźěći. Domawobstaranjow bě 29. Wunošk hromadźenjow 1100 hr.

Z Njebjelčic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće narodźi so w našej wosadźe 26 dźěći a bu křenych 24: 12 hólčatkow a 12 holčatkow mjez nimi žane njemandźelske. Zemrěło je 14 wosobow: 8 dźěći a 6 wotrosćenych. Připowědanjow běše 19, wěrowanjow 16. K swj. woprawjenju poby 6800 wosobow a k prěnjomu swj. woprawjenju přistupi 25 dźěći.

Při cyrkwinskich woporach so nahromadźi:

za afrikanske misijóny	130,—
za Němsko-Awstriski wopor	110,—
za Lyonske misijóny něhdźe:	60,—
za towarstwo swjatoho kraja	96,—
za Kustodiju swjatoho rowa	75,—
za tow. swj. Józefa w Aachenje	60,—
za Bonifacijowe towarstwo	105,50
Wot sobustawow swj. Bonif. tow.	360,—
Orientalske cyrkwje	80,50
Twarjomne cyrkwje naš. dioecesy	283,50
póstna jałmožna	256,—
Za Pětrowy pjenježk	160,—
Němsk. dźěšć. pomoc	55,—
Wobstaranjo rowow w wukraju	40,—
Pěst. młodosće wopor	30,—
W móšničcy	920,—
za potrjeby farskeje cyrkwje	700,—
Za swěčki	600,—

Bóh zapłać wšěm dobroćerjam z wěčnym mytom!

Wšelćizny.

Hollandska chce Hohenzolleruskich ze swojoho kraja wupokazać. Jeje knježerstwo je internowanjo tejele swójby zběhnyło a z dobom přećo wuprajiło, zo by ta kraj wopuščiła. Po dokładnych dopokazach je wona sej spožčenu hospodliwosć znjewužiwała.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk:. 125. Hana Cyžec w **Małych Čachwicach**; 126. farař Jurij Rjeda w **Hajnicach**; 127. Pětr Měrćink we **Běłšecach**; 128—133. 159. z **Raibic**: farař Jan Just, kapł. M. Kětan, Jurij Kućank, Michał Narćik, Madlena Rachelowa, Jakub Swejda, Jakuba Rachele wudowa; 134. Pětr Paška z **Jitka**; 135.—36. ze **Šunowa**: Marija Brojerowa, Jan Matka; 137. Mikławš Robel z **Nowoslic**; 138.—140. z **Konjec**: Jurij Kral, Jurij Kocor, Hańža Wowčefkowa; 141.—143. z **Łazka**: Hańža Čornakowa, Mikławš Wjacsławk, Michał Brankačk; 144. P. Wowčefk z **Koslowa**; 145.—46. z **Dalic**: Jurij Guda, J. Rychtař; 151.—52. z **Hórkow**: Michał Wjacsławk, Jurij Paška; 153.—54. z **Khróšćic**: Mikławš Ćorlich, Jakub Knop; 155. Michał Hajna z **Jaseńcy**; 156. Jakub Šewc ze **Smječkec**; 157. Jakub Wawrik z **Pěskec**; 158. Michał Wawrik w **Šěrachowje**; 160. Jakub Wjerš z **Brěmjenja**; 161.—63 ze **Zdźerje**: Handrij Frencl, wučef em. Mikł. Čoch, Pawoł Kóst; 164. Michał **Domš** z **Bozankec**; 165. **Hańža Gudowa z Hrubjelčic**; 166. Jakub Kórjenk z **Koslowa**; 167. Jakub Buk z **Konjec**; 168. Mikł. Šejda ze **Šunowa**; 169. Jan Bjarš z **Łazka**. 170.—179., 182.—84., 196., 235.—36., 249.—255., 257. z **Budyšina**; Jan Winař, Madl. Kralowa, Khata Kochec, Madl. Nowotnowa, Jurij Ćorlich, Jan Nowak, B. Symank, referendar, Ščěpan Skibik, Jan Bělk, Hana Lawkusowa, Michał Lehman, Jan Rychtař, August Robl, Hańža Kubicowa, Jakub Mjechela, Mikławš Šmarander, Jurij Hejduška, składnik Mikł. Rychtař, Mikł. Rjelka, Marija Wenertec, Mikławš Šuster (mjasowobhl.) Pawoł Hendrich, Jan Jenichen, Marija Winklerowa; 180. Pawoł Wencl z **Dźěžnikec**; 181. Jakub Kral z **Cemjerc**; 185. 256. ze **Zajdowa**: Jan Gäbler, Michał Kurjat; 186. Jakub Lawkus z **Drježdźan**; 187.—194. z **Njebjelčic**: farař em. Kubaš, Mikł. Žur, Mikł. Herman, Madlena Pječakowa, Mikł. Pjech, Jakub Beńš, Jurij Łuščanski, Katol. Bjesada; 195. Jan Wićaz **Brěmjenja**; 197.—98. ze **Słoneje Boršće**: Gusta Müller, Jurij Lebza; 199. wyš. předst. dwórnišća Jurij Hajnš we **Wilzschhaus**. (Přichodnje dale.)

Za fond Posoła:

Z **Wotrowa**: Hańža Kronsowa 2 hr., Jakub Cyž 5 hr., Pawoł Weclich 4 hr. 50 pj., Jan Handrika 5 hr., Pawoł Čornak 10 hr.; ze **Žuric**: Marja Krawžowa 10 hr., Hańža Cyžowa 10 hr., Michał Krawčik 5 hr.; z **Kašec**: Marja Rjedźina 5 hr., Jurij Krawža 10 hr.. Michał Domš z Bozankec 10 hr.

Za Serbski seminar w Prazy:

Njemjenowany z Budyšina 30 hr.

Porjedźeńka.

W 2. čisle t. l. njesmědźeše w posmjertnym dźaku po † Madl. zw. Nawcynej rěkać swójba Handrikec, ale **Hendrichec** z Haslowa.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawafnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Wšě čišćerske dźěła

w kóždym wuwjedźenju wobstara derje a tunjo

Donnerhakec knihićišćerńja

w Budyšinje :-: Před šuleńskimi wrotami 2

Dalokorčak čo. 893

w serbskej a němskej rěči

Towarstwo młodźencow w Radworju

wuhotuje **23. januara** w Delanec žurli swój

zymski swjedźeń

na kotryž wšěch lubych Serbow z blizka a daloka přeprošuje.

Započatk 1/2 7 hodźin. **Předsydstwo.**

„Lipa Serbska“ w Pančicach

budźe wulke historiski dramat

NAPOLEON

hrać: **póndźelu 31. januara popołdnju w 3 hodź. za dźěći,**

srjedu 2. februara a štwórtk 3. februara popołdnju w 5 hodźinach za dorosćenych

w Pančičanskim hosćencu.

— Na poslednimaj dnjomaj budźa reje jenož za wopytowarjow dźiwadła. —

Wšitkich Serbow wutrobnje přeprošuje **towarstwo.**

Čisty wunošk je za wudaćo a połuńšenjo serbskich šulskich knihi a druhe narodne wěcy. ∴ Wosebitych přeprošenjow njerozesćelemy.

Póndźelu 24. januara 1921 dopołdnja w 10 hodźinach budźe na předań na Ralbičanskich honach a změje so hnydom zapłaćić

70 składow podkopkow. drjewa,
75 metrow pjenkow,
38 hałozowych hromadow,
500 rm. khójnoweje walčiny.

Zeńdźemy so w Brěžanec korčmje w Ralbicach.

Handrik w Dobrošicach.

Ralbičanska „Lilija“

změje **njedźelu 23. januara 1921** wječor wot 7 hodźinach w Ralbicach

zabawny wječor.

Wutrobnje přeprošuje

Spěw. tow. „Lilija“.

„Jednota“ tow. kat. Serbow w Drježdźanach,

změje **wutoru 25. januara 1921** wječor 1/2 7 hodźin w sali Reichshallen na Palmowej drózy 13 swój

42. załoženski swjedźeń,

na kotryž so wšitcy Serbja jenož z tutym wutrobnje přeprošuja.

Předsydstwo.

Poručam swojim česćenym serbskim woteběrarjam swoje njepřetrjechene **jendźelske mužske tkaniny, čistowołmjane tkaniny k žónskim drastam, bajerski módroćišć. Ložowe płaty** wot **18,50 hr., hotowe konopjane trjenja** wot **16,50 hr., satin, tkaniny k falam atd.**

Žane klamy. **Martha Hüttig,** Nutřkhód **lawske hrjebje** 4 II. pódla Glásela.

Serbske towarstwo „Nadźija“ w Budyšinje

wuhotuje **25. januara** t. l. w sali kat. towaršnje (Kath. Gesellenhaus) na garbarskej hasy 26

„Ptači kwas“,

wobstojacy z dźiwadła, spěwow a reji.

Přeprošujemy wšěch derjezmyslenych Serbow a Serbowkow na zabawny wječor.

Předsydstwo a wubjerk towarstwa.

Započatk reji w 6 hodź. Započatk programa we 8 hodź.

Kamjenske kat. kasino

wuhotuje **njedźelu 30. januara** we wulkej sali hosćenca „Stadt Dresden“ swój lětuši

póstniski swjedźeń,

wobstojacy z **koncerta, dźiwadła a bala.**

Započatk budźe w 6 hodźinach.

Wšěch Serbow a přećelow našoho towarstwa najwutrobnišo jenož z tutym přeprošuje **předsydstwo.**

Hrodowska haptyka w Budyšinje.

Dychadła wostanu strowe,

hdyž přećiwo smorkawje a kašelej z wuspěšnymi srědkami dźěłaš, kajkež su:

Leidler's Menthaform-Watte.
Leidler's Boromenthol Schnupfencreme.
Leidler's Bronchial-Tabletten.

Po nimale 3lětnej njewěstosći dóstachmy we zašłych dnjach zrudnu powěsć, zo je naš jenički wjelelubowany a njezapomnity bratr, swak a wuj, bywši vicefeldwebel 3. komp. 178. reg.

Pawoł Pjech

14. julija 1918 pola Merfaux w Francózskej na polu česće padnył w starobje 21 l. 8 m. 27 dnjow a bu w cuzej zemi pokhowany. Wón bě mějićel železnoho křiža II. rjadownje a Bjedrich Hawštenoweje medalje.

To zdźělamy přećelam a znatym we wulkej zrudobje a prosymy wo pobožny paćeŕ za joho khudu dušu. Njech wotpočuje w měrje!

W Swinańi, 20. wulk. rózka 1921. **Hłubokozrudźena Smolic swójba.**

Posmjertna Boža mša budźe 24. januara rano w 7 hodź. w Khrósćicach.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorčcak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 5. | **Budyšin, 29. januara 1921.** | **Lětnik 59.**

Kročenjo za Khrystusom.

We znutřkownym tróžtu.

Pjećadwacety staw.

We čim wobstoji kruty pokoj wutroby a prawy postup.

„Syno, ja sym prajił: „Pokoj wam zawostajam, swój pokoj wam dawam; nic jako swět dawa, ja wam dawam.“ (Jan, 14, 27.) Za pokojom wšitcy žedźa; ale štož k wěrnomu pokojej słuša, wo to so wšitcy njestaraju. Mój pokoj je z ponižnymi a z cunimi po wutrobje. Twój pokoj budźe we mnohej sćerpnosći. Budźeš-li mje posłuchać a mój hłós sćěhować, budźeš móc wjele pokoja wužiwać.

Što mam potajkim činić?

Při kóždej wěcy kedźbuj na sebje, što činiš a što rěčiš, a wšitke swoje wotmyslenjo złožej na to, zo by so ty mi (jeničkomu) spodobał a sej ničo njeżadał abo njepytał dyžli mje. Ale też wo rěčach a skutkach druhich zwažliwje njesudź a też so njepleć do wěcow, kotrež tebi njejsu dowěrjene; a tak budźe možno, zo budźeš mało abo zrědka rozbudźeny. Tola ženje žanoho rozbudźenja njezačuć ani žaneje wobćežnosće wutroby abo ćěła njećerpjeć, to njeje wobstatk přitomnoho časa, ale wěčnoho pokoja. Tuž sej njemysli, zo sy wěrny pokoj namakał, jelizo žaneje wobćežnosće njezačuješ, też sej njemysli, zo je wšitko dobre, nimaš-li žanoho přećiwnika, wot kotrohož by ćerpjeć měł; też njeměj za to, zo je to dospołnosć, hdyž so wšitko po twojim přeću stanje. Ani tehdom njeměj so za ničo wulke ani njemysli sej, zo sy wosebje lubowany, budźeš-li žiwy we wulkej pobožnosći a słódkosći; přetož z toho so njespóznawa prawy lubowar počinkow; też njewobstoji w tych wěcach postup a dospołnosć člowjeka.

W čim potajkim, Knježe?

W tym, zo so z cyłeje swojeje wutroby wopruješ woli Božej a při tym njepytaš, štož twoje je, ani w małym ani we wulkim ani w časnosći ani we wěčnosći; tak zo z jenym a jenajkim wurazom wobliča w dawanju dźaka wutrajny wostanješ we zbožu a w njezbožu, a wšitko z jenajkej wahu wotważeš. Budźeš-li tak kruty a dočakliwy w nadźiji, zo ty, hdy by so tebi znutřkowny tróšt wotewzał, tola swoju wutrobu přihotuješ, zo by ty hišće wjetše wěcy přećerpjeł, a hdyž so njewusprawnješ, jako by ty tutych a tak wulkich wěcow njetrjebał znjesć, ale hdyž budźeš mje při wšitkich zarjadowanjach jako sprawnoho a swjatoho khwalić, potom budźeš po wěrnym a prawym puću pokoja khodźić a njedwělomna budźe ta nadźija, zo budźeš zasy z wyskanjom moje wobličo widźeć. Jelizo k tomu docpěješ, zo sebje samoho dospołnje zacpěješ, potom budź wěsty, zo budźeš tehdom bohatoho pokoja wužiwać, kaž daloko je to móžno při přebywanju na zemi.

Swětowy rozhlad.

Ze sakskoho sejma

je nam naš zapósłanc knjez Hesslein rozprawu wo posedźenju 25. januara pósłał, wo nim z joho dopisa najwažniše naspominamy. Wuradźowaše so wo namjećc demokratiskeje strony, po kotrymž měł sejm knježeŕstwo prosyć, zo by wone wšón swój wliw na to wužiło, zo by so němskostatna a też saksla wustawa skónčnje přewjedła. Předewšim ma knježeŕstwo pola němskostatnoho knježeŕstwa wuskutkować, zo bychu we wustawje připowědźene zakonje wo dźělenju cyrkwje a stata a wo zarjadowanju šulow bórzy so wozjewiłe. Tola mělo sakske knježeŕstwo wob čas, hdyž němskostatne knježeŕstwo hišće swoje zasady wo cyrkwinskich a šulskich zarjadowanjach njeje wozjewiło, mjez tym k tomu přisłušace krajne zakonje přihotować. Też hišće druhe žadanja tale strona wupraji, (kotrež za Posoł telko ważnosće nimaja).

Předsyda demokratiskeje strony a prjedawši minister kulta dr. Seyfert tónle namjet swojeje strony wusprawnješe. Wón wupraji nětčišomu sakskomu knježeŕstwu swoju njedowěru; wosebje joho njewotwisnych sobustawow dla njemóže je nichtó za škitarja němskostatneje a też žaneje druheje wustawy měć. Zo dźělenjo cyrkwje wot stata hišće přewjedźene njeje, je po joho dorozemjenju zanjechanjo, kotrež ma złe sćěhwki. Nihdźe njeje zakońskeje podłohi; zadźerženjo knježeŕstwa a sejma w należnosći płaćenja mzdow za duchownych njeda so z němskostatnej wustawu zjednoćić.

Wón wobćežowaše so na to, zo je joho, hdyž bě hišće minister kulta při prócowanju wo přewjedźenjo wustawy wjetšina sejma wopušćiła; jako dopokaz naspomni na Plauenske šulske stawkowanjo a Koslerowu należnosć; dale wobžarowaše, zo zakoń wo seminarach, kotryž je wón přihotował, so njeje přiwzał. We wšěch tychle należnosćach je wón jako minister w Barlinje wo wudaćo zakładnych zasadow wustupował.

Nětčiši minister kulta Fleisner na to rozłoži, kak je też wón w Barlinje na přewjedźenjo wustały tłóčił; wón je też dóstał naćisk, po kotrymž ma so cyrkwina należnosć rjadować (Reichskonkordat). Kultusowe ministerium přihotuje nětkle wo šulskich należnosćach 7 zakonje a dale 4 zakonje wo należnosćach jenotliwych wěrywuznaćow. Do wšěch tychle rjadowanjow pak přima pjenježne prašenjo, a nětkle njeje ani dosahacych pjenjez za trěbne běžne należnosće; cyrkwinske a šulske rjadowanjo pak njesmě přez to ćerpić. Kaž so zda, je za wěste woršty němskostatnoho knježeŕstwa rjadowanjo cyrkwje a šule žehliwe železo. Hdy potajkim k njomu dóńdźe, njemóže nichtó prajić, potom pak nastanje prašenjo: hač njeměło to krajne knježeŕstwo samo wot so sčinić. Wězo by to přećiwo němskostatnej wustawje běło. Njech też tónle němskostatny zakoń so wutwori na kajkižkuli bok, wón ze pokročnoho stojnišća wulke nadźije na njón njestaja. Wosebje starosće jomu też čini wozjewjenjo němskostatnoho knježeŕstwa, zo budźe při rjadowanju wukubłanjh nowych wučerjow wosebje też pjenježne hubjenstwo sobu rěčeć a tajke rjadowanjo hańić, kajkež wón sebi přeje.

Na to rěčeše k wěcy zastupjeŕ němskonarodneje strony dr. Beutler. Joho strona chce a budźe móc dočakać, doniž so tu naspomnjene należnosće wot němskostatnoho knježeŕstwa njezrjaduja. Wón so wjeseli, zo Weimarska wustawa, kotruž joho přećeljo sebi hewak runje njewaža, tola prawo na konfesionalne šule připóznawa. Zapósłanc Bürger z němskeje ludoweje strony sebi žada, zo bychu so wěriwi wučerjo za šulske zastojnstwo brali. Zasy hinajšoho měnjenja je njewotwisny zapósłanc wučeŕ Weckel. Wón měni, zo so docyła wo němskostatnu wustawu starać njeměli. a zo by knježeŕstwo duchownym wšón wliw we šulach wzało. Tu sadu němskostatneje wustawy, po kotrejž ma so nabožina w přezjenosći z wučerjemi jenotliwoho wěrywuznaća dawać, ma za njezbožownu. Na to žada sebi też komunist, zo mělo sakske knježeŕstwo wo němskostatnu wustawu so njestarać a puće po swojej woli hić. Jomu so zda, zo chce němskostatne knježeŕstwo rjadowanjo jenož wotstorkować, zo by hinajše wobstojenja dočakało.

Skónčnje poručа zapósłanc křesćanskeje ludoweje strony knjez **Hesslein**. Wón měni, zo so wo wotmyslenym wotstorkowanju rjadowanja tu naspomnjenych należnosćow přez němskostatne knježeŕstwo rěčeć njehodźi; kultusowy minister sam je přidać dyrbjał, zo leži wina w pjenježnym hubjenstwje. Derje by były, hdy by lěwa strona praktiske namjety k rjadowanju pjenježnoho hubjenstwa činiła. Křesćanska ludowa strona je za bórzomne přewjedźenjo Weimarskeje wustawy, tola na pjenjezy dyrbi so při tym dźiwać. Wón budźe tohodla też za demokratiski namjet. Wosebje wjeseli joho słowo zapósłanca dr. Beutlera (němskonarodnoho), po kotrymž tón swoju radosć na tym wupraji, zo tale wustawa znajmjeńša prawo na konfesionalnu šulu připóznawa. Zo je jomu tajka radosć (mjenujcy Beutlerjej) spožčena, ma so wón jeničcy křesćanskej ludowej stronje dźakować. Hesslein dale wuwjedźe, zo ma wón za cyle nuzne, zo so sakske knježeŕstwo němskostatneje wustawy dźeržı. Wukaz kultusowoho ministra wo należnosći nabožiny we šulach pak so wustawje přećiwja; tam je jasnje wuprajene, zo je nabožina porjadny předmjet we šuli. Tohodla su też joho přećeljo we němskostatnym sejmje so tamnoho knježeŕstwa w tejle wěcy doprašowali. Wón je měnjenja, zo tajke wukazy zawěšće k tomu njepřinošeja, zo by němskostatne knježeŕstwo sakskomu knježeŕstwu k woli wěc spěšnišo rjadowało. Wón dyrbi so tohodla też tym knjezam přitowaršić, kotřiž su přećiwo tomu

zo měli so zakonje we šuli a cyrkwi we Sakskej hižo doprědka přihotować. Kak by to docyła móžno było, hdyž zakładne zasady hišće zestajane njejsu? Hesslein skónči swoju rěč wuznawši, zo demokratiskim namjetam praktiskeje wašnosće njepřipóznawa, zo pak jim přihłosuje, dokelž dźěn też joho strona za bórzomne přewjedźenjo němskostatneje wustawy je.

Po krótkich słowach, kotrež hišće dr. Seyfert poréča, bu namjet demokratiskeje strony přiwzaty.

Němska.

Wo zestajenju wulkich polskich wójskow při rańšich němskich mjezach běchu njedawno wšelake nowiny wjele rozprawjałe; my běchmy posledni raz warnowali, zo njesmědźa ludźo wšěm powěsćam wěrić, dokelž maja nowiny při rozšěrjenju tajkich powěsćow wěste wotpohlady. Nětko je pólski zapósłanc w Barlinje wo tychle „wulkich wójskach" rozjasnjenjo podał. Po tym bjerje Pólska swoje wójska po postajenju w Ridzy z Rusami dokonjanym wot swojich rańšich mjezow wróćo, a to do městnow, do kotrychž jenotliwe regimenty słušeja. Też je skerje a hižo móžno, wójska w tychle krajinach ze wšěm k zeživjenju třěbnym zastarać hač hdźe druhdźe. — Dźiwajcy też na tele winy njeje ličba k wječornym mjezam sćehnjenych wójskow ženje tak wulka kaž to němske nowiny wudawaju. Takle zapósłanc. — Dopominamy tu, kak při serbskim hibanju němske nowiny z wulkej bojosću pisachu, kak Češa při sakskich mjezach wójska zestajeja, zo su Žitawu hižo wobsadźili a chcedźa so na Łužicu walić. A tola wuzna tehdyši sakski minister Lipinski, zo tam ani jenoho wojaka wjacy njestoji, hač prjedy.

— Němska je **hospodarscy** na Rusku pokazana, to je wot dawna na wšelake wašnjo přez nazhonjenja doswědčena wěrnosć. Ma-li so Němska zasy zběhnyć, dyrbi wona zasy wikowanske zwiski z Ruskej měć. W tymle zmysłu nadběhowachu tele dny w sejmje njewotwisni knježeŕstwo, zo bychu so tele zwiski bórzy zasy nawjazałe, a čohodla so to hižo stało njeje. Na to wotmołwi minister zwonkownych należnosćow dr. Simons. Zawodnje wuzběhny też wón, zo je za tyćo Němskeje kruty hospodarski zwisk z Ruskej cyle nuzny. Zo pak so tón nětkle hišće zasy wobnowił njeje, ma wšelake winy. Předewšim je w Ruskej wšón wobkhod njemóžny, dokelž su wosebja železnicy dospołne zničene; dźiwać so človjek jenož dyrbi, kak je sowjetomu knježeŕstwu přecy zasy móžno było, z tak wulkej spěšnosću swoje wójska wot jenoho bitwišća na druhe ćisnyć a to při tajkich njesměrnych dalokosćach, kajkež tam su. Dale ma so wopominać, zo tam nětkle jenož telko naplahuja, kelkož k swojomu samsnomu zeživjenju trjebaju. Hospodarski system bolšewikskoho knježeŕstwa nawjazanju hospodarskich poměrow zadźěwa. W theoriji by z cyła njemóžne było, z pomocu kapitalistiskich překupcow twory z Ruskej wuměnjeć. W Ruskej je kóžde privatne wikowanjo z khostanjom zakazane. To su wurjadne wobćežnosće, kotrež němskoho privatnoho wottrašuja, z Ruskej wobkhad hajić. Němskomu knježeŕstwu hišće njeje móžno, dla skóncowanja hrabje Mirbacha z Ruskej diplomatiscy wobkhadźeć. Kaž dołho so njeje za skóncowanjo našoho zastupjerja dosćčinjenjo dało, njemóžemy wobkhad z bolšewiskej Ruskej wobnowić.

Francózska.

Francózske nowe knježeŕstwo chce kručišo hač prjedawše swoje přez Versailski měr Francózskej přistojace prawa wobarać a jich dopjelnjenjo sebi wot Němskeje wunuzować, njeby-li ta chcyła dobrowólnje dopjelnić, na čož je so zwjazała. Knježeŕstwowy předsyda Briand je w tymle zmysłu při swojej nastupnej rěči rěčał. Z njeje tu najwažniše přinošamy, přetož wona nam někak stojnišćo wobswětla, z kotrohož Francózska přećiwo Němskej so ma. Njesměmy mjenujcy zabyć, zo njeje wójna jenož předobytym njewuprajnje zeškodźała, ale też někotrym dobyćerjam a to předewšim Francózskej. Zo ći nětko wězo hladaja, kak swoju škodu někak wurunaja, je zrozemliwe, a zo při tym wězo toho so dźerža, kotrohož maja we swojej mocy, je też wěste. Zdobom ma francózski lud za winikow wšoho přez wójnu jomu načinjenoho hubjenstwa němske wójsko a tak němski lud.

„Mamy měrowe zrěčenjo z Němskej, tola nimamy měra, kotryž móhł trajny a wobstajny być, měra wutrobnosće a morale, kotryž hospodarske prawa Francózskeje potwjerdźi a bjezstrašnosć Francózskeje zawěšći. Tule bjezstrašnosć jenož docpějemy, hdyž budźe Němska wotbrónjena. Swój zapusćeny kraj a swoju skóncowanu industriju možemy jenož potom znowa natwarić a naše financy wurunać, hdyž Němska wobškodźenjo zapłaći, kotrež jej měrowe zrěčenjo napołoža. W tymle nastupanju nam zwjazkarjo swoju pomoc poskića. To sebi w mjenje prawa a prawdosće žadamy, za kotruž smy wojowali a dobywali. Njespokojnosć, kotraž na swět tłóči, móže so jenož zběhnyć, hdyž so žałostna njeprawda wot wčorawšoho wuruna. Němska je zbita, tola žana z jeje fabrikow njeje so wupusćiła, jeje wupłodźace mocy su cyłe wostałe a samo hibanjo pjenježnoho kursa, kajkež je jomu poraženjo napołožiło, jomu w najdalšej měrje nadźiju na hospodarske wupřestrjenjo wotewrja. Nuzne je, do prědka widźeć, zo Němska ruče stanje. Daloko wot nas je mysl, jej zadźěwki činić, tola napřećiwnosć mjez děrjemćom luda, kotryž je nadpadnył a bu poraženy, a po zahubjenju luda, kotryž je dobył, to najelementarniše začuwanjo rozłobja. Mamy móc; móhli a bychmy rozemili, ju wužić, hdy by trjeba było, zo bychmy Němskej ruče předewšěm podpisane winowatosće nanuzowali. Tola republikanska Francózska je po swojim wašnju měrna, a měr chcemy Němskej přinjesć, zo by přewzate winowatosće dopjelniła. Francózska sebi wšo žada, štož jej zaleži, wona sebi njeżada, štož je njemóžne. Tola nětkole dyrbi dołžnik wšě možnosće zapłaćenja ze pjenjezami, naturalijemi a z wobdźělenjom wšeje družiny k lěpšomu wěrićela přewjesć. To je jenož prawda.

Po našim měnjenju hodźi so tónle zamě jeno z přezjenosću mjez zwjazkarjem i

Radlubin: Kak je so stało, zo su we Łužicy wšitke winicy zahinyłe.

Legenda wo swj. Pětru.

(Pokračowanjo.)

Knjez faraŕ přindźe na klětku a wozjewi hrónčko ze swjatoho sćenja, na kotrež chcyše so při předowanju złožować: „Symanje, syno Jonasowy, tebi dam kluče njebjeskoho kralestwa." Tute słowa swj. Pětra dospołnje za njoho zajimachu. Po swjatym sćenju pak předowaše knjez faraŕ wo Symanje-Pětru, kotrohož je sebi Knjez za swojoho naměstnika wuzwolił. Wopisowaše khudoho rybaka na galilejskim morju, Symana a joho horliwosć, z kotrejž je hnydom na prěnje słowo: „Sćěhuj mje!" wopuščiwši wšitko swojoho Knjeza sćěhował, z kotrejž je stajnje swojomu dobromu mištrej přiwisował, haj do smjerće z nim hić chcył, kaž je to za poslednjej wječorju swjatočnje přisahał. Haj, wěrno, wulka a wulcykhwalobna běše joho horliwosć; ale dokelž Syman jenož na sebje samoho twarješe, padźe hłuboko we swojej słabosći: słaba žónska, służowna w Kajfasowym dworje, joho zatraši, zo swojoho dobroho mištra trójcy za sobu zapře. Hlejće tu horliwoho człowjeka we swojej słabości! Wón pak je, hdyž Knjez na njoho smilnje pohlada, nic jeno hórcy zapłakał tehdom a hnydom z dwora ćěkał, ale cyłe swoje žiwjenjo pře swój pad sylzy ronił, zo su sebi joho hórke sylzy same rěčki po licomaj wužłobiłe. A skutkowawši pjećadwaceći dołhich lět w Knjezowej winicy je skónčnje Knjeza horliwje sćěhował po křižowym puću. Hlejće tu słaboho człowjeka wot Boha podpjeranoho! Tak je swj. Pětr rjany přikład horliwca a pokutnika, kotryž pak sam ze sebje ničo njezamóže ale dyrbi so na Boha zepjerać. Joho maja wšitcy sćěhować, potom Bóh też jich zasy wobhnadźi a powyši.

Swj. Pětr jara swěrnje připosłuchaše; často kiwny z hłowu: „Haj, cyle prawje, tajki je Syman był!" zašepta z ćicha. Ćežko běše jomu też jeno na wokomik swoju kedźbliwosć wot prědarja wotkhilić a tola chcyše też trochu za ludźimi pohladać; wšak bě tohodla přišoł. Z wulkej spokojnosću pak přecy widźeše, kak wšitcy, też pokorni członicy, z wočomaj a z wušomaj móhł rjec na prědarju swěrnje wisachu. Hdyž pak wuhlada před sobu muža drěmajo kiwkać, rozhori so z hněwom khětrje jara a hižo chcyše joho kruće do khribjeta zestorkać a naswarjeć: „Kak dha móžeš takle njerodnje na prědowanju spać! Njespi tola, zo sebi krasneje hodźiny njepřespiš!" tu dopomni so na sebje samoho. A pokornje biješe na swoju wutrobu a pomysli: „Ach, ja khudy hrěšnik, sym sam Knjezowu najwažnišu hodźinu we wolijowej zahrodźe njerodnje přespał. Dobry mištr dyrbješe nam wšitkim třom hórcy porokować: „Tak njemóžeće ani hodźiny ze mnu wotućeni być a strażować!" Haj, haj, duch drje je zwólniwy, ale mjaso je słabe! Potom poskuba toho muža zwaha za ramjo a pokaza jomu z porstom kiwajo přećelnje na klětku. To težto muž hnydom zrozemi a posměwknywši so wobroći swoju kedźbliwosć na klětku. Na kónc prědowanja wšak hišće dale pytny, zo někotři zdaleni wot njoho woliwknychu, wón pak jich přećelnje zamołwješe a to ćim radšo, dokelž widźeše, zo jich susodźa bórzy zasy budźachu. „Haj, tak skutkuje bratrowska lubosć", mysleše; „to so mi jara na tych dobrych ludźoch lubi. Lubosć je wšak dobroćiwa a też sćerpna."

Po prědowanju skubny swj. Pětr swojoho susoda a wopraša so, kak knjez faraŕ z mjenom rěka. A hdyž bě zasłyšał, zo z křćeńskim mjenom Jakub rěka, mysleše zasy: „Ah, to je swjatoho Jakubowy bratr po mjenje! Pěknje, pěknje. To chcu sebi derje spomjatkować a njecham nihdy zabyć, dokelž je tak rjenje prědował. Chcu hnydom domoj došedši swj. Jakubej rjec, zo by joho tola prawje horliwje před Božim trónom zastupował. A też ja chcu pola swojoho dobroho mištra słowčko za njoho zapołožić, zo bych jomu něhdy, hdyž do njebjeskich wrotow zakłapa, hnydom wotewrić móhł.

Hdyž po prědowanju knjez k wołtarjej přindźe, načahowachu mnozy, wosebje ći, kiž w zadnich ławkach sedźachu, šije. Běše wšak to cuzy knjez, docyła jim njeznaty. Swj. Pětr słyšeše we swojim susodstwje prajić: „To je wysoki knjez z Budyšina, ko-

docpěć. Budźemy wšo činić, zo bychmy přezjenosć a přećelstwo zakhowali.“

W jenej druhej rěči z 21. t. m. wón dale wuwjedże: „Zwjazkarjo maja prawo, wěsće dozhonić, hač Němska so na wšě wašnjo prócuje, swoje winowatosće dopjelnić, hač wona wšě swoje srědki mudrje nałoža a skónčnje, hač wona dźěl tychle srědkow njezamjelči.“ Dale měnješe: „do wójny bě we Němskej 500000 zastojnikow, nětkle staj jich dwaj milijónaj. Skandal by był, by-li wona bankerot sčiniła. Za čas wójny je sebi Francózska pjenjezy we wukraju požčowała, Němska pak ničo. Hdyž su jeje kasy prózdne, dha su tola jeje poddanjo so wobohaćili. Ći maja nětko zhromadnje za to stać, zo może Němska swoje winowatosće dopjelnić.

Dwě lěće dołho njeje sebi Francózska žanoho płaćenja swojoho dołha žadała. Hdy by Němska ze swojimi njezranjenymi podkopkami a fabrikami sebi wšě dźěle swěta wotewrić směła, bychi ći, kotrychž je přimała, jej přewostajeni byli. Francózski lud a sejm wot swojoho knježeństwa wočakuje, zo jomu joho dobyće a płody tohole dobyća k wědomju přinjese.“

Słowjanska.

W Českosłowakskej chcedźa kruće přećiwo lichowarjam zakročić. Knježeństwo je sejmej předpołožiło zakonjowy namjet, po kotrymž měli ći, kotřiž płaćizny předróža, nic jenož do jastwa wotsudźeni być ale też k nuzowanomu dźěłu, kaž na př. k twaram železnicow, rjedźenju hasow a drohow a popobne. Tele khostanjo mělo znajmjeńša tydźeń, najdlěje lěto trać; za nje njeby so mzda płaćiła, jenož swójbnym khostanoho by so měła podpjera dawać. — Cyle wěsće je tajki wotpohlad dobry, změje pak so też na to hladać, zo so joho ći najhórši njezwinu po němskim prajenju: małych paduchow wobwěšeju, wulkim dadźa běžeć.

Mała ententa so dale wo swoje dotwarjenjo stara. Předewšim dźěła na tejle wěcy českosłowakski minister dr. Beneš. Kaž so zda, du joho wotpohlady nětkle na to, zo by też Italsku do tohole zwjazka dóstał. Tak znajmjeńša wułožuja sebi němske nowiny joho wotmysleee pućowanjo do Italskeje. Je wšak wěste, zo Italska hižo tak derje z Francózskej njestoji kaž snadź před hišće 3 lětami; hač pak jeje interesy so tak z francózskimi překuja, zo by so wona wot wulkeje ententy wotdźěliła, je tola hišće jara dwělomne. To dźěn je wěste, zo italskim knježićerjam tajka kročel, mjenujcy někajkoho zwjazkarja wopušćić, čežko było njeby; stawizny to wobswědčeja. Skónčnje pak je wša politika wuplód rozważenja z wužitkoweje strony a ženje ze strony swěry. Na druhi bok pak ma so też rozważić, hač by Italskej lohcy było, so k zwjazkej přizamknyć, do kotrohož też Južnosłowjanska słuša. By tola dźiwne było, hdyž bjez tymajle dwěmaj statomaj w přichodźe njeby tajkich rozdwojacych prašeni wjacy było, zo byštej hromadźe w lubosći, znajmjeńša pak w znjesliwosći wutrać móhłoj. Adriatske prašenjo tu jenož z narodnosćinoho stojnišća sobu nutř njepřima, ale też z hospodarskoho.

Rěka potajkim, zo chce Beneš Italsku za mału ententu dobyć. Jako wina naspomina so wosebje to, zo so tale mała ententa na prjedy wotmyslene wašnjo wutworić nochce. Wina na tym stej pječa předewšim Serbija, a Pólska. Ta wěc wšak njezda so tak njewěrna być; tola njeje tak zła, zo njebychu so wobstojnosće też jónu přeměnić móhłe. Do małeje ententy chcedźa Češa wosebje měć; Južnosłowjansku, Bołharsku, Rumunsku, swój stat, a hdy by so hodźało, też Pólsku. Nětko pak su poćahi mjez Českej a Pólskej Tešinska dla hišće napjate a drje też hišće khwilu wostanu. Přećiwo zastupej Bołharskeje do tohole, ze słowjanskoho stojnišća powitajomnoho wotmyslenja je Serbija; wona njemóže zabyć, zo je Bołharska jej we swětowej wójnje do khribjeta padnyła a tak jeje prěnjotne podleženjo přećiwo zjednoćenej Awstriji a Němskej zawinyła, podleženjo, kotrež je tak njewuprajnje wulke njezbožo na cyłu Serbiju přinjesło. Wona mjenujcy ma wojeńske wujednanjo z Pólskej zhromadnoho stracha dla, kotryž woběmaj z ruskeje strony hrozy. Tak pak njemóže do zwjazka zastupić ze statom (Českej), kiž nima dobrych poćahow k Pólskej.

Po tychle wobstojenjach zda so nětko tónle porjad wuwiwać: hromadźe słušataj předewšim Južnosłowjanska a Českosłowakska, ke kotrejž měła po němskich nowinach Italska přistupić. Jedyn druhi zwjazk wobstoji mjez Pólskej a Rumunskej, ke kotrymajž skoro wěsće w bliższim času Bohańska přistupi. Při tychle wobstojenjach pak drje tola njewostanje; cyle wěsće póndźe prócowanjo českosłowakskich knježićerjow, — w tymle ludźe je słowjanska mysl a tak zjednoćenjo wšěch słowjanskich statow najžiwiša — za tym, zo byštaj tejle dwaj cyłkaj so do jenoho jeničkoho złałoj a zo by do njoho po času, hdyž budźe ruski lud zasy swój a strowy, też mócna Ruska so přitowaršiła.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Njedawno wotmě tu demokratiska strona zhromadźiznu swojich dowěrnikow. Wona ma wosebity sekretariat w Budyšinje; wo toho dźěławosći rozprawješe kuježefstwowy radźićeł dr. de Guehery. Postaji so, zo ma so jako přinošk wot zapisanych sobustawow tejele strony štwórčletnje zběrać 5 hriwnow. Wosebje zajimawe z rozprawy pak je tale sada: „Na należnu radu budźe so serbskomu hibanju najwjetša kedźbliwosć wěnować.“ — Smy wćipni, we kajkim zmysłu ma so to zrozemić. Hač dotal po našim dopomnjeću tale strona ani kusćičk lubosće za Serbow pokazałe njeje; tuž snadź chce tele wobkedźbowanjo wobstarać, zo by w prawym času serbskim prócowanjam napřeco dźěłać móhła. Abo su so přez wukónc poslednjeje wólby do sakskoho sejma wěsći powučić dali, zo tola maja też Serbow kedźbu měć?

— Knjez P. Bruger, wyšši wučeř na tudomnym katolskim wučeřskim wustawje, dotal sobustaw měšćanskoho zastupjeństwa, bu do měšćanskeje rady wuzwoleny.

---

ryž je pola knjeza fararja na wopyće.“ A nětko joho susod z nowa sylnje šiju k wołtarjej naćahowaše. Też swj. Pětr. Tola joho njezajimaše knjezowa wosoba, ale joho drasta při wołtarju. Wo njej chcyše so přepokazać a spokojnje sebi potom wuznawaše, zo je nimale tasama drasta, kajkaž je so w prěnich lětstotkach křesćanskeje cyrkwje za Božje służby zawjedła. Ryzwo ze křižom je znamjo Knjezowoho słódkoho přaha a lohkoho brjemjenja. Dołha běła alba dopomina na bělu drastu, z kotrejž je Herodes Khrystusa wusměšał. Cingulum wokoło ćěła woznamjenja Knjezowe powjazy. A manipl (rukowny šat) z budźuje měšnika, zo też potu a wšěch njelubosnosćow w Knjezowej służbje so stróžeć njesmě. „Haj, takle je prawje“, spominaše swj. Pětr: „wšudźom, wosebje pak při wołtarju budź měšnik też před wočomaj druhi Khrystus.“

Zasy hrimotachu, bubotachu, juskachu pišćele, tola hdyž běchu so z milišimi hłosami změrowałe, zanjese pobožny lud kěrluš: „Chcemy so k Bohu modlić!“ z nim zaměr swojeje přitomnosće a pobožnosće sebi wuznawajo. A swj. Pětr spěwaše zasy horliwje sobu. W dalšim běhu móžeše spóznawać a też přecy wjesele připóznawać, zo cyła zhromadźizna jara pobožnje wšitke dźěle a wobrjady při wołtarju pak ze swojimi kěrlušemi, pak ze swojimi modlitwami přewodźa; wšak ma tola kóžda človječa wutroba přecy wosebite należnosće a žadosće, kotrež chce Božej dobroćiwosći sama za so poručeć. „Wěrno wšak je“, tak naspominaše sebi jónu swj. Pětr z dobom zamołwjejo: „Bože służby a jich wobrjady su so mnoho skrótšiłe pornjo prěnim japoštołskim časam, ale we swojich hłownych a ważnych dźělach su tesame wostałe, kajkež su je japoštojojo po Knjezowym nawjedowanju założili. Časy wšak so wšelako měnjeja a ludźo z nimi. Wulka horliwosć prěnich křesćanow je so ze swěta zhubiła. Dźěći Boże maja so mjez dźěćimi swěta kruće bědźić, zo bychu wobstałe, a tajke bědźenjo wjele časa zpóžera. Skónčnje je krótki kus a dobry kus přecy hišće sto króć lěpši, dyžli dołha rozpjeršenosć a dołha wostuda.“ A swj. Pětr so jich krótšej pobožnosći dale njedźiwaše. Też to wón smilnje zamołwješe, hačrunjž so jomu njespodobaše, zo někotryžkuli wokolnje wokoło pohlada, abo ze susodom pošepta, abo so na njoho też wusmja. „Pětrje, Pětrje, njesudź jich překruće: njeje też twoje mjeno něhdy na čertowej kruwjacej koži stało?“ A swj. Pětr dopominaše so do zańdźenosće, hdyž bě hišće ze swojim dobrym mištrom po serbskej Łužicy khodźił. Něhdy na njedźelskich kemšach wuhlada swj. Pětr čerta za wołtarjom. zo měješe tam přecy jara nuzne z kruwjacej kožu so ćahać. Pódla pak wudźeraše wob rózk wołtarja jara kedźbliwje do ludźi. A štóžkuli wokoło so pohlada, abo ze susodom zašepta abo so wusmja, toho napisa hnydom na kruwjacu kožu. To pak jeno tohodla, zo by jich potom na prawdźe Božej wobskoržował a Bože służby a Božich służownikow hanił a směšił. Tych mjenow pak běše skónčnje tajka mnohosć, zo kruwjaca koža ani njedosahaše. Tuž zakusny so čert do jeje kromy, zo by ju naćahnył. Zuby pak so jomu wobsunychu, a čert prasny ze swojej twjerdej heju tak kruće do murje, zo hnydom čornu dźěru do njeje wutłóči.

Tomu, dokelž běše to tak nimo měry směšne, wusmja so też swj. Pětr; njemóžeše wšak sebi pomhać. A čert napisa też joho mjeno na kruwjacu. „Haj, haj, mój Pětrje“, tak radźeše sebi nětko swjaty Pětr z ćichim posměwkom, „štóž stoji, tón tola přecy hladaj, zo njeby padnył; duch drje je zwólniwy, mjaso pak słabe.“ Tuž też nětko njechaše dobrych ludźi tu kruće sudźić. Mjez přežohnowanjo klakachu so wšitcy na kolena, też cłónicy při cyrkwinych durjach pokłonichu so na jene koleno. „Čohodla dha nic na wobej kolenje?“ rozhori so zwoprědka swj. Pětr. „Njejstej dha wobej kolenje k tomu, zo byštej so zhibowałoj a pokornje kłoniłoj?“ Ale też tu namaka hišće zamołwjenjo: „Kamjeń wšak je woběmaj kolenomaj nadobo přetwjerdy.“ Cyła pobožna zhromadźizna pak podnuri so do hłuboho mjelčenja. „Prawje tak, hdyž Knjez přikhadźa njech wotmjelknjetej hort a jazyk, a wutroba sama rěč jomu słowa česće, dźakownosće a lubosće!

(Pokračowanjo.)

Z Budyšina. Na automobilnej čarje Budyšin—Kamjenc—Kinsbórk so wot wot 22. 1. 1921 jězdny plan přeměni. Jězby 5, 5a a 6 so wo 20 mjenšinow pozdźišo połoža. Přichodnje jězdźi auto:

Jězba 5:

z Budyšina z automobilneje kólnje	12,20
wot Budyšina (dwórnišća)	12,30
do Kamjenca (hotel Lehman)	2,00

Jězba 5a:

z Kamjenca (hotel Lehman)	2,10
do Kinsbórka	3,00

Jězba 6:

z Kamjenca (hotel Lehman)	2,10
do Budyšina (dwórnišćo)	3,40
do Budyšina (automobil. kólnje)	3,50

Ze Židowa. Mjez tudomnym šulskim předstojićerstwom a wučeŕstwom sta so njedawno rozmołwa wo wudźělenju nabožneje abo swětneje wučby. Po dlějšej rozmołwje wobzamknychu wučerjo jenohłósnje, zo budźa wot nětka swětnu wučbu město nobožneje dawać. Zdobom proša šulske předstojićerstwo wo podpjeru k zawjedźenju swětneje wučby. K tomu ma so bórzy zhromadźizna powołać. W tym wobhonjeny wučeŕ změje tam rozwučacy přednošk. — (Přisp. red.: Židowska šula je evangelska; katolske dźěći khodźa tu khwilu hišće do Budyšina do tachantskeje.)

Z Jawory. Minjenu njedźelu knježeše w Hajnšec domje, haj nimale w cyłej wsy, wjesołe žiwjenjo. Wobsedźeŕ małeje žiwnosće, Jakub Hajnš a joho mandźelska Marja rodź. Zyndźic z Wučkec, swjećeštaj 25 lětny potajkim sľěborny mandźelski jubilej, na kotrymž so přiwuzni a wjesnjenjo wobdźělichu. Poŕěčachu-li hižo pletwy a wosebje sľěborny wěnc wo lubosći, dha hakle mnohe drohotne dary, kotrež při tutej składnosći dźěći jubilarow a přećeljo wěnowachu. Też Posoł přeje swojimaj wotebĕrarjomaj wjele zboža.

Z Khrósćic. Architektej Rudolfej Cyžej, twaŕskomu mištrej w Khrósćicach, je Drježdźanska rada při składnosći powšitkowneje wustajeńcy naćiskow a wukonjenych twarow architektow Němskeje Gottfried-Semper-myto, to je pućowanske stipendium za lěto 1921 spožčiło.

Z Khrósćic. Njedźelu 23. januara wotmě naše towaŕstwo kat. młodźencow swój 2. załoženski swjedźeń. Po powitanju knjeza staršoho Lebzy, hrajachu sobustawy towaŕstwa žortny kruch: „Kukečanski łazeńk". Wšitcy wulkotnje hru předstajachu a byrnjež wosoł był. Na to sćěhowaše „Bosćij Klibora", kiž je so z dalokeje Ameriki, hdźež je mnohe złota narył, wróćił do swojeje narodneje wjeski, do Zaječkec. Hrajerjo też tu dospołnje spokojichu. Knjez kapłan Cyž poŕěča hišće kek óncej někotre słowčka. Dołho njetraješe, a tu póčnjechu hercy dźěłać a nóžki spěšne so dachu do wobwrótnej rejki, kiž so při tajkich přileżnosćach tak khětře njezabudźe. — Młodźency woprawdźe derje hrajachu a nětko je so čas přiblížił zo też jónu z něčim ćežkim wustupja, z hru, kiž sej też kharakterne róle žada. Přetož njesměmny při lutych žortach a směchach na wšo druhe zabyć, kaž na khutne hry. Tak doprědka z krutej mužskej wolu a młodostnym zapalom za wěru a Serbstwo.

Z Ralbic. Spěwaŕske towaŕstwo „Lilija" poskići nam njedźelu 23. januara zabawny wječor wjesołoho razu, kotryž běše najebać howrjacych wichorow, dešćowych a sněhowych mjećelow, błóćanych šćežkow a pućow jara derje wopytany. Z wjeselom móžeše tohodla nawjedowaŕ towaŕstwa knjez wučeŕ Hajna-Konječanski, po zawodnym spěwje: „Sedźała na lipje" nahladnu syłu hosći ze susodnych wsow a wosadow powitać, wosebje šwarnu čŕjódku nam přecy swěrnych Rakečanow. Potom słyšachmy 4 hłósne měšane khóry: „Hólčik so rady ženješe", „Ptači kwas", „Ha, sy-li mi moja lubka stajne swěrna", kotrež buchu wšitke z wulkej musikalnej wustojnosću a wobsahej słowow přiměrjenym začućom rjenje a hładcy přednjesene. Samsnu khwalbu zasłuža na to sćěhowacy starosławny a přecy zasy rady słyšany mužski khór: „Won, won, na hońtwu wjesołu", kaž też drje mjenje znaty dwójny kwartet: „Ćep wutroba, ćep wjesele" (wot Kleibera). Za wšitke tute poskićenja připosłucharjo z mócnym přikleskom kwitowachu. Po přestawcy zanjese nam hišće knjez dirigent sam šćipliwy a šibały solospěw: „Rjane ličko, hładke słowa . . . kusk falša do swěry rady naměša so", a potom sćěhowaše hnydom druhi dźěl zabawy, wjesoła hra: „Hdyž Kocor kamor ćazaše" (wot Mikł. Hajny). Wobsah hry njechamy tu wopisować. Wona je woprawdźe połna dobrych žortow, šibałych pryzłow, komiskich wokomikow a předewšĕm połna žiwjenja, štož z toho spóznaješ, zo nimala wšĕ hłowne wosoby w ćazanym kamorje pobychu, a zo běštaj při skónčenju dwaj zbožownaj poraj — abo běchu jich tři?

Wosebje zajimawe bě, zo přecy wjacy a wjacy wosobow na jewišću so zjewi, doniž skónčnje cyła scena z wjesołym, originalnym towaŕstwom wopytarjow swjedźenja třělcow so mjeŕwješe wobraz to pisanoho žiwjenja w barbitej pyše. A hdyž hišće přistajimy, zo ani wjesoły spěw ani wuskočna rejka na jewišću njepobrachowaše, potom drje kóždy hešej wěri, kotrež na prěnjej stronje hry čitamy: „Žort je stajnje z dobrym lěkarjom był". Hrajerjam pak, mjez kotrymž wjele znatych wobličow wuhladchmy, wšitkim dźak, připóznaćo a sława! Towaŕstwo ma też we tutym nastupanju wuběrne mocy a na hłownych wosobach bě widźeć, zo k prěnjomu razej zjawnje njewustupichu. Zo njebychmy žanoho z nich ranili, nikoko wosobinscy njemjenujemy. Wuzběhnjene pak njech je dobre nawuknjenjo, wobknježenjo a zažiwjenjo kóždoho jednotliwoho do swojoho podźěła, kaž też spěšne a hibite hromadźeskutkowanjo wšĕch. Přez to dźěn wosebje wjeselohra swoju dospołnu skutkownosć hakle dócpěje. — Tak je so wječor nanajlěpje poradźił, a zbywa jenož „Liliji" za jeje prócu dźak wopytarjow wuprajić. — Jako nowinku zapisujemy, zo so město programow nowa knižka, hru wopřijacy předawaše. Tak hra hnydom po stach do ludu přińdźe a trajacy wužitk přinjese, tym, kiž ju widźachu, kaž też tamnym, kiž přińć njemóžachu a so tak znajmjeńša přez čitanjo z njej zeznaja.

Hra so póstnicy njedźelu we Konjecach wospjetuje a so tym, kotřiž do Ralbic přińć njemóžachu, wosebje Šulšecy atd., móžnosć poskića, sebi hru hišće wobhladać.

Z Kulowa. Minjenu sobotu 29. januara swjećeše wysokodostojny faraŕ, duchowny rada Robert Krausa, swoje 85 lětne narodniny. Bóh zdźerž joho strowoho a spožč jomu po tutej časnosći wěčnu krónu.

Z Kamjenca. W nocy k 21. januaroj su we Swinaŕnje 4 konjace mocy sylny elektriski motor, 5500 hriwnow hódny, ze zamknjeneje bróžnje kradnyli. Paduchow, tŕoch pachołow z tamnišeje wokoliny, su zajeli. Motor su w Biskopicach zaso wuslědźili. Tam bě napadło, zo 2 mužaj něšto jara ćežke njeseštaj. Najprjedy wudawaštaj, zo mataj mosaz. Wobsedźeŕ njewědźeše hišće wo padušstwje, a hižo so jomu powěsć poda, zo je pokradnjeny motor wuslědźeny. Naša serbska młodosć je też daloko přišła!

Z Drježdźan. Naša Jednota měješe tu 25. wulkoho rózka wječor w „Reichshallen" na Palmowej drozy swój 42. załoženski swjedźeń. Rjana ličba wopytarjow bě so tu zešła, mjez nimi też wjele lubych sobubratrow z evang.-luth. towaŕstwa Čornoboha, tak zo bě žurla přepjelnjena. Swjedźeń wotewrł so ze zahorjacej, najprjedy serbskej a potom němskej rěču wysokodostojnoho knjeza kapłana dr. theol. Jakubaša. W njej nas wón napominaše, zo dyrbimy k swojomu narodej też w cuzbje so dźeržeć a serbske pismowstwo hajić, tohodla dyrbi też kóždy katolski Serb „Kat. Posoł" čitać. Na to zaspěwachu sobustawy Jednoty nam rjane spěwy, kaž „Pod křižom drjewjanym" wot B. Krawca; „Kak dźiwnje swět so wobroća", wot Pilka. „Běž sotřička do zahrodki" wot Wjacsławka. Dale zahrachu nam rjenje knježna Hana Grofic, knjez wučeŕ Böhmak a knjez Michał Heidan wjeselohru: „Na kwasnym pućowanju". Po krótkej zastawcy zaspěwachu nam naše sobustawy zasy: „Zerja so šĕrja"; „Hačrunje doły, hory" wot Abta a „Sedźało holčo pod dubom" wot B. Krawca. Jako přidawk poda hišće knjez wučeŕ Böhmak kuplej: „Zady našej starej bróžnje." Nětk stupichu reje do swojoho prawa, kotrež nas hač do tak skoku so přibližaceje policajskeje hodźiny, na kotruž so tu kruće kedźbuje, hromadźe widźachu. Wutrobny dźak słuša wosebje knjezej wučerjej Kokertej, kotryž spěwarjow nawjedowaše a bě z njewuprajnej prócu spěwarjow wuwučował. Dale dźak wšĕm spěwarjam a wšitkim, kotřiž su k tomu přinošeli, zo so hodźeše swjedźeń tak ryzy serbski wuwjesć. Zwjeselace bě, zo tak wjele narodneje drasty tu wohladać móžachmy a też, zo běchu nas z lubeje Łužicy wopytali. — Nětko dyrbimy też na to dźěłać, zo by kóžda luba Serbowka a Serb w Drježdźanach też sobustaw Jednoty był. Tuž přińdźće kóždu wutoru, hdyž so někak woteńć hodźi, do „Dampfschiff-Hotel" Münzgasse, kotraž leži mjez kralowskej cyrkwju a Frauenkirche. Też Serbjo, kotřiž do Drježdźan přińdu, njech nas wopytaja, tak zo by też přez to naše towaŕstwo so posylniło.

Serbska rěč w šulach. Serbska rěč ma so po wukazu ministra za ludowe zdźěłanjo nětko w Lěhničanskim a Frankfurtskim wokrjesu runje tak wučić, kaž pólska rěč we Hornjej Šlezskej a Wječornej Pruskej. Serbski rěčace dźěći maja so pódla němskeje wučby też serbski pisać a čitać wučić, kaž sebi starši to žadaja. W srjedźnej a hornjej rjadowni ma so wob tydźeń tři hodźiny serbski wučić. Knježeŕstwo pak móža hižo w delnjej rjadowni serbsku wučbu zawjesć a ju hač na 4—6 hodźin wob tydźeń wupřestrěć. Druhe rozwučenjo serbskich dźěći ma so tak daloko skrótšić, zo so dźěći njepřenapinaja.

Napoleon.

(Kónc.)

Na kupje Elby donošowachu jomu joho tajni agentojo, kak so francózski lud spjećowaše njemudromu knježenju Bourbonow, a tak rosćeše njespokojnosć dźeń a bóle. Też wulkomócnaŕstwa (Pruska, Ruska, Jendźelska a Awstriska) běchu sebi dla pólskoho a saksкoho prašenja do włosow zajěli a Wienski kongres so rozdwojił. Kaž błysk dyri powěsć wo Napoleonowym nawróće do Francózskeje, do rozdwojenych zwjazkarjow a zalěpi dźěru, přez rozkoćeńcu nastatu. Wječor 20. měrca 1815 přićahny Napoleon na čole njeličomnych čŕjódow do Pariza, hdyž běchu Bourbonowje dźeń prjedy wućekli. Wot 4. meje 1814 hač do 28. małoho rózka 1815 bě na kupje přebywał, stajnje wobkedźbujo politiske położenjo Europy. „Joho hwězda" jomu

dobre wěšćeše. Bjeze wšoho krejpřeleća nastupi stare knježstwo a namaka krutoho přiwiska mjez wojakami a ludom. Liberalnu stronu, kotraž jomu přećiwješe, doby z tym, zo 22. apryla jedyn přidawk ke kejžorowej wustawje da. 1. junija zhromadźi wšě deputacije zarjadnistwow, wójska a łódźstwa na Marsowym polu w Parizu, hdźež nowu wustawu wozjewi a jomu jako kejžorej so hołdowaše. Ale wukraj njechaše ničo wjacy wo nim wjedźeć. Podarmo prócowaše so wo zwjazk z Ruskej a z Awstriskej.

Mjez tym wutwori sebi nowe wójsko a ćehnješe na belgiske hona, zo by zjednoćenju Jendźelčanow z Prusami zadźěwał. 16. junija zbi Prusow, pola Ligny. Potom wobroći so na Jendźelčanow (Wellington), bu pak poražen a to docyłnje, dokelž Prusojo pod Blücherom w prawym času na pomoc přićežechu. Po tutej poražcy poda so ruče do Pariza — 20. junija —, ale sejm bě jomu njepřećelcy zmysleny a žada sebi wot njoho, zo by so knježeństwa wzdał. Hižo 22. junija to sčini k lěpšomu swojoho syna Napoleona II., štož pak komora njepřipózna. Hač do 29. junija wosta hišće we Malmaiwu a chcyše 3. julija wot Rochefort do Ameriki wućeknyć. Ale přistaw bě z jendźelskimi wójnskimi łódźemi wobstupjeny. Tohodla staji so pod škit pryncregenty (pozdźišoho krala Jurja IV.). Ale zwjazkarjo jomu připowědźichu, zo ma swój dom přichodnje na St. Helena. Tam je před 100 lětami zemrěł.

Historiski dramat, kiž so w přichodnych dnjach dźěćom a dorosćenym předstaji, zaběra so z časom wot Elba hač do Waterloo. Napoleonowy nawrot do Pariza hač do joho poražki mjenuje so w stawiznach tež „100 dnjow“. Wot 20. měrce 1915, hdyž do Pariza hač do joho poražki mjenuje so w stawiznach tež „100 dnjow.“ Wot 20. měrca 1815, hdyž do Pariza přićahny, hač do 22. junija bě nimale sto dnjow zašło.

Wobšěrne přihoty a pruhi za předstajenjo hry su tak daloko hotowe a „Lipa Serbska“ so nadźija, zo Serbja přez prawje bohaty wopyt ze wšěch stron swój zajim wopokazaja. Wšitcy budźa nam lubje witani. Potajkim za dźěći póndźelu w 3 hodźinach, za dorosćenych srjedu a štwórtk w 5 hodźinach.

Za hru samu je přez 50 wosebitych drastow trěbnych, a kulisy, kotrež maja trochu historiski raz woznamjenić, su wosebje z Drježdźan so skazałe. To a ćišć knihi, kaž hisće mnohe druhe potrěbnosće, podroža wězo předstajenja. Tohodla je bohaty wopyt trěbny, zo so wudawki wurunaja a rjana šerpatka za dobru wěc — mjenujcy podpjeranjo wudaća serbskich šulskich knihi — by zbyło.

Kamory za drastu, vertika komody, truhi, dospołne wuhotowanja, wokna na zažne rjadki, kamory přeč muchi, kajkežkuli porjedźeńki
spěšnje a tunjo zhotowja
nowe blidarstwo
Józefa Leski w Kukowje.

Cyrkwinske powěsće.

Pjatk, 21. januara **nastupi najdostojniši knjez praelat Skala swjatočnje swoje mjeztymne rjadowanjo japoštołskoho vikariata w sakskich herbskich krajach.** K joho powitanju běchu so wobej katolskej duchownej wyššnosći, mjenujcy duchowni a swětni vikariatni radźićeljo, Drježdźanske konsistorium a wšitcy zastojnicy cyrkwinoho zarjadnistwa zhromadźili. W ½12 hodź. poda so najdostojniši knjez praelat, zdrasćeny do swojeje romskeje drasty a debjeny ze hódnostnymi znamjenjemi Budyšskoho seniorata do sale, hdźež zhromadźenym knjezam wopismo swojoho pomjenowanja, mjenujcy dekret propagandy ze 7. januara 1921, předłoži. Poniżnje přiwzachu ći w mjenje swjatoho wótca dokonjane postajenjo; duchowni knježa, kotřiž běchu dotal tam zastojnstwo wukonjeli, mjenujcy knjez praeses Hartmann a vikariatnaj radźićelaj Rychtař a Khěžor, je podpisachu.

Z tym bě jim wot njebočičkoho biskopa spožčena połnomóc wotewzata. Na to buchu duchowni a swětni knježa japoštołskoho vikariata předstajeni a najdostojnišomu knjezej praelatej Skali swoje zbožopřeća wuprajichu. Potom da sebi mjenowany knjez wo zarjadnistwje rozprawić, popołdnju wopyta po winowatosci dwórsku cyrkej, tež druhe cyrkwje a duchownych w Drježdźanach.

Tele zarjadowanjo, kotrež je w tejle formje prěnje wot nastaća japoštołskoho vikariata, budźe trać hač do wobsadźenja sakskoho biskopstwa.

Z Kulowa. W minjenym lěće toho Knjeza buchu tu křćeni 141 (109) a to 79 z města, 59 ze wsow a 3 z wonka wosady; mjez nimi 10 (8) njemandźelskich a to 7, 2 1. — Wěrowaše so 58 (69) porow. Wumrěchu 91 (81): z města 51 a ze wsow 40. Swj. woprawjenjo so wudźěli 35000 (33740) króć; domawobstaranjow bě 137. K 1. razej k Božomu blidu přistupi 90 (96) dźěći, 45 ze serbskeje a 45 z němskeje wučby. — We spinkach stoja ličby lońšoho lěta. — Mnohe cyrkwinske přeměnjenja a zarjadowanja (na př. elektriske swětło, zwony, piśćele, cyrkwinski dawk) budźa jara nuzne. Tuž mějće za nje prawoho zrozymjenja a woporliwoho zajima, zo by dom Boži był, štož być dyrbi jako dom žiwoho Boha.

50 hriwnowske papjery z 20. novembra 1918 jenož hišće hač do **31.** januara 1921 **w** zjawnosći jako zakońske płaća. Pozdźišo so wone hišće jenož na němskej hłownej bancy w Barlinje wuměnjeja.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk.: 200—207 z **Wotrowa**: Jakub Cyž, Pawoł Čornak, Jan Handrika, Michał Łusćanski, Pawoł Symank, Pawoł Šołta, Pawoł Weclich, Michał Weclich; 108. Jurij Krawža z **Kašec**; 109.—114. ze **Žuric**: Jurij Wjenka, Hańža Cyžowa, Michał Kocor, Marja Krawžina, Jurij Rjeda, Michał Krawčik; 115. Mikławš Najč z **Krjepjec**; 116. 117. z **Kanec**: Pětr Kilank, Jakub Rjebiš; 218.—221. z **Różanta**: Jurij Glawš, Jakub Wićaz, J. Hančka, Jakub Domaška; 222.—226. ze **Sernjan**: Jakub Kórjenk, Jakub Kral, Pětr Žur, Jakub Buk, Marija Jurkowa; 227. Marija Pječkowa z **Koslowa**; 228.—230. ze **Smjerdźaceje**: Michał Čornak, Jurij Matka, Pětr Jenka; 231.-232. z **Hrańcy**: Jurij Čornak, Jakub Nowak; 233. Marija Sćapanec z **Dobrošic**; 234. Mikł. Bjarš z **Radworja**; 237. Jakub Pječka z **Pěskec**; 238. Jurij Kórjenk z **Noweje Wjeski**; 239.—243. z **Baćonja**: Marta Opicec, M. Šimanec, Pětr Rebiš. Mikławš Smoła, Jakub Měrćink. 244. Jurij Rebiš z **Haslowa**; 245. J. Wjeńka z **Pozdec**; 246. Jakub Nawka z **Łahowa**; 247. J. Donat z **Libonja**; 248. Jakub Brězan z **Banec**; 258. Jurij Robl z **Čornec**;

Přispomnjenjo: Dla přepłaćenja Posoła, wjacy hač 10 hr. na l. 1921, je so wěc přeměniła z ćišćom. Bu přeco wuprajene, zo maja so město tučnoho pisma radšo mjena přepłaćerjow wosebje mjenować pod darami za Posoł, štož so hižo też stawa.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a za podroženjo Posoła 1921.

Dokelž je so płaćizna za Posoł 1921 pornjo wudawkam za tónsamy poměrnje nizko (dla khudšich sobustawow) a štóž móže, tohodla wjacy hač 10 hr. zapłaći, budźe so to, štož je přez 10 hr. tu pod darami sobu wozjewjeć.

Jakub Delan z **Hornjoho Wunjowa** 10 hr., Jan Špon ze **Słoneje Boršće** 10 hr., Jan Młyńk z **Ćemjerc** 10 hr., farař Jurij Kral w **Dubinje** 5 hr., Michał Hoka ze **Židowa** 5 hr., Jan Kětan ze **Słoneje Boršće** 5 hr., z **Drježdźan**: po 5 hr.: Michał Wićaz, Madlena Kubašowa, Handrij Haša ze **Zajdowa** 7 hr. 50 pj., Mikł. Wels z **Hněwsec** 5 hr., Michał Ella ze **Židowa** 10 hr., Marja Młyńkowa z **Dalic** 5 hr., Jurij Lebza z **Budyšina** 5 hr. a Marja Krawcowa 5 hr., Mikławš Měń z **Ćemjerc** 2 hr. 50 pj. (20 hr. hižo kwitowane), Jakub Čórlich we **Budyšinje** 10 hr., dr. Waltař Jehne w **Budyšinje** 5 hr., Michał Domš z **Bozankec** 10 hr., Hańža Gudowa z **Hrubjelčic** 30 hr., njemjenowany z **Koslowa** 10 hr., Jakub Wjeŕš z **Brěmjenja** 10 hr., Pětr Kilank z Kanec 5 hr. 50 pj.
z **Budyšina**: Jan Winař 2 hr., Hana Lawkusowa 10 hr. Jurij Hejduška, składnik, 5 hr., Mikł. Rychtař 5 hr., Marija Wehnertec 1 hr., Mikł. Rjelka 5 hr., Marija Winklerowa 5 hr., Mikł. Šmarander 5 hr., Jan Gäbler ze **Zajdowa** 10 hr., z **Njebjelčic**: N-a. 5 hr., J. Beńš 10 hr., Jurij Łuščanski 10 hr., Jan Wićaz z **Brěmjenja** 15 hr., ze **Słonej Boršće**: Gusta Müller 15 hr., škotarjo 10. 1. 7 hr. 10 pj., Jurij Hajnš we **Wilčhausu** 4 hr. 80 pj., z **Różanta**: Jurij Glawš 15 hr., Jakub Wićaz 5 hr., Jurij Čornak z **Hrańcy** 5 hr., Mikławš Bjarš z **Radworja** 5 hr., z **Baćonja**: Pětr Rebiš 10 hr., Marta Opicec 5 hr., Marja Šimanec 2 hr., Mikł. Smoła 7 hr. 50 pj., Jurij Rebiš z **Haslowa** 10 hr., Jakub Wjenka z **Pozdec** 10 hr., hračcy w **Hrubjelčicach** 7 hr., Jurij Robl z **Čornec** 10 hr.

Za nowotwař cyrkwje we Wotrowje:
Wotrow: Jakub Wrobl **3000 hr.**, Jan Handrika **100 hr.** Žuricy: Jurij Wjenka **1000 hr.**, Kanecy: M. Krawčik **200 hr.**, Michał Kocor **100 hr.**, Jakub Rjebiš **175 hr.**, Hedwig Schömmel **50 hr.** Přez k. fararja Delana z Baćońskeje wosady **20 hr.** Na Cyžec-Symankec kwasu we Wotrowje nahromadźene **265 hr.** 05 pj.

Wotpłaćenju dołha za **pomnik padnjenych wojakow** Wotrowskeje wosady nazběra Pražki gymnasiast Jurij Cyž w Žuricach mjez Žurčanskej młodosći **360 hr.**, Michał Frencl ze Žuric **30 hr.**

Za nowu serbsku čitanku sym dotal nahromadźił: 20 hr. wot k. fararja Rjedy z Hajnic, 50 hr. wot Burskoho tow. w Ralbicach, 100 hr. wot Kat. Bjesady w Ralbicach, 50 hr. wot towarstwa młodźencow w Ralbicach; 25 hr. wot k. fararja Justa we Ralbicach, 20 hr. wot k. kapłana Kětana w Ralbicach. 135 hr. na zhromadźiznje „Domowiny“ we Wojerecach.
Kantor Šewčik-Ralbičanski.

Za wotpalenu w Serbskich Pazlicach:
Z Wotrowa: Hańža Kubicowa 5 hr., Marja Handrikowa 4 hr., Jakub Ćemjera 30 hr., N-a z Budyšina 40 hr.

Poručam tunjo:
najlěpši damast — cychi pisane, woknate a rózate. **Wupjeŕki** we wšěch płaćiznach. **Čišćenjo** za suknje a šórcuchi. **Barchentowe płachty** w najlěpšich kajkosćach běle a z pisanej khromu
štuka po **69** hr.
Automatowy restaurant. Lawske hrjebje 161.
Žane khlamy! **Józefa Domš.**

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj
w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy
poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Dubowe a bukowe

stólcya stólčki

derje a ródnje na kajkežkuli wašnjo wuwjedźene, poruča a wotedawa hnydom abo za krótki čas za bjezkonkurrenčnje tunje płaćizny

Ledźborec blidarstwo w Pančicach.

Hrodowska haptyka w Budyšinje.

Zymski čas požada sebi zakitowanjo přećiwo **smorkanju** a **akašelej**. Skutkomnje wuživaš

KALIBOR-TABLETTEN.

Poslednja zabawa do posta!

Srjedu 2. februara 1921

pola Delanec w Radworju prěni króć:

Dźiwotworny klobuk!!

Hra w 6 jednanjach.
Polna tryskow a směchow.
2 hodźinje dołha.

Spěwy, hra a reje.

Zastup z dawkom jenož 3 hriwny.

Bohaty wopyt smě wočakać

„Meja“ Radworska.

Spěw. tow. „Bratrowstwo“ w Kulowje

woswjeći tutu **njedźelu, 31. jan.,** w Braunerec hosćencu swój

23. założeńsky swjedźeń

z bohatym programom a rejemi za wopytari.

Započatk 1/2 7 hodźin.

Wšitkich Serbow a Serbowki a přećelow „Bratrowstwa“ z blizka a z daloka jenož z tutym wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

Towarstwo serbskich burow za Ralbičansku wosadu změje přichodnu srjedu **2. febr.** (na s. Marju) popołd. w 4 hodź. hłownu zhromadźiznu w **Konjecach.**

Wo prawje bohaty wopyt prosy **Předsydstwo.**

Přisp.: Skazanja na hnoje a symjenja njech so hač do toho časa pola wubjerkownikow wotedadźa.

Nowe došle:

Nowočasne tkaniny za rubišća, wołmjane a židźane šórcuchi.

Alphons Schauseil

w Budyšinje.

Wulku nadobu za jědźe a kofej,

Skleńcy

za wino, krok a likery ma na wubjerk a poruča

Rudolf Wilhelm

w Budyšinje

16 na serbskej hasy 16.

Překupstwo škleńcow, pórclina a špihelow.

Pohonč!

Ródnoho, strózboho ženjenoho muža, kiž so tež na ratarstwo wustoji jako **pohonča** pyta

Parny rězak w Sernjanach,
Post Rosenthal b. Kamenz.

Za mnohe wopokazma lubosće, kotrež su so namaj při składnosći naju slěbornoho kwasa ze strony přiwuznych, přećelstwa a wjesnjanow wopokazałe, wuprajamoj zjawnje swój **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh“.** Smy so na bohatych darach, zbožopřećach a wopytach jara zwjeseliłoj a budźe namaj tutón dźeń w stajnym wopomnjeću.

W Jaworje, 23. wulk. róžka 1921.

Jakub Hajnš
a mandźelska.

„Lipa Serbska“ w Pančicach

budźe wulke historiski dramat

NAPOLEON

hrać: **póndźelu 31. januara popołdnju w 3 hodź. za dźěći,**

srjedu 2. februara a štwórtk 3. februara popołdnju w 5 hodźinach za dorosćenych

w Pančičanskim hosćencu.

Wšitkich Serbow wutrobnje přeprošuje **towarstwo.**

Čisty wunošk je za wudaćo a potuńšenjo serbskich šulskich knihi a druhe narodne wěcy. ∴ Wosebitych přeprošenjow njerozesćelemy.

Pokhowawši ćěło našeje přiwzateje lubeje

Lenki Gory-Křižankec

we Wotrowje,

kotruž nam Boža njewuslědźomna wola w nježnej starobje 5 l. 3 m. 6 dnj. k lěpšomu žiwjenju wotwjedźe, nas pak w njewuprajitym stysku zawostaji, wuprajamy wšěm, kotřiž bolosć sobuzačuchu nad smjerću njezapomniteje dźowčički a to bohaće wopokazachu přez wopyt jeje luboho ćěła, modlitwy, wěncy, přewodźenjo a druhe znamjenja, wosebje wysokodostojnomu knj. P. Ubaldej, kotryž ju pokhowa a Bože służby wotmě, tež spěwarjam a nošerjam, z dźakownej wutrobu

„Zapłać Bóh Knjez!“

We Wotrowje, dźeń pohrjeba, 23. januara.

Farař Křižank ze sotrami.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje njezapomniteje mandźelskeje, maćerje a wowki

Hany Popjeliny

z Khrósćic,

kotraž po dołhej ze sćerpnosću znjesenej khorosći ze swj. sakramentami wobstarana wutoru 18. jan. 1921 w 63. lěće swojoho žiwjenja ćiše wusny a bu pjatk 21. januara swjatočnje z konduktom pohrjebana, wuprajamy wšitkim, kotřiž su ju w jeje khorosći wopytowali a na kajkežkuli wašnjo k pomocy byli, na póstywječorach so za nju modlili a w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W Khrósćicach, na dnju pohrjeba, 21. januara 1921.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčcak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 6. | Budyšin, 5. februara 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Wo znutřkownym tróštu.

Šěsćadwacety staw.

Wo nadobnosći swobodneje wutroby, kotruž sej zasłužimy bóle z poniżnej modlitwu dyžli z čitanjom.

Knježe, to je skutk dospołnoho muža, zo wón wot zaměra k njebjeskim wěcam ženje njepopušći, a zo mjez mnohimi starosćemi kaž bjez starosće kroči, nic tak kaž nječu-ćiwy, ale přez wosebitu móc swobodneje wutroby z tym, zo žanomu stworjenju njepřiwisuje z njeporjadnej přikhilnosću.

Prošu će, mój najdobroćiwši Božo, wukhowaj mje před starosćemi tohole žiwjenja, zo njebych do nich přejara zaplećeny był, (wukhowaj mje) před mnohimi potrěbnosćemi ćěła, zo mje njeby zalóštowanjo přewzało, wot wšitkich zadźěwkow duše, zo njebych z wobćežnosćemi zlemjeny a poražený był. Njepraju: wot tych wěcow, za kotrymiž z cyłym zahorjenjom hłodźi swětna prózdnosć, ale wot tych hubjenstwow, kotrež dušu twojoho służownika, kotrež je powšitkowne poklećo smjerće zawinyło, na ćwilowace wašnjo wobćeżeja a zadźeržuja, zo so wona njemóže k swobodźe ducha pozběhować, hdyžkuli chce.

O mój Božo, njewurjeknita słódkosć, přewobroć mi do hórkosće wšitkón zmysłowy tróšt, kotryž mje wotćahuje wot lubowanja wěčnych wěcow a mje złóstnje k sebi wabi z tym, zo mi pokazuje někajke wabjace přitomne kubło. Njech mje njepřewinje mjaso a krej, njech mje njezawjedźe swět a joho krótka khwalba, njech mje njepotorhnje djaboł a joho lesć. Daj mi wutrobitosć, zo bych so zapjerał, sćerpnosć k přenjesenju, wobstajnosć k wutraću. Daj mi město wšěch swětnych tróštowanjow najsłódše žałbowanjo swojoho ducha a wuliń do mnje město ćělneje (ćělesneje) lubosće lubosć k twojomu mjenej.

Hlej, cyroba, napoj, drasta a druhe potrěbne wěcy, kotrež słušeja k zdźerženju ćěła, su wobćežne horliwomu duchej. Daj, zo bych tajkich wokřewjenjow poměrnje wužiwał a zo mje njeby přewulka žadosć za nimi zapletła. Wšitko wotćisnyć so njehodźi, dokelž dyrbi so přiroda zdźeržeć; tola pytać to, štož je zbytkne a štož bóle wokřewja, to zakazuje swjaty zakoń, přetož hewak by so přećiwo duchej skroblilo. Wosrjedź tychle wěcow, prošu, njech mje twoja ruka nawjeduje a wuči, zo so njeby ničo stało, štož je prez měru.

Swětowy rozhlad.

Ze sakskoho sejma.

Wo zarjadowanju nabožinskeje wučby we ludowych šulach tež minjenu wutoru sakski sejm z nowa jednaše. Němskostatna wustawa postaja, zo maja wukubłarjo šulskich dźěći to šuli wosebje wozjewić, hdyž njechadźa swojim dźěćom nabožnu wučbu wopytować dać, wšě druhe pak, za kotrež so tajke wozjewjenjo njestanje, maja nabožnu wučbu wopytować. To njewotwisnomu sakskomu kultusowomu ministrej za joho njewěriwe nahlady přećiwo cyrkwi a wotmyslenja dosć wužitne njeje. Tohodla bě wón z postajenjom z 8. januara předpisał, zo maja nawopak wukubłarjo dźěći, kotrež maja nabožnu wučbu dóstawać, to šulskomu zarjadnistwu wozjewić, wšě druhe pak nimaja do tajkeje wučby khodźić. Přećiwo tomu běchu nětko wšelake strony we sakskim sejmje zakročiłe: jene wěry dla, druhe, dokelž so tajke postajenjo wustawje přećiwja. Jim je potajkim bóle wo česćomnosć před zakonjom hač wo wěru činić. Wo tym so wutoru jednaše, tola komunistojo běchu khětře hišće wótriši namjet stajili hač Fleißnerowe postajenjo je, woni sebi žadaja: sakske knježeństwo ma pola uěmskostatnoho na to skutkować, zo by so nabožna wučba přez wosebity zakoń ze šule dospołnje wupokazała. Tohole namjeta dla nasta jara žiwa rozmołwa we sejmje, při kotrejž so njewotwisni a komunistojo za namjet wuprajichu a też zapósłanc Arzt we mjenje socialdemokratow wjetšiny. Wón je přeswědčeny, zo swětna šula tola dobudźe a wumjetowaše křesćanskej ludowej stronje, zo wona pokročne dorjadowanjo ludowych a wšěch druhich šulow haći.

Na to poréča naš zapósłanc, knjez **Heßlein.** Wón měni, zo hinajšich słowow wot ministrow wo postajenju kultusowoho ministra w należnosći nabožinskeje wučby wočakował njeje, też nic nichtó druhi. Tohodla pak žno sym před tydźenjom swojich přećelow we němskostatnym sejmje prosył, zo bychu tam pola němskostatnoho knježeństwa dla tohole postajenja našoho sakskoho kultusowoho ministra so doprašowali. Z teje winy bě też wšě dźensniše tudomne a tak rozšěrne rozmołwjenjo podarmo, a so rozjasni, hdyž k tej należnosći němskostatne knježeństwo poréči. Heßlein wotpokaza potom zapósłanca Arzta, kiž wustawje přećiwne postajenjo sakskoho kultusowoho ministra škitaše wobkrućejo, zo tajke postajenjo je so w Hamburgu dawno hižo stało a němskostatne knježeństwo to ćerpi. Wón dopokaza, zo je so němskostatny minister znutřkownych należnosćow hižo dawno přećiwo tomu wuprajił. Z toho móžemy też posudźić, kak němskostatne knježeństwo wo tajkim nabožinje njepřećelnym postajenju sudźi. Hižo dźensa pak móže wón prajić, zo, by-li němskostatnomu sejmej so tajki načisk nowoho šulskoho zakonja k wuradźowanju a připóznaću přepodał, kiž by někak so duchej němskostatneje wustawy přećiwjał, by tam najsylniša naprawna strona (křesćanska ludowa strona) do najkrućišeje oposicije stupiła, a zo by to při nětčišich politiskich wobstojenjach kruty začisk činiło. Też dźěn je tam socialdemokratiska strona hinajšoho nahlada wo tej wěcy hač ta we sakskim sejmje.

Kaž knjez Arzt a joho strona žada sebi też Heßlein, zo by borzy jasnosć do prašenja wo přihodnym zarjadowanju nabožinskeje wučby přišła, tola změje so při jeje rjadowanju z pjenježnym hubjenstwom kruće ličić, joho strona budźe při tym sobu skutkować: wězo nic w tym duchu, kaž to komunistojo namjetuja. Na tele słowa přićisny Arzt knj. Heßleinej tole: Wy 'žno wěsće, zo maće dobyćo we saku. — Při wothłosowanju bu komunistiski namjet z hłosami naprawnych stronow — 36 — přećiwo 32 hłosam z lěwicy wotpokazany. — Ważnosć tohole rozsudźenja njeleži w tym, jako by z tym wosebity strach wotwobroćeny był — też, hdy by so namjet přiwzał, njeby tola němskostatne knježeństwo so po nim měło, dokelž dźěn so wustawje přećiwja — ale w tym, zo běchu tu wšě naprawne strony přezjene a prěni raz zjednoćenu lěwu stronu porazychu. — Ze wšoho pak widźimy, kak njepřećeljo cyrkwje a wěry njepřestawajcy dźěłaja, zo bychu swoje zaměry dócpěli. Stojmy runje tak my k našim idejam a idealam, a derje budźe za wěru a cyrkej.

Němska.

Móžeš sebi předstajić ličby, kotrež su entenćini zastupjerjo na Parizskej konferency minjene dny Němskej płaćić napołožili? Za 42 lět změje Němska entenće jako wójnske zarunanjo wotedać 226 milijardow hriwnow we złotym, a to po sćěhowacym rjedźe: we prěnimaj lětomaj po 2 milijardomaj, w třoch lětach na to po 3 milijardach, w druhich sćěhowacych třoch lětach po 4 mil., a potom přińdźe hišće jena třilětna perioda, w kotrejž změje so lětnje po 5 milijardach płaćić, doniž potom přez 31 lět budźe so lětnje 6 milijardow dawać dyrbjeć. K tomu położi so $12\frac{1}{2}$ procentowski dawk na wšě twory, kotrež budźe Němska wuwožeć.

Tole su sumy, kotrež sebi ani **předstajić** njemóžeš, a to su sumy, kotrež drje też ententa ženje njewuhlada. Njedźiwajo na to, zo je nětkle wšón němski lud, samo joho komunistojo kaž so zda, přezjene, zo tajke žadanja njepřiwozmje, dha drje w přichodnych lětach móže so swět zasy tak přeměnić, zo Němska so tajkoho płaćenja z lohkosću zminje. Kóždy wě, zo nětčiše wobstojenja njewostanu, a też sławni politikarjo podobnje kaž njedawno dr. Kramář, jedyn ze stworićelow češkosłowakskeje republiki, su měnjenja, zo swětowa wójna njeje hišće skónčena, haj zo snadź borzy hišće hórje zasy wudyri. Potom pak cyle wěsće politiska konstelacija tajka njewostanje, kajkaž nětkle je. Wosebje Němska a Ruska ze wšěmi mocami za to dźěłatej, zo byštej so nic jenož hospodarscy ale też wojerscy zwjazać móhłoj.

Kak přińdźe ententa k tajkim hrózbnym ličbam? Njesměmy zabyć, zo je so wójna we jich krajach wjedła a to na nowočasne wašnjo, kotrež je kraje snadź bóle zapušćiłe dyžli hdy prjedy we druhich, njech też

hrózbnych wójnach. Hódnosće, kotrež su tamne kraje přez wójnu zhubiłe, njedadźa so do małych ličbow wobličić. Dale přińdu wudawki, kotrež su entenćine staty dla wjedźenja wójny měłe, a skónčnje wurosćeja jim nowe z přewjedźenja měrowych wujednanjow.

K wšomu tomu přińdźe, zo maja, kaž so zda, na entenćinej stronje wosebite měnjenjo wo pjenježnych wobstojenjach Němskeje. Tak na př. pisaše so 26. januara z Pariza:

Francózski senator André Cheradame, kotryž je so po štyriměsačnym pućowanju po Balkanje, srjedźnej Europje a Pólskej do Pariza wrócił, we „Matinu“ studije wo khmanosći Němskeje k płaćenju wozjewja. Wón praji, zo su srědki wjele bohaćiše, hač sebi ludźo powšitkownje mysla. Wšitcy wuznamni politikojo srjedźneje Europy, z kotrymiž je rěčał, su přeswědčeni, zo so Němska bjez wobaranja wjednistwu wuprajenych Wšoněmcow podrjaduje, kotřiž su dźensa z prawymi knježimi Němskeje. Financne położenjo je tak, kaž so předstajuje, wobraz njehańbićiwoho nabarbjenja, dokelž njedźiwajcy swojoho deficita, kotryž je jenož na papjerje, Němska poměrnje najlěpje wuhotowana na europiskej twjerdźiznje zawostawa, kaž stat w najlěpšim materialnym stojišću. Z pomocu dopokazmow a woprawdźitosće Cheradame dopokazuje, zo Němska w tu khwilu nad khětrymi financnymi srědkami rozkazuje. Tak su na přikład němscy bankjejojo wosebje posledni čas sta milijónow hriwnow na nakupjenjo pólskich hriwnow nałožili, kotrež su potom ze škodowanjom na wiki wjerhnyli a su tak z tutym manevrom kurs pólskeje hriwny wo 30 procentow dele stłóčili. Pódla toho so Němcy poskićeja, statam srjedźneje Europy twory na dołhočasny kredit podawać, štož tohorunja dopokazuje, zo maja wulke reservy kapitala. W poslednim času su Němcy bankam a wulkim fabrikam we Rumunskej, Madjarskej a Československej pjenježne srědki, kotrež do milijardow dźeja, po jara přihódnych wuměnjenjach poskićałe. A tak, Cheradame skónči, měnliwa khudoba Němskeje njeje ničo hač stawčk w rjedźe žałosnoho barbjenja, z kotrymž so tam wot wobzamknjenja přiměra swět za nós wodźi.

Słowjanska.

W **Československej** su žadanja socialdemokratow, wosebje lěwych stronow, wo zemsku reformu, wo wuswojenjo, wulkoležomnosćow, hižo přez zakoń přiwzate a něhdźežkuli też přewjedźene, a wšelake druhe zakonje rólnikam njepřećelne něšto skoro njewočakowane wuplodźiłe. Mjez tym mjenujcy, zo běchu we sejmje strony narodnje dospołnje dźělene do němskeje a českeje, maja so tele narodne napřećiwnosće zabyć a němscy a českcy rólnicy so mjez sobu zwjazać k wobaranju swojich hospodarskich prawow přećiwo socialdemokratiskim žadanjam a jednanjam. Woni chcedźa so dale wosebje też zhromadnje stupić přećiwo přinuzowanomu hospodarjenju, wšelakim dawkam, wosebje jim napołoženym. Tohodla woła „Prawo ludu“ wšón proletariat ke kedźbliwosći, dokelž so „reakcija zasy rjaduje přećiwo dźěłaćerskomu ludu“.

Přecy hišće hudančko

su nam bólšewikojo, a tola by kóždy rad wědźał, što mamy wot nich wočakować. Zo su Rusku do njewuprajnoho njezboža storčili, póznawamy ze wšěch powěsćow, kotrež z toho kraja přikhadźeja, tola kóždy też wě, zo chcedźa te same „zbožo“ też wšomu nicruskomu světej wobradźić. To pak je nětko prašenjo, kotrež nas jima: hač so jim to poradźi.

Te jene je wěste: strach njeje hišće wotwobroćeny, kaž so to snadź někotromužkuli zdaše, hdyž pólske wójska z dospołnje njewočakowanej spěšnosću jich wójska, hižo před Waršawu a tak skoro při němskich mjezach stojace zasy hłuboko do Ruskeje wróćo storčichu, a hdyž też Wrangel dobyćerscy wot połdnja postupowaše a jim jenu poražku po druhej přihotowaše. Tu snadź sebi někotryžkuli mysleše, zo je nětko po straše. Tola dźensa stoja wěcy hižo zasy hinak, a nowu podpjeru za swoje měnjenjo dóstawaju ći, kotřiž su přeswědčeni, zo też do Němskeje a to snadź bórzy, abo też trošku pozdźišo jich wójska so nawala. Wrangelowe wójsko mjenujcy je dospołnje poražene; wuwjezene z Ruskeje ćerpi w Gallipoli a něhdźežkuli druhdźe ćežko, tak zo so hladajcy pomjeńša. Francózska, kotraž je přecy hišće podpjeraše, to wjacy nječini. Mjez tym brónja bólšewikojo dale a hórje. Su-li powěsće prawe, stoja hižo zasy wulke wójska přihotowane, zo bychu so bórzy zasy na Pólsku waliłe a zdobom też do Rumunskeje so dobyłe. Rumunska je tohodla hižo wobléhowanski staw na swoje namjezne kraje położiła, a Pólska bróni też kruće. 30. jan. pisaše jena jendźelska nowina, zo su bólšewikojo 30 milijónow měchow za pěsk z wobstatkow jendźelskoho wójska skazali, a zo też wjele jendźelskoho wójnskoho materiala do Ruskeje so wuwožuje. Pjenjez k tomu, kaž so zda, Ruska ma; přetož wona płaći ze złotom a ma, by-li te wušło, hišće něhdźe 10000 kilogr. platina. Zo su ruske přihoty wulke a na wěsty bok někak skónčene, za to rěči powěsć, zo su měrowe jednanja mjez Polakami a Rusami we Ridzy so kruće zahaćiłe. Polacy žadaja sebi wot bólšewikow 70 milijónow złotych rublow z prjedawšoho ruskoho statnoho pokłada, bólšewikojo pak chcedźa jenož 30 dać a powołaju so při tym: zo je jich strategiske stojnišćo zasy khmańše. Za krućiše stojnišćo bólšewikow rěči też jendźelske zadźerženjo. Jendźelčenjo mjenujcy su z bólšewiskej Ruskej hospodarske wujednanjo sčinili, nimaja potajkim nadźije, zo w bližšim času w Ruskej wobstojnosće so přeměnja, a njeby derje było, dléje na druhe a přihódniše wobstojenja čakać. Jich jeničke wuměnjenjo při tym je, zo njesměnźa bólšewikojo swoju bólšewisku agitaciju do Persiskeje a Indiskeje přenjesć.

Dale njesměmy zabyć, zo bólšewiska frónta so też přez to skruća, zo ta na přećiwnej stronje so słabi. Z njewšědnej wobhladniwosću, pilnosću a z wulkimi pjenježnymi a pisomnymi srědkami woni we wšěch wosebje k wječoru wot Pruskeje ležacych krajach, samo we Francózskej, za swoje ideje přiwisnikow łója a też dobywaju. Tak słabja tam sebi njepřećelnu móc.

Radlubin: Kak je so stało, zo su we Łužicy wšitke winicy zahinyłe.

Legenda wo swj. Pětru.

(Pokračowanjo.)

Při woprowanju bě so swj. Pětr trochu zrudźił, zo po cyłej cyrkwi njeběše ani človjeka, kiž by k woporu šoł. „A tola smy my japoštołjo tónle wopor założili a wěriwym należnje poručili, zo bychu při woprowanju ze swojimi darami k woltarjej přistupiwši z měšnikom so zjednoćeli! A njeje japoštoł Pawoł, mój luby towařšo swojim wosadnym tusamu kaznju do swojich listow zapisał: „Štóž woltarjej služi, dyrbi so też wot woltarja žiwić? Škoda, škoda, zo su wěriwi na tónle wopor takle pozabyli! Dawać je tola za kóždoho křesćana zbóžnišo, dyžli dóstawać.“ Ale kak so swjaty Pětr zawjeseli, hdyž po přežohnowanju kěbětaŕ z kapale wustupi z móšničku a z njej kóždomu so bliže a ze zwónčkom joho budźeše a wo luby dar prošeše. „Tole je mi rjenje!“ zašepta sebi a joho zernička z radosću so błyskotajcy sćěhowaše móšničku a móžeše widźeć, kak nimale wšitcy, bohaći kaž khudźi, ji woporniwje swój dar skićachu. A swj. Pětr pokhwali kóždy dar a přeješe jomu Bože žohnowanjo: byrnjež njewědźał, kak wulki je, sudźeše tola, zo je po zamóžnosći a też z lubosću daty. Tak přibliži so też móšnička swj. Pětrej. Hižo khodźeše klinkotajcy po susodnej ławcy, tu dopomni hakle so swj. Pětr: „Hižo tu je móšnička a přińdźe też zawěsće ke mni, a što budu ji woprować? Haj što, hdyž mam jeno prózdne kapsy?“ A dokelž dźěn běše też wón sobuzałožef móšnički, njechaše ju tola prózdnu wot so póslać. „Ow, što jeno bych ji dał?“ A hdyž takle zhudawaše, dopomni so na swoje złote knefle. A hnydom suny ruku pod swój płašć a wobwjertny knefl z čerwjenym rubinom debjeny. Zo njeby nichtó joho njewšědnoho dara pytnył, zawodźewaše jón kedźbliwje z porstami. Tola kěbětarjej drje bě tola złota pruha do wóčka sapła, a hodźi so, zo je so jomu też radźiło, płomjenjojtu pruhu čerwjenoho rubina popadnyć, dokelž wón so před swj. Pětrom hłuboko pokłoni a rjekny dwójcy: „Zapłać Bóh tón Knjez.“

Po skónčenych Božich służbach zhubichu so hnydom wšitcy członicy při cyrkwinych durjach. A hdyž poslednje zynki skónčnoho kěrluša doklinčachu, walichu so też wšitcy druzy mužojo z ławkow a khorow za niml do duri. Też mnohe žónske so z nimi z cyrkwje čišćachu. Žony drje swj. Pětr zamołwješe. Wone maja cyły dom a traš też dźěći na starosći. „Ale hdźe mužojo takle khwataja? Je traš něhdźe druhdźe hišće zhromadźizna, traš wužitny přednošk abo hewak wužitna skhadźowanka?“ Haj. Pětr drje bě hišće rady we swjatnicy wostał, tola dokelž chcyše ludźi dokładnje wobkedźbować, wuńdźe też za nimi z cyrkwje. Wustupiwši widźeše, kak někotři před cyrkwju po črjódkach stojicy sebi powědaja, najwjacy pak hnydom do domu njedaloko cyrkwje khwataja a pod joho šěrokimi durjemi so zhubjeja. „Kajki to tola dom? A što woni tam dźěłaja? Chcu tola hić pohladać. Budźe to zawěsće hódne a přistojne dźěło: tajki dobry lud tola hnydom po kemšach z ničim njehódnym so zabjerać njebudźe.“ Swj. Pětr wšak njeběše zwučeny nós wysoko nosyć, hewak by hnydom widźał, kajki to dom, a by też tule stajnu wěrnosć dopóznał, hdźežkuli so cyrkej twari, tam też bórzy čert něhdźe we susodstwje swoje twarnišćo założi a natwari swój dom: korčmu. Nad durjemi tohole domu, do kotrohož so ludźo zhubjachu, stoješe ze złotym pismom: „Hosćenc k złotomu sudej.“

Pokojnje překroči swj. Pětr proh tohole domu, hdyž pak do jstwinych duri stupi, postróži so: tu sedźachu ći mužojo za blidami; kóždy měješe před sobu bańku, a służowna běhaše mjez nimi a nošeše tomu a druhomu tohorunja bańku. Někotři hakle runje khwilu zastupiwši wołachu za njej: „Mi też bańku! Mi tohorunja!“

„Ach, to dźě je korčma!“ zabórbota sebi swj. Pětr ze stróželemi a chcyše so hdydom na prozy zasy wróćić. „Do korčmy so ja tola sydać njecham. Što bychu jeno w njebjesach rjekli, hdy bych jim domoj došedši prajił, zo

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Radworja. Njeběše-li też minjenu njedźelu 23. jan. Delanec žurla kaž hewak při swjedźenjach našoho towarstwa młodźencow přepjelnjena, bě so tola njedźiwajo hubjenoho wjedra rjana črjódka wosadnych a też druhich Serbow na naš wječor zešła. Pod wustojnym wjednistwom njesprócniwoho dirigenta, knjeza cyrkwinoho wučerja Andrickoho wotewri spěwny khór ze 4 hł. spěwom: „Chcył je knjez hólčik", swjedźeń. Na to powita předsyda, knjez kapłan Dórnik, hosći, jich namołwjejo, zo dyrbja wosebje jako starši zepjerać našu dźensnišu młodosć k tomu, zo so połnje wróco namaka do našich dobrych křesćanskich wašni a počinkow. Wuzběhnyć chcu ze wšěch wulkotnje přednjesenych spěwow: „Hale něhdźe", „Tamburica", „W zymje, lěču holičo", wosebje klasiscy přednjeseny trojospěw: „Jank prěni raz." We wšěch spěwach pokazowaše so mištrska ruka knjeza Andrickoho. Do spěwow zaplećenaj běštaj žortaj: „Na žeńtwu" a „Hdyž so lesnosć a falš zetkatej", kotrejž hrě je knjez kapłan Dórnik za serbske jewišćo připrawił. Wšitcy hrajerjo su swoju wěc derje wuwjedli; hrajachu wěsće, w kóždym bě žiwjenjo. Smě so prajić: Cyły wječor towarstwa młodźencow wotběža w dobrych mjezach zdobnoho, čestnoho zawjeselenja. Zo pak njeby swjedźeń jenož zawjeselenja dla ale zo naša mužska młodosć też na tych młodźencow spomina, kotřiž dyrbja ji něhdy duchowni wjednicy być, je towarstwo ze swjedźenjowoho wuzbytka 200 hr. za serbski seminar dariło.

Vivant sequentes!

Z Pančic. Najnowše serbske drama „Napoleon", wo kotrymž je w Posole wjacy króć so pisało, bě mnohich Serbow na nozy nastajiło, tak zo „Lipa Serbska" tři razy před połnej salu hraješe. Póndźelu při generalnej pruzy běchu so pódla wjesnych ze wšěch wokolnych a dalšich šulow, tak z Wotrowa, z Njebjelčic, z Worklec, z Khróšćic, samo z Róžanta a z Baćonja wjele stow dźěći našle, runje tak też dorosćenych, srjedu a štwórtk. Hra zawostaji pola wšěch hłuboki zaćišć. We krasnych historiskich drastach, při časej přiměrjenych kulisach, předstajichu hrajerjo wulkotnje předstajenu hru — wšo to zabawješe připosłucharjow nanajlěpje. Štwórtkowne skažene wjedro njezamóžeše ludźi wottrašić wot wopyta. Z toho widźachmy, zo sebi Serbja też drama waža, kiž njedźiwa jenož na pryzle a smjeća, ale zo też stawizny jich zabawjeja. Dopisowarjej wuzna jedyn młódši z připosłucharjow, zo bě joho nadźija wo wjele přetrjechena, štož je tu widźał a słyšał. W příchodnym čisle podamy wobšěrnišu rozprawu.

— Loni nazymu założenej, wustupištej tudomnišej towarstwje kat. młodźencow a kat. knježnow štwórtk 27. jan. 1921 prěni króć před zjawnosć na swojim zhromadnym 1. założeńskim swjedźenju. Nimo 120 sobustawow běše so rjana ličba staršich a stowaršeneje a přeprošeneje młodosće zešło, tak zo bě sala přepjelnjena. Předsyda towarstwow, k. kapłan Cyž, jich wšitkich wutrobnje powita. Jako prěnje wustupi tow. knježnow z wulkej činohru w 3 jednanjach „Zasonamakana". Hra předstajuje nam poměry za čas prěnjoho křesćanstwa w našim kraju, je khutna, sahaca k wyšinam, kotraž žada wupruhowane hrajeńki. Naše hrajeńki stojachu prěni króć na jewišću. Ale to je powšitkowny wusud: wone su jara derje hrałe, wšitke wot zemjanki Drohoměry hač do poslednjeje njewólnicy. Z česću je naše tow. knježnow wobstało a z wulkim připóznaćom a wulkej khwalbu. Dale tak! To samsne pak smě so prajić też wo našim tow. młodźencow. Też woni wustupichu prěni raz a to ze žortnej hru Horjanskoho: „We wudawarni Kukečanskich nowin". To bě woprawdźe žiwjenjo w hrajerjach hač běše to nětko pisał Škrabak, hač Lěnjušk, Křudlešćo, Trubjawka abo nawoženja Starc, wšitcy běchu so zažiwili a z wulkim wuspěchom swoju wěc činjachu. Potom wustupi tow. knježnow. Dźiwajo na tudomne wobstojnosće z krótkej němskej hru „Dienstmädchen wider Willen." Też tutu hru z wulkej wustojnosću předstajichu a pokazachu, zo też němsku rěč derje wobknježa. W samsnej rěči dodachu hišće młodźency jako přidawk mały kuplet „Hecht und Specht". K. šewski mištr Ledźbora z Kukowa zawda nawjedowarjej towarstwow w mjenje staršich wutrobny dźak, štož tutón wuži, zo by hišće jónu ważnosć runje tajkich towarstwow za našu młodosć wuzběhnył, staršich k prawomu sobuskutkowanju napominał a młodosć wobkručił we nowej swěrje k towarstwje. Njech je tutón wječor dobra kročel do prědka. Tuž młodosć přimaj so gratu a zmužnje do dźěła, wšak sy pokazała što hižo zamóžeš. Tola dale dyrbimy hišće a wyše. K tomu: Daj Bóh zbožo!

Z Konjec. W našej wjesnej korčmje, na městnje, hdźež je před něhdźe poł lětstotkom sławne spěwarske towarstwa „Róža" pod nawjedowanjom Kleibera a pozdźišo Braunera swoje sydło měła a kćěła, budźe póstnicy njedźelu Ralbičanske spěwarstwa „Lilija" zabawny wječor zarjadować. Prěni dźěl přinjese 8 wjesołych spěwow a druhi dźěl žortnu hru „Hdyž Kocor kamor ćazaše", kotraž je so njedawno w Ralbicach z dobrym wuspěchom hrała. Zabawne wječory w Konjecach běchu w prjedawšich časach přeco derje z wokoliny wopytane, wosebje też z přimjeznych serbskich wsow, z kotrymž so zdadźa zwiski, kaž přetorhnjene być, a tola smy tak blizko. „Lilija", kaž hosćencar budźa so prócować, zo budźe so hosćom spodobać, hdyž so spěwa, hraje a rejwa. We milinowym swětle je nětko pola nas też rjeńšo, kaž prjedy.

Ze Smječkec. Rjany a žadny swjedźeń swjećeše tu njedźelu knjez kubleŕ Michał Kola a joho mandź. Hańža rodź. Dučmanec, słóborny kwas. Wšitcy běchu přišli a bjerjechu podźěl na tutym swójbnym swjedźenju, kotřiž běchu přez zwjazki krewje a přećelstwa zwjazani. Jedyn pobrachowaše, kotryž bě před lětom hišće čiły a strowy, młódši syn; kotryž loni kónc junija w kćějacej starobje 20 lět tak přespěšnje a přezahe zemrě. Khutnje spomnichu na njoho, hdyž přejachu zbožo jubilaromaj, zo byštaj strowaj a zbožownaj swjećić móhłoj za 25 lět swój złoty kwas.

Z Kulowa. Spěw. tow. „Bratrowstwo" wuhotowa sebi minjenu njedźelu swój 23. założeński swjedźeń. Bohaty wopyt pokaza nam horliwy zajim za městne serbske towarstwo, kotreż je sebi dobre mjeno dobyło přez

---

runy puć z korčmy du! — Ale njechach dha ja ludźi wšudźom wobkedźbować, hdźežkuli jich zetkam? Njehodźi so w korčmje runje najlěpje dopóznać, hač je jich počink dobry a woprawdźiwy?" A hišće jónu pohlada na prozy zastawši po blidach a po cyłej korčmje. „Kak ćichomyslnje a přistojnje tu woni hromadźe sedźa!" Njeběše wšak tu wołanja ani halekanja ani hary ani rozpušćenych směchow. Ćiše sedźachu ći mužojo za blidami a hladachu skoro smutnje před so abo na swoju bańku. Tu a tam ćisny jedyn abo druhi krótke słowo do blida, druzy pak so dospołnje wotmjelčachu jeno z hłowu kiwajcy abo wotmołwjachu z krótkim słowom, a na to zasy ćišina. „Tu dźě je cyle přistojne towarstwo. Khiba bych tu tola na khwilu zastupił? Sydnu so za kachle; tam mje nichtó kedźbu njezměje, też korčmaŕ drje so mje za ničim njewopraša. Tak budu jich njemyleny wobkedźbować móc." A hižo kročeše do jstwy, posydny so na kachlowu ławku a rozhladowaše so po korčmje na swój kij so zeprěwši. „Kajki to přistojny lud!" pomysli sebi, nětko wšón wjesoły, zo tu je. „Ani najmjeńšoho njedušnoho słowa tu njesłyšiš. Najradšo bychu mjelčeli. A cyle prawje tak. Štož mjelči, njetrjeba ani słowa zamołwjeć. A wćipni też njejsu: jara zrědka hladaja do swojeje bańki. To je mi jara dobre znamjo."

Mjez tym, zo takle sudźeše, pohiba so za bližšim blidom hósć, pozdychny hłuboko, postona za swojej bańku přimajo, kaž by rjekł: „Nó, tak dha chcu so jónu zmužić." Na to pozběhny bańku, zo by z njeje srěbnył. Swj. Pětr kedźbowaše zkradźu za nim. Hósć pak srěbaše, jara kedźbliwje, zo by sebi tola boždela njepřewzał, pódla pak sćahny tak spodźiwne wobličo: křiwe, dołhe, pokhmurjene kisałe, wustróžane a tola zdaše so swjatomu Pětrej zasy směšne, zo po prawym njewědźeše, wusměje-li so tón dobry muž abo zapłaka-li sebi. Potom zebrawsi wšě mocy požeraše swój připitk, kaž by najćežši a najtwjerdši kus khleba požerać měł. A wužiwši jón pozdychny znowa a zastona wótře: „Ach, Božičko, ach, Božičko, je te wino kisałe!" Smutnje staji potom bańku a zeprěwši hłowu do dłónje mjelčeše tyšnje na swoju bańku zhladujo.

„Wbohi khudźina!" wobžarowaše joho hnydom swj. Pětr, „ty zawěsće wjele kroškow w kapsy nimaš, zo sy sebi tu najtuńšu a najšpatnišu družinu skazał. „Ale jara rjenje to wot tebje je, zo při wšej tyšnosći na Boha njezabywaš. To so mi jara spodoba."

Po małej khwili zebra so też za druhim blidom hósć, zakašlowa, pozdychny a postona a piješe. A też wón srěbnywši ze swojeje bańki sćahny spodźiwne wobličo: kisałe, dołhe, pokhmurjene, směšne. A stajiwši bańku na swoje městno postona cyle wótře: „Ach, ty luby Božičko, je te wino kisałe!" A też wón złoži smutnje hłowu do dłónje a mjelčo hladaše na swoju bańku, kaž by wo wšěm swěće ničo wědźeć njerodźał.

„Ow, ty wbohi khudźina, też ty njemóžeš sebi lěpšeje kapki kupić?" wobžarowaše joho swj. Pětra a hladaše dobru khwilu sobuželnje na njoho. „Ale budź jeno sćerpny, tale kapka traš je tebi wjele strowša, dyžli wšitke dobroty."

Hdyž hišće takle sobuželnje mysleše, počinaše so w druhim kuće hósć hibać a z nohomaj po zemi ćahać a suwać, zo dyrbješe swj. Pětr khětře za nim hladać. Też wón pozdychny z hłuboka, kaž něchtó, kotryž z ćežkich abo tola poważnych mysli wotuća a so bližšoho přichoda strachuje. Hósć přimaše pak so swojeje bańki a piješe, tola jara pomału a rozhladniwje, zo njeby nadobo přewjele srěbnył. „Tón ma najskerje jara dobru brěčku, zo tak lutuje, ale bjez dźiwa to wšak bjez dwěla móže", naspomni sebi swj. Pětr, dokelž tomu mužej zyboleše so na porsće złoty pjerščeń a na wutrobje wisaše tohorunja tołsty złoty rjećaz, kiž zawěsće bjez złotoho časnika njeběže. „To njeje khudźina, ale móže sebi popřeć", sudźeše swj. Pětr. „Ale ja sebi powołać njecham: njech je tebi na strowjo!" A wćipnišo napja swojej woči za nim. Hósć pak srěbnywši jeno maličkosć pozdychny z hłuboka a zdobom hrabaše za swojej šiju, zo jomu tola brěčka njeby ducy šije wobodrěła, a hładźeše swój žołdk, zo so jomu njeby přez měru wustróžał. Stajiwši bańku postona też wón, zo běše po cyłej jstwi słyšeć. „Ach,

swoje narodne skutkowanjo w Kulowskej wosadźe.

Najprjedy přednjese knježna Comakec Čišinskoho baseń „Serbam“, ze zahorjenjom namołwjejo, swěru a lubosć zakhować serbskomu krajej hač do rowa. Knjez kapł. Kral powita wšěch lubych hosći, mjez kotrymiž běchu też němscy přećeljo Serbow přišli, z wutrobnymi słowami. Potom wustupi sylny khór spěwarjow a spěwarkow a zanjese pod nawjedowanjom k. wučerja Welsa z Němcow štyrihłósny měšany „Ptači kwas“ wot Bj. Krawca a na posledku też joho cuni spěw „Maćerny row“. Knjezaj předsydaj zaspěwaštaj jara rjenje dwojospěw po narodnym hłosu, „Něhdźe a něhdy“, mužski khór přednjese nam ważne napominanjo wo „zemskej zachodnosći“. We druhim dźěle zahrachu prawje žortniwje wupruhowane sobustawy towarstwa wjeselohru „Nankowe škórnje“. Mjez hrajerjemi wuznamjenjachu so wosebje Rypakoweju dźěšći, exstudio Matej a knježna Marja, kaž tohorunja hamtman Bosćij Rypak z hosćencarjom Pičołku. — Krasna čista wurěč knj. Hernaštec činješe wosebje dobry začišć a derje by było, hdy by so serbska młodźina wšudźe we wšědnym žiwjenju jenak jara prócowała, maćernu rěč tak rjanu a njeskaženu rěčeć, kaž na jewišću. Bóh dał, zo byštaj serbska šula a serbski wučer też w Kulowskej wosadźe tomu dopomhałoj!

„Bratrowstwu“, pěsćerjej serbskeje narodnosće, zabawy a serbskoho spěwa, přejemy wjele zboža a wuspěcha za dalše spomožne dźěło. Serbin.

Z Kulowa. Ćežko znjezbožił je při rězanju sykanja 8 lětny syn ratarja Jakuba Korcha tu. Hólc z prawej ruku do mašiny přińdźe, kotraž jomu štyri porsty nimale dospołnje wotrězny.

— Staršiska přirada je w swojim poslednim posedźenju jenohłósnje wobzamkła, zo ma so serbska wučba w našej šuli zawjesć. Jedyn serbski wučeŕ ze Sakskeje ma so tohodla tu postajić. Wot přichodnych jutrow dyrbja so serbske dźěći srrěnjoho a hornjoho skhodźenka wob tydźeń 3 hodźiny w serbskim čitanju a pisanju rozwučeć.

Z Kamjenca. Boža ručka zaja tu wutoru wokrjesnoho šulskoho radźićela dr. phil. Herrman Groschuppa; wón w tudomnym wokrjesu wot 1914 šulske dohladowarstwo zastawaše.

Z Werminghoffa. Na tudomnym sypišću je so tele dny 10 wozow, z pjeršću napjelnjenych zwrócilo. Jedyn z nich na 45lětnoho žiwnosćerja Jurja Beiera z Rachlowa padźe a joho zamjeće. Wobžarujomny znjezboženy žonu a hišće do šule khodźacoho hólca zawostaji.

Serbja Kulowskeje wosady.

Změjeće bórzy wólby do pruskoho sejma a Lěwičanskeje provincialneje zhromadźizny. Rozsudźenjo, kotru politisku stronu maće wolić, njemóže Wam ćežke być. Waši bratřa po wěrje a też ći po narodnosći we Sakskej su při poslednich jich tajkich wólbach ze křesćanskej ludowej stronu šli a też zasy pójdźa, hdyž budźa zasy wólby. Su kruće přeswědčeni, zo mjez wšěmi wobstojacymi stronami žana druha jich nabožne, narodne a hospodarske interesy lěpje njeby zastawać chcyła a móhła dyžli křesćanska ludowa strona. Přinošamy tu lisćinu kandidatow, kotřiž su za wólbu postajeni; njemjenujemy tu wšěch, tola też ći, kotrychž mjena tu njejsmy woćišćeli, kotřiž pak na lisćinje stoja, su dobroho mjena a sobustawy tych powołanjow a worštow, do kotrychž też Wy słušeće. Tuž njedajće so wot nikoho druhoho naréčeć, zo byšće swoje hłosy jenej druhej stronje dali, ale **stojće kruće ke křesćanskej ludowej stronje. Też dźiće wšitcy wolić**, zo bychu Waši kandidaći trěbnu ličbu hłosow dóstali. Bjez Wašoho hłosa snadź móhli podležeć.

Kandidatna lisćina křesćanskeje ludoweje strony
w knježerstwowym wokrjesu Lěwičanskim
za wólby do pruskoho krajnoho sejma:

1. Rektor Adolf Gottwald, Berlin.
2. Gutsbesitzer Josef Siebelt, Schmottseiffen, Kr. Löwenberg.
3. Kaufmann Johann Hajesch, Lohsa, Kr. Hoyerswerda.
4. Schuhmacher-Obermeister Paul Kurzke, Glogau.
5. Gewerkschaftssekretär Heinrich Müller, Görlitz.
6. Pfarrer Ernst Stehlik, Liebau, Kr. Landeshut in Schlesien.
7. Eisenbahn-Obersekretär Moritz Ricken, Hirschberg i. Rsgb.
8. Frl. Hedwig Winkler, Damenschneiderin, Penzig O./L.
9. Kaufmann Josef Undorf, Grünberg i. Schles.
10. Zuckerkocher Josef Rohrbach, Haynau i. Schlesien.

Zhromadna kandidatna lisćina křesć. lud. strony
w Lěwičanskim knježerstwowym wokrjesu
za wólby do provincialnoho sejma:

1. Gymnasialdirektor Dr. Josef Wahner, Glogau.
2. Fabrikant Josef Brodkorb, Landeshut.
3. Lehngutsbesitzer, Amtsvorsteher Alfons Renner, Hohndorf, Kr. Löwenberg.
4. Gewerkschaftssekretär Heinrich Grüttner, Neusalz a. d. Oder.
5. Landwirt und Gemeindevorsteher August Bahla, Nardt, Kr. Hoyerswerda a hišće dźewjećo druzy ze srjedźnoho stawa wšelakich powołanjow.

Hońtwa w małym rózku.

W Sakskej so w tutym měsacu jelenje wobeju splahow, dźiwje kački a kwičele třeleja; dale dźiwje swinje, dźiwje nuki a wša rubježna zwěrina. W Pruskej je podobnje; jenož jeleńcy a kwičele maja so hižom hajić, ale dźiwje honače wšěch družinow (Auer-, Birk-, Hasel-, Fasanhahn) móža so hišće třeleć. Z wuspěchom hodźi so w małym rózku za rubježnej zwěrinu, za liškami honić, hdyž nětkle do pora du. Do pasli nětkle liški, kuny (Marder) a skhóry lohcy dóstanješ, też z jamnikom (Dachshund) liški z dźěrow wučeriš a potom třeliš — wězo trjechić dyrbiš. Zo so njebychu dźiwje nuki cyle wukorjeniłe pola nas, je radźomne, zo chcyli naši hajncy je nětkle kkwilu hajić, je dźě to wot něšto lět sem cyle žadne zwěrjatko. Njepřejemy sebi wězo rozšěrjenjo k škodźe ratarstwa, tola pak też nic dospołne wukorjenjenjo. Za dźiwje kački započnje so hajeński čas w Pruskej hakle kónc měsaca a w Sakskej 15. t. m., tola lěpje je, hdyž hižom w małym rózku je wjacy njetřělamy. W hońtwje płaći, kaž też w druhim mnohim nastupanju, dwoji zakoń, tón w paragrafach spisany a tón w człowjeskej woli, wutrobje a rozomje zakhowany. Wjeselo našich nimrodow a wuspěch potom w hońtwje stej zawěšćenej we wobkedźbowanju wobeju zakonjow. D.

Božičko, luby Božičko, je te wino tola kisałe!“

„Nó, nó, maja dha to wšitcy traš tajkele kisałe wino?“ dźiwaše so swj. Pětr. A skoro běše jomu nětko wšitkich tych dušnych ludźi hromadźe žel, zo maja tajkule kisalinu srěbać. Mjez tym, zo z tajkimile myslemi jednaše, bě nowy hósć zastupił a hnydom z hosćom za blidom blizko duri so do rěči dał, kotryž jomu swoju bańku skićeše. Swj. Pětr přikhadnika hnydom spózna: běše to kěbětar, kotryž bě w cyrkwi z mošničku khodźił. „Sem za kachle wšak wón dale njepohlada: što dha by tu pytał!“ pomysli sebi swj. Pětr a tohodla sebi też starosće nječinješe, zo by traš joho spóznawši złotoho knefla dla hary zehnał.

„Tule sebi připij přećelo!“ rjekny prjedawši hósć přikhadnikej. „Hdźe dha sy so takle dołho komdźił? Wšak hewak tak pomały njejsy.“

„Ach, mějach wšak ważnu należnosć“, měnješe nowy hósć poważnje a tajnje a z ruku sebi hort škitajo pošukota jomu: „Potom ći wšitko wupowědam, njeprašej so mje nětko dale!“

Swj. Pětr pak sudźeše z napjatymaj wočomaj kedźbujo: „Tón ma bysnadź tola lěpše wino, hewak so tola njeby z nim wulcy činił a připiwać dawał.“

Kěbětar pak pozběhny dóstatu bańku a rjekny: „Tak chcu tebi wotpić na strowjo,“ a piješe hladajcy, starosćiwje, zo so njeby zasrěbnył. Stajiwši bańku zasy hosćej na blido podźakowa so přećelnje, potom pak wobroći so na stronu sćahny hórke wobličo a zdychny, zo móžeše swj. Pětr derje słyšeć: „Ach, Božičko, je to tola kisała brěčka!“

Nětko wšak njemóžeše swj. Pětr wjacy dwělować: wšitcy mějachu kisałe wino, a wón počinaše jich wutrobnje wobžarować: „To je mi tola woprawdźe žel tych dušnych ludźi, zo maja tajku kisału brěčku. Bych jim wutrobnje lěpše wino přał, zo bychu so tola trochu na nim wokřeć a swojoho žiwjenja zawjeselić móhli.“ A hdyž přecy znowa zasłyša zdychować a so k Bohu wołać, připóznawaše z lutej khwalbu: „Ně, tajkile dobry lud, kajkiž to je, wšeje khwalby hódny! Kak ćichomyslny a přistojny při wšej zabawje a při wšěm wokřewjenju! Ćiše, spokojnje wjeseli so, byrnjež by tusamu kisalinu srěbać měł. A při wšěm wokřewjenju njezabywa na Boha Knjeza, hačruniž je jim jenož słabuške wino wobradźił. Srěbajcy kisalinu wołaja so k joho mjenu a wužiwaja joho dar z dźakprajenjom a ze spokojnosću. Haj, woprawdźe to dobry lud!“ A swj. Pětr přeješe sebi, hdy by tola sam też jónu toho wina powoptać a so dokładnje přepokazać móhł, potom by hišće wěsćišo a sprawnišo sudźić a swojomu dobromu mištrej traš za nich słowčko spomnić móhł. Kak zo traš njeby podarmo było. Ně, wěsće njeby podarmo było; wšak je wón tak dobry mištr a wčora hišće je mi wuznał, zo moje prostwy rady słyši. Ja bych jim tola jara rady lěpšu brěčku wuprosył, dokelž sebi woprawdźe zasłužuja.“ A swj. Pětr wobhladowaše so, hač traš njeby so z někim do rěči dać móhł, zo by jomu tón traš potom připitka poskićił. Sam kupić dźě sebi swj. Pětr njemóžeše: z čim dha by płaćił? Hdyž so z tymile myslemi zabawješe, zaréča na njoho ze strony ćeńki, cuni hłós a swj. Pětr so postróži. „Što tola wote mnje chcedźa? Chcych tola cyle kedźbu njeměty tu pobyć.“ A wobroćiwši so za tym hłosom stróži so hišće bóle, dokelž žónska, korčmarjowa služowna stoješe před nim a hladaše jomu do wočow. Z toho časa, zo bě žónskeje dla we Kajfasowym dworje so tak njedušnje zabył, khodźeše swj. Pětr žónskim rady z puča. A tu stoješe runje tajka młoduška před nim, kaž tam w dworje. Hdźe jeno by so khětře zatyknył. (Pokračowanje.)

Wšelćizny.

Wójnscy jeći njejsu hišće wšitcy domoj. Tohodla je za někotružkuli swójbu nadźija, zo móže so jeje nan abo syn hišće wróćić. Tele dny je z Japanskeje zasy łódź dojěła, kotraž přez 1600 jatych přiwjezy, mjez nimi wjele też wšelakich, kotřiž běchu w civilnym zajeću byli. Też Francózska ma hišće wšelakich, předewšim tajkich, kotřiž buchu někajkeje winy dla ke khostanju wotsudźeni. Němske knježeŕstwo je hakle tele dny zasy w Parizu wo wobhnadźenjo prosyło, a je nadźija, zo francózske knježeŕstwo po wěstych wuměnjenjach prostwu dopjelni.

Z njerozbitych zwonow je hišće 133, kotrež so njejsu mohłe wosadźe wróćić. Tuž je so nowy zapis zestajał a so cyrkwinym wyšnosćam připósćele, w kotrymž su zwony nadrobnje wopisane. Wosady, kotrež su wo dóńtu swojich zwonow w njewěstosći, njech njeskomdźa, do zapisa hladać. Někotražkuli wosada snano swoje zwony zasy dóstanje.

500000 metrow flanella, 11 milijónow hr. a někotre sta tunow drasty, hromadźe 20 milijónow hódneje, je so před krótkim za nuzućerpjace wobydleŕstwo Němskeje z Ameriki wotpósłało. Posyłka je dar ameriskoho čeŕwjenoho kříža. Nastork k tomu su wosebje Kwäkarjo dali, kotřiž w Němskej spomožnje skutkuja.

Pjenjezy němskim w Jendźelskej jatym. Kaž so 13. t. m. z Hamburga hamtscy rozprawješe, je tam wot Jendźelskoho knježeŕstwa zapis wo 43000 puntach sterlinga — do wójny bě punt 20 hr. — dóšoł. Tale suma je mzda, kotruž měješe Jendźelska hišće mnohim němskim wojakam, kotřiž běchu w jendźelskej rucy a na jendźelskej zemi za čas wójny jeći, za dźěła, kotrež su tam jako jeći činili, zapłaćić. Hłowna wójnska kassa w Barlinje kóždomu po zapisku jendźelskoho knježeŕstwa na kwitowanjo pjenjez wupłaći.

35 milijardow papjerjanych němskich pjenjez je po wotmołwje, kotruž je němske knježeŕstwo na doprašowanjo ententy dało, we wukraju.

Płaćizny za nakłady na železnicach, też za wosobinske jězby so bórzy powyša; tak maja so wudawki kryć, kotrež z powyšenja železnicaŕskich zastojnikow a dźěłaćerjow su nastałe.

Dwórske gobeliny z Wienskeje slěborneje komory změja so po wobzamknjenju awstriskoho knježeŕstwa předać. Te nadźija so, zo z nich 200 milijónow krónow wuwikuje. Hačrunjež je z wumětskoho stojnišća wulka škoda, zo so to stanje, dha tola wulka pjenježna nuza sebi to žada.

Dobry příkład ma so dawać. Kaž kóžde lěto přija też lětsa swj. wótc zastupjerjow romskoho zemjanstwa, nawjedowanoho wot wjećha Antonia Colonna. Při tym wupraji bamž prostwu, zo by romske zemjanstwo swětej příkład dobrych skutkow dawało, zo by tak mjez ludźimi, wosebje tak mjenowanymi wosobnymi worštami, kotrež pak Khrystusa njeznaja, podobnje kaž jónu přez tŕoch kralow z rańšoho kraja, Jězus Khrystus zasy wožiwił a we błyšću hwězdy, kotraž nad Vatikanom ženje so njezhubi, swět Khrystusa zasy namakał. Žónske pak wón wosebje prošeše, zo bychu runjeća žónskim w časach swjatoho Hieronyma wo rozšěrjenju swjatoho pisma so předewšim starałe, a z njoho swoju zdźěłanosć čerpałe.

Bolšewiske zemjanstwo. Francózojo maja přisłowo, te praji: „kral je mortwy njech je žiwy kral“. Tak je nětkle też we wšelakich krajach ze zemjanstwom; bu wotsadźene, tola wosta, abo na joho město stupichu druzy a to runje ći, kotřiž je čisnychu. Tak je bólšewismus najwjetši njepřećel zejmanstwa a tola za joho čas je so na př. w Ruskej wutworiła rjadowna ludźi, kotraž je přewzała wšě njepočinki prjedawšoho zemjanstwa, a dokelž nima tamnoho počinki, je dospołnje njekhmana.

Najwjetši dźěl tejele „aristokratije“ su žónske, prjedawše kuchaŕki a hasymjećeŕki; wone bydla w hrodach, drasća so do najwosobnišeje drasty a debja so snadź hišće bóle hač štó prjedy ze dejmantami a druhimi drohotkami. Tak bydli prjedawša kuchaŕka Borbora Kuchinowa nětkle w carowym hrodźe w Moskwje, zarjaduje tu wulkotne swjedźenje z wosobnymi hosćinami, ma cyłu čŕjódu służownikow a służownicow, też wosobne auto. Prjedawša komornica Irena Kaskowa jězdźi w auće z hermelinowej kožu wuhotowanym po Moskwje. Rólu kejžorki hraje nětkle wěsta Andrejewna, jónu přećelnica, nětkle mandźelska Maxima Gorki. Tola zawisć druhich žónskich jej žiwjenjo trošku kazy, mjez nimi wosebje 20 lětna holca, wuwołana rjanosć. Ta bydli we wosobnym palacu a je žiwa w najwjetšej pyše. Knjeni Radekowa, mandźelska jenoho bolšewiskoho nawjednika, ma wosobne bydlenjo w starosławnym Kremelu. Tola je jej nětko knježeŕstwo bydlenjo wupowědźiło z wuzamołwjenjom, zo ma tam so musej zarjadować. Kaž pak Radekowa sama praji, je to dospołnje prózna wuréć, ale wěrnosć je, zo chce Trockowa žona ju tam wukusać, dokelž jej njepopřeje, zo by ta też tak rjenje bydliła, kaž wona sama. Tele žónske wjedu jara drohe žiwjenjo; pjenjezy, kotrež na drastu a dźiwadło a hosćiny wumjetuja, su njeličomne. — Takle pokazuje so ruski komunismus, a to je přewjedźenjo wučby wo jenajkim wobsedźeństwu wšěch ludźi.

Wěrna podawizna. Nan a synk, tutón 4lětny, jědźetaj po železnicy wot Döbeln-a k Lipskej. Hansk hlada z wočinjenym woknom do jomu cuzoho swěta. Nadobo hrabnje nan swojomu pachołkej čapku z hłowy a praji: „Nětkle je twoja čapka wuléćała. Hladaj won, ja zahwizdam, snadź čapka zasy přileći.“ Wón to čini a hižo ma zasy čapku na hłowje. Hansk rozmysluje, nank je zawěrno kuzłaŕski mištr. Po khwili čisnje swoju čapku z woknom won a prosy: „Nanko, zahwizdaj zasy, moja čapka je z woknom won zléćała —.“

Khostanjo za wšo.

A.: „Čohodła biješ dźěći, su što skućiłe?“

B.: „Ně, ale dyrbju hnydom na dźěło a za cyły dźeń njebudu jich bić móc. Tuž jim doprědka zdawam, kelkož bychu po swojich skutkach zasłužiłe.“

Dopis.

Nadobne zmyslenjo wopokazuje so w dopisu, kotryž redakcija Kat. Posoła při składnosći składowanja za Serbski Seminar dósta. Wón rěka:

Derje znajemy nuzu serbskoho seminara we Prazy. Njedźak by był, njebychmy-li pomhali po swojich mocach wo to so starać, zo by dołh bórzy zapłaćeny był. Njejsym drje najzbožowniši na swěće. Tola winowatosć je, šerpatku k tomu woprować. Ja scelu Wam 800 hriwnow. Ja přeju sebi, zo by prawje wjele zamožitych sebi příkład wzało na pobožnymaj bratromaj Šimanec, kotrajž ze swojim cyłym zamoženjom założištaj serbski seminar, a nětko hižo wuživataj přez sto lět wulku dań we njebjesach.

Waš najpodwólniši
J. K.

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk.: Hana Cymermanowa z **Budyšina**; 260. cyrkw. wučeŕ Pawoł Rječka z **Hajnic**; 261. 262. z **Bělšcc**: Jurij Rězak, Marija Jakubašowa; 263. 264. z **Mnišonca**: Jan Budaŕ, Pětr Žur; 265.—316. z **Kulowa**: kapłan Jakub Kral, Michał Kral, Madlena Hančkowa, Jurij Michałk, Jan Hajdan, Michał Suchi, Hana Rólina, Mikławš Grofa, Jurij Polak, Pětr Šołta, Jakub Balant, Pawoł Vicki, Michał Comak, Pětr Mič, Michał Möler, Mikławš Šołta, Jan Hadam, Michał Böhmer, Madlena Woko, Mikławš Rečela, Marija Mölerowa, Mikł. Paška, Hana Mětkec, Marija Šejbowa, Jan Mikławšk, Michał Narćik, Kata Balantowa, Jurij Wornaŕ, Michał Čepic, Jakub Comak, Jakub Dubaw, Jan Kostorž, Jan Wels, Kata Čornakowa, Madlena Narćikowa, Michał Kokla, Matiješk, Mikł. Böhmer, Mikł. Handrijanc, Mikł. Čepic, wyšša mił. sotrow Bartholomaea, Madl. Šołćic, Michał Nyšpork, Čornak, Franck, Polak, Jurij Popjela, Hańža Nazdalic, Jurij Šreiber, Jan Grofa ze Šołćika, Michał Młodźink, Jurij Woko; 317.—335. z **Kulowca**: Michał Wawrij, Pětr Wrobl, Michał Šołta, Michał Zarjenk, Jakub Wrobl, Mijan, Pětr Nykela, Madlenča, Młodźink, Michał Kral, Michał Salowski, Jakub Hajnk, Jan Domanja, Marija Pjacec, Michał Pólk, Šołta, Kochta, Handrijanc, Rosmij; 336.—353. z **Brěžkow**: Mikławš Šneider, Michał Nykela, Mikławš Šołta, Michał Mijan, Pětr Kobalc, Marija Hančowa, Mikławš Ćórlich, Mikł. Hadam, Jakub Nowotnik, Hana Nowotnowa, Pětr Mark, Jakub Hančka, Jurij Wjerš, Pětr Pózef, Jan Niča, Michał Khilank, Jurij Młodźink a Mikławš Šliž z **Noweje Bukownje**; 354.—366. z **Hóska**: Jakub Ćórlieh, Jurij Žur, Wórša Šołćina, Mikł. Manjowk, Jan Šołta Jakub Hernašt, Hańža Mijanowa, Jakub Jórš, Marija Kórjenkowa, Jurij Korch, Michał Hanto, Jan Žur, Mikł. Nowotnik; 367.—378. z **Rachlowa**: Pětr Hernašt, Mikł. Mijan, Michał Mućišk, Jurij Wels, Mikławš Kochta, Jakub Michałk, Karl Finger, Mikławš Lehman, Jan Małki, Pětr Matiješk, Pětr Žernjank, Jan Rosmij; 379.—393. z **Koćiny**: Mikel, Korch, Lulak, Woko, Jakubaš, Kreuz, Wels, Serbin, Šołtka, Štreicher, Kral, Wawrij, Grofa, Jórš, Serbin, Horch, Brückner.

(Přichodnje dale.)

Dobrowólne dary atd. za towaŕstwo a za podroženjo Posoła 1921.

Njemjenowana z **Budyšina** 10 hr., faraŕ Pawoł Šołta w **Lubiju** 10 hr., Marija Jakubašowa z **Bělšec** 5 hr., Jan Budaŕ z Mnišonca 5 hr.; z **Kulowa**: **241 hr.**, po 30 hr.: kapł. Kral, po 20 hr.: překupc Korch, po 10 hr.: Michałk, Comak, Kostorž, Čornakowa, Grofa ze Šołćika, po 7 hr.: Čepic, po 6 hr.: Nyšpork, Narćikowa, po 5 hr.: Michał Kral, Hančkowa, N. N., Hajdan, Kober, Suchi, Rólina, Mikł Grofa, Šołta, Balant, N. N., Mič, Möller, Hadam, Wokowa, Möllerowa, Mětkec, Dubaw; z **Brěžkow**: **64,50 hr.**, wjetše dary: po 10 hr.: Šneider, Šołta, Hadam, po 5 hr.: Nowotnowa, Brückner, Niče, Henčel, Młodźink; z **Hóska**: **73,50 hr.**, po 10 hr: Ćórlich, Krećmaŕ, Šołta, Mijanowa, Žur, po 6 hr.: Nowotnik, po 5 hr.: Kostorž; z **Kulowca**: **156,50 hr.**, wjetše dary: po 20 hr.: Marija Pjacec, po 10,50 hr.: Mijan, po 10 hr.: Wawrij, Pětr Wrobl, Jakub Wrobl, Nykela, Domanja, Bulank, Pólk, po 5 hr.: Šołta, Zarjenk, Lipičowa, Madlenča, Kral; z **Koćiny**: **68 hr.**, po 10 hr.: Grofa, Mikela, po 5 hr.: Lulak, Woko, Franck, Šołta, Jórš; z **Němcow**: **122,50 hr.**, po 22,50 hr.: Šiman, po 10 hr.: Jurk, Zarjenk, Wawrij, Sachon, po 5 hr.: Pjaca, Ćórlichowa, Hrjehořk, Michał Grofa, Jakub Grofa, Dubrawina, Ćórlich, Mětaš, Maršner, Kral; z **Noweje Wsy**: **91 hr.**, wjetše dary: N. N. 30 hr., po 6 hr.: Kunca, po 5 hr.: Kubańk, Nykela, Małki, Hadam, Šołta, Korch, Jurij Pólk, Jakub Pólk, Michał Grofa, Kreuz; z **Rachlowa**: **47 hr.**, wjetše dary: Hernašt 10 hr., Michałk 7 hr., po 5 hr.: Jan Woko, Kochta, Hańža Wokec; ze **Salowa**: **32 hr.**, po 10 hr.: Mikł. Šołta, Pětr Šołta, Michał Kral, po 8 hr.: Domaškowa, Jakub Šołta, po 5 hr.: Pětr Kral, Jan Kral, Juro, Kochta, Mikela; ze **Sulšec**: **145 hr.**, po 10 hr.: Pětr Grofa, zahrodnik Kral, Šwan, Nowak, Wincaf, po 5 hr.: Pječka, Lipič, Mróz, Mark, kublef Brězan, młynk Brězan, Mikławšk, kublef Kral, Wowčefk, Kumer, Michał Grofa, Michałk, Mark, Mič, Pólk, Michałk, Šöna, Bódlink; **400 hr. čistoho wunoška wot hodownoho swjedźenja serbskich dźěći Kulowskeje wosady** 2. 1. 21.; z **Radworja**: Michał Domaška 3 hr., Mikł. Bjeńš 6 hr., Jurij Domaška 5 hr., Jan Šenk 10 hr., Jan Pawluša 10 hr.; z **Bronja**: Jurij Měškank 10 hr., Michał Kopr 22 hr.; Mikławš Wićaz z **Kamjenjeje** 5 hr.; Hana Winaŕka z **Kamjenjanskoho Haja** 2 hr.; z **Khelna**: Jakub Měrćink 20 hr., Jakub Rěčka 5 hr.; Marija Kasperka z **Měrkowa** 10 hr.; Hańža Roztokec z **Hodlerja** 2 hr., Njemjenowani 17 hr.; Hana Cyžowa z Nowoslic 10 hr., Njemjenowana 10 hr., Hańža Błažikec z Ralbic 3 hr., Mikławš Wawrik z Koslowa 9 hr., Jurij Kocor z Jitka 5 hr., Jakub Lebza z Ralbic 5 hr.

Za wotpalenu w Serbskich Pazlicach:
Mikławš Šenk z Bronja 20 hr.

Zabawny wječor w Konjecach

wuhotuje **póstnicy njedźelu**, započatk z dypkom 1/2 8 hodźin, a přeprošuje wutrobnje **Ralbičanska „Lilija“.**

Brěžowe sadźeńki

wšelakeje wulkosće a tołstoty z dobrymi koruškami ma na předań

Marijn. Hwězdy lěsne zarjadnistwo w Nowej Wsy pola Kulowa.

Dubowe a bukowe

stólcy a stólčki

derje a ródnje na kajkežkuli wašnjo wuwjedźene, poruča a wotedawa hnydom abo za krótki čas za bjezkonkurenčnje tunje płaćizny

Ledźborec blidarstwo w Pančicach.

Ratarska šula w Budyšinje.

Přichodny **lětni semestr** budże so wutoru **5. apryla 1921** započeć. Přizjewjenja nowych šulerjow podpisany direktor přijima; tón też rad we wšěm rozprawi.

Ockonomny radźićel **dr. Gräfe.**

Mała hišče dobra **mašina k sykanjorězanju**, kotraž so też k rězanju zeleneje picy trjebać hodźi, je tunjo na předań **w Hórkach** čo. 2.

Serbjo Drježdźanscy

změjatej njedźelu 13. febr. dopołdnja w 1/2 8 hodź.

serbske kemše

ze swj. woprawjenjom. Wo bohate wobdźělenjo prosymy.

Lětni přewoblek

jendźelski płat, za 1,50 wulku wosobu je za 400 hr. na předań.

Hdźe? je zhonić we **Donnerhakec čišćerni.**

Wumeblowanu stwu

pola serbskeje swójby młody zastojnik hnydom pyta. Poskićenja pod „K. 100“ we wudawarni „Kat. Pósła“ wotedać.

Kamory za drastu, vertika komody, truhi, dospołne wuhotowanja, wokna na zažne rjadki, kamory přeč muchi, kajkežkuli porjedźenki spěšnje a tunjo zhotowja

nowe blidarstwo

Józefa Leski w Kukowje.

Wšě čišćerske dźěła

w kóždym wuwjedźenju wobstara derje a tunjo

Donnerhakec knihićišćerńja.

Po wotedaću wšěch při dotalnych awkcijónach sčinjenych khětro wulkich pokupow budźe w mojich fabrikskich rumnosćach

10., 11. a 12. februara

poslednje předawanjo meblow

za tunje płaćizny.

Dla powyšenja mzdow w januaru a wšelakich druhich podróženjow za zhotowjenjo budža płaćizny za meble

wot 15. febr. wo 20 % powyšene.

Dobre nałoženjo kapitala!

Budyšska meblowa fabrika

Franca Ekla

w Budyšinje, Bleichenstraße 7.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Bratraj Wornačaj

w Pančicach (Dalekorčak Elstra čo. 71) **w Lejnje** (Dalekorčak Uhyst čo. 62)

kładźetaj

elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.

Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž też wšu nowočasnu **nadobu za wobswětlenjo** na składze.

Wumělske zuby! *Operacije zubow!*

C. Handlos, dentist

w Kamjencu, Damm 2 I

blizko hamtskoho sudnistwa *pódla hosćenca „Blumengarten“*

Sym k rěčam:

wot 8—12 a 2—6 hodźin; na njedźelach jenož dopołdnja.

Přećelam a znatym wozjewjam zrudnu powěsć, zo je so Bohu spodobało, našu lubu mać

Khatu zwud. **Fröhlichowu** prjedy zwud. **Lehmanowu**

z Konjec

66 lět 3 měs. 8 dnjow staru nahle ze swěta wotwołać. Wuprajamy wšitkim, kotřiž su so za nju modlili a ju k rowu přewodźeli, swój **najwutrobniši dźak** a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Jeje dušu poručamy do pobožnych paćerjow wěriwych.

W **Konjecach** na dnju pohrjeba, 28. januara 1921.

Michał Lehmann
w mjenje wšitkich žarowacych.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje sotry a ćety

knježny Hany Błažikec,

kotruž Bóh po swojej njewuslědźomnej radźe w 54. lěće jeje žiwjenja w Šunowje tak nahle minjeny štwórtk z tutoho swěta wotwoła, wuprajamy wšitkim přećelam a znatym, kotřiž su za zemrětu na pósty-wječorach so modlili abo hewak na nju we swojich modlitwach spominali a dźensa ju w tak bohatej ličbje k rowu přewodźejcy jej poslednju česć wopokazali, swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Ralbicach, Šunowje, Kukowje a Łazku** na dnju pohrjeba, 30. januara 1921.

Hłubokozrudźeni přiwuzni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokerččak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 7. | Budyšin, 12. februara 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

We znutřkownym tróštu.

27. staw.

Zo nas lubosć k sebi samomu wot najwyššoho kubła najbóle wotdźeržuje.

Syno, ty dyrbiš dać wšitko za wšitko, a ty njesměš w ničim sebi samomu słušeć. Ty dyrbiš wědźeć, zo tebi lubosć k sebi samomu bóle škodźi dyžli žana wěc na swěće. Po lubosći a přikhilnosći, kotruž maš, so kóžda wěc bóle abo mjenje tebje dźerži. Budźe-li twoja lubosć čista, jednora a derje zrjadowana, budźeš bjez přiwisnosće k wěcam. Nježadaj sej ničo, štož njesměš měć; njeměj, štož móže tebi zadźěwać a tebi znutřkownu swobodu brać. Dźiwno, zo z cyleje hłubiny wutroby so samoho mi njepřepodaš ze wšitkim, štož móžeš sej žadać abo měć.

Čohodla so zahubješ z njewužitnej zrudobu? Čohodla so ćwiluješ ze zbytknymi starosćemi? Spokoj so z mojim spodobanjom a njepoćerpiš žaneje škody. Pytaš-li tole abo tamne, a zechceš-li być tu abo tam, zo by bóle měł swój wužitk a swoju samsnu wolu, dha ženje njebudźeš w pokoju a ženje swobodny wot starosće, dokelž w kóždej wěcy namaka so něka jki njedostatk a na kóždym městnje budźe něchtó, štož budźe so ći přećiwjeć.

Wužitna potajkim njeje kóžda wěc, kotruž sy zwonkownje docpěł abo přisporił, ale wjele bóle ta, kotruž sy zapěł a z korjenjom wutorhnył z wutroby. A to maš rozymjeć nic jeno wo waženju pjenjez a bohatstwow, ale tež wo žadosći za česću a wo žedźenju po prózdnej khwalbje, štož wšitko ze swětom zahinje. Jara mało škita nas městno přebytka, jeli ći pobrachuje duch horliwosće; a tež dołho njewobstoji pokoj, kotryž je zwonkownje pytany, je-li zmyslenjo wutroby bjez prawoho zakłada, to rěka, jeli njewotpočuješ we mni; přemjenić so móžeš, tola nic polěpšić. Přetož jeli tebi přilježnosć nastanje a ty ju přiwozmješ, nańdźeš to, před čimž sy čěkał, a hišće wjacy.

Modlitwa wo čistosć wutroby a wo njebjesku mudrosć.

Wobkruć mje, Božo, přez hnadu Ducha Swjatoho. Daj mi móc, zo bych so zesylnjał po znutřkownym človjeku a zo bych swoju wutrobu wot wšeje njewužitneje starosće a stysknosće wuswobodźił a zo so njebych dał wabić wšelakim požadosćam za kajkejžkuli wěcu, njech je wšědna abo droha, ale zo bych měł wšitke wěcy za zachodne a jeż sebje samoho za zachodnoho kał wone; přetož ničo njeje wobstajne pod słóncom, hdźež je wšitko prózdnosć a ćwila ducha. Ow, kak je mudry, štož tak mysli.

Póstny porjad.

Swjaty wótc je za nětčiši čas powšitkownu dispensu wot kaznje posta a abstinency spožčił. Dokelž ćežkoty dla cyrobiznow hišće zběhnjene njejsu, hač na dalše dispensa płaćiwa wostanje. Sćěhowacy póstny porjad so tohodla jeno radźi, nic poruča:

1. Abstinentna kaznja **zakazuje** wužiwanjo mjasnych jědźi a **mjasoweje juški**, njezakazuje pak mloko a jeja a z **tučnym** začinjene jědźe.
2. Póstna kaznja dowola jenož jenokróćnu połnu pojědź za dźeń, a rano a wječor małe posylnjenjo.

   Zdobom mjasne a rybjace jědźe při tejsamej pojědźi na póstnych dnjach (tež na njedźelach swjatoho posta) wužiwać wjacy zakazane njeje. Tež je dowolene na póstnych dnjach hłownu pojědź wječor dźeržeć a město jeje připołdnju małe posylnjenjo wužić.
3. Jeno abstinentne dny su wšitke pjatki lěta.
4. Póstne a abstinentne dny zdobom su:
   1) popjelna srjeda,
   2) **pjatki** a **soboty** swjatoho posta,
   3) **srjedy, pjatki** a **soboty** suchich dnjow,
   4) **vigilije** před swjedźenjemi swjatkow 14. meje, Wšitkich Swjatych 31. okt. a před hodami (patoržica).

   Zbytne njemjenowane dny štyrcyćidnjowskoho posta su jeno póstne dny, na kotrychž je dowolene mjaso jěsć tež wjacy króć za dźeń (tež zeleny štwórtk).
5. Na wšitkich njedźelach a na přikazanych swjatych dnjach zwonka swjatoho posta njeje ani póstna ani abstinentna kaznja. Tež so tale kaznja na předkhadźacy dźeń njepřepołoži, hdyž na njedźelu abo swjaty dźeń padnje. Na předjutrownu sobotu póstna a abstinentna kaznja připołdnju w 12 hodźinach přestanje.
6. Winowatosć zdźerženja wot mjasnych jědźi wjaza wšitkich křesćanow wot dokonjanoho 7. lěta žiwjenja, hdyž ważne přičiny, jakož khorosć abo khudoba, njezamołwjeja.

   Póstna kaznja wjaza křesćanow, kotříž su 21. lěto žiwjenja dokonjeli a 60. hišće započeli njejsu, jelizo z ważnej přičinu, kaž ćežkim dźěłom, khorosću abo zesłabjenej strowotu zamołwjeni njejsu.
7. Z wuwzaćom wulkoho pjatka so hosćencarjam a korčmarjam a tym jědźedawarjam, kotříž maja z najmjeńša tři hosći, dowola, na wšitkich dnjach mjasne jědźe porjedźeć, a hosćom, je jěsć. Tež so tasama dispensa wudźěła runje tak hosćencam a jědźerjam a naspomnjenym jědźedawarjam kaž jich domjacym, hdyž žane wot hosći wšelake pojědźe njepřihotuja — dale wobydlerjam, pola kotrychž su wojacy w kwartirje a jědźa — tohorunja khudym z jałmožnami so žiwjacym — runje tak tym dźěłaćerjam, kotříž maja wosebje ćežke dźěło dźěłać na př. we wysokich pjecach a podkopkach — potom tym překupskim pomocnikam, rjemjeslnikam, wučownikam, dźěłaćerjam, mzdarjam a čeladnikam, kotříž pola swojich njekatolskich knjejstwow cyrobu dóstawaja a žane póstne jědźe njedóstanu — skónčnje wot njekatolikow na tajkich dnjach k blidu přeprošenym. Tola nima so z tutej dispensu wotmyslenomu wuwinjenju wot abstinentneje kaznje poležkować.
8. Fararjo maja po kan. 1245 Cod. j. c. połnomóc we wosebitych padach, hdźež je sprawna přičina, tak jenotliwe wosoby kaž jenotliwe swójby swojeje wosady samo zwonka jich farskoho wokrjesa, kaž tež pućowacych — tych pak jeno we wosadźinym wokrjesu — wot póstneje a abstinentneje kaznje dispensować.
9. Jenajka połnomóc so spowědnikam w nastupanju jich spowědnych dowola; woni pak móža jeno při spowědźi tu połnomóc płaćiwje nałožować.
10. Dźiwajo na wotpuščenu krutosć prěnjotneje póstneje kaznje wěriwych napominamy, zo dobrowólnu jałmožnu po swojej dobrej woli a zamóžnosći do piksow połoža, kotrež maja so k tomu we wšitkich cyrkwjach wobeju dioecesow wupowsnyć a napismo maja „Póstna jałmóžna“; wone maja hač do kónca jutrownoho časa wupowsnjene wostać. Štóž tajku jałmóžnu dać njemóže, njech so na wšitkich njedźelach swjatoho posta litaniju wo najswjećišim mjenje Jězus abo pjeć Wótče-našow a Strowa-sy-Marijow k česći pjeć ranow za należnosće swjateje cyrkwje modli. Póstna jałmóžna so wosebiće na kubłanjo dobrych měšnikow kaž k podpjerowanju potřěbnych měšnikow **nałoži.**
11. Jutrowny čas so započina **ze štwórtej njedźelu posta** a traje hač **do swjedźenja swjateje Trojicy** (1. njedźelu po Swjatkach) sobu wopřijatoho.
12. W zakazanym času t. r. wot popjelneje srjedy hač do Jutrownički sobu wopřijateje a wot 1. njedźele adventa hač do Božoho dnja sobu wopřijatoho njesměš so žane swjatočne požohnowanjo mandźelstwa (wěrowanjo) stać — jeno z ważnych přičinow móže so z dispensu tajke dowolić. W času posta a adventa maja wěriwi tež wot zjawnych zawjeselenjow, wosebje reji so zdalować.
13. K dobyću wotpuska **Porciunkula 2.** aug. **abo** na sćěhowacej njedźeli so tamne cyrkwje a privatne oratorije, kotrež su w postajenju 6. julija 1911 mjenowane, **tež za tute lěto postajeja.**

\+

Pjeć kóždolětne cyrkwinske wopory **maja** so po sćěhowacym rjedźe dźeržeć:

1. za należnosće **misijónow** na jenej póstnej njedźeli;
2. za należnosće **s. Józefowoho towafstwa w Aachenje** třeću njedźelu po jutrach, njedźelu po swjedźenju zakitarstwa swjatoho Józefa;
3. za należnosće **towafstwa swjatoho kraja w Kölnje** wulki pjatk, a za **kustodiju swjatoho rowa** předjutrownu sobotu;
4. za należnosće **swjatoho Bonifacijowoho towafstwa** w Paderbornje njedźelu 5. jun.,

po swjedźenju swjatoho Bonifacija.

5. hromadźenjo **Pětrowoho pjenježka** 25. sept. (njedźelu do swjedźenja swj. arcjandźela Michała).

Na 6. januara (Třoch Kralow) wot japoštołskoho stoła postajeny wopor — za należnosće towarstwa **přećiwo wotročstwu w Africy** — ma so też dale dźeržeć.

Dale so po přeću swjatoho wótca za potřěbnosće **orientalskich cyrkwjow** wopor na jenej njedźeli měsaca augusta přikazuje.

Wšitke tute wopory dyrbja so **njedźelu,** kotraž składowanskej njedźeli **do prědka dźe, a na dnju składowanja samoho wosadam z klětki wozjewić. Składowanja maja so z přihodnym spomnjenjom w prědowanju na dnju składowanja poručować.**

Wunošk třoch prěnich mjenowanych składowanjow ma so z dobom hač do srjedź meje w herbskich krajach japoštołskomu vikariatej, w Hornjej Łužicy tachantskomu konsistorijej wotedać, wunošk štwórtoho składowanja najpozdźišo kónc junija a pjatoho kónc oktobra też tam.

Wyše toho ma so jónu za měsac z wuwzaćom augusta, jenu njedźelu, kotruž móža sebi wysokodostojni knježa fararjo a administratorojo wuzwolić, **wopor za twarjenjo cyrkwjow w kraju** dźeržeć. Wunoški tychle składowanjow maja so w měsacomaj juniju a decembru kóždoho lěta přisłušnej wyšnosći wotedać.

Swětowy rozhlad.

Wo serbskej należnosći

je naš zapósłanc, knjez Heßlein, we sakskim sejmje knježeństwa so tole doprašował:

„§ 2, wotrězk 5 překhodnoho šulskoho zakonja z 22. julija 1919 postaja, zo ma so dźěćom serbskeje narodnosće wosrjedź porjadnoho rozwučowanja serbscy čitać wučić a zdobom k wuwučowanju za pisomne wužiwanjo serbskejc rěče kaž też k přiswojenju serbskich dźěćacych a ludowych pěsni přileżnosć dać.

Kak daloko buchu tele postajenja § 2 wotrězka 5 překhodnoho šulskoho zakonja přewjedźene, abo: što ma knježeństwo mysle činić, zo by, jeli hišće so to stało njeje, porje hewak dušny a je hižo mnohim pućowarjam so do syta napić dał. Wočakńće khwilku!“ Służowna woteńdźe a wróći so bórzy zasy z małej bańku, trochu mjeńšej drje, dyžli mějachu ći hosćo před sobu, ale hišće dosć nahladnej, zo móžeše kóždy pućowař z njej spokojom być. „Tule pijće sebi na strowjo! Zo by wam derje tyło! Tak přeje wam naš knjez“, rjekny służowna.

Swj. Pětr podźakowa so horliwje; běše wšak zwučeny, za čas wobkhada ze swojim dobrym mištrom z jałmožnu so žiwić, ale też korčmarja dla běše wjesoły, zo so jomu jałmožna wěsće derje zadani. Hdyž bě służowna wotešła, pozběhny bańku a pozdychnywši piješe. Pódla hižo dźěše jomu myslička přez hłowu: „Ow jej, to je tola surowa bréčka!“ A hdyž bě připitk wužił, wottřasny so a też jomu wuskoči tyšne pozdychnjenjo. „Ach, Božičko, je to kisała bréčka! Skoro špatniša dyžli prěnje wino na kwasu w Kana w Galilejskej!“ A swjaty Pětr počinaše znowa tón dobry lud wobžarować: „Mi je woprawdźe tych ludźi žel: z tymle winom so tola nichtó wokřeć a sebi mocow nasrěbać njemóže.“ A hdyž bě hišće jónu krućišo srěbnył, dodawaše: „Ně, to je woprawdźe wino za khude duše. A tola je woni spokojnje wužiwaja a so dźakownje k Bohu wołaja. Woprawdźe dušny to lud!“

Hačrunjež bě swj. Pětr nětko hižo najradšo wotešoł, dyrbješe tola hišće khwilu sedźo wostać, zo by swoju bańku dorazył. Wjetšu połojcu jałmožny stojo wostajić, by tola jara njeluboznje było. Zo by so trójku zabawjał, wobhladowaše so wokoło kachli a při tym dohlada so na helu za kachlemi, zo je runje tak rjana wulka, kaž tehdom pola teje burowki, hdyž běštaj z dobrym mištrom hromadźe w heli přenocowałoj. Ach, hdže běchu so te časy tola minyłe! Tehdom přińdźeštaj dobry mištr a swj. Pětr po dołhim pućowanju nimale přez cyłe popołdnjo wječor pozdźe do wsy a pola prěnjoho bura prašeštaj so za někajkim blečkom, hdźež byštaj přenocować a trochu wotpočnyć móhłoj. A byrnjež twjerda ławka na posćeni była. Rano zahe chcetaj zasy dale hić. Burowka pak rjekny: „Widźu, zo mataj sprawne wobličo, tuž móžetaj tu wostać, chcetaj-li z helu za lubo wzać. Naša hela je šěroka dosć za wobeju. Tam móžetaj ležeć, dóniž so wamaj njewostudźi. A hela běše jimaj prawa. Wosebje swj. Pětrej, kotryž swojeje staroby dla ćopłu helu jara lubowaše a to ćim bóle, dokelž bě jomu wětřik ducy po puću khětro stawy předuł. Jomu težto miny so nóc, zo ani njepytny. Rano přińdźe hospoza, hdyž bě w kuchni woheń zadźěłała a horncy k wohenjej zesuwała, do jstwy a poča cuzbnikow wołać: „Ja měnju, zo chcetaj wój

Wo njepřećel cyrkwje a wěry je prawo dóstał.

Našim čitarjam je znate, zo bě nětčiši kultusowy minister Fleißner wukaz wudał, po kotrymž maja ći wukubłarjo dźěći, kotřiž chcedźa, zo bychu jich dźěći dale rozwučowanjo wo nabožinje dóstawali, to šulskomu wjednistwu wozjewić; dźěći pak, za kotrež so to njestanje, njesmědźa dale nabožnu wučbu dóstawać. Na to so naprawne strony we sakskim sejmje hóršachu a mjenowachu tele postajenjo němskostatnej wustawje, znajmjeńša jeje duchej napřećiwne. Po nim maja jenož ći, kotřiž nochcedźa, zo jich dźěći nabožne rozwučowanjo dóstawaja, šulskomu wjednistwu to wědźeć dać. W tejle należnosći bě wosebje saksa křesćanska ludowa strona přez swojoho zapósłanca knj. Heßleina a přez němskostatnu křesćansku ludowu stronu na němskostatne knježeństwo wo pomoc so wobroćiła. Tola kajka wotmołwa so tam da? Sobustaw knježeństwa doprašowacomu so zapósłancej Hoffmannej wotmołwi, zo móža w tym nastupanju krajne knježeństwa wěcy **same** rjadować a němskostatne knježeństwo do toho ničo prajić nima. Po tym potajkim Fleißnerowy wukaz prawo zdźerži a smy we Sakskej wo jene wěrjenjepřećelne postajenjo bohatši.

Nawjazanjo poćahow z Ruskej.

Wo tej należnosći je so njedawno, kaž smy też rozprawjeli, w němskostatnym sejmje jednało. Při tym so z knježeńskeje strony wotmołwi, zo to njeje móžno ani hospodarscy ani diplomatiscy. Njedźiwajo na to pak je tola socialdemokratiski dźěl sakskoho sejma njedawno namjet přiwzał, zo maja so hnydom hospodarske poćahi a też diplomatiske nawjazać. Tón namjet drje praktiskeje ważnoty njedóstanje, dokelž je zastupowanjo němskich kajkichžkuli należnosćow we wukraju wěc němskostatnoho knježeństwa. Wón pak tola pokazuje, kajki duch tu we Sakskej knježi a kak so sowjetowej Ruskej přećelny pokazuje. Cyle wěsće jenož hospodarske winy njejsu, kotrež socialdemokratow k přiwzaću tajkoho namjeta pohnuchu. Podobne nawjazanjo žadachu sebi też njedawno wěste strony we Šwicarskej, a hižo posledni raz tu rozprawichmy, zo je Jendźelska dla nawjazanja hospodarskich a wikowanskich poćahow z Ruskej tak kaž dojednała.

Kak pak stajeja so nětko słowjanske kraje k tomule prašenju, předewšim Pólska, Československa a Južnosłowjanska? Znate je, zo Polacy z Ruskej wo měr we Ridzy jednaja. Tón nima jenož njepřećelske wobstojenja mjez tutymaj ludomaj zastajić, ale też hospodarske poćahi nawjazać. Njedawno so zdaše, zo su jednanja přetorhnjene, dokelž ruscy zastupjerjo wot pólskich žadanych 70 milijardow złotych rublow z prjedawšoho ruskoho statnoho pokłada přizwolić nochcedźa. Nětko rěka, zo su Polacy wo połojcu popušćili a zo snadź sowjetowa Ruska 35 milijardow přizwoli. Hdyž pak by też přišło k wujednanju, dha tola wostanje wulke prašenjo: na kak dołho. Wostanu-li bólšewikojo knježićerjo nad Ruskej, dha ženje njezabudu, zo runje Polacy běchu ći, kotřiž su jim móc zlemili: pak na čas, pak na wšě časy. Wuwija-li pak so wobstojnosće we Ruskej tak, zo budźe wona zasy porjadny, wot Rusow samych rjadowany a nawjedowany kraj — nic kaž nětkle po 90% wot židow — potom drje narodnje zmysleni so jenož do přećelnych poćahow z Pólskej dadźa, hdyž ta wosrjedź swojich po narodnosći postajenych mjezow wostanje a sebi kraje njepřiswoji, w kotrychž pólskeje narodnosće njeje. Wšo druhe budźa Rusojo za so žadać, jeli docyła na to zabudu, zo je Pólska wot Ruskeje so wotdźěliła a z tym rusku móc słabiła.

Hišće nazdala stoja też Češa a Južnosłowjenjo. Woni maja lubosć k Ruskej

---

Radlubin: Kak je so stało, zo su we Łužicy wšitke winicy zahinyłe.

Legenda wo swj. Pětru.

(Pokračowanjo.)

Służowna pak so joho z nowa prašeše: „Štoha sebi přejeće, luby přećelo? Z čim móžu wam posłužić?“

„Ach, ja so dźakuju“, wotmołwi swjaty Pětr z ćicha. „Ja nimam žadosće, tohodla sym so tu za kachle sydnył. Njemějće mje dale kedźbu!

„Ach, prózdny tu tola sedźeć njemóžeće. Z prózdnoho jenož w Mótkowje pija, praji naš knjez a měni, štóž pola njoho ničo wužić njecha, dyrbi jomu dwaj kroškaj na proh położić. A to wy tola, ja měnju, też njechaće. Što bych wam přinjesła?“

„Nó, tak jenož kopik wody, haj jenož kopik wody; z tym sym ja dospołnje spokojom“.

„Ach, woda so pola nas njepředawa. We hosćencu woda! Z tym naš knjez tohorunja njeby spokojom był“. Mjez tym bě sebi służowna hosća swěru wobhladała, a hdyž nětko jeje woči też joho kij zetkaštej, mysleše: „Tón zawěsće wjele kroškow w kapsy nima. Tuž rjekny: „Ale čakajće, čakajće! Chcu našomu knjezej dobre słowčko prajić; wón wšak

Hačrunjež bě swj. Pětr nětko hižo najradšo wotešoł, dyrbješe tola hišće khwilu sedźo wostać, zo by swoju bańku dorazył. Wjetšu połojcu jałmožny stojo wostajić, by tola jara njeluboznje było. Zo by so trójku zabawjał, wobhladowaše so wokoło kachli a při tym dohlada so na helu za kachlemi, zo je runje tak rjana wulka, kaž tehdom pola teje burowki, hdyž běštaj z dobrym mištrom hromadźe w heli přenocowałoj. Ach, hdže běchu so te časy tola minyłe! Tehdom přińdźeštaj dobry mištr a swj. Pětr po dołhim pućowanju nimale přez cyłe popołdnjo wječor pozdźe do wsy a pola prěnjoho bura prašeštaj so za někajkim blečkom, hdźež byštaj přenocować a trochu wotpočnyć móhłoj. A byrnjež twjerda ławka na posćeni była. Rano zahe chcetaj zasy dale hić. Burowka pak rjekny: „Widźu, zo mataj sprawne wobličo, tuž móžetaj tu wostać, chcetaj-li z helu za lubo wzać. Naša hela je šěroka dosć za wobeju. Tam móžetaj ležeć, dóniž so wamaj njewostudźi. A hela běše jimaj prawa. Wosebje swj. Pětrej, kotryž swojeje staroby dla ćopłu helu jara lubowaše a to ćim bóle, dokelž bě jomu wětřik ducy po puću khětro stawy předuł. Jomu težto miny so nóc, zo ani njepytny. Rano přińdźe hospoza, hdyž bě w kuchni woheń zadźěłała a horncy k wohenjej zesuwała, do jstwy a poča cuzbnikow wołać: „Ja měnju, zo chcetaj wój

z narodnoho stojnišća a prjedy drje też do hospodarskich zwiskow z Ruskej njestupja, doniž ta njebudże zasy narodna — wuswobodżena wot židowskoho nětkle tam knježacoho elementa.

Přecy hišće hudančko su nam bólšewikojo.

(Pokračowanjo.)

Swoju wojeńsku fróntu sebi kruće zbrónjeju a zdobom njepřećelsku we wječornych europskich krajach słabja: to je plan bólšewikow, zo bychu sebi móc a z tym potom możnosć k přewjedżenju swojich komunistiskich idejow dobyli. Tak posledni raz prajachmy.

W nawječornych krajach woni ze wšej mocu a překlepanosću dźěłaja. K tomu maja wjele pjenjez. Hakle 30. januara so z posedżenja „wulkoho sowjeta“ wozjewješe, so bu tam 50 milijonow ruskich złotych rublow k dalšej agitaciji w Jendźelskej, Francózskej a Němskej přizwolenych. Złotych rublow: kajka to suma po našich papjerjanych pjenjezach! Hižo dawno je znate, zo maja we Němskej wjele wuspěcha, přetož naspomnjene pjenjezy njejsu prěnje, kotrež wottam do Němskej k tajkim zaměram přikhadźeja. Wšitcy ći komunistojo a spartakistojo w němskim kraju a sejmje su jich přiwisnicy a tych je wjele milijónow. Jich bywa k tomu też přecy hišće wjacy, čim bóle mjenujcy też ličba njedźěłcow a dźěłonjeměwcow přiběra. Też je znate, zo je na stronje Wšoněmcow, kotříž najćežo poraženjo Němskeje w tejle swětowej wójnje njesu, wjele přikhitnosće za bólšewisku Rusku, dokelž činja sebi nadźiju, zo budża z jich pomocu ententsku khwaklu wotstorčić a Němsku z nowa k namocy přinjesć móc. Tónle strach też Francózska spóznawa a tohodla na wšě wašnjo Pólsku podpjera a z njej so přećeli; přetož to je wěste: ta změje najsylniše nawale bólšewikow zasy najprěniša wotražeć, a njeby-li tej so to poradźiło, by snadź hišće wjetši strach za wobstaćo a derjemćo nětčišeje Francózskeje přišoł hač tón do 1918 běše. Tak so też nichtó dźiwać njetrjeba, zo bu tele dny pólski president maršal Pilsudski z cyle wosebitymi česćemi w Parizu powitany a zo bu po cyłej Francózskej „pólski dżeń“ zarjadowany; bu mjenujcy wěsty dżeń postajeny, na kotrymž měješe so we wšěch ludowych šulach wo pólskich stawiznach přednošować.

Tola też doma dźěła Francózska přećiwo bólšewikam. Ći so mjenujcy z gwałtom do kraja dobywaja a mjez ludom za swoju wěc dźěłaja. Človjek drje by sebi myslił, zo so dobyćerski francózski lud bólšewikam njeby přibližeć móhł. We wójnje bě to tomu też tak, a socialdemokratojo stojachu kruće k narodnym a wojerskim stronam. Po wobzamknjenju měra z Němskej pak množachu so spěšnje hłosy mjez čerwjenymi za přizamknjenjo k třećej internacionali. Hižo socialistiski kongres lěta 1919 w Orleansu pokaza, zo lěwe křidło socialdemokratow jara z Moskwu sympatiseruje; 1920 w Strassburgu žno so wo tym jednaše, hač maja so francózscy socialistojo bjeze wšěch wuměnjenjow třećej internacionali přizamknyć. Bu wobzamknjene: z wuměnjenjemi. Frossaid a Cachin buštaj do Ruskeje póslanaj, zo byštaj tam ruski komunismus na wšě boki sebi wobhladałoj a, hdyž so z Moskwy wróćištaj, běštaj — rěka, zo wobtykanaj z ruskim złotom — dospołnje za Moskwu. Hnydom započa so wjetša agitacija za komunismus we Francózskej dyžli dotal so stawaše, a na kongresu w Tours we novembrje 1920 mějachu komunistojo wjetšinu a běchu za přizamknjenjo k třećej internacionali bjeze wšěch wuměnjenjow. Francózske knježeństwo je spóznało strach, kotryž jomu přez bólšewisku agitaciju hrozy, a wustupowaše wosebje w poslednimaj tydźenjomaj raznje přećiwo wšěm agentam tajkoho razu a kajkejžkuli tajkej agitaciji we swojim kraju. Też tu so pokazuje, zo je z agentow najwjacy ruskoko pokhoda, a zo pjenjezy, z kotrymiž dźěłaja, z Ruskeje přikhadźeja. Kommunistiske zepjeraniśća w Francózskej su Pariz, Lyon, Charleroi, Brest, Marseille. Cyły kraj je do conow rozdźěleny a hač dotal poł milijóna kommunistow a sobuběharjow liči. W kóždej gmejnje a w kóždym departemenće maja pječa kommunistojo wliw.

Podobnje kaž w Francózskej ma so we **Južnosłowjanskej**. Też tam je žiwa agitacija za bólšewismus, z Moskwy płaćena a nawjedowana. Raznje wustupuje pak tam też wot něšto njedźeli knježeństwo přećiwo njej, tola serbskomu ludej nic hišće raznje desć. Tón twori ludowe ligi, kotrež na knježeństwo kruće tłóča, zo by te hišće raznišo přećiwo wšej bólšewiskej agitaciji wustupowało. Z Moskwy njedawno jena ruska nowina pisaše, zo je tam wosebita šula za bólšewiskich agitatorow, předewšim też za tajkich, kotříž maja do Južnosłowjanskej „dźěłać“ hić. Dotal bu tam hižo přez 200 póslanych a hišće 120 — Južnosłowjanow samych — tule šulu čerwjenych wjednikow“ wopytuje. — Zo je też bólšewiske hibanjo we susodnej **Česskosłowakskej republicy** žiwe a stat khětro słabiło, su čitarjo hižo dowidźeć móhli ze wšelakich powěsćow, kotrež smy z tejele republiki w Pósle wozjewjeli. Před nětkle 2 měsacomaj pak je knježeństwo, hdyž běchu tam bólšewikojo powšitkowne stawkowanjo pospytali, so cyle kruće přećiwo nim stupiło, a kaž so zda, z wuspěchom. Jenož w jenym kraju nawječorneje Europy bólšewikojo hišće zboża nimaja, mjenujcy w **Jendźelskej**. Tak je widźeć z rozprawow bólšewiskich agitatorow, kotrež ći w decembru minjenoho lěta na jenej zhromadźiznje blizko Bremena podachu. Hačrunjež bě tajna, je tola něštožkuli na zjawne přišło. Po rozprawje wo bólšewiskej dźěławosći w Jendźelskej móže so tola prajić: Tam je so hakle 20000 přiwisnikow **3.** internacionale zapisało. Lěpše su wuměnjenja za bolšewistwo w Schottiskej, Irskej a Walesu. Najsylniša kommunistiska organisacija je we połdnišim Walesu, w Plymouthu, zjednoćacym centrje z namórnikami Francózskeje a Ameriki. Poslednje połłěto je so w Jendźelskej za agitatiske zaměry 23750 puntow sterlingow wudało. Žadanjo, zo bychu so wudawki podwojiłe, njeje so z Moskwy dopjelniło. W tu khwilu je w Jendźelskej 79 kommunistiskich městnych organisacijow, kotrež su na 28 agitatiskich wokrjesow rozdźělene. We Jendźelskej 1219 kommunistiskich agentow dźěła a to z wjetša za dnjowu mzdu. Při tejle tu naspomnjenej zhromadźiznje bólšewiskich agentskich nawjednikow w Bremenu wobdźělichu so wjednicy agitacije w Němskej, Awstriskej, Česskosłowakskej, Francóz-

---

rano zahe dale pućować. Tuž tola stawajtaj! Bože słónčko je hižo tójhdy stanyło a je běły dźeń. Wšitke stworjenja so hižo wjesele hibaja, a wój hišće ležitaj. Stawajtaj, zo wamaj khłódne ranjo njećeknje!“ Swjatomu Pětrej pak so docyła hišće stawać njechaše, takle dobru hodźinu bě wón rady hišće ležał. Też dobry mištr so njehibaše. Tuž rozzłobi so burowka, zo cuzbnikaj jeje wołanja ani kedźbu nimataj, hrabny na kachlowej ławcy kulušk a smokny toho na lěwicy, to pak běše swjaty Pětr, dwójcy kruće do khribjeta. „Njeje dha ani žiwjenja we wamaj! Stawajtaj tola, hibajtaj so! Je wulki čas.“ Potom dźěše zasy za swojim wobstaranjom. Swj. Pětr pak mysleše: „Hdy by wona trjebaj bórzy zasy přišła, by traš so zasy do mnje zaměriła; tomu chcu ja tola wobarać.“ A wobroćiwši so k dobromu mištrej rjekny: Dobry mištrje, kak so tebi leži? Njejsy traš sebi swoju stronu přeležał? Mje moja prawa strona tak boli, zo skoro na njej wjacy ležeć njemóžu. Njechamoj traš so z městnami měnjeć?“ A dobry mištr wotmołwi dobroćiwje: „Hdyž ty měniš, luby swjaty Pětrje, přelehńmoj so!“ A dobry mištr lehny so na lěwu stronu a swj. Pětr na prawu. Po dobrej khwili přińdże hospoza zasy a hdyž cuzbnikaj přecy hišće ležeštaj, zawrjeska znowa: „Nó, ja praju zo wój hišće ležitaj. To tola stawajtaj wój zaspancaj!“ A zasy hrabny kulušk a, zo by też tón na prawicy swój dźěl dóstał, smokny joho trójcy za sobu hišće krućišo do khribjeta a: „Hibaj so, lěnja žiła!“ rjekny. Swj. Pětr pak z bolosću postona a nětko khětře stany: njechaše so jomu wjacy ležeć. A też dobry mištr stany. A potom pućowataj dale.

Na tónle podawk spominaše nětko s. Pětr. „Tole je ći prawje strowe było, Pětrje“, rjekny sebi: „Štóž druhomu jamu ryje, rady sam do njeje padnje!“

Mjez tym zo pak takle spominaše, bě so mjez hosćemi žiwy šukot zebrał, kotryž wot blida při durjach wukhadźeše a potom wot blida k blidu po jstwje dale dźěše a zasy k durjam so wróćeše, hdźeš bě so kěbětaŕ pola swojoho přećela posydnył. Mnozy pódla wobroćachu swojej woči pak na kěbětarja, što wón měni, pak za Pětrom, kajki to cuzbnik, kiž tam za kachlemi sedźi. Skónčnje pytny też swj. Pětr ze stróželemi, zo so najskerje wo nim jedna a tuž rjekny sebi: „Ow jej, ze mnu je wulki čas dale; ja so boju, woni sebi wo mni radu składuja. Dopóznać mje tola njedyrbja!“ A z khwatkom wupi swoju bańku, byrnjež běše jomu też ćežka pokuta, wza swój kij a dźěše. Pola duri podźakowa so hišće jónu horliwje za dóstatu jałmožnu a wuńdże ze jstwy.

Lědma běchu so za nim durje zawrjele, wurazy kěbětaŕ cyle wótře, zo po cyłej korčmje zwučeše: „Ja wam praju, to je amerikanski Nabot (bohaćk). Sym hižo wo tych ludźoch wjele słyšał. Mój wuj, kiž je we Americy a mje před lětami wopyta, je mi cyle litanije wo nich powědał. To su wam jara dźiwni ludźo. Kóžde stworjenčko wšak ma hewak swoje wašničko. Ale ćile ludźo su tola trochu jara dźiwni. Doma sedźa w lutym slěbru a złotu hač do wušow, tola w cuzbje počinjeja so khudźi a bjeru też jałmožnu. Ale to wšitko je jenož ludźom proch do wočow, zo bychu ćim bóle woči wuwaleli, hdyž pozdźišo jich wulke bohatstwo so wukopa. A tónle je też tajki. Njejsće widźeli, kajka běše joho zwjeršna drasta? Lědma, kaž mój spódni płaćik. A njejsće sebi joho kij wobhladali? Tón je sebi wón nětkle z kerka wułamał. Pódla pak ma kaž tamni, połne kapsy złota a snadź też drohich kamjeni. Ja njecham kěbětaŕ być, jelizo tón hišće jónu zasy njepřińdże. A potom so też tebi, korčmarjo, dźesać wotruna. Wěŕ mi, twoja mała jałmožna so tebi hišće derje zadani!“

„To wšak so ja njebych hordźił“, měnješe korčmaŕ: „Z danje je lohko so žiwić. Jeno zo budże wěrno. Ale jednora, khuda drasta a z kerka wułamany kij tola hišće dopokazaj njestej, zo ma tón muž połne kapsy złota!“

skej, Jendźelskej, Španiskej a Portugalskej. Protokole so w ruskej, němskej a francózzkej rěči zapisowachu.

Znate je, zo bólšewiska agitacija tež do Persiskeje a wot tam do Turkowskeje na jenu stronu, a na druhu do Afganistana, Belučistana a přez njej do Indiskeje přima. Tež poslednja njeje snadna, kaž je widźeć z wumělnjenja, kotrež Jendźelska bólšewikam staji, hdyž z nimi wo nawjazanju nowych wikowanskich počahow jednaše. Njeměješe žanoho druhoho ważnišoho wumělnjenja hač to: sowjetowa Ruska njesmě žaneje agitacije do Indiskeje wjesć.

Ze wšoho spóznawamy, zo bólšewiska Ruska pilnje a systematiscy dźěła a wosebje lětuše naléto drje nam pokaza, kajke płody jeje dźěławosć wunjese. Bychu-li dobyli, njeby za ródny, wobsedźacy a wěriwy lud derje było.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. „Serbska ludowa banka“ změje njedźelu 6. měrca t. l. we Serbskim Domje tu swoju generalnu zhromadźiznu. Wšo dalše je dowidźeć z nawěštka, w tutym čisle wozjewjenoho.

Z Wotrowa. Po ćežkim narodnym dźěle — bě dźěn tři razy najnowšu historisku hru „Napoleon“ předstajiła — zeńdźe so „Lipa Serbska“ ze swojimi přiwuznymi a črjódku hosći póstnicy wutoru k swójbnomu zawjeselenju w herbskej grychće. Popołdnju sedźachu při dobrym kofeju a hišće lěpšim přikusu, štož běchu darniwe wjesne ruki sobustawam nawdałe. A kak wjeseli běchu jenož někotři zbožowni, hdyž we słódkich pampuchach sléborne pjenjezy a „złote hozdźiki“ nadeńdźechu, kotrež bě dźiwotworna mašina do nich zapjekła. Po tym nastajichu so lóžke nóžki ke khwatnej rejcy hač do wječerje. W dlějšej přestawcy přeprosychu so „wukrajni“ do hospodliwych domow sobustawow k nadobnej wječeri a připitkej. Tak móžachu nasyćeni z nowymi mocami so do dźěła t. r. do rejki dać. Pilny tóčka staraše so swěru zo nikomu suchi jazyk ze šije njewisaše, hdyž běchu po spěšnym walčiku wujachleni.

Narodne spěwy, tež wjacyhłósne, žołmjachu po sali. Knjez kantor Rězak postrowi „Lipu“, kotraž z wjetša joho něhdušich šulerjow hospoduje, a wupraji słowa khwalby a wjesela, zo je tak krasnje ze swojich mocow zehrała rjany drama. Wšo dychaše narodny raz, žort bě knježstwo nastupił, nic kaž prync Carneval, ale přistojnje po serbsku. Wotměnjenja bě nadosć. Hodźinki ćěkachu a ruče bliže so popjelna srjeda, kotraž kónc staja zeńskim zawjeselenjam za katolskich křesćanow. Na štwórtk so skoro přepołožić njehodźeše, kaž to jedyn šibałc radźeše. Biješe dwanaćich na wěži, hdyž so mnozy rozžohnowachu z přeswědčenjom, zo je „Lipa“ ze swójbnoho swjedźenja nowych mocow nabyła k dalšomu dźěłu za Serbstwo. Tajkoho pohona je trjeba a tuž po posće snadź zasy tajki wječor zarjaduje, hdźež so wšitcy čuja jako swójbni. A lubym Wotrowčanam a wšěm, kotřiž su pjenježnje wěc podpjerali, hišće junu horcy dźak.

Z Pančic. W „Kat. Pósle“ rozpisana, we nawěštkach připowědźena hraješe so tu we prěnich dnjach zańdźenoho tydźenja wot sobustawow spěw. tow. „Lipy Serbskeje“ wulka hra z pjera joho njesprócniwšoho dirigenta, k. wučerja Słodeńka: „Napoleon“. Napoleon, štó joho mjeno njeby znał, muža, kajkohož lětstotki rodźa jenož po jenym. To kaž woheń přimnje tych starych wojakow, to sapaja woči młodosće, hdyž wo nim je rěč. A też dźěći we šuli začuwaja, zo je to wosoba, wurjadna, njewšědna, jenička, hdyž wučeŕ wo nim jim powjeda. A naši wučerjo su powědali w šulach nětkole wo Napoleonu a su póndźelu popołdnju 31. januara dźěći na hru přiwjedli. To bě nuznota a žiwjenjo po cyłych Pančicach, a hakle na sali. Na 500 dźěći ju pjelnješe. Z Klóštra a wokoliny běchu přikhwatałe, z Wotrowa, Khrósćic, Njebjelčic, samo z Różanta 30 a z Baćonja 18. A z kajkej napjatosću su hru sćěhowali! To běše něšto za nje. To běchu wone pódla. Hdyž wojacy hołdowachu swojomu wjednikej, hdyž měšćenjo na jewišću wunjesechu sławu Napoleonej to hrimaše sława a přiklesk po cyłej sali a klinčeše ze sta hortow. To běše póndźelu zdobom generalna pruha. Předstajenja běchu srjedu 1. febr. a štwórtk 2. februara. Směmy so dźiwać, zo bě sala połna wobaj dnjaj a wopyt jara bohaty? Hač z Kulowa, hač z Radworja běchu přikkwatali, spokojeni a pozběhnjeni so wróćichu. Nic žorty a tryski to njeběchu, kotrež běchu přišli tu wohladać! Khutna tragika so tu předstaješe, wulki historiski wobraz, kajkiž naše jewišća hišće wohladałe njejsu. Cyła tragika tamnoho muža, před kotrymž před 100 lětami swět třepotaše, spjenu do tamnych 100 dnjow wot tamnoho dnja hdyž Napoleon wopušći kupu Elba hač do wječora rozsudneje bitwy pola Ligny — Belle-Alltance, je k. wučeŕ Słodeńk wužił a je do tamnoho wulkoho wobraza zlał, kotryž w tutej hrě před nami stoji. W krasnej, k wysokim zaměram so zběhacej dramatiskožiwej rěči so tutón wobraz před napjatym posłucharjom wuwiwa, přima do problemow, hišće dźens njedorozrisanych, njedopřewinjenych, před kotrymiž we swojej njerozsudnosći podleža wulki Korsa. Z wulkej wustojnosću a wušiknosću su tute problemy wobdźěłane, je tragika tutoho Korsy předstajena. Wulki historiski wobraz, cyle nowa hra, wo kotruž je naša serbska dźiwadłowna literatura wobohaćena, za kotruž słuša wutrobny dźak a připóznaćo jeje autorej. Njech tuta hra z česću a khwalbu přeńdźe wšě naše jewišća a pohnuje autora k druhim wupłodam, a to zawěsće budźe, hdyž budźe wšudźe tak předstajena kaž přez sobustawy „Lipy“ w Klóštrje. Rjane drasty a kulisy, eksakine wojeńske wustupjenjo — běchu dźěn to zwjetša wšo stari wojacy — dobra wuměč a wulka próca, z kotrejž běše hra nawuknjena a předźěłana, zwěsći dospołny njewšědny wuspěch. Wšitke sobustawy „Lipy“ běchu při hrě wobdźělene, někotři w 2—3 rolach, hdyž dźěn hra žada wjacy hač 40 sobuskutkowarjow. Wšěch tu mjenować je njemóžne, kotřiž su wšitcy wšě swoje mocy napinali a tak wustojnje hru předstajili. Jeničcy wuzběhnyć pak dyrbimy wosobu Napoleona, wot kotrejež prěnjotnje wšón wuspěch hry wotwisuje. A tu měješe „Lipa“ zbožownu ruku. [Napoleon, kaž joho na wobrazu widźiš a kaž sebi joho stajnje předstaješ, knjez Jurij Rychtař z Wotrowa běše] z hotowym mištrowstwom předstaji tutu wulku ćežku rolu. Krasny wuspěch budź jomu, kaž wšěm dźak za nałoženu njewšědnu prócu. Knježna Hana Krawžic ze Žuric, kotraž bě jako wójwodka z Augoulême so jako mištrowka wopokazała, při tutej hrě na jewišću, přepoda ke kóncej k. wučerjej Słodeńkej wulki ławrjencowy wěc jako dźak „Lipy“ za tutu hru a jeje nawjedowanjo a wuwjedźenjo a prócu. Dźak a sława „Lipje“ a autorej. Dale tak!

Z Konjec. Po dołhich lětach zasy jónu w našej wjesnej korčmje zaklinča rjany serbski spěw, hdyž Ralbičanska „Lilija“ tu zabawny wječor wuhotowa. Dźakownoho ludu bě so zešło połny sal a kwitowaše wšitke poskičenja z wulkim připóznaćom. Najprjedy zaklinčachu měšane khory „Ptači kwas“, „Hanka luba“, Hólčik so rady ženješe“ a „Hale sy-li mi moja lubka stajnje swěrna“, mužskej khoraj „Won, won na hońtwu wješelu“ a „Winko stare, lubosć młoda“, měš. kwartet „Ha dźěše te holičo do zahrodki“ a mužski kwartet „Ćep wutroba, ćep wješele“. Potom so hraješe „Hdyž Kocor kamor ćazaše“. Z tutym wječorom je „Lilija“ pokazała, zo postupuje w swojim dźěle. Čiste hłosy, dobry přednošk a wurjadna skedźbnosć na dirigentu móžemy pilnomu towarstwu na dobro zapisać. Mnozy ludźo, kotřiž su hru před dwěmaj njedźelomaj w Ralbicach widźeli, přińdźechu tu hišće raz, tak bě so jim spodobała a też mnozy, kotřiž docyła na zabawne wječory wjac njekhodźa, tu běchu a běchu połni khwalby a měnjachu, zo stajnje zasy na wječory „Lilije“ přińdu. Běše jene měnjenjo, zo je so spěwało a hrało lěpje kaž w Ralbicach. Spěwy kaž hru wobknježachu wšitcy tak derje, zo njetrjebachu nimale łopjenow a sofléra a potom, hdyž je wšo w dobrych rukach, je dobry wuspěch też wěsty. Hdyž je „Lilija“ po wójnje so tak derje zasy zorganizowała a hižom so zasy zadźěłała, směmy bórzy dalše skutki wočakować.

Tutón wječor běše póstnicam přimérjeny, wšo hraješe na wjesołu trunu a čohodla też junu nic? Druhi raz zasy khutniše wěcy do skutka staji.

Z Njebjelčic. „Katolska Bjesada“, jeničke serbske towarstwo našeje wosady, swěćeše póstnicy póndźelu w rjanej, wupyšenej sali wjesneje korčmy z wurjadnje bohatej ličbu hosći z wosady a z wokoliny swój 4. załoženski swjedźeń. Běše to swjedźeń žadny, połny wumjelskeje cyroby za dušu a wutrobu, za wóčko a wucho. Štóž je kaž dopisowaŕ prjedawše swjedźenje wopytował, dyrbi wuznać, zo je přez „Bjesadu“ narodny duch w namjeznej serbskej wosadźe wotućił, a tutón dobry wliw začuwachmy wšitcy nic jenož w poskičenjach towarstwa, ale też přez cyły wječor w cyłej zabawje, doniž sebi w pózdnjej hodźinje „božemje“ zawdachmy. Wosadny knjez farař wuzběhny w powitanskich słowach wuznam „Bjesady“, wjeselo so na dźěławosći sobustawow a přikhilnosći ze strony ludu. W přestawcy knjez wučeŕ Słodeńk tołmačeše w mjenje hosći towarstwu, joho pilnym wjednikam a wšěm w zynku a w słowu sobuskutkowacym narodny dźak a wupraji přeco, zo by „Bjesada“ po nastupjenym puću přecy dale njesprócnje a njewustawajcy k wyššim skutkam kročiła.

Bohaty porjad poskići 3 měšane štyrihłósne khory „Ha Maruška w pěsačku hraješe“, „Ha šła je holčka trawu žnjeć“ a „Hale sy-li mi moja lubka“, měšany kwartet „Prěnja kłóska“, a mužskej khoraj „Tam wyše Drježdźan“ a „Bukečanska kermuša“ — posledni ze žiwym wobrazom abo lěpje z pantomimu, kotraž we swojim drastiskim předstajenju wjele wjesela zbudźi. Chcemy prajić, běše to wobraz ze staroho časa. Dale słyšachmy žortny spěw „Ach, kak su te časy złe“ — žort a ironija, a běchmy z knjezom Filipom móhli hladajcy dźensa do swěta wjele wjacy hišće skoržić. Nimo spěwow bě też hra hódnje zastupjena, widźachmy „Kuzłarstwo“ wot mi njeznatoho autora a drje też mało hišće znatu hru a na kónc znatu „Dźiwju Hilžu“ z nježnymi spěwami, přecy zasy rad słyšanu hru, wosebje hdyž je tak wulkotnje hrata a spěwana, kaž w Njebjelčicach. Doraznje wuzběhuju, zo běchu wšitcy hrajerjo a hrajerki we woběmaj hromaj po zjewje a po rěči swěrne wobrazy ze žiwjenja, tohodla běše začišć wulkotny, cyły sal jewješe měr a napjatu skedźbnosć a we wšěch wobličach čitach wokřewjenjo. „Dźiwju Hilžu“

sym po Serbach telko raz widźał, ale njewěm, hač powšitkownje tak derje kaž tu. Prěnje myto słuša knjezej kublerjej Jurjej Cyžej jako „Markej“ z joho něžnym, čućiwym sympathiskim hłosom; tež w prěnim spěwnym dźělu nam wón zanjesy čisće a běžnje krasne Kocorowe solo „Ha smjała so słónčita łučka je“. Njecham dalše mjena z hrow mjenować, dokelž tež wšitkich po mjenje njeznaju, wšěm płaći mój kaž wšitkich wosud: čisty spěw a živa hra, sława tuž wšěm a wulki dźak! Hra „Kuzłarstwo“ je połna žorta we swojimaj dwěmaj wustupomaj a je w dobrej ludowej serbšćinje spisana. Škoda, zo njeje ćišćana a druhim towarstwam přistupna.

Dirigent, k. J. Renar, móže naloženu prócu z dobrym wuspěchom kwitować, a hdyž je telko dobrych mocow, budźe snadź možno, tež w běhu lěta pak wosebity spěwny wječor, pak wjetše dźiwadło wuhotować. D.

Přisp. red. Nadźijomnje potom, hdyž so to zmóje stać, šěrša serbska zjawnosć doprědka wo tym powěsć dóstanje. Snadź su tež z wonka wosadnych mjezow ludźo, kotřiž bychu, budźe-li jim možno, při tajkej składnosći rad do Njebjelčic přikhwatali. Posoł tajke wozjewjenja potom rad wobstara. —

Z Wojerjec. Na wurjadne wašnjo bu wuznamjenjeny knjez hamtski předstojićer Mecnar w Kleinwerda. Dla joho wulkich zasłužbow při rjadowanju cyrkwinskich wobstojenjow w tudomnym wokrjesu spožči jomu bamž rjad „pro ecclesia et pontifice“ z božopřećemi cyłeje wosady jomu jón wosadny knjez farar přepoda.

Lisćina kandidatow Serbow a křesć. ludoweje strony za wólby do „wokrjesnoho dnja“.

1. Landwirt Georg Valtin in Seidewinkel.
2. Bürgermeister Josef Schmitz i. Wittichenau.
3. Gemeindevorsteher Georg Mietsch in Dörgenhausen.
4. Gemeindevorsteher Johann Witschass in Gr. Zeißig.
5. Gemeindevorsteher Peter Hernascht in Rachlau.
6. Landwirt Paul Möhn in Wartha.
7. Häusler Karl Rölke in Uhyst.
8. Schneidermeister Johannes Nartschick in Wittichenau.
9. Baggerführer Johann Juskowiak in Laubusch.
10. Landwirt August Schwausch in Bergen.
11. Gemeindevorsteher Jakob Zschorlich in Hoske.

Bjarnat Krawc — 60 lět.

Wot 3. novembra minjenoho lěta stej tele mjeno a tež joho nošeŕ mjez Serbami powšitkownje znataj. Štó njeje sebi joho wobhladał, hdyž joho při tamnym tak wulkotnym hudźbnym swjedźenju widźeše wustojnje nawjedować spěwne khory? Štó njeje joho wobdźiwał wopominajo, zo kóždy hłós a zwuk a kóžda nota běchu wušle z joho hudźbnoho ducha a pjera? To kóždy spózna, zo je Krawc wulki mištr a to mištr, kiž ze swojimi mocami służi serbskej hudźbje a tak k wjeselu, duchownomu pozběhnjenju a zdobom tež k wulkej sławje Serbow. Tohodla tež kóždy čitar z dźaknej a radostnej wutrobu přihłosuje přeću, kotrež tu k 60lětnym narodninam (5. februara 1921) tohole wustojnoho a dźěławoho Serba, Katolski Posoł přiwoła: „wjele zboža a Božoho žohnowanja za wšě dalše žiwjenjo a narodne skutkowanjo!

K hibanju přećiwo wěrje.

Kaž pola nas, zo su mjenujcy njewěriwi wučerjo najhórši šćuwarjo přećiwo cyrkwi a wěrje, wosebje tež přećiwo nabožnej šuli, je to tež w **Čechach.** Tam ma w bližšim času być lud ličeny a po narodnosći a tež nabožinje zapisany. Tu přiležnosć wužiwa zwjazk češkosłowakskich wučerjow, zo lud w nowinach napomina, tola při tej składnosći so wěry wzdać a cyrkwje so wotrjec. Tónle zwjazk je tež postajił agitatorow, kotřiž maja hišće khabłacych k wotpadej pohonjeć. Njedawno bě čitać, zo bě na př. w Pilznje nadobo něhdźe 3000 ludźi z cyrkwje wustupiło a hišće wjacy jich tu kročel ščini.

Ze **Židowa.** Wojowanjo wo zdźerženjo křesćanskoho ducha w tudomnej (evangelskej) ludowej šuli je so započało. Kaž je znate, su njedawno šulske dohladnistwo a wšitcy wučerjo wobzamkli, zo ma so tu swětna šula zawjesć, a lud ma so, zo by so z tej mysličku spřećelił, we wosebitych zhromadźiznach rozwučeć. Tajka jena zhromadźizna je so tež hižo wotměła a přednošowar namaka tež wjele přiwisnikow. Je pak wěste, zo dźesaty zrozemił njeje, zo tola po wašnju, kaž ma so swětna šula měć, křesćanski duch dyrbi wotupjeć, hačrunjež snadź to ći, kotřiž nětkle tak jara za swětnu šulu wustupuja, nochcedźa a za možne nimaja. Přećiwo tajkim prócowanjam wotmě so tu nětko tež zhromadźizna za tych, kotřiž su za zdźerženjo nabožiny we ludowej šuli. Wona bě derje wopytana a wupraji zasadu: „křesćansku šulu a křesćanskich wučerjow za křesćanske dźěći.“ K wuspěšnomu dźěłanju za nabožnu šulu założi so wosebity zwjazk, kotryž ma wosebje tež njewědomnych rozwučeć a wšěch tych do krutoho cyłka zwjazać, kotřiž chcedźa nabožne wukubłanjo swojich dźěći zawěsćene měć. Rěčnik pokaza tež na to, kak mějachu wot lěta 1857 hač 1920 w Hollandskej krute wojowanjo wo křesćanski duch ludowych šulow a kak tola skónčnje spóznachu, zo bjez křesćanskich šulow njeńdźe. —

Kajka napřećiwnosć přećiwo křesćanskej ludowej šuli něhdźežkuli knježi, pokazuje powěsć, kotraž so ze **Sohlanda** nad Šprewju wozjewja. Tamniši evangelski duchowny bě njedawno we nowinach rozpisał, zo je nabožna wučba we ludowych šulach na kóžde wašnjo nuzna a zdobom bě tež naspomnił, zo je jedyn wučeŕ z cyrkwje (evangelskeje) wustupił. Na to su wšitke tamniše dźěłaćeŕske rady wozjewiše, zo je to, štož knjez pastor wo nabožinje pisa, přećiwo němskostatnej wustawje, a napominaja ludźi, zo bychu tohodla z cyrkwje wustupowali a dźěćom wopytanjo nabožneje wučby zakazali.

Łužica a měrowy kongres.

Pod tutym napismom wuńdźe před krótkim w Prazy nowa knižka z pjera swěrnoho njesprócniwoho přećela našoho ludu, dra. Páty.

Stawizny po přewróće lěta 1918 zasłuža sebi z našeje strony wosebitu kedźbliwosć, přetož we nich wustupujemy po dołhim času zasy jako narod.

Měrowa konferenca Serbow njeznaješe, a Serbja běchu sami mjez sobu njepřezjeni — a tohodla ranjo njedoswita. Čěmno je dale we serbskej Łužicy — tola nóc so njewróći. Rańše pruhi skhadźacoho słónca wohrjewaju pomału, ale wěsće zymne serbske wutroby, a zawěsće jónu přińdźe dźeń, hdyž budźe so kóždy Serb a kóžda Serbowka ze zahorjenosću přiznawać swojomu serbskomu ludej. Zo tomu jónu tak budźe, dyrbimy wšitcy wěrić; do toho wěri tež kruće naš drohi přećel a spisowaćel spomnjeneje knižki. Z njeje tež widźimy, zo njejsmy wopušćeni w našim wojowanju: „Změjemy za swoju wulku človjesku winowatosć, zo bychmy Serbow podpjerali we wšěm a we wšěch wobstojnosćach. A smy přeswědčeni, zo tež změrnjene Słowjanstwo budźe so starać wo zakhowanjo Łužicy, kotraž je ważna naša zewjerna straž. Łužica je zawěsće pomhała zadźeržeć přepłowace němske žołmy na europske połdnjo a wukhod a skoro by při tym zapłowanju zahinyła. Zakhować za to we Łužicy to, štož so hišće zakhować da, je naša človjeska a słowjanska winowatosć, a tu my zawěsće dopjelnimy.“ C.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk.: 396.—413. ze **Salowa**: Mikławš Šołta, Pětr Korch, Jakub Kral, Pětr Šołta, Madlena Mrózowa, Marija Kronsec, Michał Kral, Jan Kral, Jakub Šołta, Pětr Juro, Michał Madlenča, Jakub Kochta, Pětr Kochta, Jan Mikel, Jan Lipič, Pětr Balant, Michał Šneider, Jakub Kubańk; 414.—439. z **Němcow**: Jan Šołta, Marija Čórlichowa, Pjaca, Jurij Hrjehořk, Jakub Čórlich, Jakub Jurk, Jurij Mič, Michał Šołta, Michał Grofa, Hańža Dubrawowa, Pětr Čórlich, Pětr Zarjenk, Pětr Metaš, Hańža Bardošowa, Jakub Grofa, Pětr Wach, Michał Lulak, Mikławš Šołta, Jakub Šneider, Jan Kral, Jan Grofa, Mikławš Dybik, Jan Šiman, Michał Kokert, Jan Kochta, Mikela; 440.—468. ze **Sulšec**: Pětr Grofa, Jan Pólk, Otto Pječka, Jurij Lipič, Pětr Mróz, Pětr Mark, Mikł. Franck, Pětr Mič, Maks Bulank, Michał Brězan, Jakub Mikławšk, Michał Brězan, Pětr Kral, Jan Wowčeřk, Pětr Kunier, Michał Grofa, Pětr Michałk, Jan Mark, Pětr Mič, Pětr Pólk, Mikławš Michałk, Jan Matiješk, Michał Šwon, Pětr Kral, Pětr Nowak, Michał Šóna, Jakub Bódlink, Jurij Nek, Jan Wincaŕ; 469.—474. z **Lubhosća**: Jan Kral, Jan Grofa, Pětr Jenč, Marija Křižankowa, Jan Čornak, Hana Młodźinkowa; 475.—480. z **Noweje Wsy**: Kubańk, Kunca, Nykela, Małki, Korch, Hrjehořk; 481.—487. 517.—520. z **Ralbic**: Jakub Manjok, Hańža Błažikec, Jakub Lebza, Mikł. Frencl, Pětr Žur, Hańža Bräuerowa, Mikławš Kórjenk, kantor Jurij Šewčik, Michał Šěn, Jurij Čornak, Jurij Čóška; 488.—491. 521. 522. z **Nowoslic**: Hańža Cyžowa, Pětr Cyž, Michał Kórjenk, Michał Čornak-Buk, Jakub Pječak, Jakub Percgal; 492. 493. z **Łazka**: Jak. Wjenka, Michał Žurk; 494.—497. 525. ze **Šunowa**: Jakub Čoch, Hana Mrózowa, Jan Hadank, Mikławš Rachela, Hana Krawžic; 498. Mikławš Wawrik z **Kosłowa**; 499. Jurij Kocor z **Jitka**; 500. 523. 524. z **Konjec**: Jurij Čornak, Michał Čornak (Michałec), Michał Bjedrich; 501. Marja Kralowa z **Ratarjec**; 502. 503. 505.—509. 527. z **Budyšina**: Jan Hajnca, Marija Frenclowa, Hana Wjenkec, Jan Pětrka, Jakub Koprij, Madlena Kubicec, Jakub Žur, Jurij Kórjenk; 504. Jurij Domš z **Bozankec**; 510. Michał Winkler ze **Słoneje Boršće**; 511. Pawoł Krawc z **Dźěžnikec**; 512. Handrij Dubski ze **Židowa**; 513. Jan Rječka z **Dźěchorjec**; 514.—516. z **Brěmjenja**: Marija Pječcyna, Pawoł Šołła, Marija Hartigowa; 526. Michał Kmječ w **Drježdźanach**; 528.—540. z **Radworja**: cyrkw. wučeŕ Jan Andricki, Michał Rjenč, Jurij Wićaz (Lehmann), Michał Domaška, Mikławš Bjenš, Mikławš Rajniš, Ema Rječcyna, Hańža Hermanka, Otilija Šenkec, Jan Brycka, Jan Šenk, Jan Pawluša, Jurij Domaška; 541.—544. z **Bronja**: Mikławš Šenk, Jurij Měškank, Mikławš Hančik, Michał Kopr; 545.—549. z **Kamjenjeje**: Jurij Winaŕ, Mikławš Wićaz, Jakub Domanja, Marija Čórlichowa, Jurij Měrčink; 550. Hana Winařka z **Kamjenjanskoho Haja**; 551. 552. z **Měrkowa**: Michał Čórlich, Marija Kasperka; 553. Michał Žur z **Lutowca**; 554.—558. z **Boranec**: Jan Kasper, Jakub Čórlich, August Wrobl, Mikławš Pjetaš, Madlena Wićazowa; 559.—564. z **Khelna**: Pawoł Handrik, Hańža Henkowa, Hana Wěrabowa, Mikławš Lebza, Jakub Měrčink, Jakub Rěčka; 565. Jurij Šrama z **Wjelkowa**.

Redakcija prosy swojich česćenych dopisowarjow, zo bychu chcyli swoje **dopisy**, hdyž so někak hodźi, hnydom **prěnje dny tydźenja** připósłać.

Hdyž do Budyšina přindźeće,
wopytajće prošu **wustajeńcu ratarskich mašinow a gratow pola**
Carl Gast, Budyšin,
na drjewowych wikach 27.
Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Kamory za drastu, vertika komody, truhi, dospołne wuhotowanja, wokna na zažne rjadki, kamory pře muchi, kajkežkuli **porjedźeńki**
spěšnje a tunjo zhotowja
nowe blidarstwo
Józefa Leski w Kukowje.

Jednota w Budyšinje
zmĕje njedźelu 13. februara wječor w 8 hodź.
w katolskej towaršni na garbarskej hasy
hłownu zhromadźiznu.

Dubowe a bukowe
stólcy a stólčki
derje a ródnje na kajkežkuli wašnjo wuwjedźene, poruča a wotedawa hnydom abo za krótki čas za bjezkonkurrenčnje tunje płaćizny
Ledźborec blidarstwo w Pančicach.

Brĕzowe sadźeńki
wšelakeje wulkosće a tołstoty z dobrymi koruškami ma na předań
Marijn. Hwězdy lĕsne zarjadnistwo w Nowej Wsy pola Kulowa.

Wulku nadobu
za jĕdźe a kofej,
Šklenčy
za wino, krok a likery
ma na wubjerk a poruča
Rudolf Wilhelm
w Budyšinje
16 na serbskej hasy 16.
Překupstwo šklenčow, pórcelina a špihelow.

Spušćomnu a dźĕławu
służobnu holcu
do lĕpšoho domu z 2 wosobomaj a 2 dźĕśćomaj k 1. měrcej pytam. Poskićenja na
Frau Sternberg
Dresden,
Müller-Bersetstr. 37.

Pytam za 15. febr. abo pozdźišo ródnu a spušćomnu **pěstonču** za dźĕśći, 1½ a ½ lĕta starej; dale też **holcu** za znutřkowne dźĕło, kotraž so też na warjenjo wustoji. Přizjewjenja z wuswědčenjemi a naspomnjenjom požadaneje mzdy njech so pósćelu na: **Frau von Hingst, Dresden A. 16,** Elisenstr. 9

Pytam za swoje małe hospodarstwo (1 šěsćlětne dźĕćo) **ródnu, swědomitu katolsku Serbowku.** Wulke płokanjo zwonka domu, pomoc za ćežke dźĕła je přecy dóstać. Nastupić tak khětře hač so hodźi.
Zapósłanc **Pawoł Heßlein**
w Drježdźanach A. 16, Ludwig Richterstr. 5.

Zjawny dźak.
Při składnosći naju slĕbornoho kwasa su nam znaći a přećeljo po wutrobje a krewi telko wopokazow lubosće ze słowami, dopisami a darami dali, zo namaj njeje móžno, kóždomu z wosebitym připisom swój dźak wuprajić. Dźakujemoj so tohodla tu jim wšĕm z cyłeje wutroby, nutrne „Zapłać Bóh tón Knjez“ prajicy, wosebiće też Khrósćanskomu spěwnomu towarstwu „Jednoće“ za rjane, namaj wunjesene zastaničko. Smój so na wšĕm njewuprajnje zwjeseliłoj.
W Khrósćicach, 6. februara 1921.
Jurij Brĕzan a mandźelska.

Wozjewjenjo.
Česćenym Serbam z Ralbic a wokoliny z tutym podwólnje wozjewjam, zo sym so **w Ralbicach čo. 19** jako
kowař
zasydlił. Z tutym wozjewjenjom dowolam sebi próstwu wuprajić, zo bychu mje wšitcy z dźĕłom a skazankami podpjerali.
Max Haibach,
kowarski mištr.

Hdyž smy póndźelu, 7. februara, našu lubu dźowčičku
Moniku
pohrjebali, kotraž nas po krótkej złej khorosći 4. febr. w starobje jeno 8 m. a 16 dn. wopušći, wuprajamy knótram, přiwuznym a přećelam wutrobne
„Zapłać Bóh!“
za wšu jej wopokazanu lubosć.

Hižo do lĕta	Božemje, bolosće!
Wuńdźech ze swěta.	Witajće, radosće!

W Radworju, 10. febr. 1921.
Hłuboko zrudźena swójba
Mikł. Pauluš a Hańža, mandźelska,
rodź. Hantušec a Jurk, synk.

Serbske hospodarske towarstwo
z předawarnjomaj
w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy
poruča twory wšĕch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Serbska ludowa banka — Wendische Volksbank
Aktiengesellschaft
Bautzen.

Akcijonarojo Serbskeje ludoweje banki — Wendische Volksbank Aktiengesellschaft w Budyšinje so z tutym po § 14 towarstwowych wustawkow na **njedźelu 6. měrca 1921** popołdnju ½3 hodźin w sali Serbskoho Domu w **Budyšinje**, Lawske hrjebje 4 postajenu porjadnu
generalnu zhromadźiznu
přeprošuja.

Dnjowy porjad:
1. Lětna rozprawa dohladowanskeje rady a předsydstwa a rozprawa wo pruhowanju knihi.
2. Wobzamknjenjo wo bilancy, wobličenju dobytka a přisadka a wo na akcijonarow wupłaćomnej dividendźe.
3. Wuswobodźenjo dohladowanskeje rady a předsydstwa.
4. Wólba sobustawow dohladowanskeje rady po § 19, wotrězk 7 wustawkow.

Bilanca za 1920 wuleži wot 20. februara t. l. w bankowych wobkhodnych rumnosćach k dowidźenju akcijonarow, też so akcijonaram wotpisk darmotnje wudźĕli.

Akcijonarojo so ke generalnej zhromadźiznje pokazawši swoju akciju abo lisćinu wo pola nas zapołoženej akciji abo so hewak wupokazawši připušća.

Dohladowanska rada Serbskeje ludoweje banki — Wendische Volksbank Aktiengesellschaft.
Jurij Pětr Hila, zastupowacy předsyda.

Póndźelu 7. februara zemrě we swojim staršiskim domje na Horje mój dołholětny swěrny dźĕłaćeŕ
krawski
Jurij Pjetaš.
16 lět je pola mje dźĕłał; stajnje joho w dobrym wopomnjeću zdźeržu.
Njech wotpočuje w měrje!
W Bačonju, 10. februara 1921.
Jakub Měrćink, krawski mištr.

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho wuja a swaka
Jana Valtena
wuprajamy wšitkim, kotřiž su so na póstywječoru za njoho modlili a joho k rowu přewodźeli, swój
najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“
W Prawoćicach, na dnju pohrjeba.
Jakub Kasper
w mjenje wšĕch žarowacych.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak č̌o. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

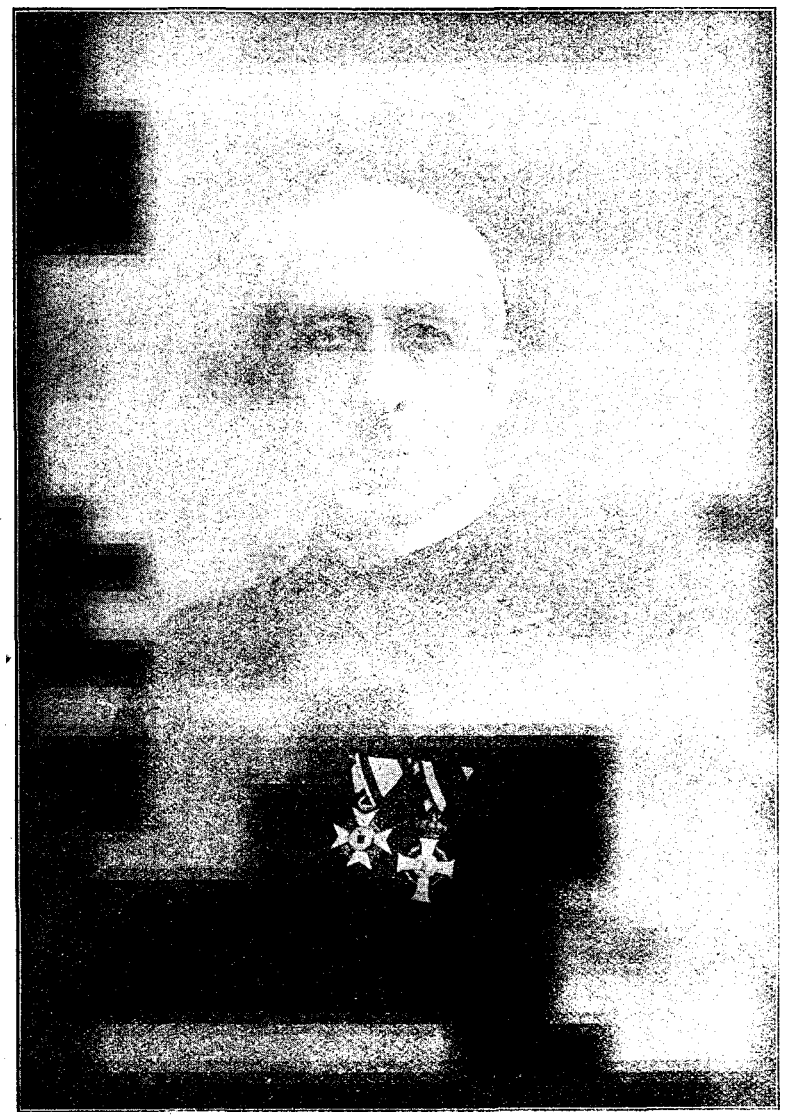
Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 8. | Budyšin, 19. februara 1921. | Lětnik 59.

70

Praelat Jakub Skala

administrator Mišnjanskoho biskopstwa we Łužicy a japoštolskoho vikariata w Sakskej.

Dźens, knježe praelaće,
We swjedźeńskim šaće
Naš „Posoł“ dźe.
A radostnje
Ći zbožo wón přeje.

Hlej žiwjenja swědka!
Wón rola, wón klětka
Dźěn Twoja je
A wostanje
Wšak Twoje kreje!

Tuž z Tobu wón dźensa też zhladuje
Na róžow a ćernjow Twój daloki puć
A z Tobu wón čuje, so raduje:
Dźak, Božo, dźens Tebi, Ći khwalba wša budź!

Bóh wjedźeše horje a blizko Će k sebi.
Hlej, swoje je stadło dźens dowěril Ći.
Bóh žohnuj Će dale, daj móc, strowosć Tebi
A myto daj wulke Ći we wěčnosći!

Jan Cyž.

Praelat Jakub Skala, k joho 70. narodninam.

Jakub Skala so narodźi 18. małoho rózka 1851 we Khrósćicach. Něšto lět khodźeše do Khrósćanskeje šule, přińdźe potom do Budyšina za ministranta našoho njezapomnitoho wótčinca Jakuba Hermanna. Tón bě tachantski prědař, zahorjeny Serb a pilny sobudźěłaćeŕ našoho wulkoho Hórnika. Tak widźeše naš jubilar, pokhadźejo z dobreje serbskeje swójby, kak też wysocy knježa sej serbsku rěč waža a za serbski lud dźěłaju. Z tachantskeje šule postupi na seminar za katolskich wučerjow a za krótki čas bu přijaty za khowanca našoho serbskoho seminara w Prazy. Tam dźesać lět přebywaše, słušeše stajnje do najpilnišich a najlěpšich studentow. Wosebje nawukny hižom na gymnasiju jara dokładnje łaćonsku a běsku rěč. Tuž bjez dźiwa, zo joho hižom jako gymnasiastu lěta 1871 za staršoho towarstwa „Serbowki" wuzwolichu. Štyri połne lěta je swojich serbskich towaršow wustojnje w maćeŕšćinje rozwučał pod dohladom sławnoho profesora Měrćina Hattale, rodźenoho Słowaka. Tón pokaza našomu staršomu a přez njoho wšěm sobustawam Serbowki cyle nowy puć, po kotrymž ma přichodny wučeŕ, prědař, spisowaćel a wjednik ludu khodźić, zo bychu wšitcy joho rady słyšeli a rady wot njoho wukli. Duch rěče je sada a twarjenjo sadow, duša rěče je słowjeso. Štóž serbske słowjeso dopóznaje, budźe stajnje jasnje a zrozymliwje rěčeć a pisać. Cyle bjez dźiwa, zo runje „Serbowka" nanajrjeńšo zakćě a kćěješe a płody njeseše. Kak rjenje hižom jako šěsnaćelětny młodźeńc pisaše Ćišinski-Bart, kajke njezapomničky je zawostajił Michał Bjedrich-Wjeleměr jako cuni lěriski basnik. Też Skala sam zestaja wjacy hač jenu rjanu baseń, kaž „domčk mój luby złoty tudy", elegiju na nanowym rowje. — Lěta 1872 wobsta pruhowanje zrałosće na gymnasiju z najwjetšim wuspěchom, a štož je nam znate, z lutymi prěnimi censurami. A to měješe tehdom wjele na sebi, přetož pruhowaše so ze wšitkich wědomosćow a to jara kruće.

Lěta 1876 bu Skala za duchownoho wuswjećeny a přińdźe najprjedy za kapłana do Ralbic. Ralbičanska wosada měješe wulku khwalbu, tam bě dobre moraliske křesćanske žiwjenjo, lědma hdźe druhdźe rěčeše so lěpje serbski hač tam. Tehodla wuknjechu dale a donawuknychu — je-li to móžno — tam swoju maćeŕšćinu Łusčanski, Róla, Ćišinski, Andricki, Michał Šewčik a druzy a też naš jubilar. — Ze zamysłom tule myslički jasnišo wuprajamy. Kelko serbskich słowow też najlěpši serbski student na cuzej wulkej šuli pozabudźe! Kelko słowow, wjazbow a rjanych hrónčkow wón z cyła hišće ženje słyšał a čitał njeje, a tola je lud w dobrych wukhowanych serbskich kónčinach znaje a wšědnje trjeba. Nimotoho wón nětko hakle na klětcy, w šuli, wobkhadźejo z ludźimi dźeń jako dźeń wuknje poskać, rěčeć a pisać wo wěcach, wo kotrychž su joho hač dotal jeno pak łaćonski pak němski rozwučeli. A wo jara mnohich wěcach wón ani na šuli ani we knihach ničo zhonił njeje, tola wone tu su w žiwjenju, Žiwjenjo dlěje wuči hač žana šula. A składnosć, serbske žiwjenjo a rěč dopóznawać, poskićeše dźěło duchownoho w Ralbičanskej wosadźe kaž lědma hdźe druhdźe.

Młodźi serbscy duchowni a wučerjo a też druzy studowani měli w dobrych serbskich kóncach započeć skutkować, kotrež njejsu nakažene z cuzbarstwom! — Lěta 1881 powołachu našoho jubilara za kapłana do Budyšina. Tu je nětko we srjedźišću narodnych prócowanjow skutkował zhromadnje z Michałom Hórnikom, pozdźišo z Łusčanskim a z druhimi. Po njezapomnitym kapłanu Róli přewza redakciju „Katolskoho Posoła" a wjedźeše ju přez 23 lět, dlěje hač žadyn z druhich redaktorow. Wón wjedźeše starych sobudźěłaćerjow zdźeržeć, nowych dobywać a wuwučować. Też mjez njestudowanymi wuslědźi dobrych dopisowarjow a spisowaćelow, kotřiž su so pod joho mudrym a přećelniwym nawjedowanjom za wustojnych mištrow serbskoho pjera wukhmanił. Jena z joho hłownych zasadow je ta: „přirunaj hdys a hdys swoje nastawki ze swojimi samsnymi nastawkami, kotrež sy lěta prjedy spisał. Potom spóznaješ, hač sy pokročił, stojo wostał abo —." Štož ma so porjedźeć, to wěso potom sami najlěpje spóznajemy. „Posoł" wukhadźeše najprjedy dwójcy za měsac, pozdźišo kóždej dwě njedźeli a skónčnje tydźeńscy. Z tym přibywaše dźěła. Nimo toho wudawaše Skala też protyku „Krajan" wot lěta 1877 hač do l. 1884, najwjacy nastawkow a powjedańčkow za nju spisa abo wobdźěła sam. — Też do „Łužičana" napisa hižom jako student bohosłowstwa pojednanje wo „čehnidbje", poda też přinoški do „Łužicy", zestaja žiwjenjopisy našeju wótčincow praelata Jakuba Buka a biskopa Łusčanskoho za časopis Maćicy Serbskeje. Skala pomhaše też Hórnikej při spisowanju „Pobožnoho Wosadnika", předewšěm při porjedźenju hłosow; po Hórnikowej smjerći l. 1894 podpjerowaše Łusčanskoho při dohotowanju „Nowoho Zakonja". Dwójcy je „Pobožny Wosadnik" samostatnje z nowa wudał, nětko też we łaćanskim prawopisu. Wot l. 1891 bě wón 14 lět farař katolskeje wosady w Budyšinje, lěta 1898 bu scholastikus a kapitular, nětko je senior tachantstwa hižom dołhe lěta. Bamž Pius X. pomjenowa joho l. 1909 za tajnoho komornika a Benedikt XV. l. 1914 za swojoho domjacoho praelata. Tu khwilu je też administrator wobeju sakskeju dioecesow, kotrejž běštej ze smjerću biskopa Loebmanna swojoho wyššoho wjednika zhubiłej.

Na serbskim zjawnym žiwjenju so praelat Skala husto z radu, ze słowom a ze skutkom wobdźěleše w towarstwach a na zhromadźiznach. Wón bě jara dołh opřeni sekretař a je nětko hižom wjele lět druhi předsyda „Maćicy Serbskeje", předsyda towarstwa ss. Cyrilla a Methoda, wopytowaše skhadźowanki serbskich studowacych, spěchuje prócowanja „Serbowki" w Prazy jako dohladowaŕ serbskoho seminara.

Zasłužby našoho wosławjenca wo cyrkwinske, narodne a politiske žiwjenjo našoho luda su wulke a jara wjelestronske.

Šěroko a daloko je mjeno najdostojnišoho knjeza praelata Jakuba Skale znate, też sprawni němscy krajenjo sej joho waža, też druhim Słowjanam je joho mjeno derje znate, kotřiž so zajimuja wo naš lud a wo joho wjednikow.

Wěso je 70 lět hižom wysoka ličba, tola wěmy, kak čerstwy naš jubilar z Boha hišće je a kak wustojnje hišće swoje jara wobćežne zastojnstwo zastać wě. Bóh zdźerž mocy ćěła a ducha dołho našomu wosławjencej, zo mohł hišće wjele dokonjeć Bohu k česći a Serbam k wužitku! J. L.

Jakub Skala

domjacy praelat Joho Swjatosće bamža Benedikta XV., starosławnoho a swobodnoho kapitla swj. Pětra w Budyšinje kanonikus cap. senior, exemptnoho biskopstwa Mišnjanskoho we Łužicy kaž też japoštołskoho vikariata w Sakskej tučasny administrator

wuproša wšitkim wěriwym pokoj a žohnowanjo wot Knjeza!

Čežcy potrjecheny je naš lud a žałosći pod čežu, kotruž je jomu surowa a njezbožowna wójna napołožiła. Z mnohich ranow wón krawi a bolostnje so prašamy: Hdźe je miłosćiwy Samaritan, kiž by so wo do smjerće zranjenoho starał, jomu k wustrowjenju dopomhał? Je wšak wěrno, zo so wšelake pospyty činja, naš lud z hłubokoho poniženja pozběhnyć, jomu zasy staru žiwjeńsku móc dobyć. Přeć pak so też njehodźi, zo wšitke tele pospyty dyrbja so w tej měrje znjezbožene a bjez wuspěcha mjenować, hač so wone wot woprawdźitoho pomocnika w nuzy wotsaluja abo joho z cyła kedźbu nimaja. A tola: „Naša pomoc je w mjenje Knjeza, kotryž je njebjo a zemju sčinił. (Ps. 123, 8.)

„Bjeze mnje njemóžeće ničo činić." (Jan. 15, 5.) Tele słowo, kotrež je naš Knjez a Zbóžnik krótko do swojoho čerpjenja swojim wučownikam prajił, dyrbi też nas nawjedować, hdyž chcemy hojacy srědk namakać, kiž pomoc přinjese, wone wjedźe nas k wumóžnikej w nuzy, k Bohu, ke kotromuž so modlimy. Dokelž pak Bóh jenož tomu pomha, kiž sam swojej rucy trjeba, dha je nam z tym też druhi srědk podaty, zo nuzu předobudźemy: dźěło.

Dźěło a modlitwa stej jeničcy skutkowace lěkarstwo za naš čežcy khory lud a njezmylny srědk, kiž swětej pomoc přinjese.

I.

Jednorje a tola tak spodźiwnje nam swjate pismo powěda wo stworjenju swěta, wone nam wopokazma wšohomócneje wole Božeje předstaja jako dźěło. Pismo wospětuje „a bu wječor a ranjo prěni dźeń", „bu wječor a ranjo druhi dźeń" atd. a swjata rozprawa kónči: „A Bóh wobzamkny na sedmym dnju swój skutk, kotryž běše dokonjał. A wón požohnowa sedmy dźeń a woswjeći jón, dokelž je na nim wotpočował wot wšoho swojoho skutka, kotryž bě Bóh stworił a činił. (1. Mójz. 1. 2, 2. 3.) Za wšitke časy je Bóh z tym człowjekam puć předpisał, po kotrymž mějachu kročić. Hnydom prěnjomu człowjekej w joho njewinowatosći a njenućenej zbóžnosći je Bóh nadawk dał, zo by dźěłał. „Bóh Knjez wza człowjeka a staji joho do paradiza radosće, zo by jón wobdźěłał a škitał." (1. Mójz. 2, 15.) Tele dźěło w njewinowatosći běše za człowjeka wuměnjenjo joho zbóžnosće, lóšta a radosće.

Wot Boha samoho założene a poswjećene z joho přikładom a człowjekej dowěrjene jako prěni nadawk Boži ma dźěło wot wšoho spočatka wysoku dostojnosć we sebi. Začěmnjena bu tale jasna dostojnosć z hrěchom prěnjeju człowjekow, kotryž dźěłu radosć a wokřeco wza a jomu znamjo khostanja zatłóči. „Zemja budź poklata w twojim skutku; z mnohim dźěłom maš so wot njeje žiwić wšitke dny twojoho žiwjenja. Ćernje a wósty dyrbi tebi

płodźić. W poće swojoho wobliča dyrbiš swój khlěb jěsć." (1. Mójz. 3, 17. 19.) Na město wjesela zastupi winowatosć a kruta poručnosć: „Štóž nochce dźěłać, njech też njeje." (2. Thes. 3, 10.)

A tola też po hrěše njedyrbješe dźěło bjez žohnowanja wostać. Njeje jednorodźeny Syn Boži sam dźěło wuzwolił a je nam też w tym so podobny sčinił? Wšitke tradanjo je na so wzał, wón, kiž kóždomu stworjenju jědź dawa w prawym času. Njeje naš Zbóžnik, hdyž běše tři ćeći lět dołho w ćichim domje w Nazareće zakhowany žiwy, sobu ze swojim swjatym zastaraćerjom dźěłał? Njerěkachu jomu syn ćesle? Za wšitke časy je Jězus dźěło ze swojim samsnym přikładom swjatosćił; krjepy potu, kotrež je při tym rozlał, běchu kaž wopłodźaca rjosa, kotrež pokleće Boże zemi wotewza a dźěło do Bohu spodobnoho skutka přewobroći, kotryž je njebjeskoho myta hódny. Kak rjane a luboźne su přirunanja, kotrež by naš Knjez we swojich prědowanjach runje ze wšědnoho dźěła wuzwolał! Wón rěči wo talentach, kotrež wosobny knjez swojim wotročkam da jich napominajo: „Wikujće, hač přińdu", wón khwali swěrnoho wotročka: „Aj, dobry a swěrny wotročko, dokelž sy nad małym swěrny był, postaju tebje nad mnohe. Dźi nutř do wjesołosće swojoho Knjeza." (Mat. 25, 21.) Najwažniši nadawk, kotryž človjek ma, za swoju dušu so starać, zo by něhdy wěčnoho žiwjenja hódna była, přirunawa wón tak zrozemliwje z dźěłaćerjemi we winicy, kak jeje knjez we wšelakich hodźinach dnja wuńdźe, zo by dźěłaćerjow do swojeje winicy najimał ze słowami: „Dźiće też wy do mojeje winicy a štož prawje budźe, dam wam . . ." „Zawołaj dźěłaćerjow a daj jim mzdu" (Mat. 20.) praji swojomu zastojnikej. Tak jara naš bóžski Zbóžnik dźěło waži, zo za swojich najlubšich přećelow, kotrychž chcyše na dostojnstwo apoštołstwa wuzwolić, wosebje mužow powoła, kotriž so z dźěłom swojeju rukow žiwjachu.

Po duchu našoho Knjeza a mištra je tohodla w joho kralestwje na zemi, w cyrkwi, dźěło so wot spočatka jako hłowna a swjata winowatosć póznała a stajnje nałožowała. Sam swjaty japoštoł Pawoł, kotrohož bě naš Zbóžnik jako wosebne sudowjo hnady spodźiwnje powołał, może na to pokazować. Po njewustawacych japoštołskich dźěłach, kotrež bě w nimale pjatnaćich lětach z njewuprajitej prócu dokonjał, móžeše Bohu dźak zawdawać ze słowami: „Sym nadobnišo dźěłał dyžli woni wšitcy; nic pak ja, ale hnada Boża ze mnu" (1. Kor. 15, 10), a tola tónle japoštoł při tak wobšěrnej japoštołskej dźěławosći też dale ručne dźěło dokonješe, kaž sam praji: „Sami wěsće, zo k tomu, štož bě trěbne mi a tym, kotriž běchu ze mnu, posłužištej tutej mojej rucy." (Jap. skutki 20, 34).

Radosćiwje přijachu prěni křesćenjo tule wučbu, tele błyšćate přikłady japoštołow. Mnozy wšitko podachu, štož swoje mjenowachu, zo bychu khudym na pomoc přišli, a potom so z dźěłom swojeju rukow žiwjachu. Nic bohatstwo běše, kotrež pytachu, ale woni so spokojachu po japoštołskich słowach: „Hdyž pak mamy cyrobu a z čimž so wodźewamy, z tym budźmy spokojeni." (1. Tim. 6, 8.)

Jenož w tymle duchu Bohu spodobnoho dźěła bě možno tamne wobdźiwanja hódne skutki wuwjesć: kulturne kubło civilisacije. Što su tola rjady cyrkwje dokonjeli w lětstotkach swojoho kěěwa! Kak su woni ze swojim z modlenjom wopłodźenym dźěłom wobliču zemje wobnowili, kak su z njewustawacym duchownym dźěłom człowjekam zdźěłanosć a dobre počinki přiswojili! A tute zasłužby cyrkwinskich rjadow zawěrno mjeńše njejsu z tym, zo pozdźiši swět wšitke te płody tamnych njewustawacych dźěłow jako same so rozemjace wužiwa, bjez toho zo by na jich spočinarjow a tworićelow spominał, bjez joho zo bychu sebi potomnicy toho wědomi byli: kulturne kubła dyrbimy, kaž so praji, też sami dobywać, zo bychmy je měli.

W krasnym sto a třećim psalmje, kotryž skutki Božeje wšohomocy w stwórbje khwali a je jako jewišćo człowječomu skutkowanju připokazuje, rěka: „Człowjek wukhadźa na swój skutk a swoje dźěło hač do wječora." (Ps. 103, 23). Kaž wšitko po Božej woli swoje dóstawa, tak je człowjek powołany dźěłać, městno wupjelnić, kotrež je Boža předwidźiwosć jomu připokazała, swoje dźěło dokonjeć, kotrež njeje wuzcy rozměrjene po hodźinach a wotwažene po mzdźě. Zawěsće je dźěło hódne swojeje mzdy a ta njedyrbi so jomu zapowěsć. Katolska cyrkej to na žadyn pad njecha a liči wotćahowanjo a wotstorkowanjo zasłuženeje mzdy dźěłaćerjow do tamnych hrěchow, kotrež do njebjes wołace mjenujemy. Tola dźěło jenož za ćežu a brěmjo měć, joho so zwjeć hdźež možeš, jako truta człowječoho towarstwa z cuzym potom so žiwić dać abo jeničcy na mzdu zamysleny być a jenož wo tu wojować, bjez toho, zo by dostojnosć a winowatosć dźěła zańć měł: to rěka mudre wotpohladowanja Boże zacpěwać.

Tohodla, lubowani w Knjezu, je prěnje słowo, kotrež k wam rěču, napominanjo: Česćujće a mějće zańć dźěło! Kak mnohe hinje, štož něhdy krasnje kćěješe, kak wjele dyrbi naš lud tradać, štož k swojomu žiwjenju a čestnomu wobstaću cyle nuznje trjeba: swěrne a njewustawace dźěło może z Božej pomocu z časom zas wšitko zběhnyć a z nowa wobstarać. A hdyž tón abo druhi so dźěła wotwlakuje, prajće jomu raznje: „Dźi k mrówi o lěni człowječe, hladaj na jeje puće a nawukń mudrosće. Wona přihotuje w lěće swoju jědź a hromadźi wo žně swoju cyrobu." (Přisł. Salom. 6, 6. 8.)

Ważće pak sebi sprawne dźěło też joho samoho dla. Wone wot wšelakoho wotdźeržuje, na čož je naš lud khory. Dźěło swědomjo čiste dźerži a dawa tamny pokoj wutroby, bjez kotrohož su mnozy tak njezbožowni; dźěło twari a wobkruća zbožo swójbow, wokřewja zasłuženy wotpočink, (Ekkl. 5, 11); dźěło zdźerži człowjeka na prawym puću, kiž k wěčnomu mytu wjedźe. (Njezabudźće pak nihdy, zo dyrbi Bohu spodobne a wot Boha postajene dźěło być.) „Hdyž Knjez dom njetwari, podarmo dźěłaja, kotriž jón twarja" praji psalmist (126, 1). Z dźěłom dyrbi, zo by tute powšitkowne žohnowanjo rozšěrjało, nuznje zjednoćene być modlenjo. Haj na Božim žohnowanju wšitko zależi, te nam zawěsća wutrajne modlenjo.

II.

Hdyž bě Bóh šěsćdnjowski skutk dokonjał, wotpočowaše na sedmym dnju wot cyłoho swojoho skutka, praji swjate pismo a přistaji: „Bóh požohnowa sedmy dźeń a poswjeći jón." (1. Mójz. 2, 3.) Z tym je Bóh za wšě časy dźěłu człowjekow mjezy a měru postajił. Jasnje a raznje Bóh swoju kaznju dawa: „Šěsć dnjow dyrbiš dźěłać a wšitke swoje skutki dokonjeć, tola na sedmym dnju je sabbat Boha twojoho Knjeza." (2. Mójz. 20, 9. 10.)

Po Božej přikazni Mójzes hač do najmjeńšoho służbu Božu zarjadowa: swjate časy, swjate městno, wopory ze wšej připrawu. Wobkedźbowanjo sabbata Bóh poruča z važnym napominanjom: „Spomń, zo by sabbat swjećił (2. Mójz. 20, 8) a židźa jón też jara swěrnje dźeržachu, tak kruće kaž mało druhich kaznjow. Też naš bóžski Zbóžnik, kotryž sam praji: „Njemysće sebi, zo sym přišoł zběhnyć zakoń abo profetow; njejsym přišoł zběhnyć ale dopjelnić." (Mat. 5, 17.) Jězus ze swojimi wučownikami kaznju kruće wobkedźbowaše. Wón jeno tomu napřeco stupi, štož běchu njerozomne wučby židowskich šulow abo zabłudźenja człowječich wopačnosćow z kaznjow Božich sčiniłe.

Štó móhł spodźiwne žiwjenjo modlenja našoho Zbóžnika wobsahnyć? Dom w Nazareće běše nic jeno městno pilnoho dźěła, ale też njepřestawacoho modlenja. We wutrobje Jězusa, jednorodźenoho Syna Božoho, běše zjednoćeny kaž w palnišću lubosće žiwy wobkhad swjatych wosobow tutoho domu z njebjeskim Wótcom. Jězus chcyše swětej pokazać, kak mamy „so přeco modlić a njewustawać" (Luk. 18, 1), kak mamy spěwać a dźěłać. Hdyž chcyše swoje zjawne wučerstwo započeć, da so wot Jana w Jordanje wukřćić a za wosebite přihotowanjo přebywaše w pusćinje Quarantania štyrceći dnjow w nutrnym rozpominanju ze swojim njebjeskim Wótcom. W třoch lětach zjawnoho skutkowanja so stajnje wotměnjachu dźěła a modlenja. Hdyž bě hač do mučnosće dźěłał połny smilnosće za lud, přetož „jomu bu jich žel, dokelž běchu jako wowcy pastyrja njemějicy" (Mark. 6, 34), poda so do samoty, zo by so modlił. Tak nutrnje, tak wotsaleny wot zwonkownoho swěta so modli, zo wučownicy ze spodźiwanjom k njomu stupiwši proša: „Knježe, nawuč nas so modlić" (Luk. 22, 43), joho słowa na křižu pokazuja nam našoho Zbóžnika w joho najwjetšej nuzy a nas napominaja, zo njedyrbimy wustawać we swojich nuzach k Bohu so wućekać.

Runja swojomu bóžskomu Wučerjej njepřestawaja japoštołowje nas k modlitwje napominać. W starosći wšědnoho žiwjenja a joho potřěbnosćach napomina nas swjaty Pawoł: „Wo ničo njebudźće starosćiwi, ale we wšej modlitwje a prostwje z dźakprajenjom njech su zjewjene waše žadanja před Bohom" (Fil. 4, 6) a swjaty japoštoł Jakub pokazuje nam we swojim lisće puć, kak mamy we nuzy a tyšnosći swojeje wutroby pokojenjo pola Boha pytać: „Rudźi so štó mjez wami? njech so modli." (Jakub. 5, 13.)

Swojoho bóžskoho Mištra swěrnje sćěhujcy japoštołowje też sami so pilnje modla. Woni dźěn wědźa, zo jeničcy přez pomoc z njebjes je možno tamón nadawk dopjelnić, kiž wšitku człowječu móc a mudrosć přewyšuje, mjenujcy swět wobroćić a swjatosćić. Tohodla so hnydom po Knjezowym donjebjesstpěću w Jeruzalemskej sali zhromadźa a přebywaja w zhromadnym modlenju, doniž su z mocu z wysoka wuhotowani. Z modlitwu započnu a wuwjedu dóstaty nadawk, a spodźiwny wuspěch jich japoštołskoho dźěła je njeprějomny dopokaz za to, kak je Boži widźomny škit dowěrnej modlitwje zawěsćeny.

Ruka Boža njeje so přikrótšiła też nic we wšitkich lětstotkach křesćanskeje kultury, dokelž noserjo tuteje kultury přede wšitkim na to myslachu, swoje dźěła tomu poručeć, wot kotrohož wšón wuspěch wotwisuje, přetož „njeje ani tón, kotryž sadźa, něšto, ani kotryž přiliwa, ale kotryž zrost dawa, Bóh." (1. Kor. 3, 7.) Tohodla woni we wšitkim swojim skutkowanju hesło Ora „spěwaj" najprjedy a potom Labora „dźěłaj" sćěhowachu. Tohodla je też swjata cyrkej we wšěch časach modleńske žiwjenjo rozjimacych rjadow, kotrež so njewustawacomu modlenju wěnuja, bóle dźěławym rjadam porno stajała.

Druhe słowo, kotrež wam, lubowani we Knjezu praju, je: Modlće so, modlće so bjez zastaća!

Spominamy na nutrne a wobstajne modlitwy, kotrež tehdom, hdyž wojna wudyri, wšudźom započawši so k njebju pozběho-

wachu, zo bychu pomoc a smilnosć wot Boha wuprosyłe w hrózbnym domapytanju. Prěnja horliwosć drje trochu popušćeć poča, hdyž wójna tak dołho traješe, ale nuza njeda hłosam prošacych womjelknyć. Tola kak je tomu nětko? Móžemy prajić, zo je nuza so pomjeńšiła? Někotra ćežkota drje je zběhnjena, ale njedyrbja tele wołoženja z nimale njemóžnymi woporami so wukupować? A kak ma so z druhimi sćěhwkami wójny? Zwjazki dobrych počinkow su wšelako zwotwjazane, zbožo mnohich swójbow zničene, njehornosć młodosće strašnje přibjera, Bože kaznje wo cuzym kuble, pócćiwosći, lubosći k bližšomu pola mnohich wjac njepłaća. Skoro móhł prajić: Njezbožownje skónčena wójna je mjeńše zło dyžli njeporjadnosć a njepócćiwosć, kotruž je wona našomu ludej přinjesła. Tu móže polěpšenjo haj wumóženjo jeno přinjesć, zo so bórzy a dospołnje zas k Bohu wróćimy.

Přede wšim je trěbne, zo so naše swójby zas bjez wuwzaća poswjeća. Wone dyrbja zas bydła wěrneje bohabojosće a skutkownoho křesćanstwa być. Kaž prjedy dyrbja so zas swójbne stawy wokoło swojeje hłowy hromadźić a zhromadnje so modlić. Domjaca pobožnosć, rańši a wječorny wopor prostneje a dźakneje modlitwy dyrbi so zas powšitkownje našomu ludej jako pobožne swójstwo wróćić. W tamnych časach, hdyž domjace abo swójbne pobožnosće so tak swěrnje a swědomiće dźeržachu, kčeješe derje zamožistwo we kóždym nastupanju. Što dha našomu časej zadźěwa, zo by zas tak było? Ma-li wěrno być, zo budże naš lětstotk wosebje nabožny rěkać, dha njech so přede wšim ze swěrnym žiwym křesćanstwom we swójbach wopokaza.

Z domjaceje swjatnicy njech žiwe křesćanstwo do zjawnoho žiwjenja wustupi. Widźomne Bože žohnowanjo też na časnym kuble měješe wuzwoleny lud jako myto za swědomite dźerženjo sabbata. Też za naše časy je wěsty srědk, z hospodarskeje nuzy so pozběhnyć, swjećenjo njedźele a swjatych dnjow. Nic jeno dźeń wotpočinka dyrbi być ale też Boži dźeń, swjaty dźeń. Tu předewšim płaći: Daj Bohu, štož je Bože. Je to dźeń wotpočinka, hdyž so njedźela ze wšěmi możnymi rozwólnosćemi abo hrěchami wonjeswjeći, kotrež človječomu ćělu wjac mocy rubja, dyžli je to samo najbóle napinace dźěło cyłoho tydźenja zamóhło? Lubowani křesćenjo! Hdyž smy šěść dnjow nimale jeničcy za swoje ćělo a wšědny khlěb so prócowali, njeby to njezamołwjomna njeprawda haj złosć na našej njesmjertnej duši była, hdyž ani por hodźinow njedźele za spomoženjo swojeje duše njenałožimy? Zbóžnosće Wašeje njesmjertneje duše dla, ke kotrejž sće powołani, was tohodla prošu: Njezakomdźće njedźelskich Božich służbow! Spominajcy na krutu kaznju swjateje cyrkwje budźće na wšěch njedźelach a swjatych dnjach při Božej mši pobožnje přitomni, tymle wobnowjenju wumóžeńskeje smjerće Khrystusoweje; njezakomdźće też prědowanjo słyšeć, kotrež Bože słowo wozjewja; wopytujće popołdniše Bože służby, wostańće w žiwym zwjazku ze swjatej cyrkwju. Kak derje budże wam při tajkim swjećenju njedźele, a z nowej zmužitosću posylnjeni, z nowej radosću napjelnjeni budźeće so dźěła přichodnoho tydźenja zas přimać.

Najdospołnišu modlitwu hač do kónca časow dokonja naš bóžski Zbóžnik sam, kotryž na našich woltarjach so wšědnje swojomu njebjeskomu Wótcej wopruje a njepřestawajo so modli. W tamnej lubosći, kotraž joho něhdy na zemju sćahny, zo bu človjek a za nas so woprowaše, nětko srjedźa mjez nami bydli a njepřestawa našu zbóžnosć skutkować. A joho modlitwa mróčele přeńdże a stajnje wo smilnosć prosy na zemju, kotraž je často jewišćo njeprawdy, bjezbóžnosće, hrěcha a złosće. Njebjeski Wótc z njeskónčnym spodobanjom na swojoho jednorodźenoho Syna spohladuje, a joho sprawnosć bywa přec zas wujednana, hdyž hrěchi Bože khostanjo žadaju. „Smilnosć a swěra so zetkatej, sprawnosć a měr so wokošatej.“ (Ps. 84, 11.) K tutomu trónej hnady bywamy lubosćiwje přeprošowani: „Pójće ke mni wšitcy, kotřiž sće sprócni a wobćeženi, a ja was wokřewju.“ (Mat. 11, 28). K swojomu blidu nas wola, wšědnje chce so nam k jědźi podać, zo bychmy „z mocu tuteje jědże šli hač k horje Knjezowej.“ (3. Kral. 19, 8.)

Nutrne zjednoćenjo z našim bóžskim Zbóžnikom w najswjećišim sakramenće woltarja je najdospołniša modlitwa; wone je też najmócniše lěkarstwo w duchownym hubjeństwje, do kotrohož je naš lud storčeny. Njech dha tohodla dóstawanjo swjatych sakramentow přec přiběra! Wone dźěn je měridło duchownoho žiwjenja, a móžno njeje, zo njedyrbjało časćiše a dostojne wužiwanjo swjatoho woprawjenja wulke hubjeństwa našoho časa wuhojić.

K tomu pak dyrbiće zjednoćeni w hnadże z Khrystusom a w žiwym zwjazku z joho swjatej cyrkwju być a zwostać. Přetož štóž „cyrkej njeposłucha, budź tebi jako pohan a cłownik“. (Mat. 18, 17.) Njezacpějće jeje kaznje, kotrež přestupiwši byšće žiwy zwjazk z njej roztorhali, z jeje hnadownoho zhromadźeństwa so sami wuzamkli.

Lubowani w Knjezu! Ćežke khorosće trjebaja krute lěkarstwo, zo bychu so wuhojiłe. Tute lěkarstwa su nam date w dźěle, w modlitwje. O zjednoćće so wšitcy, kotřiž za lěpšim přichodom žadaće, do krutoho zwjazka, zo byšće sobuskutkowali na wotkhorjenju našoho ludu, a Bóh nas njewopušći; „přetož pola Knjeza je smilnosć a pola njoho přebohate wumoženjo.“ (Ps. 129, 7.)

Požohnowanjo Boha wšohomócnoho Wótca a Syna a Ducha swjatoho přińdź na was, na nas wšitkich. Amen.

Praelat Jakub Skala,
administrator.

Swětowy rozhlad.

Nawjazanjo poćahow z Ruskej.

Skónčenjo.

Hišće nazdala stoja też Češa a Južnosłowjenjo. Woni maja lubosć k Ruskej z narodnoho stojnišća a prjedy drje też do hospodarskich zwiskow z Ruskej njestupja, doniž ta njebudże zasy narodna — wuswobodźena wot židowskoho nětkle tam knježacoho elementa.

Woni też ženje njezabudu, wosebje nic Južnosłowjenjo, što je prjedawša Ruska za nich činiła. 10 wójnow je wona wjedła, zo by balkanskich Słowjanow wuswobodźiła z turkowskoho wotročstwa a jim wubědźiła samostatnosć na balkanje. Też Češa su dóstawali wot ruskoho ludu wjele podpjery, zo su kulturnje a politiscy so skrućić móhli. Wšitcy čile su też přeswědčeni, zo stara Ruska, hdyž też nic we samych mjezach, zasy jónu

---

Radlubin:

Kak je so stało, zo su we Łužicy wšitke winicy zahinyłe.

Legenda wo swj. Pětru.

(Pokračowanjo.)

„Što? Ty drje mi njewěriš?“ rozzłobi so kěbětař. „Ja wěm derje, što rěču!“ A k druhim hosćom so zasy wobroćiwši pokročowaše: „Wy jeno dyrbjeli widźeć, kajki je mi wón knefl do móšnički dał! Ja wam praju: ryzy złoty! A do srjedźa bě čerwjeny rubin zasadźeny. Knjez farař měnješe hnydom: ‚Knefl z ryzy złota so zrědka nadeńdźe. A też tón rubin je cyle njewšědny kamušk. Hdy byšće jón widźeli, byšće so spodźiwali! Ja sym jón w kapali před woknom na słónčko dźeržał, a wěrće mi! rubin zažehli so z płomjenjojtym wohenjom a sapaše po cyłej kapali, zo běše, kaž z čerwjenym błyšćom napjelnjena.“

„Što dha měni knjez farař hewak wo tym mužu a joho kneflu?“ wopraša so hósć.

„Knjez farař? Tosamo, kaž ja. ‚Tón je runy puć z Ameriki přišoł‘, běchu joho słowa, hdyž jomu knefl pokazowach. A wón je runje tak wjesoły, haj, wjeselši hišće dyžli ja. ‚Nětko‘, tak měnješe, ‚budźemy sebi móc nowy złoty keluch za wulke swjate dny kupić, kotryž sebi přecy k Božomu dźěsću přejachmy, a Bože dźěćo nam jón nihdy wobradźić njechaše.‘ Haj, złoty keluch budźe! A ja sym kruće přeswědčeny: też na sléborne abo traš sylnje pozłoćene kanki hišće dosć wotkapnje. Ně, ja štó wě što sadźu! to je amerikanski Nabob. A wón přińdźe zasy!“

„Hdźe też to je šoł?“ naspomni hósć. Někotři hladachu z woknom za nim, ale njewohladachu joho. Někotři stanywši wot blida běžachu před khěžu, ale też tu ani sćina ani ćerje. A ći ludźo, kiž nimo dźěchu, njeběchu joho zawohladali.

W korčmje plećeše so hišće tójhdy rozmołwa wo amerikanskim Nabobje dale. Swjaty Pětr pak bě mjez tym ze wsy khwatał a potom bórzy so po pólnych sćežkach mjez žołmjacymi žitami so wšomu swětej z wočow zhubił. Ducy po puću a też dale po lěsnych sćežkach na horu spominaše přecy zasy na tón dobry lud a joho kisałe wino a wubudźi krute wotmyslenjo, zo pola swojoho dobroho mištra słowčko zapołoži. Jomu dźě je wšitka wěc można, a dobre wino darić je jomu radosć; wšak je to na kwasu w Kana hižo dosć jasnje wopokazał. Z tymi myslemi dóńdźe s. Pětr na wjeršk hory a rozhladowaše so, po kajkim puću by so zasy najlóže do njebjes wróćił. Z dalokoho wječora ćehnješe swětła mróčel, kotraž bě hižo wšitkón swój deščik na lačne krajiny wusypała. Dołho njebudże trać a přibliži so k horje. Tuž wočakny s. Pětr na nju. Potom stupi na mróčel a kročeše po njej hač před njebjeske wrota. Před njebjeskimi wrotami pomysli sebi: „Chcu tola wohladać, hač mje s. Domaš hnydom spóznaje.“ Potom zakłapa z waha do njebjeskich duri a čakaše.

Swj. Domaš přińdźe bórzy a wotewriwši wuhladko wopraša so: „Štó tu je? A što ma być?“

Swj. Pětr pak wotmołwi: „Dobry přećel. Luby swj. Domašo, pušć mje tola do Božoho kralestwa!“

„Dobry přećel? To móže kóždy prajić. Ale słowa jebaja, skutki rěča prawdu. Přede wšěm: Štoha sy? A kak rěkaš z mjenom?“

„Ach, luby swj. Domašo, daj so tola naprosyć a pušć mje do njebjeskoho kralestwa! Ja sym z dalokoho puća jara mučny.“

„Mučny? To ći rady wěrju, hdyž sebi najskerje šwarne brěmjo ze swěta sobu njeseš. Tajkich brěmjeni my w njebjesach njerodźimy. Z nim tebje ani do njebjes pušćić njemóžu. Ale wohladajmy! Pokaž swojej rucy a nozy a přede wšěm swoju wutrobu, potom móžemoj dale rěčeć.“ Tak sadźeše s. Domaš swoje słowa.

S. Pětr pak so dźiwaše, zo joho s. Domaš nihdy njepóznawa a pohlada po sebi. „Ach, ty słódka dobrota!“ To dźě bě s. Pětr docyła pozabył, swoju drastu zasy zwobroćeć. A też swój jaworcowy kij měješe hišće w horšći! Haj, to běše bjez dźiwa, zo joho swj. Domaš

Předsydstwo a wubjerk

tow. ss. Cyrilla a Methoda

zeńdźetej so

srjedu 23. t. m. wot popołd. 2 hodź.

we Serbskim Domje w Budyšinje

k ważnomu wuradźowanju.

Wšěch jeju sobustawow jenož z tutym należnje přeprošuje

towarstwowy dopisowar M. Just.

Jednać ma so předewšim wo pjenježnych należnosćach čišćerńje, politiskim dorjadowanju towarstwa a wšelakich drobnosćach.

postanje, zo potajkim budźe ruski narod jónu a snadź bórzy zasy mócny. Tohodla też Južnosłowjanska, hačrunjež sama přez wójnu zapusćena, ruskich narodnych ćěkancow k sebi bjerje a z nimi swój khuduški khlěb dźěli. K sćěhowanju tohole přikłada napominachu w poslednim času też wšelake nowiny w Čechach, a we sejmje je wosebje dr. Kramař za dobre poćahi k Ruskej rěčał. Wón pak jich nochce k dźensnišej, ale chce podpjeranjo wšěch tych, kotřiž za wobnowjenjo stareje, to rěka narodneje Ruskeje dźěłaja. Tohodla wobžaruje też jara, zo njeje Československa republika w Ruskej přećiwo bólšewikam wojerscy zakročiła, hdyž bě k tomu přileżnosć. To njeby jenož — tak wón praji we sejmje 28. 1. t. l. — Ruskej k zbožu było, ale by też tyćo Československeje spěchowało a skrućiło. Zo je tajke zakročenjo wuwostało, ma za wulki zmylk, kotryž móže so nad Československej hrózbnje wjećić. Po joho měnjenju je mjenujcy přez to bólšewiska Ruska so posylniła a přez bólšewisku Rusku rostu Němskej mocy, kotraž ženje přećelka Československeje republiki njebudźe. Hinak pak hlada na wuwiwanjo Ruskeje dr. Beneš, nětčiši češki minister zwonkownych należnosćow. Wón měni, zo je kóžde zakročenjo w Ruskej přećiwo bólšewikam jenož škódne było a by lěpje wuwostało. Přez nje su bólšewikojo so skrućeli, mjez tym zo bychu so samych ničili, hdy njeby strach wot wonka jich hromadźe wjazał. Wón je tohodla też nětkle přećiwo wšomu zakročenju a ma nadźiju, zo budźa tam wobstojenja bórzy tak dozrawjene, zo so bólšewiska Ruska sama zežerje. Potom přińdźe zasy narodna, kotraž jako mócny stat so wuwije. — Najbóle přećiwo nětčišej Ruskej pak je Francózska; wona je też tón kraj, kotryž je ćeknjencam stareje Ruskeje, potajkim wosebje inteligency a zemjanstwu wućek a skhow poskićiła. Z njeje pletu ći nětko też zasy swoje plany k wuswobodźenju swojeje wótčiny wot bólšewiskeje mocy k narodnomu zasynarodźenju. Wot tam wołaju woni też wšón swět sebi na pomoc. Němdźe połdra milijóna ruskich ludźi přebywa we wukraju, čakajcy lěpšich časow za swoju domiznu. — Hdy wone přińdu? — Potom hakle budźe někajki měr za Europu.

Mjez Pólskej a Ruskej je so, kaž z Pariza wozjewjachu, měr dojednał. By to derje było, tola drje je powěsć hišće dwělomna dla napjatosće, kotraž hišće před krótkim mjez jednarjemi we Ridzy běše. — Pólska ma pjeća přez 200000 ludźi wójska při swojich nawječornych mjezach stojo. Tak němske nowiny pisaja. Nawopak pak zasy pólske nowiny Němcam porokuja, zo woni brónja. Tak na př. tele dny rěkaše, zo su w Grabowje w Hornjej Ślezskej w jenym, hrabi Strachwicej słušacym młynje wulki skład brónjow, mjez nimi 850 mašinskich třělbow namakali. — Čim bóle so wokomik wothłosowanja bliži, ćim wjetša bywa napjatosć. Po najnowišich powěsćach budźe wothłosowanjo za domabydlacych Ślezakow 20. měrca, za tajkich we wukraju 3. meje.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Wurjadny swjedźeń, kotryž najdostojniši knjez praelat Jakub Skala, minjeny pjatk woswjeći, přiwobroći jomu wjele luboscíweje, česćomneje a dźakowneje kedźbliwosće. Hižo štwórtk popołdnju zeńdźechu so mnozy krejni přećeljo, mjenujcy jenička joho hišće žiwa sotra a wnukojo a wnučki, němdźe 20 wosobow, a wuprajichu jomu w rjenje do zeleniny wupyšenych rumnosćach Budyšskoho kantorata swoje zbožopřeća. Dźakownosć a česćownosć bě jich njedźiwajo, hroznoho wjedra k tomu zamóhła. Popołdnju samoho dnja přednjese też wotpósłanstwo Budyšskoho katolskoho serbskoho towarstwa „Jednoty“, kotrejež protektor knjez jubilar je, a wjednistwa a personala Donnerhakec čišćerńje, kotraž towarstwu ss. Cyrilla a Methoda słuša, wutrobne zbožopřeća a přepoda jomu adresu. Wječor na to zanjese „Caecilia“, spěwarske towarstwo tachantskeje cyrkwje, we wulkej tachantskej sali zastaničko. Najdostojniši knjez je mjenujcy jeje předsyda, kaž też hłowny praeses wšěch tajkichle cyrkwinskich towarstwow Sakskeje a sakskeje Łužicy.

Jara swjatočnje wuwi so za knjeza jubilara swjedźeński dźeń sam. Mjez njeličomnymi zbožopřećemi, kotrež so jomu hortnje a pisomnje wuprajichu, chcemy wosebje naspomnić te „Serbskeje Maćicy“, kotrejež dołholětny městopředsyda knjez praelat je. Knježa faraf Křižank-Hodźijski, faraf Rjeda, justicnaj radźi-

Serbjo Kulowskeje wosady!

Jutře maće wólbnu winowatosć! Towarstwo ss. Cyrilla a Methoda, kotrež hižo něhdźe 60 lět mjez katolskimi Serbami za duchowne a narodne derjeměćo Serbow so prócuje, Wam wšěm přiwoła: **dźiće wšitcy wolić a dajće swój hłós jeničcy křesćanskej ludowej stronje.** Nichtó, kiž ma prawo k wolenju, njech njewostanje doma a njewoli žaneje druheje strony, hewak by sebi a druhim škodźał. **Předsydstwo.**

njespózna. A też druhu přičinu s. Pětr hišće dorozymi. W njebjesach je wěčna młodosć. Njebjesa njeznaja khmury ani zrudoby, zmorskow staroby ani potulenja słabosće. Tam na swěće pak bě so swj. Pětrej zasy prjedawša staroba khětro wróćiła: joho licy běštej cyle zwjadłoj, joho čoło bě so zmoršćiło, joho broda zešědźiwiła a khribjet so jomu potulił. Bjez dźiwa to, zo joho s. Domaš njespózna.

„Čakaj, čakaj, luby swj. Domašo“, rjekny tuž s. Pětr, „hnydom tebi pokazam, štó sym. A swj. Pětr zwobroća spěšnje swoju drastu a pušći swój z kefka wułamany kij.

A hnydom też to s. Domaš hinak rěčeše. „Ach, to sy ty, mój luby s. Pětrje, mój japoštołski wjefcho! Ale ty też to sy so přeměnił tam na swěće! Njekhodź tam tola wjacy. Ja jeno njewěm, što tebje tam tak wabi do toho tyšnoho dołha sylzow! A tuž witaj domoj, witaj, mój luby towaršo.“ A hižo s. Domaš wotwjeraše. „Kak dha je so ći wjedło na swěće? A što sy dźiwnoho nazhonił?“

„Pozdźišo tebi wšitko wupowědam“, wotmołwješe swjaty Pětr do njebjes zastupiwši. A hnydom so joho postawa zasy přeměni, njebjeska młodosć so jomu z wokomikom zasy wróći. „Dyrbju tola najprjedy k dobromu mištrej doběžeć a wšitko wupowědać; potom też ty wšitko zhoniš. Mjez tym stražuj hišće tu khwilu njebjeske wrota!

A swjaty Pětr dźěše hłubje do njebjes a nadeńdźe dobroho mištra w towarstwje pobožnych betlehemskich pastyrjow, też tři kralojo a Simeon a Hana běchu pódla. Pobožni pastyrjo běchu do swojeje zhromadźizny dweju khudeju pastyrjow ze swěta dóstali a jeju runje swjatočnje powitali. A nětko jimaj powědachu, kak je so wšitko mělo a stało wokoło Jězusowoho zbóžnoho naroda we Betlehemje. Wopisowachu jimaj betlehemsku hródźičku a žłobik a što su při swojim wopyće w hródźičcy widźeli a nazhonili. Też tři kralojo a Simeon a Hana powědachu swoje podawizny. Dobry mištr pak stoješe mjez nimi a wjeseleše so, kak so přikhadnikaj spodźiwaštaj a rucy łamaštaj a so radowaštaj nad luboznymi podawiznami, kotrež prěni króć zasłyšeštaj. Wšak też njeje ani człowječoho wucha zasłyšało, štož je Bóh tym we njebjesach zakhował, kotřiž joho swěrnje lubuja.

„Budź khwalony Jězus Khrystus“ postrowi swjaty Pětr.

„Do wěčnosće Amen!“ wotmołwješe jomu pobožna črjóda a jich wotmołwa dóstawaše njeličomny wothłós z tysacorych stronow njebjeskoho kralestwa. „Do wěčnosće Amen!“

„Aj, hlejće wšak, tule dźe mój luby swjaty Pětr“, rjekny dobry mištr. „Sy so strowy zasy wróćił? Kak je so tebi tam tola spodobało? Sy so spokojeny domoj wróćił? Powědaj nam wšitko!“

„O, dobry mištrje, jara sym spokojom, jara“, rjekny swj. Pětr. „Njebudu so nihdy kać, zo sym so tam nastajił. Wšitko je so mi wěrne wupokazało, kaž sym so hižo tu w njebjesach nadźał wo tym dobrym ludźe a hišće wjele wjacy dobroho sym nazhonił: Haj, jara sym spokojeny. Je to woprawdźe dobry, woprawdźe dušny křesćanski lud, kiž tam nad slěbornej Šprewju bydli. Knjezowy dom lubuje, to sym widźał na tych črjódach, kotrež ke mši khwatachu; a też za joho pychu so horja, to spóznawach nic jeno na přistojnej rjanosći swjatnicy a cyrkwinskich drastach, ale też na woporniwosći ludźi, z kotrejž za Boži dom do móšničkí woprowachu: bohaći a khudźi, młodźi a stari, kóždy zawěsće po swojej zamóžnosći. A kak rjenje móža woni kěrluše spěwać k Božej česći! Zdaše so mi, zo sym w małych njebjesach, hdyž běch we tejle cyrkwi na zemi. Wězo też tón lud na swojej człowječej słabosći ćerpi; wšak nichtó a byrnjež najdospołniši był, z njeje wuskočić njemóže, doniž je na swěće. To ty sam najlěpje wěš, dobry mištrje. Bjez tebje tola nichtó ničo dokonjeć njemóže. Człowjeskich słabosćow dla jich njecham sudźić a tamać. Ale hdźe su so mi ći ludźo po prawym najlěpje spodobali?! Zhudajće, moji zbóžni towaršojo“,

čelaj Cyž a Herrmann jomu je swjatočnje ztołmačichu.

Tež towarstwo ss. Cyrilla a Methoda, zastupjene přez najdostojnišoho knjeza Žura, kantora Budyšskoho tachantstwa, a knjeza just. radźićela Cyža wupraji zbožopřeća hortnje kaž to w dźensnišim čisle tež hišće pisomnje čini. K samomu zaměrej zeńdźechu so tež mnozy duchowni knježa z Łužicy a Sakskeje. Zdźěla sami za so, potom pak hišće jónu zhromadnje přejachu ći knjezej jubilarej, swojomu tučasnomu najwyššomu předstajenomu, w rjenje wudebjenej tachantskej sali Bože žohnowanjo za joho wosobu a joho hamtske skutkowanjo.

Z Kamjenjeje. Tydźenja zemrě tu dalokoznaty kublef knjez Michał Ćemjera. Wot „Nowoho lěta" bě hižo na khorołožu. Wša człowječa pomoc bě podarmo a njezamóh smjerć wotwobroćić. Njebućički je 32 lět pospochi w Radwořskim křižerskim procesijónje Bože „zmortwychstaćo" nosył. Dale je wón 31 lět dołho, tohorunja bjez přetorhnjenja, na Boże Ćěło směł pomhać „njebjesa" njesć. Knjez Ćemjera měješe tuž hnadu, wobej čestnej zastojnstwje poměrnje dołho wukonjeć. Zawěsće jomu to Bóh z wěčnymi kubłami zapłaći! R. i. p.

Z Kamjenca. Zjednoćeni dźěłaćerjo Kamjenca a wokoliny přećiwo wysokim mjasowym płaćiznam protestuja a namołwjeja hornjołužisku a krajnu centralu, dwě njedźeli dołho přećiwo wysokim płaćiznam mjasa a druheje žiwnosće w Hornjej Łužicy a cyłej Sakskej protestować. Za hłownych podrožowarjow wudawaja ratarjow, kotřiž skót sami rězaja a mjaso do wulkich městow předawaja, hdźež je droho zapłaćene dóstanu.

Z Kulowa. Dóstanjemy za wučenjo našich serbskich dźěći wo serbskim čitanju a pisanju serbskoho wučerja ze Sakskeje. Dotal je so 259 dźěći za serbsku tajku wučbu přizjewiło a je wšće hišće wjacy přizjewjenjow wočakować.

Wólbne hibanjo je we někotrych kónčinach serbskoho krajika Pruskeje khětro rozhorjene. K wosebitym wostudam a měšeńcam je we Łazowskej wosadźe došło. Tam mjenujcy němskonarodni přećiwo křesćanskej ludowej stronje, kotraž chce sebi mjez tamnymi Serbami přiwisk dobyć, zakhadźeja. Najzrudnišo je, zo ćile němskonarodni při tym wosebje přećiwo katolskim šćuwaja a přez to tamnišich Serbow evangelskoho wěrywuznaća wot hłosowanja za křesćansku ludowu stronu wottrašić hladaja. Je potajkim tam tón samy duch, kotryž so tež při wólbnej agitaciji do sakskoho sejma mjez sobustawami němskonarodneje strony pokaza, kotraž tehdy hišće pjatk do wólbow we wobomaj němskimaj Budyšskimaj dźenikomaj wozjewi: „Wy evangelscy Serbja, kotřiž tola tak swěrnje k swojej cyrkwi přiwisujeće, njemóžeće tola katolscy wolić." A tola sebi ćile ludźo žadaja, zo dyrbja katolscy jim swoje hłosy dawać. Tajkele šćuwanjo přećiwo jenomu wěrywuznaću je wosebje w nětčišim času zrudne a drje tež Łazowskim Serbam woči wotewri, zo z němskonarodnej stronu hić njemóža. Tele njeknićomne wašnjo njech wosebje tež katolskim Serbam Kulowskeje wosady pokaza, zo njemóža němskonarodnych wolić.

Zhromadźizna ratařskoho towarstwa w Pančicach.

Hdyž bě to min. srjedu tež jenož porjadna — mjenujcy 203. — zhromadźizna wjesnoho ratafskoho towarstwa, da měješe tola wuznamny raz, a to hižo přez bohaty wopyt swojich sobustawow, bóle pak hišće přez přitomnosć wulkeje ličby domjacych, kotřiž we wjeselu a horju z wobsedźerjom stoja lěta dołho w žiwym zwisku — čeladni a dźěłaćerjo. Jim płaćeše čestny dźeń a w swjedźeńskej drasće bě so 14 — 16 wuznamjenjenych zešło. Jim k česći přikhwata předsydstwo wokrjesnoho ratafskoho towarstwa — knjezaj ekonomiski radźićel Reiche a prof. dr. Gräfe — zo byštaj dołholětnym służomnym za wopokazanu swěru a lubosć čestne myta přepodałoj. Po powitanskich słowach předsydy k. kublerja Pjecha z Miłoćic rěčeše k. Reichel najprjedy k sobustawam. Rad přikhadźa do towarstwow, zo by žiwjenjo w nich zeznał a wšelake přeća přiwzał. Dźensniši zaměr je jara zwjeselacy, mjenujcy wuznamjenjenjo zasłužbnych dźěłaćeri. Jich ličba je z dopokazom, zo w tutej wokolnosći knježa hišće dobre poměry mjez wobsedźerjemi a dźěłaćerjemi a to w času, hdyž chce nětko wšo z wjerchom, z wuhenjom wujěć. Srědki za tajke wuznamjenjenja spožči hewak ministerstwo znutřkownych należnosćow. Ale w časach jednoty a swobody zapowě wone dalše srědki, a tuž su wokrjesne towarstwa w Sakskej (je jich 5) so rozsudźile, zo wudawki z pomocu pobočnych — kóžde po połojcy — zwjedu a tak je móžno, tež dźensa zasłužby mytować. To njeje jenož česć wuznamjenjenych ale tež za knježstwo. Wón gratulowaše wuznamjenjenym a přeješe, zo bychu so prawje dołho swojoho myta wjeselić móhli w čiłosći a strowosći.

Na to přepoda k. prof. dr. Gräfa pod přisłušnymi słowami a hesłom: Štož človjek syje, to tež žněje. Nětko dóstachu:

Pozłoćany slěborny křiž: służowna Antonija Marhata Krawžic 25¾ lěta pola knjeza kublerja Hańki w Serbskich Pazlicach; pozłoćanu slěbornu medalju: wotročk Mikławš Jurjanc, 22 lět pola knjeza kublerja Michała Lebzy w Khróśćicach; slěborny křiž: służowna Marja Bernardec, 15¾ lěta pola k. młynskoho wobsedźerja Čornaka w Njebjelčicach; čestne wopismo: kuchafka Madlena Bělkec, 12 lět pola knjeza kublerja Krala w Njebjelčicach, służowna Hańža Šramic, 11 lět pola k. kublerja Smoły w Swinarni, służowna Hana Šěrakec, 10¾ lět pola k. kublerja Franca Cyža w Njebjelčicach, służowna Hana Libšec, 10 lět pola k. kublerja Nowaka we Wudworju; pozłoćanu slěbornu medalju: pohonč Margel Mosinski, 30 lět pola k. ryćerkublerskoho najeńka Wornača w Krjepjecach; slěbornu medalju: knježski pohonč Michał Rjetich, 15 lět pola klóšterskoho knježstwa; přiznawaty diplom: dźěłaćerka Ema Mosinska, 31 lět pola k. Wornača w Krjepjecach, dźěłaćerka Hańža Wójnarka 28 lět, Hańža Pjekarka 19¼ lět a dźěłaćerjej Jurij Cóška 21 lět, Jan Ryćerja 19 lět; čestne wopismo: dwórnik Michał Lebza 14 lět, mjenowani wšitcy pola klóštrskoho knježstwa.

Wyše toho dachu knježstwa swojim wuznamjenjenym hišće rjane pjenježne myto. Wšće budże to nowe pohonjenjo k wutrajnosći w burskim a knježim dźěle, čim bóle, hdyž so mnozy po móžnosći wotwlakuja ratařskoho dźěła a radšo do twornjow a podkopkow khodźa.

W mjenje mytowanych dźakowachu so tři za dóstate wuznamy a dary.

Potom rěčeše k. prof. dr. Gräfa, direktor ratařskeje šule w Budyšinje, wo hnojenju. Najwažniši hnój za rostliny je dusyk. Wón pohonja je k rosćenju, je kaž křud, dawa łukam zelenojtu barbu. Naši njepřećeljo sebi myslachu, zo budźemy w naléću 1915 dla njedostatka dusyka z wójnu zastać dyrbjeć. Ale němska wědomosć namaka puć, jón z powětra brać. Zoličity dusyčnatan (Chilesalpeter) njeje zapłaćić dla nizkeje hódnoty našich papjerkow. Tohodla dźěła so podobny přikupny hnój. Tón ma so rostlinam na łopjena dawać. W dalšim rozjasni nowiše hnoje, kotrež tež dusyk maja, tak šwablokisały amoniak, kiž z płunoweje wody nastanje a wapnodusyk. Wón rozłoži nadrobnje, hdy a kak so tute hnoje trjebać móža. Na kóncu swojoho přednoška namołwješe přitomnych, nic z hnojom lutować. Wón so zapłaći přez bohatše žně. Němske ratařstwo ma sebi stajnje swoju winowatosć před woči dźeržeć, zo ma 60 milijónow ludźi zežiwić.

Towarstwowy předsyda dźakowaše so rěčnikej, kaž tež k. Reichlej, a přitomni wuprajichu swój dźak z postanjenjom. W rozmołwje so wšelake prašenja stajachu, tež nazhonjenja wuměnjachu. K. ryćerkublerski najeńk Rjenč-Worklečanski narězny jara woskoćiwu wěcku, Kamjenski komunalny zwjazk nastupacu. Wot njoho dóstawaja ratarjo „słabu" pšeńčnu muku za 90 hr. Wona pak so wupokaza jako

---

tak wobroći so s. Pětr k tej črjódźe pobožnych pastyrjow, „zhudajće, hdźe;" wón pak ani nječakaše, zo bychu to zhudali, ale pokročowaše horliwje: „W korčmje sym so nad nimi najbóle spodźiwał, haj, w korčmje, hdyž za bańku sedźachu a so wokřewjachu a so wjeselachu! Ně, tak přistojnje a ćichomyslnje, kaž woni za swojej bańku sedźachu, to człowjek njeby wěrił! A kak poměrnje Boži dar wužiwachu! Lědma po krjepkach zwěrichu sebi jón srěbać. A ani hary ani swara ani halekanja ani njepoměrnoho směcha njejsym tam zasłyšał. A při wšěm wužiwanju njezabychu na Boha Knjeza: wužiwajcy aso wokřewjejcy wuznawachu joho mjeno dźakownje a wołachu so k njomu, hačruniž njeběše to jara wjesołe wužiwanjo, ale skerje struchła pokuta!"

„W korčmje su takle přistojnje a ćichomyslnje sedźeli", tak dźiwachu so zbožni pastyrjo wšitcy rjenje, „a bjeze wšeje zwady abo swara a za winom su dźakownje na Boha spominali? To dźě je wšeje khwalby hódne wašnjo, kotrež móže jenož z přikładom być."

„Haj, ta khwalba dyrbi so jim sprawnje přicpěwać", dźachu tež tři kralojo; „we winje dźě so hewak rady zły zawjedny njepřećel khowa."

„Nó, to sym ja jara wjesoły, mój luby s. Pětrje, zo sy so tak spokojeny wróćił", rjekny dobry mištr so dobroćiwje posměwajo. „Nětko drje budźeš jim ćim wjeselšo Bože kralestwo wotwjerać, něwěrno?"

„Haj, dobry mištrje, to budu, ale bjez sprawnoho pruhowanja tola nic, to njetrjeba sebi nichtó myslić. Ně, ně, wšitko, štož je prawda a sprawnosć! Ale nětko, dobry mištrje, bych hišće měł tajku malu prostwičku, cyle mału; ja wšak njecham wobožny być, ale tule, sebi myslu, budże tola na prawym městnje."

„Što dha by rady, mój luby swj. Pětrje? Što dha by sebi přał? Wuznaj mi!"

„Ow, dobry mištrje, pře twoju dobrotu na kwasu w Kana w Galilejskej tebje prošu: Daj jim tola lěpše wino. To, štož woni nětkle maja, kajkež dźě je jim narostło, hodźi so skerje kisało mjenować, dyžli wino, kotrež ma tola człowječu wutrobu rozwjeseleć. Ně, na tule pokutnu kapku, kotruž nětkle maja! Z miłosće korčmarjoweje mějach tež přileżnosć jeje powoptać: brrr! mje hišće wottřasuje, hdyž nazdala na nju spominam. To je woprawdźite wino za khude duše, špatniše, na moje wěrne słowo! dyžli prěnje wino na kwasu w Kana. A woni su tola tak dušni, bohabojazni, ani njedobroho słowa, ćim mjenje sakra mjez nimi njezasłyšach; woni sebi wšće, tak bych ja sudźił, lěpšeje kapki zasłuženja."

(Pokračowanjo.)

drobne zemlete pšeńčne wotruby. Jeli z dobrym so wěc njewujasni, chcedźa wobsedźerjo z pomocu sudnistwa jebanjo wotkryć. Něšto podobne ma so z wowsom. W tutej należnosći bě k. Pjech krute słowo z nawjednikami komunalnoho zwjazka poručał. Ratarjo dóstanu za swój wows 68 hr. wot stata, komunalny zwjazk dyrbi pak do Barlina za cent. 162 hr. płaćić, potajkim 140% wjacy. Wón je sebi wujasnjenjo žadał. Z druhimi płodami ničo lěpje njestoji. Tak předroži dyrbjenske hospodarstwo wšo. W rozmołwje přispomni k. Reichel, zo je so dla prawoho nałožowanja hnojow „pomjatnik" (Merkblatt) wudał, kiž móža sobustawy ratarskich towarstwow a druzy za 50 pj. dóstać. To so zhromadnje skaza. Dale hišće doda, zo so wapnodusyk (Kalkstickstoff) njesmě z bolacymi rukami mjetać, tež drasta so přez njón wobškodźuje. Jedyn sobustaw měnješe, zo je tež pićo palenca při mjetanju tutoho hnoja škódne.

Tak bě zhromadźizna, na kotreż so tež k. propst Maks Maček wobdźěli, powučaca a pozběhowaca a wostanje wšěm, wosebje wuznamjenjenym, w dobrym pomjatku.

Wólbna zhromadźizna
towarstwa ss. Cyrilla a Methoda za Kulowsku wosadu.

20. tohole měsaca budźa wólby do krajnoho, provincialnoho a wokrjesnoho sejma. Za Kulowsku wosadu je kaž tež za druhich Serbow Pruskeje ważne, zo so za prawu stronu rozsudźa. W poslednim času su Serbja nawjazali wužše zwiski z křesćanskej ludowej stronu, spóznawši, zo po swojich nabožnych, hospodarskich a narodnych interesach ze žanej druhej hić njemóža dyžli runje z tej. Tule mysličku katolskim Serbam Kulowskeje wosady před wólbami hišće jónu derje rozjasnić a tak jich přećiwo wšěm wabjenjam druhich stronow skrućić, bě wotpohlad wosadnoho wotdźělenja towarstwa ss. Cyrilla a Methoda, hdyž minjenu njedźelu po dopołdnišich Božich służbach w Braunerec hotelu zhromadźiznu zarjadowa. Smě so prajić, zo bě derje wopytana, hačrunjež by hišće wjacy ludźi městna mělo we rumnej sali. Knjez wučeř Słodeńk Pančičanski rozłoži přitomnym, kak na wšě boki je tale křesćanska ludowa strona ta jenička, za kotruž móžemy swój hłós wotedać. Wón pokaza wosebje też na to, kak je tale strona jenička za našu narodnosć wustupowała, zo by jej prawa wuskutkowała, kotreż němskostatna wustawa narodnym mjeńšinam dawa. Při tym rozłoži drobnišo připoslucharjam, zo ma też nětčiše knježefstwo swjatu winowatosć, za našu narodnosć so starać a hladać, zo by z tym někak zarunało, štož su prjedawše knježefstwa na nas hrěšili. Wone běchu nasrěbane pruskoho konservativnoho, potajkim wšoněmskoho ducha, kotreż druhe narodnosće podtłóčowaše a wutupješe. A też nětčiši pruscy konservativni, nětko němskonarodni (deutschnational) so mjenowacy, su runje tak zmysleni. Zdobom też pola nich ratarski staw teje pomocy za swoje hospodarske interesy njenamaka, kaž by po jich lubjenjach wočakować měł. Tak na př. we sakskim sejmje so njedawno zakoń přiwza, kotryž sakskim ratarjam nowe ćeže nakładuje. Wón pak jenož tohodla so přiwza, dokelž při wothłosowanju so tři němskonarodni njewobdźělichu. Hižo dwaj hłosaj wjacy přećiwo namjetej běštej zakoń začisnyłoj.

Při zhromadźiznje poručа so też wo šulskich należnosćach Kulowskich Serbow. Nawjednik zhromadźizny, knjez Popjela, přečita dopis šulskoho dohladnistwa, z kotrohož bě spóznać, zo serbske prócowanja wo serbske prawa we šuli płody njesu. Na kóncu zhromadźizny přiwza so też resolucija, kotraž so kultusowomu ministrej do Barlina pósła. Rěka takle:

„13. februara w Braunerec hotelu w Kulowje zhromadźeni Serbja žadaja sebi z dorazom lojalne přewjedźenjo artikla 113 němskostatneje wustawy, wosebje na šulskim polu bórzowne wuměnjenjo němskich wučerjow na serbskich, zo by so systematiskej germanisaciji serbskoho luda přez šulu skoro kónc činiło, jeli dyrbja slubjenja pruskich statnikow něšto wjacy być hač prózdne tróštowanjo."

Wšelćizny.

Ruscy wójnscy jeći, kotřiž hišće w Němskej su, maja so hač do 15. měrca tohole lěta we swojich lěhwach abo w jenym jim najbliššim tajkim lěhwje zeńć. Štóž do toho časa tam njebudźe, zhubi prawo na darmotne domojdowjezenjo. Ći, kotřiž chcedźa w Němskej wostać, njech pomysla, zo móhło so jim dźěło wzać, zo bydlenjo njedóstanu, a też hišće druhe wobćežnosće jim nastanu, dokelž budźe so při wšěch należnosćach tola najprjedy lěpše domarodnych hladać. Tajcy jeći, kotřiž su ze swojoho lěhwa čekli, nimaja so žanoho khostanja abo nječkajkeje ćeže tohodla bojeć.

Wopačne 50 hriwnowske bankowki so do luda rozšěrjeja. Knježerstwo je nowe tajke bankowki wudało; wone maja datum 23. julija 1920, mjez lud pak je dotal hakle jara mało přišło. Dokelž su tak hišće malo znate, su to njeswědomići wužili a wudawaja falšowane tajke 50 hriwnowske bankowki z datumom 23. julija 1920. Wopačne tele bankowki su pječa lohko spóznać a to na tym, zo nimaja wódnoho znamješka (Wasserzeichen). Też wšě molowanjo je hubjene, wosebje šćin při hłowomaj. — Bjerće so potajkim na kedźbu před tajkimi nowymi pjenjezami.

Cyrkwinske powěsće.

Njebjelčicy.

Křćeni: Lejna Marja, Aloisia Strejčeka, šewca w Njebjelčicach, dź. — Herta, Pawoła Frömiga, dźěłaćerja w Njebjelčicach, dź. — Jurij Józef a Herta Monika, Józefa Justa, žiwnosćerja w Njebjelčicach, dwójnikaj. — Jurij Rudolf, Franca Günthera, šewca w Njebjelčicach, s. — Jurij, Jurja Lebzy, khěžkarja w Serbskich Pazlicach, s. — Jan, Jurja Šipšika, dźěłaćerja w Serbskich Pazlicach, s. — Jan, Jakuba Žura, dźěłaćerja w Serbskich Pazlicach, s.

Wěrowani: Jurij Buk, dźěłaćer w Miłoćicach, z Marju Kórjenkec, służownej z Njebjelčic. — Wudowc Jurij Hejduška, dźěłaćer w Njebjelčicach, z Hańžu Pječkec, służownej w Njebjelčicach. — Michał Wjeńka, dźěłaćer z Pěskec, z Hanu Frömigec z Worklec, służownej w Njebjelčicach. — Jan Janca, železniski dźěłaćer w Kamjencu, z Madlenu Kralec, hosp. pomocnicu w Pěskecach.

Zemrěći: Michał Ledźbor, žiwnosćer w Njebjelčicach, 61 l. 11 m. 5 dn. — Jurij Lehmann, hosp. pomocnik w Njebjelčicach, 22 l. 11 m. 24 dn.

Ralbicy.

Křćeni: Hańža, Marije Mikličec, służowneje we Šunowje, dź. — Mikławš, Hańže Mikławškec, służowneje w Šunowje, s. — Hana, Hańže Glawšec, służowneje w Ralbicach, dź. — Hańža, Pětra Serbina, młynka w Nowoslicach, dź. — Jurij, Pětra Jancy, žiwnosć. pomocnika w Jitku, s. — Hana, Pawoła Wowčeŕka, kublerja w Róženče, dź.

Wěrowani: Pawoł Brěžan, m. s. Michała Brěžana z Khróšćic, z Mariju Mrózec, m. dź. Jurja Mróza z Ralbic. — Max Müller, m. s. Maxa Müllera ze Šunowa, z Hańžu Donatec, m. dź. Michała Donata we Ralbicach.

Zemrěći: Khata zwud. Fröhlichowa, prjedy zwud. Lehmanowa, wumjeńkarka w Konjecach, 66 lět 3 m. 8 dn. — Hana Błažikec, m. dź. † Jakuba Błažika we Ralbicach, 53 l 2 m. 10 dn. — Hana Glawšec, dź. Hańže Glawšec w Ralbicach, 14 dn.

Wotrow.

Křćeny: Jurij, Michała Krala we Wotrowje, s.

Wěrowani: Wudowc Pětr Jakub Šuster z Kamjenca z Madlenu zwud. Kudźelinu z Wotrowa. — Jurij Cyž z Kašec z Theresiju zwud. Symankowej z Wotrowa. — Wudowc Jakub Nek w Now. Dworje z Hanu Šneiderec z Wotrowa.

Zemrěći: Marja, m. dź. Jurja Krawže w Kašecach, 8 m. 6 dn. — Helena Lucija, přiwzata dźowka Marje Křižankec, 5 l. 3 m. 6 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk.: 566.—568. z **Hodlerja**: Michał Pollenk, Hańža Rostokec, Jakub Štrawa; 569. 570. z **Khasowa**: Jakub Šenkaŕ, Marija Krompcyna; 571.—596. ze **Serbskich Pazlic**: **Pawoł Šewc**, Jakub Šěrak, Michał Libuš, Michał Wjenka, Jurij Brojeŕ. Jurij Lebza, Jakub Kmeč, Mikł. Wićaz, Jurij Kral, Hańža Waldźina, Jurij Statnik, Jurij Wjenka, Mikławš Šewc, Jurij Šenkaŕ, Jakub Lukaš, Jakub Wrobl, Michał Glawš, Michał Smoła, Hana Šwejdźina, Madlena Hanušowa, Michał Hórnik, Hańža Wjacsławkowa, Pětr Krawčik, Pětr Haška, Jurij Rejška, Jakub Lebza, Hańža Rječcyna; 597. 598. z **Baconja**: wyšši wučeř kantor Symank, Jurij Zynda; 599. Jurij Robl z **Čornec**; 600. 601. z **Banec**: Marija Zyndźina, Jurij Cyž; 602. Michał Ćemjera z **Wutołčic**; 603. Marija Waldźina z **Njezdašec**; 604. 605. ze **Sulšec**: Jurij Čornak, Marija Kneblowa; 606. 607. z **Hasłowa**: Jurij Hendrich, Marija Larasec; 608.—610. z **Pozdec**: Jakub Bulank, Pětr Wałda, Michał Handrik; 611. 612. z **Now. Łusča**: Cyrill Mikan, Jakub Šejda; 613. wučeřka Hańža Welsec w **Plawnje**; 615.—626. z **Njebjelčic**: Jurij Kórjeńk, Jurij Wawrij, cyrkw. wučeř Jan Renaŕ, wučeř Filip Jakubaš, Hana Wuješowa, Jan Žur (kublerj), Jurij Cyž, Jakub Žur (korčmaŕ), Jurij Žur (Struchaŕ), Jurij Herman, Jan Žur (khěžkaŕ), Marija Kralowa; 627. 634. 636. z **Budyšina**: Hana Rjelkowa, Marija Špitankowa, Khata Šustrka; 628. kapłan Mikławš Dórnik z **Radworja**; 629.—633 z **Dubrjeńka**: Mikł. Domanja, Pětr Brückner, Pětr Młodźink, Michał Robl, Jakub Šołta; 635. Michał Lisnaŕ ze **Židowa**; 637.—641. z **Wotrowa**: Jakub Hejdan, Michał Hermann, Marija Domšowa, Hana Lebzyna, Pětr Rychtaŕ; 642. Mikławš Lipič ze **Žuric**; 643. 644. z **Krjepjec**: Mikławš Koch, Jakub Lebza; 645.—647. z **Now. Dwora**: Marija Handrikowa, Jakub Hěblak, Mikławš Wjenka; 648. Pětr Nagl z **Kanec**; 649.—653. z **Radworja**: Mikł. Brycka, Jakub Hicka, Jakub Běrk, Marija Grubertowa, Jan Winaŕ; 654. Mikławš Šwejda z **Radwořskoho Haja**; 655. 656. z **Bronja**: Mikł. Jurk, Marija Měšeŕka; 657.—660. z **Kamjenjeje**: Mikł. Knobloch, Michał Žur, Mikławš Kopr, † Michał Ćemjera; 661. Madlena Lisnaŕka z **Khasowa**; 662. Mikł. Hrjehoŕk ze **Stróžišća**; 663. Jakub Nowak z **Kheina**; 664. Mikł. Buk z **Češkec**; 665. Hana Handrikowa w **Baconju**; 666. Jakub Dźisławk z **Čornec**; 667.—669. z **Hasłowa**: Jurij Libš, Pawoł Vicki, Jakub Měrćink II; 670. Jurij Čorlich z **Libonja**.

Za nowu cyrkej we Wotrowje.

N-a z Wotrowa 100 hr., N-y 500 hr. Přez k. admin. P. Romualda: Michał Šäfer z Dobrošic 10 hr. Přez k. kapł. Nowaka: Lehmanec swójba z Worklec 50 hr. N-y z Pozdec 300 hr. N-y z Khróšćansk. wos. 500 hr.

Do Serbow.

W někotrych exemplarach poslednjoho Pósła je zmylnje stało, zo budźe generalna zhromadźizna za akcijonarow Serbskeje ludoweje banki w Budyšinje njedźelu, 3. měrca. To njeje prawje. Wona budźe, kaž je to też w lokalkach tohosamoho čisła stało, njedźelu, **6.** měrca 1921. Redakcija.

100 hr. myta

dam kóždomu, kiž mi někoho z tamnych bjezswědomitych ludźi, kotřiž su wumyslenu powěsć rozšěrjeli, zo sym sebi za pomoc při jenym porodźe 1000 hr. žadał, tak pomjenuje (z jenym swědkom), zo móžu joho sudniscy pokhostać dać.

Dr. med. **Pól** w Khróšćicach.

Nowe dóšle: **Najlěpši damast, smužkaty płat** 28 hr., **pisane cychi** 16.75, 18.—, 18.50 hr., **płachty,** płatowe a barchentowe z pisanej khromu, **„nessel",** něhdźe 90 cm šěroki 12.50 hr., **košlowy płat,** rjana twora 15.50, 17.50 hr., **barchent** 10.50, 12.—, 15.— hr., **běły barchent** 18.— hr., **čišćenje** za suknje a fale, **trěnja, rubiška** k trěnju a do zaka, **wolmjane fale, spódnje suknje** ze šěrokim wušiwanjom wot 42.— hr. poruča tunje a dobre

Józefa Domš,

Automat. rest. | lawske hrjebje 161. | Žane khlamy.

Serbske hospodařske towařstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Pytam za swoje małe hospodarstwo (1 šěsćlětne dźěćo) **ródnu, swědomitu katolsku Serbowku.** Wulke płokanjo zwonka domu, pomoc za ćežke dźěła je přecy dóstać. Nastupić tak khětře hač so hodźi.

Zapósłanc **Pawoł Heßlein**
w Drježdźanach A. 16, Ludwig Richterstr. 5.

Kamory za drastu, vertika komody, truhi, dospołne wuhotowanja, wokna na zažne rjadki, kamory přeč muchi, kajkežkuli porjedźeńki spěšnje a tunjo zhotowja

nowe blidarstwo
Józefa Leski w Kukowje.

Hdyž do Budyšina přindźeće,
wopytajće prošu wustajeńcu ratarskich mašinow a gratow pola
Carl Gast, Budyšin,
na drjewowych wikach 27.
Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Pruhi za Drježdźanski koncert
budźa 23. febr. jenož za **žónske** popołdnju w 4 hodź. we Serbskim Domje w Budyšinje. Knj. musikalny direktor Krawc budźe sam nawjedować.

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho syna a bratra

Jurja Pjetaša

z Hory,

kotryž póndźelu 7. febr. po dlějšej khorosći ze swj. sakramentami wobstarany, w 31. lěće swojoho žiwjenja zemrě a bu štwórtk 10. febr. pohrjebany, wuprajamy wšitkim, kotřiž su na póstywječorach za joho dušu so modlili a w tak bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, swój **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“**

Na **Horje,** na dnju pohrjeba, 10. febr. 1921.

Hłubokozrudźena Pjetašec swójba.

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho njezapomnitoho mandželskoho, nana a bratra

kublerja Michała Čemjery,

kotryž po sćerpnje znjesenej khorosći, ze swjatymi sakramentami domawobstarany, sobotu 12. febr. 1921 we 58. lěće swojoho žiwjenja ćiše wusny a bu 17. febr. swjatočnje pokhowany, wuprajamy wšitkim, kotřiž su joho na khorołožu wopytowali, jomu na kajkežkuli wašnjo k pomocy byli — wosebje česćehódnym Radworskim miłosćiwym sotram —, na póstywječorje so za njoho modlili a we wulkej ličbje k rowu přewodźeli, swój **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“**

W **Kamjenej** pola Radworja.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Towařstwo swjateju Cyrilla a Methoda

wupraja

najdostojnišomu knjezej praelatej Jakubej Skali

seniorej Budyšskoho tachantstwa, administratorej Mišnjanskoho biskopstwa we Łužicy a japoštołskoho vikariata w Sakskej

při składnosći

joho sydomdźesatych narodninow

za wšu dźěławosć, starosć a lubosć, kotrež je joho zaměram wěnował 23 lět jako redaktor „Kat. Pósła“ a mnohe lěta jako joho korrektor, dale jako dołholětny předsyda, swój **najwutrobniši dźak.** Bóh tón Knjez dhcył jomu šćedrje mytować.

W **Budyšinje,** 18. februara 1921.

Předsydstwo a wubjerk.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokerčak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agentarach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 9. | Budyšin, 26. februara 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

We znutřkownym tróštu.

27. staw.

Daj mi, Knježe, njebjesku mudrosć, zo bych nawuknył tebje nade wšitko pytać a namakać, zo by ty mi nade wšitko słódki był a zo bych tebje nade wšitko lubował, a zo bych wšě druhe wěcy po rjedźe twojeje mudrosće spóznawał, kajkež su. Daj, zo bych so mudrje wuhibował lišćerjej a sćerpnje přenjesł přećiwnika; přetož wulka mudrosć je to, zo človjek so njeda pohibować z kóždym zadunjenjom słowow, a zo wucho njepřiwobroći zawjednikej, kotryž so špatnje liši; přetož tak človjek z wěstosću kroči po nastupjenym puću.

28. staw.

Přećiwo jazykej wobrěčerjow.

Syno, njećiń sej ćežko, hdyž někotři wo tebi złe mysla a powjedaju, štož njerady słyšiš. Ty dyrbiš hišće hórše wěcy sej wo sebi samym myslić a dyrbiš wěrić, zo njeje nichtó słabši dyžli ty. Khodźiš-li po duchu (znutřkownje) změješ mało kedźbu spjerchowate słowa. To njeje mała wobhladnosć, mjelčeć we złym času a so znutřkownje ke mni wobroćić a so njedać mylić z človjeskim sudźenjom.

Twój pokoj njebudź w horće človjekow; přetož njech derje, njech złe sudźa, tohodla njejsy hinaši človjek. Hdźe je prawy pokoj a prawa sława? Nic dha we mni? A štóž sej njeżada človjekam so lubić a so njeboji jim so njelubić, tón budźe wjele pokoja wužiwać. Z njeporjadneje lubosće a z prózdneje bojosće nastawa wšitkón njepokoj wutroby a wša rozpjeršenosć zmysłow.

29. staw.

Kak mamy so k Bohu wołać a joho khwalić, hdyž zrudoba přikhadźa.

Twoje mjeno budź khwalene na wěki, Knježe, kotryž sy chcył, zo by tele spytowanjo a tale zrudoba na mnje přišła. Njemóžu ji wućeknyć, ale dyrbju so k tebi wućekować, zo by ty mi pomhał a ju mi k dobromu wobroćił. Knježe, nětkole sym w tyšnosći, a njeje derje mojej wutrobje, ale jara ćwiluje mje přitomne ćerpjenjo. A nětko, lubowany Wótče, što chcu prajić? Stysknosće mje wobjimuja. Wumož mje z tejele hodźiny. Ale do tejele hodźiny sym přišoł k tomu, zo by ty woslawjeny był, hdyž budu jara poniženy a přez tebje wuswobodźeny. Njech so tebi, Knježe, spodoba, zo by mje wutorhnył; přetož ja wbohi što mózu činić, a hdźe chcu hić bjez tebje? Daj sćerpnosć, Knježe, też tónle króć. Pomhaj mi, mój Božo, a njebudu so bojeć, njech budu hišće bóle wobćeženy.

A nětko w tychle wobstejenjach što chcu prajić? Knježe, twoja wola stań so. Ja sym jara sej zasłužił, zo bych był zrudźeny a wobćeženy. Tuž dyrbju wutrać — a zo bych to też sćerpnje dokonjał, doniž tute njewjedro nimo njedóńdźe a lěpje njebudźe! Mócna pak je twoja wšohomócna ruka, zo by też tole spytowanjo wote mnje wotewzała a joho nawal poslabiła, zo njebych cyle podležał, kaž sy też prjedy časćišo ze mnu činił, mój Božo, moja smilnosć. A čim ćežšo je to mi, ćim snadniše je tebi tole wobroćenjo prawicy Najwyššoho.

30. staw.

Kak mamy prosyć wo pomoc Božu a so dowěrjeć, zo hnadu zasy dóstanjemy.

Syno, ja sym Knjez, kiž móc dawam na dnju zarudźenja. Přińdź ke mni, hdyž tebi derje njebudźe. Štož njebjeski trósť najbóle wotdźeržuje, je to, zo so jara pozdźe k modlenju wobroćiš. Přetož prjedy hač mje nutrnje prosyš, pytaš za tón čas wšelakory trósť a wokřewješ so we zwonkownych wěcach. Tohodla so stanje, zo tebi wšitko jara mało pomha, doniž njespóznaješ, zo sym ja, kotryž wumožu tych, kotřiž so na mnje nadźijeja, a zo nihdźe druhdźe hač pola mje njeje sylneje pomocy ani wužitneje rady, ale też ani wutrajnje skutkowacoho lěkarstwa. Ale hdyž je so twój duch po njewjedrje zasy zhrabał, nabywaj mocy we swětle mojich smilowanjow, dokelž sym blizko, Knjez praji, zo bych wobnowił wšitke wěcy, nic jeno dospołnje, ale też nadobnje a bohaće.

Swětowy rozhlad.

Wo hajenju serbskeje rěče.

Kaž je znate (hlej Pósłowe čisło 7) je so knjez zapósłanc Heßlein we sakskim sejmje dla rozwučowanja serbskeje rěče w serbskich šulach takle doprašował:

„§ 2, wotrězk 5 překhodnoho šulskoho zakonja z 22. julija 1919 postaja, zo ma so dźěćom serbskeje narodnosće wosrjedź porjadnoho rozwučowanja serbscy čitać wučić a zdobom k wuwučowanju za pisomne wužiwanjo serbskeje rěče kaž też k přiswojenju serbskich dźěćacych a ludowych pěsni přiležnosć dać.

Kak daloko buchu tele postajenja § 2 wotrězka 5 překhodnoho šulskoho zakonja přewjedźene, abo: što ma knježeństwo mysle činić, zo by, jeli hišće so to stało njeje, postork dało, zo by so skerje lěpje wotrězk 2. § překhodnoho šulskoho zakonja dospołnje dopjelnił?“ —

Na to je we sejmowym posedźenju srjedu 33. t. m. knježeństwo přez ministerialnoho direktora we kultusowym ministeriju, tajnoho radźićela dr. Michela, tole wotmołwiło:

Ministerium njeje ničo zhoniło, zo so postajenja § 2. wotrězka 5. překhodnoho šulskoho zakonja za ludowe šule z 22. julija 1919 we ryzy serbskich a měšanych šulach dopjelniłe njejsu. W tymle nastupanju njejsu ani žane skórźby so wuprajiłe, ani z rozprawow přisłušnych šulskich radźićelow njebě zhonić, zo so přewjedźenju tychle postajeni wosebite ćeže činja. Tohodla tón čas ministerium žaneje winy nima, dla přewjedźenja § 2 wotrězka 5 překhodnoho šulskoho zakonja wosebite postajenja wudać. Ministerium smě so skerje nadźijeć, zo knježa wučerjo tajkich šulow bjeze wšoho napominanja zakońske předpisma dopjelnjeja.

Po powěsćach wšelakich nowinow je so při zhromadźiznach Serbow we pruskej Delnjej Łužicy wjacy króć wuzběhnyło, zo zarjadowanja we ryzy serbskich a po rěči naměšanych šulach we Sakskej přeća a žadanja serbskoho ludu spokojeja.“

Tale wotmołwa wězo na žane wašnjo spokojić njemóže. Předewšim zajimawe by było, zhonić, z kajkich nowinow ministerium kulta tule swoju wědomosć ma, zo mjenujcy je so při zhromadźiznach we pruskej Delnjej Łužicy prajiło: zarjadowanja w ryzy serbskich a po rěči naměšanych šulach we Sakskej přeća a žadanja serbskoho ludu spokojeja. Haj, knjez ministerialny direktor dr. Michel je k tutomu rozjasnjenju hišće přidał, zo buchu w Pruskej tele sakske wobstojnosće runjewon jako přikładne mjenowane. — Zo su wobstojenja we Sakskej porno tym we Pruskej snadź lěpše, so prěć njeda, zo pak wone přeća a žadanja serbskoho ludu spokojeja, njemóže so na žane wašnjo prajić. Zawěsće je tu dosć dopokazow, z kotrymiž so doswědčić hodźi, zo ma so wěc nawopak.

Dźiwnje docyła je, zo so knjez ministerialny direktor na swědkow z Pruskeje powoła. Rozsudźić, z čim smy spokojom abo nic, mamy my sami, my we Sakskej. Dale pak by zajimawe było, zhonić, štó je to prajił. Za někajkoho hakatistu budźa wězo sakske zarjadowanja dospołnje spokojace, přetož wón zawěsće druhomu narodej ani teje srjódki njepopřeje, kotraž so jomu na wulke prošenjo a skorženjo da. Bychmy chcyli jenož herjekanjo słyšeć, bychu-li Polacy Němcam we swojim kraju, na př. w Póznanju, jenož telko za ludowe šule přizwolili, kaž sakski zakoń Serbam dawa.

Njepřejemy wšak němskomu ludej we wukraju, zo tam so njeby na joho narodnosć dźiwało; bychmy pak skoro za dobre měli, hdy bychu so jim na čas narodne prawa zapowěle, zo bychu tak też Němcy pytli, kak čini, w narodnych prawach přikrótšeny być.

Po sejmowym zarjadowanju so na tajke knježeństwowe wotmołwy napřećiwjeć njesmě. Tohodla je knjez zapósłanc, kaž słyšimy, hnydom po posedźenju ke knjezej ministerialnomu direktorej šoł a tomu prajił, zo jomu bórzy z podłožkami dopokaza, kak wopačne su wobkručenja ministerja. W tym nastupanju je w mnohim hišće wulke hubjenstwo.

Dokelž we knježerstwowej wotmołwje kultusowe ministerium wobkruća, zo žanych skóržbow dóstało njeje, knjez zapósłanc Heßlein prosy, zo by so jomu hišće wjacy podłožkow připósłało, na kotrež by so při swojim dalšim prócowanju wo dospołne zarjadowanjo serbskich šulow po tamnych postajenjach złožeć móhł. Tajke připisy njech so jomu scelu do domu: Dresden-A. 16, Ludwig-Richterstr. 5. Raznje pak na to pokazujemy, zo tajke skóržby jenož potom so smědźa připósłać, hdyž móža krute pruhowanjo wobstać. Hewak móže so potom lohko prajić, zo skóržby ničo njedopokazaju.

Pruska měješe minjenu njedźelu wólby do krajnoho, provincialnoho a wokrjesnoho sejma. Wosebje zajimaja te do krajnoho sejma. Do njoho je so, hdyž so prjedawši, też za nowy sejm zwostawacy zapósłancy Hornjeje Šlezskeje sobu liča, wuzwoliło:

Socialdemokratow wjetšiny: 113; demokratow, kotřiž su kaž při wšěch wólbach, hdźežkuli su so w poslednim času žane we němskich krajach stawałe, jara wotcwzali: 26; křesćanskeje ludoweje strony (centrum): 90; němskeje ludoweje strony: 57; němskonarodnych: 73; hospodarskoho zjednoćenja: 4; njewotwisnych 28; knmunistow 30. — Wšěch zapósłancow budźe potajkim 421 porno prjedawšim 402.

Po tajkim wukóncu drje so też žanych wosebitych přeměnjeni mjez knježerstwom njestanje. Napřećiwnosć, kotraž skoro mjez wšěmi stronami přećiwo němskonarodnym wobstoji, drje tomu zadźěwa, zo někajke knježerstwo so wutwori, do kotrohož bychu też němskonarodni słušeli. Woni drje su při wólbach khětro dobyli — wot 56 na 73 mandatow su přišli — tola by nastał strach, zo jich politika do wulkeje napjatosće k entenće by dowjedła a tak Němsku do hišće wjetšich putow wuwjazała hač te su, w kotrychž dźensa hižo tči. Přetož: ententa by zawěsće z toho sudźiła, zo wšoněmski duch w Němskej bóle dyžli hdy rosće, a by hladała, kak by z časom stracham zadźěwała, kotrež móhłe jej z njoho nastać. Tónle wukónc wólbow njebudźe też při přichodnych zhromadźiznach w Londonje, hdźež změje so wo pjenježnym wotrunanju Němskeje na ententu rěčeć, za Němsku derje skutkować, podobnje kaž też zhromadźizna zastupjerjow wobydlerskich woborow Bajerskeje nic, kotraž so minjenu njedźelu w Kemtnje wotdźerža. Te mjenujcy njedźiwajo wšěch tajkich žadanjow ententy so rozwjazać nochcedźa. Ententa widźi w tym njedopjelnjenjo winowatosćow, kotrež su Němskej z Versaillskoho měra wurostłe. Nawjednik tychle woborow tam zjawnje wuzna, zo před nasylnosću cofać njebudźe.

Pólska. Minister zwonkownych należnosćow, wjefch Sapieha, přebywa we Parizu a Londonje. Jomu je wo to, tam pólske stojnišćo skrućić, wosebje też zhonić, kak so předewšim Jendźelska k wuspěcham měrowoho jednanja w Ridzy staja. Jendźelska njecha pječa někak napřeco być, hdyž so mjezy mjez Pólskej a Ruskej snadź bóle k ranju połoža hač měše wone po tak mjenowanej Curzowej liniji być. Dale nima so prašenjo wo přisłušnosći narańšeje Galiciskeje hišće rozrisać; pólski wliw ma so tam najprjedy skrućić. Jendźelska pak staja so wšěm pólskim prócowanjam, namóc nad Gdanskom dóstać. — To je lohcy zrozemić. Přetož Jendźelska so města mocuje, zo by je jako swoju staciju wužiwała a jako zawěsćenjo swojeje mocy nad baltiskim morjom, kaž je wona po cyłym swěće sebi tajke stojnišća wutworiła. Wšak hižo před pol lětom bě čitać, kak so Jendźelska w Gdansku a wokoło njoho zakupuje, a zo tak wšě překupstwo, wosebje też z pólskim drjewom, na so torha. Štož wothłosowanjo w Hornjej Šlezskej nastupa, dha wone po jendźelskim měnjenju hišće dalše politiske stojnišćo tohole kraja njerozsudźi. Hišće „druhe winy a zaměry" budźa wěc sobu rozsudźeć.

Poćahi mjez bratrowskimaj narodomaj, pólskim a čěskim, njejsu najlěpše. Wobaj stej so dyrbjałoj do Tešinskeje dźělić a chcyštaj tola ju kóždy cyłu za so měć. Dr. Beneš, češki minister zwonkownych należnosćow, a wjefch Sapieha, minister pólskich zwonkownych należnosćow, jednaštaj tele dny w Parizu, zo byštaj poćahi tola přećelniše sčiniłoj. Češke nowiny su pak w tej należnosći khětro přećiwo Pólskej. Po jich měnjenju ma so w politiskich wěcach wosebje srjedźanskeje Europy mnoho přeměnić, prjedy hač by možno było, wosebje wutrobne zwiski mjez woběmaj krajomaj wutworić. Tola ma so za to njepřestawajcy dźěłać. Też Francózska so prócuje, zo by tejle bratrowskej ludaj mjez sobu spřećeliła. Tu pak žada sebi dr. Beneš, zo Pólska na žane wašnjo někajkich zwjazkow z Wuheńskej njenawjaza; też za zhromadnu mjezu z njej njesmě dźěłać. Za to chce Češka Pólsku w Hornjo-Šlezskim prašenju podpjerać; a to chce też činić, by-li k nowej wójnje z bólšewiskej Ruskej dóšło. Hišće druhe žadanja dr. Beneš čini.

Wuheńska jědźe zasy dospołnje po monarchiskich a aristokratiskich idejach. W sejmje ma so namjet stajić, po kotrymž ma so dom magnatow (to je sejmowa komora najwyššich zejmjanow) zasy zawjesć. Wuheńska chce też Habsburgskich zasy na trón sadźić. Tohodla jednaše njedawno wuheński hrabja Apponyi w Parizu z ententu, zo by ju za tule wěc dobył. Wón pak njeje wuspěcha měł. Tele dny je dóšła do Budapesta nota, w kotrejž ententa wuheńske žadanjo wotpokazuje. Wona čini to zawěsće wosebje Južnosłowjanskej, Českosłowakskej a snadź też Italskej k woli. Te kraje mjenujcy na žane wašnjo sebi nawrót Habsburgskich njepřeja. Wone so boja, zo móhli ći zasy wottam hladać, swoje prjedawše kraje sebi dobyć a přez to wšelake słowjanske narody, kotrež běchu prjedy pod jich knježstwom byłe a to narodnje ćežko začuwałe, zasy do narodnoho wotročstwa přińć

Z Łužicy a ze Serbow.

☞ Našim česćenym **expedicijam** wozjewjamy, zo za tydźeń abo za 2 njedźeli **nowu knihu**: „Cyrkwinske stawizny katolskich Serbow" dóstanu. Prosymy, zo bychu ju **za naše towarstwo** předawałe. Wona płaći za čitarjow Posoła 4 hr., za druhich kupcow 6 hr. Wuwikowane pjenjezy za rozpředate exemplary njech nam hromadźe z pjenjezami za zapłaćene Posoły scelu.

Předsydstwo.

Z Budyšina. K posedźenju předsydstwa a wubjerka towarstwa ss. Cyrilla a Methoda minjenu srjedu bě so 12 knjezow zešło; mjez nimi běchu sydomjo wot wonka. Wjednik našeje ćišćefnje, knjez cyrkwiny wučeř Šołta-Budyšski, rozprawi najprjedy wo wšelakich należnosćach towarstwoweje ćišćefnje a wuprosy sebi dowolnosć za wšelake nowe zarjadowanja, za kotrež budźa wjetše wudawki trěbne. Też je so nowe pismo kupiło, za kotrež je so 17000 hriwnow nałožiło. Z rozprawy też zhonichmy wo wšelakich prócowanjach z cuzeje strony, ležomnosć, našej Donnerhakec ćišćefni přisłušacu, z kupom do swojoho wobsedźenstwa dóstać. To ma so wotpokazać, dokelž by so ležomnosć snadź pozdźišo k wěstomu zaměrej lěpje wužić móhła.

Dale rěčeše so wo Pósłowych a potom politiskich wěcach. Ma so předewšim hladać, zo by „Kročenjo za Khrystusom", kotrež nětkle Posoł tydźeńscy přinoša, skerje bórzy jako wosebita knižka wuńć móhło. K tomu zaměrej postaji so wubjerk, kiž ma należnosć techniscy wobstarać. Do njoho słušeja knjez kubleř Šołta Khrósćanski, wyšši wučeř Wjerab a kapłan Just-Budyšskaj. Dale ma so wo to hladać, kak so při lětušim hižo do Budyšina wobzamknjenym zjězdu katolikow Sakskeje też towarstwo ss. Cyrilla a Methoda wobdźěli. Wone snadź sebi wosebitu jenu zhromadźiznu zarjaduje a to w tajkim času, hdyž němskich přednoškow njebudźe. Važne prašenjo měješe so dale wotmołwić wo należnosći wužšoho přizamknjenja serbskich wolerjow křesćanskeje ludoweje strony k tejle stronje samej. Přitomni běchu za nic jara wuzke přizamknjenjo; dosaha: Interessengemeinschaft: zjednoćenjo k spěchowanju jenajkich zaměrow. Na tejle podłožy ma politiski wotrjad našoho towarstwowoho předsydstwa dale wuradźować ze zastupjerjemi evangelskich Serbow a knjezom zapósłancom Heßleinom jako sekretarom křesćanskeje ludoweje strony Sakskeje. Předsyda tohole politiskoho wotrjada je knjez wučeř Słodeńk-Pančičanski.

Skónčnje předpołoži knjez faraf Nowak-Radwofski swoju nowu knižku: „Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow." Knižka je wulkotnje zajimawa; smy přeswědčeni, zo póńdźe do kóždoho domu, hdźež je někak zajima za wuwiće cyrkwinskich wobstojenjow, cyrkwjow a katolskich wosadow mjez Serbami. Knjez spisaf dari towarstwu 1000 tajkich knižkow, kotrež maja so mjez sobustawami našoho towarstwa po 4 hriwnach, mjez nicsobustawami za 6 hr. předawać. Zhromadźizna wupraji nadobnomu daricerjej wutrobny dźak, kotryž tu předsydstwo towarstwa też zjawnje wospjetuje.

Wuradźowanjo traješe wot $^1/_2$3 hač do $^1/_2$5 hodźin.

Z Budyšina. Jednota wotmě njedźelu před tydźenjom w towaršni porjadnu měšačnu a z dobom też lětnu hłownu zhromadźiznu. Po wuspěwanju kěrluša słyšachmy přednošk předsydy knjeza fararja Hejduški wo serbskim seminaru w Prazy a wo tamnišim towarstwje serbskich studentow „Serbowcy". Potom sćěhowachu rozprawy zapisowarja a pokładnika.

Pilnje, pod hesłom: „spěwaj a dźěłaj Bohu k česći a Serbam k spomoženju" smy też we běhu minjenoho lěta w našim towarstwje dźěłali. Po možnosći smy kóždy měsac hromadźe přišli, zo bychmy posłuchali na powučace přednoški, spěwali rjane serbske kěrluše a ludowe spěwy a so mjez sobu zabawjeli a rozmołwjeli. Zhromadźiznow wotměchmy z docyła 10 a to 9 porjadnych a 1 hłownu. Nawjedował je 8 zhromadźiznow předsyda k. faraf Hejduška a 2 zhromadźiznje městopředsyda k. kapłan Just. Přednoški, kotrež słyšachmy, poskičachu nam knježa: faraf Hejduška, kapłan Just, kantor Šołta, profesor Bryl a jónu jako hósć faraf Libš. Wopytane běchu zhromadźizny docyła wot 408 wosobow a to 235 knježnow a žónskich a 173 mužskich. Žony a knježny bychu potajkim pilniše, dyžli mužscy. Z khwalbu wopomnić dyrbja so też tući, kotřiž su wšitke zhromadźizny wopytowali. Su to: knježna Kochec, knjenje Šewcowa a Krawcowa. Nadźijomnje budźa tute tři w tutym lěće mnozy druzy sćěhować.

W juniju wuhotowachmy sebi założeński swjedźeń, na kotrymž so spěwaše, dźiwadło hraješe — a też rejwaše. Też do Božeje

stwórby sej jónu wulećachmy. Wopytachmy krasnu krajinu pod Čornobohom.

Rozprawa pokładnika nam praji, zo su financy našoho towarstwa w dobrym rjedźe, byrnjež njeběchmy w minjenym lěće žanoho dobytka měli. Dokelž pak dyrbimy tež z drohotu, kotraž nětkle knježi, w towarstwje ličić, wobzamknychmy, zo so lětny přinošk wot 1,20 hr. na 3 hr. powyši.

Wólby, kotrež nětko sćěhowachu, mějachu sćehowacy wuspěch:

Předsydstwo wostanje zaso tesame. Potajkim je 1. předsyda k. farař Hejduška, městopředsyda k. kapłan Just, zapisowař k. zastojnik Hejduška, pokładnik k. Šipšik a jako dirigent k. kantor Šołta.

Do wubjerka słušeja: kk. Bjedrich, Koprij, Bjarnat Hendrich a knjeni Šewcowa.

Horcy dźak słuša wšěm tym, kotřiž su w běhu minjenoho lěta zwoje mocy poskićili k přednoškam, spěwam abo wšěm druhim dźěłam k zdźerženju a rozmnoženju našeje Jednoty. Njech w nowym lěće kčěje a rosće k wožiwjenju a wobstaću našeje serbskeje wosady a cyłoho Serbstwa. H.

Z Radworja. (Nadpad). Tudomneho pjekarja Jurja Domašku pjatk tydźenja, hdyž wječor domoj dźěše, skónc knježeje murje w dubach rubježnikaj nadpadnyštaj. Jedyn joho wot zady přimny, druhi jemu kapsy přepyta; wočakowanych pjenjez pak na dobre zbožo njenamakaštaj. Tu a tam sebi powědaja, zo nadpad njeje rubježny wotpohlad měł, ale zo chcyštaj člowjekaj Domašku jenož našerić. Jeli by so wěc tak měła, by to njewopisomnje hłupy žort był, dokelž móže so nadpadnjeny při tym smjerć wustrózeć a skhorjeć.

Z Wojerec. Wólbny wunošk z tudomnoho wokrjesa:

	Krajny sejm.	Prov. sejm.	Wokr. sejm.
Němskonat. strona	5905	5937	4808
Němska lud. strona	2045	1960	2943
Centrum	2122	2070	2069
Demokratojo	1009	1021	—
Socialdemokratojo	7838	7722	7681
Njewotwisni	1241	1264	1313
Kommunistojo	748	—	188

— Wólbne wojowanja w tudomnych kóncach běchu z dźěła jara wótre. Wosebje złe wuwichu so na stronje němskonarodnych přećiwo křesćanskej ludowej stronje. Hačrunjež woni wšudźom, hdźež 'nož někak móža, za katolskimi hłosami łója, tola při wólbnej agitaciji njehanbiće přećiwo katolskim šćuwaju a jich hanja. Wosebita złósć němskonarodnych wobroći so přećiwo knjezej fararjej Otrembje-Wojerowskomu, kiž je we tychle kóncach nawjednik křesćanskeje ludoweje strony. Jomu wosebje připisuja němskonarodni agitaciju křesćanskeje ludoweje strony mjez Serbami a widźa w tym wulki strach za swoju stronu, do kotrejež wosebje evangelscy Serbja dotal wolachu, hdyž njechachu z někajkej čerwjenej hić. Kaž „Sächs. Volkszeitung" pisa, su němskonarodni k. fararja Otrembu pólskoho agitatora mjenowali, kiž je z pólskimi pjenjezami wobtykany. Knjez farař Otremba je přećiwo tajkomu podsuwanju hižo sudniscy zakročił.

Swjatočnosć w měsće Nitrje we Słowakskej.

Nitra, němski Neitra, je město we Słowakskej w něhdyšej Wuherskej. Ze słowakskoho ludu, kotryž je tysac lět pod madjarskim spřahom stonał, wuńdźechu jara mnozy wulcy a sławni mužojo: wulki stawiznař a rěčespytnik Šafařík, wulki sławny basnik Jan Kollár, kiž zestaja njesmjertne spěwy z mjenom „Sławy dźowka", jara wobdarjeny profesor Hattala, dohladowař „Serbowki", towarstwa našich studentow w Prazy, a nic najmjeńši: Masaryk, prěni president češkeje republiki. Wbozy khudźi „šlabakojo" su Serbam jako pobožni, sprawni a pilni wjazarjo horncow a wušikni plećerjo rjećazkow derje znaći. „Šlabak" je mjenujcy nastało ze „Słowak".

Nětko su tež naši słowakscy bratřa dóstali swobodu, prawa a wosebje tež swojich samostatnych biskopow, kotřiž wjacy pod wuherskim hłownym arcbiskopom njestoja. Kak złě tam Madjarojo zakhadźachu ze wšěmi, wosebje ze słowjanskimi „poddanami", to mohło so jeno wopisać z krewju abo ze sylzami. Tež naš lubodrohi sobukrajan knjez archidiakon Dobrucky dyrbješe před tamnišej „zdźěłanosću" ćeknyć k nam a wotpočuje nětko słódcy w sotrowskej łužiskej zemi. Sylzy radosće ronješe, hdyž zhoni, zo je Boža wšohomócna sprawna ruka tež joho bratrow wuswobodźiła z tysaclětnoho potłóčenja. — Farař Hlinka bě swojej wosadze nowu cyrkej natwarił, ale při swjećenju njedyrbješe so pokazać, zo je tam to słowakska wosada, tohodla „knježerstwo" pósła stražnikow a při tom so něhdże 14 njewinowatych wosadnych zatřěli a fararja Hlinku samoho na wjacy lět do jastwa zasudźichu. Wšón zdźěłany swět so tehdom rozhori na tajkule surowosć a „zdźěłanosć" Madjarow, kotřiž běchu k tomu „powołani" „knježić".

A kak khudźi tući sławjeni Wuherjo su, hdyž so prašeš, što su dokonjeli za wědomosć a wumjełstwo! Z wulkoho dźěła su dyrbjeli pomadjarščeni Słowjenjo a druzy za nich dźěłać, hdźež měješe so něšto dobre dokonjeć. Tak zawěsće pokhadźa ze słowjanskeje swójby jich biskop Procházka, Hornik, jich politiski wjednik Košut, jich sławny rjek Zriny bě Khrowat atd. Tež Mikławš Tesla (Česla), znaty jako elektrotechnikar, je wěsće Słowjan był.

W měsće Nitrje nětko běchu so njedawno zhromadźili jara mnozy nahladni, wosebje katolscy Słowakojo, zo bychu powitali tŕoch nowoswjećenych słowakskich biskopow. Jara witany bě abt Zaworal (Zavoral) z Prahi. Wón je předstajeny wulkotnoho klóštra we Prazy, kotryž stoji na wysokej horje k wječoru, a so wuznamjenja z drohotnej knihownju. Tež naš njeboh wótčinc Imiš so dźiwaše, kajke pokłady tuta knihownja khowa. Zaworal je wubjerny rěčnik a sobustaw narodneje zhromadźizny. Tež Słowacy joho znaja ze skhadźowankow na Wjelehradze, hdźež je pokhowany japoštoł Słowjanow s. Method. Sobotu tydźenja wón poréča w Nitrje na rautu (zhromadźiznje) najprěni. To bě derje poradźena réč, wobsah bě dospołnje prawy, kotryž ważnosć wulkoho wokomika raznje wopisowaše. Tak rěčeše wótčinski duchowny w najnadobnišim zmysłu słowa, z wutroby Čecham a Słowakam. Wón spominaše na ćežke časy před pjećdźesać lětami. Naše znowazrodźenjo — wón rjekny — spěšnje njeńdźeše a tež we Słowakskej to spěšnje njepońdźe, kaž bychmy sej to přeli, z wami a to na wužitk našoho stata. Dyrbimy kedźbu měć naše prawa a naše swobodnosće. Dyrbimy dźiwać na to, što je było a što nětko je. Dyrbimy sej dobyć dušu a wutrobu ludu a swědomja. Dźensa za tysac lět dóstawaće tŕoch biskopow (sława jim!), wo nich wěsće, zo su waši z kóždej mysličku, z kóždym pukotom wutroby. To su wam winowaći. Wy změjeće prawo za nimi hladać kročel za kročelu.

Ja sym z čełom a z dušu Čech a hdy bych wědźał, zo strach hrozy Słowakskej, bych ju lubował runje tak kaž wy a bych stanył, hdy by so wam křiwda stała. Naš idejal dyrbi być to, zo sej wobkhowamy, štož smy nabyli. Što bě sej před štyrjomi lětami pomyslił, zo budźemy Češa a Słowacy zjednoćeni! Njemóžemy dosć dźakowni być našomu presidentej (sława!) za joho prócu a legijonaram. Bohu dodźakować so njemóžemy, zo móžemy žiwi być swobodni. W tej khwili, hdyž dźe wo republiku, ma sej kóždy zamołwjenjo dawać před sudom Božim. Zrudny bych był, hdy by něchtó swojeje winowatosće njedopjelnił, dokelž sej joho strona swój wužitk hinak pyta, potom bychmy toho hódni byli, zo bychmy do wotročstwa wróćo přišli! Prócujmy so, zo bychmy kóždu dźělbu we narodźe za republiku sej ważili a hajili, njech sej to hišće wjacy žada. Swobodu ważmy sej pola wšitkich. Swoboda je dar Boži. Zańč mějmy kóžde přeswědčenjo. A tohodla dyrbimy na bok wostajić, štož nas dźěli a zajědojća. A hdy by přišoł čas, zo by šło wo našu samostatnosć, potom bychmy wšitcy jedyn při druhim sej zakitali našu wótčinu! (Přiklesk.) Ja njechach wašoho přikleska, ale waš swěrny slub. Mějmy kedźbu jedyn na druhoho.

Tuta réč cyłu zhromadźiznu přewza a réčnikej zbožo přejachu.

Zapósłanc Juriga přeješe sej, zo by tu lud był přitomny a słyšał, kajki je rozdźěl mjez njedawnej zańdźenosću a mjez dźensnišim dnjom. Wón spomina na to, kak su joho tam přiwjezli lěta 1907 pod policajowym dohladom a kak tehdom župan (wokrjesny hejtman) njeje jomu to dowolił, zo by fotografował tamniše postawy našich swjatych. A dźensa mamy tŕoch swojich samsnych biskopow. Wón wopisuje, što staj słowjanskej japoštołaj ss. Cyrill a Method dokonjałoj za cyłe Słowjanstwo. Wón sej přeje jenajke prawa mjez bratrami, zo bychu jeni njebyli za blidom a druzy pod blidom, zo by so do skutka stajała myslička ss. Cyrilla a Methoda. Tohodla so wjeseli, zo je tam tež přijěł tón, kotryž tu mysličku předuje, arcbiskop doktor Stojan z Wołomuca (Olmütz). (Skóńčenjo.)

Płaćizny za prosata. Zwjazk wikowarjow z prosatami a běhakami je postajił, zo žadyn joho sobustaw kupujo prosata, za punt přez 11 hriwnow njeda. Štóž so po tym nima, toho chce zwjazk pola krajnoho płaćizninskoho hamta wobskoržić.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a za podroženjo Posoła:

Jurij Cyž z Banec 5 hr.; Michał Ćemjera z Wutołčic 10 hr.; ze Sulšec: Jurij Čornak 10 hr., Marija Kneblowa 5 hr.; z Pozdec: Jakub Bulank 5 hr., Michał Handrik 5 hr.; Cyril Mikan z Now. Łusća 4 hr.; wučerka Hańža Welsec w Plawnje 5 hr.; z Njebjelčic: Jurij Wawrij 5 hr., wuč. Jan Renař 5 hr., kubleŕ Jan Žur 8 hr., Jurij Cyž 11 hr., Jakub Žur (hosćencař) 10 hr., Jurij Žur 2 hr., Marija Kralowa 10 hr.; njemjenowana z Budyšina 5 hr.; kapł. Mikławš Dórnik z Radworja 2 hr.; z Dubrjeńka: Mikł. Domanja 10 hr., Pětr Brückner 5 hr., Pětr Młodźeńk 5 hr., Mich. Robl 5 hr., Jak. Sołta 5 hr.; Mikł. Buk z Čěškec 5 hr.; Jak. Dźisławk z Čornec 6 hr., Hana Handrikowa z Baćonja 2 hr.; z Haslowa: Jurij Libš 10 hr., Pawoł Vicki 5 hr., Jakub Měrćink II 7 hr.; Jurij Čórlich z Libonja 10 hr.; Jak. Lawkus z Drježdźan 5 hr.; njemjenowana z Pazlic 5 hr. 40 pj. a Jak. Lebza 5 hr.; Jak. Běrk z Radworja 5 hr.; Mikł. Šwejda z Radwořskoho Haja 5 hr.; Jakub Nowak z Khelna 5 hr.; dopłaćenja z Radwořskeje wosady 35 hr.; farař Kubaš w Njebjelčicach **100 hr.**;

Pětr Šołta z Łazka 5 hr.; z Konjec: wučef Mikł. Hajna 5 hr., Mikł. Čornak 4 hr.; Mikł. Šołta (rěznik) ze Šunowa 3 hr.; Hańža Wowčeŕkowa z Konjec 4 hr.; Michał Domaška z Koslowa 10 hr.; z Budyšina: Adam Kowalski 10 hr., Jadwiga Winafka 5 hr., Pawoł Deleńk 10 hr.; Marija Zarjeńkec z Hajnic 5 hr.; wučeŕka Eliska Semihradska w Strakonicach 5 hr.; Jakub Frencl z Róžanta 10 hr.; ze Sernjan: Marija Rochowa 10 hr., Herman Rotha 5 hr.; z Pěskec: Józ. Wjeńka 5 hr., Jak. Lebza 1+(4 hr. l.)

Za fond: Michał Wowčeŕk z Dobrošic 10 hr.; z Wotrowa: Pětr Rychtaŕ 5 hr., Hana Hejdanowa 5 hr.; Jurij Wjenka ze Žuric 5 hr.; Mikł. Wjenka z Now. Dwora 2 hr. 50 pj.; Mikł. Koch z Krjepjec 6 hr. 50 pj.; Jurij Žur z Kanec 10 hr.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

2 knježakej wozaj (1 kryty a 1 wotewrjeny) stej na předań w Konjecach čo. 27.

Wšě čišćeŕske dźěła

zhotowja spěšnje

Donnerhakec knihićišćeŕnja.

Installaciske dźěła — připrawjenjo elektriskoho wobswětlenja a elektriskeje ćerjaceje mocy, wuporjedźenja

wšěch tajkich připrawow derje a tunjo wuwjeduju. Wosebje činju na to kedźbliwe, zo je tež wša

potrjeba za elektriske wobswětlenjo a elektrisku ćerjacu móc,

jako elektr. swěcy, zwěsćenjo, přetykački atd. pola mje dobra a tunja dóstać.

Franc Kuchaŕ

we **Wulkej Dubrawje,**

Khwaćanska droha 16 c.

Wobnowjenjo swj. misijóna w Budyšinje wot 6.—13. měrca.

Prědowanja budźa

njedźelu 6. měrca: na wšitkich Božich mšach

" " " w 3 h. za dźěći w serbskej cyrkwi.

" " " 1/2 8 h. wječor we wob. cyrk.

na dźěł. dnjach: rano 3/4 6 h. w tach. cyrkwi.

" " " rano 1/4 7 h. a we 8 h. w serbsk. cyrkwi.

" " " wječor 1/2 8 h. we wob. cyrk.

njedźelu 13. měrca: 1/4 5 h. swjatočne skónčenjo we wob. cyrk.

Lědom zo bě namaj Bóh wobradźił k naju wulkej radosći małoho synka

Pawoła Janka,

je joho po swojej njewuslědźitej radźe 2 dnaj staroho zasy k sebi wzał. Njedźelu 20. februara pokhowachmy joho ćěłko na Khrósćanskim kěrchowje. Wšitkim, kotřiž su naju synkej poslednju česć a lubosć wopokazali a w tak bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, wuprajamy z tutym

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Nuknicy**, na dnju pohrjeba, 20. februara 1921.

Jurij Donat
a **Hańža** mandźelska.

Symjeńtne běrny

dóńdu ze Šlezskeje, potajkim z pěskow, w bližšich dnjach; prěnje skazanki.

Kaiserkrone Weltmann Modell

Wo skazanki prosy bórzy

Hans Valtin w Halštrowje.

Hdyž do Budyšina přindźeće,

wopytajće prošu wustajeńcu ratarskich stružinow a gratow pola

Carl Gast, Budyšin,

na drjewowych wikach 27.

Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje maćerje

Khaty Cyžoweje

z Hrańcy,

kotraž je po krótkej khorosći ze swj. sakramentami wobstarana w 71. lěće swojoho žiwjenja njedźelu 20. febr. zbožnje wumrěła a bu srjedu 23. februara w Khrósćicach pokhowana, wuprajamy wšitkim, kotřiž su na póstywječorach so za nju modlili a w tak bohatej ličbje ju k rowu přewodźeli,

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Hrańcy**, na dnju pohrjeba, 23. febr. 1921.

Jan Šěn,
w mjenje hłubokozrudźenych zawostajenych.

Po krótkej khorosći, derje wobstarany ze swjatymi sakramentami, zemrě póndźelu rano naš horcolubowany mandźelski, nan, dźěd, přichodny nan a wuj, bywši kubleŕ na wumjeńku

knjez Pětr Libš

w starobje 79 lět 1 měsac a 2 dnaj a bu zańdźeny štwórtk na Khrósćanskim kěrchowje swjatočnje pokhowany.

Wuprajamy přećelam a znatym za wopytanjo póstywječora a jara bohate wobdźělenjo na pohrjebje, wosebje nošerjam a wšěm, kotřiž su za joho khudu dušu so modlili a za druhe wopokazma lubosće swój

najwutrobniši dźak a nutrne „Zapłać Bóh!“

W **Jaworje** a **Bačonju**, na dnju pohrjeba, 24. mal. rózka 1921.

W mjenje zrudnych zawostajenych
Marja zwud. Libšowa.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak č̌o. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 10. | Budyšin, 5. měrca 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Wo znutřkownym tróštu.

Je dha mi něšto ćežke? Abo budu podobny tajkomu, kiž praji a to njećini? Hdźe *je twoja wěra? Stój kruće a wutrajnje.* Budź wobstajny a wutrobity muž: tebi přińdźe tróšt we swojim času. Čakaj na mnje, čakaj; přińdu a wustrowju tebje. Spytowanjo je, kotrež će čwiluje, a prózdna bojosć, kotraž će traši. Kajki wužitk ma starosć wo wěcy, kotrež móža so přichodnje stać, khiba zo maš z toho zrudobu nad zrudobu? „Dosć ma dźeń na swojej wobćežnosći“ (Matej. 6, 34). Prózdne a njewužitne je, přichodnych wěcow dla so rudźić abo radować, kotrež snadź so ženje njestanu.

Ale človjeska słabosć je, so mylić z tajkimi předstajenjemi, a znamjo hišće małeje zmužitosće je, so tak snadnje dać storbnyć k njepřećelowomu wabjenju. Přetož wón na to njedźiwa, hač koho luda a slepi z wěrnymi abo z wopačnymi předstajenjemi, hač joho porazy z lubowanjom přitomnych wěcow abo ze strachom před přichodnymi wěcami. Tohodla njech so twoja wutroba njerudźi a też njeboji. Wěř do mnje a na moju smilnosć měj dowěru. Hdyž sej ty mysliš, zo sy wote mnje zdaleny, bywam ja husto ćim bliže. Hdyž maš ty skoro wšitko za zhubjene, runje tehdom je husto ćim wjetši dobytk zasłużby blizko. Njeje wšitko zhubjene, hdyž so wěc na wopačny bok wobroći. Njesměš sudźić po přitomnym čuću a njesměš so žanej ćežkosći, z wotkelžkuli njech přińdźe, tak podawać a sej jeje tak na starosć brać, jako by wšitka nadźija wućeknjenja zhubjena była.

Njemysli sej, zo sy docyła wopušćeny, hdy bych tebi na khwilu pósłał někajku zrudobu abo tebi też wužadany tróšt wotćahnył: přetož tak so kroči do njebjeskoho kralestwa. A to bjez dwěla je wužitniše tebi a druhim mojim służownikam, hdyž so z přećiwnosćemi zwučujeće, dyžli hdy byšće wšitko po swojim spodobanju měli. Ja znaju zakhowane mysle, zo mjenujcy wjele přicpěwa k twojomu spomoženju, zo druhdy bjez wokřewjenja wostawaš, zo snadź so njeby přezběhnył při dobrym wuspěchu a zo so njeby spodobać chcył sebi samomu w tym, štož njejsy. Štož sym dał, mózu wotewzać, a zasy wróćić, hdyž budźe so mi lubić.

Hdyž dam, je to moje, hdyž zasy wozmu, njeje twoje, štož wozmu, přetož moje je kóžde dobre daćo a kóždy dospołny dar. Hdyž na tebje dopušću wobćežnosć abo někajku přećiwnosć, njehněwaj so a wutroba njech tebi njespaduje do małomyslnosće: ja mózu tebi bórzy wołožić a kóždu ćežu do radosće přemjenić. Tola sym ja jara sprawny a khwalby hódny, hdyž z tobu tak činju.

Sy-li na prawe wašnjo mudry a hladaš-li na wěcy, kajkež su woprawdźe, dha njedyrbiš so přećiwnosćow dla ženje tak małomyslnje zarudźić, ale so skerje radować a dźakować. Haj, za jeničku radosć dyrbiš měć to, zo tebje z bolosćemi šwikajo tebje njepřelutuju. „Jakož je Wótc mje lubował, tak też ja was lubuju“ (Jan 15, 9) sym prajił swojim lubowanym wučownikam, kotrychž wězo njejsym wuposłał k časnym zawjeselenjam, ale k wulkim *wojowanjam, nic k česćam, ale k zacpěwanjam,* nic prózdnosći, ale k dźełam, nic k wotpočinkej, ale zo bychu přinjesli wjele płodu we sćerpnosći. Tute słowa, mój syno, wobkhowaj w pomjatku.

31. staw.
Zo mamy kóžde stworjenjo na bok wostajić, zo bychmy stworićela namakać móhli.

Knježe, wšće potrjebuju hišće wjetšeje hnady, jelizo mam tam docpěć, hdźež mi njebudźe móc zadźěwać nichtó, ani jene stworjenjo. Přetož doniž mje žana wěc zadźeržuje, njemóžu so swobodnje k tebi pozběhować. Swobodnje so poznjesć žadaše sej tón, kotryž praješe: „Što da mi křidle, kaž holb ma, a bych zlećał a wotpočnył?“ (Psalm 54, 7.) Što je měrniše dyžli jednore wóčko? Što je swobodniše hač tón, štóž sej na zemi ničo njeżada? Tohodla dyrbi so človjek nad kóžde stworjenjo přeznjesć, sebje samoho dospołnje wopušćić, w duchu wutorhnjeny wobstajny wostawać a zrozymjeć, zo sy ty stworićel wšoho a tohodla ze stworjenjemi ničo podobne nimaš. A jelizo něchtó njeje wot wšitkich stworjenjow dospołnje wuswobodźeny (wotdźěleny), dha njebudźe móc na Bóžske wěcy swobodnje kedźbować. Tohodla je mjenujcy mało tajkich, kotříž so na rozjimowace žiwjenjo wustoja, dokelž je mało tajkich, kiž so wot zachodnych wěcow a wot stworjenjow dospołnje dźělić wědźa.

Na to je třebna wulka hnada, kotraž dušu pozběhnje a nad nju samu wutorhnje. A njeje-li človjek w duchu pozběhnjeny a wot wšěch stworjenjow wuswobodźeny a Bohu cyły zjednoćeny, dha wjele njewaži, štožkuli wě, štožkuli też ma. Dołho budźe mały a spody ležeć tón, štóž ma něšto druhe za wulke khiba jeničke same njesměrne wěčne kubło. A štožkuli njeje Bóh, to ničo njeje a dyrbi so měć za ničo. Wulki je rozdźěl mjez mudrosću rozswěćenoho a pobožnoho muža a mjez wědomosću wučenoho a we wuknjenju (studowanju) horliwoho duchownoho. Wjele nadobniša je tamna wučenosć, kotraž wot horjeka z Bóžskoho zaliwanja přikhadźa, dyžli ta, kotrejež něchtó z človjeskim rozomom sprócnje nabywa.

Wjele tajkich nańdźeš, kotříž za rozpominanjom žedźa; tola njechadźa so zwučować w tym, štož je na to třebne. Wulki zadźěwk je to, zo woni při znamjenjach a zmysłowych wěcach stojo wostawaju, a zo sej mało waža dospołne wotemrěwanjo. Njewěm, što to je, *kajki duch nas nawjeduje a z čim so my,* kotříž po zdaću duchowni rěkamy, so zamołwjamy, zo tak wulku prócu a tak wobšěrnu starosć na zachodne a mało ważne wěcy nałožamy a na swoje znutřkowne wěcy lědma z rědka z dospołnje zhromadźenymi zmysłami spominamy.

Ow běda! lědma smy so trochu zhromadźili, a hnydom wusypamy so do zwonka a njewotważamy swoje skutki z krutym pruhowanjom. *Hdźe naše nakhilnosće so měrja,* na to njekedźbujemy, a hačrunje je wšitko nječiste, tola na to njepłakamy. Dokelž bě wšitke mjaso swój puć skazyło, tohodla sćěhowaše wulke potepjenjo. Dokelž potajkim je naša znutřkowna nakhilnosć jara skažena, tuž z toho nuznje sćěhuje, zo bywa też z njeje wukhadźacy skutk skaženy, kiž swědči wo njedostatku znutřkowneje mocy. Z čisteje wutroby přikhadźa płód dobroho žiwjenja.

Kelko je štó činił, na to so prašeja; ale kak wulke je pócćiwe zmyslenjo, kotrež joho pohnuwa, to so tak kedźbliwje njewotważa. Hač je štó zmužity, bohaty, rjany, wustojny, abo dobry spisowaćel, dobry spěwar, dobry dźěłaćeŕ, za tym so slědźi; kak je khudy we duchu, kak sćerpny a cuni, kak pobožny a nutrny, wo tym mnozy mjelča. Přinarodźenosć hlada na to, štož je zwonkowne na človjeku, hnada so přiwobroća k znutřkownym wěcam. Tamna so husto myli, tuta pak so nadźija na Boha, zo so njeby slepić dała.

32. staw.
Wo sebjezaprěwanju a wo wotrjeknjenju so wšeje požadosćiwosće.

Syno, dospołneje swobody njemóžeš měć, jelizo so cyle njezaprěješ. Wuwjazani su wšitcy sebići, lubowarjo sebje samoho, žadosćiwi, wćipni, njewobstajni, tajcy, kiž přecy pytaja mjehke žiwjenjo, nic to, štož je Jězusa Khrystusowe, ale husto sej to wumysleja a sej w pomjatku zestajuja, štož wobstajne njebudźe. Přetož wšitko zańdźe, štož njeje z Boha wušło. Dźerž so krótkoho a dospołnoho słowa: Wopušć wšitko, a namakaš wšitko; wopušć požadosćiwosć a namakaš pokoj. To w duchu rozpominaj a hdyž sy to dokonjał, budźeš wšitko rozymjeć.

Knježe, to njeje skutk jenoho dnja ani dźěćaca hrajka; haj, w tymle krótkim słowje je wobzamknjeny wšitkón postup (duchownych) rjadownikow.

Syno, ty so njesměš dać wottrašić, też njesměš hnydom wutrobitosć zhubić, hdyž sy wo puću dospołnych słyšał, ale ćim bóle dyrbiš so dać pohonjeć k wyššim wěcam a z najmjeńša dyrbiš žedźiwje za nimi zdychować. O, zo by z tobu tak było a zo by ty na to docpěł, zo ty njeby lubował sebje samoho był, ale zo by so ty cyle zadźeržał po mojim kiwnjenju a po kiwnjenju předstajenoho, kotrohož sym tebi postajił; potom by so ty mi jara spodobał, a cyłe twoje žiwjenjo by so minyło w radości a w pokoju. Ty dyrbiš hišće wjele wopušćić, a jelizo so *ty toho mojedła dospołnje njewotrjekneš,* njedocpěješ to, štož sej žadaš. Radźu tebi, zo by wote mnje kupił złoto we wohnju pruhowane (Taj. zjew. 3, 18), to je: njebjesku mudrosć, kotraž wšitko nizke z nohomaj

poteptuje. Mało sej waž zemsku mudrosć a wšitke spodobanjo, kotrež maja človjekojo na tebi abo ty sam na sebi.

Prajach, zo dyrbiš sej za to, štož je človjekam drohotne a wysoke, kupić to, štož je jim mjerje hódne. Zda so, zo je zacpěta a mało ważena a skoro zabyću přewostajena wěrna njebjeska mudrosć, kotraž wo sebi wysoko njemysli a njepyta we swěće wukhwalowana być. Mnozy drje ju ze rtom wukhwaleja, ale ze swojim žiwjenjom so daloko wot njeje wotkhileja, a tola je wona tamna drohotna parla, kotraž je mnohim zakhowana.

Swětowy rozhlad.

W sakskim sejmje

jednaše so minjeny tydźeń wo prawje jenotliwych cyrkwjow k zběranju dawkow mjez swojimi sobustawami za swoje potrjeby.

Při tym wuwjedźe kultusowy minister, zo dóstanje cyrkej prawo, so sama rjadować; z tym pak tež winowatosć, so sama wo swoje wobstaćo starać. Wón měješe tu wosebje před sobu evangelsku cyrkej, kotraž bě dotal w Sakskej dospołnje ze statom zjednoćena; jeje duchowni běchu statni zastojnicy, a wšě cyrkwinske potrjeby płaćachu so ze statnej kasy. Za katolsku bě to tróšku hinak, dospołnje hinak we Łužicy. Fleißner wuwjedźe dale, zo pak dyrbi stat prawo měć, nad cyrkwju dohladnistwo wukonjeć. Po joho woli njesmě cyrkej dawkow zběrać z druhich žórłow khiba jenož z dokhodnoho dawka.

Mjez tym, zo socialdemokratojo a njewotwisni wězo kruće za Fleißnerowy naćisk rěčachu, so jomu zastupjerjo naprawnych stronow stajachu. Němskostatna wustawa dowola cyrkwjam, zo smědźa same postajeć, za kajke wěcy maja jich sobustawy dawki za cyrkwine potrjeby płaćić, zo potajkim naćisk chce we prawach wobmjezować, kotrež tola němskostatna wustawa dowola.

Nas zajima wosebje, kak so naš zapósłanc, knjez Heßlein, k wěcy wupraji. Podawamy tu tohodla krótki wućah joho rěče:

„Tónle naćisk je, kaž je jasnje widźeć, na to złożeny, zo by wotpadowanju z cyrkwje spěchował. Trjebaš jón jenož přirunać z naćiskom, kajkiž bu w samej wěcy do njoho předłożeny. Tón namjetowaše, zo maja so zběrać přirażki k dokhodnomu a ležomnostnomu dawkej, dale też k dawkej na pokupjenjo ležomnosćow a towarstwowomu dawkej. Też na hłowu měješe so dawk kłasć. Tele přirażki běchu směłe wučinić 5—10%. Dale tónle prěni naćisk dowoleše, zo smě so přećiwo ministernym rozsudźenjam wo rekursu dawka dla zapołožić skóržba.

Naćisk pak, kotryž so nam dźensa podawa, bjerje nadobo wšě prawa cyrkwinskim zjednoćenjam, kotrež bě tola hakle w awgusće 1920 jim sejm přizwolił. Wina za tole, kajkuž naćisk mjenuje, připóznać njemóžu. Čohodla pak so to stawa, smy hižo wjacy króć tu słyšeli. Stary naćisk přizwoleše 5%tny přirażk na dokhodowy dawk a to derje móžeše, dokelž też přirażki k druhim dawkam, kaž hižo horjeka bu prajene, přizwoleše. Nětčiši naćisk pak mysli sebi na 10%tny přirażk, a žaneje dalšeje na druhe dawki njepřipušća. Tak potajkim ma so dawk powyšić, kiž ma so wulkej masy napołožić. Njerozemju, čohodla přirażkow k druhim dawkam być njesmě. Runje tu dźěn by přileżnosć była, pokazać, zo je zakoń po sprawnosći mysleny a zestajany; tu wosebje bě so hodźało derje dopokazać, zo so pjenježnikam, kaž so to tola hewak přecy žada, też woprawdźe dawki nakładuja. Je tola dźiwnje, zo runje při tymle naćisku, při kotrymž so wo cyrkwinske należnosće jedna, so towarstwa, kotrež pjenjez dosć maja, kedźbu nimaja. Cyle jasnje je tu widźeć, zo ma so tak jenož wotpadowanju wot cyrkwje poděkować. Knjez Heßlein rozłoži dale, zo ma wostać prawo, při wšelakich njejasnosćach abo křiwdach, so k wyššomu zarjadnistwomu sudnistwu wućekać směć, kaž to prěni naćisk tohole zakonja dowola. Budźe so tola při rjadowanju dawkowych płaćenjow też wo wšelake prawniske należnosće jednać, w kotrychž budźe jenož sudnistwo rozsudźeć móc.

Što wuskoči z Londona?

Tak so hižo njedźele dołho wosebje Němska, ale też wšón druhi swět prašatej. Tam mjenujcy ma so w tychle dnjach rozsudźić, što budże Němska zarunanja za wšě wójnske wobškodźenja płaćić dyrbjeć. Takle znajmjeńša Němcy prašenjo formuluja a tohodla tam nětkle „telko“ namjetuja, zo je Lord George pječa prajił: „Damy-li Němcam hišće dale rěčeć, budźemy na kóncu hišće my město nich płaćić dyrbjeć.“ Štó móhł so němskim zapósłancam dźiwać? Njepłaći nichtó rad, wosebje nic njepřećelej a to hišće tajke sumy! Ententa wězo ma zasy hinajše nahlady, a dyrbiš so na jeje stojnišćo stupić, chceš-li zrozemić, kak k tajkim žadanjam přińdźe. Jeje stojnišćo w Londonje tohodla też je te, zo mjenje hač su sebi žadali žadać njemóža. Wona je też měnjenja, zo při swojich njedawno w Parizu zestajenych žadanjach porno postajenjam Versaillskoho měra wo wjele Němcam wołóžł. Jej so tohodla w Lodonje jedna wo doreěenjo z Němskej, kak požadane zarunanjo dóstanu? Dotal jednanja hišće ničo wupłodźiłe njejsu. Němcy činjachu přećiwo žadanjam ententy druhe namjety; jim bu wotmołwa, zo so te přijeć njemóža, docyła je zaměr Londonskeje konferency, wašnjo namakać, kak so žadanja ententy najlěpje a najlóžšo wuwjedu. Tuž ma so rozsudźić, hač chcedźa so němscy zapósłancy po tymle měnjenju měć; hewak so konferenca přestanje, a zwjazkarjo zakroča z brónskim a hospodarskim nuzowanjom přećiwo Němskej. Předewšim by ententa najprjedy dwaj rhynskej wuhlowej přistawaj wobsadźiła. By-li Němska dale zasakła złóstna wostała, by sebi ententa połojcu wšoho wunoška zdźeržała, kotryž by Němska we zwjazkarskich krajach z wikowanja wuzbytkowała. Dale by Němsku do zarjadowanja wzała (Zwangsverwaltung), wosebje lěwy rhynski brjóh bychu wot Němskeje dźělili a pod zarunansku komisiju stajili. Hač do póndźele připołdnja 12 hodź. ma so němske zastupjerstwo rozsudźić, hač chce entenćine namjety přijeć. Wone smě też nowe namjety činić, tola njesmě při nich mjenje zarunanja poskićić, dyžli sebi ententa žada. —

Što budże Němska činić? — Powšitkownje drje so staja; nowinarstwo pisa: njeje móžno. Tola tak je so też činiło, hdyž rěkaše do Spaa a Versailla hić. Skónčnje bu tola podpisane. Tu drje njebudże hinak. Ententa ma móc a sebi wozmje, hdyž njedóstanje. Při tym pak bychu Němskej jenož nowe wulke wudawki nastałe. Wšak rěka, zo ententa swoje

---

Radlubin: Kak je so stało, zo su we Łužicy wšitke winicy zahinyłe.

Legenda wo swj. Pětru.

(Pokračowanjo.)

„Mój luby swj. Pětrje“, dźeše dobry mištr, „tak ty woprawdźe měniš, zo su lěpšoho wina hódni a zo budźa je też hódnje wužiwać?“

„Haj, to ja z wěstosću so nadźijam“, wotmołwi swj. Pětr. „Daj jim tola dobre wino! Woni budźa twoju dobrotu ćim horliwišo připóznawać a twoje mjeno khwalić a wužiwajcy z dźakprajenjom so k njomu wołać, to ja njedwěluju, a so winowaći spóznawać, zo bychu ćim bóle człowjeske słabosće předobywali. To dźě so po prawym samo rozymi. Dobrota pomina sama zasłużene płody. Nětkle bych ja skoro měnił, jim ta kisalina ani trěbneje mocy a krutosće njedawa, zo bychu nad człowjeskimi słabosćemi z knjezom byli.“

„Nó, hdyž dha ty takle sudźiš a měniš, zo změje dobre wino też dobre płody, mój luby swj. Pětrje, tuž dha chcemy jim dobre wino dać.“

„Haj, dobry mištrje, wobradź jim prawje dobre wino, traš tajke, kaž na kwasu w Kana. Tehdom je wšitkón lud tebje khwalił, a my wučownicy smy wšitcy do tebje wěrili, hačruniž běše naša wutroba tola hišće jara twjerda a małomysłna, kaž sy nam ty zdobnje porokować měł. Ja so kruće nadźijam, zo też tu dobre płody ponjese w jich křesćanskim žiwjenju.“

„Nó, tuž njech maja přichodnje dobre wino!“ dźeše dobry mištr.

„Dźak a khwalba tebi, dobry mištrje. Budź khwaleny Jězus Khrystus!“ A s. Pětr so wotsali; njechaše wšak swjatu zhromadźiznu pobožnych pastyrjow dlěje mylić, a też s. Domaš budźe bysnadź njeměrnje na njoho čakać.

Nětko zastawaše s. Pětr zasy horliwje a starosćiwje swoje nadobne zastojnstwo při njebjeskich wrotach. Hdyžkuli štó z krajinow nad sleběrnej Šprewju přindźe, rozmołwješe so z nim přećelnje a z wulkej radosću wotewri njebjeske wrota, komuž to móžeše. Kohož pak dyrbješe na časy do čisća posłać, tomu da pokojace słowo sobu na puć: „Čisć je přebytk zbóžneje nadźije a: Přińdź bórzy strowy zasy!“

* * *

Přichodne lěto běše na swěće jara spodźiwne lěto, kajkohož najstarši ludźo njepomnjachu. Hižo do časa so zažna a wulka zyma přizjewješe. Hriby rosćechu z hromadami. Wrjós kćěješe zahe a nimale nadobo hač do samoho wjerška. To běše pčołkam wulka kermuša. Wot zažnoho dopołdnja, hdyž jeno bě słónčko trochu wyše postupiło, zynčachu lěsy nastajnosći „tak sususu, tak sisisi, tak sususu, tak sisisi, hač mučny dźeń so nakhili.“ Zajacy, to pytnychu hajńcy hnydom na prěnjej hońtwje, woblekachu so z časom do tołstoho kosmača. „To je wšitko na zažnu a wulku zymu“, dźachu ludźo, „mějće so po tym!“

Srjedź novembra težto wodźe so zemja z běłym tołstym płašćom a njesleče so jón wjacy hač do samych jutrow. Bórzy počinaše też jěra zyma pikotać a třeskać. Haty a rěki zamjerznychu; same přikryte studnje wodźewachu so ze škrutami. Swj. Matij drje połama lody a dowjeze njeličomne połne wozy škrutow do srjedźnoho morja. Přichodne dny pak běše zymje zasy žel; boješe wšak so, zo móhło so ji styskać, hdyž sebi khwatajcy woteńdźe. A znowa pikotaše a třeskaše, kaž by za mzdu dźěłała. Jara dušnje, zo stajnje sněhi připadowachu a zemju wodźewachu, zo njeby zymu přemrěła. Wosebje derje běše to za wšitke sywy a też winicy, zo trejdy a winowe pjeńki wostawachu dušnje wodźete a před zmjerskami wuškitane. Njech jeno so wuzłobi ta jěra zyma, potom njebudźemy tak tyšnje na młode naležo čakać trjebać“ dźachu ludźo. Skónčnje wostudźi so zymje tola w kraju; chcyše wšak hić pohladać, što dha mjez tym w sewjernym lodowym morju dźěłaja, a da so na puć. „W božmje, w božmje dźi a njewróć so znaj-

wójska hižo powjetša; zastupjerjo wójskowych rozkazowafstwow su też sobu w Londonje. — Ćežke časy. —

Křesćanska lubosć

njeje we wójnje a přez nju wotemrěła. Komu njeby znate było, kelko je hižo Swjaty Wótc pjenjez wudał, zo by hubjenstwu, přez wójnu we wšelakich krajach, wosebje předobytych, načinjenomu, někak wotpomhał.? Wosebje wulke běchu dary, kotrež je w poslednich časach hubjenym dźěćom Awstriskeje a Němskeje přiwobrośił.

Tola Swjaty Wótc njeje sam, kotryž takle nadobnje so za čłowjestwo stara. Kóždy drje 'žno je też słyšał wo, wulkich, do mnohich milijónow dolarow ličacych darach, kotrež su ze Zjednoćenych statow połnócneje Ameriki do Němskeje pósłali. Mjez nimi so też „kwekarjo“ wuznamjenjeja, a tak so powšitkownje wo „kwekařskej“ pomocy rěči. Wjele dźěn bě čitać wo: Quäkerspeisungen in den Großstädten. Też w Budyšinje dźěći podobne dobroty začuchu. Tola tele posyłki činjachu zaćišć, jako bychu jenož wot kwekarjow, wěsteje křesćanskeje sekty, darjene byłe, mjez tym, zo woni, a nic druzy, wosebje cyle rozdźělenjo we swojich rukach mějachu. Tak zbudźi so něhdźežkuli zaćišć, jako bychu katolikojo podobnoho zmyslenja a tajkich skutkow njeznali. Wěste pak tola je, zo su też katolikojo wjele k nim přinošowali. Zo by tónle zaćišć so wotstronił, a katolikojo tak też zjawnje pokazali, zo też mjez nimi je Khrystusowa wučba wo lubosći k bližšomu žiwa, su so woni rozsudźili, za wěste zaměry hišće też na swoju ruku zběrki zarjadować. Z jich pomocu chcedźa wosebje katolskim zaměram we Awstriskej a Němskej posłužić. Hižo 20. augusta pósła kardinal Bertram dźakny list wšěm biskopam Zjednoćenych statow za jich wopokazane dobroty. Hdyž běchu so ćile biskopja septembru 1920 k konferency zešli, so list přečita, a na to, wosebje na prócowanja kardinala Gibbonsa, arcybiskopa w Baltimore, sebi tam dorečachu, zo ma so podpjeranjo katolikow Němskeje a Awstriskeje we wjetšich rozměrach zarjadować. Wjednistwo wzaštaj na so arcybiskopaj w Chicago a Milwauke. Bu wuradźene, zo maja so amerikanscy katolikojo při podpjerach tak mjenowanych kwekarjow dale wobdźělić, zo pak maja so dale też srědki zběrać za zaměry, za kotrež so kwekarjo njestaraja. Arcybiskop Chicagowski je nětko samo swojoho generalnoho vikara, msgr. Rempe, do Europy pósłał, zo by tón wosebje w Awstriskej a Němskej wobstojnosće sebi sam wobhladał, a po joho nazhonjenjach potom so podpjeranjo zarjadować a wobstarać móhło. Pobywši hižo we Wienje a Wrótsławju přebywaše wutoru a srjedu w Drježdźanach, zo by so wo należnosćach katolikow Sakskeje powučić dał. Při tym ma so też wo cyrkwinskich potřěbnosćach rěčeć, też jim ma so pomoc přiwobrośić. Tale powěsć je wosebje zwjeselaca dźiwajo na knježeństwowy naćisk wo zběranju cyrkwinych dawkow. Tón dźěn je po móžnosći na to złożeny, cyrkwi skutkowanjo nanajbóle poćežić a njepłódne sčinić. (Hlej rozprawu ze sakskoho sejma w tymle čisle.) — Dali Bóh budźe wotmyslena pomoc wunošna.

Ze wšelakimi měrami,

kotrež so po swětowej wójnje z přewinjenymi ludami sčinichu, wězo ći spokojom njejsu. Zo Němska přecy zasy přećiwo Versaillskomu so hórši, je čitarjam znate. Nětkle wosebje dźěła pak so z turkowskeje a bołhařskeje strony přećiwo wobzamknjenjam sevréskoho měra. W nim bu mjenujcy Turkowska nimale zničena, a při tym też mnohe křesćanske ludy, kaž na př. armeniski a zdźěla bołhařski wot turkowskeje khwakle wuswobodźeny. Poměrnje najwjacy šlapny Grekska, kotraž snadź bě najmjenje woporow přinjesła, kotraž pak pod nawjedowanjom Venezela wustojnu a překlepanu politiku wjedźeše. Kaž so zda, so postajenja tohole měra w Londonje přichodnje někak přeměnja a to k lěpšomu turkowskoho a bołhařskoho ludu do škody Grekskeje, kotraž je lubosć ententy přisadźiła, zwoławši sebi zasy swojoho němskozmyslenoho krala Konstantina wróćo. Po cyłej Bołhařskej wotměwachu so w minjenych dnjach ludowe zhromadźizny, w kotrychž so přećiwo wobzamknjenomu měrej dźěłaše. Bołhařska wosebje přez to hroznje ćerpi, zo bu přez tónle měr dospołnje wot morja wotrěznjena, kotrež pak tola nuznje trjeba, chce-li wuhlad měć k dalšomu wuwiwanju swojoho hospodařstwa.

Přez tónle měr je też něhdźe 200000 Bołharow pod grekske nadknježstwo přišło, kotřiž su přez to we swojich narodnych prawach škodowani. Bołhařska ma wjele přichilnosće mjez češkim ludom, a w češkosłowakskim sejmje je kónc januara wosebje Myslivec, sobustaw tamnišeje katolskeje ludoweje strony, wutrobnje a należnje za bołhařski lud rěčał. Jomu cyły sejm přihłosowaše a wupraji z tym swojomu ministrej zwonkownych należnosćow přećo, zo by ze wšěmi mocami k lěpšomu bołhařskoho ludu w Londonje wustupował. Myslivec wosebje na to pokaza, kak bu bołhařski lud přez swojoho němskoho krala sobu na entenće njepřećelnu stronu do wójny storhnjeny, mjez tym, zo bě po swojej wutrobje radšo na boku ententy stał. Wón też měni, zo z měrom, kotryž balkanske należnosće rjaduje, ruski lud, hdyž zasy narodnje so zhraba, ženje spokojom njebudźe. Měr mjenujcy bu bjez njoho sčinjeny, byrnjež je wón tola we swětowej wójnje njewuprajne wopory přinjesł a też w prjedawšich lětstotkach stajnje wo zbožo balkanskich Słowjanow so starał. Tohodla je wjedł 10 krawnych wójnow, zo by balkanskim ludam lěpše časy wubědźił: a nětko njeměł do rjadowanja wobstojenjow na balkanje ani słowčka sobu rěčeć? To je njeprawda, a tak njemóža dotalne zarjadowanja poslednje a rozsudne być.

Też měr, kotryž bu hakle tele dny we Ridzy mjez Pólskej a Ruskej sčinjeny, 'žno mjez wšelakimi ludami njespokojnosć zbudźa. Tak je samo češki minister dr. Beneš so wuprajił, zo Češkosłowakska ženje měrej přihłosować njemóže, kiž je so tam z bólšewiskej Ruskej sčinił. Hdyž budźe Ruska zasy narodna, wona zawěsće tajkoho měra njepřipóznaje, kajkiž je so tam sčinił. — Tak wšudźom hišće njewěstosć, nihdźe ničo hotowe a krute.

Balkanski mały kralik, prjedawši čornohórski kral Mikławš je 2. měrca w Antibero w Italskej zemrěł. Njebě wulki kraj a lud, nad kotrymajž tónle muž něhdy knježeše, tola mocy a wliwa na europsku politiku je wjacy měł hač někotryžkuli wulki knježeř. Hač do wysokeje staroby měješe zbožo, do-

---

mjeńša lětsa wjacy!“ wužohnowachu ju ludźo. A spušćachu so nětko na rjane naléćo. Wosebje dźěći wjeselachu so na nje a spěwachu sebi hižo z wěstej nadźiju dźeń wote dnja: „Kak lubozne, miłe te naléćo je!“ Ale wšitcy rjenje so zjebachu, dokelž też naléćo bě so zjebało přistajiwši sebi špatnoho srjeńka a wobožnu hospozu. Srjeńk apryl drje běše zróstny, čerstwy a wjesoły hólc, ale jara njewobstajny, wjerćaty a při wšěm dźěle njewutrajny. Lědma bě w zahrodkach motyku a łopač zastajił, a hižo so jomu wostudźi. „Ach, wohladać so do motyki a łopače! rjekny „póndu wohladać, kak daloko je zyma čekła.“ A běžeše za njej a přinjese sebi wot njeje cyłe łóhnca sněha a wjele měchow krupow. A nětko měješe ze sněhom swoju zabawu: měšeše, mjetaše, wěješe z nim, zo ludźo počachu swarjeć: „To tola ani přistojnoho wašnja njeje! Zo by će tajki a hinajši štó wě hdźe donjesł!“ Tuž wumysli sebi apryl: „Nó, čakajće, čakajće, hdyž to prawje njeje, dha budu hinak.“ A běžeše hladać, kak daloko je lěćo na swojim puću a z lesću pokradźe jomu někotre ćopłe, słónčne dny a domoj došedši hordźeše so z nimi a chcyše so widźeć dać. „Takle, takle! To so nam lubi“, džachu ludźo a dachu so zamylić. Zwěšachu wšitku zymnišu drastu do khamorow, zmjetachu wuchate čapki do kutow a zpowšachu wołmjane rubiška na hozdźik. Tu dopomni so srjeńk zasy, zo ma tola hišće telko měchow krupow, kotrychž hišće njeje načinjał a też hromady sněha a přihna so nadobo z nimi, naměša je hódnje ze zymnym dešćom a honješe z wětrec hólcami, kaž dźiwi, po kraju a duješe z nimi sobu z połnymaj płucomaj a licomaj, zo hrozno. Hdyž nazajtra ludźo pospochi kašlowachu a na stajnosći smorkachu, směješe so jim srjeńk srjedź najjasnišoho słónčka. A tak wjerćeše so srjeńk skoro bjez wodychnjenja. „Ně, tak to tola njemóže dale hić!“ měnješe młode naléćo, kotromuž bě so wša sćerpnosć roztorhła a dźěše k nowomu lětu, kotrež bě jomu srjeńka pósłało, skoržić. „Kajki je to tola srjeńk! Ani trochu přistojnoho wašnja nima. Sama wjertawka! Nichtó nima joho rady. To je tola hańba za tajkoho młodoho hólca! A kelko je jomu wón hižo pupkow, z najrjeńšej nadźiju so pukatych, skazył! A kajke syły rjanych kćeni zničił! Hdyž to tak dale póndźe, skazy so mjez ludźimi wša dowěra ke mni, a što potom same budu! Ně, póscelu tebi srjeńka zasy domoj a nimo toho žadam zarunanjo wšeje škody!“ — „Ach“, wotmołwi nowe lěto, „zdźerž jeno sebi joho hišće te poslednje dny, kotrež ma. Wón wšak je hišće cyle młody a njenazhonity a je sebi hišće přemało mudrosće nasrěbał. Ale z kóždym dnjom drje budźe tola mudriši. Bórzy póndźe na měru a tam joho wěsće do wojakow wubjeru. A pola wojakow joho hižo wašnjo a počink nawuča, na to móžeš so spušćeć. Přichodne lěto budźe hinajši. A škodu zarunać drje nowe lěto też chcyše, tola do žni so to nihdy njehodźi, za čas žnjow chce potom hladać, kak so najlěpje wotruna. Tak wosta apryl hišće někotre dny na službje, ale mudriši tohodla njebu, hačruniž bě jomu nowe skradźu za wuši dało: sama wjertawka po kóždym wětřiku. Ze złotym słónčkom so smějo rjenje lubješe a nazajtra zjeba ze sněhom a z lodowymi krupami. „Ach“, měnjachu ludźo, „apryl wšak hinajši njebudźe, tomu njeje wěry dale, dyžli stoji.“ A hdyž skónčnje za někotre dny dźěše, prajachu zasy: „Derje, derje, zo dźe! Nětko smy přetrali, nětko přińdźe dobra hospoza, rjana meja a ta nam nadobnje wotruna.“ Haj, meja přińdźe a běše drje rjana zelena hižo prěni dźeń a do sněhbělych šatow so woblekaše a z kćějatymi pisanymi wěncami so wěncowaše, ale tajke zymne, blěde wobličo měješe a tajke pokhmurjene čoło a tajkej płačitej, mačatej woči, zo běše zlě ji do wočow pohladać. Nichtó težto ji rady do wočow njepohlada; boješe wšak so kóždy, zo so jomu stanje. A hospoza meja też pišćeše, dźeń wote dnja. „Přečo jeno takle nastajnosći pišći“, džachu ludźo: „my smy ju tola tak

niż joho tola skónčnje njewopušći a też nad nim pokaza, zo je njeswěrne. Prajenjo staroho grekskoho mudrowca: „Nichtó nima so zbožownoho khwalić, doniž so wječor žiwjenja pominył njeje“, wopokaza so też tu jako wěrne. Čornohórskomu zemjanej Mikławšej so samo poradźi, zo joho europske staty jako krala připóznachu a kralowske česće jomu dawachu, hdźežkuli so na jich kejžorskich a kralowskich dworach pokaza, byrnjež też lud, kotryž wobknježeše, drje wjele wo 250000 duši njepřesahaše. Swoje dźowki woženi Nikita na ruskich wulkowjerchow, a jena je italska kralowa. Tola tu přińdże wójna. Čohož so snadź nichtó nadźijał njebě, so sta: awstriscy wojacy dobychu Čornohórsku, tónle kołowokoło wot wysokich horow wobdaty kraj. Tu zhubi Nikita — snadź prěni raz za swoje dołhe žiwjenjo — nervy. Wón wzda so tróna a přewostaji jón jenomu swojomu synej, zo by tón sčinił z njepřećelemi měr. Tu rozsypa sej z ententu, z kotrejž bě dotal we zwjazku był. Mysleše, zo tak swoje kralestwo swojej swójbje zdźerži, tola tu so zmyli. Ententa doby, a kraj připadny dobyćeńskej Serbiji. Wšě prócowanja, kraj sebi zasy dobyć, wostachu bjez wuspecha. Jendźelska drje chcyše jomu k woli być a daše mjez čornohórskim ludom přepytować, hač chce swojoho krala zasy přiwzać, tola lud rozsudźi so po swojej wjetšinje za Južnosłowjansku (Serbiju).

Bólšewiska móc je hišće strach za nawječornu Europu. Přecy nowe powěsće přikhadźeja, po kotrychž sowjetowa Ruska hrózbnje bróni. Hdyž też njeje spóznać, što na nich je wěrne, dha tola za to swědča, zo wot ranja bólšewiske šerjenjo hišće šeri. Zo mamy so joho kedźbu měć, na to pokazuje prócowanjo, kotrež Francózska přećiwo njomu čini. Wona je mjenujcy tak daloko, zo bórzy kruty zwjazk z Bołhańskej sčini, — po romskich powěsćach je jón hižo wobzamkła. Bołhańska je měła slubić, zo swoje wójska Rumunskej na pomoc póśćele, bychu-li bólšewikojo Rumunsku přimali. Za to ma Francózska Bołhańsku z brónjemi a uniformami zastarać. Dale je Francózska też z Pólskej krute wujednanjo podpisała, kotrež jenož hospodańske należnosće mjez tymajle statomaj njerjaduje, ale wobej statej na to wjaza, zo sebi na pomoc přińdźetej, hdyž bychu jej njepřećeljo nadpadli, a wonej nad nadpadami njewinowatej byłoj.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Huski. Wjetši woheń bě w nocy k pjatkej na tudomnym ryćefkuble wudyrił. Woheń je w paleńi nastał a pódlansku kólnju zničił. Třěcha paleńnje so spali. Wohnjowe wobory Huski, Noweje Wsy a Demjan woheń wobmjezowachu. Dokelž bě strach, zo so spiritusowy skład zapali, Budyšske wobory na pomoc wołachu, kotrež pak potom njetrjebachu zapřimnyć.

Z Rakec. Drje dwě lěće stej so hižo minyłoj, zo je so zasydlenski zakoń w němskostatnym sejmje wobzamknył a jenotliwym statam k wukonjenju do wole dał, ale hač do dźensnišoho dnja hišće na podłožku zakonja žadyn dźěłaćef abo kněžkaŕ hruzlika zemje wot wulkoležomnosćerja kupić dóstał njeje. Němskonarodni stajachu wulke nadźije na sakske nowowólby, chcychu wjetšinu dóstać w sejmje a zasy reakcionare knježstwo postajić, kotrež by po možnosći lěpšinu zasydlenskoho zakonja za mały wjesny lud zničiło. Tón króć so jim to, kaž woni sami wobžarujcy přidawaju, njeje poradźiło. Schwarz je hišće minister wostał. Tuž spytaja zasydlenski zakoń na te ważnjo wobeńć, zo tak daloko hač su na podłožku zakonja nuzowani, pola abo łuki wotedawać, małym ludźom pola na pjeć abo dźesać lět z nakupnym prawom přenajeć. Cyła wěc je jenož manevr. Wulkoležomnosćerjo cyle wěśće na to liča, zo budźe jim možno, w bližšich lětach cyły zasydleński zakoń zaćisnyć. Kupće, štóž ma što prawo dóstać! Jenož tak možeće sebi waš přichod, wašu existencu zwěsćić. Namjetujće a wolće komisiju, kotraž płaćiznu za kórc postaja. D.

250 milijónow za wotnjesenjo němskich twjerdźiznow.

Po postajenjach Versailleskoho měra dyrbja so lětsa němske twjerdźizny wottwjerdźić. Za to so wot němskoho sejma 250 milijónow hr. žada.

Swjatočnosć w měśće Nitrje we Słowakskej.

(Skónčenjo.)

Wupruhowany wjednik słowakskich katolikow je farař Hlinka, wón je ćerpjeł a tradał za swój lud a tola njeje popušćił z nowa za njón dźěłać. Nětko joho wšitcy krajenjo česća a lubuja. Wón wustupi při swjatočnosći w Nitrje jako prědar a přeješe zbožo nowym biskopam w mjenje słowakskeje ludoweje strony a też při akademiji — t. r. zabawnej swjatočnosći.

Njedźelu dopołdnja wón před cyrkwju wonka prědowaše. Človjek dyrbi jeno widźeć a słyšeć, kak wón dokonja jako horliwy duchowny ludźom do wutroby rěčeć. Za nim bychu posłuchacy do wohnja šli za wěru, a, hdy by wón do wótčinskeje truny zapřimnył, też za narodnosć. Wón też njezaby na to spominać, zo je runje w měśće Nitrje prěni zakład křesćanstwa za Słowakow so něhdy położił. Tola też na to pokaza, zo nowi biskopja snadneje prócy njezmějа, dokelž zo změjа mnohe zadźěwki přewinyć. Wón jim na starosć kładźeše, kak maja na dobre křesćanske žiwjenje kedźbować a lud nawjedować w duchu našoho Zbóžnika. Wón na to spomni, zo w Čechach wot cyrkwje wotpaduja, zo pak sebi słowakski lud na to njemysli. Wón też dopomni na sławnoho přećela čěskoho naroda, francózskoho wučenca profesora Denisa a na čěskoho profesora Pekaŕa w Prazy, kotrajž so přećiwo nowym šćěpjenjam wuprajataj. Wón napominaše, kak maja drohotne herbstwo ss. Cyrilla a Methoda zakhować: narodnosć a wěru, z wěru też kříž a wótčinu.

Na wječornej akademiji (zabawnej zhromadźiznje) napominaše turnarjow, zo dyrbja zakitować wěru a wótčinu w duchu swj. Jana, lubuška našoho Wumóžnika, zo by tak słowakski kraj twjerdźizna čěskosłowakskeje republiki była —

Lud Hlincy po wulicach wopokazowaše swoju poddatosć, też na dwórnišću, hdyž wječor do Prahi jědźeše a napominaše jich, zo bychu swěrni stali k nabožnistwu, k narodej a k republicy.

---

hladali a witali! Wšitka mejska radosć je nam skažena. Ani sameje rubišćateje meje so zawjeselić njemóžemy.“ Po dwěmaj njedźelomaj pak zamróći so ji cyłe wobličo a počahny so z hrózbnymi čornymi mróčelemi, błyski počachu so křižować a hrimot bubotaše, zo cyła zemja ržeše a do wšoho bubota padaše sněh z wulkimi šlobancami, zo běše tyšno přihladować. A to runje připołdnju, hdyž měješe tola Bože słónčko hewak swoje najzłoćiše hodźiny! Bórzy běše cyły kraj ze sněhom zawodźety, kaž srjedź najkrućišeje zymy. Sněh pak padaše hač do hłubokeje nocy. „Srjedź meje sněh!“ stróžachu so ludźo. „Što jeno to tola budźe! Ow, běda wam, wšitke trejdy a płody!“ — „Khłódna, mačata meja, to wšak je cyle po dobrym“, pokojachu stari hospodarjo, „ta pjelni burej bróžnju a winicarjej sudy; to je so hižo často wopokazało!“ — „Ale sněh, tajkile sněh“, přetorhowachu jich młodźi, „tón nam tola žohnowanja njepřinjese: to dźě je, kaž zły njepřećel do najrjeńšoho wjesela!“ — Też stari hospodarjo drje sami njepomnjachu sněha srjedź meje, tola běchu wot swojich prjedownikow słyšeli: „Mejski sněh hnoji a njeje njezbožo: po nim hakle tak prawje rjenje rosće, hdyž je so zemja włohi nasrěbała, a ćopłe dny přińdu. Jenož zo njebychu zmjerzki přišłe a ze sněhom so stowaršiłe! To tola zdychujće k njebjesam, zwotkelž kóždy dobry dar přikhadźa, zo wam z ranja nješčeŕknje!“ Strachoćiwje hladachu ludźo młode ranjo. A zmjerzki wuwostachu, dźakowano Bohu! Sněh počinaše tać a taješe pomału a wěśće, a zemja měješe časa dosć, so z dobrej khwilu włohi do syta nasrěbać. Potom přindźechu dawno wočakowane ćopłe dny, hospoza meja prócowaše so, dóniž hišće jeje hospodarstwo traješe, nadobnje wurunać, štož bě ze spočatka ćopłoty dawać zakomdźiła, a po njej pražeše pražnik, a smažeše smažnik, kaž to jeju mjenomaj zdobnje přistoji. Pódla pak njezabuštaj sebi hrimotani a z nimi dobreje měry ćopłoho deščika skazać, zo by so zemja we swojej lačnosći přecy zasy hódnje napić móhła. A w ćopłych nocach rosćechu trawy a zela, kały a jały, trejdy a hejdy, płody a kiće, zo běše sama radosć, tomu zróstej přihladować, a žně so přihotowachu, kajkichž hišće nichtó njepomnješe. Bliže žnjam stojachu wšitke trejdy na polach, kaž murje. Na sylnych stwjelcach kłonjachu so dołhe, dołhe a połne, ćežke kłosy, kaž bychu so lědma na wjeršku dodźeržeć móhłe. Njeličome stwjelca njesechu dwójcy žohnowace, lute „zboža“. A žnjency, kiž běchu hewak z dwěmaj abo třomi „zbožemi“ za cyłe žně hordźe swoje kłobuki pyšili, wjeselachu so na mnohoće wěncow, kotrež budźa sebi wić móc z lutoho „zboža“. Sadowe štomy, kiž swoje płody hižo lědma njesechu, počinachu srjedź žnjow znowa zakćěwać a druhe płody nasadźować a z druhimi žnjemi nadobnje lubić. Wšudźom lute žohnowanjo, bohatstwo a wulka mnohosć, kajkichž najstarši hospodarjo njepomnjachu. Najzbožowniši khwalachu so winicarjo. Na wšěch winowych pjenkach, byrnjež hewak najkiprišich, rosćechu jim kiće na kićach a to wulke, kajkuž staj něhdy wuskušowarjej Jozua a Kaleb ze slubjenoho kraja Israelitam na žerdźi na pokazku přinjesłoj. A jich zornjatka rosćechu a bubnjachu so a pjelnjachu so ze słódnej brěčku napřemoh. A měsac žnjenc, kiž njechaše so před pražnikom a smažnikom wohańbić dać, warješe w zornjatkach winowu brěčku, kaž by dźewjeć a dźewjeć dźesat brěčkow do hromady warić měł. „To budźe wino!“ wjeselachu so winicarjo. „To budźe brěčka, kajkejež swět hišće powoptał njeje! Hdźe jeno sudow nabjerjemy, zo bychmy tu mnohosć wina wukhować móhli! Twarće z časom nowe pincy, hewak budźa so wam stare, wuzke njenadźicy pukać! A wšitcy bětnarjo mějachu połnej rucy dźěłać a přistajachu sebi kóždoho přikhadnika, kiž jeno móžeše někak hěbl a błócko wodźić, zo bychu skazane mnohosće najwjetšich sudow dodźěłali. Wšitcy burja, winicarjo, zahrodnicy, mějachu njewšědnje dobre, bohate a słódne žně, kajkichž swět hišće bysnadź wohladał njebě. Běše to tola nimo měry spodźiwne lěto! —

(Pokračowanjo.)

Wulki organisator a wjednik ludoweje strony na Morawje Šrámek je Hlinkowy swěrny přećel. Wón rjekny, zo je swjedźeń w Nitrje nowu horliwosć zbudźił. Woni póńdźa z nowym wotmachom a ze zrozymjenjom za swojim zaměrom. Šrámek we mjenje komory narodneje zhromadźizny we Prazy a joho towařš Kadlečák w mjenje senata biskopam zbožo přeješe. W tym nastupanju je Šrámek mištr, wón też wuzběhny tu wěrnosć, zo budźe skutkowanjo nowych biskopow zakład, na kotryž budźe so wobstaćo češkosłowakskeje republiki móc zepjerać.

Z nowych biskopow wotmołwi biskop Vojtašák na přeća, kotrež běštej pósłałoj medicinska a bohosłowska fakulta university w Bratislawje (prjedy Preßburg) nad Dónawu. Wón wupraji radosć, zo maja Słowakojo dwě wysokej šuli; z njeju budźe słowakska inteligenca wukhadźeć. Bjez wučenych, wón rjekny, njebychmy ničo dokonjeli.

Arcybiskop dr. Stojan z Wołomuca, kiž je też někotrym našim Serbam po wosobje znaty, bě přinjesł nowym biskopam kóždomu po jenym jabłuku z Wjelehrada jako znamjo herbstwa zhromadneje lubosće a přezjenosće. Na Wjelehradźe na Morawje skutkowaštaj běbdy ss. Cyrili a Method, grichiskej bratraj ze Solunja. Swj. Method je tam pokhowany, swj. Cyrill pak w Romje. Lěta 1885 bě na Wjelehradźe wulki swjedźeń, k wopomnjeću, zo bě tam l. 885 swj. Method wumrěł. Tehdom tam pobychu mnozy łužiscy Serbjo, też naš wjednik Michał Hórnik.

Horliwi, wohniwi rěčnicy w połodnišich krajach ničo žadne njejsu. Dale k połnocy wězo maja ludy zymnišu krej. Tola też naši ludźo su na tym polu hižom tu a tam něšto dokonjeli. Prošmy Boha, zo bychu też mjez serbskim ludom horliwcy stanyli, drěmacy lud zbudźili, zbudźenomu wjacy wusnyć njedali, z jasnym słowom rozom rozswětleli, kaž Handrij Kefk, wutrobu zahorjeli, kaž Mikławš Andricki, wolu skrućeli, kaž Imiš, Domaška, Franc Kral, Ćišinski. Potom směmy so nadźijeć, zo budźe tež naš lud sebje spóznawać, sebje samoho sej ważić, swoju wěru, narodnosć a wótčinu horliwje, swěrnje a woporniwje lubować a na dobre wótčinske srědki rady też pjenjez přinošować. Rjanu składnosć poskića wudaćo čitanki za dźěći. Dołho njejsmy ničo rjeńše čitali a spóznali hač tutu čitanku, naši horliwi knježa wučerjo su najlěpše, štož je hdy serbski duch za serbske dźěćo myslił, najdrohotniše pokłady, kiž móže jim serbska wutroba poskićić, zhromadźili. Nadźijamy so cyle dowěrnje, zo budźe tuta čitanka jara, haj wurjadnje jara spomožnje skutkować. Štóž móže, njech na nju wopruje. To ponjese stotore płody na zemi a přinjese njesměrnu dań w njebjesach. J. L.

Wšelćizny.

Amerika—Meksiko. Před někotrymi lětami bu katolska cyrkej w Meksiku njewuprajne přesćěhana. Klóštry buchu zničene, cyrkwje wurubjene, biskopja a měšnicy wuhnaći z kraja. Mjena přesćěharjow Karranza, Huerta, Gonzales su z krawnymi pismikami zapisane do stawiznow meksikanskeje cyrkwje. Ale stara kaž swět je ta wěrnosć, zo katolska cyrkej z kóždeje ćešnosće w nowej młódnosći so pozběhnje. Čim surowiše běše přesćěhanjo, ćim z wjetšej česću wona z njoho wuńdźe. Nero a Dioklecian njejstaj móhłoj křesćansku wěru zničić, hač runjež z wohnjom a mječom přećiwo njej zakhadźeštaj. Haj to woprawdźe žana swětna móc njedokonja; je tola Jězus prajił: „Samo mocy hele ju njepřemóža.“ Tu wěrnosć spóznachu też přesćěharjo meksikanskeje cyrkwje a widźicy, zo su na wopačnym puću, počachu so wróćeć. Katolikojo wodychnychu, nadobychu noweje mocy a wjetšeje zmužitosće. Na jich čole stoješe njebojazny Monsignore Kelley a dowjedźe jednanja z presidentom k zbožownomu kóncej. Cyrkwi buchu date wšelake prawa a privilegije z prjedawšich časow; biskopja su přewzali znowa wjednistwo swojich diecezow, duchowni skutkuja z nowa w swojich prjedawšich cyrkwjach, katolske žiwjenjo je zasy rozkćěło kaž kwětki po howrjacym wětrje. Z połnócneje Ameriki su přišli duchowni, zo bychu domjacym duchownym pomhali po swojich nowišich wašnjach dušepastyrskoho dźěła.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin.

(Z wulkoho a małoho rózka.)

Křćeni: Hilžbjeta, Franca Lasmana, dźesatnika krajn. wobory na Židowje, dź. — Jan Pětr, njem. dź. — Karl Heinz, njem. dź. — Julia Genoveva, njem. dź. — Stanislawa, njem. dź. — Rosalia Brunhilda Eva, Jurja Adalberta Simmchen, dźiwadł. spěwarja w Budyšinje, dź. — Erich Jurij, Pětra Pawoła Suchoho, wyšš. justic. wachtmištra w Budyšinje, s. — Margot Marja Theresija, Michała Měrćina Bräuera, bürowoho pomocnika w Budyšinje, dź. — Marja Hana, Adama Dudy, dźěłaćerja na Židowje, dź. — Monika Marja Theresija Antonija, Pawoła Józefa Šipšika, tach. wučerja w Budyšinje, dź. — Jan Bohuměr, Jurja Kórjeńka, domownika w Budyšinje, s. — Johanna Hildegard, Michała Zimmera, dźěłaćerja na Židowje, dź. — Z Budyšina: Alfons Jurij, Jana Larasa, dźěłaćerja při železnicy, s. — Willi Beno, Jurja Cyža, dźěłaćerja, s. — Jurij Henrich, Jakuba Weclicha, šofera, s. — Marja Madlena a Hana Monika, Hermanna Franka, wojnarja, dwójn. — Pawoł Max, Michała Winklera, fabrikskoho dźěłaćerja, s. — Pawoł Alwin, njem. s. — Max Bohuměr, Józefa Janečeka, šewskoho mištra, s. — Jan Pawoł, njem. s. z Přiwčic. — Helena, Vincenca Pepeka, dźěłaćerja z Ratarjec, dź. — Annemarie Erna, njem. dź. ze Židowa. — Henrich Adam, Ladislawa Hoyosa, legatnoho radźićela z Mjedźozja, s. — Boleslav, Jana Malewajki, dźěłaćerja z Małeje Boršće, s. — Ceswach, Franca Magdy, dźěłaćerja z Jamnoho (wokrj. Rózborkski), s.

Wěrowani: Otto Hugo Hahnefeld, šwajcar we Bukecach, ze Zofiju Pječynu rodź. Kogutec tam. — Karl Šćěpan Kuklok, pomocny běrc w Freiberku, z Marju Theresiju Knapowu rodź. Thomasec z Budyšina.

Zemrěći: Měrćin Emil, s. Benjamina Biskupa, šwajcarja w Dźěchorjecach, 4 m. 13 dn. — Jan Nowak, sukelnik w Budyšinje, 41 l. 25 dn. — Rosalia Brunhilda Eva Simmchen w Budyšinje, 12 dn. — Franc Karl Weiser, radžiny dźěłaćer w Budyšinje, 58 l. 4 m. 11 dn. — Hana Lukašowa rodź. Riedlec z Hnašec, 64 l. 3 m. 4 dn. — W Budyšinje (Lejna p. B.) Amalia Nowak rodź. Nowak, 50 lět. — Aloisia zwud. Rösler rodź. Seiler, 75 l. — Hana Monika a Marja Madlena, dwójn. dź. wojnarja Franke, 4 hodź. — Hańža, m. dź. tach. domownika Leidera, 5 m. — Marja Knoblich rodź. Seeliger w Biskopicach, 49 l. — Xaver Franc Neumüller, dźěłaćer w Žymicach, 61 l.

Khrósćicy.

(Z wulkoho a małoho rózka.)

Křćeni: Jan, Mikławša Kórjenka, khěžkarja a dźěłaćerja w Khrósćicach, s. — Khata, Mikławša Šołta, khěžkarja a murjerja w Jasenicy, dź. — Marja Monika, Józefa Pana, žiwnosćerja a skałarja w Hórkach, dź. — Pawoł, Jurja Hicki, khěžkarja a skałarja w Hatach, s. — Marja Hańža, Jakuba Mikla, žiwnosćerja we Łusću, dź. — Feliks Jan, Pawoła Wirta, murjerja we Worklecach, s. — Jurij, Mikławša Šołta, dźěłaćerja we Khrósćicach, s. — Pawoł Hermann, Pětra Pawoła Lebla, tyšerskoho mištra we Worklecach, s. — Hańža a Marja, Jana Fichty, dźěłaćerja w Miłoćicach, dwójn. dź. — Marja Hańža, Jana Bosćana Młynka, khěžkarja w Jaworje, dź. — Franc Jakub, Jakuba Jancy, žiwnosćerja a hosćencarja w Dobrošicach, s. — Marja Monika, Jana Weidlicha, khěžkarja a dźěłaćerja w St. Cyhelnicy, dź. — Madlena Hańža, Jurja Misale, dźěłaćerja na Horje, dź. — Monika Hana, Józefa Ludwika Geislera, korčmarja a rěznika w Nowej Wjescy, dź. — Beno Bjedrich, Jakuba Huberta Měta, khěžkarja a skałarja w Hatach, s. — Helena, Marje Larasec, dźěłaćerki we Lejnje, dź. — Jan Franc, Jurja Domša, kublerja we Smječkecach, s. — Marja Franciska, Adolfa Kümpfela, pjekarskoho mištra w Marijnej Hwězdźe, dź. — Hana, Mikławša Krečmarja, žiwnosćerja a ćěsle we Worklecach, dź. — Hana Marja, Jurja Wićaza, kublerja we Prawoćicach, dź. — Franc Józef, Michała Kokle, skałarja w Khrósćicach, s. — Pawoł Jan, Mikławša Barta, žiwnosćerja w Kukowje, s. — Marja Madlena, Marje Madleny Kobalcec z Kamjenca, służowneje w Zejicach, dź. — Jurij, Jurja Wjenki, žiwnosćerja w Hrańcy, s. — Hańža Thereza, Pětra Khilanka, žiwnosćerja w Kanecach, dź. — Pawoł Jan, Jurja Donata, kublerja we Nuknicach, s. — Monika Hilžbjeta, Jakuba Bělka, žiwnosćerja w Now. Wjescy, dź. — Joachim Jan a Felicita Wórša, Franca Jana Wornača, inženěra w Pančicach, dwójnikaj. — Hana Hańža, Pětra Pawoła Grofy, kublerja a rězniskoho mištra w Khrósćicach, dź. — Rudolf Pawoł, Pětra Pawoła Dórnika, khěžkarja we Khrósćicach, s. — Bjarnat, Michała Młynka, žiwnosćerja w Hórkach, s. — Jan Jurij, Jakuba Bizolta, kublerja we Worklecach, s. (Pokračowanjo.)

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk.: 671. 672. z **Budyšina**: Jadwiga Winařka, Pawoł Deleńk; 673. Hana Zarjeńkec w **Hajnicach**; 674. wučefka Eliska Semihradska w **Strakonicach**; 108. Jan Rab ze **Židowa**; 675. 676. z **Rózanta**: Jurij Klimant, Jakub Frencl; 677.—683. ze **Sernjau**: Michał Beńš, Marija Rochowa, Mikławš Ryćerja, Herman Rotha, Mikł. Čornak, Jakub Šejda, Hana Čornakec; 684.—687. ze **Smjerdźaceje**: Jakub Kmječ, Jurij Rachel, Pětr Nuk, Mikł. Brusk; 688.—694. z **Pěskec**: Jakub Libš, Jurij Šołta, Jurij Suchi, Jakub Lebza (Dom.), Marija Haškec, Józef Wjenka, Madlena Šołćina; 695. Jakub Bjedrich z **Łazka**; 696. 697. z **Dobrošic**: Jakub Šěmelka, Michał Wowćerk; 698. Marija Hankec z **Hatow**; 699. Michał Budař z **Třoch kněžow**; 700. Fr. Rainer w **Montabaur**; 701. Pětr Brězan z **Ralbic**; 702. 703. z **Łazka**: Pětr Šołta, Jurij Kral; 704. 705. z **Konjec**: wučef Mikławš Hajna, Mikławš Čornak-Kowařk; 706.—710. ze **Sunowa**: Mikławš Kral, Jakub Beńš, Jakub Mikławšk, Jurij Žur, Mikławš Šołta (rěznik); 711. 712. z **Koslowa**: Michał Domaška, Jurij Budař; 713. Jan Šmarander ze **Zdźerje**; 714. Jan Cyž ze **Stróžišća**; 715. 716. z **Budyšina**: Michał Cyž, Mikławš Mjechela; 717. faraf Ignac Powć we **Třestinje** (na Morawje); 718. Marja Měnjec z **Ćemjerc**.

Dobrowólne dary atd. za towařstwo a za podroženjo Posoła: Jan Cyž ze Stróžišća 10 hr., Michał Cyž z Budyšina 5 hr., njemjenowana z Ćemjerc 7 hr., na Grofie křćiznach w Khrósćicach 25 hr., Ignac Powć, faraf w Třestinje 26 hr. 25 pj., wučef Jan Bryl w Budyšinje 5 hr., faraf Jan Just w Ralbicach 10 hr.

Za fond: Jan Cyž ze Stróžišća 50 hr.

Dobry křesćan

ze złotym rězkom 7 hr. — pj.
z čerwjenym rězkom 5 hr. 50 pj.

Něšto **Jězusowych Winicow** budźe też hišće dóstać k jutram w expedicijach.

Pětr Hančka w Kulowje
na Budyšskej drózy čo. 4
poruča swój wulki skład
mužacych, pachołacych, hólčacych a dźěćacych woblekow,
woprajenske wobleki,
šulske wobleki, jenotliwe jaki, kholowy, lacy, manchestrowe sportske wobleki a kholowy, dźěłanske kholowy, pótniki, nohajcy, zoki, trajne šaty, gamaše, slě,
kłobuki a čapki,
najnowše a w najwjetšim wubjerku.
Jara tunje płaćizny.

Arno Franke w Kamjencu w Sa.
Dalokorčak 224 **mjedźnistwo** Oststraße 5
poruča so k wuwjedźenju
zymno- a ćopłowódnych připrawow, kupjelow, napojenjow, domjacych klumpow, koprowych kachlonkow, płokarskich kotołow.
Wuwjedźenja stawaju so hnydom a tunjo.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Ernst Donath,

třěchikryjeŕski mištr

Dalokoréčak 1154 **w Budyšinje** Hrodowne naměstno.

poruča so

k wukonjenju kajkichžkuli

třěchikryjeŕskich dźěłow,

nowych krywow a porjedźenjow,

asfaltowanju hunow

a k isoléŕowanju wlóžnych rumnosćow.

Wulki skład třěšnych cyhelow.

Wobličenjo wudawkow za třěšne dźěła so darmo wobstara.

R. Steinertowy fotografiski ateljej

Wojerowska droha 30 **w Kamjencu w Sa.** Dalokoréčak 53

so zdwórliwje poruča

k wuwjedźenju kajkohožkuli fotografowanja

w domje a zwonka domu.

Lubozne dźěšćowe wobrazy. ∴ Wobrazy połne wuraza.

Najpřihódnišo wobswětlene a barbjene.

Powjetšenja kóždoho wobraza so wo= prawdźe wumjeńscy wuwjedu.

Wumělske zuby! Operacije zubow!

C. Handlos, dentist

w Kamjencu, Damm 2 I

blizko hamtskoho sudnistwa *pódla hosćenca „Blumengarten“*

Sym k rěčam:

wot 8—12 a 2—6 hodźin; na njedźelach jenož dopołdnja.

Bratraj Wornačaj

w Pančicach (Dalokoréčak Elstra čo. 71) **w Lejnje** (Dalokoréčak Uhyst čo. 62)

kładźetaj

elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.

Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž też wšu nowočasnu **nadobu za wobswětlenjo** na składze.

Ratarska šula w Budyšinje.

Přichodny **lětni semestr** budźe so **wutoru 5. apryla 1921** započeć. Přizjewjenja nowych šulerjow podpisany direktor přijima; tón też rad we wšěm rozprawi.

Oekonomny radźićel **dr. Gräfe.**

Pobožny Wosadnik

płaći: z čerwjenym rězkom 14 hr.
ze złotym rězkom 25 hr.
do dobreje kože wjaz. 45 hr.

Paleny kofej

20, 22, 24 hr.,

jahły, běleny hróch, cokrowy měd, jědźny wolij, lany wolij, worjechowu butru — słodźi kaž dobra butra —, **Kufekec muku za dźěći, dobry Koćebuzski žitny palenc, cigary Ia hódnoty.**

Za originalne płaćizny

rhynske a moselske wina, němske a francózske čerwjene wina, konjaki a likěry

Budyšinskeje firmy Fritz Himer

poruča

B. Zarjeńk

w Khrósćicach.

Katolski Katechismus

za wjetše dźěći serbskich šulow

je dóstać w **Donnerhakec knihićišćerni.**

Powšitkowna zhromadźizna

serbskoho hospodarsk. towafstwa

budźe **njedźelu 20. měrca 1921**

pop. w 3 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje.

Dnjowy porjad:

Rozprawa wo towafstwowej dźěławosći.

Nowowólby dohladnistwa.

Namjety a wšelčizny.

Wšěch sobustawow, kotřiž maja so z kartku wupokazać, należnje přeprošuje

za dohladnistwo:

Jan Haješ, předsyda.

Wobnowjenjo swj. misijóna

w Budyšinje wot 6.—13. měrca.

Prědowanja budźa

njedźelu 6. měrca: na wšitkich Božich mšach
„ „ „ **w** 3 h. za dźěći w serbskej cyrkwi.
„ „ „ 1/28 h. wječor we wob. cyrk.
na dźěł. dnjach: rano 3/46 h. w tach. cyrkwi.
„ „ „ rano 1/47 h. a we 8 h. w serbsk. cyrkwi.
„ „ „ wječor 1/28 h. we wob. cyrk.
njedźelu 13. měrca: 1/45 h. swjatočne skónčenjo we wob. cyrk.

Hans Valtin

w Halštrowje

poruča tunjo:

Kainit, 14 %,
kaliowu sel, 22 %,
kaliowu sel, 42 %,
chlorkalium, 53 %,
rhenania-fosfat, B 10/12 %,
kali-amoniak-superfosfat, 4×6×8 %,
amoniak-superfosfat, 5×10 %,
dusykowy kalk, 19 %,
šwablokisały amoniak, 20 %,
natronowy salpeter, 16 %,
połne narunanjo za čilski salpeter,
wotklijenu kosćowu muku, 3×25 %,
dale čerstwy najlěpši **Gogolinski kruchaty kalk,** najlěpši **Portlandski cement.**

Hdyž do Budyši- na přindźeće,

wopytajće prošu wustajeńcu ratarskich mašinow a gratow pola

Carl Gast, Budyšin,

na drjewowych wikach 27.

Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Jutrowne kěrluše

za křižerjow

su dóstać

w Donnerhakec ćišćerni.

Płaćizna: 1,50 hr.

Pilnu, spušćliwu

pěstońcu

pyta Jasćanske ryćefkubło p. Njeswačidła.

Přichodna pruha za Drježdźanski koncert

srjedu 9. měrca

zhromadna pruha.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorečak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 11. | **Budyšin, 12. měrca 1921.** | **Lětnik 59.**

Kročenjo za Khrystusom.

Wo znutřkownym tróštu.

33. staw.

Wo njewobstajnosći wutroby a wo tym, zo ma so naš posledni zamysł k Bohu złožować.

Syno, njewěř swojomu začuću, kotrež tu nětkole je, bórzy pak so do něčoho druhoho přemjeni. Doniž sy žiwy, sy přemjenitosći podćisnjeny, tež samo, hdyž njechaš, tak zo bywaš bórzy wjesoły, bórzy zrudny, bórzy změrowany, bórzy rozbudźeny, nětko pobožny, nětko njepobožny, nětko horliwy, nětko liwki, nětko khutny, nětko lohkomysłny. Ale nad tutymi přemjenitosćemi stoji mudry a w duchu wuwučeny człowjek, kotryž njedźiwa na to, što we sebi začuwa abo, z kotroho kónca wětřik njewobstajnosće wěje, ale kotryž na to dźiwa, zo cyłe wotmyslenjo joho ducha postupuje k winowatomu a k požadanomu kóncej. Přetož tak móže jenajki a samsny a njezatřaseny wostać, hdyž ma jednore wóčko wotmyslenja při telko wšelakich podeńdźenjach njepopuśćejo na mnje złożene.

Čim čisćiše pak wóčko wotmyslenja je, ćim wobstajnišo kroči człowjek mjeze wšelakimi wichorami. Ale pola mnohich so začěmni wóčko čistoho wotmyslenja; přetož człowjek bórzy pohladnje na něčo wokřewjace, z čimž so zetka. Přetož zrědka nańdźeš někoho, kotryž je cyle swobodny wot toho zwohidźenja (woblakowanja), zo sebje samoho pyta. Tak přińdźechu něhdy Židźa do Bethanije k Marće a k Mariji nic jeno Jězusa dla, ale zo bychu tež Lazara widźeli. Wučisćeć ma so potajkim wóčko wotmyslenja, zo by było jednore a zo by runje hladało a zo by nimo wšitkich wšelakich wěcow, kiž so do srjedźa stajeja, ke mnje zaměrjało.

34. staw.

Štóž Boha lubuje, tomu so Bóh spodoba nade wšitko a we wšěm.

Hlej, mój Bożo a moje wšitko. Što chcu wjacy a kajke wjetše zbožo mózu sej žadać? O, słódne a słódke słowo! ale jeno tomu, štóž lubuje Słowo, nic swěta ani to, štož we swěće je. Mój Bożo a moje wšitko. Tomu, štóž to rozemi, je z tym dosć prajene a tole často wospjetować je radosć tomu, štóž lubuje. Přetož sy-li ty přitomny (o Bożo), je wšitko lubozne, sy-li pak ty zdaleny, je wšitko přećiwne. Ty činiš wutrobu měrnu a připrawješ wulki pokoj a swjatočnu radosć. Ty činiš, zo sej człowjek derje mysli wo wšitkim a we wšěch wěcach tebje khwali a tež njemóže so bjez tebje žana wěc dołho spodobać, ale jelizo dyrbi wona być přijomna a derje słodźeć, dyrbi twoja hnada přitomna być a ta wěc so z korjenjom twojeje mudrosće słódna činić.

Komuž ty derje słodźiš, što tomu njebudźe prawje słodźeć? A komuž ty njesłodźiš, što budźe móc toho zawjeselić? Ale pornjo twojej mudrości zhubiwaju so mudri swěta a ći, kotřiž so w mjasu wokřewjeja, dokelž tam so namaka jara wulka prózdnosć a tu — smjerć. Ći pak, kotřiž swětne wěcy zacpěwaju a mjaso womorjeja a tak tebje sćěhuja, bywaju woprawdźe mudri, dokelž woni so wot prózdnosće k wěrnosći, wot mjasa k duchej pozběhuja. Tajcy maja spodobanjo na Bohu, a štožkuli dobre so we stworjenjach namakuje, to wšitko přicpěwaju na khwalbu swojoho stworićela. Tola wšelako, haj, jara wšelako słodźi stworićel a stworjenjo, wěčnosć a čas, njestworjene swětło a zaswěćene swětło.

O wěčne swětło, kotrež přesahuješ wšitke stworjene swětła, zabłyskaj z błyskom wot horjeka, kotryž by wšě najhłubše znutřkowniny mojeje wutroby předobył. Wučisć, rozwjesel, rozswětli a wožiw mojoho ducha z joho mocami, zo by tebi přiwisował z wyskacymi zaradowanjemi. O, hdy přińdźe ta zbožna a žadajomna hodźina, zo mje nasyćiš ze swojej přitomnosću a zo by mi ty był wšitko we wšěm? Doniž mi to njebudźe date, tež njebudźe radosć dospołna. Hišće, o běda, je we mni žiwy stary człowjek, wón njeje cyły křižowany, njeje dospołnje womorjeny. Hišće wón požaduje sylnje přećiwo duchej, zbudźuje znutřkowne wojowanja a njepřipušći, zo by kralestwo (knježstwo) duše w pokoju wostało.

Ale ty knježiš nad mocu morja, žołmjenjo joho zmohow ty změruješ, stań a pomhaj mi (Ps. 88, 10; 43, 26). Rozbroj pohanow, kotřiž chcedźa wójnu! (Ps. 67, 31.) Rozmjeć jich ze swojej mocu. „Pokazaj swoje wulke skutki a twoja prawica njech so wosławi." Přetož druheje nadźije a druhoho wućeka nimam khiba w tebi, Knježe, mój Bożo.

35. staw.

Wěstosće před spytowanjom njeje w tymle žiwjenju.

Syno, ženje wěsty njejsy w tymle žiwjenju, ale doniž budźeš žiwy, budźa tebi duchowne brónje přecy nuznje trěbne. Mjez njepřećelemi khodźiš a z prawoho a z liwoho boka tebje přimaju. Jeli potajkim na wšě strony škit sćerpnosće njenałožeš, njebudźeš dołho bjez ranjenja. Nimo toho, jelizo swoju wutrobu njewobkrućiš we mni, z čistym wotmyslenjom wšitko přećerpjeć mojedla, dha njebudźeš móc tuteje horcoty wudźeržeć ani dobyćerskeje palmy zbóžnych dócpěć. Ty dyrbiš potajkim přeze wšitko zmužiće kročić a sylnu ruku nałožeć přećiwo tomu, štož so přećiwja. Přetož dobywacomu so da mana, (Zjew. 2, 17) lěnjomu pak wostawa wulke hubjenstwo.

Pytaš-li w tymle žiwjenju pokoj, kak chceš potom dócpěć k wěčnomu pokojej? Njepřiprawjej so na wjele pokoja, ale na wulku sćerpnosć. Pytaj prawy měr, nic na zemi, ale w njebjesach, nic we człowiekach ani we druhich stworjenjach, ale w Bohu samym. Z lubosće k Bohu dyrbiš wšitko rady na so brać, mjenujcy prócy a bolosće, spytowanja, ćwile, stysknosće (styskanja), nuzy, khorosće, křiwdy, wobrěčenja, porokowanja, poniženja, wohańbjenja, naswarjenja a zacpěwanja. To pomha k póćiwosći (počinkam), to wupruhuje Khrystusowoho wučomnika, to připrawja njebjesku krónu. Ja dam wěčne myto za krótku prócu a njeskónčnu hordosnosć za zahańbjenjo, kotrež nimo dźe.

Mysliš sej ty, zo změješ přecy po swojim spodobanju duchowne tróštowanja? Moji swjeći njejsu přecy tajkich měli, ale wjele wobćežnosćow a wšelake spytowanja a wulke bjeztróštnosće. Ale sćerpnje su wutrali we wšitkim, a bóle su so dowěrjeli na Boha dyžli na sebje, dokelž wědźachu, zo ćerpjenja tohole časa dosć njewaža pornjo přichodnej krasnosći, kotruž mamy sej zasłužić. Chceš ty hnydom měć to, štož su mnozy po wjele sylzach a po wulkich napinanjach lědma dosćahnyli? Wočakuj Knjeza, zmužiće skutkuj a budź sylny; njedwěluj, njepopušćej, ale wobstajnje waž ćěło a dušu na česć Božu. Ja budu to nanajdospołnišo mytować, ja budu z tobu we wšitkej zrudobje.

Swětowy rozhlad.

Sakska.

Wo dźělenju wučerskeje a cyrkwinskeje służby ludowych wučerjow je so sakskomu sejmej namjet přepodał. Po nim njesmě ze žanym wučerskim městnom cyrkwina służba zjednoćena być, tola smě so wučerjej dowolić, zo pódlanscy cyrkwinu służbu zastara, hdyž při tym joho šulska służba njećerpi.

Bajki wo Čechach tele dny ze Žitawy wšelake sakske a po nich wězo tež wšelake druhe němske nowiny rozšěrjachu. Rěkaše, zo Češa mobilisuja a wójska při sakskich mjezach zestawaju. A na čo zepjeraše so powěsć? Na wuprajenjo jenoho nižšoho čěskoho wojaka. Hižo tole dyrbješe kóždomu prajić, zo powěsćam wěrić njetrjeba. Tola ludźo w Sakskej su přez nowinarstwo přećiwo čěskomu ludej tak naščuwani, zo wšo wěrja, što njepřećelskoho so přećiwo tomu ludej roznoša. Štóž někak měrnje sudźi a zmyslenjo we Čechach znaje, dyrbješe njerozom tajkeje powěsće hnydom spóznać. Wón so też dopomni, kak před dwěmaj lětomaj mjez sakskim ludom hortnje a přez nowinarstwo so bajka roznošowaše, zo chcedźa Češa do Łužicy so walić, kak tu wšo čepotaše, a Łužica bu z němskim wójskom napjelnjena. Skónčnje pak, kaž smy tehdy wot wšoho započatka pisali, so wupokaza, zo ani jenoho čěskoho wojaka při sakskich mjezach wjacy njestoješe dyžli hewak. Tehdy, tola hakle khětro pozdźe, jedyn minister sam we sejmje wuzna, zo je strach cyle njewusprawnjeny; nětkle je to knježeństwo znajmjeńša hnydom činiło.

Kak nětko w Čechach wo tym mysla? Tam praja, zo dyrbi kraj přećiwo njeměram přihotowany być, kotrež snadź w Němskej

dla njewuspěšnoho skónčenja Londonskeje konferency móhłe nastać. Bychu-li potom so njeměry też někak do Českeje roznjesłe, bychu wójsko trjebali. Tohodla wšelake wotdźěle do broni bjeru; też buchu tohodla někotre bliže k mjezam storčene, tola sebi nichtó na to njemysli, zo měłe wone do Sakskeje so walić.

Što z Londona wuskoči?

mjenujcy z konferency, kotruž běchu zwjazkarjo tam powołali a na kotruž běchu też Němsku přeprosyli, — tak so w poslednim čisle prašachmy. Nětko leži wěc jasna — w prěnjotnym, w dalšim pak ćěmna kaž nóc. Jasne je, zo zwjazkarjo němske napřećiwne namjety njepřiwzachu, Němska druhich přihodnych njesčini a ententa na to z naprawami, kotrež bě hižo do prědka jako wotmyslene wozjewiła, zo by tak sebi sama wzała, štož sebi na zakładźe Versaillskoho měra žadaše a njedósta, započa. Hižo su zjednoćene wójska wšelake němske industrialne města nad Rhynom wobsadźili, wot tam budźa předewšim wikowanjo wobhladować, wuwoz kontrolować a entenće tak pjenjezy zwěsća, kotrež sebi ta jako wotrunanjo na wójnske wobškodźenja žada.

Na němske namjety Lloyd George wotmołwi, zo wone jenož po zdaću na podłožku Parižskich wobzamknjenjow stoja. Wone so na wuměnjenja złožuja, kotrež móža so we bližšich pjeć lětach powalić. W nich njeje ničo wuprajene, z čimž móhli zwjazkarjo, wosebje ći, kotřiž k wobnowjenju swojoho zapusćenoho kraja ruče pjenjezy trjebaju, něšto započeć. Wěste sady dźensnišeje rěče dr. Simonsa pokazuja, zo **Němska z cyła hišće njeje wobstojnosće zrozemiła**. Dr. Simons je wo wulkich woporach rěčał, kotrež sebi provisorium žada. Hdyž so Hornjošlezska zhubi, změje Němska hišće přecy 10 milijónow wobydlerjow wjacy dyžli Jendźelska. Zo by so jendźelski dołh na pensijach, na podpjeranju wójnskich wobškodźenych atd. zapłaćił, je 500 milijónow puntow sterlinga trěbnych. Hdy by Němska lětsa Parižske wobzamknjenja wuwjedła, by wona **za wšitkich zwjazkarjow 125 milijónow puntow sterlingow, potajkim štwórćinu teje summy nałožiła, kotruž dyrbi Jendźelska sama zwjesć.** Francózska dyrbi pódla wójnskoho dołha a pensijow sama za wobnowjenjo zapusćenoho kraja 12 milijardow frankow lětnje płaćić. Němska trjeba pak jenož dźewjaty dźěl summy wotedać, kotruž dyrbi Francózska nałožić.

Druhi nadpadny dypk němskoho zapowědźenja je, zo wón nochce zamołwjenjo za wójnu přijeć. Tutón dypk je zakładna sada měrowoho zrěčenja.

Zwjazkarjo su też přecy wuzběhowali, zo chcedźa wo ličbje lětow wotpłaćenja ze sobu rěčeć dać, runje kaž wo druhim narunanju a zo chcedźa so při polěpšenju němskich wobstojnosćow wobdźělić. **Za zwjazkarjow, za Němsku a za swět je nuzne, zo so skónčnje zrjadowanjo stanje.**

Lloyd George je wo konferency w delnim sejmje rěčał. Mjez druhim praji: Wobydlerstwo Němskeje by, też hdy by so Hornjošlezska pólska sčiniła, hišće přecy wo 10 milijónow sylniše było, dyžli wobydlerstwo Jendźelskeje. Zapłaćenjo 100 milijónow puntow a wotedaćo 10 procentow z wuwoza njeje ničo při zamožnosći 55 milijónow človjekow industrialnoho luda. Delnjomu sejmej so w bližšim času zakonjowy naćisk přepoda, kotryž Jendźelskej zmóžni, kóždoho kupca němskich tworow w zwjazkarskich krajach nuzować, zo by dźěl kupneje płaćizny pokładowomu hamtej poćežnoho entenćinoho kraja wotedał. Hdyž na přikład jendźelski překupc za 1000 puntow sterlingow němske twory nakupi a so 50 procentow za wobškodźenjo wotćehnje, dyrbi jendźelski překupc 500 puntow sterlingow jendźelskomu financnomu ministerstwu z jendźelskimi pjenjezami zapłaćić. Pokładowy hamt jomu kwitowanku napiše. Tule kwitowanku móže kupc z pjenjezami za te druhe 500 puntow do Němskeje pósłać, zo by němskoho předawarja z tym zapłaćił. Němski předawar móže tule kwitowanku němskomu pokładowomu hamtej wotedać a tón jomu za 500 puntow sterlingow z němskimi pjenjezami zapłaći. Wunošk je, zo my Jendźelčenjo 500 puntow w našich pjenjezach dóstanjemy, němski předawar pak zapłaćenjo za swoje twory w němskich pjenjezach. Z tym móžetej wobej stronje spokojom być. To je methoda, zo bychu so wobćežnosće wobešłe, kotrež w tym wobstoja, z jenoho kraja pjenjezy za mjezy přinjesć.

Prajachmy z woprědka, zo přez tajke skónčenjo Londonskeje konferency je wěc w dalšim, to je we swojich sćěhwkach, ćěmna kaž nóc. Je mjenujcy njejasne, kak so wobstojenja dale wuwija a što z nich so swětej, nic jenož Němskej, porodźi. Z knježefstwowym zadźerženjom mjenujcy wšitke politiske strony spokojom njejsu. To so pokaza, hdyž w němskim sejmje bě němski kancler knježefstwowe stojnišćo wusprawnjał a so namjetowaše, zo so k joho rěči poréčeć njemęło, doniž so najprjedy wo Londonskej konferency we wubjerku za zwonkowne należnosće jednało njeje.

Njewotwisny socialdemokrat Crispien mjenujcy znapřećiwi, zo **němski kancler njeje w mjenje cyłoho němskoho luda rěčał. Knježefstwo ma wšu přičinu, so zjawnoho měnjenja bojeć.** Tohodla dyrbi so wone nuzować, zjawne wotmołwjenjo dać.

Komunist dr. Levi měni, zo je němski kancler ze swojej rěču jenož nacionalistiskich šćuwakow w Němskej podpjerał. Chceće winu za mordarstwo ludźi wotwalić! Mamy winowatosć a prawo tu zjawnje rěčeć.

Namjet, kanclerowu rěč hnydom rozpominać, so začisny.

Što stawa so w Ruskej?

W poslednim času bě w nowinach přecy zasy wo wulkich njeměrach, wosebje w Moskwje a Pětrohrodźe, čitać. Kaž so zda, nastawaju tele njeměry z dweju bokow: wot wonka, předewšim z Krónstadta měrja so namórnicy přećiwo sowjetowomu knježefstwu a bychu je z knježstwom, snadź drje socialnym, tola měrnišim, přeměnili. Jich pospyty přećiwo Pětrohrodej so nastajić a tam sowjetowe knježefstwo powalić, so dotal podtłóčichu; bólšewiske wójska jich wobłěhuja. Zda so, zo wěc Kerenski a joho přiwisk

---

Radlubin: Kak je so stało, zo su we Łužicy wšitke winicy zahinyłe.

Legenda wo swj. Pětru.

(Pokračowanjo.)

Minyštej so po tychle dobrych žnjach na swěće dalšej dwě lěće; po s. Pětrowym wopyće we Łužicy běše to hižo třeće lěto. We njebjesach pak zdaše so to jenož krótka khwila, dokelž w njebjesach su dźě tysac lět kaž jedyn dźeń. Tuž so też s. Pětrej njebě docyła wostudźiło tu krótku khwilu, kotruž chcyše wočaknyć a ćiše přihladować. Wšak měješe też stajnje nuzne při njebjeskich wrotach, dokelž nastajnosći přikhadźachu ludy wot ranja a wječora, wot połdnja a sameje połnocy so do njebjeskich wrotow kłapać. Też z krajinow nad slěbornej Šprewju. „Ale dźiwno, dźiwno“, tak bórbotaše sebi často s. Pětr, „haj, woprawdźe dźiwno je mi to z tymi dobrymi ludźimi nad slěbornej Šprewju!“ A starosćiwje kłonješe hłowu a zawi też druhdy z njej. „To jeno ja njewěm, što bych sebi myslił. Kak jeno mam sebi tu wěc wujasnić!“ A jomu poča skoro žel być toho dobroho ludu nad Šprewju. Haj, přikhadźeli běchu tu za tón čas mnozy, jara mnozy z krajiny nad Šprewju a klóštyrskej wodu do njebjeskoho kralestwa so kłapać, tola lědma někotrym bohužel bě s. Pětr hnydom njebjeske wrota wotewrić móhł, wšitkim druhim, najbóle mužskim, bě so zapowěsć a puć do čisća pokazać a jim wosebje to słowo sobu na puć dać dyrbjał: „Tam so najprjedy wučisće a njezabudźće też swój namačany jazyk derje wusušić a dybawu škropawu šiju sebi wuwohrěwać. Na to kedźbujće derje! Z tajkej dybawej, škropawej šiju dźě njebyšće ani njebjeskich kěrluši sobu spěwać móhli. Stali byšće kaž sami němi.“ Tak napominaše s. Pětr kóždoho z porstom sebi swědčo. „Haj, woni mějachu, skoro wšitcy mužscy, tajki dźiwny jazyk. S. Pětr sebi njemóžeše nihdy prawje wujasnić, zwotkel to. Běše někajki ćežki, zo so jim špatnje wobroćeše, kaž by z puntami wobćeženy był. Hdyž so jich prašeše: „Zwotkel přikhadźeš?“ jazorjachu a rjany zwuk „r“ skoro docyła wuprajić njemóžachu: „Zklakla-ji-ny nad Špl-Šple-wju.“ A šija běše dybawa, škropawa, zo móžeše někotromužkuli lědma rozemić. „Zwotkel jeno to?“ dźiwaše so s. Pětr zasy při sebi. „Su-li traš so přehladali a so zabyli při tym dobrym winje, kotrež su dóstali? To by mi jara žel było.“ Potom pak so hnydom zasy porjedźeše: „Ně, ně, ja njecham tón dobry lud z khwatkom sudźić. Ně, ně, woni su zawěsće ćichomyslni a poměrni wostali, ale takle to budźe: Te dobre wino je jich po tej kisalinje trochu překwapiło, haj, haj, překwapiło jich je, to wšak je bjez dźiwa: woni joho dobroty a mocy hišće dospołnje njeznaja a z njekedźbliwosću a njewědomosću je so jim radźiło, zo hdys a hdys trochu hłubje do bańki pohladachu — za tym dobrym winom, mój jejdyrko, to dźě tola bjez dźiwa! Ale po času zawěsće też za tym přińdu, zo to njeje wjacy tón stary kisalc, ale woprawdźe dobre, mócne wino — potom budźa so też swěrnišo hladać. Haj, wočakńmy jenož sćerpnje, wšitko budźe!“ Takle mysleše a zamołwješe jich s. Pětr, ale druhdy so jomu też starosćiwe myslički přiměšachu: „Zo jeno tola prawy čas hišće dopóznaja te wino a so mjez tym do njoho njenawuča!“ A potom potuli so jomu zasy smutnje hłowa. „To dźě bych ja wina był, dokelž sym jim te dobre wino wuprosył!“

Hdyž něhdy takle zamysleny wokoło njebjeskich wrotow kročeše, wuhlada nazdala s. Jakuba přikhadźeć.

„Ah, hlejwšak, s. Jakub dźe ke mni na bjesadu! Pěknje, pěknje“, rjekny a khětře pohlada z wuhladkom, hač so nichtó k wrotam njebliži, kiž by jeju traš srjedź zabawy mylić móhł, a hdyž nikoho njewuhlada, wobroći so wjesele k s. Jakubej: „Witaj, witaj, mój luby towaršo swj. Jakubje! To je jara rjenje, zo mje wopytać dźeš. Hdźe dha sy tola khodźił?“

„Ach, sym swoju prěnju křesćansku wosadu w Jeruzalemje wopytał. Smy wšak ćežke časy z nimi hromadźe přetrali. Chcych so z nimi khwilku pozabawić, a wo dawno, dawno zańdźenych časach popowědać: je dźě tak rjenje, zbožownje přetrate strachi wopominać. Je so mi tam mjez nimi jara lubiło. Ow, kak so woni wšitcy nětko zraduja, zo su moju radu sćěhowali: „Budźće wutrajni hač do kónca a dóstanjeće krónu žiwjenja!“

nawjedujetaj; joho tele dny do Revala wočakowachu. Dale pak su tež, wosebje w Moskwje a Pětrohrodźe, dźěłaćerjo a ratarjo, kotřiž njeměry zbudźeja. Woni dóstawaju najskerje tež pomoc ze srjedźnych worštow, kotrež pod bólšewiskim nadknježstwom hróznje ćerpja. Tomu mjenujcy so njeje poradźiło, zeživjenskej nuzy w Ruskej, wosebje w hižo mjenowanomaj městomaj, wotpomhać. Drohota je tam nětkle tak wulka, zo ličby, kotrež jako płaćizny za cyrobizny mjenować słyšiš, ći so kaž bajka zdadźa. Za punt khlěba płaći so 5000, cokora a butry něhdźe 30000 rublow, drjewa docyła njeje dóstać. Strachi za bólšewiske knježeństwo zdadźa so wulke być; přetož wone je, zo by lud změrowało a swoje stojnišćo sebi zasy skrućiło, wozjewiło, kak je předewšim wuhlo a žito skazało, zo chce dale też wosebje ratarjam wołóžić, a to přez to, zo wšelake postajenja přeměni, kotrež jich dotal hrózbnje ćišćachu. Ratarjam ma so napołožić, zo jenož wěsty dźěl žitow wotedadźa, zbytne žita smědźa na swoju ruku předawać. Z tym by sowjetowe knježeństwo jenu swojich hłownych zasadow spadnyć dało, zo mjenujcy privatnoho wikowanja być njesmě. Tak je dowidźeć, zo so bólšewiska móc słabi.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Kukowa.** W našej gmejnje dóstachu sćěhowacy hišće wójnske wuznamjenjenja: Korčmar Jurij Nowak železny křiž II. rjadownje, pjekarski mištr Jakub Selnak złote woborne wuznamjenjenjo II. rjadownje a blidarski mištr Pawoł Bjarš sléborne służbne wuznamjenjenjo III. rjadownje. Wjesnanosta je jim přepoda.

Z Miłoćic. Naš wjesnjan, žiwnosćeŕ Jurij Zynda, kiž je so cyłu wójnu na zdalnych bitwišćach bědźił, bu w tychle dnjach ze slébornej zasłužbnej medalju wuznamjenjeny. Wón je hižo mějićel železnoho křiža II. rjadownje a Friedrich Augustoweje medalje.

Z **Konjec.** Paduši wukonjeja w našej wosadźe přecy dale swoje mazane dźěło. Před krótkim běchu w Róženće pobyli. Nětko zasy pobychu tu njedawno na „kolanciji." Mjez tym hač kmótřa do korčmy so zawjeselić dźěchu, wužichu zawěsće hižo łakajcy paduši přileżnosć a pokradnychu nakrany tykanc a 1000 hr. pjenjez z kuchiny. Kuchařka bě na wokomik k njedźelniči pohladać šła. W tutym krótkim času su tu paduši podźěłali. Buchu pak najskerje našerjeni, přetož wostajichu nakhribjetnik z horncom šmalca, kotryž běchu najskerje něhdźe druhdźe pokradnyli, leżo. Zańdźeny tydźeń pokradnychu we Łazku z pólneje hromady na 20 centnarow běrnow. Zawěsće by nowy pólcaj, kotryž ma do našeje wosady přińć, dosć dźěła namakał. By sebi bórzy khwalbne mjeno zasłužił, hdy by so jomu poradźiło, njekhmanikow popadnyć. Kóždy sprawnje zmysleny by jomu to z wutrobu přał. Z paduchami stoja zawěsće we zwisku tajcy, kotřiž naše wobstojnosće jara derje znaja.

Z **Kulowa.** Hłowne twarjenjo tudomneje syrotownje so do khorownje přewobroći. Jako lěkař so pječa dr. Dennebaum postaji. Syroty so w pódlanskim twarjenju zaměstnja.

Zhromadźizna zastupjerjow

křesćanskeje ludoweje strony w Sakskej.

W rumnje njedosahacej sali „Künstlerhaus" na Grunawskej drózy w Drježdźanach skhadźowachu so w jara bohatej ličbje zastupjerjo a přećeljo křesćanskeje ludoweje strony k swojej druhej lětnej hłownej zhromadźiznje. W běhu dweju lět je so wona w Sakskej k nahladnej organisaciji wutworiła, na kotruž njepřećeljo dźiwać dyrbja. W 40 lokalnych wotdźělach, rozpjeršenych po cyłej Sakskej, skutkuja jeje přiwisnicy na założnym programje, kotryž je so po 50lětnym nałožowanju jako strowy, prawy a tohodla trajacy wupokazał. Złožujcy so na tajki wjesoły postup, wotewri tukhwilny předsyda k. prawnik dr. Hila z Drježdźan zhromadźiznu a poda dohlad na 50lětne skutkowanjo křesćanskeje ludoweje strony. Ze swojim wuspěšnym dźěłom móže so wona widźeć a słyšeć dać. Jeje dźěławosć złožuje so na křesćanski zakład, na hesło: „sprawnosć je podłožk knježerjow." W času liberalisma, t. r. manšesterstwa, dźiwaše wulkokapitalismus jenož na dźiwi profit, a dźěłaćerjo při tym hłodu tradachu. Tohodla hromadźachu so socialistiscy wjednicy kaž Marx, Lasalle, Engels a druzy, wužichu wobstojacu njespokojnosć proletarijow a tworjachu z nich falanksy přećiwo měšćanstwu a knježeństwu. Swobodnosć w přemysle ničeše małe existency. Na jeje wobmjezowanjo pokazowaše wosebje biskop Ketteler. Křesćanska ludowa strona namołwješe k wutworjenju socialnych zakonjow a zaćiskowaše wšě počišćowanja dla politiskoho přeswědčenja a wěry, tohodla też kulturnu wójnu, kotraž bě njesprawna. Njedźiwajo na to je wona Bismarkowu politiku nastupajo škitanske cło dla derjemeća kraja podpjerała. Wona njeje sebi ženje ničo wosebite za katolsku cyrkej žadała, je jenož křesćansku kulturu dźeržała a stajnje so na wustawu zepjerała, też narodne mjenšiny (Polakow a Serbow) škitała. Zastupiwši ze socialistami a demokratami do knježeństwa je pomhała přichod wótcnoho kraja twarić, je so stupiła na porjad prawa a we wšěm pokazała, zo wona woprawdźe dźěła za wěrnosć, swobodu a prawo.

Na to poda wobšěrnu lětnu rozprawu, kotraž bě jara zwjeselaca, wosebje w tym, zo je strona w posledním lěće 2 wólbnej dobyći přewjedła a to do Barlina (přez zbytne hłosy) a do Drježdźan. Wuhlady so hišće polépšuja.

Potom rěčeše k. zapósłanc Hesslein wo politiskim położenju w Sakskej. Naše znutřkowne wobstojnosće njejsu zwjeselace, hišće hórše zwonkowne, hladamy-li do Londona. W předawšich lětach mjenowaše so Sakska „čerwjene kralestwo". Ale socialdemokratija njewukonja ničo we wobłuku zakońskich wobstojnosćow. Tu je cyle zaprajiła, ničo positivne njewuwjedła. Socialistiske strony přećiwo sebi wojowachu, k změrowanju tutoho njepřećelstwa ćisny so jim dźělenjo stata wot cyrkwje a wupokazanjo nabožiny ze šule

---

A nětko chcu też tebje ducy domoj wopytać. Što dha hišće dobroho dźěłaš tu při njebjeskich wrotach?"

„Ach, mam přecy nuzne, mój luby s. Jakubje," wotmołwi swj. Pětr, „stajnje nuzne. Přecy přikhadźeja pućowarjo ze wšěch kónčin swěta a klapaja žadosćiwje do njebjes. Ja wšak so jim njedźiwam: štó by rjanych njebjes njerodźał! Haj, rady bych jim wotewrjał, byrnjež bychu też z wjetšimi črjódami přikhadźeli, hdy bych jeno wšitkim bjez wuwzaća wotewrjeć móhł! Ale to dźě runje je, štož mje tu khwilu tyši, zo wšěm wrota wotewrić njemóžu, kotrychž bratram a prjedownikam smědźach prjedy hnydom zastup dowolić." A swj. Pětr powědaše jomu nětko wo swojich starosćach, kotrež ma wo tón dobry lud nad slébornej Šprewju. „Wšak wěš, mój luby japoštołski bratře, to je tón dušny lud, wo kotrymž sym tebi powědał, hdyž wóndanjo na swěće pobych a tebi też toho dobroho fararja na wutrobu położich, kiž je twój bratr po mjenje." S. Pětr pak zdźěli jomu też swoju nadźiju, zo drje woni nětko hišće te dobre wino prawje njeznaja, ale po času drje je zawěsće dopóznaja a potom budźa so joho hladać.

„To sebi ja też myslu", měnješe na to s. Jakub a pokoješe swojoho japoštołskoho wjećha. „To wšak so jim njemóžeš dźiwać, zo su hač dotal z človječej slabosću z tym njewšědnym winom so přehladali; wšak je so hódnomu patriarchej Noejej z winom tohorunja zlě radźiło, kotrohož mocy a skutkow hišće njeznaješe. Ale wón je pozdźišo tu lesnu brěčku dokładnišo zeznał, zo ludźi rady přeradnje znak mjeta, a je so před njej na kedźbu brał, hdyž je wutroba so chcyła z njej zawjeselić. To woni też hišće budźa, to njeměj tyšneje starosće, mój luby swj. Pětrje! A bórzy budźeš jich zasy hnydom do njebjes pušćeć móc, kaž prjedy jich bratrow, haj, ja so boju, hišće časćišo: dobrota dobroho wina budźe jich tola z mocu k dobromu pohnuwać."

„To by sebi tola človjek myslił", rjekny swj. Pětr bóle spokojeny. A hdyž běštaj japoštołaj hišće wo mnohich druhich wěcach so pozabawiłoj, dźělištaj so z přećelnej zabawu jara wokřewjenaj: „Na wjesołe zasywidźenjo!"

Hdyž bě s. Jakub wotešoł, wotući s. Pětrej hnydom ta myslička: „Khiba bych sebi zasy jónu na swět došoł a tón dobry lud z blizka wobhladał!" A jónu wotućiwši njewopuši joho wjacy. Haj, to drje budźe najlěpje, póńdu sebi jich zasy wobhladać a hdyž so tak z wočomaj přepokazam, što je po prawym wina na tym wobžarujomnym njedostatku z nimi, budu tola měrniši." Tak rozsudźi so s. Pětr. —

Zasy swjećeše so na swěće swjedźeń Pětra a Pawoła. Rano zahe ze skhadźenjom słónca wustupi s. Pětr z njebjes wot swojoho dobroho mištra dowolnosć dóstawši a swjatomu Domašej njebjeske kluče přepodawši akročeše po wulkej mróčeli dele k łužiskim horam na zemju. Z mróčele stupi na wjeršk hory a khwataše do doła. Z nowa jimaše joho wóčko lubozna krajina ze žołmjatymi polami, pisanymi łukami a zelenymi winicami, kotrež so hladajcy z Božim žohnowanjom pyšachu a w zybolatym pozłoće Božoho słónčka so kupachu. Zasy zwjeseli joho sléborna Šprewja, kotraž so kaž pyšna błyšćata wjaznica mjez rjanej zeleninu polow a łukow wiješe a juh a sewjer bratrowscy zjednoćeše. Zasy zwonjachu tak rjenje swjatočnje zwony z blizka a z daloka wołajcy na přemoh: „Bim bam bim bam bom! Pójće w Boži dom!" Ćrjódy ludźi khwatachu do Knjezoweje swjatnicy, zo bychu winowaty dźesatk česće a dźakownosće Knjezej před joho wołtař donjesli. Też s. Pětr pokhwata, zo njeby skomdźił. Z wulkej prócu radźi so jomu, zo so do cyrkwje dóšća, dokelž běše wulki čas; dźensa pak běše cyrkej hižo połna, sam s. Pětr njenamaka we poslednich ławkach ani městna a dyrbješe mjez člonikami pola cyrkwinych duri stać. To wšak běše jomu po prawym też lubo: tu běše mjenje ludźom na wočomaj a, hdyž na čestnym městnje mjez člónikami stoješe, móžeše też jich bliže wobkedźbować. Na prědowanju, kotrež tón króć wo s. Pawole a joho wulkej, horliwej lubosći a wurjadnej dźěławosći za Boże kralestwo jednaše, měješe s. Pětr přileżnosć nic jenož so wjeselić nad prědarjowej wustojnosću ale też nad swěrnej kedźbliwosću cyłeje wosady. Lědma hdy štó na prědowanju pokiwka, komuž pak so to tola radźi, toho susodźa hnydom starosćiwje budźachu. Na Božej mši kiwny sebi s. Pětr

jako častka. Podobny radikalismus hrozy pak też wot praweje strony, wot Němskonarodnych, hdyž też w druhej formje. Jich organ „Sächs. Bauernzeitung“ porokowaše raz jomu, zo ma wón (Heßlein) wotpohlad, katolskich burow do demokratiskoho lěhwa přewjesć. Hižo při swojim zastupje do sejma činjachu jomu ćežoty, njechachu politiske mjeńšiny při rozdźělenju wubjerkow připóznać. Zo so burja hospodarscy organisuja, to je jich dobre prawo. Ale tamna nowina nima być jenož składnišćo za němskonarodne ideje. Hdźe dha wostachu, hdyž měješe prawo křesćanskich staršich na šulu so škitać, hladajmy do Plawna. Při wólbach drje woni přibuchu, ale srjedźišćo so zeslabi. Bychu-li měšćanske strony lěpje wolile, njebychmy nětko socialistisku wjetšinu měli. Dźěławosć sejma a knježerstwa, přećiwo kotromuž ma so wótrje wojować, njeje spomóžna. Kak dołho so wone dźerži, njecha profećić. Njewotwisni podležachu w Pruskej katastrofalnje, ale w Sakskej maja najwažniše ministerske sydło w rukomaj. Wot tam dźerža swoje agitatoriske rěče, na přikł. dźěławy minister Jäckel. Podpjeranjo dźěłonjeměwcow je jara łoskoćiwa wěc, štož rěčnik nadrobnišo rozrisa. Při pozběhnjenju našoho hospodarstwa dyrbja so nowe khmane ideje wupruhować, spomni při tym na Goßweilerowy system. Křesćanska ludowa strona je stajnje za socialne wurunanjo była, hospodarscy słabym ma so pomhać. Sakscy zastojnicy a wučerjo njebudźa jara wjeseli, zo socialdemokratojo (wšěch stron) přiłohi za dźěći w tej rozměrje zapowědźa, kaž je němskostatni hižo dawno maja. Z toho jich „lubosć“ widźa, hdyž swoje slubjenjo takle do skutka stajeja. Nětko budźa drje so wšitcy wot nich politiscy wotwobroćić. Hdyž drje bě kommunistiski namjet — wotstronjenjo nabožinskeje wučby z ludoweje šule — jenož demonstracija, dha měri so tola přećiwo němskostatnej wustawje. Też zakoń k zběranju dawkow za cyrkwinske potrěbnosće njeje ničo druhe hač poležkowanjo k wustupej z cyrkwje. Kultusowyminister Fleißner namołwja z knježerskoho stoła k wotkhadej z nabožinskeje wučby. Jich nahlady wo konkubinaće a madźelstwje, kotrež je po nahladźe a měnjenju ministra Lipinskoho jenož „kapitalistiske zjednoćenjo (!), wjedu na wutworjenjo swobodneje lubosće. Trěbna jednota mjez měšćanskimi stronami tu njeje, a tak mamy w sejmje husto sowotměnjace wjetšiny. Socialisćichcychu aowinarstwo wuwjazać, kaž w Awstriskej něhdy Metternich. Němskonarodni běchu za wotstronjenjo křesćanskich swjatych dnjow (tak Troch kralow a pokutnoho dnja). Borzy budźe so 1. meja a 9. november wot lěweje strony jako swjaty dźeń namołwjeć. Přezjenosć měła knježić mjez wěrywuznaćomaj, ale tu je němskonarodny zapósłanc dr. Wagner skazył. Njedźiwajo na tajke kaženjo nabožnoho měra přistupuja evangelscy wěriwi ke křesćanskej ludowej stronje. To dźe pomału, ale wěsće. My njesměmy na zwjeselacych wuspěchach měrnje wotpočować. Kak mało zahorjachu so před wójnu politiscy wjednicy we Sakskej za tutu stronu? Wone njesmě so hakle dwě njedźeli do wólby trubić. Politiske zmyslenjo wolerjow ma so skrućić. Žana móc — ani z lěwoho ani z prawoho boka — njebudźe křesćansku ludowu stronu we Sakskej zničić. Wšelake zadźěwki su so hižo wotstroniłe. A naše hesło budźe w přichodźe: Přez wójnu k dobyću!

W rozmołwje bě wustupowanjo evangelskoho stud. radź. dra. Buchheima z Freiberga jara zajimawe. Wón rozłoži přitomnym, z kajkich přičinow je so křesćanskej ludowej stronje přizamknył. Wón znaje dokładnje jeje stawizny, program a skutkowanjo, też druhich stron. Wo njej barbi so husto cyle wopačny wobraz. Stojimy na wróćicy. Mnohe evangelske kruhi khileja so k tutej stronje spóznawši zo wona doraznje wojuje za kulturne kubła a škita runje tak derje evangelsku cyrkej kaž katolsku. Lud dyrbi so rozjasnić. Wobžaruje, zo so „Sächsische Volkszeitung“ hišće dosć w evangelskich stronach njećita. Naša evangelska cyrkej bě jenož statna cyrkej, tohodla też statej poddata. Knježerske kruhi ju dźeržachu. Přez dźělenjo wot stata budźe to hinak, nětko ma so sama škitać přećiwo wupadam. Tohodla dyrbimy so z tutej stronu zwjazać. Němskonarodni su naši najhórši njepřećeljo, zajědojća zmyslenjo, nabožinu a wěru, jenož politiskich zaměrow dla jako wabjacy mantlk wupowsnu. Hewak woni na wěru hwizdaja. Woni předuja hidu přećiwo narodam a socialnym worštam. Bychu najradšo zasy stary pohanski kult zawjedli. Wosebje měle so evangelskomu duchownstwu woči wotewrić. Křesćanska ludowa strona njeje žana konfesionalna (nabožna) strona. Wona wojuje z wotmachom přećiwo materialismej wot praweje a lěweje strony. A čas tu je, zo też mjez evangelskimi křesćanami dorozemjenjo za nju rosće. W lokalnych wotdźělach su hižo wšudźe też evangelske sobustawy. Dźeń a hodźina so hižo bliži tej, hdyž budźetej wobej wěrywuznaći pod jenej khorhoju zhromadnje za zdźerženje kulturnych kubłow wojować.

Też k. justicny rada Schrömgens z Lipska wupraji na tym swoje wjeselo a dopokaza nadrobnje, zo křesćanska ludowa strona njeje žadne jenostronscy derjemćco kalolikow spěchowała ale wšě strony luda.

Po połdrahodźinskej přestawcy rěčeše zapósłanc němskoho sejma k. dr. Höfle na dwě hodźinje wo našim politiskim położenju w němskim kraju. Hdyž bě postrowy swojeje frakcije přitomnym zawdał, rysowaše ćmowy wobraz našeje politiki. Dokelž naši njepřećeljo měnja, zo jenož my smy wina na wójnje, dyrbimy też wšo sami zapłaćić. To je njemóžne. Parižske wobzamknjenja nas wojeńscy a hospodarscy wjazaja. Katastrofalnu politiku Němskonarodnych — mjenujcy so zapowěsć do Londona hić — njemóžemy podpjerać. Wón rozrisowaše naše prócowanja tam a wobžarowaše, zo w tutych rozsudnych wokomikach trěbna jednota tu njeje. Wšoněmcy (němskonarodni) chcedźa Versailleski měr z brónjemi w rukach revidować. Němscy socialistojo sebi myslachu, zo čerwjena internacionala jón złama. Woni su a wostanu stari fantastojo. Francózscy a jendźelscy socialdemokratojo su na prěnim městnje Francózojo a Jendźelčenjo. Čas za nas dźěła. We swěće tohodla tak hubjenje stoji, dokelž so křesćanske zasady njewobkedźbuja. Dale rozłožowaše naš hubjeny stat (dokhody a wudawki). Zastojnicy njejsu drje we wšěm spokojni, stat nima wšak pjenjez dosć. Při dokhódnym dawku wupraji za zastojnikow zwjeselacu powěsć, zo dopłaćenjow njebudźe a zo so wot dokhodow hač do 24000 hriwnow 10% wotćahnu pódla

---

wjacy króć spokojeny z hłowu. „Wšitko jara rjenje, kaž prěni króć: lud je tu z wulkej mnohosću přitomny, je horliwy a pobožny; horliwje a rjenje spěwa kěrluše, wo dybawej šiji njemóžu ničo pytnyć, to je jara rjenje; horliwje zdychuje ćiše sam za so k wołtarjej a k njebjesam; mali a wulcy, stari a młodźi so jenak přistojnje a pobožnje zadźeržuja. A kak zdarniwje dawaja do móšničkі! To je wšeje khwalby hódne wašnjo.“ Haj, z časami zezda so jomu, zo móže na mnohich stronach rjany postup spóznać, a tohodla rosćeše joho dobra nadźija za to, štož změje po kemšach bysnadź přileżnosć hišće wobkedźbować.

Lědma bě knjez při wołtarju wotspěwał: „Ite missa est“, (Dźiće, Boža mša je dokonjana,) myslachu drje wšitcy cłonicy, zo je hižo wulki čas, a wuńdźechu khwatajcy jedyn druhomu na pjaty stupajcy z cyrkwje, zo nadobo s. Pětr samlutki wšitkim ludźom na wočomaj před cyrkwinymi durjemi stoješe. To so jomu tola njelubješe, tuž hladaše sebi někajke městačko w poslednich ławkach wuslědźić. Mjez tym zo hišće slědźeše, kročeše hižo knjez wot wołtarja, a nětko zestawachu też nimale wšitcy mužojo we ławkach a walichu so, kaž wulka woda, do duri, a też z khorow so hižo ludźo mjelechu, tuž njeběše też we ławkach s. Pětrej přijomnoho wuńeka: by tam skoro samlutki sedźał. „Tu hižo ničo njepomha: chcu-li tu bóle tajnje pobyć, dyrbju so hižo za nimi dać.“ Tuž wustupi też s. Pětr z cyrkwje, hdyž bě so ćišćeńca w cyrkwinych durjach minyła.

Na městnje před cyrkwju njenadeńdźe tón króć ani dwejoch, kotrajž byštaj so tu zabawjałoj abo radu składowałoj: „Hdźe dha su so to wšitcy nadobo zatykli?“ Ach, to wšak njetrjebaše dołho so prašeć: z małych črjódkow, kotrež so runje hišće zdurjemi do wšelakich domow wokoło cyrkwje zhubjachu, móžeše swj. Pětr lohcy sudźić: wopuš zady, hłowa prědku. Kajke to domy su, do kotrychž běchu so jomu ći mužojo skhowali, też to borzy dopózna. Hdyž so trochu bliže po nich rozhladowaše, njemóžeše sebi pomhać, khiba zo čoło khmurjo a z prawicu pjasć spinajo wurazy: „Na nětk budź dołho ćma a hłuboke mjelčenjo! Je to swět widźał! Tajkale črjóda korčmow wokoło Božoho domu! A ći mužojo njemóžachu so skoro ani wokomika scerpjeć, jeno zo bychu do korčmy přišli! Wšak tola ničo wjacy njepraju!“ Haj, pódla toho jenoho hosćenca běchu so za tón čas, zo bě tu swj. Pětr pobył a jim dobre wino wuprosył, štyri druhe hosćency přinamakałe a hordźachu so tu ze swojimi złotymi napismami, zo by tola to cyły swět hnydom wědźał: „Hosćenc złotoho wentoka“, „hosćenc złoteje wobruče“, „hosćenc złoteje bańki“, „hosćenc złoteje kapki“, a hdyž Bože słónčko připadnje na nje zaswěći, njewědźachu ani, kak bychu so wulcy činiłe. Swj. Pětr rozsudźi so z krótka do swojoho prjedawšoho hosćenca „złotoho suda“, w kotrymž dźe so hižo trochu znaješe. „Trochu wobhladać sebi jich tola też chcu, kajke počinki w korčmje lubuja za tym dobrym winom, na to sym wosebje wcipny“, tak měnješe z ćicha, potom kročeše do hosćenca „złotoho suda“. W stwinych durjach pak dyrbješe zastać, dokelž wokoło duri, hdźež měješe korčmař swój šenkwas, měwrjachu a ciśćachu so ludźo; dźiwa dosć, zo z durjemi ze jstwy njepadachu. Skoro wšitcy wołachu na přemoh na korčmarja: „Mi mału bańku najlěpšoho!“ — „Mi wulku bańku!“ — „Mi łahwičku toho dobroho, kaž wčora!“ — „Namaj hromadźe wulku łahew, ale trochu khětře!“ — Ći wšitcy chcychu sebi sami spěšnje, štož móžno, swój napoj wobstarać, radšo, hač bychu na służownu łakali, zo by jim posłužiła. Służownej wšak běše hižo ćežko dosć so přez tych muži wšudźom přećišćeć, ćim ćežo wšitkim hosćom nadobo po woli być. Swj. Pětr wužij sebi šćežku, kotruž bě sebi służowna k šenkwarej so wróćejcy wudźełała a dóńdźe tak nimale lohcy hač ke kachlowej ławcy a tu so posydny. „Dźensa mje tu zawěsće na pokoj wostaja. Štó dha so tu wo mnje starał! A na korčmarja a joho służownu dźěn so tak ze wšěch rózkow wołaja. To je mi runje prawje.“

druhich wolóženjow. Socialdemokratoje njesedźa w statnym knježeŕstwu a tola maja wulki wliw w politicy. W našich prjedy wunošnych wobkhodach (železnica a póst) rosće dołh hladajcy, mamy přewjele zastojnikow. Ratařske wupłodźenjo dyrbjało po móžnosći njewotwisni być wot wukraja. Potom zaběraše so z prašenjom, hač je privatne abo socialisowane hospodařstwo khmańše. Wón na příkładach wujasni, kak strašne a njerentabliske te poslednje je. Naša socialna politika ma runoprawosć dźěłaćerja z dźěłodawarjom připóznać. W swojich dokónčnych słowach pokaza hišće na to, kak su w křesćanskej ludowej stronje wšě stawy zjednoćene, je potajkim w prawym zmysle „ludowa strona".

Mjez přitomnymi jimaše so w rozmołwje też jedyn Serb słowa; běchu tam evangelscy a katolscy z Drježdźan a z Łužicy. Wón wobćežowaše so wosebje na to, zo łužiscy ryćeŕkublerjo zasydleński zakon njewobkedźbuja, jón zabotěruja a ludej trěbneje pódy njedadźa. Tohodla wotměła so w Radworju protestna zhromadźizna. Dale dźakowaše so też křesćanskej ludowej stronje za dorozemjenjo narodnych žadanjow Serbow a postupowanjo pola knježeŕstwa. Wosebje pruske nima za nas ničo wyše. Je tola na zamołwjenjo sakskich wučerjow do pruskich šulskich zastojnstwow wotmołwiło, zo ma w Pruskej dosć serbskich wučerjow. Štóž tamne wobstojnosće znaje, tón wě, zo je to njewěrnosć. W tym budźa so dyrbjeć dalše kročele stać a prošeše zastupjerja Barlinskeje frakcije wo pomoc.

Nadźijomnje budźe tutón zjězd z ważnym postupom za dalše wuwiće Křesćanskeje ludoweje strony w Sakskej.

Wobmjezowanjo ličby němskich zastojnikow.

Němske knježeŕstwo je wobzamkło, zo dyrbi so wot nětka ličba zastojnikow wo štwórty dźěl joho nětčišoho wobstatka pomjeńšić. Hdyž so zastojnske městna wuprózdnja, so jenož kóžde druhe městno z nowa wobsadźi. Do wójny měješe Němska 500 000 zastojnikow, nětkle 2 milijónaj.

Procesy přećiwo němskim wójnskim winikam so bórzy započnu.

W jendźelskim delnim sejmje je generalny statny rěčnik pónděelu rjekł, zo so sudźenjo wo němskich wójnskich přestupnikach něhdźe za měsac před němskostatnym sudom w Lipsku započnje. Jendźelske knježeŕstwo zastupjerjow do Lipska póśćele, kotřiž budźa při wusudźenju přitomni.

Dopis.

Bjez zamołwjenja redakcije.

Druhe stwórćěta před durjemi stoji. W bližšich dnjach skazaju sebi Serbja zasy nowiny. Woni su husto dosć na jenu zwučeni, zwjetša němsku, kotruž po swojim měnjenju parować njemóža (!) byrnjež jich nabožnje a narodnje raniłe. To mnozy Serbja wjacy njezačuwaja. Jich serbske zmyslenjo je so pominyło, a tak smědźa sebi njeserbske nowiny přećiwo nam wšo dowolić.

W zańdźenych tydźenjach wusměšowaše jena němska nowina w Kamjenskim wokrjesu katolskoho Serba, zo njeje absoluciju (wotwjazanjo wot hrěchow w spowědnym stole) dóstał, dokelž bě centnar pšenicy za 500 hr. předał. W dušinym njeměrje je na sudnistwo běžał a so tam sam wobskorżił, zo by přez to zasy měra a pokoja namakał. Přez rozšěrjenjo tuteje wěcki dyrbjachu so katolscy Serbja wusměšować a hanić. A hdyž su so hóršili, to křiwdźeŕ ani słowčka zamołwjenja njenamaka. Potajkim! Wona też njewěrnosće rozšěrja a je wróćo njebjerje. Tak pisaše wo k. profesoru Wićazu w Stollberku, kiž je za šulskoho dohladowarja we Kamjenskim wokrjesu sobu namjetowany, zo je so na serbskim hibanju wobdźělił, štož pak wěrno njeje. Što ma to ze šulskim dohladowarjom činić? Hdyž něhdźe w Italskej jedyn mnich (?) je swojoho priora skóncował (?), to tamna nowina hnydom a z radosću přinjese. Hdyž pak je znaty evangelski duchowny ke katolskej cyrkwi přistupił, to so wona dliješe a hakle na kazanjo to wozjewi. Z tajkich a druhich nazhonjenjow widźimy, kajki stroniski duch w njej knježi. Byrnjež to katolscy Serbja spóznali, njedźiwajo na to ju woni dźeržeć dyrbja, dokelž tam wšelake wozjewjenja stoja, kotrež „Serbske Nowiny" też přinjesu, a su při tym wo wjele tuńše. Prjedy hač wšitcy Serbja do toho přińdu, zo maja najprjedy swoje nowinaŕstwo podpjerać, to hišće něšto lětdźesatkow zańdźe. Tak lohko so naščěpjeny němski duch njewukorjeni. Pola mnohich je so wón do druheje natwory wuwił, a přećiwo tutej wojuja samo bohojo podarmo. Hač budźe tute namołwjenjo na nabožne a narodne swědomjo što pomhać?

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

(Z wulkoho a małoho rózka.)

Wěrowani: Mikł. Rachela, žiwnosćeŕ w Šunowje, zaw. m. s. † Pětra R., bywšoho kněžk. tam, z Hanu Madl. Hejduškec, hosp. pom. w Hórkach, m. dź. Jak. H., žiwn. tam. — Jurij Langa, dźěł. w Šunowje, m. s. Pětra L., žiwn. tam, z Marju Jancec, žiwnosć. we Worklecach, zaw. m. dź. † Mikł. J., bywš. žiwn. tam. — Michał Nowak, pohonč w Budyšinje, m. s. Jurja N., kněžk. w Kukowje, z Hańžu Šołćic, služ. w Budyšinje, dź. Marje nětko wudateje Wernerki w Bóšicach. — Jan Koch, služ. w Jaworje, m. s. Jak. K., kněžk. a skał. w N. Wjescy, z Hańžu Hrjehorjec, hosp. pom. w Hórkach, m dź. Jurja Hrj., kněžk. a ćěsle tam. — Bjarnat Nowak, šewc na Horje, m. s. Jana N., murj. w Now. Jaseńcy, z Hertu Rumkec, služ. z Drježdźan, m. dź. Handrija R., zamkarja w Nünchricach p. Wulk. Hajna. — Mikławš Domška, služ. we Wudworju, m. s. Mich. D., kněžk. w N. Dworje, z Madlenu Kubicec, služ. we Wudworju, zaw. m. dź. † Mikł. K., kněžk. a murj. we Worklecach. — Jurij Mar, hosp. pom. w Lejnje, m. s. Mich. Mara, žiwn. tam, z Hanu Šneiderec, hosp. pom. w Hórkach, m. dź. J. Š., žiwn. a skał. tam. — Wudowc Mikł. Dyrlich, kněžk. w N. Wjescy, zaw. m. s. † Mich. D. tam, z Hańžu Žurec, hosp. pomoc. w N. Wjescy, zaw. m. dź. † Jak. Ž., bywš. žiwn. tam. — Pawoł Šołta, dźěł. w Dobrošicach, zaw. m. s. † Pětra Š., bywš. žiwn. tam, z Hanu zwud. Šołćinej, žiwn. w Dobrošicach, zaw. m. dź. † Mich. Š., bywš. žiwn. tam.

Zemrěći: Hana zwud. Waldźina, wuměnkařka we Swinařni, 69 l. 8 m. 11 dn. — Hana Popjelka, privata w Khrósćicach, 62 l. 3 m. 15 dn. — Michał Handrij, m. s. Jak. Weidlicha, žiwn. we Wětećy, 4 m. 26 dn. — Jan Hawštyn Valten, kněžkaŕ w Prawoćicach, 69 l. 10 m. 28 dn. — Greta Augusta, m. dź. Karla Šuberta. wikowarja w Hórkach, 9 m. 7 m. — Marja a Hańža, m. dź. Jana Fichty, dźěł. w Miłoćicach, 18 a 19 dn. — Marja, m. dź. Jurja Henčla, žiwn. w Hórkach, 1 l. 2 m. 29 dn. — Marja Šramic, privata w Khrósćicach, 82 l. 9 m. 19 dn. — Marja, m. dź. Jakuba Donata, žiwn. w N. Jaseńcy, 9 m. 19 dn. — Jurij Pjetaš, krawski z Hory, 30 l. 11 m. 17 dn. — Augusta Opicec, rentudóstawařka ze Steinschönau w Čechach († we Worklečanskej khor.), 81 l. 7 m. 6 dn. — Pawoł Jan, m. s. Jurja Donata, kublerja w Nuknicy, 3 dn. — Handrij Swieszczc, rat. dźěłaćeŕ w Pančicach, rodź. w Pólskej († we Workl. khor.), 33 l. 2 m. 9 dn. — Khata zwud. Cyžowa, wuměnkařka w Hrańcy, 70 l. 6 m. 21 dn. — Pětr Libš, privatus w Jaworje, 79 l. 1 m. 3 dn. — Robert Nyča, wikowaŕ z Wiesenthala w Ślezskej († we Workl. khor.) 71 l. 1 m. 26 dn.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk.: 719. Hana Šponec z **Budyšina**; 720. 721. z **Now. Łusća**: Jakub Herlich, Hańža Pjetašowa; 722. Jakub Ćemjera z **Pozdec**; 723. 724. z **Čěškec**: Marja Lipičowa, Hańža Wjacsławkowa; 725. Jakub Delan z **Hornjoho Wunjowa** (za dźěći); 726. 727. ze **Šunowa**: Pětr Kurjat, Michał Woko; 728. Jakub Möller z **Nowoslic**; 729. 730. z **Konjec**: Michał Woko, Madlena Jancowa; 731.—751. z **Pančic**: Feliks Bejma, Marja Rjetichowa, Maks Kórjenk, Maks Wels, Michał Bryl, Rudolf Kaiser, Marja Ledźborowa, Marja Justowa, Marja Čochec, dr. med. Mikławš Rachel, Khata Šołćic, Jan Pawlik, Marja Słodeńkec, Hańža Cymerka, Pětr Nowak, Michał Lejman, Michał Horjeń, Mikławš Bobik, Pawoł Mytak, wučeŕ Jurij Słodeńk, Jakub Skala; 752.—757. z klóštra **Marijneje Hwězdy**: P. Ubald, Marja Lebzec, konvent klóštra, P. Gerhard, Madlena Ryćeric; 758.—800. z **Kukowa**: Jurij Krawc I, Michał Lebza, Marja Renarec, Marja Dučmanowa, Madl. Hiccyna, Jakub Rab, Mikławš Herman, Jan Ryćerja, Jakub Branc, Madlena Woleńkowa, Michał Lešaw, Khata Koberka, Jakub Rychtaŕ, Madlena Hodankowa, Jakub Lešaw, Mikławš Měrčink, Marja Horjenjec, Madl. Lipičowa, Jan Kral, Mikł. Šefr, Jakub Ledźbor, Jakub Narćik, Hana Lipičec, Michał Šołta, Pětr Bjarš, Jurij Bětnaŕ, Pětr Čóška, Jan Wornač, Bruno Natuš, Michał Weclich, Marta Běrkec, Marja Šwejdźina, Pawoł Wornač. Marja Čěslina (Cimermanka), Mikławš Błažik, Michał Nowak, Michał Bětka, Jurij Krawc II, Pawoł Dudźik, Jakub Bjarš, Jurij Šołta I, Jurij Šołta II, Michał Zynda; 801.—818. z **Jawory**: Madlena Herbrichowa, Madlena Jakubašec, Marja Wawrijowa, Marja Zarjenkowa, Marja Brylowa, Jurij Młyńk, Pětr Kórjenk, Mikł. Rjenčka, Pětr Šnajder, Khata Kowcyna, Jan Hančik, Hana Čórlichowa, Mikł. Rab, Jan Rjeda, Jakub Hajnš, Michał Krawčik, Arnošt Šołta, Jurij Delenk; 819.—834. z **Miłoćic**: Jan Kral, Mikł. Pjech, Jurij Pól, Jurij Pětranc, Michał Šiman, Jan Kokla, Jurij Šlosar, Jurij Pjetaš, Jurij Zynda, Madlena Fulkec, Jan Šěrak, Jan Šworca, Pětr Brusk, Pětr Nowotny, Madlena Fichtowa, Jakub Wornač; 835.—848. ze **Swinaŕnje**: Jan Šneider, Jan Mikela, Mikł. Smoła, Jurij Šwon, Jurij Kokla, Jakub Knop, Jakub Pjech, Jurij Pan, Jak. Jurk, Jak. Paška, Mikł. Šrama, Mikł. Rab, Hańža Šramic, Marta Šěrakec; 849.—860. z **Wětećy**: Marja Bjedrichowa, Marja Koplanscyna, Jurij Lisnaŕ, Jakub Smoła, Pětr Zachon, Mikławš Čoch, Jakub Weidlich, Mikławš Kola, Michał Žur, Michał Tryčk, Michał Delan.

Dobrowólne dary atd. za towařstwo a za podroženjo Posoła: Jurij Delenk z Jawory 2 hr.; Jakub Wornač z Miłoćic 5 hr.; Jan Šneider ze Swinjafnje 2 hr.; njemjen. z Wětećy 2 hr.; katechet Rudolf Paŕik z Louny 3 hr.; Hana Šponec z Budyšina 5 hr.; z Now. Łusća: Jakub Herlich 2 hr., Marja Pjetašowa 2 hr.; Jakub Ćemjera z Pozdec 5 hr.; z Čěškec: Marija Lipičowa 10 hr.; Hańža Wjacsławkowa 10 hr.; Madlena Zmijec w Lipsku 2 hr.

Za fond: Ernst Bermich z Haslowa 5 hr.

Arno Franke w Kamjencu w Sa.

Dalokorečak 224 mjedźnistwo Oststraße 5

poruča so k wuwjedźenju

zymno- a ćopłowódnych připrawow, kupjelow, napojenjow, domjacych klumpow, koprowych kachlonkow, płokařskich kotołow.

Wuwjedźenja stawaju so hnydom a tunjo.

Pětr Hančka w Kulowje

na Budyšskej drózy čo. 4

poruča swój wulki skład

mužacych, pachołacych, hólčacych a dźěćacych woblekow, woprajenske wobleki,

šulske wobleki, jenotliwe jaki, kholowy, lacy, manchestrowe sportske wobleki a kholowy, dźěłanske kholowy, pótniki, nohajcy, zoki, trajne šaty, gamaše, slě, **kłobuki a čapki,**

najnowše a w najwjetšim wubjerku. Jara tunje płaćizny.

Wjelčeŕ je so mojomu zapřahej pola Nowoslic přidał. Wšo dalše kubleŕ **Pětr Šołta** w Salowje p. Kulowa.

Hdyž do Budyšina přińdźeće,

wopytajće prošu **wustajeńcu** ratařskich mašinow a gratow pola

Carl Gast, Budyšin,

na drjewowych wikach 27.

Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Janske kupjele w Smječkecach.

Kupać móže so wot 15. měrca hač na dalše kóždu wutoru, srjedu, pjatk a sobotu wot 1—5 h. pop.

Zarjadnistwo.

Poručam k hermankej
swój **wulki skład** dobrych płaćiznyhódnych
tkaninow za drasty a šaty,

wosebje: **módroćišć, połwołmjane tkaniny, pisane a běłe cychi, wupjeńki, wodźeća na łoža.**
zbytki **k spódnim tkaninam** (Futterstoffe) **po wazy,** wosebje za krawcow.

Aug. Paul Hilger,
Budyšin, seminarska droha 2.

Na torhošću čo. 8.

K nalětnej nakupje
poručam swój wulki skład hotowych
mužskich, pachołacych, hólčacych a woprajenskich woblekow, kholowow, lacow, dźěćacych woblekow, falow, košlow, šatow
wšěch družin,
kłobukow, měcow, krawatow, nohajcow, štrykowanych jakow
po wosebje tunich płaćiznach.

Franc Bulang
w Kulowje.

Na torhošću čo. 8.

Bilanca k 31. decembrej 1920.

Aktiva.			Passiva.		
1. Pokładnica	hr.	36.146.—	1. Akcijowy kapital	hr.	300.000.—
2. Dołžnicy	„	2.217.779.05	2. Nalut. pjenjezy hr. 1.546.996.44		
3. Změnki	„	112.049.65	Druzy wěrićelja „ 639.770.04		2.186.768.48
4. Hódnostki	„	1.000.—	3. Čisty dobytk za 1920	hr.	56.738.94
5. Kupony a valuty	„	486.20		hr.	2.543.507.42
6. Nadoba hr. 30.134.37					
Wotpis „ 3.134.37	„	27.000.—			
7. Twarjenja (inkl. bank. doma)	„	149.046.52			
	hr.	2.543 507.42			

Wobličenjo dobytka a wotbytka k 31. decembrej 1920.

Debet.			Kredit.		
1. Wobkhodne wudawki	hr.	75.595.27	1. Změnki	hr.	7.549.19
2. Wotpisk na nadobu	„	3.134.37	2. Hódnostki	„	899.30
3. Čisty dobytk za 1920	„	56.738.94	3. Kupony a valuty	„	7.125.63
	hr.	135.468.58	4. Devizy	„	3.601.45
			5. Danje	„	55.085.15
			6. Provizije a druhe dokhody	„	61.207.86
				hr.	135.468.58

Serbska ludowa banka — Wendische Volksbank Aktiengesellschaft Bautzen.

Dr. Posedel. Mudra. Lehmann.

Powšitkowna zhromadźizna

serbskoho hospodarsk. towarstwa
budźe **njedźelu 20. měrca 1921**
pop. w 3 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje.

Dnjowy porjad:
Rozprawa wo towarstwowej dźěławosći.
Nowowólby dohladnistwa.
Namjety a wšelčizny.

Wšěch sobustawow, kotřiž maja so z kartku wupokazać, należnje přeprošuje

za dohladnistwo:
Jan Haješ, předsyda.

Emil Wehrle w Budyšinje
Jerjowa hasa 7

Bluzowe a drastne tkaniny

cychi meter 17 hr., **wupjeńki — trěnja barchent ke košlam** meter 14 hr.

Někotre metry čorne sukno (za kostumy so hodźace) tunjo na předań pola **R. Šołty,** Krottenschmidtstr. 7 II.

Do **dohladowanskeje rady** wuzwolichu so sćěhowacy knježa:

Knjez **Božidar Dobrucky,** farař w Budyšinku, předsyda.
Knjez **Jurij Pětr Hila,** wyšši wučeř a kantor w Khrósćicach, zastup. předsyda.
Knjez **Jurij Robel,** kubleŕ w Čornecach.
Knjez **Arnošt Bart,** kubleŕ a wobkhodnik w Brěžyncy.
Knjez **J. Severin,** wobkhodnik a towafnik w Drježdźanach.
Knjez **Jan Symank,** wyšši wučeř a kantor w Baćonju.
Knjez **Arnošt Lodni,** kantor w Bukecach.
Knjez **Měrćin Voigt,** młynski wobsedźeŕ we Wjerbnje.
Knjez **Bjedrich Pannwitz,** sedłarski mištr w Khoćebuzu.

Bu wobzamknjene rozdźělenjo 7%-owskeje dividendy.

Serbska ludowa banka — Wendische Volksbank Aktiengesellschaft Bautzen.

Dr. Posedel. Mudra. Lehmann.

Sukelnska hasa 11/13. **Jara tunje wobuće** Sukelnska hasa 11/13
jenož tutón a přichodny tydźeń!

Serbske hospodarske towarstwo rozpředa swój skład wosebje **dźěćacych, holčacych a žónskich čriji, mužskich a žónskich buncli a tofli za jaraniske płaćizny.**

Dubowe a bukowe
stólcy a stólčki
derje a ródnje na kajkežkuli wašnjo wuwjedźene, poruča a wotedawa hnydom abo za bjezkonkurrenčnje tunje płaćizny
Ledźborec blidarstwo w Pančicach.

„Serbske blido“ w Drježdźanach wodźerži we
Vereinshaus Zinzendorfstr. w Drježdźanach
28. měrca 1921 (druhi dźeń jutrow)

serbski ludowy spěwny wječor

(skutkuja 150 spěwarjow, spěwarkow a dźěći z Łužicy a solistiske přednoški).

Čisłowane khartki za 2.15 hač 7.15 hr. su dóstać pola knjeza Janaka w Serbskim Domje a wječor při salu.

Započatk w 7 hodźinach. ——— Kónc w 9 hodźinach.

Po koncerće serbski komers.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak č̌o. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki ścelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 12. | Budyšin, 19. měrca 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Wo znutřkownym tróštu.

36. staw.

Přećiwo prózdnym sudźenjam človjekow.

Syno, kruće złožuj swoju wutrobu na Knjeza, a človjeskoho sudźenja so njeboj, hdyž ći twoje swědomjo swědči, zo sy dobry a njewinowaty. Dobre a wozbožace je tak ćerpjeć, a to njebudźe ćežko wutrobje, kotraž je ponižna a kotraž so bóle dowěrja na Boha dyžli na sebje samu. Mnozy mnoho rěča a tohodla smě so jim mało wěrić. Ale też wšitkim dosć dočinić, njeje možno. Hačrunje je swjaty Pawoł so prócował wšitkim we Knjezu so spodobać a hačrunje je so wšitkim wšitko sčinił, měješe to tola też za najmjeńše, zo by joho človjeski sud sudźił.

Dosć je skutkował za natwarjenjo a spomoženjo druhich, štož na nim zależeše a štož wón zamožeše; tola njemóžeše zadźěwać, zo njeby druhdy wot druhich sudźeny abo zacpěwany był. Tohodla wón wšitko Bohu přewostaješe, kotryž wšitko wědźeše; a ze sćerpnosću a z ponižnosću zakitowaše so přećiwo tym, kiž ze swojim hortom njesprawne wěcy rěčachu abo też prózdne a zełhafne wěcy sej wo nim myslachu a po swojim zalubjenju wo nim wšelake wěcy roznošachu. Tola druhdy wotmołwješe, zo njeby słabym z joho mjelčenja pohoršk nastał.

Što sy ty, zo so bojiš smjertnoho človjeka? Dźensa je a jutře joho ani widźeć njeje. Boha so bój a zatrašenjow človjekow so njestrachuj. Što zamože něchtó ze słowami abo z ranjacymi rěčemi? Sebi skerje škodźi dyžli tebi, a wón njebudźe móc ćeknyć sudej Božomu, štóžkuli je. Ty měj Boha na wočomaj a njewadź so ze swarjatymi słowami. A njech so też přitomnje zda, zo ty podležiš a wohańbjenjo poćerpiš, kotrohož zasłužił njejsy; tohodla so njehněwaj a z njesćerpnosću swoju krónu njepomjeńšej, ale radšo k njebjesam ke mnje spohladuj, kotryž sym mócny, tebje wutorhnyć ze wšoho wohańbjenja a křiwdy a kóždomu wotrunać po joho skutkach.

37. staw.

Dyrbimy so čisće a dospołnje sebje wotrjec, zo bychmy dospěli swobodu wutroby.

Syno, wopušć sebje a namakaš mje. Stój tu bjez wuběranja a bjeze wšoho samsnoho wobsedźeństwa, a změješ stajnje dobytk. Přetož też wjetša hnada so tebi přida, tak bórzy kaž ty so mi přewostajiš a ničo wróćo njewozmješ.

Knježe, kelko króć mam so přepodać a w kotrych wěcach mam so wopušćić?

Přecy a w kóždej hodźinje, kaž w małym tak też we wulkim. Ničo njecham wuwzate měć, ale chcu tebje wuslečenoho nańć ze wšitkich wěcow. Kak hewak budźeš móc ty mój być a (kak budu móc twój być) ja twój, njebudźeš-li wot wšeje samsneje wole znutřkownje a zwonkownje wusbodźeny? Čim spěšnišo to sčiniš, ćim lěpje so změješ, a čim dospołnišo a wěrnišo, ćim bóle budźeš so mi spodobać a ćim wjacy nadobudźeš.

Někotři so mi přepodawaju, ale z někajkim wuwzaćom, woni so mjenujcy dospołnje Bohu njedowěrjeja a tohodla so prócuja sami wo sebje so postarać. Někotři też najprjedy wšitko wopruja, tola pozdźišo, ze spytowanjom dohnaći, so k swojomu wróćeja, a tohodla w póćiwosći ani z najmjeńša njepokročuja. Či njedospěja wěrneje swobody čisteje wutroby a hnady mojeje wjesołeje dowěrnosće, khiba zo so dospołnje sebje wotrjeknu a so prjedy mi kóždy dźeń wopruja. Bjez toho njewobstoji a njebudźe wobstawać wokřewjace zjednoćenjo ze mnu.

Jara husto sym tebi prajił a nětko to zasy praju: wopušć sebje, přepodaj so mi a budźeš wužiwać wulkoho znutřkownoho pokoja. Daj wšitko za wšitko; ničo njewuběraj, ničo wróćo njeżadaj; stój čisće a bjez wotlakowanja ke mnje, a změješ mje. Budźeš čisty we wutrobje a ćma njebudźe će pótłóčeć. Wo to so prócuj, wo to so modli, za tym żadaj, zo by so ty mohł ze wšitkoho swójstwa wuslec a zo by wuslekany mohł sćěhować wuslekanoho Jězusa, zo by ty mohł sebi wumrěć a mi wěčnje žiwy być. Potom přestanu wšě prózdne mylace wobrazy, njekničomne zatorhnjenja a też wšě zbytkne starosće. Potom też wopušći tebje njewoprawnjena bojosć a njeporjadna lubosć.

38. staw

Wo dobrym porjadu we zwonkownych wěcach a wo tym, zo mamy so wućěkać k Bohu we strachach.

Syno, wo to so pilnje prócuj, zo by ty na kóždym městnje a při kóždym zwonkownym skutku abo činjenju był znutřkownje swobodny a sebje samoho mócny, a zo bychu byłe wšitke wěcy pod tobu a zo ty njeby był pod nimi, zo by ty był knjez a wjednik swojich skutkow, nic służownik, nic kupjeny njewolnik (wotročk), ale wjele bóle swobodny a prawy Hebrej, kotryž ma docpěć podźěl a swobodu dźěći Božich. Či stoja wysoko nad přitomnymi wěcami a zhladuja za wěčnymi a pohladuja na zachodne wěcy z liwym a na njebjeske z prawym wóčkom. Tych časne wěcy tak njepřiwabjeja, zo bychu woni jim přiwisowali, ale wjele bóle woni sami je k sebi ćahnu, zo wone jim derje służa, tak kaž je to Bóh zrjadował a najwyšši stworićel postajił, kotryž njeje ničo njezrjadowane wostajił we swojej stwórbje.

Jeli ty nimo toho při kóždym podawku stojo njewostanješ při zwonkownym zdaću a na to, štož widźiš abo słyšiš, z wóčkom swojoho ćěła njehladaš, a jeli bórzy při kóždej należnosći z Mojzesom zastupiš do swjatoho stana, zo by so ty Boha wo radu prašał, dha budźeš nic zrědka wotmołwu Božu słyšeć a budźeš wróćo přikhadźeć rozwučeny wo mnohich přitomnych a přichodnych wěcach. Přecy mjenujcy bjerješe Mojzes wuček k swjatomu stanej k rozjasnjenju dwělow a prašenjow a pytaše pomoc w modlitwje, zo by přewinył strašnosće a złósće človjekow. Tak dyrbiš też ty wuček brać do potajnoho přebytka swojeje wutroby, zo by ty ćim należnišo prosył wo pomoc Božu. Tohodla dźě buchu Josuwa a Israelitojo, kaž čitamy, wot Gabaonitskich wobšudźeni, dokelž njeběchu so prjedy na hort Boži wo radu wobroćili (Jos. 9, 14), ale dokelž běchu so, přewjele wěrjo słódkim rěčam, falšnej (tajenej) pobožnosći dali zawjesć.

Swětowy rozhlad.

Sakska.

W sakskim sejmje kultusowy minister Fleisner zakonjowy naćisk wo **dźělenju cyrkwinskeje a šulskeje służby wučerjow ludowych šulow** rozłoži. Wjele wučerskich městnow je nětkole z cyrkwinskej służbu zwjazanych. Po němskej wustawje njesmě so wučer k tajkej służbje nuzować. Sakske krajne zakońske postajenja po tajkim němskej wustawje napřećo stoja. Hač runje němske knježerstwo hišće njeje prawidła za wulke rozestajenje mjez šulu a cyrkwju wudało, njeje sakske knježerstwo chcyło dale přihladować. Z cyrkwinskeje strony je so spytało, při přewzaću městnow wučerjow nuzować, zo bychu nabožnisku wučbu wudźělali. Tohodla je nuzne było, zakoń wudać, kotryž tule njepřezjenosć wotstroni.

K tomule wotmyslenomu wotdźělenju cyrkwineje a šulskeje służby wupraji so też naš zapósłanc, knjez Heßlein. Wón pokaza wosebje na to, zo zakonjowy naćisk přinjese wšelake škody za tych wučerjow, kotříž su dotal sobu cyrkwinu służbu wukonjeli, dokelž so po nim dokhody z tejele cyrkwineje służby do pensije wobličeć njesmědźa.

Dale rozwi knjez Heßlein, kajke strachi za katolskich ma § 2 tohole zakonja. § 2 mjenujcy sebi żada, zo ma wokrjesny šulski hamt cyrkwinomu wučerjej dowolić, hač a hdy smě so na šulskich dnjach při cyrkwinych służbach wobdźělić. Po němskostatnej wustawje ma so po přeću tych, kotriž maja prawo k wukubłanju, dźěćom možnosć poskićić, na Božich służbach so wobdźělić. Też w Sakskej su wosady, kotrež su skoro dospołnje hišće nabožne. Tam ani hinak možno njeje, hač zo so dźěćom na swjatych dnjach přileżnosć da, na Božich służbach so wobdźělić, a tak też wučerjam swoboda, zo při tychle Božich służbach sobu skutkuja. Wón so nadźija, zo so na tele pokiwy we wubjerku budźe dźiwać, hdyž ma so mjenujcy naćisk dale wuradźeć.

Z tohole naćiska je dowidźeć, wosebje też z naspomnjenjow, kotrež kultusowy minister Fleißner naćisk wuzamołwjejo činješe, zo wosebje też za wšelake cyrkwinske zarjado-

wanja na wsach su strachi. Hdyž mjenujcy ma so cyrkwinomu wučerjej zakazać, zo njesmě służbu we cyrkwi činić, hdyž ma šulu, njezměja něhdźežkuli na wšelakich swjedźenjach žaneje musiki w cyrkwi. Tu budźa so wosady potom wosebje na němskostatnu wustawu powołać dyrbjeć, zo bychu sebi ju zwěšćili.

Do Ruskeje

přecy hišće jasnje pohladać njemóžeš. Powěsće, kotrež so podawaja, so tak napřećewjeja, zo njemóžeš jasnoho rozsuda sebi sčinić. Po jenych na př. je we wšelakich wulkich městach najwjetša měšeńca, krawne wojowanjo a sowjetowe knježeŕstwo čisnjene. Po druhich je tam dospołny měr. Tola wěste je, zo w Ruskej přećiwo nětčišomu knježeŕstwu hrózbnje postawaja, jenož to so hišće derje prajić njehodźi, što su napřećiwnicy přećiwo bólšewikam dócpěli. Nětkle so zda, zo dr. Beneš, čěskosłowakski minister prawje dóstanje, hdyž je mjenujcy prajił: přećiwo sowjetowomu Ruskomu njesmě so wot wonka wojować, hewak so wón jenož skrući. Jomu ma so swoboda wostajić, potom bórzy sebje samoho zežerje. Tak je. Kaž dołho wot wonka njepřećeljo přećiwo Ruskej so měrjachu, stoješe cyła Ruska skoro přezjene hromadźe, Hdyž nětko tychle njepřećelow hižo njeje, ma Ruska khwile, ze sobu samej so zaběrać. A je zajimawe: Runje ći, mjenujcy namórnicy Kronstadtskoho přistawa, kotřiž su bólšewismej do knježeŕstwa dopomhali, nětko też prěni přećiwo njomu postanychu a najwjetše strachi joho dalewobstaću přinjesechu. Jich přikład je mjenujcy druhich sobu torhnył, a móhło-li so powěsćam bólšewikam njepřećelnym wěrić, su też wšitcy kozakojo, dónscy, kubanscy a też uralscy so zjednoćili, zo bychu bólšewiske nadknježstwo porazyli. Kak stej so ruskomu ludej woči wotewriłoj, je widźeć z wozjewjenja Kronstadtskich zběžkarjow. Pod titulom „Za čo wojujemy“ praja, zo su dźěłaćerjo a namórnicy revoluciju zbudźejcy so nadźijeli, zo sebi swobodu dobudu, tola su do wotročstwa padli, kotrež so z bjezpřikładnym zatrašenjom dźerži. Komunistojo su serp a hamor z bajonetom a jastwowymi lěsycami zaměnili a na žadanjo dźěłaćerjow a ratarjow z kulku a šibjeńcu wotmołwjeja. Komunistiska strona je so wo knježstwo prócowała, wudawajo, zo budźe dźěłaćeŕske a ratařske zajimy hajić. So knježeŕstwa zmocowawši je měniła, zo su wšě srědki dobre k tomu, zo by so knježeŕstwo w komunistiskej rucy zakhowało. Tola sćerpliwosć proletariata ma swoje mjezy. Smjerć, z kotrejž komunistojo hroža, wottrašuje ludźi mjenje, dyžli žiwjenjo pod bólšewiskej kwaklu. **Tři lěta bólšewiskich nasylnosćow su třistalětne potłóčenjo carisma do sćina stajiłe.**

Bołharski sejm nětkole wo zakonju přećiwo alkoholej wuradźuje. Jeli zo so zakoń w tej formje přiwozmje, kaž so namjetuje, budźe přikładny za druhi swět, kiž je so hač dotal podarmo z tymle wulkim socialnym złym bědźił. Po naćisku ma so w Sofiji přećiwoalkoholski kurs założić, kotryž dyrbja wšitcy wučerjo a gymnasialni profesorjo wopytać, zo móhli šulsku młodźinu wo škódnosći alkohola rozwučeć. To za wšě šule płaći, nižše a srjedźne, zjawne a privatne po cyłym kraju. W žanej wsy njesmě wjacy dyžli jena korčma na tysac wobydlerjow być, z wothłosowanjom wobydleŕstwa móža so korčmy też docyła zahnać. Swjate dny a njedźele dyrbja korčmy, w kotrychž so alkohol předawa, zawrjene być. Dźeń do swjatych dnjow a njedźelu dyrbja so w 5 hodźinach popołdnju zawrjeć. Młodźinje do 20 lět a wojakam je zakazane, do korčmy khodźić. Kupje a zrěčenja so njesmědźa w korčmach wobzamknyć. Wšón dołh za alkoholiske napoje z dnjom spadnje, hdyž zakoń płaćiwosće nabudźe. Dawki na alkohol a korčmy so dźesać króć powyša.

Pódla tutoho zakonja chce bołharski ministerstwowy předsyda Stambolijski hišće rjad druhich reformow zawjesć, wo kotrychž je na zjězdźe ratařskeje strony rěčał, a to wosebje: So mobilisaciski zakoń wudźěła, kotryž by w přichodźe nowej wójnje zadźěwał, z wuwzaćom wójny na wobaranjo. Na padušstwo, lichowařstwo, wopiłstwo, překřiwjenjo a njekazanstwo so puki zawjedu. Błudnica so założi za njepowučnych bólšewikow, anarchistow, lěnichow, wopiłcow a kurwy. Wšitcy wobydlerjo bjez zemje dyrbja telko zemje dóstać, kelkož je k zežiwjenju jich swójby trjeba. Kóždy wobsedźeŕ zemje dyrbi ju porjadnje wobdźěłać. Drjewjane radło ma so ze železnym přeměnić abo po móžnosći z motorowym pluhom.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Minjeny štwórtk dopołdnja bě we zwonkownej tachantskej šuli wotpušćenjo šulu wukhodźacych dźěći, něhdźe 68. Tónle swjedźeń doby přez to wosebitoho raza a spomnjenja hódneje ważnosće, zo so při nim sobu woswjeći 25lětny wučeŕski jubilej knjeza wučerja Šwopy, zdobom też 30lětny wučeŕski a 25lětny jubilej statnoho wučerja wyššoho wučerja a šulskoho zarjadowarja knjeza Wjeraba.

W mjenje tachantskich wučerjow a cyłeje šule wupraji knjez wyšši wučeŕ knjezej Šwopje zbožopřeća; jena holca přednjese też baseń, w kotrejž knjezej jubilarej wěnowaše słowa dźaka a přiwisnosće. Na to stołmaći wosadny knjez farař, farař Hejduška, zbožopřeća cyrkwinoho wubjerka, wuprajiwši jomu zdobom dźak za joho wosebitu swěru, z kotrejž je při njedźelskich šulskich Božich służbach zastarał zastojnstwo organisty.

Zbožopřeća knjezej wyššomu wučerjej Wjerabej přednjese knjez cyrkwiny wučeŕ Šołta, něhdy sam šuleŕ knjeza jubilara. Wón wuzběhny wosebje lubosć, z kotrejž je knjez wyšši wučeŕ Wjerab stajnje dźěłał za dźěći, z kotrejž je też stajnje jako dobry přikład za wosadu a předewšim šulske dźěći służił jako dobry katolik Bohu, a z kotrejž je też přecy wobkhadźował ze swojimi hamtskimi towaršemi. —

Też Posoł a towařstwo ss. Cyrilla a Methoda přeje při tejle składnosći knjezej wosławjencej wyššomu wučerjej Wjerabej wjele Božoho žohnowanja za wšu lubosć a dźěławosć, z kotrejž je wón za čas swojoho dołholětnoho skutkowanja w Budyšinje wěnował towařstwowej wěcy a Posołowym zaměram.

— W Budyšinje so 13. měrca popołdnju w jutowej tkajeŕni paleše. Wohnjowe wobory z Budyšina, ze Židowa a z Dobruše woheń

Radiubin: Kak je so stało, zo su we Łužicy wšitke winicy zahinyłe.

Legenda wo swj. Pětru.

(Pokrčaowanjo.)

Haj, wulki běše rozdźěl mjez prjedawšej a dźensišej korčmu, to běše na prěni wokomik widźeć: blida wšitke zasydane, hdźežkuli běše trochu ruma, stojachu susodźa abo dobri přećeljo hromadźe, bachtańca tu běše, zo skoro w žabjacym jězoru hórša być njemóžeše, a bórčenjo, kaž w pčólnym kołču, z časami wołanjo a wótre směchi, zo sebi swj. Pětr hnydom pomysli: „Tu wšitke žiły zaržuja. A hinak też w druhich hosćencach njebudźe, po jenym mózu na wšitke druhe sudźić.“ Lědma bě so swj. Pětr prawje dosydnył a trochu po jstwje rozhladał, postróži so nahle, zo zatřepota a kachlowa ławka so pikotajcy z nim sobu zatřase. „Na, na, dobry přećelo“, wurazy drje z ćicha ale khětro rozhorjeny, „wzmi sebi tola jazyk krućišo na wuzdu!“ Za susodnym blidom bě mjenujcy hósć runje kruće do swojeje bańki pohladał a nětko bańku zasy stajiwši prasny z pjasću wot blida a wurazy cyle wótře: „Čert naj naj, su to dobre krjepki!“ S. Pětr pak, hdyž běše zasy z knjezom nad swojimi stróželemi, bórbotaše sebi dale: „Hm, hm, hm, hm, to je mi tola trochu dźiwne wašnjo, luby přećelo, kotrež maš! Je-li to twoje stajne wašnjo, potom tebje nihdy njebych khwalić móhł! Mjeno złoho njedobroho takle na jazyk brać! A to po tym dobrym Božim daru! Hm, hm, hm! to je mi tola trochu sylna šćipka!“

Mjez tym zo so swj. Pětr takle sam zabawješe, přimaše so za druhim blidom hósć swojeje połneje škleńčaneje bańki, a s. Pětr wobroći zwědawje swojej woči k njomu. „Ty maš tajke dušne, měrne wobličo“, posudźi wo nim, „ty so zawěsće tak njepěknje njepřehladaš, kaž twój njedaloki susod.“ Hósć pak pozběhnywši bańku dźeržeše swoje wino na swětło a z cyłym wobličom so na nje přećelnje wusmja; to težto běše bjez dźiwa, dokelž wino směješe dźě so tak rjane złote a błyšćate na njoho, zo drje by hobrska móc k tomu słušała so njelepić dać. Hósć drje chcyše też swojomu nosej dobry podźěl na winje popřeć: wobdźiwawši wino wjedźeše bańku k nosej a srěbaše sylnje čuchajo wón do so a zabórča pódla: „Mhmmhm! Saprliška je to wosobna wón, kaž bychu so wónje balzama, fijałki, babyduški, kalmusa a wutrobnoho korjenja do jeneje zjednoćiłe.“ Potom wšak njemóžeše so chcyjawa wjacy dlěje sćerpjeć a hósć nastajiwši bańku piješe. Swjatomu Pětrej, kiž wóčka wot njoho njewotkhili, přińdźe nimowólnje na mysle: „Na, na, dobry přećelo, nó so tola hnydom njepodnuŕ do teje bańki!“ Te wino pak běše bjez dwěla nimo měry słódne, dokelž tomu hosćej, hdyž hišće piješe, wokrasni so cyłe wobličo, kaž by, ja njewěm kajku dobrotu wužiwał, a napiwši so staji bańku a wodychny sebi z cyłej wutrobu, kaž by so jomu lute dobre spodobanjo ze wšej mocu do zjawnosće dobywało: „Ha-a-a!“ a cyłe wobličo so jomu přecy hišće směješe. A zdobom też wón rozhorjeny z pjasću wot blida dyri a zawoła: „Čert naj naj! su to tola dobre krjepki!“ — „Na, na, na, na!“ zabórča na to s. Pětr wustróžany a wobhladowaše so starosćiwje wokoło so, haj, hač do sameje hele hač njeby so něhdźe skhować móhł, hdźež by tohole wohidnoho mjenawjacy njesłyšał. „Luby přećelo, daj sebi tola radźić a kedźbuj na swoje mysle a na swój jazyk! To tola docyła hódnoho wašnja njeje z tajkimile zwukami so zjawnje słyšeć dawać. Njehrjeba dha će to ani swědomjo, zo maš dobrotu přistojnje a dźakownje wužiwać? Ja tola skoro wjacy njewěm, što mam sebi wo was myslić, hdyž sym hač dotal wo was tak derje měnił!“ Dale rozpominać njeběše pak jomu možno, dokelž hižo jimaše druhe blido joho kedźbliwosć. Tam hibaštaj so z khětrym ropotom hosćej kóždy runje čerstwu bańku dóstawši. Kaž swj. Pětr hnydom spózna, taj sebi z wulkej horliwosću z najčerstwišej kwětku připiwaštaj: „Susodźe, ja će widźu!“ rjekny

bórzy zhašachu. Škoda na twarjenjach njeje nastała. Kak je woheń nastał, njeje hišće wuslědźene, najskerje je ze škričkami nastał. — Druhi woheń bě 14. měrca rano w 2 hodźinomaj při znutřkownych bohatych wrotach. Też tu wohnjowa wobora woheń zhaša a škodu wotwobroći. Kak je tutón woheń nastał, njeje hišće wujasnjene.

Z Budyšina. Na 6. měrca t. l. wotmětej hłownej zhromadźiznje našoho wustawa bu wobzamknjene, sćěhowace pjenjezy wěnować:

Čitancy	hr.	2.000.—
Domowinje	„	1.000.—
Zwjazkej serb. studentstwa .	„	500.—
Dźiwadłowomu fond. serb. stud.	„	400.—
Delnjo-łužiskomu spěwniku .	„	500.—
Towarstwu ss. Cyrilla a Methoda	„	300.—
Evang. knihowomu towarstwu	„	300.—

Serbska ludowa banka.—Wendische Volksbank.

Z Bělšec. Tu zemrě njedźelu 13. měrca knjez kubleŕ Jurij Rězak po dołhej khorosći. Njebohčički bě šěroko a daloko znaty, powšitkownje česćeny a lubowany. Jara zrudźeni stoja při joho marach mandźelska, dźěći a přiwuzni; ale też jara mnozy sobuwjesnjenjo, wosebje pak też wšitcy derjezmysleni Serbja maja wšu přičinu, wo njoho žarować. Njebo Rězak bě nazhonity ratař, kiž bě blizkim a dalšim susodam husto k radźe. Wón so na našim zjawnym žiwjenju ze rtom a z pjerom pilnje wobdźěleše. Serbske časopisy su wjacy hač jedyn wustojny dopis a nastawk z joho wobrotnoho pjera přinjesłe. Jara zajimałe powědańčko z nazhonjenja je hišće do protyki „Krajan“ na lětuše lěto 1921 spisał. Runje sym je přečitał, z rědka hdy sym lěpšu serbsćinu našoł. Też wěc sama je cyle prěnjotnje zestajana, dowolimy sej ju po jutrach też w „Serbskich Nowinach“ podać. To je woprawdźe mištrski kruch, kiž z nowa wobswědča staru wěrnosć: „Do ruki, kotraž kosu wodźi, so też serbske pjero hodźi.“ Kelko talenta w našim ludu dřěma, jeno trochu zbudźić je trjeba, potom změjemy dosć wustojnych spisowaćelow, też rěčnikow a — kedźbnych čitarjow a posłucharjow. Našomu lubomu sobukrajanej, swěrnomu Serbej pak, kiž je w tak rjanych lětach nětko wot nas do rjeńšeje domizny wotešoł, přejemy Boži měr a wěčne myto za wšu swěrnu lubosć, z kotrejž je hač do poslednjoho dychnjena spěchował zbožo swójbnych, sobuwjesnjenjow a swojoho ludu. Joho wopomnjeće wostanje nam přeco česćomne a drohe. J. L.

Z Radworja. (Jubilej.) Naš wjesnjan, k. šulski direktor dr. Jan Grólmus, rodźeny z Radworja, swjećeše njedawno dźeń, na kotrymž před 50 lětami do wučerskoho zastojnstwa zastupi. Wón skutkowaše najprjedy na wučerskim seminaru w Budyšinje. Tehdom běše dołhi čas z předsydu tamnišoho towarstwa serbskeje „Bjesady“. Wosebitych zasłužbow doby sebi też při zarjadowanju serbskich spěwanskich swjedźenjow. Z Budyšina přesydli so za šulskoho direktora do Lipska. W tutych lětach natwari sebi na zahrodźe swojoho nanowskoho „Mrózec“ kubła vilu (hrodźik), hdźež prjedy na prózdninach přebywaše a nětko też swój wumjeńk wužiwa.

Joho dźowcy, kotrejž stej w Lipsku wotrostłoj, rěčitej tohodla tola běžnje serbski, na čimž by sebi někotražkuli Němcowata Serbska swójba při wukubłanju swojich dźěći mohła dobry přikład brać. — Přejemy knjezej jubilarej dołhi a wjesoły wječor žiwjenja.

Serbska ludowa banka.

Rjany přichod lubi wuwići „Serbskeje ludoweje banki“, kiž zańdźenu njedźelu 13. 3. w Serbskim Domje swoju hłownu zhromadźiznu wotmě. Kóždy započatk je ćežki. Při kóždym nowym předewzaću su stajnje prěnje lěta najwobužniše. To je naša banka też začuć dyrbjała. Njedźiwajcy wšoho toho rozprawa prěnjoho wobkhodnoho lěta radostnje kóždoho Serba přesłapi. Na rucy mócnych słowjanskich swětowych bankow a pod nazhonitym a wustojnym wodźenjom stoji naša „Serbska ludowa banka“ nětko na samsnych swojich čerstwych serbskich nohach we wulkim šěrokim swěće wobkhoda a wikowanja. Wšě wulke swětowe banki šeki a druhe přepokazanki našeje banki přijimaja. Naša banka je kaž lipa. Z kóždym dnjom ćěri hłubšo swoje korjenja do dobreje serbskeje role, to rěka do hospodarskoho žiwjenja serbskoho ludu. Swoje hałozy šěri daloko přez mjezy serbskoho kraja. Z lětneje rozprawy móže so kóždy předswědčić, so je naša banka za krótke 15 měsacow swojoho wobstaća nimale 38 milijonow předźěłała. Čisty dobytk wučinja nimale 60 tysac hriwnow. Z njoho twarja so sylne zakłady. Rjany pjenjez swojoho dobytka je banka spomožnym skutkam wěnowała. (Hlej z Budyšina.)

Dowěra serbskoho ludu do swojeje banki wšědnje rosće. Serbscy lutowarjo a naše wjesne raifeisenki w hladajcy přiběracym wobsahu na našu banku swoje zbytkne pjenjezy noša. Dowěra do Serbskeje banki z połnym prawom rosće, dokelž banka stoji na woprawdźe sornowcowym podłožku. Zady našeje banki steja sotrowske banki ze sta milijonskim kapitalom.

Serbskomu ludej je na našej bancy přećelne posłuženjo a sprawna rada wěsta. Za swoje pjenjezy dostanjeće na wjacyměsačne wupowjedźenje 4,4% danje, tak zo ma kóždy lutowař też při kapitalwunošnym dawku (Kapitalertragssteuer) 4 wot sta čisteje danje. Kóždy Serb może so na našej bancy wobdźělić z tym, zo něšto podźělow abo akcijow sebi kupi. Runje nětko-le je prawy wokomik za tajke wobdźělenjo. Serbska banka z dowolnosću ministerstwa swój kapital wot 300000 na 1 milijon a 200000 hr. powyši. Hižom we prěnim lěće swojoho wobstaća je naša banka kóždu akciju ze 7% zadanić mohła. Za rentnarjow abo tajkich, kiž su wot danje žiwi, je tajka poměrnje wysoka dividenda abo dań rjana připomoc we tymle drohim času. Smy hižo na to pokazali, zo zepjera na mócne sotrowske swětowe banki je za wěstosć abo zechernosć Serbskeje ludoweje banki ze železnym rukowanjom, tak zo może dźensa kóždy Serb so z połnym dowěrjenjom na našej bancy wobdźělić. Hižo połojca nowych akcijow je podpisana. Sbytkne khowaju so jenož za Serbow. Do cuzych rukow naša banka přińć njesmě a njebudźe.

Zańdźenu njedźelu wuzwoli so też nowe dohladowarstwo a nětko na štyri lěta. Do njoho słušeja ćile knježa: farař Dobrucki, kantor a wyšši wučeŕ Hila-Khrósćanski, kubleŕ Wróbl-Čornečanski, překupc Bart, kantor Łódni-Bukečanski, kantor a wyšši wučeŕ Symank-Bačoński, překupc a wulkotwornik Severin-Drježdźanski, młynowy wobsedźeŕ Voigt-Wjerbnjanski w Błótach a sedłarski mištr Panwitz-Khoćebuzski. Na kóncu zhromadźizny wupraji k. Bart knjezej direktorej dr. Pose-

---

prěni. — „Ja će słyšu, přećelo“, wotmołwi druhi. A woběmaj so wobličo z radosću a žadosću horješe. „Na strowjo!“ — „Na strowjo“ dodawaštaj sebi hišće a zaklinkawši z bańkomaj piještaj. S. Pětrej, hdyž jimaj skradźu přihladowaše, přiskoči nimowólnje ta mysl: „Na, na, wój dźě so mi zdataj, kaž byštaj so hnydom klakać chcyłoj do swojeje bańki! To wino je bjez dwěla přeze wšu měru dobre, hdyž z tajkej mocu wabi, kaž je widźeć.“ Hosćej napiwši so hódnje kóždy ze swojeje bańki pokazowaštaj sebi na to, kajki šwarny připitk staj sobi jedyn druhomu za lubo ważiłoj, z dobom pak wodychnyštaj z nimo měry wulkim wokřewjenjom. A też wonaj, kaž z jenej pjasću, prasnystaj z lutym wjeselom wo blido a zawołaštaj z jenym hłosom: „Čert najnaj! je to tola nimo měry słódna brěčka!“ — „Swój živy dźeń njejsym hišće tajku kapku woptał!“ přispomni jedyn. — „Ně, sam kral Gambrinus, ja so boju, tajkoho wina nima!“ na to druhi. S. Pětr pak wbohi znowa ze stróželemi zatřepota a kachlowa ławka zapikota z nim, kaž by so łamać chcyła. „Ale dobri ludźo, je dha was strózwy rozom wopušćił, zo takle swój jazyk cyle zanjechujeće? To mi tola njemějće za złe, zo was wjacy njekhwalu! Tajkele njedušne mjeno, kaž by to mjeno wašoho dobroho wuja było! Ach, wujuje wšak so zły njedobry rady, hdźež jeno so někak hodźi, a rěči jara lesnje, tola pod jazykom ma lute jebanstwo a za khribjetom samu přeradu. A štóžkuli jeno sebi z nim zapara, je stajnje přeradźeny. Dajće sebi tola k dobromu radźić! Ja toho wuja lěpje znaju: wón je rubježnik wot spočatka. Haj, ja joho znaju!“ A swj. Pětr dopominaše so hnydom na zańdźene časy na swoje něhduše puće po Serbach. Tehdom bě so też něhdy ze złym njepřećelom zetkał. Pytał wšak wón joho towarstwa njeje ani też požadał, ale hdyž pokojnje přez pola dźěše, přidruži so jomu zły njedobry, kiž dźě so stajnje na šiju wěša, kaž zła drapa, prajo, kaž dobry přećel: „Što měniš, swj. Pětrje? Pójdźemoj hromadźe? Po dwěmaj je też dalši puć lóžši a khwila so spěšnišo minje.“ Ducy přez pola nadeńdźeštaj rjany zahon čerwjenoho kału. Kak so z wulkimi, twjerdymi hłowčkami wšón hordźeše. A čert z hłosom zajuska: „Hlej, Pětrje, kajke zbožo hnydom hromadźe mamoj. Štož smój nadešłoj, je tola namaj. Budźemoj so dźělić. Radź, Pětrje, kak bychmoj so najsprawnišo dźěliłoj.“ Swj. Pětr wšak znaješe toho rubježnika a wědźeše, njedźělu-li so z nim, wotnjese sebi wón tola wšitkón kał sam a wbohi burik, traš běndy khudźina, kiž je sebi jón z wulkej nadźiju sadźał, budźe zjebany. Wón chcyše jomu rjany kał wukhować, a rjekny tohodla: „Dobre, ja sym sobu. Tuž dźělmoj so. Ja bjeru zwjeršnu połojcu a ty spódnju.“ A s. Pětr bjerješe wšitke hłowčki a čertej wostachu korjenje a hłuby. Hdyž pak čert dopózna, kak je so zjebał, zakřipi ze zubami a zazeli ze złobami, zo so zemja ze strachom pukaše. „Čakaj, čakaj, ty 'žno mje wjacy njezjebaš!“ — S. Pětr pak měnješe: „Njecham so nětkle ducy po puću komdźić, wostaju swoje hłowčki tu khwilu tu na polu, dóniž so njewróću.“ — A też čert njechaše so ze swojim čaprom dale ćahać. Tuž wobkhowa burik swój rjany kał a wšitke žohnowanjo swojeje prócy. Hdyž potom swj. Pětr a čert dale dźěštaj, nadeńdźeštaj zahon rjanych nepli. „Hlej, Pětrje, mamoj zbožo na zbožo! To je z toho, zo ze mnu dźeš. Neple su po wšěch prawiznach namaj. Ale nětko budu ja prěni. Ja bjeru zwjeršnu połojcu a ty bjerješ spódnju.“ — „Dobre“, wotmołwi s. Pětr, „ja sym spokojom: bjeŕ sebi zwjeršnu, mi je skónčnje spódnja też hódź.“ — Tak žněješe sebi čert zeskhnjene zelišćo z jědojtymi bomblkami. Swjatomu Pětrej pak dóstachu so słódne neple. „Nětkle nimam khwile neple zběrać: njech we měrje w zemje dočakaja, dóniž zasy njepřińdu!“ — Tak wosta burikej cyły zahon nepli, a čert zelišćo wotžnjawši bě jomu wjele prócy zalutował. Pozdźe a cyle podarmo złobješe so čert, zo je so zasy zjebał. Po dalšim puću zastupištaj do zelenoho

delej jako bankowomu wjednikej za joho woporniwu dźěławosć najwutrobniši dźak cyłoho serbskoho luda, joho prošo serbskomu hospodarstwu dale zakhować swoju wustojnosć, nazhonitosć a wubjerne přikładne zarjadowanjo, kiž počina banku wuznamjenić. Joho dźak płaćeše wšěm zastojnikam a přistajenym banki, kiž móhł rjec wo dnjo a w nocy w njej dźěłaju. Kročmy w Božim mjenje do druhoho wobkhodnoho lěta. . . . ki.

Wo zemju.

„Zemju; zemju! chcemi měć. Dajće nam rolu, za kotruž smy wojowali a krawili, za kotruž je telko z nas swoje žiwjenjo dało. Pokažće, zo mamy tu woprawdźe domiznu!“

Takle wołachu a wołaja nětkle wojacy po swětowej wójnje a wšě politiske strony drje z małymi wuwzaćemi jim też lubjachu zemju. Samón Hindenburg swojim wojakam wozjewjeć da: „. . . Tym, kotřiž na wójnje so wobdźělichu a hač do swojoho wutpušćenja swoju winowatosć dopjelnichu, chce Němska tak khětře hač móžno domiznu wutworić.“

Na tunjej zemi z tunimi statnymi pjenjezami nakupjene dóstanu ratarjo, zahrodnicy a wjesni rjemjeslnicy statysacow ležomnosćow, měšćanscy dźěłaćerjo, přistajeni zastojnicy a druhim powołanjam přisłušacy pak kněže ze zahrodkami; jenož za to wudaty pjenjez změja z lohka zadanić.“ A podobnje lubješe lěta 1918 Bauer, statny sekretar kejžorstwowoho dźěłaćerskoho hamta.

Takle podobnje su wołali pak też hižo w starych časach. Žadosć za zemju bě herbstwo wšěch ludow też hižo prjedawšich časow. Kóždy mjenujcy chcyše a chce so „na swojim“ žiwić.

Z wotkel pak zemju brać?

Njewuprajnje wulka je zemja a ma ruma a zeživjenja za wšěch. Ale kelko ju wobsedźa? Poměrnje mało tych je, a druzy móža na „cuzym“ dźěłać. Dokelž pak ći jeni wot „swojoho“ dać nochcychu, druzy pak też zemju za so požadachu, běchu mohł rjec stajnje wojowanja mjez ludźimi wo nju.

W poslednich čisłach lětnika 1918 a prěnich lětnika 1919 přinjesechmy pod napismom „Wo zemju a prawo“ a „Gaius Grachus“ nastawki, w kotrychž tele wojowanjo pola starych Romjanow wopisachmy. Z nich bě wosebje też widźeć, z kajkimi intrigami wulcyležomnosćerjo dźěłachu, zo bychu swoje njesměrne wobsedźeństwa a přez nju skrućenu socialnu móc sebi wobkhowali.

Podobne wojowanja ma nětkle też Němska, a kak horco też we Serbach za zemju žadaju, pokaza minjenu njedźelu

zhromadźizna zemježadaćelow w Radworju.

Wjacy hač 500 wopytowarjow tam bě, dźěłaćerjow a małych ratarjow z daloka a blizka. Knježeństwa a wyšnosće běchu zastupjene. Z hospodarskoho ministerstwa běštaj tajny radźićel dr. Salla a hišće jedyn druhi decernent, dale dr. Behrman z krajnoho zasydlenskoho družstwa přitomnaj. Budyšski hamtski hejtman Hempel a joho sekretar Schmidt. Bórzy po třoch hodźinach knjez Pjetaš-Delan hobrsku zhromadźiznu wotewri a w 1½ hodźinskej rozprawje zasydlenske prašenjo rozłoži. Skoro ze wšěch gmejnow, w kotrychž su ryćerkubła, su so póslałe žadanja na zasydleńske družstwo wo přidźělenjo polow. Přez dwě lěće su so dźěłaćerjo a mali ratarjo wo to prócowali, ale hač dotal njeje so skoro ničo docpiło. W lěće 1919, na dnju 11. augusta je dźěn so statny zasydleński zakoń wudał, tola tón jenož na papjerje stoji. W Drježdźanach je so krajne zasydleńske družstwo założiło. Zastojnika pak, kiž měješe někak zrozemjenjo za žadanjo małych ratarjow, mjenujcy dr. Stockhausena, su wukusali. Joho naslědnik Böttcher je měł za małych ratarjow jenož wotpokazace słowa. We wjesnych termijach, kotrež su so tu a tam wotměłe, su byli ryćerkubleŕscy najeńcy, jich rentmištrjo abo inspektorjo tak mjenowani wěcywustojni, kiž su so stajnje k škodźe zasydlenja wuprajili. Mali ratarjo a žadaćeljo za zasydlenjom nimaja nihdźe žanoho zastupjerja abo wěcywustojnoho. Knjeza Pjetaša-Delana jako krajnoho dowěrnika su dali policajscy přesćěhać. Też w krajpodawacym zwjazku sedźa jenož ryćerkublerjo. Ći so dźensa mócniši, hač hdy prjedy čuja, prócowanjam małoho wjesnoho luda so jenož směja. Wjesnjanow, widźacych so zjebanych w swojich nadźijach a jim swjatočnje datych slubjenjach, je njewurjekliwa njemdrosć zajała. **Skoro so zda, zo je to čista wěrnosć, štož cyły swět němskomu knježeństwu poroku je, zo so swojich slubjenjow njedźerži a swoje podpisma łama.** Njemdrosć wjesnoho luda hladajcy přiběra. Knjez Pjetaš-Delan nochce dlěje zamołwitosć za to njesć, zo skónčnje k njepřemyslenym nasylnosćam přećiwo ryćerkublerjam a knježim dworam dóńdźe. Tohodla je wón tule zhromadźiznu powołał, zo by so kóždy wuprajić móhł a knježeństwo so samo přeswědčiło, kak wěcy na wsach leža. Rozprawa knjeza rěčnika so často z hrimotacym přihłosowanjom a rozhorjenym přiwołanjom přetorhny. Zastupjeŕ krajnoho zasydleńskoho družstwa praji, zo je hakle poł lěta w zastojnstwje a je spóznał, zo wšudźom klaca. Wón je nětko dźěło decentralisował a přewjedźenjo zasydlenja maja nětko hamtske hejtmanstwa w rucy. Zastupjeŕ hospodarskoho ministerstwa tajny radźićel dr. Salla prócowaše so wo změrowanju rěčeć a namjetowaše přećelske jednanja z ryćerkublerjemi. Jomu pak so znapřećiwi, zo su so wjesnjenjo po tym puću podarmo prócowali, też **ležomnosće wotnajeć njechamy ale kupić. Wotnajate pola bychu nam za krótke lěta zasy zebrali.** Přećiwo joho wuwjedowanjam nasta husćišo hóršenjo.

Knjez wučeŕ Słodeńk přinjese postrowy knjeza zapósłanca Heßleina, kiž wobžaruje, zo přińć njemóže. Přepozdźe bu přeprošeny a je za tu njedźelu hižo druhdźe slubił. Zastupjeŕ zasydleńskoho družstwa za wojakow rěčeše za prócowanja swojoho družstwa a wuzběhny, byrnjež bě druhich politiskich nahladow, zo je knjez zapósłanc Heßlein z křesćanskeje ludoweje strony swěrny, horliwy a sprawny zakitaŕ zasydleńskich prócowanjow. Tole zjawne wuznaćo skutkowaše widomnje na zhromadźiznu. Knjez Bart-Brězynčanski rozłoži, kak hižom dlěje hač 20 lět so za pozběhnjenjo małoho ratarstwa prócuje. Při tym je spóznał, kak maja ryćerkublerjo za zjawnosć rjane słowa, tola zady wokoło wšěm postup překaža. **Starych knježićerjow su za nós wodźili a dźensnišim knježerjam pěsk do wočow mjetaja.** Ležomnosće wjesnjenjo wot nich žanych njedóstanu, ně, ale ći na zakładźe předkupnoho prawa dźensa bóle hač hdy prjedy małe ležomnosće pokupuja. Dźensa, hdyž wobydlenjow njeje, potorhuja wobydleŕske twarjenja. Łuki přewobroćeja dźensa hišće z dowolnosću wyšnosćow do hatow. Haty wjacy wunjesu. Karpy přińdu pak jenož na blido tych, kiž pjenjez za tym maja, mjez tym zo w městach tysacy dźěći hinu, dokelž mloka njedóstanu. Mloka pak njeje, dokelž přez tajke skutki ryćerkublerjow skótneje picy njeje. Zmylk je, zo so lěsy a hole njesměđźa za zasydlenjo wužić. Ryćerkublerjo su tysacy hektarow něhdy płódnych burskich polow wobsadźeli. Dźensa, hdyž nimamy žita dosć, dyrbjałe tele hona so znowa do žitnosćow přetwarić. Knježeństwo dźensa praji, zo dyrbimy sćerpliwosć měć, wone hižo wšo činić budźe; tola my chcyli jenož wědźeć, kak spěšnje by doprědka šło, hdy by so wo někajki zakoń k lěpšomu knježich dworow jednało. Sćerpliwosć wjesnoho luda ma kónc. Wša zamołwitosć, jeli k nasylnosćam dóńdźe, na skomdu knježeństwa pada. Howrjace připóznaćo słowa tohole rěčnika často přetorhny, wosebje po tym, zo bě skónčił, jewi so šumjaca manifestacija, zo je wšěm z wutroby rěčał.

Knjez Šiman-Komorowski wuzběhny, kak je Rakečanski knježi dwór najpłódniše burske pola do hatow přetworił. Tele haty su zawinowałe, zo susodne burske ležomnosće su nětko mokre, kisaja a mjenje płodow dawaja. Też tute burske ležomnosće wjesnjenjo wróćo žadaja. Jeli budźe so knježeństwo komdźić, njedostatkam wotpomhać, budźa wjesnjenjo sebi sami pomhać a hatne haćenja přeryja.

---

haja a namakaštaj ducy wulku rohowu trubu, kotruž bě najskerje nócny stražnik jara njerady zhubił. Štó dha też najmjeńšeje maličkosće rady zhubi, wosebje hdyž ju wšědnje nuznje trjeba. „Hlej, Pětrje, tajkale rjana wulka truba! Njechaš ju měć? Ale što dha by ty z trubu? Tola wšitko, štož je prawda“, praješe čert. „Budźemoj wo nju na přemoh trubić. Kotryž najsylnišo zatrubi, dóstanje trubu.“ Wón wšak so nadźiješe, zo wěsće dobudźe. Jomu też to so truba nimo měry lubješe. Na sudny dźeń by z njej jara rjenje wšitkich swojich towaršow w hromadu trubić a skomandować móhł. S. Pětr přihłosowaše jomu: „Mi cyle prawje. Trub ty prěni!“

A čert nastajiwši trubu zatrubi, zo zemja ze stróželemi ržeše a wšitke štomy daloko a šěroko třepotachu hač do samych wjerškow. Swj. Pětr pak zleća ze strachom a ze sylnym wětřikom, kotryž z truby dźěše, na zdalenu wjerbu. — „Hdźe dha tola sy, Pětrje?“ wołaše čert za nim slědźo. „Praj mi, hdźe sy tola wostał?“

„Tule na wjerbje sym“, wotmołwi swj. Pětr.

„Ale človječe, što dha tam na wjerbje?“

„Nó, witki rězami. Přetož hdyž budu ja trubić, dyrbju najprjedy trubu z witkami wobwjazać, hewak so mi puknje.“

„Tak sylnje móžeš ty trubić?“ stróži so čert a hižo do časa so podawajo přispomni: „Tak sy ty dobył. Mojedla pukń so z trubu, rodźiš-li!“ A ze złobami so dušo ćekny; nětko njerodźeše wjacy ze swjatym Pětrom dale hromadźe hić. Po nim pak smjerdźeše lěs daloko a šěroko za wohidnym kurom. Swj. Pětrej wšak so po nim nihdy njestyskaše. W bližšej wsy dopraša so swj. Pětr też za nócnym stražnikom, kiž hižo pře zhubjenu trubu jara škodowaše a wulěkowa joho trubu wróćiwši so ze wšeje struchłosće. Najebać swoje struchłe mysle, kotrež běchu joho zajeli pře to wohidne mjeno — přecy zasy bě je do zańdźenych časow so dopominajo ze stróželemi z mnohich stronow zasłyšał — chcyše so swjatomu Pětrej smjeć, kak je so čert sam sebje stajnje wobšudźał. „Haj, strowo jomu“, rjekny sebi, „tomu zawjednomu, zjebanomu duchej! Hdy by jeno so jomu wšudźom a přecy tak zehrało. Ale bohužel mnozy človjekojo su tak njerozomni a njehladaja a njepasu so joho! A tule mjez tymi hewak tak dušnymi ludźimi, ja boju so, ja so boju, dobudźe sebi wón skónčnje też wjacy swojoho njezbožownoho wliwa. Kak chce to hinak być, hdyž sebi joho wołaja! Podaš-li jomu małušk, hrabnje za cyłu ruku ze wšěmi pazorami, a joho pazory su wótre a sylne.“

(Pokračowanjo.)

Tola čas bě pře spěšnje postupił. Přija so hišće jenohłósnje resolucija, w kotrejž so protestuje přećiwo dotalnomu komdźenju we přewjedźenju zasydlenskoho zakonja, a žada zo by so nětko přidźělenjo ležomnosćow bjez komdźenja přewjedło.

Na to započa so druhi dźěl jednanjow. Wšě wjesne wubjerki za zasydlenjo zjednoćichu so do zwjazka, kotryž ma so sudniscy zapisać dać. W prěnim lěće budże so wot kóždoho žadaćela 6 hr. přinoška žadać, pozdźišo po potrěbnosći. Do předsydstwa wuzwolichu so kk. Delan-Petasch a Jakub Hicka z Radworja a Bart-Brězynčanski. Do wubjerka: Za Kamjenske hamtske hejtmanstwo k. Kłósk-Worklečanski, za Budyšske hamtske hejtmanstwo kk. Dwórnik (Hofmann) Rakęčanski, Bartusch-Rakojdźanski a Hajna (młódši) Splóščanski. Wšitcy přitomni zastojnstwa přijachu.

Za Lubijske hamtske hejtmanstwo postaji zwołajomna zhromadźizna we Wósporku dowěrnikow.

Wšelćizny.

Bólšewismus a křesćanstwo.

Z Rigi so wozjewja: Sowjetowe knježeństwo je wobzamkło, zo maja też wšitcy orthodoxni a katolscy duchowni, evangelscy pastorojo a židowscy rabinojo, też wšitcy mniša a kajkežkuli druhe duchowne wosoby winowatosć k powšitkownomu dźěłu. (Přisp. red.: W Ruskej je zakoń, zo ma kóždy pod dohladom stata wěste dźěło wukonjeć. Dušepastyrstwo za tajke nimaja. Podobnje tola jenož nakładuje w Bołhańskej zakoń kóždomu a kóždej, zo ma wěste lěta za stat dźěłać, kaž prjedy we wójsku służić. Duchownstwo pak přez to njeje we wukonjenju duchownskich dźěłow zaraćene.) Duchowni smědźa pak tule swoju winowatosć k powšitkownomu dźěłu jenož wukonjeć we wokrjesnych sowjetowych zarjadowanjach, nic pak gmejnskich. Při tymle dźěle ma duchowny civilnu drastu nosyć. Dźěła, kotrež wukubłanjo ludu nastupaja, dale dohladnistwa při kajkichžkuli dźěłach a wothladanjach a zastaranjach ludu duchowni wukonjeć njesmědźa.

Je widźeć, zo ma so tak duchownym možnosć wzać, někak dušepastyrscy dźěłać. Ludej ma so potajkim też přileżnosć wzać, někak swoju wěru wukonjeć, při čimž je duchownoho trěbne. Bólšewismus je tak hač na smjerć wšomu křesćanstwu njepřećelny.

Lenin wo hospodarskim rozpadźe bolševikskeje Ruskeje.

Lenin je w Moskwje rěč měł, w kotrejž je prajił, zo je powšitkowne hospodarske hubjenstwo přewjedźenju kommunistiskeje ideje zadźěwało. Zběžkowe hibanjo je so rozšěrić móhło, dokelž je knježeństwo nuzowane było, ratarjam žito a skót zebrać. Lenin zjawnje wuznawa, zo je so ruski wojak pod bolševiskim knježstwom rubježnik sčinił. **Bjez pomocy Europy njemóže so Ruska zhrabać.**

Přisłowa.

Běda njech človjeka zadusy, kiž bědu za druhich cydźi.

Běłe prjedy wočorni, hač so čorne zběli.

Bjez prócy a potu bróžeń prózdna wostanje.

Cyrkwinske powěsće.

Ralbicy.

Křćeni: Hańža, Mikł. Rjelki, žiwn. w Šunowje, dź. — Mikławš, Mikł. Henča, žiwn. w Konjecach, s. — Pawoł, Mikł Hejduški, žiwn. w Konjecach, s. — Beno Alfred, Jak. Buše, dźěłaćerja we Łazku, s. — Aloysius Jurij, Mikł. Hajny, wučerja w Konjecach, s. — Jurij Bernhard, Jana Frencla, khěžkarja w Sernjanach, s. — Jurij Bernhard, Pětra Čornaka, młynka w Konjecach, s.

Zemrěći: Mikławš, s. Hańže Mikławškec ze Šunowa, 23 dn. — Jakub Bryl, wuměnkaŕ w Šunowje, 75 l. 1 m. 20 dn.

Za nowu cyrkej we Wotrowje:

Přez k. kapł. Cyža: N-y z N. W. z próstwu: Najswj. Wutroba Jězusowa, smil so nad nami! 20 hr. Jakub Eiselt z Lejna 100 hr. Jakub Leider z Kozarc 100 hr. N-a z Hórkow z próstwu: Słódka Wutroba Jězusowa, budź mój wućek! 20 hr. Přez k. fararja Delana: Jakub Čemjera z Pozdec 100 hr.

Zapłać Bóh wšěm dobroćerjam!

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a za poroženjo Posoła: Michał Delan z Wětenčy 10 hr.

Z Wotrowa. Towarstwo młodźencow we Wotrowskej wosadźe dopłaći dołh za pomnik we wójnje padnjenych wojakow tuteje wosady 428 hr. 25 pj. Wupraja so jim wutrobnje: „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Wupředawanjo meblow!

21., 22. a 23. měrca

so, tak dołho hač skład dosaha, w mojich twórninych salach **spanske jstwy,** kuchnje, **bufety,** pisanske blida, **kamory,** vertika, **komody,** myjace blida, **nócne kamorki,** łoža, **blida,** stólcy, **patentne matracy** z najlěpšimi połožkami, **sofy,** šeslonki a wobrazy z wobłukami hišće za stare po **bjezkonkurrenčnje tunich fabrikskich płaćiznach** předawa

Budyšska meblowa fabrika

Franc Ekl,

w Budyšinje, Bleichenstr. 7.

Poručam so k zhotowjenju

křižerjowych wobrazow

a budu k tajkomu fotografowanju přihotowany **prěni swjaty dźeń jutrow.**

Pawoł Woelke, fotograf w Kulowje

na hornčerskej hasy 2,

w prjedawšej předawarni Maxa Welsa.

Wubjerkowe posedźenjo

skhadźowanki a Zwjazka serb. studentstwa

budże **srjedu 23. měrca** pop. w 3 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje.

Wšitcy wubjerkownicy maja być přitomni, druzy studowacy su wutrobnje witani.

Jan Cyž, posł. wobkh. ak. t. č. hł. starši.

Jězdne koła za mužskich a žónske, **hadźicy** (Schläuche) a **khabatow** (Mäntel) we wulkim wubjerku.

Aluminiowe zerzawcowe škitanja za zwena, zwónčki, saki, karbid, latarnje z mosaza, jasny wolij, běžaty gumij, ventilowy gumij, lampki do zaka a batterije atd.

Wšěch družin porjedźenja

na kołach, ponowjenja z emaliju a niklom

poručeja za najtuńše płaćizny

bratraj Thomasaj

w Budyšinje, kamjeńtna hasa 16.

Prošu kedźbujće derje na naju napismo.

Poručam k hermankej

swój **wulki skład** dobrych płaćiznyhódnych

tkaninow za drasty a šaty,

wosebje: **módroćišć, połwołmjane tkaniny, pisane a běłe cychi, wupjeŕki, wodźeća na łoža.**

zbytki k spódnim tkaninam (Futterstoffe) **po wazy,** wosebje za krawcow.

Aug. Paul Hilger,

Budyšin, seminarska droha 2.

Najlěpše běłe łožowe šaty,

róžate, smužkate, hładke. **Košlowy płat** na wulki wubjerk.

Wupjerki, pisane, cychi wot hr. **14.50**

katunowe 17 hr. Módroćišć 17 hr.

poruča tunjo a dobre

Józefa Domš,

Automatowy restaurant. **lawske hrjebje 161.** Žane khlamy.

Arno Franke w Kamjencu

w Sa.

Dalokorčak 224 mjedźnistwo Oststraße 5

poruča so k wuwjedźenju

zymno- a ćopłowódnych připrawow, kupjelow, napojenjow, domjacych klumpow, koprowych kachlonkow, płokarskich kotołow.

Wuwjedźenja stawaju so hnydom a tunjo.

Nowe dóšłe:

tkaniny za serbske drasty

kaž khuty, fale, rubišća na hłowu a wokoło šije. Jara wulki wubjerk.

Pawoł Otte

w Budyšinje, na žitnej drózy 10.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Wšě
čišćerske dźěła
zhotowja spěšnje
L. A. Donnerhak nasl.

Sukelnska hasa 11/13.
K hermankej!
Jara tunje wobućo!
Sukelnska hasa 11/13.
Serbske hospodarske towarstwo rozpředa swój skład wosebje
dźěćacych, holčacych a žónskich čriji,
mužskich a žónskich buncli a tofli za jara niske płaćizny.

Hdyž do Budyši- na přindźeće,
wopytajće prošu wustajeńcu ratafskich mašinow a gratow pola
Carl Gast, Budyšin,
na drjewowych wikach 27.
Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Za 14lětnu zróstnu holcu pyta so **służba** na wsach za znutřkowne dźěło. Nastupić móže hnydom. Dalše zhonić p. Hany Rynčoweje na Hošic hasy 7, zadnje twarjenjo.

„Serbske blido“ w Drježdźanach wodźerži we
Vereinshaus Zinzendorfstr. w Drježdźanach
28. měrca 1921 (druhi dźeń jutrow)
serbski ludowy spěwny wječor
(skutkuja 150 spěwarjow, spěwarkow a dźěći z Łužicy a solistiske přednoški).
Čisłowane khartki za 2.15 hač 7.15 hr. su dóstać pola knjeza Janaka w Serbskim Domje a wječor při salu.
Započatk w 7 hodźinach. ——— Kónc w 9 hodźinach.
Po koncerće serbski komers.

Emil Wehrle w Budyšinje
Jerjowa hasa 2
Bluzowe a drastne tkaniny
cychi meter 17 hr., wupjerki — třenja barchent ke košlam meter 14 hr.

Bóh luby Knjez je 11. měrca t. l. mojoho horcolubowanoho mandźelskoho, našoho starosćiwoho nana a dźěda, železniskoho zastojnika n. wusł.

Jana Bryla,

rodźenoho w Jaworje,

w 82. lěće joho žiwjenja a po dołhej, sćerpnje znjesenej khorosći do swojoho njebjeskoho kralestwa wotwołał. 14. měrca pokhowachmy njebočičkoho na znutřkownym kat. pohrjebnišću w Drježdźanach k poslednjomu wotpočinkej. Wšěch, kotřiž su joho znali, prosymy wo modlitwu za drohoho nam zemrětoho.

Hłubokozrudźeni
wudowa **Hana Brylowa** rodź. Delankec,
dźěći, wnuki a wnučki.

Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje
budźe **jutrownu srjedu, 30. měrca 1921**, popołdnju w 2 hodźinomaj w Serbskim Domje w Budyšinje.
Porjad: 1. Rozprawy. 2. Nekrolog. 3. Namjety.
Wšěch sobustawow wutrobnje přeprošuje **Předsydstwo.**

Hakle nětkle bu nam zrudna wěstosć, zo je naš luby syn a bratr

Jurij Młynkec

ze Stareje Cyhelnicy

při roztřělenju hrjebjow 25. septembra 1915 pola Souchez w Francózskej rjekowskeje smjerće padnył swojeje staroby 24 l. 6 m. 12 dn. Podaći do Božeje swjateje wole poručamy dušu padnjenoho pobožnej modlitwje přećelow a znatych.

W Starej Cyhelnicy, 15. měrca 1921.

Hłubokozrudźenaj staršej,
bratr a sotře.

Srjedu 9. měrca rano w 2 hodź. zemrě po krótkej khorosći, derje domawobstarana ze swj. sakramentami, w 46. lěće swojoho žiwjenja ćiše a měrnje moja horcolubowana mandźelska, naša starosćiwa mać, přichodna dźowka, sotra, swakowa a ćeta

Madlena Rječcyna

rodź. Rjelkec

a bu minjenu sobotu, 12. t. m., na Budyšskim Mikławšku k poslednjomu zemskomu wotpočinkej pokhowana.

Wšěm, kotřiž su za jeje dušu so modlili, jeje póstywječory wopytali a w tak nadobnej ličbje ju k rowu přewodźeli, kaž też za wšu wěncowu debu, wuprajamy
wutrobny dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez“!

W Dźěchorjecach, 12. měrca 1921.

W mjenje zawostajenych
hłubokozrudźeny mandźelski Jan Rječka.

Po Božej njewuslědźitej radźe zemrě 13. měrca domawobstarany ze swj. sakramentami po dołhej bolostnej khorosći so nadźijejo na swojoho Zbóžnika mój lubowany mandźelski, naš starosćiwy nan a bratr

kubleŕ Jurij Rězak z Bělčec

w starobje 51 lět. Wróćiwši so wot joho rowa wuprajamy wšitkim přećelam a znatym, kotřiž su sćerpnoho ćerpjerja při khorołožu wopytowali, joho pokojeli a jomu kajkužkuli lubosć wopokazali, kaž też wšitkim, kotřiž su so na póstywječorach za joho dušu modlili a joho w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli swój
najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

Joho dušu poručamy do pobožnych modlitwow wěriwych.

W Bělčecach, Drježdźanach, Wotrowje a Budyšinje,
na dnju pohrjeba, 16. měrca 1921.

W hłubokej zrudobje
Madlena zwud. Rězakowa
rodź. **Dučmanec**, 2 synaj a 4 dźowki, bratraj a sotře.

KATOLSKI POSOŁ

Wuchadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokeréčak čo. 893.

Za nawěšťki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 13 | Budyšin, 26. měrca 1921. | Lětnik 59.

† J. Čišinski: Z juskom wótčinskim.

Serbskim křižerjam.

Kajke radosćiwe klinča hłosy
Wot Kamjenca hač do Budyšina?
Što jusk z Wotrowskich so horow nosy
A hač za Kulow so dele pina?

Wuběžał čas ćicheho je posta —
Z cyrkwjow jutrowna so radosć zwoni;
Khrystus stanył je, a w rowje wosta
Drasta jeno! Jandźel z njebjes hroni.

Serbscy křižerjo ze wšitkich dworow
Na jutrownych konjoch wujězdźuja.
Z khorhowjemi w ćahach pyšnych porow
Zanošuja z hłosom Haleluja. —

Konje w kóskatym a złotym gratu
Hriwy zběhaju hač wyše wuši
Kudźerjawe, njesu zmahowatu
Bantow pychu spjatu do wopuši.

Konje zesedłane na šabraku
Z jehnjećom so błyskotaju jasnje.
Pyšnje młodźenc sedźi na brunaku,
Šědźiwc za wuzdu też hišće masnje.

Konje rjehoceja w pyše z horda,
Zwony jutrowny jusk roznošuja,
Z nimi zaćahuje do akorda
Křižerjow so serbskich Haleluja . . .

Z tajkej pychu Serbja jutry swjeća —
Jusk jich dołho konikej do wucha
Klinči hišće, křižerjej do dźeća,
A do honow Haleluja bucha. —

Takle z Boha dale jutry swjećće!
Wótcow wašnje hajće sej a česćće!
Konjom wopuše a hriwy plećće!
Haleluja přez kraj serbski njesće!

Doniž kóń so budźe we kudźerjach
Gratować a zadźiwane šmrěki
Budźa šeptać sebi wo křižerjach,
Serbja, Serbja wostanu na wěki!

Kročenjo za Khrystusom.

We zmutřkownym tróšta.

39. staw.

Zo sej człowjek njesmě překhwatać při swojich jednanjach.

Syno, dowěrjej přecy mi swoju wěc, ja ju derje zrjaduju we swojim času. Wučakaj moje zrjadowanjo a spóznaješ z toho wužitk.

Knježe, jara rady tebi dowěrjam wšě należnosće, dokelž moje myslenjo móže jara mało dokonjeć. Zo bych so wjele njestaral wo přichodne podawki, ale zo bych so bjez komdźenja po twojim spodobanju podał.

Syno, husto człowjek za někajkej wěcu, kotruž sej žada, na přenahlene wašnjo honi; ale hdyž je ju docpěł, počina sej hinak myslić; přetož přikhilnosće k samsnej wěcy njejsu wobstajne, ale honja wot jeneje k druhej. Tohodla njeje to najmjeńša wěc, też w najmjeńšich wěcach sebje samoho přewinyć.

Prawy postup człowjeka je zaprěwanjo sebje samoho, a sebje zaprěwacy człowjek je jara swobodny a wěsty. Tola stary njepřećel, kotryž so přećiwja wšomu dobromu, njepřestawa spytować; ale w nocy a wo dnjo hotuje čežke spytowanja, hač snadź njeby mohł njekedźbnoho do prudłow zaslepjenja storčić. „Budźće wotućeni a modlće so", Knjez praji, „zo byšće do spytowanja njepadnyli." (Mat. 26, 41.)

40. staw.

Zo człowjek ničo dobre ze sebje samoho nima a zo so z ničim khwalić njemóže.

„Knježe, što je człowjek, zo na njoho spominaš abo syn człowjeka, zo joho wopytuješ?" (Ps. 8, 5.) Što je sej człowjek zasłužił, zo dawaš jomu swoju hnadu? Knježe, što móžu skoržič, jeli mje wopuščiš? Abo móžu ja prawo měć něšto porokować, jelizo njeńiniš, štož sej žadam? Zawěšće to we wěrnosći myslić a prajić móžu: Knježe, ničo njejsym, ničo njemóžu, ničo dobre ze sebje nimam; ale we wšěch wěcach sym brašniwy a přecy žedźu za tym, štož ničo njeje. A jeli mje ty njepodpjeruješ a mje znutřkownje njepowučiš, sym wšón liwki a rozpuščeny.

Ty pak, Knježe, sy přecy cyle samsny a wostanješ do wěčnosće přecy dobry, sprawny a swjaty, derje, sprawnje a swjeće činiš a w mudrosći rjaduješ wšitko. Ale ja, kiž sym bóle złoženy k padnjenju dyžli k postupej, njejsym přecy wutrajny we jenym wobstatku, dokelž sydom króć so čas nade mnu přemjenja. Tola bórzy je lěpje, hdyž so tebi zespodoba, a hdyž mi pomocnu ruku podaš, dokelž ty sam bjez człowjeskeje pomocy móžeš pomhać a mje tak wobkručić, zo so moje wobličo wjacy wšelako njepřemjenja, ale zo so moja wutroba k tebi jeničkomu přiwobroći a w tebi wotpočuje.

Hdy bych potajkim derje rozemjał wšoho człowjeskoho tróšta so wotrjec, pak k tomu, zo bych pobožnosć dóstał, pak tohodla, dokelž sym nuzowany tebje pytać, dokelž njeje człowjeka, kiž by mje tróštował, potom bych so mohł z prawom nadźijeć twojeje hnady a so radować nad darom nowoho tróšta.

Dźak tebi, wot kotrohož wšitko přikhadźa, hdyžkuli so mi něšto derje porodźi. Ja pak sym prózdnosć a njejsym ničo před tobu, njewobstajny a słaby człowjek. Z čim potajkim móžu so khwalić abo čohodla sej žadam česćeny być? Snadź ničoho dla? A to je najwjetša prózdnosć. Zawěrno prózdna sława je škódny mór, najwjetša prózdnosć, dokelž wotwjeduje wot wěrneje sławy a rubi njebjesku hnadu. Přetož hdyž so człowjek sebi samomu spodoba, njespodoba so tebi, hdyž žedźi za człowjeskim wukhwalowanjom, zhubiwa prawe počinki.

Ale wěrna khwalba a swjata radosć je to, khwalić so w tebi a nic we sebi, radować so we twojim mjenje, nic nad swojej pócćiwosću, ani w žanym stworjenju so njewokřewjeć, khiba twojedla. Khwalene budź twoje mjeno, nic moje; wuzběhowany budź twój skutk, nic mój; česćene budź twoje swjate mjeno, mi pak njech so ničo njepřičepěwa z człowjeskich wukhwalenjow. Ty sy moja khwalba, ty zawyskanjo mojeje wutroby. W tebi budu so khwalić a radować cyły dźeń; štož mje nastupa, pak njebudu so khwalić khiba we swojich słabosćach.

Židźa njech pytaju khwalbu, kotruž sej dawaju jedyn druhomu; ja budu pytać tu, kotraž je wot Boha samoho. Wšitka człowjeska sława mjenujcy, wšitka časna česć, wšitka swětna wysokosć je prózdnosć a błaznosć, hdyž so přirunuje twojej wěčnej krasnosći. O moja wěrnosć a moja smilnosć, mój Božo, zbožnokhwalena Trojica, tebi budź khwalba, česć, móc, a sława njeskónčnje wěki na wěki.

Swětowy rozhlad.

Hdźe je wostało swědomjo?

Tak móžeš so nětkle kóždy dźeń prašeć, hdyž někak žiwjenjo wobkedźbuješ. Lichownstwo, padušstwo, suwanjo . . . to 'žno su skoro přewinjene wěcy, mjenujcy za swědomjo, a ludźom su tajke wěcki jako skoro wšědne tak znate, zo so wjacy njedźiwaja, hdyž wo nich słyša abo čitaja. Nazhonjenjo wuči, zo su najhórši tajcy winikarjo zwjetša w zdźěłanych, předewšim pak pjenježnych worštach. Woni njezaběraja so z małymi kuskami, ale přimaja do wulkoho. Kóždomu je hišće w pomjatku Rosenthalerowa afera, a nětko přikhadźeja z Drježdźan nowe powěsće wo wulkich jebanstwach a škodowanjach na cyłym sakskim ludźe. Tam su mjenujcy wěstoho rěčnika Waltera zajeli, kotryž ludźi wo wšelakich dawkowych wěcach rozwučeše. Policiji to nadpadny a wona da pola njoho přepytać. A što so wupokaza? Cyłe syły wulkich firmow Sakskeje a też druheje Němskeje so wukopachu, kotrež běchu milijóny a milijóny dokhodow zamjelčałe a z tym stat. wo wulke dawki přinjesłe. Jedna so wo wjele stow milijónow, kotrež buchu statej zamjelčane. W Drježdźanach samych bu dotal 36 firmow wuslědźenych a jim knihi, kotrež wo jich dokhodach rozjasnjeja, wzate. Tola kaž powěsće praja, so hišće wjele druhich firmow wuslědźi, kotrež su sobu tajke njeskutki worałe.

To pak njejsu jeničke nadpadne njeknjičomnosće, wo kotrychž so ze Sakskej do swěta wozjewja. Wosebje budźe so kóždy prašeć:

Što ma rěkać

sćěhowace?

W Rodewich pola Auerbach we Vogtlandźe ćisnychu w nocy na 23. měrca bombu do radnicy, kotraž jara wulku škodu načini. Jako złóstnika zajachu 21 lětnoho hólca, kiž wudawa, zo je z Gdanska, bewak pak ničo

njepřeradźi. Dopołdnja samoho dnja stachu so tři nowe bombowe atentaty a to na sudistwo we Auerbachu, justicnu khěžu we Lipsku a přećiwo krajnomu sudnistwu při Mnichowskim naměšće w Drježdźanach. We tejle khěži bě runje posedźenjo a do sameje sale buchu z dweju stronow bomby k wjefchej mjetane.

Tež we susednej něhdušej Sakskej, mjenujcy pola Halle a Mansfelda so hrózbne njeskutki stawaju. Hižo njedawno a nětko zasy 22. t. m. běchu mjez Dieskau a Groebers železniske kolije wotwjerćeli, tak zo kruće njeležachu, hdyž rychlik přijědźe. Někotre wozy wulećachu přez to z kolijow a buchu někotre wosoby ranjene; ćežšoho njezboža so njesta. Wo žiwjenjo dźe tež w Mansfeldźe, hdźež wšelacy njespokojni stawkuja, a dokelž druzy dźěłaćerjo so stawkowanju stajeja, roznjemdrjeni tamni třeleja, bomby mjetaja a hišće z hóršim hroža. — Što přinjese přichod?

Što budźe z Hornjej Šlezskej?

Te prašenjo je dołho cyłu Němsku a Pólsku jimało a wone njeje też přez wothłosowanjo, kotrež je so minjenu njedźelu stało, wotmołwjene. Hdyž je też wjetšina — po nětčišich powěsćach nimale 61% — wobydlerstwa so za Němsku wuprajiła, dha njeje z tym tola hišće rozsudźene, što budźe z tymle krajom. Po měrowych wujednanjach ma mjenujcy ententa prawo, wo tym postajeć a njeje winowata, cyłu Hornjo Šlezsku nětko Němskej připokazać, byrnjež też wjetšina ludu so za Němsku wuprajiła. Po § 5 artikla 88 měrowoho wujednanja ma mjenujcy komisija za wothłosowanjo entenće wukónc wozjewić „zdobom z nadrobnej rozprawu wot wothłosowanju a z namjetom wo liniji, kotraž ma so w Hornjej Šlezskej jako mjeza Němskeje postajić. Při tymle namjeće ma so dźiwać na wot wobydlerjow wuprajene přeću, kaž też na geografiske a hospodarske wobstojnosće jenotliwych wsow a městow.“ Najskerje přidźěli ententa, byrnjež Němska prajiła, zo ma Hornjo Šlezska njedźělomna wostać, dokelž sebi to hospodarske a nětko też wothłosowanske wobstojnosće tak žadaja, tola wulke dźěle Pólskej a to na zakładźe wothłosowanja samoho, najskerje te najbohatše. Po francózskich powěsćach mjenujcy připadnu po wukóncu wothłosowanja te, kotrež móža so předewšim industrialne mjenować, Pólskej, te ratafskoho razu, Němskej. Kak bu wolene? Tak, kaž wšelake češke nowiny hižo doprědka pisachu, mjenujcy Němska dósta wot wotedatych hłosow 717406, to je nimale 61%, Pólska dohromady 471406. Němska ma potajkim něhdźe 245000 hłosow wjacy, to je wo mało wjacy hač je jej z druheje Němskeje a cyłoho swěta Šlezakow na pomoc přišło.

Z tymile ličbami njeje wězo dopokazane, zo je w Hornjej Šlezskej wjacy Němcow hač Polakow. „Germania“ sama pisa, zo „lud pólscy rěči“, (čo. 135 w 4. rjad.) mysli pak němscy, z druhimi słowami: štož je tam němske, je z wulkoho dźěła w duchu a zmyslenju přeněmčeny Polak. Też statistika ze samych němskich wědomostnych knihow dopokazuje, zo je šlezski lud po swojej wjetšinje pólskeje narodnosće. Zo je so njedźiwajcy na to telko Polakow za Němsku wuprajiło, je cyle zrozemliwe, hdyž wopominaš wukubłanjo, kotrež je tónle lud přez cyłe časy dóstawał. Šule běchu wšě němske, pólskoho słowa wo nich njećerpjachu, mjenje hišće narodnoho pólskoho zmyslenja. Zajimawe je, zo nad wukóncom wothłosowanja je na woběmaj bokomaj spokojnosć. Němska sławi jón jako němske dobyćo, tola też na pólskej stronje zbudźa wothłosowanjo wulke nadźije; też je słyšeć z francózskich nowinow radosć na pólskim wuspěchu.

Njeměry a měr w ranju.

Mjez tym, zo so po cyłej Ruskej wari, a nětkle runje zasy wosebje horco mjez tym, zo też we wšelakich dźělach Hornjeje Šlezskeje krej běži dla napjatosće, kotraž tam mjez pólskim a němskim wothłosowacym ludom knježi, je tola jene wujednanjo so tam skrućiło — wězo wostanje prašenjo, na kak dołho — kotrež wosebje Pólskej wołóženjo přinjese. W Ridzy bu skónčnje měrowe wujednanjo mjez ruskej sowjetowej, wukrajnskej sowjetowej komisiju a pólskej podpisane. Hdyž też na žane wašnjo wšě pólske přeća dopjelnjene njebuchu, dha móža Polacy tola z dócpětym spokojni być. Jich kraj njeje jenož wo 3000 kósnych kilometrow wokoło Minska přirostł, ale Pólskej připadnje też wulki dźěl ruskoho złota. Woni wězo běchu sebi žadali něhdźe 70—80 milijónow, popušćichu pak skónčnje we swojich žadanjach hač na 30 milijónow złotych rublow, dóstanu pak hišće 29 druhich milijónow złotych rublow jako wotrunanjo za železnicy, kotrež je ruske wójsko z Pólskeje wotwjezło.

Prašenjo hišce wostanje, hač zwjazk narodow tomule wujednanju swoje připóznaćo njezapowě. W krajinach, kotrež su Pólskej přez měr připadle, je wjetšina wobydlerjow njepólskeje narodnosće, a je lohko móžno, haj nimale wěste, zo sebi ta do Pólskeje přińć njepřeje.

Katolska, tak mjenowana ludowa strona w českosłowakskim sejmje, 33 muži přećiwo 281 druhim zapósłancam sylna, doby minjeny tydźeń we sejmje wulki wuspěch. Kaž wšudźe tak je też we českosłowakskej republicy mjez małym ludom wulki hłód za zemju. Je dźěn znate, zo wobsedźeju tam jeni skoro sami cyłu rolu a wšě lěsy, wšón druhi wjesny lud dyrbi na tunje wotrunanjo jim dźěłać. Revolucne knježerstwo chcyše ludej zemju přiwobroćić a wuda tohodla hižo w meji 1919 a to z wosebitym khwatkom zakoń, kiž drje posłuži tróšku małomu ludej, tola pak zawiny, zo druzy bóle hač dospołnje wobkhudnychu. Zakoń mjenujcy postaji, zo maja pola, kotrež su hižo dlějše lěta wotnajate, najeńkam přewostać. Wosebje buchu přez to potrjecheni katolscy fararjo, kotřiž běchu swoje kubła wotnajeli, zo njebychu, wo nje so starajcy, dušepastyrstwo zanjerodźili. Ći zhubichu na tele wašnjo skoro wšě swoje dokhody a buchu přez nóc prošerjo. Z nimi buchu trjechene też cyrkwje a cyrkwine zarjadowanja, kotrež zwjetša z wunoškow k cyrkwi přisłušacych ležomnosćow so dźerżachu. Po wulkim běnjenju je so nětko katolskej sejmowej stronje poradźiło, zakoń přećišćeć, zo ma so tymle zarunanjo stać a to přez to, zo so jim zasy telko zemje da, hač je so jim přez tamny prěni zakoń wzało. Wona ma so wzać wot mjez tym wuswojenych wulkoležomnosćow.

Z rěči, kotrež so tohole wotrunanja dla we sejmje dźerżachu, je wosebje zajimawa ta zapósłanca Myslivce. Tohodla podawamy ju tu skoro cyłu: „My (mjenujcy sobustawy kat. lud. strony) njejsmy ženje byli zastupjerjo hobrskich wulkoležomnosćow, njejsmy ženje

---

Radlubin: Kak je so stało, zo su we Łužicy wšitke winicy zahinyle.

Legenda wo swj. Pětru.

(Pokrčaowanjo.)

„Hižo zasy!“ zatorhny so swj. Pětr, dokelž z nowa prasny něhdźe hósć wo blido a khwaleše te dobre wino z tym wohidnym mjenom. „To, kaž by jedyn druhoho natykował!“ A swj. Pětr pohlada skoro z hroznym, hněwnym wóčkom na prěnjoho hosća, wot kotrohož bě te wohidne mjeno prěni króć zasłyšał: joho skoro winowaše, zo je ze swojim přikładom wšitkich druhich zawjedł. Štož dźě do wucha skoči, skoči też hnydom rady na jazyk. „Dobri ludźo, dajće sebi tola radźić! Tón, kotrohož sebi lohkomysłnje wołaće, je rubježnik wot spočatka a rubi a wotnjese wam naposledku waše dobre swědomjo: za tym wón najradšo dźe. Nimaće dha lěpšoho słowa, z kotrymž byšće te dobre wino khwalili? Njedopominaće dha so, zo je dobrota přede wšěm přecy dźakownosće hódna?“ A swj. Pětr počinaše tón dobry lud najebać te dobre wino wobžarować a sebje wobskoržować, zo je na wšěm sobu wina, dokelž je jim dobre wino horliwje wuprosył. „Ale dobre, jara dobre wěšće je, skoro bych joho sam rady powoptał“, měnješe potom zasy: „woni je tola nimo měry khwala; na cyłym wobliču wšak je jim to hižo widźeć. Sym woprawdźe wćipny na nje a rady bych też ja je w njebjesach khwalił. Hdy bych jeno wědźał“ —, swj. Pětr pohlada wokoło so, tu widźeše, zo runje korčmarjec służowna k njomu stupi a rjekny: „Přećelo, što byšće dha wy rady? Wodajće, zo je tak dołho trało! Ja wšak móhła dźensa štwore rucy a šesćore nohi měć. Ze wšěch rózkow a na wšěch stronach za mnu wołaja, kaž słyšiće. Khětře prajće, što byšće rady, zo bych wam móhła posłužić; bliži wokomik drje budźa zasy druhdźe za mnu wołać. Što bych wam přinjesła?“

Swj. Pětrej běše khětro zatrach, ale wotmołwić tola dyrbješe, tuž rjekny: „Chceće-li tak dobra być, dajće mi kopik wody: ja wšak dale pića njetradam!“

„Hahaha!“ wusmja so służowna wjesele. „Kopik wody! Hahaha! Woda je pola nas dźensa drózša, dyžli karan wina. Po wodu dyrbimy z domu běhać a nimamy khwile, wina pak ma naš knjez połnu pincu, zo so jomu skoro puka. Ně, wody wam naš knjez dźensa njeporjedźi, skerje chcu jomu prajić“ —

Tu měšeše so ze susodnoho blida hósć jimaj do rěčow; běše to tónsamy, wot kotrohož bě swj. Pětr najprjedy te wohidne mjeno zasłyšał: „Służowna“, rjekny, „přinjesće wšak tomu mužikej na moje mjeno bańku wina! Njech dźě wón też powoptaje a spóznaje, kak dobre wino mamy. Njech ma też wjesołu khwilu, kaž my. Dyrbimy tola za dobre wino też trochu dźakowni być.“

Swj. Pětr pohlada wjesele překwapjeny z miłym wóčkom na njoho a pomysli sebi: „To je tola dušny človjek! Sym drje joho prjedy překruće sudźił, Božo wodaj!“ A přistojnje a dźakownje pokłoni so před nim, njepraji pak słowa. Cichi dźak je druhdy najrjeńši.

Służowna pak běše hižo při šenkwasu. A za mału khwilu přinjese bańku wina a rjekny: „Strowy wužiwajće!“ a hnydom skoči zasy na druhu stronu, dokelž ju wołachu.

Swj. Pětr pokłoni so z nowa dźakujo před swojim dobroćelom, tón pak so z cyłym wobličom přećelnje na njoho wusmja: „Haj, strowy wužiwajće! Njech wam prawje wjele mocow wubudźi na dalši puć!“ Swj. Pětr pak měješe za swoju přisłušnosć, zo by hnydom toho wina powoptał, kiž běše tak dobre a piješe. „Saprliška, je to tola dobre wino!“ wurazy też wón wšón zahorjnny. „Kaž měd a maleny, truskalcy a mjedawki do hromady měšane!“

„Njej'wěrno? to je wino! To pojima hnydom cyły jazyk a wupřima hubu a šiju a dźe do wšěch stawow a žiłow. Dundyŕ bij do toho, kiž praji, zo maja druhdźe lěpšoho wina!“ Tak měnješe hósć a hnydom přimaše

byli zastupjerjo toho, zo jednotliwcy wobknježa njesměrne wupřestrěnje, kotrež sami njewobdźěłachu, ale činjachu, kaž na př. wjerch Lichtenstein w Českobrodskim wokrjesu, kiž 90 dworow židam wotnaja. Ći so potom ze zemje a prócy ludu, na tejle zemi robocacoho, wobohaćichu a sebi namoženja nadźěławši zemju a tónle lud wopušćichu a tam woteńdźechu, hdźež za pjenjez, z českeje zemje wudrěny, dobre žiwjenjo wjedźechu, po hesle: hdźež je rjenje, tam je moja wótčina. Zakoń z meje 1919 je dopušćił skutki, kotrež na žane wašnjo njejsu sprawne. Zebrana bu rola farnych dobroćiwych założkow, zebrany a wotkupjeny bu kloftr drjewa za 12 halerjow (haler njeje cyle pjenježk) a to w času, hdyž za tyzku zapalkow so dawaše 24 halerow.

Česćena zhromadźizna! Wy sće z tymle zakonjom wobkradnyli katolske cyrkwje! Što su katolske cyrkwje za kulturu naroda? Nimo swojoho hłownoho zaměra, zo mjenujcy maja służić Božim służbam, su wone srjedźišćo kultury a wumjełstwa. Wzmijmy na př. dźěławoho człowjeka. Wy, socialdemokratojo a zemjenjo, kotriž maće statysacy dokhodow, wy dźeće do dźiwadła, posłuchaće na opery, ale khudak, tón wudźěłany wjesnjan, dźe po swojim tydźeńskim ćežkim dźěłu do Božoho domu, hdźež nima jenož swój Boži stan, ale też to, štož pozběha joho mysl, joho wutrobu, joho dušu. Wy maće tu koncertne sale, wjesnjan ma za nje wotrunanjo we swojej cyrkwinej musicy. Wy maće tu swoje wobrazafnje, museje, hdźež su wustajene wulkotne statuwy, tola jednory wjesnjan ma swój jenički stan, kiž joho też wumjełscy pozběha, we swojim domje Božim. Was, tam na ławkach wulkoležomnosćerjow, na to kedźbnych činju, zo to změjeće wotpokućić, štož nětkle cyrkwi činiće; też waša zemja budźe jónu w tajkich wobstojenjach, přetož dotal su, hdyžkuli bu cyrkej wobkradnjena, ći, kotriž su k tomu mjelčeli abo přihłosowali, to zapokućić dyrbjeli. A wy socialdemokratojo, kotriž wobkradnjeće khude cyrkwje, wy maće tu agrarnych bohačkow, tola pola nich nadobo ze swojej rólnej reformu přestawaće. Před zemjanskimi wulkokubłami stojiće z respektom, ale přećiwo katolskim cyrkwjam sće so zmužili zakročić. Tola jenož zemjanskich kubłow tu nimaće, maće Pečakow a Weimanow, přetož naša republika je po prawom židowska. Židowscy miliardarojo, kaž Pečak a Weiman su mocy, na kotrež sebi wy ani z ministrami a knježefstwom njezwažiće. Kóždomu w našej republicy bije do wočow, kak je w njej židowske wobsedźeństwo so přisporiło; židźa buchu knježa w našej republicy, a mjez tym zo khude katolske cyrkwje škodujeće, wostajeće židowskich milijonarow na pokoj. Mysliće dha sebi, zo tak česći našeje republiki służiće a nas, kotriž dźensa wustupujemy přećiwo njekulturnomu skutkej wobkradnjenja našich cyrkwjow, budźe so jónu spominać, zo smy hajili prawo a sprawnosć přećiwo tym, kotriž za prawo a sprawnosć dorozemjenja njemějachu."

Njedźiwajcy tejele rěče chcychu napřećiwnicy, też tajcy, kotriž běchu we wubjerku za namjet kat. lud. strony byli, hišće w posledním wokomiku žadanjo ludoweje strony zaćisnyć. Na to pak stupi do oposicije a to tak raznje, zo doby.

Katolska cyrkej w českosłowakskej republicy, a wosebje w Českej ma docyła nětkle zrudne časy. Wustupjenja z njeje množa so tola po času, a předewšim w poslednim času budźe jich ličba wulka. Při luduličenju, kotrež njedawno po cyłej republicy so sta, a při kotrymž měješe też kóždy po swojej wěrje so wuznać, njeje drje hišće wozjewjene, réka pak, zo — je w Čechach samych, potajkim z wuwzaćom Morawy a Słowakskeje, nětdźe 1 milijón z cyrkwje wustupił, potajkim nětdźe šesty dźěł českoho ludu w Čechach. Hdyž też runje wěrić njeje, zo je woprawdźe telko wustupiło — wšak hišće hamtske ličby znate njejsu — dha je wěste, zo budźe ličba wulka. Skoro wšitcy ći, kotriž wotpaduja, přistupuja k českosłowakskej cyrkwi, tola nic z lubosće k wěrjenju — mnozy dźěn ničo njewěrja — mnozy zasy su hubjenje wobhonjeni abo su zawjedźeni, mnozy zasy z hidy přećiwo Romej, mnozy z přepjatoho narodnoho ducha, kaž jónu tak mjenowani „Deutsch-Katholiken". Ćile wotpadnicy chcedźa wězo też cyrkwje měć a dokelž k twarjenju nowych njeje pjenjez, z dźěła pak też z hidy přećiwo tym, kotriž w katolskej cyrkwi wostanu, mocuja so z lesću a z gwałtom katolskich Božich domow. Wašnjo, kak při tym pokročuja, množi hidu a njepřezjenosć mjez ludom samym a škoduje nimoměry cyły narod. We tychle zrudnych podawkach nabožneje překory leža wulke strachi za češki lud: hižo jónu, při započatku reformacije, wzachu swobodnomu češkomu ludej swobodu a přinjesechu jón pod stalětnu kwaklu Habsburgskich.

K tomu přińdu hišće druhe strachi. Bólšewismus tłóči so přecy zasy do kraja. Nazymu minjenoho lěta pospytachu češcy bólšewicy powšitkowny stawk, zo bychu swoju móc wupruhowali: tehdy podležachu. Tola kurażu njezhubichu. Toča dale kaž knoty. Za to wosebje swědči powěsć, kotraž tele dny so wozjewi. Do Prahi běchu z Madjarskeje přiječi mnozy, kotriž so jako footbalisća (hrajerjo z bolom) wudawachu a prajachu, zo chcedźa w Prazy a też druhdźe w kraju ze wšelakimi sportowymi zwjazkami tajkoho razu na přemo hrać. Policija pak bě wuslědźiła, zo su to wšo bólšewikojo, kotriž chcychu na tele wašnjo do sportskich zwjazkow po cyłych Čechach so dobyć a mjez jich sobustawami njenapadnje za swoje bólšewiske ideje dźěłać. Policija da jich zajeć. Tola što so sta? Pražscy židźa poskićichu jedyn miiijón Krónow městej, jeli te jatych pušći. Město to nješčini, a na to wobroćichu so židźa na knježefstwo. Hač tam krući wostanu, njeje hišće wěste. Dotal je dopokazow, zo jena nahladna wosoba we presidentowej kabinetnej kencli za tychle madjarskich bólšewikow wustupuje. — Tak toča bólšewikojo po cyłych Čechach a wosebje też we Słowakskej.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Hermank 20. a 21. měrca bě wopytany bóle dyžli žadyn prjedawši — to je měnjenjo Budyšskich wobydlerjow. Rjane wjedro bě jara wjele ludźi do Budyšina zwabiło, najebać to pak jich syły njedosćahnychu ličbu wšelakich prjedawšich hermankowych wopytowarjow. — Hdyž pak tola prajimy, zo bě hermank wopytany bóle dyžli žadyn prjedawši, dha je to měnjene wo překupcach, nic wo kupcach. Ani stari ludźo njemóža so dopomnić, zo su hdy w Budyšinje na hermankach telko předawarjow widźeli kaž runje tele lěto. Hač daloko po kamjentnej drózy stojachu jich stany. Při tym nadpado-

---

so swojeje bańki, zo by z njeje hódnje srěbnył a so znowa přepokazał, zo je čistu wěrnosć rěčał. Napiwši so zahori so hišće bóle a prasny z pjasću wo blido a wurazy. „Čert najnaj, je to dobre wino!"

Swj. Pětr skoro poskoči ze stróżelemi a hnydom chcyše tomu hosćej hórcy porokować a joho prawje naswarjeć, tola dopomni so hišće: „To dźě je mój dobroćel!" tuž pohlada jenož ćiše z poważnym wobličom a prózdnym wóčkom na njoho, kaž by chcył prajić: „Ale luby přećelo, potłóć tola belzebuba, skoči-li tebi na jazyk!"

Hósć pak so šibale na njoho wusmja a rjekny zamołwjejo: „To wšak njeje tak złě měnjene. Hdyž je jazyk tak derje namazany, běži kaž płužne kolesko a hodźi so lědma dodźeržeć. Ničo za złe!"

Mjez tym zo swj. Pětr nětko dale wino pruhowaše, hladaše tón hósć skradźu krućišo na njoho, bórzy też poča ze swojimi susodami šukotać: „Što težto je to do muža? Rodźeny Serb tola njeje: łamaše prjedy khětro, hdyž ze służownej rěčeše. A też wša drasta cuzbnika přeradźa. Tón je wěsće z dalokeje cuzby k nam přišoł. Ale wjele kroškow w kapsy nima, hewak sebi tola njeby wody kazał."

Swj. Pětr to też bórzy pytny. Też belzebub joho přecy zasy ze wšelakich stronow šerješe, hdźež běchu nowi hosćo zastupili. Ně, to njemóžeše dlěje wutrać. „Ze mnu je wulki čas domoj!" rjekny sebi: „widźu też, zo na mnje kedźbuja. Wšak sym so w dosahacej měrje přepokazał, ale spokojeny njejsym!" Tak sebi doda; potom khwatajcy swoju bańku dorazy a podźakowawši so hišće jónu wuwiny so mjez hosćemi ze jstwy. Hosćo nětko hišće khwilu wo nim posudźachu a zhudawachu, bórzy pak wobroći so zasy wšitka jich kedźbliwosć k dobromu winej.

Zrudny wróćeše so swj. Pětr do njebjes. Tak njebě so tola mylił, hdyž bě sudźił: Dobre wino je přičina, zo tychle hewak dušnych ludźi njemóžeše hnydom do njebjes pušćeć, hdyžkuli do wrotow zakłapachu. Škoda, kajku nadźiju bě na tele dobre wino stajał, zo změje jenož khwalobne sćěhwki! „Ale dźiwać so nětko wjacy njetrjebam", dodawaše sebi, „zo maja ćežki jazyk: te dobre wino ma móc a potom, hdyž jim zły njedobry, kaž ćežki punt na jazyku sedźi, to dyrbi so ćežcy wobroćeć. Bóh dał bórzy dopóznali, te wino a też swoju winowatosć." Zastupiwši do njebjeskoho kralestwa dźěše hnydom swojoho dobroho mištra pytać, zo by jomu swoju zrudobu wuskorżił. Dobry mištr stoješe runje w srjedźiznje zbóžnych knježnow: te jomu spěwachu z njewuprajnje luboznymi hłosami, cunimi a tola wuraznymi, kěrluš wo Božim Jehnjeću, kotrež je dało z njeskónčnej lubosću swoje žiwjenjo za hrěchi cyłoho swěta. Cyłe njebjo z blizka a z daloka mjelčicy připosłuchaše. A hačruniž běchu wšitcy z jenajkej khwalbu a radosću zahorjeni, kaž čiste knježny, njezwěri sebi nichtó ani zwuka sobu spěwać, dokelž wědźachu, zo nichtó toho kěrluša sobu spěwać njemóže.

„Škoda, zo dyrbju tón kěrluš z tajkejle powěsću kazyć!" pozdychny swj. Pětr želnje bliže stupiwši.

„Aj, ty dźěn sy so prawje spěšnje zasy wrócił, mój luby swj. Pětrje!" dźeše dobry mištr so joho dohladawši. Njeje dha so ći tam lubiło, zo sy tak khětře domoj khwatał?"

„Ach, mój dobry mištrje", wotmołwi swj. Pětr, „z cyłej wěrnosću prajić: tón króć njeje so mi tam spodało. Hdy běch tam tola radšo njekhodźił!"

„Nó, nó, što dha je twoju njespokojnosć zbudźiło?"

„Ach, dobry mištrje, lud wšak je hewak dobry a bohabojazny, to njecham prěć. Cyrkej běše přepjelnjena a ludźo běchu pobožni. Też nowe dopokazy horliwosće za Božu česć widźach na cyrkwi, na drastach a sudobjach. Skoro wšitcy woprowachu do móšnički, kaž prjedy, ale, ale, mi so zda, te wino, te dobre wino jim njetyje. Kak spěšnje a skoro do časa běchu wšitcy mužojo z cyrkwje, kaž by

waše, zo so wosebje wjele tkaninow a płatow na předań wustaješe. Njedźiwajcy mnohich poskićenjow běchu tola płaćizny jara wysoke a też wostachu, byrnjež so ludźo přepilnje ke kupowanju njeměli.

Z Hajnic. Mějachmy wot 13. t. m. hač do 20. t. m. k prěnjomu razej swjaty misijón. — Knjezaj P. Haim a P. Riekenbrauck z Warnsdorfa prědowaštaj z wulkim wuspěchom němski a češki. Wot 1200 wěriwych přistupichu 400 k swjatej spowědźi a 650 s. woprawjenjow so wudźěli w běhu tydźenja. Wysoki dubowy swjaty kříž před kapału dari Porakec swójba. Po swjatočnym skónčenju wotmě so hišće swójbna zhromadźizna z přednoškom wo česko-słowakskich wobstojenjach. — Wosada so wjeseli na wobnowjenjo w přichodnym lěće.

Z Radworja. Tu budźe jutry póndźelu žiwnosć předawana. Dalše hlej w nawěšku.

Rozpad zdźěłanosće a — Słowjanstwo.

Z krewju zapisuje so nětčiši lětstotk do stawiznow: swětowa wójna, revolucije: politiske a socialne kaž wosebje bólšewismus Ruskeje, su znamjenja tohole lětstotka. Tola nic jenož wone. Tónle lětstotk je też zničił mnohe myslički a rozškrěł wšelake filosofiske systemy, z kotrychž chcyše sebi tónčasny človjek zestajić někajku nowu nabožnu wučbu. Wójna a w njej rozlata krej, jeje ćerpjenja a ćwěle dawaja zrudne swědčenjo wo tymle lětstotku, kiž so mjenowaše lětstotk wědomosćow, rozoma, dwělowanja a positivisma, stojimy na rozpadankach, kotrež su nastałe přez zełžane a podhladne hódnoty nětčišoho časa, dźensa stoji tu moderny človjek połny zadwělowanja, pyta a masa, likwiděruje a nima spokojenja. Bohojo, ke kotrymž je so nětčiši swět klakał a modlił, su so sypli a leža we błóće a próše. Wone su so wopokazałe jako njespušćomne, na kotrychž njemóžeš twarić zbožo swěta. Za to pak je jako njepowalna so z nowa doswědčiła wěrnosć, zo Bóh, tón jedyn a jenički, kiž kraluje wot wěčnosće, też wostanje wěčny, zo wón je zepjera a stołp človječoho zboža. Tole wuznawa samo dr. Alfred Fuchs, žid, kiž praji, zo materialistiski lětstotk čini bankerot. Po joho měnjenju je kultura nawječornych ludow we poslednim stadiju, bórzy so pominje. Jónu bě tu žiwjenjo a kultura; duch tu bě, kotryž płodźeše, lud zahorješe a wustojnych činješe k wulkim a nadobnym skutkam, k wulkotnym wumjelskim wupłodam. Nětkle drje smy překlepani, tola njejsmy mudri, smy jenož žiwi z toho, štož je nam dała a pokazała zańdźenosć, wosebje njeje mjez nami a w nas wěry. Nětčiše zapadne ludy su w duchownych wobstojenjach, w kotrychž Romjenjo běchu, hdyž křesćanstwo k nim dóńdźe. Też tehdy znaješe wučeny dźěł ludu wšo móžne, kłonješe so k wšěm přiboham, wěrywuznaćam a filosofam, doniž tule cyłu kulturu njeporazy črjódka prostych, njenahladnych rybakow z Galileje.

Přińdźe pak tymle našim zapadnym ludam zasy spomóženjo?

Tón samsny žid wočakuje tele wobnowjenjo zapadneje kultury wot Słowjanstwa. Wón je měnjenja, zo hdyž wječorna Europa budźe dospołnje hinyć we swojej njewěrje, ze Słowjanstwa wuńdźe nowa, čerstwa, nabožna zahorjenosć, kotraž budźe płódna a też połna žohnowanja za europske ludy.

Tola tu nastawa, stupimy-li so na stojnišćo tohole žida, prašenjo, z kotroho słowjanskoho ludu ma tele wobnowjenjo přińć. Mjez nimi dźěn knježitej wosebje dwě nabožnej přeswědčeni: katolske a orthodoxne; prěnje mjez Polakami, Čechami a Słowakami a někotrymi Južnosłowjanami, orthodoxne pak mjez Bołharjemi, Serbami (južnymi) a předewšim mjez wulkim ruskim ludom.

We wšelakich słowjanskich worštach, we słowjanskim nabožnym nowinarstwje móžeš wobkedźbować, zo su nahlady, kotrež wot ruskoho ludu tele wobnowjenjo cyłeje Europy wočakuja. Słowjanska duša je mjehka, ćućiwa, wosebje to płaći wo tej ruskoho ludu. Njech też tónle lud nětkole so w krewi tepi, njech tam bólšewismus zakhadźa jako by so hela dała do ruskoho ludu a tam swoje djabołske skutki dokonjała, dha tola je wěste, zo tónle lud so zasy wobnowi, a je měnjenjo, zo runje nutrne a hłuboke nabožne začuwanjo tohole ludu, joho wjesołosć nad nabožnym žiwjenjom, wupłodźi nowe nabožne žiwjenjenjo też we nawječornej Europje. Tale móc pak njeleži w orthodoxnej wěrje, ale w ludowej duši ruskoho naroda. Runje tohodla prócuje so nětkle swjaty wótc snadź bóle dyžli hdy prjedy a snadź bóle drje hač joho předkhodnicy wo nawjazanjo nowych nabožnych poćahow mjez Romom a ruskim ludom. W tymle zmysłu dźěła też tak mjenowana Cyrillo-Methodowa ideja, kotraž chce na zakładźe katolskeje wěry wšěch Słowjanow zjednoćić do jenoho nabožnoho stadła. — Da-li Bóh, so tele nahlady a přeća też woprawdźe, a to bórzy, dopjelnja.

Wokřewjeny.

Wosnje widźach serbske wójska wojować přećiwo mócnišim, njepřećelskim. Krawna bě bitwa. Tola Serbja stojachu krući, njepowalni, ani hruzlika serbskeje zemje njepřepodachu njepřećelej. Mnozy rjekoju běchu hižo we tymle krawnym boju ćeć dać dyrbjeli swoju krej, swoje žiwjenjo woprować za kraj a narod. Tola njezadwělowachu, jednaše dźěn so wo najwyšše: wo złotu swobodu, a tohodla tak rjekowscy wojowachu. Što pak nadobo zawohladach? Tamle na lěwej stronje du někotři do njepřećelskoho lěhwa — — — přeradnicy. A zasy někotři jich sćěhowachu — — — přeradnicy. Jako wótry mječ překló to moju wutrobu. Jenož mała črjódka hišće wojowaše, tola ćim khrobliwšo, ćim surowišo. A njepoda so.

„Wojujće kaž lawy, kóžda kročałka serbskeje zemje budź Wam swjata, njezapłaćomna!“

Nadobo wotućich. Bohu dźak!

Tola njećwělowachu mje nětko hišće ćěmniše, hišće zrudniše mysle? Njeje to, štož wosnje widźach, kruta wěrnosć? Njebędźa serbscy rjekoju horcy boj, zo bychu serbsku zemju, serbsku rěč, Serbstwo zakhowali serbskomu ludej? A njewidźimy też přeradnikow, wotrodźencow, kotříž běža do njepřećelskoho lěhwa, zo bychu wojowali přećiwo swojim bratram? Bohužel!

Tute ćěmne mysle dźeržachu mje sputanoho a rubichu mi słódki spar. —

Na njebju pasu so njeličomne syły wowckow. — Wobkuzłacy to napohlad. — „Božo, kak mócny dyrbiš być, ty, kiž wupřestrěwaš swoju móc na wšě tute stadła, na wšo, štož je we njebju, pod njebjom a na zemi, kiž wšitko wodźiš a wobknježiš.“

---

jich někajki njedušny wětřik wuduł za tym dobrym winom! To wšak jim za złe měł njebych, zo po kemšach so wokřewić dźěchu, wšak swjate dny póstne dny njejsu, ale zo ani kónca Božich służbow dočakać njemóžachu, to so mi njeje spodobało, runje kaž nic jich wašnjo w korčmje za winowej bańku. Ja so tola wěsće nadźijach, zo budźa tule dobrotu přistojnje a dźakownje a z khwalbu twojoho mjena wužiwać, kaž so słuša, a tu khwilu: što dyrbjach słyšeć! Bachtanjo, kaž pola babylonskeje wěže, wołanjo a směchi su na město prjedawšeje ćichomyslnosće stupiłe. Ale to dźěn by so hišće z wutrajnej sćerpnosću poskało. Ale hišće dalšu skórźbu mam: hdyžkuli štó do swojeje bańki pohlada, wołaše z pjasću wo blido bijo wohidne mjeno twojoho najhóršoho njepřećela tamle,“ a swj. Pětr pokazowaše z palcom přez ramjo, kaž by dobrota wot njoho była! Tón a dobrotu činić! Tón dźěn tak přecy po swěće błudźi, kaž rujacy law pytajo, kohož by póžrjeł, zo sebi joho njetrjebaja wosebje wołać. A jedyn přemoh druhoho skoro! Hu, mi hišće wobej wuši ržitej, tak často sym te mjeno za krótku khwilu słyšał! Ně, ženje wjacy tam hić njecham a to znowa słyšeć. A to je nětko dźak za te dobre wino! Haj, woprawdźe wubjerne wino! Zasy mějach přileżnosć, joho powoptać. A ja praju: Lěpšoho wina też na kwasu w Kana měli njejsu. A kak su tehdom wšitcy hosćo dźakowni byli a twoje mjeno sławili! A tónle hewak tak dušny lud spóznawši dobrotu njewě ničo, khiba mjeno twojoho wohidnoho njepřećela na jazyk brać! Je to swět słyšał! Je to křesćanske wašnjo! Też nad tym dyrbi so kóžda přistojna duša postorčić, zo je tam wokoło Božoho domu cyła črjóda korčmow. Je to trjeba? Ja to khwalić njemóžu.“ A swj. Pětr z hłuboka wodychny, hdyž bě so takle wuswarjeł.

„Ach, mój luby swj. Pětrje“, dźeše na to dobry mištr, „človjekojo su jara dźiwny splah! Ty jich hišće dospołnje njeznaješ. Haj, dźiwny, dźiwny to splah! Hlej, wobdawaja-li jich zrudoby a strachi, maja-li kisalinu srěbać a hórkosće pożerać, šeri-li jich njezbožo a howrja-li wokoło nich wichory, potom derje wědźa, zo Bóh luby Knjez w njebjesach bydli a wołaja so k njomu. A też najmjeńšu dobrotu dóstawši připóznawaja a wužiwaja dźakownje, maja dźěn same přisłowo, zo je dźakownosć najlěpša próstwa. Tola ničo njeznjesu špatnišo, dyžli horstku dobrych dnjow. Srjedź zboža a wjesela je jim zły njepřećel přecy bliži, dyžli Bóh luby Knjez! A dobrotu wužiwaja, kaž by zasłužena była.“

„Haj, dobry mištrje, ty maš prawje, ty maš přecy prawje! Ja widźu, te dobre wino jim docyła njeje wušne, prjedawša kisalina běše jim wjele spomožniša. Ja sym so dospołnje mylił, dokelž myslach a sudźach: z kapku mjedu popadneš wjacy muchow, dyžli ze sudom kisała, tuštož ze sudom dobroho wina ćim wjacy přećelow. Ale to je mi rjane přećelstwo, kotrež za bańku wjedźechu! A tohodla bych ja nětko prosył: Wzmi jim zasy te dobre wino, zo bychu k rozomej přišli a twoje mjeno zasy dźakownje wuznawali!“

„Ach, ně, mój luby swj. Pětrje,“ rjekny pak dobry mištr wobarajo, „tak kruće jich tola nadobo njechamy khostać: bychu traš so přez měru nastróżeli a zrudźili, hdy bychu te dobre wino nadobo zhubili. Nahłe stróżele a nahła zrudoba pak też njejsu po dobrym. Zo pak so njebychu ženje z lohkomyslnosću a hordosću přezběhnyli, skazymy jim z časami wjesołu nadźiju na dobre žně abo póśćelemy jim škódnych wšow na winowe pjenki, nakapamy jim kisaliny abo hórkosće do winowych kići, potom budźa skerje zasy so dopominać, zo kóždy dobry dar z njebjes přikhadźa. A budźa sebi jón bóle ważić a też lóže spóznawać, zo su tola winowaći za kóždy dar so hódnje podźakować.“

(Pokrašowanjo.)

Stwórba Boža spi swój měrny spar. Ćicho wšudźe. To mje wabi. Njewutraju wjacy we jstwi. — — Lědom pytnywši, stoju hižo na mjehkej trawje. Ani dychanjo přirody njesłyšiš; je dźěn hišće zahe. Pomałku kroču přez łuku, tola před kóždym stopom so boju, přetož je mi, kaž by kóžda trawička, přeze mnje ze spara zbudźena, płačo mje prosyła: popřej mi słódki wotpočink! Bórzy zelenu łuku překročiwši, stoju wosrjedź kćějatych polow. Stwjelca, na wjeršku kłósku, zornjatkow połnu mějicy, khileja swoje hłowčki k zemi, jakož bychu chcyłe prajić: česć budź Bohu, kiž je nam z małoho zornjatka, nazymu do płódneje role wusytoho, wurosć dał, zo bychmy šěsćdźesatore, haj stotore płody njesli. Hnuty styknu swojej rucy a modlu so z nimi. Stoju tu jako wot zemje storhnjeny. Nadobo wuleći škowronček ze žita a zbudźi mje z tutoho wusłapjenja. Škoda! běch tak zamysleny do tutych swjatočnych mysli. Tola čohodla na tute stworjenčko Bože so hóršić? Je dźěn bjezrozomne. Horco wobžaruju pak, zo je z tutych mysli mje wutorhło.

Kroču dale. Přińdu k šěrokej drózy. Hewak połna žiwjenja, leži tu kaž mortwa. Na kóždej stronje sahaju štomy ze swojimi wysokimi wjerškami k njebju kaž bychu nam chcyłe přiwołać: tam horjeka, nad hwězdami, tam bydli naš stworićel, naš knjez, Bóh cyłoho swěta, Bóh rozomneje a njerozomneje stwórby. Joho česće, jomu zanošujće khwałospěwy, k njomu so modlće!

Překročam drohu a stupam na pólnu mjezu, zo bych po njej so bližił blizkomu lěskej. Při mjezy stoji tež ćernidło. Kak husto tola dyrbi človjek we swojim žiwjenju hišće kročić přez ćernje! A tola lubuju ćernje! Přetož hdyž je človjek wšě ćernje, wšě zadźěwki, swojomu powołanju napřećiwne, dobyćerscy přewinył, hdyž je přez ćernje puć sebi rubać dyrbjał k docpěću swojoho zaměra, potom hakle je cyły človjek. Hdyž by človjekej było date, wšě swoje žadanja bjez zadźěwkow docpěć, potom njeby žiwjenjo wjacy wabliwe było. Tola nic jenož ćernje njesměmy widźeć swoje žiwe dny, nawopak, dyrbimy hladać žiwjenju telko dobroho, kaž je to jenož móžno, wotdobyć.

Do tajkich mysli zamysleny, bližu so pomału lěskej. Cuni wětřik so zběhny. Stoju wosrjedź lěska. Tu leća moje mysle daloko z domizny, won do cuzoho kraja, do małeje wjeski njedaloko małoho lěsa. Hdyžkuli nimo tutoho kročach, tam daloko w njepřećelskim kraju, njemóžach dodźeržeć swojich mysli zlět, ně, hory a doły spěšnje přelećawši, čujach so přesadźeny do lěska we domiznje, do lěska we lubym serbskim krajiku, do lěska, we kotrymž stoju. Lubozne běchu to wokomiki, tola ćim hórše a ćežše, hdyž přez hrimot třělbow z tutoho zatorhnjenja wutorhnjeny pytnych, zo přebywam w njepřećelskim kraju.

Woči k ranju wobroćiwši, zawohladach prěnje zerja wotućacoho ranja. Nóc leżeše we poslednich zdychowanjach a dobyćerscy zmócnowaše so dźeń zasy zemję. Stwórba wotućeše, wšudźe poča so hibać. Škowrončki zanjošowachu k sławje Božej swój lubozny rańši kěrluš. Słónčko skhadźeše. Tu běše tež za mnje čas, so zasy domoj podać. Njerady prajach wšomu božemje, njerady so dźělich.

Wokřewjeny na ćěle a pozběhnjeny w duši zastupich zasy do mojeje jstwički. Jónu hišće pohladnych z wokna na puć, po kotrymž běch kročił a na lěsk, kiž bě změrował moje ćežke mysle a mje wokřewił.

Horcy dźak budź tebi, droha přiroda! Ty mje ženje njewopušćiš a runje we ćěmnych hodźinach daš so mi nasrěbać z kužoła twojeje wobkuzłaceje mocy. W tebi dźěn je žiwy Bóh, ta móc a lubosć sama. J. D. Č.

Nowa kniha.

Posedźenjo předsydstwa a wubjerka našoho towarstwa, zańdźeny štwórtk wotměte, jednaše wo nowej knizy, kotruž budźe wono w najbližšim času rozšěrjeć. Su to cyrkwinske stawizny katolskich Serbow.

Kniha započina so ze założenjom Mišnjanskoho (Łužiskoho) biskopstwa a Budyšskoho tachantstwa, kotrohož wjerchowje křesćanstwo w Serbach rozšěrjachu; podawa wosebje nadrobny žiwjenjopis swjatoho Bena, biskopa, kotryž je w Budyšskej a Kamjenskej krajinje (w Hodźiju, Radworju, Khrósćicach atd.) předował. W tutych powěsćach su też wšelake serbske wsy mjenowane, kotrež potajkim tehdom, před 5 abo 600 lětami, hižo wobstojachu. Kniha wopomina dale założenjo klóštra Marijineje Hwězdy a nastaćo Różanta a druhich serbskich hnadownych městnow (Radworja, Tuchorja, Jiłojc a Biskopic); podawa najstarše stawizny „starych" serbskich wosadow: Budyšina, Radworja, Khrósćic, (Njebjelčic, Ralbic) a Kulowa. Wona jedna wo wójnach, w kotrychž Husitowje a pozdźišo Šwejdowje po Serbach wokoło ćahachu a rubjachu. W samsnym času nastachu z rozšěrjenjom lutherskeje wěry też w Serbach tu a tam dołhe duchowne wojowanja, też w nětčišich katolskich wosadach. Kniha spomina dale na pozdźiše wójnske časy, na sydomlětnu wójnu, hdźež pruski kral Bjedrich II. jónu w klóštrje na piščałku piskaše, a na časy, hdźež nic jenoš Napoleon w Boršći a Wjelkowje přihoty za bitwu pola Budyšina (1813) činješe, ale hdźež też kuzłaŕ Krabat ze Zdźar pola Kulowa w powětře do Drježdźan jězdźeše a „Češki Wencl" po Serbach khodźo rubješe. Też jenotliwi sławni mužowje su w knizy wopomnjeni, tak serbscy biskopja a tachantowje: Włóski (z Khrósćic), Kućank (z Nuknicy) a Łusčanski (z Wotrowa), dale Serbinec knjez (z Kulowa) a P. Tecelin (w Róženće). Potom namakaš tam dalše stawizny serbskich krajinow hač do našich časow; tohodla też założenjo nowych wosadow w Ralbicach a Wotrowje, pozdźišo w Baćonju. Też ważne domy, kaž serbski seminar w Prazy abo wučeŕski seminar w Budyšinje a šule w serbskich wsach, dóstawaja tam swoje městno.

W druhich dźělach wopisuje kniha też cyrkwinske žiwjenjo katolskich Serbow, na pŕ. swjećenjo kermušow, palenjo zapalerjow (w Kulowje, Khrósćicach, Łahowje), ćwilowanjo kuzłarjow a načinjeŕkow, do kotrychž tehdom cyły swět wěrješe. Na druhej stronje pak so w tamnych časach też něštožkuli dobre sta. Tak założichu tu a tam swj. Bosćanowe a druhe bratstwa; procesijóny do Różanta buchu rozmnožene; křižeŕske jěchanja znowa zrjadowane. W našim stoléće zasydlichu so miłosćiwe sotry w Serbach; wosebje pak maja cyrkwinske towarstwa wšěch družinow duchowne žiwjenjo spěchować. — To su jenož někotre přikłady, woprawdźe stoji w knizy wjele wjacy. Nadeńdźeš tam cyłe serbske cyrkwinske stawizny wot najstaršich časow hač do smjerće † biskopa Löbmanna.

K stawiznam su přidate wobrazy, kotrež napohlady nětko přetwarjenych serbskich cyrkwjow poskićeja; tak na pŕ. prěnju křesćansku cyrkej w Radworju (hišće ze słomu krytu), wobraz Budyšina, na kotrymž hišće mnišu cyrkej a wěžu (tórm) Mikławška widźiš, Budyšsku serbsku cyrkej z léta 1600, Różant 1700, Khrósćicy, Ralbicy, Radwoŕ a Zdźěŕ z časow wokoło 1850; k tomu je tam wobraz dotal poslednjoho serbskoho biskopa Łusčanskoho a wot njoho natwarjena nowa Radwoŕska cyrkej z tamnišim hnadownym swjećećom.

Kniha je we wšěch wudawafnjach Pósła dóstać. Płaćizna za čitarjow Posoła 5 hr., za druhich kupcow 10 hr. To pak su najnižše płaćizny. Štóž chce, zo by so z kniki něšto wuwikowało a z tym so fond k wudaću druhich dobrych serbskich knikow, kaž wosebje „Kročenjo za Khrystusom" nazběrał, njech dobrowólnje wjacy da. Za někajku němsku tajku knihu žadaja sebi knihipřekupcy nětkle znajmjeńša 10 hr.

Wšelćizny.

— **Wot 26. měrca sem so zasy kóždu sobotu prosace wiki wotměwaju.** Předawarjo maja pokhadne wobswědčenja (Ursprungszeugnisse) za prosata sobu měć, z kotrychž je widźeć, zo je pokhadne městno bjez skótneje khorosće. Ze zawrjenych a wobkedźbowanskich stron so prosata přiwožować njesměd́ža.

Poniženjo petrolejoweje płaćizny. Němske hospodarske ministerstwo je postajiło, zo ma so nětko liter petroleja w klamach po 6 hr. 50 pj., potajkim 75 pj. tuńšo kaž dotal předawać.

Němska je wina! Francózska socialistiska strona je dźěłaćerjam cyłoho swěta wozjewiła, zo zamołwjenjo za připowědźenjo swětoweje wójny ma Němska. W tymle wozjewjenju mjenuja so też wšě ranjenja wójnskich prawidłow a systematiske zapusćenjo, kotrež je Němska skućiła. Tohodla je njemóžno — tak so tam praji — zo winowaty němski kapitalismus so sprawnomu wotrunanju wuwinje, a wona prosy němskich dźěłaćerjow, zo bychu ći zničili plećizny kapitalisma.

Jězdne koła prěnjeje družiny po najtuńšich płaćiznach, **khabaty** (mantle) wot 50 hr., **hadźicy** (šlawchi) wot 25 hr. kaž też wšě druhe **kolesańske potrjeby** ma na składźe a poruča

Pawoł Froemelt, kolesański wobkhod we Worklecach.

Nowe dóšle:

tkaniny za serbske drasty

kaž khuty, fale, rubišća na hłowu a wokoło šije. Jara wulki wubjerk.

Pawoł Otte

w Budyšinje, na žitnej drózy 10.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Jězdne koła za mužskich a žónske, **nadžicy** (Schläuche) a **khabatow** (Mäntel) we wulkim wubjerku.

Aluminiowe zerzawcowe Škitanja za zwena, zwónčki, saki, karbid, latarnje z mosaza, jasny wolij, běžaty gumij, ventilowy gumij, lampki do zaka a batterije atd.

Wšěch družin porjedźenja

na kołach, ponowjenja z emaliju a niklom

poručeja za najtuńše płaćizny

bratraj Thomasaj

w Budyšinje, kamjeńtna hasa 16.

Prošu kedźbujće derje na naju napismo.

Hans Valtin

w Halštrowje

poruča:

Šwablokisały amoniak 25%,
bjez měchow čerstwy dóńdźeny.

Dale:

natronowy salpeter 16%
kosćina, parjena, 3×25%
Rhenania Domažowa muka
najlěpša 12,6%
chlorkali 58%
kalisól 42×22%
kainit 14%.

Darmo

jedyn kamor přemuchi

njemóže nichtó dać, ale **jara tunjo** zhotowju tajki w kóždej wulkosći a prošu hižo nětkole wo skazanki.

Józef Leska,

blidarnja w Kukowje, prjedy Józef Herrmann.

Emil Wehrle w Budyšinje

Jerjowa hasa 7

Bluzowe a drastne tkaniny

cychi meter 17 hr., **wupjeńki — trěnja barchent ke košlam** meter 14 hr.

Dubowe a bukowe

stólcy a stólčki

derje a ródnje na kajkežkuli wašnjo wuwjedźene, poruča a wotedawa hnydom abo za bjezkonkurrenčnje tunje płaćizny

Ledźborec blidarstwo w Pančicach.

Hdyž do Budyšina přindźeće,

wopytajće prošu **wustajeńca ratafskich mašinow a gratow pola**

Carl Gast, Budyšin,

na drjewowych wikach 27.

Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Hans Valtin w Halštrowje

poruča ze składu kaž daloko dosaha k znatym tunim płaćiznam

symjeńtne běrny:

Kaiserkrone, zažne,
Modell, běłe, srěnje,
Wohltmann, čerwjene, pózdnje.

Bratraj Wornačaj

w Pančicach (Dalekorčak Elstra čo. 71) **w Lejnje** (Dalekorčak Uhyst čo. 62)

kładźetaj

elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.

Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž tež wšu nowočasnu **nadobu za wobswětlenjo** na składze.

Jutry póndźelu popołd. w 4 hodź. je **mała živnosć** (5½ kórca pola a łuki) na přesadźowanjo na předań w Radworju čo. 12. Wuměnjenja do přesadźowanja.

Jakub Delan
w Radworju čo. 33.

Spušćomnoho čeladnoho

do dobroho blaka pyta expedicija ‚Kat. Posła', hdźež je wšo trěbne zhonić.

Arno Franke w Kamjencu w Sa.

Dalekorččak 224 **mjedźnistwo** **Oststraße 5**

poruča so k wuwjedźenju

zymno- a ćopłowódnych připrawow, kupjelow, napojenjow, domjacych klumpow, koprowych kachlonkow, płokarskich kotołow.

Wuwjedźenja stawaju so hnydom a tunjo.

Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje

budże **jutrownu srjedu, 30. měrca 1921,** popołdnju w 2 hodźinomaj w Serbskim Domje w Budyšinje.

Porjad: 1. Rozprawy. 2. Nekrolog. 3. Namjety.

Wšěch sobustawow wutrobnje přeprošuje **Předsydstwo.**

Jutrownu skhadźowanku

serbskeje studowaceje młodźiny

wuhotuje

Zwjazk serbskoho studentstwa

29. měrca w Pančicach.

Porjad:

Popołdnju w 4 hodź.: Jutrowna zhromadźizna Zwjazka serb. studentstwa. Njetowaršnicy su jako sobustawy skhadźowanki wutrobnje witani; tohorunja hosćo.

Wječor ½7 hodźin: Zabawny wječor, wobstojacy z koncerta, dźiwadła a deklamacijow. Tomu so přizamknu reje.

Wšitkich lubych serbskich sobustudowacych, česćenych přećelow stud. młodźiny, cyły serbski lud z tym na naš jutrowny swjedźeń wutrobnje přeprošuje

Jan Cyž, posł. wobkh. ak.
t. č. hł. starši.

Smolerjec knihićišćerńja a knihařńja

zap. družstwo z wobmjez. ruk. w Budyšinje.

Sobustawy zap. družstwa z wob. ruk. „Smolerjec knihićišćerńje a knihařńje" w Budyšinje přeprošuja so z tutym po § 24 a 25 družstwowych wustawkow

na srjedu 13. hapryla t. l. popołdnju w 3 hodź.

w žurli „Serbskoho Domu" w Budyšinje, lawske hrjebje čo. 2, postajenu porjadnu

generalnu zhromadźiznu.

Dźeński porjad:

1. Lětna rozprawa předsydstwa a dohladowarstwa a rozprawa wo pruhowanju knihow.
2. Wobzamknjenjo wo bilancy abo wobličenjo dobytka a wotbytka.
3. Wuswobodźenjo předsydstwa a dohladowarstwa.
4. Wólba sobustawow předsydstwa a dohladowarstwa po §§ 23 a 29, 2 a 30 wustawkow.
5. Namjety a naprašowanja.

Bilanca za 1920 budże wot 30. měrca t. l. w našej serbskej knihařni na lawskich hrjebjach čo. 4 k dowidźenju a přehladanju sobustawow družstwa zjawnje wupołožena. Sobustawy maju so na hłownej zhromadźiznje z předpołoženjom sobustawskich knižkow abo na hewak wěryhódne wašnjo wo swojej wosobje wupokazać. Zastupjenjo přez druhich njeje připuščomne.

Dohladowarstwo

Smolerjec knihićišćerńje a knihařńje, zap. družstwo z wob. ruk. w Budyšinje.
Rěčnik **Waltaf Wićaz,** zastupowacy předsyda.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agentarach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalekorečak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki ścelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 14. | Budyšin, 2. apryla 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

We znutřkownym tróštu.

41. staw.

Wo zacpěwanju wšeje časneje česće.

1.

Syno, njedaj sebi to blizko hić, hdyž widźiš, zo su druzy česćeni a wuzběhowani, ty pak zacpěwany a poniženy. Pozběhń swoju wutrobu ke mni do njebjes, a tebje njebudźe rudźić zacpěwanjo človjekow na zemi.

2.

Knježe, we sleposći smy, a prózdnosć nas bórzy zawjedźe. Hdyž na sebje prawje hladam, spóznawam, zo so mi ženje křiwda stała njeje wot žanoho stworjenja, a tohodla nimam prawa na tebje so wobćežować. Dokelž pak sym husto a ćežcy zhrěšił přećiwo tebi, wobrónja so přećiwo mi kóžde stworjenjo. Mi potajkim słuša po sprawnosći wohańbjenjo a zacpěwanjo; tebi pak khwalba, česć a sława. A jelizo so na to njepřihotuju, zo bych chcył być wot kóždoho stworjenja rady zacpěty a wopušćeny, a dospołnje za ničo měty, njemóžu so znutřkownje změrować a wobstajny sčinić, ani duchownje rozswětleny ani cyle z tobu zjednoćeny być.

42. staw.

Zo njesměmy pokoj twarić na človjekow.

1.

Syno, twariš-li swój pokoj na žanu wosobu, tohodla, zo sy ji přikhileny a zo chceš z njeju wobkhadźeć, budźeš njewobstajny a změješ šmjaty (zadźěwki). Ale budźeš-li so wućekować k wěrnosći, kotraž je přecy žiwa a wobstajna, dha tebje njezarudźi, hdyž će přećel wopušći abo wumrje. We mni dyrbi lubosć k přećelej założena być, a mojedla dyrbiš lubować toho, štóžkuli so tebi dobry zda być a je tebi jara drohi w tymle žiwjenju. Bjeze mnje njeje přećelstwo krute a njewobstoji, a lubosć, kotrejež ja njewjazam, njeje wěrna a čista. Tak wotemrěty dyrbiš być tajkim přiwisnosćam k lubowanym człowjekam, zo by sej ty, štož tebje nastupa, přał być bjeze wšoho człowjeskoho wobkhada. Čim bóle so człowjek bliži Bohu, čim dale so zdaluje wot wšoho zemskoho tróšta. Čim wyše też postupuje k Bohu, čim hłubšo so ponórja do sebje a čim mjenje sebje samoho waži.

2.

Štóž pak něšto dobre sebi přicpěwa, tón hnadźe Božej zadźěwa, zo k njomu njepřińdźe, dokelž hnada Ducha Swjatoho pyta přecy ponižnu wutrobu. Hdy by ty rozemjał so dospołnje zničić a so wuswobodźić wot wšeje lubosće k stworjenjam, potom bych nućeny był, do twojeje wutroby so z wulkej hnadu zaliwać. Hdyž so ty wobhladuješ po stworjenjach, zhubiwa so tebi pohladowanjo k Bohu. Wukń we wšitkich wěcach stworićela dla so přewinyć, potom změješ tu móc, zo k spóznaću Boha dócpěješ. Njech je to hišće mjeńša wěc, jelizo njeporjadnje ju lubujemy a na nju dźiwamy, wotdźeržuje nas wot Najwyššoho a kazy nas.

43. staw.

Přećiwo prózdnomu a swětnomu wjedźenju.

1.

Syno, njech tebje njehnuja krasne a wosobne rěče człowjekow. Přetož kralestwo Bože njewobstoji w rěči, ale w pócćiwosći. Kedźbuj na moje słowa, kotrež wutrobu zahorjeja a ducha rozswětleja, wjedu k rozkaću a wšelaki tróšt přinjesu. Ženje nječitaj moje sowo k tomu, zo by so móhło zdać, jako by wučeniši a mudriši był. Prócuj so wo womorjowanjo złósćow, dokelž to budźe tebi wužitniše dyžli nawjedźitosć w mnohich ćežkich prašenjach.

2.

Hdyž sy wjele čitał a spóznał, dyrbiš so přecy k jenomu spočatkej wróćeć. Ja sym, kotryž człowjeka wuču wědomosć a jasniše zrozemjenjo dawam móličkim, dyžli móže je człowjek nawučić. Komuž ja rěču, tón budźe bórzy mudry a pokroči wjele w duchu. Běda tym, kotříž so pola człowjekow za mnohimi nowymi wěcami wobhonjeja, ale so jara mało wo to staraju, kak maja mi służić. Tón čas přińdźe, w kotrymž so pokaže wučeŕ wučerjow, Khrystus, knjez jandźelow, zo by přesłyšował, što su wšitcy nawuknyli, to rěka, zo by swědomjo wšěch jednotliwych wuskušował. Potom přeslědźi Jerusalem ze swojej swěcu a zjawne budźe, štož běše skhowane we ćmje, a potom wotmjelknu wuzamołwjenja jazykow.

Swětowy rozhlad.

Što budźe:

zlehnje so njewjedro zasy, abo su hakle to błyski, kotrež wot nazdala so zaswěćeja, wozjewjejcy bórzomny blizski hrimot? Njeměry, wo kotrychž w poslednim čisle ze srjedźneje Němskeje pisachmy a atentaty, kotrež běchu so we sakskich městach na sudniske twarjenja stałe, njeběchu jenož krótkokhwilne: ně hišće dźensa traja a so rozšěrjeja. Tych, kotříž we Sakskej atentaty skućichu, su pječa zajeli: wšo młodźi kadle z Barlina, z tohole pruskoho hnězda, z kotrohož je w poslednich lětach telko njezboža a hubjenstwa na Němsku a cyłu Europu přišło. Tola też w Barlinje zakhadźeja, činja atentaty na wšelake centrale, wulke mosty, terorisuja, šerja lud, bjeru jomu měr: wšitko system. Knježeŕstwo drje něhdźežkuli z krutej ruku zapřimny a z tym drje dócpě, zo njeměry a stawkowanjo wot šćuwarjow wotpohladanu měru njedosahnychu, tola so jomu hišće njeje poradźiło, měr sčinić a zwěsćić. Němski kancler Fehrenbach wšak měni, zo so njeměry bórzy zasy zlehnu a stawkowanja so k powšitkownomu njewuwija, tola hač jenož njeréči, zo by lud pokojał? Wšelake powěsće powědaju, zo tele njeměry su naškarane wot bolšewikow. Wšelacy nawjednicy tu zběžkaŕskich črjódow su mjenujcy do ruskich wojeŕskich drastow zwoblekani, powěsće też powědaju wo njeměrach w Rańšej Pruskej, hdźež so runje won praji, zo ma so tam bolšewiskim črjódam puć přihotować k nawalej do Němskeje. Z kajkej nieswědomitosću a zasakłosću komunistojo dźěłaju, wobswětla powěsć z Drježdźan, zo mjenujcy w Wolešinskim wuhlowym wokrjesu njeswědomići złóstnicy wohenje při kotołach podkopkow „Gottessegen“ hasnychu a podkopki wobsadźichu. Přez to je wujězd z podkopkow njewěsty; mužstwo, kotrež hišće w podkopkach je, je we wulkim straše. Přetož z wuhasnjenjom kotołowych wohenjow njemóže so z podkopkow wjacy wody klumpać a do nich nic čistoho powětra; też njeje móžno, hórnikow, kotříž hišće w podkopkach tča, wuwjesć.

Do strašnoho njeměra je też přišła cyła **Wuheŕska a mała ententa.** Něhduši wuheŕski kral Korla je so mjenujcy njejapcy — znajmjeńša šěršej zjawnosći njejapcy — ze Šwicy do Wuheŕskeje wróćił a chce tam swoje něhduše knježeŕstwo zasy nastupić. Powěsće, kak so lud a knježace woršty tomule stajeja, su njespušćliwe. Rěka, zo je so Korli prajiło, zo sebi nadźije na trón činić njetrjeba, z druheje strony pak rěka, zo wójsko k njomu přestupuje a zo je wón nad cyłu nawječornu Wuheŕsku wojeŕsku diktaturu zarjadował; z druhimi słowami, zo tam kruće sedźi.

Je drje wěste, zo sebi wšelacy we Wuheŕskej Korlu wróćo přeja a zo su jomu puće runali, njewěste pak je, hač změje Korla cyły lud za so. To pak je cyle wěste, zo susodne kraje sebi ženje lubić njebudźa dać, zo so zasy jedyn Habsburgski, znajmjeńša pak nic prjedawši kral, zasy na wuheŕski trón sydnje; wostanje-li Korla we Wuheŕskej; drje ći joho ze swojimi wójskami z kraja wućerja. Korla ze swojej lakomnosću za kralowskej krasnosću změje potom na swědomju, hdyž krej poběhnje a wójnske njezbožo na ludy a swójby přińdźe.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. W nocy k srjedźe je w našim měsće k třělenčy mjez civilistami a škitanskej woboru došło, kotraž pak žanych woporow žadałanjeje. Wokoło artilleriskich, kaž też wokoło husarskich kasarmow dundacych ludźi wobkedźbowachu. Na to bě třělenca nastała. Wojacy a policistojo hnydom za měrkažerjemi slědźachu. Wokoło kasarmow cyłu nóc patrólje khodźachu a ze swěćacymi kulemi so wokolina kasarmow wobswětleše.

— Srjedu popołdnju w 6 hodźin dźěłonjemělcy na žitnych wikach zhromadźiznu wotměchu. Wěsty Frencel z Drježdźan chcyše tam rěčeć. Powědaše pak so, zo su joho we Drježdźanach zajeli a zo je na joho město

druhi rěčnik z Budyšina rěčał. Po krótkej narěči so zhromadźizna měrnje rozběža.

Z Radworja. (Křižerjo.) Po zwučenym wašnju so jutrowničku zasy křižerske jěchanjo wotmě. Hačrunjež ze zamysłom ničo wo nim w nowinach njewozjewjamy, běše tola rjane wjedro dosć cuzoho ludu sem přiwjedło. Hdyž su nam katolscy Serbja ze susodneje Budyšskeje wosady přecy lubje witani, dha za cuzymi druhowěriwymi Němcami žaneje žadosće nimamy, dokelž so přez nich cyrkwinski začišć cyłeje swjatočnosće kazy.

Křižerjow samych naličichmy Baćońskich 30 přahow, najwyššu ličbu, kotruž woni dotal docpěchu. Radworśkich pak wobdźěli so, kaž hewak w přerězku, 25 přahow. Zarjadowanjo běše samsne, kaž druhe lěta. Jenož „horjestaćo“, kotrež je dotal 28 lět njeboh' Čemjera-Kamjenjanski nosył, njeseše prěni raz kubleŕ Wólman-Łuhowski. Na njoho dóńdźe so rjad, dokelž w nawječornych wosadnych wsach hišće žanoho cyrkwinskoho zastojnika njeběše, wosebje pak tež tohodla, dokelž Wólmanec swójba wjele za cyrkwinske wěcy dawa. (Jich wuj Jan Wólman w Čornecach, bywši wobsedźeŕ nětčišoho Rjeńčec-Waldźic kubła, dari tež prěnje 1000 toleŕ za Baćońsku cyrkej.)

Budyšskich křižerjow běše 8: 4 z Dalic, 2 z Čemjerc, 1 z Borśće a 1 z Budyšina. Wuzběhujemy to z khwalbu, dokelž je za nich wobdźělenjo wězo wjele wobćežniše, hač za tudomnych, wosebje za Borść a Budyšin.

Z Wotrowa. Z našeje wosady naličichu so při lětušim za křižerje jěchanjom šěsćašěsćdźesaćo, z Njebjelčanskeje sydomdźesaćo.

Z Marijineje Hwězdy. (Křižerjo.) Hrožace mróčele stojachu na njebju. Škleńca dźěše na hrozne wjedro a tak sebi mnozy myslachu, zo budźe jutrownička skažena. Jenož howrjacy wětr so pozběhny, honješe proch a pěsk po drohach a pućach, ale wjedro wudźerža a dodźerža. Tohodla naběža so tu njeličomna syła ludu, zwjetša cuzy z wokoliny a z dalšich městow. Kolesarjow, wozow, samokhódow bě tu z hromadami, tak zo nawjes a wšě drohi, puće a dwory połnych stoješe. Naš klóštr so čornješe z přihladowarjemi. W tajkej ličbje njejsu so dołho wjacy zešli. Powójnski čas dźěn je so tróšku polěpšił, w jědźi a piću njejsu ludźo wjacy tak wuwjazani, a tuž so tež lěpje pućuje. Korčmy a privatne bydlenja běchu z cuzymi přepjelnjene, dokelž mnozy tu zwjetša wjacy dnjow wostanu, přikhadźiwši hižo sobotu.

Tak barbješe so zwonkowny wobraz. Křižerjo jěchachu zasy w dwěmaj ćahomaj. Klóštrskich bě 25 a Khrósćanskich 86 zapřahow, potajkim wobdźěli so na 222 jězdnych na tutym prastarym cyrkwinskim nałožku. Hdźe su joho spočatki? Zawěsće je so z pohanskich časow wuwił, a křesćanstwo da jomu křesćanski raz. Kruće ma so dźeržeć, ženje zańć. Katolscy Serbja smědźa hordźi być na tute wašnjo wótcowske. Z kajkej česćownosću rěča cuzowěriwi a narodni wo nim, byrnjež wšak wšitcy připosłucharjo hłubši zmysł njezrozymili. Krasnje debjene konje, samo we kralowskich šabrakach, wokřewjeja wóčko. „Na tučnych konjoch je widźeć, zo je to płódna klóštrska krajina“, tak a hinak dachu so cuzy słyšeć. Mjenje wokřewjace bě zdźěła spěwanjo. Tu ma so skoro něšto stać. Byrnjež so někotři sprawnje prócowali, serbskomu kěrlušej tež prawy wuraz dać, dha mnozy zcyła sobu nječinja, pak zdźěła kaža. Z hłownej winu je, zo přewjele młodych křižerjow jěcha. W času, hdyž so „hłós łama“, njeměli zcyła spěwać; činja-li pak to, dha zawěsće njepřinoša to česćownosći spěwa. Zasy druzy njeznaja kěrluše a potom sebi cuzy přihladowarjo wšelake přispomnjenja dowola. A tola by jutrowne jěchanjo bjez spěwa było mortwe. Jedyn w blizkosći stojacy hudźbnik měnješe, zo sebi křižerjow bjez spěwa myslić njemóže. Tohodla dyrbjało so w přichodźe na to hladać, zo jenož spěwarjo jěchaja. K Božej česći kěrluš prawje zanjeseny, je pozběhowacy, a ke khwalbje Serbow a jich nałožkow.

Z Ralbic. Při lětušimaj křižerskimaj procesijónomaj wobdźěli so z našeje wosady 109 jěcharjow, z Kulowskeje 197.

Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje.

Kaž kóždolětnje srjedu po jutrach wotmě so tež lětsa na tymle dnju. Bě to jeje 74. Wobdźělenjo na njej pokaza, zo tola narodne žiwjenjo žiwišo so hiba, a zo dźěławosć za našu narodnosć bywa powšitkowniša; ličba dźěłaćerjow na narodnym polu přibjera.

We zawodnych słowach wupraji knjez předsyda, faraŕ Křižan-Hodźijski, swoju radosć nad bohatym wopytom, pokaza na to, kak Serbja na 50 lět sydła we swojim statoku, Serbskim Domje, na 20 lět hižo we nowym, wobžarowaše pak wšelake drjebjenjo našoho ludа. Spominaše dale na wudaćo serbskeje čitanki, na koncertaj we Budyšinje a Drježdźanach, předstajenjo hry přez studentow w dźiwadle a jedyn w Krónje. Wšudźe widźimy postup a narodny duch so hiba.

Ze rozprawy zapisowarja, k. kantora Žura zhonichmy, kak staj so předsydstwo a wubjerk wo literarne a hospodarske należnosće našeje Maćicy staraloj. Wotmě so toho dla pjeć wosebitych posedźenjow. Maćica Serbska je k. praelatej Skali k joho 70lětnym narodninam zbožo přała a předsydstwo namjetowaše joho a k. fararja Libša jako čestnaj sobustawaj; zhromadźizna jenohłósnje přija. Předsyda doda někotre drobnostki ze žiwjenja počesćeneju a k. praelat dźakowaše so za wuznamjenjenjo.

Po rozprawje knjeza justicnoho rady Cyža wo Serbskim Domje bě dokhodow 22251 hr. a wudawkow 18727 hr.; tak wosta wunošk 3424 hr. Nimo toho mamy hišće 15000 hr. pjenjez za čas nuzy. Ze zličbowanja pokładnika, k. direktora Wjeraba, słyšachmy, zo měješe Maćica 13009,28 hr. dokhodow a 9623,15 hr. wudawkow, zo potajkim w pokładnicy 3386,13 hr. zwostanje. Předsyda dohladowarstwa, knjez faraŕ Rjeda, rozprawješe wo přehladanju Doma a pokaza na někotre njedostatki. K. wučeŕ Polan, jako knihiskładnik, wozjewi, zo je so 8016 eksemplarow knihi z knihiskłada předało. K. dr. Rězak je dał k wědźenju, zo zešiwki słownika dale přidawać njemóže. Po měnjenju někotrych rěčnikow njeje wěc dosć wujasnjena. Tuž ma so hišće raz z nim jednać. K. kantor Šołta pokaza na swoju rozprawu wo knihowni w lětušim zešiwku M. S. str. 58, skorješe pak na to, zo M. S. přemało za nju wopruje. Musejownik wobroći so na přitomnych, zo bychu bóle zaměry našoho serbskoho museja spěchowali. K. studijny rada Muka pokaza jako redaktor na časopistowarstwowy, z kotrohož je widźeć,

Radlubin: Kak je so stało, zo su we Łužicy wšitke winicy zahinyłe.

Legenda wo swj. Pětru.
(Pokračowanjo a skóńčenjo.)

„Ow, dobry mištrje“, wotmołwi swj. Pětr horliwje a woči so jomu pódla wjesele zazybalištej, „haj, ty maš prawje, ty maš přecy prawje!“ Wón wšak běše tola wjesoły, zo tón dobry lud te dobre wino hnydom njezhubi. „Ja pak chcu so kruće nadźijeć, zo tola swoju winowatosć hódneje dźakownosće bórzy dopóznaja. Při njebjeskich wrotach pak budu přichodnje ćim swěrnišo pruhować, hdyžkuli štó z krajiny nad Šprjewju a klóštyrskej wodu do njebjeskich wrotow zakłapa. Žanoho njepušću do njebjes, kiž njeje swojeje winowatosće dopjelnił, abo komuž hišće belzebub na jazyku sedźi, abo kiž je z dobrym winom njedźiwajcy sebi jazyk a šiju přemačał. We čišću njech so najprjedy wobnowi a přemačany jazyk a šiju sebi wusuši! — Budź khwaleny Jězus Khrystus!“

„Do wěčnosće Amen!“ wotmołwješe jomu cyłe njebjo. A swj. Pětr wobroći so zasy k njebjeskim wrotam.

Horliwje a starosćiwje zastawaše nětko zasy swoju nadobnu służbu před njebjeskimi wrotami. Běše wšak často wobćežna a tež druhdy wostudła, hdyž měješe so z telko tysac ludźimi wuměčować, kiž měnjachu, zo trjebaja jeno zakłapać, a hižo wotleća a wotewrja so jim šěroko njebjeske wrota, a tola mějachu hišće wjele, wjele swětnoho procha na wšěch stawach. Jim doměčeć a dopokazać, zo je čisć jich prěnja domizna a potom hakle, hdyž su so hódnje wuprózili, Bože kralestwo, běše druhdy wobćežna wěc. Ale tež wjele słódkosće a wjesołoho wokřewjenja skićeše jomu, hdyž so toho dopominaše, kelko dobrym ludźom, kelko mučnym pućowarjam na wěki durje pokoja a zboža wotwjeraše, a kak syły zbožnych wobydleri w Božim kralestwje dźeń a dale přibjerachu a spěwarjo khwalby Božeje a Božoho Jenjeća stajnje so přisporjachu. Jeničku starosć, haj, zrudobu činjachu jomu ći dušni ludźo, kiž z krajinow nad Šprjewju a klóštyrskej wodu přikhadźachu. Podarmo čakaše na jich porjedźenjo: zo bychu te dobre, mócne wino dopóznali a swój jazyk sebi njenamačeli a njewobćeželi z tym wohidnym mjenom, kotrež njeje hódne sebi hdy na jazyk brać. Skoro wšitkim měješe wukazać, wosebje mužskim, a swj. Pětr rěčeše nětko khětrje kruće: „Ně, tebi njemóžu wotewrić. To dźi najprjedy khwatajcy do čisća a wobnow so, wusuš sebi jazyk a zestorkaj njehódne ćežidło z njoho, hewak dźěn njemóžeš ani njebjeskich kěrlušow sobu spěwać. To by šwarny napohlad był: stać, kaž němy!“ A z wrjeskotom zasuny přikhadnikej před wočomaj-wuhladko. „Zo woni tola njechadźa dopóznać a z wjesołej wutrobu so dopominać, zo su za te dobre, haj wuběrne wino dźak winowaći!“ zabórbota hišće. A wobžarowaše jich, kak pomału tola su w spóznawanju sprawnych pući a hódnych počinkow. Potom pak jich tež zasy smilnje zamołwješe: „Haj wšak, z hory dele dźe wjele lóže a přecy spěšnišo, dyžli na horu: to bórzy dych zapraja a nozy woliwkujetej, wosebje hdyž človjek krutoho kija nima, na kotryž by so zepjeraŕ. Haj, sukaty, sylny kij z čerstwoho jaworca je dušna zepjera a pomha jara wjele, hdyž mocy wotebjeraja.“ A hdyž bě jomu takle mysl na zepjeru wotućiła, přewodźeše joho skoro na wšěch kročelach. „Hdy bychu woni takle zepjeru měli a někajki kałač za khribjetom, kiž by jich pohonjał a žiwišo dopominał na jich winowatosć, bychu skerje zasy na horu dóšli. Ale kajka zepjera by so jim to najlěpje dała? A hdyž zhudawaše a radu składowaše, hač njebyštej scerpnosć a wutrajnosć, ke kotrymajž bychu nuzowani byli, dobre płody njesłoj, mysleše skóńčnje: „Pójdu k swojomu dobromu mištrej. Wón wě we wšej nuzy přecy najlěpšu radu.“ A dźěše.

„Dobry mištrje“, rjekny trochu strachoćiwje, „ja pak mam zasy tajku mału należ-

što je so dźěłało. Z Delnjeje Łužicy tu nichtó zastupjeny njeje, k. farař Świela je khory, ale też tam narodne žiwjenjo so hiba, „Časnik“ zaso wukhadźa a „Spěwarske“ su so też doćišćałe.

Na to sćěhowachu nekrologi. K. kantor Žur poda wo njeboh kanoniku Jakubu Nowaku, direktoru tachantskeje šule, k. farař Dobrucky wo swojim zemrětym nanje a k. Muka wo češkim wótčincu Františka Tajrichu. K česći zemrětych sobustawow zhromadźizna postany.

Při namjetach poręča k. profesor Ota Wićaz ze Stollberka wo serbskim Homeru: přełožk je zhotowjeny wot k. fararja Urbana, a namołwješe, zo bychu Serbja na tutu knihu abonowali. Płaći w tu khwilu 30 hr., pozdźišo budźe dróžša. Knjez synodal wyšši wučeŕ Hančka z Poršic rozprawješe wo nowej čitancy za ludowe šule a prošeše, zo bychu Serbja prawje bohaće za nju składowali, hdyž čišć tola přez 100000 hr. płaći. Kommisija chce, zo by so přez to kniha móhła dźěćom za 5 hr. dać, khudšim zcyła darić. Do financnoho wubjerka za wudaćo tuteje knihi přizwolištaj so kk. ryćeŕkubleŕski najeńk Rjenč-Worklečanski a kubleŕ Krón a-Bukečanski. K. farař Dobrucky namjetowaše přistup M. S. k zwjazkej „Domowiny“ a rozjasni, dźiwajo na přećiwnosće, jeje zaměr. Na to M. S. jenohłósnje k njej přistupi. K. farař Rjeda namjetuje, zo bychu so ważniše namjety něšto časa doprědka na předsydstwo pósłałe. K. wučeŕ Słodeńk rěčeše wo zasowudawanju „Raja“, časopisa za serbske dźěći. Tomu so znapřećiwi, zo bychu so radšo „Serbske Nowiny“ wudospołniłe. Na namjet k. justicnoho rady Herrmana zastupi M. S. z dwěmaj podźělomaj do družstwa „Smolerjec knihićišćeŕnje“. K. hudźbny direktor Krawc wozjewi, zo budźe k swjatkam 25 měšanych khorow hotowych.

Zběrka za Maćičny Dom wučini 228 hr. 45 pj. Nowych sobustawow bu 11 přiwzatych.

Pokładnikaj kk. Cyž a Wjerab so wuswobodźištaj, a jeju zličbowani buštej za prawe póznate. Skónčnje namjetowaše so hišće jena pódlanska zhromadźizna M. S. w Michałskich prózdninach srjedu, hdźež ma być přednošk, namjety a něšto zabawne. W 1/26 hodźinach skónči so zhromadźizna, kotraž bě jara bohaće wopytana (91 sobustawow), ze serbskej hymnu: Hišće Serbstwo njezhubjene.

Dopołdnja wotměwaše „Swobodne zjednoćeństwo serbskich wučerjow“ swoje posedźenjo, na kotrymž bě 36 sobustawow přitomnych. Najprjedy jednaše so wo přeměnjenju wustawkow po zakońskich postajenjach. Potom wuzwoli so předsydstwo na 3 lěta a to kk. Kral-Zaréčanski za prěnjoho a Šewčik-Ralbičanski za druhoho předsydu, Wjela-Komorowski za zapisowarja a Holan w Małym Budyšinku za zastupjerja a Łódnij-Bukečanski za pokładnika. Lětny přinošk postaji so na 2 hriwnje. Po mnohich nutŕkownych należnosćach poručeše k. Nawka serbsko-češki-južnosłowjanski słownik. Na joho zakładźe poda w přichodźe wědomostny přednošk a chce w Budyšinje lekciju ze serbskimi dźěćimi dźeržeć, złožujo so na Přewodnik.

Po tutej zhromadźiznje dźeržeše hnydom „Hudźbny wotrjad M. S.“ swoje posedźenjo. K. hudźbny direktor Bjarnart Krawc přednošowaše wo prašenju: Kak ma so spěw w serbskich šulach hajić? Wón wosebje rozkładźe, što a kak ma so spěwać. Rěčnik zhladuje na 40 lětne nazhonjenjo a ma toho dla rozsuda dosć. Naše cyłe spěwanjo ma so reformować. To ma so spěwać, štož może dźěćo za žiwjenjo trjebać. Spěw je nuzny za zdźerženjo ludu. Němske spěwy njedyrbjeli so w serbskim přełožku dźěćom podawać. Mamy jich sami dosć a to narodnych karakteristiskich. Wón nadrobnišo rozłoži krasny spěw „Za Kamjencom za gorami“ a pokaza na rjanosć melodije, kajkuž za samy tekstowy wobsah zrědka w druhich rěčach nadeńdźeš. Přitomni so za pokiwy wulcy dźakowachu.

Wozjewjenjo.

Našich dowěrnikow prosymy, zo bychu knihu wo stawiznach našich katolskich cyrkwjow po wsach roznosyć dali. Tak so knihe skerje a prjedy rozpředaja hač hdyž dyrbja sebi ludźo po nje na faru přińć.

Serbski koncert jutrownu pónđźelu we Drježđźanach.

Štóž je ze swědkom był krasnoho, haj excelentnoho serbskoho koncerta w Sakskej stolicy, tón móžeše z połnym prawom hordy być na swoje serbske mjeno. Z widźomnej radosću a napjatosću sćěhowachu Serbja, kotřiž běchu w rjanej ličbje přitomni, ale też Němcy a druzy słowjanscy hosćo narodne spěwy, kotrež bě Bjarnat Krawc z mištrskej ruku do wumjełskoho kabata zdrašćił a němskej zjawnosći předstajił. Tu pokaza so jej jako znajeŕ serbskoho ludowoho spěwa, hdyž je Němcam hewak znaty jako přikładomny pućerubaŕ jich narodneje hudźby. Při tym zeznachu joho jako woprawdźitoho Serba, kiž ze swojim ludom też serbski rěči a čuje.

Žurla „Towaršnje“ na Zinzendorfskej wulicy, drje najwjetša w cyłych Drježđźanach, njebě hač do poslednjoho kućika wobsadźena. Wo tym mohło dźěn so jednać, hač bě jutrowna pónđźela najpřihodniši dźeń, hdyž mnozy měšćenjo při swjatych dnjach khwataja z měšćanskich muri won na wsy. Też mnozy Serbja nastajichu so na wopyt do swojeje łužiskeje domizny a njeběchu wšitcy w prawym času domoj, zo bychu wurjadny swjedźeń widźeli a słyšeli. A najwjetše słowjanske towaŕstwo w Drježđźanach měješe bohužel swój dźiwadłowy wječor, kiž so też přepołožić njehodźeše. Potajkim mnohich zadźěwkow, kotrež bohatšomu wopytej škodźachu. Ale štóž tu bě, bě připódla z połnej wutrobu a dušu. Mócny přiklesk, elementarny wuraz začuća, kiž přewza pobožne připosłuchaŕstwo, sćěhowaše po kóždym čisle. A to bjez dźiwa! Běchu dźěn wšitcy spěwarjo z najwjetšej nutrnosću při wěcy, wědźo, wo čo so tu jedna, zo němska zjawnosć hinak posudźuje a zo zapleńčene wulkoměsto sebi wo wjele wjacy žada, hač naše łužiske města a wsy. A tuž dha wisachu z napjatej kedźbliwosću na dirigentowym kiješku, joho pokiwam hač do mjeńšoho posłuchajo, jene wóčko złožene na njoho, druhe na noty, ale zwjetša spěwachu naši wjesni a měšćanscy pacholjo a holiča, knježny a knjezojo z hłowy, štož nanajlěpši začišć činješe.

nosć. Njewěm sebi rady a tohodla du k tebi. Z tymi dobrymi ludźimi tam nad Šprjewju a klóštyrskej wodu přecy hišće klaca: njechadźa so porjedźić. Mi so zda, zo jich spóznaćo tola khětrje khromi. Tajkile čas hižo maja dobre wino a su zbožowni, tola na swoju winowatosć dźakownosće so njechadźa dopomnić. Też trochu hłuboko do bańki druhdy pohladuja a potom je jim to hnydom na jazyku spóznać. A toho wohidnoho mjena njechadźa so nihdy wostajić. Ja bych tohodla měnił, někajka pomoc by jim wužitna była. Wšak woni sami na swoje zapřahi ze křudom praskaja, zo bychu je do stupa zehnali. Tuž bych měnił, njech so jim te kisałe wino na trochu dlěji čas zasy wróći, njech kisalinu srěbajcy do so du: sćerpnosć dźe nad wšitko! tak sebi sami na kwasach spěwaja. A ty sam, dobry mištrje, sy prajił: „Sćerpnosć njese stotore płody.“ A z wutrajnosću skónčnje dozrawja. Pozdźišo budźe jim dobre wino zasy ćim zbožowniše myto.“

„Ty maš cyle prawje, mój luby swj. Pětrje,“ wotmołwi dobry mištr, „Ponižna sćerpnosć je k wšomu dobromu wužitna, a wutrajnosć hakle dobry skutk krónuje a słódni. A hdyž ty měniš, zo změje też mjez tym ludom pruhowace domapytanjo dobry wuspěch, tuž njech maja zasy dlěji čas kisałe wino!“

Swj. Pětr pak dodawaše: „Ja wšak k tutej próstwje so wosebje winowaty čujach: na moju próstwu sy jim, dobry mištrje, prjedy te dobre wino daril, a ja sym tohodla też za jich njedušne wašnjo, ja so boju, sobu zamołwity. Po dlějšim čakanju budźa sebi dobre wino ćim dźakownišo ważić a je też zlutniwišo wužiwać.“

Na zemi sćěhowachu po tym wurjadnje dobrym lěće někotre suche lěta. Štož narosće, drje běše dobre, ale wšoho narosće khětrje mała měra. Wosebje winowe pjeńki we winicach mějachu mało kići. Kiće při wótrym słónčku drje dospołnje dozrawichu, ale dawachu mało słódneje brěčki. Wuzbytki z dobroho lěta pak so po času přetrjebachu hač do poslednjeje kapki. Ludźo počachu wobožnje bórčeć, zo tola skoro wjacy hódnje njeje tajkeje snadneje měry dla, byrnjež też dobroho wina, telko prócy a časa we winicach nałożeć, a zdychowachu, zo bychu so tola winowe žně nadobnišo radźiłe. Ze suchimi lětami wotměnichu so wjacore mokre lěta. Płodow narosće mnohosć, ale ludźo skoržachu, zo su jara wodźane; rědkoho słónca dla njedozrawichu a z dešćikom też dospołnje njedoskhnychu. Někajki njedostatk mějachu wšitke. Wosebje pak winowe kiće. Běchu drje bohate žně, tola špatnoho słónca dla wosta jich brěčka njedowarjena, jěra a kisała a tohorunja też wino z nich tołčene. Zasy bórčachu ludźo pře tu jěru kisalinu, kotraž so lědma pije. Wokřewjenja skoro ani njedawa. „Budźmy jenož sćerpni a wutrajmy w sćerpnosći!“ radźachu stari nazhonići ludźo, „potom zasy lěpše a nadobniše lěta dočakamy we winicach.“ Tola mnohim styskaše so nimo měry po dobrym winje a wostudźi so sćerpnje čakać. „To dźěn skoro wjacy hódnje njeje do winicy dźěłać khodźić; to so próca njepłaći. Teje kisaliny dla so napinać a dréć: ja so dźakuju. Wohladać so do winicy! Wobroću čas a dźěło na druhu stronu.“ A zanjerodźachu swoje winicy; njekopachu, njeplějachu, njehnójachu, njewobrězowachu winowych hałzow, ani jich njepřiwjazowachu. Zły přikład so přecy lóže sćěhuje, dyžli dobry. We winicach doby sebi njerodź přemóc. Winowe pjeńki łažachu po zemi, hnijachu a skhnyjachu. Winica po winicy zahiny. A hdyž skónčnje zasy dobre lěto přińdźe, njeběše tu skoro wjacy winowoho pjeńka, kotremuž by hójiło. Ludźo sadźachu sebi winowe pjeńki doma při sćěnach, a hdyž wino zrawješe, a woni za wokřewjenjom tradachu, wuńdźechu před khěžu a wušćipnychu sebi kić abo dwě: to běše jim z lóžšej prócu. A skónčnje na winicy zabychu. Jenož mjeno je so hišće tu a tam wukhowało. Swj. Pětr při njebjeskich wrotach pak to njeje wobžarował.

Swjedźeń wotewri so z prologom w němskej a serbskej rěči, přednjeseny wot knježny studentki Hańže Kubašec z Brna. „Će knjezowy jandźel njech přewodźa dźensa . . .“

Sylny khór, na 150 spěwarjow, pjelnješe jewišćo a pisane barby narodnoho kraja wudospołnichu rjany wobraz. A z kajkej radosću a z wjeselom wšitcy spěwachu, ztorhnychu připosłuchařstwo za sobu. Soprany dosćežechu z lohkosću najwyšše skhodźeńki, alt tołmačeše sylnje, a basy dachu mócnu podłohu, k nim přiliščachu so tenory a tak bě wšo jena harmonija, jedyn cyłk. Nihdźe žane napadne słabosće, khabłanjo. To bě wjacy hač hołe wospjetowanjo Budyšskoho koncerta. Ale też wulkotna akustika přinošowaše k dospołnosći. Dwanaće khórow, zdźěła 5 hłósne, tři dźěćace khóry, sedm solow a duettow za baryton a sopran, rhapsodija a serbska reja za husle a klavěr a skónčnje wjesoła rejka wotměnjachu pisany porjad a dawachu přileżnosć, serbsku kulturu w spěwje a hudźbje zeznać, drje we wšěch přeswědčenjo skrućejo, zo by wulka škoda była, hdy by so tutón ludowy pokład zhubił z wotemrěćom a zničenjom serbskoho naroda. Powšitkowne připóznaćo žnjeješe też mały dźěćacy khór, z mejowej nježnosću spěwaše 20 hortow. Knjez koncertny spěwař Kurt Scheithauer, kiž je we wójnje ruski nawuknył a tohodla słowjanski idiom cyle derje wobknježi, spěwaše zdźěła sam, z dźěła z knježnu Rutu Krawcec, wobaj ze znatej wustojnosću, jenož bychmy sebi přeli, zo by k. Scheithauer hišće bóle ze sebje šoł, dar ma k tomu. Na huslach hraješe z překłapjenej techniku, hłubokim začućom a wěstosću k. koncertny hudźbnik Willy Reiner, kiž bě za skhorjenoho komornoho hudźbnika Józefa Kratina zastupił. Rhapsodija złožuje so zdźěła na narodne hłosy. Tu jewi so znowa mištrska ruka našoho komponista, wosebje też we wumjelskim přewodźe, štož móžachmy při serbskich rejach (Stup dale, Pólski žid a Wobroć so) znowa wobkedźbować. Z tajkej wušiknosću, kaž tamnaj poraj na jewišću skakaštaj, zrědka widźiš serbsku reju. Lohke nóžki wabjachu skoro starych, sedźo na stólcach, k stupej a wjerćenju, tak přenjese so njewšědna hibićiwosć tam rejwacych. A to w narodnych drastach. To bě dospołnjacy wuzynk serbskoho wječora, kiž móžeše z połnym prawom „Bjarnat Krawcowy wječor“ so mjenować. Z tym je sebi naš krajan njezachodny pomnik stajił w stawiznach našeje hudźby, z cyła našoho kulturnoho žiwjenja. Němscy hosćo, mjez nimi ministrowy president Buk, klóštrski bohot z Posern, kiž klóštr Marijnu Hwězdu we łužiskim sejmje zastupuje, a zapósłanc Pawoł Heßlein, naš njesprócny wojowař za Serbow prawa, a druzy so wulcy spokojeni we wšěm wuprajichu, štož běchu widźeli a słyšeli. Serbja su přez swój koncert nanajlěpši zaćišć pola cuzych zawostajili a budźa po nim w přichodźe sudźeni. Prosći ludźo, sobustawy našich spěwařskich towařstwow, hudźbnje zdźěłani, wosebje rjana świta našich dobrych serbskich wučerjow, štož ma z wulkim dźakom so wuzběhować, na čole z njesebičnym Bjarnatom Krawcom, su tu skutk wukonjeli, kiž ma so ze złotymi pismikami do analow serbskeje hudźby zapisać.

Po koncerće zhromadźichu so spěwarjo a hosćo k wjesołej zabawje, ke kommersej. Při nim dźakowaše so k. hudźbny direktor Krawc wšěm spěwarjam, k. wučer Słodeńk „Serbskomu blidu“ za wuhotowanjo tutoho wječora — najwjetše zasłužby wo joho připrawjenju ma k. wyšši inženěr Wićaz — a k. wučeř Šleca sławješe hudźbnoho nawjedowarja. Při spěwje a rozmołwje khwatachu překhětře hodźinki, doniž so wukrajnicy do přihotowanych hospodow Drježdźanskich krajanow podachu, za čož njech je hišće też na tutym městnje horcy dźak wuprajeny. Čas khwataše hižo do prěnjeje hodźiny, hdyž posledni wotsal dźěchu. Wšěm wostanje Drježdźanski koncert w dobrym wopomnjeću.

Róžeńćanski són.

Z 3. čisła „Łužicy“ lětnika 1921.
Z dowolnosću redaktora knjeza fararja Libša.

Před něšto njedźelemi, krótki čas po smjerći biskopa Loebmanna, stoješe we Serbskich Nowinach přispomnjeńka, na kotruž snano někotryžkuli kedźbował njeje, kotrejž je so snano někotryžkuliž njewěriwje smjał, kotraž pak je snano tola toho abo tamnoho k přemysliwosći pohnuła. Za tutych chcu z krótka rozestajeć, što wo wěcy měnju.

Jedna so wo sonje, kiž běše něchtó do biskopoweje smjerće w Róženće měł. Njewědźo docyła ničo wo tym, zo běše biskop skhorěł, běše so jomu zezdało, zo je biskop wumrěł, a wuhlada biskopa morwoho na marach. Hdyž po wěstej khwili wo biskopowej nahłej khorosći a spěšnej smjerći zhoni, joho to tak zasłapi, zo wo swojim sonje powědaše. A tak dóńdźe přispomnjeńka wo Róženćanskim sonje do našich Serbskich Nowin. —

Kak ma so wo tutym sonje sudźić? Štóž wězo měni, zo su wšitke sony łžě, tón też tutón són wotpokaza. Tón njemóže sebi dźiwnu prawdosć wujasnić, zo je so tutón són po zdaću dopjelnił, khiba zo praji, zo je to samy připad abo zo je njeznaty Róženćan tola něšto wo khorosći zhonił, wo čimž je so jomu potom dźało, zo pak je swoje zhonjenjo, kaž so to husto stawa, zasy cyle zabył. Tu chcu hnydom wuprajić, zo na swěće žanoho připada njeje, a zo też wědomosć zrozum připada kruće wotpokazuje. Jedna so wo to, hač je so woprawdźe Róženćanski són dopjelnił abo nic. Na kóždy pad je podawk jara dźiwny. Też ja sebi njezwěrju z wěstosću wo nim posudźić, přetož też ja wěm derje, kak sony z wjetša přez ćělne postajenja nastanu a potom ničo dale njejsu hač błudnički, wutwory hry našeje fantazije. Hižo biblija a Homer* napominatej, zo by so człowjek sonow hladał. Ale ja wěm też, zo je so stajnje na sony kedźbowało, zo je so dosć sonow też woprawdźe dopjelniło, kaž to hižo kóžde dźěćo z biblije dopokazać wě. Čohodla pak je za mnje tutón Róženćanski són hódny, zo so z nim zabjeram? Ja sym česćowař wučby němskoho filozofy Schopenhauera, nic joho pessimisma, ale joho metafysiki. Tutej dźakuju so za lěpše zrozumjenjo wšeje nabožnosće a też za to, zo we wěstych sonach, nic we wšitkich, widźu cyle wurjadny wozjew žiwjenja duše. Štóž wě, kajki wótry duch Schopenhauer běše, tón so też dowěrliwje joho wuwjedźenjam wo sonach dowěri. Je drje cyle njemóžno, we našim krótkim nastawku zasady joho wučby rozestajić, chcu jenož do prědka prajić, zo so moje rozpominanja po nim złožuja. — Zepjeraja so wězo też na druhe wědomostne dźěła, wosebje na te sławnoho lěkarja Bergmanna a wšelakich psychologow. —

Schopenhauer je te měnjenjo zničił, zo su wšitke naše sony jenož wupłody našeje fantazije. Wo mnohich sonach drje to płaći, ale nic wo wšitkich. Hdyž sy na přikład jara dołho z motorowym kołom jězdźił, potom soći cyłu nóc wo jězdźenju dźije; abo hdyž sy hač do hłubokeje nocy knihu čitał, potom so też wo snje z tutej knihu zabjeraš. Kóždy je to nazhonił. Ćěry čułow we mozach su tak napinane, zo so njemóža změrować; představy, kotrež je twoja duša přijała, njemóža so wot njeje dźělić. — Ale druhdy so ći też wo wěcach dźije, kotrež běchu ći cyle cuze, kotrež so na žadyn pad njemóža z wěstych zaćišćow wuwić, kotrež je snano twoja duša hdy měła.— Podam wam za to přikład.—

Jedyn cyle kritiski, rozomny knjez měješe lěto do wójny, jako nichtó na swětowu wójnu njemysleše, spodźiwny són. Wón widźeše cyle jasnje před sobu tři kašće; jedyn dźěćacy a dwaj wulkej. — Tuhi joho tak woběhowachu, zo ze spara wotući. Bórzy po tym zemrě tutomu knjezej cyle nahle joho wnučk. Swětowa wójna wudyri, a joho synaj běštaj sobu mjez prěnimi woporami, kotrež wójna žadaše. — Són běše so dopjelnił. Nichtó njemóže prajić, zo su tute strašne představy něhdźe wot zwonka do joho duše so dobywałe, wone maja swój prěni čin w duši samej. Wo tym so njehodźi dwělować. Schopenhauer jasnje a přeswědčujo dopokaza, zo smy wo snje cyle njewotwisni wot zwonkownych zaćišćow, zo móže naša duša słyšeć a widźeć, hdyž też naše mozy dospołnje spja; haj wón měni, zo ma naša duša wosebity nastroj abo srědk sonjenja. — Hačrunjež je tutón přikład, kiž sym runje podał, tak wěsty a wěrny, zo su wšitke dwělowanja njemóžne, chcu tola hišće z njeličomnych přikładow dodać druhi, wo kotrymž sławny němski pěsnjeř Goethe powěda a to z tym česćiwym dźiwanjom na wšitke potajnosće, kotrež tutoho wulkoho człowjeka wuznamjenja. Goethowy dźěd běše měšćanosta města Frankfurta nad Majnom. Jako běše tutón hišće młody nižši zastojnik, jomu so raz dźiješe, zo je w posedźenju rady, zo starosta ze swojoho stoła stany, k njomu přistupi, so před nim pokłoni a joho prošeše, zo by so na joho stoł sydnył a zo potom z durjemi so wotsali. Nazajtra dósta Goethowy dźěd powěsć, zo je tutoho starostu nahle Boža ručka zajała. Bórzy po tym měješe so nowy starosta wuzwolić a to z kóstkowanjom, kaž běše to tehdy w Frankfurće wašnjo. Goethowy dźěd njeměješe žanych wuhladow, zo so wuzwoli a tola so to sta. — Podobnych sonow, kotrež su so dopjelniłe, je wón wjacy měł, wón so tohodla wosebje česćeše, prajachu wo nim, zo ma dar wěšćenja. — Tutón přikład je też tak derje zwěsćeny, zo so njehodźi nad nim dwělować. — (Přichodnje dale.)

* Sławny basnik něhdušich Grekow.

Dopisaj.

Bjez zamołwjenja redakcije.

Z Kamjenskoho hamtskoho wokrjesa.

Tu je so přez nahłu smjerć šulskoho inspektora Dr. Groschupa w Kamjencu tute městno wuprózdniło. Dokelž bě w swojim času — přez serbske hibanjo přinućene — knježeństwo serbskoho inspektora kaž za Budyšin tak też za Kamjenc přilubiło, dha je tam jako swojoho kandidata k. wuč. Krawca-Komorowskoho postajiło. Tutón je před krótkim so też wučerjam Kamjenskoho wokrjesa představił a nimale jenohłósne přihłosowanjo dóstał. Knjez wučeř Krawc je Serb a jako Serb nam Serbam witany. Ale wón je socialny demokrat. Tu pak wězo dyrbimy wuznać: socialdemokrata jako šulskoho inspektora my katolscy Serbja witać a tajku kandidaturu sebi přeć njemóžemy. Tuž so dźiwamy, zo je zjednoćeństwo našich katolskich wučerjow so za tutu kandidaturu wuprajiło. To dyrbja tola jara ważne winy być, kotrež su tute zjednoćeństwo k tomu stojnišću pohnułe. Tohodla so zjawnje prašamy, kotre su tute winy byłe. **Wjele kat. Serbow.**

Přispomnjenjo redaktora: Dóstawši tónle dopis mějach hižo nazajtrach přileżnosć, wučefsku stronu wo žadanju dopisa wobhonić. To sčinich, zo by Posoł rozjasnjenjo tak khětře hač móžno přinjesł, a dopra-

šerjo cyły tydźeń na nje čakać njetrjebali. Na to dóńdźe sćěhowacy dopis:

1. Naše katolske šule chcemy zdźeržeć a k spomoženju luda dale a bóle wudospołnić.

2. K tomu přejemy sebi dohladowarja, kotryž naše wjesne wobstojnosće a naš lud znaje a nam w nastupanju wěry najmjeńšich wobćežnosćow nječini.

3. Knjez Krawc je wobdarjeny serbski wjesny wučeŕ a znaje wšě naše należnosće. Zo je wón socialdemokrat so nam njelubi. Ale nichtó nam njemóže druhoho muža mjenować, kiž by nam telko rukował a wuhlad měł na dohladnistwo.

4. Wězo praja socialdemokraća, zo je nabožina privatna wěc, štož wona nam njeje. Ale tele socialistiske stojnišćo je nam mjenje strašne a škódne, hač te tych, kotřiž su sebi zničenjo katolskeje cyrkwje na program stajili. A hdy by traš němskonarodny muž dohladowaŕ był, štó nam rukuje, zo by wěriwy křesćan był a dobry Serb?

5. Krawc je nam slubił, zo so našich swjatych čućow přimać njebudźe. Po našim swědomju a křesćanskich zasadach dyrbimy mjeńše złe wolić, zo bychmy wjetšomu wobarali. Nam je přikład znaty, zo runje socialdemokratiski wučeŕ ma wjacy zrozemjenja za katolske dźěći hač němsko-narodna strona. W Kamjenicach je na joho namjet katolskomu wustawej za dźěći 60000 hr. měšćanske zastupjeŕstwo dariło a lětnu podpjeru na 23000 hr. powyšiło, mjez tym, zo při druhim regimje jenož 750 hr. lětnje spožčeše.

6. Hdy by němskonarodnym woprawdźe něšto na nabožinje a wěrje zależało, čohodla su wojowanjo wo konfesionalnu šulu we Weimaru to jenož křesćanskej ludowej stronje přewostajili? Hdźe běchu woni při šulskej wójnje w Plawnje? Čohodla su woni za wotstronjenjo swjatych dnjow (Třoch kralow a pokutnoho dnja) w sakskim sejmje hłosowali? Njeběchu woni, kotřiž w poslednjej wólbje do Drježdźan evangelskich Serbow přećiwo katolskim šćuwachu?

7. Zo knjezaj Pič a Berger, tutaj zasakłaj wojowarjej přećiwo našomu narodnomu hibanju, přećiwo Krawcej njedźěłataj z lubosću k Serbam a katolskej cyrkwi, drje tola kóždy spóznaje. Knjez Pič stoješe na wólbnej lisćinje teje strony, kotraž hišće poslednje dny do wólby do němskich nowinow wulki nawěšk zapoda: „Ihr evangelischen Wenden könnt doch nicht katholisch wählen!“ Jimaj je jenož wo to činić, witanu přileżnosć wužić, zo by w našim wokrjesu němskonarodna strona so posylniła. Za Serbow a za katolsku cyrkej woni hišće ženje kusčičk lubosće měli njejsu. Jich napřećiwjenjo ma potajkim jenož **politiski zaměr.**

8. Naš lud pak prosymy, zo by w **šulskich** należnosćach k nam dowěru měł a so njedał wot němskonarodnych agitatorow zaslepić. Myslimy, zo smy wjacy dowěry hódni, hač tući. Smy tola stajnje kruće k swjatej cyrkwi kaž swojomu ludej stali. Tuž so změrujće a njepodpisajće nichtó přećiwo wuzwolenju knjeza Krawca.

Přez napřećiwne dźěło móže so radźić, zo Serba njedóstanjemy, dokelž Pič a Berger samoj hišće njewěstaj, koho byštaj nam na město Krawca natykłoj.

Někotři serbscy wučerjo w Kamjenskim wokrjesu.

Arno Franke w Kamjencu w Sa.

Dalokeŕčak 224 mjedźnistwo Oststraße 5

poruča so k wuwjedźenju

zymno- a ćopłowódnych připrawow, kupjelow, napojenjow, domjacych klumpow, koprowych kachlonkow, płokańskich kotołow.

Wuwjedźenja stawaju so hnydom a tunjo.

Hdyžđo Budyšina přindźeće, wopytajće prošu wustajeńcu ratarskich mašinow a gratow pola **Carl Gast, Budyšin,** na drjewowych wikach 27. Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Wšě **čišćeŕske dźěła** zhotowja spěšnje **L. A. Donnerhak nasl.**

Nowe dóšło:

tkaniny za serbske drasty

kaž khuty, fale, rubišća na hłowu a wokoło šije. Jara wulki wubjerk.

Pawoł Otte

w Budyšinje, na žitnej drózy 10.

Prjedawši Halbic

hosćenc z kofejownju

při serbskej cyrkwi w Budyšinje ma so znowa přenajeć. Wuměnjenja su zhonić na Budyšskej farje.

„Jednota“ w Budyšinje změje **njedźelu 3. apryla 1921** wječor we 8 hodźinach w towaršni

měsačnu zhromadźiznu.

Našim čitarjam! W poslednim čisle „Pósła“, kotrež bu w Delanach rozdawane, stoji jako płaćizna za nowu knihu „Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow“ zmylnje: 4 a 6 hr. Rěkać ma: **sobustawy, to su tajcy, kotřiž su „Posoł“ na 1921 hižo zapłaćili, maja za knižku dać 5 hr., wšitcy druzy 10 hr.**

Smolerjec knihićišćeŕnja a knihaŕnja

zap. družstwo z wobmjez. ruk. w Budyšinje.

Sobustawy zap. družstwa z wob. ruk. „Smolerjec knihićišćeŕnje a knihaŕnje“ w Budyšinje přeprošuja so z tutym po § 24 a 25 družstwowych wustawkow

na srjedu 13. hapryla t. l. popołdnju w 3 hodź.

w žurli „Serbskoho Domu“ w Budyšinje, lawske hrjebje čo. 2, postajenu porjadnu

generalnu zhromadźiznu.

Dźeński porjad:

1. Lětna rozprawa předsydstwa a dohladowaŕstwa a rozprawa wo pruhowanju knihow.
2. Wobzamknjenjo wo bilancy abo wobličenjo dobytka a wotbytka.
3. Wuswobodźenjo předsydstwa a dohladowaŕstwa.
4. Wólba sobustawow předsydstwa a dohladowaŕstwa po §§ 23 a 29, 2 a 30 wustawkow.
5. Namjety a naprašowanja.

Bilanca za 1920 budźe wot 30. měrca t. l. w našej serbskej knihaŕni na lawskich hrjebjach čo. 4 k dowidźenju a přehladanju sobustawow družstwa zjawnje wupołożena. Sobustawy maju so na hłownej zhromadźiznje z předpołoženjom sobustawskich knižkow abo na hewak wěryhódne ważnjo wo swojej wosobje wupokazać. Zastupjenjo přez druhich njeje připušćomne.

Dohladowaŕstwo

Smolerjec knihićišćeŕnje a knihaŕnje, zap. družstwo z wob. ruk. w Budyšinje.

Rěčnik **Waltaŕ Wićaz,** zastupowacy předsyda.

Konječanske towaŕstwo serbskich ratarjow

wuhotuje **njedźelu 10. apryla 1921** wot wječor 7 hodźin w Ralbičanskej wjesnej korčmje swój

1. założeński swjedźeń

z dźiwadłom a rejemi.

Wutrobnje přeprošuje na tutu serbsku zabawu **předsydstwo.**

Swobodne zjednoć. kat. wučerjow serbskeje Łužicy

změje **srjedu 6. apryla** pop. w 3 hodź. **zhromadźiznu w Khróśćicach.** Wšelake zdźělenja, wuradźowanja a přinoški.

Předsyda.

Za moju **porjedźeŕnju ratarskich mašinow** pytam hišće jenoho

spušćomnoho pomocnika.

Zamołwjeć chcyli so jenož ludźo, kiž su rjemjesło dospołnje nawukli a w porjedźenju młóćacych mašinow, słomowych prasow, žnjeńskich mašinow derje wobhonjeni.

Carl Gast

w Budyšinje, drjewowe wiki 27.

Bohu lubemu Knjezej je so spodobało, naju jeničku dźowčičku

Marku Rjelkec

z Khróśćic

w najrjeńšim kćěwje dźěśćowskich lět w 13. lěće swojoho žiwjenja po krótkej ćežkej khorosći ze swj. sakramentami wobstaranu do swojeje wěčneje domizny wotwołać. Jeje młoduške ćěło smy jutrowničku swjatočnje na Khróśćanskim kěrchowje pokhowali. Wšitkim, kotřiž su na póstywječorach za nju so modlili a w tak bohatej ličbje ju k rowu přewodźeli, wosebje tež za nimo měru bohatu pychu wěncow wuprajamoj z tutym **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“**

W **Khróśćicach,** na dnju pohrjeba, jutrowničku 1921.

Hłubokozrudźenaj staršej

Michał Rjelka a mandźelska.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Ernst Donath,

třěchikryjeŕski mištr

Dalokoreč̌ak 1154 **w Budyšinje** Hrodowne naměstno.

poruča so

k wukonjenju kajkichžkuli

třěchikryjeŕskich dźěłow,

nowych krywow a porjedźenjow,

asfaltowanju hunow

a k isolérowanju wlóžnych rumnosćow.

Wulki skład třěšnych cyhelow.

Wobličenjo wudawkow za třěšne dźěła so darmo wobstara.

Wulka historiska hra

NAPOLEON

budże so **srjedu 20. apryla 1921 w Budyšinje w hosćencu Króny** předstajeć. Započatk wječor w 7 hodź.

Po dźiwadle wjesoła rejka.

Na tute předstajenjo hižo nětko wšěch Serbow należnje přeprošujetej

„Lipa Serbska" w Pančicach a „Nadźija" w Budyšinje.

Wumělske zuby! Operacije zubow!

C. Handlos, dentist

w Kamjencu, Damm 2 I

blizko hamtskoho sudnistwa *pódla hosćenca „Blumengarten"*

Sym k rěčam:

wot 8—12 a 2—6 hodźin; na njedźelach jenož dopołdnja.

R. Steinertowy fotografiski ateljej

Wojerowska droha 30 **w Kamjencu w Sa.** Dalokoreč̌ak 53

so zdwórliwje poruča

k wuwjedźenju kajkohožkuli fotografowanja

w domje a zwonka domu.

Lubozne dźěśćowe wobrazy. ∴ Wobrazy połne wuraza.

Najpřihódnišo wobswětlene a barbjene.

Powjetšenja kóždoho wobraza so wo- prawdźe wumjelscy wuwjedu.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje mandźelskeje a maćerje

Marije Wjenkoweje

z Nowoho Dwora,

kotruž je Bóh ze s. sakramentami derje wobstaranu, 65 lět a 1 dźeń staru 22. měrca k sebi wzał, wuprajamy přećelam a susodam, kotřiž su jej khorej k tróštej byli, za jeje dušu na póstywječorach so modlili a ju k rowu njesli, tež wšěm přewodźerjam wutrobnje **„Zapłać Bóh tón Knjez!"** a poručamy dušu lubeje wotemrěteje křesćanskim modlitwam.

We Wotrowje, na dnju pohrjeba. **Hłubokozrudźeni: mandźelski z dźěćimi.**

Zbóžni su, kotřiž přińdźechu z wulkeje ćěsnosće a wumychu swoje drasty w krewi Jehnjeća.

W martrownym tydźenju póndźelu rano w 4 hodź. skónči měrna smjerć po ¾lětnej z wulkej sćerpnosću a poddatosću do Božeje wole znjesenej khorosću drohe žiwjenjo našeje husto ze swj. sakramentami posylnjeneje starosćiweje a horcolubowaneje maćerje

zwudowjeneje kubleŕki a młynkoweje

Marije Brězanoweje

ze Sulšec.

Zemrěta bu 51 lět. Zeleny štwórtk ju swjatočnje pokhowachmy a wuprajamy za wšě dopokazma lubosće za čas jeje dołhotrajacoho khorołoža, za nadobne wopytanjo póstywječorow, rjanu rownu pychu a wosebje bohate k rowupřewodźenjo swój **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!"**

Wostań naša Ty nas žohnowaca maćeŕ;
Tebi njezapomnitej naš płaći paćeŕ!

W **Sulšecach,** na dnju pohrjeba, 24. měrca 1921.

We hłubokej zrudobje

žarowace dźěći.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčćak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 15. | Budyšin, 9. apryla 1921. | Lětnik 59.

Wozjewjenjo.

Loni 8. decembra bě so 50 lět minyło, zo njeboh bamž Pius IX. swjatoho Józefa za patrona cyłeje cyrkwje wuzwoli. Naš swjaty wóte Benedikt XV. je w dlějšim wokolniku z 25. julija 1920 na tutón podawk spomnił, na joho ważnosć pokazał a wuwjedł, kak ważne je runje za naš čas a za wuhojenjo joho najwjetšoho hubjenstwa česćowanjo swjatoho Józefa a joho škit.

Po poručnosći naměstnika Khrystusowoho poručam, zo ma lětsa so hłowny swjedźeń swjatoho Józefa 13. apryla zdobnje swjećić a to na dnju samym kaž wosebje njedźelu joho oktavy (17. apryla njedźelu Jubilate), hdźež so někak hodźi z třidnjowskej pobožnosću; też maja so jenotliwe dny oktavy wuznamjenić a cyrkwiny wopor za towarstwo swjatoho Józefa w Aachenje tu njedźelu spěchować.

Sćěhowace Motu Proprio swjatoho wótca ma so njedźelu Miserikordia 10. 4. z klětki (město prědowanja) čitać a přikazana swjatočnosć wozjewić.

W Budyšinje a Drježdźanach,
23. měrca 1921.

Prälat **Jakub Skala**,
Japoštołski administrator.

Motu Proprio

wo swjećenju 50lětnoho wopomnjeća, zo bu swjaty Józef jako zakitař swjateje cyrkwje přizjewjeny.

Benedikt XV., bamž.

To běše jara žohnowanja połne postajenjo za křesćanstwo, zo naš njezapomnity prjedownik Pius IX. swjatoho Józefa, čistotnoho nawoženju knježniskeje boharodźićerki, zastaraćerja wočłowječenoho Syna Božoho, za zakitarja a patrona katolskeje cyrkwje pozběhny. Po tutym přizjewjenju, kotrež so w prawej hodźinje sta, budźe lětsa w decembru 50 lět nimo. Mamy dha za cyłe přihódne, zo k wopomnjeću toho po cyłej zemi so cyrkwinska swjatočnosć wotbudźe.

Hdyž do tohole dokonjanoho časa do zady hladamy, widźimy před sobu njepřetorhnjeny rjad pobožnych skutkow, kotrež nam wopowěduja, zo je česćowanjo swjatoho patriarcha po něčim hač do našich dnjow pola Kkrystusawěriwych přeco bóle přiběrało. Tola dźiwajo na zrudne poměry časa, pod kotrymiž ma człowjestwo dźens ćerpjeć, mamy za nuzne, zo runje česćenjo swjatoho Józefa mjez ludami hišće wjele horliwišo so spěchuje a dale rozšěri.

We wokolnym lisće, kotryž ma titul „Wobnowjenjo měra na křesćanskej podłozy“ smy hakle před krótkim rozłožili, što je wina, zo po zatrašnej swěta-wójnje powšitkowny pokoj a porjad so hišće docpěł njeje. W tym lisće smy přede wšim zajomne poćahi jenotliwych narodow, tak też napřećne poćahi jich ludstwa bliže wobhladowali. Dźens pak chcemy jenu dalšu přičinu powšitkowneje měšeńcy wopominać, kotraž hišće ma wjetšu ważnosć, dokelž je přehłuboko w człowječim towarstwje zakorjenjena. Wójnske njezbožo je runje w tym času do człowjestwa so dobyło, hdyž běše cyle zajědojćene z naturalismom, tejle najzahubnišej khorosću lětstotka. Hdźež je tale khorosć jónu so zasydliła, tam wona słabi žadanjo za přeznaturskimi kubłami, wona da płomjenju Božeje lubosće wuhasnyć, wona pyta człowjekam hojacu a pozběhowacu hnadu Khrystusowu wotćahnyć, a hdyž je człowjek skónčnje swětło wěry zhubił a je jenož hišće wuhotowany ze słabymi mocami skaženeje natury, poda joho ta khorosć joho njezamjezowanej požadliwosći. Přez to jara mnozy człowjekojo cyłe swoje mysle a prócowanjo na zachodne kubła złožuja, a mjez proletarskimi a bohatymi nastachu hrózbne njepřećelstwa. Napřećna hida mjez jenotliwymi worštami nasta a při dołhej wójnje dale a bóle wudyri, wosebje tohodla, dokelž přez wójnu na jenej stronje cyle njeznjesliwa nuza wo cyrobu, na druhej stronje pak nahłe přezměrne rosćenjo bohatstwa so wutwori.

Jako hłowny njedostak hišće přistupi, zo je swjatosć mandźelskeje swěry a pokora před staršiskej mocu za čas wójny pola mnohich ćežku škodu ćerpjeła. Hłowna přičina za to bě z jeneje strony dołhe wotsalenjo jenoho mandźelskoho dźěła, z čimž zwjazk winowatosće pola druhoho dźěła wokipri, na druhej stronje pak zawiny to, zo staršiski dohlad pobrachowaše, wosebje pola žónskeje młodosće dale a bóle njezawuzdźene zadźerženjo. Z bolosću dyrbi nas tohodla napjelnić porno prjedawšomu strašnje přiběraca skaženosć počinkow. Tuta skaženosć je też z přičinu, zo tak mjenowane socialne prašenjo je dźeń a bóle palace, a to tak jara, zo dyrbimy so hižo najhrózbnišoho bojeć. Runje najzłóstniši ludźo nětko žedźiwje žadaja za wubuchnjenjom někajkeje swěta-republiki, kotraž ma natwarjena być na zakładźe dospołneje jenakosće człowjekow a powšitkowneje přezjenosće wobsedźeństwa. W tutej swěta-republicy žadyn rozdźěl wjac mjez narodami być njedyrbi, ale też žana nahladnosć nana napřećo dźěćom, žana nahladnosć zjawneje mocy napřećo poddanam a žana nahladnosć Boha wjac napřećo zjednoćenym człowjekam. Jelizo tón wotpohlad so dopjelni, dyrbja njezmylnje strašnje hrózbne podawki z toho sćěhować; khětry dźěł Europy dyrbi tutón strach hižo nětkle surowje na sebi nazhonić.

Widźimy pak też, zo chcedźa druhe ludy tohorunja do toho njezboža zastorčić. Někotři człowjekojo — njeje jich tak wjele — pytaja z błazniwej khrobłosću syły ludu naščuwać, z toho dyrbi tam a sem zatrašna měšeńca nastać. Staroscíwje dla tychle podeńdźenjow njejsmy zakomdźili, tak husto hač so přileżnosć poskići, synow cyrkwje na jich winowatosć dopominać. Před krótkim hakle so to sta w lisće na biskopa w Bergamo a runje tak w lisće na biskopow Venecije. Přejemy sebi, zo křesćanscy dźěłaćerjo wšěch krajow, kotřiž z dźěłom swojeju rukow sej khlěb zasłužuja, wšitcy sebi swojeje winowatosće wědomi wostanu. Rady chcyli jich zakitać před natyknjenjom socialisma. Socialismus je najwjetši njepřećel křesćanskeje mysle. Runje tohodla smy pohnuwani, jim přikład swjatoho Józefa před woči wjesć. Joho maja česćować jako swojoho wosebitoho wjednika w žiwjenju a za swojoho wosebitoho škitacoho patrona.

Swjaty Józef měješe we swojim žiwjenju podobne powołanjo kaž wy sami. Tohodla chcyše też Khrystus tón Knjez, kotryž je tola jednorodźeny syn wěčnoho Wótca, so ćěslowy syn mjenować dać. Wobstojnosće žiwjenja, w kotrychž bě swjaty Józef žiwy, běchu drje njenahladne, ale wulkotne a błyšćate běchu póćiwosće, w kotrychž je so wón k česći swojoho powołanja wuznamjenjał. Wosebje, to so wě, błyšćeše so wón runje přez tamne póćiwosće, kotrež so mužej njewoblakowaneje knježny a zežiwjerjej Jězusa Khrystusa přistojachu. Wot jich wučerja, swjatoho Józefa, dyrbja potajkim wšitcy to wuknyć, zo bychu so stajnje přeměnjace wobstojnosće přitomnosće w swětle wěčnje trajacoho přichoda rozpominali; nad wobćežnosćemi tohole człowjeskoho žiwjenja chcyli so tróštować w nadźiji njebjeskich kubłow. Wo tute chcyli so posłušni napřećo Božej woli w strózbym, sprawnym a pobožnym žiwjenju prócować. Wosebje dźiwajo na dźěłaćerjow chcu tu dopomnić na słowa, kotrež je naš zbóžny předkhodnik Leo XIII. při podobnej přileżnosći wozjewił; wone su tak ważne, zo drje přihódnišich słowow njenadeńdźemy. Leo XIII. praji: „Zawěšće je potřěbnym a wšitkim, kotřiž ze zasłužbu dźěła swojich rukow sprócnje žiwjenjo zdźerža bjez ranjenja sprawnosće dowolene, z khudoby so pozběhować a wo khmańše wobstojnosće žiwjenja so prócować, ale rozom a sprawnosć zakazujetej, wot Boha postajeny porjad při tym spowaleć. Hdyž pak so samo wotmysli, móc nałožować a ze zběžkarstwom něšto docpěć chcyć, je to přećiwo strowomu rozomej. Tajcy chcedźa złe wobstojnosće wotstronić, přez to pak so wone prawje jara zawinuja, a najbóle bywaja wobstojnosće same hišće wjele hórše, hač prjedy běchu. Hdyž sebi potajkim khudši nochcedźa dać prawo rozomnoho myslenja wzać, potom njesmědźa slubjenjam człowjekow wěrić, kotřiž sebi ze zběžka dobytk pytaja. Dźěłaćerstwo ma sebi wjele bóle přikład na swj. Józefje brać a swoju dowěru na joho zakit stajeć a na maćerśku lubosć cyrkwje, kotraž runje na potřěbnosće tohole stawa swoju wšědnju přiběracu staroscíwosć złožuje.“

Česćowanjo swj. Józefa ze strony našich wěriwych přiběra. Z toho pak też samo sćěhuje, zo ma też jich česćowanjo swjateje swójby Nazaretskeje, kotrejež dostojna hłowa wón bě, přiběrać. Jene sćěhuje nuznje z druhoho. Přetož Józef wjedźe nas runy puć k Mariji, Marija pak k žórłej wšeje swjatosće, k Jězusej, kotryž je póććiwosće domjacoho žiwjenja ze swojej posłušnosću napřećo Józefej a Mariji swjatosćił. Přejemy sebi, zo bychu so po tychle dostojnych příkładach póććiwosćow křesćanske swójby cyle wobnowiłe a so jim runać pytałe. Na zakładźe swójby je dźěn zhromadźeństwo človjeskoho splaha założene. Hdyž so potajkim zjednoćeństwo swójby kruči, wosebje z tym, zo so čistota, přezjenosć a wěra hišće bóle swjata dźerži a so zwěsći, potom přińdźe z toho nowa móc, a tak rjec nowa krej budźe ćec přez wšitke stawy človjeskoho towarstwa, dokelž stajnje a přecy wudźěła Khrystus tón Knjez potom wot swojeje mocy. Naturski sćěhwk toho njebudźe jeno polěpšenjo křesćanskoho žiwjenja jednotliwych, ale też polěpšenjo w žiwjenju powšitkownosće a w zjawnym porjedźe.

Nadźijamy so potajkim dospołnje na zakitarstwo swj. Józefa, kotrohož kedźbnosći chcyše Bóh tón Knjez swojoho wočłowječenoho, jednorodźenoho Syna a knježnisku mać Božu dowěrjenu wědźeć. Wšitkim biskopam cyłoho katolskoho swěta pak poručamy, w tymle času ćěsnosće křesćanskeje wěcy, wěriwych napominać, zo bychu so tohodla hišće horliwišo na swj. Józefa wo pomoc wobroćeli. Japoštołski stoł je wšelake wašnja česćowanja tohole swjatoho patriarcha připóznał, wosebje pak spóznawa přiwučenjo za prawe, kóždu srjedu jomu poswjećić a jedyn cyły měsac wosebje k joho česćowanju nałožić. Po našim přeću maja biskopja na to dźeržeć, zo by so w kóždej diöcesy tele česćowanjo w swojich wšelakich wašnjach powšitkownje założiło. Wosebje pak płaći swj. Józef jako najmócniši pomocnik mrějacych. Jomu dźěn bě Jězus Khrystus sam zhromadnje z Mariju w smjertnym bědźenju k pomocy. Tohodla dyrbja so biskopja wosebje prócować, ze wšej mocu swojoho dostojnstwa tamne pobožne bratrstwa spěchować, kotrež su k tomu założene, swjatoho Józefa wo pomoc za mrějacych prosyć.

Zo by so wopomnjeło w spočatku mjenowanoho bamžowskoho lista nětko swjedźeńscy woswjećiło, zarjadujemy swjatočnje sćěhowace: W běhu jenoho lěta, započate wot 8. decembra 1920, ma so k česći swj. Józefa, nawoženje najzbóžnišeje knježny Marije, patrona katolskeje cyrkwje, swjatočny dźakny a prózdny swjedźeń swjećić. Wašnjo a čas tuteje swjatočnosće postajić, wostanje kóždomu biskopej přewostajene. Wšitcy wěriwi, kotřiž so na tutej swjatočnosći wobdźěla, móža dospołny wotpusk pod wšědnymi wuměnjenjemi dóstać.

Date w Romje nad rowom s. Pětra,
25. julija, na swjedźenjus. japoštoła
Jakuba, lěta 1920,
w šestym lěće našoho knježenja.

Benedikt XV,, bamž.

Swětowy rozhlad.

Němska.

— We wšelakich němskich nowinach rozšěrješe so powěsće, zo Československa republika ze swojim wójskom wobsadźi wšelake města Bayerskeje a Sakskeje, předewšim Drježdźany, Lipsk a Kamjenicu. To mělo so pječa stać na žadanjo ententy, kotraž chce tak Němsku k dopjelnjenju winowatosćow nuzować, kotrež je přez Versaillski měr na so wzała. K tejle powěsći su so wězo też československe nowiny wuprajiłe, jich měnjenjo je tele: Kaž smy so hnydom wot wšoho započatka stajeli přećiwo zakročenju w Ruskej, tak njepřejemy sebi ani nětko někajkeje expedicije našoho wójska zwonka našeje zemje.

Korla Habsburgski

njeje tón raz hišće swoju žadosć za wuherskej krónu spokojić móhł. Je nuzowany zasy wotjěł, přiwołajo swojim swěrnym, kotřiž k joho česći so běchu na dwórnišćo zběželi: „Na zasywidźenjo, přińdu zasy.“ Njeje přecy hišće wusledźene, kak je so Korla Habsburgski naréčeć dał k jězbje do Wuherskeje. Jomu dyrbješe tola znate być, kak jara so hižo dawno susedne kraje wobarachu přećiwo mysličcy, zo měł zasy jedyn Habsburgski na wuherski trón přińć. Abo je jich prjedawše protesty za mjenje wěrnje měnjene měł? Potom je so zhebał. Mała ententa so hnydom, hdyž bě wo Korlowym přijězdźe zasłyšała, kruče w Budapesće wupraji a zdźěla też hnydom swoje wójska přihotowaše, zo by za někotre hodźiny so do Wuherskeje waliła a Korli zasydlenjo znjemóžniła. Tohodla drje potom też wuherscy knježićerjo hinak njemóžachu hač přećiwo Korli wustupić, hačrunjež drje su tola, znajmjeńša zdźěla, z Koriu jeneje mysle a wole byli. — Derje je, zo je Korla zasy wotjěł: tak je wulkomu krejpřeliwanju zadźěwał.

Wojowaca cyrkej

je woprawdźe katolska cyrkej też w československej republicy. Nimamy wšak pola nas w Němskej też žanych rjanych, měrnych wobstojenjow, tola tak złóstna hišće pola nas hida přećiwo katolskej cyrkwi njeje, abo lěpje prajene: tak złóstna so hišće njeje pola nas hida přećiwo katolskej cyrkwi wuwić móhła, dokelž ma we křesćanskej ludowej stronje mócnych napřećiwnikow, kaž tam. Jedyn wulki njepřećel katolskeje cyrkwje w československej republicy je zapósłanc Krejči. Hačrunjež je dospołnje njewěriwy, podpjera tola tak mjenowanu československu cyrkej přećiwo katolskej. To drje nječini wón z lubosće k tejle cyrkwi, ale zawěsće z přeswědčenja, zo docyła wěru niči, hdyž tule nowu cyrkej podpjera. We kultusowym wubjerku senata je wón mjenujcy namjetował, zo ma knježeństwo zakoń naćisnyć a k wuradźowanju sejmej předłožić, po kotrymž maja też přiwisnicy československeje cyrkwje runje tak kaž katotolscy wšě cyrkwje a kapale, farske domy a twarjenja wužiwać, kotrež su dotal jenož katolskej cyrkwi służiłe. Tónle namjet bu też we wubjerku z wjetšinu hłosow přiwzaty. — Přiwozmje-li češki sejm tónle namjet za zakoń, potom nastanu přez njón wulke škody katolskej cyrkwi, potom so přez njón też njewěra hišće bóle roznjese. Hinak mjenujcy njemóže so też československa cyrkej mjenować. Po přednošku, kotryž njedawno jedyn jeje zastupjerjow, prof. dr. Tuháček w Picnje měješe, přeje tale cyrkej herbski hrěch a z tym wězo też wšě z tejele wučby sćěhowace zasady katolskeje, docyła křesćanskeje wučby: mjenujcy też wumóženjo přez wočłowječenoho Syna Božoho, tak wězo też wšě swjate sakramenty a tak dale.

Zrudnje je, zo při wšelakich cyrkwi njepřećelnych zarjadowanjach so też agrarna

Potajnstwo na „Čerwjenej Rěcy“.

Stara misijónska powěsć. Wobnowił Radlubin.

Ćiše, z dobrej khwilu wjezu so na čerwjeń zmohi „Čerwjeneje Rěki“ mjez zelenymi brjohami nimo wulkoho chinskoho města Tonkina do synoho morja. Ani šumjenja, ani pleskota mjez nimi. Što dha bychu sebi też nowoho hišće prajiłe, štož bychu sebi sto króć hižo wupowědałe njebyłe. A přečo bychu do šěrokoho morja khwatałe, hdyž je tola wody dosć a nadosć, zo też myrijady najwjetšich rybiskow a myrijady wustrow a kajkichžkuli wódnych stworjeni njetrjebaja tradać; časa dosć, zo so jim tam hišće bysnadź wostudźi! Małe, wuzke čołmiki suwaja so z črjódami po jich hładkim khribjeće, ale zmohi nimaja jich docyła kedźbu. Pisane wjeski leža po woběmaj brjohomaj rozbrójene, kaž stadła wowcow po šěrokim pastwišću, ze swojimi nizkimi khěžkami za bambusowymi płotami šibale so khowajcy, tola bjezdźak wšitke jich šibałstwo: zmohi „Čerwjeneje Rěki“ nimaja za nje ani wóčka. Też cyłe město Tonkin ze swojimi wysokimi pagodami (pohanske temple) a knježeńskimi hrodami jich nihdy njezajima. Same bohate žně wužitneje bałmy, žiwjacoho rajsa a słódnoho cokorowca, kotrež so po brjohach daloko do kraja rozlěhuja, njedokonjeja sebi jich kedźbliwosć wunuzować. To wšitko su zmohi tola hižo wjele zakrasnych króć widźałe do syteje wole a móža to kóždy dźeń zasy a zasy widźeć: přecy tónsamy wobraz bjez najmjeńšoho přeměnjenja — ale komu dha so to njeby wostudźiło! Haj, wostudźiło je so na čerwjeń zmoham, zo na poł spicy so dale wjezu a drěmajcy počinaju sonić, kaž dźěn też človjekej, hdyž je njenadźicy sebi wusnył, so wšitko móžne dohromady dźije, a wone sonja wo dawno, dawno zańdźenych časach, kotrež dźěn su tola přecy wjele rjeńše, dyžli wša přitomnosć, dokelž wšitke njelubozne a hórke hodźiny z nich su wšak zbožownje přetrate a dawno nimale zabyte.

Ow, kak rjane, haj, hordostne běchu to časy, hdyž mějachu zmohi „Čerwjeneje Rěki“ tu njewšědnu česć, kolebku křesćanskeje cyrkwje chinskoho kralestwa Tonkina na swojim šěrokim khribjeće nosyć. A ćim hódniša běše jim ta česć, dokelž běše to ważne potajnstwo, kotrež nichtó cuzy njewědźeše a też wědźeć njesmědźeše. Běda na te njezbožo, hdy by so też znajmjeńša maličkosć toho potajnstwa njelubozne přeradźiła. Kóžda dobra duša by to nimo měry wobžarowała, haj hišće dźensa wobžarowała, byrnjež byštej so mjez tym lětstotkaj hižo minyłoj. W ćichich, ćěmnych nocach drje prócowachu so měsačk a jasne hwězdy na wšě możne wašnjo to potajnstwo wotkryć (kolebka běše mjenujcy z wjetšoho dźěła z krutej třěchu zawodźeta), abo znajmjeńša sebi je z lesću někak wuhudać, ale njeje so jim radźiło. Same Bože słónčko na běłym dnju, kažkuli też so ze swojimi wótrymi pruhami ze wšěmi škałbami do kolebki dobywaše, njepřinjese potajnstwo na swětło. Jenož na čerwjeń zmohi „Čerwjeneje Rěki“ je znajachu, dokelž jim je so kolebka dospołnje dowěriła, wone nošachu, kolebachu, wožachu kolebku, hdyžkuli sebi přeješe a ducy po puću bajachu ji do jeje stronow pleskotajcy wšě możne bajki, ale do cuzoho wćipnoho wucha njepiknychu wo potajnstwje ani zwuka. A na tule česć spominaja smohi „Čerwjeneje Rěki“ pře-rady a ze wšej hordosću hišće dźensa.

Ale kajka dha to běše kolebka? Njehodźi dha so to też hišće dźensa po lětstotkach zhonić, što je so w njej potajnje khowało? Ow haj, česćenomu čitarjej chcu tole nětkle prawje rjenje wupowědać.

Běše to srjedź druheje połojcy sydomnatoho lětstotka; tu přijědźe z morja po „Čer-

strona, to su zemjenjo a druzy wulkoležomnosćerjo, sobu wobdźěleja. Kak ći najprjedy swoje hladaja, a zo bychu swoje sebi wobkhowali, samo cyrkej přeradźa, je z dopokazom reformny zakoń z meje 1919, kotryž w poslednim čisle naspomnichmy. Tón mjenujcy postaji, zo maja so wšě ležomnosće, kotrež su znajmjeńša 18 lět wotnajate, dotalnym najenkam předać a to tak, zo wot cyrkwinskich ležomnosćow wšě takle wotnajate pola so wotdźěla, byrnjež potom cyrkwi też ničo njewostało, wot ležomnosćow wšěch druhich, potajkim zemjanow a židow pak jenož telko, zo jim znajmjeńša hišće 150 hektarow wostanje. A hdyž chcyše njedawno ludowa strona cyrkwi zasy něšto wot wuswojenych wulkoležomnosćow na wotrunanjo tamneje škody přiwobroćić, běchu runje agrarni sobu najhórši njepřećeljo.

Tajkele njesprawnosće a přesćěhanja katolskeje cyrkwje su pak też swoje dobre přinjesłe: lud bóle wotuća ze swojoho spara a hromadźi so wokoło katolskeje ludoweje strony. Ta přez to při přichodnych wólbach zawěsće wo mnohe sydła přirosće. Tak smě so sudźić po tym, zo je na přikład ličba wotebjerarjow organa tejele strony, mjenujcy dźenika „lid", za krótki čas wo 10000 přirostła. A wšelake tejle stronje njepřećelne nowiny pisaju: zrosće-li ličba wotebjerarjow „lidu" hišće wo někajke 20000, potom smě so tale strona wjeselić. Tale strona tohodla też nětkle jara žiwje za swój organ agituje, přińdźe-li potom k wólbam, budźe přihotowana . . . a katolski lud dóstanje potom zawěsće hišće sylnišu škitarku swojich křesćanskich należnosćow, dyžli dotalna je.

Z Łužicy a ze Serbow.

Přichodnu sobotu, 16. apryla t. l., přińdźe naš zapósłanc knjez Heßlein do Budyšina (do Serb. Doma), zo by swojim wolerjam rozprawjał, wosebje pak jich přeća słyšał. Přińdźće tohodla w prawje nahladnej ličbje! Započatk dopołdnja w 10 hodźin.

Z Budyšina. Warnowanjo. Cuzy človjek, kotryž je wudawał, zo w poručnosći milinarńje přińdźe, je elektrowody pruhował, najskerje je chcył w přihódnym wokomiku kradnyć. Wón je něhdźe 35 lět stary, srěnjowulki, ma pobrunojte wobličo a čorne wusy. Wón je był čorny zwjeršnik woblečeny a jasnobarbny mjehki kłobuk na hłowje měł. Też je žołtu aktowu tošu nosył.

Róžeńćanski són.

(Skóńčenjo.)

My stojimy tu před wulkim potajnstwom. Jenož to móžemy z wěstosću wuprajić, zo so tajke podawki stanu. Tajki wótry duch kaž Lessing běše, by wo nich prajił, zo móhł człowjek před nimi swój rozum zhubić, jeli žadyn ma.

Zo bych to, štož chcu tule dopokazać, bóle wobswětlił, chcu was dopomnić na wěste sony, kotrež je snano hižo kóždy poměł. Druhdy so nam stanje, zo so nam wo našej wokolnosći dźije. Ty widźiš cyle jasnje před sobu swoju sparnu jstwu; khamor při sćěnje, časnik, haj ty widźiš sebje samoho we łožu, widźiš, hdyž něchtó do jstwy zastupi a tola ty cyle kruće spiš a twojej woči stej zańdźelenej. Tebi so dźije — jenož zo je to, wo čimž so ći dźije, cyle wěrno! Tak wěrno, zo hdyž će něchtó ze spara zbudźi, jomu wěrić njechaš, zo sy spał. Ty prajiš, zo njejsy spał a tola sy spał. — Wosebje nervosni ludźo maja tajke sony. — Twojej woči stej so wo snje zańdźeliłoj, ale twój nop bu přewidny. Ty widźiš přez joho kosćowy kryw, štož so zwonka stawa, ty swojeju wočow njetrjebaš. — Ale tute sony budźa so hišće powjetšeć a stopnjować, tak, zo ty nic jenož to, štož w komorje je, widźiš, ale też přez sćěny widźiš do zahrody, do hródźe, haj do druhich twarjenjow nutř, přez wšitke zawěški a wokeńcy a murje. Wšitke wobhrodki zo zhubja. Tak my pytnjemy, zo je nutřka we nas potajna móc, kotraž nic jenož cyle bjez widźenja našich mozhow skutkuje, ale też bjez pomocy našich pjeć zmysłow ze zwonkownym swětom wobkhadźa. Ta njetrjeba žaneju woči, zo by widźała, žaneju wušow, zo by słyšała, žanoho nosa zo by čuchała. Za nju podstata (materija) sćěnow a murjow njewobstoji. Kajka to móc je, to my njewěmy. A štož my njerozumimy, mjenujemy okultne abo ćěmne. Wědomosć, kiž so z tajkimi wěcami zaběra, rěka okultismus. Što je potajkim són? Són je okultne podeńdźenjo, my wo snje podawki nazhonimy, kotrychž njemóžemy zapřijeć. Za sonjacoho człowjeka přestrjeń žanych mjezow nima.

Ale wróćmy so zasy k sonjacomu. Són móže so hišće dale powjetšić. Też mjezy, kotrež hewak čas staja, so zhubiwaja. Njeje so ći hižo zezdźało, zo sy zasy dźěćo, zo ze swojimaj staršimaj rěčiš? A tola ty ani wokomik na to njemysliš, zo ty to wjacy njejsy, zo sy ty snano hižo šědźiwc z běłymi włosami. A kaž so ći wo zańdźenosći dźije, runje tak dźije so ći też wo přichodźe, jenož zo su tute sony bóle rědke! My smy hižo wuprajili, zo su sony dwoje; sony, kiž su sćěhwk dale we spanju skutkowacych mozhow a sony, kotrež nastanu bjez sobuskutkowanja mozhow. Tute poslednje nastanu jenož, hdyž je spar cyle hłuboki. To su te wosudne sony, we kotrychž so potajna móc we nas cyle njewotwisna wot mozhow zjewi. Kóždy přida, zo je són ćim bóle wosudny són, čim bóle je tuta njewotwisnosć dospołna. Naše mozy předstajeja nam porjad přirody, w kotrejž přestrjeń a čas płaćitej. — Našej woči njemóžetej hinak widźeć hač po přestrjeni a wuši njemóžetej hinak słyšeć hač po času. Hdyž pak naše mozy wuwostanu, potom je to hinak, potom zjewi so tuta potajna, přezpřirodna móc, bjez přestrjenja a časa widźeć. — Haj, dźimy hišće kročel dale! — Móže so stać, zo so tuta móc zjewi, hačrunjež docyła njespiš — we samej wotućenosći! — Też za to jedyn cyle wěsty a znaty přikład. — We Norwegskej běše w zańdźenym lětstotku błukomyslaty spisowaćel Swedenborg žiwy. Tutón stoješe raz na drózy a wuhlada, zo so hłowne město Stockholm pali. Tute město bě wjele mil daloko, ale sam Swedenborg widźeše město w płomjenjach; wón widźeše, kak so płomjo po wulicach dale wala — čejich domow so dótka. Žadyn druhi człowjek we johoblizkosći to njewidźi. Tehdy njemějachu hišće dalokopisnoho wobkhoda. Hakle za něšto dnjow přińdźe posoł z powěsću, zo je so Stockholm spalił. Wšitko běše cyle tak było, kaž běše to Swedenborg widźał. — Mohł hišće druhe přikłady podać. — Tajke widźenja su dosć znate, dosć wěsće dopokazane a njemóža so wjacy wotpokazać, mjenuja so „jasnowidźenja" abo „druhe widźenja". — Schopenhauer praji: „Štóž dźensa nad tutymi podawkami dwěluje abo je přěje — tón njeje njewěrjacy, ale njewědźacy." Z 18

---

wjenej Rěcy" k městu Tonkinej misijonar: „młody, ale sylny po duchu, z wubjernymi duchownymi darami pyšeny; rozomny a mudry w starobje, kotraž hewak rady lohkomyslnosći a wólnosći służi; žiwy a wjesoły, tola jara přistojnoho a přećelnoho wašnja; zmužity a połny nadźije na dobyće, hdyžkuli rěkaše wojować, a byrnjež bychu so też zadźewki kopiłe; hłuchi přećiwo wšomu přećelstwu a samej swójbje, hdyž chcyštej jomu na puću spóznatoho powołanja šlahać abo należnje wotradźeć; ze swjatej, cunjej lubosću Bohu poddaty a ke wšěm woporami zwólniwy, byrnjež by też sam sebje woprować měł, a přihotowany, zo by z hobrskimi kročelemi křesćanskej dospołnosći napřeco kročił." Z tymile jadrywymi słowami wopisuje rownik młodoho misijónara Franca Deydiera z mjenom, pozdźišoho biskopa a japoštołskoho vikara Tonkinskoho. Wón pak přijědźe ze Siama přistajiwši so pohanskomu wobsedźerjej wulkoho čołma za pomocnoho łódźnika: rozwaleše a naćahowaše łódźne płachty po wětřiku, wodźeše wjesło, pušćeše kótwicu do hłubiny, hdyž chcyše čołm ducy po puću hdźe zastać, skóńčnje wustupi w přistawnym předměsće Tonkina w Hung-yenje wopuściwši nakhwilnu służbu na brjoh „Čerwjeneje Rěki". Nichtó joho njewitaše, nichtó njeměješe *joho kedźbu, ćim mjenje bě štó pod* łódźnikowej drastu, kiž sebi sam swoje wačoki njeseše, křesćanskoho misijónara so nadźał, hdyž so tu w přistawje łódźnicy mjewjachu, přikhadźachu a dźěchu.

Ćim kedźbliwišo, wězo po móžnosći tajnje, rozhladowaše so łódźnik po ludźoch, kotrychž ducy zetkaše. Pytaše traš sebi mjez ludźimi přećela abo znatoho, kotryž joho z cuzby wočakowaše, zo by jomu přećelnje hospodu popřał abo wustarał? Štó móžeše to wědźeć! Hižo bě młody łódźnik cyle šěroke městno před přistawom nimale překročił a do blizkosće prěnich měšćanskich domow přišoł a přecy hišće pytaše podarmo mjez ludźimi swojoho znatoho. Zrudny sćin zjebaneje nadźije rozlehny so jomu po wobliču, hdyž so zasy k přistawej wróćeše. Tam posydny so živoho wobkhoda trochu zdaleny na swoje wačoki a zamysliwši so zeprě hłowu starosćiwje do dłóni a wuradźowaše sebi: „Što bych nětko započał?" Hdyž po dobrej khwili zasy jónu hłowu pozběhny, zo by wokoło so pohladał, widźeše cyle blizko Chinjana srěnjeje staroby nimo kročić, kiž měješe na wutrobje mjedźane swětle znamješko ryby přityknjene. Nad tym zawjeseli so młody łódźnik po cyłym wobliču. Tute *znamješko wuhladać, z radosću poskočić* a bjez wodychnjenja zabywši swojich wačokow za Chinjanom pokhwatać, dokonja za wokomik abo dwaj. Dosćahnywši Chinjana poskuba joho z prawicu zwaha za ramjo, z lěwicu pak wotkry z dobom swoje wutrobnjo: a też jomu zyboleše so mjedźane znamješko ryby na wutrobje. Woběmaj, Chinjanej kaž łódźnikej zabłyskotaštej so z radosću woči: na znamješku ryby běštaj so spóznałoj. Potom wjedźeše łódźnik swojoho nowoho znatoho zasy k swojim wačokam, a tu so wobaj dobru khwilu horliwje rozmołwještaj. Druhim ludźom wšak, ja so boju, njemóžeše so to docyła dźiwno zdać: taj, kiž zjawnje znamjo ryby nosytaj, staj bjez dwěla rybakaj, a zo mataj sebi wo swojim rjemjesle mnoho powědać abo sebi městna dobreje zasłužby wukhwaleć, štó to njeby lohcy zrozemił? Haj, wěrno, taj mužaj, kotrajž běštaj so tu tak njenadźicy zetkałoj a spóznałoj, běštaj woprawdźe rybakaj, tola w tym nadobnym zmysle, w kotrymž je něhdy dobry mištr po bohatym popadźe rybow při galilejskim jězoru galilejskomu rybakej Symanej prajił: „Njeboj so, Symanje, wot nětka budźeš człowjekow łójić!"

lětstotka, jako woswětlenjo knježeše, je wšak so wosebje w banalnych, zwjeršnych hłowach wěsty předsudk zakhował před wšitkimi potajnosćemi a hudańčkami. Něchtóžkuliž měni, zo ničo njeje na swěće, štož zakonjam přirody napřećiwo rěči. Ale to je znamjo prawoho myslenja, zo ma česć před woprawdosćemi a potajnosćemi, zo přidawa, hdyž něšto njemóže ze swojimi nahladami do jena přinjesć. Něhdy su so wěsći ludźo nad wšitkimi tajkimi podawkami smjeli; dźensa z najmjeńša jich móžnosć přidawaju.

Tajke „druhe widźenjo", kajkež je Swedenborg měł, je wěsće też kóžde profetyske widźenjo, wo kotrymž nam biblija w starym a nowym zakonju husto powěda. — Profetojo běchu mužojo, kotřiž mějachu wosebity, jim wot Boha spožčeny dar. Tohodla mjenujemy też tajki hłuboki spar, we kotrymž so potajna móc zjewi, profetyski spar. Wězo je tajke profetyske widźenjo abo też jasnowidźenjo něšto jara žadne. Ale tola nic přejara žadne. Sym sam w jenej serbskej wsy tajkoho jasnowidźaka znał, kiž móžeše doprědka prajić, hdyž něchtó ze wsy wumrě. A we wěstej měrje, jenož jara njedokładnje so tutón dar raz pola kóždeho człowjeka zjewi. — My rěčimy potom wo předzdaćach. Kak husto je so snano tole stało! Mać wumrě a jeje syn je něhdźe druhdźe. Wón njewě ničo wo jejnej khorosći a sebi njemysli na jejnu smjerć. Ale nadobo, cyle njejapcy začuje wón we sebi wulki njeměr, njemóže sebi tutón njeměr wujasnić, skónčnje powěsć wo smjerći swojeje maćerje dóstanje. — Štó njeje podobne předzdaćo zrudnych a wjeselych podawkow poměł? —

Hdyž pak ma kóždy człowjek we wěstej měrje tutón potajny dar, potom drje też njemóžno njeje, zo maja jón žadni wosebići ludźo we wulkej měrje. Ći móža jón nic jenož wo snje, ale też wotućeni wutworić.

Kak mamy wo Róženćanskim sonje sudźić? Tajke wěcy prěć — to žaneje wulkeje mudrosće wjacy njeje! Ja chcu cyle poniżnje prajić, zo su tajke sony njewuslědźene a njewuslědźomne dźiwy.

Husto je so prajiło, zo je spar bratr smjerće. Jej runa so wón też w tym, zo so wón wot mozow na khwilu wuswobodźi, štož so potom we smjerći na přeco stanje. W sparje wobnowja so naše mozy. Ale naša duša njetrjeba žanoho wobnowjenja a žanoho spara. Naša duša so njepřetrjeba a njeskóncuje. Naša duša je přeco wotućena; we hłubokim, wosudnym, profetyskim sparje so wona na khwilu wot mozow wuswobodźi. Haj a potom poskići nam pohlad do druhoho, duchownoho swěta. Fidus.

Dopis.

Bjez zamołwjenja redakcije.

Dopis w 14. čo. Posoła podpisany: „Někotři serbscy wučerjo w Kamjenskim wokrjesu" žada sebi z najmjeńša krótku wotmołwu, zo so serbski katolski lud njeby cyle zamylił:

W 4. dypku praji so tam: „Wězo praja socialdemokraća, zo je nabožina privatna wěc, štož wona nam njeje." Prašamy so: Čohodla k prawomu spóznaću socialdemokratije, z kotrejež sobustawow so nam šulski dohladowař poruča, radšo na to njepokazuja, što socialna demokracija čini přećiwo křesćanstwu? To je ważniše, hač to, štož praji. Čohodla bu čitarjam Posoła socialdemokratiske hesło „nabožina je privatna wěc" předpołoženy, kotrež je wunamakała, zo by hłupych w swojich paslach łójiła! W socialdemokratiskich časopisach cyle hinaše słowa přećiwo nabožinje čitamy a w jich zhromadźiznach też słyšimy. Hdyž je socialdemokratiji nabožina privatna wěc, čohodla ju na pokoj njewostaji, ale ju njepřestawajcy hani, jej, štož móže, škodźi, srědki k žiwjenju jej bjerje! Tu pokazać chcyć, zo socialdemokratam nabožina privatna wěc njeje ale wěc, kotruž hidźa, kaž djaboł Boha, sebi myslu, by jara njetrjebawši činjene było, přetož telko politiskoho a socialnoho zrozemjenja drje kóždy čitař Posoła ma, zo spóznaje, zo je socialdemokratiske słowo: „Nabožina je privatna wěc" wowča drasta, pod kotrejž so wjelk khowa.

K 5. dypkej: „Krawc je nam slubił, zo so našich swjatych čućow přimać njebudźe." Zo je kandidat „někotrych serbskich wučerjow w Kamjenskim wokrjesu" knjez Krawc socialdemokrat, na tym drje so po powěsćach časopisow dwělować njehodźi, hačruniž je knjez Słodeńk druhoho měnjenja (hlej „Kamenzer Tageblatt" čo. 71). Što su socialdemokratam swjate čuća? Nabožina zawěsće nic. A komu je slubił? Zjawnosći nic, hewak bychmy też my něšto wo tym zhonili. Drje „někotrym serbskim wučerjam", hdyž to žadachu. To nam njedosaha.

K 6. a 7. dypkej: Knjezow Piča a Bergera njeznaju. Jich stojnišćo mje ničo njestara. Žadyn z nich njeje za šulskoho dohladowarja namjetowany abo wot nas žadany. Křesćana žadamy, njech rěka, kaž chce. Hdyž budźe Serb, budźe nam jara lubo. Radšo pak hač socialdemokratiskoho Serba wozmjemy křesćanskoho Němca. Němsko-narodna strona ma prjedawšich konservativnych wo sebi. Mjez nimi je jich wjele woprawdźe křesćanscy zmysłenych muži a hdyž měješe do revolucije konservativna strona wulkoho wliwa na knježeństwo, njespytowachu stat wot cyrkwje dźělić, nabožinu ze šulow njehonjachu, cyrkwi srědki k žiwjenju njebjerjechu. W času jich knježenja, to móžemy z prawdu prajić, so Serbam tam hubjenje njewjedźeše, hdyž sami rěč a narodne wašnjo njepušćachu. Wosebje w katolskej Łužicy je Serbstwo też pod knježenjom konservativnych žiwjenjo a narodne zmysłenjo nadobnje wukhowało. Wšo drje też tehdom prawo njebě, kaž ženje a nihdźe njebudźe. Tola lěpje bě, hač budźe pod socialdemokratiskim knježeństwom. Přetož socialdemokratija je njepřećelnica našoho křesćanstwa a tohodla wšěch narodow, kotrež swoje duchowne žiwjenjo z křesćanstwa ćahnu. Štóž chce Serbstwo zdźeržeć, zdźerž jomu křesćanstwo; tute je korjeń stroweje narodnosće. Zahinje-li korjeń, zeleni drje so štom hišće krótši abo dlěji čas ale po něčim hinje. To stawizny wšěch narodow, też najwjetšich, wuča. Socialdemokratiija pak chce křesćanstwo wšudźom wutupć. A dale też njetrjeba ničo činić; zahuba Serbstwa potom sama přińdźe. Nětčiše knježeństwo to derje wě a tohodla wona nam do našoho „čornoho kuta" tak zwólniwje socialdemokratiskoho Serba jako šulskoho dohladowarja podawa a to, kaž kóždy njezaslepjeny widźi, nic, dokelž je Serb, ale dokelž je socialdemokrat. So wě, hdyž chce do našoho tola hišće z najwjetšoho dźěla křesćanskoho luda so dobyć, dyrbi też něšto mjedu mazać, hewak so žana mucha njepopadnje. Dołho pak měd mazać njebudźe.

Skónčnje chcemy z wulkim dźělom Serbow prajić: Z tymi, kotřiž na tak ważne městno, kaž je to šulske dohladnistwo za Kamjenčanski wokrjes, socialdemokrata poručeja, haj kazaja, zo so přećiwo joho wuzwolenju nichtó njeby podpisał, njemóžemy dowěru měć.

Jurij Křižank,
farař we Wotrowje.

Nowy tarif póstskich płaćiznow.

Płaćacy wot 1. apryla.

Płaćić ma so:

za **póstsku khartu** w městn. wobkhadźe	30 pj.
w dalšim wobkhadźe	40 „
za **list w městn. wobkhadźe** hač do 20 gr	40 „
přez 20—250 gr	60 „
za **list w dalšim wobkhadźe** hač do 20 gr	60 „
přez 20—100 gr	80 „
přez 100—250 gr	120 „
za **čišćanu wěc** hač do 50 gr . . .	15 „
přez 50—100 gr	30 „
přez 100—250 gr	60 „
přez 250—500 gr	80 „
přez 500—1000 gr	100 „
za **čišćanowěcowu khartu**	10 „
za **wobkhodowe papjery** hač do 250 gr	60 „
přez 250—500 gr	80 „
přez 500—1000 gr	100 „
za **měšanu posyłku** (čišćane wěcy, wobkhodowe papjery a worowe pokazki) hač do 250 gr	60 „
přez 250—500 gr	80 „

Za njeznamkowane abo njedospołnje znamkowane póstske kharty a listy so dwójne pobrachowacoho pjenjeza žada. Njeznamkowane čišćane wěcy, wobkhodowe papjery a worowe pokazki so dale njesćelu; za njedosahacy znamkowane posyłki ma so dwójne pobrachowacoho pjenjeza zapłaćić.

Płaćić ma so:

za **pakćik** hač do 1 kg	1.50 hr.
za **paket** hač do 5 kg w blizkej conje	3.— „
w dalšej conje	4.— „
přez 5—10 kg w blizkej conje	6.— „
w dalšej conje	8.— „
přez 10—15 kg w blizkej conje	12.— „
w dalšej conje	16.— „
přez 15—20 kg w blizkej conje	18.— „
w dalšej conje	24.— „

Za nuzne pakety so troja, za šešerjate dwójna płaćizna žada.

Płaćić ma so:

za **póstsku připokazanku** hač do 50 hr.	50 pj.
přez 50—250 hr.	100 „
přez 250—500 hr.	150 „
přez 500—1000 hr.	200 „
přez 1000—1500 hr.	300 „
přez 1500—2000 hr.	400 „
za **płaćeńsku khartu** hač do 50 hr. .	25 „
přez 50—500 hr.	50 „
přez 500—1000 hr.	100 „
přez 1000—2000 hr.	150 „
přez 2000 hr.	200 „
za **telegram** za kóžde słowo . . .	30 „
znajmjeńša	300 „

Nuzne telegramy płaća trójcy telko. Pakćiki, pakety, póstske pokazki, płaćeńske kharty a doběrkowe posyłki maja so znamkować.

Płaćizna za zapisanjo je 1 hr.; póstska poručeńka nimo toho 50 pj. za předpołoženjo; za druhe předpołoženjo póstskich poručeńkow a doběrkow 50 pjenježkow.

Płaćizna za zawěsćenjo hódnostnych listow nimo runeje zapisaneje posyłki za kóžde 1000 hr. hódnosće abo dźěla z toho 1 hr.; za hódnostne pakety hač 500 hr. wopřijace 1 hr., přez 500—1000 hr. 2 hr., přez 1000 hriwnow za kóžde 1000 hriwnow abo dźěl z toho 2 hr.

Płaćizna za khwatniwe přinjesenjo listow we městnym krjesu 1.50 hr., w nakrajnym krjesu 5 hr.

Městny wobkhad je wobkhad znutřka městnoho a nakrajnoho krjesa pósty, kotrejž je so posyłka přepodała.

Błaznam je kekleŕ lubši hač prědař.
Błudnička njeswěći na prawy puć.
Błudnym je cyły wšón druhi swět błudny.

Wšelćizny.

Što je komunismus?

Dźěłaćeŕ w Parizu bědźeše mjez sobudźěłaćerjemi přećiwo komunismej. Jedyn z nich wopraša so joho, hač dha wón wě, što komunismus je? Prašany sleče so swój kabat a roztorže jón do dweju, potom do štyrjoch, do wosm a wjacy kruchow, na čož potom swojim sobudźěłaćerjam kuski rozdźěliwši praji: To je komunismus. Tón, moji přećeljo, pyta z cyłka, kotryž je někomu wužitny, hromadu kuskow nadźěłać, z kotrymiž nichtó ničo započeć njemóže.

Bohatec póst rjeńšo wonja, hač Khudakec kermuš.

Bohačk je paduch, hdyž při sebi dźerži, štož sobu za khudych wot Boha ma.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk. 861. P. Jan Kocian w **Stablowicach**; 862. 866. 883. z **Budyšina**: Michał Žur, Jakub Hicka, Hańža Woćcyna; 863. 864. z **Hněwsec**: Jan Dučman, Jurij Dučman; 865. Jakub Kral ze **Židowa**; 867.—871. „Serbowka“ w **Prazy**; 872. P. Michał Rab, katechet w **Dubi**; 873. Mikławš Ćóška z **Ralbic**; 874. 875. z **Koslowa**: Mikł. Kupka, Pětr Krawc; 876. Pětr Langa ze **Šunowa**; 877. Khata Lebzyna z **Nowoslic**; 878.—880. z **Konjec**: Hana Wjacsławkowa, Jakub Rjehoř, Marija Kralec; 881. faraŕ Jan Wjeńka w **Aue**; 882. Jan Nawka w **Šwarcenbergu**; 884. 885. z **Njebjelčic**: Jakub Kubaš, Jurij Hejduška; 886. Marija Wawrikowa w **Drježdźanach**; 887. Marija Pětrancowa z **Čornec**; 888. 889. z **Haslowa**: Jurij Měrćink, Jan Knebel; 890. Jurij Smoła z **Pozdec**; 891. Serbske blido w **Drježdźanach**; 892. Mikławš Šäfer ze **Zdźerje**; 893. Michał Budaŕ z **Wulkeje Dubrawy**; 894.—902. z **Radworja**: Mikławš Grubert, Józef Nowak, Pětr Haša, Michał Klimant, Pětr Kurjo, Jan Polan, Jan Cyž, Jurij Ćórlich, Jan Wünča; 903. 904. z **Bronja**: Jan Handrik, August Filip; 905.—907. z **Kamjenjeje**: Jan Šrama, Jan Handrik, Jakub Rjeńč; 908. Jakub Běmaŕ z **Łupoje**; 909. 910. z **Měrkowa**: Handrij Libš, Jakub Brankač; 911.—914. z **Boranec**: Michał Delan, Franciska Žurowa, Jan Mar, Jakub Delan; 915. Jurij Mjeń z **Khelna**; 916. Mikławš Wólman z **Łuha**; 917. 918. z **Budyšina**: Jan Wjerab, Hana Pjetašowa; 919.—921. ze **Šunowa**: Michał Wowćefk, Jakub Wels, Józef Krawc; 922. Jurij Wowćefk z **Koslowa**; 923. Jurij Wićaz z **Konjec**.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a za podroženjo Posoła:

z Hněwsec po 10 hr.: Jan Dučman, Jurij Dučman; Jakub Kral ze Židowa 5 hr.; faraŕ Jan Wjeńka w Aue 4 hr. 80 pj.; Jan Nawka w Šwarcenbergu 4 hr. 80 pj.; Jakub Kubaš z Njebjelčic 5 hr.; Marija Wawrikowa w Drježdź. 4 hr. 80 pj.; Marija Pětrancowa z Čornec 10 hr.; z Haslowa: Jurij Měrćink 10 hr, Jan Knebel 2 hr.; Jurij Smoła z Pozdec 10 hr.; Marija Pawlušec w Lipsku 4 hr. 20 pj.; Michał Domaška z Koslowa 10 hr.; ze Šunowa: Mikławš Šołta 3 hr., Michał Woko 5 hr., Nj-a 5 hr., Nj-y 10 hr., Pětr Langa 2 hr.; Khata Lebzowa z Nowoslic 10 hr.; Pětr Krawc z Koslowa 5 hr.; z Konjec: Jakub Rjehoř 5 hr., Marija Kralec 3 hr. 50 pj.; Jan Wjerab z Budyšina 5 hr.; ze Šunowa: Michał Wowćefk 5 hr., Jakub Wels 9 hr.; Jurij Wowćefk z Koslowa 5 hr.; Jurij Wićaz z Konjec 5 hr.

Porjad automobilnoho wobhoda mjez Budyšinom a Kamjencom.

płaći wot 20. 3. 1921.

620	1000	1220	200	600	Z Budyšina z kólnje w Tř.	do	940	130	350	855	930
630	1010	1230	210	610	wot dwórnišća	„	935	125	345	845	925
.	.	.	.	.	„ † pósta	„	.	.	.	.	.
635	1015	1235	215	615	„ Serbskoho Doma	„	925	115	335	840	910
.	.	.	.	.	„ * puća na Židow	„	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	„ † Ratarjec, puć n. dwórn.	„	.	.	.	.	.
644	1026	1243	226	626	„ † Tŕoch Hwězdow	„	914	104	324	830	859
.	.	.	.	.	„ † Typlšenki	„	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	„ † Debiškowskoho puća	„	.	.	.	.	.
657	1041	101	241	641	„ Prěčečanskoho pósta	„	859	1249	309	815	844
.	.	.	.	.	„ † křižnika Libon-Čornecy	„	.	.	.	.	.
705	1050	110	250	650	„ † puća do Pozdec	„	851	1241	301	806	836
.	.	.	.	.	„ † Lejna, puć do Nuknic a Wučkec	„	.	.	.	.	.
708	1054	114	254	654	„ Lejna, korčmy	„	846	1236	256	801	831
711	1057	117	257	657	„ Zejic, korčmy	„	843	1233	253	758	828
.	.	.	.	.	„ † Swinafnje	„	.	.	.	.	.
718	1106	126	306	706	„ klóštra (Pančic, Natušec)	„	834	1224	244	749	819
.	.	.	.	.	„ † křižnika Miłoćic-Halštr.	„	.	.	.	.	.
730	1120	140	320	720	„ † Tónberga, korčmy	„	820	1210	230	735	805
.	.	.	.	.	„ † Brěznje Krónprync	„	.	.	.	.	.
740	1130	150	330	730	„ Kamjenca „Sonne“	„	810	1200	220	725	755
750	1140	200	340	740	do Kamjenca, Hot. Lehmann	z	800	1150	210	715	745

† zastawa, je-li trjeba. * zastawa, je-li trjeba, tarif njeje postajeny. § Swjate dny = statne swjate dny.

jenož na dźěławych dnjach § dnjach a njedźelach

jenož na swjatych § dnjach

jenož na dźěławych dnjach

jenož na swjatych § dnjach

na kóždym dnju

jenož na dźěławych dnjach

jenož na swjatych § dnjach a njedźelach

jenož na dźěławych dnjach

jenož na swjatych § dnjach a njedźelach

Porjedźenjo

wšěch družin **kolesow**, najlěpše **khabaty a hadźicy, nowe dźěle, niklowanjo** a **emailowanjo** wuwjedźe

Pawoł Hórbank

w Khróšćicach,

filiala milinowych připrawow za swětło a móc, ćerjaki a wuwjedźenjo wšěch milinowych připrawow.

Kedźbu! **Slubjeni!** Kedźbu!

14 wěcow

a to: **1 łožo,**
1 škleńčany kamor,
1 drastowe powěšadło,
1 sćěnski kamor,
1 křinja,
1 stólc,
2 ławcy a druhe wěcy: wšo hromadźe

za 300 hr.

předa, tež kóždu wěc wosebje

Józef Leska,

blidaŕnja w Kukowje,
prjedy **Józef Herrmann.**

Arno Franke w Kamjencu

w Sa.

Dalokorčak 224 mjedźnistwo **Oststraße 5**

poruča so k wuwjedźenju

zymno- a ćopłowódnych připrawow, kupjelow, napojenjow, domjacych klumpow, koprowych kachlonkow, płokaŕskich kotołow.

Wuwjedźenja stawaju so hnydom a tunjo.

Najlěpši **běły płat za łožo** we wšelakich mustrach, pisany wot 14.50 hr. — **Wupjeŕki** (měrowa hódnosć). **Płat za košle** wšěch družin wot 9 hr. poruča

Józefa Domš,

Automatowy restaurant. **lawske hrjebje 161.** Žane khlamy.

Hans Valtin w Halštrowje

poruča w zaručenej čerstwej derje skhadźacej tworje ke konkurenčnym płaćiznam:

Symjenja:

Čeŕwjeny dźećel, němski, najlěpši, bjez židy,
běły, žołty, šwedski Inkarnatski dźećel,
majs, konjacy zub, z rědka rjany, 80% skhadźacy,
woku, peluški, hroch, lupiny, seradelu, žonop, len,
Eckendorfske, Friedrichsw. cokorowe walcy a Imperial-cokornicu,
Lobberichsku, Friedrichsw. a Nantesku morchej,
kulrěpu, běły a čeŕwjeny kał atd.

Trawowe symjenja.

Dósće su nowe dobre twory!

Čorne, načeŕwjeń a běłe **nahłowjace banty** (morej),

židźane lacy

w najtuńšich płaćiznach.

Prošu so na mój wobšěrny skład dobroćiwje dopomnić.

Bruno Natuš w Kukowje.

Darmo

jedyn kamor přemuchi

njemóže nichtó dać, ale **jara tunjo** zhotowju tajki w kóždej wulkosći a prošu hižo nětkole wo skazanki.

Józef Leska,

blidaŕnja w Kukowje, prjedy Józef Herrmann.

Serbske hospodaŕske towarstwo

z předawaŕnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Janske kupjele w Smječkecach.

Njedźelu 10. apryla popołdnju wot 4—7 hodźin budźe

wotewrjenski koncert,

wuwjedźeny wot sobustawow Kamjenskeje kapały.

— Po koncerće reunion. —

Wo prawje bohaty wopyt prosy **zarjadnistwo.**

Dubowe a bukowe

stólcy a stólčki

derje a ródnje na kajkežkuli wašnju wuwjedźene, poruča a wotedawa hnydom abo za bjezkonkurrenčnje tunje płaćizny

Ledźborec blidarstwo w Pančicach.

Konječanske towarstwo serbskich ratarjow

wuhotuje **njedźelu 10. apryla 1921** wot wječor 7 hodźin w Ralbičanskej wjesnej korčmje swój

I. założeński swjedźeń

z dźiwadłom a rejemi.

Wutrobnje přeprošuje na tutu serbsku zabawu **předsydstwo.**

Dobre čistowołmjane tkaniny

k suknjam, falam a rubiškam

poruča

Aug. Paul Hilger,

jenož Seminarstr. 2.

---

100 hr. myta.

Wo našej swójbje so zelhańnosće roznošuja. Štóž móže mi jenoho tajkoho mjenować, zo móžu sudniscy přećiwo njomu zakročić, dóstanje mjenowane myto.

Michał Herrmann we Wotrowje.

Serbja, dźiwajće při kupowanju na naweštki w Pósle.

Hdyž do Budyšina přindźeće,

wopytajće prošu wustajeńcu ratarskich mašinow a gratow pola

Carl Gast, Budyšin,

na drjewowych wikach 27.

Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Najlěpše šleske běłe kruchate

wapno (kalk),

Portland. cement

Hans Valtin

w Halštrowje.

Serbsku

ródnu holcu

za domjace dźěło pyta k 15. aprylej abo 1. meji swójba na Pauliskej drózy 28 p. w Budyšinje.

Nowe dóšłe!

Krasne tkaniny

k falam a rubiškam.

Najlěpše wołm. muselinowe fale.

Alfons Schauseil.

Wulka historiska hra

NAPOLEON

budźe so **srjedu 20. apryla 1921 w Budyšinje w hoscencu Krony** předstajeć. Započatk wječor w 7 hodź.

Po dźiwadle wjesoła rejka.

Na tute předstajenjo hižo nětko wšěch Serbow należnje přeprošujetej

„Lipa Serbska" w Pančicach a „Nadźija" w Budyšinje.

Štwórtk, 31. měrca t. l., zemrě w 56. žiwjeńskim lěće po krótkej ćežkej khorosći naša starosćiwa mandźelska a luba, droha mać

Hańža Langowa we Šunowje.

Njedźelu pokhowachmy jeje ćěło z bohatym přewodom a wuprajamy wšitkim, kotřiž su zemrětej poslednju česć na kajkežkuli wašnju wopokazali, wutrobne **„Zapłać Bóh tón Knjez!"**

W Šunowje, 3. apryla 1921.

W mjenje hłubokozrudźenych zawostajenych

Pětr Langa.

Po krótkim ćežkim khorołožu wusny njedźelu 3. apryla 1921, domawobstarany ze swjatymi sakramentami naš lubowany starosćiwy mandźelski a nan, přichodny nan, dźěd, wuj a swak

wobsedźeŕ rězaka

Mikławš Wićaz w Kamjenjej

w 65. lěće žiwjenja. Štwórtk 7. apryla pokhowachmy joho ćěło k wěčnomu wotpočinkej w Radworju. Wšitkim přećelam a wosadnym znatym, kotřiž su joho w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wuprajamy z tutym **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!"**

W **Kamjenjej,** na dnju pohrjeba.

Madlena Wićazowa rodź. Popjelic.
Jurij Wićaz.
Hańža Wićazowa rodź. Dittrichec.
Mikławš Joachim Wićaz, wnučk.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Metheda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Za nawěšťki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 16. | Budyšin, 16. apryla 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

We znatřkownym tróštu.

43. staw.

Ja to sym, kotryž ponižnoho ducha za wokomik pozběhnu, zo wjacy dopokazow wěčneje wěrnosće zapřimnje, dyžli hdy by něchtó dźesać lět na šulach studował. Ja wuču bjez hary słowow, bjez měšenja měnjenjow, bjez wotpokazowaceje česćelakomnosće, bjez wojowanja z dopokazami. Ja syn, kotryž wuču, zo by človjek swětne wěcy zacpěwał, přitomne wěcy sej mało ważił, wěčne wěcy pytał, spodobanjo měł na wěčnych wěcach, česćow so zdalował, pohorški znjesł, wšitku nadźiju na mnje stajał, zo by nimo mje ničo njeżadał a zo by nade wšitko mje horco lubował.

Přetož něchtó přez to, zo mje najnutrnišo lubowaše, nawukny Bóžske wěcy a rěčeše dźiwy. Dale je pokročił z tym, zo je wšitko wopuščił, dyžli hdy by wótromyslnje studował. Tola jenym rěču wo powšitkownych, druhim wo wosebitych wěcach; jenym so słódcy pokazuju we znamjenjach a wobrazach, někotrym pak we wulkim swětle wozjewjam potajnosće. Jedyn je hłós swjatych knihow, ale nic wšitke jenak rozwučeja, dokelž ja sym znutřkownje wučeŕ wěrnosće, wuskušował wutroby, rozpóznawał mysličkow, pohnuwam k skutkam, wudźělam kóždomu, kaž za hódne spóznawam.

44. staw.

Zo njesměmy zwonkownych wěcow na starosći měć.

Syno, we mnohich wěcach dyrbiš njenawědźity być a maš so móhł rjec za mortwoho na zemi a za tajkoho měć, kotromuž je cyły swět křižowany. Nimo mnohich wěcow dyrbiš hić, jako by ty hłuchi był, a maš bóle na to spominać, štož je k twojomu pokojej. Wužitniše je woči wotwobroćeć wot njespodobnych wěcow a kóždomu joho měnjenjo wostajić, dyžli so do zwadliwych rěčow podać. Budźeš-li derje stać pola Boha a na joho wusudk kedźbować, přenjeseš to lóže, hdyž sy podležał.

O Knježe, hač na čo je to z nami dóšło? Hlej, pře časnu škodu človjek płaka, wo snadny dobytk dźěła a běha, a na duchownu škodu zabywa a lědma pozdźe na nju spomina. Štož je mało wužitne abo štož ničo wužitne njeje, na to so kedźbuje; a štož je nanajnuzniše, to damy njerodnje nimo hić; přetož cyły človjek so na zwonkowne wěcy rozliwa a jelizo so spěšnje zasy na sebje njedopomni, wostanje we zwonkownych wěcach ponórjeny ležo.

45. staw.

Zo wšitkim njesměmy wěrić a zo ze słowom snadnje padnjemy.

Kak často njejsym swěry namakał tam, hdźež sej myslach (Ps. 59, 15), zo ju namakam? Kak často też sym ju namakał tam, hdźež sym so jeje mjenje nadźijał? Podarmo potajkim je nadźija na človjekow, spomoženjo sprawnych pak je pola tebje, o Božo. Khwaleny budź, Knježe, mój Božo, we wšěm, štož so na nas dóńdźe. Słabi a njewobstajni smy, bórzy so mylimy a přemjenimy.

Što je tajki človjek, kiž móže so we wšitkich wěcach tak starosćiwje a wobhladniwje na kedźbu dobrać, zo by druhdy do žanoho zmylenja abo zatorhnjenja njepřišoł? Ale štóž so na tebje, Knježe, dowěrja, a tebje z jednorej wutrobu pyta, tón so tak snadnje njepotkuje. A hdy by też do žaneje zrudoby padnył a kažkuli by też do njeje zaplećony był, dha budźe tola spěšnišo přez tebje z njeje wumoženy abo wot tebje tróštowany, dokelž ty na stajne njewopušćiš toho, štóž so na tebje nadźija. Žadny je swěrny přećel, kotryž we wšitkich wuzkosćach swojoho přećela wutrajny wostanje. Ty, Knježe, sy jenički najswěrniši we wšěm, a žanoho druhoho tajkoho njeje nimo tebje.

Swětowy rozhlad.

K přewjedźenju němskostatnoho zasydleńskoho zakonja.

Knjez zapósłanc Heßlein, sobustaw křesćanskeje ludoweje strony, je so we sakskim sejmje tole sakskoho knježerstwa doprašował:

Kelko zemje bu na zakładźe němskostatnoho zasydleńskoho zakonja z 11. augusta 1919 dotal we Sakskej małym zasydlerjam přiwobroćeneje?

Kak je so při tym wosebje na žadanja wójnskich wobškodźenych a wobdźělnikow dźiwało?

W 2. wotrězku 1. § tohole zakonja rěka: „Při dohladźe nad zasydlenjom maja so dowěrnicy zasydlerjow a dotalnych wobsedźerjow postajejcy wobdźěleć. Tohole wobdźělenja při dohladźe pak njeje trjeba, hdyž so tajcy dowěrnicy do dohladowaceje rady jenotliwych zasydleńskich prócowanjow powołaju."

Kak je sakske knježerstwo tónle wotrězk dopjelniło, resp.: je wone zwólniwe, so wo to postarać, zo bychu woprawdźe dowěrnicy zasydlerjow a w dosahacej ličbje při dohladźe nad zasydlenjom zastupjeni byli?

*

Też demokratiska strona sakskoho sejma je so wo přewjedźenju němskostatnoho zasydleńskoho zakonja doprašowała. We Wehrmannowym doprašowanju rěka: ze wšelakich kóncow Sakskeje přikhadźeja skórźby, zo so zasydleński zakoń docyła nic, znajmjeńša pak nic we tej měrje njepřewjedźa, kaž to wo to so zajimacym worštam přistoji. Doprašowanjo demokratiskeje strony pak so na to wobmjezuje, što chce knježerstwo přećiwo tymle wusprawnjenym skórźbam činić; doprašowanjo knjeza Heßleina pak sebi dospołnu wotmołwu na to žada, wo čož so při tejle należnosći předewšim jedna. Po wašnju, kajkež we sejmje je, knježerstwo předwidźomnje na wobej doprašowani nadobo wotmołwi.

— Po dołhej khorosći zemrě póndźelu rano we Hollandskej na hrodźe Doorn něhduša **němska** kejžorka, Augusta Viktoria. Při jeje kašću njeżaruja jenož jeje swójbni, ale, kaž je z nowinow spóznać, wosebje też ći, kotřiž Hohenzolerjam přiwisuja, dale pak też ći, kotřiž wědźa, kak je zemrěta čas swojoho žiwjenja, wosebje wo ćerpjacych so starała. Njech wotpočuje w měrje.

— Zda so, zo so někajki wobrot we zwonkownej politicy přihotuje: Amerika mjenujcy póčnje so zasy krućišo do należnosćow mjez zwjazkarjemi a Němskej měšeć. Nowy president Zjednoćenych statow je swój měrowy program wozjewił. Po nim ma so Versaillske wujednanjo zběhnyć, też dotalne wustawki zwjazka narodow so zaćisnyć. Z Němskej ma so znowa jednać, jej ma so kruta suma wójnskoho zarunanja napołožić, też wšě dalše z toho sćěhowace należnosće maja so rjadować. Wot nětka chce so Amerika też zasy wo zdźerženjo měra w Europje starać. Němska ma zjawnje wuprajić, zo ma winu nad wubuchnjenjom wójny, a ma wšu škodu zarunać, kotruž budźe někak móc. Za zwjazk narodow maja so nowe wustawki zestajeć.

Wuheńska je so zjawnje za swojoho krala Korlu wuprajiła. Wona připóznawa joho prawa na wuheński trón a z tym też joho samoho jako swojoho krala, tola wobstojenjow dla njemóže so jomu dowolić, zo by swoje kralowske a knježeńske prawa wukonjał. — Korla chce w Spanskej lěpše časy wočakny ć.

Jendźelscy dźěłaćerjo njemóža k měrej přińć. Dźělne stawkowanja, kotrež hižo lońše lěto wudyrichu, su so lětsa rozmnožiłe a nětkle su wobstojenja tajke, zo móže kóždy dźeń powšitkowne stawkowanjo wubuchnyć. Wone započa so z njespokojnosću hórniskich dźěłaćerjow, a dokelž knježerstwo za dźěłodawaćerjow dźěła, a zo by tym k dobyću dopomhało, samo wšu knježersku móc do rukow loyda Georgesa położiło, su też nětko druzy dźěłaćerjo prěnim swoju sympatiju wuprajili a zwólniwosć, zo so stawkowanju přizamknu, njedopjelnja-li so žadanja hórniskich dźěłaćerjow. Knježerstwo pak nochce popušćić, prajicy, zo samón powšitkowny stawk telko škody njepřinjese hač dopjelnjenjo dźěłaćerskich žadanjow.

Tele njeměry wězo słabja móc Jendźelskej a njebudźa drje bjez wužitka też za Němsku.

— **We Wołomucu na Morawje** sta so 3. apr. cyle wurjadna swjatočnosć: na tymle dnju dósta najdostojniši arcybiskop dr. Stojan biskopsku swjećiznu. Tónle muž je też wšelakim Serbam znaty; někotryžkuli je snadź wopytał Wjelehradsku swjatnicu a tam

z tymle wurjadnym knjezom so spóznał. Dr. Stojan je drje hižo 70. lětny, bu pak njedžiwajcy tule starobu na tamne tak ważne a nahladne biskopske městno postajeny: lubosć morawskoho a słowakskoho ludu je jomu tule hódnosć a tele zastojnstwo wot swjatoho wótca wuprosyła. Tohodla bě też wobdźělenjo při swjatosćach we Wołomucu tak powšitkowne a radostne. Něhdže 50000 ludźi z wokoliny a dalšoho kraja bě so k swjedźenjej zběžało, mjez nimi bamžowski nuncius, pražski arcybiskop a hišće wulka ličba češkich a słowakskich biskopow. Nowy arcybiskop je wučeny knjez, wustojny politikar, tež zahorjeny a dźěławy narodny a nabožny wjednik swojoho lubowanoho morawskoho ludu — hižo na wšě 40 lět — a budźe to z Božej pomocu też dale. Zajimawo je, zo so při wulkim wobjedźe, kotryž bu při składnosći joho biskopskeje swjećizny w biskopskim hrodźe a wšelakich hotelach zarjadowany, njewobdźěli, ale jenož swojich hosći postrowić přińdźe, potom pak do cyrkwje dźěše a tam, kaž bě wšelakim hosćom z ludu, kiž běchu z wosebiteje lubosće k joho swjedźenjej přijěli, dźeń prjedy přilubił, prědowaše. — Joho nadobne a nabožne zmyslenjo budźe zawěsće joho ludej k žohnowanju.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Kaž přez lećace łopjena, kotrež so w zańdźenych dnjach w našej čišćefni zhotowichu, zhonichmy, wuhotuje tudomna katolska staršiska rada dźensa njedźelu popołdnju 1/2 4 hodź. w kat. towaršni wulku zhromadźiznu. Přednošk ma knjez wučer Günther z Nowoho Leutersdorfa. Budyšske spěwarske towarstwo „Wjesołomyslnosć“ poskići nam někotre štyrihłósne khóry a też někotre spěwne hry. Wšitcy katolscy starši Budyšskeje wosady su wutrobnje přeprošeni.

Z Budyšina. Po stach a stach su wulećałe přeprošenja na předstajenjo historiskeje hry „Napoleon“, spisaneje wot Jurja Słodenka, kotraž so srjedu, 20. apryla w najwjetšej žurli łužiskeje metropole (hladaj nawěšk) serbskej zjawnosći přewjedźe. W Pančicach, hdźež so tři dny pospochi hraješe, běše sala nastajnje połna, haj samo přepjelnjena. Hra zawostaji nanajlěpši zaćišć na wšěch připołuchacharjow. Při wobmjezowanym jewišću njemóžeše so čin tak wuwić, kaž sebi kruch žada. W Budyšinje na wulkim rumnym jewišću hodźa so wšě sceny do čista přewjesć, kaž na př. zběžk na Parižskim naměšće, hdźež so w přitomnosći Napoleona lud zběži a joho sławi, abo wšelake sceny na belgiskich bitwišćach, wosebje we poslednim jednanju. Krasna scenerija (na Elbje, w Parizu a na bitwišćach) k tomu wulkotne kostumy (drasty) wot najsławnišeje Drježdźanskeje firmy (Jacobi nasl.), kotrež zamóža wobšěrny kruch wuhotować, to wšo wudospołnja hru a zabawja kedźbliwoho přihladowarja wot prěnjoho hač do poslednjoho wustupa. Dwě towarstwje (Lipa Serbska w Pančicach a Nadźija w Budyšinje) stej sebi rucy zawdałoj k zhromadnomu dźěłu. Serbska česć sebi nětko žada, zo so předstajenjo ze wšěch stron sakskeje a pruskeje Łužicy jara bohaće wopyta a tak pohonja k dalsim pospytam na dramatiskim polu. Tajke předstajenjo je z hobrskimi wudawki zjednoćene, kotrež jene towarstwo njesć njemóže. K tomu dyrbja wšitcy Serbja po swojich mocach přinošować. Zastup je, dźiwajo na drohu režiju pomérnje jara tuni — 6,90 hr. za prěnje a 4,95 hr. za druhe městno. W tutej płaćiznje stej zawjeselenski a rejwanski dawk hižo wopřijatej, zo potajkim wulki dobytk njezbywa. Do časa su programy (běłe a módre) dóstać w Smolerjec knihićišćefni a w Hospodarskim towarstwje na sukelniskej drozy.

Nětko zaleži na was Serbja, hač chceće kulturne dźěło a prócowanjo serbskich spisowaćelow podjerać tak, zo to k dalšomu postupej namołwja. Štóž je kruch hižo w Pančicach widźał, njebudźe so kać, hdyž jón hišće junu na wulkim jewišću widźi. Na tajkim wudospołnja so hra a čini cyle hinajši zaćišć. Wosebje naše narodne towarstwa napominamy, zo bychu mjez swojimi sobustawami pilnje za wěc agitowałe a Serbow napominałe.

Z Pančic. Towarstwo kat. młodźencow we Wotrowje wuhotowa sebi njedźelu we wjesnym hosćencu swój II. załoženski swjedźeń. Młodoho ludu bě so našło, z wulkoho dźěła też sobustawow druhich młodostnych towarstwow. Zwjeselace je, zo naša młodźina so takle narodnych wotežkow přima a sebi tajke čiste serbske wječory wuhotuje. Tak je wšudźom mjez katolskimi Serbami a dobry přikład sćěhowanja hódny. Što widźiš a słyšiš wot našeje młodosće w druhich kónčinach? Pod někajkim patriotiskim abo dobroćelskim přikrywom cuzbari so při bjesadach a swjedźenjach na serbskich wsach, zo móhł serbski narodowc sylzy ronić. A skoro so zda być, zo je wójna swoje też na narodne polo wupřestrěła.

Swjedźeński porjad přinjese nam najprjedy powitanske słowa knjeza fararja Křižana jako protektora towarstwa. Wón witaše přitomnych a přirunowaše młodosć žiwjensku z krasnym naléćom. W nim rosće, kćěje a wjeseli so wšo, a tak też dyrbi sebi kóždy swoje naléćo žiwjeńske njezranjene wostajić we wěrje, dobrych počinkach a přistojnosći.

Na to rozłoži so zawěšk a na jewišću předstajichu sobustawy, z pomocu někotrych wosadnych holičow, wjeselohru „Stary Serb“. Spisał je ju Bart-Čišinski na podłožku češkoho. We wobsahu ćežkozrozymliwa ma też kopu cuzych słowow, z kotrymiž njezdźěłany ničo započeć njewě. Jurij Starc je zahorjeny Serb, kiž Serbstwo na wšě móžne wašnjo podpjera. Kak wón też swojich přiwuznych za swoje ideje dobywa, čin jara žortnje předstaja. Hra je cyle w narodnym duchu spisana a je wušła jako 4. čisło Mukoweje zběrki. Tola su serbske barby hinajše, kaž je tam naspomnjene, mjenujcy módra, čefwjena a běła. 12 hrajerjow dźěla so do rólow, w srjedźiznje přivatny bohačk Jurij Starc. Hra so zrědka mjez Serbami předstaja. Žortne momenty kóždy njedoznaje a tak so zhubja. Ćežko předstajomna hra namaka po kóždym jednanju přiklesk, kotryž je jich 4. Po třećim witaše knjez kapłan Cyž Wotrowskich młodźencow do Khrósćanskeje wosady, wupraji na tym swoju radosć, zo burscy a čeladni tu zhromadnje a w přezjenosći dźěłaja. To je prawa lubosć, nic hordźi być na swoju kolebku, karakter, dobre mjeno a wutroba njech bije pod kajkimžkuli wopytom. Přeješe towarstwu dalši rozkćěw na tutym puću a dźakowaše so w mjenje připosłuchárstwa za wuwjedźenjo ćežkoho krucha. Z lubosću doprědka! Z rejemi skónči so wjesoła zabawa.

Z Kamjenca. Za wokrjesn. šulsk. inspektora tudom. wokrjesa je wot 1. jun. wuč. Jan August Krawc z Komorowa p. Klukša pomjenowany.

Potajnstwo na „Čerwjenej Rěcy“.

Stara misijónska powěsć. Wobnowił Radlubin.

(Pokračowanjo.)

Mjeno a wobraz ryby běše mjenujcy prěnim křesćanam za te časy, hdyž cyłe pohanstwo z wohenjom a mječom, z dźiwimi zwěrjatami a z helskej złósću přećiwo młodej křesćanskej cyrkwi surowješe, hdyž rěkaše za křesćana spóznaty być z dobom też hnydom zajaty być, jeničke njenapadne znamjo na kotrymž so tajnje spóznawachu. Ryba mjenujcy rěka po grichiskej rěči, kotraž běše tehdom powšitkownje znata, „ichtys“, pjeć pismikow tohole słowa pak su prěnje pismiki dalšich pjeć grichiskich słowow, kotrež najważnišu wěrnosć křesćanskeje wěry wuprajeja a po serbsku rěkaja: „Jězus Khrystus, Boži Syn, wumožnik.“ Mjeno ryby wuprajić abo znamjo ryby pokazać běše potajkim prěnim křesćanam krótke, jadriwe wěrywuznaćo a, hdyžkuli so dwaj, byrnjež cuzbnikaj zetkaštaj z dobom wuznaćo: „Smoj bratraj.“ Tele znamjo křesćenjo też w pozdźišich časach hišće rady wužiwachu, zo bychu so wosebje za časy přesćěhanjow mjez sobu njenapadnje spóznawali. Tak też tu w přistawje chinskoho města Tonkina młody łódźnik a Chinjan. Tutón běše mjenujcy jedyn z maleje črjódy katechistow, kotřiž hišće z prjedawšich zbožownišich časow sem w měsće bydlachu. Katechistojo běchu mužojo swětnoho powołanja, překupcy, rjemjeslnicy abo dźěłaćerjo, we křesćanskich wěrnosćach dokładnišo rozwučeni, zo bychu potom misijónaram pomhali pohanow w křesćanskej wěrje rozwučować.

Hdyž běštaj sebi młody łódźnik (misijónar Deydier) a Chinjan tu w přistawje najważniše nowinki zdźěliłoj, dźěštaj hromadźe do města. We wobydlenju swojoho nowoho přećela zhromadźi potom misijónar Deydier wšitkich katechistow, kotřiž tu hišće běchu, a předstaji so jim jako jich nowy japoštoł, kotrohož je jim swjaty wótc w Romje pósłał. Z jich pomocu zezna so dale też z wjetšinu wěriwoho ludu.

Franc Deydier, rodźeny w Francózskej, běše prěni misijónar, kotrohož je zjednoćeństwo za zwonkowne misijóny do Chinskeje wupósłało. Do joho časa běchu stawy jesuitskoho rjadu w Tonkinskim kralestwje z dobrym wuspěchom prědowali. Tola lěta 1640 wudyri surowe přesćěhanjo křesćanow a, kaž dźěn je to najbóle přecy, wobroćeše so přede wšěm přećiwo wjednikam a pastyrjam stadła; po mnohim čwilowanju buchu wšitcy misijónarojo z kraja wuhnaći. Jedyn jenički bě so skradźu wukhowawši wostał, tola z časami zestarił a wosłabił, hdyž mjenowany młody misijónar lěta 1668 na kraj wustupi. Trochu so rozhladawši nańdźe ze zrudobu jenož rozpadanki něhdušeje nadźijepołneje krasnosće. Přez třiceći lět swojich pastyrjow wurubjeni, krjudowani, hidźeni, z hidu wokhudnywši běchu křesćenjo wšitku nadźiju zhubili, zo so jim jich pastyrjo hdy zasy wróća. Mnozy wotpadnychu małomyslnje zasy do pohanstwa, mnozy ze zrudobu mrějachu. Jenož někotři katechistojo njespuščichu žiweje nadźije, zo jim Boža dobrota po sćerpnje přenjesenym pruhowanju tola zasy pastyrjow wobradźi a tohodla khodźachu po rjadu wutrajnje do přistawa, zo bychu tam za přikhadźacymi misijónarami hladali. Ličba křesćanow pak mjez tym ze smjerću a z wotpadami dźeń a bóle wotebjeraše. Z 80000 křesćanow, kelkož běchu jesuića krótko do přesćěhanja a swojoho wuhnaća w Tonkinskim kralestwje naličili, nadeńdźe młody japoštoł hišće horstku dźesać tysacow.

Joho hłowna starosć pak nětko běše přede wšěm w měsće Tonkinje seminar za wuwočowanjo domorodnych měšnikow założić. To běše też přećo, kotrež bě jomu swjaty wótc ze swojim žohnowanjom sobu na puć dał, to też žadaše regula joho misijónskoho zjedno-

Z Njebjelčic. (Padušstwo.) Wutoru w nocy pokradnychu paduši kublerjej Hermanej 2 rjanej konjej z hródže. W bróžni běchu zamk wotpačili a měch wowsa sobuwzali, tohorunja wóz z bróžnje storčili a kólni wrota wusadźili a so z konjomaj a wozom zady z dwora na pola minyli. Za paduchami nimaja hišće žanoho slědu. Słuša wjele khrobłosće k tomu wóz a 2 konjej nadobo pokradnyć. Herman dyrbi so jara wobžarować, dokelž runje nětkle w nalětnim času žanoho konja nima. Nadźijomnje so poradźi, paduchow bórzy wusłědźić a konjej zasy namakać. Tak bywa złe we swěće, kradnjenja a jebanstwa přecy přiběraja a čłowjeske złósće rostu a wołaja k njebjesam.

Wo zemju.

Přecy husćišo a wótřišo słyšimy też dźensniši dźeń hłós: chcemy zemju, chcemy rolu. Na swojim žiwi a wot swojoho chcemy žiwi być. Też we Serbach je z nowa zaklinčał: poslednjej zhromadźiznje w Radworju a Ketlicach nam dokładnje wo nim swědčitej.

Z tejele winy snadź budźe někotromužkuli zajimawe, hdyž něšto wo tym zhoni, kak bě jónu prašenjo wo zemju pola wuzwolenoho ludu zarjadowane. Hižo prawótc Abraham měješe so z tymle prašenjom zabérać, tola jomu bě rozsudźenjo hišće lohke, přetož zemja bě wulka a ludu poměrnje hišće mało. W prěnjej knizy Mójzesowej mjenujcy na 13. stawje čitamy, štož nam bibliske stawizny takle rozprawjeja:

Abraham měješe wjele wotročkow a čeladnicow, kamjelow a wósłow, howjadow a wowcow. Też Lot běše bohaty we stadłach. Dokelž nětko pastwišća wjacy za wobeju njedosahachu, nasta zwada mjez Abrahamowymi a Lotowymi pastyrjemi. Tuž rjekny Abraham k Lotej: „Njebudź zwada mjeze mnu a mjez tobu, mjez mojimi a twojimi pastyrjemi; přetož smój bratraj! Hlej, wšón kraj je před tobu; prošu će, woteńdź wote mnje. Pójdźeš-li na lěwicu, wostanu ja na prawicy: jelizo pak prawicu wuzwoliš, poćahnu ja na lěwicu.“ Lot wuzwoli sebi rjanu a płódnu krajinu při Jordanje. Wón woteńdźe wot Abrahama a bydleše w Sodomje. Abraham pak běše we Hebronje.

Kak pak měješe so to stać? To zarjadowa Bóh we pusćinje přez swojoho wuzwolenoho muža Mójzesa. Swjate Pismo wopisuje to we knihach, kotrež rěkaja Mójzesowe. W joho 3. knizy, předewšim na 23. stawje je rozpisane na drobne, kak měješe so ežiwjenjo tohole ludu zawěsćić.

Podłožk a zakładny kamjeń wšoho tohole zarjadowanja je tónle: Bóh jeničcy je waš knjez. Bohu samomu słušeše tohodla też wša zemja, na kotrejž bě tónle lud žiwy a wot kotrejež so žiwješe, a ze wšěch wěšćenjow a napominanjow, kotreż Bóh swojomu ludej přez swojich wuzwolenych mužow da, pleće so tak myslička, zo je zemja zhromadne wobsedźeństwo a herbstwo cyłoho ludu, a zo je ju Bóh israelskomu ludej jenož k wužiwanju spožčił, ženje pak jako dospołne swójstwo jomu njeje přepodał.

„Rolu też njesměće na wěčne předać, dokelž je moja, a wy jenož cuzbnicy a moji wićazojo“ (3. Mójz. 25, 23). Tale wěrnosć, zo mjenujcy je lud jenož wićaz a ženje dospołny wobsedźeŕ zemje, chcyše Bóh kruće ludej do wědomja zasćěpić a prawje husto zasy k wědomju přinjesć. Tohodla mějachu so jomu kóždolětnje wot žnjow, njech ze skotu, njech ze žitow, prěnički woprować; z tejele myslički wurosće za israelski lud swjata winowatosć, swojej cyrkwi jako posrjednicy mjez nim a Bohom, jeničkim joho knjezom, dźesatk dawać. Z tohole zapřijeća přińdźe też přeswědčenjo, zo maja so jenotliwe pola a ležomnosće přez mězniki wobmjezować.

Hdyž bě israelski lud po 40lětnym pućowanju přez pusćinu skónčnje do slubjenoho kraja došoł, bu kóždomu z joho splahow wěsty dźěl kraja wotykany. Jenož splah Levijowy ničo njedósta, dokelž měješe Bohu służić a swój čas nic na zeńske dźěła rozbrojić: jón mějachu tamne splahi žiwić. Tele wotdźělenjo bě krute a na nim njeměješe so ničo přeměnjeć. Ani přez žeńtwu nic. Tak na př. 4. kniha Mójzesowa powěda, kak we splahu Manasowym nasta prašenjo: smědźa knježny, kotrež maja poddźěl na zemju, tele swoje herbstwo synam druhich splahow, hdyž so na nich wudadźa, přiwobroćić abo maja jón splahej wróćić a wostajić? A kak bu rozsudźene? „Wudaja-li so holcy na mužskich z jenoho druhoho splaha, dha zhubja swój podźěl zemje. Jenož žeńtwa z mužskimi jich splaha móže jim prawo na wobsedźeństwo wobkhować.“

Rjenje je tale hłowna myslička Mójzesowoho zarjadowanja wo wobsedźeństwo zemje wuprajene w postajenju tak mjenowanoho sabatowoho lěta (šemita). K česći najwyššoho knjeza wšeje zemje a role njesměd́zachu so kóžde 7. lěto po zwučenym wašnju rola, winicy, a wolijowe zahrody wobdźěłać. Płody pak, kotrež zemja bjez wšeje čłowjeskeje prócy wunjese, mějachu so mjez wobsedźerjom a khudymi po jenajkich dźělach rozdźělić.

W 3. knizy na 25. stawje mjenujcy rěka: Hdyž Knjez zasy k Mójzesej při horje Sinaji rěčeše, praji wón: Wobroć so na synow Israelowych a praj jim: Hdyž sće do kraja doćahnyli, kotryž ja wam dam, dajće zemi sabat swjećić k joho česći: šěsć lět budźeš swoju rolu wobdźěłać a šěsć lět swoju winicu wobrězować a wot njeje płody žnjeć, sydome lěto pak je za zemju sabat, wotpočink Knjezej; a rolu njebudźeš wobsywać a winicu njewobrězować; ty też njebudźeš žnjeć, štož zemja sama wot so spłodźi, a kiće swojich nowych wobrostkow jako žně zhromadźić: přetož je lěto wotpočinka za zemju. Tola k ežiwjenju njech ći służi, tebi a twojomu wotročkej, swojej służobnej a twojomu dźěłaćerjej a też cuzbnikej, kiž pola tebje přebywa; twojim howjadłam a wowcam njech je wšitko k žratwje, štož samo narosće.

Zo pak njeby w sydomym lěće abo we lěće na to njedostatka ežiwjenja było, bě smaženjo role wosebje zarjadowane. Cyła rola mjenujcy bě do wokrjesow rozdźělena a kóžde lěto swjećeše jedyn druhi dźěl role sabat. Je jasne, zo tele zarjadowanjo sabatowoho lěta rolam hóješe, dokelž so te tak dospołnje njewućahnychu a cyrobne mocy so zasy wobnowić móžachu. A to bě jara ważne: dokelž hospodarska njewotwisnosć kóždoho israelity wot joho ležomnosćow wotwisowaše, měješe so na wšě wašnjo tomu zadźěwać, zo płódnosć zemje a role někak poćerpi.

Hišće razniše a dokładniše su předpisma, tak mjenowane jobelowe lěto nastupace, to je kóžde 50. lěto.

Kruta a swjata bě za kóždoho israelitu kaznja, zo ma sebi kóždy tak dołho hač možno swoje ležomnosće zdźeržeć. Jenož hdyž sebi to najwjetša nuza žadaše, bě dowo-

---

ćeństwa jako prěni zaměr wšoho misijónskoho skutkowanja. Domorodny měšnik, kiž rěč a wašnja a nałožki, počinki a njepočinki swojoho luda najlěpje znaje, dokelž dźěn je jich też sam wot małosće zwučeny, změje z křesćanskej wučbu, z měšniskim skutkowanjom mjez swojim ludom, da-li Bóh najwjacy wuspěcha.

Mjez młodymi křesćanami hódnych muži dobreje wole a čistych nadobnych počinkow namakać, kotřiž bychu zwólniwi byli twoje žiwjenjo přichodnje służbje Božej a Božeje cyrkwje wěnować, njeje w Tonkinje powšitkownje ženje ćežko było. Přinarodźena wulkomyslnosć a woporniwosć tohole ludu, budźena a zahorjena a podpjerana z Božej hnadu, je přecy křesćanskej cyrkwi hódnych domjacych měšnikow wustarała, samo w tych struchłych časach, hdyž so za měšnika wuswjećić dać, rěkaše z dobom też za přesćěhanjo a hidu a martrafsku smjerć předwoznamjenjeny być. Ćežkotu, a to nic najmjeńšu, činješe horliwomu misijónarej tehdom jenož starosć, kak a hdźe budu wuzwolenych dwanaćoch wučownikow zhromadźować, hdźe póndu hromadźe z nimi na hospodu, zo bych z nimi bydlił, jich rozwučował a jich za někotre lěta za měšnikow přihotował, ani zo bych z tym pohansku wćipnosć a kedźbliwosć na so sćahnył a njedowěru a wuskušne wuslědźowanjo njepřećelnoho knježerstwa wubudźał. Dokelž hida a njepřećelstwo njeběštej za te tři ceći lět na ničim pupušćiłoj.

Tola mudry a runje tak njebojazny misijónar njezłoži ženje swojich bróni, byrnjež bychu so jomu też zadźěwki kopiłe. Štož złamać njedokonja, to po móžnosći wuzhibny, a štož z prědka překročić njemóžeše, to za khribjetom wobeńdźe. Lubosć Boža nas nući! to běše joho hesło a z jeje pomocu dócpě stajnje zbožownje swój zaměr. Tak też nětko radźeše swojim katechistam, zo bychu spytali čołm kupić, z kotrymž bě wón ze Siama do Tonkina přijěł. Tónle čołm stoješe hišće w přistawje čakajo na někajki nakład, zo njeby trjebał prózdny a bjez zasłużby domoj so wróćeć. Katechistojo pak sadźichu łódźnikej tajku dušnu a wabjacu płaćiznu, zo so tón ani dołho njewobaraše swój čołm předać. Čołm pak běše hižo khětro wulki a dołhi. Misijónarej pak zdaše so za joho zamysł tehdom najpřihódniši, dokelž wuměnjenja po tehdomnišich wokolnosćach za duchowny seminar křesćanskeje cyrkwje w Tonkinje najlóže a najwěsćišo dopjelnješe. Ludźi, kotřiž na čołmje bydla, maja wšitcy druzy za wikowarjow abo łódźnikow abo też rybakow; woni móža hić a přikhadźeć, kažkuli so jim spodoba, a zasy hić a zasy přikhadźeć, ani zo by komu so dźiwno zdało. By-li pak připadnje něhdy so z nazdala mandarin (zastojnik) bliži, kiž ma slědźaty nós, potom by jenož trjeba było, khětře někotry króć kruće za wjesła sćahnyć, a načerwjeń zmohi „Čerwjeneje Rěki“ bychu so mjez mandarina a čołm tłóčicy zesuwałe. K nuzy bychu wobydlerjo čołma do srjedź rěki zajěwši móhli wudy do wody kłasć abo też syće rozćahnyć: mandarinej njeby ani na mysle přišło, za tymi ludźimi dołho so rozhladować, kotřiž tam srjedź rěki hudźa, na swěće wšak, to kóždy wě, je jenož jene rjemjesło hišće wostudliše, dyžli wudy kłasć: wudźerjam přihladować. By-li pak woprawdźe něhdy njebjo ze strachom so zamróčiło, zo móhło so potajnstwo njenadźity wotkryć, potom bě přecy hišće dušna rada k rucy była: wječor, hdyž by so zasměrkło, kótwicu tu khwilu z wody wuzběhnyć a wotjěć a nazajtra někotre mile dale horje abo też dale dele na skhowanym městnje zastawši kótwicu zasy do wody pušćić. Z krótka, kajkež tehdom za křesćansku cyrkej w pohanskim měsće Tonkinje wokolnosće běchu, njeběše žadyn druhi twar za jeje kolebku, duchownski seminar, přihodniše městno, dyžli tónle čołm, kotryž dźěn njeběše ženje a nihdźe na wodźe přiwjazany.

(Pokročowanjo.)

lene, so wot swojoho wobsedźeństwa dźělić. Tola też potom bě raznje zakazane, swoje ležomnosće wotstupić, zo by je předawši z wunoškom wikował a sebi kapital nazběrał.

Tele jobelowe lěto postaješe mjez druhim to, zo w nim kóžda swójba, kotraž bě we minjenym času wo swoje ležomnosće přišła, te zasy wróćo dósta.

„50. lěto swjatosć, a wotpusk wozjeŵ wšěm wobydlerjam swojoho kraja, přetož je jobelowe lěto. Kóždy njech dóstanje zasy swoje wobsedźeństwo, a kóždy njech so wróći k swojej swójbje.“ Dospołne předaćo někajkeje zemje bě potajkim njemóžna wěc; zemja so po prawom ženje njepředaše, ale jenož prawo so druhomu předа, zo smědźeše přez 50 lět z tuteje zemje žněć a wužitk brać. Po tym měješe so też płaćizna za tajkele předaćo, kotrež njebě potajkim ničo druhe dyžli wotnajećo. Čim bliže bě lěto, w kotrymž bu ležomnosć wotstupjena, nowomu jobelowomu lětej, čim mjenje měješe so za nju płaćić, a płaćizna bě čim wjetša, čim dlěje bě hišće hač k přichodnomu jobelowomu lětej, to je k časej, w kotrymž měješe so ležomnosć zasy prjedawšomu wobsedźerjej wróćić.

Dopis.

Bjez zamołwjenja redakcije.

Wotmołwa na dopis knjeza fararja Křižana.

1. Z našim rozjasnjacym dopisom njechachmy serbski katolski lud zamylić, a začuwamy to jako porok přećiwo nam. My mamy naš lud za tak politiscy rozdźělany a zraty, zo wón wě, kajke stojnišćo socialdemokratija jako politiska strona přećiwo wěrje a nabožinje ma. Też my, kotřiž na 20 a wjacy lět w politiskim žiwjenju dźěłamy, tajkoho rozwučenja njetrjebamy. Žadyn z nas staršich wučerjow so ze socialdemokratiju njezbratruje, stojimy kruće na křesćanskim zakładźe a tohodla katolskomu ludej z našeje strony žadyn strach njehrozy, byrnjež so wot wěstych ludźi njesprawnje na nas tukało. Tak dołho hač ma lud spušćomnych wučerjow, njemóže žadyn šulski dohladowar pod nětčišimi wobstojnosćemi wěru a křesćanstwo ze šulow wućiskać.

2. Znate je, zo jenotliwc we wšěm ze swojej politiskej stronu husto dosć přezjene njeje. Tak może socialdemokrat w nabožnych nahladach hinajšoho měnjenja być, hač stroniski program to praji. Tak bě na př. njeboh dr. Groschupp, prjedawši šulski dohladowar, swobodny murjeř. Tutych stojnišćo přećiwo katolskej cyrkwi, zcyła křesćanstwu, je znate a tola njeje wón zasady swojoho zjednoćeństwa napřećo nam nałožował, dokelž žanoho prawa a mocy njeměješe. Wón płaceše jako jara derje křesćanscy zmysleny muž, je pak w Kamjenskej šuli nabožny plan dowolił, kotryž je bóle na monistow hač evangelskich křesćanow kowany. Do našich nabožnych a cyrkwinskich należnosćow swětny dohladowar ničo rěčeć nima a w šuli jenož tak daloko, hač so na zwonkowny porjad poćahuje. Samo socialistiski dohladowar je na wustawu a šulski zakoń zwjazany, je na njej přisahał a ma so jeju dźeržeć. Tu khwilu maja hišće křesćanscy starši dla rozwučenja w nabožinje postajeć. Najważniša wěc je při tym wěrjacy wučeř.

3. Wězo njeje k. Krawc katolskim Serbam zjawnje žanych slubjenjow činił, (su sebi ći žanych žadali?) za to pak jenotliwcam, kotřiž mějachu so z wobsadźenjom Kamjenskoho šulskoho dohladowarja zaběrać a sebi swědomjo z toho činjachu, zo tam muž přińdźe, kotryž njebudźe znajmjeńša přećiwo nabožnomu přeswědčenju dźěłać, a dokelž sebi hižo do časa po wobstojnosćach prajić dyrbjachu, zo nam njewěriwy zastupjeř kultowoho ministerstwa wěriwoho křesćana njepósćele. Wězo ma k. farař Křižan prawo, po swojim stojnišću z tutej należnosću so zaběrać. Tola może so z wěstosću prajić, zo so też jomu njeporadźi, muža tam dóstać, kiž by we wšěm po našim přeću był. Naše wozjewjenjo w 14. čisle Posoła k. Krawc ma a potajkim wě, zo so zjawnosć z joho slubjenjemi zaběra. My serbscy katolscy wučerjo smy nazhonići a zrali dosć k rozsudźenju, hač móže tón abo tamny šulski dohladowar našim katolskim šulam škodźeć abo nic. Tuž njetrjebaja so katolscy starši na žadyn pad strachować. Stojimy na straži!

4. Knjez farař Křižan měni, zo kk. Piča a Bergera njeznaje. Je wón to tak ruče hižo pozabył, zo běštaj tutaj agentaj sakskoho knježeństwa najhóršej a najzasaklišej přećiwnikaj našoho serbskoho hibanja? A što mataj so wonaj do našich šulskich należnosćow měšeć! Jenož wěsty politiski zaměr jeju k nam wjedźeše. W Budyšskim wokrjesu chcyše k. Pič zemrětoho wučerja Domašku we Łuzy, organisowanoho socialdemokrata, za šulskoho dohladowarja měć. W Kamjencu je přećiwo tomu, dokelž bě k. Krawc jedyn z najprěnišich, kiž je ze zwjazka „sakskoswěrnych Serbow wustupił, a dźěłaše za jednotu mjez Serbami. To jomu k. Pič zabyć njemóže. Tohodla ta wosobinska hida přećiwo njomu.

5. Nastork k wuzwolenju k. Krawca je Kamjenčanske wokrjesne wučeńske towarstwo dało a so z prózstwu na knježefstwo wobroćiło. Smy so hakle pozdźišo wučinjenju evangelskich wučerjow přizamkli. Wulki dźěł wučerjow z cyła wědźał njeje, zo je k. Krawc socialist. Joho pedagogiska hódnosć bě za nas rozrisaca, wosebje też to, zo so němske wučeństwo, kotrež nimale 90 % wučini, za Serba wupraji. A my Serbja wěmy, zo so našich nabožnych nałožkow dótkać njebudźe. K. farař Křižan so potajkim myli, jeli sebi mysli, zo chce nam knježefstwo „zwólniwje socialdemokratiskoho dohladowarja podawać.“

6. Knjez farař Křižan njeje najskerje stawizny Serbow poslednich lětdźesatkow nadosć zeznał, hewak njemóhł rjec, zo so Serbam pod konservativnym nadknježstwom hubjenje šło njeje. Wothladajo wot sakskich poměrow, hdźež stojimy z wulkoho dźěła na narodnym kěrchowje, su wobstojnosće w Pruskej runje won do njebjes wołace. Samo nětko, hdyž mamy tak mjenowanu demokratisku swobodnosć za wšě ludy, hraje pruske knježefstwo hišće ze Serbami z podawanjom serbskeje rěče w naměšanych šulach njewužitne keklefstwo. Pokazujemy jenož na Kulow. Štož so tam tu khwilu čini, to je wšo druhe, jenož nic dopjelnjenjo knježefskich slubjenjow. Nětko so hižo pokazuje, zo smy z dobrym prawom na nich dwělowali. A jeli so tam wobstojnosće skoro njepřeměnja, rozpisamy je nadrobnišo a raznje w nowinach. To wšo pak su sćěhwki prjedawšoho konservativnoho systema, kotryž žanych prawow za narodne mjeńšiny njeznaješe. Tam, zo bychmy ze słowami nědušoho redaktora „Ostdeutsche Rundschau“ Dr. Buchholza rěčał, „zabijachu Serbow z hejami“ t. r. narodnje. Doniž njebudźa Serbja w swojich narodnych należnosćach sami rozsudźeć měć, prjedy njebudźe z nami lěpje. Hinak njebě też nabožnje. Konservativni wutrjebachu cyrkej k swojim politiskim zaměram a k dźerženju swojich socialnych prawow a swójbnych privilegijow. Hdy by konservativny system tak dobry był, kak je možno, zo je takle nadobo njekřesćanski duch telko mocy nabył w ludźe, kiž je w tym systemje wukubłany?

Po tutych wuwjedźenjach a dźiwajcy na naš tehdomniši dopis čo. 14 njerozemimy, kak może k. farař Křižan prajić, zo njemóže lud k nam dowěry měć. Tajke słowo raznje wotpokazujemy. Z tym njech je kónc dopisowanja, dokelž skónčnomu zarjadowanju należnosće ničo njepřinošuje.

Někotři serbscy wučerjo.

Wšelćizny.

Wo dźělenju stata a cyrkwje

so nětkle přecy wjele powěda. Też wašnjo, po kotrymž ma so stać, so wjele rozpomina. Zo k njomu přińdźe, je wěste, a tohodla je přećo, zo so wašnjo namaka, kotrež by cyrkwi k spomóženju było, znajmjeńša pak do škody njebyło, mjez wěriwymi powšitkowne. Jene tajke je pjeća brasilske. To je wašnjo, po kotrymž we swojim času w Brasiliskej cyrkej wot stata dźělichu. Wone bě tele:

Stat přesta cyrkej pjenježnje dźeržeć, tola tak, zo tehdyši zastojnicy cyrkwje swoju pjenježnu podpjeru dóstawachu ze statnych srědkow hač do swojeje smjerće. Dale da stat cyrkwi dospołnu swobodu: Bamž smě postajeć biskopow, zarjadować dioecesy a zwołać cyrkwine synody. Biskopja smědźa swobodnje wobkhadźeć z bamžom, swoje dioecesy rjadować, seminary twarić, założeć a wobsadźeć fary; duchowni smědźa njerać̆eni předować Bože słowo, wozjewjeć pastyrske listy a wjesć duchowne zarjadowanjo. Duchowni maja też podźěl na wšěch politiskich a poddanskich prawach, maja też přistup k wšěm statnym zastojnstwam a hódnosćam. Wšě wobsedźeństwo cyrkwi wosta, też samo wšě te kněže a seminary a cyrkwje, kotrež běchu ze statnymi pjenjezami nastałe. Cyrkwine wobsedźeństwo je přez statne zakonje runje tak škitane kaž kóžde privatne. — Na statnych šulach njeje nabožneje wučby, tola smě sebi cyrkej założeć swoje wustawy, šule a university bjez dowolenja stata a sebi je po swojim rjadować. Tele šule, hdyž hewak dopjelnjeja žadanja, kotrež stat za wuwučowanjo wo swětnych wěcach čini, maja prawo, spožčeć wuswědčenja, titule kaž stat atd.

Tele wašnjo dźělenja cyrkwje wot stata je drje dobre, njedźiwajcy to budźe pak trěbne, zo stat změje nam dźeržeć też naše šule, kotrež budźa rjadowane po křesćanskim duchu.

„Njepłać maći, wumru za Irsku!“

Krawne wojowanja iriskoho ludu wo swoju swobodu přećiwo jendźelskej surowej a njeswědomitej namocy hišće dale traja. Kajka je mjez tutym ludom lubosć k swojomu wótcnomu krajej, a z kajkej zahorjenosću irscy za nju wojuja, je dowidźeć z podawka, wo kotrymž dopisowar jeneje italskeje nowiny z Londona pisa. Rěka tam takle: Wobžarujomne iriske hubjenstwo rozwiwa so před cyłym swětom w nowych krawnych episodach. W započatku měrca bu w Corku 6 młodźencow k smjerći wotsudźenych a też woprawdźe wotprawjenych. Něšto podobnoho sta so bórzy na to w Dublinje. Wójnski sud bě zasy 6 młodźencow k smjerći wotsudźił. Zastupjeństwo města Dublina, cyrkwine wyšnosće, wšelacy oficěrojo a zapósłancy prošachu Lord Georga wo wobhnadźenjo, tola podarmo. Wotsudźenym bu jenož dowolene, zo směchu so ze swojimi staršimi rozžohnować. Před jastwom bě so něhdźe 30000 ludźi zhromadźiło, mnozy z nich spěwachu wótčinske spěwy a modlitwy, zo bychu wotsudźenych k jich poslednjomu puću posylnili. Husćišo bě też słyšeć napominanjo: Wostańće zmužići, wumrjeće za wótčinu a wěru!“

Hdyž mać jenoho z tychle wotsudźenych z jastwa wustupi, hdźež bě swojomu synej božemje prajiła, pokoješe joho njewjestu:

„Budź kruta a ścerpna, zo by była hódna, być joho wudowa. Pohladaj na mnje, što sym čerpjeła, hdyž sym joho wukubłowała; nětko wumrje za našu lubu Irsku. Potom padny na kolenje a wokošeše zemju, prajicy: „To je proch našich wótcow". Jedyn z wotsudźenych pokoješe swoju mać ze słowami: „Njepłać maći, wumru za wótčinu a Boha."

Bórzy na to přińdźe kat ze swojimi pomocnikami. Wotsudźeni młodźencojo zanjesechu hišće narodnu pěseń a psalm „De profundis". Hdyž běchu wotprawjeni, pozasta cyłe město dźěłać, tak zo ani woza wjacy njejězdźeše.

Cyrkwinske powěsće.

Radwoŕ.

Wěrowani: Pawoł Hušman z Hory a Marija Krempkec z Khasowa, Pawoł Šuška z Jaseńcy a Hańža Lisnarjec z Khasowa, Jakub Brězan z Banec a Marta Měšerjec z Měrkowa, wučeŕ Teofil Neudek z Lipska a Marhata Rjelic z Radworja (z Budyšina), Handrij Hančik z Brěmjenja a Khata Knoblochec z Kamjenjeje.

Zemrěći: Marija Lorencowa z Radworja, 79 lět; Madlena Nawkowa z Radworja, 70 lět; Mikławš Wićaz z Kamjenjeje, 64 lět; Mikławš Kubańka z Bronja, 79 lět.

Ralbicy.

Kŕćeni: Michał, Jurija Budarja, žiwnosćerja w Koslowje, s. — Jurij Józef, Jurija Matika, žiwnosćerja w Smjerdźacej, s. — Jan, Jakuba Čornaka, korčmarja w Nowoslicach, s. — Herta Monika, Jakuba Čornaka, kublerja w Ralbicach, dź. — Hańža Madlena, Mikławša Glawša, listynošerja w Róženće, dź. — Beno Józef, Michała Šołty, pjekarja w Róženće, s.

Zemrěći: Madlena Kralowa, zaw. m. † Jakuba Krala, žiwnosćerja w Sernjanach, 75 l. 1 m. 7 dn. — Jan, syn Jakuba Čornaka, korčmarja, 3 hodź. — Hańža Langowa, mandź. Pětra Langi, žiwnosćerja w Šunowje, 55 l. 6 m. 7 dn.

*

Za cyrkej kralowny swjatoho różowca w Radworju:

Dale daridu: Madlena Pašćyna z Haja 30 hr., njemjenowany z Łuha 300 hr., Jakub Běrk z Radworja 50 hr., swójba Rěčkec z Kamjenjeje 100 hr., swójba Wićazec z Boranec 20 hr., Hana Brankačcyna z Radworja 6 hr., na Měšerjee kŕćiznach w Radworju 40 hr., August Filip z Bronja 50 hr., njemjenowana z Brěmjenja 50 hr., druzy njemjenowani 523 hr.

Sebustawy na lěto 1921:

kk.: 924.—1012. z **Khróšćic**: Kanonikus faraŕ Bjarnat Hicka, Emilija Aksmanowa, Mikławš Bart, J. Besser, Michał Bjenš, Jurij Brězan, Pawoł Brězan, M. Brězan, kapłan Jan Cyž, Madlena Češlina, Jan Deleńk, Marija Dinaŕka, Marija Domanic, Hańža Domaškec, J. Donat, Jurij Dórnik, Marija Dórnikec, Jurij Dučman, Marija Dźisławkec, Marija Eiseltec, farski dom, Jurij Frencl, Hana Frenclowa, Pawoł Grofa (rěznik), Madl. Grofina, wyšši wučeŕ kantor Hila, Jakub Hendrich, J. Hojeŕ, Jakub Holka, Pětr Hoza, Michał Jenč, Jurij Ješka, Jurij Just, Hańža Kindermanec, H. Kobalcowa, Michał Kokla, Jakub Kokla-Lisak, Jurij Kórjeńk, M. Kórjeńk, Michał Kóžnik, Michał Kral, Madl. Krawcowa, Jakub Krawža, Pětr Krawža, Jan Krons, H. Kronsec, Marija Kronsowa, Jakub Křižank, Michał Křižank, wučefka Marija Kubašec, Karl Kurfürst, Michał Lebza, Handrij Lehman, Jakub Lehman, Karl Lehman, M. Měrćink, Jakub Mět, kapłan Józef Nowak, Marija Nowakec, Jan Pječka, Dr. med. Jan Pól, Hańža Prócec, Michał Rjelka, Jan Rynč, Jurij Rynčka, towaŕstwo „Serbosław", Marija Skalina, Pětr Symank, Michał Šaefer, Jurij Šěrc, Pawoł Šibak, Michał Šołta (bur), Michał Šołta (listynošeŕ), skótny lěkaŕ Jurij Šołta, Mikławš Šołta, Jan Šram, Michał Šram, wučeŕ Jurij Šuster, Jurij Wałda, Hańža Wawrikowa, Jakub Wjacsławk, Jurij Wjeńka, Marija Wingerjowa, Bosćan Zarjeńk, Mikł. Zarjeńk, Hańža Zarjeńkec, Jakub Žur, Marija Zyndźic, Marija Zyndźina; 1013.—1018. z **Bóšic**: Jakub Dźisławk, Marija Lebzyna, Jurij Rachela, Michał Rjek, M. Weidlichowa, Jakub Werner; 1019.—1025. ze **Stareje Cyhelnicy**: Michał Bräuer, Madlena Frenclowa, Hańža Hěblakowa, Mikł. Młynk, Jan Werner-Pohonč, Jan Werner, Hana Włóścyna; 1026. 1027. z **Dobrošic**: Michał Njek, J. Pjetaš; 1028.—1034. z **Časec**: Jurij Cyž, Michał Donat, Hańža Hajnowa, Jurij Khilan, Marija Markowa, M. Špitank, Jurij Zarjeńk; 1035.—1046. z **Hory**: Jakub Bermich, Jakub Glawš, Mikławš Měrćink, Jakub Młynk, Pětr Nowak, Jan Rjeda, Jurij Rachela, Helena Rychtarjec, Jan Šewc, Michał Winaŕ, Jakub Wrobl, M. Zyndźina; 1047.—1074. z **Hórkow**: Jakub Brusk, Hańža Čornakowa, Hańža Disnarjec, Jakub Handrik, J. Hejduška, Mikławš Hejduška-Jurask, Mikławš Hejduška-Hórban, Marija Hejdušcyna, Mikławš Hicka, Jan Koch, Jakub Kubańka, Michał Kušk, Pětr Kušk, Mikławš Khěžka, Jurij Lěsnaŕ, Madlena Lubcyna, Michał Młynk, Jurij Nowak, Jakub Pječka, Jurij Šejda, Herta Šipšikowa, Jurij Šliž, Michał Šmidt-Lebješka, Mikł. Šmidt, Michał Šołta, Jakub Šuster, Marija Wehnertowa, M. Weclich; 1075.—1097. z **Jaseńcy**: Michał Bulank, Madl. Čóšcyna, Jakub Čornak, Marija Dinarjec, Mikł. Handrik, Michał Just, Mikł. Kral, Pawoł Mikela, Jurij Nowak, Madlena Nowakowa, Pawoł Paška, Pětr Paška, Mikł. Pječak, Jan Rynč, Jakub Šenkaŕ, Jurij Šołta, Michał Šołta, Mikławš Šołta, Marija Šołćina, Pětr Šwejda, Hawštyn Šwórak, Jurij Wjesela, Michał Wincaŕ; 1098.—1110. z **Noweje Jaseńcy**: Marija Bukowa, Mikławš Česla, Jakub Donat, Michał Fulk, Jurij Khěžka, M. Kinderman, Jakub Laras, Marija Larasec w Erfurće, Jurij Leimer, Jakub Lipič, Hańža Nowakec, Jakub Šneider, Jurij Sram; 1111. 1112. z **Kopšina**: Jakub Běr, Willy Brycka; 1113.—1119. z **Kozarc**: Mikławš Henčl, Jakub Lejder, Hańža Lipičowa, Pawoł Khěžka, Hana Kmječowa, Jurij Matek, Mikł. Nowak; 1120.—1131. z **Lejna**: Jurij Domaška, August Eiselt, Jakub Eiselt, Michał Eiselt, Hańža Hrjehoŕkowa, Hańža Khěžcyna, Madlena Khěžcyna, Madlena Nowakowa, Mikławš Měškank, Michał Rynč, Jakub Wawrik, Bjarnat Wornač; 1132. z **Łuha**: Hańža Suchowa; 1133.—1143. z **Łuśća**: Jan Bjarš, Jakub Bräuer, Michał Lawkus, Jakub Lěsnaŕ, Jan Lešawka, Jakub Mikl, Michał Nowak, M. Šaefer, Jurij Šwejda, Michał Wićaz, Marija Zyndźina; 1144.—1150. z **Nuknicy**: Madlena Donatowa, Mikławš Jawork, Hańža Kralowa, Jakub Lebza, Pětr Lešawa, Pětr Smoła, Jakub Wawrik; 1151.—1158. z **Prawoćic**: Jak. Brycka, Jurij Cyž, Jurij Hórbank, Jakub Kašpor, Jurij Křižank, Mikławš Šołta, Mikławš Wałda, Jurij Wićaz; 1159.—1180. ze **Smječkec**: Mikławš Delan, Jurij Domš, Jurij Handrik, Michał Hanski, Michał Henčl, Michał Kola, Marija Kralowa, Michał Krawža, Hana Kudźelina, Pětr Matik, Michał Pjech, Janske kupjele, Michał Symank, Pawoł Šěrak, Jurij Šimon, Jurij Šimon, Mikł. Šneider, Pětr Šneider, Pětr Šołta, Michał Straws, J. Trenkler, Jurij Tryčk; 1181.—1196. z **Noweje Wjeski**: Jak. Bělk, Jurij Grubert, Michał Herlich, Jakub Herman, Jakub Koch, Jan Kubaš, Michał Kupka, Jakub Haša, Mikł. Dyrlich, Mikławš Glawš, Arnošt Lorenc, Jurij Nowak (Kofer), Jurij Nowak (młynk), Jakuc Šewc, J. Wojnaŕ, Madlena Žurowa; 1197.—1251. z **Worklec**: J. Bětka, Jakub Bězolt, Jan Pik, Jurij Brězan, Mikławš Buš, Jakub Čóška, Pětr Čornak, Michał Domanja, Michał Domaška, Mikławš Dźisławk, Jurij Ella, Jan Frömelt, Pawoł Frömelt, Jakub Glawš, Jan Grubert, Madlena Grubertowa, Hana Jancyna, Mikławš Kocor, Pawoł Kocor, Marija Kindermanowa, Mikławš Kósk, Mikławš Krječmaŕ, Michał Kubaš, Hańža Kubicowa, Marija Kušcyna, Pawoł Lebl, Pětr Ledźbor, Jurij Lehman, Marija Matekowa, Jakub Mencl, Mikławš Lebza, Madl. Miklowa, Jurij Opic, kapłan Józef Papež, Jurij Pjekaŕ, Pětr Pjetaš, Jurij Rjeda, Jakub Rjelka, Pětr Rjelka, wučeŕ Jurij Renaŕ, Jakub Ridl, Jurij Ryćerja, Marija Ryćerina, ryć. najeńk Franc Rynč, Michał Rynč, Hańža Salowscyna, Michał Šewc, Jurij Šneider, M. Šołćina (¼ lěta), kapłan Jan Wałda, Michał Wałda, P. Wjeńka, Michał Wincaŕ, Khata Wawrikowa, Mikławš Žofka; 1252.—1254. z **Wučkec**: Jakub Knježk, M. Nowotny, Jurij Wels; 1255.—1269. z **Wudworja**: Jakub Čóška, Mikławš Glawš, Mikławš Hrjehork, Mikławš Jakubašk, Madlena Kindermanowa, Madl. Koklina, Jurij Leider, Marija Lipičowa, Pawoł Mróz, Jakub Nowak, Pětr Šěrak, Jan Šołta, Michał Šuster, Jurij Zarjeńk, Jakub Žurik; 1270.—1277. ze **Zejic**: Jan Cyž, Michał Česla, Jakub Domš, Hana Jakubašowa, Michał Krawc, Jakub Krawčik, Marija Rjedźina, Jakub Špitank.

Po wobzamknjenju wurjadneje hłowneje zhromadźizny 6. měrca 1920 wotměteje powyši so zakładny kapital našoho wustawa wo hr. 900000.— wot hr. 300000.— na hr. 1200000.— z wudaćom 525 štuk na mjeno a 375 štuk na wobsedźerja wustajomnych akcijow w napisanej hódnosći hr. 1000.—.

375 štuk na wobsedźerja wustajomnych akcijow je so hižo přewzało, tuž ma so hišće 525 štuk na mjeno wustajomnych akcijow podpisać.

Akcije wudadźa so k napisanej hódnosći hr. 1000.— z přiražkom hr. 56.— za kołki a dalše wudawki bjez rozdźěla, hač je kupc hižo akcionaŕ był abo nic. Štož po wurunanju wudawanskich wułožkow připadnje zwostanje, ma so po wustawkach wotkładnomu zdonkej přiwobroćić.

Za wukonjenjo kupnoho prawa postaji so čas wot štwórtka 21. apryla hač do štwórtka 5. meje 1921. Štóž w tutym času swoje kupne prawo njewukonja, tute zhubi a akcije so tym připraja, kiž hišće tajkich njewobsedźa. Kupne prawo ma so wukonjeć při našich pokładnicach w Budyšinje a Khoćebuzu. Tam so tohorunja připowědźenja a zapłaćenja přiwozmu.

Nowe akcije wužiwaja dividendu z 1. wulkoho różka 1921.

Hr. 556.— po 1 akciji ma so hnydom při kupjenju zapłaćić, zbytkne hr. 500.— nanajpozdźišo hač do 31. meje 1921.

Płaćiwosć podpisanja spadnje, jelizo njeje so powyšenjo kapitala hač do 31. julija 1921 sudniscy zapisało.

W Budyšinje, 16. apryla 1921.

Serbska ludowa banka — Wendische Volksbank A.-G.

Předstojićerstwo:

Dr. Posedel. Rěčnik Lehmann. Mudra.

Arno Franke w Kamjencu w Sa.

Dalokorečak 224 **mjedźnistwo** Oststraße 5

poruča so k wuwjedźenju

zymno- a ćopłowódnych připrawow, kupjelow, napojenjow, domjacych klumpow, koprowych kachlonkow, płokańskich kotołow.

Wuwjedźenja stawaju so hnydom a tunjo.

Wot **15.—23. apryla**

wosebite tunje předawanske dny

za běły a pisany łožowy płat,

kaž też **košlowe barchenty.**

Józefa Domš,

Automatowy restaurant. **lawske hrjebje 161.** Žane khlamy.

Zhotowjenjo

pyšneje mužskeje a žónskeje drasty po najnowšich formach, kaž też stajny **skład nowosćow** w płaćizny hódnych solidnych tkaninach.

H. Müller, w Kamjencu w Sa.,

Pfotenhauerstr. 1.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Bratraj Wornačaj

w Pančicach (Dalekoreč̌ak) (Blistra čo. 71) **w Lejnje** (Dalekoreč̌ak) (Ukyst čo. 62)

kładźetaj

elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.

Wukonjamoj wšě **roparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž tež wšu nowočasnu **nadobu za wobswělenjo** na składźe.

Wulka historiska hra

NAPOLEON

budźe so **srjedu 20. apryla 1921 w Budyšinje w hosćencu Króny** předstajeć. Započatk wječor w 7 hodź.

Po dźiwadle wjesoła rejka.

Na tute předstajenjo wšěch Serbow należnje přeprošujetej

„Lipa Serbska" w Pančicach a „Nadźija" w Budyšinje.

Zastupne khartki su do časa dóstać w Smolerjec knihićišćerni a w hospodarskim towarstwje na sukelnskej drózy.

Dubowe a bukowe

stólcy a stólčki

derje a ródnje na kajkeżkuli wašnjo wuwjedźene, poruča a wotedawa hnydom abo za bjezkonkurrenčnje tunje płaćizny

Ledźborec blidarstwo w Pančicach.

Towarstwo katolskich młodźencow w Róženće

wuhotuje **njedźelu 24. apryla 1921** we wjesnej korčmje w Sernjanach swój

załoženski swjedźeń

z dźiwadłom a rejemi.

Hrać budźa so tři serbske zabawne kruchi.

Zastup 1/2 7 hodźin. - Reje jenož za wopytowarjow dźiwadła. - Započatk w 7 hodź.

Wutrobnje přeprošuje wšitkich z blizka a z daloka

předsydstwo.

Dobre čistowołmjane tkaniny

k suknjam, falam a rubiškam

poruča

Aug. Paul Hilger, jenož Seminarstr. 2.

Serbja, dźiwajće při kupowanju na nawěštki w Pósle.

Hdyž do Budyšina přindźeće,

wopytajće prošu wustajeńcu ratarskich mašinow a gratow pola

Carl Gast, Budyšin,

na drjewowych wikach 27.

Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Darmo

jedyn kamor přemuchi

njemóže nichtó dać, ale **jara tunjo** zhotowju tajki w kóždej wulkosći a prošu hižo nětkole wo skazanki.

Józef Leska,

blidarnja w Kukowje, prjedy Józef Herrmann.

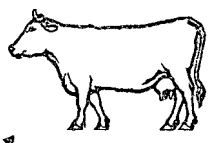
Wšě

čišćerske dźěła

zhotowja spěšnje a derje naša

Donnerhakec knihićišćernja.

Wot dźensnišoho dnja stoji pola mje

wulki transport

Altmärkskich kruwow a jałojcow,

kaž tež **kruwow z ćelatami** płaćizny hódno na předań.

W Kulowje, telefon čo. 9.

Emil Reichelt, skótny wikowar.

Radwořske tow. knjeżnow ma tutu njedźelu **měsačnu zhromadźiznu**

Do Filipsdorfa póńdźe njedźelu **1. meje procesijón.** W 5 hodź. rano budźe w Khróšćicach Boža mša. Wopisma njeje trjeba. Z khlěbom njech so snadź kóždy zastara. Narčik, wjednik.

„Wuńdź z twojoho kraja, z twojoho přećelstwa a z domu twojoho nana a pój do kraja, kotryž ći pokažu." (1. Mójz. 12, 1.)

Po tejle swjatej woli Knjeza wšoho žiwjenja přeńdźe minjenu wutoru rano w 5 hodź. po dołhej a čežkej, tola z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći, ze swjatymi sakramentami mrějacych domawobstarana a też hewak swjate woprawjenjo husćišo dóstawši, naša luba dźowka, sotra, swakowa a ćeta

Marja Serbinec z Nowoslic

mnohim znata pod mjenom tachantska Marja

w 46. lěće swojoho zemskoho pućowanja do kraja wěčnosće. Jeje čělne powostanki pokhowachmy, přewodźeni wot wulkeje syły jeje znatych a přećelow, minjeny pjatk dopołdnja swjatočnje do swjateje zemje na Mikławšku.

Při tutej składnosći wuprajamy wutrobne **„Zapłać Bóh tón Knjez"** wšěm, kotřiž su našej lubej zemrětej hdy žanu lubosć wopokazali, też wšěm, kotřiž su ju w jeje tak dołhej a bolostnej khorosći wopytowali a předewšim wothladali kaž wosebje miłosćiwym sotram Budyšskoho asyla, Worklečanskeje khorownje a teje prjedawšej, nětko Kulowskeje khorownje wyššej, duchownej knježnje Bartolomeji, dale też wšěm, kotřiž su při póstywječorach a pohrjebje za jeje khudu dušu so modlili a jeje kašć z tak mnohotnej kwětkowej pychu wudebili. Dušu droheje njeboheje poručamy też dale do pobožnych modlitwow wěriwych.

W Nowoslicach a Budyšinje, 15. apryla 1921.

Žarowacy zawostajeni.

„Maće drje nětko zrudobu, ale budu was zasy widźeć, a waša wutroba budźe so wjeselić, a waše wjeselo nichtó wot was njewozmje." (Jan 16, 22.)

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčcak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćelany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 17. | Budyšin, 23. apryla 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

We znutřkownym tróštu.

Ow, kak derje je to wšitko rozemjała tamna duša, kotraž je prajiła: „Moja wutroba je skrućena a ma swój zakład we Khrystusu“ (s. Agatha). Hdy by so ze mnu tak mělo, njeby mi bojosć před člowjekami tak snadnje starosć načiniła, a kłoki słowow mje njebychu rozbudźiłe. Štó może wšitko do časa widźeć, štó zamóže přichodne złe wěcy wotwobroćić? Hdyž nas samo předwidźane złe wěcy husto ranja, kak jenož kruće dyrja nas potom njepředwidźane! Ale čohodla so wo sebje, hubjenoho, njejsym lěpje postaral? Čohodla sym też tak z lohka druhim wěril? Tola člowjekojo smy, a ničo druhe njejsmy dyžli kipri člowjekojo, njech nas mnozy też maja za jandźelow a nas tak mjenuja. Komu chcu wěrić, Knježe? Komu dyžli tebi? Ty sy wěrnosć, kotraž so njemyli, a też mylena być njemóže. A zasy rěka: Kóždy člowjek je łhař, słaby, njewobstajny, k padnjenju nakhileny wosebje ze słowami, tak zo to lědma hnydom wěrić móžeš, štož po zdaću zwonkownje prawje klinči.

Kak mudrje sy do časa napominał, zo bychmy so na kedźbu brali člowjekow a zo su člowjekej njepřećelio joho domjacy, a zo njesmědmy wěrić, hdy by něchtó prajił: Hlej, tule je, abo: hlej tamle! Powučeny sym přez swoju škodu, zo by mi to było k wjetšej kedźbnosći a zo bych njemudry njewostał. Kedźbuj, něchtó praji, kedźbuj a zdźerž to při sebi, štož tebi praju. A mjez tym zo ja mjelču a wěc za potajnu mam, wón ani sam mjelčeć njemóže, wo čimž mějach na joho žadanjo mjelčeć, ale přeradźi mje a sebje a woteńdźe. Před tajkimi bledźatymi a njewobhladniwymi člowjekami mje wukhowaj, Knježe, zo njebych jim do rukow padnył a zo so njebych ženje podobnych wěcow dopušćił. Wěrne a krute słowo połož mi do horła a lesny jazyk zdaluj wote mnje. Štož njecham ćerpjeć, toho dyrbju so na kóžde wašnjo na kedźbu brać.

Ow, kak dobre a změrowate to je, hdyž mjelčimy wo druhich ani bjez rozdźěla wšitko njewěrimy ani z lohka dale njepowědamy, hdyž jeno mało člowjekam swoje znutřkowne wotkrywamy, hdyž tebje, spóznawarja wutroby, přecy pytamy a hdyž so njedamy z kóždym zadunjenjom słowow tam a sem honić, ale sej přejemy, zo by so znutřkownje a zwonkownje wšitko po spodobanju twojeje wole dokonjało! Kak wěsty srědk k wobkhowanju njebjeskeje hnady to je, hdyž so před člowjekami njerady pokazujemy a hdyž sej nježdamy to, štož po zdaću zwonkownje wobdźiwanjo zbudźa, ale ze wšej pilnosću wo to so prócujemy, štož spěchuje polěpšenjo žiwjenja a horliwosć w dobrym! Kak mnohim je zeškodźiło, zo bu jich póćiwosć znata a z překhwatanjom khwalena! Kak spomožne zawěśće je było, hdyž je so hnada w mjelčenju wukhowała w tymle kiprym žiwjenju, kotrež je połne spytowanja a wojowanja!

46. staw.

Zo mamy na Boha dowěru stajeć, hdyž so kłoki złych słowow na nas złožuja.

Mój syno, stój kruće a nadźijej so na mnje! Přetož što su słowa khiba słowa? Přez powětr leća, ale kamjenja njezranja. Sy-li winowaty, wopominaj, zo chceš so rady porjedźić; njejsy-li sej ničoho wědomy, wotmysli sej, zo chceš to rady přenjesć Božedla. Jara mało to je, zo też někotre słowa druhdy přenjeseš, hdyž hišće krutych pukow znjesć njemóžeš. A čohodla tebi tak snadne wěcy k wutrobje du, khiba dokelž sy hišće tak mjasnje zmysleny a na člowjekow bóle dźiwaš, dyžli być smě? Přetož tohodla, zo so bojiš, zo by zacpěty był, njechaš naswarjeny być za přestupjenja a pytaš so škitać ze zamołwjenjemi.

Ale hladaj lěpje do sebje a spóznaješ, zo je w tebi hišće žiwy swět a prózdna žadosć za tym, zo by so člowjekam lubił. Dokelž mjenujcy so wotlakuješ, zo njeby poniženy a wohańbjeny był swojich brachow dla, tuž je wěsće zjawne, zo njejsy wěrnje poniżny ani wěrnje wotemrěł swětej a też, zo tebi swět njeje křižowany. Tola poskaj na moje słowo a njebudźeš dźiwać na dźesać tysac člowjeskich słowow. Hlej, hdy by so wšitko přećiwo tebi prajiło, štož mohło so na najzłóstniše wašnjo wumyslić, što by to tebi škodźiło, hdy by ty to cyle njmo hić dał a hdy by to za wjacy hač třěsku njeměł? By to tebi jenož jeneje włóski mohło wutorhnyć?

Ale štóž nima wutrobu hłuboko wobkrućenu a Boha na wočomaj, toho snadnje rozbudźi słowo poroka. Štóž pak so na mnje dowěrja, a sej njeżada zawostać při swojim samsnym wusudku, budźe bjez stracha před ludźimi. Přetož ja sym sudnik a znajeŕ wšěch potajnych wěcow; ja wěm, kak je so wěc stała; ja znaju toho, kotryž křiwdu čini, a toho, kotryž ju znjese. Wote mnje je tute słowo wušło, z mojim dopušćenjom je so to stało, zo (Luk. 2, 35) „bychu so zjewiłe zmysłenja mnohich wutrobow“. Ja budu sudźić winowatoho a njewinowatoho, ale z tajnym sudźenjom sym prjedy wobeju pruhować chcył.

Swědčenjo člowjekow často myli; mój wusudk je wěrny, wobstoji a so njepowróći. Wón je zwjetša zakhowany a mało člowjekam nadrobnje znaty; ženje pak so njemyli a so mylić njemóže, njech by so też wočomaj njemudrych prawy njezdał. Ke mni potajkim ma člowjek při kóždym wusudku wuček brać a njesmě so na swoje samsne měnjenjo zepjerać. Přetož (přisł. 10, 21) sprawny njebudźe potrjechcheny, štožkuli so też na njoho dóńdźe po Božej woli. A hdy by so přećiwo njomu też njesprawnje něšto wunjesło, njebudźe sej to jara na starosć brać. Ale njebudźe so też prózdnje radować, jeli budźa joho druzy na rozomne wašnjo zamołwjeć. Přetož wón wopomina, zo ja přepytuju wutroby a ledźwiny, kotryž njesudźu po wobliču a člowjeskim zdaću. Přetož husto před mojimaj wočomaj so za winu spóznaje, štož ma so po člowjeskim rozsudźenju za khwalobne.

Knježe Božo, sprawny, sylny a sćerpny sudniko, kotryž znaješ kiprosć a złóstniwosć člowjekow, budź moja sylnosć a wšitka moja dowěra, přetož mi njedosaha swědčenjo mojoho swědomja. Ty znaješ, štož ja njeznaju; a tohodla sym měł při kóždym porokowanju so ponižić a to ćiše znjesć. Wodaj też mi smilnje, hdyžkuli to tak njejsym činił, a daj mi zasy hnadu wjetšeje sćerpnosće. Přetož mi je ważniša twoja nadobnje wulka smilnosć k dócpěću wodaća, dyžli moja zdanliwa sprawnosć, zo bych zakitował, štož je zakhowane w mojim swědomju. A hačrunjež sebi ničoho wědomy njejsym, njemóžu so tohodla tola wusprawnić, přetož, hdyž so wotwozmje twoja sprawnosć, njebudźe před twojim wobličom wusprawnjeny nichtó žiwy.

47. staw.

Zo mamy wšě wobćežnosće za wěčne žiwjenjo přenjesć.

Syno, njech tebje njezlemja wobćežnosće, kotrež sy mojedła na so wzał, a njech tebje zrudoby cyle njeporaża; ale moje slubjenjo njech tebje w kóždym připadźe posylnja a tróštuje. Ja zamóžam tebi zarunać přeze wšitku měru a mjezu. Nic dołho budźeš so tu napinać a też nic přecy budźeš wobćeženy z bolosćemi. Wočakń trochu a budźeš widźeć bórzy kónc hubjenstwow. Hodźina přińdźe, hdyž přestanje wšitke napinanjo a wšón njeměr. Małe a krótke je wšitko, štož so pominje z časom.

Čiń derje, štož činiš; swěrnje dźěłaj we mojej winicy, twoje myto budu ja. Pisaj, čitaj, spěwaj, zdychuj, mjelč, zmužiće njes přećiwnosće; hódne je wšěch tutych a też wjetšich bědźenjow wěčne žiwjenjo. Pokoj přińdźe na dnju, kotryž je Knjezej znaty; a budźe dźeń a nóc nic mjenujcy, kaž je w tymle času, ale wěčne swětło, njeskónčna jasnosć, kruty měr a wěsty wotpočink. Potom njerjeknješ: „Štó mje wumoži z ćěła tuteje smjerće?“ (Rom. 7, 24.) Přetož do hłubiny ćisnjena budźe smjerć; a budźe njepřestawaca zbóžnosć, njebudźe žaneje stysknosće, budźe zbóžna radosć, lubozne a nadobne zjednoćenstwo.

Ow, hdy by ty widźał njezachodne krony swjatych w njebjesach a też to, w kak wulkej krasnosći so nětko raduja ći, kotřiž běchu tomule swětej něhdy zacpějomni a wo kotrychž sej wón mohł rjec mysleše, zo woni ani žiwjenja hódni njejsu, zawěrno, ty by so hnydom ponižił hač do zemje a by sej žadał, radšo wšitkim być poddaty dyžli jenomu jeničkomu předstajeny. A ty sej njeby žadał wjesołych dnjow tohole žiwjenja, ale wjele bóle by so radował, hdyž za Boha zrudobu ćerpiš a za najwjetši dobytk by měł to, zo ničo njepłaćiš mjez člowjekami.

Swětowy rozhlad.

Ze zakskoho sejma.

Dźěławy wubjerk rozpominaše wo prašenju, hač maja so hudźbne wuwjedźenja, kajkež su w katolskej dwórskej cyrkwi dotal z wašnjom byłe, tež dale wot stata płaćić, a jeli to, hač nimaja so potom wot katolskich Božich służbow dźělić. Rozprawu wo tejle należnosći poda socialdemokratiska zapósłanka a rěčeše za wobkhowanjo dotalnoho zarjadowanja. Wona bě z tym swoje prjedawše měnjenjo přeměniła. Wina leži w tym, zo by zapowědźenjo tejele podpjery dotalne, po cyłym swěće sławnje znate hudźbne wukonjenja wotstroniłe, a hdyž bychu tež podpjery dale dostawałe, bychu tola tež hudźbnje so zničiłe, hdy bychu wot Božich służbow dźělene byłe. Najwjacy z nich dźěn je tak zestajenych, zo swój podłožk a swoju ideju čerpaja z nabožnych mysličkow katolskeje cyrkwje, wosebje jeje Božich mšow.

— Zapósłanc knjez Heßlein staji doprašowanjo na knježeństwo, što ma wone mysle činić přećiwo tak njerozomnomu přecy hišće postupowacomu podroženju papjery. Te nima kaž bilancy papjernikow pokazuja, žanowo wusprawnjena w nětčišej drohoće, ale su nastałe z lichowniskoho ducha. Wšak tola někotre papjerniki mějachu na 34 a wjacy % dividendy.

1. meja

rozsudźi, što zwjazkarjo z nowa přećiwo Němskej wobzamknu. Tej mjenujcy zwjazkarjo porokuja, zo njedopjelnja, na čož je so we Versailskim měrje podpisała. Předewšim njeje, kaž loyd George njedawno w jendźelskim delnim sejmje wuwjedźe, hišće ničo na wójnske wotrunanjo dała, žanych wójnskich winikow wotsudźiła a wobydleńske wobory wotbróniła. Hač do 1. meje nětko ma Němska prěnju sumu na wójnske wobškodźenjo wotwjesć; njestanje-li so to, potom chce wosebje Francózska dalše krajiny Němskeje wobsadźić, zo by sebi z dawkow tychle krajinow a jich zemskich wupłodow, wosebje hórniskich, zarunanjo sama wunuzowała.

Přińdźe-li k tomu, potom budźe to wězo z wulkej škodu za Němsku, haj někotři samo měnja, zo móhła potom so połodniša Němska wot połnócneje dźělić a Němska tak rozpadnyć.

Wěrno je, zo Němska njeje wšo dopjelniła, na čož je přez měrowe postajenja zwjazana. Wina tči drje w tym, zo sebi hinajše stojnišćo Zjednoćenych statow Ameriki wočakowaše; mysleše sebi, zo nowy jich president budźe Němskej přikhilenu politiku činić. Nětko je so wupokazało, zo też wón je měnjenja: Němska je swětowu wójnu zawinyła a ma tohodla, winu připóznawši, štož jeje mocy někak dokonjeja, škody wurunać. Tele spóznaćo na němskej stronje je pječa też němskich politikarow pohnuło, zo hižo hladaja nowe namjety wo dorozemjenju z ententu činić; rěka, zo bamža při tym jako posrědnika wužiwaja. Hłowna myslička tychle namjetow je, zo chce Němska wšón dołh, kotryž maja zwjazkarjo pola Zjednoćenych statow Ameriki stojo, na so wzać. Amerika pak je hižo tajkim namjetam wotkiwała; drje z winy, kotruž móžeš lohko spóznać. Zwjazkarjo su jej wšćiši dołžnicy.

Za Němsku su też hišće druhe strachi. Wothłosowanjo w Hornjej Šlezskej drje zawinje tola dźělenjo tejele dotal pruskeje provincy. Rěka, zo Pólska při tym dóstanje industrialne krajiny, Němska ratafske. To drje by też, přińdźe-li k dźělenju, najlěpše było: Němska trjeba nuznje zeżiwjeńske wupłody, mjez tym zo ma za industriju we wšelakich druhich swojich krajinach třěbne wěcy, pola Pólskeje pak je nawopak.

Pólska je sebi 17. měrca wustawu zhotowiła. Wo należnosćach wěry a šule su tele postajenja zajimawe:

Pólscy staćenjo, kotřiž k nčkajkej mjeńšinje, njech narodnej, nabožnej abo jazykowej so wuznawaju, maja kaž wšitcy druzy staćenjo prawo, sebi zarjadować wustawy, nabožne a socialne, a šule a smědźa w nich wužiwać swoju rěč a wukonjeć předpisy swojoho wěrywuznaća. Dale ma kóžde, wot stata připóznate towarstwo prawo, zarjadować zjawne zhromadźizny, so samostatnje rjadować, sebi zamóženjo dobywać, założeć wustawy, hdyž maja nabožnym, wědomostnym a dobročińskim zaměram służić. Romskokatolske wěrywuznaćo ma, dokelž je wuznaćo najwjetšoho dźěła pólskoho ludu, we staće prěnje městno mjez připóznatymi konfesijemi. Tale cyrkej rjaduje sebi swoje należnosće sama, jeje poćahi k statej maja so mjez japoštołskim stołom a republiku wujednać. Tele wujednanja maja pak wot sejma připóznate być.

We wšěch wustawach, kotrež maja za zaměr wukubłanjo młodosće pod 18. lětu a kotrež su pak zdźěła pak dospołnje płaćene wot stata abo žaneje korporacije ze prawom samozarjadowanja, je wopytowanjo wučby wo nabožinje za šulerjow winowatosć. Nabožne wuwučowanja zarjaduje a dohladuje přisłušna wyšnosć jenotliwych wěrywuznaćow; statne šulske dohladnistwo nima na tychle wěcach dohlada.

Swojoho krała

maja Grekscy droho zapłaćić. Wot wokomika mjenujcy, hač je sebi joho grekski lud zasy na trón zwołał, je prjedawše zbožo we zwonkownej politicy Greksku wopuščiło. Wojowanja w Małej Asiskej, hdźež chcychu Grekojo wikowanskich winow dla so zasydlić, wot wokomika, hač je kraj zasy monarchija, njezbožownje so wuwiwaju. Prjedy dobywarske wójska buchu hižo wjacy króć wot Turkow hrózbnje zbite, a je nětkle strach, zo budźa samo Smyrnu Turkam zasy přewostajić dyrbjeć.

Porażki na bitwišćach grekski lud ćežcy začuwa. Přez nje mjenujcy zhubi swoje kraje w Asiskej a to budźe ćim wjetša škoda za njón, hdyž je tola hižo nimale wěste, zo je swoje dobyća z lět 1912 a ze swětoweje

Potajnstwo na „Čerwjenej Rěcy".

Stara misijónska powěsć. Wobnowił Radlubin.

(Pokračowanjo.)

Ach ně, to drje so njehodźi dwělować, wěcy wustojne a mištyrske wóčko, kotrež rady přez dwoje nawoči sebi wšitke wěcy wobhladuje a pruhuje, by drje něštožkuli wustajeć mělo na tej dušnej kolebcy. Jedyn mištr, kotryž so wosebje do praktiskoho zarjadowanja rumow k wobydlenju wustoji, by nad tej kolebku čoło hórcy khmurił a by snadź też rjekł: „Tajkele wuzke kuty a to za dwanaćoch, třinaćoch dorosćenych muži, kiž su tola hižo na přihódne bydlenjo zwučeni! Sedźicy budźa so tu tłóčić, khibali jedyn druhomu na ramjenjomaj sydać; khodźicy budźa so storkać, na to njecham ani spominać: wboha ta hłowa, hdy by ji třěcha přenizko wisała abo wudwjernje předrjewjane byłe! Po ćmje pak dyrbja so tu přećiwnosće kopić." — „Hajhaj, cyle prawje", by zasy druhi so słowa hrabał, „swětło a potom powětr, na tej žiwjelaj chcu ja też wosebje spomnić. Kóžda najmjeńša rostlina trada za powětrom a swětłom; ćim mjenje móže človjek powětra a swětła parować, ani zo by za to pokuty dóstał. Bjezdźak sebi ludźo tola prajili njebychu: ‚Ćma ludźi njejě ale powala.' W tejle kolebcy pak je z woběmaj žiwjelomaj hórje, dyžli na pastyrni." A z ramjenjomaj sćahujo by hišće dodawał: „Do tych ćěmnych a włóžnych kutow njemóžeja nikomu radźić." — „Ach ně, ně, wotradźeć, rozsudnje a z cyłej mocu wotradźeć so dyrbi", by třeći wěcywustojny dr. Strowin měnił a prawicu pozběhnywši z pokazowarjom sebi swědčił a skónčnje jón na nós położiwši pokračował: „Strowota pře wšo!" Bohužel hakle sebi ju človjekojo važić počinaja, hdyž su ju zhubili. „Ně, tajke wobydlenjo je přećiwo wšěm prawidłam strowoty, a tohodla dyrbju ja jenož raznje wotradźeć haj zakazować, zo bychu ludźo na tymle čołmje dlějše časy bydlili." A druzy traš bychu hišće wjacy njedostatkow wuslědźili, wosebje tajcy, kotřiž rady přez škleńcu hladaja, kotraž powjetša. Tola młody misijónar Deydier a joho wučownicy so wšo wo to njestarachu. „Lubosć Boža nući nas", dźachu a z njej běchu ke wšěm woporam zwólniwi, jenož zo bychu pomhali dobromu Pastyrjej zhubjene wowcy zasy namakać a do joho wowčerńje dowjesć.

Tak dha bu kupjeny čołm jenoho dnja w małym nuhle „Čerwjeneje Rěki" z napřeća Tonkinskoho předměsta Hyngyena z kótwicy zaramjeny. A zhromadźiwši so prěni króć swjatočnje na nim wukřćichu jón misijónar a joho wučownicy z mjenom „seminar". We wšěch cyrkwinskich stawiznach pak drje budźe so podarmo za wučerńju młodych přichodnych duchownych slědźić, kotrejež spočatki bychu jednoriše a pokorniše ale zdobom też česćownoho wobdźiwanja hódniše byłe, dyžli spočatki prěnjoho seminara Tonkinskeje cyrkwje. Khiba, zo by něchtó wosebje chcył spominać na prěnjotny seminar wšěch seminarow pokazujo na čołmik, kotryž je so po galilejskim morju wozył, a w kotrymž su galilejscy rybacy, Syman a joho towaršojo, wučbam swojoho dobroho mištra horliwje připosłuchali.

Misijónar a joho wučownicy pak lubowachu swoju domiznu, kotraž widźomnje pod zakitom Božim stoješe: jandźelojo Boži drje ju škitachu a wodźachu, kaž něhdy archu Noecowu; přetož hačruniž njebě chinske pohanske knježeństwo swojeje hórkeje hidy přećiwo křesćanam hač dotal ani trochu pozabyło a často za křesćanami slědźić dawaše, wosta nowy seminar stajnje zbožownje přelutowany. Jenož jónu dopušći Bóh luby Knjez małe pruhowanjo na njón, dokelž drje chcyše wobydlerjow před wšitkej zabyćiwej bjezstarosću wottrašeć. Něhdy hdyž běchu bohosłowcojo runje wokoło swojoho mištra zhromadźeni a na joho wučby kedźbliwje posłuchachu, přijědźe nahladny a wosobny Chinjan na čołmje k nim; běše pak to wulki překupc a wikowar z rybami kotrohož běchu woni hižo často na „Čerwjenej Rěcy" widźeli.

„Ja sym přišoł", rjekny pak Chinjan, „so was woprašeć: z čim dha wy po prawym wikujeće? Abo łójiće traš wy ryby? Potom bych so wam ja należnje poručał: moje mjeno je Hoang-yung, a ja wikuju přede wšěm z rybami. Bych wam należnje radźił ze mnu do znatstwa stupić. Ja wikuju sprawnje a płaću derje, stajnje najwyšše płaćizny. Też kóžda najwjetša mnohosć je mi witana. Što měniće k mojomu namjetej?"

Misijónar pak a joho wučownicy wotmołwichu: „To je wulka česć za nas, zo tajki widźany překupc so wo nas zajimuje, a my smy za to jara dźakowni. Ale my tola njemóžemy do žanoho zwjazki stupić. My drje druhdy wudy kładźemy a też saki wupušćamy do hłubinow, ale to jenož přede wšěm za

wójny, mjenujcy Macedonsku a Thraćisku tak rjec hižo zhubił. Dokelž je so Grekska, zwoławši swojoho krala Konstantina zasy domoj a wućeriwši Veneziela, z ententu skazyła, chce ta Grekskej zasy wzać, štož je jej prjedy připóznała a chce to Serbiji a Bołharskej přiwobroćić. Wosebje za Bołharsku by to derje było, wona by so tak też skerje ententće zwjazała.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Minjenu sobotu bě so serbskim wolerjam přileżnosć dała, sebi wot zapósłanca knjeza Heßleina wo nětčišim zwonkownym politiskim stawje a też znutřkownym rozprawjeć dać; zdobom też jomu wšelake přeća wuprajić, kotrež štožkuli měješe. Zhromadźizna bě jara derje wopytana a živa. Je widźeć, zo je serbskomu ludej witane, hdyž móže so ze swojim zapósłancom zeznawać a zdobom joho politiske nahlady pruhować. Přecy lěpje drje so też zakorjenja spóznaće, zo mjez wšěmi politiskimi stronami Sakskeje a Němskeje je křesćanska ludowa strona ta, kotraž našim žadanjam najbliže stoji.

Z Budyšina. Minjena srjeda přinjese nam dawno też we wšelakich němskich časopisach wozjewjene předstajenjo dźiwadłoweje hry „Napoleona“. Wobsah tejele, wot našoho njesprócniwoho, narodnje zahorjenoho knjeza wučerja J. Słodeńka-Pančičanskoho njetrjebamy našim čitarjam podać: wšak bu nadrobnje w Pósle rozpisany, hdyž měješe so započatk tohole lěta trójcy w Pančicach předstajić. Tola tym, kotřiž njejsu na hru hladać přišli, njech so powě, zo je so předstajenjo derje dokonjało. So wě, zo njeběchu předstajerjo hrajerjo z powołanja; tajcy bychu mnohe hinak podali; tola štož nam ludźo předstajichu, kotřiž hewak maja so z ćežkim ćelnym dźełom zabjerać, ma so z wulkej khwalbu připóznać. Wobdźiwać dyrbimy wosebje też woporniwosć a pilnosć, kotrejž su swojomu ćežkomu nadawkej wěnowali, a přihladowarjo maja wšu winu, so hrajerjam a też spisowaćelej samomu podźakować za nadobnu duchownu zabawu, kotraž bu jim poskićena. Mějachmy zasy jedyn rjany ryzy serbski swjedźeń w Budyšinje, kotryž je zawěsće też narodne zmyslenjo spěchował z tym, zo pokaza, kak Serbja hromadźe słušeja a maja zabawu pytać, kotruž jim duchowne mocy jich samsnoho ludu přihotuja. Powšitkowne bě tohodla też připóznaćo, kotrež sta a sta — někotři wobličachu sylu přitomnych na tysac a wjacy — hru předstajacym sobustawam serbskeju towarstwow „Lipy Serbskeje“ z Pančic a „Nadźije“ z Budyšina wuprajichu. Přispomnić tu chcemy, zo drje „Lipa Serbska“ so mjenuje Pančičanske towarstwo, jeje sobustawy pak su skoro wšitcy z Wotrowa, Kašec a Žuric.

— Zańdźenu njedźelu wotmě Budyšska katolska staršiska rada za Budyšsku wosadu wulku zhromadźiznu. Po powitanju přez knjeza tach. šosarja Kuncu poda knjez šulski wjednik Wjerab přehlad zańdźenoho šulskoho lěta w tachantskeje šuli. Wulke přeměnjenja su so stałe. Město Budyšin je hospodarske wjednistwo šule přewzało, nowa šula słuša potajkim městej. Knjez Wjerab spominaše dale na smjerć najdostojnišoho knjeza can. Nowaka, poslednjoho tachantskoho direktora. W šulach, we wonkownej a w nutřkownej, knježi jenajkosć w ličbje wučerjow a też w předmjetach. — Na to zaspěwa spěw. tow. „Wjesołosć“ pod wjednistwom k. cyrk. wuč. Sołty štyri krasne měšane khóry. Spominamy jenož na wustojny khór „Maćefka“ wot B. Krawca. Sćěhowachu też někotre sola. — Nětko jimaše so knjez wučer Günther słowa. Z jadriwym, wustojnym přednoškom rozłoži nětčiše wobstojnosće w šulach. My njemóžemy hinak, hač kruće stać za konfessionalnu šulu a ju zakitować. Wosebje starši dyrbja to činić a so dźensa bóle a bóle starać za swoje šulske należnosće.

Přisp.: Njech je tola też na to dopomnjene, zo w znutřkownej šuli nabožna wučba so w serbskej rěči wuči; dale su tu serbske hodźiny, za wšitke šulske lěta, w kotrychž so serbscy čitać a pisać wuči. To wšudźe nimaja, kaž na př. we seminarskej šuli. Rozpominajcy, zo je też serbska rěč wot Boha a zo jako słowjanska w přichodźe z hospodarskoho stojnišća wulkeje ważnosće dóstanje, ma so należnje na to pokazać, zo bychu tola starši jara mudrje jednali, hdyž bychu swoje dźěći do znutřkowneje tachantskeje šule słali.

Z Wotrowa. Hdyž bě hižo před něšto njedźelemi knjeżna Hana Šołćic (Mrózkec) do towarstwa Šěrych sotrow we Wrótsławju zastupiła, wopuščichu 18. apryla 3 druhe knjeżny našu wosadu: z Wotrowa Martha Šneider, ze Žuric Madlena Cyžec a Marija Šěrakec, zo bychu do rjada wóršulinkow w Grubenforst w Holandskej zastupiłe. Namakaja tam mnohe druhe Serbowki, kotrež hižo swjatočne sluby wotpołožichu. Njech je jim wuzwolene powołanjo k časnomu a wěčnomu zbožu.

Z Khróšćic. Syna wóznikarja Kocora z Nowoho Dwora staj dwaj rubježnikaj nadpadnyłoj, hdyž rano w štyrjoch po wuhlo jědźeše. Jedyn z rubježnikow konjow zadźerža, druhi na wóz skoči a pohonča do tyła kłó a jomu wšě pjenjezy rubi. Nadpadnikaj na jězdnymaj kołomaj ćeknyštaj. Kocor so hnydom zawróći a w herbskej grychće w Khróšćicach jomu ranu wumychu.

Z Njedźichowa. Dźełaćerja Kaltofena přepytajo w joho nakhribjetniku kradnjene wěcy, mjez druhim powětrowu plumpu Salowskoho młynka namakachu. Dale slědźo policija spózna, zo je 6 wosobow z Njedźichowa do wokolnosće na kradnjenjo čahało a na wšelakich městnach so nutř dobywało. Mać jenoho paducha bě po wsach žurkujo wuslědźowała, hdźe by so něšto kradnyć hodźało.

Z Kulowa. Pjatk w nocy su so paduši do bydła překupca Augusta Beckela dobyli a něhdźe 10000 hriwn. pjenjez a złoty žonjacy

---

našu potrjebu. Maličkosć, kotruž traš z časami wuzbytkujemy, předawamy. Tajkomu nahladnomu překupcej maličkosće poskićeć sebi my tola zważić njemóžemy.“

„Što dha wy potajkim na wodźe přebywaće? Što je waše rjemjesło, hdyž wulke rybarstwo njewjedźeće?“ wopraša so na to wikowar.

„Ach, naša starosć a naša nadźija je přichod“, dźachu woni. „My chcemy so přihotować a zwučować na rybarstwo na šěrokim morju, haj chcemy přichodnje na šěrokim morju parle łójić; na to so my wosebje zwučujemy!“

To pak njeběše njeprawda abo njewěrnosće. Dokelž jich mysle běchu woprawdźe něhdy parle łójić, najkrasniše a najhódniše parle na Božim swěće. Kóžda človječa duša je dźěn parla, w kotrejž so sotřička Božeje krasnosće zyboli. Nichtó njeje sprawnišo posudźał a hódnišo sebi ważił tele parle, dyžli dobry pastyř. Runje tychle parlow dla je wón na morjo swěta wustupił a z njewuprajnej žadosću a wutrajnosću je pytał. A namakawši žanu, njech też parlu najkhudšoho a najběднišoho, njech też zabłudźenoho a zastorčenoho, njech też na błóćanych pućach njesprawnosće zateptanoho a z błótom wohidźenoho je so njewuprajnje zradował we swojej wutrobje, kotraž dźěn je wóhnišćo lubosće, a je namakanu parlu zdźerżał na słónčko lubosće a hnady swojoho njebjeskoho Wótca, a parla je so znowa wumyta w Božej miłosći zazyboliła z potajnej krasnosću. A po joho přikładźe chcychu też misijónar a joho wučownicy na šěroke morjo swěta wuńć a zhubjene parle pytać a hromadźić dobromu Pastyrjej, zo by jim zasy hnadny darił po swojej njeskónčnej miłosći prěnjotny błyšć a prěnjotnu krasnosć njesmjertnym dušam človjekow. A tohodla běchu też jich słowa čista wěrnosć.

Jenož zo je wikowar po swojej krótkej a słabej mysli rozemješe prajo z ćichim směchom: „Nó tak jeno so přihotujće na wulki popad mórskich parlow mojedła! Ale mi so zda, zo so wy khětro łačiće a hnujeće, kaž byšće sebi prawje njewěrili: mi by z najmjeńša tajke dołhe přihotowanjo so wostudźiło; ale mje wšak to ničo njestara, to je waša wěc. Přeju wam wjele zboža k tomu“, rjekny hišće a potom wobroći so do swojoho čołnika.

Misijónar a joho wučownicy pak myslachu sebi z ćicha k joho přeću: „Daj tomu Bóh!“ wótře pak jomu wotmołwichu: „Parle łójić wšak njeje wšědna wěc, a dobra wěc chce dobru khwilu. Štóž derje sebi nawuknje, tón też potom derje móže“, a wikowar wotsali so we swojim čołniku. Z toho časa pak jich nichtó wjacy přesćěhał njeje. Woni pak też su so hladali stajnje wšitkeje lohkomyslneje zabyćiwosće.

Kajke pak težto běchu wučby, z kotrymiž horliwy misijónar Tonkinski swojich wučownikow za přichodnych měšnikow přihotować so prócowaše? Wón sam je z listom na swojoho rjadnoho wyššoho z krótka žiwjenjo a wšědne wašnjo wučerja a wučownikow wopisał. Joho prěnja starosć dźěše stajnje za tym, zo by joho na wodźe „Čefwjeneje Rěki“ płowacy seminar był swjatnica wšitkich křesćanskich póćiwosći. Po tej starosći złožowachu so też joho wučby. A też dale móže sebi kóždy lohcy zhudać, kajke běchu joho přednoški, z kotrymiž swojich bohosłowcow rozwučowaše. Wjetšina joho wučownikow bliżeše so po starobje pjećdźesatorym lětam, někotři z nich běchu so hižo z Abrahamom zetkali, hdyž łaćonski abc wuknyć spočinachu. Powšitkowne prawidła a dobre čitanjo łaćonšćiny běše to jeničke, štož so wot nich žadać hodźeše. Přetož čas ćěkajo nuceše do spěcha, křesćenjo mrějachu bjez trósta swjatych sakramentow, pohani tradachu za křesćanskej wučbu. Misijónar hnydom spózna, zo ma so tychle ważnych přičinow dla z tym najnuznišim spokojić. Dospołne dowuknjenjo a dorozemjenjo łaćonskeje rěče běše tu nimale pódlanska wěc a Franc Deydier běše přemudry a přehorliwy, zo by so z tym komdźił. Ćim bóle pak přiwobroći swojej hłownej starosći a prócy wšitku kedźbliwosć, zo by swojich wučownikow dokładnje zasady křesćanskoho Bohu spodobnoho žiwjenja nawučił a jich nawjedował prašenja a dwěle swědomja posudźeć a wujednawać, zo bychu hódni a wustojni wudźělerjo swjatych sakramentow byli. Při tym pak tohorunja njezabywaše, jich za dobrych, pobožnych wukubłać, kiž bychu z duchom wobstajneje wěry wožiwjeni z horliwosću na spomoženju swojich ródnych bratrow a sotrow njewustawajcy skutkowali.

(Pokračowanje.)

časnik kradnyli. Za paduchami nimaju hišće žanoho sleda.

Z Korzymja. Tu so nowy hosćenc za 2 milijónaj hr. natwari. Wulkopřemysłnik Pawoł Friesa je při tym wobdźěleny.

Z Wojerjec. Dla njedosahanja dźěła su tudomne skleńčerńje nuzowane, něšto dźěłaćefkow pušćić a wot póndźele sem wšědnje jenož 7 hodźin dźěłać dać. Dalše zamjezowanja dźěła so hišće wočakuja. — Tak wjele hač je přewidźeć, je so z lěsnymi wohnjemi w Lipojskej gmejnje 1000 jutrow, w Čornokholmčanskej 250 jutrow, pola Čisowa 20 jutrow, w Běłokholmčanskim, Nydejskim, Njeswačidlskim a Łazowskim revěru 1000 jutrow lěsa zničiło. Dokelž su wšě wohnje we samsnym času wudyriłe, tukaja, zo su je zasy cuzy komunistojo po wotrěčanym planu założili. Woni su tón dźeń w nadpadnej ličbje we tudomnych stronach wokoło pućowali.

Z Kamjenca. Tudomny wokrjesny hamt za zastaranjo wojakow móže w bližšim času někotre wočerstwjenja potrěbne dźěći wójnskich zawostajenych a ćežko zranjenych na prózdninski přebytk k morju dać, kotryž 4—8 njedźel traje. Dźěći maja so wokrjesnomu hamtej za wojeńske zastaranjo (Bezirksamt für Kriegerfürsorge) wozjewić.

Swjatočne poswjećenjo wójnskoho pomnika w Jaworje.

Serbske wsy chcedźa dopomnjenjo na žałostnu wójnu tež naslědnym rodam zakhować. Na Miłoćicy a Wotrow sćěhuje nětko Jawora w zapadnych kónčinach serbskeje Łužicy. Hdźež wjesny puć a Halštrowska droha so křižujetej, hdźež so nimale wšón domjacy a zdalny wobkhod wotwiwa, tam staji sebi mała gmejna (njeliči hišće 200 wobydleri) krasny pomnik, kotryž je deba za cyłu wokolinu. Na powyšenym podnožku wotpočuje monumentalny zornowc ze stołpomaj, přikryty z 9 centnarjow ćežkim kamjenjom, na kotrymž su wójnske ličby a železny křiž wurubane. Do njoho je kamjentna tafla stajena z mjenomaj padnjeneju wjesnjanow — Jakub Weclich a Pawoł Kral. Deleka stoji hrónčko a lěto připrawjenja pomnika. Štyri zornowcowe stołpy, wjazane ze sylnymi rjećazami, wobhrodźeja jón a wysoke topoły debja městnosć, kotruž je klóštrske knježstwo gmejnje dariło.

Tutón pomnik bu nětko njedźelu popołdnju při njewěstym wjedrje poswjećeny. Dołhi swjedźeński ćah, zestupawši so na Zarjenkec dworje, na čole hercy, swójbni padnjeneju rjekow, bywši wójnscy wojacy, čestni hosćo, gmejnska rada a wulka syła wjesnjanow kročeše k pomnikej a hudźba hraješe čiłe přezpolo a towaršowy spěw. Po wuspěwanju posmjertnoho kěrluša přistupi knj. kapłan Cyž-Khrósćanski bliže k pomnikej a rěčeše k připosłucharjam, kotřiž běchu w jara bohatej ličbje so zešli, wutrobite słowa. Spominaše najprjedy na surowy wójnski čas, hdźež naši krajenjo wućahnychu na bitwu krawnu, z nimi konje a wozy, wostajiwši doma mandźelsku, staršej, swójbnych a druhich lubych, jim přewostajicy wšě dźěła a starosće w domje a polu. Za krótke njedźele chcychu so zasy wrośić, ale lěta dźěchu, a wójna traješe dale. Lud dyrbješe so zeznać z jeje cyłym hubjenstwom. Ale Bóh spožči zasy měr. Tym, kotřiž přisadźichu swoje žiwjenjo, stajeja domoródni pomniki. Pohladawši na nje, ćišća so mysle zrudoby a tyšnosće do našich wutrobow. Wone pak su nam znamjo horjestaća, prajicy nam křesćanam, zo so něhdy zasy wuhladamy w rjeńšej domiznje. Wukładujo přitomnym žiwjenjoběh padnjeneju wjesnjanow, při kotrymž wosebje dopomnjeńki na poslednje hodźiny padnjenoho nana — kiž zawostaji 8 dróbnych dźěći — wokoło stojacych hłuboko přewzachu, zbudźowaše rěčnik we wšitkich nadźiju na lěpši přichod, na zasywidźenjo w njebjesach.

Potom wotkry a poswjeći pomnik w mjenje trojjednoho Boha a přepoda jón škitej gmejny. Na to přednjese z jasnym hłosom knježna Marija Rabec z Jawory swjedźeńske hrono, pěsnjene wot k. wučerja Słodeńka.

Na to położichu swójbni wěncy k pomnikej a wjesnjanosta, k. kublef Zarjeńk, kiž je wjele prócy při zhotowjenju měł, dźakowaše so swojim lubym wjesnjanam za mnohe dary a dźěło, klóštrej, kotryž bě přez tšoch knjezow zastupjeny, a wšěm, wosebje swjedźeńskomu rěčnikej, kotřiž su k twarej pomnika a joho swjatočnomu poswjećenju na kajkežkuli wašnjo přinošowali. Z dźaknym kěrlušom skónči swjedźeń, kotryž bě so we wšěm derje poradźił.

Pomnik 70 centnari waži a płaći 3600 hr. Jara zwjeselace bě, zo měješe swjedźeń cyle serbski raz. Z tym je Jaworska gmejna, wosebje wjesna rada, dopokazała, zo ma za stawizny a ludopisnosć serbskoho kraja połnoho zrozemjenja. Nic tak, kaž w druhich kónčinach, hdźež njepowołani ludźo, samo Serbja (!) wabja a narěča swojich krajanow, a wjesnjanow, němske pomniki stajeć a tak raz serbskeje wokoliny kazyć. Zwjetša su to cuzy a z cuzym duchom nakaženi, kotřiž žanoho zajima za nałožki a wašnja wótcowske nimaja. We Serbach serbske pomniki!

Wo zemju.

(Pokročowanjo.)

Tola też w času před jobelowym lětom bě prjedawšomu wobsedźerjej možno, swoje ležomnosće zasy wróćo dóstać. Hdyž bě wón sam abo něchtó z joho přećelstwa zasy w tajkich pjenježnych wobstojenjach, zo móžeše swoje zasy wróćo kupić, dha wón to smědźeše. Prjedawši wobsedźeŕ dyrbješe potom wězo zasy kupny pjenjez kupcej wrośić, wot tohole pjenjeza pak bu wotličena hódnosć žnjow, kotreż bě kupc za čas wotnajeća domkhował. Zo pak so njeby tak kupcej někajka křiwda stała, měješe wón prawo, znajmjeńša dwoje žně domoj brać; potom pak dyrbješe, hdyž sebi to wobsedźeŕ žadaše, polo na kóžde wašnjo wróćić. Za to pak smědźeše sebi zarunanjo wšěch wudawkow žadać, kotreż bě k lěpšomu pola činił.

Na tele wašnjo hladachu židźa swojim swójbam zemju zdźeržeć; nichtó njesmědźeše bjez njeje być, zo njeby trjebał hłodu tradać. Běše-li snadź něchtó z lohkomyslnosću swoje ležomnosće druhomu darił, dha dyrbješe w jobelowym lěće też tale zemja zasy prěnjotnej swójbje wróćo padnyć.

Tróšku hinak měješe so z kněžemi we wobmurjowanych městach. Tu měješe kóždy, kiž bě swoju kněžu předał, prawo, ju sebi wob lěto zasy wróćo žadać. Hdyž pak to wob lěto njesčini a kupny pjenjez njewróći, dha też ani w jobelowym lěće wjacy prawa na nju njedósta: wona wosta w mocy a wobsedźeństwje kupcowym.

Ze wšěch tychle postajeni je potajkim widźeć, kak běchu zarjadowane, zo tola na žane wašnjo nichtó israelskoho ludu njeby do hubjenstwa přišoł. Kóždy dyrbješe měć podźěl na płodach, kotreż ženje njezaprahnu: mjenujcy na płodach zemje a z tym móžnosć k zežiwjenju.

Ważne za kóžde hospodarstwo su postajenja wo herbstwje. Też tu bě derje postarane, zo njeby so zemja tak rozdźěliła, zo njeby skónčnje rozčaskowana swojich wobsedźerjow wjacy žiwić njemóhła. Prěnjorodźeny dósta wot wšoho hibićiwoho a ležacoho wobsedźeństwa „za dwě hubje“, to je dwaj dźělej. Běše-li štó 4 synow zawostajił, bu joho wobsedźeństwo do 5 dźělow dźělene, starši dósta dwaj dźělej, tamni tři po jenym dźěle. Z wjetšim podźělom přewza pak starši też wšelake winowatosće: wón dyrbješe mać zežiwić, z tamnymi bratrami hromadźe kóždej sotře, hdyž so wuda, dźesaty dźěl cyłoho wobsedźeństwa sobudać. Zawostaji-li pak něchtó jenož holcy, dha dósta kóžda jenak; holcy pak dyrbjachu sebi mužow ze swojoho splaha wzać, abo hdyž to njećinjachu, k lěpšomu swojoho splaha so swojoho dźěla wzdać.

Tola też tele postajenja wo wobsedźeństwu zemje njezamóžachu khudobje zadźěwać. Też tehdy běchu, a snadź hišće husćišo dyžli nětkle, wójny, hubjene žně, khorosće a mór husto z winu, zo hubjenstwo na lud přińdźe. Tola też wobkhudnjeni wobkhowachu prawo na zemju swojich wótcow: zakonje zarjadowachu zastaranjo khudych a to tak, zo ći mějachu na podpjeru prawo; ta njebě jamóžna. Štóž khudomu něšto k jědźi požči, njeměješe prawa, za to něšto wjacy wróćo žadać. Při kóždym zahonu dyrbješe so rózk, po starym wašnju někajki 60. dźěl, khudym k wužiwanju přewostajić; woni mějachu też prawo na wšě dohrabki a dozběrki z polow, winicow a wolijowych zahrodow. Tak dźěn nam swj. pismo wo Ruće powěda, kak wona po polach za žnjeńcami zběraše, při čimž ju Boaz, jeje pozdźiši mandźelski, zezna. Też smědźachu sebi wo žnje khudźi z polow a winicow telko brać, hač móžachu na blaku zjěść. W sabatowym a jobelowym lěće mějachu z toho, štož smažna rola sama wot so spłodźi, podźěl kaž kóždy druhi. Dale pak mějachu bohaći za swoju winowatosć, dźesaty dźěl wšěch swojich žnjow potrjebnym dać.

Štó chcył prěć, zo tele postajenja běchu spomóžne? Tola też wone njejsu so přecy a powšitkownje wobkedźbowałe: človječa sebičnosć a nahrabnosć žedźeštej za wjacy hač bě jenotliwcej připokazane, a hladaštej też najebać Božich postajenjow a Mójzesowych zarjadowanjow wobsedźeństwo swojoho bližšoho na so torhnyć; też njepopřeještej zemi hustodosć sabat. Hižo w knihach khrónikow je čitać skóržba, zo ludźo jobelowe lěto njedźerža, zo je to hrózbny hrěch a Jehowa budże jón kruće khostać. Njebudźa-li ludźo joho swójstwu, mjenujcy zemi, wotpočować dać k joho česći, dha zahiny lud a zemi wotpočink přinjese, kajkiž knježi na pohrjebnišćach.

Za kak ważne měješe swjate pismo tele postajenja wo wobsedźenju zemje, je z toho widźeć, zo buchu tele socialne zarjadowanja runjeća stajene nabožnym, tohodla bu jich přestupjenjo runje tak ćežki hrěch kaž ranjenjo a njewobkedźbowanjo nabožnych postajenjow. Stawizny wo Nabothowej winicy su znate, a w Salomonowych přisłowach čitamy: „Žane wobsedźeństwo će njewobkhowa na sudnym dnju; tola sprawnosć dowobara před smjerću“ mjenujcy wěčnej smjerću duše. Njepřesuwaj staru mjezu a njezrań nihdy syrotam rolu. Přetož jich wumóžnik je sylny — tón powjedźe jich wěc přećiwo tebi. Runje tak raznje rěčachu profetojo: Běda tym, kotrymž du mysle na njezbožowne, a kotřiž na swojim lěhwje na złe mysla, zo bychu je ze switanjom dnja wukonjeli, hdyž to móža. Zechce-li so jim polow, dha sebi je na so torhnu, abo khěžow, dha sebi je wozmu; z gwałtom zakroča přećiwo nim, mjenujcy tajkim mějićelam, jich domej, přećiwo Knjezej a joho wobsedźeństwu.

Amos 5, 11: „Tohodla, dokelž małych poteptujeće a žito na dary wot nich bjerjeće

budźeće drje domy z česanych kamjeni twarić, tola we nich njebudźeće bydlić, budźeće drje słódne winicy přihotować, tola wina z nich njebudźeće pić."

Jesaias 5, 8: „Běda tym, kotřiž jenu kněžu po druhej stajeja, a rolu k roli kładu, doniž wjacy městna njeje a sami wšu zemju wobsedźa."

Napoleon w Serbach.

Napoleon, ze swojim połnym mjenom: Napoleon I. Bonaparte, běše Francózski kejžor, kotryž čas žiwjenja wójny wjedźeše a při tym nimale cyłu Europu zpřewróća. Skónčnje pak bu wot zjednoćenych njepřećelskich wjefchow zbity a na zdalenu wosamoćenu kupu Sankt Helena wupokazany (1815). Tu wón 5. meje 1821 wumrě. Dokelž je tomu potajkim lětsa runje 100 lět, pisaja wšelake nowiny wo nim. Tohodla njech je też tu w Posole na njoho spomnjene. Wčzo pak njeje naš wotpohlad, wšě joho wójny, haj, ani nic cyłu bitwu pola Budyšina (1813) wopisować, ale podawamy tu jenož někotre drobnosće wo joho přebywanju w Serbach.

Naléto 1812 wali so Napoleon z wulkim wójskom na Rusku. Wjele bayerskich, francózskich a włóskich (italskich) wojakow ćehnješe też přez Budyšin. Napoleon sam přińdźe tam 29. meje dopołdnja wokoło 9 hodź., njewosta pak tu dołho, ale pućowaše bórzy zasy dale do Šlezskeje. Jako pak bu wón w Ruskej zbity a na tutej ćěkańcy 5. decembra (1812) do Wilny w Pólskej wróćo přińdźe, wopušći tam swoje wójsko a khwataše do Francózskeje domoj. Popołdnju 13. decembra přijědźe pod wopačnym mjenom „wójwody z Vincenza" z přewodom jenož dweju ordonancneju officirow do Zhorjelca, zasta pak tam jenož štwórć hodźiny, zo bychu druhe wuwotpočowane konje do sani zapřahnyli. Sanje wobstojachu ze stareje korejty, pod kotruž běchu we Waršawje město kolesow šmrjokowej česancy přikowali. Na tutych „sanjach" přihna wón wječor samsnoho dnja, cyły do kožuchow zawaleny, do Budyšina, ale też tu jenož tak dołho pola póst-kowarnje (njedaloko Serbskeje cyrkwje) pozasta, hač zasy nowe čerstwe konje do sani zapřahnychu. Potom ćěrješe dale, tón wječor hišće hač do Drježdźan, a wottam dale do Pariza.

Hižo naléto 1813 wróći so z nowymi wojakami do Sakskeje, hdźež prěnje wotdźělenja tutoho wójska zjednoćenych Rusow a Prusow mjez Goldbachom a Biskopicami zbichu, při čimž so Biskopicy wotpalichu. Něšto dnjow pozdźišo (16. meje) přińdźe Napoleon z hłownej armeju do Biskopic. Na skale před městom, kotraž dźensa hišće „Napoleonstein" rěka, wón pozasta. Kaž spróstnjeny na swojim krasnym šemlu sedźo na zapusćene město pohladowaše. Němy běše joho hort a khutne joho wóčko; što pak we swojej wutrobje mysleše, nichtó z joho pyšnoho přewoda zhonił njeje. Widźownje hnuty jěchaše dale k Budyšinej a dari pozdźišo wotpalenomu městej 25 tysac tolef k joho zasynatwarjenju. (Kajki rozdźěl mjez Napoleonom, kiž wokhudnjenym Biskopicam telko dari, a pruskim kralom Bjedrichom II., kotryž sebi lěta 1757 wot klóštra Marijineje Hwězdy w podobnym hubjenstwje hišće 4 tysac tolef wójnskoho dawka žadaše!)

Na dnju 18. meje stojachu Francózowje (a z nimi zjednoćeni Saksowje) w krajinje wot Kamjenca hač do Bělych Noslic (pola Huski) a mjeńše wotdźělenjo mjez Ješicami a Hněwsecami. Napoleon sam pak bydleše na hrodźe w Małej Boršći (na poł puća mjez Hodźijom a Budyšinom). Nazajtra (19. 5.) rano přijěcha z někotrymi swojimi generalemi na hórku polu Šćijec (njedaloko Ratarječanskoho dwórnišća) a wobhladowaše sebi wottam z dalokowidom rusko-pruske wójsko, kotrež za Budyšinom stoješe. Jenož wo móličkosć wot njoho zdalena stoješe kozakska (ruska) straža. Wojacy běchu so na mjezu zesydali, dachu so konjom pasć a njemějachu črjódku wyškow na blizkej hórcy docyła kedźbu, dokelž sebi ani na to njepomyslichu, što móhło to do muži być. Napoleon pak jěchaše wottam hišće na hórki pola Słoneje Boršće a Smochćic a dale hač na Wětrnikowu hórku pola Hory, zo by sebi tam krajinu za tón pad wobhladał, zo by bitwu přěhrał a ćěkać dyrbjał.

Na Horjanskej hórcy wusłyša wón hrimot kanónow z krajiny wokoło Rakec, hdźež běše samsny dźeń bitwička mjez francózskim generalom Perryjom a Rusami pod Barklayowym wjednistwom. Tohodla wróći so hnydom do Małoho Wjelkowa, hdźež wječor wokoło 8 hodźin dołho na Dučmanec zahrodźe sedźo kharty studowaše. Potom wotjěcha do Słoneje Boršće. Tam dawaše hač do połnocy w Kětanec domje rozkazy za blizku bitwu. Kětanec nan njesmědźeše mjez tym z kachloweje ławki stanyć. (Napoleon so po zdaću boješe, zo mohł Boršćan tola něšto francózscy zrozemić a to njepřećelej přeradźić). Pozdźe w nocy wróći so skónčnje do swojeje hospody w Małej Boršći.

Nazajtra (20. 5.) přińdźe Napoleon hižo rano wokoło 8 hodźin zasy před Budyšin, hdźež swoje wójsko za bitwu zrjadowa. Bitwu samu započa z tym, zo francózska artilerija na Słono-Boršćanskej hórcy na pruske baterije pola Libuchowa třěleć poča. Napoleon prěni dźeń bitwu z tym doby, zo so Budyšina zmocowa a Rusow-Prusow dale k ranju stłóči. Wječor wokoło 8 hodźin přińdźe sam do Budyšina a přenocowaše w Grützneree (nětko Hartmannec) domje, rózk nutřkowneje lawskeje a jerjoweje drohi, hdźež běštaj dotal ruski kejžor Alexander a pruski kral Bjedrich Wylem bydliłoj.

Dokelž pak chcyše Napoleon njepřećela dospołnišo zbić, započa nazajtra (21. 5.) hižo rano w 6 hodźinach bitwu znowa. Wón sam přijěcha do Jenkec a wobkedźbowaše na tamnišej hórcy wuspěch bitwy. Tu w samej blizkosći pola njoho njepřećelska granata rozleća. Tola na tajke wrjeski běše Napoleon zwučeny. Tohodla wón měrnje dale swačeše. Popołdnju přińdźe ze swojim přewodom na hórki pola Delnjeje Kiny a dawaše tam, na grenaděrskim bubonje sedźo, rozkazy za dokónčenjo bitwy. — Prózdne ładko, z brězami wobsadźane, woznamjenja hišće dźensa tute městno.

Napoleon doby drje też druhi dźeń bitwu; tola swój wotpohlad njepřećela dospołnje zbić, njedócpě. Tón ćehnješe nawopak w dobrym rjedźe do Lubija a Wósporka wróćo. Hdyž Napoleon zhoni, zo joho wójska ani jatych ani dobytych kanónow a khorhojow nimaja, rjekny mjerzaty: „Što? po tajkimle ludźizabiwanju žanych jatych?"

Zo běše bitwa pola Budyšina woprawdźe ludźizabiwanjo, a to bjeze wšoho wuspěcha, widźimy z toho, zo mějachu Francózowje 25 tysac, Rusko-Prusowje pak 18 tysacow mortwych a ranjenych. Hród, cyrkwje (z wuwzaćom Serbskeje) a wšě zjawne twarjenja buchu za lazarety připrawjene. 24 wsow wokoło města, mjez nimi Radwař a Kamjenjej, běše spalenych. — Tutón hrózbny dźeń wječor přińdźe Napoleon z Neapelskim kralom (swojim bratrom) zasy do swojeje hospody w Budyšinje. Wón běše poručił, zo maja při joho přikhadźe ze wšěmi zwonami zwonić. Hdyž pak zwonić počachu, rozleća na tachantskej cyrkwi wulki zwón. — Zo by njepřećela tola woprawdźe zbił, pušći so Napoleon třeći dźeń (22. 5.) rano hišće jónu za nim; wobej stronje zhubištej z nowa telko ludźi, zo dyrbjachu z wojowanjom na khwilu zastać.

Tola hižo 28. meje (1813) zrazychu dźěle francózskoho wójska zasy do so. Prusowje buchu zbići a ćeknychu do Khoćebuza. Francózowje pak wostachu w krajinje wokoło Wojerjec. 31. julija rano přińdźe Napoleon sam do tutoho města, přebywaše tam hač do wječora, wotjědźe pak po wječeri hišće do Drježdźan. Też joho wójsko ćehnješe pomału k Drježdźanam a potom do Lipska, hdźež zjednoćeni wjefchowje Francózow zbichu. Tohodla so Napoleon wottam wjacy do Serbow njewróći.

Serbja, mamy za was nowu knihu!

Jara zajimawa knižka: „Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow" je wušła a je we našich expedicijach, to je na farach, w klóštrje pak pola knjeza wučerja Słodeńka dóstać. Płaćić ma za nju, štóž je Posoł na tele lěto hižo zapłaćił, 5 hr., kóždy druhi pak 10 hr.

Tale kniha ma za kóždoho, kiž ma někajkoho zajima za wuwiće našich cyrkwinskich wobstojenjow, wulkeje ważnosće; wona poskići kóždomu za njedźelske popołdnja a wječory jara zajimawe čitanjo. Zo by kóždy sebi ju kupił a spóznał, što we njej stoji, podawamy tu krótku pokazku z njeje. Na stronje 83 na př. tole čitamy:

38. Nowej wosadźe Ralbicy a Wotrow.

I. W Ralbicach skónčnje lěta 1651 zasy cyrkej natwarichu, kotraž měješe 2 wěži, jenu wutwarjenu a druhu njedotwarjenu. Wona pak njeběše hišće žana samostatna cyrkej, ale słušeše do Khróšćic. Bože służby tohodla też Khróšćanscy duchowni zastarowachu. Lěta 1716 pak zrěčeštaj so tachant Just z Friedenfelsa a klóštrska hnadna knjeni Kordula I. Sommerec, zo chcetaj w Ralbicach nowu samostatnu wosadu założić. Tohodla chcyštaj tam faru natwarić, k tomu poł lejna (= poł kubła) za farske pola kupić a wobej wudawkaj ze zamoženja Róženčanskeje a stareje Ralbičanskeje cyrkwje zapłaćić. Hnadna knjeni pomjenowa też hižo Hrjehorja Justa, dotal kapłana w Rumburgu a wuja tachanta Justa, za nowoho Ralbičanskoho fararja. Natwarjenjo farskich twarjenjow a nakupjenjo trěbnych polow pak ćehnješe so do dołhosće. Tohodla bu nowy Ralbičanski farař za fararja w Khróšćicach postajeny a Ralbičanska należnosć zasy wusny.

Skónčnje pak natwarichu tam tola w l. 1752—1754 nowu cyrkej. Hdyž běše twar dokónčeny, wotmyslištaj sebi tehdomny tachant a biskop Włóski a klóštrska hnadna knjeni Jozefa Elgerec z nowa założenjo wosebiteje samostatneje wosady w Ralbicach (1754), a to po sćěhowacych wučinjenjach: 1. za nowu wosadu maja so wot Khróšćic, do kotrychž 35 wsow słušeše, wotdźělić: Ralbicy, Róžant, Smjerdźaca, Šunow, Łazk, Nowoslicy, Sernjany, Pěskecy (kotrež buchu pozdźišo do Njebjelčic přefarowane), a połojca Konjec. (Druha połojca Konjec słušeše hač do lěta 1822 do Kulowa). 2. Klóštr ma poł lejna polow kupić a je dwěmaj robońanskimaj buromaj wobdźěłać dać. Klóštr natwari też nowu dwajposkhodowsku faru z hródźu, bróžnju a kólnju a zapołoži 1000 tolef pjenjez, kotrychž dań ma jako mzda nowomu fararjej słušeć. 3. Nowy farař ma nimo toho lětnje dóstać: z Konjec 6 kórcow rožki a wowsa a z Ralbic też 6 kórcow rožki

a wowsa. Ralbicy pak maja pódla toho też Khrósćanskomu fararjej 6 kórcow rožki a wowsa dale dawać, k dopomnjeću, zo su prjedy do joho wosady słušałe. 4. Jako zarunanjo za wotstupjene wsy dóstanje Khrósćanski farař kapłanowy wotsypk, 3½ kórca kapłanskoho pola, kapłansku łuku a wšě pjenježne dokhody, kotrež běše dotal kapłan dóstawał; přetož tutón nětko wjacy trěbny njeběše, hdyž so Ralbicy wjacy sobu zastarać njetrjebachu. 5. Za pomoc, kotruž je klóštr při założowanju Ralbičanskeje wosady tachantej poskićował, wotstupi jomu tachantstwo Różant, kotryž běše dotal do Khrósćic a z tym pod Budyšskoho tachanta słušał. — Tute postajenja buchu też hnydom wuwjedźene a z tym nowa wosada woprawdźe założena. Prěni Ralbičanski farař běše dotalny Khrósćanski kapłan Jakub Deleńka, kotryž nowej wosadźe 1000 toleŕ k polěpšenju snadneje farskeje mzdy wotkaza.

II. Wotrow. W mórskim lěće 1630 we Wotrowje wjele swójbow zemrě atd.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Dubowe a bukowe

stólcy a stólčki

derje a ródnje na kajkežkuli wašnjo wuwjedźene, poruča a wotedawa hnydom abo za bjezkonkurrenčnje tunje płaćizny

Ledźborec blidarstwo w Pančicach.

Zjawna zhromadźizna staršich

srjedu 27. apryla w Baćonju

w Domowinje popołdnju w 4 hodź.

Přednošk knježny wučerki Marje Kubašec z Khrósćic:

Rozdźěle nětčišich šulow.

Po přednošku rozmołwa.

Wšitcy starši, wučerjo a duchowni su lubje witani.

Zjednoćene staršiske rady.
Franc Rjenč, předsyda.

Wšě čišćerske dźěła

zhotowja spěšnje

naša

Donnerhakec knihićišćerńja.

Wšě

wojnarske dźěła,

też **porjedźenja** spěšnje a derje dokonja wojnař **August Sladek w Kulowje,**

na Kamjenskej drózy 29.

Štóž ma sam wojnarske drjewa, móže je za swoje skazanki předźěłać dać;

duby a brězy kupuju.

Serbja Drježdźanscy změja njedźelu 1. meje dopołdnja ½8 hodźin **serbske kemše** ze zhromadnym swj. woprawjenjom a z Božej mšu za wotemrětoho sobustawa Jana Bryla.

„Jednota“ změje **wutoru 26. apryla hłownu zhromadźiznu.** Wo bohate wobdźělenjo prosy **předsydstwo.**

Dobre **čistowołmjane tkaniny**

k suknjam, falam a rubiškam

poruča

Aug. Paul Hilger,

jenož Seminarstr. 2.

Kedźbu! Elga! Kedźbu!

Wollmuthowy

elektrogalvaniski apparat

za masažu hłowy a wobliča a hojenjo rjanosće čini dźiwy. Pospytajće tola pola

włosarja Emila Grafy

w **Kamjencu** na cwingerjowej drózy 16.

Poručam so też česćenym towarstwam k přihotam za dźiwadłowe wustupy.

Wulki skład wonjawkow a toaletkow.

Zhotowjenjo

pyšneje mužskeje a žónskeje drasty po najnowšich formach, kaž też stajny **skład nowosćow** w płaćizny hódnych solidnych tkaninach.

H. Müller, w Kamjencu w Sa.,
Pfortenstr. 1.

Mały

pjenježny kamor

a **jězdne koło** za žony Marke Attila je płaćizny hódno na předań. K doprašenju we expediciji Posoła.

Serbja, dźiwajće při kupowanju na naweštki w Pósle.

Arno Franke w Kamjencu w Sa.

Dalokorečak 224 **mjedźnistwo** **Oststraße 5**

poruča so k wuwjedźenju

zymno- a ćopłowódnych připrawow, kupjelow, napojenjow, domjacych klumpow, koprowych kachlonkow, płokańskich kotołow.

Wuwjedźenja stawaju so hnydom a tunjo.

Kozace koże

kaž też wšě druhe družiny **koži** kupuje za najlěpše płaćizny

Heinrich Lange w Budyšinje

cyrkwinske naměsto 4.

Hdyž do Budyšina přindźeće,

wopytajće prošu wustajeńcu ratarskich mašinow a gratow pola

Carl Gast, Budyšin,

na drjewowych wikach 27.

Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Na dnju 11. apryla zemrě po dlějšej ćežkej khorosći wjacy króć ze swjatymi sakramentami domawobstarany naš horcolubowany mandźelski, nan, přichodny nan, dźěd, bratr a swak

Michał Wjacsławk.

Wšitkim, kotřiž su zemrětomu na kajkežkuli wašnjo lubosć wopokazali, na póstywječorach so za njoho modlili a joho w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje też miłosćiwym sotram Worklečanskeje khorownje, wuprajamy z tutym wutrobne **Zapłać Bóh tón Knjez!**

W **Hórkach**, na dnju połrjeba 1921.

W mjenje maćerje, sotrow a wšěch druhich zrudnych zawostajenych

Dr. Jakub Wjacsławk.

Po krótkej a ćežkej khorosći, ze ss. sakramentami wobstarana woteńdźe minjenu njedźelu pop. w 5 hodź. na prawdu Božu naša luba dźowka, mandźelska, mać a ćeta

Marja Krawčikowa

z Budyšina

swojeje staroby 42 lět 9 m. 28 dn. Přezažna je jeje smjerć jeje mandźelskomu a 8 dźěćom. Minjenu srjedu pokhowachmy jeje ćěło na Mikławšku. Wšěm, kotřiž su za njebohu so modlili, jeje ćěło k rowu přewodźeli a jeje kašć a row tak nadobnje z wěncami debili, wuprajamy wutrobny dźak a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Budyšinje** a **Wotrowje**, 20. 4. 1921.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorečak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 18. | Budyšin, 30. apryla 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Wo znutřkownym tróštu.

O, hdy by tebi tole słodźało a tebi hłuboko do wutroby so dobyło, kak chcył so ty zważić jeno jedyn króć so wobćežować? Nimamy dha za wěčne žiwjenjo wšitke wobćežnosće znjesć? Ničo male to njeje zhubić abo dobyć kralestwo Boże. Pozběhuj potajkim swoje wobličo k njebjesam. Hlej, ja a wšitcy moji swjeći ze mnu tu smy, kotřiž mějachu w tymle swěće wulke bědźenjo, nětko so raduja, nětko su pokojeni, nětko su we wěstosći, nětko wotpočuja a bjez kónca wostanu ze mnu we kralestwje mojoho wótca.

48. staw.

Wo dnju wěčnosće a wo tyšnosćach tohole žiwjenja.

O najzbóžniše přebywanjo w měsće we wysokosći! O najjasniši dźeń wěčnosće, kotrohož nóc njezaćěmnja, ale kotryž najwyšša wěrnosć stajnje ze swojimi pruhami rozswětla; stajnje radostny, stajnje wěstotny (bjezstarostny) dźeń, dźeń, kotryž so ženje njepřemjeni na nawopačnu stronu! O, zo by tamny dźeń zaswitał a zo bychu wšě tele časne wěcy kónc měle! Wězo swjatym swěći so wón z wěčnej błyšćatej jasnosću, tola tym, kotřiž po zemi puću ja, jenož z daloka a kaž přez hladadko.

Wobydlerjo njebjes wědźa, kak radostny tamny dźeń je; dźěći Jěwine we wuhnanstwje zdychuja, dokelž je dźeń tule na zemi hórki a přećiwny. Dny tohole časa su krótke a złe, połne bolosćow a tyšnosćow; tu človjeka mnohe hrěchi woblakuja, mnohe nawalnosće rozbudźuja, mnohe strachi tyša, mnohe starosće čwiluja, mnohe nowinki rozpjeršeja, mnohe prózdnosće zapletuja, mnohe mylenja wobdawuja, mnohe dźěła krjuduja, spytowanja wobćežeja, rozwjeselenja słabja, tradanjo čwiluje.

O, hdy budźe kónc tychle hubjenstwow? hdy budu wuswobodźeny ze zrudnoho wotročstwa złósćow? hdy budu spominać, Knježe, na tebje samoho? hdy budu so dospołnje radować we tebi? hdy budu bjeze wšoho zadźěwka we wěrnej swobodźe, bjeze wšoho wobćeženja duše a ćěła? Hdy budźe kruty měr, njeskažomny a wěstotny měr, měr z nutřka a z wonka, měr, kotryž je wobkrućeny ze wšitkich stronow? Dobry Jězu, hdy budu před tobu stać, zo bych tebje widźał? hdy budu zhladować na hordoznosć twojoho kralestwa? hdy budźeš mi ty wšitko we wšitkim? O hdy budu z tobu we twojim kralestwje, kotrež sy připrawił swojim lubowanym wot wěčnosće! Wopušćeny přebywam jako khudy a wuhnaty w njepřećelskim kraju, hdźež su wšědnje bědźenja a najwjetše hubjenstwa.

Tróštuj mje w mojim wuhnanstwje, skrudźej moju bolosć, dokelž za tobu zdychuje wšitke moje žedźenjo. Přetož ćeža je mi wšitko, štožkuli tónle swět k tróštowanju poskića. Žadam sej tebje najnutrnišo wužiwać, tola njemóžu to docpěć. Přeju sej přiwisować njebjeskim wěcam, ale mje potłóčeja časne wěcy a njewomorjene požadosće. Z duchom chcu nade wšěmi wěcami powyšseny być, mjaso pak mje nuzuje přećiwo mojej woli pod nimi wostać. Tak ja njezbožowny človjek ze sobu wojuju a sym sebi sam wobćežny, dokelž duch sej žada horje a ćěło dele.

O, što ćerpju znutřkownje, hdyž so w duchu z njebjeskimi wěcami zaběram, a bórzy mi při modlenju črjóda mjasnych wěcow na mysle přikhwata! Mój Božo, njezdaluj so wote mnje! A njewotkhadźej w hněwje wot swojoho služownika (psalm. 70, 13; 26, 9). Zabłyskaj z błyskami a rozećěř jich; a póšćel swoje kłoki (ps. 143, 6) a wšě njepřećelowe slepjenja budźa rozehnate. Złožuj moje zmysły hromadźe k sebi; čiń, zo bych na wšitko swětne zabył; daj, zo bych spěšnje wotpokazował a zacpěwał šerjace (sonjace) wobrazy złósćow. Khwataj mi na pomoc, wěčna wěrnosć, zo mje njeby žana prózdnosć zahibnyła. Přińdź, njebjeska słódkosć, a njech ćěka před twojim wobličom wšitka njećistosć. Wodaj tež a spušć mi miłosćiwje, hdyžkuli sej při modlenju na nješto druhe myslu dyžli na tebje. Přetož wuznawam to wěrnje, zo sym zwuknył jara rozpjeršeny być. Přetož husto njejsym přitomny tam, hdźež z ćěłom stoju abo sedźu; ale sym bóle tam, hdźež mje mysle njesu. Tam sym, hdźež su moje mysle. Tam su často moje mysle, hdźež je to, štož lubuju. To mi spěšnje na mysle přikhadźa, štož mje po přirodźenym wašnju wokřewja abo štož so mi zwuknjenja dla lubi.

Tohodla sy ty, wěrnosć, prajił: „Hdźež je (mjenujcy) twój pokład, tam je tež twoja wutroba“ (Mat. 6, 21). Lubuju-li njebjesa, rady wo njebjeskich wěcach rozjimam. Lubuju-li swět, wjeselu so sobu na zbožownych podawkach swěta a rudźu so na joho njezbožach. Jeli ćěło lubuju, předstajam sej w myslach husto to, štož ćěło nastupa. Jeli lubuju ducha, myslu sej rady na duchowne wěcy. Štožkuli mjenujcy lubuju, wo tym rady rěču a słyšu a wo tajkich wěcach wobrazy sobu domoj nošu. Tola zbóžny tamny človjek, kiž je so twojedla, Knježe, wot wšitkich stworjenjow wotdźělił (so ze wšěmi stworjenjemi rozžohnował), kiž přećiwo přirodźe móc naloža a požadosće ćěła z horliwosću ducha womorja, zo by z jasnym swědomjom tebi čistu modlitwu woprował a zo by, hdyž je wšitko zemske zwonkownje a znutřkownje wuzamknył, hódny był, při khorach jandźelow přebywać.

49. staw.

Wo žadanju za wěčnym žiwjenjom a wo wulkich kubłach, kotrež su wojowarjam slubjene.

Syno, hdyž čuješ, zo so tebi žedźenjo za wěčnej zbóžnosću wot horjeka zaliwa, a hdyž sej žadaš wuńć z wobydlenja swojoho ćěła, zo by móhł moju jasnosć, kiž je tež bjez sćina přemjenjenja, widźeć, dha rozšěrjej swoju wutrobu a přijimaj ze wšej žadosću tute swjate nadychnjenjo. Najpołniši dźak zdawaj najwyššej dobroćiwosći, kotraž z tobu tak miłosćiwje wobkhadźa, tebje nježnje wopytuje, tebje horliwje pozbudźa, mócnje pozběhuje, zo ty njeby swojeje samsneje ćeže dla k zemskim wěcam spadował. Přetož tole dócpěwaš nic ze swojim zmyslenjom abo napinanjom, ale přez samu smilnosć hnady wot horjeka a přez to, zo Bóh na tebje dźiwa, zo by ty pokročował w počinkach a wosebje we wjetšej ponižnosći, a zo by so ty na přichodne wojowanja hotował a zo by ty mi z cyłej nutrnosću swojeje wutroby přiwisował a z horliwej wolu služił.

Syno, husto so woheń žehli, ale płomjo bjez kura njesapa. Tak so też pola někotrych žadanja za njebjeskimi wěcami płomjenja, a tola njejsu swobodni wot spytowanja k mjasnej žadosći. Tohodla też cyle čisće Bohu k česći nječinja, štož tak žedźiwje wot njoho proša. Tajke je husto też twoje žadanjo, wo kotrymž sej myśliš, zo je tak mócne. Přetož to njeje čiste a dospołne, štož je nakažene z dźiwanjom na samsny wužitk.

Proš nic wo to, štož je tebi wokřewjace a po woli, ale wo to, štož je mi spodobne a mi k česći, přetož, jeli prawje sudźiš, maš to, štož ja postajam, bóle ważić a wobkedźbować dyžli to, štož ty žadaš, a dyžli wšitko, za čimž ty žedźiš. Znaju twoju žadosć a sym słyšał twoje wjelekróćne zdychowanja. Ty by hižom chcył přebywać we swobodźe krasnosće dźěći Božich; hižom so wjeseliš na wěčnu domiznu a njebjesku wótčinu, kotrejž stej połnej radosće, tola tuta hodźina njeje hišće dóšła, ale je hišće hinajši čas, mjenujcy čas wójny, čas dźěła a pruhowanja. Ty sej přeješ połnosć najwyššoh kubła, tola to hišće nětko docpěć njemóžeš. Ja to sym; čakaj na mnje, Knjez praji, doniž njepřińdźe kralestwo Boże.

Hišće maš być na zemi pruhowany a we wjele wěcach wuwučeny. Tróšt budźe tebi druhdy dawany, tola połne nasyćenjo so ći tule njepřizwoli. Tuž budź zmužity a sylny, hdyž činiš a ćerpiš nješto, štož so přinarodźenosći přećiwja. Ty dyrbiš so nowoho človjeka woblec a so na hinašoho muža přemjenić. Husto dyrbiš to činić, štož so tebi njecha; a štož ty chceš, dyrbiš spuščić. Štož so druhim zalubi, so poradźi; štož so tebi lubi, to so wjac njeporadźi. Štož druzy praja, na to budźe poskane; štož ty prajiš, za ničo njezměja. Žadać budźa druzy a dóstanu; žadać budźeš ty a njedóstanješ.

Druhich budźa ludźo za wulkich wukhwaleć, wo tebi pak budźe so mjelčeć. Druhim budźe so to abo tamo dowěrjeć, wo tebi pak budźa sudźić, zo so k ničomu njehodźiš. Tohodla budźe twoja přinarodźenosć druhdy zarudźena; a nješto wulke to budźe, jelizo to z mjelčenjom přenjeseš. W tutych a we mnohiich podobnych wěcach bywa swěrny služownik Boži pruhowany, kak móže sebje zapřeć a so we wšitkich wěcach přewinyć. Lědma je nješto tajke, w čimž je tebi runje tak jara

trjeba so womorjeć, kaž hdyž něšto widźiš a ćerpiš, štož so twojej woli přećiwja; najbóle pak potom, hdyž so tebi přikazuje činić něšto, štož so tebi mało khmane a mjenje wužitne być zda. A dokelž so njezważiš wyššej mocy so znapřećiwić, dokelž sy pod wyšnosć podstajeny, tohodla so tebi zda ćežko khodźić na pokiwnjenjo druhoho a so wostajić wšoho samsnoho měnjenja.

Ale wopominaj, syno, płód tutych prócow, jich spěšny kónc a nimo měry wulke myto; a njezměješ z nich ćežu, ale najmócniši trošt za swoju sćerpnosć. Přetož też za tutón mały dźěl swojeje wole, kotrohož so nětko sam wot so zdawaš, změješ stajnje swoju wolu w njebjesach. Tam mjenujcy nańdźeš wšitko, štož budźeš chcyć, wšitko, štož budźeš sej móc požadać. Tam budźe tebi darjene bohatstwo wšoho dobroho bjez bojosće, zo mohł je zhubić. Tam budźe twoja wola přezjene přecy ze mnu, ničo cuze abo wosebite sej njebudźe žadać. Tam so njebudźe nichtó tebi přećiwjeć, nichtó so njebudźe na tebje wobćežować, nichtó tebi zadźěwać, ničo njebudźe tebi tam na puću, ale wšitko, štož budźeš sej přeć, budźe tebi zdobom k rukomaj a budźe cyłu twoju žadosć spokojeć a hač nanajdospołnišo dopjelnjeć. Tam dam hordoznosć za přećerpjene wohanjenjo, płašć krasnosće za zrudobu, za najposledniše městno kralowske sydło do wěčnosće. Tam so pokaza płód posłušnosće, tam budźe radosć za napinanjo pokuty a poniżne podćisnjenjo budźe hordoznje krónowane.

Swětowy rozhlad.

1. meja

měješe Němskej wulke strachi přinjesć. Čorne mróčele so hižo nawalachu; móžno je, zo so hišće jónu rozćahnu. Po wuprajenjach francózskich a też jendźelskich wjednikow a nowinow je měnjenjo tam tele: Ententa je přeswědčena, zo Němska z wotpohladom wšitko to njedopjelnja, na čož je přez Versaillski měr zwjazana; wona móže, tola njecha. Duch, kotryž we njej knježi, njeje so porno wójnskomu a dowójnskomu přeměnił, ale je wšoněmski. To je so wosebje też při pohrjebje zemrěteje khěžoroweje Augusty pokazało. Wosebje Francózska kruće na swojich žadanjach wobstoji, dokelž ma so přećiwo podobnym abo hišće hóršim wójnam, kotrež móhłe jej přez zasy mócnu Němsku nastać, zawěsćić, dale pak też přez tych ze swojoho hubjenstwa torhnjena być, kotřiž su po jeje měnjenju a cyłoho njeněmskoho swěta jeje hubjenstwo zawinyli. Z 1. meje bě nětko posledni čas wotběžał, kotryž bě ententa Němskej dała, zo móžeše swoju dobru wolu k dopjelnjenju swojich winowatosćow wopokazać. Zdaše so, zo Němska tón čas da nimo hić, bjez toho zo što dopjelni. Tohodla hrožachu zwjazkarjo z wobsadźenjom a, byrnjež so žadyn na tym wobdźělić nochce, dadźa tola połnomóc Francózskej. Z 1. meju měješe so z tym započeć.

Nětko skónčnje wubudźichu so Němcy ze swojoho mjelčenja a njeprócowanja, w kotrymž běchu swoje wumóženjo sebi myslili. Spóznachu, zo ta taktika k zbožu njewjedźe. Tohodla wobroćištej so němski minister zwonkownych należnosćow a kancler na presidenta Zjednoćenych statow Ameriki, zo by tola chcył mjez ententu a Němskej jednać. Jomu přewostajištaj rozsudźenjo, kelko měła Němska wójnskoho wotrunanja zapłaćić a hač do kotroho časa. Hižo do časa wuznaštaj, zo kóžde rozsudźenjo ze rta knjeza presidenta připóznajetaj, a zo so po nim Němska změje, njech też wupadnje kaž chce. — Z tymle chcyše sebi Němska drje přećelnosć Ameriki dobyć. Tola president wotpokaza. Też hinak njemóžeše, přetož nic wón, ale zwjazkarjo sami, kotřiž su z Němskej měr sčinili a kotrymž je so Němska přez měr zwjazała, maja k tomu prawo. — Takle sudźi ententa, wosebje Francózska.

Jedyn wuspěch pak tale prózstwa na amerikanskoho presidenta tola měješe: wón wupraji swoju zwólniwosć, zo chce pola zwjazkarjow so doprašować, kajku sumu na wotrunanjo sebi woni žadaja, a dóstanje-li přisłušnu wotmołwu, chce potom oficialnje z nimi jednać a mjez Němskej posrědkować. Tola jene žadanjo staji na Němsku: wona ma nowe namjety činić k postajenju sumy, wójnskoho wotpłaćenja a wašnja, kak chce je wotwjesć.

Najważniše dypki su předewšim tele:

1. Němska chce za wójnske wobškodźenjo so na zapłaćenjo 50 milijardow złotych hr. přitomneje hódnosće zwjazać a hódnosć tejele sumy po lětnych ratach, kotrež su jejnej zamožnosći přiměrjene, wšo hromadźe we wysokosći 200 milijardow złotych hriwnow, zapłaćić.

2. Němska hnydom internacionalnu požčonku wupołoži, kotrejež wysokosć, zadanjenjo a wotpłaćenjo mělo so dojednać. Wunošk tejele požčonki so zwjazkarjam přewostaji.

3. Dźěl zapłaćomneje sumy, kotryž so z internacionalnej požčonku njezaruna, budźe Němska po měrje swojeje zamožnosće danić a wotpłaćeć. W tu khwilu ma 4 procentske zadanjenjo za móžne.

4. Němska je hotowa, wobdźělenym mocam so při swojich financnych a hospodarskich należnosćach wobdźělić dać.

5. Zo by so zbytna suma po móžnosći bórzy wotpłaćiła, chce so Němska ze wšej mocu při zasynatwarjenju wupuščenych krajow wobdźělić. Wona ma zasynatwarjenjo za najnależniši nadawk k wotškodźenju, dokelž so z tym wójnske hubjenstwo a hida ludow pomjeńši. Němska so poskića, zasynatwarjenjo wěstych wsow a městow sama přewzać abo na kóžde druhe wašnjo po přeću zwjazkarjow ze swojim dźěłom, materialijemi a pomocnymi srědkami sobuskutkować.

6. Za tón samy zamysł je Němska zwólniwa dale přez znowanatwarjenjo po čisće překupskim wašnju statam, kotrež su škodowane, wěcy podawajo służić.

7. Zo by Němska njepřepóznajomnje swoju dobru wolu dopokazała, chce wona wotškodźeńskej komisiji hnydom 1 milijardu złotych hriwnow we slědowacej formje do ruki dać: a) 150 milijónow złotych hriwnow w formje złotoho, slěbra a devizow. b) 850 milijónow złotych hriwnow w změńkach němskoho pokłada, kotrež dyrbja so najpozdźišo za 3 měsacy z devizami a też z krajnymi hódnostnymi papjerami zapłaćić. —

Hač Harding što dócpěje? Francózska je hižo do Ameriki prajić dała, zo su namjety Němskeje dospołnje njedosahace. Też hdy bychu same na sebi dobre byłe, — měni wona —

Połjerstwo na „Čerwjenej Rěcy".

Stara misijónska powěsć. Wobnowił Radlubin.

(Skóńčenjo.)

Stawizny wšak nam njejsu joho wučby a přednoški po słowje zakhowałe, kotrež je mudry a zahorjeny wukubłaŕ přednošał a zapołožał, haj móhł z hamorom zaražował do dušow swojich wobstarnych, ale zahorjenych šulerjow. Hdyž pak wšitke wokolnosće tutoho seminara wopominamy, kotrež jón wšědnje wobdawachu, móžemy sebi też lohcy wašnjo a jadro přednoškow na płowacym seminaru myslić. Hdyž čołm před překupskim městom Hung-yenom stoješe a překupcy a łódźnicy jón wobdawachu ze wšěch stron, njeběše to runje najlěpša přileżnosć, na Knjezowe přirunanjo spominać: „Kralestwo njebjes je runja překupcej, kotryž drohotne parle pyta a namakawši jenu drohotnu dźe wostajiwši wšoho cyłe swoje zamoženjo da, zo by sebi rolu kupić móhł, hdźež parla zakhowana leži?" A hdyž by njebjo so k ranju strašnje zamróčało a wšitke čołmy a łódźe khwatajcy do přistawa so wróćałe, zo bychu před nahłym njewjedrom so wukhowałe, a hdyž bychu też do płowacoho seminara načerwjeń zmohi „Čerwjeneje Rěki" sylnišo pleskotałe z časami z wjetšej mocu prałe, škoda by było toho dušnoho pokiwa njeradźić a znajmjeńša z krótkimi słowami njeporěčeć wo wichoru na galilejskim morju, kotryž čołmik sem a tam mjetaše a do morja podnurić hrožeše, mjez tym zo dobry mištr srjedź swojich zatrašenych wučownikow bjez starosće měrnje spaše. Też misijónarowym wučownikam móžachu so přichodnje hodźiny přibližić, zo by jim Knjezowe słowo jara spomožne było: „Što sće tak bojazni, wy małowěriwi!" a tohorunja dalši sćěhwk po swjatym sćenju: „A wón stany a poruči wětram a morju, a hnydom běše čišina." A hdy bychu wučeŕ a wučownicy jónu lutu haru a stajne hibanjo w přistawje wopuščiwši w ćichim nuhliku „Čerwjeneje Rěki" pozastali a w bliskosći čŕjódy rybakow swoje wudy z rybami wobćežene a swoje syće z nadobnym popadom napjelnjene z hłubinow ćahać widźeli, zawěsće też jich mudry wučeŕ njeby pozabył spominać na spodźiwny popad rybow w galilejskim jězoru, kotryž Symana z tajkej hrózbu wobja, zo na kolena so sypnywši před Knjezom wuzna: „Knježe, dźi preč wote mnje, dokelž ja sym hrěšny človjek", a zawěsće by też hišće wosebje wuhladał Knjezowu wotmołwu: „Njeboj so, Symanje, syno Jonasowy, wot nětka budźeš človjekow łójić!" Při tajkich wokolnosćach dyrbjachu podawki światoho sćenja před wočomaj Tonkinskich seminaristow skutkownje woživjeć, a jich wobsah a wučby so nic jenož jim do pomjatka kruće zaščěpjeć, ale jim też wutrobu a mysl spomožnje zahorjeć a k dobrym skutkam pohonjeć. Starodawne wobrazy a podawki stupachu srjedź tychle wobłukow wobnowjene a womłodźene před jich dušu a zdachu so jim kaž wobrazy a podawki wčorawšoho abo dźensnišoho dnja: powołanjo wučownikow, wuzwolenjo a wupósłanjo japoštołow, předowanjo ze Symanowoho čołmika, wichor na morju, spodźiwny popad rybow a mnohe druhe podawki swjatoho sćenja.

Misijónarowe horliwe předowanjo a japoštołske rozwučowanjo krónowaše skónčnje też spodźiwanja hódny wuspěch. Někotre lěta po swojim přikhadźe do Tonkina hižo spóznawaše Franc Deydier, zo njeje podarmo do swojich wuzwolenych krutu dowěru měł: wjetšina joho wobstarnych a horliwych wučownikow, na wšě dźewjeć, zdaše so jomu winowatosćam měšniskoho a japoštołskoho powołanja dospołnje zrosćena. Tola nichtó njeje sam we swojich wěcach sprawny sudnik. Tohodla wuprosy sebi Tonkinski misijónar Franc Deydier japoštołskoho vikara z kupy Ceylon, zo by přišoł do Tonkina joho horliwych wučownikow wupruhować a, dali Bóh, za měšnikow wuswjećić. Japoštołski vikar přińdźe rady a přepokazawši so, zo su wšitcy dźewjećo wučownicy mištra hódni, kiž je jich z njewustawacej horliwosću rozwučował, postaji na přichodny dźeń měšnisku swjećiznu. To běše nimo měry radosćiwa powěsć za

njemóhłe je ententa přiwzać, dokelž złożeja so na wuměnjenja, do kotrychž ententa ženje zwolić njemóže. Němska mjenujcy praji, zo ma swoje namjety jenož za přewjedźomne, jeli zo system sankcijow hnydom přestanje, nětčiši podłožk němskeje produkcije so dale njepomjeńši, so němske hospodarstwo k swětowomu wobkhadej připušći a so jej produktivne wudawki spušća.

Njedźiwajo na to njecha pak Francózska tola prjedy rurski kraj wobsadźić, doniž nowa konferenca poručała njeje. Wokoło 7. abo 10. meje by potom ze swojimi wójskami zakročiła. — Takle Francózska.

* * *

Mjez tym, zo takle so hišće jednanja pletu, su zwjazkarjo wšelake wuwjazanjo přećiwo Němskej hižo nałožili. Předewšim dźěła hižo napołoženjo 50procentskoho cła na skoro wšě němske wěcy, kotrež z njeje do wukraja du. Tomu so wosebje ze strony zwjazkarjow Československa staješe, wězo jenož za swoje mjezy. Tola Francózska je ju nuzowała, a dokelž běchu so też wšě druhe staty tak mjenowaneje małeje ententy žadanjam wulkeje podwoliłe, też wona hinak njemóžeše. Wona mjenujcy sebi z toho za sebje wjele wužitka njewočakuje: Němska budźe za to za wěcy, kotrež wot njeje bjerje, mjenje płaćić chcyć hač je dotal za nje dawała, a hdyž Československa so z tym njespokoji, snadź z wotebjeranjom přestanje. Najwjacy wšoho českoho wuwoza pak dźe do Němskeje a tak je lohko zrozemić, zo so tónle stat tak rad žadanjam wulkeje ententy njepodwoli. Tola, što chce? hewak by so jej podobnje hić móhło kaž Grekskej, kotraž je sebi z ententu rozkidała a nětko žałostnje za to ćerpi.

W **Československej** swjeći so 1. meja jako wosebity dźeń. Cyłomu narodej je napołoženy, tola złobja so čerwjeni na wotmyslenjo katolskeje ludoweje strony, zo chce jón ke agitaciji za swoje ideje wužić. Tale strona zastupuje katolski lud a joho zaměry z nabožnych zasadow; wona organisuje dźěłaćerjow, też turnarjow (zo by jich wot njewěriwoho sokoła wotwjedła do katolskich zjednoćenjow, tak mjenowanoho orela) założa towarstwa za młodosć a tak dale. Tale strona wužije nětko 1. meju k wulkim manifestacijam we Prazy. Po přihotach zda so, zo njebudźa bjez wuspěcha, haj zo zawěsće katolskej a z tym też woprawdźe narodnej wěcy wěrnje a derje posłuža.

To je trěbne; je pak też zwjeselace, zo nabožna wěc lěpje wožiwja a swoje žiwjenjo wobkruća. Zwjeselace na př. je, štož njedawno češke nowiny wozjewjachu: přećiwo namjetej njewěriwoho zapósłanca dr. Krejčiho, zo měli mjenujcy katolske cyrkwje a fary, docyła wšě twarjenja katolskeje cyrkwje, też sobustawam noweje, tak mjenowaneje češkosłowakskeje cyrkwje so k wužiwanju přewostajić, katolske duchownstwo z wulkej raznosću wustupuje. Njeje drje strach, zo sejm tónle žadławy namjet woprawdźe přiwozmje; tola, by-li namjet zakońsku móc dobył, njeby so přewjesć hodźał. Duchowni Benešowskoho wokrjesa na př. su wozjewili, zo potom, hdyž bychu nuzowani byli, cyrkwje wopušćić, dokelž nochcedźa wotpadnjenym tam Bože służby na wašnjo češkosłowjanskeje cyrkwje dźeržeć dać, bychu Bože służby wukonjeli byrnjež nětdźe w hródźach było abo wonka pod hołym njebjom. Lud by zawěsće z nimi šoł a při nich wutrał też při horcym słońcu a zymnym dešću a we sněžy. Potom pak bychu Bože domy bórzy wuprózdnjene byłe a te by sebi katolski lud potom zasy wunuzował. Joho zasada a joho duchownych je: žadyn kompromis!

— 300000 hektarow ležomnosćow ma so nětko rozčaskować za małych ratarjow. Na prěnim městnje maja mjenujcy k tomu so wzać ležomnosće, kotrež buchu we wšelakich politiskich njezbožach češkomu ludej wzate. To su nětko tele tři sta tysac hektarow. Při tym je so wupokazało, zo wot tychle češkomu ludej z namocu wzatych ležomnosćow cyrkej ničo dóstała njeje, ale zo je to wšo připadło zemjanstwu. Tele zemjanstwo mjenowaše drje so češke, tola bě to jenož tak daloko, hač w Čechach bydleše. Jich mjena pak dopokazuja jich němski pokhod.

Našim towarstwam.

Na wšelake naprašowanja k wědźenju, zo je krasnu drastu za předstajenjo hry „Napoleona“ firma Jacobi (mějićel Müller) w Drježdźanach Galeriestr. podawała. J. Sł.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Radworja. (Katolska Bjesada.) Tudomna „Bjesada“ (kasino) wotmě zańdźenu njedźelu zasy swoju měsačnu zhromadźiznu. — Přednošk poda nam wobraz žiwjenja Napoleona I., kotryž 5. meje 1821, potajkim tutón tydźeń před 100 lětami wumrě. Wosebje nadrobnje wopisa rěčnik joho bitwu pola Budyšina (20. a 21. meje 1813).

Po zastawcy poda předsyda měsačnu rozprawu, naspomniwši druhi zrudny jubilej, rubjenjo cyrkwinskoho kraja, kotryž Italjenjo před 50 lětami swjatomu wótcej z mocu wzachu. (Hrabja Stollberg-Worklečanski jako bamžowski wojak w tutej bitwje sobu wojowaše.) Rozprawnik wopisa dale nimo druhich drobnosćow 24-hodźinski časnik, z kotrymž chcedźa w susodnej Awstriskej 1. junija započeć. — Přichodna zhromadźizna budźe poslednju njedźelu meje, z dypkom w 6 hodźinach (kaž dotal: pola Domanic horjeka.)

Z Ralbic. W zańdźenej zymje běše so 25 lět minyło, zo je wosadne spěw. towarstwo, pozdźišo pod mjenom „Lilija“, zjawnje počało wustupować. Bjez wulkoho hołka chce „Lilija“ přichodnu njedźelu, 8. meje z wosebitym swjedźeńskim koncertom tutu dobu swojeje dźěławosće wopominać a zarjaduje jón tak zahe popołdnju, zo je też dalšim hosćom možno, wurjadny swjedźeń wopytać. Wosebite přeprošenja so njestanu. Wšitcy, kotřiž parle našich spěwow lubuja, su lubje witani hosćo. Khór liči na 50 wosobow. Po spěwnym dźělu započnje so hnydom wjesoła rejka.

Z Różanta. Njedźelu 24. jutrownika swjeće křesćanske towarstwo kat. młodźencow swój założeński swjedźeń w Benšec hosćencu w Sernjanach. Młodźency su wot lońšoho nazymja pilnje a swědomiće zhromadźizny wopytowali a so rozwučowali a nětko chcychu sebi też zawjeselenjo přihotować, kotrohož wotpohlad pak njeje jenož hołe zawjeselenjo ale so při tym też wuwučić we zjawnym wustupowanju a dospołnišim zeznaću serbskeje maćerneje rěče. Tute winy naspomni też předsyda při powitanju a praješe, zo dyrbja při tajkich wustupach naši młodźency nawuknyć serbski myslić, dokelž mnozy tak

---

Tonkinskoho misijónara. Z radostnej wutrobu zanjese sebi dźakownje kěrluš tšoch młodźencow we wóhniwej pjecy: „Žohnujće wšitke Knjezowe skutki Knjeza, khwalće a wuzběhujće joho na wěki!“ A srjedź joho wulkeje wjesołosće zdaše so jomu, zo też na čerwjeń zmohi „Čerwjeneje Rěki“ hnydom žiwišo pleskotaja do sćěnow čołma, a zo kolebka Tonkinskeje cyrkwje wjeselšo so koleba na juskatych zmohach pře tu radosć, zo smě prěnjej měšniskej swjećiznje Tonkinskeje cyrkwje potajnu hospodu popřeć.

Wjetšeje wěstosće dla wujědže płowaty seminar nazajtra zahe rano z mórskoho přistawa dale po „Čerwjenej Rěcy“ horje do ćichoho kolena a zo by wšitkón strach mylateje wćipnosće so wotwobroćił, zabjerachu so někotři młódši wučownicy, kotřiž hakle běchu w nowišim času do seminara zastupili, wonka na čołmje z popadom rybow: kładźechu pilnje wudy, pušćachu do wody wulke syće, a hačruniž so jim z woprědka wjedźeše, kaž Symanej a joho towaršam na galilejskim morju, zo ničo njepopadnychu, tola njepřestawachu so prócować. Mjez tym pak žałbowaše biskop w ćichej komorcy płowacoho seminara dźewjećoch wuzwolenych ze swjatym wolijom pod znamjenjom křiža na woběmaj rukomaj, a hdyž běchu so też wšitke druhe wot cyrkwje poručene wobrjady stałe, swjećachu „młodźi“ wobstarni měšnicy zjednoćeni z biskopom prěni króć potajnosće poslednjeje wječerje sćěhujcy Knjezowu poručnosć: „To čińće k mojomu wopomnjeću!“ A kaž by Bóh luby Knjez sam chcył prěnju měšnisku swjećiznu w čołmje na „Čerwjenej Rěcy“ wokrasnić, wšitkim přitomnym dowěru za přichodne prócowanjo zbudźić, popadźechu rybacy při skónčenju swjatočnosće wulku mnohosć rybow, hdyž běchu so prjedy bjezdźak jenož prócowali. To zdaše so wšitkim jako dobre zahorjace předznamjo a z wjesołej dowěru wopušćichu „młodźi“ měšnicy lubowany seminar, zo bychu hnydom jako žnjeńcarjo na Knjezowych žnjach do krutoho dźěła zastupili. Hdyž běchu někotre lěta na wulkich polach wutrajnje dźěłali, wuznawa powěsć, kotruž misijónar Franc Deydier swojej wyšnosći sćeleše wo jich dźěławosći mjez druhimi wuspěchami też tole: „Za čas pjećich lět su prěni dźewjećo domorodni měšnicy 170000 spowědźi słyšeli a 35000 dorosćenych pohanow wukřćili.“

Časy pak so też tehdom hižo měnjachu, kaž z nimi ludźo a wšitko druhe. Płowacy seminar Tonkinskeje cyrkwje počinaše přemały być. Mjez tym pak bě też chinske knježerstwo po času swojeje hidy a njepřećelstwa přećiwo křesćanam pozabyło, dokelž bě přecy zasy přileżnosć mělo so přepokazać, zo je tola njerozom a sama njeprawda, poddanow přesćěhać a krjudować, kotřiž žaneje winy na sebi nimaja a najswěrnišo swoje winowatosće napřećo knježerstwu dopjelnjeja, khiba zo swoje časne a wěčne zbožo pytaja po pućach spóznateje wěrnosće, cyłomu krajej pak a wšitkim druhim poddanam bjez najmjeńšeje křiwdy a škody. Nětko smědźeše też Tonkinske misijónstwo swoju lubowanu kolebku na zmohach „Čerwjeneje Rěki“ wopušćić a na kraj wustupić a sebi domy, šule a cyrkwje twarić. Z toho časa skrućeše so misijónstwo z nutřka a rosćeše też z wonka do šěrokosće. W jědnaćoch misijónskich wokrjesach krajiny Annam přihotuja we wšelakich seminarach dźensa nětdźe dwajtysacaj wučomcow na měšniske powołanjo, ličba domorodnych měšnikow pak je ličbu pjećich stow hižo překročiła. Po cyłej Chinskej staj so dwaj milijónaj katolskich křesćanow naličiłoj; ale hdyž so pódla dopominamy, zo su tam hišće pornjo tomu sta milijónow pohanow, wostanje tola to słowo wěrne: „Zně su wulke a žnjeńcow je mało!“

Franc Deydier česćuje so jako założeŕ cyłoho misijónstwa a mjenuje, zo ze wšěm prawom česć a sława Tonkina. Lubosć Boža nućeše joho a pokazowaše jomu też tam slědy a puće, hdźež njezdaše so być ani ćerje ani sćina.

žadławje serbšćinu z němčinu měšeja tohodla, dokelž su přejara leni zo bychu so dopomnili, kak to abo tamo serbscy rěka. Přeco rěči so wo birnach a tola kóždy wě, zo to serbski kruša rěka. Po powitanju předstajichu so tři žortne kruchi: mištr Šidleško, Hans Depla a Mots Tunka a złote časy. Wšitke kruchi so hrajachu z wulkej wustojnosću haj z tajkej dospołnosću w rěči, w spěwje, we pohibowanju a we zwuku, zo bě jenož khwalba słyšeć. Zo by so tak rjenje zhładkowanje wustupić mohło, je ważne, zo sebi hrajerjo najprjedy wěc dospołnje nawuknu, na čimž druhdy tu abo tam klaca, kaž sebi přihladowarjo powědachu. Wšitcy hrajerjo bjez wuwzaća zasłužichu sebi najwjetšu khwalbu. Wuzběhnyć pak dyrbi so wušikne hraćo mištra Šidleška, kiž bě so dospołnje do předstajeneje wosoby zažiwił. Wobdźiwanja hódne je, zo tón samón na runje tak dospołne wašnjo nam też předstaji Hansa Deplu a hišće murjerja Měšawku. Tři wšelake wosoby za jedyn wječor we hłownych wustupach z dokonjanej dospołnosću předstajić, tomu słuša wjacy hač wšědna pilnosć. Tohodla njech bywa wšudźom najprjedy krute dźěło, potom njebudźe ženje pobrachować na wuspěše. Njech to spóznawa naša serbska młodosć!

Z Kulowa. Pola jejoweje wikowafki Frankoweje tu tele dny cyganka poby, zo by syno kupowała. Při tym ju narěča, zo je khora a zo jeje domej wulke njezbožo hrozy, kotrež chcyše zaprajić. Wikowafka po swoje pjenjezy dóńdźe, cyganka swoje činki wuwjedźe, a hdyž bě so wotsaliła, so wikowafka dohlada, zo bě 4000 hr. hić kazała, tola přepozdźe.

Z Wojerec. Wulke spadnjenjo płaćiznow za prosata poslednje wiki přinjesechu. Płaćeše so 75 hač 100 hriwnow mjenje hač předposlednje wiki.

Hrózbne sćěhwki wójny.

Kelko hubjenstwa je poslednja wójna na ludy přinjesła, to wě tón sam, kiž wšitko wě. Přecy je człowjek hotowy, swoje hubjenstwo za najhórše wobhladać, tola hdyž so sprawnosći swědčenjo da, drje su te kraje najwjacy ćerpjele, hdźež je so wójna wjedła. Tola też w tych wšitkich kónčinach porjedźeja so wobstojenja, w jenym kraju pak, do kotrohož njepřećel ani wšudźe stupił njeje a kiž we wójnskim času je hrózbne přetrać dyrbjał, njeje nětkle wjele lěpje, haj we někotrym nastupanju hišće hubjeńšo. Su-li powěsće wěrne, kotrež z Insbrucka, tohole hłownoho města Tirolskeje přikhadźeja, potom je tam też nětko hišće złě. Tak na př. pisa 25. t. m. „Germania": Tirolski lud je w nuzy, předewšim wobydlerstwo město Insbrucka; srjedźny staw, zastojnicy a rentnarjo a pensionistojo hłodu mrěja. Město žiwi nětkle tysacy w prjedawšim kralowskim dworje; k tomu njetłóča so jenož jednori ludźo. Tam sedźa, zeskhnyći, we wotnošenej drasće ludźo, kotřiž su też jónu dobre časy přeżiwili. Hubjenstwo, wulke hubjenstwo knježi tu we kraju, kotryž sam jenož mało zežiwjeńskich kužołow ma. Tola nic na hasach, ně tale nuza huza w domach; to je nuza zestarjenych, maćeri a dźěći. Prjedy trjebaše město wšědnje 27 000 litrow mloka, nětkle dóstawa 5000. Při tym je to kondensěrowane mloko; te pak je, bólčk po 130 krónach, samo luxus za khudych. Wsy same nimaja mloka a też z nich žanoho njedóńdźe. Te dyrbja same hladać, zo so zežiwja a splahuja skót, kiž je dla njedostatka picy, wo 33% hubjeńši dyžli prjedy.

Też ratarske hospodarjenjo je hubjene, njeje hnojow. 6000 dźěći, zwonka wšak su nahladne, dokelž je lóft a słónco je zbruniło, znutřka pak škodowane, bjez krewje, hubjene syćene; khuduške swoje kośće pod drastu khowaju; wone dóstawaju wšědnje amerikansku pomoc. Ze šklički w rucy a w druhej swoju čisłowanu wupokazku khodźa we šuli do pincow, hdźež dóstawaja mlócy rajs; jónu, dwójcy, za tym hač trjebaja. Tale jědź pak ma po prawom być jenož přidawk k tomu, štož hewak doma wot staršeju maja; za mnohich pak wostanje to jeničke, z čimž so wob dźeń žiwja. Nuza je dócpěła najhórši skhodźeńk, njepřińdu-li bórzy druhe nowe srědki.

A zwotkel hubjenstwa! Wójna sama njeje wina, ale zwjetšoho dźěła njeswědomitosć ludźi. Je hrózbnje, što so z tohole kraja přesuwa. W tymle horatym kraju je lohko, přez mjezy so sunyć a tak wěcy wuwozyć, za kotrež we susodnych krajach dobre płaćizny dawaju. A tak du surowizny a zežiwjeńske srědki z kraja a lud ćerpi za to hłód a mrěje.

Do Serbow.

Na Bože stpěćo, potajkim 5. meje, přińdźe knjez Heßlein, sobustaw sakskoho sejma do Khrósćic. Wón chce rozprawjeć wo nětčišich politiskich wobstojenjach, předewšim pak słyšeć měnjenja a přeća swojich wolerjow. Zhromadźizna započnje so popołdnju w 3 hodźinach.

Wo zemju.

(Pokročowanjo.)

Kaž z poslednjeju nastawkow widźachmy, běštej pola židow rozdźělenjo zemje a jeje wužiwanjo kruće a to nabožnje, zarjadowanej. Po swj. Pismje bě njewobkedźbowanjo tychle postajenjow runjeća wulkim hrěcham kaž mordarstwu a lichownistwu. Tola njedźiwajo to njebuchu postajenja přecy dźeržane, a po času bu to přecy hórje. Napominanja profetow njedočinichu, a tak dóńdźe też mjez israelskim ludom k wojowanjam a bědźenjam jenoho napřećiwo druhomu wo zemju. Samo wučba, zo je Bóh wobsedźeŕ wšeje zemje a ludźo jenož joho wićazojo, samo ta zasada, zo je Mójzes na poručnosć Božu tele postajenja wo wobsedźeństwu zemje dał, zo potajkim tele zarjadowanja su wupłód Božeje wole, njewotdźerža ludźi, po swojej požadosći za zemju žadać, kotraž druhomu słušeše. Je potajkim dźiw, zo tónle człowjeski brach pola pohanskich ludow hišće hórje so pokazowaše a zo buchu tam wojowanja dla wobsedźeństwa zemje a role skoro wobstajne? W tymle nastupanju su wosebje też zajimawe stawizny helleniskoho, nětko grekskoho ludu. Hižo najstarše powěsće wo kulturnych zarjadowanjach tohole ludu swědča wo tym, zo měješe wón wulke hospodarstwa a małe, kotrež jenotliwcam słušachu. Pódla toho měješe wězo też stat swoje wosebite ležomnosće. Najwjacy zemje pak wobsedźachu někotři, wo nich powědaju nam basnikojo, kak so wjesela na swojich honach a stadłach.

Tehdy bě wšě hospodarjenjo hišće tak mjenowane naturalne; to rěka: wone stawaše so, zo by so człowjek zežiwił, nic pak, zo by ze swojimi wupłodami wikował. Tola tak njewosta: z naturalnoho hospodarjenja wuwi so bórzy kapitalne. Kapitalne mjenuje so te, kotrež so stawa pjenjez dla; zemske wupłody maja hospodarjej zamóženjo rozmnožić; tohodla je wón za pjenjezy předawa. Tónle přewrót sta so pola helleniskoho ludu wokoło 800—700 lět do Khrystusa. Hdyž mjenujcy rjemjelsnistwo přecy rjeńšo rozkćě, na brjohach Małeje Asiskeje a płódnjeje Italskeje so ći zasydlowachu, kotřiž doma wjacy zežiwjenja njenamakachu a tohodla z kraja wupućowachu, hdyž we kraju samym města nastawachu, a ludźo tak bóle do hromadow so mějachu, hdźež potom telko zežiwjenja njenarosće, hdyž wosebje też helleniski lud ze slěbrom a złotom bohatnješe, kotrež sebi ze swojich podkopkow we Španiskej a Lydiskej dowožowaše: dha měješe to za helleniski lud podobnu ważnosć a podobny wliw, kaž we swojim času za Španisku, docyła Europu namakanjo Ameriki a jeje złotych pokładow. Na to započa so kapitalne hospodarjenjo.

Zajimawe su wopisowanja wobstojenjow tohole časa; wosebje z pjera dweju basnikow. Jedyn rěkaše Hesiod, bě sam mały ratar, a přez někajki proces, kotryž bě ze swojim bratrom měł, dźěl swojich ležomnosćow přisadźił. Z joho spisow su widźeć začuwanja, kotrež tehdy mały lud měješe, hdyž poča přez wuwiwanjo hospodarstwa do kapitalnoho ćerpjeć.

Wón skorži, zo su złote časy so pominyłe, kotrež su w spočatku byłe. Nětkle su železne časy, w kotrychž starosće a nuza a bědźenjo człowjeka njewopušća, njepřećelnosć jenych přećiwo druhim a wšěch přećiwo wšěm knježi, móc prawo lemi a łama a lud na přemoh wo wobsedźeństwo wojuje a při tym na cuzym njezbožu so wjeseli, jedyn druhoho wobrěča a tak dale. Nětko ćěkatej hańbićiwosć a bohowka wotrunanja, Nemesis, k boham, jenož hubjenstwa wostanu człowjekam a jich so njemóžeš wobruć. Tónle basnik skorži też na „daryžerjacych" sudnikow a rěči takle k swojomu bratrej:

Złe hlej, z hromadu móžeš je dobyć sebi a lohko
Bjez wšeje prócy. Hładki k njom' puć a blizko dom joho.
Tola před póććiwosć stajichu pót ći njesmjertni bóžscy.
Dołhi a nahły kaž na hory wije so wuzka k njej sćežka
Wobćežna zwotprědka. Tola sy-li wjeŕška ty dócpěł
Lohka ći bywa, njech najprjed' też ćežka a hórka ći běše.

W jenej fabli, prěnjej, kotraž je so ze starodawnych časow wobkhowała, wopisuje wón dóńt słaboho a małoho porno mócnomu:

„Słyšće, kak soł'bikej spěwnomu, wjesołom' praji zły sokoł,
Hdyž we pazorach wótrych joh' njeseše wysoko k njebju,
Tón pak złě škrěčeše stysknje a krawješe, zdrapany jara:
„Nora ty hłupy! K čom' dha tak wołaš? Wšak sylniši, dyžli
Sam sy, w pazorach dźerži će kruće. Spěwaš drje rjenje:
Póńdźeš, hdźež ja chcu. Kaž zechce so mi, tebje póž'ru, će pušću."

Tajkele słowa, z kotrychž je spóznać dóńt tak mnohich małych a podtłóčenych, namaka wězo pola tychle sylny wothłós. Wone běchu předznamjo zběžkow a domjacych wojowanjow, kotrež bórzy na to w mnohich helleniskich wosadach wubuchnychu. W nich předewšim zemjanstwo husto podleža. Tola ze wšěch přewrótow postanychu tola přecy zasy zesylnjeni bohaći a zemjanstwo a hołdowachu jenak Plutej, přibohej bohatstwa a pjenjez. Kak złe bě tehdy, je dowidźeć ze wšelakich basni, kotrež su z tohole časa so wobkhowałe. „Najprjedy namakaj sebi zežiwjenjo; hdyž joho maš, potom hakle hladaj póććiwosć."

Abo:

„Mjez wšěmi bohami tebje najbóle česća,
o Pluto.

Přetož: kak lohko ty znjeseš mysl mazanu, nizku.
Přez tebje, božo najlubši, je złóstny wšak nadobny, čestny."

A w jenej druhej basni praji tón samón basnik takle:
Wowcy a wósły a kury wšak dobreje krewje być dyrbja.
Z hubjenej' staršeju k splah'wanju nichtó měć njecha a njem'že.
Njekhmanoh' holcu pak za žonu brać njej' zemjana hańba,
Je-li 'nož bohata. Bóle hač póccíwosć tajku sej waži.

Takle šćuwany a hewak hižo ćopłeje krewje: móžeš so dźiwać, hdyž tónle lud hladaše, sebi swoje wobstojnosće polěpšić? Tehdy leżeše bóle dyžli hdy wša ważnosć a wšě bohatstwo, haj wša móžnosć k zežiwjenju we wobsedźenju zemje. Tohodla so wšě pospyty na přeměnjenjo zežiwjeńskich wobstojenjow jenož na reformu role a jeje wobsedźeństwa złožuja. A tak widźimy, kak wosebje dwě žadani přecy zasy mjez ludom stej słyšeć: zničenjo wšěch hypotekow a znowa rozdźělenjo leżomnosćow.

Što rěka hypoteka? Tele grekske słowo rěka po serbsku zawdawk abo zastawa. Kaž my w nětčišim času hypoteki na sudnistwje do knihi zapisać dawamy, tak buchu wone před něhdźe 2500 lětami w Hellasu do kamjeni zadypane, a te na zadołženym zahonje postajene. Na kamjenju stoješe potom mjeno wěrićela a ličba pjenjez, kotruž bě tón wobsedźerjej pola požčił. Njedźiwajcy tychle kamjeni bu dołh tola hišće też do wosebitych pismow zapisany. Za hypoteki njerukowachu jenož leżomnosće, ale dołžnik ze cyłym swojim swójstwom, też ze swojej wosobu a swójbu. Njemóžeše-li štó wjacy swój dołh zapłaćić a njedosahaše-li hódnosć zastajenych leżomnosćow k wotpłaćenju tohole joho dołha, dha smědźeše wěrićel dołžnika a też joho žonu a dźěći do wotročstwa předać.

Při tajkichle wobstojenjach njeje dźiwno, hdyž přecy zasy k zběžkam dóńdźe, w kotrychž předołženi swojich wěrićelow wotstronić hladachu, jim jich bohatstwa, potajkim wosebje leżomnosće zebrać. Tola, hdyž też so druhdy poradźi, tu črjódku wěrićelow wotbyć, dha tola torhny zasy jedyn jenotliwc wšu móc na so a pod nim wuwichu so znowa wobstojenja, kajkež běchu prjedy byle: jenož mjena a wosoby bohačkow běchu nětko hinak, tola bohatstwo to rěka zemja bě zasy w rukach jenož někotrych. Čile někotři tak mócni, zo na př. we wšelakich wosadach dachu kóždomu, kiž chcyše do wosady přiwzaty być a so do njeje zakupi, přisahać, zo nochce ženje na spuščenjo abo hinajše rozdźělenjo zemje dźěłać.

Podobnje kaž w domiznje, bě w helleniskich kolonijach, to je we sydliščach wupućowanych Hellenow. Wosebje zajimawe su tu wobstojenja na Siciliji. Tak bě na na př. w měsće Leontini wokoło lěta 422 do Khr. žadosć za zeńskej reformu tak žiwa, zo bě předwidźeć, zo tajki namjet, hdyž so we ludowej zhromadźiznje sčini, so też cyle wěsće přiwozmje. To spóznachu ći někotři (oligarchojo mjenowani); tohodla pósłachu do města Syrakusa powěsć za nje: Kak tajka myslička, mjez ludom žiwa, też jim w Syrakusu strach přinjese, dobudźe-li w Leontini. To pomhaše. Syrakus pósła wójsko a z joho pomocu wotehnachu oligarchojo telko ludu z Leontini, zo so nětko wothłosowanja wjacy bojeć njetrjebachu. Rolu chcychu wobdźěłać z njewólnikami. To pak so njeporadźi. Tuž zničichu bohačkojo radšo swoje město Leontini, přićisnychu swoje leżomnosće městej Syrakusej a přesydlichu so tam.

Tola też w Syrakusu buchu po času wobstojenja za nich strašne. Też tam bě mały lud dospołnje wokhudnył a do wotwisnosće bohačkow přišoł. Tohodla přihłosowaše lud mužej (Dionysej), kiž zeńsku reformu namjetowaše, a za nju wustupowaše. Jomu so poradźi, oligarchow z města wuhnać a zemju mjez lud rozdźělić. Tola też wón přiwobroći swojim bližšim přećelam wjetše dźěle dyžli druhim; tym bu jich podźěl přez lós připokazany. Podobnje kaž Dionys sčini pozdźišo jedyn druhi, tak mjenowany tyran. Dwaj dnjej da wón we dobytym měsće rubić a kóncować, a hdyž bě 4000 bohačkow wo hłowu krótšich činił, da wozjewić, zo je město nětko čiste a woprawdźita swoboda zawěsćena. Potom da wšě hypotekne listy spalić a kóždomu wěsty dźěl zemje připokazać. Na njej měješe sebi też khěžku natwarić. Tola też joho reforma wočakowane zbožo a přilubjenu sprawnosć njepřinjese. Kaž druzy tak też wón njezrozemi, zo ma přez wosebite zakonje, podobnje snadź kaž bě to Bóh přez Mójzesa za israelski lud zarjadował, **prawo na wobsedźeństwo** a **wobkhowanjo zemje** w swójbach zawěsćić. Dokelž tajkich zakonjow njebě, bu po času přez njerodnosć a hubjenstwo jenych a njesprawnosć a namóc druhich cyła zemja zasy w rucy někotrych. Lědom bě so čas jenoho čłowjeskoho žiwjenja pominył, dyrbješe so zeńska reforma zasy přewjesć. To so sta kaž prjedy přecy, zasy z mječom a krjewju.

Wobkhad železniskich ćahow na Bože stpěćo.

Za wotstronjenjo dwělow so na to pokazuje, zo Bože stpěćo, železniske wosobowe ćahi powšitkowne kaž njedźelu jězdźa.

Wšelćizny.

Socialisowanjo ratarstwa. Něhdźe 22000 jutrow wobsahace ležomnosće města Barlina, kotrež hišće wodu a wěste hnojidło darmo dóstanu, su posledne hospodarske lěto 12 milijónow hriwnow njedostatka měle. To dopokazuje, zo njeje radźić, ratarske hospodarjenjo statej abo gmejnam do rukow dać. Barlinski přikład njeje na to přihotowany, zo by so druhdźe też tak činiło.

Zeńska reforma w Bołharskej.

Bołharski sejm budźe wo zeńskej reformje jednać. Po njej smě tón, kotryž sam abo ze swojej swójbu zemju wobdźěłuja, najwyše 300 bołharskich jutrow wobsedźeć. Štóž sam w ratarstwje njedźěła, njesmě, hdyž swójba z wjacy dyžli dweju sobustawow njewobstoji, wjacy dyžli 40 jutrow, wjetše swójby jenož 100 jutrow wobsedźeć. K zarunanju dawkow za polěpšenjo role a za wódne twary so znutřkowna požčeńka we wysokosći 500 lejow wupisa.

Zeńska reforma w Italiji.

Někotři wulkoležomnosćerjo ferarskeje krajiny wotstupichu małym khěžkarjam a žiwnosćerjam 4000 hektarow swojeje role a hišće wjacy chcedźa dać. Woni pak poskićichu też hišće pjenjezy, zo bychu sebi tamni trěbne k wobdźěłanju role kupić móhli a su přilubili, zo chcedźa też dale wšěch podpjerać, kotřiž budźa swoju rolu derje wobdźěłać.

☛ **Při kupowanju nalětneje drasty** prosymy našich čitarjow tajke wobkhody wuzwoleć, kiž we Posole twory poručeja, kaž na přikł.: **Paul Aug. Hilger, Seminarska droha 2.** — Kóždy smě přeswědčeny być, zo budźe jomu tam derje posłužene.

Należnosće našoho towarstwa.

kk. 1278. Jurij Wincař ze **Zdźerje**; 1279. Pětr Lubk z **Kukowa**; 1280.—1282. z **Wotrowa**: Jan Bulank, Jakub Rab, Michał Rjeda; 1283. Pětr Šołta z **Kašec**; 1284. Jurij Šěrak ze **Žuric**; 1285. Max Woleńk z **Kanec**; 1286. Jakub Frenci z **Kulowa**; 1287. Hańža Rěćelina z **Kulowca**; 1288.—1290. z **Różanta**: wučef Jan Rachel, Michał Krawc, Jurij Nuk; 1291.—1294. ze **Sernjan**: Jakub Kokla, Jurij Mögel, Mikł. Koplanski, Mikławš Wałda; 1295.—1301. ze **Smjerdźaceje**: Michał Nuk, Jurij Matik, Mikławš Kušk, Michał Kurjat, Mikławš Wowčerk, Hańža Wjeršowa, Pětr Kubaš; 1302. 1303. z **Pěskec**: Michał Pólk, Mikławš Bělk; 1304.—1308. z **Dobrošic**: Jurij Mič, Hana Krawcowa, Jurij Handrika, Jan Domaška, Marja Čepicec; 1309. Jan Handrik z **Koslowa**; 1310. Hańža Hiccyna z **Hatow**; 1311. 1312. z **Radworja**: Michał Knobloch, Hana Brankačkowa; 1313. Jakub Hantuša z **Bronja**; 1314. Mikławš Miklič z **Boranec**; 1315. 1316. z **Khelna**: Jurij Khěžka, Beno Krawc; 1317. Jan Wjeršš z **Hodlerja**; 1318. Hana Wjeršowa z **Kam. Haja**; 1319. Jan Handrik z **Haslowa**; 1320. Jozef Šołta z **Prěčec**; 1321. Jakub Hicka ze **Sulšec**; 1322. Madl. Pjetašowa z **Wutołčic**.

Dubowe a bukowe
stólcy a stólčki
derje a ródnje na kajkežkuli wašnjo wuwjedźene, poruča a wotedawa hnydom abo za bjezkonkurrenčnje tunje płaćizny
Ledźborec blidarstwo w Pančicach.

Kozace kože
kaž też wšě druhe družiny koži kupuje za najlěpše płaćizny
Heinrich Lange w Budyšinje
cyrkwinske naměsto 4.

Serbja, dźiwajće při kupowanju na nawěstki w Pósle.

Hans Valtin
w Halštrowje
poruča
čerstwe, zaručene zeskhadźomne symjenja po poniženych wosebitych płaćiznach:
lenowe symjo
žołte lupiny
seradellu
majs, konjacy zub, jara rjany, 80 %
hróch, woku
peluški, žonop
čerwjeny dźećel
němski, wobswědčany bjez židy,
běły, žołty, šwedski a inkarnatiski dźećel,
runklicu
Eckendorfsku, Friedrichswerthske
cokrowe walcy a Imperial cokrowu rěpu,
morchej
Nantaisku, Loberichsku a Friedrichswert.,
kał: čerwjeny a běły,
kulerěpu
a wšo druhe trawowe symjo atd. atd.

Arno Franke w Kamjencu w Sa.
Dalokorěčak 224 mjedźnistwo Oststraße 5
poruča so k wuwjedźenju
zymno- a ćopłowódnych připrawow, kupjelow, napojenjow, domjacych klumpow, koprowych kachlonkow, płokarskich kotołow.
Wuwjedźenja stawaju so hnydom a tunjo.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

R. Steinertowy fotografiski ateljej

Wojerowska droha 30 **w Kamjencu w Sa.** **Dalokorčzak 53**

so zdwórliwje poruča

k wuwjedźenju kajkohožkuli fotografowanja

w domje a zwonka domu.

Lubozne dźěšćowe wobrazy. ∴ Wobrazy połne wuraza.

Najpřihódnišo wobswětlene a barbjene.

Powjetšenja kóždoho wobraza so wo= prawdźe wumjelscy wuwjedu.

Ernst Donath,

třěchikryjeŕski mištr

Dalokorčzak 1154 **w Budyšinje** **Hrodowne naměstno.**

poruča so

k wukonjenju kajkichžkuli

třěchikryjeŕskich dźěłow,

nowych krywow a porjedźenjow, asfaltowanju hunow a k isolěrowanju włóžnych rumnosćow.

Wulki skład třěšnych cyhelow.

Wobličenjo wudawkow za třěšne dźěła so darmo wobstara.

Nowe dóšle!

Krasne tkaniny

k falam a rubiškam.

Najlěpše wołm. muselinowe fale.

Alfons Schauseil.

Hdyž do Budyšina přindźeće,

wopytajće prošu wustajeńcu ratafskich mašinow a gratow pola

Carl Gast, Budyšin,

na drjewowych wikach 27.

Namakaće tam přeey, štož pytaće.

Wšě čišćeŕske dźěła

zhotowja spěšnje naša

Donnerhakec knihićišćeŕnja.

Zjawna zhromadźizna

budże na **Bože stpěćo**, 5. meje. pop. w 3 hodź.

we Wjeńkec herbskej grychće

w Khrósćicach

Rozprawjeć budże zapósłanc w sakskim sejmje knjez **Heßlein**:

wo nětčišich politiskich wobstojenjach.

Wšitcy Serbja so na nju wutrobnje přeprošuja.

Njedźelu 8. meje započujo w 1/2 4 hodź. popołdnju wopomina

spěw. tow. „Lilija“ w Ralbicach

we wjesnej korčmje

swoje 25lětne wobstaćo a skutkowanjo ze swjedźeńskim

spěwnym koncertom.

Hižo wot 6 hodźin zarjaduje so pyšna rejka.

Wšitke narodne towarstwa kaž swojich přećelow z blizka a z daloka přeprošuje najwutrobnišo jenož přez naše nowiny „Lilija“.

Šwablokis. amoniak 21 %

natronowy salpeter 16 %

kalkowy dusyk 19 %

parjenu kosćinu 3×25 %

chlorowy kalij 33 %

kalijowu sól 22×32 %

kainit 14 %

poruča

Hans Valtin

w Halštrowje.

Do Krupki!

Pjatk rano **13. meje** t. l. woteńdże **procesijón do Krupki.** Rano w 5 h. je we Wotrowje Boža **mša.** Štóž z procesijónom dże, žanoho wopisma na saksko-česk. mjezach njetrjeba. W Pěrnje (Gold. Krone) budźemy swačić.

Narćik, wjednik.

Dobre čistowolmjane tkaniny

k suknjam, falam a rubiškam

poruča

Aug. Paul Hilger,

jenož Seminarstr. 2.

Wróćiwši so wot rowa našeje horcolubowaneje maćerje

Marije Nowotnoweje

kotraž po krótkej khorosći ze swjatymi sakramentami doma wobstarana pjatk 22. apryla rano w 1/2 3 hodźinach we starobje 71 lět 1 měsac a 5 dnjow ćiše wusny a minjenu póndźelu ze swjatočnym konduktom pohrjebana bu, wuprajamy wšitkim, kotřiž su na póstywječorach so za nju modlili a ju w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, swój najwutrobniši dźak a horce **„Zapłać Bóh tón Knjez!“**

We **Wotrowje** na dnju pohrjeba, 25. apryla 1921.

Hłubokozrudźenej dźěšći

Jurij a Marja Nowotnec.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčcak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 19. | Budyšin, 7. meje 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Wo znutřkownym tróštu.

7.

Tuž so nětko poniżnje skhilej pod rucy wšitkim; a njeměj to kedźbu, štó je to prajił abo poručił. Ale hač je předstajeny abo młódši abo twojoho runjeća něchtó wot tebje něšto požadał abo na tebje kiwnył, to wosebje měj na starosći, zo by ty wšitko za dobre přijimał a zo by so ze swěrnej wolu prócował to dopjelnić. Njech pyta jedyn tole, druhi tamne, njech so khwali tamny w tamnym, a tutón w tutym, a njech bywa wukhwalowany tysac a tysac króć; ty pak so ani w tutym ani w tamnym njeraduj, ale raduj so w tym, zo sebje samoho zacpěwaš a zo jenož mi so spodobaš a mje česćiš. To maš sebi přeć, zo by, njech přez žiwjenjo, njech přez smjerć, Bóh přecy přez tebje wosławjeny był.

50. staw.

Kak ma so bjeztróštny człowjek do rukow Božeju podawać.

1.

Knježe Božo, swjaty Wótče, budź nětko a do wěčnosće khwaleny, dokelž je so stało, kaž ty chceš, a štož ty činiš, je dobre. Njech so raduje twój wotročk we tebi, nic we sebi ani we nikim druhim; dokelž ty jenički sy wěrna radosć, ty moja nadźija a moja króna, ty moja wjesołosć a moja česć, o Knježe! Što ma twój wotročk, khiba to, štož je wot tebje dóstał, tež bjez swojeje zasłužby? Twoje je wšitko, štož sy dał a štož sy sčinił. Khudy sym a we wobćežnosćach wot swojeje młodosće sem a moja duša so nic zrědka zarudźi hač na sylzy, druhdy je zmylena při sebi dla nawalnosćow, kotrež ji hroža.

2.

Žedźu za radosću pokoja, prošu wo wotpočink twojich dźěći, kotrež ty wokřewješ we swětle tróšta. Daš-li ty pokoj, zalinješ-li ty swjatu radosć, dha budźe duša twojoho wotročka połna wyskacoho spěwa a pobožna we twojej khwalbje. Ale jeli so ty wot njoho zdališ, kaž to jara husto činiš, njebudźe wón móc spěšnje khodźić po puću twojich kazni, ale wjele bóle budźetej so joho kolenje zhibować a wón so bić na wutrobno, dokelž jomu njeje tak, kaž wčora a zawčorawšim, hdyž so błyšćeše twoje swětło nad joho hłowu a hdyž běše škitany pod khłódkom twojeju křidłow před spytowanjemi, kotrež so na njoho dobywachu.

3.

Sprawny a přecy khwalby hódny Wótče, hodźina přikhadźa, zo by twój służownik pruhowany był. Lubosće hódny wótče, prawje je, zo w tutej hodźinje twój służownik za tebje něšto ćerpi. Wěčnje česćomny Wótče, hodźina přikhadźa, wo kotrejž sy wot wěčnosće do prědka wědźał, zo přińdźe, zo by na krótki čas twój służownik zwonkownje podležał, přecy pak pola tebje znutřkownje žiwy był. Njech je mało ważeny, poniżeny a njech před człowjekami spadnje, njech je ćwilowany z nawalnosćemi a khorosćemi na krótku khwilku, zo by zasy z tobu při rańšich zerjach nowoho swětła stanył a w njebjesach překrasnjeny był. Wótče, ty sy tak zrjadował a chcył, a to je so stało, štož sy ty přikazał.

4.

Tak mjenujcy je hnada, kotruž swojomu přećelej spožčuješ, zo by ćerpjeł a ćwilowany był na swěće, dla lubosće k tebi, hdyžkuli a wot kohožkuli so to po twojim dopušćenju stanje. Bjez wobzamknjenja twojeje rady a bjez twojeje předwidźiwosće a bjez přičiny so ničo na zemi njestanje. „Derje mi, zo sy mje poniżił, zo bych nawuknył twoje postajenja“ (ps. 118, 71), a zo bych wšitke nadpady hordosće swojeje wutroby a přezběhnjenja wotpołożił. Wužitne mi je, zo je wohańbjenjo wodźeło moje wobličo, zo bych bóle pytał tebje dyžli człowjekow k swojomu tróštej. Nawuknył sym też z toho, so bojeć njewuslědźomnoho suda, kotryž khostaš sprawnoho z bjezbóžnym, tola nic bjez přiměrjenosće a sprawnosće.

5.

Dźak tebi dawam, zo ty njejsy přelutował mojich złósćow, zo sy mje khostał z hórkimi pukami z tym, zo sy mi nakładował bolosće a na mnje dopušćał ćěsnosće wot wonka a wot nutřka. Mjeze wšěm, štož je pod njebjom, njeje ničo, štož móhło mje tróštować, dyžli ty, knježe, mój Božo, njebjeski lěkarjo dušow, ty raniš a hojiš, wodźiš do hłubiny a wodźiš zasy wróćo. Twoje khostanjo na mni leži a twój prut sam budźe mje wučić.

6.

Hlej, lubowany Wótče, we twojimaj rukomaj ja sym, pod prut twojoho woprawjenja so kłonju. Šwikaj mój khribjet a moju šiju, zo bych zhibował pod twoju wolu swoju spjećiwosć. Čiń ze mnje pobožnoho a poniżnoho wučomnika, kaž to derje činić zwučeny sy, zo bych khodźił na kóžde twoje pokiwnjenjo. Tebi sebje a wšitko, štož mam, k naprawjenju poručam; lěpje je tule, khostany być, dyžli přichodnje. Ty wěš wšitko a to nadrobnje, a tebi njeje ničo zakhowane we człowjeskim swědomju. Prjedy hač so přichodne wěcy stanu, je ty znaješ, a tebi to njeja trjeba, zo by tebje něchtó rozwučał abo na to dopomnił, štož so na zemi podawa. Ty wěš, što podpjeruje mój postup, a kak jara służi zrudoba k tomu, zo by wučisćała wot zerzawiny złósćow. Čiń ze mnu po swojim spodobanju a po swojej woli a njezacpěwaj moje hrěšne žiwjenjo, kotrež nikomu lěpje a jasnišo znate njeje dyžli tebi samomu.

7.

Daj mi, Knježe, zo bych wjedźał, štož wjedźeć nam, zo bych lubował, štož lubować mam, zo bych khwalił, stož so tebi najbóle spodoba; zo bych sej to ważił, štoz maš ty za drohotne, zo bych to zasudźał, štož je njekhmane před twojimaj wočomaj. Njedaj, zo bych sudźił, kaž ze zwonkownymaj wočomaj widźu, ani zo bych měnjenjo wuprajał po poskanju na njenazhonitych człowjekow, ale zo bych z prawym rozsudkom wo widźomnych a njewidźomnych wěcach rozeznawał a zo bych přecy za tym slědźił, štož so přede wšěm twojej woli spodoba.

8.

Myla so husto człowjeske zmysły při sudźenju; myla so też lubowarjo swěta, dokelž jenož to lubuja, štož je widźomne. Što je człowjek lěpši tohodla, dokelž sej człowjek joho za wjetšoho waži? Falšny falšnoho, prózdny prózdnoho, slepy slepoho, słaby słaboho do błuda zawjedźe, hdyž joho wuzběhuje a woprawdźe joho bóle zahańbja, hdyž joho prózdnje khwali. Přetož „kelkož kóždy je před twojimaj wočomaj, telko je, a nic wjacy“, poniżny swjaty Franciskus praji.

Swětowy rozhlad.

Hišće hrozy njewjedro

na politiskim njebju: należnosć mjez ententu a Němskej njeje hišće rozsudźena. Hač do 13. t. m. je ententa hišće Němskej jónu a nětko k poslednjomu razej składnosć dała, so wuprajić, kak chce wójnske wotrunanjo wotwjesć, kotrež je jej napołożene a ke kotremuž je so, podpisawši Versaillske wujednanja, sama zwjazała. A nětko wuradźuja w Barlinje: kóždy dźeń dyrbi přinjesć wot tam rozsudne słowo. Při tym pak ententa bróni. Wosebje Francózska ma hižo trěbne wójska na nohach. Te hnydom mjezy překroča, hdyž je poslednja hodźina wotbiła, kotraž je Němcam k rozmyslenju data. 13. meje nastupja puć do rurskeje krajiny.

Też poslednja nadźija na cuzu pomoc bu Němskej zničena: Amerika je wotpokazała posrjednistwo, wo kotrež bě němske knježeŕstwo ju prosyło. A nic jenož wotpokazała je posrjednistwo, wona jasnje też we swojej wotmołwje wuprajiła, zo němske namjety na žane wašnjo tajke njejsu, zo by na jich zakładźe ententa někak jednać móhła. Wona doporuča Němskej tohodla należnje, zo by tola hnydom jasne a krute a přisłušne namjety činiła, kotrež na kóždy bok so po jeje winowatosćach maja.

Němska potajkim stoji tu sama, a też ći, kotřiž nimaja tajkoho zajima na skónčnym wujednanju mjez ententu a Němskej, też zasudźeja němske stojnišćo.

Što přichodne dny přinjesu, njeje dowidźeć; zo cuze wójska pak do Němskeje přeńdu, je skoro wěste. A tak snadź zrawja wobstojenja přecy dale, a zda so, zo so dopjelni, štož je jedyn bamžowski diplomata w lěće 1917, hdyž mjez ententu a srjedźnymi mócnarstwami bamžowski stoł ze wšěmi mocami so wo měr prócowaše, a hdyž bě

hižo tak daloko, zo k měrej dóndźe, dopjelni-li Němska wěste žadanja — wosebje Belgiskeje dla — wěšćił. Wón bě prajił, zo njedóńdźeli po tamnišich prócowanjach k měrej, dóńt srjedźnych mocow so dosć ćěmny předstajić a wěšćić njeda. Tehdy mjenujcy bě, kaž su wozjewjenja Erzbergerowe a Scheidemanowe z němskich dokumentow a dale wozjewjenja swjatoho stoła pokazałe, najlěpša a wěsta možnosć k měrej, njeby-li němske knježerstwo pod Michaelisom z wotpohladom tomu zadźěwało. Po tym je potajkim Němska, to rěka, jeje tehdyši zamołwity wjednik, Michaelis z winu njewuprajnoho njezboža a nětčišoho politiskoho jeje hubjenstwa.

Słabosć Němskeje wužiwaja, su-li powěśće we němskich nowinach wěrne, Polacy we Šlezskej. Rěka, zo su so do njeje na wšelakich kónčinach nawalili a hladaja tam wosebje industrialne krajiny, kaž wokrjesy Rybnik, Pless a Bytom za so wobsadźić. Tohodla je tam dóšło ke krawnym wojowanjam. Mjezynarodna komisija wobara kraj přećiwo Polakam a nochce jón wobsadźić dać, doniž wo přichodźe Hornjeje Šlezskeje wysoka rada zjednoćenych mócnarstwow rozsudźiła njeje.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Tachantske konsistorium je knjeza dra. Jakubaša, kapłana w Drježdźanach, rodźenoho z Bělšec, za praesesa Pražskoho Serbskoho seminara pomjenowało. Hačrunjež pomjenowanjo 1. junija płaćiwosće dóstanje, nastupi knjez doktor swoje nowe městno hakle nazymu. Nětčiši knjez praeses, kanonik scholastik dr. Rotzinger, přewozmje potom swój tachantski scholastikat, za kotryž je hižo dlěji čas pomjenowany. Přejemy woběmaj knjezomaj k jeju nowymaj zastojnstwomaj wjele zboža a Božoho žohnowanja.

— Nowy železniski zwjazk Budyšin—Kumwałd za přizamknjenjo w Budestecach ćaha 809a z Hornjoho Kumwałda na ćah 798 z Wjelećina do Budyšina jězdźa wot póndźele 2. meje t. l. hač do wutory 31. meje, ćahi 808 Budyšin—Horni Kumwałd, 809 Horni Kumwałd—Budyšin, 809a/810W Kumwałd—Budestecy a wróćo kaž sćěhuje:

Ćah 808	Ćah 810W			Ćah 809/809a W
1,17	—	wot	Budyšina	
1,29	—	„	Dźěžnikec . . .	
1,41	5,00	„	Budestec	do 3,06
1,48	5,07	do	Bjedruska . . .	„ 2,59
1,54	5,13	„	Wbohowa	„ 2,53
1,57	5,17	„	Koblicy	„ 2,50
2,05	5,23	„	Kumwałda . . .	„ 2,44
2,14	—	„	Srjedźno Kumwałda	„ 2,34
2,20	—	„	Hornjo Kumwałda	wot 2,28

Z Budyšina. Tudomni socialdemokratojo wobeńdźechu 1. meju po swojim wašnju. Popołdnju po 2 hodź. přićahnychu we wulkim ćahu z někotrymi hudźbnymi kapałami do města, přećahnychu najhłowniše drohi a zestupachu so skónčnje na hłownym torhošću. Tam poréča sejmski zapósłanc knjez Arzt z Drježdźan wo 1. meji a jeje ważnosći za nětčišu politiku. Dale rozłoži z wulkej zahorjenosću wo „ludywuswobodźacej“ socialdemokratiji.

— Bóle hač hdy tele lěto tu khodojty palachu. Po wšěch horach, kotrež so wot Lubja hač k Mnišoncej ćahnu, so wohenje palachu; też na bližšich małych hórkach wokoło Budyšina bě jich wjele. Z mnohich bokow bě so tomule khodojtypalenju narodny wuznam dał. Po stawiznach je tele tak mjenowane khodojtypalenjo nastało ze poswjećenja wohenja, kajkež so po wašnju starych pohanow při přikhadźacym naléću stawaše. Tele wohenje mějachu tón raz woznamjenjeć naléćo, kotrež ma też němskomu ludej zasy jónu přińć po krutej narodnej zymje, kotruž je njezbožowna wójna na němski lud přinjesła. W tym zmysłu mjenujcy wułoži knjez pastor Berg-Budyšski wuznam lětušoho khodojtypalenja. Tak bě so w Budyšinje też cyle wosebity wubjerk wutworił, kiž tajke khodojtypalenjo na prjedawšim exercěrnišću zarjadowa. Wokoło poł dźewjećich wječor wućahnychu cyłe črjódy z města přez wulki móst: z lampijónami w rucy, na exercěrnišću woswjećichu woheń a potom ćehnjechu k rejam do Hrubjelčic. Jich wjedźeše hejtman Dreške.

Z Hajnic. (Tu čerwjeni, tam pisani.) Naša kapałka wuhlada tu na rańšich někotre Serbowki na puću do Filipsdorfa při swjatym woprawjenju. Do dopołdnišich kemši ćehnjechu čerwjeni nimo fary z musiku na Mnišonc, mjez nimi samo młode holcy z knježnjacoho towarstwa z čerwjenje debjenym kijom w rucy. — Po kemšach pak zaklinča mócnje z Rašowa do Hajnic serbski kěrluš zanjeseny wot pućowarjow do Filipsdorfa, tak zo samo stary zwónk so nastaji w skoku k zwonjenju. — Tu čerwjeni — tam pisani, juskachu dźěći, sej mysło, zo so trjechja hromadźe na Mnišoncu. — Haj zbožowny lud, kiž swjeći Knjezowy dźeń. Kajkaž twoja njedźela, tajka twoja poslednja hodźina!

Z Khelna. Wutoru wječor su z hłubokeje wody skały pola Khelna 26 lětnu dźowku tudomnoho žiwnosćerja Kapierja mortwu wućahnyli. Wona bě pjatk připołdnju z domu wušła, zo by swojomu nanej wobjed donjesła a njebě so zasy domoj wróćiła. Za njej slědźo su jeje ćło skónčnje w skale namakali. Hač je w ćežkich myslach sama smjerć pytała, abo hač su ju skóncowali njeje hišće dopokazane.

Z Błowašec. Njedaloko tudomneje tak mjenowaneje hornčerskeje korčmy so sobotu popołdnju njezbožo sta. Statnoho automobila so wobojawši, so konjej ryćerkublerja Knoblocha z Hornjoho Wunjowa splóšištaj, tak zo do přěrowa prasnyštaj, wóz zwróćištaj a rozbištaj. Ryćerkubler Knobloch z mandźelskej a pohonč so jenož lohko zranichu. Automobilowy wjednik je bjez winy, dokelž hnydom hdyž widźeše, zo so konjej bojitaj, zasta.

Z Khróšćic. Za Bože spěćo wozjewjena zhromadźizna, w kotrejž měješe knjez sejmski zapósłanc Heßlein rěčeć, bu njemóžna. Knjez Heßlein bě nadobo skhorjeł, tak zo njemóžeše přińć. To zawěśće nichtó bóle wobžarował njeje hač knjez zapósłanc sam. Přetož zhromadźizna bě so wosebje na joho krute přećo zarjadowała. Nadźijamy so, zo bórzy zasy a dospołnje wotkhorje a potom wotmyslenu zhromadźiznu wodźerži.

„Swjateje Marcyne hužki.“

Mejski kwěćel swj. Mariji Róžeńćanskej do ruki.

Přez poslednje hórke sylzy pokhmurjenoho njebja přez dołhu wostudłu zymu, přez młhowojte šćipate mroki Jordana předobywa so zmužiće runja sylnomu goliatej mały hordźina, rjany, běły, čerwjeny, kaž róża lilija, a směje so luboznje z módrymaj błyšćatymaj wočomaj na wšón swět lubjo, zo chce jomu wobradźeć lute dobre spodobanjo. Hačruniž hišće drobny pachoł, počina hnydom horliwje swoje wjesołe dźěło z dobyćerskej nadźiju, zo dźeń a wjetši a sylniši narosće a skónčnje cyły swět přewinje, byrnjež też z lodom zamjerznył był. Hnydom bjerje poslednje přemačane sylzne rubiška žohnowanomu krajej z wobliča. Hnydom też jasne zetrěwa horde čoła wysokich horow a mile suši nitke ramjenja hórkow, kotrymž je so te stajne mačenjo hižo dawno wostudźiło. A wjesele spěwa sebi ducy prastare cunje, lube pěsnički, kajkež je sebi zanošował hižo prěnje ranjo, hdyž Bóh stwori njebjo a wšón swět.

A tón młody hordźina rěka z čestnym mjenom młode naléćo.

Lědma zastupiwši je hižo zwotkrywał wšitku krasnosć swjatoho kraja. Tu leži srjedź teje luboznje krasnosće małe běłe městačko. Ćiše tuli so na krutu, sylnu wutrobu twje-r deje hory, kaž by so chcyło z časom khować před njenadźitymi strachami, a soni swój najpokojniši, najzbožowniši són. Rańši són.

Městačko Nazaret, tak rěka z mjenom, leži težto, kaž na mjehkim zelenym, z pisanymi a złotymi nitkami wušiwanym somoće, a běłe pokojne domy a domčki błyskotaja so na nim, kaž swětłe parle. Pruhojte Boże słónčko zhladuje z radosću na nje z módrožidźanoho njebja, kajkež Palaestina najradšo lubuje, a pozłoća jich pokorne ponoški. Z khwilemi zlětuja běłe hołbje nad nimi sem a tam. Z khwilemu sypota so běły, różojty sněh na nje, kotryž miły nalětni wětřičk z blizkich sadowych zahrodow přinoša. A ducy sobu bjerje sebi najrjeńše wónje z nich, kelkož jeno so nazběrać hodźi, hromadźi sebi je po šěrokich pastwišćach a rozdźěla je potom zdarniwje po městačku. Wšitke hižo pilnje zakćěwaju; róża, lilija, narcisa, ruta, baldrijan, balsam, jasmin, reseda a też te najponižnišc: sněhowka, fijałka, babyduška, wšitke, wšitke napřemoh zakćěwajcy dawaja wónje kóžda po swojich mocach.

A hdyž je wětřičk k pastyrjam na hórskej płoninje dolećał, hraba z khwatkom słódke spěwy piščałkam wot huby, kotrež sebi do ćichoho ranja zanošuja, a nosy je wokoło, štóžkuli by słyšeć rodźał, a kładźe je lubomu městačku k nohomaj.

A hdyž pilni tkalcy za swojimi wustojnymi stołami, sprócniwi hornčerjo za swojimi wjerćatymi blidami, dźěławi česlowje za swojimi dołhimi ławkami je słyša, posměwaja so wjesele bórbotajcy. „Bohu dźakowano!“ lubozne naléćo tu je, na pěsnjach piščałkow je to słyšeć.“ Potom pozastawatej drje pilnej rucy na khwilu, a ćiche mysle khwataja won na kwětkojte pastwišća, hdźež młode jehnjatka po zelenym tučnym trawniku so bjezstarosćiwje pasu z khwilemi nad dobrymi dórtkami, wjesele poskakujcy.

Też Józef, bruno-brodaty čěsla, słyši te zwuki piščałkow, kotrež su sebi po zawitych hasach puć k joho čěsleńi wuslědźiłe. Tu pozastawa też joho pilna swětła pila, kotraž je so hižo hłuboko do świžneje cedry z Libanona zakusała. Sonjacy posměwk zehrawa, kaž pokojna miła słónčna pruha też po joho dobrym, nadobnym wobliču. Sprócna ruka zepjera so mjez tym na wotpočowacu pilu, a też čěsla Józef posłucha khwilu do dalokosće, a joho mysle khwataja do Betlehema spominajcy tych zbožownych dnjow, hdyž też wón jako hólčec z běłymi jehnjatami do hór na pastwu ćahaše a swoju piščałku spytujo pastyrske spěwy zanošowaše.

Józef posměwa so z ćichej radosću spominajo do rjaneje njewinowateje młodosće, a joho posměwk so też nětko hišće njezhubja, hdyž pilna pila zasy jasnje brinčicy wustojnje khodźi swój zwučeny puć tam a sem, ani zo by khwilki powodychowała.

Cyle njenadźicy tu zwuči spodźiwnje luby žónski hłós do brinčateje wótreje piły. „Józefje“, woła tón luby hłós, „dźensa je tak lubozne ranjo, a rańša rjosa mača a khłódni, wšitke stwjelco; što měniš, khiba bych so nětkle khětře zhrabała a puć do hór nastupiła?“

Zhromadźizna staršiskich radow

serbskeje katolskeje Łužicy

27. apryla 1921 w Baćonju.

(Zapozdźene.)

Črjódka serbskich staršich, wučerjow a duchownych bě so zešła, zo by z powołanoho horta słyšała, kak wšelakore šule chce naš nowotarski čas wupłodźić. Předsyda zhromadnych staršiskich radow serbskeje katolskeje Łužicy, k. ryćeŕkubleŕski najenk Rjenč-Worklečanski, w tym zmysłu skhadźowanku wotewri a wučeŕka knježna Marja Kubašec z Khróśćic rozłožowaše maćiznu tak daloko, hač započinaja so nowe šulske twórby skrućeć.

Rěči so nětko wjele wo jednotnej zakładnej, simultanskej, swětnej, konfesionalnej a njekonfesionalnej šuli atd. Našim dotalnym šulam je polěpšenjo nuzne, wosebje tamnym, kotrež zwjetša jenož khudšomu ludej służachu. Wobdarjenomu khudomu dźěśću njebě husto možno, swoje talenty wuwić. To běše njesprawnosć napřećo jenotliwcej, haj cyłomu ludej. Jenož z časnymi kubłami žohnowani mějachu přistup k najwyššej šuli (universiće) a mnozy hakle po dołhich přěhratych a přepitych semestrach dośahnychu skónčnje „swój zaměr“. 28. septembra 1916 kancler w němskim sejmje važne słowo wupraji: „Puć ma być swobodny za khmanoho!“ Hač so do čista přewjedźe? Přez revoluciju je šula do jenostronskich rukow přešła. Runoprawosć drje so prědowaše, ale kaž ju socialismus zrozemi. Joho ideal je, za cyły lud a kraj jednotu, swětnu šulu, za kóždoho darmo. Tola po kotrym wašnju? Tak na př. chcedźa sebi saksey socialistoju prawo na dźěśću hižo wot najmłódšich lět přiswojić. Přećiwo jim stoji pak naš křesćanski ideal. Na wjacorych přikładach (Budyšin) pokaza, kak su so prjedawše šule přetworiłe. Na kóncu swojich słowow rozwi hišće raz nětčiše zarjadowanjo šulow a da přitomnym rjany přehlad a z tym dohlad do nowočasnych šulow.

Přednošk sćěhowaše dlějša rozmołwa. Knjez can. cap. cantor Žur pokaza, zo so socialistiske předewzaćo njeje hišće přewjedło dla njedostatka srědkow, wukładowaše važnosć staršiskich radow (na př. Plawno) a wuzběhowaše nabožinu jako hłowny zakład cyłoho wukubłanja. To hižo pohanojo spóznachu. A my to nochcyli? Knjez farař Delan sčini kedźbnych na pjenježne składowanjo za zaměry staršiskich radow, kotrež ma so swjatki stać. Knjez wučeŕ Słodeńk dźeržeri přewjedźenjo zasady „Puć swobodny za khmanoho“ za njemóžne, dokelž stat trěbnych pjenjez nima. Wón ma zarjadowanjo pomocnych rjadownjow za nuzne a namjetowaše šulske zwjazki k zawjedźenju pokročnych šulow za holcy. Knjez kantor Symank měnješe, zo mamy na wsach poměrnje mało njewobdarjenych dźěći, mamy strowy žiwjoł. Staršim dyrbi so přileżnosć dać, šulske dźěło wobkedźbować we wučeŕni samej. Staršiske rady su nuzne, maja swoje prawa škitać a rěči za zjednoćenjo křesćanskich ludow, zo móhli po potrěbnosćach hromadźe hić. K tomu přiwza so jenohłósnje rezolucija. Mnoho hišće so rěčeše wo wutwarjenju holćacych pokročnych šulow. Knjez kubleŕ Delan z Delnjoho Wunjowa poda zličbowanjo staršiskeje rady na lěto 1919/20. Někotre šulske gmejny njejsu hišće swój přinošk (na dźěćo a lěto 10 pj.) wotedałe.

Skónčnje dótkny so předsyda hišće zwady dla wuzwolenja šulskoho wokrjesnoho dohladowarja w Kamjencu. Wón zasudźowaše kruće kročele tak mjenowanoho „saksoswěrnoho wubjerka“, kiž jenož do němskich nowinow dźe a tak widźomnje swojoho njeserbskoho ducha jewi. Při tajkich šćěpjeńcach by so měła staršiska rada powołać a z wučerjemi so doreěć. Tak pak su so cuzy do nas tykali a hidu rozsywali. Wšelakim napřećiwnikam mało abo ničo na křesćanstwu njezaleži ale na wosobinskim wužitku. Cyły běh skhadźowanki dopokaza nuznosć, zo matej staršiski dom a šula so husćišo zeńć k wobeju lěpšomu. Khutny čas žada sebi zhromadne dźěło, dowěru a zrozemjenjo. Tuž budźe so wuzwoleny wubjerk w bližšim času hižo wo přewjedźenjo dalšich předmjetow starać.

* * *

Wo zemju.

(Pokročowanjo.)

Z wojowanjow wo zeńsku reformu we Hellasu wo tamnišim zeńskim zarjadowanju posledni raz rozprawjachmy — chcemy wobrazaj naćisnyć: kak tale reforma we Athenach doby a kak so we Sparta bědźeše.

W Athenach a jich wokolinje — wšo hromadźe mjenowaše so Attika — bě wjetšina ludu, mjeńše ratarstwo, přez přewrót hospodarjenja do kapitalnoho, do najwjetšeje nuzy přišła. Štóž měješe pjenjez dosć a pjenjezy wupožčowaše, to běchu sobustawy zemjanstwa. A woni swoju móc bjeze wšeje miłosće a smilnosće wužiwachu. Předołženi ratarjo, kotřiž njebuchu do wukraja předaći, buchu doma njewólnicy, tak mjenowani šěsćnakojo: woni dyrbjachu pjeć dźělow wšoho toho, štož běchu z role a hródźow wudźěłali, knježstwu wotedać, ze šěstym dźělom pak sebje a swoju swójbu zeživić. Šěsty dźěl wšoho wuzbytka wosta potajkim tomu, kiž bě so poćił a drěł, tamne wužiwachu prózdnicy.

K tomu přińdźe skoro dospołna bjezprawosć. Bohačkojo njemějachu jenož móc, kotruž zamóženjo dawa, ale z jich worštow bjerješe stat swojich sudnikow, docyła wšěch zastojnikow a też duchownych. Pod tejle bjezprawosći ćerpjachu mali hrózbnje: hdyž sebi swoje prawo pola sudnika pytachu, joho njedóstachu, přetož sudnik přećiwo tymle bohatym worštam njesudźeše, dokelž bě sam z nich. Tohodla dźěłaše lud na to, zo maja so zakonje zapisać, nic pak hortnje wot jenoho splaha k druhomu podawać kaž bě to dotal so stawało, a kotrež běchu sudnicy po potrjebje sebi přeměnjeli. Hdyž pak skónčnje bohačkojo hinak njemóžachu hač ludej po woli być, wuzwolichu ze swojeje srjedźizny jenoho, wěstoho Drakona, kiž měješe zakonje zestajeć a zapisać. Wo nich praji Aristoteles, jedyn najsławniši wučenc staroho časa: We Drakonowych zakonjach njeje ničo spomnjenja hódne khiba krutosć khostanjow, kotrež wone nakładuja. A helleniski rěčnik Demades praji: Kaž so zda, je Drakon swoje zakonje z krewju pisał.

Tu pozastawa pilna piła druhi króć. Ze słónčkom wusmahnjene sprawne wobličo Józefowe wobroća so k małomu domčkej, kotryž z boka ćěslefnje so starosćiwje do khłódka někotrych sadowych štomow tuli.

W joho durjach stoji pola purpurowoho różowoho pjeńka, kotryž je runje tele ranjo wšitku swoju krasnosć zwotewrjał, świžna młoda žónska; stoji tu při różowym pjeńku, kaž rjana, młódna lilija runje tu khwilu zakćěwši, kotrež so sněhběle, njezranjene łopješko ze złotych stołpikow na srjedźa złoty prósk pada a kaž ze złotymi hwěžkami je debi; luboznje so smějicy zhladuje žónska z lubym wóčkom na pilnoho ćěslu.

Ćěsla Józef wobroća so přećelnje k najzbóžnišej mjez žónskimi, a joho wutroba wokřewja so na cunim zwuku žónskoho hłosa a na miłej rjanosći jeje wobliča.

„Maš prawje, Marija“, wotmołwja potom, „dźensniše ranjo je njewuprajnje rjane, a kaž wot Boha stworjene za dalše pućowanjo. Zebjermoj so dha, prjedy hač Bože słónčko wyše dokroči, haj, nastupmoj puć do hor k lubym přećelam dźensa!“

„Mój? Maš dha ty mysle ze mnu hić?“ praša so luby žónski hłós.

„Haj, moja lilija, dowoliš-li mi, chcu tebje přewodźeć“, wotmołwja Józef, „přetož hlej, puć je daloki a khětro wobćežny a w horach łakaja traš njenadźite strachi.“

Potom sćěhuje Mariju, kotraž je so hižo zasy do domčka wróćiła.

Njetraje pak ani dlěje, dyžli hrónčko pastyŕskeje pěsnje, kotruž je sebi něhdźe na pastwišću pišćałka runje zahwizdała, tu přikhadźataj wobaj hižo na puć hotowaj zasy z domu, ćěsla Józef a žohnowana mjez žónskimi Marija.

Wokoło hłowy zmahuje so ji nětko běły šlewjeŕ, kotryž jeje wobličo dospołnje zawodźewa. Józef ma w rucy kruty kij a je do wulkoho płašća woblečeny, trochu wuwjazanoho, zo njeby ducy po puću kročele haćił; za ramjo wisa jomu napjata toboła a hadźica, dokelž w horach je też z časami woda žadna. Durje zezamkawši dźetaj pućowarjej po šěrej, zawitej hascy, kotraž z wrotami wjedźe z města.

A zda so, kaž by Bože słónčko po hascy kročiło, tak wjesele wujasnjeja so wšitkich wobliča, kotrychž wonaj zetkujetaj.

„Hladajće, tule dźe ćěsla Jóžef ze swojej młodej mandźelskej!“ woła Micha, służowna dźowka bohatoho wikowarja ze słódnjacymi korjenjemi Jonasa na swoje towaŕski, z kotrymiž za ručnym młynom sedźi korjenje, popjeŕ a naliki mlějicy.

Kedźbliwje wobroćeja so wšitke hłowy na hasu a nad přećelnym postrowom teju pućowarjow rozjasnjeja so jich wobliča pře ćežke dźěło hišće z khmurami zamróćene a dobywaja sebi přećelnoho błyšća.

„Kak luboznje rjana je we swojej ćichej pokornosći, kak přistojnje kroči!“ přispomina Ester, sylna, kruta holca, kotraž ma najćežše dźěło a najćoplišu wutrobu.

„Haj, je džowka z Davidowoho domu“, wotmołwja Micha. „Ja bych chcyła, zo bych tak póćiwa była, kaž wona.“ A Micha hlada za pućowarjomaj: znaje wšak Mariju hižo dlějši čas a je sebi ju za swój njebjeski přikład wuzwoliła. Ach, tak dobry, smilny, kaž Marija, mandźelska ćěsle Józefa, njeběše hišće był žiwy človjek napřećo Miše, khudej dźowcy. A Micha počina swojim towaŕškam horliwje wukhwaleć, kak je so Marija lubosćiwje za nju starała, hdyž ju zła zymica njesmilnje třaseše. Jich žiwa rozmołwa a klepot ručnoho młyna, kiž je so zasy pilnišo do stupa dał, přewodźatej pućowarjow po hascy.

Bliže měšćanskich wrotow, z kotrymiž hižo rjana krajina wćipnje do města hlada, sedźi tkalc Eliud před durjemi swojoho domčka. Hižo ze zažnoho ranja stej joho pilnej starej třepotatej rucy při dźěle, dokelž Eliud dyrbi wšědnoho khlěba zasłužić nic jenož sebi, ale też swojej wnučcy, tomu wbohomu žatku, kotrejž je Bóh jara zahe staršeju k sebi wotwołał, a tola by jeju jara nuznje trjebała, dokelž móže bohužel swoje stawy njedźiwajcy lědma hibać. Eliud słyši kročele, kotrež so joho domej a wrotam bliža, ruku k čołej złoživši, zo by

Tola ze zakonjow, kotrež je wón zestajał, njeje so ničo wobkhowało; jenož to je wěste, zo bu pakosćenjo zeleninow, sadu, haj prózdne khodźenjo khudych ze smjerću khostane.

Při tajkichle wobstojenjach njeměješe lud zajima na byću a tyću města. Bórzy joho móc tak wosłabi, zo ani małe město Megara předobyć a sebi zasy město Salamis wot njoho dobyć njezamóchu. Haj hižo zwonkowni knježićerjo wo to so prócowachu, zo bychu sebi tele město Atheny, něhdy tak nahladne a mócne, podćisnyli. Tu postany mjez ludom bohaty muž, z mjenom Solon. Tón bě mjez swojimi bohatymi towaršemi so čisty a swědomity wobkhował. Ze słowom a basnjemi zahori wón atheniski lud, tak zo so tón hišće jónu zhraba, so wobróni a swoje politiske stojnišćo přećiwo swojim njepřećelam zasy skrući.

Tak bě sebi dowěru swojoho ludu, bohatych a małych, dobył. Njedźiwajcy toho boješe pak so tola, do znutřkownych wadźenjow so měšeć. Kaž sam praji, boješe so sebićnosće jenych a přehnatych žadanjow druhich. — Tola skónčnje poradźi so jomu mjez swojimi zemjanskimi towaršemi nadobnych mužow zahorić, mjez nimi pak běchu też tajcy, kotřiž też joho za dobru wěc zahorjachu. Tak spyta wón ćežki nadawk.

We jenej hišće dokhowanej basni wupraji wón swoje myslički a hladaše sebi lud hišće wužšo k sebi zwjazać.

„Po wěčnej radźe Zeusowej (Zeus bě najwyšši bóh) a woli zbožnych bohow naše město ženje njezahinje; dźowka mócnoho nana, athenska Pallas, ma swoju ruku nad nim. Tola měšćenjo sami du na to, je zničić, zaslepjeni wot nahrabnosće. Ludowi wjednicy su njesprawni; bórzy budźa za swoje njeprawosće złě ćerpjeć dyrbjeć. Woni njewědźa swoju lačnosć za pjenjezami a zamoženjom podusyć, so njespokojeja z tym, zo móhli so we měrje swojoho bohatstwa wjeselić.

Woni so ani njeboja, ani jich njeje hańba, kradnyć wot toho, štož templej a statej słuša. Woni nimaja kedźbu postajenjow bohowki Diki, kotraž mjelčo přihladuje, što je so stało a hišće so stawa. Tola přińdźe hodźina, we kotrejž budźe wona hrózbnje khostać.

Rany buchu městej zbite, kotrež so zahojić njedadźa. Spěšnje khwata wone do njewólnistwa a wotročstwa. Je strach, zo so lud zběhnje a wójna mjez ludom samym, kotraž nětkle spi, zasy wubuchnje. Zwady měšćanow, mócnym wězo witane, lubowane město wosłabja a zahubja. Khudych je wjele předatych, k jich hańbje sputani buchu do cuzych krajow wotwjezeni, a dyrbja tam, wumocowani, ćežke ćerpjenja hrózbnoho wotročstwa njesć. A njezbožo republiki njese so do kóždoho domu. Też najsylniše dwórne wrota je wjacy njewotdźerža. Wysoke murje wone přeskoči a namaka też tych, kotřiž so we łožu khowaju a we ćmowych kutach. — Tole Athenskim wozjewjeć, nuzuje mje mój duch."

Lud so radowaše a juskaše, hdyž takle swoje přeća zastupować słyšeše. Na to, nětko hdyž bě najwjetša nuza, rozsudźi so zemjanstwo, zo wšu najwyššu statnu móc Solonej přepoda. K tomu bu jomu wosebity nadawk, zo ma mjez ludom a zemjanstwom měr wujednać a k tomu trěbne zakonje wudać.

A što postaji Solon? Wšitkich Athenskich, kotřiž běchu předołženja dla do wotročstwa přišli, dyrbješe stat ze swojimi srědkami wróćo kupić; potom da wšitke hypoteki zběhnyć. Přez to wězo mnozy wjele swojoho zamóženja přisadźichu, tola to njeběchu žani rentnarjo a wuměnkarjo, ale bohačkojo. Solon sam bu přez tule swoju reformu potrjecheny; wón zhubi pjeć talentow, to je po našich pjenjezach nětčišeje hódnoty někajke 300000 hr. Zdobom bu też zběhnjene prawo, kotrež běchu dotal wšitcy hypotekarni wěrićeljo měli, mjenujcy prawo, swojoho dołžnika a trjeba też joho swójbu do wotročstwa předać. Dale bu postajena najwyšša měra, přez kotruž nichtó ležomnosćow měć njesmědźeše.

Po wulkosći swojoho wobsedźenstwa dósta lud też swoje winowatosće napřećiwo statej přiměrjene. Tohodla bě do 4 rjadownjow rozdźěleny. Do prěnjeje słušachu ći, kotřiž lětnje znajmjeńša 500 kórcow ječmjenja abo tomu přiměrjenu měru wina abo wolija na swojich honach žnějachu. Tale rjadownja měješe wójnske łódźe wobrónjeć. Stóž žněješe niže tejele ličby, tola přez 300 kórcow, słušeše do druheje rjadownje a dyrbješe jako jězdny do wójny: konja a brónje dyrbješe sebi sam dźeržeć. Do třećeje rjadownje běchu wobsedźerjo z 150—300 kórcow žnjow zapokazani; woni jako hoplitojo, to je jako pěšcy służachu; woni běchu zepjera hellenskoho wójska. Kóždy, kiž žněješe mjenje dyžli 150 kórcow abo jim přiměrjenu měru, bu namórnik abo służeše z lohkej brónju, hdyž k wójnje dóńdźe.

Tale wójnska służba bě tak rjec jenička, kotruž měješe Athenski napřećo statej. Dawkow, kajkež džensa mamy, tehdy njebě; dokhody ze statnych ležomnosćow, z pjenježnych khostanjow, kotrež buchu wotsudźenomu napołožene, abo dawki z přistawow dosahachu za potrěbnosće stata. Jenož w časach wosebiteje statneje nuzy, kaž na př. njezbožownych wójnow, bu dawk žadany. Potom měješe prěnja rjadownja dawk wot cyloho žamóženja płaćić, druha wot 5 dźělow, šesty dźěl wosta bjez dawka. W třećej rjadowni wosta bjez dawka 4/9, štwórta njeměješe žanoho dawka dać. Přez tele zarjadowanjo bu wobsedźeństwo ležomnosće jako najwosobniše a najkrućiše wobsedźeństwo připóznate; po joho wulkosći měješe so też nahladnosć, kotruž štó we stać měješe.

Tele Solonowe postajenja běchu zawěšće spomóžne; tola też wone njeběchu dospołne. Też wšitkim njedopjelnjachu so wočakowanja. W času nuzy běchu mnozy wo swoje ležomnosće přišli; to běchu dźěłaćerjo (Tagelöhner). Za tych so Solon njebě postaral. Tola też za nich namaka so sobuželnosćiwa duša: Pisistrates. Wón bě Solonowy krejny přećel, běše jomu při joho reformje pomhał, bě joho też hišće ke krućišej reformje pohonjał, tola tón bě joho jako hišće młodoho w tym kedźbu njeměł. Toho namjety dźěchu jomu předaloko. Pisistratej so poradźi, sebi wosebje mjez horakami, to bě mjez tymi ratarjemi, kotřiž na horach sebi ćežko kusčičk zemje wobdźěłachu, dowěru dobyć; z nimi torhny też wšu politisku móc we Athenach na so.

Hladaj.

Rekruta: „Ja myslach, zo wojacy k wobjedu też mjaso dóstawaja!

Wojak: „Sy ty slepy, wšako tam spody běrny leži.

---

wótromu słónčku wobarał, hlada po hascy, što so bliži. Ale najebać wšu prócu njemóžetej joho słabej woči dopóznać, što to je. Judit pak, kotraž při nim na wołmjanym wodźewje sedźi, wyska hnydom z radosću: „Hlej wšak, dźědo, tu dźe Marija miłosćiwa, dobra, naju dobroćerka, kotraž je so na naju dopomniła, hdyž běchu naju wšitcy zabyli!"

A hižo khili so žohnowana mjez žónskimi najdobroćwišo nad wbohim žatkom a hładźi blěde dźěsćowe wobličo ze swojimaj miłymaj rukomaj.

„Hlej, Judit, što sym tebi sobu přinjesła!" rěči jeje słódki hłós k njej, a Marija kładźe pšeńčny wosušk dźěsću na klin, kotryž je zahe rano z druhimi na puć sobu napjekła.

„Ow, juska dźěćo, tak dobra sy!" Ale jeju čornej woči njewisatej na brunym wosušku, ale na lubosćiwym wobliču dobroćerki, kotraž je tu khwilu swój šlewjer trósku, jenož trósku pozběhnyła.

„A ty so wotsaluješ, zdychuje Judit tyšnje dale, „a traš na dołhu khwilu; přetož twój muž ma ćežku tobołu za ramjo wisajo."

„Haj, woprawdźe wój dźetaj do cuzby!" dźiwa so nětko też Eliud zrudnje. „Štóha budźe so nětko na staroho Eliuda dopominać, hdyž změje nuzu, hdyž budźe pomocneje ruki trjebać? A čeja ruka posmili so nad Judićiwym hubjenstwom, hdyž budźe Marija, dźowka Davidowa, zdalena?"

Marija wšak wotmołwja lubosćiwje. „Spokoj so Eliudo, syno Judowy, sym Hanje, swojej ćeće rjekła, ta postara so za Judit!"

„A jeje mandźelski Jakim budźe tebi za mnje tkalny stoł stajeć a naprawjeć, hdyž tule šlincu dotkaješ", pokoješe też hnydom Józef. „Pokoj budź z wamaj! Mój dyrbimoj nětko dale, přetož Bože słónčko pokročuje na njebju a budźe pozdźišo khětrje tužić." A Józef nastaja kij a kročel po hascy dale.

Přeto te dobre słowa je so staruš nětko spokojił. „Jehova (Bóh) a joho škit a žohnowanjo přewodźej waju kročele a wobaraj wot waju dźiwje zwěrjata a rubježnikow we horach!" woła hišće za nimaj.

Dźěćo pak płače ćiše, hdyž ćemny ścin wrotow jeju hižo zawodźewa. A tójhdy traje, prjedy hač móže so z pšeńčnym wosuškom tróštować, kotryž je ji Marija dariła.

Marija a Józef pak wustupiwši z měšćanskimi wrotami wobroćataj so po puću do hór, kotrež hač k samomu městu swoje wotnohi ścelu. Puć wjedźe jeju dobru khwilu přez niłke ćiche zahrody, kotrež su so wšitke samu njewjesćinsku pychu zwoblekałe. Potom přez samotne štomowniki, kotrež nad nimaj pisanu kćějatu třěchu twarja. Potom zasy srjedź mjelčacych pastwišćow, kotrež so kaž zelene somoćane, z módrymi, čerwjenymi, běłymi, złotymi nitkami wušiwane ruby na hory ćahnu. Wšitke te tysace pisanych błyšćatych płomješkow a pruhow, po tym somoće rozbrójenych, su pak njeličomne tysacy kwětkow, kotrež po zelenym trawniku bratrowscy a sotrowscy so často wobjimajcy napřemoh zakćěwaju.

A Marija a Józef kročitaj mjelčicy mjez nimi a spodźiwataj so ćiše njedoslědnej dospołnosći a mocy jich stworićela, kotryž je kóždej z nich pruhu wěčneje rjanosće darił. Druhdy wšak też z pobožnej, lubej rozmołwu sebi wumjenjatej swoju radosć nad mnohotnej pychu, kotruž je młode naléćo swjatomu krajej přinjesło.

Přeze wšitku tu žiwu nalětnju krasnosć pak du nadobo, kaž potajne, njenadźite stróžele, hdyž wonaj so bliži taj.

Je to wšudźom pišpot a šukot, zdychowanjo a spodźiwanjo, hibanjo a naćahowanjo, wobroćenjo a kłonjenjo skoro bjez wodychnjenja a bjez kónca!

Hdyž najčisćiša służownica Knjezowa přez zahrody dźe, zahorja so kralowa róža z najhłubšim pupurom. A z kralowskej zdobnosću kłoni so před służownicu Knjezowej hłuboko hač do zemje a potom šukota z najcunišim kwětkowym hłosom swojim towaršam: Hlejće tu najrjeńšu, najkrasnišu róžu na Božim swěće. Pornjo njej blědnje wšitka naša rjanosć. Pójće, najlubše towarški wšitke, sypajmy ji swoje najlubozniše wónje na puć!" (Přichodnje dale.)

Serbska čitanka.

Překhodny šulski zakoń dawa Serbam wjetše prawa k nawuknjenju swojeje maćerščiny. Nětko pak je nuzne, zo šulske dźěći też trěbnych knihow do ruki dóstanu. Serbsku čitanku za prěnje a druhe lěto hižo mamy, ale nic w analogiskim (łaćonskim) prawopisu. Po času drje k tomu dóńdźemy, zo serbske dźěći z łaćonskimi pismikami započinaju. To je lóžše a zdobom so jene dźěło zalutuje, mjenujcy zeznaćo němskich pismikow. Skónčnje drje też Němcy zapřineja, zo tak bóle praktiske hač dodźeržany šwabach. Dźiwajo na to bu „Přewodnik“, kiž so hižo w 3. šulskim lěće wužije, w analogiskim prawopisu wudaty. Wězo je za wjacy lětnikow njedosahacy a tohodla so hižo na druhej knizy dźěła k nawuknjenju serbskeje gramatiki a prawopisa. Jara nuzna je nětko čitanka za hornje rjadownje (wot 5—8 lěta). Tomu njedostatkej budźe bórzy wotpomhane. Wučerjo su z wulkej prócu knihu zhotowili (na 240 stronow sylnu), kotraž budźe woprawdźe čitanka samo za cyły serbski lud. Hižo po swjatkach měła so dźěćom podawać, hdy by tu pjenjez k ćišćej było. Tu móža wšitcy Serbja po swojich pjenježnych mocach přinošować, zo by z najmjeńša so započinać móhło. Ale nětko je wšo drohe, papjera, stajenjo, mašiny, wolij, barby atd. 10000 knihi ma so za dźěći nakładować a nakład płaći na 100000 hriwnow. Zo by so zcyła wudaćo zmóžniło, su mnozy Serbja hižo rjane dary składowali, pokazujemy w Kamjenskich kónčinach na Miłoćicy, Jaworu a Swinarnju, kotřiž su hromadźe přez 1000 hr. nawdali. Hdyž we bližšich dnjach so pola Serbow wo mału šerpatku za „Serbsku čitanku“ klapa, njewotpokazajće hromadźerja a njetrjebajće wšelake wuréče. Tu jedna so wo wěc, kotraž wšěch Serbow zajimuje, sakskich kaž pruskich, a tuž dawajće w bohatej měrje. Za to budźe wam něhdy we wěčnosći we samej měrje měrjene.

Wšelćizny.

Lačnosć wjesnoho luda za ležomnosćemi. Póndźelu tydźenja so Delnjohórčanskomu knježomu dworej přisłušace łuki na nowe šěsć lět na přesadźowanjo přenajimachu. Mali ratarjo so tak honjachu, zo kórc wot 800 hač 1000 hriwnow lětnoho wotnajeńskoho pjenjeza přińdźe. Do wójny móžeše sebi za to łuku kupić. Wobsedźeŕ knježoho dwora tajki wysoki wunošk wočakował njeje a je najimarjam přez połojcu wotnajeńskoho pjenjeza hnydom spuščił. Mnozy žadaćeljo łukow njedóstachu. Wječor prjedy bě najeńk knježoho dwora za kórc 120 hr. sadźił, štož měješe wobsedźeŕ za wysoku płaćiznu. Tónle podawk woznamjenja njewurjekliwu žadosć małych ratarjow za ležomnosćemi.

Wšelaka wopornjwosć. We jenej wosadźe blizko Budyšina składuja so dary za nowe zwony. Wosadny faraŕ bě dał třećinu swojich lětnych dokhodow, najeńk ryćeŕkubła 3000 hr. a ryćeŕkubleŕka, kaž praja, wósom- abo wjacykróćna milijónaŕka, cyłe sto hriwnow. Te pak je cyrkwinske předstojićeŕstwo z kemšacym dźakom wróćo pósłało.

Prjedawšomu abtej Pražskoho klóštra Emausa Albanej Schachleitnerej je Swjaty wótc z wosebitym wopismom dźak a khwalbu wuprajił za wulku dźěławosć, kotruž je wón jako rozkazowaŕ tohole klóštra wosebje na katolsku liturgiju a cyrkwinski spěw nałožił. Zdobom je joho wuzwolił a pomjenował za abta klóštra we Spanheimje.

Spanheim běše benediktinski klóštr a bu ěta 1124 założeny, pozdźišo pak zasy zběhljeny. Swjaty wótc praji, zo chce z tymle pomjenowanjom zasy dopomnjećo na tamny klóštr zbudźić.

Křesćanska lubosć. Hižo před někotrymi njedźelemi bě powěsć dóšła, zo z Ameriki na adresu kardinala dr. Šultu, Kölnjanskoho arcybiskopa, něhdźe 30 milijónow puntow muki dóńdźe, kotruž ma wón a też Wienski kardinal hłódtradacym, wosebje dźěćom Němskeje a Awstriskeje přidźělić. Nětko je tale posyłka skoro hižo cyła do Hamburka dóšła; němske knježeŕstwo je wudawki za přewóz zapłaćiła, za muku samu nima so ničo dać. Muku mjenujcy je kupił arcybiskop Mündelein w Chicago w Americy; pjenjezy k tomu je nazběraŕ mjez katolikami tohole města a to přez zběrku w tamnišich katolskich cyrkwjach. Dyrbi so wuznać, zo je to nadobny a ważny skutk, a amerikanskim katolikam dyrbimy dźak wjedźeć a „Zapłać Bóh tón Knjez“ přiwołać, za wulku dobrotu, kotruž z tym hłódtradacym wopokazuja. — Rozdźělenjo je Kölnjanski kardinal přepodaŕ wosebitomu komitejej; jomu budźa wot cyłeje posyłki přidźělene 3 dźěle, dwaj dóstanje Wienski kardinal za potrěbnych Awstriskeje.

— Njedawno zemrě w Americy sławny kardinal Gibbons. Při tej składnosći wupraji president Harding swoje dźělbraćo z tymile słowami: smy wšitcy joho dołžnicy za dołholětne skutkowne służby, kotrež je wopokazaŕ statej a cyrkwi. Kóždy čas bě wón zwólniwy, swoju moralnu podpjeru poskićić k wšomu, štož někak přispěwaše k spomóženju našeje zemje. Wón bě najlěpši a najdospołniši typ človjeka a duchownoho. Mějach te wulke zbožo, joho wosobinscy znać; sym sebi joho ważił a stajne nanajwyšo česćowaŕ. Joho zemrěćo woznamjenja škodu za cyły naš narod, tola čini nam móžno, zo joho nadobne a wobdźiwanja hódne žiwjenjo hišće lěpje spóznajemy a sebi ważić budźemy.

Bliže je ke mši, a pozdźišo khodźa.
Bohatu pjenjezy ženja, a rjanosće khudu.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podroženjo Posoła:

Jakub Rab z Wotrowa 2 hr.; Hana Krawcowa z Dobrošic 4 hr.; Pětr Kubaš ze Smjerdźaceje 3 hr.; Mikł. Wólman z Łuha 60 hr.; Kat. Bjesada w Njebjelčicach **100** hr.; Jan Handrik z Haslowa 5 hr.; Józef Šołta z Prěčec 3 hr.; Madlena Pjetašowa z Wutołčic 5 hr.; z Khelna: Jurij Buk 4 hr., Jurij Mjeń 18 hr., Jurij Khěžka 10 hr.; Jan Šrama z Kamjenjeje 5 hr.; z Bronja: Jan Handrika 5 hr., August Filip 4 hr., Marija Hantušowa 10 hr.; z Radworja: Michał Klimant 4 hr., Jurij Čórlich 5 hr., Jan Wünša 9 hr.; z Boranec: Jakub Delan 3 hr., Jan Mar 2 hr., Mikławš Miklič 4 hr; Jakub Běmaŕ z Łupoje 10 hr.; Hana Wjeršowa z Kam. Haja 5 hr.; Jakub Rab z Wotrowa 9 hr. 50 pj.; ze Zdźerje: Jan Šafer 12 hr., Jurij Wincaŕ 5 hr.; Jakub Frencl z Kulowa 5 hr.; Michał Krawc z Różanta 5 hr. 75 pj.; ze Sernjan: Jurij Mögel 5 hr., Mikławš Wałda 5 hr.; Mikławš Kušk ze Smjerdźaceje 2 hr.; Jurij Mič z Dobrošic 10 hr.

Z Khróšćanskeje wosady:

po **30 hr.**: Jakub Špitank ze Zejic; po **24 hr.**: Jakub Nowak z Wudworja; po **20 hr.**: Hańža Kralowa z Nuknicy, Michał Symank ze Smječkec; po **15 hr.**: Jakub Wawrik z Nuknicy; po **10 hr.**: z Khróšćic: Mikławš Bart, Jurij Besser, Michał Bjenš, Madlena Češlina, Pawoł Grofa (rěznik), wyšši wučeŕ kantor Pětr Hila, Michał Jenč, Jakub Kokla-Lisak, wučeŕka Marija Kubašec, Dr. med. Jan Pól, Michał Šołta (bur), skótny lěkaŕ Jurij Šołta, Marija Wingerjowa; z Hórkow: Jakub Hejduška, Madlena Lubcyna, Marija Wehnertowa; August Šwórak z Jaseńcy; z Lejna: Jurij Domaška, August Eiselt, Jakub Eiselt, Michał Eiselt, Madlena Nowakowa; z Nuknicy: Madlena Donatowa, Mikławš Jawork, Pětr Lešawa, Pětr Smoła; Jakub Lěsnaŕ z Lusča; Pětr Matik ze Smječkec; Jan Frömelt z Worklec; Marija Lipičowa z Wudworja; ze Zejic: Jan Cyž, Michał Česla, Jakub Krawčik, Hana Wjenkowa: po **9 hr.**: Marija Eiseltec z Khróšćic; z Časec: Jurij Cyž, Michał Donat, Mikławš Špitank; Jak. Bermich z Hory; z Jaseńcy: Mich. Just, Marija Šołćina; Jakub Laras z N. Jaseńcy; Jakub Brycka z Prawočic; Hana Kudźelina ze Smječkec; Jakub Bělk z N. Wjeski; ryćeŕkubleŕski najeńk Franc Rynč z Worklec; z Wudworja: Mikławš Jakubašk, Jurij Leider; po **7 hr.**: Jurij Dórnik z Khróšćic; po **6 hr.**: Hańža Salowscyna z Worklec, Michał Krawc ze Zejic; po **5 hr.**: z Khróšćic: Marija Domanic, Jurij Donat, kapłan J. Cyž, Madlena Grofina, Marija Kronsowa, Handrij Lehman, kapłan Józef Nowak, Michał Rjelka, Marija Skalina, Jurij Wjenka, Bosćan Zarjeńk, Hańža Zarjenkec, Jakub Žur, Marija Zyndźic, ze St. Cyhelnicy: Madlena Frenclowa, Mikławš Młynk, Helena Rychtarjec z Hory, z Hórkow: Jakub Brušk, Hańža Disnarjec, Marija Hejduščyna-Netowa, z Jaseńcy: Michał Bulank, Michał Šołta, Jurij Šołta, z Nowej Jaseńcy: Marija Bukowa, Michał Fulk, Willy Brycka z Kopšina, Hańža Suchowa z Łuha, z Lejna: Madlena z Kopšina: Hańža Suchowa z Łuha, z Lejna: Madl. z Łusča: Jan Bjarš, Michał Nowak, Jurij Wićaz z Prawoćic, ze Smječkec: Jurij Domš, Michał Pjech, Pawoł Šěrak, Jurij Šimon (čo. 6), Pětr Šneider, Marija Kralowa, Jurij Trenkler, N-y z Noweje Wjeski, z Worklec: Michał Domaška, Pawoł Kocor, Mikławš Kósk, Marija Kušcyna, wučeŕ Jurij Rjenaŕ, Pětr Wjeńka, Jabub Knježk z Wučkec; ze Zejic: Jakub Domš, Hana Jakubašowa; po **4 hr.**: z Khróšćic: Jakub Hojeŕ, Hana Kobalcowa, Pětr Krawža, Michał Šołta (listynošeŕ), Michał Rjek z Bóšic, z Časec: Hańža Hajnowa, Jurij Zarjeńk, Jakub Wrobl z Hory, z Hórkow: Mikławš Hejduška-Jurask, Jurij Lěsnaŕ, Jakub Pječka, z Jaseńcy: Jan Rynč, Pětr Šwejda, Jurij Wjesela, Jakub Šneider z N. Jaseńcy; z Kozarc: Jakub Lejder, Hana Kmječowa, Mikławš Nowak, z Prawoćic: Jak. Kašpor, Jurij Křižank, Michał Hanski ze Smječkec, Jurij Wojnaŕ z N. Wjeski, z Worklec: Jurij Bětka, Jak. Bčzolt, Mikławš Džisławk, Jakub Glawš, Jan Grubert, Mikł. Kocor, Michał Kubaš, Mikławš Lebza, Pětr Pjetaš, Jakub Ridl, Michał Wincaŕ, z Wudworja: Jak. Čóška, Pawoł Mróz; po **3 hr.**: z Khróšćic: Marija Džisławkec, Jan Krons, Jan Pječka, Jan Rjeda z Hory, z Hórkow: Pětr Kušk, Jurij Šejda, Herta Šipšikowa, Jurij Šram z N. Jaseńcy, ze Smječkec: Michał Henčl, Michał Krawža, Jurij Šimon (čo. 23), Pětr Šołta, Michał Štraws, Jakub Šuster; po **2 hr.**: z Khróšćic: Emilija Aksmanowa, Jurij Just, Jakub Džisławk z Bóšic, ze Stareje Cyhelnicy: Hańža Hěblakowa, Jan Werner-Pohonč, Jan Werner, Hana Włóscyna, z Jaseńcy: Jurij Nowak, Mikławš Šołta, Jakub Běr z Kopšina, Mikławš Henčel z Kozarc, z Lejna: Hańža Khěžcyna, Mikł. Měškank, z Łusča: Michał Lawkus, Jan Lešawka, Jakub Mikl, z Worklec: kapłan Józef Papež, Mikławš Buš, Hana Jancyna, Jurij Rjeda, Michał Nowotny z Wučkec, z Wudworja: Madlena Klimanowa, Jan Šołta; po **1,50 hr.**: Marja Ryćerina z Worklec; po **1 hr.**: z Khróšćic: Michał Kóžnik, Jurij Rynčka, Jurij Wałda, Jakub Wjacsławk, Michał Wincaŕ z Jaseńcy, Jurij Leimer z N. Jaseńcy, Jurij Hórbank z Prawoćic, Mikł. Delan ze Smječkec, z Worklec: Jakub Čóška Jurij Lehman, Marija Matekowa, Jurij Pjekaŕ, z Wudworja: Mikławš Hrjehork, Madlena Koklina; po **0,50 hr.** Jurij Handrika ze Smječkec.

Dobre čistowołmjane tkaniny
k suknjam, falam a rubiškam
poruča
Aug. Paul Hilger,
jenož Seminarstr. 2.

Kozace kože
kaž też wšě druhe družiny koži kupuje za najlěpše płaćizny
Heinrich Lange w Budyšinje
cyrkwinske naměsto 4.

Hdyž do Budyšina přińdźeće,
wopytajće prošu wustajeńcu ratarskich mašinow a gratow pola
Carl Gast, Budyšin,
na drjewowych wikach 27.
Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow
słuseja do kóždoho kat. serbskoho domu.

Batist
115 cm šěroki meter po **15 hr.**
surowy płat
140—170 cm šěroki,
ložowy płat
meter 15 hr.,
wołmjane fale
wot krucha m 14,50 hr.,
hotowe wołmjane fale,
tkaniny za woblečenja
jara kruta twora
meter 27 hr.,
košlacy barchent
meter 14 hr.
Emil Wehrle.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Za nowu cyrkej we Wotrowje dale darichu: Jan Bulank z Wotrowa 20 hr. Ze Žuric: Jurij Šěrak 55 hr., Madlena Cyžec 50 hr., Marja Šěrakec 50 hr. Njemjenowany z Baćońskeje wosady k česći s. Měrćina 1000 hr. — Zapłać Bóh wšěm dobroćerjam!

Arno Franke w Kamjencu w Sa.

Dalokoreč̌čak 224 **mjedźnistwo** Oststraße 5

poruča so k wuwjedźenju

zymno- a ćopłowódnych připrawow, kupjelow, napojenjow, domjacych klumpow, koprowych kachlonkow, płokańskich kotołow.

Wuwjedźenja stawaju so hnydom a tunjo.

Kedźbu! Meble!

trjebane kaž tež nowe.

Trjebane a nowe drastne khamory, vertika, komody, bufety, kuchinske wuhotowanja, łoža z matracami,

jara płaćizny hódno někotre sofy

dobre dźěło

kaž tež špihele, blida, stoły

kupujeće z lěpšinami pola

Jurja Kiehla w Budyšinje

—— na serbskej hasy čo. 1 ——

kupowańnja a předawańnja.

Wozjewjenjo.

Ze zawostajenstwa **dr. Jana Mara** je stipendium, wob lěto 240 hr., za studentow wysokich šulow abo za tajkich, w poslednimaj gymnasialnymaj rjadownjomaj na tajke studije so přihotowacych, wudźělić. Prawo na nje maja po rjedźe a) romsko-katolscy krejni přećeljo założerja najprjedy mužskeje, potom žónskeje linije, b) romsko-katolscy Serbja Njebjelčanskeje wosady, c) druzy romsko-katolscy Serbja sakskeje Łužicy.

Próstwy wo nje maja so z přisłušnymi wuswědčenjemi pisomnje hač do 31. meje t. l. zapósłać

Tachantskomu konsistorijej S. Pětra w Budyšinje.

Wšě čišćerske dźěła

zhotowja spěšnje

naša

Donnerhakec knihićišćerńja.

Wozjewjenjo.

Z 1. meju t. l. sym prjedawšu **Halbic**

korčmu a kofejownju

w Budyšinje (při serbskej cyrkwi) přewzał. Prošu należnje wšěch Serbow z blizka a z daloka, zo chcyli, hdyžkuli do Budyšina přińdu, mje ze swojim wopytom počesćić. Změju za swoju čestnu winowatosć, kóždomu z najlěpšim kajkižkulim napojom posłužeć. Też kolesarjam poskićam za jich koło kóždy čas wěsty skhow.

Z hłubokim počesćowanjom

M. Hoka a mandźelska.

Najlěpši šlezski

kruchaty kalk

portlandski

cement

dale:

šwablokis. amoniak 21 %

kalkowy dusyk bjez procha 19 %

parjenu kosćinu 3×25 %

chlorkalijowu sól 53 %

kalijowu sól 32 %

poruča

Hans Valtin

w Halštrowje.

Dalokoreč̌čak čo. 13.

Jěd́zne běrny

łučne syno

ržanu, pšeńčnu a wowsnu

słomu

kupuje přichodny tydźeń kóždu dźělbu k najwyšším płaćiznam

Hans Valtin

w Halštrowje.

Dalokoreč̌čak čo. 13.

Do Krupki!

Pjatk rano **13.** meje t. l. woteńdźe **procesijón do Krupki.** Rano **w 5 h.** je we Wotrowje Boža mša. Štóž z procesijónom dźe, žanoho wopisma na saksko-čěsk. mjezach njetrjeba. W Pěrnje (Gold. Krone) budźemy swačić.

Narćik, wjednik.

Jurij Mróz

młynk

w Šunowje

poruča

šmrjokowe deski

kóždeje měry

(přihodźa so za hnojowe a kalkowe deski na wóz),

tyšerske deski

wot 15—70 mm tołste,

wojnańske drjewo,

narězane a zdónki, kotrež po přeću narězam),

laty,

wobiwanske deski

(Schalung) a

hrjady,

šrótwany majs.

Wšo

po tunich płaćiznach.

Njedźelu **8.** meje započujo w 1/2**4 hodź. popołdnju**

wopomina

spěw. tow. „Lilija“ w Ralbicach

we wjesnej korčmje

swoje 25lětne wobstaćo a skutkowanjo ze swjedźeńskim

spěwnym koncertom.

Hižo wot 6 hodźin zarjaduje so pyšna rejka.

Wšitke narodne towarstwa kaž swojich přećelow z blizka a z daloka přeprošuje najwutrobnišo jenož přez naše nowiny **„Lilija“.**

Wumělske zuby! *Operacije zubow!*

C. Handlos, dentist

w Kamjencu, Damm 2 I

blizko hamtskoho sudnistwa *pódla hosćenca „Blumengarten“*

Sym k rěčam:

wot 8—12 a 2—6 hodźin; na njedźelach jenož dopołdnja.

Serbja, dźiwajće při kupowanju na nawěški w Pósle!

Bratraj Wornačaj

w Pančicach (Dalokoreč̌čak Elstra čo. 71) **w Lejnje** (Dalokoreč̌čak Uhyst čo. 62)

kładźetaj

elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.

Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž tež wšu nowočasnu **nadobu za wobswělenjo** na składźe.

Zjawny dźak.

Za krasny pomnik, kotryž je gmejna našim padnjenym swójbnym stajiła, wuprajamy z tutym naš najwutrobniši dźak a horce „Zapłać Bóh“. Wosebity dźak słuša wjesnjanosće, k. kublerjej Zarjeńkej, za njewšědnu prócu a starosće, kiž je z nami we wójnje a po njej měł.

W **Jaworje**, 14. apryla 1921.

Dźaknej Kralec a Weclichec swójbje.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokerčak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěšćki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 20. | Budyšin, 14. meje 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Wo znutřkownym tróštu.

51. staw.

Zo mamy so zaběrać ze wšědnymi dobrymi skutkami, hdyž nimamy dosć mocy na najwyšše wěcy.

1.

Syno, njezamóžeš přecy wobstajnje jara horliwje žedźić za počinkami, tež njemóžeš na wyššim skhodźeńku rozjimanja stojo wostać: ale dyrbiš druhdy prěnjotnoho nakaženja dla niže zestupić a ćežu kiproho žiwjenja njesć, njech tež njerady a z přećiwjenjom. Doniž smjertne ćěło na sebi nosyš, budźeš přećiwnosć a wobćeženjo wutroby začuwać. Tuž dyrbiš husto w ćěle zdychować na ćežu ćěła, dokelž njezamóžeš bjez popušćenja duchownych zwučowanjow a rozjimanja Bóžskich wěcow so dźeržeć.

2.

Potom je tebi spomožne k pokornym a zwonkownym dobrym skutkam swój wuček brać, a w dobrych wukonjenjach so wokřewjeć, mój přikhad a mój wopyt wot horka z krutej dowěru wočakować, swoje wuhnanstwo a suchotu ducha sćerpnje znjesć, doniž tebje zasy njewopytam a wot wšitkich stysknosćow njewuswobodźu. Přetož sćinju, zo napinanjow zabudźeš a zo budźeš znutřkownoho pokoja wužiwać. Wupřestru před tobu łuki swjatych pismow, zo by ty počał z rozšěrjenej wutrobu běžeć po puću mojich kazni. A rjeknješ: „ćerpjenja tutoho časa njejsu přirunajomne z přichodnej krasnosću, kotraž ma so na nas zjewić“ (Rom. 8, 18).

52. staw.

Zo sebi człowjek njesmě myslić, zo hódny tróšta, ale zo je bóle khostanja hódny.

1.

Knježe, njejsym hódny twojoho tróšta ani žanoho duchownoho domapytanja; a tohodla ze mnu sprawnje činiš, hdyž mje w nuzy a bjez tróšta wostajiš. Přetož hdy bych telko sylzow kaž morjo rozliwać móhł, njebych hišće tež twojoho tróšta hódny był. Tohodla sej ničo druhe njejsym zasłužił, khiba zo bych šwikany a khostany był, dokelž sym ćežcy a husto tebje ranił, a we mnohich wěcach jara wopak činił. Hdyž to potajkim na prawe wašnjo pruhuju, to ani najmjeńšoho tróšta hódny njejsym. Ale ty, smilny a miłosćiwy Božo, kotryž njechaš, zo bychu twoje dźěła zahinyłe, dostojuješ so tež bjeze wšeje samsneje zasłužby tróštować swojoho wotročka bóle, hač móže to człowjek wotważić, zo by ty tak bohatstwo swojeje dobroćiwosće napřećo sudobjam swojeje smilnosće wopokazował. Přetož twoje tróštowanja njejsu kaž człowjeske rozmołwjenja.

2.

Što sym dokonjał, Knježe, zo mi něšto njebjeskoho tróšta poskićeš? Ja so dopominam, zo ničo dobre dokonjał njejsym, ale zo sym přecy k złosćam nakhileny a na polěpšenjo lěni był. To je wěrno a prěć to njemóžu. Bych-li hinak rěčał, by ty přećiwo mi stanył a nikoho tu njeby było, kiž by mje móhł zakitać. Što sym sebi zasłužił za swoje hrěchi, khiba helu a wěčny woheń? Z wěrnosću wuznawam, zo sym hódny wšoho wusměšenja a zacpěća a zo nimam do twojich česćowarjow ličeny być. A hačrunje to njerady słyšu, chcu tola přećiwo tebi po wěrnosći swoje hrěchi wobswědčeć, zo bych snadnišo zasłužił twoju smilnosć dóstać.

3.

„Što chcu prajić, kiž sym winowaty a wšitkón zahańbjeny? Njemóžu z hortom ničo prajić, khiba jeno tele słowo: Zhrěšił sym, Knježe, zhrěšił sym; smil so nade mnu, wodaj mi. „Popušć dha mi, zo bych wopłakował swoju bolosć, prjedy hač woteńdu do ćěmnoho kraja a wodźetoho ze smjertnej mhłu.“ (Job. 10, 20. 21.)

Što sej tak nanajbóle žadaš wot winowatoho a hubjenoho hrěšnika, khiba zo by so rozkał a ponižił swojich přestupjenjow dla? Z wěrnoho rozkaća a z poniženja wutroby skhadźa nadźija na wodaco, změruje so rozbudźene swědomjo, wróći so zhubjena hnada, zakita so człowjek před přichodnym hněwom, a zetkujetaj so jedyn z druhim we swjatym wokošenju, Bóh a pokutna duša.

4.

Ponižne rozkaćo hrěšnikow je tebi, Knježe, spodobny wopor, kotryž před twojim wobličom wjele słódšu wóń dawa, dyžli zažehlene kadźidło. To je tež přijomna žałba, kotraž je so, kaž sy ty chcył, na twojej nozy wulała, přetož „rozkatu a pokornu wutrobu ženje njezacpěješ. Tu je městno wućeka před njepřećelowym hněwom. Tu so wuporjedźuje a wotmywa, štožkuli je so druhdźe zawinyło a wopaćało.

Třiapjećdźesaty staw.

Zo so hnada Boža njepřidźěła zemscy zmyslenym.

1.

Syno, drohotna je moja hnada a njehodźi so zjednoćić ze zwonkownymi wěcami a ze zemskimi tróštowanjemi. Wotćisnyć dyrbiš potajkim wšitko, štož hnadze zadźěwa, přeješ-li sej, zo by so do tebje wulinyła. Pytaj sebi samotu, přebywaj rady sam ze sobu, njepytaj rozmołwy z nikim; ale wjele bóle znošuj pobožnu modlitwu k Bohu, zo by wobkhował rozkatu wutrobu a čiste swědomjo. Cyły swět měj kaž za ničo, wobkhadźenjo z Bohom waž sej bóle dyžli wšitke zemske wěcy. Přetož njemóžeš wobkhadźeć ze mnu a so zdobom tež radować nad zachodnymi wěcami. Wot znatych a drohich přećelow maš so zdalować, zo by swoju wutrobu zdźerżał swobodnu wot wšoho časnoho tróšta. Tak napomina horliwje swjaty japoštoł Pětr, zo bychu so Khrystawěriwi jako přikhadnicy a cuzbnicy na tutym swěće zadźerželi. (I. Pětr. 2, 11)

2.

O, kajku dowěru změje při smjerći tón człowjek, kotrohož žadosć za žanej wěcu na tymle swěće njezadźerżuje. Ale tajke wot wšoho wotdźělenu wutrobu měć do hišće njemóže wopřijeć khory duch, a zmysłojty człowjek njeznaje swobody znutřkownoho człowjeka. Tola chce-li wěrnje duchowny człowjek być, dyrbi so wotrjec tak derje wšoho zdalenoho kaž tež blizkoho, a je nuzne, zo so nikoho bóle na kedźbu njebjerje dyžli sebje samoho. Sy-li sebje samoho dospołnje přewinył, dha zbytkne snadnišo sej podćisnješ. Dospołne dobyćo je to, sebje samoho dobyćerscy přewinyć. Přetož štóž dźerži sebje samoho tak podćisnjenoho, zo zmysłojtosć rozomej a rozom we wšěch wěcach posłucha mi, tón je woprawdźe dobyćeŕ nad sobu a z knjezom nad swětom.

Žedźiš-li za tym, zo by ty hač na tutón wjeršk dostupił, dha dyrbiš zmužiće započeć a sekeru ke korjenjej zastajić, zo by wurubał a zničił tajnu njeporjadnu přikhilnosć k sebi samomu a ke wšomu wosebitomu a a zemskomu kubłej. Z tej wopačnosću, zo człowjek sebje samoho njeporjadnje lubuje, zwisuje skoro wšitko, štož dyrbi so z korjenjom přewinyć; hdyž je tele zło přewinjene a podćisnjene, budźe hnydom wulki pokoj a ćišina. Ale dokelž je mało tajkich, kiž so prócuja sebi samomu dospołnje wotemrěć a so cyle sebje samoho wopnšćić, tohodla wostanu w sebi samym wuwjazani a njemóža so nad sebje w duchu pozběhnyć. Štóž pak sej žada ze mnu swobodnje wobkhadźeć, tón dyrbi wšitke swoje wopačne a njeporjadne nakhilnosće womorjeć, a njesmě žanomu stworjenju z wosebitej lubosću žadosćiwje přiwisować.

Swětowy rozhlad.

Su podpisali

ultimatum, kotrež bě ententa Němskej stajiła; su do wšoho zwolili, štož sebi ta žada: mjenujcy zapłaćenjo wójnskoho wotškodźenja, wotbrónjenjo a khostanjo wójnskich złóstnikow. Ze 221 hłosami bě němskostatny sejm so přećiwo 175 druhim za podpisanjo rozsudźił a z tym nowomu knježeństwu, kotrež je so pod dotalnym financnym ministrom dr. Wirthom wutworiło, połnoměc dał, zo smě tele wobzamknjenjo entenćinym statam wozjewić. Hnydom na to tež Francózojo, kotřiž hižo k mjezam rurskeje krajiny postupowachu, zastachu.

Rozsudźenjo wčzo njeje lohke było, tež nic tym, kotřiž běchu za podpisanjo. Tola woni měnjachu, zo z tym mjeńše njezbožo wuzwola a hórše wotwobroća, kotrež by z wobsadźenjom rurskeje krajiny na cyłu Němsku přišło. Prašenjo pak tež nětko hišće wostanje,

hač z tym swoje zawěsće derje myslene wotpohlady dócpěja, dokelž je jara njewěste, hač budźa móc dopjelnić, štož su nětkle podpisali. Předewšim němskonarodni, w kotrychž je wjele pjenježnych a wulkoindustrialnych, běchu přećiwo podpisanju, a hdyž budźa ći nětko dopjelnjenjo podpisanych winowatosćow nowomu knježeństwu poćežować, potom jim też znjemóža. Jich pjenjezy su tak hižo we wukraju. Na čož je so tele knježeństwo zwjazało, po prawom njeje ničo druhe, hač štož bu hižo we Versaillu podpisane a hač dotal njedopjelnjene.

Druha wina, čohož dla so wjetšina sejma za podpisanjo rozsudźi, su strašne wobstojenja w Hornjej Ślezskej. Su-li powěsće wěrne, je tam nětkle cyły kraj k ranju wot Wódry we rukach pólskich zběžkarjow. Tam je pólski lud postanył, hdyž bě zasłyšał, zo drje wokrjesaj Rybnik a Pleß Pólskej připadnjetaj, wot industrialnoho wokrjesa wokoło Bytoma pak jenož wěsty dźěl. Wosebje wobroći so hnčw tamnišoho pólskoho wobydleństwa přećiwo Jendźelčanam a Italskim, dokelž rěkaše, zo ći za tajkele rozdźělenjo Ślezskeje wustupuja. Na čoło tychle rozhorjenych pólskich wojowarjow — něhdźe 100000 — stupi so dotalny pólski wothłosowanski komisar Korfanty. Pod joho nawjedowanjom su zběžkarjo dócpěli, zo bu wěsta demarkačna linija postajena, kotruž drje też woni přestupić njesmědźa, kotraž pak tola skoro cyły kraj k ranju wot Wódry we jich rukach wostaja. Z dobom pak hroža, zo z nowa so bróńscy spjeća, by-li mjezynarodna komisija chcyła tónle kraj hinak přidźělić hač woni chcedźa. Jich zaměr je, swojich pólskich bratrow k wulkej Pólskej přirazyć też přećiwo wunoškej wothłosowanja, dokelž su měnjenja, zo při tymle wothłosowanju njeje so wšěm pólscy zmyslenym móžnosć dała, swój hłós za Pólsku wotedać, dokelž su dale też mnozy tajcy za Němsku sobu hłosowali, kotřiž njesměli prawa měć, wo přisłušnosći Hornjeje Ślezskeje sobu rozsudźeć.

Nětkle drje ententa praji, zo dla podawkow we Hornjej Ślezskej swoje dalše rozsudźenja hinak nješčini, hač změje to na zakładźe wothłosowanja za swoju winowatosć. Tola wěste drje budźe, zo potom zasy ke krawnym wojowanjam dóńdźe, dokelž njebudźa pólscy wojowarjo na žane wašnjo wot swojich po narodnosći kraja drje wusprawnjenych žadanjow wotstupić chcyć.

Zo by ententa lěpje přećiwo pólskim zběžkarjam wustupować móhła, je Němska jej wobrónjenu pomoc poskićiła, tola ententa je ju wotpokazała. Briand při tym runjewon Němcam winu dawa, zo su woni wina tychle krawnych podawkow, dokelž su wopačne powěsće wo rozdźělenju Ślezskeje do ludu přinjesli, kotrež su pólski lud rozhoriłe. Němcam bu też napołožene, zo maja wobrónjene črjódy ze Ślezskeje wróćo wzać; po druhich powěsćach so němske wójska pola Rosenberga hromadźa, zo bychu Ślezsku za so wobarali.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Kaž wšě banki a bankownicy we němskimaj tudomnymaj dźenikomaj a też we Serbskich Nowinach wozjewjeja, budźa jich wobkhody 3. dźeń Swjatkow zamknjene. — Hižo wjacy króć smy wobkedźbowali, zo tajkele wozjewjenja do wulkich swjatych dnjow so stawaja, při tym pak z podźiwanjom nazhonili, zo so „Katolskomu Pósłej“ njepřisćeleja. Dźiwajo na to, zo też sta a sta čitarjow „Katolskoho Pósła“ z tymile bankami činić maja, na nje swoje nalutowanki noša a wot nich sebi na dań požčuja, njeby drje wopaki było, hdy by so też na nich dźiwało a jim wozjewjenjo w Pósle dało. Prosymy tohodla našich čitarjow, zo bychu w tym nastupanju tymle wustawam swoju njespokojnosć z tajkim zadźerženjom, njech pisomnje, njech hortnje wuprajili.

— W nocy na minjenu srjedu mějachmy tu prěnje wjetše hrimanjo. Hižo w 11. hodź. so počinaše hrimać a błyskać, bórzy pak zasy zasta. Tola wokoło poł třoch přińdźe nowe hrimanjo, kotrež z wulkim hołkom zakhadźeše, škody pak nihdźe načiniło njeje. Nawopak: wone přinjese płódny Boži dešć a bóle hač prjedy nětko wšitko rjenje rosće a kćeje a so zeleni. Kaž słyšimy, su w samej nocy a na nju sćěhowacym dnju też druhdźe w Serbach płódny dešćik měli.

— We našim měsće so nětkle wjele twari. Zo so nowe dwórnišćo staja, je dźěn hižo znate. Wosebje wot něšto dnjow pak móžeš na mnohich městnach wobkedźbować, zo wobsedźerjo swoje twarjenja wobmjetować dadźa. Też tachantstwo so w tymle nastupanju wobnowja; ma so z tym wězo wuwjesć, štož sebi twarjenja nuznje žadaja, zdobom pak chce so też za wurjadny swjedźeń wudebić, kotryž jomu za najbližši čas kiwa. 26. junija mjenujcy chce swjatočnje swoje 700 lětne wobstaćo wopominać. Kaž słyšimy, činja so k tomu hižo přihoty, kotrež wulkotne woswjećenjo tak wurjadnoho swjedźenja wočakować dadźa. Při tej přiležnosći drje so potom też potajnstwo někak rozjasni, kotrež nětkle na dalšim zarjadowanju cyrkwinskich należnosćow tachantstwa a sakskoho vikariata leži. — Zo so tu nětkle telko na twarjenjach čini, zwisuje z tym, zo je stat něhdźe 480 milijónow hr. po cyłej Sakskej podpjery slubił. Też na wsach móža ju dóstawać, jenož zamołwjeć so wo nju dyrbja.

— Podobnje kaž njedawno něhduši sobustawy Budyšskoho pěškowoho regimenta swojim padnjenym towaršam pomnik stajichu, chcedźa to nětko też prjedawši přisłušnicy tudomnoho artileriskoho regimenta čisła 28 činić. Sobotu, 28. meje wječor započnju so swjatočnosće a budźa pokračować a so skónča njedźelu 29. meje. W 11. hodź. budźe we Pětrowej cyrkwi Boža służba, kotruž prjedawši wojeński faraf Barchewitz wodźerži, kiž změje zdobom też swjedźeńsku rěč při poswjećenju pomnika. . . . Po tajkim zestajenju programa — kaž je na př. 10. meje w „Bautzener Tageblatt“ čitać — dyrbi so kóždy dźiwać, zo při zarjadowanju Božich służbow na katolskich myslene njeje. Hdyž zarjadowarjo swjedźenja tak mało na swojich towaršow dźiwaja, potom drje so njebudźa dźiwać trjebać, hdyž wulki dźěl prjedawšich towaršow na swjedźeń njepřińdźe.

Z Ralbic. Minjena njedźela přinjese nam wozbožace khwile; hodźinki, połne duchow-

---

Radlubin:

„Swjateje Marćyne hužki.“

Mejski kwěćel swj. Mariji Róžeńčanskej do ruki.

A z dobom ćahnu mróčele najluboznišich wóni, kiž nimaja w swěće runjeća, z Nazaretskich zahrodow a zjednoćeja so na puću, kotryž Marija a Józef kročitaj, a zetkuja so z druhimi, kiž přiikhadźeja z tejsamej myslu. Přetož też winowe pjeńki, kotrež po hórskich skhodźenkach w nalětnim słónčku so kupajcy stoja, su so přikhadnikow dohladałe a nětko radu składowałe ze swojimi wulkimi łopjenami mjez sobu pišpotajcy: „Z rjanosću ju njemóžemy zwjeselić, kotraž budźe wšohomócnoho stworićela wšeje rjanosće swojoho syna mjenować, ale swoje prěnjotne wónje, kotrež je młode naléćo našim kćenjam dariło, dajmy ji wšitke sobu na puć: njech ju swěrnje přewodźeja hač na kónc jeje pućow!“ A różowe wónje zahrodow a wónje winowych pjeńkow zetkawši so zjednoćeja so do wulkeje njewuprajnje lubozneje mróčele, zo bychu žohnowanu mjez žěnskimi po jeje wobćežnym puću do hór zawjeselałe a wokřewjałe.

Marija pak posměwa so dźakownje a dycha njewuprajnje słódku wóń a zradujcy so spomina pódla ćiše ale z horliwej lubosću na Boha darićela wšoho dobroho.

„Kaž róža a winowy pjeńk my njemóžemy“, šepotaja kćějate štomy w zahrodach mjez sobu, „ale štož mamy wšitko njech je ji naš pokorny wopor!“ A zdobom sypotaja běły na čerwjeń sněžk cunich łopješkow ze swojich młódnych kćeni na Marijiny puć a přidawaja wšitku wóń, kotrejež jeno po wšěch kćenjach so jim nazběrać hodźi.

Po polach a łukach kłonja so wšitke stwjelca a trawički, wšitke, błyšćate kćějate hłowčki hłuboko hač do zemje.

Też świžna sněhběła lilija šukota ze swojimi towaršami a sudźi česćownje: „Hlejće, tu króči nimo nas najčisćiša, najbělša lilija na Božim swěće! Porno njej je njezranjena čistota našeje drasty, kaž mihowojty sćiń. Pójmy najlubše towarški wšitke, hołdujmy a woprujmy ji wšitku wóń jako dźesatk swojeje česćownosće.“ A świžne lilije wšitke wužiwši nalětni wětřičk přez jich črjódu mile zaduwacy kłonja so přistojnje a pokornje před njebjeskej liliju hłuboko, hłuboko, zo jich jasne čoła so skoro zemje dótkaja.

Dźowka Knjezowa pak posměwa so lubje na swoje sotry a kiwa jim přećelne postrowy a wutrobne přeća, zo by Bóh dał tola njepřećelski mróz njezeškodźał jich njezranjenej rjanosći, a hrozny čerw jim njepřetočił njewinowateje wutroby! A też Józef kiwa jim swoje postrowy, a wobaj wjeselitaj so nad młodostnej čerstwosću a póćiwej drastu lilijow.

Tola dale, bjez komdźenja přecy dale khwatataj Marija a Józef po swojim puću bliže k horam.

Z tučnych zelenych zahonow znošuja so juskate škrowrončki wysoko do mróčelow Božomu słónčku napřeco. Namakawši sebi sytnoho hadźika a słódne zornjatko w zdarniwej włoži maja za swoju winowatosć, hnydom so hódnje podźakować a swój dźak, čim bliže ćim přistojnišo, před trón Boži donjesć. A jich zhromadny spěw zwuči, kaž horliwy kěrluš: „Tebje my Boha khwalimy“ přez žohnowanu stwórbu. Pytnywši pak z wysokosćow swjateju pućowarjow po próšnej drózy napinaja wšitke škowrončki dwójcy swoje mocy a zwučne šije a fifola nad nimaj kołotajcy swoje najlubožniše hrónčka, zo by so jimaj wobćežna khwila a twjerda šćežka ćim lóže a ćim spěšnišo pod sprócniwymaj nohomaj minyła.

Po šěrokich pastwišćach zblizka a zdaloka fifola drje pastyńske piščałki z nimi napřemoh wšelako so spytujcy, tola sprawnje dyrbja wuznać: „Škowrončki su mištrjo rjanoho spěwa. Jich my nihdy njedosćehnjemy!“

Z blizkich horow spěchatej wjesołej swětłej, ješćatej rěčcy. Njedočakliwa wćipnosć jej honi z wysokich horow do nikoho doła, blizka a do drobna sebi wobhladać wšitku tu luboznu kćějatu krasnosć, kotruž je młode naléćo tak wustojnje za krótki čas po dolinach ze zemje wukuzłało. A trjeba-li też smilnje z čerstwej kapku přiskočić, hdy by hdźe młodeje kwětki a nadźije połnoho stwjelca pića tradało a z bědu traš tyšnje

noho wokřewjenja a narodnoho zawjeselenja nauu buchu. Naša Delanska „Lilija“, po zymskich časach swětoweje wójny zasy młódnje zakćěwaca, wuhotowa sebi a nam swój „slěborny jubilej“.

Jeje mjeno je hižo dawno khwalbnje znate po Serbach; tohodla njebě sama při swojim swjedźenju, dósta mnohosć hosći z blizka a tež z daloka. Wšelake spěwarske towarstwa běchu pósłałe zastupjerjow kaž Kulowske „Bratrowstwo“, Radwořska „Meja“, Khrósćanska „Jednota“, Pančičanska „Lipa Serbska“.

Program bě přebohaty. Z kóždoho tych 14 čisłow pak rěčeše napjata dźěławosć. Wona njebě podarmna była. Mócnje a luboznje zaklinčachu spěwy kaž „Naši hólcy z wójny jědu“, „Reja w meji“, „Swoju chcu Hanku tym židowcam dać“, kotrež na sławnych koncertach w Budyšinje a Drježdźanach triumfy swjećachu a runje lohke njejsu.

Tukhwilny předsyda k. kubleř Čornak z Ralbic, kiž hižo přez 25 lět towarstwu służi jako sobustaw, witaše wulku syłu hosći. Po wuspěwanju mužskoho khora „Hura, bratřa, zahrimajće“ a měšanoho kwarteta „Běž, sotřička do zahrodki!“ (wot Wjacsławka) přeješe k. wučeř Słodeńk ze swjedźeńskimi słowami jubilarcy k „slěbornomu kwasej“ wjele zboža. „Lilija“ je přez wjacy hač štwórćlětstotka hajiła serbski spěw. Wona korjeni w zemi wótcowskej a je stajnje z pohonjeńku była k dobromu skutkej w Delanach. Pokazujo ważnosć spěwa k zdźerženju narodnosće a w čłowjeskim žiwjenju, při tym so złožujo na stawizny ze zastarskich a nowišich časow, wukhwalowaše spěwarske towarstwa jako nošerjow narodnoho ducha a přiwoła jubilarcy wjele zboža za dalši rozkćěw. Ze zawodnym khorom Smjetanoweje opery „Čoho dla so njewjeselić“ — tekst so złožowaše z dźěła na Zejlerjowe słowa z „Naleća“ skónči so prěni dźěl.

Po krótkej přestawcy poda dirigent, knjez wučeř Hajna-Konječanski, přehlad skutkowanja „Lilije“ w minjenych 25 lětach. Założena 1895 bě po prawom hižo loni měła swój jubilej swjećić. Ale hubjeny powójnski čas tomu zadźěwaše. Najprjedy měješe towarstwo swoje sydlišćo w Konjecach, jeje prěni hudźbny nawjedowař bě tehdomniši k. wučeř Jurij Wjacsławk, nětko kantor we Kamjencu. Z přewzaćom dirigentstwa přez k. kantora Šewčika přesydli so wone pod mjenom „Spěwarske towarstwo za Ralbičansku wosadu“ do wosadnoho srjedźišća. Po nim přewza musikalne nawjednistwo nětčiši dirigent. Z woprědka jenož mužske towarstwo přetwori so bórzy do měšanoho khora. Tomu pohonješe Bjarnat Krawcowy wječor 1902 we Sernjanach, kiž dźěn z wjetša za měšane khory komponuje. Tutón spěwny wječor bě wuznamny w analach towarstwa. Wosebity pohonjeř k narodnomu dźěłu bě naš njezapomnity Mikławš Andricki, kotrohož heslo bě: Doprědka! Přikładomnje je towarstwo dźěłało. W běhu swojoho wobstaća je na 70 koncertow wuhotowało, na skhadźowankach stud. młodosće spěwało (Wóslink), k założenju druhich towarstwow pohonjało (w Kulowje) a je podpjerało (Lipu w Rakecach), tež při mnohich wosadnych cyrkwinskich swjedźenjach sobuskutkowało. Dźěławosć „Lilije“ njeznaješe wosadnych mjezow a rozprawjeř slubi na kóncu swojoho přehlada, zo budźe dale tak dźěłać we winicy naroda a Knjeza. Dwaj wo towarstwo zasłužbnaj mužaj bušłaj za čestneju sobustawaj pomjenowanaj, kk. farař Just a kantor Šewčik. Štyri sobustawy běchu towarstwu swěru dźerželi přez 25 lět, nětčiši předsyda, kk. kubleř Čornak z Ralbic, žiwnosćerjej Bjeńš ze Šunowa a Brěžan z Konjec. Jich wutrobno debješe wosebity wuznam. Towarstwje „Meja“ we Radworju a „Lilija“ staj jako prěnjej spěwohry a směški do koncertow zapletłoj. Nětčiše křćeńske mjeno da towarstwu sławny pólski narodowc Alfons Parczewski, mjez Serbami derje znaty, a wułoži je w jenym přednošku. Z napominanjom sobustawow, towarstwu dale swěru dźeržeć, skónči dirigent zajimawe stawizny skutkowanja.

Dalše spěwne poskićeńki „Za Kamjencom za gorami“ (5hłósny khór), „Ach spominaj na mnje“ (duett), „Słyš, Lenka, što ći prajić chcu“ (solo), „Bywachu Serbojo“, „Hanka, ty sy moja“ (ze žortnym tekstom) a druhe buchu z mócnym přikleskom přiwzate, posledni dyrbješe so samo wospjetować.

Do njoho jimaše so knjez wučeř Nawka-Radwořski słowa a dźakowaše so towarstwu za přihotowanu „kwasnu hosćinu“. Z njej sebi žołdk skazyć a hłowu zamućić njemóžeš, ale duchownje wopojić so móžeš, štož pak škódne njeje. Žortnje zwjazowaše programowe poskićeńki, domojwróta našich hólcow z wójny, kak potom doma so za narod horjachu, spěwachu a dźěłachu, w lubosći wza swoju Hanku do reje w meji, skhowa sebi ju a njeda ju Židowcam atd. Joho słowa wuklinčachu do třikróčnej sławy na „Liliju“ a po stach přitomne připosłuchařstwo tołmačeše mócnje.

Po poslednim spěwje dźakowaše so tež k. kantor Wjacsławk, přikhwatawši do narodneje wsy, za wuhotowany koncert, kiž je z postupom w musikalnym žiwjenju towarstwa. Nětko we naléću, hdźež wonka wšitko so zeleni a kćeje a raduje, dha du tež zynki wutroby k wutrobje, duša a zmysł matej so płomjenić za narodne kubła, a přeješe jubilarcy dalšich wuspěchow na puću do złotoho jubileja. W Delanach namakaš hišće njezranjene Serbowstwo. Njech škita je dale złomu wliwej wobaraca hola a — serbska „Lilija“. Na mnohe lěta!

Z klóštra Marijineje Hwězdy. Swjatočne sluby (profes) wotpołožichu minjenu wutoru w tudomnej klóštrskej cyrkwi knježny Alfonsa (Hildegardis) Liebig z Wrótsławja, Scholastika (Theresia) Schneider ze Šěrachowa, Gabriela (Marja) Krawcec z Nowoho Městačka (Serbowka), Emerenciana (Berta) Goldberg a Xaverija (Jadwiga) Klemer z Laubana, Irmengardis (Klara) Reiche z Drježdźan.

* * *

Kedźbuj! Khoćebuzski koncert (17. meje).

Spěwarjo z Budyšinskeje wokoliny móža tež přez Wojerjecy jěć a to z Budyšina 9^{20}, z Radworja 9^{48}, we Wojerjecach 10^{57}, tam dlějša přestawka, 1^{20} dale do Hohenbocka, tam přestupić (tu zetkuja so ze spěwarjemi z Kamjenskich stron), potom přez Zły Ko-

---

hinyło. Z młodostnej wólnosću po kamjenjojtych skhodźenkach wložnoho złobja poskakujcy wyskatej jena za druhej: „Hopsasa! Hejsasa! Ow, kajka je to tola radosć, młody a z čistej wutrobu cyle bjez starosće być!“ A kichotatej so po rjadu na so, kaž dźěn móže so młodosć wjesele kichotać też pře ničo a za ničo. Tola dohladawši so nadobneju pućowarjow pozastawatej, kaž zastróženej w małym dólčku a wjerćitej so khwilku do koła, kaž by jimaj dale běžeć zatrach było, tola jenož mału, mału khwilku. Dopóznawši pućowarjow nuzujetaj z nowej horliwosći do spěcha. A z khwilemi z wichorojtym khwatkom přez hłowu so kulejcy běžitej nětko jena přemoh druhu, kotra mjez nimaj prěnja pućowarjomaj swój pokorny postrow k nohomaj połoži. A ducy po puću bórbotatej sebi kóžda swój postrow wospjet a zasy, z kotrymž chcetej pućowarjow česćownje witać. Kaž dźě to dźěći rady ważnjo maju, hdyž něhdźe ważnu powěsć njesu, zo tola njebychu ani słowčka prajić pozabyłe. A skónčnje Mariju a Józefa doběžawši wołatej wobej skoro nadobo, kaž z jenoho rta, jena na prawicy, druha na lěwicy, po kamjenjojtym skhodźenku do dólčka so přistojnje pokłonjejcy: „Strowa sy, Marija! Žoł̀nowana sy mjez žónskimi! Budź powitany, sprawny patriarcho, nadobny škitarjo najzbóžnišeje knježny!“

Marija a Józef pak wjeselitaj so nad jeju postrowom nimo měry a to ćim bóle, dokelž z wysokich horow přikhadźatej. Na wysokich horach je wšak dych ćerstwiši a čišćiši, dokelž sebi z njebjeskimi dychami wumjenja. A tohodla zda so swjatymaj pućowarjomaj postrow swětleju, kaž postrow jandźelow, kiž widźa stajnje wobličo njebjeskoho Wótca. A Marija sćele jimaj dźakownje so posměwajcy swoje wutrobne přeća: „Wostańtej jeno přecy tak čerstwej a swětłej, wój wjesołej rěčcy, zo by wamaj Bože słónčko stajnje hač do dna hladać a ze swojim swětłom a ze swojej lubosću waju wokřewjeć móhło. Potom budźa wšitke stworjenja waju lubować a wokřewjenjo a posylnjenjo z waju srěbajcy dźakownje žohnować: luboznа kwětka, drobny ptačik a też sam čłowjek po Božim wobliču stworjeny. A skónčnje waju Bože słónčko zasy rady do mrócelow do blizkosće njebjeskich hwězdow sćehnje.“ A też Józef dawa swoje přećelne dobre přeća sobu na puć, zo by Bóh dał radosć, a žohnowanjo přewodźało wšitke jeju dalše kročele.

Skónčnje je posledni skhodźenk skałojtoho koła dócpěty, kotrež kaž z wobornej murju kćějaty a smějaty škitajcy wobdawa, jenož k swjatomu městu Jeruzalemej žadosćiwomu wóčku swobodny wuhlad wostajejcy.

Tule mjez mortwymi skałami pućowarjej krótku khwilu pozastawši wodychnjetaj a posledni króć strowicy dele na městačko zpohladujetaj. Joho přećelne swětłe domy na čerstwej zelenej nalětnjej pódźe zdadźa so jimaj, kaž stadło běłych jehnjatkow, kiž wotpočuja pokojnje z tučnej pastwu so nasyćiwši na zelenym trawniku towaršnje jene k druhomu so tulicy.

Też k swjatomu městu Jeruzalemej wobroćeja so jeju žadosćiwej woči a horliwe mysle a postrowjeja z kralom Davidom, jeju prawótcom swjatnicu na horje Sion: O, kak sym so zradował, hdyžkuli bu mi prajene: ‚Do domu Knjeza pójdźemy!‘ O, kak zbóžne běchu to wokomiki, hdyž našej nozy stoještej we twojich přitwarkach, Jeruzalemje! Zabyć chcu radšo swojeje prawicy, dyžli twojoho domu, o Knježe Sabaot!“

Z nowa wokřewjenaj z krótkim wotpočinkom wobroćataj potom spěšnu kročel zasy dale, přetož Marija pomocna a lubosćiwa ma nuzne, zo by k swojej ćeće Hilžbjeće dóšła; wona wšak lubosćiweje posłużby trjeba. Puć počina nětko khětro wobćežny być. Po kamjenjojtej pódźe, po dźiwich rozkwěkanych skaliskach wjedźe dale a hłubje do hór, a bjez dźiwa to, zo nozy počinatej słabnyć.

Marija pak spěcha kaž by mučnoty njeznała. Daloko, daloko w horach znaje luby dom, ćichi, pobožny měšniski dom; tam khwataja sprócnymaj nohomoj doprědka jeje horliwe mysle.

Ale hišće su něhdźe tři dny puća hač k tomule domej, a Józef měni, zo chce ju dopřewodźeć hač do tohole domu, potom pak so spěšnje zasy do Nazareta wróćić, hdźež nuzne dźěło na njoho njesćerpliwje čaka.

(Skónčenjo.)

morow (přestupić) do Khoćebuza, hdźež smy 3^{21} popołdnju. Jězdne khartki njech so hač do Wojerjec kupja, wot tam hač do Khoćebuza (přez Hohenbocka wosebje naspomnić). Tutón puć je wot Budyšina wo 42 km krótši, potajkim też tuńši. Prosymy spěwarjow a spěwarki należnje, zo bychu so w prawje bohatej ličbje na zjězdźe do Delnjeje Łužicy wobdźělili. Hudźbny wotrjad.

Wo zemju.

(Pokročowanjo.)

Pisistrates bě měrny knježićeŕ. Njedźiwajcy to pak strona bohatych a zemjanow joho ćerpjeć njemóžeše a dwójcy z kraja wuhna. Tola z pomocu ludu poradźi so jomu přecy zasy, swoje knježstwo sebi wróćo dobyć a skónčnje też skrućić. Kóždu přileżnosć wuži, zo by Solonowu reformu dale wjedł. Ležomnosće tych, kotřiž běchu při tychle wojowanjach spadali abo do wuhnanstwa dyrbjeli, rozdźěli mjez dźěłaćerjow. Lauriske slěbrowe podkopki sčini za statne a doby tak sebi njewučerpajomne žórło k zbožu cyłoho ludu. Bě-li pak tola jónu trjeba, dawki zběrać, dha měješe so wot kóždeje ležomnosće a wšoho druhoho wobsedźeństwa 20. dźěł wotedać.

Plsistrates so hač do kónca swojoho žiwjenja při knježstwje zdźerža; joho synaj pak buštaj wuhnataj. Wuhnaći prjedawši zemjenjo so wróćichu, tola z jich srjedźizny postany nowy muž, Klisthenes z mjenom, kiž Solonowu wustawu z ludowym zaměrom dale wutwarješe, wosebje wliw wulkoležomnosćerjow při wólbach pomjeńši a młodu demokratiju posylni. To so wězo zemjanstwu njelubješe; wone powoła cuze wójska do kraja — kajka lubosć k wótčinje — a z jich pomocu chcychu sebi zhubjenu móc zasy dobyć: tola młoda demokratiska móc doby. Płód tohole dobyća bě nowa zeńska reforma: płódna runina na kupje Euboea bu do 4000 dźělow rodźělena; dźěłaćerjo a mali ratarjo dóstachu po jenym dźěle k zasydlenju. Stat přizwoli jim też hišće pjenježnu podpjeru, zo móžachu sebi twarjenja stajić a trěbne do hospodarstwa nakupić. Zdobom pak bu jim też měšćanske prawo wostajene, kotrež dotal kóždy zhubi, kiž attiku wopušći.

Štóž sebi pomysli, zo też w najlěpšich časach w Athenach nanajwjacy 20000 swobodnych bydleše, tón zrozemi, kajka wulka dobrota so ludej sta, přetož 4000 swójbow doby nadobo wěstu existencu. To njewosta też bjez płodow: hdyž mjenujcy někajke 30—40 lět pozdźišo Persiska přećiwo Athenam do wójny přićahny — měješe nimoměry wulke wójsko — dha zwjedźe tola tónle mały krajik Atheny wójsko, kotrež, byrnjež też porno persiskomu nimoměry małe, tola wojowaše wo swoju zemju. Na to wróći so Atheniskim stara móc, derjeměćo bu nimale powšitkowne, wumělstwo a wědomosć kćěještej.

Tola też tale zeńska reforma bě njedospołna; też wona přez zakonje tomu njezadźěwa, zo jeje wobsedźerjo do dołha njepřińdźechu a tak zasy do wotwisnosće.

Tónle njedostatk bě měł so wotstronić: tola w Athenach to njespóznachu. Tróšku w tym nastupanju pospytachu w susodnym wjetšim měsće Korinće; tam bu zakoń, kotryž žanych njewóluikow k dźěłu a tohodla też nic do wobsedźeństwa njepřizwoli. Z tym běchu wobsedźerjo sami k dźěłu nuzowani. Też bu předpisane zo nichtó njesměwjacy wudać hač zasłuži abo sebi dobudźe; zakazane bu też přesydlenjo ze wsow do městow. Tola też to njedosahaše k dospołnomu zarjadowanju zeńskeje reformy.

Atheny so hišće dale wuwiwachu njedźiwajcy tohole njedostotka jich zeńskeje reformy. Wina bě ta, zo stajnje dale zbožownje wójny wjedźechu a tak sebi nowu rolu k rozdźělenju a z tym k zasydlenju dobychu. Podćisnjene gmejny mjenujcy dyrbjachu dźěł swojeje zemje wotedać; tam zesydlichu Atheny swojich khudych měšćanow. Přez to bu jena kupa susodnoho morja po druhej helleniska.

Tola tajka „reforma“ měješe spočatk swojeje zahuby we sebi. Přetož we wutrobach tych, kotřiž swoju zemju přisadźichu, zahnězdźi so hida. To pak dyrbješe k zahubje cyłoho města dowjesć. A přińdźe tak. Hdyž Atheny we druhej peloponskej wójnje podležachu, dyrbjachu so na to zwjazać, zo njebudźa žanych kolonijow wjacy założeć.

Jara zajimawa je zeńska reforma we Sparta, w druhim najnahladnišim staće tehdomnišoho časa. Ju chcemy hišće z krótka wopisać, potom skónčimy nastawki wo zeńskej reformje. Sparta bě město we dole rěki, kotraž Eurotas rěkaše. Tamniši kraj bě do 4500 dźělow rozdźěleny; pozdźišo podćisny sebi Sparta hišće susodny kraj Messenisku, wza sebi z njoho hišće jenych 4500 dźělow, 30000 wostaji prjedawšim knjezam a wobydlerjam. Kóžde hospodarstwo, njech privatne, njech statne, měješe też wěstu ličbu njewólnikow; ći pak běchu jenož k wužiwanju přewostajeni, wostachu wobsedźeństwo stata. Jenotliwy bur njemóžeše jich ani wotpuščić, ani předać, też nic, kaž bě to pola Romjanow wašnjo a prawo, morić, też njesmědźeše jim wjacy ćežow napołožić hač bě stat postajił.

Tele zarjadowanjo mjenowaše so po zarjadowarju lykurgiske. Hdyž Lykurg junu pozdźišo zasy — tak powěda stare powědančko — přez kraj dźěše a widźeše, kak kóždy wobydleŕ jenak wjele domoj khowa, praji z radosću: „Njeje to, jako by cyłe město słušało bratram, kotřiž su jenajke dźěle wot swojich wótcow dóstali?“

Kaž dołho tele wobstojenja trajachu, bě Sparta mócne; we sławnych bitwach dobywaše nad mnohimi wjetšimi ludami. Tola tak njewosta. Přeměnjenjo — a to k złomu — sta so pod eforom Epitadeom, kiž kóždomu swobodne prawo nad swojej zemju wudoby. Dotal běše stajnje najstarši wšu ležomnosć wot swojoho nana přewzał, z tym bě z dobom winowatosć na so wzał, zo budźe za wšěch bratrow a sotry jich pokhodźe přiměrjenje so starać. Njeběše-li syna, připadny cyłe wobsedźeństwo statej, kiž je potom młódšim synam druhich swójbow přepoda. Nětko pak, po nowym postajenju smědźeše kóždy po swojej woli ze swojim wobsedźeństwom činić, štož chcyše. A što bě sćěhwk? Bórzy přeńdźe wša zemja do rukow někotrych, wjetšina ludu wobkhudni.

Hubjenstwo bě bórzy wulke: tuž postanychu też wšelacy reformarjo, kotřiž chcychu hišće w poslednim wokomiku kraj před zahubu wobkhować.

Bě wokoło lěta 250 do Khr. Skoro cyła połnócna a srjedźna Grekska bě w mocy macedonskich knježićerjow; jenož połdniši kraj bě hišće swój. Tola też hłownu twjerdźiznu, kotraž přistup na Peleponnes — tak rěkaše tónle połdniši kraj — zaraćeše, mějachu njepřećeljo hižo we swojej mocy. Tu poradźi so wěstomu Aratej, jenotliwe staty tohole Peleponnesa do jenoho zwjazka skować a njepřećelow z Korintha wuhnać.

W samym času postany we Sparta nowy kral: młoduški, zahorjeny, z nadobnymi idejami napjelnjeny Agist. Joho hłowny wotpohlad bě, přez wulkotnu zeńsku reformu Greksku před zahubu wobkhować. Tola joho móc bě wobmjezowana; po wustawje knježeštaj tam dwaj kralej, nad nimaj mějachu hišće dohlad tak mjenowani eforojo a gerusija, to je „rada starych“. Do njeje słušachu wěsći starcy přez 60 lět. Tale rada přihotowaše wšitke zakonje, ludowa zhromadźizna měješe jenož prawo, je wotpokazać abo přiwzać, přeměnjeć pak je njesmědźeše. Tola runje tele postajace zastojnstwa běchu w mocy bohačkow.

Zo njeby spartaniska móc při tychle wobstojenjach, zo mjenujcy mějachu jeni skoro wšo, a wulka syła tak rjec ničo, so pominyła, rozsudźi so Agist, zo wšón hypothekski dołh zběhny a zemju hinak rozdźěli. Najprjedy doby swoju mandźelsku Agiatis za tele swoje myslički, potom přednjese je też swojej maćeri, kotrejž běštej wobej sobu mjez najbohatšimi wulkoležomnosćerjemi. Wobej so stróžištej, tola Agist z tajkej zahorjenosću za swoje ideje rěčeše, zo so wonej dobyć daštej. Jimaj so poradźi, też mjez zamožitymi wšelakich za tule spomožnu wěc zahorić.

Napoleon a katolska wěra.

Pjateje meje bě sto lět, zo na kupje St. Helena Napoleon I. zemrě. Zajimawe je, nětkle, hdyž we wšěch krajach přećiwo katolskej wěrje tak wustupuja, a mnozy wot tejele wěry wotpaduja, zhonić, kak je Napoleon ke katolskej wěrje stał. Wěrno je, zo je wón přećiwo Romej a bamžej wjele skućił, štož bě wšo druhe dyžli skutk woprawdźe horliwoho wěriwoho człowjeka. Tola so zda, zo wšě tele joho skutki njeměrjachu so přećiwo bamžowstwu jako wjednistwu katolskeje cyrkwje, ale skerje přećiwo politiskomu wjerchej, kiž bamž tehdy bě. Jeli pak też njebě tomu tak było, je tola wěste, zo wosta swojej katolskej cyrkwi swěrny a ju jako jeničku prawu wuzna a připózna.

21. apryla zawoła k sebi duchownoho, zo by so dał domawobstarać. Před tym praji k lěkarjej: „Narodźich so jako sobustaw katolskeje cyrkwje a chcu tohodla dopjelnić winowatosće, kotrež wona napołoža, a chcu přiwzać pomoc, kotruž dawa. Kóždy dźeń ma so w pódlanskej jstwi Boža mša dźeržeć, a hdyž wumru, natwarće mi k hłowje wołtař a budźeće za mnje woprować Božu mšu, dóniž budu pokhowany.“ A wobroćiwši so ke generalej Machandej praji: „Sym z Bohom wujednany, přeju też Wam tele zbožo.“

Wobkhowana je też rozmołwa, kotruž měješe jónu Napoleon z jendźelskim emisarom, Marseriom, kiž chcyše Napoleona za zničenjo katolskeje cyrkwje dobyć. Emisar praji: „Sir, Jendźelskej je trěbne, zo w swojim kraju dospołnje zniči katolsku cyrkej. W tej należnosći móžeće pomhać jenož Wy. Zawjedźće we Francózskej protestantismus a we Jendźelskej zahinje hnydom katolska cyrkej.“ Na to wotmołwi jomu kejžor: Knježe, ja sym katolski a budu škitać katolsku wěru, přetož wona je prawa wěra, wona je też wěra francózskoho luda, wěra mojoho nana a moja: Sym daloko wot toho, zo bych potłóčował katolsku wěru — budu wšitko činić, zo ju skruću. Na to Marseria: „Připóznaće-li Rom, potom wón a joho duchowni budźa nad wami knježić.“ — Na to zasy Napoleon: „Knježe, za časne wěcy mam mječ a tón mi dosaha; nad wěčnymi pak je Rom, a wo nich rozsudźa Rom bjez toho zo by so mje prašał; wón ma rozom. To je joho prawo.“ Tola diplomat njedaše so hišće wotpokazać a měnješe: „Sir, njebudźeće dospołnje z knježićerjom, njebudźeće-li też z knjezom nad cyrkwju a njezałožiće-li wěru po swojej woli.“ Na to so Napoleon wusmja a praji: „By-li něchtó chcył założić

wěru, tón by dyrbjał najprjedy hić na kalvariju — a to nimam mysle. Chce-li tajke něšto sčinić Waš knjez šef, potom je to joho wěc, ja k tomu nimam lóšta."

Kak wón wo katolskej wěrje mysleše, dopokazuje też to, zo wón sebi žadaše, zo dźowka ruskoho cara, kotruž chcyše tón jomu za žonu dać, ma přestupić ke katolskej cyrkwi, a njechaše jej přizwolić ani wosebiteje kapały. A hdyž joho maršal Bernadet praji, zo by móhł so stać šwedski kral, hdyž k protestantismej přestupi, měnješe wón: „To je mazane. Ja, kotrohož su za tak česćelakomnoho wuwołali, bych swojeje wěry so ženje njewzdał, ani za wšě króny cyłoho swěta nic."

Dopis.

Serbskim žonam.

W našim serbskim krajiku je so podobne wašnjo zahnězdźiło, kaž pola němskoho susoda. „Z wukraja maja twory być, hewak njejsu k ničomu." Tak je bohužel husto pola našich žonow, kotrež maja domjace hospodarstwo zastarać. „Štož njeje z města, to njeje ničo hódne." Tak mnozy mysla. Hdyž naše žony, wosebje burske, do města přińdu, maja přileżnosć, twory sebi wobhladać a w mnohim kupować. Hinak na wsy. Tam póśćele hospoza swoje dźěći abo służowne holcy ke klamarjej, zo bychu to dokupili, štož su w měśće zabyli. Wone maćeri abo hospozy ničo njepowědaja, što ma wjesny klamar na składze a za kajke płaćizny, dokelž za to žanoho zajima nimaja. By-li hospoza sebi sama do klamow dóšła, móhła so wosobinscy přeswědčić, zo ma wjesny překupc tesame twory kaž měšćnski, husto dosć tuńše. W městach maja klamarjo z wjetšimi pódlanskimi wudawkami ličić, na př. wyšše dawki, dań, mzdu za přistajenych, swěcu a druhe. A mysliš snadź sebi, zo měšćanski překupc tak rjenje z tobu měni, kaž čini? Někotromužkuli so woči wotewrja, ale pozdźe. Twory, kotrež tym wysokim knježim w měśće hódź njejsu, te kupuja žony ze wsy štwórtk abo sobotu w městach. Z wjetša so na zabity čas, na wudawki přez jězbu do města a druhe njedźiwa.

Kotraž hospoza traš sama pola wjesnoho klamarja kupuje, tej chcu někotre pokiwy dać:

1. Kupuj po móžnosći w mnohim (wot jeneje wěcy wjele).
2. Zeznaj twory! To so ći radźi, hdyž so překupcej dowěriš.
3. Njekhodź k žanomu překupcej, kotryž swoje powołanjo wot młodosće nawuknył njeje. Wón ći njemóže hódnosć tworow rozłožić, dokelž so z nimi zeznał njeje.
4. Wuzwol sebi wob tydźeń wěsty dźeń ke kupowanju a připrawuj sebi knižku, do kotrejež wot jenoho tydźenja k druhomu domjace potrěbnosće zapisuješ.
5. Při kupowanju w mnohim so wjele pjenjez a časa zalutuje. Kupuj te twory w mnohim, kotrež so lohko njeskaža. Přez běhanjo po maličkosće rozbrójiš čas po pućach, w mnohim su twory też tuńše.
6. Kupuj stajnje za hotowe pjenjezy. Požčowanjo čini starosće! Hdyž su twory hižo přetrjebane, so ćežcy płaći. Kupuj wobstajnje pola klamarja, kiž ći derje posłužuje.
7. Dźi a kupuj sama! To měła ći stajna zasada być. Do města tola też swoje dźěći abo służownu njepósćeleš. Abo je će hańba, k wjesnomu klamarjej sama dóńć? Podpjerajmy so tola my wjesnjenjo a Serbja. Mějmy wjetšeje dowěry k sebi. Tak służimy jedyn druhomu. Njewěř tola, zo ma měšćanski překupc něšto njetrjebawši k rozdawanju. Za wjesny lud wěśće nic. Swój k swojomu! —n.

Njemóža sebi pomhać,

dyrbja šćuwać přećiwo druhim. W poslednich dnjach bě we wšelakich němskich nowinach čitać, zo Serbja maja wšelake zwiski z Čechami, a njeje myslička na zwjazanjo Łužicy z Češkej přecy hišće so zhubiła. Na to pokazuje też, zo chce Budyšske towarstwo Nadźija do Prahi koncert wuhotować jěć, a wopřija češki etat 10 milijónow Krónow jako podpjeru za agitaciju we Łužicy.

Hižo poslednje tak prawje pokazuje, kak njelěpe tajke powěśće su. By-li woprawdźe wěrno było, zo je češke knježefstwo pjenjezy za agitaciju we Łužicy přizwoliło, potom to cyle wěśće njeby pod tak jasnym mjenjom do etata stajiło. Telko politiskeje mudrosće žno by cyle wěśće měło. Je potajkim widźeć, zo sebi njepřećeljo sami wěcki wumysleja, zo 'noż bychu přećiwo Serbam šćuwać móhli. Tola też z druhich winow 'žno jim žadyn rozomny człowjek wěrić njemóže: je tola znate, kak su před dwěmaj lětomaj łżeli přećiwo Serbam a Čecham.

Njeje drje ćežko zhudać, z kajkoho žórła přikhadźeja. Su mjenujcy tajcy, kotřiž na žane wašnjo zabyć njemóža, zo Serbja politiscy ke křesćanskej ludowej stronje dźerža.

Boże martry ze šulow. W Hrnowje we Čechach měješe so ze šule Boža martra wotnjesć; katolscy starši hromadźichu na to podpisma, zo ma Boža martra wostać. Próca pak bě podarmo: šulske dohladnistwo wotmołwi, zo je katoskich we šulskim jenož 40%, mjez tym zo maja druzy, kaž češkosłowjanska cyrkej 38% a njewěriwcy 6% potajkim nic wjetšinu. Rozsudne za tele postajenjo bě to, zo na doprašowanjo farar češkosłowakskeje cyrkwje so wuprajii: za sobustawy joho cyrkwje Boža martra njeje symbol přisłušnosće do tohole wěrywuznaća. Přez to přińdźechu katolscy do mjeńšiny a Boža martra dyrbješe ze šule. — Je zrudne znamjo za češkosłowaksku cyrkej, hdyž sebi Božeje martry tam takle mało waža.

Bilanca k 31. decembrej 1920.
Bilanz per 31. Dezember 1920.

Aktiva		Passiva	
Pokładnica, Cassa	181,51	Wěrićeljo, Gläubiger	115476,75
póstowy šek, Postscheck	50,28	podźěle družstwa, Genossenschaftsanteile	19500,—
mašiny, Maschinen	22000,—	Płaćenja podźělnikow, kotřiž hišće njejsu zapisani, Einzahlungen von noch nicht eingetragenen Genossen	9500,—
pismiki, Schriften	13815,27		
nadoba w stajeńni, Setzerei-Inventar	1800,—	konto wobnowjenjow, Werkinstandsetzungskonto	2000,—
powšitkowna nadoba, Allgem. Inventar	1500,—	dobytk, Gewinn	1096,—
knihikupstwo, Buchhandlung	23658,27		
ćišćeńnja, Druckerei	12896,10		
nowiny, Zeitung	23000,—		
nowiny, njezapłaćene nawěštki, Zeitung, Ins.-Aussenstände	10812,61		
žadanki, Aussenstände	37858,71		
	147572,75		147572,75

W běhu wobkhodnoho lěta bu wot 32 podźělnikow 39 podźělow zapłaćenych. Wustupiłe žane sobustawy njejsu. Na kóncu lěta wučinješe rukowanski pjenjez podźělnikow 19500 hr. z 32 podźělnikami. — Im Laufe des Geschäftsjahres sind von 32 Genossen 39 Anteile gezahlt worden. Ausgeschieden sind keine Mitglieder. Am Jahresschluss betrug die Haftsumme der Genossen 19500 Mark mit 32 Genossen.

Smolerjec knihićišćeńnja a kniharńnja
zap. družstwo z wobm. ruk.
Schmalers Buchdruckerei und Verlagsbuchhandlung
e. G. m. b. H.
Dr. Arnošt Muka. Hermann Kurio. Gustav Janak.
Dr. E. Mucke. Hermann Kurio. Gustav Jannack.

Arno Franke w Kamjencu w Sa.
Dalokorečak 224 **mjedźnistwo** Oststraße 5
poruča so k wuwjedźenju
zymno- a ćopłowódnych připrawow, kupjelow, napojenjow, domjacych klumpow, koprowych kachlonkow, płokarskich kotołow.
Wuwjedźenja stawaju so hnydom a tunjo.

Kedźbu! **Elga!** Kedźbu!
Wollmuthowy elektrogalvaniski apparat
za masažu hłowy a wobliča a hojenjo rjanosće čini dźiwy. Pospytajće tola pola
włosarja Emila Grafy
w **Kamjencu** na cwingerjowej drózy **16.**
Poručam so też česćenym towarstwam k přihotam za dźiwadłowe wustupy.
= **Wulki skład wonjawkow a toaletkow.** =

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Installaciske dźěła — připrawjenjo elektriskoho wobswětlenja a elektriskeje ćerjaceje mocy, wuporjedźenja

wšěch tajkich připrawow derje a tunjo wuwjeduju. Wosebje činju na to kedźbliwe, zo je też wša

potrjeba za elektriske wobswětlenjo a elektrisku ćerjacu móc,

jako **elektr. swěcy, zwěsćenjo, přetykački** atd. pola mje dobra a tunja dóstać.

Franc Kuchař

we **Wulkej Dubrawje,**

Khwaćanska droha 16c.

Jurij Mróz

młynk

w Šunowje

poruča

šmrjokowe deski

kóždeje měry (přihodźa so za hnojowe a kalkowe deski na wóz),

tyšerske deski

wot 15—70 mm tołste,

wojnarske drjewo,

narězane a zdónki, kotrež po přeću narězam),

łaty,

wobiwanske deski

(Schalung) a

hrjady,

šrótwany majs.

Wšo po tunich płaćiznach.

Hdyž do Budyšina přindźeće,

wopytajće prošu wustajeńcz ratarskich mašinow a gratow pola

Carl Gast, Budyšin,

na drjewowych wikach 27.

Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Batist

115 cm šěroki meter po **15 hr.**

surowy płat

140—170 cm šěroki,

łožowy płat

meter 15 hr.,

wołmjane fale

wot krucha m 14,50 hr.,

hotowe wołmjane fale, tkaniny za woblečenja

jara kruta twora meter 27 hr.,

košlacy barchent

meter 14 hr.

Emil Wehrle.

Najlěpše

wolijowe barby

wšelako změšane a hotowe k barbjenju po najtuńšich płaćiznach poruča

Bruno Natuš w Kukowje.

Dobre čistowolmjane tkaniny

k suknjam, falam a rubiškam

poruča

Aug. Paul Hilger,

jenož Seminarstr. 2.

Mam nastajnosći na składźe kajkežkuli

škórnje a črije

za wšelakore płaćizny. Też **filcowe, plyšowe a kožane tofle,** dale **drjewjancy** z dobrej kožu.

Wulka dźěłba ze statneho wobsedźenstwa je dóšła.

Michał Möller

w **Kulowje** na Hóskowskej drózy 58.

Kwasy

na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow fotograf

W. Kornet

Budyšin, Gickelsberg 1b.

Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow

słušeja do kóždoho kat. serbskoho domu.

Swjećatka

a statuwy,

Boże matry k staću a wisanju, **špihele** k najwjetš. wubjerku, też **porcelinowu** a **škleńčanu nadobu.**

Rudolf Wilhelm

na serbskej drózy 16.

Najstarši Budyšski wobkhod ze škleńcu a dźěłarnja za wšě škleńčne dźěła a zaškleńcowanjo wobrazow.

Předawanjo meblow

za tunje płaćizny je dla wustupowanja tudomnych blidarjow, tapećerarjow a meblowych wikowarjow přećiwo mi nětko

kóždy pjatk a sobotu wot 8—4 hodźin.

Dale přewozmu też wuwjedźenjo wšitkich twarskich, tyšerskich, barbjerskich a molerskich dźěłow. Też poskićam ze swojoho rězaka **wobdźěłane a njewobdźěłane drjewo.**

Zo bych swojich starych dźěłaćerjow dale zdźeržeć móhł, prošu wo dobroćiwe podpjeranjo.

Budyšska meblowa fabrika

Franc Ekl

Bleichenstraße 7—9.

Dalokoročak 335.

Wozjewjenjo.

Z 1. meju t. l. sym prjedawšu **Halbic**

korčmu a kofejownju

w Budyšinje (při serbskej cyrkwi) přewzał. Prošu należnje wšěch Serbow z blizka a z daloka, zo chcyli, hdyžkuli do Budyšina přińdu, mje ze swojim wopytom počesćić. Změju za swoju čestnu winowatosć, kóždomu z najlěpšim kajkižkulim napojom posłužeć. Też kolesarjam poskićam za jich koło kóždy čas wěsty skhow.

Z hłubokim počesćowanjom

M. Hoka a mandźelska.

Nowe dóšće!

Krasne tkaniny

k falam a rubiškam.

Najlěpše wołm. muselinowe fale.

Alfons Schauseil.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało, našu lubu dźowčičku a sotřičku

Hańžku Marku Nowakec

z Noweje Wjeski

srjedu 4. 5. 1921 w jeje njewinowatej starobje 1 lěta a 14 dnjow do swojeje njebjeskeje domizny přiwzać. Njedźelu 8. meje smy jeje małe ćělko do Khrósćanskeje swjateje zemje při stronje dźěda a wowki pokhowali. Za k rowu přewodźenjo wšitkim z tutym swój **najwutrobniši dźak** a **„Zapłać Bóh tón Knjez“** wuprajamy.

W Nowej Wjescy na dnju pohrjeba,
8. meje 1921.

Hłubokozrudźenaj staršej
Jurij Nowak młynski wobsedźer a
Marja mandźelska,
Pawlk a Leńka a přibuzni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčcak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 21 | Budyšin, 21. meje 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Wo znutřkownym tróštu.

54. staw.

Wo wšelakich hnućach přinarodźenosće a hnady.

Syno, pilnje wobkedźbuj pohibowanja přinarodźenosće a hnady, dokelž jara napřećnje a z waha postupuja a też jeno duchownje zdźěłany a znutřkownje rozswětleny človjek może je rozeznawać a to też tajki lědma dokonja. Wšitcy drje žadaju za něčim dobrym a stajeja na zwonkowny napohlad něšto dobre we swojich słowach a skutkach; tohodla zwonkowny napohlad mnohich myli.

Přinarodźenosć je lesna a mnohich wabi, puta a myli a měwa přecy sebje samu za zaměr, ale hnada khodźi jednorje, zdaluje so wšoho, štož je na złe podobne, njecha nikoho slepić, čini wšitko jeno Boha dla, w kotrymž ma też swój skónčny wotpočink.

Přinarodźenosć wobara so wotemrěwanju, a njecha być ani podtłóčena, ani přemóžena, ani poddata ani dobrowólnje podrjadowana; hnada pak so prócuje wo womorjowanjo sebje, zepjera so zmysłojtosći, pyta być poddata, žada sej přewinjena być a njecha swojeje samsneje swobody wužiwać. Wona ma rady, zo je pod zwjazanosću dźeržana, a njeżada sej nad někim druhim knježić, ale žada sej pod Bohom přecy žiwa być, stać a zwostawać; a też je hotowa Boha dla so poniżnje pokorić kóždomu človjeskomu stworjenju.

Přinarodźenosć dźěła k swojomu wužitkej a na to kedźbuje, kajki wuspěch mohł ji wot druhoho přikhadźeć. Hnada pak sej bóle mysli nic na to, što je ji wužitne a wuspěšne, ale na to, što mohło mnohim wužitne być.

Přinarodźenosć přijima rady česć a počesćenja, hnada pak wšitku česć a khwalbu Bohu swěrnje přicpěwa.

Přinarodźenosć so boji wohańbjenja a zacpěća, hnada pak so wjeseli, hdyž za Jězusowe mjeno hanjenjo ćerpi.

Přinarodźenosć lubuje prózdny čas a wotpočink ćěła, hnada pak njemóže prózdna być, ale dźěło rady na so bjerje.

Přinarodźenosć chce rady měć wosebite a rjane wěcy, a zacpěwa wšědne a hrube, hnada pak wokřewja so nad jednorymi a nizkimi, njezacpěwa hrubych wěcow a njewobara so woblekać wjetkhe drasty.

Přinarodźenosć dźiwa na časne, wjeseli so nad zemskim wužitkom, rudźi so nad škodu, a bywa ranjena z lohkim słowom křiwdy, ale hnada kedźbuje na wěčne, njepřiwisuje časnomu, njerudźi nad zhubjenjom zamoženja, a njehórši so ani na kručiše słowa, dokelž je złožiła swój pokład a swoju radosć do njebjes, hdźež ničo njezahinje.

Přinarodźenosć je žadosćiwa a radšo přijima, dyžli dawa, měwa rady samsne a wosebite wěcy, hnada pak je dobroćiwa a lubuje powšitkowny wužitk, zdaluje so wosebitoho, spokoja so z małym, ma za to, zo je zbóžnišo dawać dyžli brać.

Přinarodźenosć je přikhilena k stworjenjam, k swojomu samsnomu ćěłu, k prózdnosćam a k rozmołwam, hnada pak ćehnje k Bohu a k počinkam, wotrjeknje so stworjenjow, zdaluje so swěta, hidźi požadosće ćěła, wobmjezuje wukhody a njerady pokazuje so na zjawnosći.

Přinarodźenosć ma rady někajki zwonkowny tróšt, na kotrymž so ze swojimi zmysłami wokřewja, ale hnada pyta so tróštować jeno w Bohu samym a so wokřewjeć nade wšitko widźomne w najwyššim kubłu.

Přinarodźenosć čini wšitko swojoho samsnoho wužitka a swojeje samsneje powolnosće dla, njezamóže ničo darmo činić, ale nadźija so, zo něšto jenajke abo lěpše abo khwalbu abo přikhilnosć dóstanje za swoje dobre skutki a žada za tym, zo bychu so jeje skutki a dary wysoko ważiłe, hnada pak njepyta ničo časne a njeżada sej druhoho zarunanja dyžli Boha samoho jako myto, a z časnych potrěbnosćow sej njeżada wjacy dyžli telko, zo może ji k docpěću wěčnych kubłow służić.

Swětowy rozhlad.

„Knježerstwo němskeje hańby“

tak mjenuja němskonarodni nětčiše němskostatne knježerstwo, mjenuja je dale krajnych njepřećelow, mjenuja jich muži, kotřiž stoja we francózskej służbje. Takle zakhadźeja w nowinach, zo bychu tomu knježerstwu wšu dowěru mjez ludom wzali, a su hižo wuprajili, zo budźa přećiwo wšomu, štož tele knježerstwo započinać budźe, nanajwótrišo wojować. Jich hłowčki woprawdźe njejsu hišće ničo nawukłe z minjenych lět, wone njejsu hišće zapřimnyłe, zo jenož potom może Němska ze swojoho hubjenstwa wuležć, hdyž zwjazkarjam pokaza, zo ze swojimi Versaillskimi podpismami wěrnje měni a zo jej swjatočnje date podpisma njejsu jenož prózdne papjerki bjeze wšeje moraliskeje winowatosće. Jich duch je był, kotryž je, kaž wjetši dźěl němskich nowinow sam wuznawa, Němskej cyły swět znjepřećelił, kiž je nicněmskomu ludej wšu dowěru k němskomu wzał a nětko tajke wuwjazanjo zawinył, z kotrymiž je ententa Němsku wuspinała. Woni njemóža so spřećelić z tymle nowym němskim knježerstwom, kotrež we dospołnym dopjelnjenju přewzatych winowatosćow přećiwo ententće zasy hlada němski lud pozběhnyć a jomu měr wobradźić. Woni chcedźa radšo njepřećela do kraja, hač zo bychu knježerstwu pomhali, kotrež budźe jich nakormjene móšnje přimać, zo by płaćenja přewjedłe, kotrež sebi zwjazkarja wot Němskeje žadaja. Němska narodna zaslepjenosć a ta němskeje ludoweje strony, w kotrejž su zjednoćeni wšitcy wulcy industrialni a pjenježnicy, dźe tak daloko, zo ani njespóznawaja, zo přez swoje zadźerženjo Němsku do stracha rozpadnjenja njesu, tu Němsku, kotrejež wulkosć a sława je nimo jich pjenježnych měchow jich jenički bóh tu na zemi. — W tymle, tu z krótka naćisnjenym zmysłu pisa „Germania“ we wosebitym, wot Erzbergera spisanym nastawku a też na př. „Bautzener Tageblatt“ we swojim sobotnišim čisle pod napismom „Glossen“.

Při tajkej oposiciji, kotrež su ćile ludźo nowomu knježerstwu připowědźili, budźe jara ćežko, žadanja ultimata dopjelnić a tak to dócpěć, čohoždla bu ultimatum podpisane. Najbliži přichod je přecy hišće jara čěmny.

Tele strony, wosebje narodna, bychu skerje lěpje zasy z brónjemi so stajili. To spóznawši su zjednoćeni prjedawši wójnscy wobdźělnicy napominanja cyłej Němskej wozjewili, kotrež takle rěka:

„W ranju a wječoru nastawaja nowe strachi. Nationalistojo a ći na samej lěwicy hladaja, kak bychu politiku rozoma, kotraž je so přećiwo Londonskim žadanjam (w Němskej) namakała, zasy znjemóžnili, też móhli wšědnje dyrdomdejscy a zważliwi wojacy wšěch barbow a jich pomocnicy hornjošlezske njeměry k njerozmyslenym wrótnosćam znjewužić.

Naše měnjenjo a zadźerženjo je jasne. Stajamy so přećiwo kóždej namocy, zwotkelžkuli też by přišła. My, kotřiž złoho ducha Fochowoho a Korfantowoho zatamamy, ničo njespytanoho njewostajimy, zo bychmy zadźěwali: zo němske zamućene hłowy abo złostnicy přez wójnske dyrdomdejstwa kajkohožkuli wašnja powšitkowne hubjenstwo hišće powjetša. Runje my wójnscy wobdźělnicy, kotřiž na swojim ćěle wójnske hubjenstwo smy dopóznali, smy sami wot so wotradźerjo wot nowoho mordowanja a nowych krawnych woporow. Napominamy Was, zo byšće hromadźe k nam stali a jenoduchownje wutrali we nadobnišim wojowanju wo měr a wujednanjo ludow mjez sobu, kotrež jeničcy zamóže človjestwo do lěpšoho přichoda dowjesć. Žaneje namocy wjacy, žaneje wójny ženje wjacy!“

A tele napominanjo je też so přepodało mjezynarodnomu zwjazkej prjedawšich wójnskich wobdźělnikow w Ženefje a wozjewi so też we wšěch zwjazkarskich krajach.

Hinak je přišło

hač je sebi Korfanty myslił, tola bjez płodow joho skutk njewostanje.

Tole drje smě so prajić, hdyž nětko hornjošlezska wěc někak so jasnić započina. Ententa stoješe kruće přećiwo zběžkarjam a wobkhowa swoje prawo nad krajom, kotryž je po Versaillskim měrowym wujednanju do swojeje režije wzała. Po wšěm sudźiš-li wšak bychu Francózojo rad Polakam pomhali; jim dźěn dyrbi wšo na tym zależeć, zo sebi sylnu Pólsku jako zwjazkarja přećiwo jej přecy hišće strašnej Němskej wutworja, tola Italscy a wosebje Jendźelčenjo chcedźa hinak. Woni praja, zo ma so wo Hornjej Šlezskej sprawnje po wunošku ludowoho wothłosowanja a na zakładźe Versaillskoho dojednanja postajeć;

do rozsudźenja njesmě namóc stupić. Hłowna jich wina pak drje budźe, zo so boja, zo by ze sylnej Pólskej Francózska so pře jara skručiła a potom dospołnje knježstwo na kontinenće na so torhła. Tež nimatej Jendźelska a Italska žaneje přikhilnosće k Słowjanam: widźitej doprědka, zo bychu tola wšitke słowjanske staty prjedy abo pozdźišo so do jenoho wulkoho zwjazka zwjazali, kotryž by potom wosebje Italskim jich stojnišćo napřećiwo Južnosłowjanskej poćežił a skónčnje zawinył, zo bychu dyrbjeli krajiny zasy wudać, w kotrychž Słowjenjo bydla, kotrež pak su sebi woni, wužiwši nětčišu słabosć Južnosłowjanskeje, na so torhli abo tola do swojoho nadknježstwa přinjesli. Jendźelčan zasy njecha Němsku přejara wosłabjenu měć. Wón je dócpěł z tutej wójnu, štož je chcył: je zničił němske wójnske a překupske łódźstwo a je jenoho sylnoho konkurentu na njedowidźomne časy wotbył, tež chce z njeje wužitka brać. Tež chce, zo by na kontinenće Němska hišće napřećiwo Francózskej někajku rolu hrała a nic přesłabu. Je tola nětkle Jendźelska so we mnohim Francózskej podwolić dyrbjała. Z tychle jendźelskich rozważenjow ma drje so tež rěč zrozemić, kotruž je nětkle njedawno Lloyd George we jendźelskej delnjej komorje dźeržał a we kotrejž je so wo hornjošlezskej należnosći dospołnje přećiwo francózskim a pólskim přećam wuprajił. Wón dźěše tak daloko, zo chce Němskej dowolić, zo smě z brónskej mocu Šlezsku přećiwo Korfantyjej wobarać. Tejele rěče dla nasta wulka napjatosć mjez Jendźelskej a Francózskej-Pólskej. Wótrje kaž hišće ženje, kaž dołho ententa wobstoji, pisachu francózske a pólske nowiny přećiwo njomu, tak, zo po zdaću so tón sam tróšku postróži, přetož w jenym druhim wuwjedowanju potom wěc tak zwjertny, zo móžetej Francózska a Pólska nadźiju měć, zo hornjošlezske prašenjo tola hišće tak nimale po jeju přeću so rozrisa; tróšku na porsty stej pak sebi tola dóstałoj. Tak je předewšim tež Korfanty dyrbjał swoje zběžkańske wójska wróćo wzać a wuznać, zo so postajenjam mjezynarodneje komisije podćisnje. Wón do toho zwoli z tym krutym žadanjom, zo njesmě žane němske wójsko krajiny wobsadźić, kotrež wón wopušći, ale jenož mjezynarodne. Po joho nětčišim wudawanju wón też njeje chcył šlezske prašenjo z namocu rozrisać, ale je chcył měr wobkhować, kotryž je tam z němskej winu nastał a tohodla z brónskej mocu přećiwo Němcam wustupił. — Da so ćežko pruhować, što při tychle wšitkich plećenjach je wěrnosć. Te jene je wěste, zo maja mnozy tu w kraju zawěsće njejasny wobraz wo wšitkich tam so stawacych wěcach, dokelž powěsće jenož z jenoho kužoła ćerpaja, a tón je, kaž hinak być njemóže, stroniski. — Hdyž też Korfanty zawěsće to dócpěł njeje, štož je chcył, dha drje tola joho wustupowanjo bjez zaćiska na ententu njewostanje, kaž dźěn też d'Annunziowe pospyty we Tersće za Italsku bjez wužitka byłe njejsu, hdyž też wšo tak njewupadny, kaž běchu sebi nationalistojo přeli. Rěka dźěn hižo, zo je hrabja Sforza, italski minister zwonkownych należnosćow, plan za zarjadowanjo hornjošlezskich należnosćow wudźěłał, kotryž budźe też Pólskej a Francózskej přijomny.

W Rumunskej ma so wulka zemska reforma přewjesć. Ležomnosće, z kotrychž nimale 50 procentow hišće nic cyle 2000 wulkoležomnosćerjam słuša, dyrbja so mjez ratarske wobydlerstwo rozdźělić. Přichodnje změja wulkoležomnosćerjo jenož hišće 8 procentow ležomnosćow, rumunscy ratarjo pak 92 procentow ležomnosćow.

Hižo w lěće 1913 politiske strony w rumunskim sejmje dojednachu, zo dyrbješe so z 3,8 milijónow hektarow wulkoležomnosćerstwa milijón hektarow mjez ratarski lud rozdźělić. Tola wójna přińdże a ničo njebu.

Wosebita socialna njepřiměrnosć w Rumunskej wosebje w tym wobstoješe, zo bě z tych 50 procentow rumunskoho wulkoležomnosćerstwa 37 procentow přenajatych. Předležacy zakonjowy naćisk nětko postaja, zo so wšo wulkoležomnosćerstwo tych wobsedźerjow wuswoji, kotřiž z wjetša we wukraju bydla, zo so dale wšě za ratarstwo hodźace statne kubła rozdźěla a zo matej so ze privatnoho wobsedźeństwa, kotrež so za ratarstwo přihodźi, dwaj milijónaj hektarow wotdźělić, tak zo wšo hromadźe 2 milijónaj 724588 hektarow na drobnych ratarjow přeńdźe. W stronach, hdźež je rola žadna, njesmě statok wjacy dyžli 100 hektarow, druhdźe pak smě 200, 300, haj samo 500 hektarow wopřijeć.

Zemja so najprjedy mjez wojakow, kotřiž su za čas wójny mobilisowani byli, dale mjez wojerske wudowy a syroty, tola też duchownych, wučerjow a małych zastojnikow rozdźěli. Wosebita statna pomoc móže so w stronach dawać, kotrež dyrbja so hakle kolonisować. Wšón přidźěleny kraj dyrbi so zapłaćić a to z jenajkej rentu za dwaceći, we wuwzaćnych padach za 40 lět. Dań chce statna kasa njesć.

Tónle reformarski namjet pak wobšija wulki strach, zo so dobroty, kotrež z joho přewjedźenja nastanu, po khwilu zasy pominu. Wón mjenujcy dowola, zo smě so zemja předawać a kupować bjeze wšoho haćenja. W tymle postajenju tči mjenujcy strach, zo po času mnohe drobne ležomnosće zasy do jenych rukow přeńdu. Přińdu-li hubjene časy abo njezboža do někajkeje swójby abo jenoho hospodarstwa, potom so ležomnosće zadołża a wobsedźeŕ njebudźe je skónčnje wjacy za so a swoju swójbu wobkhować móc. Też njeroda, lěnosć abo kajkežkuli winy móža zawinyć, zo po času drobne wobsedźeństwa so zasy zhubja a podobne wobstojenja so wróća, kajkež nětkle su.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Wulki zhromadny wulět serbskich towarstwow na Lubijsku horu so njedźelu, 5. junija, wotměje. Za přewod tam kaž wróćo budźe serbska kapała służić. Też na horje budźe koncert serbskeje kapały. Też budźa so wšelake druhe wěcy poskićeć, na př. wšelake wulosowanje atd. Na poskićenju wšelakich zabawow pobrachować njebudźe. Swjedźeńske powitanjo na horje změje knjez Hładki. Wotjědźe so dopołdnja z ćahom 10^{55}

Radlubin:

„Swjateje Marcyne hužki."

Mejski kwěćel swj. Mariji Róženčanskej do ruki.

Tak kročitaj horliwje swój puć dale. Přecy hłubje do hór. Pak přikhadźataj nimo ćichich wjeskow, pak nimo samotnych domow, pak nimo pilnoho městačka. Pak wjedźe jeju samotny puć přez šěru skałojtu dźiwinu, hdźež nichtó rady njepozastawa, hdźež sebi tujawki cyle skradźu swoje hnězda twarja, hdźež maja strachi horow swoje tajne khowanki: rubježnicy a dźiwje zwěrjata. Ale ani rubježnika ani dźiwjeje kóčki so njepokaza. Wot njewidźomnych njebjeskich přewodnikow škitanaj dźetaj swjataj pućowarjej swój puć dale. Jónu, hdyž hižo so třeći dźeń k wječorej khila, bližitaj so k wuzkej hórskej šćežcy, kotraž so na stronu šěrokeje drohi nahle mjez rozbrójenymi kamjeniskami z wulkej prócu na horu dobywa.

Tu wotpočujetaj pućowarjaj znowa dobru khwilu pod běrnym dubom, kotryž móže sebi jenož z wulkej nuzu ze skałojteje pódy trěbneje wlóhi dosrěbać zo by sebi drohe žiwjenjo wobkhował. A Józef měni: „Njeby-li traš tebi, o Marija přewobćežno było, wopušćimoj tule šěroku drohu a winjemoj so po tejle šćežcy na horu. Šćežka wjedźe jenož někotre sta kročeli po kamjenjach na horu a běži potom hórski khribjet dócpěwši po zelenej łucy, zo by naju cyle z njenahła do doła so kłonicy zasy na drohu dele dowjedła. Mjehki zeleny trawnik budźe naju wosmalenymaj, mučnymaj nohomaj derje tyć. Też dobry kruch puća sebi pódla zalutujemoj."

„A ja přińdu tójšto prjedy k swojomu zaměrej a k służbje lubosće", wotmołwja Marija z radosću. „Ně, tale šćežka njebudźe mi nihdy wobćežna! Nastupmoj ju! A Marija kroči hižo zmužiće po twjerdych kamjenjach na horu.

„Pozastań hišće khwilku", wobara Józef přećelnje. „Ja pójdu doprědka. Chcu tebi na najnahlišich městnach ruku podawać, zo by so na nju zepjerać móhła."

Je pak to woprawdźe wobćežna, twjerda a nahła šćežka. Wosebje za słabej žónskej nozy a za kipru žónsku móc a to po tajkimle puću! To mysli też Józef a z ćicha hižo porokuje sebi, hdyž widźi zo horce krjepy potu joho towarščy na jasnym čole stoja.

Wona pak posměwa so lubje joho starosćiwomu wóčku a měni: „Wšak budźemoj bórzy horjeka a potom změjemoj tu rjanu, mjehku łuku před sobu, wo kotrejž ty spominaše", ta naju zasy wokřewi."

„Haj tu rjanu łuku z pyšnymi kwětkami, kotrež nětkle z črjódami zakćěwaja", přihłosuje Józef. Před lětami něhdy sym ze swojim njehoh nanom po tejle šćežcy šoł. Tak zeznach ju a też tu rjanu zelenu łuku."

Skónčnje staj khribjet hory dokročiłoj. A Józef pozastawa hłuboko wodychujo — zadźiwany, zamysleny, zastróženy. Hdźe je tola ta rjana zelena łuka? Štož so tu před nimaj po hórskim khribjeće rozłožuje, njeje khłódna zelena łuka z kwětkami posypana, ně, sama dźiwja wusmalena hórska płonina z lutymi kałatymi wóstami zarosćena. Jich šepjerawe, hrózbne hłowy so z kóždym wětřičkom njepřećelscy storkaja. Też wótrych ćerni je tu mjez nimi wulka, wulka mnohosć. Ow, kak złósćiwje, kak jědojće jeno wšitke na njeju zhladuja, kaž bychu prajić chcyłe: „Pójtaj jeno a damy wamaj!"

Józef pyta tyšnje někajki pućik přez tule dźiwinu, ale njeje tu ani najwužšeje šćežki, kotraž by z wulkej nuzu přez nju so doslědźiła. We swojej struchłosći wobroća so Józef k swojej towarščy a žałosći: „Ow, kak je tola to móžno? Kak je tale lubozna hórska łuka do tajkejele dźiwiny so přeměnić móhła? Hdy bych jeno swój sekerc k rukomaj měł, bych hnydom rady wědźał! Kak tule jeno so předobudźemy bjeze škody?! Wróćić so skoro wjacy njemóžemoj, pretož z hory dele je wjele strašnišo hić, dyžli na horu; nimo toho je wječor blizko."

Marija pak wotmołwja dowěriwje: „Tróštuj so, Józefje, Bóh luby Knjez, kiž je naju hač dotal tak sćedrje wjedł, powjedźe naju też dale přeze wšě strachi!"

Józef zhladuje na słabej mučnej nozy swojeje towarški, kotrejž stej hižo tajkile skoro hobrski puć přewinyć mełoj a pozdychuje tyšnje. Ně, tejle kiprej nozy njemóžetej

wot Budyšina. Towarstwa narańšich stron móža so na stacijach, kotrež bliže k Lubijej leža, přizamknyć a při dwórnišću w Lubiju so wšitke zhromadźa.

Z Budyšina. Poslednje dny mějachmy tu za meju wurjadne wulku ćopłotu; srjedu na př. hižo 19 stupnjow C. Wjacy króć so njebjesa pokhmórjachu, a bě nadźija, zo so rjany dešć zeńdźe, tola přecy zasy k tomu njedóńdźe. Štwórtk wječor hižo započinaše kapać a zdaše so, zo so derje přińdźe, tola wosta při někotrych kapkach.

Z Huski. Swjatkownišku je so pólna bróžeń w Małej Huscy, tudomnomu knježomu dworje słušaca, wotpaliła. Na wuslědźenjo zapalerja je so 3000 hr. myto wustajiło.

Z Kulowa. Sakscy skótni wikowarjo běchu tudomnu měsćansku radu prosyli, zo by jim płaćiznu za městno na wikach trósku pomjeńšiła; jich próstwa bu wotpokazana. Njeje dźěn tež wjele, štož ma so tu płaćić.

Z Różanta. W Różeńće ze zastarska ze wšelakich winow tři razy za lěta dopołdnja na přikazanych swjatych dnjach žane Bože służby njejsu. Tute dny su: na Bože ćěło, njedźelu mjez Božim ćěłom a klóštrsku-jansku kermušu, to je lětsa 19. junija. Wosebje na posledni dźeń so druhdy pozabudźe a potom z druhich wosadow do Różanta ke mši přińdu a dyrbja tu bjez ke mši być. Tohodla njech so na to kedźbuje, zo jansku-klóšterśku kermušu w Różeńće su jenož rano w 6 hodźinach rańše a potom žane druhe Bože służby. Z wuwzaćom tutych tšoch dnjow su w Różeńće na wšitkich přikazanych swjatych dnjach rano a dopołdnja dospołne Bože służby. **P. Romuald.**

Wo zemju.

(Pokračowanjo.)

Přińdźe lěto 242 do Khr. Tehdy běchu zastupjerjo ludu, tak mjenowani eforojo, kralej přećelni. To wuži wón, zo by při swojich prócowanjach skerje wuspěch měł. Wón sčini namjet, zo měła so z črjódy poddanow a cuzbnikow ličba spartanskich swójbow na 4500 powyšić, wšitke ležomnosće dyrbjachu so do jeneje masy činić a potom do 4500 jenajkich dźělbow rozdźělić. Tele dźěle njesmědźachu so, kaž bě to prjedy hižo jónu podobny zakoń wobstał, předawać: wone mějachu krute wobsedźeństwo kóždeje swójby wostać. Tamni, kotřiž běchu dotal służowni spartaniskoho ludu byli, tak mjenowani perioekojo, dyrbjachu 15000 dźělow dóstać. Rada starych (gerusia) tónle namjet dołho rozłožeše, strona bohačkow w njej a tych, kotřiž sebi zeńsku reformu žadachu, běštej skoro jenak wulkej. Při wothłosowanju bu namjet z jenym hłosom wjetšiny wotpokazany. Tu přenjesechu eforojo, kralowi přećeljo, namjet před ludowu zhromadźiznu. W njej slubi kral Agis, zo sam wšě swoje ležomnosće a też wšě swoje zamoženjo, něhdy 600 talentow, (talent = 60000 hr.) cyłomu ludej přewostaji a wozjewi, zo też joho mać a wowka tak sčinitej. Na to bu namjet z wulkim juskom přiwzaty.

Na čole napřećiwneje strony stoješe druhi spartaniski kral. Tón bě też starši dyžli Agis, rěkaše Leonidas a běše so prjedy jako wjednik wotnajatych wojakow dołhi čas w Asiskej wokoło honił a při tym sebi njesměrne bohatstwa nahromadźił. Zo by toho napřećiwny wliw złamał, da Agis joho wobskoržić, zo je sej žonu z Asiskeje wzał a tak přećiwo zakonjej jednał. Tohodla dyrbješe Leonidas z kraja. — To bu Agisowe njezbožo.

Přińdźe nowe lěto a z nim nowi eforojo; bohačkam radźi so mužow do wólby za eforow přinjesć, kotřiž běchu Agisowi njepřećeljo. Agis so njestróži: wón wotsadźi jich a da nowych z ludu wuzwolić. Mjez nimi bě też jedyn joho wuj, hač přez wuši zadołženy wulkoležomnosćeŕ, Agesilaos z mjenom. To bě lesny a njesmědomity človjek. Wón naréča Agisa, zo njeby nadobo reformu přewjedł ale najprjedy wšón dołh zběhnył a potom hakle zemju rozdźělił. Tak so lud po času na nowe wobstojenja zwuči." Agis da sebi naréčeć a zběhny na jenym a samym dnju wšón dołh, wšě wopisma buchu na torhošću spalene.

Z tejle nowinku zeškodźa Agis swojej wěcy: ći wulkoležomnosćerjo, kotřiž běchu, dokelž předołženi, dotal za zeńsku reformu byli, nětko, hdyž na jich kubłach hižo dołha njebě, wězo swoje ležomnosće rozdźělić dać njechachu. Woni přestupichu k tym, kotřiž běchu wot wšoho započatka Agisowi napřećiwnicy byli. K wšomu njezbožu walichu so też hišće Aetolscy do Peloponnesa. Agis dyrbješe jako sobustaw achajskoho zwjazka sobu do pola. Rozkazowaŕ tohole zwjazka, Asabos, nochcyše do žaneje bitwy zwolić a tak wotběža wójna za Agisa mjenje čestnje. Mjez tym bě we Sparta Agesilaos knježeństwo přewzał, wotmyslenu zeńsku reformu pak pod wšelakorymi wuréčemi přecy zasy wotstorkował, tak zo lud so za zjebanoho měješe a so nětko też wot Agisa, dokelž so też jako dobyćeŕ do domizny njewróćeše, wotwobroći. Tele zmyslenjo wužichu wustojnje oligarchojo (bohačkojo). We swojim času dla swojeje asiatskeje žony wuhnaty kral Leonidas wróći so z wulkim wójskom, kotrež bě sebi za swoje pjenjezy najał, domoj; lud so jomu njestaješe. Agis ćekny do swjatnicy Chalkioekos; po starym a swjatym wašnju njesmědźeše so nikomu, kiž so tam wućekny, ničo stać. Tola jedyn njeswěrny přećel naréča joho, zo so wot tam wotsali, lědom pak bě wustupił, bu zajaty a do jastwa ćisnjeny. Jomu njepřećelscy zmysleni eforojo a někotři bohačkojo zestajichu sudnistwo a bjeze wšěch sprawnych a zakońskich winow wotsudźichu joho k smjerći. Wón dyrbješe jim tych mjenować, kotřiž běchu joho k joho prócowanju wo zeńsku reformu namołwjeli. „Nichtó mje njeje k tomu zamóhł, njewobželnosćam ničo. Też nětkle mam swoje wojowanjo wo zničenjo wšoho dołha a rozdźělenjo zemje za najrjeńši skutk swojoho žiwjenja."

Katam bu přikazane, krala do smjertnicy dowjesć a tam joho zadajić. Tola woni spjećichu so: na swojim kralu nochcychu tajki skutk dokonjeć. Tu zepřimachu wjednicy oligarchow sami wuwjazanoho krala a dowjedźechu joho do smjertnicy. Tu bližeše so pomoc. Agisowa mać a wowka běštej lud k pomocy zwołałoj, ze smolicami — bě mje-

---

nihdy přez tele dźiwje wósty a ćernje přeńć! „Hdy bych jeno wědźał . . .!"

Nadobo wotuća jomu zbožowna myslička. „Ponjesu ju přez tu dźiwinu! Haj, ponjesu ju! A swojeju nohow mi njebudźe nihdy žel. Njech krawitaj mojedla! Ja dźěn sym po prawym wina. Jeno zo so ji křiwdy njestanje!"

Marija pak lubosćiwje wobara.

O, bożedla! Kak wobžaruje wona joho mučnej bosy nozy! Jeje njewinowatej woči wobroćatej so k Božomu słónčku, kotrež so khwatajcy w Boži domčk khila. Ćiche zdychowančko roni so z jeje bjezhrěšnoho rta, potom měni wona k Józefej: „Pój, stupaj do mojich stopow!" A hižo kroči Marija zmužiće doprědka runy puć do tych wóstow a ćerni.

A — o, na tónle dźiw Boži. Kałate hłowy wóstow a złobjate hałozy ćerni cofaja bojaznje před słabymaj nohomaj žónskeje, kotraž je žohnowana mjez wšěmi žónskimi. Hlej, kaž daloko kroma jeje drasty dosaha, wotewrja so zelena trawojta haska. A hdźežkuli jeje žohnowana noha stupa, zakćěwaja lubozne běłe hwěžki. Tola ně, njejsu to hwěžki, ale małe běłe kwětki ze złotymi słónčkami nasrjedźa.

Česla Józef zhladuje zadźiwany a z česćownymaj wočomaj na te kwětki. Potom pak kroči po tej kwětkojtej hascy za Mariju. O, kak mile mjehka trawa, kak cunjo nježne spodźiwne kwětki joho wosmalenej, wostupanej nozy wokřewjeja a khłódnja!

A Józef khila so z khwilemi a šćipa te běłe spodźiwne kwětki a mjenuje je z ćicha sam za so swjateje Marijine hwěžki.

Za krótku khwilu ma hižo rjany kwěćel nahromadźeny.

Kónc teje wóstoweje, ćernjoweje łuki dócpěwši, tu hdźež so šćežka z njenahła do doła na drohu kłoni, zastawataj Marija a Józef a hladataj wróćo. A widźitaj so spodźiwajcy, kak młódna zelena z rjanymi hwěžkami wušita wjaznica so hač k nimaj mjez hrózbnymi wóstami a ćernjemi wije.

A wobaj hromadźe khwalitaj a sławitaj Knjezowe mjeno:

„Kak wulki, mócny, sławny,
naš Knježe Božo sy!
We swojich skutkach zjawny
a wšitkim šćedriwje!"

Józef pak poskića žohnowanej mjez žónskimi kwěćel luboznych kwětkow, kotryž je ducy po šćežcy naščipał

Marija přijima jón dźakownje a zradujcy so nad lubym darom posměwa so słódcy na darićela a też na te lubozne kwětki. A běłe kwětki z horjatymi złotymi wutrobičkami so poniżnje a zbožownje začerwjenjeja pod jeje posměwkom po cyłym wobliču hač do samych kónčkow sněhbělych łopješkow. A cuni na čerwjeń dych zwostawa hišće dołhu khwilu na kónčkach jich bělych łopješkow. A mnohe su sebi jón jako lube, drohe wopomnjećo wukhowałe hač do dźensnišoho dnja. A też wosebite přimjeno su sebi kwětki wšitke hromadźe wuradźiłe k wopomnjeću na tónle njezapomnity wokomik. A hdyž kwětki srjedź rjaneje meje z črjódami horliwje zakćěwaja po zelenym trawniku, zo so zda, kaž bychu so młode běłe hužki po nim pasłe: a hdyž dźěći potom na nje wołaja: „Hužki, hužki! Swjateje Marcyne hužki!" potom wšitke kwětki ze zbožownej radosću třepotaja a swoje hłowčki zběhaja a mnohe so žiwišo začerwjenjeja na swojich čołach nimo měry so zradujcy, zo je jim popřate, so zasy jónu dopominać na tamny wokomik, hdyž něhdy zbóžnje so začerwjenjachu pod miłym posměwkom najzbóžnišeje knježny.

Njedaloko tuteje spodźiwneje hórskeje sćežki we wysokich horach pak stoji we wječornym słóncu so kupajo ćichi pobožny měšniski dom. Přez joho proh donjese najzbožniša knježna hišće dźensa lubozny kwěćel Józefowy a z nim lute dobre spodobanjo a spomoženjo. Tam budźe wona prěni króć z człowjeskoho rta postrowjena a zbóžna khwalena jako maćeŕ Knjeza. A wona sama zaspěwa z njebjeskej radosću najrjeńši khwalbny kěrluš, kajkiž swět znaje a nětko też rady spěwa: „Wulcy khwali moja dušu Knjeza.

Wužiwši Homšejdowu legendu swobodnje wobdźěłał Radlubin.

nujcy mjez tym nóc — přićahny lud k sudnistwu a žadaše sebi swojoho krala: ludowa zhromadźizna ma wo joho smjerći abo žiwjenju rozsudźić. We poslednim wokomiku poradźi so oligarcham, zo kralej štryk wokoło šije zwichu a jomu šiju začahnychu. „Přestań tola płakać“ to běchu joho poslednje słowa, kotrež k jenomu sudniskomu zastojnikej praji, „přestań tola płakać, wumru přećiwo wšomu prawej a zakonjej, sym pak tola wo wjele khmańši dyžli moji mordarjo.“ —

Hdyž bě po kralu, khwatachu oligarchojo k wrotam, kotrež do sudnistwa wjedźechu a před kotrymž bě so lud zběžał. „Kralej so włóski njezekřiwi“, ludej prajichu, a hdyž sebi kralowe žónske přistup ke kralej žadachu, bu jim bjeze wšoho spječowanja dowoleny. Na to změrowa so lud a so rozeńdźe. Nětko dowjedźechu oligarchojo najprjedy staručku kralowu wowku do smjertnicy a zadajichu ju.

Połna wjesołeje nadźije, zo swojoho syna zasy wuhlada, zastupi na to Agesistrata, kralowa mać, do smjertnicy. Tola kak hrózbne bě, štož tu zawohlada! Tola ani jeneje sylzy njezapłaka, ani słowčka njepraji. Najprjedy wotwjaza štryk wot maćerneje šije, położi ju pódla swojoho syna, začini maćeri woči, wokoši swojoho syna prajiwši: „twoja miłosć a sćerpnosć, mój syno, stej tebje a nas do tejele zahuby přinjesłoj.“ Na to zawodźewa ze swojim płašćom ćele, potom dyrbješe tež wona wumrěć. Sama přimny štryk a zwjaza sebi jón wokoło šije, ze słowami: „zo by tola to Sparće było k spomoženju.“

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Kedźbu! Meble!

trjebane kaž tež nowe.

Trjebane a nowe drastne khamory, vertika, komody, bufety, kuchinske wuhotowanja, łoža z matracami, jara płaćizny hódno někotre sofy dobre dźěło **kaž tež špihele, blida, stoły** kupujeće z lěpšinami pola

Jurja Kiehla w Budyšinje

—— na serbskej hasy čo. 1 ——

kupowarnja a předawarnja.

Dobre čistowołmjane tkaniny

k suknjam, falam a rubiškam poruča

Aug. Paul Hilger, jenož Seminarstr. 2.

Thüringske krepki

w najlěpšich měrowych hódnosćach wot nětka:

Hienfongessenc	**ducent**	**18,— hr.**
Carmelitergeist	„	**24,— „**
Mariacellske žołdkowe krepki	„	**24,— „**
Pain-expellier	„	**27,— „**
Hoffmannske krepki	„	**19,— „**
Baldrianowe krepki	„	**14,25 „**
Jeruzalemski balsam	„	**12,75 „**
Wunderbalsam	„	**11,50 „**

Sćele so po póstowej dobércy z přirážkom porta a zawalki. Žadajće prošu wupisanje nowych płaćiznow darmo.

Otto Ramm, chem. laborator. w Penig w Sa.

Arno Franke w Kamjencu w Sa.

Dalokorečak 224 mjedźnistwo **Oststraße 5**

poruča so k wuwjedźenju

zymno- a ćopłowódnych připrawow, kupjelow, napojenjow, domjacych klumpow, koprowych kachlonkow, płokarskich kotołow.

Wuwjedźenja stawaju so hnydom a tunjo.

Nowe došle: Tunje běłe a pisane **łožowe šaty** wot 13.50, **košlowe tkaniny** wot 9 hr., **wupjeńki** dobre 28 hr., **płachty, damastowe ruby** na blida a tafle, **módrećišć,** damast za vitraže, złotožołty.

Józefa Domš,

Automatowy restaurant. **lawske hrjebje 16.** Žane khlamy.

Čerstwe jeja

kupuje kóždu dźělbu

konditarnja Lehmann

na serbskej hasy 8.

Kwasy

na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow

fotograf

W. Kornet

Budyšin, Gickelsberg 1b.

Hdyž do Budyšina přindźeće, wopytajće prošu wustajeńcu ratarskich mašinow a gratow pola

Carl Gast, Budyšin,

na drjewowych wikach 27.

Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Batist

115 cm šěroki meter po **15 hr.**

surowy płat

140—170 cm šěroki,

łožowy płat

meter 15 hr.,

wołmjane fale

wot krucha m 14,50 hr.,

—— **hotowe** ——

wołmjane fale, tkaniny za woblečenja

jara kruta twora

meter 27 hr.,

košlacy barchent

meter 14 hr.

Emil Wehrle.

‚Jednota‘ w Budyšinje

zmeje **njedźelu 22. meje 1921** wječor w 8 hodź. w towaršni **měsačnu zhromadźiznu.**

Jurij Mróz

młynk

w Šunowje

poruča

šmrjokowe deski

kóždeje měry

(přihodźa so za hnojowe a kalkowe deski na wóz),

tyšerske deski

wot 15—70 mm tołste,

wojnarske drjewo,

narězane a zdónki, kotrež po přeću narězam),

laty,

wobiwanske deski

(Schalung) a

hrjady,

šrótwany majs.

Wšo po tunich płaćiznach.

Serb. towarstwo „Nadźija“ w Budyšinje

wuhotuje **njedźelu 29. meje 1921**

w kat. towaršni w Budyšinje

na garbarskej hasy čo. 26 swój

I. załoženski swjedźeń,

wobstojacy ze spěwow, dźiwadła a reji.

Wšěch lubowarjow serbskeje zabawy a towaršnosće z tutym na naš swjedźeń najwutrobnišo přeprošuje

předsydstwo a wubjerk towarstwa.

Započatk reji w 5 hodź. Započatk programa w 7 hodź.

Sobustawy našoho towarstwa njech sebi sobustawski lisćik sobu přinjesu!

Swjećatka

a **statuwy,**

Bože matry k staću a wisanju, **špihele** k najwjetš. wubjerku, też **porclinowu** a **škleńčanu nadobu.**

Rudolf Wilhelm

na serbskej drózy 16.

Najstarši Budyšski wobkhod ze škleńcu a dźěłarnja za wšě škleńčne dźěła a zaškleńcowanjo wobrazow.

Hospoza.

Starša kat. knježna abo wudowa, kiž ma lubosć k dźěćom, so do Budyšina k wudowcej z 3 dźěćimi hnydom abo pozdźišo pyta. Pozdźiša ženitwa njeje wuzamknjena. Poskić. njech so pod čisłom 101 we exped. Kat. Pósła wotedadźa

Serbja Drježdźanscy!

„Jednota“ wotjědźe **njedźelu 29. meje** 1/4 3 hodźin z parnikom do Niederwartha, wottam potom pěši **wulět** na Wilhelmsburg.

Předsydstwo „Jednoty“.

Po dołhej khorowatosći zemrě nam swjatkownu sobotu, ze swj. sakramentami domawobstarany, naš luby starosćiwy mandźelski a nan

Mikławš Wowčerk

ze Smjerdźaceje,

swojeje staroby 59 l. 5 m. a 12 dnjow. Minjenu srjedu pokhowachmy joho zemńske powostanki na Ralbičanskim pohrjebnišću. Wšitkim, kotřiž su na póstywječorach za joho dušu so modlili a w tak wulkej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje česćenomu Konječanskomu wojeńskomu towarstwu, wuprajamy **wutrobny dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“**

W Smjerdźacej, na dnju pohrjeba, 18. meje 1921.

W mjenje wšitkich zrudźenych zawostajenych

Marija zwud. Wowčerkowa.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 22. | Budyšin, 28. meje 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Wo znutřkownym tróštu.

Přinarodźenosć wjeseli so, zo ma wjele přećelow a přiwuznych, khwali so z wosobnym sempřińdźenjom a swójbnym pokhadom; lišći so mócnym, polěkuje bohatym, přihłosuje tym, kotřiž su ji podobni, hnada pak też njepřećelow lubuje, njehordźi so ze mnohosću přećelow, njewaži sej wysoko městno narodźenja a sempřińdźenjo, njeje-li tam też wjetša póćiwosć; bóle je přikhilena khudomu hač bohatomu, ma wjacy sobuželnosće z njewinowatym dyžli z mócnym; raduje so z wěrnosćiwym, nic z falšnym; napomina přecy dobrych, zo bychu so prócowali wo lěpše dary a zo bychu so Synej Božomu přež počinki podobni činili.

Přinarodźenosć bórzy skorži na njedostatk a wobćežnosć, hnada pak wobstajnje njese nuzu.

Přinarodźenosć wšitko na sebje poćahuje, za sebje wojuje a za sebje rozsudźa, hnada pak na Boha wšitko wróćo wjedźe, wot kotrohož prěnjotnje wšitko wukhadźa; ničo dobre njepřicpěwa sebi a njećini sej z hordosću prawo na ničo; njewadźi so a swoje měnjenjo njestaja nad druhe měnjenja; ale w kóždym zmysłu a zrozymjenju podćisnje so wěčnej mudrosći a rozsudej Božomu. Přinarodźenosć sej žada wědźeć potajne wěcy a słyšeć nowe wěcy; chce zjawnje widźana być a wjele ze zmysłami nazhonić; wona sej žada być připóznata a to činić, z čohož khwalba a wobdźiwanjo wukhadźa, hnada pak so njestara wo to, zo by nowe a zajimawe wěcy nazhoniła, dokelž je to wšitko nastało z prastareje skaženosće, přetož ničo nowe a wobstajne na zemi njeje. Wona potajkim wuči zmysły skrudźeć, so na kedźbu brać prózdnoho samospodobanja a samokhwalby, a to, štož je khwalbne a wobdźiwanja hódne, poniżnje potajeć a při kóždej wěcy a w kóždej wědomosći wužitny wuspěch a khwalbu a česć Božu pytać. Wona njecha, zo by so wona a jeje skutki khwaliłe, ale přeje sej, zo by Bóh we wšěch swojich darach česćeny był, kotryž wšitko ze sameje lubosće daruje.

Tuta hnada je nadpřirodne swětło a wěsty wosebity dar Boži a cyle wosebiće znamjo wuzwolenych a zawdak wěčneje zbóžnosće, wona mjenujcy pozběhuje człowjeka wot zemskich wěcow k lubowanju njebjeskich wěcow a z ćělnoho čini duchownje zmyslenoho człowjeka. Čim bóle so potajkim přinarodźenosć potłóča a přewinje, ćim wjetša hnada so nam zaliwa a znutřkowny człowjek so wšědnje z nowymi wopytami po wobrazu Božim přetworja.

55. staw.

Wo skaženosći přinarodźenosće a wo skutkowanju hnady Božeje.

Knježe, mój Božo, kotryž sy mje stworił po swojim wobrazu a po swojej podobnosći, spožč mi tu hnadu, kotraž je, kaž sy to wobswědčił, tak wulka a nuzna k zbóžnosći, zo bych přewinył swoju jara złu přinarodźenosć, kotraž mje ćehnje k hrěcham a do zahuby. Přetož čuju we swojim ćěle zakoń hrěcha, kiž so přećiwja zakonjej mojoho ducha, a mje jako jatoho ćehnje k tomu, zo bych we mnohich wěcach posłuchał zmysłojtosći; a njemóžu so dowobarać jeje nawalnosćam, jeli mi twoja najswjećiša hnada njepomha, so mi do wutroby wuliwajo a ju zahorjejo.

Trjeba je twojeje hnady a to wulkeje hnady, zo by so přewinyła přinarodźenosć, kotraž je stajnje nakhilena k złomu wot swojeje młodosće. Přetož dokelž je wona přez prěnjoho człowjeka Hadama padnyła a přez hrěch nakažena, tohodla překhadźa khostanjo tutoho woblakowanja na wšitkich człowjekow, tak zo ma so nětko přinarodźenosć sama, kotruž sy ty tola derje a prawu stworił, hižom za złostniwosć a za słabosć skaženeje přinarodźenosće, dokelž jeje pohnuwanjo, sebi samomu přewostajene, k złomu a k nizkim wěcam ćehnje. Přetož snadna móc, kotraž je hišće zbyła, je kaž někajka škrička, kiž so w popjele khowa. Tole je přinarodźeny rozom sam, kotryž, wobdaty z wulkej ćmu, hišće dokonja rozsudźić mjez dobrym a złym, a rozeznawać prawe wot wopačnoho, tola njeje tu mocy wšitko dokonjeć, štož rozom za dobre spóznawa, a też nima ani połnoho swětła ani swojich prěnjotnych strowych začućow.

Z toho to přikhadźa, mój Božo, zo so wjeselu nad twojim zakonjom po znutřkownym człowjeku, dokelž wěm, zo je twoja kaznja dobra, sprawna a swjata a zo z khostanjom hrožo přikazuje, zo dyrbimy ćěkać před wšitkim złom a přede wšim hrěchom. Ale po ćěle służu zakonjej hrěcha, dokelž sym bóle posłušny zmysłojtoći dyžli rozomej. Z toho přikhadźa: zo je chcyćo dobroho při mni, zo pak dopjelnjenja njenamakam. Tuž sej husto mnohe dobre wotmyslam, dokelž pak mi pobrachuje hnada, kiž by mje podpjerała při mojej słabosći, wotskoču při snadnym přećiwjenju a padnu. Tohodla so stanje, zo puć dospołnosće spóznawam, a też dosć jasnje widźu, kak dyrbju činić; ale potłóčeny z ćežu swojeje samsneje skaženosće so k dospołnišim wěcam njepozběhnu.

Swětowy rozhlad.

We sakskim sejmje

jednaše so minjenu wutoru wo dwěmaj też nas wosebje zajimacymaj należnosćomaj. Knježeństwo mjenujcy da wotmołwu na doprašowanjo, kotrež bě do Swjatkow zapósłanc křesćanskeje ludoweje strony, knjez Heßlein, na knježeństwo stajił, mjenujcy: što je so dotal we Sakskej k dopjelnjenju tak mjenowanoho zasydleńskoho zakonja stało. Dyrbi so prajić, zo bě wotmołwa njedospołna. Wona swědči za to, zo je tónle zakoń we Sakskej hišće bjez wuspěcha za tych wostał, kotřiž sebi něšto zemje swojeje přeja. Zastupjeŕ knježeństwa mjenujcy wujedźe, zo je zasydlowanjo jara ćežko přewjesć; też, hdy by so ludźom darmo zemja wostupiła, njebychu tola nětkle wužitka měć móhli, dokelž nimaja pjenjez k nakupjenju k hospodarjenju trěbnych wěcow. Też je we Sakskej hižo wulke a mało hospodarstwo nimale derje rozdźělene. Předewšim mělo so na to hladać, zo bychu krajiny k zasydlowanju ležomnosće wotedałe, kotrež maja wjele pustoho kraja, a tam so z krajinow zasydlerjo wotwjedli, w kotrychž mnozy wo zemju žadaja.

Druha wěc plećeše so wo **wobsadźenjo Kamjenskoho šulskoho dohladnistwa.** Knjez zapósłanc Pič, kiž bě wot wšoho započatka přećiwo knj. Krawcej dźěłał, njemóžeše so hišće spokojić, hdyž bě knjez Krawc hižo pomjenowany, a hačrunjez bě sebi tola myslić móhł, zo knježeństwo pomjenowanjo njewróći, hdyž je tola do njoho čas k wustupowanju přećiwo kandidaturje był, je tola wěc do sejma přinjesł. Tam dyrbješe też skoro wot wšěch nicněmskonarodnych bokow słyšeć, zo přećiwo knjezej Krawcej jenož ze stroniskopolitiskich winow dźěła; jomu so też njewěrješe, hdyž wobkrućeše, zo je Krawcowa njewěriwosć joho k tajkomu zadźerženju pohnuła.

Je dźěn hišće znate, zo knjez Pič do pomjenowanja po katolskich Serbach a to ze sekretarom němskeje ludoweje strony khodźeše, zo by tych k wustupowanju přećiwo knjezej Krawcej namołwił. Měješe pak mało wuspěcha, dokelž sebi mnozy prajachu, zo njemóže joho zajim za nabožne potrjeby katolskich Serbow wjesć, hdyž tola k stronje słuša, kotraž při poslednich wólbach křesćanske wěrywuznaća napřećiwo sebi šćuwaše, wozjewjejcy na př. we Budyšskimaj dźenikomaj: „Wy evangelscy Serbja, kotřiž tak swěrnje k swojej cyrkwi přisłušeće, tola njemóžece katolscy wolić“, mjenujcy nic křesćansku ludowu stronu a joho kandidata, katolskoho muža kaž knj. Heßleina.

Dźiwajcy na to a też na druhe zadźerženja němskonarodneje strony we należnosćach cyrkwje, bě najwjacy katolskich Serbow toho měnjenja, zo so knj. Pičej skerje wo wosobinske zaměry jedna, snadź też, zo by našomu knj. zapósłancej dowěru joho wolerjow k njomu podrył a němskonarodnym puće rubał. Njenamakawši pak telko podpjery, kelkož bě trěbneje měł, njeměješe też wuspěcha pola knježeństwa. Te na to knj. Krawca pomjenowa.

Knjez Pič powoła so też při wšěch swojich tychle prócowanjach na slubjenja, kotrež je knježeństwo we swojim času tak mjenowanym sakskoswěrnym Serbam dało. Bychmy jenož wědźeć chcyli, kelko „sakskoswěrnych“ hišće za knjezom Pičom stoji: rěka, zo jenož hišće tři. **K tejle należnosći porěča też knjez Heßlein.** Podawamy tu joho rěč:

„Njeje derje, hdyž so we politicy, njedźiwajo na to, z kotreje strony so to stanje, wot hněwa wjesć dadźa. Myslu, zo runje w tejle należnosći, wo kotruž so tu jedna, a při wšěm,

štož je so tu jeje dla stało, je hněw khětro soburěčał. Sym toho měnjenja, zo ma so w njej měrnje rozmysleć a rozważeć.

To tu wuprajam, hačrunjež so po prawom samo wot so rozemi. Po mojim přeswědčenju myslu, zo njejsym podhladny, zo někak ze socialdemokraciju, kajkohožkuli směra so přećelnje stoju. A tola dyrbju wuznać, zo we należnosći Kamjenskoho šulskoho dohladnistwa sym na hinajšim stojnišću hač knjez kolega Pič, kiž měješe za swój hłowny nadawk, zo w matrownym tydźenju ze sekretarom němskeje ludoweje strony, knjezom Bergerom, po katolskich Serbach wjesku wot wjeski ćahaše a napřećiwo centrumskomu zapósłancej Heßleinej mobil činješe, dokelž so tón do němskonarodnoho woza nochcyše zapřahnyć dać.

Moji knježa! Njeje moje wašnjo, so měć po hesłach, z druhich bokow přikhadźacych, hdyž njejsym přeswědčeny, zo su prawe, a njebudu so přez žanu agitaciju — chcu so měrnje wuprajić — we swojim rozsudźe zamylić dać. Wy pak móžeće z tym, štož sym tehdy prajił, zasy do Serbow agitěrować hić. Njewisam na swojim mandaće — to chcu wuprajić napřećiwo šćuwanju, kotrež je so stało — njeje mi wo to činić, zo tu stoji abo nic, by-li so wote mnje žadało, něšto činić, štož njeje po mojim přeswědčenju. (So přiwoła.) Tola; to ma jara wjele z tejle wěcu činić, přetož knjez Pić je we Serbach jara z mojej wosobu dźěłał. (Smjećo.)

Je wěste, zo bě moje přećo, zo socialist do Kamjenca jako šulski dohladowar njepřińdźe. (Přiwolanjo.) So samo rozemi, tola wuznać chcu: Nimam ani mje, ani mojeje strony dla žaneje winy, přećiwo mužej wustupować, kotromuž su wšitcy katolscy wučerjo we Serbach raznje swoju dowěru wobswědčili. My na našej stronje mamy hišće telko dowěry k swojim křesćanskim wučerjam, zo sebi njemyslimy, zo měli so spjećić, hdyž praja, zo maja tohole muža swojeje dowěry za hódnoho.

Tele stojnišćo, moji knježa, sym ja, — mi so zda, zo bě to 16. apryla w Budyšinje, — w jenej zhromadźiznje serbskich dowěrnikow, katolskich a evangelskich — nochcu tu so prašeć, w kajkim rozměru je knjez Pič dowěrnik wjetšiny serbskoho ludu — rozpominał a sym tele stojnišćo, kotrež sym runje rozłožił, też zastupował; sym też dale přispomnił, zo sym toho měnjenja, zo, by-li knjez šulski radźićel Krawc abo hewak něchtó jenož pospytał, přećiwo němskostatnej wustawje samostatnosć katolskich šulow, resp. konfesionalnych we Serbach přimać: zo potom katolscy wučerjo z wuprajenej wolu křesćanskich wukubłarjow swojoho muža staja a so přećiwo tomu wupraja a wustupja. Wulcy překłapjeny potom buch, zo — njeběch ženje na to myslił, — zo bě knjez šulski radźićel sam tam přitomny. Wusłyšawši wo tejle zhromadźiznje, bě přišoł, zo by so wobhonił. Wón też so k słowu zamołwi. To bě po tym, zo bě pomjenowany, zo potajkim měješe swoje pomjenowanjo hižo w rucy. Wosebje wuzběhuju: knjez Krawc je w tamnišej zhromadźiznje swój program wuwjedł a zjawnje wuznał, zo dospołnje — štož dźěn so po prawym samo wot so rozemi — na němskostatnej wustawje stoji, a zo njebudźe ničo činić, štož by přećiwo njej było. Na to wuprajichu so po tychle dospołnje lojalnych rozjasnjenjach knjeza Krawca, zastupjerjo serbskoho ludu, kotřiž běchu — pak přez agitaciju k tomu pohnući, pak sami wot so — přećiwo knjezej Krawcej rozważliwje so zadźeržili, zo nětko žaneje winy hižo nimaja, něšto přećiwo njomu činić abo z joho wólbu so nic spokojić."

Knjez Heßlein wobroći so potom też hišće přećiwo zjednoćenju rjemjeslnikow, kotrež bě so też do tohole prašenja měšało. Na to praji dale:

„Lěpje bě było, hdyž so wo tejle należnosći tudy rěčało njeby. Hišće wjele bych móhł k tejle wěcy porečeć; njeboju pak so tu zjawnje wuznać: Wojujemy přećiwo socialdemokratiji, a mjez njej a nami je wulke bjezdno nabožnoho přeswědčenja a socialnych nahladow, kotrež njedadźa so wurunać. Tola jene chcu hišće naspomnić — rěču nětkle jako katolski —: My njejsmy zabyli, zo katolscy we Němskej, a wosebje we Sakskej, wot wašeje strony (němskonarodneje) žanoho poležkowanja dóstali njejsmy a zo trójcy a štyri razy so saješe, prjedy hač so dowoli, zo smě něhdźe jena katolska miłosćiwa sotra swoju dźěławosć wukonjeć. Sym wo tejle wěcy jako paritetiskej rěčał a z tohole stojnišća, dokelž běchu katolscy wučerjo wuprajili, zo knjez Krawc jich dowěru ma, njejsym winy měł, něšto za knjeza Krawca činić, tola też nic, něšto přećiwo njomu započeć."

* * *

Přisp. red. Hdyž je nětko cyła należnosć k swojomu kóncej doběžała, chcemy tu naspomnić, zo je so też z našeje strony w tej wěcy dźěłało. Smy kandidata namjetowali, wo kotrymž wědźachmy, zo je kruće wěriwy a też wustojny muž. Tola z tej kandidaturu knježeŕstwo ničo činić měć njechaše.

Po tajkim njewuspěchu njemějachmy winy, přećiwo knjezej Krawcej-Komorowskomu wustupować, to je přećiwo mužej, z kotrohož pomjenowanjom so kruće ličić měješe a wo kotrymž ze strony našich wučerjow zhonichmy, zo wot njoho za nas strachow njeje. Też praji nam rozmyslenjo, zo mamy wustawu, na kotruž budźemy so, budźe-li trjeba, powołać móc. Dokelž pak wězo też winy njemějachmy, za knjeza Krawca, dokelž je socialdemokrat, wustupować, smy w tejle należnosći w Pósle dospołnje mjelčeli a pozdźišo jenož dopisowanju bjez zamołwjenja redakcije města spožčili. Dopisowarjo mějachu swoje prawo, sebi we tajkej należnosći městno w Pósle žadać. — Z tym njech je wěc pohrjebana. Nadźijamy so, zo budźe knjez Krawc swoje zastojnstwo zastawać po slubjenjach, kotrež je 16. apryla w Budyšinje zjawnje před nimale 100 wolerjemi křesćanskeje ludoweje strony dał. Potom so joho bojeć njetrjebamy. Dokelž je swoje rozłoženjo dał, hdyž měješe hižo swoje pomjenowanjo w rucy, mamy je za wosebje ważne a też spušćomne.

Jene pak chcemy za dalši přichod prajić. Je jara wopaki, hdyž při tajkich a podobnych należnosćach ludźo dadźa na so wliw tajkim mužam dobyć, kotrychž sebi za zastupjerjow swojich zaměrow a interesow wolili njejsu, wosebje potom nic, hdyž měło so mužej jich wólby, potajkim mužej jich dowěry, krute stojnišćo podryć. Přez to swojomu samsnomu zastupjerjej lubosć k dźěłu bjeru a joho dalšej dźěławosći zepjeru a zakład. Wobeju pak wón nuznje trjeba, ma-li z nadźiju na wuspěch dźěłać. — Naš zapósłanc je knjez Heßlein a k njomu dyrbimy stać! Hinajše zadźerženjo škodźi dobrej a našej wěcy.

Južnosłowjanska je sebi wutworiła centralisačnu wustawu. Knježeŕske strony njejsu při tym dźiwałe na žadanjo Khorwatow a Słowincow, kotřiž chcedźa za so dospołnu autonomiju we zwjazkaŕskej Južnosłowjanskej. To ma so wosebje z nabožneje strony wobžarować, přetož Serbojo, kotřiž maja dotal we nowym kralestwje wjednistwo a wjetšinu we sejmje, su orthodoxni, mjez tym zo Khorwatojo a Słowincy skoro powšitkownje ke katolskej cyrkwi přisłušeja. We zakonjedawanju budźe so to wjećić.

Praha je minjene swjate dny dożiwiła jako wosebje swjatočne. Na nich bě sebi křesćanska ludowa strona zarjadowała hłowny zjězd swojich zastupjerjow: z kóždeje organisacije měješe přińć jenož jedyn. Ličba přitomnych delegatow zrosće na 3250. To je z dopokazom, kak so skutkowanjo tejele politiskeje strony po Čechach, Morawje a Słowakskej ludej spodoba, a zo tak zajim a z tym też přisłušnistwo k tejle stronje we nowej republicy stajnje rosće. Też tam přecy lěpje spóznawaja, zo njeje móžno, jedyn lud a stat k zbožu wjesć, hdyž so tón organisuje jenož po wosebitych interesach jednotliwych ludowych worštow do wšelakich stronow, kotrež potom też wšu znutřkownu politiku ze swojoho stroniskoho stojnišća wjedu. Też tam zarywa so spóznaćo přecy hłubšo do luda, zo móže jenož tón lud wobstać a swój stat k zbožu wjesć, kiž hlada interesy wšěch worštow na jenu srjedźnu liniju zwjesć, kotraž praji: sprawnosć za wšěch, kaž daloko je to tu na zemi móžno. Nichtó njesmě jenož swoje interesy hladać, ale ma na to dźiwać, zo přez joho interesy druzy so nješkoduja.

Wosebje so we rozprawach wuzběhuje, zo bě wobdźělenjo z młódšich worštow jara dobre. Křesćanska młodosć bě sebi też wosebitu zhromadźiznu we mjeńšej sali na Žofinje zarjadowała, mjez tym, zo hłowna zhromadźizna křesć. lud. strony nimoměry wulku „wulku" salu tam wupjelnješe. Přez 700 młodych zastupjerjow bě so ze wšěch kónčinow republiki zhromadźiło do Prahi, zo by tu zjawnje wustupowało za nabožne a moralne wobnowjenjo swojoho naroda.

Při tychle swjatočnosćach bu też zarjadowany wulki procesijón k rowej swjatoho Jana Nepomuckoho. Při nim wobdźěli so něhdźe 20000 ludźi; napohlad na njón wot horjeka bě wulkotny: rjane khorhoje, lud we swojich wosebitych, wosebje žónske w pisanych drastach. Procesijón ćehnješe wot Karlowoho naměstna přez Karlowy móst k Hradčanam. Tam čakachu hižo druhe syły na njón, tak zo móže so prajić, zo bě skónčnje něhdźe 30000 wobdźělnikow při nim. W arcybiskopskej cyrkwi, hdźež je row swjatoho Jana, da arcybiskop potom wšomu ludej biskopske požohnowanjo. — Zawěšće su tele dny k zaščěpjenju programa křesćanskeje ludoweje strony do ludu wjele přinošowałe, a je kruta nadźija, zo też z toho při nowych wólbach płody so zjewja.

Wuznamne wobswědčenjo Hardinga wo přećelstwje Ameriki z Francózskej a Pólskej.

President Harding je we Washingtonje knjeni Curieowej kusk radia přepodał. Amerikanski lud je jón za wustaw w Parizu wěnował, kotryž jejne mjeno njese. Sebi za zapřimk pólski wotkhad francózskeje wusłědźeŕki wzawši Harding zjawnu rěč Pólskej a Francózskej přednjese. „Přijimamy Was", Harding praji, „jako adoptivnu dźowku Francózskeje, kotraž něhdy prěnja k nam na pomoc ze wšěch wulkich ludow přikhwata. Amerika we Was ródnu dźowku najnowšeje Pólskeje a z dobom dźowku jenoho z najstaršich wulkich ludow strowi. Widźimy we Was zastupjeŕku Pólskeje, wobnowjeneje a postajeneje zaso na swoje woprawnjene městno, widźimy we Was zastupjeŕku Francózskeje, kotraž je so rjekowscy w swojim prawje jako lud, kotrohož dźěło powšitkownu česć zasłužuje, bědźiła. Postrowjamy we Was přikład dobyća swobody w času, hdyž je sebi swoboda swoju krónu sławy dobyła. Wam česć dawajo", Harding dale praji, „potwjerdźamy z nowa, zo smy hordźi na stare přećelstwo, kotrež Ameriku z Francózskej a Pólskej wjaza. Připowědamy, zo smy hordźi na to, zo smy z nimi w jenym rjedźe stali wojujo

za civilisaciju.“ Harding skónči swoju rěč wobswědčejo zjawne připóznaćo za knjeni Curieowu, kotraž je njesmjertne dźěło za spomoženjo človjestwa dokonjała.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Dwě wulkotnej zhromadźiznje sakskich katolikow stej so w poslednimaj lětomaj wodźeržałoj. Je so wopokazało, zo su tajke zhromadźizny za katolske žiwjenjo jara spomožne. Wone su předewšim zjawne wuznaćo wěry do Khrystusa; přez nje maja liwcy a druzy, katolskomu žiwjenju hišće nazdala stojacy zahorić, zahorjeni pak so k wutrajnosći zesylnić; wone maja też k tomu přinošeć, zo by so naš lud, nětkle tak hłuboko do materialnoho zanurjeny, zasy duchownje pozběhnył.

Tymle zaměram změje też służić třeća zhromadźizna sakskich katolikow, kotraž ma lětsa 24. a 25. sept. w Budyšinje być.

K tomu wupraja so knježim duchownym a předsydam katolskich towarstwow próstwa, zo bychu tule zhromadźiznu sobu přihotować pomhali.

Předewšim prosymy:

1. zo by so wotmyslenjo tejele zhromadźizny też wosadam a towarstwam zdźěliło,
2. We wšěch wosadach měli so tajcy pomjenować, kotřiž bychu tam přihoty za tule zhromadźiznu wobstarać chcyli a móhli. Woni bychu potom do šěršoho wubjerka słušeli.
3. Hižo nětkle měle so adresy tajkich wosobow zdźělić, kotřiž bychu do naspomnjenoho šěršoho wubjerka słušeli a jako joho zastupjerjo wšelake napominanja k wobdźělenju při wotmyslenej zhromadźiznje podpisać chcyli a měli.
4. Też měle so wězo pjenježne srědki zwjesć.
5. Štóž chce so při zhromadźiznje wobdźělić, měł so za to přizjewić, zo by so jomu wupokazka, wosebje też bydlenjo wobstarać móhło.
6. Namjety, kotrež měle so we wobmjezowanych posedźenjach wuradźeć, abo sebi zarjadowanjo pobočnych posedźenjow žadaja, měle so w prawym času stać.

Doprašowanjo, přizjewjenja, posyłki pjenjez atd. maja so stać na přisłušne zarjadnistwo:

1. Hłowny a zarjadnistwowy wubjerk:
prof. Semank w Budyšinje, Stiftstr. 3.
Dalokorečak 1048.
2. Pjenježny wubjerk:
stud. radź. prof. Heidrich w Budyšinje,
Moltkestr. 16, Postscheckkonto Dresden 33121,
Dalokorečak 1048.
3. Wubjerk za bydlenjo:
Překupc Wiltschek w Budyšinje, Seminarstr. 2.
4. Nowinarski wubjerk:
dr. Jehne w Budyšinje, Stiftstr. 8.
Dalokorečak 1048.

Z Budyšina. Při poslednim zeńdźenju našeje „Jednoty“ poskići nam rjanu duchownu zabawu naš sobustaw, knjez Hejduška, zastojnik w Budyšskim papjerniku, pokazujo nam wšelake swětłowobrazy z Pariza, Pyrenejow a Spaniskeje. Za joho při tym nałoženu prócu wuprajamy jomu też na tymle městnje wutrobny dźak. — Při dalšej zabawje rozmołwichmy so też wo přichodnym našim swjedźenju, 19. junija t. l. We měsće budźe drje na samym dnju „šisblejcha“, a móhło so zdać, zo nam ta mnohich wotwjedźe, kotřiž bychu hewak k swjedźenjej přišli. Nadźijamy pak so, zo budźe kóždy sebi nadobnišu zabawu kotruž towarstwowy swjedźeń poskići, bóle važić dyžli tryski, kotrež na „šisblejše“ za drohe pjenjezy so dawaja. Też je nadźija, zo te črjódy serbskich ludźi, kotřiž budža na tym dnju w Budyšinje, so wječor k Jednoćerjam namakaja, zo bychu z nimi so rjenje po serbsku zawjeselili.

— Našich česćenych čitarjow namołwjamy, zo bychu pola tajkich překupcow a wobkhodnikow kupowali, kotřiž w Kat. Pósle nawěštki wozjewjeja a z tym naš tydźenik podpjerali. Woni su toho hódni, zo też my jich podpjeramy. Při kupowanju njech so kóždy na nawěštk w Kat. Pósle powoła, změje z toho wužitk, a naš tydźenik zasy nowe nawěštki dóstanje. Jena ruka druhu myje.

Z Radworja. (Towarstwo knježnow). Tudomne towarstwo knježnow wotmě njedawno měsačne posedźenjo, kotrež běše zdobom hłowna (generalna) zhromadźizna. Tohodla poda předsyda na njej lětnu rozprawu. Z njeje njech su tele drobnosće wuzběhnjene: sobustawow běše započatk lěta 92; z nich so 10 wuda a 1 wuzamkny; za to zastupi 11 nowych knježnow, tak zo ličba sobustawow njepřemjenjena wosta. Dokhodow měješe towarstwo 230 hr. wudawkow pak 258 hr.; tuž ma 28 hr. njedostatka. Mjez wudawkami pak je 160 hr. za bančik, kotrohož je hišće wjele na składźe, tak zo towarstwo nima dołha, ale zamóženjo (pódla toho, štož ma w knižkach. Nimo zhromadźiznow, na kotrychž bu přednošowane, wobdźěli so towarstwo z khorhoju tři razy na cyrkwinskich swjatočnosćach a jónu při „Mejinym“ jubileju; k tomu wotmě wulět do Filipsdorfa-Rumburka. — Sobustawy, kotrež so za lětuši wulět zajimuja, njech to najpozdźišo dźensa za tydźeń předsydźe wozjewja.

Ze Šunowa. Wulke njezbožo potrjechi tudomnoho gmejskoho předstojićerja a žiwnosćerja Handriku. Wutoru rano wotpali so jomu cyle masivne domske. Woheń bě na najstwje na hišće njeznate wašnjo nastał. Hdyž běchu so domjacy na to dohladali, běše najstwa tak połna kura, zo nichtó wjacy nutř njemóžeše a tak je so jim nimale cyła nadoba: poslešća a drasta spaliła. Byrnjež drje zawěsćene měł, dha budźe z njezbožom potrjecheny tola wulcy škodowany a zawěsće budźa miłosćiwe wutroby jomu a joho zdźěla małym dźěćom z nuzy wupomhać dyrbjeć.

Z Różanta. Třeći dźeń swjatkow přińdźechu, kaž je wašnjo ze zastarska, serbske procesijóny do Różanta; tola też dwaj nowaj procesijónaj so přizamknyštaj. Wobdźělnicy na nimaj njepřińdźechu, kaž je so to w prjedawšich lětach stało, jako wulětnicy, ale dospołnje po cyrkwinskim wašnju z hólčkami, z duchownym w zastojnskej drasće, ze swjatym křižom a z khorhojemi. Jedyn z njeju bě so hižo w nocy w 2 hodź. z Drježdźan na puć podał a bě hižo rano w sedmich we Różenće. Jich duchowny wjednik, knjez dr. Jakubaš swjećeše potom Božu mšu, při kotrejž pobožni pućowarjo k swjatomu woprawjenju přistupichu. Druhi procesijón přińdźe runje tak cyrkwinscy zarjadowany pod wjednistwom knjeza fararja Čornaka z Radeberka; dóńdźe wokoło jědnaćich. Knjez farař Čornak swjećeše potom hišće Božu mšu a wudźěli swojim pućowarjam swjate woprawjenjo. Boža mša w tymle času so też ludźom jara spodobaše: cyrkej bě wupjelnjena z pobožnje so modlacymi. Woni móžachu nětko, hdyž njebě hižo tajkeje ćišćeńcy, měrnje so modlić. Njech tola tajku přileżnosć zwonkowni duchowni swojim wosadnym husćišo poskića! — Knjez administrator wozjewi na tymle dnju, zo budźe so wot nětka za nowe zwony hromadźić, a prošeše, zo bychu wěriwi prawje nadobnje składowali. Potom bychu so móhłe procesijóny zasy bórzy z połnym zwonjenjom witać. Zawěsće maja wosadni nětkle so też za swoje farske cyrkwje starać. Ale hdy bychu so wšě pjenjezy, kotrež so wudadźa, prawje nałožiłe, bychu so móhłe z lohkosću wšudźom nowe zwony kupić. Skoro kóždа wjes staja nětkle pomniki, kotrež padnjenym zawěsće ničo njepomhaja. Njebychu so móhłe mjena padnjenych na zwony napisać a tak bychu jich duše dźěl brałe na dobrym, Bohu spodobnym skutku? Abo njebroji někotryžkuli dźensniši dźeń na hrěšne wašnjo pjenjezy? Mnozy njejsu sebi wědomi, zo změja też zamołwjenjo dawać, kak su swoje zamóženjo nałožowali. Bóh spožči človjekam zamóženjo, zo bychu je nałožowali k česći Božej a k lěpšomu bližšoho, nic pak k spokojenju hrěšnych požadosćow. Też dźakownosć dyrbjała mnohich pohnuć, zo bychu radźi něšto k česći Maćerje Božeje woprowali. Hdy by kóždy, kotryž móže — a tych je wjele — a kiž je tu wusłyšenjo namakał, 100 hriwnow dał, bychmy bórzy zasy zwony měli kaž w druhich cyrkwjach.

Z Marijnej Hwězdy. (Dopis. Bjez zamoł. red.) Hakle před lětom założena němska kongregacija ma hižo swoje widźomne towarstwowe znamjo, swoju khorhoj. To je drje wosebje klóštr zmóžnił z tym, zo su pilne rucy knježnow ju darmo wušiwałe a Hnadna knjeni, jako kmótra, rjany podźěl k zhotowjenju dariła. Tuta khorhoj bu nětko zańdźenu njedźelu swjatočnje poswjećena ze swjedźenskim předowanjom k. propsta, w přitomnosći předstojićerki klóštra a mnohich knježnow, sobustawow kongregacije a pobožnoho luda. Znamjo dobyća, kotrež budźe při swjatočnych přileżnosćach před towarstwom kročić a wěć, ma we wobrazu njezranjenu maćeŕ Božu (immaculata) a na druhej stronje morja hwězda (maris stella), jako dobyćerka nad złym a swětom. W barbach njewinosće a swěry (běła a módra) błyšći so khorhoj a je zawěsće deba, kotraž móže so widźeć dać. Podobny podźěl ma dźěn klóštr na zhotowjenju khorhoje Lipy Serbskeje, kotraž swojoho runjeća mjez serbskimi khorhojemi pyta.

Zo tuta němska kongregacija wobstoji je samo na sebi jara khwalobna a zdobna wěc. Jenož njedyrbjało so wona k njestrowej konkurency napřećo serbskomu towarstwu knježnow wurosć. Tukhwilna narodna měšeńca w kongregaciji je hižo k rozdwojeńcy wjedła. Jako němska zda so wona wšelakim Serbam, kotřiž do swojoho mało abo ničo njedźerža, něšto wosobniše być. To wšelake serbske knježny swojim narodnym towarškam zawidźa, kotrež maja „česć“, w tamnej ze sobustawom być. Hižo su někotre swoje serbske towarstwo wopušćiłe a wo přiwzaćo do němskeje kongregacije prosyłe a — je namakałe. Hač za tym wšesty wotpohlad tči, njehodźi so tu khwilu hišće rozsudźić. Tola wšelacy Serbja, kotřiž wuwiće wobeju towarstwow sćěhowachu, myslachu sebi cyle prawje, zo budźe kongregacija za Němcow (t. r. za tajkich, kotřiž serbski njerozemja) a knježnjace towarstwo za Serbow. Tak by woběmaj narodomaj wužitne były. Čisty narodny rozdźěl je we našim času nuznišo trěbny hač hdy prjedy. Jenož tuta njestrowa towarstwowa měšeńca je nas narodnje na prošeŕski kij přinjesła. Wšudźe přińdu Serbja při tym z krótka a hraja zdźěla prawje njehódnu rólu. My so nadźijamy, zo přez dalše němske towarstwa, kotrychž je za čas w klóštrje nadosć a přecy so hišće nowe tworja, serbska narodnosć so njekazy. Jeničke serbske towarstwo, w klóštrskej zemi korjenjace, je towarstwo knježnow a młodźencow. „Lipa Serbska“

dźěn ma zwjetšoho dźěła swojich sobustawow z Wotrowskeje wosady. Štóž rozwiwanjo serbskoho narodnoho zmyslenja a čuća we klóštrskej wokolinje po dołhich lětach wobkedźbuje, tón přińdźe k rozsudej, zo klóštr wjele k narodnomu njezbožu přinošuje. Wo swoje prawa w cyrkwi a šuli dyrbja dyrbja Serbja nastajnje prosyć a samo te, kotrež jim po zakonju přistoja, so tam njedopjelnja, na př. nabožina w maćernej rěči. Před wjacy lětdźesatkami so to jenomu němskomu katechetej njelubješe, a tuž ju wotstroni. Němska wyšnosć to hnydom přida. A kak je so Serbam po wumocowanju přez swojich „němskich bratrow“ ze starodawna šło. Hdy dopóznaja Serbja to a přińdu skónčnje k rozomej!

Z Wotrowa. Wjednistwo našeje nalutowańje powoła štwórtk po swjatkach wšitke sobustawy kaž jich přiwuznych k swjedźeńskej zhromadźiznje; na njej měješe so 30lětne wobstaćo Wotrowskeje nalutowańje poswjećić. Po zhromadnym spěwje „Hdźe statok mój“, wotewri nětčiši předsyda kujez bywši kubleŕ Mikławš Symank-Wotrowski zhromadźiznu, postrowi z wutrobnymi słowami wšitkich, wosebje też hosći, pokaza na swjedźeński raz dźensnišeje wulkotneje zhromadźizny, a přeješe wšitkim dobre spodobanjo. Swjedźeński prolog, wot wjeledostojnoho knjeza kapł. Cyža basnjeny, přednjese z dobrym wurazom knježna Tonija Rězakec:

To běše w časach prjedawšich,
Tych dobrych, lěpšich, hinajšich,
Hdyž běše bitych tolerjow
A žanych khudych papjerkow.

Hdyž toleŕ na swěće knježeše
Tón twjerdy, swětły, sleborny:
Za toleŕ tajkoh' slěbora
By nakupił wšoh' dundera.

Jón wšitcy wulcy česćili
A swěrnje su też khowali
We křinach, truhach, w nohajcach,
Pod prohom, zahłwkom, we pincach.

Tam ležał by drje wo měrje,
Pak tola też přec' bjez danje.
Tuž bě to wulka nowinka
Ta prěnja nalutowańja.

W njej toleŕ wěsty leže še,
So ležo dale množeše,
Tak zo za dźesać toleri
By bórzy měł tam dwaceći!

To wšo so hinak činješe
Hdyž pjenjez sam tak rosćeše
We tajkej nalutowańi
Kaž Bože žito na roli.

Już třiceći lět w Wotrowje
My mamy nalutowańju.
Kak spomóžnje je skutkowała,
Nam zamoženjo množiła
A mnohim z nuzy pomhała!

Tuž dźens so toho radujmy
A dźak wšěm horcy wuprajmy,
Kiž takle swěrnje dźěłašće.
Tuž 20 lět šće wutrajće!

A potom woswjećimy sej
Tón rjany złoty jubilej. —
Syj naša nalutowańja
'Nož dale zbožo do kraja!

Knjez kubleŕ Pjech-Miłoćanski, sobustaw dohladowarstwa nalutowańje, přirunaše towarstwo z čołmikom, kotryž je wšelakim bědźenjam wustajeny. Wustojne wjednistwo pak wšitke ćeže přewinje. A zo je Wotrowska nalutowańja so tak krasnje wuwiła, je wosebita zasłužba tych knjezow, kotřiž su w běhu 30 lět na čole towarstwa stali a hišće stoja. Dźak prěnjomu předsydźe knjezej prjedawšomu wjesnjanosće a kubleŕej Michałej Cyžej kaž też nětčišomu knjezej Mikławšej Symankej. Wosebity dźak słuša knjezej kantorej Rězakej, kotryž je 30 lět zličbowaŕ našeje nalutowańje. Jako znamjo dźaka přepoda jomu k. kubleŕ Pjech krasny dar. Swjedźeńsku rěč měješe knjez podzwjazkowy dir. kantor Jan Symank z Baćonja. Kaž je naš njezapomnity Hórnik so duchownje staraŕ za swojich Serbow, tak Raiffeisen hospodarscy. Rěčnik pokaza na ważnosć našich Raiffeisenskich towarstwow, na jich krasny zakład, na jich hospodarski zaměr. Raiffeisenske towarstwa su a budźa wosebje też za nas Serbow z wulkim wužitkom. Za jadriwe słowa knjeza rěčnika spominaše zhromadźizna z wosebitym dźakom. Dalše zbožopřeća k zapozdźenomu sleborнomu kwasej a wšitkim kwasarjam wupraji też w mjenje najwjetšeje Łužiskeje Raiffeisenskeje nalutowańje k. tach. wuč. Šołta, přejo dalše krute zwjazki bohabojosće a přezjednosće, lubosće a wjesela. Centralna, hłowna nalutowańja z Erfurta běše přez k. wyššoho revisora Pudenca zbožopřeća pósłała. Tutón knjez nam też dobry přehlad poda wo hłownym pjenježnym kaž też twornym wustawje. Raiffeisenski zwjazk je po cyłej Němskej rozšěrjeny. Powšitkowny zwjazk ma něhdźe 45000 towarstwow. Lětnoho wobkhodnoho pjenjeza měješe pjenježny wustaw 76 milliardow. Revisor pokaza dale, kak ważne je, zo přez centralu wšitke twory kupujemy, přetož potom mamy też rukowanjo za hódnosć.

(Přichodnje skónčenjo.)

*

Towarstwo Pomocy za studowacych Serbow

wotmě 18. meje t. l., swjatkownu srjedu swoju hłownu zhromadźiznu w Serbskim Domje we Budyšinje. Z hłowneje rozprawy zhonichmy, zo je wone 41. lěto swojoho wobstaća dokonjało. Też pokazowaše rozprawa na to, kak mało zajima tola tele tak spomóžnje skutkowace towarstwo w našim ludźe nadeńdźe. Dotal je po wójnje so někotromužkuli zdało, zo je nowy čas też nowe złote (abo lěpje papjerjane) pokłady přinjesł, dokelž někotryžkuli je za krótki čas dokhodow dożiwił, kajkež běchu prjedy cyle njesłyšana wěc. Bohužel pak wjetši dźěł tak do lěpšich hospodarskich poměrow pozběhnjenych njerozemi tajke wobstojenja za swój přichod wužić; lutować je nětko žadniši počink dyžli hdy prjedy, a płaći wosebje też dźensa přisłowne prajidmo „kaž dobyte tak wotbyte.“

Tola što pomha skoržić, dźěłać dyrbimy, lud rozwučeć wo ważnosći towarstwa a jomu sobustawow dobywać. Přinošk dźěn je snadny dosć, nětkle 2 hr. lětnje. Bychmy-li jeno tysac sobustawow měli, móhło so potom tola něšto wjacy potrěbnym studowacym rozdźěleć. Loni, to r. w minjenym lěće 1920/21 je so 770 hr. podpjery rozdźěliło a to po 100 hr. štyrjom studowacym na universiće, 80 hr. jenomu gymnasiastej, po 50 hr. štyrjomu wučeŕskim seminaristam a po 45 hr. dwěmaj. W našim času su to tola jeno krjepki na horcy kamjeń. Pokładnik je měšćanski wučer knjez Polan w Budyšinje, šulska droha čo. 3II, kotryž rad nowe sobustawy přijimuje. Z joho zličbowanja zhonichmy, zo ma towarstwo 31462 hr. 78 pj. zamoženja. — K wopomnjeću zemrětoho městopředsydy k. kanonika direktora Nowaka zhromadźeni postanychu, na joho město bu k. faraŕ Hejduška woleny.

Do Hornjeje Łužicy a do Čech.

W krasnym nalětnym času, w młódnej zelenej meji, pućuj won do Božeje přirody! Wšak njetrjebaš zapućować do daloka a na dołhe časy, ale kroč do bližšeje krajiny. Zeznaj najprjedy krasnosć swojeje domizny, swojoho wótcnoho serbskoho kraja. Zo pak by ći pućowanjo z wosebitym wužitkom było, trjebaš wjednika. Mózu tebi tajkoho poručić. Za pućowarjow přez Hornju Łužicu a połnócnu Česku je w Lipsku (bibliografiskim instituće) knižka wušła: Meyers Reisebücher. Oberlausitz und Nordböhmen, Oybin, Lausche, Čorneboh, Laus. Heide ... Mit 9 Karten und 4 Plänen.

Meyerowe pućowańske knižki su, kaž je znate, dobre a pokazaja pućowarjej wšitke wosebitosće kraja. Hižo su prjedy wušłe tajke knižki: pućowanja přez Keŕkonošske hory (Riesengebirge), přez Saksku Świcu, přez rudny hory (Erzgebirge) atd. Nowa knižka přewodźa nas přez serbski kraj do našich horow na př. na Čornobóh (561 m) a z nim zwisowace horiny a hory wot Kózłow (Cosul) hač na bubnik (Dehsaer Berg). Přewodnik nam pokaže puće na př. na Čornobóh wot Kubšic přez Sowrjecy a Rachlow abo wot Pomorec přez Bukecy, přez Łuzk abo na horiny Běłobóha (499 m), abo kak móžeš najkhmańšo na „Valtenberg“ pućować přez Korzyń, Motedło (Weifa) abo Wjazońcu. Dale nam knižka wopisuje krasne pućowanja na Mnišonc přez Bobolcy abo Dźěžnikecy abo přez čorne Noslicy a dele z hory Mnišonca do Budystec, do Rozwodec abo přez Šěrachow na Běłobóh, abo do Wjelećina abo na Picho (krasny puć po horinach).

Dale nadeńdźeš pućowanja na Lubijsku horu, na Žitawske hory, do Češkeje: wot Zebnic do Rumburka, wot Češkeje Lipy do Habrachćic atd.

Nic jenož na hory, ale też do dolinow, do hole pućuj! Też tajke wuléty su wopisane w nowej knižcy. W holi, wot Rakec do Wojerjec, wot Radworja abo Njeswačidła přez Minakał atd. do Wósporka (Wósporska skala). W nowej knižcy namakaš wšitke puće (wosebite pućne znamješka), wosebitosće krajiny, wšitko ważne k widźenju, najkhmańše hospody. Wosebje jara dobre, wobšěrne a porjadne kharty ma knižka. Tohodla njech je nic jenož pućowarjam, ale też kolesowarjam należnje poručena. Skazać móžeš ju we wšitkich knihańjach też we Smolerjec knihańi.

J. Šołta.

Wo zemju.

(Pokračowanjo.)

Hišće bě poslednja z tych třoch žónskich žiwa, kotraž bě z kralom wo zemsku reformu so prócowała. To bě kralowa młoda wudowa, rjana, nježna Agiatis. Zo by k přiswojenju Agiasowoho zamóženja někajkoho prawa měł, žadaše sebi Leonidas, zo ma sebi wona joho, lědom z dźěćacych lět wotrosćenoho syna Kleomenesa za mandźelskoho wzać. Z wotprědka staješe so Agiatis tajkomu žadanju, nochcyše jomu mandźelske prawo na so dowolić. Tola pozdźišo to činješe: we njej bě mjenujcy nastała myslička, zo móže swojomu lubowanomu njebohomu mandźelskomu wjećerja wóčahnyć. A jej so poradźi. Wona wóčahny sebi joho tak, zo bu wón za same ideale zahorjeny, za kotrež bě jónu jeje Agis wojował a zemrěł. Haj, jej so samo poradźi, Kleomenesowu mać, Leonidesowu mandźelsku za tu mysličku dobyć. Tak móžachu zemscy reformarjo we Sparta hišće jónu swoje wotpohlady wukonjeć pospytać.

Kleomenes bě hinajšeje powahi dyžli Agis. Też wón bě sprawny. Tola telko miłosće, kelkož bě Agis měł a přez kotruž bě skónčił, njeměješe. Měrnje rozłožeše najprjedy kóždu możnosć a potom hakle wuwjedźeše swoje wotmyslenja. Hižo lěta 236

bu kral. Tola derje dopózna, zo dyrbi najprjedy wójsko měć, chce-li něšto wuwjesć móc, a tele wójsko dyrbi jomu być dospołnje podate. „Přetož“, tak sebi praji: „brónska móc tola też we zeńskej reformje poslednje słowa praji“. Kleomenes wjedźeše zbožowne wójny, mjelčo zahorješe mjez tym za zeńsku reform'u. Potom nawali so lěta 226 nadobo do Sparty, da wjednikow napřećiwnistwa zeńskeje reformy morić, 80 druhich oligarchow wuhna z kraja, da znowa wšitke dołžne wopisma spalić a zemju rozdźělić, 4000 nowych dźělow bu přihotowanych, też ći wosom dźesaćo wuhnaći oligarchojo dóstachu swój dźěl. Tak nasta, móhł rjec, nowe Sparta: eforojo buchu wotstronjeni, kralowska móc posylnjena a rozmnožena. Takle přeměnjena wustawa lubješe so ludej, a tón z dźakownosće lubowaše swojoho młodoho krala. Wša česć wša lubosć pak Kleomenesa hordoho njesčiništej.

Tak bě Kleomenes dobył a też zeńska reforma, za kotruž běchu Agis a joho mać a wowka zemrěli. — Tola wosta wuspěch trajacy?

Powěsć wo dobyću zeńskeje reformy roznjese so bórzy po cyłym Hellasu. Dodźiwać so njemóžachu, zo móhł jedyn kral, wušedši z najwosobnišeje Spartaniskeje swójby, dobyćeŕ w mnohich bitwach, tajkele prócowanja podpjerać, haj runjewon wjednik při nich być. Sparta, přez lětstotki twjerdźizna wšěch oligarchiskich elementow: nětko reformańska. Powšitkownje po cyłym Hellasu wocući nadźija jednoroho ludu: chcemy zemju, dotalne wobstojenja maja so přeměnić. Štož je samo we Sparta móžno było, to njemělo so druhdźe poradźić?“

Kleomenes stoješe před ćežkimi rozsudźenjemi: dyrbješe wón wšudźom, hdźežkuli joho dobyćeŕske wójska joho dowjedźechu, reformu zawjesć? Potom sebi ličbu swojich njepřećeli jenož powjetši, tak rozważeše. Tola so myleše, hdyž sebi mysleše, zo tak sebi oligarchow njerozłobi. Woni wostachu joho njepřećeljo hač na smjerć, wědźachu, zo nihdźe trajacoho knježstwa njezdźerža, kaž dołho zeńska reforma w Sparta dobyćeŕska wostanje.

Wójna z achajskim zwjazkom zasy wudyri. Lěta 224 do Khr. doby Kleomenes z pomocu swojich nowych měšćanow wulkotne dobyćo pola Dyme. Argos a Korinth padnještej, runje tak też twjerdźizna Megalopolis. Kleomenes radźi nětko zbitomu achajskomu zwjazkej, zo by joho za najwyššoho rozkazowarja težs wojich wójskow sčinił a z tym powšitkowny měr skrućił a zwěsćił. Přez to chcyše Kleomenes cyły Peloponnes hišće jónu zjednoćić do wulkoho cyłka a tak potom krutu frontu přećiwo wšěm zwonkownym njepřećelam wutwarić. Tola oligarchojo, nawjedowani wot dotalnoho rozkazowarja achajskoho zwjazka, pušćichu radšo zwonkownoho njepřećela do kraja, zo tola njebychu nadźiju na wróćowzaćo zeńskeje reformy spušćić trjebali. Woni pósłachu poselstwo ke macedoniskomu kralej wo pomoc; Aratos zastaji jomu samo swojoho syna k doswědčenju, zo sprawnje měni, přepoda jomu twjerdźiznu Korinth, kotraž zastup na Peloponnes zaraćeše abo wotewrješe. Hdyž bu tale powěsć znata, stróži so wšón Hellas, tola podarmo: skutk bě dokonjany, a mječ měješe nětko rozsudźić.

Kleomenes měješe nětko ćežke dny. Joho mandźelska Agiatis zemrě. Aegyptowski kral Ptolemaeus, kotrohož wo pomoc prošeše, žadaše sebi jako zastajeŕki joho mać a dźěći. Też to dopjelni Kleomenes. Joho mać samo praji: „Bohu budź dźak, zo móže moje słabuške ćěło swojomu wótcnomu krajej hišće na tajke wašnjo służić.“ A hdyž so kralej sylzy z wočow ronjachu, praji wona: „Spartanski kral, kiž je tajki nadawk sebi stajił kaž ty, mój syno, njesmě so zastróžić dać. Měj so derje, mój syno, božemje!“

Štož trjebam, po to sebi sama ke klamarjej dóńdu a při tym sebi to a tame wobhladam a husto něšto přikupuju, na čož po prawym njewuńdźech. W mnohim kupować je wužitne, to sym přecy nazhoniła. Je wopraw dźe tuńše a móžeće sebi na př. cokor we měrnych časach poměrnje něšto wjacy popšeć, štož dźěn žony rady lubuja. To činju nětko, hdyž je cokor jenož na marki dóstać a „zezady wokoło“ khětro drohi, z khofejom. A dyrbju wuznać, zo sym za wopraw dźe tuni pjenjez jara dobry dóstała, moje towařski jón nastajnje khwala. Wězo pola překupcow, kotřiž jenož we małym sebi twory wobstaraja, su wudawki wjetše, a tak też wěcy dróžše. To pak wot klamarjow prajić njemóžeš, kotřiž swoju wěc rozemja. Pola tajkich dóstanješ woprawdźe tunjo a dobre. Tohodla přihłosuju cyle dopisej, zo měli Serbja pola swojich wjesnych klamarjow najprjedy so rozhladować. A nima-li to požadane, potom hakle do městow. Přez jězdźenjo tam wšak so wjele časa zabije, njemě-li to a druhe hišće wobstaranju dyrbjał — nic jenož překupske twory —, dha zawěsće telko wjesnoho ludu na sobotach w Budyšinje widźał njeby. Też tu rěka: Bóle narodnje čuć, Serbej też zasłužbu popřeć, hdyž joho hewak trjebamy. Nic ze zawisću zhladować a wot njoho so wotsalować, hdyž so jomu trósku „derje“ dźe. Njech stary serbski njepočink na jenoho ze swojoho luda so njehrěši.

Wjesna žona.

Dopis.

Bjez zamołwjenja redakcije.

K čomuž před dwěmaj njedźelomaj, po zdaću jedyn překupc, našich serbskich wjesnjanow namołwješe, to hižo lěta dołho činju.

Dźěći na wsy!

Wulke hubjenstwo knježi wosebje mjez dźěćimi w industrialnych městach na př. we Kamjenicach. Tute město ze swojimi přez 300000 wobydlerjemi ma na 50000 dźěći. Přez 36000 dźěći je dla njedosaheje žiwnosće bědnych a hubjenych. Tu je pomoc jara nuznje trěbna. Snadź so dobroćiwi wjesnjenjo namakaju, kotřiž bychu tajke dźěći přiwzali. Njech so wobroća na „Jugendamt Chemnitz“ abo „Kath. Caritasverband“ tam. Někotre tydźenje abo měsacy na wsy bychu jim jara spomóžne byłe za ćěło a dušu. Móže dźěn też něšto w hospodarstwje a na polu pomhać, hdyž su so trósku zhrabali. Štóž hnydom pomha, pomha dwójcy. S.

Dobre čistowołmjane tkaniny
k suknjam, falam a rubiškam
poruča
Aug. Paul Hilger,
jenož Seminarstr. 2.

Arno Franke w Kamjencu w Sa.
Dalokoreč̌ak 224 **mjedźnistwo** **Oststraße 5**
poruča so k wuwjedźenju
zymno- a ćopłowódnych připrawow, kupjelow, napojenjow, domjacych klumpow, koprowych kachlonkow, płokarskich kotołow.
Wuwjedźenja stawaju so hnydom a tunjo.

Batist
115 cm šěroki meter po **15 hr.**
surowy płat
140—170 cm šěroki,
ložowy płat
meter 15 hr.,
wołmjane fale
wot krucha m 14,50 hr.,
hotowe
wołmjane fale,
tkaniny za wobleč̌enja
jara kruta twora
meter 27 hr.,
košlacy barchent
meter 14 hr.
Emil Wehrle.

Ernst Donath,
třěchikryjeŕski mištr
Dalokoreč̌ak 1154 **w Budyšinje** **Hrodowne naměstno.**
poruča so
k wukonjenju kajkichžkuli
třěchikryjeŕskich dźěłow,
nowych krywow a porjedźenjow, asfaltowanju hunow a k isolérowanju włóžnych rumnosćow.
Wulki skład třěšnych cyhelow.
Wobliče̍njo wudawkow za třěšne dźěła so darmo wobstara.

Serbske hospodarske towarstwo
z předawarnjomaj
w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**
poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Kedźbu! Za žony a holcy! Kedźbu!

Zatenowe šórcuchi (běłe, šěre, módre), **najnowše serbske florowe rubiška** (8 mustrow, 12 barbow), **kemšace suknje** (zelene, módre, čorne, čefwjene), **dźěłanski lětny barchent a katun** k rubiškam, pjezlam, suknam, falam, nanajlěpše **wupjerki a cychi, turkowske fale** a wšelake druhe wěcy — wšo dobre a po najtuńšich płaćiznach. Njech sebi nichtó tajku přileżnosć njeda nimo hić!

Gablerjec drastownja we Worklecach čo. 23.

R. Steinertowy fotografiski ateljej

Wojerowska droha 30 **w Kamjencu w Sa.** Dalokoreč̌ak 53

so zdwórliwje poruča

k wuwjedźenju kajkohožkuli fotografowanja

w domje a zwonka domu.

Lubozne dźěsćowe wobrazy. ∴ Wobrazy połne wuraza.

Najpřihódnišo wobswětlene a barbjene.

Powjetšenja kóždoho wobraza so wo- prawdźe wumjelscy wuwjedu.

Wšě čišćerske dźěła

zhotowja spěšnje naša

Donnerhakec knihićišćerńja.

Thüringske krepki

w najlěpšich měrowych hódnosćach wot nětka:

Hienfongessenc	**ducent**	**18,— hr.**
Carmelitergeist	„	**24,—** „
Mariaceliske žołdkowe krepki	„	**24,—** „
Pain-expeller	„	**27,—** „
Hoffmannske krepki	„	**19,—** „
Baldrianowe krepki	„	**14,25** „
Jeruzalemski balsam	„	**12,75** „
Wunderbalsam	„	**11,50** „

Sćele so po póstowej dobércy z přiražkom porta a zawalki.
Žadajće prošu wupisanje nowych płaćiznow darmo.

Otto Ramm, chem. laborator. w Penig w Sa.

Margareta Kilank

rodź. Šustrec

wušiwarka rubiškow, bantow atd. za serbske žónske

bydli nětko na Šäferstr. 21 I.

Skazanki móža so też wotedać na serbskej hasy čo. 15 p. (w tamnišej kwětkarni).

Wot 1. junija wotměje mój zastupjeŕ **knjez dr. Fritz,** wosebity lěkaŕ za nutřk. khorosće, wšědnje **rěčne hodźiny** (z wuwzaćom njedźele) a to we Worklečanskej khorowni dop. wot 9—10 hodź., w Janskich kupjelach pop. wot 2—3 hodźin.

W Pančicach, 28. meje 1921.

Dr. med. **Rachel.**

Serb. towaŕstwo „Nadźija" w Budyšinje

wuhotuje **njedźelu 29. meje 1921**

w kat. towaršni w Budyšinje na garbaŕskej hasy čo. 26 swój

I. założeńskí swjedźeń,

wobstojacy ze **spěwow, dźiwadła a reji.**

Wšěch lubowarjow serbskeje zabawy a towaršnosće z tutym na naš swjedźeń najwutrobnišo přeprošuje

předsydstwo a wubjerk towaŕstwa.

Započatk reji w 5 hodź. Započatk programa w 7 hodź.

Sobustawy našoho towaŕstwa njech sebi sobustawski lisćik sobu přinjesu!

Kwasy

na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow

fotograf

W. Kornet

Budyšin, Gidkelsberg 1b.

Hdyž do Budyši- na přindźeće,

wopytajće prošu wustajeńcu ratafskich mašinow a gratow pola

Carl Gast, Budyšin,

na drjewowych wikach 27.

Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Swjećatka

a **statuwy,**

Bože matry k staću a wisanju, **špihele** k najwjetš. wubjerku, też **porclinowu** a **skleńčanu nadobu.**

Rudolf Wilhelm

na serbskej drózy 16.

Najstarši Budyšski wobkhod ze skleńcu a dźěłaŕnja za wšě skleńčne dźěła a zaskleńcowanjo wobrazow.

Jurij Mróz

młynk

w Šunowje

poruča

šmrjokowe deski

kóždeje měry (přihodźa so za hnojowe a kalkowe deski na wóz),

tyšeŕske deski

wot 15—70 mm tołste,

wojnaŕske drjewo,

narězane a zdónki, kotrež po přeću narězam),

łaty,

wobiwanske deski

(Schalung) a

hrjady,

šrótwany majs.

Wšo po tunich płaćiznach.

Bratraj Wornačaj

w Pančicach (Dalokoreč̌ak Elstra čo. 71) **w Lejnje** (Dalokoreč̌ak Uhyst čo. 62)

kładźetaj

elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.

Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž też wšu nowočasnu **nadobu za wobswělenjo** na składźe.

Mudra knježna, hdyž so sćmiwa, do lampki ma wolija.
Tak też tebi Jězus kiwa: „Pój mi na kwas, lilija!"

W meji swojoho žiwjenja, w 25. lěće, wopušći nas po krótkej, sćerpnje přětratej khorosći, ze swj. sakramentami derje wobstarana, štwórtk 19. meje naša horco lubowana njezapomnita dźowka a sotra

Hańža.

Na Najswjećišu Trojicu smy jeje ćěło z wurjadnje bohatej ličbu přewodźeri pokhowali. Wšitkim, kiž su njebohej na łožu khorosće, na póstywječoru a přewodźenju telko lubosće wopokazali, kaž z bohatej ličbu wěncoweje pychi a wosebje z wupyšenjom rowa, nošerjam a towaŕstwu knježnow, kotrež ju z khorhowju k rowu přewodźi a jej tam rjane božemje wuspěwa, wuprajamy naš

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!"

W Radworju, 22. meje 1921.

Hłuboko zrudźena swójba Liškec:
staršej, sotra a bratr.

We swojej hišće njewinowatej młodości nimale 18 lět zwjadny nam, kaž nalětna kwětka wot hrubeje smjerće posyčena, minjenu póndźelu w Šěrachowje naš horcolubowany syn a bratr

Pawoł Koprij

z Budyšina

po dołhej, bolostnej khorości, wjacy króć z njebjeskej pućnej cyrobu na sćežku do wěčnosće syćeny. Tónle pjatk bu joho ćěło zasy zemi wróćo date na Mikławšku.

Wšěm, kotřiž su zemrětoho při joho khorości wopytowali, wosebje dostojnym sotram Šěrachowskoho wustawa za lubosćiwe wothladanjo wuprajamy nutrnje **„Zapłać Bóh tón Knjez!"** Runje tak dźakujemy so też wšěm česćenym wobdźělnikam při póstywječorach a pohrjebje, kaž też za wšu wěncowu debu.

W **Budyšinje** a **Šěrachowje,** 27. meje 1921.

W mjenje zrudnych zawostajenych
Jakub Koprij, nan.

Khrystus je moje žiwjenjo a zemrěćo dobyćo. (Filip. 1, 21.)

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 23. | Budyšin, 4. junija 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

We znutřkownym tróštu.

O kak nanajbóle nuznje třebna, Knježe, je mi twoja hnada, zo bych dobre započał, dale wjedł a dokóńčił. Přetož bjez njeje njemóžu ničo dokonjeć, wšitko pak zamóžam w tebi, hdyž mje hnada podpjeruje. O woprawdźe njebjeska hnada, bjez kotrejež ničo njewaža ani samsne zasłužby a tež ani přinarodźene dary! Ničo wumjelstwa, ničo bohatstwo, ničo rjanosć abo sylnosć, ničo wobdarjenosć ducha abo zrěčniwosć njepłaći pola tebje, Knježe, bjez hnady. Přetož dary přinarodźenosće maja dobri a zli zhromadnje, tola wosebity dar wuzwolenych je hnada abo lubosć, z kotrejž wuznamjenjeni maja so woni za hódnych wěčnoho žiwjenja. Tak wysoko stoji tuta hnada zo ani dar wěšćenja ani činjenjo dźiwow ani žane wysoke rozjimanjo ničo njepłaći bjez njeje. Ale tež ani wěra, ani nadźija ani druhe počinki njejsu tebi spodobne bjez lubosće a hnady.

O najzbožowniša hnada, kotraž činiš, zo khudy w duchu zbohatnje w počinkach, a kotraž ponižnoho we wutrobje wobohaćeš ze mnohimi kubłami. Přińdź, zestup ke mnje, napjelń mje zahe ze swojim tróštom, zo njeby moja duša hinyła z mučnosću a ze suchotu wutroby. Prošu, Knježe, zo bych namakał hnadu před twojimaj wočomaj, přetož mi dosaha twoja hnada, hdy bych njedócpěł to druhe, po čimž žedźi přinarodźenosć. Budu-li spytowany a ćwilowany z mnohimi zrudobami, njebudu so bojeć žanoho zła, doniž budźe ze mnu twoja hnada. Wona je moja sylnosć, wona mi dawa radu a pomoc. Wona je mócniša dyžli wšitcy njepřećeljo a mudriša dyžli wšitcy mudri.

Wona je wučeŕka wěrnosće, nawjeduje k podrjadnosći, je swětło wutroby, tróšt w tyšnosći, rozećěri zrudobu, wothonja bojosć, žiwi pobožnosć, hnuje k sylzam. Što sym bjez njeje khiba suche drjewo a njewužitny zdonk, kiž ma so wotćisnyć? Twoja hnada potajkim, knježe, njech mje přecy předkhadźa a sćěhuje a čiń, zo bych stajnje so prócował w dobrych skutkach, přez Jězusa Khrystusa, twojoho Syna. Amen.

56. staw.

Zo mamy sebje samoho zaprěwać a Khrysusa z křižom sćěhować.

Syno, kelkož zamožeš wuńć ze sebje, telko budźeš móc přeńć do mnje. Kaž to, zo sej ničo zwonkownje nježadaš, znutřkowny pokoj dawa, tak to, zo znutřkownje sebje wopušćeš, z Bohom zjednoća. Chcu, zo by ty wuknył so dospołnje zaprěwać po mojej woli bjez přećiwjenja a bjez skorženja. Sćěhuj mje: „Ja sym puć, prawda a žiwjenjo.“ Bjez puća njemóže so khodźić, bjez wěrnosće njemóže so ničo spóznawać, bjez žiwjenja njemóže nichtó žiwy być. Ja sym puć, po kotrymž dyrbiš sćěhować, wěrnosć, kotrejž wěrić dyrbiš, žiwjenjo, kotrohož maš so nadźijeć. Ja sym njeskažomny puć, njezmylna wěrnosć, bjezkónčne žiwjenjo. Ja sym najruńši puć, najwyšša wěrnosć, wěrne žiwjenjo, zbóžne žiwjenjo, njestworjene žiwjenjo. Zwostanješ-li na mojim puću, spóznaješ wěrnosć, a wěrnosć tebje wuswobodźi, a docpěješ wěčne žiwjenjo.

„Chceš-li k žiwjenju nutř hić, dźerž kaznje“ (Mat. 19, 17). Chceš-li wěrnosć spóznać, wěř mi. Chceš-li dospołny być, předaj wšitko. Chceš-li mój wučownik być, zaprěj sebje samoho. Chceš-li zbóžne žiwjenjo wobsedźeć, přitomne žiwjenjo zacpěwaj. Chceš-li powyšeny być w njebjesach, ponižej so na zemi. Chceš-li kralować ze mnu, noš kříž ze mnu. Přetož jeno służownicy kříža namakaju puć k zbóžnosći a k wěrnomu swětłu, .

Knježe Jězu, dokelž je twój puć wuzki a dokelž swět jón zacpěwa, daj mi, zo bych swět zacpěwał a tebje sćěhował. Njech so twój służownik wuwučuje we twojim žiwjenju, dokelž w nim je spomoženjo a prawa swjatosć. Štožkuli hewak druhe, hač wo tym, čitam abo słyšu, to mje njewokřewja a mje dospołnje njezwjesela.

Syno, dokelž to wěš a sy wšitko čitał, budźeš zbóžny, budźeš-li to tež činić. Štóž ma moje kaznje a je wobkedźbuje, tón je tón, kotryž mje lubuje, a ja budu joho lubować a zjewju so jomu sebje samoho a sčinju, zo budźe sedźeć ze mnu we kralestwje mojoho Wótca.

Knježe Jězu, kaž sy prajił a slubił, tak wězo njech so stanje a daj, zo sej to zasłužu. Přijał, přijał sym z twojeje ruki kříž a ponjesu jón hač do smjerće, kaž sy mi jón napołožił. Zawěrno žiwjenjo dobroho mnicha je kříž, tola wón wjedźe do raja. Započate je, wróćo woteńć njeje dowolene, a popušćić so njesmě.

Aj dha, bratřa, kročmy hromadźe dale, Jězus budźe z nami. Jězusa dla smy na so wzali tónle kříž, Jězusa dla wutrajmy we křižu. Wón budźe naš pomocnik, kotryž je naš wjednik a předkhadnik. Hlej, naš kral kroči před nami, a wón budźe wojować za nas. Sćěhujmy joho zmužiće, nichtó njech so njestrachuje hroženjow; budźmy hotowi, wutrobiće wumrěć we wojowanju a njećińmy hańby swojej česći z tym, zo bychmy ćěkali wot křiža.

Swětowy rozhlad.

We sakskim sejmje

jednaše so minjenu wutoru wo naćisku nowoho šulskoho zakonja, kotryž ma potom być podłoha za wšě šulske zarjadowanja we jenotliwych krajach Němskeje. Wotpohlad jednanja njebě pokazał, što so jenotliwym stronam na nim njelubi a mělo so přeměnić, ale knježeŕstwo měješe wotmołwić na doprašowanjo demokratiskeje strony, hač je sakske knježeŕstwo tomule naćiskej we němskostatnej radźe přihłosowało, a měješe dale přiwzać žadanjo njewotwisnych, zo ma wone němskostatnej radźe nětčiši naćisk nowoho šulskoho zakonja wotpokazać. Dalšoho jednanja njebě tež trjeba, dokelž měješe so na samym dnju w němskostatnym sejmje wo tymle naćisku jednać; to pak so hišće we posledním wokomiku wotstorči.

K tejle należnosći poręča we sakskim sejmje tež naš **zapósłanc knjez Heßlein**. Wón předewšim zjawnje wupraji, zo knježeŕstwo na doprašowanjo wotmołwiło njeje, byrnjež wotmołwa tola jara lohka była. Za tym ma so wězo něšto pytać. Wón wobaraše so dale přećiwo porokej, zo je křesćanska ludowa strona we němskostatnym sejmje na tymle naćisku sobu dźěłała. To hižo tohodla *móžno njeje, dokelž nowy naćisk wosebje* na powšitkowne šule dźiwa a za nje wustupuje, njez tym zo su konfesionalne wróćo storčene. Naćisk zastupjerjam konfesionalneje šule swoje zastupować poćežuje. Nas we Sakskej njebudźe móc žadyn naćisk spospokojić, kiž nam wuhladow na to njeda, zo bychmy sebi zasy tamych pjeć katolskich šulow dobyć móhli, kotrež smy při wubuchnjenju revolucije zhubili.

Tule móžnosć wosebje w tymle naćisku njewidźimy, dokelž wón hišće přewjele swobodneje wole jednotliwym krajam přewostaja, kak smědźa sebi swoje šulske należnosće rjadować.

W dalšim wuzběhny knjez Heßlein, kak naš sakski kultusowy minister samo z tym liči, zo móhli socialdemokratiskej stronje, komunistojo a demokratiska strona němskostatnoho sejma nowy naćisk stajić, kotryž by so potom přiwzał. — Tajki naćišk by potom hakle wobrada za katolskich a docyła wšěch wěriwych křesćanow był. Knjez Heßlein wobroći so potom wosebje hišće přećiwo měnjenju zapósłanca dr. Herrmanna k nabožnej wučbje we šulach. Wón praji: „Dyrbju wosebje wuzběhnyć, zo, kaž so samo rozemi, katolska cyrkej na stojnišću stoji, zo ma we konfesionalnych šulach, we kotrychž su katolikojo duch tohole wěrywuznaća tež we wšim druhim rozwučowanju knježić, a sebi myslu, zo tež šěroke woršty evangelskoho wěrywuznaća na tymle stojnišću stoja.“

Skónčnje wuwjedźe rěčnik hišće: „Tónle naćisk k nowomu němskostatnomu šulskomu zakonjej, zawěsće tajki, kajkiž nam nětkle předleži, zakoń njebudźe; tež w tymle sejmje je so pokazało, zo po prawym nichtó tak prawje z nim spokojom njeje. Křesćanska ludowa strona stoji na tym stojnišću, zo ma so přiwisnikam swětneje šule přileżnosć dać, zo móhli swoje dźěći do tajkich šulow słać. Te same prawo žadamy pak tež my za so. My njejsmy toho měnjenja, zo so z tym něšto rozdwoji, ně přewulka jenajkosć na wukubłanskim polu je jenož škódna. Po tym, štož sym wčora we Scheidemanowej zhromadźiznje wo solidariće słyšał, měnju, zo ma runje we šulskich należnosćach individualiće so swoboda wostajić; to pak chce

křesćanska ludowa přez to, zo sebi te same prawo za konfesionalne šule žada a tež pospyta, je we němskostatnym sejmje přećišćeć.

W **němskostatnym sejmje** rozwi minjenu srjedu kancler dr. Wirth swój program. We třoch słowach je wopřijate: zrozymjenjo, zasynatwarjenjo a wujednanjo. Prěnje žadanjo tohodla je, zo dopjelnimy přećiwo entenće, na čož smy so zwjazali. Jenož tak móžemy pola narodow cyłoho swěta sebi zasy dowěru dobyć. Wón potom rozwi, kak je joho knježeństwo w krótkich dnjach, kotrež wobstojl, hižo dopjelniło, štož so měješe do wěstoho časa dopjelnić, a rozestaji, kak budźe móžno, sebi pjenježnych srědkow k přewjedźenju we ultimaće napołożenych winowatosćow dobyć. Tohodla změja so wšelake stare dawki powyšić a druhe nowe zawjesć (na př. wuhlo, wobsedźeństwo, towarstwowy dawk, burzowy dawk, dawk za palenc, tobak, piwo, cokor atd.). K tomu ma so wuwoz němskich wudźělkow powyšić, dowoz cuzych wěcow do kraja wobmjezować, ratarstwo ma so hač na najwyšši skhodźeńk wuwić, zo by płodźiło, štož so někak hodźi.

Z Łužicy a ze Serbow.

Kaž telefoniscy z Kulowa zhonichmy, je w tamnišej khorowni wjeledostojny knjez kapł. Jan Walda štwórtk wječor we 8 hodź. zemrěł. Pohrjeb budźe póndźelu w Khrósćicach w 9 hodź. — Njech wotpočuje w měrje.

Z Budyšina. Rjany Boži deščik zeńdźe so wosebje w nocy na štwórtk tu a po cyłej wokolinje. Da so wočakować, zo su jón po cyłych Serbach dóstali. Bě zawěsće trěbny, trěbny, a bě joho telko, zo budźe płódny. — Bože žita wšudźom rjane stoja, tež w słomje drje lětsa budźe spokojaca. —

— Minjenu njedźelu stajichu tu něhduše sobustawy tudomnoho artileriskoho połka we Schillerowych nasadach swojim padnjenym towaršam pomnik. Na kamjentnej šěrokej podłozy leži wulka kamjeńtna kula, kotruž kříž debi a je wěncowana z wudypkami, pokazowacymi něšto kanónow a jich zapřahow. Do wěnca su sobu zapisane mjena tych městow, hdźež je połk so wosebje při bitwach wobdźělił. — Wobdźělenjo při wotkryću bě wulke. —

Z Radworja. (Katolska Bjesada.) Poslednja zhromadźizna, zańdźenu njedźelu wotměta, započa so z přednoškom wo stawiznach Budyšskoho tachantstwa. Rěčnik wopisa założenjo tachantstwa, joho podeńdźenja za časy Mišnjanskich biskopow a skónčnje překhod jich połnomocy nad Łužicu na Budyšskich tachantow. — Tachantstwo założi Mišnjanski biskop Bruno II. lěta 1221; tohodla budźe wone lětsa (njedźelu po swj. Jenje) 700 lětny jubilej swojoho wobstaća swjećić.

Měsačna rozprawa wopisa wosebje nadrobnje swětasławnu hrajeńnju w Monte Carlo, hdźež njedawno pućowaŕ z Danskeje 350 tysacow doby. Tam po zdaću tola hišće trochu wyše hraja, hač serbscy Monte-Carlerjo. — W juniju a juliju ma „Bjesada“ prózdniny; tuž we tymaj měsacomaj žanych zhromadźiznow njeje.

Z Baćonja. Minjenu njedźelu pola Smolic wotměwana zhromadźizna Baćońskeje cyrkwineje wosady zaběraše so ze wšelakimi ważnymi należnosćemi a starosćemi wosady.

Prěni dypk dźeńskoho porjada bě, zo měješe so wot wubjerka „za wotpłaćenjo cyrkwinoho dołha“ zličbowanjo wotpołožić a wubjerk so na to rozwjazać. K wujasnjenju so tudy naspomnja, zo so 20. wulkoho róžka lěta 1909 Baćońscy kemšerjo na tachantske konsistorium wobroćichu a wo samostatnu farsku wosadu prošachu. 30. měrca toho lěta přińdźe z Budyšina wotmołwa, zo chce tachantske konsistorium do toho zwolić pod dwěmaj wuměnjenjomaj. Z prěnja dyrbja so za amortisaciju twarskoho dołha na Khrósćanskej nowej farje přinoški dale płaćić kaž dotal (Loni w oktobrje bu hakle po 40 lětach tutón dołh zapłaćeny.) a z druha ma nowa nastawaca wosada cyrkwiny dołh, 17100 hr. wučinjacy, po něčim wotpłaćować. To je so slubiło, a tak bu tutón wubjerk założeny, wobstojacy z knjezow kublerjow Robla-Čornečanskoho jako předsydy, Pjecha z Baćonja, Wjeńki z Pozdec a knjeza wyššoho wučerja kantora Symanka jako pokładnika a pismawjedźerja. Dokelž bu nětko 31. decembra lońšoho lěta cyły cyrkwiny dołh zapłaćeny, chcyše tutón wubjerk po dokonjanym dźěle swoju rozprawu podać. Z tuteje zhonichmy, zo bě so hač do lěta 1909 k wotpłaćenju dołha nahromadźiło 1689 hr. 12 pj., wot 1910—1920 na dobrowólnych přinoškach 1522 hr. 50 pj.

Wunošk z dweju kóždolětneju woporow kermušku a kermušu	2920,74 hr.
Ze wšelakich wotkazanjow a zawostajeństwow	9184,50 „
Dań z 10 lět	1528,53 „
Přinoški z Bukoweje fundaćije	3043,86 „
Do hromady:	19889,25 hr.

Tak zo hišće čistoho wunoška zbywa 2789,25 hr. Zhromadźizna wobzamkny, zo ma so tutón pjenjez nałožeć na wutwarjenjo pišćelow, za nowe trubjawki, kotrež budźa 5400 hr. płaćić, mjez tym zo smy jeno 800 hr. za nje dóstali. Wosadny farař dźakowaše so w mjenje cyrkwinskoho předstojeństwa a farskeje wosady tutomu wubjerkej za dokonjane dźěło.

W druhim dypku knjez farař Delan pjenježne wobstojnosće cyrkwineje wosady wuložowaše, pokazujo na stajnje přibérace rozmnožene wudawki za cyrkwine potrěbnosće a na njedostatk dokhodow, wosadu prošo, zo sebi tutu kutnu starosć fararjowu přiswoji a na prěnim městnje domjacej nuzy cyrkwineje wosady wotpomhać so prócuje, dyrbje-li wosada dale wobstać móc. Najwjacy časa wutrjeba třeći dypk: Kak ma wosada swojich padnjenych wosadnych wojowarjow česćić. Stajne rozprawy we wšěch móžnych serbskich a němskich nowinach wo stajenju a poswjećenju (přihódniše mjeno je zawěsće: wotkryćo, dokelž swětny pomnik so cyrkwinscy poswjećić njemóže, nima-li Božeje matry) wójnskich pomnikow wubudźeše tež pola nas kaž wšudźom druhdźe, žadosć za pomnikom.

Knjez farař Delan hišće raz swoje hižo do tutoho časa wuprajene měnjenjo rozestaji, zo njeje za swětne pomniki. Po joho zdaću mamy nětko z wěstej „khorosću“ za pomnikami činić. Ta khorosć kaž kóžda druha zańdźe a što nam wostanje? Mortwy, zymny kamjeń! Štó hlada na stare wójnske pomniki z lěta 1870? Nichtó wjacy. Tak tež tu budźe. Jeli dyrbjałe so wulke wudawki nałožeć, potom tola tak, zo je z nimi zdobom někajki wužitk zjednoćeny za druhe, spomóžniše zaměry, a jako tajki zaměr poruča wón: jedyn zwón leć a poswjećić dać k česći padnjenych. Mjedźane, mosazowe zwuki budźa hišće potom wosadnym do wutrobow zwonić wopomnjećo na mortwych, hdyž žadyn človjek na pomniki wjacy hladać njebudźe.

Cyle w samsnym zmysłu rěčeše k. kantor Symank, pokazujo, zo je runje w Němskej, w Barlinje, tuta khorosć za pomnikami najhórša była, a zo my jako wěriwi křesćenjo postrowjamy jako wopomnjećo wudospołnjenjo cyrkwinoho zwonjenja.

Knjez kubleŕ Delan-Baćoński rěčeše wo začućach wojowarjow, hdyž do wójny dźěchu: přihotowachu so na smjerć, přistupichu k swj. sakramentam, swj. rózarij, křižowny Zbóžnik, pobožne medalje, skapulir — to bě jich wućek, jich tróšt, jich nadźija. A tutym začućam dyrbjeli nětko swětne pomniki wuraz dawać? Ně, w hłuboko začutym, nabožnym zmyslenju serbskoho ludu při wudyrjenju wójny tež jeno nabožny pomnik prawy wuraz dawa a jako tajki wita wón zwón k česći padnjenych.

Mjena padnjenych wosadnych (nic sobu z druhich wosadow!) maja so na wosebitej tafli na Božej martrje na kěrchowje wozjewić, na kěrchowje, dokelž tam bychu też swój wotpočink namakali, bychu-li doma zemrěli a na kěrchowje na nich spominać, je stare křesćanske wašnjo hižo z časow prěnich křesćanow z katakombow. Druhdźe, na wsy a tak dale ženje tute mjena tak k wutrobje njeróča kaž runje na kěrchowje. Skónčnje wuzwoli so wubjerk, kotryž ma dalše dźěło, wobstaranjo mosazowych zwonow, do rukow wzać. Z dźěłom bu hižo započinane. Nadźijomnje so nětko — cyła — wosada w tutej mysli — w lubosći — zjednoći. — Skónčnje rěčeše so hišće wo nazymskim zjězdźe katolikow w Budyšinje. Wobdźělenjo je čestna należnosć a do šěršoho Budyšskoho wubjerka wuzwolištaj so knjezaj Robl a Rjeńč z Čornec, kotrajž dalše dźěło wobstarataj.

Z Wotrowa. [Nalutowańja. (Skónčenjo.)] Přehlad wo nastaću a wuwiću Wotrowskeje nalutowańje poda knjez kantor Jan Rězak: Wo ważnosći tajkich wustawow pisaše před 30 lětami „Serbski Hospodaŕ“. Nastawki běchu z wustojneje ruki knjeza fararja Kubaša z Njebjelčic. 9. hodownika 1891 zhromadźichu so někotři hospodarjo Wotrowskeje wosady. Hnydom zastupichu 25 do towarstwa a podpisachu statuty. Předsydstwo a dohladnistwo bu wuzwolene. Do prěnjoho předsydstwa słušachu kk. Jurij Cyž, Smoła, Jan Cyž, Zarjeńk a Cyž-Hrjehoŕ; do dohladnistwa kk. kanonik faraŕ Herrmann, Michał Cyž a Ćemjera. Wobkhodny pjenjez bu na 15000 hr. přizwoleny, w druhim lěće na 100000 hr., 1895 na 200000 hr. a 1915 na 1000000 hr. Towarstwo Serbskich Burow so hnydom přizamkny a twory so bórzy zhromadnje skazachu. Hač na 1 centnaŕ safrana, štož bě tola přewjele, smy ze zhromadnymi skazankami přecy dobre nazhonjenja činili. Pjenježny wobkhod z krajnostawskej banku so skónči 1898, dokelž banka njechaše wjacy dyžli 20000 hr. z 3½ % zadanić a tak dyrbjachmy też 500 hr., kotrež běše nam banka při założenju bjez danje požčiła, wróćić. 1903 nasta wosebity zwjazk Raiffeisenskich nalutowańjow we Łužicy. Też duchownje staraše so nalutowańja za sobustawy: 1908 wotmě so prěni přednošk z wobrazami, kaž też 1909. 1912 wosebity kursus za wjedźenjo knihow. 1913 kursus za warjenjo. Hač dotal wotměwachmy 67 hłownych zhromadźiznow, 127 posedźenjow dohladnistwa a 352 předsydstwa.

1892 mějachmy

61 nalutowańskich knižkow z	10708 hr.
požčeńkow	1800 hr.
běžnoho zličbowanja . . .	5828 hr.
danje	225 hr.
konsum	7624 hr.
deficit	116 hr.

1920:

700 nalutowańsk. knižkow z	292926 hr.
požčeńkow	34555 hr.
běžnoho zličbowanja . . .	46617 hr.
danje	35814 hr.
konsuma	133000 hr.
dobytka	2999 hr.
k tomu załož. fond . . .	16180 hr.

k tomu reservny fond . . 4050 hr.
„ specialny fond . . 3333 hr.

Zličbowaŕ napominaše, zo bychu wšitcy bjez wuwzaća přistupili. Wšitke pjenjezy přinjesće na nalutowaŕnju, a jeli trjebaće a sće w nuzy, přińdźće, my wam rad pomhamy, za mału dań, a kóždy čas móżeće dołh wotpłaćić. Tak je nam nalutowaŕnja přinjesła materielny postup kaž tež moralny, wobhladajće sebi twarjenja, skót, pola, ratarske mašiny. To wšitko chcemy sebi ważić a njechamy so po dźensnišim času měć a brojić přez pić̀o a wysoke hraćo. Ně, na podłožku Raiffeisenskoho towaŕstwa dźěłajmy dale z hesłom: „Wšitcy za jenoho, jedyn za wšitkich.“ Wšitcy njech dopjelnja swoje sobustawske winowatosće, potom budźemy 50lětny jubilej w rjeńšich časach, w čistej wjesołosći swjećić. To daj Bóh! — Na to přepoda knjez kantor Symank za wosebite zasłużby a dołholětne dźěło w nalutowaŕni k. předsydźe Mikł. Symankej, kotryž je wot 1894 w předsydstwje, kaž tež k. kublerjej Pětrej Nowakej, kotryž je wot 1895 w dohladnistwje, diplomy. Kk. kublerjo Michał Cyž-Wotrowski a Jurij Cyž w Žuricach a kantor Rězak buchu při 25lětnym wobstaću hižo z diplomom wuznamjenjeni. Wuznamjenjeni so podźakowachu. Knjez kubleŕ Pjech wunjese našim lubym žonam třikróćnu hrimotacu sławu. Knjez předsyda skónči ze spěwom „Hišće Serbstwo“ swjedźeńsku zhromadźiznu a přeješe wšitkim hišće wjele wjesela při zabawnym dźěle.

Z Reichenawa. Nahłeje smjerće zemrě we Žitawje naš dołholětny zasłużbny k. kantor Bernet.

Z Drježdźan. Naša „Jednota“ wuleća sebi při najrjeńšim wjedrje minjenu njedźelu 29. 5. do Cossebaude na Wilhelmsburg. Na 50 wobdźělnikow běše so 1/43 hodź. na łódźi zešło, a jědźechmy po rjanym Łobju, na kotrychž brjohach je runje njedźelu žiwjenjo, kaž w mórskich kupjelach, nimo spalenych składow firmy Seebe, kotraž běše minjeny tydźeń přez woheń na 2 milijónaj škody měła, do Übigau. Z łódźe widźachmy, na kajke wašnjo so łódźe z wody sćahnu, hdyž so porjedźeja. Wot daloka hladaše wosrjedź zelenych łukow na nas żelezny twar powětroweje twarnje, kotraž so na přikazanjo ententy wottorha. Rjanu płódnu krajinu sebi dale wobhladawši, běchmy hač do Gohlis přijěli. Nětko stupachmy pěši na rjanym khłódnym puću na Wilhelmowy hród, kotryž jara krasnje na poł-horje mjez štomami leži. Rjanu wokolinu sebi wobhladawši a so posylniwši, zarejwachmy sebi. Też serbske spěwy zaklinčachu. W zastawcy powita k. Rynč wšitkich, wosebje lubych sobustawow wot bratrowskoho towaŕstwa „Čornobóh“, a napominaše, zo bychu lubi Serbja w Drježdźanach naše towaŕstwa dale podpjerali, wosebje z tym, zo bychu tola kóždu wutoru wot 8 hodźin do zhromadźizny w Dampfschiffhotel, Münzgasse, přišli a też Serbow, kotřiž tu na wopyće su, na to kedźbnych činili. Tak so přeskoku při zabawje a rejow rjany čas miny, a dźěchmy zhromadnje k bližšej milinje, a wot tud do města, so nadźijejo, zo je so našim hosćam a sobustawam tola lubiło.

Z Drježdźan. Krajne předsydstwo křesćanskeje ludoweje strony wotmě zańdźenu njedźelu ważne posedźenjo pod nawjedowanjom knjeza prawnika dra. Hile. Najprjedy rozprawješe k. zapósłanc Heßlein wo naćisku za němski šulski zakoń. Tomu doda k. wučeŕ Krječmar z Kamjenic, kiž bě dźeń prjedy na wubjerkownym posedźenju Katolskoho wučeŕskoho towaŕstwa w Barlinje pobył, hdźež běchu zhromadźeni wo samsnej maćiznje jednali, wšelake k rozjasnjenju. K. wučeŕ Słodeńk přednjese přeća Serbow, dokelž naćisk ničo wo prawje narodnych mjeńšinow njewopřija. Jomu so wujasni, zo naćisk jenož družiny šulow nadrobnje rozkładuje a tohodla w nim ani wo wukubłanju wučerjow njestoji, byrnjež to we logiskim zwisku ze šulskim naćiskom stało. To wšo budźe pozdźišo zarjadowane. To pak sebi k. justicny radźićel dr. Schrömbgens z Lipska hnydom žadaše, dokelž dyrbimy najprjedy wědźeć, kak so naši wučerjo wukubłuju a potom móżemy wo kajkosći šulow jednać. Rěčnik měješe mnohe na naćisku wustajeć. Na dalšej rozmołwje wobdźělichu so hišće kk. němsko-sudniski rada Linz z Lipska, měšćanski rada Bruger a studijny rada Heidrich z Budyšina a přednjesechu wšelake přeća, kotrež so dale do Barlina póśćelu. K tomu přizamkny so krótki referat k. zapósłanca Heßleina wo „politiskim położenju“, w kotrymž rěčnik wosebje stojnišćo křesć. lud. strony k ultimatej rozłoži a je jako prawe dopokaza, štož so hakle pozdźišo wujasni. Přihłosowacy rozsud so na němsku frakciju křesć. lud. strony do Barlina póśćele.

Wo zemju.

(Pokračowanjo.)

Tola też tónle wopor bě podarmo. Ptolemaeus bu do wójny ze Syriskej zaplećeny a njemóżeše tohodla swoje přilubjenja dźeržeć. Też při najwjetšim napinanju Kleomenes jenož 6000 muži ze swojich wokhudnjenych spartanskich měšćanow zwjedźe, 14000 wotnajatych wojakow bu njespokojnych a chcyše joho wopuščić, dokelž jim wón mzdy dawać njemóżeše. Zo jich njeby přisadźił, dyrbješe lěta 221 pod hubjenymi wobstojnosćemi pola Sellasia w jenym dole rěki Eurotasa rozsudnu bitwu z njepřećelom, kiž měješe 40000 wuwučenych a derje wobrónjenych wojakow, přiwzać. Zwotpřědka Kleomenes dobywaše; tu padny na lěwym joho křidle joho general Eukleides, zmužity a wustojny joho bratr. Na to bu lěwe křidło dospołnje zbite. Nětko wali so hłowne macedoniske wójsko, něhdźe 10000 muži, ze wšej mocu na Kleomenesowe prawe křidło a zatłóći je. Wšo spada. Jenož 200 muži móżeše wućeknyć. Z někotrymi jězdny-

Ducy do Krupki.

Putniske myslički a wobrazki.

Pjatk do swjatkow rano. Na Wotrowskej wěži, wotbiwši runje třišťwórće na pjeć, zwoni narańše. We wsy póčnje so wšo hibać. Někotryžkuli dom hospoduje dźěn swojoho putnika, hotowacoho so do Krupki. Z čŕjódami khwataja do cyrkwje domjacy, wjesnjenjo, přezpólni a putnicy. Na daloki puć chce so kóždy putnik při Božej mši posylnić, zo by zbožownje z prócesijónom doćahnył na hnadowne městno swjateje Maćerje bolosćow. Wotrowska cyrkwička je w tutej swjatej khwili přepjelnjena kaž małohdy. Pobožna syła putnikow — kajki to pisany rój! A nakhribjetniki we wšelakej podobje hakle dodawaju prawy putniski raz našomu krajanej. „Sapiens omnia sua secum portat“, (mudry wšitko ze sobu nosy) praji łaćonske přisłowo, a to płaći dźensa wo serbskim putniku pućowacym do Krupki. Wón ma při sebi swoju cyrobu za ćěło a něštožkuli też za dušu: swój grat kaž ducy na kwas!

Wšelake wačoki tu widźiš a kóždy zawěsće dosć wobćežny, čim dale so z nim ćehnješ. Najbóle drje tłóči to brjemeško z kotrymž so wutroba njese; wone wšak ćěri našoho luboho krajana abo ponižnu krajanku tam, hdźež pola Božeje Maćerje so jomu miłosćiwje wotwozmje: „O Marija moja radosć, ty sy škit a wućek mój!“

Hdyž je naš serbski prócesijón so z kěrlušom nastajił na swjaty puć, k swjatkam do Krupki, přewodźa jón Wotrowski knjez faraŕ hač k samomu swjećatku. Tam so rozžohnuje, podawši křižik k česćownomu wokošenju kóždomu putnikej. Wottud sćěhuje poslednje božemje, posledńje spohladnjenjo na wupřesćěracy so serbski kraj hač do Delan a do pruskeje hole. Mjez putnikami dźěn je katolska serbska Łužica zastupjena: wot Budyšina hač do Njebjelčic, wot Kulowa hač do Wotrowa. Po něčim so rozhladuješ a z jednotliwcami so spóznawši witaš so a přeješ sej na wzajim „wjele zboža na puć!“ Jedyn přez połdrasta je so tule na hórcy naličiło, ale zawěsće zrosće naša ličba hišće, hdyž do Pěrny abo do Gottleuba doćehnjemy. Hižo w Žuricach so syła čŕjódka k nam přida.

Dokročiwši k swjatomu křižej před Kašecami, pozastanjemy druhi króć: tu ma naš wjednik a kantor słowo. Rozpomina zaměr našoho zhromadnoho puća. Na swjate městna khodźić dźěn je ze starodawna wašnjo bywało. Hižo wuzwoleny israelski lud to činješe. Samo naš Zbóžnik je z dwanaće lětami šoł daloki puć z Nazaretha do Jeruzalema. Bóh je kóždy čas wosebite městna wuznamjenjał z wosebitymi hnadami, wosebje pak Boża maćeŕ je so hrěšnomu człowjestwu we wšelakich nuzach zjewiła jako miła pomocnica a posrědnica. Też naš serbski lud je to z pradawna nazhonił a začuwał. Naši serbscy wótcowje su w swěrje Bohu służili a tak so zakhowali w bohabojosći a žiwej wěrje. Česćowanjo najzbóžnišeje knježny Marije je wuznamjenjało też přecy naš serbski katolski lud. We złym a dobrym času je so Boża miłosć nad Serbami zjewiła. Swjate su też nam wšitke te městna hnadow, hdźež su sebi naše dźědy a wowki, naši prawótcojo a pramaćerje hižo Boži škit, njebjesku pomoc a swjaty tróšt a pokojenjo za dušu a wutrobu wuprošowali a wězo nadešli. — Haj, z khutnymi słowami namołwja dale hišće wšěch, w kajkim duchu mamy tola Boždela tutón pobožny puć dokonjeć, z kajkimi předewzaćemi a dobrymi měnjenjemi. — A zawěrno chce sebi kóždy z nas ducy tam a domoj a najbóle w Krupcy naprosyć a dobyć Bože kralestwo a joho kubła.

Njebjo je hišće pokhmurjene. Dys a dys pada hižo z ranja drobny dešćik, miholi so . . . Ale čim dale přińdźemy, ćim bóle so rozjasnjuje. Z mocu pytaju so złote pruhi přez mróčele předobywać. K připołdnju je słónčko woprawdźe cyle dobyło. Je najjasniši dźeń. Kak sym wjesoły, zo sym so słomjany kłobuk stajił. Zwjetša wšak wostanjemy wšitcy hromadźe z nahej hłowu. A tak so słuša, hdyž tola pospochi so spěwa, pak kěrluše, pak różowc, pak litanije. Paćeŕ za paćerjom roni so z duše za wšitke naše najwutrobniše należnosće, za wšitkich lubych domjacych, krejnych přećelow, dobroćerjow a znatych, za wšě należnosće cyrkwje a kraja, za njepřećelow, hrěšnikow a błudnowěriwych — wšitko a wšitcy su poručeni a wobzamknjeni do nutrnych modlitwow serbskoho prócesijóna pućowacoho do Krupki, tam a domoj.

Ze spěwom a modlenjom minje so čas. Krajina so přeměnja. Přecy bóle rozestupaja so hory za Ramnowom, hdźež smy poswačili. Pola, łuki, lěsy, hona ćahnu so w pisanym pasu wot łužiskich hor k pěskowcowym skaliskam Sakskeje Świcy. Naš widźomny pućnik je Stołpinski hród. Hižo z daloka kiwaju joho wěže a praja, jako ze słowami je

mi dojěcha Kleomenes do Sparta. Swoju hłowu na jedyn stołp zlehnjenu něsto wokomikow wotpočny; wobydlerjam, kotřiž so wokoło njoho ćišćachu, radżeše, zo bychu so na kóżde wašnjo podali: wšo je zhubjene. Potom ćekny k morju a dojědże do Aegyptowskeje. Macedoniski kral zaćahny do Sparta. „Wótcowska“ wustawa bu zasy zawjedżena, potajkim ta, kajkuž běchu něhdy wótcojo měli, hdyž mějachu oligarchojo knježstwo; zeńska reforma bu zasy zběhnjena. Sparta bě mjez ludami dohrała, jeje knježstwo a sława so pominyłej.

Kleomenes so nadźiješe, zo aegyptowskoho krala Ptolemaeja za swoje ideje zahori. Tón też woprawdże Kleomenesa česćowaše, haj lubowaše. Hižo bě wšo k nowomu wojowanju přihotowane, tu zemrě Ptolemaeus, a joho naslědnik bě słabuški kharakter a wopiwc. A hdyž Kleomenes swoju njespokojnosć nad wšelakimi wobstojenjemi při kralowskim dworje wupraji, wužichu to někotři dwórscy, zo bychu joho pola nowoho krala do podhlada přinjesli. Kral da na to też Kleomenesa na jedyn hród tyknyć, hdźež bě kaž zajaty. To njebě ničo za Kleomenesa, za tule žiwu naturu, kotraž chcyše dźěło. Wón wuswobodźi so ze swojimi towaršemi a na hasach Alexandrije počinaše swobodu wuwołać. Tola štó z ludu jomu zrozemi? Joho grekska rěč bě tam kóždomu cuza. Tuž też nichtó so jomu njepřitowarši. To spóznawši morichu so wón a joho swěrni mjez sobu. Kleomenesowu mać a joho dźěći na to kat mori.

Tak zemrěchu posledni zeńscy reformarjo Hellasa. Tola też jich njepřećeljo njedyrbjachu so dołho na swojim dobyću wjeselić. Sparta njenamaka wjacy měra: stajne znutřkowne wojowanja jenych přećiwo druhim wo knježstwo ničachu joho zbožo: bórzy na to walichu so romske legióny do kraja a zničichu posledni kusk helleniskeje swobody.

Sobu najwjacy běchu tele njezbožo zawinyli oligarchojo města Korintha: woni běchu měsćanske wrota macedoniskomu kralej wotewrili a z tym puć do Pelloponnesa. Te město bu dospołnje zničene, kamjeń njewosta na kamjenju. Wšitcy wobydlerjo dyrbjachu do wotročstwa. Jich synojo a dźowki dyrbjachu nětko začuwać křudy swojich nowych knjezow a zhinychu tam pod wulkimi surowosćemi. — To bě wužitk z toho, zo woni a jich wótcojo jónu njeběchu swojim khudym krajanam popřeli hruzlk zemje. — Wěčnje wostanje wěrne: Sprawnosć, też socialna, je zakład wšěch ludow.

Dopis.

Bjez zamołwjenja redakcije.

K pomnikam.

Je woprawdże wěrno, zo je kaž mjez němskim ludom tak też mjez našim — mjez nim pak nic tak złě kaž pola nas Serbow — wosebita khorosć wudyriła, kotraž ludźi honi k stajenju kamjeńtnych pomnikow na dopomnjećo we wójnje padnjenych. Ludźo, dajće sebi tola prajić: njestajejće tola tele mortwe kamjenje. Njemóżeće dha nadobnišo a spomožnišo swojim padnjenym pomniki stajeć?

Myslička, kotruž nětkle w Pósle čitachmy, je tola jara dobra: dajće pjenjezy za nowe zwony a do nich njech so zalinu mjena wosadnych padnjenych.

Zwonej njech so da wosebite mjeno (zwón padnjenych) a na wosebitych dnjach, abo kóżde lěto jónu, hodźinu dołho njech so jenož z nim zwoni, a ludźo budźa prajić: **„naši padnjeni zwonja“. Do wosady budźa** wołać z mjedźanym hortom kotřiž su wumrěli na krawnych bitwišćach: njezabudźće na naše duše; wuspěwajće ćicho: „Knježe daj jim wěčny wotpočink a wěčne swětło njech jim swěći, njech wotpočuja w měrje.“

Abo mam druhi namjet: budże khudoby dosć we našich serbskich wosadach, hdyž přińdu wšě te dawki, kotrež na nas čakaja, abo hdyž ze wšelakich winow dosć zasłużby njebudże a wudawki budźa powjetšene. Załožće wšelake fundacije, kotrež pak fara, pak gmejnska rada změjetej rjadować: lětnje změje so z jich wunoška něšto khudym dać, a ći změja winowatosć, wuspěwać „Wótče nas“ za wašich padnjenych. Tak budże so spěwać a tak spominać też potom hišće, hdyž też wy dawno wjacy njebudźeće.

Serbja, dajće sebi prajić: njestajejće wjacy kamjentne pomniki. Čińće kaž je tu namjetowane; snadź ma też hišće něchtó druhi někajku spomóžnu mysličku.

Serbski seminar w Prazy.

Po přewjedźenju reformacije zwosta we Łužicomaj lědma dźesać tysac (10000) Serbow katolskej cyrkwi swěrnych. Knježeŕstwo a wosebje też cyrkwina wyšnosć — dokelž bě dźěn husto k lutherskej wěrje přikhilena — njewotpomhaštej často njedostatkej na duchownych, mjez tym zo poměrnje wjele serbskich młodźencow do wukraja na studije so podawaše; tola wostachu tajcy zwjetša potom też we wukraju. Tak studowachu mnozy w Češkej, Morawskej, Ślezskej, w krajinach nad Rynom a samo w Romje a dóstachu też zwjetša tam duchownu swjećiznu a potom też służbu. [W Romje na př. studowachu na duchownstwo in collegio germanico: Jurij Peterka z Kulowa († 1754 jako kanonik w Essenje); Jakub Metzner z Kulowa († 1776 jako kanonik w Budyšinje); Jan Mar z Njebjelčic († 1848 jako probst w Lubanje). W collegio de propaganda fide: Khrystian Fiebiger z Budyšina († tam 1744 jako kanonik); Jan Vitzky z Kulowa († 1738 we Wienje).]

Na jesuitskich wysokich šulach w Prazy a we Wołomucu běchu za češkich a serbskich studentow bamžowe stipendije kóżdolětnje 1500 šěsnakow, kiž so do Prahi wupłaćachu z dokhodow češkoho putniskoho domu w Romje. Tući studenći rěkachu alumni Romani. [Jako tajcy studowachu

so nam wuprajił naš wjednik a kantor „zo, hdyž změjeće nas za khribjeće, pójdźeće k wobjedu.“ — A hlej, pólne puće, sćežki, mjezy a drohi minu so nam pod nohomaj a skoro smy rjany kónc wuběželi. Za khribjetom mamy hižo Wulku Hartu, Stołpin so bliži, widźimy pornjo sebi, hižo spěwa kantor paćerje k wobjedu. Hišće khwilu a smy w Hornim Helmsdorfje. Tu rozesydaju so wšitcy na wulkej łubi a we hosćinskej k jědźi. Kóżdomu chce so jara pić. Korčmař a korčmařka z pinčnicu njemóża dočinić. Piwo, Sinalco, limonada, kofej — wšě napoje nańdu piśatradacych wotebjerarjow, štóž wšak dočakać njemóże dóńdże sebi sam po blešku. Nětko wuběraja so z nakhribjetnikow cyrobine pokłady. Tak žołdk też přińdże k swojomu prawu. Mocy so šikowanje posylnjeja, człowjek wodychuje a nakhribjetnik so wo něšto puntow wołóži: Bohu dźakowano smy so zasy najědli, wotpočnyli! Tuž we Božim mjenje dale! Radostnišo zaklinča serbski kěrluš po kraju, jasnišo zyboli so Bože słónco a ze spodźiwanjom saha wóčko tam, hdźež kaž hordy worjoł wupina so Stołpinski hród, wobknježujo wjeřšk skalnateje hory.

Nětko serbski prócesijón ćehnje k Łobju. Hodźina, dwě, tři — Lohmen smy wopušćili, k Pěrnje so bližimy. „Salve, salve, salve regina!“ njese so rjany spěw ke khwalbje njebjeskeje kralowny. Pomałku wšak lěha so mučnota a horcota do stawow, ale najebać toho, Bože kralestwo chce być z „gwałtom“ dobyte. Dócpěli smy na runinu, z wotkelž wotkrywa so wóčku nowe panorama: Sakska Świca. Wulkotny napohlad za ćělne a duchowne wóčko. Bóh zjewi swoju krasnosć we stwórbje a zapala we človjeskich wutrobach lubosć k domiznje. Kóżdy kusćičk zemje ma swoje wosebitosće a samotnosće, a štóž ma wotewrjene wóčko za nje, wě je rozeznawać a važić. Najkrasniše prědowanjo wo wulkosći a mudrosći Boha Knjeza ma Boža přiroda.

Štóž chce so z čołmom přewjesć, njech jědźe, štož chce po drozy přez most hić, njech běži, a we „Złotej Krónje“ w Pěrnje poswačimy, wokoło 5 hodź. zhromadźimy so pola Kasarmow tak rěka kantorowa parola za třeći wotrězk dźensnišoho pućowanja. Kóżdy nětko dźe po swojej woli, najwjacy wězo k Łobju, wjeselo so na wjezbu. „Kotřiž so wody boja“, kaž jedyn žortnje měni, „ćahnu po mosće!“ Smy tu čŕjódka hromadźe a nětko bjesadujemy wo starych dobrych časach, kotrež je swět do wulkeje wójny měł. Kóżdy wuwjazuje swoje nazhonjenja na wzajim. Před Kopicami wozjewjuja so tam na nawječornym wobzoru Drježdźany. Wóčko móże je dźensa cyle jasnje a krasnje wobjimać.

Skónčnje smy do Pěrny dójšli — po mosće. Derje tomu, štóž ma tam hospodny wótcny dom, a móże pola maćerje poswačić, jako by doma pobył. Tajke zbožo bě jeničcy jenomu popřate, pisarjej tutych rjadkow. Ale wša swětna krasnosć je zakhodnn, też wotpočink, swačina z kofejom a z maćerńym tykancom.

Za Pěrnom ćehnje serbski prócesijón zasy do hór. Nic nahle, ale zwaha wustupuješ z kótliny Žłobja k wjeršam Rudnych horow. Tola njedźiwajcy toho čuješ přecy bóle ćežu pućowanja, hdyž sy takle cyły dźeń běžał. Wšě stawy će bola hač do pjaty a wot ramjenja hač k bjedram maš drěnjo wot swojoho brjemješka. Nozy će palitej při pódušach a póduše pala do nohow, njeběžiš-li po nohajcach abo bosy. Mnozy su cyle wustali, njebywši tak dalokoho puća zwučeni, pak će čŕije ćišća abo pala, pak mozle bola, pak je ćěło hewak někak wosłabiło; čerstwy wšak so zawěšće nichtó wjacy njećuje, hdyž za „Berggießhübelom“ serbscy putnicy pomałku nozy doćahuja k swojemu nóclěhu w „Gottleubje.“

Wobydlerstwo je serbskich putnikow přiwitało. Kóżdy nětko hlada, kak móhł so najlěpje wočerstwić. Korčmař je lědy hdy za jedyn dźeń tajki nawal hosći pomět. Njewě sebi žiweje rady. Wšitcy chcedźa być wobstarani, a to je wjele přez sto. Na žórli je zhromadny wotpočink na słomje přihotowany; tola słomička je rědka pósłana, zo so za swój toleř (wězo w papjerjanych šlebjerdkach) hubjenje wokřewiš. Do wójny smy za tajke słomjane lěhwo tři slěbra abo hišće mjenje płaćili. Inó, to je pokuta, a docyła też „Gottleubjanow“ drohota ćišći, najbóle wbohoho korčmarja: tohodla radšo wot žiwych bjerje a najradšo wot Serbow.

Mnozy běža k rěcy sej nohi wukupać a so wot wotmywać. To pak je wulcy strašne! Njesměš ženje horcy a přepoćeny we zymnej, ćečiwej wodźe, sebi nozy a stawy myć, hewak móžeš tele wokřewjenjo potom ze swojej strowotu wotpokućić, kaž je so hižo mnohim zešło; też tón króć zaso: jena žónska je w Krupcy ćežko na to skhorjeła. Tuž so toho wostaj, luby putniko! Jenož z wotestatej abo liwkej wodu wobmywaj sebi přepoćene ćěło a też zymne napoje njewužiwaj horcy přepoćeny! (Přichodne skónčenjo.)

Serbja: Jakub Ticin z Kulowa († 1633 jako jesuit a pólny kapłan); Jan Cyž ze Zejic († 1739 jako vikar w Budyšinje); Michał Jan Wałda z Čornec († 1794 jako tachantski kantor w Budyšinje.]

Tuž namakamy wjele serbskich duchownych rozbrojenych: we Wienje, Prazy, Wołomucu, Wrótsławju, Essenje, Passawje atd., hdźež woni často k wulkej česći a dostojnosći přińdźechu, wosebje w klóštrach. W serbskej Łužicy pak bóle a bóle wotebjerachu duchowni, tak zo knježeše wulki njedostatk na duchownych za serbski lud. [1538 a 1551 hornjołužiske krajne stawy wozjewichu, zo dyrbja, dokelž na wsach na serbskich duchownych a wučerjach pobrachuje, serbscy hólcy, kiž dobru hłowu maju, so k studowanju hotować, a zo budźa krajne stawy tajkich studentow z pjenjezami podpjerać. (Khrónika Kulowa).]

To dźěše k wutrobje Měrćinej Norbertej Šimonej (Symanec), kotryž narodźi so 24. augusta 1637 w Zajdowje pola Ćemjeric. Studowaše w Čechach a bě z fararjom a tachantom w Libenawje a Dubach w Češkej. W lěće 1673 do Budyšina jako kanonik powołany, zaběraše so z mysličku, kak móhł serbskim wosadam wótcnoho kraja w jich duchownych nuzach k pomocy być.

Tak założi hižo 26. januara 1689 wěstu pjenježnu podpjeru za serbskich studowacych při swojich studijach, kotřiž pak hišće drje w jenym domje hromadźe njebydlachu. Kak daloko a kak wjele su so podpjery wužiwałe, njeje nam znate. Tola założenjo seminara to mjenować njemóžemy, dokelž njebě drje hišće ani wosebiteje kněže ani wěstych wustawkow. Ale bě to hižo prěni a hłowny zakład za założenjo Serbskoho seminara w Prazy.

Měrćinowy młódši bratr Jurij Józef Šimon — narodźi so 1646 w Ćemjercach — bě w Prazy duchowny w klóštrje karmelitow. Bratraj Symanec chcyštaj w Prazy, po přikładze wulkoho arcybiskopskoho seminara, wustaw założić, w kotrymž móhli młodźi Serbja studować a so na duchownu službu w serbskich wosadach hódnje přihotować. Tola přećiwo wuwjedźenju tuteje myslički stajichu so wšelake zadźěwki.

Ale hižo 1694* je kejžor Leopold tajkomu wustawej swoje přizwolenjo dał, přetož w tutym lěće kupištaj bratraj mały dom na Małej Stronje w blizkosći něhdušeje cyrkwje swjateju Pětra a Pawoła. Tu při zahrodźe, w kotrejž ma wjerch Schwarzenberg swój wulki drjewowy skład, blizko při nowym mosće Józefa Manessa, stoja hišće někotre małe domy, a jedyn z nich bě prěnje wobstajne sydło studowacych Serbow w Prazy. Bratraj wotkazaštaj najprjedy 9000 šěsnakow, kotrež běchu na wšelakich zemjanskich kubłach wupožčene, z testamentom 28. junija 1696 jako „fundacija perpetua" za khudych studowacych z Budyšskoho wokrjesa, to je, kaž wonaj přistajištaj, z Budyšina a wokolnosć, z Khróšćic a wokolnosć, dokelž měještaj w tutych wsach najwjacy přećelow. Z Kulowskeje wosady dyrbjachu so studowacy potom přijeć, hdyž by hišće město prózdne było. Docyła přijeć mějachu so do tutoho wustawa: jedyn student theologije, tři studenći filosofije a dźewjećo z nižšich wučeŕni. Prěniši měješe dohlad nad druhimi a dokonješe wšědne pobožnosće z nimi.

(Přichodnje dale.)

Kak so staja bólšewismus ke křesćanstwu?

Tele prašenjo njedawno zasłyšach. Dóńdźe mi mjez tym do ruki přełožk z programu, přiwzatoho 18.—23. apryla 1919 wot ruskich bólšewikow w Taškentu. Tam rěka:

Ruska komunistiska strona njespokoja so z wotdźělenjom cyrkwje wot stata a šule. To njeje hišće ženje ke kóncej dowjedło. Nabožinske přeswědčenjo ma być dospołnje zničene ... Proletarna strona dyrbi zničić wšě zwjazki mjez revolučnym ludom a nabožinskimi zjednoćenjemi, a tohodla sebi žadać, zo by dźěłaćerskomu dźělej ludu była wzata wša wěra z najrozšěrnišej, wědomostnje rozwučacej a wěrjenjepřećelnej propagandu.

Cyrkwinske powěsće.

Ralbicy.

Křćeni: Marija, Jurja Korjeńka, hosćencarja we Sernjanach, dź. — Pawoł, Michała Žofki, žiwnosćerja w Łazku, s. — Pawoł, Jakuba Žura kublerja w Róženće, syn. — Jan Jurij, Jana Domaški, žiwnosćerja w Koslowje, s. — Marija Monika, Mikławša Hančki, kubl. w Róženće, dź. — Hana Madlena, Jurija Rehorja, kublerja w Konjecach, dź. — Lejna, Jurija Krala, žiwnosćerja w Nowoslicach, dź. —

Wěrowanaj: Jan, m. s. Michała Kurjata ze Smjerdźaceje z Mariju m. dźowku Jakuba Šołty ze Sernjan. — Jurij m. s. Pětra Kubicy z Koslowa z Madlenu m. dź. Michała Welsa z Koslowa.

Zemrěći: Klara Franciska Eiflerec z Königshajna we wustawje za slepych w Rakecach 42 l. 4 m. 17 dn. bu na Rakečanskim wust. kěrchowje pokhowana. — Pawoł m. s. Jakuba žura kublerja w Róženće, 8 dn. — Mikławš Wowčerk, žiwnosćer w Smjerdźacej 59 l. 5 m. 12 dn. —

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk.: 1323. 1340. z **Budyšina**: Herman Löbel, Hańža Wićazowa; 1324. Hańža Winarjec w **Drježdźanach**; 1325. Jakub Korjeńk z **Ralbic**; 1326.—1331. z **Konjec**: Pawoł Matka, Michał Wićas, Jakub Hanski, J. Šwejda, Pětr Čornak (młynk), Hańža Kralowa; 1332.—1333. z **Nowoslic**: Michał Korjeńk, Jurij Beńš; 1334. Jurij Frencl z **Niježe Wsy**; 1335.—1337. ze **Šunowa**: J. Grós, Michał Nut, Michał Narćik; 1338. Jurij Kral z **Bačonja**; 1339. Michał Domaška z **Łahowa**; 1341. Jan Šäfer (inv.) ze **Zdźerje**; 1242. 1343. ze **Sernjan**: Mikł. Beńš, Michał Kral; 1344. Jakub Kral z **Rózanta**; 1345. 1346. ze **Smjerdźaceje**: Michał Domaška, Pětr Krawc; 1347. Mjechela, kublef z **Pěskec**; 1348. 1349. z **Dobrošic**: Jan Šipšik, Pětr Šołta; 1350. Jakub Khěžka z **Třoch khěžow**; 1351. Jurij Kubica z **Koslowa**; 1352. Jakub Kocor z **Trupina**; 1353. Jakub Narćik ze **Šunowa**; 1354. Jakub Rachela z **Jitka**; 1355. Jakub Měrćink z **Hrubjelčic**.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł: Hańža Winarjec w Drježdźanach 7,80 hr.; Jakub Kórjeńk z Ralbic 3 hr.; Michał Wićaz z Konjec 5 hr.; Jurij Beńš z Nowoslic 10 hr.; Herman Löbel z Budyšina 2 hr.; Mikławš Beńš ze Sernjan 10 hr; kublef Michał Mjechela z Pěskec 5 hr.; Jakub Rachela z Jitka 25 hr.; Jakub Měrćink z Hrubjelčic 10 hr.; njemjenowana z Budyšina 5 hr.; njemjenowana z Boršće 5 hr.; N. N. z klóštra Marijneje Hwězdy 10 hr.

Nowe wuhlowe kharty

za **Halštrowski wokrjes** prošu **bórzy pola mje zapisać dać.**

Ja budu so zasy kaž w zańdźenym lěće za kóždoho wo dobre a dospołne podawanjo starosćiwje prócować.

Hans Valtin, Halštrow.

Thüringske krepki

w najlěpšich měrowych hódnosćach wot nětka:

Hienfongessenc	**ducent 18,—**	**hr.**
Carmelitergeist	„ 24,—	„
Mariacellske žołdkowe krepki	„ 24,—	„
Pain-expellier	„ 27,—	„
Hoffmannske krepki	„ 19,—	„
Baldrianowe krepki	„ 14,25	„
Jeruzalemski balsam	„ 12,75	„
Wunderbalsam	„ 11,50	„

Séele so po póstowej doběrcy z přiražkom porta a zawalki. Žadajće prošu wupisanje nowych płaćiznow darmo.

Otto Ramm, chem. laborator. w Penig w Sa.

Kwasy

na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow fotograf

W. Kornet

Budyšin, Gickelsberg 1b.

Batist

115 cm šěroki meter po **15 hr.**

surowy płat

140—170 cm šěroki, **ložowy płat** meter 15 hr., **wołmjane fale** wot krucha m 14,50 hr., **hotowe wołmjane fale, tkaniny za woblečenja** jara kruta twora meter 27 hr., **košlacy barchent** meter 14 hr.

Emil Wehrle.

Klampnarstwo

a zhotowjenjo wodowych připrawow.

Předawam **třěšne ryny**, metr za 18 hr. a wjacy, **hašpy** po 6 hr., **ryny za wodowódy**, cynkowane 1¼ cola, meter 26,50 hr., 1 cól 20,15 hr., ¾ cóla 14,25 hr., **mosazowe honače** wšěch družinow, wšelake **plumpy**, **samonapojaki**, **groćane hozdźe**: punt po 2,40 hr. a wjacy, hdyž 10 puntow wotkupiš.

Štóž něčoho potrjeba, chcył so přećelnje pola mje doprašeć.

Z hłubokim počesćowanjom

Pawoł Mittag w Pančicach.

Najlěpši **šlezski běły kruchaty kalk, portl. cement** čerstwy dóńdźeny poruča tunjo

Hans Valtin w Halštrowje.

Hdyž do Budyšina přindźeće,

wopytajće prošu wustajeńcu ratafskich mašinow a gratow pola

Carl Gast, Budyšin,

na drjewowych wikach 27.

Namakaće tam přeey, štož pytaće.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Wot soboty 4. junija. **Wulke wosebite předawanske dny.** Hač do soboty 18. junija.

W tychle dnjach poskićamy přihódnu přileżnosć k nakupej za njewjesćinsku nadobu, za zasypředawarjow, hosćencarjow a towafstwa.

Pórclin.

Kuchińske wuhotowanja dobry pórclin, 22 dźěl. **150** hr.
kofejowe nadoby za 6 wosobow **48** hr.
šalki ze złot. kromu 3.90 hr.
šalki z różemi 3.90 hr.

Kamjenina.

Myjace nadoby 39.50 hr.
6 běłych **kamjeninowych** **škličkow** 19.50 hr.
kamjeninowe šalki běłe a pisane 1.90 hr.

Šklenca.

Winowe škleńcy wot 4.90 hr.
piwowe škleńcy 1/10 l. štuka wot **1**.90 hr.
1 dźělba **konjakowych** **škleńcow** štuka wot **1** hr.
3 karany 1 1/4 l. wopřijace **4** hr.

Emajla.

1 dźělba **emajl. horncow** dobre, krute **11**.50 hr.
1 dźělba **emajl. mlokowych karanow** 1 l. wopř. **9**.80 hr
1 dźělba **emajl. karančkow** do dybzaka, 1/2 l. wopř. **10**.90 hr.

1 dźělba cynk. bowow, 28 cm 14.50 hr.

1 dźělba zawěšk. žerdkow 100-140 cm 3.90 hr.

1 dźělba emajl. bowow 28 cm 14.50 hr.

dźělba mutličkow 14.90 hr.
fibrowe rjedźace šćětki štuka wot **2**.90 hr.
drastne wobluki bjez prěkuška štuka **55** pj.
drastne wobluki z prěkuškom štuka **75** pj.

1 dźělba čěracych ližicow 3.90 hr.
1 dźělba emajlow. čajowych **křidkow** 1.80 hr.
pěskowe, mydłowe, sodowe hornčki 11.50 hr.
kofejowe młyny 19.50 hr.

železne horncy wot 9.80 hr.
hospodarske wahi wot 35 hr.
emajlowe jědźne bónčki wot 10.90 hr.

1 dźělba **emajl. kofejowych blešow** bjez zamka 3/4 litra wopřijace **8**.90 hr.
1 dźělba **emajl. kofejowych blešow** ze zamkom 3/4 litra wopřijace **9**.80 hr.
emajl. kof. bónčki 95 pj.

W běhu našich předawanskich dnjow podawamy na jědźne service a Mišnjanski pórclin 10 prec. rabatta.

Seelenfreund & Co.

Wobhladajće sebi naše wokna. **Lawske hrjebje 12.** Wobhladajće sebi naše wokna.

Runje dóšłe:
swjate křiže
na sćěnu
z pórclinowymi
a niklowymi
Božimi matrami,
krasne złote křiže
ze škleńčanym wěkom.
Prěni Budyšski pórclinowy a škleńčiny wobkhod
Rudolf Wilhelm
na serbskej drózy 16.

Jurij Mróz
młynk
w Šunowje
poruča
šmrjokowe deski
kóždeje měry
(přihodźa so za hnojowe a kalkowe deski na wóz),
tyšerske deski
wot 15—70 mm tołste,
wojnarske drjewo,
narězane a zdónki, kotrež po prěcu narězam),
łaty,
wobiwanske deski
(Schalung) a
hrjady,
šrótwany majs.
Wšo
po tunich płaćiznach.

„Meja“ Radworska
wuhotuje njedźelu 12. junija 1921
26. założeński swjedźeń
a přeprošuje na njón wšěch Serbow.
Započatk w 1/2 7 hodź.

Swob. zjednoć. kat. wučerjow serb. Łužicy
změje **srjedu 15. junija** popołdnju w 3 hodź.
zhromadźiznu na farje w Róženće.
1. Přednošk: „Wo dušu dźěsća“. 2. Zličbowanjo. 3. Zdźělenja a namjety.
Předsyda.

Wšě čišćerske dźěła
zhotowja spěšnje
naša
Donnerhakec knihićišćerńja.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje jeničkeje dźowčički

Marianny Lehmannec

kotruž nam Bóh po krótkej khorosći do swojoho njebjeskoho raja wotwoła, wuprajamy kmótram, přećelam a znatym za krasnu różowu pychu a k-rowuprewodźenjo **wutrobny dźak** a

Zapłać Bóh tón Knjez!

W **Budyšinje**, Lubijska droha 9.

Hłubokozrudźenaj
staršej a syn.

Serbja, dźiwajće při kupowanju na nawěški w Pósle!

Dobre čistowołmjane tkaniny
k suknjam, falam a rubiškam
poruča
Aug. Paul Hilger,
jenož Seminarstr. 2.

Procesijón do Albendorfa
póndźelu 20. 6. 1921. 7 30 rano so wot Budyšina wotjědźe, 7 24 wot Šěrachowa. W Lubiju pak w Zhorjelcu so wobdźělnicy trjechja.
Wjednik Kunca ze Stanknowa.

Dokónčiwši ratarsku šulu w Budyšinje bě wjesele swoje mocy ratarstwu wěnował naš horcolubowany syn a bratr

čestny młodźenc

Pawoł Koprij

z Budyšina.

Tola nadobo skhorě, pytaše w dlějšej sćerpliwje znjesenej khorosći swoju pomoc pola swojoho Zbóžnika přez časćiše domawobstaranjo a nastaji so poslednje dny do Šěrachowa k swojej sotře Kasildźe na wustrowjenjo. — Bóh luby Knjez bě hinak wobzamknył. — W rukomaj miłosćiweje sotry wudycha luby bratr swoju dušu, hišće jónu dóstawši swjate woprawjenjo, w 18. lěće swojoho žiwjenja, na dnju 23. meje.

Na Mikławšku smy joho swjatočnje pokhowali a telko lubosće nazhonili, zo so čujemy winowaći

k wospjetowanju swojoho dźaka.

Wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Budyšinje** a Šěrachowje, 27. meje 1921.

Žarowacej staršej
Jakub Koprij a **Madlena**
rodź. **Hickec,**
miłosćiwa sotra Kasilda
a sotra **Hańža Koprijec.**

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: stwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki ścelu so redaktorej.

Wšě škazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 24. | Budyšin, 11. junija 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

We znutřkownym tróštu.

57. staw.

Człowjek njedyrbi přejara poraženy być, hdyž do někotrych wopačnosćow padnje.

Syno, bóle lubi so mi ścerpnosć a poniżnosć we přećiwnosćach, dyžli wjele tróšta a pobožnosće we zbožu. Što će rudźi mała wěcka, kotraž je so přećiwo tebi zrěčała? Hdy by něšto wjetše było, njeby to tebje rozbudźić směło. Tola nětko daj to nimo hić; to njeje prěnje ani ničo nowe ani najposlednje, budźeš-li dołho žiwy. Dosć zmužity sy tak dołho, doniž će ničo přećiwne njezetka. Też derje radźiš a wěš druhich ze słowami posylnjeć; ale hdyž k twojim durjam zrudoba nahle přistupi, sy bjez rady a pomocy. Kedźbuj na swoju wulku kiprosć, kotruž časćišo při snadnych wěcach pytnješ; tola k twojomu spomoženju so to stanje, hdyž so na tebje tajke a podobne wěcy dóńdu.

Wućeř to, tak derje kaž móžeš, z wutroby; a je-li će to popřimnyło, njedyrbi će to tola porazyć ani dołho zadźeržeć. Z najmjeńša ścerpnje to znjes, njemóžeš-li radostnje. Też jeli to mjenje rady słyšiš a wobužnosć začuwaš, přewiń sebje, a njepřidaj, zo by što njepřistojne z twojoho horta wušło, štož mohło móličkich pohóršeć. Bórzy so změruje zbudźene rozhibanjo a wróćo přikhadźaca hnada znutřkownu bolosć ścini słódku. Hišće žiwy sym ja, Knjez praji, hotowy tebi pomhać a tebje tróštować bóle hač hewak, budźeš-li so mi dowěrjeć a so pobožnje ke mni wołać.

Budź stajnišo zmysleny a hotuj so na wjetše přećerpjenja. Njeje wšitko podarmo, jeli husćišo začuwaš, zo sy zarudźeny abo kruće spytowany. Człowjek sy, a nic Bóh; mjaso sy, nic jandźel. Kak by mohł ty na samsnym skhodźeńku póćciwosće přecy zwostać, hdyž je to pobrachowało samo jandźelej w njebjesach a prěnjomu człowjekej w raju. Ja sym, kotryž zrudnych pozběhuju k čerstwosći a tych, kotřiž spóznawaju swoju słabosć, poznošuju k swojomu bóžstwu.

Knježe, khwalene budź twoje słowo, kotrež je mojomu hortej słódše dyžli měd a płasć. Što bych chcył činić we swojich tak wulkich zrudobach a ćěsnosćach, njeby-li mje ty posylnjał ze swojimi swjatymi słowami? Jeno zo skóńčnje do přistawa zbóžnosće docpěju, što je mi wo to, što a kelko přećerpju? Daj dobre skóńčenjo, daj dobre překročenjo z tohole swěta. Spominaj na mnje, mój Božo, a wjedź mje po prawym puću do swojoho kralestwa. Amen.

58. staw.

Człowjek njedyrbi wuslědźować přewysokich wěcow a tajnych sudźenjow Božich.

Syno, bjeř so na kedźbu, zo ty njeby so rozrěčował wo wysokich wěcach a wo tajnych sudźenjach Božich: Čohodla je tón tak wopušćeny a tamny k tak wulkej hnadźe pozběhnjeny, čohodla też je tón tak jara poražený a tamny tak wurjadnje powyšeny. Tute wěcy přesahuja wšu móc człowjeskoho ducha a k wuslědźenju wusudźenja Božoho žadyn rozom a žane rozrěčowanjo njedosaha. Hdyž potajkim tebi zły duch tajke něšto do mysli dawa abo też někotři wčipni człowjekojo za tym slědźa, wotmołw z tamnym profetowym słowom: „Sprawny sy, Knježe, a prawy je twój wusud“ (psalm. 118, 137). A też z tamnym słowom: „Wusudźenja Knjezowe su prawe a sprawne wšě zdobom“ (psalm. 19, 10). Bojeć ma so człowjek mojich sudźenjow, nic pak wo nich so rozrěčować, dokelž człowjeski rozom jich wopřijeć njemóže.

Też njewuslědźuj a njewuručuj so wo zasłužbach swjatych, kotry z nich je swjećiši abo kotry z nich je wjetši w njebjeskim kralestwje. To husto načini zwady a njewužitne rozkory, też přisporja hordosć a prózdne pychańtwo; z toho nastawaju zawisć a njepřezjenosće, hdyž spytuje tón toho a druhi druhoho swjatoho hordźe wuzběhować. Hdyž chce człowjek tajke wěcy wědźeć a wuslědźić, dha to žanoho wužitka nima, ale wjele bóle so njespodoba swjatym, dokelž ja njejsym Bóh překory, ale pokoja (I. Kor. 14, 33) a tutón pokoj wobstoji bóle we wěrnej poniżnosći dyžli w samsnym přezběhowanju.

Někotrych ćehnje horliwosć lubosće k tym abo k tamnym ze sylnišim začućom, kotrež pak je bóle człowjeske hač wot Boha přikhadźaće. Ja sym, kotryž sym wšitkich swjatych stworił; ja sym jim hnadu daril, ja sym jim hordoznosć spožčił. Ja znaju zasłužby jednotliwych, ja předkhadźejo sym jim najprjedy dawał žohnowanja swojeje słódkosće. Ja sym do prědka znał swojich lubowanych wot wěčnosće; ja sym jich wuzwolił ze swěta, woni mje njejsu wuzwolili. Ja sym jich powołał přez hnadu, přiwabjał přez smilnosć a sym jich přewjedł přez wšelake spytowanja. Ja sym jim zaliwał nadobne tróštowanja, ja sym jim dawał wutrajnosć, ja sym krónował jich ścerpnosć.

Ja prěnjoho a poslednjoho znaju, ja wobjimam wšěch z lubosću, kiž so dosć wysoko ważlć njehodźi. Ja mam być khwaleny we wšitkich swojich swjatych; ja mam nade wšitko zbóžnokhwaleny a česćeny być we wšěch jednotliwych wosebje, kotrychž sym tak sławnje překrasnił a předpostajił bjez žanych předkhadźacych jich samsnych zasłužbow. Štóž potajkim jenoho z mojich najmjeńšich zacpěwa, nječesći też ani wulkoho, dokelž ja sym małoho a wulkoho sčinił. A štóž pomjeńša jenoho ze swjatych, pomjeńša też mje a wšěch druhich w njebjeskim kralestwje. Wšitcy su z jenoho přez zwjazk lubosće; wšitcy to samsne mysla, to samsne chcedźa a wšitcy so jenak lubuja.

Swětowy rozhlad.

Kaž w kotole

wari a přemjetuje so hišće we Hornjej Šlezskej. Po słowach generala Hoefera, pruskoho rozkazowarja němskoho „samoškita“ tam, móhła so wot tam samo zasy cyła Europa rozpłomjenić. Jomu bě mjenujcy mjezynarodna komisija přikazała, zo ma so wot swojich stojnišćow, kotrež je sebi přećiwo Polakam wutwarił, wróćo ścahnyć; njeby-li to hač do wěstoho časa sčinił, bychu ententske wójska industrialne města Polakam přewostajiłe. General Hoefer so žadanjam staji, započa pak z mjezynarodnej komisiju jednać. Mjez tym su z Londona dóšle powěsće, zo sebi ententa samo rozwjazanjo němskoho samoškita žada. Němske knježeństwo, kotrež dotal hišće k Hoeferej dźeržeše, budźe drje nětko joho nuzować, zo so znajmjeńša wróćosćehnje. Je pak też móžno, zo tón njebudźe posłuchać a potom zakroča mjezynarodne wójska přećiwo njomu. Hač pak swoje hroženjo, zo mjenujcy hewak industrialne krajiny Polakam přewostaja, też woprawdźe wuwjedu, so hišće jara praša. Přez to by so mjenujcy mjezynarodna komisija jara na bok Polakow stajiła, a to njezaleži dotal we wotpohladach Jendźelčanow. Kak wěcy na pólskej stronje stoja, njeje jasne. Po jenych powěsćach ći wšelake linije zasy abo hišće wobsadźeja, po druhich pak dźiwaja na žadanja komisije a čahnu so pomału wróćo. Mjez nimi a němskimi wójskami wutwarja mjezynarodne wójsko neutralne pasmo, zo by tak wobej ludaj wot so dźeržało a zdobom wobydlerjow škitało. Što pak potom wuskoči, hdyž tele neutralne pasmo budźe přewjedźene, je hišće dospołnje njewěste. Te jene wězo móže so prajić, zo přećiwo němskim žadanjam ententa Hornju Šlezsku rozdźěli; jedna so jenož wo to, kotromu ludej wjetši dźěl přiśisnje. Dotal bě jendźelske stojnišćo přecy bóle za Němcow; jeli pak znamjenja njemyla, dobywa tola po něčim francózske. Množa mjenujcy so hłosy we Jendźelskej, kotrež přecy bóle wuzběhuja, zo by kruty zwjazk mjez Jendźelskej a Francózskej nuzny był a zo tohodla so tejle ludaj rozdwojić njesmětej. Samo jendźelske nowiny pisaja zo Francózska w hornjošlezskim prašenju sobu wo zawěsćenjo swojoho přichodnoho wobstaća dźěła a tak budźe jenož jara mało wot swojich žadanjow, kotrež tu so z pólskimi kryja, wotstupować.

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

Też italscy zastupjerjo počinaja Polakam trošku wjacy zemje přizwoleć, hač w prěnich započatkach chcychu dać. Tola jich namjety su hišće tajke, zo so ani Polacy ani Francózojo z nimi njespokoja. Budža hišće wjacy přizwolić dyrbjeć.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Towarstwo katolskich Serbow w Budyšinje „Jednota“ přihotuje za přichodnu njedźelu 19. junija swój 19. założeński swjedźeń w kat. towaršni. Program wobstoji ze spěwow, dweju dźiwadłoweju kruchow a reji. — W Budyšinje započina so tu njedźelu też „třělenjo“. Jednota nadźija so na bohaty wopyt ze strony sobustawow a serbskich hosći.

Z Budyšina. Sobustawy Maćicy Serbskeje, kotřiž hišće Časopis M. S. a Protyku njedóstachu, njech sebi jej we Serbskej kniharni pola k. knihikupca Janaka wotwozmu.

Z Radworja. (Wuléty.) Hdyž tu kóžde njedźelske popołdnjo wjele cuzych přikhadźa, zdźěla w mjeńšich črjódkach, zdźěla w cyłych towarstwach, dha nas tola wopyty zańdźeneje njedźele bóle zajimachu, hač druhe. Wotměštej tu mjenujcy Khrósćanske a Kulowske towarstwo knježnow swój wulět. — Kulowskich 58 hosći přijědźe hižo z nowym připołdnišim Rakečanskim (Wojerjowskim) ćahom. Khrósćanske towarstwo, ze 86 pućowarkow wobstojace, pak přiwjeze so w třećej hodźinje na pjećich z mejkami wupyšenych rjeblowanych wozach. — Kulowske wopytowarki wotměchu w 3 hodźinach (hnydom po wosadnym nyšporje) swoju Marijansku pobožnosć. Potom wobhladachu sebi wšo, štož je tu widźenja hódne: nětčišu farsku cyrkej z hnadownym swjećećom „Njeswarskeje“ swjateje Marije, też 70-centnarski wulki zwón na wěži, cyrkwinski musej w starej cyrkwi a před wječorom hišće wójnski pomnik a křižnu cyrkwičku na pohrjebnišću. Mjez tym pak sebi też žołdk swoje prawo žadaše, kotrež při swačini dósta. — Khrósćanske wopytowarki wotměchu samsny program, ale, zo by žane towarstwo z druhim do šmjatańcy njepřišło, wot druhoho kónca. Za nje započa so dźenski porjad ze swačinju, kotraž běše jim wosebje nuzna, dokelž běchu w cyłej připołdnišej horcoće jěle. Po třěbnym ćělnym wokřewjenju běše w ½5 hodź. nyšpor. (Wobej towarstwje spěwaštaj na swojej pobožnosći dwaj- a tři-hłósne hłósne kěrluše). Potom sćěhowaše wobhladowanski dźěl, cyle kaž prjedy za Kulowske towarstwo. Tak so čas spěšnje miny, wosebje za Khrósćanske knježny, kotrež hižo w 6 hodźinach zasy wotjědźechu, mjez tym, zo Kulowske hakle połdra hodźiny pozdźišo Rakečanski wječorny ćah zasy do jich domizny sobu wza. — Ze škodu wšak běše, zo towarstwje nadobo přińdźeštej a žane swój wopyt wjacy přepołožić njemóžeše. Běše-li kóžde druhu njedźelu přijěło, běchmy wězo wšo bóle z dobrej khwilu a po přećach jenotliwoho towarstwa zarjadować móhli. — Na pohrjebnišću wobkedźbowachu wobhladowarki wosebje, zo su tu skoro wšě napisma na rowach serbske, nic jenož na drjewjanych křižach ale wosebje też na drohotnych kamjeńtnych pomnikach. — Radworćanow pak wosebje zajimowaše, zo běše, wosebje z Khrósćanskich knježnow, wulka wjetšina hakle prěni raz w Radworju. Wuléty potajkim dobru přileżnosć poskićeja, zo človjek swoju samsnu domiznu bliže zeznaje. Tak słuža wone nic jenož zabawje ale też powučenju.

Ze Ścijec pola Budyšina. Dowěrnicy organisowanoho dźěłaćerstwa su wuslědźili, zo su w tudomnej Wjelic skale blizko Budyšina, kotraž je połna wody, něhdźe tři ćežite automobile wulkich a małych lětadłowych bombow skhowane. Před něktorym časom bě napadło, zo tam w nocy automobile wokoło jězda. Najenk skały tele dny skału wuplumpać da, zo by so w njej zasy dźěłać móhło, při tym strašnu wobradu namakachu. Kublerja Wjelu winuja, zo je wědźeć dyrbjał, što so w skale khowa. Wěc je so ministerstwu wozjewiła, kotrež je třěbne naprawy připoručiło. Wćipni su, štó je bomby tam khował a kak so winowaći pokhostaja. Hrěša so, zo je to orgešski skutk a měnja, zo to dołho hišće posledni skhowany brónjowy skład njeje, kotryž je so tu tak připadnje namakał.

Z Wulkich Zdźar. Njedźela, 29. meje, běše wurjadny dźeń za Wulke Zdźary a wokolnosć. Prěni raz po wójnje so tu „serbski ludowy wječor“ wotmě, wuhotowany přez njespróćniwu „Jutrnicu“ z podpjeru Njeswačidlskoho spěwnoho towarstwa. Hižo rano hosćo k nam přijědźechu a so tu na serbskej Božej służbje wobdźělichu. Wječor wšo do Sykorec hosćenca khwataše, hdźež so wobšěrna žurla skoro hač do poslednjoho blečka pjelnješe. Po powitanskej rěči knjeza Čecha zanjese spěwanske towarstwo pod nawjedowanjom k. wučerja Lorenca někotre spěwy, mjez nimi też „Khuda syrotka a „Płakała Hanica sydom tych lět“. Potom knježna Hesec a knjez wučeř Krawc krasny duett z Kocorowoho „Naléća“: „Hdy bych ja była różička“ woprawdźe wubjernje přednjeseštaj. Na krótku přestawku sćěhowaše žortna hra „Hdyž kocor khamor ćazaše.“ Na tutej bě widźeć, zo Jutrničenjo prěni raz na jewišću njeběchu. Wšitcy so na swoju wěc wustojachu. Róla Kocora so wosebje derje hraješe. Mócny přiklesk při kóncu hry wopokaza, zo běchu posłucharjo wulcy spokojeni. Nětk slědowachu hišće tři spěwy, ke kotrymž so skónčnje žortna hra „Čestny bóńčk“ přizamkny, kiž so też jara derje wuwjedźe. Tak drje je wječor za kóždoho wopytowarja rjane hodźiny přinjesł. Najrjeńši dźak za nje by był, hdy by so naše Zdźarowske serbske towarstwo zasy wožiwiło. Tuž kruće do dźěła, njedźiwajcy wšěch zadźěwkow, zo mohło też pola nas we pruskej holi woprawdźe rěkać „Naše Serbstwo z procha stawa.“

Knjez kapłan Wałda †

Po dołhej ćežkej khorosći je štwórtk 2. jun. wječor ½9 hodź. w khorowni w Kulowje w najrjeńšich lětach zemrěł k. kapłan Jan Wałda. Dócpě 32½ lět. — 1. dec. 1888 bě so w Prawoćicach jako syn křesćanskeju staršeju, žiwnosćerja a ćesle Mikławša Wałdy a joho mandź. Marje, rodź. Šafrec z Dobrošic, narodźił. Prěnju wučbu dósta w Khrósćanskej šuli. Zahe zapřimny joho nutrne přeco, při woltarju tomu Knjezej jako měšnik służić směć. Tuž poda so na šule do Budyšina, dale do Liberca (Reichenberg) a wottam do Prahi do starosławnoho serbskoho seminara. Bohosłowske a duchowne přihotowanjo dokonja na seminaru we Wrótsławju. 30. junija 1915 bu w Budyšinje na měšnika wuswjećeny a swjećeše w Khrósćicach swoju

Ducy do Krupki.

Putniske myslički a wobrazki.

(Pokračowanjo.)

Hdyž je skónčnje kóždy swoje borleško namakał, pak na słomje, pak něchtóžkuli też we mjehkim łožu, přikrywa ćicha nóc spróćnych serbskich droharjow ze swojim słódkim pokojom. Też duša, nasyćiwši so cyły dźeń z pobožnym modlenjom, namaka swjaty měr w Bohu Knjezu a ćěło swój derje zasłuženy wotpočink we hłubokim sparu.

Sobotu rano při switanju hotuje so serbski procesijón na dalši puć. Hišće zybola so Bože hwězdźički na njebjeskej módrinje. Z dźakownej wutrobu stawa rad a zasy běži dale naš putnik, wjeselo so, zo dźensa, hdyž připołdnju ke klakanju zazwoni, budže je pola Maćerje Božeje w Krupcy wuspěwać móc. W štyrjoch hodźinach su wšitcy hromadźe na nohach. Kantor zaspěwa: „Kak rjenje swěći jutrnica!“ a rańši kěrluš njese so najprjedy z cunja, potom mócnje a přeco mócnišo po městačku zaléha so z wotzynkom do kóždoho domu, zbudźi někotrohožkuli ze spara a wabi joho k woknu. Wćipny hlada za Serbami, kak woni rano zahe zanoša Bohu khwalbny spěw na puću do Krupki. Nětko wšak nic wjacy njehańbity směch abo wudma, ale bóle spodźiwanjo a dźakne připóznaćo měšćanow přewodźa serbski procesijón za to, zo je po wulkim wohnju w Gottleubje z jałmožnu přicpěł k dotwarjenju statokow prjedawšim wusměšowarjam. „Přiliwaj wolij nic do wohnja, ale na rany twojoho bližšoho, hdyž će hani a wusměša, a to budže joho kaž žehliwe wuhlo palić, zo spóznaje, što je złoho činił, a wón so też nakaza!“ —

„Boža krasnosć budže was wobdawać hižo tudy na zemi, wy Boži wojownicy!“ tak zynči to z wothłosom we wjeršach horow, we šumjenju jich lěsow, we rańšim kěrlušenju drobnych ptačatow, we milijónskich kapkach rjosy na pisanych łukach, we žórlenju rěčkow. Hdyž pak słónco stawa, z Božoho domčka wustupiwši, hdyž joho wotbłyski pozłoćeja zelene krony tutych horatych hajow a wokošeja rjosu a kwětki we njewopisajomnej krasnosći a pisankojtosći tučelowych barbow, potom je wokoło nas Boža majestosć we swojej krasnosći so zjewiła na zemi, a Boži duch k nam přišoł na swjatkach, rozswětlujo naš rozom a prajo nam, zo puć serbskoho procesijóna wjedźe přez pobožnosć, pokornosć a pokutu k njebjesam do wěčneje krasnosće žiwoho Boha. A tute spóznaćo dodawa posylnjenjo wšěm mocam, kiž su k docpěću časnoho a wěčnoho zboža třěbne. Tak minu so doły a hory wótcnoho kraja.

Na češkich mjezach staja so člónik československeje republiki procesijónej napřeću. Nochce tutu hišće ženje njewidźanu črjódku ludźi přepušćić, ale dobre słowo w maćernej rěči wuhładkuje joho złe měnjenjo, a přeswědčiwši so, zo naše brěmješka wobsahuja naš wšědny khlěb, přepušća jenoho po druhim, dokonjawši swoju přisłušnosć přepytanja. „Schönwalde“ je posledni stacijon. Tu zastanjemy k snědani. Po třoch hodźinach puća wostanjemy dobru hodźinku tu na městnje, zo bychmy też Božu mšu sobuswjećili. We swjatničcy je nam tak rjenje k wutrobje, spěwamy kěrluše, jako bychmy doma byli. Wottud přewodźa nas knjez farař runje kaž z Wotrowa. W cyrkwi překhowatej so serbskej khorhowi a přewodźatej kóždźički króć serbski procesijón won a dom, mjez tym zo Wotrowskej so we Žuricach zawostajitej. Wustupujemy pomału na wyšiny a spěwamy pokutny kěrluš. To je přihotowanjo k s. spowědźi. Hdyž smy zaso křižik zwokošeli, wopušća nas duchowny z hólčkomaj. Modlimy so różowc a wuspěwamy zasy paćerje za wšě naše najwutrobniše należnosće. Po něčim rozšěrja so wobzor, kołdokoła runina, ale z nazdala zjewi so wobłuk hor połobskich wuběžkow a Rudnych hór, tam sakske, tu češke hranicy. Před nami wujewuje so pomałku skłon Serbam derje znatoho „Geiersberga“. Po nim do-

prěnju Božu mšu. Prěnje zastojnstwo dósta we Wostrowcu. Bórzy pak wróći so do Serbow, zo by najprjedy w Niebjelčicach, potom w Khróśćicach jako kapłan skutkował. Tola zasakła khorosć zlemi přezahe joho mocy a přinući joho runje před lětom k wotpočnjenju, kotrež we Worklecach wužiwaše. Tola wotpočink joho njespokoji, a tuž žadaše ze wšej mocu zasy za dušepastyrskim dźěłom. Rad přiwza tohodla městno w nowej khorowni w Kulowje, kotrež so jomu před krótkim poskići. Zdobom přewza też zastupowanjo skhorjenoho Kulowskoho kapłana Tschöpe. Tola přewjele bě sebi předewzał, přewjele za hišće słabe ćělne mocy. Přenapinany w swjatkownym dźěle dyrbješe so na khorołožo lehnyć, z kotrohož wjacy njestany. Jara derje wobstarany a přihotowany zemrě tam štwórtk ćiše w Knjezu swojim Zbóžniku. Sobotu na wječor přewodźachu Kulowscy knježa w swjatočnym ćahu swojoho zemrětoho pomocnika z města. Do Khróśćic bu přewjezeny, w kotrejž wosadźe bě so narodźił a naposled skutkował. Tu chcyše też wotpočować w jeje swj. zemi. Khróśćanske zwony joho zrudnje witachu. W khutnym swjatočnym ćahu joho přewodźachmy na Khróśćansku faru. Tu joho wopytowachmy, tu so za njoho modlachmy a spěwachmy. Wottud sta so też swjatočny pohrjeb zańdźenu póndźelu dopołdnju w 9 hodź. Wysokodostojny knjez administrator praelat J. Skala bě přikhwatał, zo by sam swjatočne wotrjady wukonjał: officium, swjatočne requiem z libera a pohrjeb z assistencu knjezow kapłanow Kumera-Wojerjowskoho a Bruska-Kamjenčanskoho, kotrajž běštaj ze zemrětym hromadźe studowałoj. 18 duchowni knježa běchu přišli, swojomu duchownomu sobubratrej poslednju česć wopokazać, też wulka ličba přećelow, znatych a wosadnych. Khróśćanska „Jednota“ a Jaśćanske kasino wobdźělištej so z khorhojemaj w swjatočnym pohrjebnym ćahu. Jednota spěwaše swjatočne requiem a při rowje třihłósnje: „K měrej połož mučne stawy“, a „Do zemje, haj zemje, ty dźeš a ćiše wotpočuješ.“

1920

Při wotewrjenym rowje poréča krótke słowa wysokodost. knjez praelat Skala. Wobžarowaše přezažnu smjerć tak młodoho měšnika, poruči joho dušu pobožnomu paćerju a wupraji próstwu, zo bychu naši starši też zasy bóle za tute swjatočne powołanja wukublowali swojich synow, a tak so zasy wupjelniłe wuprózdnjene rynki. Po pohrjebje měješe knjez farař Žur z Kotorže, wot Němcow z mocu w nocy ze swojeje wosady wotwjedźeny, spěwnu Božu mšu k česći swj. jandźelam.

Tak smy Će pokhowali, luby sobubratře, ze wšej česću, kotraž Ći słušeše. Krótki bě Twój měšniski puć. Přezahe sy dyrbjał nas wopuščić a polo Twojoho skutkowanja. We zrudobje sy zawostajił swojeju staršeju, kotrajž staj wulku prócu na Tebje nałožiłoj. Tola to bě po Božej radźe. Štož Bóh čini, dobre je. Tak my wuznawamy a so kłonimy, a prosymy: Knježe, daj jomu wěčny wotpočink, a wěčne swětło swěć jomu. Njech wotpočuje w měrje. R. i. p. —ž.

Wulět serbskich towarstwow na Lubijsku horu.

Lubijska hora bě njedźelu wubytk mnohich serbskich pućowarjow, kotřiž ze železnym parnikom, z kolesami abo pěši tam přikhwatachu. W Lubiju mjerwješe so po stach ze serbskimi wulětowarjemi. Na čole serbsku hudźbu wlečeše so Serbow ćah kaž njeskónčny had spěwajo po měsćanskich wulicach. Po dołhich rozpućach doćežechmy skónčnje do blizkosće hory, pod khłódkojte khódby, kotrež wjedu hač na wjeršk. Z dźěła spadnje wotwis nahle, a tuž bjez dźiwa, zo mnozy wujachleni a přepoćeni — runje w popołdnišich hodźinach smudźeše a paleše słónčko najbóle — doćežechu. Tam powita k. Hładki serbske towarstwa: staru Rakečansku Lipu, Bukečanow, Lubin, Nadźiju z Rakojd, Swěru, Sołobik, Budyšsku Nadźiju a Jednotu, Jědleńku w Dubrawcy, Lipu z Pančic, Meju z Radworja, Radosć z Bukec (najmłódše serbske spěwarske towarstwo) a druhe a lubych bratrow z Pruskeje Łužicy. Spominaše na dźěławosć towarstwow, kotrež nam narod sylnja. „Trać dyrbi Serbstwo zawostać!“ Z tutej přisahu skónči swoju powitansku rěč na wjeršku Lubijskeje hory. Kotrymž njebě wysoka dosć, ći zalězechu sebi na 32 m wysoku železnu wěžu. Z dalokowidami wobrónjeni rozhladowachu so po wšěch krajinach łužiskich, samo daloko do Češkeje a Pruskeje.

Wokoło 3 hodźin nastaji so ćah do „Mjedoweje Studnje“, kotraž na samej horje něšto niže leži. Tola „mjedowa“ runje won njeběše, hdyž po hudźbnych zynkach bórzy so wšo w kole wjerćeše, a tak poćeše, kaž by so w blizkej Lubaće, kotrejž wobkuzła ćišina něhdy Bjarnata Krawca wabješe k orchestrowomu wudźěłkej „Při Lubaće“, wukupał. Też dalocy Serbja so zamołwichu. Naše lube towarstwo „Čornobóh“ w Drježdźanach bě telegrafiski postrow pósłało přez swojoho předsydu k. Wójnara, štož so z hrimotacej sławu přiwza.

W pisanym porjedźe přednošowachu z dźěła wjesołe, z dźěła pryzlate kuski jenotliwcy, też zhromadnje. Mjez tym spěwaše sławne towarstwo „Swěra“ z Poršic wonka pod khłódkojtymi štomami, njewustawajcy serbske spěwy a to tak akkuratnje, zo swojomu hudźbnomu nawjedowarjej wšu česć činjachu. Wězo bě so też wjele Němcow naběžało, a wobkedźbowachu ze zajimom njewšědne žiwjenjo wjesołych Serbow. We přestawcy poréča k. wučeŕ Słodeńk ze zapalom k zhromadźenym Serbam a wukładowaše serbske towarstwo jako fallancu we wójnje přećiwo zničenju našoho naroda. Wupraji wosebje swoje wjeselo, zo w nich młodźina dominěruje, a to da rjeńše wuhlady do přichoda. Wone su a wostanu naša zepjera. Dźensniše hodźinki zjězda njesmědźa bjez wuspěcha nimo hić. Wšo to, štož su Serbja tu pozběhowacoho słyšeli a widźeli, to dyrbi dale trać, dyrbi so wzać do našich ćichich wjeskow, do statokow a tam plahować dale swoje Serbstwo. Wone je žałostnje wohrožene, a nichtó nam we kraju njepomha, jeli nic my sami. Wo měrje hajimy sebi swój narod, skrućamy sebi swoje narodne wuhlady a zasady. Tajke zjězdy, kaž dźensniši, su nam nuzne, kaž wšědny khlěb, a tuž dyrbi so kóžde lěto tajki wulět we šěršich rozměrach zrjadować. Přez to so towarstwa, Serbja mjez sobu zeznaja jako jedyn cyłk.

Wokoło 6 hodź. dóńdźe hišće k. farař Šołta-Lubijski, kiž bě zastojnscy zadźěwany, prjedy přińć chcył. Też wón poréča k zhromadźenym. Čuje so tu doma mjez Serbami. Je sebi trósku wysoko zalězł, t. r. geografiscy, ale při tym njeje pozabył na swoju serbsku domiznu, joho wutroba je wostała w nižinach serbskeje Łužicy, a přeješe sebi, zo by jich hora najlěpši zaćišć wo wšěch wobdźělnikach zawostajiła.

Z wječornymi zerjami bližeše so horinske wjeselo k swojomu kóncej. W dźewjatej hodźinje zestupa so wšo do rynka a rjada, hdyž bě so najprjódcy stołowa poloneza wotměwała, a z hudźbu ćehnješe so na dwórnišćo, po puću nastajnje serbske spěwy spěwajo. Tajke něšto drje Lubij za čas swojoho wobstaća — w lěće 1221 je w starych lisćinach opidum Lubaw mjenowane — słyšał njeje, a spěw plećeše so na dwórnišću hišće dale a přesahowaše přiwaćacy železny parnik, byrnjež bóle napřemoh porskaše. We Kubšicach, Pomorcach a Budyšinje so Serbja rozeńdźechu a khwatachu do swojeje wužšeje domizny. Bjeze wšoho njezboża je wulět wotešoł.

---

stupi serbski putnik do Krupki, hdyž je so serbski prócesijón rozwjazał.

Něhdźe wokoło jědnateje hodźiny su wšitcy so po kamjenjatych pućach, šćežkach a žłobinach puščili a dostupili k prohu hnadownoho městačka Krupki. Tu při zastanišću železnicy, kiž k Podmokłam wjedźe, zhromadźa so serbski prócesijón zaso. Hižo wočakuje nas młody serbski duchowny z měšniskoho rjadu Jězusoweje Wutroby, knjez P. Klemens (k. Michał Rab rodź. z Wotrowa). Z radostnym posměwom wita swojich krajanow mjez nimi też přibuznych. Bohudźakowano, zo ma serbski lud něhdźežkuli na swjatym městnje a we Božej służbje swojich synow a swoje dźowki. Wone zawěsće přikhwataju we časnym a poslednim bědźenju z cyłej dušu na pomoc swojim krajanam. Bóh dał, zo bychu rjady měšnikow a knježnow stajnje a wšudźe měwałe zastupjerjow serbskoho luda! —

Klakanjo je wotbiło. „Jandźel Knjeza“ smy wuspěwali mjelčo při sebi, z horcej modlitwu dźak prajicy Najzbóžnišej knježnje wšěch knježnow, zo je zasy pod swojim zakitom nas sem dowjedła. Zawěrno je dołhi čas wójny tradała a žadała za Serbami, za serbskim prócesijónom. Powěda so, zo je so to woprawdźe też po jenej wulkej wójnje stało. Krasna, nadobna knjeni je khodźiła nad Geiersbergom po polach. Rólnik je ju pospochi widźał, kak stej žadosćiwje jeje wóčcy do dołа slědźiłoj a pytałoj za ćerju serbskich putnikow. Hnuty wot tutoho napohlada je so zmužił a woprašał, koho tule pyta? A wona je wotmołwiła: „Hladam a pytam Serbow, hač zaso do Krupki hišće njepřikhadźeja z prócesijónom!“ A tak ruče hač je tale powěsć do Serbow dójšła, su zasy wobstajnje khodźili jako pobožni putnicy na hnadowne městno Maćerje Božeje. Nětko po wulkej swětowej wójnje su na swjatkach tu druhi króć k njej doćahnyli w nabožnym pokhodu. A zasy wita a postrowja jich duchowny knjez z hnujacymi słowami a wjedźe jich do swjatnicy k žórłu wšěch hnadow, zo bychu sebi wšitko to naprosyli a sobuwzali, štož duša a wutroba požadatej k dospołnomu zbožu za wěčnosć; wodaćo hrěchow a měr Boži! Pokoj a lubosć też wšěm ludźom na zemi, kotřiž su dobreje wole! Prjedy hač je so wječor nakhilił, je kóždy serbski putnik namakał na swjatym městnje wujednanjo z Bohom we swjatym sakramenće pokuty a je zabył na wšě wobćežnosće dalokoho puća, byrnjež mučne stawy bóle ducha ćwilować spytowałe: Duša je tu doma.

„Wulcy khwali moja duša Knjeza,
A mój duch zraduje so w Bohu mojim [Zbóžniku!“

(Přichodnje dale.)

Serbski seminar w Prazy.

(Pokračowanjo.)

Tutón wustaw pak drje bě bórzy njedosahacy, a tak kupi Jurij Šimon 26. junija 1704 dźěl zahrody k staromu domej hrabje Thuna słušaceje a do zeńskeje tafle zapisaneje njedaloko Karlowoho mosta na Małej Stronje za 600 šěsnakow, zo by so tu seminar natwarił. Wobkrućił je so tutón kupny list w Budyšinje resp. w Prazy 16. resp. 23. decembra 1704. Připóznaty a přizwoleny je wot kejžora Józefa I. na 1. decembra 1705 we Wienje, ale hakle 15. apryla 1706 bu přepodaty. Tak natwari so tu dom. Dokelž pak po tehdyšich prawach njezemjanski kupc Jurij Šimon do zeńskeje tafle zapisany być njemóžeše, bu kněža na mjeno tachantstwa abo kapitla w Budyšinje 19. apryla 1706 do kralowskeje zeńskeje tafle zapisana. Bórzy po tym přisydlichu so někotři studowacy Serbja. Tola dom dyrbješe so runje po předpismje w nastupanju woknow atd. twarić, tak zo so po času kněža ke swojim potrěbnosćam přemała a njepřihódna wupokaza.

Mjez tym pak zemrě Měrćin Norbert Šimon jako senior a notarius apostolicus juratus na Budyšskim kapitle w lěće 1707. Joho ćěło bu w tachantskej cyrkwi pohrjebane. Wón zawostaji swojomu bratrej Jurijej k wuwjedźenju wotrěčanoho skutka swoje cyłe zamoženjo.

Tak kupi Jurij Józef Šimon z pomocu zawostajeństwa swojoho njeboho bratra w Prazy na Małej Stronje blizko Karlowoho mosta susodnu Ditzlerec ležownosć w lěće 1716, na kotruž so „jus tabulare“ z kejžorowej dowolnosću wot 6. julija 1725 přenjese a prawa kralowskeje zeńskeje tafle buchu 11. septembra 1725 ze staroho domu na nowy přepisane. Założeŕ Jurij Józef Šimon přepoda ze swojoho a swojoho njeboho bratra Měrćiňa Norberta zamoženja 18000 šěsnakow, zo bychu so z dokhodow 12000 šěsnakow 12 khudźi abo potrěbni studowacy Serbja katolskoho wěrywuznaća z Hornjeje Łužicy zastarali; z dokhodow 6000 šěsnakow pak mzda za předstajenoho (prezesa), służownistwo a druhe nuzne wudawki zapłaćiłe. Wyše tuteje tehdy nahladneje sumy dari wón hišće k twarej nowoho domu 2000 šěsnakow a stary dom, kotryž so za 600 šěsnakow předa.

Předstajeny ma serbski wótčinc być, po móžnosći pak duchowny, z najmjeńša pak klerikus, kotryž je někotre swjećizny dóstał, a theologiju abo jus canonicum studuje; wón ma dohlad nad cyłym domom, dyrbi studowacych w pobožnosći a w dobrych počinkach nawjedować a też kedźbować, zo su pilni a přikaznjam seminara posłušni.

Za čas swojoho žiwjenja wobkhowa Jurij Šimon prawo, młodźencow přijimać a wustaw rjadować; po joho smjerći pak přeńdźe woboje prawo na kapitl w Budyšinje, zo tutón khmanoho prezesa postaji a studowacych po spomnjenym wašnju přijima, wosebje pak tych, kotřiž budźa něhdy jako měšnicy we Łužicy skutkować chcyć. Hewak pak w nastupanju wustawa něšto přeměnić, njedyrbi tachantstwo žaneje mocy měć. [Sentio, setze mein Vertrauen zu jetzt Ernanten Löblichen Budissiner Capitul, und übergebe demselben nach meinen zeitlichen hintritt die völlige Inspection, damit derselbige die Hospotalität in allen conserviren, allemahl mit einen Tauglichen Praeside versehen, und die Studiosos nach den dritten Punkt, Zusonderlich auch die Jehnige, welche Einmahl den Gottes Haus dienen, und dem wahren allein Seeligmachenden Römisch Catholischen glauben, in dem Lausnitzischen Marggrafthumb propagiren könnten, annehmen möchte; Sonsten aber dückberührtes Löbliche Capitul sothaner Hospitalität in was zu immutiren, oder mit einigen derselben Capital propria authoritate zu rühren, keine Macht haben ...]

Po dokonjenju wšěch tutych kročeli, kotrež nowy twar žadaše, započa so w nalěću 1726 twarić. 15. julija bu w přitomnosći wosobnych duchownych a swětnych hosći wopomnjeński kamjeń poswjećeny, kotryž je do murje, jědźeŕnju wot wokhěže dźělaceje, zasadźeny, a z křižom a z lětaličbu 1727 woznamjenjeny. Ważny podawk bu do koproweje tafle zaryty a do kamjenja zapołożeny.

W času dweju lět bu nowy dom dotwarjeny. Je to nahladna w jednorej renaissance kruće twarjena rózkowa kněža z wysokimi wulkimi jstwami. Rjana postawa swjatoho Pětra na rózku a napismo wyše duri: Deo et Apostolorum Principi Lusatiae Pietas Erexit (Bohu a prěnjomu z japoštołow postaji pobožnosć Łužicy), dopomina, zo je to nabožnym zaměram stajeny dom. Tutón rjany, wulki dom bu „Serbski seminar“ pomjenowany.

Nadobny měšnik dočaka wulke wjeselo, zo móžeše před smjerću swój wotmysleny wulkotny skutk derje dokonjany widźeć a swojich lubowanych krajanow ze staroho ćěmnoho domu do nowoho rumnoho dowjesć, zo bychu so tu bjez starosće přihotowali na spomožne dźěło w Knjezowej winicy w serbskej wótčinje. Ze započatkom šulskoho lěta 1728 zastupichu 13 serbscy młodźency do Serbskoho seminara; běchu to: Jakub Ćežki z Kulowa, Jan Kanic z Khrósćic, theologaj; Mikławš Cyž ze Zejic, Mikławš Bruski z Khrósćic, Jan Hauptmann z Kulowa, filosofojo; a na gymnasiju studowachu: Bartrom Lulak z Kulowa, Pětr Hadamec z Kulowa, Matej Mark z Wudworja, Michał Wałda z Hrubjelčic, Jakub Rychtař z Kulowa, Jan Šelc z Kulowa, Jakub Wóski z Khrósćic, Jurij Nuk a Jurij Wjerš z Kulowa, Jan Freyschlag ze Šěrachowa, Domaš Ledźbor z Nowoslic, Jurij Pjetřik z Kamjenjej, Matej Pjetřik z Wudworja a Pětr Bruski z Khrósćic. Dwanaćo buchu z dokhodow Šimonoweje a dwaj z dokhodow Nukoweje fundacije zastarani, pjećo pak dyrbjachu zastaranjo zapłaćić.

K pomocy z radu a ze skutkom Jurijej při twarjenju seminara bě krajny pokładnik w Prazy, Jurij Bažant z Khrósćic. Šimon sebi joho ważeše jako swědomitoho muža a wustaji jomu hižo 12. julija 1723 njewobmjezowanu połnomóc w nastupanju swojeje fundacije. Při swojim zastojnstwje znaješe wobstojnosće zemjanskich kubłow a móžeše kapitalije na cyle wěste města wupožčować. Při twarje samym kruće dohladowaše, a tuž poradźi so jomu, za tuni pjenjez rjany dom natwarić. Cyły wudawk z płaćiznu za twarne město wučini 8654 šěsnakow.

(Příchodnje dale.)

Nowy Rězakowy němsko-serbski słownik

„njemóže najhubjeńša krušwa być, dokelž so wosy do njeje dachu“. Tele přisłowo přińdźe mi na słowo, hdyž zhonich, kajka torhańca wo słownik je na poslednjej Maćičnej zhromadźiznje była. Wšak bjez dźiwa, hdyž kóždy trochu zdźěłany Serb bjez tuteje knihi być njemóže, njecha-li so njelepych wurazow dla wusmjeć dać. Wězo wšak biješe so bitwa přede wšěm wo to, słownik po móžnosći tunjo, haj darmo dóstać. Tomu so njedźiwam. Komu njeby nětkole w drohich časach witane było, drohu wěc darmo dóstać. Nichtó njewobžaruje bóle, zo so prjedyše lubjene tunje płaćizny dźeržeć njechodźa, hać wudawaŕ sam. Budźeše-li jomu něchtó prjedy rjekł, zo tajka drohota zastupi, njebychu so lubjenja stałe.

Tola što nětk? Mjez tym, zo je był před wójnu ćišć słownikowoho listna za 100 hr. wujednany, płaćeše potom 500 hr. (Nětkole by 1000 hr. płaćiło.) Štó ma škodu njesć? Snadź wudawaŕ jako pokutu za to, zo je 15 lět mocy a strowotu woprował, zo by dotal najwjetšu serbsku knihu spisał? Jeno lichowniski duch, kajkohož w našich časach maš, mohł sebi žadać, zo 300 Maćičnych sobustawow słownik darmo dóstanje, kotryž pola knihikupca 79 hr. płaći (to wučinja potajkim pola 300 sobustawow 23700 hr.), a to tohodla, dokelž je Maćica 1000 hr. a knjez stud. radź. prof. dr. Muka za nju 3600 hr. nahromadźił a přidał.

Duž smój nětko z tutym wjelečesćenym knjezom w mjenje Maćicy wujednałoj, zo so **kóždomu sobustawej Maćičnomu jedyn słownik wjazany za 30 hr., abo njewjazany za 20 hr. přewostaji.** Štóž měni, zo sebi zešiwki njezamjeta a wjazanjo tuńšo 10 hr. dóstanje, njech sebi njewjazany kupi. Wón może sebi w Donnerhakec ćišćeŕni za 20 hr. wšitke zešiwki dowzać, kotrež so z Maćičnym časopisom dotal hišće njerozesłachu; abo może je na póstowy doběrk (z přiražkom porta) pola podpisanoho skazać (Resak, Dresden Fürstenstr. 12). — Štóž chce měć wjazany, może jón też wot tuteju měć, tola ma dotal wot Maćicy připósłane zešiwki wróćo dać. Wo to proša so też ći, kotřiž słownik njechadźa dopłaćić a dowzać.

Hdyž budże telko pjenjez wuwikowanych, zo może so za ćišćenjo zastaty dołh zapłaćić, přidźěli so też akcijonaram jich popodźěl. 5—6 słownikow (1 brožurowany po 3 hr., 1 wjazany po 10 hr.) Prošu skerje lěpje zdźělić, kotre sebi štó přeje.

Stud. rada prof. dr. Muka. **Dr. Filip Rězak.**

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

(měrc, apryl, meja)

Křćeni: Jurij, Jurja Gruberta, kněžkarja a skałarja w Nowej Wjescy, s. — Rosalija, Jakuba Čocha, dźěłaćerja we Wěteńcy, dź. — Hańža, Karoliny Wierzbicki, służownej w Nuknicy, njem. dź. — Franc Józef, Pětra Domaški, žiwnosćerja w Dobrošicach, s. — Jurij, Hańže Šmidtec, służ. z Hórkow, njem. s. — Bjarnat Józef, Augusta Józefa Göbla, wojnarja w Hórkach, s. — Jurij Franc, Michała Kilanka, dźěłaćerja w Kukowje, s. — Jan, Jakuba Mateka, dźěłaćerja w Smječkecach, s. — Beno Jan, Jurja Pjetaša, dźěłać. w Dobrošicach, s. — Monika Madlena, Jurja Pjekarja, šewca we Worklecach, dź. — Pawoł, Hany Šneiderec, służownej ze Zejic, njem. dź. — Herta Madlena Marja, Franca Pawoła Wornača, sedłafskoho mištra w Kukowje, dź. — Marja, Jana Pawoła Lehmana, knježskoho pohonča we Worklecach, dź. — Hana Marja, Franca Józefa Mildnarja, rěznika w Pančicach, dź. — Mikławš, Michała Bejmy, žiwnosćerja w Tŕoch Kněžach, s. — Handrij Jan, dr. med. Jana Póla, lěkarja w Khrósćicach, s. — Madlena, Mikławša Rynča, dźěłaćerja w Kukowje, dź. — Jan, Jurja Hrjehorka, dźěłaćerja w Khrósćicach, s. — Pawoł Mikławš, Jakuba Suški, pohonča we Worklecach, s. — Beno Jan, Jana Jurja Měrćinka, dźěłaćerja w Kukowje, s. — Hana, Jurja Kindermana, skałarja we Wudworju, dź. — Jurij, Mikławša Šěraka, dźěłaćerja w Pančicach, s. — Jan Jurij, Arnošta Lorenca, kněžkarja a skałarja w Nowej Wjescy, s. — Bjarnat, Michała Suški, pohonča w Jasenćy, s. — Franc Józef, Mikławša Hejduški, hosćencarja w Smječkecach, s. — Jurij Jakub, Pawoła Jakuba Elle, žiwnosćerja we Worklecach, s. — Marja, Mikławša Kole, žiwnosćerja we Wětenćy, dź. — Franc Jan, Pawoła Šandy, skałarja w Khrósćicach, s. — Marja Madlena, Jakuba Šneidera, cyheln. dźěłaćerja w Lejnje, dź. — Jan Beno, Jakuba Wornača, kublerja w Miłoćicach,

s. — Helena Marja Madlena, Jurja Hejduški, hospodarskoho wjednika w Pančicach, dź. — Monika, Jurja Ryćerje, dźełaćerja we Worklecach, dź. — Jurij Józef, Pawoła Cyža, kublerja w Smječkecach.
(Pokračowanjo.)

Wšě čišćeŕske dźěła
zhotowja spěšnje
naša
Donnerhakec knihićišćeŕnja.

Dźowka na burske kubło so pyta do **Prawočic** čo. 4. Nastupić móže hnydom.

Kedźbu! Meble!
trjebane kaž tež nowe.
Trjebane a nowe drastne khamory, vertika, komody, bufety, kuchinske wuhotowanja, łoža z matracami, jara płaćizny hódno někotre sofy dobre dźěło **kaž tež špihele, blida, stoły** kupujeće z lěpšinami pola
Jurja Kiehla w Budyšinje
—— na serbskej hasy čo. 1 ——
kupowańnja a předawańnja.

Dobre čistowołmjane tkaniny
k suknjam, falam a rubiškam
poruča
Aug. Paul Hilger,
jenož Seminarstr. 2.

Procesijón do Albendorfa
póndźelu 20. 6. 1921. 7^{30} rano so wot Budyšina wotjědže, 7^{24} wot Šěrachowa. W Lubiju pak w Zhorjelcu so wobdźělnicy trjechja.
Wjednik Kunca ze Slanknowa.

Jurij Mróz
młynk
w Šunowje
poruča
šmrjokowe deski
kóždeje měry (přihodźa so za hnojowe a kalkowe deski na wóz),
tyšeŕske deski
wot 15—70 mm tołste,
wojnaŕske drjewo,
narězane a zdónki, kotrež po přeću narězam),
łaty,
wobiwanske deski
(Schalung) a
hrjady,
šrótwany majs.
Wšo po tunich płaćiznach.

Kwasy
na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gickelsberg 1b.

Hdyž do Budyšina přindźeće,
wopytajće prošu wustajeńcu ratarskich mašinow a gratow pola
Carl Gast, Budyšin,
na drjewowych wikach 27.
Namakaće tam přecy, štož pytaće.

„Jednota“ towaŕstwo kat. Serbow w Budyšinje
swjeći **njedźelu 19. junija 1921** w kat. towaŕšni
19. załoženski swjedźeń
wobstojacy ze spěwow, dźiwadła a reji.
Započatk z dypkom w 7 hodź.
K tomu sobustawy a wšěch Serbow lubje přeprošuje
Předsydstwo.

Batist
115 cm šěroki meter po **15 hr.**
surowy płat
140—170 cm šěroki,
łožowy płat
meter 15 hr.,
wołmjane fale
wot krucha m 14,50 hr.,
—— **hotowe** ——
wołmjane fale, tkaniny za woblečenja
jara kruta twora
meter 27 hr.,
košlacy barchent
meter 14 hr.
Emil Wehrle.

Wurjadna hłowna zhromadźizna
Serbskoho hospodaŕskoho towaŕstwa
e. G. m. b. H.
wotměwa so **njedźelu 26. junija 1921** pop. w 3 hodź. w sali Serbsk. Domu w Budyšinje.
Dźeńŝki porjad:
1. Rozprawa wo hospodarjenju a revisiji.
2. Přeměnjenje wustawkow § 34, 36, 49.
3. Namjety.

Wšě sobustawy so należnje přeprošuja. Zastup je jenož sobustawam z wupokazanku dowoleny.
Předsydstwo a dohladnistwo.

Dóšłe!
čorne a brune cachemirowe rubiška
šěroka šěr
nowe fale a rubiška
Alfons Schauseil
w Budyšinje.

Nichtó njech njezakomdźi wužić **wulke wosebite předawanske dny** hač do soboty **18. junija.**
W tychle dnjach poskićamy přihódnu přileżnosć k nakupej za njewjesćinsku nadobu, za zasypředawarjow, hosćencarjow a towaŕstwa.

Pórclin.
Kuchińske wuhotowanja dobry pórclin, 22 dźěl. **150** hr.
kofejowe nadoby za 6 wosobow **48** hr.
šalki ze złot. kromu 3.90 hr.
šalki z różemi 3.90 hr.

Kamjenina.
Myjace nadoby 39.50 hr.
6 běłych **kamjeninowych škličkow** 19.50 hr.
kamjeninowe šalki běłe a pisane 1.90 hr.

Šklenca.
Winowe šklenčy wot 4.90 hr.
piwowe šklenčy 4/10 l. štuka wot 1.90 hr.
1 dźělba **konjakowych šklenčow** štuka wot **1** hr.
3 karany $1^1/_4$ l. wopřijace **4** hr.

Emajla.
1 dźělba **emajl. horncow** dobre, krute **11.**50 hr.
1 dźělba **emajl. mlokowych karanow** 1 l. wopř. **9.**80 hr
1 dźělba **emajl. karančkow** do dybzaka, $^1/_2$ l. wopř. **10.**90 hr.

1 dźělba cynk. bowow, 28 cm 14.50 hr.
1 dźělba zawěšk. žerdkow 100-140 cm 3.90 hr.
1 dźělba emajl. bowow 28 cm 14.50 hr.

dźělba mutličkow 14.90 hr.
fibrowe rjedźace šćětki štuka wot **2.**90 hr.
drastne wobłuki bjez prěkuška štuka **55** pj.
drastne wobłuki z prěkuškom štuka **75** pj.

1 dźělba čěracych łžicow 3.90 hr.
1 dźělba emajlow. čajowych **křidkow** 1.80 hr.
pěskowe, mydłowe, sodowe hornčki **11.**50 hr.
kofejowe młyny **19.**50 hr.

železne horncy wot 9.80 hr.
hospodaŕske wahi wot 35 hr.
emajlowe jědźne bónčki wot 10.90 hr.

1 dźělba **emajl. kofejowych blešow** bjez zamka $^3/_4$ litra wopřijace **8.**90 hr.
1 dźělba **emajl. kofejowych blešow** ze zamkom $^3/_4$ litra wopřijace **9.**80 hr.
emajl. kof. bónčki 95 pj.

W běhu našich předawanskich dnjow podawamy na jědźne service a Mišnjanski pórclin 10 proc. rabatta.

Seelenfreund & Co.

Wobhladajće sebi naše wokna. **Lawske hrjebje 12.** Wobhladajće sebi naše wokna.

„Meja“ Radworska

wuhotuje **njedźelu 12. junija 1921**

26. założeński swjedźeń

a přeprošuje na njón wšěch Serbow.

Započatk w 1/2 7 hodź.

Swob. zjednoć. kat. wučerjow serb. Łužicy

změje **srjedu 15. junija** popołdnju w 3 hodź.

zhromadźiznu na farje w Róženće.

1. Přednošk: „Wo dušu dźěsća“. 2. Zličbowanjo. 3. Zdźělenja a namjety.

Předsyda.

Žónske a mužske kolesa,

khabaty a hadźicy,

aluminiowe zerzawcowe škitanjo za zwjena, saki a sakowe škitanja, zwónčki, běžaty gumij, ventilowy gumij, wolij, latarnje za karbid z mosaza, karbid, pjerate wobruče, porjedźena kolesach, ponowjenja z emajlu a niklom

płaćiznyhódne pola

bratr. Thomasow : Budyšin

kamjeńtna hasa 16

Kedźbujće prošu derje na naše napismo.

Bohu tomu Knjezej je so spodobało, našoho luboho syna a bratra

wjeledostojnoho knjeza kapłana

Jana Waŕdu

w młodych lětach joho duchownoho skutkowanja po joho dołhej ćežkej khorosći ze swj. sakramentami derje přihotowanoho a wobstaranoho, do Božeje wole podatoho štwórtk 2. junija wječor 1/2 9 w khorowni w Kulowje z tuteje časnosće do swojeje wěčneje domizny wotwołać. Njebohi dócpě starobu 32 l. 6 m. Póndźelu smy joho swjatočnje w Khrósćicach pokhowali.

Za tak bohate wobdźělenjo na póstywječorje a pohrjebje, za rjanu debu wěncow a wšě přemnohe wopokazy sobučuća wuprajamy wšitkim **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“** Wosebity dźak pak wuprajamy najdostoj. knjezej praelatej a biskopskomu administratorej J. Skali za wukonjenjo swjatočnych wobrjadow, wšitkim joho duchownym sobubratram za tak bohate wobdźělenjo, Worklečanskim a Kulowskim sotram, wosebje wyššej sotře Batholomeji za wulkotne wothladanjo a prócu, Khrósćanskej „Jednoće“ za rjane spěwy, Jasćanskomu „Kasinej“, knjezej kublerjej Grofje z Khrósćic za daloke dompřewjezenjo.

Zahe zemrětoho knjeza poručamy pobožnym modlitwam wěriwych.

Tón Knjez je joho lubował, tuž je joh' zahe k sebi wzał.

W **Prawoćicach** a **Hainberku**, na dnju pohrjeba, 6. junija 1921.

Hłubokozrudźenaj staršej, bratr a sotra.

Wječor 2. junija t. l. 3/4 9 hodźin před swjedźenjom najswj. wutroby Jězusoweje wotwoła k sebi wěčny wyšši měšnik swojoho służownika

wysokod. knjeza kapłana Jana Waŕdu

z Prawoćic

w 33. lěće joho žiwjenja a 6. joho měšnistwa. Žadajo, zo by dźěłał we winicy Knjeza, bě so sem přesydlił, zo by Bože służby zastarał w našim wustawje a wupomhał w Kulowskej a Wojerjowskej wosadźe. Z wjesołosću bu tu přijaty. W běhu swojoho tudyšoho krótkoho skutkowanja je nadosć dobrotow nam wopokazał, doniž swjatkownu póndźelu sćěhwki joho dołholětneje khorosće, kotrež z přikładnej sćerpnosću a poddatosću do Božeje wole znjese, joho na khore łožo położichu. Husto bu wot swojich duchownych sobubratrow ze swj. sakramentami domawobstarany a wudycha też w jich a našej přitomnosći. Sobotu popołdnju w 5 hodź. bu joho ćěło do kašća žohnowane a potom přez město swjatočnje přewodźene. Hnujace zaklinćachu kěrluše cyrkwinskoho khora. — Wotpočuj w měrje, drohi měšniko, wotpočuj w Twojej domiznje! Ćežko so dźělichmy.

Swojomu duchownomu dobroćerjej wutrobny dźak a „Zapłać Bóh!“

Młody Ty wotwołany drohi nam měšniko, proš dale za nas, kaž też my za Tebje.

W **Kulowje**, ua dnju přewoda, 4. junija 1921.

Wustaw swjatoho Wojćecha.

Zbóžni, kotřiž su na kwas Jehnjeća powołani. Zjew. 19, 19.

Tute słowo dopjelni so po našej krutej křesćanskej nadźiji póndźelu 6. junija 1921 popołdnju w 4 hodźinach nad **našim** horcolubowanym najstaršim hakle we 18. lěće stojacym **synom** a bratrom

Pětrom Pólkec z Kulowca,

derje na puć do wěčnosće přihotowanym přez dobre žiwjenjo a domawobstaranjo ze swj. sakramentami. Dźensa joho swjatočnje pokhowachmy. Běše to woprawdźe 3. najrjeńši dźeń joho zemskoho žiwjenja.

Za wšón nam wopokazany tróšt a wšě dopokazma lubosće kaž wopyty póstywječorow, modlenjo za joho dušu, nimo měry bohatu wěncowu debu a k rowu přewodźenjo, wosebje Kulowčanskej młodości, spěw. tow. „Bratrowstwu“, wšěm lubym přećelam a znatym wuprajamy swój **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“**

Ty sy był nam drohi syn a bratr luby,
Kajkimž swěrny Bóh tu wěčnu krónu slubi;
Tuž božemje na zasowidźenjo!

W **Kulowcu**, na dnju pohrjeba, 9. junija 1921.

We hłubokej zrudobje:

Kubleŕ **Michał Pólk** a **Hańža** mandźelska, žarowacej staršej.

Hańža, Marija, sotře. **Mikławš, Michał**, bratraj.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 25. | Budyšin, 18. junija 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Wo znutřkownym tróštu.

Nimo toho pak, štož je wjele wyšša wěc, lubuja bóle mje dyžli sebje a swoje zasłužby. Přetož nad sebje wutorhnjeni a z lubosće k sebi wuswobodźeni, so do lubosće ke mni khwatnje cyli ponórjeja, w kotrejž wokřewjenja wužiwajo wotpočuja. Ničo njeje, štož móhło jich wot toho wotwobroćić abo jich wutrobitosć wosłabić, dokelž přewzaći z wěčnej wěrnosću horja so z wohnjom njewuhasniteje lubosće. Njech potajkim česćelesni a zmysłojći człowjekojo, kiž wědźa jeno swoje samsne zawjeselenja lubować, mjelča a njeréča wo wobstaću swjatych. Woni z njoho woteběraju a k njomu přidawaju po swojej nakhilnosći, nic pak, kaž so spodoba wěčnej wěrnosći.

Pola mnohich je to njewědomosć, wosebje pola tajkich, kotřiž, mało rozswětleni, z rědka koho z dospołnej duchownej lubosću lubować wědźa. Jara jich hišće naturska přikhilnosć a człowjeske přećelstwo ćehnje k tym abo k tamnym a kaž so woni w nižšich wěcach zadźerža, tak sej to předstajeja też wo njebjeskich wěcach. Ale njepřirunajomny rozdźěl je mjez tym, štož njedospołni sej mysla a mjez tym, štož rozswětleni mužojo widźa přez zjewjenjo wot horjeka.

Tuž, syno, bjeł so na kedźbu, zo njeby wćipnje rozprawjał wo tutych wěcach, kotrež twoje wědźenjo přesahuja, ale wjele bóle so prócuj a so napinaj wo to, zo by ty móhł być namakany we kralestwje Božim, njech też jako najmjeńši. A hdy by też něchtó wědźał, štó je swjećiši hač druhi abo štó ma so za wjetšoho w njebjeskim kralestwje, što by jomu tute wědźenjo pomhało, hdy by so tutoho wědźenja dla přede mnu njeponižał a hdy by njestanył k wjetšomu khwalenju mojoho mjena? Wjele spodobnišo Bohu čini tón, štóž sej rozmysli wulkosć swojich brěchow a snadnosć swojich počinkow a też to, kak zdaleny je wot dospołnosće swjatych, dyžli tón, štóž so wuréčuje wo jich wulkosći abo małosći. Lěpje je so k swjatym z pobožnymi modlitwami a sylzami wołać a jich wo jich hordozne zastupowanja prosyć, dyžli z prózdnym wuskušowanjom wuslědźić chcyć to, štož je wo nich potajne.

Woni su derje a nanajlěpje spokojeni, jeno zo bychu też człowjekojo rozemjeli so spokojić a swoje prózdne réče skludźić. Njekhwala so ze swojimi samsnymi zasłužbami, dokelž woni ničo dobre sebi, ale wšitko dobre mi přicpěwaju tohodla, zo sym jim wšitko ze swojeje njesměrneje lubosće darił. Woni su z tak wulkej lubosću k Bohu a z tak wšo přesahowacej radosću napjelnjeni, zo jich hordoznosći ničo njepobrachuje a jich zbožnosći ničo pobrachować njemóže. Wšitcy swjeći su, čim wyšši su w hordoznosći, čim poniži w sebi samym a mi ćim bliži a lubši. Tohodla je też pisane, „zo złožichu swoju krónu před Bohom a zo padźechu na swoje wobličo před Jehnjećom a modlachu so živomu věki na věki“ (po Zjewjenju, 4, 10).

Štó je wjetši we kralestwje Božim, so prašeja mnozy, kotřiž njewědźa, hač budźa hódni, zo bychu do najmjeńšich ličeni byli. Něšto wulke je, samo też najmjeńši być we njebjesach, hdyž wšitcy su wulcy, dokelž wšitcy budźa rěkać a też budźa dźěći Bože. Najmjeńši budźe płaćić za tysac, a stoletny hrěšnik wumrje (přir. Is. 60, 22, 65, 20). Hdyž mjenujcy so wučownicy prašachu, štó je wjetši w njebjeskim kralestwje, słyšachu tole wotmołwjenjo: „Jelizo so njewobroćiće a njebudźeće jako dźěći, njepřińdźeće do njebjeskoho kralestwa. Přetož štóžkuli so poniži, jako tute dźěćo, tón je najwjetši w njebjeskim kralestwje. (Mat. 18, 3, 4.)

Běda tym, kotřiž maja to za njedostojne, so dobrowólnje ponižić z móličkimi, dokelž nizke durje njebjeskoho kralestwa jim njedowola zastupić. Běda też bohatym, kotřiž maja tule swoje tróštowanja, dokelž woni budźa wonka stać a wuć, hdyž khudźi pójdźa do kralestwa Božoho. Wjeselće so, ponižni, a radujće so, khudźi, dokelž waše je kralestwo Bože, jeno zo tola we wěrnosći khodźiće.

Swětowy rozhlad.

We hornjošlezskej šmjatańcy njeje mjezynarodna komisija hišće porjada zawjedła. Wutworjenjo neutralnoho pasma je po zdaću we poslednim času wotstorčiła. Po powěsćach ze 14. junija z Opawy mjenuje komisija jako winu zadźerženjo němskoho samoškita, kotryž so spjećuje, wot njoho wobsadźene krajiny mjezynarodnym wojakam přewostajić. Wosebje jedna so tu wo wopuščenjo Swjateje Hanineje hory (Annaberg), kotryž pak ći přewjesć njechadźa, dokelž, kaž powěsće 15. t. m. z Opawy praja, za nuzne njemaja. — Tak drje nastawa strach, zo budźe też z pólskeje strony zasy so postupować, a dóńdźe k nowym wojowanjam. Z Londona 'žno też 14. t. m. pisachu, zo je nětčiši měr jenož ćichota před wichorom.

We susednej **českosłowakskej republicy** je, kaž smy hižo husćišo rozprawjeli, nabožny duch jara liberalny. Do wšěch zarjadnistwow a towarstwow je so dobył. Wobnowjenjo prawoho ducha je sebi wosebje křesćanska ludowa strona za nadawk stajiła. Wosebity srědk k tomu widźi wona, kaž we čisle 131 jeje organa je čitać, we tym, zo jenož njedźěła wo dócpěćo wulkeje ličby zapósłancow do sejma, ale zo chce sebi předewšěm dorostk dobyć. Nětkle je dźěćo skoro wšudźom we mocy njewěriwych zarjadowanjow; też wučerjo, a wosebje ći maja zrudny wliw na nje. Tohodla chce ludowa strona zarjadować wšelake wustawy, hdźež dźěći na khwilu hromadźi a wukubłuje. We nich ma so zawjesć wšo, štož móhło dźěćo zawjeselić a a při tym znadobnjeć. We tychle wukubłowarnjach maja być dźiwadła za dźěći, turnowanja a wšo druhe, štož też njewěriwe tajke wustawy poskićeja, jenož ma so to wšo stajić na dobrym katolskim podłožku. — Na tele wašnjo ma so woćahnyć nowa generacija, kotraž, dokelž wukubłana w Khrystusowym duchu, młodej republicy zawěsći kruty a zbožowny přichod. — Dźěło njebudźe lohke.

W **južnosłowjanskich** nowinach zjewja so přecy bóle njespokojnosć z ententu. Južnosłowjanska je swoju nadźiju wosebje złožowała na Francózsku, a runje ta je, kaž češke nowiny pisaja, jeje nadźiju zjebała. Wosebje Serbija to čuje, wona je kraj, kotryž je přez swětowu wójnu nanajbóle ćerpjeł, dotal pak njeje hišće žanoho wotrunanja za wšě škody dóstała. Tole je Serbija dyrbjała nazhonić wot ententy, hačrunjež je runje jeje woporniwosć a wutrajnosć najwjacy k dobyću ententy přinošowała. Ani wot susodneje Bołharskeje njemóže Serbija dóstać jej připóznate wotrunanjo; wona připisuje to wosebje zadźeržanju Francózskeje k lěpšomu Bołharskeje. Njedźiwajcy na to pak so tola wobstojnosće mjez Južnosłowjanskej a Bołharskej polěpšeja, znajmjeńša prócuje so bołharske knježerstwo jara wo spřećelenjo tohole swojoho słowjanskoho susoda. K tomule zaměrej měješe też służić njedawne pućowanjo bołharskoho ministra znutřkownych należnosćow do Češkosłowakskeje a Pólskeje. Tola Južnosłowjenjo maja hišće, z hižo naspomnjeneje winy njedowěru k Bołharjam a prócuja so wosebje wo přećelstwo z češkosłowakskej republiku. Južnosłowjanske nowinarstwo pokazuje na to, zo by nawjazanjo dobrych politiskich a wosebje też hospodarskich počahow z češkosłowakskej republiku Južnosłowjansku wotrunało za wšo, štož by přisadźiła při mjenje přećelnych zwiskach z ententu. Tele zjednoćenjo by potom też było ze zakładom wšeje słowjanskeje politiki. Njeje hišće wěste, kak budźe so wjednistwo češkosłowakskeje republiki zadźeržeć napřećiwo tymle južnosłowjanskim prócowanjam. Mělo-li pak so sudźić po dotalnym stajnje wšosłowjanskim zmyslenju češkoho ludu, by so směło kruće wočakować, zo južnosłowjanske prócowanja podarmne njebudźa.

Ze słowjanskoho stojnišća je też zajimawe, zo napřećiwo swojomu prjedawšomu zadźerženju **pólske** nowiny pokazuja na nuzne přećelstwo ze swojim češkosłowakskim susodom. Wone widźa, zo dalše njepřećelne stojnišćo přećiwo tutomu susodej by wosebje pólskomu ludej było z njezbožom. Na tym drje so

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

njebudże dwělować trjebać, zo Pólska na čěskej stronje namaka dobru wolu, hačrunjež ma ta winy k njespokojnosći z Pólskej nadosć. Za to swědči tež, zo nětčiši ministr zwonkownych należnosćow českosłowakskeje republiki, dr. Beneš, muž, kiž hižo wot skónčenja swětoweje republiki ma tam tónle resort we Londonje a Parizu za rjadowanjo hornjošlezskoho prašenja we zajimje pólskoho ludu dźěła. —

Z likwidacije awstrisko-wuherskeje banki dóstanje českosłowakska republika 15½ milijónow złotych krónow. Cyły złoty pokład tejele banki wučinja 50 miiijónow złotych krónow.

Iriska překhadźa do noweje fazy swojoho wuwiwanja. Sinfajnscy, kotřiž wustupuja za dospołnje wot Jendźelskeje njewotwisnu irisku republiku, su mobilisaciju swojich wobrónjenych mocow wuprajili. Po tym by nětko mělo dóńć k krutej wójnje mjez jendźelskim a iriskim ludom.

Italska žada sebi přeměnjenjo rapalskoho zrěčenja. W nim bě dalmatiski nabrjóh Južnosłowjanskej wotstupiła, nětko chce rad měć wróćo Zadar a zdobom wliw na samostatnu Rěku; tež chce měć barošski přistaw. Južnosłowjanska pak wězo do tajkich žadanjow njezwoli.

Mjez **Francózskej a Vatikanom** buchu njedawno diplomatiske zwiski zasy nawjazane. Pariz dóstanje bamžowoho nuncia, kiž je hižo pomjenowany, Vatikan pak ma hižo zasy francózskoho zastupjerja při sebi. Tón rěka Jonnart a je pječa jedyn z najwustojnišich mužow Francózskeje na diplomatiskim polu. Njedawno bu z wulkimi česćemi we Vatikanje přijaty. — Francózska je spóznała, zo swojej politicy škodźi, hdyž zastupjerja pola swjatoho stoła nima, a je tak wšón swój wliw na to wužiła, zo tam zasy zastupjerstwo zarjaduje. — To budże wězo tež k lěpšomu katolskeje wěcy we Francózskej

Po starym wašnju njewozjewja Vatikan rěče, kotrež so mjez nim a zastupjerjemi stawaja. Do zjawnosće pak je tola přišło, zo je Jonnart při swojim přijeću na to pokazał, zo francózske knježerstwo drje wobstoja na dźělenju cyrkwje wot stata, zo pak ma za dobre, hdyž móže wobnowić zwiski z Vatikanom, dokelž je přeswědčene, zo ma zarjadowanjo dospołnoho měra mjez ludami mnoho wočakować wot moraliskeje mocy, před kotrejž so cyły swět kłoni.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Njedźelu, 26. t. m. woswjeći tudomne tachantstwo swoje 700 lětne wobstaćo. Dokelž budże wopyt při cyrkwinych wobrjadach zawěsće tak wulki, zo wšón lud we katolskim dźěle tachantskeje cyrkwje městna njenamaka, je tachantske konsistorium cyrkwiny wubjerk evangelskeje Pětroweje cyrkwje wo dowolnosć prosyło, zo směli na tymle dnju katolscy tež evangelski dźěl cyrkwje wužić. Dźiwajcy na to, zo su tež katolscy při wšelakich přileżnosćach swój dźěl evangelskim k wužiwanju přewostajeli, bu tež jim přistup do evangelskoho dźěla dowoleny.

Z Budyšina. Mjez Němskej a Južnosłowjanskej je so měsacy dołho wo założenju fabriki za dźěłanjo drjewizny, drjewiny a papjery w Krapinje w Južnosłowjanskej jednało. Nětko je so naćisk ze 100 milijónami wuwjedł. Južnosłowjanska centralna banka tamniše a železolijerńja a mašinowa fabrika akt. tow. w Budyšinje tudomniše wotdźělenjo powjedże. Južnosłowjanska je jara spěšnje swoje wobstojnosće do porjada přinjesła. Wikowanjo a překupowanjo tam kćěje. We wšěch městach so žiwje twari. Južnosłowjanske knježerstwo je při jednanjach dla Budyšsko-Krapinskoho projekta wulke napřećopřińdźenjo pokazało. Budyšska fabrika budże wšě mašiny, elektriske připrawy a kotoły podawać, to je sebi zwěsćiła.

Z Budyšina. K wotmyslenej zhromadźiznje sakskich katolikow so nam zdźěła: Sobotu, 24. sept. popołdnju w 3 hodź. budże zhromadźizna jenož za zapisanych sobustawow. We samsnej hodźinje zeńdu so k wosebitomu wuradźowanju katolske žony. Wječor wokoło 8 hodź. budże powitanska zhromadźizna. — Njedźelu 25. sept. dopołd. we 10 hodź. budże w prjedawšim eksercěrnišću na Lubijskej drozy swjatočna pontifikalna Boža mša; tam budże tež popołdnju w 2 hodź. hłowna zhromadźizna. — Dotal je so hakle mała ličba towarstwow k wosebitym posedźenjam wozjewiła. Jedyn hłowny rěčnik je dotal dobyty, mjenujcy universitny profesor dr. Karl Schreiber we Münster i. W., sobustaw němskostatnoho sejma.

— Minjenu njedźelu zemrě tu, sobotu wot Božeje ručki zajaty, a na to hišće ze swjatymi sakramentami domawobstarany, oekonomny wyšši komisar Jan Dilger we 63. lěće swojoho žiwjenja. Tole tohodla wozjewjamy, dokelž bě njebohi tež mjez katolskimi Serbami daloko a šěroko waženy. Mnozy naši młódši ratarjo su joho tež na ratarskej šuli jako wučerja měli. Minjeny štwórtk bu drohi zemrěty na Mikławšku z nimoměry wulkim a nahladnym přewodom swjatej zemi přepodaty. Wosebje Budyšska katolska wosada zhubi z nim jenoho swojoho najlěpšoho syna. Zemrěty wjedźeše jako wěriwy katolik runjewon přikładne žiwjenjo a bě we mnohim nastupanju jej wulki dobroćeŕ. Njech wotpočuje we měrje.

Z Droždźija. Wišnje tudomnoho ryćerkubła su so lětsa za 37000 hr. přenajałe, loni za 15000 hr. Najeńk je wulkowikowaŕ Šołta z Drježdźan. Wón je tež Wawičanske wišnje za 12000 hr. wotnajał.

Z Budestec. Tudomna žandarmeriska stacija je jenoho wobydlerja we wokolinje wuslědźiła, kotryž je zańdźene lěto nic mjenje hač 20 jězdnych kołow z khěžow kradnył. Wobkradnjeni chcyli so na tudomnej staciji zamołwić. — Ludźo budźa wjesoli, so su tajkoho strašnoho paducha skónčnje lepili.

Z Njebjelčic. Na namołwjenjo knj. fararja Miča zeńdźechu so na s. Trojicu wosadne knježny na šuli, jich přez 50, z małym wuwzaćom skoro wšitke. Knjez farar Mič jim rozłoži ważnosć jich młodosće, jeje brachi a škody. Wón pokaza jim puć, po kotrymž dyrbja kročić a rozłoži jim ważnosć a nuznotu towarstwa młodosće. Přitomne wuprajichu so jenohłósnje za założenjo knježnjacoho towarstwa a wozjewichu swój zastup. Tak bu nowe knježnjace towarstwo założene, kotrež hižo přez 50 sobustawow liči. Njech tute najmłódše towarstwo rosće a kćěje k lěpšomu wosadneje młodosće. Njech w nim wšitke čestne wosadne knježny swój skhow a škit nadeńdu před strachami swěta. O zo by z njoho wušła dobra a čista žónska młodosć, kotraž sobuskutkuje na nowonatwarjenju swěta po nětčišich wulkich škodach, kiž je človjestwo

Serbski prócesijón w Krupcy.

(Putniske myslički a wopomnjeńki z měroweje konferency.)

(Pokračowanjo.)

Swjatnička je zaswitała, miła, lubozna a wokřewjaca. Přikhad Ducha swjatoho swjeća serbscy putnicy w Krupcy. To je hnadowpołny swjedźeń za kóždoho křesćańa. Njewjesćinska jasnosć zjewi so na hnadownym wołtarju: Maćeŕ Wumožnika wudźěła pobožnym modlerjam swoje kwasne dary, wot swj. Ducha wuprošene. Najnadobniši wězo je swjate woprawjenjo při hosćinje Božoho Jehnjeća. Duša, zjednoćena ze Zbóžnikom, wobleka so kwasnu drastu Bójskeje krasnosće, napoji so z njebjeskej radosću, wutroba hori so z lubosću, a človjek je cyły zbožowny, z hnadami swj. Ducha wobdarjeny. Tajke zbožo swět nihdy wobradźić njezamóže. —

Róčny čas rěkaja pola Serbow třoje wysoke swjedźenje: hody, jutry a swjatki. Kóždy z nich ma tež za serbski lud, wosebje za katolskich Serbow swój wosebity wuznam. Hodownička, jako swjedźeń darow lubosće Boha Wótca, přinjese bohate „Bože dźěćo“ małym a wulkim. Wšěm wobradźa měr a pokoj, lubosć a žohnowanjo, hdyž človjek lubuje Boha nade wšitko a swojoho bližšoho kaž sebje samoho! Hižo serbscy prawótcojo swjećachu hody z tym, zo wodawši sebi na wzajim wšě njepřećelstwa, zwady a njeluboznosće so wujednachu, so „zhodźichu“ a hodowachu. — Jutry swjeća so w Serbach tohorunja po dobrym rodnym wašnju. W katolskich wosadach wosławi so horjestaćo našoho Zbóžnika z křižerskimi prócesijónami. Radostne „haleluja!“ serbskich křižerjow woła přirodu a wutrobu k stawanju a z njebjes Bože žohnowanjo na lud a kraj. —

Swjatki (tež do swjatkow hižo a na swjedźenjach swj. Marije) ćahaju pobožne serbske prócesijóny na hnadowne městna do Filipsdorfa, do Krupki a doma do Róžanta, zo bychu pola našeje lubeje knjenje swjateje Marije přez jeje zastupnu prostwu sebi a za swój lud wuprosyli Ducha swjatoho dary: mudrosće, rozoma, rady, sylnosće, wědomosće, pobožnosće a bohabojosće.

A tak zjednoćeny we swjatej wěrje, we najkrućišim zwjazku z Bohom Knjezom, widźu naš serbski lud na róčnych, kaž na druhich swjedźenjach přecy znowa zastupować do mócneje archi, kiž je naš Wumožnik natwaril před zahubu swěta: w Khrystusowej swjatej cyrkwi widźu wumoženjo a zakhowanjo serbskoho ludu, cyłoho naroda jako wšěch narodow docyła, přetož wona je powšitkowna (t. r. słowo „katolska“), kóždomu přistupna, štóžkuli je dobreje wole, Jězusa Khrysta spóznać a měć za wumóžnika. We swojej swjatej cyrkwi dźěn je nam naš Zbóžnik zawostajił wšo, štož človjek trjeba za swoje časne a wěčne zbožo: Najswjećiša wutroba, tele njewučerpajomne žórło wšěch hnadow, je přitomna w najswjećišim potajnstwje wołtarja, hdźež na nas čaka dźeń a nóc, ze swěrnej lubosću k sebi prošo, prajicy: „Pójće wšitcy ke mni, kiž sće mučni a wobćeženi, a ja was wokřewju!“ — Nic wězo šěroka droha swěta, połna hary, hołka a tołka, njewjedźe k swjatnicy Bójskeje Wutroby Jězusoweje, ale křižowy puć, kajkiž je naš Zbóžnik sam šoł, z ćicha w ćerpjenju a sćerpnosći, puć ćežki, ćernjowy, bolostny: tón wjedźe naš přez sebjezapŕewanjo, pokutu, pokornosć a poniženosć do njebjeskoho kralestwa. Na tutym puću namaka hubjeny, słaby a zaslepjeny človjek swojich mócnych pomocnikow do wěčneje zbóžnosće. To su widźomne znamjo swj. sakramentow z jich potajnej skutkownosću a swjeći patronojo (zastupnicy) w njebjesach.

Najwosobniša wšak, najmócniša a wšěm nam najbližša je Maćeŕ Boža, kotrejž je Boži Syn sam na křižu mrějo we wosobje

poćerpiło. K tomu daj Bóh młodomu Benjaminej w rjedźe towarstwow wjele zboža!

— Rjane a ćopłe dny wabjachu človjeka won do Božeje přirody. Tohodla wotměwachu so wšudźom wuléty ze strony towarstwow a zjednoćeństwow. Też Njebjelčanska katolska Bjesada nochcyše doma wostać. Njedźelu tydźenja wuléća sebi do susodnoho Wotrowa, zo by sebi tam wšitko widźenja hódne wobhladała. Wobdźělenjo bě bohate. Mužojo, kotřiž hewak sami do korčmow a bjesady khodźa, wzachu sebi tón raz swoje mandźelske sobu. A też tutym je jara wužitne a spomožne, zo so jim po domjacym dźěle a starosćach kusk bjesady a něšto widźenja hódne poskići. Też wone běchu bohaće zastupjene. Na rjenje wupyšenych reblowanych wozach dowjezechu nas Njebjelčanskaj Wotrowčanaj a Pazličanski, kiž ma Wotrowčanku, do Wotrowa. Po puću klinčachu rjane serbske spěwy po Božej stwórbje. We Wotrowje powita nas k. farař Křižank. Wón pokaza nam swoje starožitnosće (Altertümer) a rozkładźe nam jich ważnosć a wukhod. Też poda nam spomnjeny knjez třěbne drobnosće wo hrodźišću. Po wobhladanju wójnskoho pomnika žadachu sebi žołdki swoje wokřewjenjo. Wjesoła bjesada plećeše so při kofeju a přikuskach. Po wotpočinku podachu so wšitcy na Wotrowske hrodźišćo, hdźež dlějši čas wostachmy. Na wjeršku hrodźišća zaklinčachu rjane wjacyhłósne spěwy a nošachu swój wothłós přez Wotrow a Klóštrske doliny dele do Delan. Tak spěwachu tudy Serbja, hdźež naši prjedownicy su jónu spěwali a dźěłali. Mócny začišć činješe hrodźišćo na přitomnych. Wječor plećeše so zabawa ze spěwom we herbskej grychće, a Wotrowčenjo spóznachu, zo su Njebjelčenjo wjeseli ludźo. Haklewječor trochu pozdźišo dowjezechu nas brunaki zasy domoj. Tak běše so wulět derje poradźił a wšěm wobdźělnikam so jara spodobało. Wšitcy sebi přiwołachu: dobru nóc a k lětu dalši wulět.

Z Lubina w. d. Ł. „Wosobnych woteběrarjow“ mějachu tele dny tudomni wobkhodnicy. Wulki automobil přijědźe, z kotrohož elegantni knježa wustupichu. Dachu sebi we wšelakich klamach wobućo a drastu pokazować, zwuběrachu to najlěpše a najdróžše, dachu nakupjene wěcy hnydom zapakować a na automobil znosyć. Poručichu, zo maja so pjenjezy na hrodźe Großleuten žadać, hdźež su woni na wopyće pola knježstwa. Wšudźe namakachu wobšudźerjo kredit, jenož jedyn krawc bě njedowěriwy; jomu so ta wěc pře spodźiwna zezda a tuž policiji powěsć da. Tuta wuslědźi, zo automobilowy wjednik z jebanstwom ničo činić njeměješe. Joho samoho běchu „wulcy ludźo“ też hišće wo 3000 hr. jězdneje płaćizny zjebali. Krawc so njebě mylił, a wujebani wobkhodnicy móža nětko hladać, hač wot „wulkich ludźi“ na hrodźe što dóstanu.

Dźiwadło na Kopšinjanskim hrodźišću.

Wěčnje smy my haru měli a mjerzanjo, hdyž je so dyrbjała wjetša dźiwadłowa hra w našich małych wjesnych šulach a na našich khuduškich jewišćach předstajić. Tute mjerzanjo bychmy sebi my Serbja zdźěla zlutować móhli, hdyž bychmy jónu w přirodźe wonka pod hołym njebjom hrać spytali. To by też za nas rěkało kročel doprědka, a my bychmy skónčnje to měli, štož maja druhe ludy hižo dawno. Khrósćanska młodźina, zjednoćena w towarstwach, chce so z tutym nadawkom spytać, chce dźiwadło hrać na Kopšinjanskim hrodźišću horjeka. Kak krasne to hrodźišćo, jene z tych najrjeńšich! A k tomu leži tak w srjedźiznje katolskich Serbow; je wot wsow Khrósćic, Prawočic, Lejna, Nuknic lědma 5—8 mjeńšinow zdalene. Hrać budźa wulku činohru „Na Hrodźišću“ wot J. Barta-Ćišinskoho. Hra je kaž za to zhotowjena. Jako jewišćo chcemy wulki hród twarić a molować (12 m šěroki, 10 m wysoki). Wosebje wuzběhnyć dyrbi so zjězdźowanjo (turnér) z kónimi, štož dyrbi hrě wosebity zajimawy raz dać. Je 50 hrajerjow. — Hłownej předstajeni budźetej srjedu, 29. junija a njedźelu 3. julija. Za šulske dźěći budźe hrata hłowna pruha wutoru 28. junija. Šulska młodosć wšěch serb. kat. wosadow je z tym najwutrobnišo přeprošena. Jako zastup so płaći wot dźěsća 2 hr., wot dorosćenych 4,80 hr. a dawk.

Serbski seminar w Prazy.

(Pokračowanjo.)

Tuž wjeseleše so pobožny założeŕ w poslednich dnjach swojoho žiwjenja, zo joho seminar připóznaćo a podpjeru dóstawa, zo potajkim spomožne płody za katolskich Serbow ponjese. Drje ze słabej ruku, ale z kruće dowěriwej wutrobu napisa w poslednim lěće swojoho žiwjenja na zakładnu lisćinu: Omnia confirmavi Georgius Schimon. Na 28. decembra 1729, wot kejžora ze zemjanskim mjenom z Willenberg česćowany, kaž joho bratr Měrćin, jako měšniski jubilar, wón wumrě a bu w klóštrje Augustinow w kapali swj. Marije Madleny swjatočnje pohrjebany. Epitaphium (rowny napis), kotrež seminar khowa, mjenuje joho: Prototypon temperantiae, speculum humilitatis, exemplar pietatis (Předznam poměrnosće, wobraz poniženosće, přikład pobožnosće). Joho žohnowane wopomnjeće wobkhowa so też w Kulowskej farskej cyrkwi přez wumjełscy wudypanu drjewjanu taflu, kotruž Kulowski farař Jakub Čežki na stołp při Mikławšowym wołtarju powěsnyć da a kotraž we slěbornej kapsli zemju z rowa s. Jana Nepomuckoho wobsahuje a sćěhowacy łaćonski napis ma: A. R. Pater Georgius Josephus Schimon a Willenberg fieri adoptavit (t. r. Wysocy dostojny wótc Jurij Józef Šimon z Willenberga je sej tajki wopomnik wuzwolił — 1732).

Prěni, kiž hišće před dotwarjenjom nowoho domu wulku ważnosć seminara spózna a města k zastaranju studowacych założi, bě Pětr Anton Nuk, 1659 w Kulowje rodźeny, farař w Kirchbergu w Passawskej dioecesy, kotraž tehdy k Rakuskej słušeše, a Budyšski kanonikus. Hižo 13. měrca 1726 přepoda wón 3000 šěsnakow, 1729 hišće 2000 šěsnakow a 1739 před smjerću 4300 šěsnakow, zhromadnje 9300. Z nich służeše 4500 šěsnakow zaměram seminara, z jich dokhodow mějachu so tři studowacy z Nukowoho přećelstwa w seminaru zastarać a jelizo třěbne, přez wosebitoho wučerja w studijach podpjerać; dokhody druhoho dźěla fundacije mějachu so přećelam a khudym a khorym w Kulowje wupłaćeć. Prěni dar wuži so z dowolnosću fundatora a tachantstwa při twarjenju nowoho domu; ze zlutniwym hospodarjenjom pak so wón z nowa nahromadźi a tak móžeše seminar wot spočatka dopjelnić, štož bu wot fundacije žadane.

Też druhi dobroćeŕ wustawa nadeńdźe so w Prazy. Franc Norbert hrabja Krakowský z Kolowrat, kejžorski wyšk, wotkaza w testamenće 1000 šěsnakow, zo by khwalomny Šimonowy wotpohlad podpjeral.

---

swj. Jana nas přepodał; tohodla je swjata Marija maćeŕ ćerpjacoho a so bědźacoho človjestwa: „Maćeŕ bolosćow, proš Boha za nas!“ —

Tele wěrnosće potajkim su zakłady katolskeje wěry, w kotrejž chce też naš serbski lud swoje časne a wěčne zbožo dócpěć. Tola duch našoho časa je njewěriwy, njemoralny a nurjacy so přeco bóle do požadosćow mjasa, kiž so za derjemećom a za zakhodnymi kubłami ćeri. Swětowa wójna je tajke hubjenstwo sobupřinjesła a revolucija to swoje dočiniła. „Swoboda“, jeje hesło zjewi so jako wólnosć a samopašnosć, rubježnistwo a mordarstwo na swěće. Wěra a nabožnosć, — pječa privatnej wěcy, — ćěkatej ze swěta a človjestwo bliži so k swojej zahubje.

A kak ma so z našimi Serbami? Ow, naši Serbja wšak też bohužel z wulkoho dźěła radšo sobu du šěroki puć swětnych wjeselow do wěčnoho njezboža!

Revolucija drje je wuwowała serbske narodne hibanjo. Joho prěnja přičina dźěn tola bě, zo mnozy spóznachu, kajke wěcy so započnu za naš duchowny přichod. A bojachmy so, zo nam też narodnosć zahinje. Myslachmy sej, zo měrowa konferenca nas ze wšoho ćěsna wumoži. Myslachmy tak a jara so nadźachmy. Ale podarmo. Wodaj, luby serbski krajano, zo hišće raz tudy stare rany natorhnu. Jako bywši tajemnik mam to za swoje prawo, dokelž chcu něšto słowčkow z cyleje wutroby wuznać. Sym dźěn też w Parizu pobył a něštožkuli nazhonił.*

Mały, wot swojich najbližšich susodow zastorčeny ludźik Serbow, sam we sebi na časće rozdrjebjeny a přez politiske a worštowe stronišća, přez wosobinske nahlady a rozkory rozdwojeny, roztrojeny, njeje móhł před swětowym tribunalom prawoho zrozemjenja namakać. Na Parižskej konferency je było, kaž je to wšudźe a přeco mjez ludźimi bywało. Kóždy hladaše tam swojoho wužitka, a idealne zmyslenja njemóžachu so tam předobyć. Idealnosć, sprawnosć, runoprawosć, bratrowstwo, prawda — to drje běchu rjane wabjace słowa za skónčenjo wójny byłe, ale hołe, prózdne zwuki! Mnozy dyrbjachu to potom nazhonić a najlěpje tón, kiž je we mjenje tychle hesłow a idejow měr do swěta trubił, mištr Wilson. — Serbski wuspěch na měrowej konferency je był jeničcy tón, zo je swět spóznał, zo so Serbja hišće narodnje čuja a nochcedźa być poteptani jako njewólnicy cuzych. Přez serbske narodnostne prašenjo je so jasnje rozrisało prašenjo narodnych mjeńšinow. — Doma wšak, bohudźakowano, kulturne wojowanjo Serbow njeje za serbski lud cyle podarmo było. Wjacy bychmy zawěsće dócpěli, bychmy-li mjenje pisali, přezjednišo mjez sobu jednali a radu składowali, lěpje so dorozemili. Njepřezjednosć pak bě też tu stary serbski a słowjanski hrěch. — Ale cyle podarmo so hibali njejsmy. Nic na nabožnym, nic na politiskim, ani na kulturnym a narodnym, ani na hospodarskim, socialnym polu bjez płodow njewoteńdźechmy.

Je-li pak žiwjenjo jenotliwca bój a wojowanjo, tak ćim bóle zwostanje žiwjenjo cyłoho luda bój a wójna. A tajki narod njezahinje, kiž so njepřestawajcy hiba, duchownje a ćělnje, hdyž so hiba. Ze spěwom a dźěłom dźe doprědka a dobudźe. A žiwjacy korjeń — wěra a hibaca móc — nabožina stej wumožerjcy serbskoho ludu, kaž to prjedy přecy bywaštej, tak budźetej a zwostanjetej na wěki, dóniž Serbja do swojich swjatnicow a na hnadowne městna khodźić budźa so modlić swojomu Bohu w maćernej rěči ze serbskimi kěrlušemi. — (Přichodnje skónčenjo.)

* Dospołnosće dla přir. nast. loňš. lětn. 57. Kat. Pósła: čo. 25: „Budźe serbski kraj...“; čo. 38: „Regina Lusatiae, ora pro nobis!“; čo. 48: „Rozprawa sekret. Nar. Wubj.“

Zakładna lisćina fundacije je wot Franca Karla z Adlersheimba, kotryž měješe poslednju wolu wuwjesć, 6. měrca 1729 napisana a w njej je spomnjene, zo dyrbi so studowacy z Łužicy, kotryž je wot hrabinskeje swójby Krakowskich Budyšskomu tachantstwu poručeny, přede wšitkimi druhimi do seminara přijeć.

(Přidhodnje dale.)

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

(měrc, apryl, meja)

Wěrowani: Wudowc Jakub Kral, žiwnosćeŕ we Smjerdźacej, zaw. m. s. † Mikł. Kr., bywš. khěžkarja tam, z Hańžu Rjekec, służownej w Kopšinje, zaw. m. dź. † Mikł. Rj., bywš. khěžkarja a murjerja w Khelnje. — Jurij Wehnert, hosp. pomocnik w Hórkach, m. s. Pawoła W., kublerja tam, z Hanu Kuškec, žiwnosćefku w Hórkach, m. dź. Pětra K., žiwn. wumjeńkarja tam. — Jakub Bilk, hosp. pomocnik w Pěskecach, m. s. Mikł. B., žiwnosćerja tam, z Marju Ledźborjec, domjacej w Kukowje, m. dź. Jakuba L., žiwnosćerja a šewsk. mištra tam. — Jan Handrik, hosp. pomocnik w Jaseńcy, m. s. Mikł. H., žiwnosćerja a korčmarja tam, z Hańžu Larasec, hosp. pomocnicu w Nowej Jaseńcy, m. dź. Jakuba L., žiwnosćerja tam. — Jurij Jakubaš, dźěłaćeŕ we Wudworju, m. s. Mikławša J., žiwnosćerja tam, z Marju Bobikec, hosp. pomocnicu w Pančicach, m. dź. Mikławša B., žiwnosćerja tam. — Jan Šenkaf, dźěłaćeŕ w Jaseńcy, m. s. Jakuba Š., ćesle tam, z Marthu Roblec, służownej w Jaseńcy, m. dź. Jana Aug. R., dźěłaćerja w Budyšinje. — Otto Šlüter, twarski zarjadnik w Helmstedt, zaw. m. s. † Bjedricha Š., tyšefsk. mištra w Gaudersheimje, z Ernu Johanu Leinertec, předawafku w Budyšinje, m. dź. Gustava L., pjekafskoho mištra we Worklecach. — Michał Mark, stražownik pola saksk. krajneje policije w Drježdźanach, m. s. Michała M., žiwnosćerja we Worklecach, z Helenu Leinertec, domjacej we Worklecach, m. dź. Gustava L., pjekafskoho mištra tam. — Karl Jurij Berthold, tyšeŕ w Lipsku, s. Almy Louisy B., wudat. Neubertoweje tam, z Hanu Ellu Lenčec, służownej w Lipsku, dź. Hany Berthy L., wudat. Hermanoweje w Khrósćicach. — Jan Bejmaf, wyšši póstowy wuprawowaŕ w Budyšinje, zaw. m. s. † Handrija B., bywš. skałafskoho mištra w Zdźěri, z Hańžu Šěrakec, hosp. pomocnicu w Miłoćicach, m. dź. Jana Š., połkublerja tam. — Michał Weclich, kublef we Wotrowje, zaw. m. s. † Jakuba W., bywšoho kublerja tam, z Marju Lipičec, domjacej we Wudworju, m. dź. Jurja Lipiča, kublerja tam. — Karl Völkel, šewc we Worklecach, m. s. Eduarda Józefa V., šewskoho mištra tam, z Marju Aksmanec, domjacej w Khrósćicach, zaw. m. dź. † Józefa A., bywšoho šewskoho mištra tam.

Zemrěći: Marja, m. dź. † Jurja Najča, bywšoho dźěłaćerja w Kukowje, 6 m. 20 dn, — Marja, m. dź. Michała Rjelki, wojnafskoho mištra w Khrósćicach, 12 l. 9 dn. — Hańža, zaw. mandź. † Jakuba Bräuera, khěžkarja we Łusću, zemrě w Kanecach, 81 l. 1 dźeń.

Swjedźeń 700lětnoho wobstaća Budyšskoho tachantstwa

budźe po sćěhowacym wašnju so swjećić:

Sobotu 25. junija popołdnju:

Powitanjo joho excelency japoštołskoho nuncia za Němsku, Eugenia Pacelli, arcybiskopa Sardesskoho we tychle stacijach: w Plawnje, Rychbachu, Cwikawje, Kamjenicy, Freiberku, Drježdźanach (7,35 hodź. wječor) a w **Budyšinje wječor w 9 hodź.** přez knježich duchownych, cyrkwinski wubjerk a druhich powołanych zastupjerjow. W Budyšskej residency postrowja joho najdostojniši tachantski kapitl a čestni hosćo.

Njedźelu 26. junija (swjedźeń swj. Bena):

Rano we 8 hodź. swjedźeńska swjatočnosć w kapitulnej sali, swjedźeńska rěč joho excelency japoštołskoho nuncia; na to pomjenowanja a wuznamjenjenja a přednjesenjo swjedźeńskich spěwow. (Přistup změja duchowni a přeprošeni hosćo.)

Dopołdnja w 9 hodź. swjatočny ćah do tachantskeje cyrkwje, zapokazanjo nowoho tachanta, potom pomodlenjo *(hora tertia)*, na to pontifikalna Boža mša. Po prěnim swj. evangeliju budźe krótka narěč z klětki, přečita so japoštołske wopismo, na to budźe so ze wšěmi zwonami zwonić. Po pontifikalnej Božej mši budźe japoštołske požohnowanjo z dospołnym wotpuskom wudźělene. Na kóncu zaspěwa so *„Te deum laudamus“*.

Přispomnjenjo: Wupokazki za zastup do tachantskeje cyrkwje su dóstać na Budyšskej farje. Zarjadnikam, kotřiž změja žołto-bělu seklu, ma so na kóžde wašnjo posłuchać. Za duchownych budźe prěnja ławka na woběmaj bokomaj reserwěrowana. Přileżnosć k swjatej spowědźi budźe jenož 25. t. m. popołdnju, přileżnosć k swjatomu woprawjenju w tachantskej cyrkwi rano 5—½7; na pontifikalnej Božej mši při sanktusu a woprawjenju w kapali tachantskeje cyrkwje. Duchowni budźa móc Božu mšu swjećić w tachantskej cyrkwi wot ½5 hač ½7; w serbskej cyrkwi wot ½5 hač do 7; w kapali katolskoho asyla na dwórnišćowej drozy 12: wot ½5 hač ½8. Kóždy duchowny dyrbi so najprjedy do wosebiteje lisćiny za celebrěrowanjo na tachantstwje zapisać a bětlk hodźiny do swojeje Božeje mšě na městnje być, hdźež chce Božu mšu swjećić.

Dopołdnja ½12: Powitanjo joho excelency; ½1 hodźin na tachantstwje wobjed (jenož za wosebje přeprošenych hosći).

Popołdnju w 4 hodź. pontifikalny nyšpor (najdostojn. knjeza protonotara Skale) w přitomnosći joho excelency. — Wopytanjo biskopskich rowow.

Wječor w 6 hodź. swjedźeńska swjatočnosć w swjedźeńskej sali katolskoho wučefskoho seminara.

Na tymle dnju, mjenujcy njedźelu 26. t. m., budźe na poručnosć z Roma **we wšěch farskich cyrkwjach dopołdniša Boža mša w 9 hodź.** Po prěnim evangeliju ma so wotměć narěč, na to budźe přečitanjo japoštołskoho wopisma, k tomu ma so ze wšěmi zwonami zwonić, na kóncu je „Te deum laudamus“.

Po Budyšinskich swjatočnosćach budźe najdostojniši knjez nuncius po Sakskej pućować, a to:

Póndźelu 27. t. m. wopyta klóštr Marijinu Hwězdu, Khrósćicy, Baćoń, Radwof. Wutoru 28. junija: Lubij, klóštr Marijiny Doł, Žitawu, Sěrachow. Srjedu 29. junija (na swj. Pětra a Pawoła): dopołdnja Drježdźany, popołdnju Lipsk. — Na wšěch tychle městnach budźe joho Excelenca japoštołske požohnowanjo wudźělić z dospołnym wotpuskom. Dźeń prjedy budźe přileżnosć k swjatej spowědźi.

Wšitcy, kotřiž změja woteńdźenjo, su k tejle, zawěsće wurjadnej swjatočnosći do Budyšina přeprošeni, zo bychu tu zastupjerja swjatoho wótca widźeli a při žadnym wokomiku přitomni byli, **hdyž so stare Mišnjanske biskopstwo za Saksku zasy wobnowi.**

Nadrobniši program za nunciowy wopyt po Serbach.

1. **Póndźelu 27. junija** rano w 7 hodź. pojědźe nuncius z wosebitym autom (joho auto změje žołto-bělu khorhojčku) do Zejic. Tam budźa křižerjo na njoho čakać. Pola Češlic zdrasći so nuncius do swojeje cyrkwinskeje drasty, a pojědźe, přewodźany wot křižerjow, z wozom do klóštra. W klóštrje powita joho Osečanski knjez praelat, tam budźe so „sexta“ spěwać, a najdost. knjez nuncius změje mjelčacu Božu mšu. Potom wudźěli japoštołske požohnowanjo. Po krótkim wopyće konventa wotjědźe do Khrósćic. Tam budźe swjatočne powitanjo nuncia, pontifikalna Boža mša najdostojnišoho knjeza protonotara Skale, po prěnim evangeliju předowanjo a japoštołske požohnowanjo, skónčnje „Te deum laudamus“, w 12 h. předstajenjo knjezej nunciej.

Wokoło ½4 h. popołdnju wotjědźe najdostojniši knjez do Baćonja, přewodźany wot Baćońskich křižerjow. Tam budźe zasy powitanjo, a w cyrkwi litanija k Jězusowej Wutrobje, na to bamžowske požohnowanjo, „Te deum laudamus“. Při tymle kěrlušu wopušći nuncius cyrkej a wotjědźe do Radworja, přewodźany wot Radwořskich křižerjow. W Radworju budźa swjatočnosće kaž w Baćonju; spěwać budźe so lauretanska litanija. — Na to wróći so nuncius w auće do Budyšina.

Při tychle powitanskich swjatočnosćach wobdźěla so žony a knježny we swojich wšelakich swjedźeńskich drastach, družčich, kmótřacych abo woprawjeńskich. Nadrobniše zarjaduja wosebite wubjerki.

Přispomnjenjo: Wšudźom ma so při powitanju do cyrkwje spěwać „Ecce sacerdos magnus“. Prosymy naležnje, wšo tak zarjadować, zo njeby so z časom drjebiło. Wšudźom, hdźež budźe bamžowe požohnowanjo wudźělene, njech wěriwi na tychle dnjach pola swjatych sakramentow pobudu. Požohnowanjo z Najswjećišim njebudźe dawane.

— Jakub Brusk, kubleński wumjeńkaŕ w Miłočicach, 69 l. 7 m. 12 dn. — Beno Jan, m. s. Jurja Pjetaša, dźěłaćerja w Dobrošicach, 5 dn. — Bjarnat Józef, m. s. Augusta Józefa Göbla, wojnarja w Hórkach, 16 dn. — Madlena, m. dź. Mikławša Rynča, dźěłaćerja w Kukowje, 1/2 hodź. — Michał Wjacsławk, žiwn. wumjeńkaŕ w Hórkach, 72 l. 8 m. 22 dn. — Jurij, m. s. Mikł. Šěraka, dźěłaćerja w Pančicach, 1 hodź. — Jan, m. s. Jakuba Matika, dźěłaćerja w Smječkecach, 20 dn. — Franc Jakub, m. s. Jakuba Jancy, žiwnosćerja w Dobrošicach, 3 m. 1 dźeń. — Jurij, s. Hańže Šmidtec z Hórkow, 1 m. 1 dź. — Hana, zaw. mandź. † Michała Šmidta, bywš. khěžkarja w Starej Cyhelnicy, 84 l. 5 m. 26 dn. — Hańža Marja, m. dź. Jurja Nowaka, młynka w N. Wjescy, 1 l. 14 dn. — Pawoł, s. Marje Krawcec w Zejicach, 1 m. 17 dn. — Hańža Kowaŕkec, šwalča we Worklecach, 67 l. 7 m. 15 dn. — Pawoł, m. s. Jakuba Paški, khěžkarja a skałarja we Swinaŕni, 1 l. 1 m. 26 dn. — Bjarnat, m. s. Pawoła Mildnera, dźěłaćerja w Khrósćicach, 1 l. 12 dn.

Wurjadna hłowna zhromadźizna

Serbskoho hospodaŕskoho towaŕstwa e. G. m. b. H.

wotměwa so **njedźelu 26. junija 1921** pop. w 3 hodź. w sali Serbsk. Domu w Budyšinje.

Dźeński porjad:

1. Rozprawa wo hospodarjenju a revisiji.
2. Přeměnjenje wustawkow § 34, 36, 49.
3. Namjety.

Wšě sobustawy so należnje přeprošuja. Zastup je jenož sobustawam z wupokazanku dowoleny.

Předsydstwo a dohladnistwo.

Kedźbu! Njewěsty a družki! Kedźbu!

Rjane zateńkowe šórcuchi (běłe, šěre a módre), **najnowše flórowe serbske rubiška** (12 barbow a wšelake mustry). **Kemšace suknje** (zelene, módre, čorne a čerwjene). **Dźěłanske khuty. Lětny barchent, přečink a katun. Wosebne cajkowe fale a rubiška** (10 wšelakich družinow). Nanajlěpše **wupjeŕki a cychi. Haman, turkowske fale a wšelake druhe wěcy.**

Wšo je kaž znate, najlěpše a dokelž tunje nakupjene, też za tuni pjenjez na předań.

Gablerjec drastownja
Čo. 23. we Worklecach. Čo. 23.

Přepodaćo wobkhoda.

Česćenomu wobydleŕstwu Khrósćic a wokoliny wozjewjam, zo sym swój

wobkhod z wobućom a dźěłaŕnju

swojomu přichodnomu synej, knjezej šewcej **K. Voelklej,** přepodała. Dźakujo so za poskićenu dołholětnu podpjeru prošu z dobom prócowanjam mojoho naslědnika samu podpjeru poskićeć.

Z počesćowanjom

E. zwud. Axmanowa.

Přewzaćo wobkhoda.

Dźiwajo na předkhadźace wozjewjenjo dawam česćenomu wobydleŕstwu Khrósćic a wokoliny k wědźenju, zo sym **wobkhod a dźěłaŕnju knjenje E. zwud. Axmanoweje** přewzał. Budu stajnje so prócować, zo bych přecy k spokojenju prěnjorjadne dźěło po najtuńšim wobličenju płaćizny wotedawał. Sym němsku powołansku wuwučeŕnju wopytał a dźak toho mózu přikładne kaž też orthopaediske wobućo po kóždym předpiskom a přeću we swojej dźěłaŕni zhotowić. Moje młode předewzaćo prošu prawje bohaće podpjerać.

Z počesćowanjom

Korla Voelkel,
akadem. pruhowany šewc.

Kedźbu! **Elga!** Kedźbu!

Wollmuthowy elektrogalvaniski apparat

za masažu hłowy a wobliča a hojenjo rjanosće čini dźiwy. Pospytajće tola pola

włosarja Emila Grafy

w **Kamjencu** na cwingerjowej drózy 16.

Poručam so też česćenym towaŕstwam k přihotam za dźiwadłowe wustupy.

Wulki skład wonjawkow a toaletkow.

Wumělske zuby! Operacije zubow!

C. Handlos, dentist

w Kamjencu, Damm 2 I

blizko hamtskoho sudnistwa — *pódla hosćenca „Blumengarten“*

Sym k rěčam:

wot 8—12 a 2—6 hodźin; na njedźelach jenož dopołdnja.

Jurij Mróz

młynk

w Šunowje

poruča

šmrjokowe deski

kóždeje měry (přihodźa so za hnojowe a kalkowe deski na wóz),

tyšeŕske deski

wot 15—70 mm tołste,

wojnaŕske drjewo,

narězane a zdónki, kotrež po přeću narězam),

łaty,

wobiwanske deski

(Schalung) a

hrjady,

šrótwany majs.

Wšo po tunich płaćiznach.

Dóšłe!

čorne a brune cachemirowe rubiška

šěroka šěř

nowe fale a rubiška

Alfons Schauseil

w Budyšinje.

Bratraj Wornačaj

w Pančicach (Dalekoreč. Elstra čo. 71) **w Lejnje** (Dalekoreč. Uhyst čo. 62)

kładźetaj

elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.

Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž też wšu nowočasnu **nadobu za wobswělenjo** na składźe.

Nowe dóšłe:

Bože matry,

statuwy, małe a wulke

modleŕske knihi,

rózowcy,

krjepjeńčki, swěčki

a druhe wěcy

Bruno Gersdorf,

papjerstwo

w Kamjencu.

Hdyž do Budyšina přindźeće,

wopytajće prošu wustajeńcu ratafskich mašinow a gratow pola

Carl Gast, Budyšin,

na drjewowych wikach 27.

Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Kwasy

na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow

fotograf

W. Kornet

Budyšin, Gickelsberg 1b.

Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow

słušeja do kóždoho katolskoho serbskoho domu.

Dobre čistowołmjane tkaniny

k suknjam, falam a rubiškam

poruča

Aug. Paul Hilger, jenož Seminarstr. 2.

Žónske a mužske kolesa,

khabaty a hadźicy,

aluminiowe zerzawcowe škitanjo za zwjena, saki a sakowe škitanja, zwónčki, běžaty gumij, ventilowy gumij, wolij, latarnje za karbid z mosaza, karbid, pjerate wobruče, porjedźenja na kolesach, ponowjenja z emajlu a niklom

płaćiznyhódne pola

bratr. Thomasow : Budyšin

kamjeńtna hasa 16

Kedźbujće prošu derje na naše napismo.

Batist

115 cm šěroki meter po **15 hr.**

surowy płat

140—170 cm šěroki,

łožowy płat

meter 15 hr.,

wołmjane fale

wot krucha m 14,50 hr.,

hotowe wołmjane fale, tkaniny za woblečenja

jara kruta twora meter 27 hr.,

košlacy barchent

meter 14 hr.

Emil Wehrle.

„Jednota“ towafstwo kat. Serbow w Budyšinje
swjeći njedźelu 19. junija 1921 w kat. towaršni
19. założeńſki swjedźeń
wobstojacy ze spěwow, dźiwadła a reji.
Započatk z dypkom w 7 hodź.
K tomu sobustawy a wšěch Serbow lubje přeprošuje
Předsydstwo.

Dźiwadło na hrodźišću pola Kopšina.

Wuwjedźenjo wulkotnoho dramata

„Na Hrodźišću“

wot J. Barta-Ćišinskoho.

Wutoru 28. junija za šulske dźěći.
Srjedu 29. junija (ss. Pětra a Pawoła)
1. hłowne předstajenjo.
Njedźelu 3. julija 2. předstajenjo.

Započatk w 4 hodźinach.

Towarſtwje młodźencow a knježnow w Khrósćicach.

Małe dźěćace koło

a dobry
Dobermann
je na předań. Hdźe, zhoniš we expediciji Kat. Pósła.

Ratarſka šula w Budyšinje.

Bliżši zymski semester započnje so **wutoru 18. oktobra 1921.** Připowědźenja nowych šulerjow maja so bórzy pola podpisanoho direktora stać, pola kotrohož je też wšo dalše zhonić.

Ökonomiski rada prof. dr. **Gräfe.**

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje maćerje, přichodneje maćerje a wowki

Marje Bukoweje

z Worklec,

kotraž sobotu 11. junija po dlějšej khorosći ze swj. sakramentami wobstarana w 69. lěće swojoho žiwjenja zemrě a bu srjedu 15. junija w Khrósćicach pokhowana, wuprajamy wšitkim, kotřiž su zemrětu w jeje khorosći wopytowali, wosebje Worklečanskim sotram, a kotřiž su za nju na póstywječorach so modlili a w tak bohatej ličbje ju k rowu přewodźeli, swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

We **Worklecach** a **Serbskich Pazlicach,**
na dnju pohrjeba 15. junija 1921.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało, wutoru 7. junija našoho luboho nana

Jakuba Ćěslu,

kubleńskoho wumjenkarja w Kozaricach,

po dołhej ćežkej khorosći ze swj. sakramentami derje přihotowanoho w 65. lěće joho žiwjenja do swojeje njebjeskeje domizny wotwołać. Pjatk 10. junija smy joho na Khrósćanskim kěrchowje pohrjebali. Wšitkim, kotřiž su joho w joho dołhej khorosći wopytowali a hladali, wosebje Worklečanskim sotram a kk. lěkarjam, kaž też wšěm, kotřiž su na póstywječorach za joho dušu so modlili a w tak bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, wuprajamy z tutym swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Kozarcach,** na dnju pohrjeba
10. junija 1921.

W mjenje zrudnych zawostajenych
Jurij Serbin a sotře.

Bohu tomu Knjezej je so w joho njewuslědźomnej radže spodobało, našoho horcolubowanoho, njezapomnitoho mandźelskoho, nana a bratra

kublerja Michała Wawrija z Kulowca

póndźelu 13. junija wječor 1/2 6 hodźin po 7 njedźelskim khoro-łožu husćišo a też hišće na poslednim dnju joho žiwjenja wosebje z njebjeskej cyrobu na puć do wěčnosće nanajlěpje přihotowanoho w joho 53. lěće k sebi wzać. Dźensa joho ćěło swjatočnje pokhowawši, wuprajamy wšěm, kotřiž su drohoho zemrětoho při joho khorosći lubosćiwje wothladali a wopytali, nas w našej wulkej zrudobje pokojeli, kaž też wšěm česćenym wobdźělnikam při póstywječorach a pohrjebje, wosebje spěw. tow. „Bratrowstwu“

naš najwutrobniši křesćanski dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Nadošć křesćanskeje lubosće sy wusywał,
Přezahe, haj přezahe je Bóh Če wotwołał:
W kóždym „Wótče našu“ na Tebje my spomnimy,
Doniž z Tobu w njebjesach so zasowidźimy.

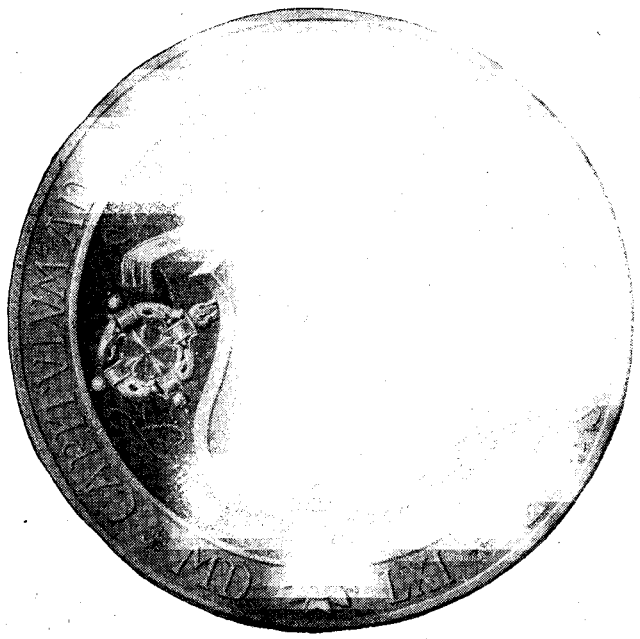
W **Kulowcu,** na dnju pohrjeba,
16. junija 1921.

Hłubokozrudźeni zawostajeni:
Hańža Wawrijowa, mandźelska.
Hana, Marija, Michał, Kata, Mikławš, dźěći.
Kubleŕ **Jakub Wawrij,** bratr, a **Hana Wawrijec,** sotra.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis
Redaktor: Mikławš Just

Wudawa towaŕstwo
ss. Cyrilla a Methoda

Swjedźeńske čisło

k 700lětnomu wobstaću Budyšskoho tachantstwa

24. junija 1921

k zasypostajenju našoho Mišnjanskoho biskopstwa

26. junija 1921

Joho Excelenca, najdostojniši knjez

EUGENIUS PACELLI

Sardeski arcybiskop, japoštołski nuncius za Němsku.

Powitanski postrow katolskich Serbow

Joho Excelency najdostojnišomu knjezej

EUGENIEJ PACELLI

arcybiskopej Sardeskomu,

japoštołskomu nunciej za Němsku.

Do serbskoho kraja k nam witaj rjenje
Ty Posole Wótca nam swjatoho,
Kiž přińdźeš we wysokim bamžowskim mjenje,
Nas strowić, nas žohnować kóždoho.

Ty swědk być chceš našej' katolskeje wěry
Hač kruta je stała a žiwa do nět.
Budź swědk tuž Ty našeje wutrajnej' swěry,
Kiž błyšći so dźensa přez sydomstow lět.

Hlej tachantstwo naše tak starosławne,
Kiž we wěrje swjatej nic kabłało njej'.
Też nam škit a wjednik přez časy dawne:
Ty přišoł na čestny sy jubilej.

A pój won do kraja katolskich Serbow,
Kiž rjany a swěrny a zbožowny je,
A wěry hlej wótcow našich Ty herbow:
W njej žiwy być kóždy a wumrěć chce.

O pój 'nož a witaj do serbskoho kraja
A wobnow nam cyrkej a biskopstwo zas.
A dźak Tebi Serbja hlej wšitcy praja:
B'dźa swěrni tej cyrkwi na wšitkón čas!

Jan Cyž.

Wjesele budź witany, Jasny knježe dostojny!

Wyskamy Ći, pósle Wótca swjatoho!
Witamy Će do krajika našoho!
Kotryž na starosći wšitke ludy ma,
Toho naměstnik dźěn k nam Će posyła!
Witaj! Sława! Evviva!

Wjesołe nam njeseš z Roma poselstwo:
Wobnowić so ma zas Mišnjan' biskopstwo!
Dawno rozpadło wšak z wichorami bě.
Čohodla? O — na to spominać je zlě!
Witaj! Sława! Evviva!

Wostali my horstka smy tu z tachantstwom!
Wobkhowa też dale wěra tu swój dom!
Jeno pomhaj narod serbski zdźeržeć nam!
Tajki wón so staji wšitkim wichoram!
Witaj! Sława! Evviva!

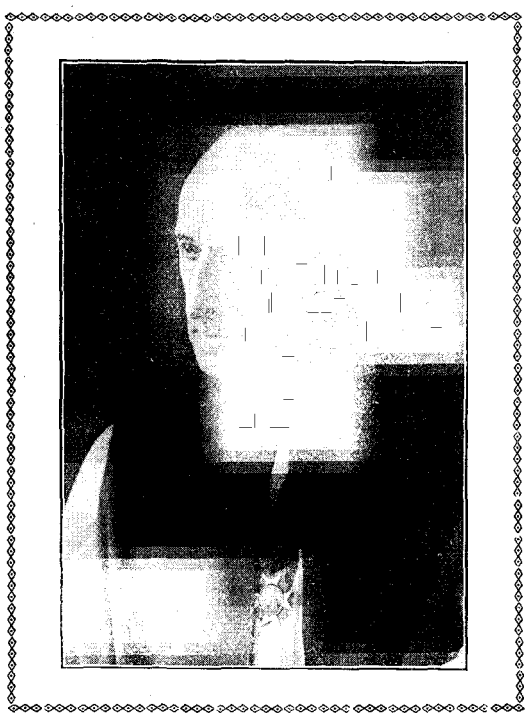
M. Nawka.

Budźe zćežka katolskoho Serba, kiž by njewědźał wo Budyšskim tachantstwje. Kaž naše hrodźišća dźensa hišće stoja, a nam wo našich prawótcow byću a wojowanju powědaju, tak je so wosrjedź serbskeje Łužicy ze zažnoho časa čiły a płódny wobkhował tónle česćomne wustaw w Budyšinje a wočakuje hišće dalše lětstotki k płódnej dźěławosći za Božu česć a njesmjertnych dušow spómoženjo. Sławna je joho zańdźenosć a zasłuži sej horcy dźak. Wulka ličba tachantow a tachantskich kanonikow je zapisana do stawiznow, mjena muži, kotřiž přez swoju wustojnosć, njespŕocnu dźěławosć a swoje jim spožčene hódnosće daloko přez mjezy rjaneje Łužicy sebi nahladnosće dobychu.

700 lět je lětsa tomu, zo Mišnjanski biskop Bruno ze Borsendorfa tachantstwo założi. Někajke połdra sta lět prjedy bě tu swj. Beno po serbskich honach khodźił a tehdy serbskomu hišće pohanskomu ludej wo kralestwje Božim prědował. Dokelž bě, kaž wěrni japoštołojo Jězusowi to su stajnje činili, k ludej we joho rěči rěčał, njebě wusywał na kamjeńtnu rolu. Rjenje zazeleni so po krajinach, kotrež nětko Łužicu mjenujemy, nabožne žiwjenjo. Tónle Benowy duch snadź wožiwješe też biskopa Bruna, hdyž tón sebi wotmysli, wosrjedź Serbow zarjadować duchowne srjedźišćo, z kotrohož měješe so, drje po Benowym wašnju, hłubšo zakorjenjeć, stajnje žiwe zdźeržeć, štož bě z tak woporniwej lubosću a widźomnym Božim žohnowanjom započate. Mnoho wšak pokazuje na to, zo tele zmyslenjo swjatoho biskopa, kotrež wot tehdy předewšim w politicy, do cyrkwinskoho zarjadowanja přejara husto so měšaceje, knježacoho nadobnje so rozeznawaše, we wšěch khwilach dospołnje so předobyło njeje. Tola Benowe žohnowanjo wotpočowaše na Brunowym założku, a hdyž so sta, zo přez statnu lesć a biskopowu słabosć maćeri bu kij wuwinjeny, wza jón dźowka do swojeje hišće młodeje a sylneje ruki. Budyšske tachantstwo wobkhowa Mišnjanske biskopstwo před dospołnej zahubu, wosta žiwe, kaž korjeń, z kotrohož nowe prućo zrosće, hdyž bu stary zdonk wotrubany.

Generacije su so pominyłe. Hižo dawno su do procha, kotrychž duch je jónu na tachantstwje knježił. Jenož mała je ličba tych nětkočasnych, kotřiž móža sebi myslić, kajke dalokosahace prašenja a postajenja bywachu tu rozrisane a činjene. Přez cyły lětstotk běše Budyšske tachanstwo jenička podłoha a zepjera katolskoho žiwjenja po Łužicy a w sakskich herbskich krajach. Jenož małej ličbje wěriwych wutrobow bě kubło swjateje wěry přez dołhe časy dowěrjene. Wuhnaći ze swojeje domizny skutkowachu po stach duchowni we susodnych Čechach, na Morawje, też we Awstriskej, a dócpěchu tam husto wysoke zastojnstwo a cyrkwinske hódnosće, buchu tam we wukraju deba katolskoho duchownstwa a stołpy Jězusoweje swjateje cyrkwje.

Po, haj hižo we časach, kotrež so reformaciske mjenuja, započa so rozkćěw Budyšskoho tachantstwa. Bamžojo a nuncijowje, też kejžorojo a wjerchojo — posledni wšak nic přecy njesebičnje — prócuja so wo joho spomoženjo; joho sobustawy su też dowěrnicy mócnarjow, wólba tachantskoho předstojićerja wotměwaše so z kralowskimi swjatočnosćemi. Bamž spožči tomule ważnomu wustawej wjele přećelneje kedźbliwosće a počesćowanjow. Wosebita česć a móc pak bu tachantstwu, hdyž wosrjedź 18. lětstotka joho prěnjomu kanonikej bu hódnosć titularnoho biskopa popřata a započatk 19. lětstotka też dospołna duchowna sudniska móc po cyłej Sakskej do joho ruki data. Tohodla hordźi so też nad tachantskimi wrotami tele woznamjo: Medicejski wopon Pia IV. ze znamjenjemi joho bamžowskeje hódnoty, położeny na škit Mišnjanskoho biskopstwa (hlej wopon na prěnjej stronje tohole čisła), na prawo wobrubjeny wot stareju Harbsburskeju kejžoroweju worjołow; na lěwicy pak stoji Pětr jako wobraz začišćeny do zyglow staroho tachantstwa, pod nim wopon tachanta (Wóskoho ze Baerenstamm) ze znamjenjemi biskopskoho dostojnstwa. Štóž rozemi tajke znamjenja čitać, wšo z njoho wučita. Derje je tu we znamjenjach wuprajene, kajku mnohosć mocy a kelko wliwa bě mjez šěrymi murjemi Budyšskoho tachantstwa we druhim wotrězku joho rozkćěwa doma.

Najdostojniši knjez **praelat Jakub Skala**
japoštołski administrator Mišnjanskoho biskopstwa,
předsyda towarstwa ss. Cyrilla a Methoda,
bu na **protonotara** a inful. **tachanta**
kathedralnoho kapitla pomjenowany.

We třećej periodźe swojoho wobstaća dyrbješe tachantstwo nazhonić, zo buchu z hódnosću joho tachanta zwjetša biskopja sakskoho vikariata wuhotowani. To drje bu wina, zo so zaměry tohole ważnoho wustawa z časom mjenje spóznachu. Tola nětkle po nowozarjadowanju cyrkwinskich administrativnych wobstojenjow we sakskej Łužicy a sakskich tak mjenowanych herbskich krajach pokazuje so, zo też tole je spěchowało skutk, kotryž w tychle dnjach bu dokonjany a ma być žórło zboža za cyrkwinske žiwjenjo po Sakskej a jeje katolskej Łužicy. Z nim je też nadawk tachantstwa wjetše wupřestrjenjo za swoje dźěła a mocy dóstał.

Dźensa mjenujcy, po 700 lětach wobstaća Budyšskoho tachantstwa přikhadźa zasy prěni raz po wubuchnjenju njezbožownoho cyrkwinoho rozdwojenja bamžowy zastupjeŕ we swojej hamtskej hódnoće do Sakskeje a Budyšina, zo by tu dokonjał cyle wurjadny, wulcy ważny nadawk, mjenujcy wozjewił

wobnowjenjo Mišnjanskoho biskopstwa.

Tele biskopstwo bě něhdy mjez mnohimi druhimi němski kejžor Otto, tak mjenow. Wulki, 19. oktobra 967 założił. Chcyše přez nje słowjanke ludy k ranju wot brjoha Łobja za křesćanstwo dobyć, přez to pak też swoju knježeŕsku móc nad tymile ludami rozšěrić a zwěsćić. Nimo joho dobrych, nam zawěsće spomóžnych, njeje potajkim bjez sebičnych a našej narodnosći škódnych wotpohladow był. Tola wěčny dźak słuša Mišnjanskomu biskopstwu, zo je nam wobradźiło prawu wěru. Wobžarować ma so, zo na biskopskej stolicy we Mišnje njejsu přecy sydali mužojo, kotřiž bychu rozymili, wliwej statneje mocy so stajeć, a přińdźe samo čas, hdyž joho 41. biskop, hišće młoduški Jan IX. ze swójby Haugwitzow, wot wěry wotpadnywši cyłe biskopstwo do mócnaŕskich rukow přepoda. Za sebje samoho wujedna sebi hišće dobry wumjeńk ze wšěch dotal biskopskich wobsedźeństwow. Kajkiž bě so we swojim dopisu, w kotrymž so kejžorej za wobléhnjenjo z hódnosću Mišnjanskoho biskopstwa dźakowaše, sam rysował, tajki so stajnje za 26 lět swojoho biskopskoho knježenja wopokaza: mjenujcy njenazhonity a słaby přećiwo plećenjam a namocy sakskoho kurwěŕcha, kiž, namjetujcy kejžorej tajkoho młoduškoho kandidatu za Mišnjanski biskopski stoł, chcyše tak ćim lóže swoje sebične wotpohlady k wotmyslenomu kóncej dowjesć.

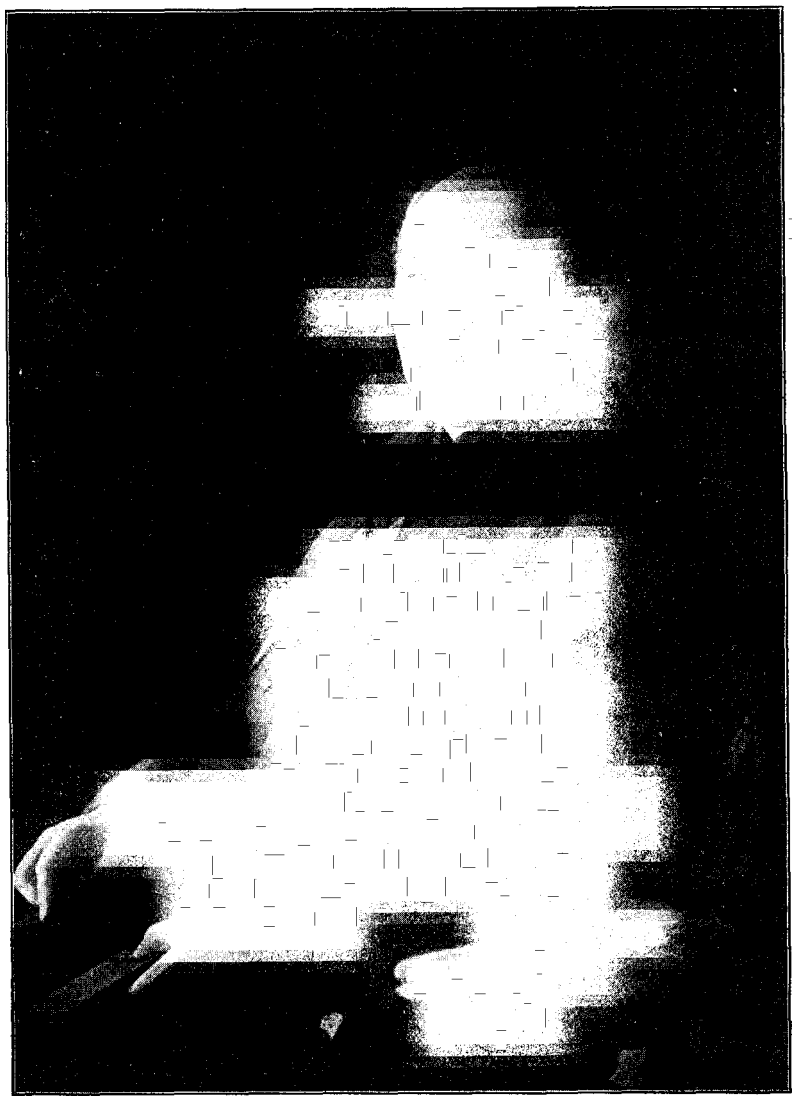
Tak njemóžeše ani stadło, też samo we sebi hižo khorowate, dale so zdźeržeć. Hdyž też wšelake wosady hišće z nadobnej wobstajnosću wěrje swojich wótcow swěrne wostachu, dha tola podleža młódši splah, njemějacy duchownych a wučerjow swojoho wuznaća, nowotwarstwu.

Něhdźežkuli je měnjenjo, też mjez katolikami, zo je tehdy Mišnjanske biskopstwo dospołnje so pominyło. Też wšelake wopisma cyrkwinskich wobstojenjow we Sakskej su tele měnjenjo rozšěrjałe. Wina bě, zo we běhu časa łužiske markhrabinstwo swoje samotne zarjadowanjo a z tym też prjedawšu nahladnosć k lěpšomu sakskich herbskich krajow pozhubjowaše a joho mjeno we zjawnym a politiskim žiwjenju so přecy rědšo mjenowaše. W tej měrje bu też titul „japoštołskoho vikara za Saksku“ w šěršim swěće bóle znaty dyžli Budyšskoho tachanta, kotromuž bě „administratura Mišnjanskoho biskop-

stwa we Łužicy“ dowěrjena. Japoštołski vikar měješe zdobom też swoje sydło w residency najwyššeje swětneje wyšnosće, a hdyž bu wosebje přez wólbu Budyšskoho kapitla abo bamžowe pomjenowanjo zastojnstwo a hódnosć Budyšskoho tachanta přidate, so tele poslednje mjeno přecy tak často w zjawnosći njemjenowaše, kaž sebi po swojej wyššej hódnosći nad titulom japoštołskoho vikara zasłužeše. Jenož jako Budyšski tachant měješe biskop też prawo, we prěnjej komorje sydać a měješe hłós při posedźenjach sejma Łužiskoho markhrabinstwa. Wot lěta 1753 debješe Budyšskoko tachanta biskopska deba a móc, sakskomu vikarej bu hakle 1816 spožčena. Wot lěta 1816—1831 běše we Budyšinje a też we Drježdźanach wosebity biskop. Tola wonaj běštaj jenož titularnaj; dioecesy, na kotrejž buchu swjećeni, ležachu w cuzych, prjedy jónu křesćanskich krajach (kaž na př. Prienske biskopstwo zemrětoho biskopa dr. Löbmanna při čornym morju), hdźež su dźensa jenož hišće małe zbytki prjedawšich wěriwych wosadow.

Z dobrym prawom bě husto prašenjo słyšeć: čohodla zastojnstwo sakskoko vikara z tym Budyšskoho tachanta a Mišnjanskoho administratora we Łužicy hišće wobkhowanoho Mišnjanskoho biskopstwa so dospołnje njezjednoći. Tola k tomu běchu trěbne wšelake přihotowace dźěła, kotrež běchu při prjedawšich politiskich wobstojenjach wosebje wobćežene, nětko pak po politiskim přewróće a hdyž bu też cyrkwinske prawo z nowa zarjadowane, su wo wjele wolóžene. Wosebje zemrěty knjez biskop dr. Loebmann prócowaše so wo dokonjenjo tajkoho wotpohlada, a hišće na smjertnym łožu prošeše jenoho duchownoho, zo tola njeby so přestało, we joho wotmyslenju dale dźěłać, a da swjatomu wótcej hišće w poslednich khwilach wědźeć, kak rad by wón tola katolskej cyrkwi w Sakskej k dospołnomu rozkćěwej hišće dopomhał. Tole bě zawostajeństwo biskopa dra. Loebmanna, hdyž so nastaji na puć do wěčnosće. Wjele woporniwoho dźěła a wjele wustojnosće bě nětko trěbne, prjedy hač skutk dozrawi. Dźensniši dźeń 26. junija pak wobradźi prócowanjam docpěćo. Hdyž njedźelu dopołdnja w 9 hodź. po cyłej Sakskej zwony wšěch katolskich cyrkwjow zazwonja, potom w Budyšskej tachantskej cyrkwi bamžowy zastupjeŕ hamtscy wozjewi: Swjaty wótc je Mišnjanske biskopstwo zasy wobnowił. Wosady, kotrež běchu z wjetšoho dźěła dotal přez 360 lět tak mjenowany misijónski kraj, su nětko zasy zjednoćene do biskopstwa, a katolikojo Sakskeje a łužiskoho markhrabinstwa su we cyrkwinskim zarjadowanju runjeća wšěm druhim po cyłej Němskej.

Z kładžny kamjeń za dalši přichod katolskeje cyrkwje w prjedawšim Mišnjanskim biskopstwje je położeny, nowe splahi přiňdu, a stawiznarjo budźa jónu zapisować wulkotny skutk, kiž swjatoho wótca Benedikta XV. ze Sakskej a Łužicu wužšo zwjazuje. Při swjatočnej pontifikalnej Božej mši, na kotrejž so po prěnim swj. sćenju bamžowske wopismo wo wobnowjenju Mišnjanskeje dioecesy přečita, budże bamžowy delegat tamny keluch wužiwać, kotryž też posledni Mišnjanscy biskopja su trjebali, hdyžkuli we Budyšinje přebywachu, a na swojim wutrobnu ponjese tamne pectorale (křiž), kotrež je w swojim času Friedrich August II. Wóskomu z Baerenstamma darił, hdyž tón po poswjećenju Drježdźanskeje dwórskeje cyrkwje tam prěnju biskopsku Božu mšu swjećeše. Runje tohole biskopowy kij změje bamžowy zastupjeŕ we swojej arcybiskopskej rucy, hdyž ze swojim słowom přez sta lěta wobstojace poměry rozwjaza a zakład za nowy přichod położi. Budyšske tachantstwo pak, kotrež też zwonkownje so znowa błyšći, a kotrohož wopon je znowa pozłoćany, stoji dźensa před swojim najnadobnišim zaměrom. Próstwa zemrětoho biskopa dr. Loebmana pak njech so dopjelni, zo přez nowy kapitul při kathedrali s. Pětra w Budyšinje, katolska cyrkej Sakskeje a sakskeje Łužicy rjenje rozkćěje.

Tachantski kantor Mikławš Žur

sobustaw předsydstwa towarstwa ss. Cyrilla a Methoda bu dla woporniwoho dušepastyŕskoho dźěła, natwarjenja wulkotneje Radwoŕskeje cyrkwje a wulkich zasłužbow wo serbske nabožne pismowstwo na **domjacoho praelata** pomjenowany.

⁘ ⁘ ⁘

Krótki přehlad cyrkwinskoho wuwića Budyšskoho tachantstwa.

1. Kolegiatny kapitul.

Załoženski dźeń tohole cyrkwinoho wustawa je 24. junij 1221, swjedźeń swj. Jana křćenika, kiž bě też z woprědka patron Budyšskeje cyrkwje. Tónle dźeń bě załožeŕ sebi wubrał, zo by na nim cyrkwinski khór woswjećił. Na samym dnju zarjadowa wón z přizwolenjom Mišnjanskoho kapitula prěnje města za kanonikow; přepoda mjenujcy Budyšskej cyrkwi k dźerženju jeje duchownych kubło Schmiedefeld. Zo pak by cyrkej srědki też k hódnomu zarjadowanju měła, připokaza jej też hišće dawk wsy Kunnersdorfa a wobtwjerdźenoho městna Lubija.

Sydom kanonikow, nad kotrymiž měješe probst, předstojeć, bě najprjedy postajenych. Tola hižo we sćěhowacym lěće powyši biskop Bruno ličbu kanonikow. Wón přizwoli wólbu 4 nowych; też měješe so ze srjedźizny wšěch kanonikow tachant wolić; też jich dokhody zarjadowaše tehdy scholastikus. Tón měješe předewšim theologow wukubłować, też khudych hólcow, wosebje we rěčnicy, rozwučeć. Swój beneficum měješe wot kapitula dóstawać. Tak je widźeć, zo bě hižo we prěnich lětach z tachantstwom też šula zjednoćena. Hakle we poslednich lětach bu tele zarjadnistwo, dotal dospołnje k cyrkwi přisłušace, wotdźělene.

Nimo scholastika mjenuje załožne wopismo też „kustosa“ abo pokładnika. Tón měješe pjenježne należnosće zastarać.

Za prěnjoho probsta nowoho Budyšskoho kapitula bě biskop Bruno swojoho Mišnjanskoho kanonika Theodericha pomjenował. Tola hižo lěto pozdźišo złoži tón, mjez tym na wulkoho probsta (praepositus maior) Mišnjanskoho kapitula powyšeny, tele swoje zastojnstwo. Přeswědčeny, zo je sebi ze załoženjom kanoniskich městnow też prawo na jich wobsadźenjo dobył, pomjenowa nětko zasy jenoho Mišnjanskoho kanonika za Budyšskoho probsta. Tomu pak stajichu so Budyšcy kanonikojo, dokelž sebi tesame prawa žadachu, kajkež tachantskim knjezam kapitula we Wurcnje přistojachu. Skónčnje drje přiwzachu woni na biskopowe próstwy pomjenowanoho probsta, tola wužadachu sebi za wšón přichod prawo na swobodnu wólbu swojoho probsta. Zo by zwadu hišće bóle zhładkował, wuda Bruno 25. februara 1226 załožny zakoń, po kotrymž so kanonikam swobodna wólba probsta pod tym wuměnjenjom zawěsća, zo měješe so kandidat ze sobustawow joho (potajkim Mišnjanskoho) kapitula wubrać, dekana (tachanta) pak smědźachu ze swojeje srjedźizny sebi wolić. Tola pomjenowanjo scholastika a kustosa wobkhowa sebi a swojim naslědnikam. Wón wuda też hišće postajenja, štó ma po wotemrěću jenoho kanonika do joho praebendy zastupić.

Za kóždy kapitl je trěbne officium kantora. Te bu lěta 1335 załožene. Kantora wola po postajenju biskopa Jana kanonikojo, dekan ma wólbu wobkrućić. Jomu přikaza lehno Kumwałdskeje fary; za dušepastyŕstwo pak bu tam wosebity vikar zapokazany, kiž měješe wot swojich dokhodow kóžde suche dny wěste płaćenjo kantorej wotwjesć. — Wot nětka přibjera nahladnosć kapitula stajnje.

Lěta 1372 wuda biskop Konrad a Mišnjanski kapitl tak mjenowany Konradski institut. Po nim dóstachu wšitcy 8 kanonikojo Budyšskoho tachanstwa wjacy abo mjenje prawow na wobsadźenjo wšelakich farow a druhich zastojnstwow.

Lěta 1344, 30. apryla bu Pražske biskopstwo na arcybiskopstwo powyšene. Jomu bu na samym dnju Litomislske biskopstwo, kotrež dźěl narańšeje Češkeje a jomu přimjezowaceje Morawskeje wobsahaše, postajene. Při zapokazanju prěnjoho Pražskoho arcybiskopa 21. nov. t. l., Arnošta z Pardubic, bě tež Mišnjanski biskop Jan I. z Eisenberga přitomny. Tale přitomnosć njebě bjez winy. Tehdyši łužiski markhrabja, pozdźišo češki kral a němski kejžor Karl IV., dźěłaše ze wšej mocu na přisporjenjo nahladnosće a wobsedźeństwa swojoho domu. Přez wosebity wopis wupraji wón na př. 9. okt. 1335 njedźělomnosć Budyšskoho a Zhorjelčanskoho markhrabinstwa wot Češkeje krony. Tohodla dźěchu joho prócowanja na to, tež Budyšski kapitl přez wšelake hnady a dobroty sebi wosebje spřećelić, zo by skerje z joho strony přihłosowanjo dóstał, hdyž by kapitl na biskopstwo powyšić a Pražskomu arcybiskopstwu postajić chcył. Wón nadźiješe so, zo tajke wotdźělenjo Budyšskoho kapitla wot Mišnjanskoho dócpěje pola bamža Innocenca VI., kiž tehdy we Avignonje sydleše. Tola Mišnjanski biskop doby; přetož po naprašenju swjatoho stoła pola susodnych biskopow kaž Leopolda-Bamberskoho, Konzmana-Wrótsławskoho a Bertrama Cremena biskopa Baltiskoho Bukowca (Lübeck) so bamžowska kurija wo tule wěc wjacy njestaraše. Tež Pražski arcybiskop sam dźěłaše na připokazanjo Budyšskoho tachantstwa. Wón hladaše sebi ze wšelakimi fundacijemi po mortwych a podobnymi zarjadowanjemi wužši zwisk zwěsćić.

Za Pražske arcybiskopstwo přińdźechu bórzy na to zrudne časy, hdyž husitojo swoju móc wukonjachu. 140 lět dołho njeměješe wone swojoho wyššoho pastyrja.

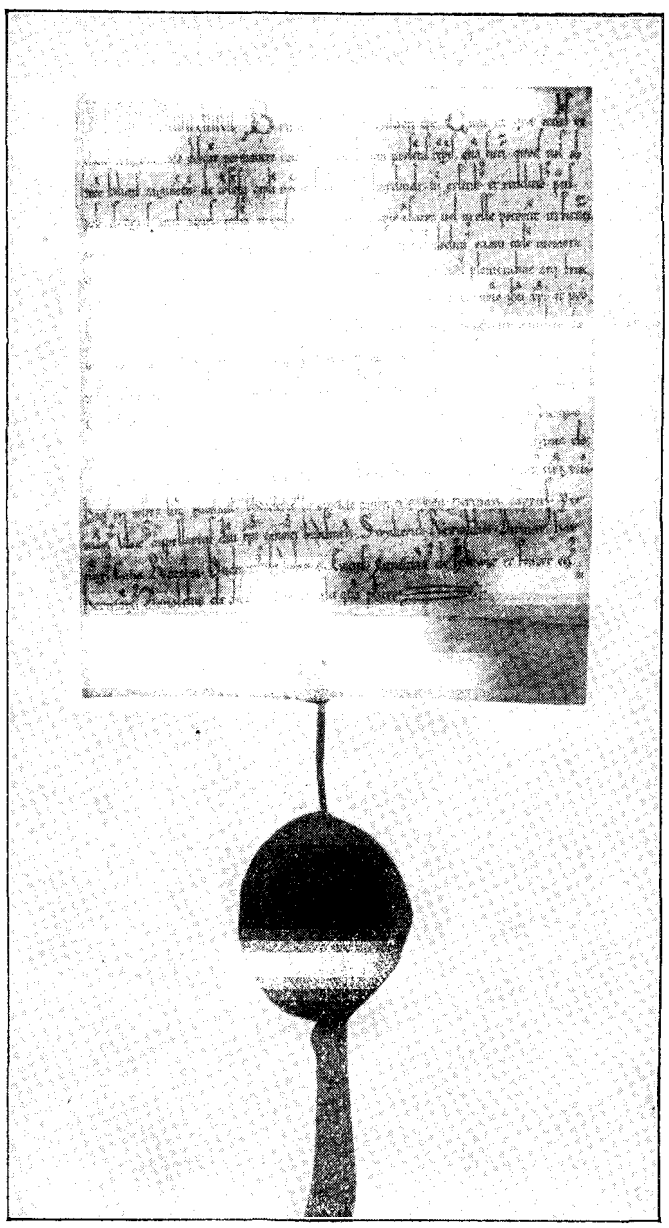
1504 wodźerža biskop Jan ze Salhausen za swoju dioecesu synodu. Ze zapiskow wo njej je widźeć, zo drje tež tehdyše duchownstwo wot brachow tamnoho časa dospołnje so njebě čiste wobkhowało, zo pak powšitkownje dobry duch a kruta wěra mjez nim knježeštej. Njedźiwajcy to torhny cyrkwine rozdwojenjo, kotrež w tamnym času na cyłu Němsku přińdźe, mnohich duchownych Mišnjanskeje dioecesy wot praweje wěry. Při wědomostnych wadźenjach, kotrež běchu z wašnjom, wobdźěleše so tež lěta 1526 za Budyšskoho tachanta woleny probst ze Freistatta, Paulus Köhler, magister filosofije a „swobodnych wumjełstwow“ jara ważeny a tež nadobny muž, kiž so jara wo duchowne pozběhnjenjo swojich wěriwych staraše. Tež zjawnje wo tajkich wadźenjach poréča. To pak bu za wšelakich, kotřiž hišće jenož zwonkownje k cyrkwi přiwisowachu, winy dosć, zo dospołnje so cyrkwje wotrjekłychu. Zadźerženjo kanonika Khrystofa z Haugwitz, kiž swjećiznow njeměješe, kaž tež dźěławosć Paula Kosela a Mg. Arnolda dopomhaštej hišće. Tola jenož něšto njedźel bě tachant Küchler na błudnych pućach; potom wotwoła wšo želnosćiwje, štož bě wopačnoho réčał. Husto zasłyšachu joho płakać a wo wohrožene dušine spomoženjo tych žałosćić, kotřiž běchu joho réče dla wot praweje wěry wotpadli. 9. apr. 1546 zemrě 91 lět stary.

Za kapitl přińdźechu ćežke časy. Hulderich ze Nostic nad Ruppersdorfom, wobeju prawow doktor, kejžorowy radźićel a hejtman nad Łužicu, bě tachantowe wobydlenjo wobsadźił. Na to wumysli sebi z Mikławšom ze Metzerada nad Herwigsdorfom, khěžorowym sudnikom, kotrohož hólcy běchu jara skaženi a přečinjachu, zdobom tež z kanclerom łužiskoho markhrabinstwa, Jurijom Fritzom, jenym Budyšskim měšćanam, khrobłu worakawosć. Z lesću běchu sebi z kralowskeje kencle wopismo wobstarali, kotrež jim prawo da, dokhody wšěch njepřitomnych kanonikow a vikarow ćazać. Tele wopismo předpołoži Nostiz srjedu po powyšenju křiža lěta 1549 kapitlej. Hrožo sebi žadaše, zo ma joho synej so probstwo dać; młódši Metzerad měješe tachantstwo dóstać, mjez tym, zo dyrbješe so kanclerowy syn z prawje bohatym kanonikatom spokojić. Metzerad tohodla tež z nowa wolenoho tachanta Hieronyma Ruperta njepřipózna, haj joho samo wotsadźić hladaše. Mjez tym bě kanonikus Leisentritt należnosć Pražskomu dworej přepodał. Druhe njeluboznosće zasy přihotowaše kapitlej jedyn z joho kanonikow sam, mjenujcy kanonikus Rybiš, wobeju prawow doktor, rodźeny z Brna na Morawje. Wón požada tachanta a druhich kapitularow před swětne sudnistwo. Z toho wuwi so hrózbna zwada, w kotrejž skónčnje kapitl doby. Rybiš zhubi za to swoju hódnosć a swoje dokhody jako kanonik. Pod Leisentrittom buchu tež zasy wšelake cyrkwine wobrjady, kotrež běchu tu we cyrkwi prjedy z wašnjom byłe, zawjedźene, byrnjež tez ze strony druhoho wěrywuznaća so přećiwo tomu dźěłało.

Lěto 1559 přinjese tachantstwu zrudnu powěsć: biskop Jan IX. bě swoje biskopowe přisahi złamał. Samo Łužica bě nětko kurwěrchowskim visitatoram přistupna; katolikojo bywachu jich wěry dla přesćěhani, duchowni z jich zastojnstwow wotsadźeni. 13. apryla zemrě, wot Božeje ručki zajaty, tachant Hieronymus Rupertus a 24. samsnoho měsaca přistupi w Mišnje Budyšski probst, Hieronymus ze Kummerstadt, zdobom kustos we Mišnje, z wulkimi zjawnymi swjatosćemi k evangelskej cyrkwi. Na zakładźe Augsburkskich postajenjow joho kapitl z joho beneficia wupokaza, tón pak wědźeše sebi dokhody z njoho zawěsćić. 23. junija přińdźe Filip Melanthon do Budyšina. We evangelskej radnej šuli napominaše šulerjow k wobstajnosći, na to bu swjatočnje do Stołpina přewodźany. Při zawrjenych durjach dósta 2. sept. we Wurcenskej cyrkwi wot tamnoho fararja biskop Jan swjate woprawjenjo pod woběmaj wobličwomaj. Joho dotalny kancler Henrich Rauchdorn so dla njedostojnoho žiwjenja biskopa Jana tak pohóršowaše, zo wot nětka na joho dwór wjacy njepřińdźe, swoje zastojnstwo złoži a we sćěhowacych měsacach we Budyšinje zastojnstwo tachantskoho syndika přewza.

Kurwěrchowi visitatorojo dowolichu sebi wšelaku namóc we wokrjesu Budyšskoho tachantstwa; předewšim běchu w Biskopicach,

Załožne wopismo Budyšskoho tachantstwa.

Přełožk załožnoho wopisma.

W Knjezowym mjenje. Amen. Bruno II., z Božeje hnady Mišnjanski biskop. Dokelž ma wěno, cyrkwjam sobudate, zawěsćene wostać, njech je kóždomu za přitomnosć a přichod znate, zo smy my swojoho spomoženja dla z přihłosowanjom našoho Mišnjanskoho kapitla wjes smydivelt ze wšim přisłušenstwom a wužitkowym prawom nětčišej a přichodnej Budyšskej cyrkwi přewostajili na duchowne dokhody bratram, kotřiž tam Bohu słuža. My darichmy tež mjenowanej cyrkwi dźesatk ze wsy conradisdorf, pola wobtwjerdźenoho městna lubaw ležaceje, ze wšěmi jeje wunoškami a dospołnym wužitkom. Dokelž dyrbi so nětkle wšitko tole, štož tale cyrkej wobsedźi abo wobsedźała je, do herbstwa Jězusa Khrystusowoho a njewjesćinskeje wuprawy joho cyrkwje za słušace měć, zo by we zawěsćenym měrje wostało, wobkručamy přez wšohomócnoho Boha a našu móc tejle cyrkwi w należnosći tu naspomnjenoho městna a dźesatka měr, z mocy Ducha Swjatoho zakazujo, zo njeby nichtó ju we tychle abo žanych druhich jeje kubłach někak wobćežował abo mylił. My smy tule njewjesćinsku wuprawu připokazali na samym dnju, hdyž, postajiwši w tejle cyrkwi kanonikow a natwariwši khór (za kanonikow) ju Bohu jako njewjestu zwěrowachmy, ju zasy woswjećiwši. Woswjećili pak smy ju 24. junija w Knjezowym lěće 1221, w 13. našoho biskopstwa.

Swědkojo tohole skutka su: mikławš, theoderich z apolda, mišnjanskaj kanonikaj; hermanus, lampertus, germanus, ulricus, biskopowy kapłan a kanonikojo budyšcy; swykerus, reinoldus, ditmarus, hartungus, kuno, ratibor, heidenricus de dobiris, erikus, kunimanus, de synkewicz a joho bratr hermanus, arnaldus de dobylin, laikojo a hišće mnozy druzy.

Hodźiju a Stołpinje wšelake prawa Budyšskoho archidiakonata ranili. Budyšske tachantstwo so tohodla pola biskopa Jana wobćežowaše; tón da wobskoržbu na kurwěrcha. Tola tón so wo nju njestaraše. Tohodla nastaji so Leisentritt na swoje samotne khósty ke kejžorej. Tam chcyše katolikam swobodu za wukonjenjo swojeje wěry wuskutkować.

Hačrunjež bě biskop Jan při swojim přepodaću biskopskich kubłow wšelakich prawow z kurwěrchom sebi wujednał, zo ma kejžor zrěčenjo wobkrućić, njedopjelni tola biskop Jan wjacykróć wuprajene žadanjo kejžorowe, zo mjenujcy dyrbješe wotpisk tychle wujednanjow jomu pósłać. Mjez tym bě so Budyšske tachantstwo na kejžora wobroćiło, zo by sebi směło tachanta wuzwolić (28. junija 1559). Dokelž bě biskop wotpadnik, też probst Kummerstadt, dyrbješe so z wuzamknjenjom Kummerstadta kejžorej přihodna wosoba za tachanta namjetować. Jomu měješe so cyrkwinski dohlad na cyłu Łužicu dowěrić. Tón bu też Leisentrittej dowěrjeny, kiž so ze swojimi nowymi mocami bórzy na to wot kejžora zasy do Budyšina wróći. Wuhotowany ze wšěmi visitatorowymi a inquisitatorowymi mocami dóńdze domoj, hdźež joho 22. augusta wšitcy kanonikojo jenohłósnje za tachanta wuzwolichu.

Zo by sebi samomu wostudy zalutował, přepoda 28. jun. 1560 wotpadnjeny biskop Jan z Haugwitz Leisentrittej cyły biskopski komisariat nad Łužicu. Tola toho njebě trjeba; přetož bamž bě hižo wobzamknył, zo wotpadnjenomu biskopej joho prawa (jurisdikciju) nad Łužicu wozmnje. Wot kejžora a bamža tak z wulkimi mocami wuhotowane stupi Budyšske tachantstwo do nowoho wotrěžka swojich stawiznow.

2. Njewotwisne (exemptne) tachantstwo.

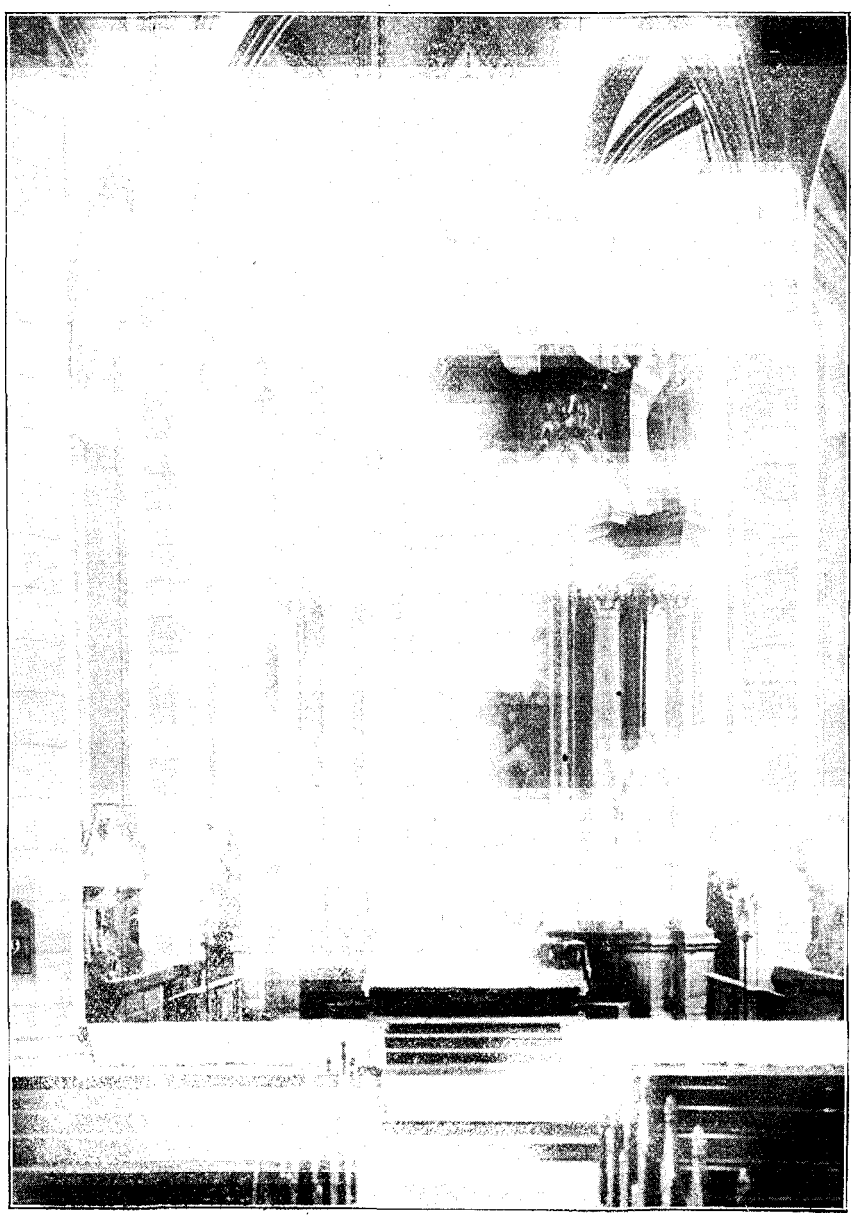
Biskopske knježenjo we wobomaj Łužicomaj. 28 administratorow (1569—1921).

5. sept. 1561 dósta Pražske arcybiskopstwo po dołholětnym wuprózdnjenju zasy jenoho arcybiskopa. Bywši kejžorowy pólny předar a biskop Brus ze Myglič bu arcybiskop w Prazy. Kaž so zda, je tón na dalše cyrkwinske wuwiće Budyšskoho tachantstwa wulki wliw měł. Wosebje je jón při Trientinskim konciliju l. 1562 wukonjał.

We Łužicy so wobstojnosće přecy bóle a hubjeńšo wuwiwachu. Ličba njeswjećenych duchownych přecy bóle rosćeše. K tomu Rom dlěje přihladować njemóžeše. Tohodla přenjese lěta 1561 biskopske prawa, kotrež bě dotal Mišnjanski biskop nad Łužicu a też nad někotrymi přimjeznymi wosadami měł, Budyšskomu tachantej Leisentrittej a pomjenowa toho **na biskopskoho administratora tohole dźěła Mišnjanskoho biskopstwa.** Z tym bu biskopej a probstej zakońscy wša móc we tychle kóncach wotewzata. Na to zawjedźe Leisenrittt w Budyšinje wšelake nowe cyrkwinske zarjadowanja a poda so k tomu požadany, w měrcu 1562 do Prahi na dwór arcywójwody Ferdinanda. Tam bu jomu, kaž je sam we swojich pismach zawostajił, biskopstwo Wienskoho Nowoho Města a Insbrukske probstwo poskićene. Tola Leisentritt nochceše někajki dwórski biskop być a wotpokaza, prjedy hač bě so jomu přizwoleny čas k přemyslenju minył, poskićene hódnosće.

Wukonjenjo administratoroweje mocy a też Budyšski kapitl činjachu Leisentrittej wšelake njeluboznosće a to tajke, zo chcyše tón so swojoho zastojnstwa wzdać. Tola bamžowy nuncius Melchior Biglia jomu tajke mysle 2. junija 1567 raznje zakaza a z wuzamknjenjom z cyrkwje hrožeše. Też njesmědźeše nikomu zygle přewostajić.

Wobstojnosće we wšelakich kapitlach Němskeje buchu přecy hórše. Też bě so wupokazało, zo so z někajkim nakazanjom Mišnjanskoho kapitula a joho biskopa wjacy

Hłowny wołtař tachantskeje cyrkwje w Budyšinje.

stojnstwa. 5. Wólba ma so bamžowskomu stołej přizjewić, kiž ju pruhuje a připóznaje. 6. Za wukonjenjo swojich prawow a swojeje mocy je administrator jenož bamžej zamołwity. 7. Runje tak je tachantstwo jako wobsedźeŕ połnomocy jenož bamžej zamołwite; je potajkim exemtne. 8. We Budyšinje sydlacy kanonikojo tworja konsistorium, kotrež ma wuradźeć a postajeć a sudźić. Wšitcy kanonikojo hromadźe su kapitl administratora Mišnjanskoho biskopstwa.

Cyle wosebite prawa běchu tak tachantstwu dowěrjene. Z wuwzaćom Solnohródskoho arcybiskopa nima po cyłej katolskej cyrkwi nichtó tajke zarjadniske prawa. W tymle wotrězku tachantskoho wobstaća pokaza so myslička na wutworjenjo wosebitoho Budyšskoho biskopstwa z nowa.

Takle bě Jan Leisentritt, khuduški šuleŕ Wołomucski, kiž po swojim wuswjećenju na duchownoho wo jenu vikariju w Merseburku prošeše, kotromuž bě biskop Jan VIII. z Miłoćic rozwučowanjo swojoho wnučka dowěrił, prjedy hač bu jomu w Budyšinje někajke zastojnstwo dowěrjene, swoje mjeno na wšě časy do stawiznow Budyšskoho tachantstwa zapisał. Jan Leisentritt, z prawym mjenom Tichošlap, bě duchapołny muž a jara płódny spisowaćel, wobkhadźeše dowěrliwje z najwjetšimi mužemi swojoho časa a njezhubi njedźiwajcy wulkich zadźěwkow, kotrež we swojim zastojnstwje nadosć měješe, ženje dowěry k Bohu. We časach połnych strachow bě wón tachantstwo před wulkim njezbožom wobkhował, a přecy lěpje je też znutŕkownje wutwarjejo jomu kruty přichod zwěsćił. Wón zemrě 24. nov. lěta 1585 a bu we tachantskej cyrkwi pokhowany. Małe wopismo žady wulkoho wołtarja pokazuje hišće dźensa joho rowniśćo.

Po Janje Leisentrittu přińdźe 25. meje 1586 joho krejny přećel Rjehor Leisentritt ze Juliusberka, kiž bě dotal senior kapitla był. Wón prócowaše so, duchownje w duchu swojoho předkhadnika skutkować a staraše so předewšim też wo pjenježne skrućenjo tohole wustawa.

Spomožnje za katolsku cyrkej we Łužicy su też wšitcy dalši tachantojo Budyšskoho kapitla dźěłali. Z nich bě też wulka ličba Serbow, hdyž też jich zemjanske mjena na to njepokazuja. To dósta mjenujcy skoro kóždy tachant wot krajnoho wjerćha, tón pak bě Němc.

Wosebje wot časa, hač bu Budyšske tachantstwo njewotwisne, potajkim wot Jana Leisentrittowych časow, je wobkedźbować, zo mějachu joho tachantojo a też jenotliwi kanonikojo dorozemjenja a hustodosć też wosebitu lubosć k serbskej narodnosći. Jich žiwjenjo a skutkowanjo tu njechamy dale a rozšěrnje wopisować. Stawizny tachantstwa je „Posoł“ hižo přinjesł we lěće 1918 a „Krajan“ w lětniku 1921. Zdobom pokazujemy na wulkotnu knihu, kotraž je njedawno wušła a rěka: „Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow.“ Kniha je dóstać na farach a słuša do kóždeje serbskeje swójby.

Takle su Budyšscy tachantojo, wuhotowani

za Łužicu z prawami Mišnjanskich biskopow, podawizny tohole biskopstwo hač na naše dny wobkhowali. Hdyž dyrbjachu so nětkle cyrkwinske wobstojenja we Sakskej a sakskej Łužicy hinak rjadować, dha słušeše Łužicy, hdźež su so też najstarše fary wobkhowałe, předewšim česć, Sakskej zasy biskopa dać. Po postajenju nowoho cyrkwinoho prawa njebudźe pak nowy biskop wjacy sobustaw tachantstwa, hdyž změje wězo we Budyšinje też swoje biskopske sydło. Poćahi mjez nimaj so hišće zarjaduja. Hłowa tachantstwa wostanje pak kaž dotal, jenož nic wjacy z biskopskej hódnotu a mocu, tachant. Kapitl budźe biskopowe konsistorium, joho rada, za należnosće, kotrež do biskopskich prawow a biskopskeje mocy přimaja. Należnosće tachantstwa jako tajkoho budźa kanonikojo njewotwisnje wot biskopa rjadować. Do kapitla budźa słušeć tachant, kantor, scholastikus, jenož senior zhubi swoje beneficum; joho titul bjez wosebitych prawow da so jenomu kanonikej abo najstaršomu vikarej. K dotalnym hódnosćerjam přińdźe hišće tak mjenowany kustos, dale kanonikus theologikus (předař) a (poenitentiarius) předstojićeŕ spowědnikow.

Dowutwarjenjo kapitla wězo budźe hišće něšto časa trjebać; da-li Bóh, zo budźe we wšěm nastupanju spomožne.

Z Łužicy a ze Serbow.

Towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

změje njedźelu 17. julija swoju lětušu hłownu zhromadźiznu w **Sernjanach.** Sobustaw towařstwa je kóždy, kiž „Kat. Posoł“ wotebjera.

Porjedźeńka. Jutře dopołdnja w tachantskej cyrkwi njewudźěli so Japoštołske požohnowanjo kaž zmylnje posledni raz pisachmy, po Božej mši, ale po prěnim s. sćenju.

Z Budyšina. „Jednota“ woswjeći minjenu njedźelu wječor w katolskej towaršni swój 19. założeński swjedźeń. Po powitanskich słowach předsydy, wysocydost. knjeza fararja Hejduški, zahrachu nam někotre sobustawy žortny kruch: „wón je hłuchi.“ Za to dóstachu wot připosłucharjow připóznaćo. Dobry překhód k rjanomu poetiskomu dźělu poskići knježna Marija Larasec wučownica při serbskej bancy w Budyšinje. Z rjanym hłosom a z dobrym přednoškom zdeklamowa M. Šewčikowu baseń „Bratŕa“. Na to zanjesechu nam črjódka sobustawow a někotre wupožčene mocy wšelake 4 hłósne spěwy, zdźěla jara rjenje a wustojnje. Wosebje zawjeselichu přitomnych někotre šulske dźěći z třomi dwajhłósnymi spěwami, kaž „Bim, bom“, dale „Stary nora“ a „Kožany Matej“. Předewšim posledni spěw spodobaše so tak, zo dyrbješe so wospjetować. Přitomni wšěm spěwarjam z mócnym přikleskom swój horcy dźak wuprajichu kaž też jich wustojnomu dirigentej, k. cyrkwinomu wučerjej Šołće. Po swojich spěwach zarejwachu nam te same dźěći też dwě reji, jenu ze spěwom. Rejcy so z wulkim přikleskom připóznaštej, a słuša k. tachantskomu wučerjej Bartlej wosebity dźak, zo bě sebi z dźěćimi telko prócy k nawuknjenju wzał. Maja tola spěšne a k tomu so do takta wustojace nóžki a wutrajne płuca, ćile drobni rejwarjo a rejwarki! — Ke kóncej tohole zabawnoho dźěla poskići so hišće wjeselohra „Prěni wobjed“. Kruch ma jara wjele a też rjanoho a přistojnoho žorta a bu wustojnje podaty. Při rejach, kotrež na to sćěhowachu, zapiskachu nam serbscy hercy k wjesołej, a — štož chcemy wuzběhnyć — přistojnej reji. Tajkeje nětkle w Budyšinje wšudźom njeje. — Tak pominy so swjedźeń derje. — Wšěm, kotřiž su někak k joho wuwjedźenju što sobuskutkowali, njech je też na tymle městnje hišće dźak wuprajeny.

Z Hajnic. Njedźelu 12. junija wudźěleše tudy nowoswjećeny měšnik, knjez Pawoł Dittrich ze Šěrachowa, měšniske požohnowanjo. To bě radosćiwe překłapjenjo za wosadu. Wón wobdźiwaše darniwosć dźěłaćerskoho ludu, wosebje drohotny zdaše so jomu wopor žónskeje, kiž bě po 30 lětach přez swj. misijón zasy puć k Zbóžnikej namakała. — Nowoswjećeny měšnik nima na njedźelach woteńdźenjo do druhich wosadow, chce pak so prócować na dnju 2. julija hnadowne městno Różant wopytać a swoju dźakownosć swojim dobroćerjam mjez Serbami přez dawanjo měšniskoho požohnowanja wopokazać so radujo, zo běchu so samo tři serbske swójby na joho primicy w Šěrachowje wobdźěliłe.

— We wosadźe 1200 duši njemějachmy přez 9 měsacow žanoho khowanja dorosćenych. — Nětko zemrě we wulkich Debsecach čestna knježna Martha Weberec, kiž służeše 1919 w Njebjelčicach pola knjeza kublerja Pječaka a loni w Rakecach. Tola kajki pohrjeb za jednoru holčecu — „ze wšěmi česćemi.“ Najprjedy duchowny a cyła šula domoj po ćěło, tam pohrjebna rěč, potom swjatočny ćah z hercami do Hajnic a tam zasy druhe předowanjo na kěrchowje. — Po khowanju domawobstaranjo 81 lět staroho dźěłaćerja, knjeza Korle Holmana z Mnišonca, kiž bě njedźelu w Lejnje hišće rejwał, kaž stajnje. Khowanjo bě runje tak swjatočne a traješe wot popołdnju 3 hač do 5 hodź. Jich jstwa bě přemała za potomnistwo. W bróžni na hunje stoješe patriarcha we wěncowej debje, zawostajiwši jako nan 11 synow a dźowkow, jako dźěd 50 wnukow a wnučkow, jako pradźěd 9 prawnukow a prawnučkow, jenož, zo někotři hižo w njebjesach na njoho čakaja. Haj, za swjatočny pohrjeb wopruje češki lud posledni pjenježk!

Do Serbow. Štóž chce so z druhich wosadow w Khróśćicach póndźelu 27. junija dop. na swjedźeńskim ćahu wobdźělić, dyrbi w swjedźeńskej drasće być a to mužojo we čornej, žónske w swjedźeńskej serbskej drasće: družčej, kwasnej, kmótřacej, firmowanskej, woprawjeńskej (w płachćičcy), někotre we wobmjezowanej ličbje też njedźelske; wuslěkane a w rubiškach (pisanych, brunych, čornych). Za wobdźělnikow w ćahu je cyła wulka srjedźanska łódź w cyrkwi reserwěrowana. Towařstwa maja přińć z khorhojemi.

Swobodne Zjednoćeństwo kat. wučerjow Serbskeje Łužicy

wotmě srjedu 15. t. m. swoju porjadnu zhromadźiznu w hospodliwym domje wjeledost. k. administratora P. Romualda w Różeńće. Wobžarować so dyrbi, zo bě wot k. duchownych jeničcy k. farar Mič přišoł. — Předsyda wotewri zhromadźiznu po znatym wašnju a wopomni smjerć bywšoho sobustawa k. kapłana em. Waldy. Z postanjenjom počesćichu přitomni joho wopomnjeću.

Dokelž so 12. julija 25 lět minje, zo knjez administr. P. Romuald w Różeńčanskej cyrkwi k prěnjomu razej wopor Božeje mšě swjećeše, wupraji jomu předsyda jako na předwječoru jubileja najwutrobniše přeća Zjednoćeństwa a přepoda jomu jako mały dar lubosće pult za misale na wołtař. K. jubilar so dźakujo přepoda pokładnikej za towařstwowe potrěbnosće 100 hr. Na to poda předsyda referat wo wšelakich internych należnosćach a přečita kołopisaj zwjazka. K tomu bu sćěhowace wobzamknjene: 1. Njejsmy za to, zo by so zhromadźizna zwjazka zdobom ze zjězdom katolikow w Budyšinje wotměła. 2. Za spisy k. wučerja Günthera nima Zjednoćeństwo zajima. 3. Brošurku wo 100 lětnym wobstaću Kamjeničanskeje kat. šule nichtó njeskaza. 4. Dla nowonakłada „Kinderfreund“ so resolucija wupraji, po kotrejž nimaja někotři ale hłowna zhromadźizna zwjazka wo wěcy rozsudźić atd. Nětk přednjesy k. cyrkw. wučeŕ Andricki zličbowanjo minjenoho lěta. Wudawkow mějachmy 750,27 hr. a dokhodow 796 hr. Zličbowanjo bu za dobre spóznate. — Na přednošk k. wyš. wuč. kant. Symanka njech je tu jenož spomnjene. Wón běše tak časej přiměrjeny, zo so jenohłósnje wobzamkny, jón w Posole a w Nowinach wozjewić. Jedna dźěn so „Wo dušu dźěsća.“ So poćahujo na přednošk wupraji so přeco, zo bychu so dźěći k trjebanju rjanych serbskich paćerjacych knižkow z tym nawjedowałe, zo bychu so, hdźež su šulske kemše, jednotliwe modlitwy wótře čitałe. Wězo by Boža mša měła mjelčaca być.

Kónc julija chce knjez hudźbny direktor B. Krawc w Budyšinje kursus za spěwanjo w serbskich šulach wotměć, a wučerjo so na njón přeprošuja. Kursus je na 2 dnaj wobličeny. Z přitomnych so 6 wobdźělnicy zamołwichu. — Přichodna zhromadźizna budźe po wulkich prózdninach w Pančicach a to z lekciju. — Hdyž běchmy hišće k. městopředsydźe za joho hospodliwosć harmonisku „sławu“ wunjesli, předsyda zhromadźiznu ½8 hodź. skónči.

Na Kopšinjanskim hrodźišću.

Hišće jónu je trěbne, česćenych čitarjow pokazać na 1. předstajenjo serbskoho dźiwadła we stwórbje, kiž změje za stawizny Serbstwa wulku kulturnu ważnosć. Zawěsće so wopyta nichtó kać njebudźe. Chcemy jenož hišće naspomnić, zo budźe za wšo starane: za konje a wozy je rum w Kopšinje skazany. Wo kolesa też stracha měć njetrjebaće. Na hrodźišću korčmař so za čerstwe piwo postara a za hłódnych budźa tam kołbaski, rybički, poprjancy atd., tak zo tam nichtó tradać njebudźe trjebać. A po předstajenju móža wopytowarjo hišće na hrodźišću krasnoho lětnoho wječora wužiwać, kotryž chcył nam s. Pětr na swojim čestnym dnju a sćěhowacej njedźeli miłosćiwje wobradźić. Jeli dyrbjało tak hrozne wjedro na ss. Pětra a Pawoła być, zo je hraćo njemóžne, potom budźe na swjatu Mariju, sobotu 2. julija 1. hłowne předstajenjo. Hladaj też nawěšk!

Hra „Na Hrodźišću“ wot J. Barta ma tónle wobsah:

I. jednanjo: Wjelesław, Miliduchowy syn swjeći z Ładu, dźowku krala Brónmila kwas. Na kwas přijědźe mjez druhimi Měrko ze Skaliska, kiž powěda Miliduchej wo křesćanskich, němskich Frankach. Tući chcedźa też Milčansku dobyć. Miliduch přemysluje hižo, kak móhł Franka porazyć. Też němski ryćeŕ z Bowařskeje wobkruća, zo chce Korla Wulki sam na Serbow wulke wójsko wjesć.

II. jednanjo: Na kwas słuša zjězdźowanjo (turnĕr). Miliduch so da k tomu pohnuć a z druhimi přihladuje. Wjelesław chce też wojować, ale jako nawoženi jomu to njepřistoji. Tuž prosy swojoho přećela, joho zastupować. Hdyž tutón dobudźe, krónuje Milena Wjelesława z dubowym wěncom.

III. jednanjo: Serbscy rjekowje spóznawaja, zo je za blizku wójnu jednota trěbna; 4 najsławniši ryćerjo žadaja Wjelesława za wjednika. Jenož hordy Tungło a skupy Brónmil so nochcetaj podwolić. Wjelesław nabywa hišće česće, hdyž serbski spěwaŕ při kwasu spěwa wo joho ryćeŕskich skutkach. Bronmila pak spěw tak rozzłobi, zo wot kwasnoho blida ćěka a z Ładu, młodej njewjestu, hnydom hród wopušći. Tungło so skónčnje Wjelesławej podwola. Tu zjewja wěšćeŕka, zo je mjez ryćerjemi wopadnik wot starych serbskich bohow sedźał.

IV. jednanjo: Wjelesław je tón wotpadnik. Milena joho prosy, so wotrjec cuzoho Boha, ale podarmo. Miliduch jomu hrozy, tež podarmo. Tež serbske zemjanki joho bjez wuspěcha proša. Tež Měrko a ryćerjo ničo njezamóža. Tuž je k smjerći wotsudźeny. Miliduch so syna wotrjeknje.

V. jednanjo: Wyšši měšnik přinjese boham wotprošowacy wopor za Wjelesława. Tu přikhadźeju Miliduch a Wjelesław, ryćerjo a zemjanki. Nětko so pokaza, zo ma Wjelesław prawje. Měrnuš, wyšši měšnik, z błyskom zaraženy k zemi pada. Ryćerjo slubja, Wjelesława sćěhować do boja přećiwo Frankam.

Dobre čistowołmjane tkaniny
k suknjam, falam a rubiškam
poruča
Aug. Paul Hilger,
jenož Seminarstr. 2.

Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow
słušeja do kóždoho katolskoho serbskoho domu.

Sym w **Lejnje čo. 7b**
∴ **překupstwo** ∴
kolonialnych tworow
wotewrił a poskićuju dobre a po móžnosći tunje twory. Prošu wo dobroćiwe podpjeranjo.
Bjarnat Wornač.

Porjad automobilnoho wobhoda mjez Budyšinom a Kamjencom.

płaći wot 1. 6. 1921.

610	930	1210	200	600	Z Budyšina z kólnje w Třel. do	930	100	340	855	930
620	940	1240	210	610	wot dwórnišća „	925	1255	335	850	925
.	.	.	.	.	„ † pósta „	.	.	.	.	.
625	945	1225	215	615	„ Serbskoho Doma „	915	1245	325	840	915
.	.	.	.	.	„ * puća na Židow „	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	„ † Ratarjec, puć n. dwórn. „	.	.	.	.	.
634	956	1236	226	626	„ † Třoch Hwězdow „	904	1234	314	829	904
.	.	.	.	.	„ † Typlšenki „	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	„ † Debiškowskoho puća „	.	.	.	.	.
647	1011	1251	241	641	„ Přěčečanskoho pósta „	849	1219	259	814	849
.	.	.	.	.	„ † křižnika Libon-Čornecy „	.	.	.	.	.
655	1020	100	250	650	„ † puća do Pozdec „	841	1211	251	806	841
.	.	.	.	.	„ † Lejna, puć do Nuknic a Wučkec „	.	.	.	.	.
658	1024	104	254	654	„ Lejna, korčmy „	856	1206	246	801	836
701	1027	107	257	657	„ Zejic, korčmy „	833	1203	243	758	833
.	.	.	.	.	„ † Swinarnje „	.	.	.	.	.
708	1036	116	306	706	„ klóštra (Pančic, Natušec) „	824	1154	234	749	824
.	.	.	.	.	„ † křižnika Miłoćic-Halštr. „	.	.	.	.	.
720	1050	130	320	720	„ † Tónberga, korčmy „	810	1140	220	735	810
.	.	.	.	.	„ † Brěznje Krónprync „	.	.	.	.	.
730	1100	140	330	730	„ Kamjenca „Sonne“ „	800	1130	210	725	800
740	1110	150	340	740	do Kamjenca, Hot. Lehmann z	750	1120	200	715	750

jenož na swjatych § dnjach a njedźelach — jenož na dźěławych dnjach — jenož na swjatych § dnjach — na kóždym dinu — jenož na swjatych § dnjach — jenož na dźěławych dnjach — jenož na swjatych § dnjach a njedźelach

† zastawa, je-li trjeba. * zastawa, je-li trjeba, tarif njeje postajeny. § Swjate dny = statne swjate dny.

Kedźbu! Njewěsty a družki! Kedźbu!

Rjane zateńkowe šórcuchi (běłe, šěre a módre), **najnowše flórowe serbske rubiška** (12 barbow a wšelake mustry). **Kemšace suknje** (zelene, módre, čorne a čerwjene). **Dźěłanske khuty. Lětny barchent, přečink a katun. Wosebne cajkowe fale a rubiška** (10 wšelakich družinow). Nanajlěpše **wupjeŕki a cychi. Haman, turkowske fale a wšelake druhe wěcy.**

Wšo je kaž znate, najlěpše a dokelž tunje nakupjene, tež za tuni pjenjez na předań.

Gablerjec drastownja
Čo. 23. we Worklecach. Čo. 23.

Khrósćanska nalutowarnja
změje **njedźelu 3. julija popołdnju** ½4 **hodźin**
w herbskej grychće w Khrósćicach
60. generalnu zhromadźiznu.
Dźeński porjad:
1. Zličbowanjo a bilanca 1920.
2. Wuswobodźenjo předsydstwa a dohladowarskeje rady.
3. Rozdźělenjo dobytka.
4. Wólby: a) wólba towarstwowoho předstojićerja, b) wólby do dohladowarskeje rady, c) wólba do předsydstwa.
5. Sobudźělenjo a namjety.

Zličbowanjo a bilanca ležitaj we wobkhodnym lokalu k dowidźenju.
Předstojićer **Michał Kokla.**

Jurij Mróz
młynk
w Šunowje
poruča
šmrjokowe deski
kóždeje měry
(přihodźa so za hnojowe a kalkowe deski na wóz),
tyšerske deski
wot 15—70 mm tołste,
wojnarske drjewo,
narčzane a zdónki, kotrež po přeću narězam),
laty,
wobiwanske deski
(Schalung) a
hrjady,
šrótwany majs.
Wšo
po tunich płaćiznach.

Dóšłe!
čorne a brune cachemirowe rubiška
šěroka šěř
nowe fale a rubiška
Alfons Schauseil
w Budyšinje.

Płaćizny hódne nowosće! **Běłe smuhate cychi** najlěpše kajkosće šěr: hłowaki 20hr., cychi 30 hr., damast hłowakowa šěr 23 hr., cycha 37 hr., pisany **cychowy płat** wot 11 hr., **barchent** wot 8.50 hr., **katun** 12 a 13.50 hr., rjane **čišćenjo** poruča
Józefa Domš
Aut. restawrant. **lawske hrjebje 10!** Žane klamy.

Dźiwadło na hrodźišću
pola Kopšina.
Wuwedźenjo wulkotnoho dramata
„Na Hrodźišću“
wot J. Barta-Ćišinskoho.
Wutoru 28. junija za šulske dźěći.
Srjedu 29. junija (ss. Pětra a Pawoła)
1. hłowne předstajenjo.
Njedźelu 3. julija 2. předstajenjo.
Započatk w 4 hodźinach.
Towarstwje młodźencow a knježnow w Khrósćicach.

Žónske a mužske kolesa,
khabaty a hadźicy,
aluminiowe zerzawcowe škitanjo za zwjena, saki a sakowe škitanja, zwónčki, běžaty gumij, ventilowy gumij, wolij, latarnje za karbid z mosaza, karbid, pjerate wobruče, porjedźenja na kolesach, ponowjenja z emajlu a niklom
płaćiznyhódne pola
bratr. Thomasow : Budyšin
kamjeńtna hasa 16
Kedźbujće prošu derje na naše napismo.

Batist
115 cm šěroki meter po **15 hr.**
surowy płat
140—170 cm šěroki,
ložowy płat
meter 15 hr.,
wołmjane fale
wot krucha m 14,50 hr.,
hotowe
wołmjane fale,
tkaniny za woblečenja
jara kruta twora
meter 27 hr.,
košlacy barchent
meter 14 hr.
Emil Wehrle.

Hdyž do Budyšina přindźeće,
wopytajće prošu **wustajeńcu ratarskich mašinow a gratow** pola
Carl Gast, Budyšin,
na drjewowych wikach 27.
Namakaće tam přecy, štož pytaće.

Kwasy
na wsach fotografuje
bjez powyšenja płaćiznow
fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gickelsberg 1b.

Za 18lětnoho **hólca,** kiž chce **krawstwo nawuknyć,** pyta so krawski mištr. Doprašeć chcyło so w exped. Kat. Pósła.

Holcu do lěkarskeje swójby z małym dźěśćom pyta k pomocy při domjacym a kuchińsk. dźěle na hnydomne přistajenjo abo k 1. julijej.
Dr. med. Pól
w Khrósćicach.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak č̌o. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěšt̄ki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 27. | Budyšin, 2. julija 1921. | Lětnik 59.

Wo znutřkownym tróšt̄u.

59. staw.

Wšitku nadźiju a dowěru dyrbimy na Boha samoho stajeć.

Knježe, što je moja dowěra, kotruž mam w tymle žiwjenju? abo kotry tróšt je najwjetši, kotryž mam ze wšoho, štož so pokazuje pod njebjom? Njejsy to ty, Knježe, mój Božo, kotrohož smilnosć je bjez měry? Hdźe je mi derje było bjez tebje? Abo hdy je mi mohło być zlě, hdyž bě ty přitomny? Radšo chcu być khudy twojedla dyžli bohaty bjez tebje. Radšo chcu z tobu cuzbnik być na zemi, dyžli bjez tebje njebjesa wobsedźeć. Hdźež sy ty, tam su njebjesa; a tam je smjerć a hela, hdźež ty njejsy. Ty sy moja žadosć a tohodla dyrbju za tobu zdychować, so wołać a so modlo tebje prosyć. Skónčnje njemóžu so na nikoho tak dospołnje dowěrjeć, kiž by mi w nuzach přihodnišo pomhał, kaž jeničcy na tebje swojoho Boha. Ty sy moja nadźija, ty moja dowěra, ty mój tróšt̄ař a mój najswěrniši we wšěm.

Wšitcy pytaju swoje, ty dźiwaš jeničcy na moje spomoženjo a na mój postup a wšitko mi k dobromu nawjeduješ. Tež hdyž mje wustaješ wšelakim spytowanjam a přećiwnosćam, dha tola to wšitko rjaduješ k mojomu wužitkej, kiž sy zwučeny swojich lubowanych na tysac wašnjow pruhowač. A w tutym pruhowanju njedyrbiš mjenje lubowany a khwaleny być, hač hdy by ty mje z njebjeskimi tróštowanjemi napjelnił.

Na tebje potajkim, Knježe Božo, stajam cyłu swoju nadźiju a wućek, tebi přewostajam wšitku zrudobu a swoju tyšnosć, dokelž spóznawam, zo je wšitko słabe a njewobstajne, štož nimo tebje widźu. Přetož mnozy přećeljo njebudźa mi wužitni, ani njebudźa móc sylni pomocnicy mi pomhać, ani mudri radźićeljo mi dać wužitneje wotmołwy, ani knihi wučenych mje tróštować, ani žadyn drohotny pokład mje wukhować ani žane tajne a lubozne městno mje škitać, jelizo ty sam mi njepomhaš, mje njepodpjeruješ, mje njeposylnješ, mje njetróštuješ, mje njerozwučeš a njestražuješ.

Přetož wšitko, stož so zda wužitne być k docpěću pokoja a zbožownosće, njeje ničo, hdyž ty njejsy přitomny a njeposkića žaneje zbožownosće we woprawdźitosći. Ty potajkim sy połnosć wšěch kubłow a wysokosć žiwjenja a hłubokosć mudrych wuprajenjow; a na tebje nade wšitko so nadźijeć je najsylniši tróšt twojich służownikow. Na tebje stej złożenej mojej woči, na tebje so dowěrjam, mój Božo, wótče smilnosće. Žohnuj a swjatosć moju dušu z njebjeskim žohnowanjom, zo by so sčiniła twoje swjate wobydlenjo a sydło twojeje wěčneje krasnosće a zo by so w templu twojeje wysokeje dostojnosće ničo njenamakało, štož by woči twojeje majestosće raniło. Po wulkosći swojeje dobroćiwosće a po mnohosći swojich smilenjow pohladaj na mnje a wusłyš modlitwu swojoho khudoho służownika, kotryž daloko jako wuhnaty přebywa w kraju sćina smjerće. Škitaj a wukhowaj dušu swojoho służownika mjez telko strachami hrimatoho žiwjenja a přewodźej ju ze swojej hnadu a dowjedź ju po puću pokoja do wótčiny wěčneje jasnosće. Amen.

Swjatočnosće při swjedźenju 700lětnoho wobstaća Budyšskoho tachantstwa a dla zasypostajenja Mišnjanskoho biskopstwa

na dnju 26. junija 1921

běchu wulkotne: hódne sławneje zańdźenosće tohole cyrkwinoho wustawa a přiměrjene ważnosći, kotrež wobnowjenjo nimale rozpadnjenoho Mišnjanskoho biskopstwa za katolikow Sakskeje změje. Wosebity raz dóstachu wšě swjedźeńske zarjadowanja a skutki přez přitomnosć Joho Excelency, najdostojnišoho knjeza Eugenia Pacelli, arcybiskopa Sardeskoho, japoštołskoho nuncia w Němskej, kotrohož bě Swjaty Wótc Benedikt XV. jako wosebitoho swojoho zastupjerja (legata) do Budyšina pósłał.

Sobotu do swjedźenja wječor po 9 hodź. přijědże mjenowany knjez, přewodźany wot najdostojnišoho k. praelaty Skale a herbnoho prynca Schönburg-Hartensteinskoho ze swojim duchownym sekretarom, P. Athanasiom O. S. B. ze spěšnikom wot Drježdźan. Na dwórnišću powita joho wosebite wotpósłanstwo, nawjedowane wot Budyšskoho k. fararja Hejduški, w dwórnišćowej khěži přitomni běchu so zestupali do spaléra a stojachu wšitcy — też cuzowěriwi z nahej hłowu, hdyž nuncius zastupi. Zwonka dwórnišća pak stojachu syły ludu, mjez nimi też zasy cuzowěriwi, zo bychu wotpósłanca Swjatoho Wótca postrowili, zdźěła też z wćipnosće, zo bychu toho wohladali, kotryž je w lěće 1917 so tak jara wo zastajenjo krawneje swětoweje wójny prócował, w Barlinje pak dobreje wole njenamakał; chcychu widźeć jandźela pěstona, kiž je wulke njezbožo wot Němskeje wotwobroćić chcył, w kotrymž nětko tči, kiž pak też nětko přecy hišće so prócuje, je tola někak wołóžić. Tak smy też w tychle dnjach zasy nazhonili joho starosć a tu Swjatoho Wótca, zo mjenujcy bamž Benedikt přez swojoho nuncia k. japoštołskomu administratorej Skali 20000 hr. za khude dźěći přepoda.

W swjatočnym tachantskim wozu dojědże Joho Excelenca na tachantstwo, hdźež joho zhromadźeni kanonikojo powitachu.

Rjenje zeskhadźa nazajtra rano Bože słónco a zla dźeń do złota jasnoho swětła, na kotrymž mějachu so swjedźeńske swjatočnosće stać. Tak so njedopjelni, čohož by so człowjek po předkhadźacych dešćowych dnjach bojeć dyrbjał, zo njebjo móhło swjatočnosć a z tym też swjedźeńsku radosć kazyć. Wone započachu so rano w 8 hodź. we hłownej sali, hdźež bě wosrjedź zeleniny trón za japoštołskoho nuncia trósku powyšeny postajeny. W přitomnosći Joho Excelency, wšěch tachantskich kanonikow — z wuwzaćom khoroho Khrósćanskoho k. fararja Hicki — Budyšskich a mnohich zwonkownych duchownych, zastupjerjow statnych a měšćanskich wyšnosćow, wšelakich nahladnych privatnych wosobow kaž prynca Chrystiana a pryncesny Mathildy, a hišće druhich zanjese najprjedy khór tachantskich wučerjow Haslerowy spěw (z lět 1564—1612) „Cantate Domino“ Spěwajće tom' Knjezej.

Po přednjesenju tohole swjatočnoho spěwa wustupi najdostojniši knjez

praelat Skala

zo by tole poréčał:

Waša Excelenca!

Najdostojniši knježe japoštołski nuncio!

Z radostnej zahorjenosću a z nutrneje dźakownosće jimam so w tymle wopomnjećahódnym wokomiku słowa, zo bych Wašu Excelencu nanajčesćomnišo postrowił.

Zhromadźeny kapitl, joho česćeni hosćo a přitomni zastupjerjo sakskich katolikow maja za wosebitu česć, zo je Joho Swjatosće legat za Němsku, kiž po dołhim času zasy jako prěni titul „nuntius in Germania“ nosy, we jich srjedźiznje. Waše mjeno, Excelenca, je ze stawiznami Němskeje w jeje najćežšich khwilach na wšě časy zwjazane. Přez Wašej rucy njeńdźechu ludej Němskeje jenož jamołżny Swj. Wótca, ale też wo njeličomnych prócowanjach, jeje wulke ćerpjenja wołóžić, budźa jónu stawizny Wašeje nunciatury powědać.

Z čim wjetšim spokojenjom móžu dźensa so přeswědčić, zo starosławne założenjo Bruna Mišnjanskoho, exemptny kapitl Budyšski, swjedźeń swojoho 700lětnoho wobstaća smě we přitomnosći Wašeje Excelency woswjećić, zo by wot nětka po wysokim postajenju wosrjedź zarjadowanja katolskeje cyrkwje dalokosahacym zaměram służiło.

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

Před Wašej Excelencu jako zastupjerjom najwyššoho pastyrja a wučerja katolskeje cyrkwje wobnowja kapitl, kotryž, jenički exemptny po cyłej Němskej, žanoho druhoho knjeza nad sebi njeznaje, přez mój ert slubjenjo swěry, posłušnosće a njekhabowaceje wěry.

700 lět dołho stoji kapitl na straži, 360 lět wukonja we Łužicy a susodnych krajinach móc Mišnjanskoho biskopstwa. Hdyž też jomu we běhu so přemjenjatych časow winowatosć přecy lohka njebě, je tola wosrjedź joho gremia jenož jedyn khwilku khabował, ale potom hnydom a z hišće wutrobnišej swěru so zasy k zaswěćacej wěrnosći so wróćił.

Wulka bě we běhu dołhich časow miłosć bamžow, njezapomnity je dźensa hišće błyšćaty kćěw Mišnjanskoho biskopstwa. Krasne twórby cyrkwinoho wumjełstwa, kaž też archivy a knihownje nadosć swědča wo duchu, kotryž jónu našich katolskich prjedownikow wožiwješe.

Wótcej wšoho křesćanstwa, prosymy, chcyła Waša Excelenca prajić, kak w katolskim ludźe Sakskeje wěra wótcow je žiwa, kak kruće zasadźeny je kapitl we česćownosći swojeje wokoliny, tón kapitl, kiž jónu pod bamžom Honoriom III. k česći trojednoho Boha, najzbóžnišeje knježny Marije, swjatoho Jana a japoštoła Pětra założeny, žohnowanjo Swjatoho Wótca za zawdak ma, w kotrymž budźe jomu też we najdalšich časach płódny kćěw a zróst zawěsćeny.

Z horcej dźakownosću spominam w tymle swjatočnym wokomiku sławnych bamžow kaž Pia IV., kotrohož wopon tachantstwo z wurjadneje hnady k woznamjenjenju jomu spožčeneje wulkeje mocy nad škitom Mišnjanskoho biskopstwa nosy; Rjehorja XIII., kotryž we ćežkich dnjach tachantstwo ze swojej ruku škitaše; Benedikta XIV., kiž tachantstwu joho wulkotny zwonkowny błyšć spožči; Rjehorja XVI., kiž z horliwej přikhilnosću so wo tyćo našoho wustawa staraše a Benedikta XV., pod kotrohož sławnym knježenjom nam nowe zaměry a nadawki buchu.

Wosebitu winowatosć k dźakej začuwajo chcu na wuznamne spěchowanjo spominać, kotrež je naš kapitl dóstał přez sławnych legatow a nunciow Joho Swjatosće: Konrada z Urachow, kardinala a biskopa Porto-skoho a St. Ruffiny z cisterskoho rjadu, přećela našoho założerja a legatu při koncilu 1225, dale přez legatow při Pražskim kralowskim dworje hrabju Melchiora Biglia a joho sobučasneju Telfino a Jana Franciska Bonhomi. Njezakhódny dźak potomnikow chcu wěnować wopomnjeću češkich kralow, zdobom němskich kejžorow ze swójbow Luxemburkskich a Habsburkskich, ryćerskim zakitowarjam tachantstwa we wichorowych časach, wopomnjeću katolskich kurwěrchow a kralow Sakskeje. Naše nutrne připóznaco chcu dale wunjesć wysokim stawam hornjołužiskoho markhrabinstwa a naše přećelstwowe zmyslenjo wysokočesćomnej radźe kaž też wšěm měšćanam našoho wokrjesnoho a provincialnoho hłownoho města Budyšina, z kotrohož wosudom je dónt tachantstwa nětko hižo přez 7 lětstotki nanajwužšo zplećeny.

Nadobne polo dźěławosće, wokrjepjene z potom nadobnych muži, pěstonjene z mocu powyšeneje zdźěłanosće a woporniweje póćiwosće: to je katolska Saksko, kotrejež začuwanja dźensa z nami so zjednoćeja k žiwomu přeću: zo by tola kročel do nowoho lětstotka (tachantskoho wobstaća) z Božej miłosću puć k spomožnomu a sćedriwje žohnowanomu přichodej wotewriła.

Po tychle słowach knjeza praelaty Skale postany ze swojoho stoła a poréča tole najdostojniši

knjez nuncius Pacelli

Najdostojniši knježe administratorje!
Najdostojniši knježa praelatojo a kanonikojo!
Česćeni přitomni!

Wosebita radosć je za mnje, zo mam na dźensnišim, za stawizny wosebitoho spomnjenja hódnym dnju, na 700lětnym jubilejnym swjedźenju starosławnoho Budyšskoho tachantsta, Wam, dostojnym knježim duchownym a wšitkim katolikam Sakskeje kaž też wšěm tym, kotřiž so na česćepołnym wopomnjeńskim dnju tohole cyrkwinoho wustawa radostnje wobdźěleja, postrowy a zbožopřeća Swjatoho Wótca wuprajić.

Dostojny nad přecy doprědka khwatacym časom stoji zastupjeŕ Khrystusowy při Pětrowym trónje: žohnujo, ludy wujednujo, dobroty činjo. Do mnohich staroscow joho japoštolskoho zastojnstwa bě wutrobje Swjatoho Wótca njemałe pokojenjo to, zo móžeše česćenomu tachantstwu Budyšskomu wosebite znamjo swojoho přećelnoho zmyslenja, katolikam Sakskeje pak trajacy dopokaz swojeje staroscíweje lubosće dać.

Wy, najdostojniši knježe praelaće, sće mi runje slub swěry, česćownosće a njepřemjeniteje podatosće we mjenje wšěch kanonikow za Swjatoho Wótca wuprajił. Dźakuju so za tele pozběhowace słowa a njebudu so komdźić, je jako wjesołu powěsć Swjatomu Wótcej wozjewić.

Wašomu duchownomu wustawej wostanje wěčna česć za to, zo je katolske podawizny tak swěrnje wobkhował. Z małoho założka Bruno II. bu towarstwo, kotrež mjeno „Budyšin" na kralowskich a wjerchowskich dworach, tola też we wěčnym Romje sławne sčini.

Wuznamjenujcy so z wučenosću a wurjadnymi powahami su tachantojo a kanonikojo so najwjetšeje dowěry hódni sčinili. Předstojićeŕ tachantstwa a administrator Łužicy ma přez poł štwórtoho lětstotka mjez wubranymi swojoho kraja nahladnosć, tola też swoje městno mjez pastyrjemi cyrkwje. Njeličomne zasłužby wo spomoženjo wěriwoho ludu w duchownym a časnym nastupanju debja Waš česćomny wustaw.

Też Wy, najdostojniši knježe praelaće, maće přez dwě človječej žiwjeni na tym wulkotny podźěł. Šesćoch biskopow sće widźał so do rowa lehnyć; tři z nich zawostajichu swoje ćežke brěmjo Wam, kiž běšće jich jónu na biskopski stoł dowjedł. Z młodostnymi mocami wzašće Wy tele ćeže na so a dokonješće, wuhotowany z dowěru Wašoho tachantstwa, zmužiće swój dźěłapołny nadawk. Wo wosebitej miłosći a lubosćiwosći měješe swědčić, zo japoštolski stoł 7. januara tohole lěta cyrkwine rjadowanjo cyłeje Sakskeje a krajinow Altenburkskeje a Reusskeje do Wašeju rukow połoži.

Přez přezažne wotemrěco hłubokowobžarowanoho wyššoho pastyrja dr. Franca Löbmanna, titularnoho biskopa Prienskoho a Wašoho tachanta — na kotrohož na tutym městnje z nutrnej zrudobu spominam — bu Waš kapitl wosyroćeny. Z dowěrliwej česćownosću je tón raz Waš kapitl wólbu do rukow Swjatoho Wótca położił. Joho Swjatosć je, derje rozważliwši wšě wobstojenja a zo by tachantstwu znowa swoju lubosćiwu přikhilnosć wopokazała, Was najdostojniši knježe praelaće, za tachanta tohole kapitla pomjenowała a Wam z tymle breve hódnosć japoštolskoho protonotara ad instar participantium spožčiła. (Z tym přepoda nuncius bamžowske wopismo.)

Zdobom je mi k wulkomu spokojenju, zo móžu dwěmaj knjezomaj Wašoho kapitla počesćowanja Swjatoho Wótca přinjesć. Joho Swjatosć bamž Benedikt XV. je dźiwajo na zasłužby wo dušepastyrstwo a za rozšěrjenjo dobrych knihow a spisow k. tachantskoho kantora Žura na swojoho domjacoho praelata a dźiwajo na zasłužby, přez 25 lětnu dźěławosć jako presesa łužiskoho duchownoho seminara w Prazy sebi dobyte, knjeza scholastika dr. Anselma Rotzingera na swojoho tajnoho komornika pomjenował. Přepodawajo woběmaj knjezomaj pomjenowanskej wopismje wuprajam přeco, zo by Bóh tón Knjez jeju dźěławosć też dale žohnował.

Horco žadaše zemrěty knjez biskop za tym, zo by joho wěriwe stadło wěru žiwje zahorjenu mělo. Dwaj wulkotnej zjězdaj katolikow a cyły kraj wobsahace wobnowjenjo we wěrje, zmužite wojowanjo wo ideale našeje wěry běchu posły, kotrež jomu wotućenjo krutoho žiwjenja wozjewjachu. Z wulkim zajimom wobkedźbuje Swjaty Wóc wšě postupanjo katolikow Sakskeje. Dopjelnjam radostnu winowatosć, hdyž khwalbu a připóznaco Swjatoho Wótca zjawnje tu wupraju tym, kotřiž su we ćežkich wójnskich lětach a też we wulkej nuzy na to sćěhowacej k spomoženju bližšoho a k spěchowanju katolskeje cyrkwje wurjadnje přinošowali. Joho Swjatosć je spožčiła: knjezej fabrikskomu wobsedźerjej Burčerjej ryćeŕski křiž Piusowoho rjadu; knjezomaj: wulkopřekupcej Gushurst-ej, překupcej Pfeilej ryćeŕski křiž swjatoho Rjehorjowoho rjadu; knjezomaj: fabrikskomu wobsedźerjej Šwarcej, fabrikskomu direktorej Engelsej, fabrikanće Günterej ryćeŕski křiž swjatoho Sylvestrowoho rjadu. Dale je Swj. Wótc spožčił čestny křiž „pro exlesia et pontifice" knjezam: wyššomu studijnomu radźićelej dr. Klimantej Förster ej, stud. radź. Doldej, knjeni Huberty-owej, knjezej Mikławšej Holcy, knjezej Francej Kuncy, knjezej Mikł. Welsej. Přepodawajo woznamjenjenja a wopisma tu naspomnjenych rjadow wuprajam přeco:

Bóh Wšohomócny spožč starosławnomu tachantstwu Budyšskomu, joho nowomu tachantej, najdostojnišim praelatam a kanonikam přichod a wulkotny kćěw k spomoženju katolskeje cyrkwje we Sakskej."

Na to zanjese khór tachantskich wučerjow bamžowu hymnu, basnjenu wot knj. Wisemanna. Po wuspěwanju podźakowa so we mjenje wšěch wuznamjenjenych knjez

studijny radźićel Dold

takle:

Waša Excelenca! Najdostojniši knježe legaće a arcybiskopje! Powěsć wo podawkach, wo kotrychž smy dźensa swědkojo, z dobrym prawom radostny wothłós pola wšěch katolikow Sakskeje namaka. Mamy žadnu česć a žadne wjeselo, zo směmy prěni raz po 4 lětstotykach zastupjerja Swjatoho Wótca w joho hamtskej hódnoće na sakskej zemi postrowić. Přitomnosć Wašeje Excelency mamy za nowy dopokaz wótcowskeje starosćiwosće Swjatoho Wótca za nas němskich, sakskich katolikow. We ćežkich wójnskich lětach bě to pokojaca myslička, zo Swjaty Wótc też nam swoje dźěłbranjo a starosć přiwobroća. Joho wospjetne prócowanja, zo by wójnski čas přikrótčił, wojowanjo skerje človjeske činił, dóńt ranjenych a jatych wolóžił, hłodutradacych a potrěbnych podpjeral, my njezabudźemy. Wšak z toho spóznawamy, zo joho starosć też wo nas dźe.

Z połnej dowěru zhladujemy k njomu, hajerjej wěry, pěstonjej woprawdźiteje we wěrje zapołoženeje zdźěłanosće w tychle dnjach, hdyž njewěra a wopačna kultura so předobyć hladatej. Z dźakownej radosću postrowjamy skutk, kotryž dźensa we mjenje Joho Swjatosće tu so stawa, a wo kotrymž budźe so hišće po lětstotykach rěčeć. Mjeno Benedikt XV. budźe do našich wutrobow za-

pisane, wosebje nam, kotřiž budźa joho rjady a wuznamjenjenja wjeseli a hordźi nosyć.

Njech je mi próstwa dowolena: Waša Excelenca chcyła Swjatomu Wótcej naš najhorcyši dźak a slub wěry lubosćiwje předłožić. Kónc 7. lětstotka tudomnoho tachantstwa Joho mjeno a też te Wašeje Excelency wuzko a na wšě časy do stawiznow tachantstwa zapleće, tak njech też njezapomnitej wostanjetej Swj. Wótca miłosć a dobroćiwosć napřećo nam, docyła wšěm katolikam Sakskeje.

Bóh tón Knjez chcył našoha Swj. Wótca hišće mnohe lěta zdźeržeć, jomu móc a žohnowanjo spožčić, a jomu joho čežke zastojnstwo pastyrske, wučerske a pokojefske wołožić. Zo by tola Joho Swjatosć wot stadła Sakskeje hišće wjele radosće nazhoniła. Tole, Excelenca, je naše zmyslenjo, z kotrymž kruče so dźeržimy swjatoho herbstwa našich wótcow, we kotrymž chcemy też być žiwi a jónu wumrěć.

Po tychle dźaknych słowach wustupichu z črjódy přitomnych mnozy **zastupjerjo wyšnosćow**, zo bychu nowomu knjezej tachantej a wosebje tachantstwu k joho jubilejnomu dnjej zbožapřeća wuprajili. W mjenje města Budyšina přepoda wyšši měšćanosta Niedner čestne wopismo a sławješe dobre poćahi, kotrež su mnohe sta lět mjez městom a tachantstwom byłe, (přispomn. red.: Stawizny rozprawjeja też wo njeluboznych poćahach) wosebje wupraji też swoju radosć nad přitomnosći Joho Excelency w Budyšinje. Z jara přećelnymi słowami přepoda na to Njeswačidlski knjez z Vietinghoff-Riesch w mjenje łužiskich stawow tohorunja wopomnjeńske wopismo. Też knjez z Wiedebach-Nostic, předsyda Zhorjelskoho wědomostnoho towarstwa wupraji wutrobne přeća a pokaza wosebje na zhromadne wojowanja, kotrež dyrbja křesćanske wěrywuznaća wjesć, zo bychu křesćansku wěru ludej zdźeržałe.

Ke kóncej wuspěwachu tachantscy wučerjo hišće „Benedicam Dominum“ (Khwalić chcu Knjeza“); na to wopušći najdostojniši knjez nuncius salu; mnozy přitomni zestupachu so potom, zo bychu we swjatočnym ćahu wotpósłanca Swjatoho Wótca do cyrkwje přewodźeli k wukonjenju swjatočnosćow, kotrež mějachu so tam stać.

Wulkotny bě ćah, kotryž so nětko wuwi. Na čole kročeše subdiakon z Božej matru, kaž so nosy při cyrkwinych procesijónach. Za nim přińdźechu wuznamjenjeni, potom zasy subdiakon z Božej matru, kajkaž so nosy před bamžowymi legatami (wotpósłancami), hdyž we swjatočnym ćahu přikhadźeja, za nim najdostojniši k. nuncius, po nim knjez tachant, dale knjez praelat Scharnagel, abas Ossečanskoho klóštra w połnócnych Čechach jako zastupjeŕ klóštrow Marijineje Hwězdy a Marijinoho Doła, potom kanonik z Miltic jako zastupjeŕ Wrótsławskoho kapitla, probstaj wobeju łužiskeju klóštrow, tachantscy kanonikojo a mnozy druzy duchowni. Wobstupjeny wot wulkich črjódow ludu dóńdźe ćah do cyrkwje, hdźež duchowna asistenca na najdostojnišoho knjeza čakaše. Mócnje zaklinčachu z khora pišćele. Wobdźiwany wot pobožnych a wćipnych, kotřiž katolski a skoro też cyły evangelski dźěl tachantskeje cyrkwje wupjelnjachu, stupi Excelenca po srjedźnej hascy k woltarjej, hdźež bu, mjez tym zo z khora też cyrkwinski paćeŕ „tercy“ so spěwaše, do biskopskeje drasty zdrasćeny. Po zapokazanju nowoho tachanta na joho cyrkwinske město, přečita tachantski kantor, najdost. knjez **praelat Žur** sćěhowace wopismo:

Waša Excelenca!

Najdostojniši knježe japoštołski nuncio!

Ze začuwanjemi najhłubšeje česćomnosće požběham swój hłós k zastupjerjej Swjatoho Wótca, zo bych we mjenje wšěch kanonikow wutrobny dźak wuprajił za wšu přez Wašu Excelencu našomu kapitlej wopokazanu miłosć a přikhilnosć. Před 700 lětami je naš sławny założeŕ, Mišnjanski biskop Bruno II., na tutym městnje, zapokazawši kanonikow, kapitl założił. We sćěhowacym lěće začahny tu přez rozmnoženjo ličby kanonikow prěni tachant.

Lětstotki su mjez tym so minyłe, a jich wosudy su z wopomnjećahódnymi podawkami tejele cyrkwje splećene.

Wěrna radosć napjelnja tohodla dźensa naše wutroby, zo bu runje dźensniši swjedźeński dźeń přez to we stawiznach spominanja hódny, zo zastupjeŕ Swjatoho Wótca nowomu předstojićerjej tohole kapitla přichodne městno we khórje připokaza.

Tónle wulkotnje swjatočny skutk skónča hódnje 700lětnu dobu, kotraž je bohaće wupjelnjena ze mnohimi wopokazmami wótcowskeje starosćiwosće romskich bamžow wo spomoženjo našoho duchownoho wustawa.

Njeje tomu prěni raz, zo žohnowana ruka Khrystusowoho zastupjerja zapřimnje, zo by sobustawa našoho kapitla počesćiła. Tak je lěta 1506 Julius II. ze swojej japoštołskej mocu doktora wobeju prawow, Kaspera Emricha, na tachanta tohole kapitla powyšił. Přez hnadu bamža Pia IV. je lěta 1614 tachant Widerinus z Otterbacha — prěni raz w Budyšinje — jako měšnik ad personam pontifikalije wobsedźał. Benedikt XIV. je lěta 1753 tachanta Włóskoho z Baerenstamma k wulkej radosći cyłeje Łužicy a cyłeje Sakskeje z biskopskej hódnosću debił. Wot toho časa su dwanaće Budyšscy tachantojo jako biskopojo i. p. i. stadłej wot Boha jim dowěrjenomu předstojili. Přez wotemrěćo joho poslednjoho tachanta, titularnoho biskopa Priennskoho dr. Franca Loebmanna, přińdźe naš kapitl do wulkeje zrudoby. Joho Swjatosć Benedikt XV. je z miłosćiweje přikhilnosće muža našeje dowěry wuzwoliła, zo by tón nam předstojał jako hłowa našoho kanoniskoho towarstwa a nam so předbłyšćał při prócowanju wo naše nadobne nadawki.

Z cyłeje duše za tym žadachmy, zo bychmy nowy lětstotk započeli ze žohnowanjom wótca cyłoho křesćanstwa. Přitomnosć Wašeje Excelency mamy za dobre předznamjo dobroho přichoda. Z našim wutrobnym dźakom zjednoćamy ponižnu próstwu: „Bóh Wšohomócny žohnuj, zakitaj a zdźerž našoho Swjatoho Wótca Benedikta XV.; Wón njechje też hnadny pomocnik našomu pokornje na njoho so spusćacoho kapitla!“

Na to započa so swjatočna biskopska Boža mša, kotraž so z wulkej asistencu wuwjedźe. Tachantski spěwny khór spěwaše k njej woprawdźe wulkotnje, přewodźany wot wšelakoreje instrumentalneje hudźby. Po wotspěwanju prěnjoho swj. sćenja stupi knjez kanonik praelat Klein na klětku a poda za někak 10 mjeńšin krótki přehlad wuwića Budyšskoho tachantstwa. (Dokelž smy we poslednim čisle podobny přehlad hižo přinjesli, nimamy za třebne, zo Kleinowu rěč tu woćišćimy.) Po swojej rěči přečita knjez praelat na to wozjewjenjo knjeza nuncia, we kotrymž so zasypostajenjo Mišnjanskoho biskopstwa ludej přizjewi. Po programje měješe knjez nuncius sam bamžowske wopismo łaćońscy přečitać. Tola wone njebě dla stawkowanja italskich póstow w prawym času dóšło, a tak bě knjez nuncius na zakładźe swojich w tejle należnosći z Romom wukonjanych jednanjow sam wosebite pismo zestajał. Wone bu we samym času kaž we tachantskej cyrkwi ze wšěch klětkow cyłeje Sakskeje přečitane. Hdyž knjez praelat k słowam přińdźe, kotrež wo zasyzarjadowanju prjedawšoho Mišnjanskoho biskopstwa rěča, zaklinčachu z cyłej mocu zwony tachantskeje cyrkwje a roznjesechu daloko na wsy powěsć wo ważnym tu so podawacym skutku.

Hdyž drje je so tele wozjewjenjo też po Serbach z klětkow čitało, woćišćamy je tu tola. k wopomnjeću, wosebje pak, zo by kóždy hišće jónu, a to z dobrej khwilu, joho wobsah sebi rozmyslić móhł.

EUGENIUS PACELLI

Arcybiskop Sardeski,

swj. Japoštołskoho Stoła nuncius po Němskej

strowi a žohnuje w Knjezu wšěch wěriwych Japoštołskoho Vikariata sakskich herbskich krajow a Cyrkwinskeje Administratury sakskeje Hornjeje Łužicy.

Boža swjata předwidźiwosć, kotraž nad swěrnymi wowckami Khrystusowymi strażuje, je w 10. lětstotku křesćanskoho časaličenja sakskim krajam pósłow wěry a biskopow słała, kotřiž wjedźeni wot swjatoho Ducha, wjesołu powěsć Wumožnika čakacym ludam přizjewjachu. Pohanska přiwěra a přibóžstwo so zhubi jako ćěmnosć nocy před slepjacej słónčnej pruhu wěrnosće. Na dnje zdźěłanosće a dobrych wašni rosćeše wutrobu zwjeselaca křesćanska póćiwosć. Hdźež něhdy pohanske wopory čłowjeske požadliwosće rozhorjachu, woprowaše so w poswjatnym měrje nowozakoński wopor a pozběhowaše so pobožne psalmowanjo k wysokosćam njebjes. Wšitcy ći zmužići pósłojo wěry, kotrymž buchu tak spodźiwne wuspěchi nakazanjow popřate, mějachu swojoho duchownoho pastyrja a wótca w Mišnje, na městnje, za kotrež běše hižo lěta 967 bamž Jan XIII. po wobzamknjenju koncila w Ravennje biskopa wuswjećić dał. Přez połtysac lět běše tute biskopstwo swoje žohnowanjo a swój błyšć po sakskich krajach wusćěłało, hdyž rozkora we wěrje w 16. lětstotku Sakskej jeje pastyrja rubi.

Z wótcowskej starosćiwosću su romscy bamžojo z wonych struchłych časow sem sakskim katolikam swoju skedźbnosć lubosćiwje přiwobroćeli. Našomu časej zwosta zawostajene, katolskej cyrkwi Sakskeje po puću jeje wuwića pomnjećahódny měznik stajić. Wulcy wobžarowany, nětkole njeboh biskop a japoštołski vikar Dr. Franc Loebmann běše we swojim dopisu na japoštołski stoł wjesołu nadźiju wuprajił, zo česćehódny biskopski stoł swj. Benna so zasy pozběhnje. Ze swojoho khorołoža prošeše Joho Swjatosć, zo by so wo joho wobnowjenju počało jednać. Tute přeco je Japoštołski stoł dopjelnił. Česćedostojne tachantstwo w Budyšinje je w mjenje duchownstwa a wěriwych přez knj. praelata Skalu, japoštołskoho administratora w Sakskej, wo wobnowjenjo biskopstwa prosyło.

Mi, jako nuncijej Swj. Wótca w Němskej, bu čestny nadawk, wysokodostojnomu duchownstwu a katolskomu ludej w sakskim, altenburskim a reuskim kraju wjesołu powěsć přinjesć: Joho Swjatosć bamž Benedikt XV. je w miłosćiwym hódnjenju nadźije połnoho wuwića sakskeje katolskeje cyrkwje, kaž też dźiwajo na wulki duchowny wuspěch, kajkiž z toho dušam přez Khrystusa wumóženym rosće, należne próstwy měšnikow a wěriwych dopjelnił a mi nadał: **Wobnowjenjo Mišnjanskeje dioecezy w mjezach vikariata sakskich herbskich krajow a cyrkwinskeje administratury w sakskej Hornjej Łužicy wozjewić.**

Při tutym wjesołym poselstwje nadźijamy so, zo so katolske wobydleŕstwo Sakskeje, kotromuž je po rjedźe wosebitych wopokazmow miłosće romskich bamžow nowy žadny wopokaz hnady so stał, hódne wopokaza tajkoho wuznamjenjenja ze swěrnej přiwisnosću ke katolskej wěrje a horliwosću za křesćanskim sebjewudospołnjenjom. Prošu wěčnoho dobroho pastyrja wo bohate žohno-

wanjo za znowa postawace biskopstwo, wo hnadu a pokoj za wšěch, kotřiž budźa hdy joho dobroty wužiwać, wo Božu hnadnu miłosć, kotruž chcył Wšohomócny wam wšěm jako zawdawk dalšoho zboža miłosćiwje spožčić.

Date w residency w Budyšinje,
26. junija, na swjedźenju
swjatoho biskopa Benna
w Knjezowym lěće 1921.

Eugenius,
Sardeski arcybiskop,
Japoštołski nuncius.

Po přečitanju tohole wopisma wudźěli joho Excelenca wšěm přitomnym katolikam japoštołske požohnowanjo. Na to swjećeše so Boža mša dale; na kóncu zanjese so „Te deum laudamus“ a běše nimoměry pozběhacy wokomik, hdyž tak ze hortow mnohich stow, haj tysacow ludźi tónle krasny kěrluš so dale spěwaše, bě słyšeć, zo też črjódy při swjatočnosćach přitomnych druhowěriwych wjesele sobuspěwachu.

Tak skóńčichu so dopołdniše Bože služby a we swjatočnym ćahu wróći so Joho Excelenca po wulkich wikach a wokoło wěže zasy na tachantstwo, hdźež bě bórzy na to předstajenjo duchownstwa a wšelakich Budyšskich towarstwow před najdostojnišim knjezom nunciom. Tu přepoda też knj. praelat Müller jako wotpósłanc Joho Majestosće Friedricha Augusta Wettinskoho rjanu nadobu z powostankami swj. Benna, kotrež maja nětko być wobsedźenstwo tachantstwa a tomu powědać, kak też wón je w duchu přitomny wulkotnym swjatošćam a ważnym skutkam, kotrež so 26. 6. 21 w Budyšinje stawaja.

Z rěčow, kotrež su so při wobjedźe dźeržałe, njech je wosebje pokazane na rěč knj. wokrjesnoho hejtmana z Nostic, kiž při tym přida, zo prjedawše zakonje Sakskeje běchu katolsku cyrkej wuwjazowałe, zo pak su so wyšnosće prócowałe, je mile nałožeć. K prěnjomu tomu wobkrućenju so přihłosowaše, druhomu so přećiwješe ze strony přitomnych. Knjez wyšši měšćanosta Niedner sławješe nadobnosć katolskoho zmyslenja, kotrež je předewšim hakle w Budyšinje spóznał a wunjese swoju radosć na postajenju Mišnjanskoho biskopstwa. Knjez tachant, kiž prěni rěčeše, sławješe Swjatoho Wótca Benedikta a dźakowaše so Joho Excelency za přitomnosć při swjedźeńskich swjatosćach.

W 4 hodźinach bu najdostojniši knjez nuncius zasy we swjatočnym ćahu do cyrkwje wjedźeny, hdźež **najdost. knjez tachant protonotar Skala swój prěni pontifikalny nyšpor wodźerža.** Na to wopyta Joho Excelenca hišće Mikławšk, wobhlada sebi tróšku město a wotjědźe potom do katolskoho wučeńskoho wustawa, kiž 7lětstotkny swjedźeń tachantstwa sobu swjećeše, dokelž je tachantstwo joho kolatura a ma najwjetše zasłužby wo joho nastaćo a wuwićo. Takle pominychu so swjatočnosće w Budyšinje. Hdyž też najdostojniši knjez nuncius hakle srjedu rano z města wotjědźe, zo by Drježdźany a Lipsk wopytawši zasy so domoj wrócił, njeje Budyšin Joho po prawom dźeje hač jědyn dźeń wobsedźał. Póndźelu a wutoru mjenujcy přebywaše wón w Serbach a němskej katolskej Łužicy a přińdźe jenož na nóc zasy na tachantstwo. Witanjo, kotrež so Joho Excelency w němskich wosadach kaž w Lubiju, Marijinym Dole, Žitawje a Šěrachowje (tu wosebje) sta, bu wutrobne a pokaza, zo jenož nic katolikojo sebi nuncia Eugenia Pacelli njewaža, ale też druzywěriwi. Wosebje rozprawjeć pak chcemy:

Wopyt Joho Excelency, najdostojnišoho knjeza nuncia Eugenia Pacelli w katolskich Serbach.

Wosebiteje wustojnosće by trjeba było, zo by so wšo tak wuprajiło, kaž je so stawało. Přetož nimaja so jenož zwonkownosće rysować, kotrež su so tu pokazałe, ale předewšim ma so k wěčnomu wopominanju do stawiznow katolskich Serbow ze njewumaznitymi pismikami zapisać zahorjenosć a radosć, kotrejž k hódnomu wopytej přihotowaštej a při wopyće žiwje we wšěch wutrobach sapaštej. „Kak tola so wjeselu, zo sym tole hišće dožiwiła“ šepny stara maćerka na Khrósćanskim pohrjebnišću swojomu wotrosćenomu synej, hdyž běše tam po swjatočnosćach. Wša wozbožena bě. A tole bě duch, kotryž, njemyli-li nas, podobnje sapaše wosebje póndźelu we wšěch serbskich wosadach, kotrež nadobny a najdostojniši zapósłanc Swjatoho Wótca ze swojim swjatočnym wopytom počesći. Rad bě knjez nuncius też do Serbskich Delan sebi dojěł, by-li měł wjacy časa k přebywanju zwonka swojoho politiskoho sydlišća, a je wěste: nic mjenje lubosće a radosće a zbožownoho začuwanja njebě tam namakał, kaž so zjewješe we wosadach z wopytom wuznamjenych. Wjele prócy, też wjele pjenježnych woporow, wjele časa běchu katolscy Serbja nałožili, zo bychu tak někak do zwonka přinjesli a najdostojnišomu hosćej wědźeć dali, kak wozboženi su, zo wotpósłanc Jězusowoho widźomnoho zastupjerja na zemi, najwyššoho pastyrja Khrystusowoho stadła, do kotrohož służeć też woni maja zbožo, k nim přikhadźa. Su pak też wjele za to dóstali. Najdostojniši knjez njeje jenož z bamžowskim žohnowanjom nas žohnował, wón je přez swoju wulku hódnosć a wosebje přez swoje hnujace pobožne zadźerženjo nas znowa napjelnił z duchom dźěsćowskeje přiwisnosće k cyrkwi, w kotrejž so zjewja tajka japoštołska dostojnosć a wožiwi našu wěru k wěrnej pobožnosći při Božich służbach a skutkach w Božim domje. Na postawje a zadźerženju wotpósłanca naslědnika toho, kotromuž je Jězus jónu prajił: „Pas moje wowcy“ je so kóždy zawěsće natwarił a w duši, nic jenož we wutrobje zahorił.

Tola też najdostojniši knjez nuncius bě wozbožownjeny přez swój wopyt mjez katolskimi Serbami. Wšě přihoty k joho wopytej a powitanja swědčachu jomu wo sapacej lubosći a njekhabowacej dowěrje serbskoho katolskoho ludu k Swjatomu Wótcej w Romje a wo žiwej wěrje, kotraž kruta je so tu hišće wobkhowała, mjez tym zo rozdwojenjo wěry we srjedźnej dobje bě telko wot Roma wottorhło, a njewěra nětkle wšudźom druhdźe so předobywa. Wón spózna, z kajkej česćomnosću zhladuje k njomu jako zastupjerjej Swjatoho Wótca narod, kiž ma so tak bědźić wo swoju narodnosć, kotruž po swjatej wěrje ma sebi ważić jako najnadobniše kubło, wot Boha človjekam spožčene. Je cyle wěste, zo najdostojniši knjez nuncius katolskich Serbow nětko njebudźe jenož po mjenje znać, hdyž snadź k njomu hdy so wobroća w někajkej cyrkwinej należnosći a zo změje nětko dokładnišoho zrozemjenja za prócowanja serbskoho ludu też za prawa serbskeje narodnosće w cyrkwinych należnosćach w mjezach po cyrkwinym prawje dowolenoho. Z kajkim zajimom wobhladowaše sebi w Khrósćicach swjedźeński ćah, kiž jomu pokaza přistojne a rjane drasćenja serbskich holcow a žonow! Kak so radowaše nad serbskimi zynkami a hłosami, kotrež na Khrósćanskej fary zasłyša z horta „Jednoty“, šulskich holčkow a někotrych knježnow! Wulcy so rozwjeseli, hdyž po skóńčenju hudźbnoho a basniskoho předstajenja dar sebi wobhlada, kotryž bě k wopomnjeću z ruki serbskeje družki dóstał. Zajimawo też bě za njoho, kaž bě ze žiwoho a radostnoho pohibanja joho wobliča widźeć, hdyž w Radworju, hižom k wotjědźenju do auta stupajo, z knjeni Hernaštowej z Rachlowa so dlějše minuty rozmołwješe. Tam přepoda jomu też mała holčka hrónčko k rozžohnowanju.

A tak mějće božemje, najdostojniši knježe nuncio! Dźakujemy so Wašej Excelency za wšu lubosć a wšě wjeselo, kotrež sće nam z Wašim počesćowacym wopytom wopokazał. Njezabudźće na nas! Też my Was njezabudźemy, a maćerje budźa powědać do dalšich časow swojim dźěćom, zo je tu něhdy jich wosadu wopytał wotpósłanc Swjatoho Wótca, Joho Excelenca Eugenius Pacelli.

* * *

Nadrobnišo rozprawjejcy chcemy wosebje wuzběhnyć: Rano wokoło 3/4 8 dojědźe najdostojniši knjez nuncius do **Zejic,** hdźež so w statoku kublerja Česle, wutrobnje powitany, do swojich cyrkwinskich drastow zdrasći. Přewodźany wot 12 křižerjow ze Zejic, Miłoćic, Swinarnje, Kukowa a druhich wsow wotjědže na to z klóštrskim wozom do **Marijneje Hwězdy,** hdźež joho před klóštyrskimi wrotami zastupjerjo politiskich susodnych wosadow přez ert Kukowskoho wjesnjanosty, k. Bětnara, powitachu. Mjez rynkami šulskich dźěći, sobustawow Marianskeje kongregacije, klóštrskoho instituta kročo dóńdźe Joho Excelenca, přewodźany wot najdostojnišoho knjeza tachanta Skale, kanonikow dr. Rězaka a praelata Kleina, dwórskoho fararja kanonika Hartmanna, kapł. Justa-Budyšskoho, Filipsdorfskoho patera Wacla a swojoho sekretara hač k cyrkwinym durjam; tam joho z asistencu knjeza probsta, klóštrskeju kapłanow a P. Romualda-Różeńcanskoho knjez praelat Scharnagel, abt Osečanskoho klóštra swjatočnje powita. Wosebje wuzběhny, zo ma za wosebitu česć, wosrjedź klóštyrskich murjow prěnjoho bamžowoho nuncia powitać, kiž je hdy klóštr za čas joho wobstaća ze swojim wopytom počesćił. Přeje, zo by sebi dobry začišć tu z krajiny wosrjedź Serbow ležaceje sobuwzał, dowjedźe Excelencu do cyrkwje. W cyrkwi, hdyž běchu knježny „sextu“ wuspěwałe, knjez nuncius mjelčacu Božu mšu z asistencu hižo mjenowanych klóštrskich duchownych woswjeći. K Božej mši spěwachu knježny němske wjacyhłósne kěrluše. Po krótkich rozjasnjacych słowach P. Wacla wo ważnosći wobnowjenja Mišnjanskoho biskopstwa a wuspěwanju želnosće wudźěli najdost. knjez arcybiskop bamžowe požohnowanjo. Hdyž bě „Te deum laudamus“ zanjesł, spěwachu přitomni Serbja po serbsku dale. Při tymle kěrlušu wopušći najdostojniši knjez cyrkej, zo by, posnědawši w „hornim dworje“, najprjedy institut a potom konvent na wokomiki wopytał.

Wustupiwši zasy z abtownje sydny so hnydom do woza, zo by, z nowa přewodźany wot prjedawšich křižerjow, so nastajił na puć do Khrósćic. Na namjezach Khrósćanskich honow, w **Starej Cyhelnicy** čakachu hižo

křižerjo (bě jich 30) Khrósćanscy a z druhich wosadnych wsow, zo bychu wysokoho hosća spěšnje jěchajcy přewodźili do farskeje wsy. Wulkotny bě napohlad za tych, kotřiž za křižerjemi, nunciowym a tachantowym wozom w auće tón samy puć jědźechu, tola tróšku nakaženy přez wšelakich kolesarjow, kotřiž njemějcy lěpšoho dorozemjenja za to, što so njepřisłuša, so mjez wozy a jěcharjow měšachu. Kaž hižo w Starej Cyhelnicy, hdźež knjez kubleŕ Grofa-Khrósćanski powitanske słowa poréča, strowjachu też hnydom při zastupje do Khrósćic čestne wrota. Tola wulkotne hakle bě powitanjo, kotrež zapósłanca Swjatoho Wótca we wsy wočakowaše. Tajkoho něštoho sće Khrósćicy ženje widźałe njejsu, a hdyž też zawěsće w druhich wsach, do kotrychž Joho Excelenca po serbskej a němskej Łužicy přińdźe, z mjenje lubosću nuncia witali njejsu, tak wulkotnje pak nihdźe. Wězo so też jim tajkeje přileżnosće dało njeje.

Na wsy mjenujcy bě natwarjene, rjenje wudebjene jewišćo, na kotrymž cyrkwiny wubjerk nadobnoho hosća wočakowaše. Wustupiwši z wozow a autow dyrbjachu so knjez nuncius a joho přewodnicy tu na stoły zesydać. Dołho njetraješe a z Grofic dwora zjewi so cyła syła křižerjow z khorhojemi a Božej matru, runje tak kaž jutrowničku we swjatočnym prócesijónje jěchaja, a jěchachu nimo jewišća. Za nimi přińdźechu šulske dźěći, a nětko rozwi so před wysocyčesćenym knjezom barbojty žiwy wobraz, kajkohož rjeńšoho a nadobnišoho też knjez nuncius hišće widźał njebě. A nuncijowy sekretar, wšón přewzaty, šukny dopisowarjej: „Sym daloko po swěće wokoło přišoł a mnoho rjanoho widźał, tola tajkoho hišće nic, štož tu so poskića.“ Po šulskich dźěćoch mjenujcy přićanychu, ródnje zrjadowane, serbske holcy a žony we swojich serbskich katolskich drastach a to po wšelakim drasćenju, kajkež je za nje při wšelakorych přileżnosćach, swětnych, cyrkwinskich a swójbnych swjedźenjach a podawkach z wašnjom. Wosebje lubjachu so Joho Excelency družki, kotrychž bě něhdźe 100, a dale nadpadnychu jomu předewšim žónske we płašćičkach. Powučeny wo wužiwanju płašćičkow njemóžeše so dodźiwać, zo tak nadobnje so naše serbske katolske žónske k přistupjenju k Božomu blidu drasća, a wjacykróć so prašeše, hač tajke też woprawdźe kóždy króć a kóžda tajka zdrasćena k swjatomu woprawjenju khodźi. Njemóžeše so dodźiwać na rjanosći a přistojnosći serbskeje drasty a bě wulcy zwjeseleny, zo jomu wěriwa lubosć tajke wulkotne powitanjo přihotuje. Zaćiski, kotrež je tu dóstał, wostanu jomu čas žiwjenja.

Wulkotnje zwjeselace a pozběhowace bě też zadźerženjo wšěch, kotřiž před nunciom nimo kročachu. Z kajkej česćomnosću kóžda a kóždy na njoho zhladny! Ćah skónčichu wšelake towarstwa Khrósćanskeje wosady ze swojimi khorhojemi a na to wosadni a wšitcy serbscy duchowni z Wotrowa, Njebjelčic, Ralbic a Baćonja. Też Hajničanski knjez farař Rjeda bě so k nim zarjadował. Wulkotny porjad, kotryž při ćahu knježeše, kaž też rjenje z mejkami wobrubjeny a ze čerwjenym pěskom posypany puć wjele k dospołnej rjanosći njewšědnoho a hordoznoho wobraza přinošeše. Witani wot sylnych zwukow nowych zwonow ćehnjechu wšitcy do Božoho domu, za sobu na kóncu wjedźicy wysokoho hosća a joho přewod. W cyrkwi powitachu ćah mócne hłosy rjanych pišćeli a česćomnostny kěrluš „Ecce sacerdos magnus“, kotryž Khrósćanska „Jednota“ zanjese. Přewodźerjo dowjedźechu najprjedy wotpósłanca Swjatoho Wótca k nabočnomu wołtarjej, hdźež před Najswjećišim so wšitcy pobožnje pomodlichu. Na to doćahny ćah duchownych k wulkomu wołtarjej. Najdostojniši knjez nuncius sydny so na trón, kiž bě na sćenskim boku tróšku powyšeny pod baldachin postajeny; mjez tym zdrasći so w kapali najdostojniši knjez tachant Skala po nimale biskopskim wašnju. Kajke začuwanja su tola tohole knjeza jimałe, hdyž runje we Božim domje swojeje ródneje wsy, hdźež bě też jónu swjećił swoju primicu jako młody duchowny, kročeše k Božomu wołtarjej, zo by tu prěni raz we swojim hižo dołhim žiwjenju wopor Nowoho Zakonja woprował po wašnju pontifikalnym! A kak rjenje móžeše so to tu stać, hdyž šěroka rumnosć wokoło wołtarja asistentam a druhim měšniskim służownym zmóžni dospołne a njehaćene předstajenjo wobrjadow, kotrež su při tajkich Božich mšach cyrkwinscy předpisane. K tomu přednjese „Jednota“, kotraž je swoje mocy hižo hušćišo stajiła do Božeje służby při wšelakich primicach, nětko při pontifikalnej Božej mši swojoho wjesnoho syna a we přitomnosći bamžowoho nadobnoho zastupjerja łaćonsku „missu“. Mnozy serbscy katolscy wučerjo ju při tym wustojnje podpjerachu. Je zawěsće za pobožnych přitomnych był pozběhowacy a hišće njewidźany skutk, kiž tu před jich wočimi so stawaše.

Po prěnim swj. sćenju powita wosadny kapłan, knjez Cyž, ze zahorjenymi słowami wotpósłanca Swjatoho Wótca do Khrósćic a katolskich Serbow a rozestaja wosadnym ważnosć a česć nunciowoho wopyta. Wón pokaza na wěru, kotraž je so tu žiwa zdźerżała a lubosć, z kotrejž serbski katolski lud přiwisa k romskomu stołej. Z Roma je so runje we swětowej wójnje a też hišće po njej telko žohnowanja do hubjenstwa wuliwało, kotrež ludy nětkle tłóči. Wón słubi zastupjerjej najwyššoho pastyrja, zo chcedźa katolscy Serbja też dale wostać swěrne wowcki joho wot Boha jomu dowěrjenoho stadła. — Na to wudźěli najdostojniši knjez nuncius přitomnym japoštołske žohnowanjo. Po Božej mši zanjese so „Te deum laudamus“ a hišće jedyn swjateje Marijiny kěrluš. Při tym wopušći, zasy přewodźany wot duchownych a khorhojnikow, najdostojniši knjez Boži dom a poda so po sćežcy, wobrubjenej wot družkow a druhich žónskich na faru, hdźež bórzy na to cyrkwiny wubjerk, wotpósłancow wjesnych towarstwow a zastupjerjow wučerskoho zjednoćeństwa k audiency přiwza.

Při wobjedźe, kotryž bórzy na to sćěhowaše, sta so Joho Excelency nowe wulkotne rozwjeselenjo. Nadobo wotewrichu so durje do jědźerńje a do njeje dobychu so zynki rjanoho serbskoho spěwa, kotryž „Jednota“ poskići. Po „Jednoće“ zaspěwachu šulske dźěći: „Hanka budź wjesoła“, a na to někotre wjetše družki, nawjedowane wot knježny wučerki Kubašec, wjacyhłósnje „Přadła je Marja kudźałku“. Spěw zalubi so wysokomu knjezej tak, zo bórzy k spěwarjam a spěwarkam do khěže přistupi a jim so nutrnje podźakowa. Tu poréča w mjenje serbskich katolskich knježnow Zejičan' Češlic Marka ke knjezej nunciej ze słowami, kotrež tu sćěhuja, a přepoda při tym dar k wopomnjeću:

Waša Excelenca!

Njech je też nam, zastupjerkam serbskich čestnych družkow dowolene, Was, najdostojnišoho knjeza nuncia našoho lubowanoho Swjatoho Wótca, pokornje postrowić. My chcemy Wam ze słowom wuprajić a ze skutkom wobswědčić, zo sebi swoju čestnosć wyše wšoho ważimy, zo smy swěrne dźowki swjateje katolskeje cyrkwje a zo swěru wobkhowamy dobre počinki našich serbskich wótcow a maćerjow: Zo byšće Wy, najdostojniši knježe nuncio, trajace wopomnjeću našeje swěry měli, dowolamy sebi, Wašej Excelency tónle pokorny dar poskićić, a prosymy poniżnje, zo chcyli jón miłosćiwje přijeć.

Kaž program postaješe, tak nastaji so wokoło 1/24 hodź. Joho Excelenca zasy na dalši puć po katolskich Serbach. Přewodźany wot prjedawšich křižerjow dojědźe k Baćońskim namjezam, hdźež joho křižerjo tejele wosady přiwzachu. — Wo swjatočnosćach, kotrež so tam a pozdźišo też w Radworju stachu, dóńdźeštej redakciji wosebitej rozprawje; jej tu woćišćamy.

Z Baćonja. We swjedźeńskim porjedźe bě też za póndźelu popołdnju wopyt Baćońskoho Božoho domu postajeny. Z woprawdźitej wjesołosću bě Baćońska wosada tutu powěsć 6. junija zasłyšała, po swojich najlěpšich mocach so za tutón hnadowpołny a počesćowacy wopyt so přihotowała, tak zo tutón dźeń wostanje do wosadnych stawiznow z njewuhasliwym pismom zapisany. Na kóždym wobliču so błyšćeše radosć, w mnohim wóčku syzička. Pilne rucy běchu poslednje dny pospochi hač do nocow wiłe pletwy a wěncy, wustojne rucy so wobdźěliłe při wupyšenju a susodne, zpřećelene evangelske knježe dwory kaž Łuh a Wutołčicy swoje najrjeńše štomy z parka k wupyšenju cyrkwje rad poskićiłe. To njech so z česćownym dźakom sobu naspomni. Tak stoješe wulki wołtař w połnej zelenej a kwětkowej pyše, z wjećha sahaše mócna pletwa hač dele, klětka a postawa s. Bena, kotruž sebi jara ważimy, běštaj tohorunja cyle do zelenoho haja kaž zastajenej. Z wěže zmahowachu so khorhowje a před cyrkwju bě Baćońska gmejna za čestny nadawk měła, postajić wosebity powitanski stan ze samych pletwow, różow a z khorhojemi rjenje wobhrodźeny.

17 křižerjow wočakowaše Joho Exc. na pomjezach, na Nukničan' a Łusćan' rozpuću, k. kubleŕ Delan-Wunjowski z křižom bamžowoho legaty. W 4 hodź. přiwjezeštaj dwaj autaj přewodnistwo J. Exc.: herbnoho prynca ze Schönburg-Hartenstein, najdost. kk. kanonika praelata Kleina a kanonika dra. Rězaka z Drježdźan, k. probsta P. Maksa Maćeka z Klóštra Marijineje Hwězdy, fararjow Křižanka z Wotrowa, Žura z Kamjenca, Miča z Njebjelčic, Rjedu z Hajnic, kapł. Cyža z Khrósćić, Justa z Budyšina, P. Ubalda z Klóštra.

W klóštyrskim wozu, přewodźany wot mjedźanych zwukow nam zbytneju dweju wulkeju zwonow a wot wosadnych křižerjow dojědźe bórzy po tym tak žadny a nam drohi wopyt: J. Exc. najdostojniši k. nuncius z najdostojnišim knjezom Budyšskim tachantom a protonatorom Skalu, z knjezom P. Waclom a sekretarom J. Exc., duchownym knjezom z Benediktinskoho rjadu.

Na wsy před cyrkwju běchu k powitanju rjadowani a zestupani šulske dźěći (ličene wot najdale wonka) mužojo, žónske w swjedźeńskim zdrasćenju a družki hač k cyrkwinym wrotam, wojeńska khorhoj a cyrkwine khorhoje.

Hdyž bě J. Exc. z woza stupiwši do stana zastupił, witaše joho wosadny farař wosebje pokazujo na zwjazki Baćońskoho Božoho domu z japoštołskim stołom: zo je tutón Boži dom natwarjeny wot serbskoho ludu jako žiwy pomnik swěry a lubosće serbskoho ludu k s. Wótcej a jubilejny dar k złotomu měšniskomu jubilejej bamža Pia IX. Před cyrkwinymi wrotami dósta J. Exc. krjepjawku přez k. tachanta a při zwukach swjatočnoho „Ecce sacerdos“ ćehnješe J. Exc. swjatočnje do cyrkwje.

Po pomodlenju k najswj. sakramentej poda so J. Exc. k wosebitomu postajenomu trónej, assistowany wot knjezow fararjow Žura a Cyža. Po wuspěwanju powitanskeje antifony spěwaše wosada, kaž bě postajene, litaniju k najswj. Wutrobje Jězusowej. Na kóncu tuteje wuprosy sebi wosadny farař klečo před J. Exc. požohnowanjo a stupi na klětku, zo by z krótkimi słowami wuznam tutoho dnja, swjedźenjace začuwanjo we wutrobje wosadnych a z toho

sćěhowace winowatosće wułožił. Stojo modleše so wosada s. wěru, na to wuspěwa k. farař hišće znatu njedźelsku modlitwu k přihotowanju na bamžowske swjate požohnowanjo. To njebě jeno najswjatočniši ale zdobom najhnadowniši wokomik, hdyž J. Excelenca stojo před wulkim wołtarjom wudźěli swjate požohnowanjo. — Na to zaspěwa sam „Te Deum“ z přisłušnymi modlitwami a při dźaknych zwukach: „Tebje my Boha khwalimy“ wopušći w swjedźeńskim čahu cyrkej, knjezej fararjej při rozžohnowanju so wosebiće dźakujo za swjatočne witanjo přez wosadu.

Křižerjo přewodźachu joho — w Haslowje bě gmejna dwoje čestne wrota postajiła — hač do Stróžźa k Radwořskim pomjezam, zwony wołachu: měj dźak, ty pósłany wot Swj. Wótca, a wosadźe wuroni so zdychnjenjo: o, zo bychmy joho dlěje při nami zdźeržeć móhli . . . Mała wosada nima wjele swjedźeńskich dnjow a wokomikow, kiž klio zapisuje do stawiznow. Čim bóle waži sebi, česćuje a wobkhowa dźeń tak rjany, tak hnadowny, tak počesćowacy kaž póndźelu, 27. to bě.

Kelko splahow zastupi do rowa, prjedy hač zasy přińdźe nuncius do Baćonja! Wy nanojo a maćerje powědajće to swojim dźěćom, ty wosada pak dopjelń, štož sy sobu dała do Roma na puć J. Exc., mjenujcy tróšt a slubjenjo: serbsku swěru, krutu wěru, lubosć za lubosć!

Z Radworja. (Wopyt bamžowskoho zapósłanca.) Važnosći wopyta přimérjene běchu přihoty ze strony wosady. W Stróžišću stojachu prěnje čestne wrota, w Khelnje poslednje; w Radworju samym běše gmejna dwoje postajiła; kelko pletwow su jenotliwe swójby napletli, njejsmy ličili. Puć, po kotrymž méješe wóz po wsy jěć, běše z Kamjenjanskimi a Bronjanskimi mejkami wobrubjeny. Mjez domami njeběše drje ani jenoho, z kotrohož by so khorhoj njezmahowała. — Wokoło 6 hodźin skónčnje křižerjo, kotřiž běchu hač do Stróžišća napřeco jěchali, žadnoho hosća přiwjedźechu. Při zahrodnych wrotach postrowjenoho přewodźachu joho přitomni duchowni do cyrkwje, a to mjez spalěrom, kotryž wosadne towarstwa tworjachu (katolska Bjesada, wojerske towarstwo, młodźency, sobustawy towarstwa knježnow jako družki), kóžde ze swojej khorhoju. W swjedźeńscy wupyšenej cyrkwi posydny so najdostojniši knjez na wysoki, z čerwjenymi płachtami wuhotowany trón.

Potom wotmě so swjatočnosć po postajenym rjedźe: 6 hłósny postrowjeński kěrluš: Ecce sacerdos magnus (hlejće, wyšši měšnik), lawretanska litanija, japoštołske požohnowanjo, khwalbny kěrluš. Na to měješe Joho Excelenca po doprědnym wučinjenju zasy wotjěć. Dokelž pak chcyše so po počenju a pićatradanju trochu wokřewić, zastupi hišće najprjedy do blizkeje sotrownje (domu miłosćiwych sotrow). Potom sydny so na přihotowane auto a wotjědźe. Wšo bě nimo. Tola dopomnjećo na žadnu česć nam wostanje.—Přewodnicy najdostojnišoho knjeza zapósłanca běchu tući wyšši a nižši duchowni: kk. tachant Skala-Budyšski, praelat Klein a kanonik dr. Rězak z Drježdźan, prof. Klaus a kapłan Just z Budyšina; k tomu dwaj klóštrskaj duchownaj, jedyn redemptorist z Filipsdorfa (w tu khwilu w Budyšinje na studijach), druhi benediktin ze St. Ottilien w Bajerskej, nuncijowy sekretař (pisař); jako swětny přewodnik jězdźeše z najdostojnišim knjezom młodostny wjerch (katolski Sakski zemjan) ze Schönburg-Hartenstein sobu. — Při wotjědźe přepoda Nawkec Cecilija k. nuncijej jako božemje tele hrónčko:

Joho Excelency, najdostojnišomu knjezej
Eugeniej Pacelli,
Sardeskomu arcybiskopej,
japoštołskomu pósłancej
Božemje z Łužicy
27. junija 1921.

1. Nimo dźeń je nanajrjeńši,
Kiž hdy doživili smy
Serbja, narod my najmjeńši,
Wbohi, z wěru zbožowny.
2. Knježe nanajdostojniši,
Ty nas požohnował sy.
Dźak měj nanajwutrobniši!
Božemje Ći z Łužicy!
3. Bóh njech přewodźa Će wšudźe!
My Će njezapomnimy!
Wěra, swěra we nas budźe,
Doniž Serbja budźemy! M. Nawka.

Na Kopšinjanskim hrodźišću.

Pod hórku a lěskom so tulaca wjeska Kopšin, wobstojaca jenož z třoch burskich dworow a politiscy zjednoćena z Nuknicu a Prawoćicami, je nadobo najlěpšoho nazynka dóstała we wšěch serbskich ertach a wutrobach, a też Němcy wukhwaluja jeje mjeno. We wjescy, kotraž zwjetša so mjenuje we zwisku ze swojim hrodźišćom, na kotrež so sam sem zdalny pućowar zaběži, hdźež měrnje ludźo khodźa na swoje pólne dźěła, knježeše w zašłych dnjach hołk a hara. Sta, ně tysacy ludźo přikhadźachu na hrodźišćo a namakachu we wjesnych hospodliwych domach městnosće za konje, wozy a kolesa. A na hrodźišću samym mjerwješe so wutoru z dźěćimi, kotrež běchu ze wšěch wokolnych šulow, samo z Różanta, Konjec, Ralbic a z Radworja, přikhwatałe a na swjateju Pětra a Pawoła běše so telko ludu našło, zo wulka městnosć skoro njedosahaše. Ličachmy přez dobry tysac. Z daloka běchu Serbja přišli, z narańšeje Łužicy, z Pruskeje, z městow. Też Němcow bě tam rjana črjódka, kotřiž drama w jim hewak cuzej rěči ze zrozymjenjom sćěhowachu, hdyž jim serbski susod tróšku rozjasni. Za to běchu jara dźakowni. To je z wužitkom za nas. Zeznaja so trochu z našim duchownym, kulturelnym žiwjenjom. A njetajomnje wuzna dopisowarjej jedyn Němc z mjeńšoho městačka, zo chce so w přichodźe prócować, też serbski nawuknyć. „Toho je serbska rěč hódna, hdyž tajke klasiske wěcy wupłodźi.“ Što tomu prajiće, wy Serbja, kotřiž swoju maćefnu rěč za njetrjebawšu džeržiće, kotřiž njemóžeće dočakać, zo by so po jenej rěči we němskim kraju rozrunało!

Štož je 28. a 29. junija na krasnym Kopšinjanskim hrodźišću so wukonjało, to ma so do serbskich stawiznow z wosebitymi pismikami zapisać. Štóž prěnje originalne serbske drama „Na Hrodźišću“ wot našoho njezapomnitoho Ćišinskoho, předstajene přez Khrósćansku młodosć, widźał njeje, tón je wokomik serbskeje historije přepasł a přespał. A kotra dźiwadłowa hra so drje lěpje k tomu hodźi, ju předstajić před hołym njebjom, na historiskim městnje, kotrež su naši prawótcojo před tysacami lětami k dźensnišej „khopicy“ wutwarili, hdźež něhdy woprowachu swojim Boham, hdźež škit a wuček pytachu před rubježnym nawalom. A městnosć je k tomu kaž přiměrjena. Při tym so zarjadnistwo dohlada, zo připrawnišoho městna za swój zaměr njenadeńdźe, kaž Kopšinanske hrodźišćo. Rumna městnosć postupuje amphitheatraliscy a móža zadni runje tak derje wšo přewidźeć kaž prědkowni. A akustika je wubjerna. Njeby-li nawječorny zdźěła sylny wětřik słowa hrajerjow wotehnał, bychu samo najzdalniši připosłucharjo kóžde słowčko do čista słyšeli.

Štóž ze Zejic abo Lejna přikhadźa, widźi hižo nazdala krasny hród, kotryž naćisk je mištr Lebza z pomocu dweju towaršow, dokelž za tak krótki čas sam do čin njemóžeše, zhotowił. Tuta twórba čini swojomu wukonjerjej wšu česć. Při tym pak njesměmy zabyć na runjewon wulkotne plakaty z ruki knjeza wučerja Šustera z Khróšćic, kotrež su wupowsnjene we wšelakich wsach też w Budyšinje a we wabjacych barbach, ludźi a k wopytej „Na Hrodźišću“ nuća. Ryćeŕ a idealny hród skutkuja na woči. Sylna reklama, kotraž so ertnje přez dźěći dočini, złowaršena z najrjeńšim wjedrom bě z přičinu, zo so tak nimo měry sylny wopyt nańdźe. Stož tu pilni a wušikni serbscy hrajerjo dokonjeja, je wšeje khwalby a česće hódne. To měł kóždy Serb widźeć a słyšeć. Njedźelu 3. julija je k tomu hišće přileżnosć. Nichtó to njezakomdź. Widźachmy tam ludźi, kotřiž hewak na žadyn swjedźeń njepřińdu. A kajke wjeselo jim to činješe, raz serbski hrać widźeć a słyšeć! Štož nam naše serbske wóčko a swědomjo ranješe, běchu němske napisma. Njemóže cyła wěc wuznamnoho serbskoho raza měć? Samo w tajkich maličkosćach zjewja so serbski duch a přikhadźacy Němc so hižo dopraša, hdyž dyrbi tola na tafličkach też čitać: „Na Hrodźišćo.“

Do předstajenja witaše knjez kapłan Cyž syłu hosći w mjenje Khrósćanskeje młodosće. Smy sebi do Božeje stwórby wulećeli, na tute hrodźišćo, kotrež dopomina na časy našich prjedownikow. Woni tu woprowachu. so zjězdźowachu a wukhowachu, a mištrska ruka je nam natwariła hród, a wšitcy, kotřiž su tu k pomocy byli, su Serbja. Sobustaw młodostnoho towarstwa Lebza, kotryž je na Drježdźanskej akademiji swoje wumjelstwo nawuknył, je duša tutoho dźěła. Wone njebě lohko, jara riskantnu wěc wuwjesć. Tola namaka wothłós w dobrych serbskich wutrobach, a rěčnik přeješe, zo by so wšitkim narjanym Kopřinjanskim hrodźišću prawje lubiło a nic pře kruće so kritizowało, jeli wšo dospołnje njeje.

Toho so rěčnik bojeć njetrjebaše. Wustupowachu nimale wšitcy hrajerjo, kaž bychu na tutych deskach, kotrež swět woznamjenja, z domom byli. Hdyž bychu so zdźěla dołhe přestawki tróšku skrótšić hodźałe, by so zaćišć hry powjetšił.

Knjez farař Rjeda z Hajnic, kotryž je před 10 lětami towarstwo młodźencow w Khróšćicach założił, radowaše so wulcy na joho nětčišim rozkćěwje. Do wójny běše hižo rjanej swjedźenjej wuhotował, ale wójna zwoła hač do jenoho wšěch do boja, a tón so jomu hišće — woženi. A tak bě towarstwo docyła wosyroćene. Spominaše na koncert 1865 na tutym hrodźišću, wuwjedźeny wot Wotrowskoho spěwarskoho towarstwa pod nawjedowanjom knjeza kantora Krala, wumrěwši we Budyšinje. Towarstwu přiwoła: Dźěłaj dale Bohu k česći a Serbam k spomoženju.

Hdyž bě so přodstajenjo skónčiło, a hrajerjo so na jewišćo zestupali, zo bychu so dali fotografować — też konje — dźakowaše so k. kantor Hila najprjedy wobsedźerjam hrodźišća za přewostajenjo městna, wosebje pak hrajerjam za jich njewšědnu prócu a k. kapłanej Nowakej, kiž je zamołwity aranžer, za wulkotnje předstajene drama. Dobre poradźenjo njech je jomu myto za hobrske dźěło. Z třikróčnej harmoniskej słaawu dźakowaše so připosłuchařstwo wšěm, a hudźbna kapała intonowaše „Naše Serbstwo z procha stawa“ tola tak wysoko, zo wjetši dźělsobuspěwać njemóžeše. Wona zabawješe hišće přitomnych bohužel z wjetša z němskimi naspěwami. Tak bě so wšo derje poradźiło. Njebjo bě dobromu skutkej we Łužicy miłe, a Bóh dał, zo by też hišće njedźelu słónčite wjedro so smjało nad Kopšinanskim hro-

(Dalše hladaj str. 163 delka.)

Železniski jězdny porjad płaćacy wot 1. junija 1921.

Z Drježdžan do Zhorjelca.

Z Drježdžan-St.		521	532	705	851	912	945	1220	122	246	416	424	550	754	850	1035	1120
„ Drježdžan-N.		534	547	719	903	925	958	1235	135	259	428	437	604	805	905	1050	1135
„ Arnsdorfa . .		616	629	803		1000		112	210	337		519	645		947	1125	1222
„ Biskopic . . .	540	642	658	829		1025	1051	139	230	404		546	718		1018	1148	1254
„ Zemic	549		705			1032		146		411		553			1025		101
„ Žičinka . . .	602		715			1040		155		420		602			1034		111
„ **Budyšina** . .	612		730		958	1055		210		434	523	624		901	1048		123
„ Kubšic	§		741			1105		220		444		635			1100		
„ Pomorc			749			1113		228		452		643			1108		
„ Lubija		645	811		1022	1132		249		512	548	704		926	1126		
do Zhorjelca . .		725	850		1045	1210		328		550	612	743		950	1208		

do Žitawy přij. 1271 — do Žitawy 425 — do Žitawy 934 — do Žitawy přij. 214

Ze Zhorjelca do Drježdžan.

Ze Zhorjelca . . .		413			742	842	1059	1215		230		432	635		817	1130
„ Lubija		458			827	908	1142	1241		314		519	701		906	1215
„ Pomorc		515			844	—	1158	—		331		537	—		924	
„ Kubšic		526			852	—	1205	—		339		545	—		932	
„ **Budyšina** . .		536			905	929	1218	102		353		558	722		950	
„ Žičinka . . .		550			919	—	1231	—		406		612	—		1003	
„ Zemic		602			930	—	1241	—		417		624	—		1014	
„ Biskopic . . .	518	615	621	858	957	—	1252	—		428		635	—		1026	
„ Arnsdorfa . . .	546	633	646	919	1020	—	116	—		453		652	—		1051	
„ Drježdžan-N. .	626	658	721	947	1054	1023	145	158		523		729	816		1120	
do Drježdžan-St. .	637	708	731	958	1104	1030	155	205		533		740	826		1130	

z Wulkeje Dubrawy 1254 — ze Žitawy wotj. 1257 — ze Žitawy wotj. 403 — ze Žitawy wotj. 850

§ Jězdźi jenož dźěławe dny.

Wojerecy—Rakecy—Budyšin.

Tu maja wšitke čahi 2., 3. a 4. rjadownju.

z Wosborka, wotj. 539		z Lubija, wotj. 837		z Wulkeje Dubrawy 837	z Lubija, wotj. 1208	z Lubija, wotj. 525		z Lubija, wotj. 525
		715		1031	445		Z **Wojerjec** . . . do	
		722		1038	452		„ Němcow . . . z	
		730		1048	500		„ Kulowa . . . „	
		737		1055	507		„ Hóska . . . „	
		744		1102	514		„ Zdžarow . . . „	
		751		1109	521		„ Komorowa . . „	
		757		1115	527		do z **Rakec** . . . z do	
622§	630	759		1117	529		„ Sešowa . . . ze	
630	638	805		1123	535		„ Njeswačidła . „	
638	647	812		1130	541		„ Khasowa . . . „	
647	656	820		1138	548			
632	652	825	1041§	1143	111§	225	553	724
635	657	827	1043	1144	112	228	554	726
646	709	837	1053	1156	123	240	604	738
653	717	843	1059	1202	129	246	610	745
658	722	847	1103	1206	133	251	614	750
704	729	852	1109	1211	139	257	619	756

do Lubija, přij. 1044 — do Lubija přij. 231 — do Lubija, přij. 732 — do Wósborka přij. 1041

828	948	1207§		251	519	729	933	1117		400				837			
826	946	1205		246	516	727	936	1103		354				831			
818	938	1157		241	508	719	928	1056		346				823			
812	931	1149		233	501	713	922	1044		339				816			
807	926	1145		229	457	708	917	1029		332				809			
800	920	1138		223	450	702	910	1037		325				802			
								1030		318				755			
								1025		316				753			
								1007		310				747			
								1000		303				741			
								953		256				734			

§ Jězdźi jenož sobotu.

Z Radworja do Lubija a wróćo.

Tu maja wšitke čahi 2., 3. a 4. rjadownju.

	828	1207*	519	938	Z Radworja (zastan.) do	632	1041*	111	225	724						
	834	1213*	525	944	„ Radworja (dwórn.) „	626	1035*	104	219	718						
	841	1220*	532	951	„ Lutowča . . . . . „	620	1028*	1259	213	712						
	847	1226*	538	958	„ Wulkeje Dubrawy . „	615	1023*	1254	207	707						
	856	1235*	547	1006	„ Klukša (Zdžerje) . . „	604	1012*		155	656						
	904	1243*	555	1015	„ Hućiny . . . . . „	554	1002*		145	646						
	913	1252*	604	1024	„ Barta . . . . . „	545	953*		136	637						
	924	103*	615	1035	„ Hrodźišča . . . . . „	537	945*		128	629						
709	955	142*	642	1041	„ Wósborka . . . . . „	530	938*		121	622	832					
715	1001	149	649		„ Malečic . . . . . „		910		1241	555	827					
721	1007	155	655		„ Łutow . . . . . „		904		1235	549	821					
728	1015	202	703		„ Hłušiny . . . . . „		857		1228	542	815					
733	1019	207	707		„ Radmeric . . . . . „		853		1224	538	811					
747	1034	221	722		„ Ketlic . . . . . „		846		1217	531	804					
757	1044	231	732		do Lubija . . . . . z		837		1208	522	755					

jenož poslědni dźěłanski dźeń

* Z Radworja do Wósborka a wróćo jenož sobotu.

Z Wjelećina do Budyšina.

Z Wjelećina		wot Kumwalda	†558	825	1144	—	—	wot Kumwalda	319	633		wot Kumwalda	820	—		
„ Rozwodec			604	833	1150	—	—		325	639			826	—		
„ Budestec	†552		610	842	1155	—	1236		331	643	†741		832	*911		
„ Dźěžnikec	602		616	848	1201	—	1245		337	649	750		838	919		
do Budyšina	613		623	855	1208	—	1256		344	656	759		845	927		

† Jězdże jenož na dźěławych dnjach. * Jenož njedźelu a swjate dny.

Z Lubija do Habrachćic (Ebersbacha) a wróćo.

535	845	1153	255	525	754	905	Z Lubija . . . . do	803	1118	144	500	1029
620	912	1246	322	550	833	730	do Habrachćic . z	741	1055	100	436	1005

Z Kamjenca do Biskopic a wróćo.

500	1120	145*	—	512	Z Kamjenca . . do	753	244	832	—
523	1140	205*	—	531	„ Thonberga . z	736	227	815	—
534	1150	212*	—	538	„ Halštrowa . . „	730	221	808	—
600	1216	—	—	603	„ Porchowa . . „	708	201	746	—
628	1244	—	—	629	do Biskopic . . . z	647	140	725	—

* Jenož dźěławe dny.

Z Biskopic do Žitawy a wróćo.

Z Biskopic . . . . do	605*	854															
Delnjeje Wjazońcy „	548*	839															
„ Wjelećina . . . . „	526*	817															
„ Šěrachowa . . . . „	518*	808															
„ Sohlanda . . . . „	512*	802															
„ Habrachćic . . . „	450*	737															
„ Neugersdorfa . . „	443*	728															
„ Hornich Oderwitz „	—	705	712	1041													
do Žitawy . . . . . ze	335*	640	651	1018	1257	1308	403	605	815	750	850	917	1022	1039	1102	1113	

Ernst Donath,

třěchikryjeŕski mištr

Dalokoréčak 1154 **w Budyšinje** Hrodowne naměstno.

poruča so

k wukonjenju kajkichžkuli

třěchikryjeŕskich dźěłow,

nowych krywow a porjedźenjow,

asfaltowanju hunow

a k isolérowanju wlóžnych rumnosćow.

Wulki skład ☞ třěšnych cyhelow. ☜

Wobličenjo wudawkow za třěšne dźěła so darmo wobstara.

R. Steinertowy fotografiski ateljej

Wojerowska droha 30 **w Kamjencu w Sa.** Dalokoréčak 53

so zdwórliwje poruča

k wuwjedźenju kajkohožkuli fotografowanja

w domje a zwonka domu.

Lubozne dźěsćowe wobrazy. ∴ Wobrazy połne wuraza.

Najpřihódnišo wobswětlene a barbjene.

Powjetšenja kóždoho wobraza so wo- prawdźe wumjełscy wuwjedu.

Wšě

čišćeŕske dźěła

zhotowja spěšnje a derje

naša

Donnerhakec knihićišćeŕnja.

Sym w **Lejnje čo. 7b**

∴ **překupstwo kolonialnych tworow** ∴

wotewrił a poskićuju dobre a po móžnosći tunje twory. Prošu wo dobroćiwe podpjeranjo.

Bjarnat Wornač.

Dźiwadło na hrodźišću pola Kopšina.

Njedźelu 3. julija 1921

hišće jónu předstajenjo wulkotnoho dramata

„Na Hrodźišću“

wot J. Barta-Čišinskoho.

Započatk w 4 hodźinach.

Po tym su reje pola Wjeńkec w Khrósćicach.

Kurjerjo Koćebuzskoho rólowoho tobaka! Płaćizny spaduja!

Punt po 16.50 18.50 20.50 a 22 hr. Wotebjerarjo cyłych rólow dóstanu punt wo 1 hr. tuńšo. Zasypředawarjo za fabrikske płaćizny. Tohodla skazajće hnydom! Dobry tobak. Rukuju: Bjeru wróćo.

Max Matzke, zastupjeŕ tobakow

we **Wulkej Dubrawje čo. 17 k.**

Dźiwajće při kupowanju na nawěški w Pósle!

Batist

115 cm šěroki meter po **15 hr.**

surowy płat

140—170 cm šěroki,

łožowy płat

meter 15 hr.,

wołmjane fale

wot krucha m 14,50 hr.,

hotowe wołmjane fale,

tkaniny za woblečenja

jara kruta twora

meter 27 hr.,

košlacy barchent

meter 14 hr.

Emil Wehrle.

Kedźbu! Njewěsty a družki! Kedźbu!

Rjane zateńkowe šórcuchi (bčle, šěre a módre), **najnowše flórowe serbske rubiška** (12 barbow a wšelake mustry). **Kemšace suknje** (zelene, módre, čorne a čefwjene). **Dźěłanske khuty. Lětny barchent, přečink a katun. Wosebne cajkowe fale a rubiška** (10 wšelakich družinow). Nanajlěpše **wupjeńki a cychi. Haman, turkowske fale a wšelake druhe wěcy.**

Wšo je kaž znate, najlěpše a dokelž tunje nakupjene, też za tuni pjenjez na předań.

Gablerjec drastownja

Čo. 23. we Worklecach. Čo. 23.

Štó by pěknoho, 13 lětnoho hólčeca wot 10. julija hač do 17. augusta k sebi na kraj wzał? Hólc tu w dwórskej cyrkwi na khórje spěwa. Mać je wudowa z Kamjenca. Leži pak khora w khorowni. Hólčec rozymi trochu serbscy a by mohł to abo tamne w rataństwje sobu pomhać.

Kapłan dr. Jakubaš, Dresden, Schloßstr. 32.

Po njewuslědnej Božej swjatej woli přeńdże minjenu wutoru, 28. t. m., po dołhim bědźenju a woprawdźitym njekrawnym martraństwje z tutoho časa do kraja, hdźež „wěčna młodosć kće“

čestna knježna

Marija Terezija Kneblec ze Sulšec

w kćějacej młodości 19 l. 1 m. 12 dnjow a bu minjeny pjatk na Baćońskej Božej roli k poslednjomu wotpočinkej khowana. Zrudźena mać, bratraj a sotře wupraja jeno z tutym wšěm, kotřiž su ju tak často w jeje dołhej khorości wopytowali, ju w jeje ćeŕpjenjach pokojeli, na póstywječorach so za jeje khudu dušu modlili, jeje kašć z wěncami pyšili a ju w bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje towaństwje knježnow w Baćonju, nošerjam, wjesnym a přiwuznym z tutym swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać wšěm Bóh luby Knjez!“

„Božemje maći“ běchu jeje słowa. „Na zasowidźenjo w Božim raju“ naš próstny tróšt a nadźija.

W **Sulšecach,** na dnju pohrjeba, 30. junija 1921.

Hlubokozrudźeni zawostajeni: mać, bratraj a sotře.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalekorěčak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 28. | Budyšin, 9. julija 1921. | Lětnik 59.

Wy Štyrnaćo Swjeći Pomocnicy!

Wy Štyrnaćo Swjeći Pomocnicy, přewodźerjo přez nuzu a błud,
Jako rjekowska straža wobstupće koło wokoło naš serbski lud!
Dajće sebi rucy k škitacomu kołu,
Zo by so helskim mocam wobruło, kiž nas storča do rowa.
Ze wšěch stron so do našoho kraja přewaleja,
Z dworow nas ćerja a naše najswjećiše swjatnicy powaleja.
Wěru našich wótcow nam z wutroby drěja
A swěru spodrěja,
Swěru, tak zo našomu drobnomu narodej wšitko so rubi,
A wón so skónčnje do bjezdna zhubi.
Maćerjam jich dźěći wocuzbuja,
Synow z požadosćemi po njeserbskich wašnjach napjelnjeja.
Za našej rolu saha žadliwje nahrabnosć cuza.
Wy Štyrnaćo Swjeći Pomocnicy, hladajće, kajka je to nuza.
Wšitcy sće sami po smjertnym nuzynym puću šli
A sće tola dobyli.
Ani šibjeńca, ani šćěpowc, ani katowa sekera
Njestróži was, waša dowěra so na Boha zepjera.
Tak sće přetrali wšitku bědu a najwjetše horja.
Bratřa a sotry nuzy — nětk pomhajće nam z nuzynoho morja!
Twarće wokoło našoho naroda wysoku wobhrodu
A nam zakitajće narod, wěru a swobodu.
Lijće do kóždeje wutroby swěru a zmužitosć,
Zo by so zhubiła wšitka liwkosć a bojaznosć.
Swjaty Jurjo! Po cyłym swěće sy so wosławił,
Kak sy hižo jenu paliwaku zbił!
Stup na sepje a ze swojej khorhowju zehrawaj!
Z helskimi wakami so mjerwi naš serbski kraj.
Jich so přimaj! Z wutrobu bychmy chcyli,
Zo bychmy wšitcy zasy swěrni, pobožni prawi Serbja byli.
Swjaty Khrystoforje, ty hobrski přewozniko drohi,
Sy něhdy Jězusdźěćatko na ramjenju nosył přez zmohi,
Hlej kak so tyšimy, mała horstka w rujacych žołmach wopuščeni,
Mnohi so tepi, wšitcy so bědźimy z wodami přemoženi.
Přińdź k nam na pomoc, nas zepjeraj,
Z nawala strachow nas wukhowaj!
A ty Swjaty arcymartrarjo Pantaleonje,
Na hłowu su ći z hozdźemi přibili twojej dłóni.
Wuč nas, zo mamy wšitko ponižnje znjesć a wudźeržeć,
Hdyž tež réka, za narod bolosće přećerpjeć.
Luba Swjata Katyrna, na koło su će łamali
Twoji sudnicy a će do smjerće tamali,
Zo sebi njejsy bohatoho pohanskoho kralowca wzała,
Ale sy swěrnje k swojomu přeswědčenju stała.
Połož do našich knježnow a młodźencow swjatu zamołwu,
Zo přichod cyłoho Serbowstwa stoji z jich swěrnosću.
Swjata Borbora, pomocnica wšitkich mrějacych,
Hišće junu zdaluj smjertnu hodźinku wot nas wěrjacych!
Ach, zo by z Boha naš drohi serbski narod zasy nalětnje kćěł,
A nihdy njewumrěł!
Wy Štyrnaćo Swjeći Pomocnicy, zestupajće so do rjada,
Wuswobodźće naše Serbstwo wot zawinjenoho pada!
Wy Štyrnaćo Swjeći Pomocnicy, słyšće našu prostwu stotoru,
Budźće našomu narodej ze škitacej, njepřewinjomnej woboru.

Kročenjo za Khrystusom.

Štwórta kniha.

Wo najswjećišim sakramenće wołtarja.

Pobožne napominanjo k swjatomu woprajenju.

Khrystusowy hłós.

„Pójće ke mni wšitcy, kotřiž sće sprócni a wobćeženi a ja was wokřewju.“ (Mat. 11, 28.)

„Khlěb, kotryž ja dam, je moje mjaso za žiwjenjo swěta.“ (Jan. 6, 52.)

„Wzmiće a jězće, to je moje ćěło, kotrež budźe za was podate, to ćińće k mojomu wopomnjeću.“ (Luk. 22, 19; I. Kor. 11, 24.)

„Štóž moje mjaso jě a moju krej pije, wostawa we mni a ja we nim.“ (Jan. 6, 57.)

„Słowa, kotrež sym ja k wam rěčał, su duch a žiwjenjo.“ (Jan. 6, 64.)

Prěni staw.

Z kak wulkej česćownosću dyrbimy Khrystusa dóstać.

Wučownikowy hłós.

Tole su twoje słowa, Khrystuso, ty wěčna wěrnosć, hačrunje njejsu w jenym času wuprajene ani na jenym městnje zapisane. Dokelž su potajkim twoje a tohodla wěrne słowa, mam je wšitke rady a swěru přijimać. Twoje su a ty sy je wuprajił; a też moje su, dokelž k mojomu spomoženju sy je wuprajił. Rady je přijimam z twojoho horta, zo bychu mi ćim nutrnišo do wutroby zašćěpjene byłe. Pozbudźeja mje słowa tak wulkeje dobroćiwosće, połne słódkosće a lubosće, tola zatrašeja mje moje samsne zawinjenja a wot přijimanja tak wulkich potajnosćow wothonjuje mje njećiste swědomjo. Woła mje słódkosć twojich słowow, tola wobćežuje mje mnohosć mojich złósćow.

Ty poručeš, zo bych so dowěrnje k tebi bližił, chcu-li z tobu dźěł měć, a zo bych přijimał jědź njesmjertnosće, žadam-li sej dóstać wěčne žiwjenjo a wěčnu krasnosć. „Pójće“, prajiš, „ke mni wšitcy, kotřiž sće sprócni a wobćeženi a ja was wokřewju.“ (Mat. 11, 28.) O słódke a přećelne słowo we wuchu hrěšnika, zo ty, Knježe, mój Božo, potrěbnoho a khudoho přeprošeš k wuživanju twojoho najswjećišoho Ćěła. Tola štó sym ja, Knježe, zo směm sej zwěrić přistupić k tebi? Hlej, njebjesa njemóža tebje wopřijeć a ty prajiš: Pójće wšitcy ke mnje.

Što chce prajić tute najdobroćiwše poniženjo a tak přećelne přeprošenjo? Kak chcu sej zwěrić přińć, dokelž sej ničo dobroho wědomy njejsym, na čož mohł so dowěrjeć? Kak chcu tebje dowjesć do swojoho domu, hdyž sym jara husto ranił twoje najsmilniše wobličo? Česćownje so zadźerža jandźeljo a arcjandźeljo, boja so swjeći a sprawni a ty prajiš: Pójće ke mnje wšitcy? Hdy by to ty, Knježe, njeprajił, štó by wěrił, zo je to wěrno? A hdy by ty njepřikazał, štó by sej zważił přistupić?

Hlej, Noe, sprawny muž, na twarjenju arki sto lět dźěłaše, zo by z małej ličbu człowjekow był wukhowany, a ja, kak budu so móc za jenu hodźinu přihotować, zo bych mohł stworićela swěta z česćownosću přijeć? Mójzes, twój wulki služownik a twój wosebity přećel, je zhotowił z njehinitoho drjewa kašć sluba, kotryž je z najčisćišim złotom přikrył, zo by w nim tabuli zakonja skhował, a ja, hniću podćisnjene stworjenjo, chcył so zważić, założerja zakonja a dawarja žiwjenja tak snadnje přijimać? Salomon, najmudriši z Israelskich kralow, je hordozny tempel sydom lět ke khwalbje twojoho mjena twarił, a wósom dnjow dołho je swjatočnosć joho poswjećenja swjećił, je tysac změrnjowacych woporow woprował a je kašć sluba při zwukach trubow a při wyskanju swjatočnje postajił na městno, kotrež bě jomu přihotowane. A ja njezbožowny a najkhudši člowjek, kak chcył tebje do swojoho domu přewodźeć, hdyž mózu lědma poł hodźiny pobožnje přebywać? A — zo by to też jeno jedyn króć dostojnje skoro poł hodźiny było!

Swětowy rozhlad.

— **Dojednanjo wo rozdźělenju Hornjeje Šlezskeje.** Rozmołwjenjo francózskoho, jendźelskoho a italskoho knježeństwa je k přezjednosći zwjazkarjow w nastupanju prašenja sankcijow dowjedło. Sankcije dyrbja so zběhnyć, jeli zo by so wotbrónjenjo wuspěšnje dokonjało. Też hornjošlezske prašenjo so w bližšim času rozrisa a to tak, zo wjetši dźěł industrijowoho kraja z Katowicami, Kralowej Hětu a Bytomjom hromadźe z wjetšim dźělom Tarnowic a Pschtiny Pólskej připadnje a so industrijowa krajina wokoło Gliwicy a Zabrže Němskej přirjeknje. Dokelž by so Němskej ze zhubjenjom wulkoho dźěła hornjošlezskeje industrijoweje krajiny žórło financneje mocy wzało, dyrbjało so Němskej dźěł wotškodźenja spuščić, kotryž dyrbjała Pólska přewzać. Kommisija ze strony zwjazkarjow postajena, dyrbjała rukowanjo za to zwěsćić. Jej by so industrialne a financne kontrolne prawo w industrijowym kraju, Pólskej wotstupjenym, dało.

— Zo bychu so złoby studźiłe a so wobstojace napřećiwnosće rasow pomjeńšiłe, je zwjazkarska komisija wobzamkła, **amnestiju za wšě njezakońske skutki spuščić, kotrež ze zběžkom zwisuja,** tola z wuwzaćom tajkich skutkow, kotrež su so z dobytkarskim wotmyslenjom, wosobinskej wjećiwosću abo hroznosću stałe. Z tejele amnestije (wobhnadźenja) pak so wšě wosoby wuzamknu, we kotrychž wobsedźenstwje so po hišće postajomnym času třělby abo rozbuchadła namakaju.

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

Dawkowy pro[illegible] němskoho knježeŕstwa. Němske knježeŕstwo je wčora dawkowy program dowuradźiło. Po nim dyrbja nowe dawki 80 milijardow papjerjanych hriwnow wunjesć. Z toho dyrbi so połojca z direktnymi a druha połojca z indirektnymi dawkami zehnać. Do dawkow na wobsedźenstwo słuša dokhodny dawk, powyšeny dawk na přemysłowe towarstwa, dawk na kapitalowy wunošk a kapitalowy wobkhad, powyšeny dawk na herbstwo, dawk na zamoženjowy přibytk a němskostatny nuzny wopor.

Z indirektnych dawkow njedyrbja so dawki na napoje a tobak powyšić, tola wšě dotalne wołóženja wotpadnu. Wobrotowy dawk, wuhlowy dawk, dawk na wobswětlidła a zapalki so powyša.

W štwórtkowskim posedźenju němskoho sejma je dr. Wirth rozhlad wo swojich dawkowych planach podał. Po nich dyrbja direktne dawki bliže lěto 40½ milijardy, indirektne dawki něhdźe 87 milijardow wunjesć. Pódla toho budźa jenotliwe kraje a gmejny přiražkowe dawki wot wobsedźeństwa brać móc.

Prync Max njebudźe Mišnjanski biskop. Barlinske nowiny běchu powěsć wunjesłe, zo je sakski prync Max za Mišnjanskoho biskopa postajeny. Na to njeje žanych mysli. Što so na Mišnjanskoho biskopa skónčnje postaji, je nětko hišće njeznate.

W **Československej** bě před měsacami zapisanjo ludu. Při tym měješe kóždy wozjewić swoju narodnosć a wěrywuznaćo. Ze wšěch woprawdźitych a jenož wopismowych katolikow je wostało 8 milijónow, to je 70% swěrnych katolskej wěrje. Tamni su pak njewěriwcy, pak su so přidružili československej cyrkwi, pak su protestantojo. Z cyrkwje je wustupiła předewšěm češka intelligenca, wosebje wučerjo, a jim podobni „kulturni dźěłaćerjo", dale přiwisnicy socialistiskich stronow, něšto měšćanow a agrarnych. „Panikojo" wostachu zwjetša bjez wěry, khmani z nich přidźělichu so někajkej protestantskej sekće.

Hdyž tež je wosebje inteligenca wotpadła, dha wčzo nic wša. Štož pak je wostało cyrkwi, je woprawdźe elita, kaž tež mjez młodym studenstwom je wulki dźěl połny nabožnych idealow.

Kak daloko dźe hida někotrych přećiwo wšomu křesćanskomu, je widźeć z načiska češkoho socialisty dr. Barteška k zakonjej wo wotdźělenju cyrkwje wot stata. W § 30 rěka: Njeje dowolene, nabožne znamjenja kajkejeżkuli cyrkwje přičinjeć abo postajeć na zjawnych městnach, na twarjenjach: njech zjawnych, njech privatnych, z wuwzaćom twarjeni, kotrež jeničcy służa zaměram kulta, a z wuwzaćom pomnikow na pohrjebnišćach.

Před někotrymi měsacami počinjachu sobustawy československeje cyrkwje so katolskich domow mocować. Wosebje we wosadach, hdźež bě wjetšina abo duchowny wotpadnył, žadachu a bjerjechu sebi katolske cyrkwje a fary. Wyšnosće při tajkich podawkach njezakročichu. Nětkle skónčnje pak bu sudniscy rozsudźene, zo přiwisnicy noweje cyrkwje, a byrnjež bychu něhdźe we wjetšinje byli, nimaja prawa na katolske cyrkwje a farske domy. — Z tym je prawo date tym, kotrymž słuša.

— Československi minister dr. Beneš so pječa bliži čas w zakopanach z pólskim ministrom zwonkownych należnosćow zetka, zo by přizamknjenjo Pólskeje k małej entenće přihotował.

Ruska mobilisacija.

Po powěsći Waršawskoho „Kuŕěra" je so w Ruskej generalna mobilisacija poručiła. W poslednim posedźenju wulkeje Moskowskeje rady je so tele wobzamknjenjo přećiwo wotradźenju Lenina přijało. Bolšewiske knježeŕstwo ma za nuzne, po możnosći ruče zběžk w Sibirskej porazyć, bolšewiske knježstwo we Wukrajinje wobtwjerdźić a so na nawal do Rumunskeje přihotować.

Rumunska ministerska rada je zańdźeny štwórtk wo hromadźacym nawalu ruskich bolšewikow radu składowała. Powšitkowny namjezny škit je so při besarabskich mjezach podwojił.

Bólšewikojo a komunistojo

so po zdaću zasy bóle hibać počinaja. We Ruskej su so zasy do wojowanja dali (hlej powěsće z Ruskeje w dźensnišim čisle). Też z Bołhańskeje přikhadźeja powěsće, zo tam komunistojo samo zwiski z Ruskej nawjazuja, też z turkowskimi nacionalistami su so pječa zrěčeli. Jendźelska widźi w tym wulke strachi za so. Zo też w Južnosłowjanskej bjez bólšewikow njejsu, haj, zo tam bóle dyžli hdy — dotal je knježeŕstwo jich přecy hišće potłóčiło — zakhadźeja, je spóznać z atentata, kotryž su tam na knježacoho prynca skućili. Runje tak je w susodnej československej republicy. Loni so jich zběžki derje podtłóčichu, tola to jich njeje wotrašiło, a ryja a toča dale kaž knoty. W poslednim času počinaja pak zasy zjawnišo dźěłać. Tak na př. běchu němscy a češcy bólšewikojo kónc minjenoho měsaca ludowu zhromadźiznu do Čoplic powołali. Towarš Hanziček tam runjewon praji: přišli smy bohatym prajić, zo smy na znutŕkownu wójnu přihotowani. Budźemy pak so hišće dale wobrónjeć, zo njebychu nas překhwapili. Ruscy proletarojo njejsu swoje dźěło dospołnje činili: woni su mnohich bohačkow wostajili žiwych. Za to su ći w Ruskej zarjadowali napřećiwnu revoluciju. A we Wuheńskej je běły teror jenož tohodla přišoł k mocy, zo revolucija proletariata njeje bohačkow dospołnje zničiła . . . Też pola nas dyrbi přińć znutŕkowna wójna . . . Budźe lěpje, poběhnje-li wjacy krewje. W tym nastupanju njesmě nas wotrašić ani wutroba ani etika." Na kóncu zhromadźizny buchu wšitcy přeprošeni, zo bychu, hdyž budźa zawołani, přišli wobrónjeni; přetož njeje prajene, zo snadź hižo za 2—3 měsacy budźa twarić barikady.

Z Łužicy a ze Serbow.

Ze Serbow. Minjenu njedźelu hrajachu sobustawy młodźencowoho a knježnjacoho towarstwa k třećemu razej na hrodźišću pola Kopšina. Hačrunjež běchu dešćowacoho wjedra dla hišće njedźelu popołdnju hru wotprajili, njewočakujcy wopyta z daloka, bě so tola hišće telko ludu zešło, zo so rozsudźić dyrbja k předstajenju. Mnozy hosćo běchu so zasy wróćili, zhoniwši, zo hrate njebudźe. Njebě-li

Serbski prócesijón w Krupcy.

(Putniske myslički a wopomnjeńki z měroweje konferency.)
(Skónčenjo.)

A ja sam, khudy hrěšnik, widźu nětko w čŕjódźe pobožnych putnikow swój narodny nadawk dopjelnjeny, swój paćeŕ wusłyšany, swój wopor přiwzaty; na třoch swjatych městnach — Lourdesu, na Montmartre a we Lisieux — sym serbski lud poswjećił a přepodał Božomu zakitu, zo do wěčnosće njeby zahinył. We wulkim historiskim lěće 1919 to běše, zo 25. měrca, na swjedźenju swjatoho Marijinoho přizjewjenja, poručich cyły serbski lud Swj. Mariji Njewobłakowanoho Podjeća, zo by jón za swój wuzwoleny lud přiwzała a našich jatych zbožownje domoj dowjedła. W tutym měnjenju je potom na dnju wopomnjeća 17. zjewjenja (7. jutrownika Tarbesski a Lourdeski knjez biskop, Msgr. Schoepfer, na hnadownym wołtarju Božu mšu swjećił. Dźesać dnjow pozdźišo, zeleny štwórtk, 17. apryla, zapisach w Parižskej swjatnicy Najswjećišeje Jězusoweje Wutroby na Montmartre do bratrowstwa česćowarjow Najswj. wutroby Jězusoweje wšě swójby zhromadnje, zo bychu też wottud swoje časne a wěčne zbožo dóstałe přez swoje wobstajne česćowanjo a poswjećenjo sebje samych a swojich swójbnych wšěch.

Njezabywši serbskoho dorosta, na našu lubu młodźinu, chcych też za nju něšto wuskutkować: zo bychu mjenujcy naše serbske dźěći w swojim ćežkim wojowanju wo njewinosć a póćiwosć, nic mjenje wšak też za swoju serbsku narodnosć měłe mócnych zwjazkarjow a patronow wopytach Montmartre. Nutrnje tam prošach Orleandsku knježnu Johannu d'Arc, wumožeŕku swojoho luda, zo by wona była našej młodźinje k pomocy stajnje a wšudźe w bědźenju přećiwo złu našoho časa. Na jutrach pak zajědźech do Normandiskoho kraja, hdźež we městačku Lisieux bě zbožna knježna rjadu karmelitskoho (Marija Franciska) Terezka wot Jězusdźěćatka swjate žiwjenjo wjedła. Na jeje row puća tysacy a tysacy pobožnych putnikow a nadeńdu wusłyšenjo we wšelakich nuzach. Tu stajich bělu kwětku jako njezapomničku, zo by tale zbožnoprajena knježna też našej młodźinje róže słała na puć žiwjenja, njehinite róže Božich hnadow knježniskeje čistoty, póćiwosće a serbskeje lubosće. Jeje sotra Hańža, tamniša hnadna karmelitkow je mi přilubiła, zo serbski lud a joho dorost budźe žiwy też w jich wutrobach a modlitwach. —

Tajkele myslički jimaja dźensa moju dušu, hdyž sym na hnadownym městnje mjez serbskimi putnikami w Krupcy, hdyž rozpominam wosud serbskoho ludu a widźu jón tudy pobožnje so modlić, abo hdyžkuli druhdźe jón sobupřewodźam na ważnych pućach žiwjenja. Wosebita radosć a pokojenjo za wutrobu je nahladna syła młodych, haj najmłódšich krajanow a Serbowkow, kotříž tu a tam so přidruža tym starym a najstaršim Serbam, dokonjawši tutón puć dźesaty, dwacety, haj třicety króć. Moja njeboh' maćeŕka je pjeć a dwaceći króć w Krupcy pobyła. —

Zo su Serbja tudy rad witani, to wěmy. Na wčorawšim mejskim nyšporje wuzběhny duchowny prědaŕ jich přitomnosć, jich wulku ličbu, jich nabožne zahorjenjo. Woni wožiwja cyłu wosadu. A wosadni wjesela so zasy, zo maja na swjatych dnjach dobrych, dalokich hosći. Tajcy pomhaja w běhu lět existencu zwěsćić a wobkrućić. To słyšach wot swojeje hospozy. Sprawna, nadobna duša namaj wšitko wupowěda, kak bě so jej wšelako w žiwjenju zešło. Z Morawy bě so sem wudała a měješe tři dźěći, kotrež wčzo też češkeje rěče mócne njeběchu, kaž pola nas w narodnje měšanych mandźelstwach. Němski wliw wšudźe wšo podusy a zadusy. Běchmoj pak pola njeje jara derje zawobstaranaj, kaž někotryžkuli druhi krajan pola druhich.

Swjatočničku připołdnju zhromadźi so serbski procesijón pola serbskeje kapały a dźe do Stareje Krupki. Wuspěwawši kěrluš a różowc ducy tam, zastupimy do cyrkwje. Dokelž je nas syła, du jeni hnydom na swjaty skhód, druzy modla so zhromadnje křižowy puć. Wuzuwši so črije klakamy na prěni, postupujemy na druhi, třeći atd. spě-

to so stało, by njedźiwajcy hroznoho wjedra ličba přihladowarjow zawěsće wulka była. Tak bě tam někak 600. Štož hrajerjo poskićeja, je woprawdźe wšeje khwalby hódne. Hdyž by so też na hraću samym a też na dramatiskim zestajenju hry to a tamne wustajić mohło, dha je tola powšitkowny začišć wulkotny a hrajerjam słuša njewobmjezowany dźak. Štož pak někotrohožkuli trósku myleše, bě kónc. Myslimy, zo by rjeńšo było, hdy bychu hrajerjo wot wopornišća we swjatočnym ćahu, sławicy Wjelesława z rjanym spěwom, do hrodu so wróćili, město toho, zo so rozběžachu bjeze wšoho porjada. Abo ma-li tele rozběženjo swoju winu we straše, kotryž je do nich zajěł dla morjenja wyššoho měšnika přez błysk a z tym dla zasudźenja bohow, ke kotrymž so woni wšitcy dotal modlachu? Potom by derje było, hdyž bychu na to hišće jónu wšitcy zasy na jewišću so pokazali a tam, nětko zasy wjeseli a wuznawajcy boha Wjelesławoho, tam Wjelesławowu khwalbu wunjesli. Potom wězo by hołdowanjo při wopornišću wupadnyć měło.

Hra so přichodnu njedźelu hišće jónu poskići. Nadźijomnje budźe rjane wjedro, zo by so mohło prawje wjele ludźi zeńć. Tón skutk, kiž tam so stawa, sebi powšitkowneje kedźbliwosće na wšě wašnjo zasłuža. Tuž njech tam dóńdźe kóždy, kiž ma jenož trósku woteńdźenja.

Z Khrósćic. Naćisk wšeje naprawy a też hrodu za hru „Na hrodźišću“ na Kopšinanskim hrodźišću je wot architekta a twarskoho mištra k. Cyža; wón je też cyłe zestajenjo nawjedował a ze swojimi ludźimi wuwjedł. Trěbne molby na hrodźe je wobstarał knjez Michał Lebza-Khrósćanski, kiž je też plakaty naćisnył. Też k. wučer Šuster je so při wumjełstwowych wuwjedźenjach wobdźělił.

Z Khrósćic. Naša wjesna nalutowarnja a wupožčerna, jena z najstarših we Łužicy Neudwiedskoho systema, měješe njedźelu pola Wjenkec swoju 60. hłownu zhromadźiznu. Dla hroznoho wjedra njebě so telko sobustawow našło, kaž je to hewak w nalětnjej skhadźowancy wašnjo. Ličachmy jich 92. Ze zličbowanja móžachmy widźeć, kak je też lóńše lěto postupowała. Dokhodow bě 1770531,— hr. za wudawkow 1717590,51 hr., w kasy zwosta 52940,49 hr., potajkim wobrót (Umsatz) 3488121,51 hr. hač dotal ženje njedosćehnjena suma. Bilanca pokaza 1234838,65 hriwnow aktivow a 1230717,59 hr. passivow, čisty wunošk 4121,06 hr., kotryž so jenotliwym fondam připokaza a zdźěla so na sobustawy rozdźěli, kotrychž bě 31. dec. 365. W běhu lěta 1920 je jich 13 nowych přistupiło a 9 wotstupiło. Předsydstwo a dohladowarstwo buštej jenohłósnje wuswobodźenej, hdyž so zličbowanjo za prawe připózna. Na to sćěhowachu wólby: k. Michał Kokla, kotryž tutomu pjenježnomu institutej na 31 lět předstoji a na kotrohož namołwjenjo a prócowanjo bu założeny z dobom ze serbskim burskim towarstwom (1899), wotpołoži wysokeje staroby dla brěmjo prěnjoho předsydy (je hižo 81 lět). Nawjedowar zhromadźizny, knjez kubleŕ Smoła z Nuknicy dźakowaše so jomu za joho wulke dźěło a po namjeće ze zhromadźizny bu jenohłósnje za čestnoho předsydu wuzwoleny, kotryž wuznam z dźakom přiwza. Na joho město bu knjez kubleŕ Lebsa z Khrósćic woleny. Za k. kublerja Nowaka we Wudworju, kiž je khorowaty, zastupi k. kubleŕ Leider z Wudworja do předsydstwa, a do dohladowarstwa bu k. česla a kněžkar Pětr Šuster z Kukowa woleny na městno k. pjekarja Rychtarja, kotryž dalšu wólbu wotpokaza. Dale zastupi do dohladowarstwa k. wojnar Rjelka z Khrósćic, a dotalnaj sobustawaj kk. kubleŕ Česla ze Zejic a Symank ze Smječkec buštaj we swojej njepřitomnosći jenohłósnje zaso wolenaj. Njech so podnowym wjednistwom naš pjenježny wustaw dale tak rozwiwa kaž hač dotal.

Z Lubija. Njelube překwapjenjo přinjesechu městu naparanja w Dürrhennersdorfskich kužołach. Při rjedźenju tamnišich wodowódow bě šćětka we hłownej rynje tčacy wostała, tak zo ryna wjacy wody njedawaše. Porjedźenja, kotrež buchu tohodla nuzne, wužadachu sebi 4000 hr. wudawkow. Tola tole njezbožo bu městu k zbožu. Při porjedźeńskich dźěłach storčichu na kužoły, kotrež drje dźěła hišće poćežichu a wudawki na 70000 hr. powyšichu, kotrež pak budźe nětko město, kotrež měješe nastajnosći haru dla njedostatka wody, derje wužić móc. Přewidźomnje je jomu nětko ze wšoho wódnoho hubjenstwa wupomhane.

Z Prahi. Mikławš Krječmar, professor na pražskej wobkhodnej akademiji, syn serbskeju staršeju z Khasowa, je před krótkim swoje poslednje doktorske pruhowanjo na Karlo-Ferdinandowej universiće w Prazy khwalobnje złožił a bu tutu sobotu na doktora filosofije pomjenowany. Přejemy našomu krajanej, kiž dyrbi bohužel nětkle hišće w cuzbje skutkować wjele zboža też na dalši puć. Smy přeswědčeni, zo po dokónčenych studijach njezłoži rucy do klina kaž to tak husto pola nas bywa ale zo budźe na wědomostnym polu dale dźěłać k zbožu a sławje swojoho serbskoho ludu.

Rěč najdostoj. knjeza praelata Kleina

w tachantskej cyrkwi při wozjewjenju zasypostajenja Mišnjanskoho biskopstwa 26. junija 1921.

Wopomnjeća hódniši dźeń hač dźensniši drje je tutón česće hódny Boži dom lědma wohladał. We přitomnosći wotpósłanca najwyššoho pastyrja křesćanstwa Joho Swjatosće bamža Benedikta XV., k. arcybiskopa Eugenija Pacelia, najwyššoho wupósłanca Swjatoho Stoła za Němsku, swjeći starodawne tachantstwo s. Pětra 700lětny jubilejny dźeń swojoho założenja přez Brunona II., Mišnjanskoho biskopa, ke kotrohož dioecesy město Budyšin a Hornja Łužica słušeštaj. Wysoke nadawki buchu nowomu cyrkwinskomu założenju date: dokonjenjo překřesćenja kraja a napjećo joho wobydlerstwa z duchom s. sćenja.

Stawizny swědča za to, zo tutón prěnjotny koliegiatny kapitel s. Pětra swój nadawk kóždy čas dopjelnješe. Boža pomoc a Bože žohnowanjo wotpočowaštej na nim. Wokřewjacy dych prawoho katolskoho žiwjenja sapaše přez cyły srjedźny wěk z tutoho městna po žohnowanych honach tohole krasnoho kraja, kotrohož wobydlerjo wobojoho wuznaća su křesćanski duch hač do tejele hodźiny swěrnišo zakhowali hač je to we mnohich druhich wajcy paćeŕ za paćerjom. Filipsdorfski procesijón khodźi do Rumburka za tajkim zaměrom. To je najdostojniše wašnjo a zawěsće Bohu najspodobniše, sćěhować našoho Wumožnika, wopominać joho ćerpjenjo, sebi płody wumoženja přiswojić a je dobyć też za njepokutnych hrěšnikow a za khude duše. „Pokutu, pokutu činić!“ to je najswj. knježna při swojim zjewjenju w Lourdesu prajiła. W znamjenju křiža a křižowoho puća wšitcy dobudźemy.

Bóh luby Knjez nochce pak jenož modlitwy a dźěło, wón ma też spodobanjo, hdyž so človjek w prawym duchu wokřewja. Tohodla wužijemy dalše popołdnjo k rjanomu wulětu do hór. Dźemy našoho luboho krajana P. Klemensa wopytać, wězo nic wšitcy, někotři joho přiwuzni a znaći. Na dalokim wokołopuću doběžimy k elektriskej zastawcy. Wšudźe lući wukhodźowarjo a wulětnicy. Na wšěch městnach zawjeselenja, bjesady a radowanki. Też češki „Sokoł“ ma swój dźeń na zwučowanišću. Druhdźe zaso swjeći wohnjowa wobora swój założeński swjedźeń. Skónčnje smy tu dojěli. W Eichwaldźe sydli naš krajan. Tu je rjana nowa cyrkej, najswj. wutrobje Jězusowej poswjećena. Njeje zwonka hišće cyle z marmorom dowutwarjena, dokelž je założeŕ, stary wjerch Klary, wumrěł a poměry su so mjez tym też přeměniłe.

Knjez P. Klemens nam wšitko pokazuje a wuložuje. Wobhladamy sebi dom a zahrody a wuskočimy sebi też na wjeršk hórki. Wottud jewi so najkrasniši wuhlad na cyłu wokolinu. Kołdokoła wulkotne panorama. Wěnc horow, jena wyšša dyžli druha, wobrubja tutu krajinu. Hižo ducy z Geiersberga smy ju wobdźiwali w jasnosći Božoho dnja. Ćoplicy a cyłe pasmo so přiležacych městačkow hač do sameje Krupki — to je přemysłowy kraj sewjernych Čech.

Hospoza je nam dobroho kofeja nawariła, tuž njehladamy kazanja. Dźensa je horcy dźeń. Też wosušk maja swjatočny, słódny. Z dźakom přijimamy hospodliwosć. Wotpočnywši słódcy wróćimy so wšitcy zhromadnje na tramway do Ćoplic a wottam ze železnicu do Krupki. Naš knjez krajan nas přewodźa. Zwostanje w Krupcy přez nóc, přetož jutře změje serbske kemše. Kajka dobrota, zo mamy serbskoho duchownoho tak blizko! Bóh swojich Serbow nihdy a nihdźe njewopušći! —

Rjana mejska pobožnosć z Božim požohnowanjom krónuje też dźensniši swjedźeń. Po nyšporach zestupuja so mužscy a žónske do dweju rjadow. Procesijón ze swěčkami změje wobkhad po křižownych khódbach. Kajki to imposantny ćah! Kóždźički je so ze swěčku a spěwajomnym kěrlušom k česći s. Mariji zawobstarał. Duchowni zaspěwaju jón po znatej melodiji Lourdesowoho kěrluša. L. 1919 sym tam 25. měrca też sobu šoł a spěwał, wězo tehdy běchmy třikróć wjacy hač dźensa. Ale do hłubin duše zapřima a hnuje tajki spěw, hdyž wopominaš při tym, kelko dobrotow a hnadow je so wěriwym na hnadownym městnje wuliwało. Čim wutrobnišo a radostnišo zaklinča postrow z tysac hortow: „Ave, ave, ave Marija!“ A rucy ze swěčkami so wysoko pozběhnu při kóždym „ave!“ Tak skónči so hnadowny dźeń swjatoho Ducha w Krupcy.

Serbski procesijón zwostanje na swjatkach hišće jenož póndźelu hač do připołdnja. Ta je wuznamjenjena ze serbskimi kemšemi, ze serbskim prědowanjom. Na zymu zwostanu Serbja dźeń dlěje w Krupcy. Na swjedźenju s. Marijinoho naroda njesu też naše serbske družki s. Mariju sobu. Domoj wróća so potom po samsnym puću, wozboženi, nasyćeni, spokojeni, z tej njekhabłacej dowěru, zo jich puće, prózstwy a modlenja přinjesu žohnowanjo za čas a wěčnosć. Njech najzbóžniša knježna s. Marija wšěch Serbow prewodźa w swěrje a wutrajnosći, po w kaznjach Božich założenym žiwjenju do krasnišoho, złotoho přichoda! Njech naši młodźi Serbja a Serbowki wobkhowaju wótcowske wašnja, njech pilnje a pobožnje khodźa z procesijónom do Krupki!

Jan Serbin.

Dospołnosće dla přirunaj nastawki lońšoho lětnika 57. Katolskoho Pósła: čo. 25 z 21. 6. 20: „Budźe serbski kraj abo serbske kralestwo“; čo. 38 z 20. 9. 20: „Regina Lusatiae, ora pro nobis!“; čo. 48 z 27. 11. 20: „Rozprawa sekretara Narodnoho Wubjerka“.

dźělach našeje wótčiny so stało. Wšudźe załožowachu a wudospołnjachu so na namołwjenjo a z poděkowanjom kapitla farske wosady; a na nabožne pozběhnjenjo ludu złožowaše so wša starosć dobroho pastyrja. Też sydliščam rozkćěwjacych rjadow přiwobroćeše kapitl swoje dźělbraćo, a hdźež běše trjeba, swoju pomoc.

Tola pak běchu wichory, kotrež wot spočatka XVI. lětstotka přez našu wótčinu howrjachu, sylne dosć, zo też we Łužicy podłohi nabožneje jednoty z wuspěchom zatřasowachu. Před dźělenjom wěry a sćěhowacym khabłanjom njewosta też měšćanske tachantstwo zakhowane. Mócna, lětdźesatki trajaca překora wo wobsedźeństwo s. Pětroweje cyrkwje a wo prawa kapitla so zběže a rozkoli měšćanstwo do wojowaceju stronow. Też w klinje kapitla njezawosta jednota we wěrje. Mudrosći a měrnosćiwosći dekana Jana Leisentritta poradźi so skónčnje wujednanjo, kotrohož zbožowny wuspěch běše, zo wobej wěrywuznaći přezjene bydlitej hač do tejele hodźiny. Tola hišće wjetše zamóh' tónle wuspěšny muž dócpěć, mjenujcy cyrkwinske knježeństwo postajić wosadam namrětej wěrje swěrnym zawostatym, kotrež wón dalšomu rozpadej katolstwa we Łužicy napřeco staji. 1567 bu Jan Leisentriit, kiž bě so mjez tym na tachanta zbytnoho kapitla wuzwolił, wot Swjatoho Stoła na administratora postajeny nad Łužiskim dźělom mjez tym přez złoženjo dostojnstwa Jana IX. z Haugwicow zběhnjenoho Mišnjanskoho biskopstwa, a bu jako tajki wot kejžora, krajnoho wjerha we Hornjej Łužicy, wobkručeny. Joho nastupnik w tutym cyrkwinskim dostojnstwje měješe być přecy wot kapitla swobodnje wuzwoleny tachant. Potajkim njeroztorže so zwjazk, kotryž Łužiskich katolikow z Romom a z tym z powšitkownej cyrkwju zjednoćeše. A dźakowano Wšohomócnomu wón so njeje roztorhnył hač do teje hodźiny, dźak horliwomu prócowanju Leisentrittowych nastupnikow a kapitlowych kanonikow. Wšudźom koło wokoło běše katolska wěra wuhubjena. Jenož srjedź Łužiskoho podźěla wutupjenoho Mišnjanskoho biskopstwa wosta wona dale žiwa we Sakskich krajach, ke kotrymž wot l. 1623 Łužica słušeše. Traješe dlěje lětstotka, prjedy hač lěpše časy zaswitachu, też we susodnych herbskich krajach, pomału wšak, ale stajnje nowe katolske žiwjenjo rozkćě. A hdyž skónčnje w krajnym hłownym měsće a residency katolskeje knježeńskeje swójby sydło nowoho cyrkwinoho zarjadowanstwa, japoštołski vikariat nasta, sta so, zo móžeštej z najmjeńša za najdlěji čas wobej wyšnosći w rjanym dwuhłosu dušepastyrstwo sakskich katolikow zastarać přez wosobinske zjednoćenjo wobeju duchowneju wjerchow.

Wulke staj mjez tym wobaj dokonjałoj. Nowe wosady zastupichu do žiwjenja, klóštrske sydła nastachu, ličba katolikow množeše so lěto wot lěta, tak zo mataj tu khwilu krajnej cyrkwinskej wobwodaj wjacy wěriwych dyžli někotrežkuli mjeńše němske dioecesy.

Daloko wuhladowacomu kedźbnomu wóčku Swjatoho Stoła njewosta to zakhowane, a Rom we swojej namrětej mudrosći měješe tutón wokomik za prawy, zo měła Saksa přestać jako misijónski kraj pod kongrecaciju propagandy stać a zo ma zasy być wosebite biskopstwo runja druhim.

Po cyrkwinskim zapřijeću njepłaćeše we wichorach reformacije wuhubjene Mišnjanske biskopstwo nihdy jako wutupjene. Wšudźom hdźežkuli po dalokim swěće je było žane biskopstwo po všěm prawje postajene, wostanje wone přizamknjene do hierarchije wěki na wěki. Je dźěn znate, zo nunciowje, swjećacy biskopja a japoštołscy vikarojo titl starych biskopstwow dóstawaju, kotrež so při nastorku islama we Małej Asiji a sewjernej Africy dospołnje zhubichu. W samsnym kraju namakaše so pola nas titulna cyrkej, wokoło kotrejež so w běhu poslednich lětstotkow katolikojo w tak wulkej ličbje nahromadźichu, zo móža nahladnu dioecesu tworić. Je to wysoki dom Mišnjanski, kotrohož hač do zańdźenoho lětstotka sahace podawizny su wot lěta 1561 so w Budyšinje dale wjedle. Tute zdachu so Swjatomu Stołej žiwe dosć, zo mohłe móst k nowomu zarjadowanju być, kotrež my dźensa z dźakownej, haj wyskacej wutrobu witamy.

Jubilejny dźeń tachantstwa bu přez to k tutomu, wěčnoho pomnjeća hódnomu skutkej wuzwoleny, na kotrymž ma so wěriwym we Sakskej wobnowjenjo starodawnoho Mišnjanskoho biskopstwa na swjatočne wašnjo wozjewić.

Swój dźak złožujemy najprjedy w tejle hodźinje horje wšohomócnomu Bohu, kotryž je słaby, wot zdonka wottorhnjeny wukorjeń zdźeržał a tak płódny sčinił. Bjez Božeje miłosćiweje pomocy so tutón skoro jako dźiw

Zjězd katolikow Sakskeje w Budyšinje

24. a 25. sept. t. l. budźe we hłownym měsće sakskeje Łužicy, w starosławnym Budyšinje

III. zjězd katolikow Sakskeje.

Zo by so přez njón tak prawje katolske žiwjenjo žiwe a mócne wopokazało, je třěbne pjenježneje podpjery wot našich katolskich wěrybratrow. Tohodla wšěch, kotřiž maja za tónle zjězd zrozemjenja a jomu poradźenjo popřeja, wutrobnje a należnje prosymy, zo by so tejle wěcy po možnosći podpjery přispěło. Njedwělujemy na tym, zo katolske zarjadowanja cyłoho kraja kaž też kóždy jenotliwy našoho wěrywuznaća tomule wotmyslenju swoju pomoc spožči. Wo připokazanjo darow a zapisowanjo k rukowacomu fondej należnje a wutrobnje prosymy. Kóždy dar, też najmjeńši, je ważny kamušk k wulkomu twarej.

Pjenjezy chcyli ludźo připósłać předsydźe pjenježnoho wubjerka:

Studienrat Prof. Joh. Heidrich,
Bautzen, Moltkestr. 16 II.
Postscheckkonto: Dresden 33121.

pokazowacy, zróst katolskeje cyrkwje we Sakskej njeby stać mohł. Bjez pomocy wot horjeka njebychu swěrni stražnicy w Budyšskim tachantstwje móc a wutrajnosć namakali, přez lětstotki swjaty woheń lubosće k maćerneje cyrkwi we wutrobje katolikow zdźeržeć, najebać wšě wobćežnosće a zadźěwki. Nutrny dźak wuprajamy dale Swjatomu Stołej, kotryž je we swojej wšěch wobsahowacej lubosćiwej starosći w Mišnjansko-Budyšskej dioecesy, ke kotrejž nětko słušamy, nowe wohnišćo zažehlił, na kotrymž móžemy swoju wutrobu k nowej lubosći zahorjeć k swjatej katolskej a japoštołskej cyrkwi, k Romskej cyrkwi, z kotrejž nas drje nic nowy, ale znowa zwjazany zwjazk, zjednoćuje.

Dźak pak też wšitkim tym prawym mužam, kotřiž su w Budyšskim tachantstwje swěru stražowali nad čistosću katolskeje wěry we jim dowěrjenej dioecesy, kotřiž njesprócniwi a často z čežkimi woporami na dušach dźěłachu, dowěru katolikow zdźeržowachu a sami so nadźije njezdachu, zo něhdy z rozpadankow katolskoho žiwjenja, kotrež wobžarowachu, nowy bohaty kćěw wurosće. — To je dźensa čestny dźeń za tutych swěrnych służownikow Božich a cyrkwje! Jich smjertne powostanki su dawno w tachantskej cyrkwi abo na blizkim pohrjebnišću s. Mikławška přetlałe, ale jich duch je dale žiwy a skutkuje na městnje žohnowanja, kotrohož pastyrjo woni něhdy běchu. A we widźenju Božim, we kotrymž překrasnjenym dušam wšitke zemske podawki so zjewjeja, raduja so woni dźensa z nami, zo je so wusywane symjo płódne wopokazało a zo je Boža hnada jomu tyćo dała.

Serbski seminar w Prazy.

(Pokračowanjo.)

Po Šimonowej smjerći hospodarješe joho krajan Jurij Bažant z tej samej swědomitosću, jako prjedy, w Serbskim seminaru a měješe też dohlad na studowacych hač do lěta 1743. Při nim zastarachu duchownu službu najbóle młodźi měšnicy. W lěće 1743 dawaše Bažant wosebitej k tomu powołanej komisiji zamołwjenjo wo swojim hospodarstwje, kotrež bu pokhwalene, přepoda zamoženjo, wšitke lisćiny, cyły inventar nowomu presesej, za kotrohož bu Syman Vicki, rodźeny z Kulowa, postajeny, kotryž 34 lět wustaw wjedźeše. W prěnim lěće měješe tu jenož 10 studentow, dokelž w lěće 1742 bě Praha w mocy njepřećelow, a też w Serbskim seminaru běchu bjez přestaća wojacy wšelakich ludow. Hdyž běchu njepřećelske wójska wotćahnyłe, přićežechu z nowa studowacy, tola najprjedy něšto mjenje. Lěta 1743 běchu tu jenož dźesaćo Serbja; ale lěta 1744 hižo 28, a w sćěhowacych lětach druhdy hišće wjacy. Telko studowacych přijeć, bě jenož tohodla možno, dokelž běchu so někotre nowe fundacije założiłe.

Duchowny Jurij Kral, rodźeny z Kulowa, kiž běše Šimonej w zarjadowanju a wjedźenju seminara pomocny, służeše jomu też w poslednich lětach při dokonjenju duchownych winowatosćow tak należnje, zo, kaž sam w listach tehdy do Budyšina słanych praji, bjez njoho ani być njemóžeše. Tutón Kral běše dwójcy po założerjowej smjerći preses, mjenujcy 1731—1733 a 1736—1739, poda 1000 šěsnakow k zastaranju studowacoho ze swojeje swójby abo, hdyž by ze swójby žadyn njebył, druhoho Łužičana.

Też założi lěta 1743 Khrósćanski farař a kanonikus Jurij Józef Just fundaciju za studowacoho ze swojoho přećelstwa; Jakub Tadej Ćežki, senior Budyšskoho tachantstwa, dwě fundaciji za młodźencow ze swojoho přećelstwa abo z Kulowa, serbskeje a němskeje rěče mócnych; Jurij Ferdinand Lisak, kanonikus a farař w Radworju, fundaciju za studowacoho ze swojoho přećelstwa; też Budyšski kanonikus Józef Kosačk, kiž bě japoštołski protonotar a tachant Wołomuckoho wokrjesa a farař we Wulkej Semicy na Morawje, fundaciju za młodźenca ze swojoho přećelstwa abo z Kulowa; tohorunja Handrij Małki (Mauki) z Hrubjelčic za studowacoho Serba. K tutym wjetšim přińdźechu też někotre mjeńše, a někotři wučomcy płaćachu swoje zastaranjo, dóniž so fundacija za nich njewuprózdni; też buchu w tutym času hižo za pjenjezy studowacy (drje Němcy) ze susodnych Čech a to wosebje ze Šěrachowa, kotryž hižo tehdy Budyšskomu tachantstwu służeše, do Serbskoho seminara přijimani.

K tutym fundacijam, kotrež so za Serbski seminar a jenož za Serbow założichu, buchu kónc 18. lětstotka a pozdźišo hišće druhe za naš wustaw dobyte, kotrež běchu před joho założenjom wot serbskich duchownych wšelakim konviktam w Čechach wotkazane. Za čas kejžora Józefa II. buchu tute kon-

vikty zběhnjene a jich zamoženjo do stipendijow přeměnjene. Zo bychu stipendije Łužičanam, za kotrychž běchu założene, k wužitku přišłe, prošeše Budyšski tachant pola rakuskoho knježeŕstwa, zo bychu so z łužiskim wustawom zjednoćiłe, kotryž tomu samomu zaměrej służeše, kaž stipendije. Do toho skónčnje knježeŕstwo zwoli. Tak dósta Serbski seminar 1790 stipendium, wot Budyšskoho tachanta Měrćina Ferdinanda Brücknera z Brückensteina lěta 1700 při Bartromskim konvikće w Prazy założene; 1805 dwoje tak mjenowane Ruhlandske stipendium, założenej wot Wjacsława Jakubeca abo Jakobi, rodź. w Ruhlandźe, kotryž bě tehdy hišće serbski. Tutón bě kanonikus w Budyšinje a faraŕ w Hornjorakuskej, w Siermingu, a założi při Krumlowskim konvikće lěta 1627 a 1640 dźesać stipendijow ze 10000 šěsnakami, přede wšěm za młodźencow ze swojoho přećelstwa abo z Hornjeje Łužicy. Dokelž pak pjenjezy spadnychu, dosahachu dokhody pozdźišo jenož za 8 a hišće pozdźišo za 6 studowacych. Po zběhnjenju Krumlowskoho konvikta připokazachu so Ruhlandske stipendije Kellerskomu w Lincu, a hdyž so tež tón zamkny, buštaj z najmjeńša dwaj na próstwu biskopa a tachanta Loka Serbskomu seminarej připisanaj. W tutym lěće dósta Serbski seminar stipendijum wot Budyšskoho seniora Antona Kiliana při Khomotowskim konvikće założene a druhe wot fararja Jana Jurja Jězorki, rodź. z Jawory. Zamoženjo tutych stipendijow rjaduje češkosłowakske knježeŕstwo, Budyšske tachantstwo poruča serbskoho seminarista, kotromuž so wudźěli na čas joho přebywanja w seminaru.

Tak měješe Serbski seminar po něčim 26 stipendijow, kotrež pak so stajnje wudźěleć njemóžachu, dokelž pjenjezy njewobkhowachu teje sameje płaćizny, kaž w času założenja, a njedosahaju tohodla k dospołnomu zastaranju studowacoho.

Njewěriwy duch, kiž wosrjedź 18. lětstotka křesćanske žiwjenjo kažeše, rozšěrješe so tež w tehdyšej Rakuskej, swój škódny wliw wosebje w rozwučowanju młodźiny pokazujo. Po smjerći kejžorki Marije Theresije so wón hižo njestaješe, ale wobroći so k wustawam, kotrež duchownych wučerjow a wodźićerjow ludu kubłaju, w nadźiji, zo so lud skerje skazy, hdyž su duchowni w njewěriwym zmyslenju wobkručeni. Tuž zběhny kejžor Józef II., wot radźićelow cyrkwi njepřećelnych zawjedźeny, wšitke biskopske seminary a konvikty we swojich rozšěrjenych krajach, a žadaše sebi, zo maju so přichodni duchowni wšitcy w tak mjenowanych generalnych seminarach rozwučeć a za duchownsku służbu přihotować. Tute seminary njeběchu cyrkwinske, ale statne wustawy. Zamoženjo konviktow pak měješe so do stipendijow přewobroćić, a so studowacym k samowólnomu wužiwanju podawać. Też Serbski seminar njesmědźeše so ćerpić, hač runje tu kubłani duchowni w Rakuskej służić nochcychu. Na 19. oktobra lěta 1784 přińdźe wot kejžora přikaz, „kotryž so wróćo njewozmje“, zo dyrbi so Serbski seminar zamknyć a cyłe joho zamoženjo do stipendijow přewobroćić, kotrež maju so studowacym z Łužicy podawać.

(Pokračowanjo.)

Dobrowólny dar za Posoł: N. N. na Hesec-Domšec kwasu w Radworju dobyte 5 hr.

Kwasy
na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow
fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gickelsberg 1b.

Bratraj Wornačaj
w Pančicach (Dalekorčak) Elstra čo. 71) w Lejnje (Dalekorčak) Uhyst čo. 62)
kładźetaj
elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.
Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž też wšu nowočasnu **nadobu za wobswělenjo** na skladźe.

Serbska ludowa banka
akcijowe towarstwo
w Budyšinje na zwonkownej lawskej hasy 11.
Telegramowa adressa: Serbobanka. Girokonto na němskej statnej bancy.
Telefonowe čisło 155. Póstski šekowy konto: Lipsk 110481.
Serbska ludowa banka wšě bankowske dźěła wuwjeduje,
wosebje
nalutowanske pjenjezy k wšědnomu wužiwanju přijima,
nalutowanske pjenjezy z wupowědźenjom přijima,
běžace zličbowanja wotewrja,
požčeńki na dań dawa.
Kasyne hodźiny wšědne dny wot 9—1, sobotu wot 9—2 hodźin.

I. wubjerkowe posedźenjo Zwjazka serbskoho studentstwa

budźe **sobotu 16. julija** popołdnju w 3 hodź. w Serbskim Domje **w Budyšinje.**

Wšitcy wubjerkownicy, kiž su hižo na prózdninach, dyrbja ważnych wuradźowanjow skhadźowanki dla přitomni być. Też kóždy njewubjerkownik budźe witany.

Jan Cyž,
t. č. hłowny starši.

Dobre čistowołmjane tkaniny
k suknjam, łalam a rubiškam
poruča
Aug. Paul Hilger,
jenož Seminarstr. 2.

Serbske hospodarske towarstwo
z předawarnjomaj
w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy
poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Rozjasnjenjo! K wotmołwje na wjele naprašowanjow ze strony swojich česćenych woteběrarjow zdźěluju, zo swoju
drastowu, płatowu a šatowu předawarnju
jenož na **seminarskej hasy 2** wjedu.
Sym tusamu 1912 wot swojoho prjedownika **pod starej firmu** kupił. Swojich česćenych woteběrarjow wopytuju **jenož wosobinscy.** Prošu wo dalšu dowěru a slubju **přiměrjene płaćizny a sprawne** posłužowanjo.
Z počesćowanjom
Emil Wilček, w firmje Aug. Paul Hilger.

Hłowna zhromadžizna

Towařstwa ss. Cyrilla a Methoda

budźe njedźelu 17. julija 1921 popołdnju ½4 hodźin

w Sernjanach.

Porjad: 1. Rozprawy. 2. Přednošk. 3. Namjety.

Wšě sobustawy z blizka a z daloka wutrobnje přeprošuje **předsydstwo.**

Sobustaw je kóždy, kiž towařstwowu nowinu „Katolski Posoł“ wotebjera. Štóž ma važnišoho namjeta, móže jón tež pisomnje hač do pjatka (15. t. m.) redakciji zapósłać.

Wumělske zuby! *Operacije zubow!*

C. Handlos, dentist

w Kamjencu, Damm 2¹

blizko hamtskoho sudnistwa *pódla hosćenca „Blumengarten“*

Sym k rěčam:

wot 8—12 a 2—6 hodźin; na njedźelach jenož dopołdnja.

Batist
115 cm šěroki meter po **15 hr.**
surowy płat
140—170 cm šěroki,
cychi
metsr 15 hr.,
wołmjane fale
wot krucha m 14,50 hr.,
hotowe wołmjane fale,
tkaniny za woblečenja
jara kruta twora
meter 27 hr.,
košlacy barchent
meter 14 hr.

Emil Wehrle.

Jurij Mróz
młynk
w Šunowje
poruča
šmrjokowe deski
kóždeje měry
(přihodźa so za hnojowe a kalkowe deski na wóz),
tyšerske deski
wot 15—70 mm tołste,
wojnarske drjewo,
narězane a zdónki, korež po přeću narězam),
laty,
wobiwanske deski
(Schalung) a
hrjady,
šrótwany majs.
Wšo po tunich płaćiznach.

Fotograf Kubitz
Budyšin.

Přińdu k Wam na wsy, jelizo maće za mnje nadawki za **kwasy,**
towařstwa, industrielne wobrazy atd. Też poručam so k zhotowjenju powjetšenjow wobrazow. Mój wobkhod wobstoji hižo přez 22 lět a buchu moje dźěła hižo na wjele wustajencach tukrajnych a wukrajnych mjez druhim ze złotymi medaljemi wuznamjenjene.
Też njedźelu je mój wobkhod wotewrjeny.

Robert Kubitz,
fotografiski ateljej
w Budyšinje, pódla hłownoho pósta.

Kedźbu! Elga! Kedźbu!

Wollmuthowy elektrogalvaniski apparat

za masažu hłowy a wobliča a hojenjo rjanosće čini dźiwy. Pospytajće tola pola

włosarja Emila Grafy
w Kamjencu na cwingerjowej drózy 16.

Poručam so też česćenym towařstwam k přihotam za dźiwadłowe wustupy.
Wulki skład wonjawkow a toaletkow.

Wšě čišćerske dźěła
w kóždym wuwjedźenju wobstara derje a tunjo
Donnerhakec knihićišćerńja.

Ratařska šula w Budyšinje.

Bližši zymski semester započnje so **wutoru 18. oktobra 1921.** Připowědźenja nowych šulerjow maja so bórzy pola podpisanoho direktora stać, pola kotrohož je też wšo dalše zhonić.

Ökonomiski rada prof. dr. **Gräfe.**

Dźiwadło na hrodźišću pola Kopšina.

Njedźelu 10. julija 1921

hišće jónu předstajenjo wulkotnoho dramata

„Na Hrodźišću“

wot J. Barta-Čišinskoho.

Započatk w 4 hodźinach.

Po tym su reje pola Wjeńkec w Khrósćicach.

Našomu česćenomu woteběrařstwu dobroćiwje k wědźenju dawam, zo naše twarstwo wot nětka zasy sam na stare znate wašnjo dale wjedu; z našim dotalnym towaršom knj. architektom Cyžom w Khrósćicach wjacy njedźěłam. Prošu wo dobroćiwe podpjeranjo a zawěsćam ze swojeje strony sprawne napřećopřińdźenjo.

Firma P. Rocho, twarski mištr, parny rězak, česak a twařstwo w Sernjanach p. Kamjenca w Sa.

Hnydom abo pozdźišo dóstanje městno starša **ródna holca** za nutřkowne dźěła. — Wudawki za pućowanjo so zarunaja. Knjeni **Henjes**, Löbau i. Sa., Margarethenstr. čo. 13 II.

Dźiwajće při kupowanju na nawěški w Pósle!

3. zjězd katolikow Sakskeje
w Budyšinje
24. a 25. septembra 1921.

Wubjerk za wobstaranjo wobydlenjow prosy katolikow Budyšina a bližšeje wokoliny wo přizjewjenjo wobydleni; jich je wulka ličba trěbna. Wobdźělerjo wot wonka chcyli prawje bórzy sebi přebywanjo skazać.

Wubjerk za wobstaranjo bydleni.
Překupc **E. Wilček** na seminarskej drózy 2.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorččak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 29. | Budyšin, 16. julija 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Štwórta kniha.

Wo najswjećišim sakramenće woltarja.

O mój Božo, kelko su tamni so prócowali činić, zo bychu so tebi spodobali! Ach, kak jara mało je, štož ja činju! Kak krótki čas nałožam, hdyž so připrawjam k swjatomu woprawjenju! Z rědka wšón zhromadźeny, jara z rědka swobodny wot wšoho rozpjeršenja. A zawěsće we wozbožacej přitomnosći twojeje Bóžskosće by njeměła mi žana njepřisłušna myslička do pomjatka přińć a też žane stworjenjo njeměło mje zajimować, dokelž sym na tym, zo bych za hosća přijał nic jandźela, ale knjeza jandźelow.

A tola je jara wulki rozdźěl mjez kašćom sluba ze swojim swjatym wobsahom a mjez twojim najčisćišim ćełom ze swojimi njewurjeknitymi mocami, mjez tamnymi starozakońskimi woporami, kotrež přichodne wěcy předznamjenjachu a mjez wěrnym woporom twojoho ćěła, kotrež je dopjelnjenjo wšěch prjedawšich woporow.

Čohodla potajkim so bóle njezahorjam při twojej česćownej přitomnosći? Čohodla so z wjetšej starosću njepřiprawjam na přijimanjo twojoho swjatoho sakramenta, hdyž tola su tamni zastarscy swjeći patriarchojo a profetowje, też kralojo a wjefchojo ze wšitkim ludom, tak wulku horliwosć w pobožnosći napřećo službje Božej wopokazowali?

Ze wšěmi mocami poskakowaše jara pobožny kral David před arku Božej, wopominajo dobroty, kotrež bě Bóh něhdy joho wótcam wopokazał; wón daše wšelake hudźbne připrawy wudźěłać, zestaja psalmy, a postaji, zo maja so spěwać z radosću a też sam husto spěwaše hrajo na harfu nadychnjeny z hnadu Ducha Swjatoho; wučeše Israelski lud z cyłej wutrobu Boha khwalić a kaž z jenym hłosom wšitke dny česćić a sławić. Hdyž tehdom tak wulku pobožnosć dokonjowachu a so wo khwalbu Božu před kašćom sluba tak horliwje starachu, kak wulku česćownosć a pobožnosć dyrbju nětko měć ja a wšón křesćanski lud w přitomnosći swjatoho sakramenta a při přijimanju najhordoznišoho ćěła Khrystusowoho?

Khwataja mnozy na wšelake městna, zo bychu wopytowali powostanki swjatych a so dźiwaja, hdyž wo jich skutkach słyša, wobhladuja sej wulkotne cyrkwinske twarby a wokošuja jich do židy a złota zapřijate swjate kosće. A hlej, ty sy přitomny tu při mni na woltarju, mój Božo, kiž sy swjaty swjatych, stworićer človjekow a knjez jandźelow. Husto knježi při wobhladowanju tajkich wěcow človjeska wćipnosć dla nowosće njewidźanych předmjetow a mało płodu polěpšenja wróco přinjesu, wosebje, hdyž so tak lohkomyslnje tam a sem běha bjez praweje rozkatosće. Tule pak w sakramenće woltarja sy ty, mój Bóh a človjek, Khrystus Jězus, cyły přitomny, a dóstawamy bohaty płód wěčneje zbóžnosće, hdyžkuli tebje dostojnje a pobožnje přijimamy. K tomu pak nas njećehnje žana lohkomyslnosć, ani wćipnosć ani zmysłojtosć, ale kruta wěra, pobožna nadźija a wěrna lubosć.

O Božo, njewidźomny stworićelo swěta, kak spodźiwnje činiš z nami! kak luboznje a miłosćiwje wobkhadźeš ze swojimi wuzwolenymi, kotrymž sebje samoho we swjatym sakramenće k wužiwanju poskićeš! To dźěn wšitkón rozom přesahuje, wosebje to přiwabja wutrobu pobožnych a zahorja jich lubosć. Přetož runje twoji prawi wěriwi, kotřiž cyłe swoje žiwjenjo na polěpšenjo nałožuja, dóstawaju často z tutoho najdostojnišoho sakramenta wulku hnadu pobožnosće a lubosće k póćiwosći.

Swětowy rozhlad.

Sakska.

Kultusowy minister Fleißner je zasy jónu jedyn wukaz wudał, kotryž ma nabožnomu žiwjenju we Sakskej zeškodźeć. 2. julija t. l. je postajił, zo nimaja so šulske dźěći k wukonjenju nabožnych skutkow a k wobdźělenju při Božich službach nuzować. Kóžde dźěćo, kotrež je přez 14 lět, ma so samo, druhe přez swojich zakońskich wukubłarjow wuprajić, hač chce so při cyrkwinskich zarjadowanjach, kaž na př. Bože služby su, wobdźělić. Njestanje-li so to, ma so wo nich wobhladować, zo njechaja.

To je zasy jedyn skutk, kotryž so duchej němskostatneje wustawy přećiwja. Něšto podobnoho je Fleißner we swojim času hižo wo należnosći nabožnoho rozwučowanja zworał. Tehdy dyrbješe potom, hdyž bě němskostatny sejm wo tej należnosći so wuprajił, swój rozkaz na to přeměnić, zo te dźěći, kotrež njechaja na nabožnej wučbje so wobdźělić, to pak same, hdyž su přez 14 lět, pak přez swojich wukubłarjow maja wozjewić. Wo wšitkich druhich ma so měnić, zo chcedźa při nabožnej wučbje so wobdźělić, a tak to też dyrbja.

Fleißner drje budźe nuzowany, też tónle swój nowy wukaz na podobne wašnjo přeměnić. K. zapósłanc Heßlein chce mjenujcy kónc julija we sakskim sejmje přećiwo tajkomu wukazej protestować a so woprašeć, kak so wón ze postajenjemi němskostatnoho sejma, na kotrež je tola sakski minister zwjazany, zjednoćić hodźi.

Němska.

Rozdźělenjo Hornjeje Šlezskeje. Parižski časopis „Europe Nouvelle“ wo Hornjej Šlezskej rozdźělenski plan wozjewja, kotryž su zwjazkarjo pječa hižo přijeli. Po nim dyrbi Němska dźesać połnócnych a wječornych wokrjesow z hromadźe 468000 wobydlerjemi, dale Wulkostrjelski, Tostski a Tornawski wokrjes ze 135700 a Gliwicu a Zabržu ze 128000 wobydlerjemi dóstać, bjez tym zo bychu Bytowski, Katowski, Kralowohětski, Přćinski a Rybniski wokrjes ze 477900 wobydlerjemi Pólskej připadłe.

We wokrjesach, kotrež bychu Pólskej připadłe, by w hornjošlezskej na město němskoho kapitala francówski kapital stupił. Komisija zastupjerjow francówskeje industrije je za čas pólskoho zběžka we hornjošlezskim industrijowym kraju přebywała a podkopki a dźěłarnje na drobno wobhladała. Při tym je so na prašenjo kedźbliwosć złožowała, kak móhł hornjošlezski industrijowy kraj, hdyž je do ruki Polakow přešoł, hnydom z francówskim kapitalom, w Dombrowskich wuhlowych podkopkach założenym, hromadźe dźěłać. Francówscy inženěrojo dyrbja wjednistwo w industriji přewzać, w kotrejž dyrbja pak so też Polacy zastupować. W hornjošlezskich městach dyrbja so francózske banki zasydlić a so pódla toho w Katowicach francówski generalny konsulat zaměsćić.

— Po 18. wotrězku němskostatneje wustawy přińdźe bórzy termin, po kotrymž smědźa so jenotliwe dźěle wšelakich němskostatnych krajow wot kraja wotdźělić a mjez Němskej nowe staty wutwarić. Tajke wotpohlady su wosebje w Pruskej, kotraž dźěn ma mnohe kraje we sebi, kotrež buchu ze namocu k njej přićisnjene. Te chcedźa zasy samostatnosć. Tak wosebje je tajka myslička živa we Hannoverskej, zawěsće też w Přirhynskej a też něhdźežkuli druhdźe. Němskostatny znutřkowny minister dr. Gradnauer je nětko wšitkim politiskim stronam němskostatnoho sejma prózstwu předłožił, zo bychu tola, dźiwajcy na zwonkowne politiske wobstojenja, wob čas jenoho lěta tajkoho wothłosowanja za tajke wotdźělenjo a tak přeměnjenja znutřkownoho zarjadowanja so wostajiłe. Hannoverska strona je dotal prózstwu wotpokazała. Wona jenož dočaka, doniž hornjošlezske prašenjo njebudźe rozrisane. Potom budźe sebi wozjewjenjo postajenjow žadać, po kotrychž změje so wothłosowanjo wo tajke krajne přeměnjenjo stać.

Pólska nućena statna pożčeńka. Pólski sejm je wobzamknył, nućenu pożčeńku zawjesć. Za wobsedźeństwo přez 200000 hr. wučinjaca wobdźělenjo 2000 hriwnow wučinja a potom ruče hač do 20 procentow při wobsedźeństwu 5 milijónow. Na 36000 hriwnow

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

lětnych dokhodow dyrbi so 1000 hriwnow podpisać, a sadźby potom hač do 30% při lětnych dokhodach 900000 hriwnow horje stupaju. Pólske pjenježne hubjenstwo je hrózbne. Před někotrymi njedźelemi płaćeše so za 1 amerikanski dolar: 800—1000 pólskich markow, nětkle hižo 2500.

Pólsko-běski wojeński zwjazk ma so nawjazać. W Parizu su so nadrobnosće wojeńskoho zwjazka zrěčałe, w kotrymž budźetaj pólski a běski zwonkowny minister w bliźšim času w Krakowje jednać. Tutón wojeński zwjazk dyrbi zastupjenjo Pólskeje do małeje ententy přihotować. Wón so ze strony Běskeje wosebje přećiwo Madźarskej měri, mjez tym zo Pólska na běsku pomoc přećiwo Němskej liči. Běskosłowakska dyrbi so na stronu pólskeje politiki w Hornjej Šlezskej stajić, za čož so Pólska na přeco Tešinskoho kraja wotrjeknje. Dale dyrbjała Běskosłowakska w němsko-pólskej wójnje Pólsku z 300000 muži sylnym wójskom podpjerać. Mjez běskim a pólskim generalnym stabom dyrbi so z pomocu francózskich oficěrow wuzke hromadźedźěłanjo docpěć a so operěrowanjo po zhromadnym planje zwěsćić.

Běskosłowakska. Mjez tym, zo nětkle we Moskwje so třeća internacionala, při čimž so też wšelacy běšći komunistojo wobdźěličhu, zeńdźe, wotmě so 10. julija w Prazy mjezynarodna zhromadźizna katolskoho studentstwa a katolskeje inteligency. Při wulkotnym ćahu, kiž z Hradčan dele do města so plećeše, wobdźěli so něhdźe 2500 organisowanych studentow, senatorow a druheje inteligency. Mjez wobdźělnikami bě 60 zastupjerjow z Južnosłowjanskeje a Wukrajinskeje a 20 sobustawow romanskich narodow: francózskoho, spanskoho, portugalskoho, italskoho; też Nižozemscy, Němcy, Jendźelčenjo a Madjarscy běchu zastupjeni, samo z Ameriki tam běchu. Na čole ćaha njesechu studenći a studentki w narodnych drastach wulki rjany wěnc z běłych lilijow. Tón złožichu na městnje, hdźež je na Staroměšćanskim naměstnje wot dawna na wysokim stołpje postawa maćerje Božeje stała, kotruž pak běchu w započatku revolucije njewěriwi ludźo pomjetali. Potom donjesechu wěnc do pódlanskeje Tyńskeje cyrkwje. Po ćahu bě zhromadźizna na Žofinje; wulka sala bě dospołnje přepjelnjena. Wjednik katolskoho hibanja po cyłej běskosłowakskej republicy, msgr. Šramka, předsyda ludoweje strony, kotraž móže so někak runjeć z křesćanskej ludowej stronu w Němskej, měješe swjatočnu rěč. W njej wuwi wosebje zasady křesćanskeje ludoweje strony, dale: kak je wona nětkle najwjetša we cyłej republicy, kak z jeje sobustawami maja so, ma-li republika k zbožu dóńć, po času wšě zastojnstwa wobsadźić. Tohodla maja katolscy studowacy a katolska inteligenca wšu winowatosć k zjawnomu dźěłu. Jenož tak móže prawa demokracija, to je křesćanska, so wuwić. Katolska inteligenca ma pomhać přetwarić strukturu cyłoho stata na zasadach křesćanstwa. Nimo statotworneje dźěławosće pak ma katolska inteligenca też socialnje dźěłać. Chcemy hospodarstwo hač wot spody přeměnić we našej republicy. To ma so stać na zakładźe encykliki bamža Lea XIII., kotruž je wón před 30 lětami wudał.

Rěč bu přijata z wulkim přihłosowanjom. Jedyn druhi rěčnik bě hižo prjedy Šramki poručał wo „kužole žiwjenja katolskeje inteligency". Žro joho wuwjedowanjow bě „wěrju do Boha Wótca . . ." Tohodla też na kóncu wšitcy zjawnje japoštolske wěrywuznaćo wuspěwachu. — Kak bě wobdźělenjo při tejle zhromadźiznje powšitkowne, je dowidźeć z postrowow, kotrež na nju dóńdźechu. Ze wšěch krajow europskich, też z Ameriki běchu organisacije katolskeje studowaceje młodosće abo nahladni mužojo, kaž biskopja, universitni profesorojo a podobni, postrowy póslali. — Tak je widźeć, kak so w susodnej republicy dźěła za katolsku mysl, hdźež je telko mocow, kotrež hižo lětdźesatki ze wšej mocu su so prócowałe a hišće so prócuja, lud katolskej wěrje wotcuzbnić. Je widźeć, zo tam katolske žiwjenjo přecy bóle a bóle wotuća a we zjawnosći też mocow dobywa. Wězo budźe hišće wjele dźěła a časa trěbne, prjedy hač katolska ideja přewahu we znutřkownej politicy dóstanje. Je so tam prjedy přewjele zanjerodźiło.

Francózska.

Protest přećiwo Lipsčanskim wusudam. Kaž „Matin" piše, je něhduši francózski president Poincaré w senaće namjetował, zo bychu so na załožku měrowoho zrěčenja wójnske přestupjenja za čas wójny přećiwo Francózam skućene, hač do kónca lěta před francózskimi sudami wotsudźiłe. „Temps" piše, zo je 39 senatorow Poincaréowy namjet podpisało a dale praji: W Němskej sebi po zdaću mysla, zo Francózska jenož za wuměrěčemi pyta, zo móhła sankcije zakhować. Tajke mysle jenož położenjo zhóršuja. Francózskomu knježeństwu na wopak wjele na tym zaleži, zo by nowa Němska nastała, we kotrejž bychu so „Stenger a konsortojo" pokhostali a přiwisowarjo staroho knježeństwa bjez mocy byli. W rěči nowoho němskoho ministra zwonkownych należnosćow, kaž we rěči kanclera Wirtha so zjawne spječenjo Němskeje přećiwo Jendźelskej a Francózskej wupraja. Přećiwo tomu dyrbjeli so zwjazkarjo hišće w běžnym měsacu zjednoćić, zo by so wo wulkich należnosćach rozsudźiło, wosebje wo Hornjej Šlezskej.

Wo dźěsćowu dušu

(Přednošk knjeza wyššoho wučerja kantora Symanka-Baćońskoho při posedźenju zjednoćeństwa kat. serb. wučerjow w Róžeńće w juniju 1921)

wojuje swět — dźensa snadź horcišo dyžli hdy prjedy: ludy, narody, wěrywuznaća, politiske strony — wšitcy zahorjeja so za swoje ideje a prócuja so po swojim wašnju a ze swojimi srědkami. W prěnim rynku mamy my wučerjo winowatosć, zakitować křesćanske prawa za naše dźěći, za našu młodosć. Też nam swětnym a duchownym wučerjam njech wuznaćo biskopa Kleina Paderbornskoho płaći: „My biskopja wěmy, zo móžemy so w nuzy hač na smjerć na swojich wučerjow spušćeć." A kajke wótre napřećiwstwo při wojowanju wo dźěsćowu dušu! Dopominam na pobožny puć našich nam dowěrjenych dźěći w lěće 1917 do našeje hnadowneje Róženćanskeje swjatnicy a na druhej stronje na ćah socialdemokratiskich dźěći w septembru 1920 we Barlinje. Naš ćah běše radostne wuznaćo wěry a dźěsćowskeje dowěry na Božu smilnosć, tamny ćah pak hrózbny protest přećiwo wšomu wuznaću do Boha a wšeje nabožnosće, negacija, kajkejež ani pohanojo njeznaja.

Přirunam k tomu zjawne zakitowanjo wěry a prawow za swoje dźěći tamnych staršich

Ducy z Krupki.

Wothłós druhoho serbskoho putnika.

Druhi swjaty dźeń, póndźelu rano, stanywši z łoža, pohladach z woknom: bě zasy krasny słónčny dźeń. To budźe dźensa horco, hdyž póndźemy. Na rańšich dźěchmy hišće raz k swjatomu woprawjenju. Z tutej swjatej cyrobu chcychmy so hišće jónu posylnić na daloki puć do našeje domizny.

Serbske kemše běchu najprjedy 1/2 7 hodź. Pod zwukami pišćelow spěwachmy mužscy kaž žónske horjeka na khorje, a nam bě tak rjenje k wutrobje, zo móžemy też w cuzbje zanošeć serbske kěrluše k česći Maćerje Božeje. Po sćenju rozestaji nam duchowny knjez dary Ducha Swjatoho, namołwjejo nas wěrnje a swěrnje so dźeržeć k našej katolskej cyrkwi, a wjele hnadow tuhdy sebi wuprosyć. Potom měješe na hłownym wołtarju k. P. Klemens Rab w 1/2 8 hodź. swjatočnu Božu mšu ze serbskim prědowanjom. To je wosebity wuznam za nas Serbow, mjez nami měć a widźeć při hnadownym wołtarju serbskoho duchownoho, rodźenoho Wotrowčana; jako by to też był jedyn wuspěch našoho khodźenja do Krupki. We swojim prědowanju pokaza knjez na tele starodawne wašnjo serbskich wótcow. Puć do Krupki je za katolskich Serbow takrjec historiski puć w jich duchownym žiwjenju. Kralowna meje so w tutym měsacu z wosebitej pobožnosću česćuje a wosobnje wjele darow wudźěla; zawěsće też wšě naše próstwy wusłyši a nam k wěčnomu zbožu dopomha. — Rad posłuchachmy na wutrobne słowa w maćernej rěči.

Dopołdnjo so miny. W 1/2 12 hodźinach wuspěwachmy před hnadownym wołtarjom swój posledni nutrny paćeř, zawdawši poslednje Božemje Božej Maćeri. Po zwučenym wašnju spěwachmy „Budź powitana kralowna!" a lauretansku litaniju wopušćejcy hnadowne městno. Zwonow jasny hłós přewodźeše nas swjatočnje z Krupki won. Słónčko drje khětro smudźeše, tola lohko a wjesele so nam stupaše, wšak běchu naše nakhribjetniki wo wjele so wołožiłe. Njedaloko železniskoho zastanišća rozžohnowa so z někotrymi natwarjacymi słowami duchowny z hólčkomaj a khorhojownikomaj. My pak so hišće raz poklaknychmy spěwajo wotkhadne modlitwy a wotčenaše. Poslednje dozwuki serbskoho kěrluša dołětowachu skónčnje z wothłosom wot Geiersberga, prjedy hač znowa dostupichmy z joho podnozy k wjeršku horje. Sylzy stupachu nam do wočow při spominanju wužiwanych Božich hnadow na rjanych swjatkach w Krupcy. Najćežši kus puća a najwjetši kruch pokuty je zawěsće kročenjo na horu Geiersberg. Ći najwustojniši su za pjeć štwórćow hodźiny na městnje zhromadźenja, starši du pomałšo a doćahnu za dwě hodźincy horje. Při tajkej horcoće so kóždy dosć zapoći, ale sćerpnosć też tu dobudźe. W korčmje so zasy trochu napojiš a wokřewiš. W „Streckenwaldźe" nas zasy nutřzwonjachu, kaž prjedy sobotu ducy ze wsy won. W „Schönwaldźe" přińdźe nam tamniši knjez faraf z ministrantomaj napřećo. Před cyrkwju wuspěwachmy pod misijónskim křižom nutrny Wotče naš. Wokoło 3 hodźin mějachmy tu mejski nyšpor. Tam wotedachmy swoje khorhoje a Božu matru. Wot Schönwalda hač do Krupki a wróćo ma mjenujcy serbski procesijón wosebite khorhoje a wosebitu Božu matru.

Na to poswačichmy. Z dobrym běskim piwom sebi porjedźichmy. Nětko dźěchmy po starym znatym puću přez Ölsen, wostajiwši cłónicu na bok. Překročiwši mjezy běchmy zasy na sakskich honach. Modlicy so różowc a kěrlušejcy doćahnychmy po kótlinach mjez krasnymi horami wječor wokoło 1/2 7 hodźin do Gottleuby. Tu běchu so zasy přihladowarjow črjódy zešłe. „Ach Wotče, Wótče luby naš!" spěwajcy kročachmy přez městačko. Wottud poskići so tym, kotřiž běchu najbóle wustali, přileżnosć pak hač do Pěrny pak hač domoj dojěć; wšako je hač do Pěrny tajka šlapa, dobre tři hodźiny puća. Za Ber-

a staršiskich wubjerkow w Lipsku, Drježdźanach, Plawnje a druhdźe ze znatym pohóršnym wustupowanjom šulskoho předstojićerstwa w Habrachćicach; pokazuju na zhromadźiznu zwjazka katolskich młodych wučerjow w Paderbornje a na prěni socialdemokratiski zjězd němskich wučerjow zeleny štwórtk a wulki pjatk 1921 w Drježdźanach.

Tam stoji jako hesło: „nabožne zapřijećo swojoho powołanja a swojoho žiwjenja we swětle katolskich zasadow.“ Tamny zwjazk žada wědomostne wudospołnjenjo swojich sobustawow a slubja swěrnu službu za přihotowanjo młodosće, sobuskutkowanjo w žiwjenju cyrkwje a domiznineje wosady we socialnym-caritativnym apostolaće laikow.“ Drježdźanskoho zjězda hesło pak rěka: „Swětna šula k wukubłanju swobodnych človjekow k stawam swobodnoho kulturnoho zhromadźeństwa.“ Jomu njeje k wukubłanju dźěśća puć přez Palästinu nuzny, jomu dosahaja nadosć pokłady němskich ludowych podawiznow. Jomu njemóže Jězus srjedźizna šulskeje wučby być, dokelž su ideale, kotrež sebi dźěćo woli, kóžde lěto wšelake.

Tak wojuja knježerstwa, starši, wučerjo a samo dźěći wo dźěśćowu dušu a přez to zdobom za lěpši abo hrózbniši přichod. Što dobudźe? Bamž Benedikt XV. mjenuje pjeć ranow dźensnišoho človječoho towarstwa: zaprěćo autority, hidźenjobližšoho, žadosć za zawjeselenjom, čěkanjo před dźěłom a bjezbóžnosć. Tele khorosće našoho časa njemóža bjez wliwa na našu młodosć wostać, a tak też naša młodosć mjenje abo wjacy na nju khori. Zawěśće je to strašna šćežka na drohu žiwjenja, po kotrejž k mužej so wuwiwacy młodźenc kroči; wona runja so jězbje nimo kupow tamnych sirenow, kotrež z kuzłarskimi spěwami łódźnika k sebi wabjachu a potom roztorhachu. Kaž Herkules na rozpuću tak ma so też młody człowjek rozsudźić pak za wěrny, k woporam zwólniwy kharakter a nadobnu wolu, pak za wobwjertliwosć a njewobstajnosć, t. r. pak za počink, pak za hrěch. Duša rjaneje duše je kharatker jako człowjeka a jako křesćana. Zbožowne dźěćo a zbožowny młodźenc, kotrymajž je dobry wjednik, swěrny pěstoń přidaty. Wučeńca, kiž na smjertnym łožu leżeše, so sotra prašeše, što měła činić, zo by něhdy zbóžna była. Wón ji praješe jeničke słowčko: „Chcyć.“ W tym leži prěnja a jenička kaznja nastupaca „kharakter.“ Wša mudrosć a wědomosć, wšě přepokazanjo wo rjanosći a zbožu počinka je njemócne, jeli zo so njekhabłaca wola k tomu njepřitowarši. Hakle kruta wola, sebi wědoma wěstoho zaměra, zwěsći człowjekej tamnu dobyćersku energiju, kotruž jako subjektivne žiwjenjo, jako kharakter začuwa. A jenož tale energija zamóže, mysl, čućo a skutkowanjo před wabiwosću nutřkownoho a zwonkownoho swěta škitać.

Do Serbow! Jutře, njedźelu 17. t. m. budźe **w Sernjanach** hłowna zhromadźizna našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda. Do tohole towarstwa słušeja wšitcy, kotřiž „Kat. Posoł“ wotebjeraja, potajkim też žónske. Prosymy należnje wšitkich, zo bychu w prawje bohatej ličbje so na zhromadźiznu zešli, wosebje też naše žónske, ženjene a nježenjene. Też mužska młodosć njech so njewuzamknje. Hdyž też posedźenjo změje předewšim wo khutnych wěcach jednać, dha tola so nam też rjana zabawa poskići. Wustojna Ralbičanska „Lilija“ nam něšto spěwow zanjese. — Tuž přińdźće wšitcy, kotřiž maće woteńdźenja.

Tu nětk rěka: Nawuč so k samostatnosći! Budź samoswój! budź hotowa wosobina (Persönlichkeit), nic wšak swobodny kaž lohkomyslnik, kiž so njepraša za Božej kaznju ani njesłucha na hłós swojoho swědomja, ale jakož człowjek, kotrohož wěrnosć a sprawnosć a wot Boha a swojoho swědomja předpisane zasady nawjeduja! Mjez zwonkownym a znutřkownym tajkim człowjekom je połna harmonija a z joho žiwjeńskich zasadow a prawidłow wukhadźa wuznaćo: „Na mojim žiwjenju leži zamołwjenjo, moja młodosć je započatk přichoda, haj započatk wěčnosće.“ Tajka samostatnosć pak nikomu do žiwjenja sobu data njeje, ale hakle so přez dołhe a stajne dźěła a prócowanjo dobudźe. Tohodla praji Förster (Lebensführung): „Je mnohich człowjekow, z nadobnymi samotnosćemi, ale tute „nadobne“ w nich njeje so k njepowrótnomu přeswěd-

čenju zhromadźiło a skručiło; jich zadźerženjo rjaduje mjenje znutřkowny subjekt, dyžli zwonkowne mocy. Tajcy ludźo stoja cyle w njehódnej wotwisliwosći přećiwo druhim.“ (Naša serbska młodosć! Internat.) Što je wina? Pótajnosć wšitkich njezbožownych a wšitkich, kotřiž su duchownje na pěsk zajěli, je „čěkańca před dźěłom!“ je wonjerodźenjo dźěła, je předundanjo časa.

Dźěło je žro cyłoho człowjeka! Wjesołosć k dźěłu, wobstajnosć w dźěle a swěra při dźěle su to, štož kharakter twari. Laborare est orare. (Dźěłać je spěwać.)

Smy my našim dźěćom lubosć k pilnomu dźěłu zasćěpili, a smy my našu młodosć k wjeselu na dźěłu dobyli a je wo žohnowanju, kiž z dźěła wukhadźa, přeswědčili, potom też tamny brach a njedostatk, kiž bamž mjenuje: hanjenjo za prózdnym wjeselom, so pominje.

Hišće raz wo serbskej čitancy.

Čitanka so dočišćuje. Wobrazy do njeje so hišće přihotuja. Srjedź přichodnoho měsaca budźe kniha hotowa na předań. Z kajkimi začućemi ju kóždy prěni raz wočini, njewěm. To pak wěm, zo budźe so sylnje kritisować. A to njech so božemje stanje; tola prošu, zo by so kóždy, kiž so k tomu powołany čuje, na wěčne stojnišćo stupił. Njedostatki ma, to wěmy, a to nic mjenje a nic wjacy, hač kóždy człowski skutk.

Wubjerk je wjesoły, zo je wolu serbskoho wučerstwa a žadanjo serbskoho luda přewjesć móhł a zo je so zmóžniło, přichodny grat za wučbu wo serbskej rěči stworić. Wón je so prócował, swoju winowatosć dopjelnić tak derje, hač to zamó. Su pak też wšitcy lubi Serbja swoju winowatosć nad narodnym nadawkom činili? Nochcu sudźić. Ale to je wěste, zo mnohe serbske wsy, — a to nic te najkhudše — za čitanku ani pjenježka dariše njejsu. Njeby-li nam sakske knježerstwo nahladny dar wo 10000 hr. připokazało, njebychmy knihu za tuni pjenjez předawać móhli. Z njehnutej nadźiju, zo so mjez Serbami z najmjeńša hišće někotre tysacy hriwnow nazběraja, smy płaćiznu niže postajili hač bychmy to po tym, štož mamy w rukomaj, činić směli. Też na to ma so dźiwać, zo za druhe serbske knihi, n. př. za čitanku za małe dźěći, někajki mały zbytk wostanje. Čitanka płaći we swobodnym wikowanju 15 hr., za šule, hdźež so ničo hromadźiło njeje: 9 hr., za wšě druhe šule 7 hr. Čitanki za šule maja so pola mje skazać a so potom wot knihařnje kóždomu wučerjej připósćelu. Wjele skazanjow hišće wočakuju; z dobom lubych zastojnskich bratrow prošu, zo nochcyli so dlěje komdźić. Je nam zmóžnjeno, zo so čitanka **cyle khudym dźěćom cyle darmo** skići. Tajke khude dźěći maja so mi pomjenować. Na něhdźe jich 100 móže so dźiwać.

W Porśicach (we Łužicy), 15. 7. 21.

Wubjerk za wobdźělanjo serbskeje čitanki
Hančka, předsyda.

---

gieshübelom so wšitcy wutrajni hromadźe namakaja. Krasny mejski wječor bě so nakhilił. Tuž spěwachmy rjanej kěrluši: „K nam meja přišła młódna!“ a „Budź powitana kralowna!“ Z psalterom dopomnichmy so też na wotemrětych. S. Hanine rozarije pomhachu nam dołhi puć přikrótšeć. A skónčnje wuspěwachmy wječorne paćerje. Sprócne stawy a wbohe nóžki žadachu za wotpočinkom. Hižo bě 10 wotbiło, hdyž prěni do Pěrny dóńdźechu. W „Słóncu“ so na nóc skhowachmy, jedni na słomje, druzy we łožu. Tu so lěpje spinkaše kaž pjatk we Gottleubje, korčmař njebě słomy lutował a derje nasłał. Prjedy hač běchmy powječerjeli, bě hižo połnóc; prjedy hač nas słódki spar wobja, so zezda, zo rum za wšěch njedosaha, tak wjele bě serbskich putnikow tu dóšło. „Tola bohudźakowano, dźensa smy poslednju nóc w cuzym blaku, jutře, wujo a ćeta wjesel so, budźeš zasy w swojim łóžku, bórlešku spinkać!“ tak sebi kóždy praješe.

Nazajtra rano stawachmy dosć zahe, cyły štwórć hodźiny do štyrjoch. Rad chcychmy w 5 hodź. w kemšach pobyć, ale dokelž duchownoho doma njebě, wuspěwachmy jenož wotpuskne paćerje. Wšitcy khwatachmy k přistawej, zwotkelž nas přez Łobjo přewjezechu. K Božej khwalbje wuspěwachmy na čołmje kěrluš. „Bruny baćoń“ nam snědanjo poskići. Potom nastajichmy so dale do Lohmen. „Kak rjenje je na Božej zemi w meji, hdyž wot ranja Bože słónco pěknje wohrěwa!“ Tele spóznaćo wohrěwaše też naše wutroby sobu. Hižo z nazdala zawohladachmy zasy Stołpin, a přecy bóle bližachmy so serbskej Łužicy. Při modlenju a spěwanju so nam čas pominy, W Rennersdorfje hišće raz założichmy, zo bychmy tu khlěb a butru doškrabali, ale ćim ćoplišo je, čim bóle chce so pić, čim mjenje jěść. Do Wulkeje Harty běchu někotrym putnikam prěnje zapřahi napřećo přijěłe, tola my druzy prajachmy sebi: „wutrajnosć dowjedźe k zaměru, wobstajnosć do njebjes!“ a kročachmy pěši dale hač do Ramnowa, hač do Wotrowa. Tu wita nas kołdokoła zasy ródna zemja łužiska. Pola křiža na hórcy běchmy so z njej rozžohnowali, pola křiža nas knjez farař z črjódku ludźi zasy přiwita a z džakownej wutrobu wuspěwachmy „Wotče naš“ za strowy a zbožowny nawrót do domizny. Mejska pobožnosć wokoło 5 hodźin so we Wotrowje wotměwaca skónči naš pjećdnjowski pobožny puć do Krupki. Da-li Bóh k lětu abo hižo w nazymu na strowe zasywidźenjo! tak sebi přejo zawdachmy sebi rucy w nadźiji, zo puć serbskoho procesijóna budźe zapisany do knihow žiwjenja.

Ze Židowa. Na tudomnym Hrodźišku je so njedźelu pomnik, padnjenym wojakam postajeny, poswjećił. Wón je jako pohrjebnišćowe wrota natwarjeny. Na stołpomaj, z wojeńskim helmom krónowanymaj, su mjena padnjenych zapisane. Do wobłukowoho zamkacoho kamjenja je mrějacy wojak wudypany.

Wupisanjo myto za literarne dźěła.

Podpisane towarstwo, mějicy stajnje na mysli lěpše serbskoho naroda, a k tomu słuša też rozkćěw joho pismowstwa, kotrež je z podłožkom zdźerženja a rožšěrjenja rěče, kaž też narodnoho wuwědomnjenja serbskoho luda, wupisuje z tutym zjawnje myta na sćěhowacej družinje pismowstwa:

1. Na wótčinowědne, powučne dźěło, jednace wo serbskim narodu, joho stawiznach, kraju, pismowstwje atd., a to pak systematiscy přezcyłnje, abo wo jednotliwych prašenjach samostatnje. K systematiskomu, cyłkowomu wobdźěłanju wšoho, štož Serbstwo nastupa, móže so zjednoćić też wjacy spisowaćelow, kotřiž sej dźěło mjez sobu rozdźěla. Při wobdźěłanju stawiznow a pismowstwa njech so wěnuje najwjetši dźěl dobje znowanarodźenja serbskoho naroda, tak zo by kniha ze swojim cyłkowym wabsahom zwobrazowała minyłosć a přitomnosć serbskeje Łužicy a zdobom powučowała za dalši postup a dźěło w Serbach. Dźěło njech so napiše w rěči ludej snadno přistupnej. Rozsah cyłkowoho dźěła so postaja na 10 ćišćanych listnow, na specialne dźěło znajmjeńša 5 ćišćanych listnow.

2. Na dźěło z krasneje literatury, kotrež njech je zabawne a powučne, spisane we serbskim duchu, z maćiznu ze stawiznow abo nětčišich poměrow serbskoho luda, a to pak w formje romana pak powědańčkow, nowelow, dramatow a druheje prosy. Rozsah tutoho dźěła so postaja najmjenje na 5 ćišćanych listnow.

Wšě tute dźěła maju być prěnjotne, napisane přez wosobu serbskeje narodnosće, w serbskej rěči a z analogiskim prawopisom a njesmědźa być hižo woćišćane. Maju być z wurazom horceje lubosće k serbskomu narodej, kiž ma z nich čerpać posylnjenjo k dalšomu wojowanju a žiwjenju.

Postaja so troje myto na wótčinowědne, powučne dźěło: I. 2000 hr., II. 1000 hr., III. 500 hr., na dźěło z krasneje literatury tohorunja troje: 1000 hr., II. 500 hr., III. 200 hriwnow.

Myto so přidźěla dźěłam přizjewjenym do 1. junija 1923 po posudku wosebiteje komisije, kotruž wuzwoli wubjerk towarstwa w meji 1923. Do komisije budźa słušeć tři Serbja a dwaj Čechaj, kotrajž staj swědomaj serbskeje rěče a znajetaj serbske poměry. Posudk wo přizjewjenych dźěłach dyrbi komisija wuprajić do kónca lěta 1923.

Bližše informacije podawa sekretař komisije k. Vlad. Zmeškal, bankowski zastojnik, Praha I., Náprstkova ulica čo. 8./II., komuž njech so sćelu też rukopisy woznamjenjene z hesłom. Zdobom njech so mjenuje mjeno autora w připołoženej wobalcy, na kotrejž je napisane samsne hesło.

Towarstwo čini sej prawo dobu podlěšić, njebudźe-li dosć wobdźělnikow, a wudać mytowane dźěła.

Smy přeswědčeni, zo na tute wašnjo pomhamy wubudźeć literarnu dźěławosć w Serbach a zo z tym zdobom přinošujemy lěpšemu serbskoho naroda.

We Prazy dnja 1. meje 1921.

Za Češkoserbske towarstwo „Adolf Černy“ w Prazy.

Jan Heinert předsyda. **Vlad. Zmeškal a M. Krječmar** jednaćelej.

Pjećadwacećilětny měšniski jubilej

Do swjatočneje deby běchu minjenu njedźelu Róženćansku hnadownu cyrkej zdrasćili. Štyri šmrjokowe pletwy wupřestrěwachu so nad presbyterijom před woltarjom Maćerje Božeje. Krasne wěncy a pletwy wobrubjachu a debjachu khory rumneje cyrkwje. Z wosebitej česću a swjatočnosću chcyše cyły Różant 25. měšniski jubilej stražnika tuteje hnadowneje cyrkwje, **dostojnoho k. administratora P. Romualda Domaški** sobuswjećić a swoju česćownosć napřeco njomu wopokazać.

Dwě smahowacej khorhoji z wěže dele wołaštej hižo z nazdala wulku syłu pobožnych kemšerjow k wurjadnomu swjedźenjej. Samo z Budyšina přińdźechu na njón wosobni hosćo: Najdostojniši knjez tachant a jap. protonotar Skala japošt. administrator Mišnjanskoho biskopstwa, najdost. knjez praelat a kantor Žur a k. P. Watzel. Wokoło 9 hodźin zestupa so w dołhim rynku wulka mnohosć pyšnych družkow, wulkich a małych, zo bychu swojoho knjeza w procesijónje do cyrkwje přewodźałe. Hdyž bě najdostojniši k. tachant a jap. protonotar k. jubilarej na farje lubosćiwje zbožo k dźensnišomu dnjej přał, a jubilarowa wnučka z měšniskej krónu w rukomaj z rjanym hrónčkom postrowiła, nastaji so ćah pod zwukom zehrawacoho kěrluša „Hdźe sy ty, moja radosć“ po puću kaž so procesijóny nutř wodźa, do cyrkwje. Tam zaklinčachu mócnje piščele, k. jubilara do cyrkwje witajcy. Róženčanske šulske dźěći spěwachu na to pod nawjedowanjom k. wučerja Rachele čisće a wěsće rjany psalm 83 Quam dilecta tabernacula tua. K tomu wuspěwa k. jubilar po wobrjadach předpisane responsorije. W sćěhowacym swjedźeńskim prědowanju rozłoži najdostojniši k. praelat kantor Žur zhromadźenym dostojnosć a ważnosć měšnistwa kaž też winowatosće wěriwych napřeco njomu. Po wuspěwanju „Veni creator Spiritus“ započa so swjatočna Boža mša pod assistencu kk. P. Wacla, P. Ubalda a Ralbičanskoho kapłana Kětana. K tomu spěwachu pobožni kemšerjo serbske kěrluše. Cyrkwinska dopołdniša swjatočnosć skónči so z „Te Deum“ a sakramentalnym požohnowanjom.

Potom zhromadźi so k. jubilar ze swojimi hosćemi a bližšimi z přećelstwa k swjedźeńskomu wobjedej na farje. K nyšporu dowjedźechu hosćo a družki k. jubilara zasy do cyrkwje, hdźež bě po znatym wašnju rjany serbski nyšpor. Při wobjedźe kaž też popołdnju něšto wulkich a małych družkow někotre rjane hrónčka zbožopřeća w jasnej rěči knjezej jubilarej wěnowa. Zo bychu wšě tute přeća na knjezu jubilaru też so dopjelniłe! Bóh njech jomu spožči na zastupnu próstwu Róženčanskeje Maćerje Božeje čerstwosć a strowotu na hišće mnohe lěta, zo by jako škitař a zastaraćeŕ swjatnicy Maćerje Božeje, našoho nam drohoho Różanta, też dale za zbožo njesmjertnych dušow dźěłać a za rjanosć hnadowneje cyrkwje skutkować móhł.

Z rjanych a mnohich darow móžemy też posudźować, kak sebi P. Romualda w bližšej a dalšej wokolinje waža. Nochcychu dźě jenož joho wosobu zwjeselić, ale też počesćić joho měšnisku dostojnosć. Wutoru bě potom so hišće jónu nahladna ličba — na 28 — duchownych zešła, zo by k. jubilara ze swojim wopytom počesćiła. Wječor přednjesy „Lilija“ někotre rjane narodne spěwy a kěrluš, zo by tak wosławjenca po swojich mocach ze swojim wumjelstwom počesćiła. Njech bywa tutón rjany swjedźeń postork, zo by prjedawša stara zajimawosć za měšnikow mjez Serbami zasy wožiwiła, hdźež je trošku woliwkła. Z hrónčkow, kotrež so tam přednjesechu, njech stej sćěhowacej tu wućišćanej:

Dźeń krasny je dźens' zaswitał,
Najlubši wujo, Tebi!
Štwórćlětstotytk je wotběžał,
Kiž zastojnski puć debi.

Bóh Wjefšny je we winicy
Ći pomhał z dźiwnej mocu,
A žohnował tak šćedriwy
Twój skutk a też wšu prócu.

Ty z darom ducha žałb'wany
Tu hišće dźěłaš přecy
A česćeny a lub'wany
Jehnjata paseš, wowcy.

Sy Bohu Knjezej woprował
We cuzbje, w domiznje
A duše jomu dobywał,
Też dźěłał narodnje.

Poł zastojnskoho žiwjenja
Sy skutkował wšak tudy
Duchowny wodźeŕ Różanta
A serbskomu tu ludej.

Će Boža milosć wodźiła
Je Tebje z ruku wótcnej
A z Tobu won, nutř khodźiła —
Twój škit před nuzu wšeĺkej.

Tuž wšitcy wjes'le witamy
Twój swjedźeń sľěborny
A dźaknje k Bohu spěwamy,
So z Tobu modlicy:

Njech dale swoju hnadu da,
A Twój slub z woltarjom,
Kiž traje štwórćlětstotytka,
Njech množi z žohn'wanjom.

Duchowni bratřa, cyły dom
So z Tobu stowařša,
A wutroby wšěch z wjeselom
So na dnju zraduja.

Bóh Knjez, kiž Tebje wodźił je
Tak dołhe lěta w hnadźe,
Wodź dale Twoje žiwjenjo
Po swojej bójskej radźe.

Kaž tute róže zakćěja
A wóń swój roznoša,
Tak wěra, lubosć, nadźija
So w Tebi rozmnoža.

Zo něhdy, hdyž Bóh wukónc staj'
Tu drózy pozemskej,
Joh' hort to zbóžne słowo praj':
Dźi nutř do krasnosće!

J. Sł.

To rjany je swjedźeń a radostny jara,
Kiž do Różanta dźens' přiwjedł je nas,
Zo česćili bychmy Će jubilara
A swjećili sľěborny měšniski kwas.

To běše w času, hdyž lipa je kćěła,
Wóń luboznu dychałe hałožki wšě;
Hdyž pruha ta słónčnita zemju bě hrěła,
So hotował rataŕ na bohate žně.

To młodosć też Twoja bě rozekćěła,
Hdyž wopor Twój prěni wóń luboznu měł,
A pruha bě hnady też Tebje zhrěła,
Hdyž na Bože žně sy so hotować směł.

A zasy je lipa nam rozekćěła,
Wóń dychaja luboznu hałožki wšě,
A zasy je słónčna pruha swět zhrěła,
So hotuje rataŕ na bohate žně:

A w sľěboru króna Ći rozekćěła,
Ty z woporom swjećić swój jubilej,
A z nowej je hnadu Ći duša so zhrěła,
O postań a dale a bohaće žnjej!

Hlej, Maćerje Božeje Róženćanskeje
Je hnadowne městno Ći dowěrjene.
O zbóžny, kiž stojiš w službje Ty jeje.
Mać Boža budź z Tobu a žohnuj Će!

J. C.

Serbski seminar w Prazy.

(Pokračowanjo.)

Tehdyši preses Jakub Šubert, po prawym Šuba, ze Zejic rodźeny, bě wo tym, što ma so ze Serbskim seminarom stać, někotre tydźenje prjedy wot spřećelnych zastojnikow gubernia słyšał, a hnydom Budyšskomu tachantstwu wo tym powěsć pósłał, zo by so spěšnje wuradźiło, z čim by seminarej hrožacy strach so wotwobroćił. Na 13. novembra bu tamny wukaz presesej přepodaty a hnydom přińdźe wosebita komisija do domu, zo by cyłe zamoženjo wopisała. Wšitke lisćiny fundacijow, statne papjery, pjenjezy, zličbowanja, haj same warjenja, kotrež běchu nakupjene, a druhe wěcy buchu napisane a katalogi knihownje sobu wzate. Tři dny měješe komisija dźěłać. Na štwórtym dnju, 18. novembra, bu khěža sama přehladana, zo by so wuprajiło, kelko je hódna, hdy by so předała. Mjez tym prošeše Budyšski tachant, biskop Schüller z Ehrenthala, kejžorski gubernium w Prazy, zo by zamknjenjo Serbskoho seminara wotstorčiło, hač by z Wiena nowy rozsudk přišoł, a zo by připołoženu próstwu tachantstwa pola kejžora podpjerać chcyło. Na 18. nov. připósła tachantstwo najpodwólnišu próstwu kejžorej Józefej, z kotrejž joho prosy, zo by Serbski seminar w Prazy dale wobstać směł, dokelž bjez njoho njeby katolska Hornja Łužica za krótki čas trěbnych duchownych wjacy měła. Wosebje so wuzběhuje, zo bychu katolscy Serbja bórzy bjez wučerjow a duchownych byli, a zo so jim tohodla podobny strach přihotuje, kaž w času reformacije, hdźež wjetši dźěl Serbow wotpadny, dokelž dosć přihódnych duchownych njeměješe. Bojosć před podobnym

wotpadnjenjom nabožnych katolskich Serbow a snadny duchowny wužitk, kotryž by skutkowanjo tajkich mjez Serbami přinjesło, kotřiž jich rěč jenož njedospołnje abo z cyła njerěča, by tachanta nuzowało, kejžora jako zakitarja katolskeje cyrkwje we Łužicy z nowej próstwu wobćežować, zo by so konvikt za serbske duchownstwo z nowa zarjadował. A hdy by kejžorowy wukaz tola so wuwjedł a nětčiši Serbski seminar so zběhnył, by tachantstwo so starać dyrbjało, zo bychu serbscy studowacy w jenej kněži bydlili, zo bychu swoju maćerščinu njezabyli, dokelž bjez serbskeje rěče njebychu so hodźili za duchowne města mjez Serbami! Tak by na město dotalnoho wustawa druhi mjenje wěsty a mjenje přisprawny stupił, dokelž bychu studowacy potom bjez staroścíwoho wodźićerja byli, kotryž jich pódla rěče we wšim rozwučuje, štož za duchownu službu trjebaju. Ze zběhnjenja Serbskoho seminara njeby „majus“, ale „minus bonum“ za katolskich Serbow sčěhowało.

Wobšěrne rozestajenjo należnoscow katolskeje cyrkwje we Łužicy a Serbam hrožaca duchowna nuza zbudźi pola kejžorskich wyšnoscow kedźbnosć. Gubernium w Prazy wobswědči wobstojnosće Łužicy a Serbskoho seminara w Prazy, w próstwje rozpominane, a poručeše, zo by seminar dale wobstać směł; haj w samej kejžorej najbliže stojacej radźe namaka seminar mócnych zakitarjow. Na 27. januara 1787 dósta prezes k swojomu wjeselu wot gubernia powěsć, zo by ju Budyšskomu tachantstwu pósłał, kotraž rěkaše: „Joho kejžorska kralowska majestosć je po joho próstwje, 18. nov. minjenoho lěta činjenej, 13. januara wobzamkła, zo móže so w njej rozpominanych a wot gubernia wobswědčenych wobstojnoscow dla Serbski seminar, kajkiž je, dale wobkhować, tola njemóža tam kubłani duchowni w rakuskich krajach města dóstać.“ Nutrnje a wjesele dźakowaše so prezes Bohu za wusłyšanu próstwu. Wšitke podobne wustawy w cyłej Rakuskej buchu zběhnjene, jenički Serbski seminar pak wosta za swój nadobny zaměr zdźeržany.

(Přichodnje dale.)

Cyrkwinske powěsće.

Ralbicy.

Křćeni: Marija a Hańža, Pawoła Šejdy, kněžkarja ze Sernjan, dwójn. dź. — Jan, Michała Šrajbarja, ćesle z Ralbic, s. — Jan a Pawoł, Jakuba Buka, kublerja z Konjec, dwójn. s. — Pawoł Pětr, Mikławša Kućanka, kněžkarja ze Smjerdźaceje, s. — Józef, Jurija Lehmanna, kněžkarja w Nowoslicach, s. — Madlena Monika, Jakuba Kórjeńka, živnosćerja w Ralbicach, dź. — Marija Madlena, Michała Šliže, kněžkarja we Sernjanach, dź. — Mikławš, Marije Brězanec, służowneje z Łazka, njem. s.

Wěrowani: Jurij Janca, zaw. m. s. † Mikławša Jancy z Worklec, z Mariju, m. dź. Pětra Krawca ze Smjerdźaceje. — Pětr, m. s. Mikł. Frencla, z Mariju, m. dź. Jakuba Čornaka z Koslowa. — Jurij, m. s. Jakuba Šwejdy z Ralbic, z wudowu Madlenu Šołćinu rodź. Prócec z Ralbic.

Zemrěći: Hańža a Marija, dwójn. dź. Pawoła Šejdy ze Sernjan, 9 a 10 dn.

Njebjelčicy.

Křćeni: Pawoł Józef, m. s. Jana Žura, kublerja w Njebjelčicach. — Hana Herta, m. dź. Michała Smoły, kublerja w Serbskich Pazlicach. — Jan Jurij, m. s. Jakuba Běra, kublerja w Pěskecach.

Wěrowani: Mikławš Šěrak z Miłoćic z Mariju Krawcec (Jekelic) ze Serbskich Pazlic. — Jan Wićaz (Lehmann) ze Serbskich Pazlic z Madlenu Kmječec z Njebjelčic.

Zemrěći: 2. 2. Michał Kowařk, wumjeńkał ze Serbskich Pazlic, 69 l. 5 m. 10 dn. — 4. 2. Jan, m. s. Jurja Šibšika, kněžkarja w Serbskich Pazlicach, 13 dn. — 1. 5. Pawoł Józef, m. s. Jurja Žura, kublerja w Njebjelčicach, 1 m. 10 dn. — 12. 6. Marja, m. dź. Jurja Cyža, pohonča w Njebjelčicach, 8 m. 25 dn.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk. 1356. Jan Wićaz jun. z **Brěmjenja**; 1357. 1358. z **Hrańcy**: Jan Šěn, Hana Lebzyna; 1359. Bernard Lipert z **Hatow**; 1360. 1379. z **Różanta**: Jakub Čornak, Jurij Jakubaš; 1361. 1362. ze **Smjerdźaceje**: Jan Kušk, Michał Matka; 1363.—1365. 1375. z **Konjec**. Jurij Manjok, Jakub Brězan, Michał Lehman, Michał Rjelka; 1366. 1377. ze **Sunowa**: Jak. Rjelka, Mikł. Šołta (korč.); 1367. Jurij Lipič z **Nowoslic**; 1368. Hańža Strawsowa ze **Zdźerje**; 1369.—1371. 1381.—1383. z **Budyšina**: Bernhard Hendrich, Beno Kurjat, Michał Rab, Jurij Hejduška (pohonč), Jurij Rjeda, Jurij Rab; 1372. Hana Hajdanec w **Hlinje**; 1373. Michał Wels z **Koslowa**; 1374. Michał Rychtař z **Łazka**; 1376. Madlena Šołćina z **Ralbic**; 1378. Michał Šliž ze **Sernjan**; 1380. Mikławš Rychtař z **Třoch kněžow**.

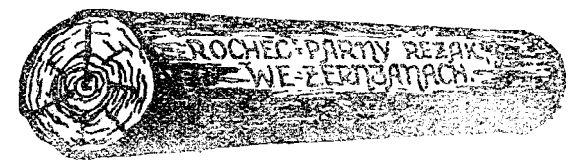
Dobrowólne dary atd. za towařstwo a podrožanjo Posoła:

Jan Wićaz jun. z Brěmjenja 5 hr.; Marja Pjechowa z Koslowa 14 hr; z Konjec po 5 hr.: Jurij Manjok, Jakub Brězan; Jan Šěn z Hrańcy 5 hr.; ze Sunowa: Jakub Rjelka 5 hr., Mikławš Šołta (korčmař) 10 hr.; justicny rada Michał Cyž w Budyšinje 10 hr.; Mikławš Robl z Nowoslic 5 hr.; Michał Rab z Budyšina 2 hr.; Michał Rjelka z Konjec 3 hr.; Michał Šliž ze Sernjan 5 hr.

„Jednota“ w Budyšinje změje jutře **njedźelu 17. julija** wječor we 8 hodźinach w kat. towařšni **měsačnu zhromadźiznu.**

Hans Valtin
w Halštrowje
poruča najtuńšo
běrnowu truhankowu muku,
cokornicow. truhanki
rěpowe truhanki,
rybjacu muku,
lanowosuchowy šrót,
kokosowy wosuch,
majs,
cyły a šrótowany,
buny,
cyłe a šrótowane.

Batist
115 cm šěroki meter po **15 hr.**
surowy płat
140—170 cm šěroki,
cychi
meter 15 hr.,
wołmjane fale
wot krucha m 14,50 hr.,
hotowe wołmjane fale, tkaniny za woblečenja
jara kruta twora
meter 27 hr.,
košlacy barchent
meter 14 hr.
Emil Wehrle.

Na Kopšinjanskim hrodźišću
budźa so **wutoru 19. julija** dop. w 9 hodź. **deski a žerdźe** wottorhanoho hrodu na přesadźowanjo za hotowe pjenjezy rozpředawać.
Firma **P. Rocho,**
parny rězak a twarstwo w Sernjanach.

Fotograf Kubitz
Budyšin.
Přińdu k Wam na wsy, jelizo maće za mnje nadawki za **kwasy,**
towařstwa, industrielne wobrazy atd. Tež poručam so k zhotowjenju powjetšenjow wobrazow. Mój wobkhod wobstoji hižo přez 22 lět a buchu moje dźěła hižo na wjele wustajencach tukrajnych a wukrajnych mjez druhim ze złotymi medaljemi wuznamjenjene.
Tež njedźelu je mój wobkhod wotewrjeny.
Robert Kubitz,
fotografiski ateljej
w Budyšinje, pódla hłownoho pósta.

Kwasy
na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gickelsberg 1b.

Wšě
čišćerske dźěła
zhotowja spěšnje a derje naša
Donnerhakec knihićišćerńja.

Serbske hospodarske towařstwo

z předawarńjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Rozjasnjenjo!

K wotmołwje na wjele naprašowanjow ze strony swojich česćenych woteběrarjow zdźěluju, zo swoju

drastowu, płatowu a šatowu předawarńju

jenož na **seminarskej hasy 2** wjedu.

Sym tusamu 1912 wot swojoho prjedownika **pod starej firmu** kupił. Swojich česćenych woteběrarjow wopytuju **jenož wosobinscy.** Prošu wo dalšu dowěru a slubju **přimjerjene płaćizny a sprawne** posłužowanjo.

Z počesćowanjom

Emil Wilček, w firmje **Aug. Paul Hilger.**

Hłowna zhromadžizna

Towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

budźe njedźelu 17. julija 1921 popołdnju ½4 hodźin

w Sernjanach.

Porjad: 1. Rozprawy. 2. Přednošk. 3. Namjety.

Wšě sobustawy z blizka a z daloka wutrobnje přeprošuje **předsydstwo.**

Dobre čistowołmjane tkaniny
k suknjam, falam a rubiškam
poruča
Emil Wilček
w firmje **Aug. Paul Hilger**
jenož Seminarstr. 2.

Wot 15. julija hač do započatk awgusta njewodźeržam žanych rěčnych hodźinow. Runar **Šołta** w Budyšinje.

Po dołhej ćežkej khorosći zemrě naš horcolubowany mandźelski, nan a dźěd

Jan Młynk

z Noweje Smjerdźaceje w starobje 61 l. 11 m. a bu w Ralbicach pokhowany. Wuprajamy wšěm, kotřiž su joho na khorołožu wopytowali a poslednju česć wopokazali, wosebje k. kapłanej za joho wulku prócu, **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“**

Swójba Młynkec w Jaworje.

Hans Valtin
w Halštrowje
poruča w jenož čerstwej derje skhadźacej tworje po najnižšich dnjowych płaćiznach:
hobrski kolij,
połdołhi kolij,
woku,
peluški,
hróch,
lupiny, žołte,
prawu rěpu,
dołhu Ulmer čerwjenu.

Hnydom abo pozdźišo dóstanje městno starša **ródna holca** za nutřkowne dźěła. — Wudawki za pućowanjo so zarunaja. Knjeni **Henjes**, Löbau i. Sa., Margarethenstr. čo. 13 II.

Džakprajenjo.

Při składnosći naju

25lětnoho mandźelskoho jubileja

smój wot łubych přiwuznych, přećelow a znatych tak wjele darow lubosće, hortnych a pisomnych zbožopřećow dóstałoj, zo je namaj njemóžne, so kóždomu jenotliwomu za to podźakować. Tuž wuprajamoj na tutym puću jim wšitkim naju najwutrobniši a horcy džak a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Wša při tejle přileżnosći wopokazana lubosć je naju hłuboko hnuła a zwjeseliła.

W Hrubjelčicach, 12. julija 1921.

Michał Guda a mandźelska Hańža.

K swojomu slěbornomu jubilejej měšniskoho zastojnstwa dóstach nimo měry mnoho darow a zbožopřećow wot duchownych sobubratrow, přiwuznych, přećelow a wěriwych. Njeje mi móžno, wšitkich tu mjenować a jim so wosebje podźakować. Tohodla sebi dowolam z tutym wšitkim zjednoćenstwam kaž lubym šulskim dźěćom, kotrež mi pod nawjedowanjom prěnjoho knjeza wučerja mi na k sylzam hnujace wašnjo swoju lubosć ze słowami a z nadobnym darom wuprajichu, towarstwu katolskich młodźencow, zastupjerjam khwalbnych wsow Różanta, Hrańcy, Koslowa, Łazka, Nowoslic, Pěskec, Sernjanow a Smjerdźaceje za wulkotny dar za nowe zwony, česćenomu spěwarskomu towarstwu „Liliji“ w Ralbicach za lubozne spěwy, čestnym družkam, cyłej wsy a knjezej mištrej Rochej za krasne wupyšenjo Božoho domu znutřka a zwonka, swobodnomu zjednoćenstwu katolskich serbskich wučerjow, konferency katolskich serbskich duchownych, duchownej wyšnosći, knjezej praelatej Žurej za powučace prědowanjo a wšitkim jenotliwym, wosebje Róženćanskim a druhim hospozam, kotrež su zmóžniłe swjedźeń a hosćiny wuhotować,

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez“ a maćeŕ Boža.

Tute wulkotne wopokazy lubosće wostanu mi njezapomnite, a chcu za wšitkich mojich dobroćerjow tu na hnadownym městnje při Božej mši so modlić.

W **Róženće**, dźeń 12. julija 1921. **P. Romuald Domaška, administrator.**

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo
ss. Cyrilla a Metheda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčcak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 30. | Budyšin, 23. julija 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Štwórta kniha.

Wo najswjećišim sakramenće wołtarja.

O spodźiwna a potajna hnada sakramenta, kotruž znaja jeno Khrystusowi wěriwi, kotrejež pak njewěriwi a ći, kotřiž hrěcham słuža, začuć njemóža! W tutym sakramenće so wudźěla duchowna hnada, a w duši so wobnowja zhubjena móc k počinkam a so wróća z hrěchom zwohidźena rjanosć. Tak wulka je druhdy tale hnada, zo z połnosće wudźěleneje pobožnosće nic jeno duša, ale też zesłabjene ćěło začuwa přisporjenjo mocow.

Jara wopłakować a wobžarować so dyrbi naša liwkosć a njeroda, zo nas wjetša žadosć njećehnje, zo bychmy Khrystusa dóstawali, na kotrohož je tola założena cyła nadźija a zasłužba tych, kotřiž maja zbóžni być. Přetož wón je naše swjatosćenjo a wumoženjo; wón je tróšt pućowacych a wěčne radostne wužiwanjo swjatych. Jara dyrbi so potajkim wobžarować, zo maja mnozy tutu tak spomožnu potajnosć tak mało kedźbu, kotraž njebjesa zwjesela a cyły swět dźerži. Běda na sleposć a twjerdosć človjeskeje wutroby, zo tak njewurjeknity dar bóle kedźbu nima a zo dla wšědnoho wužiwanja też samo do liwkosće spadujemy.

Přetož hdy by so tutón najswjećiši sakrament jeno na jenym městnje dokonjował a na swěće so jenož wot jenoho měšnika přežohnował, z kak wulkej žadosću, myslíš sej, bychu so človjekojo zahorjeli za tamne městno a za tajkoho měšnika Božoho, zo bychu widźeli, na kajke wašnjo so swjeća potajnosće Bože. Nětko pak su mnozy za měšnikow postajeni, zo by na mnohich městnach Khrystus woprowany był, zo by so ćim wjetša wopokazowała hnada a lubosć Boža k človjekam, čim dale po swěće je rozšěrjene swjate woprawjenjo. Dźak tebi, dobry Jězu, wěčny pastyrjo, kotryž sy so dostojnił, nas khudych a wuhnatych ze swojim drohim ćěłom a krewju wokřewjeć a nas k dóstawanju tutych potajnosćow też z namołwjenjom swojoho samsnoho horta přeprosyć prajo: „Pójće ke mni wšitcy, kotřiž sće sprócni a wobćeženi a ja was wokřewju". (Mat. 11, 28.)

Druhi staw.

Zo so we swjatym sakramenće człowjekej wulka dobroćiwosć a lubosć Boža wozjewja.

Hłós wučownika.

Dowěrjam so na twoju dobroćiwosć a na twoju wulku smilnosć, Knježe, přikhadźam jako khory k wumožnikej, jako hłódny a lačny k žórłej žiwjenja, jako potrěbny ke kralej njebjes, jako służownik ke knjezej, jako stworjenjo ke stworićelej, jako bjeztróštny k swojomu dobroćiwomu tróštarjej. Ale zwotkel je so mi to dóstało, zo ty přikhadźeš ke mni? Što sym ja, zo so poskićeš mi sebje samoho? Kak chce sej hrěšnik zwěrić před tobu so pokazać? a ty, kak so poniżeš k hrěšnikej přińć. Ty znaješ swojoho służownika a wěš, zo ničo dobre we sebi nima, za čož by jomu tole darował. Wuznawam tohodla swoju nizkosć, připóznawam twoju dobroćiwosć, khwalu twoju smilnosć a dźakuju so tebi za twoju njesměrnu lubosć. Přetož sebje samoho dla, nic dla mojich zasłužbow to činiš, zo by mi twoja dobroćiwosć dale bóle zjawna bywała, zo by so mi lubosć nadobnišo zaščěpjała a poniżnosć so mi dospołnišo spodobało. Dokelž so potajkim tebi tole spodoba a dokelž sy ty přikazał, zo ma so tak činić, spodoba so też mi twoje poniženjo, a zo by tola moja hrěšniwosć zadźěwk njebyła.

O najsłódši a najdobroćiwši Jězu, kak wulku česćownosć a kak wulke prajenjo dźaka z njepřestawacej kkwalbu smy tebi dołżni za dóstaćo twojoho swjatoho ćěła, kotrohož dostojnosće žadyn človjek wujasnić njedokonja! Tola što chcu sej myslić při tutym swjatym woprajenju, při přistupjenju k swojomu knjezej, kotrohož tak, kaž sym winowaty, česćić njezamóžam, a kotrohož pobožnje dóstać sej tola žadam? Što chcu lěpše a spomožniše myslić, hač zo to činju na to wašnjo, zo so dospołnje poniżam sebje samoho před tobu a zo twoju njesměrnu dobroćiwosć wuzběhuju nad sebje? Khwalu tebje, mój Božo, a wuzběhuju tebje do wěčnosće. Zacpěwam sebje a podćiskam so tebi do hłubiny swojeje njehódnosće.

Hlej, ty swjaty nad swjatymi a ja sym najwohidniši mjez hrěšnikami. Hlej, ty so poniżeš ke mnje, kotryž njejsym hódny k tebi pohladać. Hlej, ty přikhadźeš ke mnje, ty chceš być ze mnu, ty mje přeprošeš k swojej hosćinje. Ty chceš mi dać njebjesku jědź a khlěb jandźelow k jědźenju, zawěsće žaneje druheje jědźe dyžli sebje samoho, žiwy khlěb, kotryž sy z njebjes zestupił a dawaš žiwjenjo swětej.

Hlej, zwotkel lubosć wukhadźa a hlej, kajke wobhnadźenjo so z toho zabłyskuje! Kak wulke zdawanjo dźaka a khwalby smy tebi za to dołżni! O kak spomožne a wužitne bě twoje wotmyslenjo, hdyž sy tutón swjaty sakrament założił! Kak słódka a přijomna hosćina, hdyž sy so za jědź sebje samoho daril! O, kak spodźiwne je twoje skutkowanjo, Knježe! Kak sylna twoja móc! kak njewurjeknita twoja wěrnosć! Přetož ty sy prajił a wšitko bu sčinjene, a sčinjene bu to, štož sy ty přikazał.

Spodźiwna a wěry hódna wěc to je a to přesahuje człowjeski rozom, zo ty, Knježe, mój Božo, jako wěrny Bóh a człowjek pod poniżnym wobličwom khlěba a wina cyły wobsahowany bywaš a zo ty dowužity njejsy wot toho, štóž tebje jako jědź wužiwa. Ty, Knježe wšoho swěta, kotryž nikoho njepotrjebuješ, sy přez swój swjaty sakrament mjez nami bydlić chcył; zdźerž moju wutrobu a moje ćěło njewoblakowane, zo bych z radostnym a čistym swědomjom prawje často twoje potajnosće swjećić a k swojej wěčnej zbóžnosći dóstawać mohł, kotrež sy ty wosebje k swojej česći a k swojomu wěčnomu wopomnjeću poswjećił a założił.

Raduj so, moja duša, a dźak dawaj Bohu za tak nadobny dar a wosebity tróšt, kotryž je tebi zawostajił w tymle dole sylzow. Přetož kelkož króć tule potajnosć z nowa swjećiš a Khrystusowe ćěło přijimaš, telko króć skutk swojoho wumoženja wospjetuješ a tebi so zdźěluja wšitke zasłužby Khrystusowe. Lubosć Khrystusowa so mjenujcy ženje njepomjeńši, a wulkosć joho zarunacoho wujednanja so ženje njewučerpa. Tohodla dyrbiš so přecy z čerstwym wobnowjenjom ducha na to připrawjeć, a wulku potajnosć wumoženja z kedźbliwym rozjimanjom wopominać. Tak wulke, nowe a radostne dyrbi to tebi być, hdyž Božu mšu swjećiš abo słyšiš, kaž hdy by na samsnym dnju Khrystus prěni króć do žiwota knježny zastupił a so wočłowječił abo kaž hdy by na křižu wisajo na wumoženjo człowjekow ćerpjeł a mrěł.

Swětowy rozhlad.

Němska.

Hornja Šlezska je dale wěc wulkich a strašnych wuwjedowanjow mjez Francózskej a Němskej a dale Francózskej a wosebje Jendźelskej. Jendźelska a też Pólska čišćitej na bórzomne rozsudne postajenjo wo rozdźělenju tohole kraja; Francózska so hišće tróšku dliji. Wona předewšim widźi wulke strachi za Šlezsku, hdyž so rozsudźenjo nětkle wupraji, kotrež tola zawěsće we wšěm Němcam lube njebudźe. Tohodla ma za nuzne, wjacy mjezynarodnych wójskow do kraja ćisnyć, zo by ententa swoje postajenja wobarać móhła, hdyž by z němskeje strony so wojerscy w Šlezskej zakročiło. Francózska powoła so při tym na hrožace wuprajenja generala Hoefera a porokuje němskomu knježerstwu, zo tónle sebješkit hišće njeje rozwjazany kaž bě so mělo stać, zo je jenož do srjedźnjeje a delnjeje Šlezskeje wróćosćehnjeny, zo je dale tónle sebješkit město 20000 třělbow jenož ledom stoty dźěl wotedał, zo potajkim jenož čaka, hdy by do Hornjeje Šlezskeje so nawalić móhł. Też němske njewotwisne nowiny praja, zo je sebješkit hišće wobrónjeny. Wone pak mjenja, zo tam naprawne strony wójska za swoje stroniske a worštowe zaměry hromadźa. Francózski zapósłanc porokowaše też w Barlinje němskomu

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

knježeŕstwu, zo sobustawy němskoho sebješkita w Šlezskej wšelake mordarstwa a druhe njeskutki wukonjeja a tak lud do stracha a njeměra njesu.

Nota, kotruž Francózska w tejle należnosći němskomu knježeŕstwu woteda, dale Němcow winuje, zo woni přez tajke zadźerženjo a nicwotbrónjenjo Polakow k nowym zběžkam wabja. Tohodla mjezynarodna komisija swoje bróńske mocy w Šlezskej dyrbi posylnić.

Na francózsku notu wotmołwi zasy němski minister zwonkownych należnosćow, zo też Polacy njejsu wotbrónjeni a jenož čakaja, hdy budźa zasy postanyć móc.

Ententa nosy so z mysličku, zo měła komisija wěcywustojnych muži hornjošlezske wobstojenja dokładnje, ale spěšnje studować a wysokej radźe podłožki k rozsudźenju podać. Tale komisija pak ma hnydom započeć dźěłać, sebi Jendźelska žada. Francózska pak měni, zo so wěc překhwatać njesmě.

Je widźeć, zo w Hornjo-Šlezskej hišće wulke strachi tča a njeje dowidźeć, što móže tam so hišće wuplesć.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Pjatk a sobotu minjenoho tydźenja bě w Šprjewi wulke mrěćo mjez rybami wobkedźbować. Pjatk započa so wone wosebje wyšše Budyšinja a wokoło Korzymnja a nižše, sobotu też w měsće samym. Po stach, haj tysacach płowachu mortwe ryby na khribjeće po rěcy z wodu sobu; z čŕjódami móžachu ludźo je nadobo na brjóh ćahać, druhdy 40—50 nadobo. Zasy druhe płowachu dospołnje sprócnjene na boku a srěbachu strachoćiwje za powětrom. W kupjelach při Šprjewi je tam so kupacy po čŕjódach łójachu, tola hižo za něšto wokomikow wudychachu ryby w rucy. Wosebje małe ryby je tele mrěćo hrabło, tola też wjetše běłe ryby. Wšě ryby wot Korzymnja hač niže Budyšina běchu njeměrne a wustupowachu na wodu; tu hakle so pokaza, kak bohata na rybach naša rěka je. Kaž so zda, su wosebje štuki wšo derje přětrałe. Hišće žiwe, tola hižo khětro sprócnjene ryby so bórzy zasy zhrabachu, hdyž buchu do čisteje wody sadźene. To pokazuje na to, zo bě woda we Šprjewi něhdźe zajědojćena, najskerje w Korzymnju wot fabrikow. Kaž so powěda, bu hižo před 20 lětami podobny podawk wobkedźbowany. Tehdy dyrbješe fabrikant, kiž bě zajědojćene wody do rěki pušćił, wšu škodu zarunać. — Štó je tele njezbožo zawinył, ma so hišće wupokazać.

— Srjedu wječor wokoło 1/2 9 so tři młode holcy w Šprjewi tepjachu. Wone běchu na čołmiku jězdźicy znjezbožniłe; płować njemóžachu. Mužskej a někotre holcy je zasy wumóžichu.

Z Měrkowa pola Radworja. (Woheń). Ćežke wohnjowe njezbožo je tudomnoho žiwnosćerja Pjetaša podešło, kotromuž so njedźelu wječor bróžeń wotpali. Dokelž Pjetašec nowe domske twarja, swójba we trochu připrawjenej bróžni bydleše a měješe tam tohodla też swoje cyłe wobsedźeństwo. Při wulkej suchoće pak so woheń z tajkej spěšnosću rozšěri, zo lědma z wulkej nuzu skót wukhowachu; wša drasta a cyła domjaca nadoba wosta w płomjenjach. Też wulka dźěłba pjenjez, kotrež měješe Pjetaš k płaćenju twara přihotowane, so sobu spali. Při prócowanju, znajmjeńša tute wohenjej wutorhnyć, so Pjetašec mandźelskaj tak ćežcy wopalištaj, zo dyrbjachu wobeju do Budyšskeje khorowne dowjesć. — Ze susodnych sykawow přijědźe prěnja Kamjenjanska, druha Lutowčanska. Při hašenju pobrachowaše wody; na dobre zbožo pak ma cyła wjes twjerdy kryw a tohodla blizkim twarjenjam wjele stracha njehrožeše.

Z Różanta. K rozprawje 25 lětnoho jubileja 10. julija tam hišće dodawamy mału rjanu baseń, z kotrejž družka Khata Welsec z Koslowa swojoho wuja, knjeza jubilara rano před wotkhadom do cyrkwje postrowi; wona rjanu krónu w rukomaj dźeržeše:

Krasny dźeń Wam zaswita
Dźensa z Božej' hnady.
K wjes'lu nam jón wobradźa
Bóh, wótc wšeje rady.

Wěnc a krónu njesemoj
Wam na puću česće,
Nic wěnc zemskoh' wjesela;
Krónu swětnej česće!

Wěnc Bóh sam Wam napleće
Z różow dobrych skutkow,
Krasnišich hač w nalćće
Wobradźa nam kwětkow.

Krónu rjanoh' dobyća
Bóh Wam zapołoži.
Na zemi je ćernjowa;
často ćežcy tłóči.

Něhdy pak we njebjesach
Krasnišo Was debi
Po wšěch ćežach, hórkosćach
přetratych na zemi.

Miła ruka najwyšša
Přispor Waše lěta,
Zo po dźěle žoh'nwanym
Złoty kwas Wam swita. M. Kubašec.

Z Njebjelčanskeje wosady. Za nowu serbsku čitanku, kotraž ma so we serbskich šulach zawjesć, nawda we Njebjelčicach 13 wosobow (dawachu zwjetša po 20 a 30 hriwnach) 335 hriwnow; w Serbskich Pazlicach 11 wosobow (dawachu w přerězku po 20 hr.) 200 hriwnow a w Pěskecach 19 wosobow (dawachu zwjetša po 5—15 hr.) 154 hr.; wšo hromadźe 689 hr. — Dotal je po Serbach nazběranych za čitanku 22329,47 hr.

Z Kamjenca. W tudomnej wokolinje so z hromadami mniška pokazuje. Njeporadźi-li so škódnikej wobarać, dha lěsam wulki strach hrozy. Tukhwilne wjedro rozšěrjenju mniški jara hoji. Nadźijomnje přiroda sama přeměrnomu rozšěrjenju škódnika dowobara.

— Na tudomnym dwórnišću tele dny někotre kisty wotewrichu, dokelž so jich wobsah podhladny zezda. Při tym spóznachu, zo kisty zwjetša kradnjene wěcy wopřijachu, kotrychž hódnosć bě wulka. Paducha a překhowarjow su wuslědźili a woni maja swoje khostanjo wotpokućić. Kradnjene wěcy z tudomneje škleńčeŕnje pokhadźeja.

Z Lubija. Wokrjesna zhromadźizna wobzamkny, dawk na wosobne konje (luxusowe) wo 300% powyšić. Naćisk k tomule postajenju namjetowaše powyšenjo dawka za konje, kotrež jenož z dźěła su luxusowe, na 200 hr., za konje, kotrež jeničcy su luxusowe, na 500 hriwnow. Socialdemokratojo pak přećišćachu powyšenjo hač na 500 hr. a 2000 hr.

„Čakata njewjesta."

Legenda.

Něhdy běše na[illegible]uby Knjez a Mištr z Bethlehema do [illegible]alema so wróćiwši z někotrymi wuče[illegible]mi pola bohatoho fariseja Kleofasa z [illegible]om. Kleofas, sobustaw židowskeje [illegible]ysokeje rady, bě k joho česći wulku hosćinu wuhotował a też mnohich druhich fa[illegible]isejow na nju přeprosył. Z najwubranišimi jědźemi a napojemi so nastajane blido skoro zhibowaše, a najžadniše rostliny w horncach a kćějate kwětki pyšachu hosćinske blido a wokřewjachu hosći z luboznymi wónjemi. To wšitko pak běše jenož mylaty błyšć, kotryž by farisejowu a joho cyłoho domu nahramnosć a skuposć zawodźewał. Kleofas wšak derje wědźeše, zo ma naš luby Knjez a Mištr jara jasnej a sprawnej woči, kotrejž też to spóznawaštej, štož druhich woči docyła njewidźachu abo zwjeršnje přehladowachu. A zo joho hort so njestrachuje, njepočinki hódnje šwikać też před mnohimi swědkami, hdyžkuli so jomu to trěbne a wužitne zdaše. O, kak hórcy brunčachu hišće dźensa Kleofasej we wušomaj sprawne poroki, z kotrymiž bě Knjez a Mištr něhdy česćelakomne ludarstwo farizejow zjawnje šwikał: „Wy tajencojo sće ješćerski splah! Sće, kaž rowy, zwonka pyšnje wudebjene, znutřka pak połne tłaća a rozpadankow!" Ně, takle abo podobnje njesměděše Knjez a Mištr dźensa wo Kleofasu sudźić; skerje sebi Kleofas přeješe a też so nadźiješe, zo česć a khwalbu dobudźe.

Tohodla też to wobroći so nahramny Kleofas za hosćinu ke Knjezej a Mištrej a rěčeše k njomu ze samospodobnymi słowami dosć wótře, zo bychu też druzy hosćo to słyšeli: „Hlej, o nadobny Mištrje, tak, kaž dźensa je mój dom stajnje wotewrjeny, komužkuli cuzomu. Často sym hižo khudoho prošerja smilnje přijał, kotromuž je tamle znapřeća tón njelubozny člónk durje pokazał. Tak też za wšón přichod ani hłódny ani lačny abo kažkuli potrěbny podarmo do mojich duri njezakłap.' Nichtó njewopušći mojoho proha bjez dara. Tole pak ja powědam nic česće dla, ale zo bych trjebaj wot tebje powučeny był, bych-li tola w něčim z čłowječej słabosću khibił. Wšak wěmy wšitcy, zo sy ty mudry nade wšitkich a nazhonity we zakonju a wosoby něhdy njedźiwaš."

Nic jeno Kleofas sam, ale też wšitcy farisejcy hosćo nastajachu wuši, što Knjez a Mištr na to wotmołwi. Knjez pak rjekny měrnje a poważnje: „O Kleofaso, twój susod člónik je sam potrěbny abo tola nima wuzbytka, ty pak sy z časnymi kubłami nadobnje žohnowany. .Z Božeje wobrady wobradźej rady!' tak rěka kaznja sprawnosće a lubosće. ‚Štóž skupje syje, budże też skupje žněć'."

„Měj dźak, o nadobny Mištrje, za tele napominanjo!" dźeše na to farisej so pokornje ludajo, zkradźu wšak ze zubami křipjo. „Njecham joho nihdy zabyć!" Haj rady, přerady wšak bych też wjacy dawał, hdy bych jeno přecy wědźał, hdźe khudźina trada. Ale kak bych to wědźał, hdyž khudy ke mni njepřińdźe, do swojich duri njezakłapa!"

O Kleofaso", powuči joho Knjez a Mištr, a joho woči hladaštej jomu pódla jasnje do wobliča, kaž byštej hłuboko, hłuboko do duše hladałoj, „ty sebje samoho myliš, měniš-li, zo hižo dosć dobroty činiš hdyž na bědnoho doma sedźo čakaš. Lubosć njezamka so do komory, zo by prózdna sedźo a čakajo rucy na klin kładła. Horliwe skutki su jeje žiwjenjo a radosć. Khudych drje su na swěće njeličomne tysacy. Mnozy z nich pak su strachoćiwi, hańbićiwi a njewěrja sebi na cuzy próh stupić a to ćim mjenje, dokelž su při tym hižo zrudoby dosć nazhonili, do cuzych duri zakłapawši město milych darow hórke swary dóstali. Khudy je, kaž pokorna fijałka, kotraž najradšo po kromach, po brjóžkach abo zabytych kućikach rosće a kćěje a hišće so z krótkej nóžku do trawy abo pod cuze łopješka tuli. Mały hruzlik zemje ji k žiwjenju dosaha, dokelž ma nad sobu cyłe šěroke daloke njebjo

Ze Žitawy. Naša katolska šulska wosada ma so hospodarscy z měšćanskej zjednoćić. Za to žada sebi wona 133000 hr. zarunanja za dawki, kotrež je prjedy wjacy nawdała, dokelž bě nimo powšitkownych měšćanskich šulskich dawkow też hišće za swoju katolsku šulu wosebity dawk zběrała. Też měšćanske zarjadnistwo tule sumu wuliči. Šulski wubjerk a měšćanska rada njechatej drje katolskim tele prawo na wotrunanjo připóznać, činitej pak to tola woprawdźe přez to, zo za to katolskomu šulskomu wubjerkej 6000 hr. lětnoho přinoška na dźerženjo dwěju šěreju sotrow za wothladanjo khorych katolikow poskićištej. Při wuradźowanjach we měšćanskej radźe a měšćanskim zastupjeństwu pak so nětko pokaza, zo jenož socialdemokratojo přećiwo tajkomu direktnomu a też indirektnomu wotrunanju njejsu, ale też mnozy pjenježni demokratojo. Wšě dobre přirěčowanjo wyššoho měšćanosty ničo njepomhaše. Zastupjeństwo přizwoli město 6000 hr. lětnoho přinoška jenož 3000 hr. Z tym wězo so katolska wosada njespokoji, dokelž je to lědom połojca zadanjenja za tamne 133000 hr., kotrež mělo město katolskej šulskej wosadźe wotwjesć. Wěc póndźe nětko na ministerstwo, a so pokaza, kak te rozsudźi. Też přećiwo joho rozsudźenju by kat. wosada hišće so sudniscy wobarała, njeby-li k jeje spokojenju było.

Z tychle wojowanjow pak je widźeć, kak maja mjeńšiny wo swoje prawa wojować a kak mało dorozemjenja na druhej stronje za sprawne žadanja katolskich mjeńšinow je. To, štož dźensa so we Žitawje stawa, móže wězo też druhdźe katolikow potrjechić.

Z Porchowa. (Wopačny montěr a Frankenthalski revisor wuslědźeny.) Žandarmerija je 30lětnoho dźěłaćerja Maxa Fichtu z Kulowa jako toho wuslědźiła, kotryž je 11. t. m. pola wojnarja Berndta we Šumborje z wočinjenjeneje jstwy 1000 hr. kradnył. Wón bě wudawał, zo je pósłany, elektrowód pruhować a při tym je kradnył. Zajaty ma wjele na swědomju. Tak su też wuslědźili, zo je w Frankenthalu jako mlokowy revisor wustupował a při tym ludźi wujebał.

Z Lubnjowa. Z ćopłym wjedrom su so kórki, kotrež su zymny čas přetrałe, tak dawuwiłe, zo móža so prěnje zběrać. Kaž druhe lěta, su też lětsa drohe. Za kładźenjo kórki płaća štuka hriwnu. — Wikowanjo z cyblu so nětkole loteriji runa. Před dwěmaj njedźelomaj pokupowarjo 65—70 hriwnow za centnar płaćachu. Bórzy po tym płaćizna na 50 hr. spadny. Nětko su so zasy na prjedawšu płaćiznu podróžiłe. Tola so z tym liči, hdyž budźe naprašowanjo trochu spokojene, zo so cybla při lětušich dobrych žnjach zasy potuńši. — Morchej płaći centnar něhdźe 60 hriwnow, kopa na 4,75 hr. Na centnar něhdźe 12 kop dźe.

Hłowna zhromadźizna

towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

17. julija 1921 we Sernjanach

to je towarstwa, kotrež wudawa „Kat. Posoł“ a do kotrohož słuša kóždy a kóžda serbskeje narodnosće a katolskoho wěrywuznaća, štóž „Kat. Posoł“ wotebjera. Hnydom zwotprědka njech so praji, zo zhromadźizna žiwje a derje wotběža, hačrunjež so při započatku zdaše, zo po ličbje wopytowarjow sudźić zwjeselaca njebudźe. Tola tři štwórće po wozjewjenym času bě sala nimale połnje wobsadźena. Wosebje spokojace bě, zo bě so też šwarna ličba žónskich zešła, a smy widźeli, zo też wone su tři hodźinskim rozprawjenjam, wuradźowanjam a rěčam z wulkej kedźbliwosću sćěhowałe. Tak je prawje! Też naše žónske dyrbja, tak sebi naš čas nětkle žada, we zjawnym žiwjenju, wězo jenož we ważnych należnosćach, so wobdźěleć, wosebje pak też zajim měć za należnosće towarstwa, kotrež jim kóždu njedźelu Posoł podawa. Runje wone su, kotrež Posoł předewšim čitaja; wone su pak też te, kotrež maja so narodnje wosebje posylnjeć, dokelž jako wukubłarki našeje młodosće maja naš dorost w mocy. Tón dyrbja nam nabožny a narodny woćahnyć.

K zawodej zanjesechu nam wustojni spěwarjo a wjesołe spěwarki Ralbičanskeje „Lilije“ štyrihłósnje „Słowjanskaj bratraj“. Tón kěrluš tak prawje so k zawodej zhromadźizny towarstwa hodźeše, kotrež stoji pod wosebitym škitom tuteju swjateju. Jim so podźakowawši wotewri najdostojniši knjez protonotar tachant Skala jako předsyda towarstwa zhromadźiznu. Rozłožiwši zaměry a ważnosć našoho towarstwa a wosebje joho časopisa „Kat. Pósła“, napominaše přitomnych, kak a zo dyrbimy nabožnje a narodnje so kruće dźeržeć. Tón zaměr spěchować je nadawk a wotpohlad „Kat. Pósła“. Tohodla měli jón hišće wjacy čitać, hdyž też móže so prajić, zo je skoro hižo we kóždym katolskim serbskim domje. Posoł hlada też, serbskich katolskich do cyłka dźeržeć; bóle dyžli hdy prjedy rěka nětkle: „Swój k swojomu!“ Tohodla nimamy wulkeje politiki, ale jenož serbsku wjesć.

Na to poda **pokładnik** towarstwa, najdostojniši knjez praelat tachantski kantor Žur rozprawu wo pjenježnych wobstojenjach Pósła, Krajana a redaktorowoho fonda.

Dokhodow z abonentnych pjenjez bě we lěće 1920: 9236 hr. 20 pj., k tomu dobrowólnych darow 6055 hr. 93 pj. Nawěškow mějachmy loni poměrnje wjele, z kotrychž 15706 hr. 67 pj. wusbytkowachmy; dań wučinješe 63 hr. 80 pj., tak mějachmy dokhodow wšěch hromadźe 35040 hr. 7 pj. a wudawkow za papjeru, čišć, rozwožowanjo Pósła, wšelke wudawki, też něšto za dom, kotryž nam čišćeńju hospoduje a poměrnje wona přewjele płaćić njemóže, wšěch hromadźe 34873 hr. 2 pj., tak zo zbytka w pokładnicy **Pósła** wosta: 167 hr. 5 pj.

Zličbowanjo **fonda** (za redaktora) pokaza, zo bě wo něšto mało zrostł. Danje bě 1053 hr. 15 pj. Wšelke dary (sobu k hodom a k nowomu lětu) wučinjachu 1048 hr. 55 pj. a k tomu wosebje 13 hr. 50 pj.) tak mějachmy dokhodow 2115 hr. 20 pj. a wudawkow wšěch hromadźe 1200 hr. 55 hr., tuž wučinja zbytk w pokładnicy 914 hr. 65 pj. Dokelž běchmy też dary za podróženjo Pósła hromadźili, tohodla drje běchu darow za fond mjenje kaž hewak.

Zličbowanjo **Krajanowe** bě jednore, mějachmy 3262 hr. 80 pj. dokhodow a 2982 hr. 24 pj. wudawkow, a tak 280 hr. 56 pj. zbytka w pokładnicy. Pruhowałoj běštej zličbowanjo kk. direktor Wjerab a cyrkw. wučeŕ Šołta a je za prawe spóznałoj; tuž je też zhromadźizna připózna a bu pokładnik wuswobodźeny.

Pokładnik rozjasni też z krótkimi słowami, kak z našim pismowstwom stoji. Posoł bě lětsa derje wotrěznył, dopłaćenja a dary sobu-

---

z Božim słónčkom a ze wšěmi hwězdami, runje kaž najhordźiša kralowa róža. Štóž fijałku lubuje, dźe sebi ju pytać.

Tak też lubosć sebi khudźinu, kotruž wěrnje lubuje, należnje pyta po dołhich hasach, po šěrokim měsće a też dale měšćanskich wrotow. Też ty dyrbiš sebi khudobu pytać, kaž pokornu fijałku. Radšo dźensa, dyžli jutře. Lěpje hnydom, dyžli přichodnu hodźinu. Dwójcy da, kiž spěšnje da. Časnych pokładow pak njedawa Bóh, zo bychu so khopiłe, ale zo by so z nimi wikowałe, zo bychu so zadaniłe. Štóž nad khudym so smiluje, požčuje Knjezej. A pola njoho je najwěšćiša a najnadobniša dań.“

Farsiej so na to zastróžany woči złožiwši wotmjelča; tuž pokračowaše Knjez a Mištr: „Hlej, kak dobra přileżnosć so tebi sama dźensa poskića, zo by dobrotu činił. Ducy z Bethlehema do Jeruzalema nadeńdźech khudu wudowu z dźěsćomaj, zo při puću na zelenym brjóžku sedźachu: jědźe a piće tradajcy njemóžachu wjacy dale. A njepřińdźe-li jim dobry človjek na pomoc, ani Jeruzalemskich wrotow njedócpěwši tam zrudnje zawutla. Dokelž ze swojimi wučownikami ani dórtka při sebi njemějach, njemóžach jich z ničim wokřewić, khiba z dobrym słowom. ‚Sćeŕpće so hišće khwilu, pósćelu wam z Jeruzalema pomoc!‘ O Kleofaso, kak dobra to přileżnosć! Wupósćel tola někoho ze swojoho domu abo też swoju dźowku z jědźu a napojom, zo by ztradanu mać a dźěsći nasyćiła! Jim wopokazana dobrota budźe mi najswjatočniša hosćina. Tola njekomdź so, zo njeby pomoc přepozdźe dóšła.

„O nadobny Mištrje, dźakuju so dobroho słowa!“ rjekny farisej a wundźe hnydom z jědźeńje, wróći pak so bórzy zasy ze swojej dźowku. Farisejowa dźowka běše wuhotowana kaž njewjesta na kwas do sameje mjehkeje módreje židy runja kostyrjancam zwoblekana, jeje wobličo pak běše horde, twjerde, kaž by z kamjenja ćesane było, a wotestawaše wot miłeje módreje drasty, kaž lodowa hora wot miłoho słónčitoho njebja. Jenož tróšku před Mištrom so pokłonjejcy pokazowaše jomu korbik, hač do kromy z jědźemi a napojom napjelnjeny.

„Hlej, o nadobny Mištrje“, dźeše Kleofas mjez tym, „kak ja a moja dźowka sebi twoju radu ważimoj! Lědma běch swojej dźowcy wo tych tŕoch khudych žatkach spomnił, a hižo běše wona z lubosću wša hnuta: hnydom sama chcyše hić a tych při puću tradacych wokřewić. Ja pak nuzowach ju, zo by tola prjedy tule zastupiła a tebi pokazawši słyšała, budźe-li to dosahać, štož w korbiku je.“

Naš luby Knjez a Mištr pak rjekny z krótka k dźowcy: „Štož činić mysle maš, dopjelń bjez komdźenja! Je najwjetša nuza.“

Jenož krótki wokomik pohladaštaj sebi nan a dźowka z němym rtom do wočow, potom wuńdźe dźowka ze swojej židźanej drastu pikotajcy a šumicy z jědźeńje a ducy posměwaše so z horda, kaž by chcyła prajić: „Hdy by tutón wulki profeta był, by moje mysle znał. Ale derje, zo njewě, što ja činić chcu. Ja pak chcu so pasć, zo bych jomu to přeradźiła.“

Naš luby Knjez a Mištr pak bě derje widźał znamjo, kotrež sebi nan a dźowka z wočomaj dawaštej, a je też zrozemił. Hdyž bě dźowka hižo dobru khwilu wušła, stany těž wón wot blida a kiwny swojim wučownikam, a też woni zestawachu.

„O nadobny Mištrje, ty chceš hižo hić?“ dźiwaše so zastróženy farisej. „Zbóžny čuješe so mój cyły dom pře twój zastup a nětko chceš jón přenahle zasy do zrudoby storčić, zo tak z khwatkom wotkhadźeš? Měj tola sobučućo ze swojimi wučownikami, kotřiž su z dalokoho puća sprócni lědma powotpočnyli a wokřewjacych jědźi lědma powoptali!“ Tola podarmo hromadźeše wšitku mnohosć słódkich słowow, zo by jomu woteńć wotradźił.

(Přichodnje skónčenjo.)

stawow a wosebje bohata ličba nawěškow bě jomu pomocna była. — Lětuše lěto 1921 je wšak hišće jara njewěste. Wjele našich Serbow wšak nochcedźa abo njemóža hišće tak prawje njesměrnu drohotu čišćeńskich wěcow zrozemić. Ale su nam tola dotal hišće pomhali, zo kara njewjazny, a Posoł njetrjebaše ćiše wusnyć. Posoł płaći lětsa 10 hr. z tym wotmyslenjom, zo, štóž někak móže, něšto připłaći; dokelž woprawdźe je płaćizna 10 hr. jeno połojca toho, štož dyrbimy za Posoł čišćeńni płaćić, hdyž nam jón wona też zasy za 2/3 płaćizny toho pjenjeza čišći, kotryž by hewak płaćić dyrbjał. Z čitarjow płaći na 1400, to wučinja po 10 hr. jeno 14000 hr. Posoł pak płaći za lěto 6 stronski přez 24000 hr. a 8 stronski na 30000 hr., potajkim dyrbja nam dary a nawěški hišće wjacy hač połojcu płaćizny wunjesć jeli chcemy Posoł zapłaćić.

Wo **Krajanu** pokładnik přispomni, zo drje hewak z protykow nakładnikojo rjane pjenjezy dobywaju, pola nas pak so protyka dla małeje ličby, kotraž ma so čišćeć, lědma zapłaći. Pola lońšoho Krajana drje mamy, kaž nam zličbowanjo praji, 280 hr. 56 pj. zbytka w kasy, ale z lětušim Krajanom klaca, mamy deficit 689 hriwnow a hdyž nětko dobytk lěta 1920 woprujemy, wostanje hišće 408 hr. dołha a to při wšitkim darmotnym dźěle spisowarjow. Krajan płaćeše lětsa 2 hr. 50 pj., tuž bě přetunjo wobličeny.

Po namjeće wotmě so też zběrka dobrowólnych darow a wučinješe 263 hr. 50 pj. K tomu so woteda hišće listno z napismom njemjenowany 1000 hr. za fond; ma so zběhnyć z konta prof. Jana Bryla na serbskej bancy w Budyšinje. — Zapłać Bóh wšěm dobroćerjam.

Hłowna zhromadźizna wuswobodźi knjeza pokładnika wot joho dalšeje zamołwitosće; knjez předsyda wěnowa jomu słowa zasłużenoho dźaka. Na to rozprawi knjez cyrkw. wučeř Šołta-Budyšski, jako **wjednik našeje čišćeńnje.** Hižo do wójny sebi ju kupichmy a we wójnje smy nazhonili, kak derje je to było: štó wě, hač bě přez cyłu wójnu Posoł wukhadźeć móhł a hač bychmy nětkle joho hišće měli, njebychmy-li swojeje ćišćeńnje měli. Hačrunjež jenož z požčenymi pjenjezami kupjena je tola bórzy derje so zhrabała. Tola tu nasta jej a našomu Pósłej nowy strach. Kněžu, we kotrejž ćišćeńnja je, chcyše wobsedźeńka předać překupcej, kiž by našu ćišćeńnju zawěsće z domu wupokazał, dokelž by rumnosće za sebje trjebał. Strach wotwobroćichmy přez to, zo kněžu sami kupichmy a nětko mamy nowe starosće, kak za nju wudate pjenjezy zadanimy. Wunošk ćišćeńnje z lěta 1920 bě tajki, zo móžeše so k zadanjenju domowoho dołha dodać, štož k tomu dom sam njewunjese.

Na to poda **redaktor Pósła** a dopisowaŕ towarstwa, knjez kapłan Just-Budyšski rozprawu, najprjedy wo Pósle. Pokazawši na to, zo wo Pósle su sebi čitarjo sami móhli swój rozsud sčinić, podźakowa so wšěm, kotriž su joho podpjerali. Wosebje wuzběhny woporniwu a wutrajnu podpjeru najdostojnišoho knjeza tachanta jako přehladowarja Pósła, knjeza fararja Libša, kiž přełoža „Kročenjo za Khrystusom", to je knihu, kotraž je jara ważna a ma so potom też za Serbow wudać. Z tym, zo přełožk nětkle hižo we Pósle přinošamy, chcemy dócpěć potuńšenjo wudajomneje knihi. Z dźakom spomni rozprawjeŕ też wustojneje a přecy zwólniweje dźěławosće knjeza fararja Bjedricha, runje tu w Delanach derje znatoho a lubowanoho. Wón podawa nam jako Radlubin wšě te rjane powědančka, kotrež je Posoł w poslednich lětach přinošował, a lud z tajkej kedźbliwosću a tak rad čita. Komu njeje w poslednim času wosebje so lubiło powědančko wo pominjenju winicow po Serbach? Też dale budźe Posoł z joho pjera powědančka přinošeć kaž dołho budźe tajke dóstawać, a smy přeswědčeni, zo knjez farař budźe dale pisać, doniž budźe móc. — Jomu dźak.

Redaktor podźakowa so też wšěm wubjerkownikam a dowěrnikam, kotriž su dopisy słali — kaž wosebje knj. wučerjej Słodeńkej-Pančanskom — a Posoł z nawěškami podpjerali. Zdobom pak napominaše, zo bychu też jednori ludźo sami nowinki redaktorej wozjewjeli.

Redaktor poda potom też jako towarstwowy **prěni dopisowaŕ** krótki rozhlad wo politiskej dźěławosći towarstwa, wosebje wo zapřimnjenju do dweju wólbow (w juniju a novembru) dale wo wutworjomnym politiskim wubjerku, za kotrohož nakhwilnoho předsydu je towarstwowe předsydstwo knjeza wučerja Słodeńka pomjenowało z nadawkom, wubjerk dotwarić. Što je so w tym nastupanju stało, snadź nam knjez wučeŕ sam rozprawi.

K wokřewjenju po rozprawach, na kotrež běchu přitomni jara kedźbliwje posłuchali, zanjese nam „Lilija" rjany kěrluš: „Njebjes kralowna" a štyrihłósny spěw: „Bywachu Serbojo . . ." Kóždomu bu pohonjenjo, kaž ći stari rjekojo su jónu z brónju sebi wobarali swoje wot wótcow namrěte kubło maćerńjeje rěče a dobrych nałožkow, zo mamy my jich potomnicy to też nětko sebi wobarać a zdźeržeć hladać.

Na to dóstachu přitomni sobustawy a hosćo přileżnosć so wuprajić. Knjez administrator P. Romuald-Róžeńcanski namołwješe jako dowěrnik za Sernjany a wokolne wsy, zo by też ta horstka ludźi tu, kotraž hišće Posoł njewotebjera, sebi jón skazała. Posoł tu rad čitaja, byrnjež też husćišo dla špatnoho zwiska z Budyšinjom hakle po njedźeli přikhadźał. Wón wosebje też ludźi namołwješe, zo bychu Posoł z nawěškami podpjerali, a też z narodnoho stojnišća je třěbne, zo so wšelake wozjewjenja wosebje, haj snadź jenož w Pósle stawaja: předewšim, hdyž ma so něhdźe serbska žiwnosć abo ležomnosć předać. To maja tola předewšim wokolni zhonić, zo njeby so cuzy do wsy sydnył. Knjez prof. Bryl khwaleše Posoł wosebje ze stojnišća čitarjow we cuzbje. Kak zwjeselace je, hdyž tam z powěsćow, wosebje też cyrkwinskich nazhonić, što so we domiznje stawa: też kak tam mrěja a křćija a sebi mandźelstwa założeja. Katolscy Serbja měli sebi Posoł wjele bóle ważić dyžli to mnozy činja a měli jón też hišće bóle podpjerać z darami a přinoškami. Při wšelakich swjedźeńskich składnosćach ma so za njón hromadźić. — Knjez farař Just wupraji we mjenje sobustawow towarstwa zbožopřeća najdostojnišimaj knjezomaj předsydźe a pokładnikej, knjezej tachantej Skali a praelatej kantorej Žurej k jeju wulkomu wuznamjenjenju, kotrež je jimaj swj. wótc při njedawnych swjatočnosćach Budyšskoho tachantstwa spožčił.

Skónčnje dóńdźe k přednoškej. Knjez

Dr. theol. a phil. Christian Schreiber

wjednik duchownoho seminara w Fuldźe a profesor na tamnišej theol.-phil. fakulće

bu za biskopa zasywobnowjenoho Mišnjanskoho biskopstwa pomjenowany.

Tule powěsć wozjewi Budyšske tachantstwo minjenu póndźelu rano swojim duchownym, dóstawši ju hižo njedźelu připołdnju z Roma.

Zdobom da wone wědźeć, zo nowopomjenowany knjez bě přećel zemrětoho našoho biskopa dr. Loebmanna a je dla swojeje wědomosće a rjanych samotnosćow we wysokich cyrkwinych worštach jara widźany a ważeny. Wukubłany w Germanikum w Romje dósta wot swojoho biskopa dr. Damiana Schmitta zastojnstwo wjednika duchownoho seminara w Fuldźe, hdźež zdobom też při tamnišej theologisko-philosofiskej fakulće jako profesor dogmatiki, apologetiki a homiletiki skutkuje.

Mjez tym bu dale znate, zo je knjez dr. Schreiber 3. augusta 1872 we Somborn (něšto k ranju wot Hanau we Hessenskej) rodźeny. Joho nan je tam jara widźany tyšeŕ. Wón studowaše najprjedy we Fuldźe gymnasium, potom 7 lět na bamžowej universiće w Romje. Tam dósta 28. okt. 1898 duchownsku swjećiznu. Wuhotowany z hódnosću doktora bohosłowstwa a filosofije wróći so w lěće 1899 do swojeje domizny, bu tu najprjedy z wučerjom filosofije při tamnišim theologiskim-filosofiskim wustawje; z dobom wupomhaše wjele w dušepastyrstwje. Hižo w meji 1902 bu subregens na tamnišim seminaru a 29. decembra 1906 joho prěni předstojićeŕ abo regens.

Dr. Schreiber je sebi we wědomostnym pismowstwje wulke mjeno dobył; wón pisaše sam wědomostne nastawki, wosebje filosofiskoho wobsaha, a redigowaše lěta dołho tak mjenowany „Philosophisches Jahrbuch". Dr. Schreiber je pječa dobry rěčnik a je też we cyrkwinej musicy jara wobrotny a wustojny.

Přejemy našomu nowomu, wot swjatoho wótca postajenomu wyššomu pastyrjej wjele zboža a Božoho žohnowanja. Daj Bóh, zo by joho skutkowanjo było jomu a našej cyłej dioecezy k spomoženju.

Tónle takle na biskopa pomjenowany knjez nima hišće žanoho prawa, w jomu připokazanej dioecesy knježić abo we njej někajkich duchownskich dźěłow wukonjeć. Najprjedy ma so z nim tak mjenowany kanoniski proces přewjesć, kiž so pola nuncija abo, jeli bamž hinak postaji, pola susodnoho biskopa stanje. K procesej přińdźe wuzwoleny biskop z dwěmaj swědkomaj, kotrajž mataj na swoje swědomjo so wo wosobje a samotnosćach wuzwolenoho kandidaty wuprajić. Po tymle takle dokonjanym a w Romje přepruhowanym a připóznatym skutku napisa so hakle pomjenowaca lisćina a wopismo za druhoho biskopa, zo smě kandidata na biskopa woswjećić. Biskopske swjećizny su mjenujcy swjatomu wótcej připokazane. Pomjenowace wopismo změje potom nowy kandidat zhromadźenomu kapitlej předłožić. Wo tymle skutku ma so protokol zapisać. Hakle nětko budźe nowy knjez woprawdźe biskop dioecesy, joho mjeno ma so w kanonje při Božej mši mjenować a wopokazuja so jomu česće jako wyššomu pastyrjej. Wuzko z přepodaćom pomjenowacoho wopisma zwisuje tak mjenowana intronisacija a swjatočne dowjedźenjo do tachantskeje cyrkwje. Tam duchowni nowomu knjezej swoju zwólniwosć k posłušnosći wupraja.

Nowy biskop budźe dowidźomnje w Fuldźe, nic pak pola nas, swjećeny a to najskerje kónc augusta abo započatk septembra. Hač do joho nastupjenja wukonja rjadowanjo sakskeje dioecesy dale kaž dotal najdostojniši knjez tachant protonotar Skala. Tónle budźe na př. kónc augusta w Baerensteinje w rudnych horach nowu cyrkej konsekrěrować. Tajke prawo je Budyšskomu tachantej lěta 1745 bamž Benedikt XIV. z wosebitym wopismom spožčił; je smě Budyšski tachant kóždy raz wukonjeć, hdyž w Sakskej swjećenoho biskopa njeje.

kapłan Nowak-Khrósćanski rozłoži we połhodźinskej rěči přitomnym, što je Posoł jim minjene lěto był. Z nabožnoho, narodnoho a też socialnoho stojnišća je jim přinošował rozwučowanja a politiscy jich wjedł při wólbnych hibanjach. Lud měł so přecy bóle na to zwučić, zo měł też na parole posłuchać, kotrež Posoł při wšelakich składnosćach wudawa. Jomu je móžno, wobstojenja z wobšěrnišoho stojnišća wobhladować hač jenotliwcej, a tohodla ma so na njón dźiwać, byrnjež też jenotliwc wěc druhdy hinak za dobru měł dyžli Posoł. Posołej móža so też dowěrić; wšak tola Posoł ženje ze sebičnych winow njedźěła, ale při wšěm lěpše swojoho ludu hlada. Rěčnik wuzběhny wosebje też basnje wo swj. Francisku, kotrež je Posoł z wustojnoho pjera a nabožnje a narodnje zahorjenoho rta přinjesł, a poda krótki rozhlad wo žiwjenju tohole swjatoho. Skónčnje namołwješe přitomnych, Posoł nic jenož dźeržeć ale też čitać. Jenož tak móže Posoł dopjelnjeć swój nadawk. Wón skónči přečitawši basnju z poslednjoho čisła tohole lětnika wo 14 pomocnikach. Přiklesk, kotryž knjezej rěčnikej bu, bě z dopokazom, zo bě připosłucharjow ze swojim přednoškom zajimał. Też knjez předsyda wupraji jomu dźak.

Na to poda knjez wučeŕ Słodeńk krótki přehlad wo swojim prócowanju wo wutworjenjo politiskoho wubjerka za naše towarstwo. Za Baćońsku a Budyšsku wosadu ma hišće zastupjerjow namakać, za wšě druhe hižo ma. Přitomni žanych z hižo postajenych sobustawow z tohole wubjerka njewotpokazachu. Knjez Słodeńk napominaše też, zo njeby potom lud tola zasy so rozšćěpjał, ale na hesło tajkoho wubjerka posłuchał, zo njeby podobnje w přichodźe činił, kaž njedawno we należnosći nowoho šulskoho dohladowarja za Kamjenski šulski wokrjes. Přez tajke zadźerženjo, kajkež tehdy bě, so też našomu zapósłancej we sejmje jenož lubosć k dźěłu bjerje.

Na pohnućo knjeza redaktora rozmołwi so na to zhromadźizna wo tym, hač měło so při přichodnym zjězdźe katolikow Sakskeje nazymu t. l. w Budyšinje też naše towarstwo wobdźělić. Knjez stud. Cyž-Žurčanski rěči za to; zhromadźizna pak wobzamkny potom jenohłósnje, zo so to nima stać, zo pak ma so k lětu wosebity zjězd katolskich Serbow zarjadować, kajkiž je před dwěmaj lětomaj we Róženče był.

Skónčnje dósta hišće knjez Kósk-Worklečanski, sobustaw šěršoho předsydstwa našoho towarstwa, słowo. Wón pokaza na to, zo tola njebychu so dźěłodawarjo zarjadowanjam našeje čeledźe a našich dźěłaćerjow stajeli. Organisacije přińdu, a zadźěła-li so tym, kotřiž na podłožku křesćanskich zasadow chcedźa organisować, potom přińdu njewěriwi, a škoda budźe wulka. Knjezej Kóskej zhromadźeni jara přihłosowachu. Tu wosebje pokaza so, kak nuzne je, zo naše towarstwo hišće husćišo zhromadźizny po Serbach wodźerži. Předsydstwo změje tohodla wuradźić, hač bórzy, snadź na zymu, někajku pódlansku wjetšu zhromadźiznu njepowoła.

Wuprajamy tu wosebje Ralbičanskej „Liliji“ za jeje přećelne a zwólniwe spěwanjo. Z tym je zhromadźiznu wo wjele wožiwiła a k wutrajnosći přitomnych přinosyła. Hakle 1/4 8 hodźin móžeše knjez předsyda zajimawu zhromadźiznu skónčić z našim katolskim serbskim postrowom.

Na jenym jeničkim dnju bu 50 ludźi pola Budapesta z Dunaja wućehnjenych, kotrež běchu so při kupanju zatepiłe.

Wo dźěsćowu dušu

(Přednošk knjeza wyšoho wučerja kantora Symanka-Baćońskoho při posedźenju zjednoćeństwa kat. serb. wučerjow w Róženče w juniju 1921)

2.

Dozrawjeny kharakter wuznamjenja so přez wěrniwosć, dobroćiwosć a lubosć.

Wěrniwosć je prěnje wuměnjenjo a prěnja žadanka za wobkhod człowjeka z człowjekom. Hdźež je wěrniwosć stronu storčena, tam połamaju so kaž so hinak njehodźi, poćahi człowjeka z joho bližšim: dowěra so zhubi, lubosć wuhasnje. Njewěrniwosć a strowy kharakter so njehodźitej zjednoćić; wonej stojitej sebi napřećiwo kaž woda a woheń. — Też sławny Förster skorži: Dźeń a bóle rosće ličba tamnych, kotřiž su bjez wosebitoho poroka swědomja při najsnadnišej přileżnosći abo k mjeńšej abo wjetšej łži hotowi. — Wěrniwosć zda so načasnym człowjekam ćěmna askesa.“ Z dźěsćom, kotrež k nam do šule přińdźe — snadź dobrym, kiž snadź hišće ani njewěrnosće prajiło njeje, njemóžemy hinak hač z połnej wěrnosću rěčeć. Rozeznawanjo: nuzna łža, žortna łža — njesłuša do šule. To spraži kwětku prawdźiwosće a njetajenosće. „Kóžda łža je zło a hrěch“. (swj. Domaš.)

Kruta wola njelubuje pak jenož wěrniwosć ale wě też hišće jazyk wobknježić, znaje mjelčenjo: mjelčenjo wo dowěrjenych potajnosćach, docyła wo wšěch należnosćach, kotrež su dowěrnje so zdźěliłe. Dźěćo, młodosć dyrbi mjelčeć nawuknyć! tohodla dyrbi so wučeŕ pasć, młodosć wo wěcach so wuwoprašować a přez to za potajnym slědźić. Mjelčenjo je wotpočnišćo myslenja, domizna wulkowutrobnych rozsudźenjow, žórło nadobnoho zmyslenja a moraliskeje mocy, je „sceptaŕ kharaktera“. Tohodla mamy woprawdźe diskretnomu człowjekej njewobmjezowanu dowěru; człowjekej pak, kiž swój jazyk wobknježić njemóže, so zdalujemy a jomu joho přešćipnych žortow, kleskow, donošowanjow a přisłodźenjow dla z puća dźemy. —

Nadobnosć zmyslenja, dospołna noblesa a wosobnosć wšoho myslenja, wole a činjenja, woprawdźita wulkomóc, kotraž dobytwy čini w kralestwje wutrobow a dowěry, kotraž k sebi wabi a za so zajima bjez toho, zo wo tym wě, kotraž česćownosć žněje wšudźom: to je lubosć, to je dobroćiwosć. Lubosć je wothłós a barba kharaktera. Tohodla je nuzne, zahe — wot prěnich lět žiwjenja — lubosć, darniwosć, dobroćiwosć w dźěsćowej wutrobje płodźić a hajić. Tajke počinki poradźa pak so jenož, hdźež ćopły, słónčny dych a powětr lubosće wěje. Z lubosće klinči bohapodobnosć. Hdźež lubosć a dobroćiwosć knježi, tam njenamakaja hida, złósć, hněw a zawisć žanoho městna. — „Ta prawa lubosć ženje prózdna njeje, přecy je skutkniwa, też bojazna a starosćiwa.“ (Tecelin w lětach * 1759 † 1835).

Kóžde słowo z cuzoho horta, kiž tróšt a radu pyta, — kóžde horjo, kiž z cuzoho wóčka płaka, — kóžda nuza, kiž z cuzoho domu woła, njech je bywacomu kharakterej přeprošenjo: budź dobry a smilny, budź ćichomyslny — a njech je bywacomu kharakterej slubjenjo: „sy-li dobry a ćichomyslny, budźeš zemju swojoho domu, swojeje wsy, swojeje wosady, swojoho kraja wobsedźeć!“ Słowo Tecelinowe: Mudri křesćenjo ženje njetwarja na so samych ale so poručeja też druhim człowjekam, wosebje khudym, kotrymž jałmožnu dźěła, prajicy: „Prošće za mnje!“ —

Počink lubosće a dobroćiwosće, wot kotrohož swjaty Franc-Saleski praji, zo je žadniši, dyžli čistotnosć a zo je wosobniši dyžli tutón počink a dyžli wšě druhe — wón wukhadźa ze žiweje wěry. Wón mjenuje so najwyšši sklodźeńk a wjeršk kharaktera, kiž bu w šuli Knjeza wukubłany a dohotowany. — Štóž chce pak tajki kharakter dobyć — a to dźěćo, młodosć dyrbi chcyć — dyrbi skalny fundament znać, kiž ma twar njesć. A štóž chce z njoho płody žněć — a też to młodosć dyrbi chcyć — dyrbi rolu znać, a też znać, kak ma rolu přihotować a do njeje symjo wusywać. To stanje so na prěnim měsće přez nabožne rozwučowanjo. Ale wone dyrbi też za tym być. To stanje pak so přez wučenjo w křesćanskej šuli docyła. Haj my wotpokazamy runjewon tamne měnjenjo, jako by so křesćanski kharakter jeničcy přez katechismus a bibl. stawiznu twarił a kubłał.

Dopomńmy so na swoje samsne šulske lěta! Stej nam našej knizy: katechismus a bibl. stawizna — stajnje drohej, lubej přećelnicy byłej? Smy my jeničcy z njeju našu wěru, naše křesćanske wašnjo a našu swěru a česćownosć k cyrkwi čerpali?

Žiwjenjo po wěrje je wot zwučenjow a nałožkow wotwisne. Tele dyrbja też prěnje nawale rozwólnosćow zahaćić; a młodosć dyrbi, hdyž je dorostła, tajke zwučenja wobkhować wědźeć — bjez rjekowstwa.

Tohodla poskićmy našim dźěćom zwonkowne nabožne přiwuki, kotrež dosć hłuboki zaćisć zawostaja, zo zamóža w dźěsću wěru zbudźić. Njech su přiwuki krótke, zo njebychu wostudźe tyłe. Njech nabožne zwučowanja tajke nałožki skruća, kotrež bychu z jenoho byłe a so z tym trjechiłe, štož pozdźišo žiwjeńske powołanjo człowjeka być dyrbi. Z tym wukonjamy dźěło nabožnosće. Hdyž so wo wukubłowanju jedna, njedźěłamy sami za so; nimamy křesćanow po našim čujnym zaměrom, a po našim wašnju tworić a dźěłać, ale křesćanow, kotřiž sami za so za Bohom do prědka kroča, a kotřiž swoje zbožo a swoju zbóžnosć po swojej wosebitej hnadźe dobyć sebi dyrbja. Tohodla mjenje rěčenja, wjacy skutkow. Wosebje je nuzne, zo našu młodosć z krasnej liturgiju cyrkwje znatu činimy a na njej ji dźělbrać damy.

Mamy snadź tak w swojej mocy, zo móžemy młodosć z hódnym kharakterom wuhotować? Zawěsće my sami nic. My jako wučerjo smy jenož jedyn faktor w šěrokim kole mocow, kiž pak z dobrym a wuspěšnym, pak z škódnym a haćacym wliwom też kaž my na dźěsćowu dušu skutkuja. Prěnja instanca je a wostanje staršiski dom — swójba ma też prěnje a naturske prawo na tym. Wona zamóže tohodla tež prjedy wšoho tamne z prědka spomnjene rany našoho časa hojić. Prawje praji Dr. Heim na zhromadźiznje burow w Rendsburg (5. 16. 21), na struchłe časy spominajo a za pomocu hladajo: „Twarscy mištrjo su nanojo, kotřiž swoje dźěći křesćanscy wukubłaju.“ My mamy być jich pomniki. Cyrkej a šula chcetej česćownosć před předstajenym a wyšnosću — lubosć k bližšomu — spokojnosć — wjesołosć k dźěłu — a bohabojaznosć — w samostatnym njekhabłowacym křesćanskim kharakteru zakorjenić pomhać přez wučbu a přikład, přez słowo a skutk a tak zdobić rjanu dźěsćowu dušu.

Wšelćizny.

6400 % lětneje dividendy lubja tak mjenowane sportske koncerny, kotrež wšudźe kaž hriby ze zemje rostu. Hačrunjež je so hižo dosć warnowało, so přecy hišće ludźo namakaja, kotřiž swoje pjenjezy cuzym wobkhodnikam dowěrja. Wodźerja Germania-koncerna w Drježdźanach, z mjenom Ottwalda, su w Barlinje zajeli. Wón je sebi wjele přez milijón hr. najebał a krasne žiwjenjo wjedźeše

Našim Serbam radźimy, swoje nalutowane pjenjezy Serbskej ludowej bancy abo wjesnym nalutowańnjam dowěrić, tam su lěpje skhowane hač hdźe druhdźe.

Ruska je 12 milijónow wobydlerjow zhubiła.

Při poslednim luduličenju w Ruskej je so tam 133 milijónow wobydlerjow naličiło abo 12 milijónow mjenje hač w lěće 1914. We Moskwje kónc lěta 1920 1 058000 ludźi bydleše, 2043000 w lěće 1917. Zastojnikow je so we Moskwje 228000 naličiło, mjez tym zo bě 1917 w cyłej Ruskej 223000 zastojnikow.

Kupujće serbske knihi:

Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolsk. Serbow.

Hans Valtin
w Halštrowje
poruča w zaručenej čistej tworje:
běrnowu truhankowu muku,
cokornicow. truhanki
rěpowe truhanki,
rybjacu muku,
lanu mučku,
kokosowy wosuch,
majs,
cyły a šrótowany,
buny,
cyłe a šrótowane,
čerwjenu sól,
fosforokisały kalk.

Herderowy Konversationslexikon
9 zwjazkow (dowójnske wudaće) cyłe nowy, nic hišće trjebany, je z regalom abo bjez njoho za přiměrjenu płaćiznu tunjo na předań w Budyšinje, Breitengasse 11.

Hans Valtin
w Halštrowje
poruča w jenož čerstwej derje skhadźacej tworje po najnižšich dnjowych płaćiznach:
hobrski kolij,
połdołhi kolij,
woku,
peluški,
hróch,
lupiny, žołte,
prawu rěpu.

Wične płaćizny,
kajkež so 20. julija w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	600—650	1200—1250
2.	450—500	950—1100
3.	200—350	600—800
4.		
	Byki:	
1.	550—600	1100—1150
2.	350—450	800—1000
3.	250—300	700—800
4.		
	Jałojcy, kruwy:	
1.	600—650	1200—1250
2.	450—500	950—1100
3.	200—350	600—800
4.		

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Čelata:	
1.		
2.	700—750	1150—1250
3.	550—650	950—1050
4.	450—500	800—900
	Wowcy:	
1.	625—725	1175—1275
2.	475—525	1075—1125
3.	275—375	875—1025
	Swinje:	
1.	1200—1250	1600—1650
2.	1275—1375	1675—1775
3.	1050—1150	1500—1600
4.		
5.	975—1175	1375—1575

Woły, byki, jałojcy a kruwy předawachu so hubjenje, čelata, wowcy a swinje pomału.

Hans Valtin w Halštrowje
kupuje za komunalny zwjazk k zakońskim najwyššim płaćiznam, kaž też swobodnu tworu k dźeńskim najwyššim płaćiznam kóždu dźělbu
rožki, pšeńcy, ječmjenja, wowsa.
Měchi a štryčki prošu sebi žadać!

Fotograf Kubitz
Budyšin.
Přińdu k Wam na wsy, jelizo maće za mnje nadawki za **kwasy,**
towarstwa, industrielne wobrazy atd. Też poručam so k zhotowjenju powjetšenjow wobrazow. Mój wobkhod wobstoji hižo přez 22 lět a buchu moje dźěła hižo na wjele wustajencach tukrajnych a wukrajnych mjez druhim ze złotymi medaljemi wuznamjenjene.
Też njedźelu je mój wobkhod wotewrjeny.
Robert Kubitz,
fotografiski ateljej
w Budyšinje, pódla hłownoho pósta.

Batist
115 cm šěroki meter po 15 hr.
surowy płat
140—170 cm šěroki,
cychi
meter 15 hr.,
wołmjane fale
wot krucha m 14,50 hr.,
hotowe wołmjane fale, tkaniny za woblečenja
jara kruta twora meter 27 hr.,
košlacy barchent
meter 14 hr.
Emil Wehrle.

Wšě
čišćerske dźěła
zhotowja spěšnje a derje naša
Donnerhakec knihićišćerńja.

Kwasy
na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gickelsberg 1b.

Rjany trjebany **dźěćacy wóz** a **sportwóz** staj na předań Müller, mjasne torhošćo 13 II.

Wolijowe wobrazy hnadownoho městna **Filipsdorfa** kaž też wulki wubjerk **swjećatkow we wolijowych barbach** poruča za wikowarjow a zastupjerjow k přijomnym płaćiznam.
Krasne dopomnjeńske dary.
Mustry a płaćiznowe listno darmo. Doprašenja chcyłe so słać expediciji Kat. Pósła pod K. N.

Dobre čistowołmjane tkaniny
k suknjam, falam a rubiškam
poruča
Emil Wilček
w firmje **Aug. Paul Hilger**
jenož Seminarstr. 2.

Při katolskej šuli w Kamjencu ma so hnydom městno domownika bjez prawa na pensiju wobsadźić. Z nim je zjednoćene też městno zwónka při katolskej cyrkwi. Dokelž stej wobej zastojnstwje pódlanskej służbje, jedna so wo tajkich kandidatow, kotřiž móža też někajke rjemjeslnistwo wukonjeć. Komora k dźěłanju je w šulskim twarjenju. Nimo darmotnoho bydlenja, tepjenja, zahrody dóstanje wuzwoleny jako domownik a zwónk za kóžde zastojnstwo lětnje 1000 hr. mzdy. Dalše wuměnjenja wo zwónčenju móžeš na Kamjenskej katolskej farje zhonić. Próstwy z wuswědčenjemi maja so hač do 10. awgusta 1921 pola nas wotedać.

Měšćanska rada w Kamjencu,
21. julija 1921.

Serbska ludowa banka
akcijowe towarstwo
w Budyšinje na zwonkownej lawskej hasy 11.
Telegramowa adressa: Serbobanka. **Girokonto na němskej statnej bancy.**
Telefonowe čisło 155. **Póstski šekowy konto: Lipsk 110481.**

Serbska ludowa banka wšě bankowske dźěła wuwjeduje,
wosebje
nalutowanske pjenjezy k wšědnomu wužiwanju přijima,
nalutowanske pjenjezy z wupowědźenjom přijima,
běžace zličbowanja wotewrja,
požčeńki na dań dawa.
Kasyne hodźiny wšědne dny wot 9—1, sobotu wot 9—2 hodźin.

Spěw. tow. „Bratrowstwo" w Kulowje
wotměje **njedźelu 31. julija 1921** w „němskej khěži" w **Kulowje** w Jakubecec hosćencu popołdnju wot 3 hodźin
wutřělowanjo,
za naše dźěći wosebitu zabawu,
wot wječor 8 hodźin **serbske reje,**
na kotre kaž też na popołdniše třělenjo sobustawy towarstwa a cyły serbski lud z blizka a z daloka wutrobnje přeprošuje
předsydstwo.

Serbske hospodarske towarstwo
z předawarnjomaj
w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**
poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 31. | Budyšin, 30. julija 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Třeći staw.

Wužitne je, husto swjate woprajenjo dóstawać.

Hłós wučownika.

Hlej, ja k tebi přikhadźam, Knježe, zo by mi derje było přez twój dar a zo bych so radował na twojej swjatej hosćinje, kotruž sy, o Božo, we swojej słódkosći khudomu přihotował. Hlej, w tebi je wšitko, štož sej žadać mózu a dyrbju; ty sy moje wozboženjo a wumoženjo, moja nadźija a sylnosć, deba a česć. Tuž rozwjesel dźensa dušu swojoho służownika, dokelž sym k tebi, Knježe Jězu, swoju dušu pozběhnył. Žadam sej tebje nětko pobožnje a česćownje dóstać; přeju sej tebje dowjesć do swojoho domu, zo bych sej, kaž Zachejus, zasłużił wot tebje žohnowany a do synow Abrahamowych ličeny być. Moja duša žada za twojim ćełom, moja wutroba žedźi za tym, zo by z tobu zjednoćena była.

Daj so ty mi a to mi dosaha. Přetož bjez tebje žadyn tróšt ničo njezamóže. Bjez tebje njemózu być, a bjez twojoho wopytowanja njemózu być živy. Tohodla dyrbju k tebi často přistupjeć a tebje jako srědk swojoho wumoženja přijimać, zo snadź njebych woslabnył po puću, hdy by mi njebjeska jědź wzata była. Přetož tak sy ty, najsmilniši Jězu, črjódam prědujo a wuhojejo wšelake khorosće, něhdy prajił: „Nochcu jich hłódnych domoj pušćić wot so, zo po puću njebychu zawutlili.“ (Přir. Mat. 15, 32.) Potajkim też ze mnu na tute wašnjo čiń, kiž sy sebje jako tróšt swojich wěriwych we swjatym sakramenće zawostajił. Přetož ty sy słódke wokřewjenjo duše a štóž tebje dostojnje wužije, budźe podźělnik a herba wěčneje hordoznosće. Wězo je mi, kiž tak často padam a hrěšu, tak spěšnje woliwkuju a słabnu, nuzne, zo z husto wospjetowanym modlenjom a husto dokonjanej spowjedźu so wobnowjam, wučisćam a zahorjam k swjatomu přijimanju twojoho ćěła, zo snadź so njebych, hdy bych so toho jara dołho wostajił, wot swojoho swjatoho wotmyslenja zdalował.

Přetož zmysły człowjeka su wot joho młodosće k złomu nakhilene a jeli njepřikhwata na pomoc Bóžske lěkarstwo, padnje człowjek bórzy do hóršoho: Swjate woprawjenjo mjenujcy wotdźeržuje wot złoho a posylnja we dobrym. Přetož sym-li nětko tak husto njekedźbny a liwki, hdyž swjate woprajenjo dóstawam abo Božu mšu swjeću, što by so stało, hdy bych toho lěkarstwa njepřijimał a tak wulkeje pomocy njepytał? A hačrunje kóždy dźeń njejsym k tomu khmany a k swjećenju Božeje mšě derje přihotowany, budu sej tola prócu dawać, we přihodnych časach Bóžske potajnosće dóstawać a so tak wulkeje hnady podźělnoho činić. Přetož tole je jedyn z hłownych tróštow wěriweje duše, tak dołho kaž zdalena wot tebje we smjertnym ćěle pućuje, zo by prawje často na Boha spominajo swojoho lubowanoho z pobožnej wutrobu přijimała.

O spodźiwne poniženjo twojeje dobroćiwosće k nam, zo ty, Knježe Božo, stworićerjo a woživjerjo wšitkich duchow, so dostojnješ ke khuduškej duši přińć a nasyćić jeje hłód z cyłym swojim bóžstwom a człowjestwom! O zbožowny ducho, a zbóžna duša, kiž sej zasłuži tu hnadu, tebje, Knježe swojoho Boha, pobožnje dóstać a tebje dóstawajo z duchownej radosću napjelnjena być! O kak wulkoho Knjeza přijima, kak luboho hosća k sebi wjedźe, kak luboznoho towarša dóstawa, kak swěrnoho přećela namaka, kak krasnoho a nadobnoho nawoženju wobjima, kotryž ma bóle lubowany być dyžli wšitcy lubowani a dyžli wšitko žadajomne! Před twojim wobličom, mój najsłódši lubowany, njech mjelčitej njebjo a zemja a wšitka jeju deba; přetož štožkuli khwalbne a krasne matej, to je so jimaj dóstało přez wobhnadźenjo twojeje darniwosće a njedosahuje hač k nadobnosći twojoho mjena, kotrohož mudrosć je njesměrna.

Štwórty staw.

Zo so wobradźeja mnohe kubła tym, kotřiž swjate woprajenjo pobožnje dóstawaju.

Hłós wučownika.

Knježe, mój Bože, předkhadźej swojoho służownika ze žohnowanjemi swojeje słódkosće, zo bych směł k twojomu přenadobnomu sakramentej hódnje a pobožnje přistupić. Zbudź moju wutrobu k sebi a wuswobodź mje z ćežkeje njerodnosće. Wopytaj mje ze swojim spomoženjom, zo bych w duchu woptał twoju słódkosć, kotraž je w tutym sakramenće jako w žórłu z połnosću skhowana. Rozswětli też mojej woči, zo bych tak wulku potajnosć widźał, a posylnjej mje, zo bych z njedwělowatej wěru do njeje wěrił. Přetož to je twój skutk, nic skutk człowjeskeje mocy; twoje swjate postajenjo, nic wunamakanjo žanoho człowjeka. Přetož nichtó njeje k tomu wukhmanjeny, zo by ze sebje samoho tole wopřijał a zrozemjał, štož też samo wótry rozom jandźelow přesahuje. Što potajkim ja njehódny hrěšnik, pjerść a popjeł, budu móc wo tak wysokej a swjatej potajnosći wuslědźić a wopřijeć?

Knježe, w jednorosći swojeje wutroby, w dobrej krutej wěrje a na twoje přikazanjo přikhadźam k tebi z nadźiju a z česćownosću a woprawdźe wěrju, zo sy ty tule přitomny we swjatym sakramenće jako Bóh a człowjek. Ty potajkim chceš, zo bych tebje dóstał a zo bych sebje samoho z tobu w lubosći zjednoćił. Tohodla prošu twoju smilnosć a wuprošam sej, zo by mi ty wosebitu hnadu darił na to, zo bych cyły we tebi so roztworił a z lubosću přeběžał a zo njebych so na žadyn tróšt wjacy spušćał. Přetož tole je najwyšši a najdostojnšiši sakrament, spomoženjo duše a ćěła, na kóždu duchownu khorosć lěkarstwo, z kotrymž so moje wopačnosće wuhojeja, nawalnosće skrudźeja, spytowanja přewinuja abo zesłabjeja, wjetša hnada zaliwa, započaty počink přisporja, skruća so wěra, nadźija so zesylnja a lubosć zahorja a rozšěrja.

Wjele kubłow mjenujcy sy darił a hišće husto daruješ we swjatym sakramenće swojim lubowanym, kotřiž swjate woprajenjo pobožnje dóstawaju, mój Bože, zakitowarjo mojeje duše, naprawjerjo człowjeskeje słabosće a dawarjo wšoho znutřkownoho trósta. Přetož wjele trósta jim zaliwaš přećiwo wšelakej zrudobje a z hłubiny jich samsneje poražene sće pozběhuješ jich k nadźiji swojoho zakita, a z wěstej nowej hnadu jich znutřkownje wokřewješ a rozswětleš, tak zo woni, kiž so najprjedy strachoćiwi a bjez zahorjenja před swjatym woprajenjom čujachu, pozdźišo wokřewjeni z njebjeskej jědźu a z njebjeskim napojom spóznaja, zo su so k lěpšomu přeměnili. Tohodla ze swojimi wuzwolenymi tak wobhladniwje jednaš, zo bychu wěrnje spóznali a zjawnje nazhonili, kelko słabosće w sebi samym maja a kelko dobroty a hnady wot tebje dóstawaju. Ze sebje samych su dźěl zymni, twjerdźi a njepobožni, přez tebje pak docpěwaju, zo su horliwi, čerstwi a pobožni. Přetož štó njeby něšto mało słódkosće z toho dóstał, hdyž je k žórłu słódkosće přistupił? Abo štó stoji při sylnym wohnju a njedóstawa z toho něšto mało ćopłoty? A ty sy žórło, kotrež je přecy połne a ženje njepřeběhnje, woheń, kotryž so stajnje pali a ženje njehasnje.

Hdyž mi potajkim njeje dowolene čerpać z połnosće žórła a hač do syta so napić, chcu tola swój hort přistajić k wotwěrje njebjeskeje trubki, zo bych z najmjeńša snadnu kapku z njeje dóstał, zo bych swoju lačnosć wokřewił a zo njebych cyle zaprahnył. A njemózu-li też wšón njebjescy zmysleny a zahorjeny być kaž Kherubowje a Serafowje, chcu tola so prócować w pobožnosći wobstajny być a swoju wutrobu přihotować, zo bych z najmjeńša słabe płomjo bóžskoho wohnja z poniženoho přijimanja woživjacoho sakramenta dobył. Štožkuli pak mi pobrachuje, to ty, dobry Jězu, najswjećiši Zbóžniko, za mnje dobroćiwje a hnadnje dowupjelń, kotryž sy so dostojnił wšitkich k sebi powołać, prajo: „Pójće ke mni, wšitcy, kotřiž sće sprócni a wobćeženi a ja was wokřewju.“

Ja wšak dźěłam w poće swojoho wobliča, bolosć wutroby mje ćwiluje, hrěchi mje wobćežuja, spytowanja mje njeměrnja, mnohe złe nawalnosće mje zapletuja a potłóčuja a nikoho njeje, kiž by mi pomhał, njeje nikoho, kiž by mje wuswobodźił a wumožił, khiba ty,

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

knježe Božo, mój Wumožniko, tebi dowěrjam sebje a wšitko, štož mam, zo by mje škitał a wjedł do wěčnoho žiwjenja. Wzmi mje ke khwalenju a k česćenju swojoho mjena, kiž sy mi swoje ćěło a swoju krej za jědź a napoj přihotował. Popřej, knježe Božo, mój Zbóžniko, zo by z časćišim dóstawanjom twojeje swjateje pótajnosće rostło zahorjenjo mojeje pobožnosće.

Swětowy rozhlad.

Karl Trimborn †

W Bonje zemrě minjenu póndźelu wjednik křesćanskeje ludoweje strony w němskostatnym sejmje, Trimborn w 67. lěće swojoho žiwjenja. Z nim zhubi mjenowana strona jenoho swojich najswěrnišich a najwustojnišich mužow. 2. dec. 1854 narodźi so Trimborn w Kölnje, bu tam bórzy z měšćanskim zastupjerjom, hižo zahe (lěta 1896) bu sobustaw křesćanskeje ludoweje strony a jeje zastupjeŕ w sejmje. Za čas poslednjeje němskeje revolucije bě wón sekretar za znutŕkowne należnosće.

Hač tak budźe?

Skoro so človjekej wěrić njecha, štož hižo wjacy raz z Londona so wozjewja. Rěka mjenujcy, zo chce jendźelske knježerstwo, wosebje Lloyd George, iriskomu ludej wěstu samostatnosć, snadź na wašnjo druhich jendźelskich tak mjenowanych dominijow dać. Skoro so človjekej to wěrić njecha, přetož hdyž je też Jendźelčan derje rozemjał, druhe ludy kolonisěrować, samo Burow, kotřiž so w krawnej wójnje přećiwo Jendźelčanam wobarachu, za krótki čas dospołnje podwólnych poddanow sebi sčinić, dha tola přećiwo iriskomu ludej ani najmjeńšeje sprawnosće a lubosće znał njeje. Štož runje stawizny w tym nastupanju nam powědaju, je, móhł rjec, helskeje złósće. Lud, kiž bě jónu tak zbožowny a bohaty, je přez Jendźelčana dospołnje wobkhudnył; wšě bohatstwa a ležomnosće kraja je tón na so torhnył, a hdyž też po tysacach lud z hłodom mrěješe, wosta Jendźelčan při swojich hospodarskich zakonjach, kotrež bě w Iriskej k lěpšomu Jendźelskeje dał. Za někotre lětdźesatki (wot 1841—1914) spadny ličba wobydlerstwa wot 8 milijónow na 4: tamne běchu pak zemrěle, pak do Ameriki wupućowałe. Za to pak płaćeše Jendźelčan z iriskimi pjenjezami swojich zastojnikow, zo njedźiwajcy wotběraceje ličby wobydlerjow wudawki za zarjadowanjo wot 1½ milijóna na 9 milijónow zrosćechu. — Wjele su za čas, hač swět wobstoji, jenotliwe ludy přećiwo druhim hrěšile: hač pak žadyn druhi telko kaž jendźelski přećiwo iriskomu, so praša. Přez 700 lět traje hižo wobaranjo iriskoho luda před jendźelskim. A nětko nadobo rěka, zo chce Jendźelska wěste swobodnosće Iriskej dać! Hdźe tči wina?

Hižo wjacy razow smy też w Pósle rozprawjeli wo wulkich wojowanjach, kotrež je iriski lud wosebje też zasy w poslednich lětach, a to zasy předewšim krawnje w poslednich měsacach wo swoju swobodu wjedł. Tele krejpřeliwanjo snadź je sobu wina, zo Jendźelčan, — hač nic jenož na khwilu? — počina popušćeć a je pječa zwólniwy, iriskomu ludej někak wołožić . . . Je móžno, zo tale wina někak sobu rěči; samo na sebi pak je Jendźelčan runje w Iriskej hižo telko surowosćow skućił, zo njemóžeš wěrić, zo nětkle nadobo by z miłosćiwosće jednał. Wěrna wina drje je ta, zo ma Jendźelska na Ameriku dźiwać. Tam mjenujcy je wjele milijónow — mi so zda, něhdźe 8 — iriskoho pokhada. Ći su pak sami, pak hižo prjedy jich starši a dźědojo, z Iriskeje wupoćowali. Ćile su so w Americy do zwjazkow namakali a maja přez nje wliw na politiku połnócneje Ameriki. Tych tohodla sebi někak dobyć, je wotmysl Jendźelskeje, dokelž je nětkle runje na tym, z Ameriku wulki zwjazk wutworić, Při tym chce so přećiwo Americy samej, z kotrejž chce do zwjazka stupić, wobarać dla swojich přemórskich a mórskich należnosćow, dale pak też sebi khribjet zawěsćić přećiwo Japanskej, kotraž móhła jej jónu w Indiskej strašna być. Wo tónle zwjazk so nětkle wjele dźěła a wón je Jendźelskej tak ważny, so chce po zdaću samo swoje tradicije wo zadźerženju přećiwo iriskomu ludej spušćić; chce radšo — překupska kajkaž je přecy była — wěstoho wužitka w Iriskej zhubić, zo by wjacy přez Ameriku dobyła.

Też žadaja sebi jendźelske kolonije (dominios), zo by Jendźelska bóle swětowu politiku činiła a kontinentalneje so skerje zdalowała. Tohodla dyrbi nětko bóle na Ameriku dźiwać.

W minjenym tydźenju su so jednanja mjez Lloyd George jako jendźelskim zastupnikom a Devalere, wjednikom iriskoho ludu, w Londonje započałe. Rozsudnoho wuspěcha drje hišće měłe njejsu, a što je so dócpěło, też ani w najšěršich načiskach njebu wozjewjene. Jenož to so powě, zo je na woběmaj stronomaj nadźija na někajki wuspěch. Doprědka prajić so drje móže, zo, hdyž też Jendźelska Iriskej wěstu swobodu da, wona zawěsće njezabudźe, sebi swoje lěpše zwěsćić.

Zajimawe je, kak samo němske nowiny wo tym sudźa. „Bautzener Tageblatt“ n. př.: pisa k tomu: Lloyd Georgowe wotmyslenjo je na wšě wašnjo nanajwustojniši politiski skutk; skutk kajkohož na př. pruske knježerstwo dowójnskoho časa napřećiwo Polakam a Danskim, abo kejžorstwo přećiwo Elsaskej a Lothringskej ženje dokonjeć njeby so wustojiło.“ A ta sama nowina praji: „My Němcy smy wot dawna dorozemjenja za potłóčeny iriski lud měli a běchmy so wjeselili, hdy by lud a kraj zasy měrne wobstojenja dóstał. My smy nětkle na swojim ćěle nazhonili, što rěka, so pod brutalnej pjasću swojoho předobyćerja khileć.“ — Nas

„Čakata njewjesta.“

Legenda.

(Skóńčenjo.)

Naš Knjez a Mištr wotmołwješe jeno z krótka: „Ja dyrbju hić. Moja hodźina je přišła.“

„Tuž dowol znajmjeńša“, lišćeše so Kleofas lesnje, „zo bych twojim wučownikam cyroby a napoja sobu dał, zo bychu so ducy po puću posylnili: wšak sy sam wuznał, zo ani dortka při sebi nimaja.“ A hdyž Mištr tomu njewobaraše, přepoda farisej dwěmaj z wučownikow korbik z khlěbom a pječenym jehnjacym mjasom a z płodami napjelnjeny a tohorunja łahej ze słódnym napojom.

A naš luby Knjez a Mištr dźěše a wučownicy dóstawši cyroby sćěhowachu joho. Mištr pak z farisejowoho domu wustupiwši wobroći so na drohu, kotraž z Jeruzalema do Bethlema wjedźe, a wuńdźe z Betlehemskimi wrotami z města. Joho jasnej woči, kotrymajž ani najwjetša dalokosć njewadźeše, spóznawaštej a rozeznawaštej samón čorny dypk na dalokim wobzorje, hač je to človjek abo štom abo druhe stworjenjo. Tak też bórzy dopózna žónsku, kotraž ze spěšnymi kročelemi tójšto puća před nim doprědka sahaše, kaž by ju najwjetša nuznota honiła. Běše pak to farisejowa dźowka ze swojim korbikom na rucy, po wšěm zdaću khudej wudowje z dźěśćomaj na pomoc khwatajcy. Nadobo wšak wopřesta khwatać a trochu po stronje puća so rozhladawši pozasta, kaž by zdycha so wuběžała była, a posydny so za rózk žitnoho zahona na zeleny brjózk. Kóždomu človjekej by so zdało, zo chce tu khwilku wodychnyć a potom zasy dale khwatać. Lědma so dosydnywši pohlada wćipnje na swój korbik na prawicy a zběhny běły rubičk, kotryž jón cyle zawodźewaše. A wusmja so do košika, dokelž tón běše hač do dna prózdny! A dale so smějicy zašepta sebi: „Hdy by tutón muž wulki profeta był, njeby so tola tak lohcy mylić dał. Ale ja sym joho dospołnje zamyliła. Ani ścina mojich mysli njeje pytnył. A też mikota wočow mjez nimaj z nanom nihdy njeje dopóznał, hewak to tola po swojim zwučenym wašnju bjez poroka wostajił njeby.“ A korbik zasy z rubiškom zawodźejcy dodawaše sebi z horda: „Haj, što dha mje ta khuda wudowa z dźěśćomaj něhdźe na drozy stara! Ja sym Kleofasowa dźowka, sobustawa wysokeje rady, a njejsym něčeja służownica, kotraž bych za khudymi ludźimi po drohach běhała!“

Česćelakomna a skupa a ze swojim nanom jenajka, kajkaž běše, chcyše drje před Knjezom a Mištrom dobre mjeno měć, tola někotre dórtki khudym woprować a to hišće za nimi nosyć, běše ji žel. Hordźe drje bě do jědźeŕnje połny košik pokazować a so miłosćiwa ludać přišła, ale wustupiwši z jědźeŕnje bě košik zkradźu, kaž sebi mysleše, dospołnje wuprózdniła była. A z prózdnym košikom bě so na puć dała, zo by tule nětko dobru khwilu powotpočnywši so zasy wróćiła a z prózdnym košikom před Mištrom ludajcy so wusprawniła, kaž by runje nadobny skutk miłosće dokonjała była.

O! kak slepa tola běše we swojej hordosći. Runje dopraji sebi: „Ja so boju, daloko dosć sym hižo šła, nětko trjebam jenož tule hišće khwilu wočaknyć, wšak mje tu žiweje duše njewidźi, a potom směm so khroble zasy wróćić, wudowa ze swojimaj krokawomaj njech je, hdźež je, što mi do toho!“ A přiwobroćiwši so dozady, zo by runje swój překročeny puć z wočomaj někak přeměriła, dohlada so Knjeza a Mištra, kiž ze swojimi wučownikami so ji bliže še.

Wjetše stróžele ju njebychu zajałe, hdy by też sam najžahliši błysk blizko při njej do zemje dyrił, khiba nětko, hdyž tak nahle Knjeza a Mištra we swojej blizkosći zawohlada. Khětře pak ze wšej mocu swoje mysle zhrabawši počinješe so, kaž by joho ani njewidźała, a z lohka poskočiwši chcyše jomu spěšnje dale ducy wućeknyć a so něhdźe skhować. Ale hačruniž so jara paseše, na njoho pohladnyć, čuješe so tola z joho jasnymaj sprawnymaj wočoma, kotrejž běštej do jeje wobliča złoženej, kaž woslepjena, zo dalšoho puća před sobu njewidźeše, khiba kročel abo dwě; a hdyž chcyše najebać to dale hić, zdaštej so ji nozy, kaž ze železom k zemi spjatej, zo ani žiłki hnuć njedokonja. Rady sebi njewědźicy pohlada styskne na swój korbik na prawicy, a dokelž běły rubičk na nim kaž z wětŕikom so zmahowaše a jón wotkrywaše, skubaše wona z lěwicu starosćiwje za wšě rózki, zo by košik božedla njewotwodźeł, a tłóčeše jón khowajcy k sebi.

Běše pak připołdniša hodźina, a po cyłej stwórbje wulka tužnota a po žitnych zahonach cyrčachu šwjerće z cyłej šiju kaž na přemoh, kotry może najwótŕišo cyrčeć. Nihdźe

pak by wjeseliło, hdy by němski lud też dorozemjenjo za naš serbski lud měł a joho narodnosći na kulturnym polu to dał, štož tomu słuša. Ma-li našomu ludej so dać, štož je we němskostatnej wustawje zawěsćene, potom ma so też němske knježeŕstwo wo to starać, zo serbski lud dóstanje telko inteligentnoho dorosta, zo móhł swoje šule ze serbskimi wučerjemi wobstarać. Toho we Sakskej wosebje na evangelskej stronje njeje, w Pruskej pak docyła nic.

President čěskosłowakskeje republiki, Masaryk, je njedawno Rom wopytał. Dlějši čas přebywaše tam pola krala, wobhlada sebi museje, tola k swjatomu wótcej njedóńdźe. Hdyž sebi pomyslimy, zo je Masaryk zastupjeŕ *kraja, w kotrymž ludźo po 70 % su katol*skoho wěrywuznaća, potom bychmy wočakowali, zo, hdyž też nic z lubosće k wěrje a bamžej, dha tola dźiwajo na swój lud měł swjatomu wótcej z wopytom kedźbliwosć wopokazać. Ale ně. Masarykowe zadźerženjo je w republicy rozhoriło.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Horcota bywa přecy hórša. Tele dny mějachmy hač přez 43 stopnow Celsija; najhórši dźěn drje bu minjeny štwórtk. Hižo wjacy dnjow přihotuje so njebjo na dawno wočakowany dešć. Minjenu srjedu tróšku z blakami pokapa; tola prawoho dešća z najmjeńša w sakskich Serbach njebě. Štwórtk na wječor přećahny njewjedro přez naše město; błyskaše a hrimaše so, też něšto kapkow spadny — a wšo bě zasy nimo. A tola je dešć tak nuzny. Rěka, zo wot lěta 1893 hižo tajkeje horcoty a suchoty było njeje, kaž lětsa. Sćěhwki pokazuja so hižo zrudne: žita so pře wšu měru na polach ronja, njeje přede wšim picow za skót a neple padaja. Złóstne su też wohenje, wo kotrychž móžeš nětkle čitać skoro z cyłoho swěta. Ličba hižo wotpalenych kórcow lěsow w Jendźelskej, Norwegskej a Danskej dźe hižo do milijónow; też wokoło Wojerjec je so hižo lětsa wjacy razow lěs palił, w Čechach na př. palitej so hižo tydźeń dołho horje, kotrež tu znajemy z mjenom Boesiche; wšón lěs stoji w płomjenjach a dokelž njeje wody, njeda so hašeć. Też wjele žitow při železniskich čarach je so spaliło. Wosebje z Čech přikhadźeja wo tym nastupanju zrudne powěsće. — W Budyšinje poruča rada hižo wobydlerjam, zo maja z wodu lutować; za wšelake wěcy hižo žaneje brać njesmědźa. — Bóh chcył nam tola bórzy žohnowany dešć pósłać.

Z Baćonja. (Towaŕstwo knježnow.) Ćichi je Baćoń — tak piše † Winger w Pósle při składnosći jubileja k. fararja Libša. K tomu tak je. Ćiche, tola nic mortwe też wosadne towaŕstwowe žiwjenjo. Mała čŕjódka njecha reklamu činić, njemóže imponować a swět na hłowu stajić. Ćim bóle so wjeselimy, hdyž druzy so k nam namakaju a so k nam znaju. Tak bě 8. meje sebi z wozom wuléćało Kamjeńske towaŕstwo knježnow k nam, zo by z našim towaŕstwom wjesołe hodźinki přeżiwiło, tak bě minjenu njedźelu, 24. pražnika, cyły prócesijón, přez 40 knježnow Ralbičanskoho towaŕstwa z knjezom kapłanom z kołami k nam dojěchał hižo k nyšporu a potom z našim towaŕstwom we wjesołej zabawje rjane hodźinki přeżiwił. Wšo smy jim pokazali, štož mamy na składźe, wosebje naše „nowe kapłanstwo."

— Też sami sebi, rjana čŕjódka, štwórtk 7. julija wulećachmy do Žitawy a na „Hołbin". Žitawska cyrkej nas zajimaše jako sotra, wězo pyšniša a zróstniša, a hory „Hornčeŕ, Hochwald a Hołbiń" wšě pobichmy a mučne motachmy dom. Doma, doma rjenje je — stare słowo — tola też: što radosć, rjeńšu dawa, hač drohu pućować a z časami też „knježny ćěri won do žiwjenja".

Z Kulowa. (Lětna rozprawa). Zo by naš katolski lud swěrny maćeri Boži wostał, bu 4. 7. 1920 za cyłu našu wosadu Marijanska kongregacija (= nabožne knježnace towaŕstwo) serbskich knježnow na dnju 20. 7. 1920 přez najdostojnišoho knjeza wjerchbiskopa Adolfa Bertram-Wrótsławskoho pod titulom njewoblakowanoho podjeća n. k. M. a škitom swj. Hańže pod tučasnym wjednistwom k. kapł. Krala jako prěnjoho praesesa kanoniscy założena a skónčnje 16. 8. 1920 k dźěłbraću wšitkich wotpuskow, privilegijow a hnadow wot wysokodostojnoho k. generala Jězuitow Ledochowskoho w Romje k prěnjej hižo tu prjedy wobstojacej kongregaciji přizamknjena. — 185 sobustawow tejele Marijanskeje kongracije bu zdonk noweje serbskeje kongregacije. Z tŕoch namjetowanych buchu knježny Marija Pjacec jako předstojićeŕka, *Marija Šnajderec jako pokładnica a* Madlena Młodźinkec jako zapisowaŕka wuzwolene. Tutomu předsydstwu k pomocy stoji 11 knježnow, po jenej z Kulowa a z kóždeje wsy. — Tutón Marijanski štom so derje wuwiwa a njese rjane płody. W běhu minjenoho lěta wotmě so 23 zhromadźiznow, na nich so spěwaše, modleše a prědowaše w kapałcy a šuli. Dale wodźerželi naša kongregacija w farskej cyrkwi před wustajenym Najswjećišim wot 4—5 hodź. popołdnju modleŕske hodźiny a dźěše 4 razy zhromadnje k swjatomu woprawjenju. Pobožne, powućace wuléty sčinichmy 2: a to loni do Filipsdorfa a lětsa do Radworja. — Z tutoho najzbožnišej knježnje poswjećenoho štoma wurosće rjana płódna hałza: spěwny wotrjad, nawjedowany wot knjeza praesesa a wosebje spěchowany wot Katyrny Klimankec. Wuwućowachmy so wosebje w kěrlušach a nawuknychmy 20 kěrlušow wjacyhłósnje spěwać, kotrež zanošachmy kóždu měsačnu njedźelu na rańšej Božej mši. — Też čestne knježne, kotrež swj. Józefa noša, su k Božej česći přinošowałe. — Po Božej woli buchu derje přihotowane z našeje srjedźiznje wotwołane: 28. 11. 1920 knježna Katyrna Nowakec z Kočinje w 60 lěće žiwjenja a 3. 2. 1921 knježna Hańža Hrjehorkec z Kulowa, 30 lět stara.

---

po cyłym dalokim šěrokim módrym njebju ani najmjeńšeje mróčałki. Ani najmilišoho wětřička njezaduny po zahonach, zo by sebi jónu, kaž ze žortom abo pře wostudu ze žitnymi stwjelcami traš na wokomik pohibał. Zdaše so, kaž by cyła stwórba pře wobćežnu tužnotu ani wodychnyć njemóhła.

A tola zmahowaše so rubičk na košiku nastajnosći dale, zo běše farisejowej dźowcy za njón skubać a jomu wobarać cyle podarmo. Skónčnje zběhny so kaž ze sylnym wichorojtym storkom do powětra a padźe na zemju.

Mócna wola dowjedźe Knjeza a Mištra w samym wokomiku do jeje blizkosće a z prózdnym košikom stoješe horda farizejowka styskńje błeda a do smjerće zatrašena před joho jasnymaj, sprawnymaj wočomaj: Ach, zo by so tola do zemje přepadnyła.

Knjez pak zaréča z měrnym, ale sprawnym krutym hłosom na nju: „Błazulca, kajku njemudrosć sy ty skućiła! Twój korbik je hač do dna prózdny, kaž widźu. Ani šklički ani bańki, ani dórtka cyroby njeje w nim, a tola njejsy hišće wboheje maćerje z hłódnymaj dźěćomaj dócpěła. Twoje cyłe činjenjo je same błazniwe ludanjo!"

Farisejowa dźowka njezwěri so ani znajmjeńšim słowčkom zamołwjeć. Što dha by też wotmołwiła! Ze strachom a hańbu jenož rěčeše, rżeše po wšěch stawach runja wosycy srjedź howrjatoho njewjedra. Z jenym dobom spózna nětko, zo je Knjez a Mištr jeje wotmyslenjo derje znał. Zo je mikot wočow, kotryž je sebi z nanom wuměnjała, derje pytnył a zrozemił. Zo też z jědźeŕnje wustupiwši jomu skradźu košik wuprózdniła njeje. Zo je tohorunja wědźał, kak je z prózdnym košikom jenož po zdaću k wbohej wudowje so na puć dała a potom miłosćiwy skutk jomu ludać chcyła. Bjez pomocy, bjez najmjeńšoho trósta sapaštej jeje woči tyšnje tam a sem, hdźe jeno by so zatykła! Tam pak pohladać, zwotkelž by sebi rozkatu wokřewjacu smilnu pruhu popadnyć móhła, z joho sprawnymaj ale też miłymaj wočomaj so zetekać, njezwěri sebi ani na wokomik.

Haj, hdźe jeno by so zatykła! Tola Knjezowy sprawny hłós wučeše kaž hrózbny hrimot w jeje wušomaj a spinaše ji wšitke žiły, hdyž znowa zaréča: „Sama sy błazniwje jebała, skuposć a njeprawdu we swojej wutrobje hajicy, runje tehdom, hdyž hodźina domapytanja so bliżeše. Sy ju hordźe wot so storčiła a radšo prózdna wušła sem při puću wotpočować a čakać a bjez płoda so wróćić. Tuž stań so tebi wola! Wot nětka budźeš při puću stać a bjez płodu, kotrohož by štó rodźał, čakać na swoje wumoženjo hač do sudnoho dnja!"

Mjez tym zo ju Knjez a Mištr takle sudźeše, čuješe wona, zo jeje nozy korjenje dóstawatej a do zemje zapušćatej; zo so ji wša krej w žiłach wrě a wšitke stawy a jeje cyła podoba so do hromady kruži. Jeje poslednje słowa, z kotrymiž chcyše skónčnje tola wo smilnosć a hnadu prosyć, so ji na jazyku rozdrjebichu, a jenož styskna žałosć wudrě so ji ze rta. Njewuprajnje tyšnje wupřestrje wobej rucy — a spratny.

Knjez a Mištr pak wobroći so k swojim wučownikam, kotřiž běchu joho mjez tym wšitcy dosćahnyli a kiwny teju k sebi, kotrajž běštaj wot fariseja Kleofasa cyrobu a napoj dóstałoj a rjekny: „Dźitaj a khwatajtaj k wbohej wudowje z dźěśćomaj a wokřewtaj je, zo njebychu zawutliłe! Wšitko jim zdawajtaj! A Bóh njech jim žohnuje!" A zo by jim jałmožna tyła, hačruniž jenož z česćelakomnosće data, pozběhny swojej dobroćiwej rucy žohnujo nad njej. „A nětko khwatajcy dźitaj a wokřewiwši je přińdźtaj za nami do Betanije!"

Potom wróći so Knjez a Mištr, wučownikaj pak spěchaštaj dale k maćeri z hłódnymaj dźěśćomaj.

Na popołdnjo přikhadźachu wšelacy ludźo nimo toho žitnoho zahona. Mnozy wšak, kotřiž so skoro ženje wo to njezajimuja, što na polach rosće, dźěchu njekedźbliwje nimo. Mnozy pak spodźiwachu so, kak najebać tužnotu trejdy tola jara rjane a čerstwe stoja a nadobne žně lubja, kaž tónle žitny zahon. Pódla dohladachu so też na cyle njewšědnu rostlinu, kotraž samotna na zelenym brjóžku skónc žitnoho zahona kćěješe: cyle njeznata, hišće ženje njewidźana rostlina z twjerdym, drjewojtym, hranitym zdonkom a kijatymi hałžkami, po kotrychž redke módre kćeńčka w zelenych košikach sedźachu.

„Dźiwna to rostlina", dźachu. „Cyle samalutka tu stoji. Štó wě, kak je sem přišła."

A hdyž běchu so nad njej pospodźiwali, dźěchu dale, dokelž sebi wo njeznatej ničo wjacy prajić njewědźachu.

Hdyž runje dwaj mužaj před žitnym zahonom stojicy sebi też tu njeznatu kćějatu rostlinu wobhladowaštaj, wróćeštaj so Knje-

Česćichmy jich wosebje přez zhromadny wopyt postywječora, k rowu přewodźenjo a modlenjo. Na zasowidźenjo! — 15 knježnow zastupi z módrym bantom jako swěrne dźěći swj. Marije do mandźelstwa. 50 so lětsa na dnju donjebesspěća do kongregacije přija, tak zo ma naše towarstwo nětko 218 sodalow. — Pokładnica pokazuje

862,30 hr. dokhodow a
412,50 hr. wudawkow, tak zo zbywa
449,80 hr.

Spokojace su tute płody. Njebjeski dźak swj. Marij, předsydstwje a kóždej, kotraž je sobu pomhałe, je za to wěsty. Wostańmy dźěći tuteje kralowny knježnow, zo njeby nas nihdy wopuśćiła, ale přecy k Jězusej bliže wjedła. Přez Mariju k Jězusej!

Zjězd Domowiny we Wojerjecach.

Minjenu njedźelu, 24. julija, buchu serbske towarstwa lětsa druhi króć do Wojerjec powołane, zo bychu so wo dozarjadowanju zwjazka serbskich towarstwow, kiž „Domowina" rěka, wuradźowałe a wo přetworjenju tohole zwjazka do štyrjoch podzwjazkow wobzamkłe. Předsyda, knjez Bart, wotewri skhadźowanku z narodnej pěsnju „Hišće Serbstwo njezhubjene" a pokaza w swojej narěči na wuznam centralnoho zwjazka. Zastupjene běchu mnohe towarstwa, najwjacy wězo ze Sakskeje, někotrežkuli też z Pruskeje, ale žane z Delnjeje Łužicy. Wboha syrotka zwostanje přecy hišće wosamoćena. — W Pruskej Hornjej Łužicy so — njech też pomałku — tola towarstwo za towarstwom załožuje a pola nas horjeka serbska młodźina wotućuje a do rjadow narodnych towarstwow zastupuje. Je to wěste dosćčinjenjo za to, štož je šula při wukubłowanju serbskeje młodźiny zanjechała.

W dnjowym porjedźe běchu štyri hłowne należnosće zapřijate: z prěnja wutworjenjo zastupjerstwa štyrjoch podzwjazkow. Zhromadźizna po dlejšej rozmołwje wobzamkny, zo so tutón namjet do skutka staji, tola tak, zo njebyštej so sakskej podzwjazkaj po wěrywuznaću „katoloki a evangelski" mjenowałoj, ale po nawječornym a narańšim wokrjesu: prěni Kamjenski ze sydłom we Khrósćicach a druhi Budyšski w Budyšinje, třeći ma swoje srjedźišćo we Wojerjecach a štwórty we Khoćebuzu. Z tutych 4 podzwjazkow wuzwola so po dwěmaj zastupjerjomaj do hłownoho předsydstwa.

Z druha składowaše so rada wo předłoženych wustawkach. Wustawki su tak přihotowane, zo móže je kóžde towarstwo za swoje přijimać, napisawši na čole swoje mjeno, „Domowina" wobstara ćišć a připósćele statuty kóždomu po přeću. Při tym so wupraji žadosć, zo by so wot nětka kóždy nowy sobustaw do jenotliwoho towarstwa na prawje swjatočne wašnjo z wěstym narodnym slubom přiwzał, kaž to n. př. Drježdźanske towarstwo „Čornobóh" hižo wot dawna čini.

Z třeća jednaše so wo wobnowjenju „Posmjertneje pokładnicy". Wona ma hódnotu žiwjenjozawěsćacoho wustawa. Serbska ludowa banka budźe přinoški přijimać a wupłaćeć. Zapis je dobrowólny. Štóž je sobustaw kajkohožkuli serbskoho towarstwa, płaći wot lěta 1921 měsačnje 3 hriwny. Po 30 lětach wupłaći so jomu 1500 hr., je-li je tak dołho sobustaw jenoho towarstwa zwostał. Wumrje-li zawěsćeny prjedy, dóstanu swójbni tutón kapital po tych wustawkach, kiž su w nalutowanskej knižcy předpisane. Štóž je do towarstwa přisłušał, kotrež je wot załoženja do tejele pokładnicy přinošowało, tón móže za minjene 8 lět (mjenujcy wot 1913—1920) po 18 hr. wob lěto přinoškow dozapłaćić. Wšě dalše wujasnjenja zhoni kóždy w towarstwje. —

Domowina budźe wot nětka też čestne pisomne wuznamjenjenja wšěm tajkim Serbam, kotřiž su swěru za swój serbski lud a kraj so prócowali a spomóžnje dźěłali, budź to jako wjednicy serbskich towarstwow, budź to jako samostatni spěchowarjo Serbowstwa, diplomy wustajeć. Dale so też znamješka zhotowja za mužskich a žónskich wosebje. W skónčnej formje maja so jich naćiski hišće předłožić.

Naposledku wupraji so zhromadźizna za wobnowjenjo najwyššeje politiskeje instancy za serbski narod, kotrejež mjeno a předsydstwo ma so hakle na jednej powšitkownej wulkej zhromadźiznje Serbow postajić a wuzwolić, dokelž Wojerjowska skhadźowanka njebě ani kompetentna (prawopłaćiwa) za to njezby też dosć časa k dowuradźenju tak njesměrnje ważnoho skutka. K postajenju nowoho Narodnoho Wubjerka, kotryž je we swojim času wot knježerstwow připóznaty był, hdyž je z nimi jednać měł, su trěbne wustawki, zo by serbski lud wědźał, što najwyšša rada narodna chce a po kajkich zaměrach powjedźe Serbow w přichodźe. Předsydstwo dyrbi so wot šěrokich worštow luda wolić a nic so wot mjeńšiny postajeć, hewak nima prawa, tak so mjenować. A šěroke woršty luda su nowy Serbski Zwjazk, zastupjeny přez kóždu serbsku wjes a wosadu z dowěrnikom a wubjerkownikom. —

Tuž njech bórzy sćěhuje zjawna zhromadźizna Serbow w Budyšinje. -y-

Posledni kral.

Činohra, kotraž ma so na skhadźowancy njedźelu 7. augusta we Wojerjecach hrać.

1. jednanjo.

W dołhich krwawnych bitwach su Serbja swoju politisku swobodu zhubili. Jenož we pótajnym sebi hišće krala wola, kiž je zwukowčnje jenož bur, kotryž pak ma wulku nahladnosć mjez Serbami. Też znamjenja kralowskeje česće, kaž króna, mječ a rózk su so zdźeržałe, a kral je khowa. Hdyž je kral wumrěł, so nowy woli wot staršich ludu. Tak so też tu w činohrě stawa, a najprjedy so wuzwoli Jaroš, kiž je hižo do nětka Serbow wjedł ze zemrětym kralom zhromadnje

---

zowej wučownikaj wot wboheje wudowy z dźěśćomaj, kotrež běštaj z cyrobu zastarałoj.

„Cyle samlutka tu stoji na zelenym brjóžku", dźeše jedyn z teju mužow. „Nima ani sotřički při sebi, ani podobneje towarski w bližkosći. Čas žiwjenja hišće tajkejele rostliny widźał njejsym. Štó wě, kak je sem přišła!"

„Też mi je cyle njeznata", wotmołwješe jomu druhi. „Traš je někajki ptačk něhdźe daloko kamjeńtne zornjatko sebi zběhnył a potom je tule puśćił."

Abo čmjela je něhdźe na tajkej rostlinje ponušliwši symješko pod křidleškomaj sem přenjesła. Štó dha znaje wšitke móžnosće, z kotrymiž so symješka rozšěrjeja!"

„Jeje kćeńčka su rjane módre. A kak luboznje sedźa w zelenych košikach! Škoda jeno, zo su tak rědke! Wjele rjeńšo by so na tu rostlinu hladało, hdy by husćiša kćěła. Po dołhich hałžkach je tola hišće městna dosć."

„Haj, jara skupje po prawym kćěje pornjo dołhomu zdonkej a dołhim hałžkam. Po drjewojtym, hranitym zdonku a kijatych hałžkach ze sporym kćenjom zda so mi, kaž znamjo skupoho, njemiłośćiwoho człowjeka."

„Haj, cyle prawje maš, přećelo", zaréča tu jedyn z Knjezoweju wučownikow, kotrajž běštej runje k nimaj dostupiłoj, do jeju rěčow so měšejo, „ta rostlina też to je wuprajene znamjo skuposće a njesmilnosće!"

A na to powědaštaj wučownikaj cyły podawk, kiž bě so tu před dlějšej khwilu z fariseja Kleofasowej dźowku stał.

„Swojeje skuposće a njemiłosće dla budźe tu na brjóžku při puću stać a čakać hač do sudnoho dnja. To je jeje pokuta."

„Hač do sudnoho dnja na swoje wumoženjo čakać? „O, to je zawěrno čežka pokuta."

„Ale sprawna. Lud bjez miłosće přińdźe na toho, kiž sam miłosće njeznaje.

Přez tuteju mužow zhonichu skónčnje wšitcy ludźo, kak je ta hač dotal njeznata rostlina sem přišła.

Na pózdnim popołdnju přińdźe też wboha wudowa ze swojimaj dźěśćomaj nimo toho žitnoho zahona. Z nadobnej cyrobu a napojom wokřewjene běchu wšitke tři dobru khwilu powotpočowawši zasy k mocam přišle, zo móžachu bjez stracha swój puć do Jeruzalema dokonjeć.

Hdyž dźěśći módru kćějatu rostlinu zawohladaštej, chcyštej sebi ju wušćipnyć. „Hladaj, maći, tajkale rjana módra kwětka! Tu sebi wusćipnjemoj, kak zo traš budźe też wonjata." A hižo skakaštej přez přerow na zeleny brjóžk, zo byštej sebi kwětku wotłamałoj.

„Ach, lubej dźěśći, njećińtej tej wbohej kwětcy křiwdy", wobaraše jimaj dobra mać sobuželnje. „Wostajtej ji młode žiwjeńčko! Je traš hakle dźensa zakćěła. Njech so wjeseli na Božim słónčku žiwjenja a kćěwa. Što by wamaj pomhało, sebi ju wušćipnyć: jutře abo hižo dźensa wječor by tola zwjadła. Dopomńtej so tola trošku, kak tyšnje je wamaj před khwilu było, hdyž stej hłodu tradajcy hiniłoj!"

A hdyž mać widźeše, kak rostlina při horcym smalatym słónčku wjadnje a łopješka a kćenja zrudnje wěša, měješe hišće wjetšu sobuželnosć z njej a pokračowaše: „Wboha, lědma zakćěwši dyrbi hižo tradać w tej dźensnišej tužnoće! Radšo chcemy ji wody wobstarać, zo njeby tak młoda zahinyła." A wobhladujcy so nadeńdźe ze slědźacymaj wočomaj njedaloko rěčku, kotraž přez pola běžeše.

„Khětře skočtej, lubej dźěśći, tamle k tej rěčcy a načěrajtej połnu łahej wody a wokřewtej tu kwětku: wona dźěn je też Bože stworjeńčko a budźe wamaj po swojim wašnju dźakowna!"

Dźěśći takle powučenej běžeštaj nětko radostnje po wodu a wokřewještej tradacu kwětku z połnej łahwju čerstweje wody.

„Hladajtej, lubej dźěśći", dźeše zasy dobra mać, „kak z napojom wočerstwjena kwětka swoje módre kćějate łopješka hižo zběha a dźakownje na waju zhladuje, zo stej ji dobrotu činiłoj. A někotryžkuli človjek zmėje tu ducy nimo nad njej hišće swoju radosć. Žiwjenjo ji zdźeržawši změjetaj rjeńše wjeselo, dyžli zo byštej sebi ju wušćipnyłoj, a wona wamaj bórzy zwjadła."

Hdyž khuda wudowa pozdźišo wot ludźi zasłyša, zo je ta hač dotal njeznata kwětka swojeje njemiłosće dla khostana farisejowa dźowka, radowaše so ćim bóle, zo je swojimaj dźěśćomaj ju šćipać wobarała a ji dobrotu wopokazała. „Bohu dźakowano, z lubosću sym ji móhła wotrunać!" rjekny z ćicha.

Lud pak pomjenowa tu nowu rostlinu „wotpočinkowe zelo" abo „čakata njewjesta."

Swobodnje po Rennerowej legendźe
Radlubin.

Ale Jaroš wotpokazuje tutu česć: je hižo stary. Namjetuje pak młodźenca, kotryž ma hišće połnosć mocow, kiž je mudry a wobhladny: Rosćisława. Tón so wuzwoli. Jaroš a joho stary přećel Radosław přinjesetaj nowowuzwolenomu kralej samej kralowske znamjenja. Kaž je wašnjo, zo nowy kral po Serbach jědźe, tak to też Rosćisław čini. Slubi też Jarošej a joho přećelej, zo chce přihotować k nowomu bojej, kiž dyrbi Serbam přinjesć staru swobodu. Rosćisław to slubja. Ale hdyž staj Jaroš a Radosław wotešłoj, młody kral hižo ze sobu wojuje: je njerozsudźeny. Mać joho tróštuje a napomina, zo by w dwělach stajnje posłuchał hłosej swojeje wutroby. Hdyž je syn hižo spać, dopraša so hišće Jarošowa dźowka Lubuša, dokelž Rosća lubuje, pola maćerje za nim. Praša so też za tej němskej knježnu, kotruž je widźała z Rosćom hakle wčora z wjeski jěchać. Mać ji powěda, zo bě to dźowka němskoho hrabje Ekharda. Dokelž bě so spječowała na postajenoho nawoženju so wudać, bě ju tutón rubił, ale čołm, w kotrymž ju wjezeše, błysk rozbi. Na wołanjo bě ju Rosćisław ze Šprjewje wućahnył a ju w nocy hospodował.

2. jednanjo.

Kaž je wašnjo, też Rosćisław po kraju serbskim pućuje, a to z čołmom. Wšudźe so pokazuje jako kral, wujednawa rozkorjenych — kaž je to kralowske prawo — a napomina k wójnje. Tak přijědźe do wjeski, hdźež so wšo na zwučene wašnjo stawa. Tola tu přinjesetaj nošerjaj ćěło, kiž staj runje ze Šprjewje wućahnyłoj. Mjez tym, zo so hišće wuradźuja, přibliža so hejtman hrabje Ekharda, kiž je wot kejžora postajeny nad Serbami knježić. Radosław napomina k ćěkanju, tola k tomu je kral přehordy a wyše toho je spóznał, zo je to ćěło z błyskom zaraženoho rubježnika, kiž chcyše Mathildu, dźowku hrabje Ekharda wotwjesć. Hejtman je jara hruby, a Radosław ćaha wulki nóž na njoho. Za to dyrbi joho na hród hrabje Ekharda sćěhować runja Rosćisławej, zo by hrabja wěrnosć Rosćowych słowow wobswědčił.

3. jednanjo.

Na hrodźe Lubujow spóznawa Mathilda swojoho wumožerja zasy. Hrabja sam wotwjazuje Rosćisławej puta. Na prostwu hrabjowu slubja Rosćo krótki čas na hrodźe wostać, přetož tu dźěn je zasynamakał tu, kotraž je do joho wutroby woheń lubosće założiła. Też Mathilda jomu wuznawa lubosć, hdyž Rosćej sama přinjesy přikrywy za nóc. Hdyž je Mathilda wotešła, a hdyž je so Rosćo k měrej podał, nadobo Radosław k njomu přińdźe a napomina joho k ćěkanju. Rosćo wotpokazuje to, też potom, hdyž Radosław jomu hrozy, zo chce Jarošej wupowědać joho přeradu. Radosław sam ćěka, ale bywa popadnjeny. Hišće w nocy hrabja z Rosćisławom jedna, hač snadź je też tutón winowaty. Rosćisław hrabju prosy, zo by Radosława pušćił, štož so skónčnje stanje. Hišće w nocy joho wojacy před hród wjedu.

4. jednanjo.

Rosćisław je na hrodźe wostał. Tudy přikhadźa też měšnik, kiž je mjez Serbami žiwy, a kiž nětko rěči wo wójnskich přihotach w serbskim kraju. Mjenuje też wjednikow Jaroša a Radosława. Dokelž bě posledni z Rosćom dobry towařš, je też Rosćo podhladny. Při překhodźowanju w zahrodźe dóńdźe k zwadźe mjez Rosćom a jenym pachołom z hrodu. Tu přeradźi Rosćisław swoju kralowsku česć. Tutu rozkoru je też hrabja słyšał a tutón napomina młodoho krala, zo by hnydom hród wopušćił. Rosćisław so wobara. Mathilda prosy za přeradźenoho. Wšo podarmo. Nětko samo wuznawa swoju lubosć. Tu je hrabja rozhorjeny, a přisaha, zo nihdy njemóžetaj so zjednoćić kralowska krew a krew khrobłoho bura a Serba — njepřećela.

5. jednanjo.

Radosław je wšo w ćeknjenju z hrodu Jarošej powědał. Też Rosćo drje je so wrócił, ale — kaž sej wšitcy powědachu — wuhnaty, dokelž bě khroble Mathildu sej požadał. Wšo je tak daloko k bitwje hotowe. Tu přikhadźa Rosćo k Jarošej a chce jomu porokować, zo je chcył přez njoho jenož nad Serbami knježić. Lubušu je sej dyrbjał brać, tohodla je Jaroš jenož za njoho tak wustupował. Tola Jaroš njespóznawa w tym žanu winu, měni, zo je sej z tym jenož dźak wot Rosća zasłužił. Hdyž je Rosćisław wotešoł, napomina Radosław Jaroša, zo by nětko sam so stał kral a Rosća zničił. Ale Jaroš přecy hišće so k tomu njemóže rozsudźić, přetož by tak zničił swoje jeničke dźěćo, Lubušu, kiž přecy hišće Rosća lubuje. Mjez tym je Rosćo zhonił, zo chce Mathilda nuzowana nětk tola druhoho sej wzać. To joho tak rozhněwa, zo by najradšo so Jarošej wrócił, jomu wšo wotprošował a ze Serbami ćahnył napřećo Ekhardej. Rosćo dźe do lěsa. Tu je hrabja Ekhard so wot swojoho přichodnoho syna naprosyć dał a přijěcha z nim do serbskeje wjeski. Hdyž su so wšitcy wjesnjenjo zhromadźili, poruča jim, zo bychu krala wudali; chce joho na hród wotwjesć. Rosć je přiběžał, zo by zhonił, što so stawa. Hdyž so hrabja za nim praša, chce so wozjewić jako kral. Radosław chce jomu wobarać; ale podarmo. Tu dyri joho Radosław ze swojim kijom k zemi. Rosćo je wonječesćeny před cyłym ludom. Radosław bu zajaty.

6. jednanjo.

Rosćisław je zničeny; nochce dleje khować kralowske znamjenja. Tuž wjesłuje po Šprjewi na kupu, zo by je pokhował. Lubuša je to widźała a joho sćěhowała. Prosy joho, zo by so zmužił, wšak njeje hišće wšo za njoho zhubjene. Hdyž też ju lubować njemóže, dyrbi znajmjeńša tak činić. Potom jeje nan Jaroš jomu znowa pomha, znowa dobudźe staru móc. Swoju prošacu dźowku trjechi Jaroš. Rozłobjeny hani Rosća. Přeradźeny, chce Rosćisław znamjenja do Šprjewje ćisnyć, tola poradźi so jomu jenož krónu do wody ćisnyć. Kralowski mječ je hižo Jaroš hrabnył a nětko nastawa bój mjez woběmaj. Tu chce Lubuša škitać Rosćisława před wótrym mječom. Mječ trjechi ju. K smjerći trjechena pada. Jaroš slubja nad ćěłom swojeje dźowki krwawnu wjećbu ničerjam swojoho dźěsća.

Dopis.

Bjez zamołwjenja redakcije.

Z **Kulowa** so nam pisa: Skoro běchmy **serbskoho měšćanostu** dóstali, hdyž měješe so w zašłych dnjach nowy wolić. Na tute městno bě so też hamtski a gmejnski předstojićer w Njedźichowje, k. Hendrich Popella, bratr předsydy staršiskeje rady w Kulowje, zamołwił a to na namołwjenjo měšćanskeje rady. Ale jena wěsta strona pod nawjedowanjom wěsteje kliki spytaše tomu zadźewać, a to z wuspěchom. Wosebje so na to pokaza, zo je Popella **Serb**, a to dosaha k njehódnosći za tajke zjawne zastojnstwo. Jena powšitkowna zhromadźizna měšćanow so też z tutej należnosću zaběraše, a wěsty knjez přitomnych kedźbnych sčini, zo ma Popella **serbsku mać** a chcyše z tym na joho serbski pokhad pokazać. Też knjez Kulowskomu tydźenikej blizkostojacy swoju němsku wutrobu wołóži a měnješe přileżnje: „Najprjedy serbskoho měšćanostu, potom serbskoho fararja a tak budźe wšo serbske.“ Wosebje so też na to dźiwaše, zo bratr namjetowanoho serbskoho měšćanosty, ćesla Jurij Popella, jako zastupjeŕ staršiskeje rady kruće Serbow prawa w šuli škita a za to njebojaznje wustupje. Tajke a druhe přičiny ponućichu předsydu měšćanskich zapósłancow, krótko do wólby Njedźichowskomu Serbej blizko położić, swoje zamołwjenjo za Kulowskoho měšćanostu wróćo sćahnyć, dokelž „wólba za njoho derje njestoji“. A Serb bě tutomu namołwjenju k woli. Při sćěhowacej wólbje dósta nětčiši měšćanosta (z Landshuta w Šlezskej) sydom hłosow, mjez tym zo serbscy zastupjerjo (pjećo) běłe cedulki wotedachu. Hdyž sebi Serbja tole předstaja: Najprjedy bu k. Popella wot našich měšćanskich zastupjerjow k tomu namołwjeny, so zamołwić a so jomu z wopřědka cyle wěste wuhlady na wólbu činjachu, při nastatej němskej šćuwańcy pak so měnjenjo němskeje wjetšiny přeměni a ći swoje date słowo złamachu jenož, tohodla, dokelž je Popella Serb, dha je to najlěpši dopokaz, zo naši Němcy nas jenož norja. Serbja so po tym změja. Serbske towarstwo „Bratrowstwo“ je ze swojoho dotalnoho towarstwowoho lokala do druhoho so přesydliło a druhim šćuwarjam budźa Serbja tohorunja hospodarscy čuć dać, zo ze sobu wjacy bluntku hrać njedadźa. Jenož čišć na pjenježnu móšeń móže tajkich teptarjow našich prawow rozwučić, zo Serbja wjacy bjezprawni w němskim staće być njechadźa. Hdyž budźe wot nětka napjatosć mjez Serbami a Němcami na wótrosći přiběrać, to njech němske wobydlefstwo so pola tamnych šćuwarjow podźakuje. Naša měra je połna. W naspomnjenej zjawnej zhromadźiznje wurazy wěsty knjez, zo nětčiše serbske hibanjo z Budyšina wukhadźa. To wšak by zasakłym Němcam prawje było, zo bychu pruscy Serbja dale narodnje dрěmali, doniž njebychu dowusnyli. Naša rěč a naše ludstwo je wšak jim na puću a dyrbi so skerje a lěpje zničić.

Hłuboka hida přećiwo Serbam pokaza so też njedźelu mjez Božim ćěłom. Tehdom měješe wot Němcow ze Šlezskeje wuhnaty k. farař Žur Božu mšu a wobkhad. Krótko do procesijóna zastupi nawjednik (kral) třělcow, kořiž so při tym w uniformje wobdźěła, do kapale a měnješe k wosadnomu fararjej, zo so woni (mjenujcy třělcy) na wobkhadźe njewobdźěła, jeli tamny „krajny přeradnik“ (tajke a hišće hórše přimjena dachu Němcy k. fararjej Žurej) Najswjećiše ponjese. Tele njehańbite žadanjo k. farař raznje wotpokaza a jim swobodnje přewostaji, hač chcedźa so w dalšim na wobkhadźe wobdźělić. Tuž wosta při starym a dźěchu sobu.

Też ze serbskej wučbu w šuli nihdźe doprědka njeńdźeše. Po prawym dyrbješe so jutry z njej započeć, hdyž sebi starši 259 dźěći to žadachu a wšitcy njejsu hišće pódla. Mnohe „zadźewki“ so napřeki stajachu, kotrež dyrbjachu so pisomnje a hortnje (w zhromadźiznje ze staršiskej radu, z wučerjemi a krajnym dohladowarjom) wotstronić. Najprjedy běchu sebi wumyslili, serbsku hodźinu za hornje rjadownje popołdnju wot 4—5 hodź. wotmětać, tak zo bychu serbske dźěći hišće jónu dyrbjałe do šule přińć dla jeničkeje hodźiny. Wjesni pak maja zdźěla daloki puć, a tak by so wučba z tym poćežiła, a skónčnje njebychu starši swoje dźěći wjacy słali. Njecham runjewon rjec, zo bě to wotpohlad, ale hinak hodźeše so zarjadować. Serbscy zastupjerjo žadachu sebi tute hodźiny znutřka šulskoho plana, a tuž maja dźěći nětko dwójcy wob tydźeń wot 12—1 hodźin swoju serbsku wučbu. Hakle po Swjatkach so z njej započinaše, hdyž bě dotalny rektor, k. Rosmein, kiž chce bórzy na wumjeńk hić, jenoho za-

stupjerja dóstał. Nětko nadobo a spěšnje dźěše. Dla wučerja za serbsku wučbu so jednaše. Pruske kultowe ministerstwo bě přilubiło, zo k wuměnjenju jenoho abo dwejoch sakskich serbskich wučerjow dóstanjemy, kotrajž serbsku rěč dospołnje wobknježitaj. Na pruskich seminarach dźěn so wona wučić njesmědźeše, a tuž nastachu ze serbskich wučomcow jenož Němcy, kotřiž mało a samo žanoho zajima za swoju maćeŕnu rěč njemějachu a nimaja. Narańša přiloha swoje dopomha. Tuž tež starši cyle prawje sudźachu, zo tajcy potom serbsku wučbu, hdyž sami serbskeje rěče dospołnje mócni njejsu, podawać njemóža. W druhich rěčach dyrbja wučerjo krute pruhowanjo wotpołožić, prjedy hač so jim prawo da, w nich wučić. W serbščinje pak to trjeba njeje. My pak so nadźijamy, zo změje wučeŕ serbščiny telko sprawnoho zmyslenja, zo we krótkim času dokładnje dowuknje. Tuž ze sakskimi wučerjemi ničo njebu a tuž so Serbam hrožeše, jeli z postajenjom spokojni njebudźa, dha so jim evangelski wučeŕ póśćele. Je to w duchu němskostatneje wustawy? Na serbskich wsach mamy zwjetša němskich wučerjow. To smy zdawna tak zwučeni a přećiwo statnej namocy so njehodźi ničo činić. Hač je to prawda a sprawnosć, wo to dźěn so pruske knježeŕske kruhi njestarachu. Stare hesło „Justitia est fundamentum regnorum“ (sprawnosć je podłoha krajow) je dawno zabyte, my pak njespušćimy nadźiju, zo nětčiše pruske knježefstwo budźe so prócować, zo Serbam da, štož jim po zakonju a wustawy słuša. W šulach naše dźěći, njech su w měsće abo na wsach, też žanych herbskich spěwow njenawuknu. A tak wšudźe klaca.

Zwjeselace je, zo je tu wosrjedź towaŕstwa swjateju Cyrila a Methoda so narodo-politiski wubjerk wutworił, kotryž hižo z wuspěchom ze serbskimi należnosćemi so zaběra. Joho předsyda je k. zahrodniski wobsedźeŕ Kokla w Kulowje. Serbjo wočakuja wot njoho nastork k wšelakim narodnym dźěłam.

Na našim wosadnym pohrjebnišću namakaš jara mało pomnikow ze serbskimi napismami. To ma so na kóždy pad přeměnić a nic na tamnu stronu posłuchać, kotraž za to je, zo by kěrchow zwonkownoho němskoho raza měła so po tym kharakter wosady posudźowaŕ. Wšudźe a stajnje ma so naše Serbstwo spěchować.

Serbski seminar w Prazy.

(Pokračowanjo.)

Tuta prószwa so potajkim jenož tohodla dopjelni, dokelž hrožeše serbskej katolskej Hornjej Łužicy samy strach kaž w času reformacije, zo njeby žadyn wustaw za wukubłanjo serbskich duchownych měła, w kotrymž móhli so serbscy studowacy też we swojej maćeŕšćinje wudospołnjeć a so přihotować pod serbskim wjednistwom na duchownu służbu mjez katolskimi Serbami. Jenož Serbow dla dowoli kejžor dalewobstaćo seminara. Ale hdyž pohladamy dźensa do seminara, tak widźimy, zo njeje wjacy serbski, ale němski. Je to němski seminar, dokelž Serbja su jenož hišće tak rjec w nim ćeŕpjeni a njesmědźa wjacy swoju rěč a prawa zjawnje wužiwać. Smy hišće tu jenož pjeć Serbow, ale 20 Němcow. Němska rěč a němske wašnja tu knježa w Serbskim seminaru. Naše serbske prěnjotne prawa su zabyte, zacpěte pola Němcow. Tak drje so njedopjelni załožerjowa kaž też nic kejžorowa wola!

Runje 25 lět pozdźišo hrožeše Serbskomu seminarej nowy strach. Pjenježny wukaz, kotryž 20. februara 1811 dotalnu štyriprocentsku (4%) dań rakuskich papjerow wo połojcu poniži a płaćiwosć pjenjez pomjeńši, wotewza seminarej wulki dźěł joho porjadnych dokhodow ze zakładnoho zamoženja. Tohodla móžeše so lědma połojca wučomcow zastarać. Ale w tutej ćežkej pjenježnej nuzy přińdźechu mócni a woprawdźići přećeljo seminarej na pomoc. Tehdyši tachant, biskop Franc Jurij Lok, z Kulowa rodźeny Serb, kiž bě wot 1766—1776 sam tu studował a nětko we swojej wysokej cyrkwinskej służbje spóznał, kak trěbny a spomožny wustaw je naš Serbski seminar, staraše so wšelako za njón. Wón wuprosy najprjedy wot sakskoho krala Bjedricha Augusta lětny přinošk 300 toleri, kotryž so hač do našoho časa z krajnych dokhodow płaći; potom poruči, zo ma so za njón kóždolětnje mjez duchownymi, kotřiž su při studijach joho dobroty wužiwali, hromadźić a też njezaby Budyšskich kapitularow a druhich zamožitych duchownych prosyć, zo bychu při swojim wotkazanju też na Serbski seminar so dopomnili. Też starši studowacych dyrbjachu po swojim zamoženju něšto přinošować. Tak móžeše seminar znajmjeńša dale wobstać.

Najwěrniši přećel seminara pak běše joho prjedyši starosćiwy preses, kotryž bě jón hižo w lěće 1786 zakitał, Jakub Šubert, wot lěta 1763—1774 wučomc Serbskoho seminara a wot lěta 1785—1796 jako předstojićeŕ. Wón wotkaza při swojej smjerći 1819 swoje cyłe nahladne zamoženjo wustawej, a z tym bu joho druhi załožeŕ. Tuž móžachu prjedy poručene zběrki a płaćenja zasy přestać. Też druhe wotkazanja dósta seminar w tym času, n. př. 2500 toleŕ wot seniora Mikławša Fulka, rodźenoho z Khrósćic.

Tute wjetše wotkazanja běchu seminarej runje w tym času prawje trěbne, dokelž měješe so wot nětka nic jenož za Serbow, ale za cyłu saksku katolsku Łužicu, haj też za katolikow cyłeje Sakskeje duchownych kubłać. Na 18. septembra 1783 bu mjenujcy tak mjenowany Žitawski wokrjes Budyšskomu tachantstwu podćisnjeny. Žitawa z wokolnymi farami běše před tym dźěł Pražskeje dioecesy, njesłušeše kaž druha Łužica k Mišnjanskomu biskopstwu. Nětko pak wotstupichu so tamne fary pod jurisdikciju Budyšskoho tachanta. Hač do tutoho časa běchu wučomcy Serbskoho seminara, kaž sebi to fundacije žadachu a dotalne cyrkwinske wobstojnosće Łužicy dowolichu, z małym wuwzaćom Serbja. Nětko pak bjerješe tachantstwo też młodźencow do seminara z wokoliny Wostrowca (Ostritz), zo by też za tamne fary duchownych měło, tam rodźenych Němcow.

Też w tak mjenowanych herbskich krajach Sakskeje abo Mišnjanskeje dóstachu katolikojo zasy prawo, zo móžachu zjawnje Bože służby wukonjeć. Z lětom 1697, hdyž so kurwjeŕch August Sylny do katolskeje cyrkwje wróći, směd́źachu so we joho hrodach katolske Bože służby wotměwać. Prěnja zjawna Boža służba bě 5. apryla, zeleny štwórtk 1708 we Drježdźanach, a hakle za sto lět, 11. dec. 1806, w Póznańskim měrje, hdźež bu sakske kurwjeŕchowstwo na kralowstwo pozběhnjene, dóstachu katolikojo z lutherskimi jenajke (?přisp.red.) prawo. 16. febr. 1807 bu artikel V. Póznańskoho měra wozjewjeny, postaji, zo su wot nětka po cyłym kralestwje romsko-katolske Bože służby dowolene a zo maju poddani wobeju wuznaćow te samne krajne a politiske prawa. Tale dowolnosć swobodnoho wěrywuznaća, kaž runosć wužiwanja statnych a politiskich prawow, bu też 8. junija 1815 z artiklom XVI. „němskoho zwjazka“ připóznata. Tuž móžachu katolikojo so w cyrkwinskich wosadach zjednoćeć, wučeŕnje załožeć a cyrkwje twarić. Wot tutoho časa buchu też młodźency wottam do Serbskoho seminara přijimani, kotřiž powołanjo k duchownomu žiwjenju pokazowachu. Lěta 1823 slubi kral Bjedrich August lětnje 100 toleŕ jako přinošk k zastaranju dweju studowaceju z Drježdźanskeje dioecesy w Serbskim seminaru.

Należnosće nášoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk.: 1384. 87. 88. z **Budyšina**: Jurij Hicka, Michał Winkler, Hana Włóscyna; 1385. 89. w **Drježdźanach**: Hana Rostokec, dr. ing. a phil. A. Hejduška; 1386. Jurij Žur z **Brěmjenja**; 1390.—1393. z **Radworja**: Mikławš Pawluša, Jurij Bětka, Jan Smoła, J. Lorenc; 1394. August Glücklich z **Bronja**; 1395. M. Běmańka z **Kamjenjeje**; 1396. Mikławš Herlich z **Měrkowa**; 1397. Jurij Haza z **Noweje Wsy**; 1398. J. Wowčeŕk z **Boranec**; 1399. 1400. z **Khelna**: Jakub Rjeńč, Jan Krawc.

Dobrowólne dary atd. za towaŕstwo a Posoł: Hana Roztokec w Drježdźanach 5 hr.; Jurij Žur z Brěmjenja 10 hr.; z Budyšina: Michał Winkler 5 hr., Hana Włóscyna 2 hr.; Jurij Bermich z Haslowa 10 hr.; z Radworja: Mikławš Pawluša, Jurij Bětka, Jan Smoła, Jurij Lorenc, August Glücklich z Bronja, Mikławš Herlich z Měrkowa, Jak. Rjeńč z Khelna, wšitcy po 4 hr.; na hłownej zhromadźiznje w Sernjanach nahromadźene 263 hr. 50 pj.; njemjenowana z Jawory 20 hr., škotarjo na sležbornym kwasu 5 hr. 70 pj.

Za fond: Njemjenowany z Budyšina **1000 hr.**

Wične płaćizny,

kajkeż so 27. julija w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Żiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	600—650	1200—1250
2.	450—500	950—1150
3.	200—350	600—800
4.		
	Byki:	
1.	550—600	1100—1150
2.	350—400	800—1000
3.	250—300	700—800
4.		
	Jałojcy, kruwy:	
1.	600—650	1200—1250
2.	450—500	950—1100
3.	200—350	600—800
4.		

rjad.	Żiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.		
2.	700—750	1150—1250
3.	550—650	950—1050
4.	450—500	800—900
	Wowcy:	
1.	550—650	1125—1200
2.	425—475	1025—1075
3.	200—300	800—900
	Swinje:	
1.	1200—1250	1600—1650
2.	1300—1400	1700—1800
3.	1050—1150	1500—1600
4.		
5.	1000—1200	1400—1600

Woły, byki, jałojcy a kruwy předawachu so hubjenje, ćelata, wowcy a swinje pomału.

Kedźbu! **Elga!** Kedźbu!

Wollmuthowy elektrogalvaniski apparat

za masažu hłowy a wobliča a hojenjo rjanosće čini dźiwy. Pospytajće tola pola

włosarja Emila Grafy

w **Kamjencu** na cwingerjowej drózy 16.

Poručam so też česćenym towaŕstwam k přihotam za dźiwadłowe wustupy.

Wulki skład wonjawkow a toaletkow.

Najlěpši

šlezski běły kruchaty kalk

Najlěpši

portlandski cement

runje dóńdźene, poruča

Hans Valtin w Halštrowje

Kedźbu! Šewcy!

w měsće a na wsach!

W mojej šewcowni **pod bórklinom čo. 11** sym

nakolensku přešiwańju

(Schaftstepperei)

zarjadował a prošu, moje nowe předewzaćo podpjerać. Sobupřinjesenu kožu předźěłam, kaž też ducentowu tworu.

Z počesćowanjom

Jan Fähla, šewski mištr

Franc Langer, nakolenski přešiwař

Nowe došće: Wulka dźělba **barchenta** za lěćo a zymu wot 8,50 hr. **Ložowe poćehnjenja** wulki wubjerk wot 11 hr., **běły barchent** wot 11,50 hr., też njeběleny, **płachty** płatowe, nessel a barchent z pisanej kromu wot 45 hr., **dźěćace šaty,** pjelchi wot 7 hr., **kupanske trjenja** wot 24 hr., jednore dobre **tkaniny** k mužskim woblečenjam, 140 šěroke, meter 40 hr. (přileżna kup), dobru **wołmu** k štrykowanju.

Józefa Domš

Autom. restaurant. lawske hrjebje 16 I. Žane khlamy.

Fotograf Kubitz

Budyšin.

Přińdu k Wam na wsy, jelizo maće za mnje nadawki za **kwasy,**

towarstwa, industrielne wobrazy atd. Też poručam so k zhotowjenju powjetšenjow wobrazow. Mój wobkhod wobstoji hižo přez 22 lět a buchu moje dźěła hižo na wjele wustajencach lukrajnych a wukrajnych mjez druhim ze złotymi medaljemi wuznamjenjene.

Też njedźelu je mój wobkhod wotewrjeny.

Robert Kubitz,

fotografiski ateljej

w Budyšinje, pódla hłownoho pósta.

K hermankej

poručam wosebje přihódne:

1 dźělbu **damastowych trěnjow, běłe płatowe,** 48/110—120, štuka **19.50**

1 dźělbu **damastowych rubow** ze servietami, **čiste płatowe,** we wšelakich wulkosćach jara płaćizny hódno.

1 dźělbu **rubiškow k přetrěwanju** běłe, **čiste płatowe,** 60/60, štuka **9.50**

1 dźělbu połwołmjane **tkaniny** k dźěłanskim suknjam, **tunje a dobre.**

Čišćenjo

w najlěpšich kajkosćach ke khutam atd.

Wupjerki rukujomnje ryzy dobre a pjerjohuste, jara płaćizny hódne.

Běłe ložowe poćehnjenja, damastowe a płatowe.

Pisane ložowe poćehnjenja, ryzy dobre, 6/4 wot 12.50, 9/4 wot 20 hr.

Rubiška do zaka, běłe a pisane.

Aug. Paul Hilger

mějećel **Emil Wilček**

Budyšin, jenož na seminarskej hasy 2.

Batist

115 cm šěroki meter po **15 hr.**

surowy płat

140—170 cm šěroki,

cychi

meter 15 hr.,

wołmjane fale

wot krucha m 14,50 hr.,

hotowe wołmjane fale, tkaniny za woblečenja

jara kruta twora meter 27 hr.,

košlacy barchent

meter 14 hr.

Emil Wehrle.

Herderowy Konversationslexikon

9 zwjazkow (dowójnske wudaće) cyle nowy, nic hišće trjebany, je z regalom abo bjez njoho za přiměrjenu płaćiznu tunjo na předań w Budyšinje, Breitengasse 11.

Pšeńcu, rožku, wows

a ječmjeń

za komunalny zwjazk

kupuju za zakońsku płaćiznu. Dale kupuju

wšě družiny swobodnoho žita a woljowoho zorna

k najwyššim dźeńskim płaćiznam za hnydomne pjenjezy.

Prózdne měchi a štryčki prošu sebi žadać.

Albert Paatz

w Kamjencu.

Dalokorečak čo. 24 a 25.

Wolijowe wobrazy hnadownoho městna **Filipsdorfa** kaž też wulki wubjerk **swjećatkow we wolijowych barbach** poruča za wikowarjow a zastupjerjow k přijomnym płaćiznam.

Krasne dopomnjeńske dary.

Mustry a płaćiznowe listno darmo. Doprašenja chcyše so słać expediciji Kat. Pósła pod K. N.

Wumělske zuby! *Operacije zubow!*

C. Handlos, dentist

w Kamjencu, Damm 2 I

blizko hamtskoho sudnistwa *pódla hosćenca „Blumengarten“*

Sym k rěčam

wot 8—12 a 2—6 hodźin; na njedźelach jenož dopołdnja.

Bratraj Wornačaj

w Pančicach (Dalokorečak Listra čo. 71) **w Lejnje** (Dalekorečak Uhyst čo. 62)

kładźetaj

elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.

Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž też wšu nowočasnu **nadobu za wobswělenjo** na składze

---

Ernst Donath,

třěchikryjeŕski mištr

Dalokorečak II54 **w Budyšinje** Hrodowne naměstno.

poruča so

k wukonjenju kajkichžkuli

třěchikryjeŕskich dźěłow,

nowych krywow a porjedźenjow, asfaltowanju hunow a k isolérowanju włóžnych rumnosćow.

Wulki skład třěšnych cyhelow.

Wobličenjo wudawkow za třěšne dźěła so darmo wobstara.

R. Steinertowy fotografiski ateljej

Wojerowska droha 30 **w Kamjencu w Sa.** Dalokorečak 53

so zdwórliwje poruča

k wuwjedźenju kajkohožkuli fotografowanja

w domje a zwonka domu.

Lubozne dźěsćowe wobrazy. ∴ Wobrazy połne wuraza.

Najpřihódnišo wobswětlene a barbjene.

Powjetšenja kóždoho wobraza so wo- prawdźe wumjelscy wuwjedu.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Kedźbu! Kedźbu! Kedźbu!

Potuńšenjo płaćiznow!

Tunje płaćizny! Hospozy, ratarjo, slubjeni!

Wot **štwórtka 28. julija** hač do **soboty 6. augusta** wuhotujemy we swojich wulkich składowych rumach: **wysoka hasa 16, rózk-jerjoweje hasy,**

w „złotym jehnjeću“

wulke wurumowanske wupředawanjo

w emajli, cynkowych a blachowych tworach.

Daloko pod nakupnej płaćiznu poskićamy wulku dźělbu mało wobškodźenych wěcow. :-: Předawanjo tuteje dźělby po wazy.

Naš wulki skład dobrych tworow poskića: **bowy, wanje, horncy** k warjenju a praženju, **wodowe khany, krjepjace khany, šklě, talerje, bleše, karany, wobjedowe nošaki, wěčka, myjaki a myjace blidka, kofejowe kany** atd. atd.

Tutón tuni tydźeń dawamy na dobre twory **5 procentow rabata.**

Přińdźće a wobhladajće sebi bjez nuzowanja naš **hobrski skład,** namakaće tam zawěsće něšto.

Też Budyšski hermank so rumowanske předawanjo dale wjedźe. **Bratraj Domškec.** Też Budyšski hermank so rumowanske předawanjo dale wjedźe.

43. hłowna skhadźowanka

serbskeje studowaceje młodosće

6., 7. a 8. augusta 1921

w hosćencu „Gesellschaftshaus“ we Wojerjecach.

Porjad:

Sobotu: w 2 hodź. wubjerkowe posedźenjo Zwjazka serbskoho studentstwa.
w 4 hodź. hłowna zhromadźizna Zwjazka serbskoho studentstwa.
we 8 hodź. komers.

Njedźelu: w 3 hodź. posedźenjo skhadźowanki.
w 5 hodź. koncert.
1/27 hodź. dźiwadło a potom reje.

Póndźelu: wulět do Łaza.

Wšitkich serbskich studowacych, česćenych přećelow studowaceje młodosće, cyły serbski lud na tutón swjedźeń wutrobnje přeprošuje

Zwjazk serbskoho studentstwa.

Sad wšěch družin, šćipany abo na štomje kupuje přecy a płaći najwyše płaćizny. Wo připokazanki prosy

Pawoł Böhma w Halštrowje,
Schießgasse 204.

Jako
třěchikryjeŕ za cyhele a papu
poruča so
Pawoł Lazar we **Łupoji** p. Radworja.
Skład třěšneje papy a kołmaza (tera).

Wšě čišćeŕske dźěła
zhotowja spěšnje
naša
Donnerhakec knihićišćeŕnja.

Kwasy
na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow
fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gickelsberg 1b.

Budyšska „Jednota“

změje **jutře njedźelu 31. julija** swój **wulět.** Wotjězd wot Budyšskoho dwórnišća pop. 2^{14} do Dźěžnikec. Wottam na Mnišonsku horu na „hajnkownju“ a potom do Zdźarkow. Dompuć w Šprjewinym dole přez Hnašecy.

Spěw. tow. „Bratrowstwo“ w Kulowje

wotměje **njedźelu 31. julija 1921** w „němskej kněži“ w **Kulowje** w Jakubecec hosćencu popołdnju wot 3 hodźin

wutřělowanjo,

za naše dźěći wosebitu zabawu, wot wječor 8 hodźin serbske reje,

na kotre każ też na popołdniše třělenjo sobustawy towarstwa a cyły serbski lud z blizka a z daloka wutrobnje přeprošuje **předsydstwo.**

Wozjewjenjo.

Hdyž je nětko přinuzowane hospodarjenjo zasy zběhnjene, **wot 15. augusta zasy porjadnje pjec započnu.** Chcu so prócować, swoje daloko a šěroko znate **całty, wosuški** a **tykancy** w starej kajkosći swojim česćenym wotebjerarjam zasy poskićeć. Też přijimam kóždy čas pječenjo tykancow atd. za małe kermuški, kwasy, křćizna, pohrjeby atd. Z dobom poručam swoju **kofejownju.** Też droždże změju stajnje čerstwe na předań.

Dale předawam hižo wot dźensnišoho dźećela też wšelake kormjenja w najlěpšej kajkosći. Poručam so česćenomu wobydlerstwu **Khrósćic** a bližšeje a dalšeje wokoliny każ wšitkim swojim česćenym prjedawšim wotebjerarjam z prózstwu, zo chcyli so z kóždym přećom lubje na mnje wobroćić.

Z počesćowanjom

Jurij Just

pjekarstwo a předawarnja kormjenjow w Khrósćicach.

Wróćiwši so wot rowa mojoho luboho mandźelskoho, našoho lubowanoho nana

Pětra Šołty

žiwnosćerja w Smječkecach

kotryž po dlějšej khorowatosći ze ss. sakramentami wobstarany sobotu 23. julija hakle w 55. lěće swojoho žiwjenja nam tak přezahe zemrě a kotryž bu zańdźenu wutoru w Khrósćicach swjatočnje z konduktom pohrjebany, wuprajamy wšitkim, kotřiž su na pustywječorach so za joho dušu modlili a w tak bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

W **Smječkecach** na dnju pohrjeba,
26. julija 1921.

We hłubokej zrudobje

Marja Šołćina, zawost. mandźelska.
Hańža a Hana, zawost. dźěsći.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorečak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja **so najpozdźišo** štwórtk wječor wotedać, **płaći so za** mały rjadk abo joho **městnosć 90 pj.**, sobustawy **płaća 80 pj.**

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 32. | **Budyšin, 6. augusta 1921.** | **Lětnik 59.**

Kročenjo za Khrystusom.

Pjaty staw.

Wo dostojnosći tutoho sakramenta a wo měšniskim stawje.

Hłós lubowanoho.

Hdy by ty měł jandźelsku čistosć a swjatosć swjatoho Jana křćenika, njeby ty dostojny był tutón sakrament dóstawać ani wobstarać. Přetož zasłužby člowjekow njemóža sej prawa na to dobyć, zo by člowjek přežohnował a wobstarował Khrystusowy sakrament a přijimał jako jědź khlěb jandźelow. Nadobna je potajnosć a wulka dostojnosć měšnikow, kotrymž je date, štož jandźelam njeje popřate. Přetož jeničcy měšnicy, kotříž su w cyrkwi prawje swjećeni, maja móc swjećić Božu mšu a z přežohnowanjom připrawjeć Khrystusowe ćěło. Měšnik wšak je służownik Boži, kotryž wužiwa słowa Božoho po poručenju a postajenju Božim, tola Bóh je tu hłowny činićel a njewidźomny skutkowař, kotromuž so podćisnje wšitko, štož wón chce, a posłucha wšitko, štož poruča.

Tohodla dyrbiš wjacy wěrić wšohomócnomu Bohu při tutym najnadobnišim sakramenće dyžli swojomu samsnomu zmysłej abo žanomu widźomnomu znamjenju. Tuž dyrbi so z bojosću a z česćownosću k tutomu skutkej přistupować. Kedźbuj na sebje a hladaj, čeja służba je so tebi z napołoženjom biskopskeju rukow přepodała. Hlej, měšnik sy so stał a so k dokonjenju Božeje mšě wuswjećił, hladaj nětko, zo by swěrnje a pobožnje we swojim času Bohu wopor woprował a zo by so samoho bjez poroka wopokazał. Njejsy wołožił swoje brěmjo, ale z krućišim zwjazkom podrjadnosće sy zwjazany a sy k wjetšej dospołnosći swjatosće winowaty. Měšnik dyrbi ze wšěmi počinkami debjeny być a druhim přikład dobroho žiwjenja poskićeć. Joho wobkhadźenjo njesmě być po wšědnich a nizkich člowjeskich pućach, ale z jandźelemi w njebjesach a z dospołnymi mužemi na zemi.

Měšnik, swjatu drastu woblečeny, zastupuje městno Khrystusowe, zo by Boha za sebje a za wšitkón lud należnje a poniżnje prosył. Wón ma w prědku a na khribjeće znamjo Knjezowoho křiża, zo by stajnje wopominał Khrystusowe ćerpjenjo. W prědku na ryzwje křiž nosy, zo by na Khrystusowu ćěř pilnje kedźbował, a so horliwje prócował ju sćěhować. Na khribjeće je wón z křižom woznamjenjeny, zo by wšě přećiwnosće, kotrež jomu druzy načinjeja, ćiše za Boha přenjesł. Před sobu nosy křiž, zo by pře swoje samsne hrěchi žarował, zady sebje, zo by też přestupjenja druhich ze sobuželnosću wopłakował a zo by wjedźał, zo je za srědnika postajeny mjez Bohom a hrěšnikom a zo njeby popuścił wot modlenja a swjatoho woprowanja, doniž njeby sej zasłužił hnadu a smilnosć dóstać. Hdyž měšnik Božu mšu swjeći, česći Boha, jandźelow zawjesela, cyrkej natwarja, žiwym pomha, wotemrětym pokoj přinoša a docpěwa, zo ma sam podźěl na wšěch kubłach.

Šěsty staw.

Prašenjo, kak mamy so zwučować před swjatym woprajenjom.

Hłós wučownika.

Hdyž wopominam twoju dostojnosć, Knježe, a swoju nizkosć, jara třepotam a so hańbuju sebje samoho. Přetož jeli k tebi njepřistupuju, zdaluju so žiwjenja a dobywam-li so k tomu njehódnje, padnu do winy. Što potajkim mam činić, mój Božo, mój pomocniko a mój tróštarjo w ćežkosćach?

Ty wuč mje prawy puć; pokazaj mi krótke zwučowanjo, kotrež je swjatomu woprajenju přihodne. Přetož wužitne je wjedźeć, na kajke wašnjo mjenujcy mam pobožnje a česćownje přihotować swoju wutrobu, zo bych spomožnje dóstał twój sakrament abo też swjećił tak wulki a bóžski wopor.

Sydmy staw.

Wo přepytowanju swojoho samsnoho swědomja a wo wotmyslenju polěpšenja.

Přede wšěm z najwjetšej poniżnosću wutroby a z nutrnje prošacej česćownosću, z połnej wěru a z pobožnym wotmyslenjom, zo by česć Božu spěchował, dyrbi měšnik Boži přistupić k tomu, zo by tutón sakrament swjećił, wobstarował a přijimał. Starosćiwje pruhuj swoje swědomjo a po swojej możnosći z wěrnym rozkaćom a z poniżnej spowjedźu je wučisć a wudeb, tak zo ty njeby ničo ćežke měł abo wědźał, štož by tebje přimało a tebi swobodny je přistup zadźěwało. Hidź powšitkownje wšitke swoje hrěchi a dla přestupjenjow kóždoho dnja so bóle wosebje rudź a zdychuj. A hdyž to čas dowola, Bohu w potajnym swojeje wutroby wšě hubjenstwa swojich nawalnosćow wuznawaj.

Zdychuj a wobžaruj, zo sy hišće tak ćělesnje a swětnje zmysleny, tak njewomorjeny w nawalnosćach, tak połny pohibow swojich požadosćow, tak njewobhladniwy we zwonkownych zmysłach, tak husto zaplećeny do mnohich prózdnych předstajenjow, tak jara přikhileny k zwonkownym wěcam, tak njerodny na znutřkowne wěcy, tak lohkomyslny k smjeću a k rozpušćenosći, tak twjerdy k płakanju a k rozkaću; tak hotowy k rozwjazanosćam a k powolnosćam ćěła, tak liwki ke krutosći a k horliwosći; tak wćipny, zo by nowe wěcy słyšał a rjane widźał, tak (so) wotlakowaty, zo by nizke a wšědne wěcy na so brał; tak žadosćiwy, zo by mnoho měł, tak skupy na dawanjo, tak kruty při zdźerženju, tak njewobhladniwy při rěčenju, tak njezdźerżliwy k mjelčenju, tak njezrjadowany we wašnjach, tak překhwatny we skutkach; tak žadosćiwy za jědźu, tak hłuchi na słowo Boże, tak spěšny k wotpočnjenju, tak komdźaty na dźěło; tak kedźbliwy na rozmołwjenja, tak zaspany při nócnych strażowanjach; tak khwatny ke skónčenju, tak spjerchliwy na kedźbowanjo; tak njerodny při dokonjenju modlitnych hodźinow, tak liwki při swjećenju Božeje mšě, tak suchoparny při woprajenju; tak spěšnje rozpjeršeny, tak zrědka połnje w sebi zhromadźeny; tak nahle pohnuty k hněwej, tak snadnje hotowy k njeluboznosći přećiwo druhomu; tak nakhileny k sudźenju, tak kruty při swarjenju; tak wjesoły při zbožownych, tak słaby při njezbožownych podawkach; tak často sej wjele dobroho wotmysleš a tak mało do skutka staješ.

Hdyž sy tute a druhe swoje brachi z bolosću a z wulkim přećiwjenjom nad swojej samsnej słabosću wuznał a wobželnosćił, wotmyslej sebi kruće, zo budźeš přecy swoje žiwjenjo polěpšeć a w dobrym přibywać. Potom so dospołnje sebje wotrjeknywši z cyłej wolu wopruj sebje samoho k česći mojoho mjena na wołtarju swojeje wutroby jako stajnje trajacy spalny wopor z tym mjenujcy, zo swoje ćěło a swoju dušu mi swěrnje přepodaš, zo by ty też tak sej hódnje zasłužił přistupić, zo by ty Bohu wopor woprował, a sakrament mojoho ćěła spomožnje dóstał.

Přetož njeje dostojnišoho wopora a wjetšoho zarunanja na wotpokućenjo hrěchow dyžli, zo so člowjek sebje samoho čisće a cyle z woporom ćěła Khrystusowoho při Božej mši a woprajenju Bohu wopruje. Hdyž člowjek čini, štož na sebi może, a wěrnje wobželnosći, hdyžkuli wo wodaćo a hnadu prosy, ke mni přistupiwši, potom Knjez praji: „Ja sym žiwy, kotryž njecham smjerće hrěšnika, ale wjele bóle, zo by so nakazał a žiwy był, přetož njebudu wjacy spominać na joho hrěchi, ale wšitke budźa jomu wodate“ (M. Ezechiel, 33, 11; 18, 22).

Wosmy staw.

Wo woporje Khrystusowym na křižu a wo sebjewotrjeknjenju.

Hłós lubowanoho.

Kaž sym ja sebje samoho na křižu z wupřestrěnymaj rukomaj a z nahim ćěłom za twoje hrěchi Bohu wótcej so dobrowólnje woprował, tak zo na mni njeje ničo wostało, štož njeby cyle na wopor k wujednanju z Bohom přešło, tak dyrbiš też ty sebje samoho mi dobrowólnje jako čisty a swjaty wopor so woprować wšědnje na Božej mši ze wšěmi swojimi mocami a začućemi, kaž hač najnutrnišo zamóžeš. Što sej bóle wot tebje žadam, dyžli zo by so ty prócował, so mi sebje samoho zdać? Štožkuli nimo sebje samoho daš, na to njedźiwam, dokelž pytam nic twojoho daru, ale tebje.

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratařstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

Kaž to njeby tebi dosahało, hdy by ty wšitko měł, jenož nic mje, tak też mi so njemóže spodobać, njech mi štožkuli daš, njedaš-li mi sebje samoho. Wopruj so mi, a daj sebje cyłoho za Boha a spodobny budźe to wopor. Hlej, ja sym sebje cyłoho woprował Wótcej za tebje; dał sym też cyłe swoje ćěło a krej za cyrobu, zo bych był cyły twój a zo by ty wostał mój. Jelizo pak wostanješ na sebi samym stejo, a njewopruješ-li so dobrowólnje po mojej woli, njeje to dospołny wopor a njebudźe zjednoćenjo mjez namaj dospołne. Tohodla dyrbi před wšěmi twojimi skutkami předkhadźeć dobrowólne woprowanjo sebje samoho do rukow Božeju, chceš-li dócpěć swobodu a hnadu. Tohodla je tak mało tajkich, kiž su znutřkownje rozswětleni a swobodni, dokelž njewědźa so dospołnje sebje samoho zapřeć. Krute je moje wuprajenjo: Jelizo so něchtó njewotrjeknje wšoho, njemóže mój wučownik być (Luk. 14, 33). Přeješ-li sej potajkim mój wučownik być, wopruj sebje samoho mi ze wšěmi swojimi začućemi.

Swětowy rozhlad.

Sakska.

Nowe zrjadowanjo sakskoho samozarjadnistwa. Naćisk zakonja za gmejnski porjad a podkrejsne zarjadnistwo w sakskim swobodnym staće je so runje zhotowił a je so k posudźenju ministerstwu, sakskej gmejnskej skhadźowancy a druhim interesentam připósłał. Nazymu so wón hišće krajnomu sejmej přepołoži. Nowy zakoń samozarjadnistwu wulku swobodu hibanja dawa. Po nowym zakonju budźa wokrjesne hejtmanstwa zbytne. Přichodne žadyn wothłosowanske prawo mějacy wosebite wothłosowanske prawo njedóstanje. W kóždej gmejnje budźe jenož jena gmejnska rada, kotraž ze zapłaćenych a njezapłaćenych sobustawow wobstoji. Gmejnska wólba budźe w cyłym kraju na jenym dnju, runje tak so sobuštawy podkrjesneje rady wuzwoleja. Gmejnska rada dyrbi so na tři lěta wuzwolić. Měsćanosta a zapłaćene sobustawy gmejnskeje rady so na šěsć lět wuzwoleja. Přichodnje njebudźa so sobustawy gmejnskeje rady dla rěčow w posedźenjach khostać móc. Gmejnska rada so z wubjerkami do dźěła dźěli. W tutych dyrbi so wobydlerstwo w najdalšej měrje k sobudźěłu na gmejninych nadawkach přijeć. Gmejnska rada měsćanostu wuzwola. Tři měsacy po swojim zeńdźenju dyrbja so měsćanosty z nowa wuzwolić. Dotalne podkrjesy hamtskich hejtmanstwow so wobkhowaju, tola hamtske hejtmanstwa přestanu jako statne wyšnosće wobstojeć. Kaž měsćanosta dyrbi so też hamtski hejtman znowa wuzwolić. Na město dotalneje podkrjesneje zhromadźizny podkrjesna rada stupi, kotrejž podkrjesny hejtman předsteji. Na město podkrjesnoho wubjerka tři wubjerki stupja, jedyn wustawny, jedyn zarjadniski a jedyn wubjerk za powšitkowne derjemćo, kotrymiž dyrbja so wšě městne zakonje, hospodarske plany atd. předpołožić. Potwjerdźacoho prawa zastojnikow njedyrbi w přichodźe wjacy być, tola možnosć, komdźace gmejny k dopjelnjenju winowatosće nuzować. Rozpuščenjo gmejnskeje rady so ministerstwu přewostaji, mjez tym zo móže so podkrjesna rada jenož z krajnym zakonjom rozpuščić. Ryćerkubła dyrbja so w přichodźe z gmejnami zjednoćić, z kotrymiž su wosebje z bydlišćom a dźěłanskimi městnosćemi zwjazane. Z tejle nowotu chce naćisk dospołne nowozrjadowanjo samozarjadnistwa na šěrokej podłozy samopostajenja gmejnow a jich zwjazkow docpić.

Němska.

— Sedmy lětny dźeń wudyrjenja swětoweje wójny su so w Barlinje wulke demonstracije pod hesłom wotměle: „Ženje wjacy wójna“. Wšě měrowe organisacije, wobej socialdemokratiskej stronje a wjele zjednoćeństwow so při tychle demostracijach wobdźělichu. Też w druhich městach Němskeje so podobne manifestacije stachu.

Jendźelska.

Jednanjo mjez Irskimi a jendźelskim knježeństwom so haćeše, kaž dołho so wulka ličba sinnfeinskich wjednikow w jastwje dźeržeše. Devalera, zastupjeŕ sinnfeinskich zběžkarjow sebi přede wšěm žadaše, zo bychu so woni z jastwa puščili, zo móhł so wón z nimi rozrěčeć. Jendźelske knježeństwo je bjez komdźenja tole žadanjo dopjelniło a je 36 jatych z jastwa puščiło. Zańdźenu srjedu je so w Dublinje posedźenjo sinnfeinskich wjednikow wotměło a z jeho přeběha so sudźi, zo knježeństwowe poskićenjo dosahacy podłožk k wotewrjenju jednanja podawaju. Bórzy so sinnfeinski parlament zeńdźe, kotryž połnomócnikow za jednanje z knježeństwom w Londonje postaji. Hižo nětkole so sudźi, zo změje wuspěch.

— Hłownoho rozkazowarja jendźelskoho wójska we Irskej, generala Macreada, rozkazowarja Corkskoho wokrjesa, generala Steicklanda a dohladowarja Corkskoho jastwa, generala Camerona, su zajeli. Z kajkich winow, njeje znate.

Bamž a Polacy.

Bamž je próstwu pólskeho duchownstwa w Hornjej Ślezyskej wotpokazał, po kotrejž dyrbješe wón pólske duchownstwo w Hornjej Ślezyskej škitać a město kardinala Bertrama we Wrótsławju jenoho druhoho kardinala pomjenować. Pólske knježeństwo je wobzamkło, wot bamža žadać, zo by bamžiskoho nuncija Ogna wotwołał.

Južnosłowjanske knježeństwo za wučerjemi pyta. Za srěnje šule (gymnasije, realne gymnasije, realne šule, wikowanske akademije) w Južnosłowjanskej so wučerjo za němsku, francózsku a jendźelsku rěč, za přirodowědu a mathematiku, za stawiznu, geografiju a wikowansku wědu pytaja. Wučerjo dyrbja měć za tute wotrjady khmanosć za wučenjo we Němskej. Přeje so znajomstwo serbsko-khorwatskeje rěče, tola so to runje nježada. Přistajeńske wumělenjenja su wurjadnje přihódnje. Němsko-južnosłowjanske towarstwo tu wěc podpjera a zamołwjerjo chcyli so na pismawjedźerja tutoho towarstwa wobroćić. Joho adresa je: Diplomhandelslehrer Otto Roethe, Frankfurt a. M. Bornwiesenweg 2.

Přećiwo hłodu, natykwacym khorosćam a komunistam su wšelake słowjanske narody krutu wójnu započeli. Su-li powěsće wěrne, je w **Ruskej** najwjetše hubjenstwo. Bolše-

---

Zjebani kwasarjo.

Žortna podawizna.

Češka trubka, češka šćipka, češka słódźena brěčka z khmjelom tři su wěcy drje nic pře wšo dobre, tola jara strowe a jara radne tomu, kiž by sebi rady bórčatu čmjełu z hłowy honił a njewě sebi pře nju ani strowcho zela, ani mócnych krjepkow.

Haj, bórčata čmjeła we hłowje, jara hrozna to khorosć! Nastajnosći na wšo bórčeć, to je jeje wohidne wašnjo. A ćim wostudliša je, dokelž so hewak jenož třicetoho małoho rózka z wuspěchom zahanjeć hodźi. Třicetoho małoho rózka! Wšak móhł człowjek tola hnydom němski zaspěwać! Hdy by jeno što pomhało! A nic jeno khory sam běndnje ćerpi, też wšitkim ludźom we domje może bórčata čmjeła z hórkosću zawdać. Abo njeje to woprawdźe swět na hrubo? Wobroćeš-li so tak, bórči; wobroćeš-li so hinak, bórči. Wostawaš-li stojo, ani zo by žiłki hnuł, bórči hišće hroznišo. Wobaraš-li so, bórči a syči a kała z jědom, kaž jeno čmjeła kałać może; mjelčiš-li sćerpnje, złobi so a krěni, zo so njewobaraš. A byrnjež so z wětřikom napřemoh na wšě strony wjerćał, wutrjechił jej tola njeby. Bjez dźak budźeš so prócować ji prawje stupić. Sama mucha na sćěnje ju złobi, zo prawje njesedźi. Woprawdźe zła to khorosć! A tohodla zbožowny, trójcy zbožowny to kraj, kiž ma hnydom třoje lěkarstwo pře tule njedźiwajcy wostudłu bědu! Skoku běžće sebi po nje! Škoda jeno, škoda, zo su mjez Łužicu a Čechami krute mjezy, a na mjezach hišće krućiši członicy, kotřiž bychu wbohomu pućowarjej najradšo do žiwota hladali, hač sebi tola ničo strašne sobu domoj njenjese. Ale štož je człowjek wužił, njemóže też najkrućiši członik wjacy ćazać. Tohodla też to suwaja so z khwilemi po próšnej drózy čestni pućowarjo přez mjezy do Čech, zo bychu doma khwilu wupřahnywši z najmjeńša hodźinku abo tři so tu něhdźe do ćichoho kućika čapnyli a we měrje dobre krjepki srěbajcy pódla z dušnym kadźenjom žołtoho zelička a z wonjatymi próškami bórčatej čmjele kruće na kožu šli. Někotromužkuli, kiž ma za wušomaj, traš so też hišće rjenje poradźi, sebi do drasty abo też do samych škórni maličkosć skhować a najebać wšěch członikow so z njej tajnje zasy přez mjezy sunyć a potom doma so hišće dolékować. Strowota je wšeje prócy hódna. Ale božedla kedźbu! Członicy maja kamjenski nós a stotore woči. Tuž tola kóždy hladaj, zo njeby město członika sebje samoho truhnył! Też naši kwasarjo so starosćiwje hladachu a hišće so zjebachu. Byšće traš to rady słyšeli? Aj, čohodla wam njebych wupowědał? Prawje rady! Posłuchajće!

„Kwasarjo“ so ći knježa z wosebitym mjenom pomjenowachu, kotřiž w Serbskim Domje w Budyšinje na khofej a dobry trušeny tykanc so skhadźowachu, dokelž dźě dyrbi hižo kóžde dźěćo mjeno měć, zo njeby so mjez domjacej čŕjódu dźeń wote dnja njeluboznje přemjenjało. Narjeknychu pak sebi kwasarjo nic tohodla, kaž bychu chcyli doma wostajši wšitko stojo a ležo prawje husto abo mojedla wšědnje tu rjenje kwasować, — ně, k tomu tu człowjek na swěće njeje, ale zo by hdys a hdys drje po małym kwasu zasy ćim wjeselšo a krućišo a wutrajnišo do dźěła přimał, — woni chcychu so za tydźeń jónu abo dwójcy na hodźinku abo dwě přećelnje, towaršnje zeńć, wjesele so pozabawić, sebi traš też pře wostudu mały škoćik abo wowču hłowu ćisnyć a za kofejom a tykancom na khwilu wšědne starosće sebi z ramjeni ztřasć abo tola jich trochu pozabyć, runje kaž to čestni kwasni hosćo wašnjo maju. Wězo też jako dobri kwasarjo ptači kwas swjatočnje sobuswječić njepozabywachu. Ach, to jim tola njemóže nichtó za zło měć! Kóždy człowjek chce rady jónu powodychnyć. Přepjata truna rady prasnje. Sprawnišo tola z khwilemi trochu popuščeć, dyžli pře njelubozne praski bjezdźak škodować. Tuž dha přejmy tym čestnym kwasarjam też tule, kaž to kwasni hosćo rady zwučeni su: „Wjele zboža wšitkim hromadźe!“

Haj, wjele zboža! Štó by joho njerodźał! Ale zbožo je wšak dźiwna, dźiwna hłowčka.

wiski system je w běhu minjenych lět dócpěł, zo ani tónle wulki a tak płódny kraj wjacy zežiwjenja za swojich wobydlerjow nima. Rěka, zo nětkle tam znajmjeńša 35 milijónow ludźi hłodu ćerpi a lud z črjódami mrěje. Pječa něhdźe 6 milijónow ludźi wala so k Moskwje a woła za khlěbom; w městach, wosebje w Moskwje a Pětrohrodźe je wjacy hač zlě. Wšelake ewropske a njeewropske staty chcychu Ruskej pomhać; tola mějachu bolšewikojo najprjedy wo pomoc prosyć. Či pak nječinja, prajicy, zo je we wšelakich krajach dosć žita. Njedźiwajcy toho pak tola lud dale ćerpi a mrěje. Hubjenstwo je tak wulke, zo njehodźi so wopisać. Zo při tajkich wobstojenjach wězo też khorosće zakhadźeja, je wěste, a rěka, zo sebi kholera njeličomne wopory žada.

Runje khorosće su, kotrež też pólski lud domapytaja. Wosebje zakhadźa tam kholera, też mór, předewšim pak malarija. Khorosće su bolšewiscy wojacy při poslednjej wójnje do kraja zanjesli, tola też ruscy a pólscy čeknjeńcy, kotřiž hišće nětkle z Ruskeje přikhadźeja, khorosće sobu přinošeju. Wšě zarjadowanja, kotrež je pólske knježeństwo na ruskich mjezach zawjedło, njemóža rozšěrjenju zadźěwać. Wosebje je wulkoho njedostatka lěkarstwow. Wšelake francózske, jendźelske a amerikanske zarjadowanja sćelu pomoc.

Přećiwo druhim khorosćam, nic pak ćělnym, ale duchownym maja wosebje w **Južnosłowjanskej** a **Bołharskej** wojować. Tam so mjenujcy komunistiska ideja a z tym tajka organisacija přecy bóle rozšěrja. Južnosłowjanske knježeństwo je nětko hižo wšelakich komunistow wotprawić dało, wšěm tajkim sejmowcam — 58 jich je — je mandat we sejmje wzało; wšěch zastojnikow, kotřiž k tejle stronje přisłušeja, pušća ze służby. Bołharske knježeństwo zasy da wotdźělenja wutworić, kotrež maja za komunistami slědźić. Też jich zarjadowanja chcedźa rozwjazać, wšelakich wjednikow je dało wotprawić.

Z Kulowa. Dźěłaćeński ćah, kotryž dyrbješe wot 1. augusta rano w pjećich z Kulowa do Wojerjec jězdźić, je so po telegrafiskim postajenju železniskeje direkcije hač na dalše zasy zastajił.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Kaž Fuldaska nowina 25. julija pisaše, je swjaty wótc přewjedźenjo tak mjenowanoho informěrowacoho procesa wo nowym Mišnjanskim biskopje Fuldaskomu knjezej biskopej připokazał. Prěni dźěl tohole procesa, kotryž so jeničcy na wosobu nowoho biskopa poćahowaše, bu hižo 25. julija přewjedźeny. Druhi dźěl, kiž změje wo wobstojenjach Mišnjanskeje dioecesy jednać, so w druhej połojcy tydźenja dokonja. K tomu wočakuje so najdost. knjez tachant protonotar Skala z Budyšina. W tychle dnjach wuzwoleny też před našim knjezom biskopom biskopsku přisahu złoži. — Mjez tym minjeny pjatk (29. julija) do Budyšina telegrafiska powěsć wot najd. knjeza tachanta dóńdźe, zo je nowy knjez biskop w joho přitomnosći přisahu wotpołožił.

Z Budyšina. Temperatura w Budyšinje bě po wobkedźbowanju optikara Schmidta na khejžorskej drozy wutoru 42 stopnjow ćopłoty po Celsiju, w nocy k srjedźe 25 stopnjow, srjedu wodnjo 41 stopnjow, w nocy k štwórtkej 17 stopnjow. Barometer srjedu wječor 727 a štwórtk rano 741 pokazowaše. Wuhlady na wjedro: njewobstajne.

— Srjedu a štwórtk wotměwaše so w sali Serbskoho Doma pod nawjedowanjom knjeza musikalnoho direktora B. Krawca připowědźeny kursus wo technicy rěče a spěwa. Rjana črjódka wobdźělnikow, prěni dźeń na 35, mjez nimi też knježny, studenci a seminaristi, bě so zešła, kotrež wutrajnje dwaj dnjaj pospochi theoretiscy a praktiscy wo wuwučowanju hłosa, fiziologiji rěčadła, tworjenju a neutralisaciji zynkow, wo prawej resonancy atd. so wuwučowachu. We wobdźělnikach namaka wučeŕ kedźbliwych a pilnych šulerjow, a dźěłachu z napjatosću. Kursus, zarjadowany wot serbskoho wučeńskoho towarstwa, ze zawodnej rěču nětčiši předsyda, k. wučeŕ Kral-Zarěčanski, z postrowjacymi słowami wotewri, wupraji nawjedowarjej dźak a přeješe, zo by wuwučowanjo k spomoženju było za naš serbski lud, za ródnu zemju łužisku. Toho so też nadźijamy. Wšó dźěn měješe narodnoho raza, wšě te mnohe přikłady wo wuwučowanju prawoho rěčenja a přede wšěm mějachu so wšelake serbske techniske wurazy tworić. Słownik tomu derje posłužowaše a štož njewopřija, za to měješe so nowe słowo pytać. Tak wobohaći so rěč z dotal mało znatymi a trjebanymi wurazami. Mnohich přikładow poskićeše Ćišinskoho knižka „Přiroda a wutroba“ a narodny spěw. Při tym zhonichmy wot nawjedowarja, zo maja Serbja na 1312 ludowych (narodnych) spěwow, t. r. kotrež su jomu hač dotal znate. To je poměrnje wjele wjacy hač němskich, kotrychž je na 3800, byrnjež kajkosć serbskoho spěwa němski njedocpěła. Srjedu wječor poskići knježna Ruth Krawcec někotre spěwy a přednoški na huslach dźakownomu připosłuchařstwu, kotrež by zawěsće bohatše było, hdy by so w nowinach a na druhe wašnjo tele zarjadowanjo připowěło. Po popołdnišim wuwučowanju srjedu měješe Swobodne zjednoćeństwo serbskich wučerjow posedźenjo a rěčeše so mjez druhim wo pućach a srědkach, kak móhło so zawjedźenjo serbskeje wučby we wšěch serbskich šulach, wosebje w Pruskej, hdźež ze wšěm klaca, kruće spěchować. Z wjetšoho dźěła so na zakoń njedźiwa, po kotrymž maja starši sebi serbsku wučbu žadać. Wšelacy móžachu ze zrudnymi přikładami posłužeć, kak so z wotpohladom serbska rěč w šulach zanjechuje a niči. Tu ma so bórzy něšto stać. W štwórtkownym posedźenju bu hač dotal přewzata maćizna zdźěła praktiscy wospjetowana. Dalši čas bu deklamaciji a spěwanju serbskich pěsnjow a narodnych spěwow nałožowany. Z dźěła runjewon wumjelski natwar našich spěwow so nam we rozłožkach pokaza, a też při tym na jara stary spěw z lěta 1711, mjenujcy „Limborski kwas“, kiž je w Herderowej zběrcy „Stimmen der Völker“ wopřijaty, a na najstarši „Marijanski spěw“ z 15. lětstotka. Ćišinskoho pěsničkam wěnowaše so wjetši dźěł časa a přitomni wokřewjachu so na rjanosći serbskeje rěče. Skónčnje so hišće něšto wo wučenju notow w šuli wuwjedźe a z harmoniskej sławu dźakowachu so wobdźělnicy nawjedowarjej.

Z Delnjeje Hórki. Wutoru popołdnju tu wjetši woheń nasta, z kotrymž so Dučmanec statok dospołnje wotpali. Też Budyšske parne sykawy běchu so na pomoc zawołałe a so při hašenju wuspěšnje wobdźělichu.

Někotryžkuli je čas žiwjenja za nim łójił, a hdyž je na kónc dóšło, je sebi jenož kuntworow nałójił. Zbožo wšak je jara kulowate a kula so najradšo nimo. Abo jězdźi na kolesu kaž slepe, najbóle nimo dwora, byrnjež by też hospodaŕ we wrótkach stojo z woběmaj rukomaj za nim łójił: kapnje, komuž kapnje na klin. Ale też potom hišće nichtó hordźe njepraji: „Nětko mam je na klinje, ćeknyć mi wjacy njemóže!“ O, kak hórcy staj něhdy nawoženja a njewjesta na nje skoržiłoj, hdyž bě jeju zjebało! „Zbožo, zjebałe zbožo, sy kaž rjana, zybolata šklenca, ale nimo měry brinkoćiwa: w samej horšći so hišće na proch rozdrjebiš!“ A cyle prawje sudźeštaj: jimaj bě so zbožo woprawdźe w samej horšći rozdrjebiło. Jara rjany, zbožowny běštaj swjećiłoj kwas. Přez cyły kwasny dźeń njezaduny ani wětřička, kiž by mandźelske wichory wěsćił. Ani dešćikoweje kapki njekapny, kotraž by hórke sylzy připowědała. Haj, ani mróčałki na módrym njebju so njepokaza, kotraž by z pokhmurjenymi časami hrozyła. Słónčko rozliwaše wokoło nawoženje a njewjesty luty złoty błyšć. A kwasni hosćo nawdawachu jimaj tysacore dobre přeća: hdy by jeno stotory dźěl so rjenje dopjelnił, byštaj so čas žiwjenja w zbožu tepiłoj. Najrjeńši kwasny dar pak pósła jimaj dobroćiwa lěsna pani, kotrejž bě njewjesta něhdy lubje posłužiła, hdyž bě so ze swojej nimo měry ćeńkej, ze slěborneje młhy tkanej drastu srjedź lěsa do drapatych ćerni zašmjatała. Z dźakownosće zwoli jimaj lěsna pani ke kwasej třoje přeća. „Štožkuli jeno budźetaj sebi rjanoho, nadobnoho přeć, trójcy so wamaj dopjelni. Njebudźtaj jeno w přeću bojaznaj, ale mudraj a rozhladniwaj a njepřekhwatajtaj sebi: hač do wosmoho dnja po kwasu mataj khwile sebi dokładnje rozmyslić, što byštaj sebi khroble přałoj! A zbožownje potom wužiwajtaj!“

Prěni dźeń po kwasu na wječor, hdyž běštaj kwasne pósłanjo a swój cyły dom sebi rjenje dorjadowałoj, spóznawaštaj wšak wšitko hišće jónu přehladujcy, zo jimaj najmjeńšeje nuzy z durjemi do jstwy njekuka, zo też nihdźe stracha njeje, zo by so žana starosć z nimaj sobu za blido sydać chcyła. Wulku starosć jeno měještaj z toho, što budźemoj sebi přeć, kajke zbožo budźemoj sebi žadać. A hnydom też počinaštaj radu składować: „Što bychmoj sebi tola přałoj?“ Po bližšich a dalšich susodach a znatych so rozhladujcy spóznawaštaj bórzy, zo maja wšitcy mnohe rjane wěcy wjacy, dyžli wonaj. „O kak su zbožowni!“ rjekńyštaj. „Ale čakajće, čakajće, bórzy was mój wšitkich přesćehnjemoj.“ A zwoprědka jara strachoćiwje, kedźbliwje so rozmołwještaj, zo tola njebyštaj sebi ani ze słowčkom někak přeplapłoj, kotrež by hako přeću so zdać a jimaj nadźijomne zbožo skazyć móhło. „Što bychmoj sebi přałoj? Bychmoj traš přałoj wosobny hród ze zemjanskim hospodarstwom? Abo bychmy radšo žadałoj tysac francózskich złotych šěsnakow? Abo kopicu najdróžšich parlow a błyskotatych kamjeni ze židźanymi drastami a sněhbělym płatom?“ — „Ach, ně, wočakńmoj hišće radšo, wšak mamoj hišće sydom połnych dnjow časa, zo tola njebychmoj so pozdźišo kać trjebałoj!“ rjekny młoda knjeni. „Kak zo traš so namaj něšto rjane wudźije, štož bychmoj sebi přeć móhłoj. Nětko chcemoj radšo wječerjeć.“ A khwatajcy wobroći so do kuchnje, w durjach pak hišće pozastawši napominaše swojoho młodoho muža: „Kedźbuj tola na swój jazyk, zo sebi njemudrje njepřeplapnješ mój luby, a namaj zbožo njeskazyš!“ Potom dźěše do kuchnje a wróći so z połnej šklu praženych nepli. Prěni dźeń po kwasu bě swojomu mužej k wječeri na połcu pražene neple přihotowała, kotrež wón, kaž praji, najradźo jědźeše. Mhm! kajka tola to lubozna wabjaca wóń po cyłej jstwi so rozhleny, hdyž wona z běrnami zastupi. Młody mandźelski sebi njemóžeše pomhać, khiba zo wurazy: „Saprliška, to dźě budźe dźensa zasy sama kwasna hosćina! Wšu česć tej dobrej kuchařcy!“

(Přichodnje dale.)

Ze Smječkec. (Minjenu sobotu redakciji dóšło.) Njedźelu 24. julija bě w našich serbskich Janskich kupjelach swjedźeń, kotrohož cyły wunošk bě za podpjeranjo khudych Hornjošlezskich postajeny. Rjane wjedro bě wulku ličbu hosći přiwabiło. Bě tu třělenjo, kehelekulenjo, zběrka a wjele druhoho. „Hłupak" bě ze swojej žonu sam tu a cyganjo z mjedźwjedźom zawjeselachu dźěći. „Bowlowy tempel" lačnych magnetiscy k sebi ćehnješe. Na kóncu bě krasny wohnjostroj a wjesoła rejka hosći hišće dołho hromadźe dźeržeše. Knjez dr. Rachel, wobsedźeŕ kupjel, hosćam wjele wjesela přihotowaše a při tutej składnosći njech so na to pokaza, zo su kupjele w serbskich rukach a dyrbjeli je Serbjo wosebje wopytować. Na wobžarowanjo pak wjele wopytowarjow kupjel pola susoda sedźi. Ro.

Z **Filipsdorfa.** Njedźelu, 24. julija poswjeći najdost. k. biskop msgr. Groß tu na jara swjatočne wašnjo tři nowe zwony na hnadownym městnje we Filipsdorfje: prěni k česći Bóžskomu Zbóžnikej, druhi swjatej Maćeri a třeći swjatomu Józefej. Stare zwony buchu lěta 1917 — kaž też druhdźe — z woporom wójny a zničene. Hnydom potom pak wutwori so wubjerk, zarjadowacy pilne zběrki doma a we wukraju. Po wjele tysacach krónow nawdawachu wšelacy dobroćeljo, mjez nimi też redemptoristojo w Americy a samo evangelscy twórnicy. Swjaty wótc Benedikt XV. dari tohorunja 6000 hr. za tutón nabožny skutk. Tehdy njedźelu wuhotowa cyła wokolnosć z ludowymi towarstwami na čole wulkotny swjedźeń najprjedy w cyrkwi a potom w třeleŕskim stanu. Zwony maja nimoměry krasny, połny a jasny zwuk, wupowědujcy při zwonjenju mištrowu wustojnosć. Wone su wot zwonylijerja Wintera we Brunowje (Braunau) we sewjernych Čechach late. Samo sakscy susodźa njemóža rjane zynki nowych zwonow dowukhwalić. Wulcy zwjeselace je za naš čas, zo kćěje hišće mjez tamnišim ludom tajki nabožny, woporniwy duch. Hdyž serbski prócesijón přichodnje zasy do Filipsdorfa přińdźe, budźa nowe zwony też jón swjatočnje powitać, kaž su tele dny wuwitałe pobožne čŕjódy putnikow z wokoliny. —

Na swjedźenju Portiunkule, kiž je zdobom swjedźeń swj. Alfonsa Ligurskoho, założerja rjadu redemptoristow, swjećeše duchowny knjez P. Anton Withe swój 50lětny měšniski jubilej ze swjatočnej pontifikalnej Božej mšu, před kotrejž knjez P. Andreas Hamerle w swjedźeńskim prědowanju wuzběhowaše wuznam měšnistwa a wulke zasłužby wosławjenca. Mjenowany prědaŕ je 86 lět stary, wosławi też přichodnu njedźelu swój diamantny jubilej, złožiwši před 60 lětami swoje klóštrske sluby. To su hnadypołne časy za sławny Filipsdorf.

Do Serbow. Njedawno pisachu wěste němske nowiny, zo je so k. zapósłancej Pičej poradźiło, wot knježeŕstwa za wudaćo serbskeje čitanki 10000 hr. podpjery dóstać. Tomu pak tak njeje. Mjenowanu podpjeru je knježeŕstwo k. wyš. wuč. kantorej Hančcy, jako předsydźe wubjerka, na joho próstwu připósłało.

Ze Sarejeva. Tu měješe njedawno naš znaty přećel prof. Milaković zajimawy přednošk wo „Łužiskich Serbach". Fotografije a a pohladnicy wo Serbach běše časnikaŕ Mikł. Šołta w Sarajevje, rodźeny Serb z Wotrowa, wobstaraŕ. Zajim a zahorjenjo pola připosłucharjow běštaj wulkaj. Z kónc přednoška přepodaštaj dźěšći spomnjenoho časnikarja, Marka a Pawlk knjezej Milakovićej kćějaty kwěćel ze słowami „wutrobny dźak přećelej Serbskoho naroda!" Prof. Milaković je we swojim času pola knjeza Šołty Serbšćinu dowuknył, a so wurjadnje za serbsku literaturu, wosebje za najsławnišoho serbskoho basnika Čišinskoho, kotrohož basnje je też zdźěla do khorwatskeje rěče přełožował, zajimuje.

Jan Arnošt Michał Holan

naš serbski krajan w Ruskej — njeboh.

Z Lukojanova w Niženovgorodskoj guberniji je tele dny powěsć do Budyšina došła, zo je našim kat. Serbam też derje znaty serbski krajan Jan Arnošt Michał Holan, rodźeny z Drječina, w 67. lěće swojoho žiwjenja, po 43 lětach pedagogiskeje dźěławosće jako prjedawši direktor Revalskoho gymnasija lětsa 1. februara tam zbóžnje wumrěł. Podrobniši žiwjenjopis podamy w jednym z bliższich čisłow našoho časopisa. Česć a sława budź joho wopomnjeću! Měr a pokoj joho duši za rowom! R. i. p.

Wo našim nowym knjezu biskopje

něšto zhonić, budźe drje kóždoho wjeselić. Hdyž joho mjeno prěni raz zasłyšachmy, běchmy drje wšitcy trósku zraženi: njeznajachmy dotal ani joho mjeno, čim mjenje móžachmy sebi předstajić joho wosobu. Po času pak póčnje so nam wobraz nětko rysować, a štož njedawno „Fuldaer Zeitung" wo rozžohnowanju našoho nowoho knjeza biskopa wot seminara pisa, w kotrymž běše předstojićeŕ, dha dóstawa to wěstosć, zo je swjaty wótc nam za biskopa postajił wulkotnoho muža. Podawamy tohodla tamnu rozprawu nimale po słowje.

Njedźelu 24. julija zhromadźichu so popołdnju wokoło 4 hodź. cyły kapitl, wšitcy profesorojo a khowancy seminara w domjacej, z kwětkami rjenje wudebjenej sali. Wot swojoho biskopa přewodźany zastupi Mišnjanski knjez biskop, dr. Křesćan Schreiber. Joho powita kěrluš: „Hlej wyšši měšnik". Na to poréča knjez bohosłowc Wohlrabe rjane słowa. Słowa, kotrež bě Knjez a Mištr jónu wot swojich japoštołow so rozžohnujo rěčał a rozmołwu z mortwych stanjenoho Jězusa z wučownikomaj, kotrajž do Emausa dźěštaj, w kotrychž so tak po wěrnosći jich duchowne wojowanjo a prócowanjo zjewja, wuži wón wustojnje, zo by nam naćisnył poćahi, kotrež běchu dotal so rozžohnowacoho wótca a wučerja z joho synami a šulerjemi zwjazowałe. Wěrna zahorjenosć za wosobu wosławjenca a joho hamtske skutkowanjo, nutrna dźakownosć za wšu wótcowsku starosćiwosć běštej z joho słowow słyšeć. Wosebje hnujace bě spomnjenjo na lěta, hdyž skoro wšitcy khowancy we wójnje stojachu abo w lazaretach dźěłachu. Tehdy je k. regens dr. Schreiber ze swojim wutrobnym listowanjom jich dowěru skrućał. Tehdy je k tomu přinošował, zo też, hdyž su montironku nosyli, zahorjenosć za duchownstwo w nich njehasny a wšě ćeže předoby. Z dobrymi přećemi a slubiwši pobožnu modlitwu za wotkhadźacoho knjeza skónči rěčnik swoje słowa. Na to poskići jako znamjo dźakowneje lubosće adresu, kotraž z wobrazami a woponami studowacych wudebjena, wšě jich mjena wopřija.

Po wšelakich spěwach, kotrež někotři khowancy, wot instrumentow přewodźeni, potom přednjesechu, stupi k. kapitular prof. msgr. dr. Leimbach na rěčnišćo. Wón wuwjedźe tole:

Hišće smy kaž ze sonom přewzaći wot wokomika, hdyž nam minjenu póndźelu powěsć dóńdźe: regens profesor dr. Schreiber je Mišnjanski biskop. Najprjedy přewza mje kaž hordozna radosć, zo bu jedyn z nas, jedyn našoho kapitla, jedyn z towarstwa našich profesorow, přez swjatoho wótca k tajkej wulkej hódnosći powołany. Hdyž pak sebi we samotnej wječornej ćišinje w Amoeneburg tónle podawk rozmyslach, zrozemich sylzu, kotruž běch popołdnju we wóčku našoho knjeza biskopa zawohladaŕ; tu zrozemich potajne słowo, kotrež bě rano při posedźenju generalnoho vikariata prajił: „Ćežke škodowanjo nas potrjechi."

Hižo dwójcy bě mitra nad hłowje našoho wuzwolenoho so znošowała: wón bě, kaž słyšu, sobu za naslědnika swjateju Godeharda a Bernwarda za Hildesheim mjenowany; za biskopski stoł do Mohuča bě, kaž cyle wěsće wěm, hižo wubrany; nětko pak wjacy wućeknyć njemóže, hdyž by też kaž jónu swjaty Jan Khrysostomus rad ćeknyć chcył. Ma so rozkazej najwyššoho pastyrja wšoho křesćanstwa podwolić. Na njoho je dóšoł hłós: „Posłuchaj, syno, a nakhil swoje wucho a zabudź swojoho ludu a swojoho wótcnoho domu. Njebjeski kral žada za twojej dušinej rjanosću. Wón je twój knjez, tohodla hołduj jomu . . ."

Hižo su khowancy seminara přez knjeza Wohlraba wuprajili, što z knjezom regensom mějachu, a što z nim zhubja. Z dobrym prawom khwalbnje wuzběhuja, zo je jim kóždy čas kaž nan byŕ, kiž je so runje tak za jich materialne derjemćco kaž wosebje też za jich duch a duše njepřestawajcy staraŕ. Kak rjenje je tola seminar k bydlenju přihotowaŕ; z wulkim zajimom staraše so wo natwarjenjo domjaceje kapały. Wón rozemješe, kak samo na sebi nic lohke, přez dźeńsk porjad kruće zestajane domjace žiwjenjo po móžnosći přihodne a lube sčini. Wulkotnje je rozemjaŕ swobodu a disciplinu zjednoćić a wosebitosć kóždoho jenotliwca, hdyž bě dobra, wobkhować. Wón je seminar sčiniŕ na dom swjateje wědomosće a wumjelstwa, modlitwy a pobožnosće. Tu bu do skutka stajeny wobraz, kiž psalm 132. tak rjenje rysuje: „Hlejće, kak spomožne a lubozne je, hdyž bratŕa w přezjenosći w hromadźe bydla." Potom je, „jako by wolij žałbowanja z hłowy wyššoho měšnika kapał do brody, kapał hač k wobrubej joho woblečenja. Potom je, jako by rosa kapała hač k horje Zionskej. Haj, tu žohnuje Knjez a dawa žiwjenjo na přecy." Tele žohnowanjo je we wulkej mnohosći wukhadźało w času, hdyž naš wuzwoleny je byŕ z regensom Fuldaskoho seminara, a so wuliwało do Fuldaskeje a Limburgskeje dioecesy a też do druhich wosadow Němskeje. Ženje njeje naša filosofisko-theologiska wučeŕnja wjacy studowacych měła, a z radosću přikhadźachu levitojo swjatnicy, zo bychu pornjo mužstwu Gedeonowomu swoje smolicy sebi zapalili, je najprjedy we sudobjach skhowane njesli, potom pak, hdyž je wolij swjatoho požohnowanja jich rucy womačał, z rjenje so swěćacymi swěcami do boja ćahnyli a Knjezowe bitwy bili.

Wo poćahach profesorow k našomu dotalnomu regensej chcu jenož te jene prajić: smy joho nahladnosć stajnje připóznawali, tola ženje njejsmy jeje njelubje začuwali. Stajnje smy najwjetšu dowěru a přikhilnosć pola njoho namakali a běchmy z wutrobnym přećelstwom jomu přikhileni.

Tola z dźěłow wo seminar njebě joho dźěławosć wobmjezowana. Swoju wobšěrnu wědomosć, kotruž hišće bóle rozmnožić so wón stajnje prócowaše, swój spekulativny a elastiski duch, z kotrymž sebi přecy nowe předmjety dobywaše, swój wótry rozom, z kotrymž potrěbnosće swojoho časa spóznawaše, a swoju wustojnosć w rěčenju přecy zasy kóždej dobrej wěcy wěnowaše. Derje wěmy, kak jara sebi joho přednoški ważachu, kotrež wón w towarstwu katolskich akade-

mikow, w zwjazku katolskich žónskich, na wysokej ludowej šuli w Fuldźe dźeržeše, z kotrymiž w Kassel, Hanau, Darmstadt a Frankfurt swojich připosłucharjow zajimaše. Njeje nam tež njeznate, kajke wuspěchi je joho zasłužbna zrěčniwosć na njeličomnych městnach za čas wólbow dobyła, kak je při tym sam jónu wojowajo ze swojim přećiwnikom do wulkoho stracha wo žiwjenjo přišoł.

Dale poróča potom rěčnik wo wědomostnej dźěławosći nowoho knjeza biskopa. Na to wuwjedźe dale:

„Što pak měł prajić, hdyž spominam na to, što naša biskopska cyrkej z wotkhadom našoho česćenoho knjeza regensa zhubi! My wěmy, kak wón přez jedyn lětdźesatk kóžde lěto wjacy měsacow Bože słowo wozjewješe na přikładne wašnjo za kandidatow měšnistwa, kotrymž dźěn měješe jako wučeŕ prědowanja zasady duchowneje zrěčniwosće podawać. Kak husto mějachmy přileżnosć, hłubokosć joho mysli, jich techniski wutwar, rjanosć a běžnosć joho rěčenja wobdźiwać!

Joho slěbrojasny hłós pak jenož na klětcy njewobkuzłowaše. Hnydom pomyslimy sebi na „magistra cantus“, to je mištra a wučerja spěwanja za tych, na kotrychž bě při jich narodźe musa z přećelnym wóčkom zhladnyła. Što je wón z khórom našich khowancow, što z khórom a orchestrom wot njoho za biskopsku cyrkej założenym dokonjał, kak je přez to naše swjedźenje porjeńšał a znadobjał, ženje njezabudźemy. A měł też hišće z krótka naspomnić, kelko duši, kotrež je dospołnosći dowjesć so prócował, budźa joho w přichodźe parować? Hdyž na wšo to spominamy, potom čujemy, kajke městno so z nim wuprózdni a zrozemimy słowo našoho biskopa: „Ćežcy budźemy škodowani“. Tola na druhej stronje pokoja nas myslička: muž, kiž je tak wjelestronscy zdźěłany, kiž je tajkule wobdźiwajomnu dźěławosć wukonjał, budźe też městno wupjelnić móc, na kotrež je joho swjaty wótc powołał . . .

Jomu, wot swjatoho wótca wuzwolenomu, je Boža předwidźiwosć dary sobu do žiwjenja dała, kelkož zrědka hdy štó nadobo ma. My njekhwalimy joho, ale sławimy za to Boha, hdyž prajimy: Naš knjez regens je muž, kiž z jasnym a šěrokim wóčkom z wulkoho spóznawa a do wulkoho dźěła, muž sylneje wole a pohnuwanja, muž, kiž nadawk spóznawa, staja a dokonja. A wozmjemy-li k tomu lohkosć, z kotrejž bórzy z nowymi wobstojenjemi so spóznawa, dha jomu to też zmóžni, zo lohko z ludom zrosće, kotryž budźe joho pastyŕskej starosći dowěrjeny. Nochcemy pak też zabyć joho přećelnosće, z kotrejž sebi ludźi dobywa, a joho lubosćiweje pokornosće. A dowolće mi, zo też hišće pokazam na joho ródnu pobožnosć a swěrnu přiwisnosć k cyrkwi. Křesćan je joho mjeno, katolski so přimjenuje. Tak sebi podobnje kaž swj. Beno abo swj. Franc Saleski ze swojej ćichomyslnosću a lubosću wutroby dobudźe . . . Nadźijamy so, zo na sebi zwěrnosći, štož swjata cyrkej we swojej modlitwje při biskopskej swječiznje měni: Ženje njech njesprócnje joho starosćiwosć, wobstajnje njech wostanje zahorjenoho ducha. Wěrnosć njech stajnje lubuje, a ženje njech so wot njeje njezdali, ani přez khwalenjo zaslepjeny, ani wot bojosće přewzaty. Napřećiwo wšěm, njech zdźěłanym, njech njezdźěłanym, ma dokonjeć swoju winowatosć. Njech je njepřewinjena sylnosć joho wěry, přez měru čista joho lubosć a wěrnosćiwa joho měrniwosć. A tak zmužiće za Boha, doprědka za swjatu wěc wěrnosće a sprawnosće! Biskopej Křesćanej spomoženjo a žohnowanjo!

Na to poróča Fuldaski knjez biskop. Bě wšón hnuty. Najprjedy, tak wułoži, je sebi na to myslił, zo budźe swjatoho wótca prosyć, zo chcył tele pomjenowanjo tola zasy wróćo wzać. Tola je so skónčnje rozsudźił, zo to njesčini a zo chce ćežki wopor přinjesć za swjatu wěc. Wón wobtwjerdźi khwalbu, kotruž bě dr. Leimbach wotkhadźacomu knjezej wěnował a ze sylzojtymaj wočomaj podźakowa so dr. Schreiberej za joho njesprócniwe, woporniwe skutkowanjo. Skónčnje poróča naš nowy knjez biskop sam.

Serbski seminar w Prazy.

(Pokračowanjo.)

Budyšske tachantstwo drje so čuješe moralnje k tomu nuzowane, so też za duchownych herbskoho kraja a Žitawskoho wokrjesa starać. Tuž přijachu so też dale Němcy do Serbskoho seminara, hdyž druhdźe za tutych wustawa njebě a njeje w Sakskej. Tola tutón wustaw je po woli założenja jenož za serbskich studowacych Hornjeje Łužicy założeny! Němcy su potajkim jenož hosćo w Serbskim seminaru, přetož žanoho prawa na njón nimaju, tola čuja so jako domjacni.

Wot lěta 1834 bu wot luterskich zapósłancow na sakskim sejmje časćišo namjetowane, zo by při universiće w Lipsku też fakulta za katolsku theologiju założena była, tak zo bychu katolscy duchowni we sakskim kraju studować móhli. Knježeństwo pak wotpokaza kóždy króć tajke namjety z tym, zo by to njepřiměrnje droho było, a zo Serbski seminar w Prazy za to dosaha. Z nowa staji so tajki namjet wot dr. Günthera z Lipska lěta 1845 a wo nim so 12. februara 1846 dołhe hodźiny w prěnjej komorje jednaše. Skónčnje pak so wobzamkny, zo dyrbi so namjet ze znatych přičinow wotpokazać, zo maju so za studowacych z herbskich krajow šěsć stipendijow po 50 tolerjach při Serbskim seminaru z krajnych dokhodow přizwolić, a zo ma w Budyšinje wustaw so założić, kotryž kandidatow theologije za praktisku duchownsku službu z rozwučowanjom w katechesy a prědowanju atd. přihotuje. To posledniše pak njebu wuwjedźene, jenož te za naš čas jara snadne stipendije so wottal płaća. Też tamny njetrěbny zakoń, kotryž lutherskomu ministerstwu wyšši dohlad nad należnosćemi katolskeje cyrkwje w Sakskej připisuje, a kotryž bu lěta 1876 khwatnje wuradźeny a w prěnjej komorje z přemałej wjetšinu přijaty, spomina na Serbski seminar, dowolejo, zo smědźa duchowni, kotřiž su w nim kubłani, duchowne městno w Sakskej dóstać, hačrunje maja po druhich zakońskich postajenjach katolscy duchowni jenož na wustawach Němskeje studować. Tola dyrbja ći, kotřiž su w Prazy studowali, před wosebitej komisiju, kotrejež předsyda so wot ministerstwa postaja, tak mjenowane wědomostne pruhowanjo z filosofije, němskeje literatury a stawiznow činić. Ministerstwo pak ma prawo, tajke pruhowanja też spušćić, a je woprawdźe časćišo, wosebje w poslednim času, tesame spušćało.

Nimo wšelakich khorosćow, kotrež so tehdom přez cyłu Europu rozšěrjowachu, přetra seminar też hišće wulke powodźenjo w lěće 1890. Wot 2. hač do 4. septembra woda tak hladajcy přiběraše, zo bě bórzy cyła pinca napjelnjena a na hasy dosahaše runje hač do rózka khěže. Dokelž so wopačna powěsć rozšěri, zo su so haćenja wulkoho hata pola Budźejowicach předrěle, wočakowaše Praha hišće wjetše powodźenjo. Tuž přihotowaše so też seminar na wšitko, ale woda hižo nazajtra spadowaše. Tak bě strach wotwobroćeny. Při powodźenju sypnyštaj so też wobłukaj Karlowoho mosta; dwě postawje padnyštej do Wałtawy, a wot toho časa njestoji hišće dźensa na jenym stopje postawa.

We swětowójnje wojowachu mnozy wučomcy Serbskoho seminara za němski kraj. Spóznachu tak hórkosće, kotrež wojacy w polu na bitwišćach zežiwichu. Zo pak su też zmužitosć před njepřećelom wopokazali, dowidźimy z toho, zo dóstachu mnohe wuznamjenjenja a někotři dócpěchu samo wyškowstwo. Štyrjo Serbja padnychu na polu česće a su to: Jakub Cyž ze Stróžic (padny 15. julija 1915 pola Nowo-Georgiewsk w Pólskej), Jurij Ryćeŕ z Łusća (wot 1. aug. 1915 zhubjeny), Michał Młóńk z Nowoslic (padny 29. aug. 1915 pola Souchez w Francózskej) a Jurij Šołta ze Smječkec (padny 20. aug. 1916).

27 wučomcow Serbskoho seminara pobychu pola wojakow, ale mała čŕjódka wróći so zasy do seminara.

(Přichodnje dale.)

Komunistiske słowa a skutki.

Mjeno Adolfa Hoffmanna, wjednika němskostatnych komunistow, je po Němskej a dale znate. Tohole mužika su njedawno paduši wopytali. Hdyž we swojej wjesnej vili přebywaše, dobychu so „hosćo“ do joho měšćanskoho wobydlenja. Tam su derje pobyli, a bychu hišće lěpje pobyli, njebychu-li by-li we prawym času wotehnaći. Tola to, štož su tam pokradnyli, swědči wo „khudobje tohole komunisty a wo tym, kak sam přećiwo tomu hrěši, na čož so sam přecy hórši. Paduši wotnjesechu: 44 małych a wulkich wobćehnjenjow za łoža, 38 płachtow, někotre ducynty žónskich a mužskich košli, dale wjele mužskeje a žónskeje spódneje drasty — ličba njehodźi so prajić — dale złoty kiješk z wulkej parlu brilantom debjeny, k tomu złotu debjeńku z rubinom, druhu ze smaragdom a złotym wobrubjenjom, złote pjerśćenje z parlami a rubinami, tyrkisami a dwěmaj brilantomaj, też jenu złotu johwu za šlipsy ze saféŕom debjenu, dale złote naručniki a rjećazki atd. Wšitko tole a hišće wjele wjacy słuša mužej, kiž njemóže so ženje naswarjeć na „kapitalne bestije“ — tak wobsedźacych mjenuje — a kiž stajnje ma na jazyku: „Swójstwo je paduštwo“. Před połdra lětom pisaše wón w jenej radikalnej nowinje: „My khudźi proletarojo a naše hubjene zežiwjene dźěći nimamy ani płachty, na kotruž móhli w nocy naše wuwutlene ćěło położić. Fuj bohatym, fuj knježeństwu, kotrež ćerpi, zo jedyn dźěl na mjehkim móšku leha, druhi pak ani njewě, hdźe by swoje stawy k wotpočinkej złožił.“ Takle bě tónle muž před hišće krótkim časom pisał a škrěčał, a nětko so pokaza, kelko płachtow je měł, na kotrychž je wotpočować móhł.

Hdyž tole słyšiš, so předewšim dale prašeš: zwotkel ma tónle „khudak“ wšitke tele drohotki a tajkele zamoženjo? Snadź tale wěc mnohim, kotřiž su hač dotal na joho słowo posłuchali, woči wotewri. Hölcla su joho surowosćow dla wotsudźili; Hoffman je so sam sudźił: hdyž budźe rěčeć a zasy za proletariat wustupować, budźe zawěsće słyšeć dyrbjeć, kak wulka joho lubosć a starosć we prawdźe je. Bychu-li ludźo rozomni byli, njebychu tajkoho wjednika wjacy sćěhowali. Tola kak budźe? Lud da so přecy zasy zamylić. Hačrunjež smy přez cyłu wójnu wobkedźbować móhli, kak su nam wulke nowiny a po nich też potom skoro wšě mjeńše, same njewěrnosće a łžě podawale tola

někotryžkuli też nětkle hišće na nje přisaha. Byrnjež dyrbjeli ludźo dale też widźeć, kak na př. su Helfferich a joho přiwisnicy, kak też Ludendorff na powšitkownym njezbožu wina, dha tola syły a syły jich hišće skoro jako bohow česća; jich słowo je jim swjate w politicy. A kak je we socialdemokraciji? W lěće 1920 ćerpjachu wosebje dźěłaćerjo w Sólnohrodźe hłodu, wosebje bě mało mloka, butry a mjasa. W tym samym času sedźachu pak wjednicy awstriskeje socialdemokracije kaž Adler, Bauer, Tandler a druzy w Bagdastein. To su najdróžše kupjele cyłeje Awstriskeje. Zežiwjenjo přińdźe tam wšědnje za wosobu na 500—1000 Krónow, a mnozy mějachu wšu swoju swójbu sobu, bydlachu w najdróžšich hotelach a „kwasowachu“ husto. We lěće 1920 mějachu, kaž je wupokazane, pjatnaćo najnahladniši wjednicy awstriskeje socialdemokracije wšědnych dokhodow po 2000 Krónow.

Tajkele brójenjo z pjenjezami je też pola nas. Kóždy, kiž je něšto měsacow minister był, dóstanje čas swojoho žiwjenja wulku pensiju. A hdyž jich telko za lěto přetrjebamy kaž dotal, dha budźa hižo tele pensije hrózbne pjenjezy wučinjeć.

Twornje firmy Ernst Grumbach & Sohn za ratařske mašiny

a nastroje w **Freiberg** su woprawdźe wulkotne a jich wudźěłki prěnjotne.

Z małoho započatka (lěta 1867) je so firma bórzy tak wuwiła, a dla swojich na wšě boki dobrych dźěłow tak sebi nahladnosće dobyła, zo nětko z něhdźe 300 zastojnikami a dźěłaćerjemi dźěła. Wona zhotowja wosebje ratařske mašiny wšěch družinow, pluhi a wšě druhe ratařske nastroje, wšo po najdospołnišim wašnju. Jich khmanosć bu wjacy króć z wěcywustojnych stron připóznata, z mytami a wuswědčenjemi wuznamjenjena.

Dla spěšnišoho zastaranja swojich kupcow ma tale firma mnohe dospołne składnišća po cyłym kraju. Tele lěto buštej zasy dwě zarjadowanej a to w Frankenberg a **Budyšinje.** Našim čitarjam tule firmu należnje poručamy. Też wšě **jednotliwe dźěle** su tam dóstać. We jeje składnišćach móžeš sebi też porjedźeć dać, z nich dóstanješ też domoj montěrow. (Wšo druhe hlej nawěšk.)

Wične płaćizny,

kajkež so 3. augusta w Drježdźanach dawachu.

Žiwa waha.	Rězna waha.		Žiwa waha.	Rězna waha.
rjad.	Woły:		rjad.	Ćelata:
1. 600—700	1150—1250		1.	
2. 450—500	900—1100		2. 700—750	1150—1250
3. 200—350	600—800		3. 550—650	950—1050
4.			4. 450—500	800—900
	Byki:			Wowcy:
1. 550—650	1050—1150		1. 600—675	1150—1225
2. 350—450	800—1100		2. 425—475	1025—1075
3. 250—300	600—800		3. 200—300	800—900
4.				Swinje:
	Jałojcy, kruwy:		1. 1250—1300	1650—1700
1. 600—700	1150—1250		2. 1350—1450	1750—1850
2. 450—500	950—1100		3. 1100—1200	1550—1650
3. 200—350	600—800		4.	
4.			5. 1050—1250	1450—1650

Woły, byki, jałojcy a kruwy předawachu so hubjenje, ćelata, wowcy a swinje pomału.

Přileżny nakup

Poručam najtuńšo

měble wšěch družin.

Jedyn jara derje zdźeržany salon (modern worješina);

jena jara derje zdźeržana jědźna jstwa (worješina).

kaž też **drastowe kamory, vertika, sofy, łoža z matracami** atd.

Józ. Buhl w Kamjencu

Skład Nordstraße Arndtstraße 30 II.

Wšě čišćerske dźěła

zhotowja spěšnje naša

Donnerhakec knihićišćerńja.

Pšeńcu, rožku, wows a ječmjeń

za komunalny zwjazk

kupuju za zakońsku płaćiznu. Dale kupuju

wšě družiny swobodnoho žita a wolijowoho zorna

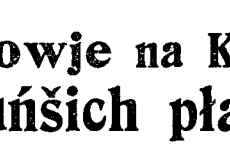
k najwyššim dźeńskim płaćiznam za hnydomne pjenjezy.

Prózdne měchi a štryčki prošu sebi žadać.

Albert Paatz

w Kamjencu.

Dalokorečak čo. 24 a 25.

Fotograf Kubitz

Budyšin.

Přińdu k Wam na wsy, jelizo maće za mnje nadawki za **kwasy,**

towarstwa, industrielne wobrazy atd. Też poručam so k zhotowjenju powjetšenjow wobrazow. Mój wobkhod wobstoji hižo přez 22 lět a buchu moje dźěła hižo na wjele wustajencach tukrajnych a wukrajnych mjez druhim ze złotymi medaljemi wuznamjenjene. Też njedźelu je mój wobkhod wotewrjeny.

Robert Kubitz,

fotografiski ateljej

w Budyšinje, pódla hłownoho pósta.

Wulka awkcija!

7., 8. a 9. augusta přińdu na předań:

meble: (spanske jstwy, kuchnje, büffety, kamory, vertika, pisanske blida, komody, łoža, drastowe kamory, nócne kamorčki, stólcy atd. **Zahrodne meble**, blida (wosebje tunjo), vitraže, gardinowe žerdki, 3 kachle, 1 blešowe zatykadło, 1 kapselmašina, blachowe a škleńčane bleše, **1 centrifuga,** 1 křip, **2 emajlowej wuhenjowej přistawkaj,** papjera k zawalenju w rołkach, **meblowe zwjerchi** a **planowy płat,** drašleńske a ryzbańske wudźěwki, hołbanki, mašiny a automobile, **1 wulki lodowy kamor, 1 nimale nowa pisanska mašina** atd.

Nichtó njezakomdź tule přihódnu přileżnosć!

Franc Ekl w Budyšinje

Bleichenstraße 7.

Wozjewjenjo.

Hdyž je nětko přinuzowane hospodarjenjo zasy zběhnjene, **wot 15. augusta zasy porjadnje pjec započnu.** Chcu so prócować, swoje daloko a šěroko znate **całty, wosuški** a **tykancy** w starej kajkosći swojim česćenym wotebjerarjam zasy poskićeć. Też přijimam kóždy čas pječenjo tykancow atd. za małe kermuški, kwasy, křćizna, pohrjeby atd. Z dobom poručam swoju **kofejownju.** Też droždźe změju stajnje čerstwe na předań.

Dale předawam hižo wot dźensnišoho wotruby a też wšelake kormjenja w najlěpšej kajkosći. Poručam so česćenomu wobydlerstwu **Khrósćic** a bližšeje a dalšeje wokoliny kaž wšitkim swojim česćenym prjedawšim wotebjerarjam z prostwu, zo chcyli so z kóždym přećom lubje na mnje wobroćić.

Z počesćowanjom

Jurij Just

pjekarstwo a předawarnja kormjenjow w Khrósćicach.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Wozjewjenjo.

Po wšelakorych přećach smy

w Budyšinje, Nowosólska dróha 7,

dalokoreč̌ak čisło 159

a

w Frankenbergu, při dwórnišću,

dalokoreč̌ak čisło 339

wosebity wotrjad z wulkim składom ratarskich mašinow a gratow, narunanskich dźělow *kaž tež najlěpje zarjadowanu* ***porjedźeńnju*** *założili.*

Budźemy so nanajbóle prócować našomu česćenomu woteběrarstwu tež z našoho nowoho sydlišća — kaž je pola nas wašnjo — najkhětřišo a k spokojnosći posłužeć a prosymy zdwórliwje wo podpjeru.

Wobhladanjo našich wustajenskich halow budźe kóždoho zajimać. Žane nuzowanjo ke kupje.

Z počesćowanjom

Ernst Grumbach a syn

tworńja ratarskich mašinow

Freiberg — Drježdźany — Zschoppau — Budyšin — Frankenberg.

K hermankej

poručam wosebje přihódne:

1 dźělbu **damastowych trěnjow, běłe płatowe,** 48/110—120, štuka **19.50**

1 dźělbu **damastowych rubow** ze servietami, **čiste płatowe,** we wšelakich wulkosćach jara płaćizny hódno.

1 dźělbu **rubiškow k přetrěwanju běłe, čiste płatowe,** 60/60, štuka **9.50**

1 dźělbu połwołmjane **tkaniny** k dźěłanskim suknjam, **tunje a dobre.**

Čišćenjo

w najlěpšich kajkosćach ke khutam atd.

Wupjeńki rukujomnje ryzy dobre a pjerjohuste, jara płaćizny hódne.

Běłe ložowe poćehnjenja, damastowe a płatowe.

Pisane ložowe poćehnjenja, ryzy dobre, 6/4 wot 12.50, 9/4 wot 20 hr.

Rubiška do zaka, běłe a pisane.

Aug. Paul Hilger

měješćel **Emil Wilček**

Budyšin, jenož na seminarskej hasy 2.

Jězdne koła

kołowe mantle a **hadźicy,** najlěpši wodojasny **wolij** za koła a šijace mašiny w blešach a po wazy, kaž tež wšě **kołowe dźěle** poručataj **najtuńšo**

bratraj Thomasaj

Budyšin, kamjentna hasa **16.**

Prošu kedźbujće derje na naše napismo.

Serbske hosp. towarstwo

Wšitkich sobustawow prosymy, zo bychu

hač do 15. augusta rabatowe znamki

w našich předawarnjach (Budyšinje a Kulowje) wotedali.

Předsydstwo.

Hdyž trjebaće

kamor, vertiko, komodu, křinu abo hewak někajki kruch **nadoby,** dóstanjeće to **najtuńšo, najrjeńšo** a **najkhětřišo** zhotowjene we **blidarni**

Józ. Leski w Kukowje

prjedy **Józ. Hermann.**

Serbska ludowa banka

akcijowe towarstwo

w Budyšinje na zwonkownej lawskej hasy 11.

Telegramowa adressa: Serbobanka. **Girokonto na němskej statnej bancy.**

Telefonowe čisło 155. **Póstski šekowy konto: Lipsk 110481.**

Serbska ludowa banka wšě bankowske dźěła wuwjeduje,

wosebje

nalutowanske pjenjezy k wšědnomu wuživanju přijima,
nalutowanske pjenjezy z wupowědźenjom přijima,
běžace zličbowanja wotewrja,
požčeńki na dań dawa.

Kasyne hodźiny wšědne dny wot 9—1, sobotu wot 9—2 hodźin.

Naju wulke tunje předawanske dny

poskićeja Wam wurjadnje tunju kupowansku składnosć.

Wot soboty 6. augusta do soboty 20. augusta.

Kuchińske garnitury 125,00 dobry pórclin, 22 dźělow

Kofejowe servisy 45,00 za 6 wosobow wot

Šalki ze złotej kromu 3,90 dobry pórclin

Blidowe servisy za 6 wosob. 345,00 dobry pórclin, różičkate

Pórclinowe šalki 2,90 różowy mustr

Sadźba kamjeninowych 23,50 **šklow** z pisanej kromu, 6 št.

Kamjeninowe talerje 1,55 hłuboke a niłke wot

Winowe šklenčy z wysokej 4,90 zelenej nóžku hižo wot

Konserwowe šklenčy z čerwjenej rynčku a wobłukom

1/4	1/2	3/4	1	1 1/2	2
3,55	4,20	4,35	4,50	5,25	5,90

Zawarjenske aparaty 55,00 dospołne z thermometrom

Hospodańske wahi 34,50 hižo wot

Kofejowe młyny 19,50 hižo wot

Železne horncy 9,80 hižo wot

Šatowe powjazy 50 pj. meter hižo wot

Šatowe klamorčki 1,75 kopa

Zacynk. bowy 28cm, čežka twora 11,50

Sadźba emajl. kachl. horncow 48,50 wosebje čežka twora

Emajlowe bowy 28 cm, dobra kajkosć 13,80

Drastowe wobručki 55 pj. bjez prěkuška štuka

Drastowe wobručki 75 pj. z prěkuškom štuka

Fibrowe rjedźenske 2,45 šćěće štuka

Alum. čajowe křidki 1,80 štuka

Dźělba emajl. kachl. horncow 16 cm, čežka twora 6,90

Emajl. kofejowe bleše 3/4 l. bjez zamka 8,90

Emajl. kofejowe bleše 3/4 l. ze zamkom 9,80

Emajl. jědźne bowy 10 cm 10,90

Emajlowane kofejowe nopaški hižo wot 95 pj.

Emajlowane płókanske horncy z wěkom, 28 cm 28,50

Muchace šklenčy 4,80

Dźělba alum. mjasorozwjerćakow z 3 nožemi 39,50

Dźělba wulkich łžicow a smjetancow 2,90

Gardinowe žerdki 3,90 120—140 cm dołhe

Běłe hosćencarske sudobja, talerje, šalki atd. we wulkim wubjerku.

Dźělba alum. kachlowych horncow 10—20 cm, dobra twora 95

Seelenfreund & Co.

Wobhladajće sebi naše wokna. **Lawske hrjebje 12.** Wobhladajće sebi naše wokna.

---

43. hłowna skhadźowanka

serbskeje studowaceje młodosće
6., 7. a 8. augusta 1921
w hosćencu „Gesellschaftshaus" we Wojerjecach.

Porjad:

Sobotu: w 2 hodź. wubjerkowe posedźenjo Zwjazka serbskoho studentstwa.
w 4 hodź. hłowna zhromadźizna Zwjazka serbskoho studentstwa.
we 8 hodź. komers.

Njedźelu: w 3 hodź. posedźenjo skhadźowanki
w 5 hodź. koncert.
1/2 7 hodź. dźiwadło a potom reje.

Póndźelu: wulět do Łaza.

Wšitkich serbskich studowacych, česćenych přećelow studowaceje młodosće, cyły serbski lud na tutón swjedźeń wutrobnje přeprošuje

Zwjazk serbskoho studentstwa.

Wolijowe wobrazy hnadownoho městna **Filipsdorfa** kaž też wulki wubjerk **swjećatkow we wolijowych barbach** poruča za wikowarjow a zastupjerjow za přijomne płaćizny.

—— Krasne dopomnjeńske dary. ——

Mustry a płaćiznowe listno darmo. Doprašenja chcyłe so słać expediciji Kat. Pósła pod K. N.

Sad wšěch družin, šćipany abo na štomje kupuje přecy a płaći najwyše płaćizny. Wo připokazanki prosy

Pawoł Böhma w Halštrowje,
Schießgasse 204.

Jako

třěchikryjeŕ za cyhele a papu

poruča so

Pawoł Lazar we **Łupoji** p. Radworja.

Skład třěšneje papy a kolmaza (tera).

Batist
115 cm šěroki meter po **15 hr.**
surowy płat
140—170 cm šěroki,
cychi
meter 15 hr.,
wołmjane fale
wot krucha m 14,50 hr.,
—— hotowe ——
wołmjane fale, tkaniny za woblečenja
jara kruta twora
meter 27 hr.,
košlacy barchent
meter 14 hr.

Emil Wehrle.

Herderowy Konversationslexikon
9 zwjazkow (dowójnske wudaće) cyle nowy, nic hišće trjebany, je z regalom abo bjez njoho za přiměrjenu płaćiznu tunjo na předań w Budyšinje, Breitengasse 11.

Kupuju kóždu dźělbu žita

— swobodnoho a komunalnoho — za dźeńske płaćizny. Dźělby přez 80 ctn. wot domu. Měchi kóždy čas poskiću. **Majs, gris, wotruby** mam na předań. **Symjo wučisćuju.**

Prawočanski młyn.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje dźowki, sotry, swakoweje a ćety, čestneje knježny

Khaty Dučmanec

z Róžanta,

kotruž je Bóh nahle, tola na smjerć derje přihotowanu, minjeny štwórtk w nocy 59 lět 3 měsacy a 11 dnjow staru k sebi wzał a kotraž bu njedźelu w Ralbicach z konduktom pokhowana, wuprajamy wosebje Klimantec swójbje w Róženće, dale wšitkim, kotřiž su jej w žiwjenju kajkužkuli lubosć wopokazowali, na póstywječorach za jeje dušu so modlili a w tak bohatej ličbje ju k rowu přewodźeli, wosebje nošerjam, swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!"

W Smjerdźacej, na dnju pohrjeba,
31. julija 1921.

W mjenje wšitkich žarowacych
Wjeršec swójba.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak č̌o. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 33. | Budyšin, 13. augusta 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Dźewjaty staw.

Zo dyrbimy sebje a wšitko, štož mamy, Bohu přepodać a so za wšitkich modlić.

Hłós wučownika.

Knježe, wšitko je twoje, štož je w njebjesach a štož je na zemi. Přeju sej, tebi sebje samoho za dobrowólny wopor podać a wěčnje twój wostać. Knježe, w jednorosći swojeje wutroby wopruju sebje samoho tebi dźensa k službje na přecy, k posłušnosći a za wopor wobstajneje khwalby. Přiwzmi mje z dobom z tymle swjatym woporom swojoho drohoho ćěła, kotryž tebi dźensa w přitomnosći jandźelow, kotříž pódla stoja, wopruju, zo by był za wšitkón twój lud k spomoženju.

Knježe, přepodawam tebi wšě swoje hrěchi a zawinjenja, kotrychž sym so dopušćił před tobu a twojimi swjatymi jandźelemi wot toho dnja, na kotrymž sym móhł prěni króć zhrěšić, hač do tejele hodźiny, na twój woltař wujednanja, zo by je ty wšitke nadobo zapalił a spalił a zničił wšě blaki mojich hrěchow, a zo by moje swědomjo wot wšoho zawinjenja wučisćił, a zo by mi swoju hnadu, kotruž sym z hrěšenjom zhubił, wróćił z tym, zo mi wšitko dospołnje wodaš a mje k wokošenju pokoja smilnje přiwozmješ.

Što chcu činić za swoje hrěchi, khiba je ponižnje wuznawać a wobžarować a twoju smilnosć njewustawajcy naprošeć? Prošu će, wusłyš mje smilnje, hdyž stoju před tobu, mój Božo. Wšě moje hrěchi so mi hač najbóle přećiwjeja, njecham so jich ženje wjacy dopušćić; ale na nje so rudźu a budu so rudźić, doniž budu žiwy, hotowy za nje pokutu a po móžnosći dosć činić. Wodaj mi, Božo, wodaj mi moje hrěchi, swojoho swjatoho mjena dla, wumož moju dušu, kotruž sy ze swojej krewju wukupił. Hlej, přepodawam so twojej smilnosći, přewostajam so twojimaj rukomaj. Čiń ze mnu po swojej dobroćiwosći, nic po mojej złósći a njesprawnosći.

Wopruju tebi też wšitko, štož mam dobre, hačrunje je to jara mało a njedospołne, zo by ty to porjedźił a woswjećił; zo by ty to za spodobne přiwzał a sebi přijomne sčinił, a zo by je přecy na lěpše nawjedował a zo by k zbóžnomu a khwalbnomu kóncej mje lěnjoho a njewužitnoho človjeka dowjedł.

Wopruju tebi też wšě dobre žadanja pobožnych, należnosće staršeju, přećelow, bratrow, sotrow, wšitkich swojich lubych a tych, kotříž su mi abo druhim z lubosće k tebi dobre činili, a kotříž su sej přeli a žadali, zo bych so modlił a Bože mšě za nich a za jich přisłušnych swjećił, njech su hišće žiwi w ćěle abo hižom z tohole swěta wotešli, zo bychu wšitcy nazhonili, zo so jim pomoc twojeje hnady, móc tróšća, zakit před strachami, wuswobodźenjo z khostanjow dóstawa, a zo bychu, ze wšoho złoho wutorhnjeni tebi radosćiwi krasny dźak dawali.

Też wopruju tebi modlitwy a wopory wujednanja wosebje za tych, kotříž su mje w něčim ranili, zrudźili abo wohanili abo někajku škodu abo ćežu mi načinili, też za wšitkich tych, kotrychž sym hdy zrudźił, znjepokojił, mjerzał a pohóršował ze słowami, ze skutkami, wjedźo abo njewjedźo, zo by ty nam wšěm nadobo wodał naše hrěchi a to, z čimž smy so jedyn druhoho ranili. Wzmi, Knježe, wot našeje wutroby wšitkón podhlad, złoby, hněw a zwady, a štožkuli móže lubosć ranić a bratrowsku přikhilnosć pomjeńšeć. Smil so, smil so, knježe, nad tymi, kotříž wo twoju smilnosć proša, daj hnadu tym, kiž su jeje potrěbni, a čiń, zo bychmy tajcy byli, zo bychmy sej zasłužili, twojeje hnady wužiwać a k wěčnomu žiwjenju pokročować. Amen.

Dźesaty staw.

Zo so človjek njesmě tak snadnje wostajić swjatoho woprajenja.

Hłós lubowanoho.

Husto dyrbiš khwatać k žórłu hnady a smilnosće Božeje, k žórłu dobroćiwosće a wšeje čistosće, zo mohł so ty wuhojić wot wšěch nawalnosćow a brašnosćow a zo by sej ty zasłužił, so sčinić krućiši a kedźbniši přećiwo wšěm spytowanjam a lečenjam złoho ducha. Njepřećel wě, zo so we s. woprajenju khowa najwjetši wužitk a lěkowacy srědk, a tohodla so štož móže, prócuje, zo by na wšě wašnjo, a při kóždej składnosći wěriwych a pobožnych wot njoho zdalował a wotdźeržował.

Přetož někotři, hdyž so k s. woprajenju přihotować prócuja, dyrbja jara złe zaduwanja złoho ducha wustać. Tutón zły duch, kaž so we knizy Job wopisuje, přikhadźa do srjedź synow Božich, zo by jich ze swojej zwučenej złósću zastróžał abo přejara bojaznych a zamyslenych činił, zo by na te wašnjo jich nutrnosć pomjeńšał abo jich wěru přimał a jim brał, hač snadź njebychu swjate woprajenjo cyle wostajili abo z liwkosću k njomu přistupili. Tola človjek njedyrbi nihdy dźiwać na joho lesće a předstajenja, njech su hišće wohidniše a hrozniše, ale wšitke joho złe wobrazy ma wróćo wotćisnyć na joho hłowu. Zacpěć a wusměšeć dyrbiš njekhmanika, a človjek njedyrbi dla joho nadpadow a pohnućow, kotrež wón zbudźa, so s. woprajenja wostajić.

Často też zadźěwa přewulka starosć wo pobožnosć, kotruž mamy měć, a wěsta strachoćiwosć při spowjedźi, kotraž ma so dokonjeć. Čiń po radźe mudrych a wotpołož strachoćiwosć a dwělowanjo, dokelž to hnadźe Božej zadźěwa a hubi pobožnosć duše. Małoho zatorhnjenja dla abo małeje ćežkosće dla so swjatoho woprajenja njewostaj, ale khwataj ćim spěšnišo k spowjedźi a wšitke ranjenja druhim rady wodaj. Sy-li pak ty koho ranił, proš ponižnje wo wodaćo a Bóh tebi rady woda.

Što pomha so dołho dlijić ze spowjedźu abo swjate woprajenjo wotstorkować? Wučisć so skerje lěpje, wupluń spěšnje jěd, khwataj přiwzać lěkarstwo a změješ so lěpje, hač hdyž dołho wotstorkuješ. Jelizo dźensa tajkeje winy dla swjate woprajenjo wuwostajiš, jutře snadź hišće něšto važniše zastupi a tak by ty mohł dołho wot woprajenja zadźeržany być a so k tomu hišće mjenje khmany sčinić. Tak bórzy kaž móžeš, wuswobodź so z přitomneje ćežkosće a lěnjosće, dokelž ničo njepomha dołho so tyšić, dołho so nosyć z njeměrnosću a so wšědnych zadźěwkow dla zdalować Bóžskich potajnosćow. Haj, to jara wjele škodźi, dołho woprajenjo wotstorkować, přetož to też k ćežkej liwkosći zawjeduje. O běda! někotři liwcy a rozpušćeni rady přičiny k zakomdźenju spowjedźe přijimaju, a sej přeja, zo by so swjate woprajenjo tohodla wotstorkowało, zo njebychu zwjazani byli, so ćim bóle na kedźbu brać.

Swětowy rozhlad.

Němska.

„Njewěř, njewěř, slub też jeba“, tak ptačatko holčcy „pod hrodźišćom niže klóštra“ spěwa, a hdyž holčo też měni „twoja pěseń, ptačko, łži“, dha je ptačatko tola prawje spěwało. We slubje bě přerada.

Kruće do ententy běchu so skowałe předewšěm Italska, Jendźelska a Francózska. Wosebje Francózska wočakowaše z njeje swoje spomóženjo přećiwo Němskej. Slub je dźeržał, doniž we horcej wójnje, při kotrejž je najwjacy woporow Francózska přinjesła, Němska njebě swoje wójnske a překupske łódźstwo zhubiła; z druhimi słowami: doniž Jendźelska njebě swoje wotpohlady dócpěła a swój wužitk zwěsćiła. Němska konkurentka je jej morjena. Też Italska je swoje dócpěła. Tola nětko počina slub so łamać, hdyž chce Francózska z njoho swój wužitk sebi zwěsćić. Tón dyrbješe być wuwjazanjo Němskeje w tym zmysłu, zo ta njeby ženje wjacy móhła jej być ze strachom, wosebje nic k nowym wójnam.

Hižo wjacy króć bě wobkedźbować, zo so krutosć sluba mjehčeše, a nětko je za Francózsku strach, zo móhła so ententa rozwjazać, wobstoji-li cyle na swojich žadanjach wo wužitk z tutoho sluba. Hornja Šlezska je z wulkim strachom, a wuradźowanja, kotrež so nětkle w Parizu stawaju, pokazuja to jasnje. Jendźelska a Italska stojitej přećiwo Francózskej, kotraž chce prawje wulki dźěl

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

Hornjeje Šlezskeje Pólskej přićisnyć, wosebje industrialne krajiny. Tak chce Němsku wosłabić, předewšim jej wzać žórło, z kotrohož móhła Němska srědki k nowomu brónjenju ćerpać. Runje na tule mysličku chce so Briand zepjerać, hdyž chce rozsudźenjo wo Šlezskej k lěpšomu Polakow přewjesć. Kaž pak so zda, tež tole lyorda Georgea njepřemóže, zo dospołnje wot swojoho stojnišća wotstupi. Tón mjenujcy kaž dotal nětko tež při konferency w Parizu sebi žada, zo ma industrialny kraj Němskej připadnyć, a kaž powěsće z konferency přeradźeja, leža tu khwilu wěcy tak, zo 'žno tež Briand z mysličku so zpřećela, zo wjetši dźěl industrialneje krajiny wostanje němski. Jedyn pospyt, Pólskej tola znajmjeńša prawje wjele tohole kraja zwěsćić, je hišće tón, zo by so rozdźěl činił mjez hłosami, kotrež su woprawdźe tež w Šlezskej bydlacy wotedali a tymi, kotřiž su wot tajkich, kiž hižo na wšě 20 lět zwonka Šlezskeje maja swoje sydlišćo. Pokazuje so na to, zo po prawdźe tola njesměja ćile posledni wo to sobu postajeć, komu maja druzy politiscy přisłušeć; to by rěkało, druhich wumocować. Hač Briand z tej mysličku što dócpje, so praša. Móžno wězo tež je, zo Jendźelska skónčnje popušći, poskići-li jej Francózska něhdźe druhdźe někajke wotrunanjo. Na druhi bok pak zasy rěka, zo ententa so rozwjaza, by-li Francózska na swojim wobstała.

Nowe dawki. Zapis nowych dawkow nimale wšě dawki wopřija, kotrež je kancler dr. Wirth hižo w němskim sejmje připowjedźił. W zapisu jenož **přinućena hypotheka němskoho stata na ležomnosće** pobrachuje. Wona dyrbi po druhich powěsćach pozdźišo slědować. Wo njej so hišće po zdaću knježeństwowi ministerjo njejsu doréčeli.

Hłowne zajimanjo so wočakujomnym nowym direktnym dawkam přiwobroća, kotrež dyrbja so na kapital położić. Su to dawki, kotrež hač dotal w stawiznach njejsu znate byłe. Knježeństwo chce wobsedźenstwo hač do najdalšeje mjezy joho zamožnosće wutrjebać. Praša pak so, hač budźe demokratiska a centrumska strona knježeństwowym planam přihłosować, po kotrychž so wšo ludowe zamoženjo z dawkami po něčim wuswoji.

W Češkosłowakskej, wosebje w Čechach a na Morawje, katolske žiwjenjo, kaž smy wo tym hižo wjacy razow rozprawjeli, přecy bóle wožiwja. Hibanjo njepřećelow wěry je to wosebje zawinyło; započa so napřećiwne hibanjo. Nětkle móžeš jara husto w tamnišich nowinach čitać, kak so tajke abo hinajše zarjadowanja stawaju a za nje tež zjawne swjedźenjo wuhotuja, při kotrychž sobustawy katolske přeswědčenjo zjawnje pokazuja a tak zasy druhich za dobru wěc zahorjeja. To njestawa so jenož w Prazy, ale tež wšelakich wjetšich provincialnych a mjeńšich městach. Při tym dyrbja tež wšelake njekhmanstwa wot druhich znjesć a to drje šće tež někotrohožkuli wot dobreje wěcy wotdźeržuje. Powšitkownje pak so wobkedźbuje, zo lud přecy zasy bóle nabožnoho přeswědčenja dobywa a je tež we zjawnosći wobswědča.

Francózska.

Na jara swjatočne wašnjo bu nowy bamžowy zastupnik msgr. Ceretti powitany. We přitomnosći Milleranda, předsydy republiki, najwyššich hódnosćerjow, wosobnych katolikow a nahladnych biskopow a arcybiskopow bu wón jako nuncius přiwzaty. Při tym poréča Millerand khwalobne słowa za swjatoho wótca, nuncius za Francózsku. Najzajimawše pak bě, zo francózski zastupnik pola Vatikana, Jonnart, při tejle swjatočnosći zjawnje wuzna, zo je přebywajo a skutkujo w Romje přecy jasnišo spóznawał, zo je Francózska we swojim času jara wopaki činiła, hdyž je diplomatiske zwiski ze swjatym stołom rozwjazała.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Minister znutřkownych należnosćow je rěčnika, knjeza Waltarja Wićaza na sakskoho notara pomjenował. Knjez Wićaz wostanje to tak dołho, hač budźe w Budyšinje bydlić.

— Lětsa dołho hižo knježi mjez měšćanskim ludom, wosebje dźěłaćerjemi wulka napjatosć přećiwo ratařskomu ludej. Ći sebi mysla, zo je ratař na wulkich płaćiznach wina, kotrež maja so za zežiwjenjo, wosebje khlěb, neple a mjaso dawać. Přede wšim ratař, ale tež kóždy druhi, kiž ma někajkoho nazhonjenja, wě, zo hłowna wina předroženja tči pola posrědnikow a wikowarjow. Ći pokupuja poměrnje tunjo pola ratarjow, wotedawaju pak z lichowniskim dobytkom wěcy dale na druhich a ći skónčnje wužiwarjam.

Zo by so nětko za dalše tajkomu njetrjebawšomu předróženju zadźěwało, su organisacije ratarjow a wužiwarjow po namjetowanju Budyšskoho wokrjesnoho hejtmanstwa mjez sobu sej dojednałe, zo chcedźa tajkomu předrožacomu posrědnistwu zadźěwać. Wšě ratařske produkty, kotrež do přinuzowanoho hospodarjenja njesłušeja, změja so hnydom zarjadowanjam wužiwarjow podawać a njesmědźa so wikowarjam předawać.

— Po dołhej, palacej horcoće bě nadobo štwórtk po 6 hodź. dobra nadźija na wokhłódnjacy a dawno wočakowany płódny dešć. Cyły dźeń bě zasy knježiła sapaca ćopłota, nadobo so njebjo pokmuri, póčnješe hrimać, njebjo bě bórzy z hrimotacymi a dešćowymi mróčelemi poćehnjene, tak so daše so cyle wěsće wočakować, zo so nam dobroho dešća nadosć nańdźe. Njetraješe dołho, so też rjenje zadešćowa, tola za krótke poł hodźiny bě po dešću. — Zasy ničo.

— Minjenu póndźelu přińdźe tu měšćanka, hdyž z kolesom na wsy jědźeše, na Lubijskej drózy pod auto; bórzy na to zemrě. Šofera njetrjechi wina; kaž rěka, bě so runje wulki wětřik zběhnył, tak zo žona njeměješe mocy koleso dodźeržeć a pod auto zajědźe.

— Za złoto němska banka w tydźenju wot 8. hač do 14. augusta 340 za 20 hriwnaŕ a 170 hr. za 10 hriwnaŕ płaći. Za kilogram čistoho złota so 47600 hr. płaći.

Z Wulkich Zdźar. Najskerje ze škrjemi parneje mašiny młynowoho wobsedźerja Kletki je so tu póndźelu popołdnju Wroblec žiwnosć dospołnje wotpaliła. Skót su wukhowali, tola so při wulkim wětrje a suchoće wšón inventar, žně, syno a tepidło spalichu.

Z Kulowa. Tu je so serbski gmejnski wubjerk założił. Z předsydu je knjez zahrodnistwowy wobsedźeŕ Kokla. — Na puću do Kulowa, w lěsu, je khěžkarja Bertona z Mužowa cuzy kolesaŕ nadpadnył a jomu korb z jejemi a hołbjemi, w hódnosći 50 hriwnow,

Zjebani kwasarjo.

Žortna podawizna.

(Pokračowanjo.)

„Haj, jara rjenje su so mi neple poradźiłe“, měnješe na to młoda knjeni, šklu na blido stajejcy, „hladaj jeno, kak rjenje brune su so spražiłe! zawěsće budźa tež wubjernje słodźeć. Škoda jeno, zo su neple same! Hdy bychmoj jeno tež rjenje spraženu kołbasu k nim měłoj!“ Cyle njewinowaće, z ćichim posměwkom bě to rjekła. Ale na te stróžele, kiž hnydom sćěhowachu. Lědma mjenujcy bě to wuprajiła, a hižo zapikota wjerch nad blidom a wotewri so potajnje, a bruna pražena kołbasa padźe na pražene neple. Samo najžahliši błysk njeby młodoho muža a žonu bóle wustróžeć móhł, dyžli kołbasa, kiž po přeću z wjercha padźe. Młoda žona z ćežkej winu zblědny, młody muž pak so čerwjeny zapyri; žona mjelčeše styskne, muž pak zabywši wšeje młodeje lubosće złobješe so a swarješe: „Ty hłupa kawka! Ty wopica! Ty njerozomna šćebotawa! Što sy tola zworała! Nětko tu maš wobradu swojoho njerozoma!“

Młoda žona pak pospyta so jakotajcy zakitać: „Ach, ja dźě chcych jeno — ja tola njechach — ja sebi tola jeno myslach —.“

„Hdy by rozomnje mysliła“, hołkotaše muž dale, „njeby tajkoho njerozoma skućiła!“ a na kołbasu pohladawši doda hišće z wjetšim hněwom sam sebje wjacy njeznajo: Zo by so ći tola kołbasa hnydom za nós powsła!“

Kaž bě mandźelski přał, tak so też hnydom sta: kołbasa zběhny so z njewidźomnej mocu ze šklě a wisaše bliži wokomik młodej mandźelskej pod nosom, kaž pyšne zwjerćane, hordźe stojate wusy. Sam najhordźiši pólcaj so jich njeby trjebał hańbować. Młoda mandźelska wšak njeběše nihdy z nimi spokojom: wjerćeše, ćahaše, torhaše styskne za nje, tola kołbasa bě kruće přirostła a so nihdy njepušći. „Što sy mi ty tola načinił!“ zapłaka skónčnje tyšnje na muža. „Kajku wohidnosć sy mi napřał! Nětko widźu, zo ani škrički lubosće ke mni nimaš!“

Rozhněwany mandźelski wšak so ji njesmilnje wusmja: „To je ći runje strowo! To maš sprawnu pokutu na čas žiwjenja za swój njerozom. Najrjeńše zbožo sy namaj skazyła!“ Haj, wěrno, nětko běše nimale po zbožu. Dwoje přeću bě so jimaj hižo swěrnje dopjelniło, a hišće njeběštaj wo ničo bohatšej, khiba wo wohidnu kołbasu a traš wo wobstajny njeměr mjez sobu. Mandźelska płakaše a žałosćeše tyšnje dale na muža, a muž so złobješe na žonu. Po dobrej khwili wšak trochu wostrózbi a počinaše khutnišo myslić. „Z tajkejle žonu do ludźi hić, to dźě by tola najhórši směch ludźom był! A też tu doma by joho wohidna kołbasa stajnje na přehrate zbožo dopominała. Ně, to dźě by tola wšědna ćwila była.“ A wótře zaswari znowa na kołbasu: „Dundyŕ bij do teje kołbasy! Zo by će tola tajki abo hinajši štó wě dźe donjesł a do najhłubšoho bjezdna podnórił!“

Lědma bě to wuprajił, pušći so kołbasa žoninoho nosa a zhubi so potajnje z wjerchom kaž ze swěta: ženje wjacy njebu widźana.

Wołóžena mandźelska pak zdychny hišće pře płačk: „To je sebi tola lěsna pani znamaj slepoho hrać chcyła!“

„Ach, ně“, wotmołwi mandźelski nětko zasy cyle měrnje: „ja měnju, powučić je naju chcyła, zo sebi zbožo z človjekom rady slepoho hraje. Wěrne zbožo je a wostanje spokojnosć!“

A nětko daše sebi dobre pražene neple bjez kołbasy derje słodźeć, kajkež běchu jomu wot małosće stajnje słodźałe. Hdyž pozdźišo mandźelska hdy pře někajku nuzyčku skoržeše, dopomni ju mandźelski na wohidnu praženu kołbasu, a hnydom wotmjelkny skórźba.

Ale wróćmy so tola k swojim kwasarjam! Je traš też jich slepe zbožo za błaznow pomělo? Haj, wohladajmy, kajku pryzlu je jim zehrało!

Krótko po nowym lěće padźe rjany sněžk, haj, woprawdźe jara přistojny sněh, kotryž móžeše so widźeć dać: někotre dny za sobu hišće po dobrych horšćach připadawši sahaše ludźom hač do kolen. Bórzy přitowarši so jomu rjana zymička, pikotaše, šćerkotaše a

kotryž bě za jenoho jejkarja postajeny, rubił. — Lěsny woheń bě sobotu pola Kobličanskeje hońtwjefnje nastał, kotryž so njedźelu dale rozšěri a něhdźe 50 jutrow 40lětnoho lěsa spali. Lěs z wjetša Rakečanskomu ryćefkubłu słuša.

Z Wojerjec. Žadny podawk móžeše so při lěsnym wohnju 29. julija pola Wulkeje a Małeje Nydeje wobkedźbować. Woheń bě při Nowokhołmsko-Čornokhołmskej drózy nastał, najskerje z njerodu. Wětr woheń k statnej holi ćerješe. Wohnjowe wobory na pomoc přijědźechu a jim so poradźi, woheń zaraćić. Nětko měješe so hišće woheń zadźełać. 10 metrow před přikhadźacym wohnjom napřećny woheń zapalichu. Wobaj wohnjej so nětko jenak wuwištej a hdyž hromadu prasnyštej, wobej nadobo wuhasnyštej.

Z Wětenicy pola Kamjenca. We wokolinje „Dźiwjoho muža“ su pčólnicy zasy po tysacach a tysacach swoje kołče na wrjós přiwjezli. Wrjós rjenje kćeje a je nadźija, zo změja pčołarjo tola wužitk. Mnohich wšak je też njezbožo potrjechiło. Wšelakich njedostatkow dla, wosebje pak też dla wulkeje horcoty a małoho powětra při přewjezenju, su mnohim też ludy po puću zemrěłe. Wosebje z Kamjenskeje wokoliny, ale też z Drježdźan su tu pčoły. Dla njewěstosće je stražnik přistajeny, paduši sebi nětkle na wšo zwaža.

Z Krjepjec. Na tudomnym ryćefkuble běchu z jenoho štomika brěški kradli. Tuž po Budyšskoho policajskoho psa pósłachu, kotryž ćěř do čeladneje stwy sćěhowaše a tam na jenoho čeladnika šćowkaše. Tutón najprjedy přěješe, naposledk pak so tola wuzna.

Z Kamjenca. Při wotnajenju sadowych štomow při statnych drohach buchu druhdy jara wulke płaćizny poskićene. Z črjódami čišćachu so ludźo k přesadźowanju. Płaćizny běchu tajke, zo móže so prajić, zo punt krušwow njebě niže 1 hr., jabłukow hač k 3 hr. Za 28 cent. jabłukow a krušwow při drózy z Halštrowa do Porchowa da so 7050 hr. Też w Lubijskim wokrjesu dawachu so wulke pjenjezy. Tam da so za sad wokoło Šunowa, snadź 160 cent. jabłukow, 19050 hr. Kak drohi budźe to potom punt abo centnar, hdźež změja so do tychle płaćiznow hišće ličić wšě wudawki kaž za šćipanjo, dawk a dobytk wikowarjow.

Ze Žitawy. Wulki woheń, kotryž dny dołho w češkich lěsach wokoło Kummer zakhadźeše, je nětko z wulkej prócu skónčnje zhašeny. Něhdźe 700 hektarow najrjeńšoho lěsa je zničenych; škoda dźe do wjele milijónow. Wulkeje suchoty a horcoty dla, kotrejž běštej, bě też wulki strach za wjes Kummer samu. Jenož 200 metrow wot njeje započina so lěs; wobydlerjo běchu ju wopušćili a po móžnosći wuprózdnili; tola so poradźi wójsku, kotreż bě z Litoměric na pomoc přišło, kněže tak z wodu poleć, zo škrě, kotrež z lěsa zlětowachu, ničo njezamiškrichu. Też druhe wsy běchu we straše; wulkeje ćopłoty a wulkoho kura dla ćěkachu ludźo z nich, wostajiwši wšo druhe doma. Nětko je wšón strach wotwobroćeny.

Z Herrnhuta. Ćežke wohnjowe njezbožo je póndźelu popołdnju naše městačko, wosebje też bratrowsku gmejnu potrjechiło. We twarjenju firmy Abraham Dürninger & Co. woheń wudyri a so bórzy na štyri twarjenja rozšěri, tři twarjenja so dospołnje zničichu. Škrě hač na dom wudowow lětachu a też tutón dospołnje zničichu. Też dom sotrow so palić poča, tola woheń podusychu. Škoda do milijónow dźe. Pjeć swójbow a 30 wudowow je bjez hospody. Na 30 sykawow bě přijěło, mjez nimi 3 motorske. Kak je woheń nastał, njeje so hišće wujasniło. Bratrowsku gmejnu je tak ćežke njezbožo potrjechiło.

XLIII. Studentska skhadźowanka
we Wojerecach.

We wokrjesnym městačku pruskeje Hornjeje Łužicy, we Wojerecach, wuhotowa sebi serbska studowaca młodźina swoju 43. hłownu skhadźowanku. Po lětach zasy raz tam, hdźež chce pruski duch Serbam pohrjebnišćo přihotować, hdźež knježi hišće wšohomóc nižšich organow a wuskutkowarjow zakonja, tam zawě lětsa młody duch so wozrodźacoho Serbowstwa. A naš wosyroćene Wojerowski lud je jón z hłubin swojich nutrin srěbać móhł a zawěsće so tohole wožiwjacoho ducha też nasrěbał.

Skhadźowankarjo přikhadźachu hižo sobotu na posedźenjo wubjerka. Porjad bě dawno doprědka postajeny a w serbskich časopisach wozjewjeny. Bě zajimawy za toho, štóž je přileżnosć měł, pódla być a widźeć a słyšeć, kak naša serbska studowaca młodźina nětko dźěła, kak rjaduje a składuje we skutkach swój narodny studentski program. Ze wšoho je postup widźeć, hačrunjež nic hišće dospołnosć, za kotrejž pak so studowacy Serbja prócuja.

Studowaca młodźina je sebi też swój zwjazk wutworiła, hač je wón nětko sudniscy zapisany abo nic, to njeje tak ważne, jako to, zo wopřija cyłe serbske studentstwo. Zo so młódši adeptowje a kadetojo hišće serbskeje khorhowje wotwlakuja, je zrozemliwe, dokelž móže być, zo ani staršiski dom, ani šula njeje škričku ródneje lubosće w nich założiła. Tule škričku do młodeje wutroby zažehlić a ju rozpłomjenić k nihdy njewuhasnitomu wohnju lubosće a přeswědčenja wo dostojnosći Serba a swjatosći joho narodnoho powołanja, to je prěni a najwosobniši nadawk studentstwa. Potom budźe Zwjazk serbskoho studentstwa dospołny.

Hłowny starši je pokazał, kak ma so dźěłać, zo so skhadźowanka poradźi. Najprjedy sam wobstarawši swoje wuknjenja a khwalobnje wobstawši swoje pruhowanja, pušći so do Serbow, hač tam do Błótow dele, a wšudźe slědźeše za studowacymi bratrami a nawjazowaše wutrobnu wzajimnosć z nimi. Mjenje zboža měješe z krajnostawskimi seminaristami w Budyšinje. Tola tu chce Zjednoćenstwo serbskich wučerjow swoju pomoc poskićić. — Wšě dźěławe towarstwa studowacych podawachu swoje rozprawy. Z wólbow za přichodnu skhadźowanku wuńdźechu knježa: Sorabičan Bartko jako hłowny a Serbowčan Handrik jako podstarši, Władźan Delan-sekretar, Sorabičan Rjenč-pokładnik, Lenka Smolerjec-zapisowarka. Druzy wobkhowachu swoje postajenjo. Cand. fil. Šleca přednošowaše wo wótčincu Jordanje. — Delnjołužiskim studowacym budźe zwjazk knihi hornjo- a delnjołužiskich basnikow, čitanki a rěčnicy darmo rozdawać, też seminaristam w Rychbachu. — Stari knježa změja při zwjazku swój wotrjad tak ruče hač su z njoho wurostli, druzy stari

---

třěskaše w nim a wutwori skónčnje rjanu, hładku sańču ćěř. To dźě so sanje skoro same po njej smykachu. „Zaspanc Michał bych sebi sam rěkać dyrbjał“, tak měnješe kóždy, štóžkuli měješe konja w hródźi a sanje w kólni, „hdy bych konja do sani njezapřahnył a rjaneje hładkeje ćerje njewužił! Štó wě, hdy zasy tajkeje budźe!“ A zapřahnywši konja da so z wětřikom napřemoh do dal, zo by w Dalicach dobroho wuja abo w Šěrokecach lubu kmótru wopytał a jimaj jara wjele dobroho wote wšitkich po domje prajił a cyłe brjemjo nowinkow zasy sobu domoj přiwjezł. Bjez dźiwa, zo so po wšěch pućach a drohach dźeń wote dnja klinkotate sanki jene za druhim suwachu.

Też našim čestnym kwasarjam bórzy sańča ćěř we hłowje khodźeše, hačruniž nichtó z nich konja a sani njeměješe. Štó dha njeby wot małosće so rady smykał! A hdyž so bliži króć w Serbskim Domje zeńdźechu, zo bychu sebi wo přichodnym ptačim kwasu wuradźili, ćisny jedyn z nich hnydom tu rjanu mysličku do blida: „Wuléčmy dźě sebi jónu do Čech! Hdyž budźe ptači kwas, wostajmy po wobjedźe doma wšitko stojo a ležo a zajědźmy sebi na sanjach do Słanknowa! Abo wě traš něchtó rjeńšoho ptačoho kwasa, khiba při češkej trubcy a za češkej bańku a z češkej šćipku wokrasnjenoho?“

Tale rada skutkowaše, kaž ćwička mjedu do črjódy pčołkow. Hnydom so jeje wšitcy hrabnychu.

„Aj, ze sanjemi na kwas! Tole je dobra mysličká! Ani ze slěbrom so njehodźi wotważić!“ — „Haj, do Čech sebi wulećimy!“ — „Do Słanknowa pojědźemy!“ — Ze sanjemi na kwas, to dźě budźe hižo ducy po puću sama kwasna radosć! Tejele mysle so tola njechamy puščić!“ — „A też ducy domoj so nam njebudźe po kwasu styskać, hdyž budźemy z wětrom napřemoh po hładkej drózy so smykać! Wostańmy tola při tym!“ — Też tole so hišće z trochu podušenym hłosom přispomni: „A hdy by něchtó traš sebi ducy domoj někajku strašnu maličkosć skradźu do kapsy tyknył: ze spěšnymi sanjemi hodźi so wěsćišo cłónikej pod nosom wuječ!“

Z toho běše jasnje widźeć, zo wšitcy tomu rjanomu namjetej přihłosuja. A sobustaw, kotryž tak trochu wjednika mjez nimi činješe, móžeše spokojnje naspomnić: „Potajkim smy wšitcy za to: Pojědźemy do Słanknowa na ptači kwas. Tam namakamy přihotow dosć, zo njebudźemy trjebać ničoho parować. Dokelž smy wšitcy za to, je też z tym ptači kwas hižo dospołnje wopisany. Hdyž wšitcy přińdu, budźemy hižo rjana črjódka, kotruž budźe sebi we Słanknowje kóždy hospodar z woběmaj rukomaj witać. Tuž njetrjebamy nikoho připrošować.“

K tomu pak łóješe so tola jedyn z tych knježich słowa a radźeše takle: „Ja bych tola należnje radźił: Štóžkuli ma lěpšu połojcu na stronje a sam swój knjez njeje, tón njech sebi ju tola radšo sobu na kwas wozmje. Lěpje, ja měnju, zo wona sobu na kwas dźe, dyžli by doma sedźicy na njoho wobožnje bórčała, a joho přez to cyły kwas hikawka njelubozne bodła a cyłu kwasnu radosć skazyła. Abo nimam traš ja prawje?“

„Ow, ju, cyle prawje“, přihłosowaše druhi, kiž měješe tajku lěpšu połojcu a jeje knježstwo znaješe. „W Słanknowje je też dobra přileżnosć, ju w dobrej mysli zdźeržeć, zo njeby tak jara sprawnje kwasne bańki ličiła, kotreż by nam hosćencař na kwasne blido nosył. Słańknowske kuchařki wšak znaja jara derje dobry Karlowařski, Pražski a też Widenski kofejowy změšk a su też jara wustojni na to jón warić. Z dobrym kofejom a z dobrym kwasnym tykancom swoje žony najwěsćišo sebi popadnjemy.“

A hišće třeći jimaše so słowa a tón trjechi zbožownje hnydom do čornoho, hdyž rjekny: „Ja měnju, zo by ta, kotraž z nami wšědnje so prócuje a wšědne starosće z nami sobu nosy a też wšitke suche dny swěrnje sobu swjeći, też z nami sobu na kwas šła: to je jenož sprawnje a přistojnje! Nimo toho płaći też na kwasu rjane słowo: ‚Njeje človjekej derje samomu!‘“

(Přichodnje dale.)

přećeljo budźa so bóle wuzběrać. — Studentske kursy maja so na wulkich prózdninach zarjadować. W dosłowje pokaza mjez přitomnymi prof. Bryl na zbožowny postup serbskoho studentstwa a na rozdźěl pěstowajomneje serbskeje a słowjanskeje wzajimnosće prjedy a dźensa. Z rjanym komersom skónči so sobotniši předwječor skhadźowanki.

Njedźelu, 7. žnjeńca, wotewri hłowny starši, k. Jan Cyž ze Žuric hłownu zhromadźiznu z nutrnym powitanjom, słabje přitomnych skhadźowankarjow. Rozpowědawši swoju a zwjazkowu dźěławosć wob lěto a na wčorawšim posedźenju zanjese hymnu „Hišće Serbstwo njezhubjene“. Žórla so mjez tym pjelnješe. Přikhadźeše cyła čŕjódka — wokoło 30 wulětnikow — z klubu čěskich turistow, zo bychu serbski lud a łužiski kraj spóznali. K. šulski direktor Jozef Kliment z Prahi, jako předsyda podźakowa so w mjenje hosći za přiwitanjo a namołwješe Serbow k swěrje napřećo narodnosći. Postrowy skhadźowancy běchu připósłali kk. fararjaj Šołta z Lubija a Šwjela z Dešna, redaktor Skala z Prahi a Holanowy najstarši syn Jurij z Tuniskeje w Africy.

Ważne wuradźowanjo wo postajenju jednoho serbskoho wučerja za Budyšinske srěnje šule zaběrachu dołhi čas, dokelž wuměnichu mjez studowacymi a hosćimi wšelake nahlady a přeća. Žiwa rozmołwa nasta pře njeprawdu, serbskomu studowacomu dorostej přez knježerstwo a ministerstwo rozwučowanja načinjenu. K tomu rěčachu kk. Bart, Słodeńk, Kral, Šołta, Cyž a Bryl. Naposledku postaji so wubjerk stud. zwjazka, Michał Cyž a Šleca, kotrajž mataj so k rozsudźenju wučerskoho zjednoćenstwa přidružić a podpisać. —

Hłowny starši wostaji so swojoho přednoška dla překrótkoho časa. Porjad dowučerpa so z nekrologom wo prěnim hłownym staršim, njeboh' Janu Arnoštu Holanu, kotryž poda prof. Bryl. (Rěč je wosebje wućišćana.)

Na kóncu napominaše k. hudźbny direktor Krawc k basnjenju a pěsnjenju žortnych wěcow. Tych Serbja skoro docyła nimaja. Wjesołe truny dyrbja přez serbski kraj klinčeć. Wone začerja škódne, cuze wliwy. A serbski lud budźe bóle sebjewědomy, hdyž wša duša joho je z narodnostnym žiwjołom nasyćena.

W 5 hodźinach skónči so zhromadźizna ze spěwom: „Naše Serbstwo z procha stawa“.

Zabawny dźěl bě jara bohaty. Znowa witaše hłowny starši, znowa zaklinča naš lubozny „Hdźe statok mój?“ Naš hudźbny direktor Krawc z joho lubymaj dźowkami, wučerjej Šołta a Słodeńk — ćile knježa ze znatej wustojnosću a knježničcy z prawej wudokonjenosću wustupichu we spěwach a nastrojowych přednoškach. Larasec knježna přednjese ze slěbornym hłosom wótčinsku baseń Ćišinskoho: „Namołwjenjo k horliwej mužnosći“.

Swjatočny wječor poskići z napjatosću wočakowanu činohru „Posledni kral“ wot Jozefa Nowaka, kotrejež wobsah je w prjedawšim čisle tudy wozjewjeny był. Studentski zwjazk budźe ju 15. žnjeńca w Budyšskej „Krónje“ wospjetować.

Prolog, wozjewjeny we zawodźe hry, wupraji k. cand. theol. M. Cyž ze Žuric. Hra zasłuži podrobnu recensiju na wosebitym městnje. Hłowne róle su so cyle derje předstajowałe, ale w někotrych jednanjach při zhromadnym wustupowanju dyrbješe so wjetša hibitosć pokazować, wjetše žiwjenjo. My wjeselimy so njesměrnje nad wótčinskim skutkom basnika, nad zjewjenjom „Poslednijoho serbskoho krala“ před serbskim ludom na jewišću a prajimy horcy, narodny dźak serbskej studowacej młodźinje za jeje wulku prócu a lubosć, z kotrejž je też lětušu hłownu skhadźowanku wosławiła! Prawje často na prózdninach njech wuléći sebi do pruskeje Hornjeje a Delnjeje Łužicy, nic jenož do Łaza na piwnu zabawu a na reje, ale ze žiwym słowom a do serbskich towarstwow z wubudźerskim skutkom mjez holanski prosty, zabłudźeny a zaslepjeny, tola jenak lubodrohi lud serbowski!

J. Serbin.

Posledni kral.

Činimy swojich česćenych čitarjow kedźbliwych na nawěšk studentskoho zwjazka w dźensnišim čisle. Přichodnu póndźelu ma so w Budyšinje w „Krónje“ hižo zawodnje mjenowany dźiwadłowy kruch hrać. Njedawno smy joho wobsah w „Pósle“ wopisali. Doporučamy kóždomu należnje, zo by sebi tule narodnu hru wěsće wobhladać šoł.

Serbski seminar w Prazy.

(Pokračowanjo.)

Wučomcy Serbskoho seminara, hdyž su na Łužiskich šulach swoju khmanosć a pilnosć dopokazali, wopytowachu Małostronski němski gymnasij, na kotrymž wšitcy wot założenja seminara studowachu. Tutón gymnasij je dźěn najstarši w Prazy a płaćeše też za najprěniši. Serbscy seminarisći, hač runje wukrajnicy, maju docyła te same prawa, kaž tukrajni a jim so tohodla šulski pjenjez, wšelake taxy pod tymi samymi wuměnjenjemi spušćuja, jakož druhim studowacym. Wužiwaju dobroty, kajkež jim sama wótčina wopokazała njeby. Tutón gymnasij pak so lěta 1920 zběhny a wjacy dale njewobstoji. Tohodla khodźa hižo w nižšich rjadownjach studowacy do tak mjenowanoho Šćěpanskoho gymnasija w Nowym Měsće. Też tam wužiwaju seminarisći dale same dobroty kaž na Małostronskim. Gymnasij dokhodźiwši přestupuja po wobstatej maturje na universitu, a dadźa so jako porjadni posłucharjo do theologiskeje fakulty němskeje university zapisać; słyša pak też přednoški na druhich fakultach. Też na universiće njetrjebaju wučomcy Serbskoho seminara kollegije płaćić, ale su tukrajnym theologam porunjo stajeni. Přećelna zmyslenosć, kotruž šulske wyšnosće Serbskomu seminarej pokazuja, a njesebična próca, kotruž maju professorowje na gymnasiju a na universiće z wučomcami Serbskoho seminara nětko hižo dwaj lětstotkaj, zasłužuje zjawne připóznaćo a najnutrniši dźak.

We wustawje samym skhadźowachu so Serbja hižo ze wšoho spočatka porjadnje, zo njebychu swoju maćeršćinu zabyli, dokelž bjez serbskeje rěče njebychu so hodźeli za duchowne městna mjez Serbami! Tak čitachu serbske knihi, přełožowachu hortnje z druhich rěčow, wuknychu drje też najwažniše prawidła rěčnicy; tola zo bychu sami pisali a so z tym w maćeršćinje wudokonjeli, nimamy tu pisomnych dopokazmow. Zo pak so w Serbskim seminaru na serbsku rěč ženje njezaby, wěmy z toho, zo su něhdyši wučomcy jako duchowni pilnje serbscy prědowali, w šulach wučili a mnozy też serbscy pisali a serbske knihi wudawali.

Studije w Serbskim seminaru namakaju dobru podpjeru w nahladnej hnihowni, kotraž so w běhu časa nahromadźi a njepřestawajcy rosće. Nowe ważne a potřěbne knihi so přikupuja, wjetši dźěl pak je z wotkazanjow. Tak dósta Serbski seminar wulku knihownju sławnoho universitnoho professora dr. Bolzano. Wón wotkaza ju swojomu přećelej hrabi Leonej Thunej, něhdyšomu rakuskomu ministrej, z postajenjom, zo by so něhdźe khowała, hdźež bychu sebi **druzy,** wosebje wučeni, knihi požčować móhli. Hrabja Leo Thun, ze Serbskim seminarom spřećeleny, přepoda ju jomu na tak dołho, hač seminar w Prazy wostanje. By=li so druhdźe přepołožił, zjednoći so Bolzanowa knihownja z universitnej. Superior a farar w Lipsku, Hanke, rodźeny z Češkeje, wotkaza swoju cyłu knihownju; biskop Józef Dittrich a senior dr. Přihonsky, něhdyši praeses, dźěl swojeje knihownje seminarej; a skónčnje dósta seminar wjetši dźěl knihow dwórskoho prědarja Józefa Diensta. Tak maju studowacy bohate srědki, z kotrymiž móža sebi potřěbnu wědomosć k spomožnomu skutkowanju nahromadźić.

Pódla tuteje knihownje wobstoji w seminaru też wosebita serbska, w kotrejž su nětko na 1800 serbskich a druhich słowjanskich spisow, mjez nimi někotre žadne starše knihi, kaž: „Principia linguae Wendicae“ wot Ticina (l. 1879) a „De originibus linguae Sorabicae“ wot Frencela atd. Wulki dźěl darichu spisowarjo sami, z kotrychž běchu mnozy něhdyši wučomcy Serbskoho seminara byli.

Tola z časami, hdyž přićahowachu też Němcy do Serbskoho seminara a drje z dźěla serbšćinu docyła njewobknježachu a njemóžachu, běchu drje z tym Serbja w Serbskim seminaru po času njewólnje nuzowani, też němčinu tam a sem jako domjacnu rěč wužiwać. Hdyž tak přecy wjacy a wjacy Němcow přikhadźeše a bórzy wjetšinu dósta, a hdyž so jako praeses samo jedyn Němc ani serbskeje rěče mócny postaji, potom drje běchu Serbja njedwělomnje k tomu podćisnjeni, też mjez sobu kaž też zjawnje a wšědnje jenož němčinu trjebać, z tutym spadny też dalše wuwučowanjo w maćeršćinje kaž prědowanju atd., z čimž dyrbjachu so tola za swoje skutkowanje w zjawnym žiwjenju a w pozdźišim zastojnstwje mjez Serbami přihotować. Tak běchu jenož na pomoc a podpjeru mjez sobu pokazani. Tak zhubi Serbski seminar z časami cyle swój zaměr a raz jako serbski z wuwzaćom swojoho mjena. Też k tomu dyrbješe so hišće dopomhać a hižo so mócnje za to dźěłaše, ale Bohu dźak njeporadźi so to hač do dźensnišoho dnja Němcam.

Tuž běchu Serbja Serbskoho seminara přez to nuzowani, zo njebychu cyle podleželi a swoje cyłe prawa zhubili, kruće jedyn k druhomu stać a zakitować swoje stare, serbske prawa jeničcy jim wot założerja date. Serbski seminar bě dźěn k tomu założeny, zo bychu serbscy młodźency, kotřiž dyrbjachu w cuzbje studować, serbskeje rěče a serbskeje domizny njezabyli a w serbšćinje so wudokonjawši serbskomu ludej we swojej maćeršćinje prědowali a jón wučili. Tutón wotpohlad móžemy tola hižo z toho spóznać a wusudźić, zo měješe praeses po postajenju założerja serbski wótčinc być.

Serbskich rukopisow wot wučomcow spisanych pak nimamy w seminaru hač do lěta 1846. Njetrjebamy so na tym dźiwać, dokelž na gymnasiju, kaž na universiće wučeše so wosebje łaćonšćina; ludowa rěč měješe so mało kedźbu. Dopisy, listy a też prědowanja, kotrež mějachu so we serbskej rěči, spisachu so najbóle łaćonscy. Z wotućenjom Słowjanow k nowomu narodnomu žiwjenju a přez zbudźenjo a podpjeranjo někotrych čěskich wotčincow, kaž Dobrovskoho, Hanki, Hattale, kaž druhich słowjanskich hosći k nim přikhadźacych, wstanychu też Serbja Serbskoho seminara a zjednoćichu so do serbskoho towarstwa „Serbowka“ mjenowanoho.

Tak přikhadźeju wobdarjeni młodźency ze serbskich wsow do Prahi, zo bychu tu z bohatoho žórła za spomožne skutkowanjo trěbnu wědomosć pilnje čerpali, ani zo bychu lubosć k wótčinje a k maćerńej rěči zhubili; haj tež zo bychu so w njej wudokonjeli, tak zo bychu mjez serbskim ludom jako měšnicy a wučerjo spomožnje dźěłali.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk.: 1402.—06. z **Wotrowa:** Michał Delan, Madlena Juršec, Hańža Kronsowa, Marija Mildnarowa, Jurij Rychtař; 1407. Jurij Knježk z **Krjepjec**; 1408. 1409. z **Now. Dwora:** Michał Domaška, Bernard Fórch; 1410. Jurij Pjech z **Kanec**; 1411. Jan Šołta listynoš. z **Budyšina**; 1412. Pětr Brězan z **Konjec**; 1413. Jakub Paška z **Jitka**.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł: z Wotrowa: Madlena Juršec 10 hr., Marja Domšowa 4 hr., Hańža Bulankec 5 hr.; Pětr Brězan z Konjec 5 hr., Hańža Błažikec z Ralbic 5 hr., Jakub Paška z Jitka 10 hr.

Wične płaćizny,

kajkež so 10. augusta w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	600—700	1150—1250
2.	450—500	900—1100
3.	200—350	600—800
4.		
	Byki:	
1.	550—650	1050—1150
2.	350—450	800—1000
3.	250—300	600—800
4.		
	Jałojcy, kruwy:	
1.	600—700	1150—1250
2.	450—500	950—1100
3.	200—350	600—800
4.		

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.		
2.	750—800	1200—1300
3.	600—700	1000—1100
4.	450—500	800—900
	Wowcy:	
1.	625—700	1175—1275
2.	425—475	1025—1075
3.	225—300	825—900
	Swinje:	
1.	1275—1325	1675—1725
2.	1375—1475	1775—1875
3.	1125—1225	1575—1675
4.		
5.	1075—1275	1475—1675

Wowcy předawachu so hubjenje, kruwy, swinje a ćelata srěnjo.

Porjad automobilnoho wobhoda mjez Budyšinom a Kamjencom.

płaći wot 1. 6. 1921.

610	930	1210	200	600	Z Budyšina z kólnje w Třěl.	do	930	100	340	855	930
620	940	1240	210	610	wot dwórnišća	„	925	1255	335	850	925
.	.	.	.	.	„ † pósta	„	.	.	.	.	.
625	945	1225	215	615	„ Serbskoho Doma	„	915	1245	325	840	915
.	.	jenož na dźěławych dnjach	.	jenož na swjatych a njedźelach	„ * puća na Židow	„	.	.	jenož na swjatych a njedźelach	.	jenož na swjatych a njedźelach
.	.	.	.	.	„ † Ratarjec, puć n. dwórn.	„	.	.	.	.	.
634	956	1236	226	628	„ † Třoch Hwězdow	„	904	1234	314	829	904
.	.	.	.	.	„ † Typlšenki	„	.	.	.	.	.
647	1011	1251	241	641	„ † Debiškowskoho puća	„	.	.	.	.	.
.	.	.	.	na kóždym dnju	„ Prěčečanskoho pósta	„	849	1219	259	814	849
655	1020	100	250	650	„ † křižnika Libon-Čornecy	„	.	.	jenož na dźěławych dnjach	.	.
.	.	.	.	.	„ † puća do Pozdec	„	841	1211	251	806	841
.	.	.	.	.	„ † Lejna, puć do Nuknic a Wučkec	„	.	.	.	.	.
658	1024	104	254	654	„ Lejna, korčmy	„	856	1206	246	801	836
701	1027	107	257	657	„ Zejic, korčmy	„	833	1203	243	758	833
.	.	.	.	.	„ † Swinafnje	„	.	.	.	.	.
708	1036	116	306	706	„ klóštra (Pančic, Natušec)	„	824	1154	234	749	824
.	.	.	.	.	„ † křižnika Miłočic-Halštr.	„	.	.	.	.	.
720	1050	130	320	720	„ † Tónberga, korčmy	„	810	1140	220	735	810
.	.	.	.	.	„ † Brěznje Krónprync	„	.	.	.	.	.
730	1100	140	330	730	„ Kamjenca „Sonne“	„	800	1130	210	725	800
740	1110	150	340	740	do Kamjenca, Hot. Lehmann	z	750	1120	200	715	750

† zastawa, je-li trjeba. * zastawa, je-li trjeba, tarif njeje postajeny. § Swjate dny = statne swjate dny.

Zjězd katolikow Sakskeje w Budyšinje

24. a 25. sept. t. l. budźe we hłownym měsće sakskeje Łužicy, w starosławnym Budyšinje

III. zjězd katolikow Sakskeje.

Zo by so přez njón tak prawje katolske žiwjenjo žiwe a mócne wopokazało, je trěbne pjenježneje podpjery wot našich katolskich wěrybratrow. Tohodla wšěch, kotřiž maja za tónle zjězd zrozemjenja a jomu poradźenjo popřeja, wutrobnje a należnje prosymy, zo by so tejle wěcy po móžnosći podpjery přispěło. Njedwělujemy na tym, zo katolske zarjadowanja cyłoho kraja kaž tež kóždy jenotliwy našoho wěrywuznaća tomule wotmyslenju swoju pomoc spožči. Wo připokazanjo darow a zapisowanjo k rukowacomu fondej należnje a wutrobnje prosymy. Kóždy dar, tež najmjeńši, je ważny kamušk k wulkomu twarej.

Pjenjezy chcyli ludźo připósłać předsydźe pjenježnoho wubjerka:

Studienrat Prof. Joh. Heidrich,

Bautzen, Moltkestr. 16 II.

Postscheckkonto: Dresden 33121.

Košlacy płat

we wšelakich kajkosćach wosebje płaćizny hódny poruča

Paul Dittrich

w Kamjencu, Albertpl. 16, I.

Herderowy Konversationslexikon

9 zwjazkow (dowójnske wudaće) cyle nowy, nic hišće trjebany, je z regalom abo bjez njoho za přiměrjenu płaćiznu tunjo na předań w Budyšinje, Breitengasse 11

Batist

115 cm šěroki meter po 15 hr.

surowy płat

140—170 cm šěroki,

cychi

meter 15 hr.,

wołmjane fale

wot krucha m 14,50 hr.,

hotowe wołmjane fale, tkaniny za woblečenja

jara kruta twora meter 27 hr.,

košlacy barchent

meter 14 hr.

Emil Wehrle.

Železne łožo

je tunjo na předań Krottenschmidstr. 7 II.

Kwasy

na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow

fotograf

W. Kornet

Budyšin, Gickelsberg 1b.

Pšeńcu, rožku, wows a ječmjeń

za komunalny zwjazk

kupuju za zakońsku płaćiznu. Dale kupuju

wšě družiny swobodnoho žita a wolijowoho zorna

k najwyššim dźeńskim płaćiznam za hnydomne pjenjezy.

Prózdne měchi a štryčki prošu sebi žadać.

Albert Paatz

w Kamjencu.

Dalokoročak čo. 24 a 25.

Jězdne koła

kołowe mantle a **hadźicy**, najlěpši wodojasny **wolij** za koła a šijace mašiny w blešach a po wazy, kaž tež wšě **kołowe dźěle** poručataj najtuńšo

bratraj Thomasaj

Budyšin, kamjentna hasa **16.**

Prošu kedźbujće derje na naše napismo.

Kupuju kóždu dźělbu žita

(rožki, pšeńcy, ječmjenja atd.)

— swobodnoho a komunalnoho — za dźeńske płaćizny. Dźělby přez 80 ctn. wot domu. Měchi kóždy čas poskiću. **Majs, gris, wotruby** mam na předań. Symjo wučisćuju.

Prawočanski młyn.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

poskićeja Wam naše wulke předawanske dny njewšědnje přijomnu kupnu składnosć.

Jenož hišće hač do **soboty 20. augusta**

Kuchińske garnitury 125,00 dobry pórclin, 22 dźělow
Kofejowe servisy 45,00 za 6 wosobow wot
Šalki ze złotej kromu 3,90 dobry pórclin
Blidowe servisy za 6 wosob. 345,00 dobry pórclin, różičkate
Pórclinowe šalki 2,90 różowy mustr
Sadźba kamjeninowych 23,50 **šklow** z pisanej kromu, 6 št.
Kamjeninowe talerje 1,55 hłuboke a nitke wot
Winowe šklenčy z wysokej 4,90 zelenej nóžku hižo wot
Konserwowe šklenčy z čerwjenej rynčku a wobłukom

1/4	1/2	3/4	1	1 1/2	2
3.55	4.20	4.35	4.50	5.25	5.90

Zawarjenske aparaty 55,00 dospołne z thermometrom
Hospodarske wahi 34,50 hižo wot
Kofejowe młyny 19,50 hižo wot
Železne hornčy 9,80 hižo wot
Šatowe powjazy 50 pj. meter hižo wot
Šatowe klamorčki 1,75 kopa

Džělba smjetancow 2,90
Sadźba emajl. kachl. hornčow 48,50 woscbje ćežka twora
Emajlowe bowy 28 cm, dobra kajkosć 13,80

Drastowe wobručki 55 pj. bjez prěkuška štuka
Drastowe wobručki 75 pj. z prěkuškom štuka
Fibrowe rjedźenske šćeće 2,45 štuka
Alum. čajowe křidki 1,80 štuka
Emajl. kofejowe bleše 8,90 3/4 l. bjez zamka
Emajl. kofejowe bleše 9,80 3/4 l. ze zamkom
Emajl. jědźne bowy 10,90 10 cm
Džělba emajl. hornčow 5,50 12 cm, ćežka twora
Emajlowane płókanske hornčy z wěkom, 28 cm 28,50
Płokace deski 6,90 z cynkowej podłohu
Muchace šklenčy 4,80
Džělba alum. mjasorozwjerćakow 39,50 z 3 nožemi
Džělba emajl. mlokowych karanow 1 l. wopřijace 7.80

Gardinowe žerdki 3,90 120—140 cm dołhe
Běłe hosćencarske sudobja, we wulkim wubjerku.
Džělba alum. kachlowych hornčow 95 10—20 cm, dobra twora

Seelenfreund & Co.

Wobhladajće sebi naše wokna. **Lawske hrjebje 12.** Wobhladajće sebi naše wokna.

Installaciske dźěła — připrawjenjo elektriskoho wobswětlenja a elektriskeje ćerjaceje mocy, wuporjedźenja

wšěch tajkich připrawow derje a tunjo wuwjeduju. Wosebje činju na to kedźbliwe, zo je też wša

potrjeba za elektriske wobswětlenjo a elektrisku ćerjacu móc,

jako elektr. swěcy, zwěsćenjo, přetykački atd. pola mje dobra a tunja dóstać.

Franc Kuchař
we **Wulkej Dubrawje,**
Khwaćanska droha 16c.

Serbske hosp. towarstwo

Wšitkich sobustawow prosymy, zo bychu **hač do 15. augusta rabatowe znamki** w našich předawarnjach (Budyšinje a Kulowje) wotedali.

Předsydstwo.

Dobre čistowołmjane tkaniny

k suknjam, falam a rubiškam
poruča
Emil Wilček
w firmje **Aug. Paul Hilger**
jenož Seminarstr. 2.

Kaž daloko skład

dosaha, poručam:

Ia košlowy płat, haman	meter	wot	9 hr.
Ia košlowy barchent	„	„	9 „
Ia cychi	„	„	12 „
Ia čišćenjo, najlěpša twora	„	„	14 „
Ia jasne katuny	„	„	12 „
Ia wupjeřki (pjerjohuste)	„	„	21 „

Zbytki mojoho lětnoho inventurnoho wupředawanja k směšnje tunim płaćiznam.

Nowe došle: Krasne banty, museline, foulard-satenk w turkowskich mustrach.

Najwjetša wosebita předawarnja za Serbow.

Předawarnja E. Wels

Telefon číslo 12. **w Kulowje.** Założene 1868.

Fotograf Kubitz

Budyšin.

Přińdu k Wam na wsy, jelizo maće za mnje nadawki za **kwasy,** towarstwa, industrielne wobrazy atd. Też poručam so k zhotowjenju powjetšenjow wobrazow. Mój wobkhod wobstoji hižo přez 22 lět a buchu moje dźěła hižo na wjele wustajencach tukrajnych a wukrajnych mjez druhim ze złotymi medaljemi wuznamjenjene. **Też njedźelu je mój wobkhod wotewrjeny.**

Robert Kubitz,
fotografiski ateljej
w Budyšinje, pódla hłownoho pósta.

Kedźbu! Njewjesty a družki! Kedźbu!

Rjane zateńkowe šórcuchi (běle, šěre a módre), **najnowše flórowe serbske rubiška** (12 barbow a wšelake mustry). **Kemšace suknje** (zelene, módre, čorne a čefwjene). **Džěłanske khuty. Lětny barchent, přečink a katun. Wosebne cajkowe fale a rubiška** (10 wšelakich družinow). Nanajlěpše **wupjeřki a cychi. Haman, turkowske fale a wšelake druhe wěcy.**

Wšo je kaž znate, najlěpše a dokelž tunje nakupjene, też za tuni pjenjez na předań.

Gablerjec drastownja
Čo. 23. we Worklecach. Čo. 23.

Serbska studowaca młodźina

předstaja
póndźelu 15. augusta 1921
wječor 1/2 8 hodźin
w sali „Krony“ w Budyšinje
činohru

„Posledni kral“

wot Józefa Nowaka.

Po dźiwadle pyšny bal.

Płaćizny městnow:
I. 6.— hr., II. 4. —hr., III. 1.50 hr.
bjez dawka.

Zastupne khartki su do prědka dóstać w Smolerjec kniharni w Serbskim Domje a wječor do předstajenja při kasy.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 34. | Budyšin, 20. augusta 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

O běda, kak mału lubosć a kak słabu pobožnosć maja ći, kotřiž swjate woprajenjo tak snadnje zakomdźeja! Za kak zbožownoho a Bohu spodobnoho ma so tón, kiž je tak žiwy, a swoje swědomjo w tajkej čistosći zdźeržuje, zo by też kóždy dźeń hotowy był a derje za tym žadał swjate woprajenjo dóstać, hdy by jomu dowolene było a hdy by to bjez postorka činić mohł. Jeli štó druhdy so toho wostaji dla ponižnosće abo ze sprawneje zadźěwaceje přičiny, ma so wón khwalić dla swojeje česćownosće před swjatym sakramentom. Jeli pak joho liwkosć přewzała, dyrbi sebje samoho pozbudźeć a činić, štož sam zamóže; a Bóh budźe joho žedźenjo podpjerować za joho dobru wolu, na kotruž wosebje dźiwa.

Hdyž pak je něchtó na sprawne wašnjo zadźěwany, změje tola přecy dobru wolu a pobožne wotmyslenjo swjate woprajenjo dóstać a tak njebudźe parować płodu swjatoho sakramenta. Přetož kóždy pobožny może kóždy dźeń a w kóždej hodźinje k duchownomu zjednoćenju z Khrystusom spomožnje a bjez zadźěwka přistupić; a tola ma na wěstych dnjach a w postajenym času ćěło swojoho Wumožnika z horliwej česćownosću we swjatym sakramenće přijimać a bóle dźiwać na khwalbu a česć Božu dyžli pytać swój tróšt. Přetož telko króć potajnostnje woprajenjo dóstawa a so njewidźomnje wokřewja, kelkožkróć potajnosć Khrystusowoho wočłowječenja a joho ćerpjenjo pobožnje wopomina, a w lubosći k njomu so zahorja.

Štóž so hewak njepřiprawja khiba jeno, hdyž je před swjedźenjom abo hdyž zwučenjo joho k tomu pohonja, tón budźe jara husto njepřihotowany. Zbožny, štóž sebje cyłoho Knjezej wopruje, hdyžkuli Božu mšu swjeći abo swjate woprajenjo dóstawa. Njebudź při swjećenju Božeje mšě přejara pomałki abo spěšny, ale wobkedźbuj dobre powšitkowne wašnjo tych, z kotrymiž sy žiwy. Njesměš druhim činić wobćežnosće a wostudy, ale maš powšitkowny puć wobkhować po postajenju předkhadnikow a bóle służić wužitkej druhich dyžli swojej samsnej pobožnosći a nutrnosći.

Jědnaty staw.

Zo stej Khrystusowe swjate ćěło a swjate pismo wěriwej duši jara trěbnej.

Hłós wučownika.

O najsłódši knježe Jězu, kak wulka je radosć pobožneje duše, hdyž z tobu jě při twojej hosćinje, hdźež so ji žana druha jědź k wužiwanju njeposkića dyžli ty, jeje jenički lubowany, kotrohož sej joho wutroba bóle žada, dyžli wšitko druhe, za čimž žadać może. Też mi by wězo było słódko, we twojej přitomnosći z najnutrnišoho začuća sylzy ronić a z pobožnej Madlenu twojej nozy ze sylzami mačeć. Ale hdźe je tale pobožnosć? hdźe nadobne rozliwanjo swjatych sylzow? Zawěsće před twojim wobličom a před twojimi swjatymi jandźelemi měła so cyła moja wutroba horić a z radosću płakać. Přetož mam tebje w sakramenće wěrnje přitomnoho, hačrunje sy za cuzym wobličwom skhowany.

Přetož tebje we twojej samsnej a Bóžskej jasnosći widźeć, to mojej woči njebyštej mohłoj znjesć, ale ani cyły swět njeby před błyšćom hordoznosće twojeje majestosće mohł wobstać. Tohodla sy mi w mojej słabosći pomhał z tym, zo so pod sakramentom khowaš. Mam woprawdźe toho a modlu so tomu, kotromuž so modla jandźeljo w njebjesach; tola ja hišće za tónle čas we wěrje, tamni pak před joho wobličom samym a bjez přikryća. Ja dyrbju so spokojić ze swětłom praweje wěry, a w ni khodźić, doniž njezaswita dźeń wěčneje jasnosće a so njeminu sćiny wobrazow. Hdyž pak je zastupiło, štož je dospołne (I. Kor. 13, 10), potom přestanje wužiwanjo sakramentow; dokelž zbožni w njebjeskej krasnosći njepotrjebuja sakramentalnoho lěkarstwa: přetož raduja so bjez kónca we přitomnosći Božej, widźo wot wobliča k wobliču joho krasnosć; a wot jasnosće k jasnosći njedotnitoho Bóžstwa přetworjeni wužiwaju słowa Božoho, kotreż je so mjaso sčiniło, kajkež je było wot spočatka a wostanje do wěčnosće.

Hdyž tute dźiwy wopominam, so mi jara přećiwja samy kóžde duchowny tróšt; přetož dóniž swojoho Knjeza w joho krasnosći njewotkrytoho njewidźu, mam za ničo wšitko, štož we swěće widźu a słyšu. Ty sy mi swědk, Božo, zo mje žana wěc njemóže tróštować, žane stworjenjo spokojić, ale jeno ty, mój Božo, kotrohož sej žadam wěčnje widźeć. Tola to móžno njeje, dóniž hišće w tejle smjertnosći přebywam. Tohodla dyrbju so złožować k wulkej sćerpnosći a so sebje samoho z kóždym požadanjom tebi podćisnyć. Přetož twoji swjeći, Knježe, kotřiž so z tobu hižom w njebjeskim kralestwje raduja, wočakowachu we wěrje a we wulkej sćerpnosći přikład twojeje krasnosće, dóniž běchu žiwi. Štož su woni wěrili, też ja wěrju; čohož su so woni nadźijeli, toho też ja so nadźijam, hdźež su woni dócpěli, tam dócpěć so też ja nadźijam přez twoju hnadu. Mjez tym chcu khodźić we wěrje, posylnjany z přikładami swjatych. Też změju swjate knihi za tróšt a za hladadko žiwjenja a nade wšitko to twoje najswjećiše ćěło za wosebite lěkarstwo a wosebity wuček.

Čuju mjenujcy, zo stej mi w tymle žiwjenju dwě wěcy nanajbóle nuznej, bjez kotrejež by mi tute hubjene žiwjenjo njeznjesomne było. Wuznawam, zo potrjebuju, dóniž sym zadźeržany w jastwje tohole ćěła dweju wěcow, mjenujcy jědźe a swětła. Tuž sy mi słabomu dał swoje swjate ćěło k wokřewjenju duše a ćěła a sy postajił swoje słowo za swěcu mojimaj nohomaj. Bjez teju wěcow njebych mohł derje žiwy być; přetož słowo Bože je swětło mojej duši a twój sakrament je khlěb žiwjenja. Też móžetej so dwě blidźe mjenować, kotrejž stej z toho a z tamnoho boka w pokładnicy swjateje cyrkwje postajenej: Jene je blido swjatoho woltarja, kotreż njese swjaty khlěb, to rěka, drohotne ćěło Khrystusowe; druhe je blido zakonja Božoho a na nje je położena swjata wučba, kotraž wuči prawu wěru a nas wěstotnje wjedźe hač do znutřkownoho za zawěšk, hdźež je najswjećiše.

Swětowy rozhlad.

Najwyšša rada njeje sebi rady wědźała w Parizu, tuž je rozrišanjo Hornjo-Šlezskoho prašenja přepodała zwjazkej narodow. Jendźelska wosta kruće na swojim stojnišću, kotreż je Němskej přećelne, jej towaršeštej Italska a Japanska. Měni, zo zastupuje prawdu a sprawnosć a zo tohodla njemóže wot swojoho měnjenja wotstupić. Francózska zasy dźerži swoje pólske stojnišćo za sprawne; też wotkry pječa, zo je přez wšelake tajne wujednanja z Pólskej na swoje žadanja zwjazana a hinak njemóže. Dokelž bě widźeć, zo tak ke kóncej njedóndu, wobzamknychu, zwjazk narodow prosyć, zo by wón Hornjo-Šlezsku mjez Němsku a Pólsku rozdźělił a zdobom mjezy postajił. Mjez tym ma so mjezynarodne wójsko we H.-Šl. powjetšić. Ani Němska, ani Pólska njeje z tajkim wotstorčenjom spokojom; wobej wězo dyrbitej so podćisnyć.

Dale rozsudźi wysoka rada, zo maja so dźiwajo na to, zo je němske knježeństwo wšelake jomu napołożene a wot njoho připóznate žadanja ententy dopjelniło, hospodarske, nic pak hišće wojerske wuwjazanja za Němsku zběhnyć, hdyž hišće do 31. aug. t. l. dopłaći, čohož k požadanej 1 miliardźe złotych hriwnow hišće zbywa a hišće někotre druhe wuměnjenja dopjelni.

Štož sudźenjo wójnskich winikow přez Lipsčanski sud nastupa, ma wěsta komisija ententskich statow je pruhować. Potom hakle chce so wysoka rada rozsudźić, hač tele sudźenja dale Němcam dowěri, abo hač sebi přepodaćo wojerskich winikow wužada.

Skoro njeje wěrić,

běchmy njedawno pisali, zo chce, kaž nowiny pisachu, Jendźelska Irskej samostatnosć přizwolić. Po powěsćach, kotreż nětkle wo tej należnosći přikhadźeja, spóznawamy, zo bě

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

derje dwělować. Jendźelska drje Irskej samostatnosć přizwola, při tym pak čini wuměnjenja, kotrež poskićenu samostatnosć nimale zasy zniča. Předewšim měła Irska swoje překupstwo, wšón wuwoz wosebje, přez jendźelske łódźe wobhladować dać, ma jendźelske wójnske łódźstwo a wójsko sobu dźeržeć a žiwić. Irscy wjednicy do tajkich wuměnjenjow zwolić nochcedźa, a je snadź strach, zo zasy so brónjow přimnu; přetož přikhadźeja powěsće, zo Jendźelska swoje wójsko přećiwo Irskej wobrónja. Lloyd George je iriskomu wjednikej Devaleri wědźeć dał, zo Jendźelska do dospołnoho wotdźělenja Iriskeje wot Britiskeje njepřizwoli. Afrikanski general Smuts, kotryž za njewotwisnosć Iriskeje po wašnju jendźelskich dominijow dźěłaše, Irskim należnje radźi, zo bychu tola ze poskićenym so spokojili, dokelž by so stać móhło, zo hewak też ani toho njedóstanu. — Tak je potajkim iriska należnosć zasy na starym blaku, a iriski lud změje dale ćerpjeć pod khwaklu tych, kotřiž w Parizu „mějachu“ za swjatu winowatosć, wo Hornjo-Šlezskej należnosći raznje „prawo a sprawnosć“ škitać.

Ruska z hłodom mrěje.

Na tym njeje drje hižo dwěla. Smy so w poslednich lětach na to zwučili, skoro přecy wo hubjenstwje słyšeć, kotrež tu abo tam je wubuchłe; dla hubjenoho dowoza abo drohoty dla bě z časami we wšelakich wulkich městach hłoda dosć. Nětko pak je při hubjenstwje bólšewiskoho systema a horcoće tajka nuza we Ruskej, zo tam woprawdźe njeličomne syły hłódu tradaja a mrěja.

Po cyłym swěće přihotuja so knježeństwa, ruskomu ludej pomhać. Jenož to stajeja za wuměnjenjo, zo směli wudźelenjo też sami wobstarać. Bólšewiskomu knježeństwu mjenujcy njeje wěrić, hač podpjeru za swoje zaměry znjewužije.

Hačrunjež z ruskeje, ani cyrkwinskeje strony njeprošeny, je swjaty wótc Benedikt XV. swojomu statnomu sekretarej, kardinalej Gaspari, nadawk dał, po cyłej katolskej cyrkwi za ruski lud podpjeru hromadźić a dale też křesćanske ludy namołwjeć, zo bychu tola wbohej Ruskej pomoc přinjesli.

List, kiž je swj. Wótc tohodla swojomu statnomu sekretarej pisał, je tak japoštołski a rjenje čitać, zo jón swojim čitarjam poskićamy. (Hlej „Bamž Benedikt XV. a ruski hłód“.)

Jara dwělomne wězo je, hač bamžowa dobra wola dócpěje, štož chce. Amerika a też někotre europske staty noša so hižo dlějši čas z mysličku, ruskomu ludej pomoc přinjesć. Zo so ta hišće wuwjedła njeje, je po zdaću předewšim wina, zo chcedźa swoju podpjeru sami mjez lud rozdźěleć; do toho pak bólšewiske knježeństwo zwolić nochce. Wone staja wuměnjenjo, zo měło so 75% wšeje podpjery jomu přewostajić, zo móhło z nimi najprjedy swojich přiwisnikow zastarać. Do toho Amerika a druhe staty njezwola, dokelž by to rěkało, bólšewismus podpjerać.

Jendźelska wikowanska komisija, kotraž je do Moskwy dojěła, je do Londona rozprawu wo zežiwjenskich wobstojnosćach pósłała. Hłód je wjele hórši, hač móže so z powěsćow spóznać. We wjele provincach njebudźa jomu móc wobarać, też nic w bližšich lětach. Loni je knježeństwo ratarjam wšo žito zebrało; tuž njejsu žanoho symja měli a njejsu móhli pola wobsyć. Hłodu mrějacy lud z wjetša k ranju abo k połodnju ćehnje, nic pak k wječorej; tuž wot njoho strach wječornej Europje njehrozy.

Serbiski, južnosłowjanski kral Pětr je minjenu wutoru zemrěł.

Stara a nowa Serbija žarujetej po nim jako po jenym z najwjetšich swojich synow, a we nimaj budźa drje kaž nětkle hišće wo jeju sławnym něhdušim krale Lazaru serbscy pěsnjerjo a po nich serbski lud we swojich narodnych spěwach też w najpózdnišich časach sławić swojoho krala Pětra Karadźordźewiča. Za njej wostanje wón, štóž wón za njej bě, wuswobodźeŕ a rozmnožeŕ kraja, zjednoćeŕ serbskoho luda, wojowaŕ a ćerpjeŕ za joho byćo a tyćo. Bóh budźe sudźić, hač je wěrno, zo je wón měł sobu winu na skóncowanju swojoho, wot Awstriskeje a Wuheŕskeje wotwisnoho, haj, kaž rěka, samo płaćenoho prjedownika Alexandra Obrenowiča a toho mandźelskeje, kralowny Dragy. Štož pak joho politisku dźěławosć nastupa a jeje wuspěchi, drje móže so prajić, zo je Serbiji přinjesła, čohož so drje při Obrenowičach bě ta z ćežka nadźeć móhła, za čimž pak wšón lud z horcej dušu žedźeše hižo dołhe lětstotki. Wón wuswobodźi serbski lud wot awstriskoho, wuheŕskoho a turkowskoho nadknježstwa, a jeno wo tym wostanje prašenjo, hač budźe khorwatski a słowinski lud, kotromuž je też narodnu swobodu dobył, wudrěwši přez krawnu swětowu wójnu jeju wuheŕskim pazoram, jomu na wšě boki móć być dźakowny. Za swoju wěru a romsko-katolsku kulturu ma so tón strachować, hdyž přez Pětra abo tola z časa joho kralowanja ma so wón bojeć přewahi a namocy šismatiskoho serbskoho luda. Zjednoćenjo drje we zwonkownych należnosćach, hewak pak dospołna autonomija bě tymaj narodomaj lubša była.

Časy přeměnjatoho zboža je † kral Pětr ze swojim ludom přežiwił, a hdyž nětko do rowa so lěha, widźi swój lud drje dobyćeŕski, tola też nětko hišće wohroženy wot sylnych napřećiwnikow, kaž na př. Italska na mjezach adriatiskoho morja je.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Wšelake němske nowiny, też Budyšskej dźenikaj, roznošeju powěsć, zo zapokazanjo nowoho Mišnjanskoho biskopa so při składnosći katolskoho zjězda, kiž budźe 24.—25. sept. t. l. w Budyšinje, so stanje. Je pječa kardinal Bertram, Wrótsławski wjefchbiskop, dokonja.

K tomu ma so prajić, zo w Budyšinje hišće ničo znate njeje, hdy nowy k. biskop přińdźe, a zo su tamne powěsće hole wumyslenja, kotrychž su němske nowiny we należnosći Mišnjanskoho biskopa nětkle połne. Zo zapokazanjo so najskerje přez k. kardinala Bertrama stanje, je lohko možno, dokelž dyrbi něchtó joho zapokazać, a to budźe najlěpje susodny biskop činić, kiž po hódnosći nad nowym stóji. Tola też wo tym hišće ničo postajene njeje, a powěsće su same hudawanja.

— Najdostojniši knjez tachant J. Skala je tónle pjatk do Fuldy na konferencu srjedźno- a połnócno-němskich biskopow wotjěł. Na dompuću pojědźe do Baerenstein, hdźež njedźelu 28. aug. nowu cyrkej woswjeći.

— Zwjazk serbskich studentow wospjetowa minjenu póndźelu předstajenjo serbskeje narodneje hry „Posledni kral“ wot J. Nowaka-Wotrowskoho. Dobra wěc bě sebi zasłužiła wjetši wopyt, tola bě wopyt spokojacy,

Zjebani kwasarjo.

Žortna podawizna.

(Pokračowanjo.)

Tale rěč spodobaše so wšitkim kwasarjam a wšitcy też to ju wótře, haj horliwje khwalachu: „Tole je najmudriša myslička! Tole budźe najrjeńši ptači kwas! Nětko wobradź jeno nam Bóh strowotu a wjesołu mysl, zo njebychmy nichtó toho rjanoho kwasa přepasć trjebali.“

Wjetšeje wěstosće dla, zo njeby so z wulkim jednanjom a doreěowanjom něšto křiwje zrozemiło, přepoda so jenomu samomu winowatosć, zo by k ptačomu kwasej tŕoje rjane wulke sanje z dobrym spěšnym zapřahom wobstaral. Druhi pak, kotryž so hewak hižo wjele z protyku a z wjedrom zaběraše a tohodla přimjeno „wjedrowoho wěšćerja“ wjedźeše, dósta čestny nadawk, zo by prawje za wjedrom a zymu kedźbował. Bože dla njech tola tać njeskaza! To dźě by kwasne wjeselo nimo měry kazyło. Radšo njech zyma tŕeska, kelkož so ji spodoba. By-li pak so zyma złobiła, njech wón tola do kóždych sani čŕjódku ćopłych wohrěwacych blešow nastaja, zo bychu sebi kwasni hosćo porsty na nohach a z dobom też wutrobu prawje wohrěwać móhli. Ćopłe nohi dźě rěka hłowna zasada za cyłe žiwjenjo, ćim bóle za wjesoły kwas. Hdy bychu nohi zymu přemrěłe, bychu wšitke stawy ze zybu dyrkotałe a zuby ze strachom klepotałe, zo skónčnje wša kwasna radosć sobu zmjerznje, a też najtołši pjelc njeby móhł tomu wobarać.

Tele wukazy też wobaj dwaj jara zwólniwje přijimaštaj a też najswěrnišo dopjelništaj.

Skónčnje zaswita ptači kwas, a Bože słónčko zeskhadźa z cyłym wobličom a ze złotymi pruhami so smějicy, kaž by so same wjeseliło na njón; zyma pak so hižo z ranja tak rozzłobi, zo bě skoro słyšeć, kak njemdrje pikota a šćerka. Čohodla, to ani jena protyka prajić njewědźeše; wšitke protyki, serbske a němske, runje na tón dźeń prawje miłu zymičku, haj samo nahłe wulke taco wěšćachu.

„Protyka je motyka!“ prajachu sebi kwasarjo, kotřiž so rano tu a tam ducy do dźěła zetkachu. „Ale to je jónu runje jara prawje: tak nam rjana sańča ćěŕ a też kwasna radosć skerje wutrajetej. Na wjesołe zasywidźenjo po připołdnju!“

Bórzy po připołdnju stojachu před měšćanskej piwarnju, hdźež je najbliže z města, tŕoje wulke klinkotate sanje. Jich wjesołe jasne zwónčki tola tak radostnje a wablivje zwonjachu a kóždomu, kiž tu nimo dźěše, cyle zrozemliwje do wucha so dobywachu: „Pój, pój! Skoč do nas, a pojědźemy z wětrom na přemoh!“ zo běše woprawdźe ćežko tu zacpěwajo nimo trjechić. Štóž pak by bliže stupiwši dale slědźił a pytnył, kajku ćopłotu na dnje zestajane wohrěwace łahwje sapaja, by ćežka sam nad sobu z knjezom wostał, ani zo by znajmjeńša na khwilu pospytał, kak rjenje so na tajkich sanjach sedźi.

Njeměrnje a njedočakliwje přestupowachu konje a hrjebachu we zmjerzłym sněžy, kaž bychu sebi z njoho požadanu wěstosć wuhrjebać chcyli, hdy dha budźe to skónčnje započatk toho wjesela, zo budźa so do skoka dać móc. Też jim, runje kaž wšěm ludźom, wšak hwizdaše zyma wokoło wušow a dźěše jim khětro kruće za kožu; najsprawnišo zdaše so jim ćeknyć wostudłej zymje na wšě štyri. Tohodla też to přecy zasy zaćahnyć a zaskočić pospytowachu, ale stajnje je pohonč kruće za wotežku torhajo a swarjo pominaše: „Sćerpće so! Dočakajće tola! Časa dosć so hišće naběžiće!“

Konje wšak njetrjebachu dołho wjacy čakać. Čestni kwasarjo zeńdźechu so nimale nadobo. Też jim wšak čećeše wot samoho wobjeda krej jara njeměrnje w žiłach a kóždy pohonješe nastajnosći swoju mandźelsku, kiž so jomu na kwas tola bjez teje miłosće pikaše: „Khwataj jeno tola, zo njeskomdźimoj!“ Hdyž bě po-

wosebje z katolskich stronow. Přitomni z wulkej kedźbliwosću hru sćěhowachu a też ze swojim připóznaćom njelutowachu. Tomu wězo też winy njemějachu. Hra je połna rjanych mysličkow, nježnych scenow, wutrobu jimacych podawkow. K tomu bě předstajenjo zdźěla wulkotne. Wosebje běchu hłowne róle we dobrych rukach.

— Serbska ludowa banka wobskorži, kaž „S. N." minjenu póndźelu pisachu, redakciju „Bautzener Nachrichten" dla njewusprawnjenoho, wobkhod škodowacoho přimanja, kotrež bě sebi tych dopisowar w jenym, Serbow na wšě wašnjo ranjacym nastawku dowolił.

— Płódnoho dešća, hižo dawno z wulkej žadosću wočakowanoho, dósta skónčnje też naše město a joho wokolina pjatk a sobotu minjenoho tydźenja. Pjatk wječor wokoło 7 hodź. započa so rjenje dešćować; dešćik padaše cyłu nóc a też sobotu skoro cyły dźeń. Hdyž je też tak rjenje so našło a wjetšej nuzy wotpomhało, dha tola na žane wašnjo hišće lačna zemja napojena njeje. — Kaž powěsće wozjewjachu, je tónle dešć po cyłej Sakskej był.

Z Budestec. Železniske njezbožo, kotrež pak je hišće derje dosć wotběžało, je so zańdźeny pjatk wječor na tudomnym dwórnišću stało. Krótko do šesćich bě wot Wjelećina z wuhlom nakładźeny wóz wotjěł, kotryž bě při nakładowanju „ćeknył". Z rosćacej spěšnosću ćežka lora na Roswodecy sylnje spadowacu čaru do Budestec přijědźe, a jenož připadej a rozsudźenosći tudomoho dwórnišćowoho zarjadnistwa je so dźakować, zo so wjetšoho njezboža njeje stało. Z Wjelećina běchu ruče powěsć dali, tak zo móžachu wóz na morwu koliju pokazać a spinadła położić, kotrež pak při dźiwjej jězbje woza na stronu zwichu. Ze spěšnosću spěšnika wóz do wotražowaka zajědźe a tutón dospołnje rozrazy, też hišće zady wotražowaka stojacu khěžku. Z tym pak so wotmach woza pomjeńši a wóz so skónčnje zadźerža. Zbožo bě, zo Kumwałdski ćah z wozom hromadźe prasnył njeje, hewak by njezbožo wjetše było; bě hakle něšto mjeńšinow nimo.

Z Khróśćic. Kradli su tu jenomu młynkej ze zamknjeneje komory 7 centnarjow rožki a w Lejnje z jeneje hródźe dwě 8 njedźel starej proseći, 600 hriwnow hódnej.

Z Kulowa „Serbske Nowiny" pisaja: Njesłyšane bohahanjenjo je so při puću do Salowa skućiło. Na wobrazu křižowanoho zbóžnika wisaše — wudrjeny pos. Kajkoho ducha dźěćo móže drje njeznaty skućeŕ być? Njepřistojnišo so też pohan njeby móhł zadźeržeć.

Z Kulowa so nam pisa: W němskich nowinach nadeńdźechmy powěsć, zo je so tu „serbska gmejska rada" wutworiła. Tola naši Serbja wědźa, zo tomu tak njeje. Při tym jedna so wo serbski politiski wubjerk, kotryž je so wosrjedź lokalnoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda wuzwolił. Wón je sebi nadawk stajił, wšě wjesne a wosadne należnosće, kotrež Serbow zajimaja, we šěršich kruhach rozpowědać a wo nich wobzamkować, njech su nětko politiske, hospodarske, šulske, cyrkwinske atd.

Hižo měješe minjenu njedźelu přileżnosć z khětro łoskoćiwej maćiznu so zaběrać, mjenujcy z postajenjom wójnskoho pomnika za wosadnych padnjenych. Za njón je so hižo hromadźiło. Ale mnozy Serbja žanych darow njedachu a hromadźerja wotpokazachu, dokelž jim z wěstosću prajić njemóžeše, hač budźe so při tym też na přeća a žadanja Serbow dźiwać. Zo by wěsćišoho wo tym zhonił, wobroći so serbski politiski wubjerk na zarjadnistwo, kotrež so z postajenjom pomnika zaběra. Wón chcyše wědźeć, hač so na njón też serbske napisma staja a hač swoje městno na kěrchowje blizko cyrkwje namaka.

Štož naspomnjenu městnosć nastupa, trjebachu so wšelake wuměće, zo tam rumnosće njeje, hdyž so k swjedźenju mnohe towarstwa přeproša, a kěrchow snadź njeje přihodna złožba za wěncy, kotrež so pomnikej připołoža a serbske napisma — jeli zo tam zcyła žane so staja — móhłe snadź jenotny t. r. **němski** raz kěrchowa skazyć. Su dźěn, kaž to w poslednim čisle K. P. hižo naspomnichmy, jenož němske napisma na posmjertnych pomnikach po přeću wěsteho knjeza, kotryž njechaše jenajki „rjany" napohlad pohrjebnišća skaženy měć a z tym wospjet swoju lubosć k Serbowstwu wopokaza. W napismach naměšany wójnski pomnik (mjenujcy němski a serbski) njeby dotalny zwonkowny raz kěrchowa prěnotnje skazył. Nadeńdźemy tam wot poslednich lět sem ruske a francózske pomniki, kotrež su přiwuzni a přećeljo a druzy dobroćeljo swojim domarodnym w maćerńej rěči stajili. A hdyž so wot předsydy serbskoho wubjerka na to pokaza, napřećiwi so jomu z wěsteje strony: „To su woni sami mjez sobu činili!" Njechaja to Serbja też? Khiba, zo bychu serbske napisma kěrchow wonječesćile?

Hač do 3. augusta bě serbski wubjerk zarjadnistwu k wotmołwje na swoje naprašowanjo časa dał. Dokelž wotmołwy dóstał njeje, wobzamkny wobšěrny wubjerk minjenu njedźelu (běše jich na 60 dowěrnikow a hosći přitomnych) jenohłósnje, zo Serbja swojim padnjenym wosadnym sami **wosebity pomnik staja.** Tuta powěsć je powšitkowne přihłosowanjo mjez wosadnymi Serbami a w dalšich kónčinach namakała. Skónčnje su so narodnomu skutkej zhrabali! Na to su so hižo někotři Němcy rozpyrili a předsydźe wubjerka, knjezej zahrodnikej Kokli, k wědźenju dali, zo njebudźa tohodla pola njoho ničo wjacy kupować. Tu maće! Potajkim bojkotować joho chcedźa, jomu hospodarscy škodźeć a z tym na njoho z mocu tłóčić, zo by hinajšeje mysle nabył. Tajke něšto smy hižo wočakowali. Nětko pak je winowatosć kóždoho Serba, zo wo swoju eksistencu wohroženoho ze wšěch stron mócnje podpjera. Potajkim swoje serbske přeswědčenjo dyrbjeli Serbja z materialnej škodu płaćić. Tomu dyrbi so na kóždy pad zadźěwać. Serbja, kupujće pola tych, wo kotrychž wěsće, zo sebi wašu narodnosć maja zańć a jej njezapowědaju, na čož ma prawo w šuli, cyrkwi, gmejnje.

Ze Žitawy. Wo znajmjeńša połojcu tuńše je nětkle mjaso we susodnych Čechach. To wabi wězo namjeznych Saksow, sebi nic we Sakskej, ale w Čechach trěbne mjaso kupować. Mnozy samo sebi z přenošowanjom mjasa přez mjezy zasłužbu pytaja. Je mjenujcy dowolene, 2 punt. mjasa sebi wšědnje přez mjezy njesć. To wězo mnozy wužija a běhaju wšědnje 5—10 razow přez mjezu. Zo wězo też druhdźe skradźu po wjetšich dźělbach mjaso sem přinošeja a přiwožeja, je wěste. W Sakskej předawaja je potom z warbu dale, wězo pak hišće tuńšo hač pola nas. Sakscy namjezni rěznicy su tak jara škodowani a rěka, zo su někotři samo we straše wo swoju existencu.

---

sledni dóšoł z tym wjesołym postrowom: „Wjele zboža wšitkim hromadźe!" zesydachu so wšitcy na sanje a někotromužkuli wuskoči ta njenadźita khwalba: „Ah, je to tola šwarnje, takle do ćopłoho trjechić! Tu so nam njebudźe ani po domjacych kachlach styskać." A nětko bu też njesćerpnym konjom do wole date, praskać do nich wšak žadyn pohonč njetrjebaše: „Běžće, štož móžeće!" To wšak njedawachu sebi konje dwójcy kazać; začahnywši nóžkowachu po zmjerzłej drozy z města, kaž by so za nimi smudźiło. Po hładkej ćěri suwachu so sanje za nimi tak lohcy, kaž po lodźe, zo trjebachu jenož hdys a hdys pozačahnyć. Bělčecy, Budestecy, Rozwodecy a wšitke druhe wsy a městačka so jeno tak nimo miknychu a čestnym kwasarjam so khwila miny, zo ani njepytnychu, hdźe so čas zhubja. Bórzy přeletachu też čěske mjezy a konje hakle pozastachu we Słanknowje před „Winowej Kiću".

Hosćencar „Winoweje Kiće", kiž so runje kachli kruće dźeržeše, wurazy z radosću překwapjeny: „Hahow! Na tele zbožo! Tróje sanje a tajkale mnohosć hosći! Wjesel so, moja kapsa! Dźensa změješ kwas! A wostajiwši kachli zabywši sněha a zymy přiběža won kaž młody hólc, hačruniž joho šedźiwe włosy pyšachu: „Witajće, witajće, hólcy z daloka! Jara žadni sće wy k nam, ale pře to ćim witaniši! Witajće, jasne knjenje a nadobni knježa, witajće! Pójće, zastupće do mojoho hospodliwoho domu! Moja kuchnja a moja połna pinca stojitej wam šěroko wotewrjenej! Poručejće jeno, kažkuli je wam po lubosći, a za wokomik so wam dopjelni!"

„My smy přiješli k wam ptači kwas swjećić", rjekny so jomu.

„Aj, to je nam jara wulka česć", wotmołwi hosćencar jara wjesele. „Tu česć budźemy sebi važić. Wšitke moje jstwy a komory su wam šěroko wotewrjene. Pójće jeno a zastupće na štyri a dwaceći hodźinow abo hišće dlěje: ze wšěmi mocami budźemy wam posłužeć! Pójće, tu wonka dyrbi človjek tola jeno zymu mrěć!" A hnydom běžeše ke kněžnym durjam a wotewrješe šěroko też druhu połojcu a potom jstwine durje a witaše kóždoho jenotliwje dwójcy a trójcy so pokłonjejo. Človjek trjeba jeno z tolerjom kiwać, a hnydom wotewrjeja so jomu wšitke durje a nimale cyły swět počina so wokoło njoho wjerćeć; tak je to hižo w zastarsku było a też dźensa so hišće přeměniło njeje.

(Přichodnje dale.)

Njeboh Jan Arnošt Holan

jako skhadźowankar, wučeŕ, Serb a Słowjan.

Rěč prof. Bryla na 43. hłownej skhadźowancy we Wojerecach.

Sławna skhadźowanka!
Horcolubowana serbska młodźina!
Wjele važeni serbscy hosćo
a drozy słowjanscy bratřa!

Serbska studowaca młodźina je sebi swoje towarski a swojich towaršow, swojich přećelow a wšěch lubowarjow młodźiny docyła k sebi na skhadźowanku přeprosyła. Dokelž smy serbskej młodźinje dobri a studowacomu dorostu wosebje, mamy też rad studentsku skhadźowanku: tohodla smy tu do Wojerec přišli z blizka a z daloka. Też ja sym serbskomu studentstwu stajnje dobry był a skhadźowanku přecy rad měł, kaž mam ju dźensa rad a tuž sym tu sobupřišoł. Nimo toho mam pak hišće něšto jara važne na wutrobje. Wupowědać chcu tebi, sławna skhadźowanka, z prěnja wjesołe powědančko z narodnoho žiwjenja, z druha nowe poselstwo z rjanym postrowom a z třeća prosyć dopjelnić tudy wótčinsku winowatosć, kiž je nam zawěsće wšěm swjata. —

Wobnowjenjo Mišnjanskoho biskopstwa

je so wotprědka z nickatolskeje strony měrnje posudźało a přiwzało. Tola w poslednim času móžeš ze wšelakich stron we nowinach nahlady wo tym słyšeć, kotrež maja so jara wobžarować. Při tym předobywa so samón zaćišć, zo wšelake tajke dopisy z katolskich stron wukhadźeja.

Njedawno přinjese „Berliner Tageblatt“ rozpominanjo k tejle należnosći, w kotrymž so samo wudawaše, zo ma wobnowjenjo biskopstwa winu we serbskim hibanju a zo je wone sobuskutk Bartowy. Čłowjek njeby sebi myslił, zo móhła hida přećiwo serbskomu ludej někomu hłowu tak zamućić, zo ani wjacy strowje myslić njemóže. Na druhej stronje pak so zasy druzy na wobnowjenju biskopstwa wjesela, nadźijejcy so přez nje škodowanjo serbskeje narodnosće. Tak přinjesechu minjenu srjedu „Bautzener Nachrichten“ wućah z dopisa w „Kölnische Zeitung“ wozjewjenoho, kotryž tu přełożeny přinošamy. Hdyž je też w „Köl. Z.“ wozjewjeny, je drje tola wěste, zo wukhadźa ze Sakskeje, snadź ze samoho Budyšina, snadź z Drježdźan. Rěka takle:

Wobnowjenjo Mišnjanskoho biskopstwa rozswětla z dospołnje nowoho stojnišća wěsty artikl nowinow „Kölnische Zeitung“. Tónle zwjetša jara derje wobhonjeny organ přicpěwa skutkej romskeje kurije w tym nastupanju wosebity wuznam, zo wuzdaćo wupraja: Mišnjanski biskop, kiž budźe we Budyšinje sydlić, sebi też swoje wustawy zarjaduje, zo by swój duchowny dorost sam wuwučował a wukubłował. K tomu wupraja mjenowana nowina wočakowanjo, zo přichodne wukubłanjo młodych katolskich duchownych za Saksku po hinajšich kolijach hač kaž dotal póńdźe. Z tym by so nětčiša wotwisnosć sakskoho katolskoho duchownstwa wot Pražskoho duchownskoho seminara pominyła a snadź też serbske hibanjo na nowe puće přišło. Bojosći, kotraž je mnohe němske woršty napjelnjała, zo móhłe wuzke cyrkwinske poćahi mjez Łužicu a Prahu we wěstym nastupanju politiskim zaměram Serbow połěkować, by so z tajkim rozwjazanjom do Prahi so předźacych zwjazkow podłožk wzał. Z tym wězo so nima prajić, zo ma so zamołwjenjo za wěste podawki při łužiskim serbskim hibanju zdźěla pola katolskich duchownych pytać, hdyž dźěn so hłowny agitator Bart ke evangelskej cyrkwi přiznawa. Dokelž móže kóždy Mišnjanski biskop jenož někajki Němc być, by so ze zarjadowanjom wosebitych němskich wukubłarjow za duchownych wšomu češkomu wliwu na serbskich katolskich duchownych zadźěwało. „Kölnische Zeitung“ widźi samo wotpohlad romskoko stoła, přimjeznych němskich katolikow Češkeje, kotrychž prawa Praha bjeze wšoho dwěla jara zanjerodźa, po času pod duchowne knježstwo němskoho Mišnjanskoho biskopstwa stajić. Njech też tale myslička daloko do přichoda saha, dha ma so wobnowjenjo Mišnjanskoho biskopstwa hižo tohodla postrowić, hdyž by so tak puć rubał, zo by so serbskomu hibanju wohidny podhlad (odium) wšosłowjanskich prócowanjow wzał; runje tónle podhlad dźěn je serbskomu hibanju runje pola tych worštow jara zeškodźał, kotrymž na tym zaleži, zo bychu so serbska narodnosć, serbska rěč a serbske samotnosće zdźeržałe a we jich wusprawnjenych zaměrach spěchowałe. Chcemy k poslednim słowam so najprjedy wuprajić: Směło by drje so myto wupisać tomu, kiž by nam a byrnjež někajkich pjećoch Němcow móhł dopokazać, kotřiž su za zdźerženjo Serbstwa hdy porsta zhibli.

Tónle dopis, kaž jón w „Bautzener N.“ čitamy, je móhł jenož zažrany wšoněmc pisać, kiž za woprawdźitosć zrozemjenja nima. Joho wutroba jenož za tym žedźi, zo by so Serbstwo bórzy zhubiło.

Nazajtra přinjesechu „B. N.“ druhi dopis, w kotrymž so dopokazuje, kak maja samo evangelscy wobnowjenju biskopstwa witać. Dopis widźi přez nje wšoněmsku politiku podpjeranu a spěchowanu. — Z dopisow je widźeć, hdźež je wutroba zajědojćena, tam so też we hłowje mući.

Němcowstwo w Rumunskej.

Kak druhdźe činja! Kak pola nas?

Němske nowiny pisaja: Wučerjo a prjedawši khowancy katolskoho němskoho wustawa k wukubłanju wučerjow w Timisvara, w starym wuheńskim Temesvaru, w srjedźišću zdawna zasydlenoho „šwobstwa“, to je němcowstwa w prjedawšim wuheńskim, nětčišim rumunskim banaće, su tón čas studijow dla na pućowanju do maćeńskeje Němskeje a buchu w Barlinje powitani. (Přispomnjenjo: Hdyž pak Serbja studijow a kulturnych zwiskow dla do Prahi sebi chcedźa dojěć abo woprawdźe dojědu, přińdźe ze samoho Barlina z ministerija zwonkownych należnosćow, zjawne naprašowanjo na wěstu instancu w Budyšinje.) Při přileżnosći tohole wopyta rozpisuja němske nowiny nadrobnje wobstojenja za Němcow w nowej Rumunskej. Te nas dale njezajimaja hač na dwoje. Čitamy tam mjenujcy tole: Wotdźělenjo biskopstwow po narodnosćach so hodźi ćežko přewjesć. Jeno w mjezach autonomije budźe wosebite zarjadowanjo za (tamnišich) katolskich Němcow móžno. (Přispomnjenjo: A što je so wot němskeje strony před wobsadźenjom Budyšsko-Mišnjanskoho biskopskoho stoła pola nas stało na šmjatańcach a hišće hórših wěcach, prjedy hač su so Serbja ze słowčkom pikli a sebi njejsu z pisanjom porsty spalili?)

Dale němske nowiny tole praja: Wosebita khwalba za šwobske wobydleństwo w banaće je tole, zo wone swobodu přez politiske spowróćenja lětow 1918/19 dobytu swobodu jeničcy k tomu zaměrej wuži, zo swoje němske ludowe šule zasy wróćo dobu. Kak wulki zmylk to bě, maćefsku rěč z wjele banatowych šulow wustorkać a zdźerženjo šulow ze statowych srědkow wotwisować dać wot toho, zo ma rěč stata w nich wobknježace městno měć, to spóznachu tak prawje we swětowej wójnje, hdyž so wupokaza, zo šwobscy hólcy njezamóžachu swojim němskim a jeno němskim staršim němski pólny list napisać, (Přisp.: Bě snadź za Serbow w Němskej hinak?) Prjedy pak, hač bychu snadź tutomu złomu (přisp.: cyle prawe słowo.) z połojčnym.

Moje powědančko je krótke: Sta so podawk runje před 43 lětami. Do Trucec korčmy w Khrósćicach přińdźe lěta 1875 črjódka serbskich studentow a bě jsej wotmysliła narodny kwas wuhotować. Štó dyrbješe tola nawoženja być? Štó njewjesta? — Narodny kwas, potajkim serbski nawoženja a serbska njewjesta, serbskaj swataj, serbske słonki a družki — to so samo wě, wšitcy serbscy! Nawjedowarjo črjódki běchu tři młodźencojo a ći běchu sebi bórzy přezjedne. Wuradźowachu, wuzwolichu a postajichu: Serbska njewjesta ma być naša ródna Łužica, serbski nawoženja rjany čestny młodźenc Holanec Jan z Drječina a swataj Mukec Arnošt z Wulkoho Wosyka a Bartec Jakub z Kukowa. Słonki, družki a wšitcy druzy kwasarjo — naše serbske maćerje a dźowki, naši serbscy synowje a nanojo — cyły serbski lud zhromadnje. Tak so sta. A tutón narodny kwas bě najrjeńši a najzbožowniši dźeń cyłeje serbskeje młodosće.

Za lětko a dźeń zeńdźechu so ćile młodźencojo znowa do Trucec korčmy a swjećachu nětko křćizna: Po kwasu bě z tohole nutrnoho duchownoho zwjazka zeskhadźała ródna dźowka serbskeje Łužicy, lubozna kaž jutrnička z purpurojtym błyšćom rańšoho, rjeńšoho serbskoho słónca, powitachu a wukřćichu ju z krewju wutrobineje lubosće a dachu tejle dźowčičcy mjeno „Skhadźowanka“. Na to awdachu sebi wšitcy kmótřa ruku, słowo a wutrobu k bratrowskomu skutkowanju za swój serbski lud a wótcny kraj. Jako japoštołowje nowoho ducha ćahachu potom po Serbach, wupowědujcy nowu powěsć, zradomne evangelium wo narodnych jutrach, spěwajcy serbske spěwy, roznošujcy serbske knihi do luda, wudawajcy „Lipu Serbsku“. A jich młodostny woheń zapalowaše na wšěch stronach. Tehdy spózna serbski lud, zo ma narodnozmyslene studentstwo, zo ma swoju studowacu młodźinu. A hlejće, w tutym nowym duchu założowachu so nowe serbske studentske towarstwa a w tajkim duchu rosćeše, kćěješe a přiběraše też młódna dźowčička jich, studentska skhadźowanka!

A duch tehdyšoho časa, w kotrymž běchu sebi ći najzmužićiwiši młodźencojo ruku podali, prajiwši: wukhowajmy swěru serbskich wótcow rěč a wěru, wukhowajmy serbski narod! — hlejće, wony nowy duch wobradźi nam wótčincow najsławnišoho mjena, kaž su to: Muka, a běštaj Bart-Ćišinski, Holan a cyła rjada sćěhowacych za nimi narodowcow. —

Što pak je so z nawoženju stało, z Holanec Janom Arnoštom z Drječina, z tutym burskim synom serbskoho rodu, z prěnim hłownym staršim? Narodna pěsnička spěwa so takle:

Chcył je knjez hólčik wědźeći,
kak w cuzym kraju je . . .
Dał je so wjesć přez tajki kraj,
hdźež ludźi přahaju . . .
Přahnyli su hólčka do płuha,
do płuha ćežkoho atd. . . .

Haj, do płuha ćežkoho, z kotrymž je 43 lět dołho hłuboke brózdy naworał w ruskim kraju na duchownej roli rozwučowanja ruskeje studowaceje młodźiny. Z kajkej ródnej swědomitosću a serbskej swěru je wučeŕ Holan wukonjał to wulke dźěło wučerja a wukubłowarja ruskoho dorostu — misijonařske skutki, štož wučeńske powołanjo a dźěło mjez ruskim ludom znamjenja — to je też serbska zjawnosć zhoniła. Spočatk lěta 1912 je był po mnohich druhich wuznamjenjenjach z ruskimi rjadami z najwjetšej česću wuznamjenjeny. Tehdy pisaše „Łužica“: „Našoho serbskoho krajana, knjeza Jana Ernsta Holana, direktora gymnasija kejžora Mikławša I. w Revele, je ruski kejžor z nowym lětom 1912 wuznamjenił z dostojnstwom woprawdźitoho statnoho rady, spožčiwši jomu titul ekscelency a potomstwowe zemjanstwo ruskoho kejžorstwa“ . . . . (Łužica, l. 31. čo. 3, nastawk: „Česć, komuž česć słuša!“)

Jan Arnošt Holan je też był přecy swěrny syn serbskoho rodu, dobry Serb. Do Serbow je joho často a často přiwjedła njehinita lubosć k ródnej Łužicy, z kotrejž bě jako młody abiturient narodny kwas swjećił. We Łužicy přebywaše na zhromadźiznach Maćicy Serbskeje, bywši z joho pilnym sobustawom, naposledku lěta 1912 (kaž wo tym zasy „Łužica“ l. 31. čo. 5 rozprawja a joho wobraz

z

srědkami wot horjeka zadźěwać chcyli, bjez toho zo bychu te zło wotstronili, přińdźe revolucija. Šwobski bur přińdźe do šule a praji: Tu so wot nětka jeno němski wuči, dokelž ja chcu to tak měć! A přećiwo tejle kruće a rozsudnje wustupowacej woli njemóžachu žane administrativne (zarjadowanske) a pädagogiske (wukubłanske) winy wobstać. „Ale žane šulske knihi tu njejsu!" rěkaše. „My chcemy je wobstarać!" prajachu burja. Wučerjam a šulerjam pobrachuje na běžniwej němskej rěči? rěkaše dale. „Dyrbja ju nawuknyć a zawěsće ju nawuknu, jedna so tola wo jich maćefsku rěć!" prajachu burja. Smy wosrjedź šulskoho lěta? rěkaše. „Z dobrym njemóžeš z časom dosć započinać!" prajachu burja a bu započinane wosrjedź šulskoho lěta! Knihi běchu bórzy k rucy, a šulske lěto 1918/19, kotrež bě so we mnohihh gmejnach hišće z wučenjom we wuhefskej rěči započało, skónči so z němskimi šulskimi pruhowanjemi. Starši ze sylzojtymaj wočomaj postupy swojich dźěći při tym wobdźiwachu. Němska šula tutoho lětnika bě pak w nanajwjacy gmejnach njezhotowjeny twar: dźiwajcy na zaměry, kotrež wuprajena ludowa wola předpisa, wupokaza so wukubłanjo wučerjow jako njedosahace. Zahorjenosć drje někotromužkuli dopomha prěnjotne ćežkoty přewinyć, njemóžeše pak wězo dokładnu wědomosć, kajkaž wučerjej přisłuša, zarunać. To też wučerjo sami najlěpje wědźachu, a tohodla w juliju 1919 na sto wučerjow a wučefkow ze wšěch rózkow a kóncow šwobskoho banata do Timisvary so zeńdźe, zo bychu na šěsćnjedźelskim kursu w prózdninach so wobdźělili. Program wopřiješe: němsku rěč, stawizny rěče, přepytowanjo narěčow, stawizny němskoho pismowstwa, němske seminarske wuwučowanja, stawizny banata, němski ludowy spěw, němska wučba w ludowej šuli, wučba wo strowotnosći, šulska hygijejna. Wopory, kotrež běchu gmejny a jednotliwi wučerjo za tutón kursus přinjesli, so bohaće zapłaćichu z tym, zo wobdźělerjo wjele němskeje wědomosće za dalše wučenjo domoj přinjesechu. Přednošowarjo pak bjeze wšoho zarunanja za prócu swój nadawk wukonjachu widźicy ćim bohaćiše myto za nju z přeswědčenja, kak mócny a hłuboki začišć jich přednoški zawostajichu. Njezapomnity wostanje jim tutón napohlad „wotućenja ludu". Jasne wjeselo za nich! Też dyrbješe kóždy začuć, komuž něšto na němskim šulskim wučefstwje zaleži, spóznawši, kak naši wučerjo so přecy bóle zahorichu; tak rjec sami a mjez sobu so zasy namakachu. A hdyž hakle dawno zabyte ludowe spěwy zasy zaklinčachu! Běchu tola přeswědčeni, zo tu jenož někotři wučerjo njespěwachu, ale zo cyły němski šwobski lud je spěwa; zo spěwy, dotal jenož hišće žiwe w blědym wopomnjeću wowkow, nětko přez najpowołanišich posrědnikow zasy swój puć namakaju do młodych šwobskich wutrobow.

Započatk šulskoho lěta 1919/20 přinjesy pódla nahladneje ličby nowych němskich ludowych šulskich rjadownjow też němske statne realne gymnasium a też němske klasy při měšćanskej wikowanskej šuli w Timisvaru. Dźěl němskich kandidatow wučefstwa wopytowaše statny wučefski seminar, w kotrymž hromadźe z rumunskimi khowancami wot zwjetša w němčinje dospołnje wobhonjenych wučerjow pod nawjedowanjom na němskich wysokich šulach wuwučenoho direktora swoje dalše wuwučowanjo dóstawachu.

Započatk šulskoho lěta 1920/21 běchu přihotowanske dźěła k założenju dawno požadanoho samostatnoho němskoho wučefskoho seminara tak daloko zhotowjene, zo móžeše biskop Julius z Glattfelder rumunskomu knježefstwu hotowy naćisk dospołneje organisacije zapodać a prawo, přez zakoń z lěta 1868 zaručene, kotryž wšěm wěrywuznaćam założenjo wučefskich seminarow dowola, za swojich němskich wěriwych sebi požadać.

Kak so němscy wučerjo tam k nowej wótčinje, mjenujcy Wulko-Rumunskej, stajeja, widźimy z lětneje rozprawy tutoho wustawa. W raznych słowach tam čitamy: Swěra k nowomu kralej a k nowej rumunskej wótčinje je runje tak samo wot so so zrozemjacy a podstatny wobsah našich křesćanskich wučbow kaž swěra k našej wěrje, k našomu ludej a k našej maćefnej rěči; je tohodla sobu wopřijata w našim znatym hesle: Boha so boj! Česćuj nana a mać! Raznje škitaj swój lud! To njech Će wuči naša němska wukrajna šula!"

Němske nowiny khwala tute misijónske dźěło, kotrež smě so khroble přirunać z dźěłom „němskich ryćerjow". Tuta němska rěčna kupa před južnymi Tatrami bě pod wuhefskim knježenjom blizko k smjerći. Přidźělenjo k Wulko-Rumunskej je šwobski lud a tamnišich Saksow ze spara wubudźiło. Tak započina so tam woprawdźite němske kulturne wojowanjo! Tak němske nowiny . . . Čohodla pak wo tym pisamy? Přirunanjo z našimi serbskimi šulskimi a zcyła kulturnymi wobstojnosćemi we Němskej při tym same wot so na mysle so tłóči! Z bólnej dušu na to spominamy, kak dyrbimy sebi jeno stoty dźěł toho, štož tudy deleka šwobski lud ma a štož němske nowiny dosć wukhwalować njemóža, woprawdźe sebi wudrěć; a też potom so hišće njedźerži, štož so lubi a wustawa zaruča! Hakle w zašłych dnjach dyrbjachmy z křipjenjom zubow wupady na nas a serbskich wjednikow w Budyšskich němskich nowinach spóžerać do so, dyrbjachmy dźěło tutych torhacych wjelkow we wowčej drasće wobkedźbować, kotřiž we swojej hłupej mysli měnja, zo jich njespóznajemy, hdyž wěstych Serbow khwala, zo zo bychu za to druhich ćim bóle wočornjeli. My Serbja pak smy jedyn lud, jedyn na druhoho pokazani, a njedamy so tohodla nihdy šćěpić, ćim mjenje, hdyž je hanibny wotpohlad tak jasnje přewidźeć, kaž w naspomnjenych nowinach. Nam tudy trjeba njeje, Serbske Nowiny zakitować. Změja same telko kuraže, zo to dokonjeja; wězo we wšelakich wěcach kaž na přikład wo pólskim prašenju a wo Hornjej Šlezskej płaći słowo: de gustibus non est disputandum, to rěka: wo wšelakich nahladach je lěpje so docyła nic rozmołwjeć. Tola před němskej zjawnosću tudy wospjetujemy: „Štož chceće ze swojim pisanjom dócpěć, so Wam nihdy njeporadźi. My Was hižo z Wašich lesnych słowow znajemy!" Snadź nětko to też tajcy dowidźa, kotrychž maja tamne „wšoněmske a tohodla wšomu serbskomu napřećiwne" nowiny we wočomaj. Dyrbjeli nětko tak prawje swoje kroški na

---

podawa), wopytowaše też ludowe towarstwa a wosebje rad přikhadźeše na hłownu skhadźowanku. W Njebjelčicach je joho studowaca młodźina l. 1913 posledni króć wuwitała jako ekscelencu.

Kajki hakle bě Jan Arnošt Holan wutrobity Słowjan. Najrjeńši dopokaz za to su joho rjadki z poslednjoho lista, kiž je mi we wulkej swětowej wójnje napisał, hdyž běch swoje nutrne styski a žedźenjo jomu wozjewił. Pisa l. 1916 takle: „Dźělenjo wot swójbnych a přiwuznych, kaž wšelake druhe moraliske ćerpjenja abo hłód, khorosće, rany, haj samo smjerć — wšitko to ničo prajić nima porunja tomu wulkomu dźěłu, přez kotrež so k lěpšomu Ruskeje a cyłoho Słowjanstwa, ani bjez wuwzaća łužiskich Serbow, rozsudźa běžne historiske a narodnostne prašenja a my dyrbimy hordźi być na to, zo je nam Bóh Knjez w tajkim času žiwjenjo spožčił, dyrbimy pokornje přijeć tón podźěl horja a wobćežnosćow, kiž je nam přidźěleny, byrnjež by hišće wjetši był. — Naši wótčincojo Smoleř, Hórnik, Wjelan, Zejleř a druzy su nětčiše podawki ze spodźiwnej akuratnosću do prědka prajili, dowěrjejo so — kaž tohorunja ruscy słowjanofilojo — na sprawnosć a miłosć Božu. Přejara wulkej běštej tehdy hižo nazdatosć a wupinawosć Němcow, nic jenož Prusakow („bramborčanow"), ale też našich słódkich Saksow. Ruski lud hakle nětkole započina dozrawjeć a wotważować, što rěka němska kwakla, napołožena na zapadnych Słowjanow a njejapcy so přihotowaca samo na staćanow wulkoho ruskoho kejžorstwa.

Nětko su tući njepřećeljo do toho přišli, zo su so zamylili, njedospóznawši mocy a wudźeržliwosće poniżnoho, čestnoho, prawosławnoho ruskoho wojaka, ale wšak je hižo pozdźe. Čas wotpłaćenja je nastał. Přećežko su so Němcy přehrěšili, zo traš móhli so nadźeć, zo w poslednim wokomiku*) zwjazkarjow mjez sobu rozkorja, kotřiž chcedźa być a su zakitowarjo prawa a sprawnosće. Budźemy so sobu wo to starać, kelkož we našich mocach zaleži, zo by dobyćerstwo skóncnje było dobyte, zo by było naše!" . . .

A što je so dale stało z našim njezapomnitym krajanom w Ruskej po skóncenju wójny, praji tebi, sławna skhadźowanka, joho — nekrolog. Wottam, hdźež z dalokeje pobratrowskeje zemje k nam so woła: „Morituri — dyrbimy wumrěć!" z wotkelž njesu so smjertne stony a z milijónow bratrowskich hortow pře hłód, mór a hubjenstwo zadwělowacych wěje też k nam do kraja: „Bratřa, přećeljo, pomhajće, zahinjemy!" — hdźež čorny zmij bólšewisma, zajědojćiwši ruski narod, so ze swojimi pazorami zarywa do wutroby starych a młodych, hdźež do smjerće začerjenjeny, zahłódnjeny lud do rowa padawši też nas Serbow na stražu woła: „Hladajće so tajkeje smjerće, też na was łaka! Běrće so na kedźbu, też na was čaka — njesmilna smjerć narodna; jeli njezamóžeće so dowoi barać tohole duchownoho moru, to zahubwas, kaž požrěła je nas! „Morituri!" — słyšće wottam, lube serbske sotry a serbscy bratřa! je dolećało do ródnoho Budyšina zrudne poselstwo, zo nan a dźěd, zo też přichodny syn, wobaj staj wumrěłoj a zahinyła lubozna dźowčička a wnučka Irena — haj słyš, sławna skhadźowanka, prjedy hač sy mohła z twojim serbskim nankom so zasywohladać, kiž je před 43 lětami ći při kolebcy stał a nutrny spěw lubosće sobuspěwał „Hišće Serbstwo njezhubjene" a „Naše Serbstwo z procha stawa!", słyš, studentska skhadźowanka, z rowa hłós a posledni postrow: „Ave, gens sorabica! Ave, studentes juvenes et virgines Soraborum Lusatiae! Mortui vos salutant! —

„Budź poštrowjeny, ludo serbowski! Postrowjeni budźće studowacy młodźencojo a knježny Serbow we Łužicy! Mortwi wołaja Was a strowja!" — My chcemy nětko postanyć a wopomnjeć nestora skhadźowanki, dobroho pastyrja młodźiny, swěrnoho Serba a wótčinca, też sprawnoho Słowjana dźakownje počesćić!

Česć, komuž česć słuša!

* Tele myslički počahuja so na prócowanjo němskoho generalnoho štaba, ruskoho kejžora za separatny měr dobyć; spytachu to same też z Kerenskim, dóniž Lenina přećiwo njomu njepósłachu, kiž je bólšewistsku revoluciju zbudźił a Rusku do nětčišeje zahuby přiwjedł.

Serbsku ludowu banku nosyć, a za swojimi wjednikami stać. Potom změje šmóranjo tajkich nowin dobry wuspěch! Tajkim „přećelam serbskoho ludu“ pak kaž tym pisarjam we naspomnjenych nowinach přiwołamy: Připóznajće nam jenož jedyn dźěl tych prawow, kotrež Waši narodni bratřa w nowej Wulko-Rumunskej maja, kotrež tam za spraw e maće a na čimž so radujeće. Potom přestanjemy skoržić! Dajće sebi rozpowědać wot nich, kak jim bě pod wuherskim režimom a spóznajeće, kak nam dźensa hišće je. Abo mysliće sebi, zo mamy my snadź mjenje čuća za narodnosć, kaž Waši bratřa tam deleka? Njepłaći tež za nas tosame hesło: „Boha so boj! Česćuj nana a mać! Škitaj swój lud?“ A hdyž widźiće jich šulske bolosće a horliwe prócowanja wo němske ludowe a srjedźne šule we Wulko-Rumunskej, potom mějće znajmjeńša zrozemjenjo za naše šulske hubjenstwo a podpjerajće naše prócowanja za Budyšski gymnasij, realku a wučeński seminar serbskoho wučerja dóstać! Starajće so wo to, zo so na nich serbskim studowacym njezadźěwa, so zeńć w serbskich hodźinach a z druhimi Serbami so stowaršić!

Přestańće skónčnje zasłužbnych serbskich wjednikow hanić! — A hišće něšto: Njerozemimy, kak so tajke pisanjo z kedźbliwosću znjese, kotruž ma kóžda nowina přećiwo swojim čitarjam wobkedźbować. A njewotebjeraja mnozy Serbja tutu nowinu?

Veritati servieus.

Cyrkwinske powěsće.

3. zjězd sakskich katolikow.

Kaž je nětkle wěste, jako hłownaj rěčnikaj wustupitaj:

1. dr. theol. a fil. Georg Schreiber, rjadny prof. za cyrkwinske stawizny w Münstru a sobustaw němskoho sejma. Wón poreči wo **„Katolicismje a zasynatwarjenju Němskeje“.**
2. Rektor August Gottwald w Barlinje, sobustaw pruskoho sejma wo: **nabožinje, ludźe a šuli.**

Wšelake towarstwa su so k pódlanskim posedźenjam zamołwiłe; chce-li hišće štó tajke zarjadować, njech to hnydom sčini. To nastupa tež wobstaranjo bydlenjow.

24. sept. popołdnju w 3 hodź. budźe zamknjena zhromadźizna sobustawow; we samym času zeńdźenjo žónskich. Wječor w 8 hodź. powitanska zhromadźizna. Njedźelu 25. sept. dop. w 10. hodź. biskopska swjatočna Boža mša, popołdnju w 2 hodź. hłowna zhromadźizna.

Dokelž budźa wudawki wosebje za přihoty we prjedawšej wojeńskej zwučowarni jara wulke, prosymy wo sćedriwu podpjeru. (Hlej k tomu nawěštk w dźensnišim čisle!)

— Kaž rěka, přewjeze so bórzy ćěło bamža Leo XIII. z joho tukhwilnoho rowa w Pětrowej cyrkwi do cyrkwje San Giovanni. Leo XIII. je sebi sam přał, zo by w tejle cyrkwi jako w „maćeri wšoho křesćanstwa“ pokhowany był. —

— Na dnju swj. Marijinoho donjebjeswzaća woswjeći w Trieru biskop dr. Korum jubilej swojoho 40 lětnoho biskopstwa na jara swjatočne wašnjo. Hižo dźeń prjedy wopokazachu so wosławjencej wulkotne česće: sydom biskopow bě přišło, ze saarskoho wokrjesu 8 wosebitych železniskich ćahow z wěriwymi. Něhdźe 40 000 mužskich a žónskich wobdźěli so při hołdowanskim ćahu; 800 spěwarjow wunjese jubilarej zastaniščo. Swjedźeńske prědowanjo při póndźelskich swjatočnosćach měješe Kölnanski kardinal dr. Šulte.

— Za naslědnika sławnoho kardinala Gibbonsa za biskopski stoł Baltimorskeje arcydioecesy je Swj. Wótc D'Curley-a, dotalnoho biskopa w Florida, pomjenował. Nowy knjez arcybiskop je lědom 40 lět stary, potajkim jedyn z najmłódšich biskopow a arcybiskopow cyłeje zemje. Wón je irskeje narodnosće a pječa horliwy zastupjeŕ irskeje njewotwisnosće. Swoje studije je dokonjał zdźěla we Irskej, zdźěla w Romje.

Bamž Benedikt XV. a ruski hłód.

List na stat. sekr. Gaspari.

Knježe kardinalo!

Powěsće, kotrež tele dny wo wobstojenjach ruskoho ludu k nam přikhadźeja, su kaž to, knježe kardinalo, wěsće, jara khutne. Kaž derje so po lakoniskej suchoće tychle prěnich powěsći sudźić hodźi, stojimy tu před jenym z najhórših njezbožow wšěch časow. Njeskónčne syły človječich stworjenjow, z hłodom přewzate, wot tyfusa a kholery přemóžene, čahnu so zadwělowajcy po wuskhnytej wupřestrěni a waleja so do najbóle wobydlenych srjedźišćow, hdźež khlěba nadeńć so nadźijeja, hdźež pak z brónskej mocu je zasy dale honja. Z nižinow rěki Wolgy proša milijóny ludźi wšě človjestwo wo pomoc přećiwo hrózbnej smjerći.

Tele bólne křiki, knježe kardinalo, su nas hłuboko přimałe. Dźe tu wo lud, kiž je hižo nanajbóle z prutom wójny rozšwikany a nad kotrymž so tola znamjo Khrystusowe błyšći, lud, kiž chcyše stajnje ze wšej raznosću k wulkej křesćanskej swójbje přisłušeć. A hdyž su joho tež dołhe lětstotki wot nas wothrodźiłe, dha stoji wón našej wótcowskej wutrobje ćim bliže, čim wjetše je joho njezbožo.

Knježe kardinalo! Mamy za swoju winowatosć, zo pospytamy, wbohim dźěćom pomhać, kaž je nam při našej khudobje móžno. Tola strachi njezboža rozšěrjeja so tak, zo je nuzne, zo wšitke ludy hromadźe maja zakročić; tež najwjetše napinanjo napřećiwo njewobmjezowanomu hubjenstwu přewulke njebudźe. Prosymy Was tohodla, knježe kardinalo, zo byšće wšě srědki, kotrež we Wašej mocy su, wužili, zo byšće knježeŕstwam wšěch narodow předstajili, kak nuzne tola je spěšne a zhromadne dźěło přećiwo njomu.

Naše wołanjo měri so předewšim na křesćanske ludy, kotrež njeskónčnu lubosć swojoho bóžskoho wumóžnika znaja, kiž je swoju krej woprował, zo by wšitkich bratrow sčinił; wone pak płaći tež wšěm zdźěłanym ludam; přetož kóždy človjek, kiž chce tohole mjena hódny być, ma we sebi winowatosć začuwać, zo by tam dokhwatał, hdźež štó druhi hinje.

Wjacy króć za tele njezbožow połne lěta, kotrež mamy přeżiwić, je swjaty stoł wosrjedź ludow so słyšeć dał, wědomy sebi wysokoho a słódkoho nadawka, kiž je Bóh jomu dowěril. A hdyž dźensa, hdyž posledni wothłós našich prjedawšich napominanjow a prózstwom hišće dospołnje wuzwučił njeje, z nowa naše słowo zaklinči, dha jenož tohodla, dokelž tele nowe ćerpjenja prjedawšomu njezbožu po wótrosći wróćo njestoja, haj je snadź hišće přesahuja.

Mjez tym pak wšitke dźěći Khrystusoweje cyrkwje, po cyłej zemi rozbrójene, njech khude, njech bohate, přinošujcy swoju šerpatku za bratrow, z hłodom mrějacych njech so k Bohu modla, zo by so hódnosćił, nas ze swojej njeskónčnej mudrosću podpjerać, a my tak skónčenjo tak hrózbnoho domapytanja spěchowali.

Tole přejo, knježe kardinalo, mamy za so přijomne, Wam japoštołske žohnowanjo wudźělić.

We Vatikanje, 5. augusta 1921.

Benedikt, P. P. XV.

Serbski seminar w Prazy.

(Pokračowanjo.)

Tak přikhadźeju wobdarjeni młodźency ze serbskich wsow do Prahi, zo bychu tu z bohatoho žórła za spomožne skutkowanjo trěbnu wědomosć pilnje čerpali, ani zo bychu lubosć k wótčinje a k maćernej rěči zhubili; haj tež zo bychu so w njej wudokonjeli, tak zo bychu mjez serbskim ludom jako měšnicy a wučerjo spomóžnje dźěłać móhli. Tež móžemy spóznać, zo je Serbski seminar za katolsku cyrkej cyłeje Sakskeje, wosebje pak za serbski lud, jara spomóžny wustaw, kotryž hižo přez 200 lět do wótčinskeje winicy pilnych a nawědźitych dźěłaćeri sćele, kotříž w njej ryja a pléja, sadźeja a přiliwaju a swěrnje hač do smjerće so prócuja, zo bychu wšitke hałzy a hałžki, z winowym pjeńkom zjednoćene, dobre płody njesłe. Njech Bóh też dale Serbski seminar zakituje, prócowanja a dźěła swojich wučomcow žohnuje, křesćanski duch w nich zdźerži a skrući a jim dale přikhilnosć Łužiskeje duchowneje a krajneje wyšnosće spožči, potom hišće wjele dobrych dźěłaćeri do našeje lubeje domizny Łužicy wuhotuje!

K dospołnosći stawiznow Serbskoho seminara sćěhuja też mjena joho předstojićerjow:

1. Założeŕ Józef Jurij Šimon bě hač do smjerće 1729 prěni prezes.
2. Po nim předstoješe seminarej hač do lěta 1743 Jurij Bažant, rodźeny z Khrósćic, kiž so wosebje wo pjenježne a z cyła hospodarske należnosće staraše. Studowacych nawjedowachu w tym času młodźi duchowni abo też, kotříž na měšnisku swjećiznu so přihotowachu. Běchu ćile: Jakub Čežki z Kulowa, bě bohosłowc poslednjoho lěta 1730; Jurij Kral z Kulowa wot l. 1731—1734; Měrćin Römisch z Hennersdorfa, před tym farař w Königshainje, wot lěta 1734—1736 prezes, wumrě 1741 w Prazy we wustawje za emeritowanych duchownych; Jurij Kral 1736—1739 (druhi króć); Jurij Pjetřik ze Struchow pola Njebjelčic. Wón bě 1736 wučomc seminara, zastupi pak do arcybiskopskoho, a jako studiosus juris canonici bu 29. nov. 1739 prezes Serbskoho seminara a dósta 24. aug. 1745 měšnisku swjećiznu; prezes wosta do lěta 1743, bu na to administrator cyrkwički na Pětřinje a Ławrjencowej horje pola Prahi, a 1748 tachant we Wusću (Aussig).
3. Syman Anton Vicki z Kulowa wot lěta 1743—1767. Wjedźeše wšě należnosće seminara, dokelž bě Bažant swoje dotalne zastojnstwo złožił. Vicki bě w Sišnicy direktor zemjanskoho wustawa był a wumrě 12. augusta 1767 jako prezes.
4. Jurij Różant z Kanec pola Wotrowa wot lěta 1767—1777.
5. Jan Khrystof Pamisch z Mučnicy we Ketličanskej wosadźe, rodź. 4. julija 1741 wot lutherskeju staršeju, wróći so jako kandidat theologije do katolskeje cyrkwje w lěće 1768, zastupi do Serbskoho seminara a studije katolskeje theologije dokonjawši bu 1771 swjećeny a kapłan we italskej syrotnicy w Prazy; w lěće 1777—1785 bě prezes Serbskoho seminara, a 1818 wumrě jako professor w Khomotawje. Spisa w němskej rěči mnohe spisy, kotrež rozdźělne wučby katolskoho a lutherskoho wuznaća wukładuja.
6. Jakub Schubert (Šuba) ze Zejic, wot lěta 1785—1796; najzasłužbniši prezes, ze swojim wulkotnym wotkazanjom, sčinjenym 2. meje 1812, druhi założeŕ seminara.

7. Jakub Lebza z Ralbic wot l. 1796—1797.

8. Jakub Piazza z Kulowa wot l. 1797—1824.

9. Franc Příhonsky, dr. filos., wot lěta 1824—1839, před tym spowědnik karmelitkow na Hradčinje; ze wšelakimi potřěbnymi porjedźenjemi w seminaru, ze swojim pozdźišim dohladowanjom a rjadowanjom hłownoho zamoženja jako kapitular we Budyšinje wobkhowa spomóžny wliw na wustaw hač do swojeje smjerće w l. 1859.

10. Franc Náhlovsky ze Sykořic w Čechach wot lěta 1839—1848; bě před tym kapłan w Českim Dubje, na tym samym měsće, jakož Měrćin Šimon; z joho wosebitej podpjeru założi so „Serbowku“; wumrě 1853 jako faraf w Lazovje w Čechach.

11. Anton Slavíček z Tišic w Čechach, rodź. 1813; 1839 na měšnika swjećeny a za katechetu w syrotnicy s. Jana Křćenika na Nowym měsće w Prazy postajeny, wot lěta 1849—1854 w lubosći starosćiwy prezes, bu na to faraf w Neutonicach, pozdźišo tachant w Brandym a pozdźišo bě česćeny probst kapitla w Starej Bolesławje, ryćeŕ rjadu železneje krony.

12. Józef Pallmann z Wostrowca, rodź. 1812; wón bě wot lěta 1831—1836 wučomc Serbskoho seminara, měšnik lěta 1837, katechet a potom dopołdniši předaŕ w Budyšinje, pozdźišo kapłan w Lipsku, wot 16. decembra 1854 hač do smjerće, 2. jan. 1877, prezes seminara. Swoje zamoženjo wotkaza zaměram, kotrež ze seminarom zwisuja, wosebje młodym duchownym z Łužicy, kotřiž su w Serbskim seminaru studije dokonjeli, k nakupjenju potřěbnych knihow a za służownych seminara, kotřiž su w dołholětnej służbje zestarili abo skhoreli.

13. Jurij Łusčanski z Wotrowa, dr. theol., rodź. 8. novembra 1839; wot l. 1855—1865 wučomc seminara, 1866 na měšnika swjećeny a za kapłana w Ralbicach postajeny, 1870 za kapłana do Budyšina přesadźeny a 1877—1894 prezes seminara. W lěće 1891 bu wón za kanonika Budyšskoho kapitla pomjenowany. Na biskopa bu 19. měrca 1904 swjećeny; wumrě w lěće 1906.

14. Filip Rězak z Wuric, dr. theol., rodź. 22. apryla 1859; wot l. 1874—1884 wučomc seminara, 1884 na měšnika swjećeny a za kapłana w Khrósćicach postajeny, 1890 administrator w Špitalu pola Kamjenca, 4. apryla 1894—1895 prezes seminara, wot 1895 dwórski kapłan w Drježdźanach. Pozdźišo za kanonika Budyšskoho kapitla a za konsist. radźićela w Drježdźanach pomjenowany.

15. Anselm Rotzinger z Merdingen we Badenskej, dr. theol., rodź. 18. apryla 1862; 1887 na měšnika swjećeny, naposledku faraf w Zebnicach, wot 15. decembra 1895 prezes seminara, 1912 za kanonika a 1920 za scholastika Budyšskoho kapitla pomjenowany.

16. Józef Jakubaš z Bělšec, dr. theol., rodź. 15. novembra 1890; 1904—1913 wučomc Serbskoho seminara, 3. augusta 1914 na měšnika swjećeny a zastupi jako pólny kapłan do wójska; po wójnje přińdźe za dwórskoho kapłana do Drježdźan, wot 1. junija 1921 je prezes Serbskoho seminara w Prazy.

Za poměrnje tuni sad stara so gmejnska rada w Struppen pola Pirna. Wona je swoje štomy jenož swojim wjesnym přenajała a to tak, zo sebi za centnar krušwow 50 hr., centnar jabłukow 60 hr. płaćić da.

Zjězd katolikow Sakskeje w Budyšinje.

24. a 25. sept. t. l. budźe we hłownym měsće sakskeje Łužicy, w starosławnym Budyšinje

III. zjězd katolikow Sakskeje.

Zo by so přez njón tak prawje katolske žiwjenjo žiwe a mócne wopokazało, je třěbne pjenježneje podpjery wot našich katolskich wěrybratrow. Tohodla wšěch, kotřiž maja za tónle zjězd zrozemjenja a jomu poradźenjo popřeja, wutrobnje a należnje prosymy, zo by so tejle wěcy po możnosći podpjery přispěło. Njedwělujemy na tym, zo katolske zarjadowanja cyłoho kraja kaž też kóždy jenotliwy našoho wěrywuznaća tomule wotmysleniu swoju pomoc spožči. Wo připokazanjo darow a zapisowanjo k rukowacomu fondej należnje a wutrobnje prosymy. Kóždy dar, też najmjeńši, je ważny kamušk k wulkomu twarej. Pjenjezy chcyli ludźo připósłać předsydźe pjenježnoho wubjerka:

Studienrat Prof. Joh. Heidrich,
Bautzen, Moltkestr. 16 II.

Postscheckkonto: Dresden 33121.

Dobre čistowołmjane tkaniny

k suknjam, falam a rubiškam

poruča

Emil Wilček

w firmje **Aug. Paul Hilger**

jenož Seminarstr. 2.

Fotograf Kubitz

Budyšin.

Přińdu k Wam na wsy, jelizo maće za mnje nadawki za **kwasy,**

towarstwa, industrielne wobrazy atd. Też poručam so k zhotowjenju powjetšenjow wobrazow. Mój wobkhod wobstoji hižo přez 22 lět a buchu moje dźěła hižo na wjele wustajencach tukrajnych a wukrajnych mjez druhim ze złotymi medailjemi wuznamjenjene.

Też njedźelu je mój wobkhod wotewrjeny.

Robert Kubitz,

fotografiski ateljej

w Budyšinje, pódla hłownoho pósta.

Wulke zaweškowe předawanjo!!!

Započatk njedźelu 21. augusta.

Tute poskićenja su dalše poručenja za mój wobkhod.

Ia. **zawěškowe canki** meter wot 2.60 hr.
Ia. **šěroke rjane gardiny** „ „ 11.50 „
Ia. **kumštarske gardiny,** 3 dźěle, wokno wot 80.— „
Ia. **madras-gardiny, stores, woknješkowe zawěški, přikrywy na łoža.**

Žane nuzowanjo ke kupej, hobrski wubjerk, płaćizny a kajkosće w hódnosći bjez konkurency.

Wopytajće mój dom, puća je hódno.

Najwjetša wosebita předawaŕnja za Serbow.

Předawaŕnja E. Wels

Telefon čisło 12. **w Kulowje.** Założene 1868.

„Stadt Dresden“ w Kamjencu.

K baršćej (Forstfest)

poručam swoju rjanu hosćensku zahrodu a hosćenske jstwy wosebje k přebywanju před swjedźeńskimi ćahami.

Za hnydomne poskićenjo ćopłych jědźi a ff. napojow je najlěpje postarane.

Njedźelu wot 4 hodźin a štwórtk po swjedźeńskim ćahu

wulki pyšny bal.

Krasny wohnjostroj.

Serbska ludowa banka

akcijowe towarstwo

w Budyšinje na zwonkownej lawskej hasy 11.

Telegramowa adressa: Serbobanka. **Girokonto na němskej statnej bancy.**
Telefonowe čisło 155. **Póstski šekowy konto: Lipsk 110481.**

Serbska ludowa banka wšě bankowske dźěła wuwjeduje,

wosebje

nalutowanske pjenjezy k wšědnomu wuživanju přijima,
nalutowanske pjenjezy z wupowědźenjom přijima,
běžace zličbowanja wotewrja,
požčeńki na dań dawa.

Kasyne hodźiny wšědne dny wot 9—1, sobotu wot 9—2 hodźin.

našich **Podlějšenjo**

předawanskich dnjow

hač do soboty 27. augusta.

Tute poskića wam hišće wo wjele poniženu płaćiznu.

Kuchińske garnitury 125.00 dobry pórclin, 22 dźělow

Kofejowe servisy 45.00 za 6 wosobow wot

Šalki ze złotej kromu 3.90 dobry pórclin

Pórclinowe šalki 2.90 różowy mustr

Myjace garnitury 48.50

Sadźba kamjenino-wych šklow 16.50

Sadźba kamjeninowych šklow z pisanej kromu, 6 št. 23.50

Kamjeninowe talerje 1.55 hłuboke a niłke wot

Winowe šklenčy z wysokej zelenej nóžku hižo wot 4.90

Konserwowe šklenčy
z čerwjenej rynčku a wobłukom

1/4	1/2	3/4	1	1 1/2	2
3.55	4.20	4.35	4.50	5.25	5.90

Zawarjenske aparaty 55.00 dospołne z thermometrom

Hospodarske wahi 34.50 hižo wot

Kofejowe młyny 19.50 hižo wot

Železne horncy 9.80 hižo wot

Šatowe powjazy 50 pj. meter hižo wot

Šatowe klamorčki 1.75 kopa

Sadźba alumin. warjenskich horncow 10-20 cm dobra twora 95 hr.

Emajlowe bowy 28 cm, dobra kajkosć 13.80

Dźělba emajl. smjetancow a zběrakow 2.90

Drastowe wobručki 55 pj. bjez prěkuška štuka

Drastowe wobručki 75 pj. z prěkuškom štuka

Fibrowe rjedźenske šćěće štuka 2.45

Alum. čajowe křidki 1.80 štuka

Emajl. kofejowe bleše 8.90 3/4 l. bjez zamka

Emajl. kofejowe bleše 9.80 3/4 l. ze zamkom

Emajl. jědźne bowy 10.90 10 cm

Dźělba emajl. horncow 5.50 12 cm, čežka twora

Emajlowane płókanske horncy z wěkom, 28 cm 28.50

Płokace deski 6.90 z cynkowej podłoh

Muchace šklenčy 4.80

Dźělba alum. mjasorozwjerćakow z 3 nožemi 39.50

Dźělba emajl. mlokowych karanow 1 l. wopřijace 7.80

Gardinowe žerdki 3.90 120—140 cm dołhe

Wulka dźělba emajl. horncow 6.90 14 cm čežka twora, jasnoběłe, běłe, brune, šěre

Běłe hosćencarske sudobja, we wulkim wubjerku.

Seelenfreund & Co.

Wobhladajće sebi naše wokna. **Lawske hrjebje 12.** Wobhladajće sebi naše wokna.

Z Božej pomocu swoju loni přez woheń zničenu bróžnju zasy natwariwši, wuprajam wšitkim, kotřiž su mi při tym na kajkežkuli wašnjo pomocni byli a mje smilnje podpjerali,

najwutrobniše „Zapłać Bóh!“

Wosebity dźak pak słuša knjezej hosćencarjej Kralej w Serbskich Pazlicach, kiž je cyłu ćežu twara na so wzał a při tym njeje prócy a wudawkow lutował.

We ***Serbskich Pazlicach.***

Hańža zwud. Wałdźina.

Hłowna zhromadźizna

Serbskoho hospodarskoho towarstwa

budże

sobotu 3. septembra 1921

popołdnju w 6 hodź. w sali Serbskoho doma w Budyšinje.

Dźeński porjad:

1. Bilanca 1920/21.
2. Přetworjenjo Serbsk. hospod. towarstwa.
3. Namjety.

Zastup jenož za sobustawow, kotřiž maju wupokazku.

Wšěch sobustawow přeprošuje

předsydstwo a dohladowarstwo.

Košlacy płat

we wšelakich kajkosćach wosebje płaćizny hódny poruča

Paul Dittrich

w Kamjencu, Albertpl. 16, I.

Batist

115 cm šěroki meter po **15 hr.**

surowy płat

140—170 cm šěroki,

cychi

meter 15 hr.,

wołmjane fale

wot krucha m 14,50 hr.,

hotowe wołmjane fale, tkaniny za woblečenja

jara kruta twora meter 27 hr.,

košlacy barchent meter 14 hr.

Emil Wehrle.

Do Krupki!

Póndźelu 5. sept. rano w 5 hodź. budże w Marijinej Hwězdźe Boža mša. Na to woteńdźe procesijón do Krupki.

Michał Narćik.

Štóž móhł **korčmu,** je-li možno ze zahrodu a polom, **přenajeć,** njech to wozjewi exp. „Kat. Pósła“.

Wše ćišćerske dźěła

zhotowja spěšnje

naša

Donnerhakec knihićišćerńja.

Kwasy

na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow

fotograf

W. Kornet

Budyšin, Gickelsberg 1b

Jako wopor wójny zemrě w najrjeńšich lětach swojoho žiwjenja 35 lět stary po ćežkej dołhej khorosći ze swj. sakramentami wobstarany srjedu 10. augusta mój luby mandzelski, naš luby nan, syn a bratr

Mikławš Wićaz

(Lehmann)

we Worklecach.

Wón bu sobotu 13. augusta z wojeńskej česću w Khrósćicach swjatočnje pokhowany. Wšitkim, kotřiž su na póstywječorach so za joho dušu modlili a joho k rowu přewodźeli, wosebje Pančičanskomu wojeńskomu towarstwu, dale kk. Rynčej a Kóskej we Worklecach za wosebitu prócu a starosć wuprajamy swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Dušu zemrětoho poručamy modlitwam wěriwych.

We Worklecach, 13. aug. 1921.

W mjenje zrudnych zawostajenych we hłubokej zrudobje

Hańža zwud. Wićazowa rodź. Wěrtec a **synk.**

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorččak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 35. | Budyšin, 27. augusta 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Dźak tebi, knježe Jězu, swětło wot wěčnoho swětła, za blido twojeje swjateje wučby, kotrež sy nam přihotował přez swojich služownikow, profetow a japoštołow a druhich wučerjow. Dźak tebi, stworićelo a wumožniko človjekow, kotryž sy, zo by cyłomu swětej swoju lubosć wobswědčił, wulku hosćinu přihotował, při kotrejž k wužiwanju poskićeš nic tamnoho jehnjeća, kotrež běše předznamjo, ale swoje najswjećiše ćěło a krej; tak zawjeseleš wšěch wěriwych ze swjatej hosćinu a napoješ ze spomožacym keluchom a z nami su jako hosćo swjeći jandźeljo, tola ze zbožownišej słódkosću.

O, kak wulka a česćowna je służba měšnikow, kotrymž je date, Knjeza hordoznosće ze swjatymi słowami při přežohnowanju spřitomnić, z hubomaj khwalić, z rukomaj dźerżeć, ze swojim samsnym hortom přijimać a druhim podawać! O kak čistej dyrbitej być tamnej rucy, kak čisty hort, kak čiste ćěło, kak njewoblakowana ma być wutroba měšnika, ke kotromuž přikhadźa tak často załožeŕ čistosće! Z měšnikowoho horta, kotryž tak husto Khrystusowy sakrament přijima, njesmě ničo wukhadźeć, khiba jeno swjate, khiba jeno česćowne a wužitne słowo.

Joho woči, kotrejž stej zwučenej na Khrystusowe ćěło zhladować, budźtej jednorej a hańbićiwej. Joho rucy, kotrejž stworićela njebjes a zemje wobjimatej, budźtej čistej a k njebju pozběhnjenej. Wosebje měšnikam so w zakonju praji: „Swjeći budźće, dokelž ja sym swjaty, Knjez, waš Bóh.“ (3. Mójzes. 19, 2; 1. Pětr. 1, 16.)

Njech nas podpjeruje twoja hnada, wšohomócny Božo, zo bychmy móhli, kotřiž smy měšnisku służbu na so wzali, dostojnje a pobožnje tebi ze wšej čistosću a z dobrym swědomjom służić. A njemóžemy-li w tak wulkej njewinowatosći žiwjenja wobkhadźeć, kaž to dyrbimy, dla popřej nam tola, zo bychmy prawje přisłušnje wopłakowali zło, kotrež smy skućili, a zo bychmy z wotmyslenjom dobreje wole tebi přichodnje horliwišo służili.

Dwanaty staw.

Štóž chce Khrystusa we swjatym woprajenju dóstać ma so jara pilnje na to přihotować.

Hłós lubowanoho.

Ja sym lubował čistosće a dawał wšeje swjatosće. Ja čistu wutrobu pytam a w ni je městno mojoho wotpočinka. Přihotuj mi wulku derje připrawjenu hosćinsku łubju a a chcu pola tebje ze swojimi wučownikami jutry swjećić. Chceš-li, zo bych přišoł k tebi a pola tebje wostał, wučisć stare zakisane często a wurjedź přebytk swojeje wutroby. Wuzamkń z njoho wšitko swětne a wšón hołk złósćow; sydaj kaž wosamoćeny wrobl na třěše a wopominaj swoje přestupjenja w hórkosći swojeje duše. Přetož kóždy lubowacy připrawja swojomu lubowarjej najlěpši a najrjenši přebytk, dokelž z toho so spóznawa přikhilnosć toho, štóž lubowanoho přijima.

Tu maš wjedźeć, zo ty njemóžeš dosć dokonjeć na tute přihotowanjo přez zasłužbu swojoho prócowanja, samo hdy by so ty přez cyłe lěto připrawjał a hdy by ty ničo druhe na myslach njeměł. Ale jeno ze sameje mojeje dobroćiwosće a hnady so tebi dowola, k mojemu blidu přistupić, tak kaž, hdyž by prošeŕ na hosćinu bohatoho přeprošeny był a tón njeby ničo dale na zarunanjo za joho dobroty měł dyžli to, zo so poniža a dźakuje. Čiń, štož sam zamóžeš, a čiń to pilnje, nic z přiwučenja, nic nuzowany, ale z bojosću a česćownosću a nutrnej přikhilnosću přijimaj ćěło lubowanoho knjeza.

Ja to sym, kiž sym tebje zawołał, ja sym poručił, zo ma so to činić, ja dowurunam, štož tebi pobrachuje, pój a přijimaj mje.

Hdyž tebi hnadu pobožnosće dawam, praj swojomu Bohu dźak za to, nic, dokelž sy jeje hódny, ale dokelž sym so nad tobu smilił. Jeli pak pobožnosće nimaš, ale so bóle suchoparny čuješ, modli so wobstajnje, žałosć a kłapaj; a njepřestań, doniž sej njezasłužiš dóstać srjódku abo kapku spomožneje hnady. Ty mje potrjebuješ, ja njepotrjebuju tebje. Też njepřikhadźeš ty, zo by mje swjatosćił, ale ja přikhadźam, zo bych tebje swjatosćił a polěpšał. Ty přikhadźeš, zo by so swjatosćił přeze mnje a so ze mnu zjednoćał; zo by nowu hnadu dóstawał a so z nowa k polěpšenju zahorjał. Njezarodźej tuteje hnady, ale připrawjej ze wšej pilnosću swoju wutrobu a dowjedź k sebi swojoho lubowanoho,

Tola je nuzne, zo by so ty mi jeno přihotował k pobožnosći před woprajenjom, zo by so ty też starosćiwje wukhował w ni po dóstaću sakramenta. A też nic mjeńša kedźbnosć žada so po nim, dyžli pobožne přihotowanjo před nim. Přetož dobra kedźbliwosć, kotraž po nim sćěhuje, je zasy najlěpše přihotowanjo na to, zo bychmy hišće wjetšu hnadu dóstali. Ale na to čini so človjek jara njekhmany z tym, zo so hnydom přejara rozpušći, zo by měł zwonkowne tróštowanja. Bjeŕ so na kedźbu, zo wjele njepowědaš, wostań w samoće, a wužiwaj swojoho Boha; přetož maš toho, kotrohož cyły swět tebi wzać njemóže. Ja sym tón, kotromuž dyrbiš so ty cyłoho dać, tak zo hižom dale nic w sebi, ale we mni sy žiwy bjeze wšeje starosće.

Třinaty staw.

Zo dyrbi pobožna duša za zjednoćenjom z Khrystusom w sakramenće z cyłej wutroba žedźić.

Hłós wučownika.

Štó mi to da, Knježe, zo bych namakał tebje samoho, a bych tebi wotewrił cyłu swoju wutrobu, a zo bych tebje wužiwał, kaž sej to žada moja duša, a zo by mje hižo nichtó njezacpěwał a zo by mje žane stworjenjo njehnuło abo na mnje njedźiwało, ale zo by ty jenički ze mnu rěčał a ja z tobu, kaž je zwučeny lubowany z lubowanym rěčeć a přećel z přećelom hosćiny wužiwać? Wo to prošu, wo to žadam, zo bych so cyły z tobu zjednoćał, a zo bych swoju wutrobu wot wšěch stworjenych wěcow zdalował a zo bych dale bóle ze swjatym woprajenjom a z často wospjetowanym swjećenjom Božeje mšě njebjeske a wěčne wěcy sej ważić wuknył. O, knježe Božo, hdy budu z tobu cyły zjednoćeny a do tebje ponurjeny, sebje cyle zabywši? Ty we mni a ja w tebi a tak daj, zo bychmoj z dobom dospołnje zjednoćenaj wostałoj.

Zawěrno ty sy mój lubowany, z tysacow wuzwoleny, w kotrymž so mojej duši spodoba přebywać wšě dny swojoho žiwjenja. Ty sy woprawdźe wjerch pokoja, w kotrymž je najwyšši měr a prawy wotpočink, a zwonka kotrohož je napinanjo a bolosć a njesměrne hubjenstwo. Zawěrno, ty sy zakhowany Bóh, a twoja rada njeje z bjezbóznymi, ale ty so rozmołwješ z ponižnymi a z jednorymi. O kak słódki, Knježe, je twój duch, dokelž, zo by swoju słódkosć swojim dźěćom wopokazał, je z najsłódšim khlěbom, kotryž z njebjes zestupuje, hnadnje wokřewješ. Zawěrno, žadyn druhi lud njeje tak wulki, zo by swojich bohow tak blizko měł, kaž ty, naš Božo, blizko sy wšitkim swojim wěriwym, kotrymž so ty poskićeš k jědźenju a k wužiwanju, zo by jich wšědnje tróštował a jich wutrobu k njebjesam pozběhował.

Kotry lud mjenujcy je tak česćeny kaž křesćanski lud? Abo kotre stworjenjo pod njebjom je tak lubowane, kaž ponižna duša, ke kotrejž zastupi Bóh, zo by ju nasyćił ze swojim hordoznym ćěłom? O njewurjeknita hnada! O spodźiwne poniženjo sebje! O njesměrna lubosć, kotraž so człowjekej wosebiće wopokazuje! Ale z čim chcu wotrunać Knjezej tule hnadu za tak wurjadnu lubosć? Ničo druhe přijomniše njeje, štož mohł jomu darić, dyžli zo swoju wutrobu swojomu Bohu dospołnje přepodam a najnutrnišo z nim zjednoću. Potom budźe wšitko, štož je we mni znutřkownje, so radować, hdyž budźe moja duša z Bohom dospołnje zjednoćena. Potom wón mi rjeknje: Chceš-li ty być ze mnu, chcu ja być z tobu. A ja jomu wotmołwju: Dostojń so, Knježe, wostać ze mnu, ja chcu

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

rady być z tobu. To je cyłe moje žedźenjo, zo by moja wutroba zjednoćena była z tobu.

Swětowy rozhlad.

Němska.

— Němske knježeŕstwo je wobzamkło, němski sejm na 27. september zwołać, njedźiwajcy na to, zo tež do tutoho dnja njebudźe wo dóńce Hornjeje Šlezskeje rozsudźene.

— Zapósłancej němskoho sejma Erzbergerej je so póndźelu wobzamknjenjo statnoho rěčnika připósłało, zo je so tež proces dla podwjedźenja dawkow 16. augusta dla njedostatka dopokazmow zastajił.

— Radźićel němskostatnoho sudnistwa **Burlage,** sobustaw křesćanskeje ludoweje strony we němskostatnym sejmje, je po něhdźe wosomtydźeńskej khorosći zemrěł. Wón je sebi wosebje jako zakitowaŕ katolskich šulow Sakskeje dźak wšěch sakskich katolikow zasłužił. Powěsć wo joho smjerći bě překłapjaca a ćim zrudniša, čim trěbniša bě joho wulka wustojnosć a njesprócna dźěławosć za křesćansku ludowu stronu Němskeje po njedawnym zemrěću jeju wulkozasłužbneju sobustawow Hitze a Trimborna. Burlage bě wosebje joho prawniskeje wustojnosće a nazhonitosće za tule stronu kaž za cyły němskostatny sejm ważny a wužitny. Rěka, zo bě měrny muž, kiž tež přecy we sejmje a wšelakich komisijach mjez jenotliwymi sejmowymi stronami hładkowaše. Čim nadpadnišo bě, zo we joho poslednjej rěči, kotruž je we sejmje dźeržał, raznje kaž hišće ženje přećiwo němskonarodnym wustupi a jich stronisku politiku jako škodnu, haj jako złóstnisku, tamaše.

Jendźelska.

— Jendźelske knježeŕstwo po zdaću dwěluje, zo so ze irskimi revolucijonarami doreći. Revolucija snadź bliže dny z nowa wudyri. Knježeŕstwo so na to přihotuje. Při poslednim wuradźenju jendźelskoho ministerstwa wo irskim prašenju je so general Macready wobdźělił. Joho su před někotrymi dnjemi ruče do Londona zawołali, zo by wójnske naprawy přećiwo sinfeinskim namjetował, jeli zo bychu woni wobzamkli, Irsku dospołnje wot Jendźelskeje dźělić.

Posledni irscy wotpósłancy su sobotu ze Londona wotjěli. Rozrěčenja su ke kóncej dóšłe. „Morning Post" je zhonił, zo admiralita přihoty za blokadu Irskeje čini.

Z Dublina „Chikago Tribune" wozjewja, zo jendźelske knježeŕstwo wšitkich sinfeinskich wjednikow zajeć a irski parlament a wšě zběžkaŕske organisacije rozpuščić da, jeli zo so jednanjo bjez Jendźelskej a Irskej zastaji. Razne naprawy budźa so přećiwo irskomu „zběžkaŕskomu" wójsku činić a wjacy dyžli 100000 Irskich so do jendźelskich khostańskich kolonijow přewjeze.

Belgiska.

— Brüsselski „Soir" piše, zo je so belgiske ministerstwo rozsudźiło, procesy přećiwo wobskorženym Němcam nic před Lipsčanskim sudom, ale před belgiskim kasaciskim sudom wjesć dać. Justicnomu ministrej je so poručiło, ze zwjazkarjemi wo tym jednać. Najprjódcy dyrbja so direktor němskeje pólneje policije Kuntz a přisłušnicy němskeje pólneje policije w Charvillu w Belgiskej wotsudźić.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Budyšina.** Minjenu wutoru wječor po 9 hodź. z Pětroweje wěže k wohnjej biješe. Kaž je nětko słyšeć, bě w Małsecach Boži woheń wudyrił, kiž pak bórzy zasy hasny.

Docyła bě w poslednim času we wokolinje wjacy wohnjow, a nadpadne je, zo skoro přecy njezbožo bróžnje potrjechi. — Wšěm *wjesnjanam, wosebje hospodarjam,* ma so należnje radźić, zo bychu sebi swoje wobsedźeństwo wyše zawěsćić dali; předewšim njech hladaja, zo so jim wopalna kasa powyši.

— Powšitkownje je měnjenjo, zo su wulke města, kaž na př. we Sakskej Drježdźany, Kamjenicy abo druhdźe kaž na př. Wrótsław a Barlin a podobne najdróžše města. Tohodla buchu też při rjadowanju mzdy za zastojnikow jako tajke wobhladowane a lokalna přiłoha za tamnišich zastojnikow po tym wjetša ličena a přizwolena. Tele měnjenjo je pak, kaž statistika z julija tohole lěta pokazuje, wopačne. Po njej su wšelake tak mjenowane małe města wo wjele dróžše dyžli naspomnjene wulke a druhe. Statistika pokazuje, zo sobu **jene najdróžšich městow je Budyšin.** Wona pokazuje, zo je zeživjenjo w Budyšinje wo wjele dróžše dyžli na př. we Wrótsławje, Drježdźanach, Barlinje, Kamjenicach, Kielu, Essen-u a druhich.

— Tu bě rada dawk za ležomnosće hišće jónu dozběra. Tohodla bě dóšło k wšelakim wadźenjam a njespokojnosćam. Zajimawe nětko je, zo podobne žadanjo na dozběranjo też druhdźe njespokojnosće zbudźa. W Gera na př. so ležomnosćerjo stajeja, powołajcy so na to, zo měsćanske zarjadnistwa zakońskoho podłožka k tajkomu zběranju nimaja. Należnosć změje so nětko sudniscy rozjasnić.

— Tudomna piwaŕnja a słodźeŕnja chce swój załožny pjenjez wot 1450000 na 2700000 hriwnow powyšić.

— Za złoto so tutón tydźeń płaći kaž hižo zańdźeny: za 20 hriwnak 340 hr. a za 10 hriwnak 170 hr. Za čiste złoto a wukrajne złote pjenjezy kaž hač dotal.

— **Pčołarjam** so po wobzamknjenju němskostatnoho ministerstwa lětsa nazymu za kóžde wozjewjene ludstwo hišće 7 puntow doda, tak zo z nałětnym cokorom na kóžde ludstwo 12 puntow padnje. Prócuja so dócpěć, zo bychu pčołarjo tutón cokor po możnosći hnydom dóstali.

— Sem dóńdźe posyłka z připisom: Tole scelu jako wotmołwu na njehańbite šćuwanja přećiwo nam Serbam a to: 200 hr. „K. Póslej", 100 hr. „Serb. Nowinam", 50 hr. za Kulowski serbski pomnik, 50 hr. za Domowinu, 50 hr. *„towaŕstwu pomocy"*, 50 hr. *k Wašej disposiciji* za serbsku **wěc.** N. N.

Z **Wotrowa.** Při wotnajeću někotrych kórcow pola, blizko Pančic ležacych, so njewšědnje wysoka dań sadźeše, samo hač do **1100 hriwnow na kórc.** Do wójny płaćeše so 30 hriwnow, nětko potajkim **36 króć** wjacy. Z toho je widźeć, kak wulke žadanjo za polami je mjez mjeńšimi ludźimi, wosebje w Klóštrje. Kak droho maja potom płody być, hdyž so tajka dań płaći! Njemóhło tutomu žadanju za zemju klóštrske knježstwo trochu wotpomhać?

Zjebani kwasarjo.

Žortna podawizna.

(Pokračowanjo.)

Mužojo, hdyž běchu sebi předewšim zybu z porstow a sykorku z nosa wuhnali, dźěchu najprjedy češke trubki kupować; přetož tu Zejlerjowu sadu: „Hdźe je rjeńše towaŕstwo, hač při trubcy žołtoho" njeje hišće nichtó powalił. Štóžkuli mjez nimi měješe też žadosć za wonjatymi próškami, wobstara so tohorunja z čerstwej šćipku. Na kwasu tradać by tola njerozom był.

Jich žony pak dźěchu mjez tym po swojej starosći a pomhachu hospozy dobry kofej warić: samowarjeny kofej je přecy najbóle khwaleny. Dwě z nich pak khwataštej k bližšomu pjekarjej po tykancach a kołačach. A za dobru khwilu sedźachu čestni kwasarjo za dobrej swačinu. Haj, kofej bě so tak derje poradźił, zo wšitcy jón khwalachu a to ćim bóle, hdyž tak dobry ćopły žołdk a wutrobu wohrěwaše. Bjez dźiwa, zo też jazyk pódla, kotryž bě wótra zyma ducy po puću z khwilemi cyle na wuzdu wzała, kaž sam wot so do živoho stupa přińdźe a skónčnje wšitke wuzdy roztorha, jenož samu wuzdu přistojnosće a čestnosće nic, kaž je to dobre stare wašnjo na čestnym kwasu. Haj, z khwilemi so zdaše, zo je tu wjesołe towaŕstwo cyle po pismje: woni rěčachu ze wšelakimi jazykami.

Hišće pak njeběše swačinje kónc, a hižo wobroćeše so njedočakliwy hósć k swojomu dobromu susodej a zazynča drje z ćicha, tola cyle zrozemliwje:

„Mój towaršo, mój bratře, mój towaršo, mój bratře
sy ty sej zažehlił?
My chcemy trubku wukurić,
do mróčelow so zawalić,
a karanček pódla wupić!"

A hnydom też to wobaj sebi swojej trubcy přećelnje zažehlešataj. A susod wołaše z dobom za korčmarjom: „Hej, knježe hosćencarjo, nětko natykujće pomału swoju najlěpšu pičołku, ze suchej hubu tola na kwasu sedźeć njemóžemy!"

Joho mandźelska na prawicy pokhmuri nad tym swoje hewak jara jasne čoło, zo je to runje jeje muž, kiž tak njedočakliwje za tóčku woła, a bórčeše njeluboznje: „Hm, to přecy to piwo a lute piwo, smy dźě lědma po kofeju; kaž husy tola być njetrjebaće!"

Tola wón ju přećelnje pokoješe a rjekny: „Njebudź hněwna, moja luba, kwasna bańka čestna bańka, runje kaž je też kwasna reja čestna reja. Abo što měniš k tomu?" A wón ji poča zyncěć:

„Wjerć mje pola herca, wjerć mje pola herca,
mój luby najlubši.
Němski rady rejwam, němski rady rejwam,
serbski hišće radšo."

Tomu wšak so jeje pokhmurjene čoło dowobarać njemóžeše, khiba zo so wjesele rozjasni a přećelnomu posměwkej hnydom cyle wobličo přewostaji.

„Haj, kwasna reja čestna reja, to njeje hišće nichtó prěł", tak přihłosowachu hnydom wšitke druhe žónske. „Wjesoła reja drje by nam wšitkim jara witana była, ale my dźě hercow nimamy!"

„Hercow nimamy, to je tola mała starosć! Pře tu budźe rada", wotmołwješe prjedawši hósć. „Abo njejsmoj wam mój tule z mojim dobrym susodom dosć hercow? Ja na klavěru a mój susod na harmonicy chcemoj wam hromadźe abo porjadu telko hary nadźěłać, zo waše nohi same wot so do lutoho njeměra přińdu a wam lědma pozaskakować wopřestanu."

„Dobre, dobre, budźtaj nam hercaj znajmjeńša porjadu a dobudźetaj sebi naš kwasny dźak!" tak wotmołwjachu jimaj wšitcy hosćo a hižo nětko dachu so do lutoho njeměra. Zestawawši popřachu hosćencarjej lědma někotrych słowow, kiž wšak so jim nihdy njewobaraše, a zesuwachu blida a stólčki na posćeń a do nuhłow, a za někotre wokomiki běše hosćinska jstwa do rejwanskeje łubje přemjenjena. Cyle, kaž na wulkim kwasu: do skoka zwučenym njeměrnym noham k woli přemjenja so rězańca abo synowa łubja, haj samo bróžnja wumjelscy do rejwanskeje žórle. Nětko trjebaše klavěr z přewodom harmoniki

Z **Janskich Kupjelow.** Chcemy też hišće na tutym městnje na njedźelski koncert (28. 8.) našich čitarjow kedźbnych činić. Z wuwzaćom knjenje Elfridy Hartwig z Barlina, wuwołaneje altistki, su nam sobuskutkowacy kaž knježna Rut Krawcec, kotraž je wot 1. septembra t. l. jako operska zubreta při Budyšskim dźiwadle přistajena, a knjez koncertny spěwaŕ Šajthauer přez spěwne swjedźenje w Budyšinje, Drježdźanach a Khoćebuzu derje znaći. A nawjedowaŕ, knjez hudźbny direktor Krawc, kiž je swoje lěćne prózdniny w Serbach přeživił, rukuje nam za dobre a wumjełske wuwjedźenjo. Nichtó so potajkim wopyta kać njebudźe, a tuž njech so na njedźelskim dnju Serbja prawje bohaće wobdźěla.

Z **Kulowa.** Za elektrisku swěcu w našej farskej cyrkwi je so přez 16000 hr. dobrowólnych darow nahromadźiło. Dźěło budźe bórzy wuwjedźene. — Minjenu njedźelu bu wot cyrkwinskoho zastupjeŕstwa knj. šewski mištr Michał Möller do cyrkwinoho předsydstwa wuzwoleny. Přejemy jomu wjele zboža!

Z **Kulowa.** Barlinski wulkoindustrialny Kleeschulte bě w decembru swoje ryćeŕkubło w Lubhosću za 10000 hriwnow na lěto přenajał. Pozdźišo pak wotnajerjej Rohkohlej wotnajeński pjenjez na 40000 hriwnow powyši, a dokelž tón to płaćić nochcyše, joho wobskorži. Komisija wěcywustojnych pak je rozsudźiła, zo je powyšenjo wotnajeńskoho pjenjeza cyle njewoprawnjene, a sud so tomu přizamkny. Powšitkownje měnjachu, zo je 10000 hriwnow wotnajeńskoho pjenjeza połnje dosahace.

Z **Kamjenca.** Wulki woheń je Wěteńčanski pěskowy šacht domapytał. Rano na poł štyrjoch so z hwizdanjom připowědaše, zo je woheń wudyrił, a wulka swětlina městno njezboža woznamjenješe. Kotołnju a mašinownju su wukhowali. Tola je škoda jara wulka. Kak je woheń nastał, njehodźi so hišće rjec.

Z **Lubija.** Tudomne katolske dźěłaćeŕske towaŕstwo zańdźenu njedźelu swoju korhoj woswjeći. Zhromadźeni w ćahu do cyrkwje ćehnjechu, hdźež k. faraŕ Šołta po naręči nowu korhoj poswjeći, kotraž ma žołto-módrej barbje. Po tym bě swjedźeń na dworje „Hwězdy“, při kotrymž měješe dźěłaćeŕski sekretar Hoffmann-Drježdźanski naręč. Z hosćom běchu towaŕstwa z Kamjenicy, Zhorjelca, Drježdźan, Budyšina, Mužakowa, Złoho Komorowa, Pančic, Hajnic a druhe.

Z **Lubnjowa.** Na tudomnych wikach bě pjatk prawje živy wobkhod. Po poslednich dešćach a slědowacym rjanym ćopłym wjedrje běchu wjele kórkow a zeleniny přiwjezli. Dokelž běchu sebi tudomni wulkowikowarjo z Kalby a Liegnicy wjele kórkow k naselenju připósłać dali, wikowanjo tak prawje njeńdźeše. Wikowarjo nochcychu hišće wjacy droheje twory kupować, a plahowarjo nochcychu tuńšo předawać. Za kładźeńske kórki 30—35 hriwnow a za jědźne kórki 40—45 hriwnow za kopu dawachu. Krěn so skoro docyła na wiki njepřiwoža, wikowarjo jón doma spokupuja. Zažny je drohi a trajna twora so hakle w oktobrje ryje; potom su wulke krěnowe wiki, na kotrež so druhdy na 10000 centnarow z Błótow a druhich stron přiwjeze. — Loni je so wjele do Francózskeje wuwožowało; tuž bě potom krěn drohi.

Do Kulowa!

Njedźelu 28. augusta 1921

wječor 1/28 hodź. w Fiebigerec hosćencu

zhromadźizna.

Budźe so jednać wo ważnych należnosćach, wosebje wo „pomniku“. Prosymy, zo bychu wšitcy gmejnscy předstojićerjo zastupjeni byli. Też kóždy druhi sobustaw towaŕstwa, njech je mužski abo žónski, je wutrobnje přeprošeny a witany.

Lokalny wubjerk
tow. ss. Cyrilla a Methoda.

Z **Hrodźišća** pola Khoćebuza. Zańdźenu njedźelu je tu na njewujasnjene wašnjo **wulki woheń** nastał. Wobydlerjo běchu z wjetšoho dźěla w cyrkwi. Z wulkim wětrom a suchotu so woheń jara ruče rozšěri. Wšo hromadźe je so 30 twarjenjow wotpaliło, 18 słomjanych a 12 masivnych. Dale je so 15 twarjenjow wobškodźiło. Cyłe žně su so spaliłe a wjele ratařskich mašinow, nadoby a gratu. Ze skotu je so spaliło: 26 swini, 12 prosatow, 2 jałojcy, 7 wowcow, 29 kur, 10 kaniklow a 1 pos. Dale dyrbjachu 7 kruwow dla zajědojćenja z kurom doręzać. Škoda je njesměrnje wulka, dokelž maja wotpaleni nizko zawěsćene. Wobydlerjo běchu z wjetšoho dźěla w Móstu ke mši. Hašeŕska pomoc bě jara njedospołna a zanjerodźena. Samo drjewjane sykawy bjez šlawchow ze 17. lětstotka (!) tam běchu. Woda dyrbješe so ze sudami přiwožować a z bowami do sykawow leć, a hdyž bě to zwusykane, dha dołho traješe, prjedy hač zasy wodu přiwjezechu. — Skoro wěrić njeje, zo su w Pruskej z hašeŕskimi připrawami tak wróćo.

Marijiny kěrluš.

(Po němskim.)

Kralowna hordozna, njebjes parla!
Rěčnica dobrotna, čista knježna!
Wobroć, najswěrniša zastupjeŕka,
Miłostnej woči k nam z wysoka.

Maćeŕ ty miłosće, maćeŕ knjeza!
Kužole radosće, hwězda jasna!
Wobroć, najmudriša wjedźićeŕka,
Miłostnej woči k nam z wysoka.

Błyšćata lilija, najčisćiša!
Studnja wšoh' živjenja, najzbóžniša!
Wobroć, najsmilniša tróštaŕnica,
Miłostnej woči k nam z wysoka.

Porta najkrasniša, ty njebjeska!
Zakiće, a wobora křesćijanstwa!
Wobroć najmócniša zakitaŕka
Miłostnej woči k nam z wysoka!

Maćeŕ we stysknosći, pomhaj ty nam!
K wěčnej tej swětłosći dowjedź nas tam!
Wobroć, najsławniša dobyćeŕka,
Miłostnej woči k nam z wysoka. H. N.

Rubjene cyrkwinske kubło.

Pod tutym načolnym napismom pisa „Katholisches Sonntagsblatt“ w Trieru z přileżnosću znowapostajenja Mišnjanskoho biskopstwa sćěhowace:

„Mjez Šlezskej, Braniborskej, Češkej a Hornjo-Sakskej leż Łužica, po starych sło-

---

jenož serbsku reju zapinkotać, a hižo so kwasni hosćo zhromadnje wjerćachu, kaž by to wjerćenjo wot naroda w nich tčało.

Hosćencaŕ přewodźeše reje jenož z wjesołym posměwkom. „Čim bóle so wjerća, ćim husćišo budźa sebi připiwać a k wotpiwanju podawać“, mysleše; „to budźe jenož mi po dobrym.“ A hnydom běžeše do pincy, zo by sebi też druhu pičołku, kotraž při runje natyknjenej ležeše, k točenju připrawił, zo njeby so pozdźišo trjebał komdźić. Nimo toho wšak wón derje wědźeše: krótke słowo: „Znowa natyknjena pičołka skutkuje dźiwy.“ Pičołka **też** to hižo dawno na to łakaše z napjatej zawisću na swoju načatu susodźinku łukajcy, a hdyž ju hosćencaŕ z honačom a hamorom natykujo narazy, zrokoćichu so wšitke njeměrne duchi w njej a zasyčachu mócnje, kaž bychu swobody a kwasnoho blida ani dočakać njemóhłe.

„Pěknje, pěknje, moja pičołka“, khwaleše ju za to hosćencaŕ, „prawje dušnje sy so wuležała! Widźu, zo mi za kwasnym blidom česć dobudźeš. Wočakń jenož hišće mału khwilku! Ja so boju, bórzy dobudźeš sebi česć kwasneje pičołki.“

A smějo přikiwaše sebi, kak prawje je zhudawał, dokelž runje zasłyša z rejwanskeje łubje hač sem do pincy wołać:

„Marhata Serbinec ze Židowa, pój sej připić!“ A bórzy na to też spěwać:

„Nětk namaj, hercy, piskajće
haj wšitkim druhim k wjeselu
a mojej lubej k radosći!“

A hnydom też zapiskachu hercy mócnišo a wjeselšo, a nowa reja zejhrawaše po rejwanskej łubi teptajcy a poskakujcy, zo cyły wjerch ržeše, kaž by so chcył hnydom do pincy sypnyć.

„Tole su mi nadobni, lubi hosćo“, khwaleše sebi jich hosćencaŕ z nowym posměwkom, „sami sprawni, dušni a wjeseli hólcy, kiž sebi ale też korčmarjej popřeja! Tajkich bych sebi stajnje rady witał.“

Hdyž so hosćencaŕ zasy z pincy wróćeše, bě so reja runje skónčiła, a rejwarjo rozběžowachu so do wšěch stronow, kóždy za swojej bańku, dokelž po tajkim wjerćenju chce so pić. Jedyn z nich sebi ducy wjesele zaspěwa, kaž dźě to na kwasu wašnjo je:

„Kajke su to dźiwne kusy,
zo w tej korčmičcy, kaž husy,
hólcy přecy pija,
piwko za lac lija,
hólcy přecy pija,
piwko za lac lija,
a njej' nihdy, nihdy dosć!

Na strowjo, hólcy, wšitkim hromadźe!“ přiwoła potom swoju bańku dohrabnywši wšitkim do hromady a připiwaše jim.

„Na strowjo! Na strowjo!“ wotmołwješe so jomu zhromadnje ze wšěch stron. „Na strowjo! Tak młodźi, kaž dźensa, so wjacy njezetkamy. „Na strowjo!“ A wšitcy připiwachu sebi a podawachu też swojim rejwaŕkam.

„O jej, mi je so złě stało“, poskorži wjesoły spěwaŕ. „Tóčka, pój mi khětře na pomoc! Moja bańka ma wulku dźěru a je mi wuběžała!“

„Mi też!“ — „Mi też! Tóčka pomhaj!“ wołachu so też druzy na tóčku. Tóčka wšak běše hnydom tu a měnješe: „O, to njeje złě. Tajka dźěrawa bańka so lohcy porjedźić hodźi. Radylubje a hnydom to wobstaram.“

A zhrabawši smějo wšitke prózdne bańki běžeše z nimi dele do pincy. Z pincy porjedźenjo drje je dźensniši dźeń jara žadne, ale hosćom ćim witaniše. Hdyž so z pincy zasy wróći, běchu sebi kwasarjo hižo nowu reju zawjertnyli.

Kak dołho też to budźa rejwać? Štó móže to doprědka wědźeć! Kwasna reja traje rady hač do nocy, a nimo toho płaći też tu, kaž při kóždej kwasnej reji, zwučene prawidło: „A njej' nihdy, nihdy dosć!“ My rejwać njerodźimy. Też dołhu khwilu na blaku sedźeć a rejam přihladować a pódla jenož proch srěbać by so nam bórzy wostudźiło. Tuž njech kwasarjo našedla rejwaja, doniž so jim spodoba, my póńdźemy sebi mjez tym Słanknow wobhladać. K wječeri so tu z kwasarjemi zasy zetkamy. —

(Přichodnje dale.)

wjanskich Serbach „Luticow“ mjenowana, hdźež so hišće dźensa zdźěla serbski rěči. Wot 11. hač 18. lětstotka wot kejžorow podćisnjena a ke křesćanstwu přiwjedźena, přińdźe kraj ze Šlezskej a Braniborskej k češkej krónje a bu wot kejžora 1640 kurwěrchej wot Sakskeje jako dźak za podpjeru w 30 lětnej wójnje wotstupjena pod wosebitym wučinjenjom, zo wobstojace katolske wustawy, cyrkwje a wobsedźeństwa njepřikrótšene zwostanu. Luterske sakske kurwěrchowstwo so po nim měješe. Hdyž pak dyrbješe Saksko we Wienskim měrje 1815 nimale dwě třećinje Łužicy na Prusku wotstupić, mjez njej tež na lěwym brjozy Wódry ležacu a hłuboko do Braniborskej sahacu Delnju Łužicu, přewza drje wona wšě katolskich Łužičenjow škitace wuměnjenja, ale jenož, zo by je złamała.

Njedaloko Frankfurta (při Wódrje), w najzdalenišim sewjernym wukóncu Delnjeje Łužicy pozběhowaše so wosrjedź njesměrnych lěsow na hórcy jako předstraža klóštr Neuzelle. Wobohaćeny přez darniwych starych wjerchow a wěriwych wobknježeše stara cistercienska abtownja cyłu wokolinu a wutrjebaše swoje dokhody pódla zdźerženja klóštrskich domow a khowancow k lěpšomu katolskeje cyrkwje a farow, ale tež khudych, njedźiwajo na rozdźěl wěry.

Někotre lěta po wotstupje na Prusku pokaza so jedyn kralowski komisar, kotrohož połnomóc jenož na to dźěše, powšitkowny přehlad wotměć, hač je wšo w dobrym rjedźe, kak so wuzbytki nałožuja atd. Zwólniwje da jomu abt (předstojićef) do wšoho pohladać a klóštrscy bratřa joho přećelnje hospoduja. Knjez knježeński rada so wotsali so přećelnje dźakujo a wukhwalujo přikładny porjad knihi a cyłoho klóštra.

Po někotrych dnjach, hdyž mnichojo rano k maturciji (modlitwje) do cyrkwje du, widźa swój klóštr wot wojakow wobstupjeny. Jedyn komisar pokaza kralowski wukaz, po kotrymž ma so klóštr hnydom zběhnyć a cyłe joho zamoženjo připadnje pruskej krónje (statej). Hrubje a pod hanjenjom wupokazaja so abt a bratřa z tutych jim lubych rumnosćow. Wobydleństwo, ći khudźi, zhubja swojich dobroćerjow, dokelž pruski fiskus ma druhe činić, hač khudym klóštrski khlěb rozdźěleć. Tak zhubi so jena swěca katolskeje cyrkwje w sewjeru. Hrodowe domske wužichu so za evangelski wučerski seminar a njesměrne ležomnosće přičisnychu so pruskomu statnomu wobsedźeństwu.

W rubjenych klóštrskich domach připrawjeny wučeński seminar swjećeše w zašłych dnjach swój 100 lětny jubilej a je nas na zrudne podawki tamnoho časa znowa dopomnił. Štó móže škodu wuměrić, kotruž je Pruska přez swoju namocnu politiku katolstwu načiniła?“

Přispomnjenjo dopisowara: Něhdy měješe jedyn pruski wjerch (Bjedrich III., I. pruski kral 1701) hesło: Suum cuique! (kóždomu swoje). Tesame hesło nosy pruski rjad čornoho worjoła (Schwarzer Adlerorden). Stawiznarjo su tutomu heslu jene jara přihodne słowčko, mjenujcy „edpere“ přistajili, zo devisa nětko rěkaše: suum cuique edpere — kóždomu to swoje wzać. Tež Serbam kradnješe Pruska jich narodnosć. Njeklinči to kaž ironija, hdyž tónsamy pruski kral Bjedrich Wilhelm I., kotrohož hesło bě „kóždomu swoje“, w lěće 1714 wukaza, zo ma zo serbska rěč ze šulow wotstronić, potajkim Serbam narodne swójstwo so rubić. Joho hida přećiwo Serbam dźěše tak daloko, zo 1731 wukaz wozjewi, zo duchowni njesmědźachu Serbow wěrować, kotřiž němski njemóža. Dale poručeše tutón „křesćanski“ kral w lěće 1735 duchownym a wučerjam, zo bychu tući přezjedni serbsku rěč zahnali. Tajkele zakaznje a wukazy přećiwo Serbam ćahnu so přez cyłe pruske stawizny. Prusojo bjerjechu a rubjachu materielne, duchowne a narodne kubła katolskim a Serbam. Potom sebi nadźachu Božoho žohnowanja!

Wične płaćizny,

kajkež so 22. augusta w Drježdźanach dawachu.

Žiwa waha.	Rězna waha.	Žiwa waha.	Rězna waha.
rjad.	Woły:	rjad.	Ćelata:
1. 600—675	1100—1225	1.	
2. 400—450	850—950	2. 750—800	1200—1300
3. 200—350	600—800	3. 600—700	1000—1100
4.		4. 450—500	800—900
	Byki:		Wowcy:
1. 500—600	950—1050	1. 625—700	1175—1275
2. 300—400	700—900	2. 425—475	1025—1075
3. 200—275	550—650	3. 225—300	825—900
4.			Swinje:
	Jałojcy, kruwy:	1. 1250—1325	1650—1750
1. 600—675	1100—1225	2. 1450—1475	1800—1850
2. 400—450	850—950	3. 1100—1200	1550—1600
3. 200—350	600—800	4.	
4.		5. 1100—1300	1500—1700

Kruwy předawachu so hubjenje, ćelata a swinje pomału, wowcy srěnjo.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk.: 1414. Marija Lipičowa z **Ćemjerc**; 1415. Jan Bräuer z **Noweje Wjeski**; 1416. Hana Žofkec z **Hrańcy**; 1417. Pawoł Ryćerja z **Pěskec**; 1418. Jakub Šołta ze **Sernjan**; 1419. Marija Suchowa z **Różanta**; 1420. Hana Ulrichowa z **Budyšina**; 1421. prof. dr. Mikł. Krećmar w **Prazy**.

Zjězd katolikow Sakskeje w Budyšinje.

24. a 25. sept. t. l. budźe we hłownym měsće sakskeje Łužicy, w starosławnym Budyšinje

III. zjězd katolikow Sakskeje.

Zo by so přez njón tak prawje katolske žiwjenjo žiwe a mócne wopokazało, je trěbne pjenježneje podpjery wot našich katolskich wěrybratrow. Tohodla wšěch, kotřiž maja za tónle zjězd zrozemjenja a jomu poradźenjo popřeja, wutrobnje a należnje prosymy, zo by so tejle wěcy po móžnosći podpjery přispěło. Njedwělujemy na tym, zo katolske zarjadowanja cyłoho kraja kaž tež kóždy jenotliwy našoho wěrywuznaća tomule wotmyslenju swoju pomoc spožći. Wo připokazanjo darow a zapisowanjo k rukowacomu fondej należnje a wutrobnje prosymy. Kóždy dar, tež najmjeńši, je ważny kamušk k wulkomu twarej. Pjenjezy chcyli ludźo připósłać předsydźe pjenježnoho wubjerka:

Studienrat Prof. ***Joh. Heidrich,***
Bautzen, Moltkestr. 16 II.

Postscheckkonto: Dresden 33121.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł: Marija Lipičowa z Ćemjerc 10 hr., Jurij Kral z Baćonja 10 hr., překupc Wels w Kulowje 4 hr. 50 pj., farař Jakub Šewčik w Kamjenicy 8 hr.; hrać we Hrubjelčicach 10 hr.

Erzbergera su pjatk připołdnju w kupjelach Griesbach w Badenskej, hdyž so z jenym druhim zapósłancom překhodźowaše, z 12 wutřělemi zatřělili. Tež joho přewodnik bu ćežko ranjeny. Złóstnicy su něhdźe 25 lětni pacholjo.

Wšě čišćerske dźěła

zhotowja spěšnje
naša

Donnerhakec knihićišćerńja.

Kwasy
na wsach fotografuje
bjez powyšenja płaćiznow
fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gickelsberg 1b.

Nowe dóšle:
Bože matry,
statuwy, małe a wulke
modlerske knihi,
różowcy,
krjepjeńćki, swěčki
a druhe wěcy
Bruno Gersdorf,
papjerstwo
w Kamjencu.

Kupuju
starožitne meble
wšěch družin.
Přińdu, hdyž so přeje do domu.
Józef Buhl
w Kamjencu Arndtstr. 30.

Wulke
zawěškowe předawanjo!!!

Tute poskićenja su dalše poručenja za mój wobkhod.

Ia. **zawěškowe canki** meter wot 2.60 hr.
Ia. **šěroke rjane gardiny** „ „ 11.50 „
Ia. **kumštarske gardiny,** 3 dźěle, wokno wot 60.— „
Ia. **madras-gardiny, stores, wokněškowe zawěški, přikrywy na łoža.**

Žane nuzowanjo ke kupej, hobrski wubjerk, płaćizny a kajkosće w hódnosći bjez konkurency.

Wopytajće mój dom, puća je hódno.

Najwjetša wosebita předawarnja za Serbow.

Předawarnja E. Wels
Telefon číslo 12. **w Kulowje.** Założene 1868.

Serbske hospodarske towarstwo
z předawarnjomaj
w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**
poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

R. Steinertowy fotografiski ateljej

Wojerowska droha 30 **w Kamjencu w Sa.** **Dalokorečak 53**

so zdwórliwje poruča

k wuwjedźenju kajkohožkuli fotografowanja

w domje a zwonka domu.

Lubozne dźěšćowe wobrazy. ∴ Wobrazy połne wuraza.

Najpřihódnišo wobswětlene a barbjene.

Powjetšenja kóždoho wobraza so wo= prawdźe wumjelscy wuwjedu.

Wumělske zuby! *Operacije zubow!*

C. Handlos, dentist

w Kamjencu, Damm 2[1]

blizko hamtskoho sudnistwa *pódla hosćenca „Blumengarten“*

Sym k rěčam

wot 8—12 a 2—6 hodźin; na njedźelach jenož dopołdnja.

Bratraj Wornačaj

w Pančicach (Dalokorečak Elstra čo. 71) **w Lejnje** (Dalokorečak Uhyst čo. 62)

kładźetaj

elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.

Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž tež wšu nowočasnu **nadobu za wobswělenjo** na składźe

---

Jězdne koła

kołowe mantle a **hadźicy**, najlěpši wodojasny **wolij** za koła a šijace mašiny w blešach a po wazy, kaž tež wšě **kołowe dźěle** poručataj **najtuńšo**

bratraj Thomasaj

Budyšin, kamjentna basa 16.

Prošu kedźbujće derje na naše napismo.

Fotograf Kubitz

Budyšin.

Přińdu k Wam na wsy, jelizo maće za mnje nadawki za **kwasy,**

towarstwa, industrielne wobrazy atd. Też poručam so k zhotowjenju powjetšenjow wobrazow. Mój wobkhod wobstoji hižo přez 22 lět a buchu moje dźěła hižo na wjele wustajencach tukrajnych a wukrajnych mjez druhim ze złotymi medaljemi wuznamjenjene. Też njedźelu je mój wobkhod wotewrjeny.

Robert Kubitz,

fotografiski ateljej

w Budyšinje, pódla hłownoho pósta.

Dobre čistowołmjane tkaniny

k suknjam, falam a rubiškam

poruča

Emil Wilček

w firmje **Aug. Paul Hilger**

jenož Seminarstr. 2.

Batist

115 cm šěroki meter po **15 hr.**

surowy płat

140—170 cm šěroki,

cychi

meter 15 hr.,

wołmjane fale

wot krucha m 14,50 hr.,

hotowe wołmjane fale, tkaniny za woblečenja

jara kruta twora meter 27 hr.,

košlacy barchent

meter 14 hr.

Emil Wehrle.

Hólc, kiž chce žanu měšćansku šulu wopytować, móže dobru pensiju dóstać pola **Hańže Wencloweje,** rodź. Bulankec, w Budyšinje, Wettinstr. 18.

Pensija

za 14. lětnoho hólčeca z ratarskeje swójby, kiž chce ratarsku šulu wopytować, za zymski semester so pyta. — Wozjewjenja njech so stanu pod znamješkom „G. D. 33.“ na redakciju „Kat. Pósła“. Naspomnić ma so sobu wysokosć płaćizny, kotraž so za pensiju žada.

Janske kupjele w Smječkecach.

Njedźelu 28. augusta 1921 popołdnju w 4 hodź.

koncert.

Sobuskutkowacy: Knjeni koncertna spěwarka **Elfrida Hartigowa** z Barlina (alt), knježna **Rut Krawcec** z Drježdźan (operna subreta), knjezaj koncertny spěwar **Kurt Šajthauer** (baryton) a kral. hudźbny direktor **Bjarnat Krawc** z Drježdźan.

(Serbske narodne pěsnje, spěwy wot Löwe, Šumana, Šuberta, Webera, Lorcinga).

Po koncerće reje.

Wo bohaty wopyt prosy **zarjadnistwo.**

Štóž móhł **korčmu,** je-li možno ze zahrodu a polom, **přenajeć,** njech to wozjewi exp. „Kat. Pósła“.

Do Krupki!

Póndźelu 5. sept. rano w 5 hodź. budźe w Marijinej Hwězdźe Boža mša. Na to woteńdźe procesijón do Krupki.

Michał Narćik.

Hłowna zhromadźizna

Serbskoho hospodarskoho towarstwa

budźe

sobotu 3. septembra 1921

popołdnju w 6 hodź. w sali Serbskoho doma w Budyšinje.

Dźeńskí porjad:

1. Bilanca 1920/21.
2. Přetworjenjo Serbsk. hospod. towarstwa.
3. Namjety.

Zastup jenož za sobustawow, kotřiž maju wupokazku.

Wšěch sobustawow přeprošuje

předsydstwo a dohladowarstwo.

Pjatk, 19. augusta 1921, zemrě, wjacy króć ze swjatymi sakramentami doma wobstarana a bu póndźelu na Ralbičanskim kěrchowje pokhowana, hdźež nětko spi w ćichim měrje, wočakujo zbožnoho horjestaća, naša luba mandźelska, mać a sotra

Madlena Wowčerkowa

rodź. Cyžec ze Šunowa.

Prajimy wšěm lubym znatym, susodam a přećelam, kotřiž su ju we jeje dołhej khorosći wopytowali, na póstym wječoru za nju so modlili a ju k rowu přewodźeli, na prěnim měsće pak wysokodost. knjezej kapłanej Kětanej, kiž je njebočičku tak husto wopytował a ju na puć do wěčnosće přihotował, najwutrobniši dźak a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

W Šunowskej fabricy, 22. augusta 1921.

Michał Wowčerk a zrudni zawostajeni.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobałc, našoho starosćiwoho mandźelskoho a nana

Jakuba Percgala

kublerja w Nowoslicach

po dołhej, z wulkej sćerpnosću znjesenej khororsći, wjacy króć ze swj. sakramentami domawobstaranoho k sebi wzać. Zańdźeny pjatk smy joho w Ralbicach pokhowali. Wuprajamy tuž wšitkim, kotřiž su tutoho zemrětoho w joho khorosći wopytowali, na póstywječorach za joho dušu so modlili a jomu dźensa poslednju česć wopokazali, swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

W Nowoslicach, na dnju pohrjeba, 19. augusta 1921. **Žarowaca Percgalec swójba.**

Namołwjenjo k 3. zjězdej sakskich katolikow

Z prěnjoho namołwjenja (w meji) móže a dyrbi dla wospjetowanoho wozjewjenja ze strony přihotowacoho wubjerka kóždy sakski katolik wědźeć, zo też tele lěto w našim kraju tajka zhromadźizna katolikow budźe a to

24. a 25. septembra w Budyšinje.

Tuž přihotujće so po něčim na puć, katolscy mužojo a žony, młodźency a knježny!

Čohodla dyrbiće přińć? Kaž na njedźelach a swjatych dnjach z klětki w cyrkwi, tak ma też z wulkoho swětnoho rěčnišća katolskoho zjězda we was mócnje so zapłomjenić skutkowna lubosć **k Bohu, cyrkwi a ludowomu zhromadźenstwu.**

Bóh je spočatk wšoho, štož je dobre a bjezhrěšne. Wón je naš a wšěch človjekow wótc. Joho wola budź nam też při zjězdźe katolikow připowědana; tam budźemy powučeni, zo a kak bywamy dospołni, kaž je naš wótc w njebjesach dospołny, zo a kak mamy najrjeńši příkład pócćiwosće sćěhować. Tule, při misijónje katolskeje zhromadźizny z nowa rozpłomjenjenu lubosć k Bohu, kotraž je po słowach našoho wumóžnika runja woporniwej lubosći k bližšomu a rozomnej lubosći k sebi samomu, chcemy so swěćić dać we našich swójbach a we towarstwach, hdźež skutkujemy a wobkhadźujemy. Předewšim potom hišće zmužićišo na tym wobstojimy, zo bychu byłe naše dźěći wukubłane po **bóžskej**, ale ženje wot človjekow wumyslenej wučbje, wo dobrym wašnju a žiwjenju **w katolskich šulach.** kotrež so nam wobkhowaju, abo kotrež sebi hišće założimy.

Cyrkej je předowarka Božoho słowa a zakonja. Wona je wot Boha postajena wukubłarka cyłoho človjestwa. Samo tón, kiž ma hižo sněhbołu hłowu, njeje bjez stracha wot winy a hrěcha a trjeba wjedźenja kaž w dnjach swojoho dźěćatstwa.

Kaž skała, kotruž přez 360 lět mórske wody zakrywachu, Mišnjanske 1000 lět stare biskopstwo so zasy zjewi. Přińdźće do Budyšina, sydlišća našoho biskopa, k domoj so wróćenomu Bennej, k biskopej **Křesćanej;** z horcej dźěsćowskej lubosću jomu slubće, zo njebudźe za njoho ćernjojty, ale wozbožacy nadawk, być prěni biskop zasy postajenoho biskopstwa.

Chcemy-li na tymle zjězdźe sakskich katolikow dóstać nowu krutosć za katolsku wěru a nowe pohonjenjo ke křesćanskomu žiwjenju, dha nima to być k wěčnomu abo časnomu zbožu jenotliwca. **Cyły lud** ma měć z njoho wužitk. Też nětkle njewidźimy hišće wšón lud swobodny wot přiwisnosće k nizkomu a zakhodnomu. Joho ideale z wulkoho dźěła wysoko njesahaja. Mnohe zaslepjene a też helske mocy dźerža jón z gwałtom we wotcuzbnjenju wot Boha. Sursum corda! Woči a wutrobu k Bohu! Česćomnosć před njesmjertnej dušu, wobmjezowane hódnosćenjo swětneje mocy, zemskich kubłow a wužiwanjow, woporniwu lubosć k bližšomu, přezjenosć a wujednanjo mjez ludom: Tole wšo chce spěchować

3. zjězd sakskich katolikow w Budyšinje.

W **Budyšinje,** w augusće 1921.

Přihotowacy wubjerk:

Protektor:

Tachant **Skala,** japoštolski protonotar, biskopstwowy zastaraćeŕ.

Za trajacy wubjerk k přihotowanju zjězdow sakskich katolikow:

Hrabja **z Schönburg-Glauchau,** krajny zastupjeŕ centralnoho komiteja hłownych zjězdow katolikow Němskeje we Wechselburgu

Za lokalny wubjerk hłowny wubjerk:

Předsyda: profesor **Semank,** seminarski wyšši wučeŕ (z dobom předsyda zarjadniskoho wubjerka) w Budyšinje, Stiftsstr. 3.
1. zastupnik: **Buhl,** najeńk tachantskoho kubła w Hrubjelčicach.
1. „ **Hejduška,** faraŕ w Budyšinje.
Zapisowaŕ: **Hein,** knježeŕstwowy sekretar w Budyšinje.
Pokładnik: profesor **Heidrich,** studijny radźićel, předsyda financnoho wubjerka w Budyšinje, Moltkestr. 16, Postscheckkonto Dresden 33121.
1. přisydak: **Cyž,** justicny radźićel w Budyšinje.
2. „ Knjeni Theodolinde **Neubner** w Budyšinje.

Dr. **Jehne,** studijny assessor, předsyda nowinaŕskoho wubjerka a propagandy w Budyšinje, Stiftsstr. 8. **Löbmann,** seminarski direktor, předsyda wudebjacoho wubjerka w Budyšinje, Stiftsstr. 8. Knjeni Marja **Marišowa,** předsydka žónskoho wubjerka w Budyšinje, Stieberstr. 40. **Wiltschek,** překupc, předsyda wubjerka za wobstaranjo přebywanja w Budyšinje, Seminarstr. 2.

Šěrši wubjerk:

Mjez mnohimi němskimi zastupnikami wšěch powołanjow a z cyłeje Sakskeje słušeja do njoho ćile Serbja:

Andricki, cyrkwinski wučeŕ w Radworju; **Hila,** wyšši wučeŕ a kantor w Khrósćicach; dr. **Wjacsławk,** knihownik w Drježdźanach; **Nowak,** překupc na Horje; **Rjeda,** faraŕ w Hajnicach; **Rjenč,** kubleŕ w Čornjecach; **Wrobl,** kubleŕ w Čornjecach; **Žur,** faraŕ w Kamjencu; **Šołta,** faraŕ w Lubiju; **Šołta,** kubleŕ w Khrósćicach; **Wjeńka,** kubleŕ a herbski grychtaŕ w Khrósćicach; **Cyž,** kapłan w Khrósćicach.

Hłownaj rěčnikaj a jeju předmjety budźa:

Dr. fil. a theol. **G. Schreiber,** univers. profesor w Münsteru, sobustaw němskostatnoho sejma: **„Katolicismus a wobnowjenjo Němskeje“.** Rektor **Augustin Gottwald** w Barlinje. sobustaw pruskoho sejma: **„Wo nabožinje, šuli a ludźe“.**

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak č. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 36. | Budyšin, 3. septembra 1921. | Lětnik 59.

Kročenjo za Khrystusom.

Štyrnaty staw.

Wo horliwej žadosći někotrych pobožnych za Khrystusowym čełom.

Hłós wučownika.

O kak wulka je mnohota twojeje słódkosće, Knježe, kotruž tym khowaš, kotřiž so tebje boja! Hdyž spominam na někotrych pobožnych, kotřiž k twojomu sakramentej, Knježe, z najwjetšej pobožnosću a žadosću přistupuja, potom so jara často hańbuju a začefwjenjam před sobu samym, zoktwojomu wołtarjej a k blidu swjatoho woprajenja tak liwki a zymny přikhadźam, zo tak suchoparny a bjez začuća we wutrobje zwostawam, zo njejsym wšitkón zahorjeny před tobu, swojim Bohom, a też nic tak mócnje přinućeny a z rozhnućom přewzaty, kaž su to mnozy pobožni byli, kotřiž dla přezměrneje žadosće za swjatym woprajenjom a dla lubosće, kotruž we wutrobje začuwachu, so njejsu móhli płakanja zdźeržeć, ale z hortom wutroby a čełła z dobom za tobu, swojim Bohom, žiwym žórłom, hač nanajnutrnišo zdychowachu, dokelž swój hłód njemóžachu hinak změrować a nasyćić dyžli z tym, zo twoje čełło ze wšej radosću a duchownym žedźenjom dóstachu.

O tale jich prawa wohnjowa wěra je přeswědčacy dopokaz twojeje swjateje přitomnosće! Přetož tajcy, kotrychž wutroba so w nich tak sylnje za Jězusa hori, kotryž jich přewodźa, spóznawaju woprawdźe swojoho Knjeza po łamanju khlěba. Daloko je wote mnje husto tajka žadosć a pobožnosć, tak mócna lubosć a zahorjenosć. Budź mi miłosćiwy, dobry, słódki a dobroćiwy Jězu, a popřej swojomu khudomu prošerjej, zo by tola druhdy něšto mało wutrobneje nutrnosće twojeje lubosće při swjatym woprajenju začuł, zo by moja wěra wjacy mocow nabywała, moja nadźija na twoju dobroćiwosć přibywała, a zo moja lubosć, hdyž je jónu dospołnje so zahoriła, a njebjeske mana woptała, njeby ženje woliwknyła.

Mócna pak je twoja miłosć, zo by mi też žadanu hnadu spožčił a zo by mje, hdyž dźeń, kiž so tebi spodoba, přińdźe, z duchom nutrnosće najsmilnišo wopytał. Přetož hačrunje so z tak wulkej žadosću twojich tak wosebitych pobožnych służownikow njehorju, dha tola přez twoju hnadu žedźu za tamnej wulkej płomjenitej žadosću, modlu so a zdychuju za tym, zo bych mjez wšitkich twojich tak horliwych lubowarjow přijaty a do jich swjatoho towarstwa přiličeny był.

Pjatnaty staw.

Zo nabywamy hnady pobožnosće z ponižnosću a ze zaprěwanjom sebje samoho.

Hłós lubowanoho.

Ty dyrbiš hnadu pobožnosće należnje pytać, sej žadosćiwje prosyć, sćerpnje a dowěrnje wočakować, dźakownje přijimać, ponižnje khować, horliwje z njeju sobu skutkować, a Bohu přewostajić čas a wašnjo wopytanaj wot horjeka, doniž wón njepřińdźe. Ponižić so wosebje dyrbiš, hdyž mało abo žaneje pobožnosće znutřkownje njećuješ; tola njesmě to tebje přejara porazyć ani njeporjadnje rudźić. Bóh husto da za jenički krótki wokomik, štož je dołhi čas zapowěł; druhdy da na kóncu, štož dać je na spočatku modlenja wotstorkował.

Hdy by so přecy spěšnje hnada dawała a přikhadźała, kaž sej człowjek přeje, njeby to słaby człowjek znjesć mohł. Tohodla ma so z dobrej nadźiju a z ponižnej sćerpnosću wočakować hnada pobožnosće. Sebi a swojim hrěcham pak přicpěwaj, hdyž so tebi njeda abo tajnje wozmje. Maličkosć druhdy je, štož hnadźe zadźěwa abo ju skhowa, jeli smě wšak so to mała a nic wjele bóle wulka wěc mjenować, štož tak wulke kubło wotdźeržuje. A sy-li runje tule mału abo wulku wěc wotstronił a dospołnje přewinył, dóstanješ, wo čož sy prosył.

Přetož tak bórzy kaž so Bohu z cyłeje wutroby přepodaš a ani to abo tamne po swojim spodobanju abo zachcyću njepytaš, ale so dospołnje na njoho złožiš, začuješ, zo sy z nim zjednoćeny a změrowany, dokelž ničo njebudźe tebi tak derje słodźeć a so spodobać, kaž spodobanjo wole Božeje. Štóžkuli potajkim swoje wotmyslenjo z jednorej wutrobu horje k Bohu pozběhnje a so wuswobodźi wot wšeje njeporjadneje lubosće abo njelubosće nastupajo kotrežkuli stworjenjo, tón budźe najpřihodniši k tomu, zo by dóstał hnadu a zo by był hódny dara pobožnosće. Přetož Bóh da swoje žohnowanjo tam, hdźež prózdne sudobja nańdźe. A čim bóle so štó nizkich wěcow wotrjekuje a čim bóle sebi samomu, sebje zacpěwajo, wotemrěje, ćim spěšnišo hnada přińdźe, ćim bohaćišo k njomu zastupi a ćim wyše pozběhnje joho swobodnu wutrobu.

Potom budźe hladać a změje na přezbytk a budźe so joho wutroba rozšěrjeć w sebi, dokelž je ruka Boža z nim a dokelž je so wón sam cyle přepodał do joho ruki na wěčne. Hlej, tak budźe žohnowany človjek, kotryž Boha pyta z cyłej swojej wutrobu a kiž swoju dušu njewěša na prózdnosće. Tón dóstawajo swjate woprajenjo zasłuži wulku hnadu zjednoćenja z Bohom, dokelž njedźiwa na swoju samsnu pobožnosć a tróšt, ale bóle dyžli na wšitku pobožnosć a tróšt na khwalbu a česć Božu.

Swětowy rozhlad.

Erzberger wjacy njeje.

„Lubowach sprawnosć a hidźach křiwdźenja; tohodla mrěju nětko we wuhnanstwje.“ Tele słowa bamža Rjehora VII., kotrež je wot swojich njepřećeli přemóženy we wuhnanstwje mrějo rěčał, mi přińdźechu na mysle, hdyž pjatk wječor zhonich wo njeskutku, kiž bě so dopołdnja na zapósłancu Erzbergeru stał.

Dokelž měješe zmužitosć, dopokazać, kajku křiwdu je němske wójsko Belgiskej činiło, překročiwši w augusće 1914 belgiske mjezy; dokelž bě měł zmužitosć, přećiwo wšoněmskim prócowanjam a wojeńskeje kliki napominać k měrej; dokelž bě měł zmužitosć, dawki k zapłaćenju wójnskoho wobškodźenja a wotpomhanju znutřkowneje nuzy napołožić tym, kotřiž su je zdźěła zawinyli, předewšim pak při swojich połnych móšnjach najlóžo njesć móža; dokelž njebě so jim poradźiło, joho česć zničić a z tym jomu stojnišćo k dalšej politiskej dźěławosći podryć a z tym so stracham, kotrež jim z joho dalšeje dźěławosće móžachu wurosć, zminyć, tohodla dyrbješe joho kulka trjechić.

Z nowinow wšěch politiskick stron, z wuwzaćom němskonarodneje a němskeje ludoweje, je widźeć, zo je měnjenjo powšitkowne: tejle mjenowanej stronje stej tele bjezbóžne mordarstwo zawinyłoj. Djabołske šćuwanjo a hanjenjo, kotrež je nowinarstwo tejule stronow lěta dołho přećiwo tomule mužej wjedło, je mjez pjenježnymi, wšoněmskimi a wěstymi wojeńskimi worštami tajku hidu přećiwo njomu zbudźiło a žiwiło, zo mnozy jomu hižo dawno za žiwjenjom dźěchu. Tři pospyty wostachu pospyty; njemějachu wotmyslenoho wuspěcha; štwórty nadpad je so nětko derje poradźił. Wo nim wozjewjachu prěnje powěśće tole:

Němskosejmskoho wotpósłanca Erzbergera, kotryž ze swojej swójbu wot někotrych dnjow w Griesbachskich kupjelach w Čornym Lěsu přebywaše, su pjatk dopołdnja na badiskim Kniebisu z někotrymi kulkami zatřělenoho namakali.

Erzberger bě ze swojim přećelom, němskosejmskim zapósłancom Diezom na wukhodźowanjo wušoł. Na nim staj jeju dwaj něhdźe 25 lět staraj mužskaj nadpadłoj a jeju wot so dźěliłoj. Čěkacoho Erzbergera staj z někotrymi wutřělemi do hłowy a wutroby moriłoj. Zapósłanca Dieza su jenož zranili, wón w hospitalu w Oppenawje leži.“

Njeskutk, kotryž je Erzbergera morił, porodźi dalše złe za Němsku: zwonka, to je pola ententy, skrući so — powěśće z Londona a Pariza to hižo wuprajeju — měnjenjo, zo w Němskej zasy duch so k mocy dobywa kiž je do wójny tam knjeżił, wójnu zawinył a wjedł, zo potajkim wšoněmske a wojeńske woršty zasy mocy dobywaju, a z tym swětej nowe strachi nastawaju; tohodla dyrbja Němsku kruće wuwjazować a ju hišće bóle słabić. Znutřka w kraju pak hrozy strach, zo dźěła-

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

ćerski a khudy lud so pozběhnje přećiwo kapitalismej a z wjetšim wotmachom hač dotal budźe hladać, swoje socialistiske ideje přewjesć a knježerstwo proletariata dócpěć. Nowiny wšěch najradikalnišich socialistiskich stronow w tymle zmysłu pisaja. Wšě tele woršty a strony su přeswědčene, zo wutřěl, kiž Erzbergera mori, je na nje měrjeny. Běše mjenujcy wuhlad, zo Erzberger nazymu swoju politisku dźěławosć zasy zapóčnje, a zo potom zasy městno němskostatnoho ffnancnoho ministerstwa znowa přewozmje. Je pak znate, zo bě joho wotpohlad, ćeže po móžnosći zamóžitym nawalić.

Rozhorjenosć nad njeskutkom je nimoměry wulka, pola někotrych pak nic sprawna. Haj, su tajcy, kotřiž so na wuspěchu podawka z cyłeje wutroby wjesela, a kotřiž też hišće druhim politiskim wjednikam, kotřiž njejsu přiwisowarjo němskonarodneje a němskoludoweje strony, ze samsnym njezbožom hroža. Na druhej stronje pak je knježerstwo wobzamkło, přećiwo wšomu njekhmanomu šćuwanju, kajkež bě w poslednich lětach přećiwo knježerstwu a wšelakim politiskim wjednikam ze zrudnym wašnjom, kruće zakročić. Hižo je w tym nastupanju nowinarstwo z wosebitym zakonjom wuwjazało.

Za Erzbergerowymaj mordarjomaj njeje dotal hišće wujasnjenoho slědu, hačrunjež so na wšě wašnjo za nimaj slědźi. Wšelake powěsće pokazuja na to, zo je policiji fahnenjunker z Hirschfeld, kiž před dlějšim lětom hižo jónu do Erzbergera třěli, kiž pak bu za to — jara dźiwno to — wot němskoho suda jenož na někajke poldra lěta do jastwa tyknjeny, podhladny. Spodźiwne je, zo joho staršej njewěštaj, hdźe jeje syn je. Tele dny bě hakle z jastwa na dowol puščeny.

Erzberger bě jedyn z najbóle zrěčniwych a wobdarjenych zapósłancow němskoho sejma a centrumskej stronje přisłušeše. Wón so lěpje hač žadyn druhi na to wustoješe, swojich přećiwnikow w parlamenće porubać. Pódla toho bě njewusprócniwy a pilny a we wšěch politiskich prašenjach wědomny. Tuž je bjez dźiwa, zo joho přećiwne strony hidźachu a přesćěhowachu. W lěće 1917 wón za to skutkowaše, zo by so měr wobzamknył. Kejžor, Ludendorff, Hindenburg a wšoněmske strony w němskim sejmje pak hišće nadźiju na dobyco Němskeje njespušćichu a so Erzbergerowomu měrowomu posrědnistwu napřećo stajachu. Po wobzamknjenju měra Erzberger jako financny minister do němskoho knježerstwa zastupi. Jako tajki wón nowy dawkowy program w němskim sejmje přećišći.

Matthias Erzberger je so 20. septembra 1875 jako syn jenoho wučerja ludoweje šule w Buttenhausenje we Württembergskej narodźił. Wučerski seminar w Gaulgawje wukhodźiwši bě wón z wučerjom w jenej ludowej šuli. Potom w Freiburgu statne prawo a hospodarstwo studowaše. Wot 1896 hač 1903 jako spisowaćel a redaktor w Stuttgarće bydleše a tam też w křesćanskich ludowych towarstwach skutkowaše. W lěće 1903 so prěni króć jako sobustaw centrumskeje strony do němskoho sejma wuzwoli, kotromuž je wot toho časa njepřestawajcy přisłušał. Swoje wobydlenjo do Barlina přepołoži, hdźež korrespondencu za centrumske nowiny wudawaše.

Minjenu srjedu buchu Erzbergerowe ćělne powostanki k poslednjomu zemskomu wotpočinkej pokhowane. Zrědka hdy buchu česće wopokazane, kiž je z tak małoho wušoł kaž Erzberger. Kancler Němskeje dźeržeše jomu pohrjebnu rěč a wukhwali joho při tym jako jara zasłužbnoho, idealnoho muža, kiž so woprowa za wótčinu, přewzawši sobu najćežše nadawki, nadawki, před kotrymiž so kaž myše do dźěry khowachu ći, kotřiž we dobrych dnjach běchu w kejžorstwje stali na prěnim městnje a nětko hišće joho hanjeju. Też wšě druhe wobdźělenjo bě wulkotne. Sobustawy knježerstwa, němskostatnoho a württembergskoho běchu na pohrjeb přišłe, mnohe nahladne a wysoke wosoby, wosebje pak joho wolerjo. Něhdźee 200 duchownych wobdźěli so při pohtjebnych swjatočnosćach, kotrež so wězo wšě po katolskim wašnju wotměchu; městno Bieberach přihotowa jomu čestny row na swojim kěrchowje jako najwjetšomu swojomu synej.

Při składnosći Erzbergerowoho zamordowanja su knjeni Erzbergerowej najwyšše knježerske a druhe privatne wosoby swoju sobuželnosć wuprajiłe a z tym pokazałe, kak su sebi njeboho wažiłe. Też Swjaty Wótc je přez swojoho statnoho sekretara swoje dźěłbraćo přednjesć dał. „Swjaty Wótc dla złóstniskoho zamordowanja Twojoho nadobnoho mandźelskoho, kiž bě z telko lubosću napřećiwo katolskej cyrkwi napjelnjeny, najwutrobnišo sobužaruje a nutrnje Boha prosy, zo by joho duši wěčne swětło so zabłyšćiło, a wudźěła Tebi a Twojej dźowčičcy we wšej lubosći japoštolske žohnowanjo, kotrež njech je Ći do Twojeje ćežkeje zrudoby hójace pokojenjo.“ — Też nuncius Pacelli je Erzbergerec swójbje swoje sobužarowanjo wuprajił.

Erzberger bě dobry katolik; jena joho holca je duchowna knježna. — Njech wotpočuje w měrje.

*

Němskostatny president je z wosebitym wukazom postajił, zo něhduši přisłušnicy prjedawšoho němskoho wójska uniformu wjacy nosyć njesmědźa. Zakaz měri so też přećiwo tym, kotřiž su to dotal z wosebitej dowolnosću činili. — Dale bu šwarnej ličbje němskonarodnych nowinow, kotrež su dotal najhóršo přećiwo Erzbergerej a knježerstwu šćuwałe, zdźěla samo k druhim mordarstwam napominałe, dalše wukhadźenjo na 14 dnjow zakazane.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Budyšina.** Přichodnu njedźelu, to je 11. sept., změje naša „Jednota“ swoju měsačnu zhromadźiznu w času kaž hewak. Na njej pokazaja so swětło-wobrazy, a to 160 wobrazow ze sławneje, stowěžateje Prahi. Njech wšitcy Jednoćenjo so zeńdu k zajimawej a powučacej zabawje; też hosćo budźa nam lubje witani.

Z **Budyšina.** Minjenu srjedu popołdnju w 5 hodźinach wotmě tu dźěłaćerstwo z přiležnosću skóncowanja Erzbergera wulku demonstracisku zhromadźiznu na hłownym torhošću. Dźěłaćerski sekretar Weiß rěčeše k zhromadźenym. Wón zasudźeše zadźerženjo němskonacionalnych a wutykowaše jim skradźne mordarstwo. Porokowaše też justicy jeje zadźerženjo a praješe, zo dyrbjało knje

Zjebani kwasarjo.

Žortna podawizna.

(Pokračowanjo.)

K wječori bě hosćencar sebi ze swojej kuchařku jako najlěpšu jědź za kwasne blido ćelace mjaso na čerwjenym popjerje wuradźił, a wustojna kuchařka bě je ze wšelakimi dobrymi přikuskami jara słódne přihotowała, zo hižo sama wóń po njej nimo měry lesnje wabješe. Hosćo težto je powšitkownje khwalachu. Běchu wšak so z nimi někotre wjelki sobu za blido zesydałe. Při kwasnych rejach běchu dźěn so wšitcy do syteje wole ale też hač do hłódnoho žołdka wuskakali, bjez dźiwa nětko, zo jim popjerjane mjaso dwójcy a česna kwasna bańka trójcy derje słodźeštej. Korčmar njemóžeše ani dosć khětře do pincy a z pincy zasy za blido doběhać. „To wšak ja wědźach“, bórbotaše sebi ducy po puću wospjet a zasy, „popjerjane mjaso budźe njedočakliwje za pičołku wołać. A też moja druha pičołka hač do poslednjeje kapki wuběhnje.“

Hdyž takle jónu zasy z porjedźenymi bańkami z pincy khwataše, dohlada so ducy na někotre łahwje, kotrež tu w kućiku, kaž cyle zabyte ležicy, sebi z tołstym šěrym prochom wobliču zawodźewachu, kaž bychu so rudźiłe, zo nichó wjac na nje njespomina. „Ah, to je derje, zo so na was z lutym khwatkom tola hišće dohladach! Čakajće, čakajće, sćerpće so hišće małku khwilku! hnydom chcu za kwasnym blidom słowčko wo was spomnić a was pokhwalić. A sym sebi dobry, też wy sebi hišće dźensa česć kwasnoho blida dobudźeće. A to też to was nihdy njetrjeba hańba być, wšak sće so jara rjenje wuležałe, za tón dołhi čas. Haj, skoro bych měnił, zo byšće móhłe hižo rjane čerwjene lička měć. Jenož khwilku hišće wočakńće!“ A z wjesołymi skakami běžeše po pinčnym skhodźe horje, kaž młody hólc, zo by z nowa porjedźene bańki lačnym hosćom zdwórliwje přepodał.

Mjez tym, zo sebi hosćo přećelnje připiwachu, wosta hosćeńcar blizko blida stojo, kaž by chcył hnydom k nowym službam hotowy być. Jedyn z hosći pak měnješe hłuboko wodychujo. „Ach, to je tola wokřewjenjo, hdyž móže sebi človjek takle z čerstwej bańku strowoty a wjesela připić!“

Tele słowo zdaše so hosćencarjej najlěpša přiležnosć, zo by hnydom swój zamysł wuwjedł a tuž rjekny kročel abo dwě bliže postupiwši ze šibałym posměwkom: „Ja mam też jara dobre winko w pincy ležo, lohke tukrajne winko. A tunje, zo móhł so človjek spodźiwać. A kak rjenje je so wuležałol Sym mjenujcy črjódku łahwjow za wurjadnu přiležnosć do boka położił, a nětko hižo, štó wě kak tołsty proch na nimi leži. Ja myslach, hdyž wy, jara česćeni knježa, ptači kwas swjećiće, bychu so tele łahwje po prawym jara rjenje na waše kwasne blido hodźałe. Hdy bychu ći knježa traš rodźeli, hnydom bych po nje skočił. A ja měnju, hdyž jeno powoptaće, budźe so spodźiwać a ani wokomika so kać!

Mjez kwasarjemi wšak běchu też někotři, kotřiž sebi kapku dobroho winka jara važić wědźachu; a jim padźechu hosćencarjowe słowa do mysle, kaž žehliwa škrička do sucheje słomy. „Aj, dobre winko!“ dźachu a mikotachu skradźu na so, kaž bychu sebi prajić chcyli; „Jedyn za wšěch, a wšitcy za jenoho! Wšak smy wšitcy jeneje mysle“, a potom zasy wótře: „Tak młodźi kaž dźensa so wjacy njezetkamy! To dyrbimy tola najlěpje z někotrymi łahwjemi česnje lesnje woswjećić. Wšak je jenož jónu za lěto ptači kwas. A jenoho štoma dla tola hišće cyła hola njepadnje, zo bychmy pozdźišo tyšnje škodowali. Što měniće, lubi česni kwasni hosćo? Hdyž knjez hosćencar nam swědči, zo je winko dobre, wuležane a tunje —“

„Haj, kaž praju, jara tunje a tola dobre“, wospjetowaše hosćencar prawicu na wutrobu kładžo. „Pospytajće jenož moji knjeza, a budźeće so dźiwać!“

„Nó, što dha měniće, moji towaršojo“, rjekny zasy jedyn.

A wšelake so jomu wotmołwješe: „Ja sebi myslu, wino je jenož strowe, přečo dha njebychmy sebi z nim strowoty připili!“ — „Ja sym přecy słyšał: wino zběha človjekej

žerstwo přećiwo němskonacionalnym, přećiwo wšoněmcam, wótrišo wustupować. Wosebje wótrje zasudźowaše wón zadźerženjo jenych Budyšskich nowin, w blizkosći hłownoho torhošća wukhadźacych. Skónčnje napominaše zhromadźenych, nětčiši porjad podpjerać a republiku škitać a za swoje zaměry wojować a so njedać němskonacionalnym zaslepić a zawjesć.

Ze Zdźerje pola Radworja. (Njezbožo.) Čežke njezbožo je tudomnoho kubleńskoho wumjeńkarja Mikławša Hołbika podešło. Jomu nowostajena młóćaca mašina lěwu ruku nad łochćom wottorhny. Blizki lěkaŕ ranu zawjaza; potom ćežkoranjenoho do Budyšskeje khorownje dowjezechu. — Na Hołbikec swójbje so zasy jónu tak prawje nadpadnje stare přisłowo dopjelnja, zo ženje jene njezbožo samė njepřińdźe. W zymje so jim bróžeń a hródźe wotpalichu (za 18 lět druhi raz). Hdyž běchu nowe twarjenja lědma pod kryw, potrjechi jich nětčišoho wobsedźerja Jurja Hołbika ćežka khorosć, na kotruž hišće ćerpi. A nětko zasy tute njezbožo z nanom.

Z **Kukowa**. Njedźelu popołdnju, runje hdyž ludźo wot nyšpora dźěchu, poskići so jim na horje pola pjekarja Zelnaka hrózbny napohlad — mjenujcy palacy auto. Statnomu automobilej, mjez Budyšinom a Kamjencom jězdźacomu, běchu so wóski zapaliłe, a woheń sapaše pod wozom, a tołsty kur so waleše do powětra. Z nuzu zala nawjednik woheń, a z derje namazanymi wóskami jědźeše automobil potom dale a dokónči swoju dźeńsku službu.

Z **Pančic.** Zańdźeny štwórtk słyšachmy tu krasny a zajimawy přednošk k. cand. fil. Šlecy: Praha, ze 160 swětłowymi wobrazkami. Hačrunjež bychmy runje w našej wokolinje žiwy zajim wo bratrowske słowjanske město, hdźež hižo lětstotki dołho naš duchownski dorosć wukubłowanjo k swojomu dostojnomu, ważnomu zastojnstwu dóstawa, wočakowali, smy so tola trochu mylili. Kamjenčanski „Fors fest“ wšak też runje wjele zajima k sebi wjazaše. Je škoda, zo su mnozy tutu składnosć, kiž so tak lohcy zasy njeposkići, přepasli.

Z **Wotrowa.** Wjesełe žiwjenjo knježeše njedźelu na Juršec dworje, we wjesnej korčmje. Młodźency a holcy z wosadneju młodostneju towarstwow zabawjachu so při kehelekulenju a třělenju na tarča. Cyle jednore kehelnišćo na hołej zemi wobmjezowane ze žerdźemi a deskami, słušeše ke kulenju. Byrnjež drje kehele při nadběhu kulow z hromadami njepadałe — stojachu dźěn na khětro šmotawym kwadraće — bě tola njedźiwajcy na to mózno, swoju wušiknosć w kulenju a třělenju z pjenježnym abo słódkim darom (mjenujcy z cokorom derje potrušene pampuchi) mytowanu widźeć. Jednoru njedźelsku zabawu našeje młodźiny skónči wjesela rejka.

Nowy knjez biskop

budźe 14. t. m., to je na swjedźenju powyšenja swjatoho křiža w Fuldźe na biskopa poswjećeny. Swjećić joho budźe joho wótcowski přećel a wučeŕ dr. Józef Damian Schmidt, Fuldaski biskop. Při tejle wulkotnej swjatości zaklinča we nadobnym domje Božim, nad rowom swjatoho Bonifacija stajenym, cyrkwinske spěwy tych, kotrychž je nowy knjez biskop jako regens sam k tomu woćahnył. Z Budyšskoho tachantstwa wobdźělitaj so jako wotpósłancaj knjez tachant protonotar japoštołski administrator Skala, knjez praelat kantor Žur, a na wjacykróćne přeprošenjo knjeza biskopa też knjez Pater Wacl. Tónle knjez je sebi wo zasypostajenjo Mišnjanskoho biskopstwa přez to wulke zasłužby dobył, zo jako zastupjeŕ tachantstwa je wšě jednanja ze swjatym stołom wjedł.

Nowy knjez biskop přijědźe do Budyšina najskerje sobotu 17. t. m. wječor w 9 hodź. Dokelž knjez biskop přez Lipsk a Drježdźany pojědźe, budźa tam też swjatočne postrowjenja zarjadowane. Swoje zastojnstwo nastupi swjatočnje nowy knjez biskop njedźelu 18. sept. z tym, zo do dopołdnišeje Božeje mšě na tachantstwje zhromadźenym kanónikam w přitomnosći duchownstwa bamžowske pomjenowace wopisma předłoži. Wo tym změje so po postajenju cyrkwinoho prawa wosebity protokol napisać. Na to budźe knjez biskop swjatočnje do cyrkwje wjedźeny; tam joho knjez protonotar Skala swjatočnje na nowoho biskopa zapokaza. To budźe 4. biskop po Sakskej, kotrohož knjez protonotar na biskopski stoł powjedźe, dožiwiwši 26. junija t. l. radostny dźeń, na kotrymž stare Mišnjanske biskopstwo pod joho administraturje postany. 18. sept. dopołdnja w 9 hodź. nowy knjez biskop sam prědowanjo a wulku Božu mšu wodźerži. Dokelž je nowy knjez z wurjadnej zrěčniwosću wobdarjeny, joho prěni wustup z wulkej napjatosću wočakuja. Přejemy našomu nowomu najwyššomu pastyrjej k joho zamołwitomu zastojnstwu Boże žohnowanjo a mnohe lěta spomóžnoho skutkowanja!

Z **Ralbic.** Na swj. Batromja wuléća sebi nahladna čŕjódka sobustawow towarstwa knježnow do Hajnic. Běše jich na 58. Ze železnicu do Budyšina dojěwši nastajichmy so wot dwórnišća pěši přez Hornju Kinu a Dźeńkecy do Hajnic. Do Hornjeje Kiny bě nam knjez faraŕ Rjeda napřećo přišoł. Wulke to wjeselo! Hišće wjetše bu wjeselo a překłapjenjo, hdyž nas wšitkich česćena Hórnikec swójba ke kófejej a tykancej přeprosy. To bě wšeje česće a dźaka hódne, Bóh njech tajku dobroćiwosć ze swojim žohnowanjom wotpłaći. Hdyž běchmy so tak derje posylnili, Hórnikec rjane kubło, hródźe a woduwód wobhladali, nastajichmy so pod wjednistwom knjeza fararja Rjedy do Hajnic, mjez módrymi horami rjane serbske spěwy spěwajcy. Daloko a šěroko běchu wsy a hory widźeć, tola naš wutyknjeny kónc, Hajnicy, njemóžachmy dospołnje wohladać, dóniž tam njeběchmy. Po kat. pohrjebnišću dźěchmy na faru. Kajke bě to hibanjo a mjerwjenjo dźensa, hdyž chcyše 58 hosći dobroćiwje hospodobać. Knj. faraŕ Rjeda bě hižo słódkoho napoja a jědźe nawarić a napjec dał, tak zo bě tam derje wutrać. Po připołdnju wobhladachmy sebi katolsku cyrkwičku a Porakec předźeŕnju. Někotražkuli sebi praješe, radšo chce tola na polach dźěłać hač tu jedyn dźeń być. We hosćencu wotpočnychmy a wokłódnichmy so ze słódnym piwom, kotrež bě nam knjeni Porakowa dariła. Zasy posylnjeni dźěchmy hišće na Mišonsku horu pohladać. Horje dźěše cyle derje, ale dele njewoteńdźe cyle bjez „njezboža“, dokelž dźěše pućik khětro hłowu a też mysl, to dźěn móžemy so dźensa při kwasu přepokazać!“ — „Wšak smy hosćo we ‚Winowej Kići‘, tuž dyrbimy też z njeje woptać!“ — „We winje je wěrnosć, so stajnje powěda: tuž dha spytajmy jeno, hač ju namakamy! Znajmjeńša tu wěrnosć, zo budźe dobre, kaž nam knjez hosćencaŕ należnje lubi!“

„Haj, spušćće so na to, wino je woprawdźe dobre!“ khwaleše zasy horliwy hosćencaŕ.

„Nó, tak tola njechamy so dołho łačić a komdźić!“ wotmołwi so jomu. „Přinjesće dha nam někotre łahwje, a budźemy widźeć!“

Korčmaŕ, kiž běše hižo z lěwej nohu we skoku, zawjertny so a běžeše hnydom do pincy a přinjese za mału khwilu wšón bjez dycha někotre tołstozaprošene łahwje na kwasne blido: „Tule, čestni kwasni hosćo, piće sebi wšitcy z nim najlěpšu strowotu!

Někotři znajerjo za kwasnym blidom pak hnydom dźiwachu: „Cyle šedźiwe su wot hłowow hač do nohow, to je dobre znamjo!“

Proch drje kóždy šěry, šedźiwy, a na zuby so jomu pohladać njehodźi, kak stary je, tola hdyž tak tołsto na łahwjach leżeše, swědčeše sam wo sebi dosć wěry hódnje, zo njeje ani wčerawši ani loňši.

Z krótka! Wino, hdyž je zhromadnje powoptachu, běše woprawdźe lohke, miłe a tola słódne a derje wuležane: běžeše po šiji, kaž spěšna myška ćěkajcy do dźěry. A kóžda najmjeńša kapka słodźeše hnydom za druhej. A wšitcy kwasni hosćo je khwalachu: „Te winko so njetrjeba na kwasnym blidźe hańbować!“ A same žony měnjachu, zo je dobre a skludne, zo nikoho njezmota, byrnjež sebi też nječhtó škleńčku přezběhnył.

Korčmaŕ so wězo z tej khwalbu hordźe zruna a zćahnywši wobej ramjeni, hewak trochu potulenej, trochu wyše a rjekny: „To ja wědźach, zo budźeće je khwalić, tohodla wam je też doporučach. Ja wšak sym zwučeny, swoju pincu a wšitko w njej jara sprócnje a starosćiwje wobhladować, zo bych swojich česćenych na wšě wašnjo móhł spokojić.“ A hdyž přecy nowu khwalbu zasłyša, rjekny lesnje: „Ja mam w pincy deleka hišće cyłu pičołku tohole dobroho wina ležo. Chcych ju po prawym sam za so a za swój dom skhować, dokelž pak widźu, zo sebi je ći knježa tak waža a khwala, bych ju rady wotstupił, haj, jara rady, a to nic dobytka dla, ně, zawěšće nic, ale zo bych tym kwasnym hosćom so podwólny wopokazał.“ A kročel bliže za blido postupiwši pokročowaše z trochu podušenym hłosom: „Khiba bychu sebi ći knježa tu pičołku wina sobu domoj wzać chcyli? Wino je dobre, kaž widźiće a doma by traš wam hišće słódniše było. Snadź maće w bližim přichodźe někajku ważnu swjatočnosć abo też wopominanjo zańdźenoho wjesołoho dnja. To by so pičołka jara rjenje hodźała. Kaž praju, jara rady wam ju wotstupju.“

„Hólcy, tole by była rjana myslička, woprawdźe wšeje khwalby hódna, zawoła najhorliwiši mjez nim. „Tajkejle dobrej přileżnosći sebi tola njesměmy nihdy ćeknyć dać!“ A wujasnjejo dodawaše: „My tola ptači kwas swjećimy — ale njejsu dha w starych časach, haj hač do njedawna, wjesole kwasy dwaj abo tři dny trałe? Stare wašnja su dobre, khwalbne wašnja, přez dołhe časy a z mnohimi swědkami wupruhowane. Ja měnju, z tej pičołku bychmy móhli ptači kwas rjenje krasnje hišće doswjećić. Rozmyslće sebi to krótki wokomik! Ta wěc je krótkich mysli znajmjeńša hódna.“

„Ach, z dołhimi myslemi so tola njechamy komdźić!“ wotmołwješe jomu hnydom susod a město dalšich přepokazowacych słowow zaspěwa sebi hrónčko:

„Mi družčić budźa holiča,
te wjesne towarški,
a budźe kwasna hosćina
přez tri dny pospochi!“

„Kak často, moji lubi towaršojo, sće sebi hižo tele hrónčko wjesele spěwali, abo sebi spěwać dałe, moje čestne knjenje; nětko maće přileżnosć, ze skutkom wuznać, kak je so wam hrónčko lubiło! Abo nimam traš ja prawje?“

„Haj, cyle prawje!“ swědčachu jomu mnozy kwasarjo. „A ptači kwas je jeno jónu za lěto!“

„Haj, cyle prawje“, dźeše po nimi jedyn

nahle dele do wsy Mišonca. Nimo katolskoho kěrchowa khwatachmy do Dźěžnikec na železnicu, zo by nas zasy do lubych Delan dowjezła. Kóždej bě so jara lubiło, a tuž so wšitcy z dźakownosću wot knjeza fararja Rjedy dźělichmy, kotryž bě so tutón dźeń za nas woprował. Tuž też jomu hišće jónu wutrobny dźak!

Z **Janskich Kupjelow.** Hudźbne zawjeselenjo zjednoći njedźelu popołdnju rjanu ličbu kupjelanskich hosći, kotřiž tu wulěkowanjo a wotpočink wot wšědnych starosćow pytaja, a druhich wopytowarjow z wokoliny z wumjełcami, kotřiž ze spěwom a instrumentom připosłuchařstwo nanajlěpje zabawjachu. Tukhwilu w kupjeli přebywaca koncertna spěwarka Elfrieda Hartigec z Barlina, kotraž też dwójcy w klóštrskej cyrkwi Marijneje Hwězdy k česći Božej swój hłós słyšeć daše, přednjese ze swojim hłubokim altom někotre sola a spěwaše z přewodom lutny (Laute) špěwčki z 15. lětstotka. Na křidle hraještaj z wulkej wustojnosću knjeni dr. Pólowa z Khrósćic a knjez hudźbny direktor Krawc štyriručne legendy a walčiki wot Dvořáka, a nawjedowař doda žortnej bajcy: serbsku („Prawo prawo wostanje") a němsku „Wo stworjenju Jěvy", kotrež powšitkowne smjeću wubudźištej. Knježna Rut Krawcec a knjez koncertny spěwař Kurt Šajthauer z dźěła samaj, z dźěła w duetach, serbske a němske spěwy ze začućom přednošeštaj; njedźiwajcy němskoho idioma serbšćinu cyle derje wurjekowaštaj. Knježna Krawcec piskaše z khwalobnej techniku hišće znatu serbsku rhapsodiju, romancu wot Soedsena a menuett wot Beethovena. Wšě přednoški žnějachu powšitkowne připóznaćo wot mnohoho připosłuchařstwa.

Z **Kulowa.** Rozwučowanjo w serbskej rěči za dźěći našoho města, za tydźeń 2 hodźinje wo čitanju a pisanju, je so wot srjedy sem rektorej Rosmijej přepodało.

— Naše město je do wuzkosćow přišło. Knježeřstwo žada nowu šulu z dźesać rjadownjemi twarić, to pak gmejna wuwjesć njemóže, wosebje tohodla nic, dokelž pomocy wot knježeřstwa dóstać njeje. Gmejna docyła samsnoho šulskoho twarjenja nima. Měšćanska šula słuša cyrkwinej wosadźe, druhe rjadownje su druhdźe změstnjene. Tuž so ze trjebanych twarjenjow wužitka sćahnyć njemóže. Zo byštej so nowotwara zminyłoj, stej so měšćanske zarjadnistwo a šulske předstojeřstwo na wjerchbiskopa we Wrótsławju z próstwu wobroćiłoj, we wustawowej šuli dalše štyri rjadownje na samsne khósty na něšto lět zrjadować směć. Próstwa je so wotpokazała: twarjenjo so pječa za hospital připrawi.

Z Hornjeje Hórki. Serbska studowaca młodosć bě tudy srjedu 24. aug. w Hänslec hosćeńcu serkski wječor wuhotowała ze wospjetowanjom činohry „Posledni kral" wot k. kapłana Nowaka. Młodosć bě sej wjele zwěriła, dokelž do Hornjeje Hórki nikoho jara njećehnje, tam so přejara čerwjeni. Z lubosću k studenstwu zahorichu so Serbja, wosebje sobustawy nowoho towařstwa „Łužicy". Samo sobustawy čěskoho towařstwa „Svornost" chcychu młodźeńcow, studowacych w Złotej Prazy, wohladać. Kedźbliwosć bě wulka, dokelž wšitcy derje hrajachu. Wšitcy so wjeselachu, zo je tudy we wokolinje hišće telko nahladnych Serbow, kiž sej haja swoju narodnosć. Zabawny wječor je so derje poradźił a njewostanje bjez wuspěcha.

Kuwerty — njepočišćane — 1000 štuk wot 35 hr. poruča

naša Donnerhakec knihićišćerńja

w Budyšinje. Před šuleńskimi wrotami 21.

Z **Kamjenca.** Kaž po cyłej Němskej, tak wotmě so też tu srjedu před wječorom wulka demonstracija za zdźerženjo republiki a přećiwo tajnomu mordařstwu, kotrež je so za čas demokratiskoho knježeřstwa w Němskej po wěstym systemje wuwiło. Po tysacach ćehnjechu dźěłaćerjo z čerwjenymi khorhojemi po wulicach, też njesechu napisma, so měrjace přećiwo wšomu politiskomu mordařstwu, kajkež je so w zańdźenych dnjach na zapósłanca Erzbergera stało. Z balkona radnicy poréča wjednik Kamjenčanskich dźěłaćerjow Meyer khutne słowa. Wón zasudźowaše kruće tajne mordařstwo, kotrež maja prawe strony na swědomju a wuzna, zo też wšelacy měšćenjo w Kamjencu z posměwkowacym mjezwočom wo mordařstwu na Erzbergeru sebi powědachu. Reakcija zběha bóle hač hdy swoju hłowu a dźěła zjawnje na wotstronjenjo republiki. Ludendorff wotměwa wojeńske parady a němskonarodni a wšoněmcy šćuwaja na njewšědne wašnjo přećiwo tučasnym demokratiskim dobytkam. Ze sławu na socialismus skónči swoje słowa, kotrymž přitomni měrnje připosłuchachu. Potom so črjódy zasy rozeńdźechu.

Ze **Sarajeva.** Naš khorwatski přećel, knjez Josip Milaković, kr. profesor žónskoho wučeřskoho wustawa w Sarajevje, kotryž je hakle njedawno w tutym měsće wo nas łužiskich Serbach zajimawy přednošk měł, je w 60. lěće swojoho žiwjenja štwórtk, 4. žnjeńca t. l., zbóžnje wumrěł. Tule powěsć staj joho synaj dr. med. Ivica Milaković a prawiznik Branko Milaković ze Sambora do Łužicy póslałoj.

R. i. p.

Do Serbow. Serbski khór hotuje so na swoju jězbu do **Prahi.** Wšelakich přičinow dla so wulět w nazymje přewjesć njehodźeše a tuž so nětko hnydom po hodźoch wuwjedźe. Wobšěrne přihoty maja so hižo nětko stać a tuž prosymy našich spěwarjow a spěwarkow a hosći (wosebje delnjołužiskich) so hač do kónc septembra rozsudźić a to jenomu sobustawej hudźbnoho wotrjada k wědźenju dać. Zhromadny pas je dowoleny a wumělenja su znate, na připósłanej kharće stojace. W Pruskej su zarjadowarjo znaći, na kotrychž móža so wobdźělnicy wobroćić. Štóž so přepozdźe zamołwi, njemóže so na zhromadnej jězbje wobdźělić. W Budyšinje wotměwace zhromadne pruhi so pozdźišo wozjewja. Tuž ruče do dźěła!

Hudźbny wotrjad Maćicy Serbskeje:
Kral. hudźbny direktor Bjarnat Krawc w Drježdźanach (Feldherrnstr. 6 II.
Šulski nawjedowař Michał Wjerab w Budyšinje.
Cyrkw. wučeř Polak w Budyšinje.
Cyrkw. wučeř Jurij Šołta w Budyšinje.
Cyrkw. wučeř Lodni w Bukecach.
Wučeř M. Nawka w Radworju.
Wučeř J. Słodeńk w Pančicach (předsyda).

Kak daloko je tola skaženosć

mjez wšelakimi worštami Němskeje, je předewšim Erzbergerowe skóncowanjo pokazało. Wosebje mjez ludźimi, kotřiž so zdźěłani mjenuja, je Erzbergerowa smjerć wulku radosć zbudźiła. We mnohich nowinach móžeš čitać wuprajenja wšelakich tajkich muži; oficěrojo swoju radosć nad skóncowanjom zjewjeja atd., studentske towařstwa wodźeržuja wosebite swjatočnosće, w kotrychž mordarja khwala, Tak na př. spěwachu při tajkej jenej přileżnosći też tole:

Nun danket alle Gott
Für diesen braven Mord.
Den Erzhalunken, scharrt ihn ein,
Heilig soll uns der Mörder sein,
Die Fahne schwarz-weiß-rot.

Su němskonarodne nowiny, kotrež samo k zamordowanju druhich muži namołwjeja, kotřiž su sebi zwažili, wšoněmski duch tamać a na złóstne skutki pokazuja, kotrež su dowójnske a zawójnske wjedniske woršty a wosoby worałe a z nim njezbožo Němskeje zawinyłe. Jene z tajkich namołwjenjow chcemy tu našim čitarjam pokazać; wone je wzate ze „Schwarzwälder Volkswacht", jeneje němskonarodneje nowiny.

Du tapfrer Held, du schoßt den Gareis nieder,
Du brachtest allen uns Befreiung wieder
Von einem saubern Sozihund.
Welch' Licht in unserer Trauerstund!

Auch Rathenau, der Walter,
Erreicht kein hohes Alter.
Die Rache, die ist nah.
Hurra! Hurra! Hurra!

Laßt uns froh und munter sein,
Schlagt dem Wirth den Schädel ein!
Lustig, lustig, tralleralla,
Bald ist Wilhelm wieder da.

Wenn einst der Kaiser kommen wird,
Schlagen wir zum Krüppel den Wirth,
Knallen die Gewehre tack, tack, tack,
Aufs schwarze und das rote Pack.

Haut immer feste auf den Wirth!
Haut seinen Schädel, daß es klirrt!
Knallt ab den Walter Rathenau,
Die gottverfluchte Judensau!

Cyrkwinske powěsće.

W Frankfurće n. M. bě minjenu njedźelu, póndźelu a wutoru 61. hłowna zhromadźizna katolikow cyłeje Němskeje. Wona bě wulkotnje wopytana a derje wotběža. K njej běchu też zastupjerjo z Wuheńskeje přišli. To zbudźi mjez socialdemokratami wulku njespokojnosć, kotřiž tohodla demonstracije zarjadowachu. Rěčnicy wuzběhnychu, zo njejsu přećiwo zjězdej, ale přećiwo tomu, zo so mordarjo proletariata na nim wobdźěla. Wuheńscy zastupjerjo wopušćichu tohodla zhromadźiznu.

---

sam trochu maznje a rozważliwje, „hdy bychmy jeno pičołku wina hižo doma měli! Ale tu khwilu smy hišće z njej w Čechach — a njeserja was krute mjezy, njeserja was krući člónicy? A runje w Załomje su člónicy, kiž ani wóčka zańdźelić njemóža, to je powšitkownje znate. Ale z wysokim čłom sebi tola wino podrožić njechamy!"

„Ně, z čłom sebi je podróžić njechamy! Dawki njechamy dawać! Ja so boju, čło by nam dobry słód wina jenož skazyłe!" Tak a podobnje wotmołwješe so jomu ze wšěch stron.

„Ale kak dha chceće z pičołku skradźu mjezy překročić? Haj, hdy bychmy sebi pičołku porjadu pod pažu wzać a člónikam wukhować móhli! Abo khiba byšće sebi wino do kapsow roztočili a w kapsach přez mjezy smykać chcyli?" doda rozważliwy towařš z jěrym směchom. „Hahaha! To by wězo cyle nowy, hišće njesłyšany, ale ja měnju, wěsty puć był, wino bjez cła domoj dowjesć."

„Ach, někajki srědk dyrbi so tola wusłědźić hodźeć, zo bychmy pičołku mjelčo přez mjezy smykli. Wšak je hižo ćma, a poćmje so něstožkuli poradźi, štož so za swětłom njemóžne zda", mudrowachu někotři khrobli.

„Što njejsu ludźo hižo pospytali a kak njejsu hižo člónikow za nós přewodźili! Spytajmy tola! Kóraža je poł dobyća. Štóž z lutej bojosću zbožu puće šlaha, njemóže so dźiwać, zo k njomu ženje njepřińdźe."

(Pokračowanje.)

Při zhromadźiznje wobdźěli so tež japoštolski nuncius Pacelli. Při tym wupraji swoju nadźiju, zo so drje poradźi, poćahi mjez statom a cyrkwju přez wosebity konkordat k spokojnosći wšěch katolikow Němskeje zrjadować. Dale napominaše přitomnych wosebje k lubosći a měrej. Swět žada za socialnym měrom městno dotalneje wójny, kajkaž mjez jenotliwymi worštami je.

Wične płaćizny,

kajkež so 29. augusta w Drježdźanach dawachu.

Žiwa waha.	Rězna waha.		Žiwa waha.	Rězna waha.
rjad.	Woły:		rjad.	Ćelata:
1.	600—675	1100—1225	1.	
2.	400—450	800—900	2.	750—850	1200—1350
3.	200—350	600—750	3.	600—700	1000—1100
4.			4.	450—500	800—900
	Byki:			Wowcy:	
1.	500—600	950—1050	1.	625—725	1175—1300
2.	300—400	700—850	2.	425—475	1025—1075
3.	200—275	550—650	3.	250—325	850—925
4.				Swinje:	
	Jałojcy, kruwy:		1.	1350—1450	1750—1850
1.	600—675	1100—1225	2.	1500—1550	1900—1950
2.	400—450	800—900	3.	1200—1300	1650—1700
3.	200—350	600—750	4.		
4.			5.	1200—1400	1600—1800

Kruwy předawachu so hubjenje, ćelata, wowcy a swinje srěnjo.

Dentist C. Handlos

Kamjenc Damm 21

je wot 29. aug. hač do 11. sept. zapućowany.

Dobre čistowołmjane tkaniny

k suknjam, falam a rubiškam

poruča

Emil Wilček

w firmje **Aug. Paul Hilger**

jenož Seminarstr. 2.

Rózarije

modlerske knihi, statuwy, Bože matry, krjepjenčki, skapuléry a podobne wěcy su dóstać pola

Mališkec

w Budyšinje naſarje.

Kwasy

na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow

fotograf

W. Kornet

Budyšin, Gickelsberg 1b.

Batist

115 cm šěroki meter po **15 hr.**

surowy płat

140—170 cm šěroki,

cychi

meter 15 hr.,

wołmjane fale

wot krucha m 14,50 hr.,

hotowe wołmjane fale, tkaniny za woblečenja

jara kruta twora meter 27 hr.,

košlacy barchent

meter 14 hr.

Emil Wehrle.

Fotograf Kubitz

Budyšin.

Přińdu k Wam na wsy, jelizo maće za mnje nadawki za **kwasy,**

towarstwa, industrielne wobrazy atd. Też poručam so k zhotowjenju powjetšenjow wobrazow. Mój wobkhod wobstoji hižo přez 22 lět a buchu moje dźěła hižo na wjele wustajencach tukrajnych a wukrajnych mjez druhim ze złotymi medaljemi wuznamjenjene.

Też njedźelu je mój wobkhod wotewrjeny.

Robert Kubitz,

fotografiski ateljej

w Budyšinje, pódla hłownoho pósta.

Jězdne koła

kołowe mantle a **hadźicy**, najlěpši wodojasny **wolij** za koła a šijace mašiny w blešach a po wazy, kaž tež wšě **kołowe dźěle** poručataj najtuńšo

bratraj Thomasaj

Budyšin, kamjentna hasa **16.**

Prošu kedźbujće derje na naše napismo.

Zjězd katolikow Sakskeje w Budyšinje.

24. a 25. sept. t. l. budźe we hłownym měsće sakskeje Łužicy, w starosławnym Budyšinje

III. zjězd katolikow Sakskeje.

Zo by so přez njón tak prawje katolske žiwjenjo žiwe a mócne wopokazało, je třebne pjenježneje podpjery wot našich katolskich wěrybratrow. Tohodla wšěch, kotřiž maja za tónle zjězd zrozemjenja a jomu poradźenjo popřeja, wutrobnje a należnje prosymy, zo by so tejle wěcy po móžnosći podpjery přispěło. Njedwělujemy na tym, zo katolske zarjadowanja cyłoho kraja kaž tež kóždy jenotliwy našoho wěrywuznaća tomule wotmyslenju swoju pomoc spožči. Wo připokazanjo darow a zapisowanjo k rukowacomu fondej należnje a wutrobnje prosymy. Kóždy dar, tež najmjeńši, je ważny kamušk k wulkomu twarej. Pjenjezy chcyli ludźo připósłać předsydźe pjenježnoho wubjerka:

Studienrat Prof. Joh. Heidrich,

Bautzen, Moltkestr. 16 II.

Postscheckkonto: Dresden 33121.

Wulke zawěškowe předawanjo!!!

Tute poskićenja su dalše poručenja za mój wobkhod.

Ia. **zawěškowe canki** meter wot 2.60 hr.
Ia. **šěroke rjane gardiny** „ „ 11.50 „
Ia. **kumštarske gardiny,** 3 dźěle, wokno wot 60.— „
Ia. **madras-gardiny, stores, woknješkowe zawěški, přikrywy na łoža.**

Žane nuzowanjo ke kupej, hobrski wubjerk, płaćizny a kajkosće w hódnosći bjez konkurency.

Wopytajće mój dom, puća je hódno.

Najwjetša wosebita předawarnja za Serbow.

Předawarnja E. Wels

Telefon číslo 12. **w Kulowje.** Założene 1868.

Kedźbu! Elga! Kedźbu!

Wollmuthowy elektrogalvaniski apparat

za masažu hłowy a wobliča a hojenjo rjanosće čini dźiwy. Pospytajće tola pola

włosarja Emila Grafy

w Kamjencu na cwingerjowej drózy 16.

Poručam so też česćenym towarstwam k přihotam za dźiwadłowe wustupy.

Wulki skład wonjawkow a toaletkow.

Serbska ludowa banka

akcijowe towarstwo

w Budyšinje na zwonkownej lawskej hasy 11.

Telegramowa adressa: Serbobanka. **Girokonto na němskej statnej bancy.**
Telefonowe číslo 155. **Póstski šekowy konto: Lipsk 110481.**

Serbska ludowa banka wšě bankowske dźěła wuwjeduje,

wosebje

nalutowanske pjenjezy k wšědnomu wužiwanju přijima,
nalutowanske pjenjezy z wupowědźenjom přijima,
běžace zličbowanja wotewrja,
požčeńki na dań dawa.

Kasyne hodźiny wšědne dny wot 9—1, sobotu wot 9—2 hodźin.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Katolske žony a knježny!

K 3. razej dóstawaće napominanjo, zo byšće přišle na

žónski zjězd,

kiž

24. septembra t. l.

nadobo

z 3. zjězdom sakskich katolikow w Budyšinje,

biskopowej residency wobnowjeneje Mišnjanskeje dioecesy, budże.

Přińdźće a přikhwatajće ze swjatej zahorjenosću; přetož předewzaća maja so wobnowić, kotrež sće na 1. a 2. žónskim zjězdźe sčiniłe. Runje **naša,** to je **žonow a knježnow,** swjata winowatosć je, stać a wojować za najnadobniše a najčisćiše zemske kubła, **za wěru do Boha a křesćanske wašnja.** K tomu pohonja nas najprjedy **maćeńska lubosć, lubosć k našim dźěćom,** kotrež chcemy za wšón přichodny čas ke křesćanskim, katolskim idealam wukubłane měć we wosebitych katolskich šulach. Zjězd katolikow ma runje **tele** předewzaćo we nas skrućić. Jako kedźbliwym stražnicam křesćanskeje wěry a křesćanskich wašnjow nam też nadawk přistoji, też **přez mjezy našeje swójby** k spomóženju cyłoho luda dźěłać. Hižo dołho stojimy my žónske we powołanjach a zasłužbach. Tola hakle njedawno smy dalokosahace prawa we zjawnym žiwjenju dobyłe a móžnosć, nałožowanjo křesćanskich zasadow we nim přewjesć. Też k tomu nas zjězd žonow a knježnow pohoni.

Tuž přińdźće, zo bychmy jenotliwe swoje słabe mocy zesylniłe přez hromadźepobyće a potom, při zjězdźe katolikow wokřewjene, z wožiwjaceje studnje našeje swjateje wěry zhromadne starosće wo **naše dźěći, swójby a naš lud** lóžo njesć zamóhłe.

Tohodla

na 3. zjězd žónskich cyłeje Sakskeje 24. septembra!

24. septembra popołdnju w 3 hodź. budźetej w katolskej towaršni w Budyšinje na garbarskej hasy 26 rěčeć:

Knježna **Stefania Rath** z Lipska wo: **„katolskej žónskej jako sobustawje dweju swětow“.**

Knjeni ministerialna radźićelowa **Helena Weber** z Barlina wo: **„katolskej žónskej w powołanju a zasłužbje“.**

Wubjerk k zarjadowanju 3. zjězda serbskich žónskich.

Lokalny wubjerk:

Knjeni profesorowa **Marišowa**, 1. předsydka; knjeni statna rěčnikowa dr. **Seyfertowa**, 2. předsydka; dr. phil. **Jehne**, duchowny rada; knježna **Koplanskec**, 1. pismawjedźerka; knjeni twarska mištrowa **Kaupowa**, 2. pismawjedźerka; knjeni registratorowa **Holkowa**; knjeni prokuristowa **Henčelowa**; knjeni privatěrka **Koplanscyna**; knjeni tach. šosarjowa **Kuncowa**; knjeni haptykarjowa **Leidlerowa**; knjeni wyš. wučerjowa **Lübeckowa**; knježna **Lüttikec**; knjeni wyš. stud. rad. profesorowa dr. **Neubnerka**; knjeni wyš. wučerjowa **Rungowa**; knježna **Rungec**; knježna **Šmidekec**; knjeni profesorowa **Semankowa**; knjeni dwórska radźićelowa **Tammerowa**; knjeni majorowa **Teichgreeberowa**; knjeni **Hańža Wagnerowa**; knjeni privatěrka **Berta Wagnerowa**; knjeni šulsk. nawjed. **Wjerabowa**; knjeni just. radź. **Cyžowa.**

Šěrši wubjerk:

Frau Hofrat **Ackermann**, Gundorf bei Leipzig; Frau Lehrer **Banda**, Radeberg; Frau Lehrer **Breuer**, Meißen; Frau Reichsgerichtsrat **Burlage**, Leipzig; Frau **Carlsohn**, Leipzig; Frau Margarethe **Dhein**, Zwickau; Frau Direktor **Gäbler**, Dresden; Frau Rektor **Goldberg**, Ostritz; Frau **Heßlein-Jäger**, Dresden; Frau **Hirche**, Kamenz; Frau Direktor **Keil**, Chemnitz; Frau Seminar-Oberlehrer **Kielmann**, Grunau; Frau Kaufmann **Klimt**, Seitendorf; Fräulein Lehrerin **Kubasch**, Crostwitz; Frau Schuldirektor **Kurze**, Zittau; Frau Amtsgerichtsrat **Lehmann**, Löbau; Freifrau **Lehrer von Lehrstätt**, Zittau; Frau Kaufmann Margarethe **Löbmann**, Schirgiswalde; Frau Lehrer **Nauke**, Radibor; Frau Kaufmann **Nietsche**, Leipzig; Frau Gutsbesitzer **Noack**, Höflein; Frau Baronin **O'Byrn**, Wachwitz a. d. E.; Frau Schuldirektor Dr. **Otto**, Zwickau; Frau Fabrikbesitzer **Porák**, Hainitz; Fräulein **Rath**, Leipzig; Gräfin **Reuttner von Weyl** Dresden; Frau Rentnerin **Ritzka**, Pirna; Frau Postsekretär **Rönsch**, Meißen; Freifrau **von Romberg**, Dresden; Frau Gräfin **Schall-Lobkowitz**, Gaußig; Frau Fürstin **Schönburg-Hartenstein**, Hartenstein; Frau Gräfin **Schönburg-Wechselburg**, Wechselburg; Fräulein Lehrerin **Schmidt**, Leipzig; Fräulein Lehrerin **Schultz**, Dresden: Frau Fnbrikbesitzer **Schwarz**, Plauen; Freiin **E. v. Seckendorf**, Leipzig; Frau Oberlehrer **Simank**, Storcha; Frau Ludwina **Singer**, Zwickau; Frau Fabrikbesitzer Anna **Strieder**, Leipzig; Frau Dr. **Tacken**, Wurzen.

Jednota w Budyšinje

změje **njedźelu 11. sept.** wječor w 8 hodźinach swoju **měsačnu zhromadźiznu**

ze swětło-wobrazami

(160 wobrazow sławneje, stowěžateje Prahi).

Wšěch Jednoćanow ze swójbnymi kaž też hosći lubje přeprošuje **Předsydstwo.**

Towarstwo młodźencow w Ralbicach

změje **njedźelu 11. sept.** wječor w 7 hodźinach we Waldźic herbskej grychće swój

VI. założeński swjedźeń.

Na njón wšěch přećelow serbskeje młodźiny wutrobnje přeprošuje **Předsydstwo.**

Z tutym wozjewjam, zo buch za

notara

pomjenowany.

Rěčnik Wićaz

w **Budyšinje** Wallstraße 12.

Do Krupki!

Pónđźelu 5. sept. rano w 5 hodź. budźe w Marijinej Hwězdźe Boža mša. Na to woteńdźe procesijón do Krupki.

Michał Narćik.

Pensija

za 14. lětnoho hólčeca z ratarskeje swójby, kiž chce ratarsku šulu wopytować, za zymski semester so pyta. — Wozjewjenja njech so stanu pod znamješkom „G. D. 33.“ na redakciju „Kat. Pósła“. Naspomnić ma so sobu wysokosć płaćizny, kotraž so za pensiju žada.

Wróćiwši so wot rowa našoho horcylubowanoho, njezapomnitoho mandźelskoho a nana

kublerja a gmejnskoho předstojićerja

Jakuba Wjeŕša

w Brěmjenju

prajimy wšitkim, kotřiž su joho we ćežkej khorosći wopytowali, nas we našej wulkej zrudobje ze słowom a pismom tróštowali, na póstywječor khodźili, a we tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, dale też wšěm za wulku ličbu wěncow naš **najwutrobniši dźak** a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Brěmjenju** na dnju pohrjeba, 28. augusta 1921.

Hana zwud. Wjeŕšowa a dźěći.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorečak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 37. | **Budyšin, 10. septembra 1921.** | **Lětnik 59.**

Wozjewjace wopismo pomjenowanja dr. Schreibera na biskopa.

Benedikt, biskop, służownik służownikow Božich, swojim lubowanym synam, kanonikam biskopskeje cyrkwje, duchownstwu a ludej Mišnjanskoho biskopstwa postrow a japoštołske požohnowanjo.

Dźensa smy za Mišnjansku cyrkej, kotruž smy přez japoštołski dopis 24. junija t. l. jako nam njeposrědnje podstajenu biskopsku dioecesu zasy postajili, našoho lubowanoho syna **Křesćana Schreibera,** seminarskoho rektora w Fuldźe, po radźe swojich česćehódnych bratrow, kardinalow swj. romskeje cyrkwje ze swojej japoštołskej mocu wuzwolili a jej jako biskopa a pastyrja předstajili.

Tohodla napominamy Was a zwjazujemy Was k winowatosći, zo byšće tohole wuzwolenoho biskopa Křesćana jako wótca a pastyrja swojich dušow ze wšej podatosću přiwzali, přisłušnu česć jomu dawali, joho spomožnym napominanjam a přikaznjam zdobnu posłušnosć a česćomnosć wěnowali, tak zo byšće měli radosć, zo je wón we Was posłušne dźěći namakał, Wy pak joho derjezmyslenoho wótca nadešli.

Tohodla chcemy a připoručamy, zo po hamtskim postaranju ordinaria, kiž nětkle Wašu dioecesu nawjeduje. tónle Naš dopis zjawnje a to při kapitulnym konvenće, kiž po dóstaću tohole dopisa so wotměje, kaž też na přichodnym swjatym dnju z klětki tachantskeje cyrkwje so předčita.

Wudate w Romje pola Swj. Pětra w Knjezom lěće 1921, 12. augusta, a w 7. lěće našoho bamžowstwa.

(podp.) **Octavius kardinal Cagiano,**
kancler swj. romskeje cyrkwje.

Kročenjo za Khrystusom.

Šěsnaty staw.

Zo dyrbimy swoje starosće Khrystusej zdźělić a wo joho hnadu prosyć.

Hłós wučownika.

O najsłódši a najlubosćiwši Knježe, kotrohož sej žadam nětko pobožnje dóstać, ty znaješ moju słabosć a nuzu, kotruž ćerpju; w kak mnohich złósćach a njekničomnosćach tču; kak často bywam wobćeženy, spytowany zatorhnjeny a wopancany. Po lěkarstwo k tebi přikhadźam, wo tróšt a wolóženjo tebje prošu. Rěču k tomu, kotryž wšitko wě, kotromuž je wšitko wotkryte, štož je we mni, a kotryž jenički móžeš dospołnje mje tróštować a mi pomhać. Ty wěš, kotrych dobrotow přede wšěm ja potrjebuju a kak khudy sym na počinki.

Hlej, stoju před tobu khudy a nahi, wo hnadu prošo a wo smilnosć žałosćo. Wokřewj swojoho hłódnoho prošerja, rozhrěj moju zymnosć z wohnjom swojeje lubosće, rozswětli moju sleposć z jasnosću swojeje přitomnosće. Přewobroć mi wšitke zemske wěcy na hórkosć, daj, zo bychu mi wšitke wobćežnosće a přećiwnosće byłe wužitne k sćerpnosći a wšě nizke a stworjene wěcy zacpěća a zabyća hódne. Pozběhuj moju wutrobu k sebi do njebjes, a njedopušć, zo bych ja błudźił po zemi. Ty jenički budź wot nětka hižom mi słódka radosć do wěčnosće; dokelž ty jenički sy moja jědź a mój napoj, moja lubosć a moja radosć, moja słódkosć a cyłe moje kubło.

O zo by ty mje přez swoju přitomnosć cyle rozžehlił, spalił a do sebje přetworił, zo bych z tobu jedyn duch sčinjeny był přez hnadu znutřkownoho zjednoćenja a z rozhrějacej mocu zahorjaceje lubosće! Njepřidaj, zo bych hłódny a wuprahnjeny wot tebje wotešoł, ale čiń ze mnu miłosćiwje, kaž sy jara husto činił ze swojimi swjatymi na spodźiwne wašnjo. Bjez dźiwa by było, hdy bych přez tebje so wšón rozpłomjenił a w sebi samym zhinył, dokelž sy ty woheń, kiž so stajnje pali a ženje njewosłabnje, lucosć, kiž wutrobu čisći a rozom rozswětla?

Sydomnaty staw.

Wo zahorjenej lubosći a wo mócnej žadosći Khrystusa dóstać.

Hłós wučownika.

Z najwyššej pobožnosću a z wohnjowej lubosću, z cyłym začućom a zapalom wutroby žedźu tebje, Knježe, dóstać, kaž su za tobu we swjatym woprajenju žedźili mnozy swjeći a pobožne wosoby, kotrež su so tebi wosebje ze swjatosću žiwjenja spodobałe a kotrež mějachu najhorliwišu pobožnosć. O mój Božo, wěčna lubosć, cyłe moje kubło, njesměrna zbožnosć, přeju sej tebje dóstać z najmócnišej žadosću a z najdostojnišej česćownosću, kajkuž je hdy žadyn ze swjatych měł a začuwać mohł.

A hačrunje sym njehódny wšitke tamne čuća pobožnosće měć, wopruju tebi tola cyłe zahorjenjo swojeje wutroby, tak jako bych wšitke tamne tebi najspodobniše płomjenite žedźenja sam měł. Ale też štožkuli může pobožna duša zapřijeć a žadać, to wšitko tebi z najwyššej česćownosću a z najnutrnišej přikhilnosću poskićam a wopruju. Přeju sej, zo njebych ničo sebi zdźeržał, ale zo bych sebje a wšitko swoje tebi dobrowólnje a nanajbóle rady woprował. Knježe, mój Božo, mój stworićelo a mój wumožniko, z tajkim zahorjenjom, z tajkej česćownosću, khwalbu a česćenjom, z tajkej dźakownosću, dostojnosću a lubosću, z tajkej wěru, nadźiju a čistosću žadam tebje dźensa přiwzać, kaž je tebje přiwzała a za tobu žadała twoja najswjećiša mać, hordozna knježna Marija, hdyž wona jandźelej, kotryž ji radostne poselstwo wo potajnosći wočłowječenja přinjese, ponižnje a pobožnje wotmołwi: „Hlej, sym służownica Knjeza; stań so mi po twojim słowje“ (Luk. 1,38).

A kaž twój zbóžny předkhadnik, najwubjerniši mjez swjatymi, Jan křćenik, we twojej přitomnosći wjesoły poskoči w radosći Ducha Swjatoho, hdyž bě hišće w maćernym žiwoće, a kaž wón pozdźišo, hdyž Jězusa mjez čłowjekami wobkhadźeć widźeše, jara so ponižejo z pobožnej přikhilnosću praješe: „Nawoženjowy přećel pak, kotryž stoji a joho posłucha, z radosću so raduje nad nawoženjowym hłosom“ tak też ja sej přeju so rozpłomjenić z wulkimi a swjatymi žadosćemi a tebi z cyłeje swojeje wutroby sebje samoho přepodać. Tohodla też wopruju a přepodawam tebi wyskanja, wohnjowe začuća, wutorhnjenja ducha a přeznaturske (nadpřirodne) rozswětlenja, a njebjeske widźenja wšěch pobožnych wutrobow ze wšěmi počinkami a khwalbami, kotrež je tebi kotrežkuli stworjenjo na njebju a na zemi poswjećiło a hišće poswjeći, za sebje a za wšitkich, kotřiž su mi do modlitwy poručeni, zo by ty był wot wšitkich dostojnje khwaleny a do wěčnosće česćeny.

Přiwozmi moje sluby, Knježe mój Božo, a moje přeća, zo bych tebje njeskónčnje khwalił a njesměrnje česćił, kaž to tebi po mnohosći twojeje njewurjekniteje wulkosće ze wšěm prawom słuša. Tole tebi dawam a dawać žadam kóždy dźeń a kóždy wokomik časow a z prošenjom a z přećemi namołwjam a přeprošuju wšitkich njebjeskich duchow a wšěch wěriwych, zo bychu tebi dźak a khwalbu ze mnu dawali.

Njech tebje khwala wšitke ludy, splahi a rěče a njech twoje swjate a mjedosłódke mjeno wulkosća z najwyššim wyskanjom a z horliwej pobožnosću. A njech wšitcy, kotřiž česćownje a pobožnje twój najhordozniši sakrament z přežohnowanjom připrawjeja a z połnej wěru přijimaju, hnadu a smilnosće pola tebje namakać sej zasłuža a njech za mnje hrěšnika pokornje proša. A hdyž su docpěli žadanu pobožnosć a pobožne zjednoćenjo z tobu a hdyž su derje tróštowani

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.
Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

a spodźiwnje wokřewjeni wot swjatoho njebjeskoho blida wotešli, njech też smilnje na mnje khudoho spomiaju.

Swětowy rozhlad.

Mortwy je wón hišće žiwy

a dźěła dale. Erzbergerowe skóncowanjo je njewočakowanju rozhorjenosć mjez tym dźělom němskoho ludu wubudźiło, kiž je sebi hišće někak křesćanskoho, znajmjeńša pak přistojnoho ducha zdźeržał. Abo móžeš tych křesćanskich mjenować, kiž podobnje kaž jedyn wjednik němskonarodnych w Barlinje njeskutk, kiž je so na Erzbergeru stał, křesćanski mjenowaše: dokelž je nadawk křesćanstwa, zo přećiwo złomu wojuje a zło niči a Erzberger by zły? Abo wo křesćanstwu tu ani rěče być njemóže — móžeš tajkoho hišće přistojnoho mjenować, kiž — tajke wuprajenja su dopokazane — swoju radosć na tajkim njeskutkom zjawja ze słowami: „Gott sei Dank, daß dies Schwein verreckt ist“ —? Erzbergerowa zrudna smjerć je pokazało, kak nješwarny duch je w tych, kotřiž su do wójny a za čas wójny Němsku wjedli a też nětkle hišće so maja za najlěpših. Njekhmane a djabołscy zełžane šćuwanjo, kotrež su ćile ludźo hišće lěta dołho přećiwo Erzbergerej wjedli, je joho moriło, zdobom pak joho mjez ludom zasy wožiwiło. Jasnje je lud spóznał, zo kulka, přez kotruž je Erzberger padnył, bě měrjena sobu přećiwo njomu a tohodla je raznje a přez wobdźělenjo, kajkohož bě zrědka při podobnych podawkach, pokazał swoju rozhorjenosć přez powšitkowne demonstracije. We wšěch wjetšich městach so wone wotměchu minjenu srjedu ze strony wšěch dźěłaćeńskich zarjadowanjow, njedźeli na to wot přiwisnikow křesćanskeje ludoweje strony. 250000 samych bě so tamnu srjedu w Barlinje zešło. Wšitcy su přeswědčeni, zo Erzbergerowe skóncowanjo je pokazało, kak so tak mjenowani monarchistojo a militaristojo zasy sylni čuja a chcedźa republiku powalić. Wšelake zarjadowanja, kaž „Regimentstage“ prjedawšich połkow, „Frontkämpfertage“ prjedawšich wójnskich wojowarjow, při kotrychž generalojo, kaž Ludendorff a druzy, samo němskostatnu woboru prjedawšich paradnych po wašnjach „abschritten“, pokazowachu, kak ma so česćownosć a lubosć a zahorjenosć militarismej zdźeržeć, k tamnomu přibohu, kotrohož kult je sebi žadał telko pjenjez, porodźił swětowu wójnu a tak zawinył telko sylzow, złamał telko wutrobow a ze smjerću spóžeral telko młodych žiwjeni; kiž je też w měrnym času hižo přez wojeńsku službu ćwilował ludźi a hanił jich človjesku hódnosć. Tónle wotpohlad kiž zdobom też za nowu wójnu přihotuje, je spóznał lud a přez swoje demonstracije pokazał, zo za nje dorozemjenja nima.

K čestnomu wopomnjeću

zemrětych zapósłancow Hitze, Trimborna, Burlaga a Erzbergera bě minjenu njedźelu sakska křesćanska ludowa strona zarjadowała w Drježdźanach wosebitu swjedźeńsku zhromadźiznu. Při tym rysowaše knjez sejmski zapósłanc Heßlein z krótka ale raznje wobraz jich sejmowskeje dźěławosće. Wo Burlagu wosebje wuzběhny, kak je wón so starał za konfesionalnu šulu we Sakskej, kak je dale wěnował swoje mocy nowej němskej republicy. „Běch čas swojoho žiwjenja swěrny monarchist; hdyž pak sym widźał, kak so monarchistojo w přewaleńskej dobje do dźěrow skhowachu, poča mje před nimi grawać“; w tymle zmysłu wupraji so wón jónu. Wosebje pak poréča réčnik wo Erzbergeru: kak bě zmužity, wustojny, woporniwy, wótčinu lubowacy muž a přeswědčeny katolik. Jako wosebje zajimawe chcemy wuzběhnyć tole: Njewěmy, hač mordarja hdy popadnu; to pak wěmy, to jene wěm: zo mi do mojoho človjeskoho rozoma njecha, kak su móhli Hirschfelda z jastwa na dowol puščić. Ta wěc ma so hač do dna přepytać. A zo je tónle človjek we wulkej Němskej runje 35 km wot městna, hdźež je so njeskutk stał, zbudźa wšelake mysle. Tehdy, hdyž bu rozsud nad Hirschfeldom wuprajeny, a rěkaše, zo jomu idealnoho zmyslenja zapřeć so njeda, bu moja dowěra k němskomu sudźenju jara narażena. Mordaŕ je mordaŕ.

Dale wuzběhny réčnik, zo je hamtscy dopokazane: Ludendorff je sebi 1918 wot kanclera prynca Maksa Badenskoko raznje žadał, zo ma so za 24 hodź. přiměr wobzamknyć a zo je Hindenburg we wosebitym telegramje sebi žadał, zo ma Erzberger na wšě wašnjo přiměr sčinić. „A tak sebi přeju“ praji Heßlein, „zo by nětko, při marach zemrětoho, Hindenburg zjawnje wuznał, zo je to wěrno.“

Też druhdźe we Sakskej běchu podobne zhromadźizny. Wosebje jenož demonstraciski raz mějachu centrumske zhromadźizny we Barlinje. Při jenej tajkej poréča też kancler Wirth. Wón wosebje wuwjedźe, kak je při wobzamknjenju přiměra Erzberger dyrbjał zamołwjenjo na so wzać za tamnych rjekow, kotřiž su wójnsku porażku zawinyli. Też zapósłanc Pfeiffer poréča a spomni: zo je w joho přitomnosći we swojim času Hindenburg sam so Erzbergerej za wobzamknjenjo přiměra dźakował. —

Erzbergerowju mordarjow hišće nimaja.

Hamtski sud w Oberkirchu w Badenskej je po žadanju Offenbachskoho statnoho réčnistwa jimanski wukaz přećiwo Oltwigej ze Hirschfelde wudał. Z dobom je Oberkirchski hamtski sud Barlinski policajski presidium namołwił, jatoho Hirschfelda do Oberkircha dowjesć dać. Hirschfeld je před Barlinskej kriminalnej policiju pisanske pruhi wotedać dyrbjał, zo by so dopokazało, hač je wón jedyn z pućowarjow, kotrajž staj so dźeń skóncowanja jako „student prawa Franc Riese“ abo jako „Kurt Bergen, stud. fil.“ w jenym hosćencu w Openhawje zapisałoj.

Nowe wótre wuprajenja němskoho kanclera.

Wulkobarlinska organisacija centrumskeje strony njedźelu za zakhowanjo němskeje republiki we wjele wopytanej zhromadźiznje wustupi. W njej němski kancler dr. Wirth politiske wobstojnosće, ze skóncowanjom Erzbergera nastate, rozpominaše. Mjez druhim wón praji:

„Nadawk nětčišoho knježeństwa dyrbi być, **žórła reakcije zatykać**. Chcemy, zo by de-

Zjebani kwasarjo.

Žortna podawizna.

(Pokračowanjo.)

„Spytajće dha mojedla!“ dźeše zasy rozhladniwy towarš. „Ale to tola njezabudźće: Załomscy cłónicy su wuwołani, zo maja swoje woči wšudźom, a zo swój nós do wšěch kućikow tykaja! Što potom, hdyž wam pičołku wuslědźa a sćazaja? Potom budźeće z módrym wokom struchle přihladować a ze suchej hubu a hišće z woćazanej móšnu pojědźeće domoj! Lóže wam potom wěsće budźe“, doda zasy z jěrym směchom. „Na tu haru z cłónikami a na komdźenjo pódla njecham ani dale spominać.“

Tu měšachu so też bojazne žony do teje zabawy. „Ach, ně, wulkeje hary ze zastojnikami tola měć njechamy! A to zjawnje srjedź šěrokeje drohi, ně, božedla, tu chcemy sebi zalutować! Cyłe kwasne wjeselo by nam skažene było. Radšo tola wostajće pičołku, hdźež je, w měrje w hosćencarjowej pincy!“

Hosćencaŕ bě hač dotal ćiše připosłuchał, hdyž pak nětko žony zjawnje na njoho spominachu, zezda so jomu to najlěpša přileżnosć, zo by so sobu do rěči dał; wšak bě njedočakliwje na nju łakał. „Ja bych dobreje rady wědźał“, rjekny, „bychu-li ći knježa rodźeli!“

„Powědajće, powědajće!“ namołwjachu joho ze wšěch stron. „Powědajće, wy sće zawěsće wjacy nazhonił, wo tych wěcach, dyžli my.“

„Maće prawje, lubi knježa hosćo“, dźeše zasy korčmaŕ, „runje w tejle należnosći mam nazhonjenja a mózu wam radźić. Před něhdźe dobrym létom běchu tu někotři knježa pola nas na wopyće, kaž wy, ze sanjemi. Ducy domoj chcychu sebi rady pičołku dobroho piwa — ja mjenujcy stajnje dobre piwo wjedu: na to sym hordy — sobu wzać, wězo pak njechachu cła płaćić; tola cłowny zastojnik, kiž běše mjez nimi, jim to zadźěwaše. ‚Mojedla wzmiće sebi pičołku sobu domoj, tola hdyž was na mjezach přeradźu a byrnjež też hišće w Budyšinje, so mi njedźiwajće! To wam doprědka wozjewjam. To je moja winowatosć; sym knježeński zastojnik; wam k woli swojeje winowatosće njezapřeju! To njemóžeće wote mnje žadać. Radźi-li pak so wam, pičołku mjelčo mje přez mjezy smyknyć, potom mje to ničo njestara: budu mjelčeć, byrnjež też pozdźišo zhonił. Ale hač so wam to radźi na to sym sam wćipny. Ja budu wězo kedźbować.‘ — ‚Runje tohodla, dokelž nas naš dobry přećel takle šeri, bych ja za to był: bjeŕmy sebi pičołku tola sobu!“ wotmołwi na to najkhroblíši mjez nimi. „To by dundyr njebył, njeby-li so nam tole mjelčo radźiło! Haj, ja sadźu štó wě što, cyłu pičołku, a też cyłe khostanjo chcu ja sam zapłaćić, by-li nas wón, abo cłónik na mjezach wo nju tola zjebał. Njedajmy so našerić. Runje, dokelž nam wón hrozy, zjebamy my joho!“ — ‚Ty?!‘ rjekny na to cłowny zastojnik maznje a wuwali na njoho hrožatej woči. ‚Zo jeno so ty sam njezjebaš! Mojedla spytajće!‘ Budźemy widźeć, štó dobudźe! A što měniće su ći knježa činili? Woni radźachu sebi khwilu mjelčo njoho, potom pak měnjachu k njomu zjawnje: ‚Hdyž chceš nas ty woprawdźe přeradźić, potom wězo dyrbimy swój zamysł spuščić. Škoda! Pičołku sebi z cłom podróžić, abo sebi ju ćazać a so hišće khostać dać, to so nam tola njecha.‘ Při wotjědźe je pak cłowny zastojnik jara kruće za pičołku hladał, do sani, pod same sydła a też pola pohonča je so rozhladował, tola ničo wuslědźił. A tola je pičołka sobu jěła. Něhdźe za tydźeń abo dwaj dóstach wot swojich hosći dopis z wobrazom muža, kotryž před bańku piwa z lutym spodźiwanjom woči wuwala, kaž płužne koleska. A pod wobrazom stoješe krótki dopis: „Tajke je naš dobry přećel, cłowny zastojnik woči wuwalał, hdyž jomu zawčerawšim při našej zabawje bańku češkoho piwa porjedźichmy wuznawajcy, zo je z našeje smykaneje pičołki točene‘.“

„Kak su to tola dokonjeli? Kajki srědk su sebi tola wumyslili? Hdźe dha su pičołku khowali? A woprawdźe su pičołku wot was

mokratiske samopostajace prawo z nowa wliw w swěće dobyło. Knježeŕstwo so přećiwo prawicy wobroća a so k němskodemokratiskej republicy wuznawa. Trjebamy zakoń, kotryž muži, w nětčišim politiskim wojowanju stojacych, škita. Erzbergerowu dawkowu reformu wuzběhnywši so němski kancler do wulkokapitalistow wótro dawaše. Tući su zapłaćenjo prěnjeje złoteje milijardy jako wójnske wotškodźenjo jara poćežili. Woni njejsu ženje patriotiscy byli, ale sebićiwi za dobytkom hrabali, dokelž **su wotedaćo divisow přecy dale wotstorkowali, so nadźijejo, zo dollar dale horje poleze.** W dalšej rěči němski kancler swoju politiku přećiwo nadpadam z prawicy zakitowaše. Wón so ani wokomika swojoho programa njewostaji a je hotowy, přećiwo reakciji wšě we swojej rucy mějace srědki nałožować. Centrumska strona so hišće ženje njeje komdźiła, ćežke zamołwjenjo přewjesć a je samo wospjet ludźi za njedźakowne zastojnstwo financnoho ministerstwa stajić dyrbjała, kotrež je kóžda druha strona přecy z nowa wotpokazała.

Dalše wotstorčenjo hornjošlezskoho prašenja.

Z **Opola,** 7. sept. Z přisłušneje francózskeje strony so powě, zo so prašenjo wo Hornjej Šlezskej do decembra 1921 njerozrisa. Hornjošlezske wobsadźeńske wójsko dyrbi hač do 12. januara 1922 Hornju Šlezsku wopušćić.

Jendźelska.

— Lloyd George je irskich zastupjerjow na nowu konferencu přeprosył, zo by hrožace nućace naprawy přećiwo Irskej wotwobrońił. Jeli to irscy zastupjerjo njebychu hač do njedźele po přeprošenju činili, by jendźelska ministerska rada wobzamknjeny wójnski staw přećiwo Irskej připowědźiła.

Irska

chce tónle raz dospołne dźěło dokonjeć. Namjety jendźelskoho knježeŕswa wo „swobodźe a samorjadowanju“ za irski lud je irski sejm jenohłósnje wotpokazał, dokelž njeposkića, na čož ma tónle lud prawo. Tola njecha irski sejm jednanja z jendźelskim knježeŕstwom wottorhnyć, nadźijejo so, zo tola něšto spokojacoho na njekrawne wašnjo dócpěje a tak nowym krawnym wojowanjam zadźewa.

Wotmołwjenjo irskoho parlamenta, kotrež je so njedźelu w Londonje wozjewiło, praji, zo irski lud dobrowólnu jednotu z Jendźelskej njepřipóznawa a sebi zakładne naturske prawa žada, zo smě sebi sam wuzwolić, kak swój narodny wosud postaji. Irojo su so z přemóžacej wjetšinu za njewotwisnosć wuprajili a tele rozsudźenjo wjacy hač jedyn raz wobkrućili. Jendźelska čini, jako je Irska jednotu (uniju) z njej wobzamkła a też z njej tak zjednoćena była, zo so rozdźělenjo zakazuje. Na tole wudawanjo so zepjerajcy sebi jendźelske knježeŕstwo a parlament žadatej, nad Irskej knježić a jomu zakonje dawać samo hač do teje měry, zo Irsku přećiwo jeje woli dźělitej a kóždoho irskoho staćana, kotryž poddansku přisłušnosć wotpokazuje, do jastwa sadźatej.

Irojo jendźelske namjety, 20. julija přepodate, njewróćomnje wotpokazuja, dokelž wone w zakładnych wěcach na jendźelskim stojišću stoja. Z namjetami so Irska njenamołwja, zo by do swobodnje wuzwoleneje jednoty ze swobodnymi ludami jendźelskoho stata zastupiła, ale Irska dyrbjała wuměnjenja přijeć, kotrež špatna wustawa wopřija. Jendźelske dominije (kolonije) su wšě přećiwo knježeŕstwu Jendźelskeje škitane, nic jenož z prawom, z wustawu připóznatym, kotrež jim runosć, wustawu a dospołnu swobodu wot jendźelskeje kontrole dawa, ale też z tysacami mil, kotrež je wot Jendźelskoho dźěła. Irska njeby ani rukowanjo dalokosće ani prawo měła. Irska je do dweju njenaturskeju statow dźělena, z kotrejuž kóždy zamóžnosć druhoho podrywa, a wobaj staj wojeŕskej a hospodaŕskej kontroli Jendźelskeje podćisnjenaj.

Irska wotmołwa na kóncu praji, zo dyrbi Jendźelska dowolić, hłowne historiske a geografiske należnosće z irskoho stojišća wobhladać. Wona je z tym přezjene, zo **neutralny njestroniski posrědnik** mjez Irskej a Jendźelskej rozsudźa. Irojo budźa so jenož napřećo stajić, jeli zo budźa Jendźelčenjo hrozyć, swoje stojišćo z nasylnosću podpjerać.

Irscy jako zasadu knježeŕstwo z přihłosowanjom wobknježenych namjetuja, kotruž Jendźelćenjo přecy jako wosebite stojišćo Jendźelskeje za so žadaja. Tale zasada je jenički podłožk za wuradźenjo, z kotrymž móhłoj so Jendźelska a Irska zaběrać. Na tymle podłožku je Irska hotowa, hnydom połnomócnikow pomjenować.

— Přistawni dźěłaćerjo w Corku su wutoru zarjadniske twarjenja Corkskoho přistawa wobsadźili a čerwjenu khorhoj wupowśli. Zastojnstwa w přistawnym zarjadnistwje su ze sobustawami dźěłaćeŕskich zwjazkow wobsadźili.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Při zjězdźe sakskich katolikow změje najdostojniši k. biskop dr. Schreiber ćestne předsydstwo. Štóž chce měć darmotny přistup k wšěm zarjadowanjam tohole zjězda, čini najlěpje, zo sebi hižo nětkle kartku na sobustawstwo (Mitgliedskarte) za 5 hr. wobstara. Z tym ma jenož prawo na zastup, nic pak hišće na stólc. Za sedźenjo ma so wosebita kartka (Platzkarte po 5 hr.) kupić. Tu wobstaraj sebi z dobom z prěnjej kartku.

— Wot štwórtka minjenoho tydźenja je tudomny „kantorat“ zasy wobydleny. Najdostojniši knjez kanonikus šolastikus msgr. dr. Anselm Rotzinger je do njoho začahnył. Mjenowany knjez bě 25 lět z praesesom Serbskoho seminara w Prazy a bě tak z duchownym wjednikom a wukubłarjom najwjetšoho dźěła nětčišoho duchownstwa Mišnjanskoho biskopstwa. Přez to a přez swoje husćiše wopyty w Budyšinje je też hižo po Serbach derje znaty. Też su mnozy Serbja při swojich wopytach w Prazy a Serbskim seminaru joho spóznali a hižo tam joho přećelnosće dla přikhilnosć k njomu dobyli. Za Serbow a jich narodnosć měješe stajnje dorozemjenjo a sprawne zadźerženjo. Knjez dr. Rotzinger je rodźeny z Badenskeje, swoju młodosć pak je přeżiwił w Sakskej. — Přejemy jomu z wutroby zo by joho nowe bydlišćo jomu so stało z lubej, wozbožacej domiznu, joho tudomne skutkowanjo w biskopskim konsistoriju pak było našej ponowjenej dioecesy k zbožu, wosebje też nam katolskim Serbam tyło na

---

sobu domoj brali?“ Tak naprašowachu so hosćo ze wšěch stron.

„Wězo wote mnje su brali — nichtó we cyłej wokolinje nima tak dobre piwo, kaž je — hewak tola njebych ničo wědźał, haj, ani wěrił to njebych. Woni su mjenujcy pičołku pod sanjemi z kožanymi powjazami kruće připnyli, kožane powjazy z hozdźikami přirazyli. A tak je pičołka z nimi sobu jěła. Cłowny zastojnik je cyły puć nad njej sedźał a so wot spočatka hišće hordźił, kajki strach tola před nim maja. Do sani a do wšěch kućikow drje je hladał, ale pod sanje pohladać jomu tola na mysle přišło njeje. Też *cłónikaj na mjezach nic. A tak* je ta pičołka, ja sebi myslu, hišće wjele wjesela načiniła a z mnohim žortom słodźena bańka je zawěsće dwójcy derje słodźała. Što měniće moji česćeni knježa, njewabi was tele zbožo?“ dodawaše hosćeńcaŕ lesnje. „Něčeje zbožo něčeji hněw. A do wašich połnje zesydanych sani dźě cłónik ani dokładnje hladać njebudźe móc. To budźe jeno wašomu zbožu połkować.“

„Haj, my budźemy runje tak činić! Też my budźemy pičołku pod sanje wjazać. Hdyž mamy tśoje sanje, kotrež ma zastojnik přehladować, jene z pičołku skerje wućeknu. Štož je so druhim najebać dweju wuskušowarjow radźiło, so tola nam runje klubu njewokuli. Zbožo je kulowate, zo chce łójene być. Štóž njespyta, zboža njenazhoni. Spytajmy tola!“ Tak a podobnje přihłosowachu wšitcy kwasarjo do hromady, kaž z jenoho rta.

Jenož prjedawši rozhladniwy towaŕš wiješe z hłowu a khmurješe čoło a rjekny: „Jena nima mjena. Štož je so jenym poradźiło njeje hišće dopokaz, zo so wšitkim a přecy poradźi. Kak lohcy móže njedowěrliwy zastojnik też pod sanje, a potom budźemy ćazani. A mjelčo ta wěc tola też njewostanje, a něčeje horjo, něčeji směch.“

Zasy wotradźachu też strachoćiwje žony: „Ach njebjeŕmy sebi tola tajkile strach sobu na puć, tón nam tola cyłe wjeselo rjaneje jězby na sanjach skazy!“

„A byrnjež by so nam zastojnik zamylić dał“, doda hišće rozhladniwy towaŕš, „wostanje wěc tola dwělomna. Njemóža so ducy po puću ze stajnym čumpanjom kožane pasy naćahnyć abo dźěrki za hozdźikami natorhnyć a pičołka so wusunyć a na drozy ležo wostać, kaž zhubjene jejo. Potom budźa druzy ptači kwas z njej doswjećować.“

„Ach blidyblady, njebudźmy tola same bojazne zajacy! wurazy na to wosebje horliwy kwasaŕ. „Tajkale čŕjóda smy a tśoje sanje ze spěšnymi konimi mamy! A byrnjež cłónik štwore woči měł, někajki srědk dyrbi so tola wuhudać hodźeć, kak sebi kwasnu pičołku mjelčo domoj dowjezemy. Kelko wěcow njeje so hižo skradźu přez mjezy smykło! Ja měnju: Wusadźmy dźěn myto na hudančko! Štóž je dušnje wuhuda, smě sebi darmo z nami sobu na strowjo pić! Bjezdźak sebi tola nichtó rady hłowu njełama. Abo što dha ty měniš, mój luby susodźe“, tak rěčo wobroći so k swojomu susodej, kiž hižo tójhdy cyle wotmjelknywši zamysleny sedźeše. A ty tak zamysleny sedźiš, kaž by tebi sama pičołka we hłowje khodźiła? Sy traš hižo na dobrej ćěri? Njezamjelč nam tola sam sebi do škody!“

Město wotmołwy wopraša so susod pokhmurjene čoło wjesele wujasnywši do cyleje čŕjódy kwasarjow: „Płaći myto, wo kotrymž je mój přećel runje spomnił? Ja mam mysle sebi je žasłužić!“

„Wězo płaći!“ přihłosowachu wšitcy wjesele wodychujcy, kaž by jim ćežidło z wutroby padnyło. „Haj, hišće wjacy, darmotnu jězbu dyrbiš měć, wuhudaš-li nam dušnje hudančko! Wupowědaj nam, my chcemy wšitcy ani słowa njepikajcy posłuchać!“

„Sadźu swoju prawicu a lěwicu, zo so ta wěc poradźi!“ rjekny wuhudaŕ, ale město toho, zo by ju hnydom přeradźił, wobroći so prašejo so k hosćencarjej: „Maće tu něhdźe hornčerja w blizkosći?“

„Što dha by nam tola hornčeŕ? Hahaha!“ wusmja so jomu susod. „Na, na, ty tola njechaš k hornčerjej po hornčki hić, zo by wino na hornčki roztočił a kóždy sebi swój podźěl w hornčku domoj njesł?! Khować drje by so hornčk někak hodźał, ale —“.

spomoženjo. Z lubosću a z nadźiju je tu we našim měsće witany. — Bóh žohnuj joho.

— Ratarske towarstwo, prjedy Serbski burski zwjazk, ma w dźewjeć wsach skótne wahi stojo, kotrež chce wuporjedźeć dać a też někotre předać, snano ma něchtó za to zajim. Kaž słyšimy, chce so tute towarstwo a we wójnje założeny „Bauernbund“ zjednoćić.

— Temperatura w Budyšinje po wobkedźbowanju optikusa Šmidta na kejžorskej drózy wutoru 23 stopnjow ćopłoty po Celsiju, we nocy k srjedźe 9 stopnjow ćopłoty.

Dla zastaranja Łužicy ze žiwnosću je 63 ratarskich towarstwow Budyšskoho wokrjesnoho hejtmanstwa wuradźowało, kak by so najlěpje z přetrjebarskimi organisacijemi hromadźe jednało. Předewšěm chcedźa najprjedy Łužicu ze žiwnosću zastarać a dalšu Saksku. Nadźijachu so, zo budźe so Łužica na dosahace wašnjo z běrnami zastarać, předewšěm chcedźa přetrjebarskim organisacijam podawać. Z wuměnjenjom pak je, zo so žane nasylne zapřimanja stać njesměda a zo so wyšnosće wšěch naprawow wostaja, kotrež towarstwowne prócowanja wohrožeja.

Kedźbu! Mnohe papjerjane pjenjezy wšelakich městow su też po Serbach we wobkhodźe. Kaž so z wobhonjeneje strony dozhonja, budźa wone bórzy z wobkhoda wzate, dokelž němskostatne ministerstwo bórzy dosć drobnych hotowych pjenjez wuda. Papjerjane pjenjezy na př. města Budyšina zhubja z poslednim dnjom tohole měsaca swoju płaćiwosć. Wo druhich ma njepłaćiwosć ministerium hišće wuprajić; to pak so pječa bórzy stanje. — Činimy na tole kedźbnych, zo by kóždy škodowanju zadźěwał přez to, zo wšě swoje tajke drobnuške papjerjane pjenjezy, kotrež su někajke měsćanske a nic statne, z časom wotbudźe.

We **Wudworju** su poslednju njedźelu swjatočnje wójnski pomnik poswjećili, kotryž bu tam k dopomnjeću na štyrjoch padnjenych wjesnjanow stajeny. Wosrjedź městnosće, hdźež so zwjetša wšón wjesny a zwonkowny wobkhod wuwiwa, wobrubjeneje wot wysokich štomow a šmrěčkow stoji kamjenišćo z načerwjenoho porfyra podobne šěrokomu obeliskej. Na frontalnej stronje čitamy němske „Für uns!“, štož jednotny začišć kazy, a serbske hrónčko: „Bóh daj jim wěčny wotpočink a wěčne swětło njech jim swěći. Amen!“ Deleka lěta wójny 1914—1918. Přez rjeńšu symetriju bychu serbske słowa nadobyłe. Na stronomaj pomnika přidruža so štyri kříže ze samoho kamjenja, na kotrychž su mjena padnjenych wurubane w němskej rěči. Tutón pomnik ma widźomne znamjo być z wulkoho časa za našu dobu, kiž, khuduška na idealach, hraba njeměrnje za pjenjezom a wužitkom. Čłowjestwo dyrbi zasy w starych kolijach swěry a wěry so hibać. Potom budźe zasy khmańšo, hdyž našu zeńskosć twarimy na bójskich zasadach, na křesćanskej lubosći. Preč z tutym materialismom. Poswjećenjo wobstara Khrósćanski knjez kapłan Cyž, něhduši wojeński faraf. Wón porěča najprjedy němscy, pokaza na swěru a woporniwosć padnjenych.

Po němskich słowach porěča serbscy takle: „Smy wotkrylli swjatočnje pomnik. Sylzy tłóča so do wočow w zrudnym dopomnjeću na nanow, synow, mandźelskich. Wy njejsće wosamoćeni. Też druzy, haj wšitcy, kotřiž su k swjedźeńskomu skutkej so tu zhromadźili, žaruja z wami a wołóžeja waš dóńt. Knjez je jich wjedł do wójny, kotruž chcył njeje, kotraž z čłowjeskeje winy je nastała. Wón drje je pósłał wulke horjo na was, ale też samy tróšt. Kaž kłóska, kotraž so słóncej khila a najbliže jomu stoji, też najprjedy zrawi, tak buchu lubi padnjeni přez Božu

Genofeva,

struchłohra w 7 jednanjach
wot M. Zarjeńka,

je w ćišću wušła.

Wudaćo je připrawił *Mikł. Hajna.*

hnadu najprěńši zrali za wěčnu domiznu. W třělnych hrjebjach spóznachu swěta hinitosć. Knjez je jich k sebi wzał do wěčneje zbóžnosće. Sam běch ze swědkom, kak mnozy w boju a straše wo žiwjenjo namakachu so zasy k swojomu Bohu. Njejsu nam zhubjeni, wróćichu so do njebjeskeje domizny, hdźež po našej wěrje so z nimi zasy zjednoćimy. Štož hišće mějachu wotpłaćić tu na zemi, to sće wy, kotřiž sće dźensa při blidźe Knjeza so na nich dopomnili a za nich woprawjeli, z paćerjom a z dobrym skutkom hnadu jim wuprosyli. Nic žarowanjo pohanow ale křesćanow ma přewzać nas, Bóh dawa sylnosć a čini wšo prawje. Tuž dajće *jim tón paćeŕ, kiž na pomniku stoji*, zo wrota zbóžnosće wotewrja so lubym towaršam.“ — Zhromadny „Wótče naš“ sćěhowaše jako wozynk khutne wutrobite słowa rěčnika. — W mjenje gmejny prewza knjez wjesnjanosta Bisold pomnik, dźakowaše so wšěm, kotřiž su wuwjedźenju z pjenježnymi a ručnymi mocami přinošowali, poručeše wjesnu debu k powšitkownomu škitej a położi w mjenje wjesnjanow wěnc k nohomaj pomnika. — Z dźaknym kěrlušom „Tebje my Boha khwalimy“, kotryž přitomni z přewodom hudźby spěwachu, skónči so jednora ale pozběhowaca swjatočnosć. W ćahu podachu so towarstwa do Nowakec domu, hdźež buchu lubosćiwje hospodowani.

Z Ralbic. Wozjewjeny założeński swjedźeń *młodźencow wěstoho zadźěwka dla wupadnje.* Zo njebychmy škodowani byli, smy swjedźeń radšo wotstorčili.

Z Kulowa. Salowsku cyhelnicu je wěsty Karl Šwerfenc kupił. Kupny pjenjez wučinja 120 000 hr. — Wjes Lubhósć chce sebi milinu připrawić. — Gmejnska hońtwa w Němcach je so na šěsć lět za najwyšše poskićenjo 7500 hriwnow znowa přenajała.

Z Wulkich Zdźarow. Štož serbsku wučbu nastupa, smy nětko w Pruskej skónčnje tak daloko, zo móžetej so dwě hodźinje zwonka plana wob tydźeń za wosebite zapłaćenjo wudźěleć. Jenomu wučerjej, kiž je při nabožinskej a čitanskej wučbje z dźěla serbsku rěč trjebał, je wokrjesny šulski radźićel to zakazał. Wučerjo samo hišće z městnami *dźěćom zakazuja, serbski powědać.* W mojej narodnej wsy je tutón system hižo tak daloko dóšoł, zo šulske dźěći mjez sobu ničo wjacy serbski njepowědaja. Hdyž to tak dale póńdźe, dha za poł sta lět tudy posledni serbski zynk wotmjelknje, hačrunje Wulke Zdźary w srjedźišću serbskoho kraja leža. Ale njespušćmy tohodla nadźiju na lěpše časy. „Přez bój k dobyću.“

Ze Žitawy. W susodnym Rychnowje (Reichenau) měješe tamniše interkonfesionalne towarstwo towaršow swjedźeń poswjećenja khorhoje. Na njón běchu też katolske susodne towarstwa přišle, kaž też evangelske; jenož socialdemokratiske tamniše towarstwo bě swoje wobdźělenjo zapowěło, prajicy, zo je towarstwo towaršow „bürgerlich“ towarstwo a

Kuwerty — **njepoćišćane** — **1000 štuk wot 35 hr.** poruča

naša Donnerhakec knihićišćerńja

w Budyšinje. Před šulerskimi wrotami 21.

„cyrkwi přeblizko“ stoji. — Tole njech naš dźěłaćerjo mjez Serbami přecy wopomnja hdyž čerwjeni jich do swojich zjednoćenjow wabja. Njech wobaranjo a spěchowanjo swojich połowanskich zaměrow w křesćanskich zwjazkach hladaja.

Z Kamjenca. Tudomni transportni dźěłaćerjo *su do strajka stupili, dźěłodawarjam* prjedy wo tym ničo njeprajiwši. Pohončojo běchu hakle zańdźeny tydźeń na tydźeń 45 hr. přiłohi dóstali. Wobydlerstwo pak so tohodla znjeměrować njetrjeba, dokelž so dźěłodawarjo na kóždy pad za to postaraja, zo dźěło njepřestanje.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

Přispomnjenjo redakcije: Naš nětčiši čas je přewalerski. Wosebje wulke su prócowanja, dotalne wobstojenja mjez dźěłaćerjemi a dźěłodawarjemi přetworić. Dźěłaćeŕ chce wjacy prawow, dźěłodawař jich njecha přecy přizwoleć. Njeda so přeć, zo dźěłaćeŕ mjez mnohim dobrym a sprawnym też mnohe wopačne žada. Podobnje je na druhej stronje. Zo ma so wěc jónu zarjadować a to na podłozy wěrnosće a sprawnosće, je wěrno. Sprawne a wěrne pak je jenož, štož korjeni we wěčnych zasadach křesćanstwa, a tak je ważne wědźeć, što te k tomu praji.

Bamž Leo XIII. je hižo před 30 lětami k tej wěcy poručał a stojnišćo katolskeje cyrkwje wo dźěłaćerskim prašenju wopisał. Te znać je też za našich katolskich Serbow nuzne. Tohodla budźemy bamžowy wokolnik, kiž je wón 15. 5. 1891 wo tejle wěcy wšěm biskopam katolskeje zemje pisał, w přichodnych čisłach našoho Pósła přinošeć. Nadźijamy so, zo to też někotrohožkuli Serba pohnuje, přehnatych žadanjow so wzdać, druhich pak zasy, dotal zapowědźene prawa připóznać a přizwolić.

* * *

Česćehódni bratřa!
Postrow a japoštołske žohnowanjo!

I. Zawod.

1. Dźěłaćerske prašenjo je sobu jene z najważnišich należnosćow wšoho časa.

Doprědka bě widźeć, zo nowotarstwo, kotrež hižo dawno po krajach njeměr zbudźa, skerje prjedy też na podobny hospodarski bok so přewali, tak ruče hač je na politiskim polu wotućiło. — A woprawdźe dóńdźe też bórzy k wojowanju. — Je spěchowachu nowe wunamakanja a přez to zawinjeny rozkćěw industrije; jomu tyješe přeměnjenjo počahow mjez dźěłaćerjemi a dźěłodawaćerjemi, dale rozmnoženjo bohatstwow w rukach někotrych a z tym wokhudnjenjo čŕjódow; k njomu přinošowaše pozběhnjene sebjewědomjo dźěłaćerjow a jich wužše zrjadowanjo, skónčnje też spad wšěch dobrych wašni. Wo kak nadobne kubła při tymle wojowanju dźe, wobswětla napjata kedźbliwosć, kotruž wšitcy za nje maja. Z nim zaběraja so wučenych wótry rozom, wěcywustojni w swojich zhromadźiznach, docyła wšón lud, sejmowcenjo a wjerchojo we swojich wuradźowanjach. Njeje należnosće, kotraž by žiwišoho zajima namakała. — Tohodla mamy, česćehódni bratřa, dla swjateje cyrkwje, a powšitkownoho derjeměća runjewon za swoju winowatosć, wo dźěłaćerskim prašenju nastate wopačne měnjenja wotkryć a wotpokazać kaž smy to w prjedawšich wokolnikach wo politiskej autoriće, swobodźe, wo křesćanskim staće a druhich podobnych prašenjach činili.

2. Tele prašenjo je ćežke, ma pak so rozrisać.

Tejele wěcy smy drje přileżnje hižo huśćišo so dótkli, z tymle wokolnikom pak chcemy — swojoho japoštołskoho zastojnstwa sebi

wědomi — wo nim tak dokładnje pojednać, zo bychu so zasady jasnje zjewiłe, po kotrychž ma so wadźenjo wujednać, kaž sebi wěrnosć a přisłušnosć to žadatej. Prawe rozrisanjo tohole prašenja pak njeje bjez ćežow a strachow. Ćežow ma we sebi, dokelž njeje lohko, prawa a winowatosće mjez bohatymi a khudymi, dźěłodawaćerjemi a -bračkami prawje rozważić. Strachi we sebi khowa, dokelž lesne a šćuwarske duchi tule rozkornu należnosć znjewužiwaja, zo bychu ludej rozsud wo tym, kak so wěc po prawym ma, zamućili a tak jón k zběžkam zamóhli. Tola njech tomu je kaž chce: w tym pak su wšitcy přezjene, zo ma so małomu ludej khětře a dospołnje pomhać, dokelž z wulkoho dźěła we woprawdźe wulkim hubjenstwje tči. Zwjazki rjemjeslnikow, kajkež běchu ze starodawna wobstałe, buchu w minjenym* lětstotku rozwjazane, zarunanja za nje njebu; k tomu pozhubichu wšě zjawne zarjadowanja a zakonje přecy bóle swój nabožny raz. Tak přińdźe, zo bu dźěłaćeński lud po času přecy bóle surowosći wobsedźacych a njewobmjezowanej nahrabnosći, kajkaž w konkurency tči, bjeze wšoho škita a wobaranja přewostajeny. Wobstojenja zhórši hišće zažrane lichownistwo, kotrež drje cyrkej husćišo zasudźeše, kotrež pak za dobytkom hłódni ludźo, njech też přecy zasy na hinajše wašnjo, worachu. K tomu přeńdźe też produkcija a wikowanjo skoro dospołnje do rukow jenož někotrych, tak zo móžeše horstka přez měru bohatych wulkim syłam dźěłaćerjow hrózbnu kwaklu, skoro móhł rjec njewónistwo, napołožić.

II. Komunismus socialistow je wopačny a njesprawny.

Socialistojo praja, zbudźejcy přez to zawisć khudych přećiwo bohatym, k wotstronjenju runje naspomnjenoho hubjenstwa ma nuznje wšě privatne wobsedźenstwo přestać a na joho městno zhromadne wužiwanjo wšoho stupić; te maja předstojićerjo wosadow abo wjednicy stata zawjesć. Woni sebi mysla, zo takle wobsedźenstwo wot někotrych na wšěch přenjesywši njedostatkam našoho časa wotpomhaja, dokelž by tak zamoženjo a joho dobroty wšěm staćanam jenak derje činiło. Tola tónle namjet so k dospołnomu zarjadowanju nic jenož njehodźi, ale je za dźěłaćerjow runjewon škódny. Wón pak je też njesprawny, dokelž wusprawnjenych wobsedźerjow přemocuje, nadawki stata spowróća a strachi zawinje, zo staty same do dospołneje zahuby spadnu.

1. Komunismus bjerje dźěłaćerjam prawo na swójstwo.

Lohcy mjenujcy spóznawaš, zo chce dźěłaćeŕ za prócu, kotruž při kajkimžkuli dźěle na so wozmje, předewšim sebi něšto zasłužić a to dospołnje jako swoje swójstwo wobsedźeć. Swoju pilnosć druhim wěnuje, zo by so tak zežiwił; tak pak dobywa sebi ze swojim dźěłom wěrne a dospołne prawo na mzdu, ale też na to, zo smě jón po swojej woli nałožeć. Hdyž nětko, wobmjezowawši swoje wudawki sebi něšto nalutuje, a swoje tak dobyte nalutowanki wjetšeje wěstosće dla do ležomnosće zapołoži, dha njeje tola ležomnosć ničo druhe dyžli joho mzda, jenož w hinajšej štaltnosći. Dźěłaćeŕ ma runje tak swoje prawo na tej kupjenej ležomnosći kaž prjedy na swojej mzdźe. Runje w tym pak zaleži prawo nad wobsedźeństwom, hibliwym a njehibliwym. Socialistojo potajkim zhóršuja wšomu dźěłaćeństwu wosud, žedźicy, zo bychu privatne wobsedźeństwo do zhromadnoho přetworili. Wurubiwši jich móžnoty, swoju mzdu po swojej woli nałožeć, bjeru jim nadźiju a móžnotu, swoje zamoženjo rozmnožić a sebi lěpši dónt přihotować.

(Pokračowanje.)

* To je w 18. lětstotku.

Wične płaćizny,

kajkež so 5. septembra w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	650—725	1150—1275
2.	500—600	1000—1100
3.	400—450	850—950
4.	200—350	600—800
	Byki:	
1.	600—675	1100—1200
2.	450—550	900—1100
3.	350—400	750—850
4.	250—300	600—700
	Jałojcy, kruwy:	
1.	650—725	1150—1275
2.	550—600	1050—1150
3.	450—500	950—1050
4.	350—400	800—900

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.		
2.	800—900	1300—1400
3.	650—750	1000—1150
4.	500—600	900—1000
	Wowcy:	
1.	625—725	1175—1300
2.	425—475	1025—1075
3.	250—325	850—925
	Swinje:	
1.	1350—1450	1750—1850
2.	1500—1550	1900—1950
3.	1200—1300	1650—1700
4.	1050—1150	1500—1600
5.	1200—1400	1600—1800

Kruwy předawachu so hubjenje, ćelata, wowcy a swinje srěnjo.

Wšě ćišćeŕske dźěła
zhotowja spěšnje
naša
Donnerhakec knihićišćeŕnja.

Zjawna zhromadźizna
staršiskich radow kat. serb. Łužicy

srjedu 14. septembra popołdnju w 4 hodź. we wjesnej grychče w **Khrósćicach.**

Zastup maja starši a wšitcy, kotřiž so za šulu zajimuja.

Knjez šulski rada Krawc z Kamjenca budźe też přitomny.

W mjenje wubjerka staršiskich radow přeprošuje tukhwilny předsyda

Franc Rynč
we Worklecach.

Symjeńtnu rožku
Petkuser Original 1. wusywa.
Symjeńtnu pšeńcu
Leutewitzer Dickkopf Original 1. wusywa
Wšo w plombowanych měchach
poruča
Hans Valtin w Halštrowje.

Nowe płaćizny za khlěb
su wot 15. aug. t. l. postajene. To je wězo při nětčišej drohoće mnohich podešło a rozhoriło. Wo winach tohole podróženja pak su husto wopačne mysle.

Emil Wehrle
w Budyšinje, jerjowa hasa 7.
Płatowe, wołmjane a bawłmjane twory. Srěnje płaćizny!

Hans Valtin
w Halštrowje
poruča tak dołho hač skład dosaha hišće dale po starych płaćiznach:
Kainit 14 %
Kalisól 32×42 %
Chlorkali 52 %
Domašowu mučku (Sternm. 17 %) (Rhenania B. 6,12%)
wapnowy dusyk 19 %
Am. Superphosphat 5×10 %
kosćowu mučku parjenu, 1×30 %
šwablokis. amoniak 21 %.

Hans Valtin
w Halštrowje
poruča najtuńšo:
Majs
cyły a šrótowany,
ržane wotruby,
lanowosuchowu mučku,
kokos-wosuchowu mučku,
šrótowane pjeluški,
„ fasolki,
běrnowu truhankowu muku,
rybjacu muku,
čerwjenu sól,
fosforokisały kalk.

Jězdne koła
kołowe mantle a **hadźicy**, najlěpši wodojasny **wolij** za koła a šijace mašiny w blešach a po wazy, kaž też wšě **kołowe dźěle** poručataj **najtuńšo**
bratraj Thomasaj
Budyšin, kamjentna hasa **16.**
Prošu kedźbujće derje na naše napismo.

Dentist C. Handlos
Kamjenc Damm 2 l
je wot 21. aug. hač do 11. sept. zapućowany.

Dobre čistowołmjane tkaniny
k suknjam, falam a rubiškam
poruča
Emil Wilček
w firmje **Aug. Paul Hilger**
jenož Seminarstr. 2.

Serbske hospodaŕske towaŕstwo
z předawaŕnjomaj
w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**
poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Zjězd katolikow Sakskeje w Budyšinje.

24. a 25. sept. t. l. budźe we hłownym měsće sakskeje Łužicy, w starosławnym Budyšinje

III. zjězd katolikow Sakskeje.

Zo by so přez njón tak prawje katolske žiwjenjo žiwe a mócne wopokazało, je trěbne pjenježneje podpjery wot našich katolskich wěrybratrow. Tohodla wšěch, kotřiž maja za tónle zjězd zrozemjenja a jomu poradźenjo popřeja, wutrobnje a należnje prosymy, zo by so tejle wěcy po móžnosći podpjery přispěło. Njedwělujemy na tym, zo katolske zarjadowanja cyłoho kraja kaž tež kóždy jenotliwy našoho wěrywuznaća tomule wotmyslenju swoju pomoc spožči. Wo připokazanjo darow a zapisowanjo k rukowacomu fondej należnje a wutrobnje prosymy. Kóždy dar, tež najmjeńši, je ważny kamušk k wulkomu twarej. Pjenjezy chcyli ludźo připósłać předsydźe pjenježnoho wubjerka:

Studienrat Prof. Joh. Heidrich,
Bautzen, Moltkestr. 16 II.

Postscheckkonto: Dresden 33121.

Nowe dóšle: Čorne banty,
wosebje šěroke, ćežka žida, bjez šterki, najrjeńše štož je.

Šěr 160 cm meter jenož 44 hr.
„ 140 „ „ „ 40 „

Moireebant ćerwjeny, běły, jasnozeleny, **najnowše bórty** w najlěpšich kajkosćach, najrjeńše mustry a najwjetši wubjerk.

Foulard-satink ćežka twora, zastoji najrjeńši kašemir w turkowskich mustrach.

Muselin w najnowšich krasnych turkowskich mustrach.

Košlacy barchent, velour, khutowy barchent, tkaniny k falam atd. k znatym najtuńšim starym płaćiznam.

Předawarnja E. Wels
Telefon číslo 12. **w Kulowje.** Założene 1868.

Ke kładźenju rołkow
k trainěrowanju a planěrowanju kaž tež wšelakim dźěłam w zemi we wšěch kónčinach poruča so
Jurij Frencel
w Khrósćicach.

Čistu
pilnu holcu
za wysoku mzdu a dobre zastaranjo do domjacnosće jena Drježdźanska vila pyta. Poskićenja njech so pósćelu pod znamjom „D.V." exped. K. Pósła.

Ralbičanska „Lilija"
zmeje
njedźelu 11. septembra wječor w 7 hodź.
w Sernjanach
zabawny wječor.

I. dźěl: **spěwy.** II. dźěl: **hra „Hdyž Kocor kamor ćazaše".**
Po tym **reje.**

Wšitkich lubych Serbow z blizka a z daloka lubje přeprošuje **předsydstwo.**

Fotograf Kubitz
Budyšin.

Přińdu k Wam na wsy, jelizo maće za mnje nadawki za **kwasy,**
towarstwa, industrielne wobrazy atd. Też poručam so k zhotowjenju powjetšenjow wobrazow. Mój wobkhod wobstoji hižo přez 22 lět a buchu moje dźěła hižo na wjele wustajencach tukrajnych a wukrajnych mjez druhim ze złotymi medaljemi wuznamjenjene.
Też njedźelu je mój wobkhod wotewrjeny.

Robert Kubitz,
fotografiski ateljej
w Budyšinje, pódla hłownoho pósta.

Šwalča
Serbowka, při dobrej mzdźe, na přećo też z dospoln. zastaranjom pyta so hnydom. Poskićenja na **Welsec kupstwo** w Kulowje.

W Nowej Wjescy
pola Worklec stej **čisło 16** a **17** ze swobodneje ruki na **předań.**

Pytam pak za hnydom pak k 1. okt. zwólniwu
holcu
do znutřkown. dźěła. Zwudowjena twarsko-mištrowa **Rochowa** we Sernjanach p. Różanta.

Serbska służowna **holca** w serbskej drasće 14—17 lět stara so k 1. okt. do Budyšina pyta. So zamołwić we wudawarni **Kat. Pósła** abo **Serbskich Nowin.**

Kwasy
na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow
fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gickelsberg 1b.

Jednota w Budyšinje
zmeje **njedźelu 11. sept.** wječor w 8 hodźinach swoju **měsačnu zhromadźiznu**
ze swětło-wobrazami
(160 wobrazow sławneje, stowěžateje Prahi).

Wšěch Jednoćanow ze swójbnymi kaž tež hosći lubje přeprošuje **Předsydstwo.**

Do Radworja!

Genofeva,
hrabina nad Rynom,
struchłohra w 7 jednanjach,
budźe so **njedźelu 18. septembra,** započatk wječor w 7 hodźinach,
a póndźelu 19. septembra, započatk popołdnju w 4 hodź.
w **Radworju** w **Delankec hosćencu** předstaji.

Na tute předstajenjo wšěch Serbow należnje přeprošuje
Radworske wojerske towarstwo.

Z pućowanja je so zasy domoj wrócił
zubny lěkař dr. Leuner
w Budyšinje
na Bismarkowej drózy čo. 4.

Po dołhej, z wulkej sćerpnosću přětratej khorosći a derje wobstarana na puć do wěčnosće zemrě póndźelu popołdnju naša luba, njezapomnita mandźelska, mać, dźowka, sotra a přichodna dźowka

Madl. Weidlichowa

w starobje 38 l. 6 m. 17 d. a bu zańdźeny pjatk na Khrósćanskim kěrchowje pokhowana.

Wuprajamy wšěm dobroćerjam, kotřiž su jej při ćežkej khorosći k pomocy byli, wosebje Koplanskec a Delanec swójbomaj, ju na khorołožu a póstywječorach wopytowali, jej poslednju česć wopokazali — wosebje nošerjam — a za jeje khudu dušu so modlili, swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!"

We **Wětešcy**, na dnju pohrjeba,
9. nazymnika 1921. Zrudni zawostajeni
Jakub Weidlich a dźěći.

Wróćiwši so wot rowa swojeje lubeje mandźelskeje

Madl. Pointneroweje
rodź. Šeferec ze Zdźerje,

kotruž mi Bóh po nic hišće jenolětnym zbožownym zhromadnym žiwjenju w jeje 26. lěće wotwoła, wuprajam wšitkim, kotřiž su ju w jeje ćežkej khorosći wopytowali, mi w tutej zrudobje z radu a skutkom k pomocy byli, wosebje knjeni twarsk. mištrcy Rochowej, na póstywječorach za nju so modlili a ju w tak wulkej ličbje k rowu přewodźeli, swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!"

W **Sernjanach**, na dnju pohrjeba,
3. septembra 1921.
August Pointner, elektromonteur.

Wutrobny dźak a „Zapłać Bóh!"

wuprajamy wšěm, kotřiž su pomhali pomnik našim drohim zemrětym, w cuzej zemi wotpočowacym, we wójnje padnjenym, postajić. Wosebje słuša wón k. gmejnskomu přestojićerjej, wysokod. k. kapłanej Cyžej, k. Sperlinkej.

We **Wudworju**, 7. septembra 1921.

Madlena Koklina a dźěći.
Marija Kindermanowa
zwud. Rycerina a dźěći.
Hana Larasec a dźěći.
Swójba Ćeslic z Noweje Jasenicy.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki scelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 38. | Budyšin, 17. septembra 1921. | Lětnik 59.

Dźensa wječor w 9 hodź. přińdźe do starodawnoho Budyšina wot Swjatoho Wótca Benedikta XV. wuzwoleny

wyšši pastyŕ zasypostanjeneje dioecesy Mišnjanskeje,

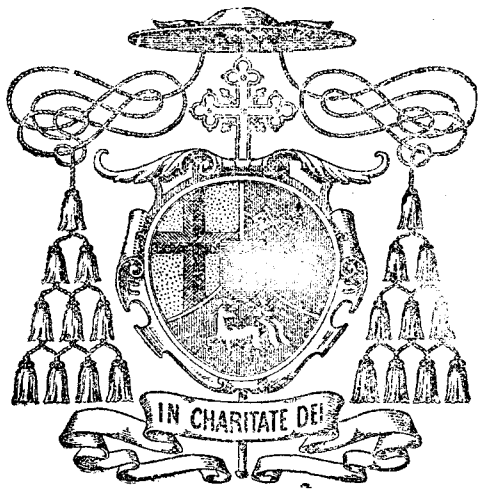
naš najdostojniši knjez biskop

Dr. Christian Schreiber.

Zańdźenu srjedu, na swjedźenju powyšenja swj. křiža, bu wón w Fuldaskim domje na biskopa wuswjećeny.

⁘

Přikhadźa k nam, zo by znowapostajeny biskopski stoł s. Benna nastupił a wjednistwo katolskeje cyrkwje w Sakskej přewzał.

My wjesele Joho w pokornej česćownosći strowimy a witamy a přejemy a wuprošamy Jomu z wutroby za biskopske skutkowanjo

Boži škit a
nadobne Bože žohnowanjo.

Christian,

přez Božu milosć a Japoštolskoho Stola hnadu

biskop Mišnjanski,

doktor theologije a filosofije,

postrowja a požohnuje wšitkich wěriwych biskopstwa w Knjezu!

Lubowani wosadni!

K prěnjomu razej wustupuje prěni biskop znowapostanjenoho Mišnjanskoho biskopstwa před was z pastyŕskim listom.

Što dyrbi Wam wón tu předewšim prajić, što wočakujeće Wy tu předewšim wot njoho słyšeć?

Měnju, zo dyrbi Wam předewšim prajić, zwotkel wón jako biskop k Wam přikhadźa a što chce jako biskop Wam być. Wy přejeće sebi wot njoho powučenje wo pokhadźe a spočatku joho biskopskoho zastojnstwa a wo duchu a zmyslenju, kotrejž budźetej joho we wukonjenju zastojnstwa wodźić. Tute Waše přeco chcu we wšej lubosći a přećelniwosći dopjelnić, a sym wěsty, zo ze samsnej lubosću a přećelniwosću moje słowa přiwozmjeće.

I.

Lubowani wosadni! Štó da mi powołanjo a połnomóc k tutomu wysokomu a nadobnomu zastojnstwu, kotrež dyrbju nětko — da-li Bóh — prawje dołho mjez Wami zastawać?

To bě Bóh; to bě Bóh Wótc we swojej sylnopołnej a mudrej předwidźiwosći, to bě Bóh Syn a wočłowječeny zbóžnik we swojej smilnej wumóžeŕskej lubosći, to bě Bóh Duch swjaty we swojej stworićeŕskej swjatosćacej a swjećacej mocy.

Tutón trojjenički Bóh to je, wot kotrohož docyła hódnosć a ćeža zastojnstwa pokhadźatej; přetož w joho najwyššej Wysokosći a Swjatosći je biskopske zastojnstwo założene, z joho najwyššeje połnomocy wone wukhadźa, w joho najwyššej mocy bywa wukonjane, joho najwyššej autoriće je wone kóždy čas zamołwite.

Bóh je też, kiž hódnosć a ćežu biskopskoho zastojnstwa jednotliwym biskopam přepodawa. Wězo čini wón tole z pomocu swojich čłowjeskich wustawow, ze sobuskutkowanjom wot njoho założenych cyrkwinskich organow. Ale też tu je wón poslednja přičina a prěni spočatk.

To je spočatk a pokhad też mojeje biskopskeje mocy.

Krótki pohlad do stawiznow zasywutworjenja Mišnjanskoho biskopstwa a mojoho powołanja, wuswjećenja a postajenja k biskopskomu zastojnstwu Wam to hišće jasnišo před woči staji.

26. junija tohole lěta je, kaž wěsće, tamne před tysac lětami w našim kraju za-

łožene Mišnjanske biskopstwo sławnje k žiwjenju zasy postanyło, hdyž bě w poslednich połštwórta lětstotkach k zrudobje wšitkich katolikow we womorje ležało. Ważny podawk cyrkwinskich stawiznow je so z tym stał. Naša wěriwa duša spóznawa w tym cyle wosebite wjedźenjo Božeje předwidźiwosće a namaka słowo Pisma w nim dopjelnjene: „Přez Knjeza je so to stało a je spodźiwne w našich wočach“ (Ps. 117, 23).

Woprawdźe, tak a nic hinak dyrbimy sudźić, hdyž wuwiću zarjadowanja biskopstwa z wótrišim wóčkom sćěhujemy. Hórje hač hdy běchu so mjenujcy w poslednich časach wichory pozběhnyłe přećiwo Bohu a Khrystusej našomu Knjezej, přećiwo naturskim a křesćanskim kaznjam. Katolikojo Sakskeje běchu swojeje rozdźělenosće a rozpjeršenosće dla wot tutych wichorow wosebje wohroženi. To běchu wobstojenja, kotrež Božu předwidźiwosć nuzowachu zapřimnyć, a Boža předwidźiwosć so njedliješe. Wona zbudźi w bohalubowacych a horliwych mužach myslički, wěriwych Japoštołskoho Vikariata Sakskeje k jednotnomu a skrućenomu biskopskomu zwjazkej, kotrohož woni jeničcy sami hač dotal w Němskej njemějachu, zjednoćić a jich tak podpjerać a posylnić we jich wěrje a w křesćanskim žiwjenju. —

Na jednoho z tutych wubjernych muži spominamy tu z wosebitej česćownosću a dźakownosću, je to bohužel tak zahe zemrěty, wo katolsku cyrkeŵ w Sakskej wulcy zasłužbny a wot joho stadła tak nutrnje lubowany biskop Franc Xaver Löbmann.

Z najwyššej, wot Khrystusa Knjeza k wjedźenju katolskeje cyrkwje postajenej duchownej wyšnosću, z Japoštołskim Stołom w Romje, přisłušnje jednajo, su tući dalokohladacy mužojo potom zapřijatu myslički w njesprócniwym woporniwym dźěle wutwarili a skónčnje w tutym lěće wuwjedli. Wy so dopomniće, kak zwjeseleni běchu katolikojo Sakskeje a cyłeje Němskeje, hdyž zastupjeŕ swjatoho Stoła, japoštołski nuncius arcybiskop Pacelli, w česćehódnej tachantskej cyrkwi swj. Pětra w Budyšinje do twara posledni kamjeń zastaji, a w mjenje swj. Wótca, na zakładźe wot Khrystusa pokhadźaceje a japoštołej Pětrej a joho naslědnikej, Romskomu biskopej, hač do kónca časow přepodateje połnomocy nad cyłym stadłom Khrystusowym, zasypostajenjo Mišnjanskoho biskopstwa swjatočnje wozjewi a dokonja. Tehdom smy so dopomnili na słowo, z kotrymž swj. Pismo powěść wo wutwarje widźomneje stwórby přez Boha skónča: „A Bóh widźeše wšitko, štož bě činił, a bě nadewšitko dobre“ (Gen. 1, 31).

Boža předwidźiwosć njeje so komdźiła, znowapostanjenomu Mišnjanskomu biskopstwu też bórzy pastyrja spožčić, a jeje wóčko je na moju nizkosć so złožiło: „Bóh je pohladnył na nizkosć swojoho wotročka“ (Luk. 1, 48). K wuwjedźenju swojich wotpohladow je Bóh też tu zasy stworjeńske nastroje trjebał. Swjaty Wótc w Romje, kotromuž je Khrystus, „Bóh nade wšitko, khwaleny do wěčnosće“ (Rom. 9, 5) jako naslědnikej swj. Pětra połnomóc dał „pas moje jehnjata, pas moje wowcy“ (Jan. 22, 15. 16. 17.) je mje za Mišnjanskoho biskopa pomjenował; tónsamón najwyšši pastyŕ je potom třom biskopam, „kotrychž je Duch swjaty postajił“ pod nadknježstwom Pětra a joho naslědnikow, „cyrkeŵ Božu wjesć“ (Jap. sk. 20, 28), a kotrychž naslědnistwo wot japoštołow sem w njepřetorhnjenym stawizniskim rjedźe je dopokazane, nadawk dał, zo bychu z teje jim jako naslědnikam japoštołow wot swj. Ducha při biskopskej swjećiznje njeposrědnje spožčeneje swjećaceje mocy (1. Tim. 5, 22; 2. Tim. 1, 6; Tit. 1, 5—9; 2. Tim. 4, 6; 1. Tim. 6, 14) w Fuldźe w domje nad rowom swjatoho Bonifacija mi ruku napołožili a na biskopa mje wuswjećili; najwyšši pastyŕ cyrkwje je mi skónčnje ze sobuskutkowanjom česćehódnoho dekana a dotalnoho zastojerja biskopstwa praelata Skale a najdostojnišoho tachantskoho kapitla w Budyšinje knježefstwo Mišnjanskeje dioecezy nastupić dał.

To je puć, po kotrymž sym k Wam přišoł. Je to prawidłowny puć k stadłu Khrystusowomu, puć z durjemi, při kotrychž Jězus Khrystus, najwyšši „pastyŕ a biskop dušow“ (1. Pětr. 2, 55), „najwyšši pastyrjow“ (1. Pětr. 54), we wosobje swojoho zastupjerja tu na zemi, swj. Wótca, strażuje, zo by kóždoho nawalnika wotwobarał. „Štóž z tutymi durjemi přikhadźa, je pastyŕ wowcow. Tomu wrótnik wotwěra, a wowcy joho hłós słyša a woła swoje wowcy z mjenom a wodźi je won, a hdyž swoje wowcy wupušći, dźe před nimi a wowcy du za nim, dokelž joho hłós słyša“ (Jan. 10, 2—4). Tak znajeće też Wy, lubowani wosadni, mój hłós, dokelž sym k Wam z durjemi prawoho póslanja a wuswjećenja jako pastyŕ do stadła Khrystusowoho zastupił. Z japoštołom směm prajić: „Přez njoho — Khrystusa — dóstachmy hnadu a japoštołstwo, zo bychmy ludy wěrje posłušne sčinili joho mjena dla.“ (Rom. 1, 5.)

II.

Lubowani wosadni! „Wobrónjeny z mocu z wysokosće“ (Luk. 24, 59), wuhotowany z wot Boha spožčenej połnomocu přikhadźam kWam. Njemysliće pak, jako bych k Wam přińć chcył z namócnym zmyslenjom. Přecy budźe mi wjele bóle před dušu stać khutne napominanjo, kotrež je swj. Pětr, prěni najwyšši pastyŕ stadła Khrystusowoho po Jězusowej smjerći, jomu podstajenym biskopam najstaršich křesćanskich wosadow prajił: „Pasće wam dowěrjene stadło Božea starajće so wo nje zezwólniwej wutrobu, nic jako tajcy, kotřiž nad

Zjebani kwasarjo.

Žortna podawizna.

(Pokračowanjo.)

„Baj wšak, kaž by wčerawši był!“ přetorhny joho wuhudaŕ z hněwnymaj wočomaj na njoho sapnywši: „z njerozomnymi tryskami so ja njenasadźuju.“

Mjez tym wotmołwi też hosćencaŕ jara podwólnje: „Mój štwórty susod je hornčeŕ a ma wšitke hornčeŕske sudobja stajnje na składźe. Rady chcu k njomu pósłać, hdyž jeno zhonju, što sebi přejeće.“

„Tak sebi ja myslu, so nam naša wěc derje poradźi“, pokročowaše na to wuhudaŕ wjesele so smějo. „Też najkrućišoho cłónika zjebamy. Posłuchajće na mój namjet!“ Tola prjedy hač dale rěčeše, so jara starosćiwje po cyłej jstwi wobhladowaše, hač tola cuzoho, traš přeradnoho wucha njepřiposłucha. A hačruniž sam hosćeńcaŕ pokoješe, zo tu njeje ani cuzy, ani nichtó z joho domjacych blizko, powědaše wuhudaŕ jenož z podušenym hłosom dale: „Woprować wězo dyrbimy přede wšěm ćopłotu swojich wohrěwacych łahwjow ducy domoj, ale ja měnju, wjesoła mysl, zo sebi kwasnu bańku sobu domoj wjezemy a dobra nadźija na doswjećenjo ptačoho kwasa doma budźe nas za to wohrěwać, zo zymy njepřemrějemy. Do wohrěwacych łahwjow roztočimy wino, a njebychu-li dosahałe, wobstara nam knjez hosćencaŕ někotre nowe wot hornčerja.“

„Radylubje, radylubje“, měšeše so jomu horliwy hospodaŕ z rukomaj wjesele placajo. „Tole je mudra myslička, woprawdźe złota hódna!“

Łahwje dźěn możemy derje do sani skhować, a byrnjež by je cłónik tola wuślědźił, nuchać tola do nich jomu na mysle njepřińdże. A byli też woprawdźe nuchał, możemy joho lohcy zamylić, zo rjeknjemy: Nakisalena woda sebi ćopołotu dlěje khowa, to je znata wěc. Z tym też najmudrišoho cłónika zjebamy. Abo nimam ja prawje?“

„Cyle prawje! Wubjerna to mysl! Tak kwasne winko najwěsćišo bjez cła domoj dowjezemy! Sława mudromu wuhudarjej?“ Tak a podobnje přiwołachu jomu wjeseli kwasarjo; sam prjedawši rozhladniwy dwělowaŕ najhorliwišo a najwótrišo přihłosowaše.

„A nětko spěšnje do dźěła, zo nam čas njećeknje! Štóž ma rucy, měj za swoju česć, zo by připomhał. Ze zhromadnymi mocami so dobra wěc najlěpje poradźi. Mój z mojim susodom budźemoj pičołku natykować a točić.“

„A ja budu z njezbozom čop přewjeŕćeć.“ — „A ja budu łahwje podawać!“ — „Ja budu łahwje derje zatykować. To ja wubjernje rozemju: sym w našim wobkhodźe někotru zakrasnu łahej hižo zatykował.“ — „Ja budu łahwje z pincy na sanje nosyć, a ty, mój luby susodźe, możeš mi pomhać.“ — „Ja doma moju wubjernu pincu, najrjeńši kućik w njej přewostaju, zo bychu so łahwje hač do rjanoho zabawnoho wječora khowałe, a prawje dušnje wuwotpočowałe.“ — „A mój z mojim susodom póńdźemoj k hornčerjej łahwje wubjerać a kupować. Kelko dha bychmoj přinjesłoj?“ Tak chcyše kóždy z čestnych kwasarjow, kelkož tu běše z něčim służić a pomhać, zo by kwasne winko strowe a njeskažene so domoj dowjezło. Někotryžkuli hižo njedočakliwje z rukomaj machaše, zo byštej potom při dźěle prawje hibitej a wustojnej byłoj. Sam hosćencaŕ poručeše swoju z dołhimi lětami nahromadźenu nazhonitosć při wotćahowanju wjesele sem a tam běhajo a z rukomaj mjetajo, kaž by milina z joho stawami sebi hrała. Też kwasne knjenje chcychu zwólniwje do kwasnych myjeŕkow přemjenić a stare a nowe wohrěwace łahwje wustojnje rjedźić a z warjacej wodu parić a ze zymnej wodu zasy wopłokować a studźić, zo božedła winko njeby womjakło abo njeluboznoho přisłoda dóstało.

Haj, wšitke rucy chcychu so napřemoh hibać, zo by so derje wumyslene a wuhudane hudańčko nětko też rjenje wuwjedło a kwasne wino bjez dawka mjezy překročiło.

herbstwom Božim namócnje chcedźa knježić“ (1. Pětr. 5, 2, 3.).

Stajnje dyrbi mi swjate być předpismo Jězusa Khrystusa, bóžskoho wjerćha cyrkwje, japoštołam a jich naslědnikam date: „Wěsće, zo wjerćhowje pohanow nad nimi knježa, a kotřiž su wjetši, wopokazuja móc nad nimi. Tak njebudźe mjez wami; ale štóžkuli zechce mjez wami wjetši być, budź waš służownik, a štóž zechce mjez wami prěni być, budź waš wotročk, jako Syn človjeka njeje přišoł, zo by sebi służić dał, ale zo by służił a dał swoje žiwjenjo k wumoženju za mnohich“ (Mat. 20, 25—28). Z tejle wot Khrystusa Knjeza a Pětra, wjerćha japoštołow, biskopam připoručenej zmyslenosću służaceje lubosće přikhadźam k wam a chcu mjez wami zwostać a skutkować. Tutoho ducha a tutu wolu służaceje lubosće sym sebi k swojomu biskopskomu hesłu sčinił. Tohodla sym wuznaćo k służacej lubości też do mojoho biskopskoho wopona přijał. Tam čitaće wy na sekli hesłowu sadu swj. Pawoła z druhoho lista na Tessaloniskich (2. Tess. 2, 5): *In caritate Dei*, w lubości Božej.

1. *In caritate*, w lubości přikhadźam k Wam a chcu za was skutkować. Wězo je winowatosć biskopa jomu dowěrjeny dźěl cyrkwje Khrystusoweje wjesć, po napominanju japoštoła ludow: „Kedźbujće na so a na cyłe stadło, w kotrymž je was Duch swjaty za biskopow postajił, cyrkeŵ Božu wjesć“ (Jap. sk. 20, 25);

wězo dyrbi biskop swojich wěriwych rozpokazować a powučeć, słowo Bože mjez nimi prědować, přetož wosebje jědnaćom japoštołam a jich naslědnikam, biskopam, je Khrystus nadawk dał: „Dźiće a wučće wšitke ludy“ (Mat. 28, 19); a tutu wučeńsku móc dyrbja woni na podłožku swojoho wyššoho pastyŕskoho zastojnstwa też druhim, to rěka, jim podatym měšnikam a wučerjam nabožiny, přepodawać, kaž japoštoł napomina swojoho wučomca Timothea: „Štož sy słyšał wote mnje přez mnohich swědkow, to doweŕ swěrnym mužam, kotřiž su khmani, też druhich nawučić (2. Tim. 2, 2);

tohorunja je biskopej też zakonjodawaca, sudniska a wukonjowaca móc, štož spomóženjo dušow a pućowanjo k njebjesam jomu dowěrjenych křesćanow nastupa, wot Syna Božoho jako prawo a winowatosć přepodata; přetož k japoštołam a jich naslědnikam je Khrystus prajił: „Zawěrno, praju Wam: štožkuli zwjazaće na zemi, budźe zwjazane też w njebjesach a štožkuli wotwjazaće na zemi, budźe wotwjazane też w njebjesach“ (Mat. 18, 18) a wospětnje: „Dźiće ... a wučće je wšitko dźeržeć, štož sym wam přikazał (Mat. 28, 20):

a skónčnje dyrbja po Khrystusowym postajenju móc swjećenja měć a wukonjeć; dyrbja rucy napołożejo měšnikow swjećić a jim přez to móc k wudźělenju sakramentow, woprowanju a žohnowanju spožčić, kaž su to po swědčenju swj. Pisma japoštołojo w Khrystusowym mjenje činili, a wot nich swjećenym biskopam nawdali, w Khrystusowym mjenje w tym pokračować. (Tim. 5, 22; 2. Tim. 1, 6; Tim. 1, 5—9).

Wšitke tute dźěła a prócy dyrbju a chcu tohodla też ja ze wšej zwólniwosću na so wzać a we woporniwym zmyslenju dokonjeć.

Ale chcu je dokonjeć *in caritate*, w duchu lubosće; w lubości k wam a k wašim měšnikam a dušepastyrjam, mojim wysokodostojnym sobudźěłaćerjam we winicy Knjezowej; z tamnej lubosću, kotruž s. Pawoł w prěnim lisće na Korintskich wopisuje, hdźež praji: „Lubosć je sćerpliwa, je dobroćiwa; lubosć njeje zawistna a njeje samokhwalna, njenaduwa so; njeje česćelakomna, njepyta swojoho, njeda so rozhněwać; njemysli złoho, njewjeseli so nad njesprawnosću, wjeseli pak so nad prawdu; wšitko znjese, wšitko wěri, wšoho so nadźija, wšitko přećerpi“ (1. Kor. 13, 4—7). W tutej lubości chcu swoje zastojnstwo zastawać mjez wami stajnje.

2. Zo pak bych při tym přecy z prawym wotpohladom dźěłał, přecy najlěpše puće wolił, přecy trěbnu móc zdźeržał, přecy najwyšši zaměr we wóčku měł, dyrbi Bóh zepjera mojoho dźěła lubosće přecy być a wostać. Tohodla rěka moje heslo: w lubości Božej.

Bóh dyrbi přičina mojeje lubosće k wam być. Bóh, kaž wón was lubuje a mi lubosć k wam jako winowatosć je napołožił. Kak přemócnje je tola lubosć Boža k nam so zjewiła. Japoštoł to praji: Tak je Bóh swět lubował, zo je swojoho jednorodźenoho Syna podał, zo by kóždy, kiž do njoho wěri, njezahinył, ale wěčne žiwjenjo měł“ (Jan. 3, 16). A kak nutrnje, sylnje a woporniwje je potom jednorodźeny Syn Boži, naš Knjez a zbóžnik Jězus Khrystus, človjekow na zemi lubował, w ćerpjenju, křižu a smjerći, a kak nutrnje lubuje jich hišće z njebja dele! Tónle přikład lubosće Boha a joho jednorodźenoho Syna k človjekam je za kóždoho, kotryž je Bohu a Khrystusej přikhileny, mócny nastork a pohon, človjekow a wosebje wěriwych lubować. To płaći z wosebitej doraznosću za biskopa, kotryž dyrbi Khrystusa horliwišo sćěhować dyžli druzy wěriwi, dokelž dyrbi jim w sćěhowanju Khrystusa přikład być po słowach japoštoła ludow „Budźće moji sćěhowarjo, dokelž sym sćěhował Khrystusowy“ (1. Kor. 4, 16).

Kaž přikład Khrystusowy, tak žada sebi też Khrystusowa kaznja lubosće wot biskopa wjacy hač wot druhich křesćanow. A to dyrbi za mnje nowa, z Boha čerpana přičina lubosće k wam być. Biskopej płaći předewšěm kaznja Knjezowa japoštołam při poslednjej wječeri

---

Zakazane płody wšak su přecy słódše, a też najćežša próca wo nje zda so wjesoła hrajka a kaž pře lóšt dźěło. Ze zhromadnymi mocami wšěch kwasnych hosći bě za krótki čas cyła pičołka na wohrěwace łahwje roztočena a swjatočnje znosychu so łahwje do sani. Tu zwodźewachu so wohrěwace łahwje wjetšeje wěstosće dla z ćopłymi wodźewami, zo njebychu zymy přemrěłe a kóždomu, kiž by jeno do sani pohladał, hnydom na wočomaj stałe.

„Nětk jeno nas zbožo přewodźej ducy po puću!“ dźachu někotři. „Hdyž smy sebi telko prócy nałoželi, by tola ćim wjetša škoda była, hdy by so naš zamysł njeporadźił!“

„Přečo dha njeby nas přewodźało!“ měnjachu druzy. „Wšak smy tola dušni ludźo a dźensa čestni kwasni hosćo, kiž su sebi tola zboža nadosć wupřeli! Njewołajće jeno přecy tyšnje na zbožo, hewak hišće so wam rozhněwa a z hněwom so wokuli. Z ćichej nadźiju so zbožu najlěpje poležkuje.“

„Haj, budźće radšo ćiše!“ namołwjachu też žony. „Nam stajnje wutroba dyrkota, hdyž na to spominaće. Mjelčće radšo, durje a wokna maja často też wuši. Nětko budźe najsprawnišo, zo budźemy so pomału domoj hotować. Połny měsačk je nam hižo latarničku zaswěćił.“ Jim wšak bě najlubšo, zo bychu strašne mjezy skerje lěpje překročili.

„Lěpje, hdy by měsačk swojeje latarničky ani njezaswěćał“, naspomni něchtó, „po ćmje bychmy tola před clónikami wěsćiši byli. Měsačk je někajkežkuli pótajnstwo přeradźił.“ Tola pytnywši, kak žony z hroznymaj wočomaj zhladujcy porokuja, kusny so do jazyka a poswari so sam: „Na tebje bamboru, zo by tola radšo mjelčał!“

„Ach, nětk njech nam mojedla też najkrućiši a najmudriši clónik přińdźe na běłym dnju, před joho wočomaj smyknjemy jomu swoje kwasne wino přez mjezy!“ khroboleše so zbožowny wuhudař hordźe. „Toho chcył ja tola widźeć, kiž by we wohrěwacych łahwjach wino pytał!“

„Najwjetši khrobolak je často najwjetši bojaznik był!“ myslachu sebi žony a honjaz ćim wjetšim kwatkom domoj; jim wšak zdaše so najlěpša rada, zo by strach skerje a lěpje přetraty był.

Tuž dha kwasarjo z poslednim karančkom ptači kwas dźensa doswjećachu a kazachu pohončam, zo bychu mjez tym šli přahać. „Lěpje, zo jědźemy, ćopłoty tak dźensa wjacy njedočakamy!“ Wšitcy wšak čujachu, zo je z wobćeženym swědomjom kónc kwasneje hosćiny.

Hosćencař přewodźeše swojich hosći, kotřiž běchu jomu kwasne zbožo do domu přinjesli, zdwórliwje k sanjam. „Mějće kwasny dźak, moji knježa, zo sće nas přećelnje wopytali a přijědźće bórzy zasy! Budźemy was stajnje wjesele witać. A wjele zboža na puć wšitkim hromadźe!“

Pohončojo zehnachu konje. Te wšak rady zaćahnychu, dokelž nětko při połnym měsačku hwizdaše hišće zymniši wětr wokoło wušow, dyžli připołdnju, a za wokomik zhubichu kwasarjo hosćencarjej z wočow. Zo jeno bychu derje wotešli, potom skerje zasy přińdu!“ přeješe hosćencař za nimi a ćěkaše do jstwy k ćopłym kachlam. —

Wjesele klinkotajcy bližachu so kwasarjo Załomej. Połny měsačk jich swěru přewodźeše; wón wšak měješe woprawdźe mysle cyłu nóc po zemi za prawdu hladać. Někotre małe mróčałki po šěrokim njebju kaž zabłudźene płowajcy budźa drje jomu małko škodźeć. Rjenje wšak to běše, so takle při jasnym měsačku po hładkej drózy z wětřikom napřemoh domoj smykać. „Jeno zo by so zyma takle njezłobiła a to runje nětkle, hdyž nam ćopłota wohrěwacych łahwjow pobrachuje!“ zdychowachu žony a wobarachu zymje z rubiškami do wobliča, dokelž měnjachu, zo jim ze zymu dych zapadnje. Njeběše wšak to sama zyma tón njedušnik, ale wobožny strach před Załomjom, kotryž čim bliže k Załomej, čim dale k wutrobje ležeše, ji ze wšej mocu pomhaše. Někotři mužojo honjachu pohončow do spěcha, dokelž też jich njechaše to w měrje wostajić.

data: „Nowu kaznju wam dawam, zo byšće mjez sobu so lubowali, kaž sym ja was lubował, tak dyrbiće też mjez sobu so lubować“ (Jan 13, 34).

Też wašnjo, kak mam was lubować, chcu na přikładźe Khrystusowym wuknyć. Wěsće njebudźe samo najsylniša wola a najnadobniše prócowanjo ženje ani z daloka zbližić so móc „šěrokosći a dołhosći a wysokosći a hłubokosći lubosće Khrystusoweje“ (Ef. 3, 18, 19). Ale z wohniweje lubosće k bóžskomu zbóžnikej a k joho najswjećišej wutrobje, kotraž je wot młodosće sem mój najsłódši tróšt a moje najswjećiše žadanjo była, ja wšitku swoju móc zastaju, zo bych w lubości k wam přikład Khrystusowy přecy dospołnišo sćěhował.

Mojeje słabosće napřećiwo tak wysokomu nadawkej sym sebi wězo cyle a dospołnje wědomy. Tola też tu dyrbi Bóh, dyrbi Syn Boži, zepjera mojeje lubosće k Wam być. Na móc joho hnady chcu ja so dowěrjeć, dowěrjeć na joho wobkručenjo: „Dosaha ći moja hnada, přetož móc dopjelnja so w słabości“ (2 Kor. 12, 9). Radši budu so tohodla khwalić w swojich słabościach, zo by we mni bydliła móc Khrystusowa (2 Kor. 12, 9).

Skónčnje dyrbi Bóh a joho jednorodźeny syn Jězus też posledni zaměr mojeje lubosće k wam być. Přetož kak bych swoju lubosć k wam lěpje a spomožnišo wopokazać mohł, hač hdyž so na kóžde wašnjo za to zastaju, zo wy Boha přecy bóle spóznajeće, jomu přecy horliwišo służiće a joho přecy dospołnišo lubujeće. Boha spóznać, joho lubować a jomu służić, je tola posledni zaměr a najwyšši nadawk čłowjeskoho žiwjenja, ale zdobom też najwěsćiši założk joho zboža za čas a wěčnosć. „Bój so Boha a dźerž joho kaznje, přetož w tom wobstoji cyły čłowjek“ (Eccles. 12, 13), a „zbóžny čłowjek, kiž Knjeza so boji, kiž ma na joho kaznjach nutrne spodobanjo. Mócne budźe na zemi joho potomnistwo w joho domje a joho sprawnosć traje wěčnje.“ (Ps. 11, 1. 2. 3.) Štóž potajkim čłowjekam k dopjelnjenju tutoho nadawka a k założenju zboža dopomha, je jich wulki dobroćeŕ a přećel, a wón je to ćim bóle, čim powšitkownišo a skutkownišo jich wón k tutomu zaměrej wjedźe. Tak chcu też ja waš přećel a dobroćeŕ być, wam swoju lubosć najdokładnišo dopokazać a wopokazać, zo was we swojim biskopskim skutkowanju prawje doraznje k spóznaću Boha, k joho službje, k joho lubości nawjeduju a wam přeco bóle k tomu srědki a puće pokazuju, nic naposled też z tym, zo wam, z wašim woporniwym podpjeranjom, přecy wjacy měšnikow a cyrkwjow a dušepastyŕskich městnow wobstaram, za zdźerženjo wěry w šulach, kotrež waše dźěći wopytuja, wustupuju, waše horliwe křesćanske žiwjenjo na wšě wašnjo spěchuju.

Z tym njebudu jenož w a m přećel a dobroćeŕ, ale cyłomu ludej našoho kraja. Přetož hdźež bohaspóznaćo, bohabojosć a bohalubosć woprawdźe knježa, tam je też lubosć k bližšomu, zhromadnostne zmyslenjo, socialny duch wěsće z domom. Tu njemóže mjez sobustawami luda hida a zawisć, sebičnosć a hrubosć, wuklukanjo a wobohaćenjo ke škodźe druhich wobstać, tu pohibuje so nawopak towarstwowe, hospodarske a statne žiwjenjo w dobrych kolijach.

Hdźež tak zmysleni krajenjo bydla, haj hdźež je jenož dźěl wobydleŕstwa — prajmy katolske wobydleŕstwo — wot tajkoho zmyslenja přewzaty, tam ma stat a cyły lud mócnu zepjeru za towarstwowy, hospodarski a statny rozkćěw, tu je spomožne ćěsto, kotrež ze swojej mocu hibanja a překisanja po něčim woršty druhoho wašnja, woršty njesocialne, ludej njepřećelne, zhromadnosć kažace pod swój wliw přinjese a je po něčim do trjebajomnych sobustawow ludowoho cyłka přeměni.

Moje biskopske heslo wuwjedujo nadźijam so, zo njebudu jenož mi podstajenym katolikam, ale wšitkim krajanam z blizka a z daloka wěrny přećel a dobroćeŕ.

* * *

Lubowani wosadni!

We wšej lubości a wutrobnosći sym wam bóžski pokhad a bóžski spočatk mojoho biskopskoho zastojnstwa rozestajał, we wšej lubości a wutrobnosći sym wam zmyslenjo zjewił, z kotrymž chcu tute biskopske zastojnstwo mjez wami zastawać; je to duch w Bohu założeneje, wjedźaceje służaceje lubosće k wam.

Tak chcu nětko jako 42. biskop Mišnjanskeje dioecezy česćowny biskopski kij swjatoho Benna, mojoho sławnoho předkhadnika na biskopskim Mišnjanskim stole před skoro 900 lětami, do ruki wzać w mjenje trojjeničkoho Boha, w mjenje Khrystusa našoho Knjeza; ja chcu jón do ruki wzać w hłubokej dźakownosći napřećiwo wšitkim tym wulcy zasłužbnym mužam, kotřiž su ze swojim mudrym, woporniwym, njesebičnym skutkowanjom nadobny biskopski stoł zasy postajili a starodawne biskopstwo zasy natwarili a wutwarili; chcu biskopskoho kija so přimnyć we swěrnej podatosći napřećiwo swj. Wótcej bamžej Benediktej XV. w Romje, kiž njeje jenož we swojej najwyššej cyrkwinskej autoriće a pastyŕskej starosći na zasyzałoženju Mišnjanskeje dioecesy rozsudny podźěl měł, ale kiž je też mi z pomjenowanjom za prěnjoho biskopa tuteje dioecezy tak miłu a njezasłużenu hnadu wopokazał; chcu biskopski kij do ruki wzać z njewobmjezowanej dowěru a wěrnosćiwej lubosću k wysokodostojnomu duchownstwu tutoho biskopstwa, kotrež zdźěła w dušepastyŕstwje, zdźěła w zarjadnistwje, zdźěła w kubłanju a woćehnjenju młodosće z tajkej wustojnosću a horliwosću, woporniwosću a swěru skutkuje; chcu biskopski kij do ruki wzać we wutrobnej přikhilnosći k wšěm wěriwym, kotrychž je mi bóžska předwidźiwosć k wjedźenju přepodała, njech su živi w měšniskim, klóštyrskim abo swětnym stawje, njech přisłušeja komužkuli stawej a powołanju abo kajkimžkuli ludowym worštam: jich wšitkich chcu a budu z jenajkej woporniwej lubosću wobjimać, kaž je Khrystus něhdy cyrkeŵ lubował a za nju so podał (Ef. 5, 25). „Njech was wšitkich napjelni Bóh nadźije ze wšej wjesołosću a pokojom we wěrje, zo byšće nadobywali w nadźiji a w mocy Ducha swjatoho.“

(Rom. 15, 13.)

Požohnuj was wšohomócny Bóh, † Wótc a † Syn a † Duch swjaty. Amen.

W Budyšinje, 18. septembra 1921.

† Christian
biskop Mišnjanski.

Poswjećenjo našoho nowoho knjeza biskopa dr. theol. a fil. Křesćana Schreibera.

W Fuldźe, 14. 9. 1921.

Wšitcy wěriwi Mišnjanskoho biskopstwa, wosebje też čitarjo „Kat. Pósła“ přebywaju dźensa w duchu w Fuldźe. Njech też jara mało z nich je tute město widźało a njeznało joho wobraz: jich mysle pak widźa tam so skutk wukonjeć, přez kotryž ma jich nowopomjenowany pastyŕ dóstać trěbnu hódnosć a móc k swojomu swjatomu nadawkej: jich njesmjertne duše wjesć k wěčnomu zbožu. Wočakujeće pak też rozprawu wo tamnišich swjatočnosćach a tuž chcu swojim čitarjam naćisnyć přehlad podawkow. Ale jenož přehlad. Přetož też najwustojniše pjero njeby zamohło wopisać rjanosć swjatočnosćow a wosebje lubosć, kotraž při nich so z wutrobow Fuldaskoho města a cyłeje dioecesy za našoho knjeza biskopa pokaza. Z tejele lubosće bě widźeć, što Fulda přisadźi, my pak dobudźemy.

Swjatočny ćah bě so zestupał: zastupjerjo wšěch měšćanskich a statnych wyšnosćow, towarstwa z khorhojemi, alumny biskopskoho seminara, duchowni (něhdźe 200). Mjez živymaj murjomaj wěriwych, kotřiž běchu so po tysacach w cyrkwi zhromadźili a zwonka njeje zestupali, wućahnychmy z cyrkwje po swjećomnoho knjeza k seminarej, kotrohož dołholětny wjednik bě wón był, hdźež bě rozwučował a pasł duchowny dorost wosebje za Fuldasku a Limburgsku, ale też hišće někotružkuli dioecesu Němskeje. A kak bě tónle nadawk dokonjał! Njewuprajna česćomnosć a lubosć khowancow bě jomu popřata — tak bě ze wšoho słyšeć, štož zhonichmy.

Přewodźany wot mjedźanych zynkow rjanych zwonow dowjedźechmy potom knjeza regensa do biskopskeje cyrkwje, zo by tón tam před tysacami ludu (drje 4 tysacy wopřiješe Boži dom) a něhdźe 250 duchownymi był wuhotowany z japoštołskej mocu. Joho dioecesanski biskop Józef Damian Schmitt, wobdaty wot jomu assistěrowaceju biskopow Augustina Kiliana-Limburgskoho a Kaspera Kleina-Paderbornskoho, dokonja swjaty skutk. Kak wulkotnje tola zwonkownje so wotwiwaše, přez čož měješe so wudźělić znutŕkowna wulkotnosć Božeje mocy, kotruž we swojej lubości trojjedny Bóh spožča swojim powołanym, zo bychu ći z njej podawali njesmjertnym dušam cyrobu za puć do zbožowneje wěčnosće. Kak nadobnje dokonjachu so swjate wobrjady! kak pozběhowace klinčachu zynki cyrkwinskoho spěwa. Duša, kiž tajku wustojnosć a tajku zahorjenosć za swjatu wěc je tu zbudźiła a živiła — tak rěkaše — je był też zasy regens dr. Schreiber. Tuž bjez dźiwa, zo też wšo swoje najlěpše mocy napinaše: skutkowacy klerikojo wokoło woltarja, spěwarjo a hudźbnicy zady njoho. A tu dźěchu moje mysle wróćo do Budyšina a we wutrobje žarowach, zo tachantska mała katolska cyrkej, zo dale njedostatk duchownskich mocow ženje

tajke Bože służby wuwjesć njedowola. Při tajkich składnosćach tak prawje spóznaješ, što bóžski duch a wěriwa duša zamóžetej rjanoho wuhotować k česći njeskónčnoho Boha a wokřewjenju čłowjeskeje duše. Zbožowny lud, kotromuž tajke je popřate.

W 1/2 10 hodź. bě so započała swjećizna, kotrejež hłowne wobrjady je zhromadna Boža mša swjećacoho a swjećomnoho knjeza biskopa, žałbowanjo a wuhotowanjo ze zwonkownymi znamjenjemi biskopskeje mocy, zdobom pak tež zamołwitosće, kotrejež nowy biskop dóstanje a na so wozmje. Runje 3/4 12 skónči so swjate dźěło. W tym wokomiku měješe Mišnjanske biskopstwo zasy swojoho biskopa: 42. po swojim założenju. Swědkojo ważnoko skutka běchu ze Sakskeje: najdostojniši a dostojni knježa: tachant a japoštołski administrator Mišnjanskoho biskopstwa protonotar Skala, praelat can. cap. cantor Žur, probstaj klóštra Marijnoho Doła a Marijneje Hwězdy, kk. administr. P. Romuald-Różeńćanski, farař Delan-Baćoński, kapłan Just-Budyšski; dale konsistorialny praeses Hartmann, msgr. dr. Kaiser, superior J. Stranc-Lipsčanski, farař Mott-Klingenthalski, farař Neugebauer z Gera a Pater Watzl. Ze swětnych bě přikhwatał něhduši krónprync Jurij-Sakski, druhich tu njewuhladachmy.

W ruuje tak swjatočnym ćahu bu na to nowy knjez biskop zasy dowjedźeny do swojoho domu. A štó bě nětko přewidźał a přeličał syły wěriwych a też cuzowěriwych, kotřiž w dołhimaj a hłubokomaj, hustymaj rynkomaj witachu nowoho biskopa a z joho ruki dóstachu swjate požohnowanjo. Tajke něšto móže jenož poskićić město, w kotrymž je wot 25 000 wobydleri něhdźe 20000 katolskich a w kotrymž je tajka živa wěra a nutrna přiwisnosć ke katolskej cyrkwi, w kotrymž pak też korjeni tak hłuboko zapušćeny do lubosće muž, kiž bě nětko wuhotowany ze hódnotu, kajkuž su měli swjeći japoštołojo.

Lud so rozběža; sto, haj do druhoho sta drje pak přińdźe hišće do domu, nowomu knjezej biskopej zbožo přeć. Mjez nimi prěni běchmy my, duchowni pomocnicy nowoho našoho pastyrja. A tu spóznachmy sami woheń lubosće, kotraž w tejle wutrobje sapa. K mócnomu wohnju zapłomjeni so też we nas k nowomu našomu knjezej.

1/2 2 hodź. započa so wobjed, při kotrymž wobdźěli so 130 duchownych a mnozy swětni mužojo: zastupjerjo wyšnosćow. Prěni poděka naš knj. biskop. W jasnych słowach wuwi ważnosć skutka, kiž je so na nim dopjelnił. Móc, kotraž bu jomu spožčena a nadawk, kiž je naslědnik swj. Pětra, Benedikt XV. jomu dowěrił, chce wukonjeć pod samsnym hesłom, kaž tutón: „in charitate Dei“ (w lubości Božej). Lubosć dyrbi jomu dawać mocy, lubosć dyrbi živa być w ludźe, potom budźe też měr a wujednanjo na swěće a lubosć ponjese sobu za swoje wowcy do swojeje dioecesy. Po nim poděka joho dotalny biskop, biskop Damian. Wón khwaleše dotalne skutkowanjo dr. Schreibera, joho duchownsku a swětnu wědomosć. Z njej a z lubosću je so starał za lud, za swój seminar, wosebje też za bohosłowcow, hdyž we krawnej wójnje stojachu. Jako cuzbnik drje pójdźe do swojeje wosady, tola tu namaka — to je wěste — lubosće a bórzy budźe tam domjacy. Wón wułoži wuznam biskopskich znamjenjow. Wón budźe podpjera swojomu stadłu, sam so zepjerajcy na Boha a skrući w Sakskej, štož je swj. Beno započał. Njech skutkuje mnohe lěta!

Jako třeći přimny so słowa najdostojniši knjez tachant Skala. Ze zahorjenymi a wustojnymi słowami, zo powšitkowneje kedźbliwosće a připóznaća sebi doby, wuwi: kak z radosću a z nadźiju Saksko wočakuje swojoho najwyššoho pastyrja. Z městna, hdźež je pokhowany swj. Bonifac, dóstanjemy biskopa, kajkiž Bonifac běše. Wěmy, zo Fulda wjele přisadźi, trjebamy pak też tajkoho muža pola nas. Z lubosću joho přiwozmjemy, dowěru k njomu mamy. Štož je Budyšske tachantstwo přez 360 lět w ćežkich wobstojenjach wobkhowało, njech nětko při nowym biskopje so stanje jako symjo, kotrež zeskhadźa a so rozpjenkuje. — Na to wupraji dźak najdostojnišim knjezam biskopam, kotřiž su nam woswjećili nowoho pastyrja. — Rěčnik zněješe wulkotny přihłós.

A skónčnje poděka swětny wyšši měšćanosta dr. Antoni. Fulda žaruje; zdobom pak so wjeseli, zo syn z jeje srjedźizny, syn hesenskoho ludu ma česć, znowa postanjenej dioecesy spožčić zasy prěnjoho biskopa. Njech skutkuje jako duchowny wjednik; njech pak też jako Němc twari sobu zesylnjenjo wosłabjeneje Němskeje. Muž kaž biskop Křesćan budźe „wumóžnik wótčiny“. — Bórzy na to skónči so wobjed. Tola swjedźenja njebě hišće kónca.

Wječor, hdyž směrki haj ćma hižo ležeše na Fuldźe, zaklinčachu hudźby. A přewodźany wot jeje zynkow přićahny njepřewidźany ćah z lampionami a płomjenjacymi so smólnicami před seminar — tysacy ludźi, katolscy, też evangelscy a, kaž réka sami židźa — a hołdowachu swojomu regensej, nětko jako biskop wot nich wotkhadźacomu: wšě woršty ludu, khudźi a bohaći, dźěłaćerjo a zastojnicy a studowani, wučerjo a akademikojo jomu zawdachu dźak za joho dotalnu dźěławosć a zbožopřeća na puć. Wjacyhłósnje zanjese mužski khór: „Der Herr ist mein Hirt, mir wird nichts mangeln; er weidet mich auf seiner grünen Au . . .“ Na to poděka němskostatny sejmowc Riehl w mjenje Fuldaskoho wobydlerstwa. Wuwi ze zahorjenymi słowami, što je dr. Schreiber městej a a dalšej a šěršej wokolnosći był.

Tu bě słyšeć, kajku njewšědnje mnohotnu ale też wustojnu a woporniwu dźěławosć je naš nowy knjez biskop přez 22 lět we Fuldźe dokonjał: jako regens, předar, spowědnik, rěčnik w politiskich zhromadźiznach, wučef we wysokej ludowej šuli; kak je też wosebje za zdźerženjo nabožneje ludoweje šule skutkował w časach revolucije a po njej. — „Hoch“ kotrež na kóncu swojich słowow wunjese, namaka tysacory wothłós we hołdowacych. Tu bě spóznać, kak njewšědnje lubowany tónle muž je tu powšitkownje a što je wón jim był. A dopomnich so na dr. Stojana, nětko Wołomuckoho arcybiskopa a z nim přirunach Křesćana. Też tomu takle morawski lud přiwisuje, kaž mějach składnosć spóznać: hewak njewěm muža, kiž takle korjeni we wutrobach wšoho ludu, mjez kotrymž je skutkował kaž biskop Křesćan.

Ale hišće jene spóznach. Štož běch wo wulkotnej zrěčniwości tohole najdostojnišoho knjeza słyšał, to widźach nětko wobkrućene. Z kajkim zapalom, z kajkimi rjanymi słowami, kak běžnje poděka wón nětko z balkona k zhromadźenym syłam! Lubosć je wusywał; nětko žněje lubosć. Na to njezabudźe. Lubosć pak dyrbi też w tymle měsće dale živa wostać, docyła tón idealny, woporniwy duch, kiž je tu dotal knježił. Štož měsćanski wopon jim woznamjenja, ma so dopjelnić: Kříž: znamjo wěry, njesmě so zhubić z wutrobow. Wěra ma wožiwjeć jich živjenjo. Z wěry pak ma wurosć — kaž te lilile we woponu — nadźija na duchowne wobnowjenjo Němskeje, wosebje pak na wěčne kubła njebjeske; ma dale wurosć sprawne zmyslenjo wšelakich worštow mjez sobu. Lud ma sej mjez sobu zrozemić a zrozemić chcyć. Božemje ale też na zasywidźenjo.

Hrimotacy wothłós zaklinča po tychle słowach a z hrimotacymi „hoch“ wotćahnychu syły. Město bě so rozžohnowało wot swojoho „dr. Schreibera“. — Nětko powita joho Mišnjanska dioecesa — z lubosću a nadźiju.

Swětowy rozhlad.

Němska.

Kak je Erzberger k tomu přišoł, zo bu na čoło wotpósłanstwa stajeny, kotrež měješe z francózskim rozkazowarjom Fochom w Compiegne přiměr činić, wo tym přinoša „Bautz. Tageblatt“ mały nastawčk wzaty z „Voss. Ztg.“ Po nim wopraša so w Barlinje admiral Scheer, kotryž bě wjednik němskoho wójnskoho łódźstwa w bitwje pola Skageraka był, Erzbergera samoho krótki čas před joho zamordowanjom, kak je wón tutón nadawk přewzał, prajo jomu: Wy sće dyrbjał wosud Jules Favres před wočomaj měć, kotromuž Francózojo ženje njejsu wodali, zo je wón přiměr we Versailles 1871 z Bismarkom sčinił!

„Wěrno je, ja sym też na to myslił“ wotmołwi Erzberger, „ja njemějach lóšt tutu zamołwjenja połnu kročel činić. Ale buch k tomu nuzowany wot mojich kollegow a prynca Maxa Badenskoho při ministerskim wuradźowanju, hdźež bu wobzamknjene ze jednanjemi započeć.“

Najprjedy dyrbju prajić, zo bu nam přez šwicske knježerstwo powěsć, zo Ententa ze zastupjerjemi kejžorskoho režima abo zastupjerjemi najwyššoho wójnskoho wjednistwa na žane ważnjo jednać njebudźe.

Prync Max přistupi ke mni a praješe we běhu posedźenja: Erzbergero, wy dyrbiće so woprować a nadawk přewzać. Ja wotmołwich, zo francózsku rěč dosć njewobknježa a zo nimam so za kmanoho, tute wulke zamołwjenjo na so wzać. Na to přińdźe general Gröner ke mni a praješe: Ani wokomik njesmě so minyć, hewak mamy njepřećela we kraju. Za tři dny budźa Francózojo w Kölnje a zniča tute město — njeje wupuća, dyrbi być dojednane, prošu, wzmiće tutón nadawk na so z lubosće k wótčinje. Potom přińdźeštaj Gröber a Trimborn ke mni a nuzowaštaj mje přiwzać. Praješ taj: Ty sy młody, mój smoj starej a njemóžemoj so napinanjam, přez njepřećelske linije pućować, wustajić. Ty dyrbiš to činić, praješ taj wonaj. Ćežkeje wutroby zwolich skónčnje do toho.“

Erzberger přistaji dowěrliwje: Nadźijach so, hdyž přiwzach, zo Foch dźiwajo na moju měrowu resoluciju w sejmje w juliju 1917 ze sobu rěčeć da. Ale wón bě njepřistupny. Praješe jenož, zo ministerium prynca Maxa njeje ničo druhe hač zababjene kejžorske knježerstwo. Dyrbjach joho najprjedy wo nawopačnym přeswědčić. Foch nochcyše docyła hnydom dojednać a mějach začišć, zo chce wěc do dołhosće ćahnyć bjez zastajenja postupowanja swojich wójskow. Sym dospołnje přeswědčeny, běchu-li druzy mužojo, mjenujcy tajcy, kotřiž su za čas wójny we diplomaciji abo we wójnskim wjednistwu słowo wjedli, do Compiegne pósłani byli, tak bychu

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.
Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

jednanja bjez wuspěcha wostałe a přiměr by so jenož sčinił po nawale njepřećelskich wójskow do Němskeje. Što by to rěkało, njetrjebam dale rozestajeć.

Z toho je widźeć što ma wudawanjo na sebi, zo je Erzberger so k tutomu nadawkej, přiměr činić, čišćał. Njeje ničo druhe hač wumyslena njekničomnosć, kotraž měješe sobu tomu służić, joho wliw a nahladnosć we zjawnosći podryć.

Badenske statne rěčnistwo je po dokładnym přepytowanju jako **mordarjej Erzbergera** wuslědźiło: Hendricha Schulza, rodź. 23. jul. 1893 w Saalfeld nad Solawu jako syna lěkarja a Hendricha Tillesena, rodź. 27. meje 1894 w Kölnje-Lindenthalu. Prěniši je překupc, posledni student prawow. Wobaj bydleštaj w Mnichowje na Maximilianowej drozy čo. 23. 21. augusta staj hižo w Oppenau pola Griesbacha byłoj a w hosćeńcu „k jelenjej" bydliłoj. 26. sta so mordafstwo. Mordarjej staj ćekłoj a njeje so dotal hišće poradźiło jeju jateju wzać.

Bajerska.

Konflikt, kotryž bě mjez Barlinom a Mnichowom wudyrił wuwzaćnych postajenjow němskoho presidenta dla, je k tomu wjedł, zo najprjedy ministerski bajerski předsyda dr. z Kahr a minister prawa dr. Roth wróćo stupištaj; pozdźišo wotstupi cyłe ministerium. Stajny sejmowy wubjerk w Mnichowje běše wobzamknył, zo dyrbi bajerske knježeŕstwo němskomu knježeŕstwu zwólniwosć wuprajić, zo chce wuwzaćny staw w Bajerskej zběhnyć, jeli bychu postajenja němskoho presidenta, zakaznju nowin nastupace, po wobzamknjenjach stajnoho sejmowoho wnbjerka so přeměniłe. Bajerske knježeŕstwo bě nětko stajnomu sejmowomu wubjerkej namjetowało k tutym wobzamknjenjam wosebity přidawk, zo ma so wuwzaćny staw potom zběhnyć, „hdyž wobstojenja to dowola". Tutón přistawk bu wot wjetšiny wubjerka zaćisnjeny. To wjedźeše k wotstupej ministerija.

Rozkora mjez Němskej a Bajerskej bě nastała přez to, zo němske knježeŕstwo wuwzaćne postajenja za cyłu Němsku wuda, bjez toho, zo by so prjedy z Bajerskej zrěčało. Bajerska čuješe so tu we swojej samostatnosći ranjena a protestowaše w Barlinje přećiwo tajkomu wustupowanju.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Zańdźenu njedźelu, 11. sept. měješe „Jednota" towarstwo katolskich Serbow za Budyšin a wokolinu swoju měsačnu zhromadźiznu. Wopyt běše bohaćiši dyžli hdy. Přednošk ze swětłowobrazami bě mnohich připosłucharjow do towaršnje nawabił. Pokazowachu so krasne wobrazy ze stowěžateje złoteje Prahi. Z nich móžeše sebi kóždy, tež kiž njeje Prahu hišće widźał, wotewzać, zo hłowne město Českosłowakskeje republiki podarmo njerěka „złota Praha". Na 150 wobrazow, derje wuwjedźenych a runje tak derje předstajenych, dźěše před našim wóčkom nimo. Rozjasnjenja k jednotliwym wobrazam podawaštaj k. kapł. Just a k. prof. Bryl.

Hdyž bě so hišće něšto towarstwowych należnosćow wujednało, skónči so zhromadźizna po zwučenym wašnju ze spěwom.

— Dźensniše čisło poskića porjad 3. zjězda sakskich katolikow. Program je jara wobšérny. Hižo **sobotu** 24. t. m. maja wotrjady zhromadźizny. Njech je wosebje pokazane na zwjazk katolskich žonow (w 10 hodź. pola Gudźic pódla dwórniša a wosebje popołdnju w 3 hodź.) a na zhromadźiznu staršiskich radow (w 11 hodź. w sali noweje tachantskeje šule) atd. Wječor je wosebite postrowjenjo, a to w sali hotela krony w 8 hodź.

Kuwerty — njepoćišćane — 1000 štuk wot 38 hr. poruča
naša Donnerhakec knihićišćerńja
w Budyšinje. Před šuleńskimi wrotami 21.

K tomu so wuhotuje spěwny swjedźeń. Wulki khór, něhdźe 140 spěwarjow, přednjese oratorium „St. Beno". Wobsah je tutón: 1. Beno jako Mišnjanski biskop. 2. Zajeće biskopa. 3. Biskop Beno so wróći ze zajeća. Njedźelu su potom swjatočne biskopske kemše w 10 hodź. a popołdnju w 2 hodź. přednoški. Štóž chce so na zjězdźe wobdźělić, njech sebi z časom sobustawsku kartku wobstara; płaći 5 hr., z městnom k sedźenju 10 hr.

Z Radworja. Tudomna „Katolska Bjesada" wotmě zańdźenu njedźelu, po dokónčenych prózdninach zasy prěnju měsačnu zhromadźiznu. Přednošk k. cyrkw. wučerja Andrickoho jednaše wo „japoštołstwje muži" (Männer-Apostolat). Wón pokaza, kak dyrbja pódla duchownych wosebje tež mužowje swětnoho powołanja wšudźom, hdźež maja přilěžnosć k tomu, žadanja cyrkwje zastupować. Přez hodźinu trajaca rozmołwa (debata) přenjese japoštołstwowe zasady na wšě możne wosadne wobstojnosće.

W druhim dźělu jednaše so wo wotpósłanjo zastupjerjow na skhadźowanku staršiskich radow w Khrósćicach a wo wopyće zhromadźizny Sakskich katolikow dźensa za tydźen w Budyšinje, wosebje wo popołdnišim posedźenju w 2 hodźinomaj w hali nowych kasernow na Lubijskej drózy. — Přichodna Bjesadźina zhromadźizna budźe posledniu njedźelu oktobra.

Z Pančic. Po 15 lětnej přestawcy budźe přichodny štwórtk (22. požnjenca) zasy raz šulski swjedźeń. Wón so w „Lipju" wotměje. Wučah započina so w 1/2 1 hodź. Pódla šulskich dźěći so tež kłóštyrski holčacy wustaw (institut) wobdźěli. Nadźijomnje wjedro hóji.

Z Dobrošic. Wjesołe žiwjenjo knježeše we našej hewak ćichej wjescy na dnju naroda swjateje Marije. Wotměwaše so tu šulski swjedźeń za dźěći, a to drje prěni wot dawnych časow! Wjesnjenjo běchu pjenjezy a cyrobne srědki bohaće nawdawali, zo móžeše tajki swjedźeń so rjenje wuhotować. Popołdnju ćehnješe swjedźeński ćah z hercami na Mičec łuku, hdźež běše wšitko připrawjene. Tu so bórzy rozwi wjesołe žiwjenjo: spěwy, hry, wulosowanja atd. so wotměwachu, pod nawjedowanjom knjeza wučerja Cyža z Rózanta. Wjele wjesela zbudźeštaj poprjancowej mužej, kiž dyrbještaj mócnje běhać, zo byštaj nadběham dźěći wućekłoj. Dźěći buchu bohaće z tykancami, z khofejom a kłóšćeńkami wobdarjeni, tež dóstachu hišće wjele druhich darow; šalkow, hornčkow hrajkow atd. Wječor wotpali so wulki wóhnjostroj na zabawnišću. Z lampionami wotdźerža so ćah po wsy a po wróćenju poréča knjez farař Mič-Njebjelčanski dźěćom słowa: je napominajo k dźakej napřeću wučerjam a staršim. Tak so swjedźeń k spokojenju wšitkich poradźi a horcy dźak słuša tym, kiž su za joho wuhotowanjo so postarali a njejsu prócy a wudawkow lutowali.

Ze Serbskich Pazlic. Na puću mjez Serbskimi Pazlicami a Smječkecami zrazyštaj štwórtk wječor 2 kolesarjej strašnje do so. Jedyn bu lohko zranjeny, druhi na městnje ležo wosta. Hdyž běše prěni pomoc wobstarał ćežkozranjenoho do Worklečanskeje khorownje dowjezechu. Tam hakle spóznachu, zo běštaj znjezboženaj bratraj ze Serbskich Pazlic. Kolesarjo njejězdźće bjez swěcy po ćmje; tu so wustajiće strachej khostanja, dokelž w tutym času wojacy za tajkim łója, ale też hišće ćežšomu strachej znjezboženja!"

Z Kulowa. Nahladna ličba knježnow serbskeje kongregacije nastaji so wjesołeje mysle zańdźenu njedźelu do Šulšec. Dołho žadane přećo za wulětom so z tym dopjelni. Pyšna kapałka tam bě rjenje wudebjena za pobožnosć, kotruž najdost. k. kapłan Kral za swojich dowěrjenych wotmě. Z tutoho městna drje prěni króc nježny knježniski hłós we tajkej mnohosći a rjanosći k njebju stupaše. Duša nasrěba so noweje horliwosće a lubosće k Božej maćeri; ale też ćeło njesmědźeše so zanjechać. To k. zahrodnik Kral z kofejom a dobrym přikuskom nanajlěpje wobstara. Jomu słuša tu zjawnje nutrny dźak, kaž też předstojićerjej kongr., knježnje Pjacec, kotraž z rozhladniwosću to sobu zarjadowa a ze skutkom dobru wěc podpjera. Po wokřewjenju zestupi so 12 knježnow k wjesołej rejcy. We spěšnym koie wiješe zo na stołpowym čole pisane pletwo bančikow. Wjacy króć so reje wospjetowachu; derje so poradźichu. Prjedy hač so dohladachmy, so zasměrkny. Ze spěwom so rozžohnowawši wot hospodliweje wjeski nastupichmy při miłym měsačku domojpuć. Cunje zynki khěrlušow a spěwow rozlěhowachu so w njedźelskej ćišinje po honach. „Rjenje to bě", tak drje sebi kóžda wuzna, hdyž so rozeńdźechmy. Bě dźěn to ryzy serbska zabawa serbskich knježnow. Tak ma to być a wostać. — Na tutym městnje njech je w mjenje kongregacije najd. knjezej prezesej najwutrobniši dźak wuprajeny za wulku nałoženu prócu a za rjane hodźiny, kotrež je wón nam připrawił. — Tutón tydźeń započnje so kładźenjo miliny w fařskej cyrkwi.

Z Krupki. Naš serbski procesijón je tež lětsa nazymu zasy w Krupcy pobył. Něhdźe 90 putnikow dźěše po zwučenym wašnju k swjedźenej s. Marijinoho naroda do Krupki, hdźež so pobožnosće wotměwachu na hnadownych městnach. Wosebje rjenje a swjatočnje bě před samym swjedźenjom nutrwjedźenjo serbskoho prócesijóna, při kotrymž so naše rjane serbske družki wobdźělichu, kiž swjatu Mariju njesechu; potom sćěhowachu křižowa pobožnosć na Kalvarijowej horje a wječor bě hołdowanski procesijón wšěch pobožnych, kotříž ze swěčkami ćehnjechu spěwajcy po khódbach.

Na swjedźenju samym běchu w hnadownej cyrkwi rano 1/2 8 hodźin serbske kemše ze serbskim prědowanjom, kotrež měješe zaso k. P. Klemens Rab z Eichwalda. „Kat. Posoł" je lětsa jara podrobnu rozprawu wo serbskim prócesijónje w Krupcy po swjatkach přinjesł a tuž tudy trjeba njeje wjacy a wobšérnišo wo nim pisać. Tola chcemy nasich česćenych čitarjow hižo do časa na to kedźbliwych sčinić, zo budźe so l. 1925 pjećstowlětny jubilej hnadownoho městna Krupki swjećić a k tomu maja so cyrkeŵ a khódby cyle wobnowić, dokelž so lěta dołho wjacy ničo porjedźało njeje. Tohodla je sebi duchowne kolegium wotmysliło, hižo w prawym času srědki za tutón wulki skutk zběrać. Zo by zběrka też k spomoženju njesmjertnych dušow była, je so „zwjazk Božich mšow" (Messbund) założił. Štóž 5 krónow kóždolětnje abo 100 kr. nadobo dari, ma podźěl při tutym zwjazku.

Dobre čistowołmjane tkaniny
k suknjam, falam a rubiškam
poruča
Emil Wilček
w firmje **Aug. Paul Hilger**
jenož Seminarstr. 2.

Nowe dóšle: Čorne banty,
wosebje šćroke, ćežka žida, bjez šterki, najrjeńše štož je.
Šěr 160 cm meter jenož 44 hr.
„ 140 „ „ „ 40 „
Moireebant čerwjeny, běły, jasnozeleny, **najnowše bórty** w najlěpšich kajkosćach, najrjeńše mustry a najwjetši wubjerk.
Foulard-satink ćežka twora, zastoji najrjeńši kašemir w turkowskich mustrach.
Muselin w najnowšich krasnych turkowskich mustrach.
Košlacy barchent, velour, khutowy barchent, tkaniny k falam atd. k znatym najtuńšim starym płaćiznam.

Předawarnja E. Wels
Telefon číslo 12. **w Kulowje.** Założene 1868.

Arnošt Weidlich
při torhošću w Halštrowje při torhošću
poruča swój wulki skład
pjelsćowych tworow.
Zhotowjenjo
nowočasnych žónskich a mužskich kožuchow.
Wosebitosć: wobruby za serbske žonjace kožuchi we wšěch družinach.
Khwatne posłuženje. — Najtuńše płaćizny.
Při potrjebje sym rad k służbje.

Wobrazy našoho najdostojn. knjeza **biskopa Křesćana** su dóstać **w našej Donnerhakec knihićišćerni.**

Zjězd katolikow Sakskeje w Budyšinje.

24. a 25. sept. t. l. budže we hłownym měsće sakskeje Łužicy, w starosławnym Budyšinje

III. zjězd katolikow Sakskeje.

Zo by so přez njón tak prawje katolske žiwjenjo žiwe a mócne wopokazało, je třěbne pjenježneje podpjery wot našich katolskich wěrybratrow. Tohodla wšěch, kotřiž maja za tónle zjězd zrozemjenja a jomu poradźenjo popřeja, wutrobnje a należnje prosymy, zo by so tejle wěcy po móžnosći podpjery přispěło. Njedwělujemy na tym, zo katolske zarjadowanja cyłoho kraja kaž też kóždy jenotliwy našoho wěrywuznaća tomule wotmyslenju swoju pomoc spožči. Wo připokazanjo darow a zapisowanjo k rukowacomu fondej należnje a wutrobnje prosymy. Kóždy dar, też najmjeńši, je ważny kamušk k wulkomu twarej. Pjenjezy chcyli ludźo připósłać předsydźe pjenježnoho wubjerka:

*Studienrat Prof. **Joh. Heidrich,***
Bautzen, Moltkestr. 16 II.
Postscheckkonto: Dresden 33121.

Kwasy
na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gickelsberg 1b.

Radworske towarstwo knježnow ma tutu njedźelu **zhromadźiznu.**

Sprawna spušćowna **hospoza,** w kuchini a hospodarstwje wobhonjena, pyta so na faru w Njebjelčicach. Zamołwić tam.

Serbska służowna **holca** w serbskej drasće 14—17 lět stara so k 1. okt. do Budyšina pyta. So zamołwić we wudawarni **Kat. Pósła** abo **Serbskich Nowin.**

Do Radworja!

Genofeva,
hrabina nad Rynom,
struchłohra w 7 jednanjach,
budže so **njedźelu 18. septembra,** započatk wječor w 7 hodźinach,
a **póndźelu 19. septembra,** započatk popołdnju w 4 hodź.
w **Radworju** w **Delankec hosćencu** předstajeć.
Na tute předstajenjo wšěch Serbow należnje přeprošuje
Radworske wojerske towarstwo.

Sobotu 24. septembra dopołdnja 1/2 11 hodźin
w Budyšinje w „Serbskim Domje“
wulka zhromadźizna caritativnych towarstwow
(pódlanska zhromadźizna kat. zjězda).
Caritasdirektor **Kreutz** z Barlina, wuwołany rěčnik a prěnjotny wěcywustojnik na polu Carity budźe rěčeć wo: **„Nadawkach lubosće k bližšomu na kraju.“** Připódla budźa so też ważne prašenja organisacije rozrisać.
Přińdźće wšitcy!
Caritaszwjazk za Saksku.

Serbja Drježdźanscy zmeja **njedźelu 25. septembra** 1/2 8 hodźin **serbske kemše** ze zhromadnym swj. woprawjenjom w dwórskej cyrkwi.
Wo bohate wobdźělenjo so prosy.

Serbja! Hdyž do Budyšina na kat. zjězd přińdźeće, budźeće najtuńšo posłużeni w **Hokec kofejowni a korčmi** při serbskej cyrkwi. Też kolesarjo dóstanu wěsty skhow za swojoho konja.
Michał Hoka, korčmar.

Z pućowanja je so zasy domoj wrócił
zubny lěkar dr. Leuner
w Budyšinje
na Bismarkowej drózy čo. 4.

Jězdne koła
kołowe mantle a **hadźicy**, najlěpši wodojasny **wolij** za koła a šijace mašiny w blešach a po wazy, kaž też wšě **kołowe dźěle** poručataj **najtuńšo**
bratraj Thomasaj
Budyšin, kamjentna hasa **16.**
Prošu kedźbujće derje na naše napismo.

Emil Wehrle
w Budyšinje, jerjowa hasa 7.
Płatowe, wołmjane a bawłmjane twory. **Srěnje płaćizny!**

Wšě čišćerske dźěła
zhotowja spěšnje
naša
Donnerhakec knihićišćerńja.

Bratraj Wornačaj
w Pančicach (Dalokorečak) Elstra čo. 71 **w Lejnje** (Dalokorečak) Uhyst čo. 62
kładźetaj
elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.
Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž też wšu nowočasnu **nadobu za wobswělenjo** na składźe.

Serbska ludowa banka
akcijowe towarstwo
w Budyšinje na zwonkownej lawskej hasy 11.
Telegramowa adressa: Serbobanka. Girokonto na němskej statnej bancy.
Telefonowe čisło 155. Póstski šekowy konto: Lipsk 110481.
Serbska ludowa banka wšě bankowske dźěła wuwjeduje,
wosebje
nalutowanske pjenjezy k wšědnomu wužiwanju přijima,
nalutowanske pjenjezy z wupowědźenjom přijima,
běžace zličbowanja wotewrja,
požčeńki na dań dawa.
Kasyne hodźiny wšědne dny wot 9—1, sobotu wot 9—2 hodźin.

3. zjězd sakskich katolikow

24. a 25. septembra 1921 w Budyšinje.

Posedźenja:

Sobotu 24. septembra

popołdnju w 3 hodźinach: **zawrjena zhromadźizna sobustawow** w sali „Krony“ na kamjeńtnej hasy:
Wólba presidija a tajnoho wubjerka; wuradźowanjo namjetow; wobzamknjenjo;

wječor we 8 hodźinach: **Powitanjo**
w sali „Krony“ ze sobuskutkowanjom Budyšskich kat. spěwnych towarstwow. 1. Powitanski khór. 2. Naréč. 3. Powitanska réč. 4. Swjedźeński khór. 5. Naréče, 6. Zhromadny spěw.

Njedźelu 25. septembra

dopołdnja w 10 hodźinach: **swjatočna pontifikalna Boža mša**
w swjedźeńskej hali (Exerzierhalle) na Lubijskej drozy;

popołdnju w 2 hodźinach: **zjawna hłowna zhromadźizna**
w swjedźeńskej hali (Exerzierhalle) na Lubijskej drozy:

1. wotewrjaca naréč presidenty;
2. naréč najdostojnišoho knjeza biskopa dr. phil. et theol. Křesćana Šreibera;
3. naréč wjeledost. knjeza univ. profesora dr. phil. et theol. Jurja Šreibera z Münstra we W., sobustaw němskoho sejma:
   Katolicismus a zasynatwarjenjo Němskeje;
4. réč knjeza rektora Aug. Gottwalda z Barlina, sobust. prusk. krajn. sejma:
   nabožina, šula a lud;
5. předpołoženjo rozsudźenjow k přiwzaću w zhromadźiznje;
6. skónčace słowa presidenty;
7. spěw.

Pódlanske zhromadźizny:

Sobotu 24. septembra:

dopołdnja w 10 hodź.: **Zwjazk kat. žónskich** w Gudźic hotelu při dwórnišću;

dopołdnja 1/2 11 hodźin: **Caritas-zwjazk za Drježdźany a wokolinu** w sali „Serb. Doma“, lawske hrjebje;

dopołdnja 1/2 11 hodźin: **Kat. zwjazk nowinarstwa a Saxonia-ćišćernje** w kat. towaršni, garbarska hasa 26;

dopołdnja w 11 hodź.: **Kat. staršiska rada** w sali noweje tachantskeje šule, Mättigowa droha 29;

popołdnju w 3 hodź: **zhromadźizna katolsk. žónskich** w kat. towaršni, garbarska hasa 26;
1. knježna Stefanija Rath z Lipska: **Katolska žona jako zwjazkarka dweju swětow;**
2. knjeni minist. radź. Helena Weber z Barlina: **Katolska žónska w powołanju a dźěle;**

popołonju w 3 hodź.: **„Nowa Němska“, zwjazk šulerjow wyššich šulow** w katolsk. wučerskim seminaru, Stiftsstraße 8.

Njedźelu 25. septembra

dopołdnja w 11 hodź.: **Zwjazk kat. dźěłaćerskich towarstwow** (sydło Barlin) w „Gärtnerbörse“ mjasne wiki.

wječor 1/2 7 hodźin: **Křižny zwjazk,** swjedźeński wječor we „Serbskim Domje“, lawske hrjebje;

wječor 1/2 7 hodźin: **Kat. překupske towarstwa** w „Lusaciji“, Lubijska droha;

wječor w 7 hodźinach: **Dźěławy staw žonow a holcow** w „Germaniji“, žitne wiki.

wječor w 7 hodźinach: **Kuježnjace tow. „Marienbund“** swjedźeński wječor w „Amtshof“, Lesingowa droha.

wječor 1/2 8 hodźin: **C. V. (kat. zwjazk studentow)** komers w „měšćanskej zahrodźe“ při lawskej wěži;

wječor 1/2 8 hodźin: **K. V. (kat. tow. studowacych)** komers w Gudźic hotelu při dwórnišću;

wječor 1/2 8 hodźin: **U. V. (wědomostne kat. stud. towarstwo „Unitas),** konvent a komers w „Złotym Hodlerju“ na hłownym torhošću;

wječor we 8 hodź.: **Kat. zjedn. towaršow,** swjedźeński wječor w kat. towaršni, garbarska droha 26;

wječor we 8 hodź.: **Kat. tow. młodźencow a młodych mužow,** swjedźeński wječor w sali noweje tach. šule.

Póndźelu 26. septembra

dopołdnja 1/2 10 hodźin: **Podzwjazk „Sachsen“ němskoho tow. swj. kraja** w „Amtshof“, Lesingowa droha;

dopołdnja w 10 hodź.: **Zwjazk kat. wučerjow** w Gudźic hotelu při dwórnišću;

dopołdnja w 10 hodź.: **Předsydstwa zwjazka kat. towaršow** w towaršni, garbarska droha 26;

dopołdnja w 10 hodź.: **Wjednicy lud. towarstwa** w towaršni garbarska droha 26;

dopołdnja w 10 hodź.: **Předsydstwa tow. młodźencow a młodych mužow** w „Gärtnerbörse“, mjasne wiki.

Kóždy wobdźělnik kat. Zjězda dyrbi sebi sobustawsku kartku wobstarać za 5 hr. (k sedźenju kartku za pontifikalnu Božu mšu a hłownu zhromadźiznu 10 hr.); je dóstać pola stud. rady Heidricha w Budyšinje, Moltkestr. 16.
Postscheckkonto: Dresden 33121.

Bydlenja wobstara překupc Wilček w Budyšinje, Seminarstr. 2.

Pisarnja kat. zjězda w Gudźic hotelu při dwórnišću.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčcak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 39. | Budyšin, 24. septembra 1921. | Lětnik 59.

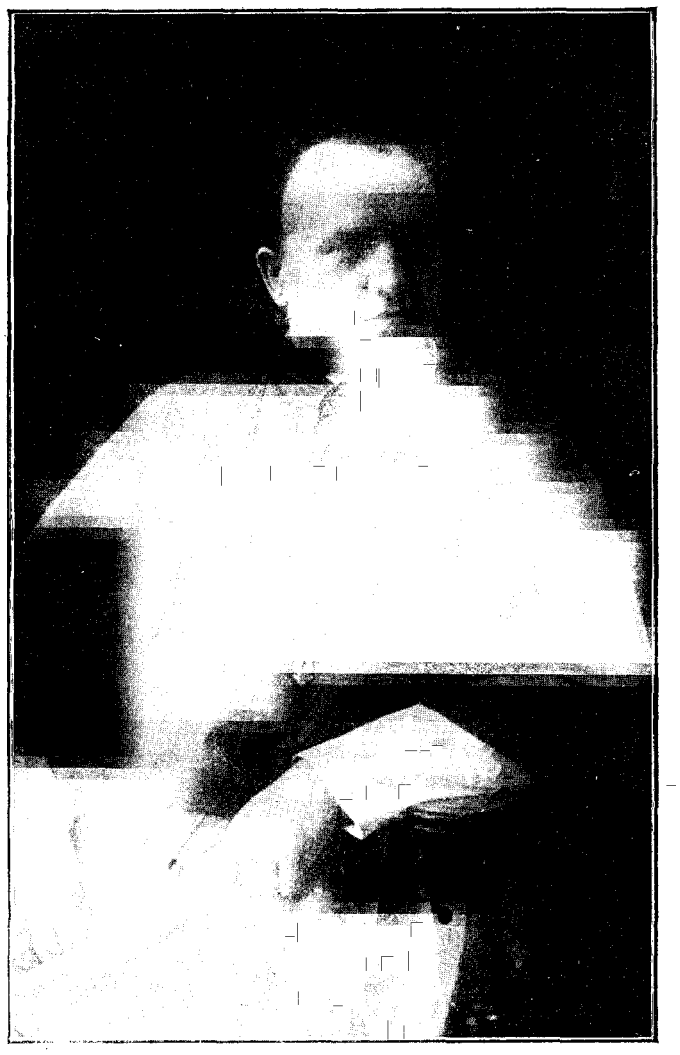
Postrow k III. zjězdej katolikow Sakskeje.

Wjacorje je lětsa starodawny a starosławny Budyšin skedźbliwosć wosebje katolskoho swěta na so sćahnył. Ważne podawki su so mjenujcy podałe w běhu tutoho léta wosrjedź joho murjow.

26. junija swjećeše starosławne tachantstwo jubilej swojoho 700 lětnoho wobstaća. Tutomu swjedźenjej spožči wosebity błyšć přitomnosć japoštołskoho nuncia arcybiskopa Pacelli. Wón pak njebě jenož wotpósłany wot swjatoho wótca, zo by jubilejej tachantstwa s. Pětra přitomny był, ně, wón měješe tež nadawk, znowazrjadowanjo biskopstwa Mišnjanskoho wozjewić.

Z tutym dnjom započina so nowa doba w stawiznach katolskeje cyrkwje w Sakskej. Japoštołska praefektura w Hornjej Łužicy a Japoštołski Vikariat w herbskich krajach stej z tutym dnjom na wěčne časy zašłej a něhduše česćehódne biskopstwo s. Bena zasy postany.

Nowoho wyššoho pastyrja tutoho biskopstwa, dr. Křesćana Schreibera, witachmy zańdźenu njedźelu swjatočnje do Budyšina. Štóž je při swjatočnosći přitomny był, wě, kak mócny začišć je swjedźeń zapokazanja nowoho biskopa w kóždej wutrobje zawostajił.

Dr. phil. et theol. Křesćan Schreiber, biskop Mišnjanski.

Nowy ważny dźeń je zaswitał za katolikow Budyšina a wokolnosće, haj cyłeje Sakskeje z dźensnišej sobotu, jutřišej njedźelu kaž z přichodnej póndźelu.

Zjězd katolikow Sakskeje wotměje so w tutych dnjach w našim Budyšinje. Je to třeća jich skhadźowanka. Prěnja bě w Drježdźanach, druha w Lipsku. Prěnja tak derje poradźena kaž druha. Bohaty bě wopyt był; po tysacach běchu wěrybratřa so zešli při tutymaj zjězdomaj. Přednoški su dźerželi najwustojniši rěčnikojo; jich słowa dobywachu so z mocu do wutrobow a rozžehlichu swjatu zahorjenosć za česć Božu, swjatu cyrkej, za nabožinu a wěru.

K třećemu zjězdej wita dźensa Budyšin katolikow Sakskeje a je tróštneje nadźije, zo so wón poradźi runje tak derje kaž prjedawšej.

Naměstny wubjerk je wšitke přihotowanja nanajpilnišo a nanajswědomišo wobstarał. Wulka hala, wojerska zwučowarnja, kotraž móže tysacy wopytowarjow wobjeć, so w tutych dnjach za katolski swjedźeń zdobnje dowuhotuje. Wubjerni rěčnikojo su za přednoški dobyći: 1. dr. phil. et theol. Jurij Schreiber, universitny profesor w Münstru a z dobom zapósłanc němskoho sejma w Barlinje. Wón je znaty jako wubjerny rěčnik. Wjele króć je hižo w sejmje wo nabožnych a kulturnych prašenjach rěčał a při tom ze swojej wědomosću a zrěčniwosću powšitkownu skedźbliwosć zbudźił; 2. rektor August Gottwald z Barlina, sobustaw pruskoho sejma. Wón dołhe léta hižo dźěła na šulskim polu; je wot léta 1909 sem sobustaw předsydstwa zwjazka katolskich wučerjow Němskeje; je dopisował pilnje do wšelakich wučeńskich časopisow a sam šulskopolitiske časopisy wudawał; je stajnje zmužiće a njebojaznje za konfessionalnu šulu wustupował. —

Ze wšěch kónčin Sakskeje su so přizjewili a so přizjewjeja hišće wopytowarjo zjězda, z němskeje a serbskeje Łužicy, a z herbskich krajow. —

Wšitke dźěło je poručene Božomu škitej a Božomu žohnowanju. Njedyrbjał tu Budyšin nadźije měć, zo so derje poradźi a zjězd dobry wuspěch a nadobne

płody přinjese! — Wšitkich katolikow wobdźělacych so na zjězdźe, kiž pod čestnym praesidijom našoho najdostojnišoho knjeza biskopa stoji, kotrohož wobraz dźensa přinošamy, **wutrobnje witamy.**

Z nowa chcemy so zahorić a rozhrěć dać za swoje ideale, kotrež su tak wohrožene w našich dnjach — za wěru a nabožinu; a křesćanske žiwjenjo z lubosću so napjelnić dać za swjatu cyrkew, za našu duchownu mać, kotraž nas wjedźe w Khrystusowym mjenje k wěčnomu zbožu; znowa chcemy so posylnić w zakitowanju křesćanskeje konfesionelneje šule, w kotrejž so woćehnjenjo dźěsća w křesćanskim duchu jeničcy na trěbne wašnjo přewjesć hodźi.

Njech skutkuje tak zjězd jako wohnišćo; kaž woheń wóhnišća wšitkich, kotřiž k njomu so zbliža, zahrěje, tak njech so zapala wšitcy, kotřiž tutomu wóhnišću přistupja ze swjatym zahorjenjom za nabožne a křesćanske kubła. Stawizny nam wobswědčeja, z kajkej horliwosću a zmužitosću něhdy tamni mužojo, kotřiž běchu ze zbóžnikom swěta wobkhadźeli, joho duch zeznali, joho přikład před wočomaj měli, joho skutki a dźiwy wobdźiwali, swjeći japoštołojo do cyłoho swěta wuńdźechu, zo bychu joho mjeno prědowali a človjekow dowjedli k wěrje do joho wučbow a k posłušnosći napřećiwo joho zakonjam. Woheń zapaše z jich horta a rozswětli ćěmnotu a rozehna sćiny smjerće.

Duch Zbóžnikowy budźe też nas wobduwać na katolskim zjězdźe, zasady, kotrež je wón za zjawne, towaršne, hospodarske a wosobinske žiwjenjo postajił, budźa z horliwymi słowami nam znowa do duše šćěpjene! Njedyrbjałe so też tu naše duše zahorić ze swjatej horliwosću na mocy tutych bóžskich wučbow a zasadow, na krasnosći přikłada bóžskoho wučerja?

Móc joho słowow, móc joho přikłada wostanje njepřeměnjena, njewosłabnje, njezańdźe, kaž je wón sam njepřeměnity a njezakhodny.

Zo by zjězd katolikow tajke płody njesł, w tutym zmysłu přiwołamy jomu

daj Bóh zbožo!

Kročenjo za Khrystusom.

Wosomnaty staw.

Zo človjek nima wćipnje wuslědźować wo swjatym sakramenće, ale zo ma być poniżny sćěhowar Khrystusowy a zo ma swój rozom swjatej wěrje podrjadować.

Hłós lubowanoho.

Wostajeć so dyrbiš wćipnoho a njewužitnoho wuslědźowanja wo tutej najhłubšej potajnosći, njechaš-li so ponórić we hłubinje dwěla. „Štóž chce wuslědźić hordoznosć Božu, budźe potłóčeny z jeje krasnosću.“ (přir. Přisłowo 25, 27.) Wjacy móže Bóh skutkować, dyžli človjek zrozemić. Dowolene je pobožne a poniżne přepytanjo wěrnosće, kotrež je přecy hotowe so dać powučić a kotrež so prócuje po puću strowych wučbow wótcow postupować.

Zbóžna je jednorosć, kotraž wobćežne puće přepytowanjow wopušći a po runej a krutej sćežcy kaznjow Božich dale kroči. Mnozy su pobožnosć zhubili, hdyž su chcyli přejara wysoke wěcy přepytować. Wěra a swěrne žiwjenjo so wot tebje žada, nic wysokosć zrozemjenja a ponórjeńjo do potajnosćow Božich. Hdyž njerozemiš ani njewopřiješ, štož je pod tobu, kak chceš wopřijeć, štož je nad tobu? Poddaj so Bohu a poniž swój rozom pod wěru, a da so tebi swětło wědomosće, kaž budźe tebi wužitne a trěbne.

Někotři bywaju ćežko spytowani, štož nastupa wěru a sakrament; tola to so nima přicpěwać jim, ale wjele bóle złomu duchej. Njedźiwaj na to, njewadź so ze swojimi mysličkami, a njewotmołwjej na dwěle, kotrež tebi zły duch podćiskuje; ale wěř słowam Božim, wěř joho swjatym a profetam a ćěkać budźe před tobu njekničomny duch. Husto je jara wužitne, zo służownik Boži tajke wěcy přećerpi. Přetož zły duch njewěriwych a hrěšnikow njespytuje, kotrychž hižo wěsće wobsedźi, ale pobožnych wěriwych na wšelake wašnja spytuje a ćwiluje.

Pokročuj potajkim z jednorej a njedwělowacej wěru a z poniżnej česćownosću přistupuj k swjatomu sakramentej. A štožkuli zrozemić njemóžeš, wšohomócnomu Bohu bjez starosće přewostaj. Bóh tebje njemyli; myleny pak bywa, štóž sebi samomu přewjele wěri. Bóh wobkhadźa z jednorymi, zjewja so poniżnym, dawa zrozemjenjo móličkim, wotewrja zmysł čistym dušam a zapowěda hnadu wćipnym a hordym. Človjeski rozom je słaby a móže so mylić: ale prawa wěra so mylić njemóže.

Wšitkón rozom a wšitke naturske přepytowanjo dyrbi za wěru skhować, njesmě před njeju předkhadźeć ani jeje ranić. Přetož wěra a lubosć matej tu wosebiće prěnje městno a skutkujetej na potajne wašnja w tutym najswjećišim a najnadobnišim sakramenće. Wěčny a njesměrny Bóh, kotrohož móc je njeskónčna, čini wulkotne a njewupytajomne wěcy w njebjesach a na zemi a njehodźa so dowuslědźić joho spodźiwne skutki. Hdy bychu skutki Bože tajke byłe, zo by je človjeski rozom snadnje wopřijał, njebychu so měłe spodźiwne a njewurjeknite mjenować.

(Kónc.)

Swětowy rozhlad.

Saksko.

Přećiwo **sakskomu ministrej kulta Fleißnerej** je statny rěčnik přepytowanjo započał, dokelž je pječa w jednej njewotwisnej zhromadźiznje k nasylnosćam namołwjał. Před něhdźe 8 dnjemi su swědkojo byli přesłyšowani wot statnoho rěčnika a nětko so wobskoržba přećiwo njomu přihotuje. Fleißner je sobustaw němskoho sejma, kotryž by joho ze škita immunity wotpušćić měł, prjedy hač so proces přećiwo njomu přewjedźe.

Němska.

Němske knježeŕstwo chcedźa wudospołnić a rozšěrić. Hač dotal tworjachu knježeŕstwo přisłušnicy centra, demokratow a socialdemokratow. Jedna so wo to, zo by też němska ludowa strona do njoho zastupiła. Kaž so zda, powjedu tute jednanja tón króć k wuspěchej. Zadźěwk činješe dotal socialdemokracija, kotraž nochcyše do knježeŕstwa zastupić, na kotrymž je němska ludowa strona wobdźělena była.

Wažne **financne jednanja** je němske knježeŕstwo ze zastupjerjemi bankow a industrije mělo. Němska ma entenće płaćić zarunanja w złotym. Tu su trěbne wukrajne dewizy abo dobromeća. Banki a industrija móža tute wukrajne dobromeća wobstarać z wuwozom jich tworow. Wězo njebychu potom móhłe z tutymi dewizami hrubizny, kotrež za zhotowjenjo tworow trjebaju, płaćić, ale bychu dyrbjałe sebi na nje we wukraju na swoju ruku kapitalije požčić, kotrež bychu potom knježeŕstwu k zapłaćenju wotškodźenjow přewostajiłe. Tak by wukraj požčował pjenjezy pod přijomnymi wumĕnjenjemi němskej industriji, kotraž ma hišće dobry kredit we wukraju, a statej, kotromuž je ćežko zwonkowne požčonki zwjesć, by było z tym spomhane. Też za ludowe hospodarstwo by tute financne rjadowanjo wulku važnosć a wulki wuspěch mělo. Wukraj, kotryž je němskej industriji pjenjezy požčił, by přecy zajim měł za to, zo němske přemysło, kotrež by wukrajej dołžnik był, njeby zahinyło.

Erzbergerowju mordarjow hišće nimaja. Němske knježeŕstwo je myto za jeju wusłědźenjo na 200000 hr. powyšiło. Praji so, zo staj do Świcy ćeknyłoj a zo w rańšej Świcy přebywataj.

We wsy **Oppau** pola Ludwigshafena sta so minjenu srjedu surowe rozbuchnjenjo. Tam su wulke anilin- a soda-twornje. We pincach č. 51 ležachu wulke sepje, 4000 centnari Ammonsulfatsalpetra. Kak je njezbožo so stało, njeje hišće wujasnjene. Sćěhwki rozbuchnjenja pak su surowe. Twornja je dospołnje zničena; wjes Oppau je jenož hišće hromada rozpadankow. Wrjesk bě tak surowy, zo zemja zarža, Mannheim, susodne město, bu do próšnych mróčeli zawalene. Daloko a šěroko rozlětachu škleńcy we woknach. Kelko woporow je njezbožo žadało, njehodźi so hišće prajić. Sta so rano 1/2 8 hodźin, hdyž dźěłaćerjo runje so wotměnjachu. Wjacy stow ludźi je tam swoje žiwjenjo přisadźiło, wjele stow je ranjenych.

Bajerska

Rozkora mjez Mnichowom a Berlinom so po wšěm zdaću po něčim wurunawa. Z Kahr je so ministerskoho presidija wzdał a zdobom so wuprajił, zo znowa předsydstwo ministerstwa njepřewozmje. Z tym je prěnja kročel činjena k wujednanju mjez bajerskim a němskim knježeŕstwom. Z Kahr měnješe, zo bjez woblehnjenskoho stawa njemóže knježić — němske knježeŕstwo pak sebi žadaše, zo by był wotstronjeny. Wotstupjenomu knježeŕstwu činjachu poroki, zo su so pod nim přiwisnicy praworadikalnych stron w Bajerskej bjez zadźěwka zhromadźeć móhli, zo su tam wšelake wuradźowanja powróćenja nětčišeje němskeje wustawy dla wotdźerżowali; pokazuja też na to, zo je jedyn z Erzbergerowych mordarjow po wobeńdźenym nieskutku tak dołho hišće w Mnichowje so zdźerżować móhł, dóniž badiske statne rěčnistwo njebě joho čěr wuslědźiło. —

Srjedu je bajerski sejm nowoho ministerskoho předsydu wuzwolił a to hrabju z Lerchenfeld, kotryž bě dotal bajerski zastupjeŕ w Darmstadtu. Hrabja z Lerchenfeld dósta 86 hłosow; bajerska srjedźna strona bě za dotalnoho předsydu z Kahr 20 hłosow wotedała; socialistojo wotedachu běłe cedulki. W Barlinje su z tutym wuzwolenjom jara spokojeni, dokelž mĕnja, zo so z tym po něčim konflikt wuruna. —

Z Budyšina. Štóž je sebi sobustawsku khartku (5 hr.) za zjězd katolikow wobstarał, ma prawo so na wšitkich zhromadźiznach wobdźělić. Wosebje njech je na to pokazane, zo za zastup při swjedźeńskim postrowjenju 24. sept. wječor w 8 hodź. w sali „krony“ sobustawska khartka dosaha.

Inthronisacija našoho najdostojnišoho knjeza biskopa dr. Křesćana Schreibera.

I.

Wulcy pozběhowacu swjatočnosć je zańdźenu njedźelu 18. septembra Budyšin widźał. Naš nowy najdostojniši knjez biskop dr. Křesćan Schreiber bu na tutym dnju swjatočnje inthronisirowany.

Sobotu wječor po 9 hodź. přijědźe najdostojniši knjez ze spěšnikom do Budyšina, přewodźany wot najdostojnišoho knjeza dekana a protonotara Jakuba Skale, dweju kapitularow Fuldaskoho biskopskoho kapitla, kk. dekana Herbenera a generalvikara dr. Müllera. Na dwórnišću běchu so k postrowjenju zešli sobustawy kat. cyrkwinoho předstojićerstwa, zastupjerjo kat. towarstwow a wjetša ličba duchownych. Knjez farař Hejduška postrowi w mjenje přitomnych najdost. knjeza přejo jomu, zo by joho skutkowanjo było žohnowane, a jomu so derje wjedło mjez nami.

We dwórnišću a zwonka stoješe nahladna ličba ludźi; hdyž knjez biskop z dwórnišća wustupi, přiwołachu jomu žiwje postrow.

Na tachantstwje wočakowachu joho kk. kanonikojo a druzy duchowni hosćo. Knjez praelat Žur poréča tu postrowjace słowa.

II.

Inthronisacija započa so ze swjedźeńskej zhromadźiznu we wulkej tachantskej sali njedźelu rano 1/4 9. Před zhromadźenymi kk. kanonikami a duchownymi wozjewi najdost. knjez biskop swoje pomjenowanjo na Mišnjanskoho biskopa a přikaza, zo by so dekret joho pomjenowanja přečitał. Na to wustupi najdost. knjez dekan J. Skala a poréča k knjezej biskopej tute słowa:

„Z najhłubšej česćownosću přijimam ja jako dekan kathedralnoho kapitla s. Pětra w Budyšinje wolu swjatoho wótca w runje přečitanym dekreće wuprajenu. Postajenjo naměstnika Khrystusowoho je nam přikaznja, kotrejž matej rozom a wola so bjez wumělenja w posłušnosći podwolić. Njedźele runje zańdźene su Wašu biskopsku Miłosć našim wutrobam zbližiłe. Wobswědčenjo najwyššeje cyrkwinskeje autority, Waše wubjerne mjeno a wobžarowanjo Wašoho dźělenja wot prjedawšoho městna skutkowanja, skónčnje powšitkowne dźělbraćo a wulkotna swjatočnosć Wašeje biskopskeje swjećizny njejsu nam dwěla wostajiłe, zo je swj. wótc za biskopsku połnomóc w Sakskej najkmańšoho wuzwolił, wo kajkohož je naš kapitl w nutrnych dopisach wospjetnje prosył.

Biskopske zastojnstwo w Sakskej je ćežke brěmjo. Dźensa mam čestny nadawk, štwórtoho wyššoho pastyrja Sakskeje k biskopskomu stołej wjesć. Činju to w nutrnej dźakownosći napřećiwo Bohu, kotryž mi radostne dny dožiwić da, w kotrychž po 360 staroscepołnych lětach česćehódne biskopstwo Mišnjanske zasy postany.

Wulka dowěra swj. Stoła je mje njezasłuženeje česće hódna měła, prěnje městno w zasypostajenym biskopstwje wobsydnyć a joho nadźijepołnym spočatkam jako Japoštołski administrator předstać.

Z wjesołej spokojenosću přepodawam połnomóc nad Mišnjanskim biskopstwom do rukow Wašeje biskopskeje miłosće rad, cyle a bjez wuměnjenja! Prošu wšohomócnoho Boha, kotryž bě cyrkwi našeje lubowaneje wótčiny w poslednim času tak miłosćiwy, zo chcył Wašu biskopsku miłosć w ćežkim a staroscepołnym zastojnstwje, kotrež dźensa w młodostnej mocy nastupjeće, posylnić a zakitać. Z hašacym hłosom přeješe naš njebohi tachant biskop Franc Loebmann cyrkwi Sakskeje kćěw a zrost. Njech je Wašej biskopskej miłosći popřate, tute swjate wotkazanjo bo błyšćateje woprawdźitosće přewjesć!

W swobodnišim skutkowanju, njewuwjazany wot politiskich putow, a runja stajeny Wašim najdostojnišim zastojnskim bratram, biskopam Němskeje, budźeće Wy pastyrski kij nosyć jako 42. biskop, kotryž po 3 1/2 stolětnym wuprózdnjenju česćehódny biskopski stoł Mišnjanski pod wyskanjom wěriwych a dobropřećemi duchownych dźensa zasy nastupuje.

Bóh žohnuj Waš zastup! Wuzko zwjazany ze swojej duchownej njewjestu, cyrkwju Sakskeje, njech mnohe zbožowne lěta widźiće, paso stadło Khrystusowe we zmužitosći Knjezowej a so poswjećujo joho Najswjećišomu mjenej!“ —

Potom hdyž běchu so wšelake formality, wozjewjenjo znowarjadowanja biskopstwa nastupace, kaž cyrkwinske prawo je předpisuje stale, rjadowaše a zestupa so ćah do cyrkwje.

III.

Pod přewodom mócnych zwukow zwonow tachantskeje cyrkwje bu najdostojniši knjez biskop swjatočnje do domu Božoho wjedźeny. Na čole dźěštaj khorhojnikaj, potom sćěhowachu ministrantojo, służownik, duchowni, kříž, kanonikojo a biskop; ćah skónčichu sobustawy Budyšskoho cyrkwinskoho wubjerka a šesćo druzy wosadni. —

Při cyrkwinych durjach wočakowaše ćah najdostojniši knjez tachant Skala z wulkej assistencu, poda k. biskopej aspergil, da jomu napołožić woruch do kadnika a pokadźi joho trójcy.

Při zastupje do biskopskeje cyrkwje zanjese tachantski khór mócnje a wustojnje „Ecce sacerdos magnus“, „hlej wyšši pastyř“. Hdyž běchu so při wołtarju wšelake předpisane modlitwy wuspěwałe, přistupi k. tachant Skala ke knjezej biskopej a dowjedźe joho k biskopskomu trónej. Na to přistupichu wšitcy kanonikojo a duchowni a hołdowachu nowomu k. biskopej, jomu pjerśćeń košo. Wuspěwawši před wołtarjom modlitwu k swj. Pětrej, wróći so k. biskop k swojomu trónej, hdźež nětko knjez tachant sćěhowace słowa k njomu poréča:

„Pod radostnymi zwukami swjatych wjesołych spěwow postupiće Wy dźensa jako nowoswjećeny wyšši pastyř k biskopskomu stołu zasypostajeneje dioecesy Mišnjanskeje!

Zjebani kwasarjo.

Žortna podawizna.

(Pokračowanjo.)

Passieren! to wšak sebi kwasarjo njedawachu dwójcy kazać. Z wětřikom napřemoh běchu bórzy za prěnimi sanjemi.

„To réka, zbožo měć!“ wołachu wjesele na towaršow w prěnich sanjach.

„Ach, ja wšak sym sebi wěc trójcy přemyslił, prjedy hač sym wam radźił. Ničo njewěste abo bjez dwěla strašne wam tola radźił njeběch“, měnješe towarš, kotryž bě jim hudańčko wuhudał, trochu hordy na swoju wězo njewšědnu mysličku.

„Nó, nětko je wšón strach zbožownje nimo, a wino je nam wěste, kaž bychmy je hižo doma měli. Nětko chcemy rady tu khwilu hišće zymy wustać, za to budźemy so za jutřišim ćim wjeselšo z kwasnej bańku wokřewjeć móc.“

„Nó, při samym wšak bě nam nimo kapła! Kak jeno wón łóješe za něčim strašnym, kaž by nam na nosu widźał, zo cyle čistoho swědomja nimamy!“

„Ale my smy jomu proch do wočow dali, hahaha!

„Kak jeno wón za tymi łahwjemi hrabaše, kaž by nas hižo w horšći měł!“

„Njejsće joho žehliwej woči widźeli, z kotrymajž je do sani kukał, kaž hłódna myš za połčom?“

„Ja so tola njemało stróžich, hdyž wón łahwje wobmasowaše, kaž konja na wikach!“ „Ach, nakisalena woda“ by joho tola hišće zamyliła! Ći, kiž so rady mudri a wótri počinjeja, su najbóle kušoho rozoma, kaž bychu hutbabu łójili. To sym ja často nazhonił. Ale nětko dźěn smy dobyli!

„Haj, derje, zo je wšitkón strach nimo!“ radowachu so też žony lóže wodychujcy.

„To dyrbimy tola też z dobrym karančkom dźakownje trochu woswjećić! Zbožo, zo by nam dala rostło a swěrne wostało, chce wobliwane być. Što měniće, towaršojo? We Šěrachowje w herbskej grychće jara dobry karančk porjedźeja. Ja bych należnje radźił, zo bychmy tam khwilku pozastali. Wšak ničo njeskomdźimy. A ćopłe kachle —“

„Haj cyle prawje!“ Ćopłe kachle budźa nam na khwilu derje tyć!“ přihłosowachu mnozy kwasarjo a pódla myjachu sebi horliwje rucy a teptachu z nohomaj. „Wjeksowa zyma to!„

„Haj, ćopłe kachle!“ myslachu też wšitke žony. Te wšak běchu tu khwilu jich najwjetša žadosć, tuž ani jena z nich tomu njewobaraše, zo bychu w Šěrachowje pozastali, hačruniž by hewak někotražkuli radšo domoj khwatała. Njech je človjek też radšo so něhdy na cuzbu dał, na wšěm posledku so tola zasy na stare wróća: „Doma, doma rjenje je!“

Dokelž běchu wšitcy jeneje mysle, kaž to čestnym kwasarjam rjenje přistoji, njeběše dalšoho wuradźowanja wo tym: sanje zastachu, kaž same wot so we Šěrachowje před herbskej grychtu.

Też pohončojo dyrbja sobu z nami na karančk zastupić, to su sebi wšitcy tři zasłužili, dokelž su tak rjenje jěli,“ rěkaše powšitkownje, hdyž ze sani wustupowachu. „Za kónimi móže mjez tym domjacy służownik hladać, wšak přez měru dołho so komdźić njebudźemy.“

Zawołachu sebi służownika a slubichu jomu něšto swětle do ruki. Wy drje so tola koni a zymy njebojiće?“ dźachu.

„Ach, božedla, konje su moja radosć! Wjele zakrasnych też najžiwišich sym hižo na woteżcy měł, to budźće bjez starosće, a też najwjetša zyma mi wuhlko njewuhasnje! Wostańće, kaž dołho so wam spodoba. Ja radylubje.“ Slubjeny swětły groš bě jomu hnydom jara wjesołu mysl wubudźił, hačruniž bě so tu khwilu runje do łoža hotował.

Kwasarjo zastupichu khwatajcy do herbskeje grychty. Ducy po puću pak jich rozhladniwy towarš należnje napominaše: „Bjeŕće tola wšitcy rjenje swój jazyk kedźbliwje na wuzdu, zo sebi ani ze słowom njepřeplapnjeće a naše łahwje njepřeradźiće. Tu w Šěrachowje su też zastojnicy, a človjek njewě, štó za sćěnu abo za durjemi ma wuši. Woprawdźe pokuty bychmy hódni byli, hdy bychmy sebi nětko hišće swoje zbožo lohkomyslnje skazyli. Najsprawnišo je mjelčeć; wšak možemy sebi doma za kwasnej bańku wšitku radosć dowupowědać!“

To běše też słowo wšitkim po jich mysli. „Haj, mjelčmy radšo, to budźe najmudriše!“ Z tej wotmołwu zastupichu do hosćinskeje

Štož je tachantski kapitl s. Pětra w Budyšinje přez połštwórta sta lět požadał, je dźensa dokonjane! Jako 42. w rjedźe biskopow, kotřiž su junu stoł s. Bena debili, nastupujeće Waše wysoke a zamołwjenjapołne zastojnstwo ze swjatej dowěru do Boha, posylnjeny z modlitwami wěriwych a dowěru Wam nětko podatoho duchownstwa.

Na tutym swjatym městnje postrowja Was kapitl jako swojoho pastyrja a wótca, dioecesa jako swojoho wjednika a tróštarja. Błyšć wyššoměšniskeje dostojnosće pokrywa wjele starosće a ćichoho horja. Njech Boža hnadna pomoc Was škita w ćežkich dnjach, stajna dowěra na Božu wšohomóc Was pozběhuje w běd̄enjach a ćerpjenjach!

Štož Waša swjećena ruka žohnujo skutkuje, njech powšitkownje dobra wola k zrawjenju přiwjedźe. Njech je Wam spožčene, něhdy pastyŕski kij, kotryž dźensa z młodostnej mocu do ruki bjerjeće, najwyššomu pastyrjej z tym wjesołym wědomjom wróćo dać, zo sće spomožnje jón nosył."

Po wuspěwanju „tercy" zwobleka so knjez biskop pontifikalnu drastu a wulka Boža mša so započa. Cyrkej bě přepjelnjena, tež w druhowěriwym dźělu běchu mnozy připosłucharjo.

W prěnich ławkach běchu městna zwěsćene za zastupjerjow wyšnosćow a čestnych hosći; widźachmy tam mjez nimi pryncesnje Mathildu a Jana Jurjowu z dwórskej knjenju ze Schönberg, hrabi Schönberg z Glachawy a Schall-Riaucour z Huski, wyššoho měšćanostu Niednera, hamtskoho hejtmana Hempela, zapósłanca Heßleina, rěčnika dr. Hille a druhich.

Po sćenju měješe najdostojniši knjez biskop prědowanjo. Z jasnymi rjanymi słowami rozłoži wón wosadnym, zwotkel joho biskopska połnomóc pokhadźa, štó joho k nam sćele, kajki nadawk změje jako biskop dopjelnić; a z kajkim zmyslenjom chce biskopske zastojnstwo wukonjeć. Wot Boha a joho jednorodźenoho Syna pokhadźa joho biskopska móc; swj. wótc, najwyšši pastyŕ cyłeje cyrkwje a naslědnik prěnjoho wot Khrystusa samoho powołanoho wjerćha cyrkwje, joho sćele; nadawk biskopski wjedźe rjenje zwobrazowany w sćenju wo wićiwym; čłowjeski splah je daloko a šěroko wićiwy we wěrje, nadźiji, w póćiwości — jón ma wón wustrowjeć po přikładźe Khrystusowym z bóžskej wučbu a swjatymi sakramentami; tute swoje nadawki chce wón wukonjeć w lubosći Božej, w duchu służaceje lubosće.

Słowa biskopowe běchu puć namakałe k wutrobam — tón zaćišć měješe kóždy.

IV.

Po dokonjanych Božich służbach wróći so knjez biskop w swjatočnym ćahu zasy na tachantstwo.

Tu buchu jomu předstajeni sobustawy kat. cyrkwinskoho předstojićerstwa, miłosćiwe sotry, zastupjerjo kat. seminara a tachantskeju šulow, wotdźělenja kat. Budyšskich towarstwow, duchowni a jenotliwi čestni hosćo. Přecy zasy wupraji najdostojniši knjez biskop swoju dźakownosć a swoje wjeselo nad tym, zo su wšitcy na joho přikhadźe do Budyšina tak žiwy podźěl brali. —

Po skónčenych předstajenjach zhromadźichu so 1/21 wokoło knjeza biskopa prošeni hosćo a duchowni k wobjedej. Za wobjedom postany jako prěni knjez tachant a z rjanymi słowami witaše hišće jónu nowoho biskopa a hosći. Pokazowaše na ćežke nadawki, kotrež změje wyšši pastyŕ dopjelnjeć; přeješe jomu z wutroby, zo by so jomu poradźiło zadźěwki a wobćežnosće napřećo so stajace zbožownje přewinyć, w dobrym zrozemjenju z wyšnosćemi dźěłać, zbožo a spomoženjo jomu dowěrjenych spěchować. Wyšši měšćanosta Niedner pokazowaše na měr a přezjenosć, w kotrejž stej wobě křesćanskej wuznaći tu žiwej, a wupraji přećo, zo by też w přichodźe přecy tak było. — Hrabja Schönburg z Glauchawy rěčeše w mjenje katolskich wěriwych Sakskeje a slubi, zo budźa katolikojo swěrnje sobu dźěłać z wyššim pastyrjom na wobnowjenju našoho luda a k spomoženju cyrkwje.

Dekan Herbener z Fulda wupraji žarowanjo nad tym, zo je Fulda tak znamjenitoho wučenca, pobožnoho měšnika, wustojnoho rěčnika, nazhonitoho regensa duchownoho seminara z biskopom dr. Křesćanom Schreiberom zhubiła — na druhej stronje pak so wjeseleše, zo je Fulda česć mělo, nowomu biskopstwu Mišnjanskomu prěnjoho pastyrja stajić.

Knj. biskop podźakowa so za wšě lube postrowy a přeća, kotrež buchu jomu wuprajene a wupraji nadźiju, zo budźe při swojim dźěle ličić móc na sobuskutkowanjo wšitkich, duchownych a wěriwych — też derjezmyslenych druhowěriwych; wón namołwješe, zo njeby nichtó najebać wšitke hubjenstwo a wšitku česnosć našoho časa hłowy wěšał a měnił, zo je wšitke dźěło na porjedźenju wobstojnosćow podarmo. Nawopak, jeli so nam poradźi mocy wěry a nabožnistwo w ludźe zasy zbudźić, zakćeja zasy zbožowne časy našej wótčinje, štož jej z wutroby přejemy.

Pozdźišo přimny so k. biskop hišće jónu słowa a podźakowa so dotalnomu administratorej dioecesy, najd. knj. tachantej Skali, za wšitku joho prócu; wón wuzběhowaše joho njesprócniwu dźěławosć, joho wustojnosć a mudrosć we wjedźenju dioecesy wopokazanu, wón spominaše na joho zdwórliwe zdźěłane wašnjo wobkhadne a na joho nadobne zmyslenjo; wobdźiwaše joho dźěławu móc při wysokej starobje.

Ze swjatočnym nyšporom w 4 hodź. skónči so swjatočnosć inthronisacije.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Radworja. Tudomne wojeńske towarstwo wuhotowa zańdźenu njedźelu dźiwadłowy wječor, kotryž póndźelu wospjetowaše. Hrajachu wobaj razaj „Genofevu". Běše to prěni raz, zo wojeńske towarstwo serbski hraješe, a hlejće: łubja běše přepjelnjena! Zawěsće tu tajki lud był njeběše, běchu-li němski hrali; přetož z wulkich črjódow cuzych přihladowarjow drje na němske předstajenjo nichtó přišoł njeběše. Tak ma towarstwo ze serbskoho

---

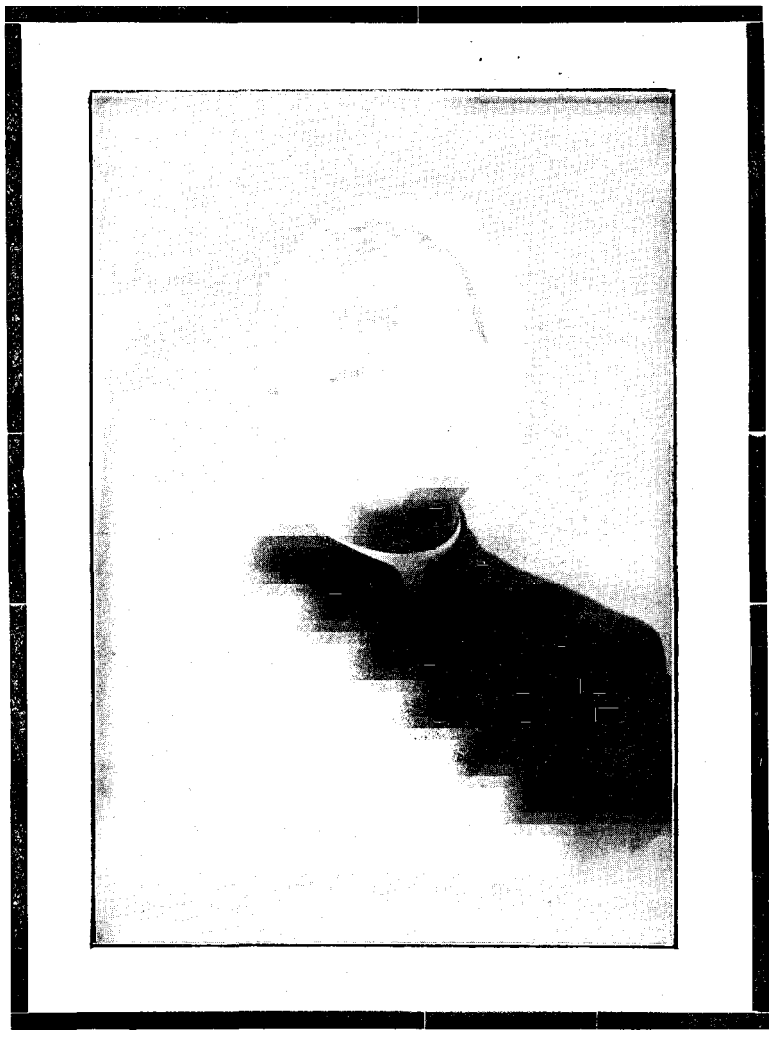
jstwy a dawachu sebi porjedźeć.

Domjacy służownik mjez tym zabawješe so wonka z kónimi. Stupiwši k prěnjomu zapřahej poplaca podsobnika na šiju: „Nó hijako njeje ći zyma?" potom też brózdnika: „Haj, haj, ty wšak sy też jara dušny! Na to wopyta też druhi a třeći zapřah poplaca kóždoho konja a rjekny też kóždomu přećelne słowo. „Nó, nó, ty drje chceš mje kusać, abo što?" poswari třećoho podsobnika. „Njeje će hańba?" Hdyž pak tón dale za joho ruku čuchaše a łóješe wobaraše so: Ach, ja wšak ničo nimam! Hdy bych dortk khlěba abo kulku cokora měł, rady bych ći dał, ale ja ničo, ničo nimam." A pokazowaše jomu prózdnej horšći: „Wšak tu widźiš, zo ničo nimam." Hdyž pak też brózdnik za joho ruku łóješe, běše jomu žel a tuž rjekny: „Nó čakajtej, chcu tola khětře ke kucharcy doskočić, kak zo traš někajku khłóšćeńku lepju!" A z khwatkom skoči do domu a wróći so ze skibku khlěba a wotłama kóždomu konjej po dortku. „Ach ně, ně, połnu wječeŕ wamaj ja dać njemóžu! Mały kus a dobry kus! A tamne konje chcedźa tola też sobu powoptać. Jenomu kaž druhomu!" A z dobom wróći so k prěnjomu a druhomu zapřahej, zo by też jimaj woblizowanku skićił. „Takle, nětko wostanjemy dobri přećeljo, njej wěrno?" A hdyž bě tomu a druhomu wołmjany wodźew na khribjeće zrunał, dopomni so sam na so: „Saprliška, móže pak ta zyma dźensa šćipać. To sy ty wina měsačko, zo tak z połnym wobličom k nam na zemju zhladuješ!" A hłuboko wodychujo, placaše z rukomaj pod paže a teptaše z nohomaj. „Ow, to dźěn čłowjek nihdy zapřeć njemóže, tak so to dźensa zyma złobi! Ale přecy lěpje tak, zo so do syteje wole wuzłobi, ćim spěšnišo a swěrnišo přińdźe nam potom rjane naléćo!" Dokelž pak so ze wšěm placanjom dowohřeć njemóžeše, poča wokoło třojich sani khelpajo kołotać. Ale też to joho njespokoji. Tuž pozasta pola prěnich sani. „Khiba bych so do sani sydnył a z wodźewom kruće wodźeł? To traš móže skerje pomhać, hewak mi woprawdźe bórzy wuhlko wustudnje. Štó wě, kak dołho hišće woni budźa? Woni mi tola za zło njezměja, zo so do jich sani sydam, wšak sym nětko jich służownik!" A sydajo so do sani zběhny wołmjany wodźew, zo by sebi nohi starosćiwje do njoho zawalił. Při tym kopny do wohřewaceje łahwje na spódku a hdyž bě so prawje rozhladał, zawjeseli so: „Ach, woni dźěn maja tu wohřewace łahwje, to je tola dušnje! Nětko njebudźe mi złě. Njech wostanu mojedla hač do poł nocy, rady chcu jim konje strażować, za to budźe swětły groš do ruki ćim wjetši!" Jomu wšak tak husto swětłe groše do ruki njepadachu. „Ach, ty mój Šěrachowski měšćanosće, łódzymne wohřewace łahwje!" zaskorži bližši wokomik tyšnje. Je to swět słyšał: łódzymne wohřewace" łahwje. Potom chcyše so jomu zasy smjeć, runje kaž cłónikej: „Hahaha, łódzymne wohřewace łahwje! Na tymi sebi tola też najwjetši kuzłaŕ nohi wohřeć njemóže! Ně, to by samo najwjetše kuzłarstwo było! Ale štó wě kak dołho su hižo na puću! Łahwje su jim zawěsće při tej zymje wustudłe, byrnjež bychu je starosćiwje zwodźewali. Pře to budźa sami najbóle škodować. Khiba bych —", tola nahle wotmjelknywši zamysli so. Po khwili wusmja so lesnje a zabórbota: „Ja wěm što budu, haj, ja wěm što budu, při tym so mi też khwila rjenje minje!" A hnydom poskočiwši pohlada sebi do praweje horšće, kaž by tu při měsačku hižo wulki swětły kruch widźał. „Tón wšak móže mi derje tyć!" zabórča zasy, tola nihdy njepraji, što po prawym činić mysle ma. Ně, nichtó njesměd̄eše do časa zhonić, kajki zamysł po prawym ma, ćim mjenje jomu přihladować — abo khiba je — nož kuchařka, ta njewupowěda — cyle skradźu chcyše swoje dźěło zdźěłać. A tohodla težto pohlada z pokhmurjenym čołom k měsačkej horje, kaž by jomu porokować chcył, zo jomu tak jasnje do rukow hlada. Měsačk, kiž bě hač dotal stajnje jomu wćipnje přihladował, mysleše drje na to: „Ach, ja wšak njecham přihladować — wohladać so! Přihladować a potom skónčnje swědčić dyrbjeć, to je druhdy jara łoskoćiwa wěc. Tu chcu sebi radšo zalutować!" A hnydom skhowa swoje jasne wobličo za tołstej mróčelu, kiž bě wot wječora přićahnyła. To běše bysnadź domjacomu służownikej cyle prawje, znajmjeńša zabórbota sebi z ćichim posměwkom: „Hm, hm!" a potom da so do swojoho potajnoho dźěła.

(Pokračowanje.)

Dr. theol. **Filip Rězak** †

Hdy bych złote pjero měł, bych z nim jeno jara z rědka pisał — dźensa pak cyle wěśće. Přetož Filip Rězak měješe złotu wutrobu, kaž Hórnik, Smoleŕ, Imiš, Ćišinski, Pful a mnozy druzy serbscy wótčincy, kotrychž pak je dźeń a mjenje. Njesebićnosć, poniżnosć, swěrnosć, čistosć, wobstajnosć, pilnosć, woporniwosć a wutrajnosć hač do smjerće ju debješe. A w tutej złotej wutrobje swěćeše so swětło wěry, kotrež ženje njewuhasny, horješe so woheń lubosće k Bohu a k bližšomu, a ke wšitkim človjekam, přede wšěm pak k małomu zacpětomu, wot samsnych synow husto přeradźenomu narodej. Křesćan bě wón z cyłej wutrobu, swědomity pastyŕ njesmjertnych dušow, kaž z rědka žadyn druhi, horliwy dźěłaćeŕ ze hortom a zpjerom we Knjezowej winicy, njepřetrjechomnje pilny spisowaćel, z dźěłami njehiniteje ważnosće je wobohaćił serbske pismowstwo a serbsku wědomosć. Sam je sej postajił pomnik, kiž je krućiši hač kamjeń a worcel. A při rowje sej njepřeješe ani słowa: hdźež skutki rěča, słowow trjeba njeje. Złoto njezerzawi ani na powětru ani we wodźe, wostawa přeco a wšudźe cyle ryzy złoto. Tajka bě też powaha Filipa Rězaka. Při napinacych studijach wón njezakomdźi so w maćeŕšćinje hač nanajlěpje wudokonjeć, w časach połnoho zboża we wysokej służbje wón njezaby za swój lud dźěłać. Wón wosta přeco sebi samomu swěrny a jenak nadobnje zmysleny. We lětach zboża wón njezhordny, w hodźinach zrudoby wón nadźiju njezhubi.

Filip Rězak so narodźi 22. apryla 1859 we Wuricach pola Budyšina. Tam měješe joho nan žiwnosć. Pozdźišo přesydli so Rězakec swójba do Dźěžnikec a za krótki čas do Bělčec, hdźež joho nan, kotryž bě ratař, ale też wustojny skałaŕ, kubło kupi a też wjacore skały wobsedźeše. Filip bě najstarši ze wšěch dźěći, wopytowaše najprjedy tachantsku šulu a potom tak.mjenowanu praeparandu — připrawjacu klasu — na katolskim seminarju w Budyšinje. Lěta 1874 přińdźe do Prahi do serbskoho seminarja, a bě hač do lěta 1884 jako gymnasiast a student bohosłowstwa dźewjeć lět sobustaw towarstwa „Serbowki". Hižo tu wuznamjenješe so naš přećel z njewšědnej pilnosću. Jara swěru wón studowaše, tola pódla toho wědźeše wón stajnje dosć časa wuzbytkować, zo by wuknył čěšćinu a pólšćinu a so zwučował we spisowanju serbskich nastawkow. Wo tom swědča „Kwětki" — zapiski „Serbowki" a wosebje też časopis „Lipa Serbska", kotruž tehdom serbscy studowacy pod redakciju sławnoho Smolerja wudawachu. Tu podawamy jeno někotre napisma joho wudźěłkow: „Kak twari łastojčka hnězdo?" „Biblija a geologija" (wědomosć wo zemi). „Móc a wuliw hudźby".

Z tutych napisow je póznać, zo je so Rězak hižo tehdom jara wobšěrnje zaběrał z přirodospytom, z wědomosću wo rostlinach, kamjenjach a zwěrjatach. Wón je wšě někak wuslědźomne serbske mjena rostlinow, kamjenjow a zwěrjatow pilnje zběrał, do wosebitych knihi zapisował a z tym hižom počał dźěłać za swój wulki nimo měry ważny „němsko-serbski słownik". Pódla wón nawukny na husle piskać, tak zo tutón nastroj derje wobknježeše, studowaše wučbu wo hudźbnej harmoniji po wulkej wobšěrnej knizy. Wjele króć smój hromadźe serbske ludowe pěsnje při huslach přespěwałoj, a na prózdninach mějachmy w Rězakec hospodliwym domje najrjeńše swójbne koncerty. To běše praserbski dom, šěroko a daloko po Serbach drje je lědma žadyn burski statok, w kotrymž je tak čiłe narodne žiwjenjo kćěło kaž pola Rězakec nana a maćerje. Nan wšě dźěći k pilnomu wuknjenju pohonješe a so wo to staraše, zo wšě we prawym serbskim duchu wotrosćechu a so wukubłachu. A to je so jomu ze wšěmi nanajlěpje poradźiło.

W lěće 1880—81 służeše Rězak jako dobrowólnik pola wojakow, to joho lěto w studijach zadźerža. Dwě lěće 1883—84 bě wón starši towarstwa „Serbowki", kotraž pod joho pilnym nawjedowanjom a dohladom sławnoho profesora Hattale kćěješe. Lěta 1884 bu wón za duchownoho wuswjećeny, poby kapłan we Khrósćicach, administrator we Spitalu pola Kamjenca, preses serbskoho seminarja w Prazy a wot lěta 1895 běše dwórski kapłan, pozdźišo też konsistorialny radźićel w Drježdźanach, a bu wuzwoleny za čestnoho kanonika pola s. Pětra w Budyšinje. Też dósta Albrechtski rjad prěnjeje rjadownje.

Wšudźom a přecy pak čuješe so Rězak jako swědomity duchowny a horliwy woporniwy serbski wótčinc. Wón bě, štož wón běše, cyły a cyle, w joho powazy njebě ničo na połojcu, wón bě z přeswědčenja ćežke winowatosće wysokoho powołanja na so wzał a je też po možnosći wšě swěru dopjelnjał. W tom nastupanju bě jara podobny našomu wulkomu Hórnikej, blizko kotrohož nětko po smjerći joho mučne ćěło wotpočuje.

Hórnik je wosebje tohodla duchownske powołanjo sej wuzwolił, zo by runje tak najlěpje mohł służić swojomu serbskomu ludej. — Hižo jako studowacy dźěłaše Rězak nimoměry pilnje ze serbskim pjerom. Wulka syła rjanych nastawkow ze wšěch wotrjadow přirodnych wědomosćow khowa so w rukopisach, jara mnohe su woćišćane w časopisu „Lipa Serbska". Rězak bě wosebje wobdarjeny za matematiku (ličenjo), fysiku a wšě wopisowace wědomosće wo stwórbje. Runje přečitach napisy joho wudźěłkow a njemóžu so dodźiwać, z wotkel je wón časa a mocow nabrał, pódla tak wobćežnych studijow hišće skoro kóždy měsac jara wobšěrny nastawk zestajeć. „Pilnosć je ženij!"

Jara zajimawe su joho listy z pućowanja wokoło zemje, su z dobrej wobraznosću a cyle wěcywustojnje spisane.

Tola Rězak nochcyše wostać jenostronski. Tohodla so prócowaše, zo by so też w rjanym zabawnym pismowstwje pospytał a też to so jomu poradźi. Wón přełoži z češkoho njesmjertne dźěło „Naša Wowka" wot Boženy Němcoweje, přetwori tu a tam někotre podawki po wobstojenjach, kiž nam bliže leža. Tak nasta krasna mohł rjec nowa kniha, rěč je wubjerna a wobsah je sama čista poesija ze serbskoho žiwjenja. Młodości tu knihu dosć należnje wukazać njemóžemy.

Jako kapłan we Khrósćicach přewza Rězak redakciju katolskeje protyki „Krajan" a je ju wustojnje wjedł přez 20 lět. Tehdom wuda z njebo Čornečanskim wuč. Hašu „Krótke biblijske stawizny" a „Mały Katechismus". Pozdźišo w Drježdźanach spisa cyle prěnjotnje wulki serbski katechismus. Dwaj króć jón w rukopisu wobdźěła. Katechismus je pak nětko też jara dokładny a zrozemliwje w dobrej serbšćinje zestajany.

Nihdźe njezaby Rězak so dale wudokonjować we wědomosćach, tuž móžeše też krute pruhowanjo wotpołožić a bu za doktora bohosłowstwa w Prazy powyšeny. To je česć, kajkaž so za dołhe časy žanomu Serbej dóstała njebě.

To joho wjedźeše k tomu, zo pilnje narańše rěče, wosebje hebrejsku, studowaše a tuž so na to wukhmani, zo móžeše stary zakoń po łaćonskim a prěnjotnym — z wjetša hebrejskim teksće do dobreje serbšćiny přełožić. Někotre dźěle su čišćane wušłe, druhe so w rukopisu khowaja. Tak bě Rězak mohł rjec samo wot so wot přirodowědow bóle do rěčespyta docpěł a při stajnym přełožowanju na tu mysličku přišoł, kak jara nuznje trěbny je wulki němsko-serbski słownik. Tak bu wustojny přirodospytnik też pilny a wustojny rěčespytnik.

Wón přilubi a so zjawnje na to zwjaza, zo zestaja słownik a wón je swoje słowo dospołnje dokonjał, serbsku wědomosć z wulkotnym dźěłom wobohaćił, serbskim spisowaćelam a dźenikarjam wjele prócy zalutował, wšěm, kotřiž chcedźa serbšćinu lěpje spóznać abo nawuknyć, rjany runy puć natwarił.

Wězo njemóže hnydom prěni wudawk dospołny być — tola štož je človjeskim

mocam móžno, to je Rězak činił. — Kelko prócy sej žada husto jeničke słowo, prjedy hač je postajene, što rěka, što ma na sebi, kak ma so pisać, kelko prócy, wšě žórła, pisma a knihi přepytać za pozabytymi słowami, kelko prócy, za cyle nowe myslički a wěcy nowe słowa tworić, kelko chce to być přirunowane z druhimi rěčemi, kelko króć dyrbiš sej radu pytać we knihach, we słownikach, pola druhich wučenych rěčespytnikow. Bjez dźiwa, zo je Rězak wulki dźěł časa, kotryž druzy na prózdnu bjesadu přečinja, wulki dźěł mocow swojoho ćěła, kotrež druzy jeno na swětne wjesela nałožuja — rozmjetaju, jeničcy na swoje wědomostne dźěła přetrjebał Bohu k česći a Serbam k wužitku.

A štož bě hišće zasłužbniše, žadyn zadźěwk njeje joho wottrašił, wón je kóždy přewinył. Wójna ze swojej surowej drohotu bě bjez mała dowudaćo słownika do stracha stajiła. Ale też tu wosta wón kruty, woprowaše też swoje małe nalutowanki na wulki skutk a tak so jomu poradźi, z pomocu Božej, na kotruž wšu dowěru staješe, a z podpjeru swěrnych serbskich přećelow swoje ważne a njewurjekniće wužitne dźěło dokonjeć.

Exegi monumentum aere perennius! Dokonjał sy, swěrny serbski bratře! pomnik, kotryž budźe dlěje stać hač kamjeń, dlěje trać, hač mosaz a worcel!

Też za cyle praktiske wěcy měješe Rězak zrozymjenjo a zestaja serbsku stenografiju; joho naćisk bu w časopisu Maćicy Serbskeje woćišćany. Nětko so zjawne zhromadźiznowe žiwjenjo też pola Serbow wuwiwa, tuž budźe stenografija wužitna.

Kelko rozpjeršenjow njeposkića wulke město, zabawa honi zabawu, „čistej“, z dźěłom ženje njedotknjenej rucy a dłóni, stajnje z najhładšimi rukajcami nježnje přikrytej, tej witatej, wot dźěła wotdźeržatej, k wulkim česćam a k wysokim skhodźeńkam wjedźetej — ale Rězak lubowaše pilnej rucy, je dźěłał mohł rjec w nocy a wo dnjo, lěto wot lěta, za to pak stej joho rucy też „čistej“ rucy wostałej, čisćišej hač wšě čiste rukajcy wosobnych knjezow. Tajkej rucy też wutrobu čistu dźeržitej, wot swěta a hrěcha wotwjedujetej a zdalujetej, človjeka drje po wobćežnej a nahłej sćežcy wjedźetej, tola wjedźetej do kraja čistych dušow, do raja nadobnych wutrobow, tam hdźež su najpilniši, najwoporniwši też ze serbskoho ludu.

Ponižnosć dyrbi husto so podwolić a pokorić, tola nizke su duŕčka, přez kotrež so kroči do kralestwa, hdźež njeje žanoho napinanja, žanoho zacpěća, ani zawisće ani hidy. Najrjeńši příkład je sej naš přećel sam ze wšěch najwubjernišich, najsławnišich křesćanow wubrał, to je swjaty Franciskus. Ponižnosć, kotruž wot njoho wukneše, rukuje za to, zo so dopjelni slubjenjo też na našim bratru: „Štóž sebje sam poniža, budźe powyšeny.“

A serbski lud ma wšu přičinu, z wěčnym dźakom spominać na Filipa Rězaka. Jedyn dźak budź to, zo dźěći pilnje a rady wuknu z joho knihow, Boha spóznawać, jomu służić a tak po prawym puću za Khrystusom kročić. Při tym njech modlitwu wopruja za toho, štóž je jim tak cyle přihodnu knihu z pobožnej wutrobu a wustojnje zestajał. Rozwučeniši Serbjo pak njech z joho druhich spisow so rozwučeja, swoju krasnu maćeršćinu dźeń a lěpje spóznawaju, ze rtom a z pjerom derje nałožuja.

Jako zwonkowne znamjo dźaka wšoho serbskoho naroda pak njech pódla Hórnika, Pfula a druhich serbskich wótčincow też dobry wobraz Filipa Rězaka debi žurlu serbskoho domu a też jstwy serbskich swójbow. Přikłady ćahnu! Młodym to wostawa rjane hnujace napominanjo: „Budź podobnje pilny, kaž smy my byli!“

Zwěrich sej twój wobraz wurysować, luby bratře, wězo su to jenož słowa, kotrež ženje, njech su też lěpje zestajane, wšo wuprajić njemóža, štož chce rozom a pomjatk prajić, štož wutroba začuwa. Tola to su ryzy serbske słowa z ryzy serbskeje wutroby, z wutroby, kotraž so prócuje, podobnje lubować, kaž twoja, słowa, kotrež njech wjacy praja hač woznamjenjeja, zo bychu z wutroby do wutroby, z duše do duše prawje mnohim čitarjam šłe a tak twoje wopomnjećo ze złotym pismom hłuboko zapisałe do pomjatka serbskoho ludu. Lubosć za lubosć!

Pod twojim ćichim rowom hłuboko w dole serbska wótcna Šprewja šumi. Ale hišće hłubšo hač žłobjo Šprewje, wostanje nam, kiž smy tebje znali a lubowali, twoje mjeno zapisane do pomjatka a twój příkład wostanje wšěm dobrym synam a dźowkam serbskoho ludu wěčnje drohi. Tutón wěnc dopomnjeńkow położich na twój čerstwy row: njech lilije čistosće, róže lubosće a njezapomnički dźakownosće na nim ženje njewjadnu, ale ze swojej barbu a słódkej wónju tysacy serbskich wutrobow k čistomu žiwjenju, k horliwej, woporniwej a skutkowacej lubości za naš mały, ale dobry serbski narod zahorjeja a tak twoje mjeno we stajnje jenak młódnym wopomnjeću wobkhowaju.

To njech je mój posledni postrow.

Wotpočuj słódcy, drohi swěrny bratře, w Božim pokoju! Jurij Libš.

* * *

Pokhowanjo knjeza kanonika a konsistorialnoho radź. dr. Rězaka bě srjedu 21. septembra. Wulka ličba duchownych (35) běše so zešła, zo by powšitkownje woblubowanomu sobubratrej poslednju lubosć a česć wopokazała. Mjez nimi běchu sobustawy Drježdźanskich duchownych wyšnosćow, konsistoria a japoštołskoho vikariata; wšitcy běchu přikhwatali, zo bychu zemrětoho sobustawa Drježdźanskoho konsistorija k rowu přewodźeli. Budyšske konsistorium běše tohorunja w połnej ličbje zastupjene. Też najdostojniši knjez biskop přewodźeše zemrětoho kanonika k poslednjomu wotpočinkej.

Dr. Rězak bě so sobotu wječor w Drježdźanach wosokodostojnym knjezam přitowaršił, kotřiž nam nowoho knjeza biskopa přiwjedźechu do Budyšina. Hižo w Drježdźanach je wón dyrbjał ducy na dwórnišćo lohki napad poćerpjeć. Za to rěča wšelake znamjenja: bě sebi kartku do Zhorjelca kupił město do Budyšina; po puću napadny sobupućowacym joho njeměrne wašnjo a joho wulka mjelčiwosć. Tola nichtón njemysleše na skhorjenjo. Też w Budyšinje při wustupje z dwórnišća njebě ničo pytnyć, zo je jomu někak złě. Při jězbje z dwórnišća na tachantstwo so wón nadobo nakhili. Dojědši na tachantstwo wzachu joho hnydom z woza a wobstarachu z swj. wolijowanjom; bě bjeze wědomja. Zawołany lěkar móžeše jenož hišće wobswědčić, zo je knjez na zlemjenjo wutroby wudychał.

Knjez biskop, kotrohož chcyše njebohi při joho přikhadźe do Budyšina jako sobustaw kapitla postrowić, wopokazowaše jomu nětko poslednju česć. Lubosć za lubosć!

Srjedu 1/2 10 hodź. přenjese so joho ćěło do tachantskeje cyrkwje. Tu so wuspěwa wot duchownych posmjertne officium. K officijej přizamkny so requiem, kotrež měješe knjez kons. preses Hartmann z Drježdźan pod assistencu kk. fararja Hejduški a katechety Nadlera. Po dokonjanych wobrjadach w cyrkwi nastaji so njebohi na swój posledni puć. Na Mikławšku bě jomu tu pósłane poslednje łóžko. Tu wón nětko w jenym rjedźe spi z njeboh Hórnikom, Rólu a Nowakom. Najdostoj. k. tachant Skala při rowje předpisane wobrjady wukonja. Poswjećiwši zemrětomu horstku pjeršće z pobožnym zdychnjenjom wopušćichmy joho row. Njech wotpočuje w měrje!

---

wječora nimo narodnoho postupa też pjenježny dobytk. Duž njech so też přichodnje přez někotrych němskich wołakow zamylić njeda, samo nic, byrnjež tuta horstka wustupiła, ale njech po nastupjenym puću dale kroči!

Přisp.: Hra Genofeva je też ćišćana; móžeš knižku dóstać w Donnerhakec knihićišćerni w Budyšinje (znapřeća dwora stareje kaserny, dwě khěži dale hosćenca „słónca“, čisło 21, w dworje).

Z Baćonja. Wopomnjeća hódnych dnjow smy lětsa dožiwili wjacorych: 27. junija wopyta wotpósłanc s. Wótca Saksku a zdobom też naš luby Baćoń. 18. sept. z lubosću witachmy našoho nowoho k. biskopa do Budyšina. Do wěnca tutych njezapomnitych dnjow słuša też 16. sept., na kotrymž wopytachmy městno, hdźež je biskop s. Beno knježił. Naš k. wyšši wučeŕ kantor Symank dojědźe z dźěćimi I. rjad. do Mišna. Rano 1/4 4 hodźin zeńdźechu so dźěći a někotři starši w Prěčecach; k. kubleŕ Wrobl z Čornec bě wóz pósłał a při wjesołym spěwje dojědźechmy do Šičina. Dźiwanjo so započa; mnozy železnicu hišće bliže njeznajachu; po puću widźachmy naše Łužiske hory, wot nazdala Stołpin, a. t. d., haj, njedaloko Warty móžachmy naš Baćoński Boži dom strowić. Bórzy běchmy w Drježdźanach, wuskočiwši w nowym měsće, dźěchmy nimo dźiwadła, pomnika Augusta Sylnoho, po mosće Bjedricha Augusta, dele k Łobju na łódź. Krajinu a łódź sebi wobhladujo, serbske spěwy zanošujo, wuhladachmy po 2 hodźinskej krasnej jězbje Mišno. Spěšnje kročachmy k hrodu Albrechtowomu. Krasnosć a rjanosć wopisać njemóžu; kóždy dyrbi to sam widźeć, tu hordosć a wulkotnosć domu. Tu nam k. kantor praji: Tu knježeše s. Beno, tu widźiće wušiknosć a wumjelstwo sta lět stare a móžemy wuknyć, što je tehdom k Božej česći so činiło. Radosć a dźiwanjo njepřesta, w jenej z najrjeńšich salach zaspěwachu naše dźěći: „Lute rjane wjeselo“. Wot tutoho nam tak ważnoho dźěła zemje so dźělicy, dźěchmy nimo gymnasia st. Afra, nimo znateje porclinoweje twornje, dele do katolskeje cyrkwje s. Bena. Tu krótki paćeŕ wuspěwawši khwatachmy na dwórnišćo. Wróćichmy so do Drježdźan: tu hišće widźachmy palais ze zahrodu, zwinger, kralowski hród a cyrkwje. Dobri wjeseli přińdechmy 1/4 7 do Biskopic, hdźež nas čakaše wóz k. kublerja Kilanka z Pozdec. Při krasnym Božim měsačku dojědźechmy zbožownje domoj k našim lubym. Budźe to našim dźěćom a wšěm, kiž su sobu byli, dźeń rjanoho wopomnjeća. Wjele prócy a staranja je naš knjez wyšši wučeŕ Symank měł; jomu budź horcy a najwutrobniši dźak.

— Wójna, so samo cyrkwinych wěcow mocujo běše nam cynowy prospekt našich pišćeli wzała. Wo wobnowjenjo pišćałow je

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.
Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

so naš k. cyrkw. wučeŕ należnje a z dobrym wuspěchom staraŕ. Minjeny tydźeń bu nowy prospekt zestajany a pišćele z tym zasy wudospołnjene. Wšěm daŕićelam pjenježneje podpjery so najwutrobniše „Zapłać Bóh“ wupraja. Wosebity dźak słuša k. kublerjej Rjenčej we Čornecach, kiž je kaž prjedy hižo tak tež nětkle należnosć spěchowaŕ a zmóžniŕ.

Z Pančic. „Lipa Serbska“ woswjeći zańdźenu njedźelu swój XV. założeński swjedźeń. Wopyt bě nimo měry bohaty. Runje tak tež program. Nimo wjacorych khětro ćežkich khorow, při kotrychž ju kk. wučerjo Renaŕ, Hajna, Cyž a Jakubaš pilnje podpjerachu, poskićichu knježna Hana Krawžic deklamaciju „Serbam“ wot Ćišinskoho, kk. kubleŕ Jurij Cyž z Njebjelčic a Jurij Wincar khutne a wjesołe sola; samo jedyn hudźbny tercett přednjese narodne spěwy na huslach z přewodom piana, kotryž k. wučeŕ Renaŕ-Worklečanski wuwjedźe. W přestawcy poŕěča we mjenje towaŕstwa k. wučeŕ Słodeńk, Serbow napominajo, zo bychu raznišo k swojej narodnosći so wuznawali. Hołe słowa a někajke narodne frazy nas doprědka njepřinjesu. We skutku dyrbimy swoje Serbstwo podpjeraś. Z podpjeranjom nowinaŕstwa móžemy narodej słužić. „Posoł“ je zwjetša kóždy na cyłe lěto skazaŕ. Ale nětko z přeměnjenjom kwartala je nam přileżnosć data, na swój jenički serbski dźenik „Serbske Nowiny“ so dopomnić a na njón abonować. Płaći na štwórć lěta jenož 7,50 hr. Na kóncu swojich słowow přeješe, zo by tutón swjedźeń z nowym nastorkom za Serbow w klóštrskej wokolinje był.

Na to předstaji so wjeselohra w 5 jednanjach: „Kak so Jurij woženi“, spisane wot k. dr. Mikławša Rachele w časach, hdyž so z njeboh Ćišinskim za Serbow kulturny postup horješe. Hra wopisuje serbske burske žiwjenjo z časow, hdyž so „Horjenjo a Delanscy“ rad přez wochlu ćahachu, kak so jenička dźowka serbskoho kublerja nanuzowanej žeńtwje spjećuje a wutrobje prawo da, tak zo skónčnje wšo k dobromu wobroći. Derje předstajichu hru knježny Hana Koklic, Hana Krawžic, Hanža Bětkec a Hana Wincarec a kk. Mikł. Ćemjera, Jurij Richtaŕ, Jakub Cyž, (Žurčanski) Jurij Kokla, Jan Pječka a Jurij Wincaŕ a žnějachu zdźěła mócny přiklesk. Předstajenjo hodźi so lohcy přewjesć, přima dźě jenož do wjesnych wobstojnosćow. Po štwórtym jednanju jimaše so k. kapłan Cyž-Khrósćanski, česny sobustaw Lipy Serbskeje, słowa a wjeseleše so na bohatym wopyće, też na tym, zo Lipa njebojaznje kroči swoju dotalnu narodnu čaru dale. Bohužel so zdźěła naša serbska młodosć swojeje narodnosće hańbuje. To je njemudrosć. Směmy hordźi być na swoju rěč, kotruž budźemy hišće nuznje trjebać. Serbska inteligenca dźerži so k swojomu ludej, tuž měł so też wón k nim wuznać a nic na cuzych posłuchać. Dźensniši swjedźeń je wospjet dopokazał, zo móža Serbja sebi sami rjany serbski swjedźeń wuhotować. Napominaše wosebje młodosć k dźerženju 4. Božeje kaznje; dyrbimy bóle swoju maćeŕnu rěč nałožować a wukhwalowaše raznje přikładne skutkowanjo Lipy Serbskeje k zdźerženju wohroženoho Serbstwa w klóštrje. K tomu móže so jeno přihłosować. Je dźěn jeničke towaŕstwo mjez 12 wjesnymi, kiž kruće a wuznamnje na narodnym stojnišću korjeni. Z mocu założuja so tu němske towaŕstwa a kluby a tuž je jara nuzne, zo tu jene je, kiž lubosć a zahorjenosć za serbsku narodnosć zjawnje a raznje pokazuje.

Domowina.

Zańdźenu njedźelu měješe Domowina prěnje posedźenjo Budyšskoho podzwjazka, kiž bě so po wobsamknjenju Wojerowskoho zjězda wutworił. W prěnim dypku dnjowoho porjada wobkrući so, zo ma předsydstwo Domowiny też zdobom być z předsydstwom Budyšskoho podzwjazka. 2. Wobkhad jednotliwych towaŕstwow mjez sobu rjaduje sebi kóžde towaŕstwo při wuhotowanju swojich swjedźenjow po swojim dobrozdaću. Tola ma so Domowinje přeprošenje připósłać, kotraž je wosebite khartki za swojich sobustawow wudała. Też wustawki za jednotliwe towaŕstwa su hižo naćišćane a so kóždomu připóśćelu. — 3. Nadawki jednotliwych towaŕstwow su wulke a nadobne, dokelž poćahuja so na zdźerženjo našeje droheje narodnosće. Najhłowniši nadawk dyrbi być pěstowanjo serbskeje rěče a tohodla zależi zwjazku serbskich towaŕstwow wosebje na tym, zo by so serbska maćerščina w šuli wučiła a też dosahaca wučba našomu studowacomu dorostej a studowacej serbskej młodźinje na srjedźnych šulach docyła podawała. W tutym nastupanju je hišće wjele njedostatkow a njezakonjosćow; wo jich wotstronjenjo ma so naša „Domowina“ należnje sobu postaraś a k tomu spožčichu předsydstwu zastupjerjo towaŕstwow jenohłósnje połnomóc. 4. Dozałożenjo posmjertneje pokładnicy so sta po tym wašnju, kaž je so 14. julija na zjězdźe we Wojerecach wuradźowało (hł. rozprawu w čisle 31 str. 186). Zastupjerjo su jenohłósnje za přijećo wuměnjenjow, kajkež je „Serbska ludowa banka“ postajiła, kotraž budźe fond „Posmjertneje pokładnicy“ rjadowaś. — Po žiwej rozmołwje wo wšelakich serbskich należnosćach skónči so prěnje posedźenjo podzwjazka Domowiny.

Cyrkwinske powěsće.

Ralbicy.

Křćeni: Pawoł, Jurja Wowčerka, žiwnosćerja we Koslowje s. — Monika, Michała Matki, khěžkarja we Smjerdźacej dź. — Pawoł, Jurja Krawca, korčmarja w Smjerdźacej s. — Marija, Józefa Khowca, dźěłaćerja w Šunowje dź. — Jakub Pawoł, Michała Domaški, žiwnosćerja w Koslowje s. — Jakub, Jakuba Krala, dźěłaćerja w Sernjanach s. — Marija Hana, Jakuba Błažika, kublerja w Ralbicach dź. — Jan, Jakuba Kórjenka, młynka w Sernjanach s. — Jurij Beno, Mikł. Šěna, dźěłaćerja w Šunowje s. — Jan Jurij, Mikławša Krawca, žiwnosćerja w Sernjanach s. —

Wićne płaćizny,

kajkež so 19. septembra w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	—	1225—1325
2.	550—650	1100—1200
3.	400—450	875—950
4.	250—350	650—850
	Byki:	
1.	650—725	1150—1275
2.	500—600	975—1125
3.	350—400	750—850
4.	250—300	600—700
	Jałojcy, kruwy:	
1.	700—775	1225—1325
2.	550—650	1100—1200
3.	450—500	950—1050
4.	350—400	800—900

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.		
2.	875—950	1375—1675
3.	700—800	1200—1300
4.	550—650	1000—1100
	Wowcy:	
1.	600—700	1150—1275
2.	400—500	1000—1100
3.	250—325	850—925
	Swinje:	
1.	1300—1350	1700—1750
2.	1400—1450	1800—1900
3.	1150—1250	1600—1650
4.	1000—1100	1450—1550
5.	1150—1300	1550—1700

Kruwy předawachu so hubjenje, ćelata, wowcy a swinje srěnjo.

Hišće k tunim płaćiznam poručam kaž daloko

skład dosaha: **Košlacy barchent** pisany, běły a njeběleny. **Ložowe šaty** pisane w rjanych mustrach a najlěpšich kajkosćach. **Wupjeŕki**, ryzy turkowske čerwjene we wšelakich šěrach, też k spódnym poslešćam. **Módre wupjeŕki** meter 20 hr. **Barchentowe płachty** wot 37 hr.

Józefa Domš

Autom. restaurant. lawske hrjebje 161. Žane.khlamy.

Nowe

dźěćace a sportske wozy

kaž też **trjebane dźěćace wozy** ma stajnje tunjo na předań **Müller,** mjasne torhošćo 13 II.

Emil Wehrle

w Budyšinje, jerjowa hasa 7.

Płatowe, wołmjane a bawłmjane twory. **Sŕěnje płaćizny!**

Hans Valtin

w Halštrowje

poruča tak dołho hač skład dosaha hišće dale po starych płaćiznach:

Kainit 14 %
Kalisól 32×42 %
Chlorkali 52 %
Domašowu mučku
(Sternm. 17 %)
(Rhenania B. 6,12%)
wapnowy dusyk 19 %
Am. Superphosphat
5 × 10 %
kosćowu mučku
parjenu, 1×30 %
Swablokis. amoniak
21 %.

Hans Valtin

w Halštrowje

poruča najtuńšo:

Majs

cyły a šrótowany,
ržane wotruby,
lanowosuchowu mučku,
kokos-wosuchowu mučku,
šrótowane pjeluški,
„ fasolki,
běrnowu truhankowu muku,
rybjacu muku,
čerwjenu sól,
fosforokisały kalk.

Pšeńcu

kaž też **Rožku** kupuje za komunalny zwjazk **Serbinec młyn w Nowoslicach** pola Rožanta.

Krušwy a jabłuka

małe a wulke dźělby kupuje wot Njeswaćidła abo Budyšina

Malczyk w Baćonju.

Dobre čistowołmjane tkaniny

k suknjam, falam a rubiškam

poruča

Emil Wilček

w firmje **Aug. Paul Hilger**

jenož Seminarstr. 2.

Serbske hospodarske towaŕstwo

z předawaŕnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

We wulkim wubjerku k přijomnym płaćiznam

jězdne koła,

mantle a **hadźicy, latarnje** z mosaza a poniklowane, **karbid,** wodojasny **wolij** za kolesa a šijace mašiny, **gumijowy lěp, ventilowy gumi, zwónčki, přimadła, přistawki, plumpy, zamki, saki,** aluminijowe zerzawc škitace **zapołożenja za zwena.** Wuwjeduju wšě **porjedźenja na kołach, z nowa emajlowanjo a niklowanjo** pola

bratrow Thomasow

Budyšin, kamjeńtna hasa **16.**

Arnošt Weidlich

při torhošću w Halštrowje při torhošću

poruča swój wulki skład

pjelsćowych tworow.

Zhotowjenjo

nowočasnych žónskich a mužskich kožuchow.

Wosebitosć: wobruby za serbske žonjace kožuchi we wšěch družinach.

Khwatne posłuženje. — Najtuńše płaćizny.

Při potrjebje sym rad k służbje.

Wobrazy našoho najdostojn. knjeza **biskopa Křesćana** su dóstać **w našej Donnerhakec knihićišćerni.**

Nazymska zhromadźizna

Maćicy Serbskeje

budźe

srjedu 5. oktobra 1921 pop. w 3 hodźinach

w Serbskim Domje w Budyšinje.

Porjad:

1. Přednošk.
2. Namjety.
3. Spěwna zabawa.

Wšě sobustawy wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

NB. **Namjety** maja so **pisomnje** hač do 1. oktobra t. l. knjezej předsydźe, fararjej Křižanej, zapósłać. — Do zhromadźizny budźe 1/43 **posedźenjo předsydstwa a wubjerka** M. S., kotrajž so z tutym přeprošujetaj.

1. sekretar M. S.

Symjeńtnu rožku

Petkuser Original 1. wusywa.

Symjeńtnu pšeńcu

Leutewitzer Dickkopf Original 1. wusywa

Wšo w plombowanych měchach

poruča

Hans Valtin w Halštrowje.

Oswald Rönsch,

krawc za muži,

w Kamjencu, Talstr. 14

poruča so **k zhotowjenju dobreje**

mužskeje drasty

Porjedźenja a přešića so spěšnje a derje wuwjedu.

Kuwerty — **njepoćišćane** — **1000 štuk wot 38 hr.** poruča

naša Donnerhakec knihićišćerńja

w Budyšinje. Před šuleńskimi wrotami 21.

Za wšitke namaj při naju kwasu tak bohaće wopokazane kedźbnosće wuprajamoj jenož z tutym naju

najwutrobniši dźak.

W Khrósćicach, w sept. 1921.

Pawoł Hórbank a mandźelska.

Bóh tón Knjez wotwoła 21. sept., poł. léta po smjerći našoho njezapomnitoho nana a dźěda, nětko też našu horcolubowanu mać a wowku

Hanu Brylowu

rodź. Delankec ze Swinarnje

po krótkej khorosći w 76. léće žiwjenja do njebjeskoho kralestwa. Wšitkich, kotřiž su ju znali, prosymy wo pobožnu modlitwu za našu drohu zemrětu.

W Drježdźanach, Ingelbohl (w Świcy) a w Budyšinje, 22. sept. 1921.

Hłubokozrudźene dźěći a wnučki.

Bohu Knjezej nad žiwjenjom a smjerću je so spodobało, sobotu 17. septembra našoho horcolubowanoho bratra a wuja

wysokodostojnoho knjeza

dr. theol. Filipa Rězaka,

konsistorialnoho radźićela w Drježdźanach,
kanonika kapitla swj. Pětra w Budyšinje,

z nahłej smjerću z tuteje časnosće wotwołać; docpě starobu 62 lět 5 měsacow.

Wróćiwši so wot joho rowa, wuprajamy wšitkim, kotřiž su jomu při joho struchłej smjerći k pomocy byli a na kajkežkuli wašnjo jomu křesćansku lubosć wopokazali, na póstywječorach so za njoho modlili a we tak bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, nutrne

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Wosebje pak dźakujemy so najdostojnišomu knjezej biskopej a najdostojnišomu knjezej tachantej kaž też wšěm joho wysokodostojnym kk. duchownym bratram za wšitku wopokazanu lubosć a dźělbraćo. Bóh mytuj wšitkim bohaće. Joho pokornu dušu pak chcył přiwzać do swojeje njebjeskeje wótčiny, kaž je joho kipromu ćělu popřał wotpočink w ródnej zemi.

Njech wotpočuje w měrje!

W **Bělšecach, Budyšinje** a **Wotrowje,**
21. septembra 1921.

Zrudni přiwuzni.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorčćak čo. 893.

Za nawěšťki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 40. | **Budyšin, 1. oktobra 1921.** | **Lětnik 59.**

Kralowna najswjećišoho Rózarija,

proš za nas!

Różowe wěncy, lubi čitarjo, mamy zasy wić k česći najzbóžnišeje knježnje. Je přišoł měsac, w kotrymž swjata cyrkeŵ mać Božu wosebje česći a k njej so zdobom wo jeje pomoc woła z modlenjom różowca. Cyły katolski swět wona namołwja, zo by tutón paćeŕ pěsćił w tychle dnjach. Cyrkwi dyrbimy wuprosyć swobodu za jeje skutkowanjo, dalše rozšěrjenjo, woćichnjenjo přesćěhanjow. Sami sebi dyrbimy sebi naprosyć z różowcom hnady rozswětlenja, pokojenja, pohnuwanja swjatosćenja, zo bychmy swoju dušu tu hladali a ju podobnu sčinili dale a bóle njewoblakowanej a swjatej duši najzbóžnišeje knježny.

Wulkotna a nadobna je to myslička, zo, hdźežkuli katolscy křesćenjo bydla, tutón paćeŕ so nětkle wosebje pilnje spěwa. Kelko khwalby maćerje Božeje a jeje Syna budźe so pozběhować w tutych dnjach k njebjesam, kelko pokojenja a duchownoho rozwjeselenja budźa jednotliwi modlerjo čerpać ze swjatoho różowca.

Štó, luby čitarjo, njeby rad so modlił tutón paćeŕ? Tutón miły, rjany, něžny paćeŕ? Najrjeńše modlitwy su w nim zjednoćene, z kotrychž je kóžda za so mištrske dźěło. We wěrywuznaću spěwamy modlitwu wot japoštołow zestajanu; w „Strowa sy Marija“ trjebamy słowa, kotrež něhdy z jandźelowoho horta so wužórlichu a wot Ducha Swjatoho wjedźena cyrkej zestaja; spěwamy we „Wótče naš“ modlitwu, kotruž je nas mištr modlenja, Jězus Khrystus, bóžska mudrosć a wšohowědomosć, sam wučił. Kak česćowne, prastare znamjo je kříž, kotryž činimy na spočatku, po jednotliwych potajnosćach a na skónčenju, zo bychmy khwalili z nim najswjećišu Trojicu! Kak wobsažne, powučace a natwarjace su potajnosće ze žiwjenja najzbóžnišeje knježny a jeje bóžskoho syna wzate! Kak zwjeselace su podawki w radosćiwym różowcu rozpominane, kak hnujace we bolosćiwym, kak pokojace, posylnjowace a nadźiju zbudźowace w krasnosćiwym!

Do kak wuzkoho zwiska přiwjedźe różowc čłowjeske žiwjenjo ze žiwjenjom Jězusa Khrystusa, z najrjeńšim žiwjenjom, kotrež je hdy tu na zemi žiwe było! Różowc so modlo spóznawa čłowjek ważnosć a dostojnosć swojoho žiwjenja, joho zaměr a wukónc. W radosćiwym a bolosćiwym różowcu bywa wón sebi wědomy, zo žiwjenjo wobstoji we tym, zo so čłowjek narodźi, ćerpi a wumrje. Što pak by było tajke žiwjenjo hódne ze swojimi krótkimi wjeselemi, z mnohimi ćerpjenjemi a starosćemi a wěstej smjerću, njeby-li zdobom Jězusowe překrasnjene žiwjenjo za nas było přikład a podźěł? Krasnosćiwy różowc napjelnja nas z wjesołej nadźiju, zo po ćerpjenjach a bědach zemskoho žiwjenja jónu zaswita dźeń wjesołoho horjestaća a wěčnoho žiwjenja.

Kak wotpowěduje różowc wšitkim začuwanjam našeje duše a wutroby! Sy-li khutny a zrudny, tak dźerž so bolosćiwoho różowca; wón budźe balsam a wolij na twoju mučnu dušu. Sy-li wjesołeje a dobreje mysle, tak přimaj so radosćiwoho różowca; wón twoju wjesołosć poswjeći a znadobni. Sy-li małomyslny a bjeznadźijny, tak spěwaj krasnosćiwy różowc. Wón zbudźi w tebi zasy dowěru a nadźiju. Różowc přewodźa nas ze swojimi pokojenjemi přez cyłe lěto: w advenće, we póstnym času, w jutrownym a swjatkownym času, w cyrkwi a w domje, w khorych a strowych dnjach. Móžeš so jón modlić rjenje sam za so, móžeš pak so jón też zhromadnje modlić w cyrkwi, při zjawnym a zhromadnym modlenju we swójbje, při swjatočnych wobkhadach. Tu so wšo zjednoća ke khwalbje najzbóžnišeje knježny: njebjo a zemja, jandźelojo a čłowjekojo! Haj woprawdźe rjany je paćeŕ różowca!

Tohodla je też křesćanska pobožnosć prawe mjeno wunamakała za tutu modlitwu, hdyž ju różowc pomjenowa. Přetož štož je róža mjez kwětkami, to je różowc mjez modlitwami: kralowna modlitwow. Tohodla hołdujemy my w tutym měsacu swjedźenja swj. różowca wjesele a dźakownje kralownje, kotraž je nam najrjeńši dar poskićiła z tutym paćerjom, kralownje s. różowca.

Swětowy rozhlad.

Sakska.

Sakski sejm je wutoru, 27. sept., so ke krótkomu posedźenju zhromadźił. Jedna so wo to, zo bychu někotre we wubjerkach a sejmje dołho wuradźowane zakonje wo ležomnostnym a přemysłowym dawku atd. přiwzate byłe. Předsyda wupraji nutrne dźělbraćo na njezbožu w Oppau a namjetowaše skutkownu pomoc, kaž je so to też w němskim sejmje stało.

Němska.

Zańdźeny tydźeń mějachu socialdemokraći swój zjězd w Zhorjelcu. Najzajimawiše běchu jednanja wo tym, kak ma so socialdemokratiska strona k nětčišim politiskim prašenjam stajić, wosebje hač ma w knježeństwu so wobdźělić, w kotrymž bychu też přiwisowarjo němskeje ludoweje strony zastupjeni byli. Na lońšim zjězdźe w Kasselu wuda so mjenujcy hesło, zo socialdemokraći z přisłušnikami ludoweje strony njemóža z dobom w knježeństwje sedźeć. Woni njemějachu ludowu stronu za politiscy spušćliwu, tukachu na nju, zo přećiwo němskostatnej wustawje dźěła a chce monarchiju zaso postajić. Tute stojnišćo je nětko socialdemokracija spušćiła, hdyž su wšelacy wjednicy ludoweje strony so wuprajili, zo też jich strona na podłožku nětčišeje wustawy stoji.

Zjězd wupraji so powšitkownje za sobudźěło ze wšitkimi politiskimi stronami pod wěstymi politiskimi a hospodarskimi wuměnjenjemi. Mjez druhim žadaja, zo so republika připóznaje a wobara, prawo ludowoho samopostajenja w staće a wosadźe so zdźerži, socialne zawěsćenjo so dale wutwari, politika zrozemjenja mjez ludami so wjedźe, k wotedawanjam wobsedźeństwa po móžnosći přinošuje. —

Dale je so potom wjele rěčało wo hospodarskich a kulturnych należnosćach a wo prašenjach organisacije. Štož posledni dypk nastupa, bě so w Kasselu loni hesło wudało, zo ma so zjednoćenjo wšěch socialdemokratiskich stronow do skutka stajić.

Na tym socialdemokraći wjacy njewobstoja; nochcedźa zjednoćenjo z „njewotwisnymi“ tak dołho, doniž tući jenož w parlamentach prózdne žadanja stajeja, wo zwjedźenjo třěbnych srědkow pak so njestaraja, docyła politisku zamołwitosć na so wzać njechadźa.

27. septembra **započachu** so zasy **posedźenja němskoho sejma.** Na sejmowni zmahuje čorna-čerwjena-złota khorhoj a woznamjenja, zo je so dźěło w ludowym zastupjeństwje zasy započało. Městna běchu wobsadźene hač do poslednjoho kućika — jenož prěnje ławki centra běchu prózdne. Ći, kotřiž tu sydachu: běchu w parlamentskich prózdninach zemrěli, Hitze, Trimborn, Burlage, Erzberger. Jich městna běchu wobwěncowane k čestnomu wopomnjeću. Předsyda Löbe poswjeća zemrětym sobustawam centra słowa dźakownosće a horcoho připóznaća, kaž też zemrětomu zapósłancej Reishausej. Do centra su zastupili na město zemrětych: Korthaus, Esser, Hagemann a Eger.

Centrumska strona je wutoru so zhromadźiła, zo by **předsydstwo** zasy wudospołniła. Prěni předsyda a třeći měještaj so znowa wolić, kotrajž běštaj dotal Trimborn a Burlage byłoj. Za prěnjoho předsydu wuzwoli so z wulkej wjetšinu zapósłanc Marx, předsyda wyššoho krajnoho suda, za třećoho zapósłanc z Guerard, mjez tym zo druhi wostanje dotalny zapósłanc Becker-Arnsbergski.

Ententa bě so wuprajiła, zo **sankcije** Němskej napołożene najpozdźišo hač do srjedź sept. zběhnje. Tola tónle termin je wona zakomdźiła, tak zo je Němska z wobćežbu na nju so wobroćiła. Kaž nětko wšće rěka, dyrbja so hospodarske sankcije a z tym rhynska cłowna hranica k 1. oktobrej zběhnyć pod tym předwuměnjenjom, zo Němska za tón čas měrowe wučinjenja na žane wašnjo njerani

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

Bajerska

Zwada mjez němskim a bajerskim knježefstwom je, kaž so pisa, skónčena. Wobej stronje stej dobru wolu pokazowałoj k zjednanju. We wuwzaćnych postajenjach z aug. t. l. su so małe přeměnjenja přizwoliłe a jednotliwym krajam prawo zakitowanja nowin dałe; na druhej stronje Bajerska sama wot so po krótkim času woblehnjenski staw zběhnje.

Słowjanska.

Z Prahi. Wulkotny a jara žadny swjedźeń swjećachu njedawno we złotej Prazy: Tysaclětne wopomnjećo martrafskeje smjerće swj. Ludmily. Wšitke tute cyrkwinske swjatočnosće wotměwachu so w cyrkwi swj. Jurja. Štóž je ze Serbow hižo jónu w Prazy pobył, budźe so zawěsće hišće na tutu staru, bělu cyrkej na Hradčanach dopomnić móc. Je to jenička romaniska basilika w Čechach, potajkim podobnje twarjena kaž Radworska cyrkej. Rjanej, pak trochu nizkej wěži ju debitej. Do njeje zastupiwši hnydom spóznaješ, zo je tutón Boži dom hižo wjele lětstotkow, zbožownych a njezbožownych přětrał. Twarić poča jón w lěće 973 češka wójwodka Mlada abo Milada, sotra češkoho wjefcha Bolesława II. W lěće 1541 pak so cyrkej bohužel skoro dospołnje wotpali. Wěriwy češki lud jón z nowa natwari, tola dospołnje dotwarił jón hišće hač do dźensnišoho dnja njeje. Wołtař stoji wysoko, tak zo móžeš z kóždoho kućika cyrkwje wšo, štož so tam stawa, derje wobkedźbować.

Njezapomnity napohlad mi čas žiwjenja wostanje, hdyž pjatk 16. septembra, na smjertnym dnju swj. Ludmily, dopołdnja biskop dr. Podlaha tam Božu mšu po starosłowjanskim wašnju swjećeše. Nimo Pražskoho arcybiskopa dr. Kordača, kiž je też nam Serbam jara přikhileny, běše hišće pjeć druhich biskopow přitomnych, wšitcy we swjatočnej biskopskej drasće.

Pišćele zaklinčachu. Boža mša so poča. Wšón přitomny lud starosłowjanscy sobu spěwaše. Boža mša běše so we někotrych stach eksemplarow wočišćała. Zestajił běše ju k česći swj. Ludmily znaty češki duchowny hudźbnik Antonin Janda. Tutón stoješe sam na klětcy a nawjedowaše wot tam khór a spěwacy lud. Tajku powšitkownu zahorjenosć sym zrědka hdy nazhonił. Přecy zasy spěwaše biskop ze swojim jasnym hłosom: „Gospod s vami“ = „Knjez z wami“ a lud wotmołwi: „I s duchom tvoim“. Kóždomu, kiž so za to zajimuje, podam tu jako pokazku starosłowjanske „Gloria“ a k tomu serbski přełožk. Kak rjenje by było, hdy by so też w našich lubych Serbach něšto podobne poskićeć hodźało, snano při přichodnym zjězdźe katolskich Serbow. Měšnik wšak móhł Božu mšu łaconscy spěwać, lud pak by ju kaž naši słowjanscy prawótcy ze starosłowjanskimi spěwami, kaž je je swj. Cyril zestajał, přewodźał. Wězo je češki lud po cyłym swěće znaty jako hudźbniski. Myslu pak, zo je też mjez Serbami dosć wjele dobrych spěwarjow a spěwarkow, kotřiž bychu to runje tak derje dokonjeli kaž Češa.

Gloria in excelsis Deo.

Sława vo vyšnych Bogu. I na zemli mir člověkam blagovoljenyja. Chvalimo te. Blagoslovljajemo te. Klanjajemo ti se. Slavoslovimo te. Chvalyj vzdajemo tebe, velikyje rady slavy Tvojeje. Gospodi Bože cesarju nebeski, Boža Otče vsemogi. Gospodi Syne jedinoradny Jsuse Christe. Gospodi Bože agneče Boži Synu Oteč. Vzemljaj grechy mira pomiluj nas. Vzemljaj grechy mira primi moljemija naša. Sedej o desnuju Otca pomiluj nas. Jako ty jedyn Svet. Ty jedyn Gospod. Ty jedyn vyšnyj Jsuse Christe. So svetym Duchom vo slave Boga Otca. Amen.

Česć budź Bohu we wysokosćach a na zemi pokoj čłowjekam dobreje wole. Khwalimy Tebje. Česćimy Tebje, modlimy so k Tebi, sławimy Tebje. Dźakujemy so Tebi twojeje wulkeje krasnosće dla. Knježe Božo, njebjeski kralo, Božo wšohomócny Wótče! Knježe, jenorodźeny Syno, Jězu Khryšće, Knježe Božo, jehnjo Boże, Wótcowy Syno, kotryž preč bjerješ hrěchi swěta, smil so nad nami. Kotryž preč bjerješ hrěchi swěta, wzmi našu prósstwu! Kotryž sedźiš k prawicy Wótca, smil so nad nami. Přetož ty sam sy swjaty, Ty sam sy jedyn Knjez. Ty sam sy najwyšši, Jězu Khryšće, ze swjatym Duchom we krasnosći Boha Wótca. Amen.

Sobotu 17. septembra měješe znaty Wołomucski arcybiskop P. Stojan swjatočne prědowanjo wo swj. Ludmile. Tutón přikładny a zahorjeny měšnik je kóždomu Serbej k najmjeńšom' po mjenje z Wjelehroda znaty, kotrohož njesprócniwy stražnik je lěta dołho był. Joho wulkich zasłužbow dla powoła joho swjaty Wótc za Morawskoho arcybiskopa. Stojan je woprawdźe ludowy rěčnik. Ze zahorjacymi słowami wukładowaše žiwjenjo swj. Ludmily, sławješe jeje počinki a namołwješe přitomny lud, wšitko kaž wona k Božej česći dokonjeć. Potom měješe starosłowjansku Božu mšu.

Njedźelu běchu dalše swjatočnosće. Dopołdnišu pontifikalnu Božu mšu swjećeše češki japoštołski nuncius mons. Klemens Micara. Popołdnju njesechu powostanki swj. Ludmily we swjatočnym procesijónje po Hradčanach. Wosm biskopow, wjele stow měšnikow a wjele tysac wěriwych so wobdźěleše. Dopokaz za to, zo je češki lud we swojej wjetšinje swěrny katolskej cyrkwi, a směmy so nadźijeć, zo po času te njezbožowne šćěpjenja we wěrje přez zastupnu prósstwu swj. Ludmily, kotraž dźěn je najhłowniša patronka češkeje zemje, zańdu.

Z Radworja. Pónjdźelu wječor wozjewješe přebiwanjo na cyrkwi a čerwjene njebjo, zo so w blizkosći pali. Woheń zniči we Łupjanskej Dubrawcy domske a hródź Rychtarjec statoka; nowa bróžeń wosta stojo. Ze sykawow běštej tam nimo wjesneje (Łupjanskeje) Adolfhětska a nimale daloka Borančanska.

Žiwjenjoběh swj. Ludmily,

patronki češkeje zemje.

Hdyž smy wo wulkotnych swjatočnosćach k česći swj. Ludmily w Prazy čitali, budźe zawěsće też kóždy rad zhonić, štó je wona była a što je skutkowała. Cyle na spočatku češkich stawiznow, wo kotrymž jeno jara mało wěmy, je wona žiwa była. Běše wowka češkoho narodnoho swjatoho, swj. Wjacsława: prěnja křesćanska češka wjerchowka.

Češki lud a narod njeběše tehdy hišće tak kruće zjednoćeny kaž dźensa, ale šćěpješe so do wšelakich mjeńšich splahow, kotrychž mjenow ani njeznajemy. Kóždy z tutych měješe swojoho wosebitoho wjerćha abo wójwodu. Najstarše stawizny nam powědaju, zo wokoło dźensnišoho hlownoho města Prahi sylny splah Čechow bydleše. Joho wjerchojo počachu hižom z časom swoju móc nad tamne splahi rozšěrjeć. To pak so wězo jara pomałku stawaše. Hišće w 9. lětstotku, hdyž Bořivoj nad Čechami knježeše, tute prócowanjo wo zjednoćenjo ludu jeno po kuskach postupowaše. Bořivoj woženi so z Ludmilu, kotraž ze susodnoho splaha Pšowancow pokhadźeše. Po smjerći jeje nana Slawibora připadny knjejstwo nad Pšowancami Bořivojej. To běše potajkim započatk pozdźišoho mócnoho češkoho kralestwa.

Runja najstaršim podawiznam Serbow so też we najstaršim času češkich stawiznow jeno jara mało wěstoho rjec hodźi. Tak su němscy stawiznarjo wo tym dopisowali a wšelake podawki po swojim zdaću přeměnili, dokelž ludu a kraja njeznajachu, pak je sebi lud tute najstarše powěsće tak z bajkami wudebił, zo je dźensa husto dosć cyle njemóžna wěc, stawiznisku wěrnosć namakać.

Znate je, zo běše sebi mócny wjerch Swatopluk na Morawje wulkotne kralestwo wutworił. Bórzy derje spózna, zo móže jeno křesćanstwo, wěra do jeničkoho wěčnoho Boha, ludej k woprawdźitomu zbožu tyć. Tohodla powoła sebi swjateju bratrow Cyrilla a Methoda, kotrajž potom po cyłej Morawje křesćanstwo prědowaštaj. Swj. Cyrill zestaji wosebite pismo t. mj. Glagolitiku abo Cyrilliku. Boža mša a druhe cyrkwinske wobrjady wotměwachu so z bamžowej dowolnosću po starosłowjanskim wašnju. Najskerje woženi so mócny Swatopluk ze sotru češkoho wjerćha Bořivoja, kiž pak běše ze swojej mandźelskej Ludmilu hišće pohan. Snano při składnosći Swatoplukowoho kwasa w l. 840 zeznaštaj Bořivoj a Ludmila swj. Methoda, kiž na Morawskim Wjelehrodźe z wulkim wuspěchom jako arcybiskop skutkowaše. Tutón jeju w křesćanskej wěrje wuwučowaše a potom wukřći. Z Bořivojom ćehnjechu też Methodowi wučomnicy do Čech, prědowachu ludej křesćanstwo a swjećachu Božu mšu po starosłowjanskim wašnju.

Njedaloko Prahi na „Lěwym Hradcu“ knježeše wjerch Bořivoj. Tam natwari k česći swj. Klementa, kotrohož powostanki běchu Methodowi wučownicy z Roma do Čech přinjesli, prěnju češku cyrkwičku. Wosebje Ludmila prócowaše so pilnje wo rozšěrjenjo křesćanstwa. Wšitkim bu přez nabožne žiwjenjo přikład a pohon k dobromu.

Pozdźišo natwari sebi Bořivoj druhi hród na Pražskich Hradčanach. Też tu natwari Bořivoj cyrkwičku, a joho duchowni poswjećichu ju k česći Maćerje Božeje. Třoch synow a tři dźowki porodźi Ludmila: Spytihněwa a Wróćisława, třeći syn pak bórzy wumrě. Wšitke swoje dźěći woćahny kruće po křesćanskich zasadach a běše jim wšitkim přikładna, haj swjata mać. W l. 889 pak Bořivoj zemrě. Joho sćěhowaše najstarši syn Spytihněw. Tutón jenož 6 lět knježeše. Tuž bu nětk Wróćisław češki wjerch. Woženi so z dźowku wójwody Łučanow, Drahomiru. Jeju najstarši syn je swj. Wjacsław, rodź. w l. 907. Drahomira pak so mało wo wukubłanjo swojich dźěći staraše. Běše drje křćena, ale dospołnje swětnje zmyslena. Khodźeše wjele na hońtwu a hołdowaše druhim swětnym zabawam. Tak dyrbješe so Ludmila wo woćehnjenjo swojoho wnuka Wjacsława starać. Da joho we wšitkej cyrkwinskej a swětnej wědomosći wuwučować, wučeše joho pobožnje so modlić a Jězusej so cyle wěnować.

Bohužel pak zemrě nan Wróćisław hižo 13. februara 921. Joho ćěło je hač na dźensniši dźeń w swj. Jurjowej cyrkwi na Hradčanach pokhowane. Wjacsław běše hišće přemłody, zo by knježeństwo nastupić móhł. Toho mocowaše so nětk horda a česćelakomna Drahomira. Wšitcy w kraju česćachu Ludmilu jeje miłeje a lubeje powahi dla,

III. zjězd katolikow Sakskeje

24. a 25. septembra 1921 w Budyšinje.

Nadźiju smy hajili a wuprajili, zo so zjězd katolikow w Budyšinje derje poradźi. Naše wočakowanja buchu přesćehnjene.

Tutón zjězd běše woprawdźe wulkotny swjedźeń, dźeń, kaž najdostojniši knjez biskop so wupraji, kotryž bě knjez sčinił.

Wopyt běše nimoměry bohaty. Na 5000—6000 wobdźělnikow bě so zhromadźiło k tutomu katolskomu dnjej. Štóž wot powyšenoho městna wołtarjowoho w hali wróćo hladaše, widźeše před sobu takrjec morjo človjeske, hłowu při hłowje.

Wubjernaj rěčnikaj přednošowaštaj; přednošowaštaj rjane, powučace, pozběhowace, posylnjowace myslički w runje tak rjanej a wuhładkowanej formje. — Hala sama bě za swjatočnosć jednorje ale wustojnje wupyšena a wuhotowana. Tak poskićachu samo te dołhe, nahe murje tutoho twara přećelniwy napohlad, sćěny běchu wustajane ze šmrěkami, kotrež běchu tachantske lěsy podałe; wokna wupowšany z pletwami; tohorunja so mócne pletwy wupinachu nad wołtarjom. Městnosć wokoło wołtarja bě zahrodniska wustojnosć z kerkami a rostlinami do małoho haja přetworiła. — Bože słónčko swěćeše jasnje a mile a rozwjeseleše mysle a wutroby.

I.

Posedźenja započachu so hižo sobotu. Hižo tute wuradźowanja běchu sylnje wopytane. Přez připołdnjo wuradźowachu wšelake zjednoćeństwa a zwjazki, kaž bě po programje zrjadowane, mjez nimi tež krajna staršiska rada. Jeje wuradźowanja mějachu wosebitu važnosć w nětčišich dnjach, hdźež so naćisk za šulski zakoń Němskeje přihotuje. Tu měješe krótki powučacy přednošk k. cyrkw. wučef Günthera z Neu-Leutersdorfa, kotryž wo važnosći dobrowólnych staršiskich radow za zdźerženjo konfesionalnych šulow rěčeše, dale wo staršiskich radach, kaž sebi je nětko sakski šulski zakoń žada a skónčnje přizamknjenjo krajneje staršiskeje rady a jednotliwych radow ke kat. šulskej organisaciji Němskeje namjetowaše a žadaše. Joho namjet bu přiwzaty a přizamknjenjo wobzamknjene. Druhi referat poda wučeřka Schäferec z Drježdźan, kotraž wo naćisku šulskoho zakonja za Němsku rěčeše. Tutón naćisk njehodźi so w joho nětčišej podobje přijeć, dokelž wón jednotnu šulu jako porjadniwu, wěruwuznawacu šulu jako wuwzaćnu woznamjenja. Na kóncu swojoho přednoška zestaja wona žadanja, kotrež maja so w němskim šulskim zakonju dopjelnić. Posedźenjo staršiskich radow wopyta najdostojniši knjez biskop, kaž wšitke wuradźowanja druhich zjednoćeństwow, a namołwješe přitomnych, zo bychu w nimoměry važnym dźěle staršiskich radow byli wutrajni, w přezjednosći z cyrkwinskimi organami za konfesionalnu šulu zmužiće wojowali jako wo najdrohotniše kubło we wućehnjenju našich dźěći. —

Popołdnju w 3 hodź. wotmě so zawrjena zhromadźizna sobustawow. Tu woleše so předsydstwo: za prěnjoho předsydu bu wuzwoleny k. justicny radźićel Schrömbgens z Lipska, muž wo katolsku wěc wjelezasłužbny; za druhoho předsydu k. hrabja Schall-Riaucour, za třećoho k. wyšši wučef Scheder z Drježdźan. Dokelž bě na tutym zjězdźe prěni raz přitomny naš najdostojniši knjez biskop dr. Křesćan Schreiber, wuzwoli so wón za 1. čestnoho předsydu; do čestnoho praesidija buchu dale wuzwoleni zapósłanc Heslein, wobsedźer twornje Burtscher a praelat Žur. Po dokonjanych wólbach buchu wuradźowane wšelake resolucije, wobzamknjenja, wot jenotliwych abo wot towarstwow podate, nastupace nabožne wućehnjenjo dźěći, katolske nowinarstwo, kat. ludowe towarstwo, kubłanjo młodosće atd.

Popołdnju w 3 hodź. wotdźeržowaše so zdobom zhromadźizna žónskich w kat. towaršni. Jewišćo na łubi bě krasnje k njej wudebjene. Mócna postawa Maćerje Božeje bě tu postajena, ze zelenymi šmrěčkami wobstajana. Wopyt žónskeje zhromadźizny bě pře wšě wočakowanja bohaty. Předsydka, knjeni profesorka Marišowa, postrowi zhromadźiznu, kotraž chce zjawnje wobkručić wěru do Boha, swěru k cyrkwi, lubosć k swójbje. Potom rěčeše knj. Stefanija Rath z Lipska wo žonje jako zwjazkarcy dweju swětow, kajke winowatosće ma za tutón a tamny swět. „Žona w powołanju a dźěle“ tak rěkaše druhi dřednošk, kotryž měješe knj. Fischer-Siebertowa z Barlina; pokazowaše na to, zo su wšitke powołanja tučasnje přepjelnjene, zo wosebje wjele žónskich dźěłaćerskich mocow zbywa. To wujasnja so z toho, zo w Němskej 2 milijónaj wjacy žónskich hač muži ličimy. Dale rěčeše wo tom, kak ma žónska we swojim powołanju skutkować, što ma činić, zo by wjeselo měła na swojim dźěle; kak ma so sobu starać, zo bychu za dźěłaćerske žony so założowałe wšelake wustawy a domy, hdźež bychu wone so mohłe powučić a rozwjeselić a zwjazki přećelstwa mjez sobu wjazać; wosebje važne bychu tu byłe domy starobne, hdźež bychu zestarjene a wosłabjene žony namakałe přećelniwu hospodu. —

II.

We 8 hodź. bě powitanski wječor w „Krónje“ w přitomnosći najd. k. biskopa. Łubja běše też tu přepjelnjena wot wopytowarjow. Tajka mnohosć ludźi so nawali, zo ani wšitcy njenamakachu zastupa. Předsyda naměstnoho wubjerka, prof. Semank, postrowi wšitkich přitomnych, wosebje zastupjerjow duchownych a swětnych, měšćanskich a wojerskich wyšnosćow, hosći z cuzby; dźakowaše so wšitkim, kotřiž su pomhali tutón zjězd přihotować. Na to přednjesechu wosadne spěwne towarstwa oratorium „s. Beno“ pod nawjedowanjom k. cyrkwinoho wučerja Šołty. Krasny běše to spěw, — sola kaž khóry — a mócny joho začišć. Cyła łubja wupraji při skónčenju ze žiwym přikleskom swoje spodobanjo. — Potom započachu so wšelake postrowjace narěče; tu rěčachu měšćanski rada Bruger w mjenje Drahomiru pak hidźachu. Rad Ludmila tutej knježerstwo přewostaji, praji: „Nochcu knježić a najmjeńšoho podźěła měć na twojej mocy, ale prošu će, zo by mi dowoliła, swojomu Bohu swobodnje służić, doniž so moje dny skónča.“ Poda so na swój hród Tetin, njedaloko Berowna. Tam zdalena wot wšeje swětneje rozpjeršenosće wěnowaše so Ludmila cyle Bohu. Pohanscy Drahomirini radźićeljo pak so bojo, zo mohł sebi lud pobožnu a powšitkownje lubowanu Ludmilu za wjerchowku žadać, namołwjachu Drahomiru, zo by swoju přichodnu mać skóncować dała.

Złóstnikaj, Tunna a Gomon, běštaj zwólniwaj, zły skutk wukonjeć, hačrunjež běše Ludmila runje jimaj wjele dobrotow wopokazała. Sobotu wječor, 15. sept 921, hdyž so swjata wjerchowka we swojej komorcy pobožnje modleše, wurazychu złóstnicy durje, walichu so na nju a zadajichu ju. Tak zemrě martrarskeje smjerće za swoje zmužite křesćanske wuznaćo.

Wšitke jeje służownicy rozćěkachu. Hakle na druhi dźeń popołdnju so wróćichu, wukopachu row njedaloko hrodoweje kapale a pokhowachu swjate ćěło z wulkim płakanjom.

W l. 925 nastupi swj. Wjacsław knježerstwo. Tutón da swj. ćěło wuhrjebać a we swjatočnym ćahu na Pražski hród přenjesć. Tam dźensa hišće w rjanym kamjeńtnym rowje w swj. Jurjowej cyrkwi wotpočuje a na swoje zbóžne horjestaćo čaka.

Česćenjo swj. Ludmily so přecy bóle a bóle rozšěrješe, čim bóle so křesćanstwo we češkim ludu zakorjeni. Wjele wulkotnych dźiwow je so při jeje rowje stało. Tak postaji Pražski arcybiskop w l. 1142: zo ma so jeje swjedźeń po cyłej Češkej swjećić, a pozdźišo bamž dowoli, zo smě so Ludmila w cyłej katolskej cyrkwi swjata česćić. Štóž pak ze Serbow jónu do Prahi přijědźe, njech njezakomdźi, sebi swj. Jurjowu cyrkej na Hradčanach wobhladać a so při rowje swj. Ludmily za swoje časne a wěčne zbožo pomodlić.

Kak mrěja ruscy wučency.

Spočatk wulkoho rózka tohole lěta je we Pětrohrodźe ruski stawiznar a sociolog prof. Nikolaj Ivanovič Kařejev wumrěł. Mjez tym dóńdźe do Prahi też podrobna powěsć wo smjerći najwjetšoho a najpłódnišoho z ruskich slavistow poslednjoho lětdźesatka, mjenujcy profesora a akademika Aleksandra Aleksandroviča Šachmatova. Wón wumrě přezažnu smjerć 16. žnjeńca 1920, něhdźe 56 lět stary. Wo tym pisa ruska spisowaćelka A. F. Damanská we swojej knižcy „Sowjetske domčki z korejtow“, kotruž je w Barlinje wudała, wobsahowacu sydom kapitulow. W nich wułožuje spisowaćelka, kotraž bě so kónc lěta 1920 z Ruskeje do Rigi wućekła, swoje nazhonjenja a dožiwjenja, wopisuje wosudy znatych wosobow z wumjelskoho, wědomostnoho a literarnoho swěta. W 4. kapitole, pod napismom „Wědomosć w Sowjetskej Ruskej“, powěda wo připadu A. A. Šachmatova zcyła krótko traš telko: „ . . . Na kóncu zańdźeneje zymy (1920) wjeze prof. Šachmatov swoju zemrětu maćerku na ručnych sankach sam na kěrchow. Smjertliwosć bě tón čas w Pětrohrodźe runje jara wulka, tak zo wotemrěći dyrbjachu njedźele dołho čakać, dóniž rjad też na nich njedóńdźe. Prof. Šachmatov wukopa ze swojimaj rukomaj sam na kěrchowje row a pokhowa tam swoju maćerku. Dokelž běše tajkoho dźěła njezwučeny, skhorje na to. Něšto njedźel poby ćežcy khory a njepřińdźe wjacy prawje k wědomju. Tola běše hač do poslednich wokomikow prjedy toho, tak pisa A. F. Damanska, wosebje pak w rjanych nalětnich a lětnich dnjach (1920) přez měru dźěławy a měješe pječa jenož hrózbu před přichodnej zymu! . . .“ Bohudźakowano, — wot tuteje hrózby wumoži joho miłosćiwa smjerć. Skoro so zda, zo je smjerć hižo ta jenička a poslednja instanca humanosće we sowjetskej Ruskej. Takle pisaja „Narodni Listy“ ze 27. meje 1921: „Tutón sławny wučenc Šachmatov bě też dobry přećel łužiskich Serbow. Hižo při założenju „Obšćestva Slavjanskoj Kultury“ w Moskwje l. 1908 wopyta wón tole towarstwo, kiž měješe też serbskoho krajana jako jenoho z prěnich sobustawow a tam spózna so wón z našimi narodnymi prócowanjemi bliže. Šachmatov bě też sobustaw „Pětrohrodskeje Akademije Nawuki“ (wučenosće), kotraž wudawaše wulki słownik wot dra. Muki „Thesaurus linguae sorabicae“, kiž pak wójny a nětčišich wobstojnosćow dla hišće dočišćany nleje. — Swoju lubosć wopokaza akademik Šachmatov serbskomu krajanej też we wójnje z tym, zo přez joho přećela prof. Olafa Broch'a we Kristianiji móžeše sebi ze swojimi lubymi w domiznje dopisować a přez posrědnistwo tutoho knjeza doby z tym nowoho přećela Serbow. J. Bryl.

města Budyšina, just. radź. Schrömbgens wuzběhowaše přezjednosć katolskich zjězdow, wyšši wučeŕ Scheder rěčeše za jednotnu šulu, w kotrejž su wučerjo a dźěći a starši jenajkoho přeswědčenja; knjez zapósłanc Heßlein wustupowaše za konfesionalnu šulu w mjenje staršich: katolikojo dopjelnjeja swoje winowatosće napřećiwo statej, tohodla maja tež prawo, zo so jich žadanja šulu nastupowace dopjelnja. Dale rěčachu zastupjerjo wšelakich studentskich zwjazkow, wšelakich kat. wosadow ze Sakskeje, zastupjeŕ kat. staršiskich radow, knjez prof. Bryl w mjenje Serbow a dr. Z bamžowskej hymnu skónči so swjedźeński wječor.

III.

Biskopska Boža mša swjećeše so z wulkej assistencu njedźelu dopołdnja w 10 hodź. we wojeŕskej zwučowaŕni. Tu bě hižo widźeć, kak mócna a wulkotna budźe skhadźowanka katolikow; hala bě wobsadźena hač do poslednjoho kućika. Při Božej mši spěwaše so łaćonska missa in hon St. Luciae pod nawjedowanjom k. hudźbnoho direktora Englera jara wustojnje. Mócny a pozběhowacy začišć činješe s. skutk na wšitkich. Z přikładnej pobožnosću a pohnutosću sćěhowachu te tysacy přitomnych swjatočnosć. Wšitcy začuwachu, zo móc a skutkownosć tajkich służbow Božich wot Boha dyrbi pokhadźeć.

IV.

Hłowna zhromadźizna započa so popołdnju w 2 hodź. we wojerskej zwučowaŕni na Lubijskej drozy. Lubijska droha mjerwješe so z ludźimi, kotřiž wšitcy do zwučowaŕnje khwatachu, zo bychu tam posłuchali na přednoški. Běše dopołdnja při biskopskej Božej mši hala hižo połna była, tu bě skoro přepjelnjena při hłownej zhromadźiznje — samo khódby běchu dospołnje wobstupjene.

President dr. Schömbgens wotewri zhromadźiznu z katolskim postrowom; spominaše najprjedy na našich zemrětych: njeboh knjeza biskopa Löbmana a radźićela němskostatnoho suda w Lipsku njeboh Burlage, kotrajž staj wo rozkćěw katolskeje cyrkwje w Sakskej sej njezahinite zasłužby dobyłoj; witaše potom z wutrobnymi słowami najdostojnišoho knjeza tachanta a dotalnoho administratora Skalu wuzběhujo joho přikładnne dopjelnjenjo winowatosćow; witaše kralowskej wysokosći pryncesnje Mathildu a Jana Jurjowu jimaj wobkrućejo, zo katolikojo w dźakownosći spominaja na kralowski dom też pod nowymi statnymi wobstojnosćemi; skónčnje postrowi rěčnikow, wšitkich přitomnych, zo by potom dźensnišej zhromadźiznje přał dobry wuspěch, zo by wona měznik była na puću wuwića katolskeje cyrkwje w Sakskej.

Nětko přimny so słowa najd. k. biskop, zo by so dźakował za wšitke wopokazma lubosće a přikhilnosće, kotrež je nazhonił při swojim přikhadźe do Sakskeje a wosebje do Budyšina, nic jenož wot swojich dioecesanow, ale też wot druhowěriwych. Dwě hwězdźe stej hač dotal, tak wón wuwjedowaše, nad zjězdom katolikow swěćiłoj: hwězda wěry a hwězda lubosće. Wěra je so błyšćiła ze wšěch rěčow na powitanskim wječorje, nic mjenje lubosć k s. cyrkwi a wěrybratram. Joho přeco bě, zo byštej tutej hwězdźe nad hłownym dnjom kat. zjězda runje tak jasnje a mile swěćiłej kaž nad wčorawšim. —

Po biskopskej rěči přepoda president słowo k. dr. teol. a filos. Jurjej Schreiberej, universitnomu profesorej w Münstru k joho přednoškej „Katolicismus a zasynatwarjenjo Němskeje.“ —

Wón přirunowaše nětčišu Němsku z wobrazami hollandskoho molerja Rembrandta. Tute wobrazy su ćěmne a ćmowe, tak zo móžeš druhdy na nich lědom wosoby a wěcy spóznać a rozeznawać. A do tutoho ćěmnoho wobraza pada pruha jasnoho swětła, kotraž wšitko ćmowe, njewjesołe, ćežke rozjasnja a rozwjesela. To je přirunanjo za přitomnosć Němskeje z jeje hospodarskim, nabožnym a duchownym hubjenstwom. Ale też do tuteje ćěmnoty pada nadźiju zbudźace, tróštne swětło — swětło křesćanstwa. Jeli dyrbi Němska zasy postanyć, dyrbi so wróćić ke křesćanskomu zmyslenju, křesćanskomu žiwjenju. W křesćanstwje leža tamne potajne hójace a wobnowjace mocy, kotrychž wona potrjeba we swojim hłubokim hubjenstwje. Křesćanske nabožnistwo je hižo wjacy króć Němsku z njezboža a nuzy, ćělnoho a duchownoho hubjenstwa wuwjedło, na kóncu třicećilětneje wójny a napoleonskich wójnow.

Wopačne puće du, kotřiž wuńja, zo budźe Němskej pomhane z pessimismom abo materialismom, z dźěłom samym bjez nabožnistwa, ze žiwym wědomjom winowatosćow bjez nabožnistwa. Křesćanska wěra twori a płodźi sylne křesćanske wosoby, wuči swójbne zmyslenjo a česćowanjo swójby, wjedźe k wěrnej lubosći čłowjekow mjez sobu. Křesćanstwo je studźeń zasynarodźenja za Němsku.

Druhi přednošk měješe k. rektor August Gottwald z Barlina. Wón přednosowaše wo: „Nabožnistwo, šula a lud“.

W spočatku swojoho přednoška wopominaše hnadowne skutkowanjo wěry a nabožnistwa, rozłoži nam, kak wěra nas čini swobodnych, wjesołych, zmužitych a předewzaćnych. Wěra je podłožk čłowjeskoho zjednoćeństwa, swjatosće mandźelstwa. Tohodla je nabožina hłowny předmjet šulskoho wučenja a ma to za wšón přichod wostać. Za nas njewobstoji žana póćiwosć bjez nabožnistwa. Też ze stańanskich winow ma nabožina so wučić a to w konfesionalnych šulach — stańenjo, kotřiž su přez tajku šulu šli, su wukli česćownosć před autoritu, před swětnej a duchownej wyšnosću, —

Po přednošku čitachu so resolucije abo wobzamknjenja, na zawrjenej zhromadźiznje přijate a buchu wot hłowneje zhromadźizny z nowa wobkrućene. —

Skónčne słowa poréča najdostojniši knjez biskop. Ze zahorjenymi słowami wopominaše hišće jónu zaćišće a spóznaća, kajkež je nam zjězd katolikow přinjesł; rozestaja, kak je so na tymle dnju zjewiła wujednawaca a zjednoćaca móc katolskoho nabožnistwa; kak je so zjewiła česćownosć před autoritu; kak je z nowa nam k wědomju přišła njezakhodnosć katolskeje wěry a cyrkwje, jeje rjanosć a nadobnosć. — Mócny a žiwy přiklesk wubudźichu joho słowa.

President podźakowa so najdostojnišomu knjezej biskopej za joho naréč a skónči zhromadźiznu dźakujo so wšitkim, kotřiž su k poradźenju tuteje zhromadźizny přinošowali, wosebje měšćanskim wyšnosćam, też druhowěriwym za jich wopokazanu přećelniwosć.

Hdyž bě najdostojniši knjez biskopske požohnowanjo dał, zaklinčachu zynki khwalbnoho spěwa: „Tebje my Boha khwalimy“ — a zhromadźizna so rozeńdźe. —

Wječor a nazajtra dopołdnja wodźeržowachu wšelake wotrjady hišće posedźenja, kotrež knjez biskop z knj. tachantom wšitke wopyta, wšudźom dotalne dźěło připóznawajo a k dalšomu přećelnje namołwjejo.

*

Swjaty wótc je prof. Symankej, předsydźe lokalnoho komiteja, telegrafisku wotmołwu dał na telegrafiski postrow, kotryž bě naměstny wubjerk do Roma pósłał; tuta wotmołwa réka:

Swjaty wótc spožča z najzwólniwišej wutrobu Tebi a wšitkim katolikam, kotřiž su w tutych dnjach do Budyšina přišli, swoje žohnowanjo, zo byšće wěru předkhadnikow zmužiće wobkhowali a spomóženjo cyrkwje a stata bóle a bóle spěchowali. Kardinal Gasparri.

Japoštołski nuncius Pacelli je na jomu pósłany postrowjacy telegram najdost. knjezej biskopej takle wotmołwił:

Hłuboko hnuty wot postrowjenja wjelelubowanych sakskich katolikow, kotřiž su wokoło swojoho nowoho wyššoho pastyrja zhromadźeni, sćele swój najnutrniši dźak kaž najwutrobniše přeco, zo by zjězd wot najlěpšoho wuspěcha přewodźany był a najbohaćiše Boże žohnowanjo wuskutkował k lěpšomu zasypostajeneje dioecesy:

Eugenius Pacelli,
japoštołski nuncius.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Pančic. Njewšědne wjeselo a wulka radosć knježeše mjez młodymi a starymi štwórtk 22. septembra w cyłej šulskej gmejnje. Po wjacy hač 15 lětach wotmě so tu skónčnje zasy šulski swjedźeń — posledni bě 2. sept. 1906 při składnosći poswjećenja noweje šule. Wobdźělenjo ze wšěch worštow ludu bě dźiwajo na dźěławy dźeń jara bohate, a tak wurosće so swjedźeń na wječor do ludowoho. Připołdnju z dypkom 1/21 hodźin nastupi so dołhi ćah — na čole hercy — wopřijejo tři šule a to Pančičansku (hólcy), klóštrsku (holcy) a wyšši holći wustaw, přez wjes a klóštr do Lipja na swjedźeńsku łuku, hdźež jón čestne wrota witachu. Na 300 dźěći z wěncami a khorhowjemi, z hwězdami a třělbami so wobdźěli. Na łucy buchu dźěći hnydom ze słódkim přikusom (z poprjancami) powitane a podachu so potom na swoje „dźěła“, na třělenjo do worjoła, do wulkich hwězdow a tarčow, na kehelekulenjo, na mjetanjo z wobručkami a kulemi, na klepanjo do hornca a na sokolenjo. Za swoju wušiknosć dóstachu wšelake wužitne dary, tola też piščałki a harmoniki a tak wuwi so žiwjenjo kaž na hermanku. Do 3 hodźin zesydachu so dźěći ke kofejej a tykancej, kotryž běchu Miłočenjo, Swinaŕnjenjo a Jaworčenjo darmo napjekli, štož ma so z wulkej khwalbu wuznać. Też wšitcy dorosćeni buchu lubje hospodowani. Wšako na ničim njepobrachowaše. Tohodla bjez dźiwa, zo je so nimale na 1000 litrow khofeja wupiło — a to nic hubjenoho. Trěbne mloko su darniwi wosadni nawdali. Potom wuwjedźechu so wšelake wjertolenja, spěwy (němske a serbske) a sokolne předstajenja. Nadobo nasta spodźiwny njeměr mjez dźěćimi. Něhdźe z lěsa, z kóždoho kónca jedyn, wuskočištaj poprjancowej mužaj a čerještaj napřemoh přez łuku a sta a sta dźěći (samo „wjetše“) za nimaj a zworkachu khłóšćeńki, kotrež na pisanym kabaće wisachu. Bohužel so ludźo při tutym dźěle dosć na kedźbu njebjeru a roztorhaja drastu. Lědy běštaj wonaj w mocy małych a ludźik so trochu změrował, přićežechu z wulkim wrjeskotom a haru cyganojo z mjedwjedźom a činjachu při wjesołej hudźbje swoje „kumšty“. To wubudźi wulke wjeselo a pojacaj jich swěrnje podpjeraštaj, zo so ludźo do syteje wole wusmjachu. Překhětře khwataše čas a bliježeše so wječor. Dźěći dóstachu kołbaski a całtu. Wjesoła zabawa plećeše so potom dale, a hdyž so wječorne směrki na Božu stwórbu zlěhowachu, přihotowachu so młodźi a stari na nawrót do wsy, dźěći wobrónjene ze swětłymi lampionami we wšelakich barbach a formach. Swjedźeński ćah při hłukim swětle bě runjewon wobkuzłacy. Na klóštrskim dworje před abtownju wuwjedźechu khowancy instituta z lampionami při hudźbnym přewodźe runjewon wjesołu rejku. Na to dźakowaše so knjez

wučeŕ Słodeńk wšěm pilnym sobudźěłaćerjam a daŕićelam, (kotŕiž su zmóžnili, zo so za tak krótki čas mjenujcy za połtŕeća tydźenja) tajki rjany we wšěm derje poradźeny šulski swjedźeń wuhotować hodźeše. Jenož z jich pomocu hodźeše so to dócpěć a tomu bě so na 5000 hriwnow dobrowólnych darow nahromudźiło. Rěčnikowy dźak płaćeša wosebje klóštrskomu knježstwu, předsydźe šulskoho wubjerka, hižo naspomnjenym gmejnam, wšěm šćedriwym dawaćerjam w Pančicach a Kukowje a zwonka šulskeje gmejny. Dźakna młodosć wunjese wšěm tŕoju hrimotacu sławu. Dźěłaćeŕ Wornač tołmačeše dźak štaršich wučerjam, katechetam a knježnam za wulkotne nawučenjo dźěći, a z dźaknym spěwom skónči so wurjadny swjedźeń, kotryž zawěśće wšěm wobdźělnikam w dobrym wopomnjeću wostanje.

Have, pia anima!

(Sapphiske hrono.)

Želimy zrudnje z nowa wokhudnjeni
Serbja my wšitcy, hdyž nam njenadźicy
wzaty bu ryćeŕ Filip Rězak sławny
zahe a nahle.

Khwalimy zbóžnych my pak přewinjerjow,
kotŕiž su w boju tudy wojowali
ryćeŕskim sławnje, kaž nět krónowany
naš Filip Rězak.

Njesmjertnosć dobył je wšak Filip Rězak
w njesprócnym dźěle za naš serbski narod.
Dołžimy dźak dźě jemu do wěčnosće
Serbja my wšitcy. —

W Khróstawje, 20. IX. 21.

Far. emer. Urban.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

II. Komunismus socialistow je wopačny a njesprawny.

(Pokračowanjo.)

2. Človjek ma samo na sebi prawo na wobsedźeństwo privatnoho zamoženja.

Wažniše pak hišće je, zo namjetowane lěkarstwo (mjenujcy komunismus) je dospołnje přećiwo wšej sprawnosći; přetož kóždomu človjekej je samo wot so spožčene prawo, zo smě to abo tamne jako privatne wobsedźeństwo měć.

a) To da so derje dopokazać z rozdźěla, kajkohož mjez človjekom a skoćećom je.

Štož mjenujcy wobsedźeństwo nastupa, je zasadnoho rozdźěla mjez človjekom a skoćećom. Skoćo njewodźi so same, ale je honi dwoja prinarodźena móc, kotraž we nim wotućenu wustojnosć, kso hibanju a dźěłanju škita a k tomu trěbne mocy přiměrjenje wuwiwa, te pak zdobom też zbudźa a rjaduje. Jena z tejule mocow (nahon, Naturtrieb) honi je k wothladanju a zdźerženju sebje samoho, druha swojoho splaha. Wobej dócpěje wone lohko wužiwajo wšoho, štož jomu wokomik runje poskića. Dale postupować pak njezamóže, dokelž je jeničcy zmysły a přez nje spóznate jenotliwe wěcy wobknježa. Cyle hinak ma so tu z človjekom. Też wón ma skoćacu naturu a runje kaž tón zamóže tohodla swoje zmysły wužiwać. Tola tole zwěrječe we človjeku, a byrnjež też woprawdźe jara dospołne było, človječu naturu njewučinja; haj wone je runje joho najnižši dźěl a ma jenož służić. Přez čož so wuznamjenjamy, štož človjeka človjeka čini a joho rozsudnje wot zwěrjeća rozeznawa, je rozom. Tón runje čini človjeka k tomu khmanoho, zo jenož dary njewužiwa, kaž je to wšěm žiwym stwo-

Kuwerty — njepoćišćane — 1000 štuk wot 38 hr. poruča
naša Donnerhakec knihićišćeŕnja
w Budyšinje. Před šuleŕskimi wrotami 21.

rjenjam přinarodźene, ale też wobstajnje wobsedźi, to pak nic jenož tajke, kotreż wužiwane so dowužija, ale też tajke, kotreż wužiwane dale wostanu.

b) Prawo na wobsedźeństwo ma človjek ze swojeje natury.

Jasnišo hišće da so to zrozemić, hdyž sebi hłubšo človječu naturu wobhladaš. Dokelž človjek ze swojim rozomom njeličomne wěcki zapŕija, z přitomnoho přichodne sćěhuje a je knjez swojoho činjenja, dha wobknježa a wodźi wón po wěčnych zasadach a po njeskónčnje mudrej Božej předwidźiwosću sebi rozmyslejo sebje samoho; tohodla je do joho mocy date, zo sebi mjez wšěm, čohož ma wón k swojomu lěšomu pak za přitomny wokomik, pak za přichod trěbne, po swojej woli wubjera. Z toho sćěhuje, zo človjekej nic jenož prawo na wobsedźeństwo zemskich wupłodow, ale też role a zemje sameje přistojeć dyybi; přetož wón je dźiwajo na to, čohož budźe w přichodźe trjebać, na płódnosć zemje pokazany. Potrjeby kóždoho človjeka dyrbja přecy zasy dostawać, štož je spokoja. A hdyž su dźensa spokojene, žno jutře zasy wotuća. Tohodla dyrbi přiroda človjekej připokazować wobstajnje njezaprahnite žórło, z kotrohož móže přecy trěbnoho brać. Tajke žórło pak je jenož zemja ze swojej płódnosću

c) Človjek je starši dyžli stat.

Njeje też winy, zo by so starać měł; přetož človjek je starši dyžli stat. Tohodla je wón prawo na starosć wo ćěło a žiwjenjo wobsedźał, prjedy hač docyła někajkoho stata bu. — Z tym pak, zo je Bóh zemju cyłomu človjeskomu splahu k wužiwanju připokazał, njeda so přećiwo privatnomu wobsedźenstwu dźěłać. Přetož Bóh njeje človjekam zemju tak přepodał, jako by chcył, zo bychu wšitcy bjez rozdźěla na njej knježili; ně, nawopak: wón njeje žanomu wěsty dźěl na wobsedźeństwo připokazał, zo by mjenujcy jenotliwcej a zarjadowanjam ludow wobmjezowanjo privatnoho wobsedźeństwa přewostajił. — Docyła pak njepřestanje zemja, byrnjež też na kajkežkuli wašnjo mjez jenotliwcami rozdźělena była, powšitkownomu lěpšomu służić, dokelž človjeka njeje, kiž njeby so wot płodow role žiwił. Štož swojoho wobsedźeństwa nima, namaka wotrunanjo w dźěle. A tak smě so z dobrym prawom rjec, zo wšo, čohož je k žiwjenju trěbne, přez dźěło so zasłuža, kotreż pak na swojej roli, pak w druhim powołanju wukonješ; wuzbytk z njoho pak so skónčnje tola jenož ze wšěch tych wšelakorych płodow zemje dobywa abo za nje wuměnja.

d) Z dźěłom dobywa sebi človjek prawa.

Z toho zasy sćěhuje, zo je privatne wobsedźeństwo dospołnje po naturje. Zemja drje w bohatej měrje wšoho spłodźa, štož je zdźerženju a wudospołnjenju žiwjenja trěbne, tola wona to njezamóže, njebywa-li wobdźěłana a hajena. Z tym pak, zo človjek z přirody wunoški płodźo swoje ćělne a duchowne mocy napina, přiswoja wón sebi tak kultiwěrowanu dźělbu, jej, móhł rjec, znamjo swojeje wosoby zaćišćawši. Tohodla je sprawne, zo tale dźělba jako joho wobsedźeństwo płaći a zo nikomu njepřistoji, jomu prawo na nje kazyć.

(Pokračowanje.)

Różowcowy (rózarijowy) wotpusk

druhu njedźelu oktobra.

Druhu njedźelu oktobra możeš we wšěch cyrkwjach różowcowy wotpusk dobyć, potajkim nic jenož we różowcowych, ale też we wšěch druhich. Tola wuměnjenja su cyle wšelake.

I. We wšědnych (nic różowcowych) cyrkwjach dyrbiš k dobyću wotpuska cyłe 8 dnjow wot prěnjeje hač do druheje njedźele sobu kóždy dźeń różowc wuspěwać. Potom możeš prěnju abo druhu njedźelu, haj też dźěławe dny mjez nimaj wotpusk dobyć; wězo za cyłe 8 dnjow jenož jedyn raz. Štóž tute 8 dnjow kóždy dźeń różowc spěwał njeje, njemóže tu ani prěnju, ani druhu njedźelu žanoho wotpuska dobyć. — Dale jón druhu njedźelu też ći znowa dobyć njemóža, kotŕiž su jón hižo prěnju njedźelu dobyli, dokelž je wón na cyły tydźeń (oktavu) jenož 1 raz spožčeny.

II. Cyle hinajša, wjele lóžša, je wěc we rożowcowych cyrkwjach, n. př. w Radworju abo Kulowje. Tu njetrjebaš žanoho różowca spěwanoho měć, ale trjebaš też druhu njedźelu jenož swjate sakramenty dóstać a wotpuskne paćerje (znajmjeńša 5 wótče-našow a 5 strowa-sy-Marijow) wuspěwać. Štóž w tydźenju žanoho różowca spěwał njeje, móže potajkim druhu njedźelu oktobra w różowcowych cyrkwjach, w Radworju abo Kulowje, hišće wotpusk dobyć, nic pak w druhich. — Dale móža jón w tutych cyrkwjach też tajcy hišće zasy dobyć, kotŕiž su jón prěnju njedźelu hižo jónu dóstali, wšo jene, w kajkej cyrkwi; přetož w różowcowych cyrkwjach je druhu njedźelu cyle druhi wotpusk, hač prěnju njedźelu.

Cyrkwinske powěsće.

Radwoŕ.

Wěrowani: Jan Młyńk z Noweje Jasenicy a Marija Libšic z Nowoho Bronja. — Jurij Mička z Radworja a Hańža Wěrabic z Bronja. — Jurij Handrik z Kamjenjeje a Marija Wićazec z Boranec. — Mikławš Zopa z Haslowa a Hana Wjeršowa z Kamjenjanskoho Haja. — Jurij Krawc z Hórkow a Marija Mičkec z Radworja. — Pawoł Hicka z Lutowča a Marija Knoblochec z Kamjenjeje. — Jakub Laras z Lejna a Hana Handrikec z Měrkowa. — Jurij Buša a Franciska Žurowa, wobaj z Boranec. — Jakub Kubica z Khasowa a Hana Knoblochec z Kamjenjeje. — Mikławš Pjetaš z Radworja a Madlena Kudźelic z Bronja. — Wučeŕ Pawoł Pjetaš z Budyšina a Marija Jurkec z Bronja.

Zemrěći: Mikławš Wićaz z Kamjenjeje, 64 lět. — Mikławš Kubańka z Bronja, 79 l. — Hańža Liškec z Radworja, 25 l. — Jakub Wjeŕš z Brěmjenja, 48 l. — Mikławš Knobloch z Kamjenjeje, 66 l.

Ralbicy.

Wěrowanaj: Mikławš m. s. Jana Mikele ze Salowa z Hańžu m. dź. Mikławša Dubawy z Ralbic. —

Zemrěći: Jan Młynk, kněžkaŕ w Nowej Smjerdźacej, 60 l. 11 m. 12 dn. — Hańža, m. dź. Jurja Jancy, dźěłaćerja w Smjerdźacej, 7 m. 1 dź. — Pawoł, m. s. Jakuba Buka, kublerja w Konjecach, 1 m. 5 dn. — Jakub Pawoł, m. s. Michała Domaški, žiwnosćerja we Koslowje, 8 hodź. — Hańža, mandź. Pětra Neka, kněžkarja w Šunowje, 40 l. 2 m. 4 dn. — Khata zw. m. dź. Pětra Dučmanec, žiwnosćerja w Smjerdźacej, 50 l. 3 m. — Jakub Percgal, kubleŕ w Nowoslicach, 52 l. 3 m. 21 dn. — Jurij Beno, m. s. Mikławša Šěna, dźěłaćerja w Šunowje, 8 dn. — Madlena mandź. Michała Wowčeŕka, žiwnosćerja a korčmarja w Šunowje, 65 l. 8 dn.

Dobrowólne dary atd. za towaŕstwo a podroženjo Posoła: Pawoł Mawč z Baćonja 5 hr.; Jurij Šrama z Prěčec 5 hr.; Michał Rjeńč z Čornec 50 hr.; njemjenowany (přez k. kapł. Justa) 200 hr.; Jakub Rjeda ze Stróžišća 40 hr.; Hańža Kasperka ze Zdźerje 2 hr.; Jakub Domaška z Ralbic 5 hr.; za potrěbnosće Posoła z Dalic: 7 hr. wot hračkow na *kermušcy*.

Wšě ćišćeŕske dźěła
zhotowja spěšnje
naša
Donnerhakec knihićišćeŕnja.

Wične płaćizny,

kajkež so 26. septembra w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	725—800	1275—1400
2.	575—675	1125—1250
3.	400—450	875—950
4.	250—350	650—850
	Byki:	
1.	675—750	1175—1300
2.	525—625	1000—1150
3.	350—400	750—850
4.	250—300	600—700
	Jałojcy, kruwy:	
1.	725—800	1275—1400
2.	575—675	1125—1250
3.	450—500	950—1050
4.	350—400	800—900

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Čelata:	
1.		
2.	875—950	1375—1475
3.	700—800	1200—1300
4.	550—650	1000—1100
	Wowcy:	
1.	600—700	1200—1360
2.	400—500	1000—1100
3.	250—325	850—925
	Swinje:	
1.	1300—1400	1700—1800
2.	1450—1550	1850—1950
3.	1150—1250	1600—1650
4.	1000—1100	1450—1550
5.	1150—1300	1550—1700

Kruwy, čelata, wowcy předawachu so srěnjo, swinje pomału.

Na lišawu khori!!

Sukata-, kolesata-, jěcjata- a brodowa lišawa, tež stare ćerpjenjo, wuhoju pod garantiju z mojim wjele wupruhowanym

Flechtenheil

po 8—14 dnjach. Wjele dźaknych připóznaćow. Jena bleša dosaha. Płaćizna 25 hr.

F. Müller, Heilkundiger, **Bremen**
Große Krummenstr. 23. Rěčne hodź.: 9—10 a 3—4 hodź.

Emil Wehrle

w Budyšinje, jerjowa hasa 7.

Płatowe, wołmjane a bawłmjane twory. Srěnje płaćizny!

Wulki drastowy khamor

je tunjo na předań pola
Józefa Leski, blidarnja w **Kukowje.**

Ze starych zbytkow

a k starym tunim płaćiznam poručam:

Ia. pisane cychi meter wot 13 hr.
Ia. pjerjohuste wupjeŕki „ „ 21 „
Ia. košlowy barchent „ „ 11 „

Barchent k jakam, **muselin, čorne jakowe tkaniny, pisane tkaniny** a **židu** k rubiškam a falam, **židu, židźane banty, židźane rubiška, wobšića, canki** w najwjetšim wubjerku.

Moje tunje płaćizny a dobre twory su bjez konkurency.
Žadyn nuzowany kup, sprawne posłužowanjo.
Mustry k służbam.

Předawarnja E. Wels w Kulowje.

Telefon číslo 12. Założene 1868.

We wulkim wubjerku k přijomnym płaćiznam

jězdne koła,

mantle a **hadźicy, latarnje** z mosaza a poniklowane, **karbid,** wodojasny **wolij** za kolesa a šijace mašiny, **gumijowy lěp, ventilowy gumi, zwónčki, přimadła, přistawki, plumpy, zamki, saki,** aluminijowe zerzawc škitace **zapołożenja za zwena.** Wuwjeduju wšě porjedźenja na kołach, z nowa emajlowanjo a niklowanjo pola

bratrow Thomasow

Budyšin, kamjeńtna hasa **16.**

Klóštrskej towarstwje młodźeńcow a knježnow

přeprošujetaj jenož z tutym bratrowske a sotrowske towarstwa, staršich a wšitkich, kotřiž maja zajim a lubosć k młodości na swój

nazymski swjedźeń

njedźelu 9. oktobra 1921,
wječor 1/26 hodźin w Pančicach.

Poskićeć budźa so wjacyhłósne **spěwy** a **dźiwadłowe hry.** Po tym reje jenož za wopytowarjow. **Předsydstwo.**

Nazymska zhromadźizna

Maćicy Serbskeje
budźe
srjedu 5. oktobra 1921 pop. w 3 hodźinach
w Serbskim Domje w Budyšinje.

Porjad:

1. Přednošk.
2. Namjety.
3. Spěwna zabawa.

Wšě sobustawy wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

NB. Namjety maja so pisomnje hač do 1. oktobra t. l. knjezej předsydźe, fararjej Křižanej, zapósłać. — Do zhromadźizny budźe 1/43 posedźenjo předsydstwa a wubjerka M. S., kotrajž so z tutym přeprošujetaj.

1. sekretar M. S.

Nowe dóšle: Wulka dźělba **čorneje damastoweje židy** we wosebje dobrych kajkosćach a krasnych mustrach. Poručam bjez konkurency tunjo moje **Ia. mužske tkaniny** w znatych kajkosćach. **Wulki wubjerk ćopłych wěcow: tkaniny, łožowe nawoblečenja, módroćišć a płat.** Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupowanju.

Martha Hüttigowa w Budyšinje, lawske hrjebje 4 II.
Nutřkhód hnydom pola Gläsela.
Předawanjo kóždu srjedu, pjatk a sobotu.

Bratraj Wornačaj

w Pančicach (Dalokoreč̌ak) Elstra čo. 71) **w Lejnje** (Dalokorčč̌ak) Uhyst čo. 62)
kładźetaj
elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.

Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž tež wšu nowočasnu **nadobu za wobswělenjo** na składźe.

Pšeńcu

kaž tež **Rožku** kupuje za komunalny zwjazk **Serbinec młyn w Nowoslicach** pola Rózanta.

Nowe

dźěćace a sportske wozy

kaž tež **trjebane dźěćace wozy** ma stajnje tunjo na předań **Müller,** mjasne torhošćo 13 II.

Serbska ludowa banka

akcijowe towarstwo

w Budyšinje na zwonkownej lawskej hasy 11.

Telegramowa adressa: Serbobanka. **Girokonto na němskej statnej bancy.**
Telefonowe čisło 155. **Póstski šekowy konto: Lipsk 110481.**

Serbska ludowa banka wšě bankowske dźěła wuwjeduje,
wosebje
nalutowanske pjenjezy k wšědnomu wužiwanju přijima,
nalutowanske pjenjezy z wupowědźenjom přijima,
běžace zličbowanja wotewrja,
požčeńki na dań dawa.

Kasyne hodźiny wšědne dny wot 9—1, sobotu wot 9—2 hodźin.

Dobre čistowołmjane tkaniny

k suknjam, falam a rubiškam
poruča
Emil Wilček
w firmje **Aug. Paul Hilger**
jenož Seminarstr. 2.

W Nowej Wjescy pola Worklec stej č̌o. 16: z dwěmaj kórcomaj pola a kórcom łuki a čisło 17: z kórcom pola — twarjenja su w dobrym rjedźe — ze swobodneje ruki hnydom na předań. Wšo dalše je zhonić pola wobsedźerja.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towařstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 41. | Budyšin, 8. oktobra 1921. | Lětnik 59.

Knjez pak smili so nad służownikom.

Człowjek kral chcyše zličbowanjo činić ze swojimi służownikami. Tu přiwjedźechu jomu służownika, kotryž bě jomu dźesać tysac talentow dołžny. Dołh bě njesměrny; służownik njeměješe žaneje móžnosće dołh zapłaćić. Dyrbješe so bojeć, zo knjez po swojej sprawnosći přećiwo njomu zakroči, dokelž bě tajku kopicu dołha napraskał. Tu so dopomni, zo móže jenož jedyn srědk hišće joho wumóžić — próstwa wo smilnosć. Na wutrobu knjezowu so wón wobroći a namaka nadobniše wusłyšenjo, hač bě so nadźijał — wšón dołh bu jomu spušćeny.

Lubi čitarjo! Hdyž tute přirunanjo rozpominamy, njewidźimy so tu sami kaž we špihelu?

Njelěžu nam tu na mysle wšitke tamne přestupjenja, přehrěšenja, křiwdźenja, kotrež smy sebi zwažili přećiwo Bohu, Knjezej nad njebjesami a zemju? Dołžnicy smy před nim wšitcy — jeni wjetši, druzy mjeńši, hdyž z człowjeskoho stojnišća wěc posudźujemy; — před nim pak dołžnicy smy po prawom wšitcy wulcy.

Wot toho wokomika, hdźež naš rozom wotući, započinaja so njesprawnosće, ćahnu so přez naše cyłe dotalne žiwjenjo hač do dźensnišoho wokomika; a jeli nam Bóh hišće dalši čas wobradźi, njebudźe też tón wot nas znjewužity k hrěšenju?

Na kak wulke njesprawnosće je joho swjate wóčko traš hladać dyrbjało w našim žiwjenju? Přezwažliwje traš smy něhdyžkuli stupili před njoho a jomu připowědźeli, zo joho wjacy njepřipóznawamy jako swojoho knjeza a zakonjedawarja, zo joho kaznje nimaja płaćiwosće za nas, zo jomu wjacy njesłužimy. Smy z wotmyslenjom zabywali na to, zo je wón naš wšohomócny knjez, kotryž ma nas cyle a dospołnje w swojej rucy; smy z wotmyslenjom woči zańdźeleli před joho swjatosću, kotraž wšón hrěch njeskónčnje hidźi, a joho sprawnosću, kotraž wšo zło khłosta; smy wuši sebi zatykowali před joho hrožennjemi a napominanjemi, zo njebychmy na puću złosće byli myleni a trašeni; smy podušeli a pohłušeli we sebi hłós swědomja, hłós jandźela pěstona, kotryž nas wotdźeržowaše wot złoho.

Tak nakopichmy wulki dołh pola swojoho Knjeza. Dołh pak čini starosće, ćišći na człowjesku mysl a wutrobu. A hdyž naša wina nam činješe njeměr a njepokoj — hdyž pomyslichmy sebi na zamołwitosć a skónčne wotličenjo, tu so dopomnichmy, zo móže też nam jenož jedyn srědk hišće jeničcy pomhać — próstwa wo smilnosć.

Twarjo na zasłužby našoho wumóžnika a srědnika Jězusa Khrystusa, kotrež je sebi wón dobył we swojim narodźe a wočłowječenju, ćerpjenju a wumrěću, wućěkachmy so k Božej miłosći, padachmy na swoje kolena a wuznawachmy želnosćiwje swoje winy a prošachmy Knjeza wo sćerpliwosć a wodaćo.

A kak wulkomyslny a nadobny wopokaza so wón napřećiwo nam! Wón wotwjaza nas wot winy, spušći nam khłostanjo wěčne dospołnje a časne znajmjeńša z dźěła, wobleče našu dušu zasy kwasnu drastu swjatosćaceje hnady, pozběhny nas k hódnosći swojich dźěći a přećelow a spřihotowa nam sydło we swojim kralestwje.

A kak často smy nazhonili tajki wopokaz Božej miłosće a lubosće! Wospjet a wospjet smy dyrbjeli prajić a wuznać też kóždy sam wo sebi: „Knjez pak smili so nad tym służownikom, pušći joho a spušći jomu dołh.“

Kóždy derjezmysleny a derje wućehnjeny człowjek, luby čitarjo, připóznawa dobroty, kotrež dóstawa, a wopokazuje so dźakowny w zmyslenju, słowach a po móžnosći a trěbnosći też we skutkach.

Kak dźakowni budźemy my tu dyrbjeć być Božej miłosći! Ju chcemy česćić a khwalić a wuzběhować a žohnować, přecy a zasy ju wopominać, zo by přecy wjetša česćownosć napřećiwo njej nas přewzała.

„Khwalće Knjeza, dokelž je dobroćiwy, přetož joho miłosć wostanje wěčnje“, tak wospjetuje přecy zasy Božu smilnosć khwalo psalmista.

Smilnosć Božeje, kotruž smy nazhonili, chcemy sebi stajnje wědomi być w dźaknym wopominanju a zdobom so prócować wo to, zo smilnosće Božeje hódni a dostojni so wopokazamy w přichodźe. Na miłosć Božu budźemy móc twarić, hdyž wostanjemy sebi hrěšniwosće wědomi a skutki zarunanja a pokućenja pilnje wukonjamy; hdyž Bohu dźeržimy swěru we krutej wěrje do njoho a w posłušnosći napřećiwo joho zakonjam; hdyž sami też lubosć a miłosć činimy na tych, na kotrychž so Bóh stajnje a wšědnje smiluje, na našich sobubratrach a sobusotrach. „Njedyrbješe so też tohodla ty smilić nad twojim służownikom, jako so też ja nad tobu smilich?“ —

Swětowy rozhlad.

Sakska.

Katolsku wosadu w Drježdźanach wopyta naš nowy najdostojniši knjez biskop dr. Křesćan Schreiber prěni raz jako tajki njedźelu 2. oktobra a bu tam swjatočnje powitany. Swjatočnosće započachu so z biskopskej Božej mšu w dwórskej cyrkwi w Drježdźanach. Naměsto před cyrkwju běchu wobstupiłe syły ludźi, cyrkej sama bě wobsadźena hač na poslednje městačko. Mjez wopytowarjemi běchu też přitomni prync Jan Jurij a joho mandźelska a pryncesna Mathilda. Krótko do 9 hodź. přijědźe najdostojniši knjez biskop z knjezom tachantom Skalu před cyrkej, hdźež joho duchownstwo, zastupjerstwa wšelakich katolskich towařstwow a studentow z khorhowjemi wočakowachu. W swjatočnym ćahu bu přewodźany hač k wołtarjej, hdźež so biskopsku drastu zwobleka, zo by Božu mšu z wulkej assistencu swjećił. Knjez kanonikus Hartmann, farař dwórskeje cyrkwje, postrowi najdostojnišoho knjeza z klětki, slubjo jomu dowěru, lubosć, česćownosć a posłušnosć. Po swjatym ścenju poréča najdostojniši knjez biskop wot wołtarja k wosadnym spominajo na to, zo je prěni raz Mišnjanski biskop dźensa do tutoho krasnoho domu Božoho zastupił — dwórska cyrkej je mjenujcy hakle po reformaciji natwarjena; wosebity wuznam dóstawa tutón dźeń hišće přez to, zo cyrkej dźensa swjeći swjedźeń swj. różowca; z rjanymi słowami wukładowaše nětko potajnosće swjatoho różowca jako najrjeńšoho tróštnoho paćerja a napominaše skónčnje, zo bychu wšitcy wosebje w tutym měsacu swj. różowc spěwali a tróšt, móc a zmužitosć z njoho čerpali. Z biskopskim požohnowanjom skónči so dopołdniša swjatočnosć.

Swětna powitanska swjatočnosć wotmě so popołdnju we towařstwowym domje. Tysacy najdostojnišoho knjeza biskopa, kotryž bě přewodźany wot najdost. knjeza tachanta Skale, tu wočakowachu we wjesołej zahorjenosći. Sejmski zapósłanc Heslein postrowi knjeza biskopa z pokornymi horcymi słowami a dźakowaše so najprjedy Bohu, zo je nam zasy wyššoho pastyrja dał; dźakowaše so dale swjatomu wótcej, kotryž je nam tutoho knjeza biskopa pósłał, a wunjese skónčnje sławu na swjatoho wótca Benedikta XV.

Potom wustupi kněžefstwowy radźićel dr. Flügler, zo by wuprajił ze słowami, kajke začuća wutroby wšěch swěrnych katolikow na dźensnišim dnju pohnuwaja; spominaše najprjedy na to, kak su so zawěsće wšitcy při dopołdnišich Božich służbach z nowa dopomnili na zjednoćacu a wujednawacu móc katolskoho nabožnistwa, kak we swojej wěrje korjenjacy katolik też bywa swěrny staćan, kak tohodla też móže a dyrbi žadać wot stata swobodu swědomja, swobodu za wućehnjenjo swojich dźěći po nabožnych zasadach; skónči swoje słowa z próstwu, zo by nowy knjez biskop nam był dobry wjednik w duchownych nuzach našoho časa.

Po tutych słowach postany hnydom najdostojniši knjez biskop, zo by ze zrěčniwymi słowami rozłožił, što chce być swojim dioecesanam. Chce jim być wjednik: chce so wo to prócować, zo by katolska wěra dale a bóle so mohła wuskutkować, dokelž najsylniše mocy k wobnowjenju a wustrowjenju němskoho luda we sebi khowa; žada pak, zo by

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.
Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

statna wustawa swobodu swědomja, katolske přeswědčenjo też respektirowała. My katolikojo chcemy ze wšitkimi dźěłać, kotřiž we sebi mocy k wobnowjenju začuwaju, na přemoh. Skónčnje napominaše wšitkich z khutnymi słowami, wo to so starać, zo bychu katolske nowinarstwo podpjerali z wotebjeranjom a nawěštkami, měšanym mandźelstwam po możnosći wobarali, do katolskich towarstwow zastupowali a pilnje w nich sobuskutkowali, wosebje w kat. ludowym towarstwje, w kat. nowinarskim towarstwje, w staršiskich radach, a wupraji přećo a nadźiju, zo też we hłownym měsće Sakskeje katolske žiwjenjo by dale a bóle rozkćěło.

Mócne přihłosowanjo mytowaše k. biskopej joho zahorjacu rěč. Při swojim přebywanju w Drježdźanach wopyta najdostojniši knjez ministerskoho předsydu Buka a ministra kulta Fleisnera, dale wšelake katolske wustawy, khorownje, syrotownje atd. Wutoru wječor wróći so zasy do Budyšina.

Němska.

Němska hriwna spadowaše junu zasy posledni čas cyle strašnje. We wukraju njedawachu wjac za nju hač 4 pjenježki. Njebě cyle jasne, kotre po prawym běchu přičiny wothódnosćenja němskeje hriwny. Nětko je so wupokazało, zo maja so winy stajnoho spadowanja hriwny w prěnim rjedźe w tukraju a nic we wukraju pytać. Horstka njenasytnych ludźi zaběra so mjenujcy ze špekulacijemi; pokupuje dewisy abo wukrajne dobromĕća, kotrychž móže so jenož zmocować, zo by je potom Němskej, kotraž je nuznje trjeba k płaćenju zarunanjow, po wysokich kursach přewostajiła. Při tym nałožuja ći pjenježni přesuwarjo też hišće jebałe srědki. W Newyorku je napadło, zo prjedy hač hamtske kursy z Barlina tam dóńdu, privatne zdźělenja wo hódnosći amerikanskoho dollara na pjenježnu bursu so ścelu, po kotrychž je dollar přecy wjacy winojty hač hamtske Barlinske kursy pokazuja. To tłóči hódnosć hriwny dale na amerikanskej bursy, štož špekulanći w Barlinje zasy wužija k dobytkam. Kak zrudnje z němskej hriwnu stoji, pokazuje tele přirunawanjo: před třomi njedźelemi płaćeše dollar 60—70 hriwnow, nětkle 130; jendźelski punt šterling płaćese w měrje 20 hr., nětkle 490 hr. Tu budźe so dyrbjeć z krutej ruku zapřimnyć, zo tutych wuklukarjow němskoho luda nješkódnych sčinja. Tajke wobšudźerske přesuwanjo njejsu ničo druhe hač najhórša krajna přerada.

— **Železniske tarify so powyša,** kaž rěka za wosoby wot 1. decembra, za twory wot 1. novembra. Mzdy železnicarjow su wot 1. augusta powyšene, štož 3½ milijardy wudawka wučini; dale wučinjeja powšitkomne podróženjo a wudawki za wozy, twary, atd. 3½ milijardy. Železnične zarjadnistwo njewě sebi druheje rady, hač zo jězdne tarify powyši a to wo znajmjeńša 30%.

— Tohorunja mysli **póstowne zarjadnistwo na powyšenjo portow.** Joho dokhody njedosahaja, zo bychu potrěbnosće kryłe, tak zo je zasy njedostatk 4 milijardy nastał. Tarify maja so pječa dźesaćorje poruno dowójnskim taxam powyšić. Tak by lisćik we naměstnym wobkhadźe 75 pj., khartka 50 pj. płaćiła; we wuměstnym wobkhadźe 1 hr., *resp.* 75 pj.

— Prjedawši würtembergski kral, Wylem, je na swojim hrodźe Bebenhausen, póndźelu 3. okt. zemrěł. Je 73 lět dócpěł.

— Kaž je znate, ma Němska nimo wotškodźenjow w hotowych pjenjezach też wot wuwoza swojich tworow entenće wěsty dawk wotwjesć. Tutón wučinja wot 1. meje hač do 31. julija zwjeršnje ličeny 310 milijónow. złotowych hriwnow. Hódnosć wěcownych wotedawanjow, kaž wuhla, wšelakich wuhlowych wudźělkow, lěkarniskich srědkow, barbow, kotrež su so w tym samym času wotwjedle, wobliča so na 151 milijónow; hódnosć wot 1. aug. hač do 15. nov. wotedatych tworow budźe runje tak wysoka, tak zo změje Němska 15. novembra, potajkim k postajenomu terminej, swoju pjenježnu winowatosć dopjelnjenu.

— **Rozsudźenjo wo přichodźe Hornjeje Šleskeje** ma so 11. decembra wočakować. Wo hornjo-šlezskim prašenju je tele dny znaty amerikanski prawnik David Hunter Miller, kotryž je wěcywustojnik na polu prawa ludow a na prěnim dźěle měrowoho wučinjenja, zasady zwjazka narodow wopřijacym, sobudźěłał, swoje měnjenjo ze prawniskoho stojnišća wuprajił. Dźiwajo na powšitkownje připóznate principije prawa ludow, ma na zakładźe měrowoho wučinjenja a ludowoho Hornja-Šlezska njedźělena při Němskej zwostać. Němske knježeństwo je tute prawniske posudźenje radźe zwjazka narodow w Genfje kaž też knježeństwam entenćinych statow přepodało.

— Za nowoho **němskoho wotpósłanca w Prazy** je pomjenowany **dr. Koch**, dotalny zastupjeŕ Sakskeje při němskim knježeństwu w Barlinje. Zajimawe je, kak je so wón wo powołanju a přichodnym skutkowanju wuprajił: „Ja du rad do Prahi, hačrunjež tu so zastojnstwa wzdam, kotrež mje, štož přijomnosć a skutkowanjo nastupa, dospołnje spokoješe. Hdyž sym so rozsudźił do Prahi hić, činju to z hižo dołholětnoho žiwoho zajima za tutón kraj, do kotrohož přińdu, a so rozemi, też w nadźiji, zo budu tam wužitny móc być. Na kajke wašnjo budu tam skutkować, wo tom hišće njemóžu ničo wěste prajić. K tomu słuša, zo najprjedy človjekow a wobstojnosćo zeznaješ, mjez kotrymiž sy žiwy, ale to jene móžu prajić, zo budu nadawk dopjelnjejo, kotryž je so mi stajił, so prócować, zo bychu počahi tak přijomne a, je-li možno, tak přećelniwe so

Zjebani kwasarjo.

Žortna podawizna.

Kwasarjo wšak komdźachu so dlěje we herbskej grychće, dyžli běše po prawym wotmyslene: ćopłe kachle a ćopła jstwa njechachu jich tak lohcy zasy pušćić. Někotři dachu sebi po prěnjej hišće druhu bańku porjedźić, někotři dachu sebi hnydom ze spočatka, zo bychu zymu dokładnje ze wšěch stawow wuhnali, horcy krok warić. Też žony njehonjachu do khwatanja. Wšitcy mějachu so po starym přisłowje: „Khwalće wonka, budźće nutřka!“ Tohodla nadeńdźe domjacy służownik dosć časa, zo by swoje tajne dźěło, kaž bě sebi wotmyslił, cyle skradźu dokonjał. Nichtó njezhoni wo nim, samo měsačk, za mróčelu skhowany nic, khiba jenož kuchařka, kiž jomu přećelnje pomhaše, ta pak nikomu njewupowěda.

Hdyž so kwasarjo skónčnje tola zasy na puć hotowachu, stoješe domjacy służownik hižo zasy při prěnim zapřahu. Dokelž bě so jomu dźěło tak jara derje poradźiło, bě so jomu hnydom też wutroba za konje zmjehčiła, zo jim hišće jónu wulku skibu khlěba, kóždomu po dobrym kruchu rozdźěli. A nětko při prěnim zapřahu stojo podsobnikej na šiju placaše: „Takle, mój hijako, nětk so wam hišće jónu tak derje poběhnje a klinkotajcy budźeće so hrěć a też wjetšej zymje so smjeć! A też waši knježa, ja so boju, budźa spokojom a byrnjež hač do Wojerjec jěli, njewostudźi so jim; za to sym so ja postarał. Nadźijomnje změja też nětko prawje mjehku wutrobu, a to jim ja nihdy za zło měć njecham!“

Mjez tym zo takle wjesele bórbotaše, wustupichu prěni kwasarjo z khěže na puć. „Nó, dobry přećelo“, dźachu, „njeje so wam tola wostudźiło? Njejsće zymy přemrěł? Nas ćopłe kachle nihdy njechachu pušćić. Ale my wšak so wam wotrunamy.“

„Ach, ně, ně,“ wobaraše służownik, mi so njeje wostudźiło, a też zyma mi njeje wadźiła: sym sebi wostudu a też zymu z ćopłym dźěłom zahanjał; dźěło je mje rjenje hrěło. A też wam, moji knježa“, tak dodawaše lesnje so posměwajo, „też wam budźe po nim hišće ćopło!“

„Nó, nó, wy drje sće wjelka honił tu wokoło sani abo što? rjekny jedyn z tych knjezow a suny jomu dušny swětły pjenjez do ruki. „Tule maće, njech wam to wšitku wostudu zawobali!“

„Ow, ně, wjelka honił njejsym, ale dosć nuzne sym tola měł“, wotmołwi służownik, wjesele so smějo nad rjanym pjenjezom, kiž bě jomu do ruki padnył, „sym wam zymu zahanjał, a kuchařka je mi pomhała. Hdy byšće traš też ji něšto do ruki dali!“

„Kuchařka je wam pomhała? Kajke je to tola dźěło było?“

„Ow, kuchařka wšak je dobra žónska: ju hnydom wutroba zabola, runje kaž mje, hdyž ji powědach, zo su waše wohrěwace łahwje w sanjach lódzymne.“ Mjez tym běchu hižo wšitcy kwasarjo na puć wustupili a służownik powědaše nětko ćim horliwišo, zo bychu to wšitcy derje słyšeli a so prawje hnuć dali: „Haj, lódzymne běchu waše wohrěwace łahwje wšitke, to běše mi jara žel, haj tak zmjerzłe běchu, zo byšće sebi zawěsće hišće nohi na nich zwozabili. Haj, też kuchařka běše hnydom wša hnuta, hdyž ji to powědach, a rjekny: „Ach, wbozy knježa, to dyrbimoj jim tola pomhać a mjez tym, zo so nutřka wohrěwaja, jich z njenadźitej radosću cyle překwapić. Mój smój mjenujcy waše lódzymne wohrěwace łahwje wulałoj a z horcej wodu zasy napjelniłoj. Hdy byšće tak dobri byli a to sobu wopominali!“

Po tychle słowach běše, kaž po žahłym wulkim błysku, kotryž přez cyłe njebjo suka, wokomiknita tyšna ćišina, tola nadobo zebra so mjez knježimi kaž hrózbny hrimot: „Naše wohrěwace łahwje? Človječe! mužo! njebołako! njestworniko! što je wam to tola kazał? Što je was za našimi łahwjemi nušlić naręčał?“ Kajki njedobry duch je wam to do mysli dał?“

„Nichtó“, wotmołwješe służownik cyle prosće, „to sym ja lutki sam wuslědźił, ale nětko je wšitkón strach nimo, nětko móžeće hišće mojedła hač do Wojerjec jěć, zyma wam njebudźe!“

„Zo by was tajki a hinajši što wě hdźe donjesł! Zo by was zemja póžrjeła, wy njekhmaniko!“ wotmołwi so jomu z wjetšimi złobami.

Někotři kwasarjo běžachu do prěnich sani so bliže přepokazać. „Haj woprawdźe, tu su wšitke łahwje horce!“

„Naše też!“ — „Naše też!“ klinčeše z hórkim hněwom z druhich a třećich sani. „Wšitke łahwje su wulate a z horcej wodu napjelnjene!“

„Haj, mój smoj wšitke łahwje porjedźiłoj, wšak mějachmoj telko khwile“ dźeše służownik jara swěrnje, dokelž njemóžeše dorozemić, zo móhł so nad tym něchtó złobić; jomu so nawopak zdaše, zo je to jenož traš žortne počinjenjo abo hewak někajke jomu njedorozemliwe dźiwne wašnjo.

„Dundyr bij do was! Khort njech was što wě hdźe donjese! Što was naše łahwje

wuwiłe, kaž to wobejustronske interesy krajow připušćeja. Myslu sebi, zo budźe mi zajim, kotryž sym přecy za Československu měł, a wědomosć, kotruž hižo wo tutym kraju wobsedźu, wužitna. Sym Československu zdźěla pěši přepućował. Tak zeznaješ kraj a předewšim, štož je za mnje wosebje ważne, sym kraj lubować nawuknył. Čitam čěšćinu cyle derje, tule pak nic cyle lohku rěč rěčeć njejsym dosć přileżnosće měł. Budu pak w Prazy wšitko činić, zo bych też to hišće w krótkim času nawuknył. Sym sej wězo hižo z češkej literaturu zaběrał, a ju jara zajimawu namakał, kaž so mi też češka hudźba spodoba." — Wosrjedź tutoho měsaca dr. Koch wopismo swojoho pomjenowanja w Prazy přepoda. Wón je po revoluciji hižo někotre njedźele w Prazy skutkował, zo by počahi mjez Sakskej a Československej nawjazał.

Ruska.

So rozrěčujo ze zastupjerjom Londonskich nowin „Daily Mail" praji ruski spisowaćel Maxim Gorki: Komunismus njezměje w Ruskej wobstaća. Po joho měnjenju nastanje w Ruskej wěsta socialistiska abo demokratiska republika po podobje Zjednoćenych statow ameriskich. Tu khwilu njeje druhe knježerstwo w Ruskej możne dyžli bolšewiske. Hdyž nětčiše knježerstwo so zwróći, tak nastanje powšitkomna měšeńca. Gorki přispomni hišće, zo so strowotnych winow dla na hojenjo přichodnje poda — a to najskerje do Nauheima.

Grichiska.

Dlějši čas wjedźe hižo Grekska wójnu přećiwo Turkowskej w małej Asiji. Z woprědka dźěše zbožo z grekskimi khorhojemi. Greske wójska předobychu so hač před murje Angora. Wot něhdźe tydźenja je so zbožo wobroćiło. Grekojo su wjacy khutnych porażkow poćerpjeli a wjele wójnskich jatych a wójnskoho materiala zhubili. Porażki su tak khutne, zo su wróćo skutkowałe na politiske wobstojnosće w Grekskej samej a monarchiji njepřećelne hibanja zbudźiłe. —

Kuwerty — njepoćišćane — 1000 štuk wot 38 hr. poruča

naša Donnerhakec knihićišćeńja

w Budyšinje. Před šuleńskimi wrotami 21.

Z Łužicy a ze Serbow.

Ze Zdźerje. 200 lět je so w tychle dnjach minyło, zo su so w Zdźerje porjadne Bože służby zawjedłe. Wopomnjeco na tutón ważny podawk budźe so přichodnu njedźelu, 9. oktobra swjećić. Najdostojniši knjez tachant J. Skala změje tam dopołdnja swjatočne Bože służby.

Z Łužicy. W duchownskich městnach němskeje Łužicy so stanu přichodnje wšelake přeměnjenja. Knjez farař J. Rücker z Rychnowa přesydli so jako tajki do Wostrowca, hdźež budźe njedźelu 9. oktobra swjatočne zapokazany. Knjez kanonikus Rönsch, dotalny Wostrowčanski farař, dźe wysokeje staroby dla na wotpočink. Za Rychnow je postajeny jako nowy farař knjez expositus Posselt, dotal we Grimje. —

⁘

Nazymska abo Michałska zhromadźizna Maćicy Serbskeje w Budyšinje

wotmě so tu srjedu 5. oktobra popołdnju. Nahladna črjóda sobustawow bě so zešła. Na spočatku buštaj hnydom kk. farař em. Urban a prof. dr. Černy jako čestnaj sobustawaj M. S. pomjenowanaj.

Rjana ličba nowych sobustawow bu přiwzata a to 10 porjadnych a 41 wurjadnych sobustawow. Zahorjacy přednošk měješe knjez kapłan Cyž z Khróšćić, wo serbskej ludnošći, starosćach a strachach za serbski přichod w našim strachapołnym času a pokazowaše wosebje na wobstojnosće w šulach a na nuznosć wyššich šulow.

Živa rozmołwa nasta wo maćiznje přednoška, cyła črjóda namjetow bu činjena, z kotrychž potom tola wěsty płód so wudoby, zo maja so potřěbnosće Serbow wyšnosćam k wědźenju dawać přez referentow. — Knjez Valtin a Haješ spominaštaj na zrudne wostojnosće za Serbow w Pruskej wosebje w šulach kaž też w cyrkwjach.

Wo nowej čitance poda na to wulcy zajimawu rozprawu knjez Hančka. Na to wustupi knjez wučeŕ Holan z wustojnym kwartetom, kiž nam jara rjenje zaspěwa wo „Serbskich barbach." — Knjez farař Libš přednjese jara wěcnu rozprawu wo nowej Čitance, kotraž bu za prawu připóznata; a skónčnje wozjewješe knjez pokładnik Wjerab dwaj daraj za M. S., zo je je ji darił njeboh knjez dir. Nowak 100 hr. a knjez dr. Laras. kiž w Čechach přebywa 500 hr. darił. Ze spěwom: Hišće Serbstwo njezhubjene, skónči so zajimawa zhromadźizna.

Kwětki.

Serbska čitanka za šule.

(Rozprawa.)

„Rozhladuj so!" To mohło nawjedowace hesło abo prajidmo noweje čitanki być. Rozhladować dyrbi so dźěćo we swojim narodnym domje, w narodnej wsy, po swojej wosadźe, po swojej serbskej domiznje, po swojej rjanej Łužicy. Štož človjek njeznaje, to też njelubuje. Hač dotal nawjedowaše šula serbske dźěćo jeno skoro přezcyłnje k tomu, zo by skerje lěpje spóznało, kak rjenje je w cuzych krajach, kak mudri su tam ludźo, kak wulke skutki su dokonjeli. Dźěsćowa wo-staraja! Štó je so wam našich łahwi dótkać kazał! Što je wam tola to do mozhow dał!" Tak so jomu ze wšěch stronow wotmołwješe a zdobom zběhny so kaž srjedź wichora hrimot: mužojo wołachu, swarjachu, santorjachu, zakhadźachu a mjetachu z přimjenami do służownika: hdy by kóžde přimjeno joho na zemju porazyło, służownik njeby nihdy dostawać mohł, tak to do njoho kapotaše, kaž hdyž krupy do woknow šćerkotaja. Same žony křičachu, swarjachu na njoho a łamachu rucy „pře tajkoho zamylenoho człowjeka, kiž drje wjacy njewě, što by z njerozomom zworał!"

Běše to woprawdźe dźiwny wokomik, też za koždoho, kiž by připosłuchał z nazdala! Konje, kotrež běchu pohončojo hižo zwotwodzewali, přestupowachu njeměrnje a nastajowachu hižo nohi do nowoho skoka a póda wjesele klinkotachu ze swojimi rjanymi jasnymi zwónčkami, zo móhłe so też kóždomu cuzomu hižo nohi sobu wjesele zahibać, a wokoło sani wótře wołanjo, hněwne swary, hórke santory, jěre křiki a hrózbne wudma skoro bjez wodychnjenja! Cyle podobnje, kaž je było něhdy na ptačim kwasu, hdyž běchu so kwasni hosćo hižo nawjeselili a narejwali, hercy hišće rjenje piskachu a widlowachu, póda pak so kwasni hosćo wuréčowachu, wadźachu, wochlowachu a z wudmami so mjetachu, haj hač na same puki hišće dóńdźe. „Sknadź tón klesny sykorku."

Hač do samych pukow drje tu w Šěrachowje před herbskej grychtu njeje dóšło, tola prajiło so domjacomu służownikej wjacy króć za sobu je, zo je woprawdźe pukow hódny!

Pukow hódny! tak brunčeše to wospjet służownikej hrózbnje we wušomaj a byrnjež wón też pod wrjeskotom wšelakich přimjenow na zemju njepadał, stoješe tu tola wšón zadźiwany, překwapjeny, zastróženy a po duchu poražený, zo njewědźeše ani słowa piknyć; k tomu wšak też ani khwile njeběše, tak huste so swary na njoho sypotachu. Jenož to jeničke zamóžeše sebi z ćicha sam za so myslić: „Ně, su to tola dźiwni ludźo! Haj, woprawdźe zamyleni ludźo! Štó wě hač sebi njejsu přezběhnyli! Štó wě, z wotkel su k nam přiješli, traš něhdźe z Tyhela abo z Motydła abo z hewak někajkoho zanjesenoho městna! Takle swarjeć a hołki hnać pře ničo a za ničo, haj, pře samu dobrotu!"

Derje jomu, zo skónčnje pohončojo jedyn po druhim napominachu: „Prošu, moji knježa, stupće, sydajće so do sani, konje njechadźa wjacy stać, jim je zyma!"

Do sani so sydać, to też to běše to najmudriše. Wšitke swary tu njemóžachu ničo wjacy porjedźić, a skónčnje hromadźachu so też na drózy wćipni ludźo, kiž chcychu rady něšto sobu słyšeć a widźeć. Swaricy zesydachu so kwasarjo do ćopłych sani, swaricy a z pjasćemi hrožicy wotjědźechu, swaricy so někotři hišće za służownikom wobroćachu.

A domjacy służownik stoješe srjedź drohi z hłowu wijo a so dźiwajo a so za hłowu hrabajo: „Ně, su to tola dźiwni ludźo! Swój žiwy dźeń tajkich dźiwnych ludźi hišće wohladał njejsym!" Derje, zo njerozemješe wjacy, kajke wudma hišće z nazdala za nim mjetachu, jich wołanjo pak běše tola hišće słyšeć, dóniž po drozy hač na horu njedojědźechu.

„Dźiwny to lud!" zapórča hišće domjacy służownik, hdyž hižo jich pomału z wočow zhubješe, „tajkele swary, tajkele hołki! A to za samu dobrotu, kotruž sym jim činił!" A zasy hrabny so za čoło a pozdychnywši z hłuboka zaskorži: „Haj, njedźak je swěta mzda!" Potom dźěše kuchařcy skoržić. Z jeje pomocu hakle sebi dopowěda a wentok, do kotrohož běštaj hromadźe łahwje wuliwałoj, přepruhowawši dopózna skónčnje po kisałej wóni, zo staj najskerje cuzym hosćom wino wulałoj. „Haj, štó dha móže to wědźeć!" tróštowaštaj so służownik a kuchařka a dźěštaj do swojoho měra.

Kwasarjo su drje hišće khwilu ducy po puću swarjeli a hawtowali, tola skónčnje zawrje jim lodowy wětr, kotryž wot połnocy ćehnješe, zrěčniwy hort. Druheje zabawy tu khwilu njemóžachu nadeńc. Jenož tu a tam poskorži jedyn abo druhi: „Škoda, zo smy w Šěrachowje zastawali!" — „Hdy bychmy tola herbsku grychtu na prawicy stojo wostajili a nimo jěli!" — „Hdy běchmy tola najebać wšu zymu radšo domoj khwatali!" — „Haj, a swoje kwasne wino bychmy hišće měli, nětko je wupite!"

Kajawki su njewróćawki. Ptači kwas běše doswjećeny, a dwaj, tři dny pospochi jón dale swjećić, nikomu wjacy na mysle njepřińdźe. Wohrěwace łahwje drje běchu hišće połne, kaž prjedy, ale wo kwasnej bańcy réka:

„Dha tola wša ta woda
wšak nihdy wino njej
a nima žanoh' słoda
a mocy winowej!"

Też čestni kwasarjo móžachu nětko swědčić: „Zbožo je rjana pisana, błyskotata šklenca, ale nimo měry brinkoćiwa: w samej horšći so hišće na proch rozdrjebi." Radlubin.

braznosć hišće pomhaše, a tak so stawaše, zo bywaše serbskomu dźěšću, serbskomu młodźencej, serbskomu mužej wšitko, štož je cuze, dźeń a wjetše, dźeń a krasniše, dźeń a sławniše. Bjez dźiwa, zo serbski lud po něčim wot naroda k narodej bóle a bóle zabywaše, zo ma wón tola runje tak rjanu domiznu, runje tak rjanu rěč a runje tak dobrych a sławnych wulkich muži. Kaž spicy, ze zawrjenymaj wočomaj, ze zatykanymaj wušomaj khodźeše Serb sta lět dale bóle jako cuzbnik po swojej njewurjekniće krasnej domiznje, wuknješe cuze zwuki, zabywaše sležbroklinčne serbske słowa: bu cuzbnik w samsnym domje, haj liwki a zymny a naposledku njepřećel swojeje samsneje maćerje, hidźeŕ — krasneje rěče swojich wótcow, — wotrodźenc. Na to bě zapodobne z dźěla dotalne „wukubłanje".

Kaž kamjeń leže nam wšěm, kiž swój lud horliwje lubujemy, na wutrobje starosć wo přichod našeje najněžnišeje młodosće. Železna dłóń wyšnosće přesadźowaše druhdy łahodne štomiki dźěšćowskich wutrobow do lodoweje krajiny. Tam husto też poslednja škrička lubosće k maćeri a k maćerńej rěči hinješe a zahiny. —

Słónco swobody zeskhadźa, tola tón króć z wječornoho kónca, swěćeše, hrěješe a na joho pruhach poča wšěm ludam lód hidy we wutrobje tać, rozom so wujasnjeć, a spóznachu, zo su wšitcy človjekojo tola najprjedy woprawdźe človjekojo a zo ma kóždy človjek — tuž też wšitcy a wšitke ludy, też najmjeńše, prawo na to, po swojim wašnju žiwi być, swoju rěč rěčeć a hajić.

Tak też nam skónčnje so telko prawa dósta, zo maja serbske dźěći w porjadnej šulskej wučbje serbski čitać a też pisać wuknyć.

Tuta swoboda zjednoći wšěch našich serbskich wučerjow po cyłej sakskej Łužicy do zjednoćeństwa a stłóči wustojnym a nazhonitym kubłarjam serbskich dźěći pjero do dłónje. A tak so zestupi wubjerk za wobdźěłanjo serbskeje čitanki. Mjena tutych knjezow, kotřiž su wulke a ćežke dźěło za krótki čas nanajwustojnišo dokonjeli, njech su tule zapisane: Hančka, wyšši wučeŕ a kantor w Poršicach, předsyda, Domaška, wučeŕ w Hajnicach, Lodny, wučeŕ w Rakojdach, Nawka, wučeŕ w Radworju, Polak, wučeŕ a kantor w Budyšinje, Šewčik, wučeŕ a kantor w Ralbicach, Wjela, wučeŕ w Komorowje pola Rakec.

Cyła kniha je na 5 dźělow rozłožena: ze žiwjenja, z přirody, ze stawiznow, z domizny, z bajow a starych powěsćow.

Wulkotna hymna, pěseń na serbski wótcny kraj, debi prěnju stronu a tak so hnydom na prawu wótčinsku trunu zapřimnje. Hłós tuteje wótčinskeje truny přewodźa serbske dźěćo přez cyłu knihu a namaka wěsće też wothłós. Nam je tak, kaž by „rjana Łužica, sprawna přećelna", jako dobra serbska mać we swojej najlěpšej narodnej drasće zaréčała kóždomu dźěšću wosebje: „Hlej, tole je twoja rjana, njewurjekniće rjana domizna, domizna twojich wótcow, lubuj ju! — Hnydom počina so dźěšću wóčko wotewrjeć, dale šěršo wotwěrać, na kóždej stronje čita něžne, dźěšćowskomu rozomej přiměrjene basnje, wudźělki, kaž: Serbska wješka, styskanjo, Na horach, We kćějatych žitach, hrimotanjo, žně, Bože słónčko domoj dźe, stara jabłučina, swěrna dźowka, přaza, křižerjo, wótčenaš we słowjanskich rěčach, Bože puće su husto dźiwne, ale přeco sprawne, tři posměwki na smjertnym łožu, přećelstwo, Bože dźěćo, pos, kóčka a liška sej pomhaju.

To su jeno někotre napisma, z nich póznawaš, kak jara **wšelakore** a **zajimawe** su nastawki a basnje. To je nuzne, hewak so dźěćom dołho njelubi. Tón strach potajkim, zo móhło so čitacomu wostudźić, je mały abo po prawym žadyn. Wšo je ze serbskoho, skoro jeno wjesnoho žiwjenja, kaž wosebje jara krasne powědańčko „stara jabłučina".

Wsě wudźěłki su prěnjotne, wšě su najlěpši znajerjo serbskoho žiwjenja w dobrej serbskej rěči spisali. Ze žiwych nochcemy nikoho mjenować, wšako su wšitcy jenak pilnje a wustojnje dźěłali po dobrej zasadźe: dźěšću je runje najlěpše dosć dobre. Z wotemrětych njech su naspomnjeni: Zejler, Čišinski, Dučman, Andricki, Rostok, Mučink, Jenč, Róla, Sykora, Wornaŕ, Imiš, Wjela, Hórnik, Pful. Někotre lubozne bajki abo fable su z ludu.

Francowza praji: „Hłós je to, štož hudźbu čini." Mjenje bóle je pjero wšěch spisaćelow prawy hłós trjechiło a tute přinoški zhromadnje budźa po našim zdaću dźěšćowomu wuchu a wutrobje cyle lubozny koncert poskićeć. Tak so počina wóčko wotwěrać, wucho wotamkać a wutroba něžnoho dźěśća zahrěwać.

Druhi dźěł powěda wo přirodźe, podawa basnje, kaž „rjany swět", kury, mój šerački, Sylobik, nastawki wo zwěrjatach, kamjenjach, wo lěsach, wyššinach, wo drjewje a wuhlu. Tute wopisanja su skoro jeno knježa zestajeli, kotřiž hišće mjez nami přebywaja a kotrychž njech nam Bóh prawje dołho zdźerži. Ze wšěch znajerjow přirody dyrbi so wěsće prěnje městno přicpěć knjezej wyš. wučerjej Sycy.

Třeći dźěł wjedźe serbske dźěćo do stawiznow serbskoho ludu. Serbske stawizny su kniha, kotruž je worclowa dłóń z krewju wójnow pisała, a kotruž móžemy my jenož ze sylzami čitać. Ani jene łopjeno serbskich stawiznow njeje zbožo napisało. Tragiski, wěčnje zrudny dóńt našoho něhdy tak rozšěrjenoho ludu tłóči serbskomu stawiznarjej pjero do rukow, kotreż ma jeno žarowanjo we wutrobje zbudźeć. To su najhłubše zwuki serbskeje hudźby. Njech jeno też prawy wothłós namakaja we wutrobje a so hłuboko do čerstwoho pomjatka młodych čitarjow a čitařkow předobywaja a zaryja. Potom změje runje też tónle wotdźěl wulki trajacy wužitk, potom spóznaje, začuje a budźe sebi wědome serbske dźěćo, kelko su joho samsni wótcojo a maćerje ćerpjeli, zo bychu znajmjeńša hišće posledni zbytk něhdy wulkoho serbskoho kraja swojim dźěćom wukhowali a tak serbsku rěč **žiwu** swojim potomnikam wotkazali.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

II. Komunismus socialistow je wopačny a njesprawny.

2. Človjek ma samo na sebi prawo na wobsedźeństwo privatnoho zamoženja.

(Pokračowanjo.)

e) Zemju a dźěło, kotreż bu na jeje wobdźěłanjo nałožene, njemóžeš dźělić.

Dopokazy su tak jasne, zo dyrbiš so dźiwać, kak móže štó jim so přećiwjeć, zestarjene měnjenja zasy wobnoweja. Tajcy drje přidawaja, zo jenotliwcej wužiwanjo role přistoji, tola prawo na wobsedźeństwo zemje, na kotrejž je štó twarił abo rolu, kotruž je wobdźěłał, ma so jomu zapowěsć. Takle rěčicy zdadźa njedorozemi, zo človjekej to bjeru, štož je sebi ze swojim dźěłom dobył, Pod ruku rólnika so zemja dospołnje přetworja, z dźiwiny a pusćiny bywa płódna rola. To pak, štož je tele połěpšenjo zawinyło, přiwisa kruće zemi a tak wuzko so z njej zjednoća, zo so zwjetša wot njoho dźělić njeda. By pak sprawne było, byli štó so toho zmocował abo z toho zněje, za čož je druhi so poćił? Ně: sprawnosć sebi žada, zo wunošk z dźěła tomu připadnje, kiž je dźěło dokonjał, kaž sćěhwk z přičiny nastawa. Z dobrym prawom je tohodla cyłe človjestwo, njedźiwajcy napřećiwnych měnjeni ani w njezamylene, nutski zakoń za podłožk k dźělenju zemskich kubłow spóznało, a přez swoje přiwzate wašnja přivatne wobsedźeństwo človječej naturje nanajbóle přiměrjene a pokojne a měrne hromadźebyćo spěchowace spóznało.

f) Statne zakonje a bóžske přizjewjeja prawo na wobsedźeństwo.

Statne zakonje pak, kotreż wšě, su-li sprawne, swoju móc z naturskoho prawa čerpaja, wobkruća prawo „wo kotreż so tu jedna, a škitaja je, je-li trjeba, samo z nałožowanjom gwałta. — Te same je też přez bóžsku kaznju postajene, kotreż samo žadosć za cuzym kubłom kruće zakazuje: „Njedyrbiš požadać swojoho bližšoho, mandźelskeje, domu, role, służowneje, woła, wosoła a ničoho, štož je joho" (5. Mójz. 5, 21).

3. Človjek jako towarstwowne (socialne) stworjenjo ma prawo na wobsedźeństwo:

a) Jako hłowa swójby.

Herbske prawo je naturske prawo. Tele prawa na privatne wobsedźeństwo, kotreż človjekej jako jenotliwomu byću přistoja, so hišće jasnišo wupokazaja, hdyž je dźiwajcy na ważnosć človjeka we domjacym žiwjenju sebi wobhladnjemy. Njeje dwěla zo smě so človjek, hdyž sebi swoje powołanje woli, dospołnje sam rozsudźić, hač chce po Jězusowej radźe wo knježniskim žiwjenju so měć abo do swjatoho mandźelstwa zastupić. Žadyn človječi zakoń njemóže človječej natursku a prěnjotnoho prawa na mandźelstwo wzać abo hłowny zaměr mandźelstwa, kiž je Boža knježeńska móc we započatku postajiła, wobmjezować: „Rosće a množće so!" (1. Mójz. 1, 2). Tak nasta swójba abo domjace towarstwo; tamne je małe, tola wěrne towarstwo, kotreż je starše dyžli žane druhe. Tohodla ma wona też swoje wěste, wot stata dospołnje njewotwisne prawa a winowatosće. Hdyž je nětko, kaž smy dopokazali, natura človječej jako jenotliwomu byću prawo na privatne wobsedźeństwo přidźěliła, dha je wone na njoho też jako na hłowu cyłeje swójby přeńć dyrbjała; haj w tymle nastupanju ma je wón ćim bóle, hdyž tola w domjacym zhromadnym byću jena wosoba wjacy wosobow wobpřija. Wěsty swjaty přirodźeny zakoń sebi žada, zo nan swoje dźěći kaž je trěbne žiwi a na kóžde wašnjo wo jich lěpše so stara. A ani mjenje joho natura sama k tomu njezamóže, zo tym, w kotrychž je móhł rjec, dale žiwy, zmóžni, zo bychu so sami na přistojne wašnjo na swojim hišće w ćmě zakrytym žiwjenskim puću so wobarali. To pak budźe jenož móc, hdyž budźe swojim dźěćom tajke wěcy na wobsedźenstwo přewostajić moc, kotreż wunošuja.

b) Swójba ma za swoje zaměry znajmjeńša samsne prawa kaž stat.

Kaž smy hižo spomnili, je swójba runje tak kaž stat woprawdźite towarstwo, kotreż so po swojej mocy — tu je to nanowa — wobknježi a swoje należnosće rjaduje. Tohodla přistoji jej w tym, do čohož jeje prěnjotny zaměr přima, při wolenju a nałožowanju toho, štož je k jeje lěpšomu a za jeje wusprawnjenu swobodu nuznje trěbne, znajmjeńša samsne prawo kaž stat. Prajimy: znajmjeńša te samo; přetož, dokelž je domjace zhromadne byćo po mysli a też samo na sebi starše dyžli statne towarstwo, dha z toho sćěhuje, zo też joho prawam a winowatosćam prěnje městno přistoji, a wone so bóle na naturu zepjeraju. A hdyž by nětko tele jenotliwe wosoby a

swójby, kotrež su towarstwowoho zhromadnoho žiwjenja nabyłe, stat město podpjeranja škodował, město škitanja w jich prawach ranił, bychmy statny zwjazk skerje zacpěwać dyžli za nim žadać dyrbjeli.

c) Jenož w najwjetšej nuzy ma stat zakročić.

Tohodla je jara zmylne a škódne, by-li štó chcył, zo by stat po swojim wuzdanjenju do znutřkownoho domjacoho žiwjenja so měšał. Wězo dyrbi so swójbje, kotraž by we tajkej nuzy a tak bjez pomocy była, zo sebi sama na žane wašnjo wupomhać njemóže, ze statnych srědkow přicpěwać; wšak je swójba dźěl stata. Runje tak dyrbi zjawna móc kóždomu joho prawo wudobyć, komuž buchu w joho domje prawne počahi kažene. To njeby rěkało, z namocu přimać do prawow staćanow, ale sprawnje a po winowatosći je škitać. Tu pak maja wjednicy stata zastać; tele mjezy překročić, by było přećiwo naturskomu prawu.

d) Staršisku starosć stat nikomu wzać njemóže.

Wótcowske prawa njemóže stat ani zničić, ani na so torhnyć, dokelž maja samón pokhad kaž človječe žiwjenjo. „Dźěći su dźěl nana“, wuči s. Domaš, „móhł rjec rozwićo joho wosoby.“ A hdyž chcemy we woprawdźitym zmysłu rěčeć, dha dyrbimy prajić, zo wone drje też jako jenotliwe byća, tola jako byća do swójbnoho towarstwa přisłušace, w kotrymž su rodźene, do statnoho towarstwa zastupuja. Runje z tejele winy, dokelž su dźěći „po naturje dźěl nana“, su wone też starosći staršeju podstajene, hdyž hišće po swojej woli žiwe być njesmědźa. Hdyž chcedźa nětko socialistojo, z tym staršiske zastarafstwo zaćiskajcy, statne zastarafstwo zawjesć, hrěša woni přećiwo „naturskej sprawnosći“ a rozwjazuja swójbne zwjazki.

4. Komunismus móže jenož zamućić a škodźeć.

Tola, wothladajmy wot njesprawnosćow komunisma a dźiwajmy jenož na přetworjenjo a zašmjatanjo wšěch wobstojenjow a na surowe a njehanbićiwe wuputowanja staćanow, kotrež běchu nuzowanje jako sćěhwki so wuwiłe. Mjezsobnomu njepopřeću, zwadźe a njepřezjenosći a přesćěhanju by był puć wotewrjeny; wobdarjenosć a pilnosć njebyštej hižo trěbnoho pohonjenja mělo; tak bychu studnje bohatstwa zaprahłe; tamna runoprawosć, wo kotrejž so telko soni, njeby po prawdźe ničo druhe była dyžli zhubjenstnjenjo, kotrež by na wšěch bjez wuwzaća přišło. —

Z tohole wšoho je widźeć, zo ma so zasada socialisma, po kotrejž mělo wšě privatne wobsedźeństwo do zhromadnoho přeńć, na kóžde wašnjo wotpokazać, dokelž tym škodźi, kotřiž pomoc trjebaja, naturskim prawam jenotliwcow so přećiwja a zrjadowanjo statnych nadawkow a změrowanjo wšěch staćanow znjemóžnja. Štóž potajkim chce ludej wobstojenja polěpšić, ma předewšim jako zasadu wobkedźbować, zo so privatnoho wobsedźeństwa dótkać njesmě.

Nětko pak chcemy rozłožić, što móže jako požadane lěkarstwo służić.

Na lišawu khori!!

Sukata-, kolesata-, jěcjata- a brodowa lišawa, też stare ćerpjenjo, wuhoju pod garantiju z mojim wjele wupruhowanym

Flechtenheil

po 8—14 dnjach. Wjele dźaknych připóznaćow. Jena bleša dosaha. Płaćizna 25 hr.

F. Müller, Heilkundiger, **Bremen**

Große Krummenstr. 23. Rěčne hodź.: 9—10 a 3—4 hodź.

Wot lěta 1837

rukuje moja firma za solidne posłuženjo po přijomnych płaćiznach.

A runje dźensa

chcyli Wy na moje reelne poskićenjo we swojim samsnym zajimje swoju skedźbliwosć złožić.

Płaćizny za kožu stupaja přespěšnje.

Mój bohaty skład při wuspěšnym nakupjenju dowola mi

k hermankej w Kamjencu

najwjetši wubjerk w žónskich, mužskich a dźěćacych škórnjach a črijach, nizkich črijach a filcowych tworach

po starych płaćiznach

poskićeć.

Přeswědčće so z wopytom mojoho składa.

Oskar Hering w Kamjencu

Budyšska droha čo. 17.

Wične płaćizny,

kajkež so 3. oktobra w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Woły: Żiwa waha.	Rězna waha.
1.	750—825	1300—1450
2.	575—675	1125—1250
3.	400—450	875—950
4.	250—350	650—850
	Byki:	
1.	700—775	1200—1325
2.	525—625	1000—1150
3.	350—400	750—850
4.	250—300	600—700
	Jałojcy, kruwy:	
1.	750—825	1300—1450
2.	575—675	1125—1250
3.	450—500	950—1050
4.	350—400	800—900

rjad.	Ćelata: Żiwa waha.	Rězna waha.
1.		
2.	900—1000	1400—1500
3.	750—850	1250—1350
4.	600—700	1100—1200
	Wowcy:	
1.	650—725	1300—1400
2.	450—550	1050—1150
3.	275—350	875—950
	Swinje:	
1.	1400—1500	1800—1900
2.	1500—1600	1900—2000
3.	1200—1300	1650—1700
4.	1000—1100	1450—1550
5.	1200—1400	1600—1800

Kruwy, wowcy a swinje předawachu so srěnjo, ćelata derje.

Ze starych zbytkow

a k starym tunim płaćiznam poručam:

Ia. pisane cychi meter wot 13 hr.
Ia. pjerjohuste wupjeřki „ „ 21 „
Ia. košlowy barchent „ „ 11 „

Barchent k jakam, **muselin, čorne jakowe tkaniny, pisane tkaniny** a **židu** k rubiškam a falam, **židu, židźane banty, židźane rubiška, wobšića, canki** w najwjetšim wubjerku.

Moje tunje płaćizny a dobre twory su bjez konkurency.

Žadyn nuzowany kup, sprawne posłužowanjo.

Mustry k służbam.

Předawarnja E. Wels

Telefon číslo 12. **w Kulowje.** Założene 1868.

Nowe

dźěćace a sportske wozy

kaž też **trjebane dźěćace wozy** ma stajnje tunjo na předań **Müller,** mjasne torhošćo 13 II.

Emil Wehrle

w Budyšinje, jerjowa hasa 7.

Płatowe, wołmjane a bawłmjane twory. Srěnje płaćizny!

Kedźbu! **Elga!** Kedźbu!

Wollmuthowy

elektrogalvaniski apparat

za masažu hłowy a wobliča a hojenjo rjanosće čini dźiwy. Pospytajće tola po **a**

włosarja Emila Grafy

w **Kamjencu** na cwingerjowej drózy 16.

Poručam so też česćenym towarstwam k přihotam za dźiwadłowe wustupy.

Wulki skład wonjawkow a toaletkow.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

We wulkim wubjerku k přijomnym płaćiznam

jězdne koła,

mantle a **hadźicy, latarnje** z mosaza a poniklowane, **karbid,** wodojasny **wolij** za kolesa a šijace mašiny, **gumijowy lěp, ventilowy gumi, zwónčki, přimadła, přistawki, plumpy, zamki, saki,** aluminijowe zerzawc škitace **zapołożenja za zwena.** Wuwjeduju wšě **porjedźenja na kołach, z nowa emajlowanjo a niklowanjo** pola

bratrow Thomasow

Budyšin, kamjeńtna hasa **16.**

Poručam:

Wolij za mašiny, motory, centrifugi a kola,

nowe koła kaž też wšitke narunanske dźěle a milinowe potrjeby.

Bjeru też trjebane koła do płaćenja.

P. Horbank

w Khrósćicach.

Kwasy

na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow fotograf

W. Kornet

Budyšin, Gickelsberg 1b.

Wšě

ćišćerske dźěła

zhotowja spěšnje a derje naša

Donnerhakec knihićišćerńja.

Košlacy barchent, běły a pisany,

jakowy barchent,

woblečenjowe tkaniny } wołmjane a

bluzowe flanelle } połwołmjane

hotowe barchentowe šaty, běle a pisane za mužow, žony a dźěći; **normalne šaty,** też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča

August Paul Hilger, mějićel **Emil Wilček,** seminarska droha 2.

Pšeńcu

kaž też **Rožku** kupuje za komunalny zwjazk

Serbinec młyn w Nowoslicach

pola Różanta.

Klóštrskej towarstwje młodźeńcow a knježnow

přeprošujetaj jenož z tutym bratrowske a sotrowske towarstwa, staršich a wšitkich, kotřiž maja zajim a lubosć k młodości na swój

nazymski swjedźeń

njedźelu 9. oktobra 1921,

wječor ½6 hodźin w Pančicach.

Poskićeć budźa so wjacyhłósne **spěwy** a **dźiwadłowe hry.** Po tym reje jenož za wopytowarjow. **Předsydstwo.**

Wozjewjam z tutym, zo sym na prjedawšim Bódlanec kuble

šewstwo

wotewrił a prošu z dobom wšěch wokolnych wo dobroćiwe podpjeranjo.

Porjedźam stare a dźěłam nowe wobućo.

W **Baćonju,** 1. oktobra 1921.

Franc Kumaška.

Wulki drastowy khamor

je tunjo na předań pola **Józefa Leski,** blidarnja w **Kukowje.**

R. Steinertowy fotografiski ateljej

Wojerowska droha 30 **w Kamjencu w Sa.** **Dalokorččak 53**

so zdwórliwje poruča

k wuwjedźenju kajkohožkuli fotografowanja

w domje a zwonka domu.

Lubozne dźěšćowe wobrazy. ∴ Wobrazy połne wuraza.

Najpřihódnišo wobswětlene a barbjene.

Powjetšenja **kóždoho wobraza so wo prawdźe wumjelscy wuwjedu.**

Wumělske zuby! *Operacije zubow!*

C. Handlos, dentist

w Kamjencu, Damm 2¹

blizko hamtskoho sudnistwa *pódla hosćenca „Blumengarten“*

Sym k rěčam

wot 8—12 a 2—6 hodźin; na njedźelach jenož dopołdnja.

Po Božej njewuslědźomnej radźe zemrě srjedu 28. sept. popołd. w 4 hodź. po krótkej ćežkej khorosći nahle a njenadźicy, wobstarana ze swjatymi sakramentami mrějacych, naša horcolubowana mandźelska, mać, dźowka, sotra a swakowa

Marja Weclichowa

rodź. **Lebzec**

w starobje 43 lět a 21 dnjow, a bu zańdźenu njedźelu na wosadnym kěrchowje pokhowana. Wuprajamy přećelam, wjesnjanam a znatym za wopytowanjo na póstywječoru a tak nimoměry bohate přewodźenjo k rowu swój **najwutrobniši dźak** a horce **„Zapłać Bóh!“**

W Kukowje na dnju pohrjeba, 2. oktobra 1921.

W mjenje hłubokozrudźenych zawostajenych

Michał Weclich.

Po dlějšej khorosći zemrě nam njedźelu wječor domawobstarany ze swj. sakramentami naš luby starosćiwy mandźelski, nan, syn, bratr, přichodny syn a swak

Jurij Hółbik

w Zdźeri

swojeje staroby 32 lět 7 měsacow 20 dnjow. Štwórtk 6. oktobra pokhowachmy joho na Radwořskim pohrjebnišću. Wšitkim, kotřiž su joho w khorosći wopytowali, na póstywječorach za joho dušu so modlili a joho w tak wulkej ličbje k rowu přewodźeli, kaž też za wšitku wěncowu pychu wuprajamy

wutrobny dźak a „Zapłać Bóh!“

W **Zdźeri, Radworju, Wjazońcy, Měrkowje, Bronju a Smječkecach,** na dnju pohrjeba, 6. oktobra 1921.

Zrudni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčcak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 42. | Budyšin, 15. oktobra 1921. | Lětnik 59.

Přikład za mnohich.

Swjata Hadwija (Jadwiga, Hedwig), wudowa, wójwodka ślezska a pólska; 17. oktobra. Hadwijiny nan běše Berthold z Andechs*, hrabja z Meran a Tyrol. Maćeř Hańža běše dźowka hrabje Dedona z Rochlic. Sławniša, dyžli přez swójbu, běše Hadwija přez njewinowatosć žiwjenja. Přiwučowana běše póćiwosći přez přikład a wučbu pobožneje maćerje a přez bohabojazne służownistwo. Wot małosće so wšoho dźěćacoho zdalowaše a wšudźom wopokazowaše knježstwo ducha.

W jeje sedmym lěće pósłaštaj ju staršej do klóštra Lutzingow w Frankach. W dwanatym lěće dyrbješe klóštr wopušćić a so Hendrichej, wójwodźe ślezskomu, do manželstwa wudać. Hadwija so woli staršeju podćisny. Swěrnje wšitke manželske winowatosće dopjelnješe. Chcyše tak Boha česćić, za swoju zbožnosć so starać a swójbje zbožo přihotować.

Z přizwolenjom manželskoho njedźele a swjate dny, cyły advent a štyrcyći-dnjowski póst, tež druhe póstne dny a časy wosebitych pobožnosćow so manželskoho wobkhada wostajištaj. Runje tak, hdyžkuli pytny, zo je ju Bóh žohnował, hač k porodej so zdźeržowaštaj, zo by so do započatoho płodu nakažka złych požadosćow njezaśćěpiła. Bóh žohnowaše jeju čiste manželstwo ze šesćimi dźěćimi. Swoje dźěći w bojosći Knjeza kubłowaše.

Zo móhła należnišo Bohu służić, z poslednim dźěsćom khodźicy, pohnu manželskoho k wobstajnej zdźeržliwosći. Na to wotpołožištaj před biskopom swjaty slub. A staj jón třicyći lět hromadźe dźeržałoj. Wot toho časa so tež wšěch zawjeseleńkow zdalowaštaj. Jeje manželski zapowě sebi tež nošenjo purpura, złotych abo sleběrnych wěcow.

Hadwija měješe maćersku starosć za khudych a syroty. Na jeje pohnuće natwari jeje manželski w Trebnicach njedaloko Wrótsławja klóštr za knježny cisterciske. Klóštr so (wot 1203) pjatnaće lět twarješe a cyrkej bu hakle 1219 swjećena. Twarić dyrbjachu jón khostancojo z cyłoho kraja, za tym hač běchu so zawinowali. Tónle klóštr měješe być z wućeknišćom žónskim, kotrež chcychu so stracham swěta wuwinyć a w pobožnosći so wudokonjeć. Měješe tež khudych podpjerać a holćata kubłać.

Hendrich chcyše druhomu synej Konradej knježstwo wotstupić. Mać běše za staršoho Hendricha. Bratraj přichodnoho namrěwka dla započeštaj mjez sobu wójnu. Konrad bu zbity a wotrjekny so swěta. Wumrě po krótkim času w pokutnym žiwjenju. Hadwija z toho hubjenosć a ničomnosć swěta jasnišo spózna. Wutrobu hišće bóle wot swětnych wěcow wottorhny. Na swojim hrodźe we Wrótsławju ćežše pokućenja činješe, hač najkrućiši mniša we swojich klóštrach.

Přecy měješe 13 khudych wokoło sebje, kotrychž k česći Jězusowych japoštołow nasyćeše. Sama jim jěsć na blido nošeše a často klečo podawaše, a to wšo, prjedy hač běše sama što pojědła. Často wužiwaše, štož běše po prošerjach wostało. — Wusadnym myješe jědmjeńcy.

Swoje dokhody jeno za tradacych přetrjeba. Pychu ženje lubowała njeběše, ale hdyž běše so swěta wotrjekła, nošeše jeno hrubu šěru drastu.

We wudospołnjenju chcyše pokračować. Wopušći z wolu manželskoho swój hród a zasydli so pola Trebnic. Druhdy běše dny za sobu w klóštrje a w dźěłarni knježnow wšitke podomske dźěła sobu činješe. Popřeješe sebi jeno krótki wotpočink na nahej zemi. Wulki dźěl nocy modlo přebywaše.

Při dźěle přecy na Boha mysleše. Wjacy króć za dźeń by cyrkej wopytała. Derje wjedźicy, zo pobožnosć bjez ponižnosće ničo njeje, dyžli tajeństwo, měješe so sama za poslednju wšitkich stworjenjow. Swoju wutrobu tak wobknježeše, zo so jej ženje tež nic najmjeńše znamješko hněwa abo njespokojnosće njewusuny.

Tónle wutrobny pokoj so při wšelakich spytowanjach najrjeńšo wopokazowaše, kotrež ju podeńdźechu.

Hnuty přez póćiwosće swojeje manželskeje, poča tež Hendrich dale bóle do jeje stopow stupać. Na joho hrodźe knježeše jednorosć. Swojomu ludej běše z wótcom, khudym a njezbožownym ze zakitarjom a pomocnikom. Sprawnosć so w kraju wukonješe, pobožnosć so mjez ludom rozšěrješe. W lěće 1238 Hendrich zbóžnje wumrě.

Hdyž knježny w Trebnicach wo njoho žałosćachu, běše Hadwija do božeje wole podata a měrowaše knježny: „Chcećе so božej woli spjećić? Naše žiwjenjo jomu słuša. Pytajmy tróšt we wšěm, štož Bóh na nas sćele. Podwolnje so podawajmy, hdyž nam přećelow bjerje abo nas ze swěta wotwoła."

Nětko wza Hadwija drastu cisterciskich knježnow a běše pod nawodom swojeje dźowki Herty, kotraž běše z abatisu w Trebnicach. Wot skhadźenja słónca hač do připołdnja cyrkej njewopušći. Wo swětne rěče njerodźeše.

Tři lěta po smjerći manželskoho zhubi Hadwija staršoho syna Hendricha Pobožnoho. Tatarojo běchu so z Asije na Pólsku walili. Ćehnjechu do Ślezskeje a wobłěhowachu Wrótsław. Na próstwu swjatoho Česława buchu wotehnaći a wobroćichu so do Lignicskeje krajiny. Wójwoda Hendrich zebra wšě swoje wójsko a hotowaše so na Tatarow. Wšitcy wojowarjo so wuspowědachu a ze swjatym woprawjenjom so do bitwy posylnichu. Hendrich wopokazowaše w bitwje wulku rozhladnosć a khrobłosć. Skoro so zdaše, zo so dobyćo na joho stronu khila. Ale joho kóń padny a Hendrich 9. apryla 1241 žiwjenjo přisadźi. Hdyž joho manželska Hana wo muža žałosćeše, rjekny Hadwija: „Bóh je z mojim synom činił, kaž so jomu spodoba. Njesměmy druheje wole měć napřećo Knjezowej." Pozběhnywši woči k njebju so modleše: „Mój Božo! dźakuju so tebi, zo sy mi tajkoho syna dał, kotryž mje lubować a česćować ženje přestał a mje ženje zrudźił njeje. Joho žiwoho widźeć, běše mi z wulkej radosću. Ale z wjetšej radosću mi je, hdyž joho přez smjerć we twojim kralestwje z tobu zjednoćenoho widźu." Tak běše Hadwija wšěm z přikładom podatosće a sylnosće.

We swojej poslednjej khorosći žadaše sebi Hadwija swjate wolijowanjo, byrnjež so khorosć strašna njezdała. Hač do poslednjoho wodycha měješe mysle do Jězusowoho ćerpjenja zanurjene.

Bóh ju 15. oktobra 1243 k sebi zawoła. Bóh je ju po smjerći ze wšelakimi dźiwami překrasnił.

Po přepytanju wšelakich dźiwow je bamž Klimant IV. ju w lěće 1266 swjatu prajił. Bamž Innocenc IX. je jeje swjedźeń na 17. oktobra postajił.

* Z tuteje swójby ma cyrkej wjele swjatych, na př. swj. Oto, biskop bambergski († 1189), tež Hilžbjeta wuherska (Durinska).

Swětowy rozhlad.

Słowjanska.

Českosłowakska. Zhromadźizna němskoho parlamentarskoho zwjazka je wobzamkła, zo zasy při jednanjach českosłowakskoho sejma so wobdźěli. Kaž je znate, běchu němscy zapósłancy 3. aug. ze sejma wušli. Stawkowanjo bě potajkim jim samym do škody.

— Po rozprawje financnoho ministra dra. Nowaka statne wudawki 19 milijardow wučinjeja a so z njedostatkom 800 milijónow skónča. W nastupanju wotwisnosće češkeje krony wot němskeje hriwny minister praji, zo je so króna hižo wot hriwny njewotwisna sčiniła. Minister praji, zo je płaćeńska bilanca jara dobra. Českosłowakska republika njeje zańdźene financne lěto žanych papjerjanych pjenjez wudała, a tež w přichodźe so wudaća papjerjanych pjenjez wostaji. To bě tohodla možno, dokelž su dawki na spokojace wašnjo dóšle a wjacy dyžli 14 milijardow krónow wunjesłe. Mjez wokolnymi krajemi je so Českosłowakska kaž kupa w morju před

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

přepłowanjom papjerjanych pjenjez wobkhowała.

Cechojo pola bamža. Bamž je sobotu 600 putnikow z Českosłowakskeje přijał, mjez kotrymiž su někotři zapósłancy a senatorjo. Při přijeću bě też Pražski nuncius Mikara přitomny. Wołomucski arcybiskop wobswědčenjo poddanosće bamžej čitaše. Tutón wotmołwjejo wulku spokojnosć wupraji, zo při sebi tak imposantne zastupjenjo Českosłowakskeje widźi a to w hodźinje, hdyž so českosłowakski klerus rozšćěpjuje. Wón tole rozšćěpjenjo wobžarowaše a nadźiju wupraji, zo so wotpadnicy do klina maćerneje cyrkwje wróća. Bamž z nowa swoje stojnišćo w prašenju duchownskoho nježenjeństwa rozestaja a přitomnych napominaše, zo bychu so po joho pokiwach w nastupanju lithurgiskeje rěče złožowali. Na kóncu wón praji, zo dyrbi so civilny porjad w přezjenosći z nabožinskim porjadom rozwić k zbožu a wukhowanju luda.

Južnosłowjanska. Južnosłowjanski ministerski president Pašič je štwórtk w nocy ze spěšnym ćahom do Pariza wotjěł. Wobstojnosće při albanskich mjezach su tak khutne, zo chce Pašič sam na konferency zwjazkarskich pósłancow wo nich jednać.

Němska.

Němski natwarjacy minister dr. Rathenau je štwórtk minjenoho tydźenja z francózskim natwarjacym ministrom Loucheurom wo tworach a materialijach dojednał, kotrež chce Němska město pjenjez Francózskej jako wotškodźenjo w hódnosći 7 złotych milijardow hač do 1. meje 1926 podawać. Płaćizny za podawane twory atd. so po normalnych francózskich płaćiznach wobliča. Francózojo so boja, zo Němska njebudźe wójnske wotškodźenjo přichodnje z pjenjezami zapłaćić móc. Tuž su spokojom, zo znajmjeńša twory město pjenjez dóstanu.

Zastupjerjo němskeje wulkoindustrije Wiesbadenske zrěčenjo njedowěriwi posudźeja. Za płaćiznu nakhwilnoho popušćenja napjatosće so Němskej nowe ćeže napołoža, kotrež hišće Londonske wotškodźeńske namjety překročeja. Pokazuje so na to, zo so z přeměnjenjom pjenježnych do tworowych ćežow, pjenježne ćeže přewysoko wobličeja. Němska industrija njebudźe móc dołho twory na požčonku podawać, a Němska budźe potom zasy papjerjane pjenjezy čišćeć dyrbjeć. Wotškodźeńske ćeže njehodźa so też po tutym wašnju wotpłaćić. Wiesbadenske zrěčenjo, mjez Rathenauom a Loucheurom wobzamknjene, móže Němskej posledni zbytk politiskeje a industrialneje skutkowanskeje swobody wzać.

Nowe železniske jězdne tarify su po sćěhowacych jenotnych sadźbach postajene. Km 4. klasy płaći 17 pjenježkow, třećeje kl. 26 pj., druheje klasy 43 pj. a prěnjeje klasy 77 pj. Podroženjo pornjo nětčišej płaćiznje 30 proc. wučinja. Też płaćizny spěšnych ćahow so poměrnje powyša. Wone so na dalokosć 75 km w třećej klasy wo 5 hr., w druhej klasy wo 10 hr. podroža. Też so płaćizny za woženjo wojakow, pućowanskich břemjow a expresne posyłki powyša. Jězdna kharta za psy přichodnje telko płaći kaž jězdna kharta 4. kl. Nowy tarif 1. decembra 1921 do mocy stupi.

Čorne njewjedra so bliža

a jenož njewěste hišće je, hdy wubuchnu. Hornjo-Šlezske prašenjo so mjenujcy, su-li powěsće z cuzby prawe, bórzy rozrisa a to nic k spokojenju Němskeje. Němskostatny kancler je tohodla hižo swój dowol přetorhnył a w Barlinje wuradźuje z knježeństwom. Za njoho a cyłe knježeństwo je rozsudźenjo jara ważne: wón je we swojim času ententćine ultimatum podpisał pod wuměnjenjom, zo cyła Šlezska při Němskej wostanje, a jej tak skerje budźe móžno, swój napołoženy dołh ententće wotpłaćić. Hdyž pak nětko Šlezska njewostanje, budźe knježeństwo dyrbjeć wotstupić. Potom pak budźe ćežko, druhe knježeństwo zwjesć, kotrež by w tajkim rozomnym duchu wobstojenja Němskeje rjadować so prócowało, kaž je Wirth to činił; potom móžemy dóstać njeměry do kraja, kotrež hubjenstwo hišće powjetša. Njeměła-li pak so nadźija njespušćić, zo tola někak měrne wobstojenja w Němskej zdźeržimy, potom je nuzne, zo zasy knježeństwo dóstanjemy, kotrež so ze srjedźnych stronow, potajkim křesćanskeje ludoweje strony, demokratiskeje a socialdemokratiskeje naprawnoho křidła zestaja. Kóžde druhe by było njezbožo.

Wirthowe knježeństwo bě wot wšoho započatka na słabych nohach. Joho zmylk bě, zo z tym ličeše, Hornjo-Šlezska móhła njedźělena při Němskej wostać. Zo so to njestanje, bě tola dawno wěste, a prašenjo jenož bě: kelko Němska zdźerži. Hač do Parižskeje konferency bě za Němsku přecy hišće nadźija, zo drje tola industrialne krajiny abo znajmjeńša wjetši dźěl wobkhowa, dokelž Jendźelska kruće za Němsku wustupowaše. We zwjazku narodow pak běchu druhe wliwy sylniše dyžli jendźelske. Też tam bě wulke běd̄ženjo, kak by so prašenjo najlěpje hospodarscy a też politiscy někak sprawnje zrjadowało. Mjez wšelakimi namjetami, kotrež so tam činichu, je zajimawe sćěhowace, kiž wukhadźa wot češkoho a holandskoho zastupjerja při zwjazku ludow:

Pólski kraj Tešinskich a Běliskich krajinow so z Katowskim, Bytomskim, Kralowskohutskim, Tarnowiskim, Přćinskim, z połojcu Lublinskoho wokrjesa, a małymi dźělemi Zabožowskoho a Gliwiskoho wokrjesa do cyłka zjednoći. Statoprawnje bě tónle cyłk pod pólskim knježstwom stał, hospodarscy by wón samostatne hospodarske srjedźišćo pod zwjazkarskej kontrollu wěcywustojnych był. Pódla toho by so w tutym kraju němska měna zaručiła, so žanych cłownych mjezow přećiwo Němskej sćahnyło a wobkhad so němscy organizował. Njerospušćenjo němskoho zamoženja by so přiručiło a so wuswobodźenjo wot pólskeje wojerskeje winowatosće zawěsćiło.

Po druhich powěsćach ma zasy tak mjenowana Sforzowa linija dobre wuhlady za přiwzaćo. Wěstoho dotal hišće do swěta přišło njeje, kak je zwjazk ludow prašenjo rozrisał; zo pak nic Němskej k lěpšomu, je hižo wěste z njeměra, kiž je, kaž hižo horjeka wuwjedźechmy, tele dny do němskostatnoho knježeństwa zajěł. Řěka, zo so rozsud hišće wosrjedź oktobra wozjewi, a tak budźe móžno, zo so to w bližšich dnjach stanje. Potom drje změjemy też za pjenježne należnosće Němskeje so bojeć; přetož zhubi Němska bohaty industrialny kraj Hornjo-Šlezskeje, zaprahnje bohaty kužoł, z kotrohož by so wulka podpjera k wotpłaćenju wójnskoho wot-

Porsćik Jězusdźěćatka.

Z němskoho přełožił P. R.

W Strassburgu, nic daloko wot mosta, kotryž přez kanal do kamjeńtneje wulicy wjedźe, maš móličku wulicu, kotraž je jara ćicha a wuzka. Ju mjenuja wulicu wšěch swjatych. Hdyž po tutej wulicy kročiš, přińdźeš bórzy k wrotam na prawicy, kotrež wjedu do klóštra křižnych sotrow. Do tutych wrotow je so hižo někotražkuli holčka, přewodźana wot luboho nana abo starosćiweje maćerje, klepała, a jej su wočiniłe. Tu je wuček a domiznu namakała.

W rozmołwni tutoho klóštra sedźeše staruška a dwě sotře pola njeje. Při šalcy kófeja, kotryž bě wot sotrow dóstała, skorženje jimaj swoju nuzu. Při tym sebi husćišo sylzy třeješe.

„Sym sebi mysliła, zo njemóže ničoho wjacy pobrachować“, praji wona, „hdyž sym so tak mnoho modliła a wot wyšnosće k wyšnosći běhała — ale ničo njeje pomhało, naš wjesnjanosta změje skónčnje tola prawje.“

„Što pak je tón prajił, ćeta?“ wopraša so jena sotra sobuželnje.

„Nó, k tomu sym najprjedy šła, dokelž mi knjez farař praješe, zo w tejle wěcy njemóže ničo činić a jenož knjez wjesnjanosta móže w tajkich wěcach radźić. Tak sym k njomu šła a jomu wšitko wupowědała. Ty, mój Božo, nětko je 18 lět, zo swojoho jeničkoho, swojoho Franca, wjacy widźała njejsym. A što to rěka za jenu mać! A je był w Chinje, Bóh wě kelko mil daloko, a to we wójnje; a nětko je so wróćił cyły a strowy a to jako stotnik, wón je mi z Parisa pisał a mi kusk židźaneje tkaniny pósłał jako dopomnjeńku. A też nětko joho hišće wohladać njesměm! Pisa mi, zo jako francózski wyšk njesmě do Elsaskeje přińć. A runje nětkle joho najbóle trjebam, dokelž dyrbi mi radźić we ważnej wěcy, a wćipna sym też, kajki napohlad ma po chinskej wójnje a po njewuprajomnej ćopłoće na łódźi.“

„A tak sće pola wjesnjanosty była a sće so prašała, što maće činić w tutej należnosći?“

„Haj, luba ćetka — chcych prajić, sotra Marta — a wjesnjanosta praješe: wón nima přećiwo tomu ničo, zo by mój Franc do wjeski na wopyt přišoł, ale wón njemóže to dowolić, to dyrbju so jónu pola wokrjesnoho podwyška woprašeć. Ale wón měni, zo Francej drje wopyt njedowola, tohodla sebi njesměm wjele nadźije činić. Na druhi dźeń dźěch hnydom do městačka k podwyškej a sym jomu wěc rozpowědała a joho rjenje prosyła, zo by mojomu Francej dowolił, mje wopytać. Najprjedy je so mje wšo zwuwoprašował a potom we wulkich knihach pytał a potom z cyłym hłosom na mnje zareji: Čert sebi njech po wašoho Franca přińdźe, tón je njekhmanik, je krajny přeradnik, njepřećel kraja, njepřećel kejžora; tón dźěn je jako elsaski poddan joho majestosće němskoho kejžora do Francózskeje ćeknył, byrnjež dyrbjał pola nas na měru hić, a je do francózskoho wójska zastupił, to rěka do njepřećelskoho, to je z najmjeńša šěsć złósćow a na kóždu je smjerć postajena.“ Tak je wón na mnje wołał. Mój Franc, hdyž so wón pokaza, budźe hnydom před wójnski sud stajeny a na čas žiwjenja zawrěja joho do najćežšoho jastwa, to je to najmjeńše.“ To pak sebi njechach dać lubić. „Mój Franc“, prajach, „njeje žadyn přeradnik a žadyn njekhmanik, hewak njeby w Parisu so stał wyšk a nětko stotnik a dobry je a so modli a na swoju mać njeje zabył.“ A hišće prajach: „Ja kóždy dźeń spěwam za kejžora, byrnjež tón był Prus a ja Elsaska.“ „To je waša zaklata winowatosć, za kejžora so modlić“, je wón na mnje rejił, „a wšitko“, je wón prajił, „hnydom napisa knjezej wokrjesnomu rozkazowarjej do Strassburga; słowo Prus pak je ranjenjo joho majestosće.“

„Wupiće hišće šalku“, rjekny sotra Marta a nala zasy, a staruška powědaše dale: „Sym sebi mysliła, hdyž ty do Strassburga chceš to pisać, tak je lěpje, zo tam ja prjedy dóńdu, hač tam twój list přińdźe a tak sym dźensa tu tohodla w Strassburgu.“

„A sće hižo pola wokrjesnoho rozkazowarja była, ćeta?“

„Haj“, rjekny stara maćerka, „ja so nje-

runanja wuliwała a jenož w tym nastupanju móhło přińć wołóženjo, zo by ententa dźiwajo na wotstupjenjo Hornjo-Šlezskeje swoje žadanja pomeńšiła abo Hornjej Šlezskej napołożiła, zo ma też wona swój dźěl k wotpłaćenju přinošeć.

Měnjenja wo pjenježnych wobstojenjach Němskeje runje jeje wotpłaćenja dla su też we wobhonjenych worštach zadwělowace. Z Kahr, njedawno hišće bayerski ministerstwowy předsyda, je tele dny we zjawnej rěči prajił: dwělować ma so hišće jenož na tym, hač wokomik, w kotrymž budźemy prajić: „dale njeńdźe", w přichodnym naléču abo hižo prjedy přińdźe.

Wuradźowanja wubjerka zwjazka ludow skónčichu so 12. t. m. Jich wunošk zdźěli so hnydom předsydźe wysokeje rady, Briandej do Pariza. Wo nich je dotal jenož to zhonić, zo Šlezska budźe dźělena, a mjeza póńdźe přez industrialnu krajinu. Tola też w dźěle, kotryž Pólskej připadnje, zdźerži Němska wěste financialne prawa.

Na kóncu poslednjoho posedźenja poréča předsyda, japanski hrabja Ishii, wobzamkowace słowa: „Rada zwjazka narodow je zbožowna, zo je skónčnje jenu jara wobćežnu a woskoćiwu należnosć dorjadowała. Je to rozsudźaca hodźina w žiwjenju zwjazka narodow. Dowolće mi, zo při tejle swjatočnej składnosći w mjenje swojich jendźelskich, francózskich a italskich towaršow, kaž też w mojim našim štyrjom kolegam z Belgiskeje, Brasiliskeje, Chinskeje a Spaniskeje so podźakuju za to, zo su radźe swoju wjelehódnu pomoc poskićili. Wunošk jich dźěłow je napjelnjeny z duchom sprawnosće a nadobneje njestroniskosće. Dale też nochcu zanjechać, česćehódnym zastupjerjam Jendźelskeje, Francózskeje a Italskeje swój sprawny *džak wuprajić. Woni su njedźiwajcy wulkich* narodnych interesow, kotrež tu na hračkach stojachu, jasne dopokazy swojeje zwólniwosće k wujednanju pokazali. Tak so nam poradźi, należnosć zbožownje zrjadować." Skónčnje podźakowa so też hišće za česć, kotraž je so joho wosobje přez to dała, zo je wón we tak rozsudnej należnosći, wot kotrejež měr a přezjenosć w Europje wotwisuje, směł předsydować.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Tu zjebachu bura z Trattlaua pola Wostrowca. Bur chcyše sebi konja kupić. Jomu přibliži so mužski a jomu rozłoži, zo su tola konje, kotrež tu na předań widźi, za ratańske dźěła přelohke a zo znaje wyššoho leutnanta při wójsku, kiž jomu sylnoho konja wobstara. Bur dźěše z nim do hosćenca, hdźež bórzy na to wyšši leutnant přińdźe. Z nim sebi dojednachu. Bur měješe 7500 hr. zapołožić, dósta na to kwitowanjo a slubjenjo, zo też bórzy konja dóstanje. Tak so rozeńdźechu. Bur pak konja hišće dźensa nima.

— Komisija za běrnowe płaćizny je srjedu 5. oktobra hamtske płaćizny po centnarju a hriwnach zapisała:

	běłe	čerwj.	žołte
w Budyšinje	45—49,	45—47,	45—49
w Drježdźanach	44—51,	44—48,	47—52
w Lipsku	46—49,	45—48,	47—50

Z Pančic. Na nahłym a kamjeńtnym puću mjez Kukowom a Wudworjom — w Nowakec keŕčkach — padny njedźelu na wječor knježi dźěłaćer Józef Hicka, kiž bě swoje přećelstwo w Kukowje wopytał, njezbožownje z kolesa a zrani so ćežcy. Bjez wědomja ležacoho namaka joho jena służowna z Wotrowa, kiž pozdźišo nimo dźěše, w joho krwi a běžeše ruče po pomoc. Kukowskej wjesnjanaj donjeseštaj joho k joho přiwuznym, hdźež zasy trósku k sebi přińdźe a lěkańsku pomoc dósta. Na samym městnje je hižo wjele kolesarjow padnyło, su pak z wjetša zbožownje wotešli. Duž rěka so tam na kedźbu brać.

Ze Zdźerje. Radosć knježeše minjenu njedźelu 9. oktobra w našej na wukhodnych *pomjezach katolskoho Serbstwa stražowacej* wosadcy. Swjećachmy dźěn 200 lětne dopomnjeće tamnoho dnja, zo buchu za wobydlerstwo Zdźerje a wokoliny tu w tachantskim hrodźe Boże służby zarjadowane. Lubosć a dźakownosć wosadnych bě sebi k tomule swjedźenjej dom Boži rjenje ponowiła a jara přistojnje z pletwami a wěncami wupyšiła. Też před hrodom na mosće stojachu čestne wrota, kotrež kóždomu kemšerjej wozjewjachu, što tu swjećimy. Najdostojniši knjez tachant a protonotar J. Skala bě nam lubosćiwje za wurjadny swjedźeń přikhwatał dopołdniše swjatočne Boże służby dźeržeć. W 9 hodź. bě wulka Boža mša najdostojnišoho knjeza tachanta z posłužowanjom wosadnoho duchownoho. Na to rozłoži najdostojniši knjez, najprjedy w serbskim a potom w němskim prědowauju, wosadnym na zakładze słowow psalmisty: „Kak lubozne su twoje wobydlenja, knježe wójskow" (ps. 83, 1) ważnosć domu Božoho za katolskoho křesćana, kak je wón za njoho dom modlenja, dom woprowanja a dom wujednawanja a wědźeše w hnujacych słowach wšěm, na wutrobu kłasć, kak maja z modlenjom wobrubjeć swoje wšědne žiwjenjo, kak dyrbja w horliwosći k Božim służbam sebi ważić swoju swjatnicu a kak ma jich žiwjenjo zaměstnjene być do wujednawacych poměrow z Bohom a bližšim. W najnutrnišim dźaku Bohu za wšě tu dóstate hnady wuspěwachmy ke kóncej swjatočne: Tebje my Boha khwalimy. — Ze stawiznow Zdźerjanskeje wosady njech je naspomnjene, zo bě Budyšske tachantstwo hižo w 30 lětnej wójnje Zdźěrjanske ryćeŕkubło wot Jurja z Loeben kupiło. W lěće 1718 bu tu nowy hród natwarjeny a w nim mała kapałka. Wot l. 1721 dźerža so w njej Boże służby, najprjedy za měsac jónu, pozdźišo dwójcy a to z prěnja wot Budyšina 1862 pak wot Radworja wobstarane. Po času njedosahaše kapałka wjacy za rozmnožene katolske ludstwo, tohodla bu přecy zasy powjetšena, tak zo nětko znajmjeńša 250 kemšerjam městna skića. Też Boże służby so časćišo dźerža a duchowna wyšnosć je nětko postajila, zo madźa so tu kóždu njedźelu Boże służby wotměć. Hižo 1918 bu Zdźěr samostatne dušipastyrstwo *a do njoho 41 wsow připokazanych, w kotrychž* je katolske ludstwo wosady rozpjefšene. Zdźěr je woprawdźita diaspora. Jako tajka je wona też khuda kaž diaspora. Tohodla njech njezapomni też serbski lud swojeje syrotki tu na pomjezach. Hdźežkuli chcyła dobra serbska wutroba z nadobnosće swojoho Božoho žohnowanja w časnym woporu za należnosće katolskeje cyrkwje woprować, njech so dopomni najprjedy na khudušku a

---

boju, ja dźěch k njomu a prajach: ‚Knježe generalo' a hlej wón bě wjele přećelniši hač wokrjesny podwyšk. Tola wón njebě też z Pruskeje. Z nim sym rěčała skoro kaž z našim knjezom fararjom, a wón je z měrom na mnje posłuchał. Ale potom je prajił: ‚njeje móžno, zo by waš knjez syn — tak je *mojoho Franca mjenował — přišoł na wopyt*, wón je dyrbjał w kraju wostać. Čohodla dha je wón ćeknył?" Ja jomu wotmołwich: ‚Knježe generalo, druzy su Franca našćuwali, wěrno wšak też je, zo su pruscy nas elsaskich zacpiwali a so jara njepřistojnje přećiwo nam zadźerželi. Hdy bychu woni tajcy byli kaž wy, knježe generalo — sym prajiła — tak wšak bychmy my rady byli pod němskim knježstwom a też Franc njeby ćeknył. Tak pak je wón do Francózskeje šoł a je tam něšto dócpěl."

Hdyž sym tak rěčała, je so wón kusk posměwknył — sym wšak to derje widźała — ale je prajił, zo to tola njeńdźe, zo by mój Franc na wopyt přišoł, dokelž dyrbi dowolnosć k tomu z Barlina přińć a tajka hišće so žanomu elsaskomu ćeknjeńcej dała njeje, dokelž dyrbja krući być.' Ale ja sym prajiła, *ja chcu wšitko spytać a na koho mam so* wobroćić. Wón praješe: ‚dyrbiće hić k bohotej."

„K bohotej?" zawołaštej wobej sotře, „k tomu tola šła njejsće?"

„O, wój njewěstej, kak je maćeri wokoło wutroby, kotraž swoje jeničke dźěćo lěta dołho wjacy widźała njeje", wotmołwi staruška, „haj k bohotej sym šła, to rěka: po prawym tola nic k njomu . . ."

„Komu pak?"

„K jenomu radźe abo k tajkomu wyššomu zastojnikej. Tón bě jara z krótka a je mje *pósłał k jenomu wyššomu a tutón zasy* k druhomu wyššomu a nic k bohotej. A hdyž sym jomu zasy swoju wěc wupowědała a so prašała, hač móžu z bohotom rěčeć, tak je z woběmaj rukomaj mi napřećo machał a tajke dołhe mjezwočo sćahał a rjekł: ně, ně, to je docyła njemóžne; z tajkimi wěcami njesmě so joho Jasnosć wobćežować — a docyła so tajka dowolnosć ženje njeda; to je zasada — a docyła njemóže ani bohot to dowolić, to dyrbi do Barlina, a docyła bychu nastałe z toho diplomatiske jednanja z Parisom, a to by Bóh wě kak dołho trało, a štó dha wě, hač Franc chce přińć do Elsaskeje, a jeli wón chce, hač wón też dowol dóstanje wot francózskoho wójnskoho ministra a tak to dźěše „docyła" a „docyła", hač ja stojach wonka před durjemi. A nětko sama wěrju, zo nadźije wjacy njeje. Wšudźom su mje wotpokazali kaž mać Božu a swjatoho Józefa w Bethlehemje."

„A tola staj tutaj swjataj namakałoj prawy nócleh", praji sotra Marta.

„Haj to běštaj mać Boža a swjaty Józef", rjekny staruška, a tak ja tajke něšto wočakować njemóžu. A tola ja Franca tak nuznje trjebam. Wón dyrbi mi radźić a hišće wjacy.. „Hlejće sotře! pódla mojeje khěžki je łučka na předań. Wjesnanosta je mi prajił: tu dyrbju ja kupić, dokelž přez to budźe moja khěžka wo wjele dróžša. Hdyž ja to nješčinju, *pokupi łučku žid a natwari runje před* mojej khěžku mydłowu twornju, a to budźe tak smjerdźeć, zo njebudu wjacy wutrać móc, a potom mi moju khěžku nichtó njewotkupi. A ja nimam žanych pjenjez. A Franc by mi móhł zawěsće pomhać a za mnje rukować, hdyž sebi pjenjezy požču. Wón ma też wulku žadosć za mnu; ale to tak jara we swojich listach njepraji, zo mi njeby ćežkeje wutroby načinił. O, mój Božo", wona skónči, „njewohladam woprawdźe tu na swěće wjacy swojoho Franca?"

A staruška zakry sebi płakace wobličo z rubiškom. Kedźbliwje bě připosłuchała starša sotra Bonaventura a wza nětko ruku płakaceje maćeŕki do swojeje a rěčeše z cunim miłym hłosom: „Luba maćeŕka, wy njesměće zadwělować, dokelž to je najhórše. Hlejće, hdyž wy swoju nuzu skorježešće, sym so na něšto dopomniła, štož sym w Parizu dožiwiła. Mějach tam staru zemjanku wothladać. Te lěćo so njepřestawajcy dešćowaše, tak zo žita na polach wurosćachu a wosyčene hnijachu. Přecy hórje bě, a nowiny pisachu,

potrěbnu Zdźěrjansku wosadu. Jeje dušipastyŕ expositus N. Dornik in Radibor i. Sa. z najwutrobnišim džakom kóždy dar za cyrkwine potrěbnosće tuteje wosady přiwozmje.

Z Pančic. Kaž „Sächsische Volkszeitung“, a tež „Budyšski Tageblatt“ wozjewjetej, je štwórtk minjenoho tydženja najdostojniši knjez biskop dr. Shhreiber klóštr Marijinu Hwězdu wopytał. Hnadna knjeni a cyły konvent postrowichu joho w abtowni, hdźež wón někotre słowa k nim poréča. Při tym wupraji swoje wjeselo, zo je w Sakskej dweju tak staročesćomneju klóštrow, podźakowa so klóštrej za wšo, štož je wón za 700 lět swojoho wobstaća za katolsku cyrkej w Sakskej činił a napominaše knjeżny, zo bychu tež dale w tymle duchu z modlitwu, přikładom a wukubłanskej dźěławosći za powšitkowne dobre skutkowałe. Tež sam chce stajnje klóštrej přikhileny wostać a wupraji próstwu, zo bychu knjeżny joho při joho ćežkim zastojnstwje ze swojimi paćerjemi podpjerałe. — Popołdnju wopyta najdostojniši knjez hišće holći wustaw, hdźež joho khowancy z basnju a někotrymi spěwami powitachu. Na dompuću wopyta hišće khoroho knjeza kanonika Hicku, fararja w Khrósćicach.

Z Pančic. Zańdźenu njedźelu přeprosy tudomne towarstwo kat. młodźencow a knjeżnow na swój nazymski swjedźeń. Bě to druhi po hakle lońšim założenju. Dziwajo na Kamjenski hermank rosćeše ličba hosći pomału; tola pak móžeše horliwy předsyda, k. kapłan Cyž, wokło 1/2 7 hodź. nimale połnu žurlu powitać. We swojich powitanskich słowach wuzběhny wosebje, zo stej towarstwjezało ženej na narodnym zakładźe, runje kaž „Lipa Serbska“. Tež jimaj słuša česć, zo w klóštrskej wokolinje skutkujetej we serbskim duchu, kaž to hižo cyły porjad wobswědčuje. Rozmołwa, zabawa, powučenjo — wšo je serbske. A hdyž so na jeju swjedźenju tež němski kruch hraje, stawa so tohodla, dokelž je jimaj němski wotdźěl młodźencow přizamknjeny. Na to hraješe so struchłohra „Wšitcy zjednani“ w 4 jednanjach, za serbske jewišćo připrawił J. N. Horjanski. Při tajkej hrě njejsu róle z wjetša lohke, ale hrajeŕki činjachu swoju wěc jara derje, wosebje skupa Wićazowa. K prěnjomu razej wustupi spěwny wotdźěl tow. knjeżnow a přednjese dwěhłósny khór holičow ze „Smjertnicy“ a „Tŕo wojenu“ z přewodom klavěra, kotryž k. wučeŕ Nawka wuwjedźe. Spěwy bě k. wučeŕ Słodeńk nawučił a je tež nawjedowaše. — Prěni pospyt pohonja k dalšomu dźěłu na tutym polu, a přisłucharjo budźa džakowni, hdyž serbska młodźina jim tak rjenje narodne spěwy přednjesuje, byrnjež so w nizkej žurli khětro ćežko spěwało. Žortnej hrě „Krasne wobrazy“ a „Sprechstunde eines Wunderdoktors“ běštaj połnych bryzlow a směškow. Naša młodźina hraješe wustojnje a wustoji so na to. Na kóncu předstajenjow džakowaše so předsyda wšěm, kotřiž su pomhali swjedźeń wuhotować. A potom wjeseleše so młodźina při zynkach serbskeje hudźby. — Na kóncu našeje rozprawy njechamy pozabyć na runjewon přikładne narodne skutkowanjo k. kapłana Cyža, kiž młodźinu hromadźuje a ju we wěrjacym a narodnym duchu wukubłuje. Při swojim mnohim a wobćežnym zastojnskim dźěle namaka hišće časa a mocy, so wěnować młodomu dorostej, kiž je naš přichod. Za to słuša jomu horcy džak wšěch starših, ale tež wšoho naroda. Z joho dźěłom rosće narodne začućo a lubosć, k ludej serbskomu. Za to jomu sława!

Z Jawory. Na klóštrskich polach blizko našeje wsy, w tak mjenowanych „Hlinkach“, bě so njedźelu dopołdnja, runje na Božich służbach cyła čŕjóda měšćanow (z Kamjenca) — na 30 mužskich a žónskich — naběžało, wobrónjeni z motykami a kobelemi a dźěłachu běrny won; bjeze wšoho stracha a bojosće, kaž bychu na swojom byli. Hdyž běchu w najlěpšim dźěle přidruži so jim — wězo njeprošeny a njewitany — jedyn klóštrski zastojnik a kazaše jim z pola. Na joho słowa najprjódcy ničo njedachu a dźěłachu dale. Při tym swarjachu na burow, zo njechadźa jim běrny předać, zadźeržuja je, zo bychu potom naléćo, hdyž budźa žadne, prawje wysoke płaćizny dóstali. Hrožachu, zo sebi z namocu po nje přińdu, jeli je z dobrym njedóstanu. Skónčnje jich zastojnik změrowa a woni wopušćichu polo, hdyž jim slubi, zo ratarjo měšćanski lud z běrnami zastaraja. — To je nuznje trěbnje, zo měr w kraju dźeržimi. Hewak budże zło.

Z Njebjelčic. W błyšću nazymnoho słónca a na milym njedźelskim dnju bu 9. winowca swjatočnje poswjećeny a tak zjawnosći přepodaty wójnski pomnik.

Swjedźeński ćah — na čole hudźba, potom třělny wotdźěl w pólnej drasće, družki, wojeńske towarstwo, přiwuzni padnjenych, Serbska Bjesada a skónčnje wosadni — wlečeše so po wsy hač k městnosći, hdźež w blizkosći cyrkwje so pomnik pozběhnje. Po wuspěwanju psalma z přewodom orchestra wot dobrowólnoho mužskoho khora pod nawjedowanjom knj. cyrk. wuč. Renara přednjese knjeżna Hana Wroblec ze Serbskich Pazlic hnujacy prolog. Na to sćěhowaše swjedźeńska rěč k. fararja Miča. Spominaše při tym na časy wójny ze swojej bědu. We winowatosći k wótcnomu krajej wopuščichu naši drozy swójbu a domiznu a zawdachu sebi rucy: „Na zasywidźenjo“. Po lětach bědźenja wróćichu so do druheje domizny, pokhowani w cuzej zemi. 19 wosadnych je zapisanych na pomniku. W knizy Jeremia so nam pisa, kak Rahel wopłakowaše swojich synow. Tak tež dźensa tłóča so z nowa sylzy bolosće do wutroby. Ale padnjeni nam přiwołaja: Njepłakajće pře nas, nam je časnosć z lěpšej domiznu zarunana. Wučisćeni wot swojich winow su zašli k wěčnomu wotpočinkej. Podajmy so do Božeje wole, wona nam dawa njebjeski pokoj a tróšt. W nadźiji na zbožowny přichod po wójnskich hórkosćach chcychu swěta zbožo a wjesela wužiwać. Pytajmy swoje zbožo w dowěrje na Zbóžnika. Křiž, kiž debi pomnik, na zbóžne zasywidźenjo nam přiwoła. Němy kamjeń rěči nam wo wěrje, je nam swjata winowatosć, za swojich so modlić. Ze zornowca rěči tež narodna mysl, w serbskej rěči su wurubane mjena a wuprajamy z tym, zo smy hódni swojich wótcow, zo nimamy jenož hrabać za časnym wužitkom, mamy škitać wěru a narodnosć a džakowni so wopokazać našim rjekam.

Ze zhromadnej modlitwu skónči so swjedźeńska rěč. K njej přidruži so wjacyhłósny spěw: „Křiž při puću“.

Na to kładźechu so wěncy, a to w mjenje wojeńskoho towarstwa k. hosćencaŕ Jakub Žur, za Serbsku Bjesadu k. kubleŕ Lenš, za Njebjelčansku gmejnu k. kubleŕ Pjećak,

---

zo ludźo wobkhady a modleńske hodźiny wotměwaja, zo by Bóh Knjez tola słónčne wjedro wobradźił. Tež my so wšitcy wo domje modlachmy za rólniski lud na wsach a kóžde ranjo, připołdnju a wječor prašeše so stara khora knjeni, kak škleńca pokazuje a z wotkel wětřik duje. To móžach jej přecy prajić, tež z wotkel wětřik duje, dokelž bě napřećo na wěži wětřikowa khorhojčka, kotraž bě z našoho wokna přecy widźeć. To słyšeše tež jónu mała wnučka, kotraž při khorej sedźeše a praji: „Wowka, čohodla chceš wědźeć, kak khorhojčka pokazuje?“ Wowka praji: „Khorhojćka pokazuje, hač dešćik přińdźe abo rjane wjedro.“ Dźěćo praji: „Što pokazuje nětkle khorhojčka?“ Prajach: „Přecy dešćik.“ Dźěćo praji: „Kak ma khorhojčka pokazować, hdyž dyrbi słónčne wjedro być?“ Ja prajach, zo ma wona so wobroćić a wětřik wot ranja abo wot połnocy pokazować a nic, kaž nětkle, wot wječora. Dźěćo z měrom wo wěcy rozmysleše a ničo njepraji. Wječor samoho dnja, hdyž bě hižo dospołnje ćma, dźěch do domjaceje hrodoweje kapale, zo bych swoju zwučenu pobožnosć dokonjała. Runje hdyž mjelčo zastupich, słyšach hłós, kotryž hnydom spóznach jako hłós małeje wnučki. Skónčnje ju tež wuhladach. Holčka klečeše před woltarkom, na kotrymž stoješe postawa maćerje Božeje z Jězusdźěćatkom na rukomaj ze staršoho časa krasnje wurězana. Holčka so modleše, ja pak so zadźeržach ćiše, zo ju njebych myliła.

Luba słódka maćeŕ Boža, o praj tola lubomu Jězusdźěćatkej, zo by wone přestać dało dešćować a słónčny čas pósłało. Praj jomu, njech wone jenož ze swojim porsćikom dótknje wětřikoweje khorhojčki na našej wěži, potom so wona wobwjertnje, a słónčko budże zasy swěćić, a kónc budże wšeje zrudoby a nuzy. To móže lube Jězusdźěćatko za wokomik dokonjeć. Prošu, swjata Marka, prošu, prošu lube, słódke, dobroćiwe Jězusdźěćatko, wupřestrěj swój porsćik a wobwjertń khorhojčku; wšak ty wšitko móžeš.“ Tak so modleše mała holčka a dyrbjach so posměwkować, ale tež płakać wulkeje wěry a dowěry holčcyneje dla, kotraž sebi wěc tak jednoru předstaješe. Ja pak sebi mysłu: mjez tysacami modlerjemi, kotřiž tehdom Boha prošachu, płaćeše tuta holčka sobu najwjacy pola Boha. A na druhi dźeń poča so khorhojčka k najwjetšomu wjeselu holčki, kotraž hižo wot ranja skoro cyły dźeń přez wokno na nju zhladowaše, wjerćeć a na wječor duješe wětřik zasy za dołhi, dołhi čas wot ranja, a započa so rjany słónčny čas, kotryž tež wudźerža.

„To je rjana stawizna“ praji stara maćeŕka a wutrě sebi sylzy.

„Ale nic jenož to“, praji sotra Bonaventura. „Wona hodźi so tež za was.“

„Ale kak to?“ wopraša so spodźiwajcy staruška.

„To je tak“, rjekny sotra. „Hlejće; hač dotal měješće wy we wašej należnosći jenož dešćikowy čas, wšudźom was wotpokazachu. Ale, hdyž Bóh chce, tak so wšitko wobroći. Hač dotal sće běhała wot zastojnika k zastojnikej, sće prosyła, płakała, skórżiła, ale wšo bě podarmo. Činće nětko kaž tamna mała holčka a dźiće k maćeri Božej a rjekńće jej, zo by wona tola lube Jězusdźěćatko poprosyła, zo by tute ze swojim wšohomócnym porsćikom jónu na prawym městnje so dótknyło. Potom wětřik so wobroći a, ći, kotřiž su wam dotal prajili: „ně, to njeńdźe“, budźa prajić, „haj, to je móžno. Njemysliće sebi tež to, maćeńska?“

„Haj — kak rjenje sće wy to zwukładła, česćena sotra; tak chcu ja to činić. Do kapale chcu hić; to drje směm? — A tam chcu so modlić z cyleje wutroby a wěrju, zo so wšitko da, a zo mojoho Franca zasy wohladam. Zapłać wam Bóh tysac króć.“

A stara maćeńka woteńdźe do domjaceje kapale a modleše so tam dołho z połnej dowěru z cyleje wutroby a wróći so potom změrowana do swojeje wjeski a wospytowaše husto: porsćik luboho Jězusdźěćatka wšak wšitko derje wobstara.

(Přichodnje skónčenjo.)

za Pazlicy k. kubleŕ Krawčik, za Pěskecy knjez gmejnski předstojićeŕ Lebza a 19 přiwuznych za swojich lubych padnjenych. Třělny wotdźěl woteda třikróčnu swjedźeńsku salvu a hudźbna kapała intonowaše k tomu cunje spěw „Dobroho towarša“.

W mjenje pomnikowoho wubjerka dźakowaše so k. kantor Renaŕ wšěm, kotřiž su k dokonjanju tutoho njewšědnoho skutka pomhali, wosebje Łusćanskec swójbje za darjenjo městnosće, a přepoda jón k škitej cyrkwinskoho předstojićeństwa. W joho mjenje přewza k. faraŕ Mič pomnik. Cyła swjatočnosć, ke kotrejž bě so, njedźiwajo na Kamjenski hermank, rjana črjóda wosadnych a druhich hosći zešła, skónči so ze zhromadnym kěrlušom: „Tebje my, Boha khwalimy.

Njech pohonjuje monumentalny pomnik, kiž na 150 centnari waži, k časćišomu dopomnjenju na lubych padnjenych wosadnych, tež k lubosći domowiny a narodnosće. Docyłnoho serbskoho raza bě cyła swjatočnosć měła, hdy bychu wěnowanja na seklach tež serbske byłe. Smolerjec a Donnerhakec knihićišćeŕni to w přichodźe rad wobstaratej.

Kuwerty — njepoćišćane — 1000 štuk wot 38 hr. poruča

naša Donnerhakec knihićišćeŕnja

w Budyšinje. Před šuleńskimi wrotami 21.

Kwětki.

Serbska čitanka za šule.

(Rozprawa.)

(Pokračowanjo.)

Štwórty dźěl čitanki wopisuje serbski kraj jako našu domiznu, wosebje někotre wuznamne městna, krajiny a hory.

„Bóh žohnuj će, ty polo narodnosće,
Hdźež serbski duch mi hrěje wutrobu!
Mi radosć kće, hdyž twoja sława rosće;
Tuž Wjeŕšny žohnuj Serbow domiznu!“

Tak spěwa a so modli naš cuni hłuboko začuwacy pěsnjeŕ Fiedleŕ. To je cyle prawy zawod, prawe zmyslenjo, kotrež ma nas přewodźeć, hdyž so wukhodźujemy po našej małej, ale nam za to ćim dróžšej domiznje. Tu je tež nastawk z pjera njesmjertnoho Jurja Wingera; wón z njewurjeknitej lubosću wisaše na swojej Łužicy a za kóždy brjóžk, haj, za kóždy hruzlik bě wón hotowy swoje krasne mocy ducha woprować, tohodla chcyše z najmjeńša po smjerći w serbskej zemi, w swojej narodnej wsy, na Khrósćanskim swjatym polu, wotpočować, hačrunje bě wot domizny zdaleny dyrbjał swoje dny skónčić. Poskićamy jeno někotre napisy, zo by luby čitaŕ z najmjeńša trochu póznał, kak wšelaki a zajimawy je wobsah. Na Čornobohu. To je rozhlad, kotryž nam z jeničkoho, hižo našim wótcam drohoho městna, pokazuje hory a doły, haje a lěsy, rěki a jězory, wsy a města, cyrkwje a statoki, skoro wšě rjanosće Łužicy. Wóčko njemóže so nahladać a wucho pěknych dźěći naposkać, kotrymž wučeŕ wěcywustojnje na wěži wšě ważne městnosće pokazuje a wukładuje. Dale so rozhladuješ a dale so ći rozšěrja wutroba a kaž bjez dźak so dobywa dźěćom na jazyk rjany postrow:

Rjana Łužica, sprawna přećelna,
Mojich serbskich wótcow kraj,
Mojich zbóžnych sonow raj,
Swjate su mi twoje hona. —

A štož tu w hórskej módrinje z njewinowatej dušu serbske dźěći spěwaju, to so wospjetuje z tysacorym wothłosom we wšěch serbskich wutrobach: swjate su nam twoje hona. —

„O serbska zemja, mojich myslow žadosć!
O serbska zemja, mojej wočow radosć.“

Tak spěwa naš Ćišinski na wěži Čornoboha (str. 167). Mój njeboh přećel doktor Jurij Oertel, wulki spisowaćel a rěčnik, kiž je tež za prawa našoho ludu raznje pisał a rěčał, njemóžeše dowukhwalić, kak rjany kruch zemje Łužica je. Hory a hórki, doły a doliny, rěki a rěčki, lěsy a hajki, runiny a křiwizny, hole a pola so tu wotměnjeja kaž lědy hdźe druhdźe. Nimo toho čitarjow hišće na jenu rjanosć wosebje pokazujemy. Kak so cyła stwórba dospołnje wóčku hinaša předstaja rano a wječor, wo dnjo a w nocy, při słóncu a měsačku, při jasnym a pomróčenym njebju, hdyž ju barbi sněh w zymje, zeleń w naleću, běłe žita w horcym lěću, šćere šćernišća we nazymje. Wěčnje módre stoja hory a čorni so hola, tola haje ze žiwym drjewom barbu lisća wotměnjeja. To su wšitko njewurjeknite rjanosće, kotrež serbskomu wóčku a wutrobje naša droha domizna poskića. Tohodla su wobrazy, kotrež je mištrska ruka ze serbskim pjerom narysowała, mohł rjec galerija, zo rjeńšeje žadyn moleŕ zhotowić njemóže. Kaž samo wot so to k tomu namołwja, zo bychu mišterjo serbskoho pjera, kotřiž su w čitancy tak zbožownje a wuspěšnje wustupili, kaž to tež naš wulcy rozhladny wobkedźbowaŕ knjez prof. Wićaz wobswědča, we swojim času po něčim wosebiće serbski dźěl Łužicy wopisali. Při tym mělo so na přirodu, stawizny, ludopis, narodne hospodarstwo atd. zdobom dźiwać. Tež dobre wobrazy bychu knihu hišće luboznišu a wutrobje drohotnišu činiłe. To by nowe žórło wótčinskoho spóznawanja a čuča było. Snadź mohło so to na někotre lětniki časopisa „Łužica“ rozdźělić. Wězo su nětkole drohe časy.

Smy hižo při wobrazach. Tuž dowolamy sej na to pokazać, zo móhłe so jara derje wuwjedźene wobrazy, kotrež našu čitanku debja, tež same za so wudać. To by krasna pycha šulskim jstwam, žórlam serbskich hosćencow a towarstwow, tež swójbnym jstwam była. Ženje njejsym so dosć nahladać móhł na wobrazy wulkich čěskich wjednikow a wótčincow, tysac króć sym we złotej Prazy před woknom knihikupstwow stojo wostał, zo bych sej zasy a zasy wobhladował wobličo „velikánu“, wulkotnikow, kajcyž běchu basnicy Kollár, Čelakowský, Klicpera, wučency: Palacký, Purkyně, hudźbnicy: Smetana, Dvořák atd. Tež w najbóle zanjesenej wjescy we ćichej korčmičcy na sćěnje Palacký, Rieger, a druzy k wutrobje rěčachu ze swojoho — wobraza. To powuča, pozbudźa, zahorja!

Dotal smy wukli, zo je dobyta bitwa najwjetša sława a ničo njebě přez Napoleona. Wón nam stoješe tak wysoko, zo tam wóčko dowidźeć njemóžeše. Tola tež tu nam słónco nowoho demokratiskoho časa něšto druhe pokazuje. Zmužitosć njeje jenički počink. Nic jenož horda georgina, tež ponižna fijałka wóčko wokřewja. Tež naši cyle njesebićni, ponižni a njewurjekniće wutrajni narodowcy su wulcy, tež woni su z ćěłom a z dušu, z rozomom a z čućom za nas dźěłali, wojowali, pěsnje a basnje, kěrluše a spěwy, knihi a časopisy zhotowjeli. Z tym su serbskomu duchej strowu cyrobu poskićeli, podobnje kaž serbski rólnik, kiž z pilnej sylnej ruku so stara wo ežiwjenjo ćěła. Rozdźěl mjez sławnymi wjednikami we wójnje a mjez wjednikami našoho ludu je tón, zo su tamnym stajeli pomniki we wulkich a małych městach, na wšěch rózkach a kóncach a jich wobraz rozšěrjeli po milijónach. A štož njejsu woprawdźe dokonjeli, to je lišćace pjero we tysacorych knihach a spisach dopřidało. Wulki dołh mamy my swojim wótčincam wotpłaćić, mały započatk je so sčinił. Tuž njech bórzy debi wobraz našich wjednikow serbske žórle a domy.

(Skónčenjo.)

Wšelćizny.

Z Marijinoho Doła. Nadobna swjatočnosć wotmě so na swjedźenju swj. Franca Asisiskoho tu w našim lubym klóštrskim Božim domje. Dźewjeć kandidatkow prošachu poniżnje wo drastu swj. Bernarda, mjez nimi Serbowka: Christina Čochec z Wětenćy. — Njech tele młode wutroby namakaja tu w ćichim klóštrje měr a pokoj, za kotrymž hižo we swěće wonka žadachu, kotrohož pak tam njedóstachu. Namakać jón móža a budźa, jeli sebi k wutrobje wozmu krótke słowčko „mors“ t. r. smjerć, kiž w našim woponje stoji a tež na durjach kóždeje cale, hdyž potajkim wotemru sebi samym a swětej. — Waš přikład pak, Wy naše lube młode sobusotry, njech sćěhuje hišće tak mnoha młoda wutroba a to předewšim z našoh' serbskoh' ludu a njech tu prosy za njón, zo by wón dale čisty a njeskaženy wostał hač do skónčenja časow.

Z Rakec. Khětru škodu je tu ryćeŕkubleŕ Kluga poćeŕpił. We swinjacych khlěwach běchu sebi běrnowy parjak (Dämpfer) připrawili. W nocy wot wutory k srjedźe běchu też běrny parili, ale snadź kachle přezahe zašrubowali, přez wustupowace wuhlowe dymy bě rano 43 swin, wšěch wulkosćow, morwe. Mjaso budźe so drje z najwjetšoho dźěła wužiwać móc. Rěznicy maja tu połne rucy dźěła, zo so hromady swini njebychu skazyli. Lud drje tunje mjaso abo kołbasy dóstanje — abo też nic.

Z Drježdźan. Naša „Jednota“ běše wutoru 11. oktobra derje wopytana (dźělichmy so wot našoho hosćenca). „Serbske blido“ běše nas wopytało a jako hósć k. faraŕ Dobrucky. Zaspěwachmy sebi, a knjez faraŕ nam na klaverje wšelake wěcy přednjese. Sława jomu! Njeběchu móhli wopytowarjo Drježdźan też k nam tak (wutoru) na bjesadu přińć? Wot wutory 18. okt., hdźež je nam přednošk přilubjeny, skhadźujemy so w hosćencu „Bayrischer Hof“, Töpferstr. 8, prjedy Bartec hosćenc, hdźež „Jednota“ prjedy hižo lěta dołho so zhromadźeše. Nětko so wot sobustawow też wočakuje, hdyž mamy wjetše rumy, zo nas pilnje wopytuja a też tych sobu přiwjedu, kotřiž hišće so nam přizamkli njejsu, tak zo bychmy też naš załoženski swjedźeń w januarju prawje bohaće wuhotować móhli.

*

Kedźbu! We wójnje wobškodźeni rjemjeslnicy! Dawkowy wubjerk němskostatnoho sejma je wobzamknył, dawkowu swobodu wójnskich wobškodźenych hač do rentoweje wysokosće 8000 hriwnow wupřestrěć. To je tak zrozymić, zo wójnski wobškodźeny, kotryž 8000 hr. renty dóstawa, wot tuteje njetrjeba dawk dawać. Wójnski wobškodźeny, kotryž ma 8000 hr. dokhodow, z toho 4000 hr. renty, njetrjeba wot tutych 4000 hr. renty dawk płaćić, tola dyrbi wot tamnych 4000 hr. dokhodow z dźěła dawk płaćić. Rentu dóstawacy wójnscy wobškodźeni chcyli to wobkedźbować.

Monarchiska a wojeńska ideja so njedźiwajcy wšěch zakaznjow też hišće dale na zjawne zwěri. Tele dny běchu w Mnichowje wopomninske swjatočnosće po padnjenych wojakach. Kardinal Faulhaber měješe rěč. Dale so wobdźělichu też pryncy něhdušoho kralowskoho domu a mnozy prjedawši generalojo w uniformach. Po swjatočnosćach ćehnješe krajna wobora swjatočnje nimo tychle generalow a pryncow.

Europa wokhudnje, njeporadźi-li so jeje wikowanjo zasy na strowy podłožk stajić To pak — tak wuwjedże njedawno Lloyd George we wosebitej rěči — so njestanje, hdyž so njeporadźi najprjedy zasy valutu europskich krajow skrućić. Wosebje w poslednim lěće je wona khabłowała, tak zo žanomu kupcej móžno njeje, wjetše skazanki wosebje na pozdźiše płaćenjo činić: wón ženje njewě, kelko hódnosće joho pjenjez jutře změje. Na wšelakich přikładach dopokaza, kak je we poslednim času so hódnosć přeměnjała. W Parizu, hdźež so do wójny za punt sterlinga 25 frankow dawaše, płaći so dźensa 52; w Romje 23. sept. t. l. 90 a hižo 30. sept. 94. A kak w Barlinje? Do wójny stoješe punt sterlinga na 20 hriwnow, před lětom dawaše so za punt 212 hr., před tydźenjom 437 hr. Abo wobhladajmy sebi Pólsku. Před lětom stoješe punt na 900 hr.; sobotu minjenoho tydźenja na 22000 hr., někajke tři dny na to na 20—21000 hr.

Při tajkejle přeměnjatej hódnosći pjenjez njeje móžno, solidne wikowanjo zarjadować. — Z tychle ličbow pak je tež widźeć, kak bohaći běchmy do wójny a kajcy smy nětko: naša hriwna je hišće jenož dobre 4 pj. we wukraju, do wójny 100.

Hišće hubjeńšo je z Ruskej. Jeje papjerjane pjenjezy tu na zemi žana burza njewuměnja. Z jenym jeničkim jendźelskim puntom sterlinga móžeš sebi telko ruskich papjerjanych rublow kupić, zo móhł z nimi drohu wot Achnasheen hač do Gairloch pokłasć."

Wične płaćizny,

kajkež so 3. oktobra w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Woły: Žiwa waha.	Rězna waha.	Ćelata: Žiwa waha.	Rězna waha.
1.	750—825	1300—1450		
2.	575—675	1125—1250	900—1000	1400—1500
3.	400—450	875—950	750—850	1250—1350
4.	250—350	650—850	600—700	1100—1200
	Byki:		Wowcy:	
1.	700—775	1200—1325	650—725	1300—1400
2.	525—625	1000—1150	450—550	1050—1150
3.	350—400	750—850	275—350	875—950
4.	250—300	600—700		
	Jałojcy, kruwy:		Swinje:	
1.	750—825	1300—1450	1400—1500	1800—1900
2.	575—675	1125—1250	1500—1600	1900—2000
3.	450—500	950—1050	1200—1300	1650—1700
4.	350—400	800—900	1000—1100	1450—1550
			1200—1400	1600—1800

Kruwy, wowcy a swinje předawachu so srěnjo, ćelata derje.

Ze starych zbytkow

a k starym tunim płaćiznam poručam:

Ia. pisane cychi meter wot 13 hr.
Ia. pjerjohuste wupjeńki „ „ 21 „
Ia. košlowy barchent „ „ 11 „

Barchent k jakam, **muselin, čorne jakowe tkaniny, pisane tkaniny** a **židu** k rubiškam a falam, **židu, židźane banty, židźane rubiška, wobšića, canki** w najwjetšim wubjerku.

Moje tunje płaćizny a dobre twory su bjez konkurency.
Žadyn nuzowany kup, sprawne posłužowanjo.
Mustry k służbam.

Předawarnja E. Wels w Kulowje.

Telefon čisło 12. Założene 1868.

Košlacy barchent, běły a pisany, jakowy barchent,

woblečenjowe tkaniny } wołmjane a połwołmjane
bluzowe flanelle }

hotowe barchentowe šaty, běłe a pisane za mužow, žony a dźěći; **normalne šaty,** tež podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča

August Paul Hilger, mějićel **Emil Wilček,** seminarska droha 2.

Na lišawu khori!!

Sukata-, kolesata-, jěcjata- a brodowa lišawa, tež stare ćerpjenjo, wuhoju pod garantiju z mojim wjele wupruhowanym

Flechtenheil

po 8—14 dnjach. Wjele dźaknych připóznaćow. Jena bleša dosaha. Płaćizna 25 hr.

F. Müller, Heilkundiger, **Bremen**
Große Krummenstr. 23. Rěčne hodź.: 9—10 a 3—4 hodź.

We wulkim wubjerku k přijomnym płaćiznam

jězdne koła,

mantle a **hadźicy, latarnje** z mosaza a poniklowane, **karbid,** wodojasny **wolij** za kolesa a šijace mašiny, **gumijowy lěp, ventilowy gumi, zwónčki, přimadła, přistawki, plumpy, zamki, saki,** aluminijowe zerzawc škitace **zapołożenja za zwena.** Wuwjeduju wšě **porjedźenja na kołach, z nowa emajlowanjo a niklowanjo** pola

bratrow Thomasow

Budyšin, kamjeńtna hasa 16.

Nowe

dźěćace a sportske wozy

kaž też **trjebane dźěćace wozy** ma stajnje tunjo na předań **Müller,** mjasne torhošćo 13 II.

Emil Wehrle

w Budyšinje, jerjowa hasa 7.

Płatowe, wołmjane a bawłmjane twory. **Srěnje płaćizny!**

Bratraj Wornačaj

w Pančicach (Dalekorečak Elstra čo. 71) **w Lejnje** (Dalekorečak Uhyst čo. 62)

kładźetaj

elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.

Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž też wšu nowočasnu **nadobu za wobswětlenjo** na składze.

Pytam hnydom młódšu
domjacu holcu,
kiž je pokračowansku šulu wukhodźiła. Mzda po wučinjenju.
Překupc **Franc Raasch** na Židowje čo. 252.

Serbska ludowa banka

akcijowe towarstwo

w Budyšinje na zwonkownej lawskej hasy 11.

Telegramowa adressa: Serbobanka. **Girokonto na němskej statnej bancy.**
Telefonowe čisło 155. **Póstski šekowy konto: Lipsk 110481.**

Serbska ludowa banka wšě bankowske dźěła wuwjeduje,
wosebje
nalutowanske pjenjezy k wšědnomu wuživanju přijima,
nalutowanske pjenjezy z wupowědźenjom přijima,
běžace zličbowanja wotewrja,
požčeńki na dań dawa.
Kasyne hodźiny wšědne dny wot 9—1, sobotu wot 9—2 hodźin.

Kwasy
na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow
fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gidkelsberg 1b.

Pšeńcu

kaž też **Rožku** kupuje za komunalny zwjazk **Serbinec mlyn w Nowoslicach** pola Rožanta.

„Jednota" w Budyšinje zmje njedźelu **16. oktobra** **měsačnu zhromadźiznu.**

„Jednota" w Drježdźanach zeńdźe so nětko kóždu wutoru wječor we 8 hodź. w **„Bayrischen Hof", Töpferstr. 8,** prjedy Bartec hosćenc, 18. okt. budźe **přednošk.**

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorečak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 43. | **Budyšin, 22. oktobra 1921.** | **Lětnik 59.**

Chananejska žona — David — po nimaj Ty!

Na pomjezach Tyra a Sidona bě, wosrjedź pohanow potajkim, hdźež bě žónska wotrostła, kruta we wěrje do Boha, sylna w dowěrje k Jězusej. „Tež psyčki jědźa wot drjebjeńčkow, kotrež z blida jich knjezow padaju“, tak rjekny k Jězusej, hdyž ju nochcyše hnydom w jeje nuzy wusłyšeć. Za to pak na to bu jej Knjezowe słowo: „O žona, wulka je twoja wěra (dowěra); stań so, jakož žadaš.“

Tak bě w Jězusowym času. Ale kak kruta a žiwa bě dowěra k Bohu tež hižo prjedy! „Ty sy moje wočakowanjo, Knježe, Knježe, moja nadźija wot małosće. Na Tebje sym zeprjeny z klina maćeŕnoho sem . . .“ tak basni we swojich psalmach (70, 5) David a zanjesuje spěwajo na harfu. Wot Boha bu wuzwoleny před swojimi bratrami, wón, tón młódši a słabši mjez nimi. A Bóh posylnješe joho w joho nadźiji, hdyž jenož z funkawu a kamuškom wobronjeny so zmuži na Goliatha, zo by swój lud wobkhował před zahubu. A Bóh bě joho jenička nadźija, joho škit a joho sylnosć, hdyž Saul jomu za žiwjenjom dźěše. Bóh bě joho zepjera we wichorjatych khwilach, Bóh joho móc na słónčnych dnjach joho zboža.

W Bohu, našim Knjezu, ma być zapuščena tež naša nadźija. Możemy wosebje swoje skónčne zbožo docpěć bjez njoho? Sami wot so, jeničcy ze swojej mocu to njezamożemy! Tu smy sama słabosć. Tež jandźeljo a prěni człowjekojo hižo pospytachu, bjez Boha, njewotwisni wot njoho, sebi rjadować a zwěsćić swoje zbožo, swoje spokojenjo. A hdźe su dóšli? Jandźeljo padnychu z njebjes, Hadam a Jěwa zhubištaj swój raj, druhich zahubi lijenca.

Tola tež Bóh sam nas njewumoži a nješčini nas zbožnych bjez nas. Swoje mocy dyrbimy napinać, mamy so prócować; tola jenož we zwisku ze swojim Knjezom mamy wužiwać joho pomoc čerpajcy ze žórłow joho mocy a sylnosće. Njeje wón nam dał swoju wozbožacu wučbu?

Po njej rjaduj sebi swoje mysle, swoje słowa, swoje skutki.

Njeje nam dał swoje wozbožace sakramenty?

Z nich jakož ze žiwej wodu z čisteje studnje sebi wočerstwej a wožiwjej mocy swojeje duše. —

Potom dźěłaš z nim a přez njoho dobudźeš so k njebjeskim radosćam.

Tak budźe cyle wěste! Wot spočatka swěta je nam dawał swoje slubjenja a husto je wobnowjał. Přecy zasy je pokazował, što na nas čaka, hdyž z nim dźemy za nim. Kak je přez swojoho japoštoła khwalił tamny raj! „Žane wóčko njeje widźało, žane wucho słyšało, do žaneje človječeje duše njeje přišło, štož je Bóh přihotował tym, kotřiž joho lubuja.“ A tak wěmy, što na nas čaka: Boha budźemy widźeć, lubosć dóstanjemy, njewuprajne radosće budźemy wužiwać. A tež naše mjaso zasy jónu stanje a zjednoći so zasy z dušu k wěčnomu žiwjenju — smy-li žiwi byli z Knjezom a swoju nadźiju stajeli na njoho.

Ale tež w časnym směš jomu so dowěrjeć. Njebu tež w časnej należnosći wusłyšana kananejska žona, wo kotrejž dźensa swjate ścenjo powěda? Njebě tež časne kubło, wo čož dźesaćo wusadni prošachu, wołajcy: „Jězuso, syno Dawidowy, smil so nad nami!“? Wón je stajnje pomhał a hišće pomha, hdyž to po swojej mudrosći a lubosći spóznaje jako twoje zbožo.

Tohodla čerpaj nadźiju; měj dowěru k njomu! We wšej časnej a duchownej nuzy wołaj so k njomu! A nazhoniš, kaž hižo miljóny do tebje, zo twoja dowěra tebi pomha.“

* * *

Młodušk Meinolf.

„Hlej, stoji před durjemi.“

Biskop Badurard sedźeše wosrjedź swojich duchownych. Młodźi wučomcy tachantskeje šule, nadźija Paderborskeje dioecezy, diakonojo, duchowni, stari kanonikojo: wšitcy słuchachu na słowa swojoho knjeza a biskopa. Runje wukładowaše so słowo Boże pola Mateja na 8. stawje, we 20. rjadku „. . . Liški maja jamy a ptaki pod njebjom hnězda; Syn człowjeka pak nima, hdźe by hłowu położił.“

Jako by so woprašeć chcył, kak to zrozenija, wobhladowaše so mjez swojimi posłucharjemi Badurard.

Tu rozłoži jedyn: „Khrystus je sebi byćo hladał w našich wutrobach; je pytał, ale njeje namakał; naša złósć je jomu, hdyž je kłapał, zastup zaraćiła.“

Tele wułoženjo přimny młoduškoho Meinolfa. Jomu z mysli njeńdźeše, kak Khrystus ponižnje a dobroćiwje a tola husto podarmo so do wutrobow kłapa.

Tu nasta krute a zahorjene wotmyslenjo w joho woli: „Ja znajmjeńša chcu Knjezej wotewrić, zo by też mi wotewrił, hdyž jónu zaklepam do njebjeskich wrotow.“

A wón je słowo dźeržał. Na templ Boži wutwari sebi swoju wutrobu. Też natwari klóštr po rjedźe s. Benedikta, w kotrymž dyrbjachu pobožne žónske „Khrystusa nade wšo lubować“ a zahorjeny za njesmjertne duše swojich sobućłowjekow wotewri přez dobry přikład a Bože słowo mnohu pohansku wutrobu mjez starymi Saksami žiwomu Bohu.

„Hlej“, tak rěči Zbóžnik we zjewjenjach s. Jana (3, 20.), „stoju před durjemi a kłapam: jelizo štó wusłyši mój hłós a mi wotewri durje, zastupju k njomu a budu wječerjeć z nim a wón ze mnu.“

Swětowy rozhlad.

Němska.

We **Hornjošlezskim** prašenju přecy hišće so rozsudźenjo zwjazka narodow wozjewiło njeje. Hdyž so po powěsćach sudźi, kotrež su so dotal podawałe, rozsudźenjo wo wjele hinajše njebudźe hač kajkež smy w poslednim čisle přinjesli. Z rozsudźenjom ani Němska, ani Pólska spokojom njebudźetej: Němska, dokelž je měnjenja, zo so jej něšto bjerje, štož jej słuša; Pólska, dokelž zastupuje měnjenjo, zo chce jenož něšto měć, štož pólskomu ludej słuša a so jomu zdźěła we swojim času wzało. Tohodla drje też budźetej wobej pisomnje a hortnje pola zwjazka narodow protestować, hdyž wozjewjenjo rozsudźenja přińdźe: wězo budźetej to činić bjez nadźije na přeměnjenjo rozsudźenja, tola z wotmysłom, zo byštej do zjawnosće přinjesłoj: zo dale na swojim žadanju wobstojitej.

Rozsudźenjo zwjazka narodow je — njech je wězo jara bolostne — za Němsku po prawym wěste dobyćo. Po Versaillskim měrje prěnich postajenjach Versaillskoho měra měješe cyła Hornja Šlezska Pólskej so přidźělić: Němska dócpě wothłosowanjo. To bě prěnje wulke dobyćo. Na to přećišća, zo maja też ći sobu hłosować, kotřiž drje su w Hornjej Šlezskej rodźeni, ale tam do 20 lět hižo njebydla. Tak připadnychu jej hłosy mnohich přeněmčenych Polakow, kotřiž po Němskej, wosebje we Westfalskej bydla, a su w němskich šulach a z němskeje wokolnosće wukubłani. To bě druhe wulke dobyćo. Přez to dóstachu nimale dwě třećinje hłosow a tak nětko też nimale dwaj dźělej rozdźělomnoho kraja. Zo ma po postajenjach Versaillskoho měra kraj cyły tomu krajej připadnyć, kiž ma wjetšinu wotedatych hłosow, njeje wěrno.

Powěsće, zo Němska wulki dźěl industrialnoho kraja přisadźi, su na jeje valutu hrózbnje skutkowałe. Z njewšědnej spěšnosću spadny płaćiwosć hriwny hać na nimale 200; to rěka za jedyn amerikanski dolar maš dać nimale dwě sćě němskich hriwnow, mjez tym zo před dlějšim tydźenjom hišće někajkich 65—73 hriwnow dawachmy. Sćěhwk toho budźe, zo Němska njebudźe wjacy we wukraju kupować móc a zo tak też w kraju płaćizny za twory, za kotrež surowizny z cuzby běrjemy, hrózbnje zlězu. Toho so bojicy ludźo nětkle z gławtom kupuja. We wšelakich městach — tak bě čitać — před wulkimi klamami stražnicy stoja, zo bychu přitłóčowacych so ludźi jenož po wodźělenjach nutř ke kupowanju pušćeli. To same móžeš w kóždych klamach zhonić, zo płaćizny hladajcy rostu za twory, kotrež z nowa z twornje přikhadźeja.

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

Wo sćěhwkach, kotrež změje pječa Genfske rozsudźenjo w nastupanju wójnskoho wotpłaćenja pisaja francózske nowiny „Temps“, zo dopjelnjenjo Němskej napołoženych winowatosćow přez hornjošlezske zarjadoawanjo njemóžne njebudźe. Tež po rozdźělenju industrialnoho kraja wostanje Němska kraj, kiž kaž dotal, budźe najwjacy wuhla wupłodźeć. Docyła wobkhowa Němska přez rjanu ličbu lět dospołne prawo na zemske bohatstwo Hornjeje Šlezskeje. Tohodla njemóžeš Barlinski protest za ničo druhe měć hač za maněver přećiwo dopjelnjanskej politicy, kotruž přewjesć so Wirthowy kabinet wot něšto měsacow prócuje.“

Wbohe ruske maćerje.

W Ruskej je zlě. Jasnoho a dokładnoho wobraza wšak nimamy: tola štož tu abo tam z Ruskeje słyšimy, dosaha, zo prajimy: tam je zlě, a Boža miłosć chcyła nas před tajkimi, haj hižo před podobnymi wobstojenjemi wobkhować.

Tele dny čitach w jenej češkej nowinje list, kotryž je 44 ruskich maćerjow do Pariza pisało. Z njoho dóstanjemy małe zapřijećo wo tamnej nuzy. List rěka takle: W mjenje Wótca a Syna a Ducha Swjatoho njech pomha swět dźěćom Ruskeje.

My maćerje, wotsudźene tule zymu k smjerći přez hłód, njedostatk tepjenja, khorosćemi, kotrež našoho wosłabjenja dla hižo wjacy přetrać njemóžemy, a kotrež njeznjesu naše wutroby, přepjelnjene z horjom, prosymy ludźi cyłoho swěta, zo bychu k sebi přiwzali naše dźěći, zo njebychu trjebałe njewinowate sobu njesć njezbožowny naš wosud. Zo bychmy móhłe přez to, zo wot swojich dźěći dobrowólnje a na wěčne so rozžohnujemy na tejle zemi — so wukupić wot winy před nimi, zo smy jim dałe žiwjenjo — hórše, dyžli smjerć sama je.

K wšěm, kotřiž su měli dźěći a su je zhubili! K wšěm, kotřiž dźěći maja a so boja, zo móhli je zhubić! K dopomnjeću na nje a w mjenje wašich dźěći wołamy k wam: njewostańće hłuši přećiwo nam! Wumožće nas z toho pokleća, z teje zrudoby, zo dyrbimy přihladować kak naše dźěći hinu a zo nimamy pomocy za nje, haj ani jich ćerpjenjo jim wołožić!

Swěće! Postaraj so wo naše dźěći! Wutorhńće je tejle heli, doniž su w nich hišće mocy, zo móža rosć a być podobne dźěćom wšěm, kotrež móža powědać wo swojich nanach, maćerjach a bratrach.

Smilće so nad nimi! nad nimi, kotrež njeznaje ani jeničkoho wjesela, kotrež ma samo dźěćo najkhudšoho prošerja w druhich krajach.

Na nas sebi njemysłće! Za nas hižo njeje pomocy. My hižo nimamy nadźije, zo móhli wottud woteńć. Ale budźemy zbožowne přez te jeničke wěrne zbožo kóždeje maćerje, kotraž ma přeswědčenjo, zo so jich dźěćom derje wjedźe.

Budźemy syte z kóždym kuskom khlěba, kiž w myslach wuhladamy w rukach našich dźěći, kotrež budźa daloko wot nas. My so zhrějemy, wědźicy, zo wone su w ćopłym. Hižo ničoho so njebudźemy bojeć, wědźicy, zo su dźěći bjez kóždoho stracha wo nje. Haj, sama smjerć budźe nam radosć, dokelž wěrimy, zo naše duše je budźa widźeć.

Wzmiće naše dźěći wot nas a to nanajkhětřišo. Z kóždej hodźinu pozhubujemy mocow. Hłódne, bjez přikrywa, słabe njeznjesemy zymy.

Zbožowne dźěći zbožownych dźěći, prošće też wy za naše dźěći!

Njesměmy podpisać ze swojimi mjenami. Njesměmy ani prajić, w kotrej krajinje Ruskeje dožiwamy swoje žiwjenjo, zo njebychmy na so njezłožiłe hněw našich katow. Hdyž pak zasłyšimy, zo je swět pósłał za našimi dźěćimi, my wam je přiwjedźemy, a potom hižo žana móc nas njewotdźerži.

„Wysłyšće nas!“

Takle list. Město podpismow je na nich 44 křižow; 34 z wuhlom a wołojnikom, 10 z krewju. — Čitarjo, dźakujmy so Bohu, zo so nam wjedźe, kaž so nam dźe. Wužiwajmy rozomnje, swědomiće naše kubła, a našich polow, docyła našoho dźěła płody. Njehrajće, nježelokajće, kaž nětkle mnozy činja! Wo nich móhło so prajić, zo činja jako rozoma a swědomja hižo njeměli. Njemóhł hewak Bóh, tón sprawny, też našomu krajej póslać tajke domapytanjo? Mějće też za potřěbnych, kaž su to jónu waše maćerje a wowki, nany a dźědy měli! Njemysłće jenož na so, ale też na druhich — wězo ruskim dźěćom budźeće z ćežka pomhać móc na wašnjo, kaž sebi to jich wbohe maćerje přeja.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Wospjet napominamy našich čitarjow, zo bychu ze swojimi kołami kedźbliwje wobkhadźeli, hdyž z nimi do města přińdu. Skoro wšědnje móžeš nazhonić, zo tomu abo tamnomu su koleso pokradnyli, hdyž je, zo by do klamow zastupić móhł, swoje koło na hasy stojo wostajił. Tu w Budyšinje njejsu swědomićiši ludźo dyžli na wsach; haj, je snadź tu hišće wjacy tajkich, kotřiž hladaja, kak bychu z cuzym kołom wuječ móhli.

— Kaž hižo w lěće wozjewichmy, wuda naše towarstwo **nowu knihu** „Cyrkwinske stawizny“ katolskich Serbow, kotraž stawizny wšěch serbskich wosadow wot najstaršich časow hač do našich dnjow wopřija. Wšě stare cyrkwje su tam też na wobrazach předstajene. Kniha je w expedicijach Pósła dóstać a płaći za joho čitarjow 6 hr., za kóždoho druhoho pak 10 hr. Štóž snadź přileżnosće nima ju w expediciji dóstać, njech sebi ju z dopisnicu (kartu) na farje w Radworju skaza (Pfarramt Radibor, b. Bautzen i. Sa.). Potom so jomu kniha z póstom připósćele.

Kk. **duchownych a wučerjow** na to dopominamy, zo so nastawki w tutej knizy też jara derje k čitanju w šuli hodźa, tak derje za duchownoho w nabožinskej hodźinje, kaž też za wučerja w stawiznach. Kotre dźěle su wosebje k tomu přihódne, čitaj w knihinym předsłowje (na kóncu).

— Za małych a srěnich rentnarjow a wšě hospodarscy hubjeńšo stajene wosoby je zasy

Porsćik Jězusdźěćatka.

Z němskoho přełožił P. R.
(Skóńčenjo.)

Najwyšši rozkazowaŕ rańšoho asiatskoho wójska měješe po podušenju chinskoho zběžka přednošk pola kejžora. Jednaše so wo mytowanju a wuznamjenjenju wojakow za wosebite rjekowske dźěło w tamnej wójnje z chinskimi zběžkarjemi. Hdyž bě wšo hotowo, stupi so šedźiwy pólny maršal runje kaž wojak před swojoho rozkazowarja a swjatočnje ruku na čapku położicy prošeše, zo by hišće něšto rjec směł.

„Sym jara wćipny“, knježe maršalo, „što byšće hišće přispomnić měł“, praji miłosćiwje kejžor. Maršal rjekny: „Hdyž Peking wobléhachmy, měješe naša jena kompanija jara ćežke stojnišćo napřeco zběžkarjam, ale naši ludźo so derje dźeržachu. Bě pak ćežko zwisk mjez jednotliwymi kompanijemi zdźeržeć haćenjow, žumpadłow a kurjawy dla. Jedyn wyšk a podwyšk, kotrajž běštaj wušłoj krajinu přeslědźić, zhubištaj puć a běštaj nadobo wot črjódy zběžkarjow wobdataj. Wonaj třěleštaj ze swojimaj spěšnymaj třělbičkomaj, ale njepřećelow bě přewjele. Podwyška kłóchu tak, zo njemóžeše wjacy wojować, wyšk škitaše so z mječom, a wobaj wołaštaj swojich towaršow na pomoc. Mysleštaj sebi, zo su ći blizko; tomu pak tak njebě. Ale wot blizkoho haćenja přińdźe pomoc. Wyšk z dwěmaj mužomaj. Běchu Francózojo, za někotre mjeńšiny zabichu 6 njepřećelow a druzy ćeknychu; tak buštaj našej wojakaj wumoženaj.

„A kak ma so z podwyškom“, praji kejžor.

„Tón je so zasy wustrowił, majestosć“, rjekny maršal.

„Što su ći swěrni, kotřiž přińdźechu na pomoc?“

„Běchu Francózojo, majestosć“.

„A kak rěka wyšk?“

„Ma němske mjeno. A tu nastawa wěc wobćežna.“

„Kak měniće to, knježe maršalo?“

„Jeli Waša majestosć dowoli, chcu wěc rozswětlić.“

Kejžor kiwny a maršal powědaše dale: „Wumóženy a wumožeŕ praještaj sebi, što su a trjechištaj so w Pekingu hišće jónu. Mój wyšk so wopraša francózskoho, hač njeby jomu za wopokazanu dobrotu móhł z něčim posłužić. Francózski wyšk so wusmja a potom pak khutnje rjekny: „luby towaršo, mam drje přećo, ale te so ženje njedopjelni.“ A na to jomu powědaše, zo je před 18 lětami z Elsaskeje ćeknył, zo njeby trjebał w němskim wójsku służić. Tam je do francózskoho zastupił.“

Kejžorowe wobličo so zaćěmni.

Maršal drje to widźeše, ale powědaše dale: „Francózski wyšk rjekny, zo ma w jenej wjescy w Elsaskej swoju staru maćerku, wudowu, kotrejež jeničke dźěćo wón je. Wona je khuda a ma wulku žadosć, swoje dźěćo zasy wohladać, a też wón ma samsne čuća wohladać swoju wjesku, swoju domiznu, swoju mać. Ale wón wě, zo je to njemóžne zańdźenosće dla.

„Dźakuju so Bohu w tutym wokomiku“, praji kejžor ze swěćatym wóčkom, „zo mam móc a wam knježe maršalo dźakuju so za rozprawu.“ Potom da kejžor někotre přikaznje a cyły zbožowny wopušći pólny maršal kejžora. A při sebi praji: „też ja so Bohu dźakuju, zo mi tuta wěcka hišće w poslednim wokomiku do pomjatka přińdźe, běch na to hižo dołhi čas zabył.“

Jězusdźěćatko bě so podawizny z porsćikom dótkło, a wětřik duješe za mać a syna ze strony rjanoho wjedra.

To začuchu bórzy na wšelakich městnach. Najprjedy w Parizu. Bě započatk hodownika, hdyž nasta we wójnskim misijónstwje wulki hołk. Z kejžoroweje kencle bě list dóšoł, kiž pisaše, zo je francózski wyšk Weber rodźeny z Elsasa němskaj wojakaj w Chinje před smjerću wukhował. Tutón je přećo wuprajił, zo chcył rad swoju mać w Elsaskej wopytać, štož pak so njehodźi, dokelž dyrbjał so po zakonjn jako ćeknjeńc zajeć a ke krutomu khostanju zasudźić. Joho majestosć kejžor Wilhelm II. zdźěli francózskomu knježeŕstwu, zo wón zasłužbow tutoho wyška dla do dowoli wyškej Weberej, kaž je hižom wyšnosćam w Elsasu přizjewjene, docyła swobodny přebytk w Elsaskej, jeli je też francózske ministerstwo zwólniwe, dać jomu zapućować do domizny.

„Čohodla mi njejsće wozjewił“, zakřića wójnski minister na wjednika regimenta „zo

dźělba wšelakeje potuńšeneje drasty dóšła, kotraž w mustrowej jstwi na lawskich hrjebjach čo. 12 I, pódla Riedlec khofejownje přihotowana leži. Drasta so wosebje za zymu derje hodźi.

— W tutym tydźenju wutoru, srjedu a štwórtk wotměwaše so w Budyšinje wědomostny kurzus za duchownych, kaž hižo we druhich dioecezach tajke wobstoja. Na 60 duchownych, Budyšskich knježich sobu njeličenych, so wobdźěli.

Přednoški, kotrež so w towaršni wotměwachu, mějachu najdostojniši knjez biskop, professorojo dr. Negever, dr. Schubert, dr. Löhr z Wrótsławja. Knjez biskop přednošowaše wo swojim předmjeće z Fuldaskoho seminara; dogmatiski (wěrnosćach wěry) homiletiski (předowanju). Nowy čas ze swojimi ćežemi a bědami też dalše wuwučenjo duchownych za nuzne ma a pokazuje, kak ćežke a zamołwite wosebje nětko duchownske zastojnstwo je a zo wosadni dyrbjeli duchownym jich dźěło wołožeć.

— „Serbske Nowiny“ a „Bautz. Tageblatt“ minjeny tydźeń wozjewještej:

Wječorne rozwučowanjo w serbskim pismje a přednošowanju za młodych Serbow a Serbowki, wot Maćicy Serbskeje zarjadowane, započina so w tutym zymskim połłéće pjatk 14. oktobra wječor we 8 hodź. Zamołwjenja přijimaju so (też pozdźišo) w „Smolerjec serbskej knihařni“ w Serbskim Domje, na lawskich hrjebjach čo. 4.

Přispomnjenjo red. Pósła: Dźiwnje je, zo so tale należnosć — kaž wo njej tu réka, wot Maćicy Serbskeje zarjadowana — też „Kat. Pósłej“ njewozjewi. Myslimy, zo je też wulka syła katolskich Serbow sobustaw Maćicy, a zo by tak so należnosć też w tym časopisu wozjewić měła, kotryž jej bliže stoji dyžli znajmjeńša „Bautz. Tagebl“.

— **Ruski kursus so započał.** Štóž chce rusku réč wuknyć, móže so hišće zamołwić. Ruske hodźiny dawaja so kóždu srjedu a kóždy pjatk wječor w 7 hodźinach. (Hladaj nawěštk!) Štóž ma wzajim za češku réč, njech so we Smolerjec knihařni pola knjeza Janaka zamołwi.

Z Radworja. Přichodnu njedźelu wospjetuje so hišće raz wulka činohra **„Genoveła“** w Delanec hosćencu w Radworju. Tudomne wojeńske towarstwo je tutu krasnu a powučacu hru hižo dwójcy předstajało a dokelž bě sala kóždy króć přepjelnjena hač do poslednjoho městna k staću, so z wjele stron žada, zo by so hišće k třećemu razej předstajała. Štóž sebi hišće hru wobhladał njeje, njech so přichodnu njedźelu do Radworja nastaji, nichtó so toho kać njebudźe. Wosebje so też wšitke naše serbske towarstwa na to kedźbliwe činja, zo bychu tutón swjedźeń po możnosći wopytałe.

Z Łuha pola Radworja. Zańdźeny tydźeń wumrě prjedawša tudomna hrabinka (baronessa) z Zedlitz. Wona swoje žiwjenjo, połne přeměnjenjow, w Langenbrücku pola Drježdźan skónči. Wottam jeje ćěło do Łuha přiwjezechu a w twarjenčku pokhowachu, kotrež běše sebi wona za žiwjenjo w lěsu njedaloko wsy za swój posledni wotpočink natwarić dała. — Wot tuteje zemjanki njech přečinjerjo wuknu, zo so z njelepym abo lohkomyslnym hospodarjenjom też bohate zamoženjo rozbrójić hodźi.

Z Přěčec. Ćežko znjezbožił je tu ze swojim kołom prjedawši wyšši šwajcar Donat z Budyšina, 61 lětny muž. Wón tak njezbožownje z kołom padźe, zo sebi mozhy ćežko strasy, tak zo dyrbjachu joho z khorownym wozom do měšćanskeje hojeńnje dowjesć. Tam wutoru wječor zemrě. Znjezboženy je mandźelski znateje přistajaceje žony Donatoweje w Budyšinje.

Z Pančic. (Njewšědny porod.) Khuda mać z Kamjenca nastaji so wutoru z dźěćimi do klóštrskeje wokoliny a prošeše wo kermušne zbytki. Blizko wsy, na Kamjenskej drózy přestapi ju nadobo baćoń a wona porodźi we přérowje sedźo małoho hólčeca. Bližši wjesnjenjo běchu jej hnydom z třěbnymi wěcami k pomocy, też baba a lěkař tam bórzy běštaj, a tak njewšědny porod bjeze wšeje škody za mać a dźěćo zbožownje woteńdźe. Sanitetna kolona z Kamjenca so wo jeju domojwrót postara. Jenož stawnik budźe sebi móc hłowu łamać, hdyž změje narodne městno małoho staćana (Weltbürger) do stawniskeje knizy zapisać. Drózny přérow je statny a tak budźe za hólčeca rěkać: Rodźeny w Sakskej blizko Pančić. Wbohi swěćan nima ani narodneje wjeski.

Z Lubija. Ratařscy zastupjerjo a hamtske hejtmanstwo su sebi zrěčeli, zo ma wot nětka tón, kiž je hač do 5 hektarow role z běrnami wobsadźał, wot hektara 50 centnarow, štóž pak měješe hišće wjacy role wobsadźeneje, wot hektara po 60 centnarach wotedać. Za centnar změje so 45 hr. płaćić. Tak dojednachu sebi też w Budyšinje. Běrny ratařske zjednoćenstwa hnydom na zjednoćenja přetrjebarjow wotedadźa.

Z Lubnjowa. Nětkle, wosrjedź oktobra je krěn dorostł. Tohodla so nětko wulke krěnowe wiki započnu. Z wódnych stron z Błótowskich wsow z čołmami a wot suchoho kraja z wozami krěn na tudomne wiki woža. Před lětstotkami su krěn hač do Drježdźan z wozami wozyli a tam na wikach předawali. Potom su kupcy hač do šěsćdźesatych lět zańdźenoho lětstotka z Bajerskeje, z Čech, ze Sakskeje a z přimórskich městow do Lěd přikhadźeli, hdźež cyłe Błóta krěn wožachu, zo bychu jón tam předawali. Po něčim so potom krěnowe wiki do Lubnjowa přenjesechu. Dźensa je Lubnjow, tak kaž z cyblowymi a kórkowymi, też z krěnowymi wikami daloko a šěroko znaty. Dopokazać so da, zo su krěnowe wiki wot 1691 tu domjace.

Złoty jubilej Kamjenskeje wosady.

8. oktobra bě tomu 50 lět, zo bu prěni Kamjenski Špitalski farski administrator swjatočnje zapokazany. Tónle podawk smy njedźelu 16. oktobra swjatočnje woswjećili. Najdostojniši knjez biskop a najdostojniši knjez tachant, protonotar Skala, běštaj na złoty jubilej přikhwatałoj. Nětčiša cyrkej drje hižo z lěta 1844 stoji, ale bě hišće bjez měšnika.

---

je wyšk Waber dwěmaj Němcomaj žiwjenjo wukhował?“ „Ekselenca njewěm ničo wo tym. Waber mi njeje ženje wo tym prajił; wón je jara pokorny.“ Tak dajće jomu tři dny jatbu we jstwje!“ — „Na čohodla?“ „Njewojeńskeje pokornosće dla!“ zwaži sebi wyšši wyšk so smějo złótnje přispomnić. — Chceće Wy też jatbu?“ zareji ministr . . . dla — zanjerodźenja wójnskeje rozprawy a škodźenjo nahladnosće francózskeje republiki, přeradźenja dla — dla, maće tři dny jatbu we jstwje“. Wyšk strowješe wojeńscy a chcyše woteńć. „Wostańće, dóniž nimaće kazane“, zawoła minister. „Mysliće sebi, zo so da Francózska ponižić tutoho stotnika dla? Nimaće telko čuća za wótčinu, zo stotnik Weber njesmě tutomu empereur Guillaume, tutomu Hemjelej, bóle dźakowny być hač sławnej republique francaice? Njewěšće, što to réka, što z toho sćěhuje?“

„Dwěluju jara na tym, zo budźe sławnej republicy stotnik Waber jara dźakowny za tři dny jatby we jstwje“, chcyše wyšk prajić, ale hišće w prawym času to spóžera a rjekny jenož:

„Ekscelenca poruča?“

„Poručam, knježe, zo wy sebi hnydom daće stotnika Wabera přińć a so na njoho wutřaseće a jomu připowědźiće tři dny jstwineje jatby. Potom joho nadrobnje přesłyšujeće kak je so wěc měła z tymaj prusakomaj w Chinje, a wy maće mi, jako wójnskomu ministrej to wšitko nadrobnje hamtscy wozjewić a mje prosyć, Waberej za wosebitu zmužitosć připóznaco wopokazać, pak přez powyšenjo w zastojnstwje pak přez kříž légiona d'honneur abo přez woboje a potom poniżnje na mój rozsud čakać. Dale maće so postarać, zo stotnik Waber hnydom wo dowol na šěsć njedźel prosy, a maće dale jomu sobudźělić, zo změje na tutón čas swobodny wobkhod po Elsasu wot němskeje wyšnosće. Wy maće tutu próstwu po předpisanym zastojnskim puću na mnje pósłać, dokelž ja jako wójnski minister mam jenož prawo, tak dołhi dowol dowolić, a potom maće zasy poniżnje čakać na moju wotmołwu. Wy maće dale so postarać, zo stotnik Waber so na mnje jako wójnskoho ministra sam wobroći a mje najpodwolnišo prosy, zo bych dwoju podpjeru z potajnoho fonda zwolił za politiske zaměry, mjenujcy zličbowanjo za dwě najlěpšej civilnej woblečeni —“

Wyškej wusuny so zwuk překwapjenja.

„Měniće wy, zo ma stotnik Waber w mazanej drasće a wušlěkany w swojej domiznje wokoło běhać? Telko dyrbjeli tola wědźeć, zo wón w montironcy njemóže w Elsaskej khodźić. A dale ma stotnik Waber prosyć wo tysac frankow za patriotiske, politiske, diplomatiske zajimy wo należnosćach république francaix. Haj, knježe wyško, to ja lěpje wěm što so słuša, hač Wy. Česć našeje wótčiny sebi žada, zo stotnik Waber w našim drohim, nětkle zhubjenym kraju,* na kotrohoż wróćodobyćo ženje nadźije njespušćimy, tak wustupuje, zo wšitcy z počesćowanjom na njoho zhladuja. Wón dyrbi Francózsku zastupować před našimi prjedawšimi poddanami.“ Tak so wutřase wójnski minister na wyška, tón pak hnydom, hdyž Waber přińdźe, zasy na toho a zdźěli jomu na kóncu, što ma činić.

Stotnik Waber pak wuži tři dny jstwinskeje jatby, zo by prawje rjenje napisał próstwje na wójnskoho ministra a sebi potom dał na pokazku přińć nowe drasty, z kotrychž sebi dwě civilnej woblečeni wubra. Dale ponuri so do železniskich jězbnych planow, zo by sebi wuličił, hač by móhł hižo hody doma pola maćerje być.

Hdyž so tute rozhorjenjo mjez regimentskim komandom a wójnskim ministerstwom w Parizu wotměwaše, nasta małe hibanjo też w Elsaskej wot horjeka hač k wjesnjanosći małeje wjeski, w kotrejž wudowa Waberowa bydleše. Z dobom z kejžorowym pismom na wójnske ministerstwo w Parizu bu druhe na bohotstwo we Straßburgu pósłane. We tym stoješe, zo ma ćeknjenc Waber, nětkle stotnik w francózskim wójsku, jeli dowol dóstanje, za cyły čas swojoho přebywanja we Elsaskej swobodny wobkhod. A bohot poda to k swojomu wyškej a wyšk druhomu a tak dźěše wěc přecy dale dele a tak přińdźe k tym, pola kotrychž bě stara Waberkowa podarmo należnje prosyła. Tući wšitcy pak podawachu to dale z najwjetšej kedźbnosću, a wokrjesny podwyšk dyrbješe

* Powědančko je pisane do Versailskoho měra.

Wot lěta 1509 njeměješe Špitl žanoho stajnoho duchownoho. Na s. Mariju Madlenu, patrónku cyrkwje, přijědźe kóžde lěto klóštrski knjez z Marijneje Hwězdy, kemše ze serbskim prědowanjom wodžeržeć. Wot lěta 1850—1858 běchu za lěto 8 króć a wot 1859—1871 10 króć kemše z němskim prědowanjom, dokelž běchu do Kamjenca też Němcy přićahnyli. Hižo wjele króć wot 1857 sem běchu Kamjenscy a Špitalscy katolikojo wo stajnoho měšnika prosyli, tola přecy podarmo, doniž skónčnje nalěto 1871 sakske ministerstwo wšitke předsudki bě přewinyło a farske administratstwo přizwoli. Njedostatka duchownych dla móžeše městno hakle nazymu z měšnikom so wobsadźić.

Jako farski administrator do Kamjenca bu hač do knjeza fararja Hicki kóždy raz Khróśćanski kapłan pósłany. Jakub Wornaŕ bě prěni, 25. novembra 1881 so jako faraŕ zasy do Khróśćic wróći. Joho sćěhowaše Jan Nowak, kotryž 1890 na wumjeńk dźěše. Za nim bě Filip Rězak; dokelž pak bu hižo 1894 do Prahi za presesa serbskoho seminara powołany, sćěhowaše za nim Bjarnat Hicka, kotryž je hač dotal najdlěje z Kamjenskim fararjom, mjenujcy 16 lět był. Wón bě też prěni, kotryž 1898 titul fararja dósta. 1910 bu knjez Hicka za fararja w Khróśćicach stajeny a Budyšski kapłan Jakub Žur bu joho naslědnik. 1913 bu Kamjenska wosada na fararstwo powyšena.

50 lět nětko tomu je, zo měšnik wšědnje w Kamjenskej cyrkwičcy Božu mšu wopruje a zo Jězus, naš Zbóžnik, stajnje w tutym Božim domje bydli a zo wottud Bože žohnowanjo za cyłu wosadu wukhadźa. Tajki ważny swjedźeń njemóžeše tak ćiše woteńć. Hižo měsacy dołho so wjele wo přihotach na jubilejny dźeń rěčeše. Dźakne wutroby woprowachu dary lubosće k dowuhotowanju a porjeńšenju Božoho domu. Tola wosada swěrnych a woporniwych katolikow je mała, njebě móžno w tak drohim času wšitke trěbne srědki we wosadźe nahromadźić a tuž pomhachu też mnozy ze serbskich wosadow z darami lubosće. Jim za to wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez“. Cyrkwička bu wokoło wołtarja wot wustojnoho molerja Hinrichsa z Lipska rjenje wumolowana, wokna a durje barbjene, kapała wobělena, milinowe wobswětlenjo do cyrkwje położene atd. Posledni tydźeń nětko pilne žony pletwy a wěncy plećechu a sobotu stajachu muže čestne wrota a šmrjóki, powšachu khorhoje atd., haj samo město khwataše drohu, kotraž přez Špitl k cyrkwi wjedźe, rjenje wurunać, wobydlerjo Špitla ćahachu rjane pletwy z ličbu 50 přez drohu wot domu k domej, tak zo bě dołha droha wot korčmarja Brösinga hač k cyrkwi sama via triumphalis.

Pjatk drje z wjedrom trochu šerić poča, tola njedźelu rano krasny dźeń zaswita, słónčko rjenje skhadźeše a přez cyły dźeń rjenje wohrjewaše, zwony wustojnje zwonjachu, Boži dom so pjelnješe a najdostojniši knjez biskop z tachantskim wozom w 1/2 9 hodź. z Budyšina přijědźe. Měšćanosta dr. Dittrich přewodźany wot dweju měšćanskeju radow a tŕoch měšćanskich zastupjerjow powita z rjanymi słowami lubosće a česćownosće, pokazujo na dobru přezjenosć, kotraž tu mjez wěriwymi wobeju wěrywuznaćow knježi. Knjez biskop so podźakowa a wupraji swoju radosć, tute zwjeselace słowa słyšeć. Nětko bu knjez biskop w swjatočnym ćahu do cyrkwje dowjedźeny, hdźež joho wosadny faraŕ knjez Jakub Žur pokornje a česćownje witaše. Na to měješe najdostojniši knjez biskop pontifikalnu Božu mšu ze swjedźeńskim prědowanjom, wobdaty wot 15 duchownych wokoło wołtarja. Cyrkwinski khor „Caecilia“ spěwaše wustojnje łaćonsku missu, Kyrie a Gloria z missy solemnis, komponowaneje wot Filke, Credo, Sanctus, Benedictus a Agnus Dei z missy „stabat mater“ wot Singenbergera a Offertorium „Jubilate Deo“ wot Ebnera. Po Božej mši firmowaše najdostojniši knjez prěni króć. Naliči so 74 firmowanych. W swjatočnym ćahu bu potom najdostojniši knjez zasy na faru dowjedźeny. Tam buchu jomu duchowni, cyrkwinscy předstojićerjo a deputacije towaŕstwow předstajeni. Při tej přileżnosći knjez biskop z biskopskim česćowacym wopismom knjeza Engela za joho swěrne dźěło we wosadźe woznamjeni. Potom činješe knjez biskop wopyty, a to jědźeše najprjedy knjezej Hirche sen., kotromuž wysoke bamžowske wuznamjenjenjo jako připóznaćo za swěrne a horliwe dźěło we wosadźe, wosebje za šulu přepoda. Dale dojědźe wopytać kk. měšćanostu dr. Dittricha, hamtskoho hejtmana hrabju z Vitztum, sudnisk. direktora dr. Gläntzela a šulskoho radu Krawca.

Popołdnju w 3 hodź. wotmě najdostojniši knjez tachant protonotar Skala pontifikalny nyšpor, zaspěwa na kóncu dźakne Te Deum a da sakramentalne požohnowanjo. Najdost. knjez biskop wudźěli po tym hišće bamžowske požohnowanjo.

Hdyž běchu swjatočnosće w krasnje wudebjenej cyrkwi skónčene, hibaše so prócesijón na trochu wotsaleny kěrchow, hdźež po dokonjanych wobrjadach knjez biskop słowa poděča, zo přez wobdźělenjo na prócesijónje a modlitwy za wotemrětych wuznajemy wěru, zo z človjekom po smjerći njeje kónc, ale zo dale žiwy je a zo je to za človjeka wulki tróšt. Ducy na kěrchow duchowni a wučerjo „Miserere“ spěwachu, ducy domoj pak němski kěrluš dźěći a ludźo.

Wječor w 1/2 6 hodź wotmě so hišće wosadna zhromadźizna w sali „Sachsentreue“ kotruž tohorunja kk. biskop a tachant wopytaštaj. Sala bě hač do poslednjoho kučika napjelnjena. Cyrkwiny khór „Caecilia“ zaspěwa wustojnje rjane spěwy, žněješe wulku khwalbu, wosebje też wot najdost. kk. biskopa a tachanta.

Holcy knježnjacoho towaŕstwa přednjesechu prolog, swjedźeńsku basnju přepodachu knjezej biskopej kwěćel różičkow předstajachu žiwy wobraz. Knjez faraŕ Žur powita hosći mjez nimi też knjeza měšćanostu, podźakowaše so za mnohe dary lubosće za Boži dom, přečita w khwalobnych słowach zestajane zbožopřejace pismo wot měšćanskeje rady, dźakowaše so městej, zo je naš wosadny jubilej tak česćowało, a prošeše knjeza měšćanostu, tutón dźak měšćanskej radźe wuprajić. Knjez faraŕ slubješe, zo budźe katolska wosada so też dale próco-

---

wosobinscy poručnosć wjesnanosći donjesć a tutoho rozwučić, kak ma so zadźeržeć! A wšitcy tući wójnscy a civilni zastojnicy powědachu wo njesłyšanej wěcy a skónčichu kóždy króć: bych jenož rady wědźał, štó je tutej starej žonje k tajkomu njesłyšanomu wuspěchej dopomhał? —

Dźesać dnjow pozdźišo přińdźe wot wójnskoho francózskoho ministerstwa pismo, wo kotrymž bě wuprajeny zdwórliwy dźak Joho majestosći, zo je dowolił stotnikej Waberej, w Elsaskej swobodnje přebywać, a zdźělenjo, zo je mjenowany stotnik dóstał šěsć njedźel dowola. Pismo samsnoho wobsaha, ale mjenje zdwórliwe, dósta bohot w Straßburgu. Wšitcy, kiž mějachu z wěcu so zaběrać, prajachu zasy: „Štó je tola to wuskutkowa?“ A pruski wokrjesny podwyšk stoješe w nocy při woknje a zhladowaše na sněhojtu zemju a ćahajo za swoje kosmy pod nosom bórčeše, „štó je tola telej starej Wabercy, telej starej khodojće dopomhał, zo so jej stanje, štož je sebi do swojeje twjerdeje francózskeje heje stajiła? Hdy je so stało, zo je stareje žónskeje dla poručnosć přišła z potajneje pisaŕnje kejžora? Toho človjeka chcył rady widźeć, kiž je to wuskutkował.“ A wón santorješe mócnje při sebi na tajki wšěm wójnskim postajenjam napřećny wukaz a na wšě stare žony na cyłym swěće.

A hdy bychu so wšitcy wot joho jasnosće, bohata Elsaskeje-Lothringskeje a joho ekselency, wójnskoho ministra a wšitcy hač do wjesnanoty w małej wjescy w Elsaskej prašeli Waberku, štó je jej dopomhał, zo je so njesłyšane stało, tym by wotmołwiła, čomuž tući rozymjeli njebychu: porsćik Jězusdźěćatka. Tute dźěćatko je jenož ze swojim porsćikom pokiwnyło a hlej, škódny wětřik so wobroći a wužitnje sadu a přinjese dopjelnjenjo horcomu přeću.

Tak by wěc była skónčena.

Ale chcu hišće wam wupowědać, kak Franc swoju mać zasy wohlada. Wona najmjeńše njewědźeše, što je so stało wot časa, hdyž bě na wopyće we wulicy wšěch Swjatych we Straßburgu pobyła. Bě cyłu wěc Jězusdźěćatkej a joho swjatej maćeri přepodała a to jej dosahaše; měješe dźěn krute přeswědčenjo, zo budźe jej pomhane, kaž budźe so to Bohu najlěpje spodobać. Hdyž patoržicu wječor při krasnje wupyšenych a wobswětlenych Božoho dźěśćowych štomach młodźi a stari skoro w kóždym domje wjesołe hodowne kěrluše spěwachu, klečeše wudowa Waberowa před małym na blidźe zestajenym Božim narodom a modleše so nutrnje k Jězusdźećatkej swojomu zbóžnikej. Jako mała holčka bě hižo před tutym Božim narodom klečała a tak ji wón dopomni na mnoho w tutym žiwjenju a pozběhny pak też jeje mysle k njebju. Wona zaby na swoje samsne přeća a bě docyła ponurjena do rozpominanja na njeskónčnu lubosć Bóžskoho dźěćatka w žłobju. Z ćehńkim dyrkotatym hłosom zaspěwa ćiše kěrluš, kiž kóždu oučiwu wutrobu hnuje:

Budź powitany Jězusko,
tu we tym žłobiku!
wšak bjez tebje, o tróštarjo,
my mamy zrudoby.
Wšě jandźeljo ći spěwaju
a z njebjes khwału dawaju
kaž sebi samom' słuša to,
o słódki Jězuso! —

Tu so wonka durje wočina a něchtó tepta w małej ćmowej khěži k jstwinym durjam, a hlej wulka mužska postawa stoji w durjach a wupřestrěwa rucy prajicy: „maći!“

„Franco, mój Franco!“

A wona padny jomu wokoło šije, košeše joho a płakaše z wjesołosću. Potom so sydnyštaj a sebi powědaštaj.

Ale buštaj při powědanju přetorhnjenaj, dokelž zasy něchtó wočinješe durje. Staruška doběža do khěže a wołaše: „Štó tu je?“

„Ja wjesnjanosta!“

Franc zawoła: „Knježe wjesnjanosta, Wy so myliće, mam dowol z Barlina.

„Budźće postrowjeny, knježe stotniko, wěm to. Ně, přińdu z druhej wěcu“. Wón dozastupi a ćahaše wulki list z kapsy.

Z potajneje pisaŕnje joho majestosće kejžora Wilhelma II.“ rjekny wón. „600 hriwnow, waše zamóženjo, kotrež bu před 18 lětami ćazane, hdyž wy do Francózskeje ćeknyšće, so Wam z tutym na poručnosć joho majestosće zasy wróći.“ Rjekń a nasadźa 30 złotych dwaceći hriwnakow na blido

wać, z měšćanami druhoho wěrywuznaća w tajkej lubosći a přezjednosći žiwa być, kaž hač dotal. Najdost. knjez biskop wupraji swoju radosć nad wosadow a namołwješe wutrajnje dale dźěłać, khwaleše dobrych, napominaše liwkich k horliwomu sobudźěłu w towarstwach a za tych, kotřiž z boka stoja a jich duchowne žiwjenjo so njestaraja, chce so wón modlić. Też knjez tachant a protonotar poréča horce słowa připóznaća za wosadu.

Na druhi dźeń dźeržeše k. probst P. Max w přitomnosći knjeza biskopa swjatočny rekwiem za wotemrětych, kotřiž su w Kamjenskej wosadźe skutkowali. W 9 hodź. bě pruhowanjo nabožiny w šuli. Też k. šulski radźićel Krawc bě přitomny. Popołdnju wopyta najdostojniši knjez biskop, přewodźany wot kk. tachanta a protonotara Skale, P. Wacla a fararja Žura Brunowsku kapału a Brunowskoho hrabju Stolberg-Stolberga. Wječor w 6 hodź. je najdostojniši knjez z Kamjenca zasy wotjěł, mócny a rjany zwuk zwonow joho přewodźeše a wysokich hosći a wołaše za nimi Božemje a horcy dźak wosady.

⁘

Přispomnić so hišće móže, zo je so wosada na swjedźeń też duchownje derje přihotowała přez triduum. Knjez P. Langer z Drježdźan prědowaše na tŕoch dnjach, a njedźelu rano přistupi wulka syła wosadnych k Božomu blidu.

Na jubilejnej swjatočnosći wobdźělichu so nimo spomnjenych knježich duchownych hišće čŕjódka druhich; na swjatočnosći Božich służbow su so ze swětnych wyšnosćow wobdźělil: kk. měšćanosća dr. Dittrich, hamtski hejtman hrabja z Vitztum, měšćanske rady: dr. Neißner a komencienrada Müller, měšćanscy zapósłancy: dr. Vogt a dwórski radźićel Rjenč.

Kwětki.

Serbska čitanka za šule.

(Rozprawa.)

(Pokračowanjo.)

Wjelekróć su wšelako wopisane Błóta, serbski raj. Też delnjoserbski basnik Mato Kósyk wo nich spěwa. Ani alpske hory, na kotrychž so sněh a lód wěčnje zyboli, ani indiske płódne runiny, hdźež dwaj khlěbowej štomaj človjeka bjez prócy žiwitej, ani přecy jenak módre njebjo grichiskich a italskich krajow, njemóže nam na. mać wšitko to rjane, štož nam čini našu Łužicu mjeze wšěmi krajemi swěta najlubšu, najdróžšu, jeničku. Tu je mi Bóh wobradźił jako naš „slubjeny kraj“, jow je mje serbska mać wučiła prěnju modlitwu, jow sym wuknył Boha znać, jeno jow móžu so z cyłej wutrobu wjeselić a radować a też něhdy — zbóžnje spać. Z dobrym prawom tohodla naš Ćišinski, kiž z kóždym dychnjenjom swoju domiznu horcyšo lubowaše, a so za nju horješe hač do poslednjoho zapukotanja swojeje swěrneje wutroby, ma w tymle štwórtym dźěle poslednje słowo, zo by wobzamknył hódnje wulki rjad mištrowskich wudźěłkow wo domiznje:

„Njech z ranjom přińdźe, z wječorom,
Njech přińdźe ze sněhom, njech z różu,
Měć w Serbach posledni chcu dom,
Spać z měrom **w Serbach** jeno móžu.

Pjaty dźěl čitanki poskića baje, powjesće a basnički. — Te su z erta ludu zezběrane a tohodla zawěšće też serbskomu duchej derje přiměrjene. Někotre z nich su jeno zabawne, druhe też z dobom powučace. Też na tutym polu je serbska wobraznosć we wšěch časach a stronach płódna była. Tute powjesće su też tohodla wosebje ważne, dokelž poskićeja prawu čistu a jednoru ludowu rěč. Wězo dyrbja tak spisane być, kaž je dźěd a wowka po swojim wašnju powjedaštaj. Sławny profesor Hattala w Prazy by husto na to pokazał, zo su narodne pěsnje, přisłowa, hrónčka, baje najlěpše žórło narodneje rěče. —

Ze zamysłom smy jeno jara mało mjenow žiwych spisowaćelow podali, tola jene mjeno dyrbimy hišće spomnić a wopomnjeć. To je mjeno našoho wulkoho rěčespytnika, stawiznarja, znajerja ludowědy, statistikarja a organisatora knjeza doktora Muki. Bjez joho rady, wulkeje nazhonitosće we wšěch wotrjadach serbskoho pismowstwa a joho dokładneje wědomosće, štož rěč a prawopis nastupa, bě so naša čitanka lědma tak derje radźiła. Z dobrym prawom też joho wobraz knihu debi. Horcy dźak a njebjeske myto jomu za to, zo je hišće na stary dźeń z jenak młodostnej wutrobu swoje mocy woprował na tute nimo měry ważne dźěło z lubosću k serbskomu dźěsću, k serbskomu ludej.

Też zwonkownje je čitanka jara derje wuhotowana, płaćizna je na naše drohe časy jara poměrna. Z krótka ničo lěpše serbske dźěćo ženje do ruki dóstało njeje a też šule zbožownišich narodow móža so lědma z něčim lěpšim wupokazać. Wulki dźak wšěm kk. redaktoram a sobudźěłaćerjam, kotřiž su z tym cyłu serbsku wučbu na kruty křesćanski, cyle serbskonarodny podłožk założili. Jeno sebi ju bórzy kup, kać so toho njebudźeš! Bórzy spóznaješ, zo je to kniha nic jenož za dźěći, ale też za wotrosćacych a dorosćenych, za šulu, za swójbu, za serbski dom, za mjenje a też jara zdźěłanych. „Štož wjele přinjese, tón kóždomu něšto přinjese.“

Wšitko, štož je serbska wutroba hdy rjane začuła, pobožna serbska duša rozpominała, serbski duch nadobne myslił, to wšitko je w čitancy do rjanoho wěnca lubosćiwa wučeńska ruka wustojnje spletła. „Kwětki“ też je z dobnje jeje mjeno; tute kwětki ženje njewjadnu a njezmjerznu. Njech so Hanka a Hańžka, Jank a Jurk prócuja, zo bychu podobnje kaž pilne pčołki dźeń jako dźeń z tutych kwětkow słódku njeskaženu cyrobu za młody pomjatk a nježnu wutrobku srěbali. Potom budźa też sami rosć, kćěć a přibywać na mudrosći a hnadźe před Bohom a človjekami a jich pěkne zadźerženjo, jich pobožne žiwjenjo a jich rozomne dźěłanjo budźe nanej a maćeri wulka radosć kaž słódka wóń różow, kiž kćěja w lěće a w zymje jenak młódne! To daj Bóh! — Też serbski pisać budźa nětko serbske dźěći w serbskich šulach. To budźe wulki postup. Hač dotal móžeše sebi Serb lědma myslić, zo móže a smě też we serbskej rěči napisać, štož joho serbski duch mysleše, joho serbsku wutrobu wjeseleše a rudźeše. Haj na Serba, kotryž móžeše serbski swoje mjeno a snadź někotre sady bjez zmylka napisać, hladachu jara mnozy, skoro wšitcy jako na človjeka, kiž móže wjacy hač khlěb jěsć. Ow khudoba, ow zrudoba! Tola słónco swobody, rozoma a sprawnosće też nad łužiskim njebjom wyše postupuje. Skónčnje budźe też serbski wučeŕ — směć! — serbskomu dźěsću ruku wodźić, zo by nawukło napisać swoje serbske mjeno, napisać serbski, štož sebi mysli, što začuwa, što sebi přeje a wo čož prosy. Sta lět je serbski lud sćerpnje dyrbjał čakać na to, štož je přinarodźene prawo! Wězo na rozwučenjo wo pisanju hišće wosebita knižka słuša a wuńdźe. Tola naša čitanka poskića rjane přikłady w čistej lohkej rjanej rěči. Štóž krótki wudźěłk z hłowy wuknje a potom z hłowy napisa, bórzy też serbski pisać nawuknje. Wo dobrych serbskich dopisowarjow je hač dotal wulka nuza. Mnozy němski pisaja ze serbskim pomjatkom a w serbskim duchu, ale redaktor ma wulku prócu přełožeć. Bjez dźiwa, zo to napina a wot druhich wjele nuznišich dźěłow wotdźeržuje. Tola někotři su hižom sami bjez šulskeje wučby nawukli derje serbski pisać. Pětr Mónk, Helas, Herta Wićazec a druzy za to swědča, zo móže pilny duch też bjez wyššeje šule a wosebitoho rozwučenja jara derje serbski pisać nawuknyć. Też woni su serbske pismowstwo woprawdźe wobohaćili.

Tola to su jenož wuwzaća. Přichodnje budźe to něšto prawidłowne, zo budźa też Serbjo serbski myslić, pisać a čisćišo a čisće serbski rěčeć.

Njech so nětko serbska čitanka, kotraž je za wšitke serbske šule, evangelske a katolske, w cyle dobrym křesćanskim znjesliwym narodnym duchu spisana, prawje bórzy rozpředa a rozšěri. Spomožnje budźe skutkować, nad tym nichtó dwělować njetrjeba. To budźe najrjeńše myto też wysokomu ministerstwje, kotrež je z rjanym darom wudaćo podpjerowało, a też wšěm dobroćelam, kiž su z darniwej ruku narodny skutk spěchowali.

Wučacym a čitacym pak přejemy Bože žohnowanjo. Njech serbskomu dźěsću čitanjo dźeń a bóle wotewrja wóčko, wucho a wutrobu, zo by dźeń a jasnišo spóznawało, kak slěbroklinčne su serbske słowa, kak rjany je serbski kraj, kak lubozne su serbske baje, bajki, basnje a pěsnje, kak hnujace — hłuboko hnujace su podawki zrudnych serbskich stawiznow. Potom wotrosće serbske dźěćo na zahorjenoho serbskoho młodźenca, na zahorjenu serbsku knježnu, a krutoho serbskoho človjeka, kotryž budźe sebi serbsku rěč a narodnosć nimo měry ważić, ju česćić, čisće serbski rěčeć a pisać. Tak wotrosće cyle nowa, lěpša generacija, nowy serbski lud, kiž budźe swój we swojim domje, we swojej swójbje, we swojej domiznje. Swój k swojomu!

Bóh žohnuj moje Serby!

Jurij Libš.

„Prošu mi to pisomnje wobtwjerdźić a potom Was njecham dlěje zadźeržować!“

„Nětko móžu sebi łuku kupić“, zawoła sebi staruška, „o kak so tebje dźakuju lube, Jězusdźěćatko!“

Hodowničku dopołdnju dźěše major Waber ze swojej maćerju ke mši. A wšitcy ze spodźiwanjom zhladowachu na młodoho muža, kiž w krasnym kožuše a w nowym wysokim kłobuku Francózsku derje zastupowaše. Na swjatoho Jana jědźeše ze swojej maćerju do Straßburga, zo by knježnje ćeće wopytał. Po puću powědaša jomu mać, kak je ju knježna Bonaventura pokojiła a kak su sotry w domjacej kapały z njej Jězusdźěćatko prosyli, zo by wone ze swojim posćikom spomožny wětřik za ćežku wěc pósłało.

Ach wzmi tak, duša, k wutrobje
tu lubosć Jězusa,
a rozpomń z dźakom po zdobje,
što wón je twoje dla;
so podaj jomu cyle wšo
a z poninžnej praj wutrobu;
O wšohomócny Jězuso!
Ty sy mój Knjez a Bóh.

Wšelćizny.

Najnowša powěsć: Pólska dóstanje: dźěl Raćibursk., wjetši Rybnisk. wokrjesa, Plesćanski, město a wsy wokrj. Kattowitz a Königshütte, wsy wokrj. Beuthen, město a wulki dźěl wsow Tarnowickoho a dźěl Lublinskoho wokrjesa.

Nastróžace spadow. hódnosće němsk. hriwny.

15. okt. 1 dolar 149 hr. 90 pj. płaćeše, 100 čěskich krónow 160 hr. a 20 pj. 18. okt. dolar 181 hr. płaćeše. 19. okt nowiny hižo wo 194 hr. pisachu. We burzowych kruhach z tym liča, zo joho kurs w bližšim času na 200 hr. stupi. 100 čěskich krónow płaćeše 194 hr. 20 pj., šwicarskich frankow 3503 hr.

Dóšće!

Wobkuzłace nowosće k rubiškam!
Prěnjotne tkaniny ke khutam
a pjelcam, hładke a mustrowane.
Měrowa hódnota!

Alfons Schauseil, Budyšin.

Janske kupjele w Smječkecach.
Njedźelu 23. oktobra 1921
:-: domjaca kermuša. :-:
Popołdnju w 4 hodźinach **koncert,** wuwjedźeny wot koncertnje spěwarki Doris Walde a spěwnoho humorista F. A. Geislera (wobaj z Drježdźan.)
—— Wječor w 7 hodźinach reunion (bal). ——
Wšěch lubych Serbow nanajwutrobnišo přeprošuje
předsydstwo.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

Kk.: 1422. Pawoł Mawč z **Baconja**; 1423. Jurij Šrama z **Prěčec**; 1424. Marija Domaškowa z **Cornec**; 1425. 1426. 1441. z **Budyšina**: Mikławš Zynda, Hańža Larasowa, Jan Khilan: 1427. Jakub Sibař z **Hrubjelčic**; 1428. Jakub Nowak ze **Sernjan**; 1429. Michał Lisnař z **Koslowa**; 1430. Michał Pjaca z **Dobrošic**; 1431.—33. ze **Smjerdźaceje**: Mikławš Kućank, Mikławš Temer, Marija Wićazec; 1434.—36. z **Różanta**: Hana Matcyna, Jakub Müller, Marija Hajnec; 1437. Mikławš Lehmann z **Hrańcy**; 1438. Jakub Rjeda ze **Stróžišća**; 1439. Jurij Hicka z **Brěmjenja**; 1440. Hańža Kasperka ze **Zdźerje**; 1442. Jan Sibař z **Hrubjelčic**; 1443. wučeř Janca w **Sěrachowje**; 1444. Hańža Śližec na **Židowje**; 1445. Józef Filip, expositus w **Dimokurach** (w Čechach); 1446. dr. Franc Přikryl w **Drahotuši** (na Morawje); 1447.—49. 1471.—74. z **Ralbic**: Michał Rychtař, Jakub Domaška, Mikławš Dubawa, Mikławš Cemjera, Michał Domaška, Marija Bräuerowa, Mikławš Bräuer; 1450. 51. 53. 54. z **Budyšina**: scholastik dr. Anselm Rotzinger, listynošeř Běmař, Hana Narćikowa, Madl. Šusterowa; 1452. katechet Florian Fencl we **Vodnjanach**; 1455. 56. z **Pěskec**: Mikławš Žur, Jakub Lebza (Mužik); 1457. Marija Šeibic z **Dobrošic**; 1458.—1463. z **Radworja**: Jan Liška, Alwin Hesa, Pětr Włóski, Mikławš Nawka, Jakub Šmidk, Kosmas Pjekař; 1464. 65. z **Bronja**: Jan Młynk, Mikł. Smoła; 1466. Pawoł Krawc z **Kamjenjej**; 1467. 68. z **Lutowča**: Jan Zora, Jan Delank; 1469. Jan Jenich z **Khelna**; 1470. Jakub Ryćerja z **Khasowa**; 1475. Bernhard Rjehořk z **Koslowa**.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podrožnjo Posoła: Jurij Lórenc z Radworja 10 hr. (a nic 4 hr. kaž je w č. 31 Pos. wopaki čišćane); z Budyšina po 2 hr.: Hana Narćikowa, Madl. Šusterowa; Pawoł Krawc z Kamjeneje 5 hr.; Jakub Ryćerja z Khasowa 5 hr.; Mikławš Bräuer z Ralbic 5 hr.

We wulkim wubjerku k přijomnym płaćiznam
jězdne koła,
mantle a **hadźicy, latarnje** z mosaza a poniklowane, **karbid,** wodojasny **wolij** za kolesa a šijace mašiny, **gumijowy lěp, ventilowy gumi, zwónčki, přimadła, přistawki, plumpy, zamki, saki,** aluminijowe zerzawc škitace **zapołoženja za zwena.** Wuwjeduju wšě **porjedźenja na kołach, z nowa emajlowanjo a niklowanjo** pola
bratrow Thomasow
Budyšin, kamjeńtna hasa **16.**

Serbske tow. „Nadźija" w Budyšinje
wuhotuje **njedźelu 30. oktobra 1921**
w Delanec hosćencu w Radworju
serbski wječor
ze spěwami, dźiwadłom a rejemi.
Započatk w 6 hodźinach.
Wšěch Serbow přeprošuje **předsydstwo.**

Radworske wojerske towarstwo
předstaja po mnohich přećach dźensa, **njedźelu 23. oktobra,** wječor w 7 hodź. pola Delanec hišće jónu rjanu struchłohru:
Genofeva,
na kotruž wšěch lubych Serbow wutrobnje přeprošuje **předsydstwo.**

Nowe
dźěćace a sportske wozy
kaž też **trjebane dźěćace wozy** ma stajnje tunjo na předań **Müller,** mjasne torhošćo 13 II.

Wše čišćerske dźěła
w kóždym wuwjedźenju
wobstara derje a tunjo
Donnerhakec knihićišćerńja.

Arnošt Weidlich
při torhošću **w Halštrowje** při torhošću
poruča swój wulki skład
pjelsćowych tworow.
Zhotowjenjo
nowočasnych žónskich a mužskich kožuchow.
Wosebitosć: wobruby za serbske žonjace kožuchi we wšěch družinach.
Khwatne posłuženje. — Najtuńše płaćizny.
Při potrjebje sym rad k służbje.

Ruske hodźiny
wotměwaju so srjedu a pjatk
wječor w 7 hodź. na Hošic hasy 2 II.

Košlacy barchent, běły a pisany,
jakowy barchent,
woblečenjowe tkaniny } wołmjane a
bluzowe flanelle } połwołmjane
hotowe barchentowe šaty, běle a pisane za mužow, žony a dźěći; **normalne šaty,** też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča
August Paul Hilger, mějićel **Emil Wilček,** seminarska droha 2.

Jězdne, skótne a decimalne
wahi,
nowe a **porjedźenjo** wšěch družin poskića spěšnje a **bjez konkurency tunjo**
Math. Eder w Budyšinje,
Dornschnabel čo. 1.

Emil Wehrle
w Budyšinje, jerjowa hasa 7.
Płatowe, wołmjane a bawłmjane twory.
Srěnje płaćizny!

Nowe dóšle: **Ia. kamgarn** k žonjacym suknjam, ćežka **damastowa žida,** čorna, wosebje šěroka w krasnych mustrach. Poručam moje připózn. **Ia. mužske tkaniny** bjez konkurency tunjo. **Velour** ke khutam. **Módroćišć** a **bałwmjenjo** we wulkim wubjerku.
Martha Hüttig
w Budyšinje, lawske hrjebje 4 II.
Předawanske dny kóždu srjedu, pjatk a sobotu.

Na lišawu khori!!
Sukata-, kolesata-, jěcjata- a brodowa lišawa, też stare ćefpjenjo, wuhoju pod garantiju z mojim wjele wupruhowanym
Flechtenheil
po 8—14 dnjach. Wjele dźaknych připóznaćow. Jena bleša dosaha. Płaćizna 25 hr.
F. Müller, Heilkundiger, **Bremen**
Große Krummenstr. 23. Rěčne hodź.: 9—10 a 3—4 hodź.

Kwasy
na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gickelsberg 1 b.

Pytam młodu přistojnu
holcu
hnydom abo pozdźišo. Přileżnosć k nawuknjenju warjenja.
Fr. Studienrat **Pietschmann**
w Budyšinje, Mathildenstr. 8.

Pšeńcu
kaž **Rožku** kuteż puje za komunalny zwjazk
Serbinec młyn
w Nowoslicach
pola Różanta.

Pilnoho
pohonča
pyta hnydom kubleř **J. Guda** w Dalicach.

Serbske hospodarske towarstwo
z předawarnjomaj
w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**
poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak č̌o. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 44. | Budyšin, 29. oktobra 1921. | Lětnik 59.

W Juliusowym hospitalu.

We Würzburgu wobhladajće sebi „Käpple“* a z njoho rjane město a potom „Juliushospital“. Tam wupijće škleńčku wina a potom jědźće zasy domoj“, tak praji mi stary knjez we Fuldźe, hdyž tam přebywach při składnosći poswjećenja našoho knjeza biskopa. A dojědźech do Würzburga; wohladach „Käpple“, wokřewich so na rjanym napohladźe na město a winicy, hdźež rosće „Leisten“ a „Stein“; a skónčnje dóńdźech do „Juliushospitala“. Chcych jón widźeć a škleńcu wina wupić, kaž mějach prajene.

Dołhi — dołhi twar! W nim khori, hubjeni — pod torhošćom pak nizka jstwa: tu te dobre wino. Přeńdźech prěnje torhošćo, prěni dwór, přeńdźech druhe torhošćo a zastupich do zahrody. Tu ležachu na słónčku khori. Na prawo, něšto dźesać kročeli wote mnje młody čłowjek. Hač k njomu přistupju? Abo póndźeš nimo, kaž levita, kaž měšnik nimo přebitoho, kiž bě ducy z Jeruzalema do Jericha mjez rubježnikow padnył? Służowna stoješe při nim; powědaštaj hromadźe! Što tam tuž chceš? A dźěch nazdala nimo!

„Haj, haj! Tak běhaju, hdyž su strowi! — Na khoroho pak njepohladnu, kiž zlemjeny je na łožo sputany!“ nadobo zasłyšach. Khory młodźenc takle za mnu wołaše. Służowna bě mjez tym wotešła.

Přistupich nětko, kaž běch prjedy dyrbjał. Tu leže młodźenc — rjany mjez woči kaž kćějata róža. A pokaza mi rucy, pokaza nozy: zeskhnytej hač na kosće. — „Rjap so mi suši! Tak ležu, mjez tym zo druzy khodźa, a budźe hakle hinak, hdyž sym wudychał. Wěm — sym dźěn medicinu postudował — zo jenož smjerć tu khorosć zlemi, kaž je khorosć nětkle mje zlemiła. — Njeżadam sobuželnosće; ale zo nimo njeńdu, a z khorym poreča. To čini derje.

Wbohi młodźenc — **Khuda duša!**

Je rjenje tym, kotřiž su khude duše w ćisću, hdyž nimo dźeš? Hdyž na nich njespomniš? Wot wěčnoho žiwjenja wuzamknjene, zlemjene přez swoje suadne hrěchi a časne khostanja čakaja w ćmě a ćerpjenjach a stysku, doniž njepřińdźe wumoženjo. A ty móžeš jim wołožić, přikrótčić; móžeš je pokojeć, hdyž za nje poreč̌iš. „Wótče naš, kiž ... přińdź jim twoje kralestwo ...“ — „Knježe, daj jim wěčny wotpočink ...! „... Jězus, kiž chcył so nad khudymi dušemi smilić ...“

Přecy dyrbiš na nje spominać. Wosebje pak njekhodź nimo, hdyž budźe 2. november; docyła november. Jónu změješ tohodla wjesela, kaž ja nětkle so wjeselu, zo tola ke zlemjenomu přistupich — njech tež hakle, hdyž bě mje sam pohonił, kaž běch prjedy sam wot so chcył a njeběch sčinił. Wusłyš tež ty jich hłós, hdyž wołaja: smilće so nad nami, znamjeńša wy, naši přećeljo!“

* * *

Swjata Brigida Kildarska patronka Irskeje. Slepa.

W čišej klóštrskej jstwičcy sedźeše s. Brigida, w Kildare knjeni a mać, a jeje přećelka Daria. Wo Bohu so rozmołwješ̆tej; wo wulkotnym, majestotnym, swjatym Bohu.

Směrki běchu so lehnyłe nad zemju. Hwězda po hwězdźe zaswěći so na njebju. „A hwězdy błyšćachu so na swojich strażnišćach a radowachu so. Buchu zawołane a prajachu: Ty smy. Z radosću swědčachu za toho, kiž bě je stworił“ (Bar. 3, 34).

Kaž z radosću přewzata hladaše Brigida do wšeje teje błyšćateje Božeje krasnosće.

„Božo, Knježe naš: kak spodźiwne po zemi je Twoje mjeno“ (ps. 8, 2.) zdychowaše jeje pobožna duša.

A jeje přećelnica Daria —? Zapłaka, hdyž wo tajkej rjanosći słyšeše. Jej wone njeswěćachu, te hwěžki na njebju — wšak bě slepa!

Sobuželnosć hrabny Brigidże wutrobu. — A z krutej dowěru zhladny k tomu, kiž nad hwězdami knježi, k wšohomócnomu, njeskónčnje dobroćiwomu. — Potom přistupiwši k slepej dótkny so jeje wočow!

A hlej, kajki Boži dźiw! — Daria widźi.

A wona hlada, a hlada a njemóže so nahladać. Widźi hwězdow błyšć na njebju; widźi słónca zerja na zažnym ranju. A něžne kwětki a zelene štomy, a módre hory a sleborne wody a ćěmne mróčele a njebjesku módrinu. — Kak rjane tola wšitko!

Tola też ludźi widźi a jich skutki; jich hanjenjo a hrabanjo za prózdnymi kubłami a hołym zbožom. Mnohe woči widźi, zaćěmnjene ze sylzami, widźi woči, sapace požadliwosć a hněw a złosć. — Wšudźom zaslepjeni z wotewrjenymi wočemi!

To widźi a hlada. — A hdyž bě přišoł wječor, a bu ćiche wokoło njeje, tu bě jeje duša so mučna nahladała a bě njeměrna, a Bóh bě jej nazdala, ach tak nazdala kaž ženje prjedy.

„Zańdźel mi zasy wóčcy“, prosy Brigidu: Zańdźel mi jej zasy. Čim mjenje widźiš wot swěta, ćim bliže maš swojoho Boha!“

A Brigida zańdźeli jej zasy wóčcy. —

Spóznawaš wučbu za so? Njejsy drje swjaty kaž swj. Brigida; a tak twoja modlitwa pola Boha njeje tak mócna. Tola njedźiwajcy na to je sylna dosć, zo też druhim, kotřiž njewidźa, by wuprosył widźenjo; druhim, wbohim, kotřiž też chcedźa hwěžki widźeć a słónco a krasnosć Božich skutkow, wězo nic na njebju, ale w njebjesach samych. Móžeš mjenujcy prosyć za khude duše, kotrež w ćisću su kaž slepe; kotrež njewidźa, štož jeničcy je jim hišće hódne hladanja; swjatych w njebjesach, tele stworjenja, najpodobniše Bohu po jandźelach a Boha, tu najrjeńšu krasnosć. Na nich ženje so njenahladaja a ženje njebudza chcyć zasy woslepić kaž Daria. Tak budźa zbóžne — wěčnje! Přetož wěčna je njebjeska krasnosć a wohidnoho tam njeje. Tuž proš často: A wěčne swětło njech jim swěći!“

* Hórka před městom z wulkotnym křižowym pućom, cyrkwju a klóštrom.

Swětowy rozhlad.

Němska.

Hornjošlezske prašenje je nětk skónčnje rozrisane. Hdyž mějachmy Posoł minjeny tydźeń hižo zestajany, dóńdźe w poslednim wokomiku hišće powěsć, kak je so dźělenjo stało. Z krótka podachmy ju hišće jako najnowišu powěsć do čisła, wjacy njemóžachmy. Činimy to nětko dźensa. W noće, kotraž bu němskomu zastupjerjej w Parizu přepodata, so praji:

Hornja Šlezska je so po wunošku ludowoho wothłosowanja dźěliła. Dokelž z městnami Polacy a Němcy sylnje změšeni bydla, su so khětre němske mjeńšiny Pólskej a khětre pólske mjeńšiny Němskej přidźělić dyrbjałe. Při tychle wobstojnosćach su so naprawy k škitanju mjeńšinow a k zakhowanju hospodarskoho žiwjenja na čas přichodnych 15 lět postajiłe.

Dwě třećinje Němskej a jena třećina Pólskej připadnu. Někotre wokrjesy, kaž Kluč̌borkski a Olašnowski (Rosenbergski), hdźež je wulka wjetšina pólska, při Němskej wostanu. Tamniši Polacy evangelskoho wěrywuznaća su při ludowym wothłosowanju za Němsku hłosowali. Pólskej su jenož přirjekli: krótkorańši dźěl Raćiborskoho wokrjesa, wjetši dźěl Rybniskoho wokrjesa, cyły Pšćinski wokrjes, Katowiski městowy a wjesny wokrjes, Kralowskohětski městowy a wjesny wokrjes, Bytomski městowy wokrjes, wjetši dźěl Tarnowskoho a Lublinskoho wokrjesa. Kraj, kotryž je Pólskej připadnył, drje jenož třećinu Hornjeje Šlezskeje wučinja, tola wón najwjacy hórnistwa a industrije wopřija a je tohodla drohotniši, dyžli zbytnej třećinje, kotrejž stej so Němskej přidźěliłej. Pólska dóstanje 82 procentow hornjošlezskoho wuhla, 51 proc. koksa, 70 proc. worcla, 100 proc. cynka. Hač pak wšě hospodarske postajenja płaćiwosć wobkhowaju, je dwělomne, dokelž móže so za čas 15 lět wjele přeměnić.

Tele rozsudźenjo je na němskej stronje wulki njepokoj zbudźiło z winow, kotrež smy tu hižo husćišo rozpominali. Wone pak też na knježeństwo wliw wukonja, kotryž bě do-

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

prědka prajeny: Wirthowe knježeŕstwo złoži swoje zastojnstwo, za něšto dnjow pak je zasy přewza. Z wotstupjenjom chcyše přećiwo entenće protestować a z dobom wuprajić, zo je we swojim času slubjenja na dopjelnjenjo ultimata jenož pod tym wuměnjenjom dało, zo Hornja Šlezska při Němskej wostanje. Knježeŕstwo drje njemóžeše hinak činić, tola wužitka z toho Němska měła njeje. To, zo samón muž zasy kancleŕstwo na so wza a też skoro wšitcy prjedawši mužojo zasy do knježeŕstwa zastupichu, čini trósku dźiwny začišć. To drje też Wirth wě, njedźiwajo na to pak je tola kancleŕstwo z nowa na so wzał, dokelž mějachu to president a mnohe sejmowe strony za spomóžne. Joho nowomu programej wupraji też němskostatny sejm z 203 hłosami přećiwo 132 wotedatym a 9 njewotedatym hłosam připóznaco. Za njoho bě křesćanska ludowa strona, socialdemokratojo, demokratojo a njewotwisni. Z tym stoji Wirthowe knježeŕstwo kruće a na šěrokej podłozy, byrnjež też sobustawy knježeŕstwa jenož z křesćanskeje ludoweje strony, ze socialdemokratow a demokratow wzaći byli.

Słowjanska.

Mjez **Pólskej a Českosłowakskej** je so politiska konvencija a hospodarske zrěčenjo wobzamkło. Wonej chcetej zhromadnje za to skutkować, zo so Versaillske a st. Germainske zrěčenjo zakhowa. We konfliktowych padach so wonej wo nałožomnych naprawach zrěčitej. — Při nadpadach třećich statow so neutralnosć zalubja. — Pólska praji, zo nima žanych žadanjow na Słowaksku, Českosłowakska nima žanych žadanjow na Pólsku. — Pólska Českosłowakskej přewoz tworow do Ruskeje dowola, runje tak Českosłowakska Pólskej přewoz do Awstriskeje a Madźarskeje přilubja. — Za wšě konflikty, mjez Pólskej a Českosłowakskej nastawace, so wonej na nućacy rozrisacy sud zjwjazatej. — Pólska a Českosłowakska so zwjazatej, zo žanych zrěčenjow njewobzamknjetej, kotrež posłownosći přitomnoho zrěčenja napřećo stoja.

Karl Habsburgski

je sebi poslednje dny minjenoho tydźenja zasy do Wuheŕskeje na dlěji wopyt dóšoł. Hižo jutry bě tam jónu pobył, tola knježeŕstwo, wot małeje ententy k tomu nuzowane, bě joho jako njewitanoho hosća hnydom zasy z kraja dowjesć dało. Hižo tehdy bě, rozžohnujcy so na dwórnišću wot swojich přiwisnikow, prajił, zo bórzy zasy přińdźe. Wón přeńdźe zasy do Šwicarskeje a slubi tamnomu knježeŕstwu, zo kraj njewopušći khiba zo je tři dny prjedy to jomu wozjewił. Tola tam njewutra. Honjeny zawěšće bóle hač ze swojeje samotneje wole wuléća z lětadłom, zo by z nowa pospytał, kralowanja so zmocować. Po zakonju je drje Karl hišće wuheŕski kral; dźiwajo na wobstojenja, kotrež su so w minjenych lětach we Wuheŕskej a jeje susodnych krajach wuwiłe, bu pak jomu prawo wzate, swoje kralowske prawa wukonjeć, doniž přihodźacy čas njepřińdźe.

Jomu, abo snadź bóle joho mandźelskej a přiwisowarjam monarchiskeje ideje pak so wostudźi čakać, a chcychu z mocu knježeŕstwo na so torhnyć. Při tym drje ličachu też na słabosć nětčišoho wuheŕskoho knježeŕstwa, haj snadź też na joho monarchiji přećelne zmyslenjo. Je też dwělomne, hač te też někak Karlowu wěc podpjerało njeje; hdyž pak wšě susodne mócnaŕstwa z wójnu hrožachu a też hnydom zdźěla mobilisować dachu, stupi so wone Karlowomu pospytej z bróńskej mocu napřećo. Njeměješe ćežke dźěło. Dóńdźe drje k wojowanjam mjez joho a Karlowym wójskom; bitwa pak bě bórzy do škody Karloweje wobroćena. Joho wójsko, wobstojace zdźěla z cuzokrajnych mužstwow, so da do ćěkanja, hdyž bitwa hnydom dobyćerscy njepostupowaše a wostaji Karla, joho mandźelsku Citu a wyššich wjednikow wróćo. Tak buchu ći jeći a maja nětko swoje wotsudźenjo wočakować. Prjedy pak hač knježeŕstwo wojować daše, hladaše z Karlom jednać, tón pak nochcyše. Při tym žadaše knježeŕstwo:

1. Złożenjo brónjow bjez wuměnjenja.
2. Kralowi wojeŕscy radźićeljo so před wójnski sud staja.
3. Mužstwa so wotbrónja a wobhnadźa.
4. Kral so na přecy krony wotrjeknje.
5. Kral w Madźarskej wostanje, hač so njeje prašenjo joho wotwjezenja rozrisało.
6. Wulkomocy postaja, hdźe ma wón přichodnje přebywać a hdy so wón wotwjeze.

Karl njećini derje z tajkim zadźerženjom: Wuheŕska a też susodne kraje přez to jenož přecy zasy do njeměra přińdu, a tola cyłej Europje ničo bóle trěbne a wužitniše njeje dyžli měr a zasy měr. Tónle raz změje też nětko khostanjo za swoje počinjenjo njesć, a drje so jomu zadźěwa, hišće jónu tajke něšto zworać. By-li pak so Karlej poradźiło, knježeŕstwo we Wuheŕskej na so torhnyć: Bóh sam wě, ke kajkej šmjatańcy by to po cyłej Europje dowjedło. Tak pak so zda, zo bu wulki strach wot Europy wotwobroćeny, kiž nadźijomnje ženje wjacy njepřińdźe.

Karlowy pospyt je předewšim staty tak mjenowan. małeje ententy (Rumunskeje, Južnosłowjanskeje a Českosłowakskeje) zastróžił. Wona je tohodla zdźěla mobilisowała a Wuheŕskej ultimatum přizjewiła. Jomu je so też Pólska přidružiła. Wón mjez druhim slědowace zadanja wopřija:

Madźarske knježeŕstwo ma Karla Habsburgskoho w jatbje dźeržeć, doniž so wo joho dóńće njeje skónčnje rozsudźiło. Wone ma so po formje a swjatočnje kóždoho zasypostajenja Habsburgskich wotrjec. Madźarski zakoń ma postajić, zo ženje žadyn Habsburgski njesmě na madźarski trón stupić. Madźarske wójsko dyrbi so hnydom na ličbu, w Trianonskim měrowym zrěčenju postajenu, zmjeńšić. Wuwjedźenjo wšěch tychle naprawow ma so pod kontrollu małeje ententy stać.

Też italske knježeŕstwo na tym samym stojišću kaž českosłowakske stoji a je runje kaž te rozsudźiło, z raznosću přećiwo Madźarskej postupować.

Něhdušoho kejžora najskerje na jenu kupu w srjedźnozemńskim morju abo atlantiskim ozeanje wućerja. Doniž pak konferenca zwjazkarskich pósłancow trajny přebytk Karla Habsburgskoho njepostaji, budźe wón do klóštra Tihany při Plattenskim jězorje zawrjeny.

Za wusmužowej horu.

Kraj za wusmužowej horu, ow, spodźiwny to kraj! Drobne jeno drje su powěsće, kotrež su z tohole kraja k nam dóšłe, ale też po nich so hižo zda, zo je tam nimo měry rjenje, a zo su tam ludźo wšitcy jara zbožowni. Napinać so, dźěłać, haj skoro móhło so prajić, ani porsta zhibnyć tam nichtó njetrjeba. W powětře lětaja pječene kawki: to trjebaš jeno huby powočinić, a hižo pječena kawka wokoło huby pjerchota, zo by sebi wotkusnył, abo też cyłu skhmutał, kažkuli rodźiš. A po wšěch pućach a šćežkach dundaja wjesele korčicy pječene swinje, kaž ničeje. Komuž so chce, trjeba jenož zamlaskać a „ćuću!“ zawołać, a hižo so pječene swinjo bliži. Nóž a widlčki ma hižo do khribjeta zaštapjene. Tuž jeno so přimaj a wotkraj sebi čwak pyska, abo časć pleca, khiba też pražene wucho. Štožkuli sebi wukraješ, to swinjeći bórzy zasy narosće. Hižo tele dobroty su nimo měry wabjate. Ale też hewak je tam luboznosćow a dobrotow wězo na wubjerk.

Saprliška, tajkile zbožowny kraj! Štó by tola do njoho znajmjeńša pohladać abo też khwilu w nim přebywać a joho zboža powoptać móhł. Ale kak dha bychmy tam dóšli! My dźě ani puća k wusmužowej horje njewěmy!

Inó, wěm abo njewěm, to wšak njeje najwjetša škoda. Puć drje by so też hišće wuslědźił, hdy by jeno dalšich zadźěwkow njebyło. Wšak je so na swěće hižo něštožkuli doslědźiło, ani zo by so wjele za nim pytało. Ale potom by hišće ćežko, ćežko było do tohole kraja dóńć. Kraj, kaž słyšimy, leži za wusmužowej horu. Hora stoji srjedź wusmužowoho morja, a jeno wuzka, wuzka šćežka wjedźe přez morjo k horje a za horu do kraja.

Ow, to dźěn je tola jara rjenje! Po wuzkej šćežcy tola lohcy trjechiš, wšak móžeš sebi sylny kij do ruki wzać. A na wjeŕšk hory dokročić z kijom tola też njebudźe hobrska próca. Khiba-li, zo je hora z lutymi hłowoncami a ćeŕnjemi zarosćena? Ale na wusmužu, ja běch měnił, tola hłowoncy a ćeŕnje njerostu. Z hory dele móžeš dźěn so po hładkim wusmužu smykać a pódla rjenje wodychnyć, zo by potom po dalšej šćežcy wjesele do zbožownoho kraja nóžkował.

Wšak tola bajeće, kaž basničkí! Njejsće dha hišće ženje słyšeli: Běda tomu, kiž je na wusmužowu horu přišoł!? Bjez miłosće so tam zapadnje a podnuri, a je hižo po nim.

Ow, kóc wjekso, to je wězo hrozny špak! Ale nó, też ničo woto! Hdyž přez horu so kročić njehodźi, pojědźemoj přez wusmužowe morjo. Někajki čołm so tola namaka. A njech też morjo šěrše je, něhdy tam tola dojědźemy. Wšak je so Kolumbus přez šěroke morja do Ameriki namakał a połne měchi zlota sobu domoj přiwjezł. Štó wě, što hišće w kraju za wusmužowej horu . . .

A zaso dyrbju prajić: „Wšak tola babotaće, kaž we snje! Wusmužowe morjo je nimo měry hłuboke. Wusmuž stoji tam hižo wjele, wjele lětstotkow a za tón dołhi, dołhi čas je wokisnył, a joho kisalina je tak wótra, zo nic jeno dubowe drjewo, ale też twjerde železo, haj samón worcl přežerje. Wbohi, wbohi tón čołm, kiž sebi na wusmužowe morjo zwěri: bórzy by dóstał dźěru a bědnje so do hłubiny podnórił. Jenički khmany puć do kraja wjedźe překi přez horu, překi přez horu so překusać a přez wusmuž so přejěsć. Ale też to je jara ćežki puć, dokelž bórzy by tebi dych zapadował a nastajnosći by so dyrbjał wróćeć, zo sebi dycha nałójiš. A potom, telko wusmuža, hač by to tyło . . .!

Ow, přestań, přestań, njepowědaj dale, mi hižo mjaknje! Haj, hdyž tak je, potom wbožemje, wbožemje złoty krajo! Ženje drje tebje njewohladamy.

Ach tak z khwatkom jomu tola njechamy dobru nóc dawać! Ja bych tola radźił. Njepušćmy nadźiju rjanu! Wěc je tola hódna, zo by so z dobrej khwilu a přecy zasy rozpominała. W nowišim času staj tam mjenujcy dwaj hižo pobyłoj.

Dwaj staj tam hižo pobyłoj? W kraju za wusmužowej horu? Kak staj tam tola dóšłoj? A kak je jimaj tam było? A čohodla tola tam njejstaj wostałoj?

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. W nocy wot 25. k 26. okt. je so zhotowjene hłowne twarjenjo tudomnoho dwórnišća wobkhadej wotewriło. Přetwar dwórnišća je so do wójny na 4½ milijóna hriwnow wobličił, nětko pak najskerje hač na 60 milijónow hriwnow přińdże. Přetwař, kaž je z wopředka wotmysleny był, by na něhdże 80—90 milijónow hriwnow přišoł; tuž je so z dźiwanjom na statne pjenježne wobstojnosće wobmjezował. Dohotowjenjo cyłoho přetwara je też při najpřihódnišich wobstojnosćach hakle za někotre lěta wočakować.

Z Radworja. Minjenu njedźelu předstajichu k 3. razej sobustawy tudomnoho wojeńskoho towarstwa a wšelacy druzy wosadni hru „Genofeva“. Prěnjej dwě předstajeni běštej so tak spodobałoj, zo bě přeco tych wo wospjetowanjo hry, kotřiž njeběchu dla přepjelnjeneje sale tehdy přistupa namakali, skoro powšitkowne. Tola nimoměry sylny wichor, kotryž njedźelu zakhadźe, znjemóžni mnohim wopyt. Njedźiwajcy toho bě so tola hišće něhdże 200 hosći zešło. — Wobsah hry je hnujacy a hižo přez to hra na připosłucharjow skutkuje. Začišć pak je hišće hłubši, hdyž so derje hraje. Wo to so předstajerjo swědomiće prócowachu; haj, někotrym so to wustojnje poradźi. Wosebje wuzběhnyć ma so też pilnosć, z kotrejž běchu hrajerjo sebi swoje rěče přiswojili a na dobre předstajenjo so wuwučowali. Předewšim zasłužbne je předstajenjo „Genofevy“ dla jeje wobsaha. Hra je połna rjanych wučbow, kotrež maja so wosebje we našim času wobkedźbować: kaž na př. lubosć ke khudym, pobožnosć a póćiwosć, mandźelska swěra, dowěra k Bohu a maćeri Božej. Runje tejele wučby dla by derje było, hdy by hra też w druhich kóncach katolskich Serbow předstajenja nadešła. Přetož: štó chcył prěć, zo někotryžkuli, haj mnohi runje naspomnjeneje wučby trjebał njeby? Bohužel też w katolskich Serbach wěrne křesćanstwo wjacy tak doma njeje kaž jónu za čas našich prjedownikow. — Na to pokaza też k. cyrkw. wučeŕ Šołta-Budyšski, hdyž wosrjedź hry k přitomnym poréča. Při tym wupraji też swoju radosć na tym, zo wojeńske towarstwo we serbskej rěči swoje předstajenjo wukonja a z tym přikład dawa też wšěm druhim tajkim towarstwam we Serbach. Dyrbimy sebi swojeje narodnosće wědomni być. — Radwořskim hrajerjam pak słuša nadobny dźak za jich narodny a nabožny skutk.

Z Wotrowa. Do hrózbnoho njezboža w Thonbergu přińdże naš wjesnan, 23 lětny dźěłaćeŕ Kokla. Při třělenju kajkeż sebi tam dźěło w jamach žadaše, njebě jena patrona rozbuchła. Kokla, njewědźo, zo tam w zemi tči, do njeje rubny. Hnydom wutrěl rozpraskny a zrani Kokli wobej wóčcy tak, zo hnydom na njej woslepi. Też na brósće bu ćežko do mjasa ranjeny. — Jedyn druhi dźěłaćeŕ bu z lohka ranjeny. Kokla w miłosćiwym wustawje w Kamjencu leži.

Činimy kedźbnych

Zo sebi dobre a poměrnje tunje šaty (kaž košle, spódnje kholowy atd.) kupimy, wo to je kóždomu činić. Spušćomna w tym nastupanju je a ma so tohodla kupcam poručeć firma

Paul Hilger na seminarskej drózy w Budyšinje, nětko wobsedźeŕ Wilček. Hlej też nawěstki, kotrež tale firma časćišo w Pósle wozjewja.

Z **Kulowa.** Na ležomnosćach klóštra Marijineje Hwězdy, 860 hektarow wulkich, tukhwilu za brunicu wjerća. Anhaltske brunicownje chcedźa pječa wurywanjo wuhla přewzać.

Z **Kamjenca.** Po dołhim rozrěčowanju we wokrjesnej zhromadźiznje je so wobzamkło, hnydomne wotedaćo běrnow přewjesć. Kóždy ratař ma wěstu dźělbu běrnow zwjesć. Za wuwjedźenjo wotedaća je so komisija wuzwoliła, kotrejež předsyda je ryćeŕkubłowy najeńk Pampel-Hennersdorfski. Mjena ratarjow, kotřiž dyrbjeńske wotedaćo njedopjelnja, so zjawnosći wozjewja. — Dale je wokrjesna zhromadźizna nowy porjad za zwjeseleński dawk jenohłósnje přijała a też naćiskej nowoho hońtwinskoho dawka přihłosowała.

Z **Darina** pola Hodźija. Na polach tudomnoho ryćeŕkubła, kotrež ma k. Lippert wotnajate, je so lětsa runklica wosebje derje radźiła; rěpy běchu kaž heje, 13 puntow ćežkich rěpow bě wjele kop.

Z **Njeswačidła.** Telefonowa służba so wot 1. novembra sem wšědne dny zasy hač do 9 hodźin wječor zastawa.

Z **Rakec.** Kaž wšelakim druhim wosadam, běše też nam ludy a narody morjaca wójna naše cyrkwine zwony rubiła. Lěta dołho nětko jenož zwuki małoho zwona słyšachmy. Tuž dźěše wulka radosć přez cyłu wosadu, hdyž so zańdźenu wutoru nowe zwony poswjećichu, kotrež je Wrótsławska zwonylijeŕnja zhotowiła.

Z **Lubija.** Minjeny tydźeń mějachmy wobnowjenjo s. misijóna. Kaž loni, je też tón raz redemptoristojo z Filipsdorfa nawjedowachu. Snadź přinjese próca a dźěło P. Waldnera dobre płody za našu wosadu w dalokej diasporje. Hnadowne dny skónčichu so z poswjećenjom wosebitoho čestnoho kěrchowa a rjaneje Božeje martry, jako wójnski pomnik za padnjenych wojakow. K. šolastik msgre. dr. Rotzinger rěčeše hnujace słowa k mnohim posłucharjam. Nic jeno wosada bě bohaće zastupjena, ale też Lubijske wojeństwo a wojeńske towarstwo z korhoju. Hdyž bě so čestna salva wutřeliła, podźakowa so k. faraŕ Šołta wutrobnje za tak bohate dźělbraćo.

Z **Wrótsławja.** Z Nissy w Šlezskej přikhadźa nam powěsć, zo bu tam 19. oktobra mjez 41 kandidatkami prěnja Serbowka, Hana Šołćic z Wotrowa, do šěrych sotrow zadrasćena a dósta mjeno Cyrilla. Wróći so bórzy do novicijata do Wrótsławja. Jeje ćeće, Gejorgija a Felicitas w Lubohdolje staj tohorunja we šlezskim klóštrje. Šěre sotry s. Hilžbjety su też w Sakskej rozšěrjene a derje znate. Bóh žohnuj jeje předewzaćo a powołanjo.

Naš knjez biskop a sakske knježeŕstwo.

Minjenu njedźelu knjez biskop w Lipsku swjate firmowanjo wudźěleše. Powitanjo, kotrež jomu tam bu, bě jara radostne a čestne. Tola jena należnosć přinjese zrudobu a roz-

---

Chceće-li sćerpnje na mnje posłuchać, chcu wam wšitko swěru wupowědać.

Hapka a Haplka běštaj bratr a sotra, dwójnikaj. Běštaj pak bratr a sotra nic jenož po narodźe a kreji, ale też po njerodźe a lěnich žiłach. Wuknyć a dźěłać so jimaj docyła ničo njechaše. Do wšoho dyrbjachu jeju honić. Do šule khodźić běše jimaj najćežša robota. Wučeŕ drje njeběše tajki, kajkohož běchu jimaj njerozomni ludźo, prjedy hač prěni króć do šule dźěštaj, wopisowali. „Čakajtaj jeno, čakajtej, hdyž do šule přińdźetaj: wučeŕ waju hižo rozom a spěch nawuči! Joho kij budźe wamaj rjenje po khribjeće rejwać! A z joho swarom budźetej wamaj wuši rjenje ržeć!“ Ně, tajki wučer docyła njeběše. Jara přećelnje a nimo měry sćerpnje z dźěćimi wobkhadźeše. Też khostaše jenož njerady a z wobstajnej njedušnosću nuzowany. Ale joho „wostudłe wćipne prašenja“ běchu jimaj do duše přećiwne. „Njech so tola druhich praša!“ mysleštaj. Hdy by wón so jeno druhich prašał jeju na pokoj wostajiwši, to byštaj wonaj skónčnje rady připosłuchałoj. Ale často so zdaše, zo je sebi wón runje jeju wosebje zhladał a naprašowaše so, hačruniž wonaj tola skoro ničo njewědźeštaj. „Ach, hdy budźe tola tejele roboty kónc!“ sebi často mysleštaj. Najradšo běštaj rano dołho ležałoj hłuboko do běłoho dnja a stanywši so na słónčku ležicy pjekłoj. Štož móžeštaj najwustojnišo, to běše: pospochi a bjez wustaća zywać. A štož běštaj sebi najlěpje z hłowy prajić nawukłoj, to běše: „A-a-ach, mi so njecha!“

Wšědnje rano, hdyž bě Bože słónčko dawno hižo stanyło, přećahowaštaj so hišće we łožu ležicy. Kóždźički dźeń dyrbješe jeju mać wołać: „Stawajtaj, stawajta, wój njerodźe, je hižo wulki čas do šule! Hapka pak stajnje wotmołwješe: „A-a-ach, mi so hišće stawać njecha!“ A Haplka po nim zywajcy: „A-a-ach, ja 'šće chcu khwilu ležeć!“

„Čakajtaj, čakajtaj, wój lěnjej žile, chcu wamaj hižo na nohi pomhać!“ rjekny potom mać, dóńdźe do jstwy a naćahnywši so na polcy wróći so ze ‚šołtu‘. „Won z toho borła, won z tym lěnim mjasom!“ rjekny a „šwup, šwup, šwup!“ zruba króć abo tři ze ‚šołtu‘ do łoža.

Ow, kak spěšnje móžeše to Hapka z łoža do kholowcow, do laca a pjezla skočić! Ow, kak khětře běše Haplka za nim do suknje a do khuntuša! ‚Šołtowe‘ wokoše palachu, kaž žiwy woheń.

„A nětko so khětře wumyjtaj a posnědawši póńdźetaj hnydom do šule! Je hižo najwjetši čas.“ Tak poručeše mać.

„A-a-ach, dźensa so mi do šule hić njecha!“ skiwleše Hapka z knyskom sebi prawe wóčko trějo. „Mój tola do šule skomdźimoj a potom dóstanjemoj sebi puki, zo smoj pozdźe přišłoj. Mi je tak zlě, ja chcu so radšo zasy lehnyć!“

„A-a-ach, mje tak hłowa boli! Ja chcu dźensa radšo doma wostać“ skoržeše też Haplka.

„Ja chcu waju hižo wučić: Mi so njecha! Ja chcu doma wostać!“ hrožeše kruta mać. „Khwatajtaj jeno, hewak póńdźetaj hłódnaj a ‚šołta‘ póńdźe z wamaj!“

Ach, ně, ně, božedla ně, ‚šołta‘ njesmě z nimaj hić! To dźěn běchu so jimaj wšitke dźěći smjałe a jeju nastajnosći škrěle: „Ćuš, ćuš, waju je ‚šołta‘ do šule honił. Ćuška, ćuška, čorna juška, wój staj ze ‚šołtu‘ do šule přišłoj! Ně, wonaj póńdźetaj tola radšo samaj.

A z dobrym khwatkom posnědawši dźěštaj, hdyž dyrbještaj. Ducy po puću ćehnještaj so, kaž drohi čas. Što dha by jeju honiło! Swoje poslednje městno w šuli přecy hišće časa dosć dócpějetaj. A dokelž ničo njemóžachu běchu jimaj wučerjowe prašenja šerjenja wohidniše nade rumpodicha. A přińdźeštaj najbóle pozdźe. Tak běše to nimale wšědnje. A tohodla běchu też w šuli stajne naspominanja, swary a druhdy też puki.

„Hm, puki zasy wotbola“, mysleštaj Hapka a Haplka njerodnje. Bjez pukow być, ta česć jeju ani njewabješe. —

Něhdy bórzy po wobjedźe pósła jeju mać do lěsa do čornych jahodkow. „Zo mi połny karan domoj přinjesetaj abo so mje hladajtaj!“ pohrozy jimaj hišće mać, hdyž z domu dźěštaj.

(Pokračowanjo.)

horjenjo do swjatoćnosćow. Wona tež Lipčanskich katolikow samych njepodeńdźe, ale jima wšěoh Sakskeje, dokelž měri so přećiwo wšěm. Bě mjenujcy postajene, zo po firmowanju so tež nabožne pruhowanja za šulske dźěći wodźerža a to we šulach samych. Tak je to dotal přecy było; tež njedawno w Kamjencu hišće. Do Lipčanskoho firmowanja dóńdźe pak nadobo z ministerstwa kulta rozkaz, zo knjez biskop wotmyslene pruhowanja wotměć njesmě we šulach a nic w času, hdyž maja dźěći šulu. — Knjez biskop wobzamknuny, zo so po zakaźni změje, hačrunjež so jomu přez nje prawo přikrótša, kotrež jomu po němskostatnej wustawje přistoji. Zawěšće nochcyše wučerjow do njeluboznosćow přinjesć, kotřiž dźěn maja so po rozkazu ministra měć; na druhu stronu pak njebychu rad knjezej biskopej so stajili, hdyž by pruhować přišoł.

Přećiwo tajkomu zadźerženju kultusowoho ministerija je zapósłanc knjez Heßlein hnydom sejmej doprašowanjo zapołožił, kak so tajke jednanjo z němskostatnej wustawu zniese. We wustawje (staw 149) mjenujcy rěka:

„Nabožeńska wučba so we přezjenosći ze zasadami nastupacoho nabožeńskoho towarstwa wudźěla.“ Kak pak móhła katolska cyrkej spóznać, hač so nabožeńska wučba w přezjenosći z jejnymi zasadami wudźěla, hdyž so wyššomu pastyrjej zakazuje, wučbu wopytać?

Lipsčanscy katolikojo su slědowace wobzamknjenjo telegrafiscy kultusowomu ministerstwu připósłali:

Katolikojo, w Lipsku při składnosći přitomnosće swojoho biskopa we wulkej ličbje zhromadźeni, zhonja, zo je knjez kultusowy minister powitanske swjatočnosće a pruhowanja w nabožinje přez biskopa w šulach zakazał. Přećiwo tutomu njesłyšanomu zapřimnjenju do swědomnjoweje swobody katolikow, přećiwo jasnomu njewaženju němskeje wustawy, přećiwo nasylnomu zranjenju zwjazowanskoho zrěčenja, mjez katolskej šulskej gmejnu a ministerstwom wobzamknjenoho, sapacy protest zapodawamy.

Ministerstwowe postupanjo čim bolostnišo wobžarujemy w tymle času, hdźež dyrbjało z nadawkom wěrnoho statnoho wjednistwa być, němski lud jednoćić, a nic ze zranjenjom joho najswjećišich kubłow a začućow bohužel wobstojace dźělenjo powjetšić. Městny zwjazk Lipsčanskich katolskich towarstwow, hłowna staršiska rada Lipsčanskich katolskich gmejnow.“

Kaž horjeka hižo naspomnichmy, budźe so należnosć po zeńdźenju krajnoho zemja też w nim rozpominać. Zapósłanc Heßlein je, prjedy hač je interpellaciju na sejm wotpósłał, so telegrafiscy w kultusowym ministerstwu wobhonił, kak so z należnosću ma. Při tym je so jomu wuraznje prajiło, zo so nic jenož wo zakaznju za Lipsk njejedna, ale so tale zakaznja, zo Mišnjanski biskop njesmě ani katolske šule wopytać ani pruhowanja w nabožinje wotměwać, za cyły kraj płaći.

Wočaknyć so nětko ma, kak sakske knježefstwo so we sejmje k wěcy wupraji. Kaž so zda, zo nima tule zakaznju tak jara minister kulta, njewotwisny socialdemokrat Fleißner na swědomju, ale bóle hišće tajni radźićelojo Wolf, Michels a Sieber. To su mužojo, kotřiž hišće do staroho, tak mjenowanoho konservativnoho lěhwa słušeja, mužojo, wo kotrychž mělo so wočakować, zo jim na spěchowanju křesćanskeje wěry něšto zaleži. Wočaknyć so też hišće ma, što k. biskop w należnosći pospyta, zo by sebi swoje prawo hajił.

Wulke mydłowe předawanjo

Najebać powyšenych płaćiznow přinjesu
k Budyšskemu hermankej
wulku dźělbu mydła k přijomnym płaćiznam na předań.

Stojnišćo:

Před starymi kasarnami.

Józef Kuba.

Filosofska historija.

Lědma je rjana čitanka ze swojimi kwětkami zahrodku serbskoho pismowstwa rjeńšo wupyšiła, tu je za nju w „Złotej Prazy“ nowa rjana kwětka narostła z mjenom „Filosofska historija“ z nakładom koła serbskich spisowaćelow. Je to přełožk jenoho z najkhmańšich čěskich basnikow Jiraska, kiž je tak hłuboko so ponurił do čěskeje duše a jeje najhorcyše žadosće wuslědźił a je zlał do kruteje basniskeje fórmy romanow a dramatow.

„Filosofiska hislorija“, jedna wo tak mjenowanych filosofach. To běchu studenća po dokonjanych gymnasijalnych studijach prjedy hač universitu wopytowachu. Wo štyrjoch tajkichle studowacych z jich wokolinu jedna nowa knižka. Hačrunjež tak napismo kusk wučenje klinči, je tola wobsah knižki jara ludowy a je nimy měry zajimacy a putacy. Předstaja dźěn nam so čas w Čechach, kiž bě našomu dźensnišomu we Łužicy jara podobny, bě to čas wotućaceje narodneje myslički. Kak žiwje tam kóždy začuwa tu lubosć k narodej, k tej rěči, kiž je nas wučiła mać a k starodźědźenym nałožkam a wašnjam. My widźimy, kak tam swěrni wótčincy sylnje a swědomiće dźěłaja za swój narod, kiž je słaby, kiž je sam na sebje zabył. Ale tući stražnicy wutraja krući. Napominaja w lubosći, swarja w hněwje, hroža a wudawaja, a twarja do přichoda. A tutón narodny pozběhowacy motiv je zjednoćeuy z lubosćinskim. Kak něžny, lubozny wobraz połny swjateje zahorjeneje, sapaceje lubosće! Haj, tajkej předmjetaj w tajkej harmoniji z tajkej žiwej wobraznosću putatej kóždu człowječu dušu, wosebje pak kóždu słowjansku a serbsku.

Přełožk do serbščiny je wobstaral Jurij Wićaz. Wón je nam też Patowu „Łužica“ hižo přełożił. A hdyž je so tohodla tam a sem do přełožka wućeknył čěski wuraz — snadź je so to stało z dobrym wotpohladom: wobohaćić našu rěč. Pilnomu dźěłaćerjej na narodnym polu za to wutrobny dźak!

Serbja njemějachu dotal romanow w swojej rěči, štož je nam wšće było z wulkej škodu. Kóždy je jenož skoro němske spisy čitał, dokelž serbskich njeměješe. Hdyž bě Němcoweje „Babičku“ čitał, kiž je nam njeboh dr. Rězak přełożił, běchu wjetše knihe hižo wotbyte a přińdźechu wšelake mjeńše powědańčka a nowele, kotrychž drje něšto mamy, kiž su najbóle w časopisach, ale wosebitych zešiwkow, z kotrymiž bychmy serbsku knihownju k čitanju zarjadować móhli, je mało, Tohodla doprědka runje też tudy! Njech su bórzy te časy zašłe, hdźež Serbja njemóžachu serbscy čitać. Njech so minje tuta ćežka běda tragija, hewak by to dopomhać móhło k wulkej woprawdźitej tragediji, zo jedyn słowjanski narod so pominje. Njezabudźmy na ważnosć pisma! **Knižka, njech je to najmjeńša, je njesměrna móc, wězo pak jenož potom, hdyž so čita.** Zo by tak kóždy sebi knižku kupić móhł, njesmě droha być. Ale to, štož bychu mnozy sej přeli, zo by darmo była, je njemóžne. Dyrbimy też za naš narod něšto woprować wědźeć. Hdyž to budźe, potom budźe lěpje. Potom budźemy też lubować naš narod a potom wjacy njeprajimy: Hač Němc, hač Serb, jenož, zo so nam derje dźe. Hdźe by było Němca, kiž by tak rěčał? Jako přeradnik by płaćił.

Tuta historija ze swojim ćichim narodnym zaměrom, kiž so wosebje zjewja w žiwjenju něžneje Leńki a knježny Elis zbudźi wšće też w serbskich wutrobach swěru za narodnosć a lubosć k serbskosći. Při wocućenju a stawanju čěskeje swobody też w kóždej swěrnej serbskej duši wotući žadosć a žedźenjo za rjeńšim časom swobodneje narodnosće. Njech nas tuta knižka pohonja ke skutkej, zo so my runjamy tamnym njebojaznym khrobłym rjekam, kiž stojachu a wutrachu w njewjedrje, we wutrobach rjanu nadźiju hajo. Chcemy też my dźěłać w sylnej přitomnosći za rjeńši přichod. J. N.

Přispomnjenjo: Knižka je dóstać w Smolerjec knihańi w Budyšinje.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

(Pokračowanjo.)

III. Cyrkej ma sobu pomhać k zarjadowanju dźěłaćerskoho prašenja.

1. Bjez cyrkwje njeje tele zarjadowanjo możne.

Połne dowěry a sebi wědomni swojoho prawa na tele zarjadowanjo so swojoho nadawka přimamy: tu jedna so wo wěc, kotraž so bjez wěry a cyrkwje k dobromu kóncej dowjesć njeda. Dokelž pak je škitanjo wěry a rjadowanjo cyrkwinskich mocow a prawow Nam přepodate, by so nam zanjerodźenjo našich winowatosćow z dobrym prawom porokować směło, bychmy-li tu mjelčeli. Wězo žada sebi tale ważna należnosć sobuskutkowanjo też druhich, mjenujcy wjerchow, wobsedźacych, dźěłodawaćerjow a skónčnje dźěłaćerjow samych, wo kotrež należnosće dźěn so tu jedna. Tola to wobkručamy cyle raznje, zo budźa wšě pospyty ze strony człowjeka dźěłaćerske prašenjo bjez cyrkwje zarjadować, bjez wuspěcha. Přetož cyrkej je, kotraž ze swjatoho sćenja wšě te zasady poskića, kotrež maja same we sebi móc, wadźenja we tejle wěcy zadźěwać, abo znajmjeńša do měrnišich kolijow dowjesć. Wona jenož rozom njerozwuča, ale ze swojimi předpismami też žiwjenjo a wašnja jenotliwych rjaduje a přez mnohe spomóžne zawjedźenja wobstojenja dźěłaćerjow polěpšić hlada. Też sebi wona horco přeje, zo bychu wšě powołanja ze skutkom a radu k tomu přinošowałe, zo by so dźěłaćerjam po możnosći tola pomhało. Wězo ma za trěbne a sprawne, zo też stat ze swojej nahladnosću a ze zakonjemi, tola wosrjedź jomu přistojacych mjezow při tym sobuskutkuje.

2. Zasady cyrkwje.

a) Człowjekojo njejsu wšitcy jenajcy.

Předewšim mamy so wobstojacoho porjada człowječich wobstojenjow dźeržeć: rozdźěl mjez wulkimi a małymi człowjestwa wotstronić je njemóžno. Za tym pak prócuja so socialistojo; tola přećiwo naturskomu zarjadowanju podarmo nadběhuješ. Na wšě časy najwjetše a tak mnohotne njerunosće mjez człowjekami wostanu: njejenajke je pola jenotliwcow wobdarjenjo, njejenajka jich pilnosć, njejenajka strowosć, njejenajke ćělne mocy. Sćěhwk tychle njerunosćow pak dyrbi być wšelakosć materielnoho wobsedźeństwa. Tole ma so

dospołnje po potrěbnosćach jenotliwcow a cyłoho človjestwa. Towaŕstwowe žiwjenjo žada sebi mjenujcy wšelakosć mocow a dźěłow. K tymle wšelakim dźěłam honi jenotliwca wosebje rozdźěl powołanjow. Štož ćělne dźěło nastupa, dha njeměješe dźěn človjek tež w paradiesu bjez dźěła być. Tele dźěło pak, kotrež wón tehdy k swojomu wjeselu a ze swojeje wole pytaše, bu jomu po prěnim hrěše jako trěbna pokuta napołožene a nětko jako kwakla joho ćišći. „Poklata budź zemja w twojim skutku; dźěłajo maš z njeje jěsć wšědnykhlěbswojohožiwjenja“ (1. Mójz. 3,17).

b) Dźěło a nuza budźetej přecy na zemi.

Runje tak tež wšě druhe čěsnosće na zemi ženje njepřestanu; přetož złe sćěhwki hrěcha, kotrychž hórkosće a ćeže ma človjek njesć, budźa joho hač do joho poslednjoho dnja přewodźeć. Ćerpjeć je človjeka dóńt tu na zemi, a njedźiwajcy wšě napinanja a pospyty, tuzemske byćo wokrasnjeć, tola ženje žana móc, žane wumjełstwo ćerpjenja wot nas njewotdźerža. Někotři drje praja, zo je to móžno a khudomu ludej wo žiwjenju baja, kotrež budźe bjez wšěch bolosćow a wšeje nuzy, połne měra a wužiwanja. Tola to su woprawdźe jebarjo. Jich zaslepjace činjenjo jenož hišće wjetše hubjenstwa přinjese, hač přitomne su. Najlěpši wupuć je tón, zo wěcy wozmješ kajkež woprawdźe su a, kaž prjedy prajachmy, lěk přećiwo tajkim škodam druhdźe hladać.

c) Hida jenotliwych worštow mjez sobu njewumóže človjestwo, ale přezjenosć.

Jedyn najwjetsi błud při rozrisowanju socialnoho prašenja je měnjenjo, zo je mjez woběmaj worštomaj, mjez wobsedźacymi a njeměwcami wujednanliwe napřećiwstwo, kotrež je žórło stajnych wojowani. Tola ničo bóle přećiwo rozomej a woprawdźitosći njeréči. Runje nawopak je. Kaž we človječim ćěle njedźiwajcy wšeje wšelakosće stawow tamny wulkotny porjad a tajnosć knježi, kotruž symetriju mjenujemy, tak płaći tež za statne žiwjenjo naturski zakoń, zo tamnej wobej woršće towaršnistwa w přezjednym sobuskutkowanju runowahu dócpějetej. Jena woršta trjeba druhu; kapital njemóže bjez dźěła wobstać, dźěło nic bjez kapitala. Přezjednosć rodźi porjad a rjanosć we swěće, stajna napřećiwnosć interesow pak nuznje přinjese mylenja a zdźiwjenja. Zo bychu tute bědźenja woćichłe, haj jich korjenje so zwutorhałe, k tomu su spošćene křesćanskomu nabožnistwu wšelakore, spodźiwne mocy.

Cyrkwinske powěsće.

Z Budyšina. Bamž Benedikt XV. je najd. knjezej superiorej Strancej, fararjej při cyrkwi najswj. Trojicy w Lipsku, titul a hódnosć bamžowskoho domjacoho praelaty spožčił. Při swojim njedźelskim wopyće w Lipsku jomu to najd. k. biskop wozjewi. — K. Stranc je Serb a rodźeny w Žuricach, čas swojoho duchownskoho žiwjenja pak je skutkował we Němcach, při tym pak sebi wutrobu a jazyk wobkhował serbskej. — Přejemy nowomu knjezej praelaće wjele zboža a wjeselimy so z nim nad joho hódnosćenju. — Rěka, zo hišće dwaj druhaj knjezaj tule hódnosć dóstanjetaj, mjez nimaj tež zasy jedyn Serb.

— Minjenu njedźelu rano w 5. hodź. **zemrě** w Lipsku na sćěhwkach operacije knjez Maximilian **Lange, faraf w Bornu** pola Lipska, po dobrym 24lětnym duchownym skutkowanju. Joho nětčiša wosada jomu we „Sächs. Volkszeitung“ nadobne dźakprajenjo wozjewja.

— **Erzbergerowa 19 lětna holca** bu minjeny tydźeń w Hollandskej **do karmelitkow zadrasćena.** Swjaty wótc pósła jej z telegramom zbožopřeco a japoštołske požohnowanjo.

— Kardinal **wjerchbiskop Wrótsławski** je dźiwajo na Genfske rozrisanjo Hornjošlezskoho prašenja **Pólskej přidźěleny dźěł swojeje dioecesy na wjerchbiskopsku delegaturu pomjenował** a za delegatu postajił arcyměšnika Kapicu w Tichowje.

— W należnosći knježerstwowoho wustupowanja přećiwo knjezej biskopej je Drježdźanske wotdźělenjo křesćanskeje ludoweje strony kruty protest wotpósłało: sakskomu ministerstwu do rukow k. předsydy Buka; němskostatnomu knježerstwu do rukow kanclera Wirtha a němskostatnej frakciji křesć. lud. strony do rukow jeje předsydy Marxa. Kruće wupraji wone swoje wočakowanjo, zo wosoby, w kotrychž mocy to zaleži a kotrymž to so přisłuša, za dopjelnjenjo we wustawje katolikam zaručenych prawow zakroča.

Wšelćizny.

Přeměnjenjo sakskich wučerskich seminarow. Sakski krajny sejm budźe so, po wobstojnosćach hišće do hód, z přetworjenjom sakskich wučerskich seminarow do wyššich šulow zaběrać. Někotre města su hižo należnosć rozpominałe. Wučerski seminar w Lubiju chcedźa do wyššeje realki, krajnostawski seminar w Budyšinje a seminar w Biskopicach do wyššeju němskeju šulow přetworić. Na wosebite stojišćo w tymle prašenju je so katolski wučerski seminar w Budyšinje stajił. Wo nim chce tež katolska cyrkej sobu wobzamknyć. Prócuja so wo to, zo by wón jako jenički katolski seminar w Sakskej dale wobstał Kaž je słyšeć, jedna so we Sakskej wo 22 seminarow, kotrež dyrbja so do němskich wyššich šulow přeměnić. Tola to su jenož namjety, knježerstwo so njeje hišće rozsudźiło.

Evangelska cyrkej dźěła nětkle na nowej wustawje. Přez wotehnaćo krala a přez wotmyslene dźělenje cyrkwje wot stata su wosebje wobstojenja za evangelsku cyrkej přeměniłe. Tohodla hlada nětko, so znutřkownje skrućić a rjadować. Mnohe přeća du na to, zo by najwyšše wjednistwo jedyn biskop do rukow wzał, druzy pak so tomu zasy stajeja, so bojicy, zo by tón tak přewjele mocy do ruki dóstał. Wězo pak je powšitkowne žadanjo, zo by najwyšši předstojićer wjacy mocy dóstał, hač je dotal měł. 24. okt. t. l. bě so saksa krajna synoda k wuradźowanjam wo nowej wustawje zešła. Po naćisku konsistorija wězo njeměła wosady a duchowni skoro žanych prawow, wosady měła jenož dawki płaćić.

Evangelscy Serbja běchu sebi žadali, zo so jim po nowym zarjadowanju wosebity serbski superintendent přizwoli, a tak evangelscy Serbja do wosebitoho cyrkwinoho cyłka so zjednoća. Naćisk noweje wustawy pak na tele žadanja njedźiwa.

— „Přećelne“ zmyslenjo přećiwo katolikam su němskonarodni zasy z nowa pokazali. Hdyž naš knjez biskop njedawno w Drježdźanach přebywaše, wón tež ministerstwowoho předsydu Buka a ministra kulta, Fleißnera, wopyta. Wo tymle wopyće je statna kancla wozjewjenjo do nowinow dała. Na to hórši so nětko němskonarodna nowina „Freiberger Anzeiger“. Jara husto móžeš we němskonarodnych nowinach wupady na katolskich čitać abo rozprawy wo wuprajenjach z erta muži, kotřiž su wjednicy němskonarodnych. A tola so woni njehańbuja, mjez katolskimi přiwisowarjow za swoju stronu łójić. Jim dźe wo to, swoje stojnišćo z pomocu katolskich wólbnych mocow skrućić a k tomu tež katolske móšnje wuklukać.

Drohota w Awstriskej. Njewěrjomne podrožowanjo we Wienje a Awstriskej přecy dale dźe. Mydło je so wot soboty z 80 na 150 kónow za kusk podróžiło, por črijow wot 2000 na 9500 krónow, mužacy kłobuk wot 1600 na 2000 krónow, jena košla wot 1200 na 3000 krónow. Na wikach płaćeše jena citrona 15 krónow, kilo slowkow 100 krónow, kilo twarožka 210 krónow, liter mloka 140 kr., kilo tuka 1250 krónow. Płaćizna muki je so na 160 krónow za kilo postajiła. Kilo cyble płaći 90 krónow. — To su žałostne wobstojnosće a strach je, zo też pola nas podobne wobstojnosće přińdu.

Dokelž awstriska króna nimale ničo wjacy njepłaći, su tam płaćizny nimoměry wysoko stupiłe. Kusk mydła wot soboty 150 krónow płaći, za por rukajcow je so płaćizna wot 2000 krónow na 3390 a 9000 krónow powyšiła. Mužacy kłobuk 7000 krónow, košla 3000 kr. płaći. Citrony so po 15 krónach, punt slowkow po 50 krónach, punt twaroška po 105 kr., liter mloka po 140 kr., předawachu. Za krótku jězbu po drohowej železnicy so 16 krónow žada.

Wulke wichory su minjenu njedźelu a póndźelu při nabrjohach połnócnoho a rańšoho morja zakhadźałe, kaž so z Amsterdama, Hamburga, Stećina a Kopenhagna wozjewja. Při holandskim nabrjózy podnuri wichor něhdźe 20 łódźi, zniči też někotre žiwjenja, w Hamburgskim přistawje złama mnohe wulke parniki, potepi wšelake mjeńše łódźe, zrazy mnohe na druhe, tak zo buchu też škodowane. Tam zakhadźeše wichor wosebje też w měsće. Z třěchow padachu z hromadami cyhele, z woknow šklenčy a ranichu ludźi po stach; morjeny nichtó njebu. Wysoke cyrkwinske wěže třasychu so cyle strašnje. Škodu, kotruž je wichor načinił, ma so do milijónow wobličić.

Wične płaćizny,

kajkež so 24. oktobra w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Woły: Žiwa waha.	Rězna waha.	Ćelata: Žiwa waha.	Rězna waha.
1.	800—875	1400—1525		
2.	600—700	1200—1300	850—950	1350—1450
3.	400—500	925—1050	700—800	1200—1300
4.	250—350	700—850	550—650	1050—1150
	Byki:		**Wowcy:**	
1.	750—850	1325—1425	650—725	1275—1400
2.	600—700	1150- 1250	425—525	1000—1125
3.	400—450	850—1000	300—350	900—975
4.	—	—	**Swinje:**	
	Jałojcy, kruwy:			
1.	800—875	1400—1525	1400—1500	1850—1950
2.	600—700	1200—1350	1500—1600	1950—2050
3.	500—550	1050—1150	1200—1300	1650—1750
4.	400—450	900—1000	1050—1150	1500—1600
5.			1200—1400	1600—1800

Kruwy, ćelata a wowcy předawachu so derje, swinje srěnjo.

Wšě čišćerske dźěła
w kóždym wuwjedźenju wobstara derje a tunjo
Donnerhakec knihićišćerńja.

Emil Wehrle
w Budyšinje, jerjowa hasa 7.
Płatowe, wołmjane a bawłmjane twory. **Srěnje płaćizny!**

Jězdne, skótne a decimalne wahi, **nowe a porjedźenjo** wšěch družin poskića spěšnje a bjez konkurency tunjo **Math. Eder w Budyšinje,** Dornschnabel čo. 1.

Serbska ludowa banka

akcijowe towarstwo

w Budyšinje na zwonkownej lawskej hasy 11.

Telegramowa adressa: Serbobanka. **Girokonto na němskej statnej bancy.**
Telefonowe čisło 155. **Póstski šekowy konto: Lipsk 110481.**

Serbska ludowa banka wšě bankowske dźěła wuwjeduje,
wosebje
nalutowanske pjenjezy k wšědnomu wuživanju přijima,
nalutowanske pjenjezy z wupowědźenjom přijima,
běžace zličbowanja wotewrja,
požčeńki na dań dawa.
Kasyne hodźiny wšědne dny wot 9—1, sobotu wot 9—2 hodźin.

Sadowe štomiki,
jahodźiny,
dyšne korčki,
róže
we wšěch družinach a twórbach kaž tež wšě druhe
štomowniske twory
poruča
Emil Sperling,
štomownja
Bad Heil w Smjačkecach.

Na lišawu khori!!

Sukata-, kolesata-, jěcjata- a brodowa lišawa, tež stare ćerpjenjo, wuhoju pod garantiju z mojim wjele wupruhowanym
Flechtenheil
po 8—14 dnjach. Wjele dźaknych připóznaćow.
Jena bleša dosaha. Piaćizna 25 hr.
F. Müller, Heilkundiger, **Bremen**
Große Krummenstr. 23. Rěčne hodź.: 9—10 a 3—4 hodź.

Serbske tow. „Nadźija" w Budyšinje

wuhotuje **njedźelu 30. oktobra 1921**
w **Delanec hosćencu** w **Radworju**

serbski wječor

ze spěwami, dźiwadłom a rejemi.
Započatk w 6 hodźinach.
Wšěch Serbow přeprošuje **předsydstwo.**

Spěw. tow. „Bratrowstwo" w Kulowje

wuhotuje **njedźelu 30. oktobra 1921**
w „Němskej kněži" swój

nazymny swjedźeń

z bohatym programom.
Započatk wječor 1/2 7 hodźin.
Serbow, Serbowki a Serbstwa přećelow wutrobnje přeprošuje **předsydstwo.**

Košlacy barchent, běły a pisany,
jakowy barchent,
woblečenjowe tkaniny } wołmjane a połwołmjane
bluzowe flanelle }
hotowe barchentowe šaty, běle a pisane za mužow, žony a dźěći; **normalne šaty,** też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča
August Paul Hilger, mějićel **Emil Wilček,** seminarska droha 2.

Dóšle!

Wobkuzłace nowosće k rubiškam!
Prěnjotne tkaniny ke klutam
a pjelcam, hładke a mustrowane.
Měrowa hódnota!

Alfons Schauseil, Budyšin.

Nowe
dźěćace a sportske wozy
kaž też **trjebane dźěćace wozy** ma stajnje tunjo
na předań **Müller,** mjasne torhošćo 13 II.

Kwasy
na wsaki fotografuje bjez powyšenja płaćiznow
fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gickelsberg 1 b.

Wróćiwši so wot rowa našoho horcolubowanoho njezapomnitoho syna, bratra a nawoženje

Mikławša Matki
w Róženće,

prajimy wšitkim, kotřiž su joho w joho ćežkej khorosći wopytowali, nas w našej zrudobje ze słowom a pismom tróštowali, na póstywječor khodźili a w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli a dale też za wulku ličbu wěncow naš
najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez!"

W **Róženće,** na dnju khowanja,
24. oktobra 1921.

Hana zwud. Matcyna, mać.
Hana, sotra.
Madlena Cyžec, njewjesta.

Přećelam a znatym dawamy k wědźenju, zo je naša luba, njezapomnita mać, sotra, přichodna mać a wowka

Madlena Khilanowa
z Kamjenjeje

we 78. žiwjeńskim lěće zbožnje z tuteje časnosće wotešła. Tohodla wuprajamy wopytowarjam póstywječora a přewodźerjam najwutrobniše

„Zapłać Bóh tón Knjez!"

Dušu zemrěteje pak poručamy pobožnym modlitwam wěriwych.

W **Kamjenjej** a **Radworju,**
na pohrjebnym dnju.

Zrudźeni zawostajeni.

Minjenu njedźelu rano w 3 hodź. wusny po dlějšej ćežkej, z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći, ze swj. sakramentami wobstarany po Božej swjatej woli ćiše naš drohi nan a přichodny nan

Mikławš Rjelka
mjenowany Hórnik

we starobje 77 lět 8 m. a 2 dnj. k słódkomu wěčnomu wotpočinkej. Minjenu srjedu pokhowachmy joho ćělne powostanki na Khrósćanskim kěrchowje do swjateje zemje.

Wšěm, kotřiž su njeboćičkomu poslednju česć a lubosć wopokazali, wopytawši joho při póstywječorach a přewodźiwši joho k rowu, a při tym so za joho dušu modlili, wuprajamy

nutrne „Zapłać Bóh tón Knjez!"

We **Worklecach,** 26. oktobra 1921.

Žarowacaj syn a přichodna dźowka:
překupc **Jakub Rjelka,**
a **Madlena,** mandźelska.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki scelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 45. | Budyšin, 5. novembra 1921. | Lětnik 59.

„Wzmi a čitaj."

Tak zasłyša jónu swj. Augustin, hdyž bě hišće pohan. A wza sebi, štož dyrbješe: „Swjate Pismo". Na to bu křesćan. Kóždy wěriwy pak wě, kajki křesćan wón bu: dobry křesćan, zahorjeny duchowny, swědomity a starosćiwy biskop a po smjerći swjaty we njebjesach.

Wzmi a čitaj jónu sćěhowace: „Woblečće so tohodla jako wuzwoleni Boži, swjeći a lubowani, wutrobnu smilnosć, dobroćiwosć, ponižnosć, ćichomyslnosć, sćerpliwosć, wobnošejcy so mjez sobu a sebi wodawajcy, ma-li něchtó skóržbu na druhoho; jakož je Knjez wam wodał, tak też wy.

Wyše wšoho toho pak mějće lubosć, kotraž je zwjazk dospołnosće.

A pokoj Khrystusowy njech so zraduje we wašich wutrobach, ke kotromuž sće też powołani w jenym ćele. A budźće dźakowni. — Słowo Khrystusowe njech mjez wami bydli nadobnje, zo we wšej mudrosći rozwučeće a napominaće sebje samych z psalmami, pěsnjemi a duchownymi spěwami, w milosći spěwajcy we swojich wutrobach Bohu. Wšitko, štožkuli činiće we słowje abo we skutku, wšitko čińće w mjenje Knjeza Jězusa Khrystusa, dźak prajicy Bohu a Wótcej přez njoho."

Takle budże so Wam po lisće swjatoho Pawoła na Kolossenskich jutře epistla z klětki čitać. Rjane słowa: połne žra, mocy a žohnowanja; za zemske žiwjenjo a přez nje też za wěčne. Tola, kak khětře zabudźeš, štož słyšiš. A hdy by też něšto sebi wobkhował, by tola wo tamne přišoł. Tuž budże derje, hdyž tu změješ wočišćane.

Tale myslička pak mi spłodźi druhu. Do kóždeje katolskeje swójby słuša „Nowy Zakoń", znajmjeńša pak „perikopy"* (to su epistle a sćěnja).

Mjez němskim burskim ludom bě a něhdźežkuli je hišće z rjanym wašnjom, zo we swójbje njedźelu popołdnju abo wječor hišće jónu njedźelske swjate Pismo čitaja, kotrež bu dopołdnja zjawnje z klětki čitane. Doma potom hišće jónu a to dokładnišo rozpominaju a tak ze słowa Božoho so duchownje wokřewja a wudospołnja.

Tele rjane wašnjo mělo so też mjez našim ludom zakorjenić. Knihi k tomu — kaž hižo naspomnichmy — mamy, je jenož trjeba, zo sebi je ludźo kupja. Też našomu ludej je nuznje trěbne, zo so słowo Boże hłubšo jomu do wutroby zaryje.

* Wobej móžeš sebi skazać pola swojoho knjeza duchownoho.

* * *

Štyrjo krónowani martrarjo!

† 8. 11. 306.

Při dźěle

„. . . Klaudius činješe wšo we mjenje Knjeza Jězusa Khrystusa, a joho dźěło bě wunošne."

Tak powědaja stawizny tamnych štyrjoch martrarjow, kotrychž wosebje we srjedźnej dobje jako patronow skałańskich ćesarjow česćachu. Jako ćesarjo a rězbarjo dźěłachu we pamconiskich marmorowych skałach. Jich towaršojo jich lubowachu, předstojićerjo jich sebi jich pilnosće a wustojnosće dla ważachu. Jenož jene wšitcy wobžarowachu: zo běchu ći štyrjo křesćenjo.

Jedyn pohanski tychle towaršow — rěkaše Simplicius — wobkedźbowaše z podźiwanjom žohnowanjo, z kotrymž swoje dźěło dokonjachu.

Jónu přistupi ke Klaudej a rjekny: „Skowaj mi tola tele bócko, zo so njeby zasy złamało." Klaudius požohnowa je. „W mjenje našoho Knjeza Jězusa Khrystusa: njech tele bócko wostanje krute a cyłe!" — Wot nětka so ženje wjacy njezłama.

Tola marmor poča so brójić, rózki so wotłamowachu, cyłe dźěło bu skažene. Tajkoho Simplicius pola swojich towaršow njezawohlada.

„Hdy bych tola też za tón kamjeń te žohnowanjo měł!" sebi pomysli. A na to njepřesta prosyć a so prašeć, doniž ći štyrjo njewuznachu, zo su křesćenjo a maja wosebite wašnjo k žohnowanju. By-li wón křesćan był, by też telko žohnowanja za swoje dźěło měł. Simplicius sebi dołho njerozmysli a da so wukřćić.

Wjeseli a wuspěšnje wukonjachu nětko wšitcy pjećo swoje wumjełstwo. „A hdyž so k dźěłu nastajachu, požohnowachu je w Jězusowym mjenje ze znamjenjom swjatoho křiža."

To bě hižo dawno jedyn pohanski dohladowar wobkedźbował. A hdyž so tón jich jónu wopraša, čohodla žanoho dźěła njećinja bjez toho, zo njejsu so najprjedy ze znamjenjom křiža woznamjenjeli a kak so to ma, zo so jim kóžde dźěło poradźi, tu zmužiće wuznachu: Haj, tak to je! Z mocu z tohole znamjenja wšo to dokonjamy.

A tak dokonjachu skónčnje też swoje posledne dźěło, najnadobniše a najćežše.

Hdyž běchu so mjenujcy bórzy na to zapowěli, jenoho pohanskoho přiboha z kamjenja wurubać a k wobrazej słónca so pomodlić, buchu před pohanskoho sudnika dowjedźeni. Tola woni wostachu krući swojomu Knjezej a Mištrej. Też wuswikani a na hišće druhe wašnjo čwělowani njekhabowachu we swojej swěrje.

„Jenož jenoho so bojimy" prajachu, „zo mjenujcy we wěčnosći njebychmy byli zatamani, ženje pak njebojimy so toho, z čimž wy nam hrozyće abo so nam liščiće. To nas njemóže přemóc; mamy před sobu wěčnosć."

A woni wostachu swěrni hač do posledniojoho zdychnjenja w mjenje Knjeza Jězusa Khrystusa a z mocu z křiža, z kotrymž so husto woznamjenjachu.

Budźeš też we swojim žiwjenju prajić móc kaž tu rěka wo tychle krónowanych? „Činjach wšo w mjenje Knjeza?"

Započń swoje dźěło, hdyž rano k njomu so nastaješ, z dobrym měnjenjom. Potom budźe wone požohnowane.

Swětowy rozhlad.

Saksko.

Što so přihotuje a što přińdźe?

Tak móhł so prašeć, hdyž słyšiš, kak so procesy přećiwo wšelakim wobdźělnikam při Kappowym puču a druhim wjednikam nětčišej wustawje njepřećelnych worštow a wosobow „wjedu". Ći płaća kawciju a na to smědza zasy z přepytowanskeje jatby a potom so z wjetša zhubja do wukraja abo Bayerskeje. Z toho je widźeć, kelko přiwisnistwa potajne hibanjo ma. A što hakle ma so prajić k wotkryćam, kotrež Lipinski, minister znutřkownych należnosćow Sakskeje, minjenu srjedu w sakskim sejmje sčini? Po joho wuwjedźenjach je po cyłej Sakskej potajna organisacija ze strašnymi zaměrami. Ju nawjeduje major na wusłužbje Schneider w Budyšinje; wona mjenuje so „Brüder vom Stein" a je zakazana „orgeš" jenož z nowym mjenom. Z njej dźěłaja „Liga zum Schutze deutscher Kultur", „Verein für Volksaufklärung" a druhe. Wšě podpjera sakska industrija z pjenjezami. 700000 hr. tychle pjenjez bu w Lipsku ćazanych. Dospołna „orgešowa" organisacija je w Sakskej na „Brüder vom Stein" přešła. Wšě jeje wobkhodne srědki, wosoby a płaćerjo su ći sami kaž při orgešu běchu. Čile maja też składy bróni skhowane. 700 třělbow a 4 mašinske buchu ćazane. Sama Ehrhardtowa brigada, kotraž w Mnichowje stoji, ma w Sakskej swoje wotdźělenjo. Tale brigada wupřestrěwa so přez wšu Němsku. Za Saksku ma swoje sydło w Lipsku. Cyła organisacija dźěli so do wojowaceje a potajnje sudźaceje (Feme). Tale „Feme" ma nadawk, wosoby, kotrež wotpohladam tejele cyłeje organisacije napřećo stoja, khostać, haj, jeli trjeba, skóncować. K tomu służi też zwjazk młodostnych „Ritterschaft Zollern" w Lipsku. Kapitan Ehrhardt poby w meji w Lipsku, z nim bě też Tillessen, bratr Erzbergerowoho mordarja. Ehrhardtowa organisacija dźěła na wotstronjenjo wustawy a zarjadowanjo wšelakich pučow. Też sportske towarstwo „Silbernes Schild" w Lipsku je dalše zarjado-

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

wanjo tak mjenowanych „Zeitfreiwilligen“. Tele towarstwo njeje přez jene cyłe lěto wot swojich sobustawow přinoška zběrało, swojomu rjadnikej pak tola měsačnje 2000 hr. płaćiło. Te pjenjezy nadawaja so z wosebitych założkow (Stiftungen). Ehrhardtowa brigada a kamjeńtni bratřa („Brüder vom Stein“) tworitej hotowu organisaciju za napřećiwnu revoluciju w Sakskej.“

Takle wuwjedźe minister Lipinski. Wšelake socialdemokratiske a njewotwisne nowiny wozjewjeja k tomu hišće wšelake drobnosće, wosebje też wo tajkich organisacijach po Łužicy. — Rjane wuhlady za přichod! Hdy potom přińdźe měr?

Němska.

Pruske krajne ministerstwo je wróćo stupiło, dokelž so njeje poradźiło, socialdemokratisku a němsku ludowu stronu za to dobyć, zo byštej so při knježeŕstwje wobdźěliłoj.

Kappowi přećelio so sudej njestaja. Něhduši namórski hejtman Ehrhardt a tŕo druzy wobdźělnicy při Kappowym puču dyrbjachu so Lipsčanskomu sudej stajić a běchu, kaž najprjedy prajachu, k tomu zwólniwi, jeli zo so njebychu do přepytowanskoho jastwa wzali. To je jim sud slubił. Njedźiwajcy toho so woni njejsu pola suda zamołwili, a nětko je kapitan Ehrhardt sudej wozjewił, zo z cyła njepřińdźe, dokelž je so za nim a joho sobuwinikami łójeŕski list wudał. Mnozy w tym wučinjenu wěc ze sudnikami widźa, dokelž su ći němskonarodnje zmysleni a tak z idejami Kappowymi a joho přiwisnikow přezjene. Wosebje „njewotwisne“ nowiny w tymle zmysłu pisaju a maju w tym nowy dopokaz, kak reakcija w Němskej dźěła. — Ze samsneje winy drje też Erzbergerowych mordarjow ženje njewuslědźa.

Wotewrjenjo nowych wuhlowych podkopkow w němskej Hornjej Šlezskej. Dźěłaćeŕske zwjazki w dźělu Hornjeje Šlezskeje, kotryž je při Němskej zawostał, su němskomu knježeŕstwu namjetowałe, zo bychu so tam hnydom nowe wuhlowe podkopki wotkryłe. We tamnych stronach su wulke wuhlowe składy, kotrež so jenož trjebaju wotewrić, zo bychu Němskej škodu zarunałe, kotruž je wona ze zhubjenjom połodnišoho dźěła Hornjeje Šlezskeje poćerpiła.

Přećiwo Genfskomu rozsudźenju wo Hornjej Šlezskej bě němske knježeŕstwo pola wysokeje rady kruće protestowało; ta pak protest přiwzała njeje. Ze zdźělenjow, kotrež běchu we protesće wopřijate, je jenož to jako jej wozjewjene přiwzała, zo němske knježeŕstwo so rozsudźenjam z 20. oktobra podwola; wšě druhe wuwjedowanja pak, dokelž njewosprawnjene, jako nječinjene wobhladuje.

Hinak stej so pólske knježeŕstwo a sejm zadźeržałoj, hdyž też nadźije, abo lěpje prajene, žadanja dale sahachu, hač buchu nětko dopjelnjene, stej tola knježeŕstwo a sejm swoje podwolenjo pod rozsudźenjo wuprajiłoj. Wonej stej też hižo wozjewiłoj, zo so němskim mjeńšinam, kotrež přez rozsudźenjo Pólskej připadnu, prawa na rěč a narodnosć njepřikrótša. Podobnoho wuprajenja z němskeje strony za pólske mjeńšiny, kotrež při Němskej wostanu, hišće słyšeć było njeje, ale jenož wulke skorženjo na to, zo wulke čŕjódy němskich bratrow pod cuze knježstwo přińdu. Abo boja so, zo móhło so nětko němskej narodnosći w Pólskej tak hić kaž pólskej přez sto lět, wosebje pak w poslednich časach, pod pruskim knježeŕstwom?

Wysoka rada boji so mućenjow z němskeje strony w tym dźěle, kotryž ma so Pólskej přidźělić. Tohodla je němskomu knježeŕstwu notu pósłała, přizjewjacu, zo by je zamołwite činiła, bychu-li njeměrnicy ludźo z Němskeje byli.

Słowjanska.

Južnosłowjanske wójsko je 27. oktobra offensivu přećiwo Albanskej započało. Wone je rěku Čorny Drin překročiło a w albanskim kraju wšě strategiske městna wobsadźiło, kotrež Južnosłowjanska k zakitanju swojich mjezow přećiwo albanskim nadpadam trjeba. W politiskich kruhach so praji, zo po zmysle Pašičowoho Parižskoho wujednawanja Južnosłowjanska něhdźe 40 kósnych mil albanskoho kraja dóstanje.

Ruska.

Ruske bolšewikske knježeŕstwo je 28. okt. jendźelskomu knježeŕstwu zdźěliło, zo je zwólniwe, dołh, kotryž je Ruska hač do lěta 1914 činiła, připóznać. Wone je so k tomu rozsudźiło, dokeiž su entenćini zwjazkarjo na Brüsselskej konferency wobzamkli, zo bychu k połóženju ruskoho hłodu pjenjezy požčili, hdy by Ruska dołh prjedawšich ruskich knježeŕstwow připóznała. We wukraju maja k lubjenjam ruskoho knježeŕstwa mało dowěrjenja.

Přez nóc spadny přez 20 wjeřchowskich krónow

w novembru lěta 1918, ale z tym nic hišće lubosć k nim. W Němskej spyta ju we swojim času spokojić Kapp, we Wuheŕskej nětkle Horty, tón čas tam knježićeŕ a joho ministerium Bethlenowe. Přecy jasnišo mjenujcy so pokazuje, zo je te hrało komediju: před Budapestom stupi so ze swojim wójskom jenož tohodla Karlej napřećo, dokelž spózna, zo njepóńdźe, kaž bě sebi wotmysliło a najskerje też z Karlowymi přiwisnikami zrěčało. Njeběchu sebi tam mjenujcy myslili, zo mała ententa budże tak přezjene a hnydom, a to hišće tak raznje, so ze wšej mocu napřećo stupi.

Hač je Karl sebi rozmyslił, što na hrački staji, hdyž zasy pospyta, króny so zmocować, kotraž drje jomu njebě hišće na wšě časy wotprajena, ale jenož na khwiliu zapowědźena? Zawěśće nic. Abo bě swojoho dobyća wěsty? Za to swědči też powěść, zo pječa hižo swoje dobyćo z wulkej hosćinu swjećeše, prjedy hač bě docyła k wójsku dóšoł. Nadźeše so też, zo wulka ententa, wosebje Italska, jomu napřećo dźěłać njebudże: wšo pak je přišło hinak. Njeje drje wotprědka tak wopaki ličił a su drje też mjez wulkej ententu byli wuhlady za njoho: tola raznosć małeje ententy je samo wulku ententu přemóhła, zo ta nětko z njej dźe. Hdyž je też Karl přewinjeny a po poslednich powěśćach też hižo Jendźelčanam přepodaty, kotřiž joho po postajenju wobeju ententow najskerje na kupu Madeira dowjezu, njezměje tola mała ententa a Wuheŕska hišće měra. Tej mjenujcy brónitej a mała ententa zastupi do Wuheŕskeje, njedopjelni-li Wuheŕska jeje žadanja. Wuheŕska pak nochce, prajicy, zo po swojej wustawje nima prawa, Habsburgskich wotsadźić. Mała ententa tłóči tohodla na to, zo sebi Wuheŕska hinajšu wustawu wudźěła, přez kotruž bychu Habsburgscy na wšě časy jměli być jako knježićerjo nad Wuheŕskej wuzamknjeni. Zdobom žada sebi ta też nětko raznje, zo

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo)

Hapka a Haplka ćehnještaj so po pólnych šćežkach k lěsej, kaž stare powrjesło. Na wšelakich mjezach powotpočowawši dóńdźeštaj skónčnje do lěsa a šćipaštaj jahodki: štyri do huby a jenu do karana. Jahodki pak běchu jara dobre a też jara huste. Tuž dźěše přecy najwjetši dźěl do huby a jenož cyle sporje do karana. Hdyž běštaj so jahodkow najědłoj a karanej lědma dno zawodźełoj, wostudźi so jimaj dale šćipać. To wšak też khribjet boleše, takle nastajnosći so khileć. A lehnyštaj so na zeleny moch.

„Ach, hdy bych so ja tola w kraju za wusmužowej horu narodźił był!“ pozdychowaše Hapka lědma so dolehnywši. „Haplka, ow, tam je rjenje! Bažantec dźěd je nam wóndanjo powědał, zo tón kraj nima na swěće runjeća. Ach, ja bych tam hnydom wostajši wšoho šoł!“

„Hapka, to bych ja hnydom sobu šła“, wotmołwi Haplka jara zrěčniwje. „Haj, wěm, tam je jara rjenje. Ja wšak sym też słyšała, štož je Bažantec dźěd powědał. Tam njebychmoj trjebałoj do šule khodźić, ničo wuknyć a ničo dźěłać. A bychmoj měloj —“

Pře nahłe stróžele njemóžeše Haplka dorěčeć. Też Hapka zastróženy postanywši so na wobej rucy zepře. Pod blizkim starym hribom ze šěrokim kłobukom wuléze mały mužik lědma što wjetši hač palc, wopraudźity palčik. Nozy tčeštej jomu w čerwjenych pumpatych kholowčkach a w žołtych nohajcach hač do kolen a w zelenych bunclkach. Dale běše woblečeny do čerwjenoho laca a módroho kabata. Wokoło šije měješe pisane židźane rubiško do wulkeje sekle zwjazane. Na hłowje měješe módru čapku z wulkim čećom. Joho husta šědźiwa broda běše nimale tak dołha kaž wón sam: sahaše jomu hač dale kulkow, zo sebi ju skoro přistupowaše.

Hapka a Haplka, hdyž běštaj so po nim rozhladałoj, so joho wjacy njeboještaj. Wšak běštaj samaj dźesać, haj dwaceći króć wjetšej a sylnišej, dyžli wón.

Palčik težto njeměješe złych mysli na njeju, ale kročel abo štyri bliže postupiwši posmja so lubje na njeju a potom zapišpota: „Pst!“ a mikny z wočomaj a kiwny z porstom: „Pójtaj!“

Hapka hnydom stany a dźěše, a też Haplka joho sćěhowaše, dokelž wona běše zwučena, přecy to činić, štož Hapku činić widźeše.

„Hdźe też to naju powjedźe? Traš do swojeje poprjancoweje khěžki? Traš do hórskeje ze slěbrom a złotom a z dejmantami wusadźaneje prózdnjeńcy?“

Palčik stupotaše před nimaj z khwatkom mjez štomami hłubje do lěsa, zo móžeštaj lědma za nim doběžeć. A dowjedźe jeju na mału łuku srjedź lěsa. Tu na kromje stoješe na dwěmaj koleskomaj lětak, kaž hobrski ptak, kiž swoje křidła wupřestrjewši chce hnydom zlećeć. „Skočtaj do lětaka! Njebojtaj so! Křiwdy so wamaj njestanje. Dowjezu waju do kraja za wusmužowej horu, kaž sebi přejetaj“, pišpotaše jimaj palčik, kaž hdyž mucha zynči.

„Ow, do kraja za wusmužowej horu? To ja sobu pojědu!“ zajuska Hapka a skoči do lětaka, kaž wjewjerčka z hałzy na hałzu.

„Ja chcu też sobu!“ zawoła hnydom też Haplka. „Hapka, pomhaj mi do lětaka!“ A krosnowaše so do njoho, mjez tym zo ji Hapka za ramjo ju ćahajo bratrowscy pomhaše.

Potom přisydny so też mały mužik k nimaj, sćahny za ručicu, lětak poča porskać a šwórčeć; zaběža po koleskomaj kročel abo štyri po trawniku doprědka, potom so pomału pozběhowaše. Hdyž bě so nad wjerški najwyššich blizkich štomow znjesł, powjerća so stajnje wyše postupujo khwilu nad łuku, a třeli potom nadobo k ranju a ječeše z wulkej spěšnosću dale.

„Ow jej, mi so hłowa wjerći! Hapka,

ma Wuheńska swoje wójsko, nětkle hišće 170000 muži ličace, pomjeńšić na 30000, kaž je jej po měrowych wujednanjach předpisane. Wona tohodla też nětko, hdyž je Karl hižo „hotowy“, dale mobilisuje a w přichodnych dnjach so pokaza, hač Wuheńska so tomu podwoli abo hač dóńdže k wojowanjam. Po poslednich powěsćach so zda, zo w Budapesće póčnu rozom wužiwać; ministerska rada je pječa so hižo za wuhnaćo Habsburgskich wuprajiła a tele dny krajny sejm powoła, kiž ma to też sčinić.

Madjarske knježeŕstwo je so žadanjam podćisło. Wone wozjewja: Madjarske knježeŕstwo dyrbi z pohladom na njepŕestawace wojeńske naprawy susodnych statow a, zo by sebi derjeměnjenjo entenćinych statow zakhowało, tele žadanjo přijeć, z wuměnjenjom, zo też narodna zhromadźizna w tym zmysle wobzamknje. — Kral Karl je so zapowědźił, so tróna wotrjec.

Přihoty su so činiłe, zo kral Karl ze wšěmi česćemi, kotrež so joho dostojnosći zaleža, wotpućuje. Entenćini oficěrojo maja joho na joho pućowanju pŕewodźeć.

Hač je Karl sebi rozmyslił, kak joho skutk druhim zeškodźi? W čěskosłowakskej republicy stajachu so mjenujcy z najwjetšoho dźela Němcy, kaž wosebje Rumburgu, Warnsdorfje, Snojmje a Kraslicach, mobilisaciji; samo z brónjemi so něhdźežkuli wobarachu a tak bě knježeŕstwo nuzowane, z brónjemi wotmołwić. W Čechach bu tohodla wosebje němskeje krewje rozlatej; tuž na wšelake wokrjesy bu też nahły sud zarjadowany.

Runje tak też nad cyłu Słowakisku. Tam mjenujcy bě też strach, zo mnozy k lěpšomu Wuheńskeje so mobilisaciji staja; drje nic tak z wulkeje lubosće k Wuheńskej, ale skerje z njespokojnosće z wašnjom, z kotrymž je češke knježeŕstwo wosebje po zestajenju swojoho nowoho stata pŕećiwo Słowakam zakhadźało, njekedźbujo wosebje na jich kulturne, pŕedewšim nabožne zmyslenja a žadanja. Tola we sejmje wuprajichu słowakscy zastupjerjo swoju pŕiwisnosć k čěskosłowakskej republicy a swoju zwólniwosć, z brónjemi sobu wojować, hdyž republika defensivnu wójnu powjedźe.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Zwjazk kat. wučerjow we Łužicy wotmě minjenu póndźelu w Serbskim Domje swoju tulětnu hłownu zhromadźiznu. Předsyda postrowi wosebje zastupjerja biskopskoho konsistoria, najd. k. can. kantora prelata Žura. Pŕeni přednošk měješe k. kantor Reima z Königsheina wo temje: „Cyrkwiny wučeŕ a zakoń z 16. VI. 21“, kotryž hamtske stojniščo cyrkw. wučerjow zběhnje. Wučeŕ móže jenož w pódlanskej służbje, z dowolnosću wokrjesnoho radźićela cyrkwine zastojnstwo wukonjeć. Pŕez zakoń nastanu wšelake zadźěwki a wobćeženja a tak je strach, zo njezmějemy w přichodze dosć cyrkwinych wučerjow. — Na to přednošowaše k. kantor Wjacsławk z Kamjenca wo „Dźělacy zakoń a naša pensija“. Cyrkwinske dokhody wučerja so potajkim wot 1. julija tutoho lěta wjacy do pensije ličić njebudźa. Też po tutym přednošku sćěhowaše žiwa rozmołwa. Lětny přehlad poda k. rektor Berger ze Žitawy. Pokaza wosebje na zasłužby prjedawšoho předsydy † kantora Bernata, na nowozałoženjo zwjazka Cecilijanskich towaŕstwow we Łužicy atd. — Nowe předsydstwo so jenohłósnje wuzwoli a to kk.: Wyšši wuč. rektor Berger ze Žitawy 1. předsyda, kantor Šewčik z Ralbic 2. předsyda, cyrkw. wuč. Šwarcbach z Grunawy pokładnik, cyrkw. wuč. J. Šołta z Budyšina zapisowaŕ.

— Měšćanska rada je po dźějšim rozrěčowanju wobzamkła, „komisara za lutowanjo“ přistajić. Wón ma so měšćanski hospodaŕ mjenować a so tukhwilnje privatnje přistaji. Joho nadawk ma być, we wšěch hospodaŕskich prašenjach radźić, přetrjebanjo měšćanskich wustawow a dźěłaŕnjow kontrolować, z krótka w cyłym měšćanskim zarjadnistwje hospodaŕstwo ~~zběhać a spěchować~~. Měšćanske zastupjeŕstwo so tomu wobaraše, měnjo, zo so to jako khmane njewupokaže, kaž je to też druhdźe było a zo so tak jenož njetrěbni zastojnicy postajeja. Skónčnje pak so wobzamkny, z přistajenjom měšćanskoho komisara za lutowanjo pospytać.

— Němske knježeŕstwo chce zastojnikam mzdu powyšić Po naćiskach, kotrež su so tohodla sčiniłe, by město swojim wučerjam wo 1 milijón hr. wjacy mzdy płaćić dyrbjało dyžli dotal; powyšenjo za druhich zastojnikow by přišło na 2 mil.; potajkim 3 milijóny lětnych wudawkow hižo z tohole wjacy. A što hišće wšo přińdźe?

— Město chce sebi 10 milijónow hriwn. požčić. Wšón jeje dołh wobliča so nětkle na 35 milijónow hr.

Z Radworja. Zańdźenu njedźelu wotmě tudomna „Bjesada“ swoju měsačnu zhromadźiznu. W pŕenim dźělu přednošowa k. wuč. Nawka, dźiwajo na blizki reformaciski swjedźeń, wo nastaću Lutherskeje wěry, wosebje wo čitanju biblije, a pokaza wopačnosć porokow, kotrež druhowěriwi wo tym katolikam činja. Přednošk sćěhowaše dołha rozmołwa (debata). — W druhim dźělu poda k. cyrkw. wučeŕ Andricki zličbowanjo zańdźenoho lěta, kotrež bu přehladane a za prawe spóznate. Na to rozpokaza so přitomnym na naprašowanjo na wulkej sćěnskej karće: Hornjołeska, dale kraje, do kotrychž je dotalna Awstriska rozpadnyła, a skónčnje nětčiša pomjeńšena Němska, wosebje blizkosć Pólskich mjezow pola Barlina. (Hdyž w nowej Pólskej z kanónu tŕela, je to w Barlinje słyšeć.)

Z Kukowa. Štyri punty ćežka prawa rěpa narosće na ječnišću kubleŕki Wolenkoweje. W podobnej wulkosći ma jich khětro wjele; tak je so rěpa lěpje radźiła, hač runklica.

Z Pančic. „Kwětki“, naša najnowša serbska čitanka, njesu hižo swoje płody. Zańdźenu srjedu zeńdźe so we wjesnej šuli wjetša ličba serbskich wučerjow nawječorneje Łužicy — na 20 — a připosłuchaše lekciji, kotruž knjez wučeŕ Słodeńk z pŕenjej rjadownju hólcow dźeržeše. Jej přizamkny so rozprawa. Wón bě sebi jako předmjet „Założenjo klóštra Marijneje Hwěždy“ wot Čišinskoho wuzwolił a pokaza z nim, zo samo ćežke basnje našoho wulkoho pěsnjerja dorozemjenju dźěći so hodźa, hdyž jeno so wěc prawje zapŕimnje. Pŕi rozłoženju dźiwaše so wosebje na prawopis, kotryž dźěći z dźěła hižo jara derje wobknježa, a wšelake rěčne wosebitosće pěsnje. Na zhromadźiznje wobdźěli so też knjez šulski rada Krawc. Dźakowawši so za postrowjace słowa wupraji swoje pŕipóznaćo na dobrej serbšćinje, kotruž dźěći rěčachu a pŕeješe, zo by so wona wšudźe tak pěstowała.

Hapka, dźerž mje! Ja padam do hłubiny, jěrompomhaj!“ skiwleše Haplka za Hapkowymaj rukomaj tyšnje łójicy. „Hapka, luby, złoty Hapka, dźerž mje?“

Tola Hapcy běše samomu złě; wón zańdźeleše wobej woči a hrabaše za hłowu. Wón wšak njemóžeše Haplcy pomhać.

Skónčnje pišćeštaj wobaj na małoho mužika. „Pomhaj namaj tola! Zastań, zastań! Pušć naju zasy z lětaka! Mój chcemoj radšo zasy domoj hić!“

Palčik pak jeju pišpotajo tróštowaše. „Njebójtaj so! Wamaj so najmjeńšeje křiwdy njestanje. Wój wšak njemóžetaj padnyć! A wjele wjacy tróštnoho jimaj zynčeše. „Wój chcyštaj tola tak rady do kraja za wusmužowej horu. A nětko, hdyž staj tak rjenje a wšće na puću, so wamaj zasy njecha? Njebudźtaj tola tak njerozomnaj! My wšak ani dołho njepolećimy. Bórzy budźetaj w tym luboznym złotym kraju. A budźetaj wšitke joho rjanosće widźeć a joho dobroty wužiwać móc, lěpše dyžli najbohatše Bože dźěćo.“

Joho pŕećelne słowa a wosebje joho miły zynčaty hłós jeju też jara změrowaše. Bórzy přestaštaj pišćeć. Hłowa so jimaj też wjacy njewjerćeše. Haj, za dobru khwilu počinaštaj so wobhladować, hdźe tola staj a kak wysoko lećitej.

Čorny lěs so jimaj hižo z wočow zhubješe, a zemja leżeše hłuboko, hłuboko pod nimaj. Lědma móžeštaj hišće pola a łuki rozeznawać. Jenož šěroka, haj njepŕemĕrna zelena napisań płonina leżeše pod nimaj. Puće wijachu so, kaž šěre dołhe hadźiki pŕez tu zeleninu pŕeki a po dołhu. Tu a tam ćehnjechu so swětłe sleborne niće po tej zelenej płoninje.

„To su rěki“, zazynča mały mužik, hdyž so wonaj porjadu nad nimi dźiwaštaj.

Po šěrych hadźikach hibachu so konje a hłowy, tak sebi Hapka a Haplka wukładowaštaj, ale z teje wysokosće zdachu so runja myšam, a wozy za nimi běchu małe worješne škorpizny. Ludźo po pućach a na polach zdachu so kaž mrowje, kotrež sem a tam běhaja. Wsy a města skónčnje runachu so ćěmnym mrowniščam, z kotrychž mrowje do wšěch stronow pućowachu.

Po času zhubi so też zelena napisań płonina a přeměni so do sameje luteje wostudłeje šěriny.

„Što to tola do wulkeje płachty, kiž ani kónca nima, pod nami?“ dźiwaštaj so zasy Hapka a Haplka.

To je wusmužowe morjo. Bórzy přelećimy też wusmužowu horu a potom budźemy krótki čas w tym zbožownym kraju“, zynčeše jimaj wotmołwjejo palčik.

„Wusmužowe morjo? Te drje je jara hłuboke?“ zakŕića Haplka ze strachom so za hłowu hrabajcy. „Naposledku traš ani dna nima. Njepadnjemy tola do morja? Njemóže so lětak traš nahle zwróćić? Ow, ja so tak boju! Hapka njehladaj pŕecy dele. A torhaše joho za ruku. Hdyž Hapku dele do wusmužowoho morja hladać widźeše, chcyše so ji pŕecy z nowa hłowa wjerćeć.

Mały mužik pak zasy pŕećelnje tróštowaše: „Budźtaj bjez stracha! Wój wšak do morja njepadnjetaj. Też wusmužowa hora waju njetrjeba trašić: njepadnjetaj na nju. Dowjezu waju cyle wšće čiłeju a stroweju do toho rjanoho kraja. Najdlěje je trało, a budźemy tam.“

A woprawdźe težto so ta wostudła šěrina za něšto časa zasy do wulkeje čerstweje zeleniny přeměni.

„Hižo tu smy“, rjekny palčik za dobru khwilu a sćahny za ručicu. Lětak přesta hnydom porskać a šwórčeć. Mału khwilu lećeše hišće dale a potom wobroći so do doła a skónčnje do koła so wjerćo znjenahła spadowaše, dóniž na zelenej łucy do zemje štapiwši a někotre kročele po koleskomaj zabĕžawši njezasta.

„Tule je tón zbožowny kraj za wusmužowej horu. Wuskočtaj a dajtaj sebi derje być w nim! Strowaj a wjesołaj wužiwajtaj!“

Z Huski. Pjatk minjenoho tydźenja dósta tudomna evangelska cyrkej nowe zwony; na samym dnju buchu też poswjećene.

Z Kamjenca. W zahrodźe k. Jurja Kućanka na Moltkowej drózy stej dwě jabłučinje, kotrejž lětsa nic jenož dwójcy kćěještej, ale matej też nětko druhi raz płody, drje wjele stow, tola tak małe, zo so njehodźa wužić.

Z Kumwałda. Nowe přemysło je do Kumwałdskoho doła zaćahnyło. Su tu křemjenjowu žiłu wotkryli, z kotrejež młynske kamjenje dźěłaja. Lětstotki dołho bě tu tkalstwo jenička wulka přemysłowa wotnoha, nětko je so tu nowe přemysło zawjedło.

Přisp.: Křem abo křemjeń je najtwjerdši kamjeń (Quarz abo Kiesel).

Ze Šěrachowa wotpósła zhromadźizna, při kotrejž so něhdźe 1200 ludźi wobdźěli, **razny protest** přećiwo přesćěhanju, kotrež sebi sakske knježerstwo přećiwo swojim poddanam dowola, hdyž jich biskopej zakazuja, katolske dźěći we šulach z nabožiny pruhować.

Amerikanscy katolikojo z dobrym příkładom — za nas!

Njedawno čitach w nowinach wo katolskim fararja, kotryž bě so ze swojeje noweje domizny, Ameriki, zasy do swojeje stareje domizny, Čech, wrócił. We swojej rozmołwje wědźeše wjele khwalobnoho wo amerikanskich katolikach powědać. Myslu, to móže też nam katolskim Serbam k powučenju a wosebje k sćěhowanju służić. Tohodla tu něšto z tejele rozmołwy podam.

„Mjez wšěmi do Ameriki připućowacymi katolikami — tak powědaše — z kotrymiž mamy w New-Yorku, činić su najbóle liwcy na wšo, wosebje na Bože służby, Němcy z Českeje. Haj, za nabožne wěcy lědom žanoho zajima pokazuja. Ira, Jendźelčan, Francóza a też hišće Němc z Němskeje ma za swoju cyrkej tola hišće něšto wyše; rady a wjele wopruje za katolske Bože służby a za katolske šule: ale waši ludźo tule doma — tak praji duchowny — porunjo wšěm amerikanskim katolikam wo wjele, jara wjele wróćo stoja. Cyrkej jim ničo wjacy njeje, a tak też za nju ničo hižo nimaja.

Jomu wotmołwi domjacy duchowny, kiž bě tomu připosłuchał: Haj, naši ludźo njejsu zcyła woćehnjeni k tomu, za wěru a cyrkej też wopory přinjesć. (Njeje też pola nas w Serbach podobnje?) Třeći hósć — lěkař — napřećiwi knjezomaj: oho, we cyrkwi so tola stajnje z móšničku hromadźi!

Farař z Ameriki: Dźiće mi z móšničku! Runje móšnička je zjawny dopokaz za to, kak wróćostojacy pola Was hišće katolikojo su a za słowom „móšnička“ skhowaja so najhubjeńši dawaćerjo za cyrkwine wobstojnosće! (W Serbach njeje wjele lěpje.)

Štwórta wosoba, hrabinka: Myslach sej, zo chceće runje Wy w Americy ludźi k woporniwości za cyrkej woćahnyć? Hromadźenjo w cyrkwi su tola hišće to jenitke, w čimž so tuta woporniwosć pokaza. Wy w Americy tola też swojich ludźi ke kolektam: składbam namołwjeće?

Hósć z Ameriki: Zawěsće! Tola: My njećinimy tute khowanki z móšničku. Naši ludźo kładu swoje dary do wotewrjenoho talerja a kóždy sebi za wosebitu česć přiliči a so wjeseli, zo po swojich wobstojnosćach prawje wjele może na talef położić. Tute feńkowanjo z móšničku ludźi njewoćehnje k woporniwości, ale ke skuposći; mysla sebi, hdyž njedźelu 2 feńkaj abo snadź dwaceći do móšnički tyknu, zo su z tym hižo wšo dokonjeli. Ludźo dyrbja so k wjetšej darniwości za swoju cyrkej woćahnyć.

Lěkař na to: Na, te cyrkwinske składby a wopory tola zawěsće wěru njewučinja.

Duchowny z Amer.: Zawěsće nic; to też njepraju. Štož pak mje ničo njepłaći, to też za mnje ničo njewaži. To tola wšudźom a stajnje nazhonimy. A runje tohodla **widźu dopokaz katolskoho žiwjenja w tym, kak rady a kelko ludźo za** cyrkwinske zaměry wopruja.

Lěkař: Wy w Americy to derje rozemiće.

Duchowny: Na, snadź my w Americy w tym dobroho přewjele dokonjamy, ale Wy činiće w tym zawěsće přemało.

Hač by dźensa — bórzy tu budźe — pola Was přišło dźělenjo cyrkwje wot stata, tak zo bychu jednotliwe wěrywuznaća same na so přepokazane byłe, potom byšće na to hubjenje přihotowani byli. A čohodla? Dokelž Waši ludźo njebychu ani zwučeni byli na wjetše přinoški za cyrkwine zaměry. Je runjewon hańba, kak Waši ludźo dadźa swojim měšnikam hłodu tradać, abo na žane wašnjo jich nuzu njespóznawaju. Što přińdźe k nam do Ameriki wobskoržowacych a žałosćacych listow? My dźěn rad pomhamy, ale Waši katolikojo tule dyrbjeli sami wjele wjacy činić. Njetrjebaju duchownych swojich dušow dla? 400—500 krónow ma tu měšnik měsačnje, potajkim telko, kaž dźěłaćeŕ wob tydźeń zasłuži. Kak może z tym něchtó wuńć, kiž dyrbi hišće hospodarstwo měć? To wostanje hudančko! A tola so waše farske wosady njehibaja, zo bychu nuzy swojich dušepastyrjow wotpomhali. A też biskopja njemějachu telko kuraže, zo bychu so na wosady wobroćili — snadź dokelž běchu přeswědčeni, zo budźe wjacy škodźeć hač pomhać. A tola, jeli chceće měšnikow měć, dyrbiće jich přistojnje žiwić, kaž so słuša!

Ale na čim klaca? Pobrachuje na praktiskim zajimanju za swoju wěru a cyrkej. A tute ma so pola ludźi wubudźować.

Dr. W. lěkař: Z hromadźeńskim talerjom?

Duchowny M.: Wy sće šibawy, knjez doktor. Runje na hromadźeńskim talerju so pokaza, hač je so w ludźe tute nabožne zmyslenjo a zajimanjo za cyrkej a jeje běd dosć wubudźowało abo nic.

P. B., domjacy duchowny: Wy maće w Americy katolske šule a přez nje maće też dźěći a přez te zasy staršich bóle w rucy dyžli my.

Naše klóštrske sotry w šulach dźěłaja wolkotnje, a nabožnosć rozpłomjeni cyłu šulsku wučbu. Pytamy też dócpěć, zo po móžnosći wšitke dźěći katolskich staršich do našich farskich šulow khodźa. Ale cyle to njedócpějemy, a w našich statnych šulach so zcyła žana nabožna wučba njewuči. Te mało hodźinow, w kotrychž móžemy potom tute dźěći zwonka šule nabožnje rozwučować, njedosaha a je runje tak jenož słabe narunanjo kaž Waše nabožne hodźiny we Wašich bjezwěriwych ludowych a měšćanskich šulach.

Hrabinka: Zawěsće budźe jich też jara

Tak zynčeše mały mužik.

Juskajcy wuskočištaj Hapka a Haplka na krutu zemju a chcyštaj so hnydom wćipnje rozhladować po kraju. Tola dźiwnje! zezda so jimaj, zo so zemja pod nimaj hiba a wjerći, kaž by z nimaj ćeknyć chcyła. Tuž strachoćiwje na zemju poteptowaštaj, hač tola też wěsće kruće dźerži.

„To wšak so wamaj jenož tak zda po dlějšim lećenju, zo so zemja hiba; to budźe bórzy hinak, budźtaj jeno bjez stracha!“ powuči jeju zynčaty mužik.

Hapka so nětko też dopomni, zo bě joho mać často wučiła: Za dóstatu dobrotu dyrbiš so stajnje rjenje podźakować! To so słuša. A dźakownoho človjeka ma kóždy rady.“ Tuž chcyše so też małomu mužikej tu we cuzbje podźakować, zo je jeju do tutoho rjanoho kraja dowjezł. Tola hdyž hubu powočini, njemóžeše ani słowčka wuprajić, a ze stróželemi bě skoro znak padnył: pječena kawka pjerchotaše jomu wokoło huby a dobywaše so do njeje. „Ow, pječena kawka!“ zajuska potom dopóznawši to nimo měry wjesoły, zo so zbožo toho kraja hižo spočina. A njehladaše kazanja a hnydom zakusny do njeje.

„Njeježe wšitko! Daj mi też kus!“ zawoła Hapika žadosćiwje za pječenej kawku hrabjcy. Tola prjedy hač kawki dohrabny, nahrabny sebi mjedowu całtu. Całta běše ji hišće wjele lubša, dyžli pječena kawka, tuž přewostaji ju nětko rady Hapcy. Wša zbožowna wobhladowaše sebi swoju całtu. Ta wšak běše nimo měry wabjaca. Rjana bruna, trochu rjepotata spječena běše porst tołsty z mjedom pomazana, haj, tak tołsto, zo měd po stronomaj z njeje kipješe. „Tu budu sebi k swačinje khować!“ rjekny Haplka, „ke kofejej budźe najlěpje słodźeć.“ Pomhać pak sebi tola njemóžeše, khiba zo całtu po woběmaj stronomaj wobliza. „Ow, to je dobry měd, tak słódki, kaž mana w pusćinje!“ Potom pak zasy wobhladowaše sebi całtu ze zwjerha a ze spódka. A wjedźeše so ji kaž Jěvje. Čim dlěje na nju hladaše, čim mócniše całta wabješe. Hač do swačiny čakać a jenož z wobhladowanjom so wokrewjeć, zdaše so ji tola trochu ćežko. A hižo bě sebi kulku wotłamała, zo by ju tola hnydom powoptała. „Ow, moja mjedowa całta pak je dobra!“ zawjeseli so z cyłej wutrobu. „Ow, Hapka, ty pak ani njewěriš, kak dobra!“

„Mhm!“ mumleše na to Hapka, horliwje khmutajo njemóžeše ani zrozemliwje rěčeć, „moja kawka też!“

Haplcy pak słodźeše prěnja kulka za druhej a druha za třećej, a prjedy hač so prawje dohlada, běše po mjedowej całće. Hm, wšak mózu sebi k swačinje něhdźe druhu całtu nahrabnyć“, tróštowaše so Haplka, hdyž bě z prěnim započatkom spóznała, zo je to tak lohka próca.

Też Hapka bě mjez tym nad swojej kawku dobył.

Mały mužik ze swojim lětakom pak bě so mjez jeju dobrej swačinu, štó wě hdźe wotsalił, dźakować so jomu wjacy njemóžeštaj. Tuž wobroćištaj so nětko dale do kraja.

A hlej! tu stoješe zasy palčik před nimaj, na włósk tajki, kaž prjedawši. Do čerwjenych kholowčkow, do žołtych nohajcow hač do koleń, do zelenych bunclkow wobuty. Z čerwjenym lacom a módrym kabatom woblečeny. Wokoło šije na sněhbělym kornarju z pisanym židźanym rubiškom z wulkej seklu zwjazany. Na hłowje měješe módru čapku z wulkim złotym čećom. Šedźiwa broda dosahaše jomu hač dale kulkow. Mały mužik posměwkny so lubje na njeju, zapišpota: „Pst!“ a mikny z wočomaj a kiwny z porstom: „Pójtaj!“ A potom stupotaše před nimaj po šćežcy, kotraž po zelenej łucy běžeše.

Wćipnaj, nimo měry wćipnaj kročeštaj Hapka a Haplka za nim. A zasy ducy zhudawaštaj: „Hdźe težto naju powjedźe? Traš do škleńčanoho hrodu? Traš do złotoho domu? Dokelž měještaj nuzu, za mužikom doběžeć, njeměještaj ani khwile, so dale po kraju rozhladować. (Pokračowanje.)

wjele, kotřiž z cyła nabožnu wučbu njedóstanu?

Duchowny z Amer.: Wošebje tam, hdźež katolskich farskich šulow njeje. To dźěn su te zrudne sćěhi tutoho swobodnoho šulskoho systema, zo njemóžeš telko ludźi za nabožinu zcyła dosahnyć, haj zo so njedadźa dosahnyć. Tudomne zjednoćenjo nabožneje wučby ze statnymi šulami wolóža cyrkwi, zo móže wšěch dosahnyć. Předewšim pak je derje, hdyž so dźěći ze swojej swobodnej wolu na nabožnych zwučenjach wobdźěla. A we Americy na to hladamy, zo też po šulskich lětach młodosć so hišće za wotežku dźerži. Towarstwa za młodosć, kongregacije, wšelake zjednoćenja za jednotliwe powołanja, w jenej wosadźe tute, w druhej druhe, wopyty doma, z krótka: wšě srědki, zo bychu so mjez katolikami jeneje wosady tak wuzke zwjazki kaž jeno móžno, nawjazałe.

Hrabinka: Njeje też dalša wina, čohodla su amerikanscy katolikojo nabožnje horliwiši a so za cyrkej wjele bóle zajimaja, zo maja laikojo tam w cyrkwi wjacy sobu rěčeć? Wy maće tam woprawdźite farske wosady, w kotrychž so někotražkuli należnosć hodźi w cyrkwinym předstojeństwje rozpowědać. Přez to bywaja cyrkwine należnosće bóle też ludowe, a lud je z wjetšim zajimanjom sćěhuje. Pola nas w Češkej zdadźa so wjele ludźom cyrkwine należnosće jeno za duchownych być, dokelž lud nima do nich sobu rěčeć.

Duchowny z Amer.: Zawěsće. Ale to, zo ma w našej demokratiskej Americy wosada sobu rěčeć, předstajeće sebi, knjeni hrabinka, tola khětrje hinak, hač so wěc woprawdźe ma. Sobu rěčeć? Woprawdźe rěka to: sobu płaćić. Rozpowědaja sebi wo trěbnych wudawkach za cyrkej a šulu a hladaja, zo je prawy porjad w zličbowanjach. To je za nich to najwažniše. Do nutřkownych cyrkwinskich wěcow smědźa pola nas laikowje runje tak mało nutř rěčeć kaž pola Was. To njeby było po woli cyrkwje.

Lěkař dr. W.: Ale ći w sewjernej Americy maja tola wšo wjele bóle demokratiscy.

Duchowny z Amer.: Haj, demokratiska Amerika! Tu su pola Was duchowni, kotřiž sebi mysla, zo je w Zjednoćenych statach amerikanskich też katolska cyrkej bóle demokratiscy zarjadowana. Ći dyrbjeli raz přez wulku wodu k nam přińć a sebi wšitko bóle bliže wobhladać! Naši biskopja su bóle samostatniši kaž tule. Zawěsće, jim žane knježefstwo a žadyn patronat ničo rozkazować nima. Kaž bu biskop sam wot bamža cyle swobodnje pomjenowany, tak pomjenuje wón po swojim rozsudźe wšěch duchownych swojoho biskopstwa a hlada kruće na disciplinu. Wězo njeznaje wón zwonkownu pychu. Też tu demokratiju mamy my, zo móže kóždy kóždy čas k biskopej přińć, a nanajwjacy našich biskopow haja woprawdźe wutrobne a wótcowske poćahi ze swojimi wěriwymi, předewšěm ze swojimi duchownymi. Wjefchbiskopow njejsu w Americy ženje měli, też Gibbons a Ireland (najwuznamjenitaj biskopaj) to ženje njeběštaj.

P. B.: Ale prajće mi raz, knjez farař, njeměniće, zo runje w Americy wěra a cyrkej milijóny sobustawow pozhubuje, porunja kotrymž so cyle zhubi, štož my tule přisadźimy?

Knjez z A.: To dyrbju bjez wšoho přidać. Raznje pak wuzběhuju, zo to runje pola tajkich katolskich k nam připućowacych přitrjechi, kotřiž ze swojeje domizny hižo woliwknjeni a cyle zanjerodźeni přińdźechu. Tule pola nas, tak rjec w cuzbje, wšitko pola tajkich wot jich swobodneje wole wotwisuje. Štóž tohodla zajim za wěru a cyrkej přez wodu sobu njepřinjese, bywa tu wjele lóžšo zhubjeny kaž doma.

Kuwerty — njepoćišćane — 1000 štuk wot 38 hr. poruča
naša Donnerhakec knihićišćeńnja
w Budyšinje. Před šuleńskimi wrotami 21.

Hrabja: Hdyž bliže hladamy, też my pola nas doma přecy bóle do amerikanskich wobstojnosćow plowamy. Też pola nas swobodne přećahowanjo ludźi a swójby přecy bóle naměša. Też pola nas skutkuje čěř, z wulkimi črjódami hić, w nabožnym nastupanju přecy mjenje na človjekow, a kóždy je přecy bóle sam na so pokazany.

Duchowny z Amer.: Tohodla praju: W nabožnym žiwjenju bóle do prědka stajeć swobodne wukonjenjo nabožnych winowatosćow, wukubłać wosobisku powahu jednotliwoho, też hižo we swójbje doma, w šuli, w cyłym žiwjenju. Stare nuzowanjo k zhromadnosći, kotrež ludźi dotal z wjetša hromadu dźeržeše a při jich nabožnych zwučenjach jich hišće zdźerži, ma so narunać ze swěru kóždoho jednotliwca. Kóždy ma kruty, swěrny karakter być. To jenož dawa jednotliwomu móc a zepjeru přećiwo škódnomu a duchowne mocy spóžeracomu wliwej, kiž ma na človjeka nabožnje cyle woliwknjena wokolnosć, kiž so jenož ze zemskim, swětnym zaběra a ničo wyše nima za nadzemske, wěčne ideale.

Lěkař dr. W.: Sym sebi stajnje myslił, zo praktiski Amerikan wjele wyše nima za wěru a cyrkej.

Duchowny z Amer.: Amerikan? Haj, štó to je? Hdyž so wo nabožne prašenja jedna, dyrbja so jednotliwe ludnosće rozzeznawać, kotrež w Zjednoćenych statach sewjerneje Ameriki do słowa: „Amerikan“ zjednoća. A tući su nabožnje jara wšelakori. My duchowni widźimy najprjedy wězo tych, kotřiž so wo swoju wěru staraja, a tu nazhonjamy wjele horliwosće a woporniwosće. Hewak je też snadź pola nas ličba tych, kotřiž za nabožnosć žanoho zmysła nimaja, wjetša hač ličba wo wěru so zajimowacych. To jedne pak hodźi so wo Amerikanu powšitkownje prajić: wón njeje w nabožnych wěcach frivolny, wón njehanja a njewusměša nabožnosć, też nic w zjawnych nowinach, kaž so to pola Was doma bohužel stawa. Wón chce swobodnosć za swoje přeswědčenjo, da pak też swobodu kóždomu druhomu a posudźuje hewak štomy, też cyrkwine štomy, po jich płodach.

Hrabinka: A kak posudźuje Sewjerno-Amerikanski katolsku cyrkej?

Duch. z A.: Jeli směmy po wuprajenjach statowych wjednikow a nowinarstwa sudźić, waži sebi ju wysoko, jara wysoko. To je wěste: Katolska cyrkej jako tajka ma we zjawnym měnjenju Ameriki nahladnosć, kotraž přesahuje poměrnu ličbu jeje wuznawarjow. A tuta nahladnosć stajnje přiběra. Přeco bóle bywa katolska cyrkej we wočomaj Sewjerno-Amerikanskoho ta cyrkej.
(Katolska korrespondenca w Prazy 10. zešiwk.)

Přispomnjenjo dopisarja: Runje amerikanske wobstojnosće dyrbjałe nas zajimować, hdyž so tola bórzy też pola nas přewjedźe dźělenjo cyrkwje wot stata. Jeli so to stanje w duchu praweje demokracije a tolerancy, potom — njepłakajmy.

Kurs němskeje hriwny. 31. oktobra płaćeše dollar 180 hr. 31 pj. — 100 českosłowakskich krónow płaćeše 163 hr. 80 pj. — 100 šwajcarskich frankow płaćeše 3316 hr. 65 pj.

Wšelćizny.

Za złoto němskostatna banka a póst tydźeń wot 31. okt. hač do 6. nov. płaćitej kaž zańdźeny tydźeń, za dwacećihriwnak 600 a za dźesaćhriwnak 300 hr. Za wukrajne złote pjenjezy so podobnje płaći.

— Krajny wubjerk sakskeje křesćanskeje ludoweje strony wotmě minjenu póńdźelu wulku zhromadźiznu. W njej wupraji so mjez druhim też kruty protest přećiwo zakazni kultusowoho ministeria na našoho najdost. knjeza biskopa Křesćana, zo nima w šulach z nabožiny pruhowanja wotdźeržować. Protest zapósła so němskostatnomu knježeństwu do Barlina z požadanjom, zo by wone so wo přewjedźenjo němskostatneje wustawy starało a tohodla kruće pola sakskoho miniministeria zakroči.

Dale wubjerk tule rosoluciju přiwza: „Posedźenjo krajnoho wubjerka sakskeje křesćanludoweje strony připóznawa politiku zapósłanca Heßleina we sakskim sejmje a wupraja jomu swoju dospołnu dowěru.“

Wo **Mišnjanski dom**, prjedawšu biskopsku cyrkej, počachu so po wozjewjenju zasypostanjenja Mišnjanskoho biskopstwa wšelake evangelske woršty bojeć. Myslachu sebi, zo sebi katolikojo jón požadaja. Tak bě na př. we wudawarni „Bautzener Nachrichten“ samo njedawno wobraz tohole domu Božoho wupowěsnjeny z podpismom: Mišnjanski dom, kotryž katolikojo za so žadaja. Strach bě tak wulki, zo skónčnje wěsta wosoba so tak rjec oficialnje najdost. knjeza biskopa Křesćsna woprašeć dóńdźe, kak so wón a wyšnosće k tej należnosći stajeja. Na to dósta wotmołwu, zo sebi ani wón, ani žana druha hamtska wosoba na to njemysli.

Njedźiwajcy toho pak zarjadowa evangelski zwjazk na reformačnym dnju w Mišnje swjatočnosć, w kotrejž so za dom wupraji. Dom měł so za Mišnjansku farsku hłownu cyrkej pomjenować. Na druhej stronje wupraji so wjeselo nad biskopowymi jasnymi słowami, zo wón dom za so njeżada.

Dołh Němskeje. Po hamtskich podłohach w němskej financnej hospodarskej radźe je kónc oktobra cyły dołh Němskeje na **660 milijardow** hriwnow zlězł. Do wójny je Němska jenož něhdźe 5 milijardow dołha měła.

Běrnowe demonstracije. W Mišnu wotmě so póndźelu demonstracija přećiwo běrnowej nuzy. Na torhošću so něhdźe 1000 ludźi z wozyčkami a měchami zhromadźi, měnjo, zo na wsy po běrny pojědu. Zastupjerjo dźěłaćeńskich kartellow zhromadźenych změrowachu, jim prajicy, zo Mišnjanscy ratarjo swoju přisłušnosć dopjelnja a hišće tutón tydźeń 5000 centnarjow po 53 hriwnach podadźa. Z tym so zhromadźeni spokojichu. K nasylnosćam njeje dóšło. Přichodnu njedźelu chcedźa so zasy zhromadźić a so doréčeć, hač su ratarjo swoju přisłušnosć činili.

100 milijónow złota zebrali. Orientski expreßćah njedźelu w Salzburgu přepytachu. Wšo dyrbješe ćah wopušćić, zastojnicy tak derje kaž pućowacy, kóždy dyrbješe swoje zmachi sobu wzać. W jenym pakowanskim wozu 51 rólow złota w rumunskich pjenjezach namakachu, kotrež běchu něhdźe 100 milijónow hriwnow hódne. Wone so zebrachu. Dźěl zastojnikow so zaja Po štyrihodźinskim přetorhnjenju ćah do Mnichowa dale jědźeše.

Českosłowakska mobilisacija wobliča so na 3 milijardy, dokelž kóždy dźeń na 1 milijón krónow přińdźe a wójsko so z ćežka do hód budźe rozpušćić móc. Republika budźe drje sebi zapłaćenjo swojich wudawkow wot Wuheńskeje žadać kaž też tamne staty małeje ententy, tola so jara praša, hač pjenjezy dóstanje. Škodowani su dale też mnozy Kar-

lowi přiwisnicy. Československa je mjenujcy wšitke kubła a leżomnosće Karlowych ministrow we Słowakskej ćazała a je małomu ludej rozdźěli.

Českosakske mjezy njezawrjene.

Powěsć, zo je so česko-saksa mjeza dla mobilisacija českoho wójska za wobkhad zawrjeła, njeje wěrna. Pokojenja za překročenjo mjezow njejsu so přeměniłe abo so zamjezowałe, samo wobkhad z telegrafom je wot póndźele zaso swobodny. Jenož rěčenjo z telefonom njeje hišće dowolene.

Cyrkwinske powěsće.

Wutoru minjenoho tydźenja, hnydom po firmowanjach w Lipsku, wopytaštaj najdost. knjez biskop dr. Schreiber a tachant protonotar Skala katolsku wosadu w Altenburgu. Powitanjo tam bě jara wutrobne. Při swjedźeńskej zhromadźiznje naćisny stud. radźićel dr. Brütting krótki přehlad wo wuwiću tamneje wosady. Do reformacije bě tam žiwe nabožne žiwjenjo, bu pak potom dospołnje potłóčene. Hakle po 300 lětach namaka so zasy něšto katolikow, kotřiž njedźiwajcy wšěch ćežow, kotrež knježeństwo jim přihotowaše, Bože służby we wotnajatych rumnosćach zarjadowachu. Po času pak nastachu zasy małe **kapałki.**

Nazajtra pobuštaj najdostojnišej knjezaj w Rosicach, hdźež su wulke wuhlowe podkopki. Katolikojo maja tam privatnu šulu z dwěmaj wučerjomaj za 4 poslednje šulske lěta. Tajkich dźěći je na 200. Bože służby so tam měsačnje jónu z Altenburga dźerža. Je tam tójšto Polakow mjez dźěłaćerjemi.

Minjenu njedźelu woswjeći swjatočnje knjez biskop w Seitendorfje pola Marijnoho Doła nowe cyrkwinske zwony. Swjedźeńske swjatočnosće běchu so na wulkotne zarjadowałe a so poradźichu. — Nowe zwony — je jich 4 — su mjedźane. Hižo naléto bu z jenej Wrótsławskej firmu skazanka wujednana a to na něhdźe 135000 hr. Nětkle nazymu bychu pječa te same zwony na něhdźe 360000 hr. přišłe. — Najćežši waži 36 centnarow. W bližšim času dóstanje Seitendorf miłosćiwe sotry k wothladanju khorych. Gmejna přewostaji darmo bydlenjo a tepjenjo.

Dopis.

Rjana rozprawa w 42. čisle „Katolskoho Pósła“ wo zadrasćenju w Marijinym Dole zbudźi we mni wosebitu mysličku. Zhonichmy tam, zo je tam też zasy jena Serbowka zastupiła. To je jara rjenje. Mjez katolskimi Serbami budźe jich mało, kotrymž njeby tónle klóštr znaty, haj luby był. Wot dawna dźěn je wón z wosebitej lubosću a swěru serbske katolske holcy do swojeje swjateje čišiny přijimał, hdyžkuli su tam wo přijeće prosyłe. Sym přeswědčeny, zo budźe wón to też dale tak činić, hdyž budźe ta abo tamna do joho duri kłapać. Tola myslu: Njebychu tajke holcy, kotrež swojeje duše dla do klóštrow du, też hišće swojomu ludej służić móhłe? Njeby zdobom też wšěm katolskim Serbam spomóžne było, hdy bychu tajke holcy, kotrež chcedźa w cistersiskim rjedźe swojomu Bohu służić a za swoju dušu so starać, skerje we klóštrje Marijinej Hwězdźe wo přijeće prosyłe? Njemóžu sebi myslić, zo njebychu tam joho dóstali.

Wina je tale. W Marijinej Hwězdźe je ludowa šula za šulske holcy „klóštrskeje“ wokoliny a zdobom też wyšša šula za holcy. By derje było, hdy bychu tam też serbske wučeńki byłe, a tak so naše holcy też skerje z narodnoho stojnišća wukubłować móhłe. Knježny, kotrež su cuzeje narodnosće a serbskeje rěče njeznaja, to ženje njedokonjeja. Wěmy derje, zo nětčiše knježny wučeńki kaž też prjedawše swój wučerski nadawk w powšitkownje wědomostnym a dale dušinym nastupanju dospołnje, haj smě drje so prajić, wubjernje wukonjeja. Tola wěste też je, zo ze serbskoho narodnoho stojnišća swojim šuleńkam to poskićić njemóža (kaž čitać a pisać wučić a nabožinu serbscy podawać atd.) štož bychmy sebi wyše toho hišće z wutroby přeli. Nuzne tohodla je, zo by črjódka tam ryzy serbskich wučeńkow była.

Kak pak to zwjesć? Tu a tam dyrbjała serbska holca, kotraž sebi na klóštrske žiwjenjo mysli, najprjedy so na wučeńku wuwučić, kaž to też němske su činiłe, kotrež nětko tam wuča. Kóžda knježna ma w klóštrje wěste dźěło wukonjeć; wšak też knježny jenož paćerje spěwać njemóža: čohodla pak potom jenož jako běłe knježny zastupować, abo hdyž też čorne, dha snadź bjez wosebitoho wukubłanja za tu abo tamnu wěc? To leži samo w zajimje kóždoho klóštra, zo ma mocy za wšelake nadawki na wubjerk.

A hišće něšto. Wěmy, zo buchu wšelake serbske knježny do Porta Coeli na Morawu přesadźene: njeby móžno było, serbsku wučeńku, kotraž w Marijinym Dole je — wězo, jeli by do toho zwoliła — z Marijinoho Doła do Marijineje Hwězdy přesadźić? A njemylu-li so, stej też w Porta Coeli dwě serbskej knježnje, kotrejž stej wučeńske pruhowanjo złožiłoj. Tak bychmy hižo w najbližšim času jenu serbsku wučeńku a hišće wjacy tajkich za Marijinu Hwězdu měli. Njebychu k tomu powołani, kaž na př. starši, tajku prózstwu klóštrskomu knježstwu předłožić móhli?

Dary za nowu cyrkej we Wotrowje.

Přez k. fararja Delana z Baćońskeje wosady k česći najswj. wutroby Jězusoweje 50 hr. N-y z Pančic 10 hr. Jan Statnik z Wotrowa 50 hr. Mikławš Wjenka z Now. Dwora 50 hr. Přez k. stud. Józefa Rjedu Marianska kasa serbskoho seminara w Prazy 70 hr.

Zapłać Bóh wšěm dobroćerjam!

Suchich sylnych
khójnowych šćěpow
w novembrje wjacy wozow
dóńdźe. Skazanki njech so,
- prošu, hnydom stanu. -
Hans Valtin w Halštrowje.

Emil Wehrlé
w Budyšinje, jerjowa hasa 7.
Platowe, wołmjane a bawłmjane twory. Srěnje płaćizny!

Jězdne, skótne a decimalne wahi,
nowe a porjedźenjo wšěch družin poskića spěšnje a bjez konkurency tunjo
Math. Eder w Budyšinje,
Dornschnabel čo. 1.

Mojim česćenym přećelam a woteběrarjam!
Sym **wutoru 1. novembra**
juwelowy, časnikowy, złoto- a slěbrotworowy wobkhod
wotewrił a předawam
najwosobniše wumělske wěcy a krystalowe twory.
Kejžorska dróha, rózk póstskoho naměsta.
Z najwobšěrnišim podpjeranjom jenož prěnich firmow budu swojim woteběrarjam jenož to najlěpše a najrjeńše po přijomnych płaćiznach poskićeć. — Z dobom naspominam, zo stary nanowy wobkhod na
žitnej hasy čo. 9 w połnym wobsahu pod firmu **Richard Mersiovsky**
dale wjedu.
Z najwyššim počesćowanjom
Ernst Mersiovsky,
Telefon 1140. časnikař a juweléř. Telefon 1140.

Z Budyšina do Wjelećina.

Z Budyšina	†4 55	†6 40	7 10	—	10 56	1 17	2 14	4 39	†5 35		7 26
„ Dźěžnikec	5 03	6 57	7 18	—	11 05	1 33	2 23	4 47	5 46		7 34
„ Budestec	5 09	7 08	7 25	—	11 11	1 44	2 29	4 53	5 54		7 41
„ Rozwodec	5 14		7 30	—	11 16		2 35	4 58			7 46
do Wjelećina	5 21		7 38	—	11 23		2 43	5 05			7 54

wot Kumwalda — do Kumwalda

† Jězdźi jenož na dźěławych dnjach.

Z Wjelećina do Budyšina.

Z Wjelećina		†5 58	8 25	11 44	—	—	3 19	6 12			8 20
„ Rozwodec		6 04	8 33	11 50	—	—	3 25	6 19			8 26
„ Budestec	†5 52	6 10	8 42	11 55	—	12 35	3 31	6 24	†7 41		8 32
„ Dźěžnikec	6 02	6 16	8 48	12 01	—	12 44	3 37	6 30	7 50		8 38
do Budyšina	6 13	6 23	8 55	12 08	—	12 55	3 44	6 37	7 59		8 45

wot Kumwalda — wot Kumwalda

† Jězdźi jenož na dźěławych dnjach.

Lubij—Herrnhut—Žitawa a wróćo.

5 04	11 57	5 51	9 35	Z Lubija . . . . . do	7 59	11 23	2 35	6 54	9 01
5 39	12 30	6 28	10 10	„ Herrnhhta . . . . . „	7 30	10 56	2 08	6 26	8 32
5 53	12 43	6 42	10 24	„ Hornich Oderwitz „	7 12	10 41	1 53	6 05	8 15
6 13	1 03	7 02	10 45	do Žitawy . . . . . z	6 51	10 18	1 30	5 38	7 50

Zhorjelc—Nikrisch—Žitawa a wróćo.

4 44	9 08	2 29			10 00	Ze Zhorjelca do	7 35	11 28	*	5 12	*	9 09
5 05	9 26	2 48	*	*	10 21	„ Nikrischa „	7 22	11 13	*	4 50	*	8 38
5 15	9 35	2 57	6 14	7 07	10 30	„ Wostrowca„	7 14	11 04	2 36	4 42	6 06	8 30
5 21	9 41	3 03	6 20	7 13	10 38	„ Rusdorfa „	7 09	10 59	2 31	4 35	6 01	8 24
5 52	10 11	3 33	6 42	7 43	11 12	do Žitawy ze	6 42	10 35	2 00	4 05	5 30	7 55

* Jenož na dźěławych dnjach. * Jenož njedźelu.

Z Lubija do Habrachćic (Ebersbacha) a wróćo.

5 35	8 45	11 53	2 55	5 25	7 54	9 05	Z Lubija . . . . do	8 03	11 18	1 44	5 00	10 29
6 20	9 12	12 46	3 22	5 50	8 33	9 30	do Habrachćic . z	7 41	10 55	1 00	4 36	10 05

Z Radworja do Lubija a wróćo.

Tu maja wšitke čahi 2., 3. a 4. rjadownju.

	8 28	12 07*	5 19	9 36	Z Radworja (zastan.) do	6 32	10 41*	1 11	2 25	7 24	
	8 34	12 13*	5 25	9 42	„ Radworja (dwórn.) „	6 26	10 35*	1 04	2 19	7 18	
	8 41	12 20*	5 32	9 49	„ Lutowča . . . . . „	6 20	10 28*	12 59	2 13	7 12	
	8 47	12 26*	5 38	9 55	„ Wulkeje Dubrawy . „	6 15	10 23*	12 54	2 07	7 07	
	8 56	12 35*	5 47	10 04	„ Klukša (Zdźerje) . . „	6 04	10 12*		1 55	6 56	
	9 04	12 43*	5 55	10 12	„ Hućiny . . . . . „	5 54	10 02*		1 45	6 46	
	9 13	12 52*	6 04	10 21	„ Barta . . . . . „	5 45	9 53*		1 36	6 37	
	9 24	1 03*	6 15	10 32	„ Hrodźišča . . . . . „	5 37	9 45*		1 27	6 29	
7 09	9 55	1 42*	6 42	10 38	„ Wósborka . . . . . „	5 30	9 38*		1 20	6 22	8 32
7 15	10 01	1 55	6 49		„ Malećic . . . . . „		9 10		12 46	5 55	8 27
7 21	10 07	1 55	6 55		„ Łutow . . . . . „		9 04		12 35	5 49	8 21
7 28	10 15	2 02	7 03		„ Hłušiny . . . . . „		8 57		12 28	5 42	8 15
7 33	10 19	2 07	7 07		„ Radmeric . . . . . „		8 53		12 24	5 38	8 11
7 47	10 34	2 21	7 22		„ Ketlic . . . . . „		8 46		12 17	5 31	8 04
7 57	10 44	2 31	7 32		do Lubija . . . . . z		8 37		12 08	5 22	7 55

jenož posledni dźěłanski dźeń

* Z Radworja do Wósborka a wróćo jenož sobotu.

Z Kamjenca do Biskopic a wróćo.

4 48	11 20	1 45*	5 12	Z Kamjenca . . do	7 53	2 44	8 32
5 11	11 40	2 05*	5 31	„ Thonberga . z	7 36	2 27	8 15
5 21	11 50	2 12*	5 38	„ Halštrowa . . „	7 30	2 21	8 08
5 46	12 16	—	6 03	„ Porchowa . . „	7 08	2 01	7 46
6 12	12 44	—	6 29	do Biskopic . . . z	6 47	1 40	7 25

Jězdny plan železnicow

płaćacy wot 26. oktobra 1921.

Z Kamjenca do Arnsdorfa a wróćo.

5 16	8 25	12 05	2 48	3 57*	6 54*	9 50	12 00	Z Kamjenca do	3 49	4 40	7 44	11 10	2 16	5 07	8 14*	9 15*	11 3
5 40	8 51	12 37	3 11	4 23*	7 20*	10 20	12 29	„ Połčnicy „	3 26	4 22	7 22	10 52	1 58	4 49	7 56*	8 57*	12 55
6 07	9 14	1 00	3 31	4 44*	7 42*	10 43	12 52	do Arnsdorfa z	2 54	3 50	6 54	10 23	1 28	4 20	7 26*	8 28*	12 26

* Jenož dźěławe dny.

Wojerecy—Rakecy—Budyšin.

Tu maja wšitke čahi 2., 3. a 4. rjadownju.

z Wósborka, wotj. 530		7 15		10 31		4 45		Z Wojerjec . . . do		11 00		4 00		8 37		
		7 22	z Lubija, wotj. 837	10 38	z Wulkeje Dubrawy 1254	4 52	z Lubija, wotj. 522	„ Němcow . . z	do Lubija, přij. 1401	10 52	do Lubija přij. 231	3 54	do Lubija, přij. 732	8 31	do Wósborka přij. 1038	
		7 30		10 48		5 00		„ Kulowa . . . „		10 46		3 46		8 23		
		7 37		10 55		5 07		„ Hóska . . . . „		10 36		3 39		8 16		
		7 44		11 02		5 14		„ Zdźarow . . . „		10 29		3 32		8 09		
		7 51		11 09		5 21		„ Komorowa . . „		10 22		3 25		8 02		
		7 57		11 15		5 27		do Rakec . . . . z		10 15		3 18		7 55		
	6 22§	7 59		11 17		5 29		z Rakec . . . . do		10 12		3 16		7 53		
	6 30	8 05		11 23		5 35		„ Sešowa . . . ze		10 07		3 10		7 47		
	6 38	8 12		11 30		5 41		„ Njeswačidła . „		10 00		3 03		7 41		
	6 47	8 20		11 38		5 48		„ Khasowa . . . „		9 53		2 56		7 34		
6 32	6 52	8 25	10 41§	11 43	11 1§	2 25	5 53	7 24		9 48	12 07§	2 51	5 19	7 29	9 38	
6 35	6 57	8 27	10 43	11 44	1 12	2 28	5 54	7 26		9 46	12 05	2 46	5 16	7 27	9 36	
6 46	7 09	8 37	10 53	11 56	1 23	2 40	6 04	7 38		9 38	11 57	2 41	5 08	7 19	9 28	
6 53	7 17	8 43	10 59	12 02	1 29	2 46	6 10	7 45		9 31	11 49	2 33	5 01	7 13	9 22	
6 58	7 22	8 47	11 03	12 06	1 33	2 51	6 14	7 50		9 26	11 45	2 29	4 57	7 08	9 17	
7 04	7 29	8 53	11 09	12 11	1 39	2 57	6 19	7 56	do Budyšina . . . z	9 20	11 38	2 23	4 50	7 02	9 10	

§ Jězdźi jenož sobotu.

Z Drježdźan do Zhorjelca.

Z Drježdźan-St.		5 21	5 32	7 05	8 51	9 12	9 45	12 20	1 22	2 46	4 16	4 24	5 50	7 54	8 50	10 35	11 20	
„ Drježdźan-N.		5 34	5 47	7 19	9 03	9 25	9 58	12 35	1 35	2 59	4 28	4 37	6 04	8 05	9 05	10 50	11 33	
„ Arnsdorfa . .		6 16	6 29	8 03	—	10 00	—	1 12	2 17	3 37	—	5 19	6 45	—	9 47	11 25	12 22	
„ Biskopic . .	5 40	6 42	6 58	8 29	—	10 25	10 51	1 39	2 30	4 04	—	5 46	7 18	—	10 18	11 48	12 54	
„ Zemic	5 49		7 05	§	—	10 32	do Žitawy přij. 1250	1 46	do Žitawy přij. 430	4 11	—	5 53	do Žitawy 938	—	10 25	do Žitawy přij. 214	1 01	
„ Žičinka . . .	6 02		7 15		—	10 40		1 55		4 20	—	6 02		—	10 34		1 11	
„ Budyšina . .	6 12		7 30		9 58	10 55		2 10		4 34	5 23	6 24		9 01	10 48		1 25	
„ Kubšic	§		7 41		—	11 05		2 20		4 44	—	6 35		—	10 58		1 35	
„ Pomorc . . .			7 49		—	11 13		2 28		4 52	—	6 43		—	11 06		1 43	
„ Lubija		6 45	8 11		10 22	11 32		2 49		5 12	5 48	7 04		9 26	11 28		2 03	
do Zhorjelca . .		7 25	8 50		10 45	12 10		3 28		5 50	6 12	7 43		9 50	12 08		2 40	
		§																

Ze Zhorjelca do Drježdźan.

Ze Zhorjelca . . .		4 15			7 42	8 42	10 59	12 13			2 30		4 32	6 35	8 17		11 30
„ Lubija		4 58			8 27	9 08	11 42	12 39			3 14		5 19	7 01	9 06		12 13
„ Pomorc		5 15			8 44	—	11 58	—			3 31		5 37	—	9 24		12 29
„ Kubšic		5 23			8 52	—	12 05	—			3 39		5 45	—	9 32		12 37
„ Budyšina . . .		5 36			9 05	9 29	12 18	1 00			3 53		5 58	7 22	9 50		12 45
„ Žičinka		5 50			9 19	—	12 31	—			4 06		6 12	—	10 03		
„ Zemic		6 02			9 30	—	12 41	—			4 17		6 24	—	10 14		
„ Biskopic	5 18	6 15	6 21	8 58	9 57	—	12 52	—			4 28	6 27	6 35	—	10 26	11 23	
„ Arnsdorfa . . .	5 46	6 33	6 46	9 19	10 20	—	1 16	—			4 51	—	6 59	—	10 51	11 50	
„ Drježdźan-N. .	6 26	6 58	7 21	9 47	10 54	10 23	1 45	1 56			5 23	7 12	7 29	8 16	11 20	12 18	
do Drježdźan-St. .	6 37	7 08	7 31	9 58	11 04	10 30	1 55	2 04			5 33	7 22	7 40	8 23	11 30	12 39	
	§																

Wulkeje Dubrawy 1254 — ze Žitawy wotj. 1267 — ze Žitawy wotj. 408 — ze Žitawy wotj. 850

§ Jězdźi jenož dźěławe dny.

Z Biskopic do Žitawy a wróćo.

5 04 wot Lubija			7 02	10 51		2 30			7 18		11 48†	Z Biskopic . . . . . do	6 05*	8 54					
	5 20*		7 28	11 11		2 48		5 40*	7 44		12 10†	„ Delnjeje Wjazońcy „	5 48*	8 39					
	6 03*		7 45	11 29		3 05		6 12*	8 02		12 29†	„ Wjelećina . . . . „	5 26*	8 17					
	6 16*		7 52	11 35		3 11			8 08		12 35†	„ Šěrachowa . . . „	5 18*	8 08					
	6 32*		8 01	11 41		3 17			8 14		12 41†	„ Sohlanda . . . . „	5 12*	8 02					
	7 29*		8 36	12 07		3 42			8 45		1 09†	„ Habrachćic . . . „	4 50*	7 37					
			8 50	12 15		3 50			8 57		1 17†	„ Neugersdorfa . . „	4 43*	7 28					
			9 14	12 35	12 44	4 11	6 43		9 19	10 25	—	„ Hornich Oderwitz „	—	7 05	7 12	10 41	—	1 53	4 31
5 54			9 35	12 50	1 03	4 30	7 02		9 38	10 45	2 14†	do Žitawy . . . . . ze	3 35*	6 40	6 51	10 18	12 57	1 30	4 03

wot Lubija 1157 — do Lubija 938 — do Lubija 1123 — do Lubija 235 — do Lubija 654 — do Lubija 901

* Jězdźi jenož na dźěławych dnjach. † Jenož w nocy njedźele na póndźelu a po swjatych dnjach.

Serbske knihwikowstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelskej hasy 11/13

a w Kulowje na Kamjenskej dróze

poručuje swoje tworby wšěch druzinow po najtuńšich płaćiznach.

Wot soboty **5. novembra** **Wulke wosebite předawanske dny** hač do soboty **19. nov.**

Najebać njepřestawacoho zběhanja płaćiznow: wurjadna přileżnosć k přihodnomu nakupej.

Kuchińske naprawy, 22 dźělow, ryzy pórclin 125.00
kofejowe sudobja za 6 wosobow 48.00
šalki ze złotej kromu ryzy pórclin 3.00
Kamjeninowe myjace sudobja z wulkej šklu 29.50
kamjeninowe talerje hłuboke a nizke 1.55
sadźba kamjeninowych šklow, pisane, 6 štuk 23.80
winowe šklency z dołhej nóžku, štuka 5.90
dźělba škleńčanych talerjow štuka 95 pj.
dźělba selowych a pópjerjowych nopaškow — škleńca — 95 pj.
bloty, derje poniklowane 48.00
kofejowe młyny 19.50
petrolejowe kany 1 l. wopř. 4.90
dźělba tykancowych formow 95 pj.

Dźělba emajlowanych bowow 28 cm, dobre 18.50
Emajlowane smažniki sadźba 20—28 cm, wosebje ćežke 68.50
Sadźba aluminijow. horncow 6 štuk 10—20 cm, dobre 125 hr.
Dźělba smjetancow a čerpakow štuka 2.90

Emajl. mlokowe karančki liter wopřijace 8.90
emajl. mlokowe karančki 3/4 litra wopřijace 7.50
emajlowe kofejowe bleše bjez zamka 8.90
emajlowe kofejowe bleše ze zamkom 9.80
mutličkowe naprawy 13.50
šatowe powjazy meter 50 lpj.
klamorčki, kopa 1.75
korjenjowe rjedźace šćětki 4.50
aluminijowe čajowe křidki štuka 1.80
alumin. mjasowe młyny z třomi nožemi 35.00
alumin. kofejowe łžički štuka 85 pj.
alumin. jědźne łžicy štuka 1.50
Dźělba **khowanskich biksow** běły blach, rjenje molowane 7 puntow wopřijacych 9.80
dźělba čajowych křidkow běły blach 95 pj.
jstwinske wuhlowe kašće 48.50
wulki **wubjerk železnych horncow**

Wobhladajće sebi naš wulki skład **jědźnych sudobjow** za 6 a 12 wosobow.
Dźělba kamjeninowych wječerjenskich talerjow wupyšene, z małymi brachami kaž daloko skład dosaha, 3 štnk 4 hr.
Běłe hosćeńske sudobjo we wulkim wubjerku.
Wšelake wěcy k wulosowanju we wulkim wubjerku. Za towafstwa wosebity rabatt.

Seelenfreund & Co.

w Budyšinje, lawske hrjebje 12.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.

Košlacy barchent, běły a pisany,
jakowy barchent,
woblečenjowe tkaniny } wołmjane a połwołmjane
bluzowe flanelle }
hotowe barchentowe šaty, běle a pisane za mužow, žony a dźěći; **normalne šaty,** też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča
August Paul Hilger, mějićel **Emil Wilček,** seminarska droha 2.

Na lišawu khori!!
Sukata-, kolesata-, jěcjata- a brodowa lišawa, też stare ćefpjenjo, wuhoju pod garantiju z mojim wjele wupruhowanym
Flechtenheil
po 8—14 dnjach. Wjele dźaknych připóznaćow. Jena bleša dosaha. Płaćizna 25 hr.
F. Müller, Heilkundiger, **Bremen**
Große Krummenstr. 23. Rěčne hodź.: 9—10 a 3—4 hodź.

Arnošt Weidlich
při torhošću w Halštrowje při torhošću
poruča swój wulki skład
pjelsćowych tworow.
Zhotowjenjo
nowočasnych žónskich a mužskich **kožuchow.**
Wosebitosć: wobruby za serbske žonjace kožuchi we wšěch družinach.
Khwatne posłuženje. — Najtuńše płaćizny.
Při potrjebje sym rad k służbje.

Kwasy
na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow
fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gickelsberg 1b.

Wosadniki
ze złotym rězkom su zaso dóstać.
Płaća 30 hriwnow.

Sadowe štomiki, jahodźiny, pyšne keŕčki, róže
we wšěch družinach a twórbach kaž też wšě druhe
štomowniske twory
poruča
Emil Sperling,
štomownja
Bad Heil w Smječkecach.

Towafstwo kat. młodźencow w Ralbicach
wuhotuje **njedźelu 13. novembra t. l.** w **Kulowje** w hosćencu „Němska khěža“
dźiwadłowy wječor
z rejemi. Hrać budźe so mjez druhim nowa hra: **„Njezbožowny Pětr“.**
Wšitkich lubych Serbow přećelnje přeproša
předsydstwo.

Dóšle!
Wobkuzłace nowosće k rubiškam!
Prěnjotne tkaniny ke khutam a pjelcam, hładke a mustrowane.
Měrowa hódnota!
Alfons Schauseil, Budyšin.

Ze zakońskimi postajenjemi wo dźěłanskim času smy nuzowani, naše
= kasy =
přichodnje, kaž wšě druhe tydźeńske dny
też **sobotu připołdnjuw 1 hodź.** (město dotal w 2 hodźinomaj) zamknyć.
W Budyšinje, w oktobru 1921.
Wšě Budyšske banki a bankowske wobkhody.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 46. | Budyšin, 12. novembra 1921. | Lětnik 59.

Ke kermušam:

Salomon padźe na kolena

před palnowopornym woltarjom, wupřestrě swojej rucy k njebju a rjekny: Knježe Božo israelski! Ničo njeje Tebi runjeća na njebju horjeka, ani na zemi delka. Njebjo ani njebjesa njebjes njemóža Tebje wobsahnyć; ćim mjenje tutón dom, kotryž natwarich. Tola spohladni na modlitwu swojoho służownika; njech stej Twojej woči wotewrjenej za tónle dom wodnjo a w nocy, a wusłyš wšitkich, kotřiž na tutym městnje so modla, a budź miłosćiwy.

Je-li štó so přehrěšił přećiwo swojomu bližšomu, a napołoža-li jomu přisahu, zo by swoje słowo wobkrućił, a přińdźe-li wón potom a złoži swoju přisahu w tymle domje: dha wusłyš to w njebjesach a zapřimń, zo by prawo swojim służownikam wudobył, zasudźiwši winowatoho, njewinowatoho pak wusprawniš a jomu mytuješ po swojej sprawnosći.

A by-li Twój lud israelski dyrbjał ćěkać před swojimi njepřećelemi, dokelž je so přehrěšił před Tobu, a nakaza-li so zasy k Tebi a přišedši Twoje mjeno wuznawa; hdyž k Tebi so woła a ći wotprošuje w tymle domje: potom słyš w njebjesach a wodaj swojomu ludej joho hrěchi a dowjedź jón zasy do kraja, kiž sy dał joho wótcam.

A su-li njebjesa zawrjene a dešćika njepřińdźe jich hrěchow dla; hdyž potom so modla na tymle městnje, wuznawaja Twoje mjeno a nakazaja so wot swojich hrěchow, dokelž sy jich khostał: dha słyš je w njebjesach a wodaj Twojim służownikam a Twojomu ludej israelskomu; pokaž jim prawy puć, po kotrymž dyrbja kročić, a póśćel dešća jich zemi, kotruž sy dał swojomu ludej do herbskoho wobsedźeństwa.

Abo přińdźe-li hłód do kraja, abo mór, abo suchota, abo snjeć, abo skóčki, dobyła w kóždej nuzy a khorosći: hdyž potom štó z Twojoho ludu k tebi so modli abo žałosći a swojej rucy wupřestrje k tomule domej, dha słyš to w njebjesach, na městnje, hdźež sydliš, budź hnadny a daj kóždomu po joho skutkach a kaž joho wutrobu spóznawaš — přetož Ty jeničcy přewidźiš dospołnje wutroby wšěch čłowjekow — zo bychu Tebje so bojeli, kotřiž delka tu bydla w kraju, kiž sy dał našim wótcam.

A hdyž su přećiwo Tebi so přehrěšili — njeje čłowjeka, kiž njeby hrěšił — a ty hněwny njepřećelam jich přewostajiš, tak zo přińdu do zajeća: činja-li tam pokutu, nakazaja-li so a modla so k Tebi w kraju jich přewinjerjow a praja: smy zhrěšili, njespravnosć zworali a bjezbóžnje jednali — a wróća so k Tebi z cyłeje wutroby a duše a modla so k Tebi hladajcy ke kraju, kiž sy jich wótcam dał, k městnej, kotrež sy ty sebi wuzwolił, a k domej, kiž sym Twojomu mjenu natwarił, potom słyš jich prózstwy a jich žałosćenjo w njebjesach, na městnje, hdźež sydliš na trónje a wudobudź jim prawo; wodaj swojomu ludej, štož su přećiwo Tebi hrěšili a wšě jich njeskutki . . .

Woni dźěn su Twój lud, Twoje swójstwo... Zo byštej Twojej woči tola wotewrjenej byłoj za nutrne próstwy Twojoho służownika a žałosće Twojoho ludu israelskoho; wusłyš jich we wšěm, wo čož će proša . . .

Takle prošeše Salomon Boha, hdyž bě jomu swjatnicu na Zionje postajił. Přez nju dyrbi Bóh wudźělić hnadu a miłosć a dobroty a wodaćo a žohnowanjo Salomonej a joho ludej, haj też cuzbnikam.

Nic też nam?

Hlej twoju swjatnicu na Zionje: cyrkwičku w twojej wjescy, templ Boži w měsće. W njej Bóh jenož njebydli kaž jónu na Zionje, ze swojej hnadu, ale samón — pod wobličom khlěba w tabernaklu. Lubuj tónle dom, we nim spěwaj, staraj pak so też wo joho debu a hódnosć a wo zdźerženjo joho duchownych służownikow a pastyrjow.

* * *

Zbóžny Herman Józef,
mnich w Steinfeldźe.
† 7. apryla 1241.

W Kölnje nad Rhynom w jenej wuzkej hascy bě Boži woheń wudyrił. Z wćipnosću ćěrješe so lud k wohnišću. Też młoduški Herman Józef běžeše sobu.

Njeje to Boži dźiw? Wosrjedź płomjenjow mjenujcy stoješe cyrkej; jeje so wone njehrabnychu, byrnjež też ze wšěch stron płomjenja kaž žehliwe hady syčicy na nju so měriłe.

Wšón lud so spodźiwaše; njewinowate wóčko pobožnoho dźěsća pak widźeše hłubšo: tam w jenych swislach wisaše wulka Boža matra; znamjo Knjeza wšeje stwórby a jeje mocow. — „Haj, tohodla so cyrkej njepaleše!“ sebi Herman Józef wotmołwi.

Kaž knot khětře přetoči so přez syły ludźi wokoło cyrkwje. Hdźežkuli pak přińdźe: ze wšěch stron pokaza so jomu na swislach Jězus z wupřestrěnymaj rukomaj (na křižu) a wobaraše swój dom před wohnjom.

Hišće dźensa ma kóžda dobra swójba na wosebitym čestnym městnje Božu matru we swojej jstwi. Z wupřestrěnymaj rukomaj, jako by žohnował, njezbožu pak wobarał, wisa na sćěnje, a połny bolosćow, tola też woporniweje lubosće hlada na nas. „Přez znamjo křiža wobkhowaj nas před njepřećelemi, o Božo!“ (Antifona na křiža powyšenjo.)

Žohnujo a wobarajo stoji — wisa — Jězus na křižu też na swojej duchownej cyrkwi, na zhromadźeństwu wšitkich wěrjwych kaž tam na kamjeńtnym twarom w Kölnje za čas zbóžnoho Hermana Józefa. Njech też swět so pali w płomjenjach čłowjeskich požadliwosćow, njewěry a njekhmanstwa a wšo so ničiło, štož staj čłowjeski duch a čłowjeska ruka dokonjałoj, haj hdy bychu też płomjenja helskoho wohnja Jězusowu cyrkej chcyłe póžrjeć: ju njeznič a.

Waž sebi swoju cyrkej, tón kamjeńtny twar; dźerž so k cyrkwi, twojej duchownej maćeri, potom budźeš sam templ Boži, w kotrymž budźe Duch Swjaty bydlić a jónu budźeš za to přebywać w njebjeskim templu Božim.

Swětowy rozhlad.

Sakska.

Nicsocialdemokratojo w sakskim sejmje přećiwo kultusowomu ministrej Fleißnerej.

Sakski kultusowy minister Fleißner je we pjećich zjawnych zhromadźiznach rjekł, zo je njewotwisnej stronje lubšo, bjez nasylnosće knježić, jeli zo pak je to njemóžne, — a to najskerje budźe — potom dyrbi so nasylnosć nałožić. Sejmowy zapósłanc dr. Wagner so w sejmje wopraša, što by knježeŕstwo rjekło, a što by činiło, hdy by jedyn zastojnik, monarchiscy zmysleny k nasylnosći napominał? Z prawom by knježeŕstwo přećiwo tajkomu zastojnikej zakročiło. Čohodla je muž w najwyššim statnym zastojnstwje, kotryž so zjawnje k tajkej namócnej politicy wuznawa? Kak tajke zadźerženjo z přisahu swěry so znjese, kotruž je statny minister wustawje přisahał?

Ministerijowy předsyda Buck wotmołwi, zo je kultusowy minister w zjawnych zhromadźiznach nic jako minister, ale jako sobusobustaw jeneje strony rěčał. (Přisp.: Ma dha čłowjek dwě duši? Abo što budźe minister Fleißner činić, hdyž tónsamy Fleißner jako sobustaw politiskeje strony přećiwo wustawje budźe z brónjemi dźěłać? Tuž knježeŕstwo nima přičiny, so wo tym wuprajić. Knježeŕstwowe wašnjo njeje, njehamtske dźěło jenoho sobustawa wobkedźbować.

Minister Fleißner znapřećiwi, zo so nikomu njemóže prawo k revoluciji wzać. Štóž to chce, chce, zo by wšitke wuwića přestałe.

Njesocialistiske strony sakskoho sejma su namjet zawdałe:

Krajny sejm chcył wobzamknyć: Ministerjo Lipinski, Fleißner a Jäckel dowěrjenjo sakskoho ludowoho zastupjeŕstwa nimaja. Wo namjeće budźe so w bliższim času jednać. Kaž je znate, maja socialistiske strony wjetšinu, byrnjež jenož dwaj hłosaj wučiniło. Tuž je mało wuhladow, zo sakski sejm

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.
Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

mjenowanym ministram njedowěrjenjo wupraji.

Z wukazom **sakskoho** ministra znutřkownych należnosćow stej so towarstwje „Bratrow z kamjenja“ a „Slěbornoho škita“ rozpušćilej. Z přepytanjom statnoho rěčnistwa je so dopokazało, zo stej wonej zwjazkaj wojeńskoho kharaktera.

Němska.

— Němske knježeństwo je namjety němskoho hospodarskoho ministra wo wikowanju z wukrajnymi pjenjezami přihłosowało. Namjetowany zakonjowy naćisk rěka:

1. Wikowanjo z wukrajnymi pjenjezami dyrbi wot nětka so přez banki stawać. Potajkim smědźa so přichodnje devisy jenož z posrědnistwom bankow a bankjejow kupować a předawać.

2. Banki maja sebi wot kóždoho, kotryž chce z nim devisowu abo podobnu kup sčinić, dosahacu legitimaciju žadać.

3. Banki su winowate, wo kóždej devisowej abo podobnej kupi wotzamkace wobswědčenjo wustajić. Tele wobswědčenjo dyrbi so financnomu hamtej toho přepokazać, kotryž je devisowu kup sčinił. Financne hamty potom přepokazane wotzamkace wobswědčenja k aktam wozmu.

Zakonjowy naćisk so w bližšim času němskostatnej radźe a němskomu sejmej předpołoži.

Hrózbne spadowanjo němskeje hriwny.

Z bursow wšědnje hórše powěsće přikhadźeja. Dollar, kotryž w dowójnskim času 4 hr. 25 pj. płaćeše, bě tele dny na 323 hr. stupił. Za 1 hollandski šěsnak so nimale 11 hr., za 1 šwedsku krónu 67 hr., za 1 šwicarsku krónu 57 hr., za 1 česku krónu 3,50 hr. płaćeše. Najbližša přičina k tomule njesłyšanomu wothódnosćenju němskeje hriwny a k stupanju wukrajnych pjenjez ma so po Barlinskich nowinach w tym pytać, zo je industrija wosebje za zapłaćenjo přiwjezenoho majsa na dobo wjele dollarow trjebała. Z dobom z wukrajnymi pjenjezami je so tež hódnosć němskich industrijowych papjerow powyšiła.

Dla dalšoho padanja kursa němskeje hriwny je so němske wobydleństwo nabojało, zo swoje zamoženjo zhubi a je tohodla sebi wukrajne pjenjezy nakupiło, byrnjež by při tym wulki dźěl zamoženja zhubiło. Na tajke wašnjo je so ćišć na němsku hriwnu powjetšił. Hdyž je so swětowa wójna započała, je sebi lědma štó pomyslił, zo z wójnu tež swoje zamoženjo přěhrajemy. Pódla wójnskich požčeńkow mamy tež hišće hobrske wójnske wotškodźenja zapłaćić. Kónc lěta dołh Němskeje, kaž je němski financy minister připowědźił, něhdźe 630 milijardow hriwnow wučini. Hdźe dyrbi Němska pjenjez dobrać, zo by tule hobrsku sumu zadaniła a pódla toho wjele milijardow mzdy swojim zastojnikam wupłaćiła? Bližimy so awstriskim a ruskim wobstojnosćam. Kóždy so boji, zo płaćizny tworow na njezapłaćomnu wysokosć stupja. Tohodla su wšudźe klamy połne kupcow. Kóždy pyta so hišće z drastu a druhim trěbnym zastarać, kaž dołho hišće něšto za němske papjerjane pjenjezy dóstanje. Kaž rěka, je Žitawa cyle wukupjena. Z črjódami su ze susodnych Čech kupcy do njeje jězdźili, zo bychu němske pjenjezy, kotrež běchu jim Němcy nanosyli, ruče z němskimi tworami zaměnili. Prjedy we połnócnych Čechach němske pjenjezy rad bjerjechu, dokelž je we wikowanju trjebachu, nětko pak so jich tam kóždy zdaluje. Podobnje je při nawječornych mjezach.

Ministrowy předsyda Buk poréča njedawno we jenej zhromadźiznje. Při tym praji mjez druhim tež tole: zo by so pjenjez zalutowało, snadź bórzy k tomu dóńdźe, zo wšě jenotliwe kraje Němskeje so spozhubja a jenož jedyn budźe. Wón skorješe tež na to, zo sakskomu knježeństwu wosebje němskostatne knježeństwo dźěławosć poćeža. — Derje tola! Čoho bychmy hewak we Sakskej wosebje my katolscy dožiwić dyrbjeli!

Pruska

ma po wulkich jednanjach zasy ministerium. A spodźiwnje: štož so Wirthej před třomi njedźelemi za Němsku poradźiło njeje, je so nětko za Prusku dócpěło: nowe knježeństwo je mjenujcy na šěršim podłožku tworjene. Też němska ludowa strona je so přitowarśiła. Wězo njeje też wone na wšě boki krute a wo joho wobstaćo su też strachi. Mjez wšelakimi stronami, z kotrychž su so ministrojo wzali, su mjenujcy wulke wotdźěle přećiwo tajkej šěršej koaliciji a jenož z małej wjetšinu so tele strony wuprajichu za koaliciju, kajkaž je so nětko wutworiła. Předsydstwo ministeria je z centra přešło na socialdemokratow, a městno Stegewalda přewozmje nětko Braun. Docyła wobstoji wone ze 3 socialdemokratow, 2 centrumskeju, 2 sobustawow němskeje ludoweje strony a 1 demokrata. — Zajimawe su zasady, na kotrychž podłožku su tele politiske strony so ke koaliciji namakałe. Wosebje naspomnjenja hódna je tale: Ma-li porjad we staće wobstać a so wudospołnić, njedosaha, zo zastojnicy jenož ničo přećiwo wustawje nječinja, ale woni maja, njedźiwajcy na jich politiske stojnišćo, za skrućenjo a zwěsćenjo wustawy dźěłać. Zastojnstwa maja so dźiwajo na khmanosć a zwólniwosć k tomu wobsadźeć.

Tale zasada měri so zawěsće přećiwo wjetšinje nětčišich zastojnikow. Po mnohich wobkedźbowanjach je skoro wěste, zo drje nětčiši zastojnicy, kotřiž su hišće powostanki ze staroho a zestarjenoho režima, kaž wosebje wšelacy tajni radźićelojo, runjewon ničo napřećiwo — znajmjeńša nic zjawnje — wustawje nječinja, ale też ničo, zo by jeje duch wšě nětčiše zakońtwo a znutřkopolitiske rjadowanja wobknježił a přewzał. Tale zasada je drje so dźiwajo też na podawki poslednich lět stajiła, zo mjenujcy wosebje tajcy zastojnicy so zrědka njewuslědźa, kotřiž su sobustawy monarchiskich worštow a prjedawšoho oficérstwa.

Program wupraji dale jako zajimawy dypk też tole: Prócowanja wo wotšćěpjenjo wot Pruskeje nimaja so podpjerać. — Ta zasada měri so wosebje přećiwo Welfam, hanoverskej stronje, kotřiž bychu — k čomuž maja po

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

Po dobrej khwili wužłobi so za hórku swětła přećelna wjeska. Wulke dwory z wulkimi rjanymi domskimi a ze šěrokimi sadowymi zahrodami stojachu tu towaršnje, z ćicha hromadźe, kaž so to dobrym susodam přistoji. Tola ludźi so tu nihdźe njepokaza. Běše wšak hišće zažne popołdnjo.

Na lěwicy wot wjeski traš połdrasta kročeli zdalena, stoješe samotna khěžka. „To drje je pastyrnja“, šukny Hapka swojej sotře ducy do wucha, tam naju mały mužik tola njepowjedźe — abo tola?“ přispomni naposledku, hdyž widźeše, zo so mały mužik k njej wobroća. „Budźemoj dha mój dyrbjeć na pastyrni bydlić?!“ dźiwaše so zrudnje. „Na pastyrni so mi tola njecha!“ Hdyž pak trochu bliže dóńdźechu, naspomni Hapka zasy: „To drje tola pastyrnja njeje: z ničim so pastyrni njeruna!“ Pastyrnja dźěn ma hewak najbóle z papjeru zalěpjene wokna, rozkwěkane, škałbate durje, ze starobu rozpukane, často też nakłonjene stołpy a hrjady, wobódrjene sćěny, kaž daloko běchu widźeć, z jasnymi błyšćatymi woknami. Bože słónčko so wćipnje w nich wobhladowaše. Stołpy a hrjady běchu hładke wućesane, ani nakłonjene ani wisate. Čorna, po zdaću słomjana třěcha běše rjana runa a hładka, kaž hdyž je sebi porjadny človjek runje włosy sčesał. Sam wuheń běše, kajkiž na přistojnej khěžcy być dyrbi; ani cyhela njeběše z njoho wutorhnjenoho abo też wobodrjenoho. Z krótkim słowom, khěžka zdaše so nětko Hapcy a Haplcy, kaž rjana nowa wuhładkowana, hakle lědma wčora dotwarjena, jenož zo zelene wino so po stronach skoro hač pod třěchu plećeše.

Za někotre kročele móžeštaj ju Hapka a Haplka hišće lěpje spóznać. Haj, na moje słowo, skoro běštaj wótře zajuskałoj! To dźěn běše poprjancowa khěžka! Ach, ně, to so z jenym abo dwěmaj słowomaj ani wuprajić njehodźi, kajka rjana, wubjernje dobra khěžka to běše. Jeje swětłe sćěny běchu z běłoho, hłuboko dele sahaca třěcha běše z brunoho poprjanca: runje tajki też wuheń. Jasne wokna běchu z běłoho cokorkanta do šoklodowych wobłukow zasadźene. Pódla nich wisachu tołste wokeńcy ze šoklody. Sylne stołpy a hrjady ze šokolody khěžku wuwjazowachu. Po nich plećechu so winowe pjeńki z wulkimi běłymi a módrymi kićemi; jich zornjatka, to běše hižo z nazdala widźeć, běchu nimale tak wulke, kaž kokošace jejka. Haplka lědma ke khěžcy dostupiwši chcyše sebi hnydom kruch wokeńcy wotłamać; šokloda běše wšak ji jara žadna, a tu měješe ju tak nadobnje před wočomaj! Też Hapka so hižo po winowych žerdkach horje łačeše: tajkele kiće z tajkimile zornjatkami jomu njesmilnje do wočow kałachu. Ani Josue a Kaleb njejstaj tajkoho wina na žerdźi ze slubjenoho kraja přinjesłoj! Tola Palčik zapišpota wobarajo: „Pst!“ a pohrozy jimaj z porstom. „Najprjedy wšitko wobhladać a potom wubjerać!“ radźeše jimaj. A wonaj so tola hišće toho małoho mužika přistojnje strachowaštaj.

Palčik wjedźeše jeju ke khěžnym durjam. Durje běchu po zastarsku do dweju połojcow dźělene. Delnja połojca běše trušeny, hornja sydrowany tykanc. A kajke mějachu durje spodźiwne hozdźiki, z kotrymiž běchu w hromadu spraskane: hłowčki hozdźikow běchu wokate rozynki! Što hišće za nimi tčeše, njehodźi so tu khwilu spóznać. Štó by widźo tajke durje nimo hić móhł! Palčik težto dyrbješe znowa kruće pišpotajo a z porstom hrožo wobarać, zo so Hapka a Haplka njeběštaj hnydom do khěžnych duri dałoj. Wotewriwši durje zastupi z nimaj do khěže. A tu běchu znowa wulke spytowanja za njeju. Cyła khěža běše ze šokolodowymi cyhelemi wusadźana. Skhód najnakhěžu běše zdźěła poprjancowy zdźěła šokolodowy. Durje do jstwy běchu tam wulki tołsto cokorowany makowy tykanc, kotryž měješe za ručicu słódki cokorowy bracl. Štó njeby so na njón łójił! Haplka težto chcyše jón hnydom wotkusnyć. Hdy bě jeje palčik hišće za ruku njedohrabnył, by po nim było; a štó wě, kak bychu potom do jstwy přišli! „Brrr!“ zafrunča nětko palčik hněwnje na njeju, kaž šeršeń: Nó tola poskajtaj, kaž wamaj praju: najprjedy wšitko wobhladać a potom wubjerać! Běše wšak sprawnje hněwny, zo wonaj přecy joho rady lohkomysłnje zabywaštaj. Tola bórzy zasy dobry přećelny wotewri jimaj jstwine durje.

wustawje prawa — zasy rad Hanoversku jako wosebity kraj, wězo we zwisku z Němskej, ale njewotwisny wot Pruskeje, widźeli.

Słowjanska.

Českosłowakska. President Masaryk je wukaz podpisał, po kotrymž ma so wójsko demobilisować. Starše lětniki so mjez 10. a 15. novembrom, młódše mjez 15. nov. a 1. dec. pušća. Madźarske knježeŕstwo je slubiło, žadanja małeje ententy dopjelnić.

Wot štwórtka hač do póndźele je w Prazy **pólski** zwonkowny minister Skirmunt přebywał. Češke knježeŕstwo je joho z wulkimi česćemi wuznamjeniło. Ministerski předsyda dr. Beneš je ze zastupjerjom „Eclaire“ so rozrěčujo rjekł: „Sym zbožowny, zo mózu Wam rjec, zo za krótki čas z Pólskej wikowanske zrěčenjo, za wobaj krajej wunošne, podpisamy. Na pólskej stronje dobru wolu namakamy, kotruž pólski pósłanc w Prazy, Pilc, krasnje wupraja. Na češkej stronje so to same přeco z dorozymjenjom pokazuje. Njeprějemy, zo budże nam Pólska w hospodarskim nastupanju wulku słužbu činić móc. Wona budże nam pomhać (z dźěla z najmjeńša) so hospodarskoho nadknježstwa zminyć, kotrež Němska nětkole nad nami wukonja. Wjacy dyžli dwě třećinje češkosłowakskoho wikowanja so z Němskej wotwiwa. To je přewjele, wosebje z Němskej, kotraž po zdaću statny bankrott jako wupuć z nětčišich wobćežnosćow wobhladuje.“

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Sejmowy zapósłanc k. Heßlein přednošowaše minjeny pjatk w tudomnej towaršni sobustawam tak mjenowanoho Windhorstbunda a přećelam a sobustawam křesćanskeje ludoweje strony wo nětčišich zrudnych wobstojenjach wosebje we Němskej. Přednošk poskići wosebje wjele nowinkow, kotrychž runje w nowinach nječitaš, předewšim ze sejmowoho žiwjenja. Wosebje zajimawe pak bě, što rěčnik wo njedawnišej zakazni sakskoho ministeria na Mišnjanskoho biskopa na zjawne da. Wón raznje wupraji: dopokazana wěc je, zo je wo tejle zakazni, zo njesmě knjez biskop w Lipsku nabožinu pruhować, minister Fleißner hakle ze „Sächs. Volkszeitung“ zhonił. Wězo dyrbi wón wěc nětko zastupować, zajimawe pak je, zo tamnu złóstnu zakaznju njeje wudał muž, wot kotrohož by so tajke něšto po joho stojnišću k wěrje a cyrkwi derje zrozemić dało, ale zo je zakaznja wušła z mysli a rukow muži, kotřiž su hišće powostanki z prjedawšoho režima, kiž so sam khwaleše, zo je křesćanski a křesćanstwo škita.

Z Budyšina. Lětuši nazymny hermank su woprawdże wětry a wody wotnjesłe. Dla wulkoho wětra a dešća njebě póndźelu wjele kupcow so namakało; też běchu w nocy wot njedźele na póndźelu wětřikec hólcy tak zakhadźeli, zo běchu mnohim „budy“ spowaleli a přikrywy wottorhali, haj roztorhali. Dźiwać so človjek jenož dyrbješe, zo hišće njedźelu popołdnju so telko ludźi na hermank zeńdźe. Wina drje tči we wulkej bojosći, kotraž je nětkle ludźi dla spadowanja hódnosće němskich pjenjez přewzała. Chcychu sebi hišće něšto nakupić, a kaž sebi myslachu, za hišće někak tunje pjenjezy. Powšitkownje pak bě widźeć, zo běchu płaćizny porno nalětnomu hermankej wo wjele zležłe. Hdyž sebi tehdy za meter płatu na wobleki na př.: hišće 70 hr. žadachu, měješe so za samón płat tónle hermank hižo 110 hr. dać. A podobnje bě z druhimi wěcami. Njedźiwajcy toho čini pak tola kóždy hišće mudrje, hdyž nětkle sebi hišće něšto nakupi: hdyž budże Němska wukupjena a nowych tworow njebudże, dokelž so dźiwajo na nizku hódnosć němskeje briwny surowizny z wukraja njebudźa kupować móc, njebudże sebi wjetšina ludu ničo wjacy kupić móc.

— Wulki wichor, kotryž sobotu a wosebje njedźelu zakhadźeše, póndźelu připołdnju woćichny; dešć, kotryž bě dotal tak mnohotny padał, pak so přetwori do sněha, a tak mějachmy póndźelu hižo běłe hasy a khěže. Sněh wězo bórzy rozta. Wot srjedy pak mamy nětk 3—5 stopnow zymy.

Z Radworja. (Žadne štomiki.) Kermušnym hosćom, hotřiž so za cuze rostliny zajimuja, zdźělujemy, zo w tudomnej cyrkwinskej zahrodźe (zady cyrkwje porno začinjenym durjam) 3 cedrowe štomiki stoja. Cedra je pyšny štom rańšich krajow, na kotryž swjate pismo husćišo spomina. Wosebje wěmy, zo běchu rjady Jeruzalemskoho templa z cedrow, kotrež běše Salomon na horach Libanonskich pušćeć dał. Dokelž tu pódla cedrow też cypresowej štomikaj rosćetej, dopomnjamy so při jich napohladźe na słowa swjatoho pisma, kotrež tam wo swjatej Mariji čitamy: „Sym powyšena jako cedra na Libanonje a jako cypresa na horje Zion.“ — Mjez tym, zo je cypresa nimale wšědna rostlina, wosebje na pohrjebnišćach, je cedra (na škowrončinu podobna) pola nas cyle cuzy, njeznaty štom. Tuž njech sebi ju zajimarjo kermušu wobhladaja!

Z Marijneje Hwězdy. Sylny wichor póndźelu w nocy złama znataj wysokaj topołaj srjedź klóštra. Z nimaj je klóštrski wobraz škodował. Do wyšiny sahatej štomiscy běštej sydlišći škórcow, kiž sebi tu dźeń wote dnja fifolachu. Z topołow zbuštej jenož na 3 metry wysokaj zdonkaj. Dźiwać so mamy, zo so njeje při tym dalšeje škody stało.

Z Kulowa. Tu so 8. novembra w katolskej cyrkwi młody por zwěrowa. Nawoženja bě 20 lět a njewjesta hišće nic 19 lět stara.

Z Wojerjec. Tu je so před někotrymi dnjemi lokomotiva jenoho ludźacoho ćaha, 160000 hr. hódna, bjez sleda zhubiła. Mašinu běchu k wuporjedźenju do hłowneje dźěłarnje dowjezli a tam na jenej tak mjenowanej mortwej koliji stojo wostajili. Za zhubjenej lokomotivu pilnje slědźa.

Z Čerwjenych Noslic. Wutoru rano w tudomnej Barec fabricy woheń wudyri. Wón so bórzy rozšěri a cyłu dźěłarnju do procha a popjeła přewobroći. Ničo njemóžachu wukhować, mašiny, motory a składy so zničichu. Přitwarjene domske z kowarnju pak wukhowachu. Wohnjowej woborje z Kanec a Zemic na pomoc přijědźeštaj, kaž też gmejnskej sykawje z Čerwjenych Noslic a Mjedźojsa. Kak je woheń nastał, njeje znate; tukaja na złóstniske założenjo.

Hapka a Haplka z podušenym dychom, skoro strachoćiwje do jstwy stupaštaj, kaž byštaj do paradiza kročiłoj.

Jstwa běše, kaž hewak wšědna jstwa wuhotowana. Napřeco durjam w kuće stoješe wulke blido z pódnožemi ze samolutkoho poprjanca; zwjerch běše nadobnje z wulkimi mandlemi wukładźeny. Stólčki a ławki za blidom tohorunja poprjancowe, runje kaž wšitke ławki po sćěnach a za kachlemi, po kromach jara nadobnje ze cokorowymi smuhami a wěckami wudebjene. Čornobrune kachle běchu wulki wosušk hač do wjercha, kotryž město wokatych mnichow hobrske rózynki wuwaleše. Polčki pod šoklodowym wjerchom zdachu so tohorunja šokloda! cokorkantowe pisane talerje jedyn pri druhim nastajene, hladachu z nich wćipnje do jstwy. Też wulke polcy při durjach běchu z luteje šoklody a połne nastajene z cokorkantowymi šklemi, talerjemi a šalkami, też zaškeraki mjez nimi njepobrachowachu; pyšne rózički a kwěćele wupokazowachu so jako cokorowane truskalcy, maleny a janske jahodki do luboznych rankow stykane. Same módre rózičkate trěnjo při polcach nimale hač do zemje wisace, běše ze słódkich poprjancowych nitkow tkane. A hišće wjele druhich słódkich rjanosćow, kaž poprjancowe a šoklodowe horncy a železniki po kachlowej ławcy, so tu kopješe. Też najwćipniše wóčko bě so tu bórzy mučne nahladało. A tule wšědnje bydlić dyrbješe tola za slědne huby, kiž sebi z kóždym dnjom přecy nowe lipotanja přeja, sama paradizska radosć być.

Haplka, wćipna, kajkaž běše, težto so palčika bórzy, wězo trochu strachoćiwje, wopraša: „A budże tale khěžka nětko přecy naju?“

„Haj, wězo budże“, pišpotaše přećelny palčik. „Tule je nětko waju stajne bydlenjo. Nichtó njebudże waju tu šerić abo wuhanjeć. Strowaj a wjesołaj wužiwajtaj, kažkuli je wamaj po lubosći. A hdyžkuli budźetaj něčoho parować, wołajtaj za mnu: trjebataj jeno zdychnyć, a ja přińdu na pomoc!“ Potom wuńdże palčik ze jstwy.

Hapka a Haplka wostaštaj srjedź jstwy stojo a wobroćeštaj so wćipnje na wšě strony a do wšěch kutow; skónčnje też do heli pohladać njepozabyštaj. Ach, w tejle hele ležeć budże tola sama njewuprajna radosć: na jenej stronje kachle, wulki wosušk z wokatymi rozynkami, na druhej poprjancowa sćěna, a heline tło ze samoho poprjanca! Tu so tola dyrbi wo zelenym wuchaču dźeć!

„Ach, što jeno bychmoj najprjedy?“ pozdychny skónčnje Haplka, kiž mysleše, zo ma so kwasowanjo nětko hnydom započeć. „Praj ty, Hapka, što bychmoj najprjedy!“

Tola też Hapka so njemóžeše tak khětře za něčo rozsudźić: to běše přewjele dobrotow zdobom na wubjerk. Nimo toho zwonješe jomu we wuše trašace słowo, kotrež bě doma často słyšał: ‚Wubjerak so lohcy truhnje.‘ Ně, truhnyć so wón tola njechaše hnydom prěni dźeń w tymle zbožownym kraju. Dobrru khwltu stoještaj hišće wobaj a wobhladowaštaj so z nowa. „Što bychmoj najprjedy? Bychmoj so za za blido sydnyłoj a kaž myšcy z njoho rjepotajcy hrymzałoj? Bychmoj stólčkej abo ławcy zepjeru wotłamałoj? Bychmoj różičkaty talef rozklepałoj? Bychmoj wokno a wokeńcu wusadźiłoj? Abo bychmoj so hnydom do hele lehnyłoj a z kachli a ze sćěny dypałoj?“

Skónčnje měnješe Hapka sam při sebi: „Prjedawša swačina tola njepłaći, to běše jonož tajki mały pospyt“, a wótře rjekny na to: „Nětko je čas swačić, a najlěpje —“

„Haj, Hapka, ty maš prawje, swačić budźemoj!“ přetorhny joho Haplka a wćipna pohlada też hnydom do trubjele, dokelž sebi mysleše: „Ta drje tola prózdna njebudże.“ A njeběše też prózdna. Wulka brjuchata kana w njej stoješe. A hdyž ju wućahny, zajuska z radosću: „Ow, hladaj jeno, Hapka, tule je połna kana warjeneje šoklody! Khětře wuraž namaj dwaj mnichaj z kachli, wunošk budże najlěpši k šoklodźe!“

Hapka na rjane wulke kachle hladajo pokhmuri čoło a rjekny: „Ně, te rjane kachle sebi hišće njechamoj wobškodźeć, mój dźěn hišće dospołnje njewěmoj, kak je tu wšitko zarjadowane. Brrr, hdy by so namaj z kachli nastajnosći do jstwy kuriło!“

(Přichodnje dale.)

Z Kamjenca. Wulki wichor je při Walowskim hrodźe stojacy, lětstotki stary dub powalił. Padujo je tutón lipu rozrazył, kotraž bě dla wurjadnje spodźiwnoho zrósta wulcy zajimawa.

Z Kamjenca. W nocy k 2. novembrej su nutřłamarjo w Časecach drastu a jědźe pokradli. — W Zejicach tusamu nóc pola jenoho kublerja wulke rubjeństwo skućichu. Nimale wšu drastu w hódnosći 20000 hriwnow pokradnychu. — W Halštrowje pokradnychu paduši deski, kotrež běchu so dźeń prjedy narězałe.

Z Kumwałda. Wobstojenja přemě njeja časy. Prjedy jónu scélechu tudomni fabrikantojo swojich „rejsendych" do kraja, a we wšěch wjetšich městach dźeržachu sebi ludźi, zo bychu ći hladali, kak za wudźělki kupcow namakaja. Nětkle je nawopak. Wosebje wot časa, hač naš pjenjez tak spěšnje pada, přikhadźeja wšědnje pokupjerjo do našeje wsy; je tak daloko, zo njejsu jenož składy pokupjene, ale samo hižo tkanina, kotraž hišće so tkaje. Wězo tohodla tkalcy ze wšej mocu dźěłaju, zo bychu tónle čas, za nich wunošny, wužili. Tola wěc ma wulke strachi za nich. Hdyž budźe poslednja nitka přepředźena, njezměja hižo dźěła a tež žaneje zasłužby, dokelž z wukraja nowych surowiznow njebudźa dóstać móc.

Ze **Zhorjelca.** Před někotrym časom su w pincy tamnišoho gymnasija skład brónjow namakali, a nětko su zasy w Kaisertrutzu, prjedawšej hłownej straži a wojeńskim jastwje wjele ručnych a mašinskich třělbow a municiju, Orgeši słušace, skhowane wuslědźili. Přikhód bě zamurjowany.

Z Prahi. Na šulach z Božej pomocu lěto dokónčiwši, khwata Pražski serbski student do lubeje domizny na wulke prózdniny, sebi myslo, rjanoho časa njebudźe ani kónca. Tola też tón so minje. A hdyž łastojnčki, nam božemje prajicy, naše serbske wjeski wopušća a k połdnju do ćoplišich krajow zaleća, potom přińdźe też za studenta bórzy ta hodźinka, zo dyrbi wjazać swoje bremješko a spěchać zasy k połdnju k Prazy. „Budźće tu božemje, wy lubi moji a wy, kotřiž sće mi lubosć wopokazali přez čas prózdninow, a mějće nanajwutrobniši mój dźak." A wón wopušći serbsku swoju domiznu. A přez hory a doły dowjeze spěšny ćah joho tam, hdźež sleborni so Wołtawa, hdźež k njebju sahaja horde Hradčany, hdźež k joho nohomaj so wupina złota stowěžojta Praha, město, wo kotrymž basnik tak krasnje spěwa:

„Ty sy kaž pruha złoćana čěskoho słónca,
Lubozna wóń we Słowjanow wulkotnym kraju,
Błyšćaty demant mjez městami do swěta kónca,
Ty sy kaž hordozna kralowna we krasy raju."

A zasy je — doma. Je tola w Serbskim seminaru. — Bohužel je drje nas tu jenož šěsć Serbow. Tola smy kruteje nadźije, zo budźe tuta ličba lěto wob lěto zasy rosć, zo budźa serbscy naši starši swojich synow, kotřiž chcedźa pozdźišo dźěłać we winicy Knjezowej, kiž chcedźa so wěnować tomu tak idealnomu powołanju duchownskomu, zasy słać do Prahi, do našoho luboho serbskoho seminara.

Khowancow serbskoho seminara je lětsa 21, je to 8 bohosłowcow a 13 gymnasiastow. Jich mjena su:

Bohosłowcy: We III. lětn.: Beno Wjacsławk z Łazka, Bruno Garsch z Pěrny, **Jurij Handrik z Jaseńcy*, Jan Donat z Časec;** we II. lětn.: **Pawoł Aksman z Khróśćic;** we I. lětn.: Gotthard Fußy z Wechselburka, Pawoł Weber ze Šěrachowa, Beno Sentner ze Šěrachowa.

Gymnasiasći: We VII. rjad.: Jan Wieczorek z Mišna; we VI. rjad.: Franc Kubon z Heidenau-a; we V. rjad.: Jan Putze z Drježdźan, Jan Wieczorek z Auerbacha, Korla Šołta z Budyšina, Erich Opitz z Drježdźan; we IV. rjad.: Józef Reime ze Šěrachowa, Alfred Thonig ze Šěrachowa; we III. rjad.: **Jurij Cyž ze Žuric,** Pawoł Pietschman ze Šěrachowa, **Jurij Henčl z Kozaric, Pawoł Wowčerk z Koslowa,** Franc Krausa z Wostrowca.

Na bohosłowstwo studuje z wonka Prahi hišće 5 Serbow. J. D.

* Tołsto ćišćane mjena su Serbjo. — Też bohosłowc Beno Wjacsławk z Łazka wopytuje naše serbske hodźiny.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

(Pokračowanjo.)

III. Cyrkej ma sobu pomhać k zarjadowanju dźěłaćerskoho prašenja.

1. Bjez cyrkwje njeje tele zarjadowanju možne.

d) Dźěłaćerjo a dźěłodawaćerjo maja swoje winowatosće.

Předewšim poskićeja nabožne wěrnosće, kotrež wułoža a hlada cyrkej, mócny srědk, z kotrymž móža khudźi a bohaći so wujednać a mjez sobu sej bližić; cyrkej mjenujcy je, kotraž wobaj stawaj na swoje mjezsobne winowatosće dopomina, wosebje, što sebi sprawnosć žada. Dźěłaćerjam a tym, kotřiž wobsedźeństwa nimaja, płaća tele předpisma: dospołnje a swědomiće dźěło dokonjeć, na kotrež su so přez swobodne a sprawne dojednanjo zwjazali; dźěłodawaćerjej žaneje škody činić, ani joho swójstwu, ani joho wosobje. Swoje interesy zastupujcy so wšeje namocy zdźeržeć a ženje zběžki zbudźeć; so wšěch nawjazanjow ze złostnymi ludźimi zdźeržeć, kotřiž wuhlady a slubjenja hač do njewobmjezowanoho činicy agituja, najhusćišo pak zaslepjenych přesłapja a materialnje zniča.

Dźěłodawaćerjam a bohatym napołoža pak wona zasy druhe winowatosće: nimaće z dźěłaćerjemi kaž z njewólnikami wobkhadźeć; maće jich čłowjesku hódnosć zańč měć, kotraž swoju nadobnosć z křesćanstwa dóstawa. Ručne dźěło njeměj, chceš-li na rozom a křesćansku wěru posłuchać, za hańbu, ale za česć; přetož wone je sprawny srědk k zeživjenju. Nječestne a nječłowječe pak je, čłowjeka kaž někajku wěc jenož k swojomu wužitku wuklukać, a joho jenož po joho dźěławych mocach ważić. Dale předpisuje křesćanstwo dźěłodawarjam, zo bychu přisłušnje też na nabožne potřěbnosće a duchowne spomóženjo swojich poddatych dźiwali. Tohodla nakładuje jim wone winowatosć, zo bychu swojim dźěłaćerjam trěbny čas k wopytowanju Božich służbow dawali, jich před dušinymi zabłudźenjemi a strachami wobarali a dorozemjenjo za domjacne žiwjenjo a zlutniwosć jim njepodusyli. Křesćanstwo dale jim też zakazuje, zo njebychu dźěłaćerjow přez jich mocy napinali abo jim dźěła nakładowali, kotrež jich starobje a jich splahej přiměrjene njejsu. Do najwažnišich winowatosćow dźěłodawarjow pak słuša, kóždomu swoje dawać. Předewšim maja mzdu po zasadach přisłušnosće wobličeć. Nimo tychle wosebitych zasadow maja pak bohaći a dźěłodawarjo powšitkownje dźiwać na to: přećiwo bóžskomu a čłowječomu zarjadowanju je, swojoho wužitka dla khudych a nuzućerpjacych potłóčeć a z nuzy druhoho za so dobytk čerpać. Dźěłaćerjej pak zasłuženeje mzdy zapowěsć, je wulki njeskutk, kotryž k njebju wo khostanjo woła: „Hlej, mzda dźěłaćerjow, kotřiž požnjechu waše zahony, kotraž bu jim wot was wotćehnjena, woła, a jich wołanjo je zastupiło do wušow Knjeza wójskow" (Jakub 5, 4). A skónčnje maja bohaći swědomiće na to kedźbować, zo na žane wašnjo zamoženjo khudoho nješkoduja: ani z namocu, ani z lesću, ani z wustojnym a překlepanym lichownistwom. A ćim bóle maja na to kedźbować, hdyž tola dźěłaćerjo před njesprawnosćemi a překřiwjenjemi dosć škitani njejsu a jich wobsedźeństwo, runje dokelž je małe, wosebitoho hajenja trjeba.

e) Wučba wo tamnym swěće wujednawa.

Njeje prašenja: Wobkedźbowanjo tychle předpisanjow by hižo samo nětčiše wojowanjo z joho winami a złymi sćěhwkami podusyć zamóhło. Tola cyrkej, wot ducha Jězusa Khrystusa, tohole bóžskoho wučerja, wjedźena, hišće za wjetšim hlada a dźěła: přez přikaznje, kotrež k wjetšej dospołnosći wjedu, na to dźe, zo by zwjazk přibliženja a přećelstwa hišće wužšo wo wobaj stawaj wuspinała. Jenož zhladujcy za tamnym wěčnym žiwjenjom móžemy tučasne žiwjenjo po joho hódnosći prawje spóznać. Njeby-li tamnišoho swěta było, by so hnydom wopřijeło wo winowatości zhubiło a wšě zemńske žiwjenjo by ćěmne, čłowječomu rozomej njewopřijomne hudančko wostało. Štož nam hižo rozom sam wot so wuči, to wobswědča křesćanska wěra; zakład nabožiny dźěn je wučba, zo so prawe žiwjenjo hakle ze skónčenjom našoho zemńskoho žiwjenja započina; přetož Bóh njeje čłowjeka za hinite a překhodne kubła tejele zemje stworił, ale za wěčne njebjeske; wón nam njeje zemju jako domiznu, ale jako wuhnanstwo připokazał. Hač maš bohatstwa a druhich tak mjenowanych kubłow nadosć abo njedostatk, to w nastupanju wěčnosće ničo prajić nima; wjele pak wotwisuje wot toho, kak so wužiwaju. Te wšelakore ćerpjenja, z kotrymiž je čłowječe žiwjenjo kaž přetkane, njeje Jězus Khrystus ze swojim pře wšu měru bohatym wumoženjom wotewzał, ale je chcył, zo bychu nas k póćiwosći pohonjałe a mnohe zasłužby nam přinjesłe. Nichtó njemóže dóstać njebjeskoho myta, njestupa-li do krwawych stopow křižowanoho. „Znjesemy-li z nim, budźemy też knježić" (2. Tim. 2, 12). Sam wot so kříž a ćerpjenja na so wzawši je Jězus Khrystus naše prócy a bolosće na spodźiwne wašnjo wołožił: nic jenož přez swój přikład, ale też přez swoju hnadu a slubjenja wěčnoho myta nam ćerpjenjo wołóža: „Přetož to, štož je nětko wokomiknite a lohke w našim ćěsnjenju, skutkuje přez měru w nadobnosći wěčnu wahu krasnosće we nas" (2. Kor. 4, 17).

Wšelćizny.

Wichor po Sakskej. Drježdźanska wyšša póstska direkcija zdźěli, zo je wichor telegrafiske zwjazki do wšěch stron přetorhnył. Wšón wobkhad so haćeše. W Mišnu njemějachu miliny, elektriskoho pruda, też Łutowske dźěłarnje běchu bjez miliny. We Mišnu pónđelu rano w sedmich hodź. wichor pomocnoho zastojnika Domašku, hdyž na dźěło dźěše, na kolije přikhadźacoho ćaha ćisny, kotryž joho hrabny a na bok šmórny. Domaška je na to wumrěł. Wón je woženjeny a nan třjoch njezastaranych dźěći. — W Drježdźanskej wulkej zahrodźe je wichor sylne štomy zezłamał a zwuwalał. Też je tam we měsćanskich nasadach podobnu škodu načinił. W měsće samym je mnohe třěchi zwotkrywał a wuhnje spowalał. Znjezboženjow po zdaću było njeje. Też w Kamjenicy a wokolinje je wichor wšelaku škodu načinił, na hermanku je tam podobnje zakhadźał, kaž na Budyšskim, budy spowalał, twory rozmjetał a płachty rozdrěł. Z jeneje khěže tam wichor cyły balkon wottorže. We Freibergu je wichor wulke zapus-

ćenjo načinił, štomy zwuwalał, třěchi zwotkrywał, wuhnje zpowalał a wjele płotow zezłamał. — Też w druhich stronach Němskeje je wichor podobnje zakhadźał, kaž w Thurinkskej; wosebje w Thurinkskim lěsu je wulku škodu načińił. Barlin bě póndźelu wot swětowoho telegrafiskoho wobkhoda nimale wotrěznjeny. — W Ešu je wichor cyrkwinu wěžu powalił. Ta cyrkwinu třěchu přerazy a 6 dźěći mori a druhe zrani. — Wichor je z atlandiskoho morja přišoł a za hodźinu 70 km přelećał. Wšudźe je wjele škody, přetorhnjenja a zakomdźenja načinił.

720 hriwnow za złoty dwacećihriwnaŕ a 360 hriwnow za dźesaćhriwnaŕ němskostatna banka a póst tutón tydźeń płaćitej. Za wukrajne złote pjenjezy so podobnje płaći.

Wobhladniwosć při picowanju z małymi běrnami. W někotrych stronach prosata a běhaki nahle mrěja. Wina toho su małe běrnički, hdyž so po přewulkich dźělbach swinjom dawaja. Lětsa su běrny jara wurostłe a małe z nowa wurosćene běrny wopřijeja sylny jěd, solanin, kotryž je za ludźi a skót jara škódny.

Skótličenjo je 1. decembra 1921 po postajenju němskostatnoho ministra za zežiwjenjo a ratarstwo. Wone so wupřestrje na konje, mule, wósły, howjada, wowcy, swinje, kozy, pjeriznu, kanikle a pčolne kołče.

Myše 85000 hriwnow zežrałe. W jenym młynje w blizkosći Hirschfelda w Reußu zežrachu myše za 85000 hriwnow papjerjanych pjenjez.

„Wina wothódnosćenja němskich pjenjez je“, tak wuwjedźe we francózskim sejmje rozprawjeŕ z pjenježnoho wubjerka, njeporjad we němskich financach. Ličba zastojnikow je wo wjele powyšena, zo bychu tak móhli prjedawši oficérjo zežiwjenja dóstać. Hdyž běžne dokhody z deficitom dźěłaju, dha je na tym wina, zo so nětčiše dawki hišće po dokhodach z lěta 1918 zběhaja. Też indirektne dawki su porno francózskim wo wjele mjeńše, předewšim za napoje, cokor a kofej. Po joho wobličenju płaći kóždy Francóza tři, haj štyri razy wjacy dawkow dyžli štó w Němskej. — Dale pokaza na to, kak stej Amerika a Jendźelska tak rjec do złota potepjenej, tola njeje tam dźěła.

Cyrkwinske powěsće.

Minjenu njedźelu wudźěli najdost. knjez biskop w Drježdźanach w cyrkwi najswj. wutroby Jězusoweje něhdźe 200 wěriwym, wosebje dźěćom swj. sakrament firmowanja. Wječor wotmě so w „Ausstellungspalasće“ — to je najwjetša sala cyłoho města — wosadna zhromadźizna a bě přepjelnjena. Swjedźeńsku rěč měješe krajny sudniski a konsisorialny radźićel dr. de Lasalle. Wón poda přehlad wuwića tejele wosady a wupraji zdobom też knjezej biskopej powitanjo cyleje wosady. Při wotmołwje wuprajl knjez biskop swoje horce přećo, zo bychu wosebje też wěriwi sami mjez hišće liwkimi a nazdalastojacymi za katolsku wěc dźěłali, napominaše też należnje k podpjeranju katolskoho pismowstwa, předewšěm też časopisow.

Tule přileżnosć chcemy wužić, čitarjow našoho Pósła prosyć, zo bychu woni sami też prawje za rozšěrjenjo našoho tydźenika skutkowali. Někotryžkuli budźe jim znaty, kiž Pósła njedźerži. Tajkoho njech namołweja a pohonja. So wě, zo Posoł žana wulka nowina njeje, tola kóždomu Serbej móže posłužić: z narodnoho a nabožnoho žiwjenja kóždomu, z politiskoho pak tym, kotřiž nimaja wob tydźeń khwile, wulke nowiny čitać. Tola też tym, kotřiž swoje politiske wědomosće z wulkich nowinow čerpaju, čini Posoł derje. Widźa tu husto politiku wobhladnu ze stojnišća, kotrež měli też woni měć. Jednostronske wobhonjenjo wo politicy jenož jenostronske, a tak wopačne nahlady wutworja, a tak ma so dla sprawnosće wobžarować, hdyž štó jenož na př. němskonarodne abo liberalne abo socialdemokratiske nowiny čita.

Do Drježdźanskich swjatočnosćow **najdostojnišomu knjezej biskopej zrudna powěsć** dóndźe: zo je mjenujcy joho mać njedźelu rano w 8 hodź. po krótkim ale ćežkim ćerpjenju zemrěła. Hnydom z Drježdźan poda so knjez biskop do domizny do Somborna we Casselskim wokrjesu. Pohrjeb běše 10. t. m.; po nim měješe knjez biskop wulku biskopsku Božu mšu. —

Bóh daj jej wěčny wotpočink a wěčne swětło njech jej swěći.

— Kaž wšelake nowiny pisaju, Kulowski knjez faraŕ, wjerchbiskopski radźićel Krause, z poslednim dnjom tohole lěta wysokeje staroby dla so swojoho fararjenja wzda. Naslědnik njeje hišće pomjenowany. —

— Pawoł Loebmann, kapłan we Wostrowcu, bu za kapłana we Lipsku-Lindenau pomjenowany; na joho město přińdźe nětkle nakhwilnje duchowny Zöllner, rodźeny w Drježdźanach, hižo 7 lět pak skutkowacy w Brasiliskej. Mjenowany knjez ma wotłam dlěji dowol, potom chce so zasy do Ameriki wróćić. Wón je někajke 37 lět stary.

Ralbicy.

Křćeni: Jurij, m. s. Mikławša Bjenša, kublerja w Nowoslicach. — Pawoł, m. s. Michała Krala, dźěłaćerja w Smjerdźacej. — Marija, dź. Marije Šołćic, służowneje w Róženće. — Beno Marćin, m. s. Michała Jurka, kublerja w Róženće. — Jurij, m. s. Mikławša Waldy, žiwnosćerja w Sernjanach.

Zemrětaj: 21. 10. Beno Józef, m. s. Michała Šołty, pjekarja a zwónka w Róženće, 6 m. 25 dn. — Mikławš Matkec, kubleŕ w Róženće, 27 l. 13 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk.: 1476. 1479. 1480. w **Drježdźanach**: Marija Grubertec, fabr. wobs. Eduard Merzinger, dr. ing. a dr. phil. A. Hejduška; 1477. direktor dr. Grólmus w **Radworju**; 1478. katechet Florian Fencl we **Wodnjanach.**

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a poslo Posoła: Marija Grubertec w Drježdźanach 13 hr.; dir. dr. Grólmus w Radworju 5 hr.; Eduard Merzinger w Drježdźanach 9 hr.; dr. A. Hejduška we Drježdźanach 3 hr.; N. w L. **100 hr.**

Wične płaćizny,

kajkeż so 7. novembra w Drježdźanach dawachu.

Žiwa waha.	Rězna waha.	Žiwa waha.	Rězna waha.
rjad.	Woły:	rjad.	Ćelata:
1. 900—950	1600—1700	1. 900—1000	1400—1500
2. 700—800	1350—1500	2. 750—850	1250—1330
3. 450—550	1000—1150	3. 550—650	1050—1150
4. 300—400	800—950	4.	
	Byki:		Wowcy:
1. 800—900	1400—1500	1. 700—775	1400—1500
2. 650—750	1225—1350	2. 475—575	1050—1175
3. 450—550	1000—1125	3. 350—450	950—1000
4. 300—400	700—875		Swinje:
	Jałojcy, kruwy:	1. 1500—1600	1950—2050
1. 900—950	1600—1700	2. 1600—1700	2050—2150
2. 700—800	1350—1500	3. 1300—1400	1750—1850
3. 550—650	1150—1300	4. 1150—1250	1600—1700
4. 400—500	900—1100	5. 1300—1500	1700—1900

Košlacy barchent, běły a pisany,
jakowy barchent,
woblečenjowe tkaniny } wołmjane a
bluzowe flanele } połwołmjane
hotowe barchentowe šaty, běle a pisane za mužow, žony a dźěći; **normalne šaty,** też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča
August Paul Hilger, mějićel **Emil Wilček,** seminarska droha 2.

Installaciske dźěła — připrawjenjo elektriskoho wobswětlenja a elektriskeje ćerjaceje mocy, wuporjedźenja
wšěch tajkich připrawow derje a tunjo wuwjeduju. Wosebje činju na to kedźbliwe, zo je też wša
potrjeba za elektriske wobswětlenjo a elektrisku ćerjacu móc,
jako **elektr. swěcy, zwěsćenjo, přetykački atd.** pola mje dobra a tunja dóstać.
Franc Kuchaŕ
we **Wulkej Dubrawje,**
Khwaćanska droha 16c.

Wumělske zuby! *Operacije zubow!*
C. Handlos, dentist
w Kamjencu, Damm 2 I
blizko hamtskoho sudnistwa *pódla hosćenca „Blumengarten“*
Sym k rěčam
wot 8—12 a 2—6 hodźin; na njedźelach jenož dopołdnja.

Bratraj Wornačaj
w Pančicach (Dalokoreč. Elstra čo. 71) **w Lejnje** (Dalokoreč. Uhyst čo. 62)
kładźetaj
elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.
Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž też wšu nowočasnu **nadobu za wobswělenjo** na składźe.

R. Steinertowy
fotografiski ateljej
Wojerowska droha 30 **w Kamjencu w Sa.** **Dalokoreč. 53**
so zdwórliwje poruča
k wuwjedźenju kajkohožkuli fotografowanja
w domje a zwonka domu.
Lubozne dźěsćowe wobrazy. ∴ Wobrazy połne wuraza.
Najprihódnišo wobswětlene a barbjene.
Powjetšenja kóždoho wobraza so wo prawdźe wumjelscy wuwjedu.

Jenož hišće do soboty 19. novembra

wulke wosebite předawanske dny

Jenož hišće do soboty 19. novembra.

Najebać njepřestawacoho zběhanja płaćiznow: wurjadna přileżnosć k přihodnomu nakupej.

Kuchińske naprawy, 22 dźělow, ryzy pórclin 125.00	**Kamjeninowe myjace sudobja** z wulkej šklu 29.50	**winowe šklenčy** z dołhej nóžku, štuka 5.90	**bloty,** derje poniklowane 48.00
kofejowe sudobja za 6 wosobow 48.00	**kamjeninowe talerje** hłuboke a nizke 1.55	dźělba **šklenčanych talerjow** štuka 95 pj.	**kofejowe młyny** 19.50
pórclinowe šalki běłe, nizke 3.90	**sadźba kamjeninowych šklow,** pisane, 6 štuk 23.80	**dźělba selowych a pópjerjowych nopaškow** — šklenca — 95 pj.	**petrolejowe kany** 1 l. wopř. 4.90
			dźělba tykancowych formow 95 pj.

Dźělba kachlowych horncow wosebje ćežka twora 59.50	**Sadźba aluminijow. horncow** 6 štuk 10—20 cm, dobre 125 hr.	**Dźělba emajlowanych bowow** 28 cm, dobre 18.50	**Emajlowane smažniki** sadźba 20—28 cm, wosebje ćežke 68.50
Emajl. mlokowe karančki liter wopřijace 8.90	**mutličkowe naprawy** 13.50	**aluminijowe čajowe křidki** štuka 1.80	Dźělba **khowanskich biksow** běły błach, rjenje molowane 7 puntow wopřijacych 9.80
emajl. mlokowe karančki 3/4 litra wopřijace 7.50	**šatowe powjazy** meter 50 pj.	**alumin. mjasowe młyny** z třomi nožemi 35.00	**dźělba smjetancow a čerpakow** štuka 2.90
emajlowe kofejowe bleše bjez zamka 8.90	**žiwotowe hrějaki** štuka 6.90	**alumin. kofejowe łžički** štuka 85 pj.	**jstwinske wuhlowe kašće** 48.50
emajlowe kofejowe bleše ze zamkom 9.80	**korjenjowe rjedźace šćětki** 4.50	**alumin. jědźne łžicy** štuka 1.50	wulki **wubjerk żeleznych horncow**

Wobhladajće sebi naš wulki skład jědźnych sudobjow za 6 a 12 wosobow.	**Dźělba kamjeninowych wječerjenskich talerjow** wupyšene, z małymi brachami kaž daloko skład dosaha, 3 štnk 4 hr.	**Běłe hosćeńske sudobjo** we wulkim wubjerku.	**Wšelake wěcy k wuloso-wanju** we wulkim wubjerku. Za towarstwa wosebity rabatt.

Seelenfreund & Co.

w Budyšinje, lawske hrjebje 12.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.

Kedźbu! **Elga!** Kedźbu!

Wollmuthowy

elektrogalvaniski apparat

za masažu hłowy a wobliča a hojenjo rjanosće čini dźiwy. Pospytajće tola pola

włosarja Emila Grafy

w **Kamjencu** na cwingerjowej drózy 16.

Poručam so też česćenym towarstwam k přihotam za dźiwadłowe wustupy.

Wulki skład wonjawkow a toaletkow.

Karl Paul Ferdinand

Boža dobrota dari namaj dźensa strowoho synka.

Budyšin, W dźaknym wjeselu

9. 11. 21. **Emil Wilček** a mandź.

Jězdne, skótne a decimalne wahi,

nowe a **porjedźenjo** wšěch družin poskića spěšnje a bjez konkurency tunjo

Math. Eder w Budyšinje,

Dornschnabel čo. 1.

Towarstwo kat. młodźencow w Ralbicach

wuhotuje **njedźelu 13. novembra t. l.** wječor w 7 hodźinach w **Kulowje** w hosćencu „Němska kněža“

dźiwadłowy wječor

z rejemi. Hrać budźe so mjez druhim nowa hra: „Njezbožowny Pětr“.

Wšitkich lubych Serbow přećelnje přeproša

předsydstwo.

Serbska ludowa banka

akcijowe towarstwo

w Budyšinje na zwonkownej lawskej hasy 11.

Telegramowa adressa: Serbobanka. **Girokonto na němskej statnej bancy.**

Telefonowe čisło 155. **Póstski šekowy konto: Lipsk 110481.**

Serbska ludowa banka wšě bankowske dźěła wuwjeduje,

wosebje

nalutowanske pjenjezy k wšědnomu wuživanju přijima,

nalutowanske pjenjezy z wupowědźenjom přijima,

běžace zličbowanja wotewrja,

požčeńki na dań dawa.

Kasyne hodźiny wšědne dny wot 9—1, sobotu wot 9—2 hodźin.

Wobydlerjam Šunowa a wokoliny!

Wotewrju **15. novembra**

małopřekupstwo

w cigarach, cigaretach, tobaka w pakćikach, rjepikaty a Khoćebuzski rołkaty.

Budu so stajnje prócować dobru a tunju tworu poskićeć.

Mikławš Mikliča

we Wulkim Šunowje pola Kamjenca.

Kamjeńtny pomnik ze żeleznym křižom, so hodźacy na rowy abo mjez pola, je tunjo dóstać pola tótki **Kurjata w Budyšinje.** (Sobotu dopołdnja na Mikławšku abo njedźelu dop. po serbskich kemšach.)

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčćak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće štwórćlětnje 2,50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 47. | Budyšin, 19. novembra 1921. | Lětnik 59.

Nic, što sy, ale kajki sy.

Ruski basnik Nicolaj Gogol jónu někomu napisa: „Njezamóžu Wam woprawdźe prajić, kohož žiwjenjo tu na zemi mam za lěpše a komu bu lěpši dźěł popřaty. Haj tehdy, hdyž běch hišće njenazhonity a hłupy, mějach te a tamne powołanjo za rjeńše a nadobniše dyžli druhe. Nětkle spóznawam, zo je jenoho wosud tak spomóžny kaž druhoho. Wšak dóstaštaj wobaj jenajke myto: tón, komuž buštaj dwaj talentaj dowěrjenej a kiž druhej dwaj přizasłuži, njedósta měnje myta dyžli tón, kiž pjeć talentow dóstawši hišće pjeć druhich nawikowa. Kak nadobna je tola Boža hnada, kotraž kóždomu same myto wupłaća, kiž je swěrnje swoju winowatosć činił, njech bě kral, njech bě čeladnik.

Ale kajcy smy? Njeżiwimy hustodosć we sebi njespokojnosć, hdyž druhich w druhich powołanjach widźimy, kotrež zwonkownje su lóžše a nahladniše? Přez to pak zajědojća sebi człowjek swoje žiwjenjo a poduša sam radosć a wjeselo, kotrež by też móhło z joho podźělom być. Njejsu w kóždym powołanju a stawje złe a dobre hodźinki? A nimamy wěrnosće, zo też w njenahladnym powołanju tomu samomu knjezej służiš kaž tón, kiž ma česćow a wulkich dokhodow? Haj, ty snadź wjetšomu służiš, dokelž Bohu służiš, tamny pak snadź swojej česćelakomnosći a knjezam, kotřiž tola jenož człowjekojo su a jónu zahinu?

Molef Karl Probst je rjany wobraz zhotowił. „Na maćeŕnym wumjeńku“ ŕéka. Młoduški mnich sedźi wosrjedź jednoreje jstwičkі. Swoju staruśku mać je přišoł po dlějšich lětach wopytać; nětko je so hłuboko do mysli zanuril. Što tola w tejle jstwičcy je, hdźež je joho mać tak zbožowna?, hdźež je jeje dom a skhow? Khabłowace łožo, hubjeny słomnik, ćeńke poslešća najebač zymy; potočene blido, jedyn stólc a jena křinja; w njej něšto drasty, stareje, wotnošeneje; khipre khachličкі a něšto hornčkow, też jedyn stary předešćnik, skónčnje hišće krjepjeńčka, pódla njeje różowc a smjertny křižik a wopřimana modleŕska knižka. Wjele wjacy tam njeje.

A spodźiwne mysle hraju młodomu mnichej. Njeje wona, kotraž tu bydli, khudša dyžli wón, kiž je swjatu khudobu Bohu swjatočnje přilubił? Ma so wón wo čo starać, čohož k ežiwjenju trjeba? Hdyž też wosobnoho nima: je hižo jomu hdy što brachowało? A kajki porjad maja w klóštrje we wšěm. To wolóža a wokrasnja žiwjenjo a wone běži měrnje, doniž z ćicha so njewulinje do morja wěčnosće.“ A hdyž takle mysli, dyrbi wobdźiwać swjatosć a pokornosć teje žónskeje, kotruž swoju mać mjenuje; kotraž snadź jónu, hač runjež je we swěće a była ženjena, swojich počinkow, wosebje też swojeje khudoby a pokornosće dla wšě klóštrske knježny a wšěch mnichow přetrjechi.

Čim starši bywaš a čim wjacy sy za žiwjenjo nazhonił, ćim lěpje spóznawaš, zo na tym njezaleži: što smy, ale kajcy smy. Hač sy we swěće abo w klóštrje, hač sy ženjeny abo nježenjeny, hač maš wulke hódnosće a česće abo hač sy nizki służowny — to wšo je poprawom prawje zwonkowne a nima wjele rjec: hdyž jenož sy ródny a dobry. Tajkoho pak će najwyšše česće a hódnosće njesčinja; k tomu dyrbiš so sam woćahnyć. A hdyž jónu k powšitkownomu sudej so zhromadźimy, hdźež budźe jeno na to hladane, kajki sy był a hdźež njebudźe na to hladane, hač sy tu był kral abo prošeŕ: potom budźe někotražkuli stara žonka stać před kejžorami a bamžemi, dokelž je swědomićišo tu swoje winowatosće zastarała a z horcyšej lubosću wšitko k Božej česći wukonjała dyžli tamni.

Štož sy, to budź cyły, we swojim powołanju, we swojim stawje, we swojim nabožnym žiwjenju. A změješ wobydlenjo w njebjesach, hdyž stej njebjo a zemja hižo dawno zašłoj. Přetož słowo Bože (= božich slubjenjow) njezańdźe.

* * *

Swjaty Klimant Maria Dwořak.

(† 15. 3. 1820 we Wienje.)

Přińdźe sudźić žiwych a mortwych. Črjódka studentow bě so zasy pola njoho zešła. Kaž tak husto. Pola njoho so rad zabawjachu. Też wo ważnych wěcach rěčachu. A přecy zasy wědźeše swjaty rěče tak wjesć, zo też za jich duše spomožna wučba so wuwleče.

Mjez tym bě so nad Wienom hrózbnje zamróčiło. Či młodźi studentojo toho pytnyli njeběchu. Tu nadobo so zabłyskny. A hnydom zawrjeskota, zo so wšitcy na smjerć wustróžichu.

Wšě wjeselo, wša zabawa běštej womjelkłoj. Jenož swjaty Klimant wosta měrny a wjesoły kaž prjedy a z ćicha rjekny: „Jakož błysk wuńdźe wot ranja a swěći hač k wječoru, tak budźe też přikhad Syna człowjeka“ (Mat. 24, 27.)

Tele słowa je jónu Jězus sam rěčał k swojim wučownikam, hdyž k nim rěčeše wo sudnym dnju. A swjaty Klimant přistaji: To so stanje, hdyž wumrjemy. Potom naša duša nadobo wšě naše žiwjenjo přewidźi, kaž też nadobo wšo wokoło so wohladaš, hdyž so zabłysknje. Tola: „Tamne swětło budźe druhe hač te je, w kotrymž nětkle runje stojachmy; wone ŕéka swětło wěčnosće.“

Swětowy rozhlad.

Přećelne wobličo a falšnu wutrobu swojomu ludej pokazuje nětkle němska industrija. Němska ma płaćić wójnske wotrunanjo, a dokelž dyrbi k tomu cuze pjenjezy kupować, je hódnosć pjenjez spadła. Hdźe pomocy? Ju poskićić — po zdaću — chce němska industrija. Sama so k tomu poskići, zo chce wěsty kredit za wótcny kraj knježeństwu zawěsćić. Njeje to rjenje? Tak by krajej wo wjele wolóžene było! Tola wěc ma też druhi bok, a wón pokazuje falšnu wutrobu němskeje industrije — sebičnu. Industrija żada sebi wot kraja tajke wotrunanjo, kajkohož knježeństwo dać njemóže, nochce-li industriji wšo do móšny zwaleć a ludej zebrać. Industrija żada mjenujcy, zo bychu jej wšelake statne wobsedźeństwa, kaž na př. wšě żeleznicy so přewostajiłe. Woni chcedźa z nimi hospodarić!

Přećiwo tomule żadanju wobroća so wšón nic-industrialny lud Němskeje, a knježeństwo drje je też wotpokaza. Industrija pak budźe so khwalić, „zo je chcyła krajej a ludej pomhać — zo pak je tón jeje „dobrotu“ wotpokazał.“

Ruska.

Ruska před wójnu z Pólskej? Ludowy komisar za wójnu, Trocki, je z nowa čerwjenomu wójsku wozjewił, zo pólski generalny stab wójnu přeciwo Ruskej přihotuje. Trocki praji, zo wón njewě, hač chce Pólska hižo lětsa abo hakle we naležu wójnu započeć. Čerwjene wójsko swoje wójnske přihoty podwoji, zo by za přichodne podawki přihotowane było. Trockoho proklamacija je zełharna. W Pólskej sebi nichtó na wójnu njemysli. Nětčiše pólske knježeństwo chce ze wšěmi susodami w měrje žiwe być. Ale ruskomu bolšewikskomu knježeństwu je nowa wójna trěbna, zo mohło skerje znutŕkowne njeměry a zběžki potłóčić a zo mělo přičinu, wójsko zasy powjetšić.

Předobywaju so k mocy

ideje, za kotrymiž je swět hižo žedźił? Powěsće, kotrež z Ameriki přikhadźeja, nadźiju na jich dopjelnjenjo potwjerduja. Tam mjenujcy su so zešli zastupjerjo wšěch wulkich statow a wuradźuja na prěnim městnje wo wobmjezowanju brónjenja. Hižo dawno stona swět, předewšim Europa, Zjednoćene staty Ameriki a Japanska pod ćežemi, kotrež człowjestwo sebi same přihotuje z brónjenjom. Wudawki za brónjenjo so lěto wob lěto we poslednich lětsotkach tak přisporjachu a strachi, kotrež z dalšoho brónjenja wšej człowjeskej kulturje nastawaju, su tajke, zo samo japanski admiral Kato tele dny we Washingtonje

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

praji: Pak podusy civilisacija brónjenjo, abo brónjenjo zniči civilisaciju.

Hižo před lětami bě so dla wobmjezowanja brónjenja wulka konferenca zešła. Tehdy měješe so też Němska na to zwjazać, zo znajmjeńša přichodnej lěće žaneje wójnskeje łódże twarić njebudże. Němska do toho njezwoli a tak brónješe wona dale, a brónjachu druzy, wosebje Jendźelska na morju dale. Płody toho je nětko swět žnjał a hišće žnje: Němska je na morju wotbrónjena.

Ale nowa rivalita pokazuje so. Na jenej stronje boji so Jendźelska Ameriki na druhej zasy ta Japanskeje. Wosebje poslednjej stej tohodla hobrscy bróniłoj na morju.

Nětko ma być kónc — tak praja, tak sebi přeja. A po powěsćach, kotrež tele dny z wotbrónjeńskeje konferency přikhadźeja, su też hižo wobzamkli.

Wobzamkli! Hač so přewjedźe? Snadź na něšto časa! Snadź tak dołho, hač ći mužojo změja we statach prěnje słowo, kotřiž nětkle mócnje a drje też sprawnje za tu myslički dźěłaju. Ale što pozdźišo? To jene je wěste: nochce-li swět wopomnić, zo je kóždy twój bližši, a zo maš joho lubować kaž sebje samoho; kaž dołho budże sebičnosć na swěće, wostanje też njedowěra mjez jenotliwymi ludami, tak dołho też hrabańca za mocu a z tym też za srědkami, kotrež tule móc přinjesu abo skruća: za brónjemi.

Tohodla je jeničcy prawe stojnišćo swjatoho Wótca, kiž přecy zasy napomina ludy a ludźi k lubosći. Jenož na njej może so twarić trajacy měr. Tohodla wón też stajnje pokazuje na to, kak nuzna swětej je wěra do jenoho Boha, kotromuž su wšitcy zamołwići za swoje skutki, pokazuje na wěru, we kotrejž jeničcy ma prawa lubosć a tak wěrny měr swoje žórło a swój zakład.

Najsprawnišo z wotmyslenym wotbrónjenjom měni najskerje Amerika. Su-li powěsće wěrne, je wona mjenujcy, zo by při wuradźowanjach so tola někajki wuspěch dócpěł a zwěsćił, Jendźelskej přizwoliła wjetšu ličbu wulkich wójnskich łódźi dyžli sama wobkhowa.

Też za kraje změje so wobmjezowanjo brónjenja namjetować. Tu je wosebje za Němsku wuradźowanjo zajimawe. Budże widźeć, kak so budże Francózska k tomu stajeć, kotraž tola dotal z bojosće před Němskej je přecy derje wobronjena.

Po Habsburgskich bu.

Hdyž na wukóncu oktobra 1918 Rakusko-Wuheńska zrjeskota a z jeje dźělow nowe samostatne mócnarstwa nastachu, njebě tola knježenjo Habsburgskich hišće skónčene. We Wuheńskej, to je w jeje prěnjotnym a prawym dźěle, w madjarskim, so hišće zdźerža — wězo hišće jenož po zakonju, nic woprawdźe. Też nětko běchu Habsburgscy hišće swójba, kotraž jenička měješe tam prawo na kralowanjo a tehdyši jeje knježićeŕ, Karl, bě tam hišće z kralom, jenož njesmědźeše wobstojenjow dla kralowanjo wukonjeć. Nětko, po joho poslednim pospyće, so kralowanja zmocować, je nětko też po prawje. Nuzowane přez brónjenjo małeje ententy a krute wustupowanjo wulkeje, stej madjarske knježeństwo a sejm zakoń přiwzałoj, po kotrymž njeje jenož Karlej króna wzata a prawo na nju, ale po kotrymž su na wšě časy nětčiše sobustawy a jich potomnicy Habsburgskeje swójby z kralowanja we Madjarskej wuzamknjeni.

Ale hač na wěčne? Wuheńske knježeństwo chce dźěn samo zakoń wudać, po kotrymž budże też wša agitacija k lěpšomu tejele swójby zakazana. Tola što ma zakoń rěkać, njeje-li lubosće k tomu, jón też přewjesć. Teje pak drje we Wuheńskej njebudże, přetož přiwzaco zakonja njewuńdże z wole ludu, ale bu — kaž hižo prajachmy — Wuheńskej přinuzowane. Hinajše wobstojenja móža też tu zasy wjele přeměnić.

Z tymle přeměnjenjom we Wuheńskej njejsu pak strachi za Češkosłowaksku a Južnosłowjansku, wosebje też nic za poslednju, hišće dospołnje zběhnjene. Nastanje mjenujcy prašenjo: **štó budże nětko z kralom we Wuheńskej?** A w tym tča nowe strachi. Nětkle rěči so wo wójwodźe z Aosta a rumunskim kralom. Prěnjoho, kiž je sobustaw italskeje kralowskeje swójby, chce Italska přetłóčić. Jeje wotpohlady du na to, sebi Wuheńsku spřećelić, zo by tak měła zwjazkarja, kiž też Južnosłowjanskej je njepřećelny. Tajkoho wona trjeba, zo by jej pomhał zaručić, zo Južnosłowjanska přemócna njebywa a tak so jej wosebje dla adriatiskoho prašenja přemócny přećiwnik njewuwije. Podpjerajo Wuheńsku pak by Italska dyrbjała też přećiwo Češkosłowakskej znajmjeńša mjenje spomóžnu politiku wjesć, dokelž je Wuheńska dospołnje přećiwo tej.

Druhi kandidat pječa je rumunski kral. Tón přeje sebi wuheńsku krónu a by potom Rumunsku a Wuheńsku do podobnoho zwjazka skował, kaž to prjedy bě Rakusko-Wuheńska. (Personalna unija.) Też z tym by so Južnosłowjanskej předewšim pak też Češkosłowakskej škodowało. Rumunskej njeje wěrić, dokelž ma Rusku za strašnoho susoda, wšě słowjanske staty pak na to dźěłaju, jónu z Ruskej, hdyž je so zasy zhrabała, wulki zwjazk za srjedźnu a narańšu Europu wutworić.

Epilog.

(Skónčena je komedija.)

Pod tymle napismom přinoša „Pražski Večernik“, časopis katolskeje ludoweje strony za Češkosłowaksku 12. nov. zawodny nastawk, kotryž chcemy tu našim čitarjam podać. Z njoho mjenujcy widźimy, kak tam Habsburgskich posudźeja.

„Nad Habsburgskimi zběžachu žołmy. Dunawa wuda poslednjoho kronowanoho potomnika tejele swójby wulkomócnarstwam a móžemy tak měrnje napisać dosłowo. Njeje trjeba swarjeć. Swójba, kotraž je přez 645

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

„Tu wusadź namaj połojcu khěžnych duri, tu delnju połojcu, Hapka ta ma wjetše rozynki, abo mojedła też jstwine durje!“

Hapka pokhmuri hišće bóle čoło a wurazy: „Khěžne drje wusadźić! Njebaj tola, kaž spicy! Khěžne durje wusadźić: a kak budże namaj potom w nocy, hdyž namaj naposledku něchtó do domu zaležе! Ně, khěžne a jstwine durje njech wostanu, hdyž su, lěpje, zo sebi woboje na nóc zezamkamoj, dóniž so w kraju njedopóznajemoj!“ Hapka počinaše so hižo jako hospodař čuć, kiž za wšěm mysli a hlada a rozhladniwje rozkazuje.

Tak sebi ručicu jstwinych duri wotłamam, ta budże mi k swačinje dosahać a k tej šoklodźe jara derje słodźeć“, rjekny zasy Haplka.

„A ja budu potom tebi ze suchej hubu sedźo přihladować, kak tebi cokorowy bracl słodźi, njejwěrno?! Ně, ručica wostanje, zo móžemoj bjez starosće won a nutř khodźić! Ale ty tu też stojiš ze swojej kanu srjedź jstwy, kaž by njewědźała, ćeja sy! Naposledku ju hišće pušćiš, a potom budźemoj drje ze tła swačić, njejwěrno?! Donjes ju tola na blido, kaž so słuša, a přihotuj też šalcy!“

Z tym běše dźělomny suk hnydom přerubnjeny: za blido so sydnywši widźeštaj, zo njetrjebataj hižo prěni dźeń na nim lutować. A też mandlowe jadra pomhachu mócnje wabić, zo so skónčnje samaj dźiwaštaj, kak staj móhłoj takle zhudawać: ‚Što bychmoj najprjedy?‘ Poprjanc z mandlemi je mi tola najlěpši. A k tomu šoklodu srěbać, ow, to budże tola sama wulka kermuša!

Hapka a Haplka wotłamaštaj sebi kóždy na rózku dobry čwak poprjancowoho blida a horliwje khmutajcy a srěbajcy wukhwaleštaj nětko porjadu dobru swačina. „Ow, Haplka, tón poprjanc z mandlami pak je dobry, ja njemóžu ani wuprajić, kak dobry! Na tym blidźe budźemoj prawje lutować, zo namaj prawje dołho wutraje. Kóždu njedźelu sebi jenož kruch wotłamamoj.“ „Ow Hapka, ta šokloda pak nimo měry derje słodźi! Ja so boju, nihdźe druhdźe na swěće njeje podobneje šoklody! Wěš, Hapka, tu budźemoj sebi wšědnje k swačinje warić abo pječ!“ Hišće njeběštaj kruch poprjanca doswačiłoj a hižo měještaj so nad něčim druhim wulcy spodźiwać: na rózkomaj přiłamane blido zasy hladajcy rosćeše. Bjez dwěla za krótku khwilu dospołnje dorosće, kajkež je hdy prjedy było. To móžeštaj sebi tola bjez starosće też druhej rózkaj wotłamać a wot spočatka kermušować.

A znowa kermušujo měnješe Hapka lesnje: „Wěš, Hapka, to budże zawěsće ze wšěmi wěcami, kaž z blidom. Hdyž stólčkej wobłoženjo wotłamamoj, narosće jomu bórzy. A też kóždy z kachli wuwaleny mnich so zasy wupjelni. A też wudwjerdnje po wusadźenych durjach so z nowa wudospołnja. A podobnje budże też z woknami a ze wšej domjacej nadobu z talerjemi a šklemi. Nětko mamoj tu wšoho na wubjerk do syteje wole a njetrjebamoj z ničim lutować. Njebudże to woprawdźe rjenje?“ A na khwilku wotmjelknywši dodawaše trochu smějo: „Nětk móžeš sebi mojedła też cokorowu ručicu jstwinych duri wotkusnyć, rodźiš-li, ja tebi njewobaram, ja so boju, tebi za khribjetom hižo znowa narosće!“ Wón wšak běše tak hordy a do česće, zo njechaše so na wšě maličkosće łójić, kaž to slědne holcy rady wašnjo maju.

Ow, kak spodźiwna běše to tola khěžka, kak zbožowny to kraj, kiž drje nima w swěće runjeća! A wonaj móžetaj tu wostać, w tejle khěžcy hospodarić, dóniž jeno rodźitaj. A wo ničo so skoro prócować, pře ničo so napinać njetrjebataj. Što wě, kajke krasnosće so jimaj tu khwilu hišće, kaž za sćinom, khowachu! Snadź jeju kóždy dźeń z někajkim nowym wjeselom překwapi.

Po dobrej swačini dźěštaj Hapka a Haplka, kaž to hospodař a hospoza rady wašnjo mataj, hdyž dźěła njeje, do zahrody pohladać. Hospodař přecy zasy rady widźi, kak w zahrodźe wšitko rjenje rosće a joho próca nadobnje mytuje! starosćiwa hospoza chce so přepokazać, hdy budże prěnja solotej na blido zrała, hdy budźa prěnje kórki k wobjedu hódź. Potom chce wona wězo kedźbliwje za tym hladać, zo bychu so wšitcy za wobjedom, hdyž prěnje kórki jědźa, mjez sobu prawje za włosy cybali, a so jim kórkow jěsć nihdy njewostudźiło.

Z poslednicu do zahrody stupiwši zawjeselištaj so też Hapka a Haplka, hdyž widźeštaj rjanu wulku zahrodu z wulkim rjadom zelenych hrjadkow a za nimi woprawdźe črjódy sadowych štomow. Hrjadki běchu jara wustojnje zasadźane z płodami wšěch móžnych družin, kotrež wonaj wšitke ani njeznaještaj. Štomy kćějachu po wšěch hałzach, zdobom pak też hižo dozrawjene

lět rozdźeržała na europskich tronach, njeda so wotbyć z karrikaturu. Habsburgskim njesmě so zapowěsć wustojnosće ke knježenju. Běše to rubježna a kruta swójba, kotraž njewubjeraše srědki (hdyž chcyše doprědka), nimoměry sebična. Z dobrym prawom so jej wumjetuje, zo swěru a słowo njedźeržeše. We poslednich swojich knježstwach běše degenerěrowana a za so njezbožowna. Hdyž Friedrich Rjany w bitwje pola Mühldorfa (1332) 14 njepřećelskich zabi, klečeše Karl Posledni ze Zitu na železniskich kolijach a modleše so, hdyž wusłyši swoje a Hortyjowe wójsko třeleć. (Přisp. red.: Z tym ma so prajić: W lěće 1332 Hahsburgscy so njebojachu a wojowachu sami, nětko dyrbja druzy za nich wojować.) Z jewišća stawiznow je so pozhubiła swójba, kotraž měješe do swójbnoho pjerščenja zaryte słowo: Rokowskej zaleži, knježić nad cyłym swětom. A běchu też časy, hdyž nad Habsburgskim knježstwom słónco domčk njekhodźeše. Jim słušachu: Češka, Wuherska, Rakuska, wulke dźěle we Italskej, běchu knježa nad cyłej Němskej, Nižozemskej (= Belgiskej a Holandskej), nad Španskej (a Portugalskej) a mnohich jara rozšěrnych zamórskich krajach (nad wulkich dźělach srjedźneje a połdnišeje Ameriki); zhubichu wšě, dokelž njemějachu politiskeje moralnosće. Běchu přecy aristokratojo, a lud bě za nich jenož k tomu, zo by posłuchał jich zakonjam a płaćił.

Jena jich wotnožkow bě wumjełscy założena, druha wěnowaše so dospołnje rozmnoženju swójbneje mocy. Z prěnich je pola nas skutkował Rudolf II., z tamnych Ferdinandowje, Maria Theresia a Józef II. Druzy žiwjachu so z nazběranoho kapitala (mjenujcy politiskoho) abo běchu po połojcy duchakhore figury . . .

Habsburgscy mějachu husto zwiski z bamžowej politiku, tola jenož, zo bychu swoju móc powjetšili. Wosebje Józefowa bamžej njepřećelna politika je nadosć pokazała, zo widźachu Habsburgscy we wěrje wěc wosobinskoho wužitka.

Předposledni kejžor Franc Józef zamóh, bjeze wšěch porokow swojoho swědomja konkordat złamać, hdyž chcyše w sejmje z liberalnej wjetšinu dobyć. Hdyžkuli Habsburgscy někajki zakoń k wobaranju a k poděkowanju cyrkwje wudachu, činjachu to stajnje z tym pódlanskim wotpohladom, wěru wužić za wuzdu, z kotrejž bychu wuwjazali wšě revolučne hibanjo. Tohodla móžeše bamžowa kurija z dobrym prawom wotpokazać powěsć, zo ma wona zwiski z Karlom abo zo chce joho škitać. Na hubjenych wobstojenjach katolskeje cyrkwje (= mjenujcy w Čechach) mějachu zawěsće wulki podźěl (winy) Habsburgscy.

Ani ludy, ani cyrkej dla zahuby Habsburgskich njeżaruja."

Takle piše katolska češka nowina. Jeje rozsud budźe so někotromužkuli kruty zdać, wosebje tomu, kiž stawizny Habsburgskich jenož z jich stojnišća znaje. Wězo su też Habsburgscy swoje dobre měli, z rozsuda pak je widźeć, zo njebě joho telko, zo bychu narody, wosebje też słowjanske, njezbožow zabyć móhli, kotrež jim buchu přez Habsburgsku politiku. Wosebje za słowjanske ludy mějachu woni mało, haj wěrnišo drje hišće je prajene, njemějachu žanoho dorozemjenja. A su-li joho měli, dha njedachu jim, štož tym słušeše, dokelž swoje lěpše druhdźe wočakowachu.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Towarstwo s. Vincenca wotmě minjeny štwórtk swoju hłownu, derje wopytanu, zhromadźiznu. Zaměr towarstwa je, so starać za wosadnych khudych. Přednošk měješe najd. knjez can. šolastik dr. Rotzinger. Rěčnik nas dowjedźe najprjedy do klóštrow s. Vincenca w Parizu, powědaše dale wo jich nahladnosći też mjez njewěriwymi. Tola nic jenož ćělnje, ale też duchownje mamy so za khudych starać. To su wosebje khude duše. Kotry katolik njeby też wosebje w novembrje so modlił za khude duše w čisću? Rěčnik pokaza, kak móžemy a dyrbimy so wosebje starać za njesmjertne duše w čišću. — Knjez předsyda prof. dr. Förster poda potom lětny přehlad. Khudych mamy tu wjele. Bohu dźak su nam dobroćerjo we wulkich nuzach pomhali. — Zličbowanjo na zańdźene lěto poda k. cyrkw. wučeŕ Šołta.

Dokhodow bě	9774,34 hr.
Wudawkow	9724,60 hr.
	49,74 hr.

Zamoženjo towarstwa wučinja tučasnje 8000 hr. — Předsydstwo so jenohłósnje zasy wuzwoli a to kk.: praelat can. cantor Žur za duch. radu, prof. dr. Förster 1. předsyda, wyšši wučeŕ Engler 1. pismawjedźeŕ, překupc Lubk 2. pismawjedźeŕ, cyrkw. wučeŕ Šołta zličbowaŕ, za 2. předsydu wuzwoli so k. překupc Hilger. Na to skónči so zhromadźizna.

— Wot 16. nov. sem je płaćizna **za liter dobroho mloka na 3,25 hr.** postajena wot wotedawarnje, mlokarnje abo hromadźernje. Powjetšenjo płaćizny mjez tutej a płaćiznu drobnoho wikowanja njesmě we wulkich městach, přez 100000 wobydlerjow wobsahacych, třećinu a w městach niže 100000 wobydlerjow wobsahacych, štwórćinu wupłodźerskeje płaćizny přesahać. Płaćizna w jenotliwym předawanju je tohodla we wulkich městach 4,60 hriwny a w městach niže 100000 wobydlerjow 4 hr. — Ratarstwo je njerady płaćizny powyšiło, tola so to njehodźeše wobeńć. Nětko budźa so też porjadnje mlokowe płaćizny zapisować, kaž butrowe, a hdyž so hriwna zběhnje, so butra a mloko wobej zasy potuńšitej.

Z Radworja. (Cyrkwiny 25-lětny jubilej.) Kermuša je nimo, kaž wšě prjedawše. A tola běše tutón swjedźeń lětsa ważniši, hač druhe

---

płody skićacku. Cyła zahroda jenož tak zynčeše z črjódami pčołkow, kotrež po štomach pilnje za mjedom slědźachu. Zawěsće běše tu něhdźe blizko też pčolenc, kotryž z dobrym mjedom čećeše. Hdyž chcyštaj sebi Hapka a Haplka hrjadki bliže wobhladować, zašumi nadobo wětřik přez štomy a a přihna, tak so jimaj zdaše, z blizkoho lěska ćěmnu mróčałku nad zahrodu a Hapka rjekny wobožnje: „Nó, to budźe naposledku hišće deščik, zo budźemoj zasy čěkać dyrbjeć! Ale kak so tola dźiwaštaj, hdyž z ćěmneje mróčele na zeleny trawnik před hrjadkam běły sněh z pjasć wulkimi šlobancami padać a za nim čerwjeny deščik kapać widźeštaj! „Ow jej, srjedź lěća sněh a za nim deščik to tola njeje po dobrym! Što jeno to znamjenja!" zawoła Hapka. A ćim dźiwnišo so jomu to zdaše, dokelž sněh padaše jeno na trawnik runje kaž też dešć, ani mjetelki, ani kapki njepadźe na hrjadki abo dalšu zahrodu. Wćipna Haplka pak, kiž njemóžeše sebi pře wćipnosć pomhać, běžeše bliže a škrabny z porstom do sněha a woblizny porst a hnydom też zajuska: „Ow, Hapka, spodźiwaj so: to dźěn njej sněh, to sym sebi ja hnydom mysliła, ale to je najsłódša ješćata smjetana! Ow, škoda, škoda, zo smoj toho poprjanca telko jědłoj, nětko dyrbimoj tu dobru smjetanu ležo wostajić!" Tak škodowaše Haplka, a hdyž bě też čerwjeny deščik pruhowała a dopóznała, zo je to najlěpša malenaca brěčka, najskerje z mnohimi druhimi słódnymi brěčkami načinjana, wobžarowaše to ćim bóle. Skoro běše ji žel, zo też ji druhi žołdk pódla toho, kotryž hižo měješe, njenarosće! „Škoda! Hapka, ty sy prjedy na to honił, zo smój sebi też tón druhi rózk blida wotłamałoj! Nětk maš!"

„Hm! tak zlě tola hišće njeje, zo bychmoj smjetanu ležo wostajić měłoj!" měnješe Hapka bórčo, wón bě hižo swojeje prjedawšeje česćelakomnosće pozabył, zo so na wšo łójić njecha. A też wón zběraše z porstami sněh a mačeše jón z čerwjenym deščikom a woblizowaše porsty. „Sapyrliška, je to tola dobra woblizowanka!" wurazy překwapjeny. To by tola škoda było, wostajši nimo hić!"

„Njej'wěrno, Hapka", swědčeše jomu Haplka.

A wobaj lipotaštaj hišće dobru khwilu ješćatu smjetanu z malenacej brěčku namačowanu a namazowaštaj sebi slědnu hubu a šiju, kaž byštaj chcyłoj pozdźišo ze škórcami napřemoh fifolić a runja sołobikam spěwać.

„Njech je dosć!" rjekny skónčnje Hapka. „Pójmoj dale!" Lědma pak běštaj dale postupiłoj kročel abo štyri, doslědźištaj nowu radosć a nowu zrudobu. Husta połna rjadka čerwjenoličkatych wulkich truskalcow, pod zelenymi łopjenami šibałe so khowacych směješe so na njeju: „Kukuk, ja će widźu! Widźiš ty mje?"

„Ow truskalcy, truskalcy! Hladaj jeno, Hapka, takle huste! Tajkele wulke!„ juskaše Haplka, tola hnydom też počinaše škodować: „Ach škoda, škoda, zo skoro wjacy njemóžemoj! Powoptała ja tola rady bych!"

Tola Hapka wotmołwi hordźe, so bliže po nich rozhladawši: „Hm, ja jich ani njerodźu, ně, nihdy jich njecham: tajka hrozna žołta pomjedź pada tule ze štoma na nje! štó wě, hač, hač njeje naposkledku jědojta! Phi!" A hišće so z hrozu wotřasowaše.

Woprawdźe težto z blizkeje lipy, kotraž swoje hałzy šěroko nad hrjadku wupřestrjewaše, dźiwna žołta brěčka nastajnosći na truskalcy kapaše a je mačeše.

Tołe Haplka joho bórzy hinak powuči. Ji bě mjenujcn runje kapka teje žołteje pomjedźe na ruku kapła, a dokelž tak luboznje rjenje wonješe, njemóžeše sebi Haplka hinak pomhać, khiba zo ju woblizny. „Hahaha, Hapka, ty Hanso!" wusmja so hnydom, to dźěn je najsłódši, najsłódniši měd, kiž z lipy na truskalcy kapa! Poskaj jeno, kak cyła lipa z črjódami pčołkow zynči a bórči! Ow, te truskalcy budźa dobre! Ja budu je jěść!" A hnydom težto je šćipaše. „Ow, Hapka, ty pak ani njewěriš, kak dobre te truskalcy su! Kaž dźewjeć a dźewjećdźesat najlěpšich brěčkow na najćoplišim słónčku w hromadu warjenych! Woptaj jeno a hańbuj so!"

Tajkej khwalbje a Haplcynomu přikładej so Hapka tola dowobarać njemóžeše. a też wón šćipaše truskalcu po truskalcy do huby. Wone wšak běchu nimoměry słódne. „Maš prawje, Haplka", pokhwali je też wón, „što wě, hač hdźe druhdźe na swěće tajke dobre truskalcy rostu!"

Haj Hapka, tu by woprawdźe škoda było nimo hić! swědčeše jomu Haplka horliwje šćipajcy.

Bórzy pak so jimaj sam žołdk teje wulkeje dobroty wobarać počinaše. Hapcy samomu hněwnje zabórča: Daj mi pokoj, abo ja so ći hroznje wjeću!"

lěta. Kwětkowe „25“ nad wulkim wołtarjom kemšerjam wozjewješe, čohodla běše ważniši: dokelž cyrkej 1896, to je lětsa před 25 lětami, dotwarichu a poswjećichu. Mějachmy potajkim jubilejsku kermušu. Tohodla bu cyrkej swjedźeńscy ze zelenymi pletwami wupyšena. Tež Bože służby běchu swjatočniše, hač hewak. Swjedźeńsku Božu mšu měješe knjez praelat Žur-Budyšski, kotromuž k. wyšši studijowy rada Klaus, tež z Budyšina, a wosadny knjez farař posłużowaštaj. Na to měješe naspomnjeny k. praelat zdobom tež prědowanjo. Wukhadźejo wot přetwarjenja křižneje cyrkwičky wopisa přihoty na twar, tež zadźěwki, kotrež so jomu napřećo stajachu, a skónčne natwarjenjo a poswjećenjo cyrkwje. — Tak je swjedźeń nimo, ale dopomnjećo na njón hišće dołho wobkhowamy.

Z Hórkow. Też hišće dźensa dźakownosć napřećo swěrnym służownikam pola burow namakaš. Tak bě pola knjeza Donata w Nuknicy dołholětny swěrny wotročk. Něšto lět do wójny bě tam přićahnył a zawěsće swoju wěc derje činił. Nimale cyłu wójnu dyrbješe sobu činić, tři króć bu ranjeny, a skónčnje sebi joho hišće też Francóza do jatby wuprosy. Při tym pak njebě tola joho knježstwo na njoho zabyło. Do pola sćeleše jomu wójnske pakćiki, na krótkich dowolach tam wotročk zasy něšto podźěła a za to sebi wězo kóždy króć tornister derje napjelni a też we jatbje při burskej pomazcy a druhich kusach njetrjebaše zawutlić. Po wójnje pak tam hólc zasy knjezej swěrnje dosłuži, dóniž nětk we přistawje mandźelstwa njejazny. Tola knježstwo so też tu na dobry puć za njoho postara a joho z najwjetšoho dźěla z mandźelskej nadobu a šatami wuhotowa. Sława tajkim knježim!

Z Kulowa. Ralbičanske towarstwo młodźencow wuhotowa tu zańdźenu njedźelu w „Němskej khěži“ dźiwadłowy wječor. Towarstwowy předsyda kpł. Kětan wotewri wječor wuprajo swoju wjesołosć nad połnej salu.

„Njech je dosć!“ radźeše Hapka znowa. „Wšak namaj truskalcy ze zahrodki njećeknu, a jutře je też dźeń, wšak móžemoj jutře też zasy do truskalcow hić!“

Njerady a ćežko pak so wot nich dźěleštaj. Trochu po zahrodcy so rozhladawši měnješe Hapka, zo drje by najlěpje było, też dale do kraja pohladać hić, zo byštaj so hnydom prěni dźeń w kraju bliže zeznałoj. Potom też hnydom dozhonimoj, hdźe je rjeńšo, mjez polami a łukami abo w naju zahrodcy.“

Tuž wobroćištaj so ze zahrodki do polow. Hnydom za wsu wupřestrjechu so wulke zahony žita a pšeńcy. Wšitke stwjelca kłonjachu so hłuboko z ćežkimi płodami, kiž na ćopłym słónčku hladajcy zrawjachu. Ale kak so Hapka a Haplka spodźiwaštaj! Porjadu na so wołajcy sebi pokazowaštaj: „Hladaj jeno Haplka, kajke to spodźiwne žito!“ — „Ow Hapka, tamale pšeńca pak je přeze wšě druhe, njewidźiš, kak hłuboko so wšitke jeje stwjelca kłonja!“ — A wobaj skónčnje wurazyštaj skoro nadobo: „Ow, je to tola spodźiwny kraj: jena dobrota při druhej a wšitko najlěpše na wubjerk!“

Haj, wšitke trejdy wšak běchu woprawdźe lutoho spodźiwanja hódne! Na wšitkich žitnych a pšeńčnych stwjelcach njewisachu jeno połne zornjace hłosy ale hnydom cyłe ržane pokrutki a pšeńčne wosuški z rózynkami a mandlemi, plećene a kulkate a butrowe całty; też same jejowe a cokorowane bracle tu njepobrachowachu. A z tajkimle płodami kotrež so na słónčku hladajcy dopjekowachu, hordźachu so tu cyłe dołhe, šěroke zahony!

(Přichodnje dale.)

Spomni, zo słušamy hromadźe a zo chcemy a dyrbimy přez dźensiše předstajenjo zwjazki mjez sobu kručišo wjazać.

Jako prěni kruch so předstaješe činohra w 3 jednanjach „Njezbožowny Pětr“. Je to rjana hra z hnujacym powučenjom za hrajerjow a přihladowarjow w nětčišim času: dźeržeć bożedla 4. kaznju! Njezwučeneje wulkeje sale dla bě hłós w započatku přesłaby a też wuréč přejara spěšna. Wubjernje rozestaješe w žortnej hrě „Złote časy“ murjeř Měšawka twarskomu mištrej swoje žadanja dźensnišoho časa, kotrež pak mištr dopjelnić njemóžeše a tohodla murjerjej namjetowaše: „Budźće wy mištr a ja waš murjeř.“ — Runje tak žiwje hrajachu wosoby 3. hry: „Skažene wjeselo“. Hosćencař Sudk bě mištr swojeje roly. Rady bychmy towarstwo też něšto spěwać słyšeli. Přez tutón wječor mějachu sobustawy tow. młodź. přileżnosć sami so hišće wudospołnić, pokazachu pak připosłucharjam, kak zrudny wliw móže njeposłušnosć a požadliwosć za naš čas měć. Zawěsće su sebi młodźency z tym trajacy pomnik w mnohich wutrobach stajili. Tuž na tutym pozběhowacym puću dale!

Z Rakec. Na tudomnym knježim dworje bě so w swinjacych hródźach zatepiło, zo bychu so wuhrěle. Při tym je z wupadanym wuhlom dym nastał, kotryž je 34 swini morił. Jedyn tudomny rěznik chcyše hišće něšto mjasa wukhować, tola so při tym dla małeje rany na rucy zajědojći a dwaj dnaj pozdźišo na to wumrě.

Z Wojerec. Nowy kanal, kotryž Łobjo a Wódru zwjaza, pójdźe po naćisku statnoho twarskoho mištra też přez našu prusku Hornju Łužicu. Pola Bukowa (Hohenbocka) kanal do njeje zastupi a potom k połnocy wot Čornoho Kołmca a Narća k Šprewi powjedźe, mału Šprewju niže Bórkhamora a wulku wyše Nowoho Města překroči. Dale pójdźe nimo Mulkec, Rownoho a Slepoho. Zhorjelsko-Barlinsku železnicu překročiwši, zawinje so k Běłej Wodźe, přerěznje Brusnik (Braunsteich) a pójdźe nimo Kija, Zagorja a Zkarbišća pola Pěchča (Pechern) k Nisy. Za hospodarske žiwjenjo pruskeje Hornjeje Łužicy změje tutón kanal wulku ważnosć. Wosebje budźe so potom bohatstwo našeje hole a našich brunicownjow lěpje wužić móc, dokelž je wodowa droha ta najtuńša za wotwoženjo drjewa a brunicy.

Do Serbow. „Krajan“ na 1922 hišće njeje do kraja wućahnył. Dla wšelakich zadźěwkow njehodźeše so prjedy zhotowić. Prosymy hišće wo sćerpnosć hač do započatk decembra. S. Mikławš Wam poskići **Krajan, protyku za katolskich Serbow** na lěto 1922 z wustojnymi nastawkami a cyle nowymi wobrazami z rjanoho serbskoho kraja, też **někotre z cuzoho kraja atd.** Š.

Z Wostrowca. Naša měsćanska katolska šula woswjeći 11. t. m. na jara swjatočne wašnjo swoje 100lětne wobstaćo. Z Božimi službami a wšelakimi swětnymi swjatočnosćemi to sčini. Při tym bě najważniše přednošk knj. studijnoho radźićela dr. Rolle z Budyšina, něhdušoho šulerja našeje šule, wo „wojowanju wo šulu“. Wón wotpokaza simultansku a swětnu šulu a napominaše, prawje kedźbliwi być, zo njebychmy jeju přez nowy šulski zakoń dóstali. Za wěriwy lud hodźi so jenož konfesionalna šula (to je šula po wěrywuznaćach). Wo tu pak změjemy so jara bědźić a swjata winowatosć křesćanskich staršich budźe, tu kruće stać za swjatu wěc spomóženja jich dźěći a cyłeje wótčiny. Wón dósta hrimotacy přiklesk.

Zakładne myslički.

Minjenu póndźelu přednošowaše naš najdostojniši knjez biskop dr. Schreiber w Drježdźanach za tamniši wotrjad ludowoho towarstwa za katolsku Němsku wo zhromadnym žiwjenju. Z rěčniwymi, žiwymi słowami wuwjedźe, kak człowjek sam zasy wobstać njemóže, ale kak je jedyn na druhoho pokazany. **Někotři mysla sebi, zo so hodźi a ma so stać tajke zhromadne žiwjenjo bjez Boha.** Jenož zasady socialneje sprawnosće a powšitkowneje człowjeskeje lubosće maja je rjadować, ludźom tu zbožo skutkować a jich k nadobnym zaměram pozběhać. Přez to pak přińdu, dokelž dźěn też do njesmjertnosće duše njewěrja a tak wot nikoho myta a khostanja njewočakuja, k temu, zo je jich žiwjenjo hromadźebyćo lěpje wuwitych zwěrjatow. Tohodla njepodćisnu so też autoriće (nahladnosći a mocy) jenoho sprawnoho, dobroćiwoho najwyššoho byća (Bohu) ale jich autorita (to je móc a nahladnosć, kotrejž so dyrbja podać) je namóc a nasylnosć někajkeje wjetšiny człowjekow. Tale autorita móže so tohodla też jenož zdźeržeć z nasylnej człowjeskej mudrosću, mocu a wólniwosću. Tohodla wšudźom tónle hrózbny teror.

Druzy zasy chcedźa zhromadne žiwjenjo rjadować z nabožnoho stojnišca. Woni wěrja do Boha, do wěčnosće, do njesmjertneje duše. Tónle Bóh khosta abo mytuje; po joho zasadach maja so tohodla wšě człowjeske kaznje měć; jomu so dowěrja, dokelž wědźa, zo je lubosćiwy a sprawny. Jim tohodla njepłaći nahladnosć a móc wjetšiny, ale jenož **prawo**. Štóž tohole stojnišća kedźbu nima, ale jenož na swoju móc so powoła, ma wopaki, byrnjež też wjetšina k njomu stała. Tajki mjenujcy wobroća so přećiwo Bohu. Hdyž pak zhromadnje žiwjenjo so twari na wěru do Boha a na winowatosć, joho jako Knjeza připóznawać, potom pozběhnje to człowjestwo z nizkosće na wyšši skhodźeńk hódnosće. W tym nastupanju swjatosći a hódnosći człowjeka a wšě zhromadne žiwjenjo najbóle katolska wěra. Po njej mjenujcy njeje człowjek jenož podobizna Boža, ale też bratr druheje bóžskeje wosoby, kotraž so wočłowječiwši bu naš bratr. Zasadow katolskeje cyrkwje ma so człowjestwo tohodla dźeržeć; ta nam je też rozłoža a pokazuje, kak mamy je na žiwjenjo nałožeć. Z katolskoho stojnišća jeničcy dóstawaja też swójby — a z nich zestawa so człowjestwo a wšě zhromadne žiwjenjo — prawu hódnosć a prawe wašnjo. W nich stej mandźelskej, kotrejž tam za swoje dźěći, kotrež maja wukubłać, na měsće Božim stojitaj, do mandźelskoho zwjazka zjednoćenaj, doniž Bóh sam — přez smjerć jenoho — jeju njedźěli.

Z katolskoho přeswědčenja, zo człowjek njeje jenož podobizna swojoho Boha, ale też Khrystusowy bratr a zo su tak wšitcy mjez sobu bratřa, wukhadźa też winowatosć, zo ma jedyn druhoho lubować. **Zhromadne žiwjenjo człowjekow nima so jenož rjadować na zakładźe sprawnosće, ale też lubosće.** Bjez njeje by też sprawnosć człowjeka spokojić móhła. Jenož lubosć zamóže człowjeka pohnuć, zo druhomu so wěnuje, samo z woporami.

Dźiwajo na tajkule móc katolskeje wěry mamy sebi ju kruće hajić: we sebi ju twarić, ale też so starać, zo so druhim podawa. Tohodla dyrbimy měć konfesionalne šule, mamy towarstwam młodźiny wěnować swoju kedźbliwosć a swoje mocy — też laikoju, nic jenož duchowni. Tohodla też mamy sebi žadać, zo druzy na naše katolske přeswědčenjo dźiwaja. Předewšim pak wopokazajmy sami wšudźom a přecy ze skutkom, zo smy wěrni a dobri katolikojo.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

(Pokračowanjo.)

III. Cyrkej ma sobu pomhać k zarjadowanju dźěłaćeńskoho prašenja.

1. Bjez cyrkwje njeje tele zarjadowanjo móžne.

f) Cyrkej ma prawu wučbu wo bohatstwje.

Tohodla dopomina cyrkej zamožitych na to, zo bohatstwo před hubjenstwom njewobkhowa, za wěčne žiwjenjo nima wužitka, haj, zo skerje móže tomu ześkodźeć (Mat. 19, 23—24); napadne hroženja Jězusowe měłe bohatych zatrašić; krute zamołwjenjo budźe jónu sudnik žadać wo wužiwanju časnych kubłow. Wužiwanjo bohatstwa rjaduje dale wubjerna a jara ważna wučba, na kotruž je sebi pohanska mudrosć lědom pomysliła, kotruž pak je křesćanska cyrkej do prawoho swětła stajiła; też je so ta postarała, zo bu wona dospołnje spóznata a praktiscy přewjedźena. Tale wučba je założena na podłožnej zasadźe, zo je mjez sprawnym wobsedźeństwom a sprawnym joho nałožowanjom rozdźěl. Prawo na privatne wobsedźeństwo korjeni, kaž prědku smy spóznali, w přirodźenym prawje; zo pak so privatne wobsedźeństwo też po prawje a sprawnosći wužiwa, to njeje, předewšim we zjawnym žiwjenju, jenož prawo jenotliwoho, ale to nuznje so samo wot so rozemi. „Dowolene je“, praji s. Domaš, „zo człowjek ma swojoho, haj to je runjewon nuzne za człowjeske žiwjenjo.“ Prašeš-li pak so, kak maja so časne kubła prawje wužiwać a nałožeć, potom wotmołwi ći cyrkej ze słowami tohosamoho wučerja: Człowjek njesmě zwonkowne wěcy (časne kubła) nic jako swoje měć, ale jako něšto, štož wšitkim přistoji: wón dyrbi mjenujcy zwólniwy być, z nimi rad druhomu w joho nuzy pomhać. Tohodla praji s. japoštoł (1. Tim. 6, 17.): Bohatym tohole swěta přikazuj, zo bychu wysokomyslni njebyli a so njespušćeli na njewěste bohatstwo, ale na žiwoho Boha, kotryž nam dawa witko nadobnje k wužiwanju.

Wězo njeje nichtó winowaty, ze swojim bližšim do toho so dźělić, štož k swojomu a swojich přisłušnych zeživjenju nuznje trjeba. Haj, nikomu njeje napołożene, zo ma so toho wzdać, štož ma po swojim stawje wudawać, zo by druhich móhł podpjerać. „Přetož nichtó nima winowatosće, na njepřiměrjene wašnjo so žiwić“, praji s. Domaš.

g) Jałmožna je winowatosć křesćanskeje lubosće.

Hdyž pak je za nuzne zeživjenjo a swojomu stawu přiměrjene wustupowanjo postarane, potom zastupi winowatosć, wot swojoho zbytka nuzućerpjacym jałmožnu dawać. Dawajće tola, štož zbywa, jako jałmožnu“ (Luk. 11, 41). Tola sebi, khiba w najwjetšej nuzy, sprawnosć njeżada, ale tole nakładuje jako winowatosć křesćanska lubosć; tohodla so też njehodźi, dopjelnjenjo tohole žadanja zakońscy poručić. Ale raznišo a dokładnišo dyžli człowjeske zakonje a sudnistwa přikazuje we mnohich wuprajenjach tajke wopokazowanjo dobrotow wyšši zakoń bóžskoho sudnika Jězusa Khrystusa „Zbóžnišo je dawać dyžli brać.“ (Jap. skutki 20, 35.) A při poslednim sudźe posudźi so přicpěwanjo jałmožny khudym abo zapowědźenjo runje tak, jako by Khrystusej samomu so wudźěliła abo zdźeržała: „Zawěrno praju wam, hdyžkuli to sčiniće jenomu z najmjeńšich mojich bratrow, to mi sčiniće.“

Hłowna myslička dotalnoho wuwjedowanja je potajkim tale: štóž je z Božeje ruki sćedrišo zemskich kubłow dóstał, njech su zwonkowne, ćělne abo duchowne, tón je je dóstał k tomu zaměrej, zo by je k swojomu derjemeću, zdobom pak też jako posrědnik Božeje předwidźiwosće k lěpšomu swojich sobućłowjekow nałožował. „Komuž potajkim je rozom daty“, napomina s. Gregor Wulki, „njech joho njewostaji njewužitoho k bratrowskomu napominanju, štóž pak ma zemskich kubłow nadosć, njech so prócuje wo horliwosć w skutkach křesćanskeje miłosće; štóž ma wědomosć a nazhonitosć we wěcach wšědnoho žiwjenja, njech hlada, zo je k spomoženju a tyću swojich sobućłowjekow nałoži.“ (Homil. k sćenju 9, 7.)

h) Khudoba njeje hańba.

Tych pak, kotřiž nimaja, wuči cyrkej, zo bychu khudobu we swětle bóžšich wěrnosćow wobhladowali: khudoba njeje hańba, też nic ručne dźěło k zeživjenju. Ze słowom a skutkom je Khrystus Knjez tule wučbu wobswědčał: „dla spomoženja człowjekow bu wón khudy, dokelž bě bohaty“ (2. Kor. 8, 9) a byrnjež běše wón Syn Boži a Bóh sam, chcyše tola, zo joho za čěslowoho syna maja, a wulki dźěl swojoho žiwjenja kaž rjemjeslnik dźěłajo přeživi. „Njeje wón ćěsla?“ (Mark. 6, 3.) Dźiwajcy na tónle bóžski přikład kóždy ćim lóže spóznaje, što ma za wěrnu a wopraw-dźitu hódnosć a nadobnosć człowječu měć. Wonej zależitej w pócćiwostnych samotnosćach, to je w počinkach. Počinki pak su herbstwo, kotrež wšomu człowjestwu přisłuša a kotrež je wulkim a małym, khudym a bohatym jenak přistupne. Ničo druhe pak khiba wobsedźeństwo počinkow a zasłužbow dawa krute prawo na wěčnu zbóžnosć. Napřećiwo njezbožownym pak pokazuje so Boža lubosć we wjetšej měrje. Jězus Khrystus mjenuje khudych zbóžnych (Mat. 5, 3.); přeprošuje wšěch, kotřiž su z ćěsnosćemi a starosćemi poćeženi, lubosćiwje k sebi, zo by jich pokojał (Mat. 11, 28). Najkhudšich a wšěch tyšnych wobjima z wosebitej lubosću. Spóznawši tajke wěrnosće zamožići wšě hordozne přezběhanjo nad druhich lohko poduša, nuzućerpjacy pak zasy zmužitosć dóstanu: bohatych zamóža wone k miłosći, khudych k pokornosći. Tak so bjezdno mjez knježacymi a potřěbnymi móhł rjec skoro dospołnje wuruna, a přećelnosć wobej woršći zwjazuje.

i) Bóh je zhromadny wótc bohatych a khudych.

Haj, bychu-li wšitcy so po předpismach křesćanskeje wučby přecy a wšudźe měli, by wužši zwjazk hač to wujednawace poćahi přećelstwa su, wobaj dźěłaj zwjazował: to je bratrowska lubosć. Woni změja před sobu wěrnosć, zo je zhromadny bóžski wótc wšěch człowjekow stworił a wšěm tamne dobre jako zhromadny kónc wutykał, kotryž Bóh sam je; wón jeničcy zamóže jandźelow a człowjekow z dospołnym zbožom wozbóžnić; woni też zrozemja, što to rěka: wumoženy přez Jězusa Khrystusa być, přez hnadu wumožnikowu dźěćo Boże być a z Khrystusom Knjezom „prěnjorodźenym mjez mnohimi bratrami (Rom. 8, 29) we woprawdźe bratrowskim zwjazku stać.“ Woni skónčnje zapřimnu, zo su zemske kubła kaž też dary hnady cyłomu człowjeskomu splahu jako zhromadne wobsedźeństwo spožčene a zo jenož njehódni herbstwo njebjeskich kubłow přisadźa: „Jelizo pak smy dźěći, tak też herbja: herbja mjenujcy Boži, sobuherbja pak Khrystusowi.“ (Rom. 8, 17.)

Tole je po mudrej wučbje křesćanskoho žiwjenja hłowny wobsah mjezesobnych prawow a winowatosćow wšěch człowjekow. Njebychu wšě wadźenja za krótki čas přestać dyrbjałe, hdy bychu tele wěrnosće we zjawnym towaršnym žiwjenju nahladnosće a mocy dobyłe?

Wšelćizny.

Tepjenjo w cyrkwjach. Z wozjewjenjom sakskoho dźěłanskoho ministerstwa z 1. okt. 1921, je so zakaznja cyrkwine tepjenjo nastupaca, zběhnyła. Cyrkwine předstojićerstwa móža nětkle zasy cyrkwje wutepjeć dać, maja-li wosady srědki k tomu. Tak so zadźěwki rozwića cyrkwinoho žiwjenja zhubja.

Powyšenjo mzdy w ratarstwje. Wot 1. nov. so w Budyšskim, Lubijskim a Žitawskim wokrjesu drohotne přirażki płaća. Wone wučinjeja při hodźinskej mzdźe za ratarskich dźěłaćerjow powšitkownje za mužskich 25—60 pjenježkow, za žónske 20—35 pjenježkow, za mužsku čeledź měsačnje 20—65 hriwnow, za žónske 20— 40 hr. Nadrobniše je z wozjewjenja zhonić.

Přesuwanjo złota z lokomtivu. Po telegramje z Alpenrada je němska cłowna wyšnosć pola Flensburga w jenej nowej lokomotivje, kotraž dyrbješe so do Danskeje wuwjesć, za 27 milijónow złota zebrała. Chcychu je do Danskeje přesunyć.

Za złoto němskostatna banka a pósttydźen wot 14. hač do 20. nov. płaćitej: 850 hr. za złoty 20 hriwnar a 425 hr. za złoty 10 hriwnar. Za wukrajne złote pjenjezy so podobnje płaći.

Wuměnjenjo pólskich pjenježnych papjerow. Pólske papjerjane pjenjezy maja so wuměnić a to bankowki prenjoho wudaća nalutowarnje, 100 markowske papjery z 15. februara 1919, 500 markowske papjery z 15. januara 1919 a 1000 markowske papjery z 17. meje 1919. Tute papjery so hač do 15. decembra z wobkhoda wozmu a maja so hač do tutoho časa na jenej bancy wuměnić. Z 15. decembrom tute papjery swoju płaćiwosć zhubja.

Wulke njeměry su wutoru w nowym Köllnje pola Barlina byłe, hdźež su mnohe cyrobowe předawarnje wurubili.

Dźewjeć milijónow za dźěłonjeměwcow. Barlinski magistrat je štwórtk dźewjeć milijónow hr. postajił, kotrež so mjez dźěłonjeměwcow, jałmožnu dóstawacych a druhich khlěba tradacych ludźi wudźěla.

Petrolejowe žórło w Češkosłowakskej wuryli. Bratisławske nowiny pisaja, zo su w Gbelach 8. t. m. studźeń ryli. Při tym so nadobo z wulkim ropotom sylny petrolejowy prud wužórli, kotryž z tajkej mocu wolij wumjetowaše, zo za krótki čas cyłu wokolinu přepławi. Wolijowa žiła je tak sylna, zo prud

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 w Kulowje na Kamjenskej drózy

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

80 metrow wysoko wustorkuje, to je něhdźe tak wysoko, kaž Pětrowska wěža w Budyšinje. Z časami też plun wubuchuje. Tři čerpadła njezamóža mnohosć wustorkowacoho wolija dowotebčrać. Hłuboke hrjebje so ryja a wysoke hačenja so twarja, zo by so wolij wotwjedł. Gbelska wokolina runa so jězoru. Pohlad na žiwjelowe bohatstwo je wopraw-dźe překwapjace.

Powšitkowne wotbrónjenjo wójnskich łódźstwow wo 25 procentow. „New-Yorski Herald" z Washingtona powě: Japanski namjet na wotbrónjensku konferencu, zo by so namórske wójnske brónjenjo powšitkownje wo 25 procentow přikróčiło, je podpjeranjo Jendźelskeje a Ameriki namakał. Z tutym namjetom so wudawki za wójnske łódźstwo cyłoho swěta hodźa pomjeńšić, při čimž so mocowe poměry wulkomocow njepřeměnja.

Niewěriwe nowiny běchu roznjesłe powěsć, zo bě do poslednich njeskutkow wuherskoho krala Karla Habsburgskoho też Bernski nuncius zaplečeny, a zo budźe bamž přećiwo překrutomu khostanju Karla pola ententy protestować. Z Roma so nětko wozjewja, zo su tajke wudawanja wumyslena łža.

Cyrkwinske powěsće.

Njedźelu 20 t. m. budźe najd. k. biskop we Wołešnicach w r. h. (Ölsnitz i. V.) tamnišu nowu cyrkej swjećić. Na dompuću wopyta wón póndźelu Kamjenicy. To je třeća najwjetša wosada Sakskeje; hižo činja so wulkotne přihoty.

Njebjelčicy.

Křćeni: Jurij Willy, m. s. Jana Lejmana, kublerja w Njebjelčicach. — Mikławš, m. s. Jakuba Libša, žiwnosćerja w Pěskecach. — Hana Antonija, m. dź. Michała Rječki, kněžkarja w Njebjelčicach.

Wěrowani: Jan Lejman, dźěłaćer ze Serbskich Pazlic, z Madlenu Kmječec z Njebjelčic. — Bernard Rota, dźěłaćer ze Sernjan, z Hańžu Šołćic, hosp. pomocnicu z Pěskec.

Zemrěći: 27. 6. Jan, m. s. Jana Žura, kublerja w Njebjelčicach, 2 l. 4 m. 10 dn. — 24. 7. Madlena Barćowa, mandźelska Pětra Barća, žiwnosćerja w Pěskecach, 44 l. 5 m. 22 dn. — 26. 9. Madlena, zaw. mandź. † Michała Kowařka ze Serbskich Pazlic, 73 l. 2 m. 18 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk. 1481. Hana Kinkowa z **Raibic**; 1482. Pětr Čornak z **Konjec**; 1483. Madlena Kórjeńkowa w **Drježdźanach**; 1484. Hańža Hančkowa z **Brěmjenja**; 1485. Marija Budowa z **Dźěžnikec**; 1486.—1496. z **Kamjenca**: farař Jakub Žur, kapłan Jurij Brusk, kantor Jurij Wjacsławk, wučeř Beno Cyž, najeńk Michał Robl, Madlena Bräuerowa, Mikławš Horjeń, Jakub Janca, Jan Špitank, Michał Schneider, Madlena Deleńkec.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podroženjo Posoła: Madlena Kórjenkowa w Drježdźanach 3 hr.; po 5 hr.: Hańža Hančkowa z Brěmjenja, Marija Budowa z Dźěžnikec a najenk Michał Robl w Kamjencu.

Wične płaćizny,

kajkež so 14. novembra w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	900—950	1625—1700
2.	600—700	1200—1350
3.	400—500	950—1100
4.	250—300	750—900
	Byki:	
1.	800—900	1400—1500
2.	600—700	1175- 1300
3.	400—500	950—1050
4.	250—350	700—875
	Jałojcy, kruwy:	
1.	900—950	1625—1700
2.	650—750	1300—1450
3.	500—600	1100—1250
4.	350—450	900—1050

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.	900—1000	1400—1500
2.	750—850	1250—1330
3.	550—650	1050—1150
4.		
	Wowcy:	
1.	700—775	1400—1500
2.	475—575	1050—1175
3.	350—400	950—1000
	Swinje:	
1.	1500—1600	1950—2050
2.	1600—1700	2050—2150
3.	1250—1350	1700—1800
4.	1100—1200	1550—1650
5.	1250—1450	1650—1850

Jednota w Budyšinje změje **njedźelu 20. novembra měsačnu zhromadźiznu** w katolskej towaršni wječor w 8 hodźinach.

Wulke wosebite poskićenjo.

Dźělba prěnjotnych wobłečenjow za hólcow a mužow wot 280 hr.
„ modnych mužskich klobukow štuka wot 40 hr.
1 wóz kamjeniny:
talerje, šklě, myjace naprawy, horncy k směšnje tunim płaćiznam.

Mój hobrski skład poskića k starym tunim płaćiznam najlěpšu a sprawnu nakupnu přileżnosć.

Předawarnja E. Wels w Kulowje.
Telefon čisło 12. Założene 1868.

Arnošt Weidlich
při torhošću w Halštrowje při torhošću
poruča swój wulki skład
pjelsćowych tworow.
Zhotowjenjo
nowočasnych žónskich a mužskich kožuchow.
Wosebitosć: wobruby za serbske žonjace kožuchi we wšěch družinach.
Khwatne posłuženjo. — Najtuńše płaćizny.
Při potrjebje sym rad k słužbje.

Emil Wehrle
w Budyšinje, jerjowa hasa 7.
Płatowe, wołmjane a bawłmjane twory. Sněnje płaćizny!

Kwasy
na wsach fotografuje bjez powyšenja płaćiznow fotograf
W. Kornet
Budyšin, Gickelsberg 1b.

Rjany ćopły **zymski přewoblek** (za sylnoho knjeza so hodźacy) kaž nowy je płaćizny hódno na předań w haptycy w Khróšćicach.

Košlacy barchent, běły a pisany,
jakowy barchent,
wobłečenjowe tkaniny } wołmjane a
bluzowe flanelle } połwołmjane
hotowe barchentowe šaty, běle a pisane za mužow, žony a dźěći; **normalne šaty,** też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča
August Paul Hilger, mějićel **Emil Wilček,** seminarska droha 2.

Jězdne, skótne a decimalne wahi,
nowe a **porjedźenjo** wšěch družin poskića spěšnje a **bjez konkurency tunjo**
Math. Eder w Budyšinje,
Dornschnabel čo. 1.

Wobydlerjam Šunowa a wokoliny!
Wotewrju **15. novembra**
małopřekupstwo
w cigarach, cigaretach, tobaka w pakćikach, rjepikaty a Khoćebuzski rolkaty.
Budu so stajnje prócować dobru a tunju tworu poskićeć.
Mikławš Mikliča
w Šunowje pola Różanta.

Zjawny dźak.

Najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez" wuprajamoj z tutym knjezej kublerjej **Jurjej Donatej,** joho mandźelskej **Hańži** a joho maćeri **Madlenje** w Nuknicy za jich wulkotne a nadobne dary k naju kwasej.

W Hórkach, na kwasnym dnju 8. novembra 1921.

Handrij Wićaz z Brěmjenja, nětko w **Hórkach,**
a **Hańža** rodź. Wehnertec, joho mandźelska.

Serbja Drježdźanscy! **Njedźelu 27. nov.** 1/2 8 hodźin budźa **serbske kemše** z Božej mšu za wotemrětych sobustawow „Jednoty" a ze zhromadnym swjatym woprawjenjom. Wo bohate wobdźělenjo so prosy.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało našoho luboho synka a bratřika

Jurja Bjenšec

z Khróšćic

pjatk 11. novembra 1921 ze swj. sakramentom mrějacych derje wobstaranoho w młodostnej starobje 7 lět po krótkej ćežkej khorosći z našeje srjedźizny wotwołać. Zańdźenu póndźelu přepodachmy joho ćěłko Khróšćanskej swj. zemi. Za wulku mnohosć wěncow kaž za tak bohate k rowupřewodźenjo wuprajamy wšitkim swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!"

W **Khróšćicach**, 14. nov. 1921.

We hłubokej zrudobje

Michał Bjenš a mandźelska.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak č̌o. 893.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 48. | Budyšin, 26. novembra 1921. | Lětnik 59.

Njebudź bjez žadosće!

O spodźiwny čas, o nadobny čas, hdyž wotrosćeni w cyrkwjach kěrluše wo přichodnym wumožniku zanošuja a doma dźěći nanej a maćeri a mjeze sobu sebi šepotaja, što jim Bože dźěćo přinjese. Što njedopomni so tajkich khwili ze swojoho žiwjenja? wosebje z dźěćacych lět? Ach, kak smy zasy a zasy rozpominali, što chcemy sebi wot Božoho dźěsća skazać; kak smy rano, hdyž hwězdy na njebju so hišće błyšćachu abo hdyž běchu te hišće pokhmurjene ze sněhowymi mróčelemi, khwatali na „jutrnje“ a tam při wóskowcu abo wóskowej swěčcy do knihi hladali, zo bychmy móhli hnydom zanjesć, hdyž knjez kantor k Božej mši zapiska. „Rorate coeli desuper, et nubes pluant justum.“

Advent! Što maš činić w tymle času? Móžeš so hišće prašeć? Podobnje kaž jónu ći sprawni staroho zakonja maš za swojim wumožnikom a zbóžnikom žadać. Haj, žadosć za wumoženjom, žadosć za zbóžnosću, dyrbiš stajnje we swojej wutrobje žiwić; tohodla swj. cyrkej na to pokazuje na započatku swojoho lěta. Wšo, štož je swjate a duši spomóžne, dyrbiš najprjedy ze žehliwej žadosću zapřimnyć: potom so zahoriš a pohoniš k płódnomu skutkowanju.

Kak stoji z twojej žadosću za wumoženjom? za swjatosćenjom? Budź sprawny přećiwo sebi samomu a njemyl so wo sebi samym. Škodu by měł sam njesć přez wšu wěčnosć! Njespokoj so z tym, zo snadź zwonkownje wšo dopjelneješ, štož maš za trěbne; zo wosebje też swědomiće ke mši khodźiš, sakramenty dóstawaš. Hladaj do swojoho znutřkownoho a pruhuj ducha, kiž će při tym honi. Snadź činiš mnoho z přiwučenja abo dokelž je we wosadźe tak wašnjo. Maš-li prawoho ducha we sebi, wěrnu a woprawdźitu žadosć za swjatosćenjom a skónčnym wumoženjom, potom předewšim budźeš też hladać, zo lubosć k bližšomu maš a na křesćanske wašnjo wukonješ. Njezdychuje nětkle cyły swět za wumoženjom? Měr chce měć a žohnowanjo, kotrež z njoho so wuliwa. Tola čohodla joho nima? Dokelž toho tu njeje, štož hižo je jónu swětej wumoženjo přinjesło, dokelž tu njeje toho, bjez čohož tele wumoženjo ženje człowjekam njeby so stało: lubosće k bližšomu. „Tak je Bóh swět lubował, zo swojoho jeničkoho syna njeje přelutował . . .“ A ma-li tele wumoženjo nětko też za tebje přińć, to rěka na tebi so dokonjeć; ma-li twojej duši k wužitku, k wozboženju, přińć, potom dyrbi też tebje lubosć k bližšomu napjelnjeć, honić a sylnić.

Ale też wšo druhe hladaj, štož će swjatości a tak twoju žadosć za wumoženjom ći móže spokojić.

Cyła Europa a też hišće mnohe kraje druhich zemjow mějachu w poslednich lětach advent; bolostny advent. Milijóny wutrobow wo dnjo a w nocy zdychowachu za wumoženjom. Tola do tejele žadosće měšeše so přewjele zemskoho. Na swoje ćělne ćerpjenja, tradanja, na swoju swětnu zrudobu sebi człowjek přewjele mysleše a za wumoženjom z njoho zdychowaše. Ale přemało prošachmy Boha, zo by naše twjerde wutroby zmjehčił a skažene zmyslenjo polěpšił, kotrohož dla a z kotrohož su wšě te domapytanja na nas přišle. Naša adventska žadosć bě přemało znutřkowna. Bě podobnje kaž jónu pola židow Staroho Zakonja. Přez lětstotki běchu žałosćili: Rorate coeli desuper, et nubes pluant justum“ a za wumožnikom wołali, kiž měješe jich dowjesć k dobyću a knježenju. Hdyž pak bě wón přišoł a chcyše najprjedy kralestwo Bože we jich wutrobach założić a rozmnožić, zo bychu jónu hódni byli, nad ludami knježić, dha so wot njoho wotwobroćichu a přepodachu joho k smjerći na křižu.

Hłubšo, znutřkownišo, wěrnišo to je, za duchownym wumoženjom dyrbiš žadać a z mocu a wutrajnosću a we wěrnosći za jeje dopjelnjenjom dźěłać. Potom přińdże čas, hdyž Jězus we tebi so narodźi a wšu twoju žadosć spokoji; hdyž potajkim po Jězusu budże tworjena twoja duša a tak khmana za wěčnu zbóžnosć. Přez cyłu wěčnosć budźeš potom, „česć Bohu we wysokosćach“ spěwać a z toho ćerpać njewuprajite radosće.

* * *

Wo zbóžnej Wilbirgiji

(† 11. dec. 1289).

Pustnica.

Hižo dołhe lěta běše Wilbirgis jako putnica wokoło klóštra swj. Floriana zbožownje žiwa. Tam bě sebi nanajbliže k swjatnicy swoju khěžčičku stajiła.

Ale njepřećel wšěch dušow njepopřa jej jeje zbožo; hišće njemóže pozabyć zboža, kotrež je jónu sam wužiwał w njebjeskej radości. Wo dnjo a w nocy čwělowaše ju ze spytowanjemi a hrózbnymi předstajenjemi a wabjenjemi. Wona pak wosta kruta; jeje čistota błyšćeše so ćim jasnišo.

Jónu, hdyž swoje duchowne čwěle skoro wjacy přětrać njemóžeše, pósła po swojoho spowědnika Sibota. Tón přińdże k jeje woknješku. Nutrnje prošeše knjeza, zo by jej Božoho Syna do cale přinjesł a tam, a byrnjež jenož na krótki čas było, joho wostajił.

Duchowny, spóznawši duchowne čwěle swojeje spowědnicy, bě jej po woli. W rjanej, złoćanej kapsli přinjese najswjećiši sakrament. Přez cyły advent smědźeše jón we swojej cali hospodować.

O zbóžny advent! zbóžny přikhad Boži. „Přińdź a wumož nas, Knježe, Bože wójskow. Pokaž nam swoje wobličo a budźemy wumoženi!“ (versikl z adventskoho časa.)

Połna swjateje česćomnosće, so modlo a posćo, wobkhowa Wilbirgis Božoho Syna hač k patoržicy.

Přińdże „swjata nóc“, tamna spodźiwna nóc, „hdyž chcyše Knjez přez swój dobroćiwy přikhad swět swjatosćić a poswjećić.“ Swoje dźěło bě zbóžna pustnica dokonjała. Ćicho a pobožnje modleše so nětko na kolenomaj k swojomu Bohu a Nawoženi, kiž pod wobličwom khlěba při njej přebywaše. Tu zeskhadźa nadobo horca žadosć we njej: Ach, hdy by tola Emanuel mi nětkle woznamjenił, kotra bě ta hodźina, hdyž je w Bethlehemje so narodźił! —

Z blizkeje cyrkwje wołachu zwony k hodownej Božej mši. A hlej, što tam so błyšći wokoło kapsle, hdźež je Najswjećiši sakrament? A jasnosć nadobo rozšěrja so po cyłej cali hač do ćmowoho kućika! A před jeje pobožnymaj wočomaj leži nadobo Jězusdźěćatko — Bethlehemske dźěćatko.

Tu bu wona z radosću a zbóžnosću přewzata. Jeje duša juskaše; jeje Knjez a Bóh bě so jej zjewił. A skoro bě zabyła, joho za so a za druhich prosyć.

A hdyž so jej dźěćatko pozhubi, słyšeše hišće jasnje, kak k njej rěčeše: „Haj, přińdźeš ke mni, moja njewjesta!“

Kaž pustnica je też człowječa duša. O, zo by kóžda derje přeživiła advent! žadała, zo Boži duch ju přiwozmje a přetwori ju k bohuspodobnomu žiwjenju. Potom do kóždeje też jónu přińdże jeje Knjez a Bóh; potom nadźija na wěčnu zbóžnosć budże wěstosć a přeńdże jónu do wěrnosće.

Swětowy rozhlad.

Sakski krajny sejm.

Njedowěrjenjo, kotrež su njesocialistiske strony sakskoho sejma sakskomu knježeństwu wuprajiłe, je so ze 47 přećiwo 46 hłosam njesocialistow wotpokazało. Wot jenoho jeničkoho komunistiskoho hłosa potajkim wobstaćo nětčišoho sakskoho knježeństwa wotwisuje. Njedźiwajcy toho minister Lipinski wuprajenjo njedowěrjenja papjerjany protest mjenowaše. Wón dźěn doprědka wjedźeše, zo so wone z jenym hłosom wjetšiny wotraze. Zapósłanc Beutler bě knježeństwu porokował, zo wone z tym, zo je towarstwo „bratrow z kamjenja“ rozpuščiło, statej a Němskej zeškodźiło. Lipinski jomu wotmołwi, zo so wón z tymle porokom nochce dale zaběrać, wón je jenož na to pokazał, zo z lěweje strony statej strach njehrozy, dokelž wona hospodarskoho założka nima a dokelž je praktiscy njemóžno, zo by wojowanske organisacije wutworiła. Za to pak strach na prawej stronje wobstoji, dokelž tuči knježa zwjazki z němskostatnej woboru pytaju, a

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

bychu tohodla wojeŕscy a strategiscy lěpšinu měli.

Wobličo zemje.

Bamž Benedikt XV. wotmě minjenu wutoru ważny tajny konsistorij, při tym dótkny so też politiki. Ze wšelakimi statami, kotrež su po wójnje nastałe, ale też ze starymi, kotrež pak buchu přez wójnu powjetšene, nawjazuja so diplomatiske poćahi a wujednawaju so konkordaty. Tola njesmě sebi žadyn stat myslić, zo wujednanja, kotrež su so z jenym stałe, też druhomu so přizwolić dyrbja. Dale pokaza na to, kak ludy za měrom žedźa, toho pak też po skónčnej wójnje hišće njeje. Podpisanjo měrowych wujednanjow njeje měr wutrobow a zmyslenja přinjesło. Skónčnje wupraji swjaty wótc swoju nadźiju, zo wuradźowanja we Washingtonje bychu tola swětej měr přinjesłe. Kak pak stoji tam?

Kaž powěśće rozprawjeja, je so wotbrónjenjo na morju wobzamkło (wězo do wěstych mjezow), na kraju smě kóždy dźeržeć kaž chce. Wo měrje, nic z brónjemi, ma so rozrisać wosebje też ważne narańše prašenjo: štó ma móc w **Chinje** dóstać a **Sibiriskej?** Rozrisanjo njeje lohke. Dale widźimy **francózsku** njedowěru přećiwo Němskej, kaž so wosebje pokazuje z Briandoweje rěči, z kotrejž je zakitował francózsku wojeńsku móc.

Ale to njeje wšo. **Ameriku** traši jendźelsko-japanski zwjazk. **Jendźelčenjo** zasy porokuja Francózskej, zo je bjez jeje wědomja sebi dojednała z Turkowskej wo Syriji a Ciliciji a tak sčiniła z njej wosebity měr, kiž je přećiwo wujednanjam z Jendźelskej. **Italska** zajima so kruće wo Albansku a šćuwa Jendźelsku, zo by ta Južnosłowjanskej připoručiła, Albanisku wopuščić, kotruž je pječa zdźěła brońscy wobsadźiła. **Južnosłowjanska** pak chce rad k morju a wosebje mocy dobyć při adriatiskich brjóhach. Toho so Italska boji a njewostanje bjez napřećiwnoho dźěła. We **Wukrajinje** zasy zběhaju so ludy a wojuja krawnje přećiwo ruskim bólšewikam a zdobom wo swobodu wot ruskeje namocy. **Ruska** je też hišće falšna z **Pólskej,** a njeje wěste, hač też tam hišće jónu k brónjam njepřińdźe. A kak stoji z **Irskej** a Jendźelskej? Też tam njeměr a krawne strachi. Rěka, zo też we **Indiskej** so wari přećiwo Jendźelskej.

Pokazuje to na měr?

Ale też we wšelakich krajach znutřka njeje měra. W Ruskej mrěje lud z hłodom, knježeństwo pak wudawa pjenjezy na skrućenjo bólšewiskeje mocy. W **Hornjej Šlezskej** zrazychu tele dny němscy wobrónjeni z italskimi wojakami, w **Barlinje** su krawne nadpady na cyrobinske wobkhody; w Barlinskej radnicy mjetaja smjerdźace bomby a wuhnaći wołaja wotkhadźejcy: „přińdźemy zasy a was wobwěsnjemy"; w **Portugalskej** zatřělichu ministrow a podusychu zběžki, w **Rakuskej** bija so z madjarskimi „bandami" wo Burgenland, w **Českosłowakskej** dyrbjachu třeleć do Němcow, hdyž mobilisowachu, dokelž ći so stajachu swojej statnej winowatosći. Hdźe je potajkim měr? Kaž so zda, ma joho we Europje hišće najwjacy **Šwica a połnócne staty.** Tam też po zdaću njeje hospodarskich wojowanjow a też měrje kaž wšudźom druhdźe.

Tole je wobličo swěta: pokhmurjene. A tola je Bóh tón Knjez, Bóh lubosće, je sčinił tak rjane. — Ale přińdźe njepřećel a nasy pjanki.

Amerika.

Francózski ministerstwowy předsyda Briand je we Washingtonje sobustawy konferency přeswědčić móhł, zo je Francózska swojoho němskoho susoda dla nuzowana, sylne wójsko wudźeržeć. Němska móže wšědnje wójnu zasy započeć. Ale hišće wjacy. Te sydom milijónow wojakow, kotřiž su so do civilnoho žiwjenja wrócili, su w organisacijach abo towarstwach zrjadowani, kotrež so při kóždej składnosći na swjedźenje a lětniny skhadźuja. Francózojo to wšo wědźa. Woni so na wulki amerikanski lud wobroćeja, kotryž prawda tak zajimuje, a jomu praja: Pomysl sebi, zo maš lud na swojej stronje, kotryž je w běhu stawiznow wjele krwawnych zwadow z tobu měł a w swojich wotmyslenjach zawostawa. Što budźeš činić? Zańdźeliš-li woči před tajkim strachom? Briand dale praji: Ale njech so njerjeknje, zo tajkoho stracha njeje, přetož Němska nima wjacy žanoho materiala. Zawěśće, kontrollowaca komisija je wjele činiła. Za čas wójny pak su widźeli, z kajkej spěšnosću su so nimo měry wulke wójska wutworiłe a so z wójnskim materialom wuhotowałe. Němska ma wulku industriju. We Němskej je hišće wšo, štož k dźěłanju kanónow, mašinskich a ručnych třělbow trjebaju. W napjatym diplomatiskim času, kotryž móža, hdyž chcedźa, wo někotre njedźele podlěšić, móhli sebi Němcy zasy wójnski material nazdźěłać. Briand skónčnje na Napoleonski čas dopomni. Też tehdy bě Němska cyle zbita a tola je móhła wulke wójsko zhromadźić, wobronić a Napoleona zbić.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Naša „Jednota" měješe minjenu njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu, kotraž běše jara bohaće wopytana. Najprjedy přednošowaše knjez předsyda farař Hejduška wo Južnosłowjanskej. Na to referowaše knjez cyrkw. wučeŕ J. Šołta wo prěnim dźěle knihi „Cyrkwinske stawizny" wot knj. fararja Nowaka-Radwořskoho. Maćizna wubudźi wulki zajim pola připosłucharjow a mnozy přejachu sebi knihu. Kniha je dóstać w našej Donnerhakec knihićišćeŕni a to za sobustawy towarstwa ss. Cyrilla a Methoda za jenož **5 hr.**, hewak płaći **10 hr.** Kniha poskića wjele lokalnych stawiznow ze wšitkich našich cyrkwinskich wosadow, kotrež w žanej druhej knizy njenadeńdźeš.

— Štwórtk minjenoho tydźenja bě autowy wobkhod mjez Budyšinom a Kamjencom zastał; kaž rěkaše: njedostatka bencina dla. Nětko je so z 23. t. m. zasy zawjedł, hdyž

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

„Ach, ach!" škodowaše slědna Haplka před cokorowanymi braclemi, „zo njemóžemoj jich ani powoptać! Hdy běchmoj to tola prjedy wědźałoj, njeběchmoj ani do zahrody šłoj: wšak namaj zahroda njećeknje!" Wona wšak bě swojomu žołdkej při truskalcowej rjadcy přewjele dowěrjała a nětko ji hižo mjaknješe, hdyž jeno na cokorowane bracle hladaše. A tola njemóžeše so zminyć, khibali zo za stwjelcom łóješe, na kotrymž so rjany bruny spječeny bracl před jeje wočomaj hordźe kolebaše.

„Wostaj bracl! Nješčipaj!" wobaraše ji Hapka. „Tamle hladaj, na prawo hladaj, kajki to dźiwny zahon, wšón bruny a kak so zyboli, kaž z lutej škrěnej butru! Pójmoj bliže! Poběhń khětře! To traš su słódke pampuchi! Te mam ja najradšo."

A wobaj běžeštaj z khwatkom bliže na prawo a zetkaštaj wulki zahon pampuchow, kotrež so wšitke z lesnym brunym wóčkom a z tučnej škrěnej butru luboznje na njeju smějachu.

„Ow, Hapka, to su tola přelubozne pampuchi! Kak so rjenje na naju směja! A zawěśće su też ze šmjedrunksom pjelnjene, abo naposledku traš z malenacej muku! Ach, hdy bychmoj je tola powoptać móhłoj! Ale škoda, škoda!"

Hapka pak měnješe: „Powoptać drje budźe so hišće hodźeć!"

„Měniš, Hapka? Tak budu ja ščipać. Daj mi same ščipać. Chcu te najzrališej a najlěpše zwubjerać! A hižo wubjeraše a ščipaše Haplka a wušćipnywši dwaj, skhowa sebi tón wjetši a poskići też Hapcy, kaž Jěva Adamej ze zakazanoho štoma.

Ow běše to tola lubozny, samymaj wočomaj hižo nimo měry słódny pampuch! A kak rjenje hižo wonješe! Tola běda na te stróžele! Cuzy, zakazany płód chcyše so nad nimaj wjećić. Ze wsy přikhadźeše tón samy wulki muž, wuslěkany a bjez čapki: tyknywši wobej rucy do kapsow přikhadźeše drje cyle pomału a maznje, kaž by swoje kročele měrił a też ličił, ale runje na njeju so měrješe, kaž by jimaj wuši rězać chcył. A štož so hišće za nim wlečeše, to njehodźeše so z nazdala tak lohcy spóznać: běše traš to kij abo hewak někajki njelubozny nastroj na njeju, na koho dha hewak? hdyž běštaj tu bjez dowolnosće pampuchi ščipałoj. Muž težto poča z nazdala na njeju kruće wołać: „Što wój tam při mojim zahonje chcetaj? Chcetaj sebi wój wšitke moje pampuchi wušćipać?" Kak škropawje hněwnje jeno joho hłós Hapcy a Haplcy we wušomaj bruncheše! Tu njeje radno stojo čakać", mysleštaj Hapka a Haplka. „štóž z časom čěka je najmudriši" — a čěkaštaj.

Tola muž wołaše dale za nimaj: „Přečo dha čěkataj? Njećěkajtaj tola! Mojedla njetrjebataj čěkać! Ja wamaj křiwdy njesčinju. Chcetaj-li sebi pampuchi ščipać, mojedla sebi ščipajtaj, haj, mojedla wušćipajtaj sebi cyły zahon, rodźitaj-li, potom ja njetrjebam ani zasykować. Póńdu zasy domoj, to budźe mi najlubšo."

Na tajku přećelnu rěč wróćištaj so Hapka a Hapłka ze čěkanja. „Ach, ně, cyłoho zahona wšak mój njerodźimoj. Chcychmoj jenož powoptać, kak dobre pampuchi su."

„Mojedla wušćipajtaj sebi pampuchow, kelkožkuli chcetaj, wšak je jich tu dosć", namołwješe jeju zasy muž. „Najlubšo wšak by mi było, hdy byštaj sebi zahon wušćipałoj, zo bych sebi dźěło zalutować a we měrje zasy domoj hić móhł. Ale hdyž wój njerodźitaj, dyrbju ja tola zasykować, hewak mi wšitko přezrawi." A wobroći so za nastrojom, kotryž so jomu za khribjetom wlečeše, běše pak to kosa, kotruž měješe njerodnje z powjazom za ramjo přiwjazanu. Kosu na ramjenju njesć a ruku dźeržeć, běše jomu hižo přewulka próca była. Z dobrej khwilu a cyle mazńje nastaješe so, zo by so za kosu skhilił, khilejo so ćežcy stonaše a postanywši zasy z toporom w rucy wodychowaše z hłuboka, kaž by so hižo přenapinał a hobrske dźěło dokonjał. Potom po dobrej khwili stupi na wjeŕšk prěnjoho wosrjedka a rubny z kosu do pšeńčnych stwjelcow a hnydom też zasy kosu čisny a dźěše so na šěroku zelenu mjezu lehnyć. Lědma so dolehnywši postona, kaž by jomu też samo lěhanjo wulku prócu činiło. „Ach, hdy jeno budźe to zasy wječor!" a na prawu a na lěwu stronu so přeléhujo pytaše sebi měr, ale bysnadź jón njemóžeše namakać.

Kosa pak syčeše sama pilnje dale. Pšeńčne stwjelca padachu před njej kaž by je wětřik powalał. Za kosu so samo wotbjeraše a na hromadki kładźeše. Hromadki so do snopow hromadźachu a wjazachu, a snopy so same po rjadu do popow zestupowachu.

ež nic hižo w tej měrje, kaž dotal. Auto budże jězdźič na dźěławych dnjach z Budyšina (z dwórnišća) 6^{20} rano a 6^{10} wječor; z Kamjenca 7^{50} rano a 7^{50} wječor. Na njedźelach a (statnych) swj. dnjach: z Budyšina (z dwórnišća) 9^{40} dopołdnja a 6^{10} wječor; z Kamjenca 11^{20} dopołdnja a 7^{50} wječor.

Ze Židowa. Přizamknjenjo našeje gmejny k susodnomu městej Budyšinej so najskerje bórzy přewjedźe. We swojim poslednim posedźenju je mjenujcy wokrjesny wubjerk so za to wuprajił, zo ma so připoručić, hdyž so dobrowólnje njestanje.

Z Radworja. Žadne dohotowanjo je „hnadowny" wołtař tudomneje farskeje cyrkwje dóstał. Joho nowa Boža martra wobstoji z čistoslěbornoho Jězusowoho ćěła a z křiža, kotryž je z „olivowoh o", t. r. z wolijowcowoho drjewa dźěłany, a to z wolijowca (wolijowoho štoma), kiž je na Wolijowej Horje pola Jeruzalema rostł. Pod hnadownej postawu pak widźiš kaščik, z kruchom štomoweje skory pod šćleńcu. Što to do skory je? Wona wukhadźa wot sykomory, to je wot dźiwjoho figowca, pod kotrymž je swjata swójba w Egiptowskej bydliła a kotryž tam dźensa hišće (bohužel poł zahinjeny) we wjescy Matariye, njedaloko hłownoho města Kairo, stoji. — Hdyž hewak wjele wěcow, kotrež za „Romske" abo „Jeruzalemske" předawaja, tute města ženje widźałe njejsu, dha je tu naspomnjena Boža martra woprawdże z Jeruzalema a mjenowana skora z wěstosću wot „štoma Maćerje Božeje" w Egiptowskej, dokelž je jej daritel sam wottam sobu přinjesł.

Z Hornjeje Hórki. Wobžarujomne znjezboženjo sta so njedźelu wječor při dźiwadłowym předstajenju jenoho tudomnoho towarstwa. W drastowni pokazowaše dźiwadłowy friser jenomu hrajerjej swój revolver, při tym so wutrěli a hrajerku, knježnu Herthu Pöthigec do žiwota trjechi. Zawołany lěkar zarjadowa hnydom přewjedźenjo znjezboženeje do Budyšskeje hojerńje. Wutoru rano je holca na swoje zranjenjo wumrěła. Njezbožowny třělc je friser Brückner z Budyšina. Wón drje bě sebi revolver k swojej wěstosći sobu wzał, dokelž dyrbješe w nocy domoj hić.

Z Huski. Złóstny človjek je sebi, kaž so zda, wotmyslił, tudomne knježstwo škodować. Hižo Swjatki bě tu złóstna ruka pólnu bróžeń zatykła a płomjenjam woprowała. W nocy na wutoru bu jedyn worštowc słomy (Strohfeime), tohorunja tudomnomu knjejstwu Schall-Riaucourskomu słušacy, wopor Božoho wohnja. Njeskutk powšitkownje zasudźeja, dokelž je so runje tudomne knježstwo přećiwo małomu ludej stajnje, předewšim pak w poslednich lětach přewostajiwši jomu wjele polow a łukow, přećelne a dobroćiwe wopokazało.

Bosniski kraj a raj
Napisał Pawoł Šołta, farař w Lubiju
Dóstać za 1 hr. w našej Donnerhakec knihićišćerni, Před šuleńsk. wrotami 21

Z Prěčec. Tu wotpali so wutoru wječor bróžnja kublerja Bara hišće ze wšěmi žnjemi napjelnjena. Škoda je njesměrna. Kak je woheń nastał, njeje hišće znate.

Z Kukowa. Też w našej wsy so přihoty za wólby do gmejskeje rady činja. Hdyž je nětko klóštr ze wsu zjednoćeny, wola k prěnjomu razej też klóštrske knježny. Wólbny lokal je tohodla w klóštrje. Tu je na 95 wólbokhmanych z přistajenymi a z čeledźu a we wsy (ze starej Cyhelnicu) 300. Tři wosebite listy su postajene a tak je so na wšě přeća dźiwało. Woli so njedźelu 4. hodownika popołdnju wot 3—7 hodźin.

Z Wotrowa. „Lipa Serbska" w Pančicach, kotrejež sobustawy z wjetšoho dźěła z Wotrowskeje wosady su, zjednoći zańdźenu wutoru swojich sobustawow a hosći k wjesołomu swójbnomu wječorej. Popołdnju buchu z dobrym kofejom a wosebitymi khłóšćenkami, kotrež bě wjesny pjekař připrawił, překłapjeni a po tym klinčachu naše rjane serbske spěwy wjacyhłósnje po žurli. K. wučeř Słodeńk witaše w mjenje towarstwa wšěch nanajwutrobnišo a rěčeše wosebje žonam do wutroby, zo bychu swojich muži k narodnomu dźěłu pohonjeli. Při tym dźakowaše so wšěm, kotriž su dobroćiwje k wuhotowanju ćělneje zabawy přinošowali, spominaše při tym na sobustawa, kiž bě přez strašny wutrěl do njezboža přišoł. Přeješe, zo by „swójbny wječor" k wužšomu zwjazkej sobustawow a jich přiwuznych wjedł. — Wot hosći dźakowaše so k. kantor Rězak za lube přeprošenjo a wukhwalowaše narodne dźěło Lipy, wosebje tu, hdźež mamy na straži stać. Lipa je stary a Serbam swjaty štom a wokřewjuje nas kóžde lěto přez swoje słódke kćenja. Tak njech też towarstwo ze samym mjenom za serbski lud skutkuje. Tajki swójbny wječor přiwjedźe starych a młodych sebi bliže. Nuzne je, zo so zasy bóle po jednorym serbskim wašnju zabawjamy, cuzych wašnjow so zdalujemy a přeješe „Lipje" dalši rozkćěw. Zwonkownych hosći a sobustawow přeprosychu sobi wjesni k wječeri, za čož njech so hišće też na tutym městnje zjawny dźak wupraji. A tak khwatachu hodźiny spěšnje při wjesołej rejcy, spěwje a druhej zabawje. Mějachmy dźěn darniwych rukow dosć, kotrež so wo to postarachu, zo přitomni lačnosće tradać njetrjebachu. A tak je tutón jednory serbski swjedźeń skrućenju towarstwa přinošował, štož je w našim rozdwojacym času bóle hač hdy nuzne. Tuž „Lipa Serbska", z nowymi mocami do přichoda!

Z Njebjelčic. (Padušstwo.) Po dlějšim času wopytachu našu wjes zasy paduši. We nocy wot póndźele na wutoru dobychu so na šuli nutř a pokradnychu wšě tři kolesa, dwě mužacej a jene žónske a k tomu też tři latarnje. Do woknješka běchu dźěru wurězali a sebi je tak wočinili. Lohko běše jim ze zadnimi durjemi wutwochnyć. Woni su tam

---

Je to tola spodźiwny kraj!" dźiwaštaj so Hapka a Haplka. Wšitko so samo dźěła, ani zo by štó pódla porsta zhibnył! Zo je tole *móžno!* Tole njeby žiwy človjek wěrił, hdy by z wočomaj njewidźał!"

Bórzy přikhadźachu też druzy mužojo ze wsy, zo bychu pódlanske zahony zasykowali. Kóždy rubny jenož jónu do prěnjoho wosrjedka, potom puščiwši kosu lehny so k prěnjomu mužej na zelenu mjezu do trawy. Kosa njech dźěła abo njedźěła, kažkuli by so ji spodobało. Też jich kosy pak syčechu pilnje dale, žito abo pšenca so wotbjeraše a na hromadki kładźeše, snopy so wjazachu a do popow zestajowachu, a tola tu njeběše nihdże na polu žiweje duše. A mužojo ležachu pódla zywajcy a so přećahujcy na mjezy, ani přihladować njerodźachu, kak so dźěło samo dźěła, kotrež po prawym do jich rukow słušeše.

„Ach, takle cyle z prózdnymaj rukomaj, to so tola wostudźi", zawoła na mjezy muž kiž běše prěni do pola přišoł. „Hdy jeno budże to wječor. Čas tak pomału lěze, kaž by ani z blaka njerodźał. A ja wšak so też hižo wječora a nocy boju. To móže so človjek lěhać, hdźežkuli chce, njech na kachlowu ławku, njech do hele, njech do łoža, to móže so wobroćeć na prawu abo na lěwu stronu, so do hłowow abo do nohow suwać, spara sebi tola njenamaka, khiba něhdy na ranjo, hdyž hižo chce słónčko stawać. To je wostudłe!"

„Ty sy stara baba a rěčiš kaž baba!" wotrazy jomy druhi muž, „to dyrbi človjek mudry być a sebi něšto za dźěło brać, potom so też khwila minje.

Ach ja dźěn hakle sym runje khwila do polow přišoł a lědma so dźěła puščił. Ja dźěn sym też tak zasykował, kaž ty a tola so mje njecha wostuda puščić."

„Wšak sym ći prajił: mudry dyrbiš być", wotmołwi jomu druhi, „a mudrje sebi dźěło wubjerać." A muž postany so na łóhće zeprěwajo a hladaše po polach a bórzy też so spokojnje posměwkny. „Chcu nam hnydom dušne dźěło wustarać", rjekny a a zamlaska pječenomu swinjeću, kotrež runje po pólnym puću nimo běžeše, a zawoła na nje: „Ćuću!" a hnydom so pječene swinjo zawróći a wjesele kwičicy přiběža a tłóčeše so k nim, kaž by jenož měniło: „Tule sym, čestni hosćo, přmajće so a kazanja njehladajće. Khroble so přimajće! Kruće jěsće! Jenož rjap a hrjebła mi wostajće!"

„Tole je moje dźěło, kotrež nam wšitkim radźu", dźeše muž, kotryž bě pječene swinjo wołał, a přimajo so noža a widličko pokročowaše: Ja khwalu sebi tučne pleco, to je najjasniše, a założi dobry zakład w žołdku." A wukra swinjeći šwarny čwak pleca.

Też wšitcy sćěhowachu joho přikład.

„Ja mam radšo tučnu šiju", měnješe joho susod a wotrěza sebi wulku časć šije.

„Pysk je pysk a suwa so mi najlěpje", wuzna třeći a wotrěza swinjeću, ani zo by so wobarało, nimale cyły pysk.

„Ja so najradšo na wuši łóju", zasy štwórty a wotrěza swinjeću wobej wuši.

„Po třoch nohach so tola lěpje běži, dyžli po dwěmaj", mudrowaše pjaty a přiswoji sebi tołstu zadnju nohu swinjeća.

Z tak mnohim přikładom nawabjeny, njechaše też najprěńši hospodař, kiž bě pře wostudu skoržił, prózdny być a wubra sebi tučne lico.

Tak zhubi pječene swinjo wulki dźěl swojich krasnosćow. A hdyž běchu je mužojo wurubił, dachu jomu zasy běžeć, hdźežkuli by rodźało.

Swinjo też po třoch nohach so wjesele korčicy zdalowaše, najskerje tohodla, zo jomu rubjene stawy zasy rosćechu a wukrane dźěry so wupjelnjachu.

„Haj, je to tola dźiwny kraj, kiž nima w swěće runjeća", domysleštaj Hapka a Haplka, „što jeno tu hišće nazhonimoj!" Haj, woprawdże, wonaj ani z tutoho stajnoho spodźiwanja njewuńdźeštaj.

Hapka njemóžeše so přecy dodźiwać, kak jeno je to móžno, zo kosy same syčechu, posyčene stwjelca so same zwotbjerawši do snopow wjazachu a popy so same stajachu. Tohodla wróćeše so ze swojimaj wočomaj a z myslemi přecy zasy k žitnym a pšeńčnym zahonam. Jónu tak k pšeńčnomu zahonej z pampuchami so wróćiwši zatorhny so kaž ze stróželemi překwapjeny a hrabny Haplku za ruku na pšeńčny zahon pokazujo: „Hladaj, Haplka, khětře so na tule stronu wobroć! Hladaj tamle na třeći wosrjedk nimale na srjedźa, njewidźiš tu čerwjenu kholowčku a žołtu nohajcu? Njewidźiš ju? Hm, hm, nětkle zasy! Tamle pola toho popa, kotryž so runje staja!" A wobroćeše Haplku do teje strony a pokazowaše z porstom, hdże by hladała. „Njewidźiš dha, na lěwej stronje popa?"

(Pokračowanjo.)

cyle znaći byli, kiž wědźachu, hdźe so kolesa khowaja. Policajski pos dźěše sled k žitnej fajmje, hdźež so wot jenoho kolesa wobrukaj namakaštej. Dalšoho sleda za paduchami nimaja a tak drje su kolesa na přecy zhubjene. Njech so kóždy ze swojim kolesom na kedźbu bjerje, tež doma nimaš je hišće wěste!

Z Kulowa. Smjertnje zranił je so tu štwórtk rano w štyrjoch zamkaŕ Max Klotz. Joho žonu něchtó z buchanjom do wokna wubudźi. Cuzy jej praješe, zo je jeje muž w jenym hosćencu we wjesołym towaŕstwje ze žónskimi. Klotz, kotryž bě doma, so za cuzym pušći a joho při radnej pincy dosćeže. Cuzy nadobo revolver wućeže a Klotza do wutrobi ja a ruki třěli, tak zo so Klotz hromadu zwjeze. Skućeŕ potom třělbu preč ćisny. Klotz joho jako kołowoho wikowarja Narćika woznamjeni. Bjez dwěla so tu wo wjećenjo jedna. Klotz ma wšelake čestne hamty w měsće a pječa Narćikowe přeća dopjelnił njeje.

Z Wojerec. Ćežke njezbožo sta so w jamje „Brigitta". Dźěłaćeŕ Robert Wawor w transformatorskej kněžcy rjedźeše, při tym so prudowoda dótkny a bě hnydom mortwy.

Z Habrachćic. Wobsedźeŕ tudomnoho ryćeŕkubła, ratařski rada Brühl, kotryž bě we swojim času z najenkom we Łusy, je w Zhorjelcu we swojim wozu, kotryž sam nawjedowaše, nahle zemrěł. Před krótkim bě hakle ćežko khory był. Hačrunjež bě jomu rano trochu hubjenje, swoju mandźelsku do Zhorjelca přewodźeše. Wón so wjele při skutkowanju we zjawnym žiwjenju wobdźěleše.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

(Pokračowanjo).

3. Starościwosć katolskeje cyrkwje.

Cyrkej so z tym njespokoji, zo jenož puć k pomocy pokaza: wona tež srědki k tomu nałožuje.

a) Přez křesćanske rozwučenjo rozšěrja wona wěrne wučby.

Jeje cyłe prócowanjo měri so na to, zo by človjekow w duchu swojej wučby wukubłowała a wocahnyła. Spomožne rěčnišća swojeje wučby wjedźe wona přez swojich biskopow a duchownych do najšěršich worštow človjestwa. Dale chce wona wutrobow so zmocować a jich wolu pod miłe brěmjo božich kazni stajić. A runje w tymle dypku, kiž je wosebje ważny, w kotrymž tež hłowne jeje dźěławosće so wukonja a z kotrohož so wšě žohnowanjo žórli, wobswědča cyrkej wšu swoju spodźiwnu móc. Přetož srědki, kotrež jej telko wliwa na človječe duše zwěsća, je jej Jězus Khrystus sam za tónle najnadobniši nadawk do rukow dał, wone maja tohodla też bóžsku móc we sebi. Tele jeje srědki božeje hnady jeničcy zamóža so najhłubšo do znutřkownoho človječich wutrobow předobyć a človjeka k posłušnosći napřećiwo joho winowatosći, k skludźenju joho złych nakhilnosćow a požadosćow, k najwyššomu wjeršku lubosće napřećiwo Bohu a bližšomu, k přewinjenju wšěch zadźěwkow po puću k póćiwosći dowjesć.

b) Cyrkej je hižo jónu swět před zahubu wobkhowała.

K dopokazanju tejele wěrnosće je trjeba jenož na přikłady zańdźenosće pokazać. Dopominamy na podawk, wo kotrymž njeje dwěla: na dospołne wobnowjenjo človjestwa přez křesćanstwo. Jeje dobromu wliwej mamy so dźakować, zo bu wuwiwanjo človjestwa na lěpše kolije dowjedźene, zo bu wot zahinjenja zasy k lěpšomu žiwjenju zbudźene a na to skhodźeńk kultury dócpě, kotryž wšě prjedawše periody wo wjele přesaha a w přichodźe ženje hižo přetrjecheny njebudźe. Wšě tele dobroty maja w Khrystusu swoje žórło a też swój posledni a skónčny zaměr. K samomu žórłu, z kotrohož so wšo dobre wuliwa, ma so wone skónčnje też zasy přiwobroćić. Swětło evangelija zeskhadźa, hdyž bu potajnstwo wočłowječenja Božoho Słowa z wumoženjom wšěch człowjekow cyłomu swětej připowědźene. Powěsć wo Bohučłowjeku Jězu Khrysće předoby so přez wšě kraje, a křesćanska wěra a křesćanske žiwjenjo wšudźom zakćěštej. Je-li lěkaŕstwa přećiwo wšěm škodam cyłoho človjestwa, dha je to jeničcy nawrót ke křesćanskim zasadam. Přetož zakładna zasada za wšě stawizny je, zo we časach swojoho zhubjeńšenja ma kóžde towaŕstwo k swojomu spočatkej so zasy nawróćić, chce-li nowoho žiwjenja nabyć! Najnadobniši kónc, kiž ma kóžde zjednoćenjo wutyknjene, je tón, zo njesprócnje wo dopjelnjenjo toho zaměra so prócuje, za kotryž bu założene. Zaměr, kiž je towaŕstwu žiwjenjo dał, ma też hinjacomu ćěłu zasy nowe mocy a hibićiwosć zalinyć. Tohodla so wotwobroćenjo wot wutyknjenoho kónca runja hinjenju, přiwobroćenjo k zpočatkej pak wuhojenju. To płaći wo staće a zawěsće nic mjenje wo najwjetšej woršće ludu, wo dźěłaćerjach.

Krajan

Katolska protyka
za Hornju Łužicu
na lěto
1922

wuhotowany w bohatym wobsahu z wjele rjanymi wobrazami, doćišći so započatk decembra a budźe srjedź decembra w našich expedicijach na předań.

c) Cyrkej dźěłaćerjow pozběha.

Njesměmy sebi myslić, cyrkej přetrjeba hajo duchowne žiwjenjo wšu swoju starosć, tak zo by zemske žiwjenjo při tym zanjerodźiła.

1. Wona dawa pokiwy za wšě počinki.

Cyle ważnje chce a wo to so prócuje, zo předewšim dźěłaćeŕski staw ze swojoho hubjenstwa k lěpšomu žiwjenju so wudobudźe. K tomu pak njepřinoša mało hižo přez to, zo człowjeka k póćiwomu žiwjenju napomina a nawjeduje. Dospołnje křesćanske žiwjenjo hižo samo wot so k wulkomu dźěłej k derjeměću w časnych wěcach přinošuje, přetož wone wujedna z Bohom, spočatkom a žórłom wšěch kubłow a wotwobroća dwoje njezbožo, kotrež człowjeka často při wšěm joho bohatstwu hubjenoho čini, to je nahrabnosć a požadliwosć za wužiwanjom.(1. Tim. 6, 10: „Korjeń wšoho złoho je lubosć k pjenjezam.")

Tajkele žiwjenjo po křesćanskich počinkach spokoja z pokornym žiwobyćom; zlutniwosć pak wuruna, čohož brachuje, a wobkhowa před tamnymi njekničomnosćemi, kotrež husto jenož małe, ale samo wulke zamoženja požreja a też najbohaćiše herbstwo rozmjetaja.

2. Cyrkej twari dobročinske wustawy.

K tomu prócuje so cyrkej k pozběhnjenju derjeměća dźěłaćerjow přez to, zo hlada tajke wustawy założeć a podpjerać, kotrež ma za khmane k pomjeńšenju nuzy a hubjenstwa. Haj na tele wašnjo dobrotywopokazowanja je sebi wona stajnje dobyćeŕsku palmu zasłužiła, kaž samo jeje njepřećeljo raznje wuznawaja. Bratrowska lubosć mjez prěnimi křesćanami bě tak mócna, zo bohaći často swojoho zamoženja so zdachu, zo bychu khudym pomhali; tohodla „njebě žadyn tradacy mjez nimi" (japošt. skutki 4, 34). K tomule zaměrej bu powołanjo diakonow zawjedźene; jim běchu japoštołojo nadawk napołožili, zo maja wšědnje jałmožnu wudźěleć. A swjaty japoštoł Pawoł njeje, byrnjež měješe so wo wšě cyrkwje starać, so stajił, hdyž měješe wobćežne pućowanja činić, zo by khudšim křesćanam jałmožnu sam donjesł. Tele pjenjezy, kotrež křesćenjo při wšěch swojich zhromadźiznach dobrowólnje nawdachu, mjenuje Tertullian „kapitale křesćanskeje pobožnosće", dokelž buchu zwužite „k zeživjenju a pokhowanju khudych, potrjebnych syrotow a starcow."

3. Cyrkej hromadźi jałmožnu za khudych.

Tak nazhromadźi so po něčim tamne herbstwo, kotrež cyrkej jako zamoženjo khudych swědomiće hlada. Haj, wona njehańbuje so prošeŕstwa, zo by khudym ludźom pomhała. Wona, kotraž je zhromadna mać bohatych a khudych, rozpłomjeni wšudźom lubosć w najwjetšej měrje a założi tak twarjenja nabožnych rjadow a też mnohe druhe spomožne skutki, tak zo přez jich pomoc ani hubjenstwa njebě, kotromuž njeby so wołoženjo dało. Też dźensa je drje hišće wjele tych, kotřiž, kaž jónu pohanjo, samo k tomu so zabychu, zo na cyrkej dla tejele jeje wulkeje dobroćiwosće swarjachu; na jeje městno chcychu ze statnymi zakonjemi zarjadowanu pomoc zawjesć. Tola njeje žanoho cyle človjeskoho zarjadowanja, kotrež by móhło křesćansku lubosć wurunać, dokelž so ta sama wopruje za bližšoho. Cyrkej sama ma tule móc; ju móže człowjek jenož z najswjećišeje wutroby Jězusoweje čerpać. Štóž pak so wot cyrkwje zdaluje, zdaluje so tak też přecy dale wot Khrystusa.

Wězo njemóže dwěla być, zo maja so w rjadowanju tejele našeje należnosće wšě srědki nałožić, kotrež su w človječej mocy. Kóždy, kiž ma do teje wěcy rěčeć, dyrbi po swojich mocach sobudźěłać. A tele dźěło ma so wukonjeć po wobrazu předwidźiwosće, kotraž swět wjedźe. Tu spóznajemy, kak je wšo wot wjele winow wotwisne a přez jich dohromadne skutkowanjo bywa.

(Přichodnje dale.)

Wšelćizny.

Nowe póstske a telefonske płaćizny. Knježeŕstwo je wobzamkło, wot 1. januara póstske płaćizny wo 50 proc. powyšić. Płaćizna budźe potom w městnym wobkhodźe: za póstnu khartu 60 pjenježkow, za listy hač do 20 gr. 1 hr., hač do 250 gr. 1,50 hr. W dalšim wobkhodźe: póstske kharty 1 hr., listy hač do 20 gr. 1,50 hr., hač do 100 gr. 2,25 hr, hač do 250 gr. 3 hr. Ćišćane wěcy hač do 50 gr. 40 pj., hač do 100 gr. 75 pj., hač do 250 gr. 1,50 hr. Kilopakćiki płaća 4 hr. Póstske připokazanki hač do 100 hr. powyša so hač do 1,50 hr. atd. Wězo so też paketowe płaćizny powyša. Telefonowanjo so wo 80 proc. powyši. Nowy namjet ma dowolnosć němskoho sejma dóstać. Najpozdźišo k 1. januarej nowe sady do mocy stupja.

Dalša připomoc za dźěłaćeŕskich rentnarjow. Z dźiwanjom na daletrajacu hospodaŕsku nuzu so dźěłaćeŕskim rentnarjam hišće raz připomoc poda. Potrěbni dźěłaćeŕscy rentnarjo, kotřiž hišće ničo dóstali njejsu, maja hač do 1. dec. pola gmejnskeje wyšnosće namjet stajić. Sakske zjednoćeństwa dźěłaćeŕskich rentnarjow maja jim při tym pomocne być a z wyšnosćemi

dla potrěbnosće namjetowarjow jednać, hdźež je to trjeba. Też je so zakonjowy naćisk zapodał, wo nuzowych naprawach za podpjeranjo dóstawarjow renty z invalidnoho zawěsćenja. Dale maja so też přiłohi z njezbožeńskoho zawěsćenja z nowa zrjadować.

Dawkowe milijardy.

We wubjerku němskostatnoho hospodarstwa za dawkowe należnosće je so slědowacy přehlad wo dawkowych dokhodach dał. Z dotalnych a nowych dawkow dyrbja wunjesć: Dokhodny dawk 23 milijardow, zjednoćenstwowy 4 miliardy, dawk z kapitalowoho wunoška 1530 milijardow, němskostatny nuzny wopor 8 milijardow, wobsedźenstwowy dawk 20 milijardow, herbstwowy dawk 300 milijónow, wobrótowy dawk 23 milijardow, luxusowy dawk a dawk na **rowowe pomniki** 500 milijónow, dawk na kupowanjo ležomnosćow 550 milijónow, kapitalowy wobkhodowy dawk: a) towarstwowy dawk 1 milijardu 66 milijónow, b) dawk na hódnostne papjery 118 milijónow, bursowy wobrótowy dawk 1 milijardu 75 milijónow, dawk dohladowarstwowych radow 50 milijónow, přemysłowy a nakupowanski dawk 30 milijónow, automobilowy dawk 125 milijónow, zawěsćeński dawk 330 milijónow, dawk na wuhonjenjo 215 milijónow, wurjadny wójnski dawk 1916, 1917, 1918 a 1919 3 milijaldy, cła 4700 milijónow, tobakowy dawk 3500 milijónow, piwowy dawk 1 milijardu, winowy dawk 500 milijónow, dawk na pěnjace wino 100 milijónow, dawk na mineralnu wodu 60 milijónow atd.

Tři lěta přepozdźe. Nětčiši předsyda českosłowakskoho knježerstwa, dr. Beneš, skoro přez tři lěta minister zwonkownych należnosćow, praji 25. okt., hdyž wo konflikće z Wuherskej rěčeše, mjez druhim też tole: Madjarojo pokazuja w cuzbje na njepřezjenosć našoho stata, z najmjeńša pak na joho znutřkowne nabožne wojowanja, kotrež je z winu, zo je so Słowakska njewěriwej Prazy dospołnje wocuzbniła. Knježerstwo zasudźa najraznišo tych, kotřiž z wěrje njepřećelnymi wojowanjemi kaža znutřkowny měr našoho stata."

„Pražski večernik" přispomina k tymle słowam: Tele słowa dyrbjachu so prajić tehdy, hdyž ... so we Słowakskim kraju knježeše jako we wobsadźenym kraju ... Zo je (tajki njewěriwy) vandalismus (přećiwo cyrkwi a słowakskom ludej) trochu přestał, to je dócpěła ludowa strona, bjez kotrejež so dźensa republika wjesć njehodźi. Škódne sćěhwki we wukraju pak ma republika nětko za to njesć.

Cyrkwinske powěsće.

Wšelake konkordaty

chce swjaty Wótc z někotrymi knježerstwami wobzamknyć. Přez nje maja so počahi mjez nimi a vatikanom zarjadować, předewšim pak so wšelake prawa za katolsku cyrkej w tamnišich krajach dobyć. Tak n. př. pletu so nětkle jednanja mjez Němskej, Grekskej a Južnosłowjanskej. Wosebje w poslednimaj krajomaj bě katolska cyrkej, dotal jara snadnje zastupjena, kruće wuwjazana. Do Južnosłowjanskeje słuša nětko po rozbiću Wuherskeje a Rakuskeje wjacy milijónow katolikow kaž Krowatow a Słowincow. W Južnosłowjanskej orthodoksne nowinarstwo jara napřećo dźěła, tola rěka, zo so knježerstwo w Belgradźe wotdźeržeć njeda, a zo su jednanja z wuspěchom hižo skónčene. Přichodnje změje so južnosłowjanski sejm z tej należnosći zabjerać, a je dobra nadźija zo tón katolskej cyrkwi samozarjadowanjo přizwoli.

— Też mjez Litwu (Litawskej) a Vatikanom wujednawa so konkordat. Zakładne zasady při nim su: We wšěch cyrkwinych należnosćach podstoji cyrkej Vatikanej (nic potajkim statej). Knježerstwo zwjazuje so na to, zo za arcybiskopa a kapitl wobstara kathedralne město. Arcybiskopam, biskopam a kapitlam ma zawěsćić dokhody, přiměrjene jich hódnosći a powołanju. Cyrkej ma prawo, z cuzby sebi duchownych přińć dać. Cyrkwje a pohrjebnišća budźa słušeć cyrkwi; jich njesmě stat so mocować. Knježerstwo njesmě kazyć a zběhnyć zarjadowanja, kotrež budźa pod arcybiskopstwowym škitom.

— Katolske přeswědčenjo we zjawnym žiwjenju w Českosłowakskej republicy přecy šěršo přima a z tym rosće móc tamnišeje křesćanskeje ludoweje strony na znutřkownym politiskim polu. Do tejele strony słuša też „Orel" to je turnarske towarstwo, kotrež jenož tajkich přijima, kotřiž stoja na nabožnym zakładze. Tele towarstwo założi so napřećiwo „Sokolej" před lětami hišće jeničkej, nahladnej a też za narodnosć ważnej organisaciji českosłowjanskich turnarjow. Ale duch w „Sokole" bywaše přecy bóle njewěriwy a katolskej cyrkwi njepřećelny. Joho wliw złamać, předewšim pak wěriwych stracham wutorhnyć, kotrež z njoho katolskej wěcy nastawachu, bě wotpohlad tych, kotřiž założichu katolski „Orel". A zwjeselace je, kak tón rosće. Při lětušej hłownej zhromadźiznje so pokaza, zo měješe hižo 762 podzwjazkow. A za něšto měsacow je so jich ličba powyšiła na 949, a je znamjenjow a nadźije, zo hišće do kónca lěta budźe jich 1000. Z radosću piše „Pražský Večernik", časopis katolskeje ludoweje strony: „přichod słuša nam."

W Jendźelskej

je hižo dawno, wosebje mjez wučenymi a nic mjenje mjez jendźelskim (tak mjenowanym anglikanskim) wulke přiwobroćenjo ke katolskej cyrkwi wobkedźbować. Tam nałożeja nětko katolikojo hižo wjacy lět wašnjo k rozwučowanju luda wo nabožnych wěcach po katolskim wuznaću, kotrež je dotal też mjez ludom wjele žohnowanja přinjesło. **Wučeni katolscy laikojo** (ludźo, kotřiž njejsu duchowni, kotřiž ani swjećiznow nimaja) **wozjewjeja a rozłožeja na zjawnych městnach, kaž na torhošćach a w nasadach, wučbu katolskeje cyrkwje.** Tak na př. stawaju so tajke rozwučowanja hižo přez lěto w Londonje we Hyde Park kóždu njedźelu wot dopołdnja 1/2 11 hodź. hač do wječora 10 hodź. Z Londona roznjese so tele wašnjo nabožnoho rozwučowanja też do mnohich druhich wulkich městow Jendźelskeje. Wosoby, kotrež z tymle japoštołskim dźěłom so zabjeraja, su zjednoćeni do wosebitoho towarstwa. Ličba joho sobustawow je tak wulka, jich dźěławosć tak spomožna a jich pomoc, kotruž tak duchownym dawaju, tak ważna, zo je kardinal Bourne je nětko jako cyrkwinske zarjadowanjo přiwzał. Štóž bu do njoho jako sobustaw přiwzaty, dóstanje wot biskopstwa kanonisku missiju, to je dowolnosć, jako powołany wučeŕ katolskeje wěry mjez ludom skutkować. Wón ma potom prawo, we swojej dioecesy swój swjaty nadawk wukonjeć: dóńdźe-li pak do druheje dioecesy, ma sebi najprjedy wot tamnišoho biskopa dowolnosć k swojomu dźěłu wuprosyć; bjez njeje njesmě wučić. Tak ma cyrkej stajnje dohlad nad tajkimi wosobami a zadźěwa, zo nichtó njepowołany so k tomu nima. —

Tele zarjadowanjo je jara ważne a spomožne. Přez nje so dócpěje, zo też mjez ludom tam so za Bože kralestwo dźěła, hdyž duchowny tak měrnje njeby skutkować móhł.

Z misijónow.

Posoł budźe přichodnje też powěsće z misijónow wozjewjeć. Přez wójnu je misijónstwo na cyłym swěće ćežcy počerpiło a wjele misijónskich stacijow je zničenych. Po wójnje prócuja so wosebje amerikanske sekty z wulkimi pjenježnymi srědkami misijónstwo na so storhnyć. Tuž dyrbja też katolikojo na cyłej zemi so znowa za misijónsku mysl dobyć. Jězusowe słowa: „Dźiće a wučće wšitke ludy!" płaća też dźensa hišće, haj dźensa, hdźež su wutroby pohanow za wučbu wo křesćanstwje wotewrjene, wjele bóle hač hdy prjedy. A też naš mały lud ma swjatu winowatosć so za rozšěrjenjo Jězusoweje cyrkwje mjez pohanami zajimować a misijónske dźěło spěchować. Něšto może kóždy přinošować; štóž pak njeje ze swětnymi kubłami žohnowany, móže so za rozšěrjenjo cyrkwje modlić — a štóž zamóže, njech też šerpatku wopruje. Snadź přińdu bórzy časy, hdźež też Słowjenjo samostatnje we šěršej měrje hač dotal za rozkćěco Jězusoweje cyrkwje na zemi wustupja.

Tak na př. započnu methodistojo nětkle w katolskej Pólskej jara žiwje skutkować a ludźi swojej cyrkwi přidobyć. Jich agitacija je tak žiwa, a kaž so zda też wuspěšna, zo je Waršawski arcybiskop, kardinal Kakowski wosebity pastyrski list wudał, w kotrymž swojich wěriwych na strachi ze strony tejele sekty pokazuje. Samo z pjenjezami — a tych je za dolar też w Pólskej wjele dóstać — hladaja Polakow za so dobyć.

Swjaty kraj Palestina

bu jako dźěl prjedawšeje Turkowskeje do swětoweje wójny zaplećeny. Wosebje poslednje lěto (1918) wojowaše so kruće nic jenož w nim, ale wo njón. Z Aegyptowskeje přikhadźachu sylne wójska, Jendźelčanow z najwjetšoho dźěła Indojo, a wokoło Jeruzalema hrimachu kanóny, a lětaki šerjachu po cyłym kraju ze swojimi bombami. Měrowe wučinjenja připokazachu kraj Jendźelčanam, k połnocy ležacu Syrisku pak Francózam.

Přez tak mjenowanu Belfourowu deklaraciju chce Jendźelska nětko Židam zmóžnić, so we přecy wjetšej ličbje tu we Swjatym kraju zasydlić a tak pomału nowe Židowske mócnarstwo wutworić. Woni pomjenowachu Žida Herberta Samuela za zarjadowarja noweje provincy. Z pomocu Židowskich pjenjez prócuje so tutón nětko kóžde lěto wjacy tysacow Židow wosebje z Ruskeje, Pólskeje a samo ze Sibiriskeje w swj. kraju zasydlić. Lětsa dyrbi jich 20000 do Palestine začahnyć. Dotalni knježa w kraju, mohamedanscy Arabojo, protestuja mócnje přećiwo tutym wotpohladam jendźelskeje politiki. Też swjaty wótc Benedikt XV. je přećiwo tomu zjawnje wustupił pokazawši, zo je Palestina wot wšoho započatka też nam křesćanam swjaty kraj a zo su dotal Arabojo a křesćenjo w měrje mjez sobu žiwi byli, a zo je přez njezbožownu jendźelsku politiku nětko měr w kraju zničeny. Hač dotal su wšě protesty podarmo byli. Židźa přićahuja stajnje we wjetšich ličbach. Na horje Karmel su na př. wšě prjedawše němske ležomnosće pokupili a tworja tam židowsku koloniju. W Haifa je Rotschild akcijowe towarstwo zbudźił, kotrež chce wobkhod z muku do swojich rukow sćahnyć. We wšelakich dźělach kraja su hižo nowe židowske kolonije nastałe. Wěsty Haim Maza je w Londonje 16 mórskich łódźi pokupił a łódźne akcijowe towarstwo za wobkhod na srjedźnym morju z wulkim kapitalom zbudźił. Lódźe wjedu pódla jendźelskeje też židowsku (zionistisku) khorhoj. Znajerjo kraja njekhwala nowych kolonistow, ćežke dźěła

přewostaja Arabam a złożeja so najradšo — kaž wšudźom na swěće — na wobkhod. Wosebje założeja wšudże nowe banki a z pomocu pjenjez wutłóča domoródnych, Arabow a křesćanow ze wšěch lěpje zapłaćenych powułanjow. Předewšim maja mało zrozemjenja a lubosće za nowozałożene ratařske kolonije.

Też cyrkwinske wobstojnosće su so přeměniłe. Swjaty wótc wotwoła 1919 patriarcha Camassaja do Roma do rjadu kardinalow a pomjenowa knjeza Aloysia Barlassina za joho naslědnika. Nowy patriarch je w Turinje rodźeny a skutkowaše z woprědka z wulkim wuspěchom w swojim wótcnym měsće Pius X. powoła joho 1910 do Roma a přepoda jomu ważnu faru pola swj. Jana Lateranskoho, biskopskoho stoła swjatoho wótca.

Nowy farař dopjelni dospołnje dowěru swj. wótca. Přez joho skutkowanjo začahny nowy duch do dušepastyrstwa swjatoho města. Też nowy bamž přiwobroći jomu swoju přikhilnosć a pósła joho 1918 jako swjećacoho biskopa a generalnoho vikara do Jeruzalema. Po wotkhadźe patriarcha Camassaja pomjenowa joho za Jeruzalemskoho patriacha. Kardinal Camassaj zemrě hižo we wulkim rózku t. l. nahle w Romje.)

Němscy benedtinojo su 23. I. t. l. do swojoho rjanoho klóštra na horje Zionskej zasy začahnyli. Po wójnje buchu wot Jendźelčanow do Aegyptowskeje wotwjedźeni a za lěto do Němskeje wupokazani. Klóštr na Zionje wobstarachu tu khwilu belgiscy benediktinojo. Swjaty wótc Benedikt je nětko němskim benediktinam wobsedźeństwo na horje Zionskej zasy wubědźił, a tak wróćichu so někotři knježa benediktinskoho rjadu do lubowanoho Jeruzalema.

Hody 1920 přikhadźachu po wjacylětnym přetorhnjenju zasy prěni pućowarjo do Jeruzalema, bě 30 paršonow z Ameriki pod nawjedowanjom dweju biskopow. Lud witaše hosći z daloka z wulkim zahorjenjom.

Wobstojnosće we swjatym kraju njejsu spokojace. Lud ćerpješe też po wójnje ćežcy. Sylne wichory a njewjedra načinjachu wjele škody. Drohota tłóčeše ludźi a skót, a stajne njeměry wosebje židowskoho hibanja dla, njedadźa ludej k měrej přińć. Tak knježa też tu, kaž nimale na cyłym swěće njespokojace njeměry.

* * *

Khróśćicy.

Křćeni (III. štwórćlěta): Jurij, Michała Weclicha, žiwnosćerja na Horje, s. — Jan Jurij, Jurja Šołty, žiwnosćerja w Dobrošicach, s. — Hana, Jakuba Rěški, dźěłaćerja w Kukowje, dź. — Beno Mikławš, Mikł. Kokle, póstowoho agenta w Pančicach, s. — Bjarnat Franc, Jakuba Šustra, dźěłaćerja w St. Cyhelnicy, s. — Ludwik, njem. s. Sofije zwud. Feloweje, dźěłaćeńki w Nowej Jasećy (z Galicije). — Hana, Mikł. Młynka, dźěłaćerja w Nowej Jasećy, dź. — Jakub Beno, Jakuba Kokle, kublerja w Khróśćicach, s. — Bjarnat Jakub, Bjarnata Liperta, frisěra w Kukowje, s. — Marja Madlena, Michała Hile, khěžkarja w St. Cyhelnicy, dź. — Jan, njem. s. Hany zwud. Slezakoweje, dźěłaćeńki w Jasećy (z Galicije). — Marja Madlena, Jurja Křižanka, kublerja w Prawoćicach, dź. — Hana, Pawoła Mildnera, dźěłaćerja w Khróśćicach, dź. — Jurij, Jakuba Lešawy, žiwnosćerja w Kukowje, s. — Hańža, Jana Bräuera, khěžkarja w Nowej Wjescy, dź. — Marja Madlena, Jurja Jenki, dźěłaćerja w Lejnje, dź. — Beno, Jurja Bětnarja, žiwnosćerja w Kukowje, s. — Marja Marhata, Pawoła Paški, dźěłaćerja w Jasećy, dź. — Marja, Jurja Moelera, skałarja w Mjłoćicach, dź. — Marja Khata, Michała Zimmermanna, dźěłaćerja w Kukowje, dź. — Jurij Bjarnat, Pětra Lešawy, žiwnosćerja w Nuknicy, s. — Hańža, Pětra Rachele, dźěłaćerja w Jaworje, dź. — Hilžbjeta Monika, Jurja Frencla, zemjuryjerja w Khróśćicach, dź. — Hańža, Jurja Domaški, žiwnosćerja w Lejnje, dź. — Hańža Zibili, Mikławša Brězana, khěžkarja w Khróśćicach, dź. — Jan, Jakuba Pawoła Brězana, khěžkarja w Khróśćicach, s. — Helena Marja, Michała Čunki, žiwnosćerja w Khróśćicach, dź. — Hana, Michała Kupki, skałarja w Nowej Wjescy, dź. — Jurij, Jana Šěna, žiwnosćerja w Hrańcy, s. — Jurij, Józefa Wjenki, khěžkarja w St. Cyhelnicy, s. — Hana Monika, Jana Rjedy, krawca w Jaworje, dź. — Marja Madlena, Michała Krawca, žiwnosćerja w Pozdecach, dź. — Józef Jakub, Jakuba Pjecha, žiwnosćerja w Swinarni, s. — Marja, njem. dź. Hany Handrikec, dźěłaćeńki w Nowej Jasećy. — Hendrich Alwin, Arnošta Alberta Graupnerja, žiwnosćerja w Dobrošicach, s. — Marja, Pawoła Kmječa, dźěłaćerja we Worklecach, dź.

Wične płaćizny,

kajkež so 21. novembra w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	900—950	1625—1700
2.	600—700	1200—1350
3.	400—500	925—1075
4.	250—350	800—900
	Byki:	
1.	800—900	1400—1500
2.	600—700	1175—1300
3.	400—500	950—1050
4.	250—350	700—850
	Jałojcy, kruwy:	
1.	900—950	1625—1700
2.	650—750	1300—1450
3.	500—600	1100—1250
4.	350—450	900—1050

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.	900—1000	1400—1500
2.	750—850	1250—1350
3.	550—650	1050—1150
4.		
	Wowcy:	
1.	700—750	1400—1475
2.	475—575	1050—1175
3.	350—400	950—1000
	Swinje:	
1.	1500—1600	1950—2050
2.	1600—1700	2050—2150
3.	1250—1350	1700—1800
4.	1100—1200	1550—1650
5.	1250—1450	1650—1850

Serbska ludowa banka

akcijowe towařstwo

w Budyšinje na zwonkownej lawskej hasy 11.

Telegramowa adressa: Serbobanka. **Girokonto na němskej statnej bancy.**
Telefonowe čisło 155. **Póstski šekowy konto: Lipsk 110481.**

Serbska ludowa banka wšě bankowske dźěła wuwjeduje,
wosebje
nalutowanske pjenjezy k wšědnomu wuživanju přijima,
nalutowanske pjenjezy z wupowědźenjom přijima,
běžace zličbowanja wotewrja,
požčeńki na dań dawa.
Kasyne hodźiny wšědne dny wot 9—1, sobotu wot 9—1 hodźin.

Emil Wehrle

w Budyšinje, jerjowa hasa 7.

Płatowe, wołmjane a bawłmjane twory. **Srěnje płaćizny!**

Jězdne, skótne a decimalne wahi, **nowe a porjedźenjo** wšěch družin poskića spěšnje a bjez konkurency tunjo **Math. Eder w Budyšinje,** Dornschnabel čo. 1.

Hodowne předstajenjo

katolskoho seminara

budže **njedźelu 4. decembra 1921** w katolskej towařšni na garbařskej hasy:

Swj. Marijiny puć k njebjeskim wrotam.

Napisał Ludw. Steidl,
hudźbu zestajał Anton Stützenberger.

Na to budže so hrać k prěnjomu razej:

Jandźela pěstona hodowne skutkowanjo.

Hodowna hra w 1 jednanju wot Karla Englera.

1. předstajenjo (wosebje za wjesnych a za dźěći) popołdnju w 4 hodźinach.
2. předstajenjo wječor we 8 hodźinach.

Zastupne listki su wot 1. decembra dóstać za 2 ja 4 hr. (bjez dawka) pola Mališkec při tachantskej cyrkwi 9 p., A. Thomasa na zwonkownej lawskej drózy 32 a R. Mendela na Moltkowej drózy 21.

Čisty wunošk da so Vincensijowomu towařstwu.

Košlacy barchent, běły a pisany,
jakowy barchent,
wobłečenjowe tkaniny } wołmjane a
bluzowe flanelle } połwołmjane
hotowe barchentowe šaty, běłe a pisane za mužow, žony a dźěći; **normalne šaty,** też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča
August Paul Hilger, mějićel **Emil Wilček,** semlnarska droha 2.

Nowe dóšle:
Bože matry,
statuwy, małe a wulke
modleńske knihi,
różowcy,
krjepjeńčki, swěčki
a druhe wěcy
Bruno Gersdorf,
papjerstwo
w Kamjencu.

Wosadniki
ze złotym rězkom
su zaso dóstać.
Płaća 30 hriwnow.

Pytam k nowomu lětu abo prjedy
pohončа a wolacoho.
Buhl, tach. najeńk wHrubjelčicach p.Budyšina.

Wšě ćišćeńske dźěła
zhotowja spěšnje naša
Donnerhakec knihićišćeńnja.

Serbske hospodarske towařstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik

Čisło 49. | Budyšin, 3. decembra 1921. | Lětnik 59.

Na Radhosće młha. — W Israelu rańše zerja.

Radhost je hora w Beskidach a leži tam, hdźež Morawa překhadźa do Słowakskeje. Zawěsće ju njeznaješ, a też njeje trjeba. Mi pak je znata a wo njej wědźach, prjedy hač ju wohladach a na njej stojach. Z kajkej zahorjenosću bě tola naš wučeŕ za češku rěč, přećelny a luby k. prof. Masařik, wo njej nam powědał! „Tam dyrbiće hić, chceće-li jónu widźeć rjanosć Bożeje zemje, hdyž rańše zerja so zjewjeja a skhadźace słónco so zběha. Kaž do zeškrětoho złota zlate leža potom hórki a dólčki, hory a doły wokoło njeje. A wóčko je kaž wobkuzłane, a wutroba so ći raduje, a zabudźeš zemju a hladaš jenož tu wulkotnu spodźiwnu krasnosć.“ Tak podobnje rěčeše k nam, hdyžkuli swoju lubowanu morawsku domiznu nam wukhwalowaše.

A z njepřewinitej mocu mje přimny, a też mojeju towařšow Jakuba a Jurja, hdyž pozdźišo jónu wopytachmy morawski kraj. „Na Radhost sebi dojědźmy a wohladajmy, kak tam słónco skhadźa a swoje kuzło basni.“ A woprowachmy dwaj dnjej. Ale ach — hdyž tam běchmy, a hdyž wosrjedź nocy, hižo na poł puća horjeka, z korčmički chcychmy woteńć na wjeršk, zo bychmy tam byli, hdyž so zerja zjewja — tu ležeše młha a kurjawa na štomach a pućach, a byrnjež tola měsačk na njebju stał, bě widźeć lědma ruka před wočomaj. A hdyž potom hodźinu pozdźišo, pohonjeni přez jasne swětło měsačkowe, kotrež tak miłe nam do jstwički sćeleše a z kotrymž cyłu horu a wšě štomy a pućiki tak lubje rozswětleše, nastajichmy so z nowa na puć: Tu hlej! Lědom běchmy něšto kročeli stupili, zawodźe nas zasy husta kurjawa, zo njebě šćežki widźeć. Kak bychmy tak móhli dóńć na wjeršk? Njebychmy po puću móhli přińć do njezboža? A tak dyrbjachmy wočaknyć, doniž sylne pruhi słónca młhu njerozećěrichu, a — bě po rańšich zerjach a słónca skhadźenju.

Njeležeše jónu tołsta młha nad cyłym čłowjestwu? Njebě Hadamowy hrěch čłowjekow zakrył do ćmy a nocy? A kak dóńć k zbožu? A njezdychowachu Hadam a Jěva a jeju dobri, sprawni potomnicy jónu přez něhdźe 4000 lět, zo jim jónu zeskhadźa słónco sprawnosće a rozswětli puć k horje njebjeskoho Siona? Njeběchu žadali z hłubiny swojich duši, zo by tola jónu a to bórzy wone jim pokazało krajiny njebjeskoho paradiza, hdźež bychu potom přez cyłu wěčnosć móhli hladać wšu Božu krasnosć a Boha samoho a přez to wužiwać njewučerpajomne radosće? Ale ach, ani rańše zerja tohole słónca so hišće nochcychu pokazać. A běchu tola připowědźene: „Njepřećelstwo postaju mjez tobu a žónskej mjez twojim a jeje potomnistwom. Wona roztepce tebi hłowu a ty pospytaš ju do pjaty kusnyć.“ Kak dołho tola žadachu doniž „so pokaza na njebju wulke znamjo, žónska, woblečena we słóncu a měsac pod jeje nohomaj, a na jeje hłowje króna dwanaćich hwězdow (Zjewj. swj. z 7., 12, 1).

Kak dołho tola traješe, doniž njepřińdźe ta, ke kotrejž pozdźišo zastupiwši Gabriel praji za wšón čakacy swět: „... Hlej, podejmješ syna, a budźeš joho mjeno Jězus rěkać. Tón budźe wulki a syn Najwyššoho budźe mjenowany. Bóh Knjez da jomu trón Davida, joho wótca, a joho kralowanja njebudźe kónc.“

Dołho traješe tónle čas, trajachu khwile žedźenja a tradanja, traješe čas, zo nochcyše ćma a nóc so pominyć. Tola hlej! „Dźensa je zrostł prut z korjenja Jessowoho: dźensa bu bjeze wšoho hrěšnoho wopancanja podjata Marija; dźensa bu wot njeje rozmjećena hłowa prastaroho hada, alleluja.“ Takle juskajo zanjese 8. decembra swjata cyrkej, wjeselo so, wopominajo njewoblakowane podjećo najzbóžnišeje knježny Marije, boharodźićeŕki a maćerje našoho Wumóžnika.

Tak wočakowanjo Staroho Zakonja njebě podarmo! Nětko, hdyž su tu rańše zerja, też přińdźe bórzy Boże słónco a je blizko naše wumoženjo. „Prope est jam dominus, venite adoremus.“ Blizko je hižo Knjez, pójće a modlće so k njomu!“ tak tohodla swj. cyrkej přichodnu njedźelu swoje modlitwy započnje.

A Marija, ty njewoblakowanje podjata! Ze swojej płódnej zastupnej prózstwu a swojim błyšćatym přikładom přinjes nam hnady swojoho bójskoho Syna. Potom wumoženjo zaćehnje do našich wutrobow, a jónu słónco sprawnosće nam zaswěći we wěčnosći. „Potom hižo njebudźe ći swětło wo dnjo słónco, a błyšć měsačkowy njebudźe ći wjacy swěćić, ale Knjez budźe twoje wěčne swětło a twój Bóh twoja krasnosć a twoja zbóžnosć.“ (Isaias 60, 19.)

* * *

Wo swj. Francu Xaveru

japoštole Indiskeje a Japanskeje.
† 27. 11. 1552.

„Daj mi duše, Knježe!“ to bě modlitwa, kotruž wosebje rad spěwaše; z njeje čerpaše swoju krutu wěru a žiwu dowěru. To bě hesło, z kotrymž wón wućahny połny zahorjenosće do dalokich pohanskich krajow.

Wón skutkowaše w Japanskej. Dźeń wote dnja přibjeraše joho nahladnosć a móc na kralowskim dworje. To njemóžachu bóncojo znjesć. Tohodla chcychu w zjawnym rozmołwjenju wo wěrje joho porazyć. Potom by so joho móc a nahladnosć hnydom sypła. Najwučenišich a najmudrišich k tomu ze sebje wubrachu.

Kral, kiž sebi swjatoho muža waženše, so wo njoho boješe. Tola Franc, to pytnywši, joho napominaše, zo by tola tych wučenych bóncow připuśćił, rad chce z nimi so zjawnje rozmołwić. „Přetož, kralo, wo mnje so njetrjebaš bojeć. Wučba, kotruž ja předuju, njeje čłowjeska wědomosć, kajkuž na wysokich šulach wuča a wuknu; wona njeje wupłód čłowjeskoho rozoma, ale wučba, kotraž je z njebjes zešła; jeje wučeŕ a spłodźeŕ je Bóh sam. Přećiwo tajkej wučbje pak ani wšitcy wučeni cyłoho swěta hromadźe ničo njezamóža; přetož njeje jich mudrosć porno Božej kaž ćmowa nóc porno jasnomu słóncu?“

Rozmołwa so wotmě. Franc Xaver wulkotnje doby. „... A moja rěč a moje přědowanjo njesta so z přemołwjacymi słowami čłowjeskeje mudrosće, ale we wopokazmje ducha a mocy; zo waša wěra njeby założena była na čłowječu mudrosć, ale na móc Božu.“ (1. Kor. 2, 4—5.)

Tak praji před něhdźe 1900 lětami jedyn druhi japoštoł. A wěrnosć tychle słowow wostanje do skóńčenja časow. Wojowanjo mjez swětłom a sćinom ženje njepřestanje, ale też ženje křesćanow dowěra do dobyća Jězusoweje wučby. „Trawa zeskhnje, kwětka zwjadnje; Knjezowe słowo pak wostanje do wěčnosće.“ (Is. 40, 8.)

Sakski sejm a ministrowa zakaznja přećiwo našomu knjezej biskopej.

Znate je, zo bě sakske ministerium kulta najdostojnišomu knjezej biskopej, hdyž bě tón w Lipsku tamniše katolske šule wopytać a z nabožiny pruhować chcył, to zakazało.

Hnydom na to bě knjez zapósłanc Heßlein sakske knježeŕstwa so doprašował: Kak zamóže sakske knježeŕstwo tule zakaznju z artiklom 149 němskostatneje wustawy, po kotrejž ma so nabožina přezjene ze zasadami swojoho nabožinskoho zjednoćenja wučić, **wusprawnić.**

Wo tejle należnozći jednaše štwórtk minjenoho tydźenja sakski sejm. Najprjedy dopokaza knjez Heßlein, zapósłanc křesćanskeje ludoweje strony: katolikojo začuwaju ministrowu zakaznju jako zranjenjo prawow katolskeje cyrkwje. Ze swojej zakaznju připowěduje minister kulturne wojowanjo přećiwo katolskej cyrkwi. Zemrěty knjez biskop dr. Löbmann je też po wudaću překhodnoho šulskoho zakonja a němskostatneje wustawy bjez toho, zo je jomu to štó zakazać chcył, katolske šule wopytował a tam z nabožiny pruhował. Też nětčiši je to w Kamjencu činił. Nětko nadobo ministerium zakazuje. Pohnućo k tomu je po wšěm z Lipska wušło, ministerium pak ma to zamołwić. Knjezej biskopej joho katolska cyrkej winowatosć napołoža, zo nad tym stražnje, zo njepowołani nabožinu njewuča

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.
Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

a powołani swěrnje po zasadach katolskeje wěry. Hdyž nětko nabožina do porjadneje šulskeje wučby słuša, ma biskop też prawo měć, tule wučbu dohladować.

Też němskostatna wustawa dawa biskopej prawo, nabožinu dohladować. Powołaju so na wšelake wuprajenja centrumskich ale też socialdemokratiskich zapósłancow, kotřiž we swojim času su we Weimaru němskostatnu wustawu sobudźěłali a tak wědźa, kajke wotmyslenja su tam tehdy soburěčałe, dopokaza, zo biskopej prawo na dohlad přistoji, byrnjež je w tamnišim paragrafje wuraz, zo ma so nabožina wudźěleć po zasadach přisłušeneje cyrkwje „unbeschadet des Aufsichtsrechtes des Staates", trósku njelepy. Sakski překhódny šulski zakoń tak z prawom njewobstoji, a powołajo so na njón njemóže so zakaznja dać, wo kajkuž so tu jedna. W tymle zmysłu je so mjez druhimi też „Das evangelisch-lutherische Volksblatt für Stadt und Land" wuprajił.

Při tejle należnosći njejedna pak so jenož wo Lipsk, ale prašenjo je zasadne. Wobžarować so ma, zo ministra Fleißnera mnozy knježa joho ministerija swěrnje podpjeraju, a njeby zawěsće trěbne było, zo su někotři tajni radźićelojo a też druzy radźićeljo bóle Fleißnerscy dyžli wón sam.

Tajkoho wustupowanja njeby přećiwo knjezej biskopej zawěsće trěbne było. Wšak je wón husćišo wuznał, zo stoji kruće na wustawje a demokratiskim stojnišću. Přećiwo wěrje wojuja přecy hišće ludźo, kotřiž su dorozemjenjo za woprawdźitosć zhubili. Čim lěpje človjek samoho so, žiwjenjo a človjekow spóznawa, ćim lěpje też byćo a zamysł nabožnosće dorozemi." (Fr. W. Förster). Tola mamy přeswědčenjo, zo so sakskomu ministeriju joho złe wotmyslenjo přećiwo katolskej cyrkwi njeporadźi. Wšak je też centrumska strona němskostatnoho sejma tule našu należnosć za swoju sčiniła. Dale też wopominamy, zo też same Bismark je podležał, hdyž je přećiwo cyrkwi wojował. Ćim mjenje poradźi so tajke počinanjo Fleißnerej.

Minister Fleißner na to wotmołwi. Jedna so tu wo wuloženjo němskeje wustawy. Sakski překhodny šulski zakoń kóžde nabožeńske dohladnistwo na ludowych šulach wotstronja. Ministerstwo njeje toho měnjenja, zo tónle zakoń němskej wustawje na přećo stoji. Knježeństwo dyrbi sebi žadać, zo evangelska a katolska cyrkej na překhódny zakoń dźiwa, přetož kaž dołho němskostatnoho zakonja njeje, krajnošulski zakoń tajke prašenja rjaduje. Mi do mysłow njepřińdźe, na zamołwitym městnje něšto započeć, štož so na kulturne wojowanjo měri. Biskop njeje za nas wjacy a mjenje dyžli kóždy druhi stać an. A tu ma so wěc takle: Chce-li štó šulu wopytać, ma so pola šulskoho wo dowolnosć prosyć. Je-li ju dóstał, potom derje. Na žane wašnjo pak njesmě tam biskop pruhowanjo wotměć. Cyle raznje wotpokazuje, zo je tu wón (minister) němskostatnu wustawu ranił; nawopak: **jedna so tu wo zjawne zranjenjo prawa přez biskopa**, kotromuž dyrbimy napřećo stupić. Sakske knježeństwo dźělenjo cyrkwje wot stata přewjedźe. Prócujemy so, duchowny wliw ze šulow z cyła wuzamknyć. Při wukazu wostanje.

Zapósłanc Schulz (social.) běše wot swojoho předrěčnika wjacy nowočasnoho ducha wočakował.

Zapósłanc dr. Rendtorff (němskon.): W biskopowym postupanju njeje so ničo pokazało, štož móhło so jako šulske dohladowanjo wuložić. To běše kruty pospyt wěc rozjasnić dać; wo cyrkwinskim dohladnistwu so wězo wjacy rěčeć njehodźi. W zajimje konfesionalnoho rozwučenja je němskonacionalna ludowa strona z centrom solidariska. Wěc na zakońske rozrisanjo čaka.

Zapósłanc Bünger (němska lud. str.): Należnosć móže so lědma hinak wuložić, hač zo je biskop woprawdźe dźěł šulskoho šulskoho dohlada wukonjeć pytał. Wobžarować pak so ma, zo cyrkwi wjacy prawa date njeje. Ma za njemóžne, zo móhła so nabožina po zasadach toho abo tamnoho wěrywuznaćo wudźěleć, hdyž je cyrkej dospołnje wuzamknjena (mjenujcy wot dohladnistwa).

Zapósłanc dr. Seyfert (dem.) wobžaruje: zo čim dale so wot Weimarskoho dnja wotsalujemy, kóždy pyta, wustawu za swoje zajimy wužić. Biskopowu namocowu pruhu wotpokazujemy.

Zapósłanc Menke (njewotwisny soc.) so praša: Što dha je biskop: Biskop je muž, kotrohož joho přewod jako Božoho zastupjerja ze wšěm móžnym klimpotom jako sroču wopuš (Harlekim) wobdawa. (Njeměr na prawej stronje. Zapósłanc Heßlein woła: To je njehańbićiwosć. To sebi spomjakujemy!)

Městopředsyda dr. Wagner Menku naswari.

Zapósłanc Schneller (komunist) měni: na žane wašnjo njesmě so cyrkwi dohladnistwo dowolić. Winowatosć wučerjow je so cyrkwje wotrjeknyć.

Po wšěch tychle rěčach poručа k. Heßlein hišće jónu. Wón wotpokaza wšelake přimanja, z tejele abo tamneje strony, a wupraji swoje wobžarowanjo, zo wosebje artikel 50 němskostatneje wustawy sakskomu keježeństwu móžnosć k wšelakej wólnosći poskića. Wina na tym su předewšim demokratojo.

Zo přez swoje doprašowanjo knjez Heßlein pola sakskoho knježeństwa njedócpěje, zo by wone swoju zakaznju přećiwo Mišnjanskomu biskopej wróćo wzało, ani wón sam wočakował njeje. Joho wotmyslenjo bě, přez nje druhe strony nuzować, so k wěcy wuprajić a tak zjawnje pokazać, što mamy w tej należnosći z jich strony wočakować. Wón sam wě, kaž je to sam wuprajił, zo móže katolikam w tej wěcy pomoc jenož wot němskostatnoho centruma přińć.

Na samym dnju jednaše sejm też wo wudawkach a dokhodach (wo etače) lěta 1921 a 1922. Při tym poručа w dołhej rěči też zasy knjez Heßlein. Mjez druhim pokaza na to, zo bě samo hišće w lěćišim času lěta 1918 móžno, přichodny měr z njepřećelemi sčinić, zo pak runje hrabja Westarp, kiž je hišće dźensa wjednik němskonarodneje strony w němskostatnym sejmje, tule móžnosć zniči. Tale strona je nětkle wosebity wubjerk za swojich katolskich sobustawow zarjadowała; hnydom pak su sebi evangelscy też wosebity žadali. Tak je widźeć, kajka dwojota tam je; w křesćanskej ludowej stronje tomu tak njeje; w njej su přisłušni wobeju wěrywuznaćow na jene a tesame zasady zjednoćeni. A to je te prawe.

Wosebje zajimawe **za nas Serbow** pak je, štož knjez Heßlein wo § 2 artiklu 5 přispomni. Po nim mjenujcy ma so w ryzy serb-

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

„Haj, haj, widźu. Što to tola je? Čefwjena kholowčka sama, a žołta nohajčka?"

„Ach, ty hłupa koza!" swarješe ju Hapka. Kholowčka a nohajčka sama tola nic! Kak dha byštej móhłoj kholowčka a nohajčka samej wokoło běhać! Ně, samej nihdy njejstej! Njepomniš dha wjacy, zo měještaj palčikaj, kotrajž staj naju sem přiwjedłoj, też čefwjene kholowčki a žółte nohajčki hač do kolen?" A Hapka počinaše ji wuložować, štož bě njedawno wot Bažantec dźěda zasłyšał, kotryž wšak dźěćom rady bajki baješe. „Palčiki", tak je nam Bažantec dźěd powědał, „khodźa často njewidźomni mjez ludźimi a woraja jim wšelake pryzle k mjerzanju; ale też rozomne dźěło jim dokonjeja, su-li so ludźo z nimi spřećelili."

„Ale, kak móža woni tola njewidźomni być?" prašeše so wćipna Haplka.

„Cyle derje. Woni maja dołhe, so rozemi pornjo jich wulkosći dołhe płašće wot hłowy hač dele do pjatow, kotrež su z ćeńkich, nimo měry ćeńkich nitkow ćěmneje młhy tkane. Na hłowu stajeja sebi wulke wuchate čapki tohorunja z luteje młhy, kotrež sebi pod brodu zawjazuja. Potom njeje cyłoho palčika wjacy widźeć, ně. ani włóska njeje widźeć, khiba-li jenož čefwjeny kónčk nosa. Nós sebi woni dospołnje zawodźeć njemóža, dokelž dyrbja tola dychać. Ale na čefwjeny kónčk nosa lědma hdy štó kedžbuje. Abo kedźbuje-li, zda so jomu čerwjeny šeršeń abo načefwjeń čmjeła abo hewak někajka wostudła borkawa, kotraž blizko při zemi leći. Štó dha budźe za šeršenjom abo za někajkej borkawu dale hladać! „Derje, zo leći štówchdźe!" mysli sej kóždy. Tule je so palčikej při spěšnym popowanju rózk płašća wuwornył, a tak smój čefwjenu kholowčku a žółtu nohajčku widźałoj. Widźiš ju wjacy? Ja też nic. Palčik je so wěsće dohladał a so zasy cyły zawodźeł. Nětko so wjacy njedźiwam, kak móže so wšitko samo dźěłać: palčiki dźěłaja njewidźomni za ludźi a to wjele spěšnišo, dyžli bychu ći to zamóhli."

„Haj, nětko je mi też jasno", rjekny Haplka, „zo je namaj naju palčik prajił: „Budźetaj-li čoho parować, zawołajtaj za mnu! Trjebataj jeno pozdychnyć, a ja přińdu wamaj na pomoc. Nětko to derje rozemju."

Mjez tym, zo so Hapka a Haplka takle wo palčikach zabawještaj, zebra so też mjez mužemi na mjezy rozhorjena rozmołwa, zo Hapka a Haplka skoro nimowólnje so zasy kedźbliwje posłuchajcy k nim wobroćištaj.

Muž, kotryž bě prěni z kosu ze wsy do polow přišoł rěčeše khětro kruće ze swojej swinjacej nohu, kotruž bě lědma powobrał, sebi horliwje swědčo: „Haj, při tym ja wostanu: Ja sym toho stajnoho dobroho žiwjenja hižo dawno syty. Hižo dołhi čas mi njeje ani dórtka zesłodźało, byrnjež mi najlěpše a najtučniše jědźe na blidźe stałe. A też tale swinjaca noha mi njesłodźi, byrnjež so hewak dosć rady na nju łójił. Mi před njej mjaknje, brrr!" a wotřasujo so ćisny swinjacu nohu daloko swojeje pšenicy: „Dźi mi z wočow!" rjeknje hišće za njej a potom pokračowaše: „Ach, hdy bych so ja tola w krajach za wusmužowym morjom narodźił był! A ja bych tam też nětko hišće wostajši wšoho šoł, hdy bych jeno prawoho puća wědźał. Ale cyle do błuda človjek tola hić njemóže. Mój njeboh dźěd je mi hižo powědał, hdyž běch hišćo hólčec, zo su tam za wusmužowym mjorjom zbožowne kraje, hdźež dyrbja ludźo wšitko sami dźěłać, haj, wšitko hač do najmjeńšeje maličkosće sami. Ničo, docyła ničo so samo njezdźěła. Ani pjerka so njewódrěje samoho, ani pišćawki so njewumota sameje. Sami dyrbja burja swoju rolu worać a włóčić, sami dyrbja wusywać a wusyte zorno spróchniwje zawłóčować, zo njeby zorno z wjefcha ležicy zahinyło. Ale z kóždym zornom wusywaju sebi do płódneje włóže sobu wjesołu nadźiju na złote žně. Často potom wukhadźuja sebi do polow wobhladować, kak jich

skich a po rěči měšanych šulach wo to starać měć, zo šulerjo němsku rěč pisomnje a hortnje prawje nawuknu, a zo ma so dźěćom serbskeje narodnosće wosrjedź porjadnoho wučenja serbske čitanjo wučić a k wuwučowanju wo pisomnym wužiwanju serbskeje rěče kaž tež k přiswojenju dźěćacych a ludowych spěwow přileżnosć dać. Před lětom sym při politiskej rozmołwje tu 16. dec. na to pokazał, zo je přewjedźenjo tohole postajenja hišće jara njedospołne. A dyrbju to dźensa wospjetować. Mam wopisma, we kotrychž so na to skorži, zo samo sakskim wučerjam, kotřiž dźensa zwonka kraja su zaměstnjeni, njedźiwajcy njedostatka wučerjow, mózno njeje, zastojnstwo dóstać, dokelž jich ministerium wotpokazuje k tomu ani njepřispomni winy. Tale należnosć z přinoškom někajkich 10000 hr. za jenu serbsku čitanka dorunana njeje. Runje w tymle nastupanju mam hłuboki začišć, zo je runje tu politika tajnych radźićelow w kultowym ministeriju nimoměry mócna.

Němska

ma ważne jednanjo z Jendźelskej. Rěka, zo njebudże Němskej mózno, w přichodnym měsacu přisłušnu sumu k wotpłaćenju wójnskoho wotškodźenja zwjesć. W Londonje namjetuja tohodla, Němskej moratorium přizwolić: to rěka, jej dowolić, zo trjeba hakle po dlějšim času, snadź po 2—3 lětach hakle zasy dalši dźěl wójnskoho wotškodźenja płaćić. Tak by měła čas, někak mocow dobyć. Wězo by so jej tale dowolnosć jenož pod wěstymi wuměnjenjemi dale; tak na př.: zo by ententa směła a měła němske financy dohladować. Wuhlady na moratorium su najskerje dobre. Přetož hódnosć němskich penjez zasy někak přibjera a tele dny nadobo poskoči.

Słowjanska.

Československa ludowa strona, kotraž předewšěm katolske přeswědčenjo w sejmje zastupuje a wot kotrejež so za katolsku wěc w republicy wjele wočakuje, je tele dny wěste njezbožo nažiwiła. Jeje słowakscy sobustawy mjenujcy su so wot njeje wotšćěpili a we sejmje wosebity klub zawjedli. Jich předsyda je Hlinka. Hdyž tež je wěste, zo při kulturnych prašenjach dwojoty mjez nětko češkim a słowakskim klubom ludoweje strony njebudże, ma wotšćěpjenjo so tola wobžarować. Hižo zwonkowna přezjenosć wjele dócpěje. Kotre su winy, kiž su k rozdźělenju dowjedłe, njeje hišće znate. To, štož słowakscy „ludakojo“ za winu wudawaju, zo su mjenujcy přez zhromadny klub byli nuzowani, za statny etat hłosować, je drje bóle přičina dyžli wina.

W češkim sejmje poréča zapósłanc Roudnický wo šulskich a cyrkwinych wobstojenjach. Při tym pokaza na to, kajke winowatosće měł stat přećiwo cyrkwi měć, nic jenož ze sprawnosće, ale tež dźakownosć cyrkwi ani nochce, hdyž dóstanje sprawnosć. Wón wustupowaše potom dale za křesćansku šulu. Staršim ma so wostajić prawo na jich dźěći.

Kuwerty za zastojnstwo, rjemjesło a překupstwo
1000 štuk hižo wot 46 hriwnow
su zasy dóstać
w našej Donnerhakec knihićišćerni.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. (Nowe zwony cyrkwje Marije a Marty.) Při najrjeńšim wjedrje minjenu njedźelu popołdnju nowej zwonaj za cyrkej Marije a Marty wot Ratarjec do Budyšina přiwjezechu. Droha bě z čestnymi wrotami debjena a zwonaj samaj krasnje wupyšenaj. Njesměrnje wjele luda při drozy stoješe. Swjedźeński ćah bě na poł hodźiny dołhi. Wulki zwón mějachu štyri konje ćežcy ćahnyć. Po woběmaj bokomaj wozow čestne knježny dźěchu. Jara wjele towarstwow so w ćahu wobdźěleše. Swjedźeński ćah z hudźbu a z duchownstwom hač k cyrkwi doćeže a tam zwony dowjeze. Nimoměry wjele přihladowarjow cyły puć pjelnješe a bě wulka próca trěbna porjad zdźeržeć. Zwonaj staj (z třećim a najmjeńšim, kiž je wot prjedawšich hišće zwostał) zhłosowanej na H-moll-akkord. Najwjetši waži přez 50 centnarow, srjedźny přez 30 centnarow. — Hdyž bě ćah k cyrkwi dojěł, poréča k. primarius Haebler. Swoju wulkotnu, wot wěriwoho ducha přewzatu rěč započa z tymle jara zajimawym wuznaćom — a z nim je zawěsće mnohim z wutroby rěčał —: „Štož so hišće ženje w stawiznach podało njeje, ani samo w 30lětnej wójnje, też nic we wuswobodźacych wójnach před 100 lětami, to nažiwić bě nam we minjenej swětowej wójnje popřate. Přimnychu so samo najswjećišoho našoho ludu, joho Božich domow, hrabachu za joho pišćele, wzachu jomu joho cyrkwine zwony. — ‚Wótčina chce, wótčina trjeba‘, tak so nam praješe, hač z prawom, hač z njeprawdu, nochcu rozsudźić — a smy radźi a zwólniwi, hdyž też z krawjacej wutrobu, tónle wopor přinjesli . . .“ — Zajimawe też je, štož „Bautzener Tageblatt“ rozprawjejo wo nowych zwonach piše: „. . . Tejele swjateje wěcy stej zaslepjeny čłowječi rozoma despotiske mócnarske słowo so dótknyć sebi zwěriłoj. Wudawajcy, zo su trěbny wopor za wótčinu, su naše zwony z wěžow wzali a rozbili, a dźensa je wobkrućena hrózbna wěrnosć, zo ći samsni mócnarjo, kotřiž nam naše zwony rubichu, hižo tehdy wědźachu, zo je hižo wšitko zhubjene. A dale je też dźensa jako njewotwalna wěčna hańba wěsta zrudna wěrnosć, zo su mjedźane jazyki, kotrež běchu na wšě časy womjelkłe, z wjetšoho dźěła do rukow mazanych złóstniskich suwarjow a lichowarjow přešłe . . .“

— Tu dozałoži so towarstwo katolskich překupcow a zastojnikow za Budyšin a wokolinu. Hižo při zjězdźe katolikow so wo tym jednaše. Załoženska zhromadźizna běše zańdźenu sobotu pod nawjedom knjeza překupca Wilčeka. Hłowny přednošk měješe k. dr. Söll z Essen. Też z Lipska, Drježdźan a z Kamjenicy běchu zastupjerjo tamnišich překupskich towarstwow přišli. Na zhromadźiznje běše też najd. k. tachant přitomny a přeješe nowomu towarstwu zbožo a kćěw. Nowe towarstwo ma hižo 32 sobustawow.

— (Hodowne předstajenjo.) Dopominamy hišće jónu na hodowne předstajenjo, kotrež bě w poslednim čisle přez nawěšk wozjewjene a so njedźelu 4. dec. t. l. popołdnju w 4 hodź. a wječor we 8 hodź. w tu-

---

nadźija ze zelenymi stwjelcami na přemoh hladajcy rosće a jim dźakownje lubi, zo wšitku prócu a wšitkón pót jim nadobnje zaruna. Z kajkej radosću witaja mlódnu kłósku, kotraž je so prěnja ze zeleneje trubjelki wuwlakła! Kaž dawno horco požadane, dołhe časy wočakowane lube dźěćo ju postrowjeja:

Prěnja kłóska, o, ty radosć,
witaj nježna na słónco! . . .
Witaj, dźěćo wotpowite,
Božich dźiwow potańtwo!

Spěwajcy hotuja so potom na złote žně:

Kosa na njebju so swěći,
mysličku žnjeńc jasnu ma.
Zaže spjerchnje nócka w lěći,
zaže stawa do dźěła.

Spěwajcy klepaja sebi swoje kosy sami:

Dźewjaty dźeń lipa kćě,
žnjeńcy kosy klepajće!
Swjaty Jano, róžow nano,
štož ty kwětkow wostaji,
pyš nětk žnjeńcow kłobuki!

Z tajkimi wjesołymi spěwami zabywaju wšitku prócu, wšitku horcotu a wšitkón pót, z kotrymiž jich žnjeński čas prudźi. Zmužiće powaleja wot zažnoho ranja hač do pózdnjoho wječora žitne a pšeńčne zahony. A hdyž jim njelubozny wětr traš čorne mróčele z hrimotom a dešćom na šiju honi, zestajuja z wětřikom na přemoh ćežke snopy do popow, zo bychu zrałe zorno před njewušnej mokrotu wukhowali. Porjadu ze škowronćkom zanošuja sebi wjesołe spěwy srjedź nuznoho dźěła. A hdyž prěni a posledni wóz z ćežkimi snopami nakładźeny domoj wjezu, wěncuja sebi jón z wěncami ze žitnych abo pšeńčnych kłósow a módrych kosrjancow. Při wšěm ćežkim dźěle a tužnej horcoće njewopušća jich wjesoła mysl, byrnjež też wšědnje za čas žnjow jeničke hesło płaćiło: Wječor pozdźe z dźěła, rano zahe do dźěła! A hdyž su sebi prěnje wotawy pšeńcy womłoćili, pjeku sebi sami z noweje pšeńcy tykancy, kaž je komu po lubosći, suche abo trušene abo sydrowane. Samo rězaja sebi kormjene swinjo a tykaja sebi kołbasy, tučne abo spore, krupne abo dobre a předewšěm wosebje lubowanu wulku kołbasu, zo bychu potom mału a wulku kermušu swjećili a sebi lubych hosći na nju přeprosyli. A po krutym dźěle a wobćežnej starosći słodźitej jim dwójcy derje tykanc a kołbasa a ćim strowšo tyje jim wodychowanjo a wjesoła kermuša. Hdy dha my pomnimy tajkeje kermuše! Mamy drje wšoho dosć a wšitko z hromadami a mjez najlěpšim a najsłódnišim mózemy sebi hišće wubjerać a tola jenož, skoro bych prajił, strachoćiwje so za blido sydamy, dokelž njejsmy sami, ale wostuda a wohida so z nami njeprošenej za blido sydatej. Też nam by zawěsće strowšo było, zo bychmy sami swoje dźěło do rukow brali, kaž so burej słuša, a z dźěłom sebi wostudu zahanjawši strowy hłód a słódki wotpočink dobyli. Ach, kak so ja tola přichodneje nocy boju, zo budże dołha, bjez miłosće dołha!“

„Ale, čłowječe, praj dha nam, zwotkel tule spodźiwnu mudrosć maš. Sam tola za tym njejsy, zo by so za dźěłom łójił, kaž myš za praženym šwjerčikom. Wšak sy so runje khwilu kosy puščił, kaž by ći hižo štówě kelko mozlow nadźěłała.“

„To je mi mój dźěd powědał, hdyž běch hišće hólčec, často je mi takle a podobnje powědał a je tych ludźi tam za wusmužowym morjom khwalił, kak zbožowni su pornjo nam, kiž so tu dźeń wote dnja jenož z wostudu a z wohidu bědźimy. Z wotkel je wón to wšitko nazhonił, to ja njewěm.“

„Hahaha! Twój dźěd je runje tajka stara baba był, kaž ty, abo hišće wjetša. To je so jomu zawěsće na kachlowej ławcy abo we heli wudźało, abo je sebi to sam wumyslił a potom je so jomu zdźało, zo je to luta wěrnosć, kotruž dyrbja też druzy wědźeć. Ně, wjetšoho błazna sebi tola njebych myslił, khiba toho, kiž by so za dźěłom łójił! Hahaha, na tule nihdy słyšanu mudrosć!“

(Pokračowanjo.)

domnej katolskej towaršni wuwjedźe. Dokelž budźe čisty wunošk zarjadowanja k spomoženju Budyšskich katolskich khudych, sebi wone też hišće z tejele winy prawje bohaty wopyt zasłuži. Mamy tu woprawdźe wjele a jara khudych. Rozdźělenjo jałmožny na nje wobstara „Vincencijowe towarstwo". Zamožitym je potajkim dobra přileżnosć poskićena, swojomu potrěbnomu bližšomu podpjery poskićić, bjez toho zo by so bojeć dyrbjał, zo by swoju dobroćiwosć někomu wopačnomu přiwobroćił.

— Towarstwo slepych w Budyšskim wokrjesnym hejtmanstwje je wot ministerstwa dowolnosć dóstało, tři njedźele dołho we wokrjesu pjenjezy zběrać za wuhotowanjo hodownoho wobradźenja za slepych w Rakecach.

— (Wotewrjenjo klamow.) Poslednje tři njedźele do hód (4., 11. a 18. decembra) smě so na wšěch zjawnych předawarnjach Budyškoho hamtskoho hejtmanstwa hodźinu do hłowneje Božeje służby, kaž też wot 11 hodź. dop. hač do 6 hodź. pop. wikować a smědźa pomocnicy, wučobnicy a dźěłaćerjo dźěłać.

— Wšitke katolske dźěći, kotrejž dyrbja jutry 1922 do šule zastupić, maja so zamołwić a to póndźelu 5. t. m. dop. wot 9—11 w zwonkownej tach. šuli a wutoru 6. t. m. dop. wot 9—11 hodź. w znutřkownej tach. šuli pola tachantstwa. Njech je na to dopomnjene, zo so w poslednjej šuli serbska nabožna wučba wuči; wosebje pak też na to, zo stej sebi šuli runja, štož ličbu hodźinow nastupa.

— Prašejće so swojoho zubnoho lěkarja, kak ważne je, sebi na desinficěrowanjo hubu rjedźić. Woni wam wobkruća, zo mnohe žołdkowe khorosće z njedosahacoho wobhladanja huby a zubow nastawaju. Wobarajće tajkim škódnym sćěhwkam w prawym času přez antiseptisku wot lěkarjow doporučenu wodu za hubu a zuby a desinficěrowacu pastu za zuby. Mnozy lěkarjo doporučeja **Tilit**-wodu za hubu a **Tilit**-pastu za zuby.

Z Jasenicy. Srjedu 23. nov. wotmě tu naše kat. kasino swójbny wječor. Wopyt bě bohaty, sala přepjelnjena. Po 6 hodź. witaše předsyda, k. Nowak-Horjanski, přitomnych a přepoda słowo k. kapłanej Cyžej, kiž khutne słowa rěčeše wo nětčišim hubjenstwje, drohoće, demoralisowanju. Wšudźe dźe dele, wšudźe wšo potorhane a dale so potorhuje. Što budźe počinać twarić? Naše swójby to dyrbja. Tu ma so stać započatk. To móže so jenož stać na podłozy woživjenoho křesćanstwa, we nowym wobkedźbowanju Božich kazni a spóznaću a dopjelnjenju Božeje wole. Starši maja před dźěćimi stać jako zastupjerjo Boži, toho być wědomi a stajnje a wšudźe so też po tym měć, zo su sami živi jako Boži zastupjerjo. Potom budźe awtorita a posłušnosć a póćiwosć a lubosć w swójbach, a Boże spodobanjo a Boże žohnowanjo wuroni so přez cyły lud a kraj. Po tutych ze swjatej ćišinu přiwzatych słowach wotwi so program wječora. Kasino wustupi na jewišću a předstaji nam „Nankowe škórnje", hru w 2 jednanjomaj, połnu wjesela a žorta. Hra so ze znatej wustojnosću předstaji a dowjedźe předstajerjow k wjesołomu kóncej, zo so wšitcy „smějachu". Jenož exstudijo móžeše tola hišće bóle studijo być. Hdyž bě w přestawcy k. kapł. Cyž hišće poměčał wo hwězdach a hwězdnym njebju, sćěhowaše druha žortna hra „krasne wobrazy", kotraž so tohorunja jara běžnje a wustojnje hraješe a wjele wjesela zbudźeše. Z wjesołej rejku so derje radźeny swójbny wječor skónči.

Z Kulowa. Jena žona bě tu na cyrkwinym naměšće před krótkim listownju z 3000 hr. zhubiła. Wěc so z klětki a w nowinach wozjewi. Město sprawnoho namakarja pak so druha wosoba zamołwi, kotraž bě widźała, kak bě jena žona zhubjenu listownu zběhnyła a khětře skhowała. Policija nětko listownju zasy na swětło přinjese, wona pak bě hižo wo khětre myto wołóžena.

Z Kamjenca. Před dwěmaj cygankomaj so warnuje, kotrejž wokoło khodźitej a wudawatej, zo stej wuhnatej z Hornjošlezskeje. Wonej cańki předawatej a při tym wěšćitej a ludźi wujebatej. Hdyž so něhdźe pokazatej, njech so to hnydom policiji wozjewi.

Z Prahi. Štwórtk 24. 11. 1921 wopyta najdostojniši knjez biskop dr. phil et theol. Křesćan Šreiber — přewodźany wot knjeza cap. schol. dr. Rotzingera, něhdušoho prezesa a Filipsdorfskoho patera Wacla — naš serbski seminar. Na dwórnišću wot nětčišoho prezesa dr. Jakubaša powitany, poda so hnydom do seminara, hdźež bu při joho zastupje wot bohosłowcow z krótkimi słowami wot druhoho praefekta postrowjeny. Potom poda so na Hradčany, hdźež měješe přileżnosć, nimale wšěch biskopow Češkeje, Morawskeje a Słowakskeje zeznać. Ći wotměwachu tu mjenujcy runje — kaž němscy biskopja we Fuldźe — dla cyrkwinskich wobstojnosćow biskopsku konferencu. Wosebje přećelnje bu powitany wot najdostojnišoho arcybiskopa dr. Kordača a Budźejowickoho biskopa (Budweis) dr. Bardy — wobaj nimo měry wučenaj mužaj a zasłužbnaj cyrkwinskaj wjednikaj. Dale wopyta też bamžowoho nuncija monsignora dr. Micaru, z kotrymž so dlěji čas w italskej rěči rozmołwješe. Potom poda so k priorcy w klóštrje karmelitkow, Serbowcy Mariji Elekće Kummerec z Łazka. Wobhlada sebi też swětasławnu knihownu Strakowskoho klóštra. Pjatk rano měješe w seminarskej kapali Božu mšu, na kotrejž khowancy seminara k zhromadnomu swjatomu woprawjenju přistupichu. We wosebitym prědowanju pokaza najdostojniši knjez biskop, kajke hnady z tutoho njezaprahnitoho kužoła žórla. Tohodla dyrbimy přecy z najwjetšej pobožnosću — sebi wědomi swojeje nizkosće — blidu Božomu přistupjeć. Dopołdnja wobhlada sebi potom jenotliwe rumnosće seminara, kiž lěta 1927 jubilej swojoho 200 lětnoho wobstaća woswjeći, budźe-li jomu to poprate. Wopyta potom theologisku fakultu, němskoho zapósłanca atd. Krótko před wječorom zawoła sebi kóždoho jenotliwoho khowanca k sebi a rozmołwješe so z kóždym jednotliwje. Wječor w 8 hodź. wuhotowachu khowancy mału swjatočnosć k česći wysokoho hosća; na njej so też najdostojniši knjez biskop Glossauer, prof. univ. a senator dr. Hilgenreiner, prof. univ. dr. Rieber a prof. nabožiny na gymnasiju Melzer wobdźělichu. Poskićichu so někotre spěwy — khór a kwartety — krótki přednošk wo stawiznach seminara a deklamacije we sedmich wšelakich rěčach — mjez nimi też serbskej. Bě drje to jednora swjatočnosć, tola wšěm so lubješe. Na to poręča knjez biskop ke khowancam někotre słowa, poda gymnasiastam a bohosłowcam wosebite pokiwy za jich studije a na to wšěm biskopske požohnowanjo wudźěli. Sobotu rano měješe Božu mšu při wołtarju Pražskoho swjatoho Jana Nepomuckoho w domje. Potom wotjědźe hnydom do Tepla a Oseka.

— **Swěrna służowna.** Wulkomu dźělej našoho katolskoho duchownstwa budźe zawěsće służowna we Pražskim seminaru „Julija" znata. Nimale 26 lět dołho je seminarej swěrnje a wutrajnje służiła, wšitke rjane a zrudne dny tohole časa z nim sobupřeživiła. Dla swojich zasłužbow w seminar bu njedźelu 25. 11. ze žadnym wuznamjenjenjom wuznamjenjena. We wulkej staroměšćanskeje radnicy bu ji — kaž wšelakim druhim służownym — swjatočnje złota medalja, potom čestny diplom a pjenježne myto přepodate. Preses a wšelacy serbscy studenći so při tutej swjatočnosći wobdźělichu a wuprajichu swěrnej służownej w mjenje seminara a tachantskoho konsistoria wutrobny dźak a wjele zboža za přichod.

Z misijónow.

Rańše zerja w słowjanskim ranju.

Pod tutym napismom wozjewja Ludwik Schanté S. J. w měsačniku: Die katholischen Missionen, Okt. 21 nastawk, kiž so z nabožnym hibanjom mjez ruskim ludom zaběra. *Tu dawamy jón přełoženy.*

Ruska je dźensa jako vulkan, (wohnjowa hora), kotrejež bolšewiska bluwaca (lava) cyłej Europje z zničenjom hrozy. Dřema pak w hłubinje ruskeje duše ćopłe živjenjo? A přińdu snadź časy, hdyž złote winowe kiće wurostu z tuteje dźensa žehliweje rudy?

Revolucija dycha wšak dotal wšej nabožinje dospołnje njepřećelni duch. Sowjetowe knježeństwo nałožuje też wšě możne srědki, zo by swojej bjezbožnej mysli za wšón přichod knježstwo zwěsćiło. Tak wudawa tu kkwilu n. př. „Wudawk swětoweje literatury" w 1500 zwjazkach. Tu prócuje so wo rozšěrjenjo cyle njewěriwoho ducha. Tola je hižo dotal přewrót też swoje dobre sćěhwki měł. Ruska cyrkej — prjedy jenož statne zarjadowanjo — je nětko z jenym dobom cyle wot stata dźělena. Stoji na rozpućach. Tak ruče hač so wróća měrne časy, budźe so dyrbjeć rozsudźić, hač chce stupić zasy pod kwaklu stata a swoju „prawosławnosć" z nowa přisadźić abo hač budźe pytać, přizamknywši so k swětowej katolskej cyrkwi nowoho živjenskoho ducha so nasrěbać. Skónčny rozsud njepřińdźe wšak ruče, wón móže jenož dozrawić přez njesprócne sobuskukowanjo z Božej hnadu.

Runje we worštach zdźěłanych so sylne nabožne hibanjo rozwiwa. Duchownstwo přecy bóle nahladnosće dobywa, wosebje tohodla, zo njeje wjacy w statnym zastojnstwje. Napřemoh prócuja so zdźěłani a spróšći ludźo, duchownym swoje wot bolšewiskoho knježeństwa napołožene ručne dźěła wotewzać a za nich n. př. drohi mjeso a druhe dźěło dokonjeć. Jendźelčan, w Ruskej dlějše časy přeživši, piše wo duchownstwje takle: „Nowy pop rozeznawa so dospołnje wot prjedawšoho. Młody pop chce njewotwisnu cyrkej, politiki so zdaluje. Hačrunjež demokrat je tola razny přećiwnik sowjetow." Ličba komunistow, kotřiž so cyrkwinscy wěrować a swoje dźěći wukřćić dawaju a k sakramentam přikhadźuja, rosće z kóždym dnjom.

Wukrajni komunistojo wuznawaju, zo mjez dźěławym ludom nabožna mysl wotuća. We wšelakich twornjach — kaž n. př. we wulkej porclinowej fabricy w Pětrohrodźe — su sebi dźěłaćerjo po starym ruskim wašnju swoje swjećatka k zjawnomu česćowanju wustajeli.

Też to swědči wo nowym duchu, kak lětsa w Moskwje jutry swjećachu. W předkhadźacych tšoch lětach běchu bolšewikojo wšě jutrowne swjatočnosće kruće zakazali. Zrudnje ćahaše tehdom pokhmurjeny lud po hasach na wysokim swjatym dnju. Lětsa swjećeše so zasy woprawdźite horjestaćo. Po wšej Moskwje zaklinča jenički jusk: „Khryst je stanył!" Po hasach ćahachu procesijóny we wulkotnej pyše. Swětosławne zwony prastaroho Kremla (wulkotny kejžorski hród w Moskwje) wołachu ze swojim mjedźanym hłosom radostnu powěsć won do

kraja. A w mnohich wutrobach wbohoho k zemi teptanoho ruskoho luda zažehli so zasy škrička nadźije na skónčne horjestaćo ze wšoho hubjenstwa.

Žadyn dźiw, zo wěc tukhwilnych móc-narjow mylić poča. Woni, kotřiž su skoro bjez wuwzaća njewěriwi Židźa, zeńdźechu so hnydom, zo bychu radu składowali, kak móhło so tajkomu strašnomu hibanju zadźěwać. Prěni rěčnik měnješe, dotalne dźěła su bjeze wšoho systema byłe. Wosebje ma so wobžarować, zo lud — a samo komunisći — přecy hišće tak hłuboko w putach starych předsudow tći. Zo by so tuta „nabožna khorosć" do čista wukorjeniła, bu wuwučowanjo wosebje wušiknych rěčnikow wobzamknjene. Tući dyrbjeli so cyle swojim připosłucharjam připrawić, zo by dźěło wuspěšne było. Starosće njepřećelow wěry pokazuja lěpje hač što druhe na wotućenjo nabožneje mysle mjez ludomu.

Wosebje sylne pak je nabožne hibanjo mjez małoruskim ludom, na wukrajni. Lud, před sto lětami z wulkoho dźěła hišće z Romom zjednoćeny, khila so zasy k starej maćeri. Žadosć za cyrkwinskim dźělenjom wot Moskwy přiběra stajnje a z blakami je lud měšnikow nuzował, zo bychu modlitwy za Moskowskoho patriarcha wuwostajili. Lud prawje začuwa, zo móže jomu jeničcy zwisk z Romom zmóžnić politisku a ludnu samostatnosć.

Před krótkim wotmě so w Khersonje cyrkwinska zhromadźizna. Měješe so zaběrać ze zarjadowanjom małoruskeje cyrkwje. Po jenož dwajdnjowskim wuradźowanju wobzamknychu přitomni cyrkwinscy wótcojo:

1. Njewotwisnosće małoruskeje cyrkwje wot Moskwy,

2. připóznaćo bamžoweje autority přez cyłu Wukrajnu,

3. přełožk liturgiskich knihi do małorusćiny přez unirwanych Basilianow, (jenički mnišski rjad w narańšej cyrkwi),

4. dokładna reforma małoruskich klóštrow přez unirowanych (z Romom zjednoćenych) Basilianow,

5. posłušnosć napřećo Lwowskomu (Lembergskomu) katolskomu metropolitej, arcybiskopej Sceptyckomu. Tutón duchapołny a wulcyzasłužbny biskop nawjeduje wulku z Romom zjednoćenu Lwowsku dioecesu a prócuje so hižo lětdźesatki dołho wo zjednoćenjo ruskeje cyrkwje z Romom.

Něšto prjedy wobroći so Tifliski patriarch z wokolnikom na wšěch patriarchow na zemi a zdźěli jim swoju njewotwisnosć wot Moskwy. (Tiflis je hłowne město Georgije, rjanoho w Kawkaziskich hobrskich horach ležacoho kraja při persiskich mjezach.) Z wosebitym podwólnym pismom wozjewi potom s. wótcej w Romje, zo budźe jomu posłušny a poddaty. Z Roma wupósłany visitator namaka wobstojnosće tak dobre a přihódne, zo hnydom něšto mnichow do Georgije přińć da, zo bychu ludowe misijóny wodźeržowali.

Tak počina hobrska Ruska swoje njewobmjezowane hona wotewrjeć katolskej misiji. Bóh dał, zo by cyrkej też dźěłaćerjow dosć měła k wobstaranju tak wulkeje knjezoweje winicy. Hižo nětko dyrbjeli so wosebje Basilianske klóštry we pólskim Haliču (Galizien) za bohaty dorost we swojich dostawach prócować, zo bychu, hdyž dóńdźe jónu Knjezowy hłós na nje, měli žnjeńcow za bohate žně.

Rjenje by było, hdyž by też z našoho małoho serbskoho ludu tón abo tamny hólčec puć namkał do klóštrsko rjadu Basilianow. Tam by so móhł wěnować rjanomu ritej* orientalskeje cyrkwje. A tak by snadź něhdy powołany był do knjezoweje winicy mjez wulkim ruskim ludom. Pólski hrabja Sceptycki zastupi też něhdy jako młodźenc do rjadu Basilianow, zo by mjez małoruskim ludom skutkować móhł, a nětko je jako arcybiskop we Lwowje jara wjele dokonjał za tutón lud. Něšto pak móžemy wšitcy dokonjeć: so modlić za domojwrót dobroho ruskoho luda do Jězusoweje pastyrnje, po knjezowym słowje: „Žně su zrałe, dźěłaćerjow pak je mało, prošće tohodla knjeza zo by dźěłaćerjow pósłał do swojeje winicy."

* Ritus je wašnjo, po kotrymž so cyrkwinske wobrjady stawaju.) M. W.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

(Pokračowanjo).

IV. Stat ma pomhać při dźěłaćerskim prašenju.

W sćěhowacym chcemy sebi prašenjo rozłožić, kelko pomocy je wot stata wočakować.

1. Wón ma powšitkowne zbožo spěchować w kóždym nastupanju.

Ze słowom stat njeměnimy knježenjo, kotrež je pola toho abo tamnoho ludu z wašnjom, ale ćim bóle tamne idealne zarjadowanjo stata, kotrež je jenak harmoniscy zhłosowane na człowječu naturu a człowječi rozom, a na druhej stronje na tamne wučby Božich wozjewjenjow, kotrež smy w našej encyklicy wo wustawje křesćanskoho stata rozłožili (Cyrkej a stat). Wotpomhać potajkim ma štat powšitkownje přez zakonje a postajenja, kotrež maja tak zestajene być a so tak nałožeć, zo by to cyłomu ludej a też jenotliwcej tyło. To je statna mudrosć knježerstwowa a winowatosć jeje zastupjerjow. Předewšim pak derjemćo stata pozběhuje: póćiwosć a sprawnosć, ródne swójbne žiwjenjo a swědomite dopjelnjenjo nabožnych winowatosćow, sprawnosć we wikowanju a wobkhodźe, nic přez měru powyšene dawki, jich sprawne přidźělenjo, postup we wikowanju a industriji, rozwićo ratarstwa a podobne. Wot tychle wuměnjenjow wotwisujetej derjemćo a zbožo stećanow. Tu potajkim móhli wjednicy statow zapřimnyć, zo bychu lěpše wšěch powołanjow spěchowali a wobstojenja mjez nižšimi worštami porjedźeli. Tu su dospołnje w prawje, a njetrjebaja so bojeć, zo by jim štó přestupjenjo jich prawow porokować móhł. K tomu dźěn je statna móc, zo so wo derjemćo wšěch stara. Čim wjacy wužitka pak z tejele powšitkowneje statneje starosćiwosće wurosće, ćim mjenje budźe trjeba, za druhimi srědkami hladać, z kotrymiž by so było za dźěłaćerjow polěpšiło.

2. Stat ma so za wšěch jenak starać, też za dźěłaćerjow.

Nanajbóle dyrbi so wopominać, zo wulcy a mali jenak do stata słušeja. Přez přinarodźene prawo maja nižše woršty ludu samo prawa kaž zamožići, su potajkim dźěliby stata z dospołnej płaćiwosću a hódnotu, a dospołnje sobu zarjadowane do žiwjenja cyłoho stata, kiž jenotliwe swójby wopřija. Też njesměmy zabyć, zo skoro w kóždym měśe wjetši dźěl wobydlerstwa so z nižšich worštow zestaja. Tohodla je dospołnje njemóžne, wo jenu worštu stećanow so starać, druhe pak sebi samym přewostajić. Haj, ze wšoho so da, zo je winowatosć stata, na přisłušne wašnjo so starać, hewak by so sprawnosć raniła, kotraž připoruča, kóždomu swoje dać. Cyle prawje potajkim praji swj. Domaš: Kaž stej we wěstym zmysłu dźěl a cyłk tosamo, tak słuša štož cyłkej słuša, na wěste wašnjo też dźěłej. Jako sobu najprěniše winowatosć ze wšěch tych mnohich a ćežkich kotrež wjerchojo maja, ma płaćić ta, zo kóždu worštu ludu škitaja z jenajkej sprawnosću. Tale sprawnosć mjenuje so přidźělaca. Jeje zasadow maja so wjerchojo dźeržeć.

3. Stat ma so starać, zo njebychu dźěłaćerjo so přećežcy měli.

Wšitcy stećenjo bjez wuwzaća maja so ze zhromadnym dźěłom wo spěchowanjo derjemćeća wšěch prócować. Z joho wunoška dźěn kóždomu swój dźěl připadnje. Wšitcy njemóža to na jene a te samsne wašnjo činić. Na kajkežkuli wašnjo by so też wašnjo knježenja přeměnjało, přecy wostanje wšelakosć mjez jenotliwymi powołanjemi; bjez njeje dźěn žadyn stat wobstać njemóže, haj so ani myslić njeda. Přecy změje so jedyn dźěl statnym dźěłam wěnować, druhi zakonjedawanju, třeći sudnistwu, štwórty zasy měšćanske należnosće rjadować, a zasy druhi wojerstwu. Tele městno wězo budźe so wosebje ważić a kaž so samo rozemi, budźe je jako prěnje wobhladować, dokelž tale dźěławosć stajnje a na cyle wosebite wašnjo statnomu lěpšomu służi. Na same wašnjo njeměri so dźěławosć rjemjeslnikow na stat; tola też jich dźěło přinoša, hdyž wězo nic tak prěnjotnje, k powšitkownomu lěpšomu. Dokelž maja so jako socialne te kubła wobhladować, kotrež ludźi polěpšeja, dha do nich słuša wosebje to, štož póćiwosć spěchuje. Tola też zemske kubła do nich słušeja; přetož wone su zakład a podłožk za wukonjenjo póćiwosćow. Zo tu tele kubła su, wo to ma so předewšim dźěławosć nižšich worštow starać, kaž ratarska a fabriska. Haj, njemóže so prěć, zo runje z tohole dźěła statej bohatstwo kćeje. Tohodla so přisłuša, zo so stat wo dźěłaćerjow stara, zo bychu we samej měrje, kaž so powšitkownje wo lěpše prócuja, też z płodow jich dźěła telko za bydlenjo, drasćenjo a žeživjenjo měli, zo njebychu starosće jim žiwjenjo hórke činiłe. Byćo dźěłaćerskoho ludu ma so potajkim na wšě wašnjo polěpšić. To njebudźe zawěsće nikomu škodźeć, ale budźe skerje wšitkim k wužitku; to dźěn je statej k spomoženju, hdyž ći, kotřiž najnuzniše kubła wobstaraju, hubjenje žiwi być njetrjebaju.

4. Je-li strach, zo budźa jenotliwe stawy škodowane, dyrbi stat zapřimnyć.

Stećenjo a swójby wězo njesmědźa so we staće (jako byća z wosebitymi prawami) pozhubić; kóždomu ma so za joho skutkowanjo a žiwobyćo swoboda wostajić, hdyž to so statnomu lěpšomu njepřećiwja abo njesprawnosći přećiwo bližšomu njepolěkuje. Knježerska móc pak ma najebać to cyłk a wšě powołanja škitać, a to cyłk ludu, dokelž je joho derjemćo knježerstwowej mocy dowěrjene, a to tak, zo starosć wo powšitkowne lěpše jenož najprěniša kaznja za knježerstwo njeje, ale runjewon spočatk a zamysł kóždoho knježerstwa — jenotliwe powołanja, dokelž rjadowanjo stata tu njeje knježacych dla, kaž to rozom a wěra wučitej. Dokelž wša móc ke knježenju wot Boha wukhadźa, a je móhł rjec podźěl na joho najwyššej mocy, dha ma so wona też po tym měć, kaž Bóh swět wjedźi a dźerži, kiž z jenajkej wótcowskej starosću wšo jenotliwe a też wšo hromadźe wobdawa. Nastanje-li tak cyłkej abo za jenotliwe powołanja někajki strach, kotromuž so hinak dowobarać njeda, ma stat zapřimnyć.

Zrudna powěsć dóńdźe dźensa do Budyšina, zo je knjez finančny rada dr. jur. Marćin Imiš w Drježdźanach po krótkej khorosći zemrěł.

Cyrkwinske powěsće.

— Wopyt našoho knjeza biskopa w Kamjenicach sta so z wulkimi swjatočnosćemi. Při wječornej wosadnej zhromadźiznje poréča knjez biskop w dołhej réči: kak stajamy so my katolikojo 1. k cuzowěriwym, 2. kak k nětčišomu statej, 3. kak k našej katolskej cyrkwi? K prěnjomu dypkej wupraji tule hłownu mysličku: česćimy kóžde sprawne měnjenjo, hdyž njeje k powšitkownej škodźe, žadamy pak tajke zadźerženjo też přećiwo nam. K 2. dypkej: Za nas płaći nětčiša wustawa, mamy winowatosć, človjekojo přitomnosće być. A k 3. dypkej wupraji tule zasadnu mysl: Prawy katolik je z cyła katolik, nic jenož we swójbje, ale też we powołanju, cyrkwi a zwonkownym, też politiskim žiwjenju. K tomu mamy też naše katolske nowinarstwo podpjerać. A wón skónči z přećom: zo by tola tónle dźeń . . . tón wuspěch měł, kak mamy so k tym ćežkim časam měć jako katolscy mužojo a jako němscy mužojo, zo jenož katolscy njemyslimy a njejednamy, ale zdobom też němscy mylimy a jednamy.

Wšelćizny.

Oberammergauske pasijónske hry budźa so k lětu zasy hrać. Bě wulke wojowanjo jich dla we Oberammergawje. Žeživjenskich a wosebje też pjenježnych rozmysleni dla běchu mnozy přećiwo nim; nětko pak je z Ameriki hižo telko skazankow přišło, zo bě to winy dosć, za hraćo so rozsudźić.

Hižo so wjele twari; hosćency a klamy so powjetšuja. Za kóskowy metr zemje chcyše jedyn 50000 hr. dać, zo by tam cigary předawał; haj, přińdźe samo muž z Ameriki, kiž najprjedy 50, potom 70 milijónow hr. poskići za dowolnosć, zo by směł hraćo za film fotografować. Zo by sebi ludźi přikhilenych sčinił, mnohich najprjedy z piwom a swinjacej pječenju wobdari. Či dachu sebi to słodźeć, milijóny pak wotpokazachu.

Też role za hraco žno su skoro kóždomu přidźělene. Při tym bě trósku wadźenja mjez młodymi a starymi. Bjez dźiwa: někotryžkuli ma so za wustojnoho, k předstajenju wěsteje role, za 10 lět, hdyž budźe zasy hrate a wón abo wona tu hišće budźetaj, je też staroba wo 10 lět postupiła a nimo snadź budźe z khmanosću k tej wěcy. Njedźiwajcy toho wadźenja připadny pak Antonej Langej, kiž je tu rolu kižo 1900 a 1910 derje zastał, čestny nadawk Jězusa předstajeć, Judašowu rolu pak smědźeše jedyn młódši přewzać, hačrunjež so dotalny hrajeŕ, Cwink, wo nju torhaše.

Štó pak budźe „Maria"? Wosebje tele prašenjo zbudźeše powšitkowny zajim. Ottilie Cwinkec, kotraž bě ju při poslednich hrach a to tak njewuprajnje nježnje a wulkotnje předstajała, je so mjez tym woženiła. Jenož knježna pak směše najzbóžnišu knježnu hrać. Z 12 holcow, wo kotrež so wosebje jednaše, bu wuzwolena Marta Veitec. Wona je 24 létna, na wukubłańku za dźěći wuwučena, poby też jako wothladańka za wójnski čas we wšelakich lazaretach. Réka, zo je jara rjana, při tym pak je jara pokorna a ponižna. Wočakuje so, zo budźe, kaž so dotal z jeje postawy, wašnja a wobdarjenosće sudźić da, swoju wěc derje zastawać.

Wićne płaćizny,

kajkež so 21. novembra w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	900—950	1625—1700
2.	600—700	1200—1350
3.	400—500	925—1075
4.	250—350	800—900
	Byki:	
1.	800—900	1400—1500
2.	600—700	1175—1300
3.	400—500	950—1050
4.	250—350	700—850
	Jałojcy, kruwy:	
1.	900—950	1625—1700
2.	650—750	1300—1450
3.	500—600	1100—1250
4.	350—450	900—1050

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.	900—1000	1400—1500
2.	750—850	1250—1350
3.	550—650	1050—1150
4.		
	Wowcy:	
1.	700—750	1400—1475
2.	475—575	1050—1175
3.	350—400	950—1000
	Swinje:	
1.	1500—1600	1950—2050
2.	1600—1700	2050—2150
3.	1250—1350	1700—1800
4.	1100—1200	1550—1650
5.	1250—1450	1650—1850

Pytam k 1. januarej 1922

staršu hospozu

na kubło. Wšo dalše zhoniš w Donnerhakec ćišćeŕni.

Tilit

Najwosebniša woda za hubu.

Najlěpša pasta za zuby.

K dóstaću w Thielec haptycy w Khróšćicach a wšěch podobnych wobkhodach.

Emil Wehrle

w Budyšinje, jerjowa hasa 7.

Platowe, wolmjane a bawłmjane twory. Srěnje płaćizny!

W Kulowje we „Winowej kići"

budźe **njedźeln 11. decembra** dopołdnja 1/2 11 hodźin

zjawna zhromadźizna.

Přednošować budźe knjez Hładki, sekretar „Domowiny". Serbja, přińdźće wšitcy!

Moja wustajenca

mašinow a gratu njeje na žitnych wikach, ale w mojej ležomnosći při **drjewowych wikach čo. 27**

Wulka wuporjedźeŕnja za wšě graty. Wulki wubjerk wšeje hospodarskeje nadoby.

Carl Gast

w Budyšinje

na drjewowych wikach čo. 27.

Telefon 1290.

Jězdne, skótne a decimalne wahi,

nowe a **porjedźenjo** wšěch družin poskića spěšnje a bjez konkurency tunjo **Math. Eder w Budyšinje,** Dornschnabel čo. 1.

Košlacy barchent, běły a pisany,

jakowy barchent,

wobłečenjowe tkaniny } wołmjane a połwołmjane

bluzowe flanelle }

hotowe barchentowe šaty, běłe a pisane za mužow, žony a dźěći; **normalne šaty,** też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča

August Paul Hilger, mějićel **Emil Wilček,** seminarska droha 2.

Ze starych wobzamknjenjow

poručam:

Najlěpši košlacy płat, košlacy barchent, pisany cychowy płat, velourbarchent.

Wosebite poskićenjo:

Lodowe jopy, přepinowaki prima kajkosć štuka **280** hr.

Mužske a hólčace wobłečenja štuka **280** hr.

wojeńske kholowy w najlěpšich kajkosćach **160** hr.

Lodowe mantle, mužske kłobuki w najnowšich formach, **krasne krawaty, mužske šaty, kije, šawle** wołmjane a židźane, **lacowe jaki, pisane lacy** atd.

Nowe dóšle:

Čorne mustrowane khutowe tkaniny, pisane a mustrowane tkaniny k falam a rubiškam.

Kupny dom Wels

Daloko-rěčak 12. **w Kulowje H.Ł.** Założene 1868.

Bydlu wot nětka

Wallstr. 18 p., rózk Bismarckstr.

Dr. med. Krahl.

Sym k rěčam 12—1/2 4 hodźin wšědne dny, póndźelu a sobotu też 8—9 hodź. dopołdnja.

Nowowólby

třoch sobustawow cyrkwinskoho předstojićerstwa

Khróšćanskeje wosady

za nowu wólbnu periodu 1922/27 so z tutym wupisuja. Budźa

njedźelu 15. januara 1922

popołdnju wot 3—7 hodźin na Khróšćanskej farje. Wolić směše kóždy samostatny hospodaŕ (Haushaltungsvorstand) wosady přez 25 lět stary a kóždy wumjenkaŕ. Tola dyrbi do wosadneje wólbneje lisćiny zapisany być. Štóž to wot poslednjeje wólby z 1916 hišće njeje, so z tutym namołwja, zo by so do lisćiny na Khróšćanskej farje zapisał w času wot njedźele 4. dec. hač do njedźele 18. dec. a to na njedźelach a swjatych dnjach po dopołdnišich kemšach hač do 1/2 12 hodźin a popołdnju 3—5 hodźin abo na wšědnych dnjach dopołdnja 11—12 hodźin a popołdnju 6—7 hodźin.

Cyrkw. předstojićerstwo.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki scelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik

Čisło 50. | Budyšin, 10. decembra 1921. | Lětnik 59.

Swjaty Sturmius

prěni abt we Fuldze († 17. XII. 779).

Pod křižom, a zastupna prósťwa w njebjesach.

swojoho wóslika, zastara so z najnuznišim a nastaji so na puć, so poručiwši Khrystusej, kiž je „puć, wěrnosć a žiwjenjo". A pobožnje swoje psalmy spěwajo jěchaše přez dźiwinu. Tu a tam pak zhladny wokoło so, hač njeby nihdźe městna było, kajkež sebi joho knjez Bonifacius za założenjo jenoho klóštra přeješe. A hakle, hdyž běchu směrki so zlěhałe, bě zastał. Potom najprjedy suchoho drjewa nazběra a nakładźiwši je wokoło swojoho skoćeća je zapali. Woheń měješe dźiwje zwěrjata wot joho wóslika wotrašeć. Samoho so pak woznamjeni ze swjatym křižom, a tak so lehny na zemju k nócnomu wotpočinkej. Tak wo swoje žiwjenjo njeměješe stracha.

. . . Tu zgratowa Sturmius

Pod křižom słódcy wotpočuješ, sy-li swoje winowatosće dopjelnił. Paćer a žohnowanja a swjećena woda a wšě druhe swjećene wěcy su wězo dobre a křesćanej spomožne. Tola njewuwinu će winowatosći, w časnych należnosćach też naturske srědki nałožeć a človječu pomoc hladać.

Runje tak też česćowanjo swjatych a dowěra na jich njebjesku pomoc jenož pomhatej, hdyž připóznawaš wučbu křesćanskeje wěry a žadanja a wašnja křesćanskoho žiwjenja, a po nimi swoje zmyslenjo a skutkowanjo rjaduješ.

Hižo mrějo Sturmi tole swojich klóštrskich bratrow hišće wučeše. „Wótče", tak praji jedyn z nich, „Wótče, njedwělujemy nad tym, zo ke Knjezej domoj dźeš a bórzy zastupiš do wěčnoho žiwjenja. Prosymy Će, njezabudź tam na nas a proš Knjeza za swojich wučownikow. Mamy krutu dowěru, zo budźe za nas derje, hdyž změjemy tajkoho rěčnika pola Boha, našoho sudnika."

Lubje a khutnje zhladny mrějacy k tym, kotřiž wokoło njoho běchu. „Budźće toho hódni, a budźće tu tak žiwi, zo směm z dospołnym prawom za Was prosyć! Potom chcu Wam być po woli."

To běchu joho poslednje słowa; to bě joho duchowny testament. Potom zemrě.

* * *

Wo Melaniji młódšej.

(† 31. decembra 439 w Jerusalemje.)

Tu praji Melanija k swojomu mandźelskomu: „Zemske brěmjo je ćežke, a njemóžemoj zdobom też Jězusowe lohke na so wzać. Hnydom ćismoj wšě naju bohatstwa wot naju, zo bychmoj Khrystusa sebi dobyłoj."

Pinian přimny so tohole napominanja swojeje pobožneje mandźelskeje jako by wot Boha přišło a z połnymaj rukomaj rozdźěleštaj wot swojoho wobsedźeństwa.

Bóh wza jimaj jeju dźěśći hišće młoduškej. Wot toho časa měještaj za swój nadawk, khorych wopytować a hladać. Wonej hospodowaštaj cuzych, a wobdarještaj jich šćedrje, hdyž wot njeju dźěchu. Potrěbnym a khudym dawaštaj z połnymaj rukomaj, wopytowaštaj jatych a hdźežkuli běchu wuhnaći; samo do podkopkow khodźeštaj a dawaštaj jim pjenjezy, zo bychu so wukupić móhli. Haj wonaj założištaj też mnohe klóštry za mužskich a žónske. Ze swojej drohotnej židźanej drastu wobdarještaj cyrkwje a klóštry za wudebjenjo wołtarjow. Swoje njeličomne slěborne sudobjo daštaj zeškrěć a za to wołtarje, cyrkwine sudobja a druhe wěcy za Bože służby zhotowjeć.

Na tele wašnjo wotbyštaj wšě swoje zamoženjo w Romje a Italskej, w Numidiji a Mawretanskej a we wšelakich druhich dźělach Afriki. A hdyž takle nadobnje a šćedriwje dawaštaj, běštaj při tym wjesołaj a zbožownaj. A hdyž běštaj takle wšě brěmjo swojoho bohatstwa wotbyłoj, přesydlištaj so do Jeruzalema.

Tam zaměstništaj so w špitlu při cyrkwi Božoho z mortwychwstaća. Pjenjezy, kotrež hišće měještaj, nochcyštaj samej rozdźělić, ale přepodaštaj je tym, kotrymž bě starosć wo khudych dowěrjena. Přetož nichtó njesmědźeše zhonić, hdyž dobroty wopokazowaštaj.

Nětko běštaj khudaj kaž prošerjej. Melanija sama jónu wuzna: „Přesydliwši so do Jeruzalema běchmoj bórzy tak khudaj, zo chcychmoj swoje mjeno na lisćinu potrěbnych napisać dać . . ." Hdyž Melanija tam bórzy skhorje njeměješe ani mjehkoho lěhwa k wotpočinkej. Nadobna žónska dari ji tohodla hłowak.

Tu we swjatym měsće wostaštaj. Pinian bu mnich při wolijowej horje; Melanija zastupi do žonskoho klóštra. Tam bě žiwa we swjatosći a sprawnosći hač do swojeje smjerće.

„. . . To zasłyšawši zrudźi so wón, dokelž běše jara bohaty" rěka wo bohatym młodźencu we s. pismje, „. . . wona pak woteńdźe", praji jeje wopisowař, „radostna a wjesoła k njebju, dokelž bě w pokornosći swojeje wutroby rady wšitko woprowała."

„Dźiće nutř z wuzkimi wrotami, dokelž šěroke su wrota a rozšěrjeny je puć, kotryž wjedže k zahinjenju a wjele je tych, kotřiž po nim nutř du. Kak wuzke su wrota a kak zwaženy je puć, kotryž wjedže k žiwjenju, a mało je tych, kotřiž jón namakaja." (Mat. 7, 13—14.)

„. . . To zasłyšawši zrudźi so wón, dokelž běše jara bohaty" rěka we sćenju s. Lukaša (18, 23) wo bohatym młodźencu.

W Romje běštaj žiwej pobožnej mandźelskej, Pinian a Melanija; jeju zamoženjo liče se po milijónach. A we snje so jimaj jónu zezda, jako byštej so dyrbjałoj z wuzkej dźěrku přez jenu murju tłóčić. To pak bě tak čežko, zo měješ strach, při tym swoje žiwjenjo přisadźić.

Swětowy rozhlad.

Němska.

Němska w Londonje prosy, jej 25 milijónow puntow sterlingow požčić.

W Barlinje pak sebi njezamjelčeja, zo je mało wuhladow, zo so tónle pospyt poradźi. Jendźelski financny minister Horne póndźelu rjekny, zo so Jendźelska na ničo njezwjaza, prjedy hač so njeje ze swojimi zwjazkarjemi, wosebje z Francózskej zrěčała. Zakhowanjo alliansy je dźensa nuzniše, dyžli hdy prjedy. Horne dale rozestaja, zo Němska drje njezamóže, w januarje a februarje zapłaćomne sumy zwjesć a prosy, zo by so zapłaćenjo wotstorčiło. Zwjazkarjo dyrbja tónle thema zhromadnje rozpominać. Hdy móhło so zwrěšćenju Němskeje z pomocnym skutkom zwjazkarjow zadźěwać, dyrbjało so to stać, nic jenož za Němsku samu, ale za Europu a cyły swět. Awstriska a Ruska stej tohorunja do wójny woteběrarcy Jendźelskeje byłoj, jimaj pak njeje wjacy móžno, jendźelske twory kupować. Z toho je z wulkoho dźěla bjezdźěłosć w Jendźelskej nastała. Jeli zo pak by pódla tuteju statow Němska do toho samoho położenja přišła, by to njewuprajna katastrofa za cyłu Němsku była, z kotrejž so njehodźi ničo přirunać. Zwjazkarjo chcedźa sebi zmjeńšenjo němskich statnych wudawkow žadać a chcedźa Němsku pod financnu kontrolu stajić.

Južnosłowjanska

— zjednoćene kralestwo Serbow, Krowatow a Słowincow — woswjeći 1. tohole měsaca swoje třilětne wobstaćo. Swjedźeń njebě tak radostny, kaž bychu sebi mnozy přeli: Přewjele ćežow ma wona hišće přewinyć a dócpěte wuspěchi njeběchu dosć wunošne ani w politiskim, ani hospodarskim nastupanju. Ludowe wothłosowanjo w Korutanskej, zwady z Bołharskej, njepřećelne zadźerženjo Italskeje, přez kotruž je wosebje zhubiła Triest, Istriju a mnohe słowinske mjeńšiny, dale też zakročenjo wulkeje ententy w albanskim prašenju zbudźachu jenož zrudne dopomnjeńki.

Ale też znutřkowne wuwiće njeje spokojace. Jednotliwe strony hladaja přejara jenož swojoho, komunistojo ryja dale přećiwo wustawje, docyła politiskim, socialnym a hospodarskim wobstojenju. Wosebje w poslednim času je tohodla też hódnosć južnosłowjanskich pjenjez spadła.

Hłownu winu maja za znutřkowne wobstojenja wosebje serbiske narodne strony, kotrež přeswědčene, zo jenož wone su přez wójnu k postanjenju nowoho kraja dopomhali,

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

chcedźa nětko też prěnju rólu hrać a nochcedźa na kulturne a narodne prawo druhich też jich stat sobutworjacych ludow dźiwać. Na druhi bok zasy njedźěłaja druhe narodnosće, kaž Krowatska dosć sobu. Krowatojo chcedźa ze swojoho dźěla wutworić republiku, kotraž by słušała do južnosłowjanskeje monarchije. Tohodla njedźěłaja w Běłohródskim sejmje sobu, joho docyła kedźbu njemějicy.

Też mjez serbiskim ludom samym je wulka strona (ludowa strona), kotraž njeje z nětčišej wustawu, hakle lěto starej, spokojna. Wona čini tohodla we sejmje oposiciju, tola dyrbi so prajić, měrnu a wěcownu. A nětkle su tam wulke wojowanja mjez radikalnej a demokratiskej stronu, tak zo je knježeŕstwo dyrbjało wotstupić a dotal so njeje hišće poradźiło, nowe wutworić.

Narodne mjeńšiny

maja a su měle zwjetša zrudny wosud. Wuwjazane do hospodarskoho a socialnoho cyłka z tym ludom, kiž je w kraju a staće z wjetšinu, bywaju hižo přez to słabjene. Zwjetša pak móže so wobkedźbować, zo pak też kulturalnje přez wjetšu cuzu w staće knježacu wjetšinu jara ćerpja a so słabja. Zdźěla to leži w tym, zo tamny lud wšě swoje kulturne prócowanja we swojim duchu rjaduja, dokelž su ći, kotřiž maja to na starosći, skoro powšitkownje po swojej narodnosći z knježacoho naroda brani. Ći nimaja potom za druhu narodnosć dorozemjenja, husto dosć pak też z lózej wolu přećiwo swojomu mjeńšomu narodej wustupuja. Hdyž pak też tu a tam sobustaw mjeńšeje narodnosće do wjetšoho statnoho zastojnstwa přińdźe, je přez wobstojnosće tak wuwjazany, zo też při lěpšej woli spomóžnoho za swoju narodnosć ničo činić njemóže, abo snadź jenož w tajkej małej rozměrje, zo z tym škodowanjo swojoho ludu njewotwobroći a joho hinjenju njezadźěwa.

Je tak dźiw, zo mjeńše narodnosće sebi pomoc pytaja? Při měrowych jednanjach w Parizu je drje so też wjele wo mjeńšinach docyła, předewšim też wo nabožnych a to zasy židowskich jednało a něštožkuli, wosebje zasy k lěpšomu židowskich wěrywuznaćow postajiło a wšelakim krajam napołožiło. Štož je so za narodne mjeńšiny tam stało, je mało. Ale też tole mało stoji zwjetša jenož na papjerje.

K přewjedźenju tychle postajenjow a k zwěsćenju hišće druhich nowych, kajkež sebi sprawnosć žada, je so wosebite towarstwo założiło (association de la societé des nations). Do njoho słušeja zastupjerjo mnohich narodnych a nabožnych ludowych mjeńšinow. Wone wotmě w lěće 1920 swoju prěnju zhromadźiznu w Milanje a wodźerži štwórtu tajku zhromadźiznu 1922 w Prazy, třeću pak w najbližšim času w Brüsselu.

Zastupjeŕ češkosłowakskeje republiki budźe senator Brabec. Wón je redaktorej Pražskeje „Tribuny“ wo tym slědowace zdźělił: Nastork k wuradźenjam wo škitanju mjeńšinow su zastupjerjo Němcow w Češkosłowakskej ze swojimi — po našim měnjenju njeprawymi — wobćežowanjemi na zwjazk ludow dale, kaž też awstriscy wotpósłancy, kotřiž su na Wienskej zhromadźiznje widźomnje po žadanju Němcow w Čechach, tute prašenjo znowa narězli. W Brüsselskim zjězdźe też wobćežowanja Wienskich a awstriskich Čechow wo njedosahacym češkim šulstwje w Awstriskej, dale wobstojnosće narodnych mjeńšinow w Němskej, předewšěm wobstojnosće łužiskich Serbow a šlezskich Čechow k rěčam přińdu, na kotreż so hač dotal na žanym městnje njeje posłuchało. W Brüsselu so składnosć poskići, wo wšěch tychle prašenjach jednać a je k prawomu rozrisanju dowjesć. Tak so najlěpje dobre internacionalne zwiski a wjetša wěstosć měra docpěje. Też prašenja konfesionalnych, wosebje židowskich mjeńšinow, na dnjowy rjad přińdu.

Ruska.

Ruske bólšewiske knježeŕstwo wobzamknjenjo češko-pólskoho zrěčenja jako njepřećelski skutk přećiwo Ruskej wobhladuje. Wone hrozy swojoho zastupjerja z Prahi wotwołać. — Češkosłowakskomu knježeŕstwu njeby ničo lubše było, hač hdy by so bólšewiski zastupjeŕ z procha měł. Wón swój přebytk we Češkosłowakskej jenož k tomu wužije, zo by w njej komunistisku agitaciju spěchował.

Prjedawšoho češkosłowakskoho financnoho ministra dr. Rašina je pólske knježeŕstwo prosyło, zo by pólske statne financy studował a plan wudźěłał, po kotrymž móhle so wone do rjada stajić. Rašin so z tymle zamysłom bliže dny do Waršawy poda.

Grichiska.

Z Athena so powě: Na małoasiskej fronće su přestali wojować. Hišće njepodpisany přiměr je do mocy stupił. Grichiscy wotpósłancy, kotřiž dyrbja přiměr wobzamknyć, su pjatk z łódźu do Smyrny wotjěli.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Budyšina.** „Serbske nowiny“ bě statny rěčnik dla wjelepřerady (Hochverrat) wobskoržił. W čl. 282 z 7. dec. t. l. nětko tele nowiny wozjewjeja:

Wobskórźba přećiwo „S. N.“ dla wjelepřerady so wróćo wzała! Wyšši němskostatny rěčnik je zamołwitomu redaktorej „Serbsk. Nowin“ slědowace zdźělenjo pósłał:

„We wěcach přećiwo Wam dla namołwjenja k wjelepřeradźe Wam zdźěluju, zo sym proces přećiwo Wam zastajił. Ebermayer.“

Wobskórźba bě so zawjedła, dokelž bě so w jenym nastawku namołwjało, zo bychu so Serbjo na zwjazk narodow ze swojimi žadanjemi wobroćili, jeli zo pola němskich knježeŕstwow prawo njenamakaju. Serbjo su z nowa němskim knježeŕstwam swoje žadanja w nastupanju serbskeje wučby w šulach a postajenja referentow w sakskim a pruskim ministerstwje zapodali. Jeli jich zasy z prózdnymi lubjenjemi potroštuja, budźa, wězo po zakońskim puću, pomoc pola zwjazka ludow pytać dyrbjeć. Dotalnomu potłóčenju serbskeje rěče w šulach njesmě so wjacy bjez wobaranja změrom přihladować. Serbjo budźa prawa, na kotreż je so Němska we Versaillskim měrje zwjazała, wužić wjedźeć.

Ze Serbow. W Njeswačidle zemrě pónjdźelu 4. decembra knjez farař Jan Waltař. Hišće njedźelu wječor bě jako swěrny wótčinc přednošował w serbskim towarstwje. Cyła wosada žaruje wo wulcy wobdarjenoho wustojnoho a pilnoho prědarja a wjednika, ale też cyły serbski lud ma wšu přičinu so rudźić nad smjerću jenoho ze swojich najlěpšich wótčincow a najzasłužbnišich spisowaćelow, skoro móhł z dobrym prawom prajić: jenoho ze swojich najnadobuišich „synow“. — Njeboh knjez Waltař narodźi so 2. wulkoho rózka 1860 we wsy Burkhardswaldźe pola Weesensteina za Drježdźanami. Tuž bě wot naroda

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

„Ach, mój dźěd wšak njeběše błazn ani sonjeŕ. Tón je sebi najprjedy wšitko derje překładł, a potom hakle na jazyk brał, štož je za wěrnosć spóznał. Też ja sym so jomu tehdom smjał, dokelž běch hišće njerozomny hólc, w pomjatku pak je mi to wšitko spodźiwnje kruće a jasnje zawostało, a nětko, hdyž po dołhich, wostudłych nocach spara podarmo pytam na prawej a na lěwej stronje, dopominam so na wšo a khwalu swojoho mudroho dźěda, kak prawje je měł, Škoda, zo njeje swoje rozomne nahlady dale dawał a sebi přihłosowarjow dobywał. Ale ja so boju, to drje by so jomu runje tak zešło, kaž bělomu kósej srjedź črjódy čornych towaršow, njech by też rjeńšo spěwał, runje tohodla, dokelž je běły a rjeńšo spěwa, bychu joho čorni bratřa ze swojeje črjódy wukusali!“

Wšak ja tola praju, ty sy stara baba a zwoniš, kaž stara baba! Na te słobjenjo tola njeje hódnje posłuchać: to człowjeka wuši bolitej, njej'wěrno moji towaršojo?

Mjez towaršemi drapaše so tón a druhi za wušomaj, kaž běštaj njewědźałoj, što wotmołwić, třeći pak wotkašlowa sebi a potom wotmołwi khroble: „Nó, ja měnju, trochu prawje wšak wón ma: Strowy hłód — a tón sebi tola jeno z wutrajnym dźěłom dobudźeš — je najlěpši začink a tuchla. Wječor dźěło hotowe je mjehke łožo moškowe. Zańdźeliwši woči njenamakaš zbožowneje kwětki. Sy-li pak ju z wulkej prócu namakał, směje so ćim luboznišo na tebje. Ja skoro za to mam: Wobstajnje dźěło a pót su najstrowše krjepki pře wostudu a wohidu.“

„Blidyblady: Z wami je wěsće hódno mudrować. Tajkich krjepkow so ja dźakuju. Wšak wam ja powědam: człowjek dyrbi sebi přecy něšto za dźěło brać!“ A prajiwši to postany muž a poča z woběmaj rukomaj machajo a sebi swědčo spěwać:

„Kurić trubku tobaka,
to je krasna robota.
Kurić wulcy strowo je,
to je wšitkim wědome.“

Hapka hdyž tole słyšeše nastaješe wobej wuši. Wón bě hač dotal jara kedźbliwje připosłuchał, kak so ći mužojo tu na mjezy ležicy zabawjachu. To dźěn běše nimale tasama rěč, kaž ju Bažantec dźěd stajnje wjedźeše, hdyž jim wo kraju za wusmužowej horu powědaše! Hapka bě wšak ju stajnje jenož z jenym wuchom słyšał a z druhim po wětřiku pušćał, dokelž jomu so skoro ničo wuknyć a dźěłać njechaše. Ale spodźiwnje! Nětko tu w kraju za wusmužowej horu dźěło a prócu cyle podobnje khwalić słyšeše, kaž by jim jej Bažantec dźěd wukhwalał! To Hapku tola khětro jimaše. Wjacy króć torhaše też Haplku za ruku, zo by stajnje po honach njenahladała ale tym mužam připosłuchała. „Poskaj jeno, Hapka, što ći mužojo powědaja! Njehladaj přecy do wšěch rózkow, kaž wćipna Jěva!“ Tola Haplka měješe jenož zajim za pampuchowy zahon, a zhladowaše wćipnje po polu, hač so tu něhdźe zasy čerwjena kholowčka a žołta nohajčka abo hišće něšto wjacy njepokaza; hač dotal pak ničo njezawohlada.

Też Hapku wšak nětko wony muž, kiž bě tobakowu pěsničku zaspěwał, bóle zajimaše dyžli wša prjedawša rěč wo dźěle a prócy. Hapka móžeše mjenujcy też hižo kurić. To bě joho njerozomny, njeswědomity wotročk nawučił. A měješe hišće swoje wjeselo nad tym, hdyž Hapku po prěnich pospytych, blědoho, kaž twarochowu pomazku, struchłoho khodźić widźeše a hdyž so jomu žołdk pře tajke nowotwarstwo hóršeše. Ale Hapka, jónu zakazane zelo powoptawši, njechaše so najebać wšě bědne nazhonjenjo wjacy wostajić. Mysleše wšak, zo z kurjenjom na mudrosći a nahladnosći nimo měry dobudže. Ně, čitać Hapka hišće dospołnje

Němc, ale zahe při studijach zezna so ze Serbami a ze serbskej rěču a nawukny ju tak dokładnje, wosebje w domje njezapomnitoho wulkoho narodowca Imiša w Hodźiju, zo móžeše za krótki čas serbski rěčeć a předować a zo bu jedyn z najprěnišich serbskich basnikow a spisowaćelow. Joho hnujace pěsnje, joho nutrne kěrluše, joho lubosć a horliwosć sapace spěwy su naše pismowstwo jara wobohaćiłe. We mnohim nastupanju dopominaju na wulkoho Barta-Ćišinskoho, kotrohož sebi wysoko ważeše a kotromuž je rjanu pěseń po smjerći přicpěł. — Waltař čuješe so cyle jako Serb, we mnohich pěsnjach je to zjawnje wuznał, wosebje tež w poslednim mištrowskim spěwje „Mojej serbskej Łužicy". Luboznišo a nutrnišo wo swojej samsnej serbskej domiznje ani Zejleŕ, ani Ćišinski, ani Domaška, ani Fiedleŕ njeje mohł spěwać, hač njeboh Waltař, tutón sprawnje a nadobnje zmysleny syn němskoho ludu. — A nadźijamy so, zo hdyž po něčim lód roztaje, kotryž je tysaclětne njerozomne „knježenjo" — nic nawjedowanjo — nad wutrobami nakopiło, też potom „ludźo" a „ludy" so jako bratŕa spóznaja a sekeru, třělbu a granaty do kuta ćisnu, hdźež dawno hižo słušachu. Potom zawěsće rozom słowo dóstanje a wobkhowa. Potom budźa runje najlěpši synojo wšěch ludow sej swěrnu prawicu podawać nad rowom milijónow njewinowatych woporow, kotryž su jara dwělomnje mudri politikarjo a njelepi wójnscy wjednicy tři tysacy lět dołho w Europje njepřestawajcy wurywali! — Jan Waltař je jedyn z prěnich mudrych, dospołnje křesćanscy zmyslenych muži był, kiž je podobnje zmyslenym puć dźěłał. Jomu njeběchu słowa „Lubujće so!" jeno hołe słowa, ale wón je też ze skutkom a słowom, ertnje a pisomnje po tom so měł hač do poslednjoho dychnjenja. — Njeboh Waltař stoješe też jako człowjek a křesćan jara wysoko. Wón bě wjelestronscy wobdarjeny, po duchu a duši jara harmoniscy — runje a wotměrjenje — zdźěłany, sprawny a lubosćiwy, kruty a dobroćiwy, horliwy a poměrny, rozhladny a wutrajny, z cyła žadna powaha. Wobkhowamy jomu dźakowne wopomnjeću. Njech joho mučne stawy słódcy drěmaju w serbskej zemi, kotruž je tak horco lubował a w kotrejž sej swój row přeješe. —

Cyle podobnje žarujemy też wo druhoho nadobnoho wótčinca. Runje samsnu póndźelu bu na „Tuchorju" w Budyšinje pokhowany k. doktor juris (prawow) Imiš, cyle dostojny syn wulkoho serbskoho wjednika Imiša, kiž jako faraŕ w Hodźiju zemrě. Doktor Imiš so wšudźe też we wysokim zastojnstwje radźićela při železničnym zarjadnistwje jako dobry Serb čuješe, to zjawnje wuznawaše, hdźežkuli móžeše słowo za naš narod wotrěča, mnoho přećelow nam doby a też někotrežkuli wołoženjo so wuskutkowa. Wosebje je też móžny sčinił wulět našich serbskich spěwarjow do Prahi. Na wulku zrudobu wšěch wobdźělenych njemóže nětko tak rjany wótčinski skutk dowukonjeć. Też njeboh doktor Imiš bě jara přijomny, nic jeno česćomny, ale też wšeje lubosće hódny człowjek, wobrotny, horliwy a při tom jara znjesliwy kharakter. Rjenje, zo w serbskej zemi tutón serbski wótčinc wotpočuje, rjenje też, zo je knjez wyšši inženěr Wićaz z Drježdźan při joho pokhowanju serbski poŕěčał. —

Rudźimy so, hdyž smy lětsa dyrbjeli pokhować njezapomnitoho Filipa Rězaka, Jana Waltarja, doktora Imiša, tola njezabudźmy na słowa swjatoho pisma: „Za wótcow su so tebi narodźili synojo!" Dowěrjejmy so Bohu a prošmy wo to, zo by słał nam wjednikow, kotřiž lud jako dobri křesćenjo, kaž tući tŕo nadobni mužojo, k tomu nawjeduja, zo by naš lud spóznawał sebje samoho, česćił wšitko swoje, štož dobre je, wo cuze pozłotki so njetorhał, njepřetrjechomnje rjanu rěč, pěseń a zdźěłanosć swojeje serbskeje Łužicy sej ważił! J. L.

Na Budyšskim Tuchorju

5. hodownika 1921.

Serbskoho wótčinca njesu k rowu: sprawnoho, kajkohož z rědka namakaš; muža, kiž widźeše w Serbje Serba; człowjeka, poniżnoho a njebojaznoho, byrnjež stał we wysokim statnym zastojnstwje a přecy přećelnoho; křesćana, wěriwoho ale tolerantnoho, kajkichž přecy bywa mjenje, njewustawacoho dźěłaćerja, byrnjež kóždy raz też hnydom wuspěcha njewidźał. Kak mje wutroba boleše, hdyž stojach při marach knjeza dr. Imiša, hdyž spěwach ćichi „Wótče naš", wězo serbski, kaž je mje mać wučiła; hdyž widźach koło wokoło wulku zrudobu nad wšitkimi wobličemi, přetož wšitcy mějachu joho rad. Štóž lubosć syje, też lubosć žněje." A tutón krasny ćah! A tući mnozy přewodźerjo a nimale wšitcy Serbja. 13 serbskich towaŕstwow je zastupjenych a jako štyrnate, tow. ss. Cyrilla a Methoda; přetož, kaž widźu, je nimale cyłe předsydstwo tutoho towaŕstwa přitomne. Tu stojimy při wotewrjenym rowje. Skónčnje słyšu prěnje zjawne serbske słowo, słowa džaka, kotrež wupraji k. wyšši inženjer Wićaz-Drježdźanski. A khorhoj towaŕstwa „Čornoboha" zmahuje so nad rowom. Wěncy ze serbskimi napismami debja row. Kajke pak budźe napismo nad rowowym pomnikom? — Słyšu w duchu zaspěwać: „Spi dha, luby bratře, spi w Twojim rowje, w dobrym měrje! — Spi w tej khłódnej zemi, spi: tu, hdźež naši wótcy leža. — Wotpočink tón Knjez daj Ći, hač Će zasy wubudźi. J. Š.

Hodowny čas tu zasy je,

tuž nochcemy też na naš Posoł a joho naležnosće zabyć. Cyłe hubjenstwo pismowstwa drje hakle zasy wopisować njetrjebam, snadź so najwjacy z našich čitarjow hišće na łońše rozpominanjo dopomnja. Kaž ze wšěm druhim, tak dźe so też z pismowstwom, přecy też tu drohota přibjera. Nadźijomnje tola wšitko jónu njewjaznje a njezastanje.

Na nowe lěto dyrbi so też **Posoł** zasy wo něšto powyšić a to na **15 hr.** Tale płaćizna dźěn wjacy njeje kaž 1 hr. 50 pj. prjedy a też njeje hišće zažane zapłaćenjo Pósła, ale jeno pomoc k zapłaćenju. Přetož druhe dyrbja tola zasy dary a inseraty přinjesć.

Z našej lubej protyku **Krajanom** njeje lěpje, skerje hišće hubjeńšo hač z Pósłom. Loni jón předawachmy za 2 hr. 50 pj., a woprawdźe mějachmy při tym: **589 hr. dołha.** Bě so tola pře tunjo předawał. Pola nas wšak njeje kaž pola Němcow, hdźež so tajke wěcy wjele wjele tysacow ćišća a rozpředawaja. Nas je přemała čŕjódka, tuž dyrbimy přecy hladać, zo tola někak wuńdźemy z płaćiznu, a nětkle je hišće wšitko dróžše. Tohodla njemóžemy hinak kaž zo **Krajan** za lěto **1922** po **4 hr.** předawamy. Při tym njezapomńmy, zo su tu wšě dźěła a prócy spisaćelow darmo, jeno papjera a ćišć a traš někotre klišeje so płaća a něšto druhich wudawkow też hišće nastanu. Tuž prosymy, zo by sebi tola **kóždy**, kotryž ma kus lubosće k našomu pismowstwu, też **„Krajan" kupił**, prócy je so też lětsa zasy na njón nałožowałe dosć. Bórzy wuńdźe.

Skónčnje pak njecham tola nětkle runje na ważnu wěc zabyć. Bližimy so zasy **k hodam**, a bórzy přińdźe **nowe lěto**, hdźež sebi potom zbožopřeća wuprajamy. Chcemy to też lětsa zasy tak wuwjesć, zo město drohich listow a khartow **něšto za fond — k Božomu dźěśću a přeća k nowomu lětu woprujemy.** Činmy to prawje bórzy wotedawši swój dar w expedicijach Pósła abo pola pokładnika w Budyšinje, zo by so w poslednim čisle Pósła prawje nahladna čŕjóda zbožopřejerjow w Pósle błyšćiła.

Pokładnik.

Hłowna zhromadźizna

Raiffeisenskich towaŕstwow.

Minjenu sobotu wotmě Raiffeisenki zwjazk za Łužicu swoju lětušu hłownu zhromadźiznu w sali Serbskoho domu. Knjez podzwjazkowny direktor wyšši wučeŕ Symank-Baćoński poda dokładny přehlad a běh našich Raiffeisenskich pokładnicow, kotrež maja t. č. něhdźe 100 000 hr. reservnoho fonda. W dalšej Raiffeisenskej organisaciji rěčeše k. direktor Kwencl z Erfurta a to wo pjenježnych a twornych naležnosćach. Štóž hišće njeje hnoje za nalěto skazał, njech to hnydom pola swojoho kon-

---

njemóžeše, haj, joho čitanjo běše kóždomu sprawnomu wuchu hórki pohoršk. A też joho ličenjo žałostnje klacaše. Ale kurić a pódla hordźe hłowu njesć, kaž wulki hólc, to Hapka hižo dawno móžeše. Jenož zo so njesmědźeše z tym zjawnje pokazać, hewak by joho hižo „šołta" spomožnje powučił, što so tajkomu hólcej joho staroby a wulkosće najlěpje słuša.

Wony muž pak zeńdźe po mjezy dele a kročeše potom po prěčnych mjezach zahon abo tři dale. Hapka joho źe skoro žehliwymaj wočomaj kedźbliwje sćěhowaše. „Hdźe też to wón dźe? Traš trubki pytać! Tule mjez trejdami?"

Haj, woprawdźe! Tamle mjez žitnymi a pšeńčnymi zahonami běše mały zahon tobakowych rostlinow, kotrež na wjeŕšku hišće kćějachu, deleka na zdonkach a wupřestrjenych hałžkach pak wisachu cyłe kiće derje zwjeŕćanych wusušenych trubkow, kaž truki na fazolkach (bunach). Muž ani so njeprašejo, je tón zahon čeji abo ničeji, naśćipa sebi połnu horšć zrałych trubkow a wróćiwši so rozdźěleše je do swojich towaršow, kóždomu po trubcy. Mužojo pak zažehliwši sebi pachachu a dźěłachu mróčele, runja hornčerjec wuhenjej.

„Ach, hdy bych so ja tola k nim sobu lehnyć a z nimi sobu pachać móhł! Woni drje bychu mi też trubku dali." Tak pozdychny Hapka mjelčo při sebi. Zo wón, hišće tajki mały njedorosćeny šwjerč a to hišće z trubku w hubje do wulkich, hižo wobstarnych muži ani njesłušeše, to sebi wón njedomysli; wšak běše hižo wjele króć doma z wotrězkom trubku w hubje mjelčo staršich za pjecu ležał! Staršej bohužel přecy swěrnje za tym njehladaštaj, kajke puće wón khodźi a kajke towaŕstwo ma; tohodla bě so jomu to też cyle skradźu a bjez bolacych sćěhwkow tójšto króć poradźiło. Wotročk wězo sebi swědomja z toho nječinješe, haj, móžeše so hišće tomu smjeć! Też nětko hižo běše Hapka spominajo na tutoho prěnjoho bura, kiž bě jimaj cyły zahon pampuchow přewostajić chcył, nimale na skoku k tym mužom dóńć a sebi trubku wuprosyć, tola hdyž so na to dopomni, zo dźě je tu cuzy, běše jomu tola zatrach. „Ale pozdźišo", tak pomysla sebi, „haj, pozdźišo chcu so ćim khroblišo wokřeć!"

„Tak je mi skerje zabawa: kurić trubku tobaka!" rjekny wony tobakowy přećel, „to so skerje khwila minje! A wšitka woboza so z kurom do powětra wupacha." A wón też to pachaše, kaž by chcył z hornčerjom napřemoh pachać. (Pokračowanjo.)

sumnoho zličbowarja sčini, přetož su hižom mnohe skazanki so stałe. Tež pjenježny wobkhod z Erfurtom dyrbi so trošku přeměnić. Naše nalutowańnje přeja sebi pjenježny wobkhod přez Serbsku banku. Knjez direktor dr. Posedel wupraji swoje wjeselo na zhromadnym dźěłom a slubi pod samsnym wuměnjenjom přez Serbsku banku z Erfurtom dźěłać. Dalše dojednanja mjez Erfurtom a Serbskej banku stanu so w přichodnym času. K. wučeŕ Kral-Zaměčanski poda lětne zličbowanjo. Nětko sćěhowachu přednoški: Knjez cyrkw. wučeŕ Šołta poměča wo „rataństwu a holčej pokračowacej šulu". Měčnik pokaza najprjedy na wšelake zadźěwki, kotrež wosebje w rataństwje při założenju holčeje pokračneje šule nadeńdźemy (čas, nětčiši čas, daloki puć, pjenježny wopor atd.). Tola wšitke tute zadźěłki dyrbja so přewinyć, kaž je so to we druhich krajach (na př. Bayerskej) stało. Wosebje dokładnje pokaza měčnik, što móža a dyrbja naše holcy wšitko w pokračnej šuli nawuknyć. Předmjety kaž powučowanja w domjacym a ratańskim hospodarstwje, w strowoće, w wukubłowanju a woćehnjenju dźěći, šiću a warjenju atd. Powučenja w khorosćach su wulcy ważne. Tež na naše krasne serbske drasty, na rjanosć našich serbskich wašnjow a našeje serbskeje domizny so zašćěpić do wutrobow našeje młodosće, zo bychu sebi wšo to bóle a bóle ważiłe. Haj, jeli naše holcy přeswědčimy, zo maja jako žony, burowki a maćerje drohotne dźěło za swójbne a ludowe žiwjenjo zastarać, a radźi-li so nam, w nich lubosć k bliščej domiznje zbudźić a wobnowić, potom so wuwija we běhu lět žony, kotrychž sobudźěławosć budźe za hospodańske a narodne žohnowanjo jara ważne. Druhi přednošk měješe k. ryćeŕkubleŕski najeńk Rynč z Worklec: „Howjado a joho družiny". Měčnik pokaza na wšelake družiny howjadoho skotu a wosebje kotre maju so pola nas z wužitkom plahować; dale kak móžeš a dyrbiš wosebje w nětčišim času z wužitkom w hródźi dźěłać. Wulki wužitk je jenož wunošk dobreje picy, kotraž sebi wosebitu kedźbliwosć zasłuži. Tež tutón přednošk běše z wulkim zajimom za přitomnych. Přećo, tutej za naš čas ważnej přednoškaj we wosebitych towarstwach wospjetować, chcetaj k. měčnikaj dopjelnić. — Něhdźe we ½3 hodź. skónči so zajimawe posedźenjo.

Misijóny

stoja před ważnym skhodźenkom dalšoho wuwića. Wšudźom pokazuje so nowe młódne žiwjenjo. Wosebje Khinje je kedźbliwosć cyłoho wěriwoho swěta přiwobroćena. Ze wšěch stron šěrokeje zemje přikhwatuja stajnje nowe mocy na tute starosławne misijónske polo. — Tu w hobrskim kraju Khinjanow skutkowachu hižo před 3 stami lětami swětasławni misijónarojo, kaž P. Ricci, Adam Schall, prawuj Husćanskeje hrabinskeje swójby Schall-Riaucourec a mnozy druzy, z njesłyšanym wuspěchom a z najwjetšej sławu. Spomnjeni misijónarojo běchu n. př. mandariny prěneje klasy, runja najwyššim zastojnikam Khinskeje. — Najnowiše misijónske stacije w Khinskej założuja Amerikanojo. Amerika počina dźěn so w najšěršich wuměrach za misijónstwo zajimać. To pak jeno pódla. Ważniše je, zo so wašnjo misijónstwa samoho přeměnja a to na nastork swj. wótca Benedikta XV., kiž we swojej encyklicy wo misijónskich raznje žada, zo by so w pohanskich krajach wšudźe domoródne duchownstwo wukubłowało, tak daloko hač je to móžno. Tež jezuitski general tusamu mysl wupraji, hdyž na Khinske misijónske stacije pisa: „Khina budźe so jenož přez Khinesow za Boha dobyć hodźeć." To je po prawym jara stara wěrnosć. Hižo před nimale tysac lětami su misijónarojo pola nas tosame nazhonili. Z kajkej spodźiwnej spěšnosću staj ss. Cyrill a Methodej słowjanske kraje Morawjanow a Čechow za křesćansku wěru město zo stolětne prócy cuzych němskich pósłow pola nas połobskich Serbow bjez hłubšoho wuspěcha wostachu, dokelž bohužel so přejara politiske wotpohlady do dźěła za rozmnoženjo Božoho kralestwa měšachu. Tež swětowa misija našoho časa bě před wójnu zdźěła na rozpuće přišła, służeše často přejara interesam europskich wulkomocow, dźěłaše časćišo přesylnje za rozmnoženjo jendźelskeje, francózskeje a němskeie „kultury" mjez pohanskimi čornochami, zo by tak naknjeżstwo „běłoho muža nad barbojtym" zwěsćiła. Wězo sta so wjele njewědomnje, bjez złeje wole. We wójnje buchu, kaž je znate, wjele pósłow ze swojich winicow wuhnaći, dokelž njeběchu po nahladach jim njepřećelscy zmyslenych knježeństwow politiscy dosć spušćomni. Wězo potrjechi wšelakich misijónarow wuhnanstwo njewinowatych, swětowa misija poćerpi pak přez to njesměrnu škodu.

Tola pak měješe to dobre na sebi, za so cyrkwine wustawy na čistu nabožnu stronu misijónstwa dopomnichu. Njezbožo, kotrež misijóny potrjechi, njeby tak wulke było, hdy by wjacy domoródnoho duchownstwa w misijónach dźěłało. Tohodla horjeka naspomnjeny wukaz swjatoho wótca a jesuitskoho generala. A pohanske ludy budźa zamóc nuzny wotrost do Knjezoweje winicy stajić, wosebje kraje kaž Khinska a Japanska. Kajkich wuběrnych muži tam je, widźimy na knjezu Józefu Lopahongu, kotrohož swjaty wótc před krótkim k ryćerjej rjadu swj. Hrjehorja pomjenowa. Je to prěni Khinjan, kiž tajkoho wuznamjenjenja so zwjeseli. Lopahong je pak też cyle wuznamny muž a křesćan a z přikładom za nas wšěch. „Kath. Missionen" wo nim pisu:

„Kilometraj wot khinskoho wotdźěla wulkoho města Shangaj (leži při mórskim brjozy a ma wulki přistaw a jara wjele europskich wobydleri) ležeše před lětami puste pohrjebnišćo z 2000 rowami. Nichtó so wo nje njestaraše, khiba zo so tam a sem jako sypańšćo (Schuttabladeplatz) wuži.

Za joho rozpadowacymi murjemi khowachu so po nocach prošerjo. Małe dźěći buchu tu wusadźane a wot čušlacych psow roztorhane. Srjedź pohrjebnišća natwari pozdišo dobroćiwy pohan, kiž měješe za małe njebožatka něšto sobučuća, mały templ. Też we sebi mału jamku khowaše, kotraž hodźeše so z zapadłacymaj duŕčkomaj zawrjeć. Tu móžachu nětko wbohe wopory staršiskeje njesmilnosće w měrje wumrjeć a wostachu wěste před zubami dźiwich psow. Běše to hrózbna pusćina, kajkež jenož w Khinskej nadeńdźeš.

A dźensa? Widźiš tam hromadu khěžow: 12 po dwěmaj poskhodomaj a mnohe po jenym. Wšě su natwarjene po najnowišich europskich přikładach z wulkimi žurlami, wobdate z wutwarkami, wudebjene z elektriskim swětłom a wšěmi nowočasnymi naprawami. Je woprawdźe krasna lubozna wjes. A tu hromadźi jandźel miłosće wšo, štož wulke město branosće khowa: khorych, mužskich a žónske, wudowy a syroty, šedźiwcy a staruški, slepych a wurosćenych, duchakhorych a njezbožowne wopory opija (z maka dobyty jěd, kiž so kuri a człowjeka ćělny a duchownje niči): z jenym slowom wša khudoba a wšě człowječe hubjenstwo. Ze 1500 wosobow je wukhowanka připrawjena. Wšudźom knježi porjad a čistota. Wosrjedź twarjeni leži klóštrk. Tu bydli 16 miłosćiwych sotrow (vincentinerkow). Sotry wobstaraja z 90 pomocnicami wšě dźěła we wustawje. Pola sotrowskoho bydła pozběha so wulkotna cyrkej z 1500 městami.

To je dom swjatoho Józefa w Shangaju, jedyn z najwjetšich wustawow za człowječe hubjenstwo po cyłej Khinje. A štó je joho założeŕ? a wjedźićeŕ a duša cyłoho wustawa? To je naspomnjeny knjez Józef Lopahong, njeswjećeny japoštoł Shangaja. Je akademiscy zdźěłany muž, rěči jendźelscy a francózscy, je sobustaw měšćanskeje rady, direktor elektriskeje železnicy a wobsedźeŕ wulkich twornjow. K. Lopahong wukhadźa ze swójby, kotraž je hižo přez 300 lět křesćanska.

Hdyž město Shangani před 10 lětami na założenjo khorownje a khudownje zmuži bu wuwjedźenjo wulkoho skutka k. Lopahongej přepodate. To bě prawy muž k tomu. Wón staji cyły skutk pod škit swjatoho Józefa, zo by so wěc prawje radźiła. Potom woprowaše rjany dźěl swojoho zamoženja a hromadźeše dobrowólne dary. Něchtó njemóžeše nahladnomu a wopornomu mužej něšto zapowěsć. Tak nahromadźi rjany pjenjez, kupi wone puste pohrjebnišćo a natwari naspomnjeny wustaw Też wuhotowa jón z pjenjezami, z kotrychž so wšě wudawki zapłaća. Wob dźeń trjeba so w přerězku 300 doll. (to je dźensa 30—90000 hriwnow, za tym hač je kurs.)

Wustaw je cyle katolskoho razu, hačrunjeż je Shangaj z najwjetšoho dźěła pohanske město. 1. julija 1920 liče se 415 křeećanow a 500 katechumenow. K. Lopahong je za wšěch přikładny křesćan. Kóžde ranjo służi w cyrkwi swj. Józefa na rańšich kemšach k wołtarjej a dóstawa swj. woprajenjo. Joho najlubše wokřewjenjo je, hdyž móže dźěćom abo khorym katechismus wukładować. Joho staršej synaj staj jomu při joho służbje za khudych dobrej pomocnikaj. Tohorunja hišće druhej wosobnaj katolikaj: k. Tsu, wulkokupc a wobsedźeŕ wuhlowych podkopkow.

Tola Lopahongowa lubosć hišće dale saha; wopřimnje cyłe město. Z policiju a wojeństwom je wujednał, zo jomu hnydom wozjewja, hdyž je štó k smjerći wotsudźeny. Toho potom wopyta, zo by joho heli a wěčnej smjerći wutorhnył přez swj. křćeńcu. Khorych jatych bjerje do swojoho wustawa. Porjadnje wopytuje też pohanske a protestanske khorownje, zo by tam mrějacym k pomocy był. Wšudźom ma přistup, a samo pohanscy służobni wustawow pósćelu po njoho, hdyž so jim joho přitomnosć za khorych dobra być zda. Po cyłej Khinje drje je mało měšnikow, kotřiž su tak wjele swj. křeńcow wudźěłili, kaž laik k. Lopahong.

Njedźelu popołdnju jězdźi wón často ze swojim autom po dźělach města, hdźež je khudoba z domom. Tam wukładuje na jednore wašnjo ludej evangelium. Też za druhe města so druhdy postara. Tak je sebi wotmyslił w měsće Hangčowje k česći Jězusoweje wutroby cyrkej natwarić. W tutym měsće je lěta 1720 Hinderer prěnju cyrkej w Khinje k česći Jězusoweje wutroby natwarił. Hdyž město Peking před krótkim nowu khorownju natwari, powoła na radu k. Lopahonga do njeje vincentinerki. Podobnje běše w měsće Wenčow z dźěćacym wustawom.

W swojim domje je k. Lopahong přikładny mandźelski a swojim dźewjeć dźěćom lubosćiwy nan. Jeho dom je jako hospodliwy znaty. Rad přeprošuje k sebi biskopow a měšnikow. Kóžda rumnosć swojoho domu stoji pod škitom jenoho swjatoho. Tak widźimy n. př w prěnjej jstwi wulku postawu

Jězusoweje wutroby; salon je poswjećeny maćeri Božej a jědźeńnja swjatomu Józefej, kotrohož knjez k. Lopahong wosebje česći.

Kněža ma wězo też domjacu kapałku.

Tak je Józef Lopahong woprawdźe deba khinskeje cyrkwje a přikładny křesćan. A Khina ma wjacy tajkich muži. Tuž móžemy so nadźijeć, zo budźe khinska cyrkej też sebi biskopow a duchownych wjednikow wupłodźić móc, jeli zo so misijónske rjady swědomiće wukaza swjatoho wótca dźerža a wšu prócu na wukubłowanjo domoródnoho duchownstwa nałoža.

A kak je pola nas? Naš sławny serbski seminar nima młodoho dorosta? Naša młodosć njeje wjacy zahorjena za służbu při wołtarju našoho Knjeza we wopornym žiwjenju. Wina leži w času. Swět mysli jenož na wužiwanjo časnych kubłow a wjeselow. Nima wjacy prawoho zapřimnjenjo za woporne a krute žiwjenjo. Njech je nam wo tym Khinjan Lopahong z dobrym přikładom.

Přispomnjenjo: Nětkle je w Khinje něhdźe 2 milijónaj katolikow. Woni su rozdźěleni do 60 vikariatow (misijónskich biskopstwow). W dušepastyrstwje skutkuje tam wokoło 1000 domaródnych duchownych a 1390 europskich misijónarow z wšelakich klóštrskich rjadow. Najbóle su zastupjeni lacaristojo. Dźiwajo na wulkosć tohole kraja je ličba duchownych wězo jara mała.

K Božomu dźěsću

słuša do serbskoho domu też serbska knižka. W našej Donnerhakec ćišćerni nadeńdźeš wšelake zabawne knižki na składze. Też bjez nabožnych knihi njejsmy. Za mjeńše dźěći w prěnich šulskich lětach maš tu knižku **„Jandźel pěston“** z wobrazami a z „Přewodnikom“ po 1 hr. 50 pj. Prjedy, hdyž žaneje tajkeje knižki njemějachmy, so wšě małe knižki, serbske a němske kupowachu, zo bychu tola mjeńše dźěći też něšto měłe. Nětko ju mamy, cyle přihodźacu, a leži jeje tu na por stow zwjazaneje. — Za wjetše dźěći, kotrež k swj. sakramentam přistupja, maš tu **„Dobry křesćan“** ze złotym rězkom po 7 hr. 20 pj. a z čerwjenym rězkom 5 hr. 70 pj. Też **„Žiwjenja Swjatych“** su zasy něšto z nowa zwjazane dóstać po 22 hr. Su to woprawdźe hišće směšnje tunje knihi a knižki po nětčišich płaćiznach. Su dóstać w expedicijach Posoła abo dyrbja so tam hnydom skazać. Naš nowy **„Pobožny Wosadnik“** je też kóždomu znaty. **„Jězusowa Winica“** so dawa najbóle po skazanju wjazać, dokelž je dobry zwjazk jara drohi, kože je mało a złotoho k rězkam hišće mjenje.

Cyrkwinske powěsće.

Najdostojniši k. biskop poručа 30. nov. t. l. w Drježdźanskim wotdźělenju němskoho zwjazka katolskich žónskich wo nadawkach katolskich žónskich we swójbje a zjawnosći. Wón pokaza na swjatosć wot Jězusa zarjadowanoho mandźelstwa, kotraž před mnohimi zrudnymi škodami wobkhowa, kotrež nětkle w mnohich swójbach a z tym też we zjawnym žiwjenju so pokazuja. Wón pokaza dale na nabožny wliw, kiž žona we swójbje ma, kak ma wona wosebje też dźěćo jako dar Boži wobhladować. Tola też za zjawne žiwjenjo ma žónska nadawki. Wona jomu służi, hdyž swojim dźěćom zaščěpi lubosć k bližšomu a dorozemjenjo za to, zo wšitcy hromadźe słušamy. Žónske maja wosebje też dźěłać mjez swojimi bližšimi na polu křesćanskeje miłosće. — Zhromadźizna bě jara sylnje wopytana, powitanjo najdostojn. k. biskopa jara wutrobne.

Wične płaćizny,

kajkež so 5. dezembra w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.	rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:			Ćelata:	
1.	950—1050	1725—1850	1.	900—1000	1500—1600
2.	700—800	1375—1525	2.	750—850	1325—1425
3.	400—500	925—1075	3.		
4.	250—350	725—875	4.		
	Byki:			Wowcy:	
1.	850—950	1500—1650	1.	750—800	1500—1600
2.	650—750	1250—1400	2.	500—600	1100—1250
3.	400—500	900—1050	3.	350—400	950—1000
4.					
	Jałojcy, kruwy:			Swinje:	
1.	950—1050	1725—1850	1.	1700—1800	2200—2300
2.	700—800	1375—1525	2.	1900—2000	2400—2500
3.	500—600	1100—1300	3.	1500—1600	2000—2100
4.	350—450	900—1050	4.		
			5.		

Tilit

Najwosebniša woda za hubu.

Najlěpša pasta za zuby.

K dóstaću w **Thielec haptycy w Khrósćicach** a wšěch podobnych wobkhodach.

Emil Wehrle

w Budyšinje, jerjowa hasa 7.

Płatowe, wołmjane a bawłmjane twory. **Srěnje płaćizny!**

Košlacy barchent, běły a pisany, **jakowy barchent, wobłečenjowe tkaniny, bluzowe flanelle** wołmjane a połwołmjane

hotowe barchentowe šaty, běłe a pisane za mužow, žony a dźěći; **normalne šaty,** też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča

August Paul Hilger, mějićel **Emil Wilček,** seminarska droha 2.

Derje zdźeržany **serbski khuntuš** z bizamowej kožušinu je na předań pola knj. Hańže Skalic w Pančicach čo. 7c.

Do katolskoho lěkarjowoho doma pytam wustojnu, we wšěch domjacych dźěłach derje nazhonjenu **staršu holcu.** Mzdu sebi mjeze sobu wučinimoj. Přizjewjenja njech so stanu pisomnje na knjeni dr. Schulte, Lohmen.

Zrědka rjane

tkaniny k falam a rubiškam

dóšłe, k hodownym daram so hodźace w kóždej płaćiznje.

Alphons Schauseil

w Budyšinje.

Wulka

hodowna wustajenca

hrajkow, wěcy k darjenju, pórclina, škleńčinow, šatow, trikotažow, wołmjaninow, nohajcow, ručnych dźěłow, tkaninow za wobłečenja, bluzy a kostumy, wšěch družin **židow, wěcy za mužskich, kijow, košli** atd.

Wosebite poskićenjo!

Wulkotne
čorne a barbojte mustrowane tkaniny,
„ „ smuškate tkaniny,
k tomu so přihodźace **canki,**
čorne, wosebje ćežke banty za narodne drasty
šěroke 140, 160, wosebje šěroke 180 metr po 55.— a wjacy hriwnach.

Nichtó njetrjeba kupować; stare płaćizny, swědomite posłuženjo. Štóž je jónu pola mje kupował, přińdźe zasy. Tajke tunje płaćizny nimaja konkurency, dokelž posłužowarjow njeje.

Welsec kupny dom

Założene 1868. **w Kulowje.** Dalokoreńčak 12.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

K hodownym daram, nowym hospodarstwam a wudospołnjenjam poručamy swój najlěpje zarjadowany skład:

Kuchińske naprawy 22 dźělow ryzy pórclin wot 195.00
kofejowe servicy za 6 wosobow wot 68.00
kofejowe servicy za 12 wosobow wot 145.00
pórclinowe šalki, běłe 4.90

myjace naprawy z wulkej šklu wot 55.00
sadźba kamjeninowych šklow 6 št., běłe 24.50
kamjeninowe talerje běłe, pisane, hłuboke a nizke we wulkim wubjerku.

winowe šklenčy z dołhej šišku wot 7.90
škleńčane talerje štuka wot 95 pj.
škleńčane šklě, tykancowe talerje, palencowe a piwowe service we wulkim wubjerku.

bloty, derje zaniklowane wot 48.00
wukawanki štuka wot 50 pj.
dźělba tykancowych formow štuka wot 95 pj.
dźělba khowanskich biksow, běły blach 9.80
rjenje wudebjene, na 7 punt. wopř.
Wulki skład železnoho sudobja.

Hrajkowe service, štomowa pycha, mišnjanski pórclin a darjenske wěcy we wulkim wubjerku.

Emaljowe mlokow. karany liter wopřijace 10.90
emaljowe jědźne nošaki 12 cm 11.50
emaljowe kofejowe bleše bjez zamka, 1/2 l 8.90
dźělba čerpakow běł blach, 10 cm 2.90

wuhlowe kašće 55.00
šatowe powjazy meter wot 50 pj.
rjedźace šćětki „Fiber“ 4.50
dźělba čajowych křidkow běł blach 95 pj.

sadźba alum. warjenskich horncow, 6 št. čežke 195.00
aluminijowe čajowe křidki štuka 2.90
aluminijowe łžicy štuka 2.50
„ **kofejowe łžički** štuka 95 pj.

truhace mašiny štuka 36.00
mjasowe mašiny (Alexanderwerk) štuka 65.00
dźělba čerpakow a smjetancow štuka 2.90
dźělba žiwothrějakow 7.90

Sadźba emaljow. pražakow 18-24cm čežka twora 68.50
Běłe hosćenske sudobja we wulkim wubjerku.
Wulosowanske wěcy we wulkim wubjerku. (Towarstwa dóstanu wosebity rabatt.)
Wobhladajće sebi naš wulki skład jědźnych servicow za 6 a 12 wosobow.

Seelenfreund & Co.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.
w Budyšinje, lawske hrjebje 12.
Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.

Serbska ludowa banka

akcijowe towarstwo
w Budyšinje na zwonkownej lawskej hasy 11.

Telegramowa adressa: Serbobanka. **Girokonto na němskej statnej bancy.**
Telefonowe čisło 155. **Póstski šekowy konto: Lipsk 110481.**

Serbska ludowa banka wšě bankowske dźěła wuwjeduje,
wosebje
nalutowanske pjenjezy k wšědnomu wuživanju přijima,
nalutowanske pjenjezy z wupowědźenjom přijima,
běžace zličbowanja wotewrja,
požčeńki na dań dawa.
Kasyne hodźiny wšědne dny wot 9—1, sobotu wot 9—1 hodźin.

Moja wustajeńca
mašinow a gratu njeje na žitnych wikach, ale w mojej ležomnosći při **drjewowych wikach čo. 27**
Wulka wuporjedźerńja za wšě graty. Wulki wubjerk wšeje hospodarskeje nadoby.
Carl Gast
w Budyšinje
na drjewowych wikach čo. 27.
Telefon 1290.

Nowowólby

třoch sobustawow cyrkwinskoho předstojićerstwa
Khrósćanskeje wosady

za nowu wólbnu periodu 1922/27 so z tutym wupisuja. Budźa
njedźelu 15. januara 1922
popołdnju wot 3—7 hodźin na Khrósćanskej farje. Wolić smě kóždy samostatny hospodar (Haushaltungsvorstand) wosady přez 25 lět stary a kóždy wumjenkar. Tola dyrbi do wosadneje wólbneje lisćiny zapisany być. Štóž to wot poslednjeje wólby z 1916 hišće njeje, so z tutym namołwja, zo by so do lisćiny na Khrósćanskej farje zapisał w času wot njedźele 4. dec. hač do njedźele 18. dec. a to na njedźelach a swjatych dnjach po dopołdnišich kemšach hač do 1/2 12 hodźin a popołdnju 3—5 hodźin abo na wšědnych dnjach dopołdnja 11—12 hodźin a popołdnju 6—7 hodźin.

Cyrkw. předstojićerstwo.

Kóždy štwórtk
čerstwe mórske ryby
(Kabljau, Rotzunge)
pola **Zarjeńka w Khrósćicach.**

Jězdne, skótne a decimalne wahi,
nowe a porjedźenjo
wšěch družin poskića spěšnje a bjez konkurency tunjo
Math. Eder w Budyšinje,
Dornschnabel čo. 1.

Khrósćanska nalutowarnja

změje swoju
nazymsku hłownu zhromadźiznu
njedźelu 18. decembra popołdnju 1/2 4 hodźin pola Wjenkec w Khrósćicach.

Předsydstwo.
Michał Lebza.

Njedźelu 25. nov. t. l. zemrě po dlějšej khorosći blizko 50 lět ze swj. sakramentami doma wobstarana naša luba mandźelska a ćeta

Hana Šołćina
w Šunowje.

Wšěm, kotřiž su zemrětej za čas khorosće na kajkežkuli wašnjo lubosć wopokazali, za nju so na póstywječorje modlili a ju k rowu přewodźeli,
wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez!“
W Šunowje a Łazku,
na dnju pohrjeba.
We hłubokej zrudobje w mjenje wšěch zawostajenych
Mikławš Šołta, mandźelski.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčzak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik

Čisło 51. | Budyšin, 17. decembra 1921. | Lětnik 59.

Krótke pastyŕske słowa najdostojnišoho knjeza biskopa dr. Christiana Schreibera.

Wjelelubowani wosadni!

Njeje snadź dobroho skutka, kotryž by tak nuzny a Bohu tak spodobny był, kaž wukubłanjo dostojnych měšnikow. W spóznaću tuteje wěrnosće sće wy lońše hody po najlěpšej zamožnosći dary za wukubłanjo dobrych měšnikow składowali. Mjez tym je nětko starosławna Mišnjanska dioecesa zasy wobnowjena. Wšudźom hiba so nowe prócowanjo a nabožna žadosć, a z tym je potrěbnosć na duchownych hišće bóle rostła, a hižo wobstojacy njedostatk na duchownych bu hišće wjetši.

Z lubym Zbóžnikom dyrbju wam wuznać: „Žně drje su wulke, ale dźěłaćerjow je mało. Tohodla prošće knjeza žnjow, zo by dźěłaćerjow do swojeje winicy póslał.“ (Mat, 9, 37 a sć.) Ale, lubowani wosadni, nic jeno modlić maće so, zo byšće dobrych měšnikow dóstali: přinjesće też wopory za tónle dostojny zaměr. Zbožowne te katolske swójby, z kotrychž pobožni měšnicy jako bohuspodobne wopory za Knjeza wuńdu! Zbožowni pak też ći wěriwi, kotříž pobožnym a wobdarjenym młodźencam pomhaja, zo móža dźensniši dźeń tak drohe studije započeć a dokonjeć! Runje nětkle w hodownym času, hdźež bu nam wěčny wyšši měšnik Jězus Khrystus wot Boha Wótca darjeny, bych was wo tónle wopor wašeje pomocy za studije kandidatow měšnistwa našoho biskopstwa prosył. Bóh Wótc je nam hody swojoho jednorodźenoho Syna darił; — što dariš ty jomu za to? — Dobrowólne dary budža so na abo po Božich służbach hromadźić a też hewak na farje z dźakom přijimać. Dawajće nadobnje, ja prošu was wo to prawje wutrobnje.

W Budyšinje, na dnju oktavy njewoblakowanoho podjeća Maćerje Božeje, 15. decembra 1921.

† **Christian**
biskop Mišnjanski.

Přihotuj!

wopyt přińdźe, čestny, přećelny a šćedriwy.

„Maći, nan je pisał; tu je list!“ A mać wuhrabnje holčcy list z ruki a z khwatkom jón wočini, a — o, kajke wjeselo! Hižo wječor přińdźe, nan domoj na dowol a wostanje dlějši čas.“ A hnydom póčnu rjedźić; wšitke rucy přimaju, zetrěja wšě pawčiny a wšón próch ze sćěnow a kućikow a z blida a stólcow. A na blido połoža rjany rub — a najrjeńše šalki zestajeja, do srjedźa rjany kwěćel wonjacych róži a šěroko wočinja wrótka do dwora, a hišće runaja to a hładkuja to a potom wumyja so same a zwoblekaju so rjeńšu drastu, a hdyž nan z wrótkami zastupi, běža jomu napřećo z wotewrjenej wutrobu a błyšćatymaj wočomaj a „witaj, nano!“ přecy zasy wołaju. — Tak bě za čas wójny.

„Zanjesće z trubu na Zionje, přetož blizko je Knjezowy dźeń: hlejće, přińdźe nas wumóžić, aleluja. Hlejće přińdźe, kotrohož ze žadosću wočakuja pohanojo, a ze sławu napjelni so Knjezowy dom; aleluja.“ A zasy na druhim městnje woła z juskom katolska cyrkej, naša zhromadna mać: „Hižo blizko je Knjez, pójće a juskajće Knjezej; spěwajće z radosću Bohu, našomu spomožerju.“ A Jan, syn Zachariasowy a Hilžbjećiny nas napomina:

„Přihotujće Knjezowy puć; runajće joho šćežki. Kóždy dołh budź wupjelnjeny a kóžda hora a hórka poniženа a křiwe budź zrunane, a škropawe płony puć!“

A přińdźe Knjez, a narodźi so w jenej hródźičcy. — Měł też do twojeje wutroby přińć do — hródźe?

O raduj so, zo přińdźe; ale přihotuj jomu hódny skhow we čistej wutrobje, wurjedźenej wot wšoho hnoja ćežkich hrěchow a pawčinow twojich hrěšnych požadosćow a wšoho prochu twojich słabosćow. Wurunaj jomu po Janowym napominanju; čiń też pokutu! Tola, z tym so njespokoj! Zawodźej swoju dušu z Božej swjatosćacej hnadu a staj tam róže lubosće a njewinowatoho zmyslenja a přihotuj jomu dary ze zasłužbnych skutkow a dobrych wotmyslenjow. Jenož tak budźe wón ći wumoženjo a twoje spomoženjo.

Słyš přikładaj, po nimaj so měj, a **přińdźe Knjez, će wumóžić.**

* * *

Wo swjatej Mechthildźe
duchownej knježnje w Helfta.
† 19. 11. 1299.

To dale rjedźi, to też debi a dawa wón.

„Na ničim nimam telko wjesela, kaž na človječich wutrobach“ praji jónu Jězus k swojej njewjesće, swjatej Mechtildźe. „Tola kak zrědka jich dóstawam. Wšoho mam nadosć, jenož nic človječich wutrobow! Tak husto mje wo nje zjebaju!“

Kak rad a kak lohko da pak so Bóh namakać! „Dobry je knjez tym, kotříž na njoho so nadźijeja, duši, kotraž joho pyta“ (Kniha žał. 3, 25.)

„Praj, lubowana njewjesta“ rjekny jónu Jězus k Mechthildźe, hdyž ta so k njomu horco modleše, „praj, što sebi přeješ? Hlej, hdyžkuli za mnu žedźiš, sebi mje do wutroby sćehnješ. Sym wo wjele lóže dóstać dyžli što druhe tu na zemi. Ani nitki, ani próška njemóžeš jenož ze swojej wolu na so sćahnyć; mje pak zamóže kóždy človjek ze žadosćiwym zdychnjenjom, ze swojej samotnej wolu sebi dobyć.“

Hišće horliwišo rěčeć słyšeše swjata knježna swojoho njebjeskoho nawoženju, hdyžkuli přistupi k Božomu blidu. „Chce-li štó, kiž je cyłe swoje duchowne žiwjenjo zanjerodźił a škodował, wšitko zasy wurunać a naprawić, potom dyrbi husćišo k nadobnomu a najdostojnišomu sakramentej wołtarja přistupić. Tón wopřija wšě kubła; tam możeš wšě kubła Božeje hnady namakakać.“

A hdyž swjata knježna jónu za jenoho so modleše, kiž so boješe, husćišo k blidu Božomu khodźić, rozwuči ju Knjez: „Čim husćišo človjek wopraja, ćim čisćiša bywa joho duša, ćim wjacy skutkuju ja we nim a wón we mni, a ćim bóle swjatosćeja so joho skutki. A čim horliwišo človjek Božoho Syna přijima, ćim hłubšo zamurja so do mnje. Čim bóle pak do bjezdna mojoho bóžstwa so zadobywa, ćim bóle wudospołnja so joho duša, a ćim bóle dóstawa podźěl nad mojim bóžstwom, runje tak kaž woda so hłubšo zarywa do zemje, ćim sylnišo a husćišo na nju so wuliwa.

Takle powučowaše Zbóžnik swoju swěrnu wučownicu. My pak njezabudźmy to a přihotujmy so na Knjezowy přikład — za hody a za sudny dźeń.

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.
Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

Swětowy rozhlad.

Němska.

Němska změje bórzy zasy dalše **wójnske wotškodźenjo** entenće wotwjesć. To měješe so po prawym 15. januara 1922 stać, tola **knježeŕstwo hlada, termin wotstorčić.** Zo so to jomu poradźi, je nětkle nimale wěste, jenož wulke prašenjo wostanje, na kak dołho. Mužojo kaž Stinnes, wosebje Rathenau pobyštaj w Londonje a hladaštaj wosebje jendźelske knježeŕstwo za wotstorčenjo (snadź na 5 lět; moratorium) dobyć. Po něčim mějachu jeju prócowanja wuspěch; to wosebje so pokaza na nadobnym spadnjenju valuty, hdyž hódnosć němskeje hriwny zrosće wot dypka 309 na 249 a samo 188. Tola Francózska zapřimny; po jeje stojnišću by to rěkało, ju škodować, a jej so poradźi, Jendźelsku wot swojich wotpohladow wotwobroćić. Nětko njeje hišće ničoho wěstoho postajene. — Francózska měni, zo je Němska jenički stat, kiž móže płaćić, a zo ma mjeńše dawki dyžli jeje lud; Jendźelska zasy, tak zo zda, je skerje měnjenja, zo tomu cyle tak njeje. Najbliži čas pak přinjese rozsudźenjo.

Přińdźe moratorium abo nic, abo hdy, na kak dołho? To bě prašenjo, kotrež nětkle němski lud a tež druhe jara zajima. Tola stawa so w Němskej hišće něšto druhe zajimawe. Ale wone ćehnje wjele mjenje kedźbliwosć ludu na so hač prěnje. W Lipsku wotměwa so nětkle tak mjenowany **Jagowy proces.** Jagow, prjedawši policajski president, wěsty Wangenheim a Schiele su wobskorženi wjelepřerady (Hochverrat), kotruž su pječa 13. měrca 1920 skućili, dokelž su so po wobskóržbje při Kappowym puču sobu wobdźělili.

Zakitowanjo tychle muži přećiwo wobskóržbje a wuprajenja swědkow dopokazaja, kajke hłuposće je tónle puč wupłodźił a přewjedł, doniž so njezwjezy. Wězo su ćile tři wobskorženi dospołnje „njewinowaći“ a je druhdy dźěćace, na kajke wašnjo chcedźa so wurěčeć. Tola to jene dyrbi so prajić: woni su znajmjeńša kuražu měli, němskomu sudej so stajić, mjez tym, zo najhórši winikojo kaž Kapp, Pabst, Ehrhardt, Lüttwitz a druzy, su čas, kiž so jim k tomu poskići, derje wužili, zo do wukraja ćeknychu abo doma něhdźe su skhowani, tak zo so namakać „njehodźa“.

Zajimawe je, kajki budźe wukónc a kak so proces docyła powjedźe. Mnohim po cyłej Němskej wjele na tym zaleži, zo wobskorženi derje z njoho wulězu, dokelž su tohosamoho zmyslenja kaž Kappistojo a wobžaruja, zo Kappowy wotpohlad so njeje poradźił.

Wo Iriskej

a jeje hrózbnym běhdźenju z jendźelskej namocu smy hižo husćišo rozprawjeli. Nětkle so zda, zo k wěstomu kóncej, a za Irskich tež k wěstomu wuspěchej dóńdźe. Po dołhich a husto jara wohroženych jednanjach je nětko *ke krutomu zrěčenju mjez Londonskim knježeŕstwom* a Sinfeinerjemi — wojowarjemi wo irisku njewotwisnosć — dóšło. Sinfeinerski sejm ma je pak hišće pruhować a přiwzać. Nětkle pokazuja powěsće na to, zo so we sejmje dwě třećinje namakatej, kotrejž zrěčenjo přiwozmjetej. Su-li powěsće prawe, su so mjenujcy katolscy biskopja, wot kardinala Logue, primasa romskokatolskeje cyrkwje we Iriskej, k wosebitej zhromadźiznje zwołani, za přijećo dokonjanych zrěčeni wuprajili. Tež je jendźelski kral hižo Lloyd Georgejej zbožo přał, zo je — pječa přez swoju wustojnosć a sćerpnosć — jednanja ke kóncej dowjedł. By drje zćežka tele přećo wozjewić dał, njeby-li krutych wuhladow było, zo irski zrěčenja je přiwozmje. Tón pak najskerje po mysliczy póńdźe, zo je lěpje, nětkle so z docpětym wuspěchom — kiž zawěsće njeje mały, hdyž tež nic hišće dospołny — spokojić, wobstojenja so dać skrućić a pozdźišo na tak nastatej nowej podłozy a z mocu přez to powjetšenej dale za dospołnu njewotwisnosć dźěłać. Wosebity špak pak do toho je přisaha, z kotrejž změja po tychle zrěcenjach sobustawy irskoho sejma jendźelskomu kralej a joho potomnikam posłušnosć zalubić. Tym by so tak swědomjo wuwjazało, a njebychu móhli hižo za dospołnu njewotwisnosć Iriskeje dźěłać.

Za přichod změje so Irska wobhladować jako „dominion britiskoho kraja“ a budźe rěkać „Iriska republika“. Jeje sejm budźe směć zakonje wudawać za měr, porjad a dobre rjadowanjo; wojeński škit za iriske brjohi pak wobkhowa Jendźelska a to tak dołho, doniž Iriska tón nadawk sama njezamóže. Tu drje widźa mnozy nowe strachi. Hdyž sebi potom Iriska brónsku móc wutwori, njezměje wjetša być porno jendźelskomu wójsku hač je ličba iriskoho ludu porno jendźelskomu.

Jednanja běchu hižo prjedy k wěstomu kóncej a za Irisku hišće k lěpšomu wuspěchej dowjedłe, bychu-li Irscy sami přezjene byli. Tam pak je kruta napřećiwnosć južneje katolskeje Iriskeje k swojim połnócnym dźělam, kotrež su protestantskoho wěrywuznaća a tak za so wosebite stojnišćo w Iriskej sebi žadaja. Wone rěkaja „Ulster“ a maja wosebite knježeŕstwo. Te tež jendźelskomu knježeŕstwu wumjetuja, zo je wone jich na katolski *abo tak mjenowany sinfeinerski (wjetši) dźěl* Iriskeje přeradźiło. Kak so tajle dźělaj hišće dojednataj, njeje wěste. Najskerje přizwoli sinfeinski sejm ulsterskomu wěste prawa, powšitkownje pónńdźetej hromadźe a zjednoćitej so (z wuwzaćom wěstych należnosćow) do jenoho — tola hakle pozdźišo. Jendźelska chce wšěm Iriskim, kotrychž je dla wojowanja přećiwo jeje namocy wo wuswobodźenjo z jendźelskeje kwakle zajeć dała, wobhnadźić. Tajkich je něhdźe 4000.

Kóždy sprawny človjek dyrbi so wjeselić, zo budźe po lětstotkach dołhich wojowanjach iriskomu ludej wjetša swoboda data, a jomu zawěsće z wutroby přeje, zo by so po času dospołnje z jendźelskich putow wuwjazał. Štož je jendźelski lud nad iriskim hrěšił, njebudźe ženje dospołnje zarunać móc, wosebje nic hospodarske škodowanjo, kotrež je jendźelska nahrabnosć a njeswědomićiwosć tam skućiła. Młódna pak skhadźa nětko nadźija, zo znajmjeńša nětčiše iriske splahi a přichodne so budźa móc rozwiwać hospodarscy, kulturalnje a narodnje. To daj Bóh tomule ludej „martrarjow“, kiž bě přez jendźelsku nahrabnosć tak wokhudnył, zo Jendźelčan sam wo nim praješe: „Tónle lud je tak khudy, zo ani swojich mortwych pohrjebać nima srědkow“.

Wjednik ulsterskich rěka Craigh. Z dopisowanja, kotrež je z Lloyd Georgom měł, je dowidźeć, zo wón dwě dominions za Irisku namjetuje. Wón chce potajkim dospołne wotdźělenjo połnócnoho (protestantskoho) kraja wot južnoho (katolskoho); wobej měłoj

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

„Ach, woboza je, kaž zła drapa, a so jara ćežko zahanja“, wotmołwi jomu prjedawši bur, kiž bě sebi kraje za wusmužowym morjom tak rjenje khwalił. „To je tež zawěsće po połojcy slepy človjek prajił, kiž dale njewidźi, hač stoji, zo z kurjenjom so wostuda zahanja. Ja móža pachać, kažkuli chcu, mje tola přecy wostuda łóji, kaž zyba. Ně, ja při tym wostanu: wobstajne dźěło je najlěpše lěkarstwo, skoro bych prajił, pře wšo dobre! A nam wšitkim njebudźe lěpje, doniž njebudźemy zasy sami pilnje dźěłać. Nětko smy dźě hižo tak daloko, zo je jeničke dźěło, kotrež so lubuje, padušstwo. Abo nimam ja prawje?“

„Baj, wšak baj!“ wotrazy jomu prjedawši. „Ty dźěn baješ, kaž sama wostuda, a nam hišće wšitkón lóšt wozmješ! Ně, dźiće mi z tajkej zabawu! Powědajmy sebi tola rjenšo! Štoha měniće, hólcy, hdy budźe přichodna wójna? A štó ju dobudźe?“

To zdaše so wšitkim přijomny předmjet, wo kotrymž by so dušne słowčko prajić hodźało a hnydom tři nadobo hrabnychu so słowa. „Na, ta wójna njebudźe mała, kiž nam hižo za hranicami hrozy!“ — „Přichodna wójna móže z kóždym dnjom wubuchnyć: wšitko dźěn je tak napolečene, kaž by škrička hižo nu sudźe z třělnym prochom ležała!“ — „My wšitcy ju zawěsće hižom doživimy, ale hač budźe nam po njej derje, to so ja jara boju!“

„Haj, to je wěste, mała to wójna njebudźe! Na wšěch, kiž so hižo móhł rjec prěni dźeń popadnu, dźěn móžemy dźensa hižo z porstom pokazować. A tych, kiž so hišće přinamakaju, budźe šwarna čŕjóda. Běda tomu, kiž budźe skónčnje wšitku worćiznu płaćić měć! „Ja cyle wěsće za to mam: Rusa, tón wšitkich zwala! Tón ma tola najwjacy ludźi. A štóž móže połki za połkami do bitwy słać, tón skónčnje dobudźe. To dźěn běše tež staroho Napoleonowa wustojnosć, zo je połk za połkam do jenoho rózka suwał a z tym nimale kóždu bitwu dobył. Rusa trjeba jenož z nohu do zemje dupnyć, a milijóny wojakow jomu zestawaja na kóžde dupnjenjo.“

„Ach, ně, ně, mój luby susodźe, to so ty jara myliš! Wojacy a połki sami to nješčinja! Porjad, komando, kruta posłušnosć a spěšny stup su hłowna wěc, a hdyž so wustojne wjednistwo z nimi zjednoći, budźa so jako dobyćerjo krónować. Ja drje njecham wěšćeŕ być, ale ja měnju, zo so njebudu hańbować trjebać, hdyž praju: Němc budźe z knjezom!“

„Ty? Ty drje chceš tež jónu mudry być? Hahaha!“ tak dźachu jomu ze směchom skoro wšitcy. „Ně, ně, to sebi daj być! Z mudrosću samej so bitwy njedobywaja. Hižo stary Napoleon je prajił: ‚Bitwy dobywaja so z nohami, ale wójsko maršěruje ze žołdkom!‘ Ale za to so hižo njepřećeljo postaraja, zo njeby němski žołdk přewjele dźěłać měł. Haj, hłód pósćelu do kraja a tradanjo za nim a tej skónčnje wšitku móc zlemitej!

„Haj, haj, ja wšak njecham khroble a z khwatkom sudźić“, měnješe na to zasy jedyn sam, „ale hdyž sebi wšitko rozmyslaw, dyrbju prajić: Tón króć drje změje Francóza zbožo. Z prjedawšich porażkow je wuknył a sebi tež derje nawuknył, što skónčny wuspěch dawa. Kaž wjewjerčka spěšnje so wjerći, skaka pak sem pak tam, pak dźe doprědka, pak cofa a přećiwnika stajnje přeséhujo a na wšěm posledku so z wysokoho wjeńska na swojoho njepřećela směje.

Ach, přestańće tola bać!“ rjeknu zasy druhi, lica naduwajo. „Mi chce so zdać, wy wšitcy powědaće, kaž byšće hutbabu łójili a ju tola njedosahnyli. Wěsće, što je hłowna wěc, hdyž chce něchtó wójnu wjesć? Hižo w starych časach su prajili: „Hdyž chceš z wuspěchom wójnu wjesć, trjebaš přede wšěm tři wěcy: Najprjedy wězo pjenjezy a potom pjenjezy a zasy pjenjezy! Tych pak ma bohaty překuhc Jendźelčan najwjacy. A hižo lěta dołho na to hromadźi, zo by měł z hro-

dobrowólnje Britaniji dawki dawać. Lloyd George je tajki namjet wotpokazał; na to pak je też Craigh mysličku začisnył, zo mělој sej wobaj dźěłaj zhromadny sejm a zhromadne knježeŕstwo wutworić, — Kak tale należnosć so rozpleće, ma so hišće wočaknyć.

Jendźelska.

Położenjo za zapłaćenjo němskoho wotškodźenja. „Echo de Paris" z Londona wo tamnišich jednanjach zhoni, zo so **ultimatum, na kotryž je so Němska w Londonje lětsa zwjazała, njepřeměni.** Němskej so jenož położenja přizwola, zo mohła žadanja Londonskoho ultimata skerje dopjelnić. K zakładnej revisiji ultimatowych postajenjow njeje ani Jendźelska ani Francózska ruku poskićiła.

Bołhaŕska.

Bołhaŕski hłós wo čěskopólskim zrěčenju.

Nowiny „Nowoje Wremje" w Sofiji wo čěskopólskim zwjazku praji: Z połnym prawom ministerski předsyda Beneš tele zrěčenjo jako krónu swojoho skutka wobhladuje, kotryž organisowanju srjedźneje Europy, měra a přećelstwa wobeju słowjanskeju ludow służi. Z wobzamknjenjom zrěčenja je čěskosłowakska republika swoje stojnišćo jako měr lubowacy stat wobtwjerdźiła. Ze sprawnym wjeselom přezjenosć wobeju słowjanskeju ludow witamy a sebi přejemy, zo bychu južni Słowjenjo po tymle přikładźe činili.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Budyšina.** Minjenu njedźelu woswjećі tudomna „Waggonfabrik" (kaž mjez ludom rěka) swjatočnje tři jubileje. Bě tomu 25 lět, zo bu nětčiša firma „Waggon- u. Maschinenfabrik A.-G., vorm. Busch, Bautzen—Weimar" założena; dale bě tomu 25 lět, zo je nětčiši jeje generalny direktor, komerćijny radźićel William Busch z jeje prěnim wjednikom, a skónčnje: před 75 lětami bu założena na městnje, hdźež nětkle njesměrne rumnosće tejele fabriki stoja, mała fabrika, z kotrejež so po času wuwi nětčiše zarjadowanjo, kotrež nětko je tak šěroko znate a telko stam dźěłaćerjow zežiwjenjo poskića. Powšitkowne bě wjeselo; cyle wosebite počesćowanjo pak bu generalnomu direktorej Bušej. Joho waža sebi dźěłaćerjo dla joho starosće wo nich. Je dźěn znate, kak wón přecy zasy hlada, kak by swojich dźěłaćerjow hospodarscy zběhnył a podpjeral. Je też dale znate, zo ma wón też za wšelake dobroćinske potrjeby města Budyšina stajnje wotewrjenu ruku. Tohodla běrješe też město wutrobity podźěl na swjedźenju a wupraji swoje zbožopřeća přez swojoho wyššoho měšćanostu.

Při tymle jubileju je zarjadnistwo za zawostajenych we wójnje padnjenych 100000 hriwnow wustajiło. Pjenjezy so hišće do hód wupłaća. — Też jenotliwi dźěłaćerjo a zastojnicy dóstachu dary. — Tajke dary a podpjery dawać njeje za tule fabriku runje ćežko; wšak jeje podźělnicy lětsa 40% dividendow a 30% bonus dóstanu.

— Zrudne su wuhlady wo zdźerženjo našoho katolskoho seminara. Kaž je ministerij poručił, njesmědźa so přichodne jutry nowi seminaristojo přijimać. — Přichodne jutry poswjeći so tu pomnik za padnjenych katolskich wučerjow a seminaristow. Hdźe so pomnik staji, hišće njeje wěste, pak we seminaru nutŕka, pak w seminarskej zahrodźe abo budźe so też skónčnje jednać wo rumnosć na Mikławšku.

— Rumpodich w Budyšinje. Štóž hišće lětsa njeje „rumpodicha" widźał, njech dźe we wječornych hodźinach jónu w Budyšinje na bohatu hasu. W drogeriji dr. Roebera, hdźež móžeš sebi wšelake mydła a druhe nuzne wěcy kupić, wuhladaš rumpodicha, kotryž při durjach stoji a kupcow nutř a won pušća.

Ze Židowa. Židow dyrbi so po postajenju wokrjesnoho hejtmanstwa zaměšćić do Budyšina. Přećiwo tomu pak su Budyšska rada kaž Budyšscy zastupjerjo pola ministerija, dokelž městej Budyšinje přez to wulke pjenježne wudawki nastanu, protest zapołožili. Też Židow chce so jenož potom k Budyšinej přizamknyć, jeli hejtmanstwo też za Ratarjecy a Šćiwjecy přizamknjenjo k Budyšinej zastupi.

Z **Radworja.** Mjez tudomnymi miłosćiwymi sotrami sta so zasy małe přeměnjenjo. Dotalna dźěći-wothladarka, sotra Herma, wosta, w Trebnicach sluby wotpołożiwši, w Šlezskej. Na jeje městno přińdźe do Radworja sotr Brigita (Birgita), kotraž je rodźena z Hor njeje Šlezskeje a tohodla też pólski rěči Dokelž je pódla zastaranja dźěći też wukubłanjo młodosće studowała, dawa zdobom w holčej pokročowanskej šuli hodźiny. — Přejemy ji wosebje do tutoho nowoho powołanja: „Daj Bóh zbožo!"

Z **Khasowa.** Wuzwolichmy sebi nowu wjesnu radu. A štó by měł za mózno! Wuzwoleni buchu sami murjerjo. Nadźijamy so, zo budźa w poće swojoho wobliča tyčo a byćo našeje wjeski, 175 wobydlerjow ličateje, rjadować. Tŕo z nich su hižo wupruhowani z prjedawšeje periody, štwórty budźe zawěsće też swoju wěc činić.

Z **Radworja.** Póndźelu bě tu hóńtwa, při kotrejž 60 zajacow zatřělichu. Wobdźělenjo bě jara snadne, hewak drje by wuspěch hóńtwy lěpši był.

Z Kulowa. Za nowoho rektora tutomnych šulow bu k. rektor Jan Kraft z Jena powołany a nastupi 1. jan. 1922 swoje zastojnstwo.

Z **Kulowa.** Wóznicy našoho města su płaćizny powyšili. Za rólne dźěło a transportske jězby žada jenopřežny na hodźinu 25 hriwnow, dwojopřežny 40 hriwnow, za wotwjezenjo wuhla z Kulowskoho dwórnišća do domu na centnaŕ 1 hriwnu, za jězbu w kuči jenopřežny na hodźinu 40 hriwnow žada, dwojopřežny 60 hriwnow, w nocy dwójcy telko. — Hubjene nazhonjenja drje su krawcy ze swojim woteběrańtwom činili. Ze zjawnym wozjewjenjom pominaja, zličbowanki hač do 15. decembra zapłaćić. Wot tutoho dnja sem chcedźa 6 procentow danje dla komdźenja žadać.

Z Hóska. Hižo pjeć njedźel bjez miliny je naša wjes.

Z **Barta.** Njedawno chcychu pola tudomnoho bura Ramša paduši w nocy husy kradnyć. Burowy syn — joho nan doma njebě — pak pytny, zo je něchtó na dworje a tohodla swěcu na dworje zaswěći. Tuž tam něhdźe wósom mužskich wuhlada. Wón wot horka z woknom do nich třěli. Tola tući hnydom wjacy króć za nim třělichu, ale joho njetrjechichu. Burowy syn pak bě po zdźaću jenoho trjechił. Mužcy na to ćeknychu.

---

madami, hdyž ke krutomu dóńdźe. Nimo toho je Jendźelčan přecy, kaž kóčka, kotraž byrnjež z wysokoho ponoška padajcy stajnje na nohi pada. Wšak smědźa so před cyłym swětom khwalić: ‚My drje smy hižo wjele zakrasnych bitwow přehrali, ale wójny hišće žaneje. Přičina toho běše, zo mějachu přecy dosć pjenjez, tohodla praju: přichodnu wójnu powjedźe a dobudźe tołsty toleŕ, njech mojedla rěka też punt —"

„Abo dolar", zaskoči jomu třeći do rěče. „Amerika tola njebudźe rucy na klin położiwši přihladować, kak sebi europske ludy włosy česaja a stawy runaja. To budźe Američanam dobra přileżnosć z dodawanjom wójnskich swoje móšny pjelnić, ale hdyž budźe jim prawy čas, wustupja do Europy a budźa měr poručeć."

Z tym pak čuješe so prjedawši rěčnik ranjeny a skoro ze złobami wotrazy: „Haj, haj, ty sy so stajnje počinjał, kaž by w lutej mudrosći pječeny a warjeny był, tola widźeć hač dotal hišće njeje ničo hódne było, štož by so ći nawariło a napjekło. Hdy bychu tebje trjebaj žimali kaž twarohowy měch, njeby zawěsće ničo wuběžało, khiba kapalca."

„A ty", wottorhny so joho přećiwnik, „ty sy so stajnje naduwał, kaž wulki puchoŕ! Dźiwa dosć, zo so njejsy hižo puknył. Ale to je twoje zbožo, hewak tola njeby po tebi ničo zbyło, khiba prózdna, zwjadła koža a ta hišće k ničomu!"

A přećiwnikaj dawaštaj sebi wšelake hóŕke přimjena, swarještaj na so, mućeštaj sebi dawno zańdźene a nimale zabyte přehladanja na zwjerch, złobještaj so ćim bóle, a zdaše so, zo chcetaj hnydom samaj mjeze sobu wójnu započoć.

Druzy mužojo njechachu tomu z ćicha připosłuchać: jedyn pomhaše tomu, druhi podpjeraše tamnoho, a bórzy běše cyła čŕjódka w kuli, kaž čŕjódka wjesnych psow, kotrež so šćowkajcy a halekajcy wo kradnjenu kósć wadźa. Wołachu, halekachu na so, wumjetowachu sebi, swarjachu a hanjachu so, kaž najhórši přećiwnicy, kiž sebi ani dycha njepopřeja.

Tak to často je tu na swěće mjez ludźimi, haj, mjez samymi susodami: hdyž stej rucy prózdnej bjez dźěła a hłowa ničo na starosći nima, dźěła jazyk ćim pilnišo, a dokelž stajnje hódnoho předmjeta njeje, kiž by so z wužitkom rozpowědał, młóći jazyk prózdnu słomu. Při tym pak, byrnjež cypy bóle prałe, zornjatka njewuskoči, ale jenož hłuche pluwy a też te su hišće rědke. Najwjacy namłóći so wótrych ćeńkich špakow, kotrež drje nikoho njezakolu, ale ćim wostudlišo ranja a swjerbja.

(Pokračowanjo.)

Swěrny pohonč.

„Šwihaj, šwihaj, Michale,
Dom zo dojědźemoj zahe!
Cyłe njebjo hlej, je nahe;
To nam zyma třeskać chce."

Na pohonča Šołćina
Z małym Jankom w sanjach rěči.
Michał w skoku holu prěči . . .
Koło wokoł' čišina. —

Ze šćerkawow, z klinkačow
Strašujetaj klinkot konjej,
Hdyž ze kŕudom šwiha do njej',
Čornej' honjo hriwačow . . .

„Michale, budź prošeny,
Jědź; mi styskno tak w tym klinku!"
„„Daj sej pokoj! za hodźinku
Budźemoj do ćopłej' jstwy!""

Spěšnje konjej lećitaj,
Zhrabujetaj z pódkowjemi,
Zo so běła skora lemi,
A so z kosmow kuritaj . .

„Michale, što to bě?
Jědź dźě jědź; wjelk z lěsa zawu!"
„„I Bóh zwarnuj! Ze šćerkawu
Brózdnik wo wojo so strě.""

Z Kulowa. Kaž bě hižo doprědka wozjewjene, wotmě so tudy zańdźenu njedźelu we hosćencu k „Winowej kići“ zjawna serbska zhromadźizna. K. Hładki, sekr. Domowiny, wo serbskich należnosćach rěčeše. Wón rozłožowaše naše prócowanja na narodnym kulturnym polu, kładźeše wulku ważnosć na naše serbske towarstwa a na serbsku wučbu w šulach. Wustupowaše tež raznje za serbsku srěnju šulu, tohorunja za naše nowinarstwo atd. K tomu rěčachu kk. Kokla, Popjela, předsyda tow. „Bratrowstwo“ a druzy. Wuzběhowachu a pokazowachu na wšelake wobstojnosće našeje wosady, wosebje, štož serbsku wučbu w šulach nastupa. Skónčnje rozjasni k. Hładki ważnosć Domowiny a jeje wustawki. Tohorunja rozestaja nam peticiju na knježeństwo, kotruž „Domowina“ zapoda w nastupanju serbskeje wučby w šulach a druhich ważnych narodnych prašenjach. We 1 hodź. předsyda tow. „Bratrowstwo“ zhromadźiznu wobzamkny.

Z Mišna. Kaž so zda, nastawa wěstym přecy zasy strach wo Mišnjanski dom. „Mišnjanski dom w zańdźenosći, přitomnosći a přichodźe“ bu njedawno w evangelskim zwjazku w Drježdźanach přednošowane. Nětkle je dom cyrkej bjez wosady.

Krajan

Katolska protyka
za Hornju Łužicu
na lěto
1922

je wušoł. — Płaći 4 hr.

Tele dny so rozesćele a budźe w expedicijach „Kat. Pósła“ kaž tež pola klamarjow na předań.

„Wulki hót, a mały kwas.“ Tak přisłowo praji, tola to so přecy njetrjechi. Tež na wudaćo „Krajana“ su so w našej knihićišćerni lětsa dołho, jara dołho hotowali, za to pak je tež rjenje wuhotowany; kóždy, štóžkuli jón kupi, budźe jón z woběmaj rukomaj witać kaž najwosebnišoho a najlubšoho kwasnoho hosća. Njewěmy, hač mamy bóle joho drastu, abo połnu kapsu abo dobru wutrobu khwalić. Drasta je samo na tele drohe časy pyšna, haj woprawdźe kwasna, wóčko so njemóže na nju nahladać. Zwonkownje so zeleni kaž łuka w kćějacej meji, znutřka so we wšěch barbach pisani z wužitnymi nawěštkami z Budyšina, z Kamjenca, z Kulowa, z Pančic a Kukowa a tež z Brěznje. Nad tym so wjeselimy, dokelž z toho spóznawamy, zo su nawěštkarjo l. 1921 dobry wuspěch měli, a nadźijamy so, zo změje l. 1922 hišće wjele lěpši. Trjeba kóždy čitać něšto a dosć pjenjez ma tež kóždy, jeno nic naš khudy, tola wjesoły „Krajan“. Tohodla su jomu nawěštki jara witane a wón dźakuje so wšěm, kotřiž su je zběrali, wosebje k. wučerjej Słodeńkej w Pančicach za Kamjenske a k. kapłanej Kralej za Kulowske. To čini našomu „Krajanej“ nowy lóšt a hižo nětko je sej wotmyslił, so na puć w přichodnym lěće hišće rjeńši wuhotować a sej drastu wobstarać, kajkejež tež najsławniši braška ženje měł njeje.

A pjera su swoju wěc wulkotnje dokonjeli, přede wšěm naš mištr Radlubjn, kiž zwonkownje daloko wot nas, tola z duchom a z wutrobu jeno stajnje mjez nami přebywa. Tež lětsa sćele krasne zabawne powědančka z „Krajanom“ swojim lubym krajanam a z horcym dźakom sćelemy tež my swěrnomu dźěłaćerjej na polu našoho pismowstwa wutrobny postrow. Knjez Radlubin je naš mištrowski humorista a powědar farar Mikławš Bjedrich. — Jara zajimawe su nastawki ze stawiznow, wosebje z Radwořskeje wosady, mamy za to, zo je te napisał knjez farar Nowak. Joho knihu „Ze stawiznow serbskich kat. wosadow“ tež tule z nowa poručamy. Do dalokich, haj, do najdalšich zańdźenych časow wjedźe nas wubjerny znajeć předhistoriskich stawiznow k. farar Jurij Křižank-Wotrowski. Spóznawaj sebje, spóznawaj swojich prjedownikow a prjedownicy, swoju rjanu Łužicu tež w dawno wuklinčanych časach, potom budźeš dźeń a swěrnišo lubować sebje samohe, swoje serbske sempřińdźenjo, swój serbski kraj a lud! Knjez redaktor dr. Jakubaš je sam pilnje pisał a tež zbožo měł prawych pomocnikow namakać. Protyku samu je spisał naš swěrny wótčinc k. direktor Wjerab. Kermuša njeje ani jena zabyta, wjedro budźe stajnje prawe, šewcy budźa sej khwalić hrozne wjedro, pohončojo suche puće, kał přimokowate dny, neple radšo słónčne časy. A tajke wjedro zawěsće budźe — jeno nic na samsnym dnju! Na hermankach budźe wšitko darmo — hdyž je zapłaćene.

Česćeni čitarjo zawěsće spóznaja, zo je „Krajan“ nas kus zawjeselił a našomu pjeru dowolił, trochu hłubšo do luboznišeje tinty pohladać. —

Ale wobrazaj našoho njezapomnitoho knjeza biskopa dra. Loebmanna a našoho wubjernoho wulcy zasłužbnoho dra. Filipa Rězaka kazaja nam žarować. Jeju zasłužby, jeju swěrnu lubosć hač do smjerće wopisachmy w protycy samej. Lětsa debi „Krajan“ derje trjecheny wobraz knjeza nuncia Pacelli-a a nowoho knjeza biskopa dr. Schreibera. Tež na njeju wobsah z česću a z lubosću spomina. — Nam Serbam a wšěm swěrnje słowjanskim čitarjam budźe so lubić krasny napohlad „Wjelehrada“. Tam pokhowany wotpočuje s. Method, japoštoł Słowjanow, tam wón skutkowaše ze swojim s. bratrom Cyrillom.* Tohodla je k wopomnjeću na njeju naš njezapomnity Hórnik naše towarstwo pomjenował „tow. ss. Cyrilla a Methoda.“

Takle so nadźijamy, zo smy našoho „Krajana“ dosć derje, znajmjeńša tak wopisali, zo joho kóždy prawy Serb a prawa Serbowka hnydom spóznaje, jomu — 4 hr. — na puć da a sebi joho do swojoho domu a wobydlenja přewjedźe. „Krajan“ krajanej a Serb Serbej bratr!

J. L.

* Swjaty Cyrill w Romje wumrě a bu tam pokhowany.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

(Pokračowanjo).

IV. Stat ma pomhać při dźěłaćefskim prašenju.

Wosebje, hdyž je strach, zo hubjene wobstojenja za dźěłaćerjow nastanu, ma stat sobudźěłać.

Porjadne a měrne wobstojenja su statej, ale tež jenotliwomu k lěpšomu; runje tak tež, zo so swójbne žiwjenjo po Božich kaznjach a přirodźenym zakonju rjaduje, zo wěru wukonjeju a hladuja, zo w privatnym kaž tež w statnym žiwjenju wašnja so čiste wobkhowaju; zo maju sprawnosć za swjatu, zo nichtó wot swojoho bližšoho njebywa škodowany, zo sylni staćenjo wotrostu, khmani za dźěło we měrje a we wójnje. Hdyž pak tola strach nastanje, zo móhłe njeměry wubuchnyć, dokelž dźěłaćerjo so zběžuja a stawkuja; abo hdyž we dźěłaćefskich swójbach domjace zwjazki popušćeju, abo hdyž dźěłaćerjam dosć khwile k dopjelnjenju jich nabožnych winowatosćow njewostanje, a tak wěra škodu ćerpi, abo hdyž w dźěłarnjach za dobre wašnja strachi nastawaju, dokelž splahaj njejstaj jedyn wot druhoho zdźělenaj, abo zo su dźěłaćerjo wšelakim samo wot so škódnym wabjenjam wustajeni, abo hdyž dźěłodarićerjo jim přećežko činja abo jim ćeže napołožeja, kajkež njejsu človjeka hódne; abo přezměrnje wjele dźěła sebi žadajcy, a při tym ani na starobu abo splah njedźiwajcy, strowotu dźěłaćefskich mocow podrywaju, potom matej zakońska móc a nahladnosć wosrjedź jeju mjezow zapřimnyć. Tola to, štož tajke zakročenjo zawinje, njech je tež zdobom wobmjezuje. Přetož statna móc njesmě so dale předobywać hač sebi to nastate njelube wobstojenja a nastawace strachi žadaju.

Prawa maš, hdźežkuli su, swjate měć a statna móc ma wo to so starać, kóždo-

---

Michał pjerje do konjow,
Přez lěs šumi, přez lěs smudźi,
Pře Hanu, pře Janka rudźi
So, zo zhinyć mohłoj jow.

Z khwilemi so wobroći ...
Postronk, wójnik rězny z khwatom
Brózdnikej wón třepotatem',
Na bok joho zawróći.

Z podsobnikom ćěri pak,
Zo so zatorhuja sanje ...
Zecnyło so běše Hanje,
Hłowu skłoniła bě znak —

A wón šepce při sebi:
„Swjata Marja, bědnych maći,
Pod zaškit nas chcyła wzaći!
Z nuzy spomhaj ji a mi! ...“

A kónc khójnow hižo je —
Tu so za nim zběha wuće —
Křudźišća so přima kruće,
Hdyž so zecnyć jomu chce ...

„Božo, wodaj hrěchi mi!“
Ze swjatym so broni křižom,
A kaž z wětřikom je hižom
Na puć skočił ze sani.

Podsobniko dobry, leć!“
Prasnje do njoho ze křudom
Zatrašnje. — Kóń jako z błudom
Zešćuwany šumi preč ...

Hana woči třeje sej —
Wón so wjelkam w Božim mjenje
Stupi jimaj za žiwjenje —
W sněžy joho studnje krej — —

Čornak přihna do dwora —
Jomu hraju wšitke štyri,
Z njoho běły pót so pyri,
Hłowu jako z lodu ma —

Hana w strachach mortwa poł
Rěči, kak je Michał swěrny
Jako z njebjes jandźel wěrny
Za njeju do smjerće šoł.

A z njej wšitcy płakaju,
Zo je pod zaškit jich brała
Boža mać, a na Michała
Miłosć z njebjes wołaju — — —

Po puću hdyž z Wojerec
Dźeš do Němcow, z boka stara
Stoji kapałka, kiž jara
Z kwětkami so pyši přec.

Swjećena je Michałej —
Hana Bohu zapřisaha,
Zo ma wot splaha do splaha
Šołćic dom so modlić w njej.

mu jenotliwomu joho wobsedźeństwo zaručić, njesprawnosć wotwobroćeć a zarunać. Wosebitoho škita pak trjebaja privatne prawa nižšich worštow ludu. Wyšše woršty mjenujcy maja skerje, z čimž móža sebi swoje prawa škitać, a tuž njejsu tak na statnu pomoc pokazani. Khudše woršty pak dyrbja, dokelž sami telko wuspěšnych srědkow nimaju, skerje pola stata škit pytać. K tym pak słušeja dźěłaćerjo a tohodla dyrbi stat wo nje so na prěnim městnje starać.

a) Privatne wobsedźeństwo ma so škitać.

Na někotre dypki wosebiteje ważnosće ma so pokazać. Předewšim ma privatne wobsedźeństwo přez nahladnosć a škit zakonjow so zwěsćić. W prěnim městnje ma też so lud, kiž je hižom do najhóršeje požadliwosće naščuwany, wuwjazać. Swoje wobstojenja wosrjedź mjezow, kotrež sprawnosć předpisuje, sebi polěpšić, je kóždoho swobodna należnosć; tola druhomu to, štož je joho, wzać a za cuzym kublom hrabać njerozomnje wudawajo, zo chcedźa wšitko jenajke sčinić, to zakazuje sprawnosć a winowatosć, na powšitkowne lěpše dźiwać. Zawěsće chce nanajwjetši dźěl dźěłaćerjow swoje wobstojenja ze sprawnej prócu a njezranjenej sprawnosću polěpšić. Mjeńša pak njeje też ličba tych, kotřiž wopačnym wučbam přiwisuja, za přewalemi zdychuja a na njeměry a namocy sebi mysla. Tu ma statna móc zapřimnyć a ščuwarjow wuwjazać, dźěłaćerjow před zawjedźenjom a wusprawnjenych wobsedźerjow jich wurubjenjom wobkhować.

b) **Stawkowanja maja so po móžnosći zběhnyć, abo lěpje hišće je, zo so jim zadźěwa.**

Dołhe khwile, w kotrychž a ćežko dźěła, kotrež maja dźěłać, dźěłaćerjow nic zrědka k stawkam zamóžu; runje tak też mzda, kotruž maja husto za přemału. Tomule ćežkomu njezbožu, kotrež dźěn też hižo tak nowe njeje, ma so zaraćić. Přetož tajke stawkowanjo jenož dźěłodawaćerjow a -bračkow ćežcy nješkodnje, ale je też za wiki a wobkhod a stat samón škódne. Wšak při tym samo k namocam a njeměram přińdźe, a samo za statny porjad nastawaju strachi. Najspomožnišo so tomu wotpomha, zo so přez zakońske postajenja tomu zaraći, a tak wubuchnjenju njezboža so zadźěwa, zo mjenujcy do časa winy so zběhnu, kotrež móhłe zwadu mjez dźěłodawarjemi a dźěłobračkemi spłodźić.

c) **Stat ma dźěłaćerjam też jich wěru wobarać a spěchować.**

Za podobne wašnjo ma stat też w druhich nastupanjach dźěłaćerja škitać. To ma so předewšim stać w należnosćach duše. Wězo je tele zemske žiwjenjo nadobne kubło, tola wone njeje posledni zaměr našoho byća, ale jenož srědk a puć k rjeńšomu žiwjenju duše; to pak je spóznaćo wěrnosće a lubosć k dobromu. Duša je podobizna Boža a sydło tamneje wosebiteje samotnosće, přez kotruž je človjek kral nad cyłej, niže stojacej stwórby a zemju a morjo sebi służić nuzuje. „Napjelńće zemju a podćisće sebi ju a knježće nade wšěmi rybami morja a ptakami pod njebjom a wšěmi zwěrjatami, kotrež so hibaju na zemi.“ (1. Mójz. 1, 28). Tu su sebi wšitcy ludźo runjeća, tu njeje rozdźěla mjez bohatym a khudym, knjezom a służownym, wjefchom a poddanom dokelž je tónsamy knjez wšěch (Rom. 10, 12).

Nichtó njesmě bjez khostanja človjesku hódnosć, kotruž Bóh sam z wulkej česćomnosću (kniha mudrosćow 12, 18) wobdawa, kaž swj. Pismo praji, zranić, abo človjekej zadźěwki kłasć na joho puć k dospołnosći, k wěčnomu žiwjenju do njebjes. Haj, človjek ani sam njesmě ze sobu přećiwo naturskim žadanjam zakhadźeć dać, a swobody swojeje duše so wzdać; přetož to njeńdźe wo prawo, kotrychž směš so wotrjec, ale jedna so wo winowatosće napřećo Bohu, kotrež dyrbiš swjate měć.

Tych česćenych čitarjow,

kotřiž njejsu „Kat. Posoł“ na lěto 1921 hišće zapłaćili, należnje prosymy, zo bychu to tele dny hišće sčinili. Prosymy też našich knjezow dowěrnikow a wubjernikow, zo bychu tajkich komdźacych płaćerjow, kotřiž njedźiwajcy tohole dźensnišoho napominanja najpozdźišo swjate dny njejsu swój Posoł hišće zapłaćili, hortnje na jich winowatosć dopomnili. Někak dwě sće wotebjerarjow njejstej swój přisłušny pjenjez na lěto 1921 hišće wotedałoj. Kónc lěta je wjele płaćenjow a trjebamy tak nuznje pjenjezy.

Dale prosymy našich česćenych knjezow dowěrnikow, zo bychu stare Posoły, kotrež su pola nich ležo wostałe, přileżnje expediciji Pósła wrócili. Druhdy su zasy trěbne.

Zarjadnistwo „Kat. Pósła.“

Z misijónow.

Kruty a njebojazliwy wustup patriarcha Barlassiny w Jeruzalemje.

W tajnym konsistoriju 13. junija t. l. běše Swjaty Wótc krute słowa we wobstojnosćach swjatoho kraja rěčał. Wón praješe tehdom, zo ze starosću zhladuje na postupy bohatych protestantskich sektow, kotrež wužiwajcy wulku khudobu luda swój wužitk pytaju. Dale dopomni na to, zo so joho w lěće 1919 wuprajene starosće wo rozšěrjenju židowskeje mocy počinaju jako wěrne wopokazować. Přez wosebite zakonje dóstawaju Židźa stajnje nowe privilegije. Najbóle zrudźace pak je, zo su so wšelake swjate městnosće do městnow hrěšnych wjeselow přewobroćiłe. Swjaty Wótc wobroća so tohodla na wšě křesćanske knježeństwa z prózstwu, zo by so w zwjazku ludow jendźelski mandat nad Palestinu přepruhował a katolskej cyrkwi jeje stare prawa wostajiłe a zakhowałe.

Patriarch Barlassina běše bamžowe słowa w swojim cyrkwinskim tydźeniku wozjewił. Censura pak jomu to wušmórny, tak zo tydźenik šěroke běłe pasma pokazowaše. Na druhej stronje stojace židowske nowiny směchu pak cyle njemylene Swjatoho Wótcowu naděć kritisować. Wosebje khrobła pokaza so židowska nowina „Pinkas“ w Joffe wukhadźaca. Ta zwěri sebi Swjatoho Wótca njehańbiće ranić.

Přećiwo tomu je nětko patriarch z wosebitym pastyrskim listom wustupił, kotryž w štyrjoch rěčach wukhadźa. Patriarch tam piše:

Słowo bamža, lubowani synojo, je jasne, dokładne a wurazne. Haj, je tak wěrne, zo Palestinu wjacy njespóznawamy. Wy sami móžeće to dowidźeć. Skandalosne módy drasćenja, njepřihódne zadźerženja, zawjeselenja, kajkež so z dobrym wašnjom njeznjesu, powólnosć wo wšelakich fórmach, njekhmane swětlohry (kina); wšo to bohužel k tomu přinošuje, zo stara čestnosć, póććiwosć a wosobna jednorosć so zhubja, kotraž běše kharakteristiska wosebitosć žónskich našoho kraja, křesćanskich kaž mohamedanskich.

Hdyž druzy mjelča, kotrychž winowatosć by była, tu zjawnje wustupować, potom je to waš a wšěch přistojnych človjekow nadawk, přećiwo tomula naliwej zahubneje njepóććiwosće wojować. Wšitcy lubowarjo wěrnosće a wšitcy derjezmysleni připóznawaju bamžowe wótcowske dźělbraćo nad zbožu a derjeměću wbohoho palestinskoho luda a khwala joho khutnu starosćiwosć wo zdźerženjo našich njezahinjomnych prawow. A ćim bóle dyrbimy bolostnje začuwać, hdyž złóstliwi kritikojo njehańbiće bamžowe słowa posudźuja. Jako swěrne dźěći naměstnika Khrystusowoho pozběhamy z krutym a ze swjatočnym protestom naš hłós. Zo so katolikojo tak zjawnje podćišćuja, powjetšuje našu bolosć. Bjez wšeje winy a cyle samopašnje zakazuje nam censor wozjewjenjo bamžoweje naréče też bjez wšěch přispomnjenjow. To je ćim spodźiwnišo, hdyž widźimy, zo druhe nowiny bamžowe słowa smědźa nic jenož wozjewjeć, ale też kritisować. Haj, židowskim časopisam je samo dowolene, z njehańbitymi łžemi a z njepřistojnym přisłodźenjom přećiwo Swjatomu Wótcej wustupować, zo bychu jomu na nahladnosći, na autoriće zeškodźili. Dopokazy mamy w rukach. Tele ranjenja Swj. Wótca začuwamy my katolikojo bolostnje, a naša winowatosć je, zo přećiwo tajkim wustupam protestujemy . . .“

Přispomnjenjo: Ze słowow patriarcha móžemy też my wšelake nawuknyć, wšak pola nas wobstojnosće cyle podobnje leža. Też tu so rozšěrja dźeń a bóle njewěra a njepóććiwosć: też tu njehańbićiwi a zaslepjeni človjekojp přećiwo zarjadnistwu: biskopstwu a měšnistwu swój jazyk wótřa. Dopominam jenož na wustup we sakskim sejmje, hdźež njewotwisny pósłanc M. na cyle njepřistojne wašnjo spytowaše biskopsku autoritu wusměšeć a podrywać. Wustupmy też my w podobnych padach za česć cyrkwje a za njewotškodźenu zjawnu moralku. W.

Něšto ze stawiznow Jeruzalemskoho patriarchata.

K dostojnosći patriarchata najwyššoho skhodźeńka biskopskeje hódnosće — přińdźe jako prěni Jeruzalemski biskop Juwenal w l. 451. Wot njoho hač k joho poslednjomu naslědnikej w. l. 1099 naliči so 88 patriarchow; wšitcy běchu Grjekojo byli. W samym lěće 1099 postajichu křižnicy, Jeruzalem dobywši, tu łaćonske kralestwo a łaćonski patriarchat, kotryž so hač do l. 1291 zdźerža. Wot toho lěta sem wobstoješe jenož jako titul. Bamž Pius IX. zbudźi 23. jul. 1847 znowa prastaru dostojnosć Jeruzalemskich patriarchow; a 17. wulkoho rózka 1848 nastupi nowy wot Swjatoho Wótca samoho wuswjećeny patriarch Józef Valerga swjatočnje zastojnstwo w Jeruzalemje. Nětčiši patriarch Aloisius Barlassina je joho štwórty naslědnik. Joho stadło njeje jara sylne, liči jenož něhdźe 19 tysac duši, sobudźěłaćerjow, ma něšto přez 30, do wójny běše jich 46, połojca z nich běše arabskoho pokhoda.

Wšelćizny.

Drježdźanske płaćizny z 12. decembra po centnarju a hriwnach: pšeńca 340—345, rožka 263—270, ječmjeń 340—355, wows 260—270, raps 600—640, majs 280—290, čerwjeny dźećel, stary 1500—2200, nowy 2600—3100, suche tružki 175—185, ržana a pšeńčna słoma 35—40, wowsna 43—48, łučne syno, sakske 115—130, njesakske 100—115.

Za złoto němskostatna banka a póst też tutón tydźeń kaž zańdźeny płaćitej. Za 20 hriwnowski złoty 720 hriwnow a za 10 hriwnowski złoty 360 hriwnow. Za wukrajne złote pjenjezy so podobnje płaći. — Za slěbornu hriwnu póst nětkole 12 hriwnow płaći, prjedy 20 hriwnow.

Jedyn so druhoho boji. Jendźelska ma strach před Ameriku a też před Japanskej. Amerika zasy boji so Japanskeje, a też tej njeby lubo bylo, by-li z jenym z tamneju móc nařstwow do zwady a wójny přišła. Jich prócowanja du tohodla na to, jedyn druhoho wuwjazać a tak su so na 10 lět namakałe do zhromadnoho zwjazka rozomnoho „přećelstwa". K tomu su też přiwzali Francózsku; też ta dźěn ma wosebje w Asiskej wšelake wobsedźeństwa, kotrež maja so před jeje „přećelemi" škitać. Wšitcy sebi přilubuja, zo chcedźa nětčiše jich wobsedźeństwo kupow a zamófnych krajow kedźbu měć, zwady mjez sobu měrnje sebi rozłožeć a hładkować.

Němske knježeństwo je dźiwajo na nětčišu drohotu wobzamkło, wot 15. decembra 1921 dźěłonjeměwcam wjetšu pjenježnu podpjeru wupłaćeć. Nowe podpjerowe sadźby kaž hač dotal jako najwyšše sadźby płaća. Gmejnam pak, hdźež su za to přičiny, je přewostajene, podpjerowe sadźby postajić, kotrež najwjetšu měru njedosahnu, wosebje we wokrjesach, hdźež so najwyšša sadźba zwučenym mzdam bliži abo je samo překročuje.

Njeznjesne powyšenjo póstskich płaćiznow. Před tydźenjom je němskostatna rada po předłozy němskoho póstskoho ministerstwa wšě póstske, telegrafowe a telefonowe płaćizny khětro powyšiła, zo by so z tym $5\frac{1}{2}$ milijardy hriwnow wjacy dokhodow dócpiło. Po nich dyrbjachu mjez druhim listy w dalšim wobkhodźe 1 hr. 50 pj. a kóžde telegramowe słowo 75 pjenježkow płaćić. Štyri dny pozdźišo je němske póstske ministerstwo hižo zasy nowu předłohu němskostatnej radźe přepodało, zo bychu so płaćizny z nowa khětro powyšile. List w dalšim wobkhodźe dyrbi po nich 2 hriwnje płaćić, pakety hač do 5 kilogramow w dalokej conje 9 hriwnow, telegramowe jenotliwe słowo 1 hriwnu. Telefonowe płaćizny dyrbja so wo 100 procentow powyšić. Ze wšoho toho dyrbi so hišće dale 2,3 milijardy hriwnow wudobyć. Tele hobrske podroženjo póstskich płaćiznow mjez wobydlefstwom wulku njespokojnosć zbudźi. Město zo by so póstske zarjadnistwo wot znutřka reorganisowało a město zo by so přewulka ličba přistajenych pomjeńšiła, so milijardowy njedostatk pósta na wobydlefstwo wotwali. Nowe płaćizny su pře wšu měru tak přěhnate, zo budże z nimi powšitkowny wobkhod ćežko škodować, z wulkoho dźěła so wón zadaji. Štó budże hišće chcyć listy pisać, hdyž porto za list 2 hriwnje płaći? Němski sejm budże tarifowej politicy póstskoho ministra z ćežka přihłosować.

Na Wilhelma II. łójeński list wuda policajska nowina Pražskeje policajskeje direkcije. Ale nic dźensa, hdyž wěmy, hdźe wón přebywa a kejžor hižo njeje, ale tehdy, hdyž němskoho kejžora takle łójić bě też we wukraju zakazane. Bě to lěto 1902, bórzy po tym, zo bě němski kejžor a pruski kral w Marienbergu jenu ze swojich rěčow dźeržał, kotrež su Němskej před druhimi ludami tak jara škodźałe. We łójeńskim lisće rěkaše: Kejžor Wilhelm, kiž bě we swojim času na khwilu we błudnicy profesora Buclowa, je před někotrymi njedźelimi wottam ćeknył a bu, přewzaty a čwělowany wot khorowateje nakhilnosće k rěčenju (Redewut) w Marienbergu widźany. Za nim ma so pilnje łójić a wuspěch sem so wozjewić. — Kejžorska kralowska policajna direkcija w Prazy. —

Tón list bu hamtscy do šěrokoho swěta rozesłany. Něchtó z nižšich zastojnikow bě to skradźu do nowin zasunył. Wězo dyrbjachu policajny direktor a zamołwići redaktorojo hnydom wotstupić; wěc pak bě so stała a njedaše so přeměnić.

Zamordowanjo hornješležskoho duchownoho. W Mosurowje bu njedawno pólski duchowny Strzyny přez 10 wutřělow z revolwra, kotrež wšitke trjechichu, zamordowany. Samo wobličo bu z nožom žałostnje rozkałane. Wo tymle njeskutku rozprawjachu zwjetša jenož šlezynske časopisy, tukrajne jón zamjelčachu. Tola tamne su hižo zdźěla roznošowałe, zo su Polacy sami jenoho ze swojich na tele njekrasne wašnjo skóncowali, zo móhli njeskutk na Němcow storčić a nad nimi so wjećić. Znaty farař Ulicka, zapósłanc němskoho sejma, wozjewi nětko sćěhowace namołwjenjo na swój němski hornjošlezski lud: „Hornjošlezscy! Zamordowanjo duchownoho we Mosurowje přiwoła nam žałostnje wótře a do swědomja: *Hornjošlezski ludo, dopomń so!* Hornjošlezska zemja bu w poslednich časach přez mnohe skutki wonječesćena. Tola nježdaławiša njekhmanosć, kotraž hornjošležskomu karakterej njełožl, je zamordowanjo jenoho duchownoho. Njemysłmy sebi, zo hornjošlezske rucy su na krjewi duchownoho so wopancałe. Hižo to, zo bu mjez nami jedyn duchowny skóncowany, poćeži nas a začuwamy to jako njewuprajne njezbožo. Běda, tamnym mordarjam duchownoho. Přewozmy tola našich duchownych, njedźiwajcy na politiske zmyslenjo do našoho škita. Žana přičina njedyrbi nas namołwjeć, na duchownym so přepřimać. Njepřimajće so na mojich žałbowanych, tak rěči knjez přez psalmistu. Starajmy so, zo so tajki njeskutk njewospjetuje."

Poincaré Němskeje bankrott wěšći. Prjedawši francózski president Poincaré w nowinach „Revue des deux Mondes" wo němskim financnym manevrje piše: Wudawajo přecy wjacy papjerjanych pjenjez so Němska financnje sama zničuje. Hriwna přecy hłubje pada. Zo mohła swoje winowatosće za prěnje lěto dopjelnić, to rěka 1650 milijónow hriwnow zapłaćić, pódla hižo z wulkimi wobćežnosćemi zapłaćeneje prěnjeje milijardy, dyrbjała wona hač k prěnjej meji 1922 milijardu złotych hriwnow w cuzych devisach wobstarać. Za to dyrbjała wona z najmjeńša 30 milijardow papjerjanych hriwnow nałožić, potajkim něhdźe telko, kelkož jejne dawki wunjesu. Němska potajkim bjez dwěla rjeknje, zo je jej njemóžno, cuze devisy wobstarać a nam za to papjerjane hriwny poskići. Tajke němske poskićenjo njemóžemy při žanych wobstojnosćach přijeć. Bychmy-li to wotpušćili, potom so Němska njeby do cyła prócowała, złoto wobstarać, ale by jenož bankowki čišćała, kotrež njejsu ani papjery hódne, na kotrež su čišćane. Tuž móžemy z wěstosću za to měć, zo Němska w januarje abo najpozdźišo w meji zwjazkarjam praji, zo je dalšomu płaćenju njekhmana.

Cyrkwinske powěsće.

— Zańdźeny tydźeń zemrě w Trieru tamniši 81lětny biskop Korum. Hakle 15. žnjeńca bě swój 40lětny biskopski jubilej woswjećił. — Z nim je so pominył biskop, kiž bě dóstał přimjeno „wojowacy". Wón bě mjenujcy njebojaznje wustupował přećiwo knježeństwu, hdyž chcyše katolikam prawa brać abo tajkich jim nic dać. Wosebje sta so to w Bismarkowych časach. Tón bě, prjedy hač bě Koruma wot kejžora na Trierskoho biskopa připóznać dał, sebi wot Koruma hinak wočakował. Hdyž pozdźišo spózna, kak kruće Korum za prawa cyrkwje wustupuje a tak jomu mnohe mjerzanjo zepřihotowa, sam wuzna: „Sym sebi woš do kožucha sadźił." Wo Korumje wšě nowiny, też jomu přećiwniske, z wulkej khwalbu a česćownosću pisaja.

Pohrjeb zemrětoho biskopa dr. Koruma-Trierskoho bě wulkotny. Při nim wobdźělichu so mnozy biskopja, mjez nimi też dwaj kardinalaj (Schulte a Faulhaber). Zajimawy je testament Korumowy. Wón rěka:

Swoju khudu dušu poručam Božej smilnosći, zastupnej prósstwje najzbóžnišeje knježny Marije, mojich swj. patrónow a patrónow Trierskeje dioecesy a modlitwam mojich lubowanych wosadnych . . . Rad bych khudym cyrkwjam a nabožnym bratrstwam něšto zawostajił. Tola nimam zamóženja. Khudym a na dobre skutki sym za žiwjenjo po swojich mocach dawał.

Moji bratřa a moje sotry mało dóstanu. Směd̄źach dokhody mojoho swjatoho zastojnstwa jenož k lěpšomu cyrkwje nałožeć. Hdyž moja swójba swjatej wěrje a cyrkwi swěrna wostanje, je z tym bohata dosć.

Wěriwych swojeje dioecesy prošu nutrnje wo jich zastupnu prósstwu. Biskopske zastojnstwo nakładuje ćežke zamołwjenjo. Bóh chcył mojej khudej duši być hnadny a miłosćiwy."

— Na město zemrětoho k. fararja Langi přińdźe do Borna (pola Lipska) k. kapłan Pawoł Hübner z Kamjenic. Wón dósta hódnosć wosobinskoho fararja.

Khróšćicy.

III. štwórćlěto (pokračowanjo).

Wěrowani: Wudowc Jan Kochta, češliski wjedźićeŕ w Němcach, z Hanu Šustrec, domjacej w Hórkach, m. s. Jakuba Šustra, žiwnosćerja tam. — Józef Hadank, pohonč w Kukowje, m. s. Mikławša Hadanka, žiwnosćerja tam, z Madlenu zwudow. Najčowej rodź. Nowakec w Kukowje, m. dź. Jurja N., khěžkarja a dźěłaćerja tam. — Pawoł Erich Gabler, kowař we Łutach, m. s. Arna G., khěžkarja a skałarja we Worklecach, z Marju Kućankec, domjacej w Smječkecach, m. dź. Jana K., zahrodnika w Smjerdźacej, nětko we Smječkecach. — Pawoł Knježk, žiwnosćeŕ we Wučkecach, m. s. Jakuba K., wumjeńkarja tam, z Hanu Pólec, domjacej pomocnicu w Khróšćicach, m. dź. † Karla Adolfa P., prjed. kowařskoho mištra w Miłoćicach. — Jurij Šuster, hosp. pomocnik w Hórkach, m. s. Jakuba Š., žiwnosć. tam, z Marju Waldźic, domjacej w Khróšćicach, m. dź. Jurja W., murjeńskoho poléra tam. — Pětr Šejda, dźěłaćeŕ w Miłoćicach, m. s. Jurja Š., murjerja a žiwnosćerja w Jitku, z Helenu Martu Šneiderec, hosp. pomocnicu w Miłoćicach, m. dź. Franca Š., žiwnosćerja tam. — Jan Šuster, skałař we Wudworju, m. s. Jakuba Š., khěžkarja tam, z Hanu Nikodemec, służownej w Khróšćicach, dź. † Wórše N., prjed. służownej w Njeswačidle. — Pawoł Schmidt, skałař w Hórkach, m. s. Mikławša Š., žiwnosćerja tam, z Marju Knopec, służownej w Khróšćicach, m. dź. † Pětra K., prjed. murjerja a khěžkarja tam. — Pawoł Hórbank, instalateur w Prawoćicach, m. s. Mikł. H., wumjeńkarja tam z Valeriju Mětec, domjacej we Khróšćicach, m. dź. Jakuba M. privatéra tam. — Jurij Knop, dźěłaćeŕ w Swinafni, m. s. Jakuba Kn. žiwnosćerja tam, z Mariju Madlenu Hěblakec, hosp. pomocnicu w Kukowje, m. dź. Michała H., žiwnosćerja tam. — Wudowc Jurij Šmidt, twornik mebli a drjewodypc w Budyšinje, m. s. Arnošta Hermanna Sch., privatéra tam, z Marhatu Hilžbjetu Glawšec, domjacej w Pančicach, m. dź. Pawoła Gl., prjedawšoho překupca tam. — Michał Kindermann, dźěłaćeŕ w Khróšćicach, m. s. Pětra K., skałarja tam, z Hanu Ryćeric, domjacej we Łusću, m. dź. Michała R. žiwnosćerja tam. —

(Přichodnje kónc.)

Wične płaćizny,

kajkež so 12. decembra w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	950—1050	1725—1850
2.	800—900	1575—1675
3.	500—600	1075—1250
4.	300—400	900—1000
	Byki:	
1.	900—1000	1600—1725
2.	700—800	1375—1500
3.	450—550	1000—1125
4.	300—400	800—950
	Jałojcy, kruwy:	
1.	950—1050	1725—1850
2.	800—900	1575—1675
3.	600—700	1300—1500
4.	400—500	1000—1200

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.		
2.	1000—1100	1625—1725
3.	900—950	1500—1575
4.	700—800	1300—1425
	Wowcy:	
1.	800—850	1600—1700
2.	600—700	1300—1500
3.	400—450	1000—1100
	Swinje:	
1.	1550—1650	2050—2150
2.	1750—1850	2250—2350
3.	1300—1400	1800—1900
4.	1150—1250	1650—1750
5.	1300—1500	1750—2000

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Nowe dóšle!

Čorny kažemir ke kemšacym suknjam, čista wołma la družina. **Čežki čorny židźany damast, žida** w najrjeńšich mustrach. **Čěmnomódry chefiot, běły flanell a köper. Barchent, čišćenjo, bajerska twora** we wšěm so spodobacych mustrach. — Poručam hišće k płaćiznam bjez konkurency tunjo **la mužske tkaniny** w připóznatych dobrotach.

Martha Hüttich w Budyšinje,

Lawske hrjebje 4 II. Žane klamy!

Predawanjo wšědnje, jenož póndźelu a štwórtk nic.

Serbja, dźiwajće při kupowanju na nawěštki w Pósle!

Hišće jara płaćizny hódne poručam:

Wulke dźělby košlacoho płatu wot **15—24 hr. Barchent** běły a njeběleny wot **22 hr. Barchenty** pisane a piquébarchenty. **Kopšiwinu, trjenja** a **trějace rubiška, pisany ložowy płat, damastowe trjenja** a **ruby. Płachty** 150 cm šěroke metr wot **44 hr.** Wulkotne **damastowe cychi. Wupjerki** we wulkim wubjerku a wšěch płaćiznach.

Józefa Domš, lawske hrjebje 16 I.

Automatowy restaurant. Žane klamy!

Přileżny kup: Mała **dźělba tkaninow** k jednorym **wobłečenjam** 140 cm šěroke metr **44 hr.** (lětnja płaćizna).

Košlacy barchent, běły a pisany,
jakowy barchent,
wobłečenjowe tkaniny } wołmjane a
bluzowe flanelle } połwołmjane
hotowe barchentowe šaty, běłe a pisane za mužow, žony a dźěći; **normalne šaty,** też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča

August Paul Hilger, mějićel **Emil Wilček,** seminarska droha 2.

Tilit

Najwosebniša woda za hubu.

Najlěpša pasta za zuby.

K dóstaću w **Thielec haptycy w Khrósćicach** a wšěch podobnych wobkhodach.

Jězdne, skótne a decimalne wahi,

nowe a **porjedźenjo** wšěch družin poskića spěšnje a bjez konkurency tunjo

Math. Eder w Budyšinje,

Dornschnabel čo. 1.

Kedźbu! Elga! Kedźbu!

Wollmuthowy elektrogalvaniski apparat

za masažu hłowy a wobliča a hojenjo rjanosće čini dźiwy. Pospytajće tola pola

włosarja Emila Graffy

w **Kamjencu** na cwingerjowej drózy **16.**

Poručam so tež česćenym towarstwam k přihotam za dźiwadłowe wustupy.

Wulki skład wonjawkow a toaletkow.

Do Njebjelčic!

Genofeva

— hrabina nad Rhynom —

struchłohra w 7 jednanjach budże so

3. swj. dźeń hodow

wječor 1/2 6 hodźin w **Njebjelčicach** w **herbskej grychće** předstajeć.

Wšěch lubych Serbow z blizka a daloka na předstajenjo należnje přeprošuje

zarjadnistwo.

R. Steinertowy fotografiski ateljej

Wojerowska droha 30 **w Kamencu w Sa.** **Dalokorčak 53**

so zdwórliwje poruča

k wuwjedźenju ajkohožkuli fotografowanja

w domje a zwonka domu.

Lubozne dźěšćowe wobrazy. ∴ Wobrazy połne wuraza.

Najpřihódnišo wobswětlene a barbjene.

Powjetšenja **kóždoho wobraza so woprawdźe wumjelscy wuwjedu.**

Zrědka rjane

tkaniny k falam a rubiškam

dóšle, k hodownym daram so hodźace w kóždej płaćiznje.

Alphons Schauseil

w Budyšinje.

K hermankej 20. decembra 1921

wulke wosebite poskićenjo

w košlacych płatach, barchentach, tkaninach, cychowych płatach, wupjerkach, cychowych damastach, trikotažach za dźěći, žónske a mužskich, mužacych klobukach, mužskich artiklach, žónskich a mužskich šatow, wobłečenjow, jopow atd.

Moje nizke płaćizny su bjez konkurency.

Welsec kupny dom

Założene 1868. **w Kulowje.** **Dalokorčak 12.**

Ze swj. sakramentami domawobstarana wumrě w starobje 68 lět naša luba starosćiwa mać a přichodna mać

Madlena Roztokowa

z Radworja.

Tohodla wuprajamy wopytowarjam póstywječora a přewodźerjam, kaž też wšěm, kotřiž su jej za žiwjenjo kajkužkuli lubosć wopokazali,

najnutrniše „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Dušu zemrěteje pak poručamy modlitwje přećelow a znatych.

W **Boranecach** a **Drježdźanach,** na pohrjebnym dnju.

W mjenje wšěch zrudźenych přiwuznych:

Marija Kasperka a **Hana Roztokec.**

K hodownym daram, nowym hospodarstwam a wudospołnjenjam poručamy swój najlěpje zarjadowany skład:

Kuchińske naprawy 22 dźělow ryzy pórclin wot 195.00
kofejowe servicy za 6 wosobow wot 68.00
kofejowe servicy za 12 wosobow wot 145.00
pórclinowe šalki, běle 4.90

myjace naprawy z wulkej šklu wot 55.00
kamjeninowe šklě a talerje, běle, pisane we wulkim wubjerku,
pječenjowe talerje we wšěch wulkosćach na składźe.

winowe šklency z dołhej šišku wot 7.90
škleńčane talerje štuka wot 95 pj.
škleńčane šklě, tykancowe talerje, palencowe a piwowe service we wulkim wubjerku.

wukawanki štuka wot 50 pj.
dźělba tykancowych formow štuka wot 95 pj.
emaljowe łžicy štuka 1.25
Wulki skład elektr., płunowych a bolcowych blotow, myjacych blidkow, stejaki za božodźěsćowy štom, železne sudobja.

Hrajkowe service, štomowa pycha, mišnjanski pórclin a darjenske wěcy we wulkim wubjerku.

Emaljowe mlokow. karany liter wopřijace 10.90
emaljowe jědźne nošaki 12 cm 11.50
emaljowe kofejowe bleše bjez zamka, 1/2 l 8.90
dźělba čerpakow běl blach, 10 cm 2.90

wuhlowe kašće 55.00
šatowe powjazy meter wot 50 pj.
rjedźace šćětki „Fiber“ 4.50
dźělba čajowych křidkow běl blach 95 pj.

sadźba alum. warjenskich horncow, 6 št. ćežke 195.00
aluminijowe čajowe křidki štuka 2.90
aluminijowe łžicy štuka 2.50
„ **kofejowe łžički** štuka 95 pj.

truhace mašiny štuka 36.00
mjasowe mašiny (Alexanderwerk) štuka 65.00
dźělba čerpakow a smjetancow štuka 2.90
dźělba žiwothrějakow 7.90

Sadźba emaljow. pražakow 18-24cm ćežka twora 68.50
Běle hosćenske sudobja we wulkim wubjerku.
Orig. Karlsbadske kofejowe mašiny a kofejowe liki we wulkim wubjerku.
Wobhladajće sebi naš wulki skład jědźnych servicow za 6 a 12 wosobow.

Seelenfreund & Co.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna. **w Budyšinje,** lawske hrjebje 12. Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.

Moja wustajeńca mašinow a gratu njeje na žitnych wikach, ale w mojej ležomnosći při **drjewowych wikach čo. 27.** Wulka wuporjedźerńja za wšě graty. Wulki wubjerk wšeje hospodarskeje nadoby.
Carl Gast
w Budyšinje
na drjewowych wikach čo. 27. Telefon 1290.

Česćenym Serbam w Budyšinje a wokoliny z tutym wozjewjam, zo sym na
Lazarettskej drózy čo. 4 delka
šwalčistwo za serbsku a němsku drastu
wotewrił. Budu so stajnje prócować, jenož z dobrym a płaćizny hódnym dźěłom posłužować.
Z najwjetšim počesćowanjom
Marija Krečmarjowa, šwalča.

Mužske a žónske koła,
mantle a hadźicy
we wšěch płaćiznach, kaž tež wšě **přisłušne dźěle**
poručataj
bratraj Thomasaj
w Budyšinje, kamjeńtna hasa 16.

„Jednota“ w Budyšinje změje jutře **njedźelu 18. dec.** wječor we 8 hodźinach w katolskej towaršni **měsačnu zhromadźiznu.**

Bohu lubomu Knjezej je so w joho njewuslědźomnej radźe spodobało, našoho horcolubowanoho njezapomnitoho mandźelskoho, nana, bratra, dźěda, swaka a wuja

kublerja Jakuba Nowaka
z Wudworja

póndźelu 5. decembra wječor 1/4 7 hodźin po dlějšej z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosću ze swj. sakramentami derje wobstaranoho w starobje 67 lět 1 dźeń do swojeje njebjeskeje domizny wotwołać. Pjatk, 9. decembra, smy joho ćěło swjatočnje pokhowali. Wšitkim, kotřiž su zemrětoho w joho khorosći wopytowali, na póstywječorach so za njoho modlili a w tak bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, wuprajamy z tutym swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

We **Wudworju,** na dnju pohrjeba, 9. decembra 1921.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčcak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 10 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 15,20 hr., na pósće :-: štwórćlětnje 2,50 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., :-: sobustawy płaća 80 pj. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik

Čisło 52. | Budyšin, 24. decembra 1921. | Lětnik 59.

Hody.

Do Božej' nocy zwony du,
A hwězdźički so saja rjenje;
A z njebjes wyski słyšeć su:
K wam khwata waše wumóženje.

A hrózbne mróčna zblěduja,
Hdyž płomjo z Betlehema sapa;
A njebjesa so raduja,
Hdyž miłosć na zemju z nich kapa.

A jědla wyska, wyska šmrěk:
K nam z njebjes Bože dźěćo jědźe;
Wšěm njese pokoj, měr a lěk,
Kiž hinu w bolosćach a w bědźe.

Do Božej' nocy zwony du —
A tajne hłosy wocućeja,
A kwětki we wutrobach ktu,
Kaž wonka wabiła by meja. —

Za ćichim. † J. Čišinski.

Słyš jeje jusk a raduj so sobu!

Móhł dźensa Posoł wo něčim druhim ći k rozpominanju předłožić hač wo potajnstwje jutřišoho swjedźenja? A kak by to lěpje dokonjał hač z tym, zo k tebi da rěčeć twoju duchownu mać samu, katolsku cyrkej? Z radosću swjeći wona jutře trójcy wopor Božeje mšě a do jich modlitwow a čitanjow je mudrje a pobožnje spletła wšo, štož nam wozjewja winu jeje nadobnoho wjesela. Z tym pak chce też nas rozwjeselić: zwěsćene dźěn je nětko wumoženjo a zbóžnosćenjo wšěch, kotřiž su dobreje wole.

Tuž čitaj a rozpominaj; wjesel so a čiń dobre wotmyslenja!

Nócna Boža mša. W njej wopomina cyrkej narod Jězusowy z knježniskoho klina Marijinoho w hródźi.

Prěnja modlitwa (oratio): O Božo, kotryž sy so tutej swjatej nocy we jasnosći prawoho swětła woswětlić dał; daj, zo bychmy też joho radosć we njebjesach wužiwali, hdyž smy potajnosć joho swětła na zemi spóznali.

Epistla: Miłosć Boha našoho Zbóžnika je so zjewiła wšitkim človjekam, a wuči nas, zo bychmy so wotrjeknywši bjezbóžnosće a swětnych požadosći, strózwje a sprawnje a pobožnje žiwi byli w tymle swěće, wočakujcy zbóžnu nadźiju a přikhad krasnosće wulkoho Boha a našoho Zbóžnika Jězusa Khrystusa, kiž sebje samoho poda za nas, zo by nas wukupił wot wšeje njesprawnosće a wučisćił sebi spodobny lud, horliwy w dobrych skutkach. Tak rěč a napominaj a porokuj ze wšej mocu. Nichtó njech tebje njezacpěwa.

Sćenjo: Čitaj wulke bibliske stawizny: str. 132: Jězusowe narodźenjo, 1. a 2. wotrězk, abo Nowy Zakoń: Luk. 2, 1—14.

Ćicha modlitwa (secreta): Přijomny budź Tebi, Knježe, wo to Će prosymy, woporny dar dźensnišoho swjedźenja, zo bychmy z pomocu Twojeje swjateje hnady přez tónle najswjećiši wobkhad po toho štałtnosći byli namakani, přez kotrohož je naše byćo (človjestwo) z Tobu (zjednoćene). Kiž z Tobu je žiwy a kraluje z Bohom Duchom Swjatym. Amen.

Skónčna modlitwa (postcommunio): Daj nam Knježe, naš Božo, zo bychmy, kotřiž narod našoho knjeza Jězusa Khrystusa přez potajnosć wjesele swjećimy, přez dostojne wobkhadźowanjo do towarstwa toho přińć zasłužili, kiž z Tobu je žiwy a kraluje . . .

Rańša Boža mša. Dopomina na narodźenjo Jězusowe we wutrobach pastyrjow a podobnje we wutrobach wěriwych.

Prěnja m.: Wšohomócny Božo, daj nam, zo bychmy my, kiž smy z nowym swětłom Twojoho wočłowječenoho Słowa napjelnjeni, to też we swojich skutkach pokazali, štož so přez wěru we rozomje swětli.

Epistla: Hdyž pak šćedrosć a dobroćiwosć Boha našoho Zbóžnika so zjewi, wozboži nas nic ze skutkow sprawnosće, kotrež smy my činili, ale po swojej smilnosći přez kupjel zasynaroda a wobnowjenja Ducha Swjatoho, kotrohož na nas wuliny přez Jězusa Khrystusa našoho Zbóžnika, zo bychmy wosprawnjeni přez joho miłosć byli herbja po nadźiji wěčnoho žiwjenja w Khrystusu Jězusu našim Knjezu.

W tychle krótkich słowach je naćisnjene naše cyłe spomoženjo: wumoženjo, kotrež bu našeje zahuby dla třebne a so sta; to njejsu sebi ludźo zasłužili, ale je Boža miłosć je spožčiło a dawa so človjekam přez swjatu křćeńcu.

Sćenjo: Čitaj bibliske stawizny str. 132: Jězusowe narodźenjo, 3. wotrězk abo Nowy Zakoń Luk. 2, 15—20.

Poniżne, wěriwe duše pastyrjow spóznawaju potajnstwo Boże, kak je so wón poniżił; woni modla so k dźěćatku jako k Bohu a je lubuja; też w jich wutrobach je so wone narodźiło; w nich nětko bydli přez wěru a lubosć a knježi jako dobry pastyř.

Ćicha m.: Naše dary, Knježe, njech su hódne potajnstwa dźensnišoho swjedźenja a njech nam stajnje zaliwaju (do wutrobow) měr; zo by tónle zemski dar nam zdźělił, štož bóžske je, kaž je też človjek, kiž je (dźensa) so narodźił, jako Bóh so błyšćił. Přez tohosamoho Jězusa Khrystusa, našoho Knjeza.

Skónčna modl.: Njech nas, Knježe, přecy zasy natwari wobnowjenjo potajnstwa narodźenja toho, kotrohož wosebity narod je zaćěrił wšo, štož človjekej přiwisuje ze starodawna. Přez J . . . .

Dopołdniša Boža mša. Dopomina na wěčne narodźenjo Syna Božoho z Boha Wótca.

Prěnja m.: Prosymy, wšohomócny Knježe, daj, zo by nowy narod we mjasu Twojoho Jednorodźenoho nas wuswobodźił, kotrychž stare wotročstwo pod přahom hrěcha dźerži.

Epistla: Wjelekróć a wšelako je Bóh něhdy k wótcam rěčał přez profetow, a najposledy we tutych dnjach je k nam rěčał přez Syna, kotrohož postaji jako herbu wšoho, přez kotrohož też swět stwori; kotryž, dokelž je wotbłyšć joho krasnosće a podobnosć joho byća a njese wšitko ze słowom swojeje mocy, hdyž je wučisćenjo hrěchow dokonjał, sedźi na prawicy majestosće we wysokosćach, wo telko wyšši, dyžli jandźelowje sčinjeny, wo kelkož wosobniše mjeno je před nimi herbował. Přetož kotromu z jandźelow rjekny wón hdy: „Mój Syn sy ty, dźensa sym ja će spłodźił?“ a zasy: „Ja budu jomu wótc a wón budźe mi syn.“ A zasy, hdyž prěnjorodźenoho do swěta wjedźe, praji: „A k njomu njech so modla wšitcy jandźelowje Boži.“ A wo jandźelach drje praji: „Kotryž čini swojich jandźelow jako wětry a swojich służownikow jako płomjenja wohnja. K Synej pak (praji): „Twój trón, Božo, (je) wěki na wěki, sceptar sprawnosće je sceptat twojoho kralestwa.“ Lubował sy prawdu a hidźił sy njeprawosć; tohodla je će žałbował Bóh, twój Bóh z wolijom radosće před twojimi towaršemi.“ A: „W spočatku założi ty, Knježe, zemju a skutk twojeju rukow su njebjesa.“ Wone zańdu, ty pak wostanješ, a wšitke zestarja jakož drasta, a jakož woblečenjo je přeměniš, a budźa přeměnjene; ty pak sy tón samy, a twoje lěta njepřestanu.“

Přispomnjenjo:

Hdyž hišće swojej woči mamy złożenej na te słódke dźěćatko we žłobiku, napominatej nas epistla a sćenjo, zo bychmy jej pozběhnyli k najwyššomu swětłu, k Bohu Wótcej. W joho klinje słyši samsne słowo, kotrež we hródźičcy leži, Wótca k sebi rěčeć: Mój syn sy ty, dźensa sym Će spłodźił. Te „dźensa“ je dźeń wěčnosće, bjez ranja a wječora. Kak rjenje su wosebje w epistli hódnosć Bóžskoho dźěćatka a dobroćiwosć a lubosć Wótcowa wopisane.

Sćenjo: Čitaj sćenjo swj. Jana, 1. staw.

Ćicha m.: Swjatosć, Knježe, Tebi woprowane dary přez nowy narod Twojoho Jednorodźenoho a wučisć nas wot wšěch hrěšnych našich wopancanjow. Přez tohosamoho našoho Knjeza . . . .

Skónčna modl.: Wšohomócny Božo, prosymy, daj, zo by dźensa narodźeny zbóžnik swěta nam był wudźělef njesmjertnosće, kaž je nam wón spožčeř bójskoho naroda.

Poslednje sćenjo: Čitaj bibliske staw. str. 135, čo. 7, abo Nowy Zakoń: Mat. 2, 1—12.

Wulki skład. Wobhladowanjo bjez nuzowanja ke kupej.

Milinowe motory za ratarstwo a rjemjesło.

Nierth & Förster w Budyšinje.

Nimoměry přijomne płaćizny.

Swětowy rozhlad.

Słowjanska.

Českosłowakska Ludowa strona (katolska) rozkćěwa mócnje. Tak smy hižo wjacy króć tu rozprawjeli. A wona rozkćěwa najebać rozšćěpjenja, kotrež so tam njedawno we njej sta, zo jeje słowakscy sobustawy swój klub sebi założichu. Chcedźa we wšěch kulturnych należnosćach **ze** swojimi češkimi towaršemi hić, chcedźa pak ze swojim wotšćěpjenjom, kaž nětkle praja, swětej pokazać, zo je słowakski lud narod hinajši dyžli češki: zo su potajkim narod swojoho razu. Tak dobudu tež wjacy mandatow při wólbach.

Tale strona potajkim dale swoju móc sylni. Je mjenujcy wobzamkła, sebi wulki dźenik założić (Lidowé Listy), kotryž změje wot 1. 1. 1922 kóždy dźeń rano wukhadźeć.

To je wulki skutk; z tym budże lěpje hač dotal ze swojim małym (kaž 4 strony našoho Pósła wulkim) dźenikom za swoje nabožne a kulturne zaměry wojować a dźěłać móc. Tajkomu skutkej daj Bóh swoje žohnowanjo!

Poslednje wojowanja jenoho dobroho ludu.

Zrěčenjo z Jendźelskej, kotrež ma skónčić něhdźe 700 létne wojowanja wo krajnu swobodu iriskoho ludu, a kotrež su iriscy zastupjerjo w Londonje podpisali, je jendźelski sejm přiwzał. W delnjej komorje bě 401 hłosow za nje a 58 přećiwo njomu, w hornjej 166 za nje a 47 přećiwo njomu. Z ličbow je widźeć dwoje: też mjez jendźelskim ludom je přećo, zo bychu so zrudne wojowanja skoro přestałe, a wosebje křiwdźenjo přećiwo iriskomu ludej ze strony jendźelskoho knježerstwa skónčiłe, jara powšitkowne. Zdobom pak je widźeć, mjez kotrymi worštami je napřećiwnosć přećiwo tomu, štož iriskomu ludej skónčnje ma so dać, wjetša. Mjez tym, zo bě w delnjej komorje přerčznje hakle kóždy 7. hłós přećiwo zrěčenju, bě to w hornjej komorje tak nimale hižo kóždy 3. W hornjej komorje pak sydaja zastupjerjo tych worštow, kotřiž mějachu dotal mnohe prawa w Iriskej, do kotrychž słušeja też potomnicy tych jendźelskich swójbow (zemjanskich), kotrež su z mjasom a krewju iriskoho ludu a joho role a lěsow swoje móšny kormili a swoje hrody twarili a swoju rjanosć pyšili.

„Zrěčenjo je hódne płaćizny, kotrež je so za nje dało“ praji iriski katolski biskop Killalloe a wupraji z tym swoju radosć nad dócpětym. „Iriska móže nětko zasy po swojim žiwa być, bjez zakročenja wot wonka. Mužojo, kotřiž su tele zrěčenjo wujednali, wostanu njesmjertni. Joho moralny dobytk we swěće budże za Jendźelsku telko kaž poł jeje łódźstwa. Tónle měr je dar Boži.“

A tola su mjez Irami samymi hišće wulke zwady wo přijeće zrěčenja. Sinfeinski sejm, kiž ma wo tym rozsudźić, hišće jedna a to z wulkej rozhorjenosću. Jeni praja, wosebje też katolscy duchowni a biskopja, zo je dosć dócpěte; druzy postorkuja so na přisazy, kotruž ma sejm jendźelskomu kralej złožić. Wjednik prěnich je Griffith, kiž je też jednanja w Londonje podpisał, rěčnik a wjednik druhich Devalera. Wonaj we sinfeinskim sejmje kruće přećiwo sebi stojitaj. „95 wot 100 z iriskoho ludu je mojoho měnjenja, zo je zrěčenjo dobre. Zaćisnje-li Iriska je, potom zhubi přećelnosć wšěch ludow wulkeje Britanije. Žadyn swědomity muž njemóže zamołwjenjo na so wzać za krawne wojowanja, kotrež bychu nastałe, hdyž so zrěčenjo njepřiwozmje. My smy irisku khorhoj domoj přinjesli, smy wuprózdnjenjo Iriskeje wot jendźelskoho wójska po 700 lět sobu domoj přinjesli a też wutworjenjo iriskoho wójska. Za dwě njedźeli hižo móže zrěčenjo mocy dóstać . . .“

Hinak Devalera. Podpisanjo zrěčenja bu wunuzowane. Iriski lud joho tohodla njepřipóznaje, a měr njeby był woprawdźity. Zrěčenjo zawinje, zo jendźelski kral jenož jako hłowa Britanije njeje připóznaty, ale też jako iriski knježićeŕ. Wone woznamjenja, zo budźa ministrojo přichodnoho knježerstwa ministrojo Joho Majestosće (přiwoła so: Ženje, ženje) a zo budże iriske wójsko wójsko Joho Majestosće. (Też na te słowa hrimotace: ženje, ženje!) Budże-li zrěčenjo přiwzate, přińdże jendźelski kral, iriski sejm wotewrjeć (ženje!). Hdyž pak Jendźelska irisku republiku připóznaje, by jendźelski kral směł přińć (ženje!). Tola, wón smě přińć, ale jako naš hósć, kaž president Francózske abo spaniski kral.“

Hdyž pak dale so njespokojnosć pokazowaše, praji Devalera: Hdyž potajkim njechaće, zo by wón jako spřećelany monarch přišoł, kak maće potom za rozomne, zrěčenjo přiwzać, kotrež joho sčini za wašoho monarchu? Jendźelsko-iriske zrěčenjo je, tak praji wón, najnjehańbićiwši dokument, kotryž bu hdy podpisany; iriski lud měł pak radšo, hač zrěčenjo přiwozmje, přez kotrež dóstawa Britanija nadknježstwo nad Iriskej, do wotročstwa (Sklaverei) hić, doniž Bóh Wšohomócny tyrana njeje zničił.“ Devalera dósta wulki přiklesk; mnozy rěčnicy wuprajichu so hišće zdźěła za, zdźěła přećiwo zrěčenju. Wothłosowało so dotal hišće njeje.

Kak skónči tele wojowanjo? Wone zda so na dołhi čas poslednje być. Po dotalšich powěsćach sudźić, změja ći, kotřiž budźa za přijeće hłosować, něhdźe 20 hłosow wjetšiny. Přiwozmje-li so zrěčenjo, dóstanje Iriska wjele, tola nic wšo, a we tym, štož dóstanje, su też hišće palcy za nowe ćwěle. Tola lěpje něšto, dyžli ničo — wostanje-li prawo, wo dalšu swobodu wojować. Přisaha, kotraž pak ma so jendźelskomu kralej złožić, budźe tomu jara zahaćeć. Tuž też po 700 lět hišće ničo dospołne.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Radworja. Wobžarujomne njezbožo sta so sobotu wječor blizko tudomnoho hłownoho dwórnišća. Daloko po Serbach znaty přileżny dźěłaćeŕ Pan, rodźeny z Porchowa, běše so tu najskerje zabłudźił a město po puću po železniskich kolijach wot Khelna na dwórnišćo dele šoł. Tu joho ćah, kotryž wječor z Budyšina do Wojerjec jězdźi, zhrabny a přejědże. Wjesne zarjadnistwo da rozmjećene ćěło hišće w nocy do wosadneje ćěłownje dowjesć, z wotkelž bu potom na tudomnym pohrjebnišću pokhowane.

— Wětřik, kotryž zańdźenu njedźelu zakhadźeše, je na tudomnej cyrkwi z tym wjele škody načinił, zo zasy jónu kruch třěchi wotkry. Dokelž su na najstrašnišich městnach cyhele ze železnymi žerdkami k łatam přikowane, mějachmy něšto lět měr. Wurjadnje sylne wichory zańdźeneje njedźele pak wyše tamnych městnow nowu dźěru wutorhachu.

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

Samomu Hapcy so tónle njelubozny wobraz njelubješe. Z pokhmurjenym čołom khwilu připosłuchawši torhny Haplku za ruku a rjekny: „Hladaj jeno, Haplka, poskaj jeno! Tole chcedźa susodźa być! Či tola samym sebi dobri njejsu, hdyž móža so takle wadźić! A pře ničo a za ničo! Štó dha móže wědźeć, kajka přichodna wójna budźe! Hdy bychu či mužojo radšo sami swoje žita a pšency sykli, bychu mudriši byli, znajmjeńša njebychu khwile měli, wo přichodnej wójnje hudawać a so wadźić. Tak so naposledku hišće naćepu a póńdźa jako njepřećeljo domoj. A štó wě hdy so zasy wujednaja! Ně, to njeje wjacy rjenje. Pój, Haplka, tu budźa bórzy puki, a skónčnje traš bychu też naju nabili, zo smój jim přihladowałoj a připosłuchałoj! Pój khětře, mój póńdźemoj radšo dale do polow hladać!“

Haplka pohlada hišće jónu za pampuchowym zahonom, hač njeby tola hišće móhła čerwjeneje kholowčki abo žołteje nohajčki zawohladać, ale podarmo. Tuž sćěhowaše też Hapku, kiž bě hižo někotre kročele wotešoł.

Hapka a Haplka kročeštaj po pólnym pućiku mjez spodźiwnymi trejdami dale. To běše jimaj woprawdźe radosć, takle mjez lutymi wosuškami, całtami, pampuchami a plincami so překhodźować. Štó wě hač hišće dalšich nowinkow njewuslědźitej! W tymle zbožownym kraju dźěn człowjek ani z lutych wjesołych stróželi njewuńdźe! „Škoda jeno, škoda“, tak měnješe Haplka wospjet a zasy, „zo ničo wjacy ani powoptać njemóžemoj!“ Ně, toho so jeju žołdk jara kruće wobaraše, hdyž jeno na to trochu pomyslištaj.

Bórzy wobaj kaž ze stróželemi skoro nadobo zastaštaj. Hapka torhny Haplku za ruku: „Hladaj jeno Haplka!“ rjekny sam přewšu měru zadźiwany. Haplka hrabny so Hapki z woběmaj rukomaj: „Hapka, njewidźiš tamle tón zahon?“ Haj, to běše woprawdźe nimo měry spodźiwny zahon hejduše. „By so człowjek tohole nadźał!“ dźiwaše so Hapka. Ně, ani zhudać so tole njeby móhło, byrnjež by so hewak často wo zelenym wuchačku dźało!“ Haplka pak łamaše rucy: „Je tole možno! Ně, to njeby žiwy człowjek wěrił, hdy by z wočomaj njewidźał!“ A woběmaj běše skoro zatrach, bliže stupić a sebi tón zahon hejduše bliže wobhladać. Jeju wćipnosć pak doby. W skoku, napřemoh w skoku, kotry budźe prěni, běžeštaj po mjezy dele hač k tomu hejdušnomu zahonej a wobhladowaštaj, pokazowaštaj sebi a spodźiwaštaj so a khwaleštaj sebi tón zbožowny kraj, do kotrohož staj zbožownje zaćahnyłoj.

Haj, to pak běše woprawdźe wšeje khwalby hódny hejdušny zahon! Nihdźe druhdźe na swěće njehodźi so podobny nadeńć! Hapka a Haplka drje wješteštaj po rjadu z hłowu, ale wěrić dyrbješteštaj, štož so jimaj wěrje cyle njepodobne zdaše: wšak měješteštaj tu jasnje na wočomaj.

A kajka dha běše to hejduš? Na hejdušnych stwjelcach njewisachu, kaž dźěn to hewak stajnje je, brune kitki hejdušnych krupow, ale hnydom wulke kiće krupnych kołbasow. Hornje běchu hišće šěre, kaž bychu hakle runje z warjacoho kotoła wuležłe, delnje so hižo z połnej zrałotu čornjachu. A to běše woprawdźe wobkuzłacy napohlad: stwjelco při stwjelcu, kić při kići, kołbasa při kołbasy! A tu nochcył so człowjek radosćiwje spodźiwać! Hapka też to njepřesta so dźiwać a Haplka njepřesta rucy łamać. A tola běše to hakle prěni skhodźenk jeju wjesela. Lědma běštaj tón rjany zahon sebi wobhladujcy ze swojimaj wočomaj hač do srjedźa dokročiłoj, chcyše jimaj z wjesołymi stróželemi skoro dych zaprajić. Ně, na tónle přelubozny napohlad! Hapka torhaše Haplku za ruku: „Hladaj jeno Haplka! Sy tole žiwa na swěće hižo widźała?“ A Haplka cybaše Hapku za ramjo: „A njewidźiš, Hapka, te rjane šěroke koło na wšě strony? Ně, tole

Dokelž cyhele runje nad nabočnymi durjemi dele lětachu, dyrbjachmy na nyšporje tute durje zamknyć, zo ducy z cyrkwje njeby nichtó do njezboža přišoł.

Z Njebjelčic. Kaž je we nawěštku čitać, předstaji so tudy 3. swj. dźeń krasna hra „Genofeva“. Štó njechał sebi ju wobhladać? Wona je tak jimaca za starych a młodych hač do hłubokosće wutroby. Často widźiš přihladowarjow ze sylzami we wočach, wobžarujo zrudny dóńt Genofevy. Hišće ženje njeje so tuta hra w našej wokolinje předstajała. Wšudźom je spodobanjo nadešła. Tohodla njebudże so nichtó kać, kotryž sebi ju wobhladać přińdże. Jewišćo budże nanajrjeńšo wudebjene a też hrajerjo we časej přiměrjenych drastach a kostumach. Přińdźće tak wšitcy 3. s. dźeń na „Genofevu“ do Njebjelčic a štóž nima woteńdźenja, njech přińdże 8. januara, hdyž budże so hra wospjetować. Čisty wunošk je za wójnski pomnik postajeny.

Hody, swjedźeń lubosće — khude Jězusdźěćatko.

Kajka běše to lubosć, zo njebjeski Wótc swojoho jednorodźenoho Syna na zemju pósła, zo by swět wumožił. Kajka běše to lubosć, zo Syn Boži krónu njebjeskeje krasnosće złoži a za nju ćernjowu krónu přija, zo wón wopušći překrasnu njebjesku salu a sebi wuzwoli za wobydlenjo khudušku hródź! Ze žłobja k nam rěči: Hlej, kak jara tebje lubuju.

Nimamy też my joho tak zasy lubować? Do njebjes wjedże puć sebjezaprěwanja; slec dyrbimy so prózdnu zemsku pychu a zacpěć přewulku lubosć k mamonej, kotryž jeno haći a zadźewa kročele na puću Zbóžnika.

Njezabudź a wěř mi: Tele honjenjo za časnym mamonom za pokładami, kotrež mole zežeru a zerzawizna zniči njewjedże za tym, kotryž je w tajkej khudobje na swět přišoł, hačrunjež bě jomu cyły swět ze wšěmi joho kubłami posłušny. „Sćěhuj mje“ tak wuči a napomina khude Jězusdźěćatko w žłobju.

Njeje tele napominanjo wosebje trěbne za naš čas? Bjezbóžna wójna je wšitko spowróćała. Lubosć bu podušena ze sebičnosću, kotraž wšitko wobknježi; ponižnosć a pokornosć je podležała hordosći a samopašnosći; čestnosć, pobožnosć a bohabojosć je wotstupiła a knježstwo je nastupiła njepócćiwosć, liwkosć a bohazabyćiwosć, a zas njerozomne wužiwanjo a brójenjo.

Ma to dale tak wostać? Hody ze swojej nadobnej lubosću žadaja sebi mócnje: wróćmy so zas k swojej prjedawšej pócćiwosći, pokornosći, spokojnosći, bohabojosći.

Preč wosebje z tymle njenasytnym hłodom za kubłami a pjenjezami! K čomu dha je hromadźiš? K čomu kopiš tele papjerki, kotrež dźensa su a jutře snadź so ći zniča abo je paduch pokradnje? Nałož je tola wužitnje, zo trajace płody přinjesu. Njejsu dha pjenjezy k tomu, zo swoje winowatosće dopjelniš, trěbne za žiwjenjo za nje sej kupiš a ze zbytkom dobre skutki spěchuješ? Budże tebi lěpje, hdyž woči za tónle swět zańdźeliš a štó wě kak wjele zawostajiš, abo hdyž ze zbytknymi kubłami sej zasłužby za njebjesa dobudźeš, kotrež tebi žadyn paduch pokradnyć, žadyn woheń zničić, žana mola zežrać njemóže?

Njezabudź khudoho! Hlej w tej měrje, w kotrejž je hódnosć našich pjenjez spadnyła, su wšitke płaćizny horje zlězłe. Je dha woprawdźe wšo tak wjele wjac winojte dyžli prjedy abo njeje bóle wina w tym, zo pjenjezy wjac tajkeje hódnosće nimaja kaž prjedy? Hdyž su płody abo twoje dźěło wo 20, 30 a wjac króć dróžše dyžli prjedy, nimaš ty potom winowatosć, zo też 20, 30 a wjac króć wjac na dobre nałožiš dyžli prjedy? A štó dha tebje nuzuje, zo za swoje płody najwyšše płaćizny bjerješ? Daj tola khudomu, kiž tebje wo to prosy, štož trjeba, za tuńše pjenjezy a nježadaj wot njoho najwyššu płaćiznu abo njezapřej so jomu, hdyž tebje prosy, prajo, zo nimaš — a tola maš hdyž kupc z najwyššimi płaćiznami přińdże.

A sy-li derje hospodaril, je-li ći Bóh bohaće žohnował a sy za swoje płody wjele nawikował — to wšo tebi rady popřeju. Tola njezabudź swojeje winowatosće! Sy-li zezapłaćał, štož maš płaćić, sy-li trěbne wobstarał za swój dom, za pola, za sebje a za swojich, a je tebi hišće šwarny zbytk zwostał: potom njezakomdź nadobnje woprować za spomožne skutki.

Něšto wosebje je twoja winowatosć. Mišnjanske biskopstwo je zas wobnowjene, nowy biskop ze wšej horliwosću a swěru so stara za powšitkowne duchowne spomoženjo swojich wosadnych. Nabožne duchowne žiwjenjo wšelako wotuća, štož so zdaše kruće drěmać. Nowe nadawki žadaja nowe a wulke wopory. Wotewri twoju ruku! — Z lubosće ke khudomu Jězusdźěćatkej wopruj też ty twój dar. Kak wjele móhło so stać za wustawy, kotrež wobstoja abo měle so założić. Tola srědki njedosahaja. Pomhaj jomu nadobnje. Jedna so wo woćehnjenjo a wuwučenjo nowych duchownych, štož nětkle dźesać haj dwaceći króć wjac žada, dyžli prjedy. Wopruj za to nadobnje, kaž je knjez biskop napominał. Kak nuznje trjebamy wustaw za starych a khorych mužskich a žónske, kotriž su často tak wopušćeni, a nichtó so za nich njestara. Kak derje by było, hdy bychmy wulki wustaw měli, hdźež bychu miłosćiwe sotry jich zastarać móhle. Ale hdże srědki k tomu dobudźemy? Ty, kotryž sy wjele wyše zdźeržał, maš winowatosć, za wšo to też nadobnje woprować.

Dźeń wote dnja nastawaja potrěbnosće. Tuž pomhaj so starać. Lube Jězusdźěćatko budże tebi bohaće mytować. Hižo ze žłobja nam přiwoła: Štožkuli sće najmjeńšomu mojich bratrow činili, to sće mi činili. J. Skala.

Próstwa.

Štóž ma wosebite přeća wo Kralowej rěčnicy, njech je hač do Třoch kralow spisaćelej wozjewi.

Farař Kral, Freital-Deuben, Sachsen.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

(Pokračowanjo).

Njedźelski wotpočink ma so swjećić, kaž je k tomu winowatosć.

To sćěhuje z předkhadźacoho. Tola nichtó njech njezrozemi to jako wjetšu měru lěnjeje njedźěławosće, wosebje też nic, kaž to mnozy chcedźa, prózdnobyćo, zo bychu móhli njepócćiwosći służić, ale jako nabožny, poswjatny wotpočink. Tajkile, nabožnje přewzaty měr woła človjeka wot joho wšědnych wobstaranjow k rozpominanju njebjeskich kubłow, k dokonjenju sprawneje česćomnosće, kotruž je wěčnomu Bohu dołžny. To je žro a zapak wjacy wěrje podobne njeje, a tola je wěrno!“

Srjedź toho wulkoho wójska krupnych kołbasow stoješe wurjadnje sylny hejdušny zdonk, a na nim wisaše mócna, hordźe naduta wulka kołbasa. Jara sebjewědomnje, nimo měry dostojnje tu stoješe, kaž nadobny wjerch ze sławnoho rodu mjez swojimi swěrnymi poddanami. A wokoło njeje cyła črjóda tołstych, kobjelatych kołbasow pokornje so kłonicy, kaž črjóda swěrnych poddatych, kiž swojomu poručnikej hołduje. Też najpoměrniši, krutoho posta zwučeny žołdk by při tajkim napohladźe pozastawši wjesele zajuskał: „Hej lube lory . . .!“ A Hapka a Haplka njebyštaj so na tónle přelubozny, wabjaty wobraz łójiłoj? Z ćicha jenož drje wobžarowaštaj, zo njemóžetaj so ze chcyjatej hubu na tym kołbasowym zahonje wokřeć, tola ze slědnymaj wočomaj chcyštaj jón do syteje wole wužić! Haplka radźeše, zo byštaj so tule khwilu na zelenu mjezu lehnyłoj a rjany, bohaty zahon wobhladowałoj. „Wšak ničo njeskomdźimoj“, rjekny, a móžno přecy, zo z dobrej khwilu hišće wjacy rjanosćow dopóznajemoj.“ A lehnyštaj so na mjehku zelenu trawu. „Tule, Hapka, budźemoj prawje husto khodźić“, rjekny zasy Haplka lědma so dolehnywši, „tu je tola nimo měry rjenje.“ — „Ach, štó wě kak dołho budże tón rjany zahon hišće stać“, mudrowaše Hapka. „Mi so zda, zo by najlěpje hižo posyčeny był. Ale ći mužojo radšo lěnjoho pasu abo so wadźa, dyžli bychu tu zasykowali. Woprawdźe škoda by było tych dobrych kołbasow, hdy bychu přezrawiłe!“

Tak a podobnje zabawještaj so Hapka a Haplka pódla zahon sebi wobhladujcy a wšelake wosebje tołste abo hewak wurjadne kołbasy sebi pokazujcy. Tola najebać wšu žiwu a wjesołu zabawu zańdźeleštaj so jimaj wospjet a zasy woči, a to drje ćopłoho słónčka dla a pře sylnu popjerjanu wóń krupnych a kobjelatych kołbasow, zo so ani wjacy dowobarać njemóžeštaj. Skónčnje težto so sparnej woči wjacy njewotewrištej. Hapka a Haplka wusnyštaj. A jara słódki drje běše jeju spar abo dźiješe so jimaj wo wulkej kołbasy a čornej juščy: přetož woběmaj zehrawaše nimo měry wjesoły posměwk po cyłym wobliču. Ale jenož překrótku khwilu. Nahle přeměni so słódki posměwk do hórkich stróželi a jěroho njeměra. Hapka biješe z rukomaj wokoło so a Haplka waleše so z jeneje strony na druhu a tola njemóžeše swojomu strachej nihdźe wućeknyć. Skónčnje poča bjez hłosa křičeć a wołać hišće na poł spicy: „Jěrompomhaj, Hapka, pój mi na pomoc! Jěrompomhaj, luby, złoty Hapka, pomhaj mi tola! Dźiwje zwěrjo rozdaja tajku wohidnu tlamu na mnje a chce mje živu požrjeć. Hapka, Hapka, pomhaj mi!“

Tola Hapka ju njesłyšeše abo njemóžeše ji pomhać. Jomu samomu běše nimo měry zlě. Zła khodojta drje joho tołčeše a to tak złośćiwje, zo so jomu wšitkón dych haćeše. Hačruniž z rukomaj wokoło so biješe, khodojta njećekny.

Skónčnje wšak wotućištaj wobaj ze swojej haru so wubudźiwši a skoro z nowymi stróželemi dopóznawaštaj kóždy swoje šerjenjo. Hapka drje bě spicy, kaž dźěn móže so to kóždomu človjekej radźić, trochu hubu powočinjał, a hnydom běše pječena kawka tu a tłóčeše so jomu do huby, byrnjež so jeje bóle wobarał; pře to težto haćeše so jomu dych. „Dźi mi z wočow, ty złośćiwa njestwora!“ zawrjeska Hapka na nju a wotehna ju, dokelž skhmutać ju wšak njebě ani mysle.

Haplka pak bě na khribjeće ležicy najskerje khětro kruće smorčała, tuž drje běše cyle bjez dźiwa, zo pječene proso, kotrež tu nimo kołbasowoho zahona běžeše, jeje smorčenjo zasłyšawši khětře bliže přiběža. A štó budże so pječenomu proseću dźiwać, zo měnješe dušne towarstwo nadeńć. Wjesele korčicy a pysk rozdajejcy tłóčeše so też nětko hišće k Haplcy, hdyž bě ta hižo wotućiła. „Daj mi pokoj! Dźi, zwotkelž sy přišło, wostudłe proso, ja so do tebje wohladam!“ wobaraše so Haplka nětko wězo z mjeńšim

mysł njedźelskoho wotpočinka, kiž je Bóh we Starym Zakonju z wosebitej kaznju napołožił: „Spomń, zo by sabat swjećił“ (2. Mójz. 20, 8) a sam wučeše přez swoje potajne wotpočowanjo po stworjenju swěta: Na sedmym dnju pak wotpočowaše Bóh wot wšoho, štož bě činił“ (1. Mójz. 2, 2).

e) Stat ma njewobmjezowanomu wuklukanju dźěłaćerjow zadźěwać.

Štož nětko škitanjo a hajenjo zemskich kubłow nastupa, dha mamy dźěłaćerjow předewšim před tamnymi nahrabnymi ludźimi wobkhować, kotřiž človjekow jako bychu wěcy byli, k njeswědomitomu dobytkej wuklukaju. Zo jenomu človjekej telko dźěła napołoža, tak zo joho duch pod tajkej ćežu wotupi, a zdobom z ćełom sprócnje, to zakazujetej sprawnosć a človječnosć. Kaž wšo, tak ma też dźěława móc človječa swoje mjezy kotrež njesmědźa so překročić. Přez wuwučowanjo a wužiwanjo wězo so človječa zamožnosć wudospołnja, tola jenož potom, hdyž so z časami wotpočink popřeje. Dźěławy čas wob dźeń potajkim njesmě dlěje trać, hač so to z mocami znjese. Kak dołhe maja zastawki być, to ma so po tym, kajke dźěło je, z časa a městna a strowotnych wobstojenjow dźěłaćerjow posudźeć. Dokelž je dźěło w podkopkach wo wjele wobćežniše a strowotu bóle přima, dyrbi tu dźěławy čas krótši być. Też počasy (Jahreszeiten) maja swój wliw, dokelž so jene a tesame dźěło we wěstym času lohko, we druhim docyła nic abo jenož jara ćežko wuwjesć hodźi.

f) Žony a dźěći maja so wosebje hladać.

Skónčnje njesmě so wot žonow a njedorosćenych to žadać, štož muž při najrjeńšich lětach a dospołnej strowoće dokonja. Njedorosćene nimaja do tworniow khodźić, doniž njejstej ćełko a duch dospołnje skrućenej. Dočasne napinanjo škoduje skhadźace mocy młodostnych. Cyłe dźěćowe rozwićo bjerje přez to škodu. Tak hodźa so też wěste dźěła mjenje za žónske, přetož tych powołanjo je poprawym dźěło we domje a swójbje. Tele poslednje dźěło je nanajbóle přiměrjene žónskej hódnosći a tyje wukubłanju a derjemeću swójby. Jako powšitkowna zasada njech płaći, zo ma so dźěłaćerjej telko wotpočinka přewostajić, kelkož je k wobnowjenju přetrjebanych mocow trěbne. Při kóždym zrěčenju, kotrež dźěłodarc a dźěłoběrc mjez sobu sčinitaj, je stajnje pak wuprajene pak njewuprajene wuměnjenjo to, zo tele dwoje wašnjo wotpočinka (wotpočink k wokřewjenju a wotpočink k pěstowanju wěčnoho) je dźěłaćerjej zwěsćene. Bjez tohole wuměnjenja sebi něšto zrěčeć, njeby prawe było, dokelž zanjechanjo winowatosćow, kotrež ma človjek napřećiwo Bohu a sebi samomu, jedyn žadać, druhi přidać njesmě.

g) Mzda ma so w křesćanskim duchu zrjadować.

Naspominamy tu hišće wěc, kotraž ma so prawje zrozemić, zo njeby ze žanoho boka přećiwo njej so hrěšiło. Mzda postaja so po njenuzowanym zrěčenju. Hdyž je dźěłodarc mzdu wupłaćił, potom snadź móhło so zdać, jako je swoju winowatosć dospołnje dopjelnił a druhich winowatosćow nima; wo njesprawnosći móhło so jenož rěčeć, hdyž knjez cyłu mzdu njewupłaći, abo dźěłaćer swoje dźěło dospołnje njeje dokonjał, a jenož tu měł stat zapřimnyć, zo by kóždomu so prawo stało; hewak nic. Sprawnje zmysleny sudnik pak tomu dospołnje přihłosować njemóže; haj wón budźe toho měnjenja, zo při tajkim zmyslenju je so ważna wěc přehladała. Dźěłać mjenujcy rěka so napinać wo dobyće trěbnoho zežiwjenja. „W poće swojoho wobliča maš swój khlěb jěsć“ (1. Mójz. 3, 19). Dwoje je potajkim při dźěle hłowne: wone je wosobinske, dokelž skutk wot jeneje wosoby so stawa, jenej wosobje słuša a na wužitk jeneje wosoby so měri; wone je nuzne, dokelž człowjek wunošk swojeje prócy trjeba, zo by sebi žiwjenjo zdźeržał. Žiwjenjo sebi wobkhować pak je kruta winowatosć, kotruž nam natura sama napołoža. Wobhladujemy-li sebi dźěło z jeje wosobinskoho boka, potom njeje dwěla, zo je dźěłaćerjej přewostajene, zo też do mjeńšeje mzdy přizwoli. Kaž wón mjenujcy ze swojeje wole dźěła, tak leži też w joho woli, hač z mjeńšej mzdu so spokoji abo dospołnje jeje so wzda. Cyle hinak pak ma so wěc, hdyž na nuznosć dźěła dźiwamy, potajkim na samotnosć, kotraž so wot teje dźěłić njeda, kotruž runje wopisachmy. Sebi žiwjenjo zdźeržeć, je swjata winowatosć kóždoho jenotliwca, kotrejž so nichtó bjez winy wuwinyć njesmě. Z toho sćěhuje prawo, zežiwjenjo sebi namakać. Khudy zamóže to pak jenož z ručnym dźěłom. Hdyž potajkim dźěłodarc a dźěłoběrc wuwjazanej njejstej k zrěčenju na wěsty bok, dha je tola zakładne žadanjo wšeje naturskeje sprawnosće, kotraž je po starobje a hódnosći nad swobodnym zrěčenjom, zo ma mzda za spokojnoho a swědomitoho dźěłaćerja dosahać. Hdyž dźěłaćer, přez hubjenstwo k tomu nuzowany, a z bojosće, joho wobstojenja móhłe so hišće zhóršić, dźěło pod lubjenymi wuměnjenjemi přiwozmje, dokelž hinak njemóže, a dźěłodarc joho k tomu nuzuje, dha rěka to: namóc ćerpjeć. Tomu pak je napřeco sprawnosć. Zo pak by so do prašeni kaž sćěhowacych: kak dołho ma so wšědnje dźěłać a kak ma so wo strowotu na dźělnišću starać, wyšnosć bóle hač jej přisłuša, so njeměšała, wosebje też tohodla, dokelž su časne a městne wobstojenja tak wšelake, dha je lěpje, tajke wěcy wosebitomu wubjerkej přewostajić, (wo nim pozdźišo hišće poróčimy — abo druhe wašnjo nastupić, po kotrymž bychu so należnosće dźěłaćerjow po prawdźe a přisłušnosći škitałe. By-li trjeba było, měł stat sobu škitać.

Dla jězby do Ćech.

Činimy našich spěwarjow na to kedźbnych, zo je poslednja pruha za koncerty w Čechach **srjedu 28. hodownika popołdnju w ½4 hodź. w Maćičnym Domje.** Wšitcy maja přińć. Njech hišće kóždy domjaceje pilnosće na dowuknjenjo spěwow nałožuje, wosebje na nowe. Jězba a přebywanjo w Prazy a snadź we Młodej Bolesławje je dozarjadowane, wubjerki pilnje dźěłaja. Dalše přihoty su dokónčene a nadźijamy so, zo so wšitko derje radźi. Na hłownej pruzy (28. XII.) so hišće mnoho sobuzdźěli. Wotjědźemy 2. wulkoho róžka připołdnju (12^{16}) z Habrachćic a smy wječor (7^{12}) w Prazy. Delnjołužiscy wobdźělnicy móža 2. I. rano 4^{35} z Khoćebuza wotjěć, ze Zhorjelca 7^{42}, z Lubija 8^{45}, w Habrachćicach 9^{12} a tam čakać. W Zhorjelcu a Lubiju přestupić. Z Budyšina so wotjědże 10^{56} do Wjelećina, wot tam 11^{29} dale. Ze samym ćahom přijědu Drježdźanscy, wotjědźiwši 9^{45} z hłownoho dwórnišća a su wšitcy 12^{03} w Habrachćicach. Tam je potajkim jenož 13 mjeńšinow časa, tuž ma so wšo z khwatkom zarjadować, kaž sebi to přestupjenjo přez hranicu žada. Njech z tym kóždy liči.

Hudźbny wotrjad Maćicy Serbskeje.

strachom, dokelž so šamawomu proseću požrjeć dać, by so ji tola směšne zdało. Za mału wopokaza so też woprawdźe sylniša a wostudłe proso dyrbješe cofać.

„Tule ja njecham wjacy ležeć, ně, tu so mi wjacy njelubi!“ rjekny Haplka cyle rozsudnje stanywši. „Pój, Hapka, póńdźemoj dale! Ja znowa tajkich stróželi wjacy njerodźu: stróžele su jara strašne.“

To běše też cyle po Hapcynej mysli. Też jomu běchu prěnje stróžele do wšěch stawow zajěłe a dalšich sebi nihdy njepřeješe. „Maš prawje, Haplka, póńdźemoj dale. Mi chce so skoro zdać, też w tutym złotym kraju wšitko tak złote njeje, kaž so zyboli. Póńdźemoj radšo do wsy pohladać, wšak smój so po polach hižo trochu rozhladałoj.“

A wobroćištaj so do wsy, prjedy sebi hišće jónu starosćiwje hejdušny zahon a wšitku wokolnosć wobhladawši, zo njebyštaj pozdźišo dołho pytać a mjez polami błudźić trjebałoj, hdy by so jimaj trjebaj kołbasow zachcyło. „Tón zahon sebi ja derje spomjatkuju“, měnješe Haplka sebjewědomje, „tón chcu ja spicy zasy namakać.“

Z dobrej khwilu kročeštaj potom bliže ke wsy. Z nazdala słyšeštaj hišće tych žnjeńcarjow, kiž na mjezy ležicy lěnjoho pasechu, a so wadźachu.

„Poskaj jeno, Haplka“, rjekny Hapka, „tych muži přecy hišće koža swjerbi, zo so drapaja. To su mi tola susodźa, budź jim Bóh hnadny! Kaž črjóda čornych rapakow, kiž so wo někajki čwak krakajcy kusaja a z křidłami pjeru. Štó móhł tola tajkich susodow rodźeć! A tola maja puć k dušnej zabawje jasnje před sobu: trjebaja so jenož swojeje kosy přimać a maja najrjeńšu zabawu. Ja bych hnydom rady žnjeńcał był, hdy bych jeno mocow k tomu měł. Pój, Haplka, tym mužom njechamoj ani kročele bliže stupić.“

A winyštaj so w dalokim kole ke wsy.

Přede wsu stoješe kamjeńtny pućnik. Hapka před nim zasta a čitaše wćipnje mjena, kotrež běchu na nim napisane. Horjeka stoješe: „Wjes Lěnjochow“, potom sćěhowaše pokazowař a pod nim běštej dwě mjenje: „Paduchow“ a „Jastwow“. Hapka wiješe z hłowu a rjekny: To su tola dźiwne mjena, kajkež tu wsy maja!“

„Ně“, priskmokny hnydom Haplka, „to su hrozne mjena! Kak jeno su sebi ludźo tajkele mjena wubrać móhli! A kak jeno jich hańba njeje, w tychle wsach bydlić!“

„Te mjena drje su jim druzy nawdali, a nětko njemóža so jich wuswobodźić“, tak sudźeše Hapka. (Pokračowanjo.)

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk.: 1497. dr. med. Cyrill Rězak w **Čoplicach**; 1498. 1526. 1527. z **Baćonja**: Michał Delan, Jurij Smoła, Michał Pjech; 1499. Jurij Leńš z **Haslowa**; 1500. 1501. z **Kukowa**: Madlena Hiccyna, Pawoł Hartman; 1502. Towarstwo Serbowka w **Prazy** (+ 1); 1503. Pětr Wjeńka ze **Smjerdźaceje**; 1504. Marija Dučmanowa w **Budyšinje**; 1505.— 1507. z **Ralbic**: zwónk Jurij Šwejda, Jakub Kórjenk, Mikł. Zarjeńk: 1508. Jakub Čornak z **Koslowa**; 1509. 1510. ze **Šunowa**; Michał Kowc, Jurij Wawrij; 1511.—1519. z **Radworja**: Jurij Žofka, Jakub Čornak, Marija Šipšikowa, Jan Rěčka, Jakub Handrik, Michał Winař, Korla Jenich, Michał Šmidk, Michał Cyž; 1520. Jan Cyž z **Měrkowa**; 1521. Hana Šołćic z **Lutowča**; 1522. Hana Bušina z **Boranec**; 1423. Jakub Šołta z **Hodlerja**; 1524. Marija Bětcyna z **Khasowa**; 1525. Mikławš Nawka z **Miłkec**; 1528. 1529. z **Pozdec**: Jan Kilank, Jurij Mikela; 1530. 1531. z **Nowoho Łusča**: Pětr Liška, Pětr Šołta; 1532.—1536. z **Wotrowa**: Hańža Bulankowa, Madlena Koklina, Jakub Rychtař, Hana Škodźina, Marja Ryćerjowa; 1537. Mikł. Lebza z Kanec.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróženjo Posoła:

dr. med. Cyrill Rězak w Čoplicach 6 hr. 20 pj., Michał Rab z Budyšina 10 hr.; Hańža Čornakowa z Łazka 10 hr.; Jakub Robl ze Serbskich Pazlic; Michał Delan z Baćonja 10 hr.; Jurij Leńš z Haslowa 5 hr.; N. N. 10 hr.; z Radworja: Michał Knobloch a Michał Winař po 10 hr., Jurij Žofka 2 hr., Jakub Handrik 5 hr.; z Kamjenjeje: Jurij Měrćink 10 hr., Jan Šrama 5 hr.; Hana Šołćic z Lutowča 2 hr.; Jakub

Kórjenk z Ralbic 10 hr.; Hańža Wowčeŕkowa z Konjec 5 hr.; z Baćonja: po 5 hr.: Jurij Smoła, Michał Pjech; z Pozdec: Jan Kilank 10 hr.; Jurij Mikela 5 hr.; z Nowoho Łusča po 5 hr.: Pětr Liška, Pětr Šołta.

K Božomu dźěsću

dariwši za

fond towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

a so **wukupiwši** z tym wot wšěch

pisnych nowolětnych zbožopřećow

wupraja z tutym swoje najwutrobniše

„daj Bóh zbožo“ k nowomu lětu

wšěm přećelam a znatym:

po **100 hr.**: Michał Hórnik z Hornjeje Kiny;
po **30 hr.**: Mikławš Wels z Hněwsec;
po **25 hr.**: faraŕ Jurij Rjeda w Hajnicach, praelat Mikławš Žur w Budyšinje, dr. med. Rězak;
po **20 hr.**: Pawoł Čornak z Wotrowa, faraŕ Pawoł Šołta w Lubiju, towarstwo „Serbowka“ w Prazy, z Njebjelčic: Mikławš Žur sen., faraŕ Michał Mič, faraŕ Jan Just w Ralbicach, faraŕ Jurij Delan w Baćonju, Pětr Rebiš w Baćonju;
po **15 hr.**: Jakub Běrk z Radworja, faraŕ Jurij Hejduška w Budyšinje, faraŕ Jurij Křižank we Wotrowje, kantor Jan Rězak we Wotrowje;
po **10 hr.**: Jan Mlynk z Cemjeric; faraŕ Jurij Kral w Dubinje, faraŕ Jakub Nowak w Radworju, Jan Dórnik z Njebjelčic, administrator P. Romuald Domaška w Róženće, kaplan Michał Kětan w Ralbicach, Jan Kilank z Pozdec, Pětr Šołta z Now. Łusča, Jan Cyž z Kašec;
po **6 hr.**: Marija Krawžowa a Hańža Cyžowa ze Žuric.
po **5 hr.**: Michał Łusčanski z Wotrowa, Rjedźina z Nowoho Łusča, swójba Krawžic w Kašecach, swójba Bjaršec w Žuricach, Madlena Hiccyna z Kukowa;
po **2 hr.**: Marija Handrikowa z Now. Dwora.

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

III. štwórćlěto (skóńčenjo).

Zemrěći: Jan Jurij, m. s. Jurja Šołty, žiwnosćerja w Dobrošicach, 18 dn. — Pětr Šołta, žiwnosćeŕ w Smječkecach, 54 l. 9 m. 12 dn. — Bjarnat Jakub, m. s. Bjarnata Liperta, frizera w Kukowje, 6 dn. — Bolesław Pinkowsky, cyheln. dźěłaćeŕ w Brěznje, 37 l. 3 m. 5 dn. (zemrě w khorowni we Worklecach). — Madlena zaw. mandźelska † Jakuba Žura, prjed. žiwnosćerja w Nowej Wjescy, 64 l. 8 m. 26 dn. — Mikławš Khilank, žiwnosćeŕ w Miłoćicach, 70 l. 2 m. 27 dn. — Mikł. Lehmann, ćěsla we Worklecach, 35 l. 8 m. 28 dn. — Beno, m. s. Jurja Bětnarja, žiwnosćerja w Kukowje, 1/2 hodź. — Jan Jakub Špitank, dóstawaŕ renty we Wotrowje, 85 l. 8 m. 15 dn. (zemrě we Workleč. khorowni). — Marja, m. dź. Jurja Moelera, skałarja w Miłoćicach, 3 dn. — Hana, m. dź. Jurja Šejdy, žiwnosćerja w Hórkach (při porodźe). — Madlena, mandźelska Jakuba Weidlicha, žiwnosćerja we Wětećy, 38 l. 6 m. 17 dn. — Jurij, m. s. Jana Šěna, žiwnosćerja w Hrańcy, 5 dn. — Mikławš Žur, dóstawaŕ renty w Now. Wjescy. 77 l. 7 m. 13 dn. (zemrě we Workl. khorowni). — Herta Marja Hana, m. dź. Emila Sperlinga, wobsedźerja kupjelow w Bad Heil-Wudworju, 3 m. 20 dn. — Jurij Pičman, khěžkaŕ a tyšeŕ w Dobrošicach, 72 l. 3 m. 23 dn. — Marja, mandźelska Michała Weclicha, žiwnosćerja w Kukowje 43 l. 21 dn.

Ralbicy (november).

Křćeni: Jurij, m. s. Pětra Frencla, šewca w Ralbicach. — Marja, m. dź. Mikławša Möllera, dźěłaćerja w Šunowje. — Khata Veronika, m. dź. Pětra Čornaka, kublerja w Konjecach. — Khata, m. dź. Pětra Žura, kublerja w Ralbicach.

Zemrěłoj: 4. nov.: Marja, zawostaj. mandźelska † Michała Ješki, khěžkarja w Konjecach, 55 l. 5 m. — 25. nov.: Hańža, mandźelska Mikławša Šołty, žiwnosćerja w Šunowje, 49 l. 10 m. 11 dn.

Za nowu cyrkej we Wotrowje.

Njemjenowana z Pančic (s. Benediktej k dźakej) 50 hr.

Wične płaćizny,

kajkeż so 19. decembra w Drježdźanach dawachu.

Žiwa waha.	Rězna waha.	Žiwa waha.	Rězna waha.
rjad.	Woły:	rjad.	Ćelata:
1. 950—1050	1725—1850	1.	
2. 800—900	1575—1675	2. 1200—1300	1900—2050
3. 500—600	1075—1250	3. 1050—1150	1750—1900
4. 300—400	900—1000	4.	
	Byki:		Wowcy:
1. 900—1000	1600—1725	1. 775—825	1550—1650
2. 700—800	1375—1500	2. 575—675	1250—1450
3. 450—550	1000—1125	3. 375—425	950—1050
4. 300—400	800—950		Swinje:
	Jałojcy, kruwy:	1. 1400—1500	1900—2000
1. 950—1050	1725—1850	2. 1600—1700	2100—2200
2. 800—900	1575—1675	3. 1200—1300	1700—1800
3. 600—700	1300—1500	4. 1050—1150	1600—1700
4. 400—500	1000—1200	5. 1200—1400	1650—1900

Dr. med. Kral

na **Walskej drózy 18 rózk Bismarkowej drózy**

wotměła rěčne hodźiny wot 2—1/2 4 hodź. pop.

Emil Wehrle

w Budyšinje, jerjowa hasa 7.

Płatowe, wołmjane a bawłmjane twory. Srěnje płaćizny!

Tilit

Najwosebniša woda za hubu.

Najlěpša pasta za zuby.

K dóstaću w **Thielec haptycy w Khrósćicach** a wšěch podobnych wobkhodach.

Jězdne, skótne a decimalne

wahi, **nowe a porjedźenjo** wšěch družin poskića spěšnje **a bjez konkurency tunjo** **Math. Eder w Budyšinje,** Dornschnabel čo. 1.

Mužske a žónske kola,

mantle a hadźicy

we wšěch płaćiznach, kaž tež wšě

přisłušne dźěle

poručataj

bratraj Thomasaj

w Budyšinje, kamjeńtna hasa 16.

Hodowny swjedźeń

serbskich dźěći Kulowskeje wosady

na dnju **26. decembra 1921** w „Němskej kněži“ w **Kulowje**

k lěpšomu „Katolskoho Posoła“

z jara bohatym porjadom.

K prěnjomu razej so předstaji Nawkowa nowa hodowna hra.

Wšo dalše praji program. Započatk 1/2 7 hodźin.

Zastup: 1 hr. za dźěći, 3 hr. za dorosćenych.

Hłowna pruha njedźelu 1/2 4 hodźin, za dźěći 50 pj., za dorosć. wjacy.

Dobroho zaměra dla so wjetše dary rad přijimuja.

Wšěch lubych Serbow a Serbowki wutrobnje přeprošuje

lokalny wubjerk tow. ss. Cyrilla a Methoda.

Serbska ludowa banka

akcijowe towarstwo

w Budyšinje na zwonkownej lawskej hasy 11.

Telegramowa adressa: Serbobanka. **Girokonto na němskej statnej bancy.**

Telefonowe čisło 155. **Póstski šekowy konto: Lipsk 110481.**

Serbska ludowa banka wšě bankowske dźěła wuwjeduje,

wosebje

nalutowanske pjenjezy k wšědnomu wuživanju přijima,
nalutowanske pjenjezy z wupowědźenjom přijima,
běžace zličbowanja wotewrja,
požčeńki na dań dawa.

Kasyne hodźiny wšědne dny wot 9—1, sobotu wot 9—1 hodźin.

Česćenym wobydlerjam **Khrósćic** a wokoliny k wědźenju, zo sym

w Khrósćicach čo. 38 filialku krawstwa za mužsku drastu

wotewrił.

Jakub Braeuer,

krawski mištr w Kamjencu.

Serbske hospodarske towarstwo

z předawarnjomaj

w Budyšinje na sukelnskej hasy 11/13 **w Kulowje na Kamjenskej drózy**

poruča twory wšěch družinow po najtuńšich płaćiznach.

Košlacy barchent, běły a pisany,
jakowy barchent,
woblečenjowe tkaniny } wołmjane a połwołmjane
bluzowe flanelle }
hotowe barchentowe šaty, běłe a pisane za mužow, žony a dźěći; **normalne šaty,** też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča
August Paul Hilger, mějićel **Emil Wilček,** seminarska droha 2.

Do Njebjelčic!
Genofeva
— hrabina nad Rhynom —
struchłohra w 7 jednanjach
budźe so
3. swj. dźeń hodow
wječor 1/2 6 hodźin
w **Njebjelčicach** w **herbskej grychće** předstajeć. Po předstajenju **reje** (bal).
Wšěch lubych Serbow z blizka a daloka na předstajenjo należnje přeprošuje
zarjadnistwo.

Hodowny swjedźeń
Khrósćanskoho towarstwa knježnow
budźe **wutoru 27. decembra 1921**
z wospjetowanjom
pjatk 30. decembra 1921 wječor w 6 hodź.
we Wjenkec sali w Khrósćicach,
wobstojacy
ze žiwych wobrazow a noweje hry „Zhubjeny paradiz“.
= 27. decembra budźa po tym też reje. =
Sobustawy a wšěch přećelow młodosće přeprošuje z tutym wutrobnje
předsydstwo.

Zwjazk serbskoho studentstwa
wuhotuje **wutoru 27. hodownika** wječor w 7 hodźinach w **Haslowje**
= zabawny wječor =
wobstojacy ze **spěwow, deklamacije, dźiwadła,** po tym **reje.**
Wšěch lubych Serbow přeprošuje
Zwjazk serbskoho studentstwa.
K zhromadźiznje studentow popołdnju w 3 hodź. su wšitcy lubi přećeljo wutrobnje přeprošeni.

Wšě čišćerske dźěła
zhotowja spěšnje naša
Donnerhakec knihićišćerńja.

Sobotu 17. hodownika zemrě po dlějšej ćežkej khorosći naš horcolubowany nan

Mikławš Kowc

ze Šunowa.

Wutoru smy joho w Ralbicach pokhowali. Wuprajamy z tutym **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“** wšitkim, kotřiž su zemrětoho w joho khorosći pokojeli, wosebje Tradowskich młynkec Wincarjec swójbje, kaž też wšěm, kotřiž na póstywječor přikhadźachu a joho w tak wulkej ličbje k rowu přewodźachu.

Zrudźeni zawostajeni.

Po krótkej z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći zemrě nam sobotu rano, domawobstarany ze swj. sakramentami, mój luby mandźelski a starosćiwy nan

kubleŕ Jakub Lebza

z Krjepjec

swojeje staroby 64 lět 1 měsac 1 dźeń. Wutoru 20. decembra pokhowachmy joho ćěło swjatočnje na Wotrowskim pohrjebnišću. Wšitkim, kotřiž su na póstywječorach za joho khudu dušu so modlili a joho w tak wulkej ličbje k rowu přewodźeli, kaž też za wšitku wěncowu pychu wuprajamy z tutym swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Kujez!“

W **Krjepjecach,** na dnju pohrjeba,
20. decembra 1921.

Hłubokozrudźena mandźelska a dźěći.

Po Božej njewuslědźitej radźe zemrě wobstarany ze swj. sakramentami po dźěłapołnym žiwjenju póndźelu 19. decembra mój horcolubowany mandźelski, naš starosćiwy nan, přichodny nan, bratr, přichodny syn a swak

Mikławš Arnošt Mjeń,

kubleŕ w Ćemjercach,

w starobje 64 lět. Štwórtk 22. decembra pokhowachmy joho ćělne powostanki k wěčnomu wotpočinkej na Mikławšku. Wšitkim, kotřiž su so na póstywječorach za njoho modlili, w tak bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, a joho kašć z tak mnohimi wěncami debili, wuprajamy swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Ćemjercach a Kašecach,** na dnju pohrjeba,
22. decembra 1921.

We hłubokej zrudobje:
Hana Mjenjowa rodź. **Hašic.**
Jan Mjeń.
Marija Cyžowa rodź. **Mjenjec.**
Jakub Cyž.